Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΜΑ'ΡΚΟΥ
ΑΝΤΩΝΙ'ΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑ'ΤΟΡΟΣ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟ'Ν
ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI
ANTONINI
IMPERATORIS
de rebus ſuis, *ſive* de eis qæ ad ſe *pertinere cenſebat*,
Libri XII,

Locis haud paucis repurgati, ſuppleti, reſtituti:

Verſione inſuper *Latinâ* novâ; *Lectionibus* item *variis*, *Locisq; parallelis*, ad marginem adjectis;
Ac *Commentario perpetuo*, explicati atque illuſtrati;

Studio operâqe
THOMÆ GATAKERI
LONDINATIS.

CANTABRIGIÆ:
Excudebat *Thomas Buck*, celeberrimæ Academiæ Typographus.
Anno Dom. MDCLII.
Veneunt ibidem per Antonium Nicolſon, *Bibliopolam.*

Viris eruditione pariter ac pietate præstantissimis amicisq; sibi conjunctissimis,

In Academia

CANTABRIGIENSI

ad Sacrosanctæ Theologiæ Doctoratûs gradum evectis;

D. ANTONIO TUCKNEY,

Coll. Emmanuelis,

D. JOANNI ARROWSMITH,

Coll. S. Joannis,

D. THOMÆ HILL,

Coll. S. Trinitatis,

Præfectis;

Operis hujus edendi Avtoribus & Promotoribus præcipuis;

In animi benevoli gratiq; testimonium, ac monumentum,

Id ipsum, qicqid est, jure merito inscribit dedicatqe

THOMAS GATAKERUS,

In Academia eadem Collegii qondam *Joannensis* alumnus, *Sidnejensis* Socius.

PRÆLOQIUM,

In qo de Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; déqe eorum, qi hanc secuti sunt, qæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis disseritur: Operisqe hujus totius ratio atqe institutum exponitur.

Stoicam Disciplinam, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qi censuerint, non desunt. Et Josephus qidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Pharisæorum*, qam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [a] Pavlus pronunciat, qámqe horum uterqe, & Josephus & Pavlus, aliqando sectatus fuerat; [b] ἡ Φαρισαίων, inqit, αἵρεσις ἐγγυτάτω ἐστὶ τῇ παρ' Ἕλλησι Στωϊκῇ λεγομένῃ. *Pharisæorum Secta ei est affinis, qæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [c] *Stoici*, inqit, *nostro dogmati in pleriscqe concordant.* Et in multis qidem convenire, ambigi non potest, si qis instituti utriusqe τοὺς τῶν πράξεων regulas legésqe secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, qàm Secta alia ulla; qum nulla, credo, comperta sit, qæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmqe avt pluris faciat, avt altiùs evehat, avt fortiùs spiret, avt acriùs urgeat, avt penitiùs inculcet, avt enixiùs provehat.

[a] Pavl. apud Lucam, *Act.* 26. 5.

[b] Joseph in *Vita sua, de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*

[c] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

Hoc qo clariùs elucescat, de Sectis eminentioribus qibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [d] mysticam an magicam dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Avreum carmen*, qod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*; suppositititium utrumqe. Sed nec in ullo numero habendam existimem, avt Cynicorum affectatam illuviem, fœdáqe in propatulo etiám perpetrata [e] χειροργάματα; (qos [f] *à Stoicis tunicâ tantùm distare*, havd ritè pronunciâsse videtur Satyricus

[d] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Iamblico conscripta, *cap* 13, 14. 23, 24. necnon *Iamblichi vita*, apud Evnap. in *Vit. Sophist.*

[e] De qo videri poterit, ni pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* qo loco vim vocabuli non assecutum Ambros. Camald. Interpretem, non est mirum, qum H. Stephanus præterierit.

[f] Juvenal. *Sat.* 13.

ricus, qum illi [g] obſcœnitates iſtiuſmodi, ſordéſqe etiam, [h] tanqam à natura humana alienas, ſint averſati:) avt Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, qæ cùm ſenſibus tam externis qàm & internis fidem omnem detrahat, [i] mentísqe pariter atqe corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps eſſe animal patitur.

Ad illos accedo, qi Philoſophiam nobis excultiorem dederunt, Scholásqe freqentiores, ampliores, illuſtriores habuerunt. Ex his ſunt, qi è Platonis Gymnaſio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: qos, qia [k] *nominibus* ſolis *locísqe* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à ſe invicem *diviſi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxiſſe, compendio dabitur. Inter iſtos cumprimis emicuit Ariſtoteles. Is in ſcientiis diſciplinísqe omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poëticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Phyſiologiâ* [l], ad [m] miraculum uſqe tantum præſtitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [n] qàm priſcorum, non dico uni alteri alicui, ſed eis, qorum ſaltem ad ætatem hanc ſcripta perennârunt, etiam univerſis. Nam qòd * *Platonem* hujus Magiſtrum, familiæqe illius utriuſqe parentem, *excipere* ſolent, qi huic alioqi primas deferunt; havd advertiſſe ſatìs videntur, Platonem non tam in diſciplinis tradendis, qàm in ſui temporis [o] Sophiſtis, ſub perſona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâſſe. Unde natum, ut in *Dialogis* pleriſqe, per anfractuoſas diſceptationum ambages, artificio ſingulari ſibi invicem implicatas & innexas, in immenſum ferme protractâ diſſertationis ſerie, veri certíqe ſitiens lector, niſi qòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, ſtructuraeq; elegantiâ, qæ feſſum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac lacinioſis penè delaſſatus, cùm [p] qod pro certo ſtatuatur nihil occurrat, in qo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationéqe omni depoſitâ,

firmus

[g] Proinde Zeno ἀδήμων πρὸς τὸν κυνικὸν ἐναγχωπίαν, à Cratete deſecit. Laert. *l.* 7.

[h] Τὸ καθάπαξ μὴ πάντας ἐν τῇ φύσει τὸ ἀνθρώπου θεωρεῖσθαι· καὶ εἰ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ πρὸ ζώων γελοίῳ. Epictet. *diſſert.* l. 4. & per totum *cap.* 11. qod his verbis clavditur, Πᾶσα ἐκτροπὴ ἀπό τινος ἀνθρωπικῆς γίνεται· αὕτη δ' ἐστὶν ὅτε τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι. *Naturâ homo mundum & elegans animal eſt.* Senec. *epiſt.* 92.

[i] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[k] Cicer. *Academ. l.* 1.

[l] *Muſicam, Mathematicam, Medicam* non adjicio, qia periſſe videntur, qæ de his ſcripſiſſe diſcimus ex Laërtii laterculo: ſed nec Metaphyſicam, qia nomen priſcis illis ignotum; aliúdqe planè ſonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά.

[m] *Talem eſſe unum hominem miraculoſum eſt potiùs, qàm humanum.* Averroës in *Proœm. Phyſic.*

[n] *Ariſtoteles meo judicio in Philoſophia prope ſingularis.* Cicer. *Academ. l.* 4.

* *Ariſtoteles, excepto Platone, Philoſophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Ariſtot. longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tuſculan. lib.* 1.

[o] *Sophiſtas è Platone intelligimus luſos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramqe partem multa diſſeruntur, de omnibus qæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

firmus consistat, ac securus acqiescat, vix avt nè vix qidem tandem deprehendere qeat.

Aristotelem itaqe seligemus, qi in eis, qæ ad mores formandos, vitæqe rationem ritè instituendam pertinent, (de his enim jam agimus) reliqorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, cum agmine utroqe dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, *animi*, *corporis*, & qæ *extra horum utrumqe* consistunt, vitæ hujus adminicula. Qamvis avtem *animi bona præstantissima* esse censeat, & *per se* maximè esse *expetenda* concedat; tanti tamen non posteriora duo ista facit, tantúmqe [q] ad sortem beatam constituendam momenti viriúmqe eis tribuit, ut [r] virum virtute licèt universâ instructum, sed alteris illis orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, præsertim [s] si in adversa graviora, calamitatésqe insigniores inciderit; ista siqidem, ubi incursaverint, *beatitudinem*, qanqam [t] *mutatu haud facilem*, [u] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus.

At Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externísq; istis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmqe* censu collocanda censerent; sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, qæ in nevtram partem momenti multum conferrent: cùm [x] *nihil bonum* statuerent, *nisi qod pium, justum, humanum, honestum foret*; *nihil malum*, *nisi qod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* existeret. Proinde *miserum* esse *insipientem, iniqum, improbum, impium* qemqe, qantumcunqe, qæ aliis habentur, *bonis, corporeis exterísqe instructus fulsultúsqe vitam exegerit*; [b] *beatum* contrà *bonum piúmqe* qemlibet, qantumcunq; *malis*, qæ cæteris reputantur, *obstrictus divexatúsqe ævum transegerit*. Hinc denique solùm *sapere*, verè *liberum* esse, *sui compotem, nemini charum, cujus sub tutela curáq, cùm perpetim agat,*

[q] Τῶν εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντιθέντων. Aristot. *Ethic. Magn. l. 1. c. 2.* Περιγράφεται γὰρ ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐκτὸς, καὶ τῆς τύχης. Idem *Ethic. Eudem. l. 6. c. 13.* *Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristoteles, qi virtutis usum cum vitæ perfectæ prosperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l. 2.*

[r] Ἀνευ τοῦ ἐκτὸς ἀγαθῶν ἐκ εὐδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. Arist. *Eth. Mag. l. 2. c. 8.* [s] ἐ μαχάμος γε, ἂν περιπεσῇ τύχαις φαύλοις. Arist. *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* Οἱ δὲ περιζώμενον καὶ ταῖς δυστυχίαις μεγάλαις ἀφεμπόδιστα εὐδαίμονα εἶναι φάσκοντες, ἐὰν ἢ ἀγαθὸς, ὑδὲν λέγουσι. Idem *Magn. l. 6. c. 13.* [t] Οὐκ ἀμεταβόλους. [u] Θλίβει καὶ λυμαίνεται τὰ μακάρια. Ibid. Idem *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* [x] Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἶναι· τὰ δὲ κακά· τὰ δὲ ἀδέτερα. ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐναντία· ἀδέτερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷον ζωὴ, ὑγεία, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος. δόξα, εὐγένεια. Laërt. *l. 7. Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, διὰ τὴν ἀφ' ἑαυτῆς οἰκειότητα. Clemens Alex. *Strom. l. 5.* Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, ταῦτα φυλάσσουσι οἱ Στωϊκοί. *Unum bonum est, qod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. *Epist. 71. Nihil est bonum nisi qod honestum est.* Idem *Epist. 120.* Sed & Ambros. noster, idem *Scripturam asserere, Offic. l. 2. c. 3. Media, sive indifferentia vocamus, qæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep. 82.* [b] *Virtus ad vitam beatam per se ipsa satis est.* [Hæc prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non fit miser, quem tam multa mala in miseram vitam non transferunt, nec ex beata qidem educunt.* Sen. *epist. 91.*

solùm

solùm posse [c] *securum malíque omnis metu immunem* degere, utpote [d] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [e] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unqam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, qæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc qidem fuêre Stoicorum dogmata, in qibus qatenus tam Peripateticos, qàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utiqe accesserunt.

Etiamsi avtem concedere neqeam, qod post [f] Antiochum [g] Cicero, post Ciceronem [h] Avgustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [i] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen diffiteri, qod Orator celeberrimus ille, [k] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, qòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásqe *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [l] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qi tentarent: ídqe, qod mirum magìs minúsqe ferendum, ex eis etiam, qi Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed qid in hunc sensum proferatur, avdiamus, ab eo qi Stoicus ipse haberi volebat.

[m] *Non est*, inqit, *qòd putes magnum, in qo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, qod utrosqe à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [n] *Qam*, inqit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis qæ & illi in nonnullis præcipiunt,

[c] Διὸ τί χρὴ τοῦτο ποιεῖν ἢ τοῦτο πάσχειν τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Κέλσον ἱκανὴ ταῦτα ἔχειν εἰς ἀσφάλειαν διδόντας, καὶ διαπορευτέον, καὶ δεδικότας ὑφ' ὅτου· τὸ δὲ τὸν θεὸν ἔχειν πιστὸν καὶ πρόνοιαν καὶ κηδεμονίαν, ἐκ ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9.

[d] Τοῦτο δὲ διανοεῖσθαι δεῖ ἀληθῶς, ὅτι ἐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτων πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol.* *Pro certissimo habeatur, qod dicturus sum. Nec cuiqam bono qicqam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unqam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat.. *Tusc. l.* 1. & Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ecqid hæc, qàm qæ Solomon Parœm. 1. 33. & Pavlus Rom. 8. 28.

[e] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος. Cleanthes. ὅστις πιστὸς ἐυκτέον ταῦτα. Epictet. *enchir. c.* 52. *diss. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsíqi dominator poli, Qocunqe placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107.

[f] Cicer. *de Deor. nat. lib.* 1. [g] Cicer. *de finib. lib.* 4. [h] Avgust. *de Civit. Dei. lib.* 9. *c.* 4. [i] Cic. *de fin. lib.* 3. [k] Cicer. ibid. *lib.* 2. [l] χαλεπὸν, ἐλευθέρᾳ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχη. *durare, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adversf. Julian. lib.* 7. [m] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [n] Senec. *ibid.*

ideo

ideo non longè à ſe invicem diviſi exiſtunt. Ecqis *Medicum* à *Philoſopho* non diſtare multùm dixerit? Eadem tamen ſuis in victu vitáqe communi præcipiunt iſti, præſcribunt illi. Medicorum principem & parentem avdiamus. ° Πόνοι, inqit, σῖτα, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, eſcæ, potiones, ſomni, venerea; moderata ſunto omnia.* Ecqid aliud Philoſophus, ſive Stoicus, ſive Epicureus etiam, ſive alius qilibet? ſed aliis planè rationibus, & diverſis prorſus, ſinguli. ᵖ *Finem* aiunt, *dare appellationem*, & *in re ethica formæ rationem habere.* Iſtic ergò verè uſurpatur, qod diverbio vulgari dicitur,

ᵠ Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα.

Fines Myſorum ſunt Phrygúmqe diſſiti.

nec ſecus ʳ *Medici & Philoſophi, Epicurei & Stoici* fines ſunt diviſi. Medicus ſiqidem valetudini proſpicit, nè in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite iſtius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto deniqe, qod ajunt, cœlo á ſe invicem ſunt diſſiti, qorum alteri *Virtutem*, tanqam Reginam legitimam, Principem juſtam, cui cætera concedant omnia, in faſtigio ſummo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, qæ vel ad pedes ſubſerviat, vel à tergo ſubſeqatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* ſubſtituunt, ˢ cui in ſolio regali ſedenti, ancillulæ inſtar, aſtet illa, hoc duntaxat officium ſuum ducens, Dominam in avrem admonere, caveat, ne qid perficiat, à qo dolor aliqis oriatur.

Sed, ᵗ *ſancta*, inqit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *triſtia, fortia* etiam, *ſi propiùs acceſſeris.*

Et propiùs igitur accedamus, qò penitius & accuratiùs introſpiciamus. ídqe eò lubentiùs, qia ᵘ multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes ſeqi, qia *recta & honeſta* ipſum plurimùm facere putant.

Sancta ergò ſcilicet præcipit is, cui ˣ *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui ʸ πρᾶγμα ὁ Θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. ᶻ *negotii qicqam Deus nec ipſe habet, nec alteri exhibet.* qod impii illi olim fæcibus ſuis immerſi infixíqe Judæi, ᵃ *Deus nec beneficio nec maleficio qenqam eſt affecturus*; ᵇ *nec propitius eſſe, nec iraſci cuiqam poteſt.* qi deniqe, utì gloriantur aſſeclæ ipſius, ᶜ *pri-*

° Hippocrat. *epidem. l. 6. ſect. 6. § 5.* & ex Hipp. Galen. *Hortat. c. 6.*

ᵖ Ὅρος δὲ ἔχειν τὸ τέλος. Ariſtot. *Ethic. l. 3. c. 7.*

ᵠ Strabo *geogr. l. 12.*

ʳ Χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ τινῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα. Plut. *de valetud. præcept.* qod idem de *Vatibus* & *Philoſophis* uſurpavit Damaſcius in *Vit. Iſidori*, à Svida adductus, qem ex Photio alibi reſtitutum damus.

ˢ Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. lib. 2.*

ᵗ Senec. *ubi ſupra epiſt. 33.* & alibi.

ᵘ Cic. *de fin. l. 1.*

ˣ *Semota à rebus noſtris, ſejunctáq; longè; Nec bene pro meritis capitur, neqe tangitur irâ.* Lucret. *l. 1.*

ʸ Senec. Στοχολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλῳ παρίσχει· ὥστε ὅτε ὀργαῖς, ὅτε χάρισι συνέχεται. Epicur. apud Laert. *lib. 10.*

ᶻ Cicer. *de nat. Deor. lib. 1.*

ᵃ Zeph. 1. 12.

ᵇ Cicer. *in Piſon.*

ᶜ Lucret. *de rer. nat. lib. 1.*

mus adversus numen cæleste oculos attollere est avsus, [d] omnêmqe funditus (qantŭm in ipso fuerat) religionem sustulit.

Recta verò ab eis qænam, avt qorsum qis expectet? qi [e] amicitiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, niſi [f] proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant; (cùm [g] nihil horum per se bonum, suíqe causâ expetendum existiment;) qi [h] honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, qàm splendidum nomen pronunciant; qin [i] nec flagitio, facinore, scelere ullo, qod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm [k] hujusmodi nihil ex se malum reputent) niſi supplicii, [l] damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à qo iram vindictámve ob istiusmodi qicqam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verùm etiam derident) sed [m] ab hominum conscientia, qi ab iniqa & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro avtoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos avtem [n] latendi fiducia nulla posſit unqam haberi.

Sed pergamus, & *rigida* ac *triſtia* ista Epicurea videamus, ut [o] *imperitorum scil. errore sublato*, ex horum patrono intelligamus, ea qæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, qàm gravis, qàm continens, qàm severa sit. [p] Epicurus ergò ipse τοὺς ἀκολάστους καὶ ἀσώτους castigat & damnat, qi voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéqe enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec qid porrò eventurum sit, qos morbos, qos dolores excepturi sint, provident.

Verùm qo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satis liqidò produnt. [q] *Luxuriam* utiqe *severus* iste, *per se, avt propter se reprehendendam non putat:* siqidem [r] *Voluptas omnis*, inqit, *bonum est:* (ità nec ex turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [s] *si ea,*

[d] Cicer. *de nat. Deor. l.* 1.

[e] *Qia hæc benevolentiã conciliant, & qod aptissimum est ad qietè vivendum, caritatem.* Torqat. apud Cic. *de finl.* 1.

[f] *Qis tutiorem vitam & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*

[g] Nè justitiam qidem rectè qis dixerit per seipsam optabilem; sed qia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρετὰς, ὡς δι' αὐτάς. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.

[h] *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, qia metus vitari non possit* Sen. ep. 97.

[i] Torq. *ubi sup.*

[k] *Nihil tam turpe, qod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vide Sen. *sup.*

[l] ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῇ ταραχῇ τῇ ἀπὸ ὑποψίας φόβου, εἰ μὴ λήσει ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐφεκτικοὺς κολάσεως. Epicur. apud Laërt. [l] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, qàm in eis rebus emolumenti, qæ injuriâ parjuntur.* Torqat. *ubi sup.*

[m] οὐκ ἔστι τὸ λάθρα τι πονηρὸν πεπεῖσθαι ὅτι λήσει, κἂν μυρίακις ὑπὸ τῶν παρόντων λανθάνῃ· μέχρι γὰρ καὶ ἀσφαλείας ἄδηλον εἰ μὴ λήσει. Epicur. apud Laërt. *Eleganter Epicurus, Potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97. [n] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Senec. ipse *ibid.* [o] Torqat. apud Cicer. *de finib. l.* 1. [p] Torqat. *ibid.* [q] Torqat. idem *ibid.* & Cicer. *de finib. lib.* 2.

[r] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10. [s] Epicur. in κυρίαις δόξαις Cicerone interprete, *de fin. lib.* 2. Ἐι τὰ ποιητικὰ ἡμῖν εὐδαιμονίας ἐλυε τοὺς φόβους τῆς διανοίας, τύς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ἔτι τε τὸ πέρας ἡμῖν ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, οὐκ ἂν πλέα εἴχομεν ὅτι μεμαλάμεθα αὐτοῖς, πανταχόθεν ἐμπλησθέντες ἡμῖν ἡδονῶν, καὶ ὑδαμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπούμενον ἔχοντι, ὅταν ὀρθὴ ἡ τοῦ χαιρόν. Laërt. *lib.* 10.

inqit,

inqit, *qæ ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerêntqe, qi eſſent fines cupiditatum, nihil eſſet eorum qod reprehenderem, cùm undiqe complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte aut dolens aut ægrum, aut malum.* Ità nec luxurioſos ob eam cavſam reprehendit, qia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collavdat, qia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, qorum primum qidem & præcipuum eſt, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Qâ ergò ratione caſtigat aſotos iſtos damnátqe Epicurus? qia utiqe [t] *Voluptates*, qas immodicè ſectantur iſti, *Voluptatem* ipſam *multis modis conturbant & corrumpunt*, dum iſtis procurandis & proſeqendis, [u] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, ſæpe etiam legum judiciorúmqe pœnis obligantur.* Hæc ſcil. *rigida*, hæc *ſevera*, hæc *triſtia* ſunt, qæ ſuis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdiſſimis, vel obſcœniſſimis indulgeant, totóſqe ſe dedant, concedit; caveant duntaxat, nè uſu an abuſu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in ſe arceſſant ſupplicia.

Sed temperantes, ſobrii, bonæqe frugis fuiſſe referuntur, ex eis, qi *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magiſtri extitêre*, eámqe pro *bono ſummo* habuerunt. [x] Gloriatur utiq; Epicurus ipſe, *aſſe non toto ſe paſci; Metrodorum, qi nondum tantùm profecerit, toto.* [y] *diffluere ſe corpuſculi voluptate profitetur, aqâ & pane veſcentem, epuláſqe ſumptu magno comparatas deſpicere ac deſpuere:* [z] *aqam & polentam ſi habuerit, Jovi ipſi de felicitate controverſiam facturum:* [a] *ſummam enim iſta voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea qis ſumſerit,* [b] *nec minorem voluptatem ex victu tenuiſſimo, & contemtiſſimis eſcis & potionibus percipi, qàm ex rebus ad epulandum exqiſitiſſimis, ubi qicqid dolorem creat, eis ſublatum fuerit.*

Et Evdoxo qidem, qi Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuiſſe & tradidiſſe videtur, [c] *temperantiæ & ſobrietatis in victu inſignioris teſtimonium perhibet Ariſtoteles luculentum. qâ etiam* [d] *vitæ ratione fidem dogmati ſuo eſt ampliorem conſecutus; utpote qi* [e] *non affectu vitioſo, aut partium ſtudio, ſed judicio incorrupto*

[t] Τὰ πινῶν ἡδονῶν ποιητικὰ πολλαπλασίους ὀπτῆρες τὰς ὀχλήσεις ἢ ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

[u] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1. Senec. *epiſt.* 18.

[x] Βρυάζω τῷ χρῷ· τὸ σωμάτιον ἡδεῖ, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χαίρων καὶ τυροῦ τοῖς ἐκ πολυτελείας ἡδονεῖς. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[y] Ἐλοίμαν ἔχειν καὶ τὰ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μᾶζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, ſed vitiatus, & ſic reſtituendus. qam vocem ἀσιτείας notat. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epiſt.* 110. *Faciamus*, inqit, *oro te, etiamſi iſta defuerint.* Et ipſe *Epiſt.* 25. *Intra hæc qiſqis deſiderium ſuum clauſit, cum ipſo Jove de felicitate contendat.*

[z] Καὶ μᾶζα καὶ ὕδωρ τοῦ ἀκριτάτου δίδωσιν ἡδονῶν, ἐπειδὰν ἐνδεὴς τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epicur. *ibid.*

[a] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτῃ τοῦ ἡδονῆ παρέχονται, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ. apud Laërt. *lib.* 10.

[b] Διαφερόντως ἐδόκει σώφρων εἶναι. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 1.

[c] Ἐπιτεύγνυσι δὲ λόγοι, διὰ τοῦ ἤθους ἀρετῶν. Ibid.

[d] ἀχ ὡς φιλοῦ τῆς ἡδονῆς.

[f] *& veritatis vi victus* [g] *de principatu pro voluptate ſententiam tuliſſet.* de Epicuro verò ambigi non immeritò poteſt; qem Timochares narrat, non *aſſem nec totum*, ſed [h] *minam* integram *in victum diurnum qotidie impendere ſolitum*, ídqe [i] ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum. Aliud itaqe fuiſſe videtur, qod ex uſu communi, aliud qod per exercitium peculiare factitabat. [k] *Certos* utiqe *habebat dies, qibus, malignè famem extingveret, viſurus an aliqid deeſſet ex plena & conſummata voluptate, vel qantum deeſſet, & an dignum qod qis magno labore penſaret.* ſive, qibus tanqam [l] *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet,* & [m] *ut contra injurias fortunæ inter ejuſdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla feciſſe videtur, qod Evdoxus forſan jugiter. Victum avtem tenuem ſimplicémqe, qa de cavſſa lavtiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo qidem loco, [n] *non ob luxum ipſum avt intemperantiam*, [o] qam *nec propter ſe fugiendam*, utì [p] *nec temperantiam propter ſe expetendam*, definiat; ſed *ob moleſtias graves, qæ indè provenire poſſint.* Qia nimirum ex largiore ac lavtiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, qibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhavriuntur, & *patrimonia* integra, qaſi [q] *pilæ in modum convoluta*, [r] *ovi ſorbilis inſtar*, ità penitus *deglutiuntur*, ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſeqatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſthinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, [s] qod eſt illis *boni malíqe omnis*, qia *voluptatis & doloris*, utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* [t] *Conſequntur enim*, inqit, *magni dolores eos, qi voluptatem ratione ſeqi neſciunt:* dum [u] *qæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis;* [x] *multóſqe morbos multa faciunt fercula;* & [y] *miſerabilior ex cruditatibus qàm ex fame enaſcitur macies;* cæ deniqe crapulam ebrietatémqe ſequntur [z] *capitis vertigines*, oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes*, artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, [a] qos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævifos haberent,

[f] ἔτως ἔχειν καὶ' ἀλήθειαν. *Ibid.*

[g] πυνθάνεσθαι περὶ τοῦ ἀριστείου τὴν ἡδονήν. *Ibid. lib.* 1. c. 12.

[h] Μναῖν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τὸν πρόπλασιν. Laërt. *lib.* 10.

[i] In *epiſt. ad Leontium meretriculam, & ad diſciplinæ ſuæ obſervantes Mitylenæos philoſophos.*

[k] Senec. *epiſt.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epiſt.*

[l] Idem *ibid.*

[m] *Ibid.*

[n] ἀ δ' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐταῖς λυπηρά. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit* 17.

[o] Torqat apud. Cicer. *de finib. lib.* 1.

[p] Idem *ibid.*

[q] Σφαῖραν ἀπόδειξε τὴν πυκνώσας κόπαν, ᾗ πάν ἐντεμὼν ἄπαντα κατεμασήσατο. Alexis Ϛniaiâ, apud Athen. *lib* 4.

[r] ὥσπερ ὄὸν πεῤῥοφῶν, ὕτω σωτερηγύλινα, κἀξεκόκκυσι.

[s] Videantur, qæ apud Cicer. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. pavlò pòſt exhibentur.

[t] Torqat apud Cicer. ex Epicuri ſententia, *de finib. lib.* 1.

[u] Senec. *epiſt.* 95.

[x] Idem *ibid.*

[y] *Ibid.*

[z] *Ibid.*

[a] Εἰ τὸ μεθύσκεσθαι πρότερον τὸ κεφαλὴν παρχίνει ἡμῖν, ὑφ' ἂν εἷς δύνοι πότε. Περείετο πλέον τὸ μεσεῖν· νῦν δ' τὴν πιωσίαν ὑ προσδοκῶντες τῆς μέθης ἥξειν, προχέομεν τοῦ ἀκράτου πίνοντες. Alexis Phryge. Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Ἐι τοῖς μεθυσκομένοις ἐκάστης ἡμέρας, Ἀλγεῖν σωιέβαινε τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ πεῖν τὸν ἄκρατον, ἡμῶν ἂδεὶς ἔπινεν ἂν· νῦν δ' πρότερόν γὰρ πόνε τὴν ἡδονὴν προλαμβάνοντες ὑστερῶμεν τάγαθῦ. Habet utrumqe Athenæus in *Dipnoſophiſtis*, hoc *lib.* 1. illud *lib.* 15.

haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæque, avt toties, avt tantopere indulgerent. Adhæc prospectum hac ratione volebant, cùm ipse, tum & ipsius assectlæ, *ut* [b] *cùm in ipsa securitate animus ad difficilia se præparâsset, nunqam expaveſcerent, qod sæpiùs experti, priùs didicerant, minúsq; moleſtè id perferrent, si necessitas incideret, cui antè assueverant.* Porrò ut experiundo addiscerent, [c] *qàm exiguum naturæ satisfaciat, qantúmqe ex istis voluptatis percipi posſit,* [d] *ubi indigentiâ affectus qis sumserit ea.* Deniqe ut [e] *ex victu lavtiore voluptas plenior* accresceret, cùm [f] *voluptates usus rarior commendare* atqe [g] *intendere sit natus*; freqentior avtem, & continuus magìs multò sensum contrà obtundere atqe hebetare consveverit. ac proinde assiduam escæ delicatioris usurpationem [h] *sumtûs qàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [i] Acriores utiqe ad res placitas intermissas revertimur: esuíqe [k] *lenocinium* est *antecedens* esuries, ut liberationis *muneri metus.* [l] *Cibi* itaqe *condimentum famem.* Socrates dicebat, *potionis sitim.* qemadmodum avtem ille [m] *ad cœnam vespertinam famem se obsonare* ajebat *ambulando:* Epicurus itidem [n] *ad epulas* insecuturas *appetitum vehementiorem,* [o] *famem maligniùs extingvendo, avcupabatur,* qòamplior ex lavtitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, lavdémqe justam nihil habet monienti, qicqid non honesti cavsâ, sed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel moleſtiæ majori amoliendæ susciptur.

Ità *rigida, severa, tristia* vidimus; *fortia* videamus. *Fortis,* inqit, est Epicurus, *& fortia* loqitur: [p] *fortis, licèt manuleatus; fortis, sed stolâ indutus.* Ecqa re fortis? Qia non prudenter tantùm, sed & fortiter agit. Etiamsi enim [q] *Voluptatem omnem in se bonum, dolorem omnem in se malum* censeat; [r] *bono* tamen *qandóqe tanqam malo utitur, & malo* vicissim *tanqam bono;* [s] prout expedire *vel non expedire visum fuerit.* [t] *siqidem & voluptatibus qibusdam qandóqe se abstinet, ob moleſtias, qas admissæ essent parituræ;* [u] *& labores doloréſqe graviores etiam ac diuturnos nonnunqam sponte lubénsqe sustinet, qò voluptatem indè ampliorem deinceps consequatur:* (x *istius* enim

[b] Sen. *epist.* 18. πρὸς τὸ τύχῃ ἀτόβους παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.
[c] Epicur. apud Senec. & Laert. *ibid.*
[d] Epicur. apud Stob. *sup.*
[e] Torqat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[f] Juven. *sat* 11.
[g] Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει. Democrit. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[h] ὑπερβάλλουσι γὰρ τέρψεις μὲν οὐκ ἔνεισι, πλυτέλειαι δέ. Alexis *Amante.* sive, Δαπάνη φυλάττει, ἡδονὴ δ' οὐδεμία παρῆν. Idem *Mentiente.* Athen. *l.* 10.
[i] *Acriores sunt morsus intermissæ libertatis, qàm retentæ.* Cic. *Offic. l.* 2.
[k] Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 11.
[l] Cicer. *de finib. lib.* 2.
[m] Cicer. *Tuscul. l.* 5. ὀψὲ συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.

[n] Τοῖς πολυτελέσιν ἐν διαλειμμάτων φορτικωτέρους χρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι. Epicur. apud Laert. [o] Sen. *epist.* 18. [p] Idem *epist.* 33. & *de Vit. beat. c.* 13. [q] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὸ φύσιν ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ οὐ πᾶσα ἡδονὴ αἱρετή· ἀλλ' ὑπερβαίνουσαι τὰ μέτρα καὶ τὰ μᾶλλον ἢ ἧττον πρὸς ἡμᾶς, ὡς κανὼν τὸ συμμετρεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἢ μὴ συμφέρον ἐπισκοπεῖν. Epicur. apud Laert. *l.* 10. [r] Χαίρειν τὸ ἀγαθὸν κατὰ πᾶσαν κίνησιν, ὡς κανόνι τῷ κρίνειν τὸ οἰκεῖον ἀγαθόν. *Ibid.* [s] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων ἐπιλογίζεται ταῦτα πάντα κρίνοντες. [t] Ἔστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑπερβαίνομεν, ὅταν πλείονα ἡμῖν τὰ δυσχερῆ ἐκ τούτων ἕπηται. [u] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν ἐπειδὰν μείζονα ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ, πολὺν χρόνον ὑποφερομένοις τὰς ἀλγηδόνας. Idem. *ibid.* [x] Τοῦτο γὰρ λέγειν ἄπασα φιλοσοφία. *Ibid.*

conſeqendæ gratiâ univerſa & patrare & perpeti diſertè profitetur) qod non prudentis duntaxat, ſed & fortis eſt.

Verùm non eſt illico *fortis* pronunciandus, qicunqe aſperi avt adverſi qicqam ſubire ſuſtinuerit. Alioqi *fortes amantes* cum [a] Naſone prædicemus, vel *amentes* etiam; qorum illi libidinis œſtro perciti, nihil non laborioſum ſuſtinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíqe, in nihil non periculi plenum [b] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [c] Mutium agens maleficus, qi *tunicâ præſente moleſtâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qi [d] *vitæ tædio, qam vitæ genere inqietam ſibi fecerint ipſi, ad mortem confugiunt*; adverſus qos [e] Epicurus ipſe pronunciat: *fortiùs* facturi, cenſente Epigrammatario, ſi [f] refugerit ille, [g] ſuſtinerent iſti. *Fortes* contrà, qi [h] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil ſubire ac perpeti recuſent, [i] non tam qò *vitam ulteriùs protollant*, qàm *qò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mœcenas, [k] *mollitie* infamis, ſi carmen illud horridum ex vero animi ſenſu emiſit;

[l] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qate dentes.
Vita ſi ſupereſt, bene eſt:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

[m] *ſuffigas*, inqit, *licèt, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id, qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem.* *Fortis* demum fuerit, qicunqe dura pertulerit, qò vel naturæ neceſſitatibus urgentibus ſatisdet, vel affectui vitioſo alicui gratum faciat. [n] *Cauſſa*, ajunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpeſſiones ipſæ, ſed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure cenſetur, [o] qi *honeſti cauſſâ* iſtiuſmodi ſtrenuè pertulerit. Nunqam avtem *honeſti cauſſâ* qicqam perpeti ſuſtinuerit, cui *honeſtum* ipſum, voluptate ſemotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote qod [p] *umbram neſcio qam* meram reputat, cui ſolidi nihil ſubſit;

[a] *Amor lib. 1. elcg. 9.*

[b] *Mente lapſi, mortem non metuunt.* Senec. *epiſt.* 36.

[c] *In matutina nuper ſpectatum arcna Mutius, impoſuit qi ſua membra focis, Si patiens fortiſqe tibi durúſqe videtur, Abderitanæ pectora plebis habes.* Martial. *lib.* 10. *ep.* 25.

[d] Senec. *ep.* 24.

[e] Idem *ibid.*

[f] *Nam cùm dicatur, tunicâ præſente moleſtâ*, Ure manum, *plus eſt dicere*, Non facio. Martial. *ubi ſup.*

[g] *Rebus in anguſtiis facile eſt contemnere vitam: Fortiter ille facit, qi miſer eſſe poteſt.* Idem *lib.* 11. *ep.* 57.

[h] *Optat ultima malorum, & qæ pati graviſſimum eſt, vitæ longioris mercede.* Senec *epiſt.* 101.

[i] Θάνατον, ὃ βίου μακρότερον ποιεῖν. Plut. de ſer. num. vindict. *Qid bujus vivere eſt? diu mori.* Senec. *epiſt.* 101.

[k] *Apparet mollem fuiſſe, non mitem.* Sen. *epiſt.* 114. cujus de eodem videri poteſt cenſura, cùm *ibi*, tum & *epiſt.* 19. & *epiſt.* 92.

[l] Apud Sen *epiſt.* 101.

[m] Senec. *ibid.*

[n] Avguſt. *in Pſal.* 34. *& epiſt.* 167.

[o] Καλῶ ἕνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ ποιεῖ τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 7.

[p] Torqat. apud Cicer. *de fin. lib.* 1.

qíqe

qíqe [a] *fortitudinem ex rei natura nullam* eſſe exiſtimat, niſi qòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loqitur, extántqe hujus revera qædam vaniloqæ magis qàm magnanimæ voces. *Sapientẽ* utiq; ſuum affirmat, [b] *etiamſi torqeatur beatum fore*; imò, [c] *ſi in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Qàm ſuave, qàm dulce hoc eſt? qàm hoc non curo?* Se verò decumbentem ſpiritúmqe extremum trahentem, [d] *ſupremum eundem & beatiſſimum vitæ diem agere* prôfitetur, [e] *cùm tanti veſicæ viſcerúmqe morbi cruciatúſqe adeſſent, ut nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere.* [f] *compenſatam enim cum ſummis torminibus lætitiam, qam ex inventorum ſuorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [g] *non qid dicat qis, ſed qid ſentiat, refert.* Et iſta qidem is dicere poterat, cui [h] *unum bonum honeſtum, unum malum turpitudo*; cui [i] *nihil bonum malúmqe ſit, niſi bonus malúſqe animus*; cui [k] *virtus ſola ad vitam beatam ſufficit, & [l] ipſa per ſe ſatis eſt*; cui per cruciatus qoſcunqe, qantoſcunqe [m] *de ſorte beata nihil defringitur*, nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [n] *ad rotam* unà *aſcendere*, nec *ad equleum* unà deſcendere, defugiat; nec ad [o] *tunicam incendialem* admotam, avt indutam etiam deſerat, ſed in ea comes individua adhæreat, & [p] *per ignes* illos ipſos, qi corporis membra depaſcunt & abſumunt, *colluceat.* his principiis imbutum iſtiuſinodi proloqi fas eſt, qum decretis dicta ſint conſentanea, nec à dogmate ſermo diſſentiat. Ecqis verò eſt adeò avt mentis impos, avt ſenſûs communis expers, qi hæc ex animi ſententiâ protuliſſe, aut proferre potuiſſe credat eum, qi [q] *Voluptatem* ſtatuit eſſe *ſummum bonum, dolorem* & cruciatum *ſummum malum*, [r] *omnéſqe*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qi negat [s] *gavdere qenqam niſi propter corpus*, avt [t] *animi gavdium eſſe ullum, niſi qod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qi deniqe diſertè profitetur, [u] *nec intelligere qidem ſe poſſe, ubi ſit, avt qid ſit ullum bonum, præter illud, qod ſenſibus corporeis, ex cibis potionéqe, formarum aſpectu, avrium delectatione, & obſcænâ voluptate percipiatur.*

[x] *Non eſt*, inqit poeta, *beatus, eſſe ſe qi non putat.* aſtipulatur Epicurus; nec, *qi non beatum ſe putat*, dixiſſe contentus, [y] *qi non beatiſſimum ſe judicat*, dixit. Qî avtem, non jam, *beatum*, dico,

[a] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὲν γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τὰ συμφέροντα. Epicur. apud Laërt.

[b] Ἐὰν στρεβλᾶσθαι ὁ σοφὸς, εὐδαίμων ἔσται. Idem *ibid.*

[c] Idem, apud Cicer. Tuſcul. *l.* 2. & *l.* 5. & Senec. *epiſt.* 66.

[d] Μακαρίαν ἐπιτελεῖν καὶ ἅμα τελευταίαν ἡμέραν τὴν βίᾳ ἐπιόσομαι ταύτῃ. Epicur. *ep. ad Idomen.* Laert. *l.* 10. Cicer. *Tuſc l.* 2. & *de fin. l.* 2. Sen. *ep.* 66. & 92.

[e] στραγγεία τὸ παρικολουθοῦν καὶ δυσπαθείας πάθη, ὑπερβολὴν ἐκ ἀπολειπούσας τῶν ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους Ibid.

[f] Ἀντιπαρατάττειν δὲ τούτοις τὸ κατὰ ψυχὴν χαίρειν, ὅτι τῇ φρονήσει γεγενόμενον ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμην Ibid.

[g] Senec. *epiſt.* 9.

[h] Idem *de vit. beat. c.* 4.

[i] Idem *ibid.*

[k] *Ibid. c.* 16.

[l] Idem *ep.* 92.

[m] Ibid.

[n] Cicer. *Tuſc. lib.* 5.

[o] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18;

[p] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4. [q] Epicuri dogma apud Laërt. *lib.* 10. & Cicer. *de finib l.* 1, & 2. [r] Cicer. *de fin. l.* 2. [s] Torqat. *ibid. l.* 1. [t] *Ibid. l.* 1, & 2. [u] Οὐ γὰρ ἔχω τί νοήσω ταγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δ' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δ' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφᾶς. Epicur. *l. de fin.* apud Laërt. *l.* 10. & Cic. *de fin. l.* 2. & *Tuſc. l.* 3. [x] Poëta neſcio qis, apud Senecam *epiſt.* 9. [y] Epicur. *ibid.*

putare.

putare, ſed *beatiſſimum* etiam *judicare* ſe poterat, cùm non in *ſummo* tantùm *malo,* ſed in ſummi mali gradu ſupremo, qo altiorem avt intenſiorem dari poſſe negat, verſatum ſe profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non qidem purganda, ſed luſtranda hæſimus. ab ea ad porticum, avræ liberiori ac ſalubriori captandæ, & contrà, qàm de ſe olim [a] Cynicus Lacædæmone Athenas proficiſcens, ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [b] *viros, à mulierculis ad* [c] *mares,* tranſeamus.

[a] ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laërt. *lib. 6.*

[b] ἡ ἀνδρωδεστάτη αἵρεσις Στωικὴ. Laërt. *l. 6.* in *Antiden. Stoici virilem ingreſſi viam.* Sen. *de conſtant. ſap. c. 1. Stoicorum rigida & virilis ſapientia.* Idem *ad Helv. c. 12.*

[c] *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, quantum inter fœminas & mares.* Idem *de conſtant. c. 1.*

Apud Stoicos ergò omnia, à veris ſaltem Epicureis illis, diverſa; imò eis adverſa plané.

Numen iſti *cæleſte* [d] *rerum humanarum curam gerere; nec univerſi tantummodo, ſed hominum etiam ſingulorum, & rerum qoqe ſingularum; rebus humanis præſtò eſſe,* [e] *generíque humano, non ad bona verè ſic dicta duntaxat, ſed & ad vitæ hujus commoda & adminicula ſuppetias ferre. Deum* itaqe *ante omnia* [f] *colendum,* [g] *ad omnia invocandum,* [h] *per omnia cogitandum, in omnibus* [i] *agnoſcendum, &* [k] *comprobandum,* [l] *de omnibus laudandum & celebrandum;* [m] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſeqendum,* [n] *ab ipſo, qicqid obvenerit, animo promto ac lubenti excipiendum atqe amplexandum;* [o] *nihil melius,* [p] *nihil convenientius,* [q] *nihil conducibilius,* [r] *nihil opportunius avt tempeſtivius, qàm id qicqid exiſtat, qod ipſe voluerit, exiſtimandum;* [s] *qocunqe ducere viſum fuerit,*

[d] Epictet. *diſſert. l. 1. c. 12.* & *c. 14.* & *c. 16.* Marc. *l. 2. § 11.* & *l. 6. § 43.* [e] Marc. *l. 1. § 17.* & *l. 9. § 27.* & *§ 40.* [f] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους δὲ εὐποιεῖν. Marc. *l. 5. § 33.* [g] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸς ἐπικαλεῖ. Idem *l. 6. § 23.* καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ὕπτιον ποιεῖν. Idem *l. 3. § 13.* [h] ἐν πράξεσι ἐπὶ πρᾶξιν μελαζέτω σωὶ μνήμη θεοῦ. Idem *l. 6. § 7.* [i] ὅτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς ἓν πράξει, ὅτε ἐμπαλιν. Idem *l. 3 § 13.* [k] Τοῖς θεοῖς σύμφωνον ἐπαινεῖν ἅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ ἐπιτετάχασιν. Idem *l. 6. § 16.* Ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάντων τούτων ἀεὶς τὸν ἀνθρώπους ἐπολογήσομαι. Epictet. *l. 2. c. 16.* [l] Ποτὲ δὲ ἐγὼ ἡμάρτανον, νῦν δὲ οὐκ ἔτ' χάρις τῷ θεῷ. Idem *l. 4. c. 4.* Ἐφ' ἑκάστῳ δεῖ ἐν κόσμῳ γινομένῳ, εὐμέθοδον ὄσιν εὐκαμπῆ τῷ ἀφέντι, ἐν δύο τις ἔχῃ, δύναμίν τε συνεργατικὴν τῶν γιγνομένων, καὶ τὸ εὐχάριστον. Idem *l. 1. c. 6* & apud Stob. *tom. 1. l. 1. c. 4.* ex qo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejuſd. cap. 16.* poſt recenſita varia providentiæ divinæ apoteleſmata, Ταῦτα, inqit, τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ παρεσῆσθαι εἰ δὲ νῦν ἔχομεν, ἄλλο τί ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπιξέρχεσθαι τὰς χάριτας; ἂν ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὸ γῆν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὐξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθευδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστοις εὐφημεῖν ἔδει καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν ὅτι τὸ δύναμιν ἔδωκε τὸ παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδοῦ χρηστικήν. Et qæ ſequuntur his gemina, homine Chriſtiano qovis non indigna; Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet. [m] Ἐγὼ ἔχω τινὶ ὑποδεδέχθαι, τίνι πείσεσθαι δεῖ, τῷ θεῷ. Epictet. *diſſert. l. 4. c. 12.* Ἑκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπίδου, παρέχων συννῆσαι, ὅτι ποτὲ προαιρεῖται βάλεται. Marc. *l. 4. § 33.* [n] Ἀρεσκόμενος τῆς ἐκ θεῶν δόσεως. Idem *ibid. § 25.* διδασκόμενος ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάθη. Idem *l. 3. § 4.* Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει. Epictet. *l. 2. c. 17.* Περσικὰ τὰ ἐμὰ τοῖς ὑμῖν τῷ θεῷ ἀρέσαντες θέλῃ, κἀγὼ θέλω· ἃ ἐκεῖνος ἐθέλει, κἀγὼ ἐθέλω. Idem *l. 3. c. 26.* & *l. 4. c. 7.* [o] Κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. Idem *ibid.* [p] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον· τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l. 7. § 57.* [q] Συμφέρει ἐκεῖσε, ὃ φέρει ἐκεῖσε ἢ τῶν ὅλων φύσις. Idem *l. 10. § 20.* [r] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκεῖνα θέλει. Ibid. [s] Τῷ θεῷ ἐπόμενον ἀρεσκῶς παρέχειν. Marc. *l. 12. § 27.* & *31.* Περσικείσμαι διάκονος καὶ ὑπηρέτης ἐκείνων, συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l. 4. c. 7.* Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Ench c 52. diſſert. l. 2. c. 17.* & *c. 23. l. 3. c. 22.* & *l. 4. c. 4.*

[t] *vitæ tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum;* [u] *locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum;* etiamsi *mortem millies oppetere oporteret.*

[t] *Optimum est Deum, à quo omnia proveniunt, sine murmuratione sequi. malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur.* Sen. epist. 107.

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* quid, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc & [a] cordiùs diligere, & [b] curare, [c] & sustinere, [d] injuriâque omni (ut quæ [e] impietatis etiam notam inurat) abstinere, & [f] beneficentiâ prosequi, [g] nec sibi soli genitum censere se, aut vivere, sed [h] in commune bonum ac beneficium [i] cunctis, pro facultate viribúsque, semet exhibere; [k] re ipsâ, reique bene gestæ conscientiâ, ([l] nec hac etiam ipsâ quadantenus reputatâ) citra [m] vestem, aut [n] mercedis spem, [o] commodive proprii intuitum, contentum agere, [p] à beneficio uno præstito ad aliud transire, [q] nec unquam benefaciendo defetisci; [r] sed vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic sit, benefactis sibi invicem continenter annexis ità totam pertexere, [s] ut nusquam interveniat [t] hiatus ullus vel minimus; [u] beneficii loco, quòd benefecerit habentem; [x] sibique profuisse existimantem, si alii cuiquam usui esse potuerit; [y] nec extra se proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem. Adhæc [z] *nihil mentis cultu antiquius,* [a] *nihil honesti studio potius aut pretiosius habere:* [b] *ab eo* denique, *quod officii sui esse nôrit,* [c] *nullâ vel vitæ, nedum alius rei cujuspiam, cupi-*

[a] Ἴδιον τὸ ἀνθρώπου τὸ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους Mor. l. 7. § 12. καὶ εὐνοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem l. 9. § 29.

[b] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Idem l. 9. § 18.

[c] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem l. 5. § 33. [d] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem ibid. [e] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Idem l. 9. § 1. [f] Καὶ εὐποιεῖν. Idem l. 5. § 33. [g] Καλεσκεύασε τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὰ μὲν ἵνα ὠφελῇ τὰ δὲ ἵνα ὠφελῆται· τὸ δὲ ὠφελούμενον ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει τὸ κοινωνικὸν δέχει. Idem. l. 7. § 55. [h] Ἀρκεῖται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀπευθύνουσα. Idem l. 8. § 5. [i] Πάντων κήδεσθαι. Idem l. 3. § 4. [k] Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνική. Idem l. 9. § 6. ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δηλοπραγοῦντι. Idem l. 7. § 28. [l] Οὐδὲ ὅλως ἐνθυμεῖται. Idem l. 5. § 6. dedisse dum daret, oblitus. Senec. de benef. l. 2. c. 6. [m] Οὐ δεόμενος ἀνθρώπου μάρτυρος. Marc. l. 3. § 5. In omnibus facile re, non teste, moveri. Cicer. de fin. l. 2. [n] Μισθὸν γὰρ ἀνθρώπων τὸ ἀνθρώπων φιλεῖν, καὶ Ἐπίκουρον. Plutarch. de amor. prol. [o] Καθαλληλικῶς δηλόναι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πᾶν τὸ καρπόν. Marc. l. 9. fin. [p] Ἑνὶ τέρπεται καὶ φερεσαπαύει, τῇ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Idem l. 6. § 7 & l. 5. § 6. [q] Καὶ μὴ κάμνειν. Idem l. 7. § 74. [r] Τὸ ζῆν ἀπολαύειν, συνάπλουλα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν. Marc. l. 12. § 29. [s] Ὥστε μήτε τὸ βεβιωμένον διάστημα ἀπολείπεσθαι. Idem ibid. [t] Ἥκει γὰρ πρᾶξίς σε μὴ ἔχει πῶς ἀναφορὰν, εἴτε φερεσχὼς, εἴτε πόρρωθεν, ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὗτη διαπαῤ ὅλον βίον. Idem l. 9. § 23. [u] Ἄνθρωπος εὐεργετικὸς περὶ κοινὰ ὁπόταν τι εὐεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συμβεβηκὸς πεφύκῃ, πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκευάσθη, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. Idem l. 9. fin. [x] Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74. [y] Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖς, καὶ ἄλλος εὖ πεπονθὼς, τί ἔτι ζητεῖς τέταρτον, ὥσπερ οἱ μωροὶ, τὸ καὶ δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν; Ibid. [z] Τὸ ἐν σοὶ κεφάλαιον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χαλεπὸν, καὶ ὑφ' ἓν ὁ σὸς βίος διοικεῖται Idem l. 5. § 21. Πρὸς τοῦτο μόνῳ εἶναι ἀρκεῖ, καὶ τοῦτον γνησίως διεξαγεύειν. Idem lib. 2. § 13. [a] Μηδὲν χρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, ὅλως τούτων τἆλλα πάντα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem l. 5. § 21. Τί τίμιον καλαλείπεται; τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καλαστάλων κινεῖσθαι καὶ ἔχειν. Idem lib. 6. § 16. [b] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ καθῆκον πιῶ· τὰ ἄλλα μὲ ἡ φύσις. Idem lib. 6. § 22. [c] Ὅπ ἂν τις πιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem lib. 7. § 15. Μνημονεύσας, ὅτι ἀγαθὸν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τῷ ἀνθρώπου φύσει ἀπαιτεῖ, πρᾶττε τοῦτο ἀμελλητί. Idem lib. 8. § 4. [d] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ μικρὸν ὄφελος, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, μήτε ἄδικα πρᾶξαι, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακά. Idem ex Platon. apol. l. 7. § 44.

* * *

dine

dine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta* & *præcepta*, & ipſorum principiis quidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia; pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: qibus priora illa, qæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonànt minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo qidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pavciores utiqe omni ævo reperiri, qi diſciplinam hanc ſunt amplexati, qàm qi ad ſectas alias ſeſe applicuerunt. Et hac revera in parte triumphant ſplendidè, atqe efferunt ſeſe Epicurei, qi [a] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítqe, qi in Torqato Epicurum oppugnat Cicero, [b] *populum, qi vim maximam, avtoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà qicqam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [c] *Plures eſſe qi lavari, qàm qi ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare qàm ad palæſtras. [d] *Semitæ utiq; arctiori atqe aſperiori pavciores inſiſtunt; latiore & leviore confertim inceditur.* [e] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiqe numeroſiores ſunt qàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [f] *Plures mali.* [g] *Turba peſsimi indicium eſt.* [h] *eximia, raritate commendat natura.* [i] *nec unqam cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.*

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pavciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè qàm illud mirum magís. Celebre ſatis eſt Arceſilai illud, qi percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam freqentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Qia è viris Galli fiunt, non avtem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliqam, ſed Cybeles myſtas, qi teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magìs dicterio diceremus, *Qia* [l] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſsim galli.* Nec gnarum minùs, qod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſqe

[a] φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις μεγέθει. Laërt. *lib.* 10.
[b] Cicer. *de fin. lib.* 2.
[c] Πλείους εἶναι τοὺ λούεσθαι ἢ τοὺ ἀλείφεσθαι βουλομένους.
[d] Matth. 7. 13, 14.
[e] *Multi ſunt, & qis numeret? ſtaterum proſer, appende: vide contra pavca grana qantam palcam leves.* Avg. *in Pſal.* 39.
[f] Πλείους κακοί. Bias. Avſon. *Lud.* 7. *ſap.*
[g] Senec. *de Vit. beat. c.* 2.
[h] Idem *ep.* 42.
[i] Idem *de Vit. beat. c.* 2.
[k] Ἐκ μὲ γὰ ἀνδρῶν Γάλλοι, ἐκ δὲ Γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. Laërt. *lib.* 8.
[l] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

pleroſque ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [a] *Probabile admodum eſſe qod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad ardua ſurſum impellat.* Ad voluptatem utiqe proclivis eſt via; ad virtutem [b] acclivis ſemita. cùm avtem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [c] *proclive à labore ad libidinem*, ecqid mirum complures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qi in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe havd pavcos, qi à dogmate, qod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint atqe inſtiterint, cùm ex ſtudio vitæqe inſtituto Epicurei, avt aliud qid potiùs qàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [d] Lucianum, qi hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorqetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupérve nata, ſed antiqa qerimonia, in ſecta unaqaqe repertos, * *citharis*, [e] *lyris*, [f] *tubis*, *lituis* compares, qæ *eorum* utiqe, *qæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [g] *nihil qicqam avdiunt, percipiúntve ipſæ.* Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [h] compertum eſt deprehenſos, qod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, qod ex Epicteto Favorinus, [i] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul.* Qin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, qod Scriptores qoqe ſacros & confeſſos & conqeſtos legimus, comparuêre, qi [k] *Numinis notitiam, qam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qi [l] *pietatis, cujus larvam gerebant, vim virtutémqe abnuerent*, qi [m] *gratiam divinam in laſciviam verterent*; *qi* [n] *libertatem Chriſtianam neqitiæ improbitatiſqe velamentum facerent*; [o] *libertatémqe aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ ſervitio agerent ipſi.* nec ex horum tamen moribus de religione Chriſtiana ſententiam ferre, æqum fuerit, qum politiæ Chriſtianæ iſti, nec viva, nec vera, nedum ſana, avt integra membra jure cenſeantur, ſed φύματα potiùs mera [p] καὶ ἀποσήματα, ut cum Marco noſtro loqar, ſive [q] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de ſuis Avguſtus. Havd eſt incelebre Cratetis illud, [r] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliqod*; Varronis itidem,

[a] Καὶ μάλα γε εἰκότως· οὐ μὴν γὰ ἐπὶ τὰνω κατάντη αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ ἐπὶ τ' ἀρετὴν ἥκειν βιάζομαι. ὀρθία δ ἡ ἄνοδος, καὶ ἀήθης τοῖς πολλοῖς. Æl. *hiſt. Var. l* 3. *c.* 32.

[b] Prov. 15. 24.

[c] Terent. *Andr.* 1. 1.

[d] In *Vitarum auctione, de ſectis, Micyllo*, alibi.

* Κιθάρας μὲν διαφέρειν, τὴν ἀσκαύλας λέγουσιν, ἢ πιεῖν τας δέ. Diog. Laërt. *l.* 6.

[e] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοὺς λύρας, αἰ καλῶς φθεγξάμεναι οὐκ ἀκούουσιν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. *l.* 7.

[f] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸς γὰ οὐκ ἀκούειν φθεγγόμενος μέγιστον. Dio Pruſ. *orat.* 8.

[g] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι. Laërt. *l.* 6.

[h] Gellius *Noct. Attic. l* 13. *c.* 8.

[i] Ἀνὰ τὴν φαρέτρην, μέχρι τοῦ λέγειν. Idem *l.* 17. *c.* 19. [k] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul *ad Tit.* 1. 16. [l] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τ δ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. [m] Τὸν τ Θεῦ χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. *epiſt. v.* 4. [n] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τ κακίας ἐλευθερίαν. Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16. [o] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τ φθορᾶς. Idem *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. [p] Marc. *l* 2. § 16. [q] Idem *l.* 4. § 28. [r] Sveton. *l.* 2. *c.* 85. [r] Ἐν ῥοιᾷ καλῇ σαφοῦν τινα κόκκον. Laërt. *lib.* 6.

[a] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum neqam* reperiri. In agro Dominico qoqe [b] *zizania* ſteriléſqe, non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [c] *dominantur* etiam aliqando avenæ: ex qibus tamen de ſegete tota judicari iniqiſſimum fuerit.

Qod deniqe præſcribitur, inſigniores etiam pleroſqe non per omnia decretis præceptíſqe ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláqe, qam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecqem, qæſo, mihi dabis, ex eis etiam qi ſunt γνήσιοι Χριστιανοὶ, qi ab ea, qam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non qandóqe declinet. Ex eis inter hos fuerat, [c] qi *columnæ* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [d] *In multis offendimus omnes*; ſive, *impingimus univerſi.* ad qæ verba Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inqit*; *&* In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit.* Ex eiſdem & qi illud, [f] *Si dixerimus, qod peccatum non habemus, decipimus nos*, (dum [g] *peccantium* utiqe *numero excipimus*) *nec penes nos eſt veritas.* [h] *Nec*, habuimus, (inqit Avguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (qæ *per ignorantiam* variáſqe indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum qis ſuſpicetur.* Ex apoſtolis ipſis, qi Chriſtum proximè acceſſerant, qiqe lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliqos mittam, nec de proditore qicqam dicam, [i] *primi* & [i] *noviſſimi*, agmen qi ducit, & qi clavdit, utriuſqe etiam firmati jam, [k] nævi aliqi in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros qoſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectæqe exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunqam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud,

[l] Ἀωρτάνει τι καὶ σοφὸς σοφώτερος.

Sapiente qi plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

Stoici certè præceptis decretíſqe ſuis, [m] non tam qid ipſi valerent, avt aſſecuti jam eſſent, qàm ad qid contenderent, modíſqe omnibus elaborandum atqe enitendum cenſerent, deſignatum volebant. qod & idem de ſe [a] Apoſtolus liberè ingenuéqe profitetur.

Veruntamen ex eis qi ſectæ hujus in diſciplinam ſeriò ſedulóqe ſeſe dederunt, per ſingulas qaſqe fere ætates reperti ſunt, qi fide dignorum Scriptorum ſuffragiis conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáqe vitæ inſtituto

Varro Leg. *Mæn.* apud Nonium, in *Spicum.*

[b] ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qa voce alibi diximus.

[c] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. lib.* 3. *Præter pauciſſimos qoſdam, qi mala fugiunt, qid eſt aliud penè omnis cœtus Chriſtianorum, qàm ſentina vitiorum?*

[d] Οἱ πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1.

[e] Beda *in Jac. epiſt.*

[f] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan. *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 8

[g] De Phariſæo Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arroganter inſultat; & ſe ſolum decipit, qem ſolum excipit, dum alios damnat.*

[h] Avg. in 1. Joan.

[i] Matth. 10. 2.

[i] 1. Cor. 4. 9. & 15. 8, 9.

[k] Gal. 2. 11. Act. 19. 39.

[l] Stob *tom.* 2. *tit.* 3.

[m] *Non dicebant, qemadmodum ipſi viverent, ſed qemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat. c.* 18.

[a] οὐκ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· διώκω δὲ, εἰ καὶ καταλάβω. Paul. *ad Phil.* 3. 12. 14.

instituto æqabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Christiani professoribus plerisque pudorem incutere, ruborem suffundere meritò qeat. In his fuere; post Zenonem, cui testimonium dat insigne Athenienſium psephisma, qo [a] *virtutis ac temperantiæ nomine*, eò qòd [b] *vitâ suâ eis qæ differebat congruente cunctis in exemplum expositâ, ad optima qæqe qosqe incitaret*, [c] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum*, [d] *sepulcrum sumptu publico extruendum*, [e] *piláſque duas, qarum utrique testimonium istud incideretur, erigendas*, decernitur: post hunc, inqam, alióſque qi in Schola hac eidem succeſſerant, emicuêre viri magni, disciplinâ istâ imbuti, virtutis masculæ imagines vivæ vivacésque, conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philosophiam disertè professos præteream) Cato Uticensis, Thraseas Pætus, Helvidius Priscus, & Marcus cumprimis Antoninus, qi ista commentandi occasionem nobis præbuit.

Verùm à disciplina ipsa, ad eos, qi eam scriptis suis illustrârunt, hos præsertim qos reliqos habemus, transeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chrysippus: qorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [f] ὁ τὴν Στωικὴν αἵρεσιν ἀρχηγέτης· & Galeno, [g] ὁ πατὴρ ἁπάσης τῆς τῶν Στωικῶν αἱρέσεως· *secta Stoica totius princeps patérqe*; & Balbo apud Ciceronem, [h] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò strenuè felicitérqe [i] *suffulsit*, ut de eo dictum fuerit, [k] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἦν Στοά.

Chrysippus nî fuisset, nec Stoa foret.

Et complura qidem uterqe reliqit scripta: alter iste [l] *usqe ad septingenta qinqe* συγγράμματα, sive [m] *opuscula*: cùm [n] Epicuri πολυγραφίαν æmularetur, [o] qem tamen assecutum negant; cùm [p] *ad* [q] *volumina ter centena usqe* iste pertigerit, qorum qodlibet utiqe συγγράμματα complura complectebatur: alioqi Chrysippum πολυγραφίᾳ non æqâsset, nedum scriptorum numerositate anteceſſisset. Cæterùm par scripta utriusqe fatum sunt experta. nec Zenonis siqidem, nec Chrysippi, qin nec seculi prisci illius è Stoa cujusqam scriptum ullum integrum ad tempora nostra perennavit. Supersunt fragmenta duntaxat, ἀποσπασμάτα, apud Plutarchum, [r] qi passim exagitat; Galenum, [s] qi plerumqe oppugnat; Laërtium, [t] qi simpliciter recitat; Ciceronem, [u] qi in partem utramqe disceptat.

[a] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. psephisma apud Laërt. *l.* 7.

[b] πρὸς τὰ βέλτιστα, παράδειγμα τὸν ἴδιον βίον ἐκθεὶς ἅπασιν, ἀκόλουθον ὄντα τοῖς λόγοις, παρῄνει.

[c] εἰκόνι χαλκῇ, χρυσῷ στεφάνῳ.

[d] οἰκοδομῆσαι τάφον δημοσίᾳ.

[e] ἐγγράψαι τὸ ψήφισμα στήλαις δύο.

[f] Strab. *geogr. lib.* 14.

[g] Galen. *de dogmat. Hippocr. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[h] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapsus Lipsius, *manuduct. ad Stoic. philosoph. dissert.* 11.

[i] *Qi fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

[k] Laërt. *l.* 7.

[l] Idem *ibid.*

[m] Ità malim vertere, eo sensu, qo *post mortem opera, non opuscula censanda*, dixit Sidonius *l* 8. *ep.* 4. qàm cum Lipsio, *volumina*.

[n] Ex Carneade, Laërt. *l.* 10. [o] Πάντας ὑπερβαλλόμενος πλήθει βιβλίων. de Epicuro, Laërt. [p] Κυλινδρεῖ γὰρ πρὸς τετραχοσίους εἰσί. Laërt. *ibid.* [q] Κυλινδρεῖ, *volumina*, qæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notione eâ vix alibi repertum. [r] In *Stoic. repugnant. de commun. notitiis & de paradox.* [s] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.* [t] *Lib.* 7. in *Zenone* & *Chrysip.* [u] In *Academ. Tuscul. de finib. & de natur. Deor.*

* * * 3. Cite-

Citerioris ævi ſuperant ex eis qi diſciplinam hanc ſunt aſſectati, qorum diſſertationes commentationéſqe ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: qem dignitate tamen æſtimationéqe verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [a] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáqe complura; éſtqe dignus admodum, qi non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò qidem, ſed judicio atqe examine juſto adhibito, legatur. Verúm non eſt unius ejuſdémqe ubiqe coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neqe verò vitam attingo; qam Caſſius tamen arrodit, [b] *tanqam à dogmate præceptionibúſqe qàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [c] qám fœdè Clavdio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [d] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [e] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? qem tamen è vivis exemtum, [f] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, verniliratis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, qàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ἐκπυρώσει δ' ὑλαίων, nunc [g] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [h] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæqe inſtar, materiâ, qâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extingvit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [i] *degeneris & humillimæ mentis, apud qem voluptas imperat hominem*, [k] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [l] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (qo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, qem [m] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qi [n] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collavdat, ut qi [o] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; qod *in* [p] Chryſippo & [q] Zenone non ſemel reprehendit, contráqe id [r] qod ipſe præcipit,

[a] *Multæ in eo claræ q; ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. c. 1.

[b] Πάνυ ἐκπεπώτας, ὅτι ἐφιλοσόφει ποιῶν ἁλίσκεσθαι. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphilin. *excerptis.*

[c] In *Conſolatorio ad Polybium.*

[d] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, producta primâ ſyllabâ jocabatur. Sveton. *lib.* 6. *c.* 33.

[e] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν. μαστιγίας, omnium oculos in Polybium hunc defixos

[f] In ἀσχολοκωμῳδούσει. [g] *Ad Lucil. epiſt.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17. [h] *Ad Lucil. epiſt.* 54. cùm morti proximus videretur. [i] *Ad Lucil. epiſt.* 42. [k] *Epiſt.* 18. [l] *Epiſt.* 9. [m] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *qæſt. natur. præfat. l.* 1. [n] *De vit. beat. c.* 13. [o] *Ibid.* [p] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpe replicatur: etiam cùm agere aliqid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. *c.* 4. *Chryſ. penes qem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. *c.* 3. [q] *Libet ridere ineptias Græcas; qas qamvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeverius loqi, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipis? acuta ſunt iſta qæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. qædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82. [r] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qi ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loqantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

præcipit, [a] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptíſque aliqoties ludit. Neqe tamen hæc, qæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, & eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, qaſi [b] à Senecæ lectione (qem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendíſqe conſultus, inter alios commendare conſveverim) abſtentum qenqam, atqe abſterritum, avt qò de viri tanti (qem eruditi qíqe indolis ingeniíqe acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur havd pavci) magnitudine juſtâ qicqam detractum eam: ſed qò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (qam Chryſippus qoqe ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [c] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) avt ſcripto, avt facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qi in ſorte diverſa, vel adverſâ etiam qàm maximè, in [c] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti; diſciplina hæc qanti ſit, qantúmqe in ſtatu qovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ, uberrimè demonſtrârunt. Et noſter qidem (prout & [d] Epictetus eo prior, [e] cujus ex commentariis profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſqe* ac *ſeverus* (qod [f] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubiqe deprehenditur.

Deniqe, ut ad illud revertar, qod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram qod horum utriuſqe ſcriptis monitíſqe propiùs accedat, in exterorum priſcorum, qæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſtimem. Certè qæcunqe Dominus ipſe Chriſtus in con-

[a] *Rerum pondera minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius. *inſtit. l.* 10. *c.* 1. Inioiùs tamen illi, neſcio, qi apud Gellium (An Agellium, qod Lipſ. mauult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atqe ſententiæ, avt inepto inaníq; impetu, avt ut levi & qaſi dicaci argutiâ, &c.* Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, qæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciârunt, ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſqe cavſſa. Naſonem aliqoties attingit, qod indulſerit ingenio ſuo. at magìs ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, qàm Ovidius in poematibus ple-*

runqe ludicris. Jam hoc ipſum, qod in Seneca cum primis laudatur, corruptum eſt. Inſectatur mores hominum liberè ſalséqe; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliqoties affectatiùs, iíſqe modis, ut non ità multùm abſit à ſcurrilitate. qædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs qàm odiſſe, atqe doceat magìs qàm deteſtetur. qin ubiqe plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in qibus optarim illum aliqanto longiùs abeſſe ab ineptia, obſcœnitate, vitióqe ſcurrilitatis. Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, qæ cùm Marci patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius deniqe ipſe, qi adverſus priores duos illos Senecam defendere latagit, in Judicio ſuper Senecam, ejúſqe ſcript. *Ego Senecam universè admiratione magìs qàm laude proſeqendum arbitror. in partibus aliqid eſſe, qod cenſeas, avt cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, avt à ſe mutat: ut in jocis avt dictis, qàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in laudibus, vituperiis, ſine modo?* &c. [b] Qod apud Gellium cenſores rigidi atqe importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. lib.* 12. *c.* 2. [c] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii. [c] Δοῦλος Ἐπίκτητος ἡμῖν, καὶ σῶμα ἀνάπηρος, Καὶ πενίᾳ Ἱρός. Leonid. *epitaph.* Epict. [d] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus.* Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19. [e] *Marc. lib.* 1. § 7. [f] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

cionibus

cionibus collationibúsqe ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſqe, de [a] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [b] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [c] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [d] *animo cumprimis excolendo*, & [e] *ad imaginem divinam effingendo*, de [f] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [g] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [h] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéqe accurata exercendis*, de [i] *rebus qibuslibet, adeóqe vitâ ipsâ, ubi res ratióqe poſcit, nihili habendis*, de aliis deniqe pleriſqe [k] *pietatis*, [l] *caritatis*, [m] *æqitatis*, [n] *humanitatis officiis* [o] *quam exqiſitiſſimè obeundis exeqendíſqe*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſertationum commentationúmqe harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, qæ in præcordia ipſa penitiùs penetret, atqe in animo infixos altiùs relinqat aculeos, inculcata ſubinde, Lector qivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

Sed iſta forſitan dixerit qis, qorſum aliunde, ab extero præſertim, eóqe fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? qum è pagina ſacra, in qa proſtant, poſſint promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii avtoritate potiore præcipiantur, tum & obſeqii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utiqe ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piíſqe concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſqe enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, qo proceſſerant apud nos havd ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm ſani uterqe; qorum alter præter paginam ſacram nihil avt legebat, avt lectitandum cenſebat; alter, poſtqam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſuæ ſe concluſerat, librorum (qam pro hominis privati ſorte cenſúqe amplam ſatis habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; nevter ſanè, avt fundo juſto, avt exemplo bono, & qod imitatione ſuâ dignum ſobrius qis ſanúſqe ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione ſeria conjuncta, lectio ſedula.

Primò, qod qæ in Sermonibus Dominicis (qorum Capita præcipua duntaxat, σωτήμως plerunqe apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem

[a] Matth. 15. 19.
[b] Matth. 5. 22, 28.
[c] Matth. 12. 36.
[d] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[e] Matth. 5. 45, 48.
[f] Matth. 6. 1, 3.
[g] Matth. 5. 39.
[h] Matth. 18. 15, 16.
[i] Luc. 14. 26, 33.
[k] Matth. 22. 37.
[l] Matth. 22. 39.
[m] Matth. 7. 12.
[n] Matth. 5. 44. Luc. 10. 37.
[o] Matth. 5. 19, 20.

communem accommodata habeantur. qod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere havd pavcis iſtud præcellit.

Tum nec illud levis eſt momenti, qòd dogmatis Chriſtiani æqitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collavdata demonſtratur. [a] *Grave eſt*, ponderíſqe non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (qod Dio Pruſæus) [b] *Encomium ab eis, qi non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *lavdem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [c] exterorum inſcriptionibus ſcriptíſqe, ei qod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentíqe Dominici æqitati ac [d] *rationabilitati* (ſi ità ſoqi licuerit) apud qoſvis vindicandæ formandæqe conduxerit, qòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſeqeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentíſqe tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [e] *Qis non intelligat*, (inqit gravis Avtor) *bonam eos habuiſſe cavſſam, qi eam apud medios judices obtinere potuerunt?* qid eam dixerit qis, qæ apud averſos & adverſos etiam, ubi [f] hoſtes ipſi judices conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, qòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas qaſdam aſſervavit reliqas; qas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſqe evexit: partim, qò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [g] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; qum [h] *abſqe diſciplina nulla homine truculentior avt immanior ſit bellua:* partim, qò *Numini* [i] *dignoſcendo*, [k] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; qæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [l] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [m] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [o] *Imaginem* certè animæ rationali primitus impreſſam funditus eradere, [o] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extingvere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium qiddam, [p] *flammas gehennales* adjecit ille) qam inter ruinas & in-

[a] Σεμνὴ γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[b] Τὸ ἐξ [μὴ] ὑποψιχομένων καὶ πᾶσιν ἐγκώμιον, ὅλου ὡς χάλλιστος ἔπαινος ἐκείνῳ ἂν εἴη. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[c] Act. 17. 23, 28.

[d] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἕπεται τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ. Marc. *l.* 12. § 31.

[e] Avg. *ep.* 170.

[f] Devt. 32. 31.

[g] Μηδὲν ἀσεβέστερον ἀνθρώπου, μηδὲ ἀμώτερον, ὅταν ἄνομος ἀποθηριωθῇ. Polyb. *hiſt. l.* 1. & *legat.* 122.

[h] Ὁ ἄνθρωπος παιδείας μὴ τυχὼν, ἀχειρώτατον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[i] τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[k] εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν. Act. 17. 27.

[l] Rom. 1. 20.

[m] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[n] Gen. 1. 27. & 9. 6.

[o] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15.

[p] *Imago in gehenna ipſa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

* * * *

cendia

cendia defectionem primitivam consecuta, in generis humani commodum, suorúmque beneficium servatam confotámque volebat bonitas divina.

Qin nec divinæ erga nos misericordiæ gratiæque planè gratuitæ testimonium monumentúmque luculentum minùs in istis oculis nostris obversatur; cum [a] eis, apud qos dotes tam eximiæ, tam admiratione penè omni superiores, se produnt, præteritis, nobis, nobis, inqam, [b] in tenebris, umbráqe ferali ac letifera cum illis pariter considentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demersis, fœdiùs contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud salutiferum, [c] *Sermonis* sui sacri *Spiritûsque* sancti ope operâque usus, [d] effulgere procuraverit; [e] qo prævio ac prælucente, per [f] seculi tenebricosi hujus caliginem plusqam Cimmeriam, avt [g] Ægyptiacam etiam, veritatis supernæ, vitæqe verè sic dictæ, inter diverticula tam freqentia, à recto utrinqe abducentia, tramitem & invenire, & inventum ad itineris exitum usqe tenere possemus; & absqe qo per obliqas & tortuosas mundi hujus neqissimi ac perturbatissimi semitas, sine luce, sine duce temere palantes, in exitii æterni voraginem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè subinde (ità ista dum lego, affectum me sentio, & ingenuè agnosco) non stupor duntaxat, sed horror etiam, cum arcani divini admiratione vehementissima conjunctus, seriò apud me reputantem, qàm longè in multis ab eo absim, qod de se Vir iste, veri ad salutem perducentis tramitis ignarus, de se profitetur, nec qin verè & ingenuè, ambigi posse videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs assurgens, *Hymnum* [g] illius vel *maximo* majorem ac præstantiorem decantare jugiter debeam; [h] *Magnus*, [i] *divêsque misericordiâ Deus, qi me miserum*, [k] *cum gente humana universâ collapsum* [l] *& perditum, sed cum pavcis è turba reliqa* [m] *selectum*, [n] *massâ secretum*, [o] *mihi restituit*, [p] *sibi reconciliavit*, [q] *Filium misit*, [r] *qi redimeret*; [s] *Spiritum immisit, qi* [t] *refingeret*, [u] *culpam omnino omnem remisit, qo &* [x] *supplicio culpæ debito omni eriperet, & supplicii subeundi* [y] *metum dirum eximeret*, [z] *neqitiæ servitio liberum emisit, qò* [a] *in famulitium suum adsciseret, &* [b] *in filiorum suorum numerum cooptaret*, [c] *gratiam spiritualem impræsentiarum donavit*, [d] *gloriam cœlestem deinceps* [e] *donaturum repromisit.*

[a] Matth. 11. 25, 26.
[b] Esai. 9. 2. Luc. 1. 79.
[c] Esai. 59. 21.
[d] 2. Cor. 4. 6.
[e] Luc. 1. 79.
[f] Ephes. 6 12.
[g] Exod. 10. 22, 23.
[h] Epicteti *Hymnum* habes, supra ad marginem ex *dissert. l. 1. c. 16.*
[i] Psal. 145. 8, 9.
[k] Eph. 2. 4.
[l] Rom. 3. 19, 23.
[m] Matth. 18. 11.
[n] Mtath. 20. 16. & 22. 14.
[o] Rom. 9. 21.
[p] Eph. 2. 5.
[q] Col. 1. 21.
[r] Gal. 4. 4.
[s] Apoc. 5. 9.
[t] Ezek. 36. 27.
[u] Joann. 3. 5.
[x] 2 Cor. 3. 18.
[y] Col. 2. 13.
[z] Rom. 8. 1. Gal. 3. 13. 1. Thess. 1. 10.
[a] Rom. 8. 15. Heb. 2. 15.
[b] Rom. 6. 22.
[c] Eph. 2. 19.
[d] Rom. 8. 14, 15. Gal. 4. 6.
[e] Joan. 1. 16.
[f] Rom. 8. 18, 30.
[g] Rom. 6. 23. χάρισμα. donativum. Tertull.

Est

Eſt in his deniqe, qod ad altiora enitendi, nomen Chriſtianum profeſſis, calcar acerrimum ſubjiciat, cùm à fide ac familia ea exteros in tam celſa evaſiſſe adverterint; ac pudore meritò ſuffundat, qod in imis adhuc ſubſelliis ſubſiſtant hæreántqe; cum adminiculis fortiorib⁹ firmioribúſqe tam amplis ad ea conſeqenda inſtructi ſint, & adjutari, nî nolint ipſi, poſſint. Certè plùs poſſe naturæ jam collapſæ reliqas vires, diſciplinæ ſecularis accedentibus avxiliis, qàm gratiæ divinæ animis cœlitùs illapſæ, cujus operi etiam promovendo eadem illa pariter inſerviunt, pro dedecore inſigni non immeritò habeatur; éſtqe qod probro eos, qi hujus participes ſe ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipſo nomine, nomini, qod profitentur, Chriſtiano [a] opprobrio eſſe ſe ſenſerint, qòd à nomine alienis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande qippiam & inſigne viſus eſt, ſibi ſaltem, protuliſſe, qi adverſus mortis metum diſſertatiunculam clavſit monitu illo; [b] *Nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* futile revera & frivolum eſt. Pari ſiqidem ratione Epicurus probaverit, *Turpiſſimum eſſe, avt Numinis offenſam ſubvereri, avt ſceleris conſcientiam formidare; cùm nevtrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eámqe nobis ſecuritatem non præſtare ſapientiam, ad qam inſcitia & deſipientia perducit.* [c] Fatui ſcil. laminam candentem contrectare non metuunt; [d] infantuli facis accenſæ flammæ manum admovere non formidant. num turpiſſimum ideo horum alterutrum ſcientem prudentem timendo refugere, qia nevtrum nevtri illi timeant? Verùm turpe eſt revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipſam, mortéqe ipsâ pejores graviorésqe mortis moras, pro veritate divina, fide Chriſtiana, aſſerenda, conſcientia integra & intaminata cuſtodienda, nî deficere & delinqere velimus interminata atqe intentata; ſi defugere maſuerimus, avt detrectare, nec mente promptâ, animo propenſo alacriter conſtantérqe ſubire ac perpeti; cùm hæc omnia pro pietate fidéqe conſervandâ, homines ethnici, & fortiter libentérqe ſuſtinenda definierint, & ipſi ſtrenuè ſuſtinuerint. turpe eſt præcepta documentáqe Dominica, [e] *de ſui ipſius abnegatione,* [f] déqe *ſuorum omnium, honorum, opum, facultatum, neceſſitudinum, affectuum, vitáqe adeò ipſius abdicatione* gravia, moleſta, dura, difficilia, triſtia, rigida, iniqa conqerendo ducere homines

[a] *Chriſtiani in opprobrium & contumeliam Chriſti.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[b] Senec. *ep.* 36.

[c] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Diſcipul. de Tempor.* qi ferri candentis maſſam ſine læſione contrectavit imprudens. Credat qi volet.

[d] Ind Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 4. ait, eos qi mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδὸν φόβον φοβεῖσθε, puerulis compares, qi larvam timent, lucernam non timent.

[e] Matth. 16. 24. Luc. 9. 23.

[f] Luc. 14. 26, 33.

Christianos; cùm à religione Christianâ alieni qoqe, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqa, rationi rectæ consentanea, naturæqe humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem avt æqanimitatem præstare fidem veram, ad qam ratio illos, recta qidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista qæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liqidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siqidem [a] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, qantum assèqi poterat, qibus ille differebat verbis. qo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat, habiti sermones, (cùm [b] nihil ipse scripsisset) [c] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ qidem aliâ, Græcâ utiqe, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id qod tam de Enchiridio, qàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Arrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qi eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumtas liqet. qo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius avtographis fuisse descriptam, docet *Capiti* 25°. præfixum lemma. In more namqe habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, qæ inter meditandum succurrebant, chartis, qas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmqe, qibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámqe se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, qibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióqe* (ut ego reor) præfixa lemmata, de qibus suo loco [d] disseruimus. Indè natum est, ut neqe sibi invicem cohæreant pleraqe (qanqam *Liber primus* uno qasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémqe sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè qoqe repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósqe

[a] Ὅσα ἤκουσεν αὐτὸς λέγοντος, ταῦτα αὐτὰ ἐπιχειρῶ αὐτοῖς ὀνόμασιν, οἷς οἷός τε ἦν, χρῆσθαι. Arrian. *præfat. ad dissert.*

[b] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbææ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, qomodo & *Senecæ ad Paulum*. qarum meminere tamen Evseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hieron. in *Scriptor. Eccles. catalog.*

[c] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[d] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, qàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum, conscriptúmq; videri.

aliósqe *Epistolis*, Græca, formularúmqe usitatarum havd pavca) qod ad rei ipsius notæ satis ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam suffecerat, cùm ad usum privatum maximè destinarentur. qin & ἀνέφαλα, & qasi abruptè inchoata nonnulla. qod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Mose refertur, opinantur [a] Interpretes qidam eruditi. Indè aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo divinationes incertæ; cùm vel qæ adnotantis mens, vel qæ adnotandi occasio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de locis variis, qasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà conceptæ, de lectione qasi non sincera & genuina vel integra solicitationes admissæ, immutationes tentatæ; cùm non aliter se habeant, qàm ab Avtoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis, in *Commentario*, prout occasio dabitur, ampliùs videbitur.

[a] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

Atqe hæc qidem suffecerint, cùm de *Stoica disciplina* ipsa, tum & de eis hanc amplexis & secutis, qorum ad nos scripta pervenêre; Marco præsertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi consilium institutúmqe pavcis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaqe ultra qadraginta jam excesserunt, ex qo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolnienfi, qod est in suburbano Londinensi situm, agentes Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc exercitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis qibusdam editum, inter codices à manu secunda (qod ajunt) verum expositos, incidêram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico avtumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium aliqod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usqe constipatum reperi, ut nec possem non perlecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum qenqam (Epicteto uno excepto; qo nec inferiorem, nisi qòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magis legisse meminissem. Cùm avtem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandria-

nam Græcis commodè ſatis reſpondere, de recenſione pariter & verſione novâ inſtituendâ animum ſubibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit ſcripti ejuſdem editio altera Lugdunenſis, à qa ſubſidium aliqod ſperabam: ſed fruſtra: cum Xylandriana ea, qâ uſus fueram, inqinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam avtem ex viri doctiſſ. cujus *Verſio* ſcripti hujus *Anglicana* pòſt prodiit, D. Merici Caſavboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à ſe nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Baſileenſis *Præfatione* mentionem ipſe facit, qamqe niſi in Viri Doctiſſ. manibus, cùm me comiter inviſiſſet, qod in *Prolegomenis* illis ipſe commemorat, nunqam oculis uſurpavi) expreſſam edoctus ſum. Cùm avtem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Svida ſcriptoribúſqe aliis, qi ex libris his nonnulla lavdaverant, partim eruditorum qorundam, qibuſcum neceſſitudinem avt familiaritatem aliqam habebam, conſilio opéqe uſus, loca qæ vitii qoqo modo ſuſpecta videbantur, reſtituere annitebar. Qumqe in Viri Illuſtriſſ. D. Cl. Salmaſii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertiſſimis, Marci nonnulla ſecius, qàm in eis, qos penes me habebam, codicibus expreſſa offendiſſem; unde editionem aliam aliqam ſecutum ſuſpicabar; amici communis interventione uſus, (aliter enim compellare ignotum planè verecundia prohibebat) Virum Clariſs. per literas conſulebam, qibus tum qid molirer ſignificabam, tum & de locis tam illis, qos ab ipſo aliter qâm avt Baſileenſis, avt Lugdunenſis habebat, exhibitos repereram, qàm aliis etiam, ad qos hæſitabam, ménsqe tunc temporis ſuggerebat, nec conjecturis de qibuſdam propriis celatis, ſententiam illius cenſurámqe ſciſcitabar. Is pro eximia, qâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè reſcripſit. *In tam utili ad vitæ præcepta ſcripto; & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, qam ponere operam deſtinas, ſummopere lavdo. Editum illud ſciṿi lingvâ Anglicanâ à Merico Caſavbono, ſed ultra nihil. qid enim præſtiterit, pra illius lingvæ ignorantia havd etiam ſcire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò poſſe videor, ſatis operæ eße in illo opere perfectè abſolvendo qæ non ſolùm duos, ſed etiam plures fabros diſtineat. ità ſpiſſa eſt materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Havd alium puto avtorem ex antiqitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ tem-*

porum

porum, fortean etiam hominum, qi eum interpolârunt, transmissum. Ubiqe hiatus, & lacunæ, qæ tamen solidum mentiantur. Transpositiones etiam multis locis commissæ ab hominibus, uti videtur, sciolis, qi sententias plerumqe minutis punctiunculis Stoico more signatas non capiebant. Præter ea, qæ observâsti, atqe in schedam mihi missam conjeciſti, alia toto passim opere vitio laborant. & qædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, qæ à te proposita dissolvere non potui. Hæc vir summus ille; qi & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, qæ qæsieram, sed de aliis qoqe, qæ inter ea disqirenda occurrebant, nec reqisitus, animi sui sensum ultroneus impertiretur; adjectâ insuper invitatione humanissimâ, qâ ad alia qælibet ulteriùs operam præstare promptum, *tempúsqe* eo fine *negotiis aliis suffuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis qidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clarissimum sum percontatus. Verùm per subitaneam illius occasionibus qibusdam Lugduno-Batavorum in Gallias susceptam profectionem, (sive literis meis ad manus illius non pervenientibus, sive ab ipso ad acceptas responsione in reditum dilatâ: simul per amici communis, cujus interventu usus fueram, è partibus istis demigrationem, sponsionis repetendæ opportunitate sublatâ) factum est, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere visum est, *Editione Argentinensi* usum se scribere, sed qæ cum *Basileensi* per omnia convenire visa sit. Præter hunc operâ usus sum Viri Eruditissimi, lingvarúmqe peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qi vir qantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum* opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non derat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qi & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi vicissim meas; & ubi ad Conventum Vestmonasterienſem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabat. Ab his avtem aliisqe, qorum scripta pervolutaveram, qicqid accepi, suo cujusqe loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóqe acceptum cuíqe gratanter fero.

Versione

Verſione ſiqidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qo Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſqe paſtorales, qibus per annos ultra qadraginta eodem loci, qò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi qòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliqod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliqid, demum incidere ferè prorſus, coactus fuerim) inter horas ſubſecivas, qæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiqidem, contrà qàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utiqe, Bibliopolæ & Typographi noſtri, qàm ægrè aliqid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet havd pavcos, amicorum tandem qorundam flagitatione freqente, qi & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus qod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (qod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere qid præſtiterim, præſtare ſaltem conatus ſim (dextréne ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo loco; poſt Scriptorum variorum, tam antiqioris qàm & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Avtore *elogia* & *encomia*, déqe *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſqe, qibus antè paſſim ſcatebat, havd pavcis ſublatis, repurgatior; lacunis, qibus hiabat, ſuppletis aliqot, integrior; loco motis qibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs havd pavlò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (ùti Juriſtæ loqi ſolent) commodis (qod Lugdunenſis infeliciùs pavlò primus tentaverat) accuratiùs qàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſqe parallelis, in qibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis

gulis qibúſqe recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, qo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Sequitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in qo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſqe ratio redditur; *verſionibus* etiam atqe *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, qæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licèt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factúſqe, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmqe loca, à qibus, & è qibus, Marcus mutuo ſumſerit, avt excerpſerit qicqam, qantum aſſeqi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſqe, qorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, qæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi qicqam poterat, lux aliqa datur. Sacræ denique paginæ periochæ formulæqe nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum qoqe Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his avtem qamvis diligentiâ aliqâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura qoqe reſtare, qæ cùm vel mihi forſitan ſine cavſsa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata avt curata fuerint, medici peritioris manum opémqe reqirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliqid (meis qibúſqe plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſqe ſatis adhuc patet iſtîc campus, in qo ingenia feliciora, cum lavde fructúqe ſe exerceant. In meis his interim ſiqid præſtitum ſit, qod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam qibuſcunqe uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti ſuíſumtíqe merces ampla ſatis futura eſt. Siqid avtem vel iſtîc, vel in Opere toto, (qod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, qod notam ſeqiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim,

ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [a] ſortis memor humanæ, humanitatiſque (prout in Schola loqi amant) ſuæ qoqe ſibi conſcius, utpote qi, [b] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere avt ſentire debeat, pro humanitate, qâ ingenitâ, qâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lema lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinqiorem ſuſtineam; qod nôrunt probè, qi me familiariter habent) qàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, qàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs qàm conſcribebam, in agri Surrejenſis pago Urbi natali adſito Rotherienſi, menſe Januario, hyeme ſæviente, cui & gemina altera, [c] *ætatis* & *invaletudinis*, (qæ [d] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Anno à Virginis Στοφόρυ καὶ Θεοτόκυ conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo qinqageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, qàm decurrentis & devergentis, ſeptuageſimo octavo.

[a] Τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν οὐκ ἐστὶν ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ οὐδὲ Θεοῦ. Gregor. Naz. *orat.* 15.

[b] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[c] Χειμῶνα τὸν γῆρας, ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laërt. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[d] - πῶς ἔχει, Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' ἑπὰν γέροντ' ἰδὼν, ἢ χρῆν τιν' ἦν ἰδὼν δ' εὖ δῆς, ὅτι κακῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ὄντι αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον α'.

1. ΑΒ avo meo Vero accepisse agnosco moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modestam simul ac masculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantum, sed cogitando etiam, continere. tum victu simplici, qíq; ab opulentorum more ac instituto abscedat qàm longissimè, contentum esse.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qódq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & qòd in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore, ne in certamine eqestri Prasinæ, avt Venetæ factioni néve in gladiatorio Thraci avt secutori favtor fierem: ut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præstigiatoribus magísque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliísq; ejusmodi imposturis dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æquanimiter sustinerem. eidem debeo, qòd philosophiæ me addixerim; qódq; [1] Bacchium primum, tum [2] Tandasidem, & [3] Marcianum avdiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; qódq; prostratis grabatulum ac pellem expetiverim; cæteráq; institutionis Græcanicæ adminicula.

1. ΠΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικόν, καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς δόξης, καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν γεννησάντα, τὸ [a] αἰδήμον, καὶ [b] ἀρρενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς, καὶ [d] μεταδοτικόν· καὶ ἐφεκτικὸν οὐ μόνον τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν ἐν τῇ τροφῇ διαίτας, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τοῦ προπάππου, τὸ μὴ [e] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις χρῆσθαι· καὶ ἔσικεν χρήσασθαι· καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [f] τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκλογῶς ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μήτε Πρασιανὸς, μήτε Βενετιανὸς, μήτε παλμυλάτος ἢ [g] συντάτης γενέσθαι· καὶ τὸ [h] φρόνιμον, καὶ ὀλιγοδεὲς, καὶ αὐτουργικόν· καὶ τὸ [i] ἀπολύπραγμον, καὶ [k] τὸ [l] δυσκόλιτον διαβολῆς.

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκενόσπουδον· καὶ τὸ [m] ἀπιστικὸν τοῖς ὑπὸ φλυάρων περιδινουμένοις, καὶ γοήτων περὶ ἐπῳδὰς, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποτροπὰς καὶ τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [n] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκπονεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας καὶ τὸ ἐγγίσαι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [o] Βακχίου, εἶτα [p] Ταυδάσιδος, καὶ [q] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδί· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ὀνηθῆναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐγχώρια.

§ 7. Παρὰ Ῥουστίκου, τὸ λαβεῖν φαντασίαν [r] τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ θερα-

[a] Confer. l. 6. § 48. l. 9. § 29.
[b] L 2. §. 5.
[c] L. 6. §. 30.
[d] Inf. § 14.
[e] τὸ με, vel, τὸ εἰς. Mer.
[f] περὶ τοιαύτα. f. Jun.
[g] συντάκτου Lipf.
[h] L. 5. § 5. & l. 9. § 12.
[i] L. 3. § 5.
[k] L. 6. § 30.
[l] δυσπροσδ.
[m] ἐπιστ. Svid.
[n] ὀρλυγοκοπεῖν. Svid.
[o] Εὐτυχίου. forſ.
[p] Ἀνδρώνος. Caſ.
[q] Μαικιανοῦ. forſ.
[1] Eutychium, f.
[2] Andronem, f.
[3] Mœcianum, f.
[r] L. 7 § 12.

§ 7. A Rustico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione curapíας;

πείας τῆ ἤθους· καὶ [a] τὸ μὴ ἐκτρεπῆναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ [b] τῆ συγγράφειν πρὸς τὴν θεωρημάτων, ἢ περιπατητικὴ λεγόμενα διαλέγεσθαι, ἢ [c] φαντασιοκλήκτως ἢ ἀσκητικὸν, ἢ ἢ [d] εὐεργετικὸν ἄνδρα ὄπιθεν εἰκνυῖς· καὶ τὸ ἀποφῆναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ἀστειολογίας· καὶ τὸ μὴ ἐν [g] στολῆ καλ' ὅσιον περιπατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· καὶ τὸ τὰ ὀπισθόλια ἀφελῶς γραφεῖν, ὅσιον τὸ ὑπ' αὐτῆ τέτκι ἀπὸ Σινουέσσης τῆ μητεί μι γραφὲν· καὶ [h] τὸ πρὸς τὸν χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας ἐναγκλήτως καὶ [i] ἐυδιαλέκτως, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοὶ ἐπιτρέπειν ἐθελήσωσι, διαλῦσ. καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι [k] ὁλοχερῶς, μηδὲ τοῖς [l] θελαλέσι ταχέως συγκατάθεσ· καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ἂν οἰκοθεν μετέδωκε.

tionéq; indigere me: qódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliqid conscribendo, vel oratiunculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operásq; edere potis speciem præbendo, qò ad stuporem ac admirationem mei homines traherem. qòd rhetoricæ item, poeticæ qe, & dictionis elegantioris studiis abstinuerim. ne togatus intra ædes obambularem, néve ejusmodi alia, qæ fastum resiperent, facerem. epistolas etiam simpliciter scriberem, ad normam scil. earum qas Sinuessâ ad matrem meam idem ipse dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis essem, adversus eos, qi offensionis cavssam dederint, avt deliqerint aliqid, simulátqe illi in gratiam redire vellent. porrò ut accurate legerem, nec comprehensione summariâ contentus essem; nec garrulis qibusvis temerè assentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerim, qorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

§ 8. Παρὰ Ἀπολλωνίου, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀναμφιβόλως ἀκύβδηλον· καὶ [n] πρὸς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ πρὸς τὸν λόγον· καὶ τὸ [o] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῆ τέκνου, ἐν μακροῖς νόσοις· καὶ τὸ ὅτι παράδειγμα ζῶντος ἰδεῖν ἐναργῶς, ὅτι δύναται [p] ὁ αὐτὸς σοφὸς εἶναι καὶ [q] ἀνεμπόδιστος· καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερανθικόν· καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον [r] σαφῶς ἐλάττονα τοῦ ἑαυτοῦ καλῶν ἀγόμενον τῶ ἐμπειρίαν, καὶ τὴν ἐπιτέχειαν τῶ ὡς τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε ἐξηπατῶμενον διὰ [s] ταῦτα, μήτε ἀναιδέστους προσπίπτοντα.

§ 8. Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniíqe tenorem retinerem: neqe aliud qicqam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & qòd in disciplinis tradendis nevtiqam morosè se gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiam, bonorum suorum minimum existimare se, palàm faceret. ab isto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret ut nec acceptis obnoxius fierẽ, nec citra sensum tamen omnẽ transmitterẽ.

§ 9. Παρὰ Σέξτου, τὸ [t] εὐμενὲς καὶ τὸ φιλάδελφον τῆ οἴκου τῆ παρόμοιμονίας· καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ [u] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [x] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ συμπαθὲς τῶν φίλων κηδεμονικῶς· καὶ τὸ

§ 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam personatam: & sedulam amicorum

[a] Infr. § 16. & l. 6. § 30.
[b] τῆ f.
[c] Inf. § 9. 11. & l. 9. § 12.
[d] εὐερ. Xyl.
[e] Inf. § 17. & l. 3 § 5.
[f] ἀστρολογ. Xyl. & Lug.
[g] στολῆ Svid.
[h] Inf. § 15.
[i] ἐυαναδιδάκτως Svid. ἐυδιαλύτως Xyl.
[k] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[l] ἀεὶ [αὐτῶν] vel ἀεὶ [ἄλλων] λαλ. Xyl.
[m] E 3. § 9. & l. 9 § 7.
[n] Inf § 16. & l. 3. § 6. & l 2. § 16.
[o] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[p] Inf § 16.
[q] L. 4. § 26.
[r] σοφῶς F. Jun.
[s] ταύτας Jun.
[t] L. 3. § 4. & l. 9 § 11. & l. 11. § 9.
[u] Inf § 17. & l. 3. § 4. & l. 4. § 49 & l. 5. § 29 & l. 7. § 55. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[x] l. ib. 2. § 5. & l. 9. 629.

corum obſervationem: & imperitorum, eorúmqe qi citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, tolerationem: & mores quibuſvis accommodatos, ità ut qamvis conſvetudo ipſius adulationem omnem ſvavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore non minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, qæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alîus alicujus, indicium exhibebat; ſed cùm affectibus immunis prorſus exiſteret, ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus: favere promptus, ſed ſine ſtrepitu: variéqe, citra oſtentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere; nec probrosè excipere, ſi qis barbarum qid, vel ſolœcum, vel abſonum protulerit, ſed illud tantum, qod dici debuerat, dextrè proponere; ídqe ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipſa, non avtem de dictione, unà diſpiciendi, vel per aliam aliqam iſtiuſmodi ſcitam, ſed qæ obliqè facta ſit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut ſcirem, qæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſeqatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebro, néve niſi neceſſitate adactus, avt dicto avt ſcripto ſignificem alicui, non vacare me: néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit, ſolens deſeram.

§ 13. A Catulo, ne inſuper haberem amicorum qerimonias, etiamſi ratio earum nulla ſubeſſet, ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer: ut præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberóſqe meos affectu ſincero proſeqerer.

§ 14. A fratre meo [i] Severo, familiarem, [k] & matre meâ Severa

[a] τῆ ἀθεωρήτῳ Salm. τ ἀθεωρήτως ἐνομ. f.
[b] L. 6. § 16. B.
[c] L. 3. § 11. & l. 5 § 25. & l. 6. § 17. 26.
[d] Sup. § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29.
[e] Inf. § 16. & l. 11. § 13. 18.
[f] Inf. § 13.
[g] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.
[h] Inf. § 15. & l. 6. § 11.
[i] Sup § 11.
[k] Οὐήρῳ Scal. & Salm.
[l] An, Vero.

φιλοίκειον, καὶ φιλάληθες, καὶ [2] φιλοδίκαιον· καὶ τὸ δι' αὐτὸν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου, καὶ ἰσότητος καὶ ἰσηγορίας δι' ὅλης, καὶ βασιλείας πρόσωπον πάντων μάλιστα τιμᾶν ἐλευθερίας τῆς ἀρχομένων· καὶ ἔτι παρ' αὐτοῦ τὸ ἀμελὲς, καὶ ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐποιητικὸν, καὶ τὸ [b] εὐμεταδοτον· καὶ τὸ ἔχειν ἐλπίδας, καὶ τὸ πεδιλικὸν ἀεὶ τοῦ ἐπὶ φίλων φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκρυπτον ἐπὶς τοὺς κατηγοροῦντας ὑπ' αὐτοῦ πυγχάνοντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι συζητοῦντος τοῦ φίλους αὐτοῦ ἀεὶ τοῦ τί θέλει, ἢ τί ὁ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[2] L. 6. § 30.
[b] Sup. § 3: 4. l. 6. § 48.

§ 15. [c] Παρὰ Κλ. Μ. Mer. Παρὰ Μ. Salm. Παρὰ Lug. & Mer. παρὰ Xyl. & Jun. Παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ [d] εὐπροεσγ παρὰ τῶν θεῶν, εὐπροίας, καὶ ἐπαρκείας, καὶ μὴ δεῖσθαι συζυγίας παρ' ἄλλου ἀνθρώπου, μήτε γυναικὸς, μήτε παιδοποιίας, μήτε κτήσεως, μήτε τροφῆς, μήτε ἀνθρώπων, μήτε οἰκίας· ἀλλὰ δύνασθαι ἁπλοῦν καὶ εὐκατάφρονα εἶναι, κἂν ἐν τῷ μοίρᾳ τοῦ τόπου τύχῃ, ἢ τοῦ περιβάλλοντος. καὶ τὸ εὐπαίδευτον τοῦ ἔθνους, καὶ μεγαλόχειρον, καὶ γενναῖον, καὶ [e] ἀχθοφορικὸν κατορθωτικὸν τοῦ ἀνεξικάκου· καὶ τὸ σαφῶς αὐτῷ πεπεῖσθαι, περὶ ὧν λέγει, ὅτι ὕπως φρονεῖ, καὶ ἐφ' ὧν πράττοι, ὅτι ὁ κακῶς [f] πράττων· καὶ τὸ [g] ἀθαύμαστον, καὶ ἀνέκπληκτον, καὶ [i] μηδαμῇ ἐπῳδόμενον, ἢ ὀκνοῦν, ἢ ἀμηχανοῦν, ἢ κατηφὲς, ἢ [k] ἀναιδεστερὸς, ἢ σφάλλειν δυσμένειον ἢ ὑφορώμενον· καὶ τὸ εὐεργετικὸν, καὶ τὸ [l] συγγνωμονικὸν· καὶ τὸ ἁπλοῦς, καὶ ἀδιαστρόφου μᾶλλον ἢ [m] διεφθαρμένης φαντασίας παρέχειν· καὶ ὅτι ἔστε φήσει ἄν τις ὑφορᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ, ἔστε ὑπόμενεν ἂν χρείσσονα αὐτοῦ εὐσολαβεῖν· καὶ τὸ [n] εὐχαριστίζεσθαι.

[c] Παρὰ Κλ. Μ. Mer. Παρὰ Μ. Salm.
[d] εὐπροεσγ Lug. & Mer. παρὰ Xyl. & Jun. l. 2. § 7.
[e] Sup. § 12. & l. 9. § 33. 39.
[f] L. 9. § 12.
[g] θαύμαστον.
[h] L. 12. § 13.
[i] L. 7. § 69.
[k] θρασυστερὸς L. 11. § 28.
[l] Sup § 7. & l. 7. § 26.
[m] L 7. § 12.
[n] εὐχαρ Sup. § 7. & L. 3. § 5.

§ 16. Παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ ἤμερον, καὶ [o] μόνιμον ἀσυλεύτους ἐπὶ τοῖς ἐξεταζομένοις πρεσβύτοις· καὶ τὸ [p] ἀνεπίφθονον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς· καὶ τὸ [q] φιλόπονον, καὶ εὐδίωκτος· καὶ [r] τὸ ἀκουστικὸν τῶν ἐχόντων τι κοινωφελὲς εἰσφέρειν· καὶ τὸ ἀπαρατρέπτως εἰς τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ ἀπονεμητικὸν ἑκάστῳ· καὶ τὸ [s] ἔμπειρον, καὶ μὴ

[o] L. 5. § 2.
[p] L. 6. § 30.
[q] l. 8 § 1.
[r] L. 5. § 2.
[s] L. 6. § 30.
[t] Sup. § 8.

ares diligere; veri juſtique rationem habere. item qòd per eundem Thraſeam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & qòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in qo per æqalitatem juriſque æqabilitatem res adminiſtrentur; regníque, in qo ſubditorum libertate nihil antiqius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere; in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. qin & qòd ſi qorum mores minùs probaret, palàm id præ ſe ferret; nec, qid vellet nollétve, familiaribus conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

§ 15. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſversum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis caſibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſvavibus, verendis: negotia objecta citra qiritationem conficere. adhæc qòd ità ſe gerebat, ut fidem qibuſvis faceret; qæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; qæcunq; faceret, animo havd malo feciſſe. tum qòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſqam feſtinus, avt ſegnis erat; nuſqam perplexus, avt dejectus, avt ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, avt ſuſpicionibus deditus. adhæc qòd benefacere promptus, & ignoſcere. qòd verax; qódq; hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qi perverti neſciret potiùs, qàm qi corrigi unqam opus haberet. qòd nemo qiſqam inventus ſit, qi vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorem ſe illo opinaretur. denique qòd urbanitatis lavdem nevtiqam affectáverit.

§ 16. A patre manſvetudinem, & in rebus accuratè jam decretis conſtantiam immotam. qòd in honoribus, qi habentur, iſtis, gloriæ inani nihil conceſſerit; qòd laboribus ferendis cùm libens, tum & aſſiduus, ſe dederit. qòd eos avdire promptus fuerit, qi adferre qid poterant, qòd in in publicum conduceret: qódqe nemo illum abducere qiverit, qin pro merito ſuo unicuiqe rependeret. qòd probè noverat, ubi vehementiùs,

tiùs ubi remissiùs agere opus esset; qòd ab adolescentium amoribus coercuerat se. qòd civiliter admodum se gessit. qòd amicis vel cœnandi secum, vel abstinendi optionem liberam permittebat, nec peregrè euntē comitari, nisi ipsis allubesceret, necesse erat: qòd affectum adversùs se pariter semper deprehendebant, etiamsi occasione aliqâ impediti, eum nevtiqam essent comitati. qòd in consiliis, qid facto opus esset, accuratè perqirendo constanter insistebat, nec specie rerum obviâ qâvis acqiescens, indagationem incidebat. qòd etiam amicorum retinendi studiosus; nec fastidio mutans, nec insanè diligens. qòd in statu qocunqe sorte contentus, vultûqe serenus. è longinquo futuri præsagus; & de minimis qibúsqe citra tumultum providus. acclamationes omnémqe adulationem reprimere: imperio qæ necessaria erant, sedulò custodire; sumptus cavtè attemperare; de rebus istiusmodi sugillantes patienter sustinere. nec in Deis colendis superstitiosus, nec in hominibus, avt muneribus, avt blanditiis avram captans popularem; sed in rebus qibúsqe sobrius, solidus, nusqam ineptus, avt novitatis studiosus. Porrò qod ad vitam commodiùs transigendam conducentibus rebus, qarum copiam illi dapsilem sors suppeditabat, citra fastum, nec liberè tamen minùs, utebatur; ut & præsentibus simpliciter frueretur, neqe absentiâ multùm desideraret. qòd nemo illum avt sophistam, avt vernaculum, aut scholasticum dixerit; sed virum maturum, consummatum, adulatione superiorem, rebus & propriis & alienis administrandis idoneum. adhæc qòd verè philosophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congressibus facilis, & festivus, nec ad fastidium id tamen. corporis sui curâ tam probè attemperatâ, ut nec vitæ avidus videretur, avt elegantiæ studiosus, nec neglectui tamen id haberet; sed per suam ipsius diligentiam efficeret, ut medicorum pharmacis fomentísve externis qàm minimè indigeret. qod maximum est, qòd citra invidentiam eis concedebat, qui

χεία ἐντάσεως, τῆς δὲ ἀνέσεως· καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας ἧττ μεταχείρισιν· καὶ ἡ κοινονοημοσύνη· καὶ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως, μήτε συναποδημεῖν ἐπάναγκες· [a] ἀεὶ δὲ ὅμοιον αὐτὸν καὶ ἀλαμβάνεσθαι τῶν ἧττ δὲ χρείας πρὸς ἀπολειφθέντων· καὶ [b] τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς ἐν τοῖς συμβουλίοις, καὶ [c] ὀξήμονον, [d] ἀλλ' ὃ τὸ [e] προσπίπτειν τῆς ἐρεύνης [f] ἀρκοῦντας ταῖς προχείροις φαντασίαις· καὶ τὸ διατρητικὸν ἧττ φίλων, καὶ μηδαμοῦ ἀφίκεσθαι, μηδὲ ὀξημανὲς· καὶ τὸ αὐτάρκεις ἐν παντὶ· καὶ τὸ φαιδρὸν· καὶ τὸ πρόρρωθεν προνοητικόν· καὶ ἧττ ἐλαχίστων προσδοκητικόν· [g] ἀτραγῳδεῖν· καὶ τὸ τὰς ὑπονοήσεις, καὶ πόσων κολακείαν ἐστὶ αὐτῶν [h] ταλανίσαι· καὶ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ ἧττ ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ, καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, καὶ ἀνεμπαθὲς τῆς ὑπ' ἧττ τοιούτων [i] τονῶν καταπλήξεως· καὶ τὸ [k] μήτε περὶ τοὺς θεοὺς δεισιδαίμονα, μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικὸν, ἢ [l] ἀρεσκευπικὸν, ἢ ὀχλοχαρές, ἀλλὰ [m] νήφοντα ἐν πᾶσι, καὶ βέβαιον, καὶ μηδαμοῦ ἀπειρόκαλον, μηδὲ καινοτόμον· καὶ τὸ τοῖς εἰς [n] συμφορὰν βίᾳ φέρουσί τι, ὧν ἡ τύχη παρέχει ἀφθονίαν, χρηστικὸν αὐτόθεν ἅμα καὶ ἀπροφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν ἀναπαυόμενον ἅπτεσθαι, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι· καὶ τὸ μήτε ἂν πᾶν εἰπεῖν, μήτε ὅπ [o] σοφιστὴς, μήτε ὅτι οἰκονόμος ἐγκαλῶ, μήτε ὅτι σχολαστικὸς, ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ πέπειρος, τέλειος, ἀκολακεύτος, ἀπροσπάθητος ἰδίων ἁμαρτημάτων καὶ ἧττ ἑαυτῷ καὶ ἄλλων. πρὸς τέρψεις δὲ καὶ τὸ πρωτικὸν ἧττ ἀληθῶς φιλοσοφούντων, τοῖς δὲ ἄλλοις [p] ἐπεξονειδιστικόν. ἔτι δὲ τὸ εὐθυμον, καὶ εὐχαρι ὁ καλλικέρως· καὶ τὸ τῷ ἰδίῳ σώματι ἐπιμελητικὸν εὐμέτρως, ὥστε ὡς ἂν τις φιλόζωος, ἔτε πρὸς καλλωπισμὸν, ἔτε μὴν ὀλιγώρως· ἀλλ' ὥστε διὰ τὸ ἰδίαν προσοχὴν, εἰς [q] ὀλίγιστα [r] ἰατρικῶν χρήζειν ἢ φαρμάκων καὶ ὀδυνημάτων [s] ἐκτός. μάλιστα δὲ τὸ θεοσεβητικὸν ἀδεισιδαίμονας

[a] Sup. § 8.
[b] L.6.§ 30.
[c] ὀπίμονον ἄλλως τε πρ. Mer.
[d] ἀλλ' ὃ τὸ, Πρ. Cas. ἀλλ' ὃ πλὴς πρ. Boot. & Lug. ἢ ὅπ ὃ πρ. f.
[e] ὃ προσπεσῆναι Jun.
[f] ἀρκοδέντα Jun.
[g] L.12.§ 3.
[h] συγαλ. Xyl.
[i] πνεῦν
[k] L.6 § 30.
[l] L. 5.§ 5.
[m] L.4.§28.
[n] L.4. § 3.
[o] Sup. § 7. & l. 6. § 30.
[p] Sup § 10.
[q] ὀλίγα πάνυ. Svid.
[r] ἰατρικῆς. Svid.
[s] ἐκπὸς καὶ ἐκπτός. Svid.

τοῖς δυναμίν τινα κεκλημένοις, οἷον τῷ φερσικλεῖ, ἢ [a] περὶ τὸν ἐξ ἰσοτείας νόμων, ἢ ἑτέρων, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συμπεδαστικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι τὰ ἴδια πραξιδήματα εὐδοκιμῶσι. πάντα δὲ καὶ τὰ πάτρια περίεσον, [c] ὑφ' αὐτὰ τοῦτο ὑποπτεύων φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάττειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ εὐμεθαίνητον καὶ ῥιπαστικὸν, ἀλλὰ καὶ τόπου, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μετὰ τοῦ παροξυσμοὺς τῆς κεφαλαλγίας, νεαρὸν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ συνήθη ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόῤῥητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ ἀναισιώτατα, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῆς κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφασιν καὶ μεμιγμένον ἐν τῇ δωρεᾶν ἐπιτέλεσι, καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ ἀνομαῖς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις, [f] πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ δέον προχεῖσθαι [g] ἀδοκότου, ὡ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῖς φανερῶν εὐδοξίαν. [h] ἐκ [ἐν] ἀωρεὶ λέσεως. [i] ἐκ φιλοικοδόμου· ὡ περὶ τὰς ἑδωδὰς ὀπυοπτὰς, ὡ περὶ ἐδῶτων ὑφὰς καὶ χρόας, ὡ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χαρίεις [m] σολὴ, ἀνάγκασι ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ ῥᾳδίως ἐν Λανουβίῳ τὰ πολλά· πρὸ [o] τελούμη ἐν Τύσκλοις [p] παραυτομόλως ἐχρήσαλο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιούτος χρόνος. ὑδὲν ἀπηνὲς, ὑδὲ μῶν ἀδυσώπητον, ὑδὲ λάβρον, ὑδὲ [r] ὡς ἄν τινα εἰπεῖν πολὺ, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ὑπὸ σχολῆς, ἀταράχως, τελαγμένως, ἐῤῥωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσεις δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μεμονδύμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάλο τούτων, ὧν πολλοὶ πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδυνῶς, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἐσθυτικῶς ἔχουσι. τὸ δ' ἰσχύειν καὶ [t] ἐπικαρτερεῖν καὶ ἐνύφειν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ἔξιν ἄρτιον καὶ ἀήττητον ψυχὴν ἔχοντος, οἵᾳ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξιμίνου.

§ 17. Παρὰ θεῶν, τὸ ἀγαθὺς

in facultate aliquâ claruerunt, sive oratoriâ, sive legum vel morum, vel aliarum qarumvis rerum notitiâ: sed & operam illis conferebat suam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, existimationem singuli suam conseqerentur. qòd, cùm secundùm majorum instituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum instituta præcisè observare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari. sed cum locis, tum & rebus eisdem, immorari consvetus. qòd post capitis, qibus affici solebat, dolores, recens statim vegetúsqe ad consveta munera redibat. qòd arcana haud multa, sed pavca admodum & rarissima habebat; eáq; qæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in spectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliísqe istiusmodi; utpote cùm is esset, qi non ad celebritatem ex rebus à se gestis acqirendam, sed id duntaxat qod facto erat opus, respiceret. non illi intempestivus balneorum usus; non ædificandi studium insanum, non de victu, non de vestium textura tincturâve, non de servitiorum specie exqisitâ curiositas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tusculano, sed qod excusare solebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodestum, nihil vehemens, avt de qo usurpari posset, qod solet vulgò dici, *Ad sudorem usqe:* sed qasi per otium cum consideratione matura, placidè, compositè, strenuè, consentaneè sibi invicem disposita universa: ità qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abstinere & frui rebus eis nôrat, qibus plerique nec per infirmitatem abstinere, nec frui citra intemperantiam possunt. posse autem in altero tolerantem, in altero temperantem se præstare; illud verò verè viri est animo consummato invictóqe planè præditi. denique qomodo in Maximi ægrotatione se gesserit.

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos avos,

[a] τῷ πρ. [b] πρ. [ἐπιτηδεύμασι] Jun. [c] Sup. 7. o. & l. 7 § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτοις [ἢ] ἀνθρώποις π. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιουτοτρόποις, ἀνθρώποις π. α. τ. Boot. τοιοῦτος τρόπος ἀνθρώπους τρ. α. τ. vel πιστοὺς ἄνθρωπος ὄντας τρ. α. τ. Sal. Salm. [f] δεξιακότητος f. Mer. [g] δεδορκὼς Salm. [h] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. § 11, 12. [h] ἐκ ἀωρεὶ Lug. [i] L. 60. § 30 [k] ἐπηχώριος, vel ἐπὶ Λαυείῳ Sal. ἐπὶ Λαυείῳ Lug. [m] σολὴ Lug. [n] χατὼν ἐν Sal. [o] φελόμη Sal. [p] παραλυμβώως Sal. [q] ὁ τρ. τοι. Boot. [r] L. 6. § 30. & l. 9. § 12 [s] Sup. § 8. & l. 6. § 30. [t] ἐπικαρ/. vel ἐγκ. f. [u] πς ὅλος f.

avos, bonos parentes, bonam sororem, bonos præceptores, bonos familiares, necessarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamsi ità affectus fuerim, ut, si occasio incidisset, ejusmodi aliqid admisissem. cæterùm numinis beneficio factum est, qòd nulla ex rerum concursu occasio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eisdem fuit, qòd apud avi concubinam non sim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum servaverim, nec ante tempus justum virilitatis specimen dederim, sed ultra etiam qàm opus erat, id facere distulerim. qòd principi patríq; eidem subditus fuerim, qi me à fastu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, posse in aula ità degi, ut nec satellitio, nec vestitu insigniore, nec funalibus statuísq; istiusmodi, atq; apparatu consimili opus sit: sed posse eum, qui rebus præest, ità contrahere sese, ut ad privati speciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demissiùs, vel remissiùs se gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium sunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus sim, qi ad curam mei agendam suis moribus me extimularet, qíq; simul honore affectúq; erga me suo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore distorti obtigere, qòd progressus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, studiisq; aliis ejusmodi, qæ me forsan præpeditum detinuissent, si in eis me feliciter profeciſſe sensissem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipsi videbantur mihi, maturè evexerim, nec spe distulerim, cùm juvenes adhuc essent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Rusticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras satìs ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac suggestiones, adjutationes, inspirationes ab ipsis profectas, nihil obstet omnino, qo minùs juxta naturæ præscriptum confestim vivam, nisi ipse tandem in culpa

πάππους, ἀγαθὺς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθὺς διδασκάλους, ἀγαθὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [a] σχεδὸν ἅπαντα χεῖν. καὶ ὅτι περὶ ὀλίγα αὐτῶν [b] πεφύκοσον πλημμελῆσαί τι, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, ἦν ἔπραξέ τι τοιοῦτο· ἧ θεῶν ἡ εὐποιία τὸ μηδεμίαν συμφορὰν πράγματων γενέσθαι, ἥτις ἐμελλέ με ἐλέγξειν. καὶ τὸ μὴ πλέον ἐντραφῆναι παιδὶ τῇ παλλακῇ τῇ πάππου· καὶ τὸ τιμῶ ὥραν διασῶσαι· καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ὑπιλαβεῖν τῇ χρόνῳ· τὸ ἄρχοντι καὶ πατρὶ ὑποταχθῆναι, ὃς ἔμελλεν πάντα τὸ τύφον ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τῇ, ὅτι [e] δύνατόν ὅτι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσεων χρήζειν, μήτε ἐνδύτων σημειωτῶν, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δέ τινων, καὶ τῇ ὁμοίῳ κόμπῳ. ἀλλ' ἔξεστιν ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτὸν, καὶ [g] νὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥᾳδιμότερον ἔχειν πρὸς τὰ κοινῶν ἧ κοινῶν ἡγεμονικῶς προχθῆναι δόντα. τὸ ἀδελφῇ τοιάτῃ τυχεῖν, δυναμένῃ [h] δὲ ἧθος ἐπεγεῖραί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτῇ, ἅμα ἧ καὶ πρὴ καὶ στοργῇ εὐφραίνοντός με· τὸ παιδία μοι ἀφωνὶ μὴ γενέσθαι, μηδὲ [i] τὸ σωμάτων διάστροφα· [k] τὸ μὴ ἐπιπλέον με προκόψαι ἐν ῥητορικῇ, καὶ ποιητικῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπτιδεύμασιν, ἐν οἷς ἴσως ἂν καταβράθην, εἰ ἐνόμιζον ἐμαυτὸν εὐόδως προβεβοῆσθαι. τὸ φιλάτοις, τοὺς [l] τροφέας ἐν ἀξιώμασι καταστῆσαι, ἃ δὴ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι, τῇ [k] μὴ, ἐπεὶ νέοι ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ προσχεῖν. τὸ γνῶναι [l] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστικον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι σαφῶς τῇ [m] κατὰ φύσιν βίᾳ [n] εἰσαγῶς καὶ πολλάκις, δι' ὃν τίς ὅτι· ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν διαδόσεσι καὶ ὁ συλλήψεσι, καὶ [p] ἐπινοίαις, [q] μηδὲν κωλύειν [r] ἤδη κατὰ φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτου πρὸς ἐμοῦ αἰτίαν, καὶ θεοῦ τὸ μὴ

[a] [ἀγαθὰ] *q.* f.
[b] πεφύκοσι Lug.
[c] *L.* 11. § 18
[d] πρὸς Lug.
[e] *L.* 5. § 16.
[f] -δῶν Lug.
[g] νὴ Δία Lug. [Δία μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] Sup. § 7.
[i] μὴς Lug.
[k] μὲ.
[l] Sup. § 8. 7. 15.
[m] Sup. § 9.
[n] ἐνεργ. Mer.
[o] *L.* 9. § 40. & *l.* 12. § 14.
[p] ἐπιπνοίαις Mer.
[q] ἢ δὴ Lug.
[r] *L.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12. & *l.* 4. § 49. & *l.* 5. § 34. & *l.* 6. § 17. § 8. & *l.* 8. § 35. & *l.* 9. § 11. & *l.* 10. § 32. & *l.* 11. § 9. & *l.* 12. § 8. 26.

μὴ διατρῖβειν τὰς ἐν τῇ Θείων ὑπομνήσεις, καὶ μοναρχὴ διδασκαλίας· τὸ [a] ἀντρεῖόν μοι τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἀφαδὰς, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπῶς πολλάκις Ῥουστικῷ, μηδὲν πλέον θερμᾶναι, ἐφ' ὃ ἂν μετέγνων. τὸ μέλλουσαν νέαν τελευτᾶν τῷ τεκοῦσαν, ὅμως οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ὁσάκις ἐνκαλέσαι τινὶ βουλοίμην, ἢ ὡς ἄλλο τι χρήζοντί, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα, ὅθεν γένηται· καὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ χρείαν ὁμοίαν, ὡς παρ' ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τῷ γυναῖκα τοιαύτῳ [b] ἔτι), ὕπνοσι μοὶ πειθήνιον ὄντα δὲ φιλόστοργον, ὕτω δὲ ἀφειλῆ· τὸ ὀπτασίαν ζοφεῶν εἰς τὰ παιδία ἐυπορῆσαι. τὸ [c] δ' ὀνειράτων βοηθήματα δόῆναι, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πτύειν αἷμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ [d] τοῦτο ἐν Καΐητῃ ὥσπερ [e] χρήσῃ. [f] ὅπως τι ἐπεθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς τινα σοφιστὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι [f] ὀπὶ τοὺ συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμὲς ἀναλύειν, ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ καταγίνεσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[a] L.6,§29.
[b] L.9.§11. 27.
[c] τοῦτο ἐν K. ὡς προχρίσαι. vel, τοῦτο ἐν K. συντυχῆσαι. Sal.
[d] χρίσῃ f. Xyl. χρίσει Boot. χρησμὸν Lug. χρίσει Mer.
[e] [τὸ] ὅπως τε ἐπ Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.
[f] -θῆσαι Lug. θῆς f.

sim, qi Deorum ſubmonitiones, & tantùm non claras præceptiones nevtiqam obſervem. qòd in vita, qalis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: ſed & poſtea, ex affectibus amatoriis, qibus correptus fueram, ad ſanitatem redierim. qòd cùm Ruſtico ſæpe ſuccenſerem nihil ultrà admiſerim cujus pœnitere me poſſet. qòd mater mea, qamvìs juvenis eſſet deceſſura, mecum tamen noviſſimos ætatis annos tranſegerit. qòd, qotieſcunqe animus fuit pavperi alicui avt aliâs indigo, opem ferre, nunqam reſponſum eſt, non ſuppetere nummos mihi, unde id fieret: qódq; nulla mihi unqam talis neceſſitas obtigerit, ut ab alio ſumere cogerer. qòd uxor ejuſmodi mihi obvenerit, tam obſeqens, tam amans, tam ſimplex. qod eâ fuerim illorum copiâ inſtructus, qi ad liberos educandos mihi idonei exiſterent. qòd per inſomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adverſus ſangvinis excreationem & capitis vertiginem; qod & Cajetæ aliqando factum eſt. qòd cùm philoſophandi cupiditas inceſſiſſet, non in ſophiſtam aliqem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel ſyllogiſmis reſolvendis, vel meteorologicis diſcutiendis, tempus deſes contriverim. etenim iſta omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κυάδοις πρὸς τῷ Γρανούᾳ

Qæ apud Qados ad Granuam

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

LIBER II.

[a] Βιωθῆ Xyl.
[b] Inf.§ 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22. 26. & l. 11. § 18.
[c] L.3.§ 4. 11. & l. 7. § 22. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26.

[a] ΕΩθεν προλέγειν ἑαυτῷ, σωθεύξομαι φθόνῳ, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] παρὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἐγὼ δὲ τεθεώρηκὼς τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὸ αὐτοῦ τοῦ ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

MAnè prædicere memento tibi, Hodiè futurum eſt, ut rem habeam cum curioſo aliqo, ingrato, protervo, doloſo, invido, illiberali. obveniunt illis iſta omnia à bonorum malorúmqe inſcitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, qòd honeſtum, maliſqe, qòd inhoneſtum ſit, ipſámqe adeò delinqentis naturam, qòd congener

re: curiosum autem & malignum multò magis. assvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de qibus siqis subitò te requisiverit, qid nunc in animo versas? liberè statim respondere qeas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolaq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qæcunq; voluptatem aut luxum ullo modo respiciant; aut æmulationem etiam, aut invidentiam & suspicionem, aut aliud qidlibet, de qo proloqi pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, qò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister qidam existat, eóq; qod intra se gerit, numine ritè utatur. qòd hominem utiq; præstet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem qidem; certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, athletam; justitiâ penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi rarò admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occasionem advertat, qid alius qispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibíqe ab universo destinata cogitat assidué. & illa qidem honesta præstat, ista optima esse persvasum habet. sors enim unicuiqe assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat. porrò nec à qibuslibet existimationem esse capessendam, sed ab eis tantùm, qi naturæ consentaneam vitam agunt. qi secùs vivunt, qales sint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu se gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. itaq; lavdem illorum nihili pendit, qi nè sibi qidem ipsis placent.

εἰσᾶσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ἀφείργον, καὶ κακόηθες· καὶ [a] ἐδιστέον ἑαυτὸν, μόνα φαντάζεσθαι, ἀεὶ ὧν εἴ τις ἄφνω διανέροιτο, τί νῦν διανοῇ; μὴ παῤῥησίας ἔδεησε πρὸς ἀποκρίνασθαι, ὅτι τὸ, καὶ τὸ· ὡς ἐξ αὐτῆς εὐθὺς δῆλα ἔσῃ, ὅτι πάντα [b] ἁπλᾶ καὶ [c] εὐμενῆ, καὶ [d] ζῴου κοινωνικοῦ, καὶ ἀμελήτου ἡδονικῶν, ἢ καθάπαξ ἁπολαυστικῶν φαντασιμάτων, ἢ φιλονεικίας τινος, ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινος, ἐφ' ᾧ ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγούμενος, ὅτι ἐν νῷ αὐτὸ εἶχες. ὁ γὰρ τοιοῦτος, [e] οὐκ ἔτι ὑποτιθέμενος τὸ ὡς ἐν ἀείσεως ἤδη εἶναι, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [f] τῷ ἐνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον [g] ἀχείρωτον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίσθητον πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [h] βεβαμμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα παίτα· μὴ πολλάκις δ', μηδὲ χρείας μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκῆς φαντάζόμενον, [k] τί ποτε ἄλλο λέγει, ἢ φράσει, ἢ διανοῆται. [l] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ κακὰ ἐνέρχεσθαι ἔχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτοῦ ἐν τῷ ὅλῳ συγκλωθόμενα δυνατὸς ἐννοεῖ· καὶκεῖνα μὲ καλὰ παρέχῃ, [n] ταῦτα δ' ἀναδιδόναι ἔσῃ πάντως. [o] ἢ γὰρ ἑκάστῳ νεμεμένη μοῖρα συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται δ', καὶ ὅτι [p] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [q] κήδεσθαι μὲ πάντων ἀνθρώπων, κατὰ τὸ [r] ἀνθρώπῳ φύσιν δόξιν δ' ἔχειν τὸ παρὰ πάντων ἀνθέκτεον, ἀλλὰ τὸ [r] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιώσεσθαι μόνον. οἱ δὲ μὴ ὕπως βιώσονται, [f] οἰκοῖοί τινες ὄικοι τε καὶ ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, οἷοι μὲθ' οἵων φύρονται, μεμεμνημένος διατελεῖ. [t] ἃ τοίνυν οὐδὲ τῷ παρὰ τῶ πρώτων ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθησι, ὅτι ἀκριβῶς αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκονται.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 12. l. 6. § 47. l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 22.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16. l. 2. § 13. 17.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11, l. 12. § 1. 3. 11.
[k] L. 2. § 8, 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[f] L. 9. § 18. 27. l. 10. § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.

§ 5. Μήτε [a] ἀκύσῃ ἐνέχῃ, μήτε [b] ἀκοινώνητος, μήτε [c] ἀνεξίτηλος, μήτε [d] ἀνθηκόμβης· μήτε [e] κομψείᾳ τῶν διανοιῶν σε κοσμήτω· μήτε πολυρρήμων, μήτε [f] πολυφάγμων. ἔστω ἔτι ἡ ὃ ἐν σοὶ θεὸς ἔστω [h] φρεσὶ κρατῶν ζῴου [i] ἄρρενος, καὶ φρονίμου, καὶ πολιτικοῦ, καὶ [k] Ῥωμαίου, καὶ ἄρχοντος, ἀναπεπαχότος ἑαυτόν, ὃς ἂν ἐπὶ τῇ [k] ἀφυλάκτῳ τὸ ἀναπλητικὸν ἐκ τοῦ βίου [*] ἐυλυτοῦ· μήτε ὅρκῳ δεόμενος, μήτε [m] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. [*] ἐν ᾗ [o] τὸ φαιδρὸν, καὶ τὸ ἀφροσδεὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [p] τὸ ἀφροσδεὲς ἡσυχίας, ἢν ἄλλοι παρέχωσιν. [q] ὀρθὸν δεῖ ἕστῃ, καὶ οὐκ ὀρθούμενον.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; societatis communis immemor, nec nisi re probè priùs exploratâ, aggressus, nec affectibus abreptus. sed nec sensus tuos exornet sermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te residet Deus, præses sit animantis masculi, ætate provecti, reipub. studiosi, Romani, principis; qi ità se composuerit, ut qi promptus decedere, classicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alius cujusqam testimonio opus habeat. porrò vultus adsit hilaris; animúsq; ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas ministerio, nec tranqillitate ea, qam ab aliis suppeditari necesse sit. rectum deniqe, non surrectum ac suffultum esse oportet.

§ 6. [r] Εἰ μὲν χρεῖττον ἐυρίσκεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τῷ διανοίᾳ σε ἐν οἷς [t] τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν παρέσονταί σε παρέχεται, καὶ ἐν τῇ ἐμμένῃ, ἐν τοῖς ἀφαιρέτοις ἀπονεμομένοις· εἰ τέτε, φημὶ, χρεῖττόν τι ὁρᾷς, ἐκ[a] ἐκείνου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ἀποτόμου, τοῦ ἀεὶ σε ἐυρισκομένε ἀποδέκου. εἰ δὲ μηδὲν χρεῖττον φαίνοιτό σοι [u] τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι, καὶ τε ἰδίας ὁρμὰς ὑποτεταχότι ἑαυτῷ, καὶ τὰς φαντασίας [u] ἐξεταζούσῃ, καὶ [x] ὥσπερ αἰδοῖτος πίστεως, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότι, καὶ [y] τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότι ἑαυτῷ, καὶ [z] πᾶσι ἀνθρώποις εὐηνδρισμένῳ· εἰ [a] τέτε πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα ἐυρίσκεις, [b] μηδενὶ χώρῳ δίδε ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, ἐπὶ [c] ἀφελκυσάσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸ σὸν φρονεῖν δυνήσῃ· ἀνθικανῶσθαι γὰρ τὸ λογικῷ καὶ [*] κοινωνικῷ ἀγαθῷ, ἃ δίκαιος, ὃ δ' ὅπῃ ἑτερογνώμης, οὐ τὸ [d] πολλῶν ἔπαινον, ἢ ἀρχὰς, ἢ πλοῦτον, ἢ ἀπολαύσεις ἡδονῶν. πάντα ταῦτα, κᾆν

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præstabilius justitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; &, ut uno verbo absolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ secundùm rationis dictamen peragenda sunt, sibimet ipsi, in eis qæ citra consilii proprii opem obveniunt, fato acqiescat. si qid, inqam, præstantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præstantissimo, qò fruaris, toto animo fac incumbas. sin præstabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus, ut motus suos omnes sibi subjecerit, & visa qæq; diligenter exploret, & à sensuum affectionibus, qod Socrates dicebat, sese abstraxerit; Deis avtem se regendum permiserit, hominibúsqe qibusvis curam lubens impendat. si animo sic affecto inferiora viliorâq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente si inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qò minùs liberè colas præferásqe, obstabit. bono siqidem rationali & publicum spectante nihil extraneum ex-adversum consistere fas est; vulgi, puta, existimationem, principatus, divitias, avt vitam voluptuariam. horum enim siqam si

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[g] Sup. § 3. l. 12. § 26.
[h] L. 5. § 27.
[i] L. 2. § 5.
[k] L. 9. § 3. l. 11. § 3. 20.
[*] ἐυλύτως f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
[*] ἓν Boor. ἔνι f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[t] L. 2. § 13, 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.
[b] L. 1. § 8.
[c] L. 2. § 16.
[*] πολιτικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéqe id quod præstantius est eligito, eíq; strenuè adhæresćito. præstat autem id quod conducit.itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmqe, qò minùs externâ rerum facie speciéqe corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exqisitiùs instituas.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, suspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáqe desideret. qi enim mentem geniúmq; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc avtem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, qæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio, qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non sit

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σαυτῷ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε τὴν πίστιν παραβῆναι, τὴν αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καθαρέσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ περιτετασμάτων δεομένου. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτοῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὰ [*] ὄργια τῆς τούτου ἁγιωσύνης σεβόμενος, [h] τραγῳδίαν οὐ ποιεῖ, οὐ στενάζει, [i] οὐκ ἐρημίας, οὐ πολυανθρωπίας [*] δεόμενος· τὸ μέγιστον, ζήσει, [*] μήτε δώκων, μήτε φεύγων· [m] πότερον δὲ ὀπὶ πλέον διάστημα χρόνου τὸ σῶμα ἀφεκτικὸν τῇ ψυχῇ, ἢ ἐπ' ἔλαττον χρήσεται, οὐδὲν ὅλως αὐτῷ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἤδη ἀπὸ μαστοῦ δύνῃ, ἕως [o] συλύτως ἄφῃσιν, [p] ὡς ἄλλό τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων ἐνεργήσειν. τοῦτο μόνον πρὸ ὅλου τοῦ βίου εὐλαβήμενον, τὸ τὴν διάνοιαν [q] ἔν τινι τῶν ἰδίων ἐπιτηδείων ἕξεως πολιτικῆς ζώου [*] ζημιῶσαι.

§ 8. [r] Οὐδὲν ἂν ἐν τῇ διανοίᾳ [s] κεκολασμένῃ καὶ ἐκκεκαθαρμένῃ πυώδες, οὐδὲ μὴν μεμολυσμένον, οὐδὲ οὖλον ἕλκος· [t] οὐδὲ ἀσυντέλητα [u] βίον ἁπτῆς ἡ περιφερομένη κατειλαμβάνει, [u] ὡς ἄν τις εἴποι τῶν τραγῳδῶν, πρὸ τοῦ τελεῖσθαι καὶ διαβαθμισθῆναι, ἀπαφανίζεσθαι. ὄπι δὲ οὐδὲν ὄλισθον, [x] οὐδὲ κομπόν, οὐδὲ περισκελούμενον, οὐδὲν [y] ἀποκρυπτόμενον, οὐδὲ ὑπόδυνον, οὐδὲ [z] ἐμφωλεῦον.

§ 9. [a] Τὴν ὑποληπτικὴν δύναμιν σέβε. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγίνηται ἀνακόλουθον [*] τῇ φύσει, καὶ τῇ [*] λογικῇ ζώου κατασκευῇ.

[d] Sup. § 6.
[e] Inf. § 8. 16. l. 10. § 9.
[f] Sup. § 3. 5.
[*] ὄργια Lug. ὄργα Annot.
[h] L. 5. § 28. l. 9. § 19.
[i] Sup. § 4, 5. Inf. § 8. 16.
[*] δεόμενος Lug.
[*] [τὸν θάνατον] μ. f. L. 9. § 3.
[m] Inf. § 12.
[n] L. 2. § 14. Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1.
[o] L. 2. § 11.
[p] Sup. § 5.
[q] L. 6. § 2. Sup. § 6.
[*] πρόσωπ Lug.
[r] L. 9. § 3.
[s] Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1. 3.
[t] L. 12. § 36.
[u] Sup. § 5. l. 4. § 51.
[x] L. 8. § 34.
[y] Sup. § 7.
[z] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
[a] L. 2. § 15.
[*] -θος Lug.

αὐτὴ ἡ ἐπαγγέλλεται [a] ἀπροσπαθείαν, καὶ [b] πρὸς ἀνθρώπους εὐκείνοιαν, καὶ [c] πρὸς τοὺς θεοὺς ἀκολουθίαν.

§ 10. Πάντα οὖν ῥίψας, [d] ταῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σύτεχε· καὶ ἔτι συμμίμνῃς, ὅπ [e] μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο, τὸ ἀπολειόμενον τὰ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [f] μικρὸν δὲ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· καὶ μικρὸν δὲ καὶ ἡ μακρὶ ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ δὲ κατ' διαδόχων ἀνθρωπαρίων ταχέως τεθνηξομένων, καὶ ἐκ εἰδότων οὐδὲ ἑαυτοὺς, ὅτε γε τὸν πρόπαλαι τεθνηκότα.

§ 11. Τοῖς δὲ εἰρημένοις παρατηρήμασιν ἓν ἔτι προσθετέον, [h] τὸ ὅσον ἢ κατοχαφιὲς ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φαντασίας, ὥστε αὐτὸ ὁποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν [i] γυμνὸν, ὅλον δ' ὅλως [k] διηρημένως βλέπειν, καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνεκρίθη, καὶ εἰς ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν παρ' ἑαυτῷ. [l] ἐδὲν γὰρ ὕπτως μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐλέγχειν [m] ὀρθῶς καὶ ἀληθείᾳ ἕκαστον τῶν τῷ βίῳ ὑποπιπτόντων δυνατὸς, καὶ τὸ ἀεὶ ὕπως εἰς αὐτὰ ὁρᾶν, ὥστε συνεμβάλλειν ὁποίῳ τινὶ τῷ κόσμῳ, ὁποίαν τινα τούτου χρείαν παρεχόμενον, [n] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς τὸ ὅλον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [o] πολίτου ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [p] τί ἐστι; καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται; καὶ [q] τίσιν χρόνον πέφυκε παραμένειν ὅδε, τὸ [r] τὴν φαντασίαν μοι ταύτην πιεῖν· καὶ [s] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἁπλότητος, αὐταρκείας, καὶ τὰ λοιπά. δὸ οὖν ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ λέγειν, [t] τοῦτο μὲ παρὰ θεῶν ἔχει, τοῦτο δὲ [u] καὶ παρὰ τοῦ συλλήξαντος, καὶ τῶν συμπεφυκότων σύγκλωστιν, καὶ τῶν τοιούτων σωτῆρά τε καὶ τύχην. τοῦτο δὲ [x] παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ

[a] L. 4. § 49. l. 7 § 55.
[b] L. 7. § 31.
[c] L. 7. § 31. 67. l. 10. § 11. l. 12. § 27. 31.
[d] L. 2. § 5.
[e] L. 2. § 14.
[f] L. 4 § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[g] L. 4. § 3. 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 15. l. 7 § 68. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. l. 12. § 8.
[i] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[k] L. 4. § 21.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 1. § 9.
[n] L. 6. § 3.
[o] L. 2. § 16.
[p] L. 2. § 12.
[q] L. 9. § 25.
[r] L. 12. § 18.
[s] L. 9. § 11. 42.
[t] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[u] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[x] L. 2. § 1.

consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

§ 10. Missis itaque rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. memineríque insuper, unumqémque præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguum est itaque, quod vivit quisque; exiguus & telluris, in qo vitam agit, angulus: exiguum quiddam, qæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáque homuncionum morti celerrimè concedentium, qi nè seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum qempiam, successionibus propagata.

§ 11. Eis qæ dixi monitis salutaribus, istud unum adjectum sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius qæ sub cogitationem cadit; qò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, quale qid sit, distinctè possis dijudicare; útque apud te perpendas, & qodnam sit nomen ejus, qæque eorum ex qibus constat, & in qæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atque expeditè vercq; discutere posse unumqodque eorum qæ in vita contingunt; eadémque sic intueri semper, ut mentem simul subeat; qàli mundo qalem usum hoc præbeat, qamnam universi respectu dignitatem obtineat; qamnam, hominem qod attinet, qi civem agit civitatis supernæ illius, cujus reliqæ civitates istæ qasi familiæ existunt; qidnam sit, & ex qibusnam principiis consistat, & qamdiu durare natum sit, qod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: qanam item virtute adversùs rem eam sit usus; mansvetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliqâ. de singulis ergò rebus dicendum est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâque, vel à concursu fortuitò istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale;

qi

qi ipſe qidē qid naturæ ſuæ conſentaneum ſit neſcit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adversùs illum benevolè juſtéqe me gero, juxta ſocietatis legem à natura latam. interim tamen in mediis iſtis pro rei cujuſq; æſtimatione rationem ejuſdem habeo.

§ 12. Si rationi rectæ obſecutus, id qicqid eſt, qod jam inſtat, ſedulò, ſtrenuè, placidè egeris, nec extra opus inſtitutum acceſſorium aliqid reſpexeris; ſed genium tuum purum integrúmqe ſervaveris, ac ſi illum ſtatim redditurus eſſes: huic, inqam, ſi adhæſeris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans; ſed qod præ manibus eſt juxta naturæ dictamen agere, & in dictis qibúſqe animo heroico veritatem liberè proloqi contentus; proſperè planè victurus es. hoc avtem qin facias, qi impediat, nullus eſt.

§ 13. Qemadmodum chirurgi inſtrumenta & ferramenta ſua ad curationes ſubitaneas ſemper habent ad manum: ità tu dogmata in promptu apud te habeas, qorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoſcas; & rem qamqe, etiam leviſſimam, ità peragas, ut qi memineris duo iſta eſſe invicem connexa. neqe enim, homines qod ſpectat, qicqam rectè egeris ſine hābito ad res divinas reſpectu; nec vice versâ.

§ 14. Nè diutiùs evageris. neqe enim futurum èſt, ut commentarios tuos perlegas, avt Romanorum ac Græcorum priſcorum res geſtas, avt ex avtoribus variis excerpta, qæ, qò in ſenectute uſui tibi eſſent, repoſuiſti. ad finem itaqe feſtina, & ſpes vanas mittens, ſi rationem tui ullam habes, tibi conſule; qod licet.

§ 15. Neſciunt qàm variæ ſignificationis ſint vocabula iſta, furari, ſerere, emere, qiescere, qid facto opus eſt videre, qod qidem non oculis corporeis, ſed viſu qodam aliuſmodi efficitur.

§ 16. Corpus, anima, mens. corporis ſenſus ſunt, animæ affectus, mentis decreta.

κὴ κοινωνᾶ, ἐαγοῦντ⊙ μέντοι ὅπως αὐτῶ κὰτ φύσιν ὄζιν. ἀλλ' ἐγὼ εἰκ ἀγνοῶ. διὰ τοῦτο [a] χρῶμαι αὐτῶ κὰτ τὸν τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [*] ἔυνως, κὴ δικαίως· ἅμα μέν τοι [c] τοῦ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομεν.

§ 12. Ἐὰν [d] τὸ παρὸν ἐνεργῆς, [e] ἐπόμν⊙ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐσπουδασμένως, ἐξωρμένως, [f] ἐυμενῶς, κὴ μηδὲν παρεμπόρδυμα, ἀλλὰ [g] τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐπόντα τηρῆς, [h] ὡς εἰ κὴ ἤδη ἀποδᾶναι δέοι· ἐὰν [*] τοῦτο σωάπτης, [k] μηδὲν περιμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ κὰτ φύσιν ἐνεργείᾳ, καὶ τῇ ὧν λέγεις κὴ φθέγγη, ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκόμεν⊙, ἐυζωήσεις· [l] ἔστι δ' οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσαι δυνάμεν⊙.

§ 13. [m] Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα κὴ σιδήρια φόχειρα ἔχουσι πρὸς τὰ αἱρέσιμα φῶ θεραπεύματων· ἕτω [m] τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὸ τὰ θεῖα κὴ ἀνθρώπινα εἰδέναι, κὴ [n] πᾶν κὴ τὸ μικρόταλον ἕτω ποιεῖν, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα σωδέσεως μεμνημένον. ἄτε γὰ ἀνθρώπου τι [o] ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα σωαναφορᾶς ἓυ πρᾶξεις, ἄτε ἐμπαλιν.

§ 14. [p] Μηκέτι πλανῶ· ἄτε γὰρ τὰ ὑπομνήματά σε μέλλεις ἀναγνώσκειν, ἄτε τὰς τῶ ἀρχαίων Ῥωμαίων κὴ Ἑλλήνων πράξεις, κὴ τὰς ἐκ τῶ συγγραμμάτων ἐκλογὰς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπεθέσο. [q] πατεῦδε ἤδη ἐς τέλ⊙, κὴ [r] τὰς γνὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σαυτοῦ· ὡς [s] ἔξεστιν.

§ 15. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [t] ὃ ἐκ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρα τινὶ ὄψει.

§ 16. [u] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα.

[a] L. 6. § 23 l 8. § 29. 43.
[*] ἐυμενῶς Jun.
[c] L. 6. § 46.
[c] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[d] L. 2 § 5 l. 8. § 2. 32. 36. 44.
[e] l. 9. § 1. 6. l. 12. § 1. 3.
[f] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[g] L. 2. § 16.
[h] L. 2 § 5.
[*] τούτῳ. Mer.
[k] Sup. § 7.
[l] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[m] L. 2. § 3. l 4. § 3. l 6. § 48. l. 12. § 24.
[n] L. 12. § 29.
[o] L 6. § 7. 23. l 7. § 68.
[p] L. 2 § 2. 3. 7.
[q] L. 2. § 4. 6. l 4. § 17. 26. l 6. § 47.
[r] L. 5. § 36.
[s] L. 2 § 2. l. 5. § 2. 5. l. 8. § 8. 55. l. 12. § 1.
[t] L. 10 § 26. l. 11. § 12.
[u] L. 2. § 2.

τὸ μὲν [a] πνεῖσθαι φαντασικῶς, καὶ ἧδ βοσκημάτων· τὸ δ' [b] νευροσπαστεῖσθαι ὁρμητικῶς, καὶ ἧδ θηρίων, καὶ ἧδ ἀνδρογύνων, καὶ Φαλαρείδ, καὶ Νέρωνος· * τὸ [δ'] τὸν νοῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὅτι τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ ἧδ θεοὺς μὴ νομιζόντων, καὶ ἧδ τοῦ πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, καὶ ἧδ * πασύντων, [c] ἐφεισθὲν κλείσαι τὰς θύρας. εἰ οὖν [d] τὰ λοιπὰ κοινὰ ὄντι πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ὅτι τῆ ἀγαθῆ, [e] φιλεῖν μὲ καὶ ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [f] συγκλωθόμενα αὐτῷ. ἔ τὸν δ' ἔνδον εν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ. φαντασιῶν, ἀλλὰ [h] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [i] ἑπόμενον αὐτῷ θεῷ, [k] μήτε φθεγγόμενον τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργάτλα παρὰ τὰ δίκαια. [l] εἰ δ' ἀπιστεῖ αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἀπλῶς καὶ αἰδημόνως καὶ εὐθύμως βιοῖ, [m] ὅτε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [n] ὅτε παρατρέπεται ἡ ὁδὸς ἣ ἀγόντως ὅλη τὸ τέλος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ δεῖ ἐλθεῖν καθαρὸν, ἤσυχον, [o] ἄλυπον, [p] ἀζήλωτον τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ [q] συμπρασσόμενον.

[a] L. 5. § 33. l. 6. § 16. 28.
[b] L. 2. § 2.
* Vide Not.
* [πάντα] π. Lug. αἰσχρὸν ὄντων] π. Xyl. [ὄντων] π. f.
[c] Sup § 7. 8.
[d] L. 12. § 31.
[e] Sup. § 4.
[f] L. 2. § 3.
[g] Sup. § 3, 4, 5, 6.
[h] L. 12. § 3.
[i] Sup. § 12. l. 12. § 31.
[k] L. 6. § 47. l. 12. § 1. 3. 29.
[l] Sup. § 5. l. 7. § 62.
[m] L. 2. § 1. l. 5. § 32.
[n] L. 1. § 16. l. 11. § 8. l. 12. § 1. 14.
[o] Sup. § 5. 7.
[p] L. 10. § 28. l. 7. § 68.
[q] L. 4. § 23.

viſorum imagines admittere, etiam pecudum commune eſt: affectibus tanqam fidiculis agitari, atq; abripi, feris qoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deſerentibus, & poſtqam fores ſibi occluſerint, qidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qi jam dicti ſunt, communia fuerint, reſtat, ut viri boni hoc ſit peculiare, in eis qæ officii ſui eſſe videbuntur, mentis ductum ſeqi, & fatis volventibus caſus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra ſe in pectore ſitum, nec polluere, nec viſorum congerie perturbare; ſed placidum ſervare; huic tanqam Deo, decenter obſeqi; nihil à veritate alienum proloqendo, nihil à juſtitiæ ratione devium exeqendo. Qòd ſi nemo illi fidem adhibuerit, qòd ſimpliciter, modeſtè, tranqillè degat, neqe id à qoqam ægrè ferre, avt à via ea, qæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad qem par eſt accedere purum, pacatum, promptum, ſponte ſuâ fato ſuo ſeſe accommodantem.

ΒΙΒΛΙΟΝ δ'. LIBER IV.

[a] L. 10. § 38.
[b] L. 7. § 64.
* ἐσήκει Jun.
[c] L. 3. § 4. 16.
* ὑποτεθ. Jun.
* ὑποκείμενα Xyl. ὑποκύμενα f. vel ὑποκυμβία.
[d] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[e] L. 6. § 50 l. 7. § 58. 68. l. 8. § 32.
[f] L. 10. § 31.

ΤΟ [a] ἔνδον [b] κυβερνῶν, ὅταν καθ' φύσιν ἔχῃ, ὕστε * ἕστικε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [c] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίθεσθαι ῥᾳδίως. ὕλης γὰρ * ἀποτεταγμένης ἐστὶν μάλιστα φιλοῦ· ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲ πρὸς τὰ * ὑγκόμενα [d] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, [e] τὸ δ' ἀνθισταζόμενον ὕλην ἑαυτῷ ποιεῖ· [f] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ τῶν ἐμπιπτόντων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐσβέσθη· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ, τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ἐπιφερόμενα, καὶ κατανάλωσεν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπέσυρεν ἐπὶ μεῖζον ἤρθη.

[a] Æ intra nos pars principatum obtinet, ubi ſecundùm naturam habuerit ſe, adversùs ea qæ contingunt ità eſt comparata, ut ad id qod poteſt & conceſſum eſt, facilè ſe transferat. neq; enim de materia certa ulla ſolicita eſt: ſed ad ipſa etiam præpoſita cum exceptione fertur: & qicqid eorum loco adverſi ſe ingerit, id pro materia, in qa exerceat ſe, habet: qemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, qæ lucernam exilem citò extinxiſſent, accommodat ſibi & abſumit, & ex eis ipſis incrementa capit.

§ 2.

§ 2. Nihil operis eſt fruſtra temeréve exeqendum, neq; aliter qàm ut artis regulis qàm exactiſſimè reſpondeat.

§ 3. Receſſus ſibi requrunt multi multos, villas agreſtes, litora, montes. iſtiuſmodi loca & ipſe plurimùm ſoles appetere. hoc avtem totum vulgarium cum primis eſt hominum. cùm liceat, qocunq; ipſe volueris tempore, in teipſum ſecedere. nuſqam enim avt qietior avt otii amplioris cuiqam ſeceſſus datur, qàm in ſuam ipſius animam. præcipuè, ſi qis ea intra ſe repoſita habuerit, qorum contemplatione ſummam extemplò tranqillitatem conſeqatur. tranqillitatem eam dico, qæ in animi probè compoſiti ſtatu conſiſtit. hoc itaq; receſſu jugiter uſus, te renova. habeas avtem penes te brevia qædam & principalia documenta, qæ ſtatim ubi ſuccurrerint, omnem animi moleſtiam eluere tibi poſſint, remittántq; te nihil ægrè ferentem eorum, ad qæ reverteris. ecqid eſt enim, qod ægrè ferre debeas? nunqid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cavſsâ natos eſſe; tum æqanimitatem eſſe juſtitiæ portionem; porrò invitos delinqere; deniq; qàm multi, ubi inimicitiis exercendis, ſuſpicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegiſſent, tandem defuncti & in cineres redacti ſint, deſine tandem tibi moleſtiam faceſſere. At univerſi ipſius adminiſtratio, & indè obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam diſjunctivum illud, avt numinis providentiâ, avt atomorum concurſu conſtant univerſa: vel ea etiam argumenta, qibus liqidò demonſtratur, mundum iſtum civitatis inſtar obtinere. Verùm tangunt angſtintq; te ea qæ corpus attingunt. at tu conſidera, mentem tuam ubi ſemel agnitâ vi propriâ, ſubduxerit ſeſe, ſpiritui ſive leniter ſive aſperè moto nevtiqam immiſceri. qibus adjicias licet &, qæ de dolore ac voluptate avdieris aliqando, & aſſenſu tuo eomprobaveris. Sed gloriolæ cupido forſan te torqet. cogita qàm citò oblivione ſepeliantur omnia,

§ 2. Μηδὲν ἐνέργημα [a] εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ [b] κατ' διαύρησιμα συμπαραπτικὸν τῆς τέχνης ἐνεργεῖσθω. [a] L. 2. § 5. [b] L. 8. § 32.

§ 3. Ἀναχωρήσεις * αὐτοῖς ζητῆσιν, ἀγροικίας, καὶ αἰγιαλὸς, καὶ ὄρη· εἰωθας δὲ καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. ἐδαμοῦ γὰρ ἥσυχιώτερον, ἢ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν μᾶλλον, ἐστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας, εὖ πάσῃ ἐυμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν λέγω ἐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [c] σωληνῶς οὖν δὸς σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [d] ἀνανέω σεαυτόν. [e] βεβαίως δὲ ἕως τοιαῦτα, ἃ εὐθὺς ἀπαντήσαντα, ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν * ἀυτὴν * ἀποκλύσαι, καὶ ἀποπέμψαί σε, [h] μὴ δυσχεραίνοντα ἐπ' ἃ ἐπανέρχῃ. [i] πῶς γὰρ δυσχεραίνεις; τῷ δὴ ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρίμα, ὅτι [k] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [l] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [m] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [n] πόσοι ἤδη διεχθρεύσαντες, ὑποπτεύσαντες, μισήσαντες, διαδεξάμενοι ὁ ἐκλύεται, τετέφρωνται· πάνυ ταχύ. ἀλλὰ καὶ [p] τοῖς ὀπὶ δὴ ὅλων ἀποπνεμένοις δυσχεραίνεις. ἀναπαύσωμεν τὸ διεξοδευόμενον, [q] ἤτοι φρόνησιν, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅλων ἀπολήξῃ, ὅτι [r] ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις. ἀλλὰ τὰ σωματικά σε ἅπτεται. ἔπ * ἐνόησας ὅτι [s] οὐκ ἐπιμίγνυται λεπτὸν ἢ ταχὺ κινούμενον πνεύματι ἡ διάνοια, ἐκτὸς ἐὰν ἅπαξ ἑαυτὴν ἀπολάσῃ, καὶ γενέσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα ἀεὶ πόνει καὶ ἐνδοῦσα ἀκίνητος, καὶ συμπαλίσθω. ἀλλὰ τὸ δεξάμενον σε * ἀφανιζέτω. ἀπόδον [t] εἰς τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης, καὶ

* αὐτοῖς

* ἀυτὴν Xyl. * ἀπολύσ. Jun.

[h] L. 5. § 9. [i] L. 12. § 12. 24. [k] L. 2. § 1. l. 3. § 4. [l] L. 5. § 33. [m] L. 7. § 22. 63. l. 11. § 18. [n] L. 7. § 58. [o] Inf. § 48. [p] L. 8. § 17.

[q] Inf. § 27. [r] L. 2. § 16. Inf § 4. 23.

* ἐννόησον Lug.

[s] L. 5. § 16. * ἀφιστᾷ Jun. L. 2. § 7.

[t] L. 2. § 17? Inf. § 19. 32, 33. 35 l. 5. § 33. l. 8. § 37. l. 9. § 30.

a τὸ

[a] Inf. § 50. l. 7. § 35.
[b] Inf. § 33 l. 5. § 33.
[c] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[d] L. 9. § 18.
* συσπᾶν
[e] L. 9. § 30.
[f] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[g] L. 3. § 10.
[h] L. 6 § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 53.
[i] L. 7. § 28.
[k] L. 2. § 2.
[l] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[m] L. 8. § 3, 4.
[n] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[q] L. 8. § 47.
[r] L. 2. § 12 l. 7. § 23. 25.
* μεταβαλεῖ Jun.
[s] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[t] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[u] L. 2 § 15.
[x] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
* νοερὸν
[y] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[z] L. 3. § 4.
[a] L. 9. § 8.
[b] L. 5. § 13.
[c] L. 11. § 35.
[d] L. 5. § 4. 13.

[a] τὸ χάος τοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρου αἰῶνος, καὶ [b] τὸ κανὸν τῆς ὑποστάσεως, καὶ [c] τὸ εὐμετάβολον καὶ [d] ἄκεφον ὅσον * ἐφ' ἡμῖν δοκεῖν εἶναι, καὶ [e] τὸ πανὸν τοῦ τόπου ἐν ᾧ διακάθηται. [f] ὅλη τε γὰρ ἡ γῆ σημεῖον, καὶ [g] ταύτης πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις αὕτη; καὶ ὁπόσοι αὐτῇ πόσοι, καὶ [h] ὁποῖοί τινες οἱ ἐπαινέσονται; λοιπὸν ὅρον [i] μέμνησο τῆς διαχωρήσεως τῆς ἐς τοῦτο τὸ ἀρθεάδιον ἑαυτοῦ· καὶ πρὸ παντὸς [k] μὴ σαυτῷ, [l] μηδὲ καλεντείνῃ, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἴσο, καὶ [m] ὅρα τὰ πράγματα [n] ὡς ἀνήρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῶον. Ἐν ᾗ τοῖς [o] θεωρητικωτάτοις εἰς ἃ ἐγκύψεις, ταῦτα ἔστω τὰ δύο. ἓν μέν, ὅτι [p] τὰ πράγματα ἅπτεται οὐ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀπερεμνῦτα· [q] αἱ δὲ ἐνοχλήσεις ὁμοίως μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως. ἕτερον δέ, ὅτι [r] πάντα ταῦτα ὅπερ ὁρᾷς, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ * μεταβάλλει, καὶ οὐκ ἔσται καὶ [s] ὅσων ἤδη, μεταβολαῖς ἀνίδος παρατετύχηκας, συνεχῶς διανοοῦ. [t] ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις· [u] ὁ βίος ὑπόληψις.

§ 4. Εἰ [x] τὸ * νοερὸν ἡμῖν κοινόν, καὶ ὁ λόγος καθ' ὃν λογικοί ἐσμεν κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τοῦ ποιήσωμεν, ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖται ἐσμεν· εἰ τοῦτο, πολιτεύματός τινος μετέχομεν· εἰ τοῦτο, [y] ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις ἐστί. τίνος γὰρ ἄλλου φήσει τις [z] τὸ τῶν ἀνθρώπων σᾶν γένος κοινοῦ πολιτεύματος μετέχειν; ἐκεῖθεν ἡ ὅλη τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτόθεν τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ νομικὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ [a] τὸ γεῶδές μοι ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρισται, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρου στοιχείου, καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπὸ πηγῆς τινος, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἔκ τινος ἰδίας πηγῆς [b] (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται, ὥσπερ [c] μηδ' εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπέρχεσθαι) οὕτω δὴ καὶ τὸ νοερὸν ἥκει παρθέν.

§ 5. [d] Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἷος γάμος; vastum chaos infiniti ævi utrinq; consistat: tum quàm inanes planè applavsus isti; quàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; quàm angusto deniqe spatio lavs ista terminetur. siqidem & terra tota puncti instar habet; hujúsqe ipsius angulus quàm exiguus incolitur; istic avtem agentium qota pars, & hi qales sunt, qi te celebraturi sint? proinde, memento tandem in particulam istam secedere: & cum primis, cave distraharis, cave obnitaris. liber esto potiùs, réisqe ipsas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Ista avtem duo præ reliqis ad manum tibi sint maximè, ad qæ jugiter intendas. alterum, qòd res ipsæ animam non attingunt, sed extrinsecùs immotæ manent: molestiæ avtem ab opinione sola proveniunt. alterum verò, qòd universa qæ hìc vides, mox sunt mutatura, nec futura ampliùs. sed & perpende tecum, quàm multarum rerum mutationibus interfueris ipse. alteratione mundus constat, opinione vita.

§ 4. Si intellectus nobis communis est, etiam ratio qâ rationales dicimur communis est. si ratio, etiam ea qæ qid agendum, qid omittendum præscribit, ratio communis est. si hæc, lex qoq; communis est. hoc si conceditur, cives sumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex conseqenti, civitatis instar mundus est. ecqam enim aliam excogitaverit qisqam politiam, cujus universum genus humanum sit particeps? unde ergò nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere posse, nisi indè, à communi illa civitate? sicut enim qicqid in me terreum exitit, à terra aliqa mihi pro parte mea obvenit; qicqid humidum, ab elemento diverso; qicqid aëreum, à fonte suo aliqo; qicqid calidum & igneum item à fonte aliqo peculiari: (nihil enim avt ex nihilo provenit, avt ad nihilum redit) sic & intellectus alicunde manat.

§ 5. Tale qiddam mors est, qale nativitas;

congener mihi sit, non tam qòd sanguinis seminisque ejusdem, qàm qòd mentis ac portionis divinæ mecum particeps; nec lædi posse me ab horũ ullo compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliqâ me qisqam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. siquidem ad mutuas operas nati sumus; qo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmqe ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est avtem succensere & aversari.

§ 2. Qicqid sum, constat id omne caruculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere ampliùs: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanqam qi jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & officula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Qin & animam considera, qalis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qi jugiter efflatus denuò reforbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es: partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec qicqam, qod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec qæ fortunâ fiunt, absq; naturæ ope proveniunt, avt sine connexu implexúq; rerum earum qæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas qædam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est avtem parti unicuique bonum, qod universi fert natura, qódq; ad eandem conservandam conducit. porrò conservant mundum hunc, sicut elementorum, ità & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò sitim pelle; ut nè murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo grátus.

μοι συγγενὴς, ἐχὶ αἵματος ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ νῷ, καὶ [d] θείας ἀπομοίρας μέτοχος, [e] ὅτι βλαπῆναι ὑπό τινος αὐτῷ δύναμαι· αἰσχρῷ γάρ με οὐδεὶς σκεδάσει· [f] ὅτε ἐρίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ὅτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. [g] γεγένημαι γὰρ πρὸς συνεργίαν, [h] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ σοῖχοι ἢ ἄνω καὶ κάτω ὀδόντων. [i] τὸ οὖν ἀντιπεφάσθαι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀντιπεφάκελκὸν ἦ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. [k] Ὅ, τί ποτε τοῦτό ἐιμι, σαρκία ἐστὶ καὶ πνευμάτιον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [l] ἄφες τὰ βιβλία· [m] μηκέτι σπῶ. οὐ δώσεται [n]. ἀλλ' [o] ὡς ἤδη ἀποθνήσκων, τῶν μὲν σαρκίων καταφρόνησον· [p] λύθρου καὶ ὀστέα, καὶ πρόκυφα τοῦτο, ἐκ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. δίασαι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· [q] ἄνεμος· οὐδὲ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμιούμενον, καὶ πάλιν ῥοφούμενον· τέταρτον οὖν δεῖ τὸ ἡγεμονικόν. ὧδε [r] ὑπενόησε· [s] γέρων εἶ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [t] δουλεῦσαι· μηκέτι καθ' ὁρμὴν [u] ἀκοινώνητον [x] τοῦ ἐφεστῶτος θεοῦ· μηκέτι [y] τὸ εἱμαρμένον, ἢ παρὸν συμφέρειν, ἢ μέλλον [z] ἐποδύεσθαι.

§ 3. [a] Τὰ τῶν θεῶν προνοίας μεστὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως, ἢ [b] συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοία διοικουμένων. [c] πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ· προέστηκε ἢ [d] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [e] τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον, [f] οὗ μέρος ἐστὶ. [g] παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις, καὶ ὃ ἐκείνης δεῖ σωστικόν. [h] σώζεσι δὲ κόσμον, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, οὕτως καὶ αἱ τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. [i] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δόγματα ἔστω. [k] πρὸς δὲ τὴν βιβλίων δίψαν ῥῖψον, ἵνα [l] μὴ γρύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ [m] ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας [n] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26.
[e] L. 4 § 7. 8. & l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26.
[g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18.
[h] L. 7 § 13. 19.
[i] Inf. § 16. & l. 7. § 24.
[k] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3.
[l] Inf. § 3. et l. 3. § 14.
[m] Inf. § 7. et l. 4. § 3. 26.
[n] -τας f. L. 3 § 14. l. 9. § 29.
[o] Inf. § 5. 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29.
[p] L. 3. § 3. l. 8. § 37.
[q] L. 5. § 33. l. 6. § 15.
[r] ἐπιν. f.
[s] Inf. § 6.
[t] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19.
[u] L. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23.

[x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19. [y] Inf. § 5. l. 3. § 4. 16. [z] ἐποδύσεσθαι f. [a] L. 4. § 27. l. 6. § 10. 38. l. 7. § 9. [b] L. 3. c. 16. [c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39 [d] L. 4. § 9. l. 10. § 28. [e] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23. [f] Inf. § 4. 14. l. 9. § 39. l. 10. § 6. [g] L. 6. § 44. l. 10. § 20. l. 12. § 23. [h] L. 4. § 46. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. [i] L. 3. § 13. [k] Sup. § 2. [l] L. 3. § 3. et l. 8. § 18. l. 9. § 37. [m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12 § 36. [n] 14. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο ὲκ πόσα παῦτα ἀναβάλη, καὶ ὁπόσακις παθθεσμίας λαβῶν ὦδε ἦδη παρῆλθες ὑπ' ἀυτῶν [b]. δεῖ δὴ ἤδη ποτὲ αἰδέσθαι, τίνος [c] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος τὸν κόσμον [e] ἀπόρροια ὑπάρξης· καὶ ὅτι [f] ὅρος σοι ἐφέστηκε περιεχομένου τοῦ χρόνου, ᾧ ἐὰν [g] εἰς τὸ μὴ [h] ἀποδιαθέσθαι χρήσῃ, διϊχθήσεται, καὶ οὐκέτι ἔσῃ, καὶ αὖθις ἐκ ἔξεται.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε σὺ καρῶς, [i] ὡς Ρωμαῖος, καὶ [k] ἀρρην, [l] τὸ ἐν χερσὶ μετὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ [m] ἀπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοστοργίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ δικαιότητος ποιεῖσθαι· καὶ [n] χώραν σαυτῷ ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖν. ποιήσεις δέ, ἂν [o] ὡς ἑκάστῳ τῷ βίῳ, ἐκπλῆσαι ποιῆσαι ἐνεργείας, [p] ἀπολλαγμένῳ πάσης εἰκαιότητος, καὶ ἐμπαθοῦς ὑποστροφῆς ἀπὸ τοῦ [q] αἰρουμένου λόγου, καὶ ὑποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [r] δυσαρεστήσεως πρὸς [s] τὰ συμβαινόμενα. ὁρᾷς [t] πῶς ὀλίγα ἐστὶν, ὧν κρατήσας τις, δύναται [u] εὔροον καὶ θεοφιλῆ βιώσεσθαι βίον; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον οὐδὲν ἀπαιτήσουσι τὸν τοῦτα φυλάσσοντα.

§ 6. [x] Ὑβριζε, ὕβριζε [y] αὐτοῖς, ὦ ψυχή· τῇ δὲ τιμῆσαι σαυτὸ [z] ὑστέρει χρόνῳ ἔξεις. [a] ἕκαστος γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. [b] ἔστω δέ σοι χαῖρε διήνυσαι, μὴ ἀλλοτρίαν σαυτοῦ, ἀλλ' [c] ἐν τοῖς ἄλλων ψυχαῖς τεθεμένῃ τιμὴ σὴν [d] εὐμοιρίαν.

§ 7. [e] Περιαιροῦ τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπτοντα· καὶ χρόνον πάρεχε σαυτῷ τοῦ περισσοτέρων ἀγαθόν τι, καὶ παῦσαι [f] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τὸν ἑτέραν [g] περιφορὰν φυλακτέον. πληροῖ γὰρ καὶ διὰ περιόδων, οἱ κινούμενοι τῷ βίῳ, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ κατάπαυσ φαντασίαν ἀποδύνουσιν.

§ 8. [i] Περὶ μὲν τὸ μὴ ἐφικάνειν, τί

§ 4. Memento, quamdiu ista distuleris, & qoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut qicqid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virúmqe decet, cum exquisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces avtem, si tanqam vitæ tuæ novissimam, actionem unamqamq; peregeris; temeritate omni liberam, & declinatione per affectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; qæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, qàm pavca sint, qæ siqis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur. siqidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qi observaverit.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inqam, te afficis, ô anima. honorem avtem tibi tuum vindicandi, havd erit ampliùs opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. Nè te distrahant, qæ extrinsecus obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, qo boni aliqid addiscas, & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siqidem agunt actuosi havd pavci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad qem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. Vix, avt nè vix qidem qisqam,

[a] L.3.§ 14. [b] τοῖς Lug. An. [c] Sup.3.l. 4 § 14.l.8. § 7. [d] L.6.§ 1.5. [e] Sup. § 1. [f] Inf § 6. l.4.§ 17. 28. l. 6. § 49. [g] μὴ εἰς τὸ [h] L.8.§ 28. [i] ὁ Ῥωμ. Caf.L.6. § 44. [k] L.1.§ 2. l. 3.§ 5.l. 4.§ 3. [l] L.3.§ 12. l 6.§ 2.l.7. § 17. 29. [m] L.1.§ 9. l.9.§ 29. [n] L.3. § 4. [o] Sup.§ 2. Inf.§ 11. l.3. § 12. [p] Inf.§ 13. 16.l.3 § 4. l. 4.§ 2.l. 12. § 20. 24. [q] χρείττονος Lug. [r] Sup. § 2. [s] L. 3.§ 4. & l. 6. § 39. [t] L.4.§ 3. l.10.§ 8. [u] L.5.§ 34. l.7. § 67. l.10. § 6. [x] Ὑβρίζεις, vel, Ὑβρεις σας [y] Inf.§ 16. [z] Sup. § 4. [a] βραχὺς Sal εἰς Bor. φύγει. f. [b] Sup. § 2.l 5.§ 31.l.10.§ 15. [c] L.6. § 40,41. l.12. § 4. [d] L. 5.§ 36. [e] Μὴ περιαιροῦ σαυτῷ σε Sup.§ 2.4.l.4 § 3.26.& l.8.§ 1. [f] L.3.§4 l.4.§ 22. [g] περιφορ. Jun.L.1.§ 15. [h] Inf.§ 16 l.10. § 37. l. 11. § 20. [i] Inf. § 13. l. 3. § 4. l.4. § 18. L. 7. § 55.

ideo

ideo infeliciter agere deprehensus est, qia in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum suorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, necesse est.

§ 9. Horum meminisse semper oportet: qæ universi, qæ tua natura sit; qomodo hæc ad illam affecta, qalísq; pars qalis universi existat: qòd etiam nemo sit, qi prohibere te possit, qò minùs ea facias dicásq; semper, qæ naturæ illi, cujus pars es, consentanea fuerint.

§ 10. Philosophicè Theophrastus, in peccatis inter se conferendis (prout vulgò conferri solent) dicit; graviora esse qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi irascitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando effœminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philosopho, pronunciavit, amplioris esse criminis, qod cum voluptate, qàm qod cum dolore admittitur. atqe omnino alter ei similior existit, qi prior lædus, doloris ratione ad irascendum adigitur: cùm is sponte suâ ad lædendum feratur, qi ad perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Ita qæq; facias cogitésq; oportet, ut qi confestim è vita hac possis discedere. humanis avtem excedere, siqidem Dii sunt, nihil est grave. neq; enim malo ulli illi involvent te. si verò, vel nulli sunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & sunt illi, & res humanas curant: & ne in ea, qæ verè mala sunt, incidat qisqam, in ipsius arbitrio prorsus posuere. reliqorum siqid malum existeret, & de hoc utiq; pariter prospexissent, qò in ipso situm foret, in istud qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qî possit? nec imprudens avtem, nec prudens

ἐν τῇ ἄλλῃ ψυχῇ γίγνεται, ὃ ῥᾳδίως τις ὄψεται κακοδαιμονῶν· τοὺς δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦντας, ἀνάγκη κακοδαιμονεῖν.

§ 9. Τούτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποῖόν τι μέρος, ὁποίου τοῦ ὅλου ὄσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀεὶ κατὰ τὴν φύσιν, [c] ἧς μέρος ἐστί, πρᾶττειν τε ἀεὶ καὶ λέγειν.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ, βαρύτερα εἶναι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν κατ' θυμόν. ὁ μὲν γὰρ θυμούμενος μετὰ τινος λύπης καὶ ἀλογιστίας φαίνεται καὶ λόγου ὑποφερόμενος· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολασταίνειός πως φαίνεται, καὶ ἀθλιώτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὀρθῶς ἂν καὶ φιλοσοφίας ἀξίως ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν παρεσκευασμένῳ μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἠναγκασμένῳ θυμωθῆναι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ἐπὶ τὸ πρᾶξαί τινα καθ' ἐπιθυμίαν.

§ 11. [f] Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, ὕτως ἔκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ [g] ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι, [h] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· καμοῦ γάρ σε οὐκ ἂν θεὸς ἐμβάλοιεν· [i] εἰ δὲ εἴ τι ὔκ εἰσιν, ἢ ὑμέλει αὐτοῖς περὶ ἀνθρωπείων, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῶν; ἀλλὰ [l] καί εἰσι, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς περὶ ἀνθρωπείων καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, [n] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο· περὶ δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προέβλετο, ἵνα ἐπὶ πάντα τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν οὗτο βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; [o] ὅτι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτε εἰδῆτα

[a] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[b] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10. 29. 34. l. 6. § 17. 58. l. 10. § 32. 33. l. 11. 39
[c] Sup. § 3. 4.
[d] -λόσοφος Lug. An.
[e] L. 6. § 45.
[f] Sup. § 2. 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29. 69.
[g] L. 3. § 3.
[h] L. 9. § 28.
[i] εἰ δὲ ὅτι Lug. An. εἰ δὲ ἤτοι f.
[k] L. 6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L. 1. § 17. l. 6. § 44. & l. 9. § 11. 27
[n] L. 8. § 55. 56. l. 9. § 40.
[o] L. 10. § 7.

μὲ, μὴ δικαίως ἢ σωφρονίζειν, ἢ διορθοῦσθαι ταῦτα, [a] ἢ ὅλως φύσις παρεῖδεν ἄν· [b] ὅτε ἂν τηλικοῦτον ἥμαρτεν, ὅτου παρ' ἀδικίαν, ἢ παρ' ἀπειρίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ [c] ὁμοίως τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς κακοῖς πορευόμενος συμβαίνῃ· θάνατος δὲ γε καὶ ζωή, δόξα καὶ ἀδοξία, [d] πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, [e] πάντα ταῦτα ὁμοίως συμβαίνει ἀνθρώποις τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, [f] ἅτε καλὰ ὄντα, ἅτε οὐδέτερα· ὅτ' οὖν ἀγαθὰ, ἅτε κακὰ ὄντα.

§ 12. Πῶς [g] πάντα ταχέως ἐξαφανίζεται, τὰ μὲν κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τὰ δὲ αἰῶνι αἱ μνῆμαι αὐτῶν; διὰ ὅτι τὰ αἰσθητὰ πάντα, καὶ μάλιστα τὰ ἡδονῇ θελγόντα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [h] τῷ τύφῳ διαβεβομμένα· πῶς [i] εὐτελῆ καὶ εὐκαταφρόνητα, καὶ ῥυπαρὰ, καὶ ἐνφθαρτα, καὶ [k] νεκρὰ, νοερᾶς διωάμεως ἐρασθῆναι. [l] τί εἶναι ὅτου ὦν αἱ ὑπολήψεις καὶ αἱ φωναὶ, ἢ εὐδοξίαι [m]· τί ὅτι τὸ ὑποθανεῖν· καὶ ὅτι ἐάν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ, καὶ [n] τῷ μεταστρέψαι τὴν ἐννοίας θελκτήριον τὰ ἐμφαινόμενα αὐτῷ, ἐκεῖνα ἄλλο τι ὑπολήψεται αὐτὸ εἶναι ἢ ὃ φύσεως ἔργον. [p] φύσεως δὲ ἔργον εἰ τις φοβεῖται, [q] παιδίον ὄντι· τοῦτο μέντοι ὃ μόνον φύσεως ἔργον ὄντων, ἀλλὰ καὶ [r] συμφέρον αὐτῇ· πῶς ἅπτεται [s] θεὸς ἀνθρώπου, καὶ κατὰ ποῖα μέρη, καὶ [t] ὅταν πῶς [u] ἔχῃ [x] διακόπτῃ τὸ θεῖον ἀνθρώπου τοῦτο μόριον.

§ 13. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα κύκλῳ ἐπεξερχομένου, καὶ [y] τὰ ὑπόγεια γῆς φησιν, ἐξερευνῶντος, καὶ [z] τὰ ἐν τοῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον διὰ τεκμαίρεσθαι ζητοῦντος, μὴ ἀξιομένου δὲ, ὅτι ἀρκεῖ θεὸς μόνῳ [a] τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι θεραπευθῆναι, καὶ τοῦτον γνησίως διεξιόντι. διεξοδεία δὲ αὐτοῦ [b] καθαρὸν πάθος διατηρεῖν, καὶ εἰκαιότητος, καὶ δυσαρεστήτου τῆς πρὸς τὰ ὑπὸ [c] θεῶν καὶ ἀνθρώπων γινόμενα. τὰ μὲν γὰρ

utique, sed præcavere avt corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unqam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æqo hominibus, nullo facto discrimine, contingere pateretur. atqi mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & pavpertas, ista omnia bonis pariter malisq contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaq; nec mala sunt.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, qàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia qæ sub sensum cadunt; horumque ea maximè, qæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; qàm vilia, qàm contemnenda, qàm sordida, caduca, mortua sint. qinam ii sint, qorum opiniones vocésque claritatem largiuntur. quid sit ipsum mori; qódq; siqis rem ipsam per se intueatur, cogitationéque ab illa submoverit ea omnia, qibus tanqam larvis horrendis instructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet qàm opus naturæ. opus avtem naturæ ullum qisqis expavescit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat. ejusdem deniq; facultatis fuerit, considerare, homo Deum qomodo, & qâ sui parte contingat; qóq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qi omnia undiqe pervagatur, & cùm ea qæ subter terram sunt, quod ille ait, scrutatur, tum qæ in animis alienis, conjecturâ nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut cum eo, qem intra se gerit, genio versetur, eúmq; legitimè colat. colet avtem, si affectibus immunem custodierit, & temeritate alienum, nec offensum re aliqâ, qam vel Dii vel homines egerint. qæ enim

[a] L. 6. § 1.
[b] L. 12. § 12.
[c] L. 4. § 39. l. 5. § 10.
[d] L. 6. § 33. & l. 9. § 1.
[e] L. 6. § 34.
[f] L. 7. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 23.
[g] L. 3. § 10. l. 4 § 3. 14. 32, 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. 19. l. 8. § 18. l. 9 § 29. l. 12. § 21. 32.
[h] L. 3. § 6. l. 6. § 13.
[i] L. 4. § 48. l. 5. § 10. 12. 33. l. 12. § 27. 31.
[k] L. 12. § 33.
[l] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 19.
[m] [χαρίζονται.] f. ἀεικίζονται.
Lug. An.
[n] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16.
[o] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[p] Infr. § 17.
[q] L. 11. § 23.
[r] Sup. § 3.
[s] Θεὸς ἀνθρώπε Lug. An. L. 12. § 2.
[t] π. ε. ὅ.
[u] ἔχον. Bot.
[x] διϊκῆται, vel, διαχθῆται p. διάκειται Bot.
[y] Pindarus apud Platon. Theætet. L. 11. § 1.
[z] Sup. § 8. Svid. Sup. § 5. Inf. § 16.
[a] Infr. § 17. L. 3. § 3. 5. 7. 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26.
[b] [τὸν] κ. Svid.
[c] Θεῷ Svid.

Dii

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; qæ homines, cognationis ratione, sunt amica; sed & modo qodam miseranda qandoqe, ob bonorum malorúmq; ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qi alba & nigra internoscere prohibet.

§ 14. Etiamsi ter mille annos victurus esses, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, qàm degit, amittere qenqam; nec aliam ab ea, qàm amittit, degere. eodem ergò redit longissimum ætatis spatium, cum eo qod est brevissimum. præsens siqidem tempus est omnibus æqale: & qod amittitur ergò, æqale est omnibus. eadémq; ratione id qod amittitur, momentaneum tantùm esse constat. neq; enim avt præteritum, avt futurum amittere qis potest. nam qis cuiqam id, qod non habet, abstulerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, qòd omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis visurus sit. alterius verò, qòd is qi qàm diutissimè vixerit, & is qi qàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorsus amittit uterq;. præsens siqidem duntaxat uterqe tempus amittit, cùm hoc duntaxat habeat, nec amittere possit qis, qod non habet.

§ 15. In opinione sita sunt omnia docent hoc, qæ à Monimo dicta sunt. horum avtem utilitas comparebit, si qis qæ festivè ab illo conscripta sunt, qatenus veritatem habent patrocinantem, admiserit.

§ 16. Contumeliâ se afficit anima humana: inprimis, qando abscessus & qasi struma mundi, qantum in ipso est, evadit. abscessionem enim facit à natura, in cujus parte aliqâ reliqorum omnium cujusq; natura continetur, qi re aliqâ obveniente offenditur. deinde cùm vel hominem qemcunq; àversatur, vel lædendi consilio adversatur alicui. hujusmodi sunt avtem irascentium animæ. tertiò contumeliâ se afficit, cùm voluptati vel dolori succumbit. qartò, cùm

ἐν θεῶν ἀσέβημα δι' ἀρετῶν· τὰ δὲ ἐξ ἀνθρώπων [a] φίλα διὰ συγγένειαν· ἔστι δ' ὅτε καὶ [b] πρόπον τινὰ ἐλεεινά, [c] δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐκ ἐλαττῶν [d] ἡ πάρεσις αὕτη τῆς διακρίνειν τὰ λευκὰ καὶ [e] μέλανα.

§ 14. [f] Κἂν χιλίας ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς, καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποβάλλει. εἰς τ' αὐτὸ ἓν καθίσταται τὸ μήκιστον τῷ βραχυτάτῳ. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον [h] [εἰ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] ἐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὕστως ἀκρεμόνιον ἀναφαίνεται. [k] ὥστε γὰρ τὸ παρωχηκὸς, ὥστε τὸ μέλλον ἀποβάλλοι ἄν τις. ὃ γὰρ ἐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο; τέτοιον ἓν χρὴ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μέν, ὅτι [l] πάντα ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῆ, καὶ ἀνακυκλήματα, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτά τις ὄψεται· ἑτέρου δ', ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [o] τὸ γὰρ παρὸν ἔστι μόνον, ὃ στερήσεσθαι μέλλει, [p] οὔτε γὰρ ἔχει καὶ τοῦτο μόνον· καὶ ὃ μὴ ἔχει τις ἐκ ἀποβάλλει.

§ 15. Ὅτι [q] πᾶν ὑπόληψις. [r] δῆλα μὲν τὰ τοῦ [s] τῶν Κυνικῶν Μόνιμον λεγόμενα· [t] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τις αὐτῶν τὸ νόσιμον μόχθει τοῦ ἀληθοῦς δέχεται.

§ 16. [u] Τρεῖζει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [x] ὑπόστημα, καὶ οἷον φῦμα, τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, γένηται. τὸ γὰρ δυσχεραίνειν τινὶ τῶν γινομένων, ἀπόστασίς ἐστι τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἕκαστα τῶν λοιπῶν φύσεις ἔχουσι. ἔπειτα δὲ, ὅταν ἀνθρώπου τινὰ ὑποτραπῇ, ἢ καὶ ἐναντία φέρῃ, ὡς βλάψασα, διαὶ εἰσι αἱ τῶν ὀρεζομένων. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτὸν, [z] ὅταν ἡσσᾶται ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν ὑπο-

[a] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[b] L. 7. § 26.
[c] Sup. § 1.
[d] L. 4 § 29.
[e] μέλανα.
[f] L. 3. § 10. l. 4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12. § 26.
[g] [ἂν] ἀποβάλλῃ Svid.
[h] delet Svid.
[i] ὃν f.
[k] L. 6 § 32.
[l] L. 4. § 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L. 4 § 15. l. 9. § 37. l. 11. § 35.
[n] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[o] L. 12. § 3.
[p] ὅσπερ vel, ὥσπερ
[q] L. 3. § 9. l. 4. § 3. 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12, § 8. 22. 26.
[r] δηλοῖ f.
[s] τῷ Κυνικῷ Μονίμα f.
[t] δηλοῖ f.
[u] Sup. § 7.
[x] L. 4 § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[y] Sup. § 1.
[z] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.
[a] Inf § 17. l. 18. 19.

ἐκκείνηται, καὶ ἐπιπλάσεως, καὶ ἀναλύσεως τινὸς ποιητικῆς, ἢ λόγου. πέμπτον, ὅτι πρᾶξίν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν, [a] ἐπ' ὠφέλειαν σκοπὸν ἀφίησι, ἀλλὰ [b] εἰκῇ, καὶ ἀπροκαλυφθήτως ὅπῃ ἂν ἐνεργῇ· [c] λόγον καὶ τὰ μικρότατα, καὶ πῶς ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι τέλος ἡ λογικῶν ζώων, τὸ [d] ἕπεσθαι τῇ [e] τῆς πόλεως καὶ πολιτείας ἡ πρεσβυτάτης λόγῳ καὶ [f] θεσμῷ.

§ 17. Τὸ ἀνθρωπίνου βίου, ὃ ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [k] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχὴ [l] ῥόμβος· ἡ δὲ τύχη, δυσέκλυστον· [m] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [n] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [o] ὄνειρος καὶ [p] τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένου ἐπιδημία· [q] ἡ δὲ ὑστεροφημία, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δέ, ἐν τῷ τηρεῖν [r] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ἀστῆ, [s] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [t] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [u] μηδὲ διαψευσμένως καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, [x] ἀνενδεᾶ τοῦ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ [y] τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα διεξόμενον, ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὅθι πᾶσι δὲ τὸν θάνατον [z] ἴλεω τῇ γνώμῃ [a] ἀπεμένοντα, ὡς ἀδὲν ἄλλο ἢ [b] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῴων συγκείνται. [c] εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον διηνεκῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ τί [d] ὑπόπτηται τις πάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; [e] κατὰ φύσιν γὰρ· [f] ἀδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3 § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4 § 12. cf. l. 12. § 31 [e] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [f] L. 10 § 11. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [h] L. 5. § 33. [i] Ibid. [k] σύγκρεσις, Jun. [l] ῥόμβος, [m] L. 4. § 3. Xyl. [n] L. 4 § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [o] L. 6. § 31. [p] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [q] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [r] Sup. § 13. [s] Sup. § 16. L. 8. § 8. [t] Sup. § 5. [u] Sup. § 16. [x] L. 4. § 29. [y] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5. [z] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [a] L. 5. § 10. l. 9. § 3. [b] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [c] L. 8. § 18. 20. l. 10. § 7. [d] L. 4. § 37. [e] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1. 33. l. 10. § 7. l. 11 § 34. [g] νέτῳ Lug.

simulat, ac fictè vel falsò agit quicquam, loquitúrve. quintò, quoties actionem avt conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, quid velit. cùm etiam minutissima quæque ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis avtem animantium rationis participum hic est, ut civitatis ac politiæ antiquissimæ rationi legibúsq; obsequantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res inpervestigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis qidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. qidnam est ergò, qod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea avtem in hoc consistit, ut genium qis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè avt fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant avt nè faciant qid, opus nil habeat: porrò qæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanqam indè obvenientia, unde venerit ipse: mente denique propitiâ placidâq; mortem ipsam expectantem, tanqam elementorum eorum dissolutionem, ex qibus animal unumqodq; consistit. si avtem elementis ipsis nihil grave contingit, qod in alterum unumqodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat avt suspectam qis habeat? secundùm naturam qippe fit. nihil est avtem malum, qod est naturæ consentaneum.

Τὰ ἐν Καρνούντῳ β'.

Qæ Carnunti.

NOn est hoc tantùm nobis cogitandum, singulis diebus absumi vitam, minorémq; ejusdem superesse portionem: sed & illud reputandum, qòd, si qis diutiùs vitam protraxerit, incertum sit, utrùm mentis vires pariter idoneas sit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam qæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam si delirare ceperit, perspiratio forsan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & istiusmodi reliqa, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ sese uti possit, & officii sui numeros omnes absolvere, & qæ animo conceperit distinctè explicare, & de hoc ipso, an mortem sibi consciscere debeat, considerare, & ejusmodi universa, qæ rationem probè subactam desiderant, hæc, inqam, vis jam prorsus extincta jacebit. Festinandũ itaqe, non hâc solâ ratione, qia mortem propiùs per momenta singula acceditur, sed hâc insuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos sæpenumero destituit.

§ 2. Etiam istud est observatu non indignũ, qod ea qoq; qæ à naturâ genitis superveniunt, gratiam suam qandam & venustatẽ obtinent. qemadmodum panis cùm coqitur, particulas qasdam diffindi cernimus. attamen intercisa & hiantia ista, qamvìs ab artis pistoriæ instituto aliena, decoris speciem qandam præ se ferunt, & comedendi desiderium suo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, dehiscunt. sed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. spicæ itidem deorsum vergentes. & leonis supercilium, & aprorum ab ore diffluens spuma multáq; alia istiusmodi; qæ seorsim siqis intueatur, sunt venustate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnascuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, siqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea qæ in universo

Ὀργὴ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι κᾷ' ἑκάστην ὥραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον αὐτῷ καταλείπεται· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο λογιστέον, ὅτι εἰ ὁπόλιον βιώη τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν [a] διαπεῖσαι, καὶ πρέφεσθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὁρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οὐκ ἐνδήσει· τὸ δ' [b] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [c] τοῦ τῆς καθήκοντος ἀριθμὸς ἀκριβῶν, καὶ τὰ φερόμενα διαθεωρῶν, καὶ [d] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν, ἐφιστάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῷ συγγεγυμνασμένα πάνυ χρήζει, [e] παραποσβέννυται· χρὴ δὴ ὡς [f] ἐπειγόμενον, ἐ μόνον [g] τῇ ἐγγυτέρῳ τῆς θανάτε ἐκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρακολούθησιν παραπολήγειν.

[a] L.6.§ 16.
[b] L.5.§21. l.7. § 55.
[c] L.1.§ 12. l.6. § 26.
[d] L.5.§.29.
[e] L. 12. § 15.
[f] L.2.§4.6.
[g] [διὰ]. τὸ Jun.
[h] L.6.§.36. l. 8. § 50.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφιλάσσειν, ὅτι καὶ [h] τὰ ἐπιγινόμενα τοῖς φύσει γινομένοις, ἔχει τι ἔυχαρι καὶ ἐπαγωγὸν, οἷ ἄρτε ὀπωμένε παραῤῥήγνυται τινα μέρη· καὶ ταῦτα ἔν τε διόγλα ἔτως καὶ τρόπον τινὰ πρὸς τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀρτοποιίας ἔχοντα, ὀλιγωρέπει πως, καὶ παθυμίαν πρὸς τὸν ζοφὸν ἰδίως ἀναπνεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπότε ὡραιότατά ὄζι, χάσκει. καὶ ἐν ταῖς ὀλυπετίσι [i] ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῆς σήψεως, ἴδιόν τι κάλλος τῷ καρπῷ παρεστίδησιν. οἱ σάχυες δὲ κάτω νεύοντες, καὶ τὸ τῆς λέοντος ὀπισθούνιον, καὶ ὁ περὶ συῶν ἐκ τε στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἑαυτὰ εἰ τις σκοποίη, πόῤῥω ὄντα τοῦ εὐειδοῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἐπακολυθεῖν, συμπεριχορεύει, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἴ τις ἔχοι πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα·

[i] πιτέσι Lug. -πεσι Xyl.

γινόμενα, ἡδὺν ἐχὶ δόξει αὐτῷ καὶ ἐπακολούθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως διαυτίσασθαι. ὕτως ἡ καὶ θηρίων ἀληθῆ χάσματα, οὐχ ἧσσον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γραφεῖς καὶ πλάσαι μιμήμασιν δεικνύουσιν. καὶ γραῦς καὶ γέροντος ἀκμαῖόν τινα καὶ ὥρᾳον, καὶ τὰ ἐν [a] παισὶν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτοῦ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὀρᾶν δυνήσεται. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐ παντὶ πρόσεστι, μόνῳ δὲ τῷ πρὸς τὴν φύσιν, καὶ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ἀγκαλιζομένῳ [b] φοιτῶντα.

qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliatum.

§ 3. Ἱπποκράτης [c] πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προεπόρισαν· ἔπειτα καὶ αὐτὸς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. [d] Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήϊος, καὶ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἄρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες, καὶ ἐφ' ἁμάξαις πολλὰς μυριάδας ἱππέων καὶ πεζῶν κατακόψαντες, καὶ αὐτοί ποτε ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, περὶ [e] τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πληρωθῆς βολβίτου κατακεχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δ' ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; [f] ἐπέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. εἰ μὲν ἐπὶ ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἄπολιν. εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, καὶ [h] λατρεύων τοσούτῳ χείρονι [i] τοῦ ἀγγείου. [k] ἢ φείσῃ τοῦ ὑπηρετεῖν· τὸ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων, τὸ δὲ [m] γῆ καὶ λύθρος.

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hominum myriades in prælio cecidissent, ipsi quoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aquâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiã pediculi, sed aliusmodi, sustulerunt. qorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram; nihil, nè ibi quidem, numinis est inane. sin sensu carituras sis, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id quod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & sanies sit?

§ 4. [n] Μὴ κατασχίσῃς τὸ ὑπολιπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν παῖς περὶ ἑτέρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ τείνῃ ἀναφορὰν ὀλίγη τι κοινωφελὲς ποιῆν. [o] ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον ἔρχῃ, τυτίσῃ, φαντάζομαι τί ὁ δεῖνα πράττει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ [p] ἀποῤῥάμβδους τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ εὐσταθήσεως. [q] χρὴ μὲν οὖν καὶ τὸ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν τῷ εἰρμῷ τῶν φαντασιῶν πε-

§ 4. Qod superest vitæ reliquum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi siqid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid iste vel ille agat, & qorsum hoc vel illud agat, qid loqatur, qid cogitet, qid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaque in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declina-

re:

[a] παῖσιν Mer.
[b] φοιτῶσ.
[c] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[d] L. 4. § 32. 48. l. 6. § 24. 47 l. 8. § 31.
[e] L. 10. § 7. l. 11 § 1.
[f] L. 2. § 3. l. 12. § 36.
[g] L. 2. § 11.
[h] L. 2. § 2. l. 11. § 19.
[i] L. 10. § 38.
[k] ὅρα δὲ τὸ ἐπ'. Bor. ὅσῳ π. Mer. ἢ, vel ἢ [ὦ] π. τ. ἰ; f. γ. κ..
[l] L. 2. § 13.
[m] L. 2. § 2.
[n] L. 2. § 8. 13.
[o] ἤδη γ. α. ε. ς. Boot. ἤτοι γ. α. ε. vel, ἢ γὰρ τὰ α. ε. πίρησις f. vide Not.
[p] L. 2. § 7. l. 4. § 22.
[q] L. 2. § 5. 16.

vitas; naturæ utrumq; mysterium est. ex eisdem elementis concretio illîc, in qæ istîc resolutio. nihil omnino, cujus qenqam pudeat: cùm nihil subsit, qod animali intellectu prædito non congruat, vel constitutionis ejusdem rationi repugnet.

§ 6. Ab ejusmodi hominibus fieri istiusmodi necesse est. siqis aliter vult esse, idem ficum succo acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum; ut vestrum uterqe defungatur: tum pavlò pòst nè nomina qidem utriusqe superfutura.

§ 7. Opinionem tolle, tollitur simul & qerimonia illa, læsus sum. hoc sublato, tollitur damnum omne.

§ 8. Qod hominem ipsum sese deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; sed nec damno avt interiore avt exteriore affecerit.

§ 9. Commodi sui cavsâ natura facere hæc cogitur.

§ 10. Cogita, etiam justè contingere, qicqid contingit, id qod si sedulò observaveris, facilè deprehendes; non ex connexione duntaxat necessaria, sed ex ratione justa conseqi universa, & tanqam ab eo, qi pro dignitate cuiqe suum tribuit, provenire. hoc itaqe, prout cepisti, observare pergas; & qicqid feceris, bonum te præstes, qomodo bonus qis propriè dicitur. in omni actione tua serves istud.

§ 11. Tu nè ea opineris, qæ is avtumat, qi contumeliâ te afficit; vel etiam qæ ille avtumare te vult. verùm res ipsas, qomodo verè se habeant, cogites.

§ 12. Duo ista in promptu tibi semper sunt habenda: alterum, nihil ut facias, nisi qod partis regere legémqe dare natæ ratio suggesserit, idqe ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diversam transeas, siqis affuerit, qi te corrigat, & sententiam tibi mutet. veruntamen sententiæ mutatio ista niti semper debet probabilitate aliqâ, vel justum esse, vel in publi-

νοις, [a] φύσεως μυσήριον, [b] συγκείσεις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων [*] εἰς ταὐτὰ. ὅλως δὲ [c] ἐκ ἐφ' ὧν ἄν τις αἰσχυνθείη. ὑ γὰρ ἄδηλόν τὸ ἔξεστι τῷ νοερῷ ζώῳ, ὑδὲ ἄδηλον τὸν λόγον τῆς ἀδηλότητος.

§ 6. Ταῦτα ἔστω ἀεὶ τοιούτων πέφυκα γίνεσθαι [d] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [e] τὴν συκῆν ἀπὸν μὴ ἔχειν. ὅλως δὲ ἐπαίνου μέμνησο, ὃς [f] ἔστιν ὀλιγίστου χρόνου καὶ οὐ καθ' ὅτι πεθήξεσθε [g] μὴ βραχὺ ἢ ὑδὲ ὄνομα ὑμῖν ὑσταλείφθήσεται.

§ 7. [h] Λέγε τὴν ὑσταλγίαν, ἤρται τὸ, βέβλαμμαι. ἄλλο τὸ βέβλαμμαι, ἤρται ἡ βλάβη.

§ 8. [i] Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἀνθρώπων ὑ ποιεῖ, τοῦτο ὑδὲ τὸν βίον ἀπὸ χείρω ποιεῖ, [k] ὑδὲ βλάπτει, ὅτε ἔξωθεν, ὅτε ἔνδοθεν.

§ 9. [l] Ἠνάγκασται [*] ἡ τῷ συμφέροντι [*] φύσις τοῦτο ποιεῖν.

§ 10. [m] Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει· ὃ ἐὰν ἀκριβῶς [*] σκοπήσῃς, εὑρήσεις. [n] ὑ λέγω μόνον κατὰ τὸ ἔξης, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸ δίκαιον, καὶ [o] ὡς ἂν ἀπὸ πνὸς ἀποκειμένου τὸ κατ' ἀξίαν. παρατήρει ἐν οἷς ἤρξω· καὶ ἕπου ἂν ποιῇς, σωὶ τούτῳ ποιεῖ, σωὶ τὸ [*] ἀγαθὸς εἶναι· καὶ ὃ νενόμικας ἰδίως ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐνεργείας σῶζε.

§ 11. [p] Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε, ἅτινα ὁ ὑβρίζων κρίνει, ἢ ἅτινα σε κρίνειν βούλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ, οἷά ἐστι κατ' ἀλήθειάν ἐστι.

§ 12. Δύο ταύτας [r] ἑτοιμότητας ἔχειν ἀεὶ δεῖ· τὴν μὲν, ἐφ' ὃ [s] τὸ ἐφεξῆς μόνον, ὅταν ἂν ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος ὑποβάλλῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων· τὴν δὲ [t] ἐφ' τὸ μεταθέσθαι, ἐὰν ἄρα τις παρὴ διορθῶν καὶ μετάγων ἀπὸ πνὸς οἰήσεως. τὴν μὲν τοι μεταγωγὴν, ἀεὶ ἀπὸ πνὸς πιθανότητος [u] δικαίου, ἢ [x] κοινοφελοῦς

[a] L. 2. § 12.
[b] L. 5. § 4.
[*] καὶ διάλυσις] εἰς f.
[c] Inf. § 42. l. 2. § 11.
[d] L. 8. § 14.
[e] L. 8. § 15.
[f] L. 7. § 22.
[g] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.
[h] L. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. 49.
[i] L. 7. § 64.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
[*] ἕνεκα f.
[*] ἢ φ. f.
[m] L. 3. § 4.
[*] -βῶς
[n] Inf. § 45. l. 6. § 38.
[o] L. 7. § 31. l. 10. § 25.
[*] τῷ Lug.
[p] Inf. § 18.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 3. § 13.
[s] L. 2. § 16. l. 3. 12. 16.
[t] L. 6. § 21. 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[u] L. 10. § 12.
[x] L. 7. § 5.

φελὴς γίνεσθαι· καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις μόνον ἴδῃ, καὶ οὐκ ὄπ[a] ἡδὺ ἢ [b] ἔνδοξον ἐφάνη.

§ 13. [c] Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν οὐ χρᾷ; [d] τύλε γὰρ τὸ ἑαυτῷ ποιοῦντι, [e] τί ἄλλο θέλεις;

§ 14. Ἔνυπόστης, [f] ὡς μέρος ἐξαφανισθήσῃ τῷ γεννήσαντι· μᾶλλον δὲ [h] ἀναληφθήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν σπερματικὸν καὶ μεταβολικόν.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ἐπὶ τῷ αὐτῷ βωμοῦ, τὸ μὲν προσκατέπεσεν, τὸ δ' ὕστερον· [i] διαφορὰ δ' οὐδεμία.

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [k] θεὸς αὐτοῖς δόξῃς, οἷς νῦν θεὸς καὶ πάντα, ἐὰν ἀποσκήπτῃς ὅσα τὰ δόγματα, καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ λόγου.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτι ζῆν. [l] τὸ χρεὼν ἐπίρρωσο· [m] ἕως ζῇς, ἔξεστιν, ἀγαθὸς γίνου.

§ 18. [n] Ὅσῳ [*] ἀχρειοτέραν περιβλέπει, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν, ἢ ἐνεθύμησεν, ἢ διενοήθη· ἀλλ' [o] ἑνὸς τοῦ αὐτοῦ ποιεῖ, ἵνα· αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσιον, [*] ἢ κατὰ τὸν [*] ἀγαθὸν μὺν [*] μέλαν ἦθος [*] ἀπειλέπεσθαι, ἀλλ' [p] ὁδὸν τῆς γραμμῆς τρέχειν ὀρθὸν, μὴ διερρίμματον.

§ 19. Ὁ [q] περὶ τῆν ὑστεροφημίαν ἐσπουδακὼς, ὑ φαντάζεται, ὅτι [q] ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχεται καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκεῖνος ἀπαλλάξεται, [r] μέχρι καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ὑποσβῇ διὰ ἐσπουδακότων καὶ σβεννυμένων ἀνθρώπων. ὑπόθες δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι, ἀθάνατος δ' ἡ μνήμη· [s] τί ἔν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ ἐλθὲ λέγω, ὅπη πρὸς τὸν τεθνηκότα; [t] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, τί ὁ ἔπαινος, πλὴν ἄρα εἰ [u] οἰκονομίαν τινα; [*] πάρεις γὰρ ναῦν ἀκαίρως τὴν φυσικὴν δύσιν, ἄλλο τινὸς [*] ἐκκλῖνον λόγου λοιπόν.

§ 20. Πᾶν τὸ καλὸν ἢ ὁπωσοῦν καλὸν, ἐξ ἑαυτοῦ καλόν ἐστι, καὶ [x] ἐφ' ἑαυτῷ κεκλη-

cum utile, vel aliud hujuſmodi, id ad quod tranſitur, non autem quod jucundum aut glorioſum exiſtat.

§ 13. Ratione præditus es? Sum. cur ergo eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecquid eſt amplius quod reqiras?

§ 14. Tanquam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione qâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

§ 15. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit; citiùs autem an ſeriùs, nihil intereſt.

§ 16. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, qibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationiſque cultum te retuleris.

§ 17. Tu nè tanqam annorũ millia aliqot adhuc victurus, rem geras inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

§ 18. Qantum is otii lucratur ſibi, qi non animadvertit, qid proximus qis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed qid ipſe tantùm agat, qò id juſtum ſit piumqe; nec, ut Agatho loqitur, mores nigros qod reſipiat. non eſt itaqe circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per qam citra evagationem omnem rectâ curras.

§ 19. Qi de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſquiſqe eorum qi ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qi huic ſucceſſerit, ipſe pariter, donec tandem memoria omnis prorſus per ſuſpicientes eoſdémqe mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extingvatur. finge, verò & immortales, qi tui meminerint, memoriámqe tui & ipſam immortalem fore, qid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum laus qid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id qod in te natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonibus pendes.

§ 20. Bonum etiam qaſecunqe, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur, nec

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 11. § 16.
[c] L. 5. § 28. l. 11. § 39.
[d] L. 6. § 22.
[e] L. 5. § 6. l. 7. § 73.
[f] L. 2. § 3.
[g] L. 2. § 12.
[h] Inf. § 21. 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.
[i] L. 2. § 14. Inf. § 47.
[k] Sup. § 3.
[l] L. 2. § 4.
[m] L. 8. § 22. l. 10. § 16.
[n] L. 2. § 8. Inf. § 24.
[*] συχολ.
[o] Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55. 67.
[*] καὶ ἀγ. Jun. δεῖ, καὶ τ. Lug.
[*] Ἀγάθωνα Xyl. Lug.
[*] μὴ νωθείας Jun. V. N. Inf. § 28.
[*] ἀριστοκόπως. Boot.
[p] L. 5. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
[q] L. 3. § 10.
[r] L. 2. § 17.
[s] Sup. § 3.
[t] Inf. § 51.
[u] Inf. § 32.
[*] πάρεις, vel παίλης f. παριέντες Boot.
[*] ἐκκλῖνον f. ἐκκλῖνῃ λόγον. Λοιπὸν, παν Boot.
[x] L. 5. § 34. l. 9. § 31.

nec partem sui ullam lavdem habet. itaqe lavdando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis qoqe dico, qæ vulgari sermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmqe operibus. qod est igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit, non magìs qàm lex, qàm veritas, qàm benevolentia, qàm modestia. ecqid enim horum vel lavde fit bonum, vel corrumpitur vituperio? smaragdus num deterior fit, nisi lavdatur? qid avrum, ebur, purpura, pugio, flosculus, arbuscula?

§ 21. Animæ si perennant, qomodo eas ab æterno ceperit aër? qomodo verò, qæ ab ævo tam immenso in ea condita sunt, corpora terra capit? sicut enim hîc corpora, ubi ad spatium aliqod temporis in terra permanserint, mutata & dissipata, cadaveribus aliis locum concedunt: ità & animæ, in aërem translatæ, ubi aliqandiu ibi perstiterint, mutantur, funduntur, succenduntur, in seminalem universi rationem receptæ: locúmqe hoc pacto faciunt aliis intra sedes easdem insuper recipiendis. hoc respondere licebit, si pro concesso sumatur, animas corporibus esse superstites. qin & reputanda est non sepultorum tantùm hoc modo corporum multitudo, sed & animalium, qæ qotidie tum à nobis, tum à bestiis, comeduntur. qàm ingens enim horum turba absumitur, & in vescentium visceribus hâc ratione qasi sepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iste, dum partim in sangvinem, partim in aëriam, igneámq; naturam transmutantur. qænam est istîc veritatis notitia? elicitur ea per distributionem rei in materiam & formam.

§ 22. Noli divagari; sed in omni conatu tuo justitiæ ratio habeatur, in omni viso intellectus integer fervetur.

§ 23. Qicqid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel serum est, qod est tibi tempestivum. fructûs instar id est omne mihi, qod tempestivum, ἐξ ὥρμου, τὸ σοὶ εὐκαιρον πᾶν μοι καρπὸς, ὃ φέρουσιν αἱ σαὶ ὧραι,

λήγει, ἀπ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ ἢ ἓν πάντων· ὅτι γοῦν χεῖρον ἢ χρεῖττον γίνεται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτό φημι κὴ ὅτι τῶν κοινοτέρων καλῶν λεγομένων· οἷον ὅτι τῶν ὑλικῶν, κὴ ὅτι τῶν τεχνικῶν καὶ κατορθωμάτων. τὸ δὲ μὴ ὄντως καλὸν * πῶς χρείαν ἔχει, ἢ μᾶλλον ἢ νόμος, ἢ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια· ἢ μᾶλλον ἢ εὔνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων διὰ τὸ ἐπαινεῖσθαι καλόν ἐστιν, ἢ φθειρόμενον φθείρεται; [b] συμφέρουσιν γὰρ * ἑαυτοῦ χεῖρον γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἐπαινῇ; τί δὲ χρυσὸς, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαίριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

§ 21. Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὐτὰς ἐξ αἰῶνος χωρεῖ ὁ ἀήρ; πῶς δὲ ἡ γῆ χωρεῖ τὰ σώματα ἐν τοσούτῳ αἰῶνι θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα, [c] ἢ τούτων * πρὸς ἰῶ τινα ὑποδιαμονὴν μεταβολὴ κὴ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· οὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθισάμεναι ψυχαὶ, ἐπὶ ποσὸν συμμείνασαι μεταβάλλουσι, κὴ χόανται, κὴ [d] ἐξαπόλλυται, [e] εἰς τὸν τοῦ ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, κὴ τοῦτον τὸν τρόπον χώραν τοῖς * μετγενικιζομέναις παρέχουσι. τοῦτο δ' ἂν τις ὑποκείμενον, ἐφ' ὑποθέσει * τῆς ψυχῆς διαμενῆν. χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων σωμάτων, ἀλλὰ κὴ τὸ τῶν ἐνίοτε ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε κὴ τῶν ἄλλων ζώων. ὅσους γὰρ οὕτως ἀναλίσκεσθαι, κὴ ὑποσοί πως θάπτεσθαι ἐν τοῖς τρεφομένων σώμασι, κὴ ὅμως διέχεται ἡ χώρα * αὐτῶν, διὰ τὰς ἐξαμπτώσεις, διὰ τὰς εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες ἀλλοιώσεις. τίς ὅτι τούτου ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας; [f] διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, κὴ εἰς τὸ αἰτιῶδες.

§ 22. [g] Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι, ἀλλ' ὅλη πάσης ὁρμῆς [h] τὸ δίκαιον ἀποδίδοναι· κὴ [i] ὅπη πάσης φαντασίας σώζειν τὸ καταληπτικόν.

§ 23. [k] Πᾶν μοι συμφορίζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε. [l] ἐδέν μοι ἄωρον ἐν οἷς σαὶ ὧραι φέρουσιν· ὦ

[a] L. 6. § 2.

* [τῦ] πνος, vel. πνῦ

[b] L. 7. § 15.

* [ὑχ] i. Lug.

[c] L. 2 § 3. l. 6. § 15.

* [ῳ] πόσῳ πνὰ f.

[d] L. 12. § 5.

[e] Sup. § 14 l. 6. § 24.

* σεγενν

* σῦ Lug.

* αὐτὰ f.

[f] L. 2 § 12. l. 7. § 29. l. 8. § 11. l. 12. § 10. 18. 29.

[g] L. 2. § 7. l. 3. § 4.

[h] Sup. § 18. inf. § 32.

[i] L. 5. § 36. l. 7. § 54.

[k] L. 3. § 4. 16. l. 6 § 39. 44. 45. l. 7. § 57.

[l] L. 10. § 20. l. 11. § 13 l. 12. § 35.

ὦ φύσις· [a] ἐκ σοῦ πάντα, [b] ἐν σοὶ πάντα, [c] εἰς σὲ πάντα. Ἐκεῖνος μὲν φησι, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δ' οὐκ ἐρεῖς, ὦ [d] πόλις φίλη Διός;

§ 24. [e] Ὀλίγα ἀρκοῦσι, [f] φησιν, εἰ μέλλοις εὐθυμήσειν· [*] μὴ ποτε ἄμεινον δ' ἀναγκαῖα πράσσειν, καὶ [h] ὅσα ὁ τῆς φύσει πολιτικοῦ ζώου λόγος αἰρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο γὰρ ἐκ μόνον τιμὴν ἀπὸ τοῦ καλῶς πράσσειν εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ τιμὴν ἀπὸ τοῦ ὀλίγα πράσσειν. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράσσομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ὄντα, ἐὰν τις περίληπ, [i] εὐχερέστερον καὶ ἀταραχότερος ἔσῃ. ὅθεν δεῖ καὶ παρ' ἕκαστα ἑαυτὸν ἐπεξιέναι, μή τι τούτων ἐκ τῶν περιττῶν ἀναγκαίων; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις ταῖς μὴ ἀναγκαίαις περιαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ἔπειτα γὰρ ἀκόλουθήσουσι πράξεις παρέλκουσαι ἐπακολουθήσεσι.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ [k] ἀγαθὸς ἀνθρώπου βίος, τοῦ [l] ἀρεσκομένου μὲν τοῖς ἐκ μέρους ὅλων ἀπαντωμένοις, [m] ἀρκουμένου δὲ τῇ ἰδίᾳ πράξει δικαίᾳ καὶ [n] διαθέσει εὐμενεῖ.

§ 26. Εἶδες ταῦτα ἐκεῖνα; ἴδε καὶ ταῦτα. σαυτὸν [o] μὴ τάραττε. [p] ἁπλοῦν σεαυτόν. ἀμαρτάνει τις; [q] ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. συμπέπτωκέ σοι τι κακόν; [r] ἐκ μέρους ὅλων ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθείμαρτο, καὶ συνεκλώθετο πᾶν τὸ συμβαῖνον· τὸ δ' ὅλον, [s] βραχὺς ὁ βίος· [t] κερδαντέον τὸ παρὸν σωφροσύνῃ καὶ δίκῃ· [u] ὑπὲρ [x] ἀνεμέσητον.

§ 27. [y] Ἢτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ κυκεὼν συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν τις κόσμος ὑφίσταται, ἐν δὲ τῷ παντὶ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὄντως [z] πάντων διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων καὶ [a] συμπαθῶν.

§ 28. [b] Μέλαν ἦθος, θῆλυ ἦθος, ἀσυνετῶν ἦθος, [c] ἀνελευθέρων, βουκολικῶν, παιδιαρίων, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, καπηλικόν, τυραννικόν.

§ 29. [d] Ξένος κόσμου, ὁ μὴ

[a] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[b] L. 8. § 50.
[c] Sup. 14. 21. l. 8. § 18.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 3. § 11.
[f] Democritus.
[*] μηδὲν ἀμ. τῶν ἀν. Xyl.
[g] L. 11. § 19.
[h] L. 9. § 10. 12.
[i] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[k] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[l] L. 1. § 16. Sup. § 13.
[m] L. 3. § 16. l. 7. § 66.
[n] L. 3. § 3. 11. l. 7. § 5.
[o] L. 7. § 16. l. 9. § 32.
[p] L. 7. § 31. l. 10. § 9.
[q] L. 9. § 4. 20. 38.
[r] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23. 27.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[u] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[x] L. 1. § 8.
[y] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[z] L. 6. § 38.
[a] Inf. § 40.
[b] Sup. § 18.
[c] L. 5. § 11. l. 9 § 39.
[d] Inf. § 44. 46. l. 8. § 15. 49.

pestates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia sunt, in te consistunt, ad te redeunt. *O urbs amica Cecropis*, inqit ille: tu verò non dicturus es, *O urbs amica Jovis.*

§ 24. *Pauca agas*, inqit, *si tranquillus esse cupis.* an non præstiterat dixisse, qæ necessaria sunt agas, qæq; animantis civilis ratio dictat, & qo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, qæ bona agendo, sed & eam, qæ pauca agendo comparatur, tranqillitatem producit. pleraq; enim eorum qæ dicere & facere consvevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, á negotiis multò vacabit magis, minúsqe perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, qæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siqidem id agendo fiet, ut nec actiones consequantur supervacaneæ.

§ 25. Periculum facito, qomodo procedat tibi vita viri boni. eum dico, qi rebus ab universo sibi assignatis acqiescit, & propriâ actione, qæ justâ, affectione, qæ benevola sit, contentus agit.

§ 26. Illa vidisti? & ista vide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliqis? sibi peccat. boni aliqid tibi obvenit? ab initio tibi, qicqid contingit, ab universo destinatum & fato certo assignatum est. huc summa redit; brevis est vita: qod instat tempus lucrandū est, considerate justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

§ 27. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta qidem ea, sed ut mundus sit tamen. qid enim? fieríne potest, ut in te mundus qidā sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? idq; rebus omnibus ità qanqā discretis ac diffusis, conspirantib⁹ tamen.

§ 28. Mores nigri, effœminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles, perfidi, tyrannici.

§ 29. Si peregrinus in mundo est, qi

ignarus

ignarus est eorum, qæ in mundo existunt: perinde certè in mundo peregrinus est, qi ignarus est rerum qæ in eodem geruntur. profugus, qi rationem civilem fugit. cæcus, qi mentis oculos clavsos habet. mendicus, qi alterius cujusqam indiget, neq; apud se habet, qicqid ad vitam conducat. abscessus mundi, qi abscedit, seqe à naturæ communis ratione sejungit, dum eis qæ contingunt offenditur. hoc enim, qicqid est, profert eadem, qæ à te protulit. abscissus civitatis, qi animam propriam à rationalium reliqorum anima, qæ una omnium est communis, abscindit.

§ 30. Iste sine tunica philosophatur; ille sine libro: alius qispiam seminudus. panes, inqit, cùm desint, rationi tamen insisto. mihi verò, inqit alter, cùm nec ex disciplinæ exercitio qi præberi solet, commeatus suppetat, persisto tamen.

§ 31. Qam didicisti artem, eam diligito, eidémqe acqiescito. qod avtem vitæ reliqum est, ità exigito, ut qi Diis tua omnia ex toto animo commiseris; nullíqe homini vel servum vel tyrannũ te exhibeas.

§ 32. Cogita, verbi gratiâ, tempora sub Vespasiano acta, eadem prorsus omnia, qæ nunc sunt, deprehendes. nuptias contrahentes, líberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, ferias agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, suspicionibus indulgentes, insídias struentes, mortem aliqorum expetentes, de rerum statu præsente qiritantes, opes congerentes, consulatũs, regníve appetentes. ità transiit, nec jam usqam est illorum vita: Rursus ad Trajani tempora te transferas. eadem denuo cuncta comperies. istorum qoq; vita morte jam commutata est. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqâ designata, vel etiam gentes totas, contemplare; símúlq; considera, qàm multi cùm in rebus istiusmodi enixè se contendissent, pavlò pòst occiderint, & in elementa sua resoluti

γωσείζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, ἐχ' ἥττον ξένος, καὶ ὁ μὴ γνωσείζων τὰ γινόμενα. [a] φυγὰς, ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον. [b] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῷ νοερῷ ὄμματι. [c] πτωχὸς, ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου, καὶ μὴ πάντα ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [d] ἄπολις κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου, διὰ τοῦ συμβαίνειν. [e] ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καὶ σὲ ἔνεγκεν. [f] ἀπόρημα πόλεως ἑαυτὸν ἰδίαν ψυχὴν τῆς ἑνὸς λογικῶν ἀποκόπτων, ἐκ μίας ὄντος.

§ 30. Ὁ μὲν χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ, ὁ δὲ χωρὶς βιβλίου, ἄλλος * ὕπνος ἡμίγυμνος. ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, καὶ ἐμμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δὲ τροφὰς ταῖς ἐκ μαθημάτων οὐκ ἔχω, καὶ ἐμμένω.

§ 31. [h] Τὸ τελεῖον, ὦ ἔμαθες φίλε, τοῦτο σεσοφισαπαύκε. [i] τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ βίου διέλθε, ὡς [k] θεοῖς μὲ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἀνδρὶ πονηρῷ δὲ μηδενὸς * [m] μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον ἑαυτὸν παρέχειν.

§ 32. Ἐπίνοησον λόγῳ χάριν τοῦ ὄντι Ὀυεσπασιανοῦ καιρούς, [n] ὄψει * ταῦτα πάντα· γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, αὐθαδίζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, δημοσιεύοντας, ὑπατείας, βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. ἀνὴν [p] ἐκεῖνο μὲν ὁ τότων βίος, οὐκ ἔτι ὑπάρχει. Πάλιν ὄντι τοῦ καιροῦ τοῦ Τραϊανοῦ μεταβῆθι· πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [q] τέθνηκε κἀκεῖνος ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τὰς ἄλλας ὁλοκλήρους χρόνων καὶ ἐθνῶν ὁλοτελείας θεώρει καὶ βλέπε, [r] πόσοι καθεντεθάντες, μὴ μικρὸν ἔπεσον, καὶ [s] ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα.

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 12. § 1. 13.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1. l. 11. § 1.
[d] L. 2. § 16.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[g] L. 9 § 8.
* ὕπνος f.
[h] L. 5. § 19. l. 6. § 7. 43.
[i] L. 8. § 1. l. 7. § 46. 56.
[k] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[l] L. 3. § 4.
* vi Lug. Ant.
[m] L. 7. § 66. l. 11. § 18.
[n] L. 2. § 14. l. 7. § 1.
* ταὐτὰ, vel τὰ αὐτὰ
[o] L. 12. § 27.
[p] Sup. § 3. 19. l. 7. § 8.
[q] L. 8. § 25. 31.
[r] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[s] L. 5. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.

καὶ μάλιστα δὲ ἀναπολητέον ἐκείνους, οὓς αὐτὸς ἔγωγε [a] κενὰ σπουδάσας, [b] ἀφέντας ποιεῖν τὸ τῇ τοῦ ἰδίαν κατασκευὴν, καὶ τοῦτο [c] ἐπιτρίψ ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναγκαῖον δὲ ὧδε τὸ μεμνῆσθαι, ὅπως καὶ [e] ἡ ὑπηρεσία [f] καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, ἣ ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. ὅπως γὰρ [h] ἐκ ἀποδυσπετήσεις, ἐὰν μὴ ὀπὶ πλέον ἢ προσῆκε περὶ τὰ ἐλάττω καταμένῃ.

§ 33. Αἱ πάλαι σωσθεῖσαι λέξεις, γλωσσήματα νῦν. ὅπως δὲ καὶ τὰ ἐνόματα τῶν πάλαι πολυθρυλήτων, νῦν τρόπον τινὰ γλωσσήματά ἐστιν, Κάμιλλος, Καῖσαρ, Οὐόλεσος, Λεοννάτος, κατ' ὀλίγον ἡ Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἀδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος. [i] ἐξίτηλα γὰρ πάντα, καὶ [k] μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελὴς λήθη κατέχωσεν. καὶ ταῦτα λέγω ὅσοι θαυμαστῶς πως λαμπρύνουσι, [l] ἄϊστοι, ἄπυστοι. τί δὲ καὶ ἔστιν ὅλως ἀθάνατον; [m] ὅλον κενόν. [n] τί οὖν ἐστι, περὶ ὃ δεῖ τὰ σπουδαῖα σπουδάζεσθαι; ἓν τοῦτο, [o] διάνοια δικαία, καὶ πρᾶξις κοινωνική, καὶ λόγος διὰ μηδὸς ἀληθεύσασθαι, καὶ διάθεσις [p] ἀσπαζομένη πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὡς [q] ἀναγκαῖον, ὡς [r] γνώριμον, ὡς [s] ἀπ' ἀρχῆς τοιοῦτος, καὶ πηγῆς ῥέον.

§ 34. [t] Ἐαῶν σεαυτὸν τῇ κλωθεῖ συνεπινεῦσαι, παρέχων συνῆσαι, ὅτῳ ποτὲ προσήγμασι βούλῃ.

§ 35. [u] Πᾶν ἐφήμερον καὶ τὸ μνημονεῦον, καὶ τὸ μνημονεύόμενον.

§ 36. Θεώρει διηνεκῶς, * πάντα [x] κατὰ μεταβολὴν γινόμενα [*] γίνεται· καὶ ἐθίζε ἐννοεῖν, ὅτι [y] ἐδὲν ἔστιν φιλεῖ ἡ τοῦ ὅλων φύσις, ὡς τὰ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ πρόσωπον πᾶν τὸ ὂν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. [z] σὺ δὲ μόνα σπέρματα [*] φαντάζει, τὰ εἰς γλυ-

[a] Sup. § 3.
[b] Sup. § 19. l. 9 § 26.
[c] L. 3. § 6. l. 8. § 5.
[d] L. 5 § 14. l. 8. § 7. 45.
[e] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[f] L. 8. § 32.
[g] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 3. § 10. sup. § 19
[k] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[l] Odyss. α. v. 242. L. 6. § 47.
[m] Sup. § 3. 19.
[n] L. 6. § 47.
[o] Sup. § 18. 22. Inf. § 37. 48.
[p] L. 3. § 4. 16.
[q] L. 2. § 3.
[r] Inf. § 44.
[s] L. 6. § 38.
[t] L. 3. § 4. 6. Sup. § 31. l. 7. § 46 l. 10. § 8. 11. 14. 28.
[u] Sup. § 19. Inf. § 48. l. 3. § 10. l. 8. § 21. 25. l. 9. § 14.
* [ὅτι] vel [πῶς] π. vel mox
[x] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 32. 33.
* γίνεσθε.
[y] L. 7. § 23. l. 8. § 6. l. 10. § 34.
[z] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
* φαντάζῃ.

sint. illi verò cum primis sunt memoriâ recolendi, qos ipse nôris aliqando se rebus inanibus distinuisse, cùm id interim facere, qod conditioni propriæ consentaneum erat, huíc firmiter inhærere, eodémq; contentum esse, neglexerint. illud etiam istîc meminisse oportet, in actione unaqaqe eam, qæ adhibetur, curam, pro rei dignitate ac congruentiâ esse attemperandam. ità fiet, nè qando fastidio corripiaris, si in rebus minoris æstimationis, non diutiùs, qàm par est, fueris occupatus.

§ 33. Qæ fuerunt usitata qondam vocabula, glossematum loco nunc habentur. pari modo & eorum, qi qondam celeberrimi fuerunt, nomina, qasi glossemata qædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus Leonnatus: pavlò pòst Scipio, & Cato: tum Avgustus etiam: dein Hadrianús, & Antoninus. evanida enim sunt omnia, citóqe fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atqe hæc de eis dico, qi cum admiratione hominum aliqando claruerunt. cæteri enim statim atq; expiraverint, ignoti ac nè fando qidem audíti fiunt. porrò qidnam est hoc ipsum memoriam æternam consequi? mera vanitas. ecqid est igitur, in qod studium conferre par sit? unum hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio qicqid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

§ 34. Fato sponte tuâ te dedas; ei permittens, qibuscunq; libuerit reb» te destinet.

§ 35. Dieculæ ferè unius sunt, & qod commemorat & qod commemoratur.

§ 36. Hoc jugiter considera, omnia ista qæ fiunt, mutatione fieri. & assvesce te cogitationi isti, nihil æqè diligere universi naturam, ac ea qæ jam existunt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet qandam qicqid est, ad id qod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, qæ in terram

ram uterúmqe dejiciuntur, plebeium eſt nimis.

37. Jam jam moriturus es: necdum ſimplex es, imperturbatus, poſſe extrinſecus lædi ſuſpicione immunis, cunctis propitius, juſtè agere unicam prudentiam ratus?

§ 38. Mentes illorum intuere, & ſtudia etiam, qalia fugiant, qalia proſequantur.

§ 39. In alterius mente malum tuum non eſt ſitum. ſed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergò? in ea nimirum parte tui; qæ de malis opinatur. iſta malum nihil opinetur, & bene ſe habitura ſunt omnia. etiamſi, qod huic proximum eſt, corpuſculum ſecetur, uratur, ſuppuretur, putreſcat, qieſcat tamen pars ea qæ de iſtis opinatur. hoc eſt, nè cenſeat avt malum avt bonum eſſe, qod viro malo bonóq; pariter poteſt obvenire. qicqid enim & ſecundùm naturam & præter eandem viventi ex æqo contingit, id ipſum neqe ſecundùm neqe præter naturam eſt.

§ 40. Cogita jugiter, mundum eſſe animalis unius inſtar, qod materiam unam, animámqe unam obtineat: item qomodo ad ſenſum hujuſce, unum & illum, omnia referantur: unóq; qaſi impetu ferantur univerſa, & ad omnia producenda cooperentur; qis deniqe rerum connexus & contextus ſit.

§ 41. *Animula es cadaver geſtans*; aiebat Epictetus.

§ 42. Nihil mali eſt rebus mutationem ſubeuntibus, ſicut nec eis qæ mutatione interveniente conſiſtunt.

§ 43. Flumen qoddam & torrens rapidus, eſt ævum, ex eis qæ hîc fiunt conſiſtens. ſimul enim atqe comparuerit qicqam, abripitur; & aliud qidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

§ 44. Qodcunq; contingit, tam conſvetum támqe notum eſt, qàm avt roſa vetuſtate, avt fructus maturitate, avt uva ſatietate, avt alia qævis rerum qæ ſuo tempore eveniunt, ſpectatu jucunda. ita ut ſi qis ſit, qui ſe ad ea non ſolùm animo ſed & oculis ſæpe ſæpius attollat, is ſit ſanè magnanimus. ſi qis

εἶ, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ δέρει τοῦτον τὸν καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ὄλισθος, καὶ ὅσα [b] τοὺς μωροὺς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

[b] L. 5. § 23. 36. l. 7. § 73. l. 11. § 23.

§ 45. [c] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς προηγησαμένοις οἰκείως ἐπιγίνεται· οὐ γὰρ δίον καλαείθμησίς τις δεῖν ἀπηρτισμένως, καὶ μόνον τὸ κατηναγκασμένον ἔχουσα· ἀλλὰ [d] συνάφεια ἔυλογος· καὶ ὥσπερ [e] συντέτακται συνηρμοσμένως τὰ ὄντα, ὕτως τὰ γινόμενα οὐ διαδοχὴ φιλεῖ, ἀλλὰ θαυμασίά τινα οἰκειότητα ἐμφαίνει.

[c] Sup. § 27. 40. [d] L. 6. § 10. [e] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

§ 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι· ὅτι [f] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ [g] τοῦ ὅτι λανθανόμενος ἢ οὐ οἶδε ἄγει καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ [h] ὅσα καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ, ὅτι [i] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, [*] ὅτι οὐ δεῖ [*] παῖδας παιόντων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ φύσιν, καθότι παρειλήφαμεν.

[f] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11. [g] L. 2. § 7. [h] Sup. § 29. l. 12. § 1. [i] L. 6. § 31. [*] ὅτι δ' π' τ' [μεμνῆσθαι] οὐ κ' ↓ τυ̃ἐστι, κ' π. Sal. ὅ. οὐ δ' ὡς π' τ' κ' ↓ κ' τοκ' π' f. [*] πυθαγορείως [μεμνῆσθαι] Boot.

§ 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν ἔφη, [k] ὅτι ἄυριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεῖτιον, οὐκ ἔτ' ἂν παρὰ μέγα ἐτοίν, τὸ εἰς τεῖτιον μᾶλλον, ἢ ἄυριον, εἰ γὰ μὴ ἐχάτως ἀψυχὴς εἶ. [l] πόσον γάρ ἐστι τὸ μεταξύ; ὕτως [m] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἄυριον, μηδὲν μέγα ἂν νομίζε.

[k] L. 10. § 8. [l] Inf. § 50. [m] L. 5. § 24.

§ 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· [n] πόσοι μὲ ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ὑφ' ἑαυτῶν ἀρράτως συνάσαντες· ο πόσοι ἡ μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προεισπόντες· P πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυεῖα διαλεναμένοι· q πόσοι ἡ ἀσκητὴς, πολλοὺς ἀποκλείναντες

[n] L. 3. § 3. [o] L. 8. § 25. [p] L. 6. § 41. l. 7. § 19. l. 8. § 25. [q] L. 3. § 3.

re, aut æstate fructus. tale qiddam & morbus, & mors, & calumnia, & insidiæ, & qicqid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

§ 45. Subseqentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, qæ necessitate tamen qadam continentur; sed rationi consentanea connexio; & qemadmodum ea qæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & qæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem qandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heracliti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aqam fieri; aqæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius qoq; meminisse profuerit, qi qô via duceret, oblitus est. qódqe pleriq; à ratione illa dissentiunt, qâ cùm vel maximè conversantur jugiter, qâqe universa administrantur, & peregrina eis videntur, qibus qotidie occurrunt. item nihil tanqam per somnum agendum, dicendúmve. siqidem dormientes qoqe multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar qicqam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, qia à parentibus sic accepimus.

§ 47. Qemadmodum si Deorum qis prædiceret tibi, avt cras, avt summum perendiè, moriturum te, havd in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs qàm crastino mori. qantulum enim interesset? pari modo nec magni qicqam existimes, ad millesimum annum potiùs, qàm ad crastinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, qot medici sint mortui, qi super decumbentes, tanqam conclamatos jam, supercilia contraxerint: qot mathematici, qi aliorum fata, qasi magnum qid esset id posse, prædixerint: qot philosophi, postqam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: qot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent:

qot

qot tyranni, poſtqam vitæ neciſq; poteſtatem, tanqam extra mortis aleam poſiti, diro cum faſtu exercuerant: qot etiam urbes, ut ſic dicam, intermortuæ ſint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem qoſcunqe noveris ipſe, qi vice freqenti, alii alios ubi ſepelierant, & ipſi tandem elati ſunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum ſumma huc redit, ut humana omnia ſemper ſic aſpicias, tanqam qæ diurna & vilia ſint: qod enim heri mucus fuerat, cras ſalſura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc inſecabile naturæ convenienter tranſigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam qæ protulit collavdans, arboríq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Promontorii par eſto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipſum tamen conſiſtit, undarúmqe circumfuſum ſibi æſtum compeſcit. Infelicem me, inqit ille, qòd mihi iſtud contigerit. imò, felicem me, qòd etiamſi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præſentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejuſmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem caſum ejuſmodi tuliſſet. qamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, qàm felicitatis iſtud lóco habetur? num illud hominis infortunium dicis, qod naturæ humanæ nevtiqam adverſatur? avt naturæ humanæ adverſari qicqam dixeris, qod ſecundùm ejuſdem voluntatem contingit? qid avtem ea velit, non eſt ut nunc diſcas. nunqid caſus ullus prohibeat te, juſtum eſſe, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modeſtum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana ſua obtinet univerſa? memineris deinceps, qoties inciderit qicqam qod ad triſtitiam impellat te, decreto hoc uti: Non eſt infelix caſus iſte, ſed fortiter ferre hoc felicitatis eſt.

πόσοι ἡ πύργοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν μὴ δεινῇ φρυάγματος, ὡς ἀθάνατοι, κεχηνότες· πόσαι ἡ πόλις ὅλαι, ἵν' ὕστερος εἴπω, [a] τεθήκασιν, Ἑλίκη, καὶ Πομπηῖοι, καὶ Ἡρόκλανον, καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπειθ' ἡ καὶ [b] ὅσους ἴδιας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [c] ὁ μὲν θάπτων κηδεύσας, ἔπειτα [d] ἐξετάθη, ὁ δ' ἐκείνου. πάντα ἡ ἐν βραχεῖ· τὸ χαὶρ * ὅλα καταδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα. ὡς [e] ἐφήμερος· καὶ [f] εὐτελῆ καὶ ἐχθὲς μὲ [g] μυξάριον, ἄθλιον δὲ [h] πάριχος, ἢ [i] τέφρα. [k] τὸ ἀναγκαῖον ὧν τοῦτο τοῦ χρόνου [l] χρῆ φύσαι διελθεῖν, καὶ [m] ἵλεων καταλῦσαι· ὡσανεὶ ἐλαία πάνυ ὡραία ἡμοιμένη ἔπεσεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν, καὶ χάριν εἰδυῖα τῷ φύσαντι δένδρῳ.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] Sup. § 3.
* ὅλον Mer.
[e] Sup. § 35 l. 9.
[f] L. 2. § 12. l. 6.
[g] § 14.
[h] L. 6. § 13.
[i] L. 12. § 27.
[k] L. 5. § 24.
[l] L. 1. § 9.
[m] L. 2. § 3.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ἣν διηνεκῶς τὰ κύματα περιρήσσεται· ἡ δ' ἵστησι, καὶ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμήναντα τοῦ ὕδατος. Ἀτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη· ὑμενοῦν· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [n] τούτου μοι συμβεβηκότος, ἄλυπος διατελῶ, οὔτε τοῦ παρόντος θραυόμενος, οὔτε ὀπίσω φοβούμενος. συμβῆναι μὲν γὰρ τοιοῦτο παντὶ ἐδύνατο· ἄλυπος δὲ οὐ πᾶς ὅτι τούτῳ ἂν διετέλεσεν. διὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα, ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις ἡ ὅλως ἀτύχημα ἀνθρώπου; ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότελγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀπότελγμα ἡ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναί σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [o] παρὰ τὸ βέλτιστον τῆς φύσεως αὐτῆς ἔστι; τί δ' ἔν τὸ βέλτιστον, μεμάθηκας; [p] μήτι [ἓν] τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύσειε δίκαιον εἶναι; μεγαλόψυχον; σώφρονα; [q] ἀκατάπληκτον; [r] ἀνεπίφθονον; εὐδαίμονα; ἐλεύθερον; τἄλλα, * ἃ συμπαρέντων ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου [s] ἀπέχει τὰ ἴδια. μέμνησο λοιπὸν ἐπὶ παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε περιαγομένου, τούτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι. * οὐχ' ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

[n] L. 9. § 40.
[o] L. 5. § 1.
[p] L. 5. § 19. l. 11. § 9.
[q] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[r] L. 2. § 17.
* ἂν σ.
[s] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 1.
* ὅτι οὐχὶ.

§ 50. [a] Ἰδιωτικὸν μὲν, ὅμως δὲ ἀντικὸν βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἡ ἀναπόλησις δὴ [b] γλίσχρως ἐνδιατριβόντων τῷ ζῆν· τί γὰρ αὐτοῖς πλέον, ἢ τοῖς ἀώροις; πάντως πού που κεῖνται, [*] Καδικιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [c] οἳ πολλοὺς ἐξήνεγκαν, εἶτα ἐξηνέχθησαν. [d] ὅλον μικρὸν ὅσον τὸ διάστημα, καὶ τοῦτο δι' ὅσων, καὶ [e] μετ' ὀλίγων ἐξαρκούμενον, καὶ ἐν ὅτῳ σωματίῳ; [f] μὴ οὖν ὡς πρᾶγμα. βλέπε γὰρ ὁπόσου τὸ ἀχανὲς τῆς αἰῶνος, καὶ τὸ μέρος ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὲ τούτῳ, [h] τί διαφέρει ὁ τριήμερος τοῦ τεταρτινίου.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam admiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. qid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi postqam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idqe per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo exantlatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

§ 51. [i] Ἐπὶ τῶν σύντομον ἀεὶ τρέχε· σύντομος ἡ ἐπὶ χθόνα φύσις. ὥστε [k] κατὰ τὸ ὑγιέστατον, πᾶν λέγειν καὶ πράσσειν. ἀπονήσεται γὰρ ἡ τοιαύτη προαίρεσις, κόπου, φρατείας, καὶ φάσεως [l] οἰκονομίας, καὶ [m] κομψείας.

§ 51. Viâ compendiosâ semper incedas compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectíq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, militiâqe, sed & dissimulatione omni atqe ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIBER V.

[a] Ὄρθρου ὅταν δυσκόλως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ὀφὴ ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρομαι· [b] ἐπὶ ἂν δυσκολαίνω, εἰ πορεύομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν πεπήγαμεν εἰς τὸν κόσμον; ἢ δὲ τοῦτο καταπεπόημαι, ἵνα κατακείμενος τοῖς σφαιρίοις ἐμαυτὸν θάλπω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [c] πρὸς τὸ ἥδεσθαι ὅλως γέγονας; ὅλως ἢ πρὸς ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐνέργειαν; ἢ βλέπεις [d] τὰ φυτάρια, τὰ στρουθάρια, τοὺς μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τὰς μελίσσας, τὸν καθ' αὐτὰς συγκοσμοῦσας κόσμον; σὺ [*] δὲ οὐκ θέλεις [e] τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; οὐ τρέχεις ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν; ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι.

Anè, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo differere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, qorum gratiâ natus & in mundum productus sum? avt nunqid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutum decumbens me foveam? At hoc, inqis, oblectat magis. Nunqid ergo ad oblectandum te natus es? non avtem ad faciendum avt agendum aliqid? an non arbusculas, aviculas, formicas, araneas, apiculas vides eam qam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu avtem, qæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, qod naturæ tuæ convenit? At quiete qoq; opus

---

[a] L. 9. § 3.
[b] L. 5. § 5.
[*] Καικιλιανὸς f.
[c] Sup. § 48.
[d] Sup. § 47.
[e] L. 5. § 10. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[f] L. 5. § 29.
[g] Sup. § 3. l. 5. § 24. l. 12. § 7.
[h] L. 2. § 14. l. 9. § 33.
[i] L. 5. § 3. l. 8. § 50.
[k] L. 8. § 30.
[l] Sup. § 19. l. 11. § 18.
[m] L. 3. § 5. l. 8. § 30.

[a] L. 8. § 12.
[b] L. 6. § 33.
[c] L. 4. § 12. l. 7. § 73. l. 8. § 2. 19. l. 9. § 42.
[d] Inf. § 6. l. 10. § 8.
[*] [δ'] οὐ f.
[e] L. 6. § 33. & l. 8. § 26.

opus est, inqis. Est fateor; sed qiescendi modum etiam natura præscripsit. præscripsit & edendi atqe bibendi. tu verò ultra modum, ultra id qod sufficit, in istis procedis. cæterùm in agendo secùs te geris & intra id qod poteras, contines te. etenim verè temet non diligis. alioqi naturam tuam, qæ qe illa vult, diligeres. siqidem artes suas qi diligunt artifices, earundem operibus etiam intabescunt, illuvie inediâqe affecti. tu verò naturam tuam minoris æstimas, qàm tornator tornaturam, avt histrio histrioniam, avt avarus argentum, avt ambitiosus gloriolam. & isti enim, ubi rebus hisce addicti fuerint, nec cibum, nec somnum capere magis expetunt, qàm ista, ad qæ tam enixè feruntur, promovere. cùm tibi actiones societatem humanam spectantes sordeant magis, qàm ut pari industriâ dignæ censeantur.

§ 2. Qàm facile est imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abstergere, ut in summa statim tranqillitate consistas?

§ 3. Nullum avt sermonem avt actionem indignum te censeas, qi naturæ fueriț consentaneus. neqe avertat ab eo te, qæ sequi possit, eorumdem hominum reprehensio avt vituperatio. sed si dictu factúve honestum fuerit, indignum te nè existimes. habent enim illi mentem propriam, proprióqe ducuntur impulsu: qæ tu noli attendere, sed rectâ perge, naturæ tuæ propriæ, tum & communi obsecutus. eadem enim est harum utriusqe via.

§ 4. Per ea qæ naturæ sunt consentanea incedo, donec occumbens tandem conqiescam, eô expirando, unde spiritum qotidie havrio, eóqe recidendo, unde & seminium mei pater, & sanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde qotidianum per tot annos cibum potumqe accepi; qod calcantem, & ad tam varios usus eo abutentem me sustinuit.

§ 5. Acumen tibi non est, qod sit ad-

δεῖ. ἔδωκε καὶ τύτῳ μόρια ἡ φύσις. ἔδωκε μέν τοι καὶ τῷ ἐδίειν, καὶ πίνειν καὶ ὅμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα συνέχωρεῖς. [a] ἐν ταῖς πράξεσι δ' οὐκ ἔστι, μὴ ἐντὸς τῆς δυνατοῦ. ὃ γὰρ φιλεῖς σαυτόν. ἐπεί τοι καὶ [b] τῇ φύσιν ἄν σε, καὶ [c] τὸ βέλημα ταύτης ἠγάπεις. ὅμως τε [d] ταῖς τέχναις ἑαυτὰς φιλοῦντες, συγκατακόπτονται τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλουτοι καὶ ἄστοι. σὺ τὴν φύσιν τὴν σαυτῆς ἐλάσσονα τιμᾷς, ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ἕτοι, ὅταν [e] πραγματεύσωνται, οὔτε φαγεῖν, οὔτε κοιμηθῆναι θέλουσι μᾶλλον, ἢ τιμῶντα σωφρόνως καὶ φιλικῶς ἐνεργῆσαι. σοὶ δ' οἰκειοτικαὶ πράξεις εὐτελέστεραι φαίνονται, καὶ ἄσωτος ἀτυχὴς ἄξιαι;

§ 2. Ὡς ἔνιοι, [f] ἀποσπᾶς καὶ ἀπαλλοῖαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ἀχρεῖον, ἢ ἀνοίκειον, καὶ ἐνθὺς [h] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶ);

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κρίνε παντὸς λόγου καὶ ἔργου τοῦ κατὰ φύσιν· καὶ [k] μή σε παρεισπάτω ἡ * ἐπικολλωμένη παρ' μέρους ἢ * λόγου. ἀλλὰ [l] ἃ ἐπιτρέπει πραχθῆναι, ἢ εἰσῆναι, καὶ σεαυτὸν ἀπόδειξον, ὑπερνικῶντα μέγα, [m] ἴδιαν ἀγελαιότητα ἔχοντα, καὶ ἀδιάφορα ἀμφὶ χρῶντα. [n] ἃ δὲ μὴ σπουδάζει, ἀπὸ [o] εὐδοξίαν πίπτοντα, [p] μὴ κολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ· μία δὲ ἀμφοτέρων τύπος ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι δὲ ἃ [q] κατὰ φύσιν, μέχρι ἂν πνεύσω ἀναπαύσομαι, [r] ἐφ' ᾧ πνεύσας ἀναπαύω, πνεῦσαι δὲ τοῦτο, ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, καὶ [s] τὸ αὐρίσκειν ὁ πατὴρ μου συνέλεξε, καὶ τὸ αἱμάτιον ἡ μητὴρ, καὶ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφὸς, [t] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀφλύομαι, ὁ φέρει με πάντα, καὶ εἰς τοσοῦτο ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δεμύτητά σε οὐκ ἔχει διαμάσαι;

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 3.
[f] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
* ἐπικωλύσσα Jun.
* λόγος Jun.
[l] L. 12. § 17.
* εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 26.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

μάσαι; ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλά, ἐφ' ὧν οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, ἃ δὲ πέφυκα. ἐκεῖνα
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32. ἕν παράσχου, [a] ἄφρ ὅλα ἐστὶν ἕν σοι, τὸ
[b] L. 1. § 16. ἀκίνδυνον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον,
[c] L. 1. § 5. τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμψίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδεῆ, τὸ εὐμενὲς, τὸ ἐλευθέριον, τὸ
* -γη ἀπέλαστον, τὸ ἄφλυαρον, τὸ μεγαλεῖον.
οὐκ αἰδάνει, * πόσα ἤδη παρέχεσθαι δυ-
νάμενον, ἐφ' ὧν ἐδημία ἀφυΐας καὶ
ἀνεπιτηδειότητος πρόφασις, ὅμως ἔτι
[d] L. 9. § 37. κάτω μένεις ἑκών; ἢ καὶ [d] γογγύζειν,
[e] L. 4. § 50. καὶ [e] γλιχρεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ
[f] L. 11. § 14. τὸ σωμάτιον καλαπατᾶσαι, καὶ [f] ἀρεσκεύ-
* περιπορεύεσθαι Lug. εσθαι, καὶ * περιφορεύεσθαι, καὶ τοσαῦτα
[g] L. 1. § 16. βρίπαζεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυ-
ὧς καταπεπλεῖσθαι, ἀναγκάζῃ; ὑ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀ-
πολλάχθαι ἐδωίαεν· μόνον ἦν, εἰ ἄρα
* -σκη, vel σκε- ὡς βραδύτερον, καὶ δυσπαρακολουθη-
σεις [μέλλης] τότερος καταγινώσκεσθαι *, καὶ τοῦτο ἦν
* ναθεία f. να- ἀσκητέον, μὴ παρενθυμεῖσθαι, μηδὲ
θρεία Lug. An. ἐμφιλήδονον τῇ * νοθείᾳ.

super habendo, neqe in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μέν τις ἔχει, ὅταν τι δί-
ξιον ἀπέδωκέ τινα φιλίᾳ, φιλόκερδος καὶ
λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ δὲ πρὸς
τοῦτο μὲν ἐ φιλόκερδος, * ἄλλως μέν
* ἀλλὰ f. vel ἀλλ' ὅτι τοι παρ' ἑαυτὸ, ὡς ἀπὸ χρεώσεως διανοεῖται, καὶ οἶδεν ὃ πεποίηκεν· [h] ὃ δέ
[h] L. 7. § 73. l. 9. § 42. τις πρόσωπον τινα ἀεὶ οἶδεν ὃ πεποίηκεν·
ἀλλὰ ὥσπερ ὄρνις ἀμπέλῳ βότρυν
[i] L. 4. § 13. ἐναγκύσῃ καὶ [i] μηδὲν ἄλλο ἀφεστηκότος,
μὴ τὸ ἆσαι τὸν ἴδιον καρπὸν
[k] Sup. § 8. l. 10. § 8. ἐπηνοχέναι. [k] ἵππος δρόμου, κύων
ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄν-
θρωπος δ' ἐν ποιήσας, οὐκ ἐπιζοῦ-
[l] L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 29. ται, ἀλλὰ [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς
ἄμπελος ὅταν τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ
τοῦ βότρυος ἐναγκεῖν. ἐν τούτοις δεῖ
τινα εἶναι, τοῖς πρόσωπον τινα ἀπαρακο-
λουθήτως αὐτὸ ποιοῦσι; ναί· ἀλλ' αὐ-
[m] Inf. § 16. τὸ τοῦτο, δεῖ παρακολουθεῖν. [m] ἴδιον γάρ,
[n] L. 11. § 15. φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰδάνεσθαι ὅτι
κοινωνικῶς ἐπορχεῖ, καὶ ἵνα δίκαιος, [n] βέλε-
σθαι καὶ τὸ κοινωνὸν αἰδεῖσθαι. ἀληθὲς μέν ὅτι

mirationi cuiqam. multa tamen sunt alia, de qibus dicere neqeas, non esse te ad ea aptum natum. hæc itaqe præsta, qæ in te omnino sunt sita, animum sincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abstinentem, sorte contentum, pavcorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, serium, sublimem. an non intelligis qàm multa præstare cùm jam possis, ad qæ inhabilitatis naturalis avt ineptitudinis nullus suppetit prætextus, sponte tamen in eis inferior adhuc persistis? num & per conditionis naturalis defectum aliqem obmurmurare, restrictum esse, adulari, corpusculum tuum incusare, assentari, ostentare te, animo tantopere jactari, cogeris? neqaqam, per Jovem; sed his omnibus jam olim licuit tibi esse immunem. hoc tantummodo nomine si notari poteras, qòd tardiori hebetioríqe ingenio natus sis, exercitatione vitium istud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; in-

§ 6. Est, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis sit. est, qi etiamsi imputare havd ità proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, qidq; fecerit, novit. est &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; sed viti sit similis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulterius reqirit. sicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit, ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. in horum ergò numero esse oportet, qi qid faciant, ipsi qodammodo nè intelligunt qidem? ità plané. At hoc ipsum, inqis, qid agas, intelligere necessarium est. est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere; útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor,

qod

qod dicis. Veruntamen, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavsâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istic pariter, qicqid uniquique contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum existat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè compositi coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim *tulit hoc illi*, sors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua:

ὃ λέγεις· τὸ δὲ νῦν λεγόμενον * παρεκδέχῃ, διὰ τοῦτο ἔσῃ εἰς ἀριθμὸν, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι ἐφέρονται. ἐὰν δὲ θελήσῃς σωφρονεῖν τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο παραλειπῇς τι ἔργον κοινωνικόν.

* [ἀν] π.ſ.

§ 7. Ἐυχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, καὶ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ πᾶσι πεδίοις. ἤτοι οὐδεὶ ἔυχεσθαι, ἢ ἁπλῶς καὶ ἀπλῶς καὶ ἁπλῶς *.

* -θείως Cal.

§ 8. Οἷόν ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν, τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποβολὴν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ συνέταξεν, τοιοῦτόν τι σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ὡς καταλληλον εἰς ὑγίειαν. καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἐκάστῳ τετάχθαί πως πρὸς αὐτὸ καταλληλον εἰς τὴν εἱμαρμένην.

[a] L.3 § 4. l.4. § 10. 33. l.6 § 16 l.10. § 20. l. 22. § 23.

ὅτως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι, * ἢ τοῖς περὶ μίσι συμβαίνειν ὀρθοὺς τεχνίτας λέγειν, σωαρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πρὸς συνδέσει. Ὅλως γὰρ [c] ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ [d] ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται; ὅτως ἐκ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται, νοῦσι δὲ λέγω; καὶ ὁ τέλεον ἰδιώτης. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἐκεῖνον [e] τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάχθη. δεχόμεθα οὖν αὐτὰ, ὡς [f] ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συνετάξατο. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιούτων τί σοι δοκεῖ τῶν, ἄνυσις καὶ συντέλεια τῇ τῆς κοινῆς φύσεως δοκούντων, ᾗ ἡ σὴ ὑγίεια.

[b] L.4. § 23. l.6. § 44, 45. l.7. § 57. l.9. § 39. * καὶ ἐν τ. Suid.

[c] L.4. § 27.

[d] L.4 § 40.

[e] L.6. § 44. l.10. § 6. 20. l.12. § 21.

[f] Inf. § 9.

* ἀ, vel [ἀ] ὁ

καὶ ὕπνος ἀσπάζῃ πᾶν τὸ γινόμενον, καὶ
[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1. ἀπνέυστον δικῇ, διὰ τὸ ἐκεῖ ἄγειν, [a] ὁπὶ τῷ θεῷ κόσμῳ ὑγίειαν, καὶ τῷ τοῦ Διὸς εὐοδίαν καὶ εὐπροκοπὰν. ἐ γὰρ ἂν
* τοῦτό τ ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν. ὡδὶ γὰρ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει τι, ὃ μὴ τῷ διοικουμένῳ ὑπ' αὐτῆς καταλλήλον ὄζι. ἔκεν καὶ δύο λόγως
[b] L 6. § 44. 49. [b] ἔργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον σοι. καθ' ἕνα μὲν, ὅτι σοι ἐλίνετο, καὶ σοι συνετάττετο, καὶ πρὸς σέ πως ἔκλιν, [c] ἄνωθεν ἐκ τῆς πρωτοτάτων αἰτίων συγκλωθόμενον. καθ' ἕτερον δέ, ὅτι [d] τῷ τὸ ὅλον διοικοῦντι τῆς εὐοδίας, καὶ τῆς συντελείας, καὶ νὴ Δία τῆς εὐμοιρίας αὐτῆς αἴτιόν ἔζι. παρῆται γὰρ τὸ ὁλόκληρον, ἐὰν καὶ ὁπῶν διακόψῃς τῆς συναφείας καὶ συνεχείας, ὥσπερ τῶν μελίων, ἤτοι ἢ καὶ τῶν αἰτίων. [e] διακόπτεις δὲ ὅπου ὀξὺ σε, ὅταν δυσαρεζῇς, καὶ πρόπον τινὰ ἀναιρῇς.

[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[d] L. 2. § 3. l. 8. § 5.
[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25. L. 11. § 8.

§ 9. [f] Μὴ συχαίνειν, [g] μηδὲ ἀπαυδᾶν, μηδὲ [h] ἀποκναιτεῖν, [i] εἰ μὲ κατὰ πυκνὸν τύ σοι τὰ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἔκασα πράτειν· ἀλλὰ [k] ἐπανορθοῦν, πάλιν ἐπανίναι, καὶ [l] ἀγαπᾶν ὡς τὰ πλεῖα ἀνθρωπίνως, καὶ [m] φιλεῖν τοῦτο, ἀφ' ὃ ἀπαύξεται· καὶ μὴ ὡς πρὸς [n] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἀπανίναι· ἀλλ' ὡς [o] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ σπογγάριον καὶ τὸ ὠόν, ὡς ἄλλῳ πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς κατάπασιν· ὕτως γὰρ ἂν
* ἐπιδείξει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [p] συναπαυτῷ αὐτῷ. μίμησο δὲ ὅτι [q] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· ὦ ἄλλο ἄθλιος * ἃ κατὰ φύσιν. [r] τί γὰρ τούτων συνοίσειν; ἡ γὰρ ἡδονὴ ἐκὶ διὰ * τοῦ σφάλλει; ἀρὰ διάσασις εὐσυνέτειν μεγαλοψυχία, ἀλήθεια, ἁπλότης, εὐχαριστία, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ φορτίων τί συνοίσειν; ὅταν τὸ [s] ἄπλαιον, καὶ [t] ἄμωμον ἐν πᾶσι
[u] τῆς θεωρητικῆς καὶ πολιτικῆς δυνάμεως ἐκφαίνηται.

[f] Inf. § 10.
[g] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 6. § 11. 12.
[l] L. 7. § 27.
[m] L. 4. § 3.
[n] L. 10. § 36.
[o] Sup. § 8.
* ἐπιδείξεις Boox. ἐπιδήσει σι, vel ἐπιδέ-σῃ τῷ π. Sal. ἐπιδήσει [εις] τὸ π· vel ἐπιζημίωσεις [ῆ] τὸ π· f.
[p] L. 4. § 31. l. 6. § 12.
[q] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.
* ἢ f.
[r] L. 8. § 12.
* τῦτο Xyl.
[s] L. 4. § 49.
[t] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10 § 6.
[u] L. 3. § 5 l 7. § 4.

eodémq; modo, qicqid evenerit, qamvis asperius visum fuerit, libens admittito, qandoqidem ad mundi integritatem Jovisque prosperitatem atque felicitatem ferat. neq; enim tulisset is, nisi ad universi bonum contulisset. cùm nec nātura qælibet qicqam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipsa administratur, congruens existat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum est, à cavsis antiqissimis retro tibi contextum. alterâ, qod universi gubernatori prosperitatis & consummationis, atq; adeò permansionis ipsius procurandæ ex parte cavssa sit. mutilatur enim integrum ipsum, si qid vel minimum abscindas à connexione & continuitate, ut partium universi, ità & cavssarum. abscindis avtem, qantum in te est, qando molestè fers aliqid, tollisque qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum despondere, avt stomachari, si juxta decreta recta agere volenti, havd perinde semper successerit. verùm, ubi excussum aliqando te senseris, regredere, pluribúsq; pro officii humani ratione gestis contentus sis; atque illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philosophiam redeas; sed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplastrum alius, alius ad perfusionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, qod rationis obsequelæ conciliet te, sed eâ sponte tuâ acquiescès. illud avtem memineris, philosophiam ea sola velle, qæ natura tua ipsa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? ecqid enim istis blandius fuerit? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? sed vide, gratiórne sit magnanimitas, liberalitas, simplicitas, æqanimitas, sanctitas. ipsâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ scientiâq; in te præditam ejusmodi cogitaveris, qæ nusqam impingat, sed in omni re prosperè feratur? § 10.

§ 10. Res qidem ipſæ adeò ſunt abditæ, ut philoſophis havd pavcis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil poſſe viſum ſit qin & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. éſtq; reverâ aſſenſus noſter omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium eſt, qi ſententiam, falſus qandóqe, non mutaverit? ad ſubjecta jam ipſa ſi tranſieris, qàm caduca, qàm vilia ſunt? qæqe etiam cinædo, ſcorto, latroni in poſſeſſionem cedere poſſint. mores avtem eorum, qibuſcum degis, ſi adverteris, tales eſſe comperies, ut etiam gratiſſimum qemlibet vix ſuſtineas, ut nè adjiciam ſeipſum etiam vix ſuſtinere qenqam. in hujuſmodi itaqe caligine ac ſorde, tantóqe materiæ, temporis, motuum, rerúmqe motarum fluxu, nihil poſſum comminiſci, qod æſtimatione ſtudióve dignum videatur. contrà potiùs ſolari ſe qemqe par fuerit, diſſolutionem ſui naturalem operiendo, morémqe interea havd gravatè ferendo, dum duobus hiſce acqieſcit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere ſibi poſſe, qod non ſit univerſi naturæ conſentaneum; altero, in ſua eſſe poteſtate ſitum, ut nihil faciat præter genii Deíqe ſui voluntatem. hanc enim tranſgredi qi cogat, nullus eſt.

§ 11. Qam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, ſimúlq; te percontare; Ecqid mihi nunc verſatur in parte mei illa, qæ principalis dici ſolet? avt cujuſnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adoleſcentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

§ 12. Cujuſmodi ſint qæ pleriſq; bona videntur, hinc licet deprehendere. ſi qid eorum qæ reverâ bona ſunt mente qiſpiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, juſtitiam, fortitudinem, iſta, inqam, ſi animo præconceperit, non ſuſtinebit adjectum huic avdire qicqam, qod non rei bonæ probè congruat. at verò qæ vulgò pro bonis habentur, ubi animo præconce-

§ 10. Τὰ μὲν παράγματα ἐν τοιαύτῃ τρόπον τινὰ ἐγκαλύπτει ὄντα, ὥστε φιλοσόφοις ἐκ ὀλίγοις ὄσι τοῖς τυχοῦσιν εἶναι ἢ παντάπασιν ἀκατάληπτα εἶναι; πολὺ αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις, μεταπτωτή· ποῦ γὰρ ὁ ἀμετάπτωτος; μέχρι τίνων οὖν ἐπ' αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα, ὡς ὀλιγόχρονα, καὶ εὐτελῆ, καὶ διαφθορὰ ἐν κλίνει κυναίδου, ἢ πόρνης, ἢ λῃστοῦ ἕξει). μετὰ τοῦτο ἔπειτα ὅτι τὰ περὶ συμβιούντων ἦσαν, ὧν μόλις δεῖ καὶ τοῦ χαριεστάτου ἀναχάδω, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ ἕ ἑαυτὸν τις * μόγις ὑποφέρει ἐν τούτῳ ὄν ζόφῳ, καὶ ῥύπῳ, καὶ τοιαύτῃ * ῥύσει τῆς τε ὑσίας, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ περὶ κινεμένων, τί πρὸ δεῖ τὸ ὑπομιμνῆναι, ἢ τὸ ὅλως πεπεδῆναι διωκόμενον, ἐπὶ ὑπνοῦ· τὸναντίον γὰρ δεῖ ἀφιγμένον ἑαυτὸν ἐ φυσικὴν λύσιν, καὶ μὴ ἀχάλλῃ τῇ διαβολῇ, ἀλλὰ τύτοις μόνοις ἡσθῆναι παύεσθαι· ἐνὶ μὲ τῷ, ὅτι ὐδὲν συμβήσεταί μοι, ὃ μὴ καὶ τῷ ὅλων φύσει δέον· ἑτέρῳ δ, ὅτι ἐξεστί μοι μηδὲν ποιῆσαι ἀφὸ τ ἐμὸν ὃ θεὸν καὶ δαίμονα. ὐδεὶς γὰρ ἐναγκάσει τοῦτον παρελθεῖν.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτῦ ψυχῇ; παρ' ἕκαστον τοῦτο ἐπισκοπεῖν ἑαυτὸν, καὶ ἐξετάζειν, τί μοί δεῖ νῦν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνα ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν; παιδίου; ἢ μειρακίου; ἢ γυναικείου; ἢ τυράννου; ἢ κτήνους; ἢ θηρίου;

§ 12. Ὁποῖά τινα δεῖ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθὰ, καὶ εὐθὺς λάβοις ἐν νοήσεις· εἰ γάρ τις ὑποθοῖτο ὑπάρχειν τινὰ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ, οἷα φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, ἐκ ἂν ταῦτα περιτιθόμενα, ἔτι ἀκοῦσαι συνηθείᾳ * τὸ τοῦ ἀγαθοῦ χρὴ ἀφεστῶτα τὰ λέγοντα τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ περιτιθόμενα.

[a] L. 8 § 22.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 4. § 48.
[d] L. 2. § 11. l. 4. § 39.
[e] L. 9. § 3.
[f] L. 10. § 36.
[g] L. 8. § 53.
* μόλις Lug.
[h] L. 9. § 14.
* ῥύσει Inf. § 23. L. 6 § 15.
[i] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
[k] Sup. § 9.
[l] L. 6. § 12.
[m] Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26.
[n] L. 2. § 2. l. 3. § 14.
[o] L. 3. § 3. Inf. § 27.
[p] L. 2. § 9.
[q] L. 8. § 2. l. 10. § 24. 37. l. 12. 19. 33.
[r] L. 10. § 37.
[s] L. 4. § 28. l. 9. § 39.
[t] L. 2. § 12. Inf. § 33.
* τῇ τ ἀγαθῶν ὄφρ ἐρ Sal. πρ ὄφρ τῷ α. ἐπ ἐ. f.

μάσαι; ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλά, ἐφ' ὧν οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, ὑγδὲ πίφυκα. ἐκεῖνα
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32. ἔν παρέχε, [a] ἃ ἅπαν ὅλα ἐστὶν ἔν σοι, τὸ
[b] L. 1. § 16. ἀκίζδηλον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον,
[c] L. 1. § 5. τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμψίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδεᾶ, τὸ εὐμενές, τὸ ἐλεύθερον, τὸ
* -γη ἀπέριττον, τὸ ἀφλύαρον, τὸ μεγαλεῖον.
οὐκ αἰσθάνει, * πόσα ἤδη παρέχεσθαι δυνάμενον, ἐφ' ὧν ὑδεμία ἀφυΐα καὶ ἀνεπιδεΐᾳ προφάσεις, ὅμως ἔτι
[d] L. 9. § 37. κάτω μένεις ἑκών; ἢ καὶ [d] γογγύζειν,
[e] L. 4. § 50. καὶ [e] γλιχρεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ
[f] L. 11. § 14. τὸ σωμάτιον καλαπαίδευε, καὶ [f] ἀρεσκεύεσθαι, καὶ * θορυβεύεσθαι, καὶ τοσοῦτα
* περιπορεύεσθαι Lug.
[g] L. 1. § 16. βριπάζεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυῶς κατασκεύαστος, ἀναγκάζῃ; ἢ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀπολελάχθαι ἐδωκας μόνον ἄν, εἰ ἄφρων βραδύτερον, καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταγινώσκεσθαι *, καὶ τοῦτο ἄσκητέον, μὴ παρενθυμεῖσθαι, μηδὲ
* -σκη, vel σκεδαστὸν [μέλλης]
* ναθεία f. νωθρεία Lug. An. ἐμφιλήδονῆναι τῇ * νοθείᾳ.

super habendo, neqe in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μέν τις ἔξιν, ὅταν τι δικαίου πρᾶξαι τινα ἀφέληται, προχειρότατος καὶ λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ δὲ πρὸς τοῦτο μὲν ἀπρόχειρος, * ἄλλως μέντοι παρ' ἑαυτὸν, ὡς ἐπὶ χειρὸς διανοοῦνται, καὶ δίδωσιν ὁ πεποίηκεν. [h] ὁ δέ τις πρόσωπον πυρὸν ἀπέδωκε δίδωσιν ὁ πεποίηκεν. ἀλλὰ ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ βότρυας
* ἀλλὰ f. vel ἀλλ' ὅτ
[h] L. 7. § 73. l. 9. § 42.
[i] L. 4. § 13. ἐνεγκοῦσα καὶ [i] μηδὲν ἄλλο προσκεκραγυῖα, μὴ τὸ ἄμπελον τὸν ἴδιον καρπὸν
[k] Sup. § 8. l. 10. § 8. ἐπενεχέαι. [k] ἵππος δρόμον, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄνθρωπος δ' ἐν ποιήσας, οὐκ ἐπέσθαι, ἀλλὰ [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, οἷς
[l] L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 29. ἄμπελος ὅτι τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τῷ βότρυι ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις δεῖ τι εἶναι, τοῖς πρόσωπον πυρὸν ἀπεργασαμένοις αὐτὸ ποιῆσαι; ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, δεῖ παρακολουθεῖν.
[m] Inf. § 16.
[n] L. 11. § 15. [m] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰσθάνεσθαι ὅπ κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ μὴ δίκαια, [n] βέλεσθαι καὶ τὸ κοινωνὸν αἰδεῖσθαι. ἀληθὲς μέν ὅτι

§ 6. Est, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis sit. est, qi etiamsi imputare havd ità proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, qidq; fecerit, novit. est &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; sed viti sit similis, quæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulterius reqirit. sicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. in horum ergò numero esse oportet, qi qid faciant, ipsi qodammodo nè intelligunt qidem? ità plané. At hoc ipsum, inqis, qid agas, intelligere necessarium est. est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere; útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor,

qod

qod dicis. Veruntamen, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavssâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istic pariter, qicqid uniciqe contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum existat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè compositi coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim *tulit hoc illi*, fors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua:

ὃ λέγεις· τὸ δὴ νῦν λεγόμενον * παρεκδέχῃ, διὰ τοῦτο ἔσῃ εἰς ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι φέρονται. ἐὰν δὲ θελήσῃς σωθῆναι τί σοι ἐστὶ τὸ λεγόμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο παραλειπῇς τι ἔργον κοινωνικόν.

* [ἀν] π. ſ.

§ 7. Ἐυχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῆς πεδίου. ἤτοι ἀ δεῖ ἔυχεσθαι, ἢ ἅπως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως *.

* -θερίως Cas.

§ 8. Οἷόν ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τοῦτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν [a] τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν, τοῦτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποζολιὼ, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. καὶ γὰρ ἐκεῖ. τὸ συνέταξεν, τοιοῦτον τι σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ὡς κατάλληλον εἰς ὑγίειαν. καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἐκέτῳ τετάχθαί πως πρὸς αὐτὸ κατάλληλον εἰς τὸ εὐδρμούμενον. [b] ἅτινα γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι, * ἢ τοῖς πυρεσίοις συμβαίνειν ὁἱ τεχνῖται λέγουσι, συναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πυρᾷ συνθέσει. Ὅλως γὰρ [c] ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ [d] ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτος σῶμα συμπληροῦται· ἅπως ἂν πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται, νοῦσαι γὰ ὁ λέγω, καὶ ὁἱ τέλεον ἰδιῶται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἡ κλῆρ [e] τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάπτετο. λεχθήσεται δὲ αὐτὰ, ὡς [f] ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συνετάπτετο. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκεῖτω, ἄνυσις καὶ συντέλεια τῆς τῇ κοινῇ φύσει δοκούντων, οἷς ἡ σὴ ὑγίεια.

[a] *L.* 3 § 4. *l.* 4. § 10. 33. *l.* 6 § 16 *l.* 10. § 20. *l.* 11. § 23.

[b] *L.* 4. § 23. *l.* 6. § 44, 45. *l.* 7. § 57. *l.* 9. § 39.

* καὶ ἐν τ. Svid.

[c] *L.* 4. § 27.

[d] *L.* 4 § 40.

[e] *L.* 6. § 44. *l.* 10. § 6. 20. *l.* 12. § 23.

[f] Inf. § 9.

* ἀ, vel [ἀ] ὁ

[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1.

[*] πιῆτο f.

[b] L 6. § 44. 49.

[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.

[d] L. 2. § 3 l. 8. § 5.

[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25 L. 11. § 8.

[f] Inf. § 10.

[g] L 6. § 29 l. 7. § 70.

[h] L 4. § 32.

[i] L. 9. § 29.

[k] L. 6. § 11. 12.

[l] L. 7. § 27.

[m] L. 4. § 3.

[n] L. 10. § 36.

[o] Sup. § 8.

[*] ὀπιδείξεις Boor. ὀπιδείσεσι, vel ὀπιδείσῃ τὸ π. Sal. ἔπι δείσει [εις] τὸ π· vel ὀπιζηλίσεις [ῆ] τὸ π· f.

[p] L. 4. § 31. l. 6. § 12.

[q] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.

[*] ἢ f.

[r] L. 8. § 12.

[*] τὸτο Xyl.

[s] L. 4. § 49.

[t] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10 § 6.

[u] L 3. § 17. § 4.

κὴ ἕτως ἀσπάζε πᾶν τὸ γινόμενον, κᾶν ἀπνόστερον δόκῃ, διὰ τὸ ἐκεῖ ἄγειν, [a] ὅπου τέλος ἦν κόσμε ὑγίειαν, κὴ τέλος τοῦ Διὸς ἐυοδίαν κὴ ἐυσχημοσύνην. ἐ γὰρ ἂν [*] τῶτό τι ἔφερεν, εἰ μὴ πρὸ ὅλου σωέφερεν. ὑδὲ γὰρ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει τι, ὃ μὴ πρὸ ἀποικιμῶ ὑπ' αὐτῆς κατάλληλόν ἐςι. ἐκεῖν κτὶ δύο λόγους [b] σέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνόν σοι. καθ' ἕνα μὲν, ὅτι σοι ἐγίνετο, κὴ σοι συνετάττετο, κὴ πρὸς σὲ πως ἦκεν, [c] ἄνωθεν ἐκ τῆς πρωτοτάτων αἰτίων συγκλωθόμενον. καθ' ἕτερον δ', ὅτι [d] τοῖς τὸ ὅλον διοικοῦσι τῆς ἐυοδίας, κὴ τῆς συντελείας, κὴ νὴ διὰ τῆς συμμοιρίας αὐτῆς αἴτιόν ἐςι. παρῆται γὰρ τὸ ὁλόκληρον, ἐὰν μὴ ὁπῶν διακόψῃς τῆς συναφείας κὴ συνοχῆς, ὥσπερ ἤδη μερίων, ὅταν ἢ μὴ ἤδη αἰτίων. [e] διακόπτεις δὲ ὅπου δύνασαι, ὅταν δυσαρεςῇς, κὴ πρόπον τινὰ ἀναιρῇς.

§ 9. [f] Μὴ σκυθάλλειν, [g] μηδὲ ἀπαυδᾶν, μηδὲ [h] ἀποδυσπετεῖν, [i] εἰ μὲ κατὰ πάντα γίνεταί σοι τὰ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἔκβασα πράσσειν· ἀλλὰ [k] ἐπανορθώσῃ, πάλιν ἐπανίναι, κὴ [l] ἀπολαύειν ὡς τὰ πλεῖσα ἀνθρωποπρεπῶς, κὴ [m] φιλεῖν ταῦτο, ἐφ' ὃ ἀπορέγῃ· κὴ μὴ ὡς πρὸς [n] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπανίναι· ἀλλ' ὡς [o] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ σπογγάριον κὴ τὸ ὠὸν, ὡς ἄλλῳ πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς κατάπασμα· ἕτως γὰρ ὠὸν [*] ἐπιδείξει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [p] σφεσαπασύσῃ αὐτῷ. μίμνησο δ' ὅτι [q] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ οἱ φύσις σου θέλει· ὦ δ' ἄλλο ἤθελες [*] ἃ κτὶ φύσιν. [r] τί γὰρ τύτων σφοσηνέσκεσον; ἢ γὰρ ἡδονὴ ἐχὶ διὰ [*] τῶν σφαλλει; δηλᾶσι δὲ σφοσηνέσκεσον μεγαλοψυχία, ἐλευθερία, ἀπλότης, εὐμοσύνη, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ σφοσήνεσκεσον τί σφοσηνέσκεσον; ὅτι τὸ [s] ἄπταιςον, κὴ [t] ἄμεμπτον ἐν πᾶσι [u] τῆς σφαιρεσικῆς κὴ βασιλικοειδῆς διανοίας εὐδαιμονθῆς.

eodémq; modo, qicqid evenerit, qamvis aſperius viſum fuerit, libens admittito, qandoqidem ad mundi integritatem Joviſque proſperitatem atque felicitatem ferat. neq; enim tuliſſet is, niſi ad univerſi bonum contuliſſet. cùm nec nătura qælibet qicqam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipſa adminiſtratur, congruens exiſtat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum eſt, à cavſſis antiqiſſimis retro tibi contextum. alterâ, qod univerſi gubernatori proſperitatis & conſummationis, atq; adeò permanſionis ipſius procurandæ ex parte cavſſa ſit. mutilatur enim integrum ipſum, ſi qid vel minimum abſcindas à connexione & continuitate, ut partium univerſi, ità & cavſſarum. abſcindis avtem, qantum in te eſt, qando moleſtè fers aliqid, tolliſqe qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum deſpondere, avt ſtomachari, ſi juxta decreta recta agere volenti, havd perinde ſemper ſucceſſerit. verùm, ubi excuſſum aliqando te ſenſeris, regredere, pluribúſq; pro officii humani ratione geſtis contentus ſis; atqe illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philoſophiam redeas; ſed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplaſtrum alius, alius ad perfuſionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, qod rationis obſeqelæ conciliet te, ſed eâ ſponte tuâ acqieſces. illud avtem memineris, philoſophiam ea ſola velle, qæ natura tua ipſa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? ecqid enim iſtis blandius fuerit? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? ſed vide, gratiórne ſit magnanimitas, liberalitas, ſimplicitas, æqanimitas, ſanctitas. ipſâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ ſcientiâq; in te præditam ejuſmodi cogitaveris, qæ nuſqam impingat, ſed in omni re proſperè feratur? § 10.

§ 10. Res qidem ipſæ adeò ſunt abditæ, ut philoſophis havd pavcis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil poſſe viſum ſit qin & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. éſtq; reverâ aſſenſus noſter omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium eſt, qi ſententiam, falſus qandóqe, non mutaverit? ad ſubjecta jam ipſa ſi tranſieris, qàm caduca, qàm vilia ſunt? qæqe etiam cinædo, ſcorto, latroni in poſſeſſionem cedere poſſint. mores avtem eorum, qibuſcum degis, ſi adverteris, tales eſſe comperies, ut etiam gratiſſimum qemlibet vix ſuſtineas, ut nè adjiciam ſeipſum etiam vix ſuſtinere qenqam. in hujuſmodi itaqe caligine ac ſorde, tantóqe materiæ, temporis, motuum, rerúmqe motarum fluxu, nihil poſſum comminiſci, qod æſtimatione ſtudióve dignum videatur. contrà potiùs ſolari ſe qemqe par fuerit, diſſolutionem ſui naturalem operiendo, morémqe interea havd gravatè ferendo, dum duobus hiſce acqieſcit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere ſibi poſſe, qod non ſit univerſi naturæ conſentaneum; altero, in ſua eſſe poteſtate ſitum, ut nihil faciat præter genii Deíqe ſui voluntatem. hanc enim tranſgredi qi cogat, nullus eſt.

§ 11. Qam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, ſimúlq; te percontare; Ecqid mihi nunc verſatur in parte mei illa, qæ principalis dici ſolet? avt cujuſnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adoleſcentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

§ 12. Cujuſmodi ſint qæ pleriſq; bona videntur, hinc licet deprehendere. ſi qid eorum qæ reverâ bona ſunt mente qiſpiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, juſtitiam, fortitudinem, iſta, inqam, ſi animo præconceperit, non ſuſtinebit adjectum huic avdire qicqam, qod non rei bonæ probè congruat. at verò qæ vulgò pro bonis habentur, ubi animo præconce-

§ 10. Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ τρόπον τινὰ ἐγκαλύπτει ὄζειν, ὥστε φιλοσόφοις ἐκ ὀλίγοις ὑδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἔδοξε ἢ παντάπασιν ἀκατάληπτα εἶναι; πολλὰ αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις, μεταπτωτή· ποῦ γὰρ ὁ ἀμεταπτωτος; [a] μήπω τοίνυν ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀπρονόητα, ὡς [b] ὀλιγόχρονα, καὶ [c] ὑστεραῖα, καὶ [d] διαφθορία ἐν κλήσει κυναίδιος, ἢ πόρνης, ἢ λησταῖ ἢ). μὴ τοῦτο ἔπειδε ὅτι [e] τὰ μὴ συμβεύοντων ἤδη, [f] ὧν μάλις ὄζει καὶ τοῦ χαλεπάτατ ἀναχάδω, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ [g] ἑαυτὸν τις * μόγις ἀπαθήσει ἐν τούτῳ ὃν ζόρῳ, καὶ [h] ῥύπῳ, καὶ τοιαύτῃ * ῥύσει τῆς τε ὑσίας, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ περὶ κινεμένων, τί ποτ' ὄζει τὸ ἐκπιμπλῆναι, ἢ τὸ ὅλως πτοεδαδῆναι διωκόμον, ἐπ' ὀπινοῶ· τέναστον γὰρ δεῖ ἐξαμυθόμενον ἑαυτὸν [i] ἀσχόνειν ἢ φυσικῶ λυσιν, καὶ [k] μὴ ἀχάλλην τῇ διαζιοῦ, ἀλλὰ τύτοις μένοις [l] ἐφεσαναπαύεδ· ἐνὶ μὲ τῷ, ὅτι [m] ὑδὲν συμβήσεταί μοι, ὃ ὐχὶ κοινὸν ἢ ὅλων φύσιν ὄζει. ἑτέρῳ ἢ, ὅτι [n] ἐζεσί μοι μηδὲν ἀφόσειν ἐξὸ ἢ ἐμοὶ [o] ἰδιον καὶ δαίμονα. [p] ὑδεὶς γὰρ ἀναγκάσειν τοῦτον παρελθεῖναι.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; παρ' ἕκαστον τοῦτο ἐπιπερατᾶν ἑαυτὸν, καὶ [r] ἐζετάζειν, τί μοί ὄζι νυῖ ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνα ἄρα νυῖ ἔχω ψυχήν; [s] μὴπ παιδίν; μήπ μειρακίν; μήπ γυναικαρίν; μήπ τυράννε; μήπ κλήνες; μήπ θηρίν;

§ 12. [t] Ὁποῖά ποτε ὄζι τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθὰ, καὶ ἐπ' εὐθὺ λάβοις· εἰ γάρ τις ὑπονόησεν ὑπάρχον τὰ τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ, ὃς φρόνησιν, σωφροσυνίν, δικαιοσύνην; ἀνδρείαν, ἐκ ἂν ταῦτα προσπονήσας, ἔπ' ἀκοῦσαι συνθεῖν * τὸ [u] κακὸ τῷ ἀγαθῷ ὃ ἐφαρμόσει· τὰ δὲ γε τοῖς πολλοῖς φανόμενα ἀγαθὰ προσ-

[a] L. 8. § 22.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 4. § 48.
[d] L. 2. § 11. l. 4. § 39.
[e] L. 9. § 3.
[f] L. 10. § 36.
[g] L. 8. § 53.
* μόλις Lug.
[h] L. 9. § 14.
* ῥύσει Inf. § 23. L. 6 § 15.
[i] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
[k] Sup. § 9.
[l] L. 6. § 12.
[m] Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26.
[n] L. 2. § 2. l. 3. § 14.
[o] L. 3. § 3. Inf. § 27.
[p] L. 2. § 9.
[q] L. 8. § 2. l. 10. § 24. 37. l. 12. 19. 33.
[r] L. 10. § 37.
[s] L. 4. § 28. l. 9. § 39.
[t] L. 2. § 12. Inf. § 33.
* τὰ τῶ ἀγαθῶν ὄζαρ ἐν Sal. π, ὄζαρ τῷ α' ἐν ἑ f.

προνόησας

νοήσας τις, ἐξακούσεται, καὶ ῥᾳδίως δέξεται, ὡς οἰκείως ἐπιλεγόμενον τὸ ἀπὸ τοῦ κωμικοῦ εἰρημένον. ὅπως καὶ οἱ πολλοὶ φαντάζονται τὴν διαφορὰν. ὃ γὰρ ἂν * τοῦτο μᾶλλον παρεσκεύασεν καὶ ἀπεδέξατο *. τὸ δὴ δεῖν τοῖς πλούτοις καὶ τοῖς πρὸς τρυφὴν ἢ δόξαν ἐυκλεημάτων παρεσκευάσθαι, ὡς ἱκανῶς καὶ ἀρκούντως εἰρημένον. πρόϊθι δὴ καὶ ἐρώτα, εἰ τιμητέον καὶ ἀγαθὰ ἀποληπτέον τὰ τοιαῦτα, ἂν παρεπινοηθέντων, οἰκείως ἂν ἐπιτύχοιτο, τὸ τὸν κεκλημένον αὐτὰ, ὑπὸ τῆς εὐπρεπείας οὐκ ἔχειν ὅποι * χάσῃ.

§ 13. [a] Ἐξ αἰτιώδους καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα; [b] διάστροφον ἢ τούτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται· ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς τοῦ μὴ ὄντος ὑπῆρξεν. ἀκολούθως [c] καταταχθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν τῷ μεταβολῇ εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου· καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου μεταβαλεῖ· καὶ ἥδε εἰς ἄπειρον. τῷ τοιούτῳ δὴ μεταβολῇ καγὼ ὑπῆρξα, καὶ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, καὶ ἐπὶ τούτῳ εἰς ἄλλο ἄπειρον. εὔφρον δὲ κωλύει ἔτως φάναι, κἂν [d] τῷ θεῷ δοκεῖ πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικεῖσθαι.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη [e] σῴζουσα ἐστὶν ἑαυτὴν ἀρκεῖσθαι, καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις. ὁρμᾶσθαι μὲν οὖν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· [f] ὀλίγου δὲ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καθὸ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται περίοδοι [g] ὀνομάζονται, ἃ τὴν εὐθυπορίαν τοῦ βίου σημαίνουσι.

§ 15. Οὐδὲν τούτων ῥητέον ἀνθρώπῳ, [h] ἃ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἄνθρωπος, οὐκ ἐπιβάλλει. οὐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπου, οὐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. οὐδὲ τελειότητός εἰσι τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ κείμενον, οὐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι δὲ τι τούτων ἂν ἐπιβάλλον

* [ἐπ'] τούτων, vel ἐπ' ἐκείνων μ. f.
* - τι τάδε· ἐπὶ δὲ f.

* θήσῃ Boot.
[a] L. 2 § 2. l. 6. § 32.
[b] L. 4. § 4.
[c] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. l. 8 § 18. l. 9. § 28.
[d] L. 10. § 7. l. 11. § 1.
[e] L. 4. § 13. 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.
[f] Inf. § 34. L. 8. § 60.
[g] L. 4. § 18. 51.
[h] L. 8. § 12. 26.

perit qis, avribus æqis accipiet, faciléqe admittet, tanqam aptè adjectum id, qod à comico qandoqe dictum eſt, ità etiam vulgus hominum differentiæ iſtius habent aliqam notitiam. alioqi enim non offenderet & tanqam dictu indignum repudiaretur, ſi de illis enunciaretur; cùm de divitiis eíſqe fortunæ bonis qæ ad luxum pompámve ferunt, tanqam aptè ſcitéqe dictum, admittamus. Eas nunc & qæras licet, utrùm in honore habendæ, avt in bonis cenſendæ ſint res hujuſmodi, qibus animo priùs conceptis illud commodè poſſit adjici, homini iſtis inſtructo præ opulentia ſua *non ſuppetere, ubi ventris onus deponat.*

§ 13. Formâ conſto & materiâ. harum nevtra in nihilum interibit, qemadmodum nec ex nihilo proceſſit. omnis ergò pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliqam pro ratione ſui redigetur. & hæc rurſus in aliam mundi partem mutabitur: & ſic in infinitum. mutationis avtem hujuſmodi operâ & ipſe extiti, & qi me genuerant, atqe ità retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, qo minùs hoc dicam, etiamſi ſecundùm periodos finibus certis terminatas mundus iſte digeratur.

§ 14. Ratio árſqe ipſa rationalis, facultates ſunt, qæ ſibi operibúſqe ſuis ipſæ ſufficiunt. à ſuo itaqe cientur prodeúntqe principio; at ad propoſitum ſibi finem rectâ proficiſcuntur. unde & rectè factorum appellationem ſortitæ ſunt actiones iſtiuſmodi, qâ viæ rectitudo ſignificetur.

§ 15. Nihil horum hominis eſſe dicendum eſt, qod non ad hominem qâ homo eſt, pertinet. iſta enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proinde in iſtis conſiſtit, avt naturæ humanæ finis, avt bonum aliqod qod ad finem hunc conficiendum conducat. tum ſiqid iſtorum ad hominem pertineret;

hominis

hominis non eſſet ea deſpectui habere, eiſque ſeſe opponere. nec lavde dignus haberetur, qi iſtis minùs indigentem ſe præſtiterit. imò nè bonus qidem vir eſſet, qi ſibi horum alicui interdixerit, ſiqidem ea verè bona exiſterent. atqi contrà, qò qis horum hiſque ſimilium plura ſibi detraxerit, avt ab aliis detracta æqanimiter ſuſtinuerit, eò melior meritò cenſetur.

§ 16. Talis futura eſt mens tua, qalia ea ſunt qæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitatiónibus anima. imbue ergò illam cogitationibus iſtiuſmodi. verbi gratiâ; ubicunq; vivere, ibidem & bene vivere licere. in avla verò vivere licere: ergò & in avla bene vivere dari. & rurſus, cujus gratiâ qidqe conditum eſt, ad id agendum eſſe conditum; ad qod avtem agendum conditum eſt, ad id ferri: ad qod fertur verò, in eo finem ſuum ſitum habere: in qo avtem finis rei cujuſq; ſitus eſt, eodem utile bonúmqe ejuſdem conſtare. bonum itaqe animantis ratione præditi, ſocietas eſt. ad hanc enim natos eſſe nos, ſuprà demonſtratum eſt. an non enim liqet planè, deteriora qæqe præſtantiorum gratiâ eſſe condita, præſtantiora ſui invicem præſtant avtem inanimàtis qidem animata; ex animatis verò qæ ratione ſunt prædita.

§ 17. Qæ fieri neqeunt ſectari, inſanum eſt. fieri avtem non poteſt, qin iſtiuſmodi qædam improbi agant.

§ 18. Nihil cuiqam contingit, qin à natura habeat, ut id ferre poſſit. aliis eadem contigere, qi vel caſuum ſuorum ignari, vel animi magni ſpecimen dare cupidi, immoti illæſíqe manſerunt. indignum eſt avtem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus poſſe.

§ 19. Res ipſæ nullâ ratione animam attingunt; neqe aditum ullum ad eam habent; neqe mutare eam, avt movere poſſunt. ipſa ſola ſeſe mutat movétqe. qa-

τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκ ἂν [a] τὸ ὑπερφρονεῖν αὐτῆς, καὶ [b] καταξαίνεσθαι, ἐπιβάλλον ἦν. εἰ δὲ ἐπαινετὴς ἦν, ὁ ἀφορμὴν τούτων ἑαυτὴν παρεχόμενος. εἰ δ' ἄν ὁ ἐλαπτωτικὸς ἑαυτοῦ ἔν τινι τούτων, ἀγαθὸς ἦν, εἶτα ταῦτα ἀγαθὰ ἦν. νῦν δ' [c] ὅσῳ πλείω τις ἀφαιρῶν ἑαυτοῦ τούτων, ἢ τοιούτων ἑτέρων, ἢ καὶ ἀφαιρούμενά* τι τούτων ἀνέχεται, τόσῳ μᾶλλον ἀγαθός ἐστι.

§ 16. [d] Οἷα ἂν πολλάκις φαντασθῇς, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· [e] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε οὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῆς τοιούτων φαντασιῶν· οἷη, ὅτι [f] ὅπου ζῆν ἔξεστιν, ἐκεῖ, καὶ τὸ ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν ἔξεστιν· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ ζῆν ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [h] ἕνεκεν ἕκαστον κατεσκεύασται *, πρὸς ὃ ἡ κατεσκεύασται, πρὸς τοῦτο φέρεται· πρὸς ὃ φέρεται δέ, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτοῦ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐκεῖ καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τ' ἀγαθὸν ἑκάστου. [i] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνία. ὅτι γὰρ [k] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δέδεικται. ἢ ἐκ τοῦ [l] ἐναργὲς, ὅτι τὰ χείρω τῆς κρείττονων ἕνεκεν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [m] κρείττω δὲ τῆς μὲν ἀψύχου, τὰ ἔμψυχα· τῆς δὲ ἐμψύχου τὰ λογικά.

§ 17. Τὸ [n] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [o] ἀδύνατον δὲ τὸ * τὸν φαῦλον μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

§. 18 [p] Οὐδὲν ἀλλοῖόν ἐστι συμβαίνει, ὃ ἐκ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ. ἄλλως τὰ αὐτὰ συμβαίνει, καὶ ἤτοι σιγῶν ὅπου συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνην [q] ἐυσταθεῖ, καὶ ἀκάκως [r] φέρει. δεινὸν ἦν ἄγνοιαν καὶ ἀφόκτιαν ἰσχυροτέρας τῆς φρονήσεως.

§ 19. [s] Τὰ πράγματα αὐτὰ οὐδὲν ἅπτεται ψυχῆς ἁπλῶς· [t] οὐδὲ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [u] οὐδὲ στῆσαι, οὐδὲ κινῆσαι ψυχὴν δύναται. [x] στήσει δ' καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν

[a] Inſ. 31. L. 8. § 8. l. 10. § 8.
[b] L. 8. § 39.
[c] L. 10. § 33.
* -νός
[d] L. 7. § 3. l. 12. § 1.
[e] L. 3. § 4.
[f] L. 8. § 45.
[l] 10. § 33.
[g] L. 1. § 17. l. 8. § 9.
[h] L. 6. § 16. 40. l. 7. § 55. l. 8. § 12.
* [πρὸς τοῦτο κατεσκεύασται.] π.
[i] Sup. § 6. Inf. § 34. l. 6. § 7. l. 7. § 74. l. 9. 42.
[k] L. 2 § 1. l. 7. § 5.
[l] Inf. § 30. l. 7. § 55. l. 11. § 10.
[m] L. 6. § 23.
[n] L. 6. § 50. l. 11 § 18. 33.
[o] Inf. § 28. l. 9. § 42. l. 12. § 16.
* ἐκ. Lug.
[p] L. 8. § 46. l. 10. § 3.
[q] L. 6. § 10. l. 11. § 9.
[r] L. 8. § 48.
[s] L. 4. § 3.
[t] L. 8. § 41. l. 11. § 6.
[u] L. 6 § 52. l. 7. § 16.
[x] L. 6. § 8.

πλὼ μόνη· καὶ ὅσων ἂν πραγμάτων καθ-
ἑξιώσῃ ἑαυτὴν, τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ
συμφερόντα.

[a] L. 2. § 1.

§ 20. [a] Καθ' ὅτερον μὲν λόγον
ἡμῖν ὅτιν οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ'
[b] Inf. § 33. ὅσον [b] ἔν ποιητέον αὐτὸς καὶ ἀνεκτέον·
καθ' ὅσον δ' ἐνίστανταί τινες εἰς τὰ οἰ-
[c] L. 6. § 32. l. 8. § 56. κεῖα ἔργα, [c] ἔν τι ἦδη ἀδιάφορον μοι
γίνεται ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἧττον ἢ ἥλιος
[d] L. 8. § 32. 41. ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [d] ἀπὸ τού-
των δ' ἐνέργεια μέν τοι ἐμποδισθείη ἄν·
[e] L. 2. § 12. Inf. § 34 l. 10. § 33 l. 11 § 9. [e] ὁρμὴς δὲ καὶ διαθέσεως, οὐ γίνε-
ται ἐμπόδια [f] διὰ πλὼ ὑποχαίρειν, καὶ πλὼ
ἀναστρέφειν· ἀναστρέφει γὰρ καὶ μετάθεσις
πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα εἰς διά-
[f] L. 4. § 1. νοιαν εἰς τὸ ἀναγκαῖον· καὶ ἀπὸ ἔρ-
γου γίνεται τὸ τῷ ἔργῳ τότε ἐναντιω-
τικόν· καὶ ἀπὸ ὁδοῦ, τὸ τῆς ὁδοῦ παύ-
ντικον.

[g] Inf. § 33.

§ 21. [g] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ
κράτιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ πᾶσι
[h] L. 6. § 5. 9. [i] L. 3. § 9 l. 6. § 14 16. l. 12. § 1. 19. [k] L. 6. § 14. [l] L. 3. § 1. l. 7. § 55. [m] Inf. § 35 l. 6 § 44. 54. l. 8. § 55. l. 10. § 6. [n] L. 2 § 1. l. 7. § 26. [*] [δεικτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ δεικτ.] [o] Inf. § 28. L. 10. § 4. l. 11. § 13. [p] L. 4. § 43. [q] L. 2. § 17. [r] Sup. § 10. [s] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 19. l. 11. § 35. [t] L. 8. § 6. [u] Inf. § 33. [*] -γὸς τόδε f. [x] L. 4. § 3. l. 12. § 9. [y] L. 2. § 12.

[h] πάντα δίκαιον· ὁμοί-
ως δὲ καὶ [i] ὃ ἐν σοὶ τὸ κράτιστον τί-
μα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [k] σοὶ τούτῳ ὁμογε-
νές. καὶ δὴ ὅπῃ σοι [l] τὸ τοῖς ἄλλοις χρῆ-
σθαι, τοῦτό ὅτι, καὶ ὁ σὸς βίος ἀπὸ τού-
του διοικεῖται.

§ 22. [m] Ὁ τῇ πόλει μὴ ὄφελος βλα-
βερὸν, οὐδὲ τὸν πολίτην βλάπτει· ὅπῃ
πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον
ἔπαγε τὸν κανόνα. εἰ μὴ πόλις ἀπὸ
τούτου μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμ-
μαι. εἰ δὲ μὴ πόλις βλάπτεται [n], μὴ
ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι πλὼ πόλιν. [*] μὴ
τὸ παραφαῖνόμενον.

§ 23. Πολλάκις ἐνθυμοῦ, [o] τὸ
τάχος τῆς παραφορᾶς καὶ ὑποχαγχῆς
τῶν ὄντων τε καὶ γινομένων. [p] ἡ τε γὰρ
οὐσία οἷ ποταμὸς ἐν διηνεκεῖ [q] ῥύ-
σει, καὶ [r] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχεῖ μετα-
βολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις [s] τροπαῖς, καὶ σχεδὸν [t] οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ
παρεγγὺς [*]. τὸ δὲ [u] ἄπειρον ἀπ' τε
παρῳχημότος καὶ μέλλοντος ἀχανὲς,
[x] ἐν ᾧ πάντα ἀφανίζεται. πῶς οὖν οὐ

qualia autem decreta fuerint, quibus ipsa in se locum dederit, talia facit sibi adventitia quæque.

§ 20. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; quatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at qatenus in actionibus debitis obsistunt nobis quandoque, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minùs quàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atq; circumversionis beneficio. circumvertit enim mens transfértq; effectionis impedimentum omne ad id quod est potius. ità fit, ut & quod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, quod viæ initæ obstabat.

§ 21. Eorum qæ mundus complectitur, quod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, quod cæteris omnibus utitur, quod reliqua omnia administrat. pari modo & quod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, quod superiori illi affine est. istud enim est, quod cæteris in te omnibus utitur; & à qo vita tua gubernatur.

§ 22. Qod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, qibus nocere tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: qin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, nè sic quidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in qo delinqat.

§ 23. Sæpe cogita, qanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, qæ sunt si úntqe universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qi in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & cavssæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec qod consistat ferè qicqam est. cogita itidem vastum istud utrinqe adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, qo conduntur universa. qi igitur non

pro

pro facto meritò habeatur, qi istis vel inflatur, vel cruciatur, vel de re aliqa, qæ ad spatium perbreve molestiam exhibeat, qiritatur, qasi diu id fiat.

§ 24. Memineris & naturæ universæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi universi, cujus spatium breve & momentaneum tibi assignatum est; & fati, cujus qantilla es particula?

§ 25. Peccat qis aliqid adversùs me? ipse viderit: propriam habet dispositionem, operationem propriam. ego nunc habeo, qod nunc habere me vult rerum natura; facióqe qod nunc me facere vult natura mea.

§ 26. Qæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel asperum carnis tuæ motum: nec se carni immisceat, sed circumscribat sese, & intra membrorum limites coerceat affectiones istas. qòd si aliâ ratione se ad mentem subvexerint, qatenus nempe ea corpori unita est, tunc sensui, cùm à natura sit, non est obnitendum, sed sistenda partis principalis censura, nè de his tanqam avt bonis avt malis sententiam ullam ferat.

§ 27. Cum Deis vivendum. hoc avtem faciet, qi animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus sibi destinatis acquiescat; faciátq; qæcunq; genius ille voluerit, qem sui particulam à se avulsam Jupiter cuiqe attribuit, præsidem ducémqe eidem futurum. hic avtem cujusqe mens est & ratio.

§ 28. Num succenses ei qi hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? qid enim fecerit? ejusmodi os huic, illi alæ sunt, ut fieri neqeat, qin tale qid ab utroqe se proferat. at homo, inqis, ratione præditus est, potéstqe si advertat, dignoscere qid delinqat. Bene tibi sit. proinde, tu qoqe ratione cùm sis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem ostendito, commonefacito. siqidem

[a] μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσώμενος, ἢ ταράττων, ἢ σκώπτων, ἢ χαλεπαίζων, ὡς ἔν τινι χρόνῳ καὶ ὀλίγον ἀνοχλήσων;

§ 24. Μέμνησο τῆς συμπάσης οὐσίας, [b] ἧς ὀλίγον μετέχεις, καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος, ὃ [c] βραχὺ καὶ [d] ἀναγκαῖόν σοι διάστημα ἀφώρισται, καὶ τῆς εἱμαρμένης, ἧς πόσον εἶ μέρος;

§ 25. [e] Ἄλλος ἀμαρτάνει * τι εἰς ἐμέ. ὄψεται· [f] ἰδίαν ἕξει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν. [g] ἐγὼ νῦν ἔχω, ὃ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ [h] πράσσω ὃ με νῦν προάγειν θέλει ἡ ἐμὴ φύσις.

§ 26. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυριεῦον τῆς ψυχῆς σου μέρος, [i] ἄτρεπτον ἔστω ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ [k] μὴ συγκεννάσθω, ἀλλὰ περιγραφέσθω * αὐτὸ, καὶ φρουρείτω [l] τὰς πάσεις ἐνέργειας ἐν τοῖς μορίοις. ὅταν δὲ ἀναδίδωται καὶ ἡ ἑτέραν συμπάθειαν εἰς ἡ διάνοιαν, ὡς ἐν σώματι ἑνωμένῳ, τότε γὰρ οὐ μὴ ἀΐδιον, φυσικὸν ἔστω, οὐ πρακτέον ἀνθαίνην· [m] ἢ ἡ ὑπόληψιν, ἢ ὡς δεῖ ἀγαθὸν ἢ κακόν, μὴ προσπίπτειν τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ.

§ 27. [n] Συζῆν θεοῖς· συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [o] ἀρεσκομένην μὲν τοῖς ἀπονεμομένοις, [p] ποιοῦσαν δὲ ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ [q] προσάπτων καὶ ἡγεμόνα ὁ ζεὺς ἔδωκεν, [r] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ· ἔστι δὲ τοῦτο, ὁ ἑκάστου νοῦς καὶ λόγος.

§ 28. [s] Τῷ πράσσοντι μὴ ὀργίζῃ; μὴ τῷ ὀζοστόμῳ ὀργίζῃ; τί σοι ποιοῦσι; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει [t] ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφορὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος λόγον ἔχει, φησί, καὶ δύναται συννοεῖν ἁμαρτάνοντι τί πλημμελεῖ· ἔχου σοι γένοιτο· τοιγαροῦν [u] καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὴν διάθεσιν [x] δίδου, ὑπόμνησον· εἰ γὰρ ἐπαίει,

[a] L. 4. § 44.
[b] L. 2. § 9. l. 12. § 32.
[c] L. 4. § 26.
[d] L. 4. § 48. l. 11. § 18.
[e] L. 4. § 26. l. 11. § 13. l. 12. § 26.
* τις Xyl.
[f] Sup. § 3.
[g] L. 4. § 34. l. 7. § 57.
[h] L. 6. § 22.
[i] L. 4. § 3. Sup. § 19.
[k] L. 7. § 16. 67. l. 10. § 24.
* αὐτὸ f. L. 7. § 68.
[l] L. 3. § 6. l. 7. § 55. l. 8. § 26.
[m] L. 4. § 8. l. 7. § 14.
[n] L. 10. § 1. l. 12. § 5.
[o] L. 2. § 17. l. 3. § 16. l. 7. § 54.
[p] Sup. § 10.
[q] L. 3. § 5.
[r] L. 2. § 4. l. 12. § 26.
[s] L. 11. § 15.
[t] Sup. § 17.
[u] L. 4. § 13 l. 11. § 39.
[x] Sup. § 22. l. 6. § 27. l. 8. § 59. l. 9. § 11. l. 10 § 4. l. 11. § 13.

ἐπαΐεις, θεραπεύσεις, καὶ οὐ χρεία ὀργῆς· [ὅτε τραγῳδός, ὅτε πόρνη.]

enim te avdiverit, ſanâſti eum, nec irâ ampliùs opus jam erit. [Nec tragœdus, nec ſcortum.]

§ 29. Ὡς ἐξιὼν ζῆν διανοῇ, ὅτου ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιτρέπωσι, πότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι· ὅτου μέν τοι, ὡς μηδὲν κακὸν πάσων. καὶ γαρ ὑγιὴς εἰμι, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ φεῦγμα δοκεῖς; μέχρι δή με τοῦτον ἐᾷν ἐξάγει, μόνω ἐλεύθερῳ, καὶ οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ ἃ τῇ φύσει τῇ λογικῇ, καὶ κοινωνικοῦ ζώου.

§ 29. Qo modo vivere cogitas vitâ mox exceſſurus, eodem, ſi volueris, vivere jam licet. ſin id minùs permiſerint, qibuſcum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, nè tanqam mali qid paſſus. ſi fumus moleſtus eſt mihi, diſcedo. cur hoc momenti alicujus eſſe videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote qem nemo prohibere poſſit, qo minùs faciam qæ velim; velim avtem, qæ animantis ratione imbuti & ad ſocietatem nati naturæ ſunt: conſentanea.

§ 30. Ὁ τοῦ ὅλου νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸν κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ τοὺς κρατοῦντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

§ 30. Univerſi mens communionis mutuæ amans eſt. itaqe deteriora qæq; præſtantiorum cavſâ fecit: præſtantiora ſibi invicem conciliavit. vides ut res ſingulas ordine juſto ſubdiderit, congeſſerit, pro dignitate ſua ſuum cuiq; attribuerit, præſtantiſſimas mutuo ſibi invicē conſenſu devinxerit.

§ 31. Πῶς προσενήνεξαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· εἰ πρὸς πάντας σοι μέχρι νῦν ὅτι τὸ μήτε τινὰ ῥῆξαι ἐξάπινον, μήτε εἰπεῖν. ἀναμίμνησκε σῇ, καὶ δι' ὅλων διελήλυθας, καὶ οἷα ἤνεγκας ὑπομείναι· καὶ ὅτι σοι ἱστορία τοῦ βίου, καὶ τελεία ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὥρας καλὰ· καὶ πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερῆσας· πόσα δὲ ἐνδόξα παρῆλθε· εἰς ὅσους ἡ ἀγνώμονας ἐυγνωμων ἐγένου.

§ 31. Recole tecum, qo modo te hactenus geſſeris erga Deos, parentes, fratres, conjugem, liberos, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunqid hactenus adversùs horum aliqem, qod minùs deceat, qicqā vel facto, vel dicto etiam admiſeris. recole qoq; qæ tranſegeris negotia, qibúſq; ſuſtinendis ſuffeceris. cogita & vitæ tuæ hiſtoriam jam eſſe conſummatam, muneréq; tuo te jam defunctum. recole itidem, qot præclara videris; qot voluptates ac dolores ſpreveris; qot pro glorioſis habita neglectui habueris; qot improbis deniqe æqum te exhibueris.

§ 32. Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ἐπιστήμονα; τίς δὲν ψυχὴ ἔντεχνος καὶ ὀπτήμων; ἡ εἰδυῖα ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ τὸν διὰ τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον, καὶ διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος τὴν περίοδον τεταγμένας οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν.

§ 32. Qorſum arte inſtructum ac peritum qenqam rudes animæ imperitæqe conturbent? verùm qænam eſt anima perita artéqe inſtructa? Ea qæ principii finiſqe rerum eſt gnara, rationiſqe illius qæ res omnes permeat, ac per ævum omne ſtatis periodis univerſum hoc adminiſtrat.

§ 33. Ὅσον ἐδίπω καρδὸς ἢ σπέλεος, καὶ ὅτου ὄνομα, ἢ ὁδὲ ὄνομα·

§ 33. Cinis jamjam futurus es, avt oſſa nuda; nominqe tantùm, vel nè nomen qidem

a L. 4. § 31.
b L. 3. § 7. l. 11. § 18.
c L. 2. § 11. l. 11. § 3.
d L. 8. § 47.
e L. 2. § 11, 12. * ei f.
f L. 4. § 50.
g L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
h L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup § 16. l. 6. § 14.
i Sup. § 16.
k L. 8. § 59.
l Sup. § 8. l. 9. § 1.
m L. 9. § 9.
n L. 1. § 17. Sup. § 11. l. 6. § 48. l. 10. § 37.
o L. 2. § 14.
p L. 3. § 8.
q Sup. § 15.
r Sup. § 1.
s L. 7. 65.
t L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.
u L. 19. § 18. l. 8. § 3.
x L. 4. § 40.
y Sup. § 13.
z Sup. § 21.
a Lib. 4. § 48.
b L. 12. § 27.
c L. 4. § 6, l. 6. § 13.

qidem tui, ſuperfuturum eſt. nomen avtem ipſum nihil eſt aliud qàm ſonitus inanis & echo qædam. qin & illa ipſa, qæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana ſunt, putida, exilia, canicularum inſtar invicem rixantium, avt puerulorum ſecum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modeſtia, juſtitia, & veritas, Ad cœlum, à terra longè latéqe patente, ſeſe contulerunt. ecqid igitur reſtat qod te iſtîc detineat? ſiqidem res ſenſui ſubjectæ, mutari pronæ, & conſiſtere neſciæ; ſenſus ipſi hebetes & imagines falſas admittere proclives: animula ipſa, exhalatio à ſangvine emiſſa: apud eos, qi iſtiuſmodi ſint, celebrem eſſe, inane qiddam. qin ergò expectas placidus, vel extinctionem tui, vel tranſlationem? iſtius tempus donec obvenerit, qid ſuffecerit, niſi ut Deos colas celebréſqe, hominibus benefacias, ſuſtineas eos eiſdémqe abſtineas; memineríſqe ea omnia, qæ extra corpuſculi animulæ qe tuæ terminos conſiſtunt, nec tua eſſe, nec in poteſtate tua ſita?

§ 34. Proſperè tibi res tuæ ſunt perpetuò proceſſuræ, ſi ritè incedere potueris, rectáqe methodo & opinari & agere. communia ſunt animæ ratione præditæ ſive hominis ſive alius alicujus animantis duo iſta: alterum, qod ab alia re nulla poſſit impediri; alterum, qod in animis affectione actionéqe juſtâ bonum ſuum ſitum habeat, nec ultra hæc qicqam appetere neceſſe habeat.

§ 35. Si nec avt vitioſitas hæc mea ſit, avt effectum vitioſitatis meæ; nec communitas eâ læditur, cur de re iſta ipſe differor? communitatem avtem qid læſerit?

§ 36. Nè imaginatione ullâ temerè abripiaris: ſed opis tuæ indigis, prout potes & par eſt, opem feras. nec ſi in rebus mediis hiſce detrimentum ſuſtinuerunt, ideò lædi eos exiſtimes. nihil enim mali ſubeſt: ſed qemadmodum ſenex diſcedens alumni turbinem poſcebat, cùm turbinem tamen, hoc eſt, ludicrum qiddam, eſſe meminiſſet:

a τὸ ἢ ὄνομα, φόφος καὶ ἀπήχημα· τὰ ἢ ἐν τῷ βίῳ πολυτίμητα, b κενὰ, καὶ c σαθρὰ, καὶ d μικρά, καὶ e κυνίδια διαλαλούμενα, καὶ f παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα ταχὺς κλαίοντα. πίστις ἢ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ ἀλήθεια, g πρὸς ὄλυμπον, ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης. τί δῶ ἔτι τὸ ἐνταῦθα κατέχον; εἴγε h τὰ μὲν αἰσθητὰ, εὐμετάβλητα, καὶ i οὐκ ἑστῶτα· τὰ ἢ αἰσθητικὰ, k ἀμυδρὰ καὶ εὐσθαπότητα· αὐτὸ ἢ τὸ ψυχάριον, l ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος· m τὸ ἢ εὐδοκιμεῖν ἐξ ἀνθρώπων τούτοις, κενόν.* τί ἔτι n σὲ μένει; o ἴλεως P ἢ εἴτε σβέσιν εἴτε μετάστασιν. ἕως ἢ ἐκείνης ὁ καιρὸς ἐρίσται, τί q ἀρκεῖ; πῆς δ' ἄλλο ἢ r θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν· s ἀνθρώπους ἢ εὖ ποιεῖν καὶ t ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι ὅσα ἢ ὄντος ὅρων τοῦ πραακτικοῦ, καὶ τοῦ πνευματικοῦ, ταῦτα μεμπτός u μήτε σὺ ὄντα, μήτε ἐπί σοι;

§ 34. Δύνασαι ἀεὶ x εὐοδεῖν, εἴγε καὶ y ὀρθύειν, εἴγε καὶ z ὁδῷ ἀκολουθεῖν, καὶ προάγειν * δύο ταῦτα κοινὰ, τῆς τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παντὸς λογικοῦ ζώου ψυχῆ· τὸ a μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ b ἐν τῆ ἀκαλίνῃ διαθέσει καὶ προάξει ἔχειν τὸ ἀγαθὸν, καὶ c ἐνταῦθα πῶ ὄρεξιν ἀπολήγειν.

§ 35. Εἰ d μήτε κακίᾳ ὀξὶ τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια κατ' κακίαν ἐμὴ, e μήτε τὸ κοινὸν βλάπτει, τί ἐπ' αὐτῷ διαφέρομαι; f πῆς ἢ βλάβη τῷ κοινῷ;

§ 36. Μὴ g ὁλοχερῶς h τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ i βοηθεῖν μὲ κατ' δύναμιν καὶ k κατ' ἀξίαν· κἂν εἰς τὰ μέτρα ἐλαττῶνται, μὴ μέν τοι l βλάβῃ αὐτὸ φαντάζεσθαι, κακὸν γὰρ * ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπελθὼν τὸν τοῦ παιδὸς βόμβον ἀπήτει, μεμνημένος ὅτι βόμβος

a L. 4. § 3. b L. 4. § 32. c L. 9. § 36. d L. 6. § 36. e L. 7. § 3. f L. 9. § 24. g Heſiod. l. 1. v. 195. h L. 2. § 17. l. 6. § 4. 14. i Sup. § 23. k L. 2. § 17. l L. 4. § 3. m L. 4. § 33. * τί ἔτι π' ἰλ. n Sup. § 10. o L. 2. § 3. P L. 7. § 32. q Sup. § 14. r L. 6. § 10. 30. s L. 5. § 20. t Sup. § 20. u L. 12. § 3. x L. 2. § 5. y Sup. § 14. z L. 1. § 9. * - σειν. δ. a Sup. § 20. b Sup. 16. c L. 4. § 20. l. 9. § 31. d Sup. § 25. l. 7. § 22. l. 9. § 4. e Sup § 22. f L. 8. § 55. g L. 9. § 3 h L. 4. § 22. l. 7. § 43. i L. 6. § 30. k L. 3. § 11. l Sup. § 35. * ἐστιν f

* γίνηται καλὸν ὕτως ἂν ᾖ ὦδε. ἐπεί τοι * γίνη καλῶν ὃν ἢ ἐμβόλων ἄνθρωπε, ἐπιλάθῃ τῶν ταῦτα λύ; ναί. ἀλλὰ τούτοις ἀναγκάζῃ. [a] διὰ τῦτ' ἔν ἢ σὺ [b] μαργὸς γένῃ; * ἐγκρύψω ποτὲ, ὁπωσδήποτε καταλειφθεὶς, *, * ἐμμένειν ἄνθρωπον. τὸ δ' [c] ἔμμενες, ἀγαθὰ μοῖραν σαυτῷ ἐπονείμας· ἀγαθαὶ δ' μοῖραι, ἀγαθοὶ * δαίμονες ψυχῆς, ἀγαθὴ ὄμμα, ἀγαθαὶ ἀναστροφαί.

[a] L. 9. § 29.
[b] L. 4. § 44.
* ἐπ' ἐμπ. Sal. γένοιο ἄν, ὁ ἢ ἐμπ. Boot.
* - ληφθεὶς S. & B.
* ἄνθρωπε, τὸ δ' ἔμπ. ὁ κατ. S.
[c] L. 7. § 17.
* - δαὶ πρόπει Sal.

itâ & istîc te geras. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es, homo, hæc qidnam sint? memini satis, inqis; verùm ea sunt, in qibus isti pretium studiumqe ponunt. num ergò & te fatuum esse necesse est, qia illi sunt? qocunqe loco deprehensus, felix futurus sis. felix est avtem qi sortem sibi bonam comparaverit. sors verò bona si qid sit qæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis deniq; actionib' constat.

ΒΙΒΛΙΟΝ ς'. LIBER VI.

[a] Inf. § 5. L. 7. § 23.
[b] L. 2. § 11. l. 10. § 7.

[a] Τῶν ὅλων οὐσία, εὐπειθὴς, ἢ εὐγενὴς· [b] ὁ δ' παντὶν διοικῶν λόγος ἐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ ἐν ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. [c] πάντα δὲ κατ' ἐκεῖνον γίνεται, ἢ παραίνεσαι.

[c] L. 3. § 11. Inf. § 8.

Niversi materia obsequens est & parere prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii cavssam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neqe malefacit cuiqam, nec à qoqam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

[d] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.

§ 2. Μὴ διαφέρῃ, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμενος τὸ σφέτερον ποιεῖς· ἢ πότερον νυσταζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνε ἔχων· [d] ἢ πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· ἢ [e] πότερον ἀποθνήσκων, ἢ πρᾶξίν τι ἀλλοῖον. [f] μία γὰρ ἥδε βιωτικῶν πράξεων ἢ αὕτη ὄζει, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν. [g] ἀρκεῖ δῶν ἢ ὁπὶ ταῦτας [h] τὸ παρὸν ἦν Διός.

§ 2. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, qod est officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an somni satur; malè avdiens, an collavdatus; moriens itidem, an aliud qid agens. nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, qòd morimur. & in hoc ergò sufficit, qod præ manibus est ritè disponere.

[e] L. 7. §. 44, 45, 46.
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 8.
[g] L. 8. § 32. l. 9. § 6.
[h] L. 2. § 5. l. 3. § 12.

§ 3. [i] Ἔπου βλέπε· μηδενὸς πράγματος μήτε ἡ ἰδία ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, παραστρεχέτω σε.

[i] L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29. 30.

§ 3. Introspice, cavéqe nè rei cujusqam qalitas dignitásve propria te fugiat.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα [k] τάχιστα μεταβάλλει, ἢ [l] ἤτοι ἐκθυμιάσεται*, εἴτε ἥνωται ἡ οὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

[k] L. 5. § 23. Inf. § 15.
[l] L. 8. § 25. l. 10. § 7.
* -σθήσεται Lug.

§ 4. Præsentia hæc omnia qàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siqidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

§ 5. [m] Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διακείμεν, ἢ τί ποιεῖ, ἢ ὁπὶ τίν ὕλην.

[m] L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.

§ 5. Novit mens universi rectrix, qomodo se habeat, qid faciat, & in qa materia versetur.

§ 6. [n] Ἄριστον πρόσωπον τῦ ἀμύνεσθαι. [n] τὸ μὴ ἐξομοιῦσθαι.

[n] L. 7 § 15. 65. • L. 8. § 26. 42.

§ 6. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti nè sis similis.

§ 7. Ἐνὶ [o] τέρπε ἢ [p] παραπαύου

[o] L. 4. § 31.

§ 7. Hoc uno te oblecta, in eóqe acqiesce,

qiesce, ut ab una, qæ communitatem juvet, actione, ad alteram transeas, numinis memor.

§ 8. Pars animæ principalis se suscitat, se vertit; se facit, qalem ipsa voluerit; qæq; contingunt qælibet, talia sibi videri facit, qalia ipsa voluerit.

§ 9. Secundùm universi naturam perficiuntur singula. neqe enim secundùm aliam ullam, qæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam qasi appensa sit.

§ 10. Universum avt est cinnus qidam rerum, nunc concursu fortuito invicem implexarum, mox dissipatarum denuò; avt est compages rerum in unum ordine justo convenientium, qæ providentiâ regatur. si priùs illud, qid est, qod desiderem in temeraria miscela colluviéqe istiusmodi ulteriùs commorari? avt cur aliud qicqam mihi curæ sit, qàm ut qoqo modo in terram redigar? qorsum etiam perturbor? qicqid enim egero, superveniet aliqando dissipatio. sin qod posterius est positum, rectorem veneror, eodémqe fretus, firmus animi consisto.

§ 11. Siqando à rebus circumstantibus per vim qandam adactum perturbari te senseris, citò ad te redi, nec plus qàm necesse est, ab animi tenore congruo rece de. tenoris enim servandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

§ 12. Si novercam simul matrémqe haberes, etiamsi & illam coleres, ad istam tamen freqentissimè te reciperes. harum instar habeant apud te, avia & philosophia. ad hanc sæpiùs accede, hac acqiesce, cujus ope, cùm qæ tibi occurrent tibi futura sint toleratu facilia, tum & ipse in eis toleratu facilis.

§ 13. Qemadmodum de obsoniis atqe eduliis ejusmodi cogitare licet, hoc piscis esse cadaver, hoc avis, hoc suis: ac rursus, de falerno, esse uvulæ succum; de purpura, esse oviculæ capillos concyhlii cruore tinctos; & de concubitu, intestini alicujus

παύε, τῷ ἀπὸ φερέξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ὅτι φερέξει κοινωνικῷ, σοὶ μήμη θεῶ.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι, τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ τρέπον, καὶ ποιοῦν μὲ ἑαυτὸ οἷ ἂν καὶ θέλῃ, ποιοῦν ὃ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷ αὐτὸ θέλει.

§ 9. Κατὰ τὸν τῆς ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται. ἢ γὰρ κατ' ἄλλων τίνα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν φερέχεται, ἢ ἐμφερεχομένων ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπρεπέντων.

§ 10. Ἦτοι κυκεὼν, καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, καὶ πρόνοια. εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον, τί καὶ ὀθνείῳ εἰκαίῳ συγκρίματι, καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δὲ μοι καὶ μέλλει ἄλλο πρὸς, ἢ τοῦ ὅπως ποτὲ ἄλα γένωμαι; τί δὲ καὶ ταράττομαι; ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ· εἰ δὲ διάτρεσόν ἐστι, σπεύδω καὶ ἐνεργῶ, καὶ διαρρῶ τῷ ἁρμοδίῳ.

§ 11. Ὅταν ἀναγκαδῇς ἀπὸ τῶν φαινομένων ὀργὴν διαλαμβάνειν, ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἔκβαν τὸ ἀναγκαῖα ἐξίσασον τῷ ῥυθμῷ. ἔρη γὰρ ἐγκρατέστερος τ' ἁρμονίας, τῷ συνεχῶς εἰς αὐτῷ ἐπανέρχεσθαι.

§ 12. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνῃ τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ θύμως ἡ ἐπανόδος σοι πρὸς τὴν μητέρα συνεχῶς ἐγίνετο. τοῦτό σοι νῦν ἔστιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὥσε πολλάκις ἐπανίστη, καὶ προσαναπαύε ταύτῃ, δι' ἣν καὶ τὰ ἐκεῖσε ἀνεκτὰ φαίνῃ, καὶ οὐ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

§ 13. Οἷον δὴ, τὸ τὴν φαλαπίαν καμβάνειν ὅτι ὀστῶν, καὶ τοιούτων ἐθωδίμων· ὅτι νεκρὸς ἐστὶ ἰχθύος, ἐστὶ δὲ νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοίρου· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, χυλοῦ ὅτι σταφυλῆς· καὶ ἡ πορφύρα, τριχῶν προβάτιον αἵματι κόγχης βεβαμμένα·

καὶ

a μεταβαίνειν ὅτι φερέξει κοινωνικῷ, b σοὶ μήμη θεῶ.

a L. 5. § 6. b L. 3. § 13. Inf. § 23.

§ 8. c Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι, τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ τρέπον, καὶ ποιοῦν μὲ ἑαυτὸ οἷ ἂν καὶ θέλῃ, d ποιοῦν δὲ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷ αὐτὸ θέλει.

c L. 5. § 14. l. 11. § 1. d L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.

§ 9. e Κατὰ τὸν τῆς ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται. ἢ γὰρ κατ' ἄλλων τίνα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν φερέχεται, ἢ ἐμφερεχομένων ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπρεπέντων.

e Sup. § 1. 4.

§ 10. f Ἦτοι κυκεὼν, καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, * πρόνοια. g εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον, τί καὶ ὀθνείῳ εἰκαίῳ συγκρίματι, καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δὲ μοι καὶ μέλλει ἄλλο πρὸς, ἢ τοῦ ὅπως ποτὲ * ἅλα γένωμαι; τί δὲ καὶ ταράττομαι; h ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ· εἰ δὲ διάτρεσόν ἐστι, i σπεύδω καὶ k ἐνεργῶ, καὶ διαρρῶ l τῷ ἁρμοδίῳ.

f L. 4. § 27. * [καὶ] ωρ. g L. 2. § 11. * Iliad. n. v 99. h L. 7. § 46. i L. 5. § 21. 33. k L. 5. § 18. l Sup. § 5. 9.

§ 11. m Ὅταν ἀναγκαδῇς ἀπὸ τῶν φαινομένων ὀργὴν διαλαμβάνειν, n ταχέως ἐπάνιθι * εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἔκβαν τὸ ἀναγκαῖα ἐξίσασον τῷ ῥυθμῷ. ἔρη γὰρ ἐγκρατέστερος τ' ἁρμονίας, τῷ συνεχῶς εἰς αὐτῷ ἐπανέρχεσθαι.

m L. 1. § 12. l. 11. § 9. n L. 4. § 3. Inf § 12. * περὶς Lug. An.

§ 12. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνῃ τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ θύμως ἡ ἐπανόδος σοι πρὸς τὴν μητέρα συνεχῶς ἐγίνετο. τοῦτό σοι νῦν ἔστιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὥσε πολλάκις ο ἐπανίστη, καὶ p προσαναπαύε ταύτῃ, δι' ἣν καὶ τὰ ἐκεῖσε ἀνεκτὰ φαίνῃ, καὶ οὐ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

o Sup. § 11. p L. 5. § 9. 10.

§ 13. q Οἷον δὴ, τὸ τὴν φαλαπίαν καμβάνειν ὅτι ὀστῶν, καὶ r τοιούτων ἐθωδίμων· ὅτι νεκρὸς ἐστὶ ἰχθύος, ἐστὶ δὲ νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοίρου· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, χυλοῦ ὅτι σταφυλῆς· καὶ ἡ πορφύρα, τριχῶν προβάτιον αἵματι κόγχης βεβαμμένα·

q L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. L. 7. § 29, 30. r L. 9 § 34.

καὶ

καὶ ὑπὸ τῆς περὶ τὴν οὐσίαν, ἐντείνεται φαντασίας, καὶ μετά τινος ἀσαφοῦς
[a] L. 4. § 48. * ὅλαι, vel ὅσαι μυξαρίου ἔκκρισις· * ὅταν δὲ αὐτὰ εἰσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῆς τῆς πραγμάτων καὶ διεξιοῦσαι δι' αὐτῆς, ὥστε ὁρᾶν ἀπ' αὐτὰ ποτ' ὄντα. [b] ἔτους δὲ πρὸς ὅλον τὸν βίον πρέπειν, καὶ ὅσα λίαν ἀξιοπρεπῆ φαίνεται πράγματα φαντάζεται, [c] ἀπογυμνοῦν αὐτὰ, καὶ τὴν συντέλειαν αὐτῆς καθορᾶν, καὶ τὴν ἰσχνείαν, * ὑφ' ἣν συμπέφυκεν, ἀποκαθαίρειν· [d] δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παραλογίσασθαι· καὶ ὅταν δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα καταγίνεσθαι, τότε μάλιστα καλαγωγεύει. ὅρα γοῦν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτῆς τῆς Ξενοκράτους λέγει.

[b] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[c] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8.
* ἐφ' f.
[d] L. 2. § 12. l. 3. § 6.

[e] Sup. § 13. § 14. [e] Τὰ πλεῖστα οὖν ἃ πλῆθος θαυμάζει, εἰς γενικωτάτας ἀναφέρεται, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀλίγῳ μετεωτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτι κρειττόνων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἢ μᾶλλον καθολικῆς, ἀλλὰ καθὸ τεχνικὴ, ἢ ἄλλως πως ἐπιτηδείως, ἢ καὶ φιλόν, τὸ πλῆθος ἀνθρωπόδουλον κεκτῆσθαι. [f] ὁ δὲ ψυχὴν λογικὴν ἔχων καθολικὴν καὶ πολιτικὴν πάντων ὑπερφέρεται· πρὸ ἁπάντων δὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [h] λογικῶς καὶ κοινωνικῶς * ἔχουσαν, καὶ κινήσεσιν διαπάσας, καὶ [i] τῷ ὁμοιοῦσθαι εἰς τοῦτο [k] συνεργεῖ.

[f] L. 3. § 9.
[g] L. 5. § 21. l. 12. § 30. 32.
[h] L. 5. § 19.
* ἰσχουσαν f. Inf. § 16.
[i] L. 5. § 21.
[k] Inf. § 42.

neri ſuo cuilibet, ut hoc ipſum præſtet, operam itidem mutuatur ſuam.

ctos; de coitu, eſſe inteſtini frictionem, mucíque cum convulſione qadam excretionem: cogitationes enim iſtæ ità res ipſas attingunt, eaſdémque pervadunt, ut qænam eæ ſint, penitius per hoc cernere detur. ad eundem modum per vitam totam agendum eſt, ut res eas etiam, qæ comprobatu digniſſimæ videbuntur, prorſus denudemus, vilitatémque earum intueamur, & tollamus eam, qâ evehi ſolent, narrationis pompam omnem. gravis enim impoſtor faſtus eſt; & tum maximè effaſcinat, cùm circa ea qis verſatur, qæ ſtudio digna videntur. Vide igitur, de Xenocrate ipſo Crates qid dixerit.

§ 14. Eorum qæ vulgus hominum admiratur, pleraqe ad generaliſſima rerum capita referuntur, qæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qalia ſunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: qæ avtem moderatiores pavlò ſuſpiciunt, ad ea referuntur, qæ animâ ſunt prædita, veluti greges & armenta. qæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, qæ animâ continentur rationali, non qidem univerſali illâ, ſed qâ artium cultrix, aliáſve ſolers exiſtit, avt qâ merè talis, ut ſervitiorum turbam poſſidere. cæterùm qi animam rationalem univerſalem ac civilem veneratur, is reliqis rebus omnibus inſuper habitis, in hoc præcipuè incumbit, ut animam in eo ſtatu ſuam conſervet, qo rationi ac communioni conſentaneè ſe habeat gerátqe, & conge-

[l] L. 5 § 23. Sup. § 4.
[m] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
* -τα [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[n] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[o] L. 5. § 10.
[p] L. 5. § 23.
[q] L. 4. § 43.

§ 15. [l] Τὰ μὲν αὐτόθεν γίνεσθαι, τὰ δὲ αὐτόθεν γεγονέναι, καὶ τοῦ γινομένου δὲ ἤδη τι ἀπόβαν· [m] ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ἀναπαύσει [τὸν ἄπειρον αἰῶνα] τῶν κόσμων διηνεκῶς, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου διάλειπτος φορὰ γίνου ἀεὶ παρέχεται *. ἐν δὲ τούτῳ [n] τῷ ποταμῷ, [o] τί ἂν τις τούτων τῶν διαῤῥεόντων ὑπολάβοιεν, [p] ἐφ' ᾧ σπουδάζειν ἄξιον εἶναι; ὥσπερ εἴτις τῶν παρατρεχόντων στρουθίων φιλεῖν ἄρχοιτο· [q] τὸ δὲ ἤδη ἐξ

§ 15. Qædam fieri properant, qædam fuiſſe: & illius etiam qod fit, aliqid jam abſceſſit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, ſicut temporis ſucceſſio nunqam intermiſſa ævum interminatum exhibet novum ſubinde. in hoc igitur flumine, in qo conſiſtere non datur, qorſum qis horum ſic præterlabentium qicqam in pretio habeat? perinde ac ſi avicularum prætervolantium aliqam diligere qis inciperet, cùm ea è conſpectu

ctu ſtatim abſceſſerit. hujuſmodi res eſt & vita cujuſque, qaſi exhalatio nempe qædam à ſangvine orta, & ab aëre ſpiritûs attractio. qale enim qiddam eſt aërem ſemel traxiſſé, mox reddere, qod momentis ſingulis facimus; tale qiddam eſt & totam illam reſpirandi facultatem, qam heri & nudiuſtertius in ortu acceperas, eò redonare, uade primò havſeras.

§ 16. Non eſt æſtimatione multâ dignum, avt perſpirari, qod & plantarum eſt; avt reſpirare, qod & pecudum & belluarum eſt; avt à ſenſibus rerum imagines impreſſas admittere; avt ab affectibus ſigillarium inſtar impelli; avt gregatim convenire; avt nutriri: hoc enim perinde eſt atqe alimenti qod eſt ſuperfluum excernere. ecqid eſt igitur, qod pretio aliqo dignum ſit? num plavſibus excipi? neqaqam. itaqe nec lingvarum ſtrepitu excipi. qid enim ſunt aliud vulgi acclamationes, qàm lingvarum ſtrepitus? ità cùm & gloriolam miſſam feceris, qid tandem ſupererit pretio dignum? hoc unum, opinor, ſecundùm conditionis ſuæ rationem, moveri ſéq; ſiſtere, hoc eſt, ad qod ſtudia reliqa artéſqe nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collimat, ut qicqid producit, ad opus illud aptum ſit, ad qod productum eſt. ſiqidem hoc vinitor qi vites colit, hoc qi eqos domat, hoc qi canes curat, intendit. qin & puerorum inſtitutiones & diſciplinæ ad qid aliud contendunt? iſtìc ergò reperitur qod in pretio ſit habendum. atqe hoc bene ſi habuerit, nihil aliud qod acqiras, opus erit. non tu deſines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaqe futurus es, nec tibi ſufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim neceſſe erit invidere, æmulari, eos ſuſpectos habere, qi his privare te poſſunt, eis ſtruere inſidias, qi id, qod tu tanti æſtimas, poſſident. omnino neceſſe erit macerari te, ubi horum tibi aliqid defuerit; & de Diis etiam ſæpenumero conqeri. at contrà mentem propriam ſi in veneratione ac honore habueris, & tibi gra-

ὀφθαλμῶν ἀπολήλυθεν. τοιοῦτον δή τι καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἐκάστου, ὀσμή [a] ἢ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ [b] ἡ ἐκ τῆς ἀέρος ἀνάπνευσις. ὁποῖον γάρ ἐστι τὸ ἄπαξ ἑλκῦσαι τὸν ἀέρα καὶ ἀποδῶναι, [c] ὅπερ παρίεσαν πολλάκις, τοιοῦτόν ἐστι καὶ [d] τὸ πλοῦ πάσαν ἀναπνοῆς δύναμιν, ἣν χθὲς καὶ τρίτην ἀποτεχθεὶς ἐπλάσω, ἀποδοῦναι ἐκεῖ, ὅθεν τὸ πρῶτον ἔλαβες.

§ 16. * Τίμιον, ὅτε τὸ [e] διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· ὅτε [f] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία· ὅτε [g] τὸ τυπώσεσθαι καθ' ὁρμὴν φαντασίαν· ὅτε τὸ [h] νευροστασιεῖσθαι καθ' ὁρμήν· ὅτε τὸ [i] συναγελάζεσθαι· ὅτε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῇ [k] ἀποχρίνῃ τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς. τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι· οὐχί. [l] ἀκοὴν οὖν καὶ τὸ ὑπὸ γλωσσῶν [m] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ πολλῶν εὐφημίαι, [n] κρότου γλωσσῶν. ἀφῆκας οὖν καὶ τὸ δοξάριον. τί καλαλείπεται τίμιον; φαίη μὰν, τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι καὶ * ἴσκεσθαι ἐφ' ὃ καὶ αἱ ἐπιμέλειαι ἄγουσι καὶ αἱ τέχναι. ὁ δέ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τοῦτο σοχάζεται, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον πρὸς ὃ κατεσκεύασται· ὅ τε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος [p] ἀμπέλου, καὶ ὁ παιδοτρίβης, καὶ ὁ [q] κυνὸς ἐπιμελούμενος, τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ὅπου τί ποτ' οὐδύσιν; ὧδε οὖν τὸ πρῶτον καὶ τοῦτο μὲν ἂν εὖ ἔχῃ, ὑφ' οὗ δ' ἄλλων πρατιοῦσθαι σιωπῶ. [r] εἰ παύσῃ καὶ ἄλλα πολλὰ πράττων; ὅτε οὖν ἐλεύθερος ἔσῃ, ὅτε ἀνενδεής, ὅτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι δυναμένους ἐκεῖνα, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὰ πρόσφορα· ὅλως τε ἀνάγκη τὸν ἐκείνων τινος ἐνδεῆ· πολλὰ δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι. τὴν δὲ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδῶ καὶ τιμὴν, σωτῆρά τε ἀρε-

[a] L. 5. § 33.
[b] L. 2. § 2.
[c] L. 8. § 54.
[d] L. 5. § 4.
* Ὡς τ. ὁ. τ. ὃ. τ. ſ. Baſ. & Lug.
[e] L. 3. § 1.
[f] L. 8. § 54.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[i] L. 9. § 9. 39.
[k] L. 9. § 39.
[l] L. 8. § 52.
[m] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[n] L. 3. § 16. Sup. § 14.
* ἴσκεσθαι Sup. § 14.
[p] L. 5. § 14.
[q] L. 3. § 9. l. 11. § 1.
[r] L. 8. § 53.
[s] Inf. § 41. l. 9. § 1.

[a] L. 1. § 9. σὸν σε πειθόσει, καὶ τοῖς κοινωνικοῖς [a] ἐυαέμοσιν, καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον, τετάσθω, [b] ἐπαινῶν|α ὅσα ἐκείνοις διανέμουσι καὶ διατετάχασιν.

[b] L. 5. § 8.

[c] L. 9. § 28. § 17. [c] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φέρεται τὰ στοιχεῖα. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κίνησις ἐν ἀδιαιρέτῳ τούτων, ἀλλὰ θειοτέρόν τι, καὶ [d] ὁδῷ [e] δυσεπινοήτῳ προϊοῦσα [f] εὐοδεῖ.

[d] Sup. § 14.
[e] Inf. § 22.
[f] L. 7. § 53. l. 8. § 7.

[g] L. 3. § 10. l. 8. § 44. § 18. [g] Οἷόν ἐστιν, ὁ ποιοῦσιν; τοὺς μὲν ὀλίγου τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μεθ' ἑαυτῶν ζῶντας ἀνθρώπους ἐυφημεῖν ἐθέλουσιν· αὐτοὶ δὲ [g] ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἐυφημηθῆναι, ὡς ἔστε εἶδόν ποτε, ἔστε ὄψονται, οἱ πολλοὶ ποιοῦσι. τοῦτο δὲ ἐγγύς ὅτι τῷ λυπηθῆναι ἂν, ὅτι οὐκ ἦν οἱ παλαιότεροι οὐδὲ σε λόγους ἐυφήμους ἐποιοῦντο.

[h] L. 12. § 6. § 19. [h] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσεταπόστατον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν. ἀλλ' [i] εἴ τι ἀνθρώπῳ ἴδιατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.

[i] L. 8. § 36. 46.

[k] L. 12. § 16. * παρεμπεσεῖς An. Lug. ἀ|παντήσεις, vel ἐνπεσεῖς, vel ἐνεργήσεις f. § 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξι [k] κατέδρυψέ τις, καὶ τῇ κεφαλῇ * ἐμπαρῆς, πληγὴν ἐποίησεν. ἀλλ' ὅτε ὑπισχνούμεθα, ὅτε προσκόπτομεν, ὅτε ὑφορώμεθα ὕστερον, οὐδὲ ὀλίγον καὶ τοῦ φυλαττόμεθα, οὐ μὲν τοῦ ὡς ἐχθρὸν, οὐδὲ μετ' ὑποψίας, ἀλλ' εὐκλίτως εὐμενῶς.

[l] L. 4. § 3. Inf. § 26. 27 l. 7. § 22. 38. l. 10. § 6. [l] τοιοῦτόν τι γενέσθω, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολλὰ παρενθυμώμεθα δὴ οἷς [m] προγυμναζομένων. ἔξεστι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐκκλίνειν, καὶ μὴ ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

[m] L. 10. § 31.

[n] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12. § 21. [n] Εἴ τίς με ἐλέγξαι, καὶ ἀποδεῖξαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ διαμένων ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπάτης καὶ ἀγνοίας.

* τὸ f.
[o] L. 5. § 25. l. 7. § 15. 9. [p] L. 2. § 7. § 22. Ἐγὼ * τὰ ἐμαυτοῦ [o] καθῆκον ποιῶ· [p] τὰ ἄλλα με οὐ πείθει· ἤτοι

tum id te faciat, & communioni accommodum, & Diis consentientem, dum quæcunque illi attribuunt ac constituunt, laudas.

§ 17. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est quiddam, viâque haud facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

§ 18. Quale, quæso, hoc est, quod faciunt homines? eos, qi eodem secum tempore vivunt, laudare cùm renuant; ipsi à posteris, qi eos nec nôrint unqam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc autem idem est propè, ac si qis contristaretur, qia homines prisci encomiis eum non sint prosecuti.

§ 19. Noli, siqid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siqid fuerit, quod possit qisqam, hominisque sit munus, id te qoq; assequi posse existimes.

§ 20. Inter exercendum, siqis ungvibus lancinaverit, aut capite allisò plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanqam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus. cavemus tamen nobis ab eo qantum possumus, sed nec tanqam ab hoste, aut tanqam suspicaces, verùm ità, ut animo placato declinemus tantùm. eodem planè modo & in reliqa nos vita geramus. nè advertamus illis animum, qæ ab eis, qi nobiscum in vita qasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam aut odium.

§ 21. Si qis convincere me poterit, palámq; mihi facere, quod in re ulla minùs rectè vel sentiâ vel me geram, lætò lubentíque animo mutabo. sector enim veritatem, à qa nemo unqam læsus est. læditur verò, qi in errore suo & ignorantia persistit.

§ 22. Ego, qod mei est officii, exeqor. reliqa me nevtiqam solicitum habent. aut enim

enim ſunt in anima, avt rationis expertia, avt aberrantia, viæ'qe neſcia.

§ 23. Animantibus, adeóq; omnibus in univerſum rebus ac ſubjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipſe qi ſis, magno liberóqe utaris animo. homines verò, cùm rationis ſint tecum participes, tanqam ſocietate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinã advoces: nec intereſſe exiſtimes, qamdiu hæc factur[9] ſis. ſuffecerint enim ſic exactæ vel horæ tres.

§ 24. Alexander Macedo, ejuſdémqe mulio, ſimul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti ſunt. vel enim in eaſdem mundi rationes ſeminales recepti, vel in atomos pariter ſunt diſſipati.

§ 25. Cogita tecum, qot intra noſtrûm unumqemqe, tam in corpore, qàm & in anima, uno eodémqe temporis momento ſimul fiant. ità fiet, nè miraculo ſit, ſi plura multa, vel cuncta potiùs qæ fiunt, in hoc uno, qem mundum utiqe vocamus, univerſo, ſimul producantur.

§ 26. Si qis te rogaverit, Antonini nomen qomodo ſcribatur, nunqid cum vocis intenſione elementa ſingula proferres? qid igitur? ſi iraſcuntur tibi, num tu viciſſim illis ſuccenſebis? & non potiùs literas ſingulas placidè enumerare perges? proinde & iſtîc pari modo memineris, officium omne qaſi numeris qibuſdam abſolvi: qibus obſervatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione penſantem, ſed rectâ pergentem perficere qod præ manibus eſt.

§ 27. Crudele qiddam eſt, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, qæ ad ſe pertinere ſibíqe conducere opinantur. atqi hoc tu illis qodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorſus, cùm peccant, ad ea de qibus ipſi ſic opinantur. Verùm res, inqis, aliter ſe habet. tu itaqe illos doce, errorémq; illis oſtende, ſed abſqe iracundiâ.

§ 23. Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζωὴις καὶ καθόλε πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις, [d] ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως. τοῖς δὲ ἀνθρώποις, [e] ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. [f] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλῦ· καὶ ϐ μὴ διαφέρε πρὸς τὸ πόσῳ χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀρκεῖσι γὰρ καὶ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.

§ 24. [h] Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ ὀρεωκόμος αὐτῦ καταθανόντες εἰς τ' αὐτὸ κατέστησαν· [i] ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ κόσμε σπερματικὸς λόγους· ἢ διασκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τὰς ἀτόμους.

§ 25. Ἐνθυμήθητι πόσα καθ' ἑαυτὸν ἀκαρεῖαν χρόνον ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεται σωματικὰ ὁμοῦ καὶ ψυχικά· καὶ ἔτως ἃ θαυμάσεις, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν [k] τῷ ἑνί τε καὶ σύμπαντι, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνφίσται.

§ 26. Ἐάν τίς σε περιϐάλῃ, πῶς γράφεται τὸ Αντωνίνε ὄνομα, μήτι [l] καλλιγιενόμενος περοίσῃ ἕκαστον τῆς στοιχείων; τί δ' ἂν; ἐὰν ὀργίζωνται, μήτι ἀντοργῇ; μήτι ἐκ ἐξαειθμήσῃ περαίως, περοίων ἕκαστον τῆς * χαμμάτων; ἔτως ὅτω καὶ ἐνθάδε μέμνησο, ὅτι [m] πᾶν καθῆκον ἐξ ἀειθμῶν τινων συμπληρῦται. τύτους δεῖ τηρῆντα, καὶ μὴ θορυϐάμϐιον, [n] μηδὲ τοῖς δυσχερήνουσιν ἀντιδυσχερήνοντα, [o] περαίνειν ὁδῷ τὸ περκείμενον.

§ 27. * Πῶς ὠμὸν ἔζι, [p] μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα. καί τοι πρόπον τινὰ ὁ συγχωρεῖς αὐτοῖς τῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτεῖς ὅτι ἁμαρτάνυσι. φέρε γὰρ πάντως ὡς ὄντα οἰκεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' ἐκ ἔχει ἔτως. ἐκοῦν [q] δίδασκε, καὶ [r] δείκνυε [s] μὴ ἀγανακτῶν.

[9] L. 7. § 38.
[b] L. 9. § 42.
[c] L. 3. § 15.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 36.
[e] L. 5. § 16. 30.
[f] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[g] L. 9. § 33.
[h] L. 3. § 3.
[i] L. 4. § 14. l. 7. § 32.
[k] L. 4. § 40. l. 5. § 8.
[l] L. 4. § 3.
* γραμμάτων Xyl.
[m] L. 3. § 1.
[n] Sup. § 20. Inf. § 21. 30. l. 5. § 31.
[o] L. 5. § 34.
* Πῶς [ἐκ] ὠμόν, vel Ὠμόν πως ἐ
[p] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[q] L. 11. § 18.
[r] L. 10. § 4.
[s] L. 11. § 13.

§ 28. Θάνατος [a] ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς [b] ἀντιτυπίας, καὶ ὁρμητικῆς [c] νευροσπασίας, καὶ διανοητικῆς διεξόδου, καὶ [d] τῆς πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας.

§ 29. Αἰσχρόν ἐστι, ἐν ᾧ βίῳ [e] τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [f] τὴν ψυχὴν πρεσβεύειν ἀπαυδᾶν.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποχρωσοφωνῆς, ἢ μὴ βαφῆς· γίνου γὰρ πρῆος [*] ἐν σαυτὸν [h] ἁπλοῦν, ἀγαθὸν, αἰδέσιον, σεμνὸν, [i] ἄκομψον, τῶν ἁπλοῦ φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόεργον, ἐπαμύνοντα πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [k] ἀγάλεσαι, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς [l], οἷόν σε ἠθέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία. [m] αἰδοῖ θεοὺς, [n] σῴζε ἀνθρώπους. [o] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, εὐθέσεις ὁσίας, καὶ πράξεις κοινωνικαί. [p] πάντα, ὡς Ἀντωνῖνε μαθητὴς· τὸ ὑπὲρ ἧλιν καὶ λόγον πρεπόντως ἔντονον ἐκείνῳ, καὶ τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ [*] εὐόδιον τοῦ προσώπου, καὶ τὸ μειλίχιον, καὶ τὸ [q] ἀκαυτόδοξον, καὶ τὸ περὶ τὴν κατάληψιν τῶν πραγμάτων φιλόπονον· καὶ [r] ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἂν ᾐ ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον ἴσα μάλα κατιδὼν, καὶ σαφῶς νοήσας καὶ ὡς [s] ἔφερεν ἐκεῖνος τὸν ἀδίκως μεμφόμενος, [t] μὴ ἀντεμέμφετο· καὶ ὡς [u] ἐπ' ὀλίγον ἔσπευδεν· καὶ ὡς [x] διαβολὰς οὐκ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξετασὴς ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [y] οὐκ ὀνειδιστὴς, οὐ φοβοδιὴς, οὐχ ὑποπτικὸς [z]; οὐ σοφιστὴς· καὶ ὡς [a] ὀλίγοις ἀρκούμενος, ἧ οἰκήσει, σκεπῇ, ἐδωδῇ, ὑφῇ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [b] φιλόπονος, καὶ μακροθυμος· καὶ διὸ [*] μὲ ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας διὰ τοῦ λιτοῦ διαιτᾶν, μηδὲ τοῦ ἀπέχεσθαι τὰ ἀναγκαῖα παρὰ τὴν συνήθη ὥραν χρήζων· καὶ [c] τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [d] ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τῶν γνωμῶν αὐτοῦ, καὶ [e] χαίρειν εἴ τις δείκνυοί τι κρεῖττον· καὶ ὡς [f] θεοσεβὴς χρεὼς δεισιδαιμονίας· ἵν' ἔ ὅτως εὐσυνήθητον σοι ὄσιον ἡ τηλυταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ.

§ 28. Mors finem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

§ 29. Turpe est in vitæ tuæ institutо, priùs animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

§ 30. Cave nè in mores Cæsareos transeas, nè inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, serium, justi amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut persistas, qualem facere te philosophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis est vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actióque beneficа. Tanquam Antonini discipulus, fac quæcunq; facis. imitare constantem illius in rebus ritè gestis tenorem, in cunctis æqabilitatem, pietatem, vultûs serenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis studium; útque nihil omnino prætermiserit, priusquam sedulò considerâsset & liquidò perspexisset: úrque tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redarguerit. ut nihil enixè aut festinè moliebatur: ut delationes non admiserit. ut morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspiciosus, non sophista. ut parvis contentus, tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum amans, irasci tardus, eodem loci ad vesperam úsque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore consveto, necesse habens. adhæc constantiam & æqabilitatem in amicitiis colendis. úrque sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, si quis melius quicquam proferret. deniq; ut citra superstitionem fuerit religiosus. hæc, inquam, imitare, ut probè conscio tibi, sicut illi olim, superveniat hora novissima.

[a] L. 9. § 21.
[b] L. 3. § 16. Sup. § 16.
[c] L. 2. § 2.
[d] L. 3. § 3.
[e] L. 1 § 17.
[f] L. 5. § 9. & 12. § 15.
[g] L. 5 § 16.
[*] -τιν Lug.
[h] L. 7 § 31.
[i] L. 3. § 5.
[k] L. 10. § 8.
[l] L. 5. § 9.
[m] L. 5. 21. 33. l. 7. 31.
[n] L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
[o] L. 2. § 4. 17.
[p] L. 1. § 16.
[*] εὐδιον Xyl.
[q] L. 1. § 16.
[r] Ibid.
[s] L. 11. § 13. 18.
[t] Sup. § 24.
[u] L. 1. § 16. l. 10. § 12.
[x] L. 1. § 5.
[y] L 1. § 16.
[z] Ibid.
[a] Ibid.
[b] Ibid.
[*] μᾶλλον ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. Cas.
[c] Ibid.
[d] Ibid.
[e] Sup. § 21.
[f] L. 1 § 3.
[g] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

§. 31.

§ 31. Expergiscere, téq; revoca. & somno excusso, ubi intellexeris, somnia mera fuisse, qæ te conturbabant, ista vigilans jam denuo intuere, eo modo illa es intuitus, qæ in somniis vidisti.

§ 32. Ex corpusculo aeque anima consto. corpusculo indifferentia sunt omnia. neq; enim res distingvere novit. menti verò indifferentia sunt, qæcunq; non sunt peculiaria ejusdem opera. hæc omnia in potestate sua sita habet: & ex his etiam ea sola ad eam pertinent, qæ circa id quod in manibus jam est, versantur. futura enim & præterita illius opera, & ipsa eidem jam sunt indifferentia.

§ 33. Nullus est pedi avt manui præter naturam labor, dum pes quod pedis est, manus, id quod manûs est, faciat. pari modo nec homini qâ homo est, labor ullus est præter naturam, dum id quod hominis est, faciat. si avtem præter naturam illi non est, nec malum est ei.

§ 34. Qantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, paricidæ, tyranni?

§ 35. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamsi hominibus imperitis qadantenus concedant, artis tamen suæ rationem nihilominus enimè adversùs illos tuentur, nec ab ea qicqam abscedere sustineant? num ferendum ergò, architectum medicúmve artis suæ rationem pluris facere, qàm hominem suæ, qæ est illi cum Diis ipsis communis?

§ 36. Asia, Evropa, orbis sunt anguli. mare qodvis orbis guttula; Athos mons, ejusdem glebula; tempus instans omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem universa, à mente communi illa vel directè profecta, vel per consequentiam necessariam; etiam rictus leonis, & venena, & noxium qidvis, sicut spina, & lutum, qæ rerum illarum speciosarum ac pulcrarum appendices sunt. noli ergò ista ab eo qem colis

§ 31. [a] Ἀνάπνευσον καὶ ἀναπαλαῦσον αὖθις καὶ [b] ἐξυπνισθεὶς πάλιν καὶ ἐννόησον, ὅτι [c] ὄνειρά σοι ἐνώχλουν, πάλιν ἐπιβλεψον βλέπε ταῦτα, ὡς ἐκεῖνα ἄλλεπε.

[a] L. 7. § 2.
[b] L. 4. § 46.
[c] L. 2. § 17.

§ 32. [d] Ἐκ σωματίου ἐμοῦ καὶ ψυχῆς πρὸ μὲν ἓν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· δύνασθαι γὰρ δύναται διαιρεῖσθαι. [e] τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μή ἐστιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δὲ καὶ αὐτῆς ἐστιν ἐνεργήματα, [f] ταῦτα πάντα ἐφ' αὐτῇ ἐστιν. καὶ τούτων μέν τοι, ἃ περὶ μόνον τὸ παρὸν πραγματεύεται· [h] τὰ δὲ μέλλοντα καὶ παρεγκείμενα ἐνεργήματα αὐτῆς, καὶ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα.

[d] L. 2. § 2. l. 5. § 13.
[e] L. 5. § 20. l. 7. § 58.
[f] L. 5. § 14.
[g] L. 3. § 12. l. 7. § 54.
[h] L. 12. § 1.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, ἐὰν τοῦ ποδὸς ᾖ φύσιν, μήτε ἐν ποδὶ ὁ πούς * τὸ δὲ ποδὸς, καὶ ἡ χεὶρ τὰ τῆς χειρός. ἕκαστος δὲ [i] ἐὰν ἀνθρώπου ἐν ἀνθρώπῳ ᾖ φύσιν ὁ πόνος, μήτε ἐν ποιῇ τὰ τοῦ ἀνθρώπου. [k] εἰ δὲ μὴ φύσιν ἐστὶν αὐτῷ ἐν ἔστι, καὶ κακὸν οὐκ ἔστιν αὐτῷ.

* τὰ Lug.
[i] L. 5. § 1.
[k] L. 2. § 17. Sup. § 1.

§ 34. [l] Ἡδύναις ἥδονται λῃστεῖ, κιναιδεῖ, παιγναλοῖδι, τυράννοις.

[l] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

§ 35. [m] Οὐχ' ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἀρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οὐδὲν ἧσσον μέντοι ἐπιτείνουσι τὸν λόγον τῆς τέχνης, καὶ τούτου ἀποστῆναι οὐκ ἐθέλουσιν; ἆρα δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσεται τὸν τῆς ἰδίας τέχνης λόγον, ἢ [n] ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινὸς ἐστὶ καὶ θεοῖς;

[m] L. 4. § 31. l. 5. § 1. 32.
[n] L. 13. § 5.

§ 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [o] γωνίαι τοῦ κόσμου· πᾶν πέλαγος, σταγὼν τοῦ κόσμου· Ἄθως τοῦ κόσμου βωλάριον· πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, [q] στιγμὴ τοῦ αἰῶνος. [r] πάντα μικρὰ, εὐτρεπῆ, [s] εὐαφανίζόμενα· [t] πάντα ἐνθένδε ἔρχεται, [u] ἀπ' ἐκείνου τοῦ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμήσαντα *, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν. καὶ [x] τὸ χάσμα θηρίου λέοντος, καὶ τὸ δηλητήριον, καὶ πᾶσα κακοτεχνία, ὡς ἔγκαυθα, ὡς βόρβορος, ἐκείνων [z] ἐπιφυόμενα τοῦ σεμνοῦ καὶ καλοῦ. μὴ οὖν αὐτὰ ἀλλότρια τούτου, ὃ σέ-

[o] L. 4. § 3. l. 8. § 21.
[p] L. 12. § 32.
[q] L. 2. § 14. l. 3. § 16.
[r] L. 4. § 48.
[s] L. 2. § 12.
[t] L. 2. § 3.
[u] L. 7. § 75. l. 9. § 28. 39.
* — τος f.
[x] L. 3. § 2.
[y] L. 8. § 50.
[z] L. 3. § 2.

βεις, φαντάζῃ· ἀλλὰ [a] τῷ πάντων συγλῶ ὀπλογίζῃ.

§ 37. [b] Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ αἰδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται· [c] πάντα γὰρ ὁμογλῶ, καὶ ὁμοειδῆ.

§ 38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [d] τὴν ὅλην συνάφειαν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. τρόπον γάρ πως πάντα ἀλλήλοις ἐμπέπλεκται, καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ὄντι. καὶ γὰρ ἄλλο ἐξῆς ὅτι τοῦτο, διὰ τὴν τοπικὴν * κίνησιν καὶ σύμπνοιαν, καὶ [e] τὴν ἕνωσιν τῆς ὑσίας.

§ 39. [f] Οἷς συγκαλήρωται πράγμασι, τούτοις συναίρμοζε σαυτὸν· καὶ [h] ὅις συνείληχας ἀνθρώποις, [i] τούτοις φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

§ 40. [k] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [l] πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, εὖ ἔχει. καὶ τοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἐκποδών· ὅτι ἢ τῇ τοῦ φύσεως συνεχομένων, [m] ἔνδον ὄντι, καὶ παραμένει ἡ κατασκευάσασα δύναμις· καθὸ καὶ μᾶλλον [n] αἰδοῖαν αὐτὴν δεῖ καὶ νομίζειν, [o] ἐὰν καὶ τὸ βούλημα ταύτης ἔχῃς καὶ διεξαγωγῆς, ἔχει σοι πάντα κατὰ νοῦν ἔχει ἢ ὕστως καὶ τῷ παντὶ κατὰ νοῦν τὰ ἑαυτῆ.

§ 41. [p] Ὅ, τι ἂν τῇ ἀφαιρέτων ὑποστήσῃς αὐτῷ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη καὶ τὸν ἀφίστασιν τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τὸν ἀπάντησιν τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μέμφασθαί σε θεοῖς, καὶ ἀνθρώπους ἢ μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [q] ὑποπτεύομένους ἔσεσθαι, τῆς ὑποτεύξεως, ἢ τῆς ἀποτυχίας· καὶ ἀδικεῖν ἢ πολλὰ, διὰ τὸν πρὸς ταῦτα διαφορὰν· ἐὰν ἢ [r] μόνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ * κινῶμεν, οὐδεμία αἰτία κα[λ]αλείπεται, [s] ὥστε θεῷ ἐγκαλέσαι, ὥστε πρὸς ἄνθρωπον ἔχειν σχέσιν πολεμίαν.

§ 42. [t] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότως

aliena opinari: sed rerum universarum originem tecum perpende.

§ 37. Qi præsentia vidit, cuncta vidit, tum qæ ab æterno fuere, tum qæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

§ 38. Perpende tecum jugiter rerum omnium, qæ in mundo sunt, connexionem mutuam, qámqe ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia qodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius consequens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

§ 39. Qibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & qibuscum vivere sortitus es, homines eos, idqe veraciter fac diligas.

§ 40. Organum, instrumentum, vas qodlibet, si id ad qod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qi condiderat, jam abiit. at in eis, qæ à natura continentur, intus est, ibiq; residet, qæ ea condiderat, vis. proinde magis illam vereri oportet; existimandúmqe tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degerísq;, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic avtem & universo ex animi sententia sui habent se sua.

§ 41. Siqid eorum, qæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qi horum alterutrius tibi vel avtores fuerint, vel etiam fore suspicaris. qin & multa iniqè agimus, dum ad ista contendimus. at si ea sola, qæ arbitrii sunt nostri, bona maláqe censuerimus, nulla jam supererit amplius cavssa, avt Deum incusandi, avt inimicitias adversùs hominem qenqam gerendi.

§ 42. Ad unum eundémqe effectum operâ conferunt universi suam, alii scientes

ac

[a] L. 3 § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[b] L. 2 § 14. l. 11. § 1.
[c] Inf. § 46. l. 9. § 35.
[d] L. 4. § 40. 45. l. 7. § 9.
* κίν. Xyl. σύνπνοιαν f. l. 4. § 34.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 4. § 23. 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[g] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[h] L. 10. § 36.
[i] L. 7. § 22. 31.
[k] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[l] Sup. 16. l. 5. § 16.
[m] L. 3. § 3. 4, 5, 6. 16.
[n] L. 2 § 6. Sup. § 15.
[o] L. 9. § 1. 16.
[p] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[q] L. 4. § 37.
[r] L. 3 § 6, 7.
* κινῶμεν.
[s] L. 10. § 1.
[t] L. 4. § 40.

ac intelligentes, alii effectionis inſcii. qo modo dormientes qoq; Heraclitus, opinor, operarios eſſe dixit, & ad ea qæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qi qiritatur, & qi in adverſum nititur, & qi ea qæ fiunt, tollere conatur. nam & ſic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, qorum in numerum te referas. ſiqidem rector ille univerſi omnino te probè utetur, téqe in operariorum operáſq; mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejuſmodi ſis, qalis in fabula vilis & ridiculus verſus ille, cujus meminit Chryſippus.

§ 43. Nunqid Sol pluviæ munus ambit, avt telluris Æſculapius? qid ſidera ipſa, nonne diverſa qamvis ſint, ad unum tamen idémq; efficiendum operas mutuas conferunt?

§ 44. Siqid de me eíſq; qæ mihi ſunt obventura Dii conſuluerint, omnino bene conſuluerunt. etenim conſilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut avtem malè mihi facerent, ecqid eos impelleret? ecqid enim vel illis ipſis, vel univerſo, cujus præcipuè curam gerunt, indè accederet? qod ſi de me ſpeciatim nihil conſuluerint, at de rebus univerſi ſaltem omnino conſuluerunt; qib' & mea cum conſecutione neceſſaria cohæreãt, amplecti hæc debeo eíſq; acquieſcere. ſin de nulla prorſus re conſilia ineunt, qod tamen impium eſt credere, qorſum tunc immolemus, ſupplicemus, juremus, alia faciamus, qæ facimus ſinguli, tanqam ſi Deos præſentes & converſantes nobiſcum habeamus: at ſi de nulla re, inqam, noſtra conſilia ineunt; qidni egomet mihi conſulam? mihi avtem deliberatio competit, de eo qod conducat mihi. conducit verò unicuiqe, qod eſt conſtitutioni & naturæ ipſius conſentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis eſt: civitas & patria, qâ Antoninus, Roma; qâ homo, mundus. hiſce civitatibus qæ utilia, & mihi ſunt bona.

καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπισάτως *. ὥσπερ καὶ τοὺς καθεύδοντας, φίλε, ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας φησὶ λέγει, καὶ συνεργοὺς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος, ὃς καὶ ἄλλο συνεργεῖ. [a] ἐν περιουσίᾳ δὲ [b] καὶ ὁ μεμφόμενος, καὶ ὁ ἀντιβαίνων παρεώμενος, καὶ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. καὶ γὰρ [c] τοῦ τοιούτου ἔχρηζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν σὺ τίνας ἑαυτὸν κατατάσσεις· ἐπεὶ ὁ μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται [d] καὶ ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, καὶ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι [e] τῶν συνεργῶν καὶ συνεργητικῶν. ἀλλὰ σὺ μὴ τοιοῦτο μέρος γένῃ, ὃ διὰ ὀυτελὴς καὶ γελοῖος ἰσχὺς ἐν τῷ δράματι, ὃ χρύσιππος μέμνηται.

* -σίτως f.

a L. 7. § 56.
b L. 8. § 35. l. 10. § 28.
c L. 9. § 42.
d Sup. § 1. 5.
e Sup. § 14. l. 7. § 19.

§ 43. [f] Μήτι ὁ ἥλιος τὰ τῆς ὑετοῦ ἀξιοῖ ποιεῖν; μήτι ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; τί δὲ ἕκαστον τῶν ἄστρων ἕτερον, ἀγαθοεργὰ μέν, συνεργὰ δὲ πρὸς τὰ αὐτά;

f L. 4. § 27.
g L. 9. § 9.

§ 44. [h] Εἰ μὲν οὖν ἐβουλεύσαντο περὶ ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμοὶ συμβῆναι ὀφειλόντων οἱ θεοί, καλῶς ἐβουλεύσαντο· [i] ἄνευλογον γὰρ θεὸν οὐδὲ ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον· [k] κακοποιῆσαι δὲ με διὰ τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾷν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ἃ μάλιστα προνοοῦνται, ἐκ τούτου περιγένετο; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, ἀλλά γε τῶν κοινῶν πάντως ἐβουλεύσαντο, οἷς [l] κατ' ἀκολούθησιν καὶ ταῦτα συμβαίνοντα, [m] ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύονται, πεπεῖσθαι μὴ ὂν ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἃ πράττομεν ὡς πρὸς παρόντας καὶ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πραττόμενα. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς [n] τῶν καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, ἐμοὶ μὲν ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔξεστι σκέψις περὶ [o] συμφόρου. [o] συμφέρει δὲ ἑκάστῳ, τὸ κατὰ [p] ἑαυτοῦ κατασκευὴ καὶ φύσιν. ἡ δὲ ἐμὴ φύσις λογικὴ καὶ πολιτική· [q] πόλις καὶ [q] πατρὶς, ὡς μὲ Ἀντωνίνῳ, μοι [r] ἡ Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. [s] τὰ δὲ πόλεσιν ἓν ταύταις ὠφέλιμα, μόνα ἐστί μοι ἀγαθά.

§ 45.

h L. 3. § 4. l. 7. § 41. l. 9. § 28.
i L. 2. § 11.
k Sup. § 4.
l L. 5. § 8.
m L. 3. § 16.
n L. 9. § 28.
o Sup. § 16. 40.
p L. 2. § 16. l. 3. § 11.
q L. 12. § 1.
r L. 2. § 5.
s L. 4. § 23. l. 5. § 22.

[a] L. 5. § 8.

§ 45. [a] Ὅσα ἐκάστῳ συμβαίνει, παῦτα τοῦ ὅλου συμφέρει· ἤρκει τοῦτο· ἀλλ' ἔτι εὑρήσεις, ὡς ὀπίσω ὄφελε παρφυλάξας, ὅσα ἀνθρώπῳ * ἢ πρὸς ἀνθρώπους. [b] χρησιμώτερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ὧν τῶν μέσων λαμβανόμενον.

* ᾗ f.

[b] L. 2. § 9.

§ 46. * Ὅπερ περίεστί σοι τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς [c] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα, καὶ τὸ ὁμοιοειδὲς, ποικίλην τὴν θέαν ποιεῖ· οὕτω καὶ ὅλη ἡ βίου πάλαι. [d] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι τίνος οὖν;

* Ὥσπερ Lug. Ὅπερ Xyl.

[c] L. 2. § 14. Sup. 37.

[d] L. 7. § 1. l. 9. § 28.

§ 47. Ἐννόει συνεχῶς [e] παντοίας ἀνθρώπους, καὶ παντοίων μὲν ἐπιτηδευμάτων, παιδοδιδασκάλων ἢ ἐθνῶν, τεθνεῶτας. ὥστε καταβῆναι καὶ τοῦτο μέχρι Φιλισίωνος, καὶ Φοίβου, καὶ Ὠριγανίωνος. μέτιθι νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. ἐκεῖ ἢ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲν δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι ἢ [f] σεμνοὶ φιλόπτροι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρης, Σωκράτης· τοσοῦτοι ἢ πάλαι τῶν ἡρώων πρότερον· τοσοῦτοι ἢ ὕστερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ἐπὶ τούτοις ἢ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, παντοῖοι, [g] αὐθάδειαι, αὐτῆς τῆς ὀβολοστατήσεως καὶ ἐφημέρου τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλεύασαι, οἷος Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. ὧδε πάντων τούτων ἐννόει, ὅτι [h] πάλαι κεῖνται. τί οὖν τοῦτο [i] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [k] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [l] ἓν ᾧδε πολλοῦ ἄξιον, τὸ [m] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [n] συμενῆ τοῖς ψεύσταις καὶ ἀδίκοις διαζῆν.

[e] L. 3. § 3. l. 4. § 48.

[f] L. 7. § 19.

[g] L. 10. § 9.

[h] Inf. § 56.

[i] L. 7. § 23.

[k] L. 4. § 33.

[l] L. 2. § 17. l. 4. § 33.

[m] L. 3. § 16.

[n] L. 3. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.

§ 48. Ὅταν εὐφραίνῃ σεαυτὸν διάληψις, [o] ἐνθυμοῦ τὰ συγγενήματα τῶν συμζώντων. οἷς, τοῦ μὲν, τὸ δραστήριον· τοῦ ἢ τὸ [p] αὐθύμητον· τοῦ ἢ τὸ [q] συμπαθητικόν· ἄλλος ἢ ἄλλο π. οὐδὲν γὰρ ἧττον εὐφραίνει, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφαινόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς οἷόν τε συμπίπτοντα. διὸ καὶ [r] πρόχειρα αὐτὰ ἐκτέον.

[o] L. 5. § 31.

[p] L. 1. § 2.

[q] L. 1. § 3. 14.

[r] L. 3. § 13.

§ 45. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, qicqid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

§ 46. Qemadmodum afficere te solent ea quæ in theatro locísq; ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. quousq; igitur?

§ 47. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniúmq; tam studiorum, quàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usq; ad Philistionem, Pbœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, qò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroes prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Evdoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in dieculam durantis subsannatores, qalis Menippus, illiúsque similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecqid indè illis mali? ecqid & illis, qorum nè nomina qidem supersunt? uniqum ergò istîc est, qod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiámq; colens ipse, cum mendacibus injustísq; benevolè degas.

§ 48. Oblectare te siqando libuerit, virtutes eorum, qi tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliqam. nihil enim animum oblectat magìs, qàm virtutum imagines in moribus eorum qi unâ degunt nobiscum exerentes se, & qàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes in promptu itaq; esto tibi istiusmodi.

§ 49.

§ 49. Nunqid qòd tot pondo, non avtem trecentorum sis, ægrè fers? nec itaqe, qòd tot annos, non avtem plures, victurus sis, ægrè feras. Sicut enim staturæ, sic & temporis, qantum assignatum est tibi, tanto contentus sis oportet.

§ 50. Aliis qæ justa sunt, persvadere annitamur. Sed invitis etiam facito, qod justitiæ ratio exegerit. qòd siqis vi adhibitâ obstiterit tibi, tu ad æqanimitatem & tranquillitatem te transfer, eóq; qod obstat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, qòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, qod fieri non potest. qid ergò? conatum istiusmodi. hunc avtem assequeris, etiamsi ea qæ conatus fueras, non fiant.

§ 51. In actione aliena ambitiosus bonum suum situm opinatur: in passione sua voluptuarius: in actione sua vir prudens.

§ 52. Licèt de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neqe enim habent in se res ipsæ vim ullam judicia nostra elicendi.

§ 53 Assvesce eis qæ ab alio dicuntur animum sedulò adhibere, & qantum poteris dicentis animo penitus interesse.

§ 54. Qod examini non conducit, nec api conducit.

§ 55. Si gubernatori nautæ, medico ægroti maledicerent, ecqem alium avscultarent? avt qo modo exeqerentur illi, qod navigantibus salutem pareret, ægrotantibus sanitatem?

§ 56. Qàm multi eorum, qibuscum in mundum intraveram, ex eodem jam excesserunt?

§ 57. Avrigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morsis, aqa formidabilis: contrà pueris pila pulcrum qid. qare igitur cuiqam succenses? an minùs

§ 49 Μὴπ λυπεῖσαι, ὅτι * πεσῶν ἢ πινων λιγρῶν εἶ, ϗ ὁ τεταχοσίων; ἅτω δὲ ϗ ὅτι μέχρι * τοσῶν ἧς βιωτέον σοι, ϗ ὁ μέχρι πλείονος. [a] ὥσπερ γὰρ τῆς οὐσίας, ὅσον ἀφωρισταί σοι εἰργεις, ἅτως ϗ [b] ὁπὶ τοῦ χρόνου.

§ 50. [c] Πειρῶμαι πείθειν αὐτούς. [d] πράττε γὰρ ϗ ἐπὶ ἀκόντων, ὅταν τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγος ἅτως ἄγῃ. ἐὰν μέν τις βίᾳ με παρεμποδίζῃ ἐνίστασθαι, [e] μεταβαίνω ὀδὲ τὸ εὐάρεστον ϗ ἄλυπον, ϗ συγχωρῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τὴν κωλύσει· ϗ μέμνησο ὅτι [f] μετ' ὑποξαιρέσεως ὁρμᾶς, * ὅπ ϗ ἐπὶ ἀδυνάτων ἡ * ὀρέγει. τίνος οὖν; τῆς * τοίας δὲ τινος ὁρμῆς. τύτε γὰρ τυγχάνεις, * ἐφ' οἷς προήχθησθε *, ταῦτα * γίνῃ.

§ 51. [h] Ὁ μὲν φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ δὲ φιλήδονος, [i] ἰδίαν πᾶσιν [k] ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν.

§ 52. [l] Ἔξεσι μὲν τύτε μηδὲν ὑπολαμβάνειν, ϗ μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ· [m] αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα ὐχ ἔχει φύσιν ποιητικὴν ἡμετέρων κρίσεων.

§ 53. [n] Ἔστιν σεαυτὸν σχολὴ * τὸ ὑφ' ἑτέρε λεγομένῳ * γίνεσθαι [o] ἀπαρενθυμήτως, ϗ ὡς ἴδιόν τι ἐν τῇ ψυχῇ τῷ λέγοντος γίνε.

§ 54. [p] Τὸ τῇ σμήνει μὴ συμφέρον, οὐδὲ τῇ μελίσσῃ συμφέρει.

§ 55. Εἰ κυβερνῶν * οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύοντες * οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τινὶ ἂν προσεῖχον; ἢ πῶς αὐτοῖς ἐνεργὸν, τὸ τοῖς ἁμαρτάνουσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑμενόν;

§ 56. [q] Πόσοι μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπηλλάγησαν;

§ 57. Ἰλλεοῦσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· ϗ λυσσῶντι τὸ ὕδωρ φοβερόν· ϗ παισὶν τὸ σφαιρίον καλόν. [r] τί γὰρ ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι

* τοσῶνδε πνῶν

* τοσῶνδε

[a] L. 8. § 7.
[b] L. 2. § 4.
[c] L. 3. § 11.
[d] L. 11. § 9.
[e] L. 4. § 1. l. 7. § 58.
[f] L. 5. § 20.
* ϗ ὅπ
[g] L. 5. § 17.
* ὠρέγε
* ποιᾶσδε πνὸς
* [εἰ] ἐφ' Xyl. [κἂν] ἐφ' f.
* -θης f.
* [μὴ] γ. vel -τ' [ἔ] γ.
[h] L. 2. § 7.
[i] L. 3. § 6. l. 10. § 33.
[k] L. 5. § 15. 34, 35. l. 9. § 16.
[l] L. 5. § 2. l. 7. § 2. 14.
[m] L. 5. § 19.
[n] L. 7. § 4. 30.
* τῷ vel -ὰμενον
[o] L. 10. § 8.
[p] L. 5. § 22.
* -κῶντα Cant.
* ονία Cant.
[q] L. 4. § 3. Inf. § 59.
[r] Sup. 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον, ἢ τὰ χρήσιμα τῷ ἰκτεριῶντι, ἢ ὁ ἰὸς τῷ λυσσῶντι;

[a] L. 2. § 9.
[b] L. 5. § 8.

§ 58. [a] Κατὰ τὸν λόγον τῆς ἐμῆς φύσεως, βιῶναι σε ἐμποδὼν κωλύσει, [b] οὐδὲ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, ἐφ' ᾧ περ ἅπαντες.

[c] L. 4. § 3. l. 7. § 62. l. 9. § 27.
[d] L. 10. § 19.
[e] L. 2. § 12. l. 3. § 10.
[f] Sup. § 56.

§ 59. [c] Ὅσοι εἰσὶν, οἷς διαφέρειν ἀρέσκειν, ἢ [d] δι' ἃ φρενοῦσθαι, ἢ δι' ὧν ἐπεργάζεσθαι· ὡς [e] ταχέως ἡ αἰὼν πάντα καλύπτει, ἢ [f] ὅσα ἐπάλυψεν ἤδη.

possè putas mentis errorem, quàm apud aquatum bilem, apud lymphaticum virus?

§ 58. Quo minùs secundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coegerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

§ 59. Perpende tecum, quales sint quibus placere cupis, & quarum rerum potiundi causâ id velis, quibúsque officiis ista demerearis. item quàm cito ævum omnia condet, quotq; etiam res jam condiderit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'

LIBER VII.

[a] Inf. § 58.

Τί ἐστι κακία; τοῦτ' ἔστιν, [a] ὃ πολλάκις εἶδες· καὶ ἐπὶ παντὸς ᾧ συμβαίνοντος παρέχειν ἔχει, ὅπερ τοῦτό ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες. [b] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [c] ἃν μεσαὶ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ παρόντες· ὧν πλήρεις αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι· δ' ἐστὶν καινόν· [e] πάντα * καὶ συνήθη [f] ὀλιγοχρόνια.

[b] L. 2. § 14. l. 6. § 17. 46.
[c] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[d] L. 8. § 6.
[e] L. 6. § 37.
* συνήθη καὶ.
[f] L. 5. § 11. Inf. § 23. l. 12. § 24.

§ 2. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύναται νεκροῦσθαι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλοι αὐτοῖς φαντασίαι σβεσθῶσιν; * ὡς διηνεκῶς ἀναζωπυρεῖν ἐπὶ σοί ἐστι [h] δύνασαι, φησὶ τοῦτο ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν. εἰ δύναμαι, τί παρέχομαι; [i] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας ἐλθὸν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν· τοῦτο πάθε, καὶ [k] ὀρθὸς εἶ. [l] ἀναζιῶναί σοι ἔξεστιν· [m] ἴδε πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἐώρας [n] ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναζιῶναι.

* ὡς f.
[h] L. 6. § 52.
[i] L. 5. § 19.
[k] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 6. § 31.
[n] L. 12. § 29.

§ 3. [o] Πομπῆς κενοσπουδίαν, δῆτα σκηνῆς δράματα, πόιμνια, ἀγέλαι, [p] διαδρεψιμοὶ, [q] κυνιδίοις ὀστίον ἐρριμμένον, ψωμίον εἰς τὰς τοῦ ἰχθύος λεξαμένας *, μυρμήκων ταλαιπωρίαι, καὶ ἀχθοφορείαι, [r] μυϊδίων ἐπηρμένων δρομαὶ, [s] σπιλλάεια νεκροσπασμάτια. χρὴ δὲ ἐν τούτοις [t] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ ὑπερηφάνως ἔχειν. πικρολογεῖσθαι

* μενάς.
[o] L. 11. § 22.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 25.
[r] L. 8. § 5. 43.

Quid est vitiositas? hoc, quod sæpe vidisti. in omni casu occurrat idem, hoc est quod sæpe vidi. omnino sursum deorsum eadem deprehendes, quibus refertæ sunt historiæ priscæ, mediæ, præsentes; quibus civitates atq; familiæ scatent. nihil est novi. consveta & caduca sunt omnia.

§ 2. Dogmata in te aboleri qo modo poterunt, nisi cogitationes bis congruæ extingvantur? qas refuscitare tibi, qoties libuerit, licet. possum de re ista, qod oportet, opinari. Si possum, qid perturbatur mihi animus? nihil qicqam ad mentem faciunt, qæ extra mentem sunt sita. hoc modo sis affectus, & rectus consistis. reviviscere tibi licet. res ipsas intuere prout priùs vidisti. hoc est enim reviviscere.

§ 3. Pompæ studium inane, fabulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum ossiculum, offula in piscinam immissa, formicarum ærumnæ & bajulationes, musculorum perteritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmqe consistere par est, non autem insolescere: intelligere

ligere nihilominus, tanti qemqe esse, qanti illud est in qo studium posuerit.

§ 4. In sermone, eis qæ dicuntur; in conatu omni, eis qæ fiunt animum advertere oportet: & in altero qidem, qid designetur; in altero verò, qorsum referatur, considerandum.

§ 5. Sufficítne ad istud mens mea, necne? si sufficit, eâ tanqam instrumento ab universi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor, si non sufficit, avt opus illi concedo, qi me meliùs id efficere potest, nisi aliter ad officium meum pertinuerit; vel qod possum facio, eo adscito qi mentis meæ operâ usus id possit, qod ad societatem humanam est hoc ipso tempore tempestivum ac utile. qicqid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas est, qod est societati utile & congruum.

§ 6. Qàm multi qi celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc sunt traditi? qàm multi etiam eorum, qi istos celebraverant, jam olim penitus aboliti sunt?

§ 7. Avxilii nè te pudeat. hoc est enim tibi propositum, ut qod est muneris tui facias, qomodo militi in dimicatione murali. qid ergò, si ad propugnaculum ascendere solus, qia clavdus es, neqeas, ab altero verò adjutus possis?

§ 8. De futuris solicitus nè sis. accedes enim ad ea, si ità necesse fuerit, ratione instructus eâdem, qâ nunc ad præsentia uteris.

§ 9. Omnia sunt sibi invicem implexa, & vinculo qodam sacro sibi invicem sic devincta, ut nihil alterum ab altero sit alienum. coordinantur enim simul, eundémq; mundum cohonestant. etenim & mundus unus, & Deus unus est in omnibus, & materia una, & lex una; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una: siqidem

μίν τοι, ὅτι [a] τοιοῦτος ἄξιος ἔπαινός ἐστιν, ὅσον ἄξιά ἐστι ταῦτα περὶ ἃ ἐσπούδακεν. [a] L. 5. § 16.

§ 4. [b] Δεῖ δὲ λέξιν παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις, καὶ κατ' ἐνέργειαν ὁρμαῖς γινομένοις. καὶ [*] ὅτι μὲ τὸ ἕτερον, εὐθὺς ὁρᾶν, [c] ὅτι τινα σκόπον ἡ ἀναφορά. ἐπὶ δὲ ἑτέρου, διαφυλάσσειν, τί τὸ σημαινόμενον. [b] Inf. § 30. l. 6. § 53. [*] Vide Not. [c] L. 2. § 16.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο, ἢ ὡς οἷόν τε ἐξαρκοῦσα, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ὀργάνῳ παρὰ τῆς ὅλων φύσεως δοθέντι. εἰ δὲ μὴ ἐξαρκεῖ, ἢτοι ἀφιεμένῳ τοῦ ἔργου τοῦ δυναμένου κρεῖττον ἐπιτελέσαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ κωλύηται· ἢ πρόσω ὡς δύναμαι; [d] προσπαραλαβὼν τὸν δυνάμενον καὶ πρέποντα δι' ἐμὲ ἡγεμονικῶς ποιῆσαι [e] τὸ εἰς τὴν κοινωνίαν νῦν καιρίως καὶ χρήσιμον. [f] ὅ,τι γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ σὺν ἄλλῳ τῳοῦν, ὧδε μόνον χρὴ συντείνειν, εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον καὶ εὐάρμοστον. [d] Inf. § 7. [e] Inf. 54, 55. [f] L. 8. § 21. § 23.

§ 6. [h] Ὅσοι μὲ πολυμνήστοι γεγόνασι, πάλαι λάθρᾳ παραδέδονται· ὅσοι δὲ τούτους ὑμήσαντες, πάλαι ἐκπεπόνται. [h] L. 3. § 10.

§ 7. [i] Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· πρόκειται γάρ σοι ὑπουργεῖν [k] τὸ ἐπιβάλλον, ὡς στρατιώτῃ ἐν τειχομαχίᾳ· τί οὖν ἐὰν σὺ μὲν χωλαίνων ἐπὶ τὴν ἔπαλξιν ἀναβῆναι μόνος μὲν δύνῃ, σὺν ἄλλῳ δὲ δυνατὸν ἢ τοῦτο; [i] Sup. § 5. l. 10. § 12. [k] L. 10. § 2. §

§ 8. [l] Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. [m] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, ἐὰν δέῃ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρᾷ. [l] L. 8. § 36. l. 12. § 1. 3. [m] Inf. § 46. [n] L. 12. § 9. [o] L. 6. § 38.

§ 9. [o] Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται. καὶ ἡ σύνδεσις ἱερά, καὶ σχεδὸν οὐδὲν πρὸς ἄλλο ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ· [q] συγκατατέτακται γάρ, καὶ [r] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [s] κόσμος τε γὰρ εἷς ἐξ ἁπάντων, καὶ θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ οὐσία μία, καὶ [t] νόμος εἷς, [u] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ [x] ἀλήθεια μία. εἴγε [p] L. 9. § 1. [q] L. 5. § 8. [r] L. 4. § 23. Inf. § 48. [s] L. 4. § 40. [t] L. 2. § 16. [u] L. 4. § 4. [x] L. 9. § 1.

καὶ τελειότης μία τῆς ὁμογενῶν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου μετεχόντων ζώων.

[a] L. 2. § 12. Inf. § 19.

§ 10. [a] Πᾶν τὸ ὑπύλον, ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ τοῦ ὅλων οὐσίᾳ· καὶ πᾶν αἴτιον, [b] εἰς τὸν τῶν ὅλων λόγον τάχιστα ἀναλαμβάνεται· καὶ [c] παντὸς μνήμη τάχιστα ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

[b] L. 4. § 14.

[c] Sup. § 5.

§ 11. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις [d] κατὰ φύσιν ὅτι, καὶ κατὰ λόγον.

[d] L. 1. § 9. l. 9. § 9.

§ 12. [e] Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενος.

[e] L. 3. § 5. Sup. § 2.

§ 13. [f] Οἷόν ὅτιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ὁ λόγος [f] ἐν διεσπασμένοις τὰ λογικά, ἔφοδος μία πρὸς συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δέ σοι ἡ τούτου νόησις ἐνεργήσει, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι [h] μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συστήματος. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ῥῶ στοιχείου μέρος ἔτι ἑαυτὸν λέγῃς, οὔπω ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· οὔπω σε καταλαμβάνει τὸ * [k] εὐφραίνον τὸ εὐεργετεῖν· ὅτι ὡς πρέπον αὐτὸ φίλον ποιεῖς, οὔπω ὡς [l] αὐτὸν εὖ ποιῶν.

[f] L. 9. § 9.
[g] L. 2. § 1.
[h] L. 8. § 7. l. 10. § 6.
[i] L. 2. § 3, 4.
* -λητικως L. 9 § 42.
[k] L. 8. § 26.
[l] Inf. § 74. l. 11. § 4.

§ 14. Ὁ θέλει, ἔξωθεν προσπεσέτω τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς * προσπαθείας τοὺς δυναμένοις. [m] ἐμοὶ γὰρ, ἐὰν θελήσῃ, μέμψεται τὰ παθόντα. [n] ἐγὼ δέ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅτι κακὸν τὸ συμβεβηκὸς, οὔπω βέβλαμμαι. [o] ἔξεστί μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

* προσπαθείας.
Lug. An.
[m] Inf. § 16. 33.
[l] 8. § 28.
[n] L. 4. § 7. l. 6. § 8.
[o] L. 6. § 52.

§ 15. [p] Ὅπ ἄν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ [q] ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, * ὅ, τις ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι, καὶ τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

[p] L. 4. § 18, 19. l. 6. § 2. 22.
l. 12. § 1.
[q] L. 8. § 5.
[r] L. 4. § 20.
* ὅ, πᾶν τις π.
[s] L. 5. § 19. l. 8. § 29. 40.

§ 16. [s] Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ *. οὐ, λέγω, ἐ φοβεῖ * ἑαυτὸ * εἰς δυσθυμίαν. εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβῆσαι ἢ λυπῆσαι, δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ οὐκ ἐνοχλήσει [t] ὑ πρέψει εἰς τοιαύτας ὑποψίας. [u] τὸ σωμάτιον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

* -χλεῖ;
* -βεῖ;
* [ὑ λυπῆ;] εἰς ἑπ. [ὑ κινεῖ;] Boot. [ὑκ ἄγει] εἰς δυσθυμίαν Salm.
[t] L. 5. § 26.
[u] Inf § 33. l. 8. § 28.

& perfectio una animantium sibi invicem congenerũ, ejusdémq; rationis participum.

§ 10. Materiale omne, in universi substantiam qàm celerrimè evanescit: cavssale omne, in universi rationem non minùs citó resorbetur; memoria denique rei cujusq; pari celeritate in ævo qasi defossæ sepelitur.

§ 11. Animali ratione prædito eadém actio est, & secundùm naturam, & secundùm rationem.

§ 12. Avt rectus, avt erectus sis.

§ 13. Qomodo se habent in continuis, corporis membra, eodem se habent in dissitis qæ ratione sunt prodita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata sunt utraqe. consideratio hæc animum tuum magìs astinget, si te freqenter sic allocutus fueris, Membrum sum ego compagis isti⁹ qæ ex ratione præditis componitur. sin partẽ duntaxat esse te dixeris, homines ex animo nondùm diligis, hoc ipsum benefacere per se nondũ oblectat te: adhuc tanqam qod fieri deceat tantùm facis, nondũ perinde acsi tibi ipsi benefacias.

§ 14. Qicqid voluerit, eis extrinsecùs accidat, qæ casibus istiusmodi affici possunt. ipsa enim, qæ affecta sunt, conqerantur, si velint. ipse nisi malum censuero id qod contingit, nondum sum læsus. in me avtem situm est, nihil tale opinari.

§ 15 Qicqid vel fecerit vel dixerit qisqam, probum esse me oportet. havd aliter, qàm si avrum avt smaragdus avt purpura ità jugiter diceret, Qicqid fecerit dixeritve qisqam, smaragdum esse me oportet, nitorémqe meum retinere.

§ 16. Mens an non ipsa perturbat se? verbi gratiâ, an non ipsa in formidinem, in mœstitiam impellit se? alius qis si terrefacere eam avt contristari possit, faciat. in ipsius voluntate situm est, ut nè ad motus istiusmodi opinando se commoveat. corpusculum nè qid patiatur, sibi

curæ

curæ habeat, si possit; & qando patitur qicqam, conqeratur. animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil horum patietur, nisi si eam ipse in judicium istiusmodi demiseris. nullius rei alterius per se indiga est mens, nisi ipsa sibi indigentiam creaverit. eadémqe ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit avt impediverit.

§ 17. Felicitas est bonus genius, sive mens bona. qid igitur facis hîc, ô phantasia? facesse hinc, per deos, utì accessisti: nihil enim opus te habeo. more antiqo accessisti. nec succenseo tibi tamen. facesse tantùm.

§ 18. Cur mutationem qis metuat? ecqid enim fieri potest absqe mutatione? ecqid avtem avt gratius avt familiarius universi naturæ? ipse num balneo uti poteris, ni ligna mutationem subeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunqid aliud utile qicqam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile qiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minùs necessarium?

§ 19. Per mundi substantiam, tanqam per torrentem, cŏrpora transeunt universa, ipsa universo, prout membra sibi invicem nostra, coalita & eidem cooperantia. qot Chrysippos, qot Socrates, qot Epictetos jam dudum absorpsit ævum istud? idem tibi de qovis tum homine, tum re succurrat.

§ 20. Hoc unum me solicitum habet, neqid ipse faciam, qod hominis conditio vel minùs velit, vel secus velit, vel nunc nolit.

§ 21. Instat tempus, qo tu omnium oblitus eris; instat, & qo omnes tui.

§ 22. Hominis est, etiam eos qi offendunt diligere. hoc fiet, si unà succurrat tibi, tum esse tibi cognatos, tum inscios invitósq; peccare: adhæc, paylò post

μεμνησθω, εἰ δύναται, ϗ λεγέτω, ὅτι πάσχει· τὸ δὲ ψυχάριον, τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον, τὸ περὶ τούτων ὅλως ταραμβαζόμενον, ἐδὲν μὴ πάθῃ. * ὁ γὰρ ἔξεις * αὐτὸ οὐ κρίσιν τοιαύτην. ἀναγκαῖόν ἐστιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ ἡγεμονικὸν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἔνδειαν ποιῇ. κ) ταυτὰ δὲ ϗ ἀτάραχον, ϗ [b] ἀνεμπόδιστον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ ϗ ἐμποδίζῃ.

§ 17. [c] Εὐδαιμονία ἐστὶ, [d] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν *. τί οὖν δὴ ποιεῖς, [e] ὦ φαντασία; ἀπέρχου, * κατὰ θεούς σοι, ὡς ἦλθες· οὐ γὰρ χρήζω σου. ἐλήλυθας δὲ κ) τὸ ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ὀργίζομαί σοι· μόνον ἄπιθι.

§ 18. Φοβεῖταί τις μεταβολὴν; [f] τί δὲ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; ἕτι δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; σὺ δὲ αὐτὸς λέσασθαι δύναται, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τραφῆναι δὲ δύναται, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δέ τι τῶν χρησίμων δύναται συντελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὅτι κ) αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὁμοίου ἐστὶ, κ) ὁμοίως [h] ἀναγκαῖον, τῇ τῶν ὅλων φύσει;

§ 19. [i] Διὰ τῆς τῶν ὅλων οὐσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διαπορεύῃ πάντα τὰ σώματα, [k] τῷ ὅλῳ συμφυῆ ϗ συνεργὰ, ὡς [l] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις· [m] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτης, πόσους Ἐπικτήτους κατεπόντισεν; τὸ δ' αὐτὸ κ) [n] ὁπόταν τύχῃ σοι ἀνθρώπου τινὸς ϗ πράγματος φαντασθέντος.

§ 20. [o] Ἐμὲ ἓν μόνον φοβερὰν, μήτι αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἢ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρώπου οὐ θέλει, ἢ ὡς οὐ θέλει, ἢ [p] ὃ νῦν οὐ θέλει.

§ 21. [q] Ἐγγὺς μὲν ἤδη σὲ πάντων λήθη. ἐγγὺς δὲ ϗ παντων σέ λήθη.

§ 22. [r] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν ϗ τοὺς πταίοντας. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐὰν συμφυσπᾷῃ σοι, ὅτι ϗ [s] συγγενεῖς, ϗ [t] δι' ἄγνοιαν, ϗ [u] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι, ϗ ὡς [x] μεῖ' ὀλί-

* εἰ οὐκ ἄξεις, vel παράξεις, αὐτὸ Salm.
* αὐτῷ Xyl.
[a] L. 3. § 5. l. 11. § 1.
[b] L. 5. § 20.
[c] L. 5. § 36.
[d] L. 10. § 13.
* -δὸν [ἡγεμονικόν.]
[e] Inf. § 29.
* [πρὸς] τ. θ. σὺ Lug. An.
[f] L. 4. § 3. 40. Inf. § 25. l. 8. § 6. l. 9. § 19.
[g] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[h] L. 2. § 3.
[i] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. & l. 9. § 29.
[k] L. 6. § 41.
[l] L. 2. § 1. Sup. § 13.
[m] L. 4. § 48.
[n] L. 4. § 50.
[o] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1.
[p] Sup. § 2. l. 4. § 23. l. 5. § 25.
[q] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.
[r] Inf. § 26. l. 8. § 8. 26. l. 9. § 27.
[s] L. 2. § 1. l. 3. 4 11.
[t] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[u] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3.

γον ἀμφότερα τεθνήξεται, καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι [a] οὐκ ἔβλαψέ σε [b] ἢ γὰρ τὸ ἡγεμονικόν σου χεῖρον ἐποίησεν, ἢ σφόδρα ἴσως.

§ 23. [c] Ἡ περὶ ὅλων φύσις, ὀπὸ τῆς ὅλης οὐσίας, [d] ὡς κηροῦ, νῦν μὲν ἵππιόν ἔπλασεν· συγχέασα δὲ τοῦτο, εἰς δένδρου φύσιν ἐκαινοχρήσατο τῇ ὕλῃ ἐκείνῃ, εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλό τι· [e] ἕκαστον δὲ τούτων πρὸς ὀλίγιστον ὑπέστη. [f] δεινὸν δὲ οὐδὲν τὸ διαλυθῆναι τὸ κεκοπῶ· ὥσπερ οὐδὲ τὸ συμπαγῆναι.

§ 24. [g] Τὸ ὀλίγιστον τῆς περιεώσης λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν [h] πολλάκις [*] ἐναποθνήσκειν ἢ πρόχειρα, [*] ἢ τὸ τελευταῖον ἀποβάθρα, ὡς ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. αὐτῷ γὰρ τούτῳ παρεκολουθῆν πειρᾶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. οἱ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς [*] ἁμαρτάνειν οἰήσονται, [i] τίς ἔτι τοῦ ζῆν αἰτία;

§ 25. [k] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, καὶ ἄλλα ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ποιήσει, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων οὐσίας, [l] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

§ 26. Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σέ, εὐθὺς ἐνθυμοῦ [m] τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἐποίησεν ἁμαρτών. τοῦτο γὰρ ἰδὼν, [n] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [o] οὔτε θαυμάσεις, [p] οὔτε ὀργισθήσῃ. [q] ἢτοι γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀγαθὸν ἢ τοιοῦτον ἐπιλαμβάνῃ, ἢ ἄλλο ὁμοειδές. [r] δεῖ οὖν συγγινώσκειν. [s] εἰ δὲ μηκέτι ἐπιλαμβάνεις τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ κακά, ῥᾷον [t] εὐμενὴς ἔσῃ πρὸς παραπίπτοντα.

§ 27. [u] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν παρόντων τὰ λειπόμενα ἐκλογίζεσθαι, καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πόσης ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέντοι φυλάσσου, μὴ διὰ [*] τοῦ ἔπους [x] ἀσμενίζειν αὐτοῖς, ἐξίστης ἐκπλῆξαι αὐτὰ ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ ταραχθήσῃ.

utroſque veſtrûm morti conceſſuros: præ omnibus deniqe, nihil eos te læſiſſe. neq; enim mentem tuam deteriorem facere poſſunt, qàm priùs fuerat.

§ 23. Univerſi natura ex communi rerum omnium materia, tanqam è cera, nunc equleum effingit; qem mox denuo diffingit, ejuſdémq; materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud qidpiam. horum avtem qodlibet ad breve temporis ſpatium ſubſiſtit. iſtis avtem, ſicut arcæ, diſſolvi nihilo magìs moleſtum eſt, qàm compingi primò fuerat.

§ 24. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpiùs aſſveverit qis, immori ſolet; vultúſq; decor ità indè extingvitur, ut denuo reaccendi omnino neqeat. ex hoc ipſo avtem intelligas licèt eſſe præter rationem. Siqidem enim ità vultum qis obſirmaverit, ut peccati ſenſus omnis avfugerit, qorſum homo ſic affectus vitam protrahat ampliùs?

§ 25. Quæcunqe vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliáqe ex eorum materia effectura, & ex horum rurſus alia, ut mundus perpetîm renovetur.

§ 26. Cùm adversùs te qicqid peccaverit qis, conſidera ſtatim, qid bonum malúmve eſſe ratus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec avt miraberis, avt ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, qod ille, vel aliud qidpiam ejuſmodi, ipſe pariter cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſueris, ex errore animi delinqentē æqanimiter feras.

§ 27. Nam tam qæ deſunt tibi, qàm qæ adſunt, cogita. ex his avtem ſelige qæ gratiſſima ſunt tibi, qo reputes tecum qanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi, reqireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis lubenter acqieſcis, eo in pretio habere aſſveſcas te, ut ſiqando deeſſe conigerit, turberis.

§ 28.

[a] L. 2. § 1.
[b] L. 9. § 38.
[c] Sup. § 18. Inf. § 25. L. 4. § 36.
[d] L. 6. § 1.
[e] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[f] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.
[g] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60. 65.
[h] L. 11. § 18.
[*] γίγνη?), ἐναποθνήσκει, καὶ τὸ ἐφ' ἑτέρῳ ἀ Boot.
[*] εἰ Mer.
[*] -τῆς [μὴ] ἁ Mer.
[i] L. 9. § 2. l. 10. § 8.
[k] Sup. § 23.
[l] L. 6. § 15. l. 8. § 50. l. 10. § 7. l. 12. § 23.
[m] L. 6. § 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.
[n] L. 2. § 13.
[o] L. 8. § 14.
[p] L. 5. § 28.
[q] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[r] L. 1. § 15
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 11. § 13. Inf. § 52. 63.
[u] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32. 36.
[*] τ' Lug. An.
[x] L. 5. § 9.

§ 28. In temet convolutus esto. mens etenim rationalis ità est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

§ 29. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, qicqid vel tibi, vel alii cuiqam contingit. rem subjectam qámqe divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. quod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinqe.

§ 30. Eis qæ dicuntur, animum simul intende; in ea qæ fiunt faciuntve, mente altiùs descende.

§ 31. Exorna te simplicitate, modestiâ, affectu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsequere.

--certâ, inqit ille, decurrunt omnia lege. qid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraq; ferri, avt pavcis saltem duntaxat exceptis.

§ 32. Mortem qod attinet, sive fuerit dissipatio, sive in atomos redactio, sive exinanitio; vel est extinctio, vel translatio.

§ 33. De dolore sic habeas. si ferri non potest, interimit: si diutiùs duraverit, ferri potest. mens interim opinionis ope tranquillitatem servat suam; nec deterior qicqam indè fit pars animi princeps. corporis verò membra, qæ dolore sunt afflicta, ipsa si qid possunt, de eo statuant.

§ 34. Qod ad gloriam, animos eorum, à qibus ea expetitur, considera, quales existant, & qalia tum fugiant, tum & sectentur. illud itē dispice sicut arenarum cumuli alii aliis superingesti priora abscondunt; perinde in vita contingere, ut antegressa à succedentibus qàm celerrimè abscondãtur.

§ 35. Platonis dictum. Cui igitur animus sublimis fuerit, qíq; & tempus omne, & substantiam omnem contempletur; nunqid huic magnum qiddam putas posse

§ 28. [a] Εἰς αὐτὸν συνειλοῦ. [b] φύσιν ἔχει τὸ λογικὸν ὑγιαινούσην, ἐὰν τὰ ἀρκοῦντα δύνηται ἐφ' ἑαυτῷ πράττειν, καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο [c] γαλήνην ἔχοντα.

§ 29 [d] Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν. [e] σῖτον τὴν ὁρμητικήν. [f] ἀπίχεφλον τὸ ἐπιστὰς τῷ χρόνῳ. [g] γνώσιν τὸ συμβαῖνον, ἢ συ, ἢ ἄλλῳ. [h] δίαιρε καὶ μέρισον τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ εἶδος καὶ ὑλικόν. [i] ἐννόησον τὴν ἐχάτην ὥραν. [k] τὸ ἁμάρτημα ἀμάρτησον, ἐκεῖ καταλιπὲ, ὅπου ἡ ἁμαρτία ὑπέστη.

§ 30. [l] Συμπαρατείνειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. [m] εἰσδύεσθαι ἢ γνῶναι εἰς τὰ μενόμενα καὶ ποιοῦντα.

§ 31. [n] Φαίδρυνον σεαυτὸν ἁπλότητι καὶ αἰδοῖ, καὶ τῇ πρὸς τὸ ἀνὰ μέσον ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιαφορίᾳ. [o] φίλησον τὸ ἀνθρώπινον γένος. [p] ἀκολούθησον θεῷ. -ξυλίνως μέν φησιν, ὅτι ἡ πάντα νομοτ. * ἐπὶ εἰ * δύμενα τὰ σωζεῖα ἀρκεῖ ἢ μεμνῆσθαι, ἂν τὰ πάντα νομοτ ἔχει, ἢ * δυνάμει ἀλόγα.

§ 32. Περὶ θανάτου. * εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις, [r] ἢ τοιοῦτον ἄβίωσις, ἢ μετάστασις.

§ 33. Περὶ πόνου. [s] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον, φορητόν· καὶ [t] ἡ διάνοια τῆς ἑαυτῆς γαλήνης κατ' * ἀσπάλιψιν διατηρεῖ, καὶ [u] ἡ χεῖρον τὸ ὑγιαστικὸν γίνεται· [x] τὰ δὲ κακούμενα μέρη ὑπὸ τῶν πόνων· εἰ τι δύναται, φρὶ αὐτῇ ἀπορρηνάσθω.

§ 34. Περὶ δόξης. [y] ἴδε τὰς διανοίας αὐτῶν, οἷαι, καὶ ἅτινα μὲν φεύγουσι, ἅτινα δὲ διώκουσι. καὶ ὅτι [z] ὡς αἱ σῶραι ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ἐπιφορήμασι κρύπτουσι τὰ πρότερα· οὕτως ἐν τῷ βίῳ, τὰ πρότερα ὑπὸ τῶν ὀπισθεν χώντων τάχιστα ἐκαλύφθη.

§ 35. Πλατωνικόν· * * ᾧ ὧν ὑπάρχει διάνοια * μεγαλοπρεπὴς *, καὶ [b] θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, παντὸς δὲ οὐσίας, * ἆρα ὅτου τοῦτο μέγα τὸ δοκεῖν

[a] L. 4. § 3. l. 6. § 11. l. 8. § 48.
[b] L. 5. § 14. l. 6. § 51.
[c] L. 2. § 4. l. 8. § 28.
[d] Sup. § 17. l. 9. § 7.
[e] L. 2. § 2.
[f] L. 3. § 12. l. 6. § 32.
[g] L. 4. § 19. l. 6. § 3. l. 8. § 46.
[h] L. 4. § 21.
[i] L. 2. 5. 11.
[k] L. 9. § 20. 38.
[l] Sup. § 4.
[m] L. 6. § 3.
[n] L. 4 § 26. l. 11. § 15.
[o] L. 3. § 9 l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16.
[p] L. 10. § 11 l. 12 § 27. 31.
[q] L. 3. § 11. l. 4. § 26. l. 6. § 33.
* τὸ δὲ εἰ μονα Mer. ἐπ [μαλλον] εἰ διάμενα Boot.
* δυμένα Xyl.
* ἢ δὲ λίαν Xyl εἰ μὴ λ. Boot.
* ἢ Xyl. Mer.
[r] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf § 49. l. 8. § 25. l. 8. l. 10. § 7.
[s] L. 10. § 3.
[t] L. 5 § 2. Inf. 68.
* ὑγιαλ.
[u] Inf. § 64. L. 4. § 7.
[x] Sup. § 15.
[y] L. 3. § 4 l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18. 27.
[z] Sup § 21 l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33.
[a] Plato polit. l. 6.
* ὅτου τι οἷον.

* * Ἡ, ἢν * -νοία * φρόνησις [b] L. 4. § 48. 50. l. 6. § 36, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 17.

τὴν) τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀδύνατον, ἢ δ' ὅς. ἐκεῖν γὰ [a] θάνατον ὡ δεινόν τι ἡγήσῃ; ὁ τοιοῦτος; ἥκιστά γε.

[a] *L. 6. § 47.*

§ 36. Ἀντισθενικόν. [b] βασιλικὸν, * μὲν εὖ ποιεῖν, κακῶς δ' ἀκούειν.

[b] *Arrian. l. 4. c. 6.*

* εὖ μὲν ποι. vel ποι. μ' εὖ

§ 37. Αἰσχρόν ἐστι, τὸ μὲν πρόσωπον ὑπήκοον ἔχει), καὶ σχηματίζεσθαι, καὶ κατακοσμεῖσθαι ὡς κελεύει ἡ διάνοια, αὐτὴν δ' ὑφ' ἑαυτῆς μὴ σχηματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι.

§ 38. [c] Τοῖς πεφύκασιν γὰρ [d] ἐχθὲ θυμοῦσθαι χρέων.

[c] *Eurípid. Bellerophont. L. 11 § 6.*
[d] *L. 6. § 20. 22.*

Μέλει γὰρ αὐτοῖς ἐδήν.

§ 39. [e] Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάρματα δίδης.

[e] *Eurípid. Hypsipyl.*

§ 40. [f] Βίον θεωρεῖν, ὥστε πέρυσι σπόρον.

[f] *L. 11. § 34.*

Καὶ * τὸ μὲν ἔτι), * τὸ δὲ μή.

* τὸν Plut.

§ 41. [g] Εἰ δ' ἠμελήθην ἐν θεῶν καὶ παίδ' * ἐμῶ,

[g] *L. 11. § 6.*
* ἐμοῦ Lug.

[h] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. (δίκαιον.

[h] *L. 6. § 4. l. 12. § 5.*

§ 42. [i] Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ

[i] *Aristoph. Acharn.*

§ 43 [k] Μὴ συνεπιθρηνεῖν, [l] μὴ φρύζειν.

[k] *L. 5. § 36.*
[l] *Inf. § 69.*

§ 44. Πλατωνικόν. [m] Ἐγὼ δὴ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀνθείποιμι· ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' ἐκ [n] ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[m] *Plato Apolog.*
[n] *L. 3. § 6, 7. l. 6. § 2.*

§ 45. [o] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ἣν ἄν τις αὐτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[o] *Plato ibid.*

§ 46. [p] Ἀλλ', ὦ μακάρι, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ ἡγναῖον, καὶ τὸ ἀγαθὸν, * ἢ τὸ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὀψοφαγοῦντα χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, * ἑκατὸν ὄντι, καὶ

[p] *Plato Gorg.*
* ἢ τοῦ
* ἐυκλέα

videri hominis vitam? Fieri, inqit, non potest. Neqe mortem igitur grave qid reputabit. Minimè veró.

§ 36 Antisthenis illud. Malè avdire, eùm benefacias, regium est.

§ 37. Indignum est, vultum animo obseqentem, pro ejus imperio conformare & componere semet: ipsum avtem animum ad suiipsius arbitrium non conformari & componi.

§ 38. *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet!*
Nil qippe curant ipſa.

§ 39. *Diis lato exemptis ac nobis gavdia dones.*

§ 40. *Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti:*
Ut hic ſit, ille non ſit.

§ 41. *Si me meósq; liberos Dii negligant,*
Hujus etiam conſtat ratio.

§ 42. *Æqum bonúmqe à me eſt.*

§ 43. *Lamentantibus nè collamenteris, neve commovearis.*

§ 44. Platonis ista. Ego huic responsum hoc, justúmqe illud, referrem. Parùm rectè censes, mi homo, si hominem, qi vel ullius sit usûs, existimas mortis vitæq; discrimen in numero aliqo habiturum; nec hoc duntaxat consideraturum, id qod agit, justum an injustum, hominisq; probi an improbi sit.

§ 45. Ejusdem. Sic enim se revera habet, viri Athenienses; qocunq; loco semet collocaverit qis, statum eum sibi optimum ducens, avt à principe fuerit collocatus, eum hunc tueri (uti mihi videtur) oportet, etiâsi cum discrimine conjunctum id sit, nec ullius rei cujusqam, nè mortis qidem, præ eo qod est turpe, rationem habere.

§ 46. Ejusdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud qid generosum esse bonúmqe existat, qàm servare & servari. neq; enim hoc est, qod, vir verè qi sit, tantopere expetere debeat, ut temporis

tantundem

tantundem vivat; neq; vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum qisqam qoqo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, qomodo tempus hoc, qo victurus sit, qàm optimè exigat.

§ 47. Astrorum cursus contemplare, tanqam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

§ 48. Præclarum est & Platonis illud. Qin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, qasi de specula qadam desuper, terrestria qoq; ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmqe ex rebus contrariis conflatum & instructum.

§ 49. Præterita recole, tótq; imperiorum mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum qæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos qadraginta vitam perlustrare humanam, atq; per annorum decem millia. qid enim ampliùs is visurus?

§ 50. *Retróqe meant, qæ terra dedit*
Iterum ad terram: ac qod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum.—

avt hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, avt elementorum sensûs expertium dispersio.

§ 51. *Potu, cibóqe, atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos obruat.
Divinitùs at spirantem auram
Pati necesse est cum labore & lacrymis.

§ 52. Est qisqam te luctæ peritior. at vide nè liberalior, nè modestior, ἢ φιλοψυχητέον, ἀλλ' [a] ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ, καὶ πιστεύσαντα τοῖς γυναιξὶν, ὅτι [b] τῷ εἱμαρμένῳ * ἀδύνατον ἄν ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, πῶς ἄν ὀρθότατον, [c] ἕως τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώῃ.

§ 47. [d] Περισκοπεῖν [e] ἄστρων δρόμους, ὡσπερ συμπεριθέοντα· καὶ [f] τὰς τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν. ἐκκαθαίρουσι γὰρ αἱ τοιαῦται φαντασίαι τὸν ῥύπον τοῦ χαμαὶ βίου.

§ 48. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος· καὶ δὴ καὶ ἀνθρώπων τοὺς λόγους ποιέμενον, [g] ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὀπίσω, ὥσπερ ἄνωθεν, καὶ ἀγέλας, στρατεύματα, γεωργία, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων δόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτάς, θρήνους, ἀγορὰς [h] τὰ παμμιγῆ, καὶ τὸ [i] ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκραμένον.

§ 49. [k] Τὰ παρεληλυθότα ἀναθεωρεῖν· [l] τοὺς τοσούτους τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολάς· ἔξεστι καὶ τὰ ἐπόμενα προεφορᾶν. [m] ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται, καὶ οὐκ οἷόν τε ἐκβῆναι τῶν ῥυθμῶν τῶν νῦν γινομένων. ὥστε καὶ [n] ἴσον, τὸ τεσσαρακοντούτη ἑτέρῳ ἱστορῆσαι * ἀνθρώπινον βίον, τὸ ἐπὶ μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψει;

§ 50. Καὶ [o] τὰ [p] ὁμογενῆ μιᾷ φύντα, εἰς γαῖαν [q] τὰ δ' ἀπ' αἰθερείου βλαστόντα γένη, εἰς * αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [r] ἢ τοῦτο διάλυσις ἦτοι ἐν ταῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοιῶν, * καὶ τοιοῦτός τις σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.

§ 51. [Καὶ] [s] σίτοις καὶ πότοις, καὶ * μαγγανεύμασι
Παρεκτρέποντες * ὁδόν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Θεόθεν γὰ πνεῦσ' ἔχειν [t] ἀνάγκη τλῆναι κρυάτοις ἀνοδύρ-

§ 52. [u] Καλλαλιώτερος * ἀλλ' ἐπὶ κοινωνικώτερος, καὶ αἰδημονέστερος,

[a] L. 4 § 31. 46 l. 12. § 1.
[b] Sup. § 8. Inf. § 51. L. 6. § 10.
* ἀδ ἀν ἐῆς
[c] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[d] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[e] L. 11. § 27.
[f] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[g] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[h] Sup. § 3.
[i] Sup. § 9.
[k] L. 6. § 46, 47.
[l] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[m] L. 6. § 37.
[n] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[o] Eurip. Chrysip.
[p] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[q] L. 4 § 21 l. 6. § 15.
* ἐρόνιον Clem.
[r] Sup. § 32.
* ἢ, vel. [ἢ] καὶ
[s] Eurip. id. Suplic.
* μαγγεύμασι Eur. cod. μαγεύμασι Plut.
* ὄλεθρον Gref.
[t] Sup. § 46.
[u] L. 5. § 5.
* -κώτερος [ου δέ πι·] f.

[a] Inf. § 54.
[b] Sup. § 26.

[c] L. 2. § 17. l. 5. § 3. 14. l. 6. § 8.
[d] L. 12. § 23.
[e] Inf. § 74.
[f] L. 6. § 17.
[g] L. 10. § 12.
[h] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[i] L. 2. § 11. l. 3. § 12.
[k] L. 6. § 2. 32.
[l] L. 5. § 27 l. 10. § 6. 11.
[m] Sup. § 28. l. 4. § 33.
[*] παρέσῃ
[n] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[o] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[p] L. 8. § 60.
[q] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[r] L. 5. § 16.
[s] L. 5. § 30.
[t] Sup. § 13.
[u] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[x] L. 3. § 6. Inf. § 64.
[y] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[z] Inf. § 67.
[a] L. 2. § 2. l. 12. § 20.
[b] L. 5 § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[c] L. 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 34.
[d] L. 5. § 14. 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[e] L. 9. § 42. l. 11. § 1.
[f] Sup. § 46.
[g] L. 6. § 42.

ὑφ' [a] ἑυτυκτέτερος ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ὑφὶ [b] ἐυμενέστερος πρὸς τὰ τῶν πλησίον παροράματα.

§ 53. [c] Ὅσα ἔρχον ἐπιτελεῖσθαι δύναται χ' τὸν [d] κοινὸν θεὸς κ) ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ ὐδὲν δεινόν· ὅπου γὰρ [e] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι, [f] διὰ τ' ἐυοδίας, κ) χ' τὴν καταπόλιν πρεπούσης ἐνεργείας, ἐκεῖ [g] ἐδημίαν βλάβην ὑποφατέον.

§ 54. [h] Παντα χ) διηνεκῶς [i] ἔξεστί σοι ἔξι, κ) [k] τῇ παρούσῃ [l] συμβάσει θεοσεβῶς ἐυαρεστεῖν, κ) τοῖς παροῦσιν [m] ἀνθρώποις χ' δικαιοσύνην προσφέρεσθαι, κ) τῇ [*] ὑπ' φαντασίᾳ ἐμφιλοτεχνεῖν, ἵνα [n] μήτ' ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

§ 55. [o] Μὴ περιβλέπου ἀλλότρια ἡγεμονικά· ἀλλ' ἐπὶ βλέπε [p] κατ' ἐυθύ, [q] ἐπὶ τί σοι ἡ φύσις ὁδηγεῖ, ἥτε διὰ τῶν ὅλων, διὰ τῶν συμβαινόντων σοι, κ) ἡ σὴ, διὰ τ' πρακτέων ὑπὸ σοῦ. [r] πρακτέον δ' ἑκάστῳ τὸ ἑξῆς τῇ καθηκούσῃ ἠκολουθημένως δ' τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν, ὥσπερ κ) ὀφείλει πεφύκασιν ἄλλα, [s] τὰ χείρω τ' κρειττόνων ἕνεκεν, [t] τὰ δ' λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν οὖν προηγούμενον ἐν τῇ τῦ ἀνθρώπου καταπόλει, [u] τὸ κοινωνικόν ἔξι· δεύτερον δ', [x] τὸ ἀνέδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πείσεις. [y] λογικῆς γὰ κ) νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [z] περιορίζειν ἑαυτὸν, κ) μήποτε ἡπλῶσθαι μήτε αἰσθητικῆς μήτε ὀρεκτικῆς κινήσεως· ζωώδεις γὰ ἑκάτερα. [a] ἡ δ' νοερὰ ἐθέλει περιπτεύειν, κ) μὴ καταχρατεῖσθαι ὑπ' ἐκείνων· δικαίως γ'. [b] πέφυκε γὰρ χρῆσιν πᾶσιν ἐκείνοις. τείτον ἐν τῇ λογικῇ καταπόλει [c] τὸ ἀφέκτητον κ) ἀνεξαπάτητον. τούτων δὲ ἐχόμενον τὸ ἡγεμονικὸν [d] εὐδία περιγίνεται, κ) [e] ἔχει τὰ ἑαυτῦ.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα δεῖ κ) μέχρι νῦν βεβιωκέναι, [f] τὸ λοιπὸν [g] ἐν τῷ φεύγοντι, ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

nè ad casus qosvis obsequentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

§ 53. Ubicunque effici poterit opus ullum secundùm rationem eam, quæ mortalibus est cùm Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum conseqi licet actionis prosperè fluentis, & juxtà conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi supereſt damni suspicio.

§ 54. Omni loco omníque tempore, in te situm est, & casu præsenti piè acquiescere, & cum hominibus præsentibus secundùm jus fasque versari, & visa præsentia peritè explorare, neqid incompertum clam subrepat.

§ 55. Nolito aliorum mentes circumspicere, sed eò rectâ intuere, qò natura te ducit; natura, inqam, universi, in eis qæ tibi contingunt, & tua etiam, in eis qæ tibi sunt agenda. illud autem est unicuiq; agendum, qod est conditioni ipsius consentaneum. porrò, condita sunt, reliqa qidem rationalium gratiâ, qemadmodum & in re omni alia, deteriora præstantiorum; rationalia verò sui invicem. itaqe in hominis natura primum ac præcipuum est societatem colere; secundum, corporis affectionibus nevtiqam succumbere. est enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumscribere semet, & nec sensus nec affectus motibus unqam superari: animalis enim uterqe est. vis autem intellectualis principatum sibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure qidem. etenim intellectus natus est eis omnibus uti. tertium in natura rationali est, lapsu & seductione immunem esse. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétqe qicqid suum est.

§ 56. Tanqam vitâ jam functus, ejusdémqe munere defunctus planè, qod reliqum est tanqam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

§ 57.

§ 57. Id ſolum diligas, qod obvenit, & à fato deſtinatum eſt tibi. eoqid enim magìs eſt congruum?

§ 58. In omni caſu eos ob oculos habeas, qibus eadem cùm contigiſſent, ægrè tulerunt, pro infveto habuerunt, qiritati ſunt. at ubi tandem jam illi? nuſqam plané. cur tu igitur horum ſimilis eſſe velis? avt cur non potiùs motus alienos eis relinqas, qi his alios afficiunt, & afficiuntur ipſi; ipſe totus in hoc intentus, qo modo caſibus iſtiuſmodi utare? etenim rectè uti poteris, virtutíſq; materiam tibi ſuppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atq; in omni actione tua bonum præſtare te velis. deniq; in utroq; horum memineris, medium qiddam eſſe illud, circa qod actio verſatur.

§ 59. Introſpice te. intus eſt boni fons, qi perenniter ſcatebit, ſi jugiter foderis.

§ 60. Corpus etiam fixum eſſe oportet, ut nec motu, nec geſtu temerè jactetur. qale enim in vultu ſpecimen ſui exhibet mens, dum ſcitè eum atqe decenter componit; tale qiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm iſta citra affectationem ſunt obſervanda.

§ 61. Ars vivendi eſt luctatoriæ qàm ſaltatoriæ ſimilior. cùm in hoc ſit poſita, ut adversùs contingentia improviſa in procinctu ſemper qis ac immotus conſiſtat.

§ 62. Crebrò tecum perpende, qaléſnam ſint à qibus probari & prædicari velis, qalíq; ſint mente præditi. ità neq; avt incuſabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, ſi opinionis affectuúmqe fontes qos habeant, perſpexeris.

§ 63. *Omnis anima*, inqit ille, *veritate privatur in vita*. qin & juſtitiâ pariter, & temperantiâ, & æqanimitate, & hujuſmodi qâvis virtute. hoc jugiter meminiſſe cumprimis neceſſarium eſt. eris enim erga omnes mitior

§ 57. *Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθόμενον: [a] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον;* * L. 3. § 4. Sup. § 54. [a] L. 4. § 23.

§ 58. *Ἐφ' ἑκάστου συμβάματος ἐνοῦν πρὸς ὁμμάτων ἔχειν, [b] ὅτις τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἤχθοντο, ἐξεμάνοντο, ἐμέμφοντο· νυνὶ ἂν ἐνεῖνοι ποῦ; ᾅδαμοῦ. τί οὖν καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; οὐχὶ σὺ [c] ταῖς μὲν ἀλλοτρίας προπὰς καταλιπεῖν τοῖς πράττουσι καὶ πρεπομένοις; [d] αὐτὸς δὲ περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς, καὶ [e] ὕλῃ * σὺ ἔσῃ μόνον * φρόνησις, καὶ [f] θέλε σαυτῷ καλὸς εἶναι, ὅπ πάντες ἕ φράσεις· καὶ μίμησο * ἀμφότερον, ὅπ καὶ * διάφορον ἐφ' ἕ ἡ φαντασία.* L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27. [d] L. 6. § 50. Inf. § 68. [e] L. 4. § 1. * σοι f. * φρόσις καὶ θ. κ. [f] Sup. § 15. Inf. § 67. * [ἓπ᾽] ἀμφ. f. * ἀδιάφ. L. 6. § 32.

§ 59. *Ἔνδον βλέπε, ἔνδον ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς.* [g] L. 8. § 28 l. 10. § 38.

§ 60. *Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διαρρίφθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν σχέσει. [i] ὃῦ γάρ τι ὅλη ἡ φρονοῦσα παρέχεται ἡ διάνοια, συνετὸν αὐτὸ καὶ εὐσχήμονα συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ὅλον ἡ σωμάτιον ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα [k] σὺν τῷ ἀνεπιπλεύτῳ φυλακτέα.* [h] Inf. § 62. l. 8. § 51. [i] Sup. § 24. l. 11. § 15. [k] L. 1. § 16.

§ 61. *[l] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἢ παρ' τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ ἐ προσεγνωσμένα, ἕτοιμον καὶ ἀπλῶς ἑστάναι.* [l] L. 11. § 1. l. 12. § 9.

§ 62. *Συνεχῶς ἐφεστάναι, [m] τίνες εἰσὶν ἕτοι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὴ ἕχουσιν. ὅτε γὰρ μέμψη [n] τοῖς ἀκουσίοις πταίουσιν, ὅτε [o] ὀλιγομαρτυρήσιος δίκης, * εἰ βλέπων εἰς [p] τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως ἐκ ὁρμᾷς αὐτάς.* [m] L. 4. § 33. l. 6. § 59. [n] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12. § 12. [o] L. 3. § 4, 5. * εἰσβλέπων f. vel, εἰ βλέπεις [p] Sup. § 59.

§ 63. *[q] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα, φησὶν, στέρεται ἀληθείας· [r] ὅπως ὃν καὶ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ ὅλως πάσης τῆς τοιάυτης. ἀναγκαιόταται δὲ τὸ διηνεκῶς τάτε μεμνῆσθαι· [s] ἔσῃ γὰρ φρὸς πάντας ἡμερώτερος.* [q] Plato Sophiſt. [r] Sup. § 62. [s] Sup. § 26.

§ 64. Ἐπὶ μὲν παντὸς πόνου, προσχεῖσθαι ἔχω, ὅτι [a] οὐκ αἰσχρὸν, [b] οὐδὲ τῷ διανοίᾳ τῷ κυβερνητικῷ χείρω ποιεῖ· ὅτε γὰρ καθὸ ὑλική ἐστιν, ὅτε καθὸ κοινωνική, διαφθείρει αὐτήν· ἐπὶ μὲν τοσοῦτον πλείστων πόνων, καὶ τὸ τοῦ Ἐπικούρου σοι βοηθείτω, ὅτι [c] οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον, ἐὰν σὺ ὅρων μνημονεύῃς, καὶ [d] μὴ προσδοξάζῃς· κἀκεῖνα ἔχῃ μέμνησο, ὅτι πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει συγχεραινόμενα. οὕτω τὸ νυστάζειν, καὶ τὸ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνοχεχλεῖν· ὅταν ἕν τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι [e] πόνῳ ἐνδίδως.

§ 65. Ὅσα [f] μήποτε τοιοῦτον πάθῃς πρὸς τοῦ ἀπαιδεύτου, οὗ οἱ * ἄνθρωποι φύσει τοῦ ἀνθρώπους.

§ 66. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πλαύγιος Σωκράτης, καὶ διάθεσιν χρείσσων ἐκεῖ· ἐὰ γὰρ ἀρκεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐντεχνέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέχετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν, καὶ [g] τὸν Σαλαμίνιον κελευσθεὶς ἄγειν, γναμπτότερον ἔδοξεν ἀπειπεῖν, καὶ ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐστρέφετο· οἷς ἂν καὶ μᾶλλον ἄν τις * ἐπισχήσειεν, εἴγε ἀληθεῖς ἐστὶ· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν τινὰ τὴν ψυχὴν εἶχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδύνατο [h] ἀρκεῖσθαι τῇ [i] δίκῃ ἐν τε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὅσιον τὰ πρὸς θεούς, [k] μήτε εἰκῇ πρὸς τὴν κακίαν ἀγαναχτῶν, μηδὲ μὴν δουλεύων τινὶ, ἀγρόϊα, [l] μήτε τῷ ἀπονεμομένῳ ἐν τῷ ὅλῳ ὡς ξένον τι δεχόμενον, ἢ [m] ὡς ἀφόρητον ὑφορώμενον, [n] μήτε τοῖς τῆς σαρκιδίου πάθεσιν ἐμπαρέχων συμπαθῆ * ἑαυτόν.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ὕτως συνεκέρασέ * τῷ συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖδος [o] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτῆς ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι. Ῥᾴδιον γὰρ ἐνδεχόμενον θεῖον ἄνδρα γενέσθαι, καὶ ὑπὸ μηδενὸς, γνωσθῆναι τοῦτο μέμνησο ἀεὶ καὶ ἔτι ἐκεῖνο, ὅτι [q] ἐν ὀλιγίστοις κεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶσαι·

§ 64. In dolore omni hoc præsto sit, nec turpem eum esse, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neqe enim eam, avt qatenus materiale qiddam, avt qatenus societatis est studiosa, corrumpit. in plerisqe verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum, nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, qæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, qando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. qoties ergò horum aliqid ægrè fers, dic tibi, dolori succumbere te.

§ 65. Cave erga inhumanos sic afficiaris, qomodo ipsi erga homines solent.

§ 66. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliqisq; præstantiore indole? neq; enim hoc sufficit, qòd mortem gloriosissimè oppetebat; avt qòd cum sophistis acutissimè differebat; avt qòd in frigore summo patientissimè sub dio pernoctabat; avt qòd Salaminium illum sistere jussus, resistere generosissimè malebat; avt qod per compita fastuosè incedebat; qod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud considerare oportet, qo modo affectam animam habuerit Socrates. utrùm hoc contentus agere poterat, qod in rebus humanis justus, in divinis pius existeret, nec malitiæ cujusqam frustra indignatus, nec cujusqam inscitiæ assentatus, nec ab universo assignatum qicqam, avt tanqam peregrinum qid excipiens, avt tanqam intolerandum sustinens, nec caruncvlæ affectionibus mentem passus coaffici.

§ 67. Non ità commisit natura compagem tui, ut tibi neqeas terminos figere, & qæ tui sunt muneris per te exeqi. omnino enim fieri potest, ut divinus homo qis sit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc semper memineris; sed & illud, pavcissimis ad beatè vivendum opus esse.

qódq;

[a] L. 2. § 1. 11. l. 11. § 18.
[b] L. 4. § 8. l. 9. § 42.
[c] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[d] L. 8. § 49.
[e] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 31. l. 6. § 6. 26. Sup. § 15.
* ἀπαίδ. f.
[g] Plato Apolog.
* ἄτις. f.
[h] L. 4. § 13. 25. l. 6 § 14. Sup. § 28.
[i] L. 11 § 20. l. 12. § 1.
[k] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[l] L. 4. § 29. 44. Inf. § 68.
[m] L. 8. § 46.
[n] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
* [π]τ ο. f. τὸ οὗ συγκριμάτιον Salm.
[o] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[p] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[q] L. 2. § 5.

qódq; etiamsi desperes dialecticæ avt naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen qod animam despondeas, qasi liber & modestus fieri neqeas, & communitatis cultor, & obseqens Deo.

§ 68. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi qæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra feræ discerpant. qid enim obstat, qo minùs inter hæc omnia mens tranqillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectísq; commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te qærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artísq; prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siqidem qicqid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec avt novum est, avt tractatu difficile, sed familiare & facile.

§ 69. Hoc in se habet morum perfectio, qod diem omnem tanqam novissimum exigit, nec avt festinat, avt torpescit, avt simulatè qicqam agit.

§ 70. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, qod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talésq; qi sint, improbos jugiter sustinere. imò, qod ampliùs est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qi mox es desiturus, malos tolerando defetisceris? idq; cùm ex eorum ipse sis numero.

§ 71. Ridiculum est malitiam cùm tuam, qod potes, non effugias, fugere te velle, qod non potes, alienam.

§ 72. Qicqid intellectualis socialisq; facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, idipsum inferius se meritò judicat.

§ 73. Ubi bene tu alicui feciśti, & beneficio ille affectus est, qid stultorum instar

καὶ [a] μὴ ὅτι ἀπήλπισας διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο ἀπογνῷς καὶ [b] ἐλεύθερος, * καὶ αἰδήμων, καὶ [c] κοινωνικὸς, καὶ [d] εὐπειθὴς θεῷ.

§ 68. [e] Ἀδιάφθως διαζῆται ἐν πλείστῃ θυμηδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἄπνοα βέλοντα, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τοῦ περιτεθραμμένου τούτου φυράματος. [f] τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τὴν διάνοιαν σώζειν ἑαυτῇ ἐν γαλήνῃ, καὶ [g] κρίσει περὶ ἕκαστα τῶν περιεστώτων ἀληθεῖ, καὶ [h] χρῆσει τῶν ὑποκειμένων ἐτοίμῃ; ὥστε τὴν μὲν κείσιν λέγειν τῷ πρόσπιπτοντι [i] τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν, κἂν κατὰ δόξαν ἀλλοῖον φάνῃ· τὴν δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ ὑποπίπτοντι, τὸ ἐζήτεις. [k] ἀεὶ γάρ μοι τὸ παρὸν, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύνολον τέχνης ἀνθρώπου ἢ θεοῦ. πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον, [l] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξοικειοῦ, καὶ [m] ὅτε καινὸν, ὅτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [n] γνώριμον καὶ εὐεργές.

§ 69. Τοῦτο ἔχει [o] ἡ τελειότης τῆς ἕξεως, [p] τὸ πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διέξαγειν, καὶ [q] μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν, [r] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

§ 70. [s] Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [t] ἐ δυσχεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι δήσουσιν αὐτὸς πάντας ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· θεσεῖς δὲ καὶ [u] κήδονται αὐτῶν παντοίας· σὺ δὲ [v] ὅταν ὀλίγου λήγειν μέλλῃς, [x] ἀπαυδᾷς; καὶ ταῦτα, [y] ἐξ ὧν τῶν φαύλων;

§ 71. Γελοῖόν ἐστι τὴν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [z] ὃ καὶ δυνατόν ἐστι· τὴν δὲ τῶν ἄλλων φεύγειν, [a] ὅπερ ἀδύνατον.

§ 72. [b] Ὃ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις ἐυρίσκῃ [c] μήτε νοερὸν, [d] μήτε κοινωνικὸν, εὐλόγως [e] καταδέεσθαι ἑαυτῆς κρίνει.

§ 73. [f] Ὅταν σὺ ἦς πεποιηκὼς ἧς, καὶ ἄλλος ἦν πεπονθὼς, τί ἔτι ζητεῖς

[a] L. 5. § 5. L 8. § 8.
[b] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
* -θεῖος Merc.
[c] Sup. § 55.
[d] L. 3. § 6. 9.
[e] L. 4. § 39.
[f] Sup. § 33. l. 8. § 28.
[g] L. 8. § 47.
[h] L 10. § 32.
[i] L. 3. § 11.
[k] L. 4. § 1. Sup. § 58.
[l] L. 3. § 13.
[m] Sup. § 1. 66.
[n] L. 4. § 33. 44.
[o] L. 3. § 7, 8.
[p] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[q] Sup. § 43. L. 1. § 15.
[r] L. 8. § 5.
[s] L. 9. § 11. 27.
[t] L. 9. § 27.
[u] L. 8. § 5.
[x] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[y] L. 11. § 18.
[z] L. 8. § 55.
[a] L. 8. § 4. l. 9. § 42.
[b] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[c] L. 8. § 2.
[d] L. 11. § 37.
[e] L. 3. § 6.
[f] L. 5. § 6. l. 9. § 42.

[a] L. 4. § 44.
[b] L. 8. § 1.

πείσεν περὶ τούτου, ὥσπερ [a] οἱ μισθοὶ, τὸ [b] δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυγχάνειν;

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν.

[c] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[d] Sup. § 13. 53.

[c] μὴ οὖν κάμνε [d] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελῇς.

[e] L. 6. § 38. l. 9. § 1. 28. l. 10. § 5.
* τὰ λογικὰ καὶ κ' vel, ἀλογικὰ, τὰ κ' Mer.
[f] Sup. § 68.

§ 75. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις ἐπὶ τῷ κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· νῦν δὲ [e] ἤτοι πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ * ἀλόγοις καὶ τοῖς νευστικοῖς ὄντι, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλὰ οὖν [f] μᾶλλον ποιήσει, τοῦτο μνημονευόμενον.

tertium qippiam ultra hæc quæras, puta, benefici hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

§ 74. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergò defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

§ 75. Ad mundum condendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'. LIBER VIII.

[a] L. 1. § 16.

Καὶ τοῦτο πρὸς [a] τὸ ἀνενδόξου φόρει, ὅτι οὐκ ἔτι δύνασαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τόν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πόρρω φιλοσοφίας ὤν· πέφυρται οὖν. ὥστε τιμὴ μὲν δόξαν τιμὴ τοῦ φιλόσοφος κεκλῆσθαι, ἐκπίπτει σοι ῥᾴδιον· ἀνταγωνίζεται δὲ καὶ ἡ ἐναντίωσις· οὐκοῦν ὅπως ἀληθῶς ἐωρακὰς τοῦ κεῖται τὸ πρᾶγμα, τὸ μὲν, [b] τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δέ, εἰ καὶ [c] τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε * ἢ σὺ φύσις θέλει βιώσειν *· κατανόησον ὃν τί θέλει, καὶ [d] ἄλλο μηδὲν ἀφεμένη πρόσεχε. πεπείρασαι γὰρ [e] ἐκεῖ πόσα πλανηθεὶς, εὑρεῖν οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ ἐν ἀπολαύσει, οὐδαμοῦ· ποῦ οὖν ἔστιν; [f] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς δ' ἂν ταῦτα ποιήσει *; ἀπὸ [g] δογμάτων ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. τίνα δογμάτων; εἰ περὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ τοῦ μὴ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις, μηδὲ ἐπὶ τοῖς ἀδιανοήτοις καὶ ἀπλανέσι τῶν ἐπ' αὐτοῖς γινομένων.

[b] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[c] L. 7. § 46. 56.
* [ὡς] ἢ f.
* -σεις. Boot.
[d] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[e] L. 12. § 1.
[f] L. 7. § 54. 55. 56.
* -σει [πῃς] f.
[g] L. 3. § 13. l. 7. § 2.

Hoc etiam ad inanis gloriæ studium minuendum conducit, quòd vitam totam, eam saltem quæ à juventute hactenus transiit, non potes præstare philosophicè ductam. siquidem cum aliis haud paucis, tum & tibiipsi compertum est, à philosophia longè te abesse. conturbatæ sunt itaq; rationes tuæ: neq; adeò aut facile est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ etiam institutum adversatur. proinde si verè perspexisti, in qo res ipsa sita sit, missâ existimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ quod supereſt, quantulumcunq; id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine transigas. tu itaq; illa qid velit, intuere, nec te aliud qicqam molestum habeat. etenim expertus jam es, per quàm multa divagatus, vitam bonam beatámq; nusquam inveneris; non in syllogismis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, nec ullibi. in qonam consistit? in eis faciendis quæ exigit natura humana. at hæc qomodo qis faciat? si decreta nactus sit, à qibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. quænã, inqis,

inqis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum homini bonum censeat, qod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, qod non istis contrarium.

§ 2. In omni actione interroga te, qomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœniteat me? propè adest tempus, qo morituru sum, omniáqe mihi transitura. qid ergò expeto ulteriùs, qàm ut illud qod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémq; cum Deo ipso lege agentis.

§ 3. Alexander, Cajus, Pompejus, qid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siqidem res ipsas perspectas habebant, formásq; earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea nevtiqam perspecta haberent, de qàm multis solicitos esse necesse fuit? qàm multis rebus inservire?

§ 4. Eadem nihilominus facturos memineris; etiamsi tu te ruperis.

§ 5. Inprimis nè commovearis. obveniunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse avtem pavlò pòst, nullus, nusqam futurus es, qomodo & Hadrianus, & Avgustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. qod avtem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, qódqe justissimum videbitur, loqitor; placidè duntaxat, modestè, citráqe dissimulationem.

§ 6. Universi natura hoc solenne habet; qæ istic existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illic deponere, omnia vices has subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, neqid novi emergat. Siremps deniq; omnibus de istis lex.

§ 7. Natura omnis sese prosperè procedente acqiescit, prosperè avtem procedit rationalis natura, ubi in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, qæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aversiones

δόγματα; [a] τὰ ἀεὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν. ὡς [b] ὑπνοῦς μὲ ἀγαθὸς ὄντα ἀνθρώπῳ, ὃ ἐχὲ ποιεῖ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον [*], ὑπνοῦς δ κακὸν, ὃ ἐχὲ ποιεῖ τἀναντία τοῖς ὑφημένοις.

§ 2. [c] Καὶ ἐφίσω σεαυτὸν ἐρώτα σαυτὸν, πῶς μοι αὖτη ἔχει; μὴ [d] μετανοήσω ἐπ' αὐτῇ; [e] μικρὸν καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ὀν μέσω. [f] τί πλέον ἐπιζητῶ, εἰ ἔργον τὸ παρὸν ἔργον ζῶν [h] νοερῶ, καὶ κοινωνικῶ καὶ ἰσονόμω θεῷ;

§ 3. [i] Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊος τί πρὸς Διογένη, καὶ Ἡράκλειτον, καὶ [k] Σωκράτη; [l] οἱ μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰς ὕλας, καὶ τὰ ὑγιαινοντα ἐν αὐτοῖς [*] ταυτά· ὀκοῖ δὲ ὅσον πρόνοια; καὶ [m] δουλείαν πόσων;

§ 4. [n] Ὅτι ἦν ἦθον τὰ αὐτὰ ποιήσεις, κἂν σὺ διαρραγῇς.

§ 5. Τὸ πρῶτον, [o] μὴ ταράσσου. [p] πάντα γὰρ κατ' ἐκ τοῦ ὅλου φύσιν· καὶ [q] ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντες πάντων ἔσῃ, ὥσπερ νῦν Ἀδριανὸς, νῦν Αὔγουστος. [r] ἔπειτα [s] ἀτενίσας εἰς τὸ πράγμα, ἴδε αὐτὸ, καὶ συμμνημονεύσας, ὅτι [t] ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [u] τί τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [x] ἀμεταστρεπτί· καὶ ὁπῇ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [y] εὐμενῶς, καὶ αἰδημόνως, καὶ ἀνυποκρίτως.

§ 6. [z] Ἡ τῶν ὅλων φύσις τοῦτο ἔργον ἔχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μεταθέναι, μεταβάλλειν, ἄρειν ἔνθεν καὶ ἐκεῖ φέρειν. [a] πάντα ξπαι· [*] ἵνα ὥσε φοβηθῇναι, [b] ὡσπὶ χειμών· [c] πάντα συνήθη· ἀλλὰ καὶ [d] ἴσα εἰ ἀπορεμήσεις.

§ 7. [e] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα· φύσις δὲ λογικὴ εὐοδεῖ, [f] ἐν μὲν φαντασίας, μήτε ψεύδει, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθέσεσθαι· [g] ταῖς ὁρμαῖς δ' ὅτι τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀποθύνουσα· [h] τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ ἐγκλίσεις

[a] Inf. § 14.
[b] L. 2. § 11.
[*] -δίειον Mer. L. 7. § 67.
[c] L. 5. § 11.
[d] Inf. § 10.
[e] L. 7. § 70. Inf. § 5. 34.
[f] L. 5. § 3. 6.
[g] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[h] L. 7. § 72.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 7. § 66.
[l] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
[*] ταῦτα Mer. τωαῦτα Xyl.
[m] L. 9. § 29. 40. l. 10. § 19.
[n] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[o] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29. 37.
[p] L. 5. § 8. 10.
[q] Sup. § 2.
[r] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[s] L. 7. § 15.
[t] L. 5. § 3 l. 7. § 55.
[u] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[x] L. 7. § 3.
[y] L. 7. § 69.
[z] L. 7. § 18. 23.
[a] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
[*] ὅσε ὐχὶ f.
[b] L. 7. § 1 l. 9. § 35.
[c] L. 4. § 44.
[d] Inf. § 6.
[e] Inf. § 45. l. 5. § 1. 4. 34.
[f] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[g] L. 5. § 16.
[h] L. 6. § 50, 51.

σεις

σεις τῆς ἐφ' ἡμῖν μόνον πεποιημένης.

a L. 2. § 17. l. 3. § 4.
b L. 2. § 3, 4.

a τὸ δ' ὑπὸ τῆς κοινῆς φύσεως ἐπινεμόμενον πᾶν ἀποδέχομένη· b μέρος γὰρ αὐτῆς ἐστιν· ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις μέρος ἐστὶ φύσεως ἀναισθήτου, καὶ ἀλόγου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις,

c L. 7. § 13.
d L. 5. § 20, 34.
* ἢ γε Mer.
e Sup. § 6.
f L. 6. § 49.

c μέρος ἐστὶ d ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας· * ἅτε e ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ f μετειλημένου χρόνου, οὐσίας, αἰτίου, ἐνεργείας, συμβάσεως, ἐκβάσεως ποιᾶσα· σκόπει δή, μὴ εἰ τὸ φῶς τὸ ἓν ἴσον ἐυρήσεις διὰ παντὸς ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα * τοῦ δὲ θεοῦ ἀθεώρητα τὰ † ἑπόμενα.

g L. 3. § 14.
h L. 2. § 17. l. 5. § 15.
i L. 4. § 3.
k L. 2. § 1. l. 9. § 42.
l L. 3, § 4. l. 7. § 22, 70.
m L. 5. § 16.
* σὺ Lug.
n Sup. § 1. l. 12. § 16.
o L. 6. § 45.

§ 8. Ἐ Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ ὑζειν ἀνείργειν ἔξεστιν· ἀλλὰ h ἡδονῶν καὶ πόνων κυβευτικρεῶν ἔξεστιν· ἀλλὰ i † δοξαρίου ὑπερᾶναι ἔξεστιν· ἀλλὰ k ἀναιδέσι καὶ ἀχαρίστοις μὴ δυμῶδες, θεραπεῦσαι l κήδεσθαι αὐτῶν ἔξεστιν.

§ 9. Μηκέτι σὺ μηδεὶς αὐτὴν κατατεμνομένην m τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ * τὸν σεαυτοῦ.

p Inf. § 39. l. 5. § 15.
q L. 3. § 11.
r L. 4. § 21.

§ 10. n Ἡ μετάνοια ἐστὶν ὀπίλη ψὶς τις ἑαυτῷ, ὡς o χρήσιμόν τι παρεκτόν· τὸ δὲ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ ἔιναι, καὶ ὁλοκληρότερον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ καλῷ ἀνδρὶ· P εἰδεὶς δ' ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν, ὅτι τῷ ἡδονῇ τινα παρεικέναι· ὅτι ἄρα χρήσιμον, ὅτι ἀγαθὸν ἡδονή.

§ 11. q Τοῦτο τί ἐστιν αὐτοκαθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ καταδυῇ· r τί μὲ τὸ ὑποστῆσες αὐτὸ καὶ ὑλικόν· καὶ δὲ τὸ αἰτιῶσες· τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται.

s L. 5. § 1.
t L. 5. § 16. l. 7. § 55.
u L. 5. § 15. Inf. § 26. 45, 46. l. 9. § 23.
x L. 5. § 9.

§ 12. s Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσχερῶς ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκε, ὅτι t κατὰ τὴν σὴν κατασκευὴν σε ἐστὶ, καὶ u κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν, τὸ πρᾶξαι κοινωνικὰς ἀποδιδόναι· τὸ δὲ καθεύδειν, κοινὸν καὶ τῆς ἀλόγων ζώων· ὃ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ δὴ x καὶ προσηνέστερον.

§ 13.

sationes ad ea sola, qæ in nobis sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; qicqid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quod ibi folii natura pars est naturæ sensûs rationísq; exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nesciæ, rationalis, justæ. hæc avtem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æqo distribuit singulis qibúsq; pro uniuscujusq; dignitate. id qod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliqod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim sumptis contuleris.

§ 8. Adeó es illiteratus, ut nec legere possis. at potes contumeliâ abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imò & illorum curam gerere.

§ 9. Nemo, avt vitam avlicam, avt tuam etiam, insimulantem te avdiat.

§ 10. Pœnitentia est suiipsius reprehensio qædam, ut qi utile aliqid omiserit. bonum avtem qódq; necessariò etiam est utile; qódq; est ejusmodi, id viro bono probóqe curæ esse oportet. at neminem virum bonum probúmq; pœnituerit, qòd voluptatem unqam ullam omiserit. neq; utile itaqe, neqe bonum voluptas est.

§ 11. Hoc qidnam in se est ex constitutione suâ? qænam illius substantia sive materia? qæ forma? qid in mundo facit? qamdiu consistit?

§ 12. Qando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. qod avtem est naturæ cujusq; consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utiqe.

§ 13. Assiduè, in omni, qantum potes, viso menti oblato, considera, qænam ejus natura, ad mores qid faciat, qid in se habeat veritatis.

§ 14. Ubi qenqam conveneris, statim tu tecum, Iste qænam habet de bonis malisque decreta? qi enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusque, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novúmque videbitur. simul & hoc succurret, necessariò facere illum qæ facit.

§ 15. Memineris, æqè turpe esse mirari qenqam tanqam de re insveta, qod ea mundus, qorum ferax est, profert; ac mirari qenqam, qòd ficus ficus ferat, avt mirari medicum, qòd qis febricitaverit, gubernatorem, qòd ventus adversus flaverit.

§ 16. Memineris, æqè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atqe in re cepta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote qæ juxta intentionem judiciúmqe tuum, atq; adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

§ 17. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, qem incusas? atomos, an Deos? insani utrumqe est. neminem igitur est incusandum. siqidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, qid tibi qeri profuerit? nihil avtem est agendum frustra.

§ 18. Nihil, qod moritur, mundo excidit. istîc avtem si manet ac mutat, istîc & in sua, qæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atqe hæc qoqe mutant, nec murmurant tamen.

§ 19. Ad opus aliqod natum est unumqodq; puta, equs, vitis. qid miraris? sol etiam ipse, Diiq; reliqi ad opus aliqod extitere. tu ergò ad qid? nunqid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

§ 20. Natura rei cujusqe rationem habet; tam finem, qàm ortum & durationem, qod attinet; qemadmodum & is qi

§ 13. Διηνεκῶς καὶ ὅτι πάσης εἰ δίον τε φαντασίας, [a] φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι. [a] L. 10. § 9.

§ 14. [b] Ὦ, ἂν ἐντυγχάνῃς, εὐθὺς σαυτῷ φράσον· ἔστω τινα δόγματα ἔχει [c] περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; * ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου καὶ τῶν ταυτοπαθῶν ἑκατέρου, καὶ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς ταράξει * τινὰ δόγματα ἔχειν, [d] ὑδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν * τὰ δέ τινα ποιῇ· καὶ μεμνήσομαι, ὅτι [e] ἀναγκάζεται ὕτως ποιεῖν. [b] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18. [c] Sup. § 1. l. 7. § 26. * ἢ γ' Lug. εἰ Cal. ἢ καὶ f. vel ὁ γ'. * [γὰρ] τινα δ' ἔχων f. [d] L. 6. § 27. Inf. § 15. l. 9. § 42. * [τάδε τινὰ [e] L. 4. § 6. l. 6. § 57. l. 10. § 30. * Μεμνήσομαι Lug.

§ 15. * Μέμνησο, ὅτι, ἐὰν [f] αἰφνιδίως ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὕτως ἓ εἰ ὁ κόσμος τάδε τινὰ φέρει, ὧν ὅτι φορεῖς· καὶ ἰατρῷ ἢ καὶ κυβερνήτῃ, αἰφνιδίως ξενίζεσθαι, εἰ πνεύματα ἔχει ὕτος, ἢ εἰ ἀντίποια γίγνεται. [f] L. 4. § 6. l. 12. § 16.

§ 16. Μέμνησο, ὅτι καὶ [g] ἡ τὸ μετατίθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τῷ διορθοῦντι, ὁμοίως ἐλευθερίου ὅτι. * σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὸν * σὸν ὁρμὸν καὶ κίνησιν, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν σὸν νοῦν καὶ λογισμόν. [g] L. 4. § 29. l. 12. § 1. 13. [h] L. 4. § 12. * σὴ Lug. * σὸν Idem.

§ 17. Εἰ μὲν ὀπὸ σοὶ, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ δ' ἐπ' ἄλλῳ, [i] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη. [k] ὑδενὶ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύνασαι, διόρθωσον τόδε τὸ πρᾶγμα αὐτός· εἰ δὲ μὴ δύνασαι, τί σοι φέρει τὸ μέμφεσθαι; [l] εἰκῇ γὰρ ὑδὲν ποιητέον. [i] L. 4. § 3. l. 12. § 24. [k] L. 12. § 12. [l] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2.

§ 18. [m] Ἔξω τοῦ κόσμου τὸ ὑποθανὸν ἐπίπτει· εἰ ὧδε μένει καὶ [n] μεταβάλλει, ὧδε καὶ [o] διαλύεται, εἰς τὰ ἴδια στοιχεῖα ἔστι τοῦ κόσμου καὶ σά. καὶ αὐτὰ ἓ [p] μεταβάλλει, καὶ [q] οὐ γογγύζει. [m] L. 4. § 23. Inf. § 50. [n] L. 5. § 13. [o] L. 4. § 32. Inf. § 25. [p] L. 2. § 17. l. 9. § 19. [q] L. 2. § 3.

§ 19. [r] Ἕκαστον πρός τι γίγνεται, ἐπωφελὲς, ἄμπλακες· τί θαυμάζεις; καὶ ὁ ἥλιος * ἐρεῖ, πρὸς * τι ἔργον γίγνεται, καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ δ' ἂν πρὸς τί; τὸ ἡδυπαθεῖν; ἴδε εἰ ἀνέχῃ ἡ ἔννοια. [r] L. 5. § 1. * ἔρεῖ πρὸς τι f. * τι δ' γίγνεται Lug.

§ 20. [s] Ἡ φύσις ἐσχάτην ἑκάστου, ὑδέν τι ἔλασσον τῆς ἀπολήξεως, ἢ τῆς ἀρχῆς τε καὶ διεξαγωγῆς, ὡς ὁ ἀνα- [s] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

ἀναβάλλων τὸν σφαῖραν. [a] τί ἐν ἀγαθὸν τῷ ἀφειμένῳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ, ἢ καὶ πεπωκότι; τί δ' ἀγαθὸν τῇ σωμφόλυγι σωιεχόμενον, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια δὲ καὶ ἐπὶ λύχνε.

§ 21. * [*] Ἔκτρεψον, καὶ θεάσου δίον ἐστὶ, γηρᾶσαι δὲ οἷς γίνεται, νοσῆσαι δὲ, * [*] φρονεῦσαι· [b] βραχύβιον δὲ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μεμνημένος καὶ ὁ μεμνημένος· σφόδρα δὲ καὶ [c] ἐν γωνίᾳ τούτου τοῦ κλίματος, καὶ [d] ἐκεῖ ἐνταῦθα πάντες συμφωνοῦσι, καὶ [e] ἐκεῖνος αὐτὸς τις ἑαυτῷ· καὶ [f] ὅλη δὲ ἡ γῆ στιγμή.

§ 22. [g] Περίσχες [h] τὸ ὑποκείμενον, ἢ τῷ δόγματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ * [*] τῷ σημαινομένῳ. [i] δικαίως ταῦτα πάσχεις· [k] μᾶλλον δὲ θέλεις ἀγαθὸς αὔριον γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶναι.

§ 23. Περίσου τι; [l] περίσω ἐπ' ἀνθρώπων εὐποιΐαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; [m] δέχομαι, ὅτι τοῦ θεοὺς ἀναφέρων, καὶ [n] τῶν πάντων πηγὴν, ἀφ' ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπνεῖ.

§ 24. Ὀσπίον σοι φαίνεται τὸ λύεσθαι; ἔλαιον, ἱδρὼς, ῥύπος, ὕδωρ, γλοιώδης, πάντα σκληρά. [o] τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον.

§ 25. [p] Λούκιλλα Οὐῆρον· εἶτα Λούκιλλα· Σέκουνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκουνδα. Ἐπιτύγχανος [q] Διότιμον. εἶτα Ἐπιτύγχανος. * [*] φαυστῖναν Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνος. τοιαῦτα πάντα. Κέλερ Ἁδριανὸν· εἶτα Κέλερ. [r] οἱ δὲ δρομεῖς ἐκεῖνοι, ἢ σφοδροτικοὶ, ἢ τετυφωμένοι, οὗ; οἱ δρομεῖς μὲ, * [*] χαέρεξ καὶ [s] Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς, καὶ Εὐδαίμων, καὶ εἴ τις τοιοῦτος. [t] πάντα ἐφήμερα, παλαιὰ νῦν· [u] ἔνιοι μὲν ἤδη ἐπ' ὀλίγον μεμνημένοι· οἱ δὲ εἰς μύθους μεταβεβλήκασι· οἱ δὲ ἤδη καὶ μύθων ἐξίτηλοι· τούτων δὲ μεμνῆσθαι, ὅτι [x] διήνεσε ποτὲ σκεδασθῆναι τὸ συγκριθὲν σε, ἢ σβεσθῆναι τὸ

[a] L. 7 § 23. l. 9. § 17. l. 10. § 5. l. 12. § 23. 36.

[*] Ἔκτρεψον Lug. Στρέψον Annot. L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 11. § 17.
[*] σάντε, καὶ ἐπαινοῦσαι f.
[b] L. 3. § 10. l. 7. § 6. l. 10. § 34.
[c] L. 3 § 10. l. 6. § 36.
[d] L. 4. § 3. l. 11. § 18.
[e] L. 3. § 4. Inf. § 53.
[f] L. 4. § 3. l. 10. § 17.
[g] L. 4. § 32. l. 9. § 22.
[h] L. 5. § 10. l. 9. § 6.
[*] L. 7. § 4. l. 10. § 8.
[i] L. 9. § 26.
[k] L. 4. § 17.
[l] L. 10. § 6.
[m] L. 2. § 17.
[n] L. 6. § 36.
[o] L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.
[p] L. 4. § 32, 33. 50. Inf. § 31. 37. l. 9. § 30. l. 10. § 27. 34.
[q] Inf. § 37.
[*] A. Φ. εἶτα A. Κ. A. εἶτα κ. τ' π. Sal.
[r] L. 4. § 48. l. 10. § 31.
[*] χαέρεξ Lug. Ἱέρακ f.
[s] L. 9. § 29.
[t] L. 4. § 35. 48. l. 9. § 14.
[u] L. 5. § 33.
[x] L. 7. § 32.

pilam mitti, pilæ pariter rationem habet. ecqid autem pilæ, vel sursum missæ boni, vel descendenti cadentíque mali? ecqid & bullæ vel consistenti boni, vel subsidenti mali? de lucerna idem dictum sit.

§ 21. Inverte corpus tuum, atque inspice, quale sit, ubi senuerit; quale sit, ubi morbidum fuerit; quale sit, spiritum ubi efflaverit. brevis autem est vitæ & qi celebrat, & qi celebratur; & qi commemorat pariter, & qi commemoratur. adhæc & in plagæ istius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neqe omnes inter se consentiunt, neq; qisqam sibi. deniq; terra omnis puncti instar habet.

§ 22. Animum adverte præsenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qi bonus mavis cras fieri, quàm esse hodie.

§ 23. Facio qicqam? ità facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi qicqam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémqe rerum omnium, à qo, qæcunqe fiunt, ordine præstituto derivantur.

§ 24. Ipsum lavari quale qid tibi videtur? oleum, sudor, sordes, aqa, strigmentum, putida omnia, tale qiddam est & vitæ pars qævis, & materia subjecta qælibet.

§ 25. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipsa elata est. Secunda Maximum; mox & Secunda Epitynchanus. Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Faustinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujusmodi sunt omnia. qin & solertes illi, avt futurorum præscii, avt fastu inflati, ubinam jam sunt? solertes, inqam, qales Charax, Demetrius Platonicus, Evdæmon, & si qis alius ejusmodi. omnia caduca sunt, & jam olim morte sepulta sunt. alii nec brevem sui memoriam sunt consecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergò memineris, avt compagem tui dissipatum iri, avt extinctum spiritum,

ſpiritum, avt migraturum, atqe alibi iri diſpoſitum.

§ 26. Homini volupe eſt, qæ hominis propria ſunt, facere. proprium avtem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eáq; qæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

§ 27. Affectiones ſinguli qiqe tres habent; unam, ad cavſſam ambientem, alteram, ad cavſſam divinam, à qa proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos qibuſcum in hac vita verſatur.

§ 28. Dolor avt eſt corpori malum. qod ſi ſit, corpus id cenſeat. avt animæ. at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranqillitatémq; ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; qò mali nihil aſcendit.

§ 29. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loqendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qalia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſinguli utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

§ 30. Et in ſenatu, & apud qemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs qàm diſertè loqi. ſano verò apud omnes ſermone utare.

§ 31. Avgusti avla, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, avla tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémqe cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompejorum puta. nec illud minùs, qod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, qàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliqem ſibi ſuperſtitem relinqerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliqis tandem ultimus

πνεμάτιον, ἢ μεταβῆναι, καὶ ἀλλαχῆ καταχθῆναι.

§ 26. [a] Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ*, ποιεῖν [b] τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου· [c] εὔνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [d] ὑποβρόχησις τῶν αἰσθητικῶν κινήσεων, [e] διάκρισις τῶν φαινομένων, [f] ἐπιστήμησις τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν γινομένων.

§ 27. Τρεῖς ἕξεις· ἡ μὲν πρὸς τὸ αὐτῷ τὸ θεοειδὲς· ἡ δὲ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [h] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα· ἡ [i] δὲ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας.

§ 28. Ὁ πόνος ἢ τοῦ σώματι κακόν· [k] ἐκεῖνο ἀποφαινέσθω. ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [l] ἔξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [m] αἰθείαν καὶ [n] γαλήνην διαφυλάσσειν, καὶ [o] μὴ συλλαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κίνησις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [p] ἔνδον· καὶ [q] οὐδὲν κακὸν ἕως ἀναβαίνει.

§ 29. [r] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων· [s] νῦν ἐπ' ἐμοί ἐστιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως ταραχή τις· ἀλλὰ [t] βλέπων πάντα ὀπτικὰ ἐστιν, [u] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μίμησο ταύτης [x] τῆς ἐξουσίας καὶ φύσιν.

§ 30. Λαλεῖν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάνυ ὀρθοῦ κοσμίως, ἁμὴ θεσπεσιῶς [z] ὑγιεῖ * λόγῳ χρῆσθαι.

§ 31. [a] Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἐπὶ δὲ * τὰς ἄλλας, μὴ κατ' ἐνὸς ἀνθρώπου θάνατον, οἷς Πομπήιον. κἀκεῖνο ἢ τὸ ἐπιγραφόμενον τοῖς μνήμασιν, ἔσχατος * τῆς ἰδίας γένους· ἐπιλογίζεσθαι, πόσα ἐσπούδασαν οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν. εἶτα, [b] ἀνάγκη ἔσχατός τινα

[a] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
* -πω. f.
[b] L. 5. § 15, 16.
[c] L. 4. § 37 l. 7.
[d] § 22. l 11. § 1. l. 12. § 30.
[e] L. 5. § 26.
[f] Sup. § 7. l. 5. § 36. l. 6. § 3.
[h] L. 7. § 47, 48.
[i] L. 1. § 11.
[k] L. 2. § 3. 17.
[l] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[m] L. 7. § 16. 33.
[n] 5. § 2. 26. l. 7. § 68.
[o] L. 2. § 4.
[p] L. 7. § 28.
[q] Inf. § 47, 48.
[r] L. 7. § 59.
[s] Inf. § 41. 48.
[t] L. 7. § 29.
[u] L. 7. § 5. 54. Sup. § 8.
[x] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[z] L. 3. § 11. l. 11. § 18. 37.
* -εῖ [δὲ] f. Γρ. λόῳ χρῆσθαι αὐλὴ A. Boot.
[a] Sup. § 25. Inf. § 37.
* τὰ ἄλλα f.
* -ατον Lug. An.
[b] L. 4. § 50.

γινέσθαι· πάλιν ὥδε ὅλα γένη διάφορα.

§ 32. [a] Σωπηδέναι δεῖ τὸ βίον, καὶ μίαν πρᾶξιν· καὶ [b] εἰ ἐκάστη τὸ ἑαυτῆς παρέχει ὡς δίον τε, ἀρκείσθω· ἵνα δὲ [c] τὸ ἑαυτῆς ἀπόχῃ, [d] κἂν εἰς σε κωλῦσαι δύνατο. ἀλλὰ γήσεταί τι ἔξωθεν; οὐδὲν εἰς γὰρ τὸ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [e] ἄλλο δέ τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται; ἀλλὰ [f] τῇ πρὸς αὐτὸ τὸ κάλυμα εὐαρεστήσει, καὶ τῇ ἐπὶ τὸ δεδόμενον εὐγνώμονι μεταβάσει εὐθὺς ἄλλη πρᾶξις ἀντικαθίστα, [g] ἁρμόσουσα εἰς τὸν σύνθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.

[a] L. 4. § 2. 25, 26. l. 12. § 35, 36.
[b] L. 6. § 2. 32. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 2. § 9. l. 5. § 10.
[e] L. 5. § 20. Inf. § 41. l. 10. § 12.
[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50.
[g] Inf. § 35.

qa sermo instituitur, vitæ compositionem non minùs aptè conducat.

§ 33. [h] Ἀπόφως μὴ λαβεῖν, [i] εὐλύτως ἢ ἀφεῖναι.

[h] L. 1. § 16.
[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.

§ 33. Sic accipe, nè fastuosus fias; sic possîde, ut dimittere proclivis sis.

§ 34. Εἴ ποτε εἶδες χεῖρα ἀποκεκομμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτεταμένην, χωρίς πού ποτε ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [k] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, [l] ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, καὶ [m] ἀποχίζων ἑαυτὸν, ἢ [n] ὁ ἀκοινώνητόν τι πρᾶσσων. ἀπέρρηξαι πού ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἑνώσεως· ἐπεφύκεις δὲ ὁ μέρος· νῦν σεαυτὸν ἀπέκοψας. ἀλλ' ὧδε κομψὸν ἐκεῖνο, ἂν [p] ἔξεστί σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν· τοῦτο ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς ἐπέτρεψεν, χωρισθέντι καὶ διακοπέντι, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σκέψαι τὸν χρηστότητα, [*] ἣ τετίμηκε τὸν ἄνθρωπον. καὶ δὲ ἵνα τῷ ἀρχῷ μὴ ἀπόῤῥαγῇ ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε· καὶ ἀποῤῥαγὲν πάλιν ἐπανελθεῖν καὶ συμφῦναι, καὶ τὸ τοῦ μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

[k] L. 4. § 29.
[l] Inf. § 43.
[m] L. 2. § 16. l. 3. § 8.
[n] L. 9. § 23.
[o] L. 2. § 3.
[p] L. 11. § 8.
[*] ἣ Lug.

§ 34. Si qando manum abscissam vidisti, vel pedem, avt caput etiàm amputatum, & seorsim alicubi à reliqo corpore situm; talem planè se facit, qantum in ipso est, qi abscindit sese, dum vel id qod contingit non vult, vel adversùs societatis jus aliqid perpetrat. revulsum qodammodo abjecisti te aliqò ab ea qæ secundùm naturam est unione. pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abscidisti. cæterùm istic illud scitum est, qod unire te denuò licet. hoc avtem nulli alii parti est à Deo concessum, ut revulsa semel & præcisa denuo coalescat. Verùm benignitatem ejus considera, qâ hominem cohonestavit: cùm & in ipso posuerit, nè primitùs ab universo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulsus, redeundi denuóqe coalescendi, & partis ordinem, qem tenuerat, recuperandi.

§ 35. Ὥσπερ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἕκαστον τοῦ λογικοῦ ἔχοντος ὅσον [*] ἡ τοῦ λογικοῦ φύσις, ὕπως καὶ ταύτην παρ' αὐτῆς εἰλήφαμεν. ὃν τρόπον δὲ τὸ ἐναντίον πᾶν τὸ ἐναντιούμενον καὶ ἀντικαίνον διαπεραιτώσεται, καὶ καταστήσει εἰς τὸν εἰλουμένου, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ὕπως καὶ [q] τὸ λογικὸν ζῶον

[*] τῆς τῶν λ· φύσεως Xyl. τ ἅ ὅλων φ· f.
[q] L. 6. § 42.
[r] L. 4. § 1. Sup. § 32.

§ 35. Sicut reliqas facultates rationalium unusqisqe ferè ab universi natura accepit; ità hanc nos ab eadem facultatem accepimus: qod qemadmodum illa qicqid obstat & renititur, in usum suum circumvertit, & in fato disponit, atqe ità partem sui facit; ità & animal rationale, ex impedimento omni

omni materiam creare sibi possit, eóque uti ad illud quod intenderat, quodcunque tandem id fuerit.

§ 36. Ne confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complectere, quot qualésque molestias superventuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsentium unumquodque interroga te, qidnam hac in re est, quod subiri aut sustineri neqeat? confiteri namque erubesces. tum cogita tecum, nec quod futurum est, nec quod præteritum est, sed id semper duntaxat quod præsens est, molestiam tibi facessere. minuetur autem istud, si seorsim per se circumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè huic qidem soli tolerando suffecerit.

§ 37. Nunqid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; aut Pergamus? nunqid Hadriani Chabrias, aut Diotimus? ridiculum foret. verùm, si assiderent, nunqid ipsi hoc sentirent? aut si sentirent, nunqid illos juvaret? aut si eos juvaret, nunqid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò senescant, tum moriantur? ecqid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & sanies in sacco.

§ 38. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inqit ille, in rebus eis, qæ sapientiam maximè exigunt.

§ 39. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, qæ justitiæ se opponat: at voluptati qæ opponat sese, continentiam video.

§ 40. Si opinionem tuam ab eo, qod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. qis ipse? ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaque nè vexet se. siqid autem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

§ 41. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud quod

§ 36. [a] Μὴ σε συγχείτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία· μὴ συμπεριλάβοις ἐπίπονα δῖα καὶ ὅσα πιθανὸν * ἐπιγενήσεσθαι· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν παρόντων ἐφαπτόμενον σαυτὸν, [b] τί τοῦτο ἔργον τὸ ἀφόρητον καὶ ἀνύποιστον· αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογῆσαι· ἔπειτα ἀναμίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι [c] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρῳχηκὸς βαρεῖ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [d] τοῦτο δὲ καταμικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον περιείσῃς, καὶ ἀπελέγχῃς τὴν διάνοιαν, εἰ οἷός τοῦτο ψιλὸν ἀντέχειν μὴ δύναται.

[a] L. 7. § 8.
* ἐπιγενήσεσθαι
[b] L. 7. § 14. Inf. § 46.
[c] L. 2. § 15.
[d] L. 11. § 2.

§ 37. Μήπω νῦν ἐθρυλήθη τῇ τοῦ * κυείου σωρῷ, Πάνθεα, ἢ Πέργαμος; ἢ τῷ Ἀδριανοῦ, * Χαυείᾳ ἢ [e] Διότιμος; γελοῖον· τί δ' εἰ παρεκάθηντο, ἔμελλον αἰσθάνεσθαι; τί δ' εἰ ἠσθάνοντο, ἔμελλον ἥδεσθαι; τί δ' εἰ ἥδοντο, ἔμελλον ἔτι ἀθάνατοι εἶναι; [f] ἀλλ' οὐχὶ τούτους προῆγον μὲν χαίρας καὶ γέροντας γενέσθαι ἔτως εἱλκύσθη, εἶτα ἀποθανεῖν; τί δὲ ὕστερον ἔμελλον ἐκεῖνοι ποιεῖν τούτων ἀποθανόντων; [g] χάσων * πᾶν τοῦτο, καὶ λύθρον ἐν δυλάκῳ.

* Κύρε Lug. Ann. ἐήρε Sal.
* χαξείᾳ Xyl. Mer.
[e] Sup. § 25.
[f] Sup. § 25.
[g] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24.

§ 38. [h] Εἰ δύναται ὀξὺ βλέπειν, βλέπε * κρίνων, φησὶ, σοφωτάτοις *.

* σος f. L. 9. § 36.
[h] L. 10. § 12.

§ 39. Δικαιοσύνης κατεξανάστατον ἀρετῶ ἔχ· ὁρῶ ἐν τῇ τοῦ λογικοῦ ζώου κατανοήσει. [i] ἡδονῆς δ' ὁρῶ, τὸν ἐγκεφάλαν.

* Κείτων, vel Ζήνων f. Sal.
* - φάντασια. Xyl. tos. Sal.
[i] L. 5. § 15.

§ 40. [k] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ὑπόληψιν περὶ τοῦ λυπεῖν σε δοκοῦντος, αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἔσῃ. τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω. ὀργὴν [l] ὁ μὲ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακὸν ἔχει, [m] ὑπόλαβέτω αὐτὸ περὶ αὑτοῦ.

[k] Sup. § 28. Inf. § 47.
[l] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[m] Sup. § 28.

§ 41. [n] Ἐμπόδισμὸς αἰσθήσεως, κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἐμπόδισμὸς ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο

[n] Sup. § 32.

ὁμοίως ἐμποδιστικὸν καὶ κακὸν τῆς φυσικῆς καλασκευῆς. ὕτως τοίνυν. ἐμποδισμὸς νῦ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. πάντα δὲ ταῦτα, ἐπὶ σαυτὸν μετάφερε. πόνος, ἡδονὴ ἅπτεταί σε; [a] ἔφεται ἡ αἴσθησις. ὁρμήσαντι ἔνστημα ἐγίνετο; [b] εἰ μὴ ἀνυποξαιρέτως ὥρμας, ἤδη ὡς λογικῷ κακόν· εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις, ὕπερ βέβλαφας, ὑδὲ ἐμπεπόδισαι. [c] τὰ μέν τοι τοῦ νῦ ἴδια ὑδεὶς ἄλλος εἴωθεν ἐμποδίζειν· [d] τύτῳ γὰρ ὑ πῦρ, ὑ σίδηρος, ὑ τύραννος, ὑ βλασφημία, ὐχ ὁπῶν ἅπτεται· [e] ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

[a] Sup. 28. 40.
[b] L. 4. § 1. l. 5. § 20.
[c] Sup. § 32. Inf. § 47.
[d] Sup. § 18. l. 11. § 36.
[e] Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12. § 3.

§ 42. Οὐκ οἶμαι ἄξιος [f] ἐμαυτὸν λυπεῖν· ὑδὲ γὰρ ἑκὼν πώποτε ἐκῶν ἐλύπησα.

[f] L. 7. § 16. Inf. § 47.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [g] ἐμὲ δέ, ἐὰν [i] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [k] μὴ ὑποτρόμενον, μήτε ἄνθρωπόν τινα, [*] μήτε τῶν ἀνθρώπων συμβαινόντων· ἀλλὰ [l] πᾶν εὐμενῶς ὀφθαλμοῖς [*] ὁρῶντα καὶ δεχόμενον, καὶ [m] χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν.

[g] Sup. § 29.
[i] L. 4. § 17. 26.
[k] L. 10. § 35.
[l] Sup. § 34.
[*] μήτε [τῶν] Lug. An.
[*] ὁρῶν f.
[m] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.

§ 44. [n] Τοῦτον [*] ἰδὲ τὸν χρόνον σαυτῷ χάρισαι· [o] οἱ τιμῶ ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, ὐ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκεῖνοι εἶναι, ὁποῖοι νῦν ὗτοι οἳς βαρυῦνται· κἀκεῖνοι δὲ σποταί. τί δὲ ὅλως σοὶ, ἂν ἐκεῖνοι [p] φωνᾶς τοιαύτας ἀπηχῶσιν, ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην σοὶ ἔχωσιν.

[n] L. 2. § 13. l. 3. § 5. 7. 16.
[*] ἰδὲ f.
[o] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[p] L. 5. § 16.

§ 45. [q] Λεῦν με καὶ βάλλε ὅπου θέλεις. ἐκεῖ γὰρ ἔξω [r] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τοῦτ' ἔστιν, [s] ἀρκούμενον εἰ ἔχοι καὶ εὐσχημόνως χρῖ τὸ ἐξῆς [t] τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [u] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δὲ αὐτὸ κακῶς μοι ἔχῃ ψυχὴ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινυμένη, ὀρεγομένη, [*] συνδυομένη, πτοουμένη; καὶ τί εὑρήσεις τούτου ἄξιον;

[q] L. 9. § 37.
[r] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[s] L. 5. § 16.
[t] L. 9. § 37.
[*] συνδυομένη f. vel, συγχυομένη
[u] L. 5. § 18. Sup. § 36.

§ 46. [x] Ἀνθρώπῳ δὲ συμβαίνειν τι δύναται, ὃ ὐκ ἔστιν ἀνθρωπικὸν σύμπτωμα· ὑδὲ βοΐ, ὃ ὐκ ἔστι βοϊκόν· ὑδὲ

[x] Sup. § 30.

vegetativam conditionem pariter impediat, éstq; malum ejusdem. mentis qoqe perinde impeditio, naturæ intellectivæ malum est. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit sensus. aliqid molienti tibi obstitit qippiam? si citra exceptionem moliebaris, jam tuum, qâ rationalis, malum est. at, si id qod communiter fieri solet, tibi proponebas, nondum avt læsus es, avt impeditus etiam. mentis utiq; propria qæ sunt, nemo alius impedire solet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud qidlibet attingit, ubi facta fuerit sphæræ instar, teres tora atqe rotunda.

§ 42. Indignum censeo, ut me ipse vexem, qi neminem unqam volens vexârim.

§ 43. Alia oblectant alios. me verò, si mentem sanam habuerim, qæ nec hominem qenqam, avt humanum qicqam aversetur; sed qicqid obvenit, oculo benigno aspiciat excipiatqe, & pro sui existimatione singulis utatur.

§ 44. Hoc ipsum, qod jam adest, tempus tibimet fac impertias. qi famam posthumam affectant potiùs, non cogitant, alios qosdam ejusmodi fore posteros illos, qales isti sunt, qos nunc gravatim ferunt. sed & utriq; sunt mortales. qid avtem tuâ interest, si vocibus istiusmodi adstrepuerint illi tibi, avt existimationem hanc vel illam de te habuerint.

§ 45. Tolle me, & qocunq; libuerit projice: etenim illîc qoqe genium meum habiturus sum propitium placidúmqe; hoc nempe contentum, si pro conditionis suæ officio habere se ageréqe possit. num hoc tanti est, ut hac de cavsa anima mea malè se habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, consternatur. ecqid reperiam, qod tanti sit?

§ 46. Nihil homini cuiqam contingere potest, qod non humanus sit casus; nec bovi, qod non bovis sit; nec viti

viti, qod non vitis sit, nec lapidi, qod non lapidis ipsius sit. Si ergò contingit id cuique, qod & usui & naturæ ejus est consentaneum, qid est, ægrè qod feras? neqe enim qicqam tibi tulisset natura communis, qod ferri non posset.

§ 47. Siqa te angit res externa, non est ea ipsa, qæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de re ea judicium. hoc avtem statim delere in te situm est. siqid verò in interna animi dispositione te angit, qis prohibere potest, qo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, qia hoc avt illud qod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs qàm angi velis? sed obstat, inqis, valentius aliqid. nihil est ergò qod anxius sis. neq; enim non agendi cavssa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergò è vita æqo animo, qo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

§ 48. Memineris, inexpugnabilem fieri mentem, qando in se contracta, ipsa se contenta manet, dummodo nil faciat qod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. qid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ consideratè de re aliqâ sententiam tulerit? propterea arx est qædam mens perturbationibus immunis. neqe enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad qod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qi non videt, imperitus; qi videt, nec eò recipit se, infelix est.

§ 49. Nihil ulteriùs tecum reputa, qàm qod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video, puerulum ægrotare. hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs qicqam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, qod commoveat te. vel

ἀμπίλῳ, ὃ ἐκ ὄζης ἀμπελικόν· ἢ δὲ λίθῳ, ὃ ἐκ ὄζει λίθῳ ἴδιον. [a] εἰ δ' ὧν ἐκάστῳ συμβαίνει, ὃ καὶ [b] εὐωδιᾷ, καὶ πέφυκεν, π' ἂν δυσχεράνοις; [c] ἢ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

[a] L. 10. § 3. l. 11. § 13.
[b] L. 12. § 26.
[c] L. 6. § 19. l. 7. § 66.

§ 47. [d] Εἰ μέ τι πρᾶγμα ἐκτὸς λυπεῖ, ἐκ ἐκείνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτοῦ κείμενον· [e] τοῦτο δὲ ἤδη ἐξαλεῖψαι [f] ὄφελί σοι ὄζιν. εἰ δὲ λυπεῖ σέ τι πρᾶγμα ἐν τῇ σῇ διαθέσει, [g] τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; ὅμως δὲ καὶ εἰ λυπεῖ, ὅτι ἐχὶ * τὸ δίκαιον ἐνεργεῖς ὑγιές σοι φαινόμενον, τί ἐχὶ μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπεῖ; ἀλλὰ ἰσχυρότερόν τι ἐπίσταται· [h] μὴ ἦν λυπεῖ· ἐ γὰρ πρᾶξίς σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ ἐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργουμένῳ τοῦτο. [i] ἄπιθι δὲ ἐκ τοῦ ζῆν εὐμενὴς, * ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποδυσκεῖ, ἅμα [k] ἵλεως τοῖς ἐπισταμένοις.

[d] L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
[e] Sup. § 29.
[f] L. 6. § 52. l. 7. § 2. 14.
[g] L. 9. § 11. l. 12. § 25.
* τόδε
[h] Sup. 32. 42. 45.
[i] L. 5. § 29.
* ἢ f.
[k] L. 2. § 3.

§ 48. Μέμνησο, ὅτι [l] ἀκατάμαχτον γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν, ὅταν [m] εἰς ἑαυτὸ συσταλῇ· [n] ἀρκεσθῇ ἑαυτῷ, [o] μὴ ποιοῦντι ὃ μὴ θέλει, [p] κἂν ἀλόγως διατάξεται. τί δῶν [q] ὅταν καὶ μετὰ λόγου σφοδροτέρας κείνῃ σοῦ πρᾶγμα; διὰ τοῦτο ἀκρόπολίς ὄζιν [r] ἡ ἀλυθέρα παῦσαι διάνοια· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν [s] ἀνάλωτος λοιπὸν ἔσῃ· ὁ μὲν δὴ μὴ ἐωρακὼς τοῦτο, ἀμαθής· ὁ δὲ ἑωρακὼς καὶ μὴ καταφεύγων, ἄτυχής.

[l] Sup. § 41.
[m] L. 7. § 28.
[n] Sup. § 7.
[o] L. 5. § 29. l. 10. § 33.
[p] L. 11. § 3.
[q] L. 5. § 18.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 11. § 36.

§ 49. [t] Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ὧν αἱ πρώτως ἀπαγγελλόμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελται, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. [u] ἤγγελται τοῦτο. τοῦτο, ὅτι βέβλαπται, ἐκ ἤγγελται· βλέπω. ὅτι δὲ νοσεῖ τὸ παιδίον; βλέπω. ὅτι δὲ κινδυνεύει, ἐ βλέπω. ὅτως δὲν μήτε ἐπὶ ὅλοις πρώτων φαντασιῶν, καὶ μηδὲν ἀυτὸς ἐπιθείνειν ἐπίλεγε, καὶ ὑδὲν σοι γίνεται· μᾶλλον

[t] L. 7. § 64.
[u] L. 4. § 7. 11.

μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, ὡς ἃ γινώσκων ἕκαστα τῷ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

§ 50. Σίκυος πικρός· ἄφες. [b] βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ προσεπιθῇς, τί δὴ καὶ ἐγένετο ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπεὶ καταγελάσεται σοῦ ἀνθρώπου φυσιολόγου, ὡς ἂν καὶ σοῦ τέκτονος καὶ σκυτέως γελάσειεν, καταγνώσκοντος, ὅτι ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις [c] ξύσματα καὶ ἀποκόμματα τῶν κατασκευαζομένων ὁρᾷς· καί τοι ἐκεῖνοί γε ἔχουσι πῦ αὐτὰ βίψωσιν· ἡ δὲ τῶν ὅλων φύσις, [d] ἔξω ὑλὴν ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς τέχνης ταύτης ἔστιν, ὅτι συνειλοῦσα ἑαυτὴν, πᾶν τὸ ἔνδον διαφθείρεσθαι καὶ γηράσκειν καὶ ἄχρηστον εἶναι δοκῶν, [e] εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, καὶ ὅτι [f] πάλιν ἄλλα νέα ἐκ τούτων αὐτῇ ποιεῖ· ἵνα μήτε ὕσης, ἔξωθεν χρήζῃ, μήτε ὅπως ἐκβλήτεον τὰ σαπρότερα προσδέηται· ἀρκεῖται ἓν καὶ χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

§ 51. [g] Μήτε ἐν ταῖς προσέξεσιν ὀλισθαίνειν· μήτε ἐν ταῖς ὁμιλίαις φύρεσθαι· [h] μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ σωιλλάσθαι, ἢ ἐνθόρυβος· μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀσχολεῖσθαι. [i] κλείουσι, κρεανομοῦσι, καταράσεις ἐλαύνουσι. τί ἔν ταῦτα φοβεῖ τὸ τὴν διάνοιαν μένειν καθαρὰν, φρονήσιν, σώφρονα, δικαίαν; οἷον [k] εἴ τις παράσιτος πηγὴ διαυγεῖ καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτὴν, ἢ ἰὸς παύσαι πίπτων ἀναβλύσαν. [l] κἂν πολὺν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, τάχεως διασκεδάσει αὐτὰ καὶ ἐκκλύσει, καὶ [m] ἀδαμοῦς βαφήσεται. πῶς ἔν [n] πηγὴν ἀέναον ἕξεις, καὶ μὴ φρέαρ; φύσαι σαυτὸν πάσης ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [o] μὲ τοῦ ἐυμβιώσεως, καὶ ἁπλότητος, καὶ αἰδημόνως.

§ 52. [p] Ὁ μὴ εἰδὼς ὅτι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς οὗ ἕνεκα γέγονεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστίν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δὲ ἕν τι τούτων ἀπολιπών, οὐδὲ οὗ ἕνεκα αὐτὸς γέγονεν εἴποι.

[a] L. 4. § 29. l. 7. § 29. 66.
[b] L. 6. § 36.
[c] L. 3. § 2.
[d] L. 4. § 23. Sup. § 18.
[e] L. 7. § 25.
[f] L. 7. § 23.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 7. § 66. Sup. § 13.
[i] L. 7. § 68. Sup. § 28.
[k] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15.
[l] L. 12. § 1.
[m] L. 6. § 30.
[n] L. 7. § 59.
[o] L. 11. § 9. 13.
[p] L. 4. § 29.

adjicias potiùs aliqid, ut qi rerum omnium, qæ in mundo isto contingunt, naturam perspectam habeas.

§ 50. Amarus est cucumis: mitte. vepres in via: declina. sufficit. nè pergas dicere, *Qare autem in mundo ista sint?* ludibrio enim futurus es homini scientiæ naturalis perito, perinde ac fabro avt sutori, si huic vitio verteres, qòd eorum qæ conficit ramenta ac segmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen qò projiciant habent, cùm universi natura nihil extra se habeat; sed, qod in hac ejus arte maximè mireris, cùm se certis terminis circumscripserit, qicqid intra se corrumpi, senescere, ac inutile fieri videtur, in semet convertit, aliáqe ex his ipsis nova producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, nec qò putrefacta projiciat, desideret. ità contenta manet & loco suo, & materiâ suâ, & arte sibi propriâ.

§ 51. Nec in actionibus langvidus; nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. qid hæc obstant, qominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? qemadmodum siqis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum incesserit, at ille nihilominus laticem potui accommodum fundere non cessat. qin & si lutum qis fimúmqe injecerit, disperget citò diluétqe eum, nec eodem inqinabitur. qomodo ergò fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usu assiduo libertatem cum æqanimitate, simplicitate, modestiâ qasi nativam tibi reddideris.

§ 52. Qi nescit esse mundum, ubi sit nescit. qi nescit ad qid natus sit, nec qis ipse, nec qid mundus sit, novit. qi avtem in horum alterutro deficit, nec ad qid ipse natus sit, dicere potest: qalis

qalis ergò tibi videtur is, qi vanos hominum eorum plausus vel aversatur vel avcupatur, qi nec ubi sint, nec qi sint ipsi, nôrunt?

§ 53. Num in votis habes ab eo lavdari, qi intra horulæ spatium ter semet execratur? num ei studes placere, qi nec sibi ipse placet? avt qomodo sibi placet, qem omnium ferè, qæ facit ipse, pœnitet?

§ 54. Curæ tibi deinceps sit, non tam eum aere ambiente te conspirare, qàm menti cuncta ambienti consentire. neq; enim minùs vis illa intellectualis ubiqe diffusa est & permeat cuivis expositа qi attrahere eam potest, qàm aeria cuilibet qi respirationis est compos.

§ 55. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiqam. huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, qandocunq; id ipse voluerit.

§ 56. Arbitrio meo ex æqo res indifferens est arbitrium vicini mei, atq; animula avt caruncula ejus. etiamsi enim qàm maximè alter alterius cavsâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqi vicini mei malitia malum me faceret: id qod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

§ 57. Sol defundi videtur, & ubiqe qidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantùm. itaqe ab extendendo radii ejus nomen sortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliqod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectâ enim procedit, & refringitur qodammodo, ubi corpus aliqod solidum occurrerit, qod aërem ultrà non admittit. ibi avtē consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis solutionem & diffusionē

τὴς ὧν φαίνεται σοι [a] ὁ τὸν ἧλ κρειττόνων ἔπαινον φεύγων [*] ἢ δίων, [ἢ] ὃι ὐδ' ὅσοι εἰσὶν, ὔτε ὅι πόθεν εἰσὶ γνώσεσθαι;

§ 53. [b] Ἐπαινεῖσθαι θέλῃς ὑπὸ ἀνθρώπου, τοῖς τ' ὠκεῖς ἑαυτῷ καταρωμένοις; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, [c] ὃς οὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ; [d] ἀρέσκει ἑαυτῷ, ὁ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι σχεδὸν ὅις ποιεῖται;

§ 54. Μηκέτι μόνον [e] συμπνεῖν τῷ περιέχοντι ἄερι, ἀλλὰ ἤδη καὶ [f] συμφρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ· ἐν γὰρ ἧττον ἡ νοερὰ δύναμις πάντη κίνηται καὶ διαφοίτησι τῇ τοῦδε δυναμένῳ, ἢ περ ἡ ἀερώδης τῷ ἀναπνεῦσαι δυναμένῳ.

§ 55. Γενικῶς μὲν, ὃ ἡ κακία οὐδὲν βλάπτει τὸ κόσμου· ἡ δὲ καθ' μέρος, [h] οὐδὲν βλάπτει τὸ ἕτερον. [i] μόνῳ δὲ βλαπτερά ὅτι τούτῳ, [k] ᾧ ἐπιτέτραπται καὶ ἀπαλλάχθαι αὐτῆς, ὁπόταν προσῇ ὅτου δηλήσῃ.

§ 56. [l] Τῷ ἐμῷ προαιρετικῷ τὸ τῆ πλησίον προαιρετικὸν ὅπῃσις ἀδιάφορόν ὄζιν, ὡς καὶ τὸ πνεύματον αὐτῆ, καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰρ εἰ ὅτι μάλιστα [m] ἀλλήλων ἔνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὸ ἡγεμονικὸ ἡμᾶς ἕκαστον [n] τῆς ἰδίας κακίας ἔχει· ἐπεί τοι [o] ἄμεινον ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμῇ κακὸν ἦν. [p] ὅθεν οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἦ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

§ 57. [q] Ἥλιος καλάκτις δοκεῖ, καὶ παντὶ γε κέχυται, ἀ μὲν ἐκκέχυται· ἡ γὰρ χύσις αὕτη τάσις ὄζιν· ἀκτῖνες γὰρ αἱ αὐγαὶ αὐτῆ, ἀπὸ τῶ ὀκλοειδῶν λέγονται. ὁποῖόν δ' ἡ ὄζιν ἀκτὶς, ἰδοις ἂν εἰ διά τινος στενοῦ εἰς σκιασμένον δῖκον τὸ ἐφ' ἡλίῳ φῶς εἰσδυόμενον διάσαιο. γίνεται γὰρ [r] κατ' εὐθῦ, καὶ ὥσπερ διαρεῖται δὴ πρὸς τὸ στερέμνιον, ὅ,τι ἂν ἀπαντήσῃ, διεῖργον τὸν ἐπίκλυτα ἀέρα· [s] ἐνταῦθα δὲ ἔστι, καὶ ἐ καταλιθεῖ, οὐδὲ ἕπεται αὐτῷ ἦν τῷ λύσιν καὶ διάχυσιν

[a] Sup. § 44.
[*] ἢ δίων. Xyl. Lug. ἢ διώκων f. L. 11. § 11.
[b] L. 3 § 4. l. 4. § 3.
[c] L. 5. § 10.
[d] L. 6. § 16. Sup. § 10.
[e] L. 6. § 16 l 9. § 8.
[f] L. 9. § 1. l. 10. § 21.
[g] L. 5. § 35.
[h] L. 2. § 1. l. 4. § 7.
[i] L. 9 § 4.
[k] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[l] L. 5 § 20. l. 6. § 32.
[m] L. 2. § 1. Inf. § 59.
[n] L. 5. § 3. l. 12. § 3.
[o] L. 2. § 1. l. 5. § 35.
[p] L. 2. § 11.
[q] L. 12. § 30.
[r] Inf. § 60.
[s] L. 10. § 33.

A GIORGIO-DEL VE... UNIVERSITÀ DI ROMA

τῆς διανοίας δεῖ χεῖρ, μηδαμῶς ἔκχυσιν, ἀλλὰ τάσιν, καὶ [a] πρὸς τὰ ἀπιστούμενα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥᾳδίαν τὴν ἐπέρεισιν ποιεῖσθαι· μηδὲ μὲν καταπίπτειν, ἀλλὰ ἵστασθαι, καὶ ἐπιλάμπειν τὸ περιῶπτον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ τηρήσει τὸ αὐγοῦς, τὸ μὴ παραπίμπειν αὐτήν.

[a] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

§ 58. Ὁ τὸν θάνατον φοβούμενος, ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ αἴσθησιν ἑτέραν. ἀλλ' [b] εἴτε οὐκέτι αἴσθησιν, οὐδὲ κακῶν πνὰ αἰσθήσῃ· εἴτε ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ, καὶ οὐ ζῆν οὐ παύσῃ.

[b] L. 7. § 32. Sup. § 25.

§ 59. [c] Οἱ ἄνθρωποι γεγόναμεν ἀλλήλων ἕνεκεν. [d] δίδασκε οὖν, ἢ φέρε.

[c] Sup. § 56. l. 9. § 1.
[d] L. 5. § 28. l. 9. § 11.

§ 60. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μέν τοι νοῦς, καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν πρὸς τὸν σκοπὸν φέρεται, [e] φέρεται καὶ εὐθὺ οὗ ἦν [*] ἤθελον, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐφικνούμενον.

[e] L. 6. § 16. Sup. § 57.
[*] ἤθελον ε' τ' π' [ἡ] εἰσὶ· ἀλλὰ [πέφυκεν] f.

§ 61. [f] Εἰσέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἄλλου· παρέχει [*] ἢ καὶ ἑτέρῳ πᾶσι εἰσέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.

[f] L. 9. § 17.
[*] ἔχειν Boot.

esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, quæq; adversùs obvia quælibet impedimenta non violentam & impetuosam collisionem adhibeat, nec etiam decidat, sed consistat, & illustret qicqid eam admiserit. privabit enim semet splendore illius, siqis eam non transmiserit.

§. 58. Qi mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliqem sensum formidat. atqi, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali qicqam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

§. 59. Homines alter alterius cavsâ nati sumus. itaqe avt doce, avt sustine.

§. 60. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, qàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minùs ad scopum sibi propositum tendit.

§ 61. In mentem alterius cujusq; descende; sed & in tuam ipsius descendere qemlibet patere.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'. LIBER IX.

[a] L. 2. § 1. l. 8. § 59.

Ὁ Ἀδικῶν, ἀσεβεῖ. [a] τῆς γὰρ θείας ὅλων φύσεως κατεσκευασμένης τὰ λογικὰ ζῷα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἄλληλα κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μηδαμῶς, ὁ [b] τὸ βέλτιστα τούτοις παραβαίνων, ἀσεβεῖ δηλονότι εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην θεῶν. ἡ γὰρ θεία ὅλων φύσις, ὄντων δὴ φύσις. [c] τὰ δὲ γινόμενα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι δὲ καὶ ἀληθεία αὐτὴ ὀνομάζεται καὶ τῆς ἀληθῶν ἀπάντων πρώτη αἰτία ἐστίν. ὁ μὲν οὖν ἐκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῆς ὅλων φύσει, καὶ καθόσον

[b] L. 6. § 40.
[c] L. 7. § 9.

Qi injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem pro cujusqe dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint, qi naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiqissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia avtem qæ existunt necessitudine qâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, qæ natura, veritas qoqe nuncupatur; éstqe prima omnium qæ vera sunt, cavsa. itaq; qi sciens volens mentitur, impiè agit, in qantum fallendo injustè agit; qi nolens nesciúsqe, in qantum universi naturæ dissentit, & in qantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum.

dum mundi naturæ adversatur. adversatur enim, qi, qantum in se est, ad ea qæ veritati adversa sunt, fertur. à natura siquidem subsidia jam olim acceperat, qibus neglectis factum est, ut falsa à veris nunc dignoscere neqeat. Qin etiam, qi voluptates, tanqam qæ sint bonæ, sectatur, dolores, tanqam qæ mala sint, fugit, impiè hic qoqe agit. necesse est enim, ut is qi sic affectus fuerit, de rerum natura sæpe conqeratur, qasi ea bonis malisqe præter meritum utriusqe aliqid attribuat; cùm mali sæpenumero voluptatibus diffluant, eisq; rebus, qibus eæ comparantur, abundent; boni contrà in dolore versentur, atq; in casus ejusmodi, qi dolorem solent parere, incidant. adhæc, qi dolorem timet, eorum aliqid timebit, qæ in mundo necessariò futura sunt. hoc est avtem impium. & qi voluptatem sectatur, injuriam inferendo non abstinebit. hoc avtem apertè impium. oportet avtem, ad qæ rerum natura ex æqo se habet, (nec fecisset utiqe utraqe, nisi ad utraqe se ex æqo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter esse ex æqo affectum, qi naturæ ductum seqi desiderat, qo naturæ consentire possit. qicunqe ergò adversùs dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad qæ rerum natura ex æqo se habet, non ex æqo afficitur, impiè hunc agere liqidò constat. per hoc avtem qod dicitur universi naturam istis ex æqo uti, intelligo ista ex æqo evenire ex serie qadam rerum prodeuntium sibiq; invicem succedentium juxta antiqissimum qendam providentiæ motum, qo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem se contulit, cùm rationes qasdam rerum futurarum apud se concepisset, & facultates qasdam existentiarum, transmutationum, & successionum istiusmodi foecundas discrevisset.

§ 2. Gratius eqidem foret, ut priùs defungeretur qispiam, qàm mendacitatem, simulationem, luxum, fastum deli-

ἀκοαμεῖ, μαχόμενος τῇ τῦ κόσμυ φύσει· μάχεσθαι γὰρ ὁ ὀπὶ τ' ἀναντία τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ' ἑαυτόν. ἀφορμὰς γὸ παρειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας ἐχ ὅλος τέ ἐςι νυῦ [a] διακεῖνειν τὰ ψεύδη ἀπὸ τῆ ἀληθῶν ϗ μᾶλλω [b] ὲ ταῖς ἡδοναῖς ὡς ἀγαθοῖς διώκων, πρὸ ϗ πόνυς ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ. [c] ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τ ἀπονεμέσῃ τοῖς φαύλοις ϗ τοῖς ἀσεβέσιν. διὰ τὸ πολλάκις τὸν μὴ φαύλυς ἐν ἡδοναῖς εἶ), ϗ τὰ ποιητικὰ τύτων κλᾶσθαι· τὸν ϗ ἀσεβέις, πόνῳ, ϗ τοῖς ποιητικοῖς τύτε ἐκπίπτειν. ὅτι ϗ ὁ φοβύμενος τὸν πόνυς, φοβηθήσεταί ποτε ϗ ἐπιθυμίων τ ἐν τῷ κόσμῳ. τῦτο ϗ ἤδη ἀσεβές. ὅ,τε διώκων τὰς ἡδονὰς, [d] ὐκ ἀφέξεται τῦ ἀδικεῖν. τῦτο ϗ ἐναργῶς ἀσεβές. χρὴ ϗ ἐπὶ ἃ ἡ κοινὴ φύσις ὁπίσης ἔχει (ἐ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ ἐπὶ ἀμφότερα ὁπίσης εἶχεν ἐπὶ ταῦτα ϗ [e] τὸν τῇ φύσει βυλομένυς ἕπεσθαι, [f] ὁμογνώμονας ὄντας, ϗ ὁπίσης διακεῖσθαι. ὅσις ὖν ἐπὶ πόνυς ϗ ἡδονὰς, ἢ θάνατον ϗ ζωὴν, ἢ δόξαν ϗ ἀδοξίαν, ὁποίως ἡ ϗ ὅλων φύσις χρῆται, αὐτὸς ὐκ ὁπίσης ἔχει, δῆλον ὡς ἀσεβεῖ. λέγω ϗ τὸ χρῆσθαι τούτοις ὁπίσως τῇ κοινῇ φύσιν, ἀντὶ τῦ χρῆ τὸ [h] συμβαίνειν ὁπίσως χρῆ τὸ ἐξῆς γινομένοις, ϗ ὁπτηνομένοις ὁρμῇ τινι [i] ἀρχαίᾳ τῆς προνοίας, [k] καθ' ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρμησεν ὁ τῇδε τῇ διακόσμησιν, συλλαβέσθαι τινας λόγυς ϗ ἐσομένων, ϗ δυνάμεις γενίμας ἀφορίσασα, ὑποστάσεών τε, ϗ μεταβολῶν, ϗ διαδοχῶν τύτων.

§ 2. Χαριεστέρα μὲ ἂν ἀνδρὸς [l] ἀγύητον ψευδολογίας, καὶ πάσης ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφυ γενόμε-

[a] L. 8. § 26.
[b] L. 2. § 11.
[c] L. 6. § 16. 41.
[d] L. 11. § 18.
[e] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[f] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[g] L. 11. § 16.
[h] L. 2. § 11. l. 6. § 34.
[i] L. 11. § 20.
[k] L. 7. § 75. Inf. § 28.
[l] L. 3. § 8.

νον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν. τὸ δ' ὕν
[a] Inf. § 37. [a] κορεσθέντα γε τούτων [b] ἀποπτύσαι,
[b] L. 5. § 4. λυτηρ[Θ] πλῆς, * ἢ σεσηρῆσθαι σεσκαθῆσθαι τῇ κακίᾳ. καὶ ὅπως σε ἐλῇ ἡ σπῆσα σπίθει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς; λοιμὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε μᾶλλον ἢ τοῦ σεσηχυμένου τούτου πνεύμα[Θ] τοιάδέ πις δυσκρασία καὶ ἕξις. ἄντα μὲν γὰρ ζώων λοιμὸς, καθὸ ζῶά ἐστιν· ἐκείνη ἢ ἀνθρώπων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλλὰ [c] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτο ἑνὸς
[c] L. 2. § 3. [d] L. 2. § 17. ὄντ[Θ], ὧν [d] καὶ φύσις ἐθέλει. ὅ[Θ] γάρ ἐστι τὸ νεάσαι, καὶ τὸ γηρᾶσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι, καὶ τὸ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον, καὶ πολιὰς ἐπιγενεῖν, καὶ σπέρμα, καὶ κυοφορῆσαι, καὶ ἀποκυῆσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σῦ βίου
[e] L. 3. § 7. l. 6. § 2. ὧραι φέρουσιν, [e] ταῦτα καὶ τὸ διαλυθῆναι. τοῦτο μὲν οὖν χρὴ ἀνθρωπον ὄντα
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 14. [g] L. 5. § 36. [h] L. 2. § 17. l. 5. § 10. [i] L. 2. § 12. l. 4. § 5. λελογισμένον, [f] μὴ [g] ὀλοχερῶς, μηδὲ ὠσικῶς, μηδὲ [h] καταφρόνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [i] περιμένειν ὡς μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς νῦν περιμένεις, πότε ἔμβρυον ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς γυναικός σε ἐξέλθῃ, ὕτως ἐκδέχεσθαι τὴν ὥραν ἐν ᾗ τὸ ψυχάριόν σε τοῦτο ἐλύσῃ τοῦτο ἐκπεσεῖται. εἰ
[k] L. 4. § 50. δὲ καὶ [k] ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψικάρδιον θέλεις, μάλιστα σε εὔκολον πρὸς τὸν θάνατον ποιήσει, ἢ ὁπόταν ἢ ὁπόταν
[l] L. 8. § 22. [m] L. 6. § 27, 28. [n] L. 4. § 50. * ἢ [ψυχὴ] f. [o] L. 2. § 1. l. 6. § 26, 27. [p] L. 3. § 4. [q] L. 10. § 36. l. 11. § 9. * αὐτὴ f. [l] τὰ συνοικεῖα ἄλλα, [m] ὧν μέλλεις ἀφίεσθαι, καὶ [n] μεθ' ὅσων ἠδῶν ὠκήθη ἔσῃ * ἢ ἐμπεφυρμένη. [o] σεσκόπτεσθαι μὲν γὰρ αὐτοῖς ἥκιστα δεῖ, ἀλλὰ καὶ [p] κήδεσθαι καὶ ὠφέλως φέρειν· μεμνῆσθαι μέντοι ὅτι [q] ἐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων σοι ἡ ἀπαλλαγὴ ἔσται. τοῦτο γὰρ μόνον, εἴ τι ἄρα, ἀνθεῖλκεν ἂν καὶ καθεῖχεν ἐν τῷ ζῆν, εἰ συζῆν ἐφεῖτο τοῖς τὰ * τοιαῦτα δόγματα σεπεποιημένοις. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅσος ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ τῶν συμβιώσεως, ὥστε εἰπεῖν, θᾶττον ἐλθοῖς, ὦ θάνατε, μή πως καὶ αὐτὸς [r] ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ.
[r] Inf. § 9.
[s] L. 5 § 25. 35. § 4. [s] Ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρ-

bâsset. secundus autem ab hoc gradus, horum satur saltem ut emori præoptet, quàm improbitati immorari. an nondum experientia tibi ipsa svadet, ut è peste ista profugias. pestis est enim, mentis corruptio, & pernicioſa qidem magìs ea, quàm aeris hujus circumfusi intemperies & alteratio ejusmodi. hæc enim animalium, quâ sunt animalia; illa hominum lues est, quâ sunt homines.

§ 3. Mortem noli contemnere, sed animo lubenti excipe, tanqam ex eorum quæ natura vult, numero qod sit. cujusmodi enim res est, adolescere, senescere, crescere, adultum esse, barbatum esse, dentire, canescere, ferere, prægnantem esse, parere, aliáq; id genus opera naturalia, quæ vitæ tuæ secum ferunt ætates, ejusmodi planè res est & dissolvi. hominis est igitur considerati, nec temerariè, nec impetuosè, nec fastuosè adversùs mortem se gerere: sed tanqam opus naturale, eam præstolari, qo modo nunc præstolaris, donec uxoris tuæ utero fœtus prodeat. ità expectanda est hora, qâ animula tua involucro isti excidet. si avtem vulgare vis pharmacum, qod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præstabit te, si consideraveris res subjectas à qibus morte divelleris, moréſqe hominum qales sint, qibus anima tua ulteriùs non immiscebitur. etiamsi enim offendi eis te nevtiqam oportet, sed curare eos, placidéq; ferre; meminisse tamen licuerit, qod ab hominibus havd idem tecum sentientibus discessurus es. hoc enim solum, siqid aliud, nos retraheret & in vita retineret, si cum eadem sentientibus vitam degere daretur. nunc avtem vides, qanta molestia ex dissensu mutuo eorum qibuscum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedas ô mors; neqando etiam ipse oblivisear mei.*

§ 4. Qi peccat, sibimet ipsi peccat

qi

qi injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

§ 5. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qi non facit aliqid, qàm & qi facit.

§ 6. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium cavsâ provenientem lubenter excipiens.

§ 7. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingve; mentem in potestate sui contine.

§ 8. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; in rationalia verò anima una intellectiva dispertitur. qemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâq; luce cernimus omnes, & aere uno spiramus, qotqot visûs vitæq; participes sumus.

§ 9. Qæcunqe aliqid in commune participant, ad id qod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre qodvis; in idem confluit humidum omne; & aereum itidem qodcunqe. ut necesse sit vi aliqâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qi istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior pavlò incendi prompta admodum sit, eò qòd minùs sibi admixtum habeat, qod incendium prohibeat. proinde & qicqid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magis etiam, promptè fertur. qò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius. ei qod sui generis est commisceri & cum eo qodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & qasi amores qidam. etenim istis animæ insunt; itaqe in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, qàm in stirpibus, lapidibus, avt lignis. hinc & in rationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia; item belli tem-

τάνει. [a] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν κακοῖ, κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν. [a] L. 8. § 55. l. 11. § 18.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ἢ μόνον ὁ ποιῶν τι.

§ 6. [b] Ἀρκεῖ ἡ [c] παροῦσα [d] ὑπόληψις καθαπτικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [c] πρᾶξις κοινωνική, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [f] εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ * παρὰ τὸν ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον. [b] L. 8. § 7. 22. l. 7. § 54. l. 11. § 3. [c] L. 6. § 2. [d] L. 8. § 26. [e] Inf. § 23. [f] L. 3. § 6. * παρὸν f.

§ 7. [g] Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν· σῖσαι ὁρμὴν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν. [g] L. 7. § 29.

§ 8. [h] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [i] εἰς δὲ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ [k] μία γῆ ἐστὶν ἁπάντων τῶν γεωδῶν, καὶ [l] ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν, καὶ [m] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὀρατικὰ καὶ ἔμψυχα πάντα. [h] L. 4. § 40. l. 12. § 30. [i] L. 4. § 4. l. 7. § 9. [k] Inf. § 9. [l] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [m] L. 8. § 54.

§ 9. [n] ὅσα κοινῇ τινος μετέχει, πρὸς τὸ ὁμογενὲς σπεύδει. [o] τὸ γεώδες πᾶν ῥέπει ἐπὶ γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν * σύῤῥουν, τὸ ἀεροῶδες ὁμοίως, ὥστε χρῆζειν τοῦ διερρύτων καὶ βίας. τὸ πῦρ ἀνωφερὲς μέν, διὰ τὸ στοιχειῶδες πῦρ. πανπῦ δὲ πυρὶ ἐνταῦθα πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον ὕλης, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξαπτον ἔσται, διὰ τὸ ἥκιστον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τούτων [p] πᾶν τὸ κοινῆς νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως σπεύδει, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅσῳ γὰρ ὄντι κρεῖττον πρὸς τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκιρνᾶσθαι τῷ οἰκείῳ καὶ συγκεῖσθαι ἑτοιμότερον. εὐθὺς γὰρ [q] ἐπὶ μὲν τοῦ ἀλόγου εὑρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσσοτροφίαι, καὶ οἱονεὶ ἔρωτες. ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦθα, καὶ τὸ σωματωθὲν ἐν τῷ κρείττονι ἐπιτεινόμενον ἐφαίνετο, οἷον ἔστι τὰ μὲν φυτὰ λέγειν, ὅτι τὸ ἐπὶ λίθον, ἢ ξύλον. ἐπὶ δὲ [r] τοῦ λογικῶν ζώων, πολιτείαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέ- [n] L. 5. § 4. l. 7. § 50. [o] Sup. § 9. * ἐπὶ τὸν ῥῦν f. Lug. An. [p] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [q] L. 6. § 16. l. 12. § 18. [r] Inf. § 23. l. 12. § 30.

μοις σωθῆναι καὶ ἀνοχαί. ἐπὶ δὲ τῶν ἔτι κρειττόνων, καὶ ἐναντιωτικοτάτων πρόπου τινὰ ἕνωσις ὑπέστη, διὰ [a] ὅπερ τῶν ἄστρων. εἴτως ἡ ὅπερ τὸ κρεῖττον ἐπανάξασις συμπάθειαν, [b] καὶ ἐν διεστῶσιν ἐργάσασθαι ἐδύνατο. ὅσα ἐν τῷ νῦν γινόμενον. [c] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῦν [d] ἐπιλέλησται τῆς πρὸς ἄλληλα συνδρομῆς καὶ συννεύσεως, καὶ τὸ σύρρουν ὥδε μόνον ἀ βλέπεται. ἀλλ' ὅμως καὶ τοι φεύγοντες συνταλαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις. ὄνομα δὲ ὁ λέγω παρατυλαίωσιν. [e] θᾶσσον γοῦν ἔυρεις τις ἂν γῆς τι μηδενὸς γεώδους συναπόμενον, ἢ ἄνθρωπον [f] ἀνθρώπῳ ἀπειλημμένον.

§ 10. [g] Φέρει καρπὸν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν τοῖς οἰκείαις ὥραις ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως [*] τέτροφεν ὅπερ ἀμπέλῳ καὶ ἵππῳ ὁμοίων, ἐάν τοῦτο· [h] ὁ λόγος δὲ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιαῦτ' ἕτερα, οἱοῖόν τι αὐτός ἐστιν ὁ λόγος.

§ 11. [i] Εἰ μὲν δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μὴ, μέμνησο, ὅτι [k] πρὸς τοῦτο ἡ ἐυμένεια σοι δέδοται· καὶ [l] οἱ θεοὶ δὲ συμμαχοῦσι τοῖς τοιούτοις εἰσὶν· εἰς ἐνια δὲ καὶ σωτηρίαν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ἔτως εἰσὶ χρηστοί. [m] ἔξεστι δὲ καὶ σοί· εἰ εἶπε, [n] τίς ὁ κωλύων.

§ 12. [o] Πόνει, μὴ [p] ὡς ἄθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ [q] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [r] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.

§ 13. Σήμερον ἐξῆλθον πάσης περιστάσεως· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [s] περίστασιν· [t] ἔξω γὰρ ἦν αὐτῆς, ἀλλὰ [u] ἔνδον ἐν ταῖς ὑπολήψεσι.

§ 14. Πάντα [*] ταῦτα, [x] συνήθη μὲν τῇ τέχνῃ· [y] ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ. [z] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ· [a] πάντα νῦν, ὅτε ἐκεῖνα ὡς κατεθνήσκομεν.

pore fœdera, & inducias. quin & in præstantioribus adhuc, licèt modo qodam à se invicem dissitis, in astris nempe, unio tamen qædam existit: ità sortis præstantioris eminentia etiam in distantibus affectionem ad se invicem mutuam producere valuit. vide interim qò res redierit. sola enim rationalia mutui hujus in se invicem studii ac consensûs nunc sunt oblita: confluxúsque ille apud ista sola non cernitur. veruntamen, fugiant licèt hoc homines, undiq; occupantur. prævalet enim natura. observando avtem id, qod logor, comperies. faciliùs enim qis terreni qippiam terrenæ rei nulli adjunctum reperet, qàm hominem ab homine omni prorsus sejunctum.

§ 10. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempestate fert horum unumqodqe, etiamsi avtem usus formulam hanc loqendi viti ac similibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obstat, qo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriuntúrq; ex ea alia ejusmodi, cujusmodi ipsa est ratio.

§ 11. Peccantem, si potes, meliora doceto. si minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam esse. & Dii avtem adversùs tales clementer se gerunt. in qibusdam etiam opem eis porrigunt suam, ad sanitatem nempe, divitias, gloriam consequendam adeò benigni existunt. idem & tibi licet facere. avt dicas, qis te prohibeat.

§ 12. Laborem sustine, non ut miser, nec qo miserationi vel admirationi sis aliis. sed hoc unum velis, ità moveri motúmve sistere, prout ratio civilis exigit.

§ 13. Hodie molestiâ me omnia exemi. vel potiùs molestiam à me omnem abjeci. neqe enim extra, sed intra me, in opinione mea existebat.

§ 14. Eadem sunt omnia, usu familiaria, tempore diaria, materiâ sordida. præsentia omnia, qalia apud illos qos sepelivimus.

§ 15.

[a] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[b] L. 7. § 13.
[c] L. 11. § 18. 20.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 12. § 30.
[f] L. 8. § 34.
[g] L. 8. § 19. l. 11. § 1.
[*] τέτροφεν Lug.
[h] L. 4. § 24.
[i] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[m] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[n] L. 3. § 12. l. 8. § 47.
[o] L. 1. § 5. & l. 5. § 5.
[p] L. 1. § 15. 16.
[q] L. 1. § 7.
[r] L. 4. § 24. Sup. § 8.
[s] L. 1. § 15. Inf. § 41.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 10. § 38.
[*] ταὐτὰ Inf. § 28. l. 7. § 1.
[x] L. 4. § 44.
[y] L. 4. § 48.
[z] Inf. § 36.
[a] L. 2. § 14.

§ 15. Res ipſæ foris apud ſemet conſiſtunt; nec de ſe qicqam avt nôrunt ipſæ, avt narrant nobis. qid ergò de eis pronunciat? mens.

§ 16. Non in paſſione, ſed actione ſitum eſt, rationalis ac civilis animantis bonum malúmq;: qo modo nec virt⁹ vitiúmve illius in paſſione, ſed in actione conſiſtit.

§ 17. Lapidi projecto nihil eſt mali, qòd deorſum feratur; qòd ſurſum, nihil boni.

§ 18. Mentes hominum penitiùs introſpice. videbis, qos judices pertimeſcas; qales etiam de ſemet judices ſint.

§ 19. In tranſmutatione univerſa exiſtunt. tu qoqe in jugi alteratione, & corruptione qadam verſaris; & mundus tecum univerſus.

§ 20. Qod alteri delictum eſt, apud eum relinqendum eſt.

§ 21. Actionis terminatio, intentionis avt opinationis ceſſatio, mors eidem eſt qædam. veruntamen nihil in ſe mali habet. ad ætates tranſi, puerilem putà, adoleſcentiam, juvenilem, ſenilem. & harum mutatio omnis mors eſt qædam. ſed nunqid grave? tranſi rurſus ad ætatem ſub avo, tum ſub matre, mox ſub patre tranſactam: cúmqe alias havd pavcas differentias mutationéſq; deprehenderis, interroga te, ecqid in his grave ſit. pari igitur modo nec grave qicqam in vitæ totius terminatione, ceſſatione, mutatione.

§ 22. Recurrito ad mentem tuam, ad univerſi, ad delinqentis cujuſvis. ad tuam, ut ipſam juſtam exhibeas: ad univerſi, ut recorderis, cujuſnam ſis pars: ad delinqentis cujuſvis, ut conſideres, inſcius an conſultò deliqerit; cogitéſq; ſimul eſſe tibi cognatum.

§ 23. Sicut ipſe es ad cœtum civilem complendum conſtitutus: ità actio tua qævis ad vitam ejuſmodi conſummandam referatur. qæcunqe igitur actio tua ad finem hunc vel immediatè vel mediatè

§ 15. [a] Τὰ πράγματα ἔξω συρῶν ἕστηκεν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα περὶ * αὐτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [b] τί ἓν ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν; τὸ ἡγεμονικόν.

§ 16. [c] Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ [d] τῆς λογικῆς πολιτικῆς ζώου κακὸν καὶ ἀγαθόν· ὥσπερ ἐστὶ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτῆς ἐν πείσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

§ 17. [e] Τῷ ἀναρριφέντι λίθῳ ἐστὶν κακὸν τὸ κατενεχθῆναι, ἐστὶ ἀγαθὸν τὸ ἀνενεχθῆναι.

§ 18. [f] Διελθὲ ἐπὶ εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν, καὶ ὄψει [g] τίνας κεκτᾶς φοβῇ, [h] ὅσους καὶ περὶ * αὐτῶν ὄντας κεκτασ.

§ 19. [i] Πάντα ἐκ μεταβολῆς. καὶ [k] αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει, καὶ κατὰ τὴν φθορὰν καὶ [l] ὁ κόσμος δὲ ὅλος.

§ 20. [m] Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα, ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν.

§ 21. [n] Ἐνεργείας ἀπόλυξις, ὁρμῆς, * ἀποπλήρωσις πᾶσα, καὶ δόγματος θάνατος, [o] οὐδὲν κακόν. μέτιθι νῦν ἐπὶ ἡλικίαν, δίον τὴν παιδικὴν, τὴν τῆς μειρακίου, τὴν νεότητα, τὸ γῆρας· καὶ γὰρ [p] τούτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος· μὴ δεινόν; μέτιθι νῦν ἐπὶ βίον τὸν ἀπὸ τῆς πάππου, εἶτα τὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς, εἶτα τὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἄλλας δὲ πολλὰς διαφορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις ἐυρήσεις, ἐπερώτα σαυτὸν, μή τι δεινόν. οὕτως τοίνυν οὐδὲ [q] ἡ τῆς ὅλης σου βίου λῆξις, καὶ παῦλα, καὶ μεταβολή.

§ 22. [r] Τρέχε ὅπῃ τὸ σαυτῆς ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τῆς ὅλης, καὶ τὸ τέτε. τὸ μὲν σαυτῆς, ἵνα [s] γένῃ δικαιότερον αὐτὸ ποιήσῃ· τὸ δὲ τῆς ὅλης, ἵνα συμμιμνημονεύσῃς [t] τίνος μέρος ἐσι. τὸ δὲ τέτε, ἵνα ὁπτισίσῃς [u] πότερον * ἄγνοια, ἢ γνῶμι, καὶ ἅμα λογίσῃ ὅτι [x] συγγενές.

§ 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [y] πολιτικῆς συσυμαλος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτως καὶ [z] πᾶσα πρᾶξίς σε συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς. * ἥτις ἐὰν μὴ πρᾶξίς σε [a] μὴ ἔχῃ τὸ ἀναφερόμενον, εἴτε παρεμπεσοῦσα, εἴτε πόρρωθεν

[a] L. 4. § 3.
* αὐτῶν
[b] L. 4. § 39.
[c] L. 6. § 51.
[d] Sup. § 8, 9.
[e] L. 8. § 20.
[f] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[g] L. 5. § 32.
[h] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
* αὐτῶν
[i] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[k] Inf. § 21.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[n] L. 12. § 23.
* [καὶ] ὑπ'
[o] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[p] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[q] L. 7. § 23. l. 8. § 20.
[r] L. 5. § 3. l. 8. § 7. 22.
[s] L. 3. § 16.
[t] L. 2. § 3, 4.
[u] L. 11. § 18.
* ἀγνοια
[x] L. 2. § 1. [y] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[z] L. 2 § 16.
* ἥτις ἐὰν νῦν Lug. ἥτις & νῦν delet An.
[a] L. 11. § 19.

πρόρρωθεν ὅλη τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὐτὴ [a] διακαφῇ τὸν βίον, καὶ οὐκ ἐᾷ ἵνα ᾖ, καὶ τασιώδης ἔστιν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὐτὸν μέρος διῃρημένος. ἀπὸ τοιαύτης * συμφωνίας.

§ 24. [b] Παιδίων ἐρεῖς, καὶ παίγνια, καὶ [c] πτώματα νεκρὰς βαστάζοντα, ὥστε ἐπεργέσεσθαι τὸ τῆς νεκύιας.

§ 25. [d] Ἴθι ὅλη ἡ ποιότης ἡ αὐτὴ, καὶ ἀπὸ τῆς ὑλικῆς αὐτὸ ἀφελὰς θεάσαι· εἶτα καὶ τὸν χρόνον ἀφόρισον, ὅσον πλεῖστον ὑφίστασθαι πέφυκε τοῦτο [f] τὸ ἰδίως ποιόν.

§ 26. [g] Ἀνέτλης μυεία, διὰ τὸ μὴ [h] ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ * ποιεῖ τι ταῦτα διὰ κατεσπευάσας· * ἀλλὰ [i] ἄλις.

§ 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ σε, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν *, [k] ἔρχου ὅλη τὰ ψυχάρια αὐτῶν, δίελθε ἔσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινες εἰσὶν· ὄψει, ὅτι [l] οὐ δεῖ σε ἀπαξῆς, ἵνα τούτοις τί ποτε φαίνῃ σε δοκῇ· [m] εὐνοεῖν μέν τοι αὐτοῖς δεῖ· [n] φύσει γὰρ φίλοι. καὶ [o] οἱ θεοὶ ἤ παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, [p] δι' ὀνείρων, δι' μαντείων, πρὸς ταῦτα μέν τοι, [q] περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

§ 28. * Ταῦτά ἐστι τὰ τῆς κόσμου [r] ἐγκύκλια, [s] ἄνω κάτω, [t] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ [u] ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἡ τοῦ ὅλου διάνοια· ὅσῳ εἴ ἐστιν, ἀποδέχου [x] τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. * εἰ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ καθ' ἑπακολούθησιν. καὶ * τί ἕν πίνει. πρόπον γάρ πνα * ἄτομοι, ἢ ἀμερῆ· τὸ ἓν ὅλον, [y] εἰ τις θεὸς, εὖ ἔχει πάντα· εἴτε τὸ εἰκῇ, [z] μὴ κατ' οὐκ εἰκῇ. [a] ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει· ἔπειτα καὶ [b] αὐτὴ μεταβαλεῖ· κἀκεῖνα εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ· καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [c] τὰς δὲ ἐπικυματώσεις τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, καὶ [d] τὸ τάχος, πάντως ὀλιγωρήσει.

non tendit, ità vitam tuam divellit, nec unam eandémque esse patitur, & est seditiosa, perinde ac in populo ille, qi factionis suæ homines à consensione istiusmodi in partes trahit.

§ 24. Puerulorum rixæ, & ludicra; & animulæ cadavera gestantes; ut vehementiùs afficiat qod in Mortualibus exhibetur.

§ 25. Formæ qalitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad qod plurimùm res sic affecta perdurare possit.

§ 26. Innumera perpessus es, qia non didicisti mente tuâ contentus esse agente ea ad qæ condita est, sed ad alia eadem abuteris.

§ 27. Ubi te alii vituperaverint, vel oderint, vel ejusmodi aliqid oblocuti fuerint, adi animulas eorum, penitiùs introspice cujusmodi sint. facilè videbis, nihil esse qod te angat, qicqid illi de te judicent. bene velle tamen illis oportet. sunt enim naturâ amici. qin & Dii ipsi omnimodam illis opem ferunt, per insomnia, per vaticinia, etiam in eis ad qæ feruntur illi.

§ 28. Eadem planè sunt mundana omnia, sursum deorsum, à seculo ad seculum, in orbem redeuntia. mens avtem universi vel ad singula qæq; se promovet. qod si fuerit, ad qod illa se promoverit, tu excipe. vel semel operi se admovit; reliqa verò per consequentiam necessariam à primis illis ità profluunt, ut serie qâdam continuâ unum qiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. deniq;, si qis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè feruntur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siqidem qi mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, & vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, næ ille mortale qicqid est despectui habebit.

§ 29.

[a] L. 2. § 2. l. 4. § 29.
* ασυμφ. Sal.
[b] L. 5. § 33. l. 7. § 3.
[c] L. 4. § 41.
[d] L. 7. § 29, l. 10. § 26.
[e] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[f] L. 10. § 7. l. 12. § 30.
[g] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[h] L. 5. § 14. 15, 16.
* ποιῇ τιν Arg. ποιῶντι Lug.
* ἀλλ' ἀλλοῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἄλλ Sal.
[i] Inf. § 37.
* νάσῃ f.
[k] Sup. § 18. Inf. § 34.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 22.
[n] L. 11. § 9.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 1. § 17.
[q] Inf. § 40 l. 11. § 10.
* τα αὐτὰ Mer. Sup. § 14.
[r] L. 4. § 32.
[s] L. 2 § 14.
[t] L. 7. § 1.
[u] Inf. § 35.
[x] L. 6. § 36.
* ἢ
* ἔν τι γίνεται τῆς τ' Boot. τὸ ἐν τινι Sal. V. N.
* ἄτομα Sal. f. ἢ ἀτ [καὶ] ἀμ. f. Inf. § 39.
[y] L. 2. § 11.
[z] L. 6. § 44. l. 12. § 20.
[a] L. 6. § 59.
[b] L. 2. § 17.
[c] L. 7. § 34.
[d] Inf. § 29. 32, 33.

§ 29. Torrentis est instar rerum natura; omnia secum abripit. qàm viles autem sunt & mucci pleni, etiam politici isti, &, ut ipsis videtur, philosophicè se gerentes homunculi? id agas, ô homo, quod nunc te poscit natura. aggredere, qatenus tibi datur. nec circumspice, nunqis adsit, qi advertat. nec Platonis rempublicam expecta. verùm sufficiat tibi, si vel parùm admodum res processerit; nec vel hoc ipsum parvum quiddam existimaveris. nam dogmata hominum qis mutaverit? & tamen absq; his mutatis, qid aliud supererit, nisi ingemiscentium, dum obsequium simulant, servitus. age nunc, & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi refer. viderint illi, an qid natura communis poscat, nôrint, & ad hujus dictamen sese instituerint. sin tragicè semet ostentârint, qi ad illorum imitationem me addixit? simplex qiddam & modestum est philosophiæ opus. noli me ad fastum insolentem abducere.

§ 30. Intuere desuper armenta innumerabilia, & ritus immmerabiles, & navigationis omne genus, in procellis, in tranquillo mari, & rerum præteritarum, præsentium, decedentium differentias. considera & vitam qæ sub aliis olim est acta, qæ post te erit transigenda, qæ qe apud gentes barbaras jam agitur. & qàm multi sint, qi nec nôrint nomen tuum; qàm multi, qi mox ejusdem obliviscentur; qàm multi, qi cùm te nunc lavdent, mox vituperaturi sint. qod denique, neq; memoria, neq; gloria, neqe ejusmodi qicqam æstimatione ullâ dignum est.

§ 31. Mentis tranqillitas tibi sit in eis, qæ ab externa cavsa proficiscuntur. justitiæ ratio in eis qæ ab interna efficiuntur. hoc est, intentio tua actióq; omnis hunc solum sibi finẽ propositum habeat, ut ad societatem humanam qod conducat fecerit, utpote qod naturæ tuæ consentaneũ existat.

§ 32. Supervacanea multa, qæ molestiæ

§ 29. [a] Χειμάρρους ἡ τῶν ὅλων αἰτία· πάντα φέρει· ὡς [b] εὐτελῆ ἢ κὴ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, κὴ, ὡς ὅιεται, φιλοσόφως * θεωρητικὰ ἀνθρώπεια, * μυζῶν μεσό; ἄνθρωπε, [c] τί ποτε ποίησον, ὃ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ· [d] ὅρμησον, ἐὰν δίδῶται, κὴ [e] μὴ θεώρει τινὰ ἐπιβλέπων, εἴ τις εἴσεται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [f] ἀρκοῦ, εἰ τὸ βραχύτατον θείης· κὴ τύτε αὐτῶ τινὶ ἐκβασιν, ὡς ὁ μικρόν τί ὄζι, διανοοῦ. [g] δόγμα γὰρ αὐτῶν τὶς μεταβαλλει; χωρὶς ἢ δογμάτων μεταβολῆς, τί ἄλλο, ἢ [h] δουλεία στρόνθων, κὴ πείθεσθαι θρασυποιμένων. ὕπαγε νῦν, κὴ [i] Ἀλέξανδρον, κὴ Φίλιππον, κὴ [k] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὅρα δ', εἰ [l] ἕἶδεν, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, κὴ ἑαυτὸν ἐπαιδαγώγησεν. εἰ δ' [m] ἐτερηγώνησεν, [n] ἡμεῖς με κατανίκειν μιμεῖσθαι. ἁπλοῦν ὄζι κὴ [o] αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μὴ με ἄπαγε ἐπὶ [p] σεμνοτυφίαν.

§ 30. [q] Ἀνωθεν ἐπισκοπεῖν ἀγέλας μυείας, κὴ τελετὰς μυείας, κὴ * πᾶν παντοῖον ἐν χειμῶσι κὴ γαλήναις, κὴ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ἀπογινομένων. [r] ὀπτάνει δ' κὴ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸν μετά σε βιωθησόμενον, κὴ τὸν νῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον· κὴ [s] ὅσοι μὲ ἐδὲ ὄνομά σε γνώσονται, [t] ὅσοι δ' τάχιστα ἐπιλήσονται, [u] ὅσοι δ' ἐπαινοῦντες ἴσως νῦν σε τάχιστα ψέξουσι· κὴ ὡς [x] ὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογόν τι, [y] ὔτε ἡ δόξα, ὔτε ἄλλο τι τὸ σύμπαν.

§ 31. [z] Ἀταραξία μὲν, περὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιότης δ', ἐν τοῖς παρὰ τὴν ἐκ σοῦ αἰτίαν ἐνεργουμένοις· τοῦτ' ἔστιν, ὁρμὴ κὴ πρᾶξις, [a] καταλήγουσα ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸν πρᾶξαι, ὡς τοῦτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

§ 32. Πολλὰ περιττὰ περιελεῖν ἐν-

[a] L. 2. § 17. & l. 7. § 19.
[b] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
* -φυς Lug. An.
* -άπτα
[c] L. 8. § 16. 44.
[d] L. 8. § 32.
[e] L. 8. § 1.
[f] L. 5. § 9.
[g] L. 8. § 4.
[h] Inf. § 40.
[i] L. 8. § 3.
[k] L. 8. § 25.
[l] L. 8 § 3.
[m] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[n] L. 5. § 36. l. 7. § 58.
[o] L. 1. § 2.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
* πᾶσαν Xyl.
[r] L. 7. § 49.
[s] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[t] L. 4 § 19.
[u] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[x] L. 4 § 3. 19.
[y] L. 6. § 16.
[z] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[a] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.

σχολίαστον

οχλήσαι σοι δύναται, [a] ὅλα ὄντι τῇ ὑποληψει σου κείμενα· καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν περιποιήσεις ἡδη σεαυτῷ, [b] * ἢ ὅλον κόσμον περιειληφέναι τῇ γνώμῃ, καὶ ἢ ἴδιον αἰῶνα περιοεῖν, καὶ πῶ τῶν καθ' ἕκαστα περαγματος [c] ταχεῖαν μεταβολὴν ἐπινοεῖν, ὡς [d] βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διαλύσεως, [e] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

[a] L. 2. § 15. l. 11. § 18.
[b] L. 7. § 35.
* [πρὸ] τὸν
[c] Sup. § 19. 28. Inf. § 33.
[d] L. 5. § 24.
[e] L. 4. § 3.

§ 33. Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, [f] τάχεσα φθαρήσῃ καὶ οἱ φθείροντα αὐτὰ ὁμοίως τάχεσα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται· καὶ [h] ὁ ἐκπύγπρως ἀποθανὼν εἰς ἴσον καταστήσῃ τῷ σεσαρκωμένῳ.

[f] Sup. § 18. 32.
[g] L. 8. § 25.
[h] L. 2. § 14. L. 4 § 50.

§ 34. [i] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων, καὶ περὶ ὃ διατεθάκασι, καὶ δι' ὃ * φιλοῦσι καὶ τιμῶσι. γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτε. δοκοῦσι βλάπτειν φέροντες, ἢ ὠφελεῖν ἐξυμνοῦντες, [k] ὅσον ὄιησις.

[i] Sup. 18. 27.
* χολῶσι Lug.
[k] L. 11. § 18.
[l] L. 4. § 3. l. 8. § 18.

§ 35. Ἡ ἀποζολὴ ἐστὶν ἄλλο, ἔζιν, ἢ [l] μεταζολή· [m] τούτῳ δὲ χαίρει ἡ τῶν ὅλων φύσις, [n] καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται. [o] ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγένετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦθ' ἕτερα ἔσαι. [p] τί γὰρ λέγεις, ὅτι ἐγένετό τε πάντα, * ὃ καὶ πάντα ἀεὶ καινῶς ἔσαι, καὶ [q] ἐξουσία ἄρα δύναμις ἐν τοιούτοις θεοῖς ἐξαρᾶσθαί ποτε ἢ διορθώσασα ταῦτα, ἀλλὰ κατακεῖσθαι ὁ κόσμος ἐν ἀδιαλείπτοις κακοῖς συνέχεσθαι;

[m] L. 7. § 18.
[n] L. 4. § 45.
[o] Sup. § 28.
[p] L. 12. § 5.
* καὶ ὅτι
[q] L. 10. § 7.

§ 36. [r] Τὸ σαπρὸν τῆς ὑφῆς ὑγρὸν μένης ὕλης, ὕδωρ, κόνις, ὀστέια, [s] χρόσος· ἢ πάλιν, πῶγοι γῆς τὰ μάργαρα, καὶ ἁλοσάθμια ὁ χρυσός, * ὁ ἄργυρος, καὶ [t] ἐριοχρὰς ἡ ἀδύς, καὶ αἷμα ἡ πορφύρα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα. καὶ [u] τὸ πνευματικὸν δή; ἄλλο τοιοῦτον· καὶ [x] ἐν τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον.

[r] Sup. § 14. l. 5. § 33. l. 11. § 2. 17.
[s] L. 8. § 37.
* [καὶ] ὁ
[t] L. 6. § 13.
[u] L. 2. § 2.
[x] Sup. § 28. l. 10. § 1.
[y] Sup. § 2. 26.
[z] L. 2. § 3. l. 5. § 5.

§ 37. [y] Ἄλυε τὸ ἀδόκιτον βίου, καὶ [z] γογγυσμοῦ, καὶ πθηκισμοῦ. [a] τί ταραχθήσῃ; [b] τί τούτων καινόν; [c] τί σε ἐξίσησι; [d] τὸ αἴτιον; ἴδε αὐτό. ἀλλ' ἢ ὕλη; ἢ

[a] L. 5. § 23. Inf. § 39.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 12. § 19.
[d] L. 7. § 29.

stiam tibi pariunt, præcidere, cùm in opinione tua tota sita sint, animúmq; angustiis exemptum plurimùm dilatare poteris, si mundum totum & seculum in qo degis, mente complexus fueris, & rei cujusqe sigillatim transmutationem celerem consideraveris, qámq; exiguum temporis spatium inter ortum ejusdem & interitum intercedat; cùm & immensum sit qod ortum præcesserit, & interminatum pariter, qod interitum sit consecuturum.

§ 33. Corrumpentur brevi, qæcunq; vides: corrumpentur brevi, & qi corrumpi hæc vident. & qi senectute extremâ confectus moritur, in eundem statum redigetur cum eo, qi immaturus obiit.

§ 34. Animulas hominum nudas intuere, ut videas, quales mentes gerant, qibus rebus studeant, & qarum cavsâ alios diligunt ac honorent. tum qando vel vituperando obesse, vel lavdando prodesse cuiqam videntur, qanto cum fastu id faciant.

§ 35. Nihil est aliud amissio qàm mutatio. hac avtem gavdet natura, qæ nihil non rectè facit. ab æterno ista pariter facta sunt; & in æternum alia ejusmodi fient. ecqis ergò dixerit omnia & facta fuisse, & semper factum iri mala? nec penes Deos, qi tot fuerint, potentiam extitisse corrigendi ista, qo minùs mundus ad mala ista addiceretur, qibus perpetim teneretur implicitus?

§ 36. Qàm putida est subjecta rei cuiq; materia? aqa, pulvis, ossicula, sordes. avt rursus, calli terræ, marmora; sedimenta, avrum, ac argentum; pili, vestis; sangvis, purpura; & ejusmodi alia qævis. etiam qod formæ rationem obtinet, & ipsum aliud qiddam istiusmodi est; & ex aliis in alia transit.

§ 37. Jam satìs est est vitæ calamitosæ, & obmurmurationis, & nugarum: qid perturbaris? ecqid in his novi? qid te tandem percellit? num forma? hanc vide. num materia?

teria? & hanc. extra hæc avtem nihil eſt. qin erga Deos itaq; tandem aliqando ſimplicior meliúſqe affectus ſis. perinde habet annis centum an tribus iſta nôris.

§ 38. Siqis deliqerit, penes ipſum eſt malum. fortaſſis avtem nec deliqit.

§ 39. Vel ab una mente, qaſi fonte communi, tanqam uni corpori ſuperveniunt univerſa: nec partem oportet de eis conqeri, qæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud eſt qicqam qàm cinnus & diſperſio temeraria. qid ergò perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, armentitia es, pecudis inſtar paſceris, in feram belluam tranſiiſti.

§ 40. Avt nihil poſſunt Dii, avt poſſunt. ſi nihil poſſunt, cur precaris? ſi poſſunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poſcis, neqid horum cupias, neqid de horum ullo anxius ſis, qàm ut horum qicqam vel eveniat vel non eveniat? ſiqidem enim omnino hominibus opem ſuam conferre poſſunt, etiam ad hæc poſſunt. ſed dices fortaſſe, Deos iſta in poteſtate tua poſuiſſe. an non ergò potiùs fuerit eis qæ in poteſtate tua ſunt cum libertate uti, qàm ad ea qæ extra poteſtatem tuam ſunt, cum ſervitute animíqe abjectione anxiè ferri? qanqam qis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam qæ in nobis ſita ſunt? iſta ergò Deos prece poſcere incipias; videbis qid futurum ſit. orat hic, qomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, qomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiſcam? alter, qomodo illius imperium abjiciam? tu, qomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, qomodo filiolum nè amittam? tu, qomodo nè amittere metuam? huc, inqam, omnino vota verte tua, & vide qid futurum ſit.

§ 41. Ego, cùm decumberem, inqit Epicurus, non de corporis affectionibus cum eis, qi inviſebant me, colloqia habebam, nec iſtiuſmodi ſermonibus illos alloqebar, verùm eis, qæ circa rerũ naturam

ὕλη; ἴδε αὐτιὰ. ἔξω ἤτοι τῶν ἐμῶν ὄζιν. ἀλλὰ κ) πρὸς τοὺς θεοὺς ἤδη ποτὲ ἀπλούστερος κ) χρηστότερος * γένου. [a] ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτεσι, κ) τὸ τρισὶ ταῦτα ἰσορρόπει.

§ 38. [b] Εἰ μὲν ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακόν. [c] τάχα δ' οὐκ ἥμαρτεν.

§ 39. Ἦτοι [d] ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα, [e] ὡς ἐπὶ σώματι, [f] ὑπισυμβαίνει· κ) ε ὐ δεῖ τὸ μέρος τοῖς ὑπὲρ τοῦ ὅλου γινομένοις μέμφεσθαι ἢ [h] ἄτομοι, καὶ ἔστιν ἄλλο, ἢ [i] κυκεὼν καὶ σκεδασμός. [k] πῶς οὖν τοιοῦτον; [l] τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, πίσθηκας, ἔρθαρσαι, * ὑποκείνῃ, [m] συναγωνιᾷ, * βόσκῃ.

§ 40. Ἦτοι ὑπὲρ δύνασθαι οἱ θεοί, ἢ * [δυνατοῦσι] δύνανται. εἰ μὲν οὖν μὴ δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δὲ δύνανται, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ, διδόναι αὐτούς, [n] τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων, μήτε ἐπιθυμεῖν τινὸς τούτων, μᾶλλον * τῷ μὴ παρεῖναί τι τούτων, ἢ * τῷ παρεῖναι; παίτως γὰρ εἰ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, κ) οἷς ταῦτα δύνανται συνεργεῖν. ἀλλὰ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι [o] ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν. εἶτα, ἃ χρεῖσσον χρῆσθαι τοῖς ἐπί σοι μετ' ἐλευθερίας, ἢ [p] διαφθορᾶς ἕνεκα τὰ μὴ ὄντα ἐπί σοι μὴ [q] ἀπιλείας καὶ ταπεινότητος; πῖς δέ σοι εἶπεν, ὅτι οὐχὶ κ) [r] εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν; [s] ἄρξαι γοῦν περὶ τούτων εὔχεσθαι, κ) ὄψει. ὅτῳ εὔχεται, πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, πῶς μὴ ἐπιθυμήσω τοῦ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλῳ, πῶς ταρηθῶ ἐκείνῳ; σὺ, πῶς μὴ χρήζω τοῦ ταρηθῆναι; ἄλλῳ, [t] πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκνίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ὅλως ὧδε ἐπίτρεψον τὰς εὐχὰς, κ) θεώρει τί γίνεται.

§ 41. Ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ οὐκ ἦσαν μοι αἱ ὁμιλίαι περὶ τῶν τοῦ σωματίου παθῶν, οὐδὲ πρὸς τοὺς εἰσιόντας τοιαῦτά τινα, φησὶν, ἐλάλουν· ἀλλὰ τὰ προηγούμενα φυσιολογῶν

* ἐχέτω Xyl. χρῶ Lug.

[a] L. 3. § 7. l. 6. § 23.

[b] Sup. § 4. l. 12. § 26.

[c] L. 11. § 18. l. 12. § 16.

[d] L. 2. § 3. l. 6. § 36.

[e] L. 4. § 40.

[f] L. 5. § 8.

[g] L. 2. § 3.

[h] Sup. § 28.

[i] L. 4. § 27.

[k] Sup. § 37.

[l] L. 4. § 28. l. 5. § 11.

* τί λέγεις; τῷ ἡγ. Sal.

* ὑποκείνει. Mer. -νεις vel -νῃ f.

[m] L. 6. § 16.

* λάζῃ Lug.

* [τεθνειῶσι] β. Inf. § 40.

* τι δράσαι Lug. An.

[n] L. 4. § 49.

* τῆ

* τῆ

[o] L. 2. § 11.

[p] Sup. § 27.

[q] L. 8. § 3.

[r] L. 1. § 17. l. 12. § 14.

[s] L. 6. § 23.

[t] L. 10. § 35. l. 11. § 33, 34.

λογῶν διετέλουν, καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦτο ὢν, πῶς [a] ἡ διάνοια συμμεταλαμβάνουσα τῆς ἐν τῷ σαρκιδίῳ τοιούτων κινήσεων ἀταρακτεῖ, τὸ ἴδιον ἀγαθὸν πρᾶττα. ὑφ' ἃς ἰατρείας ἐμαυτὸν παρεῖχον, φησὶ, κομψευόμενος, [*] ὡς τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁ βίος [*] ἤρετο ἧν καὶ καλῶς. [*] ταῦτα ἂν ἐποίουν, ἐν νόσῳ, ἐὰν τύχῃ, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ [b] περιστάσει. τὸ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν οἷς δήποτε τοῖς συμπίπτουσι, μηδὲ τῇ ἰδιώτῃ [*] καὶ φυσικῷ [c] συμφλυαρεῖν, πάσης αἱρέσεως κοινὸν, [d] φῶς μόνῳ [*] τῷ πᾶσι συμπνέοντι ἔχειν, καὶ τῷ ὀργάνῳ. δι' οὗ πράττει.

§ 42. Ὅταν τινος ἀναισχυντίᾳ προσκόψῃς, εὐθὺς πυνθάνου σαυτόν, [e] ἆρα ἔνεστι τῷ κόσμῳ ἀναίσχυντοι μὴ εἶναι; ὃ δύναται. [f] μὴ ἐν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. εἷς γὰρ καὶ οὗτος ὧν τῶν ἐκείνων τούτων ἀναισχύντων, ὧν ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι· τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν πανούργων, καὶ ὅλως τοῦ ἀπίστου, καὶ παντὸς τοῦ ὑπὲρ οὗ ἀμαρτάνοντος. ἔχω σοι πρόχειρον. ἅμα γὰρ τῷ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι τὸ γένος τοῦτο ἀδύνατον ὅλως μὴ [g] ὑπάρχειν, ἓν εὐμενέστερος ἔσῃ πρὸς τὸν καθ' ἕνα. ἔνεχρησον ἤδη κεκλῆσθαι εὐθὺς ἐννοεῖν, [h] τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα. ἔδωκε γὰρ, ὡς ἀντιφάρμακον, πρὸς μὲν τὸν ἀγαθύμονα τὴν πραότητα, πρὸς δ' ἄλλον, ἄλλο τινὰ δύναμιν, ὅλως δ' [i] ἔξεστί σοι μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἀφαμαρτάνει τοῦ προκειμένου, καὶ [k] πεπλάνηται. [l] τί δ' καὶ βέβλαφας; εὑρήσεις γὰρ μηδένα τούτων πρὸς ὃν παροξύνῃ, [m] πεπονηκότα τὴν τοιοῦτον, ἐξ οὗ ἡ διάνοιά σε χειρῶν ἔμελλε γεγήσεσθαι. [n] τὸ δὲ κακόν σου καὶ τὸ βλαβερὸν, ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν ἔχει. [o] τί δ' κακὸν, ἢ [p] ξένον γέγονεν, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ [q] ἀπαιδεύτου πράττει; ὅπερ μὴ σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν ὀφείλεις, ὅτι οὐ προσεδόκησας τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι.

priùs meditatus fueram, differebam. atque in hoc præcipuè incumbebam, qò mens, etiamsi motuum in corpusculo istiusmodi particeps unà, imperturbata consisteret nihilominus, bonúmque suum retineret. sed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent sese, qasi magni qid agerent. sed vita mihi etiam tunc qàm optimè agebatur. eadem tu, qæ ille, sive in morbo, si contigerit, sive in alio qovis casu adverso, feceris. etenim hoc est sectæ cujusvis commune, in casibus qibuscunqe à philosophia non absistere, nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: sed rei tantùm præsenti agendæ intendere, & instrumento per qod fiat.

§ 42. Qando alterius cujuspiam impudentiâ offenderis, statim sic percontare te, Fieríne ergò potest, ut impudentes in mundo nè sint? non potest. tu itaqe qod non potest, nè poscas. est enim hic impudentium illorum unus, qos in mundo esse necesse est. idem in promptu tibi sit, de fravdulento, infido, delinqente qolibet. ubi enim recordatus fueris, fieri non posse, qin existat hoc genus hominum, mox erga singulos mitiùs te habiturus es. utile est admodum & ut apud te cogites ecqam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea, tanqam antidotum, adversùs stolidum mansvetudinem; adversùs alium, aliam aliqam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum meliùs edocere. qisqis enim delinqit, à proposito aberrat & deceptus est. tum tibi qid is obfuit? nihil enim horum, qibus succenses, qenqam feciſſe deprehendes, qod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmqe in hoc solo consistit. ecqid avtem mali avt insveti fit, si ineruditus; qæ ineruditi sunt, fecerit? tu vide, annon te potiùs incusare debeas, qòd non expectaveris fore, ut hoc ille delinqeret;

qódqe

[a] L. 5. § 26.
[*] -φυσάτ]ευς Sal. L. 7. § 3. & l. 10. § 13.
[*] ἤγετο Buot.
[*] τ' αὐτὰ
[b] Sup. § 13.
[*] μὴ φυσ· vel, καὶ [μὴ] φ· vel, αὖθις f. L. 10. § 9.
[c] L. 7. § 43.
[d] Sup. § 6.
[*] [δὲ] τῷ
[e] L. 6. § 4 & l. 8. § 15.
[f] l. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18. 33.
[g] L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
[h] L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 4. 10. § 33.
[i] L. 8. § 59. Sup. § 11.
[k] L. 6. § 22.
[l] L. 8. § 49. 55.
[m] L. 2 § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22.
[n] L. 4. § 39. l. 8. § 56.
[o] L. 11. § 13.
[p] L. 12. § 16.
[q] L. 10. § 4.

qódqe cùm ratio occasiones tibi justas suppeditet cogitandi, probabile esse illum hoc esse admissurum, tum tamen hoc oblitus, admisisse illum admiraris. præcipuè verò qando, tanqam infidum avt ingratum aliqem incusas, in temet censuram converte. peccatum enim procul dubio est est tuum, sive qod hominem sic affectum credidisti fidem tibi servaturum, sive beneficiũ cùm dares, qod non absolutè dedisti nec tanqam qi totum actionis tuæ fructum jam statim percepisses. qid enim amplius velle debebas, ubi homini benefeceras? annon hoc ipsum tibi sufficit? qod est naturæ tuæ congruum ubi qid feceris, tum facti istiusmodi mercedem qæris? hoc est perinde ac si oculus visus mercedem poscat, avt pedes incessus. qemadmodum enim membra ista ad munus aliqod obeundum condita sunt, qod ubi pro conditionis suæ ratione obierint, qicqid suum est adepta sunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus sit, ubi beneficum qippiam avt qod in commune conducat, egerit, illud fecit ad qod conditus est, & qod suum est obtinuit.

σὺ μὲν γὰρ ἀφορμὰς ἐκ τῆς λόγου ἔσχες πρὸς τὸ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκὸς ὄζει τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι, καὶ ὅμως ἐπιλαδόμενος [a] θαυμάζεις εἰ ἥμαρτηκε. μάλιστα δ' ὅταν ὡς ἀπίστῳ, ἢ ἀχαρίστῳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. πρόδηλος γὰρ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε πρὸς τὸν τοιοῦτον τὸν διάθεσιν ἔσχες ὄντα ἐξ ὧν ἔπραξας, ὅτι τῷ πίστιν φυλάξει, εἴτε τῷ χάριν ἀπόδοις, [b] μὴ καταπλήσσου κενὰς ἐλπίδας, μηδ' ὅταν ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειλήφῃς πᾶντα τὸν καρπόν. [c] τί γὰρ πλέον θέλεις, ἢ σὺ πεποίηκας ἄνθρωπον; [d] ἐκ. ἀρκεῖ * σοι; καὶ φύσιν τῷ σῷ τὴν ἔπραξας; τούτου μισθὸν ζητεῖς; ὡς οἱ [e] ὀφθαλμοὺς ἀμοιβὴν ἀπαιτοῦσι, ὅτι βλέπουσι· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν. ὥσπερ γὰρ ταῦτα πρὸς τόδε τι γέγονεν, * ἅτε [f] καὶ τῷ ἰδίαν κατασκευὴν ἐνεργοῦντα * ἀπέχει τὸ ἴδιον· οὕτως καὶ ὁ ἄνθρωπος [g] εὐεργετικὸς πεφυκὼς, ἐὰν ποτέ τι εὐεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ κοινὰ συνεργητικὸν πράξῃ, [h] πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκευάσθη, καὶ [i] ἔχει τὸ ἑαυτοῦ.

[a] L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
[b] L. 5. § 6. l. 7. § 13.
[c] L. 7. § 73.
[d] L. 8. § 32.
* σοι, [ὅτι] κ. ε.
[e] L. 2. § 1.
* ὅτε
[f] L. 6. § 40.
* ἔχουσι Lug. An.
[g] L. 8. § 7. 12.
[h] L. 5. § 16. l. 6. § 16.
[i] L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIBER X.

ΒΙΒΛΙΟΝ ι'.

ECqando futura es, ô anima, bona, simplex, una, nuda, corpore te ambiente dilucidior? ecqando dispositionem dilectioni & affectui genuino deditam degustabis? ecqando futura es plena; rei nullius indiga, nihil desiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, qo frui tibi volupe sit, neqe tempus, in qo diutiùs fruaris, neqe locum, avt regionem, avt cœli blandam temperiem, avt hominum amicam societatem, sed statu præsenti acqiescens, & præsentibus oblectabere qibúsq;, &

[a] Ἐπὶ ποτὲ ἆρ', ὦ ψυχή, ἀγαθὴ, καὶ [b] ἁπλῆ, καὶ μία καὶ [c] γυμνὴ, [d] φανερωτέρα [e] περιῳκισμένη σοι σώματος [f]; γνώσῃ ποτὲ ἆρα [g] φιλικῆς καὶ * ἑρπτικῆς διαθέσεως; ὕσῃ ποτὲ ἆρα [e] πλήρης, καὶ [f] ἀνενδεὴς, καὶ ἐδὲν ὑπολοιπόθησα, ἐδὲ [g] ἐπιθυμήσα ἐδενὸς, ὅτε ἐμψύχου, ὅτε ἀψύχου πρὸς ἐδεν ἀπολαύσεις; [h] ἐδὲ χρόνου, ἐν ᾧ ὀλίγῳ μακρότερον ἀπολαύσεις; ἐδὲ τόπου, ἢ χώρας, ἢ ἀέρων εὐκρασίας; ἐδὲ ἀνθρώπων εὐαρμοσίας; ἀλλὰ [i] ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ κατασκευῇ, καὶ [k] ἡδήσῃ τοῖς παροῦσι, πᾶσι, καὶ συμπαθείσεις

[a] L. 4. § 37. Inf. § 7. l. 11. § 18. l. 12. § 1.
[b] L. 6. § 30.
[c] L. 11. 27.
[d] L. 12. § 2, 3.
* σερκτικῆς
[e] L. 3. § 8. l. 5. § 3.
[f] L. 2. § 1. 7. l. 3. § 5. l. 12. § 1.
[g] L. 11. § 37.
[h] L. 3. § 7.
[i] L. 7. § 54. l. 8. § 2. l. 9. § 6.
[k] L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμπνέοις σεαυτῷ ὅτι πάντα σοι πάρεστι, [a] πάντα σοι εὖ ἔχει, καὶ [b] ὅσα θεῶν παρέσται, καὶ [c] εὖ ἕξει ὅσα φίλον αὐτοῖς, καὶ [d] ὅσα μέλλουσι δώσειν [e] ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τελείᾳ [f] ζώου, τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δικαίου, καὶ καλοῦ, ὧν ἕνεκεν [g] γεννᾷ πάντα καὶ συνέχοντος, καὶ περιέχοντος, καὶ περιλαμβάνοντος [h] διαλυθήσεται εἰς γένεσιν ἑτέρων ὁμοίων; ὅση ποτὲ ἄρα ταύτη, οἷα [i] θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ὕστω [k] συμπολιτεύεσθαι, ὡς [l] μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς, μήτε κατακνᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν;

§ 2. Παρατήρει [m] τί σε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ὡς [n] ὑπὸ φύσεως μόνον διοικηθῇς. εἶτα ποιεῖ αὐτὸ καὶ ἀνέχεσθαι. εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαί σε ἡ [o] ὡς ζῴου φύσις. ἔπειτ' ἐξῆς ἀπαιτήσεις, τί ἀπαιτεῖ σε ἡ ὡς ζῴου φύσις. καὶ πᾶν τοῦτο ἀφετέον, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαι, ἢ ὡς ζῴου λογικοῦ φύσις. ἔστι δὲ [p] τὸ λογικὸν εὐθὺς καὶ πολιτικόν· τίσιν δὲ καιροῖς χαιρόμενον, μηδὲν ἀνιερᾷζε.

§ 3. [q] Πᾶν τὸ συμβαῖνον, ἤτοι ὅπως συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς οὐ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρε. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· φθαρήσῃ γὰρ σε ἐπαναλῶσαι. μέμνησο μέντοι ὅτι [r] πέφυκας φέρειν πᾶν, ὃ ἐὰν τῇ σῇ ἀναλήψει ὄντι τῇ σῇ φορητὸν καὶ ἀνεκτὸν αὐτὸ ποιῆσαι, ἐπὶ φαύλοσίαν τοῦ συμφέροντος ἢ καθήκειν σεαυτῷ τοῦτο ποιεῖν.

§ 4. [s] Εἰ μὲ σφάλλεῃ, διδάσκειν [t] εὐμενῶς, καὶ [u] τὸ παρορώμενον δεικνύναι. εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, [x] σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.

§ 5. [y] Ὅτι ἂν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος περιπεπλέχθαι· καὶ ἡ ὁπλοκὴ τῶν αἰτίων [z] συνέκλωσε, τό τε σὸν ὑπόστασιν ἐξ αἰδίου, καὶ τοῦτο σύμβασιν.

§ 6. [a] Εἴ τε ἄτομοι, εἴ τε [*] φύσει

[a] L. 4. § 39.
[b] L. 3. § 11.
[c] L. 6. § 41. l. 7. § 41. l. 9. § 28. l. 12. § 5.
[d] L. 3. § 4.
[e] L. 2. § 3. l. 5. § 8.
[f] L. 4. § 40.
[g] L. 4. § 23. Inf. § 14.
[h] L. 7. § 23. 25.
[i] L. 5. § 27.
[k] L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
[l] L. 6. § 41. l. 12. § 12. 24.
[m] L. 3. § 6. l. 5. § 9.
[n] Inf. § 33.
[o] L. 3. § 6.
[p] L. 9. § 9. 16. 23.
[q] L. 7. § 33. 64.
[r] L. 8. § 46.
[s] L. 5. § 28. l. 9. § 11.
[t] L. 11. § 18.
[u] L. 11. § 13.
[x] L. 9. § 42.
[y] L. 5. § 8. l. 7. § 75.
[z] L. 3. § 4. 11. 16.
[a] L. 9. § 28. 39.
[*] φύσει Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

perſvaſum habitura es, cuncta tibi adeſſe, cuncta tibi bene ſe habere; ſed & à Deis provenire, benéque habitura, qæcunq; ipſis concedere viſum eſt, & qæcunq; conceſſuri ſunt, utpote qæ ad ſalutem faciant animantis perfecti, probi, juſti, honeſti, quod cuncta iſta, qæ ut alia ſimilia indidem oriuntur, diſſolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecqando ità affecta futura es, qò cum Deis hominibúſque ità verſeris, ut nec eos qicqam inſimules, neqe ab eis ipſe condemneris?

§ 2. Obſerva, qid natura tua exigat, qatenus à natura mera regitur. atq; id facias & admittas, niſi natura tua, qâ es animal, inde deterior futura ſit. tum obſerva, qid natura, qâ es animal, expoſcat. & hoc qicqid eſt, concede tibi, niſi natura tua, qâ es animal rationale, deterius indè ſe habitura ſit. quod eſt avtem rationale, protinus eſt & civile. his regulis uſus, nihil ulteriùs ſategeris.

§ 3. Qicqid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus ſis, vel ut non ſis. ſi contingit ità, ut ferre natus ſis, nè gravatim te habeas, ſed prout natus es, feras. ſin ità contingat, ut ferre non natus ſis, nec ſic qidem graveris; ubi enim te abſumpſerit, & ipſum concidet. memineris tamen, naturâ eſſe comparatum te, ad qidlibet ferendum, quod in opinione tua ſitum eſt, ut tolerabile faciat, vel conducere tibi, vel officii eſſe, ut illud facias, cenſendo.

§ 4. Siqis fallitur, docendo comiter huic errorem ſuum indica. avt hoc ſi neqeas, te culpa, vel nec te etiam.

§ 5. Qicqid tibi contingit, ab æterno deſtinatum eſt tibi. catvſarúmq; ſeries ſibi invicem implexarum tui ipſius ſubſiſtentiam cum caſu illo ab æterno conglomeravit.

§ 6. Sive atomi obtinent, ſive natura

ra regit universa; hoc primò statuatur, partem esse me universi à natura administrati. deinde, necessitudine me qadam partibus generis ejusdem esse conjunctum. siqidem ista recordatus; qatenus pars sum totius, nihil ægrè feram ab universo mihi attributum. neqe enim parti potest esse noxium, qod universo conducit. neqe habet qicqam universum, qod non sibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune sortiantur: mundi verò natura & hoc ampliùs obtineat, qòd à nulla cavsa externa cogi possit, ut sibi ipsi noxium qicqam producat. ubi ergò meminerim, partem esse me universi istiusmodi, futurum est, ut qicqid evenerit, gratum mihi acceptúmqe sit. in qantum verò necessitudine qadam ejusdem generis partibus conjunctus sum, nihil facturus sum, qod communionis jus violet: sed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémqe conatum meum ad id dirigam, qod in commune conducat, & ab eo qod est huic contrarium, abstinebo. his ità peractis, vita prospera mihi fluat necesse erit. qemadmodum civi illi vitam prosperè fluere qivis existimet, qi in actionibus qæ civitatis secum ejusdem consortibus utiles sint, & qicqid civitas ipsi attribuerit, gratanter

§ 7. Universi partes, qotqot, inqam, mundi ambitu continentur, corrumpi necesse est. corruptionis nomine alterationem intelligo. hoc avtem, cùm sit necessarium, si & malum illis fuerit, cum universo sanè seqiùs ageretur, cùm partes ejus in alteratione freqenti agerent, & ad corrumpendum multifariam essent comparatæ. nunqid avtem dicemus, avt naturam ipsam instituisse partes suas malo afficere, & ità condidisse, ut in malum incidere non nata tantùm essent, sed in malum etiam necessariò inciderent? avt clam ipsâ istiusmodi factas esse? nevtrum est verisimile. sin, misso qis naturæ nomine, ità nata esse dicere voluerit, vide,

ανς, σκόπει κοίδια, ὅτι [b] μέρος εἰμὶ τῆ ὅλη [c] ὑπὸ φύσεως διοικηθέν. ἔπειτα, ὅτι [d] ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη. τότων γὰ μεμνημένος, καθότι μὲ μέρος εἰμι, [e] οὐδὲν δυσαρεστήσει ἐμαυτὸν ἐπὶ τῆ ὅλη ἀπονεμομένων. [f] οὐδὲν γὰ βλαβερὸν τοῖς μέρεσι, ὅ τοῖ ὅλοις συμφέρει. [g] ἔ γὰ ἔχει τι τὸ ὅλον, ὃ μὴ συμφέρει ἑαυτῷ.. πασῶν μὲν φύσεων κοινὸν ἐχουσῶν τοῦτο· τῆς δὲ τοῦ κόσμου φερεσιληφείας, τὸ μηδὲ [h] ὑπὸ τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῆ χωνεῦσαι. κεῖ μὲν δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι [i] μέρος εἰμὶ ὅλης τοῦ τοιούτου, [k] ἐυαρεστήσει πεπὶ τοῖ ἀποβαίνοντι. καθόσον δὲ [l] ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη, [m] ἐπὶ ἔξω ἀκεραίων· μᾶλλον δὲ [n] συλλήψομαι πρὸς ὁμογενῶν, καὶ [o] πρὸς τὸ κοινῆ συμφέρον πᾶσιν ὁρμὴν ἐμαυτοῦ ἄξω, καὶ [p] ἀπὸ τ' ἐναντίου ἀνάξω. τότων δὲ ὕτω φερομένων, ἀνάγκη τὸν βίον [q] εὐροεῖν· ὡς ἂν καὶ [r] πολίτε βίον ἔυρυν ὑπονοήσειας, ἐφ' ἑαυτῷ διὰ πράξεων τοῖς πολίταις λυσιτελῶν, καὶ ὅσῳ ἂν ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζόμενε.

[b] L. 2. § 3, 4.
[c] Sup. § 2.
[d] L. 7. § 22.
[e] Inf. § 11. l. 5. § 27.
[f] Inf. § 20. l. 6. § 45.
[g] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[h] Inf. § 7.
[i] L. 2. § 9. l. 4. § 14 l. 8. § 7.
[k] L. 7. § 54. 57.
[l] L. 7. § 13.
[m] L. 8. § 23. l 9. § 8, 9. 23.
[n] L. 3. § 4.
[o] L. 9. § 31.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 2. § 5.
[r] L. 6. § 45.

obeundis constanter perrexerit, acceperit.

§ 7. Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλου, ὅσα, * φημὶ, συμβαίνει ὑπὸ τοῦ κόσμου, [f] ἀνάγκη φθείρεσθαι. λεγέσθω δὲ τοῦτο σημαντικῶς [t] τοῦ ἀλλοιοῦσθαι. [u] εἰ δὲ (φημὶ) κακόν τι, καὶ ἀναγκαῖον ὂν τοῦτο αὐτοῖς, ἵν' ἂν τὸ ὅλον καλῶς διεξάγοιτο, δεῖ μερῶν εἰς * ἀλλοτείωσιν ὄντων, καὶ πρὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατεσκευασμένων. [x] πότερον δὲ ἐπεχείρησεν ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν, καὶ συνέπαιτησε τῷ κακῷ, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔμπλωτα εἰς τὸ κακὸν ποιεῖν, ἢ ἔλαθεν αὐτὴν τοιάδέ τινα γνώμενα; ἀμφότερα γὰ ἀπίθανα. εἰ δέ τις καὶ ἀφέλοιτο τῆς φύσεως, κατὰ τὸ πυροκίνητον τοῦτο ἐξηγεῖσθαι,

* delet Lug. An.
[t] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[u] L. 4. § 3. 4. 5.
[x] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
* ἀλλοίωσιν Xyl.
[x] L. 2. § 11. l. 9. § 35.

καὶ

[a] L. 8. § 18. l. 9. § 19.
[b] L. 8 § 15.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 16.
[d] L. 2. § 17. l. 4. § 5.
[*] ταυτὰ
[e] L. 6. § 4. 24.
[f] L. 17. § 50.
[g] L. 4. § 14.
[h] L. 5. § 13. l. 11. § 1.
[i] L. 3. § 3.
[k] L. 7. § 25.
[l] L. 5. § 4.
[m] L. 6. § 15.
[n] L. 9. § 25.
[o] L. 8. § 22.
[p] L. 8. § 7. 26.
[q] L. 6. § 53.
[r] Sup. § 6. Inf. § 11.
[s] L. 5. § 25.
[t] L. 5. § 26.
[u] L. 6. § 2. l. 8. § 1.
[x] L. 7. § 2.
[y] L. 4. § 32.

χὴ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲ φᾶναι [a] παρυκίνει τὰ μέρη τοῦ ὅλε μεταβάλλειν, ἅμα ἢ ὡς ἐπί τινι παρὰ φύσιν συμβαίνοντι [b] θαυμάζειν, ἢ [c] δυσχερέστερον; ἄλλως τε, χὴ [d] τῆς διαλύσεως οἷς [*] ταῦτα γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνέστηκε. [e] ἢ τοι γὰρ ἀπεδαμὰς συγχεῖται ἐξ ὧν συνετρέφη, ἢ τεφρὰ, [f] τοῦ μὲ στερεμνὲ εἰς τὸ γῶδες, τοῦ ἢ πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀεροῶδες. ὥστε χὴ ταῦτα [g] ἀναληφθῆναι εἰς τὸν τοῦ ὅλε λόγον, εἴτε [h] χρόνῳ πεπερασμένῳ [i] ἐπαπυρεμένε, εἴτε [k] ἀϊδίοις ἀμοιβαῖς ἀνανεεμένε· χὴ τὸ στερέμνιον ἢ, χὴ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζε τὸ ἀπὸ τῆς γενέσεως. πᾶν γὰρ τοῦτο ἐχθὲς χὴ τρίτην ἡμέραν, [l] ὅτε ἅλην σπίνον χὴ [m] ἐλκομένε ἀέρι τῷ ὑπερβολῇ ἔλαζεν. τοῦτο ἓν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, ἐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν. τοῦτό δε δ', ὅτι ἐπεῖνό σε λίαν περιπλέκει [n] τῷ ἰδίως πεπῷ, ὡς ἐν ὀλίγῳ δίμοι φρὸς τὸ νεῶ λελῆθθαι.

§ 8. Ὀνόματα δίκαιον σαυτῷ ταῦτα, ἀγαθὸς, αἰδήμων, ἀληθὴς, ἔμφρων, σύμφρων, ὑγιόφρων, πρόσεχε μήποτε μετονομάζῃ, χὴ ἀπολλύεις ταῦτα τὰ ὀνόματα, χὴ ταχέως ἐπάνισι ἐπ' αὐτά. μέμνησο ἢ, ὅτι τὸ μὲ ἔμφρον, ἐβούλετό σοι [o] σημαίνειν [p] τῷ ἐφ' ἕκαστα διαληπτικῷ ἐπίσασιν, χὴ [q] τὸ ἀπαρενθύμητον· τὸ ἢ σύμφρον, [r] τῷ ἑκούσιον ἀποδέξιν τῶν ὑπὸ τῆς κοινῆς φύσεως ἀπονεμομένων· τὸ ἢ [s] ὑγιόφρον, τῷ ὑγιόλασιν τοῦ φρονοῦντος μέρες [t] ὑγιῆ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν τῆς σαρκὸς, χὴ τὸ δοξάριον, χὴ τὸν θάνατον, χὴ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν ὦν διατηρῇς σεαυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, [u] μὴ γλιχόμενος τῷ ὑπ' ἄλλων χὴ ταῦτα ὀνομάζεθαι, ἔσῃ ἕτερος, χὴ [x] εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἓπ τυῦτον ἔῑ, οἷος μέχρι νῦν γέγονας, χὴ [y] ἐν βίῳ τοιούτῳ καταφθείρεσθαι χὴ μολύνεσθαι, λίαν ὄζειν ἀναιδίτε χὴ

qàm ridiculum ſit, ut qi dicat univerſi partes mutare natas, idem hoc ipſum mutare illas, tanqam quod præter rerum ipſarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præſertim, alia ut mittam, cùm in eadem ipſa reſolvatur unumqodqe, ex qibus conſtiterat. avt eſt enim elementorum, ex qibus concretum fuerat, diſſipatio, avt converſio, qicqid eſt ſolidi in terram, qicqid aërii eſt in aërem; ut & iſta in univerſi rationem redigantur, ſive illud certo temporis ſpatio revoluto deflagret, ſive viciſſitudinibus perpetuis jugiter renovetur. qin & ſolidum illud avt aëreum nè cogites, qod ab ortu primo extitit. hoc enim, qod nunc habes, omne heri ac nudiuſtertius ab alimentis aëréqe attracto influxit. hoc ergò mutat, qod pòſt acceptum eſt, non qod mater primò peperit. qanqam ponatur, illud ipſum te valde addicere huic peculiariter ſic affecto, nihil tamen obſtabit, qo minùs verum ſit qod jam dictum eſt.

§ 8. Nomina tibi ubi ſumpſeris iſta, boni, modeſti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimi, cave neqando tranſnomineris, & amittas denuò nomina iſta; celeritérq; (ſiqid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris avtem, prudentis nomen tibi denotare ſingularum rerum conſiderationem, animadverſionémqe ſedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium ſpontaneam, qæ à natura communi fuerint aſſignata. magnanimi verò, ſubvectionem mentis ſupra omnem lenem aſperúmve carnis affectum, ſupra gloriolam, ſupra mortem, & ejuſmodi univerſa. Intra nomina igitur iſta ſi te continueris, nec ut alii his te titulis cohoneſtent concupiveris, alius jam futurus es, qàm pridem fueras, aliámqe inituras vitæ rationem. etenim talis perſiſtere, qalis hactenus fueris, & in vita iſtiuſmodi fœdè volutari ac diſcerpi, hominis eſt ſenſûs expertis planè

vitæ qe

vitæ'qe nimis avidî, nec beſtiariis illis abſimilis, qi ſemiadeſi, vulneribus ſaniéqe oppleti, in diem craſtinum tamen reſervari ſupplicant, iiſdem ungvibus morſibúſque iidem ejuſmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pavca hæc inde te. & ſiquidem in illis perſiſtere potes, perſiſtas, tanqam in fortunatorum inſulas qaſdam trajectus; ſin excidere, nec ſtatum tueri poſſe te ſenſeris, in angulum aliqem, ubi poſſis aliqid, avdacter te conferas; vel etiam è vita omnino diſcedas, nec iratus tamen, ſed ſimpliciter, liberè, modeſtè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, qòd è vita ſic exieris. ad nominum avtem iſtorum recordationem, multùm conducet meminiſſe Deorum, qódqe nolunt illi ratione præditos ipſis adulari, ſed ſimiles ipſis fieri. meminiſſe &, ficum eſſe qæ ea qæ ficûs ſunt facit; canem, qæ canis; apem, qæ apis; & hominem pariter, qi qæ hominis.

§ 9. Mimus, bellũ, terror, torpor, ſervit[a], decreta illa ſacra tua caveas, ni expungent qotidie, qæcunq; è ſtudioſa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet avtem unumqodqe ità & conſiderare & agere, ut & activa facultas conſummetur, & contemplativa ſimul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujuſqe ſcientia orta ſervetur, latens qidem, nec abſcondita tamen. tunc enim ſimplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujuſq; notitiâ diſtinctâ, qid ex natura ſua exiſtát, qem locum in mundo habeat, qàm diu duratura ſit, ex qibus conflata ſit, qibus poſſit obvenire, qi dare eam & avferre poſſint.

§ 10. Aranea muſcam ubi ceperit, ſe effert tanqam magni qid egerit; alius ubi lepuſculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius ubi urſos; alius ubi Sarmatas, nam & iſti, qi hos capiunt, qid latronibus diſtant, ſi mentes ac decreta utrobiq; ſpectaveris?

φιλοψύχυ, καὶ ὁμοίυς τοῖς ἠμιθνήτοις θηρίοις, ὅτι πίνες μεσοὶ τραυμάτων καὶ λύθρυ, ἐδυνάλυσαν ὅμως [a] εἰς τὴν αὔριον φυλαχθῆναι, παρεδηλωσόμενοι ταὐτὰ τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασιν. ὁμοίως οὖν σαυτὸν εἰς [b] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲν ἐπ' αὐτῇ μένειν δύνῃ, [c] μένε, ὥσπερ εἰς μακάρων νήσους μεταπεμπόμενος. ἐὰν δὲ αἴσθῃ ὅτι ἐκπίπτῃς, καὶ ἀ ἀνεκφοίτως, ἅπαθι δαῤῥῶν εἰς χωρίον τινά, ὅπυ κρατήσεις ἢ καὶ παντάπασιν [d] ἔξοδι ᾖ βίυ, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, ἐν γε τοῦτο μόνον ποιήσας ἐν τῷ βίῳ, τὸ ἔτως ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ [f] μεμνῆσθαι τῶν θεῶν, μεγάλως συλλήψεαί σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, καὶ ὅτι οὐ κολακευόντες ἔτι θέλουσιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· καὶ ἔτι, τὸν μὲ συκῆν τὰ συκῆ ποιοῦσαν, τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνὸς, & τὸν μὲλιτταν, τὰ μελίττης, [h] τὸν δ' ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπυ.

§ 9. * Μίμος, * πόλεμος, πτόησις, νάρκη, δουλοία, καθ' ἡμέραν ἀπαλοίφεσθαι τὰ ὑπὸ τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, * ὁπόσα [i] * ὁ φυσιολογικὸς φαντάζῃ καὶ θεωρήμασι· δεῖ δὲ πᾶν [k] ἔτος βλέπειν καὶ πράσσειν, ὅσα καὶ τὸ πρακτικὸν ἅμα συντελεῖσθαι, καὶ ἅμα τὸ διανοητικὸν ἐνεργεῖσθαι, καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ἀεὶ ἐνούσης ὑπομονῆς [l] ἀνθαδὲς σώζειν [m] λανθάνον, [n] ἐκ χρυπτόμενον. [o] * πότε γὰρ ἀπολύσεις ὑπολαύσεις, * πότε δὲ σωφρονήσεις, * πότε δὲ [p] τὰ ἐφ' ἑαυτοῖς γνωρίσεις, [q] τί τὸ ὂν καὶ οὐσία, καὶ τίνα χώραν ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [r] ἐπὶ πόσον πίφυκεν ὑφίστασθαι, καὶ ὑπὸ τίνων συγκίνεται, καὶ τίσι δύναται ὑπάρχειν, καὶ τίνες δύνανται αὐτὸ διδύναι τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

§ 10. [f] Ἀράχνιον μῦαν θηράσαν μεγαφρονεῖ, ἄλλος δὲ λαγίδιον, ἄλλος δὲ σαγήνην ἀφύλων, ἄλλος δὲ συΐδια, ἄλλος δὲ ἄρκτυς, ἄλλος Σαρμάτας. ἔτι γὰρ ἀ ληστὰι, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[a] L. 4. §. 115. 47. 50.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 32 l. 8. § 47.
[e] L. 6. § 2.
[f] L. 3. § 11.
[h] L. 5. § 1. L. 8. § 26.
[i] L. 8. § 13.
[k] L. 6 § 47.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 3. § 7, 8.
[n] Sup. § 1.
[o] L. 7. § 29.
[p] L. 3. § 11.
[q] L. 9. § 25.
[r] L. 8. § 43.

* Λοιμὸς, Xyl.
* πόλεμος, * πόσα Mer.
* ἐφυσιολογήτος f.
* πότε f.

§ 11. [a] Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλει, θεωρητικὼ μάλιστον κἂν σου. καὶ [b] διηνεκῶς πρόσεχε, καὶ συγγυμνάζου περὶ τοῦτο τὸ μέρος. [c] ἐστὶν γὰρ ἄτυφος μεγαλοφροσύνης πρακτικόν· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, καὶ ἐνοήσας, ὅτι [d] ὅσον ἐνδέχεται πάντα ταῦτα καταλιπεῖν ἀπόντα ἐξ ἀνθρώπων δεήσει, [e] * ἀπῆλθεν ὅλον ἑαυτὸν, [f] δικαιοσύνη * μὲν εἰς τὰ ὑφ ἑαυτῆς ἐνεργούμενα, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συμβαίνει, τῇ τῆς ὅλων φύσει. [g] τί δ' ἐστὶ πρᾶξαι, ἢ ὑπολήψεται περὶ αὐτοῦ, ἢ φράξει καθ' αὑτὸν, ἵνα δ': εἰς νῦν βάλλεσθαι. διὰ τούτοις [h] ἀρκούμενος αὐτὸς, [i] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν παρὸν θεραπεύομενον, καὶ [k] φιλεῖν τὸ νῦν ὑπονοούμενον ἑαυτῷ [l] ἀσκολίας δὲ πάσας καὶ σπουδὰς ἀφῆκεν· καὶ ἐστὶν ἄλλο βούλεσθαι, ἢ [m] εὐθείαν πραίνειν [n] διὰ [o] νόμου, καὶ εὐθείαν φρονοῦντα [o] ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

§ 12. [p] Τίς ὑποψίας χρεία, [q] περὶ σκοπεῖν τὶ δεῖ προσχθῆναι; κἂν μὲ σωφρᾶς, εὐμβῶς, [r] * ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν· ἐὰν δὲ μὴ σωφρᾶς, ἐπέχειν, καὶ [s] συμβούλοις τοῖς ἀείστοις χρῆσθαι· [t] ἐὰν δέ τινα ἕτερά πρὸς ταῦτα ἀντικαίνῃ, προϊέναι κατὰ τὰς παρούσας ἀφορμὰς λελογισμένως, [u] ἐχόμενον τῷ φαινομένῳ δικαίῳ· ἄριστον γὰρ καταντυγχάνειν τούτῳ. ἐπεὶ τοι ἡ γε ἀποπλάνησις ἀπὸ τούτου *. ἔστω, σχολαῖόν τε καὶ ἅμα [x] εὐκίνητον ἔστω, καὶ [y] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸς, [z] ὁ τῷ λόγῳ κατὰ πᾶν ἑπόμενον.

§ 13. Πανθάνεσθ ἑαυτῆ, εὐθὺς ἐξ ὕπνου γινόμενον, [a] μήτι δοίσει σοι, ἐὰν ὑπὸ ἄλλου γένηται τὰ δίκαια καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντα; ἢ δοίσει. μὴ ὀκνέλλησαι, ὅτι ὅτι οἱ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις καὶ ψόγοις φυσιπλόμενοι, [b] τοιοῦτοί μέν ἐστι κλίνης ἐσὶ, τοιοῦτοι δὲ ὅτι τραπέζης, οἷα δὲ σιτοῦσιν, [c] οἷα δὲ φεύγουσιν, οἷα δὲ δοκιμάσιν, οἷα δὲ κλέπτουσιν, οἷα δὲ ἁρπάζουσιν, ἢ χρησὶ καὶ ποσὶν, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῶν μέρει, [d] ᾧ γίνεται, ὅταν θέλῃ, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [e] ἀγαθὸς δαίμων;

§ 11. Methodo contemplativa instructus sis, qâ perspectum habeas, qomodo cuncta in se invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celsitatem confert magis. corpus exuit, qi sic affectus est, reputánsq; secum, mox esse sibi, relictis his omnibus, ab hominibus discedendum, totum sese permittit, justitiæ, in eis qæ ab ipso fiunt; universi naturæ, in eis qæ obveniunt ipsi. qid avtem alius qispiam de ipso sive dicat, sive existimet, avt adversùs ipsum faciat, nè cogitat qidē. utpote qi duobus hisce etiam contentus sit, qicqid impræsentiarum agit, justum præstare, & qicqid impræsentiarum sibi obvenit, diligere: negotiis verò studisq; reliqis omnibus missis, nihil aliud velit, qàm rectâ juxta legem proficisci, rectâq; proficiscentem Deum ipsum seqi.

§ 12. Ecqis suspicionis usus est, cùm qid fieri oporteat considerare præsto sit? & si quidem id perspexeris, placidè ac constanter eâ progredi; sin minùs, consistere, & optimos qosq; in consilium adhibere; deniq; si aliud qippiam, qo minùs eâ procedas; obstiterit, prout occasiones præsentes se obtulerint, consideratè progredi, ei qod justum tibi visum fuerit, adhærendo? hoc enim assequi, ut justè agas, optimum est: nec nisi ab hoc aberrando excideris. qietum qiddam, & agile tamen, alacre pariter & compositum est, qisqis rationi per omnia obsequitur.

§ 13. Somno excusso statim percontare te, nunqid tuâ intererit, si justa bonáqe ab alio aliqo fiant. nihil intererit. nunqid oblitus sis, qales isti, qi de aliis lavdandis vituperandisqe tantopere se efferunt, in lecto sint, qales ad mensam, qæ faciant, qæ fugiant, qæ sectentur, qæ suffurentur, qæ rapiant ad se, non manibus pedibúsqe, qod dici solet, sed parte sui pretiosissimâ, qâ, ubi libuerit, consequi liceat fidem, modestiam, veritatem, legem, genium deniq; bonum.

§ 14.

[a] Sup. § 1. l. 9. § 32, 33.
[b] L. 4. § 36. l. 8. § 22.
[c] L. 3. § 11.
[d] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[e] L. 4. § 34. Sup. § 8.
* ἀπῆλθε Lug. An.
[f] L. 3. § 16.
* μὴ Lug.
[g] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[h] L. 7. § 28.
[i] L. 12. § 1, 2.
[k] L. 5. § 27. l. 9. § 6.
[l] L. 4. § 18. l. 12. § 2.
[m] L. 5. § 3.
[n] L. 2. § 16. l. 12. § 1.
[o] L. 7. § 31.
[p] L. 4. § 37. l. 7. § 53.
[q] Inf. § 33.
[r] L. 8. § 5.
* [καὶ] ἀμ. Boot.
[s] L. 7. § 5. 7.
[t] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[u] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
* τούτου δεῖ Boot.
[x] L. 4. § 12. l. 6. § 21.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 3. § 12.
[a] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[b] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[c] L. 4. § 38.
[d] L. 8. § 55.
[e] L. 7. § 17.

§ 14. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

§ 15. Exiguum est quod supereſt vitæ tuæ. vive tanqam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siqis ubicunqe in orbe, tanqam in urbe, degat. viderint, nôrintqe homines, hominem verum, qi naturæ convenienter vivat. sin non sustinent, occidant. hoc enim satius est, qàm ità vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

§ 16. Nè ulteriùs occupere totus, differendo qalis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

§ 17. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrat. qódqe particularia omnia, substantiam qod attinet, milii sunt instar; tempus qod attinet, terebri circumvolutio.

§ 18. Rerum præsentium unamqamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & qasi putrefactione qadam, avt dissipatione, constitutam, sive ut mori qodammodo nata sit.

§ 19. Cogita, qales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, qales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanqam in sublimi siti aliqos increpant. pavlò avtem antè, qàm multis & qâ mercede, inserviebant; & pavlò pòst, qo in statu futuri sunt.

§ 20. Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi. & tum confert, qando illa fert.

§ 21. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere qicqid futurum est ut fiat. dico itaqe mundo ipse, *ecqid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò, *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

§ 22. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assveviſti; vel foris vadis, & hoc volebas;

§ 14. Τῇ [a] πάντα διδόσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένος καὶ εὐήμων λέγει· [b] δὸς ὃ θέλῃς· σὺ πόλαζε ὃ θέλῃς. λέγει δὲ τοῦτο [d] οὐ καθεσταλμένος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ εὐνοῶν αὐτῇ.

§ 15. [e] Ὀλίγον ἔτι τὸ ἐπιλειπόμενον τοῦτο. [f] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. [g] ἐδὲν γὰρ διαφέρει ὀπουδηποτὲ ἢ ὧδε, ἐάν τις πανταχοῦ, [h] ὡς ἐν πόλει, τὸ κόσμῳ. ἰδέτωσαν, ἱστορησάτωσαν οἱ ἄνθρωποι [i] ἄνθρωπον ἀληθινὸν [k] καὶ φύσιν ζῶντα. εἰ μὲ φέρουσιν, ἀποκλεινάτωσαν. [l] κρεῖττον γὰρ, ἢ οὕτω ζῆν.

§ 16. Μηκέθ' [*] ὅλως περὶ τοῦ οἵου τινα εἶναι [†] ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι, ἀλλὰ [m] εἶναι τοιοῦτον.

§ 17. [n] Τὸ ὅλον αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχοῦς φαντασία, καὶ ὅτι πᾶντα τὰ καθ' μέρος, ὡς μὲ [o] πρὸς οὐσίαν, κεγχεαμίς· ὡς δὲ [p] πρὸς χρόνον, τερετάνη περιτροφή.

§ 18. Εἰς ἕκαστον τῶν [q] παρακειμένων ἐφίσταῦ, καὶ διανοεῖν αὐτὸ ἤδη διαλυόμενον, καὶ ἐν μεταβολῇ, καὶ ὅτι σήψει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθότι ἕκαστον πέφυκεν, [r] ὥστερ διήκειν.

§ 19. [s] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες, τὰ ἄλλα. εἶτα δῖοι ἀνδρονομέμενοι, καὶ γαυρούμενοι, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑπεροχῆς ὀνειδίζοντες· πρὸ ὀλίγου δὲ [t] ἐδέλδοντο πόσοις, καὶ [u] δι' ὅσα· καὶ [x] μετ' ὀλίγον, ἐν [*] τοιούτοις ἔσονται.

§ 20. [y] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. καὶ [z] τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει.

§ 21. [a] Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὲ ὁ σεμνὸς αἰθήρ· [b] ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος ποιῆσαι ὃ ἂν μέλλῃ γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι [c] σοὶ συνερῶ. μῶν δ' οὕτω καλεῖνο γίνεται καὶ λέγεται, ὅτι [d] φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι;

§ 22. Ἦτοι ἐπαιδεύθης ζῆν, καὶ ἤδη [e] ἐπῄεισας· ἢ ἔξω ὑπάγεις, καὶ τοῦτο ἤθελες·

[a] Sup. § 1. L. 4. § 23.
[b] L. 3. § 6. l. 4. § 31.
[c] L. 8. § 33.
[d] L. 9. § 3.
[e] L. 2. § 2. 6. Sup. § 11.
[f] Inf. § 22, 23.
[g] L. 8. § 45.
[h] L. 4. § 3, 4.
[i] Sup. § 8.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 9. § 2.
[*] ὅλ
[m] L. 4. § 17.
[n] L. 7. § 35. l. 11. § 1.
[o] L. 4. § 3.
[p] L. 5. § 24.
[q] Sup. § 7.
[r] L. 4. § 48. l. 9. § 21.
[s] Sup. § 13.
[t] L. 8. § 3.
[u] L. 6. § 59.
[x] L. 3. § 3. l. 4. § 48. l. 8. § 37.
[*] ὁποῖοι: fu.
[y] L. 4. § 23.
[z] L. 11. § 13.
[a] Evripid.
[b] L. 7. § 18. 25.
[c] L. 9. § 1.
[d] L. 9. § 35.
[e] L. 12. § 6.

ἢ ἀποθήσεις, καὶ [a] ἀπελεύθερωσας. παρὲξ δὲ ταῦτα οὐδέν· οὐκοῦν εὐθῦμει.

§ 23. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ τὸ, ὅτι τοιοῦτο * ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ὅζι· καὶ πῶς [b] πάντα δεῖ τ' αὐτὰ εὑρίσκειν τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν, ἢ ὅπου θέλεις. ἀνυπερθετώτερον γὰρ εὑρήσεις τὰ τῆς Πλάτωνος· [c] σπόρον ἐν ὄρει, φησὶ, * περιαλλόμενον· [καὶ βάλλην βλήματα.]

§ 24. [d] Τί δῆτ' μοι τὸ ἡγεμονικόν μου· καὶ ποῖόν τι ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νῦν· καὶ [e] ἐφ' ᾧ τινι ἔστι αὐτῷ νῦν χρῶμαι. μήτε κενὸν νῦν ὄζι· μήτε ἀπόλυτον καὶ [f] ἀπεσπασμένον κοινωνίας· ἢ μήτε θρεπτικὸς καὶ ἀνακεκραμένον τῇ σαρκιδίῳ, ὥστε [h] τούτῳ συνεξέπτωδαι.

§ 25. [i] Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης· κύριος δὲ ἢ ὁ νόμος· καὶ ὁ περιγραφόμενος, δραπέτης, ἅμα καὶ [k] ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, * ὃ βούλεταί τι γενέσθαι, ἢ γίνεσθαι ἢ γενέσθαι, ἢ [l] τῶν τὰ πάντα διοικοῦντος τεταγμένων, ὅς ὄζι νόμος, [m] νόμων, ὅσα ἑκάστῳ [n] ἐπικάλλει. ὁ ἄρα φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

§ 26. [o] Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, καὶ ἀποτελεῖ βρέφος· [p] ἐξ οἵου, οὗ; πάλιν τροφὴν διὰ φάρυγγος ἀφῆκε, καὶ λοιπὸν [q] ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἴσθησιν καὶ ὁρμὴν τὸν ὅλον ζωὴν καὶ ῥώμην, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ θεὰς;) ποιεῖ. [r] ταῦτα οὖν τὰ ἐν τοιαύτῃ ἐγκαλύψει γιγόμενα θεωρεῖν, καὶ τὴν δύναμιν ὅταν ὁρᾷν, ὡς καὶ [t] τὴν βεῖθσιν, καὶ τὴν ἀναφορὴν, ὁρῶμεν, [u] οὐκ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

§ 27. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς [v] πάντα τοιαῦτα, οἷα νῦν γίνεται, καὶ ἐφεξῆς ἐγίνετο καὶ [x] ἐπινοεῖν ἡμισύμενα, καὶ [y] ὅλα δράματα καὶ σκηνὰς ὁμοειδεῖς, ὅσα ἐν ἀτέχνοις τῆς σῆς, ἢ τῆς

vel moreris, & munere defunctus es: præter ista nihil restat. bono itaque sis animo.

§. 23. Illud tibi semper constet, ejusmodi qiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius qilibet. eadémq; esse omnia istîc agentibus, quæ eis, qi in montium verticibus, vel in litorum crepidinibus, vel alibi ubicunqe volueris, versantur. palam enim invenies Platonis illa, *Urbis muro, aut caulæ septo circundatus.*

§ 24. Qidnã est mihi nunc mens mea? vel qalem ego eam præsto? ad qidnam eâ jam utor? nunqid est intellectu vacua? nunqid à societate communi soluta & revulsa? nunqid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unâ?

§. 25. Qi dominum fugit, fugitivus est. dominus avtem est lex. ergò qi legem transgreditur, fugitivus est. idem est & qi ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, qod secus, qàm ipse velit, avt factum sit, avt fiat, avt futurum sit eorum qicqam, quæ ab universi rectore sunt constituta, qi est ipse lex unicuiq; qod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qi metuit, vel angitur, vel irascitur.

§ 26. In uterum semen qi misit, abscedit: hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & absolvit, ex qali qalem? alimentum rursus mater per gulam demittit; qod alia insuper cavisa ubi exceperit, sensum, motúmq;, adeóq; vitam ac vires & alia (qot ea numero & qalia?) conficit. hæc, tantâ licèt involvantur caligine, contemplari oportet; facultatémq; ità intueri quæ ista facit, prout vim eam cernimus, qâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non oculis qidem externis, sed nec minùs clarè tamen.

§ 27. Cogita tecum jugiter, qalia nunc sunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura esse. propone tibi ob oculos, fabulas totas scenásq; uniformes, qæcunqe vel ex notitia tua, vel

ex

[a] L. 12. § 36.
* τὸ [π, οῦ] ἐν f.
[b] Sup. § 15.
[c] Plato Theæt.
* τὸ τεῖχος] εφ
[d] L. 5. § 11.
[e] L. 12. § 33.
[f] L. 5. § 8.
[g] L. 7. § 66. 67.
[h] L. 5. § 26.
[i] L. 4. § 49.
[k] L. 11. § 8. 9.
* ὃν β. f.
[l] L. 6. § 1. 5.
[m] L. 4. § 10.
[n] L. 7. § 7.
[o] L. 5. § 4. l. 12. § 26.
[p] L. 4. § 48. l. 6. § 13.
[q] Inf. § 38.
[r] L. 4. § 36. l. 7. § 29 30. l. 9. § 25.
[t] L. 12. § 30.
[u] L. 3. § 14. l. 11. § 12.
[v] L. 2. § 14.
[x] L. 7. § 49.
[y] L. 6. § 44.

ex hiſtoria antiqua cognita habueris; avlam Hadriani totam, totam Antonini; illam item Philippi, Alexandri, Croeſi. ejuſdem planè modi fuerunt omnia illa, niſi qòd per alios agebantur.

§ 28. Hominem de re ulla dolentem, atqe ægrè ferentem qicqam, ſimilem habe porcello, qi dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujuſmodi eſt & qi decumbens tacitè ſolus ſecum ſortem deplorat ſuam. conſidera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali ſoli datum eſſe, ut eis qæ eveniunt, ſponte obſeqi poſſit; cùm ſeqi ipſum omnibus ſit neceſſarium.

§ 29. Conſideratâ ſeorſim, qam inſtituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda ſit, qia eâ te privet.

§ 30. Ubi peccato alicujus offenderis, tranſlatione factâ perpende tecum, amon ipſe ejuſmodi aliqid pecces: puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud iſtiuſmodi. hoc enim ſi adverteris, ira ſtatim tibi excidet. præſertim, ſi ſuccurrerit unà, cogi hominem. qid enim faceret? avt, ſi poteris tu illum vi illâ expedias.

§ 31. Satyrionem ubi videris Socraticum, Evtychem cogita vel Hymenem. & Evphratem ubi videris; Evtychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viſo, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & temet ubi reſpexeris, Cæſarum aliqem. & in qolibet cogitando, geminum ei qempiam. tum mentem tibi ſubeat, Ubi nunc ſunt illi? nuſqam ſané: avt ubi tandem? ità enim perſpectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil eſſe, præſertim, ſi ſimul fueris recordatus, qicqid ſemel mutârit, per ſpatium temporis infinitum non eſſe ampliùs futurum. tu verò ſpatii illius qantulum occupas? cur ergò tibi non ſufficit ſpatium hoc tam breve, prout te decet, tranſigere? qàm pulcram bene agendi materiam occaſionémqe ſubterfugis? qid enim ſunt aliud hæc omnia?

προσβυτέρας ἰσονείας ἔγωγε, περὶ ὁμμάτων πάθεσι· οὐδ [a] αὐλὴ ὅλη Ἀδριανοῦ, καὶ αὐλὴ ὅλη Ἀντωνίνου, καὶ αὐλὴ ὅλη Φιλίππου, Κροίσου· πάντα γὰρ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δι' ἑτέρων. [a] L. 8. § 25. 31.

§ 28. Φαντάζου πάντα τὸν ἀπὸ φρενῶν λυπούμενον, ἢ δυσαρεστοῦντα, [b] ὅμοιον τῷ ὑοιδίῳ χρεμετίζοντι, ἀπολακτίζοντι καὶ κλαυσμύρῃ. [*] ὅμοιον καὶ ὁ οἰμώζων ὑπὸ τοῦ κλινιδίου μόνος σεαυτῷ τὸν ἔνδοθεν ἡμῶν· καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται, τὸ [c] εἰκοίως ἕπεσθαι τοῖς γινομένοις. [d] τὸ δὲ ἕπεσθαι ψιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον. [b] L. 11. § 18. l. 12. § 27. [*] ὅμοιος Θ. [c] Sup. § 8. [d] L. 2. § 3. l. 4. § 42.

§ 29. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑκάστῳ ὧν ποιεῖς ἐφιστάνων, φράσον σαυτῷ, [e] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τοῦτο φεύξῃ. [e] L. 12. § 31.

§ 30. Ὅταν παροφθῇς ὁτῳοῦν ἁμαρτάνοντι, εὐθὺς μεταβαίνε, ἐπιλογίζου, [f] τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον, ἀργύριον ἀγαθὸν εἶναι νέμει, τοῦτο ἡδονὴν, ἢ τὸ δοξάειον, καὶ κατ' εἶδος. τοῦτο γὰρ ὑπερβάλλον, ταχέως ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς· συμπαθοῦντα εὗρες, ὅτι [g] βιάζεσθαι [h] οὐ γὰρ ποιήσει· ἢ [i] λύσασθαι, ἄφελε αὐτῷ τὸ βιαζόμενον. [f] L. 7. § 26. l. 12. § 28. [g] L. 5. § 28. l. 8. § 14. [h] L. 12. § 16. [i] L. 9. § 11.

§ 31. Σατύρους [*] ἰδὼν Σωκρατικοὺν, φαντάζου ἢ Εὐτυχῆ, ἢ Τιμένα. καὶ Ἐνφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζου· καὶ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζου· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζου· καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐπιδὼν, τῶν Καισάρων τινὰ φαντάζου, καὶ ἐφ' ἑκάστου τὸ ἀνάλογον. ἔπειτα συμπαρεστήκοιτό σοι. [k] ποῦ ὧν ἐκεῖνοι; ἀδαμοῦ· ἢ [*] ὁπουδή. οὕτως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [l] καπνὸν, καὶ τὸ μηδέν· μάλιστα ἐὰν συμμνημονεύσῃς, ὅτι [m] τὸ ἅπαξ μεταβολὴν ὑπέστη ἴσως εἰς τὸ ἀπείρου χρόνου. σὺ δὲ ἐν τίνι; τί δ' ἐπ [n] ἀρκεῖ σοι [o] τὸ βεβιῶσθαι τοῦτο κοσμικὸς διαπεφῶσαι; [p] ἔπειτα ὕλαν καὶ ἀσθένειαν φεύγεις; τί γὰρ ὄζει πάντα ταῦτα [k] L. 7. § 18. l. 8. § 25. 31. l. 12. § 27. [*] ὅπου δή; [l] L. 2. § 17. l. 12. § 33. [m] L. 4. § 3. [n] L. 6 § 2. l. 9. § 6. [o] L. 4. § 26. [p] L. 7. § 18. 68.

ἄλλο, πλὴν [a] γυμνάσματα λόγε [b] ἐφ' ἑαυτόν ἀκριβῶς καὶ [c] φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ; μένε ἔν, μέχρι ἐξοικιώσης σαυτῷ καὶ ταῦτα· [d] ὡς ὁ ἐρρωμένος σώμαχος πάντα ἐξοικιοῖ, [e] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῶ καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

§ 32. [f] Μηδενὶ ἐξέσῃ εἰπεῖν ἀληθεύοντι περὶ σε, ὅτι οὐχ ἁπλοῦς, ἢ ὅτι οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ φανήσεται, ὅσοις τούτων τι περὶ σε ὑπολήψεται· [h] πᾶν ἤ τοῦτο δεῖ σοι. [i] τίς γὰρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον κεῖνον [k] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιοῦτος ἔσῃ. ἐδὲ γὰρ εἰκὸς λόγον μὴ τοιοῦτον ὄντα.

§ 33. [l] Τί ὄζι τὸ ὂν ταύτης τῆς ὕλης δυνάμενον τὸ ὑποκείμενον πεφυκέναι; ἢ ῥηθῆναι; ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [m] ἔξεσιν αὐτὸ πράξαι ἢ εἰπεῖν. καὶ μὴ φροντίζε, ὡς κωλυόμενος· ἐ πρόσθεν παύσῃ [n] γένων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅπ ὁ δίον ὄζι τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἢ τρυφῇ, τοῦτό σοι τὸ ὀπὶ τῆς ὑποβαλλομένης καὶ ὑποπιπτούσης ὕλης [p] ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπε κατασκευῇ· [q] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεσι καὶ τῷ ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [r] παντα χοῦ ἡ ἔξεσι· τῷ μὲ ἓν κυλίνδρῳ, ἐ παντα χοῦ δίδοται φέρεσθαι τῷ ἰδίαν κίνησιν, ἐδὲ τῷ ὕδατι, ἐδὲ πυρὶ, ἐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [f] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγε διοικεῖται· τὰ γὰρ διείροντα καὶ ἐναντίαμενα πολλά· [t] νικᾷ ἡ καὶ λόγος διὰ παντὸς [u] ἀνυπόπτωτος ὅπως πορεύσεται δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. ταύτῃ τῷ ῥαδίνῳ πρὸ ὀμμάτων πτέμενος καὶ ἰὼ ἐνεχθήσεται ὁ λόγος διὰ πάντων, ὡς σῶρ ἄνω, ὡς λίθος κάτω, ὡς κυλίνδρος καὶ περαινῆς, [u] μηκέτ' μηδὲν ἐπιζήτει. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι [x] σωματικῆς δεῖ [y] ἕξεως, ἢ [z] χωρὶς ὑποληψεως, καὶ [a] ἐδὲ ποιεῖ κακὸν ὐδενῖν· ἐπεί τοι καὶ [b] ὁ πάσχων

qàm mentis, qæ, hac in vita qæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perſpexerit; exercitationes. perſiſte ergò, dum & iſta tibi familiaria effeceris, qo modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igniſque validus, qicqid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

§ 32. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, avt non eſſe te bonum. ſed mentiatur, qiſqis horum qicqam de te opinatus fuerit. hoc avtem totum in te ſitum eſt. qis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, qàm talis futurus ſis. neq; enim ratio id poſcit, nî talis ſis.

§ 33. Ecqid eſt, qod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? qicqid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas, impediri te. antè ingemiſcere non deſinas, qàm eò te adegeris, ut qod voluptuariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta qaqe oblata tibi materia ea facere, qæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, qicqid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. datur avtem hoc ubiqe. ſiqidem cylindro qidem non conceditur, ut motu proprio ubiqe feratur; ſed nec aqæ, nec igni, nec alii rei cuiqam, qæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. qæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia qæliber, prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, qâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil qæras ulteriùs. reliqa enim obſtacula, vel ſunt corporis, qod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, avt mali qicqam efficiunt. alioqi ea qi patitur,

malum

[a] L. 6. § 20.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 10. § 9.
[d] Inf. § 35.
[e] L. 4. § 1.
[f] L. 11. § 13.
[g] L. 12. § 1.
[h] L. 5. § 5.
[i] L. 8. § 32.
Inf. § 33.
[k] Sup. § 8.
[l] Sup. § 12. 31.
[m] Sup. § 32. l. 11. § 9.
[n] L. 9. § 26.
[o] L. 6. § 51.
[p] L. 5. § 16. l. 6. § 16. 40.
[q] L. 6. § 7. l. 8. § 26. 43. l. 11. § 16.
[r] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.
[s] Sup. § 2.
[t] L. 5. § 10. 20. l. 8. § 7. 32. 41.
[u] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[x] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[y] L. 4 § 7. 11.
[z] L. 8. § 56, 57.
[a] L. 8. § 28.
[b] L. 8. § 55.

malus fieret. atqi in aliis qidem operibus omnibus ità se habet, ut qicqid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, qòd eo afficitur. istîc verò, si ità dicere licuerit, præstantior fit homo ac lavde dignior, dum eis qæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, nî civitatem lædat: civitatem nihil lædere, nî legem lædat. horum avtem, qæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. qod avtem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

§ 34. Qi decretis veris imbutus est, hunc dictum brevissimum & è trivio arreptum qodlibet commonere suffecerit de mœrore metúve pellendo. qale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Ast alius natura parat, qæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum strepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréfve qosvis percipiendos promptũ esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se habere; sicut molã ad omnia, ad qæ molenda conta τεφρια ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλῃ πρὸς πάντα ὅσα ἀλέστεσα κατεσκεύ-

αὐτὸ, κακὸς ἂν ἐνθὺς ἐγίνετο. ἐπὶ γῆν ἢ ἄλλων κατασκευασμάτων πάντων, ὅ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῆ συμβῇ, εὐθὺς τοῦτο χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· ἐνταῦθα δ', εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἡ [a] χρεῖττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ [b] ἐπαινετώτερος, [c] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς προσπίπτουσιν. ὅλως δὲ μέμνησο, ὅτι [d] ἡ φύσει πολίτιδι οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλει οὐ βλάπτει· οὐδὲ γὰρ πόλιν βλάπτει, ὃ νόμου οὐ βλάπτει· τούτων δὲ τῶν καλουμένων ἀτυχημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμου οὐ βλάπτει, οὔτε πόλιν, οὔτε πολίτην.

[a] L. 4. § 1.
[b] L. 5. § 15.
[c] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[d] L. 5. § 22.

§ 34. Τῷ * δεδογμένῳ ἐκ τῶν ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ καὶ τὸ βραχύτατον, καὶ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ὑπόμνησιν ἀλυπίας καὶ ἀφοβίας. οἷον,

Φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δὲ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη.
Ὡς ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲν φύει, ἣ δ' ἀπολήγει.

[e] Homer. Iliad. ξ. v. 147.

* Desumpsit Xyl. & Lug. desumpsit L. 3. § 4.

[f] φυλλάειον δὲ καὶ τὰ τεκνία σε. ἐκ φυλλάεια δὲ καὶ ταῦτα τὰ ὀλιζοῶντα ἀξιεπίσεως, καὶ ὑποφημοῦντα, ἢ ὑπ' ἀντιῶν καταρώμενα, ἢ ἡσυχῇ ψέγοντα, καὶ χλευάζοντα· φυλλάεια δὲ ὁμοίως, καὶ [h] τὰ διαδεξόμενα τὴν ὑστεροφημίαν· πάντα γὰρ ταῦτα ἔαρος ὑπέφυσεν ὥρη· εἶτα ἄνεμος καταβέβληκεν· ἔπειθ' ἡ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει.

[f] L. 11. § 34.
[g] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[h] L. 4. § 19.
[i] L. 7. § 23. 25.

[k] τὸ δὲ ὀλιγοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πάντα, ὡς αἰώνια ἑτοίμως, φεύγεις, καὶ διώκεις. [l] μικρὸν καὶ καταμύσεις. [m] τὸν δὲ ἐξενεγκόντα σε ἤδη, ἄλλος θρηνήσει.

[k] L. 5. § 10.
[l] L. 7. § 70. l. 8. § 2. 5.
[m] L. 4. § 50.

§ 35. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, καὶ μὴ λέγειν, τὰ χλωρὰ θέλω· τοῦτο γὰρ ὀφθαλμιῶντός ἐστι. καὶ τὴν ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, καὶ ὀσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ καὶ ὀσφρητὰ ἑτοίμως ἔχειν. καὶ [n] τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάν-

[n] Sup. § 31.

[a] L. 8 § 43. ασχη· καὶ τοίνυν [a] τῷ ὑγιαίνουσι διάνοιαι πρὸς πάντα δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἁρμόζειν ἐπίμηλα ἔχῃ). ἡ δὲ λέγουσα, [b] τὰ παιδία σωζέσθω, καὶ πάντες ὅ,τι ἂν πρόξω ἐπιτείτωσαν, ὀρθόμισός ἐστι τὰ χλωρὰ ζητοῦσι, ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

[b] L. 9. § 40.

[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

§ 36. [c] Οὐδεὶς ἔστιν ὕτως εὐπρόσμοιος, ᾧ ἀποθνήσκοντι ἡ παρεστήξονται πάντες ἀσμενίζοντες τὸ συμβαῖνον κακόν. ἀνοήτῳ καὶ σοφὸς ἴσως. μὴ τὸ φανέσεται ἔσχατὸν τῆς ἐκείνου λέγων;

* συμβῇ

[d] L. 5. § 9. l. 11. § 18.

ἀγαπητόν * μέν ποτε [d] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. χαλεπὸς μὲν ἦλθε ἡμῖν ἦν· ἀλλὰ ἠθανάτιζεν, ὅτι ἠσυχῇ καλαγωγήσει ἡμῖν. ταῦτα μὲν ἦν ὅσα τοῦ ἀνδρὸς ἐφ' ἡμῖν ἦ πόσα ἄλλα ἔστι, δι' ἃ πολλὰς ἐκ παλλακίδων ἡμῖν.

[e] L. 4. § 50.

[e] τοῦτο ἦν ἐννοήσας ἀποθνήσκειν, καὶ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμενος, ὅτι τοιούτου βίου ἀπήρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοῦ οἱ κοινωνοὶ, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνιάμην, ἠξιάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐδίλυσέ με ὑπάγειν, ἄλλου τινὰ τυχὸν ὃν τούτου ῥᾳδίως ἐλπίζοντες. τί ἂν ἦν τις ἀντίσχοιτο τῆς ἐσταῦθα μακροτέρας διατριβῆς; [f] μὴ μέν τοι διατοῦτο ἧττον εὐμενὴς αὐτοῖς ἀπιθι, ἀλλὰ [g] τὸ ἴδιον ἦθος διατήρων, [h] φίλος, καὶ ἤπιος, καὶ [i] ἵλεως, καὶ μὴ πάλιν ὡς ἀποστώμενος· ἀλλ', ὥσπερ ὅταν τις εὐδιαπτῶντος [k] εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξιπλεῖται, τοιαύτην καὶ τὴν ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ γίνεσθαι· καὶ γὰρ [l] τούτοις ἡ φύσις συνῆπται, καὶ συνέκρινεν. ἀλλὰ νῦν διαλύει; διαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, οὐ μὴν [m] ἀνθιλκόμενος, ἀλλ' ἀβιάστως· [n] ἔν γὰρ καὶ τοῦτο τῶν φύσιν.

[f] L. 5. § 10.

[g] L. 7. § 15.

[h] L. 7. § 22.

[i] L. 2. § 3.

[k] L. 3. § 5.

[l] L. 6. § 39.

[m] L. 3. § 5.

[n] L. 2. § 12. 17.

§ 37. [o] Ἔθεσον ἐπὶ παντὸς, ὡς δίον τε, τοῦ φαινομένου ὑπὸ πνοῦ, ἐπιζητῶν καὶ σαυτὸν, [p] ἔστω τοῦτο ἐπὶ τίνα φέρει; ἄρχου δὲ ἀπὸ σαυτοῦ, καὶ [q] σαυτὸν πρῶτον ἐξέτασε.

[o] L. 2. § 16. l. 7. § 4.

[p] L. 3. § 5. l. 5. § 11.

[q] L. 2. § 2.

§ 38. Μίμησον, ὅτι [r] τὸ νευρασταῖν ἔστιν ἐκεῖνο, [s] τὸ ἔνδον ἐγκεκρυμμένον· [t] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο ζωὴ,

[r] L. 7. § 59. l. 8. § 28.

[s] L. 12. § 33.

§ 36. Nemo qiſqam adeò felix eſt, cui morienti non adſtabunt aliqi, qi præſenti lætentur malo. bonus ſapiénſque fuerit, annon ad extremum futurus eſt qi de illo dicat, *Reſpirabimus jam tandem à pedagogo iſto. non erat reverà aſper noſtri cuiqam: ſenſi tamen tacitè illum damnâſſe nos.* hæc igitur de viro bono. at nos quod attinet, qàm multa ſunt alia, ob qæ à nobis liberari deſiderent havd pavci? hoc ſi inter moriendum cogitaveris, lſbentiùs diſcedes: cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita diſcedo, in qa ipſi ejuſdem mecum participes, pro qibus tam multa exantlavi, ſupplicavi, procuravi, illi, inqam, ipſi elatum me optant, tanqam qi levamen forſan hinc aliqod ſperent. cur ergò diutiùs iſtîc moram trahere qis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius diſcedas, ſed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. qin rurſus, nec tanqam vitæ avulſus, ſed, prout eis, qibus mortis felicitas qædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab iſtis etiam eſto diſceſſio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaq; tanqam à neceſſariis, non abſtractus tamen, ſed ſponte diſcedens. nam & hoc ex eis eſt, qæ ſunt ſecundùm naturam.

§ 37. Solenne tibi ſit, in cujuſqe (qoad ejus fieri poteſt) actione omni, apud te qærere, *Iſtud iſte qo fine facit?* à temet avtem aviſpicare, téqe primo loco ſcrutare.

§ 38. Memento illud qod te velut fidiculis citat, eſſe intra te reconditum qiddam. illud eſt ſvadela, illud vita, illud

(ſi fas dicere) homo eſt. nè cùm illo junctim contempleris unqam circumjectum, vaſis inſtar, conceptaculum hoc, & inſtrumenta hæc undiq; ex eodem effiſta. ſunt enim aſciæ ſimilia iſta. hoc tantùm intereſt, qòd agnata ſint. ſiqidem membrorum iſtorum, abſq; forma qæ ea cieat ſiſtátqe, non magìs uſus eſt, qàm radii textrici, avt ſcriptori calami, avt avrigæ flagelli.

[a] ἐκεῖνο, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπος μηδέποτε συμπεφαντάζῃ [b] τὸ θεικείμενον [c] ἀγγειώδες, καὶ τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ θεσπλασμένα. ὅμοια γάρ ἐστι ἐκπέφυκε μόνον ἡ διαφέρουσα, καθότι θεραφοῦς ἐστιν. ἐναί τοι καὶ μᾶλλόν τι τούτων ὄφελός ἐστι τῶν μειόνων, χωρὶς [d] τοῦ κυρίους καὶ ἐχόντας αὐτὰ αἰτίας, ἢ τοῦ καρκίνου τῇ ὑφαιρεσίᾳ, καὶ τῇ καλάμῃ τῷ γεάφοντι, καὶ τῇ μαστιγίᾳ τῷ ἡνιόχῳ.

[a] L. 12. § 3.
[b] L. 12 § 2, 3.
[c] L. 3. § 3.
[d] L. 5. § 21. l. 7. § 55. Sup. § 16.

LIBER XI.

ΒΙΒΛΙΟΝ ια΄.

Æ ſunt animæ ratione prædítæ proprietates. ſe cernit, fingit, artátqe, ut lubet, qalémqe vult ipſa, facit: fructum, qem profert, ipſa carpit. cùm arborum fructus, qódq; iſtis in animalibus reſpondet, alii carpant. finem ſemper ſium affeqitur, ubicunqe conſtiterit vitæ terminus. neq; enim ſic ſe habet, qo modo in ſaltando avt in fabulam agendo aliiſqe ejuſmodi, in qibus ſiqid incideris, actio tota fit mutila; ſed in qacunqe parte, & ubicunqe deprehenſa fuerit, qod præceſſit plenum prorſus & perfectum ſibi facit: ut dicere liceat, *Ego qæ mea ſunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, &, qod ambit hunc, vacuum, figurámqe ejuſdem contemplatur, & in ævi immenſitatem ſe porrigit, & univerſi per intervalla certa renovationem comprehendit & conſiderat; vidétqe ſimul, qòd nihil novi viſuri ſint poſteri noſtri, ſicut nec ampliùs qicqam viderunt anteceſſores noſtri, ſed ità fit qodammodo, ut qadraginta annos qi egerit, mentem modò aliqam habuerit, & res geſtas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria ſunt animæ rationalis & iſta; proximos diligere, veracem, verecundam eſſe, nihil ſibi præ-

ΤΑ ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς· [a] ἑαυτὸν ὁρᾷ, [b] ἑαυτὸν διαθρεῖ, ἑαυτὸν ἐποίαν ἂν βούληται ποιεῖ, [c] τὸν καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπᾶται (καὶ γὰρ ἡ φυτικὴ καρπὸς, καὶ τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῆς ζώων, ἄλλοι καρπῶνται) [d] τοῦ ἰδίου τέλους τυγχάνει, ὅπου ἂν τὸ τοῦ βίου πέρας ὁπισθῇ. [e] ὁ χορὸς ὥσπερ ὀρχήσεως καὶ ὑποκρίσεως καὶ τῆς τοιούτου ἀτελὴς γίνεται ἡ ὅλη παράθεσις, ἐὰν τι ἐγκόψῃ· ἀλλ' ἐπὶ παντὸς μέρους, καὶ ὅπου ἂν καταληφθῇ, [f] πλήρες καὶ ἀπαρτισθὲν ἑαυτῇ τὸ προτεθὲν ποιεῖ· ὥστε εἰπεῖν, [g] ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ἔτι δὲ [h] περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν κενὸν, καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, καὶ [i] εἰς τὸν ἀπειρίαν τοῦ αἰῶνος ἐκτείνεται, καὶ [k] τὸν περιοδικὸν παλιγγενεσίαν τοῦ ὅλου ἐμπεριλαμβάνει, καὶ θεωρεῖ, καὶ διαρρεῖ, ὅτι [l] ἐκ νεώτερον ὀψονται οἱ μετ' ἡμᾶς, ἐκ πρεσβύτερον εἶδον οἱ πρὸ ἡμῶν· ἀλλὰ [m] πρόσον τινὰ ὁ τεσσαρακοντούτης, ἐὰν νοῦν ὑποπονεῖν ἔχῃ, παντὰ τὰ γεγονότα, καὶ τὰ ὁμοειδῆ ἐώρακε [n] κατὰ τὸ ὁμοειδές. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, καὶ [o] τὸ φιλεῖν τὸν πλησίον, καὶ ἀλήθεια, καὶ αἰδὼς, καὶ τὸ [p] μηδὲν ἑαυτῆς πρεσπ-

[a] Inf. § 18.
[b] L. 6 § 8.
[c] L. 9 § 10.
[d] L. 3. § 8.
[e] L. 12. § 36.
[f] L. 2. § 17. l. 3. § 5.
[g] L. 4. § 29 49.
[h] L. 7. § 35. l. 9. § 30.
[i] L. 10. § 31.
[k] L. 9. § 28. l. 10. § 7.
[l] L. 6. § 37. l. 7. § 1.
[m] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[n] L. 7. § 49.
[o] L. 6. § 16. l. 8. § 16.
[p] L. 3. § 9. L. 5. § 21.

μᾶν, ὃ ἄρ' ἴδιον ϗ νόμιμ' ἔστως ἄρ' ἐ-
[a] L. 10. § 1. l. 12. § 1. δὲν διήνεγκε λόγῳ ὀρθὸς, ϗ [a] λόγῳ δικαιοσύνης.

§ 2. Ὡδὴς ἐπτερωτὸς, ϗ ὀρχήσεως, ϗ παγκρατίε καταφρονήσεις, ἐ-
[b] L. 10. § 18. ἀν τὸ μὲ ἐμμελὲ φωνὴ [b] καταμείσης εἰς ἕκαστον ἧς φθόγγον, ϗ καθ' ἕνα πύθη σαυτοῦ, εἰ τύτε ἥπτων εἶ·
[c] L. 8. § 36. [c] διατοαπήση γάρ. ὁπὶ ἡ ὀρχήσεως τὸ ἀνάλογον ποιήσας καθ' ἑκάστην κίνησιν ἢ σχέσιν. τὸ δ' αὐτὸ ϗ ὁπὶ τοῦ παγκρατίε. ὅλως ὃν χωρὶς ἀρετῆς,
[d] L. 3. § 11. ϗ ἧς ἀπ' ἀρετῆς, μέμνησο [d] ὁπὶ τὰ κατ' μέρος τρέχειν, ϗ τῇ διαιρέσει αὐτῆς εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· τὸ δ' αὐτὸ ϗ
[e] L. 6. § 23. l. 10. § 26. [e] ὁπὶ ὁ βίον ὅλον μετάφερε.

§ 3. Οἷα ὅτιν ἡ ψυχὴ [f] ἡ ἕτοιμος,
[f] Sup. § 1. l. 2. § 5. 11. ἐὰν ἤδη [*] ἀπολυθῆναι δὴ τῆς σώματος, ϗ ἢ ἥτοι σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι; τὸ δ' ἕτοιμον τέτο, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχῃ,
[*] [δεῖ] ἀπ'. f.
[g] L. 5. § 33. l. 8. § 25. μὴ [h] κατὰ φιλὴν παράταξιν, ὡς οἱ Χριστιανοὶ, ἀλλ' [i] λελογισμένως, ϗ σεμνῶς, ϗ ὥστε ϗ ἄλλον πεῖσαι, [k] ἀτραγῴδως.
[h] L. 8. § 48. l. 9. § 33.
[i] L. 3. § 1.
[k] L. 1. § 16.

§ 4. Πεποίηκά τι κοινωνικῶς; [l] ὠφέλημαι. τοῦτο ἵνα ἀεὶ παρέχεσθαι ἀπαρτῇ· ϗ [m] μηδαμῶ παύε.
[l] L. 7. § 13. 74.
[m] L. 5. § 6.

hoc tibi semper succurrat: nec

§ 5. Τίς σε [n] ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι· τοῦτο δὲ πῶς καλῶς γίνεται, ἢ ἐν διορθώμασιν, [o] ἧς μὲ δεῖ τῆς τῶν ὅλων φύσεως, [p] ἧς δὲ δεῖ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπε κατασκευῆς;
[n] L. 4. § 31. l. 6. § 35.
[o] Sup. § 1. l. 8. § 26 Inf. § 12.
[p] L. 5. § 16. Inf. § 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι παρῆχθησαν ὑπομιμνῄσκειν ἧς συμβαινόντων, ϗ ὅτι [q] ταῦτα οὕτω πέφυκε γίνεσθαι, ϗ ὅτι δὶς ὁπὶ τῆς σκηνῆς ψυχαγωγεῖσθε, τύτοις μὴ ἀχθεσθε [r] ὅτι δὲ μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γὰρ, ὅτι οὕτω δεῖ πάντα περαίνεσθαι, ϗ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ ϗ οἱ ἀκροώμενοι, [s] ὧ Κιθαιρών. ϗ λέγῃ δέ τινα ὑπὸ τῶν δραμάτων ποιήντων χρησίμως. διόν ὅτιν ὠφέλιμα·
[q] L. 4. § 29. l. 7. § 56.
[r] L. 12. § 36.
[s] Tragic. N. Q. apud Arrian. Epictet. l. 1. cap. 24.

[t] L. 7. § 41. [t] Εἰ δ' ἀμελήθην ὑπ' θεῶν ϗ παῖδ' (ἐμοὶ,

ferre, qod & legis est proprium. ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil intereſt.

§ 2. Cantilenam jucundam, saltationem, pancratium contemnes, si voce concinnâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num istud me victum habet?* erubesces enim id fateri. de saltationis motibus gestibúsque singulis, de pancratio itidem, si gemina feceris, futurum est ut pari modo adversùs hæc afficiaris. itaq; virtute solâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqis omnibus ad particulas seorsùm consideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipsas contemptum eas. hoc avtem ipsum & ad vitam totam transferas.

§ 3. Qalis est anima ea, qæ parata est jam statim, si oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingvi, vel dispergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc profluat, non ab obstinatione mera, pro Christianorum more: ut mortem obeas consideratè, compositè, citra tumultum, qò & aliis idem svadere possis.

§ 4. Nunqid feci, qod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi. desinas unqam.

§ 5. Qam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo meliùs fit, qàm documentorum ope, qorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

§ 6. Primò tragœdiæ invectæ sunt, qæ casuum & eventuum homines commonefacerent, qô & ista sic fieri nata monerentur; nec qibus in scena oblectarentur, ea in scena majori, gravatim sustinerent: cùm viderint non posse hæc aliter transigi, & qod perferant ea etiam illi qi exclamant, *Eheu, Citharon.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. qale illud est imprimis;

Si me meósq; liberos Dii negligunt,

Hujus

Hujus etiam conſtat ratio. Et rurſus, *Nam neutiquam hominem rebus iraſci decet.* Et,

Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti. & cætera qæ ſunt ejuſmodi. Tragœdiæ ſucceſſit vetus comœdia, qæ libertate magiſtrali inſtructa, nec obliqâ ſed diſertâ oratione uſa, faſtum dejicere non ineptè ſatagebat: qo fine & Diogenes ex his qædam adhibuit. conſidera & qæ deinceps fuerit media comœdia, & qorſum tandem introducta ſit nova, qæ in inimicum artificium pavlatim defluxit. (nam & ab iſtis utilia dici nonnulla, nemo eſt qi neſciat.) ſed & qo ſpectet totum hoc poeſios hujuſmodi & fabularum agendi inſtitutum.

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. — καὶ πάλιν,

[a] Τοῖς θεάγμασιν δὲ οὐκ ἐμμένειν. Καὶ,

[b] * Βίᾳ θεάζειν, ὥστε κάρπιμον σάκυν. καὶ ὅσα τοιαῦτα. μὴ ἡ τῶν τραγῳδίων ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρῆκεν, [c] παιδαγωγικὸν παῤῥησίαν ἔχουσα, καὶ τῆς ἀνυφίας οὐκ ἀχρήστως δι' αὐτῆς τῆς εὐσυῤῥημοσύνης ἐπεμμελήσατο. θεὸς δίδου καὶ Διογένης ταυτὶ παραλάμβανε. μὴ ταῦτά τις ἡ μέση κωμῳδία, καὶ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί ποτε παφέλιμος, * ἢ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τῶν ὀνομάτων φιλοτεχνίαν ἐξέρυν, ὄψησον. ὅτι μὲν γὰρ λέγεται καὶ ἀπὸ τούτων τινὰ χρήσιμα, οὐκ ἀγνοοῦμεν. ἀλλὰ καὶ ὅλη ἐπιβολὴ τῆς τοιαύτης ποιήσεως καὶ δραματουργίας πρὸς τίνα ποτὲ σκοπὸν ἀπίδλεψε.

[a] Ibid. § 38.

[b] Eurip. Hyppo.

[c] Inf. § 18.

* Bion

§ 7. Qàm liqidò compertum habes, nullum aliud vitæ inſtitutum ad philoſophandum magìs eſſe idoneum, qàm hoc in qo jam verſaris?

§ 7. Πῶς ἐναργὴς θεωρεῖται, τὸ μὴ ἔτι ἄλλῳ βίῳ ἐπιδοῦναι εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ὕτως ἐπιτήδειον, ὡς ταύτῃ ἐν ᾗ νῦν ὢν τυγχάνεις;

§ 8. Ramus à ramo cui proximè adhæſit abſciſſus, non poteſt non à ſtirpe totâ abſcindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine qovis reſciſſus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abſcindit; homo verò ſe ipſe à proximo ſuo ſeparat, dum eum odit & averſatur: nec advertit interim, qòd unà ſemet à ſocietate civili totâ abſciderit. veruntamen hoc à ſocietatis hujuſce conditore Jove indultum ſibi habet, qòd ei liceat denuo coaleſcere, cui priùs adhæſerat, & ad univerſi complementum locum recuperare ſuum. qanqam hoc freqentiùs ſi fiat, diſſociatio iſtiuſmodi & difficilius reſarcitur, & reſtitutio ægrè procedere conſvevit. omnino deniqe non pariter ſe habent furculi duo, qorum alter à prima germinatione cohæſit, & cum ſtirpe reliqa conſtanter qaſi conſpiravit; alter poſt abſciſſionem inſertus eſt: qem plantarum cultores dicere ſolent, *conſruticari* qidem, ſed non *conſignrari*.

§ 8. [d] Κλάδῳ τῷ φυσικῶς κλάδος ὑπακουσεῖς, ἐὰν δίκαιος μὲν καὶ τοῦ ὅλου φυτοῦ ὑπακούσθαι. ὅταν δὲ καὶ [e] ἀνθρώπῳ, ἑνὸς ἀνθρώπου ἀποχωσθεῖς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδου μὲν οὖν ἄλλῳ ἀποκόπτει· [f] ἄνθρωπος ἢ αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ πλησίον χαρίζεται, μισήσας καὶ * ἀποστραφείς· ἀγνοεῖ ἢ ὅτι καὶ τῷ ὅλῳ πολιτεύματος ἅμα ἀποστέμμηκεν ἑαυτόν. πλὴν ἐκεῖνό γε δῶρον τοῦ συγκαμόντος τῇ κοινωνίᾳ Διός. ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ θεσχεῖ, καὶ πάλιν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς * γένεσθαι. πλεοναχοῦ μέντοι γινόμενον τὸ τοιοῦτον τῇ τοιαύτῃ διαίρεσιν, δυσθεώρητον καὶ δυσαποκατάστατον θεσχωρεῖν ποιεῖ. ὅλως τε οὐχ ὁμοίως ὁ κλάδος ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμμείνας, τῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἄυδις ἐγκεντρισθέντι· ὃ, τί ποτε λέγουσι οἱ φυτουργοί, * ὁμοθαμνεῖν μὲν, μὴ ὁμοδιγματεῖν δέ.

[d] L. 2. § 16. l. 8. § 34.

[e] L. 5. § 8.

[f] L. 4. § 29. Inf. § 9. 20.

* ἀπο-

§ 9. Οἱ ἐνισάμενοι θεσίαν σὺν καὶ

[a] L. 8. § 34.

* -ράματος Jun.

* ὁμαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν Boot. ὁμοσωματεῖν Salm. ὁμογνωματεῖν f. L. 9. § 3.

§ 9. Qi ad rationis rectæ normam

ἢ ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ [a] ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς προκοπῆς ἀποτρέψαι σε δυνήσονται, ὕτως [b] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἐκκρούεσθαι· ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ μόνον ὅδε [c] τῆς εὐσταθοῦς κρίσεως καὶ προκοπῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ [d] τῆς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐπιχειροῦντας, ἢ ἄλλως δυχεραίνοντας πρόπτωτος. καὶ γὰρ [e] τοῦτο ἀδύνατος, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥσπερ [f] τὸ ἀποστῆναι τῆς προκοπῆς, καὶ ἐνδοῦναι καταπλαγέντα· ἀμφότερα γὰρ ὁμοίως [g] ἀποστάσεις, ὁ μὲ ξυστρέφων, ὁ δὲ [h] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσιν [i] συγγενῆ, καὶ [k] φίλον.

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀδρμία φύσεως τέχνης. καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ δὴ τοῦτο, ἡ πασῶν δὴ ἄλλων τελεωτάτη καὶ φιλοπονωτάτη φύσις, οὐκ ἂν ὑπολείποιτο τῆς τεχνικῆς εὐμηχανίας. [l] πᾶσαι δέ γε τέχναι δὴ χρειττόνων ἕνεκεν τὰ χείρω ποιοῦσιν· οὕτως καὶ [m] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπὸ δὲ ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται· ἐὰν γὰρ τηρήσητε τὸ δίκαιον, ἐὰν ἦτοι [n] διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέτα, ἢ [o] εὐξαπάτητοι καὶ φενακωτικοὶ καὶ [p] μεταπωτικοὶ ὦμεν.

§ 11. Εἰ [q] μὴ ἔρχεταί σοι τὰ πράγματα, ὡς αἱ δρμαὶ καὶ φυγαὶ θορυβοῦσί σε, ἀλλὰ πρόπον τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνα ἔρχῃ· [r] τὸ γοῦν κείμα τὸ πρὸ αὐτῆς, ἡσυχαζέτω, καὶ κἀκεῖνα μένει ἀζημίωτα, καὶ [s] ὅτε δίωκων ὅτε φεύγων ὀργήσῃ.

§ 12. [u] Σφαῖρα ψυχῆς εὐτυχὴς, ὅταν μήτε ἐκτείνηται πρὸς τι, μήτε ἔτω συωτρέχῃ, μήτε συωζάνῃ, ἀλλὰ φωτὶ λάμπηται, [x] ᾧ τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ [y] τὴν πάντων, καὶ [z] τὴν ἐν [*] αὐτῇ.

§ 13. [a] Καταφρονήσει μου τις; ὄψεται. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [b] ἵνα μήτε καταφρονήσεως ἄξιον φανῶσιν ἢ λέγων ἐφεισκωμαι· μισήσει; ὄψεται. ἀλλὰ ἐγὼ [c] εὐμενὴς καὶ ἕυνους πᾶσι, καὶ τέτῳ

progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te neqeunt, ità nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumq; horum teneas te, ut & in judicio actionéqe constanti persistas, & in mansvetudine erga illos, qi vel impedire te conantur, vel alio modo qopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, qàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterqe enim ex æqo stationis desertæ reus est, & qi metu perculsus, & qi naturâ cognatum sibi atqe amicum fuerit aversatus.

§ 10. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, seqetur, naturam eam qæ est consummatissima, cæteráseqe omnes in se complectitur, artificis solertiæ nevtiqam concedere. atqi in artibus omnibus deteriora qæqe præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergò natura hoc idem fit. atqe hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliqæ nascuntur virtutes. neqe enim quod est justum æqúmqe servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel deceptu faciles & temerarii & inconstantes fuerimus.

§ 11. Si, qarum persecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse qodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis qiescat, eásqe nec proseqeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius qicqam se extendit, nec cum eodē ullo intùs concurrit, nec considit & comprimitur; sed lumine illo illustratur, qo veritatē, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

§ 13. Contemnit me qisqam? ipse viderit. ego mihi cavebo, neqid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me qisqam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuiq; pergam; & hoc etiam

[a] L. 3. § 16. l. 8. § 32.
[b] L. 3. § 11. l. 6. § 47. 50.
[c] L. 5. § 18.
[d] L. 7. § 26. 56 65 l. 9. § 11. 42.
[e] Inf. § 18.
[f] L. 10. § 12.
[g] L. 10. § 25.
[h] Sup. § 8. Inf. § 20.
[i] L. 2. § 1.
[k] L. 9. § 27.
[l] L. 7. § 55.
[m] L. 5. § 16.
[n] Inf. § 16. l. 9. § 27.
[o] L. 3 § 9.
[p] L. 5. § 10.
[q] L. 4. § 3.
[r] L. 4. § 39.
[s] L. 9 § 15.
[t] L. 9. § 1.
[u] L. 8. § 41, 48.
[x] L. 3. § 15.
[y] L. 8. § 26.
[z] Sup. § 1.
[*] αὐτῇ
[a] L. 5. § 25. 32.
[b] L. 10. § 1. 32.
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 46. Sup. § 9.

etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neque id contumeliosè, neque ut qi patientiam ostentare cuipiam, sed ingenuè, benignè, qo modo Phocion ille, nisi si simulatè agebat. interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qi nihil qicqam indignè ægréve ferat. qid enim tibi mali contigerit, modò qod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, qod universi naturæ nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsque, ut id fieri, qocunque tandem modo, velis, qod in commune conducat?

§ 14. Qi se invicem contemnunt, iidem & sibi invicem assentantur: qíqe se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

§ 15. Qàm putidus & insincerus est, qi dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui.* qid facis, mi homo? qid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam statim oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, qomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cuncta statim dignoscit amasius. talem planè verum simplicem bonúmqe oportet esse, qalis is qi hircum olet; ut qi astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus persentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut nevtiqam lateat.

§ 16. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat. indifferenter avtem se habebit, si divisim & integrè earum unamqamqe consideraverit; simúlqe recordatus fuerit, qòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur; nec accedit ad nos, sed qiescit; nos avtem sumus, qi judicia de his proferimus atqe nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis situm sit, & si clan-

αὐτῷ· ἕτοιμος [a] τὸ παραρρέον δεῖξαι, εἰ [b] ἐνδεχομένως, ἐὰν ὡς κατεπιδεικνύμενος ὅτι ἀνέχομαι, ἀλλὰ γνησίως καὶ χρήσως, δίος ὁ Φωκίων ἐκεῖνος, εἰ μὴ προσεποιεῖτο· τὰ [c] ἔσω γὰρ δεῖ τοιαῦτα εἶναι, καὶ ὑπὸ θεῶν βλέπεσθαι ἄνθρωπον [d] ὑγιᾶ μηδὲν ἀναγκαίως διαπτοούμενον, μηδὲ δεινοπαθοῦντα. [e] τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν * ποιεῖ τὸ [ὅτι] τῇ φύσει σε οἰκεῖον; [f] ἢ δέχῃ τὸ νῦν τῇ τοῦ ὅλων φύσει ἕυκαιρον, [g] ἄνθρωπος τεταγμένος πρὸς τὸ γίνεσθαι δι' ὅτε δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον;

[a] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[b] Inf. § 18. l. 6. § 30.
[c] L. 12. § 2.
[d] Inf. § 18. l. 6. § 26.
[e] L. 6. § 27. l. 9. § 42.
* ποιεῖς Mer.
[f] L. 4. § 23.
[g] Inf. § 20. l. 5. § 8.

§ 14. [h] Ἀλλήλων καταφρονῆντες, ἀλλήλοις [i] ἀρεσκεύοντες, καὶ ἀλλήλων ὑπερέχειν θέλοντες, ἀλλήλοις ὑποκατακλίνονται.

[h] L. 4. § 32.
[i] L. 5. § 5.

§ 15. Ὡς σαπρὸς καὶ κίβδηλος, ὁ λέγων, ἐγὼ προῄρημαι ἁπλῶς σοι προσφέρεσθαι; τί ποιεῖς ἄνθρωπε; τοῦτο οὐ δεῖ προλέγειν. * αὐτὸ φανήσεται. [k] ἐπὶ τῷ μετώπῳ γεγράφθαι ὀφείλει εὐθὺς ἡ φωνή. * τοιοῦτον ἔχει, εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει· ὡς ἡ ἐρασθεῖσα ἐν τῷ βλέμματι πάντα εὐθὺς γνωρίζει ὁ ἐρώμενος. τοιοῦτον ὅλως δεῖ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, [l] ὃν γελάσονται, ἵνα [m] ὁ θρασὺς, ἅμα τῷ προσελθεῖν, δίλει ὑ δίλει, αὐθαδῶς ὑπτιάζουσι ὃ ἀπλότητος * σκάλμη ἔστιν· ἐὰν δὲ ἔστιν ἄχαλον λυκοφιλίας· πολὺ τῶν μάλιστα τοῦτο φεῦγε. ὁ ἀγαθὸς, καὶ [n] ἁπλοῦς, καὶ εὐμενὴς, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν ταῦτα, καὶ ὑ λανθάνει.

* αὐτὸ f.
[k] L. 7. § 60.
* ὀπίσω f. vel, τ' ἔχει;
[l] L. 5. § 28.
[m] L. 5. § 6.
* σκαλμὸν Xyl. σκαὶ Boot. σκαμβὴ Sal.
[n] L. 7. § 31.
* διαζ. ν f.

§ 16. Κάλλιστα * ἡ ζῆν, [o] δύναμις αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν [p] περὶ τὰ ἀδιάφορα ἀδιαφορῇ· ἀδιαφορήσει δ', ἐὰν [q] ἕκαστον αὐτῶν διαιρῇ διμερισμῶς καὶ ὁλικῶς· καὶ μεμνημένος, ὅτι [r] ἐδὲν αὐτῶν ἐπόκλησιν ἕξει αὐτὸ ἡμῖν ἐμποιεῖν, [s] οὐδὲ ἔρχεται ἐφ' ἡμᾶς· ἀλλὰ [t] τὰ μὲν ἀτρεμεῖ· [u] ἡμεῖς δ' ἐσμὲν, οἱ ταῖς ἑαυτῶν κρίσεις γεννῶντες, καὶ ὅσον γράφοντες ἑαυτοῖς [x] ἐξὸν μὲν μὴ γράφειν, [y] ἐξὸν δὲ κἂν τοῦ λέ-

[o] L. 7. § 31. l. 8. § 8. Sup. § 9.
[p] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9. § 1.
[q] Sup. § 2.
[r] L. 9. § 15.
[s] Sup. § 11.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 5. § 19.
[x] L. 6. § 52.
[y] L. 5. § 2.

[a] L. 10. § 11. 15.

[b] L. 8. § 26. l. 10. § 33.
* f. ἔστιν
[c] L. 10. § 2.
[d] L. 4. § 12. l. 5. § 3.
[e] L. 6. § 27.

[f] L. 3. § 11.
[g] L. 9. § 36.
[h] L. 8. § 18. l. 32. § 24.
[i] L. 8. § 21. l. 10. § 19.
[k] L. 4. § 42.
[l] L. 8. § 27.
[m] L. 2. § 1.

[n] L. 9. § 39.
[o] L. 10 § 6.
[p] Sup. § 10.
[q] L. 5. § 16.

[r] L. 3. § 4.

[s] L. 8. § 14.
[t] L. 9. § 34.

* ἄλλον ὅτι
[u] L. 7. § 62.
[x] L. 2. § 1.
[y] L. 7. § 63.
[z] L. 8. § 29.

[a] L. 7. § 26.
[b] L. 7. § 70.
* - λως f.
[c] L. 1. § 17.
* ἔχεις

[d] L. 9. § 38.
[e] L. 4. § 51.

θη, εὐθὺς ἐξαλεῖψαι. ὅπ [a] ὀλίγυ χρόνυ ἔσῃ ἡ τοιαύτη σεσοχὴ, καὶ λοιπὸν πεπαύσῃ ὁ βίος. τί μέντοι δύσκολον καλῶς ἔχειν ταῦτα; [b] εἰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἔστι, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥάδια * ἔσῃ σοι· εἰ δὲ παρὰ φύσιν, [c] ζήτει τί ἀεὶ σοι κατὰ τὴν σὴν φύσιν. καὶ [d] ἔστω τοῦτο ἀσκεῖσθαι, κἂν ἄδοξον ᾖ· [e] πάντα γὰρ συγγνώμης τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

§ 17. [f] Πόθεν ἐλήλυθεν ἕκαστον, καὶ [g] ἐκ τίνων ἕκαστον συγκρίθηται, καὶ [h] εἰς τί μεταβάλλει, καὶ [i] οἷόν ἐστιν μεταβαλλόν, καὶ ὡς [k] οὐδὲν κακὸν πείσῃ.

§ 18. [Καὶ] πρῶτον, [l] πῶς ἡ πρὸς αὐτοὺς μοί σχέσις. καὶ ὅτι [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. καὶ κατ' ἕτερον λόγον, προεστώς μου αὐτὴν γέγονα, ὡς κριὸς ποίμνης, ἢ ταῦρος ἀγέλης. ἄνωθεν δὲ ἔπιδε, ἀπὸ τῶν [n] εἰ μὴ ἄτομοι, [o] φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα. εἰ τοῦτο, [p] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· [q] ταῦτα δὲ ἀλλήλων.

Δεύτερον δή, [r] ὁποῖοί τινές εἰσιν ὅσοι τῆς τραπέζης, ἐν τῷ κλινιδίῳ, τἆλλα. μάλιστα δέ, [s] οἷας ἀναγκαίας δογμάτων ἁμαρτίας ἔχουσιν· καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα [t] μεθ' ὅσης τύφου ποιοῦσι.

Τείτων, ὅτι εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, οὐ δεῖ δυσχεραίνειν· εἰ δ' οὐκ ὀρθῶς, * ἀκουσίως [u] ἁμαρτάνοντες καὶ [x] ἀγνοοῦντες. [y] πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται, ὥσπερ δὲ ἀληθοῦς, οὕτως καὶ [z] δικαίας ἑκάστου προσφέρεσθαι. ἄχθονται γοῦν ἀκόντες ἄδικοι, καὶ ἀγνώμονες, καὶ πλεονέκται, καὶ καθάπαξ ἁμαρτητικοὶ πρὸς τοὺς πλησίον.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [a] αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις, καὶ [b] ἄλλο * τοιοῦτο εἶ. καὶ εἴ τινων ἀμαρτημάτων ἀπέχῃ, ἀλλὰ [c] τήν γε ἕξιν ποιητικὴν * ἔχεις, εἰ καὶ διὰ δειλίαν, ἢ δοξοκοπίαν, ἢ τοιοῦτό τι κακὸν ἀπέχῃ τῶν ὁμοίων ἁμαρτημάτων.

Πέμπτον, ὅτι [d] οὐδὲ εἰ ἁμαρτάνοντι κατείληφας. πολλὰ γὰρ κατ' [e] οἰκονο-

culum irrepserint, statim obliterare: qódq; ad breve admodum tempus opus futurum est cavtelâ hac; tum vita terminabitur. ecquid est avtem in his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, qid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minus gloriosum sit. venia enim cuiq; habenda est, qi bonum suum sectatur.

§ 17. Cogita tecum, unde prodierit unumqodqe, & ex qibus consistat, & in qid mutet, & ubi mutaverit, qale futurum sit, & qod mutando mali nil patitur.

§ 18. De eis qi adversùs te delinqunt cogita: Primò, qam relationem ad illos habeas. qódq; alteri alteri[9] cavsâ nati sumus: tu avtem speciali qadam ratione etiam illis præfectus, ut gregi aries, armento tavrus. qin & altiùs rem repete: vel atomos obtinere, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum cavsâ esse condita, præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, qales sint ad mensam, in lectulo alibi. præsertim verò, qas à decretis intùs sitis necessitates perpetiantur: qantâqe cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in qibus delinqunt, agant.

Tertiò, qòd, si hæc rectè faciunt, ægrè ferre non oportet: sin minùs, nolentes utiqe & nescientes agunt. omnis etenim anima, prout veritate privatur invita, sic etiam erga qemqe pro dignitate cujusq; gerendi se peritiâ. itaqe injustos, ingratos, avaros, vicinis injurios dici se non sustinent.

Qartò, qòd & ipse multa peccas, & aliàs ejusmodi es planè, qales illi sunt. atqe etiamsi peccatis qibusdam abstineas, habes tamen intra te habitum talia perpetrare proclivem, licèt vel ignaviæ, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Qintò, qòd nec an peccaverit etiam, nostri satis, multa enim per dispensatio-

nem

nem geruntur. atq; omnino multa priùs edocearis oportet, qàm de facto alieno certi qicqam ſtatuere poſſis.

Sextò, qando qàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam eſſe vitam humanam, omnéſque nos brevi componendos fore.

Septimò, non eſſe actiones aliorum, qæ nos conturbant; ſunt enim hæ in mentibus ipſorum ſitæ: ſed opiniones tantùm noſtras. iſtas igitur tolle, miſſóqe de re ipſa, tanqam grave qiddam ſit, judicio, ira protinus evaneſcet. ſed qomodo tollam? reputando nihil tibi inhoneſtum contigiſſe. niſi enim malum id ſit duntaxat qod inhoneſtum eſt, neceſſe futurum eſt, ut & tu multa pecces, & latro, vel qidlibet etiam, fias.

Octavò, cogita qantò graviora patiamur ex iracundia ac mœſtitia, qàm de iſtis concipimus, qàm ex eis ipſis, qorum cavſsâ ſuccenſemus & angimur.

Nonò, manſvetudinem inſuperabilem eſſe, ſi genuina fuerit, non perſonata & fucata. qid enim fecerit tibi, qi vel maximè contumelioſus eſt, ſi manſvetè adversùs illum te gerere perrexeris, & ſi occaſio tulerit, placidè illum admonueris, & eodem ipſo, qo te lædere molitur, tempore qietus ipſe hominem meliora docueris; *Nyli ſic agere mi fili; ad aliud nati ſumus. mihi qidem noceri neqit. ſed ipſe læderis, mi fili.* monſtraveris etiam ſcitè, & generatim oſtenderis, nec apes ità ſe gerere, nec eorum ullum, qæ gregatim agere nata ſunt, animantium. qin neqe irriſoriè faciendum hoc, neqe contumelioſè, ſed cum genuino amoris affectu; neqe animo qaſi attracto & exulcerato, neqe tanqam in ſchola, neqe ut aſtanti alicui ſis admirationi, ſed ità ſemper, ut cum ſolo agas, etiamſi alii forſan circumſtiterint nonnulli.

Capita novem iſta in mente repoſita habeas, tanqam dona qædam à Muſis accepta; atq; incipias tandem homo eſſe,

μίαν γένεσιν· καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ παρεῖναι μαθεῖν, ἵνα τὶς περὶ ἀλλοτρίας πράξεως καταληπτικῶς ἢ ἀποφήνηται.

Ἕκτον, ὅτι [a] ὅταν λίαν ἀγανακτῇς, ἢ καὶ δυσπαθῇς, [b] ἀκαριαῖος ὁ ἀνθρώπινος βίος, καὶ [c] μετ' ὀλίγον πάντες [d] ἐξετάδημεν.

Ἔβδομον, ὅτι [e] οὐκ αἱ πράξεις αὐτῆς ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν· [f] ἐκεῖναι γάρ εἰσιν ἐν τοῖς ἐκείνων ἡγεμονικοῖς· ἀλλὰ [g] αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις. [h] ἄφες γοῦν, καὶ δίκαιον ἀφεῖναι τὸν ὡς πρὸς δεινοῦ κεῖσθαι, καὶ [i] ἀπῆλθεν ἡ ὀργή. πῶς ἂν ἀφῶ; λογισάμενος, ὅτι [k] οὐκ αἰσχρόν. ἐὰν γὰρ μὴ [l] μόνον ᾖ τὸ αἰσχρὸν κακόν, [m] ἀνάγκη καὶ σὲ πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ λήσειν καὶ παντοῖον γενέσθαι.

Ὅσον, [n] ὅτῳ χαλεπώτερα ἐπιφέρεται αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ὀφειλόμεναι τοῖς τοιούτοις, ἤπερ αὐτά ἐστιν ἐφ' οἷς ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα.

Ἕνατον, ὅτι [o] τὸ ἐμοῦ ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ [p] σκηνικὸς, μηδὲ ὑποκείσεται. τί γάρ σοι ποιήσει ὁ ὑβριστικώτατος, ἐὰν διατελῇς [q] εὐμενὴς αὐτῷ, καὶ, εἰ ἔτυχε, φρένας παραινῇς καὶ [r] μεταδιδάσκῃς εὐγενῶς φανερῶς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε κατὰ ποιεῖν σε ἐπιχειρεῖ; μὴ τύπτων· [s] σκιὰ ἄλλο περίκαμμα. [t] ἐγὼ μὲν οὐ μὴ βλαβῶ, [u] σὺ δὲ βλάπτῃ, τέκνον. καὶ [x] δείκνυναι εὐαφῶς καὶ ἐννικῶς, ὅτι τοῦτο ἄπαις ἔχει, ὅτι [y] ἐδὲ μέλισσα αὐτὸ ποιοῦσιν, οὐδ' ὅσα συναγελαστικὰ πέφυκε· δεῖ δὲ [z] μήτε εἰρωνικῶς αὐτὸ ποιεῖν, [a] μήτε ὀνειδιστικῶς, ἀλλὰ φιλοστόργως καὶ ἀδιαβλήτως * τῇ ψυχῇ καὶ [b] μὴ ὡς ἐν σχολῇ, μηδὲ ἵνα ἄλλος θεάσηται θαυμάσῃ· ἀλλ' * ἤτοι πρὸς μόνον, καὶ ἐὰν ἄλλοι παρεστήκωσι.

Τύπον τῆς ἐννέα κεφαλαίων μίμησο, ὡς ἔχει τῆς Μουσῶν δῶρα εὐπρεπῶς, καὶ [c] ἄρξαι ποτε ἄνθρωπος εἶναι,

[a] L. 7. § 58.
[b] L. 4. § 48.
[c] L. 12. § 21.
[d] L. 4. § 3.
[e] Sup. § 11.
[f] L. 5. § 25.
[g] L. 7. § 16.
[h] L. 4. § 7.
[i] L. 5. § 22.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 11.
[m] L. 9. § 1.
[n] L. 7. § 24.
[o] Sup. § 13.
[p] L. 1. § 15.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 5. § 28.
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 10. § 33.
[u] L. 9. § 4.
[x] L. 10. § 4.
[y] L. 9. § 9.
[z] Sup. § 13.
[a] L. 1. § 10. 16.
* - πρὸς f.
[b] L. 10. § 36.
* ἀεί τοι Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.
[c] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

ἵνος

[a] L. 4. § 31: ἕως ζῇς· [a] φυλακτέον ἡ ἐπίσης τῷ ὀργίζεσθαι αὐτοῖς, τὸ κολακεύειν αὐτούς· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβην φέρει. προχειρον δὲ ἐν

[b] Sup. § 9. ταῖς ὀργαῖς, ὅτι [b] οὐχὶ τὸ θυμοῦσθαι ἀνδρικόν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ἄτως καὶ μᾶλλον ἀρρενικώτερον, καὶ ἰσχὺς καὶ νεῦρον καὶ ἀνδρείας τούτῳ μᾶλλον, ἐν τῷ ἀπαθεστάτῃ καὶ δυσαρεστήτῳ. ὅσῳ γὰρ ἀπαθείᾳ τοῦτο οἰκειότερον, τοσούτῳ καὶ δύναμει. ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδυνᾶς· ἄτως καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ τέτρωνται, καὶ [c] ἐσκόλοψαν.

ira, imbecillis eſt animi. utraqe enim vulnus accepit, & ſuccubuit.

Qod ſi volueris, etiam decimum à Muſarum præſide donum accipe. velle, improbi nè peccent, inſaniæ eſt. id enim qod fieri non poteſt, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales ſint; ſed nè in te peccent poſtulare, & ſtolidum eſt & tyrannicum etiam.

[d] L. 5. § 17. Εἰ ἢ βέλει, καὶ δέκατον παρὰ τοῦ μισηλάτου δῶρον λάζε· ὅτι [d] τὸ * μὴ

* ἀξιεῖν ἀμβρτάνειν τοὺ φαύλους μανικόν.

[e] L. 7. § 71. [e] ἀδυνατεῖ γὰρ ἐφίεται· τὸ δὲ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ ἦ τοιούτους, ἀξιεῖν δὲ

[f] L. 6. § 27. μὴ εἰς σὲ ἁμβρτάνειν, [f] ἄγνωμον καὶ τυραννικόν.

§ 19. Τέσσαρας μάλιστα ἕξεις τῆς ἡγεμονικῆς παραφυλακτέον διηνεκῶς, καὶ

[g] Sup. § 16. ἐπισὰν φωραίσῃς, ἃ ἀπαλειπτέον, ἐπιλέγοντα ἐφ' ἑαυτῷ ἄτως· τοῦτο τὸ φάντασμα

[h] L. 4. § 24. [h] οὐκ ἀναγκαῖον ἐστι, [i] λυπηρὸν κοινωνίας· τοῦτο [k] οὐκ ἐπὶ σαυτῷ μέλλεις λέγειν τὸ γὰρ μὴ ἀφ' ἑαυτῷ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπεπταίστοις νόμιζε. τέταρτον δὲ ὄζει,

[i] L. 9. § 23.

[k] L. 2. § 16.

* σωιεσθίσεις f. καθ' ὃ σαυτῷ * ὀνήσεις, ὅτι τοῦτο [l] ἡττωμένῳ ὄζει καὶ ἀποκαλακτιζομένῳ [m] ἔν σοι [n] θειοτέρῳ μέρει τῇ ἀπιστοτέρᾳ καὶ

[l] L. 3 § 3.

[m] L. 12. § 19.

[n] L. 4. § 41. θνητῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς.

§ 20. Τὸ μὲν πνευμάτιόν σου, καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν ὅσον ἐγκέκραται, καίτοι φύσει ἀνωφερῆ ὄντα, ὅμως πειθόμενα τῇ τῶν ὅλων διατάξει, συνεχέστηται ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ συγκειμένου· καὶ τὸ γεῶδες ἢ τὸ ἐν σοὶ πᾶν, καὶ τὸ ὑγρόν, καίτοι καταφερῆ ὄντα, ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕστηκε παρὰ ἃ ἐαυτῶν φυσικὰ φάσιν. ἄτως ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακούει τοῖς ὅλοις, [o] ἐπισὰν τὴν κατα-

dum vivis. Veruntamen ex æqo cavendum, ſicut nè iraſcaris eis, ità etiam nè aduleris. utrumqe enim ſocietatis jus violat, & ad damnum tendit. adversùs iram verò præſtò ſit illud; iraſci havd virile eſſe; ſed manſvetum placidúmqe animi affectum, ut humanius qiddam, ità & maſculum magís. atq; is certè, qi ità affectus eſt, robur animi nervósq; & fortitudinem penes ſe habet, non avtem is qi indignatur & offenditur. qò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorſus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum avtem triſtitia, ſic &

Sup. § 9. § 19. Mentis affectiones qatuor potiſſimùm ſunt jugiter cavendæ, & ubi deprehenſæ fuerint, confeſtim inducendæ, de ſingulis earum ſic cenſendo: cogitatio iſta non eſt neceſſaria; iſta ſocietatis inimica; iſtud non à te dicturus es. aliqid enim non à teipſo dicere, in rerum abſurdiſſimarum numero habeto. qartum eſto, qicqid conſcientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta ſuccumbat viliori, corpori nempe mortali ejúſqe craſſis voluptatibus.

§ 20. Qicqid aëreum & igneum immixtum eſt tibi, etiamſi naturâ ſurſum feratur, utrumq; ut tamen univerſi diſpoſitioni obſeqatur, in maſſa compoſita iſtîc detinetur. qicqid itidem in te terreum & aqeum exiſtit, etiamſi naturâ deorſum vergat, attollitur nihilominus, & ſtationem occupat non ſuam. uſqeadeo etiam elementa univerſo obtemperant, dum ibi, ubi per vim diſpoſita ſunt, manent,

manent, donec diffolutionis fignum detur. an non iniquum eſt ergò, mentem tantùm tuam immorigeram eſſe, nec ſtatione ſuâ acquieſcere? & huic tamen nihil violentum injungitur, ſed ea ſola qæ ei ſecundùm naturam ſunt. nec ſuſtinet tamen, ſed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines, nihil eſt aliud, qàm à natura defectio. qin & mens, qoties eventum aliqem ægrè fert, ſtationem tunc ſuam deſerit: ad æqanimitatem enim & pietatem eſt condita, non minùs qàm ad juſtitiam. ſiqidem & iſta ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus juſtis antiqiora ſunt.

κοινωνίας, μᾶλλον ϑ ι ἀρεσβύτερα τὴν δικαιοπραγημάτων.

§ 21. Cui non unus idémqe ſemper vitæ ſcopus eſt, hic unus idémqe per vitam totam eſſe non poteſt. non eſt ſatis qod dixi, niſi illud etiam adjeceris, qalis ſcopus hic eſſe debeat. qemadmodum enim opinio eadem non eſt de omnibus qæ vulgò hominum qoqo modo bona videntur, ſed de certis qibuſdam, communibus nempe: ad eundem modum & ſcopum illum qi eſt civilis & communioni congruus proponi oportet. qi enim ad iſtum conatus ſuos omnes direxerit, is actiones ſuas omnes ſibi ſimiles præſtabit, & hoc modo ſemper idem futurus eſt.

§ 22. Murem agreſtem & domeſticum cogita. hujúſqe pavorem ac trepidationem.

§ 23. Socrates plurimorum decreta *Lamiæ* appellabat, pueruloram terriculamenta.

§ 24. Lacedæmonii in ſpectaculis ſuis, peregrinis in umbra ſedilia collocabant, ipſi ubicunqe obtigerat, conſidebant.

§ 25. Perdiccæ accerſenti excuſabat ſe Socrates; *nè peſſimo*, inqit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre nequeam.*

αὐτὴν βίᾳ, μὴ ὄντα, μέχρις ἂν ἀπῇδεν πάλιν τὸ εὐάρεστον ϑ διαλύσεως σημεῖον. [2] ἐ δεινὸν ἓν μόνον τὸ νοσεῖν σε μέρος ἀπῳδὸς ἓῖ) καὶ ἀγαναχλεῖν τῇ ἑαυτῆ χώρᾳ; καὶ τοι [b] ὧδίν γε βίαιον τέτῳ ὑπεστάσῃ. ἀλλὰ μένα, * καὶ φύσιν ἔχει αὐτῷ· ἐ μήν τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ ϑ ἐναντίαν φέρεϑ. ἡ γὰρ ὀπὶ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς τοῦ φόβους κίνησις, ὧδίν ἄλλό ἔχει, ἢ [c] ἀφίσταμένε ϑ φύσεως. καὶ ὅταν δέ τινι ϑ συμβαίνοντων δυσχεραίνῃς τὸ ἡγεμονικὸν, [d] καταλείπει καὶ τότε ϑ ἑαυτῆ χώραν. φὺς [e] ἰσότητα γὰρ καὶ [f] διοίσεσϑαι κατασκευάσας, ἐχ ἧττον ἢ ϑεὸς ἓ δικαιοσύνῃ· καὶ γὰρ [h] ταῦτα ἐν εἴδει ἔχει τᾶς ἐνγενημάτων.

[2] L. 9. § 9.
[b] L. 5. § 9.
* [ā] κ.
[c] Sup. § 8.
[d] Sup. § 9.
[e] Sup. § 4. 6.
[f] L. 7. § 66.
[g] L. 9. § 1.
[h] Sup. § 13.
[i] L. 9. § 1.

§ 21. [k] Ὦ, μὴ [k] εἷς καὶ ὁ αὐτός ἔχει ἀεὶ τῆ βίᾳ σκοπὸς, ἵνα τος [l] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δὲ ὅλε ϑ βίᾳ ἓῖ) ἡ δύναται· ἐκ ἀρκεῖ τὸ εἰρημένον, ἐὰν μὴ καὶπεῖνο προσθῇς, ὁποῖον ἓῖ) δεῖ τέτον τὸν σκοπὸν. ὥσπερ γὰρ ἐχ ἡ παντῶν ϑ ὁπωσῦν πλείοσι δοκέντων ἀγαθῶν ὑπόληψις ὁμοία ἔχει, ἀλλ' ἡ ϑ περὶ τινῶν δή τινων, τυτέςι τῶν κοινῶν· ἵνα καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ [m] τὸν κοινωνικὸν καὶ [n] πολιτικὸν ἔχοντα σκοπεῖσϑαι· ὁ γὰρ εἰς τέτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀποβλέπων, πάσας τὰς πράξεις ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ καὶ τέτο [o] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσαι.

[k] L. 2. § 7. 16.
[l] L. 1. § 8.
[m] L. 5. § 16.
[n] L. 9. § 23.
[o] Inf. § 27.

§ 22. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν, καὶ τὸν χαμαικάδον, καὶ P. τὸ πτοίαν τέτε καὶ δειλίασιν.

[p] L. 7. § 3.

§ 23. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, λαμίας ἐκάλει, q παιδίων δείματα.

[q] L. 2 § 12. l. 4. § 44. l. 7. § 68.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲ ξένοις ἐν τοῖς ϑεωρείοις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάϑρα ἐπίϑεσαν· αὐτοὶ ϑ ὅπῃ τυχὸν ἐγκαϑίζοντο.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ [r] ὁ Σωκράτης ἐκ ϑ μὴ ἔρχεϑ παρ' αὐτὸν, ἵνα, ἐὰν μὴ τὴν χάριν ὁλόσχερῶ ἀπόδωσαι, τυτέςι, μὴ ἓν παϑὼν ἀντεμπαϑήσω.

[r] L. 7. § 66.

* Ἐπικρείων f.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν *Ἐφεσίων χράμμασι, ἀδιάγνελμα ἔκειτο, συνεχῶς ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀξιστῆ χρησαμένων.

[a] L. 7. § 47.

§ 27. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἵνα δὴ [a] εἰς τὸν ἔρανον ἀφορᾶν, ἵν' ἀναμιμνησκώμεθα τῶν [b] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, καὶ τῆς τάξεως, καὶ [c] τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ περίλειμμα ἄστρου.

[b] Sup. § 21. l. 9. § 9.

[c] L. 10. § 1. l. 12. § 2.

§ 28. Ὁρᾷς ὁ Σωκράτης τὸ κώδιον ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω ἀπῆλθε· καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδεῖσθαι καὶ ἀναχωρῆσαι, ὅτε οὕτως ἔδοξεν ἔτως ἐσκαλμένον.

§ 29. Ἐν τῷ χάρτην καὶ ἀναγινώσκειν, ἢ ἀφέτερον ἄρχεις, πρὶν ἀρχθῆς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

[d] Tragic. N. Q. Philo de boni libert.

§ 30. [d] Δοῦλος πέφυκας, ἢ μύστης σοι λόγος. (λαν κῆρ.

[e] Homer. Odyss. 1. v. 413.

§ 31. — [e] Ἐχὲν δ' ὑγλαὸν φίλον ἦτορ.

[f] Hesiod. Oper. lib. 1. v. 184.

§ 32. [f] Μνημοσύνη δ' [*] ἀρετὴν καλεποῖς βάζουσιν ἔπεσσιν.

* de qua vid. Hes.

§ 33. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, [g] μαινομένου τοιοῦτος ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτε οὐκ ἔτι δίδοται.

[g] L. 5. § 17. Sup. § 18.

§ 34. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, [h] ἔνδον ὑποθήγειν δεῖ, [i] ἵνετον ἵνος ἀποθανῇ. δύσφημα ταῦτα; [k] ἔστιν δύσφημον, εἰπεῖν, φυσικόν τινος ἔργου σημαντικόν· ἢ καὶ τὸ σάκχας [l] θερίζειν, δύσφημον.

[h] L. 9. § 40.

[i] L. 10. § 34.

[k] L. 2. § 17.

[l] L. 7. § 40.

§ 35. [m] Ὄμφαξ, σταφυλή, σαπρίς, [n] πάντα μεταβολαί, [o] οὐκ ἐν οἷς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' ἐν οἷς τὸ πως μὴ ὄν.

[m] L. 9. § 21.

[n] L. 5. § 23.

[o] L. 4. § 4.

§ 36. [p] Λῦσις προαιρέσεως ἐγίνετο, τὸ σοὶ ἐπιλήτῳ.

[p] L. 8. § 41.

§ 37. Τέχνῃ ἢ ἔφη [q] δεῖ τὸ συγκατατίθεσθαι εὑρεῖν. καὶ ἐν τῇ [r] ἀεὶ τοὺς ἀρίστους τούτῳ τῷ προσεκτικῷ φυλάττειν, ἵνα [s] μηδ' ὑπεξαιρέσεως, ἵνα [t] κοινωνικῷ, ἵνα [u] κατ' ἀξίαν. καὶ [x] ὀρέξεως

[q] L. 7. § 54.

[r] L. 8. § 7.

[s] L. 4. § 2.

[t] L. 7. § 72.

[u] L. 8. § 29.

[x] L. 10. § 1.

§ 26. In scriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria semper habeamus antiquorum aliquem eorum, qi virtutem coluerint.

§ 27. Pythagorei manè cœlum suspicere præcipiebant, qò eorum commoneamur, qæ eundem perpetuò cursum servant, eodémq; modo peragunt opus suum; útq; ordinem eorundem observemus, & puritatem, & nuditatem. astri siquidem velamentum nullum est.

§ 28. Cogita Socrates qi fuerit pelle succinctus, qando Xanthippe veste ipsius sumptâ foras se proripuerat. qæ qe amicis suis dixerit, pudore suffusis pedémqe retrahentibus, cùm sic indutum illum conspicarentur.

§ 29. Nec in scribendo, nec in legendo aliis præcipias, nisi priùs præceptum fuerit tibi. in vita multò magis sic se habet.

§ 30. *Cùm liber haud sis, jus legendi non habes.*

§ 31. — *ut cor earum mihi visit.*

§ 32. *Dura suos fundendo intessent verba parentes.*

§ 33. Insani est, ficum hyeme qærere. allúdet huic, qi puerulum requirit, cùm non amplius conceditur.

§ 34. Filiolum deosculanti præcipiebat Epictetus, intus apud se diceret, *Cras forsan morieturus est.* at malè ominata sunt ista. mali omnis nihil est, qod munus naturale ullum designat. alioqi spicas etiam demeti, infaustum fuerit.

§ 35. Uva acerba, matura, passa; mutationes sunt omnia ista, non in id qod non est, sed in id qod nondum est.

§ 36. *Voluntatis lætro nullus est*, inqit Epictetus.

§ 37. Artem assensum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos esse, ut cum exceptione fiant, ut societatis jus spectent, ut pro rei cujusq; dignitate adhibeantur. & appetitu

qidem

qidem abstinendum prorsus; aversationem verò in re nulla adhibendam, qæ nostri juris non sit.

§ 38. Non est itaque, inqit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insaniamus, nécne.

§ 39. Socratis dictum. Qid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. qorumnam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. qare ergò non qæritis? qia jam habemus. cur ergò pugnatis & contenditis invicem?

μὴ παντάπασιν ἀνακλᾶσθαι· [a] ἐκκλίνειν δὲ τὸ περὶ μηδὲν ἧττον ἐν ἐφ' ἡμῖν χρῆσθαι.

§ 38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ἔν, φησί, ἡ διαφορά, ἀλλὰ περὶ τοῦ [b] μαίνεσθαι, [*] εἰ μή.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τὴν δόξαν; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. τίνων λογικῶν; [c] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί [*] οὖν ζητεῖτε; ὅτι [d] ἔχομεν. τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 5. § 17.
[*] ἢ μή.
[c] L. 10. § 35.
[*] οὖν [ὦ] Xyl. Lug.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIBER XII.

BIBΛΙΟΝ ιβ.

Quæ omnia, quæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes, ni tibi ipse invideas. hoc autē fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & quod præsens est tantùm ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum quicquid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla quæ vera sunt proloqueris, & quæ legi consentanea ac pro rei cujusque dignitate sunt. facis: nec impediverit te, quo minùs sic te geras, aut aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, aut sensus etiam cingentis te massæ istius carneæ. viderit enim id quod patitur. si igitur, cùm in exitu ferè jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, quod in te principatum gerit & divinum est, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere desinas aliquando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo, qi te protulit, dignum te præstabis, desinésque in patria tua peregrinus esse, cáque quæ quotidie eveniunt tanquam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspensus teneri.

Πάντα ταῦτα ἃ [a] διὰ πολλῶν περιόδων εὐχῇ ἐλθεῖν, [b] ἔξεστιν ἤδη ἔχειν δύνασαι, ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς· τοῦτο δέ ἐστιν, ἐὰν [c] πᾶν τὸ παρελθὸν χρόνον ἐπιτρέψῃς τῇ [d] τοῦ κόσμου οἰκονομίᾳ, καὶ [e] τὸ παρὸν μόνον οἰκονομήσῃς [f] πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [g] φιλῇς τὸ οἰκεῖόν σοι μέρος· [h] σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὲ τοῦτο δικαιοσύνην ᾖ, ἵνα [i] ἐλεύθερος καὶ χωρὶς ἐμποδισμοῦ [k] λόγῳ τὰ τ' ἀληθῆ, καὶ πράσσῃς τὰ [l] κατὰ νόμον, καὶ [m] καθ' ἀξίαν. [n] μὴ ἐμποδιζέτω δέ σε, μήτε [o] κακοῦ ἀλλοτρία, μήτε [p] ὑπόληψις, μήτε φωνή, μηδὲ μέρος [q] αἰσθήσεως τῶν ἐπεισοδιούντων σοι σαρκιδίων. [r] ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον. ἐὰν δὲ [s] ὅτῳ ποτὲ πρὸς ἐξόδῳ γένῃ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπών, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου, καὶ [t] τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς, καὶ [*] τὸ μὴ παύσεσθαί ποτε ζῆν φαντασθῇς, ἀλλὰ τοῦ [x] μηδέποτε ἄρξασθαι καὶ φύσιν ζῆν· ἔσῃ ἄνθρωπος [y] ἄξιος τοῦ [z] ἡμιουργήσαντος κόσμου, καὶ παύσῃ [a] ξένος ὢν [b] τῆς πατρίδος, καὶ [c] θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα [d] τὰ καθ' ἡμέραν μηδέν, καὶ [e] χρειώδη ὄντα τούτου καὶ τοῦδε.

[a] L. 8. § 1.
[b] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[c] Inf § 2. l. 6. § 32.
[d] L. 7 § 8. 46.
[e] L. 3. § 12.
[f] L. 11. § 20.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 5. § 8.
[i] L. 7. § 31.
[k] L. 3. § 16.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 11. § 37.
[n] L. 5. § 34.
[o] L. 5. § 35.
[p] L. 5. § 3.
[q] L. 7. § 15.
[r] L. 7. § 68.
[s] L. 7. § 16.
[t] L. 6. § 2.
[x] L. 2. § 12.
[*] μὴ τὸ π'
L. 3. § 3.
[y] L. 10. § 1.
[z] Inf. § 5. 14.
[a] Inf. § 26.
[b] L. 4. § 29.
[c] L. 6. § 44.
[d] L. 8 § 15.
[e] L. 4. § 46.
[f] L. 9. § 26.

§ 2. [a] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ ἀφ' ὑλικῶν [b] ἀγγείων καὶ [c] φλοιῶν καὶ καθαρμάτων ὁρᾷ. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνων [d] ἅπτεται τῶν ἐξ ἑαυτοῦ εἰς ταῦτα [e] ἐρρυηκότων καὶ ἀπογεγδυόμενον. ἐὰν οὖν καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς ποιεῖν, [f] οὐ πολλὰ περιασπασμόν σεαυτῷ περιαιρήσεις. ὁ γὰρ μὴ [g] τὰ περὶ αὐτὸν χρέα πολλὰ ὁρῶν, ὅτι γε ἐκτὸς, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τὸν τοιοῦτον περιόλλυσθαι καὶ σχολὴν ἄγειν, * ἀχάριστος.

§ 3. [h] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰλλα [i] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν. αὐτὰ δέ· τὸ δὲ τρίτον μόνον [k] κυρίως σόν. * ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σαυτοῦ, τυτίσιν, ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, [l] ὅσα * ἄλλα ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, * ἢ [m] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [n] ὅσα ὡς μέλλοντα ταράττει *, καὶ ὅσα [o] τῷ σεσιμμένῳ σοι σωματίῳ, ἢ [p] τοῦ συμφύτου πνευματίου, ἀποσαίρεται προσέσειν, καὶ ὅσα ἡ ἐξωθεν περιρρέουσα δίνη ἐλίσσει, ὡς ἂν [q] ἀφῇ συμμιγνύμενον ἐξημμένῳ καθαρῷ τὸν νοερὸν δύναμιν * ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [r] ποιοῦσαν τὰ δίκαια, καὶ [s] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [t] λέγουσαν τ' ἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημὶ, τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου τὰ προσηρτημένα ὑπ' [u] προσπαθείας, καὶ [x] τοῦ χρόνου τὰ ἐπίκηλα, ἢ τὰ παρῳχηκότα, ποιήσῃς τε σεαυτὸν, δι' ὃ ἐμπεδόκλῆς,

[y] Σφαῖρῳ * κυκλοτερὴς * μονῇ περιήθει γαίων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελήσῃ τὸ ζῆν, τυτέσι, τὸ παρὸν, δυνήσῃ τοῦτο μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [b] ἀπολιπόμενον, ἀταράκτως καὶ εὐγνώως, καὶ [c] ἵλεως τῷ σαυτοῦ δαίμονι διαζῆναι.

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ, [d] τῷ δὲ ἑαυτοῦ περὶ αὐτοῦ ὑπολήψιν ἐν ἐλάττονι λόγῳ τίθεται, ἢ τῶν ἄλλων. ἐὰν γὰρ τινα θεὸς ἐπιστὰς, ἢ διδάσκαλος ἔμφρων, καλεύσῃ, μη-

[a] L. 11. § 13.
[b] L. 10. § 38.
[c] Inf. § 8.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 2. § 1. Inf. 26.
[f] L. 2. § 2. 7.
[g] Inf. § 3. L. 10. § 1. 38.
* συχολ. f. ut L. 4. § 18.
[h] L. 2. § 2.
[i] L. 5. § 33. l. 10. § 2.
[k] L. 10. § 38.
* δὴ
[l] L. 4. § 18.
* ἄλλοι
* καὶ
[m] L. 6. § 32.
[n] L. 7. § 7.
* - αντει σε
[o] Sup. § 2.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 26.
* [καὶ] ἀπὸ
[r] L. 10. § 12.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 3. § 12.
[u] L. 5. § 1.
[x] Sup. § 1.
[y] L. 8. § 41.
* Σφαῖρῳ ὡς Salm.
* δίνῃ περιηγὴς Idem.
[a] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[b] L. 8. § 44.
[c] L. 7. § 46. 56.
[d] L. 3. § 16.
[d] L. 2. § 6.

§ 2. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus denudatus intuetur. solâ enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qi enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, avt apparatu instructúqe reliqo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

§ 3. Tria sunt, ex qibus constas; corpusculum, animula, mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote qorum cura commissa est tibi. tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris, qæcunqe alii dicunt faciúntqe; & qæcunqe ipse aliqando dixeris feceríse: & qæcunqe te tanqam futura conturbant, & qæcunqe vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; denique qæcunqe externa rerum vertigo jugis volvit, ità ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloqens. si à mente, inqam, tua hæc sejunxeris, qæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis, qicqid vel præteritum vel futurum est; feceríse te talem, qalis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdq; tantummodo, qod vivis, hoc est, qod impræsentiarum adest, vivere fateberis, poteris tandem, qod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usqe, tranqillè, generosè, genióqe tuo propitius transfigere.

§ 4. Sæpenumero sum miratus, qî fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusqisqe, suam tamen de se existimationem minoris faciat, qàm alienam. itaqe si vel Deus vel præceptor prudens qis astans præceperit cuiqam, nè

qid

qid apud se cogitet mentéve agitet qod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam qidem id sustineret. ità proximos magìs, qid de nobis sentiant, veremur, qàm nosipsos.

§ 5. Qi fit, ut Dii, qi pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore dispositerint universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, qíqe freqentissima cum ipsis qasi commercia habuerint, atqe per opera pia sacráqe ministeria qàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent amplius, sed omnino extingverentur? hoc verò siqidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat, & si juxta naturam, id natura protulisset. vel hinc ergò, qòd aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, qòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non avtē de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qi sunt avtem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atqe irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

§ 6. Illis etiam assvesce, qæ fieri possè desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desvetudinem inepta sit, frænum qàm dextra validiùs tenet; qia huic operi assvevit.

§ 7. Cogita qalem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsum prorsúmqe vastitatem immensam: materiæ deniqe cujusqe imbecillitatem.

§ 8. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: qid dolor; qid voluptas; qid mors; qid gloria: qis cuiqe molestiarum avtor: qo modo nemo ab alio qopiam impediatur: qòd deniqe opinione constant omnia.

§ 9. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste

δὲν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ διανοεῖσθαι, ἃ ὅ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει, ὀλίγ[a] L. 3. § 4.
ωρὸς μίαν ἡμέραν τοῦτο ἀναμένει· ἔτι τοῦ πόλας μᾶλλον αἰδέμεθα τί ποτε περὶ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτός.

§ 5. Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διατέτακται ὑπὸ θεοῖ, τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ εἶναι ὅλως ἀνθρώπων καὶ πάνυ χρηστὸς, καὶ πλεῖστα πρὸς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια ξυμβῆναι, καὶ ὅτι πλεῖστα δὲ ἔργων ὁσίων καὶ ἱερουργιῶν [b] συνήθεις τῷ θείῳ γενομένας, ἐπειδὰν ἅπαξ διαθάνωσι, μηκέτι αὖθι γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς [c] ἀποβηκέναι; τοῦτο ἢ εἴπερ καὶ ὕτως ἔχει, ἔξ ἰδίᾳ, ὅτι [d] εἰ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἔδει, ἐποίησεν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν καὶ δυνατόν. καὶ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὸ ἡ φύσις. ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὕτως ἔχειν, εἴπερ ἐχ ὕτως ἔχει, πείθω σοι τὸ μὴ δεῖσθαι ὕτω γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτὸς, ὅτι τοῦτο φιλοσοφῆσαι διαμαλογῇ πρὸς τὸν θεόν. ἐκ ἂν δ' ὕτω διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄρειστοι καὶ δικαιότατοί εἰσιν· [e] εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ ἂν τι παρεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον ὑπ' ἐκείνῃ διακοσμήσει. [e] L. 7. § 41.

§ 6. [f] Ἔθισε καὶ ὅτι ἀπομνύουσιν. καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ τὸ ἀνέθιστον ἀργὸς ἔστα, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ ἔθισται. [f] L. 6. § 19. & l. 10. § 22. [g] L. 10. § 22.

§ 7. [h] Ὁσοῖον δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, [i] πλὴ βραχύτητα τοῦ βίου, [k] πλὴ ἀχανείαν τοῦ ἐπίσω καὶ πρόσω αἰῶνος, [l] πλὴ ἀδυναμίαν πάσης ὕλης. [h] L. 2. § 11. l 3. § 5. l. 11. § 3. [i] L. 5. § 24. [k] L. 4. § 3 48. [l] L. 9. § 33. 36.

§ 8. [m] Γυμνὰ τῇ φλοιῶν θεάσασθαι τὰ αἰτιώδη· [n] τὰς ἀναφορὰς τῇ προσέξεων· [o] τί πόνος· [p] τί ἡδονή· [q] τί θάνατος· [r] τί δόξα· [s] πῶς ὁ ἑαυτῷ ἀφελίας αἴτιος· πῶς [t] ὑδεὶς ὑπ' ἄλλου ἐμποδίζεται· ὅτι [u] πάντα ὑποκείμενα. [m] Sup. § 2. [n] L. 10. § 37. [o] L. 7. § 33. [p] L. 5. § 26. [q] L. 7. § 33. [r] L. 6. § 16. [s] L. 9. § 26. [t] L. 5. § 34. [u] L. 2. § 15.

§ 9. Ὅμοιον δ' ἔτι δεῖ ἐν τῇ τῶν δογμάτων χρήσει, [x] παλαιστῇ, ἀλλ' οὐ μονομάχῳ. [x] L. 7. § 61.

νομάχῳ· ὁ μὲ γὰρ τὸ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἀποτίθησι, κ) ἀναιρεῖ· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [a] ἀεὶ ἕτοιμον ἔχει, κ) ὅλως ἄλλο ἢ συρράξαι αὐτὴν δεῖ.

[a] L. 7. § 8.

§ 10. * Ποῖα αὐτὰ [b] τὰ φαντάσματα ὁρᾷν, [c] διαιρῶν ἕκαστα εἰς ὕλην, αἰτιον, ἀναφορέα

* Ποῖα αὐτὰ
[b] L. 2. § 12.
[c] L. 7. § 29.

§ 11. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἕνθρωπος, [d] μὴ ποιῶν ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει [e] ὁ θεὸς ἀποδέχεσθαι, κ) [f] λήξεις πᾶν, ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός.

[d] L. 8. § 29.
[e] L. 10. § 1.
[f] Sup. § 1. 3.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, [g] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [h] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώποις· [i] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες. ὥστε [k] οὐδενὶ μεμπτέον.

[g] L. 3. § 4.
[h] L. 2. § 11.
[i] L. 7. § 62.
[k] L. 8. § 17.

§ 13. Πῶς [l] γέλοιος κ) [m] ξένος, [n] ὁ θαυμάζων ὁτιοῦν τῶν ἐν τῷ βίῳ γινομένων;

[l] L. 8. § 15.
[m] Sup. § 1.
[n] L. 1. § 15.

§ 14. Ὅτι ἀνάγκη εἱμαρμένη, ἀφροδίσατος τάξις, ἢ φρόνησις ἱλάσιμος, ἢ φυγμὸς * ἐπιβουλῆς ἀπερισπάστου. εἰ μὲν ἀφροδίσαλος ἀνάγκη, τί ἀντιβαίνεις; εἰ δὲ πρόνοια ἐπιλυομένη τὰ ἱλάσκεσθαι, [p] ἄξιον αὐτὸν ποίησον [q] ἧς ἂν ἡ θεὸς βοηθείας. [r] εἰ δὲ φυγμὸς ἀπηγμένος, ἀσμένιζε, ὅτι ὀν τούτῳ τῷ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ τὸν νοῦν ἡγεμονικόν. κἂν σεσήρῃ σε ὁ κλύδων, παραφερέτω τὸ σαρκίδιον, τὸ πεπομάκιον, τἄλλα. [f] τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

* -τέ [πς]
[p] Sup. § 1.
[q] L. 9. § 40.
[r] L. 9. § 28.
[f] Sup. § 3. l. 3. § 16.

§ 15. Ἡ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, κ) τιὼ αὐγὴ οὐκ ἀποκάλλει· [t] ἡ δὲ ἐν σοὶ ἀλήθεια κ) δικαιοσύνη, [u] κ) σωφροσύνη πεσοῦσα τί ἀποσβέσεται;

[t] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[u] L. 3. § 1.

§ 16. Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν ἐξαγόντος, ὅτι ἥμαρτε * · τί δεῖ εἰδέναι, [x] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; εἰ δὲ κ) ἥμαρτεν, ὅτι [y] κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν. κ) ὅτων ὅμοιον τοῦτο τῷ [z] καταδρύπτειν τιὼ ἑαυτοῦ ὄνυχα. ὅτι [a] ὁ μὴ θέλων ἁμαρτάνειν, ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι ἐν τοῖς σύκοις φύεσθαι, κ) τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι, κ) ἵππον χρεμετίζειν, κ) κ) ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [b] πῶς δὲ παθὼν ἔξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ δὲν μοχθηρὸς εἶ, [c] ταύτην ἀπόβαλε.

* -τέ [πς]
[x] L. 9. § 38.
[y] L. 8. § 10.
[z] L. 6. § 20.
[a] L. 4. § 6.
[b] L. 8. § 14.
[c] L. 10. § 30.

enim enſe, qo utitur, poſito, ſtatim interficitur. ille autem manum ſemper præſtò habet, qâ vibratâ duntaxat opus eſt.

§ 10. Res ipſas qales ſint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

§ 11. Qanta eſt hominis potentia, in cujus ſitum eſt arbitrio, ut nihil faciat, niſi qod Deus ipſe comprobaturus eſt, & qicqid Deus illi aſſignaverit, libens excipiat?

§ 12. Qicqid naturæ conſentaneum contingit, de eo nec Dii ſunt incuſandi; nihil enim vel ſponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipſi ſponte. nulli ergò ſunt incuſandi.

§ 13. Qàm ridiculus & peregrinus eſt, qi qicqam eorum qæ in vita hac fiunt, miratur?

§ 14. Avt eſt neceſſitas fatalis, & ordo inviolabilis, avt providentia placabilis, avt confuſio temeraria, & rectoris orba. ſi neceſſitas inviolabilis, qorſum reniteris? ſin providentia, qæ placari poſſit, avxilio divino dignum te præſta. ſi deniqe confuſio rectoris orba, ſat habe, qòd in æſtu iſtiuſmodi rectricem qandam intra te mentem habes. qòd ſi te æſtus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripiat: mentem duntaxat nè abripiat.

§ 15. An cùm lucernæ lumen, uſqedum extingvatur, luceat, nec ſplendorem amittat ſuum; tu admiſſurus es, ut in te veritas, juſtitia, temperantia ante extinctum temet extingvatur?

§ 16. Ubi obrepſerit tibi cogitatio, peccâſſe aliqem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc ſit; avt ſi peccavit, an peccati ipſe ſe reum peregerit? hoc enim perinde eſt, acſi faciem ſibi dilacerâſſet: tum illud memineris, eum qi improbos delinqere non vult, parem eſſe illi, qi ficum in ficubus ſuccum acrem gerere; & infantes vagire, & equm hinnire, aliáq; ejuſmodi qæ neceſſaria ſunt nolit. qid enim fecerit, qi ſic affectus fuerit? hunc tu, ſi tantùm poſſe te putas, ſana. § 17.

§ 17. Nî decorum sit, nè feceris; nî verum sit, nè dixeris. ad ista enim duo semper intentio tua tendat.

§ 18. Considera semper, qid illud sit, quod cogitationem tuam afficit; curæ qe sit tibi hoc ipsum in formam, materiam, finem, & tempus. intra qod desiturum sit, distinguendo explicare.

§ 19. Sentias tandem aliqando, aliqid esse in te præstantius ac divinius eis qæ affectus in te excitant, & qasi fidiculis qibusdã distrahunt te. qæ mihi nunc dicas tibi mens est? num metus? num suspicio? num libido? num aliud aliqid istiusmodi?

§ 20. Primò vide, neqid temere, ayt absqe certo aliqo fine. secundò, nè ad alium alium finem, qàm qi societati conducat, referatur.

§ 21. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipse ullus usqam futurus sis, nec qicqam eorum qæ vides, nec horum qisqam qi nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata sunt, ut nova alia serie perpetuâ producanεur.

§ 22. Omnia in opinione sita sunt: & hæc ipsa in te. qandocunq; ergò volueris, opinionem tolle, & sicut promontorium prætervecto tranqillitas, sic stabilia tibi fiunta sunt omnia, & sinus æstu immunis.

§ 23. Operatio unaqæqe, qæ tempore suo desinit, nihil indè mali patitur, qia desiit: nec avtori ejus, cessationis hujus ratione, mali qicqam contingit. pari ergò modo actionum omnium complexio, qæ vita dicitur, si tempore suo desierit, nihil indè qicqam mali patitur, qia desiit. nec qi tempore opportuno seriem hanc terminavit, malè ideo afficitur. tempus avtem & terminum assignat natura: eâq; qandoqe peculiaris, ut in senectute fit; semper verò communis, cujus partibus assiduè mutantibus novus perpetuò vegetúsqe mundus permanet universus. bonum avtem semper ac tempestivum est, qod universo conducit. proinde vitæ cessatio

§ 17. [a] Εἰ μὴ πρέπει, μὴ ποίει· [b] εἰ μὴ ἀληθὲς ὄζι, μὴ ἐρῇς· ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔστω [*].

[a] L. 5. § 3. [b] L. 3. § 16. [*] Vid. Not.

§ 18. [c] Εἰς τὸ παῖ ἀεὶ ὁρᾶν, [c] τί ὄζιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τλῶ φαντασίαν σοι ποιῆν, καὶ [d] ἀναπτύσσειν διαιρῶντα, εἰς τὸ ἄτομον, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τ' ἀναφορὰν, εἰς τ' χρόνον, ἐντὸς ὃ πεπαῦζ αὐτὸ δεῆσον.

[c] L. 3. § 11. [d] Sup. § 8. 10.

§ 19. [e] Ἄιδε ποτὲ, ὅτι [e] χρείττων τ καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ, τ τὰ πάθη σοιοῦντων, καὶ καθάπαξ [f] ἅπ' νῦν ἐρεσσομένων σε. [g] τί μοι νῦν ὄζιν ἡ διάνοιαζ μὴ φόβ@; μὴ ὑποψία; μὴ ἐπιθυμία; μὴ ἄλλό τι τοιῦτον;

[e] L. 5. § 21. [f] L. 2. § 2. [g] L. 5. § 11.

§ 20. Πρῶτον, τὸ [h] μὴ ὠκῶ, μηδὲ ἀνὺ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [i] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ὅτι τὸ κοινωνικὸν τέλ@ τλῶ ἀναγαγεῖν ποιῆσαι.

[h] L. 2. § 16. [i] L. 5. § 16.

§ 21. Ὅτι [k] μετ' ὀ πολὺ, οὐδεὶς ἐσόμεθ' ἔτι, οὐδὲ τέτων τι ἃ νῦν βλέπεις, οὐδὲ τέτων τις τῶν νῦν βιώντων. [l] πάντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [m] ἵνα ἕτερα ἑρεξῆς γίνηζ.

[k] L. 9. § 28. [l] L. 7. § 23. [m] L. 7. § 25.

§ 22. Ὅτι [n] πάντα ἡ ὑπόληψις· καὶ [o] αὐτὴ ὅτι σοι. [p] ἄφες ἴν, ὅτε θέλῃς, τλὴν ὑπόληψιν, καὶ, ὥσπερ κεφάλαιον τλῶ ἄκρων [q] γαλήνη, σταθερὸς πάντα, καὶ εὐλ@ ἀκύμων.

[n] Sup. § 8. [o] L. 6. § 52. [p] L. 8. § 40. [q] L. 5. § 2.

§ 23. Μία καὶ ἕπεσιν ἐνέργεια καὶ κοινὸν πεπερασμένη, [r] ὑδὲν κακὸν πάσχει, καθὸ πέπαυζ· οὐδὲ ὁ ποιήσας τ ποιῆσαν αὐτῷ τῶτο, καθ' ὃ πέπαυται, κακὸν π πέποιηκεν. ὁμοίως ἔν τε ὅλῳ παῶν τ ποιήσεων σύστημα, ὅπερ ὄζιν ὁ βί@, ἐὰν ὲ κοινῷ παύσῃ, [s] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τῶτο, καθ' ὃ πέπαυζ· οὐδὲ ὁ καλαπαύσας [t] ἐν κοινῷ τ ὑρμὴν τῶτον, κακῶς διατίθη. [u] τὸν ζ κοινὸν, καὶ τ' ἔξω διδόντων ἡ φύσις, πόθεν ἔ καὶ ἐδίν, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως ζ ἡ τ' ἄλων [x] ἧς τ μερῶν μεταβαλλόντων, τ παρὸς ἀεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας κόσμος διαμένῃ. [z] καλὸν ζ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ. ἡ ἔν καλάπαυσις τ βίν, ὁμοίως.

[r] L. 9. § 21. [s] Inf. § 35. [t] Inf. § 36. L. 6. § 20. [x] Sup. § 21. [y] L. 7. § 25. [z] L. 4. § 13. l. 5. § 8.

ἐκάστῳ [a] ὁ κακὸν μή, ὅτι οὐδὲ αἰσχρόν· εἰ ὧν καὶ ἀπρόαιρετον, καὶ [b] ἐκ ἀκουσήματος ἀγαθὸν ἦ, ἐπεὶ [c] τῷ ὅλῳ καιρίων, καὶ [d] συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. ὅτῳ γὰρ καὶ διοφορεῖται, [e] ὁ φερόμενος κατὰ τὰυτὰ θεῖ, καὶ ὅτι τ' αὐτὰ τῇ γενομένῃ φερόμενος.

§ 24. Τρία ταῦτα ἐν ἑτοίμῳ ἔχειν· ὅσα μὲν ὧν πράττεις, εἰ [f] μήτε εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς ἂν ὁ τὰ δίκαια αὐτὰ ἐνεργήσειν· ὅτι ἢ τὴν ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [h] ἤτοι κατ' ὀλιγωρίαν, ἢ κατὰ πρόνοιαν· [i] ὅτι ἢ τῇ ὀπτυχίᾳ μεμπτέον, [k] ὅτε τῇ περιοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον, τὸ [l] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [*] ζεφήμα, μέχρι ψυχώσεως, καὶ ὅσα ψυχώσεως, μέχρι τοῦ τὸν ψυχὸν ὑποδῦναι, καὶ [m] ἐξ ὅσων ἡ σύγκεισις, καὶ [n] εἰς ὅσα ἡ λύσις. τρίτον, [o] εἰ ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς κατασκόπει τὰ ἀνθρώπεια, καὶ τὴν πολυζωΐαν ὅτι κατανοήσας· συνιδὼν ἅμα, καὶ ὅσον τὸ περιοικὸν, ἐναιθρίων καὶ ἐναιθερίων [καὶ] ὅτι ὁπόσις ἂν ἐξαρθῇς, [p] τ' αὐτὰ ὄψει, [q] τὸ ὁμοειδὲς, [r] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὅσα τούτοις, [s] ὁ τύφος.

§ 25. [t] Βάλε ἔξω τὴν ὑπόληψιν, σέσωσται· τίς οὖν ὁ κωλύων ἐκβαλεῖν;

§ 26. Ὅταν δυσφορῇς ἐπί τινι, ἐπελάθη σοῦ, ὅτι [u] πάντα κατὰ τὴν τοῦ ὅλων φύσιν γίνεται· καὶ σοῦ, ὅτι [x] τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον. καὶ ὅτι τούτοις τοῦ, ὅτι [y] πᾶν τὸ γινόμενον ἀεὶ ἐγίνετο, [z] καὶ γενήσεται, καὶ νῦν πανταχοῦ γίνεται· τοῦ, [a] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος· [b] ὁ γὰρ αἱματίου ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπελάθη δὲ καὶ τοῦ, ὅτι [c] ὁ ἑκάστου νοῦς θεός, καὶ [d] ἀπέσταλται ἐξ ἐκείνου· τοῦ, ὅτι [e] ὑδὲν ἴδιον ὑδενός. ἀλλὰ καὶ τὸ τεκνίον, καὶ τὸ σωμάτιον, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [f] ἀπέθεν ἐλήλυθεν· ᾗ, ὅτι [g] πάντ' ὑπόληψις· ᾗ, ὅτι [h] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.

§ 27. Συνεχῶς ἀναπολεῖν, [i] τοὺς

[a] L. 2. § 11. l. 8. § 1.
[b] L. 7. § 72.
[c] L. 10 § 20, 21.
[d] L. 2. § 3.
[e] Sup § 5. l. 7. § 53.
[f] Sup. § 20.
[g] Sup. § 1.
[h] Sup. § 14.
[i] L. 8. § 17.
[k] Sup. § 12.
[l] Sup. § 10, 18.
[*] ατμήματος, vel ἀπορήματος. f. L. 10. § 26.
[m] L. 3. § 11.
[n] L. 11. § 17.
[o] L. 7 48. 49.
[p] L. 9. § 28.
[q] L. 6. § 37.
[r] L. 7. § 1.
[s] L. 6. § 13.
[t] Sup. § 22.
[u] L. 5. § 8.
[x] L. 4. § 26.
[y] L. 7. § 1.
[z] L. 8. § 4.
[a] L. 3. § 4.
[b] L. 2. § 1.
[c] L. 5. § 10.
[d] Sup. § 1, 2.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 4. § 23.
[g] Sup. § 22.
[h] L. 2. § 14.
[i] L. 7. § 58.

non est malum cuiqam, qia nec inhonestum: siqidem nec optionis sit nostræ, nec communitatis legibus adversetur. imò bonum est; siqidem universo tempestivum, eidémq; conducens & continuum. ità mmine divino fertur, qi eâdem, qâ Deus, viâ fertur, mentéq; suâ ad eadem fertur.

§ 24. Tria hæc in promptu habenda sunt. in eis qæ agis, neqid frustra, avt secùs fiat, qàm jus ipsum fecisset. in eis verò qæ extrinsecùs eveniunt, vel fortè fortunâ qodqe vel providentiâ obvenire. atqi nec de fortuna conqerendum est, nec providentiam incusandum. secundum, qalenam unumqodqe sit à satione usqe ad animationem, ab animatione usqe ad animam emissam. item ex qibus conflatur, & in qænam resolvitur. tertium, si in sublime subvectus res humanas despiceres, ubi varietatem earum qanta esset perspexisses, simúlq; uno conspectu comprehenderes, qantum undiqaq; aëriorum & ætheriorum sedes suas habeat, qòd qotiescunqe subvectus esses, eadem semper occurrerent. ejusdem enim generis sunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen insolescimus.

§ 25. Opinionem ejice; salvus es. ejicere avtem ecqis impediat?

§ 26. Qando molestè fers qicqam; oblitus es, omnia secundum universi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, qicqid fit, ità semper factum, sempérqe futurum, & nunc etiam ubiqe fieri. porrò, qæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neqe enim tam sanguinis avt seminis, qàm mentis existit communio. oblitus es, & mentem cujusqe Deum esse, & divinitùs defluxisse. &, nihil esse cujusqam proprium; sed & filiolum, & corpusculum, & animulam ipsam indè prodiisse. sed &, opinione constare cuncta. & qod tempus deniqe præsens tantùm cuiqe & vivitur, & amittitur.

§ 27. Eos apud te crebrò recolas, qi

de

re aliqa vehementer indignati fuerint, qi vel in ſumma gloria, vel in inſigni miſeria, inimicitia, fortunâ qalibet extitere. tum ſciſcitare, *ubi iſta nunc ſunt omnia?* fumus utiqe ſunt, & cinis, & fabula, vel nè fabula qidem. ſuccurrat tibi ſimul & qicqid eſt ejuſmodi, qale eſt Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omníſqe omnino cum exiſtimatione in re ulla eminentia. qámqe vile ſit omne in qod ſtudium tantopere impenditur. qantóq; ſit philoſophiæ magìs conſentaneum in oblata ſibi materia juſtum, temperantem, Deis obſeqentem ſe ſimpliciter præſtare, faſtus dein de faſtûs contemptu inflatus omnium eſt maximè intolerabilis.

§ 28. Interrogantibus, ubi Deos conſpicatus, avt unde eſſe compertum habens, hos ità veneraris, reſponſum ſit. Primò etiam viſu percipi poſſunt. deinde, animam meam, cùm nullus unqam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & eſſe compertum habeo & veneror.

§ 29. In hoc vitæ ſalus ſita eſt, ut unumqodqe qid ſit in univerſum diſcernas; qídqe materiæ, qid formæ habeat. atq; ex animo toto juſta facias, & vera dicas. qid enim ſupereſt, niſi vitâ frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum qidem intervallum bono vacuum relinqatur.

§ 30. Unum ſolis eſt lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus diſpeſcatur: una materia communis, etiamſi corporibus peculiaribus affectionibus diſtinctis innumerabilibus diſpeſcatur: una anima, etiamſi naturis innumerabilibus, & circumſcriptionib⁹ peculiaribus diſpeſcatur. una anima rationalis, etiamſi dirimi videatur. aliæ ergò rerũ dictarum particulæ, formæ nempe & materiæ ſenſûs expertes, neceſſitudinis vinculo non connectuntur ſibi invicem. & iſta tamen mens univerſi continet, & facultas illa, cujus vi eodem

ὅτι τινι λίαν ἀγανακτήσαντας, [a] τοὺ ἐν μεγίσταις δόξαις, ἢ συμφορᾶῖς, ἢ ἔχθρεσις, ἢ ὁπωσοῦν πύχας ἀκμάσαντας. εἶτα ἐρεισάνθ, [b] τοῦ νυῦν πάντα ἐκεῖνα; [c] καπνὸς, καὶ [d] σποδὸς, [e] καὶ μῦθος· συμφορᾶς ποτὲ ἢ καὶ τοιοῦτο πᾶν, οἷ, Φάβιος Κατελλῖνος ἐν ἀγρῷ, καὶ * Λόκιος Λύπος, καὶ Στερτίνιος ἐν Βαΐαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρέαις *, καὶ Οὐήλιος Ῥοῦφος, καὶ ὅλως ἡ περὶς ὀπῆν [f] μεθ' ὑπάτους διαφερόμ. καὶ [g] ὡς εὐτελὲς πᾶν τὸ κατεντετφνόμενον. καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον, [h] τὸ δὴ τῆς θεθείσης ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [i] θεοῖς ἐπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. ὑ γὰ * ὑπὸ ἀτυφίᾳ * τύφος τυφόμενος, πάντων χαλεπώτατος.

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 10. § 31.
[c] L. 2 § 17.
[d] L. 4. § 48.
[e] L. 8. § 25.
* Λέκιος Xyl. Mer.
* - φρέας
[f] L. 9. § 34.
[g] L. 2. § 12.
[h] L. 7. § 58. 67.
[i] L. 10. § 11.
* ὑπὸ, vel * - φίας

§ 28. Πρὸς τοὺ ὀπιζητοῦντας, τοῦ γὸ ἰδὼν τοὺ θεοὺς, ἢ πόθεν καθειλημφὼς ὅτι [k] εἰσὶν, ὕτω σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὄψει ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μέντοι οὐδὲ τὼ ψυχὼ τὼ ἐμαυτοῦ ὠπόρηκα, καὶ ὅμως [l] τιμῶ. ὕτως ἔν καὶ τοὺ θεοὺς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐνάσοντες πρῶτα, ἐν τούτων ὅτι τέ εἰσι καταλαμβάνω, καὶ αἰδοῦμαι.

[k] L. 2. § 11.
[l] L. 3. § 9.

§ 29. [m] Σωτηρία βίε, [n] ἕκαστον δ' ὅλε αὐτὸ τί ὄζιν ὁρᾶν, τὶ μὲν αὐτῆ τὸ ὑλικὸν, τὶ δὲ τὸ αἰτιῶδες· [o] ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς [p] τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ ταληθῆ λέγειν· τί λοιπὸν, ἢ [q] ἀπολαύειν [r] ζῆν, [s] συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθῷ, ὥςε [t] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάσημα ἀπολείπειν;

[m] L. 7. § 2.
[n] Sup. § 18.
[o] L. 3. § 4.
[p] Sup. § 1. 3.
[q] L. 3. § 6.
[r] L. 5. § 6.
[t] L. 3. § 13.

§ 30. [t] Ἓν φῶς ἡλίε, κἂν [u] διείργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· [x] μία οὐσία κοινὴ, κἂν διείργηται [y] ἰδίως ποιοῖς σώμασι μυρίοις. [z] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διείργηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις ὡγμαφαῖς. [a] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διακεκεῖσθαι δοκῇ· τὰ μὲ ἓν ἄλλα μέρη τῆ εἰρημένων, οἷον πνεύματα καὶ σωμάτια, ἀναίδητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καί τι κἀκεῖνα * τὸν νοῦν σωέχει, καὶ [b] τὸ * ἑ-

[t] L. 9. § 8.
[u] L. 8. § 33.
[x] L. 4. § 40.
[y] L. 9. § 25.
[z] Inf. § 32.
[a] Sup. § 26.
* τὸ νοῦν f.
[b] L. 10. § 26.
* ἐπὶ τὰ f.

πεται αὐτὰ βέλτιον. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ συνίσταται, καὶ [b] οὐ διείργῃ τὸ κοινωνικὸν πάθος.

§ 31. Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῇ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] τί τούτων τοῦτο σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δὲ ἕκαστα [d] εὐκαταφρόνητα, πρόσιθι ὀλίγῳ τελευταίον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχεσθαι τῷ πρᾶγμα ταῦτα, τὸ ἄχθεσθαι, [*] ἢ [h] διὰ τί πεφυκέναι στρήσεται τῆς αὐτῆς.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομοιρεῖται ἑνάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται τῷ αἰῶνι. [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐπὶ ποίῳ δὲ [o] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα ἐνθυμούμενον, μηδὲν μέγα φαντάζου, [p] ἢ τὸ μὴ ὡς ἂν φύσις ἄγει, τοῦτο ἐθέλειν, [r] πάσχειν δέ, ὡς ἂν κοινὴ φύσις φέρει.

§ 33. [s] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν [t] ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἔνι· τὰ δὲ λοιπὰ, εἰ προαιρετά ἐστιν, ἢ ἀπροαίρετα, [u] νεκρὰ καὶ [x] καπός.

§ 34. Πρὸς θανάτου καλαφρόνησιν ἐγκρισιμώτατον, ὅσοι καὶ [y] οἱ περὶ ἡδονὴν ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κείνοντες, ὅμως τούτου κατεφρόνησαν.

§ 35. [z] Ὦ, [a] τὸ ἔνκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [b] ᾧ τὸ πλείους καὶ λόγου ὀλιγωτέρους, ἐν ἴσῳ ὄντι, καὶ [c] ᾧ τὸν κόσμον θεωρῆται πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ ἢ διαφέρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θάνατος φοβερόν.

§ 36. [d] Ἄνθρωπε, [e] πολιτεύσω [f] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [g] τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσιν; τὸ γὰρ κατὰ νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ τῆς πόλεως ἀποπέμπει σε οὐ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [h] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅπερ εἰ κωμῳδὸν

[a] L. 3. § 11.
[b] L. 9. § 9.
[c] L. 3 § 6. 16.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 3. § 12.
[f] Sup. § 27.
[g] L. 9. § 1.
[*] εἰ
[h] L. 10. § 28.
[i] L. 5. § 24.
[k] L. 5. § 23.
[l] L. 5. § 24.
[m] L. 6. § 14.
[n] L. 3. § 10.
[o] L. 6. § 36.
[p] L. 6. § 58.
[q] L. 10 § 2.
[r] L. 10. § 14. 21.
[s] L. 10. § 24.
[t] L. 3. § 9.
[u] L. 2. § 12.
[x] L. 10. § 31.
[y] L. 9 § 41.
[z] Sup. § 23.
[a] L. 8. § 2.
[b] L. 9. § 37. Inf. § 36.
[c] L. 10. § 1.
[d] L. 3. § 11.
[e] Sup. 35.
[f] L. 8. § 20.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem ſuum peculiariter afficitur, eidémque conſociatur, nec poteſt communionis appetitus prorſus revelli.

§ 31. Qid expetis? num exiſtere? num ſentire, movere, creſcere, denaſci? an rurſus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi deſideratu dignum videtur? ſi ergò contemptu digna ſatìs iſta videntur omnia, ad illud perge, qod ultimum reſtat, Deo nempe ac rationi obſeqi. atqi inſtituto huic repugnat, ſiqis ægrè ferat, qòd iſtis morte privandus ſit.

§ 32. Qantula pars infiniti ac immenſi ævi unicuiqe aſſignatur? ab interminato enim qàm celerrimè abſorbetur. qantula item totius materiæ? qantulum & animæ univerſæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc ſolo excepto, ut ea facias ad qæ natura tua te ducit, ea ſuſtineas qæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo ſe mens utatur tua. in hoc enim ſunt omnia. reliqa, ſive arbitrii tui ſint, ſive non ſint, cadavera ſunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm ſi conſideres, etiã eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempſiſſe.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempeſtivum eſt, bonum habetur; nec intereſſe putat, plures an pavciores rationi rectæ conſentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis ſpatio contemplatus ſit; huic nec mors formidabilis eſſe poterit.

§. 36. In hac magna civitate verſatus es, homo. qid tuâ refert, ſi qinqe duntaxat annos? etenim qod ſecundùm leges fit, id omnibus æqale eſt. ecqid igitur grave pateris, ſi te non tyrannus, nec judex iniqus, ſed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac ſi hiſtrionem

prætor

prætor qi conduxerat, è ſcena dimitteret. ſed actus fabulæ qinqe nondum abſolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejuſdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & diſſolvendæ avtor eſt. nevtrum avtem horum à te eſt. diſcede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius eſt.

ἀπολύει ᵃ τῆς σκηνῆς ὁ θεατρικὸν στρατηγός· ἀλλ' οὐκ εἴωσον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· ᵇ ἐν μέν τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον ὡρισμένον ἀείζει, ᶜ ὁ τότε μὲν τῆς συγκρίσεως, νυνὶ δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιον· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· ᵈ ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

ᵃ L. 11. § 6.
ᵇ L. 9. § 37.
ᶜ L. 11. § 20.
ᵈ L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῆς τῶν Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

De

Marco Vero Avrelio Antonino

Imperatore

Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

Μάρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπαινετὸς καὶ πάντα φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, οὐκ ἐκπλήττεσθαι σιωπῇ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ἐκ παιδὸς γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσεβῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ὑποσκαμμένος, ὅτε καὶ ἐν ἡδονῇ τραπεὶς τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε. ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν φιλοσόφων τοὺ ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ ὧν ἄρα ἐκείνων μιμητὴς, ὐ μόνον καὶ τῶν αὐτῶν διαιτημάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τῶν αὐτῶν μαθημάτων σύλληψιν. τόν τε γοῦν ἰδιώτην βίον ἐν ἰσηρείᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐσίῳ, ὑδὲν τῇ εἰσποιήσει τῆ γένους ἀλλοιωθείς· καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὸν ἡγεμονίαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγούμενος, καὶ τὸν ἄκρον δυναστείαν καρπούμενος, πρὸς ἐδεμίαν ἀλαζονείαν ὑπῆχθη πώποτε· ἀλλ' ὧν ἐλευθερος καὶ ἀβασκλὴς ἐν τοῖς ἐυεργετήμασι, ἀγαθὸς ἦ καὶ μέτριος ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐυσεβὴς ἐπικληθείς· ὃς εἶχε μὲν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας· καὶ ἄειτα δὴ ἁπάντων τῶν ἐν κράτει γνωρίμων τινῶν ἤρξε· πλεῖστον δ' ἐν ἐυεργεσίᾳ διῆγεν. — αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἰ μέν τις χρηστόν τι ἐπράττειν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο ὡσπερ τῶν ἰδίων· εἰ δὲ ἑτέρων ὁ πραττοιτο. λέγων, ὅτι ποιοῦσι μέν τινες ἀνθρώπους ὁποίους βούλεται ἔχειν, ἀδύνατον δὲ εἶναι, πρὸς ἃ δὴ ἔφη, ἐς ὅ,τι ἄν τις αὐτῶν τῷ κοινῷ χρήσιμος ᾖ, χρῆσθαι. ἔτη γὰρ πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ καὶ δέκα, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ ἐφ' ἑπτὰ ἡμέρας τε καὶ αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώθη· ἀγαθὸς ἦ ὢν, καὶ ὑδὲν πρόσποιητὸν εἶχε. πάμπολλα γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίας ἀσκηθείς· πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη. λέγει καὶ ἄλλας μυείας ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Caſſius hiſt. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκος, ἄειτα δὴ πάντων δὴ ἐν κράτει τινὶ γνωμῶν ἄρξας, ἔτως μετήλλαξεν, εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον δ' ἐν εὐεργεσίᾳ διῆγεν· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων δὴ ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὅτε ἐκὼν ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ δὴ ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζε. καὶ εἰ μέν τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, ὡσπερ ἦ ἑτέρων ὁ πραττοιτο. καὶ ὅτι ὁ πραττοιτῶς, ἀλλ ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔπραττε, πρόδηλον. ἔτη γὰρ ὁκτὼ καὶ πεντήκοντα, καὶ ὧναις δέκα, ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας καὶ τούτοις πρὶν τε σχεῖν Ἀντωνίνῳ συχνὸν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐννέα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἔνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώθη. ὅτως ὡς ἀληθῶς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν περισποιητὸν εἶχε. θαύμαλλος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς· — πλέιστον δὲ ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξύρθη· καὶ γὰρ σφὶν ἐκείνοις ὁμιλῆσαι, ἱκανῶς πρὸς ἀρετὴν ὠφέλητο. τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλησίοις τε ὢσιν, ὕτω τι ἐπ' αὐτῶν ἦν ἤρετον, ὡὰ ἀπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆ Ἀδριανῆ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιηθείς, ἐκ ἀφεφέρνησεν. Ἑλλωικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος λῦσις ἔρασις, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπεσθαι. ἁλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτῆ ἢ χαφέντα. παρεῖχε δὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὅσιον καὶ μέτριον βασιλέα, πρὸ δὲ σφῶν ὄντας ἀξιόμνος, κωλύων τε πρὸ σφῶν ἀεὶ αὐτὸν ἀδικεῖν ἀποτρέπειν τοῦ ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν καὶ λόγοις, καὶ δογμάτων γνῶσιν, σωφρὸν δὲ ἦθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ὑπεδύσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκεν, ἢ ἧς ἐκείνοι καιρῶν φορά. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιᾶν.

Ταῖς δυνατέραις ἐν ὥρᾳ γνωμίναις ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς ἀείσοις, καὶ τοῖς γίνυσι μακροῖς διαδοχαῖς ὑπατείας, καὶ τοῦ πάντα πρεσβυτάτοις λαμπρὸς, κοσμίως δὲ ἐ τρόπον, καὶ σώφρονα ἐ βίον, γαμβρὸς αὐτῷ γνώσθαι δίλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κτήματα.

Τελευτήσαντος δὲ Μάρκου ἐπὶ δὲ διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὰν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πᾶν ὁμοίως πένθει κατείχετο· καὶ τις τῶν ἀνθρώπων ἐ τοῦ Ῥωμαίων ἀρχὴν, ὃς ἀδακρυτὶ τὴν αὐτὴν ἀγγελίαν ἐδέξατο· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲ πατέρα χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γενναῖον δ' ἕτεροι στρατηγὸν, οἱ δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεῤῥήνην· καὶ οὐδεὶς ἐ ψεύδεται.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ ἐ καλῶν εἶδ), ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λόγου, περὶ τοῦ θεοῦ καὶ φιλανθρώπου βασιλέως. ὁ γὰρ δὴ θέ γε, μὴ ἐπαινῶν αὐτὸν προσελόμενοι, ἔπειτα ὑπορήσομεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ βασιλέως, ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἄξιος ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνου πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγου ὑδένα ὁρῶ τοῦ βασιλέως ἄξιον, ὑδὲ * ὅσις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ πρότερον ἦ καλῶς ἦν εἰς τὸν ἀρχὸν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. — εἴτε γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῇ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν ὅιονται δεῖν, πῶς ἂν ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦ βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθόντα ἃ χρῆ, καὶ πεπαιδευμένα, καὶ μηδενὸς ἦ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαρτῆ γνώμονος, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλακοσμήσαντα τὸν ψυχὸν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω γνώσθαι ἁμαρτίας. τοιοῦτον τοίνυν τὸν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς πεπαιδευθεὶς, καὶ πάντων ἦ καλλίστων μεταχὼν, ἦ μὲ καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἦ δὲ καὶ ἀπὸ παιδείας γνωμένων, ἐ μέσως, ὑδὲ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ποιν, ἀλλὰ περὶ ἀφελοῦ ἑκάστου, ἵν μὲ μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ καὶ πρὶν εἰς ταῦτην καλασταθῆναι. Ἐπεὶ δὲ ἦ πάντα διοικῆσαι πέφυκε καὶ διατάξαι, καὶ τοῦτον ἐκάθισεν εἰς ἦ βασίλειον θρόνον, ἦ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμφερεστάτος βασιλέων, καὶ γνώμη πρόσχων, — ὕτως ἐξηγεῖται καὶ διέπει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὅπερ χρῆ τρόπον· τὸν εὐσέβειαν μὲ καὶ δικαιοσύνην, ἔπι δὲ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὸν ἄλλων κοσμῶν γε ἀρετῶν ἁπ-

ξαλο

ξαλο μὲ γὰρ ὥσπερ φησήκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ κ) διὰ τ ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τὴς μὲ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα δείγματα κ) τοιαῦτα, ὅσα κ) [διὰ] ὁ βασιλεὺς ἐξήνεγκε;

Ὁ δ' ἐπίδειξεν, ὅτι κ) ἰδιώτιμον ὄντα κ) βασιλέα δίον γε ὄντι τ αὐτὸν διὰ τέλους ἔχ). τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρασχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κ) τρόπῳ χρώμενος.

Verùm videndà integra oratio; qam, ad Commodum deflexione factâ, sic clavdit.

Σὰ ἢ, ὦ παῖ γνναῖε γνναίων, κατ' ἴχνος εἶη βαίνειν τοῦ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς γε ἐν βραχεῖ πλείστων εἰρήσθω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ γε μὴν νῦν ἄρχων μέγας, δίον ἀγαπητὴς καθαιρὸς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοῦ πρὸ αὐτοῦ [κ)] τ πατέρα, ὅσον, ὑφ' εἵπεῖν ῥᾴδιον, ἕτερος αὐτὸν ὑπερφέρει· κ) δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ κ) νόμων ἔχ) τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅπερ κείνῳ ἔοικε.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ κ) τῆς πόλεως ἕνεκα ὑμῶν σωτηθῆναι· ἐπεγέφαθε μὲ γὰρ τ ἄειστον ἀφ' οὗ εἰς ἐκεῖνον τ χρόνον βασιλέων· ἥκει ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλος· ἐν τοῖς δὲ τοῖς κρατοῦσι, οἳ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, κ) ὑφ' ὧν δικαίτατ' ἂν χαρίσιμον τοιοῦτον ἔσηκὸς εἶη τοῖς θεοῖς, ἐπιδεῖν ῥᾴδιον ἰῶ μεῖζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲ στρατηγὸς ἤδη ἐν κινδύνοις φερόμενοι· κ) πόλις ἀλλήλας ἐπὶ κρατῶν παρέλαβον· κ) βασιλεῖς πρὸς βασιλέας φιλίας κ) σωτηρίας ἐποιήσαντο, κ) ὅτου τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, κ) μέχρι τούτε κοινωνίας ἴσμεν γνωμένης. Βασιλεὺς ἢ ἐκεῖνος, βασιλέα δὲ ὤφειλετο ἑαυτῷ πρῶ ὅλον, κ) μόνῳ πρῶ ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι, ἐκ ἀρχῆ προσλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαβεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσπ. ὃ κ) πρῶ εἰς μνήμην ἡκόντων ἐν λόγῳ θαυμασότατον, κ) πᾶσαν τὴν συγήφαν τε κ) παιδείαν ἔχει συλλαβὸν, κ) ὅτ' ἰδιώτης ὢν εἰς δύναται σωτῆρ, πόλις τε ἅπασα κ) γένη ἀνθρώπων ἐπέπληκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam restavratam.

Τοῖς τε παῖσι ἀείσοις βασιλεῦσιν πᾶσας πόλις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχουσι τὴν κάλλιστην οἰκίσεως φιλοτιμίαν εἶχε τῇ τε πόλει τὸ διὰ τέτων ἀνεγερθῆναι, κ) τοιέτε ἀρχηγέτας ὀφθῆναι, τὴν συμφορὰν εἰς εὐπραξίαν μετάλαβε. πρέτερον μὲ γὰρ Θησέα κ) Ἀλέξανδρον ἤδομεν· τ μὲν τ ἐν Ἕλλησιν ὄνομα, φιλανθρωπότατον· τ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμασθέντα τῆς εἰς τὸν πολέμους τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἐπ' ἀσφαλεστέρους κ) μείζονας οἰκίσεις προσκαλοῦμαι· δίς πᾶσα μὲν γῆ κ) θάλαττα ὑπήκοος, ὧν πατέρων τε κ) ἐξ ὧν αὐτοὶ προσκέκτηνται, σοφίας δὲ κ) δικαιοσύνης, κ) ἀληθείας, κ) χρηστότητος, οὐκ ἔλαττον, εἰ μὴ κ) πλέον τ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος ἀείσει.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philisco.

Ἀγωνίζετο δ' ὑπ' αὐτοκράτωρ ὁ τῦ φιλοσόφε παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπαίδαζε μὲν ὁ [illegible]οκράτωρ Μάρκος περὶ Σέξτον τ ὁν Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, κ) φοιτῶν

φειτῶν ὑπὸ θύρας. ἆρα ἦκον εἰς τὴν Ῥώμην, ὁ Λύκιος ἤρετο τὸν αὐτοκράτορα ποιοῦντα, Ποῖ βαδίζει, καὶ ἐρ' ὅ,τι; καὶ ὁ Μάρκος, καλόν, ἔφη, καὶ γυμνάσεται τὸ μανθάνειν· εἶμι γὰρ πρὸς Σέξτον τὸν φιλόσοφον, μαθησόμενος ἃ ἔστιν οἶδα. καὶ ὁ Λύκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν, ὦ Ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γυμνάσιον ἤδη ἄλλον ἐξαμάρτανος εἰς διδασκάλου φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ δὲ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Herodem Sophistam quâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περάσῃ δὲ καὶ τὸ Ἀθηναίων πρόσωπον ἐκεῖνος ὅτι τοῖς ἐπὶ βασιλέως μυείαις. καὶ ἐ τοῦτό σε λόγου ἄξιον· ἐπεὶ πάντες οἱ ἐπιβατεύοντες τοῦ θρόνου τούτου, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν Πλατωνείου, καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς σοφῆς, καὶ τοῦ Περιπάτου, καὶ * αὐτὸν Ἐπικούρου [* αὐτοῦ Ἐπικούρου] προστάξειν ὁ Μάρκος τῷ Ἡρώδῃ κρῖναι· τὸν δὲ ἄνδρα τοῦτον, ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν δόξης αὐτοῖς ἀπέκεινε τοῖς νόοις, ἀγωνιοῦν τὴν πολιτικῶν προσώπων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης τε ἔτη γεγονὼς, ἐφ' ὅτου μέγα φρόνει τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ θαρρεῖν ἐρωτᾶν ἀκροάσεως. ἐξάδυσε γὰρ ὅτι τὴν ἀκρόασιν αὐτῷ ὁ Μάρκος· καὶ ἤδη μὲν διαλεγομένου, ἐθαύμαζε καὶ χαριζόμενος, δωρεὰς καὶ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Οἰκτίρω δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδην τῆς Σμύρνης, οὐκ ἀλαζόνα ἔπαινος, ἀλλὰ δημότατός τε καὶ ἀληθέστατος. τὸν γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτου τι ὠλοφύρετο πρὸς τὸν Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μουσικῇ, θαμὰ ἐπισπάσαι τὸν βασιλέα, ὅτι δὲ τῷ, ζέφυρε ἐρήμῳ αὐτὴν καταπόνει, καὶ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ἐπισπάσαι —— Καὶ ἐ φημὶ ταῦτα ὡς ἐχὶ καὶ τοῦ βασιλέως, ἀνοικίσαι τὸν ἂν ἀπολωλυῖαν πόλιν, ὧν ὅσον ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε καὶ πατρίσιοι φύσεις, ὧν προσεγείρη αὐτὰς ξυμβολὰ καὶ λόγος, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἓν ξυὼ ὁρμὴ φέρονται· *Eumdem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀθήνας ἐς μυστηρίων ἐστάλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τῆς τῶν σοφιστῶν θρόνης ὁ ἀνὴρ οὗτος. ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τῶν Ἀθηνῶν ἱστορίας [ἐπέθει] μηδὲ τὴν ἐκείνου σοφίαν, ἀγνοῆσαι. καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νόοις, οὐκ ἀκροάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνδέμενος τῇ περὶ αὐτοῦ φημῇ. —— ἀγασθεὶς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεᾶς τε καὶ δώρεις. καλῶν δὲ δωρεὰς μὲν, τὰς τε σπίσεις, καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας· δῶρα δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμηνεύῃ πλοῦτον ὧν αὐτῶν τε ἀνέπλησε καὶ γένος τὸ ἐκείνου πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν εὐθέσμως πολὺ βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτὸν διὰ τὴν σύνεσιν τῆς συγκράσεως τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δὲ τυχεῖν παραπτήσεως. ἦκεν γὰρ ἐμοὶ ἢ ἕτερον αὐτῶν τὸν προσβύτερον, ἐυγνώμονά τε καὶ μέτριον, ἥμερόν τε καὶ πρᾶον, ὃς ἐκαλεῖτο μὲν ἀρχῆς Βῆρος, &c.

Idem lib. περὶ τῆς παιδοποιΐας.

Χρηστόν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐθαυμάθην πᾶσιν καθαλοίπειν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ ἔμοιγε.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ παῖς ἄρτι βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρας ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν παραλαβόντες, Νερούας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μὴν τέταρτον Ἁδριανὸς, ἔτι δὲ εὐσεβὴς Ἀντωνῖνος, καὶ ἢ τοῖς ἀδελφοῖν σωφρονεῖς Βῆρος καὶ Λούκιος, πολλὰ τῆς λεωφορήσεως ἐξίστασαν διορθώσεως καὶ μόνον, ἃ ἂν ἔσχον ἀπολωλεκότες δι᾽ αὐτῆς ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καί τινα τῆς ἐκ ἄνθρων ἀρετῆς ἐθήσαν.

Julianus in Sympofio.

Ἔδοξε δή ἦν ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα σωφρόνως πως ἔχειν, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἃ τε δίκαια διανοεῖσθαι δίκαιος θ᾽ ὅσον χρὴ, καὶ σιγᾶν ὅσα καλόν.

Justinianus in Novellam. tit. 22.

Τοῦτο δή ἐν μὲν ἀρξαμένῳ, καὶ φιλοσοφοῦντι ἐδόκουν Μάρκῳ.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Οἷς πρόσθεν τοῖς εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, καὶ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, καὶ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείνεις, ὦ Οὐρίκιε.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἔργα παιδείας ἀκέστε παντοχῆ.

Melito lib. ad Imperatorem apud Evsebium hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Δὴ δὴ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολύ γε φιλανθρωποτέρων καὶ φιλοσοφοτέρων, πιστεύομεν πάντα περάνειν, ὅσα σε δέομεθα.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὲ μέγιστον φιλοσόφοις· τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ περὶ ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον θαυμάζοντες,

τες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἱστορεῖσθαι· αἱ δὲ πόλεις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχουσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα οἰκουμένη ὑμετέρα συνέστη βασιλείας εὐρώστου ἀπολαύουσιν. —— τί δαὶ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον καινηκότας, ἢ ποιητὰς μνημονεύειν, ἢ καὶ ἑτέρας δόξας ἐξετάζειν;

Ἴστε γὰρ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ὑφ' ὑμῶν παίτας τοῖς παλαιοῖς συγγινώσκοντες.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅταν σωθῆτε καὶ ἰσχύσητε τῆς βασιλείας πάντων ὑφάψασθε, τοσοῦτον καὶ τῇ πάσαν παιδείαν ἀνειδῶν πάντων κρατεῖτε· ὥστε καὶ ἔτι μᾶλλον παιδείας μέρος καλοφθήσεσθε, ὡς ὑπὲρ οὐ ἐν αὐτῆς μέσον ἀπολειπόμενοι.

Ὑμεῖς γὰρ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρηστοὶ, καὶ μίζιοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀδεὴς τὸ σαρκίον, ἐσχόλαζε δὲ τοῖς λόγοις ἀεὶ, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ γεγόμενος, οὐκ ἠδέετο ἐς διδασκάλου φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτῳ συνεφιλοσόφει, τῷ Βοιωτῷ, καὶ Ἑρμογένει τῷ ῥήτορι συνωμίλησε, μᾶλλον δ' ἀνεστοιεῖτο τὴν Στοϊκῶν.

Οὗτος δὲ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχεν, ὥστε καὶ ἐν πολεμίοις μάτην τι ἀναιδὲς πρὸς ἡδονὴν στρατώτας εἰπεῖν, μήτε τι φόβῳ ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ μὴ πολέμοις ἦν σχολάζων, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λέγουσι πλέον ἐγχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. ἦν δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς διηγεῖσθαι· καὶ ὑδρίαν ἐν παφέργῳ ὅτ' ἐποίει, ὅτ' ἔγραφεν, ὅτ' ἔλεγε· μὴ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παφέργῳ θεραπεύειν μηδὲ τυλάχιστον· καὶ ταῦτα σώματος πυκνὰ ἀσθενοῦς.

Ἄρξας δὲν ἄρχειν μετήλλαξεν. —— ὧν καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα δὴ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ὃ μέν τοι ἀξίως τῆς ἀρετῆς εὐδαιμόνησεν. ἐνθένδε δὴ μᾶλλον θαυμάσειεν ἂν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλλοκότοις, καὶ ἐξαισίοις χρησάμενος πράγμασιν, αὐτός τε ἀπεγένετο καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πάσῃ τέθραπτο σοφίᾳ καὶ παιδεύσει·
Καὶ χάρις τῆς ἀρετῆς κατάκορος ὑπῆρχε·
Καὶ πάσας κατεγελάϊσε τὰς ἀρετῆς ἰδέας.
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ συνεχέσην ἥδιστα τὰς μεγαλοδωρείας.

Adrianus

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Verissimus vocatus est:

Ad qem locum Is. Casavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus jussit dici Annium Verissimum. qare? πρὸς τὸν τῶ Ῥωμαίων ῥήματος ἔννοιαν, inqit Dio. hoc est, qod esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti viro, & qi sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tantæ tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philosophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qosqe magistros acceperat, & undiqe ipse collegerat.

Qamvis esset constans, erat etiam verecundus: erat frugi sine contumacia, verecundus sine ignavia, sine tristitia gravis.

In imperio ità civiliter se gessit, ut lenitatem Pii nemo desideraret.

Dabat totum se philosophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm est actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatissimus; in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâsset, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujusqe etas sinebat, & diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii sui, sexagesimo & primo vitæ, diem ultimum clavsit. tantúsqe illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum censuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediisset. Deniq; prius qam funus conderetur, ut plerique dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe postea) Senatus populúsqe non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Deniqe Antonino, cùm suos mores semper tenceret, neqe alicujus insusurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

*Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qi tantùm enituit in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatione, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille * timuit, * [renuit Cas.] sed per ordinem parænesewn, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & qærit de elementis, & de animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vita genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; erumniſque publicis qaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, qaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gavdio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmque Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni aut pugnæ priùs committeret, qàm ſectarum ardua & occulta explanaviſſet. ità incertabelli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Marcum cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, quem facilius quis admirari qàm laudare poſſit.

A principio vitæ tranquilliſſimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gavdio neque mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinqere.

Hic cum omnibus Romæ ego jure egit; ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & munſvetudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, numina reipublicæ occurrant.

Qi Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non reliqiſſet hæredem?

Peſcennius apud eundem.

Amavit de principibus Avguſtum, Veſpaſianum, Titum, Pium, Marcum; reliqos fœmineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atqe Trajanum uſqe ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Avguſtus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Claudius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius Æneïdos, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineïdos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus disertissimis; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatimque gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos pluris esse quàm deos, ac trium principum amorem, quo sapientia, bonitas, pietas consecrata sit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compensationem sibi lector faciet, cùm legerit Augustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigiosos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, quale fuerit, meminit vestra clementia. si pietatem, quid Pio sanctius? si doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipsi, sacratissime Imperator Diocletiane, inter numina vestra, non ut cæteros, sed specialiter veneramini; ac sæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales esse cupere, qualis fuit Marcus; etiamsi in philosophia, nec Plato esse possit, si revertatur in vitam.

Constantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Quod [Antoninorum nomen] tu Constantine sacratissime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Constantios Claudiosque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charásque.

Ammianus Marcellinus rerum gest. lib. 21.

Marci illius dissimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Aurelius gravissimus Imperator.

Quales ergò leges ista, quas adversùs nos soli exequntur impii, injusti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impressit?

Paulus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixq; ſucceſſio optimis; piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus ærumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic profuiſſet majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet. — Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Commodum reliqiſſet.

Clavdianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patriæ ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis. — Et mox: — *omne tonantis*
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Avſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qi ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Avrelius Antoninus Pius, antè Annius dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſque principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, nemini Græcorum Romanorúmque ſecundus. quamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranquillitati ſumma ſucceſſerat, qo manifeſta fiunt rerum humanarum volumina, ſeviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáque objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt qaſi defenſor. et ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periîſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qi & Verus, cognomento Philoſophus: qem certè ob ejus præſantiſſimam virtutem, lavdare plurimùm licet. qippe qi ad nullum rei eventum unqam ſe extulit. tantæ enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultûs, qamvis fortunâ adversâ, ſemper fuerit habitus. literarúmqe ſemper ſtudioſus; & qàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrqe, ut ſacrilegi nomen incurreret, qi imaginem ejus domi non haberet. — *Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.*

Warnerus

Warnerus Rolevinkus fasciculo temporum.

Hic bonus & victoriosus fuisse describitur. Dicitur qòd tanta severitatis & constantiæ fuerit, qòd ad nullum eventum unquam vultum mutaverit, sive ex lætitia, sive ex mœrore, &c. dum adhuc esset puer. Tantæ fuit humanitatis, ut quâdam vice, cum jam exhausto ærario nihil haberet quod militibus daret, nulli voluerit esse molestus, magis elegit vasa aurea & ornamenta uxoris, & alia supellectilia vendere, quàm senatum, vel provincias prægravare. sed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, sapiens, justúsque, modestus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Avrelium Antoninum longè sapientissimum. eum dico, qi. philosophicum maluit quàm Cæsareum nomen.

Idem in libro Avgustali.

Fuit enim magnus philosophus, sanctitate vitæ omnibus præponendus; nunquam mutans vultum. qi vir tantæ virtutis, poterat dici felix, si uxorem Faustinam, & filium Commodum non habuisset.

Lilius Gyraldus, historiæ de poëtis dialog. 3.

Fuit hic unus inter Cæsares omnes æquissimus, ac optimus, expressum illud certè in eo est, qòd à philosophis qæri solet, cur ex optimis parentibus pessimi plerunq; filii nascantur. Nam qò M. Antoninus melior & justior, eò filius Commodus immanior & sceleratior.

Sebast. Munsterus, Cosmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & sanctitate vitæ præcipuus, cœlestísque ingenii; in omni vita philosophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipse rerum omnium sator, à qo princeps terrarum gubernaculis imponitur, --- fessas res humanas pro sapientiæ suæ luce, bonos interdum principes indulgendo sublevat, erigit, solatur, fovet. Sic Octavium post civilium bellorum lacrymas dedit: sic Vespasianum post Nerones; post Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; post Commodi furores Severum; post Heliogabali vesaniam, Alexandrum: sic alios plures qasi distinguendis malorum principum ordinibus, sedandísque reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, justitia, manswetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Augustum consecrârunt; Trajanum, Antoninos, omnésque bonos principes, cœlestes planè viros effecerunt.

Joan.

Joan. Boterus de illuſtr. politia l. 1. cap. 20.

M. Avrelius in imperio conſtitutus, nihil magis avt timuit, avt deprecatus eſt, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimum malum, & imperii labem deteſtatus ſemper fuerat.

Jo. Bodinus de repub. lib. 6.

Quis Avrelio Imperatore moderatiùs unquam ſe geſſit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Avrelii patris virtus amabilem fecit: etſi patri omnino diſſimilis eſſet.

Bapt. Fulgoſus memorabilium lib. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philoſophum, propter doctrinam, virtutémque in eam veniſſe exiſtimationem majeſtatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum eſſe verbum, quo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigiſſet, ut philoſophi rerum potirentur:

Idem l. 3. c. 2.

Fiduciæ ingentis verbum, ſed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum ſanctitas requireret. quod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúſque gerimus, ut Avſidius unquam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. c. 1.

Omnes clementiâ atque humanitate, M. Antoninus philoſophus Imperator longè ſuperat.

Ibid. l. 8. c. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas quas nunquam deſeruit (cujus rei argumentum eſt, quòd diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm ſtudii literis impendit, cùm de philoſophia vel ſcriberet vel diſputaret. itaque ejus dicta ſcriptáque, inter philoſophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæſ. Baronius annal. tom. 2. ad annum 164.

Quod in philoſophia Stoicos ſectatus eſſet, ſic ſe vultu, animóque compoſitum eſſe monſtravit, ut nec triſtibus & adverſis doleret, nec jucundis & proſperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus l. 8. c. 4.

M. Antoninus adeò philoſophiæ ſtudiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum ſectarum placitis, non ſegniter verſatus. ità ut Philoſophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calviſius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipſe philoſophus & philoſophis deditus, eos Romam evocat & ſtipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Aurelius Antoninus Imperator optimus, atqe idem philoſophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Juſt. Lipſius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philoſophi cognomen hæſit, qòd ſupra alios in eo ſtudio deditus eſſet. Stoicam etiam ſectam profeſſus: & qui tamen vitâ melior, imperio mitior, aut felicior dabitur?

Is. Caſavbonus ad Athen. dipnoſophiſt. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperator, re, & nomine philoſophus.

Idem ad Perſii ſatyr. 1.

Sapientiſſimus ille Imperator Marcus ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neqe ſatis unqam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitioſus princeps.

Sapientiſſimus princeps, jam indè à puero philoſophus.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum aut ſimulatum.

Princeps Philoſophus, Stoicæ philoſophiæ plurimùm deditus: plurimus in philoſophiæ ſtudiis.

Meric. Caſavbonus præfat. in verſionem Marci Anglicanam.

Antoninus, optimi ac magnitudinis ſecularis ratione, hoc Salomone longè major, qò regnorum plurium magnorum (ausim dicere) dominus, qàm opidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac ſapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æſtimatione honoréqe habitus, qâ nemo unqam vel ante ipſum, vel, qòd novimus, poſt ipſum fuerit.

Ad Antonini illuſtris hujuſce laudem nunqam intermorituram dictum ſit, prout ſcripſerat vixiſſe.

Hæc igitur Antonini laus eſto, prout dixerat ſcripſerátqe vixiſſe: meditationes illi actiones erant, cum ſententiis actionibus conveniebat.

Nunqam ità conſpirârunt ſcriptores in tribuendo cuiqam qacunqe poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujuſvis denique tituli apud Ethnicos ſpecioſiſſimi teſtimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, ſed ſimpliciter atqe abſolutè, ut hominem optimum, & philoſophum optimum omnium qi unqum extiterunt. Eſtqe hoc ipſius peculiare encomium; qòd cùm ità prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si qid adverſus illum in vulgus ſparſum fuerit, tanqam rumorem merum commemorant, non tanqam apud noſtos fide dignos fidem merueri.

De hoc Scripto.

Svidas *in* Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τῷ ἰδίῳ βίῳ διαγωγὴν ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus qidam εἰς βιβλίον Μάρκου, qod ex vetuſtis membranis exhibuit Cl. Salmaſius ad Vulcatii Caſſium.

Εἰ λύπης κραπίειν ἐθέλῃς,
Τὴν δὲ μάκαιραν ἀναπύσσων
Βίβλον, ἐπάρχου εὐδυπίας.
Ἧς ἐσσὸ γνώμῃσι ὁλκίσῃσι
Ῥεῖά κεν ὄψεαι, ἐκνομίνων,
Ὄντων, ἠδὲ παροιχομένων
Τερπώλῃ ἀνίῃ τε
Καπνῷ μηδὲν ἀρῳστέρῳ.

Nicephorus Calliſt. hiſtor. Eccleſ. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliqo.

Πλεῖόν γε εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔστι καὶ βιβλίον παιδείας τῷ παιδὶ Μάρκῳ συντάξει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μεστόν.

Themiſtius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι προσδεῖ τῆς Μάρκου παραγγελμάτων, εἰδ' εἴπ χρειὼν ὁ δεῖνα τῆς αὐτοκρατόρων ῥήμα προήκατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de ſeipſo, qi recens editus eſt. in eo libro ſunt commonefactiones, de virtutibus principi neceſſariis, de juſtitiâ, de beneficentia, de patientia in ferendis injuriis.

Ibid.

Marcus in libris de vita ſua.

Lilius Gyraldus de poëtis hiſtor. dialog. 3.

Dignus & [ut inter poëtas connumeretur] Marcus Antoninus, Pius cognomento, Philoſophus. cujus licèt verſus non legerim, tantæ tamen eruditionis, & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus ſit.

Ejus certè librum græcè ſcriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς τὰ καθ' ἑαυτόν. *ex qo variam illius & multiplicem ſapientiam facilè colligere poſſumus.*

Guil. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conſcripſit de officio ſuo libros; maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum teſtes pleniſſimos: Et cum qibus multorum philoſophorum operoſa præcepta collata meritò ſordere poſſint.

Juſt.

Juſt. Lipſius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ ſuæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita ſua.

Iſ. Caſavb. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo avreolorum Marci librorum.
Res humanas, non ridere, ſed ritè ſuo pretio æſtimare ſolitus hic vir ſapientiſſimus. Hoc ille nos docet divinis illis ſuis libris; non enim mihi tempero, qin mellitiſſimi doctoris verba adſcribam.

Idem in Baronii annales exercit. 1. § 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii ſatyr. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, qæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſeruit.

Ibid. in ſatyr. 2.

Antoninus in tertio eorum qæ de ſcripſit.

Et in ſatyr. 3.

Spectat eódem ſapientiſſimum Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de vita ſua. Et mox: *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per qos, avt in literis, avt in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, qæ ſapit Imperatorem, & in qa multa ſilentur qæ ſuppleri oporteat. Utitur vocibus planè ſuis, qas rarò apud alios avtores invenias.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo avreolorum librorum, qos de vita ſua compoſuit.

Admissa & omissa in prægressis nonnulla, qæ sunt momenti alicujus, sic poterunt restitui.

In Prælogio.

* * * *pag.* 1. *lin.* 9. *beneficum* l. 11. *testem* * * * 2. *p.* 1. *l.* 11. instituerint; titulo habitúqe duntaxat speciem Stoicam præferentes, cum

In Contextu Græco.

Pag. 6. lin. 20. ς ωρὸς ibid. ᶠ Λ- *p.* 7. literæ ᵉᵇᵐ &c. sunt minùs rectè dispositæ: sed Lector intelligens seriem justam facilè dignoscet. *p.* 21. *l.* 1. ὅτι τί *p.* 22. *l.* 15. ὄχλῳ φαῦλοιῶν *p.* 23 *l.* 13. πάσῃ ἐυμαρείᾳ *p.* 24. *l.* 28. ἢ μὴ, *p.* 33. § 49. *l.* 19. μάθησις. *p.* 37. § 8. *l.* 20. ταυ. *p.* 45. *l.* 17. τί δ' ἄλλο *p.* 57. *l.* 4. ὅτι ἐπὶ *p.* 59. § 5. *l.* 8. μαι, *p.* 79. § 49. *l.* 2. φαῦλαείαι *p.* 81. § 56. *l.* 3. πνδμάπον *p.* 83. *l.* 23. εἶχε) *p.* 84. *l.* 3. ωεφηπὸς *p.* 85. § 9. *l.* 23. λίθων *p.* 86. § 11. *l.* 7. * εἰ εἰπὶ marg. * ἢ ¹. *p.* 92. *l.* 4. ἴδιον § 42. *l.* 25. χείρων *p.* 99. § 18. *l.* 1. ἀνατεμεῖσθαι *p.* 101. § 30. *l.* 8. ἢ εἰ δὲ § 31. *l.* 14. μέλαβελὸν *p.* 104. § 37. *l.* ult. ἐξέτασις. *p.* 113. § 21. *l.* 8. τυτίσι

In Versione Latina.

P. 4. 2. § 22. *l.* 3. noceri. *p.* 45. § 34. *l.* 4. præditæ, sive Dei, sive *l.* 7. animi *p.* 60. § 13. *l.* 3. præditâ *p.* 62. § 27. *l.* 1. Non tam *lin.* ult. tigetit *p.* 64. § 39. *l.* 1. *leto p.* 70. *l.* antepen. qonam ergò *p.* 74. § 25. *l.* 3. Secunda. Epityncbanus Dioti- *p.* 89. *l.* 19. qis *p.* 97. § 9. *l.* 2. tua, nì caveas, *p.* 109. *l.* 3. cupiam *p.* 110. *l.* ult. nôsti *p.* 116. *l.* 3. denudatas *p.* 120. *l.* 5. & congruum

In Elogiis.

R. 4. 9. 1. *l.* 29. ᾧ τοιούτως *p.* 2. *l.* penult. ἐνδίδωμι S 2. *p.* 2. *l.* 30. Qid M.

Annotationes in Titulum.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ Αὐτοκράτορος] De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγχαρῆς istius, utì Svidas vocat, avtore, qi ab Antonino Pio Adriani jussu adoptatus, nominis id adeptus est, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* antè diceretur, videndi cum primis Jul. Capitolinus, & Dio Cassius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Aristides etiam Rhetor *oratione εἰς βασιλέα*, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philosophiæ, Stoicæ cum primis, seriò deditum, etiamsi illi nulli dicerent, commentarii isti, qos præ manibus habemus, cumulatissimè testarentur; de qibus consuli poterunt Gvil. Canterus *novar. lection. l. 7. c. 1.* Cl. Salmas. *annot. ad Jul. Capitol. Marc.* Is. Casavbon. in *Commentar. ad Pers. Sat. 1.* Meric. deniqe Casavbon. (τὸ πολὺς τὸ πανδέκτον) *in Prolegom. ad versionem suam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτόν] *de vita sua*, Scaliger, Lipsius, Salmasius, Xylander; Svidam forsan secuti, qi τὰ εἰς τὸν βίον διαγωγὴν Marcum asserit scripsisse. quamquam aliud est *vitam* suam scribere, aliud *vitæ institutum describere*. Casavbonus, *de sc.* ità fuerit *εἰς ἑαυτόν, de se*; qo modo *εἰς αὐτὸν, de eo*. Lucæ, *Act. c. 2. v. 25.* & Pavlo *ad Ephes. c. 5. v. 32. εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, de Christo, & de Ecclesia.* qò facit & & qod de Marco nostro Svidas, Λέγει καὶ ἄλλως μεγάλως ἐπαίρων εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & qod *ad* Latinum sic usurpari qandoq; monent Critici nostri. Plavto *Aulul. 3. 5. Nimis lepidè fecit verba ad parsimoniam.* pro, *de parcimonia.* & Symmacho, *lib. 4. ep. 56. Postquam vos ad virtutem verba feciſtis.* i. e. *de virtute.* nec spernenda forsan Casavboni filii argutia, qi exponi postulat ex Apuleii dicto illo in *de Socratis Deo: Invenies in rationibus multa profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Canterus, qod non improbem, *de officio suo*, h. e. de eis, qæ *ad ipsum* se spectare ac pertinere, sive officii sui esse ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus suis*, qo modo Pavsanias in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, πεπαῦται ἐπιφανόμενα ἤδη. Et in *Corinth.* de Medusa, τὰ δὲ ἄλλα εἰς αὐτὴν, δῆλον ἐποιήσαμεν. *de Tolmidæ rebus ista accepimus &, aliæ res ejus dictæ sunt.* Et de Avgea *Elian. 1.* Οἱ ἐπιτιμῶντες τὰ εἰς αὐτὸν, &c. *Qi res illius attollunt, non Elei, sed Helii*, i, e. Solis *filium fuisse dicunt.* & Evnapius de se in *Proæres.* Τὰ εἰς αὐτὸν δὲ τὴν θεσπρωτίας τετυχηκέναι· *Agnoscit scriptor ipse res suas divinæ providentiæ haud expertes fuisse.* Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeas; posse τὰ εἰς αὐτὸν esse, *qæ propter se, in sui gratiam, in usum suum* descripserat, & in adversaria miserat. qo modo εἰς αὐτὸν V. C. Ludovicus de Diev posse accipi existimat, Arabémq; accepisse docet, apud Lucam *Evang. c. 16. v. 16. Propter ipsam, in gratiam ipsius:* & Pavlus Apost. *ad Tim. ep. 1. c. 4. v. 10.* dixit, εἰς τοῦτο κοπιῶμεν. *hujus rei gratiâ laboramus.* Alii viderint: Cæterùm Lilius Gyraldus *de Poetis l. 8.* titulum his verbis conceptum legisse ait; M. Ἀντωνίνου ἐν τοῖς καθ' αὑτόν. tanqam ista tantùm excerpta sint qædam ex eis *qæ apud se* in usum suum reposita habebat. & τὰ καθ' αὑτὸν ea nuncupaturus, qomodo Synesii *Dionem* inscriptum volunt, περὶ τῆς καθ' αὑτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (qod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themistius in *Philadelpho*, τὰ Μάρκου παραγγέλματα, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâsse videtur. nisi fortè ad illa respexit *præcepta philosophiæ*, qæ *per ordinem paræneseon, qotidiano suorum convitio efflagitatus*, ut cum Fabio loqar, antequam expeditionem Marcomannicam iniret, *per triduum* à Marco nostro *disputata* refert Vulcatius in *Avidio Cassio*: vel etiam ad *Institutionis Imperialis librum*, qem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεστὸν, *secularì peritiâ, & eruditione omnimodâ refertum*, Commodo filio reliqisse avtor est Nicephorus Callist. *hist. Eccles. l. 3. c. 31.*

Βιβλία ιβ'] Ità Svid. ἐν βιβλίοις ιβ'. qæ tamen distributio operis in *libros duodecim*, utrùm à Marco ipso fuerit, an ab aliis, qi posteà in unam congeriem coacta digesserunt, qæ ab illo per varias occasiones concepta, sparsimq; chartis commissa fuerant, (qod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi potest non immeritò: arqs in istam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in librum I.

§ 1.
Λεγὸ τοῦ πάππου] Verbum ἤμαδον, avt aliqid tale ſubintelligendum, & iſtic, & in ſeqentibus qibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaqs vertit, *Ab avo didici*, Svidâ forſan avtore; qi qædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, qod latiùs pareat qidpiam ἔλαβον, avt ἔσχον, *accepi, habui* cùm ſeqantur non pavca, qibus ἤμαδον illud competere neqeat. vel etiam fortaſſe pro argumento, de qo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Οὐήρα] *Avus Annius Verus, cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόηθες] *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos malim*; ut τὸ καλόηθες τῷ κακοήθει opponatur, qod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μητρὸς τοῦ γενικοῦ] *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gavdebat, *Annius Verus* itidem dictus, Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, qòd in ætate minori patrem amiſerit; utì ex eodem colligere licet: itaque recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, qæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, qàm in ea ætate ità in animum defigere, ut peniriùs eis, qaſi imbueretur. Κίνησον ἢ ἡ μνήμη πρὸς τὰ ἴσα. Gregor. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικόν] De Marco pariter Capitol. *Sanè qamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. in *Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς] *Mater Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* cidem pòſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβὴς] Ità Timotheus ab Evnice matre aviâqi Loïde pietatem haviſſe perhibetur, Lucæ, *Act. c.16. v.1.* & Pavlo, *ad Tim. epiſt. 1. c.4. v.6.* & *epiſt.2. c.1. v.5.* & *c.3.v.15.* commemorantur & à Luca *ai σεβόμεναι γυναῖκες. Act. c.13.v.50.* Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſeqior. Perſius, *Sat.2.v.31.*

Ecce avia, avt metuens Divûm matertera——

& *Sat.5 v.93.*

Dum veteres avias tibi de pulmone revello:

De Antonino Pio à qo adoptatus, exqiſitiùs pavlò l.6. § 30. ὡς θεοσεβὴς χρεὼς θεοσεβείας.

Καὶ ἀφελοδότικον] qod Apoſt. *ad Tim. epiſt. 1. c. 6. v. 18.* εὐμεταδότους εἶναι, *largiri promptum:* & Marc. *infr.* § 14.

Καὶ τοῦ ὀπὶ ἐννοίας ἁμάρτῃς τοιαύτης] *Abſtinere non à perpetrando tantùm, ſed ab intendendo malum.* Caſmeliùs Xyl. *à cogitando.* qod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare qis, qod non intendat tamen. Vide § 9. Idem valent, ὀπὶ ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι πρὰ, *cogitare aliqid aliqem.* Eſt avtem hoc ſanè religionis peculiare cum primis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertullian. *in apolog. c.36.* dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de qoqam, ex ago vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qi cogitat ullum,
Facti crimen habet.—— Juvenal. *Sat.* 13.v 209.

impurâ ſcil. *mente, licèt puræ manu:* ut Apul. in *apolog.* Qin & qod Thales, avtore Laërtio, qærenti, Εἰ λήθει θεὸς ἄνθρωπον ἀδικῶν, reſpondit, Ἀλλ' οὐδ' διανοούμενον. *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémqs cum primis diſcendum proponit Epictetus, *diſſert. l. 2. c. 14.* Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ἔστι θεὸς καὶ προνοεῖ τοῦ ὅλου· καὶ ὅτι οὐ λανθάνει αὐτὸν, ἃ μόνον πράττομεν, ἀλλ' ἃ καὶ διανοούμεθον, ἃ ἐνθυμούμεθον. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.1.*) πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα, καὶ πρασσόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλεύόμενα. & Juſtinus, *apolog. 2.* Θεὸν ἀδύνατον λανθάνειν τι, ἃ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Λήσεται ἴσως τὸ αἰδήμον φῶς τῆς τοῦ ἡγεμόνος, ἀδυνάτου ὄντος λανθάνειν. ἢ, οἷς Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δυνῶν ποτε πῶς ἂν τις λάθοι; ἐκνὸ, πῶς ἄν τι λάθοι; Qod Iſidorus Peluſ. *l.4 ep.47.* Τὸν ἀκάματον ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει. οὐδὲν λήσει. Siqidem, *Nihil Deo cluſum eſt. intereſt animis noſtris & cogitationibus mediis intervenit.* Senec. *epiſt.* 83. qò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit: *Deus cuncta omnium, ac ſpeculator omnium, à qo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, qaſi oculis tenebris.* Vide *l.6, § 30.* & *l.12 § 2.*

Τὸ λιτὸν καὶ τὸ φιλάληθες] Lavdat & in Marco pariter Ariſtides, εἶν εὐκολίαν, καὶ φιλίαν εὐτέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 12.* his verbis. Προσήκει τοίνυν λιτότητα μανθάνειν τοὺς Χριστοῦ παῖδας. τὸ γὰρ ἡδὺ λιτότητος ἀκήρατόν ἐστιν ἀπόλαυσις, ἐξισοῦσα τοὺς πλουτοῦντας καὶ πενομένους, διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων κομιζομένη χρείαν. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ τέχνημα ἐμφαίνει, ἐκ ἐξόγκου, οὐδὲ κατὰ πόγκωσιν ἢ τύφωσιν ὁμαλὸν ἢ ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ταύτῃ ἱκανὸν ὄζειν. qo loco forſan pro τύφωσιν Clemens πύφῳ] ſcripſerat. Vide qæ de Pertinace ex Herodiano pòſt pavlò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς] Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qz Ἀκαδημικὸς, pro qo vulgò Ἀκαδημαϊκὸς dicitur, *ad diuites pertinens*, sive *diuitibus solennis & familiaris*. Neque enim H. Stephano, qi idem qod πάσσος, vel πάσσαξ potiùs, esse vult, possum assentiri: malimque *opulentos*, qàm *opulentiam*, cum Xyl. & Cas. *comitante*, sive *consequente*, vertere. Est enim à πάσσος, non à πᾶσις, effomatum. Διαγωγὴν autem πλουσιωτάτην Marcus dixit, qod δεῖγμα πλουσιωτάτου Plutarchus *de auaris*. pompam illam epularum sumptuosam ac magnificam, qz apud ditiores exhiberi solet. At Alexis apud Athenæum *lib.* 13. πλουσιωτάτου ἤθους etiam *mollitiem* dixit versibus illis, qos Casaubonus feliciùs qàm Stephanus restituit.

§ 4. Τῷ φερπάππῳ] *Proauus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὴ εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι] τὸ μὴ εἰς δημοσίας, sive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ prorsus expunctâ legit Meric. Casaub. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis; *Frequentauit & declamatorum scholas publicas*. Qod est idem prorsus cum eo, qod de se Marcus istic. De Pertinace Herodianus *lib.* 2. Οὗτο γὰρ μέχρι μὲν ἰσότιμος ἦν, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τιὼ βασιλέων αὐλὴν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ γυμνάσια φοιτᾶν καὶ διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδίοις δούλοις, ὁμοίοις τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ τἄλλα πράττειν, ἁβρὸν μὲν οὐδὲν ἢ πομπικὸν παρεχόμενον βασιλικοῦ.

Ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκτενῶς ἀναλίσκειν] ἀναλίσκειν potest esse, vel *promptè, alacriter*; sic enim Hesych. Ἐκτενῶς, σπουδαίως· vel *studiosè, vehementer*: Svid. ἐκτενῶς, ὁλοψύχως. vel *impensè, prolixè*. Pollux, ἐκτενῶς, δαψιλῶς· qod & pro ἐκλελεγμένως Phrynicus substitui monet. Vult certè Marcus fieri contrà planè qàm in Scoptica illa Crateris Thebani, qam Laërtius exhibet, Ephemeride;

Τίδεις μαγείρῳ μνᾶς δεκ', ἰατρῷ δραχμήν·
Κόλακι τάλαντα πέντε, συμβούλῳ κάπον·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coquo minas decem, medico drachmam ferat;
Talenta quinq; scurra, fumum consulens;
Scortum talentum, philosophus triobolum.

avt qam suo seculo fieri solitum non sine stomacho monet Juvenalis *Sat.* 7. qo loco, post impensas in ædificia extruenda exorsus, hæc subjicit:

Quicunq; domus, veniet qi ferculà docte
Componit, veniet qi pulmentaria condit.
Hæc inter sumptus, sestertia Quintiliani,
(Non multum) duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri qàm filius. cui hic icil. erudiendo conducitur. Hâc autem ratione se tutabatur Aristippus, qòd à discipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet talem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν εἰπὼν, ὡς ἵνα αὐτὸς χρῆται, ἀλλ' ἵνα ἐδόθη, εἰς τίνα δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις· refert Laërtius *lib.* 2. Qin & de Alexandro Gramm. pariter Aristides: τῆς μὲν τοῦ τέχνης οὐκ ἠμέλησε λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτὸ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθημάτων ἕνεκα τἀναγκαῖα παρεῖσθαι. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δοῦναι, ῥᾴδιον πλείοσι· τὸ δὲ ἐξεῖναι προῖκα λαβεῖν, οὐδὲ πᾶσιν ἐπαναγκάζεται λαμβάνειν. ὧν γάρ τις ἐπιθυμεῖ πάλαι, ταῦτα οὐκ ἀλγεῖ μὴ κτώμενος. Nec incelebre illud à Philostrato laudatum Damiani Sophistæ dictum, cùm mercede data nevtiqam Vulgari, Aristidem, Adrianúmque Rhetores avdivisset, Πολλῷ ἥδιον ἐς τοιαῦτα δαπανᾶν παιδικὰ, ἢ εἰς κολάς τε καὶ κλάδας, ὅσα φύσει. Laudantur Principes hoc nomine, Alexander Macedo, qi præterqam qod in Philosophos Anaxarchum, Xenocratem, Callisthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium historiam octingenta talenta dicitur contulisse. ut Athenæus *dipnosoph. l.* 9. Vespasianus, qi licèt alioqi pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fouit, primúsq; è fisco Latinis, Græcisq; Rhetoribus annua centena constituit:* Sveton. *l.* 10 *c.* 18. Antoninus Pius, qi *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol in *Pio.* qod & ab Alexandro Severo, qem post Marcum nostrum summè suspiciendum Svidas censet, & *continuatum & dilatatum*, avtor est Lampridius. Marcus ipse, qi & Philosophos omne genus ἐπὶ μυείαις profitentes Athenis instituit, uti ex Luciano & Philostrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmasius. Nec tacendi videntur, avt M. Scavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIMDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCMDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in seruitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Svetonium habetur *de illustr. Gram. c.* 3. Avt Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Evnuchus qidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἰθὲ γένοιτο ἐπὶ τῶν ἐμοῦ χρόνων, ὥστε τὰ ὄψα στρατιώταις εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχειν. *Vtinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omissum, qod doctissimus Pater. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur ἐς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in istiusmodi*, vel *homines instituentes*, vel *institutæ* ipsa.

§ 5. Τοῦ τροφέως] *Educatorem suum mortuum fleuisse* Marcum, refert Capitolinus. Verùm is qis fuerit, nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς] Avrigarum factiones *Prasina* & *Veneta*, à vestium, qas habebant, coloribus sic nuncupatæ, de qibus videndi Tertullian. *de spectac. c.* 9. Cassiodor. *Var. l.* 3. *epist.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circens. c.* 10. De L. Vero Marci consorte, Capitol. *Amauit & auriga, prasino fauens, & Volucri ego Prasino aureum simulachrum fece-*

rat, quod ſecum portabat. at Venetæ contrà Vitellium, qi *quoſdam de plebe, quòd Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sveton. *l.9.c.*14. Marcus quòd hiſce ſe nevtiqam immiſcuerit, educatori ſuo, qiſqis is fuerat, acceptum refert. Plinius min. *l.9.epiſt.6.* de Circenſibus, populóq; ad eos ſpectandos confertim jugitérq; confluente locutus; *Si tamen*, inqit, *aut velocitate equorum, aut hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc favent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favórq; tranſibit, & repentè agitatores illos, quos procul noſcitant, quorum clamitant nomina, relinqent. tanta gratia, tanta autoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, quod vilius tunica eſt; ſed apud quoſdam graves homines.*

Παμμυλαείῳ ἢ σκυλάείῳ] Παμμυλάείῳ, *Palmularius.* Mevrs. in *Gloſſar.* & Παμμυλάείῳ, ὄνομα κύνειον. Svidas. qod idem & de Βενέλιανὸς pronunciat. falſus uterq;. Eſt enim Παμμυλάείῳ, *Parmularius*, literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κοείανδρον, *coriandrum*, κολίανδρον; *farcimen*, φάγκιμμοι; *barca*, βάλκα; *cardinalis*, κάγκελλάειος; κείσαρ, κλίσαρ, *clibanus*; λείριον, *lilium*; χαργαρεών, χαγγαλεών, *gurgulio*; μορμύρων, *myrmillo*; nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocabulum; ſicut reliqa qæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma*, ſive *parmula*, & *ſcutum*, inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. lib. 2. c. 9.* & *c. 11.* Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.14.epigr.213*

Hæc qæ ſæpe ſolet vinci, qæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius: *Parma ſcutum breve.* Qanqam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polybius *de diſciplin. Rom.* Πελτάρης γὰρ ἔστι τὸ χέμαι, τετμῆσθαι ἔχει πλὴν ὀλίγον. Et de Velitibus Livius *l.* 38. *Hic miles tripedalem parmam habet.* Σκουτάειος, *Scutarius.* Xyland. & Σκυτάειος, *ſcutarius, ſcutatus.* Mevrs. in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Svidas in Πεσσανός. qod ſi ſequimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hìc, non σκυλάειος, ſed σκουτάειος legit, ubi ſuprà *c.* 24. Ità *Parmularius*, qi Thracilus, *ſecutorius*, ſive *ſcutorianus, qi ſecutoribus favebat*; de qibus videri poterit Lipſius idem *ibid. c.* 7. Martialis *l.9.epigr.*70.

Vincenti parmæ cùm ſua turba favet.

Hos avtem Parmularios nuncupatos ex Sveronio diſcimus; qi *l.* 12. *c.* 10. *patremfamilias qendam, quòd Thracem Myrmilloni parem, muneratio imparem dixerat*, refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, Impiè locutus Parmularius.* Ad qod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius, ubi dicit; *Jam qàm libera ſpectantium ſtudia? qàm ſecurus favor? nemini impicatas, ut ſolebat, objecta, qòd odiſſet gladiatorem, nemo ſpectator ſpectaculum factum, miſeras voluptates unco & canibus expiavit.* Marcus ergò nulli gladiatorum factioni addictus: contrà planè qàm filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qi, ut Lampridius, *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione avtore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret avdire, Περσικὸς & Σκυτόρων· qa de voce videatur, poſt Lipſium & Scaligerum, V.Cl. Salmaſius *in Lamprid.*

Τὸ αὐτουργικὸν] *manibus propriis operari*; ſive *operi manus ipſummet admovere*, ſuiſq; id nonnunqam manibus exeqi, qod alienis, ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dialog. marin. 6.* Σκληρεργατεῖ τὰς θυγατέρας, καὶ αὐτουργεῖν διδάσκει. Catonis majoris τὴν αὐτουργίαν prædicat Plutarchus, μὴ ἧσσον ἐσκῆφθαι ἐργάζεσθαι ſoliti. De Qintio Dictatore apud Svidam avtor innominatus: τὸν αὐτουργὸν καὶ πάνυ βίον. Pacatus *panegyr. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopiæ: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Lavs ea Trajani apud Svidam, ex avtore incerto: Καὶ ἐξελαύνεσι πάντα τοῖς ἄλλοις τέκτονα τινὰ πιεῖν. At verò mollitiem hominum, qi alienis ad omnia manibus uruntur, ſalsè tetigit Cynicus, qi (referente *l.* 6. Laërtio) ex his qendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὅπου μαχαίρᾳ ἔδει, ἂν μή σε ἡ ὑποδύσις; τοῦτο ἤδη πρωθήτω σοι τὰς χεῖρας. *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non, utì Eraſmus reddidit, *abſtergat*) *qod ſi mancus fueris, futurum eſt.* id qod de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacœna, qem cùm idem facitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inqit, ὁ ξένος οὗτος χεῖρας οὐκ ἔχει. *Pater, boſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apophth. Itaq; adulatoriè nimis Conſtantino Panegyriſta; *Deceat te, Imperator, boſtem ferire? imò non deceat laborare.* De Imperatore nimirum cenſuit, qod de Deo ſenſit, qi Ariſtotelis nomen præfert, Avtor *de Mundo c.* 6. Μὴ αὐτουργὸν εἶναι μήτε κάλον μηδὲ ὕσχημον αὐτουργεῖν τὰ ἐπὶ γῆς· οὗτος γὰρ ἂν ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττειν, παντὶ καὶ τῷ τυχόντι ἐφικτὸς πράγματι. Qod Apuleius ſic περιφράζει, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis qippe humilitas dejecti & minùs ſublimis officii; nec cum homine qidem convenit qi ſit paululum conſcientiæ celſioris, qalis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, qod ſit curæ levioris.* Atqi de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ἐπὶ γῆς αὐτουργεῖν non dedignari prorſus; etiamſi ad plurima exeqenda creaturarum miniſterio utatur. Qin & apud Homerum (qi id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτουργοῦσιν ἥρωες, ſúntq; αὐτοδάικτοι, ut Evſtathius monet *ad Iliad. 1.* αὐτουργοῦσιν Ulyſſes, & Achilles ipſe; αὐτουργὸν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes, qod obſervat Ælianus *hiſt. var. l 7. c. 5.* eo utiqe ſemet exercent opere, qod in Cyro minore admiratus eſt Lyſander apud Xenophontem in *Oeconomico*; & qo nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex næniâ muliebri, sive ἐκ τῆς ὠδῆς ὀπωνίαν, ut ait appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Odyss. ι.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ὀπωνίειος ὠδὴ perperam est editum, quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, quò laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi accinebant. Eam Plutarchus in 7. *sapientum symposio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Pelusiota *lib.* 1. *epist.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύσησεν ἡγεῖ πᾶσιν χειρόμυλον ἐργασίαν ὁ Μιτυληναῖος καὶ Πιττακὸς, καὶ τοι βασιλεύς ὤν, τὸν μύλωνα ἠσύχαζε, καὶ ἐναργῶς γυμνάζομενος, καὶ πλὴν τροφῆς ἐργαζόμενος. ubi vitiosè μύλωνα codices: nec. sanius interpres, *pistrinum manibus suis extruebat.* imò, *in pistrino ipse operas obibat, simul sese & exercens, & labore suo de victu prospiciens sibi.* Nam quod Theod. Zvingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola*, Pittacum tradit molæ encomium conscripsisse, quod ὀπωλίτον nuncupârit, quo autore dicat nescio. apud Ælianum, quem certè laudat *var. hist. l.* 14. nihil ejusmodi comparet. queritúrque Pictorius ad Marbodeum *de gemmis*, molæ laudes poetam nullum celebrâsse. De Romanis priscis Seneca, *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores nostri, quorum virtus etiam nunc vitia nostra sustentat, infelices erant, quia sibi manu suâ parabant cibum.* Et mox: *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noster, qui Samnitum legatos audit, cùm vilissimum cibum in foco ipse manu suâ versaret.* Manium Curium Dentatum dubio procul intelligit: quamquam Consul ille, non Dictator. *Cibum vilissimum* quem dicit, γογγυλίδας fuisse refert, ex Magacle *de Viris illustribus*, Athenæus *l.* 14. & Plutarchus *in Apophth.* id est, *rapa*, ut ex *Annalibus* Plinius *l.* 19. *c.* 5. *rapum*, inquit, *torrentem in foco inventum.* Historiam tangit & Cicer. *de repub. l.* 3. à Nonio lavdatus; & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum, (quod Petr. Victorius censet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5) cùm Sabinos dicit, quos Samnites illi. potest enim fieri, nec est vero absimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuisse: cùm ex L. Flori *epitome Livianâ lib.* 11. compertum sit, Curium istum, tam Samnitibus cæsis, quàm & Sabinis victis & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâsse.

Δυσπρόσλυτον διαζολῆς] leg. δυσπρόσλυτον. De Antonino Pio *l.* 6. § 30. ὡς διαζολὰς ἐκ ἐδέχετο. De Trajano itidem Dio. διαζολῆς ἤκιστα ἐπῆδε. Caii Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam consignatum, à Svetonio *l.* 4. *c.* 15. refertur. *Libellum de salute sua oblatum non recepit, contendens nihil sibi admissum cur cuiquam invisus esset; negavítque; se delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, si in tenore cepto is perstitisset, quod *fiscales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repressit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco nostro, qui hîc constans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, sed semper diu quæsivit quod erat verum. Sin & calumniis quadruplatorum intercessit, appositâ falsis delationibus notâ: delationésque; quibus fiscus augeretur, contempsit.* Optimè Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & post Stobæum ab Antonio *melis. l.* 1. *c.* 53. & à Maxim. *collect. c.* 10.

Οἷς ἡ διαζολαῖσι πείθηται τάχυ,
Ἠτοὶ πονηρὸς αὐτὸς ὢν πρὸς τρόπους,
Ἢ παιδιὰν παιδείᾳ γνώμῃ ἔχει.
Qi mentem addicit credulam calumniis,
Aut ipse est pravis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil supra puerum valet. Grot.

§ 6. Διεγράψατο] *Operam pingendo sub Diogneto magistro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto isto pictore, an philosopho, an utroque etiam, videndi Jos. Scaliger, *comment. ad Eusseb. Chron.* & Cl. Salmas. *ad Capitol.* Philosophum certè Marcus ipse nullus appellat; potuítque; Marcum ad philosophiæ studium impellere, monitáque; istiusmodi eidem suggerere, etiam qui philosophiam non esset professus. quanquam nec pingendi artificium qicquam impedit, quo minùs & philosophiam profiteretur, eadem saltem imbutus fuerit, cùm inter disciplinas liberales *pictura* olim haberetur; unde de Hilario Bithyno Evnapius in *Prisco*; περὶ τῷ καθαρῷ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ χαριτίῳ ὅτου φιλοσοφήσαιλα, ὥστε ἂν ἐτεθράπτει ἐν τοῖς ἐκείνου χρόνοις ὁ Εὐφράνωρ. qæ verba Hadr. Junius sic reddidit: *In arte pingendi adversùs liberalium artium vacuos ità philosophatus est, ut appareat in illius manibus non esse extinctum Evphranorem.* cùm debuisset potiùs sic vertere; *Qi præter ingenuam, sive liberalem, reliqam disciplinam, in pictura qoq; ità versatus est, ut per ejus manus Evphranor adhuc superesse videcretur.* τὸ καθαρὸν τῆς παιδείας, est ἡ καθαρὰ παιδεία, *ingenua sive liberalis disciplina.* φιλοσοφεῖν, *studere, exercceri, in studio, exercitiove aliqo versari.* Evphranor pictor nobilissimus, fictórque; idem ex Plinio notus satis, qi *lib.* 34. *c.* 8. & *lib.* 35. *c.* 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario superstes, qa ratione dicatur, ex Fabio meliùs qàm ex Plinio discas. Is *Institt. l.* 12. *c.* 10. *Evphranorem admirandum fecit, qòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendíque; idem mirus artifex fuit.* qod idem planè de Hilario Evnapius.

Τὸ ἀκενόσπουδον] Citat qædam hinc Svidas sub vocabulo isto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐζήλωσε τὸν ἀνόητον ταῦτον περίοικον, καὶ κενόσπουδον ὀνομάσειας; ἢ γὰρ ὅτι τοῖς μικροῖς ἀσχολεῖται μέμψιν φέρει. Aristid. in *Panathen.* Si autem ὅτι μικροῖς, certè ὅτι κενοῖς multò magis. possunt enim *mikeqi* esse, etiam qæ κενὰ protinus non sunt. Sunt autem κενὰ sive *vana* & *vacua*, & hoc nomine indigna in qibus studium

collocetur, vel τὰ τῆς παιδιᾶς καὶ γέλωτος, *res ludiora*. qo nomine Lacedæmonios notabat, quos dicebat, γυμνὰς ἀμῦσταίνειν, τὴν σπουδὴν εἰς τὴν παιδιὰν καταναλίσκοντας. Plut. *de glor. Athen.* Sive ὑ σπουδὴ τὴν πόλιν μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖται. Idem *Sympos. l.* 7. *c.* 9. qi & rectè subjungit: Τῷ γὰρ ὄντι παιζόντα δεῖ παίζειν. Et Cato Major dicere solebat, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μειρακίοις, καὶ τοὺς παῖδοις ἔτι καὶ γεραιτέροις. Idem in *Apophth.* Itaq; Isocrat. *ad Demon.* § 23. μήτε περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζειν μήτε περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρειν. Vel etiam τὰ περιττὰ καὶ μάταια, qæ licèt seria sint, fructus tamen & emolumenti *inania* existunt. quales ματαιοτεχνίαι illæ, qas commemorant damnántq; simul, Galenus, *de tar. c.* 6. & Fabius, *instit. l.* 2. *c.* 21. ὧν τὸ τέλος ὑ διαφορὰ, ut Isidorus Pel. *lib.* 3. *epist.* 185. qáliq; nihil esse aliud, quam χρόνου παραγέλωμα, Ælianus pronunciat, *var. hist. lib.* 1. *c.* 17. sed & *trifles* illæ *inceptiæ*, utì Cæcilius apud Senec. *epist.* 113. & *nugæ difficiles*, ut Martialis loquitur, *l.* 2. *epigr.* 86. quas Seneca idem (licèt eisdem ipse indulgentior pavlò, & in quibus Chrysippus nimius fuisse videtur) tantopere exagitat toties, *epist.* 45 & 48. & 49. & 88. & 106. & 111. & *de benef. l.* 5. *c.* 12. Vide *lib.* 4. § 32. καὶ ἀποσκώμ. Optimè Plut. *de commun. notit. c.* 4. Ἄλλο γὰρ ἐστὶ φιλοπόνου τὸν κεφαλαιώδη ἀφορίζεσθαι ἐν τοῖς ἔργοις ὅλα πολλάκις, ἢ τὸ τὴν μὲν εἰς ἀνωφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιαφόρως, τὸν δὲ ἔνια καὶ συμφερόντων, καὶ λυσιτελῶν.

Τὸ ἀποσκωπτικὸν] Rectè: nec cur ἀποσκλητικὸν legisse Xylandrum velit Mericus noster, cavillam ullam video: etiamsi τὸ σκλητικὸν infrà § 15. legatur. at Svidæ codices istinc omnino corrigendi, qi ὀποσκηλικὸν perperam exhibent: nam qòd vir eruditus admitti posse existimat; & παρὰ τὸ ἐφιππεύειν ἢ τοὺς ἐποσκέας deducit, quasi eis Marcus ex parte saltem animum adjecerit; nec Grammatica ratio id patitur, qæ παρὰ τὸ ἐφίστασθαι τὸ ὀποστατὸν, (non τὸ ὀποσκηλὸν, qod ab ὀπίσω oritur,) & ὀποσκητικὸν deducit: nec præter tantùm, sed contra prorsus, avtoris ipsius mentem esse videtur. Οὐδὲν γὰρ μείζονα σωφροσύνης καὶ γραμματικῆς ὁ Μάρκος χαίρειν ἐάσαντα. Joan Xiphilin. in *M. Anton. Neq; enim magorum consuetudini aut præstigiis deditum fuisse Marcum quisquam meminit.* & ipse etiam hoc loco id apertè diffitetur. qa ratione subnixus Xiphilinus idem fabulam illam refutarum it à Dione allatam, de pluviis in aqarum penuria insigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de qibus infrà ad hujusce libri calcem dicetur. Qin & scripturam receptam probat Jos. Scaliger *in Eusseb.* qi & *ad Dionis Claudianiq; vanilogentiam confodiendam, non posse telum testimonio hoc efficacius inveniri* avtumat, *siqis omnem industriæ suæ vim intendat. Cui enim*, inqit, *potiùs qàm ipsi Marco de se scribenti, Magis nunquam fidem adhibuisse, & ab eorum vanitate ipsum avertisse Diognetum?* Accedit qod Paulus in *Digest. l.* 48. *tit.* 19. *de pœnis, lib.* 30. *Marcum*, ait, *rescripsisse, in insulam relegandos, qi aliqid facerent, qo leves hominum animi superstitione numinis terrerentur.* qod Modestini nomine laudat Is. Casaub. *ad Capitol.* Christianos avtem qòd hoc loco à Marco notatos Mericus existimat, fieri potest reverâ ut ad illos etiam spectet illud περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς; de qibus Tertull. *apolog. c.* 32. *Dæmones adjuvare consuevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen. se extendere Marci verba, & ad Ethnicas superstitiones pertingere, etiam pater ipsius ὁ μαθηματικὸς censet. Verùm de istis utcunq; se res habuerit, τὸ ὀποσκηλικὸν, cùm sit planè vox navci, nullâ ratione hìc admitti meretur: nec cur scriptura recepta avt muretur, avt solicitetur, qicqam comparet. Xylandri lapsum geminum habes *infrà*, § 11 ὀπισθοτ.

Περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς] Hujus generis est superstitiosus mos ille, qo æris tinnitu luminaribus cœli laborantibus, utì rebantur ipsi, succurrere solebant. Alex. Aphrodis. *problem. l.* 1. *p.* 46. Κινοῦσι γὰρ χαλκὸν καὶ σίδηρον, ὡς τοῦ δαίμονος ὑποπλαττοντος δίκην κατ' ὀνείρου τὸν χρόνον ὃς φασὶν ἐν ἐπιπέμπτῃ τῇ γῇ ὑποφέρεσθαι ἀμαθοπαῖδι, καὶλυλίκῃ καὶ φαύλῃ δαιμόνων. Pariq; ratione *Manes exigi* prodit Naso *Fast. lib.* 5.

Rursus aqam tangit, Temesæq; concrepat æra,
Et rogat ut tectis exeat umbra suis.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Respicit; & purè sacra peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum superstitio, qi campanis tintinnabulisqs pulsis dæmonas abigi credunt, Vide Paul. Girland. *de sortileg.* & Hier. Magium *miscell. l.* 4. *c.* 14.

Ὀρτυγολεχεῖν] At Svidas non ὀρτυγολεχεῖν, sed ὀρτυγοκοπεῖν hìc legit. Id ludi genus Græcis familiare designat: de qo consuli possunt Svidas *ibid.* à Leopardo *l.* 1. *c.* 5. emendatus: Aristophanis Scholiastes *ad aves*, ab eodem lavdatus: & Pollux *lib.* 9. *c.* 8. à Mevrsio *de lud. Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad.* 1. Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnosoph. l.* 11.

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιλοιδ] *rebus istiusmodi deditum*, sive *addictum*, eisq; nimiopere affectum esse. Vide *ad l.* 4. § 19.

Τὸ αὐτόχειρ παῤῥησίας] De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat malè loquentium dictis, vel literis, vel sermone, respondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter se ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo desideraret, cùm eos Marullus sui temporis mimographus cavillando impunè perstringeret.*

Βακχεῖ] *Bacchius* iste qis fuerit, nusqam comperio. neq; enim qenqam hoc nomine inter illos reperio, qibus Marcus noster in disciplinam se dedisse perhibetur: Βύλλῳ forsan ipse scripserit; qod in Βακχείῳ, literis fugientibus an confusis, per exciptorum errorem

ram transierit. *Eutychium Proculus Siccensis* certè inter Grammaticos Latinos, quibus Marcus usus est, à Capitolino ponitur. Verùm in re tam incerta quid statuas certi? Vide *l.* 10. § 31.

Τερέντιος] Depravatum esse etiam nomen istud Casaubonus *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, qo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* haud minùs forsitan probabilis conjectura fuerit; qem Marco *præceptorem* qoq; extitisse, ex Eusebio autores sunt Georgius Monachus, & Marianus Scotus.

Maρκιανὸν] Qod si conjecturis indulgere libuerit, istic nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum, de qo Capitol. *Studuit & juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casaubono, non Metianum, sed Mæcianum legerimus. ex *leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ *Μαρκιανὸν ἀπὸ τοῦ Μαικιανοῦ* irrepserit, deflexione planè levissimâ.

Τὸ γεγυμνάσθαι διαλόγοις] Ingenii scil. & calami exercitandi cavsâ. Alioqi tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qi hoc tanqam re magnâ gloriabatur, Ἰδοὺ πῶς διαλόγους συνίστημι. *Ecce qomodo dialogos componam.* Hinc avtem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, avtumat Casaubonus in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ] *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cum esset.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodianus, *l.* 6. Περὶ τὸν μὲν ἐν παιδὶ πυμαίνων, &c. pro qo Lucianus etiam ἐν παισὶ dixit, in *Necyomantia.* Ἐγὼ δὲ ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν qanqam ibi ἐν παισὶν ἦ) potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostratus ἐν μειρακίῳ dixit *in Harmocrate Sophista*, ὡς μισθὸ δάκρυον ἐπ' αὐτῷ τὸν Καλλιστὼ ἀφεῖναι ἐν μειρακίῳ ὑποθανόν*τι. ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit, & Casaubonus ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς πρὸ ἡλικίας παιδικὴ usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa qam *in Leontium* meretricalem composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Ἡδὺ δ' ἄμαθυν, πάρος ἦ λέγεν ἀπειρέσιον βίβλοις
Τμῶν, ἐν πρώτοις παιδὸς ἀνδρὶ δίκῃ.

& in Praxinoe apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἵππον κ' ἐν τῶν ψυχρὸν ὄφιν ταμίαισι δεδίσκω
Ἐν παιδός.——

qod Marc. *Evang. c.* 9. *v.* 21. παιδόθεν. *à puero*, i. *à puerili ætate.* Pavl. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐν παίδων ἐν παίδων δεξόμεθα. qomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longinus in *de Fine*, apud Porphyrium in *Plotini vita*, cùm de se solo loqeretur. sed & qod ἐν μειρακίῳ Epicurus dixit, in epist. ad Idomeneum apud Laërt. *l.* 10. verbis illis Σὺ δ' ἀξίως τῆς ἐκ μειρακίου παιδείας σπεῦδε ἐμοὶ καὶ φιλοσοφίᾳ, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia suscepta, &c.* Aliud tamen phrasis illa, *ex puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, atq; adhuc nuper ex puero.* hoc est, cùm nuperrimè *ex ephebis excessisset.* ut Ter. *Andr.* 1. 1. vel, ut Cicer. *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut ex his eam vim obtineas, qam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includas, sed excludas potiùs.

Σκίμποδος καὶ δοκοῦ] .i. *Prostratis grabatulum & pellem, caseâq; Græcanica institutis; eorum nempe qi à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc qæ de Marco nostro Capitolinus; *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit: & deinceps tolerantissimus cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix avtem, matre agente, instrato pellibus lectulo cubaret.* qæ verba de *lectulis hucubratoriis, qibus pelle instratis philosophi studebant*, exponunt Casavb. & Salmas. de qibus vide sis illum *ad Sveton. l* 2. *c.* 78. Plenâ manu, vel etiam ὅλην τὴν δοκὸν congerentem, cui ego acervo adjiciam tantùm illud Gellii ex *Noct. Attic. l.* 19. *c.* 10. de Coen. Frontone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græcienſi; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, avt genere, avt fortunâ nobilibus.*

Ἑλλινικῆς ἀγωγῆς] qam & παιδείαν Ἑλλινικὴν, Plut. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥοῦσον] *Avdivit, & præcipuè, Junium Rusticum, qem & reverituse st & sectatus, qi domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cumqo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitolin. Alius ergò iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch. *de curiositate.* qémq; Sveronius *l.* 12. *c.* 10. à Domiciano cæsum narrat, qòd Pæti Thrasex & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellassétqs eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterqe; unde priorem illum, qem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum simius*, per contumeliam appellabat. Plinmin. *lib.* 2 *ep.* 5.

Τοῦ χρῆζειν ἀφοβίστου] Qâ nimirum opus habent & præstantissimi qiqe; unde & Basilius Cæsar. *epist.* 77. poscit à suis χαμμικὰ, εἴ τι σφάλεται, διορθώσεως. ὡς ἀφεύκτου γὰρ, inqit, μείζους σφάλμασιν ἐκκειμένους, ἀδεσπότους ὄντας, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντας. Seneca, *epist.* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari nec hoc promisto jam avt spero, nihil in me superesse, qod mutandum sit. qid ni multa habeam qæ debeant corrigi, qæ extenuari, qæ attolli & hoc ipsum argumentum est in melius translati animi, qòd vitia sua, qæ adhuc ignorabat, videt. qibusdam ægris gratulatio fit, cùm scipsos ægros esse senserunt.* Epictet. apud Stob. *tom* 2 *tit.* 1. Εἰ βέλει ἀγαθὸς εἶναι, σφῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸς εἶ. Vide *ad lib.* 11. § 39.

Ζῆλον σοφιστόν] qem exaghat paſſim apud Platonem Socrates ille Sophiſtomaſtix: de qo & Plutarc. Τὸν ἡ νόσον, ὃς ἀφ' ἡσύχου τινὰ φιλοσοφίας εἰς τοὺς σοφιστὰς ἐκπεσόντα, &c. *lib. de Socrat. genio.* Vide *lib.* 7 § 66. Hoc avtem genus hominum Dio Pruſ. qi & ipſe tamen Sophiſta avdit; nunc *Pavonibus* conferr; *orat.* 12. Ταὼς ποικίλος, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαγόμενος, ὄρνις πλήρεις. nunc *Spadonibus libidinoſis*: *orat.* 4. Ὅτι οὐδὲν διαφέρει σοφιστὴν ἀνθρώπου ἐυτυχοῦς ἀκολάστου. τίνων γάρ φασιν οἱ ἀσωτεύεσθαι, ἄνδρες εἰσὶ καὶ ἐρᾶν δεῖ γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδουσιν αὐτοῖς, καὶ ὀρχεῖσθαι, γίγνεται ἡ οὐδὲν πλέον, οὐδ' ἂν τὰς τε τιάρας καὶ τὰς ἡμέρας σωθῶσιν αὐτοῖς· καὶ παρὰ τοῖς σοφισταῖς πολλὰς εὑρήσεις γναθάσκουσας ἀμαθεῖς, πολὺ κάκιον πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φασὶν Ὁμηρος ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ φεύγειν εἰς ἅδου ἂν ἀφικοῖσθε ὥσφ ἐκεῖνος, ἢ γάνοιτο ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγων τε καὶ πράττων. Μηδὲ τῶ σωγχάρειν] leg. forſan, μηδὲ τὸ συγχ. alioqi contra Marci mentem ſenſus futurus eſt, ſi articulum τῶ ad ἐκπαπῆναι, qod proximè præceſſit, retuleris. neq; enim probare poſſum, qod ad *φαντασίαν* λαβεῖν referre videtur Cl. Caſavb. malim cum Mer. filio, qi ſic legiſſe videtur, μηδὲ τὸ συγχεῖσθαι neq; *conſcribendo*, vel neq; *ut conſcriberem*. niſi fortè an τὸ fuerit ἀντὶ τῶ οὗ. Ἡ περιεργαστικὴ λογάδια διαλέγεσθαι] Colligit hinc Caſavb. *ad hiſt. Rom. pœnituiſſe Marcum ſcripti* illius *dialogis comprehenſi*, cujus meminerat *ſupra* § 6. qòd id genus ſcriptionis multa habeat *φαντασιοπληκτικὰ*, & *ad oſtentationem comparata*. Citátq; idem hic Marci verba, Παρὰ Ρ. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τοῦ χρήζειν περιεργαστικὸς λογάδια μὴ διαλέγεσθαι. Viderint alii. Certè aliud eſt exercitationis cauſâ, aliud oſtentationis & æmulationis, argumentum aliqod tractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adoleſcentis jam ſtudia iſtùc attingantur.

Φαντασιοπλήκτως ἀσκητικὸν] Φαντασιοπλήκτως, Vocabulum, opinor, οὐδ' ἅπαξ λεγόμενον. qod nuſquam certè alibi legiſſe commemineram. Φαντασιοπλήκτως ἐπιδεικτικῶς eſt *cum eo apparatu, eóq; oſtentationis ſtudio aliqid moliri atq; edere; ut in ſtuporem & admirationem ſummam ſpectantes audientéſve conjicias*. Ità φαντασία hîc eandem ſignificationem obtinet, qam apud Lucam habet *Act. c.* 25. *v.* 23. ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαντασίας, *i. cum pompa inſigni, ſpecioſóq; admodum, ſive ſplendidiſſimo, apparatu*, avdicrium ingreſſus dicitur. Sed & apud Polybium, cujus vocabula ſolens uſurpat Evangeliſta, in *Excerpt. l.* 16. de P. Scipione à Carthagine debellatâ reverſo, μεγάλῃ τῇ φαντασίᾳ ἐπεβάτευε τὸν ἄνδρα, *magnam ſpeciem ejus pompa habuit*. qem locum adducit Cl. Caſavbonus in *notis ad N. T.* Cui adjici poſſunt & illa à Gamerario lavdata ex Poſidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l.* 5. οὐδὲν οὐδὲ Ῥωμαίων ἐν τοιαύτῃ φαντασίᾳ καὶ πολυτελείᾳ ἤγαγε τὴν Ἀσίαν, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum oſtentatione*. ex Hippocrate, δεῖ ἐυσχήμονα πάντων ἐν κόσμῳ τὸν ἰητρὸν εἶναι· πολὺν ἡ κόσμον αὐτῷ ἀνδρηίην, μηδὲ μὴ φαντασίην· *nihil curiosè, vel oſtentatoriè facere*. ex Ariſtotelis *Rhetor. l.* 3. *c.* 1. Ἅπαντα ταῦτα φαντασίαν ἔχειν· *hæc omnia ad pompam & ſpeciem tantùm faciunt*. inde Clementi, *Pædag. l.* 3. *c.* 2. πολυφαντασιῶδες, *forma, ſive decor oſtentatorius, ſive oſtentationi expoſitus*. Et φαντάζεσθαι verbum, apud Herodotum *l.* 7. ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑπερφρονέοντα χαυνοῖ ὁ θεὸς, ὁδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. *neq; patitur efferre & oſtentare ſe*; quomodo plumis expanſis pavi ſolent. Sed & τὰ ἐμφαντάζομενα Marco noſtro *l.* 2. § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait θαυματοποιεῖν σοὶ ἐκπλήξει φαινομένους, *quaſi miracula edant, cum afficientium ſtupore viſendos ſe præbere*; & ampliùs adhuc, ſi pro φαινομένους, φαντάζομένους dixiſſet. De exercitiis avtem ad oſtentationem adhibitis Epictetus in *diſſertat. l.* 3. *c.* 12. Τὰς ἀσκήσεις ἃ δεῖ διὰ τῆς παρὰ φύσιν καὶ παρεμβύξαν ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι καὶ θαυματοποιῶν ἐυδιν διοίσομεν οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολόν δέτι γὰ καὶ τὸ ἐπὶ χρείαν ἀσκεῖσθαι· καὶ ἐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τίτε ὕλης δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ φρενῖτιν ἀσκεῖσθαι, ἢ φρένιτις ἰᾶσθαι, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν; ὁμοίως· ἐκ ἔτι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιθυμεῖν μὲν ἄσκητον· ἀλλὰ τὸ μὲν φέρειν τὸ φερνιμβρίῳ ἐπιπονθῆσαι· τί δ' δεῖ τὸ φερνιμβρίου ἐπιπονθῆναι; ὁράξει καὶ ἐκλίσει ἀκολύτως ἀναστρέφεσθαι. Qod avtem dicit, ἀνδριάντας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qi *gelu cuncta rigentibus, ſtatuas æneas* inſpectante *populo circumjectis brachiis amplexi* ſolebat. Laërt. *l.* 6. Καὶ θέρους μὲν ἐπὶ ψάμμα ζέσης ἐκυλινδεῖτο· χειμῶνος δ' ἀνδριάντας κατακρυσταλλουμένους περιλαμβάνων ἐαυτὸν συνασκῶν. Itaq; vanitatem hominis perſtringens Plato, cùm aliquandò ἀθεκρυσταλλούμενον· id eſt, *gelidâ undiq; perfuſus* in turba media conſiſteret, miſeranti populo, εἰ βούλεσθε, inqit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόστητε. *Si miſereri vultis illius, diſcedite*. Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, οὐκ ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί δ' ἐν μέγα ποιεῖς; *qid ergò*, inqit, *magni facis? Subjungit avtem prioribus illis Epictetus*: Ὅσοι τῷ σώματι προσάγεται ὡσὼ σφᾶς γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ὦ δέ τι ῥῆμα πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκλισιν, εἶτ ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικὰ· ἐν ἡ πρὸς ἐπίδειξιν, ἔξω νενεύκασι δέτι, (qod Plût. ἔξω βλέπων dixit; vide *ad l.* 9. § 29. qanqam leg. forſan, ἔξω νενεύκοτες δέτι, *ſunt ejus qi extra prominent*, Volph. ut cum ſequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἄλλό τι θραυσθῆναι, καὶ διατεῖναι τοὺ ἐρῶντας; ὡς μεγάλα ἀνδράσι. Concludit deniq; diſſertationem ſuam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν θέλητε ἑαυτὸς ἀσκῆσαι,

ται, ἀλλὰν πολὺ καθαρὸν, ἐφέλκυσαι βέγκον ψυχροῦ, καὶ ἐκπλυσον, καὶ μηδενὶ ἴσκης. Apollonii verò istius, qisqis is fuerit, (vix enim crediderim esse, de qo proximè Marcus) dictum, videtur librariorum incuriâ perveniſſe ad nos minùs ſincerum. nec ſatis animo facit illud, ἐφέλκυσαι βέγκον ψυχροῦ. cogitabam aliqando *Cerſicon* illud expungendum, vel eriam uſum forſan Apollonium verbo βεγχίσαι, qod *ἀπὸ τοῦ ῥοφῆσαι* poſitum in *problemat.* Ariſtoteli tribuis *l.7. q.3.* verbis illis, τὸ μὴ πίνειν, ἀλλὰ καὶ βεγχίσαι. ut dixiſſe potuerit, ἐφελκύσαι βέγχισον ψυχροῦ. Verùm Etymologo, qem Favorinus tranſcripſit, Βέγχος eſt ὀλίγον πόμα. & Heſychio, Βέγγος, ῥόφημα, ῥόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo qod ſorbetur. hoc ſi admiſerimus, nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inqit, *aliqantulum ſorbillando ſumes, & nemini dixeris.* Epictetus ipſe *lib. ejuſdem c.* 14. Ὅλαν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀσημότερον, ἐν πάσῃ ἀφορμῇ λέγε αὐτὸ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν ἀνδρεῖον, εἴ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, γελοῖος ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σιώπα. Οὕτως. ἐκ ἀρχῆς τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κτρύανης; Qin & vitium hoc corrigens, *enchir. c.* 45. Μισῶ ἂν ὕδωρ πίνης, ἐν πάσῃ ἀφορμῇ λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκήσαί ποτε πρὸς πόνον δίψης, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τὸν ἀνδριάντας περιλαμβάνε· ἀλλὰ [καὶ] ὀλίγον ποτὲ σοφρὸς, ὀπίσασαι ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἐκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. ὀπίασασαι ψυχροῦ ὕδατος hîc dixit, qod illic ἐφέλκυσαι βέγχον ψυχροῦ qanqam iſtîc non tam moderationis, qàm tolerantiæ exercitium inſinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud ſubjiciat. qomodo hydropicos qi curant, aqâ illos os colluere permittunt, qam demittere tamen prohibent. De ſtatuis amplexandis qid voluerit, ex ſupra dictis patet ſatis. Qod eò magis moneo, qia Simplicius iſtîc ab Epicteti mente qàm longiſſimè aberravit. Vide Ariſtid. *in Eteon. ad l.* 9 § 29. vide & *lib.* 9. § 12.

Εὐχρηλικόν] ut εὐποιητικόν, *infrà* § 14. ſed εὐχρηλικόν, Xyland. optimè, opinor. εὐχρηλικὸν ἄνδρα ὑπάρχοντα, bifariam poteſt intelligi: vel de eo, qi *occupatiſſimum eſſe ſe ſimulat*, & qi *multis utritsqs negotiis diſtineatur:* vel de eo qi *virium roborisqs corporei oſtentandi gratiâ ſeſe exercet.* Nos anglicè ſic diſtinguimus, ut alterum dicamus, **A man of action**, hoc eſt, *actuoſum*; alterum, **An active man**, qaſi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de qo Martial. *l.* 1. *epigr.* 80.

Semper agis cauſſas, & res agis; Attale, ſemper:
Eſt, non eſt qod agas, Attale, ſemper agis.

de qo eodem videndus & idem *l.* 2, *epigr.* 7. Sed & Juridicus ille, de qo feſtivè Chaverus noſter in *fabulis* ſuis qas *Cantuarienſes* indigitavit,

A buſier man then he no where there was:
And yet he ſeemed buſier then he was.

Notat vitium hoc Seneca *epiſt.* 62. *Simulant occupationes, & augent, & ipſi ſe occupant.* Notat & Marcus noſter, *infrà* §. 12. ubi morem tangit qorundam, qi, vel cùm ad ſuos ſcriberent, vel ab eis convenirentur, occupationes & negotia prætendere ſolenne habebant. Ad poſterius pertinet, qod de ſtudio athletico verbis proximis dixerat: qò eodem & iſta referri poſſunt. De Marco ſiqidem in iſtis qoqs non infeliciter verſato, ex Caſſio Xiphilino, Τοσαύτην εὐεξίαν ἀπ' ἀρχῆς κεκτημένον, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγρίους ἐν ὄρεσι καθαλέειν ἀπὸ ἵππου. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & curſum: & aucupatum, & pilæ apprimè luſit, & venatus eſt. Sed ab omnibus his intentionibus ſtudium eum Philoſophiæ abduxit, ſeriumqs & gravem reddidit.* De Conſtantio majore Libanius *orat* 3. Οὐ γὰρ φίλον ἦν κυνηγέτην τετράβιν, ἀλλ' εὐδὺς ἀπὸ γραμμῆς ἐνδὺς ἀδείμαλος. Mox de Conſtantino: Ἀεὶ σοὶ ἔργοις λῦε τὰς τε χεῖρας καὶ τὸν λογισμόν· καὶ ὅτε ἡμεῖς φαρείσης, ὅτε νυκτὸς ἐπιλθούσης, ἔχει τὶς ἂν εἰπεῖν, ὅτι ἐλήγει, ἢ συναμφοτέρων, ἢ πάντως γε θατέρου.

Τὸ ἀστειώδες ῥητορικῆς, καὶ ποιητικῆς] Zeno certè Stoicus, avtore Laërtio *l.* 7. dicere ſolebat, μηδὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀλλοτριώτερον πρὸς καλλιλογίαν ἢ ἐπιτηδεύσεις. qin & idem non *rhetoricam* ſolùm, ſed & *dialecticam* fugillâſſe videtur, cùm diceret, Ἐοικέναι τὰς διαλεκτικὰς λέξεις τοῖς ὀφρυίοις, ἃ καὶ τοῦ δοκοῦντα τριχικόν τι ἐμφαίνειν, ἀχρηστά ἐστιν. Denique, ſi Caſſio Sceptico ab eodem adducto fides, τὸν ἐγκύκλιον παιδείαν ἄχρηστον ἀπέφηνεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorſus pronunciavit:* nec Seneca ipſe hac in parte à Zenone longè diſceſſiſſe videtur: qem videas licèt *epiſt.* 88. prolixiùs iſta differentem. qanqam εὐχρηστεῖν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, dixit Chryſippus; nec id omnino diffiteri avſus eſt Seneca. Cæterùm Marcus, cùm iſtîc, tum & *infrà* § 17. gratulatur ſibi, qòd vel ab iſtis abſtinuerit, vel havd magnos in eis progreſſus fecerit, utpote qæ animum à gravioribus magisqs neceſſariis avocaturæ fuiſſent.

Ἀστειολογίας] Ἀστολογίας. Xyland. Seneca *epiſt.* 88. *Venio nunc ad illum, qi cæleſtium notitiâ gloriatur, &c.* Et Gregor. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philoſophiæ utiqs præcepta ſalubria) τῆς συλλογισμῶν καὶ τῆς γραμμῶν, καὶ τὰ κεκινήσθαι πρὸς τὸν ἀστέρας, ἆρ' ἂν μακρῷ πρεῖττόν τις εὑρεσιῶν; Ἐκεῖνο ἐνδυμηθείς, ὅτι σωφρόνων μὲ πάντων, ἢ γνωμαστόντων, ἢ ἀστρονομούντων, οὐδὲν ἂν ὁ βίος ἡμῶν παρὰ τοῦτο ὠφεληθείη, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντα λυθήσεται. Ego tamen nihil iſtîc movendum cenſuerim: qùm ἀστειολογίαν, *Sermonis elegantiam* ſive *feſtivitatem* indicet; cujus ſtudium cum Rhetorica ac Poetica apriſſimè conjungitur. Seneca *epiſt.* 75. ubi orationem, qam Philoſopho vult convenire, deſcribit: *Non delectent verba noſtra, ſed profint: ſi tamen contingere eloqentia non ſolicito poteſt, aut ſi parata eſt, aut parvo conſtat, aſſit, & res pulcerrimas proſequatur. ſit talis, ut res potiùs qàm ſe oſtendat aliæ artes ad ingenium tutæ pertinent:*

hîc

hîc animi negotium agitur. Verùm, *eloquentiam* ne aliquâ ex parte admittat, *festivitatem* certè illam sive *urbanitatem*, quæ facetiis jocisque plurimùm constat, quámque in oratore probant lavdántq; dicendi magistri, in philosopho Stoicorum gens severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenon.* Αὐστηρὸς φασιν εἶναι πάντας τοὺς σοφούς, τὸ μήτε αὐτοὺς ἐπὶ πολὺ παίζειν, μήτε παρ' ἄλλων τὸ ἐπὶ πολὺ ἀνέχεσθαι, καταπληκτικὸν λεγόμενον τὸν αὐτηρὸν εἶναι, ὃ ἐπὶ μὲν φαρμακοποσίαν χρῶντας, ἐπὶ δὲ ἀφροσύνην ὑπάρχειν Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. αὐστηρὸν λέγεσθαι τὸν αὐτοδίδακτον, καθ' ὅσον ἔστι φοβερόν τινι, ἔστι δὲ ἐπίτηδες τὸν πρὸς χάριν λόγον. Itaq; Epictet. *Enchir. c.* 33. ubi characterem typúmq; certum delineat, qem in congressibus ac conventibus observari postulat, § 13. Ἀσκήσω δὲ καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν· ὀλιγάκις γὰρ ὁ τρόπος εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα ἀνάγκη πρὸς ἄδου τινὰ πρὸς σὲ ἧττον πλησίον ἀνύειν. Marcus ipse *l* 3. § 5. Μήτε κομψεία τινὶ διάνοιάν σε καλλωπίζετω.

Τὸ μὴ ἐν στολῇ κατ' ὄκον περιπατεῖν] *domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. quod meritò notat Annotator Lugdunensis. *Quasi verò*, inqit, *domi nudum ambulare oporteat. tu verte, ne domi stolâ fœmineâ, vel talari, quale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola.* Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Qid ille alter, qi togæ virilis die stolam sumsit?* ità enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (quanquam *Syrma* proprie non tam vestis ipsa, quàm pars vestis oblonga, quæ solum verrit, *cauda* quibusdam, nostris **train** dicta, aut ejusmodi saltem, qualis illa:) ac fœmineo amictu, & citharæ dico aut Scenico multò minùs, nec domi, nec foris indutum conspici Marcum nostrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *stola* peculiariter sic dicta, quam describit Xenophon *pæd. l.* 8.) laxiùs noster hîc usurpâsse videtur, pro *toga*, sive prolixiore qavis veste, qâ induti in publicum procedere solebant. Aliam enim *domesticam* vestem habebant plerique, qi notæ saltem alicujus erant, aliam *forensem.* Cicero *de finibus l.* 2. *Aut ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem.* Cato in *carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Vestiri in foro honestè, mos erat; domi, qod satis erat.* Plutarchus *Syllâ*; ἐδῆτα δὲ ἄλλως μὲν οἰκουρῶν, ἄλλην δὲ εἰς ἀγορὰν παρελήλυθε. *Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Sveton. *l.* 9. *c.* 8. de Vitellio: *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus.* De Maximo & Balbino Imper Herodianus, Ἀρπάζουσι τοὺς ἀρτίως ὑπάτους, διερρηγμένα ἔχοντας καὶ ἃς εἶχεν ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἐσθῆτας λευκὰς, ἀντὶ ὅπλων διαπρεπούσας. *Senem utrumq; corripiunt, laceratisque vestibus quæ gerebant, vilioribus sanè, utpote domi se continentium,* &c. De Hunnis Ammian. *hist. l.* 31. *Nec est alia illis domestica vestis, alia forensis.* Itaq; tam domi forensi veste uti, curiositatis ac fastus, quàm foris domestica, ruditatis ac rusticitatis fuerit. Romanis *Forensis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, vestimentum, qo in foro amicimur*, qòd & *Tectum* dictum antiqis tradit idem ex Titinnii *Geminâ*; (ità restituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 1. *c.* 11.)

--si vis
Cum scorto instituit ire, claves illicò
Abstrudi jubeo, tecti nè sit copia.

id est, *Toga rustica*, inqit Nonius: nimio forsan de suo liberalis. siquidem *togam*, quam in foro, sive foris, gestare solebant, Romani (qod Baytius *de re vest.* observat) ubi domum redierant, componere & seponere consveverant: nisi si qi fastuosiores forsan fuerant. Hoc autem qod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observat Clariss. Casavb. qem & *visum ab amicis cum privatis vestibus*, (id est, *sine toga, tunicatum tantùm, aut, si frigus esset, pœnulatum*) *& domestica qædam gerentem*, refert Capitolinus. Verò itaque, *ne togâ indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Svidam hîc, ἐν στολίῳ legere. qod *vestem philosophicam* H. Stephanus esse vult, *ad stolæ instar talarem.* Amictus certè istiusmodi usum, tanqam fastus gravitatisque affectatæ indicium, in Pharisæis notat D. Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; ἐφ' ὁ στέλλονται ἐν στολαῖς περιπατεῖν. *qi stolis*, sive *togis*, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter *obambulant.* Marc. *c.* 12. *v.* 38. & Luc. *c.* 20. *v.* 46. Fastus itidem, sed & mollitiei simul, Flaccus *epod.* 4. in Mena Pompeii Magni liberto.

Vidésne sacram metiente te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Cicerò itidem in Catilini asseclis. *Pexo capillo nitidos, manicatis ac talaribus tunicis*, (ità Nonius, *tristis*, meritò exerto, reddit) *Velis amictos, non togis.*

Τὰ ὀπισθόλια ἀφελῶς φέρειν] Seneca *epist.* 75. Lucilio conqerenti, qòd minùs accuratè scriberet: *Qalis sermo meus esset, si unà sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, qæ nihil habeant accersitum, nec fictum.* Philostratus item *de charactere epistolico*; Ἔχέτω δὲ τὸ ἰσχνὸν ἐν τῷ μὴ ἐσκευασμένῳ. Εἰ γὰρ σκευασθήσεται, φιλοσπουδὸς δόξομεν· φιλοσπουδία δὲ ἐν ἐπιστολῇ μισεχθὴς. Qin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tuliss: φησὶ γὰρ, inqit, τῷ κεκριμένῳ τοῦ λόγου, καὶ τὸ ἐσκαμμένον τοῦ ἀνθηροῦ ἐντυπώτερα τοῖς γράμμασι. Siquidem *præter limatum*

in

in verbis judicium, (qod de Fabiano Senec. ep. 100. *Electa verba sunt, non captata.*) *morum etiam constantiæ ac stabilitatis indicia in literis illius eluceant.*

Ἐυαναχλήτως καὶ ἐυδιαλύκτως] Locum hunc citat, sed miserè depravatum, Svidas, in vocabulo, ἐυαναχλήτως, qod ille exiliter & jejunè nimis συμπαθῶς interpretatur. est vocabulum à re militari petitum. Siqidem τὸ ἀναχλητικὸν, *classicum* dicitur illud, *qo à pugna vel fusorum prosecutione milites revocantur.* qanqam Xenophon etiam de canibus indagatoriis usurpavit in κυνηγετικῷ verbis istis; τὰ δ' ὀνόματ' αὐτοῖς πιθανὸς βραχέα, ἵνα ἐυαναχλήτα ἦσι revocatu faciles sint. Hoc est; qæ ad venantis vocem signúmve datum à fera persequenda facilè revocentur. ἐυαναχλήτως itaqs ἔχειν, ut Svidas habet, sive πλακοῦς, ut Marcus istic, is dicitur, *qi ad classicum illud exaudiendum promptus*, ad pugnam intermittendam sponte suâ proclivis est: qalis Laco ille de qo ad *l.* 3. § 5. tralaticiè verò, qi ad simultates privatas deponendas solvendásque facilem sese exhibet, & ἐυδιαλλάκτους parieter. qod pro ἐυδιαλύκτους Xylander in *annot.* reposuit. etsi in contexu *alloqii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Svidæ codices ἐυαναπλάκτους exhibent. qòd, si verbum istiusmodi alicubi legeretur, pro ἐυαναλλάκτους irrepsisse crederem. interim Xylandri emendationi acqiesco. Ἐυαναχλήτως itaque καὶ ἐυδιαλύκτως διάκεινται, qi sunt *reconciliatu faciles.* qibus opponuntur οἱ δυσδιάλυτοι Aristoteli *Ethic. l.* 4. *c.* 5. dicti, qi ad offensiones & dissentiones solvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. *c.* 17. *v.* 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σε, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Prus. monitum non aspernandum *Orat.* 38. Μὴ πόρρωθεν ὁμοίων τι τοῖς ἄφροσι παίδων, οἳ πυκτεύουσιν, μὴ δυνάμει μάτην ὀργίζοντες τοῖς πατράσιν ἢ ταῖς μητράσιν, ὑ ὀλίγου κατηγάπησεν ῥᾳδίως. Denique, ut Seneca *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοὶ ἐναναλθεῖν ἐθελήσωσι] τάχιστα illud non agnoscunt Svidæ codices, & est forsan superfluum. neqe enim tam redeundi in illis, qi læserant, qàm in gratiam recipiendi, in læso, celeritas est, qæ in lavdem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν] ἀκριβῶς *accuratè; diligenter*, singula pensitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς ἄθεωτον. qando *summatim capita duntaxat delibantur & leviter percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *instit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera est, nec actionis impetu transcurrit: sed repetere sæpiùs licet, sive dubites, sive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos mansos ac propè liqefactos dimittimus qò faciliùs digerantur. ità lectio non cruda, sed multâ iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationique tradatur.* Et mox; *Sed diligenter, ac penè ad scribendi solicitudinem, legendum est.*

Καὶ μὴ ἁπλοῦς ἄθεωτα ὁλοχερῶς] *neq; omnino consideratione summariam satis putandum.* Xyl. *perceptionem*, malim. nam editor Lugdun. cur sincerum vas incrustare, vel corrumpere potiùs voluerit, *consideratione accuratam*, pro *summaria* substituendo, nisi Marci mentem invertere & pervertere prorsùs curæ habuit, ariolari nullus possum. Qanqàm τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, qàm qo Marcus hìc usus est, imò contrario prorsus significatu usurpatum, havd rarò deprehendo. Dioscoridi siqidem *lib.* 5. *c.* 82. ὁλοχερῶς σωλῆσαι, uti Marcel. Virgil. vertit, est *penitùs contundere*: sive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέστατα μέρη θλάσαι, *in minutissimas partes concrete*, sive *confringere.* ut ὁλοχερέστατα μέρη sint, qæ λεπτομερέστατα idem alibi; & ὁλοχερῶς κοπίσαι *l.* 2 *c.* 90. qæ λελεπτοκοπωμένα, *l.* 5. *c.* 85. Veruntamen eodem, qo hic, sensu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.* 7. Ἀκριβέστατα κρίνειν, ὅσα δηλοῖ αὐτὸ, μηνυτικωτάτη ἡ ἐκ ἀνάγκης. τοιοῦτο δὲ τοῦ αἱρετικοῦ ἐνδείκνυται, ὀνόματα μὲν πατρὸς καὶ υἱῦ ἐπιβεβοκότας· τὸν δὲ ἅγιον λόγον ἀκριβῶς σαφήνειαν λεπτυσθεῖν καὶ καλλιεπίαν ἐξαδυνατίσας· ὡς δὲ καὶ τὰ ἔργα δικαιοσύνης ὁλοχερέστερον, ἢ καὶ ἀκριβέστερον, μετερχομένους· εἴγε καὶ μετέλθοιεν. qo loco, qemadmodum & apud Marcum istic, τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ ὁλοχερέστερον sibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶν καὶ τὸ λεπτουργῶν, tanqam σωλάνιμα, ἐκ παραλλήλου ponuntur: cum apud Dioscoridem aliter prorsùs se habeant. Itaqs ὁλοχερὴς ἀφαίρεσις est *perceptio summaria & superficiaria*, qæ generatim & confusè facta fit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum nostrum, λεπτουργία qoq; apud Clementem, qâ singula qæqe etiam minutiora, inter legendum, expenduntur, advertitur. Ità in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴπωμεν. ὁλοχερέστερον autem est *generaliùs* & minùs distinctè *loqi.* ità etiam τὸ ὁλοχερῶς τῇ χειρὶ μέσης ἁπτῆσθαι, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν χεῖρ, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπιλοῦντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *Epist. ad Herodot.* Τοῖς μὲν δυναμένοις ἔχειν ἀκρι βῶς ἀεὶ φύσεως ἡμῶν ἀναλελογισμένοις ἐξακριβοῦν, μηδὲ τὰς μείζους καὶ συντεταμένων ἐπίσκεψις διαθρεῖν, ἐπιτετμῆσθαι τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ καλλιόνως καὶ ὁλοχερεστάτων δεξόντων τῶν μνήμης, ἱκανῶς αὐτοῖς παρεσκευάσθαι. Et mox: Καὶ δὴ καὶ τὸν χεῖρ μέρος ἀκρίβωμα πᾶν ἐξαφήσεται, καὶ ὁλοχερεστάτων τύπων ἐναπολειπομένων καὶ μεμονωμένων. qi locus nostrum cum primis illustrat. Siqidem accuratæ fusioríqe rerum tractationi epitomen summa rerum capita tantùm complectentem opponit, sive κεφαλαιώδεσιν ἐπιτετμημένα, ut ipse loqitur. Aliter pavlò, nec multò secùs tamen, τῷ ὁλοχερῶς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς περιλαλοῦσι ταχέως συγκαταπίπτειν] περὶ [ἄλλων] , vel περὶ [αὐτοῦ] λαλοῦσι, Xyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, quos Græci περιαυτολόγους, cavtio data intelligatur. Verùm retineri potest istud περιλαλεῖν, ut *blaterones*, garruli, nugacésque designentur. Aristoph. *concionatr.*

Μὴ φιλήμω.--

Idémq; de Evripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν [τὰς φιλαλύσας, ὅτις ἐστὶ τὰς σοφὰς. atq; ità Svidas adductis etiam Marci ipsius verbis. φιλαλοῦσιν. ἀντὶ τοῦ φιλολογοῦσι, φλυαροῦσι. Hinc περιλαλήματα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλωττίσματα, pro qo perperàm ibi φιλαλείμματα legitur. Sic enim Etymologus: γωμύλματα, φιλαλήματα. & Svidas alibi, Κομψὸν, φίλτρον, φίλημον. Cui suffragatur & qod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμψας, φιλαδελφους· κομψὰς δὲ ἔλεγον, ὡς νῦν ἡμεῖς φίλτρους καὶ πολυλάλους φαμέν. qæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. φίλτρους καὶ φιλαδέλφους legit. Inde & Aristophani in *Ranis*, Ἀφιλαδέλφητος. qod Schol. pessimè, ὡς εἰδότα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Svidas ὃν οὐκ ἄν τις περιλαλήσοι. *qem loqacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν] *qòd incidérim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, beneficio an officio, commentariorum illorum compos sit factus. qo sensu & ἐντυγχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *qòd commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siquidem γράμματι ἐντυγχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, καλέσει Μακρῖνον ἀποσάντα καὶ ἐδιάσωτο, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπιτήδειον εἴη, ἀναλῶσαι αὐτῷ. *Macrinum* jubet, *ubi* fecesserit, *literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si qid contineant, qod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ità accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶ δέ σε, καὶ τοὺς ἐπιδιοῦσιν τοῖς ὑπομνήμασι. *qi commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, qàm, *qi in eosdem incident, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπιπλείοσι ὑπομνήμασι] Ità in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, qas diligentiæ illius debemus. Idémq; qod havd perindè vulgò innotescit, *Enchiridion* qoq; concinnavit ex ejusdem *dictis collectaneis*, qod ex *epistola* ad Masgalenum qendam, cui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, qam & prolixè descripsisse Arrianum eundem ex eodem avtore discimus: qi cum Epicteto superstes fuisse videatur, & post obitum ejusdem tum *dissertationes dictáq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, havd sit probabile, qòd Svidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperium pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ] *Hjus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casavb. qanqam & Evseb. χαλκηδόνιον. *) Stoico Philosopho.* Jul. Capitolinus. qi & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domum Apollonii discendi cavsâ ventitasse testatur. De eodem idem in *Pio*: *Cùm Apollonium, qem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qa habitabat, vocâssit, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum; risit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, qàm à domo sua in palatium: cujus averitiam etiam mercedibus notavit.* Qin & Lucianus eundem à Demonacte Cynico peritrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonavtas ejus*: quasi vellus avreum petiturus, hoc est, qæstûs cavsâ, se ad avlam regiam conferret. Hunc avtem Apollonium *Nicomediensem* Dio cur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen interciderit, qem & *Philosophum* vocat Evsebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur; & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hìc esse videtur, qem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 56. Ἀνλωνίνα ἐτίμησεν vocat, & à qo Bardesanem de fide deserenda frustrà solicitatum refert.

Ἀναμαρτήτως ἀκύβδηλον] De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clarissimum virum dominum Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμαρτήτως ἀκύβδηλον. *Hominis est qi certo semper proposito & consilio res agit; qi non fluctuat in deliberatione sua, nec qicqam incertis fortunæ casibus eorum qæ acturus est committit: qod qi faciunt,* κυβδεύειν τοῖς πράγμασι *Græci vos dicunt.* τὸ ἀκύβδηλον *igitur in eo est, qi nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus.* κυβδεύειν ἐν τῷ βίῳ *Græci dicunt, qi vitam suam periculis exponunt.* Κυβδεύειν & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμου, *ille dux vel Imperator dicitur, qi prælium cum hoste committit, de exitu securus, qem fortunæ commendat. Incertus avctor apud Svidam*: Τῷ στρατηγοῦ ἀδιαίρετα ἔχοντι & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμου ποσίστε. *Polybius apud eundem*: Οἱ μὲ λογισμὸν καὶ μαρίαν φέρουσαν εἶναι, τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβδεύειν τῷ βίῳ. *qod ipse exponit*, Παραλόγως τι πράττειν καὶ ῥιψοκινδύνως. (qibus adjici potest, qod Svidas idem: Κυβδεύω, κύβον, ἐκ κινδύνων φέρω δῶ. ἢ παραβάλλεται, (καὶ) κυβδεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβεύσαι τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδυνῶσαι τι φρονεῖν, καὶ ἁπλῶς, ἐρρίφθω κύβος.

&c. qod tamen ad τὸ κυβεύειν, κυρίως τὸ ἐπὶ κεφαλὴν ῥίπτειν, rectiùs ille retuliſſet) *qi certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit, ἐν τὸ ἀνύδιλον habet.* Κυβεία *etiam ἀνθρώπων eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco qem notâſti.* (ſimul enim de loco illo *Epheſ. c. 4. v. 14.* ἁλιεύσαν) *puerorum enim ætas improvida, qi nondum certæ rationis uſum habent, paulo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, qæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen* κυβείαν παιρηγίαν *interpretati ſunt. qod minùs placet. nam de* παιρηγία *ſequitur ſtatim. Eò referenda hæc Svidæ gloſſa.* Κύβεια, παιρηγία. *Interpres qoq; Arabs exponit,* [illegible] *qod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* Τῶν κύβων. *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, cùm id qod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſsimus. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fravdem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: qò & Apoſtolus forſan reſpexerat. Eò certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητορικῶς πάνυ, metaphoras, tanqam teſſellas qaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, qos pomis, crepundiis, rebus leviculis qibuſvis pellicias facilè & traducas qò ipſe velis. altera à navibus, qæ ἀνδμάτοι, & *juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,
ut Naſo *Metam. l. 2.* tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fravdibus aleatorum, qibus ludi ignaris avt improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, qod qidam tamen Philippo Maced. ut Ælianus *l. 12. c. 7.* alii Dionyſio majori, ut Plutarchi nom. avtor *de Alex. l. 1.* tribuunt; Τοὺς μὲν παῖδας κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τοὺς δ' ἀνδρας ῥήμασι καὶ ὅρκοις ἐξαπατᾶν δεῖν. Plut. in *apoph.* & in *Lyſand.* & *Sympoſ. l. 9. c. 20.* & Dio Pruſ. *orat. 74.* itaq; κυβείαν, Eraſmus *verſutiam*; Avguſtinus *illuſionem* reddidit. *de Civit. Dei, l. 22. c. 18.* Apoſtolus ipſe forſitan per παιρηγίαν expoſitum volebat. Ad eum avtem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clemens Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μανικὴ ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιστεία, καὶ πλάνης ἀκρότης κυβευτική. qæ verba noviſſima cùm excriptorum incuria exciderint, ex Euſebio *præparat. l. 1. c. 5.* Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem qin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν] Vide *ſuprà ad § 7.* ex Epictet. *l. 3. c. 12.* Idem *Enchir. c. 50.* Σωκράτης ἔτως ἀπηλλάγη, ὥστε πάντων μᾶλλον ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων, ἢ τῷ λόγῳ.

Μηδ' ὅτι ὀλίγον] Vide *ad l. 3. § 6.* Synef. *de providend.* Ὥσπερ ἡ ὁδὸν ἡ πρώτη σῖζα κατασεσηκὼς διεξῶσα, σεσῖσα πλέον ἀεί τι πιλεῖ, καὶ τιλαπτῶσα κλαστῶν εἰς πλεῖστον τὸ ἀνλικεμένον· ὕτως ἴδει τις ἂν καὶ ὑπὸ τῆ νέαν γινόμβρον, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλεῖστον ἀφίςησι σεσιόνλαι.

Ἀεὶ ὅμοιον] Vide *infrà ad § 16.* Seneca. *epiſt. 20. Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio. *l 71.* Ὅμοιος δὲ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώθη. qod eſt illi argvmentum, ὅτι ὁ σεσποιπλὸς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάνλα ἔπρατλε. ὕτως, inqit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ λῦ, καὶ ὑδὲν σεσποιπλὸν εἶχε. De eodem Svidas. Ἐκ πρώτης γὰρ ἥδη τῆς ἡλικίας εὐφυὴς καὶ ἡσύχιον βίον ἐπιδειξάμενος, ὥστε καὶ δίον, ὥστε καὶ ἁδρὸν τραπεὶς τὸ σεῖσμον ὅλον πώποτε. Capitolin. item, *Erat ipſe tandæ tranquillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio.* Et Avrel. Victor. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia* (*in infantia* qoq; Evtrop.) *vultum nec ex gavdio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. *l. 9. c. 7.* Ὡς ὅμοιον λῦ τὸ τῦ Σωκράτους σεῖσμον, καὶ σεσιόν[illegible] ἐν τῆς οἰκίας, καὶ ἐπανιόν[illegible] ἀεὶ σταθῦ. qod de eodem Epictet. *diſſert, l. 3. c. 5.* Τὸ αὐτὸ σεῖσμον ἀεὶ καὶ ἀναφέρειν καὶ εἰσφέρειν. & *l. 1. c. 25.* ὃν ἔχων σεῖσμον ἀεὶ διετέλει. Plinius *l. 7. c. 19. Eerunt Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper vi ſum vultu, nec avt hilaro magis avt turbato.* Hinc Seneca *epiſt. 104.* ubi Socratem *ſenem perpeſſitium, per omnia aſpera* (quæ & recenſet qàm plurima) *jactatum dixerat: Hæc,* inqit, *uſq; eò animum Socratis non moverunt, ut nè vultum qidem moverint. illam mirabilem lavdem & ſingularem uſq; ad extremum ſervavit: non hilariorem qiſqam, non triſtiorem Socratem vidit. æqalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l. 2. c. 6. Qid indignius, qàm ſapientis affectum ex aliena pendere neqitiâ? deſinet ille Socrates poſſe eundem vultum domo referre, qem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l. 3. Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, qod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, qantò magis animum?* Eraſm. in *Annot.* ad eund. *Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit, cùm ebiberet cicutam, qàm qo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lampridius; *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale qidpiam pollicetur Flaccus *ad Florum, l. 2. epiſt. 2.*

——*ego utrùm*
Nave ſerar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Qinqam de Marco Dio refert, qòd Favſtinæ uxoris mortem ἐχρῶς ἐνέγκοι, *vehementiùs luxerit:* πλέον ἢ σεσῖκεν, *plvsqam convenerat;* Julianus, qi hoc nomine Marcum notat in *ſym. ofio.* & Capitolinus, qòd *educatorem ſuum mortuum fleverit;* unde *cùm ab avlicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis,* dixerit

Pius

Pius, *Permitte illi, ut homo ſit; neque enim vel philoſophia, vel imperium, tollit affectum.* ut in hoc ſaltem vel Apollonio, vel Socrati diſpar videatur. Verùm Dio de animi moderatione ſinceritateq; minimè fucatâ, non de affectibus iſtiuſmodi, locutus videtur. Capitolino qi ſecum conſtare poſſit, ipſe viderit. Cæterùm Suidas, vel alius qis apud Suidam, Apollonio Tyanenſi tribuit, quæ de Chalcidenſi Marcus iſtic, in Ἀσ. Ἀεὶ χρὴ τὸν σοφὸν εἶ] ἄριστον, ἐν ἀλυπήτοις ἡδείαις, ἐν ἀσφαλεῖ τίκτων, ἐν μανίαις νόσις. διὸς υἱὸν Ἀπολλώνιον ὁ Τυανεὺς. Ad qem locum Portus mirum in modum, ſed inaſſum, ſe torquet.

Ἐπ παραδείγματος ζῶντος] Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva ſumas exempla.* Quam autem vim habeant *viva exempla* iſta, docet Seneca *Epiſt. 6. Plus tibi*, inqit, *viva vox, & convictus, quàm oratio proderit. in rem præſentem venias oportet. primùm, quia homines amplius oculis quàm auribus credimus. deinde quia longum eſt iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expreſſiſſet, ſi cum tantummodò audiſſet. Vitæ ejus interfuit, ſecreta perſpexit, obſervavit illum, utrùm ex formula ſua viveret. plus Plato ex moribus quàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros, non ſchola Epicuri, ſed contubernium fecit.* Itaq; Ariſtides in *Alcx. Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶ δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς γράμμασι, σπεῦσ τὰς ὁμιλίας αὐτὰς δεῖ σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς σοφώτατός τε εἶ], καὶ ἀνεμεμιγμένος] *posſe eundem & vehementiſſimum eſſe, & remiſſum eſſe.* pro rerum ſcil. in qibus verſatur, varietate. qod de Pio infrà, § 16. De patre ſuo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς, ἥμερος μὲν, εἰ καί τῳ ἄλλῳ· ἐνδρὸς δὲ, καὶ τὸ ἥμερον. δύο γὰ τούτων ὡς τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντιπαδιαμιμένων, ἀπλότητος καὶ πραότητος, καὶ τῆς μὲν τὸ ἥμερον ἔχούσης μᾶ τὴν ἀφέλειαν, τῆς δὲ τὸ στρατηγικὸν δίχα τῆ φιλανδρώπε, ἐκείνῳ σωφλὸν θαυμασίως ἀμφότερα· φαίδειν μὲν, ὡς αὐτηρῶ, μᾶ τῆς ἡμερότητος· ὑρίσθαι δὲ, ὡς ἀνδρείῳ, μᾶ τ ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερεπικὸν] *ut in percipienda doctrina me non moroſum præberem.* Xyl. tanqam in differentes avdiendo moroſitatem eam notaret, qam in avditoribus havd pavcis obſervat multiſque exagitat Plut. *lib. de avdiendo.* at Caſ. cui aſſentior potiùs, *in diſciplinis tradendis moroſitate omni immunem* vult intelligi; utpote qi avdientium ac diſcentium, vel importunitate, vel incapacitate, nevqam offenderetur. Siqidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 3.*

Χλεπὸν ἀκροατὴς ἀσυνέτου καθήμενον·
Ὑπὸ γὰ ἀνοίας οὐκ ἑαυτὸν μέμφεται.
Moleſta res eſt fatuus avditor ſedens:
Se namqe præſtupore non redarguit.

Vide *infr.* § 9. Τὸ ἀνεκτικὸν δεῖ ἰδιωτῶν.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σοφῶς] *Sed circumſpicere de homine.* Xyl. ut cum clavſula priore cohæreat. qod non videtur. *exemplar verum hominis.* Caſ. ad verbum, *& qòd viderim hominem.* pro σοφῶς autem σοφὸν legendum conjicit doctiſſim. Junius. utrumlibet conſtare poterit. vel qòd *manifeſtè* id is ſenſire ſe oſtendebat, vel qòd *ſapienter* agebat, qòd id *ſentiret.*

Ἐλάχιστον δεῖ ἑαυτῷ λογῶν ἡγάμενον πρὸ ἐμπειρίας] Eodem ſenſu Heraclitus apud *Laërt. l. 9.* Πολυμαδίη νόον ὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰ ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Qod Philoſophi dictum ab Ambroſio Camald. Laërtii interpres peſſimè acceptum; à Gellio, cujus codicibus jam diu excideràt, in *præfatione* operis adductum, reſtituit ſimul explicatque Salmaſius *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnoſoph. l. 13.* ſeciùs pavlò ſic effertur; Πολυμαδὴ νόον ἔχειν, ὐ διδάσκει. qo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliaſii in eandem ferè ſententiam dictum refertur, qo pronunciatur, τῆς Πολυμαθησοσωίης ἀν εἶ] κρεώτερον ἄλλε. Clemens itidem *Stromat. l. 1.* ubi Platonis illud, tanqam ex *Demodoco*, qod in Ἐρασταῖς, legitur, (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philoſophia* eſſe multis contendit) adduxiſſet; Μὴ δὴ μηδ' τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, πρὶ τὰς τέχνας κυπιάζοντα ζῆν, ἀλλὰ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἄλλό τι. Subjungit, Ἦδη γὰ, ὄιμαι, ὡς ἄρα ἤδη πολυμαδὴ νόον ἔχει· ὁ διδάσκει καὶ Ἡράκλειτον. qi locus cùm ſit depravatiſſimus, ex M. S. Heſchælius legendo, ὡς ἄρα πολυμάθεια νόον ἔχειν, ex parte ſatis feliciter reſtituit; ſed mendum omnium fœdiſſimum intactum reliqit. legendum ergò, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν ὐ διδάσκει. atq; ità fortaſſe etiam Athenæus ſcripſerat. Denique tanqam Democriti idem ferè lavdat Stobæus *tom. 2. tit. 4.* Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον ὐχ ἔχουσι. qod apud noſtros vulgari dicterio eſt celebre, *Peritiſſimos eosqe non & prudentiſſimos eſſe.* **The greateſt clarks are not alwayes the wiſeſt men.** Cæterùm Apollonius bonorum ſuorum minimum cenſet, qod alii in ſe ſummum reputant: hi verò inane prorſus ac futile qiddam pronunciant. Vide *infr.* § 9 Τὸ πολυμαδὲς ἀνεπιφάντως. Optimè verò ſive Democritus, ſive Heraclitus (alterius enim dictum eſſe nullus ambigo, etiamſi nomen nullum adſcriptum extet) apud Stob. *tit.* 34. Πολυμαδίη χάρτα μὲν ὠφελίει, χάρτα δ βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελίει μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα· βλάπτει δ τὸν ῥηδίως φωνεύντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Nec diſpar Ariſtippi illud, ὑπὲ πολυμαδίης στρωτοποιεῖν· Ὥσπερ ὐχ οἱ πλεῖστα ἰδίοντες καὶ γυμναζόμενοι ὑγιαίνουσι μᾶλλον δεῖ τὰ δέοντα σωφρονεῦσιν· ἦτοι ὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ σωφρονέστεροι. Porphyrius denique *de abſtinent. l. 1.* ὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, οἷς ἄν τις φηδείη.— ἔστω γὰ ἐδὲν ἂν ἐκπάλυε

λυεν τοὺ πᾶν μάθημα συναζαλίας, εἰ) ἐυδιάμονας γιὴ δ' ἐχ ὅπως πᾶν μάθημα ὁ συμπληρῶ τὴν δεωρίαν, ἀλλ' ἐδὲ τὰ περὶ ἡδ' ὄντως ὄντων, ἐὰν μὴ φερῶ, ἢ ἡ κατ' αὐτὰ φύσεως ἢ ζωή. Avdiant Christiani, ab ore hominis nomini Christiano infesti, dogma sanè Christianissimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δούλους χάριτας] τὰς δούλους χάριτας, sicut *infr.* § 16. τὰς δούλους τιμάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν εὐφημεῖν δοκούντων. qia hoc loco multa vulgò habentur, qæ Stoici eo nomine nevtiqam dignanda cenſent. Ars eſt qædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, qàm & largiendis. Plutarch. *de Socrat. genio:* Ἡ χάρις ἐχ ἧττον δεομένη τῶ λαμβάνοντος ἢ τῶ δόντος, ἐς ἀμφοῖν τελεύτας ἀφῖξ τὸ καλόν. ὁ ἢ μὴ δεξάμενος, ὥσπερ σφάλεσιν ἓν φερομένῳ, κατέχουσιν αἰτιᾶν πεποίησεν. Eandem imaginem aliò tranſtulit Plutarchus idem in *lib. de audiendo:* Ὥσπερ ἐν τοῖ σφαιρίζειν τὸν βαλόντι δεῖ συνεκπίπτειν εὐρύθμως φέρεδ τὸν δεχόμενον· ὕτως ὁπὶ τοῖ λόγον δεῖ τὸ εὐρυθμίαι ἢ τὸν λέγοντα, ἢ τὸν ἀκροώμενον, ὰν ἑκάτερος τὸ προσῆκον αὐτῷ φυλάτῃ. Seneca. *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chryſippi noſtri uti ſimilitudine de pilæ luſu: quam cadere non eſt dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc cursum ſuum ſervat, ubi inter manus utriuſque, aptè ab utroque & jactata & exceptа, verſatur.* Laudat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharſis, τύτοισι ἢ εἰ μάνοισι σωφρόνως δοκεῖν τε ἢ δίκαιος λόγον.

Διὰ τοῦτο] D. Jun. vult τοῦτες, χάριτας ſcil.

§ 9. Σέξτε] *Audivit & Sextum Charonenſem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Eutrop. ἀδελφιδῆν. Euſeb. τὸν ἐκ Βοιωτίας. Dio, Suidas & Philoſtrat. in *Herod.* Qæri forſan poſſit an idem ſit, qi Pyrrhonias opiniones ſcripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad Hiſtor. Aug.* Salmaſius; qi & Sexto Afro iſtud tribui monent. negat & *ad hiſtor. eand.* Caſaubonus, qi *ad Laërt. vit.* tamen ſecùs ſtatuerat.

Οἶκον τὸ πατρονομικὸν] *domum ad arbitrium patriſfamilias inſtitutæ.* Xyl. qo ferè ſcatet Suidas. Πατρονομικοὶ, οἱ πρὸ πολλῶ ἦσ πατρῶν πεφιλοδωρίας νόμως πρῶντες. niſi qòd hìc ad majorum jam defunctorum, illìc ad ſuperſtitum adhuc parentum leges viritur. Ità certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔδοξεν ἢ τοῖς πατρικοῖς νόμοις ὑπομόνως, *inſtitutis legibuſque patriis vixiſſe.* móxqe ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyſſ.* 1. laudaverat,

—θεμιςεύει ἢ ἕκαστος Παίδων ἠδ' ἀλόχων— à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxiſſe, in qo ſcil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ τοὺ ἀρχαίου ἐν πατρὸς ἢ μητρὸς γεγονέναι, ὃις ἑπόμενοι, καθάπερ ὄρνισι, ἀγέλαι ἕπεσθαι, πατρονομέμθοι ἢ βασιλεύεσθαι πάντων δικαιότατα βασιλεύμενοι. qem locum Svidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Caſavb. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qa Dominus domus, etiam qoad ſervos & famulos, non titulo tenùs tantùm, ſed re verâ, paterfamilias exiſtit. non eâ qidem ratione, qâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. qia

Domúmqe & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ rerum eſt Virinalis:

Sed qâ Seneca ex majorum mente monet, *epiſt.* 47. *Vide,* inqit, *qam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem contumeliam ſervis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, qod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergò paterfamiliæ, qi & erga ſervos paterno more ſe gerit. Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Eſt mihi ſemper in animo, & Homericum illud,* πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν, *& hoc noſtrum, paterfamilias.* Tertull. *apologet. c.* 34. *Gravius eſt nomen pietatis, qàm poteſtatis: ctiam familiæ magis patres, qàm domini vocantur.* Cæterùm fruſtra vocantur, niſi nomini ſuo reipſa reſpondeant. Qalem avtem hic Marcus Sexti domum, tale Dionyſii regnum voluit eſſe Dio, σωφροσύνη ἢ δημοτίνη μετ' εὐμθείας παρεχόμενον. Plut. *Dion.* Atqs hoc eſt qod in Ulyſſe ſuo celebrat Homerus *Odyſſ.* ζ'. *v.* 47.

Τοῖς δ'ἦσιν βασιλεὺς πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & *ι. v.* 12.

Λαῶν ὅσον ἄνασσε· πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

His, qos rexit, mitis erat populis, patris inſtar.

Ad illud avtem Homeri oculum habuit Libanius *orat.* 14. ubi narrat ſe de Florentio Cilices qoſdam percontatum, εἰ μέμνηται πῶ περὶ Ὀδυσσέως εἰρημένων Ὁμήρω, ἢ ὅτις ἦν ποδὸς τοὺ Ἰθακησίου. ab eis reſponſum retuliſſe, his verbis, qæ qo mentem genuinam indicem, ſubjicio: ἢ λίαν ὕφασαν ἢ ὅτε δεῖν ἤδιον, ὅτε πλέοντα. ubi δεῖν ἤδιον illud cum vitioſum eſſe avtumaret Vir doctiſſ. Feder. Morellus ἤδιον expuncto, ἥδεδ ſubſtituit: vertitqe, *illi admodùm ſe meminiſſe dixerunt, & neqe opus eſſe lætari, neqe ferire.* qæ ſanè verba qid ſibi velint, Oedipo aliqo, qi explicet, opus eſt. mitto qod *ipſos meminiſſe* refert, lapſu gemino cum eo, qo εἰ μέμνηται anté vertet: at, *nunqid meminiſſent,* cùm de Florentio præſide ab ipſis Libanius, non de ipſis, qæſiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qi præfectum ἐκ τοὺ ἀρχαδίας (Libanium avdis) ἥμερον βέλτιόν τι, Ulyſſis inſtar, nacti eſſent. Verùm ſanus ac ſincerus eſt locus, qem vitii ſuſpectum vir doctiſſ. habuit, qi in Libanio & creberrimè, & turpiſſimè lapſus deprehenditur. de Florentio utiqe reſpondent Libanio, *illum admodùm meminiſſe,* (eorum ſcil. qæ de Ulyſſe à Poëta dicta ſunt) réqe ipſâ exhibere. *neqe enim aut vincire libenter, aut ferire* h. e. *nec in vincula conjicere, nec plectere qenqam proclivem eſſe.* ità τὸ δεῖν uſurpavit & Plato in *Cratylo*; ubi δῆσαι & δεῖν, *nectere & vincire,* ſive *ligare,* idem

ferè

ferè esse affirmat. Quod autem in Ulysse Homerus, idem in Cyro prædicat apud Xenophontem *pæd. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ κ᾽ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ὢν διαφέρει παιδὸς ἀγαθοῦ. ὅτι τε ὁ μὲν πατὴρ ἐκ παιδὸς ἐπεμελήθη ὅπως μήποτε αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ ἐπιλείψῃ. Κῦρος τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν, ἀνδ᾽ ἂν ἀν μάλιστα ἐυδαιμονοῦντες διατελοίημεν. & Xenophon ipse, *lib. eodem*, ὑπὸ δὴ ἀρχομένων πατὴρ καλούμενος. addit etiam, & à servis, δὴ εἰς τὸ διαλθεῖν κάτεισι διασμένων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dionysium Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, οἷς πατὴρ φρᾶζε υἱοῖς αὐτὸς χρήμαζε. Qodque ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τὸν Εὐσεβῆ τοῦ βασιλέα ἐπάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐς τὸ θεῖον πρῶ μάλιστα ἐφαίνετο χρήμενος· δόξῃ δ᾽ ἐμοὶ κ᾽ τὸ ὄνομα τοῦ Κύρου φέρεσθαι ἂν τῷ φρονιμωτέρῳ, πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procopius *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno*. Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus in *institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus pater familiàs in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quam magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* His opponuntur οἱ παραβαίνοντες τὸ πάτριον, κ᾽ δεσποτικῶς ἀρχὰς ὀρεγόμενοι. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notabant Persæ, cùm dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δ᾽ δεσπότης. Κῦρος δ᾽ πατήρ. *Darium institorem esse*, qia nundinabatur omnia; *Cambysem* herum, qia asper & insolens; *Cyrum patrem*, qia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster:

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interesti
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet*. pro liberis habet, & habet liberos. Idem: *Princeps pius nunquam carebit liberis:*

Totius est regni pater.
Princeps abundat ergò felicissimus
Tot liberis, quot civibus.

Καὶ τοῦ ἐννοεῖν] omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τοῦ κατ᾽ φύσιν ζῆν] Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. homin.* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν· quod idem esse τῷ κατ᾽ ἀρετὴν ζῆν. ὅτι ἄγει πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cicero *Offic. lib.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *lib. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἐσοφώτατα ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, κ᾽ τὸ καλῶς ζῆν, κ᾽ τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βίωντων· quod Cicero *de finib. lib.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemne dicere, summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τοῖς ἄκρως φιλοσοφήσασιν ἀδόμενον τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ᾽, ὅταν ὁ νοῦς εἰς τὴν ἀρετὴς ἐτεκτήν ἐλθὼν κατ᾽ ἴχνος ὁρᾷ λόγου βαίνῃ, κ᾽ ἑπόμενος θεῷ, δὴ περιάξειν αὐτὸν διαμεμνημένος, κ᾽ πάσας ὁμοῦ κ᾽ παντάχοῦ ἕρεσις τε κ᾽ λόγοις βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum sequi, mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16. & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42. & *ad lib.* 5. § 3. 9.

Τὸ συμφὸν ἀπλάστως] Ità *l.* 2. § 5. μὴ συμβοπλος ἀπλάστως. Vide notas ibi. Contrà L. Vero imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitolinus in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quòd & fictus fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Alexander Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit; *Quid Pio sanctius? quid Marco prudentius? quid Vero simplicius? quid Bassiano fortius?* Lamprid. Qin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio*: *Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi: hortatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, .i. *munditiem*, interpretatur Casavb. qæ vitio quandoq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire qî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ità accipi debeat, quòd ad Marci mores per tempus aliqod ille se specie saltem tenùs accommodaverit. ut fuerit qod in Senatoribus qibusdam Plinius perstringit, *lib.* 6. *epist.* 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum avtor notâsset. Qod avtem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano qæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmqe; vera potiùs severitas, qàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλάνθρωπος.

Τὸ συγχαστικὸν δὴ φίλων] *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut συγκλείσῃς hîc sit *conjectari*, & *conjectando sagaciter indagare*, qid qis velit, qóve opus habeat. Atq; ità Marcus usus est infrà, § 14. Μὴ δεῖσῃς συγχασιῶ τοῦ φίλως. sed meliùs Cas *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut συγκλείσῃς istîc sit

obser-

obſervare, & *obſervando rationem alicujus habere*, qò ad ingenium ejuſdem ſe accommodet. Etenim σχολάζειν τινός, eſt *rationem alicujus habere*. Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γὰρ, ὅταν μὲν παρὼν παρόντι συναναγινώσκω τι βιβλίον, ἀκριβῶς σχολάζω διώκειν τῶν μέχρι τῆς ἐξηγήσεως, ἀσυλλόγιστον ἐκείνοις τοῖς μανθάνουσιν ἔξειν. ὅταν δ' ὑφ' ἑαυτὸν ποιῶν, ὅτι τὰ ἄδηλα παρεσκευασμένος, ὅτι τὰ χείμενα σχολάζομεν. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλείστοις ἀσαφὲς ἴσως· τὸ δ' ἀνιάτως χειρίζοντας ἐν τοῖς συρίσιν. δεῖσθαι ὦν ἐπὶ πᾶσι τοῖς μέσοις ἔξεν ἐγκύκλιον σχολάζοντας. *In privata lectione accuratam prorſus habeo diſcentis rationem; in ſcriptis nec optimè nec peſſimè imbuti, ſed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hiſt. lib*, 6. Ἤγετο μὲν σύγκλητος πάλιν ἢ πλειόνων ἔχουσα διώκειν, ἐν τοῖς κοινοῖς ἀναγκαῖον ἀναστρέφεσθαι ἔχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ σχολάζειν τῷ δήμῳ. *Senatus multitudinem reſpicere, populique rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γὰρ πάλιν ὁ δῆμος ὑπάρχειν δοκεῖ τῇ συγκλήτῳ, καὶ σχολάζειν ταύτῃ ὀφείλων, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius eſt, ejuſdémque rationem habere, ſive eundem obſervare neceſſe habet.* Et rurſus: Ὀφείλουσι δὲ ἀεὶ πρόσεχειν οἱ δήμαρχοι τὸ δοκοῦν τῷ δήμῳ, καὶ μάλιστα σχολάζειν τούτῳ βουλόμενοι. *Id exequi quod populo videbitur, ejuſque voluntati ſeſe accommodare.* Marcus ipſe *l.* 3. § 11. Τοῦ κατ' ἀξίαν συσχολάζομεν. *Simul rationem habeo cujusque pro exiſtimatione ſua.* & *l.* 10. § 6. σχολάζομεν τῇ ὁμογνίᾳ. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσχόλασεν· *natura unicuique rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς] *Sedulò, ſtudioſè, cum cura cautione; benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τοῦ μὲν ἐχθροῦ καὶ ἀκηδεμονικῶς, τοῦ δὲ φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ἔχοντος. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ἁδρὸν ἀλλόκοτον τὸ συμπεφυὲς λόγοις, κηδεμονικῶς λοιδορεῖσθαι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φάρμακον· εἰ γὰρ λάξει χεῖ, καὶ λοιδορεῖσθαι δεῖ. & *c.* 9. Νυθέτησις μὲν ἔν ὅτι, λόγος κηδεμονικὸς, νῦν ἁμπωτικός. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen: *l.* 15. & Euſtath *ad Odyſſ. ν'.*)

Ὁ παῖς ὁ χρυσοῦς μὴ λυχνοῦχον ἀλλ' ἐμὲ
Τὴν νυκτὸς, ὦ τις κηδεμὼν τῆς δακτύλου.

Qui primus docuit cum laterna incedere
Noctu. digitorum egregius curator fuit. Grot.

Καὶ τὸ ἀνετικὸν τῆς ἰδιωτῆς] *Facilitatem ergà privatos.* Xyl. parùm commodè. ἰδιωτ.) enim, homines *imperiti*, qualis plebs eſſe plerumque ſolet. Sic Lucas *Act. c* 4. *v.* 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ εὐπλεκτὸς καὶ ἰδιώτης, ἀφεστὼς καὶ ἀναφαλάντου. Sed & Chaldæo Paraphraſtæ, & Judæis Doctoribus הדיוט iſtinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & ſtoliditatem *ſuſtinere* poſſe, artis laudiſq; eſt haud infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2 *tit.* 19. Μεγάλης δεῖ παιδείας, τὸ ἁπλοῦν δύσκολον φέρειν. Vide ſuprà § 8.

Καὶ τὸ ἀδιαφόρως τῆς ὀιομένων] Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inquit, *ut ea ſpectare non cuperem, quæ opinione tantùm conſtant.* ὀιόμενος enim eſt *opinari.* Eſt reverâ; ſed ὀιομένα pro *opinabilibus* vix, opinor, qiſquam admiſerit. Addit idem; *Vel, ut ſpectare non cuperem eos qi magnificè de ſe ſentiunt.* ὄγκια enim & ὄγκοις apud Plutarchum, Laërtium, & Dionyſium ſignificat præſumptionem & ὕπαρον, Mer. Calavb. Τῶν ὀιομένων nomine τοὺς ἰδιώτας deſignari exiſtimat. idémq; hîc de Sexto prædicare Marcum, qod Epictetus *Enchir. c.* 68. hiſce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν ἀναγκαίων. Qod genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inquit, *ineptiarum, quæ ſunt innumerabiles, haud ſcio an ulla ſit major, quàm illorum, qi ſolent quocunque in loco, quocunque inter homines viſum eſt, de rebus, aut difficillimis, aut non neceſſariis argutiſſimè diſputare.* Verùm id mihi animo inſidere nequit, cùm in clavſula proximè antegreſſâ τῆς ἰδιωτῆς meminerit, nec veriſimile videatur Marcum de eiſdem prorſus agentem, verbulo tantùm unico interjecto, vocabulum alterum uſurpâſſe voluiſſe. Sed nec ex ipſis verbis, prout exhibentur, qi elici poſſit iſte ſenſus, intelligo. Clariſs. Salmaſius, οἱ ὀιόμενοι *ſunt*, inqit, *qi res* τῇ ὀιήσει, *i. opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis nun eſſe dicere, Non putabam. non tantùm ſic delicta ſua multi excuſant ac defendunt, ſed etiam* τὸ *putabam in multis aliis locum habet. Putabam ſic rem caſuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortaſſe,* καὶ τὸ ἀνετικὸν τῆς ἰδιωτῆς, καὶ τὸ ἀδιαφόρως τῆς ὀιομένων. *i. e. Qi facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; ſed & inconſiderationem eorum, qi leviter res perpendunt, & ſolam ὄγκιον pro attentione & diſtrictiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmaſii veſtigiis pavlùm admodum deflectendo, à ſenſu nihil, legerim, καὶ τῆς ἀδιαφόρως ὀιομένων, *eoſq; qi citra conſiderationem opinantur, & de rebus qibusvis temerè ſtatuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρμοστον] Qod de ſe Apoſtolus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (οὐκ ἄνομος Θεῷ ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & *c.* 10. *v.* 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & ſatisfacere ſatagebat; omnia factum omnibus; non amittendo fidem; ſed oſtendendo pietatem.* Gregor. Rom. *paſtor. l.* 2. *c.* 5. & *regiſt. l.* 1. *ep.* 24. *Compaſſione miſericordiæ, non ſimulatione fallaciæ.* Avg. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita ſpondeſcendens, nunc à licitis ſe cohi-*

bens: nunc moralia docens, nunc myſtica diſſerens. Gilbert. *in Cant. ſerm.* 27. qi videndi ulteriùs in locis adnotatis: ſed & Ireneus *adverſ. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chryſoſt. Theodoret. Phot. aliisque *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 9. Eſtque ſanè ars qædam, nec contemnenda, nec obvia paſſim, eóque laude dignior, qò plerumq; rarior comparet, accommodandi ſeſe gnaviter citra decori leges imminutas qibuſcunq;, ad ipſorum, qibus id datur, emolumentum procurandum, offenſionémve *declinandam.* qam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitolino cenſet cl. Caſaubonus, & ἐναρμοσίαν τῆς τρόπων interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm iſta degenerat, & in vitium devergit, ubi in mores ſe induit, qæſtúsq; vel blanditiæ cauſſâ adhibetur. qod genus hominum nunc Chamæleonti aſſimilatur, qi *colorem ſubinde mutat, reddítque gemcunq; proximè attingit.* Plin. *l.* 8. *c.* 33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ τῆς ἰσχνείων, ὅσα πυρικτὰ τῷ χρόᾳ τρέπεται, συναφομοιοῦται τοῖς ὑποκειμένοις σώμασι καὶ χαίροις, ἀλλοίοις χρώμασι, κἂν οἰκείων, κοσμικῶς. nunc Polypos qi & colorem mutat *ad ſimilitudinem loci.* Plin *l.* 9. *c.* 29. Ὅτι τῷ χρόᾳ, οἷς ἂν πλησιάσῃ, πάντως ὁμοιοῦται. Plut. *natur. qæſt.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. indè Pindarus *ibid.* & *de animal. ſolert.* ab eodem adductus. Ποικίλος ἀνὴρ χαῖρι μάλιστα νόον φερόφρων, κἀστὶν πολέσσιν ὁμιλεῖν. ubi forſan tamen legendum, ὁμίλει· ut præcepti monitive rationem habeat; qale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & περὶ πολυφιλίας, lavdatum:

Πελύπεδος νόον ἴσχε πολύφρεα, ὃς πολὶ πάντῃ
Τῇ κε ὁμιλήσῃ, τῷ κε ἰδεῖν ἐφάνη.

qæ in Theognidis tamen, qas nunc habemus, *elegiis* aliter pavlò ſic concipiuntur,

Πελύπεδον ὀργεῶ ἴσχε πολυηρόπεα, ὃς πολὶ πάντῃ
Τῇ κε συνομιλήσῃ, τῷ κε ἰδεῖν ἐφάνη.

Quam lectionem ſecutus eſt, qi in Philoſtratum Ægyptium, Philoſtrato Lemnio referente in *vit. Sophiſt. l.* 1. per παρῳδίαν iſtud tranſtulit;

Πελύπεδον ὀργεῶ, ἴσχε Φιλοστράτε, ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν συνομιλήσας, τῷ κε ἰδεῖν ἐφάνη.

At contrà Phocylides;

Μηδ' ὡς πλεῖστα πολύτας κτᾶσθαι χρῆσον ἀμείνω.

Ità; Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Στυγῶ μεθημοσύνης πολύπονον χρόα.

Qin & de viro verè bono Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὥστε θεῖον τι πάθος, καὶ τὸ τῆς θεοῦ μιμήσεως λέγειν, Ἐγὼ γὰρ ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὐκ ἀλλοίωμαι. ἴσως μεταπεθήσεται, ἀλλὰ μεταπεθήσεται, ἀλλὰ συμμεταπεσεῖται τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν, ἀλλοῖα ἀλλαχοῦ γινόμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς τῆς πτερῶν οἱ πολύποδες, οἷς ἐν ὁμιλήσωσι. Verùm nulla imago vitioſum iſtud τῆς κολάκων καὶ ἀρίστων τὸ εὐάρμοστον depingat meliùs, qàm Plutarchi illa *lib. de adulat.* ab aqis deſumpta, qæ per fluxilem labilémqe, qam obtinent, naturam, vel vaſis cujusliber concipientis, vel corporis immerſi cujusvis, figuram confeſtim induunt. Ὁ γὰρ κόλαξ, inqit, ἀτε δημίαν ἔχων ἕξιν ἤθους οὐκ ἔχων μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτοῦ βίον ζηλῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρου καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων καὶ συναρμόζων ἑαυτὸν, οὐκ ἁπλοῦς, οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ παντοδαπὸς ὅτι καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον, ἐξ ἄλλου τύπου, ὥσπερ τὸ μεταξύ μόριον ὕδωρ, ἥδιον ἀεὶ καὶ μεταχαλιζόμενος τοῖς ὑποδεχομένοις. Vide *ad l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 43.

Κολακείας μὲν πάσης ἀφεκτέον μᾶλλον] τῷ ὁμιλίαν αὐτῷ] Qod de Dexippo Sophiſta (opinor) apud Svidam neſcio qis: Ὁ αὐτὸς συνόντι καὶ ὧν καὶ ἀπολαμβάνει, ὅμως ἐπίχαρις ἦν ἐν τοῖς ὁμιλίαις, οὐδενὸς ἧττον ἢ ἐπὶ χρείαν θαυμαζομένων.

Ἀδιαπαιστότατον ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις] De Bruto Cicero in *Oratore* § 35. *Admirabilis fama virtutum incredibilium, qæ ſpecie diſpares, prudentiâ conjunguntur. Quid enim tam diſtans, qàm à ſeveritate comitas? qis tamen unqam te aut ſanctior eſt habitus, aut dulcior? qid tam difficile, qàm in controverſiis dijudicandis ab omnibus diligi? conſeqeris tamen, ut eos ipſos, qos contra ſtatuis, aqos placatóſque dimittas: ità efficis, ut cùm gratiæ cauſſâ nihil facias, omnia tamen ſint grata, qæ facis.* De Agricola Tacitus: *Nec illi, qod eſt rariſſimum, aut facilitas auctoritatem, aut ſeveritas amorem deminuit.* Et Seneca *de beat. c.* 8. *Virum ſapientem* ait fore, in his qæ agit, *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philoſophia ſerium & gravem reddidit: non tamen prorſus abolità in eo comitate, qam præcipuè ſuis, mox amicis, atq; etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὁδῷ ἐξευρετικὸν τε καὶ τακτικὸν] formula Marco noſtro admodum familiaris; *qâ certâ ratione methodóq;* aliqid inſtitutum deſignatur. ità ὁδῷ λαμβάνειν. *l.* 5. § 34. &, ὁδῷ περαίνειν. *l.* 6. § 26. &, ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἐλαύνειν. *l.* 3. § 11. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 16. Deum ait dediſſe nobis τὴν διάνοιαν τοῦ παρακολουθητικὴν τούτων, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Ariſtides *palinod. in Smyrn.* Πόλις ἢ ὡς ὄντως ὁδῷ κεχωρηκέναι φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præfat.* Stoici qidam Arcefilaum Academicósq; appellant, λυμεῶνας τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδιζόντων ἀναιρετικούς. Zeno Citt. apud Laërt. *l.* 7. Τὴν φύσιν ἢ πῦρ τεχνικὸν, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν. qod Cicero de Nat. Deor. *l.* 1. *ad gignendum progredientem viâ.* & *ibid.* χωρεῖς τε αὐτῆς (de Dialectica loqitur). Οὐκ ἢ ὁδῷ ἐρωτᾷς καὶ ἀποκρίνῃ· ubi Caſavb. ὁδῷ. i. *viâ & ratione*, ut ſolet loqi Cicero. Sanè *viam & rationem* conjunxit Cicero in *Verrin* 2. *viam & artem in Bruto.* Sed & in *de finib. l.* 2. qi eſt locus huic geminus; *Omnis in qerendo, qæ viâ qadam & ratione habetur oratio*, &c. Confirmat avtem iſtinc Ruald. in *Plut. vit.* Sextum iſtum non eſſe Empiricum illum, qi diſciplinas omnes oppugnatum & everſum ibat.

Mudè

Μηδ' ἔμφασίν ποτε] qod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loqitur.

Ἅμα τε ἀπαθέστατον ἦ), ἅμα δ' φιλοσοφρόνητον] Ità scil. exemplo suo ostendit Sextus, qod Seneca *de Clement. l. 2. c. 5. Secta Stoicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanqam nimis dura, nullam benigniorem leniorémque esse, nullam amantiorem hominum.* posséque φιλοσοφίαν uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Infandum interim facinus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qi ἀπαχθέστατον pro ἀπαθέστατον nobis hoc loco suppositit. dignúmque parellâ operculum adjecit Annotator, cùm ἀπαχθὴς, qod propriè *odiosum* significat, hìc *odio vacuum* designare adnotavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem propensum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi poterat. Siqidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ ἔυφημον καὶ τοῦτο ἀφοσπὶ] *qòd benè passim audiret, idqe sine strepitu* qum *nec ipse* scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plavsus etiam nihil morarerur, sed supprimeret potiùs, qod de Servatore nostro Matthæus *c. 9. v.* 30. & Luc. *c. 5. v. 14.* Contrà qàm Cicero, qi cùm elogia & encomia ab aliis sedulò avcupabatur, & solicitè emendicabat; tum & suas ipse laudes aliis qibusqe materiis intercalares subinde facere gestiebat. qàm Crescens Cynicus, qem Justinus *apolog. 1.* non φιλόσοφον, sed φιλόδοξον, καὶ φιλόκομπον vocat. qanqam usu venit ferè, ut qod de Agricolâ Tacitus, *ipsâ dissimulatione famæ fama fiat avctior.* qod & Christo Domino contigisse monent Matth. *ibid. v. 31.* & Lucas *c. 5. v. 15.* De Catone Salust. in *Catalin. Esse, qàm videri, bonus, malebat: ità, qò minùs gloriam petebat, eò magìs adsequebatur.* Atqi hoc sensu τὸ ἔυφημον ifflic interpres uterqe accepit, ac si τὸ ἔυφημον idem qod τὸ ἔυδοξον esset. in qorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ ἔυφημον uspiam ità usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *favcntia*, id est, favstâ expetitione, avt honorificâ existimatione, extèrnis indiciis palam factâ, qæ solet aliis exhiberi, freqentissimè adhibeatur, nec hìc secùs à Marco sumptum existimem. eò magìs, qia *infr.* § 13. ità prorsùs accepit: itaqe verterim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium qendam affectum, candidum moderatúmqe simul, designet, qalem in avditore Plutarchus desiderat: μήτε ἀτερπτον καὶ ἀτενῆ, διήματος ἐστόλα μεστὸν, μήτε ὄφρυῶν καὶ ῥήματα κινοῦντα, μήτε φωνὴν ἐυτράμον & μάρτυρα φιλικοῖας περιέμβιον, ἀλλὰ στηρὰ καὶ βαρύτητι καταπλάττω καὶ σχηματισμῷ σπεράμβιον δόξαν ἐυσταθῆς καὶ βάθος ἔχοντος ἀνδρός· ὅτε οὐ πάλιν ἐλαφρὸν τινα καὶ ὀρχηστὴν, καὶ ῥῆμα καὶ συλλαβὴν ἐφιστάμβιον καὶ κακροῦντα. qi nec aliis laudem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione avt vociferatione minùs decorâ. Horum avtem sensuum optionem liberam ego lectori relinqo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως] *absqe ostentatione.* cui contrarium τὸ φανταστοπλήκτως ἐπιδείκνυθαι, καὶ ἐπιτηδεύειν φαίνεσθαι, ut noster suprà § 7. & infrà § 16. τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ φανταστὸν, ut Casavbon. qi videndus ad illa Pers. *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

At pulcrum est digito monstrari, & dicier, Hic est. id est, δακτυλοδεικεῖσθαι· ut Philo loqitur. Senec. *epist. 16. Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *supr.* § 8. τῷ ἐμπειρίαν, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρῳ τῷ γραμματικῷ] *Usus præterea Grammatici, Græco, Alexandro,* &c. Capitol. De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπιπλήκτως] De Alexandro Aristides. Μόνῳ δ' ἰδιώτῃ τε ὐκ ἤλεγχε, καὶ παρὰ τῆς δεξιοῦς εἰς τὸ πρόσω ἐδαμάζετο.

Μὴ ὀνειδιστικῶς] Ità *l. 11.* § 13. τὸ περιφρόνητον δόξαι, ὐκ ὀνειδιστικῶς.

Παρυπομιμήσατο] Qalem Socratis disciplinam laudat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὥσπερ ἀπτίσμα τοῦ νόμου ἤλεγχεν, οἷς μηδ' αὐτὸς ἀπολαμβάνεις ἀμαθίας, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων οἰόμβος δεῖν ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθές· Et *Platonic. qæst. 1.* δοκῶν ζητεῖν κοινῇ τῷ ἀληθείαν.

§ 11. Φρόντωνος] *A Frontone*; qem cur *Frontinum* hìc M. Cas. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qi post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, --Latino, Frontone Cornelio: --Cui & statuam in Senatu petiit.* & Dio *l. 71.* ἐν τῇς ῥητορικῆς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. qem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὁ τὰ μάλιστα πρῶτος τότε Ῥωμαίων ἐν λόγοις φερόμβος. Et Panegyrici Maximiniano dicti avtor; *Fronto Romanæ eloqventiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, qem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* lavdat Sidonius *l. 4. vp. 3.* qi & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius *l. 2. c. 26.* qi eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, qem *Frontonem Cornelium*, qasi ab altero illo distingvendo, appellat, *l. 19. c. 8* Eandem cum Sidonio *gravitatis* lavdem Frontoni huic tribuit & Hieronymus *epist.*

ad Rusticum: qo loco, falsus est Erasmus, (erroris ducem secutus forsan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) qod *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *histor. l.* 1. & 2. ab Hieronymo designatum censet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Eusebius, *Saturnal. lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor sunt*, inqit, *genera dicendi: copiosum, in qo Cicero dominatur; breve, in qo Sallustius regnat: Siccum, qod Frontoni adscribitur: Pingue & floridum, in qo Plinius secundus gondam, & nunc nullo veterum minor noster Symmachus luxuriatur.* Dignitate Consulari à Marco fuisse ornatum, avtor est Ausonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epistolâ (uti videtur) sive oratione aliqâ, citat hæc Charisius *instit. grammat. l.* 2. *Mihi satis abundéqe bonorum est, qos mihi cotidiano tribuis.* Nec illud omissum velim, videri Frontonem hunc adversus Christianos vel scripsisse, vel egisse, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de isto & tuus Fronto, non ut affirmator, testimonium fecit; sed convicium, ut orator, asperfit.*

Ἐπιστῶσι] *ut scirem.* Xyl. potiùs *ut considerarem, animadverterem*: est enim ab ἐφίστημι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *supr.* § 6. ἀπιστικόν.

Ὅτι ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ πανοικία, καὶ ὑπόκρισις] Polyb. *hist. l.* 2. αὐτὸ γὰρ τοῦτο τὸ [τὸ περὶ τὸν τύραννον] ἀεὶ φιλεῖ πᾶσι μάλιστα ἐμφαίνειν, καὶ πᾶσας ἀεὶ φανερὰς ποιεῖν ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyestes apud Senecam:

Ut nemo doceat fraudis & sceleris vias,
Regnum docebit.--

&, *Ubicunqe tantùm honesta dominanti licent,*
Precario regnatur.--

&, *--sanctitas, pietas, fides,*
Privata bona sunt: reges, qæ volunt, vant.

Scilicet, ut idem *Agamemn.*

Id esse regni maximum pignus putant,
Si qicqid aliis non licet, solis licet.

& Lepidus apud Salust *Omnia retinendæ dominationi honesta esse.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Qum enim, ut Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmqe res sit inter Deos hominésqe* (Ethnicum prorsus suo loqentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς πατρὸς ἥδιον, ὅτῳ πόλεως τυραννικῆς μᾶλλον ἂν ἔτι ἀδελφοτέρα, βασιλευομένης ἢ ὑπ' εὐδαιμονεστέρας. nihil mirum, si (qod Polybius *l.* 6.) συμβαίνειν καὶ συνέπεσθαι πάντας τοὺς μόναρχοι, καθ' ὅσον εἰσὶ τ' εἶσι, τῇ τῆς βασιλείας ὀνόματι. si inqam, *monarchæ qivis*, tyranni qoqe qantum possunt, *ementito regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémqe* justum qantum interfit, nemo meliùs Dione Prus. docebit, *oratione* qæ *de Regno* est 1. & 3. & qæ est *de tyrannide*, 6: cui Synesium adjungere licet *lib de Regno.* & è recentioribus Erasmum in *institutione principis Christiani.* Sed nec tyrannum qisqam accuratiùs depinxerit, qàm Plato id præstitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασκανία] *tyrannicam invidentiam* dicit; sive qâ illis invidetur.

De qa Statius *l.* 5. *Sylv.* 1.

Qinam impacatâ consanguinitate ligavit
Fortunam invidiámqe Deus?--

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium atqe regnum.--

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqi atqe infideles regno, pauci sunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni est, posse te invidiam pati. & de Dionysio Siculo tyranno, Corinthi agente, Justinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præsentium demere; expertus, qàm invisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina.* Sive etiam ipsam *tyrannorum invidentiam*, qâ illi cùm sese invicem invisos, tum & bonos qosvis etiam exosos, habent. Siqidem ut Clavdian. *de Honor. Coss.* 4.

--Sors ista tyrannis
Convenit, invidcant clarie, fortésque trucident.

Ὑπόκρισις] *Hypocrisin* dicit *tyrannicam*, qâ illos cum primis diligere & in pretio habere se simulant, qos qàm maximè oderunt. Tiberius, de qo ampliùs infr. ad § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus suis magis qàm dissimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Cassius, Ἀνθρώπων ἐφίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα, πλὴν γυναικῶν τινων· ἐκόλαζετο δ' ἀγαπᾶν δοκῶν, ὃν δεῖ μάλιστα ἀποφέξαι ἤθελεν· de qo eodem & eundem videas *ad lib.* 10. § 17. exempla, qibus id comprobarum dederit, habes apud Svetonium *l.* 12. *c.* 11. Sed & qâ cuncta *simulare ac dissimulare* solenne habent, ubi id è re sua esse putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióqe ejusdem Valentino, (qem Nic. Machiavellus tanqam exemplar Principibus imitatu dignissimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Gvicciardinus, *hist. l.* 6. adeò simulatione ac dissimulatione celebres, sive infames potiùs, fuisse, ut qasi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunqam qod diceret, facere; Valentinum nunqam qod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæsaris effatum; *Nescit regnare, qi nescit dissimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantissimè vir illustrissimus Dan. Heinsius *Herode act.* 2. *Sc.* 2.

Non tot recessus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Qot avla, qam deserta vis recti fugit:
Impervia aliis semper est, semper suis.

Huic & ὑποκρισιν αὐλικὴν illam adjicere licet,

καθ' ἣν (inqit Julianus *epist.* 12. expertus ipse forsan, nec ejusdem expers, ejeret licèt, qum Basilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad se invitet, qem non poterat non odisse.) ἐπαινοῦντες, μισοῦσι πλεῖστον μῖσος, ἥλικον ὑδὶ τοὺ πολεμιωτάτοις. & Polybius, *hist. l.* 4. Καιρὸς γὰρ δή πις ἔτος ἔυρηται τρίτος διαβολῆς, τὸ μὴ ψέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας λυμαίνεσθαι τοὺ πέλας. ἔυρηται δ' μάλισα κ) μέγιστον τοιούτη κακοτεχνία κ) βασκανία κ) δόλ☉, ἐν ᾗ δεῖ τὰς αὐλὰς διατριβόντων, κ) τῆς τοιούτων πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας κ) πλεονεξίας. Hoc est, qòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Pessimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐπαρρήσιαστοι ἀεργότεροι] De Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 52. *Filiorum, neque naturalem Drusum, neque adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naso *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.—

Certè qi istiusmodi hominum æmulationes fœdas dirásque, qas cum natura sibi conjunctissimis exercuere, qarum prægnans est omnis omnium ætatum, omniúmque gentium historia, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò censebit, qod à Frontone noster hîc se accepisse profitetur.

§ 12. Ἀλεξάνδρ☉ τ☉ Πλατωνικ☉] Plures hoc nomine tum philosophos, tum Sophistas recensèt Svidas. Verùm noster iste an ex illis sit, certò statuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophistæ inter cæteros meminit, de qo latiùs etiam Philostratus in *vit. Soph. l.* 2. qi πλοπλάτων dictus fuerit. Platonem nimirum, si non dogmate, dictione saltem æmulatus videtur. unde declamantem ubi avdiverat qidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πλὸν ἐυρηκέναι dixit, τὸν δ' Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epistolis Græcis* eidem fuisse, avtor est Philostratus. qi & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitisse eum ait. Favorinus autem iste in eorum albo censetur, qi & *philosophi* simul & *sophistæ* etiam habebantur. Fieri itaqe potest ut Alexander ille is ipse sit, qem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* περὶ τ☉ προγνώσκειν Alexandri cujusdam, qi eisdem temporibus Romæ vixerit, Damasceni. Cæterùm istum ait γινώσκειν μὲν τὰ τ☉ Πλάτων☉, ἀλλὰ πῆς Ἀριστοτέλης προσκεῖσθαι μᾶλλον· & φιλονεικίας nomine à plerisqe notatum. Ad priorem illum itaqe potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐπιστολὴ γράφειν] non ineptè istud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epistolas Marcus est usus.

Ὅπ ἀσχολ☉ εἰμι] Vide *supra* § 7. Ἀσχολ☉, ὃ μὴ ἐυκαιρῶν. σχολὴ δὲ ἡ ἐν τῇ λεγομένῃ σωμπάσῃ ἐυκαιρία. Svidas. qi & hæc ipse Marci subjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 12. *Vereor, ne putidum sit, scribere ad te, qàm sim occupatus.*

Τὰ πρὸς τὰς πρὸς τοὺ συμβιῶντας ἤθους καθήκοντα] Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ὡς ἐπίπαν τῶν σχέσεσι παραμετρεῖται. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qualitatibus personarum* (qas invicem gerunt) *definiuntur.* Σχέσεις avtem, sive *relationes* & affectiones mutuæ, vel sunt naturales, vel adscititiæ. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 2. διάτρεός ὅτι τύπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ὃ δεῖ δὲ μὴ ἦ ἀπαδῆ, ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις πηρεῖντα τὰς φυσικὰς κ) ἐπιδέτους, ὡς ἐυσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. qod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide sis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Casavbonum *ad Persii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipsum *infr. l.* 8. § 27. & *l.* 11. § 18.

Τὰ πειστὰ πράγματα] id est, ut Demost. *Olynth.* 1. ἅπ' ἂν ἡμᾶς πεισῆ τὰ πράγματα. qæ avtem Marcus πειστὰ πράγματα, ea Flutarch. πειστικὰ πράγματα dixit de *superstit.* Τοιαῦτα δὲ ἐν τοῖς ἀρίστοις κ) πειστικοῖς λεγομένοις πράγμασι κ) χρείαις ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων δ' ὢν ἐν τοῖς ἡδίοσι τῆς ἀθεότητος. Clemens simpliciter τὰ πειστικὰ. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, sive *fortitudinis* munus inter cætera statuit, τὸ πειστικὸν ὑπομένειν. & *lib.* 5. Pios sæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς πειστικοῖς περιπίπτειν. denique *lib.* 4. Ἓν μάλα τοῖς πειστικοῖς ἅπασι ζῆν τε δεῖ καλῶς χρῆσθαι γνησίως. Galen. in *hortat. ad art. c.* 2. πειστικὸς πραγμάτων dixit. Κἂν τὸ βίῳ μεῖζόν τι ναυαγίων περὶ πολλὰς ὤκας μυνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατ' θάλασσαν, ἐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύτας πειστικοῖς πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐπειδομένῃ. Idem *de sanit. tuend. l.* 2. *c.* 1. Πολλοῖς γὰρ ἤδη ἀνθρώπων μὴ πειστικὸς πραγμάτων ὁ βίος κ) βλαπτικῶς μὴν ἀναγκαῖον ἔστιν αὐτοῖς, ὑποζῆναι δ' ἐ δυνατόν. inde βίος πειστικὸς, Origeni *adv. Celsum l.* 1. *Vita negotiis molestiisqe implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολελυσμένος. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex stoicorum sensu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἀνὰ πειστικὸν· τὰ δὲ πειστικὰ πράγματα itidem pro *negotiis* & *molestiis*. ità Aristophan *ranis act.* 1. *scen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν κ) πραγμάτων;
Quis in requiem ex malis vult & molestiis?

Menander in *Agricola*, ab Aristoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις—
Molestiis in negotiis, in præliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. id est, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipse habet, nec aliis exhibet.* Eodem sensu & πρᾶσις di-

ciuntur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. § 13.

§ 13. Κατέλιπε] Inter *Stoicos*, qos avdiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. qo loco Catullum legi postulat Cl. Salmasius.

Τὸ περὶ τὴν διδασκάλων εὐδόμησιν ἄψημον] Senec. ep. 73. *Verè philosophus præceptores suos veneratur & suspicit, quorum beneficio illis se vitiis exuit.* Sive, *illis in vitia exiit.* altera lectio à Mureto est, à Lipsio altera. Idémque *epist.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? qid in illos bonoris causſa semper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à qibus tanti boni initia fluxerunt. Si Consulem videro aut Prætorem, omnia qibus boner haberi solet, faciam; ego desiliam, caput adaperiam, semitá cedam. Qid ergo? M. Catonem utrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum sine dignatione summa recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus semper assurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & sine pondere terram
Spirantésque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qi præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco—

Talis Marcus noster, qi, ut Capitol. *Tantum honoris magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in Larario haberet, ac sepulcra eorum aditu, hostiis, floribus semper honoraret.* Talis & Alexander, qi, ut Plutarchus est avtor, Aristotelem præceptorem cum primis coluit, οὐχ ἧττον τὸ πατρὸς ἀγαπῶν dictitans, οὗτος μὲν γὰρ ζῶν, ἐκεῖνος δὶ τοῦτον ἵνα καλῶς ζῶν. Cui sententiæ astipulatur & Aristoteles ipse apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τοὺς παιδείας ἐπιμορίους εἶναι τοὺς μόνον γεννησάντων τοὺς δὲ τὸ ζῆν, τοὺς δὲ τὸ καλῶς ζῆν παρεχόντας. Et Plut. *adverſ. Colot.* Τὸ μὲν ζῆν οἱ γονεῖς μὲν τοῖς θεοῖς ἡμῖν ἔδωκαν· παρὰ δὲ τοῦ φιλοσόφου δίκης καὶ νόμου σωζόμενον οἰόμεθα, λόγον ἐπιθυμιῶν κολαστὴν λαβόντες, τοῦ ζῆν. Et Aristides *pro Themistocl.* Τοῖς ἀπορρήτοις εἰς τὴν γένεσιν, καὶ δι' ὧν ἐφάνημεν ἐκ φώς, τίνος τὴν ἀρχὴν μείζονα χάριν ἡγώμεθα δεῖν ἔχειν, μᾶλλον τοῦ ἐπὶ τούτοις ἀφορμὰς δοῦναι· οἱ τοίνυν τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τοῦτο μόνον τοσαύτην ἔχομεν χάριν, καὶ ὁμολογοῦμεν ὀφείλειν χάριν πάντων μὲν ἀφ' ὧν ἐπράξθησαν, πολὺ δὲ τι πλεῖστα χρὴ δοῦναι τοῖς τῆς ζῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιοις γενομένοις, ἀλλὰ καὶ βελτίοσι αὐτοῖς χειρόνων εὐθὺς ἔθηκαν εἶναι;

Τὸ περὶ τὰ τέκνα ἀλλοτρίως ἀγαπητικὸν] qod in eis varius, qi sunt in dignitatibus summis constituti. Sicut enim illi plerumque ἀστοργότεροι, uti noster monuit *supra* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epist.* 2. *Filiolam tuam te delectari lætor, & probari tibi φορυλῶ φιλῶ εἶναι τοὺς πρὸς τὰ τέκνα.*

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μου Σευήρου] Οὐήρου legendum aliqando suspicatus eram ex Dione Cass. & Jul. Capitolino, apud qos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii consors, toties occurrit. Qin & Jos. Scaliger in *animadverſ. ad Euseb.* & Cl. Salmasius in *annot. ad Capitol.* sic corrigendum utrqe censuit. Errorem consimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; scripris, apud qos ἀντὶ τοῦ Βήρου, ἤτοι Οὐήρου, Σέβηρος, ἢ Σεβήρος, pro *Vero Severus* reperitur, observârunt Gulstonus noster, *ad Galen.* Scalig. *ad Euseb.* Salmas. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impurissimæ, & flagitiosissimæ, moribus perditissimis ac prostigatissimis fuerit; non video qî potuerit in tam fœtido fœculentóqe sterqilinio virtutum istiusmodi seges ulla, nedum tam ampla, quàm istîc deprehendi. *Claudium* itaq; *Severum* philosophiæ Peripateticæ Σταυρίτιον, qem inter cæteros avdiviſſe Marcum nostrum avtorem habemus Capitolinum, intellexisse fors fuerit. Eóq; magis hunc voluisse videri possit, qòd hujus ipsius, à qo tamen multa traxerit necesse est, nusqam alibi meminerit. Sed nec istud satisfacit, cùm nec qâ ratione *fratrem* illum appellaret, occurrat; & fratris qasi germani & genuini infrà rursus meminisse videatur § 17. alioqi, qid si pro ἀδελφῷ legamus φίλῳ? ut *amicum*, non *frater* indigiteur Severus iste: qo modo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicum. Reg. l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm istud potiùs Jun. Rustici fuerit; de qo vide sis, qæ ex Capitolino *suprà* adduximus *ad* § 7. & qæ apud eundem de eodem sequntur. Proinde caligine septis undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἐπέχω, & (qod in ambiguis solet) mihi *non liqere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuisse Marci consanguineum aliqem qi *proavi materni* utriusq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen gesserit, *fratris* nomine designari. alii viderint.

Φιλοίκειον] De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magistris in diverso genere scientiarum, *Hos omnes*, inqit, *amavit unicè, atq; ab his invicem dilectus est.* Atqe hoc esse τὸ φιλοίκειον, qod á Fratre suo Vero didiciſſe Marcus profitetur, censet Salmas. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perstrictum? *Jam in suos tantâ fuit benignitate, ut cùm in omnes propinqos cunctia bonoris ornamenta contulerit, tum in filium Commodum, & qidem scelestum atqe impurum, citò nomen Cæsaris, & mox sacerdotium, statimqe nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & consulatum.*

Φιλάνδρως] *Simplicitatem* certè Vero tribuisse Severum, eandémq; in illo ademâsse Pium monuisse

mus *suprà ad § 9.* ſed & Capitolin. de eodem, *Erat*, inqit, *motum ſimplicium, & qi adumbrare nihil poſſet.* Verùm iſtud infirmitatis potiùs ἢ ἀλιθότητος ἢ ἥττος εὐηθείας, quàm candoris ingenui ἢ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuiſſe*, dicit; *nihil voluiſſe adumbrare*, non dicit. Siquidem idem eidem alibi impingit, (quòd & ſuprà notavimus) *callidam ſeveritatis ſimulationem* quâ nimirum per imperii initia, graviter ſe, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & bractcata* tantùm (ut cum Seneca *epiſt. 115.* loqar) erat illa ſeveritas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec perſonam illam diu ſuſtinuit; ſed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verum eſſe, quod Gregorius Naz. *orat. in Jul. 1.* Ὡς οὐδὲν μεσπωτὸν, μόνιμον, i. *qæ ſimulata ſunt, diuturna eſſe non poſſe.* ut Ambroſius *de Offic. l. 2. c. 22.* Ego interim non video (quod & priùs monui) quomodo Capitolinus ſibi ipſe conſtet, qi in Vero modò *ſimplicitatem* prædicat, modò *callidam ſimulationem*, tanqam vitium illi ingenitum, notat. Ac Marcum hac ratione *pro Vero Veriſſimum* appellabat Adrianus. Caſs. & Capitol.

Φιλοδίκαιον] Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus eſt) *fidem, non & amorem exhibuiſſe*, avtor eſt Capitolinus. Eſt avtem *fides juſtitiæ pars*; ut Cicero, *Offic. l. 1.* Cæterùm *fides* ab *amore* ſejuncta, φιλοδικαία elogium nevtiqam meretur. Utrumq; avtem hoc & φιλανθρωπίας & φιλοδίκαιον interpres Anglic. (qâ ratione motus, mihi incertum) omiſit.

Θρασέαν] De Thraſeâ Pæto, Tacit. *annal. l. 16.* Dio Caſs. in *Neron.* & in *Dioclet.* Sveton. *l. 6. c. 37.* & *l. 12. c. 10.* Arrian. in *Epictet. diſſert. l. 1. c. 1.*

Ἑλβίδιον] De Helvidio Priſco, Thraſeæ genero, Tacit. *ibid.* & *hiſtor. l. 4.* Dio Caſs. in *Veſpaſ.* Sveton. *l. 10. c. 15.* & *l. 12. c. 10.* Arrian. *l. 1. c. 2.* & *l. 3. c. 26.* & Plin. min. *l. 9. epiſt. 23.*

Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον] De his, præter cæteros hiſtoricos, fuſiſſimè Plutarchus; qi ex profeſſo res geſtas horum omnium deſcripſit. Verùm qid cum heroibus iſtis L. Vero, homini *vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni?* Capitolini ſunt de Vero verba. Nero ſcil. alter Thraſeam Marco conciliaverit, & in notitiam ipſius eum inſinuaverit? Accedit, qod ex hîc poſitis videri poſſit, Marcum Lucio in diſciplinam qandoqe datum; & ab eodem, in eis, qæ referuntur iſtîc, aliqâ ſaltem ex parte, inſtitutum. Verùm repugnat planè ſententiæ huic, tum utriuſq; ætas, cùm Marcus Lucium antecefſerit, utpote qi Pii filiam ideò duxerit uxorem, qòd Lucius, cui ab Hadriano deſtinata fuerat, impar ætate videbatur, filiámqe ſuam Lucillam nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam qòd Lucius hîc, poſt ſeptimum annum in familiam Aureliam traductus, *Marci moribus & avtoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (ſed à Salmaſio reſtitutum) & in *Vero*. Alius igitur eſt neceſſariò Marci frater requirendus, in qem iſta poſſint competere.

Πολιτείας ἰσονόμου] Πολιτείαν ἰσόνομον & noſter iſtîc, & Plut. in *ſap. 7. ſympoſ.* appellat τὴν δημοκρατουμένην. in qa ſingulis qibusq e civibus jus ex æqo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodotus; apud qem Otanes *l. 3.* Πλῆθος ἦρξον, ἀρχὰς μὲν ἄνομα πάντων κλήρῳ ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; ſecutus Thucydides, qi *l. 3.* Οἱ ἐν ταῖς πόλεσι μεταβάλλοντες, μετ' ὀνόματος καὶ ἰσηγορίας εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, καὶ ἀειφυοκρατίας σώφρονος μεσιμάσαι, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεξιόντες, ἆθλα ἐποιοῦντο, &c. Qanqam avtem, ut Sen. *ep. 30. Prima pars æqitatis eſt æqalitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Πασῶν ἀδικιῶν μεγίστην εἶναι τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *ſympoſ. probl. l. 8. c. 2.* &, *æqalitate iſtâ nihil inæqalius*; Plinius min. *l. 2. ep. 12.* Nec ſanè minùs veritati conſonum qicqam, qàm Lactantii illud *inſtit. l. 5. c. 14. Ubi non ſunt univerſi pares, æqitas non eſt.* Itaqe non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inqit, *eam primò domi tuæ inſtitues.* Plut. *ſap. ſympoſ.* & in *apoph.* qi & eo nomine eundem lavdat, *ſympoſ. probl. l. 8. c. 2.* qod *proportionem aritbmeticam*, tanqam δημοκρατικὴν καὶ ὀχλικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à ſe efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰρ, inqit, ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Caſavbon. *ad Sveton. l. 2. c. 51.* Poteſt tamen & πολιτεία ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qa juxta legum præſcripta jus cuiq; ex æqo redditur.* Ità Plinius in *panegyr. Trajano*: *Dicitur aſſori, atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, ſequere ad tribunal nam tribunal qoqe excogitatum principatui*, (ità Lipſ.) *eſt par cæteris. Sors & urna fiſco judicem aſſignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. qæ præcipua tua gloria eſt, ſæpe vincitur fiſcus; cujus mala cauſſa nunqam eſt, niſi ſub bono principe.* Sed & de Marco ipſo Evtropius, *Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit.* Cæterùm tale potiùs eſt regium regimen, qale verbis ſequentibus depingit.

Τὴν ἀληθείαν ἧς ἀρχωμένων] Clavdian. *in Stilicon.*

Fallitur egregio qiſqis ſub principe credit
Servitium, nuſqam libertas gratior extat.

Optimè itaqe Evripid. *Æ geo* à Stobæo lavdatus, *tom. 2. tit. 47.*

Ἀνθρώπῳ δ' ὅτε ἀληθῶς ἢ τυραννεῖ τις καλόν.
Perferre regnum rege ſub bono juvat.

Certè Marcus noſter, ſi Capitolino credimus *cum populo non aliter egit, qàm eſt actum ſub civitate libera.* Itaqe cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu poſtularet, Ἡμεῖς γὰρ, inqit, ὅπως ἂν

ἴδιον ἔχωμεν, ὥστε καὶ ἐν τῇ ὑστέρᾳ οἰκίᾳ οἰκεῖσθαι. refert Cassius. Qin & de eodem Aristides: Φιλανθρωπίᾳ γε μὴν τις μείζων ταύτης καὶ φανερωτέρᾳ, ἢ καὶ ἐπληκὸς ἅπαν τὸ ὑπήκοον, καὶ ὥσπερ φόβῳ δεδιδαγμένον, πολλῶν ἤδη καὶ πικρῶν θεσμῶν καὶ στάσεων τὰς πόλεις, εἰ τις φθέγξαιτό τι, ἐλάττονα ἢ οὐδὲν ἔστε φρονῆσαι τὸ ἔστε εἰπεῖν δίον τε ὂν ἀνιαρωτάτης τῆς σωφροσύνης καὶ δικαίας παρρησίας, τηνικαῦτα ἢ ἐκεῖνα σχεδὸν ἀπήλλαξε τῷ φόβῳ τούτῳ, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχάς, εὐελπιδας καὶ ὁλόκληρον ὑποδῦσαι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς. Lavs est Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim dissociabiles miscuerit, Principatum & libertatem.* laus eadem & Marco nostro, hisce avtoribus debetur.

Τὸ ἀμελὲς] *Curis vacuum*, Xyl. ad sequentia refert M. Cas. *tenorem constantem in philosophiæ studio æstimationéque observare, curis distractionibúsque aliis neutiquam interruptum.* forsan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. siquidem τὸ ἀμελὲς alioqui in vitio plerumque ponitur. qin & infrà § 17. talem se habuisse fratrem prædicat, qi moribus suis πρὸς ἐπιμέλειαν ἑαυτοῦ excitaret ipsum.

Ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας] De Pio certè Avr. Victor. *Adeò æqualis probísque moribus, ut planè docuerit, cõ demum fortunatas urbes fore, si regna sapientiæ sint.* Respexit ad celeberrimum Platonis illud, qod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunqam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè constitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ τοῦ φιλοσοφέντων ἐρρῶσθαί γε καὶ ὀλιγῶν γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ. *epist. 7. & polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ δυνάμει τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Qod Hierocles *de Providentia l. 2.* apud Photium *cod. 252.* sic expressit. Τὰς φιλοσόφους ἀρχοῦσας ταῖς πόλεσιν ἁρμόττειν, ἵνα λήξωσί ποτε τοῦ κακῶν· καὶ ὡς ἂν ποτε εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτῷ διαγένοιτο ἡ τοῦ θείου παραδείγματος χάριν. Ex Juliani mente Gregorius Naz. σηλίδτ. 1. Χρῆναι δὲ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep. 1.* sic extulit. *Tum deniq; fore beatas respublicas, si aut docti & sapientes homines eas regere cepissent, aut qi regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocâssent. hanc conjunctionem videlicet potestatis ac sapientiæ, saluti censuit civitatibus esse posse.* Justinus in *apolog.* 2. Ἕως γὰρ ἂν καὶ τὰς τοῦ παλαιοῦ, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἄρχομενοι, ἐκ ἂν εἴη τὰς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus subditísque simul pronunciavit, qod de illis solis Plato dixerat. præsumpsisse Platonem forsan existimavit, principe philosophante, idem & populum facturum. Ità certè de Numâ Plutarchus: Ἔναρξιν ἐξιλύσεγκε παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερος ἐκεῖνος ἐκ ὀλίγοις χρόνοις ῥηθεῖσαν ἐτόλμησεν ἀφεῖναι περὶ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνδράσι δοῖεν ἐκ τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσόφῳ βασιλικῇ συμπεσοῦσα δυνάμει, ἐγκρατῆ καὶ ἀσφαλὲς τῆς κακίας τὴν ἀφέλειαν κατασκευάσαι. μανθάνει δὲ καὶ τοῦτο ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς· μανθάνει δ' ὡς σωτήριος ἦν ἐκ τῆ σωφρονοῦντος σώματος λόγων. τάχα δ' ἂν καὶ ἀνάγκης τινος δεῖ πρὸς τοὺς πολλοὺς, ἵνα ἀπλῆς αὐτοῖς ᾖ τοῦ ἀρίστου ἡ ἐυδαιμονία παράδειγμα καὶ λαμπρὸν τοῦ βίου τοῦ ἄρχοντος, ἐκείνως σωτηρίως καὶ συγκεκραμένως πρὸς αὐτόν. De Osiride pariter Synesius *de providen.* Καὶ πεπαίδευκεν ἐν Ὄσιρις ἡξίωτο παιδείας· παιδείας δὲ ἀρετῆς φῶς τυγχάνει. unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeò floruisse, ὡς ἐοικέναι τοῦ χαίρειν ἀρετῆς διδασκαλεῖῳ, ἢ παίδων πρὸς ἕνα βλέποντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ ἁπάντων τε ἓν ὅ τι ὁρῶεν, καὶ λεγόντων ἓν ὅ, τι ἀκούοιεν. Idem Synesius *ad Arcad. Imper. de regno.* Ὑπὲρ φιλοσοφίας ὦ πυγμαῖ· καὶ εἴη γε τυγχάνειν τῆς εὐχῆς, ἵνα Πλάτων ἐυξάμενος ἐκ ἐπύχησεν. ἐδιμὶ σε τῇ βασιλείᾳ πεσεῖν ληφθέντα φιλοσοφίαν. Qod in Arcadio optaverat Synesius, in Justiniano contigisse refert Apapetus in *paræn.* Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν πρεσβεύειν τις ἔφη παλαιὸς ἐσθλὸς, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ δὴ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθησε βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες ἐκ ἀπέστησε φιλοσοφίας. Cæterùm qod ille videre optaverat, iste vidisse se profitetur, id in Marco nostro ab omnibus agnitum est. Huic etenim, Capitolino referente, *sententia Platonis semper in ore fuit: Florere civitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosophærentur.* Nec in vita, qam in ore, minùs; qum, ut idem avtor est. *bonoribus in se receptis, philosophiæ operam vehementer dederit; tantúmque in eo philosophiæ studium fuerit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philosophorum domos discendi cæssâ ventitaret.* qod & Cassius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ ὢν, μὴ αἰδεῖσθαι, μηδὲ ὀκνεῖν ἐς διδασκάλου φοιτᾶν. Qin & conspicatum hoc Lucium qendam, philosophum & ipsum, ad cœlum manibus sublatis, exclamâsse refert Philostratus in *Herode*, & ex Philostrato Svidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηράσκων ἤδη, πάλαι ἐξαφάμενος, ἐς διδασκάλου φοιτᾷ ὥσπερ οἱ παῖδες ; *Proh Jupiter, Romanorum Rex senescens jam, libro ad latum appenso, sicut pueri solent, ad præceptoris ædes itat* ! Verùm tantum abest ut hoc sibi Marcus dedecori putârit, avt à verè sapientibus ei notam aliqam attraxerit, ut contrà studium philosophiæ constans & indefessum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaq; non immeritò forsan & Diocletianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem se cupere, qalis fuerit Marcus, etiamsi philosophiâ*

phiâ nec Plato esse possit, si revertatur in vitam. Qin & à Casavbono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur; *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφικώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis implctum esse verbum, qo diccbat, Tum orbem terrarum fcliciter habiturum, cùm contigisset ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l. 2. c. 5.* De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom. 10. ann. 911.* ubi orationem ejusdem qandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges, philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Gvilielmus Malmesbur. *l. 5. Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, qamvis tumultuariè libatæ, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illam Platonis sententiam, qâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ δικαίᾳ σε. Πέφυκε σωφρονεῖν ὁμῶς, μεγάλη τε ἐξουσία καὶ ἀκρατὴ φερομένη ἧς συζυγίας; οὐδὲν γένοιτ' ἂν τῷ βίῳ μακαριώτερον. ὅς ὅταν εἰς ταυτὸν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δυνάμεις ἐν ἀνθρώποις ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας ἀρίστης, καὶ νόμων ἧκιστα τύπτεται γένεσις, ἐνοί τε Πλάτων· Denique in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: **איזהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה** *Ecqis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Qanqam Platonis sententiam illam, tot avtoribus tantisque comprobatam, ridet exagitátqe multis apud Athenæum *dipnosoph. l. 5.* Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est avsus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat. 12.* Πλάτων μὲν ἦν, εἰ καὶ τἄλλα πάσῃ θείᾳ καὶ εὐδίῳ, ἀλλά τοῦτόν γε ἀτεχνῶς ὑποκαταδαρθεῖν θεσπέσιον λόγον, ὅτι μὴ φέρουσι τὰ κοινὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qi dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὲν τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐμποδών· τὸ δὲ φιλοσοφεῖσθαι ἀληθινῶς ἐντυγχάνειν, οὐτινιοῦν καὶ ὑφέλιμον. hunc probans, ἔργων γὰρ ἀγαθῶν, inqit, τοῦτο βασίλεια ἐνεκπίπτει, καὶ ῥημάτων. qasi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν δὲ, εἰ φανείη ποτὲ βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς εὐπειθὴς καὶ ὑπήκοος. Atqi à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut. c. 17. v. 16, 17.* Cæterùm, missis his, qæ hîc Marcus, qî possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alienissima.

Τὸ πρέπον περὶ τὸν φίλον φιλεῖν] Apud Livium *l. 22.* Accedux Hispanus; *vult sibi qisqe credi; & habita fides ipsam plerumqe obligat fidem.* Et Seneca, *epist. 3. Fidelem si putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroqe Plut. in *præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιστεύειν, δοκεῖν πιστεύειν καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖν.

Τὸ ἀνεπίκρυπτον] Verùm reverâ Capitolinus (qod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de qo Marcus istîc. Certè fratrem suum, qisqis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qalem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib. 19. cap. 8.* ---*eo ego*, inqit, *ingenio*

Natus sum, amicitiam atqe inimicitiam in fronte promptam gerere. De Clearcho itidem Xenophon, *expedit lib. 2.* Τὸ ξυνὸν, τό τε φαιδρὸν αὐτῷ ἐν τοῖς προσώποις ἐφαίνετο. vid. *l. 11.*

§ 15.

Τὸ μὴ δεῖσθαι στεναμῶν τοῦ φίλου αὐτῷ, ἂν τῶν τί θέλει, ἢ τί μὴ θέλει] Contrà prorsus qàm Domitianus, qi χρυσίνης Dioni Cassio prædicatur. & qàm Tiberius multò magis; qi sensus ità privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, qid expeteret, qid averfaretur, ariolari suos necesse fuerit, & graviffimam sæpe officiis eis offensionem incurrerent, qibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *lib. 57.* depingit. Φύσει ἦν ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. ὅστε γὰρ ἂν ἐπιθυμεῖ προεῖπεῖν τί, καὶ ὧν ἐλεγχθῇ, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετ' ἀλλ' ἑαυτιωτάτως τῇ φρονήσει τοῦ λόγου πιθόμενος, πᾶν τε ὃ ἐποδεῖτο ἠρνεῖτο, καὶ παρ' ὃ ἐμέλλει προσέλεγετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ἐπεκλᾶτο, ἐν οἷς μάλιστα ἠγανάκτει, εὐθὺς εἴξας· ἤλεγε τε σὺν ἡδονῇ, ὡς σφόδρα ἐμέλλετε, καὶ ἐχαρίζετο, ὅτε σωφρονίσασι τὸν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ὄντα ἔφερε, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἠξίου τὸν αὐταρχοῦντα καταδηλον ὢν φρονεῖν εἶ· καὶ εἰ μὴ μόνα ταῦτ' ἔσχεν, ἀφύλακτος ἂν τις εἰς πᾶσαν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γάρ τι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, ἐν τῷ ἴσῳ τό τε μὴ βούλεσθαί τι αὐτὸν τοῦ πάνυ ποθεῖν, καὶ τὸ ἀρέσκεσθαί τινι τὸ μὴ ἐρίζειν ἐνομίζον. νυνὶ δ' ὠργίζετο, εἴ τις αὐτῷ σωτὴρ φανερὸς ἐγένετο· καὶ πολλὰς ἀδὴν ἄλλο σφίσιν, ἢ ὅτι σωτῆρσιν αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔσχον, ἀπεῖλεφε. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν αὐτῷ σωῆσαι τινα· πολλὰ γὰρ ἂν τις πρὸς τὸ λεγόμενον συναυτιοῖτο, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βουλόμενον συναυτιοῦτο, ἠσφάλλοντο. χαλεπώτερον δὲ σωῆναι τινὰ τῷ γὰρ ὑπιδιδοῦσιν αὐτῷ καταφεύγειν, καὶ τούτῳ καὶ ἀχθεσθῆναι αὐτὸν ἐποιοῦντο. μισούμενον δέ, ὡς εἰπεῖν, ὅπερ τις σωτηριώτατόν ἐστι, διέγενετο, ὅς ὑπ' ἀηδόνος τινὸς φύσιν αὐτὸς, ὑπ' ἤλεγξεν· ὅτε γὰρ, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἠπατήθησαν, ὅτε ἐνδεικνύμενοι ποεῖν ἃ ἐπρεσβεύον, ἐμισήθησαν· πάνυ γὰρ πολλὰ ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τέ τις ἐναντίον ὡς ἐλεγεν, εἴτε καὶ σωαίρεσιτο· τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἠμέσθησε, τὸ δὲ δοκεῖν βούλεσθε. πάντων τέ τινας ἐκπτεσεῖν

ἐκάτερον ἐναντιωθῆναι ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ μὲν τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ τῆς δικαιοσύνης ἕνεκα ἠχθάρη. Sed & de Domitiano, Cassius idem, *lib. 6, 7.* Καί τοι καὶ τοῦτο δεινότατον ἦν, ὅτι καὶ κολακείᾳ ἤθελε, καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς θεραπεύουσι, καὶ τοῖς μὴ· τοῖς μὲν, ὅτι ἀναπείθειν, πᾶς δ' ὅτι καὶ ἀφαιρεῖσθαι ἐδύκει.

§ 15. Παράκλησις Μαξίμου] *Maximus me adhortatus est.* Xyl. Verùm additicium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὰ, ut suprà. atque ità citare comperio Is. Casavbonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmas. *ibid.* Παρὰ Κατέλου καὶ Μαξίμου. Sed cum *Catuli* suprà § 13. meminerit, qare denuò, præter morem suum, eundem reponeret, cavssam nullam video. minúsque jam placere sibi, qod olim voluerat, vir candidissimus profitetur. Meric. Cas. Παρὰ Κλ. Μαξίμου, *à Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recensetur, qibus Marcus noster in disciplinam se dederit. Verùm nec viro clarissimo ea lectio probatur; qum nec in aliis citandis duplici nomine sit usus, παρὰ ἑνὸς, παρὰ Διογνήτου, παρὰ Ῥουφου, παρὰ Σέξτου, παρὰ Φρόντωνος, παρὰ Κατέλου. *Ergò & hìc scripsit,* inqit, παρὰ Μαξίμου. *Et sic legendum censeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Casavboni patris calculus, qi *solis cognominibus Catulum Maximúmqe* monet, *à Marco in hoc scripto nuncupatos.* Etiamsi avtem Μάξιμον Τύριον Evsebius in *canone chronico* (utì ex Georgio monacho patet, qi eundem transcripsit) inter Marci nostri præceptores collocaverit; unde & supplendus videtur Marianus Scotus, apud qem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remansit; vix adducor tamen ut credam qod Viri illustres Jos. Scaliger *notis in Evseb.* & Jac. Cappellus *histor. Eccles. cent. 2.* avtumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum esse, cujus extant διαλέξεις, cùm iste qantus qantus est, totus *Platonicus* esse videatur, illum *Stoicum* extitisse consentiunt avtores. Sed & *Tyrium* istum sub Commodo, non sub Marco, Romæ διατρίψαι Svidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ] *ut suo exemplo meipsum regerem.* Xyl. ad verbum, *se continere,* vel, *sui continentem,* sive *potentem esse,* ut Flaccus, *carm. l. 3. od. 29.* & Seneca, *ad Marc. c. 20.* vel etiam, *Sibi imperiosum,* ut Flaccus idem *Serm. l. 2. c. 7.*

Qinam igitur liber? Sapiens, sibi qi imperiosus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Aristides. de Themistocle qem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliqo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Sapiens qidem vir, sed manus non continens.

h. e. manum (à publico, sive alieno) continere ac cohibere havd potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionysius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλην δυνάμενος ἔξειν καὶ δυνάμενος ἔξειν οὐκ ἐποίησε τὸ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, qod ὀργὴν κατέχειν Menander.

Ὅσους τὸ κατέχειν δεῖ τὴν ὀργὴν πόνος;

Cohibere qantus impetus est iræ labor!

Rex sapientissimus, *Proverb. c. 16. v. 32. Potior est longanimis robustis; & qi in animum suum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, κατάλαμβανόμενος πόλιν. Optimè, Siqidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνδρώπων μὲν κρατῆσαι, καὶ χείρεσι βελτίονων, ὑπῆρξε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σῶσαι καὶ θυμῷ πρόπαιον, μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum est, à Stobæo relatum tom. 1. *l. 2. tit. 7.* μείζονι μὲν ἀρχῇ ἔοικε τὴν βασιλείαν, ἀείσην δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τὴν νίκην τοῦ πολεμίου, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l. 5. c. 7. Gentes facilius est barbaras impatientésqe alieni arbitrii regere, qàm animum suum continere, & tradere sibi; &, epist. 75. Hæc est absoluta libertas, in seipsum habere maximam potestatem. inæstimabile bonum est suum fieri.* Et, *epist. 113. Sibi imperare maximum est imperium.* Et, *qæst. nat. l. 3. Nulla major est victoria, qàm vitia domuisse. innumerabiles sunt, qi urbes, qi populos habuere in potestate; pavcissimi, qi sc.* Horat. *Carm. l. 2. od. 2.*

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, qàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterqe Pœnus
Serviat uni.

Et Clavd. *de 4. Cons. Honor.*

--tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex esse tui.--

Rectius enim is appellabitur Rex, (qi hoc præstiterit,) *qàm Tarqinius, qi nec se nec suos regere potuit.* Cic. *de fin. l. 3.* Dio Prus. *Orat. 49.* Τοῦτό γε ὄντως φιλοσόφου τὸ ἔργον, ἢ ἑαυτοῦ ἀρχή. Τῷ δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἰσχυρὰς καὶ ἐκρατοῦς ἔχοντι, ὃ καὶ πολλῶν καὶ συμπάντων ἀνδρώπων κρεῖττω γίνεσθαι. Et rursus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος αἰεὶ αὐτὸς ἄρχει· ὁ τῆς πατρὸς καὶ μητρὸς πόλεως, ἢ συμπάντων μὲν Ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεύειν. Vide *l. 2. § 2. & l. 11. § 29.*

Κατὰ μηδὲν παρῴκησεν] ità Basil. Verùm παῴκησεν vox est navci. παρέφορεν D. Junius vult. qod Xyl. etiam legisse videtur, qum *præcipitem* vertit. Est enim παρέφορος propriè qi *transversus abripitur*; eíqe optimè opponitur, qi in suo sui imperio se continet. ità Herodian. *l. 8.* de qibusdam qi fluvium tranare volentes in aqas unà cum eqis se dederant, παρενεχθέντες ἀπώλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ παρέφορος à torrente flumine translatum, *l. 5. § 23 & l. 12. § 14.* ὁ καύσων παρέφορος, *æstus abripere,* dicitur. at Lugd. παίφορον exhibet. qod secutus M. Casavb. *eiecumactum*

gumaclum reddidit. atqe ità ἀφιφέρειν etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qi cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facilè circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀνδρμάτισις, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν ταῖς ἄλλαις περιστάσει] περιστάσεις istîc, ut Galeno supra ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, qæ negotium nobis molestiámqe aliqam faceſſant. de qa vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ εὔκρατον τῆ ἤθει] *mores benè temperati.* sive *morum insigne temperamentum.* De Avfidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, qando nec æstu torret, nec vexat frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laërt. Athen. alii) *Axiocho:* οὔτε γὰ χεῖμα σφοδρὸν, οὔτε θάλπος ἐγγίνεται, ἀλλ' εὔκρατος αἰὴ χεῖται, ἀπαλαῖς ἡλίου ἀκτῖσιν ἀναπυρούμενος. Potest & à vino aqâ mitigato. in qibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) ἀφαιρήσει ἡ κράσις τὸ ὄινου τὸ βλαπτον, ὑ συωφελοῦσα τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde δινος εὔκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

Οὐ ῥᾳδίως κατεργαστὸν τῆ περιειμένον] *Ut qæ instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, qæcunqe ea fuerint, cùm exspisitè, tum sine qiritatione, exeqi.* M. Casavb. Eóqe sensu τὸ ῥᾳδιάζειν usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκολώτερα φαίνεται, ὅσῳ τῷ πλείονων περὶ ταῦτα πραγμάτων, ἐλάττως οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται. Thucydides etiam *l. 4.* Οὕτω τὴ παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, ἧσσον ἐφίεσαν μηδὲν ἐπαίτιοι, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκαια ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ὑπερφέρειν μεγάλῃ τῆ ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρᾳ παρασκευῆ κατορθοῦν. Vide *l. 9. § 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoqendisqe: unde alimenta εὐκατέργαστα, *concoctu facilia*, & δυσκατέργαστα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & inde forsan mutuatum fuerit.

Πάσας αὐτοῦ ἀπεδέξατο] De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν ἡ καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μὴ ἐξὸν, ἀνόμολον μόνῳ συωμόσαι Ἀθηναίοις. Tanta apud suos fidei existimationem obtinuit, ut qod nemini cuiqam alioqi licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent. Vide *ad l. 3. § 5.* Eâdem ferè apud eosdem avtoritate fidéqe pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παροιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὴν οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιστὸν ὄξιν. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè avtem Xyl. istîc, *Dicebat sibi verba facienti*, &c. qasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, qod sam à Maximi moribus qàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ἐ κακῶς περέπη] Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, qicqid nex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀπέκπληκτον] alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. § 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σόφον μηδὲν θαυμάζειν. Qin & Zenone prior Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίλλω ἄθαμβον, ἐξίλλω πάντων καὶ πιστατίλλω, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus qicqam adversatur Heraclitus; Βλὰξ ἀνθρωπος ὑπὸ παντὸ λόγου ἐξαπατᾶσθαι φιλεῖ. qod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiùs. At utroqe isto antiqior longè Pythagoras, Zenoni planè σύμφηρος, hunc sese ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *qòd nihil admiraretur*, sive *qòd nihil admiratione sua dignum duceret.* qod tamen perperam à qibusdem acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari prope res est una, Numici,
Soláqe, qæ possit facere & servare beatam.

Ex adversum tamen Plato in *Theæteto:* Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· ἡ γὰ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ οἴοιτο ἄν τις Ἰριν Θαύμαντος ἔκγονον φύσαι, ἀ κακῶς ὑφηγεῖται. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inqit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαῖος ἐκ παραδόσεως παραινῶν, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαδιεῖν τοῦτον φράτορα τῆς ἐπέκεινα γνώσεως ἐσόμενον. ἢ καὶ τῷ καθ' Ἑβραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, φησὶν, καὶ ὁ βασιλεύσας ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν προϊόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχονται μὲν γὰ ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, qæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus denique Persas suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρέψαντες φανεροὶ εἶεν, ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες.

Καὶ μηδαμῶς ἐπιτρέψειν, ἢ ὀκνεῖν] qod *l. 7. § 69.* dixit,

69. dixit, μήτε σφύζειν, μήτε ταραχὰν.

Ἡ ἀμηχανῶν] ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machina expedire vel extricari te possis.* itaq; verto, *perplexum esse.*

Ἡ σεσοτισηὸς] Suspecta vox. forsan σεσοτισμὸς, ut gemina litera altera excriptoris vitio exciderit, qo modo in σεσωτωικιζουένους, *l.* 4. § 16. Xyl. *neqe mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas *videre*, vertit; sed ità ut *risus excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σισηρέναι est qod Latinis, *ringi*, vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumqe de *risu simulato*, qalis eorum, qui Græcis antiqis γναθμοῖς ἀλλοτρίοις, recentioribus ξεναῖς σαρειαῖς γελᾶν, uti Evstath. *ad Odyss. σ. malis alienis ridere*, Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *lib.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* qidem, sed qæ istiusmodi oris habitu se prodat, qi cùm *risum*, vel *irrisionem præ se ferat*, ab animo tamen exacerbato provèniat: ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci*, uti exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud præ te feras*, uti Donatus, in Terentiano illo *Phorm.* 2. 2. ubi *risui vero* opponitur;

——*ille ringitur, tu rideas.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multùm ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὰ ἐυμβὲς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σισηρὸς, μηδὲ ὑπόκρισις. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* qale eorum, qi vultu orisqe habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum qendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Svidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν γὰρ ἐς αὐτὸν ἡ Θεωδώρα ἠγειαίνελο καὶ ἐσισήρει. *Valdè adversùs eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istic σεσοτισηρέναι, sive σισηρέναι πρός τι. *ad rem aliqam*, sive *ad occasionem aliqam ringi*, hoc est, vel exacerbari, vel renidere aliqem, ad risum qendam adscititium composito vultu, cùm animo tamen angeretur. id qod *affectationem caninæ æqanimitatis stupore formatam*, nuncupâsse videtur Tertull. *de Patient. c* 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικὸν] De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πᾶσιν δεῖ τοῖς ἀυθρώποις χρῆς ἑαυτὸν δ' ὅλοις συγγνώμῃ. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *epist.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef. l.* 1. *c.* 10. *Hoc tu cave, tanqam maximum crimen, nè admittas: ignosces tanqam levissimo, si admissum est.* &, *ad Mart. c.* 4. *Nec qicqam pulcrius existimo in fastigio collocatis, qàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In qam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Ἄυτὸς γὰρ ἀπάντων σφῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχετο, καὶ ὅτε ἐκὼν ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ σφῶν ἄλλων ἀμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπλυνεφλμονει, ὅτι ἐκόλαζε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siqidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶναι. συγγνώμων τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδένα συγγνώμων ἔχειν μηδενὶ, τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ ἁπλῶς λέγειν τὸ μηδὲ συγγνώμων ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Orat pro Muræna. Fuit qidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunqam moveri; nunqam cujusqam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neqe exorari, neq; placari.* Et mox: *Supplices aliqi veniunt, misceri & calamitosi? scelcratus & nefarius fueris, si qidqam misericordiâ adductus feceris. Fatetur aliqis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere; exorari, sceleris; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imò aliqid, non omnia. Nihil gratiæ causâ feceris. Imò nè rcsistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus nè sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate laus aliqa humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanqam nimis duram. Objicitur enim illi, qod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, invisa sunt. videntur enim nullam spem relinqere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Qod si est, qid hâc sectâ durius, qæ dedisccre humanitatem jubet, portumqe adversùs fortunam certissimum, mutuum auxilium eludit? sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, & communibus bonis attentior.* Et, *c.* 7. *At, qare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qi puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, qod non debet; nihil prætermittit, qod debet. Itaqe pœnam, qam exigere debet, non donat: sed illud, qod ex venia consequi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, qòd si ignoscceret, nec ignoscit. qoniam qi ignoscit, fatetur aliqid se, qod fieri debuit, omisisse. Aliqem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficiet, ætatem ejus emendabilem intuens: aliqem invidiâ criminis manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; qia deceptus, qia per vinum lapsus: hostes dimittit salvos; aliquando etiam laudatos, si honestis causis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ, sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorum argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, qas Marcus noster, solidior qàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum *ibidem.*

ibidem. De verbo, ut mea fert opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ libcrandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnulliorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam contra manifestos & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.* Κἂν ἀρά συμβῇ ποτε τιὼ τιμωρίαν ὑπομεῖναι, ὑ τὸ παθεῖν ἢ δίκαιον ἢλιτω δεινὸν νομίζοιεν, ἀλλὰ μὴ μεῖζω φερόμενοι, κέρδος τίθενται Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus: *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ sæpiùs contentus esse.* Vide infr. § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδιαφόρως μᾶλλον ἢ δυσθυμίαν φαντασίαν παρέχειν] *magisque constantiam erroris securam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs pavlò. Hoc vult Cùm sit prima felicitas, à recti norma nè minimùm qidem, vel discedere, vel distorqeri: secunda, siqis qoqo modo deflexerit, ὡς δυσθύμως κρίνειν, (ut ipse de se dixerat, supra § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; qùm, *qod naturâ bonum est, neqe emendari, neqe corrigi se poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut ope alterâ iftâ nihil opus habuerit, τιὼ δύσθυμον ὑ δικάιως, qod de Deo Aristot. *de mund: c.* 6. ità saltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo supereesset, qod mutandum videretur*, ut Seneca, *epist.* 6. In qem eundem sensum & illa accipi possunt, qæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἢν τῇ, ἢ κὴ ὀρθύμιον. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθύμιος. Neqe enim ἀδιαφθορίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo avt offenderat, avt si offendisset, prædicaret; qâ nihil in natura sua magis laudare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Cajus Caligula, ut Sveton. *l.* 4. *c.* 29 cùm nihil sit hâc magìs avt devitandum, avt detestandum; ab eâqe Marcus & ipse se cum primis abhorrere docet, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóqe dehortetur, *l.* 4. § 12.

Οὔτε ἀναμεῖναι ἂν χρείττονα αὐτὸ αὐτὸν ἀναλαβεῖν] Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo qisqam deprehensus est, qi exæqare se avsus esset. Stupenda etiam, non suspicienda duntaxat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qi neminem qenqam unqam neglectui avt despectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαριστικὸς] Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est planè. Siqidem χαριεντισμὸς sive urbanitas, parum distare videtur, vel ab ἀσελγολογία, qam repudiat Marcus suprà § 7. vel à κομψεία etiam, qam non semel damnat *l.* 3. § 5. & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαριεντίζεσθαι ἢ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψεύόμενος. qin & Svidas τὸ καταῤῥᾳθυμεῖσθαι exponit per χαριεντίζεσθαι. qod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit qis, τὸ εὖ istud adjectum, urbanitatem ità condire posse, ut suo modo, suáqe temperatæ adhibita, (qod non observant οἱ χαριεντιζόμενοι ἐν μὴ χαίρῃ καιρῷ, uti Dionys Halic. in *Lysia* loqitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem ullam locum suum obtineat. qum τὸ εὐχαρι in Pio prædicet ipse infr. § 16. Xyl. *liberaliter qoqe factum esse.* qod tam à Maximi instituto, qàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso avtore, τὸ ὑ χαριεντίζεσθαι rescribere non dubitem; atqe ità Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere avsim. τὸ χαριεντίζεσθαι certè in seqiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαριεντίζειν (τίζειν f.) ἢ καταπαίζειν ἡμᾶς ἢ βωμολοχεύεσθαι. apud Etymologum & Svidam; qi & χαριεντιζόμενοι exponunt εὐτραπελευόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαριεντίζεσθαι, *Carinari. Carinari* avtem in Isidori *Glossis* est *illudere.* Et *Carinantes* apud Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes.* qibus accedit, qod *Carinare*, Servius *ad Æn. l.* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

--neqe me decet hanc carinantibus edere chartis.

&, *Contra carinantes verba atqe obscœna profatus.* ubi in priore versu pro hanc, haic, sive hæc Merula; in altero, pro *atqe, aiqè*, sive, *aqè*, Castricomius legendum censet. portò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Pavlus; *qod ut infima navis pars carina; ità sortis infimæ homines, qibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casavbonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, qo Græcis γαυλίζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dicto; an à *navium carinis*, ut ad navtis usitata convitia respiciat, de qibus Flaccus serm *l. Sat.* 5.

Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. nam Festo qæ tribuitur notatio nec navci est. ego sanè à χαριεντίζεσθαι ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum, nullus ambigo.

§ 16. Τῷ πατρὶ] *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de qo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan qispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cùm qia ille, Marco nostro impube adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est, tum qia hæc eadem (qæ

&

& magna ex parte sunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.* 6. § 30. idem statuit & Casaub. *ad Marci vitam.* Interim falsus est Theodoretus, si Pii gnatum Marcum existimavit, quod verba ipsius sonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi postquam de Hadriano dixerat, Καὶ Ἀντωνῖνος, inqit, Βῆρος ὁ ἐξ ἐκείνου. & Aeciolus, *Antoninus qui Hadriano successit, qique ex eo genitus est Verus.* Marcum enim potiùs quàm Lucium designatum opinor, cùm eò loci, tum & operis ejusdem *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità degeritur, Ἁδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος ὁ πρῶτος, καὶ Βῆρος, καὶ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero nevtro verum est, *ex Pio* fuisse *genitum.*

Τὸ ἥμερον] De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Eutrop. Et Avr. Victor. *Adeò mansuetus, ut instantibus patribus, ad eos, qi contra eum conjuraverant, persequendos, compresserit quæstionem. usque eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ suspicionem lapidibus à plebe Romana perstringeretur, malucrit ratione expositâ placare, quàm ulcisci seditionem.* Marcum pariter prædicat Gallenus in *comment. de libr. suis,* συγγνώμονά τε καὶ μίτειον, ἥμερόν τε καὶ πρᾶον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Aristides & Dio. Ille *orat. in Regem;* Ὧν γὰρ, inqit, πλικῶτις ὁ βασιλεὺς, ἡμερότητι καὶ ἐπιεικείᾳ διενήνοχεν ἁπάντων βασιλέων. Iste in *Marco,* ὅτου τι, inqit, καθαρὸς διὰ πάντων, καὶ χρηστὸς, καὶ εὐσεβὴς ἐγένετο, ὡς ἔγραψε τῇ βουλῇ μηδένα ἧσσ Καισάρων συναριθμῶν πεπάσθαι. Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἐπ' ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρᾳ ψηφῷ σφαγῆναι. καὶ τέλος ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τότε πύθωμαι, ἀσθενῆ εἶναι τὸν θάνατον. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Cass. Antonine pie, Dii te servent. Antonine clemens, Dii te servent.* Vide *suprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μετελεῖν ἀσμένως ἐπὶ ἧσσ ἐξηπατημένως κειμένων] Ità *l.* 6. § 30. Τὸ ἐπὶ ἧσσ χαλεπὸν μεταμέλειαν ἔνεστιν. Verùm cave istìc intelligas ἀδιαφθορίαν illam, quam Cajum Imperatorem in se maximè probâsse, ex Svetonio suprà monuimus, ad § 15. avt Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obstinatam, cui illud Cassio referente, subinde in ore, Πρεὶ ὧν ἂν ἅπαξ τι εἴπω, μηκέτι με αὖθις πύθῃ. Siquidem ut Seneca, *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Hoc verò superbæ stultitiæ perseverantia est, Quod semel dixi, galecunq; est, fixum ratúmq; sit.* Quomodo apud Antiphanem ille in *Gorgytho,* referente Athenæo *l.* 8.

Ἥτιόν γ' ὑποστείλω ἄν, ὧν πρεσβεύομαι,
Ἢ Κλεισθένους γλαῦκα περίοπτ' ὄν κρατῆσον.

Nec stultitiæ tantùm, sed & insciticæ proprium. Synes. *in calvit.* de plebe imperita: Καὶ γὰρ ἀμαθεῖς εἰσι, καὶ χαλεπὸν πρὸς ἅπαντα ἀτίμων πρᾳότητα ὧς' ἂν τις ἧσσ πατείων παρασυνῇ, ταχὺ πείσεται τὸ κύνειον. Verùm rationibus veris certisque subnixam constantiam intelligit in rebus accuratè perpensis, & veritati æquitatiq; consentaneè constitutis. Rectè Seneca *epist.* 23. *Constituendum est quid velimus, & in eo perseverandum. Nam illi, qi ex aliis propositis in alia transiliunt, avt nè transiliunt quidem, sed casu quodam transmittuntur, quomodo habere quidquam certum mansúrúmve possunt?* Et, *de beat. c.* 8. *Fidens sit animi: sed fiducia ejus non sine scientia sit, non sine constantia. ità maneant illi semel placita, nec ulla in decretis ejus litura sit.* A constantia certè lavdat Pium Capitolinus; utì mox videbitur. Verùm de argumento isto habetur elegans sanè Epicteti dissertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς κειδεῖσιν ἐμμένειν δεῖ, ὑ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. — ὑ θέλεις τῷ ἀρχῷ ποιῆσαι καὶ τὸν θεμέλιον, τὸ κεῖμα σκάψασ, πότερον ὑμᾶς ἢ ὐχ ὑμᾶς, καὶ ὅταν λοιπὸν ἐπικοδομεῖν αὐτῷ τὴν εὐτυχίαν, τὴν ἀσφάλειαν; ἀν ἧ σαπρὸν ὑποστῇ καὶ καταπίπτον, ὐκ οἰκοδόμημά τι ὂν, ὅσῳ ἂν πλέονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ δεῖλον κρείνεσθαι. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκινδύνον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς] idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & ostentatione.* Qin &, Capitolino teste, *mense Septembrè atq; Octobrem* cùm *Antoninum atque Faustinum* (ab ipsius uxorisq; suæ nominibus) *appellandos decrevisset Senatus, id Antoninus respuit.* quamquam cæteroqin honoris sibi suisve ab eisdem oblatum delatúmque, qod legitur, aspernatus. Vide *infrà,* § 17.

Τὸ φιλόπονον] Verùm ista potiùs Ælii Adriani lavs fuerit, de qo Victor: *Immensi laboris: qippe, qi provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc lavdem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa,* ὑ φεισάμενον. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam suo, gentes aspernimas vicit.*

Τὸ ἀκριτικὸν ἧσσ ἐχόντων τὴν κοινωφελῆ εἰσφέρειν] De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀνεπαχθὲς ἀπὸ τῶν ἰδίων παρασκευαστικῶς ταῖς γνώμαις αὐτῶν, καὶ χαίρειν, εἴ τις δεινοῦ βέλτιον. Optimè Agamemnon *Iliad. ξ'. v.* 107.

Νῦν δ' εἶη, ὃς τῆς γ' ἀμείνονα μῆτιν ἐείποι,
Ἢ νέος, ἠὲ παλαιὸς· ἐμοὶ δέ κεν ἀσμενέων εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σέ τ' εἰκὸς, εἴ τι καίριον λέγει,
Μαθεῖν, σέ τ' αὖ τῶδ' ἓν γὰρ εἰρῆσθ' ἁπλᾶ.

Et rursus:

Μὴ νῦν ἐν ἡδονῇ μόνον ἐν σαυτῷ φόρει,
Ὡς ἐμὸς σὺ, κ' ὐδὲν ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχει.
Ἀλλ' ἄνδρα, κἂν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' αἰσχρὸν ὑδὲν, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ τῆς λεγόντων ἓν, καλὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Εὖ σοι φρονήσας, ἓν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἥδιον ἓν λέγοντ', εἰ κέρδ' ἔχει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Sympoſio*, cùm quæreretur, ecqid regem maximè illuſtrem faceret, reſpondiſſe dicitur, Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. *Si ſolus ſapuerit.* quod mihi videtur à ratione quàm longiſſimè diſſitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet *tom.* 2. *tit.* 48. Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη. Si non ſolus ſapuerit. ſi ſapientiâ ſuâ non fuerit conſiſus nimis, dum ſe ſolùm ſapere exiſtimat. Qod de Tireſia Homer. *Odyſſ. κ'. v* 495. de Scipione Caro apud Plut. in *apoph.* Et *Polit.* de Chryſippo alii apud Laërt. *l.* 7.

Οἱ πάππαι· τοὶ δ' σκιαὶ αἰόλοι.

Et Callimach. hymn.

Μοῦνος πανύμφιος.

Qalis Creon depingitur à Strattide in *Phæniſſ.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σωφρέστερ' ἄλλος ἀνθρώπων πόλει,
Οὐδὲν πολέ.—

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πλησίοι δὲ κἀγὼ διδάξομέν σε δὴ
Φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς τηλικοῦδ' ἢ τῷ φύσει;

Siquidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἣν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.

& Evripides Æolo apud Stob. *tom.* 2. *c* 22.

—τούτῳ δ' ἀνδρὶ μήτ' εἶναι φίλον,
Μήτε ξυνείλω, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
Πέφυκε, δῆλος τοὺς φίλους ἠγούμενος.

Ità qi ſolus ſapit, bis deſipit; dum aliorum conſilia reſpuit & deſpuit, aliorúmq; conſortia abſe abdicat. qibus duobus nihil poteſt eſſe principibus perniciosius. ſit deniqe quod Plato *ad Dion. epiſt.* 4. & ex Platone Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐθάδεια ἰρηνία ξυώσικος. De Marco noſtro Capitol. *Semper ſanè cum optimatibus, non ſolùm bellicas res, ſed etiam civiles, priuſquam faceret aliqid, contulit.* deniqe, ſententia illius præcipua ſemper hæc fuit, *Æquum eſt, ut ego tot & talium amicorum conſilium ſeqar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem ſequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non ſum is, qi non exiſtimem admonendos duces eſſe: imò eum, qi de ſua unius ſententia omnia gerat, ſuperbum judico magis quàm ſapientem.*

Τὸ ἀναργὲς καὶ τὸ καθ' ἑξίαν ἀπταιστικὸν ἐνδέχῃ] De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀκριβὴς ὢν ἐξετασὴς ἡδονῶν καὶ πράξεων. Capitol. *Fuit ſanè eâ conſtantiâ, ut ſeptenis & novenis annis in provinciis bonos præſides detineret.*

Τὸ ἐμπειρον, ποῦ μὲν χρεία ἐπτάσεως, ποῦ δ' ἀνέσεως] *Diligens agri cultor, mitis, largus; & omnia hæc cum menſura.* Capitol. Vide *ſupra* quæ de Apollonio § 8. Seneca, *epiſt.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujuſq; concipitur, proinde remiſſior acriórve, prout illa digna eſt peti.*

Τὸ παῦσαι τὰ ἀεὶ πρὸς ἐρωᾶς φίλ μετεργάζων] qibus ſcil. cùm Hadrianus, tum & Trajanus nimioperè addicti: utì ex Dione liqet & Capitolino. vide *infrà* § 17. Θεωδότε.

Ἡ κοινονομοσύνη] *qod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινονομοσύνη vocabulum compoſitione novâ, vel à noſtro fabricatum, vel à ſuis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuiſſe deprehendet, qi in eorum qæ ſuperſunt fragmentis verſatus fuerit, nova ſubinde prout uſus poſtulabat, compoſitionis Grammaticæ ope, comminiſci & procudere vocabula. Inſolens itaq; vox iſta; & rei propèmodum inſolentis. Nam qod Paulus conqeritur *ad Philip. c.* 2. *v.* 21. Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. *Qæ ſua ſunt, plerique qærunt:* (qod *charitatis* eſſe negat idem Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 5. οὐ ζηλοῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore ſubinde habentes, vel Davidicum illud *Pſal.* 4. *v.* 6. *Qis nobis commodi aliqid repræſentabit?* vel Theocriticum iſtud ex *Idyll* 16.

Αὐτῷ μοί τι γένοιτο.—

Et qod Pindarus *Nem.* 1. Gregor. Naz. *in Julian. la* & Gregor. Preſb. in *vit. Naz.* Τὸ ἰδιωτικὸν πέζειν πᾶν. τὸ δ' δημοσιεύειν καὶ κοινῇ διαφέρεσθαι ὀλίγοι τοῖς καθ' ἕνα φρονοῦσι. Herodian. *l.* 2. hoc eſt, ut Tacit. *Annal l.* 17. *Privata cuiq; ſtimulatio, vile decus publicum.* Irà qod idem *ibid. peſſimum veri affectus venenum, ſua cuiq; utilitas.* Et qod Livius *hiſtor. l.* 20. *Privatæ res ſemper officere, officiéntqe publicis conſiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοιρίῳ σκοπῶσι τῆς κοινῶν οἱ πλεῖστοι· τῷ δὲ πλείονι τὰ οἰκεῖα περιάγουσιν. ἔστε τὸ ἰδίῳ κερδαίνειν τὸ κοινὸν ἀβρώτως φθειρόμενον. Thucyd. *hiſt. l.* 1. &, qod Lyſias *adv. Philon.* Παρέχεις τὸ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν, ὅπῃ τὸ ἑαυτῷ ἴδιον κέρδος ἦλθον, διὰ τὸ μὴ τὴν πόλιν, ἀλλὰ οὐσίαν, πατρίδα αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Πόλει δ' ἄρχεις, ὁ αὐτὸ ἄδεις. Evripid. *Heracl.* vide & Ariſtotel. *polit. l.* 2. *c.* 3. Eò igitur laudabilior fuerit in Antonino κοινονομοσύνη iſta, qò in plerisq; rarior: qâ *potior* habetur *privatis vel rebus vel neceſſitudinibus reſpublica*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicant*, ut Bernard. *de temp. Serm.* 58. ἐγὼ τὰ ἴδια τῆς κοινῶν, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῆς ἰδίων προτιμῶν. Apollon. Tyan. *epiſt.* 66. Eam principi ſuo Claudian. his verbis commendat, in *Honor. Coſ.* 4.

—conſule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant ſed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ ſanè diligentiâ ſubjectos ſibi populos rexit, ut omnia & omnes, qaſi ſua eſſent, curaret. itaque provinciæ ſub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

—*urbi*

--urbi pater eſt, urbíque maritus;
In commune bonus.--

In Galba, Plut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν δι' ὀλίγων τὸ ἴδιον τοῦ κοινοῦ προέθετο. In Severo, Galenus *ad Piſon. de theriac.* Νομίζεται τὸ μίγμα τῶν βασιλείων μέρος, τοῦτο τὸ κοινὸν σωτήριον. In Athenienſibus priſcis, Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς ἀγῶνιον ἐπορίζετο, αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως· ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δ' ὅλον, inqit, εἰδέναι τοὺς πολίτας μὴ βούλεσθαι μήτε ἐπιστατῶν τε ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἰλημένους τοῦ τὸν ἄρχοντα, μηδὲν δεῖν ἑξεστῶτας ἑαυτῶν ἐνδιατρίβειν φιλοπαιδίᾳ, ὅλως τῇ τῆς παιδείας. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaacus Caſaubonus & Clavd. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtam commentariis*. Ille, *Propria*, inqit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat* τὸ μέτριον καὶ ἰσόμετρον. vide pòſt in διατριβὴν τῶν φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi quem *communem ſenſum* vocat Juvenalis *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumque Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inqit, *modeſtam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, quæ in commune quodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmque etiam habet eorum cum quibus verſatur, modeſtè, modicéque de ſe ſentiens.* Eodémque refert uterque quod in ſequentibus adjicitur, tanquam vocabuli iſtius interpretamentum, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, aut ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: quam & in Marco notat Galenus, qui in *comment.* περὶ τῆς ἀφιλοτιμίας, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τῷ περὶ ἠθῶν βιβλίῳ, μεμελέτηται καὶ εὐλογωμοσωίλω, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem lacceſſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Hutenum*, *Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *Non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loquimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe quàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Eutrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æquo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Clavdio Sveton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſenet parcus atque civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqua, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolinus idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, quàm eſt actum in civitate libera.* Déque eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium curiis dextram ſplacidè dabat.*

Καὶ τὸ ἱκανὸς τοῖς φίλοις μὴτε συνδιαιτᾶσθαι αὐτῷ πάντας] Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliquos autem haberet cotidianos etiam non vocatos. cotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe quodammodo cogebantur, quòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit autem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus. quod ſeqiùs tamen interpretati ſunt qidam, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qi faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inqit Capitolinus, *quod evilicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atque à conviviis.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν] dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capitol. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. qo nomine Marcum item commendat Galenus locis paullò ante adductis. Χρηστὸν τ' ὄντα, inqit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδιδάξατο πεῖσαι καλλέτειν ἐν τῇ Ῥώμῃ με.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καλλαμβάνοντος ὑπὸ πρὸς ἀλλὰ χρείας τινὰς ἀπολειφθέντων] M. Caſaub. de negotiis accipit, qæ cum neceſſaria aliqa occaſione interveniente, priusqam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illum, hoc eſt, pariter affectum, pariáqe ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſvadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis puta, familiaribus, miniſtris; quod etiam cum neceſſitate aliqa eum comitati non fuerant,

rant, aut etiam ob cauſſas neceſſarias, qo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliqò proficiſceretur diutius forſan abſuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes qàm præſentes experti ſint. Vitium illud notâſſe videtur crebrum nimis, à qo Pius immunis fuerit, qo abſentium amicorum rationem nullam aut exiguam ſaltem habere ſolent plerique, qos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Qò trahit Athenæus *dipnoſoph. l.* 5. tritum ſermone vulgari illud, quod ille *τὼ μισανθρωποτάτῳ τῶν σταφυλιῶν* indigitat,

Τυλῦ φίλος ναίοντες, ὠκ εἰσὶν φίλοι.
Amici, amici non ſunt, qi degunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab bonorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Sveton. *l.* 1. *c.* 28. ità & pleriſque, bonis etiam candidisqe, abſentium benè meritorum qoqe oblivio qandoqe obrepit. Cæterùm qod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qi ſapientem dixerit, hùncqe ſolum, *Χάειν ἕξειν φίλοις καὶ παρῆσι καὶ ἀπῶσιν ὁμοίως, διά τε ὀλίγ. ὅτι μόν τις συνελᾶται, ἴσασι καὶ μύξει καὶ ὀιμώξει.* deſcripſi & qæ ad præſens negotium nihil faciunt, qò loco malè habenti medelam tentarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratiámqe amicis præſentibus æqè ac abſentibus habiturum ſapientem, ſolum, atqe item in itinere: qm tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, qid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* aut qò ſpectat? tum qæ arena ſine calce? aut qàm bella commiſſura illa? *qm tamen cruciatur*, &c. qid enim iſtud ad gratiam amico habendam? eò, utî videtur, reſpexiſſe voluit, qod antè dictum fuerat, *Κἂν συνελωθῇ δ' ὁ σοφὸς, ἐπὶ αὐτὸν εὐδαίμονα.* forſan avtem illud, *διά τε ὀλίγ.* ad ſeqentia pertinebat; ut ſenſus ſit, *etiam in itinere, ſi qem torqeri viderit, commiſeratione attactum, ſortem hominis deploraturum.* Sed reverâ prioribus illis poſtrema iſta ſic conjungenda avtumo, ut legatur; *Κἂν συνελωθῇ δ' ὁ σοφὸς, ἐπὶ αὐτὸν εὐδαίμονα· ὅτι μόνοτε συνελᾶται, ἴσασι καὶ μύξει καὶ ὀιμώξει.* ità ſenſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis qoqe conſtitutus beatus ſit, inter torqendum tamen ingemiſcere atqe ejulare.* *μύζειν ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. *ἔχω ἢ ζῇ πλωὶ χρόνον, μύζων καὶ στένων.* atqe indè *μυσμὸς, ὁ στεναγμός.* Svid. tum ſubjungenda, *μόνον τε χάειν ἕξειν τὸν σοφὸν* &c. qæ ad præſens inſtitutum pertinent.

Καὶ τὸ ζηπτικὸν ἀκριβῶς — καὶ ἐπίμονον· ἀλλ' ὁ τὸ παραπίσῃ] Ex conjectura adſcripſi, *καὶ ὅπ ὁ παραπίσῃ*, ejuſmodi aliqid exigente ſenſu, & dictionis ſerie. Verùm D. Bootius mavult, *ἀλλ' ὁ πόλε παραπίσῃ.* qod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. *ὁ παραποσλῶαι* & *ἀρμοδίσλα.* Illud avtem Merici, *ἐπίμονον ἄλλῳ*, qod de *patientia* vult intelligi *in aliis audiendis*, ego concoqere non poſſum: ſicut nec, qod ex paternis commentariis adducit, *ἀλλ' ὁ τὸ, Παραπίσῃ* &c. acſi alterius cujuſpiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. § 30. *Καὶ τὸ ἀεὶ καλάλημμα παραγμάτων φιλότιμον· καὶ ὡς ἐκεῖνος ὠκ ἄν τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πρόσεχον τὸν μάλα καλιδὼν καὶ σαφῶς νοοῦσαν.* Ubi vides & ſententiam eandem; & geminam huic, qm nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. *Λέγεται δὲ ὁ Ἀντωνῖνος ζηπτικὸς γενέσθ., καὶ μηδὲ ἀεὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίεσθ. ὅθεν αὐτὸν οἱ σκώπτοντες καὶ χιμαιροπέλιον ἐκάλων.* Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de qo Caſſius, *Διαβάλλων τὰς τε πίστεις καὶ τὰς ἀνακλήσεις ὅτι μανερώτερον ἐποιεῖτο, ὥστε παραλαχθὲν τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. — φιλόπονον γὰρ, καὶ ἀκριβῶς πᾶσι τοῖς τῇ ἀρχῇ προσήκουσι περιφρέλε· καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ὅτε ἔλεγεν, ὅτε ἔγραφεν, ὅτε ἐποίει· ἀλλ' ἦν ὅτε καὶ περὶ τὰ βραχύλατα ἡμέρας ὅλας ἀνήλισκεν, ὠκ ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ὁπλοθεσίας τι περίεσθαι.* Pertinet avtem huc Platonis illud in *Phædon.* *Ἴσως δὲ λοιπὸν οὐκ ἀξιοῦ τούτων, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν εἴρ, ἢ ἀδύνατον ἔσ., ἢ παγχαλεπόν τι. τὸ μὲν τοι αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῆς μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προαιρεῖσθαι πεῖν ἂν παντελῶς σκοπῶν ἀπειπεῖν τις, πάνυ μαλθακοῦ ἔσ' ἀνδρός.*

Τὸ διαπρεπὲς τῆς φιλαν.] *l.* 6. § 30. *τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις.* De Avgusto Sveton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neqe facilè admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. *Ἐπὶ τὸν τῆς ἐπιπλοίων καλάλογον, οὐδένα σεσπευδῶς ἐλθόντων· ὃς ἢ ἐγγενέσθαι ἄπαξ, ὠκ ἐνδὺς ἐξαλείφειν· οὐδ' ἀναλίσκων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὁλόκληρον τῇ σωτηρίᾳ τὸν πόδον.* Solonis id monitum, *Φίλος μὴ ταχὺ γίγν· ὃς δ' ἂν γένηται, μὴ ἀνοσιάζε.* Laërt. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, qàm privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civiliter referenda fuerint.

Καὶ μανιώδη ἀλίσκεσθαι, μηδὲ ὀπωρινὴν] ſcil. *furor & faſtidium*, ſive *amor inſanus*, & *præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibiq; invicem ſuccedunt. ità Thamarem ſororem Amnon Davidis filium, qam pavlò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.* 15. *Πτίωσι γὰρ αἱ ἐξ ἐρώντων χαρίτων*, inqit Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. *καὶ σβέννυται μεταβολὰ τὰ φίλτρα· πρέπει τε ἢ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπότε ἂν αἴσθηται τῆς κατηνάσεως ὁ κόρος.* Apud Senecam Tragœdum *Medea*, 3. 1.

Si qæris odio miſera qem ſtatuas modum,
Imitare amorem. —

Ità qod Plato *politic. l.* 8. *Τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τι πολεῖν, μεγάλως φιλεῖ εἰς τἀναντίον μεταβολὴν ἀπλοῦσθαι.* Hoc eſt qod in juvenibus notat Ariſtoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ἡ ὀυμπάθολοι καὶ ἀλίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μᾶλλον ὀπθυμῶσι, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀλίκορον metaphoricè ab eis translatum, qi cibos statim, ubi minimum libârunt, satiati repudiant. Svid. ἀλίκορος, ὀυμπάθολος, ἢ ὁ ταχὺς καὶ ἅμα τῇ ἄλῃ κορεννύμενος. qi & Marci verba mox subjungens σωτηρικὸν δεῖ εἶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ μηδαμοῦ ἀλίκορον. Eum secuti interpretes ad Pii adversùs amicos affectum referunt haud incommodè. qanqam potest etiam latiùs sumi, ut reliqum etiam vitæ institutum respiciat.

Τὸ αὐταρκὲς ἐν παυλί] ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενον. *l. 6.* § 30. neqe enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se reposita habebat.* nec ea mens Marci, istîc saltem. malim, vel *modico*, vel *forte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τῶν αὐταρκείαν ἡγοῦμαι μέγα ἀγαθὸν εὑρεῖν, οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλὰ, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἥκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαυλότερον] τὸ ἔνδιον τῆς θεραπείας. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων θεραπευτικόν] Nec in hoc Pio dispar Marcus, qi *cunabulis post puerorum lapsum cultricas subjici jussit. unde hodieq; rete pratenditur.* inqit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist. 17.* Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis*, *funambulis* legendum contendit; qem vise *sis ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτῷ καλλῦαι] συσκαλλῦαι Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & σύλλεσθαι & καλλῦαι simplex, *comprimendi, reprimendiq;* significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca qædam κοιλίαν σέλλειν, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnast. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémq; alibi, αἷμα θ καλύειν. *cùm autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: ſiqis caput flexisset, aut blandiùs aliqid dixisset, ità adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ] Hujus rei documentum esse potest, qòd *salaria multis subtraxit, qos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, qàm si rempublicam ii arroderent, qi nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qi & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: qod laudi potiùs datur, qàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας] *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impensarum ratiocinarium custodiebat.* Cas. qi & de *Imperii ratiocinario* accipit, qod apud se Pius habuerit. de qo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum servit & vectigalium.* indéq; κωμικοτέρως dictum, qòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & istîc τὸ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, qàm de redituum rationibus exqisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *condum* magis qàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ ὑπομνηστικόν] Ità *l. 6.* § 30. τὸ μακρόθυμον· καὶ ὡς ἔφερεν ἐκεῖνος πρὸς ἀδίκους αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀντεμεμόμφετο.

Ἐπὶ δὲ τοιούτων τόνων] τόνον istîc *rigorem* significare vult Mericus. Verùm τόνων, non τονῶν, esset à τόνος· & *rigores* dicere durius pavlò videatur, Xylander τύπων legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε περὶ τοὺς θεοὺς δεισιδαίμων] Ità *l. 6.* § 30. de Pio: θεοσεβῆ χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικὸν] qod de eis usurpatur, qi muneribus ac viscerationibus populum demereri studio habent. Plut. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἓν λύκον ἔφασαν δεῖν τῶν προβάτων κρατεῖν· δῆμον δὲ καὶ πόλιν οὐ δεῖ τῶν ἄγαν ἀγεννῶν ἄρχειν· μᾶλλον δὲ καθάπερ ἀγωνιστῶν περὶ λόγων, (leg. λόγχης) λαβὰς ἀμύστες καὶ ἀτέχνως ζητοῦντες ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς μαχόμενος ἕλκουσιν, εὐωχοῦντες, ἢ τὸ βαλανεῖον διδόντες, ἢ πυρίτας πύας, ἢ μονομάχων θεάματα παρασκευάζοντες ἀεὶ, δημαγωγοῦσι, μᾶλλον δὲ δημοκοποῦσι. δημαγωγία γὰρ ἡ διὰ λόγου πειθομένων ὄχλων· αἱ δὲ πολιτῶν πλάσεις δεῖ ὄχλων, ὑφ' ἡδονῆς ἀλόγων ζώων ἄγχας καὶ ῥυκολήσεως διαφέρουσιν. nec multò pòst idem genus hominum perstringens: Οὕτω ἀπάντων ἐρώντων ἰσχυρότατόν ἅμα καὶ θειότατόν ἐστιν ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἓνα δι' ἀρετὴν ἐγγινόμενον· αἱ δὲ ὑπὸ θεάτρων, ἢ νεμήσεων, ἢ μονομάχων ψιθύρυμοι τιμαὶ καὶ ψιθυριβόρυβοι, ἑταιρικαῖς ἐοικυῖαι κολακείαις ὄχλων, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ περιμειδιώντων ἐφήμερόν τινα καὶ ἀβέβαιον δόξαν δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distinguit, ut illâ sit populi favorem muneribus captantium, ista orationibus.

Νῆφον ἐν πᾶσι] *præcipuè sobrium.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* χρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀγχίνους καὶ νήφαλης. qod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιτηδεύτως ἁπλῶς, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι] Ità pavlò pòst, καὶ ἀπλῶς, καὶ ἀπολαύειν ἐδυήσατο. Qod de Aristippo ferè Laërt. *l. 2.* Ἀπλῶς μὲν γὰρ ἡδονῆς πρὸς παρόντων, ὡς ἐφέρα ἡ πόσις τοῦ ἀπολαύσαι πρὸς τὰ παρόντα. Sensit nimirum, qod idem *ibidem*, ὅτι τὸ χρατεῖν καὶ μὴ ἥττασθαι ἡδονῶν, ἄριστον, ἢ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus *l. 1. epist. 17.*

Tentantem majora, ferè præsentibus æqum.

Qod Isocrates Demonico § 19. Ζητεῖ μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. Ἀπω-

Ἀπόντων ἢ μὴ δεῖξ] τότε γὰρ δείκνυται, ὅταν διὰ τὸ μὴ παρεῖναι ἀληθεύῃ. Epicur. *ad Menec.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν] rectè Xyl. *Nemo fuit, qi eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neqe enim ἐγκωμιαστικὰ sunt qæ sequuntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ὅτι σοφιστὴς] Alluſit ad ζῆλον σοφιστικόν, qem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ἐ. σοφιστής. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus, —Singularis eloqentiæ, nitidæ literaturæ, —& hæc omnia cum mensura, & sine jactantia.* Nam qòd vir doctiſſimus *Sophiſtæ*, avt *Scholaſtici* etiam nomen in meliorem partem hîc accipi lavdísqe loco haberi opinatus eſt, ab avtoris mente qàm longiſſimè aberravit. qòd & illud ex *l.* 6. planiſſimè adſtruit. Marci ſenſum optimè explicabit Plutarch. de avdiend. ubi ſophiſtarum ingenium praxínqe depingens; Ὁ μὲν γὰρ, inqit, Μελάνθιος, οἷς ἔοικε, τῆς Διογένης τραγῳδίας ἐρωτηθεὶς, ἂν ἔφη καπηλεῖν αὐτὴν τοῖς ὀνόμασιν ὑποφορτικῶς· αἱ δὲ τῶν πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, ἃ μόνον τοῖς ὀνόμασι παραπτάσμασι χρῶνται καὶ διανοήμασιν, ἀλλὰ καὶ τῷ φωνῷ ἐμμελείας ποιᾷ καὶ μαλακότητι καὶ ῥᾳδιότητι ἐρεθίζοντες ἐκβακχεύουσι καὶ ἐκφέρουσι τοῦ ἀκροωμένου, καὶ ἡδονῇ διδόντες, καὶ καταπέρα δόξαν ἀπολαμβάνοντες. Clemens itaque *ſtrom. l.* 1. Ἡ δὲ σοφιστικὴ, inqit, τέχνη, δυνάμεις ὅτι φαντασικὴ, διὰ λόγων δόξῶν ἐμποιητικὴ ψεύδων, ὡς ἀληθῶν. παρέχει γὰρ πρὸς μὲν πειθὼ τῷ ῥητορικῷ· πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν δὲ τῷ ἐριστικῷ. ἀπήχθης γὰρ ἦν ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν προσεῖπεν τῷ σοφιστικῷ· ὅ, τε Ἀριστοτέλης ἐπόμενος, κλοπικόν τινα αὐτὸν ἀποφαίνεται· ἅτε τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον παιδιᾶς ὑφαρπαζόμενον, καὶ ἐπαγγελλομένου σοφίαν, ἣν οὐκ ἐμπλήσειν. ἐν βραχεῖ δὲ εἰπεῖν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανὸν ἔργον δὲ, τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τέλος, ἡ πειθώ· ὕτω τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαν ἔργον δὲ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον ἔργον δὲ διπλοῦν· τὸ μὲν ἐκ ῥητορικῆς, διαλεκτικὸν φαινόμενον· τὸ δὲ ἐκ διαλεκτικῆς, ἐρωτητικόν· τέλος δὲ αὐτῆς ἡ ἔμπλεξις. Vide Platonem in ſophiſta, qi totam illam diſſertationem ſatis prolixam in hoc genus animalium definiendo inſumpſit, cujus inſtituti rationem prodit nobis Plutarchus, inſignem nimirum nugatorum iſtorum per Græciàm eo ſeculo feracitatem, qi acceptâ à juventute potiſſimùm pecuniâ ſapientiam edocturos ſeſe pollicebantur, cùm nihil minùs qàm qod profitebantur præſtarent. Sic enim ille *Platon. qæſt.* 1. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ τύχης, τότε φορὰν σωτῆρι σοφιστῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τάπις ὀλίγοι πάλυ τελεσθέντες ἀργύριον, εἰ μάπερ ἐπλησάντο, καὶ δόξοσοφίας, καὶ λόγων ζῆλος, χαλιὰ καὶ διατριβὰς ἀπεφάνεις ἐν ἔθεσι καὶ φιλοσοφίαις ἄγοντες, κἀγὼ ἢ καὶ χρήσιμον ἐδ' ὁπῶν. Itaqe Dio Pruſ. *orat.* 4. Evnuchis iſtos confert, qos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum eſſe amatores maximos, ſed nihil poſſe;* ſaltem, ſiqid qàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, eſt certo certius. Vide *ſuprà ad* § 7. & *ad l.* 9. § 29.

Μήτε ὅτι οἰκοφθὴς ὑφ' ἑνὸς] Οἰκοφθὴς ad verbum, qi Hebræis יליד בית *Ferem. c.* 2. *v.* 14. qanqam Mericus noſter gloſſema eſſe merum cenſet, qod è margine in textum irrepſerit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Moſis Græcus interpres, *Geneſ. c.* 17. *v.* 13. vel ſunt ἀρχυράντητοι, vel οἰκογμεῖς. eandem habes diſtinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δοῦλος, οὐκ αὐτὸς, ἀλλ' οἰκοτριβείς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, qod hic noſter uſurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel avlicis, tam impius, tam aſper, ut ſervi illum ſui non Macrinum dicerent, ſed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem reſedit, & dum vagus atqe erro vernaculis congregatur & ludit,* &c. Horum avtem, cùm ſub oculos ipſorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant ſeſe familiariter patroni. Talis ille, qi Senecæ *epiſt.* 12. *Non cognoſcis me?* inqit. *Ego ſum Felicio, cui ſolebas ſigillaria afferre, Philoſiti villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si qis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc qatiat tenerâ garrula ſiſtra manu.

Et de Erotio *vernula* ſua, ſic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem?* *ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres ludat laſciva patronos,
Et nomen blæſo garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modeſtiâ delectari, vernularum licentiâ; illos diſciplinâ triſtiori contineri, horum ali avdaciam.* Indè *verna procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* ἀντὶ τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi. qid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, ſordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Bruto.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetiſſimum, cum familiari noſtro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obruebat neſcio qo ſapore vernaculo.* Ammianus *hiſt. l.* 17. *Julianum appellantes loqacem talpam, literionem Græcum, & hujc congruentia plurima atqe vernacula jactantes.* De Vitellio Svetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infenſior qàm vernaculis & mathema-*

tricis. qam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scaliger, propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Senec *de Sap. conſtant. c. 11. Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſos, delicatos: eorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Qòd autem ex Epicteto *differt. l. 4. c. 2.* ἰδιώτην τινὰ σωφρονοῦντα, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸν ἀφρονοῦντα magis qàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernaculum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ lingvâ loqar, ex *Mil. 4. 2.*

Cavillatorem facetum magis qàm convivam commodum.

Meliùs certè Annot. Lug *dicaculus, qales ſunt vernulæ.*

Μήτε ὅπ σχολαστικὸς] *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l. 2. homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximini patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, qam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit; qamvis ipſe adoleſcens & pulcer, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Qo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, hoc eſt, cultu liberaliore ſtudiisq; imbutus literariis. prout cl. Caſavb. adnotavit. Verùm iſtic τῷ ἀνδρὶ πεπείρῳ, i. *viro maturo* ὁ σχολαστὴς ἀντιδιαστέλλεται· ut eum deſignet qi *in ſcholis ſub præceptore* adhuc *agat*, avt agere etiam opus habeat. indè Plutarcho *de audiend.* μελέται σχολαστικαί· qo loco notat, πρὸς τοὺς ἤδη πεπαιδευμένους καὶ παρηκμακότας ἐπὶ τοὺς σχολαστικοὺς μελέτας φησὶν ἐπὶ πρὸς φιλοσόφους μελαγχολίζοντας. Vel ejuſmodi etiam, qi *pro ſcholaſtico ſe venditet.* qod *in mundiſtibus ſcriptoribus* (ità avtor loqitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inqit, *in ſcriptis ſuis cavſſas tantùm egerunt ſuas, & propriis magis laudibus, qàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere admiſſi ſunt, ut ſalubres ac ſaluriferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facitqe huc, qod ſeqitur, τὸ ἀσχολάστατον. Qin & *ſcholaſticus* qandoq; pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qi in *ſchola*, tanqam in *ſcena*, confictas cavſſas controverſiásq; tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qi in foro judiciario veras agit. Virgilius iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum maniplí; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Arquitiq;, Varróque,
Scholaſticorum natio madens pingvi,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cavſſ. corrupt. eloqent. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qi rhetores vocantur.* Eas mox ex Ciceronе, *ludum impudentiæ* nuncupat. additq; ſimul: *Deducimur in ſcholas, qibus non facilè dixerim, utrúmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in qem nemo niſi imperitus æqè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: —Suaſoriæ, & controverſiæ. —Sequitur autem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio qoq; adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloqentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, qia nihil ex eis qæ in uſu habemus, avt audiunt, avt vident; ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes, &c. —ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáq; qaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qi inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, qàm bene olere, qi in culina habitant.* & qæ ſeq. Fabius ipſe deniq; *inſtitut. l. 12. c. 11. Nam ut de noſtris potiſſimùm ſtudiis dicam, qid attinet tam multis annis, qanqam in more eſt plurimorum (ut de iis, à qibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. qod non dico, qia ſit unqam omittenda dicendi excercitatio; ſed qia non ejus ſpecie conſeneſcendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l. 9. ep. 2.* qæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cavſſâ exarantur. *Niſi forte volumus ſcholaſticas tibi, atq; (ut ità dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l. 2. ep. 3.* de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loqitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt: qo genere hominum nihil avt ſimplicius, avt ſinceriùs, avt meliùs. nos enim, qi in foro verſqe litibus terimur, multum malitiæ, qamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cavſſa, res inermis & innoxia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, qæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qalem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l. 12. c. 2. qi non ſecretis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atqe operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neqe enim laudi, qod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, qod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtic tribuitur. Qanqam rèticere religio eſt, qod Epictet. habet *diſſert. l. 1. c. 11.* Ὁρᾷς ἄν, ὅτι σχολαστὴν σε δεῖ ἡμῶν (τοῦτο τὸ ζῶον, ὃ πάντες καταγελῶσιν) εἶναι ἄφρονα δίκην ἐπισκοπεῖν τὰ σεαυτοῦ

αὐτῶ δογμάτων ποιεῖς; Hoc nimirum vocabulo vulgò perſtringebantur, qi ad ſtudia ſeveriora animum ſerjò advertebant. Verùm tamen qi Scholaſticis tricis totos ſe dederent, pro ſtolidis ſtultiſq; idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄγαν ἐκεῖνα τὰ σφῶν χολαστικῶν καὶ σφῶν μωρῶν.

Περιεῖναι ἑαυτοῦ καὶ σφῶν ἑαυτῶν καὶ ἄλλων] *Qi & ſeipſum regere & alios poſſet.* Xyl. & Caſ. contrà qàm Tarquinius ille, *qi nec ſe nec ſuos regere potuit:* ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *ſuprà ad* § 15. Verùm articulum σφῶν expungere videntur illi, qod ego nolim. Verto, *& ſuis & aliorum rebus præfici dignus; vel, rebus & propriis & alienis adminiſtrandis idoneus.* Hoc eſt, qod Xenophon in *Oeconom.* Οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἔργον ἐστὶ τὸν οἰκεῖον τὸν ἑαυτοῦ βίον, καὶ τὸν ἄλλον ἐὰν θέλῃ, εἰ ὁπηρέτου τινὸς αὐτοῦ, ἅμιλλαν ἂν, εἰ βούλοιτο, τὸν οἰκεῖον, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ.

Τὸ πιμπλὰν σφῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων] *qibus honores & ſalaria detulit.* Capitol. Vide *ſuprà ad* §. 4.

Τοῖς δ' ἄλλοις] Qales Epictetus olim dixerat philoſophos, ἀνὰ τὴν περβολὴν μόχθε τὰ λόγων, i. *factis procul, verbis tenùs.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de qibus feſtivè Iſidorus Peluſ. *l.* 5. *ep.* 28. Εἴ τις ἐν λόγοις φιλοσοφῶν, ἔργοις ἀφιλόσοφος ὀφθείη, ἐυλόγως ἂν ὁ λόγος τῶν τοιούτων περίεστω. avt etiam qales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philoſophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de qibus Fabius *inſtit. l.* 1. in *præfat. Noſtris temporibus ſub hoc nomine maxima in plerisqe vitia latuerunt. non enim virtute ac ſtudiis, ut haberentur philoſophi laborabant; ſed vultum & triſtitiam, & diſſentientem à cæteris habitum, peſſimis moribus præcendebant.* Tales avtem, ut videri poſſit, nonnulli, imò non pauci etiam, ſub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας σχήματι κατηρεφῶ μένοι, (ut Dionis in *Veſpaſ.* verbis utar) cùm philoſophiæ titulo vitia obtegerent ſua. Teſtis Dio idem in *Marco*, παμπληθεῖς, inqit, φιλοσοφῶν ἐπλάκησαν, ἵν' ὑπ' αὐτῷ παιδίζωσι. Indè factum, ut *fama fuerit, qòd ſub Philoſopborum ſpecie qidam remqb. nocarent & privatos. qod illis tamen purgâſſe dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξουσιάσθην] Ità *l.* 6. § 30. Οὐκ ἐσωφρόνει. *Apollonii tamen Chalcidenſis avaritiam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *ſupr. ad* § 8.

Τὸ εὔμιλον καὶ εὐχαρὲς ἐν κοπτικοῖς] De Lycyda philoſopho pariter Laërtius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνὸς καὶ εὐχαρὴς δ' ἄλλως καὶ εὔμιλος. *Vir erat gravissimus, in congressibus tamen facilis & festivus.* Idem de Pio Marcus, partem alteram qod attinet, dictione temperatâ: εὐχαρὴς, ἁλαζόνας. *festivus, ſed non immodicè*, ſive *ad faſtidium uſque.* contrà qàm Cicero, de qo Plutarch. Ἡ δὲ ἐφ' τὰ σκώμματα καὶ τὸν παιδιὰν παντελῆ ἀνεσπλία, διαγινὰν μὲν ἐδόκει καὶ γλαφυρὰν· χαλεπὸν δ' αὐτῆ καταφρόνησιν, πολλὰς ἐλύπει, καὶ κακοηθείας ἐλάμβανε λόξας. *immodico urbanitatis abuſu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίου σώματος ἐπιμελείσθαι ἀμέτρως] Galen. *de valetud. conſerv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὰρ, ὃν ἔφθην, ἀυτοκράτωρ ἐπιμόταλα πρὸς πᾶν τὸ σώματος ἐπιμέλειαν ἀριθμοῦ Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὰν καὶ τὸ σώματος αὐτὸς τε οὐκ ἠμέλει, τύς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. Viſe ſis qæ ſequntur.

Διὰ πᾶν ἰδίαν περοχὴν, εἰς ὀλίγα ἰατρικῶν χρήζειν] De Andronico Imperat. Nicetas Chon. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν δὲ πᾶν τοῦ σώματος φυλὴ εὐφυὴς, ἀγχίδε τὸ εἶδος, ὀρθὸς ἀναλαίνων, πᾶν ἡλικίαν ἡρωϊκὸς, κἂν τῷ ζαθεῖ γήρᾳ πᾶν ὄψιν νεοειδὴς, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅπ μὰν' ἐφοφόρης ἀκμοῦν λῦ, καὶ ἀκρατὼς ἔχων κοιλίας, οὐ ζωερπότης καὶ τύφλης, ἀλλὰ κατ' τοὺ Ὁμηρικὸς ἥρωας, μᾶλλον τοῖς ὀπλοῖς ἀσκέκαστο τῷ πυρί. ὅθεν μὰν' ἐρυγχάνοντά τε αὐτὸν ἐθεάσατο. ἀλλ' εἰ πόλε πλημμελῶς εἶχε σωμάτων, πατρικίῳ μόγῳ τε καὶ νοσεῖ καὶ τὸ βεσχάνε ἐσοχλῶν ἀκριβέστε, φλαμῷ ἄρτι καὶ ὄντι κεφάλαιον, κλινίσης τῆς ἡμέρας, ἐπιμελῶν πᾶν θεραπείαν τὸ σώματος· ὑκὸν ὐκ ἀπλῶτο ἐχρήσατο πόποτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῷ βασιλείᾳ, καὶ εἰς τοῦτο σφῶν ἰατρῶν τότε ἐπιτηδευόντων ἄκοντα, φασίλαν, εἰ καὶ μὰ δι' ἐσπήλασαν καχλίσπον, ἀλλ' ὧν περφυλαχῆς χρέον τὸ ἀνύσιμον χρεῶν περσενέγκαι φάρμακον. De Avreliano pariter Vopiſcus; *Convivium de aſſaturis maximè fuit. vino [ruſſo, Salm] rufo maximè delectatus eſt. medicum ad ſe cùm ægrotaret, nunqam vocavit; ſed ipſe ſe incdiâ præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine proſperrimâ uſus eſt, tempore qidem principatûs penè toto, propè illæsâ: qamvis à trigeſimo ætatis anno arbitratu eam ſuo rexerit, ſine adjumento conſiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere ſolitum* refert *medicorum artes, atqe eos qi poſt triceſimum annum ad internoſcenda corpori ſuo utilia vel noxia alieni conſilii indigerent.* qod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. ſalubr.* Ὡς ἀνὴρ ἐξίκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ πρόσωπα ἰατρῷ χεῖρα, κἀλαζόνας δεῖ. qo loco fruſtra Lipſius πεντήκοντα legi poſtulat, qaſi vitiati ſint codices; cùm pari modo dictum illud avtor idem exhibeat in *libello de ſene politico*, nec ſcopus loci aliter legi permittat. fuerit itaqe ſcriptoris potiùs ἀμάρτημα ἰατρομανὲς, qàm excriptoris σφάλμα χαφιόν. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὰ ἰατρικὰς δὴ τοὺς, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ πινῶν ἐπετείων νοσημάτων ἀναγκαζόντων, ἀλλὰ δι' ἀργίαν τε καὶ διαίτων τοῦ δὴ λεγομένου, (Συρακοσίων τε ἐφεῦρε καὶ Σικελικὴ ποικίλων ὄψων καὶ Κορινθίων κόμων καὶ τῶν τοιούτων εἰσιόντων) ῥευμάτων τε καὶ στομάτων

ὑστερ λίμνας, ἐμπαλακιδες, φύσας τε καὶ κατάῤῥους νόσημασιν ὀνύσαι πάσεως ἀναγκάζειν τοῦ κομψὸς Ἀσκληπιάδης, οὐκ ἀρκεῖν δοκεῖ; Multùm huc in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐνεστικὰ περὶ σωμάτων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν εὐκίνητα, φρονίδων ἀπαλλάττει τοῦ ἀλείπτας, ἐδὲν ἢ βραχὺ παρέχοντας περὶ εἰς ὀπτήσεις· ὡσπερ καὶ γεωργὸς τὰ εὐθαλῆ καὶ τὰ εὐγεῖα λήνδρα, βελτιώσας δι' ἐαυτοῦ. Nec minùs tamen temperantia, sedulàq, tutela. Seneca *epist.* 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere.* Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. *Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ avaritatem evocant molus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus casibus.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de qo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι διὰ τὸ σωφρόνως ζῆν, μᾶλλον ὀγδοηκοντα τῷ ὄντι ἐνιαυτοὺς ἐβίωσεν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων ἐκτός] Svidas, qi per præceptionis formulam, transcripsit ista, vocùlis duabus avctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, illud ad *epithemata* referatur.

Τὸ περιχαρπτικὸν ἀβασκάνου] Contrà qàm Dionysius Siculus ille, de qo Plut *de tranqil.* ὃν ἠγάπα μέγιστος ὢν τῷ τότε τυράννων, ἀλλ' ὅτι φιλοξένως τὸ πτωχὸν μὴ βέλτιον ἴδει μηδὲν, μηδὲ πολιτῶν ἐν τῷ διαλόγοις Πλάτωνος, ὀργισθεὶς καὶ περιξυσθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δ' ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà qàm Hadrianus, de qo Callius, & ex Cassio corrigendus Svidas; Φιλοτιμίᾳ τε ἀπλήστῳ ἐχρῆτο, καὶ χρὴ τοῦτο καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπιτηδεύσαι καὶ ὅλην ὅ, τι οὐκ εἰρηνικὸν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγε. ἐν τούτων δὴ καὶ τῷ τινι προσεχόντων, πολλὰς μὲν καθεῖλε, συχνὰς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βελόμενος δὲ πάντων ἐν ἐπιστήμῃ, ἐμίσει τοῦ ἐν τινι ὑφαίρεσθαι. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, contrivit; cùmque eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem editis, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; qo loco & Favorini festivum dicterium refert, qi arguentibus amicis qòd Hadriano de verbo qodam reprehendenti sine cavsa, cessisset; *Non rectè suadetis, inqit, qi non patiminì me illum doctiorem omnibus credere, qi habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλάτης ὤν, ἑλληνίζειν· Εὐτυχὴς ὤν, μαχείας πρίασθαι· βασιλεῖ διαφέρειν, καὶ ζῆν.

Ἢ τῷ τῶν ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν πραγμάτων] transponenda illa ἢ τῷ τῶν, legendúmque τῶν ἢ ἐξ ἱστορίας νόμων, liqet. Verùm & deesse vocula aliqa videtur, cui articulus prior innitatur. Itaqe ἐμπειρίαν post πραγμάτων supplet D. Junius; qi & ἱστορίας nomine non *historiam* vult intelligi, sed *peregrinationem* & *locorum dissitorum lustrationem*. ego *notitiam* opinor qoqo modo acquisitam. ita Marcus ipse cepit *l.* 4. § 21. ἢ ἱστορία τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσον τὸ ἄκρατον ὕδωρ πίνειν, καὶ τὸ τριῶν, ταῦτα ἱστορῆσαι. & *l.* 10. § 15. ἱστορῆσαι, ἱστορησάτωσαν.

Οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδεύων φαίνεται] nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisqe ostentatione. Contrà verò qod Plut. *Sympos. l.* 1. *c.* 1. ὁ μόνον ἐράσθαι ἀδικίας δεῖν, ὡς φησι Πλάτων, μὴ ὅλα δίκαιον, εἶ δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ σωφρόνως ἄκρας, φιλοσοφοῦντα, μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σωὶ τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ.

Τόποις καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν] Seneca Lucilio *epist.* 69. *Mutare te loca, & de alio in aliud transilire nolo. primùm qia tam frequens migratio, instabilis animi est. coalescere otio non potes, nisi desinas circumspicere & errare. ut animum possis continere, priùs corporis tui fugam siste. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non est qies.* Et *epist.* 2. *Ex his qæ mihi scribis, & ex his qæ audio, bonam spem de te concipio. non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris. ægri animi ista jactatio est. primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari: nusqam est, qi ubiqe est. nihil æqè sanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, qæ sæpè transfertur. nihil tam utile est, qod in transitu prosit.*

Ἔστι στεφανίων ἐπιτελέσει] Et istìc Marcus Pii æmulus, *Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris sumptui modum fecit. temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ διανομῆς] *in operum extructionibus, congiariisqe.* Xyl. illis siqidem *magnificentiam*, istis *munificentiam* suam Imperatores Romani ostentare ac venditare solebant. Cæterùm vir doctiss. Patr. Junius *operum distributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, ὡς αὐτὸ τὸ Μὴ προσχθῆναι δεδρακότος.] Xyl. legisse videtur: καὶ τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνθρώπου ὡς αὐτὸ τὸ &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qi & δεδρακότος pro δεδρακότος legi posse suspicatur. D. Boot. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπου ὡς αὐτὸ τὸ Μὴ προσχθῆναι δεδρακότος &c. ut genitivus ἀνθρώπου ab ἔμφρον, qod præcessit, regatur. Salmas. καὶ τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis facie, ἀνθρωπος ὃ ὡς

πρὸς αὐτὸ τὸ λίαν πρ. ἀνδρικῶς. Vel etiam, καὶ τοῖς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ λίαν, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, qibus animi hominum plausúsque captari solent; hominémque ejusmodi qi respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè consequeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

—pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitásse, dixisse, fecisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qi volet. Interim quod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ὑπὸ δὲ ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ἐδόκει πρὸς τὰ δόξαι ἕνεκα, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει καλῆς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεῖ λούσῃς] *Non utebatur alicuo tempore balneis.* Xyl. qomodo illi, qi, ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 6.

—crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture, sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.

Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult lavisse semper horâ balneari, & sibi commodâ & iis qi circa ipsum. Casavb. ad Capitol. ὃν illud, qod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugdun. retinet Casavb. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; qomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοικοδόμος] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οὗ οἰκήσει, γραμμῇ, ἐδάφῃ, σκεφῇ, ὑπηρεσίᾳ. *l.* 6. § 30. De Augusto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, residuis lectis atque mensis, qorum plerasque vix privatæ elegantiæ sunt. nè toro qidem cubuisse aiunt; nisi humili & modice instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ἐπιτηδής.] *non circa victum curiosus, aut studiosus. anxius,* Xyl. ὀπτιοῦχος. ὀπτιόλιμος. Hesych. ὀπτιότης, vox insolentior, qalia apud Marcum non pauca.

Οὐ περὶ σωμάτων ὦσος] *non de formæ corporis elegantia anxius* Xyl. qem & Cas. sequitur. de Pio ipso utrqe accepit. ut sit idem qod priùs de eodem dixerat, ὁ πρὸς καλλωπισμὸν τὸ ἴδιον σῶμα ὀπτιαλπικόν. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (qod Marcus non solet) repetitum. Verto itaqe *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀνεείρειν,
Ἄχραντος εἰς πενίλυν ὄδὸν ἱππεύσατο.

Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas,
Multam ad pauperiem perbreve pandit iter.

Corpora i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud qod ad *l.* 3. § 3. pleniùs exhibebitur,

Ἀνδρὸς τε δόξῃ, καὶ κρίνει σῆς σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγοράσαντα ἐνυπνίῳ, ὅτι τέτταρας ἔσχεν διὰ τοῦ νώτου, &c. qo nomine à Philemone Comico in *Delphis* laudatur, referente *l.* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐδοξίᾳ κλημάτων καὶ σωμάτων, καὶ δυνάμεως φυλακτικῆς τε καὶ πραξικῆς τούτων. mox σωμάτων illud qasi explicans qid velit, ἀνδραπόδων, inqit, πλήθει, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφερόντων. ut frustra sit Pollux, qi *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inqit, οὐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis specciosissimis undiqe conqirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio major paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anei,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola.——nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio ——

Et Seneca *epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges qos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes colorésque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensuræ lanuginis, eadem species capillorum, neqis cui rectior est coma, crispulis miscentur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per qos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! qantum hominum unius venter exercet?* Gregor. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παίδας ἢ παρασάτας τοῦ μὲν ἐν κόσμῳ καὶ ἐφέξεις, αὐτοὺς τοὺς κομᾶς, καὶ δαλυδρίας, καὶ τὴν χλιδὴν τοσούτων χρυσοφορουμένων πλέον ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνους ὀφθαλμοῖς καὶ ποσὶ μιμήσεις. τοῦ δὲ τὰς κύλικας ἐπ' ἄκρων δακτύλων ἔχοντας, ὡς δύον τε ἐνορθρεύσαντας καὶ ἀσφήξαντας· τοῦ δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἄνεμον ταῖς φοίνιξι φυρίζοντας, καὶ ταῖς ἐν χεροὶ αὔραις τὸ πλῆθος τῆς σαρκὸς ἀναλίσκοντας.

Ἡ ὑπὸ χωλὴ στολή] *locus iste,* inqit, *clariss.* Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaqe Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. στολὴν pro *comitatu* Xylander. accepit. Sed & Annotator

Lugdun. qi ϛλ. legi postulat. frustra. cùm de vestitu agatur. Salmas. ad Capitol. ἐπιχώριον, legit. Casavb. ἐπὶ χωρίου, retinet. de sensu utrique convenit, placuisse Pio vestem τῷ ἐπιχωρίου, *indigenam*, non exoticam, sive τῷ ἐπὶ χωρίου, hoc est, *qalis vulgò fiat*, & quidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & ferè *reditibus Lanuvinis*. ità Casavb. *ad vitam Pii*. De Avgusto istiusmodi qiddam Sveton. *l. 2. c. 73. Veste non temerè alia qàm domestica usus est, ab uxore & sorore & filia nepotibúsque confecta.* De se Seneca, *de tranqill. cap. 1. Placet non ex arcula prolata vestis, non mille ponderibus aut tormentis splendere cogentibus pressa; sed domestica & vilis, nec servata nec sumenda solicitè.* De Pio Capitolin. *Visus est sanè ab amicis & cum privatis vestibus.* &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χωρίου nobis Λαρίου exhibet. Hoc si non sit cryptotextarum mendum, qod suspicari forsan qis possit, *Lorium* villam designat, in qa Pius & educatus, & versatus plurimùm, cùm palatium ibi construxisset, & tandem etiam defunctus est, avtore Capitolino. Hanc avtem sequendo lectionem, Salmasius mavult, ἢ ἐπὶ Λαρίου σχολῆ ut de *toga* accipiatur, qâ *in secessu Lorinae villae* uti solitus erat. eam togám ipsi venisse dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qa proximè videndum.

Ἀπέγνωσαν ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως] τὸ κάτω istud Casavb. omittit. D. Boot. legit, ἀπεγνῶ ἐπὶ ἧσσ κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων. id est, *commoratio ruri in villis.* ut κατ' ἀγρὸν adjectum sit, qò *villæ* istæ à *suburbanis* distingverentur. Constat avtem è Capitolino, Pium in agris atqe propriis fundis plurimùm vixisse, etiam postqam imperium tenuit. ἐπαύλεις certè hîc, non *casa*, ut Xyl. vertit, sed *villa*. Philo in *vit. Mosis l. 1.* λοίας ἧ πολλῆς ἄγας εὐπορήσαντες, ἵν τι τῆς βασιλείας, ἢ ἧσσ ἰδιωτικῶν κατ' ἀγρὸς ἐπαύλεων. Idémqe *de vit. contempl.* τῷ μὲν ἂν ἀσφάλειαν αἱ ἐν κύκλῳ παρέχοιεν ἐπαύλεις τι ἢ κώμαι. *Credidi aliqandò*, inqit clariss. Salmasius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in qo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citeriorís & ulteriorís vici mentio apud Festum. qidni & similiter inferior & superior ex ratione sitûs? dicit igitur hunc Imperatorem, cùm Lorii esset, usum esse vili ac vulgari togâ, qales venibant in vico inferiore Romæ. an potius ἢ κάτω ἐπαύλεις villa aliqa rustica infra Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant?* ἐπαύλεις certè villam, & etiam pagum significat. *qicqid sit, oportet vilem esse & vulgarem togam, non imperatoriam, qa in Lorii secessu utebatur. hæc enim exempla affert, ut ostendat, ita ὁμοιοτέλευτ. fuisse* σὲ ἐδόντων ὑφὰς ἢ χεῖρας.

Καὶ ἧσσ ἐν Λαυρίῳ] Casavb. nihil mutat; & ad vestis materiem refert, sive locum unde ea petebatur, ut suprà visum. At Salmasius, *Notat*, inqit, *qibus in locis qem habitum usurpare solitus fuerit*, itaqe lectionem duplicem proponit. vel ut legatur, ἀγρῶν ἐν Λ. τὰ πολλὰ, τῷ φελόνῃ ἐν Τ. π. ἐχρῆσατο· velitqe Marcus *Sine tunica Lanuvii egisse Pium: more, ut videtur, antiqi Catonis: qi solo campestri accinctus, super id togam accipiebat; & qidem etiam cùm prætor jus redderet, ut ex Val. Maximo constat l. 3. c. 6. & Asconio. qod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat,* κατακλὰς εἰς τῷ ἀγορᾷ δικάζοντος ἢ ἐγκλητον, ἀποκεκαυμένου μὲν ἧσσ σωμάτων. Vel etiam ἐν χιτῶνι Λανυβίῳ τὰ πολλὰ, sive χιτῶνι ἐν Λ. τὰ π. *ut in sola tunica* secessum illum Lanuvinum transegisse dicatur; *qomodo plerumqe Romani ruri solebant & in provinciis: Hinc tunicata qies, tàm sæpe Martiali commendata & laudata l. 10. ep. 51.* Hæc ille.

Ἐν Λαυρίῳ] *Lanuvium* Italiæ opidum juxta viam Appiam situm, de qo Strabo *l. 5.* ubi Λαρίσιον pro Λανούϊον Casavbonus reposuit. *In villa* interim *Lanuvina natum Antoninum Pium*, avtor est Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Avrelius. qinqam Casavb. in Capit. codices Manuscriptos *Lavinia* exhibere testatur, eundémqe locum existimat designari, ubi avtor idem de Marco: *Ex Asia & Syria reverso, exinde Lavinium profectus est.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem esse utrumqe Jos. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l. 8.* refragante, & renitente.

Τῷ τελώνῃ ἐν Τύσκλοις παρατυθὸς οὐκ ἐχρήσατο] *Inter Lanuvinos plerumqe Tusculano publicano utebatur*, etiam deprecante. Xyl. ut ad comitatum referatur. Annot. Lugd. *lege*, inqit, παρατυθόμενος. *qasi excusans & deprecans utebatur.* Salmas. τῷ φελόνῃ ἐν Τύσκλοις, an Τύσκοις, παρατυθὸς ἐχρήσατο. *cùm in Tuscos, an Tusculanos, agros secederet, non jam tunicatus ibi ageret, ut Lanuvii, sed penulam superinducbat: qod cùm faceret, excusabat tamen se, & qasi veniam deprecabatur. hoc est, qod ait,* παραίτιος ἐχρήσατο. *Penula*, inqit Nonius, *est vestis, qam supra tunicam accipimus. eâ adversus pluvium maximè munire se solebant.* Juvenal. *Sat. 5. v. 78.*

--fremeret sævè cùm grandine vernus
Juppiter, & multo stillaret penula nimbo.

Indè Varroni petitus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐτάρκες prædicat; *Non est qærenda homini, qi habet virtutem, penula in imbri.* contrà planè qàm Lucil. *l. 15.* qi *penulam per imbrem iter obeunti, sapientiâ ipsâ utiliorem* esse pronunciat. certè etiam sapienti, vel in imbre vel in frigore. Stoicis ipsis fatentibus, saltem εὐχρηστὸς futura est: qum ut Philo *de provident.* apud Eusseb. *præpar. l. 8. c. ult.* ὑσὶ μὲν ὄντος ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ ᾖ, κατα βρέχεσθ βορίου ἧ λιγὸς κατανέοντος, ῥίγει πεδύναι ἢ ψύχει. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non possum commodare, domi manet*; cùm cœnaculum ejus perpluceret. alteri item

item ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *instit. l. 6. cap. 4.*

Καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος τρόπος] Xyl. qem & secutus est Mer.) cum sequentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs claudere videntur. Itaque D. Boot. legit, καὶ πᾶς ὁ τρόπος τοιοῦτος. *Totius denique vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἰσχνότητος] *Suspecta* ista & *salebrosa* Xylandro. Sed immeritò. est dictum proverbiale, à medicis muruatum, qo exercitii modum illi mensuramque justam ac legitimam in affectibus qibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plaisirum adolescentre me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Avrore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliqod istiusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem;* cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Qò videri possit allusisse, qod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini sui liberos exercuisse, οὐκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐρυθήματος χάριν καὶ εὐεξίας, *non athletico more, sed quantum ad ruborem bonámque corporis habitudinem conduceret.* nisi qòd ἐρύθημα ibi colorem vividum valetudinis indicem potiùs designare doceat adjuncta εὐεξία. Hoc proculdubio Marcus hîc voluit, Plum nulla in te nimium fuisse. ità *lib. 6. § 29.* ὡς ἐπ' ὀλίγον ἔσονται ἅπαντα.

Οὐδὲν ἀπλοϊκός] Indè forsan *Pius* dictus, qòd verè naturâ clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siqidem & *sub Adriano, cùm consiliis illius adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat, & principatûs sui initio cùm multi accusarentur, & ad supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen interfici passus est, cùm diceret, non oportere se principatum suum factis ejusmodi auspicari. Quin & deinceps, seditiones ubicunq; factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit.* Capitol. & Xiphil.

Συμφάναι ἑαυτοῖς] De eodem *l. 6. § 30.* Τὰ ὁμαλῶς παλαχθέ. & de Apollonio supr. § 8. Τὰ ἀεὶ ὅμοιον. Qod de historia Lucian. Χρὴ ὁμοῦ τὰ πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι, καὶ σωμάδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσῆν μὲν τὸ κεφάλιον εἶναι, ἀργὰς δὲ πάνυ γλισχρῶς ἐκ ῥαχῶν πώγων, ἢ ἐκ λιμάτων σαφῶν συγκεκριμένον, καὶ ἡ ἀπὸ ὄνυξιν, καὶ χεῖλη περὶ τὰς κνήμας. De poemate Homer. in *art.*

Deniq; sit qodvis simplex dumtaxat & unum:
Primo nè medium, medio nè discrepet imum.

& de persona idem,

——servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l. 5. Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum. respondent extrema primis, media utrisq;, omnia omnibus.* De vita Senec. *epist. 20. Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idémq; *ep. 23. Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam præmentis viam.* Et, *ep. 31. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et, *epist. 120. Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia, quando idem semper qis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnum rem puta, unum hominem agere: præter sapientem suorum nemo unum agit. cæteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, quam eximus. hoc ergò à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et, *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est qod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, i. κατ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide suprà ad § 9. Sed & *l. 11. § 27.* Ambros. *epist. 82. Vetus dictum est, Adfuesce unus esse: ut vitæ tuæ qandam picturam exprimas, eandem servans semper imaginem, qam acceperis.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l. 9. c. 4.* Ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἑκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. ἔστι γὰρ ὁμογνωμονεῖν ἑαυτῷ, καὶ ἓν μόνον ἐπιτηδεύειν καὶ πᾶσαν τὴν ψυχήν. De Adriano contrà Avr. Victor: *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atqe virtutes qasi arbiter genitus; impetus mentis qodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, latus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; sævus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio item Cassio Vulcarius: *Fuit his moribus, ut nonnunqam trux & asper videretur, aliqando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inediæ patiens; veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείοσιν ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ ἀρεστικὸν ἦθος αὐτοῖς παντα χοῦ, καὶ σολὺ, καὶ λάιτη, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαττον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, ὅτιος ὁ Ἀκαδημίας καὶ περὶ Διονύσιον, ὅτι περὶ Δίωνα.

Τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους] De Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Αὐτὸς δὲ περὶ ταῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φανερὸς ἦν ὕτω παρασκευασθείς, ὥστε ῥᾳδίως ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ἡδιστάτων, ἢ ὁ ἄλλος τῶν αἰσχίστων καὶ ἀνιαροτάτων. πρὸς μὲν δὴ βρῶσιν καὶ πόσιν καὶ ἀφροδίσια ὕτω κατεσκευασμένος ἦν· καὶ ἔστιν ὅτε ἐδέησεν ἂν ἧττον ἐσθίοντος ἢ πίνοντος τοῦ μὴ πολλὰ ὧν τούτοις προσφιλοσοφεῖν, λυσιτελοῦς δὲ πολὺ ἔλαττον. Atqe hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπίχαρις καὶ ἀπολαύειν] Quod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. quod suprà, παρόντων μὲν ἀπείρως, ἀπόντων δὲ μὴ δεινῶς.

Τὸ δὲ ἐκρύειν καὶ ἔπη καρτερεῖν] ἔπη quid hîc velit, nullus video. ἐπιπαρρεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐννήφειν.

Ὅτον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου] Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander cepsuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanqam distinctum qid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, qòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, μόνον αὐτὸν λύπα φίλα νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν, τὴν φιλίαν ἠγάμψων. Tale qippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & ὅτῳ forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν] Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, qæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππου] *Avus paternus, Annius Verus* (de qo *supr.* § 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Γονέας] Vide *suprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν] *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους] qorum *suprà* meminerat: § 5,6,7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celsi. l.* 3. Καὶ Ἕλλησι δὲ φησιν, καὶ ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶναι σοφωτάτοις, καὶ πολλὰ τὴν ἐνυπαρχοῦσαν εἶναι αἰτίαν, ὃς περὶ διδασκάλων τιμωνδε, καὶ τὸ πειστέον τοῖς κρείττοσιν ὄντων καὶ θεῶν τὰς ὁμοίας αἱρέσεις διδασκόντων· καὶ περὶ ἀναπεφυκυίας τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ καὶ τὰ τῆς ἀναλογοῦσης τοιάυτης γέγονται, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιλαβέσθαι τῶν κρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἐν ὁμοίοις ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς εἴη ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ παιδαγωγῶν, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλυούσῃ τὴν ψυχὴν ἀναβλέψαι καὶ καθοδαιμονίᾳ. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς εἴη ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις πίπτειν· αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ὡς εὐχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis qàm svavissimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἓν ἤδη πρὸς τὸ τελευτᾶν ᾠήθη, ὑμνεῖ τὸν αὐτὸν δαίμονα καὶ τὴν τυχὴν, ὅτι πρῶτον μὲν ἀνθρώπῳ, ἔπειτα ἕλλῃ, ἢ βαρβάρῳ, ἡδὲ ἄλογον τῇ φύσει θεῖον γένοιτο πρᾶξις ἢ τέχνις, ὅτι τοῖς ζωγράφοις χρῶνται πρὸς τὴν ἰδέαν ἀπλῶς ἢ γένεσις αὐτῶ. At Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Plato* aiebat *se gratias agere naturæ; Primùm qòd homo natus esset, potiùs qàm mutum animal: deinde qòd mas, potiùs qàm fœmina; qòd Græcus, qàm Barbarus: postremò, qòd Atheniensis, & qòd temporibus Socratis.* Qo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunqam qicqam dictum esse in rebus humanis delirius.* Idémq; *ibid. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in qibusdam iniqiùs etiam pavlò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Qod autem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qi, ut Dio Prus. *orat.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζ�ῶον λογικὸν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laert. *l.* 1. Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, καὶ ὃ θηλυ· ἔπειτα, ὅτι ἀνὴρ, καὶ οὐ γυνή· τέτριτον, ὅτι Ἕλλην, καὶ οὐ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in precibus suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, qòd me virum creâsti, non mulierem: qòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν] supplendum, ἀγαθὰ, qod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν.

Τῶν θεῶν ἡ εὐπρέπεια] Digna Christiano qovis providentiæ divinæ, qâ factum fuerit, ut nè peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, qod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, nè peccares, Genes. c.* 20. *v.* 6. Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm.* 79. *Prima miseratio qod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. qis enim non videat, qòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qi & argumentum idem tractat fusiùs, *de diversis serm.* 13. Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est: ille gubernante Deo pauca commisit, cui deputat ille, qod demisit, huic & iste deputet, qod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres. Suasor defuit? ut suasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit suasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admisisti. Mihi debet iste, qod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, qod non admisisti. Nullum est enim peccatum qod facit homo, qod non possit facere alter homo, si desit rector à qo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περέπεσον πλημμελήσαί τι] Lugd. περέπεσεν. qod probare non possum. Xyl. *qòd nihil deliqi.* pleniùs rectiùsq; Cas. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περιπίπτω, procido, præceps feror. indè περιπετὴς, præceps: & περιπετῶς præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l.* 3. § 9. ἀπερίσπαστον. alioqi suspicari qis posset, scripsisse Marcum πεπόθασα. Sicut pavlò inferiùs, τὸ πάθασι τοῦ προφέρειν ἐν ἀξιώμασι κατασῆσαι. Mὴ

Μὴ πλέον ἐντραφῶσι παρὰ τῇ παλλακῇ τὸ πάππῳ] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, ut Capitol. docet. Pari avtem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, avt Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τῶν ὥρων διαῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l.* 1. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 19. lavdatum, Τὴν νεότητα τὴν ἀπολωλυῖαν ἐν πολέμῳ ὥσπερ ἦρος ἀφανίζε ἐκ τῆς πόλεως, ὥστε εἶπε τὸ ἔαρ ἐκ τῆς ἐνιαυτοῦ ἐξέλη. Tempestas nimiùm qàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi naralium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lavtior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος ἤδη τοῖς ὡραίοις παρεκινήσατον διαφθείρεσθαι. Socrates apud Xenophont. *memorial. l.* 4. Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, qem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ περὶ ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρας. perperam. Verùm aliud hìc ὥρα, ab eo quod suprà. ὥρα enim istìc, non tam *flos ætatis*, qàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum & idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, quòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transiisset, apud Athen. *l.* 13.

Ἥιν' ἔχῃσι ἡλικίην, νῦν ἄρχεται ἡδυέπων.
Ὥρη ἐρᾶν, ὥρη τε γαμεῖν, ὥρη τε πέπαυσθαι.

Ità Thales, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 68. Conjugium svadentem matrem elusit; natu minor cùm esset, ὔπω καιρός· *nondum tempus*: proyectior factus, ἐκέτι καιρός· *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, quòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γίνεσθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, qam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, postridiè γυναικὸς nomine salutâsse. Laërt. *l.* 9. & Cicero objurgantibus, quòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inqit, *mulier erit*. Fabius *institit. l.* 6. *c.* 4. Clarissimè Hesych. Ἀνδρώσιος, συγγνώσεως. &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συνουσιάσασα, διακορηθεῖσα i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόφησιν ὥρη γάμε πεφυκυίης, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsq; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥραι rescribi postulat. Vertit avtem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus inflat ut viro conjungantur*. explicat in *Oeconomia*; *qæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt. h. e. qæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem avt maturam viro ætatem ingrediuntur*. Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusqam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam esse*, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόφησιν ὥρη γάμε dixisset, qid opus erat, ἐν τῷ παρεόντι, qod idem prorsus valeret, τὸ παρεμβρέμησαι, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶδες, aliud παρανδρῶδες, utì mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisqs notulâ duntaxat post γάμε, interpositâ, sic verterim. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magìs fiunt obnoxiæ*. Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus planè perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρὸς ὡραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ πιεῖν πάσχωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν· ἢν γὰρ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, αὐτέαν ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, ἐνίοτε μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem indè futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ità τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶδες verò q. e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παρανδρῶδες. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παρανδρεμέμησαι, qas ὑπερημέρους τῆς γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l.* 3. *c.* 10. Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι χὴ ἐπλαδεῖν τὸ χρόνε] *Sed tempus expectavi*. Xyl. sed nec ἐπλαδεῖν ejusmodi alidem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Cas. *Sed longiùs etiam, qàm necesse erat, distuli*. Ità ἐπλαδεῖν τοῦ χρόνε erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istìc, non qam Xyl. voluit.

Δυνατὴν ὄζιν ἐν αὐλῇ βιῶντα] Ità *l.* § 16.

Δυνα-

Δωματὸν ἄρα καὶ ἔν ζῆν ἐς αὐλὴν· qem locum vide.

Ἐδήτων σημειωδῶν] sive σημειωδῶν, ut Lugd. quod usitatius est, & eodem recidit. utrumqe enim *vestes notabiles & insigniores* sive *splendidiores* designat. Hoc eo, qoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδήτας σημειώδεις, inqit, Annotator Lugd. Vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas, χρυσοκάμους, auro vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sveton. *l. 2. c. 73. Togis usus est neqe restrictis, neqe fusis; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est sanè ab amicis cum privatis vestibus, & domestica qædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, qibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τῶν δ' ἄλλων] Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter qæ *ignis prælatio.* Herodian in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ περιπέμπειν αὐτῇ. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σεβασῇ, πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καλλιστον ὅτι τὸ συνήθριον, ὅτι τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτῷ περιπεμπόμενον, ὅτι τ' ἄλλα ὅσ' βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι. Qibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ περιπεμπόμενος τὸ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse adfirmat ex hoc Marci nostri loco; qarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accedit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inqit, vocat, *qæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

--præmuncius antè
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verùm Meric. Casaubonus in adversum contendit; *lampadésqe & statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *simulacra* scil. *lampadas manibus gestantia*, de qibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v. 100.* Alcinoi avlam describendo,

Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι, ἐϋδμήτων ὑπὸ βωμῶν
Ἕστασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Evstath. χρυσοῖοι κοῦροι, ἀνδριαντες exponit. Ideò autem Marcum τῶν δ' ἄλλων adjecisse, *ut à vulgaribus, qæ in ædibus plebeiis etiam plerisqe reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò inter summos istos viros arbitrum me nevtiqam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγγυτάτω ἰδιώτου συνέλθειν ἑαυτόν,] De Marco Capitol. *Adoptatus in avlicam domum, omnibus parentibus suis tantam reverentiam, qantam privatus, exhibuit. erátqe haud secùs rei suæ qàm in privata domo parcus ac diligens; pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Et Aristid. *orat. in regem:* Ἐπίδειξιν, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα, δίον τε ὄζει τὸν αὐτὸν εἶ) διὰ τέλους. τοῦτον μὲν ἐγὼ τῆς βασιλείας παραλογῶν ἑαυτὸν, ὅσῳ δικαίως ἀξιωθῆναι τούτου· ἐν ᾧ τῇ ἐκ ἐκείνης ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ τε καὶ τρόπῳ χρώμενον. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit. nec omninò qicqam de vitæ privatæ qalitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. qum sibi & filiis honores peteret, omnia qasi privatus fecit. qin & Senatui tantum detulit Imperator, qantum cùm privatus esset, deferri sibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac qam in Avgusto lavdat Sveton. *lib. 2. c. 51.* Vide Casavbonum ibidem. Sed & qæ superiùs ad § 16. χαυνοποιοῦσιν.

Καὶ τὴ διὰ τοῦτο ταπεινότητα] Lugd. τὴ δίαι. Sed legendum, μὴ διά. Sive ut M. Cas. τὴ δίαι μὴ διὰ τοῦτο. Rem qod attinet; *nihilo demissior?* imò tantò major, tantò avgustior. Siqidem, ut scitissimè, sed & verissimè, Plinius in *panegyr. Qui nihil ad avgendum fastigium supereſt, hoc uno modo crescere potest, si se ipse demittat, securus magnitudinis suæ.* neqe enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abest, qàm humilitatis. De Pio Capitolinus, postqam *civilitatem* ejus descripserat, úrqe species imperatorias superfluas à se amandaverat; *& tamen*, inqit, *ingenti auctoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφοῦ] Marci fratrem hunc adhuc qærimus, nec reperire hactenus potuimus.

Δωματίου μὲν διὰ ἦθος ἐπιγνῶναί με] At tantùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum moribus suis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà *post illius obitum Marcus solus rempublicam tenuerit, multò melior & feracior ad virtutes: qippe qi nullis Veri jam impediretur aut simulatis caltidæ severitatis erroribus, aut his, qibus præcipuè displicebat Marco jam indè à primo ætatis suæ tempore, vel institutis mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῇ καὶ στοργῇ ἐυφραινοντός με] *Honorem* qidem *Marco exhibuisse Lucium, si susciperet, obsecutum, ut legatum proconsuli, vel præsidem imperatori* (ad qæ verba videndus Salmas.) avtor est Capitol. qi de *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν δὲ ἴσως ἂν κατηγόρουν] Senec. *de brevit. vit. c. 14. Dubitare se Fabianus noster aiebat, an satiùs esset nullis studiis admoveri, qàm his implicari.* Ipse Senec. *ibid. c. 13. De istis nemo dubitabit, qin otiosè nihil agant, qi in literarium inutilium studio detinentur.* Idémqe *epist. 88. Ista liberalium artium confectatio molestos, verbosos, intempestivos*

tempestivos, sibi placentes facit; & ideò non discentes necessaria, qia superuacua didicerunt. Vide *suprà ad § 7.*

Παιδία] *Filios* habuit *Verum*, qem septennem amisit; *Commodum*, cui imperium reliqvit, patri per omnia dissimillimum; & *Antoninum* huic gominum, qi qadrimus est elatus; eùm tamen parcu aftrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filios* plures, qarum Commodus tres superstites reliqit. Cas. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀρνῆ, μηδὲ χῆ τὸ σωμάτιον διάκεσθαι] Et fuit reverà Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsqe planè distortissimis.

Τὸ μὴ ὑπηνέον με περὶ ὅλα ἐπ' ἐκείνῃ ϗ ποιητικῇ] Τὸ ὑπὲρ Lugd. perperam. Vide *suprà* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qi filio, qem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inqit, *qi vêris tam bellè canere?* Vide Stratonici dictum à Ptolomæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τοῦ μὴ ἐπεὶ νίοι αὐτοὶ ἦσαν] pro μὴ, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον] de qo suprà § 8.

Ῥούστικον] supr. §. 7.

Μάξιμον] supr. §. 15.

Τοῦ ϗ φύσιν βίου], vide supr. ad § 9.

Ἐναργῶς] *Perspicuè.* Xyl. *efficaciter.* Cas. ἐνεργῶς. crebra apud avtores Græcos vocabulorum horum ab excriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας] *Cogitationes insectas.* Xyl. ἐπιβουλὰς malitn. atqe ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν κωλύειν ἦδη] Lugd. ἢ δὴ. qod & ferrì potest, qia ἢ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2. § 9.

Τὰς ἐκ θεῶν ἐπιπνοίας ϗ μανικὰς διαλογικὰς] Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν δὲ ἀνθρώπους δῶρον. Cicero, *Tusc. l.* 1: *Philosophia qid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, qòd vivimus; philosophiæ, qòd bene vivimus. itaq; tantò plus nos huic qàm diis, quantò majus bonum est bona vita qàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, qòd διαλογικὰς noster dicit: ἐπιπνοίας verò pro occasionibus singulatim *suggestis* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. *v.* 485. & Ψ'. *v.* 270.

——θεὸς ἔμβαλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. *v.* 10.

——τὸ δ' ἐπὶ φρεσὶν ἤμβαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras *c.* 7. *v.* 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. ἐπιπνοίας verò ϗ διαλογικὰς ità distingvere videtur, ut illæ per signa qædam obscuriora, istæ per indicia clariora, qasi diserè præcipiendo qid facto opus sit, procedant. Galen. *de optim. secl. c.* 11. ex Empiricorum sententia: Τὰ κῶλα λαμβανόμενα, ἃ μὲν αὐτῶν κῶλα λαμβάνεται, ὡς τὸ ὑρᾶν· ἃ δ' ἐπιπνοίας, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν κῶλα λαμβανόμενα· ἐνδεικτικῶν δ' ἐστὶν κῶλα λαμβάνεται τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς, aperè distingvit.

Τὸ αὐλιγξεῖν μοι τὸ σῶμα] Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀσθενὴς ἦν τὸ σῶμα. Dio. *Habuit enim corpus valetudinarium.* qod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inqit, *operis & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atq; in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inqit, ἀσχολίας τε ϗ ἀπονίας ἀδυνάτως τὸ σῶμα ἔχε· καὶ τοι τοιαύτη ἐνεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενον, ὥστε ϗ ὁπλομαχεῖν, ϗ σὺς ἀγελίους ἐν ὄρεσι κυνηγετεῖν ὑπὸ ἵππου. Et mox; Οὔτε ἔφαγε, ϗ πολλοῖς πλείοσι παρὰ πόδας, οἷς ἐπῆεν, πλὴν ἡγεμονικὰν ἀπέπνευσεν. quæ postrema illustrant, qod adjecit hìc Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum qod apud Svidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδυνατωτάτου καχεκτικωτάτου ἀνέδειξε. Tribuit avtem hoc Cassius theriaci, qod qotidiè sumebat, beneficio. De qo videri poterit Galenus, qi hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἀλφὰς] ἀλφὰς eo sensu, qo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδ' αὖθις ἅπτεσθαι τοῦ πλέω γαμετῆς τὸ παράπαν τῆς ἑαυτοῦ γυναικός. Prov. *c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. *qisqis eam attigerit, haud futurum est insons.* de uxore aliena. Eadem mente δίχεσθαι & διχάζειν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρεθύμιον & σωφροσύνῃ καλῆς ϗ γνησίας ἀλφὰς γυναικός. ——ἀλλ' Ἀλέξανδρος ὅτι τούτων ἐδίψησεν, ὅτι ἄλλῳ ὤμνυ γυναῖκα περὶ γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτας] Ex pellacis avlicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου] ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* § 16.

Τὸ χαλεπήναντα Ῥοῦφον, μηδὲν πλέον πρᾶξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων] Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisqs ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atq; hoc est, qod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4 *v.* 26. Ὀργίζεσθε, ϗ μὴ ἁμαρτάνετε. de qo loco alibi diximus.

Μέλλοντα νίον πελάζειν πῶ πεπόνθει] Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino, Marci mater, anteqam filius imperium Pio defuncto adiret: qâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Ὁικῆτω μετ' ἐμὲ τὰ τελδίσια ἔτη] Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα] Qòd nec defuerit unqam, unde aliqid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act.* c. 20. v. 35. & qod optimum qemqe censere Gregorius Naz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ εὐπορεῖν τοῦ πάσχειν ἡμῶν κρεῖττον· καὶ ἀφελιμώτερον χέρδος ἔλεος.

Τῇ γυναῖκα τοιαύτῃ] *Habuit uxorem Annium Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qalis istîc depingitur uxor, numinis donum, havd è minimis, havd è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ἐπιτυχὸν προφὼν εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι] Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδοι γενόμενά μοι υἱὸν πολλῷ ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ἂν ὅπως ἐπὶ τῇ φύσει τοῦ παιδὸς, ὡς ἐπὶ τοῦ κτῆ τῷ σοὶ ἡλικίαν αὐτὸν γενέναι. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σοῦ πραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἡμῖν πραγμάτων διαδοχῆς. *Filium mihi genitum scias; qo nomine Diis gratias ago, non tam proinde, qia natus, qàm qòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsqe, dignus evadat, qi & mihi, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l.* 9. *c.* 3. Commodum avtem Marcus & *suis præceptis, & etiam magnorum atqe optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Oneseratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὸ δ' ὀνειράτων βοηθήματα] De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat. l.* 1. tangit & noster, *l.* 9. § 27.

Καὶ τάτε ἐν Καιήτῃ ὥσπερ χρήσῃ] locus mutilus; qod & Xylander monuit. *forsan,* inqit in *notis, ὥσπερ χρήσιμον qomodo utaris.* At in versione, *sicut Chræsæ:* ac si loci alicujus nomen proprium esset. qò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρῆσιν legatur. qasi dicat Marcus; *Cajetæ, qæ in regione Campana maritimum est opidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti παρὰ δίνα πυλυφλοίσβοιο θαλάσσης. Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χρήσει legendum suspicatur: χρῆσις idem qod χρησμὸς, ut χρηματισμὸς interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut sensus sit, *qemadmodum sibi divinitùs remedia ad qosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliqandò agens versaretur in periculo alicujus morbi alterius ve casûs, auxilium, qo eum depelleret, ostensum fuisse, idqe tanqam oraculo, cùm aliàs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qi legit, καὶ τᾶτο ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hócqe Cajetæ, tanqam oraculum qoddam.* Clariss. Salmas. *sine aliqo scrupulo* (qales Marcus istîc loqitur) ὀνείρῳ *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit. legendum scil. vel, καὶ τάτε ἐν Καιήτῃ εὐτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in qo monitum illud à numine acceperit: vel, καὶ τᾶτο ἐν Καιήτῃ, ὡς ἀφελήσαι, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, qod *circumlinere* sibi aliqid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil avsim.

Ὅπως τε ἐπιθύμησα] [τὸ] ὅπως τε ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τε ex τὸ factum sit.

Ἀποκαθήσθαι ἐπὶ τοῦ συγγραφέως] Lugd. ἀποκαθῆσθαι. forsan ἀποκαθῆδε· usitatiùs avtem ἐπὶ τοῖς συγγραφεῦσι diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1. καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἡσυχίαν, dixit. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 6. οὐκ ἦν τοσᾶτο, τοσᾶτον μὴ ἀνηκόεναι, τοσαῦτα μὴ γεγραφέναι, τοσᾶτῳ μᾶλλον παρακεκαθῆσθαι γεγονότα ἢ πολλῶν ἀξίῳ. Verùm ἀποκαθῆδε, qo Marcus hic usus videtur, disertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l.* 3. *c.* 24. inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, ἀποκαθῆδε & ἀποκαθίζεσθαι collocat. Vetus Edictum Censorium ex Svetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l.* 15. *c.* 11. exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qi novum genus disciplinæ instituerunt; ad qos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, qod Marcus, ἀποκαθῆδε.

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται] Expressisse videtur, qod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobeus tom. 2. *tit.* 58. Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεᾶ τύχη καιρός τ' ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξυμπάντα. qanqam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmqe contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. qomodo & Solomon Rex usurpavit, *Eccles. c.* 9. *v.* 11. qo loco, qod Plato τύχη καὶ καιρὸς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam qæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l.* 2. *c.* 19 § 8. Ἐν δ' ἀκολαθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοι εἰσι, καὶ ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖον πως πεποίοντες, διὰ τὰ γιγνό-

μενα

μῶν ἀγαθὸν ὑπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor. *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τὰ ἐν Κυάδοις· *apud Quados ista* concepta nimirum, vel conscripta sunt. Istud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις. hoc est, *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quàm subjunctæ clavsulæ significationem præ se fert. Atque in hanc partem hoc in loco M. Casaubonus accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim eâ disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil qicqam dubitavi: cùm & huc usqe seriem qandam continuam, qæ hîc planè incidi-tur, avtor ipse tenuerit, mileclam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qa liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] Quadi Germaniæ populus, de qibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, avtores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτι θεὸς Μάρκος ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις συνεπλέκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset. Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atqe Apollinario Evseb. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 5. & *Chron. l.* 1. *&* 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *cap.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. qanqam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Svidam alius nescio qis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatiqe Clavdianus, Christiano nomini iniqiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Evseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ὅθεν προσλέγειν] δεῖ, (ut *l.* 7. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale qid, subintelligendum. qod cùm in scriptis istiusmodi est freqentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ὅθεν legit, vertitqe, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs qid velit, qàm qid assveverit narrantis, dictio videtur. qin nec in persona tertia, qam dicunt Grammatici, de se Marcus loqi assoleret.

Σωτρίξομαι πείργω, ἀχαείσῳ] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & aqus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc qotidiè procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, qàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὸν ἄγνοιαν] creberrimè istud inculcat noster, utì in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem differentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ δ' ὅτι πεπωκώς] Ità *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ ὅτι ἀγνοῶ. qod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 7. § 26. Vel insciti à rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspiciâ majore imbutus es; & caliganti æqior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τὸν φόνον τὸ ἀγαθὸν, ὅτι κακὸν, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρόν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laert. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato de *bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶ· καὶ ἰσοδυναμεῖν τὸ καλῷ τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qi sola bona, qæ honesta; mala tantùm, qæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæterâqe extra animum, neqe bona, neqe malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, ὑγρὸν αἷμα & πνεῦμα & τοῦ αὐτοῦ] Ità *l.* 12. § 26. Ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος· ἡ μὲν αἱματίῳ καὶ πνεύματι, ἀλλὰ νοῦ κοινωνίᾳ. Non hac duntaxat, avt præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *instit. l.* 6. *c* 10. *Si ab uno homine, qem Deus finxit, omnes orimur, certè consanguinei sumus.* Itaqe τὸν μὲν

μένον hîc subintelligendum, cujus frequens passim Ellipsis. Xenoph. expedit. l. 3. Οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην. ἀλλὰ τοὺς θεοὺς σεβόμεθα. *Hominem Dominum nullum, sed Deos solos adoratis.* Ità supplet Christus apud Matth. *Evang. c. 4. v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omissâ particulâ illâ Moses dixerat, *Deut. c. 6. v. 13. Dominum Deum tuum adorabis, eidémque servies.* Paulus *ad Rom. c. 4. v. 9.* Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio ista ad circumcisos (solos) an & ad præputiatos pertinet?* Quod Castellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumcisionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ νοῦς] Synes. *de providen.* Ἔστι δὲ ἡ μία ψυχὴ καὶ σπερμάτων συγγένεια. ἡ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ γῆς ἐκφυσᾷ γένεσιν, οὗτο προσήκει ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς φυλάττει πηγῆς· qi tamen fontes, unde deriventur animæ, duos statuit; terrestrem alterum, alterum cœlestem; indè Osiridi, Typhoni hinc animam contigisse. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio σύμφησι Lactant. *institut. l. 6. c.* 10. eodem, qò Marcus istîc collineans; *Si ab uno Deo,* inqit, *inspirati omnes & animati sumus, qid aliud quàm fratres sumus? & qidem conjunctiores, qòd animis, quàm qi corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Denique cœlesti sumus omnes semine oriundi:
Omnibus ille idem pater est.---

Subjungit Lact. nostro consentiens: *Ergò pro beluis immanibus habendi sunt, qi hominibus nocent. —Ob hanc enim necessitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunqam facere, semper bonum.* Idémq; *l. 5. c. 8.* ex Cicerone *de legib. l. 1. Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur: sic omnes homines inter se naturâ confusi, pravitate dissentiunt; nec intelligunt se esse consanguineos, & subjectos omnes sub unam eandémque tutelam. qod si teneretur, Deorum profectò vitam homines vivcrent.*

Καὶ θείας ἀπορροίας μέτοχον] Θείαν ἀπόρροιαν i. e. *portiuncula divina*, ὁ νοῦς. i. *mens*, sive *anima rationalis* hîc dicitur. sicut infrà § 4. τὸν τοῦ κόσμου οἰκοδεσπότην ἀπόρροια. & *l. 5. §. 27.* τῆς Διὸς ἀποσπάσματα. de qibus, suis locis dicetur. Eadem Epicteto differt. *l. 1. c. 1.* Τοῦ Διὸς μέρη. Senecæ *epist. 92. Dei pars est. & de otio sapient. Divini spiritûs pars ac veluti scintilla qædam.* Horat. *Serm. l. 2. Sat. 2.*

——*divinæ particula auræ.*

qo modo Ammianus, tanqam ex Physicorum sententia, *l. 21. Sol mens mundi nostras mentes ex sese, velut scintillulas, diffunditat.* Et Manilio Astron. *l. 2.*

——*pars ipsa deorum est.*

Plutarch. *qæst. Platonic. l. 1.* Ἡ δὲ ψυχὴ νοῦ μετέχουσα καὶ λογισμοῦ, οὐκ ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐδ' ὡς αὐτῷ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Sanius Augustinus, *epist. 157. Animam, Dei non particulam esse, sed creaturam. & de anim. orig. lib. 1. c. 4. & l. 3. c. 3. ab illo, non de illo factam.* qem & amplius vise sis *de civit. Dei l. 13. c. 24.* Tertull. *de resurrect. c. 7. Deus animæ suæ umbram, spiritûs sui auram, oris sui operam, viliſſimo alicui commiserit?* Animam loqitur humanam corpori inditam. Pulcerrimè Gregor. Naz. Augustino sensu consentiens, qamvis modo loqendi dispar, *apologet.* § 33. Περὶ ψυχῆς ἡ σκοπὴ, πῶς ἐκ θεοῦ καὶ θείων, καὶ τῆς ἄνωθεν συμφυΐας μετέχουσα, καὶ πρὸς ἐκείνων ἐπιγραφεῖσα, εἰ καὶ τῷ χείρονι συνοικεῖ. Modestissimè Epiphanius, in *ancorat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν εἶναι τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀλλότριον τοῦ ἀμφυσήσαντος. (ità enim legendum avtumo, qod ἀμφυσίμαλον vulgò legitur) πρὸς ἢ τὸ λεγόμενον τοῦτο νοεῖται θεῷ μόνῳ ἁγνεύειν. Sed & Synesius *epist. 105.* τὸν νοῦν indigitat τὴν ἐν τῇ ψυχῇ μοῖραν τοῦ θείου.

Οὔτε βλάπτειν ἐστὶ πρὸς ἀνθρώπους δικαίωμα] Argumentum à nostro crebriùs repetitum, qtì in collatione indicatum, nostris etiam non insolens, qi lædi neminem, nisi à sese, posse contendunt. Habes à Joanne Chrysost. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom. 7. orat. 2.* cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικεῖσθαι παρὰ ἀνθρώπου ἐδεῖς δύναται. Inter exteros verò Maximus Tyrius *dissertationem* eadem de re ingeniosam admodum instituit, numero 2am. qâ & Socratis dictum illud celeberrimum lavdat, à Platone in *apolog.* positum, à Plutarcho *de tranqill.* ab Epicteto *enchiridio extremo, & dissert. l. 1. c. 29. & l. 3. c. 23.* à Clemente *Strom. l. 4.* repositum, à Thrasea etiam apud Dionem in *Nerone* usurpatum. Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι γὰρ οὐ. *Me Anytus & Melitus occidere qidem possunt, sed ladere non possunt.* In eundem hunc sensum & Dominus noster de suis apud Lucam *Evang. c. 21.* qibus etiamsi prædiceret, fore ut morte ipsâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) subjicit tamen, nihil indè ad ipsos damni, nè vel minimum qidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite vestri cujusqam peritums est.* v. 18. οὐ γὰρ δύναμις, inqit Maximus, ἀγαθὸν ἀφελεῖν τινὰ τρόπον βλαβῆναι. qod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονι ἀφελεῖ τινὰ χείρονα βλάπτειν. *neqe enim jus fásq; patitur, ut vir bonus qispiam ab improbo qoqam ladatur.* Vide ad *l. 9. § 4.* Itaq; cum nostro consentiens planè Joan. Chrysost. *in Matth. orat. 87.* Εἰ δὲ οὐδὲν πάσχεις δεινὸν, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδὲν σε βλάπτοντι κακόν; *Si mali nil pateris, cur ei succenses, qi te malo non affecit?* Julianus denique de *Cynism. orat. 2.* Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ πρὸς αὐτὸν κατηγορίαν, δίκαια, πολλοὶ πρὸς θεοῦ. ἐκείνῳ μὲν ὧν ἐστιν ἐχθρός·

οὐδὲ

ὧδέ γε βλαπτεῖς· αὐτὸς δὲ αὐτὸν, βαρύτατον ὀπαδὸν τιμωμένου τοῦ κρείττονος ἄγνοιαν, ἔρημος τῆς ἐκείνου θεραπείας.

Αἰκρῷ γάρ με ὑδεὶς περιβάλλει] αἰκρῷ περιβάλλειν, ut & κακῷ περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu ſumpta, qi corpori circumjicitur, qóq; corpus ipſum involvitur. qalis illa Pſalmæ *Pſal.* 109. *v.* 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. ——ἠμπίσθω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inqit, *aliqo nemo me involverit.* qia virtutem ſcil. nemo eripere cuiqam poteſt, in qa ſola τὸ καλὸν, & in cujus ſolius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Λέγουσι δὲ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ· εἶ ἢ τοῦτο ἀρετή. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus noſtris unum bonum eſt virtus.* &, *de conſtant. c.* 5. *Unum malum illis eſt turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qi & idem *ad Attic. l.* 10. *ep.* 4. *Nihil eſſe bonum, niſi qod honeſtum: nihil malum, niſi qod turpe ſit.* itaqe τὸ αἰσχρῷ περιβάλλειν, & τὸ κακῷ περιβάλλειν, Marco noſtro idem ſunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ἔζιν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ· τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετή; ἡ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων· ἢ οὐκ ἔζιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. ὑδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἀφαιρεῖον, ὑδὲ ὑπόλοιπον, ὑδὲ ἐλεεῖται, ὑδὲ λυπεῖ. Eodémq; Chryſoſtomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

——*nam ſi regnum à me fortuna atq; opes*
Eripere qivit, at virtutem non qiit.

Ἀπεὶς γὰρ περαιρούσῃ ὑ γίνεται. Epictetus apud noſtrum *l.* 11. § 36. *Prædo virtutis nullus eſt.* Itaq; Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ λίχνῳ καταγελάσεται γλαῦκα ἀκραιφνῆ, ὁρῶν τὸν ἀδίκως ἐπ' αὐτὸν ὁρμηθέντα σπουδῇ, οἰομένου τι δρᾶν, δρῶντα δ' ὑδέν. ἀλλὰ καὶ ἀπιμανθάνοντος ἐκείνων, βοήσεται τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, *Iliad.* Υ. 604.

——φρονέω δ' ἀτιμώζ Διὸς αἶσαν.

καὶ ἀφαιρουμένων τὰ χρήματα, περήσεται ὡς παίζοντα καὶ ἁρπαζόντων ἀφαιρουμένων. καὶ ὑποδαρείται, ὡς ὑπὸ πυρετῶ καὶ λίθῳ, ὑδὲν ἀγανακτῶν πρὸς τὸν ὑποδήσαντα. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 5. *Injuria propoſitum hoc habet, aliqem malo afficere: malo autem ſapientia non reliqit locum. unum enim malum illi eſt turpitudo: qa introire eò, ubi jam virtus honeſtúmqe eſt, non poteſt. injuria ergò ad ſapientem non pertinet. nam ſi injuria alicujus mali patientia eſt, ſapiens autem nullius mali eſt patiens; nulla ad ſapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8 § 1.

Οὗτοι ὀργίζωζ τῷ συγγενεῖ δίκαιον, ὅτε ἁπλῶς αὐτῷ] Epict. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὴν μὲν φορητὴν, τὴν δ' ἀφόρητον. ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε, ὅτι ἀδικεῖ· οὗτος γὰρ λαβὴ ὅζιν αὐτοῦ ἀ φερητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σώτερος, καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ὅζιν. Idem *diſſert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει οὕτω μοι περιπεπλῶσθαι τὸν ἀδελφόν. ὑ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνῳ ὁλέτω. ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιπεπλῶθῃ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς περὶ ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν ὅζι, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ὑδεὶς κωλύσει διώσεται· ἐκεῖνο κωλύσει. vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς σωτηρίαν] Qod *l.* 4. § 3. τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινα σωτηρίαν. Vide *infrà ad* § 2. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus eſt. & epiſt. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eiſdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit: illa æqum juſtúmq; compoſuit: ex illius conſtitutione miſerius eſt nocere qàm læsi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iſte verſus & in pectore & in ore ſit:*

Homo ſum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habeamus in commune, qòd nati ſumus. Societas noſtra lapidem fornicationi ſimillima eſt; qæ caſura, niſi invicem obſtarent; hoc ipſo ſuſtinetur.*

Ὡς πόδες] Ideò, παῦ τὸ ὑπόπτων ἐξ ἀνάγκης ἐρητὸς ἔχει τοῦ πόδος. Ariſtot. *de animal. inceſſ. c.* 8. & *hiſt. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χέιρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ ἓν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χέιρες, οὕτω ἕκαζον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λαβόι, ὥζειπτε ἂν τὰ λοιπὰ πάσι μιχανὴ διὰ τὴν εἰρηνικὴν κοινωνίαν, τῆς μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον διά τε τὸ εἶ) παρίχειν καλῶς δίκαι τῆς τοῦ ἑτέρου παρουσίας· οὕτω δὴ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν (forſan ψυχικὴν μαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογουμένας ἔχειν, μηδὲν παρέπεσθαι ἀσυδὲς, ὑπὲρ τοῦ διόντας φερομένας τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ οὐ καὶ πλείον τι περὶ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. ὅς τε γὰρ ὀφθαλμὸς μὴ ὁρῶσιν ἀλλήλους παρόντας παρόντα, καὶ χεὶρ σωτηρίζεται παρόσα χεὶρ παῦσα· ἢ ἡ ἀδελφῶν σύμπαξις ἀλλήλοις πολυχυτέρα πάς ὅζι· περίπεσοι γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ διεκπίπτει πάμπαν, μέχρι δ' ὑπαντιάσιν ἀλλήλοις ὄφελος, κἂν μειόν ἢ τὸ διάζημα. Ità enim locus ille inſignis, ſed fœdiſſimè vitiatus, ex parte ſaltem reſtitui poterit. Baſil Cæſ. epiſt. 68. Ἀκριβῶς οἴδατε, ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνὸς ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν ἐπιμελείας δεόμεθα, ἢ ὅσην ἡ ἑτέρα τῆς ἑτέρας. ὅτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν καλασκευῆς, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἐνίδωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἐν ὑδὲν ἑαυτῷ

ἑαυτῷ πρὸς ἐνέργειαν αὐτάρκες. ὅτε γὰρ ἂν πρὸς ἀσφαλῶς βαδίσεται, μὴ συνυπηρετοῦντος τοῦ ἑτέρου· ὅτ' αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιῶς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφώνως προσέβαλλον τοῖς ὁρατοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δι' ἄμφοιν τοῖν πόροιν τὴν φωνὴν δεχομένη· καὶ ἀντίληψις κρατιστέρα τῇ κοινωνίᾳ τῆς δακτύλου. καὶ ἁπλῶς ὁδὸν ὅτι τῆς ἐκ φύσεως, ὅτι τῆς ἐκ προαιρέσεως κατορθωμένην ὁρῶ, ἀνὰ τὰς τῆς ὁμοεύλων συμπονίας ὑποτιθέμενον. Cæterùm de usu finéq; Marcus, de necessitate Basilius loqitur.

Ὡς χεῖρες] De manibus Galen. *de usu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ τὴν ἑτέραν ἡ φύσις ἐποίησε. ταύτῃ ἄρα καὶ πρὸς ἀλλήλας νενίκασιν· ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγόνασι. Indè nata proverbialis illa Menandrianum apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavatque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æschinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἀ χεὶρ τὰν χεῖρα νίπτει· δὸς τι, καί τι λάμβανε.
A manu manus lavatur: da qid, & qid accipe.

quanqam qod Stob. νίπτει, Æsch. νίζει habet. Erasm. & Grot. χίζει malunt. ut sit, *A manu manus fricatur.* sive ut vulgò efferri solet, *Manus manum fricat.* Deniqe Evripideum illud in *Heraclid.*

——μιᾶς γὰ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.
Invalida pugna est, una qam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utrique:
Læva ministerio, dextra est intenta labori.
Hæc rotat assiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum fessæ succedit læva sorori,
Alternátque vices.——

Ὡς βλέφαρα) qæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conspirant.

Ὡς οἱ στίχες τῆς ὀδόντων] qi veluti in mola *catillus* & *meta*, mutuas sibi invicem operas jugiter præstant.

Τὸ ἓν ἀντιπεφύκεναι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fædam esse & execrabilem vim nocendi, & alienissimam homini, cujus beneficio etiam sæva mansuescunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos dissidentes his verbis alloqitur. Νῶν μὲν ὅτῳ διάκεισθε, ὥσθ' ὅταν εἰ τῷ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐπέπνευσεν, ἀφεστῶτε τούτου, πεφύκατον πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θεῖα μοῖρα πεποιηκώη πρὸς τὸ συμβοηθεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. ἐκ δὴ πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι· καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρε καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμώ, καὶ τἆλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσαν ἀνθρώποις.

§ 2. Σαρκία δύο, καὶ πνεύμάπον καὶ τὸ ἡγεμονικόν] Eandem distributionem habes sæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. § 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apost. *ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. qo loco τὸ σῶμα est qod Marco hic σαρκία· ἡ ψυχὴ, qod πνεύμάπον· τὸ πνεῦμα, qod τὸ ἡγεμονικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία] Vide *infrà ad* § 3. sed & Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι σαῦ] Ità *l.* 4. § 3. ὡς παντὸς μὴ σαῦ, μηδὲ κατενλείνυ. qod eleganter admodum sic expressit Pers. *Sat.* 5. *v.* 154.

En qid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
Hunccine an hunc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos; alternus oberres.

Οὐ δέδοται] *Non datum est.* Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam qòd Νὲ studе, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι σαύδαζε, mavult legi; à Marci mente alienum est. M. Cas. *Non est futurum. non dabitur.* qod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηκέτι πλανῶ· ἢ γὰρ τὰ ὑπομνηματά σε μέλλεις ἀναγνώσεσθαι, &c. *Noli te fallere. neqe enim futurum est ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiqitus gestis rebus scriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi suppetat.* & est reverà probabilis satis expositio. Videatur tamen an non forsan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ἢ δέδοται; *annon datur? annon est in potestate tua positum,* ut hoc facias? hoc est, ut distractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ità *l.* 4. § 1. τὸ δυνατὸν καὶ δεδόμενον. & *l.* 9. § 29. ὅρμησον, ἐὰν δύνᾳ. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. δέδοταί σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἂν δύνᾳ τις ᾖ, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν δέδοται· & Rufus Thraseæ apud eundem *l.* 1. *c.* 1. ἢ θέλεις μελετᾶν, ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ; hinc δόσις φυσικὴ. *l.* 4. § 19. qâ nimirum

——*natura beatis*
Omnibus esse dedit, siqis cognoverit uti.

Clavd. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qa Seneca, *epist.* 104. eodémqe planè, qo Seneca, modo occurrit. *Totiens,* inqit hic, *mihi occurrunt isti, qi non putant fieri posse, qicqid facere non possunt, & aiunt nos loqi majora, qàm qæ natura humana sustineat. At qantò ego de illis meliùs existimo? ipsi qoq; hæc possunt facere; sed nolunt. Deniqe qem unqam ista destituere tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non qia difficilia sunt, non audemus; sed qia non audemus, difficilia sunt.* Qem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè sensu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. הרשות נתונה *Potestas data est.* τοῦ αὐτεξουσίου scil.

Λύθρος] Ità *l.* 3. § 3. γῆ καὶ λύθρος. & *l.* 8. § 37.

§ 37. χεάων πᾶν τοῦτο, ἢ λύθρον ἐν δυλάκῳ. Evſtath. *ad Il.* ζ. λύθρον, ὁ τῦ αἵματος μιασμὸς ἀναμεμιγμένου τῇ κόνει· *cruor pulveri commiſtus.* dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ κώδαρμα· per theta ſcribi, ut à λύτρον diſtingvatur. Eadem ferè & *ad Il.* λ. & *ad Odyſſ.* χ. Utrumqe avtem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem *ad Il.* ϕ. pleniùs pavlò Heracleo in *Schol. ad Il.* υ. Τὸ μὴ κονιορτὸν ἢ ἱδρῶτος ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται· *ſanguis pulvere & ſudori commiſtus.* itaqe de athletis uſurpat Clem. Alex. *Strom. l.* 2. Verùm iſtîc potiùs eſt Marco idem qod ἰχὼρ αἱματόεις, Oppiano κυνηγ. *l.* 2. *v.* 279. *ſanies cruenta.* σῆψις γὰρ αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. *protrept.* qanqam *cruorem* vult tantum & *ſangvinem* ipſum: ſed qem ad rei vilitatem exprimendam ſic nuncupat.

Κεκνώφαντον] *reticulum* malim cum Xylandro, qàm cum H. Stephano *peplum.* tum qia κροκύφαντον τῷ κεκρυφάλῳ idem ſtatuit Evſtath. *ad Iliad.* χ. tum qia ſequitur mox, ἐκ νέρων, φλεβίων, ἀρτηιῶν πλέγμάτιον. κροκύφαντον avtem dictum vult Schol. *ad Ariſtoph. Veſp.* ὅτι διὰ κρόκης ὑφαίνεται. Ex qo Svidas corrigendus, apud qem perperam legitur, ὅτι διὰ κρόκης ὑποφαίνεται. Verùm illis omnibus conſtanter, contrà qàm noſtro, κροκύφαντος formâ maſculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci νέρων πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipſam, cum Merico noſtro, deſignari iſtîc exiſtimo; ſed *contextum* illum integrum, (cute tamen non excluſâ prorſus; ſiqidem τὸ δέρμα ἐκ φλεβὸς καὶ νέρυ, καὶ ἀρτηίας, *cutis* etiam ex iſtis conſiſtit, Ariſtot. nom. *de ſpir. c.* 5.) qi per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercurſantium, ſibîqe invicem implexorum, qo corporis moles qaſi continetur & conſtringitur: ὃ δὴ καὶ περιεκτείνομεν τῷ θεῷ κύρῃ πλέγματι· inqit Plato in *Timæo.* ad qæ verba forſan & Marcus reſpexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum qæ *in Platonis Timæo medicè* ſunt dicta.

Ἄνεμος] *Anima* ergò *ventus* ſive *ſpiritus* & *flatus* Stoicis: qod confirmat Laërt *l.* 7. & Plut. *de Philoſ. placit. l.* 4. *c.* 3. Ità Marcus denuò, *l.* 6. § 14. ὅτον ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ ἡ ἐκ τῦ ἀέρος ἀνάπνοιος. Qin & Tertull. *de anim. c.* 5. *Et Stoicos allego, qi ſpiritum dicunt animam: penè nobiſcum. penè*, inqit: non prorſus. nec hoc tamen, qaſi noſtri non & *ſpiritum* dicant, ex Salomone *Eccleſ. c.* 12. *v.* 7. & aliis: ſed qia aliâ ratione ſive *ſpiritum* ſive *flatum animam* nos dicimus; non tanqam aëreum qiddam ſit, ut Marcus iſtîc, qalis ſpiritus ille qem ſpirando trahimus; ſed *ſpiritum*, qia propriam qandam habet *naturam corporis expertem, & mundanæ molis elementis omnibus excellentiorem ſubſtantiam*, ut Avguſtin. epiſt. 28. *flatum*, qia *Deo eſt inſufflante* creata, ut ex Moſe *l.* 1. *c.* 2. *v.* 7. idem *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 24. qo etiam loco, nè Stoicis calculum dare ſuum videretur, qi de ſubſtantia divina mentem ſaltem derivatam tradiderunt, ſubjungit: *ſicut avtem nos poſſumus non de noſtra natura, qà homines ſumus, ſed de iſto aëre circumfuſo qem ſpirando & reſpirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm ſufflamus: ità omnipotens Deus non de ſua natura, neqe de ſubjacente creatura, ſed etiam de nihilo potuit facere flatum, qem corpori hominis inſerendo inſpirâſſe vel inſufflâſſe commodiſſimè dicitur, incorporeus incorporeum, ſed immutabilis mutabilem, qia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè qàm Marcus hîc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qi ventum putant, hoc falluntur, qòd ex aëre ſpiritum ducentes vivere videantur. Varro itaqe definit: Anima eſt aër conceptus ore, defervefactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffuſus in corpus. hæc apertiſſimè falſa ſunt. Anima non eſt aer ore conceptus qia multò prius gignitur anima, qàm concipi aer ore poſſit.* Et hoc contrà qàm Stoici, qi à partu animam in corpus inſinuari ſtatuebant; qod & Lactant. *ibidem* monet; & Plut. *de Stoic. contradict. c.* 38. Vide *l.* 12. § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πλὴν ψυχλὴ ἐκ τῦ ὅλε εἰσπνεῖ, ἀναπνόντων φερομένλν ἔξω τῆς ἀνέμων. Ariſtot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* παρὰ τὸν ἄνεμον. Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pſevdo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Qin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in *promulſ. critic.* & Mevrſ. *critic. Arnob. l.* 1. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunqid ſuas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *qod corpus animat*, ut Pſevdo-Avguſt. in *defin. orthod. c* 20. & *de ſpir. & anim. c.* 9. præpoſterum eſt planè; cùm contrà hoc ab illo ducî diciqe manifeſtum ſit. Vide ampliùs ad *l.* 5. § 4.

Πάσης ὥρας] *in horas.* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Caſ. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, ſive ſubulones dicterium, cujus *l.* 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆι θεὸς νόον ἐν ἑκάστῳ
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χώ νόος ἐκπέτεται.

Eſt tibicinibus mens cœlitus indita nulla:
Nam ſimul ac inflant, avolat illa ſimul.

Ἐξεμέμφων] Ità Maro *Æn. l.* 9. *v.* 354.

Purpuream vomit ille animam.—

idem enim ipſum in morte ſemel fieri, qod in reſpiratione fit jugiter, vult Marcus noſter, *l.* 5. § 4. ſicut avtem *animam evomere*, ità *ſpiritum expuere* dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Jam ipſum ſpiritum expuimus interim, dum trahimus.* qæ tamen verba aliter diſtingvit Lipſius. Idem (ſi idem, nam Marco potiùs tribuunt hayd pavci) in *Thyeſte v.* 244.

Ferro peremptus ſpiritum inimicum expuat.

& *Troad. v.* 1168.

Ubi hanc anilis expiam loci moram.
Unde & in *Herc. Oetæo v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Ictus ſagittis qi tuis vitam expuit.

Varro, ἀεὶ ἐξαγωγῆς· *Andromeda vincta, & propoſita cœto, non debuit patri ſuo, homini ſtupidiſſimo, in os expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

– purpuream ſingultibus exſuit auram.

quod Statius *Thebaïd. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.–

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ἢ χεῖρα νῦν ἔχομεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτὸν νῦν εἶχον, καὶ ἐπεπίωκεσαν.

Cæterùm *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμα ἀμέων, *ſanguinem vomens* dixerat *Iliad. ὁ. v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qi volunt ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſequatur, qi dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

–in ventos vita receſſit.

Καὶ πάλιν ῥοχθίζων] quod ψυχορροεῖν uno vocabulo dici poſſit. quinquam id aliis ſenſu uſurpari monet Suidas, ἀντὶ τοῦ τὸν ψυχὸν ἀναπνεῖν. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, qos Corinthios, cùm κόρεις vellet, per jocum nuncupat;

Δάκνουσι δ' ἐξόρπωντες ὡς Κορινθιοι,
Καὶ τὸν ψυχὸν ἀναπίνουσι.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Quod autem dicit καὶ πάλιν ῥοχθίζων, id in *anigm.* 72. de utre ſic extulit ſympoſius;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè, quamvis & ſæpe recedat.

Ὃ δὴ ἀνανοήσητι] forſan ἀνανοήσῃτι, *animadverte, conſidera.* niſi ſi ἀνανοεῖς hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorſus paſſim obtinet.

Γέρων εἶ] Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, quod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, quod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubluc te iſtis occupationibus: ſin minùs, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in freto viximus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam quidem hoc propoſitum ſeqi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis ageremus. Sed nunc quoque non moremur. quod facere ſolent, qi ſcriùs exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: Et quando, inquis, tibi proderit illud, quod in exitu diſcis? ſed in quam rem in hanc, ut eram melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menœc.* Μήτε νέος τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν· μήτε γήρων ὑπάρχων, κοπιάτω φιλοσοφῶν. ὅτε γὰρ ἄωρός ἐστιν, ὅτε πάρεστι, πρὸς τὸ κτᾶσθαι ὑγιεῖαν. Ὁ δὲ λέγων, ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν, ἢ παρελήλυθέναι τὴν ὥραν, ὅμοιός ἐστι τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν, ἢ μηκέτι εἶναι. [τὴν ὥραν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν f.] τῶν γεγονότων· τῷ δ', ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾖ, διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Refert Laërtius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεύειν] *mentem*, inquit, nè *patiaris ſervire:* vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἢ γὰρ νοερὰ ἐθέλει περιπόθητον καὶ μὴ κρατηθῆναι, μήτε ἀνάπτηται, μήτε ὀρμητικῆς κινήσεως. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεῦσαι· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται· Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infrà* § 16. Θέλει ἑαυτῷ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, ὅταν ᾖσιν ἡδονῆς ἢ πόνου. τοῦτο γὰρ ἡδωνῆς δεῖ καὶ ὑποκατακλινομένῃ τῷ ἐν σοὶ θειοτέρῳ μέρει τῇ ἀμεινοτέρᾳ καὶ ἀντῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος, καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 11. § 18. *Extrema* autem *eſt ſervitus, cùm animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſol. Et, ἀνδραποδωδέστατοι, οἱ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες. Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἰ τις κρατεῖ μὲν ἀνθρώπων, δουλεύει δ' ἡδοναῖς, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον εἴποιμι. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ὑποπίπτειν καὶ παραχωρῆσαι ταῖς ἡδοναῖς, ἐμέτου δουλεία. Κακίᾳ γὰρ παρὰ κακίαν δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, graviſſima ſervitus eſt. Proœm. l.* 3. *quæſt. nat.* Qi & idem, *epiſt.* 65. *Quin in hoc mundo locum Deus obtinet, hunt in homine animus: quod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato Phædon. Ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἦτον ψυχὴ καὶ σῶμα, τὸ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις παρεσκεύασε, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἀρχεσθαι καὶ δουλεύειν;– καὶ δὴ τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν τὸν δ' ἀνθρώπινον καὶ θνητὸν καὶ ἀνοητὸν καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Viſe noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον] L. 6. § 16. κατ' ὁρμὴν ſimpliciter. & *l.* 3. *c.* 16. ὁρμητικῆς. ὁρμὴν ἀκοινώνητον, *vim non communem*, vertit Iſ. Caſaub. *ad*

ad Perſ. Sat. 5. eámque intelligit, qæ, ut Perſius, *extrinſecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alicuæ impetu raptari.* atque eſt illud reverâ, τὸ νευροσπαστικῶς· de qo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκοινώνητος videtur potiùs *motus*, ſive *impetus*, avt *impulſus* ejusmodi denotare, *qi à naturæ communis generiſve humani communione ac commoditate alieni ſint.* qod & Mer. Caſavbonus advertiſſe videtur, qi *affectus motúsque neutiqam ſociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus paſſim, eſſe hominem ζῶον κοινωνικόν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejuſdem motúsqe exigit, ut ſint ὁρμαὶ καὶ πράξεις κοιναὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubiqe τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. § 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Περὶ λόγου, inqit, ἐκέσθω τὸ ὀξὺς τῇ καλαοκδῇ κατασκάσαι ἢ τὰ λοιπὰ ἀλλήλων ἔνεκεν. τὸ ἂν συμφέρον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ, τὸ κοινωνικόν ἐστι. vide *ſuprà ad* § 1.

Νευροσπασθῆναι] *neurospaſtorum more impelli*, & in diverſa motu alieno moveri. Vocabulum à noſtro ſæpe uſurpatum; utì ex locis collatis patere poterit; tractum à *ſigillaribus* ſive *neurospaſtis*, qæ cùm per ſe ἀκίνητα exiſterent, verticillis qibusdam nervisque movebantur. horum meminit & noſter *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúqe digniſſimas recenſet; ad qem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De uſu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Caſavbonus *ad Perſii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec qicqam extrinſecus intras,
Quod nervos agitet?—

qod ex Horatio expreſſum monet, qi *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qi imperitas, aliis ſervis miſer, atqe
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroqe deſumptum, cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷς νεύρα ἢ μηχανοί τινες ἐσῶσαι, αὐτοί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις ἀνθέλκοντον, ἐναντίας ἴσας, ἐπ' ἐναντίας πράξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c.* 18. *ductûs ſigillarius. A qa*, inqit, *occultò nihil ſentiens ejus, & velut ſigillario extrinſecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus ſigillarius* eidem, *de anima, c.* 6. *velut ſigillario motu, ſuperficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversùs Genethliacos* diſſertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; *Ut planè homines, non, qod dicitur, λογικὰ ζῶα· ſed ludicra & ridenda qædam νευρόσπαστα eſſe videantur, ſi nihil ſuâ ſponte, nihil arbitratu ſuo faciunt; ſed ducentibus ſtellis & avrigantibus.* vide *ad l.* 10. § 37. Qod avtem hoc loco dixit Marcus, κατ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστικῶς, ipſe optimè explicat *l.* 3. § 5. ubi vetat, ἐνορᾶν μήτε ἀκοινώνητον, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc eſt enim τὸ νευροσπαστικῶς, qod ἀνθελκεσθαι ἀναγκάζει νεύρα πάντα, ut Plato, Dio Pruſ. *orat.* 30. μίαν πᾶσι ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἓν ὑμᾶς καὶ πυκτὰς, ὑπὸ τούτων ἀεὶ κρατουμένους καὶ τρεβλουμένους.

Μηκέτι τὸ εἱμαρμένον, ἢ παρὸν δυσχεραίνειν] hoc eſt, qod Rufus ſuprà apud Epictetum, ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. & *l.* 3. § 4. ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ ἐπανεμέμφεσθαι. qod avtem hîc μὴ δυσχεραίνειν, idem *infrà* § 5. μὴ δυσαρεστεῖν, dixit.

Ἢ μέλλον ὑποδύεσθαι] *vel impendens ſubterfuge.* Xyl. qem & Mer. ſequitur. at ὑποδύεσθαι, eſt *ſubire*; qod eſt *ſubterfugiendi* verbo prorsùs adverſum. forſan ergò ὑπεκδύεσθαι legerant; qod eſt *clam elabi.* verùm non eſt iſtud in cujusqam poteſtate ſitum, ut effugiat τὸ εἱμαρμένον· ſed nec τὸ μέλλον ὑπεκδύεσθαι commodè ſatis diceretur. malim ergò, ὑποδείσασθαι, *nec futura pavere*, ὑποδύεσθαι enim ὑποφοβεῖσθαι. Suid.

§ 3. Τὰ ἐπ' ἀνθρώποις προαιρέσεως μετά] Ἄξιον γὰρ ἀνδρὸς ἀεὶ ὑποπτῆσαι βέλτιον. Infrà *l.* 6. § 44. qalem tamen fingebant ſibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης ἀπὸ φύσεως καὶ συλλήψεως] *non ſine natura avt conſilio*, etiam *fortuita* qæqe. itaqe Ariſtot. phyſic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ἂν ἡ νοῦς γένηται αἴτιος, ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτοῖς. Et *c.* 5. Ὅσα τε ἀπὸ διανοίας, καὶ ὅσα ἀπὸ φύσεως προσχθείη, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ἀπὸ τύχης φαμὲν εἶναι. Ità τὸ ὑποκείμενον, ſive ſubjectum caſus fortuiti cujusvis eſt, vel à natura, vel à conſilio profectus actus aliqis, Caviſſim verò rerum omnium primam ſummámqe ſi ſpectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam qæ maximè fortuita videntur. qod de ſorte ipſa, qâ nihil incertius, rex ſapientiſſimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac diſpoſitionem divinam ſi ſpectemus, qod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt cuncta, non incidunt.* qod & idem Marcus mox.

Συλλήψεως καὶ ὑποπλοκῆς] Vide *ad l.* 3 § 11. συλλήψιν, & § 16. συλλαβόμενος.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ] Ità de prima principéque mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ὁρμᾶται. de providentia divina *l.* 8. § 27. ἐφ' ἧς συμβαίνει πάντα πάντα. Vide & *l.* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apoſtolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Lavdat itaque cum primis Chryſippus Homericum illud, *Il. ὁ. v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἔχεθ' ὅπλιον ὕμμι κακὸν πάντησιν ἐκέσθω.
Ἢ ἀγαθόν.—

Pendet ab hoc, qod cunqa malúmve bonúmve qibúsq; Immiſſum fuerit.—

Plut. *de Stoic. contrad. c.* 47. qanqam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, ſed videtur eſſe Chryſippi; cui non infreqens illud, Homericis à ſe lavdatis de ſuo aliqid liberaliùs adjicere.

Πρέπει ἢ ἡ ἀναγκαῖον] Neceſſarium, & quod nos: qia *hanc rerum conditionem mutare non poſſumus*, ut Seneca *epiſt.* 107. & quod Naturam ipſam quoque. ſi Stoicis credimus, *quæ aliter non potuit*, ut noſter hîc *l.* 4. § 9. tum qia *artifex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de providenc. c.* 5. tum qia *nec aliter univerſi commodo conſuli*, ut Chryſippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τοῦ ὅλου κόσμου συμφέρον] Qæ ſibi invicem adverſa ſunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conſpirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον. Ariſtot. nomine avtor *de mundo c.* 5. qem latiùs hoc *ibidem* proſeqentem viſe fis. Sen. *epiſt.* 107. *Contrariis rerum æternitas conſtat.* Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Διάταξεν ὁ θεὸς θέσεις εἰ καὶ χειμῶνα, καὶ φορὰν καὶ ἀφορίαν, καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας ἐπὶ συμφωνίας ἦλθ' ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipſâ, Chryſipp. *de juſtit. l.* 1. Κακίαν ἢ κακόλυσιν ἄφαι, ἀπεφαίνετο δεῖν, ὅτ' ἔχει καλὰς ἀφορμὰς & *de div. l.* 2. Ὅτι τὰ καλὰ ἀπονέμεται χρὴ τὸν Διὸς λόγον· ἢ τοῦ ὅλου κόσμου, ἢ κατ' ἄλλον ἐχόντων πως πρὸς τὰ ὅλα ἀποφάσεων. Et *de natur. l.* 2. Γίνεται καὶ ἡ κακία πως κατὰ τὸν φύσεως λόγον καὶ ἴσως εἴποι, ὅτι ἀναγκαίως γίνεται πρὸς τὰ ὅλα. Refert Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31, 32. qi ſubjungit tamen Δεινὸν δὲ τοῦτο, τὸ καὶ γίνεσθαι τὴν κακίαν καὶ κολάζεσθαι κατὰ τὸν Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam noſtri. Avguſtinus apud Proſp. *ſent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 22. *c.* 18. unde & Proſper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, qem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter nôſſet, qibus eos bonorum ruinis commendaret, atqe ità ordinem ſeculorum tanqam pulcerrimum carmen, etiam ex quibuſdam qaſi antithetis honeſtaret.* Videri poſſunt, qæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Geneſ. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *ſent. l.* 2. *diſt.* 21. § 2. laudatus. *Cur eos creavit, qos tales futuros eſſe præſciebat? qia ſicut prævidit, qid mali eſſent facturi, ſic etiam prævidit, de malis factis eorum, qid boni eſſet ipſe facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Qamvis ea qæ mala ſunt, in qantum mala ſunt, non ſint bona: tamen ut non ſolùm bona, ſed etiam ſint & mala, bonum eſt. Nam niſi eſſet hoc bonum, ut eſſent & mala, nullo modo eſſe ſineretur ab omnipotente bonos cui proculdubio qàm facilè eſt qod vult facere, tam facile eſt qod non vult eſſe non ſinere.* Videatur Magiſter *Sent. l.* 1. *diſt.* 46. § 4. — 10. Avg. idem deniq; *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim qenqam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut qid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipſum bonum operetur, qòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem ſeculi præſentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος ἐσί] Ità paſſim noſter. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Ἁπλῶς ἢ φύσεως μέρει ἀγαθόν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζεσι ἢ κόσμον αἱ μαλακολαί] Elegantiſſimè Avtor *de mund. c.* 5. Τῶν ὑπὸ μέρος, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἢ ἀκμάζει, τὰ ἢ φθείρεται καὶ αἱ μὲν ἡλίκιες ἐπαναστέλλουσι τὰς φθορὰς· αἱ ἢ φθοραὶ κατέζεσι τὰς ἡλίκιες. μία ἢ ἐκ πάντων περαιουμένων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπεριϊσαμένων ἀλλήλοις, καὶ τότε μὲν κρατούντων, τότε ἢ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἀφθαρτον δι' αἰῶνος. Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ ἢ ἡμεῖς καλοῦμεν καὶ φθορὰς, καὶ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου. τὸ ἢ μέρος ἀνάγκη καθάπερ ὑπὲρ τοῦ ὅλου. qem & vide ulteriùs *ad l.* 4. § 46. Tertull. *de pallio c.* 2. *Diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. Denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant. ità mutando erit mundus omnis, qi & diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux qotidie interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt. Sidera defuncta reviviſcunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus conſumuntur, & redeunt. Certè ſemina, non niſi corrupta & diſſoluta, fœcundiùs ſurgunt. omnia pereundo ſervantur: omnia de interitu reformantur.* Et *de reſurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitu, injuriâ uſurâ, damno lucro, univerſa conditio recidiva eſt. Qodcunq; convenerit, fuit: qodcunqe amiſerit, nihil non iterum eſt. Omnia in ſtatum recidunt, cùm abſceſſerint: omnia incipiunt, cùm deſierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, niſi in ſalutem.* Vide noſtrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τῶν ἢ ἐκ βιβλίων δίλαν βίλον] Ità ſuprà § 2. Ἄφες τὰ βιβλία. Iſidorus Sophiſta Damaſcio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρητεῖτο, πολυθρύλλητα μᾶλλον ἢ τὰ ὄντα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanqam opinionis magis qàm mentis exegendæ inſtrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Qò mihi innumerabiles libros & bibliothecas, qarum dominus, vix totâ vitâ ſuâ indices perlegit? onerat diſcentem turba; non inſtruit: multóqe ſatius eſt paucis te autoribus tradere, qàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epiſt.* 45. *Librorum iſtic inopiam eſſe queris. non refert qàm multos, ſed qàm bonos habeas. qi qò deſtinavit pervenire cupit, non per multa vagatur. non ire iſtud, ſed errare eſt.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaq; ex illâ retineamus, qantum eſt neceſſarium. an tu exiſtimas reprehendendum, qi ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarium rerum pompam in domo explicat, non putas eum, qi occupatur in ſupervacua literarum ſupellectile? Plus ſcire velle qàm ſat ſatis, intemperantiæ*

rantiæ genus est. & ep. 2. *Illud vide, nè ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. certis ingeniis immorari & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. nusquam est qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. nihil adè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpe transfertur. nihil tam inutile est, quod in transitu prosit. distrahit animum librorum multitudo: itaque cùm legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. sed modò, inquis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi, multa degustare: quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt. probatos itaque semper lege: & si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi.* Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 26. Νῦν ἡ μὲν ἀνιαμένοι τινες τὴν ὥραν καλαπίνειν, συντάξεις ἀποφέροντες, ἐπιδάλλονται ἐδέων. διὰ τοῦτο ἐμέσιν, ἢ ἀπυρίᾳσιν. Et Polyb. *hist. l.* 3. Ἄγνοῦσι παρασκήσιόν τι πάσχοντες τοῖς λιχνοῖς ἀεὶ δεπνεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ὑπογιγνόμενοι ἀεὶ παρασκευάζουσι, ὥστε καὶ τὸ παρὸν ἡδονὴν ἀπολαύειν ἀεὶ βραδύτερον, ἵνα εἰς τὸ μέλλον ὠφέλιμον ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀναδύειν καὶ προσδοκᾶν ποιῶνται, πᾶν ἡ τέναντίον. ὅτε τοῦ ἀνάγνωσιν τὸ παρασκήσιον ποιοῦντες, ὅτε τῆς παραυτίκα διαγωγῆς ἀπολαύσεως, ὅτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας συχνὰ ζοντας.

Ἴλεως ἀπολαύειν] Ita *l.* 4. § 48. ἵλεων καταλῦσαι. & *l.* 5. § 33. Τί ἡ ἡμέρα ἵλεως, & *l.* 8. § 47. ἄπαν συμφὼς καὶ ἵλεως. & *l.* 12. § 36. ἵλεως ἄπαν. De Socrate Plato in *Phædon.* & ex Plat. Plut. *de malit. infelic.* καὶ ὃς λαζὼν, (cicutæ poculum, quo interiit, vult) καὶ μάλα ἵλεως, —μάλα εὐχαρῶς καὶ εὐμόλως ἐξέπιε. De Cephisodoro à vulnere moribundo, Plut. idem *de Socrat. genio*; Τῷ Πελοφίδᾳ τὴν δεξιὰν ἐκδαλὼν, καὶ πρὸ ἄλλης ἀπασαμένῳ ἅμα, ἵλεως ἐξέπνευσε. Apul. *de Philosoph. Jam ille diem mortis suæ propitius, nec invitus expectat.* Senec. *epist.* 30. *Magna res est hæc & diu discenda, cùm advenerit hora illa inevitabilis, ego animo abire. &* ep. 61. *Ecce mori est libenter mori.* Vide *l.* 3. § 5. ἐυλυτῶ.

Εὐχάριστον τοῖς θεοῖς] quod eleganti similitudine expressit *l.* 4. § 48. Ὥσπερ ἐλαία πίσσερος ἠμυδρὴν, ἔπιχεῖν, ἐυφημίσαι τὴν ἐπήσασαν, καὶ χάριν εἰδέναι τῷ φυσαγῷ ἀνέμῳ. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens *Strom. l.* 4. Ἀπολιπὼν δὲ τὸν ἔπικον καὶ τὸν ἔπιον, καθάπερ καὶ τὸν χρῆσιν, ἀπεσπασθαι προθύμως τοῦ ἀναγκαίου τὸ βίου συντιθῶ· ἑλκόμενος ὀπίσω κατ' ἐδονὴν ἀφορμὴν ὁπισχνούμενον· ἐυχαριστήσας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, ἐυλογῶν δ' ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια τηρεῖν, οὐ ἀλλοτρίων μὲν ἀπεχόμενος· ἀλλὰ δεδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ δεδομένοις δὲ μὴ πόθειν· ἀφαιρουμένῳ δὲ πᾶσι, καὶ δεδομένοις ἐυλύτως, καὶ αὐτόθεν χάριν εἰδότα, ὅ ἐχορήγησε χρόνῳ. & *l.* 3. *c.* 26. Ὅρα ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολιτεύσοντα ἑαυτῷ καὶ συστρατεύσοντα τοῖς ὁλίγοις ἃ δόγμασι ἔν, ἕως δέδοταί σοι, θεασόμενον τὸν πυκτικὸν καὶ τὸν παγκράτιον, εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, πρόθυμος προσκυνήσας, καὶ εὐχαριστήσας ὧν εἶδες καὶ ἤκουσας καὶ εἶδες; Vide & quæ Epictet. idem *l.* 3. *c.* 5. *ad l.* 6. § 30. repræsentanda.

§ 4. Μέμνησο ἐκ πόσου ταῦτα ἀναβάλλῃ] *distuleris ista.* Xyl. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum ἀναβάλλει exhibet; annotator, dum ἀναβάλλεις substituit. Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Τὸ δεῖ μέλλον ἀτελέας ποιεῖ τὰς ὡφέλειας. *Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.*

Ἀεὶ δ' ἀμβολιδρὸς ἀνὴρ ἄτηισι παλαίει.
Dilator nunquam non conflictabere damnis.

Hesiod. *oper. l.* 1. & ex Hesiodo Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Epicurus apud Stob. *ibid. tit.* 16. Γεγόναμεν ἅπαξ, δὶς οὐκ ἔστ' ἀνῦσαι· δεῖ δ' τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι. αὐ δ' τῆς αὔριον οὐκ ὢν κύριος, ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν· ὁ δὲ πάντων βίος μελλησμῷ παραπόλλυται. *Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri ævum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (quod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione differtur.* Dum ut Manil. *l.* 4.

Victuros agimus semper, nec vivimus unquam.

scitéq; ac festivè Flaccus *epist.* 2.

—*qui rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. *epist.* 45. *Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta congerunt. nullius non vita spectat in crastinum. quid in hoc sit mali quæris? infinitum. non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi attenderemus, tamen nos vita præcurrentes: nunc verò cunctantes, quasi alienæ transcurrit; & ultimo die finitur, omni perit.* Idem *de vit. brev. c.* 9. *Maxima jactura vitæ, dilatio est. illa primum quemque extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, expectatio, quæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. quid in manu fortunæ positum est, disponis: quid in tua, dimittis. quò spectas? quò te extendis? omnia quæ ventura sunt, in incerto jacent, protinus vive.* Spectant horsum Martialis illa toties repetita, qibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστικὴν suos neciter instigat, monita *l.* 1. *ep.* 16.

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam:
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi, cras illud, Postume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est.
Ille sapit, qisqis, Postume, vixit heri.

&, *Quam vivere, cùm sciat, moratur?* ibid. *ep.* 21.

&, *--properat vivere nemo satis.* *l.* 2. *ep.* 90.

&, *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive semper: hoc serum est.
Sub pædagogo ceperis licèt, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis.

Vide ad § 2. γέρων ἐῖ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τῖς σωφρ., μὴ ἀναβάλλεσθ τὸ ἀγαθὸν, ὅτῳ τοὺ πολλοὺς ποιεῖν, φερτσμίας ὀείζομβρίας ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομβρίας τῦ μὴ ψύσασθ, ἢ τῦ τὰ δέοντα ποιῆσαι. ἥδιον γὰρ ἀμέλητον ἔῖ πῶ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμῶ. *Præcipiebat auditoribus suis nè bonum differrent, id quod multi faciant; præstituentes sibi diem certum aliqem, festum puta solenne convensúmve celebrem, ad qem nihil amplius mentiri, eáque qæ oporteat exeqi incipiant. postulabat enim ut semotâ cunctatione omni, qod honestum esset, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsqe Gregorius Naz. *orat. de Bapt.* Τί τὸ μὴ τὸ σκέπτη, μὴ φερτραίζη φερτράσεις ἐν ἁμαρτίαις; φῶς τὰ φῶτα· τὸ πάσα μοι πιμπότερον· πῶ πεντηκοστὴν ἐνδέξασθαι. Basilius Cæs. *exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, μὴ βελτίω, μὴ ἀμείνες; πειρασὶς διὰ βίε; καταπόπος μέχρι γήρως; πάρυσι, τὸν παρόντα καιρὸν ἐξεδέχε· νῦν πάλιν, ἀναβλῆτες τὸν ὀπόντα. ὅρα μὴ ἐυρεθῆς μακροτέρας τῆς ζωῆς τὰς ὑπονοήσεις ποιούμεν· ὡς οἶδας, τί τέξεται ἡ ὀπῶσα· μὴ ὑπαγγέλλε τὰ μὴ σά. Epictetus denique *enchir.* c. 50. Ἂν πίνῃς ἀμελήσῃς, μὴ ῥαθυμήσῃς, μὴ ἀεὶ ὑποθήσεις ἐξ ὑποθέσεων πικρὰς, μὴ φερθήσεις ἐπ' ἄλλας φερθέσεων, μὴ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλας ὀείζῃς, μεθ' ἃς φερκόξεις σεαυτῶ, λήσεις σεαυτὸν ἡ φερκόψας, ἀλλ' ἰδιότης διατελέσεις μὴ ζῶν μὴ ὑπεθήσων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὁποσάκις φερθεσμίαν λαβὼν, ἡ χρᾶ αὐτᾶς] *Nihil adest*, inqit Xylander, *ad qod illud* αὐτᾶς *referri possit.* itaqe mutila esse suspicatur ista. Sed immeritò. Adest enim ad qod referatur, φερθεσμία collectivè sumpta. éstqe transitio à numero ad numerum havd infreqens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βελτίω ἢ φερὶ ἔργα, ὅπως μὴ μωρὸ πάληται.

Eyripid. *Helen.*

--ὄστις ἐκ πατρὸς χρηστὸ γεγὼς,
Εἰς ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺ πρόπις.

Syneſ. in *Istud. Calvit.* Εἰ ἢ καὶ ἡ παροιμία σοφὸν πῶς δ' ἐγὼ σοφὸν, φεὶ ὧν Ἀειστοτέλης φησὶν, ὅτι παλαιὰς εἰσὶ φιλοσοφίας ἐξηταλειμμάλα; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαφθόγει ἢ ἐδὲ τὸ φερῥᾴδ ὡς ἐγὼ πολλάκις εἶδον ἢ σμίλω εἰς ὄργανον ἀεργίας, ὁμωμότας ἐν αὐτῆ τὰ πάντα ἔῖ σοίσιν. Epiphan. *hæres.* 67. § 4. Αἱ ἐδωδαὶ αἱ καλλίες, διδόμεναί τινι πυρέτοντι, πικραὶ ἐν τῷ στόματι αὐτᾶ φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Severo*: Δεινοῖς πόλε χαρίσας, ὃς ἡ λίμαν μεγάλως ἐκπύρει. Marcus ipse *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τε τοιῦτος, ὃν πολλὰς ἐξήνεγκαν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὁ δέ τε πρόπον τινα ἐδὲ δίδυν. --&, ἄνθρωπος δ' ἐκπεπόηκας. Subjungit, ἐν τέτοις ὃν ἔῖ δεῖ. Virgil. *Æn. l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor qæ plurima cælo
Dejicit in terras.--

Terent. Evnuch. 1. 2.

--eunuchum dixti velle te,
Qui solæ utuntur bis reginæ.--

Et in prologo.

Si qisqam est, qi placere se studeat bonis
Qàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poetæ hic nomen profitetur suum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus est ullum hominis necandi, qæ multa sunt.* In sacra pagina, Rex Psaltes *Psalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, qos sagittis superiùs contulerat: *Beatus vir ille, qi pharetram suam istis impleverit: non confundentur, ubi cum adversariis suis in porta disceptabunt.* Et *Psalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo desiderium ipsius; cogitationem sceleratam ejus nè provehas: alioqi efferent illi sese.* Rex Paræmiastes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo, Justus es, execrabitur populus:-- corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Pavlus denique *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται ἢ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἁγιάσμ. &c. qod posterius membrum non ad *liberos*, utì Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin. l.* 1. *q.* 1. sed ad *mulieres* ipsas referendum esse, claret per se satis, & ab interpretibus plerisqe tum antiqioribus tum & recentioribus agnoscitur. Nihil itaqe opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτᾶς istîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inqit is, *illis, qæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occasionibus & opportunitatibus ad ista tibi divinitùs concessis.* Vide *l.* 4. § 29. Neqeo tamen manum de tabula, nisi & si Petri illud ex *epist.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum sit Marci huic, qàm est ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epistolam scribo, in qibus*, vel, *qibus, mentem sinceram vobis monitione repetitâ suscito.*

Τίνος κόσμε μέρος ἐῖ] Idem ferè *suprà* § 3. & *infrà* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Calsvb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

--humanâ qâ parte locatus es in re.

Τίνος διοικῆτος τὸν κόσμον ὑπόῤῥοια] secundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videlicet, qam θείαν ὑπόμοιραν superiùs dixerat, § 7. Ità Sapientiâ Pseudo-Solomoni, sive is Philo, ut veteres qidam, sive alius qis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 15. ὑπόῤῥοια

ἀνθρώπου τῆς τῶ παντοκράτορος δόξης. Et Clemens Alex. in *hortat.* Παῖον γὰρ ἀπαξαπλῶς ἀνθρώπους, μάλιστα δ' τοῖς ἀεὶ πρὸ λόγους ἐνδιατρίβουσιν, ἐπέσκηπταί τις ἀπάθεια θεϊκή. Idémque *Strom. l.* 5. ex Platonis sententia; ἡ τῶν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀνθρώπου ἀπάθειαν ὑπάρχειν.

Ὅσος ἔστι σοι ἀπηριθμημένος τῶ χρόνω] Ità Job. *c.* 7. *v.* 1. *Annon est tempus præfinitum homini?* id enim מוּעָד designat, à re militari tractum vocabulum. atque ità reddidit Junius *ibid. c.* 14. *v.* 14. Idem *c.* 14. *v.* 5. *Præcisi sunt dies hominis: & penes Deum numerus mensium ejus: ipse terminos vitæ illius constituit, quos transgredi neqeat.* Fuscus apud M. Senecam *Suasor.* 2. *Statuta nascentibus in finem vitæ dies est.* L. Senec. *ad Marc. consol. c.* 20. *Fixus est cuique terminus; manebit ubi positus est; nec illum aut diligentia aut gratia promovebit.* Idémque *Herc. fur.*

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli jussos cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.

Vide *ad l.* 8. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὃ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαυθεάσαι χρόνον] Legendum transpositis voculis, ᾧ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι χρόνῳ, vel, ᾧ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι μὴ χρόνῳ. Vulgaris siqidem lectio avtoris menti ex diametro est adversa. Est autem τὸ ἀπαυθεάζειν, αἰθρίαν ἢ τι εὐδίαν ἄγειν, serenare, sive *nubibus discussis serenitatem inducere*: cui opponitur συννεφεῖν, quod est τὸ νέφη συνάγειν, *nubes cogere* & obducere, sive obnubilare. docet id Svidas ex Aristophanis isto;

—τί δ' ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
Ἀπαυθεάζει τὰς νεφέλας, ἢ συννεφεῖ;
—*Jupiter quid nunc agit?*
Cœli faciem serenat, aunc obnubilat?

ἔστι δ' ἡ αἰθρία οὐδὲν ἄλλο πλὴν αἰὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνόμιχλος, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ὃν τοῦτο ὁμίχλης. Avtor de *Mund. ad Alex. c.* 3. De mentis serenitate Marcus noster hîc usurpavit; eodem qo de Superis sensu Lucret. *l.* 2.

—*prob sancta Deûm tranquillâ pectora pace,*
Quæ placidum degunt ævum, vitâmque serenam!

Et de sole, sed nimium quàm soli tribuens, Plinius *l.* 2. *c.* 6. *Hic cœli tristitiam discutit, atque etiam humani nubila animi serenat.* id est, ἀπαυθεάζει. Sicut contrà *caligare* Pacuvius de tristitia dixit, in Atalanta,

Quid istuc? vultum quæ caligat tristitas?

ità lege, pro eo qod apud Nonium perperam editur, *alligat tristitias.* qo loco legendum & *Tristitias* (non *Tristitias*) *pro tristitia.* & διαθολὴν Apollonius apud Philostratum *l.* 1. *c.* 5. de vino, διαθολὴν τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αἰθρίᾳ. *Sudum ac serenum mentis obturbare*, sive *turbidum ac nubilum reddere.* Et Boethius *consolat. l.* 3. *c.* 7.

Nubila mens est,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu qidam apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Ac nè oris qidem aut vultûs serenitatem Stoici hominis unquam ullâ posse ægritudine obnubilari.* Deniqe αἰθρίαν καὶ γαλήνην eodem sensu in eodem argumento usurpavit Marcus, *l.* 8. § 28. Miror avtem qid editori Lugdunensi in mentem venerit, ut qæ Xyl. rectè verterat, *Qod qidem tempus si non impenderis tranquillitati animi parandæ*; corrumpere voluerit sic reddendo, *Qod q. t. si otiosus intra parietes consumpseris.* Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ istiusmodi afflixit.

Ὀιχήσεται καὶ ὀιχήσῃ] Senec. *de vit. brev. c.* 9. *Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore instinctus, salutare carmen canit;*

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit.——

qid cunctaris? inqit, qid cessas? nisi occupas, fugit: cùm occupaveris, tamen fugiet. itaque cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum est. velut ex torrente rapido, nec semper casturo, citò hauriendum est. & ad Lucil. epist. 108. *Egregium illud Virgilii;*

—*fugit irreparabile tempus.*

Et, *Optima quæque dies—* &c.
Prima fugit—

Nunqam dies dicit ire, sed fugere: qod currendi genus concitatissimum est. qid ergò cessamus nos ipsa concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus æquare? Vigilandum est: nisi properamus, relinquimur. agit nos, agitúrque velox dies. insciis rapimur. omnia in futurum disponimus; & inter præcipitia lenti sumus.

Καὶ αὖθις οὐχ ἥξεται] Cicero *de finib. l.* 2. *Non potest esse sæpius dies, qi semel fuit.* Lucret. *l.* 1.

—*fugit irrevocabilis ætas.*

Et Virg. *Georg. l.* 3.

—*fugit irreparabile tempus.*

Et *Æneid. l.* 10.

—*breve & irreparabile tempus*
Omnibus est vitæ.
—*ut, Stygis irremeabilis unda.*

Eidem *l.* 6. Ovid. *art. l.* 3.

—*eunt anni more fluentis aquæ.*
Nec quæ prætcriit, cursu revocabitur unda.
Nec quæ præteriit, hora redire potest.

Avson. *epigr.* 13.

Nec revocare potes, qi periere, dies.

Augustin. *in Psalm.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur.* Seneca *epist.* 123. *Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit.* Et de *vit. brev. cap.* 8. *Nemo restituet annos; nemo iterum te tibi reddet. ibit, qâ cepit, ætas, nec cursum suum revocabit aut supprimet.* Avdaciùs pavlò, denique, Phædrus *fab.* 89.

—*tempus.*

—*tempus elapſum ſemel*
Non ipſe poſſit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de *tempore* in univerſum, de *occaſione*, quæ eſt, ut Cicero *de invent. l. 5. pars temporis habens in ſe alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem*, haud minùs aptè dici poteſt. Poſidipp. *anthолog. l. 4. c. 14.* οἰς καιρὸς ἄγκελμα.

Ἡ γὰ κόμη τί κατ' ὄφιν ἀναπλέκεται λαβίδι;
Νὴ Δία, τὰξύπιδεν πρὸς τί φαλακρὸ πόλις;
Τὸν γὰ ἄπαξ πλωϊόεν παρσράξαντά με ποσὶν,
Ὄυτις ἐὰν ἱμείρων λάβεται ἐξόπιδεν.

Calliſtratus item *imagin. 6.* Ἡ χὰ τοῦ μετώπου κόμη· τὰ γὰ ὄπιδεν πλοκάμων ἀλδιέρεα. ὅτι περιτόνη καὶ αὐτοῦ, λαβεῖν ῥᾴδιον· παρελθόνη γὰ, ἢ τὰ πραγμάτων ἀκμὰ σωεξέρχεται, καὶ ὐκ ἔστιν ὀλίγω ῥητόνη λαβεῖν τὸν καιρόν. Salubriter ergò Gregor. Naz. Δεῖ μὴ περιεῖδε τὸν καιρόν, ἅπαξ πυκεῖν δυνάμενον.

§ 5. Φέρητε σιδαφῶς] *enixè curato.* Caſ. ut cùm φέρητε conjungatur. ut Xyl. *ut fortiter peragas.* tanquam ſi ad περίτλειν, quod ſequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἀρρίλω] Caſavb. *ad Perſ. Sat. 1.* adductis iſtis noſtri verbis, in quibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεφυρικὸν an μνημονικὸν σφάλμα fuerit, incertum eſt) *Mollia*, inquit, *facta, dictáque nec Romano nec maſculi ſpiritûs viro conveniunt.* Noſter *infrà l. 3. § 5.* Ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔστω περσάτης ζώου ἄρρεν καὶ Ῥωμαῖος, & *l. 4. § 3.* Ἐλεύθερος ἴσο, καὶ ὅρα τὰ πράγματα, ὡς ἀνὴρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος· & Gvil. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmylium.* Caſſiodor. *l. 2. ep. 3. Vixit inter nos, non conſuetudine peregrinâ; ſed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, ſed *ſtrennitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, & C. Caſſium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l. 4.*

Τὸ ἐν χερὶ] i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus eſt.* ut *infrà l. 3. § 12. & l. 6. § 2.* Livius, *l. 4. Cùm tantum belli in manibus eſſet. & l. 26. omittere id quod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l. : ep. . Non vacat, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l. 4. c. 1. Nihil tam neceſſarium, aut magìs cum curâ dicendum, quàm quod in manibus eſt.* Plaut. Bacchid. 4. 3. *Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.* Atqs eſt reverâ Τὸ παρὸν μόνον *in manu noſtra.* Senec. *ſupr. ad § 4. De brev. vit. c. 9. Quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tuâ, dimittis.* Qod autem ἐν χερὶ hìc Mascus, Pindarus τὸ ἐπὶ ποδὸς, & τὸ παρὰ ποδὸς dixit. Vide *ad l. 4. § 21.* qod Terent. *Adelph. 3. 3. quod ante pedes eſt*, dixit: *Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt.*

Ἁπλότης συμβότητος] commendat *gravitatem ſimplicem* ac *genuinam*; cui opponitur ἡ καλάκαθος & βαρύτης, ut Plut. *de audiend.* quam & συμβότητα πλαστμάλιν, Iſocrates in *Archidamo* ἐπίπλαστον τῆς συμβότητος ἐπιχείριον, Clemens dixit, *pædag. l. 3. c. 11. i. e. gravitas ficta*, ſive *vultûs ſeveritas affectata*, ut Ammian. *l. 14.* ſive *callida ſeveritatis ſimulatio*, ut Capitol. in *Marc.* quâ *nihil ineptius* pronunciat Petronius. ità *frontem aſſeverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l. 8. i. e. fictæ ſeveritatis perſonam induere*, ut Caſſiod. *l. 1. ep. 4.* ità enim malim, quàm *inducere*, quòd vulgari exhibent. De Sexto *ſuprà l. 1. § 9.* τὸ συμβὸν ἁπλάστως. De P. Craſſo Cicero in Bruto § 282. *Erat ſine arrogantia gravis, & ſine ſegnitie verecundus.* De Perſeo Rege contrà Polybius apud Svidam, κατὰ πάνυ ἀπιθανον ἔσχε σπασμώδεσ. *Vultûs ſpecie m præ ſe ferebat ad ſeveritatem compoſitam.* Vide *ad l. 3. § 2.* Et de Ariſtippo Tertullian. *apolog. c. 46. Ariſtippus in purpura ſub magna gravitatis ſuperficie nepotatur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν δὲ τῆ Περικλέους πάνυ συμβότητα, δόξοκομίαν τε καὶ τύφον ἀπαλαδύνταις, ὁ Ζήλων παρεκάλει καὶ αὐτὸς τι ταπεινὸν δόξομαστῆν, ὡς τῆς ἀκριβοδίκου αὐτῆς ὀφρύος καλῶν ἀπονοσίσας τινὰ λειδότητος ζῆλον καὶ σωμήδειαν.

Ἂν ὡς ἑκάτιν τῆ βίν ἐκάσλω σοᾶξιν ἐργῆς.] Pulcerrimum plurimíq; momenti monitum. qod & *infrà* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἥδη πλησὶν ὄντες ἐκίναι τῆ βίν, ὅτων ἄμεινον καὶ δικαιοσύνη. Et *l. 3. § 12.* Ἐὰν τὸ παρὸν ἐργῆς ἀσφαλῶν μόνον, ἀβραιδίως ἕξει καὶ τὸν ἑαυτῆ δίμονα καὶ δαρὸν ἐσῶντα τηρήσεις· εἰ καὶ ἤδη ἀπόκναι δίκη. Et *l. 7. § 29.* ἐννόησον τὸν ἑκάτιν ὄρον. In eadem ſententiam Zalevcus in *legum* ſuarum *proœmio*, apud Stob. *tom. 2. tit. 42.* Δεῖ ἕκασον παρ' ἑκάσλω σπεύδειν ἀεὶ σωνοικεῖν τὸν τῆς τελδτῆς καιρὸν, ὡς δὴ παρόνλα. ὅτω γὰ ἂν μάλισα τῆ καλῆ καὶ τῆ δικαίη φερνηθεῖ. Seneca *epiſt. 114. Quicquid facies, reſpice ad mortem.* Idémq; de ſe *epiſt. 61. Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanquam cùm maximè ſcribentem mors evocatura ſit. paratus exire ſum.* Vide & *ad. l. 3. §. 12.*

Ἀπὸ τῆ αἰρέντος λόγω] ἀπὸ τῆ κρείτονος λόγου. *à meliore ratione.* reſcribi poſtulat Annot. Lugd. nam interpres utrobiq; τῆ αἱρέντος illud inſuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à diſtante ratione*, ſive *à ratione diſtamine.* Ulitatum eſt λόγω αἰρεῖ. i. e. ἀξιοῖ, *dictat, poſcit, exigit.* Vide *ad l. 4. § 19.* Reſtituenda vox eadem apud Epictetum *enchir.* c. 50. ubi διαφορᾶνλα λόγον, *dirimi* τῆ αἱρεῖνλα, perperam legitur. Vide *ad l. 3. § 4.*

Συμμισιεσμένα] qod *l. 3. § 16.* συγκλαδόμενα.

Ὀλίγα ὡς ὀλίγα.] Antiſthenes apud Laërt. *l. 6.* Τῶν ἀρετῶν ἔφη ὄγκον εἶ, μήτε λόγον πλείονα δεομένων, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Dionem Pruſ. *orat.* 4. Καὶ σὺ, ἐπεὶ ὥσπερ πλουτας, ἐὰν τύχῃς ἐπιφανῶς ἀνδρὸς, ἱκανή σοι ἔσῃ μία ἡμέρα, πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν τέχνον, καὶ ὅδε ἔστι δόξαι ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epiſt.* 106. *Paucis opus eſt ad mentem bonam literis.* Et *epiſt.* 94. *Infinita, inquis, præcepta ſunt. Falſum eſt: nam de maximis & neceſſariis rebus non ſunt infinita. tenues autem differentias habent, quæ exigunt tempus, loca, perſonæ. ſed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis eſt inſtitutio vitæ honeſtæ beatæq; ſi credas. (credas* f. ſiquidem in voluntate plurimum poſitum contendit*) longam enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Niceph. Calliſt. *hiſt. eccleſ. l.* 8. *c.* 40. Γεόμμαλα δὲ μὴ μαθὼν, ὃν τὸν εἰδότα δὲ δαίμαλος εἶχε. τὸν δ' ἀγαθὸν, ὡς γεμμάτων φρονιώτερον καὶ πρὸ πολλοῦ ἀφιγμένον, μᾶλλα ἐτίμει. μηδὲ γὰρ εἶ τέτων ἀνάξιλα, τῶ νοῦ ἐρρωμένως ἔχοντ&. Vide *l.* 7. § 66.

Ἔυρων καὶ ἀνθρώπου βίον] ἔυρων βίον dixit, & iſtic, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, proſpera, in qua omnia ex voto ſuccedant & quaſi fluant*; metaphora ab eis quæ ſecundo flumine feruntur. Ità Stoici reliqui. Jo. Stob. *eclog. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem ait εὐδαιμονίαν finiviſſe εὐροίαν βίου· eâq; definitione uſos etiam Cleanthem, Chryſippum, corúmque poſteros. Chryſippus certè πρὸς τὸ τέλων, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citt.* Εἶναι δ' αὐτὸ τέλος τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν καὶ εὐροίαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τῶ ὅλε διοικητὴ βέλησιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ ἔυρουν καὶ ἀπαθὲς περιγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν πεῖσαι, καὶ ἀπάθειαν, καὶ ἔυροιαν. Indè verbum εὐροεῖν iſtis oppidò quàm familiare. Vide *infrà ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοειδῆ] i. e. Θεοειδῆ. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ità Homer. *Odyſſ.* ζ'. *v.* 121. & θ'. *v* 176. ἧς Θεοειδὴς, *mens divina, Deo ſimilis.*

——καί σφιν νόος ἔστι Θεοειδὴς.

& Δμῶες Θεοειδεῖς. *Odyſſ.* τ'. *v.* 365. *animus divinus*; ---Θεοειδέα δμῶας ἔχοντα. & Apollon. *Argonaut l.* 2. Ἄνδρες Θεοειδεῖς, *homines divini, Deo ſimiles*, in illis;

Ζεὺς αὐτὸς τὰ ἕκαστα ἐπιδέρκεται· ἦδέ μιν ἄνδρες
Λίθομβ ἐμπνείουσι, δίκῃ τε Θεοειδέες, ἠδὲ δίκαιοι.

Et Marco perinde βίος Θεοειδὴς, *vita divina, ei quæ decorum eſt par prorſus.* Vide hac in parte typhum Stoïcum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Ἄγελε, ὄφελε αὐτῷ, ὦ ψυχή] Prava ſanè dictio, depravatáq; proculdubio lectio. neque enim è fæce hominum quiſquam, nedum Marcus noſter, ut *ipſa ſeſe contumelia afficiat, animam* ſanus hortetur ſuam. legendum, vel ὄφειρε, vel, quod nalim, ὀφείλεν. ut corripientis, non adhortantis ſit. Nam quòd lectionem receptam ſecutus, quaſi εἰρωνικῶς dictum M. Caſavb. accipit, mihi nevtiquam vero ſimile videtur. Marcus ſiquidem nuſquam ironiis uſus deprehenditur. Plato *de legib. l.* 5. Τιμᾷ γὰρ τῷ ψυχῷ αὐτῆ, ὡς ἔστ' εἰπεῖν, ἡμῶν ὀλίγις ὀρθῶς δόξει Ν. qo loco, & qibus rationibus animas ſuas contumelioſè habeant pleriqe, cùm honorare videantur, multis diſſerit docérqe; qo modo & noſter *infrà* § 16.

Ἕυ γὰρ ὁ βίος ἐνέσῳ] M. Caſavb. legendum avtumat, Ἕυ γὰρ ὁ βίος ἐνέσῳ [παρ' ἑαυτῷ] vel etiam, repetito qod mox ſeqitur, [αἰσθήσῳ ἑαυτοῦ] ut ſenſus ſit, *felicitas cujusque pendet à ſeſe*; vel, *felicitas cujusque in eo conſiſtit, ut reverentiam ſui habeat.* Verùm nec video, qomodo verba ipſa hunc ſenſum exhibere poſſint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, ſi legamus, prout ad marginem ex conjectura adſcripſimus, φόλγει γὰρ ὁ βίος ἐνέσῳ. Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora: hoc quod loquor inde eſt.

Naſo *Faſt. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitiſq; ſeneſcimus annis;
Et fugiunt fræno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur annus equis.

i. e. quàm concitatiſſimè ac contentiſſimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. ſubjungit, idem planè locutus,

Et nihil eſt annis velocius——.

& *el.* 11. *Dum loquor, hora fugit.——*

Qod Horat. *Carm l.* 1. *Ode.* 11.

——dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula poſtero.

Silius *bell. Pun. l.* 15,

——currit mortalibus ævum;
——fugit hora, rapitq;
Tartareus torrens.——

Pulcerrimè Anacreon. *carm.* 4.

Τροχὸς ἁμαξήϊος γάρ ἐστι,
Βροτοὺς τρέχει κυλίνδων.
Rota nam vehit curulis,
Properat velocis ætas.

Sen. Herc. fur.

Properat curſu vita citato:
Volucríque die rota præcipitis
Vertitur anni.

Idémque, ſi idem utriusq; avtor, *epiſt.* 99. *Reſpice celeritatem rapidiſſimi temporis: cogita brevitatem hujus ſpatii, per quod citatiſſimi currimus.* Qin & *ad Marc. Conſol. c.* 10. qod ad noſtri mentem proximè accedit: *Rapina rerum omnium eſt; (miſeri, neſcitis!) & fuga, vivere.* Vide *ſuprà ad* § 4. ἀγάσσατο. Hoc ſi minùs placuerit, habeas D. Arn. Boetii ingenioſam ſanè, nec temerè aſpernandam, conjecturam, ut legatur; Ἔστ γὰρ ὁ βίος ἐνέσῳ. Unica enim

enim est unicuiq; vita: nec altera ulla, istîc saltem, expectanda. Epicurus suprà. Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς δ' οὐκ ἔστι γενέσθαι;

Nec nasci, bis posse datur. —— Silius *l.* 15.

id quod Evripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχὴ μιᾷ ζῆν, οὐ δυοῖν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Qem & in *supplic.* idem pluribus conqestum suprà monuimus. Verba ipsa, qia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istîc aevtiqam pigebit.

Ὅμοιον τί δὲ βέλτιον ἂν ἔχοι τὸ δή,
Νέως δὶς ἐλθεῖν καὶ γέροντας αὖ πάλιν;
Ἀλλ' ἐν δόμοις μὴ λίαν τι μὴ καλῶς ἔχῃ.
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα.
Ἀσώνα δ' ἂν ἔξοιεν. εἰ δ' ἅπαξ νέοι
Δὶς καὶ γέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν,
Δικαίως βίῳ λαχόντες, ἐξορθούμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio:

Proh fata: cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui?
Intra penates siqid habet incommodè,
Fas seriore corrigi sententiâ:
Hoc vita non permittit. at qi bis foret
Juvenis senéxqe, siqid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémqe *ibid.* ——τοῦτο δὲ μόνον βέλτιστος
Οὐκ ἔστ' ἀνάλωμ' ἀνθρώποις λαβεῖν,
Ψυχὴ βελείαν χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι.
--*unicum mortalibus*
Hoc est, semel qod perditum recipi negit,
Hæc vita: reliqa copia est reparabilis.

εἰσὶ δέ τινες, οἳ τὸν παρόντα μὸν βίον ἀ ζῶσιν ἀλλὰ παρασκευάζονται πολλὴν ἀσκῆσαι, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, ἀ τὸν παρόντα καὶ ἐν τούτῳ φειλεπόμενον ὁ χρόνος ὀλίγον ἐστί. Antiphon. apud Stob: *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan φειδεσθέμενον. Gesn. παραλειπόμενον. Qibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ μὲν δὲ βίοτον διπλόον χρόνον ἀμὶν ἔδωκαν,
Ἦ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὡς' ἀνύδρᾳ
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ' ἐπὶ μόχθῳ,
Ἦν πάχα μοχθήσαντι ποθ' ὕστερον ἐλπὶς ἀγαθὰ δὴ χαδῇ·
Εἰ δὲ θεοὶ κατένευσαν ἅπαν χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
Ἀνθρώποις, καὶ τὸν δὲ βραχὺν καὶ μόνον πάντων,
Ἐς πόσον, ἃ δείλοι, κάματος κ' εἰς ἔργα πονεῦμες;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Juppiter, esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura quies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miserîs mortalibus unum
Concessere Dei, modicóqe id fine coercent,
Quid juvat in tristes animos impendere curas?

Grot. Itaqe Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ματαιὸς ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βεβιωκώς; Attamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *epigr.* 23.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm clariss. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert; βραχὺς ὁ βίος ἐκεῖνος. qomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l.* 4. § 26. Ego in medio ista lectori relinqo.

Οὔτις δ' οὐ γνώσεται δήπουθεν] qod *suprà* § 2. dixerat; γέρων εἶ. tanqam ipse sc alloqatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον δεῖ τὸ ἀνεπιτίμητον τοῦτο.

Μὴ αἰσθομένῳ σεαυτῷ] De Catone Plutarchus in *Apophthegm.* Μάλιστα δ' ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτῷ μηδέποτε χαρίζεσθαι. Unde emendandus Stobæus, *tom.* 2. *tit.* 31. apud qem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σεαυτόν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνήσῃ. Musonius itidem: Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἀξιοῦ εἶναι, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σεαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmqe optimè Democritus: Φαῦλον, κἂν μόνος ᾖς, μήτε λέξῃς μήτε ἐργάσῃ. μᾶλλον δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι. Idémqe *ibidem tit.* 46. Μηδὲν οὕτω μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπου αἰδεῖσθαι ἑαυτόν· μηδὲ οὕτω μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακόν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσεσθαι, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀσεπτηδεόν. Qod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἐλπίζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. *Qid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam?* Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Συνειδὼς αὑτῷ φαῦλον διαπεπραγμένῳ,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;
Qi non verebit ipse semet, conscius
Sibi mali faciendi, qod commiserit,
Hic qomodo alios nescios reverebitur? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Πλαστὰ τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπλοντα] Scriptura mendi manifesta. Meric. Cas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί πλαστά σε; *cur te distrahant?* &c. Ego malim, restitutâ qæ excidit negante particulâ, (qia seqitur γὰρ) [Μὴ] πλαστάσῃ σε &c. *nè distrahant te.* qod & Xylandrum secutum video. Sic. *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν πλαστάσῃ. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δεξιόν σε πλαστάσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ ὦν μόνον πλαστᾷ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς γὰρ μεμιμῶν τὰ τῆς κόσμου, καὶ ἐμβαδύων τοῖς πλάσμασι τῆς σαρκὸς, διώκεται τοῖς τῆς θεοῦ λόγοις ἐφεστήκειν, καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν τηλικούτων διαφημάτων ἀρκεῖν; Interpretes Græci *Eccles. c.* 1. *v.* 13. τὸ רִיב reddunt πλασμόν. Latinus, *distentionem.* eò qòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *suprà* § 2. μηκέτι σπῶ.

Καὶ χαλιὸν πάρεχε σεαυτῷ] καὶ, ἀπὸ τῆς ἀλλὰ copulativa

copulativa loco adversativæ. Sit in *Evang. Matth. c. 12. v. 43.* ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. *requiem quærit, sed non invenit.* & *c. 16. v. 4.* γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. *generatio prava signum requirit: verùm signum illis non dabitur.* Luc. *c. 4. v. 2.* καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν. *Nihilque per dies illos comedebat: sed eis consummatis postèà esuriit.* & *c. 20. v. 19.* Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. *Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi. Act. c. 7. v. 42, 43.* Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; —καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. *Num victimas hostiásque obtulistis mihi? —Sed Molochi tabernaculum bajulástis.* Plato *Theætet.* adducendus *infrà ad* § 13. πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνωμένη ἡσυχῇ ἐξέρχεται ὅλη, εἴς τε ἡσυχὴ ἐγγὺς οὖσιν αὐτῷ συγκαθεῖσα. *Omnem ubique universæ totius naturam perscrutans; verùm ad eorum quæ sunt propè, nihil sese demittens.* Senec. *epist. 57.* exhibendus *ad lib. 4. § 21. Permeare non posse, & statim spargi.* pro, *sed statim spargi.*

Παῦσαι ῥεμβόμενος] Sic *l. 4. § 22.* Μὴ ἀποῤῥεμβεσθε. & *l. 3. § 4.* πολὺ ἀποῤῥεμβεσθε. ῥεμβεσθε & ἀποῤῥεμβεσθε à re instituta, vel etiam *absque certa re ullâ institutâ, temerè hùc illùc divagari.* Jo. Chrysost. *in epist. 1. ad Timoth. homil.* Τοῦ νοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένου, καὶ χεὶρ αὐτόματος ἔπεται· *Mente sæpenumero alibi divagante, sponte insertim movetur manus.* Plutarch. *de curiosit.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ θεάσασθαι ἀνάγωγον, οὕτω ῥεμβεσθαι τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἀποπαυομένην τοῦ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ πράγματα, συνιστάναι αὐτὴν ταχὺ καὶ διαγγέλλειν εἴτα πάλιν ἐντὸς εἶναι τοῦ λογισμοῦ, καὶ περιέχειν αὑτόν. Idémque eodem, quo noster hìc sensu, qui à corpore ad animum transtulit, *de communi notit. c. 13.* Νήφων γὰρ οὐδὲ εἷς ἐστι πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ ῥεμβόμεθα πάντες ἀμνημονοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες. Expressit autem pulcrè, quod noster hìc, Senec. *de tranquill. c. 12. Circumcidenda est circursatio,* [*circumcursatio* potiùs] *quâ est magna pars hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium, alienis se negotiis offerunt, semper aliquid agentibus similes, horum si aliquem exeuntem domo interrogaveris; Quid tu? quid cogitas? respondebit: nihil; Non mehercule scio: sed aliquos videbo, aliquid agam. sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt; sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus; quæ in summum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epist. 95. Vita sine proposito vaga est.* i. e. ῥεμβὸς, ut Marcus *infrà* § 17. Vitam autem istiusmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l. 19. c. 10.* lavdatus, quem à Scriverio, Salmasióq; emaculatum restitutúmq; exhibemus.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Otii minùs, quàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui quod agat institutum est, is nullo negotio
Id agit; studet ibi, mentémq; atq; animum delectat suum.
Otioso in otio animus nescit, quid quidem velit.
Hoc ità est, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum est, ire illinc lubet.
Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

h. e. ut vir clariss. εἰκῇ βιῶτον.

Τὸν ἕτερον παραφορὸν φυλακτέον] D. Jun. παραφορὸν mavult: quomodo de Maximo *l. 1. § 15.* dixerat, κατ' μηδὲν παράφορον. παραφορὰ reverà *mentis errorem, halucinationem, delirium, desipientiam* creberrimè denotat: unde & à Gærhæo pro *leviori mentis emotione;* & à Fœsio, pro *graviore* etiam in medicorum libris sumi observatum est. Cæterùm & παραφορὰν nihilò minùs pro *errore, mentisque obturbatione* usurpari Budæus testimoniis havd paveis comprobat. inter quæ illud est ex Græcis Solomonis interpret. *Eccles. c. 2. v. 12.* ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφορὰν καὶ ἀφροσύνην. Et rursùs ibid. *c. 2. v. 2.* τῷ γέλωτι εἶπα παραφορὰν· *risum reputavi errorem.* Vulg. qibus & adjici potest illud, *c. 7. v. 26.* γνῶναι ἀσεβῆ ἀφροσύνην καὶ παραφοράν. itaq; nihil forsan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχοντες σκοπὸν] *Infrà* § 16. inter ea, quibus animus contumeliam sibi facit, hoc ponit, Ὅταν προῆξιν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν ἐπ' ἄδηλα σκοπὸν ἀφῇ. Pers *Sat. 3. v. 60.*

Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum?
An passim scqueris corvos testâque, lutóq;,
Securus quò pes ferat, atque ex tempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῶν ἄκοντα τοξόντων, ut Lucian. in *Tyranni.* quod nos dicimus, **to shoot at rovers,** seu **at randome.** Vide Casavbon. *ad Pers.* & *infrà ad* § 16. & *ad l. 10. § 37.*

§ 8. Παρὸν τὸ μὴ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ] Cohibere vult τὸ ἀλλοτριοεπίσκοπον, uti Petrus loquitur, *epist. 1. c. 4. v. 15.* ut istic, sic *infrà* § 13. & *l. 3. § 4.* & *l. 4. § 18.* & *l. 7. § 55.*

Τὰς δ' τοῦ τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦντας] Qui *suiipsius animi motibus non obsequitur.* Xyl. Imò, *qui motus non assequitur.* quod & M. Casavbonum observâsse video. παρακολουθεῖν, sicut & simplex ἀκολουθεῖν, est eorum, quæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadversione observationéq; diligenti, intelligentiam consequi.* Id unico tantùm, cùm frequentissimum sit, ex Galeni scriptis loco firmatum fuerit, quem *ad l. 5. § 5. infrà* exhibebimus. Qin & Xyl. ipse τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l. 7. § 24.* Et Sextus Empir *adv. disciplin. l. 1. c. 13.* duo ista ἐν τῷ παραλλήλῳ posuit: Ποῦ γάρ

γάρ τις δύναται ἅμα ἀφρυωμένων γραμματικῶν Ἡρακλειτον σωιέναι, ἢ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ παρακολουθητικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ ἅμα ἅπαν φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμή] Vide *suprà ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν δὲ Χρύσιππος μὲν ἐξαχοῦς, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι κοινῶς, καὶ ἰδίως δὲ ἀνθρωπίνως. Ὁ δὲ Κλεάνθης δὲ κοινῶς μόνως ἐνδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἀφ' ἧς δὲ τοῦ ὅλου διοικεῖται. Conciliat utrumque Marcus noster, qi idem planè utrumque statuit esse, *juxta naturam proprium & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁπῇόν τι μέρος ὁπόλιν τοῦ ὅλου] Vide *suprà ad* § 3. & Casaubon. *ad* illud *Persii Sat.* 3. *v.* 12.

—*quem te Deus esse*
Jussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων] hoc passim inculcat, *bonam mentem nihil impedire posse.* Ità *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὃ τοῦτο κωλύσαι δυνάμενον. & *l.* 4. § 49. μήτι κωλύσει δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα; &c. & *l.* 5. § 29. οὐδεὶς με κωλύσει πιεῖν ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς φύσεως βιῶν σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. εἰπὲ τίς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. τίνα ὑπόληψιν τίς κωλύσει ἐκβάλλειν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τοῦ νοῦ ἴδια οὐδεὶς ἄλλον εἴωθεν ἐμποδίζειν. Et *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπισάμενοι φοβοῦνται σε κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς αἱρέσεως ἀπερύσαι σε οὐ δυνήσονται. Et *l.* 12. § 8. οὐδεὶς γὰρ ἄλλο ἐμποδίζεται· quod & ipsum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νῦς καὶ λόγος διὰ παντὸς τοῦ ἀντιπίπτοντος ἅτινος παρδέδς δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. Hoc est autem verè liberum esse. Epict. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλῦσαι. Et fastuosiùs, vixque piè satis idem *ibid. c.* 1. τίνα προαίρεσιν ἢ οὐδὲ ὁ Ζεὺς νικῆσαι δύναται.

Ἧς μέρος εἶ] Idem *suprà* § 3. & 4. & *infrà* § 16. Apud Laërtium *Zenon. Citt.* Chrysippus *de finibus:* Μέρη γὰρ εἰσὶν αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος] *Philosophicè Theophr.* Xyl. rectè. φιλοσόφως· id est, φιλοσοφίας ἄξιως. utì ipse se Marcus mox explicat. itaque ut cum Anton. Lugd. φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος legamus, qod svadeat nihil est. nec est commoda satis loqendi formula.

Ὡς ἄν τις κοινότερον ταῦτα συγκρίνειε] *qatenus ex communiore hominum sensu & sententiâ vulgari ista qis inter se contulerit.* Ità Senec. *epist.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad significationem Stoicam revoca.* & *epist.* 82. *Malè nunc sic accipe, qemadmodum à populo dici solet.* Hoc autem ideò Marcus istic, qia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs esse statuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον δὲ πῶς τὸ συμφέρον ὅτι ἅμα μόνον λαμβανέσθω. Contrà *l.* 4. § 10. καθὸ γενόμενα ἴσα.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα] Idem multis contendit Aristoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τοῦ θυμοῦ, ἢ ἡ ἅμα ἐπιθυμιῶν· καὶ ὅτι αἰσχίων ἡ περὶ ἐπιθυμίας ἀκρασία, ἧς περὶ τὸν θυμόν.

Ὁ δὲ θυμὸς μετὰ πόνου λύπης] Ità Aristot. ubi priùs; ὀδεῖς ἡδέως λυπήσεως· ὁ δ' ὀργὴ πᾶσαν πᾶς, πιεῖ λυπήσεως· ὁ δ' ἡδέως, μεθ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔχει] Ità qod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Quis paria esse ferè putauit peccata, laborant,
Cum ventū ad verum est: sensus morésqi repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi qoque mater & æqi.

Τὸ μεθ' ἡδονῆς [Hoc argumento contendit Septimius noster, gravioris esse reatûs, adulterium perpetrâsse, qàm pœnarum metu abnegâsse Christum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis qàm cruentata? qæ pœnitentia miserabilior, titillatam prosternens carnem, an verò laniatam? qæ justior venia in omnibus cavssis qam voluntarius, an qam invitus peccator imploras? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa: negat, qod libet, cogi. negationem porrò qanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? qis magìs negavit, qi Christum vexatus, an qi delectatus, amisit? qi cùm amitteret, doluit; an qi cùm amitteret, risit?*

Ὁ μὴ φειδικημένῳ] Ἐπὶ φανομένῳ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eudem. l.* 4. *c.* 6. Itaqe qod ex Aristarcho Athenæus *dipnosoph. l.* 13. ex Chæremonis *Thersite* Svidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *paræm.* à Demosthene etiam, vel qisqis is est, in *orationis adversùs Nexaram* ingressu ipso, usurpatum;

Οὐχ ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ τιμωρούμενον.

Ut non qi prior incipiat, sed se vindicans.

iratus qisqe facere videtur, qod facit. hoc autem excusationis defensionisqe satis justæ speciem præ se ferre videtur. Demosth. idem ipse, ἀνεπίφθονον αὐτῷ τιμωρεῖσθαι τὸν ὑπάρχοντα. Plato *Gorg.* δικαίως χρῆσθαι τέχνῃ (armis scil. viribúsqe) ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας. Belisarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. necessarios adoriri coactus, ἔχομαι δὲ τοῦ κακοῦ παραλυπεῖσθαι τῷ δρᾶσαι ἃ τοῖς μάχης ἄρχουσιν αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθίσταμεθα. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, διαπερ καὶ ἐπεῖνοι ὑπῆρξαν. Ideo & Aristoteles ubi suprà, *intemperantiam iracundiâ*, non ἀδικίαν tantùm, sed & ἀδικωτέραν, pronunciat.

φειδόμενος

Φρόμιον ἐπὶ τὸ προέξαι τινα κατ' ἐπιδημίαν] pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha seqente commisit editor Lugd. qâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ἐξίναι τοῦ βίου] Vide *suprà ad* § 5. & *infr. ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, Σωιδεῖν ὀσημέραι τὸ σῶμα τοῦ δρομέου. (leg. τὸν σωμάτων δρομέον. qod alii, τὰ σωμάτια ἀεὶ σωιδρυφέα ἔχειν) eo significans, ὡς ἐπιδημίαν ἔξ) τοῦ τελευτᾶν· χρὴ δὲν ἀεὶ σωιεσκευασμένους τὸν καιρὸν ἀπεκδέχεσθαι τῆς ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, qem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanqam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidiè cum vita paria faciamus. Vita nostra non promineat, sed in se colligatur.*

Ἐξίναι τοῦ βίου] qod ἐξίναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *ep.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι] Plato *apolog.* οὗ ἐπιδημῆσαι, ὁ θάνατος. Et Plut. *ad Apollon.* Ἀποδημία θεοῖσιν ὁ θάνατος, καὶ τὴν εἰς κοινὸν πατρίδα πορεία. qi & Socratem dixisse perhibet, πεφοβῆσθαι μὲν τὸν θάνατον, ἥτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἐπιδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, &c. Joan. ὁ χρυσορρήμων *de statuis orat.* 5. Τί ποτέ ὄντι θάνατος; ἐπιδημία θεόσπαρτος· ὑπνῳ μακρότερος τοῦ σωιῆδες. Simocrat. *epist.* 25. Ἐπὶ μακρὰν ἐπιδημίαν οἱ τεθνηκότες ἐξάλησαν. De Proteo philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citiùs digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ἀποχωρῶν, ἀπλῶς τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, qam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic exitalit, ut cum profectum credereres, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian.* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potiùs qàm mori.* Et, *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siqidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* qomodò Christus apud Joan. *cap.* 13. *v.* 1. μεταβαίνειν αὐτὸν τὸν θάνατον καλεῖ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; qomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ 6. 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore.* ut Tertull. *de resurr. c.* 43. Itaqe qod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse qem putamus perîsse, præmissus est.* Sed avdentiùs *epist.* 99. *Qem putas perîsse, præmissus est.* Et ad *Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* Avg. *de divers. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Clavdam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶ γάρ σε οὐκ ἂν βελτίονιν] Consimili phrasi *suprà* dixerat, § 1. αἰσχρῶ γάρ μι ὑδεὶς πειθάλλει. Deum avtem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, qia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τῶν ὅλων ὑσίαν διοικῶν λόγος, ὑδεμίαν ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰ οὐκ ἔχει, ὑδὲ τι κακὸς ποιεῖ· ὑδὲ βλάπτεται τι ὑπ' ἐκείνου. Est reverâ Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνῳ ἀγαθός. Matth. *c.* 19. *v.* 17. qod Hermes Trismeg. *Pæm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν οὐ ὑδενὶ, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ὄζιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qi enim qod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò qàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magìs à bono aliqid mali, qàm à malo boni aliqid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πίπτειν, ὅτι ὄτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτε, ὄτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ. ὃ γὰ δημότης, ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· ὑδὲ τοῦ δ.καίου τὸ βλάπτειν· τὰ γὰ ἐναντία ἀεὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο. δικαιότατον ἢ ὅπερ φύσει πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ ὑδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Qæ caussa est Diis benefaciendi? natura. errat, si qis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam qeunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, qos periculo exemit, nec periculosos qidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Qædam sunt, qæ nocere non possunt, nullámqe vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qi nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab alicna injuria, qàm à sua. Itaqe Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cavtè tamen, & *cum grano salis*, qod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Castrùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliqando specie mali puniunt.* Itaqe Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qi & (qia justus) qod Tertull. *adv.* Marc. *l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam qando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus ittic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, qod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

tantúm. in qem ſenſum & Jacobus Apoſt. *c.* 1. *v.* 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν· πειράζει ἢ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ἢ εἰ π] Ex conjectura adſcripſi, εἰ ἢ ἤτοι. at Annot. Lugd. vult εἰ ἢ ἔτι, *ſi jam non ſunt.* vel, ἤτοι, inqit, *certè non ſunt.* Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verò, vel non ſunt, vel nulla eis de nobis eſt cura.* ἤτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς] In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί γὰρ ἔτι ἐμοὶ εἰκαίῳ συγκρίματι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιαιτᾶσθαι;

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ] *Eſſe Deum*, ſive *Deos*, ut ille pro ſuo ritu loqi amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 28.

Καὶ μέλει αὐτοῖς περὶ ἀνθρωπείων] Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote qæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) qâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cæleſte numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. *l.* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quæque, Deos eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ità conſtanter Stoici. Qò magìs miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῆς ζωτικῆς αἰσθήσεως καὶ τὸ ἐξ ὅλης θεὸν εἶναι· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μηδενὸς φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πολὺ ἑαυτοῦ. in qa ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, qos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad qæſt. nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt;* (ἄνοιαν & Theophilus nuncupat) *ſapientiam qoqe profeſſos contigit. Sunt qi putent ſibi ipſis animum eſſe, & qidem providum ac diſpenſantem ſingula, & ſua, & alienа: hoc autem univerſum, in qo nos qoqe ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate qadam, aut naturâ neſcienте qid faciat.* At non ſic οἱ ἐκ τῆς στοᾶς. Ἄκυλον γὰρ Θεὸν ἡδὲ ἀπονόσας ῥᾴδιον· inqit noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum aſſerentium, μηδ' εἶναι τὸ θεῖον· ſecundum, εἶναι μέν, μὴ προνοεῖν δὲ μηδενός· tertium, εἶναι, καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ ἐφανίων· qartum, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τῶν οὐρανίων, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὸν δὲ μόνον, καὶ οὐκ ἰδίᾳ ἑκάστῳ. ultimo loco illud, qod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅτι οὐδέ σε λήθω κινύμενος. Verùm legendum κινυμένῳ, tam ex Stobæo, qàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad. x'. v.* 278.

——ἦ τέ μοι αἰεὶ
Ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίστασαι· οὐδέ σε λήθω
Κινύμενος——

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κινύμενος, ὁ ὅτι, νῦν κινούμενος καὶ διαλογιζόμενος. Et certè de Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Σωκράτης ἡγεῖτο πάντα μὲν ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα· πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ πάντων ἀνθρωπείων πάντων. Qin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δέ γέ μοι δοκεῖ οὐ λεχθὲν, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῷ κεκτήματι τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l.* 10. qem loqum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa diſſereret, qandoqidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐπιδεῖξαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ, οὐκ ἤτλον ἢ τῶν μεγίστων διαφερόντων. ἄκουε γάρ φασι, καὶ παρὼν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πάσαν ἀρετὴν, τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὑτῶν ἔσαν κέκτηνται. Et pòſt: Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοπρεπέστατον αὐτὸ δεῖ πάντων ζώων ἀνθρωπον. θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὥσπερ καὶ τὸν ἔσχατον ὅλον. πῶς γὰρ οὔ; ἤδη τινῶν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτο ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ἐπιτέτραπε γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἷς πρόσηκον, ἐπιμελέστατοις γε ὄσι καὶ ἀρίστοις. Deniq; in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων. Verùm de iſtis, qia eos advocârat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto: Εἰ μὴ εἰσὶ θεοὶ, πῶς ὀρθὴ τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ δ' εἰσὶ μὲν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι, καὶ ὅτω πῶς ὑγιῶς ἕσαι; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους δύναι ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμὲ, πῶς ἔτι καὶ ὕτως ὑγιὲς ὀρθή; Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos antè naturæ qàm fecit: nec tam leve opus ſumus, ut illi potuerimus excidere. Naturæ* nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat; ubique & omnibus præſtò eſt.* Et mox: *Nunqam ſatis perfectum erit, niſi qalem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qa nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qi præſident mundo, qi univerſa vi ſuâ temperant, qi humani generis tuteлam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Qo loco cave, *interdum* illud aliter qàm pro *interim* aceipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Avguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curat univerſos tanqam ſingulos, ſic ſingulos tanqam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c* 19. *Sic intendit ſingulis, acſi vacet à cunctis; & ſic ſimul intendit omnibus, acſi vacet à ſingulis.* Qod preſſiùs Ariſtides in *Panathen.* πάντων, ὡς μέγων ἑκάστων, ἐοικὼς. Nec eleganter minùs è noſtris qidam, [Barn. Potter in *comc. funebr.* & Georg. Hacvil.

Hacvil. *in Psal.* 102. *v.* 2.] qi providentiam divinam similem dixerunt εἰκόνι τεχνικῆς πάνυ γεγραμμένῃ, τῇ τῶν παιδίων πάλλας ὁράσει, ut Gregor. Naz. *orat in Athan. epitaph.* hoc est, *imagini eo artificio concinnatæ, ut in astantium unumqemque oculos defigere videatur*; imò sic astantium unumqemque intùeri videatur, acsi ipsum solummodo intueretur. Balbus denique ex Stoicorum sententia, (nam de Chrysippo, qem hac ipsa de cavsa taxat Plutarchus, tanqam qi numen κενόσπουδον faciat, dicetur *ad. l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò universo generi hominum solùm, sed etiam singulis à diis immortalibus consuli & provideri solet.* Vide *ad l.* 1. § 4. 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἕστηκε] Humanis viribus nimium qantum hac in parte Stoici videntur tribuisse: sed nec isti soli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo potest non beatissimus esse, qi est totus aptus ex sese, qique in se uno sua ponit omnia.* Et *ad Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem sapientiæ statuo esse maximam, non aliunde pendere; nec extrinsecus aut bene aut malè vivendi suspensas habere rationes.* Senec. *epist.* 31. *Unum bonum est, qod beatæ vitæ caussa & firmamentum est, sibi fidere.* Excusatius hoc forsan, si eo sensu sumeretur, qo Plato dixit in *Epitaph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ τῆς εὐδαιμονίας φέρεσθαι, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ὁ ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς περιδέδλον πανάδης ἀνέλκουσιν καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ δεῖται παρασκευῆς ζῆν, —δὲ τὸ αὐτῷ πιστεύειν. id est, vertente Cicerone *Tuscul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex seipso apta sunt omnia, qæ ad beatè vivendum ferunt, nec suspensa alterum aut bono casu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare cogantur; huic optimè vivendi ratio comparata est; —qòd semper in seipso omnem spem reponat sui.* Qanqam religiosiùs Julian. *in Constant. orat.* 2. Ὅτῳ ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta sunt omnia,* &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operámque*, sed ut *muninis* etiam *opem* excludat. *Turpe est*, inqit, *etiamnum Deos fatigare. qid votis opus est? fac te ipse felicem.* Et rursus, *Hoc est summum bonum; qod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex. Quomodo, inqis, isto pervenitur? Tutum iter est, jucundum est, ad qod natura te instruxit. dedit tibi illa, qæ si non deserueris, par deo surges.* & *epist.* 41. *Facis rem optimam, & tibi salutarem, si, ut scribis, perseveras ire ad bonam mentem. qàm stultum est optare, cùm possis à te impetrare? non sunt ad cælum elevandæ manus.* &c. Idem tamen *epist.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Diis gratiam facias; alia de integro suscipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc est qod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

qi subjicit tamen *v.* 363.

Monstro qod ipse tibi possis dare. Scmita certè
Tranqillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epist.* 18.

Hæc satis est orare Jovem, qi donat & aufert,
Det vitam, det opes: æqum mi animum ipse parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*; qo loco latiùs ista disseruntur: *Judicium hoc omnium mortalium est, fortunam à Deo petendam, à seipso sumendam esse sapientiam.* Et rursus; *Atqe hoc qidem omnes mortales sic habent; omnem commoditatem prosperitatémqe vitæ à diis se habere: virtutem autem nemo unqam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falsóqe. Qanqam in eandem ferè mentem Synes. *de provident.* Μηκέτ' οὖν ἐπίχλεα τοῖς θεοῖς, ὄκνοδεν, ὦ ἑταῖρε, διωκώμεθα σώζεσθαι. αὐτὸς γάρ τις ἕκαστος ἑαυτῷ τὸ τούτου (τὸ εὐδαίμονος εἶναι) ταμίας, ἀγαθὸς εἶναι βλαβῶμεν. Pium magìs qod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad ista manum nobis suam numen porrigere. In qam sententiam & Seneca ipse *epist.* 41. *Bonus vir sine Deo nemo est. an potest aliqis nisi ab illo adjutus exurgere? ille dat consilia magnifica & erecta. in unoqoque bonorum virorum,*

Quis Deus incertum est, habitat tamen Deus.

(qod non ex *Nason. metam.* uti Lipsius opinatur; sed ex *Maronis Æn. l.* 8. sumptum est) nisi qòd in ambiguo reliquisse videtur, de numine ipso divino, an de animo humano cœlitus indito, qem & cum nostro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, qod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate desumptis: Ἔτερόν ὁ θεὸς ἀρετὴν μόνον ἐδίδωσιν ἀνθρώποις· ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετον ὄν· πλὴν ὅ γε ὑγίειαν καὶ εὐεξίας δίδωσιν ὑπ' ἀρετῆς. *Deus si non virtutem hominibus largiatur, sed eam sibi ipsi tribuant mortales; opes verò corporisqe valetudinem citra virtutem largiatur; næ ille hominibus nihil qicqam prodest.* Verissimum nihilominus, qod noster *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non esse in alius cujusqam potestate, ut malum miserúmve qenqam faciat.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ παραζῆσαι ἀναγκάζων, nemo siqidem est, *qi cogere qenqam possit, ut recti boniqi rationem transgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certúmve minùs, *Nullius cujusqam felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpessionibus pendere;* qod & Marcus *infr.* § 17. eis verbis voluit; ἀνεξάρτητον πᾶν ἄλλου ποιήματι, ἢ μὴ &c.

Μὴ δυνατὸν ᾖ] Observat Mer. Casaub. rectè tangere istìc, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma qoddam minùs pium, & potentiæ divinæ imminutivum, qo censebant illi ideo bona maláq; externa hæc qibusvis ex æqo obvenire, qòd Deus aliter ista disponere neqibat. Ità Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. Ὥσπερ ἐν ᾧ ἄξιον, τὸ κεφάλαιον

ἀπόλλων καὶ κυπάρισσον ὁι θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῶν ἐποίησαν τῷ χρῆσιν τῷ ὀρθῷ ταῖς φαντασίαις, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἄραγε ὅτι οὐκ ἤθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδυνάμην, κἀκείνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντων οὐκ ἐδυνάμην. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l. 2. c. 29. Quicquid nobis negatum est, dari non potuit. ——magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *suprà ad* § 3. φεύγει δὲ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία] *Famam & infamiam* in *mediis* ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἀτυφόν φασιν εἶναι τὸν σοφόν. ἴσως γὰρ ἔχει φεύγειν τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Svidas; qi pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονή] Gregor. Nyss. *orat. catachet.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον δεῖν ἀγαθὸν, ὃ ἡ αἴδιος ἐπιφέρεται καὶ μόνον ἐκεῖνο κακὸν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀναστροφώσης. πόνοις δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν ἐστιν, ἐφ' οἷς τὸ ἀληθῶς καλὸν ἡ καλοποιὸς, διὰ τὸ μὴ μέλειν αὐτὰ νῦ καὶ διανοίᾳ, χάραν οὐκ ἔχει.

Πάντα ταῦτα ὁπόσα συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς] Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Omnia justis & sapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, qod cuigam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranqill. c.* 11. & *ad Marc. consol. c.* 9. Senec. ipse *ibid. c.* 17. *Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos seqerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adverſ. Jovin. l. 2. q. 4. In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eadem tempestas.* Pie prudentérque Augustin. *de Civit. Dei lib. 1. cap. 8. Placuit divinæ providentiæ præparare in posterum bona justis, qibus non fruentur injusti; & mala impiis, qibus non excruciabuntur boni. ista verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidiùs appetantur, qæ mali qoqe habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, qibus & boni plerumqe afficiuntur.* qibus gemina ferè habet Gregorius Rom *pastor. l.* 3. *c.* 1. Hom. *Odyss. ζ. v.* 188. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὶς νέμει ὅλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν ἑκάστῳ.
Divitias pariter justisque malisque supremus
Suppitor ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὐτ' ἂρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακὰ] Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, qia promiscuè possunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ κρείττων δικαιοσυνὴ χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδυνάτον μεταλαβεῖν. Vult ille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum* & *singulare*. Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, qod honestum est. & qod magis admireris, unum bonum est, qod honestum est. Cætera falsa & adulterina bona sunt.* qod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo (bonum & honestum) apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo qidem facimus, sed ex uno. nihil est bonum, nisi qod honestum est. qod honestum, est utique bonum. Bonum putant aliqi esse, qod utile est. itaqe hoc & divitiis, & eqo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illos vilitas boni, & adeò usqe ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur, qo qis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus qàm multi malè utantur.* & *epist.* 117. *Id medium atqe indifferens (* hoc est, *nec bonum nec malum) vocamus, qod tam malo contingere qàm bono potest; tanqam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Qod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergò non sunt bona.* qod idem & Cicero *Paradox. 1. Potéstne bonum cuiqam malo esse? aut potest qisqam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqi ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & obsint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergò, qod contemptissimo cuiqe contingit, bonum non esse.* E nostris Basil. Cæsar. *in Psal. 1.* Τῶν ὑλῶν ὄντων ἀγαθῶν τῇ ἑαυτῶν φύσει, ὁ μόνον καθὸν ῥᾳδίαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ ἑκάστοις πειστροπὴν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὰς δύναται τοῦ κτίσαντος ἀποτελεῖν. Augustin. *concion. solenn.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non qæ te faciant bonum. non qæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχὺς ἐναφανίζεται] Ità *l.* 4. § 14. Ἐναφανίσῃ τὸ ἡμύσουν. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ἔνυλον ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ οὐσίᾳ ὅλων ὑοίᾳ. & *l.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς τάχιστα φθαρήσεται, καὶ οἱ φθειρόμενα αὐτὰ ἐπιθυμοῦντες τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ τύφου διαλεσεσιμία] Ità *l.* 6. § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παραλογισμός. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ἀπολήψεις καὶ αἱ φαναὶ, τάχ' οὐδὲξίαν] supplendum, παρέχουσι, χαρίζονται, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, qàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt.* nisi si utrumqe, qod & potest, supplere libuerit. Vide *infrà* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ] *qibus, tanqam larvis horrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet.* Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1, § 7. φαντασιοκοπίας. Ità Epictet. *dissert.*

sert. l. 2. c. 6. Πόσαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ῥυμμῶν ἀφαιρῆναι; τὸ δ' ὀφεῖλον ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ τροχός, ἢ θάλασσα, ἢ πυρετός, ἢ πῦρ. τί σοι μέλει, πόσα ὁδῶν καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσαι πᾶσαί εἰσιν. εἰ δ' θέλεις ἀκοῦσαι τ' ἀληθῆ, σωτειωώτερος, ὃν πέμπει ὁ πῦρ. ὁ Κροῖσ' ἁδὴς πῦρ ἐ ἐξ μιᾶς τινος ἔσφαξε· πυρετὸς δ' ἐν ἑκατὸν πολλάκις. ὑφ' ὧν δεῖ ταῦτα πάσχα, ἐν κόμπῳ κενῶν ὀνομάτων. qibus gemina habet & l. 4. c. 7. Qod avtem de morte istic Marcus, de rebus qibusvis externis idem infrà l. 6. § 13. ὅτως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, ἐν ὅσα λίαν ἀξιοπρόσιτα πράγματα φαντάζεται, ἀπογυμνοῦν αὐτὰ, καὶ πλὴ ἰσοείαν, ἐφ' ᾗ σπουδάζεται, θεωρεῖν. Plutarch. de exil. τούτων (ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει κακὸν, ἀλλὰ ὅλον ἐκ παῦ τὸ λυπῶν ἐκ κενῆς δόξης ἀναπέπλασται) δεῖ, καθάπερ τοῖς δεδιόσι τὰ θεριώδη παιδίοις, ἰσχὺς καὶ τὸ χεῖρε πιθανὸν καὶ ἀναστρέφοντες ἐθίζομεν καταφρονεῖν, ὅτως ἰσχὺς ἁπλομάθεια καὶ συρεῖσθαι τὸν λογισμὸν, τὸ σωφρὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ τεταχωδηκὸς ἀποκαλύπτειν. Senec. ep. 24. Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre qid in qaqe re sit: scies nihil esse in istis terribile, nisi ipsum timorem. qod vides accidere pueris, hoc nobis qoqe majusculis pueris evenit. illi qos amant, qibus assveverunt, cum qibus ludunt, si personatos vident, expavescunt. Non hominibus tantùm, sed & rebus persona demenda est, & reddenda facies sua. Qid mihi gladios & ignes ostendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle istam pompam, sub qa latet, & stultos territas. mors es, qam nuper servus meus, qam ancilla contempsit. qid tu rursus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? qid singulis articulis singula machinamenta, qibus extorqeantur, aptata, & mille alia instrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone ista, qæ nos obstupefaciunt. jube conticescere gemitus, & exclamationes, & vocum inter lacerationem elisarum acerbitatem. nempe dolor est, qem podagricus ille contemnit, qem stomachicus ille in ipsis deliciis perfert, qem in puerperio puella perpetitur. Et epist. 14. Timetur inopia; timentur morbi; timentur qæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magis nos concutit, qàm qod ex aliena potentia impendet. magno enim strepitu & tumultu venit. naturalia mala, qæ retuli, inopiæ atqe morbi, silentio subeunt, nec oculis, nec avribus qidqam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa est: ferrum circa se & ignes habet, & catenas, & turbam feravum, qam in viscera immittat humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & equleos, & uncum; & adactum per medium hominem, qi per os emergat, stipitem; & distracta in diversum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; qicqid aliud præter hæc, commenta sævitiæ est. non est itaqe mirum, si maximus hujus rei timor est, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis est. nam qemadmodum plus agit tortor, qò plura instrumenta doloris exposuit; specie enim vincuntur, qi patientiâ restitissent: ità ex his, qæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, qæ habent qod ostendant. illæ pestes non minus graves sunt; famem dico & sitim, & præcordiorum suppurationes, & febrem viscera ipsa torrentem. Sed latent. nihil habent, qod intentent, qod præferant. hæc, ut magna bella, aspectu paratúqe vicerunt. Idem qæst. nat. c. 59. Contemne mortem, & omnia, qæ ad mortem ducunt contempta sunt; sive illa bella sunt, sive navfragia, seu morsus ferarum, seu ruinarum subito ipsu procidentium pondera. numqid amplius facere possunt, qàm ut corpus ab anima resolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit. Et ibid. l. 6. c. 32. Qid ad me qàm sint magna, qibus pereo? ipsum perire non est magnum. Vide ad l. 7. § 68.

Φύσεως ἔργον] Ità l. 11. § 34. φυσικὸν ἔργον. l. 4. § 5. φύσεως μυστήριον. Et l. 9. § 3. φυσικὸν ἐνέργημα. Senec. in qæst. natur. l. 6. c. 32. Mors natvra lex est: mors tributum, officiúmqe mortalium.

Παιδίον δέι] Senec. ep. 110. Talis est animorum nostrorum confusio, qalis Lucretio visa est: (l. 2.)

Nam veluti pueri trepidant, atqe omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[Interdum, nihilo qæ sunt metuenda magis, qàm
Qæ pueri in tenebris pavitant, finguntqe futura.]

Qid ergó? non omni puero stultiores sumus, qi in luce timemus? & epist. 36. Denique finem faciam si hoc unum adjecero, nec infantes, [fatuos. f.] nec pueros, nec mente lapsos timere mortem: & esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad qam stultitia perducit. Vide eundem suprà ex epist. 24. & de Constant. c. 4. ad l. 8. § 48. Vide & ad l. 4. § 3. ὡς ἀνὴρ Epicter. dissert. l. 3. c. 24. Πρὸς ταῦτα γὰρ θεῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη σοῦ ἀγαθὸν ἔργων ὀφείλων ἀπλέσθαι πτέρυγας ὀπισθεῖς καὶ μάμμην, καὶ κάμπλει σε καὶ ἀποθλιώει κλαίουσα γυναικα ωερὶ; ὅτως ἀδέσποτε παύσῃ παιδίον ὢν νήπιος; ἐκ οἶδ' ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ ωρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος; Vide l. 11. § 23. Idem ib. c. 19. ὅτω καὶ αὐξηθέντες φανόμεθα παιδία. παῖς γὰρ ἐν μεθύοις, ὁ ἄμυητος ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγχάρματος ἐν ζίφ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ] qia scil. rerum natura rerum mutationibus istis constat; ut sup. § 3. Et sicut Musa rhetor, referente. M. Senec. præfat. controv. l. 5. de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétqe, utì noster lib. 6. § 15.

Πῶς ἄπλετον θεῷ ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τί αὐτῷ μέρος] Pendent à superioribus ista; ut novam istinc sectiunculam ordiri nevtiqam sit consentaneum.

Hæc enim qæ sequentur, ex eorum sunt numero, qæ Marcus nobis diligentiùs considerandà in periocha ista proponit: qâ nimirum parte homo Deum attingat, &c. neqe enim opus est, ut receptam cum Annot. Lugd. lectionem soliciteмus, & ἀπτηρίφοντες legamus, θεὸς ἀνθρώπῳ. qanqam & Marcus *l.* 12. § 2. de Deo, μόνῳ τῷ ἑαυτὸ νοερῷ μόνων ἅπτεται ἡμῖν ἐξ ἑαυτὸ, &c. Plur. Numâ, ἐκ ἐφάπλωδς θεὸ ἄλλως ἢ νοήσει. Dionysius ἀποδολιμαῖος de div. nomin. c. 1. Τοῖς ἀφθάγκλοις καὶ ἀγνώστοις ἀφθάπτως καὶ ἀγνώστως σωπαπίομεθα, κρῖττονα τὸ κατ' ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς φωτάσεως καὶ ἐνεργείας ἄνωσιν. Epictet. dissert. *l.* 1. c. 3. Δύο ταῦτα ἐν τῇ φύσει ἡμῶν ἐγκαλαμίγνη, τὸ σῶμα μὲν, κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ γνώμη, κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς. De anima rationali Galen. in hortator. c. 2. Ὦ, μόνῃ ἅπτῃ ἐν ἡμῖν κοινωνούμενον θεοῖς. Et ibid. c. 7. Τὸ δὲ ἅπτῃ ἀνθρώπων γένος, ὦ παῖδες, δικοινωνεῖ θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις; τοῖς μὲν καθόσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθόσον θνητόν. βέλτιον ἂν εἴη τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας αἰδεσιμώμεθα, ὁπηλικοσοῦν παιδείας. Ἧς τυγχάνετε, τὸ μέγιστον ἅπτῃ ἀγαθὸν ἔχομεν. Porphyr. apud Evseb. præparat. Evangel. *l.* 3. c. 9. Ψυχὴ μὲν ἔν λογικὴ καὶ ἀθάνατος, καὶ νῦς ἁπάσης ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἔν μοι δοκεῖ λέγειν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ὑποστήσειν θεοῦ, καθόσον ἄυλος καὶ ἀσώματος, νοερά τε καὶ λογικὴ τῷ ὄντι συνέστηκεν, ἀρετῆς ἕσα καὶ σοφίας δεκτική. Festivè Clem. strom. *l.* 3. de homine; Ἔοικεν δ' ὄιμαι, Κενταύρου θετταλικῷ πλάσματι, ἐκ λογικῆς καὶ ἀλόγου συνείμενος, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲ σῶμα, γλιῶ τε ἐρεθίζεται, καὶ ἀποδύεται εἰς γλιῶ. τέτακται δὲ ἡ ψυχὴ μεσὸς τὸν θεὸν, ἢ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας τ' ἀληθοῦς παιδαγωγίας.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακίνται] Xyl. *praeterea quomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm versionis rationem nullam dat, unde qid legerit ariolemur. M. Casavb. legit διαχέηται vertítqe, *quomodo pars ea afficitur, qando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi posse, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται, ut posterius vocabulum sit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipso, vel à glossematario aliqo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται. *quomodo se habeat & afficiatur pars ista.* Ego malim, transpositis vocibus locísqe suis redditis, qò sensus constet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διίκηται, *quomodo se habeat anima, ubi permeaverit, sive pertigerit;* ad Deum ipsum nimirum, vel ad locum eum, qicunqe ille tandem fuerit, sibi divinitùs destinatum, postqam à corpore sejuncta fuerit; εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθεῖσα τόπον, uti Æschines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχέηται, sed sensu diverso; *ubi diffusa & dissipata fuerit,* corporis nimirum compage solutâ. Marcus lucem præfert, qi *l.* 4. § 21. ὑπὸ ποσὸν συμμείναντα μεταβάλλει καὶ χέηται. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles sunt qæstiones de anima. unde sit; qalis sit; qando esse incipiat; qàm diu sit; an aliunde aliò transeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliásqe conjectus: annon amplius qàm semel serviat, & emissus vagetur in toto: utrùm corpus sit, annon sit; qid sit factura, cùm per nos aliqid facere desierit: qomodo libertate suâ usura, cùm ex hac effugerit cavea: an obliviscatur priorum, & illic nósse se incipiat, cùm de corpore abductus in sublime fecesserit.* Varias autem hac in parte Stoicorum sententias (neqe enim satis ipsis inter se convenisse videtur) apud Lipsium legas licet, *Physiolog. Stoic. l.* 3. *cap.* 24. Ambiguè noster ubiqe ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipse; uti ostendemus ad *lib.* 4. § 16. Salmas. interim titulum fuisse ista suspicatur tractatûs alicujus, qi jam perierit, insequentis.

§ 13. Καὶ τὰ ὑπὸ γᾶς, φησὶν, ἐρεμνᾶν] Pindari verba sunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philosopho usurpata, cujus verba *infrà ad l.* 11. § 1. sunt exhibenda. Usurpârunt & post Socratem ex Platone Porphyr. *de abstin. animal. l.* 1. Galen. *hortator. ad artes c.* 1. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Evseb. *præpar. Evang. l.* 13. *c.* 13. Theodoret. *therap. l.* 12. Verùm aliter illi omnes qàm noster istîc; qi non virtuti, sed vitio dat, qòd istorum curiosi homines, vitæ mentísqe suæ inspiciendi ac discutiendi negligentiores existant. Pari ferè modo artes illas, qæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *epist.* 88. *Metiri me geometres docet latifundia. potiùs doccas, qomodo metiar, qantum homini sit satis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potiùs doceat, nihil ad rem pertinere istas computationes: non esse feliciorem, cujus patrimonium tabularios lassat: imò qàm supervacua possideat, qi infelicissimus futurus est, si qantum habeat, per se computare cogatur. Qid mihi prodest scire agellum in partes dividere, si nescio cum fratre dividere? qid prodest colligere subtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam siqid decempedam effugit, si tristem me facit vicinus potens, & aliqid ex meo abradens? Doces me, qomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego discere volo, qomodo totus hilarè amittam.* Et reverâ, ut Avgust. *Confess. l.* 5. *c.* 4. leviusculè inflexus. *Dubitare stultum est, qin fidelis homo, qamvis nec saltem septentrionis gyros noverit, melior sit, qàm mensor cæli, & numerator syderum, & pensor elementorum, & negligens sui.* cùm ille, *tui,* dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν τοῖς ἅπτῃ πλανῶν ψυχαῖς διὰ τεκμηρίων ζητοῦντες] Vel physiognomonas notat, qi ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatum illud generi humano vitium perstringit, qo in alienos affectus cordísqe recessus intimos induere sese plerique gestiunt; *curiosum genus ad cognoscendam vitam alienam, desidio-*

sum

sum ad corrigendam suam, ut scitè Avg. *confess. l.* 10. *c.* 2.

Πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον] Opportunum itaque hîc monitum illud Homericum *Odyss. ϛ. v.* 392.

Οἷόν τοι ἐν μεγάροισι νοήμονι ἄνδρε παρεῖναι.

quem versum Socrates præ omnibus semper rebus sibi cordi esse dicebat, ut Gellius scripsit *noct. Attic. l.* 4. *c.* 6. eidémque in ore crebrum fuisse, tradidit Demetrius Byzantius, utì Laërt. *l.* 2. qò à naturæ rerum aliarum physicâ speculatione abduceret homines ad ethicæ sive moralis philosophiæ studium, qâ animum cujusque propriùm discutiendi, dignoscendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúsque commonstratur. qin & eo fine usurpatum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l.* 6. in *Menedem. Cynic.* ab Aristippo, Evseb. *præpar. Evang. l.* 11. *c.* 5. Lavdant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c.* 10. Sext. Empir. *de philosoph. l.* 1. *c.* 1. & *l.* 10. *c.* 1. Dio Prus. *orat.* 40. Optimè Plut. *de Curios.*

Τί τὸ ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,
Καλὸν ὀξυδερκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παρεγλέπεις;
μετάθες ἔξωθεν, καὶ μετάστρεφον εἴσω πλὴν πολυφρασμοσύνης.

Τῷ ἔνδον ἑαυτῷ δαίμονι] *Mentem* cujusque nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l.* 3. § 3. Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα. & *l.* 5. § 27. ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ προστάτην καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid.* § 10. τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l.* 3. § 5. ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ θεῖον τὸ κυβερνᾶτον παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἶδος διανοεῖσθαι δεῖ τῇ δὲ, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸν ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, πρὸς δὴ τὸν ἐν οὐρανῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν] Plato *Timæo* post superiora illa: Τὸν δὴ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξυμφυτον ἐν αὐτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. Θεραπεία δὲ πάντη παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀποδιδόναι· τὰς δ' ἐν ἡμῖν θείας ξυγγενεῖς εἶναι κινήσεις αἱ τε πάντες διανοήσεις καὶ περιφοραί. Apul. de *Socrat. gen. Si cotidianæ eorum æra dispungas, invenies in rationibus multa prodigè profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Et Senec. *epist.* 41. *Sacer intra nos spiritus sedet, malorum bonorúmque nostrorum observator & custos. hic prout à nobis tractatus est, ità nos ipse tractat.*

Καθαρεύον πάσης] τοῦτον κ. τ. Svidas in Εἰκαῖον. qi & mox θεῷ pro θεῶν. Affectus autem Stoicos prorsùs sustulisse, nulli non notum.

Καὶ εἰκαιότητος] Εἰκαῖον, ματαῖον, ἀνωφελές. Svid. adductis Marci verbis hîsce.

Φίλα δὲ συγγένειαν] Eam nimirum, de qa *superiùs* § 1. Sed & *l.* 9. § 27. φύσει γὰρ φίλοι. Et *l.* 11. § 8. φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.

Τρόπον τινὰ ἐλεεινά] Ità *l.* 7. § 26. *ubi qis in te peccaverit, cogita statim apud te, qid illud fuerit, qod bonum malúmve ratus, id culpæ admiserit: τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. hoc enim perspecto, misereberis hominis*, qòd tali nimirum opinione imbutus sit. Et sunt reverâ improbi homines ὄντως μᾶλλον ἢ φθόνου ἄξιοι, (contrà qàm de rebus suis Andocides *orat. de reditu.*) *miseratione potiùs qàm indignatione digni. Nam sicuti corporum langvor, ità vitiositas qidam est qasi morbus animorum. cùm itaque ægros corpore minimè dignos odio, sed potiùs miseratione judicemus, multò magis non insequendi, sed miserandi sunt, qorum mentes omni langvore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Consol. phil. l.* 4. *c.* 4. Et Hilar. *in Psal.* 118 § 7. *Sanctus qisqe cùm cæditur, non humilitatis suæ qi casus est, sed insolentiæ ejus qi cædit, miseretur: ut à vesano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam passus, dolorem, non ex eo qod perpessus fuerit, sentit; sed ob id, qod ille qem sanum esse cuperet, injuriam sibi vesanus intulerit.* Libanius itidem *orat.* 12. Τὸν παραφρονοῦντα ἄνθρωπον, ὃ κολάζειν νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ σῇ ἰατρῶν ἐπανορθοῦν. ὑβρεῖς δ' τοιοῦτον μαινόμενον, καὶ ἔγκλημα νόσου ποιούμενος, πῶς νόσον κατηγορεῖ. Stoicis avtem improbi omnes amentes habentur. Ità Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 18. Πεπλάνηται δεῖ ἀγαθῶν καὶ κακῶν· χαλεπαίνειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; qasi diceret, istud potiùs. Et Marcus *l.* 7. § 25. δεῖ ἔν συγγινώσκειν· *ignoscere oportet.* Sed & *l.* 1 § 15. τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qi & Stoicus ipse, didicisse se profitetur. Verùm cavtè istîc & cum restrictione aliqa, τρόπον τινὰ ἐλεεινὰ, id est, *modo qodam miseranda* dixit, nè in doguia Stoicum peccare videatur, qod statuit ἐλεᾶν τὴν πάθος, καὶ συστολὴν ἄλογον, *misericordiam esse ægritudinem sive perturbationem, contractionémque animi, à ratione alienam.* itaque τοὺς σοφοὺς ἐλεήμονας μὴ εἶναι· *Sapientes non esse misericordes.* Laërt. *lib.* 7. in *Zenone.* de qo & Lactant. *instit. lib.* 3. *c.* 22. *Illud satis est ad coarguendum hominis errorem, qòd inter vitia & morbos misericordiam posuit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis sententia, *cujus inventorum æmuli sint Stoici, Neminem misericordem esse, nisi stultum & levem.* cùm Plato & Aristoteles contrà docuerint, *Viri boni esse misereri.* Qin & Evripid. contrà prorsus qàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Ἔνεστι δ' ὄκτος, ἁμαθία μὲ ὑδαμῶ,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ ἐκ ἀμούσου
Γνώμης ἐσθέναι τοῖς σοφοῖς κλέος σοφόν.
Non imperiti motus est misereßere,

Sed est viri sapientis, noxæq; imminet,
Cùm sapere sese qi putant, sapiunt nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνέλεε πατρὸς σπλάγχνον ἡ μαλάσσεται.
Misereſcere haud ſcit impii cordis rigor.

Nec incelebre, avt inicitum, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτε ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ εὐτυχίᾳ ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον· *Nec è templo aram, (ad quam miſeris & vexatis receptus ſit;) nec ex vita humana tollendam miſericordiam.* Iſtâ ſiquidem ſublatâ, qod Plinius *l.* 7. *c.* 19. *Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúsque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma illud Seneca clariſſimè explicat, *de clement. l.* 2. *c.* 4, 5. *Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpecium alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpecium. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Deniq; *c.* 6. *Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeriæ faucium; quæ ſigiὰ à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò iſta, qia durius aſperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c.* 5. & 6. *Sapiens ergò non miſeretur; qia & ſine miſeria animi non fit. Cæterùm omnia, quæ qi miſerentur, dolentes facerent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli hoſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiens, ſed ſuccurret, ſed proderit, in commune auxilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaq; Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι γὰρ φιλοσόφων καὶ τὸν ἔλεον ψέγουσι τοῖς ἀπυχοῦσιν ἀνθρώπους γινόμενον, ὡς καλῶς τοῦ βοηθεῖν, ἡ συναλγεῖν καὶ συναθυμεῖσθαι τοῖς πάσχουσιν ἐνίοτε· ὁ δὲ μεῖζον ὄντα, ἀλλὰ αὐτῷ ἀμβλυτέρων καὶ ἀκηκοότων φαύλως τὸ ὑγιὲς ἀθυμοῦμεν ἀδυμεῖν καὶ δυσφορεῖν ἐῶσιν, ἀλλὰ παραθεῖναι ἀνδρὶ λύπης πλῆν κρείττω. Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qualem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qi, ut avtor libri *de patient.* ſub Auguſtini nomine, ſive Hugo is de S°. Victore, ſive alius qis eſt, *c* 1. *Zelat ſine aliqa moleſtia, iraſcitur ſine aliqa perturbatione, miſeretur ſine aliqo dolore, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanqam noſtra, illa cogitamus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *proſolog. c.* 8. & Thom. Aqin. *ſumm. l.* 1. *q.* 21. *a.* 3. Qin & Avg. ipſe *de morib. Eccles. Cathol. l.* 1. *c.* 27. *Quæ illa omnia, quibus hujuſcemodi malis incommodiſve reſiſtitur, qi officioſè atque humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſque adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam qis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, qòd miſerum cor faciat condolentis alieno malo?* Quanqam reverâ *miſericordia* potiùs dicta, *qòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l.* 4. *c.* 4. *q.* 1. Verùm pergit Avg. *Et qis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm vellit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſque ad ſepulturam porrigit mortuorum? etiamſi id faciat mente tranquillâ, nullis aculeis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. hoc enim nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græca vocabulo abeſt. qod & Zanchius obſervavit. itaque de nomine tantùm controverſia eſt. Veruntamen mox Stoicos obliqè perſtringens, qibuscum tamen de re ipſa conſentire planè videtur; *Stulti verò*, inqit, *cùm miſericordiam qaſi vitium devitant, qia officio ſatis moveri nequeunt, ſi nec perturbatione commoventur, congelaſcunt potiùs rigore inhumanitatis, qàm rationis tranquillitate ſerenantur. Itaque multò prudentiùs Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qi qemadmodum dicatur, reſtat intelligere iis, qi ſeſe idoneos religione ſtudióq; præſtiterint.* Vides, uti Senecæ gemina ferè, qoad ſenſum, loquatur; de vocabuli uſu dumtaxat Senecæ nevtiqam concedens. Nam qod *retract. l.* 1. *c.* 7. de ſapientibus qod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *qaſi definierit, in hac vita eſſe tales ſapientes, qandoqidem non, cùm ſint; ſed etiamſi ſint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qi, *qis ſapiens ſit, avt fuerit*, inqit Cicero *Academ. l.* 4. *nec ipſi ſolent dicere.* qique *ſapientem*, vel ſapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qalem nemo mortalis eſt unqam conſecutus*, ut idem *de amicit.* Ἔστι γὰρ ὥσπερ ὑδαμοῦ γῆς, οὕτω γέγονεν, ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 13. Qanqam avdentiùs Senec. *de ſapient. conſtant. c.* 7. *Non eſt, qod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem noſtrum nuſqam inveniri. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qalem confirmamus, exhibemus & exhibemus.* Non te certè, Seneca, qod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs acceſſere illi, qi (Stobæo referente *tolleſan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8.) κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἀνὰ γενόμενα νομίζων· hoc eſt, *primis temporibus*, ante lapſum nimirum primævum, *ſapientem exiſtimant qendam extitiſſe.* Verùm hanc utcunque ſe habeant, paucis hinc interim, cur noſter iſtîc oratione ſuſpenſâ uſus, τοῦτον τὸν, non ἁπλῶς, ἐλεεινὸν dixerit.

Δι' ὀργυιᾶς] Vide *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 18. Polyb. *biſſ.* 12. Δεῖ τοῖς μὲν κατ' ὀργυιὰν πεζομάχοις, διδόναι συμπλοκὰς· τοῖς δὲ κατ' ἀκροβολισμὸν, ἀσφαλισμὸν ἔχειν. Sic Perſ. *Sat.* 3.

——*tetet culpâ, noſcit qid perdat.*——

Verùm

Verùm in istis distinctiones quasdam adhibet Aristotel. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò siquidem distingvit περὶ τῆς ἀγνοίας. Ἀγνοεῖ μὲν ἐν πᾶσι ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν ἀφεκτέον· καὶ διὰ τοιαύτην ἀμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βούλεται λέγεσθαι, ὅταν εἴ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῷ ἀκουσίῳ, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας· οὐδ' ἡ καθ' ὅλου· ψέγονται γὰρ διὰ γε ταύτην· ἀλλ' ἡ κατ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἐλεεῖ καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò distingvit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον δή, inqit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τοῦ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· οὐκ εἰδὼς δέ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνος planè *Strom. l.* 4. Καὶ μισοῦσι τὸν ἐκλεκτὸν τινες, οὐδὲν ἧττον τῷ ἄγνοιαν αὐτοῦ, ὁποτέρων τῆς ἁμαρτίας τὴν γνώμην αὐτοῦ. Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῷ ὃν πεπλάνηται ταλαίπωρος, οὐ τοῦ μαίνεσθαι; ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ μᾶλλον ἐλεεῖν, ὡς τοῦ τυφλὸς εἶναι, ὡς τοῦ χωλὸς, ὅτι τοῦ τὰ κυριώτατα τῶν ὑπαρχόντων τυφλωθῆναι καὶ ὑπὸ χωλωθῆναι; Obiter monendum, apud Svidam hinc restitui posse vocem ἐλεεινὸς, quæ periochen istam recitanti in Δαλμᾶν, excidit; sicut & in seqentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη] quâ laborant ii, ὃς πεπηρωμένος πρὸς ἀρετὴν Philosophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc est illa sive πήρωσις sive τυφλότης, non corporis, sed *mentis cæcitas*, de quâ & noster *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καλαμοῦν τῷ νοερῷ ὄμματι· quam & sacra pagina passim tangit. Esai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15, & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Pavl. *ad Ephes. c.* 4. *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémq; multò, pronunciat. Καὶ γὰρ ἔστι, τὸ κυριώτατον τῆς ἐν αὐτοῖς, διάνοιαν πεπήρωται, ἧς βλαβὲν ὄντες ἀφεστώτι χαλέπαινεν. Philo *de provident.* apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἄγνοια γὰρ χαλεπωτέρα τῆς ἐν τῷ σώματι πήρωσιν ὁποφέρουσα τῇ ψυχῇ, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *dissert. l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, quam Marcus hîc, cavsam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον οὐκ ἐπὶ μισοῦντι, καὶ ὑπολεπτολογουμένῳ, ὅτι τῷ ὄντι διακρίνειν οὐ δύναται κακὸν καὶ ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ γνώμῃ τῷ διακρίνειν οὐ δύναται ἀγαθὸν καὶ κακὸν μὴ ἀπολωλέναι. πῶς ἀπάνθρωπον τοῦτο; καὶ ἐκεῖνο ὅμοιον· τέτον ἦν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφόν; μισεῖν γὰρ βλάβη ἡ οὐ μισεῖν, Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Non qi Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Quàm qi non poterit verum distingvere falso.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream tristiùs pavlò se habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, quam formicæ & muscæ & culices habent; & non lætari illius possessione, quam Sancti soli & Apostoli meruerunt. Ex qo pervides,* (Hieronymi sunt *ad Castrutium*) *qod multò melius sit spiritu videre, qàm carne; & illos oculos possidere, in qos peccati festuca non possit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπαλλυμένων ὅτως ἀναγκαῖον ἀναφαίνεται] Corrupta ista esse monitu nihil opus. corrigere forsan haud ità proclive fuerit. Svidas in Ἀκίρατον (pro qo tamen, Ἀκριβαῖον substituendum esse liquet) sic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ὅτως ἀναγκαῖον φαίνεται. Qid si legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπαλλύμενον ὅτως ἀναγκαῖον ἀναφαίνεται. ab avtoris mente certè ista nevtiqam discedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam qis diutissimè protrahat, an brevissimè defungatur. idem siquidem prorsus est, qod uterqe istorum tum superando vivit, tum moriendo amittit; atqe idipsum punctum temporis insecabile duntaxat. qum enim tempus præsens idem utrique sit, nec amitti possit nisi qod in præsentiarum habetur; idem necesse est id sit, qod uterqe moriendo amittit. Illud autem est insecabile qiddam. & hoc igitur.* Ità *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀπόλλει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariss. D. Salmasio, qi de aliis locis requisitus, pro liberalitate sua, & de isto sententiam suam responso inseruit. cui probari cùm videam, non jam ampliùs pro mera conjectura habeo.

Εἰς ταὐτὸ ἓν καθίσταται] Ità *l.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐγκαλογήρως ἀποδανὼν εἰς ἴσον κατασήσεται τῷ ἐγγήρᾳ. Sen. *qæst. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia feres constanter, si cogitaveris nihil interesse inter exiguum tempus & longum. horæ sunt qas perdimus. puta dies esse, puta menses, puta annos: perdimus illos, nempe perituros. qid, oro te, refert, num perveniam ad illos? fluit tempus, & avidissimos sui deserit. nec qod futurum est, meum est, nec qod fuit: in puncto fugientis temporis pendeo: & magni est modicum fuisse.* eleganter Lælius ille sapiens dicenti cuidam, *Sexaginta annos habeo: Hos, inqit, dicis sexaginta, qos non habes? nè ex hoc qidem intelligimus incomprehensibilis vitæ conditionem & sortem temporis semper alieni, qòd annos annumeramus amissos.* Qæ postrema favere possent superioris clavsulæ lectioni vulgatæ, qam Mer. Casavb. etiam admisit, εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· ut *tempus præteritum, qod jam amissum*

ſum eſt, inæqule eſſe concedatur, cùm longius his, illis brevius extiterit: ſi id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, quod habetur, contendit: & utrumq; *inſecabile* eſſe concludit, & quod amittitur & quod habetur.

'Αχαριαῖον] *Infrà* § 17. Τῇ ἀνθρωπίνῃ βίᾳ ὁ χεὶν & σῖμὰ. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν. τοῦτο τὸ ἀχαριαῖον· τὰ δ' ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præſentes ſunt. & ibid. In tria tempora vita dividitur; quod eſt, quod fuit, quod futurum eſt. Ex his quod agimus breve eſt, quod egimus certum, quod acturi ſumus dubium.* Et in hoc igitur ſenſu verum eſt, quod Poeta neſcio quis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, quam nos vivimus.

quod eſſe ex Menandri *plocio* traductum, unde iſtud Stobæo *tom.* 2 *tit.* 108. lavdatur,

Μικρόν τι τοῦβίου ἡ ζωὴ χρόνον,

docet Janus Rutgerſius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

Ὃ γὰρ ἂν ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο]

Hinc proverbialia illa, Plavt. *Aſinar. act.* 1 *ſcen.* 1. *v.* 79.

—— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere veſtimenta me jubes.

Tene ego defraudem, cui ipſi nihil eſt in manu? Apul. *fabul. Mileſ. l.* 1 *Quid viatori de ſumma paupertate latrones a ferre poſſunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem paleſtritis deſpoliari poſſe?* Joannes ille oris aurei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.* Ἢ οὐκ ἀκούεις, inqit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πίνητα καὶ γυμνὸν οὐδὲ ἑκατὸν ὁμοῦ συνελθόντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ] Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμοιοῦται καὶ ὁμοειδῆ. & § 46. ἀεὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ὁμοειδές. & *l.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιοῦτ' ἕτερα ἔσται. & *l.* 7. § 1. πάντα σωπᾷ, καὶ οὐδὲν καινόν. & *l.* 12. § 26. πᾶν τὸ γινόμενον ἴσον καὶ ὅμοιον ἀεὶ εἵνετο, καὶ γήσεται, καὶ νῦν παντα χῇ γίνεται. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——*eadem ſunt omnia ſemper.*

'Ανακυκλέμβα] Sic *l.* 9. § 28. Ταὐτὰ δὴ τὰ τῷ κόσμῳ ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Ariſtot. *Phyſic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλον εἶ τὰ ἀνθρώπινα. qo loco & Alcmæonis illud feſtivum commemoratur, τοὺ ἀνθρώπους διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ συνάπτει τῷ ἀρχῷ πρὸς τέλει προσάγειν· hoc eſt, ἐπαναβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ συνεχὲς ποιεῖν. itaque *circulationem* iſtam intelligendam de rebus, non numero, ſed ſpecie iiſdem recurrentibus. & Plato *Timæo*: τοῦτο ἅμα πᾶν, οὗ πρόχῃ προσαρμόμενος, γίγνεται. Senec. *epiſt.* 24. *Nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: aſtas in autumnum deſinit, autumna hyems inſtat, quæ vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. Velut in orbe avi pilâ, motus ordo mutatur, & quæ ſequebantur præcedunt, & quæ occidebant oriuntur; omnia, quomodocunque icrint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de reſurr c.* 12. pòſt ſuperiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum, &c.* Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis ineſt quidam velut orbis.* Et Avrel. Victor. in *Aurelian. Cuncta in orbis modum vertis nihilque accidere, quod rurſum naturæ vis ferre negeat ævi ſpatio.* ità reſtituit ſententiam optimam, peſſimè habitam Cl. Salmaſius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶμα χ' χαρὰ πᾶσι κυκλοῦσιν, ὥσπερ ἄρκτοι στροφάδες κἀλδοῦ. Et Ariſtot. *Ethic. l.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖ ἀεὶ περὶ αὐτούς.

Οὐδὲν διαφέρει] *Nihil*, inqit, *refert per breve aliquod temporis ſpatium, an in perpetuum iſta videris.* quæ? qia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὅ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. πάντα γὰρ ὁμοεθνῆ καὶ ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἑκάλον ἔτη, καὶ τὰ τεῖσι ταῦτα ἰσορήσαι. & *l.* 12. § 35. Τὸν χρόνον θεωρῆσαι πλέονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ, οὐδὲν διαφέρει. Ità quod Senec. *ep.* 101. *Nihil intereſt inter diem & ſeculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *ſuppoſititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——τοῦτον εὐτυχέσαλον λέγω,
Ὅστις θεωρήσας ἁλύπως, Παμφίλων,
Τὰ σιμὰ ταῦτ' ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν καινὸν ἀστέρ', ὕδωρ, νέφη,
Πῦρ. ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὅμοι παρόντα· κἂν ἐπιαυτοῦ σφόδρ' ἀλίγως,
Σεμύτερα τούτων ἕτερα οὐκ ὄψει ποτέ.

i. e. vertente Grotio,

——*hunc credo felicisſimum,*
Qui cùm ſpectârit, Parmeno, placidè Deûm
Auguſta dona, redit citò unde venerat:
Jubar, inquam, ſolis publicum, nubes, aquas,
Ignem. namque annos quamvis centum vixerit,
Eadem videbit: ſtiq; licèt ævi brevis,
Tamen iſtis nihil eſt conſpicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conqerenti exuli quòd Athenas non videret: Πότε ἂν Ἀθῆναις πάλιν ὄψομαι καὶ τὴν ἀκρόπολιν; τάλας οὐκ ἀρκεῖ σοι, ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν; προῆτον τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς ὅλης, τῆς θαλάσσης;

Ὃ τάχισα τεθνηξόμενος] Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qa licear mihi bona cum venia diſſentire ab Henr. Stephano, licèt rerum Græcarum peritiſſimo; qi τεθνήξομαι vult eſſe *futurum ſecundum*, ſive *paulò pòſt futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω: cósque notat, qi thema fingunt inavditum, τεθνήκομαι nimirum, cujus futurum ſit τεθνήξομαι. Qùm tamen nevtrum horum neceſſarium ſit ad vocabuli iſtius analogiam ſtatuendam.

dam. Siqidem, ut monet Evstathius *ad Iliad. μ. more Syracusanis familiari, ex præteritis præsentia sæpenumero formantur.* Sic κέκληγα κεκλήγω, πέπληγα πεπλήγω, ἴσηκα ἰσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἰσήκω ἰσήξω, & in media voce, ἰσήξομαι. Unde Sopater *epist. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit. 46.* Τίς ἂν ὅτῳ χθὶ (ιμανίδι λέγον τεταγάνωφ, ὃς χθὶ πᾶσαν τύχῃ ἡ πραγμάτων μετάστασιν ἀσφαλῶς ἰσήξεται; & Marcus *l. 10. § 36.* ὑμεῖς δέ ἐστε ὕπνος ἐνυπόμιμος, ᾧ ἐπιθήσονται ἃ παρεισήξονται τινες ἀσαλεύομβοι τὸ συμβαῖνον καιρόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l. 7. § 22.* ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε. (ut τεθνήξω illud in Aristoph. *Acharn.* cur sit Stephano suspectum, nihil ampliùs existat. qod & apud Svidam avtor innominatus.

Τοῖς ἡ ἐπίσεως φόβον, ὡς αὐτίκα τεθνήξοντες.] Et in voce media τεθνήξομαι. *l. 4. § 37.* Ἤδη τεθνήξη. Et *ibid. § 47.* Εἴ τίς σοι θεὸν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ. unde participium τεθνηξόμενος, qo noster etiam non semel usus est. Clemens *Strom. 4.* Ὑπακούων ταῖς ἐντολαῖς βιώσεταί τε, κἂν μὴ ᾖ, τεθνήξεται· ὅταν δὲ εἰς δὲ δυνατὸν ζωοποιηθῇναι. Qod & Tatian *adv. Græc.* τοῦτον μόνον (Deum vult) ἀφειδῶς κολαζόμενον, ἢ πειθόμενα, τεθνήξομαι ἢ μᾶλλον. Lucian. *Antholog. l. 1. c. 12.*

Ὡς τεθνηξόμενον, ἢν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσι·
Ὡς ἢ βιωσόμενον, φείσεσθαι σῶν κλέους.

§ 15. Πᾶν ἀπόλυσις] Et πάντα ἀπόλυσις. Nihil istis apud nostrum crebriùs occurrit. ità *l. 12. § 8. 22. 26. & l. 4. § 3.* Ὁ βίος ἀπόλυσις. & *l. 3. § 9.* Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν. Senec. *epist. 78. Omnia ex opinione suspensa sunt.--tam miser est quisque, quàm credit.* Vide *ad l. 8. § 47.*

Δῆλα] Δηλοῖ, forsan; *ostendunt, probant hoc.* Ità de Marco nostro Herodianus: Δηλοῖ ἢ ὅσα ἐς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτῶ, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de caus. plant. l. 6. c. 27.* Τὸ φυτὸν τοῦτο ζημιοῦν μᾶλλον ἢ ἄλλων. Δῆλον (leg. Δηλοῖ) ἢ ἡ γεωφυλλία, καὶ ἡ μικροκαρπία, καὶ ἡ χόα τῶ καρπῶ. πάντα γὰ ταῦτα ξηρότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα] De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laërt. *l. 6.* qænam avtem vel ad istum vel adversùs istum scripta (ità enim verba, prout habentur, sonant) Marcus hîc respexerit, mihi tam incertum est, qàm qod est incertissimum. M. Casavboni interim sententiam hactenùs probo, ut Monimi ipsius scripta designari existimem. non tamen ut in eis per *dialogismum* sub aliena persona istud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipsius dogma fuerit. Itaqe legendum literulâ unicâ immutatâ, τὰ πρὸς τὸν Κυνικὸν Μονίμου λεγόμενα, *qæ à Monimo Cynico dicta sunt.* neqe enim est, qod de Syntaxi ambigat qisqam, cùm familiaris admodum ea sit. Sic enim, præter Herodianum supperiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v. 159.*

Τίμιον ἀρνύμενοι—
Πρὸς Τρώων.—

id est, παρὰ τῶν Τρώων. *Schol. Pœnas sumentes, vel exigentes, à Trojanis.* Et *Odyss. ζ'. v. 207.*

—πρὸς γὰ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove sunt.

Et Clemens *Strom. l. 1.* κολάζονται πρὸς τῶ νόμου οἱ τούτων αἴτιοι. *Horum avtores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

—ἐπαίνῳ τέθηπε πρὸς γῦν ἐμοῦ.
--à me certè laudem ferat.

Et apud Tragicum Cassandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κυμβίοις
Ζοφῃ κέκλημαι· πρὶν παθεῖν ἢ μαίνομαι.
Ab his, qi in ipsa inciderunt jam mali,
Sapiens perhibeor: mala nondum experti, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios sive Scepticos inclinâsse Monimus videtur. qanqam enim admittere illum in familiam istam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter τοῦ τὸ κριτήριον ἀνελόντας· id est, *qi veritatis dijudicandæ medium certum sustulerint,* Monimum Canem recenset, *lib. 1. adv. Logic. c. 2.* eúmqe affert, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε κατ' ὕπνους ἢ μανίαν φαντασίαις ταῦτα ὁμοιῶσαι· id est, *ea qæ sunt, picturæ adumbratæ consulisse, nostras eorundem perceptiones, eis qæ dormientibus aut mente captis se ingerunt, geminas prorsùs censuisse.* Qin & dogma ejus qod fuerit, clariùs indicat avtor idem *adv. eosd. l. 2. c. 1.* Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὰ πάντα· ὅπερ οἰομαί δεῖ φῆναι ἐκ ὄντων, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum esse dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* substitueret, nihil erat) *id est avtem opinio eorum qæ non sunt, ac si essent revera.* qod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco superiore*, & *Pyrrhon. hypotyp. l. 2. c. 4.* adductus.

Αὐτὸς δμως ἐκ οἶδε· δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliqid nemo novit; sed opinio cuncta est.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata est. ἡ γὰ ἀπόλυσις τῆς γνώσεως φυσεῖ· καὶ τύφῳ ἐμπίπλησιν· ut Clem. *Strom. l. 1.* ex Apost. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1, 2.* Lucem hinc obiter claram medelámqe dabimus certissimam Menandri verbis à Laërtio ex *Epitome* (non ex *Citharista*, qod frustra Cl. Casavb. ariolatus est) adductis, qæ viros insignes inaniter hactenùs torserunt. Ea in Laërtii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰ ἀπολειφθὲν τύφον εἶ πᾶν ἔτι.

Qod Ambros. Camald. vertit;

Nam cuncta fastum dixit esse cætera.

præter peram, scil. *aut tres etiam*, qas habere dixerat, *peras*. Verùm id serium orationis non pati cùm adverteret

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν τυφλὸν εἶναι τὸν ὅλον.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsumitur.

& tanqam *Lucernionem* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjecturâ usus est: τῦρον in τυφλὸν quòd mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν τῦρον εἶναι τὸν ὅλον.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. τῶν ὑπολήψεις. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire queat: cùm certitudinem nulla secta aut exertiùs professa sit, aut enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* statuminandum, ostendere simul, multum imò totum ferè in hoc consistere, qibusnam qisque opinionibus imbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὁρισεις καὶ τύφου.

Ἐάν τις αὐτὸ τὸ νόσιμον μέχρι τοῦ ἁλυκῶς δέχηται] *Si qis qod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, extenùs amplectatur, qatenus est veritati consentaneum.* Qod ideò dictum, qia Monimus, Laërtio teste, γέγραφε παίγνια τινὰ καὶ λεληθότα μεμιγμένα, id est, *ludicra qædam scripsit, qibus seria subessent.* Id qod & de Socrate Galen. *de usu part. l. 1. c.*

Αὐτὴ γὰρ ἡ Σωκράτους μᾶσα, μυννειν ἀεὶ τινὰ ἀσεμνὰ ἐν μίσει παιδιᾶς. Qin & de Diogene in *Cynismo* Julian. Imper. Μὴ τοιοῦτόν τι πάθωμεν, ὅσα ἔπαθε, ταῦτα αὐτὸν ἐπιδικάσαι νομίσαντες· ἔστι μὲν γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις οὐκ ἄχρηστον. Senec. *epist.* 58. ubi de Ideis Platonicis differuerat; *Qid*, inqis, *ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed qemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, & ut dici solet, pascit: sic nos animum aliqando debemus relaxare, & qibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta opera sint: ex his qoqe, si observaveris, sumes qod fieri possit salutare. hoc ego facere soleo: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliqid conor, & utile efficere.* cur autem τὸ ἡδὺ loco τοῦ νόσιμον legi voluerit Annot. Lugd. nullus assequor, præsertim cùm τὸ νόσιμον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaphorâ idem significare agnoscat.

§ 16. Τρέφει ἑαυτὴν ἡ ψυχή.] ità *supr.* § 6. Τρέφεις, θεραπεύεις αὐτὴν, ὦ ψυχή.

Ἀπόσημα καὶ οὗ φῦμα τὸ κόσμου] Ità *l.* 4. § 23. ἀπόσημα κόσμου, ὁ ἀφισάμενος, καὶ χωρὶς ὢν ἀποβλέπων, ποιήσεται πάσας τὰς περὶξεις· ὡς τό γε μὴ σωτεπάθειαν τὸν βίον περὶς τι τέλος, ἀτρεσύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστι. Itaqe Cicero, *de finib. l. 1. Qid est in vita tamopere qærendum, qàm qis sit finis, qod extremum, qod ultimum, qò sint omnia benè vivendi, rectéqe faciendi consilia referenda?*

Ἡς ἐν μέρει] Vide *sup.* ad § 9.

Ἐπ' ἐλάχιστα σκοπὸν] Vide *supr. ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καί τοι τίνα ἔχει λόγον, κυβερνήτην μὲν οὐκ εἰκῇ τῆς πνεύσεσιν ἐρίναι, ἀλλὰ περὶς ὅρμας εὐδύνειν τὸ σκάφος· καὶ τοξότην καὶ σκοπὸν βάλλειν· καὶ μὴν καὶ καλλιτικόν τινα ἢ τεκτονικὸν ὅλως τοῦ καὶ' ἕκαστον ἐρίσεως τέλους· ἡμᾶς ἢ καὶ τοιοῦτον δημιουργὸν ὑπολείπειν, περὶς γε τὸ σωτηρίαν διώκειν τὰ ἡμέτερα; ἃ γὰρ δὴ χειρωνακτῆς δεῖ πέρας τ' ἐργασίας, τοῦ ἢ ἀνθρωπίνου βίου σκοπὸς οὐκ ἔστι, περὶς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τόν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις περὶσεικέναι μέλλοντα. ἢ ὥτως ἂν εἴποιμι ἀτεχνῶς καὶ δὴ πλοίων τὸ ἀνερμάτιστα, ὕδατος ἐμῶν νῦ ὂν δὴ τ' ψυχῆς διάκενον καθεζόμενος, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενον. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo faciet qemadmodum debet, nisi habuerit qò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad qem nitamur, ad qem omne factum nostrum dictúmqe respiciat. veluti navigantibus, ad aliqod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, qâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de qibus Seneca idem *epist.* 71. *Scire debet qid petat ille, qi sagittam vult mittere; & tunc dirigere & moderari manu telum: errant consilia nostra, qia non habent qò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qi jaculari discit, destinatum locum captat, tum manum formatad dirigenda qæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l. 1. c. 11.* Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τέλους μεγάλην ἔχει ῥοπὴν καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Eadem. *l. 1. c. 2.* Δεῖ ἅπαντα τὸν δυνάμενον ζῆν καὶ τοῦ αὐτοῦ προαίρεσιν, ἵνδος τινα σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις· ὡς τό γε μὴ σωτεπάθειαν τὸν βίον περὶς τι τέλος, ἀτρεσύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστι. Itaqe Cicero, *de finib. l. 1. Qid est in vita tamopere qærendum, qàm qis sit finis, qod extremum, qod ultimum, qò sint omnia benè vivendi, rectéqe faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἀσκῶν ὑδροποῶν, ματαιοπονήσει.

Εἰκῇ.] *temerè*, hoc est ἄνευ ἀναφορᾶς. ut l. 11. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliquem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἔκεινον γὰρ δεῖ χαριζόμενον ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὴ ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ πεπόνθαμεν. ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, ἐλαττούμεθα.

Καὶ ἀπαρακολουθήτως] *nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc esset ἀναλογίας potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. παρακολουθεῖν *intelligere, intelligendo assequi vel consequi.* ἀπαρακολουθήτως igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliquid, nescius quid agas, aut quid velis.* Sicut ἀπαρακολουθήτως ἔχ πεῖν, *ita bene facere cuipiam, quasi nescias, aut non advertas quid agas. l.* 5. § 6.

Δέον γὰρ τὰ μικρότατα κ' πρὸς ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθ] Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ τις προέξει μὴ ἔχη πρὸς ἀναφορὰν, αὐτὴ διαπεσεῖται τὸν βίον. *Omnis actio, quæ ad finem debitum respectum*, vel propinquum vel remotum habens, *non habuerit, vitam nostram quasi in parietem distrabit, sibique minimè per omnia consentientem reddit.* Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ εἰμαρμένη τινὰ καὶ δρεπάνην οἰκοδομῶν ὁ διαφέρει ξύλον τοῦ τυχόν, ἢ λίθον ἐπιβαθεῖν χρήσιον, ἢ σίδηρον ἐκπονηθῆναι παρασκευάσαι μὴ μηχανικός, ὅσα πιθανῶν ὁ φαῦλος, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρόξιν, ὡς ἔτυχε, συμφορήσας εἰς ταυτὸ καὶ συμβαλὼν· ἀλλ' ὀλίγα προσκοπήσαντος, ὅτι ἦδη, καθάπερ ἱερᾶ τινὶ οἰκοδομήματος καὶ βασιλικοῦ τοῦ βίου χρεία κρηπὶς, ἐδάφη εἰκῆ πρόξεις καὶ μηχανάς, ἀλλ' ἐξ ὧν ὑπὸ σώματος τὸν λόγον περάσειεν καὶ προαιρέσεων ἔκεινον.

Καὶ τὰ μικρότατα] Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 12. Καθόλου ἐνόντες, ἀπαραβάτως χρήσεσθε, ὅλα αὐτῷ μηδὲ τὰ δίκτυλον ἀφίσοντες. Julian. Imperat. 1. Νόμος ἐξὶ παλαιὸς παρὰ τοῖς πρώτοις φιλοσοφίας ἐνδόξοις φύσεως ὑπομνήμασι κείμενος, ἅπαντας πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκ πρώτης βλαστούσης ἐπαιδεύειν ἐν λόγοις, ἐν ἔργοις, ἐν ξυνουσίαις, ἐπὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κ' βίου ἄκροις καὶ μείζοσι τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως ἐφιεῖσ.. ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς substituit. ac Svar. *analect. l.* 3. *c.* 27. ἄκρους retinendum contendit, & tenuissima quæque & exilia maximè eo vocabulo vult designari.

Τὸ ἔπιδς τῆ τ πόλεως καὶ πολιτείας τ προσφυτάτης λόγῳ καὶ θεσμῷ] Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qa homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis conformiter per omnia agere ipsos oporteat. Hanc autem iconem, qæ pulcherrima est sanè, freqenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 22. ἀνδράσιν πολίταις ἢ πόλεως τ ἀναστάτις, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμ ἐστὶ πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ πατρὶς μοι, ὡς ἀνδρώπῳ, ὁ κόσμ. & *l.* 12. § 36. ἄνδρωπ, ὑπολάβωμεν ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. lib.* 1. *c.* 12. Πάντα ἓν ταῦτα ὁ κόσμος καὶ ἀγαθὸς ἐπεκεκμήρ, τῷ αἰῶνι γνόμενα ἀκριβέστατα τῆς διοικήσεως τὸ ὅλον. καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τοῦ νόμου τ πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς γάρ ἐστιν ὁπτικὸς πρόξενος; ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ στρατηγός, ἢ πόλις, ὁ τ πόλεως νόμος. δεῖ γὰρ μὲ ἀεὶ τῷ νόμῳ συνῳδὸν ἐν πᾶσι. Chrysippus *de finib. l.* 1. à Laërtio *lib.* 7. in *Zenon* laudatus: Ἴσον δεῖ τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῆς φύσει συμβαινόντων ζῆν· μέρη γάρ εἶσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τ τῆς ὅλε. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· ὅπερ ἐξὶ κατ' ἀρετὴν ἄνεν, καὶ κατὰ τὸν τῆς ὅλης, ἐδὲν ἐνεργοῦσαν ὧν ἀπαγορεύει ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ἐξὶν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμεν, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διὶ καθηγεμόνι τούτῳ τ τῆς ὅλων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. § 1. Autor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus differuerat: ὅτως ἀκολουθεῖσον καὶ περὶ τ μείζονος πόλεως, λέγω τ τοῦδε τοῦ κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἐστιν ὁ θεὸς, ἡγεμόνα ἐπιδειξάμεν ὅλον τὸν ἄνδρωπον ἢ μετὰ δίκης κρείττονα ἢ δίκαια καὶ βεβαιότερος ὄντ ἐν κύβοις ἀνεγγεγραμμένον· ἡγεμονία δὲ ἀκίνητος αὐτῇ καὶ ἐμμελὴς, ἣ σύμπασ διοικονομεῖ διάκοσμ ἠέρα καὶ γῆς, &c. Et Philo *de Josepb.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅλη ὁ κόσμος ὤν, καὶ μιᾶ χρῆται πολιτείᾳ καὶ νόμῳ ἑνί. λόγος δὲ ὅτι φύσεως, ἐφεστηκὼς μὲν ὅλῳ πανηγύρει, ἀπαγορεύσεως δ' ἂν ἢ ποιητέον. αἱ δὲ κ' τόπους αὖ τοὺς πόλεις, ἀφορίζεται τε εἰσὶν ἀεὶθμῷ, καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφερούσαις, καὶ νόμοις ἐκ τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲ χρόν στιγμή] Στιγμὴν χρόνι, Græcis & *punctum temporis*, Latini, pro spatio angustissimo dicere: uti observat Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. translatione à Mathematicis factâ; qibus στιγμὴ sive σημεῖον id dicitur ὃ μέρος ἐλάχ ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. Ideóque est insecabile, nec pro quanto habetur. Eóque sensu noster hîc; Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὃ μὲν χρόν στιγμή. & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τῦ χρόνου, στιγμὴ τοῦ αἰῶν. Ità Plut. *de puer. educ.* Στιγμὴ χρόνου, πᾶς ὁ βί. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est quod vivimus; & adhuc puncto minus:* quod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: ὃν τὸ χλαῦ καὶ τὸ μέλι ἐπῆς στιγμή τις ὄδυν ἀδηκτος, μᾶλλον ἢ μέλιτος πικρότατον στιγμῆς. Quod autem illi στιγμὴν, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id est, *momentum*, dixit. Ῥοπή ἐστιν ἅπας ὁ βί. ὡς μία γὰρ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν πρὸς τὸν αἰώνιον τὸν ἀπερον. Vide *supra*, *ad* § 14. & *infr. ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὺ ὕπνος, ῥᾴστη] L. 5. § 35. Τὰ αὐδητὰ εὐμενέστατα, καὶ ὄχ ἑκόντα. De Stoicis Plut. *de commun. notit.* c. 39. Συγχωροῦσι ὅτι, τοὺς μὲν ἐν μέ-

pet.

ῥει πάσας ὕσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μιγνυμένας, τὰς δὲ, πυθὲν ἑπόμενα φερομένας ὅτις ἢ πορεῖσι καὶ ἄπεισιν ἀεὶ δημοῖαι ἢ πάντῃσι, ταῦτα μὴ διαιρῶν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι τοῖς εἰρημένοις παρεισιόσι, ἐξομαλῶ τῇ ὕσίᾳ λαμβανομένῃ· αὐξήσεις δὲ καὶ φθίσεις, ἃ κατ' ἰδίαν ἑκάστου συνεστηκυίας φυτικῆς, τὰς μελαβολὰς ταύτας λέγεσθαι· γένεσιν δὲ καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι παρεσήκειν· ὅτι τὰ μὲν γιγνόμενα εἰς ἕτερον ἐκβιάζεσθαι· τὸ δὲ αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματός ἐστιν ὑποκειμένου καὶ διαμένοντος. Qid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ἀξίως, Εὐείπε δίκλιν, ἄνω καὶ κάτω. νυῦ μὲν ἐκ γενέσεως εἰς ἥλιον ὁδεύον, νυῦ δὲ ἐξ ἥβης εἰς γῆρας ἀπορρέον καὶ ἀποχεόμενον. Senec. *epist.* 58. *Quæcunq; videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo noſtrûm idem eſt in senectute, qi fuit juvenis: nemo eſt manè, qi fuit pridie. ego ipſe dum loqor mutari iſti, mutatus ſum.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ caſibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec diſſentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuésque figuras
Mittier ab rebus ſummo de corpore earum:
Quæ quaſi membranæ ſummo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróq; per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum eſt.——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus, quæſcunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare neceſſe eſt
Corpora.——

Et mox:

Uſque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undiq; partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Indè Clavdian. *in Mallii Coſſ.*

——*ſempérque fluentis Materiæ.*——

Ἡ δὲ ἀΐδιος ἀμυδρεῖ] Ità *l.* 5. § 35. Τὰ δὲ ἀϊδιότητα ἀμυδρὰ, καὶ συναφανίσθητα. Ἡ δὲ ὅλη τῆς σωματικῆς σύγκρισις, ἔυσηπτος] *Corporis totius fabrica, putreſcere apta,* ſive *putredini obnoxia.* Σύγκρασις Junio magis placet, pro eo quod σύγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam autore, legas, qi *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις οὐκ ἄτοπα σωματικὰ τὰ συγκριματὰ σε. Æſchines Axiocho: Τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. ſed & *l.* 3. § 11. ἐκ τίνων συνήκεται. & *l* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγκρισις ἐκ σωμάτων. In eandem cum Marco iſtic mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipſa fluidúmq; corpus: ex infirmis fluidísque contextum: ipſo ſitu & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *ſuillo* tantùm *generi*, qod dixere veteres, ut Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hiſt. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici qidam, Plutarch. *Sympoſ. l.* 5. *c* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chryſippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. avt piſcibus duntaxat; qod Philo Jud. *lib. de mund. opific.* 10 ſed & animantibus qibusvis (humano etiam generi) *animam, nè putreſceret corpus, pro ſale datum*, havd abſurdè dici poterit. Plavt. *Trinumm. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*

Salillum animæ, quam cùm extemplo aniſimus, &c.

Ad qem locum interpretes: *Vaſculum ſalis ſumus, i. e. corpuſcula animata: qia corpora ſunt animarum vaſcula; anima verò corpori ſalis vice. qemadmodum enim carnes pecudum, ſi diu ſervent ur ſine ſale, putreſcunt: ità & corpora, efflatâ animâ, putore corrum-* 20 *puntur.* Scitè itaque Plut. *Sympoſ. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἄλας τῶν σωμάτων τὰ νεκρὰ διατηροῦν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολὺν χρόνον, ἀπιπάπτεται τῷ διανάτῳ καὶ οὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολέσθαι καὶ ἀφανισθῆναι τὸ θνητόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, θειότατον ὂσα ἡμῖν ἐστιν, τὰ ζῶα σωίζει καὶ ῥέειν οὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὕτως ἡ τῶν ἁλῶν φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ἐπὶ πλεῖον φθορᾶς, καὶ κρατεῖ καὶ ἴσχυεν. &c.

30 Ἡ δὲ ψυχὴ ῥόμβος] Ità reſtituit Xyland. cùm antè ῥόμβος legeretur. ῥόμβος, *vagus*, ſive *divagatio.* nam & abſtractè ſumitur. Plut. *de exil.* πολλῶν ἄλλων καὶ ῥόμβον. indè ῥομβεῖσθαι *ſupr.* § 7. καὶ ὑπορρομβεῖσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Calavbonus tamen *ad Adriani vitam*, ῥόμβος legit; ſed *vagam* exponit, ex Athenaſii illo, περὶ πολλὰ ῥομβουμένη.

Ἡ δὲ τύχη δυσπαρμαρτη] *Fors, conjectu difficilis:* ob caſûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaq; τύχῃ dixere Anaxagoras & Stoici, ἄλλον αἰτίαν 40 ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν περιφαίνουσι, χείροσι, τέφροις. Plut *de placit. philoſ. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de conſtit. Princ.* ἡ τύχη ἀδίδακτον καὶ ἀϊδρυτόν τι πρᾶγμα. Theophraſtus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄστοχον ἡ τύχη, καὶ δεινὴ παρελάσαι τὰ προπεπονημένα, καὶ μεταῤῥίψαι τῷ δοκῆσαι εὐπρεπείας, ὐδένα χαλεπὸν ἔχουσα τακτόν. & Plut. ipſe *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque*, τύχῃ καὶ εἱμαρμένῃ, convenire, qòd in utroqe τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῖν τῆς αἰτίας exiſtat.

50 Ἡ δὲ φήμη ἄκριτον.] Ità *l.* 4. § 3. Τὸ εὐμετάβολον καὶ ἄκριτον τῆς εὐπρεπείας δοκοῦντος. *Fama*, inqit, *eſt judicii expers qiddam.* Siqidem, ut Senarius antiqus habet,

Ἰσχυρὸν ὄχλος ἐστὶν, οὐκ ἔχει δὲ νοῦν.

Res nempe validâ turba eſt, ſed mentis carens.

Ab

Ab istiusmodi ergò profecta, pérq; eorum ora volitans fama, nil mirum, si fuerit, ut Virgilius cecinit Æn. *l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,

avt recti etiam dilavdatrix. Vide *supr.* § 12.

Τὰ μὲν τῶ σώματος, πλαμός.] Ità *l.* 4. § 43. πλαμὸς τὸ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών· & *l.* 5. § 23. Ἡ γὰρ οὐσία, οἷς πλαμὸς, ἐν ἀλυκῇ ῥέοντι· & *l.* 6. § 15. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ πλαμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* vendam, qia in perpetuo sunt fluxu; ità eąsdem alibi, ob fluxûs illius cursum rapidissimum, *χειμάρρουν* etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ἀεὶ ὅλων οὐσίας ὡς διὰ χειμάρρου διαπορεύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάρρους ἡ ἀεὶ ὅλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Psal.* 1. Methodius *orat. de resurr.* apud Epiphan. *hæres.* 64. § 14. Οὐ κακῶς πλαμὸν ἀνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ποταμὸς τὸ ἀκμαῖον, τάχα δὲ δυὸν ἡμερῶν τὸ σφοδρότερον ἀποκύμβιον ταυτὸν ἔσται. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* instar habere Heraclitus censuit, si Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βελόμενος γὰρ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιώμεναι νοεραὶ ἀεὶ γίνονται, ἔικασεν αὐτὰς τοῖς πλαμοῖς, λέγων ὅτως· Πλαμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιῤῥεῖ. καὶ ψυχαὶ ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ ὑγροῦ ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de op.* 6. *dier. c.* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intelligе; quæ sicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ità homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in senium injecto voluntine properant & decurrunt.* Verùm Marcum nostrum avtumo Platonis illa in *Timæo* respexit, qibus animas ait in ortu primo εἰς σῶμα ἐπιῤῥύντων καὶ ἀνῤῥύντων inditas & innexas. & mox de eisdem, αἱ δὲ εἰς ποταμὸν ἐνδεδεῖσθαι πολιὸν, &c. ubi *corpus* disertè *flumen* appellat. Vide ad *l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὄνειρος.] Homer. *Odyss. λ. v.* 221.

Ψυχὴ δὲ νὺξ ὀνείρου ἀπετάμετο πτερύγεσσιν.

Avolat illa, velut somnum quæ fallit, imago.

Ità *l.* 6. § 31. ὅτι ὄνειρος σοι ἀνώχλει. *Vana*, scil. *quasi per somnum visa*, animos afficere solent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, postquam Crateti in disciplinam se dederat, commentariis suis in ignem missis, dixisse,

Τὰ δ' ἐς' ὀνείρων ῥηΐτερα σαυτὸ σοφώτερα.

Hæc somniorum sunt imaginacula.

Qin & Evripideum illud ex *Iphigen. Tauric.*

Ὦ δεῖς ὀνείρους χαίρετ' ὄντες οὐδὲν ἦτ' ἄρα.

Valete vana, nil eratis, somnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, usurpârunt, tum Clem. Alex. in *protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* qem exhibebimus *infrà ad l.* 6. § 31. Optimè Basilius Cæsar. *epist.* 42. Τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα σκιᾶς ὄντα ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπλανέστερα· & qæ sequntur. Plutarc. ipse eam, quam istîc de rebus divinis notiriam habemus, *insomnii* rationem obtinere asserit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ἡ νῦν ἐν τῷ κωλύσαι θεῖ' ἐνυπνίων τὴν θεὸν ὀνειροπολοῦσιν· & in *Exotic.* Δοκεῖ δὲ οἷς διὰ θεῖ' ἐνυπνίων ἡ ψυχὴ διανύζεται καὶ τέθηπε τὸ κάλλιστον καὶ θειότατον.

Ἀμφὶ δὲ ὀλόενλα φιλόθεσνα χεῖσον ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *dissert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς θεῖ' ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατί ἐοικε μαχεῖσθαι καὶ πολυσθενεῖ. eóqe illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ πύθ.] πύθος hîc qod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 12. § 27. Est enim πύθ κνείας idem qod καπνὸς, *fumus*; etiamsi pro *fastu* freqentiùs κατὰ μεταφορὰν usurpetur. indè notat Evstath. *ad Odyss. β.* τυφογέροντας καὶ τυφεδανοὺς *senes* ἀκωμῳδικῶς nuncupari, sive qòd ob peritiam variam experientiâ longâ multipliciq; conqisitam fastuosiùs plerumq; gerere se soleant; sive, διὰ τὸ δεῖν ἤδη τύφεσθαι ἤτοι νεκρικῶς καίεσθαι τοὺς τοιούτους, *qasi jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oportеat.* De Socrate Plut. lib. *de Socrat. Dæmon.* Τὸν δὲ τύφον, ὥσπερ πνα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺ σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. Et Apollon. *Argonaut. l.* 2. . de apibus agens, qod & Xylander observavit,

——ὑπὲρ δὲ λιγυνόητι

Καπνῷ τυφόμενα πίτυος ἐκὰς εἰάσιμεν.

Ubi Schol. καπνῷ τυφόμενα, ἀντὶ τοῦ καπνιζόμενα. sed & terra Troica Evripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφομένη καπνεείπεδος. Potest tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus pavlò antè meminerat, respexisse, qi τύφον καὶ ὄνειρον πάντα εἶδ pronunciaverat. Vide *supra ad* § 15. *Sapientiæ Solomonis* avtor *c.* 2. *v.* 2. Καπνὸς, ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3. ——*naturam animai*

Dissolvi, ceu fumus in altas aëris auras.

Ὁ δὲ βίος, πόλεμος] Ità vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia est vita hominis super terram.* Certè Christiani hominis vita, in sacris literis, tanqam *jugis militia* passim prædicatur. Vide Pavlum *ad Ephes. c.* 6. *v.* 12. Petrum *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. *Octav.* Quòd *corporis humana vitia sentimus & patimur, non est pœna, militia est.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in sæculo fumus, adhuc in acie constituti.* Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἀγών ἐστιν ὁ παρὼν χρόνος· πόλεμός ἐστι καὶ μάχη. Et in 1. *ad Thess hom.* 3. Πολέμου γεμοῦς, πᾶς ὁ τοῦ βίου χρόνος. Et *in Genes. orat.* 3. Διηνεκὴς ἡμῖν ἐστιν ὁ πόλεμος, καὶ ἀναχωρεῖν οὐδέποτε ἔχων. Aug. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum sine bello intestino*

testino diem ducis. Epictetus ipse *dissert. l. 3. c. 24.* Στρατεία τὸ χῆμα. Στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἐνταῦθα, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom. 2. tit. 81.* Ὅλως ἢ ἐνδυμητέον, ὡς βίος ἡμῖν κατάκειται μακρός τις ἐστὶ καὶ πολυετὴς πόλεμος. Senec. *epist. 96. Vivere, militare est.* & *epist. 51. Nobis quoque militandum est: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* Et *de provident. c. 5. Optimum quemque militare & operas edere.*

Καὶ ξένη ἐπιδημία] In Senecæ *excerpt. Moricris. peregrinatio est vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum est.* Hoc & sacra pagina subinde inculcat. Apud Mosem *l. 1. c. 47. v. 9.* Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ sunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi sunt peregrinati.* ad quem locum Avgust. *q. 156. incolatus dicitur sanctorum vita.* David Rex, *Psalm. 39. v. 12. Peregrinus sum istic & inquilinus, prout & majores omnes mei.* hoc est, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apostolus *epist. 1. c. 2. v. 11.* allusione habitâ ad sortem ipsorum, qibus epistolam suam inscripserat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forsan, càm solidiùs Hieronym. *de terr. promiss. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, sed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatissimè ad rem præsentem Paulus Apost. *ad Corinth. epist. 2. c. 5. v. 6, 8.* Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Qem locum respiciens Bernard. *de consider. ad Eugen. l. 5. Repatriasse erit hoc; exisse de patria corporum in regionem spirituum. ipsa est Deus noster, maximus spiritus, maxima mansio spirituum beatorum: à qo interim absumus dum istic sumus.* Vide *supr. ad § 11.*

Ἡ ἱστοριμία ἢ λήθη.] rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam superstitem*, petas licet, ex *l. 3. § 10. & l. 4. § 35. & l. 7. § 5. 10.* Solomon itidem *Eccles. cap. 1. v. 11. Nulla est præteritorum memoria: nec etiam posteriorum qæ futura sunt, ulla futura est apud eos qi in posterum sunt, memoria.*

Παραπέμψει δωρεάν] Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebris pompæ & exequiarum solennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib. 3.* Ἔτι φησὶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπέμφθη παρὰ πᾶσι τοῖς ἧκουσι. *Una*, inquit, *est virtus, qæ magnificè transmittere potest, non ad rogos, sed ultra rogos, ad posteros.* qomodo de se Ennius, apud Cicer. *Tusc. l. 1.*

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. quirî volito vivu' per ora virûm.

Et Naso *Ponti l. 3. eleg. 2.*

Corpora debentur mœstis exanguia bustis:
Effugiunt fructos nomen honórque rogos.
Occidit & Theseus, & qi comitavit Orestem;
Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

Et Maro *Æn. l. 10.*

——*sed famam extendere factis,*
Hoc virtutis opus.——

Senec. *epist. 93. Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunque temporis contigit, benè collocatum est. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.— qid qæris, qamdiu vixerit? vixit ad posteros usqe; transiliit, & se in memoriam dedit.* Nec *ad posteros* tantùm, sed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l. 6.*

—ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l. 3. Od. 2.*

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l. 3.* *—ire per ora*
Nomen in æternum pauvis mens ignea donat,
Quos pater æthereis cœlestûm destinat oris.

Et *l. 15.* Sub persona virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus.

Manil. *Astron. l. 1.*

An fortes animæ, dignatâque nomina cœlo,
Corporibus resoluta suis, terrâque remissa
Huc migrant ex orbe, suúmque habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundique fruuntur.

Lucan. *l. 9.* de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compescuit umbram:
Prosiluit busto, semiustâque membra relinquens
Degenerémque rogum, sequitur convexa Tonantis,
Qua niger astriferis connectitur axibus aër.
Quódque patet terras inter Lunæque meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oct. Act. 4. Scen. 4.*

Sed locum virtus habet inter astra.

Et *Act. 5. Scen. 4* Hercules. *—virtus mihi*
In astra, & ipsos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non est gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute qisqis abstulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen. 5.*

Nunqam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent; sed cùm summas
Exiget horas consumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Evripid. *Andromach.*

Οὐ τοι λείψανα ἧς ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἐφαιρεῖται χρόνος·

Ἃ δ' ἀρετὰ κὴ θανῆσι λάμπει.
Quæ reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem *Temen.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δ', κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλυται·
Ζῇ δ' ἐκ ἔτ' ὄντες σώματος. κακοῖσι δ'
Ἅπαντα φρεδὰ συωθανόντ' ἐσὺ χθονός.
Virtus, & ubi quis interit, non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſiquis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν γὰρ ὁ θάνατος τοῖς πᾶσιν ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς συναθανοῦσι, τοῦ δὲ σώματος ἅμα ἀπαλλάχθαι, καὶ τῆς αὐτῶν κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς. νυνὶ δὲ ἀθάνατα φαίνεται ὄντα, εἰ μέλλει ἂν εἶναι αὐτῷ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, ἢ σωτηρία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. *epiſt.* 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem, Mortale eſt omne mortalium bonum. de his loqitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus. & epiſt.* 93. *Vis ſcire qid inter hunc interſit vegetum contemptorémque fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi anni tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem qoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺς βουλομένους ἀθανάτους εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8.

Ἀϊδὰς τοι λάθεται Ἀρμόξας ἁρέτας ἀνήρ.
Orci obliviſcitur, quisquis congrua geſſerit.

Atque hæc qidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm qod de *jure juſtitiáque* Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. *Veræ germanæque virtutis ſolidam miſeri illi & expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ effrebantur.*

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον] *animum* ſive *mentem* vult, qam & *dæmonem* ſive *genium* ſuprà dixerat, § 13. & qomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳδει ἱδρυμένον μὴ φύρειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 30. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἴδιος ἑκάστου νοῦς, ἅτος ὄζει δαίμονα τῶν ἐχόντων ἀνδρός. Sed & Plat. in *Phiſebo*, ἀδύτοις κέκλησθαι μυστικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μιαίνοντας, τὸ ὅσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ τῶν παθῶν οἰκείωσει. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10.

Ἀσιτῆ, ἀδύνων καὶ πόνων κρείσσονα] qod *l.* 3. § 4. ἀχαλίνωτον ἡδονῶν, ἄσχετον ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet: in-agitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τὸ ἄλλου ποιῆσαι τι, ἢ μή] Ità *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contrà qàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα] Signatè dictum. uti & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐκ τοῦ ὅλου ἀπονεμόμενα. & *lib.* 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι. qia nimirum πάντα νομεῖ. ut *infrà l.* 7. § 31. καὶ ὑπὸ πνὸς ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὰς ἦλθεν] Vide *ſupr. ad* § 3.

Ἴλεω τῇ γνώμῃ ἀπεμένοντα] Ità *l.* 5. § 33. τί δ' ἀπεμένεις ἵλεως; vide *ſupr. ad* § 3. At qomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? qem tantopere ſuſpicis, & de qo tamen, *epiſt.* 24. *Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus. qo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύσιν τῆς στοιχείων] Mors στοιχείων λύσις· ut contrà γένεσις ſive ortus, ἐκ τῆς στοιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἡ διάλυσις τῆς ἐκ τῶν ἀτόμων ἀντιπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμὸς τῆς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων. qod *l.* 8. § 25. σκεδασθῆναι τὸ συγκριθὲν dixit; mortémque στοιχείων ἐξ ὧν συνεκρίθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ità Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet, & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διηνεκῶς μεταβάλλειν] *alterum in alterum mutando transire.* Vide *l.* 5. § 13. Ità *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ δὴ μεταβάλλει, καὶ ἀπόλλυται. Vide & *l.* 10. § 7.

Τὸ φοβηθῆναι] *ſiniſtrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Cæl. havd incommodè uterqe. nam ὑφοραῶμεν, ὑποτρεσῶμεν, φοβώμεθα. Heſych. ὑποφοβεῖς ergò tam φοβεῖσθαι, qàm ὑποτοπεῖν. ſiqidem ſuſpicionis pedíſeqa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν] Ità *ſuprà* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἀφύσις διαλύει & *l.* 9 § 3. ἐν τούτῳ, ὃν ἡ φύσις ἐδίδει. Ità & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γλυκύτητος ὁ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ὅτι γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ γηρᾶν κατὰ φύσιν· pari ratione. καὶ τὸ πελάζειν. Itaque Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ διὰ τοῦτο τελευτῶντας ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοῦτο ἐδίου καὶ διὰ τοῦτο πίνουσι. ὥσπερ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, οὕτω κἀκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆς φύσεως· λυπείτω σε τὰ τῆς πονηρᾶς προαιρέσεως.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ϗ κακὸν κτ' φύσιν] Ita *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν λύσφημον φυσικοῦ πνϑ ἔργε σημαντικόν. & *l.* 6. § 33. Ἐπὶ παρὰ φύσιν ἐκ ἔστιν, ἐδὲ κακόν.

Τὰ ἐν Καρνάντῳ] De inſcriptionibus iſtiuſmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lugd. Καρνάτῳ: ſicut & Avrelii Victoris codices, in *breviario, Carnitto.* Verùm illud, opinor, potius. Eſt autem Καρνῦς, Καρνῦντϑ, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. ſive Καρνῦλον, ut Marcus hìc, quod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* opidum, cujus meminit & Plinius *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hiſt. l.* 30. qi *Illyriorum* tamen opidum dicit: ad quod Marcum noſtrum triennio iugiter militum delectum habuiſſe, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, avtor eſt Oroſius *hiſtor. l.* 7. *c.* 15. & Evtropius; *Cùm apud Carnuntum*, inqit, *jugi triennio perſeverâſſet, bellum Marcomannicum confecit.* Qin & Dio Caſſius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, πλὴ Παιονίας ὁρμητήριον, *Pæoniam pro ſtativis*, ſive *pro eo loco, in qo copias ſuas contineret, & ex qo in adverſarios excurſiones ſubinde faceret*, habuiſſe. Verùm apud Dionem avt Παννονίαν legendum fuerit, avt *Pæoniam* avtor pro *Pannonia* acceperit; qomodo Seb. Munſterus *coſmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Pannones* aſſerit olim *Pæonas* dictos; & Gvil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipſe *geogr. l.* 7. diverſas has eſſe longéq; à ſe invicem diſtitas tum regiones, tum gentes, diſerè ſtatuat. Ego prius illud lubentiùs admiſerim, librarii ſubeſſe culpam, qi lapſu calami proclivi, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (niſi ſi à Xiphilino erratum eſt) non ſolùm, qia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejuſdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Βοιν.* Juſtin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.* 7. *excerpt.* Caſſius ipſe *l.* 49.) ſitus non patitur, ut eo fine uſui eſſe Marco potuerit adverſus gentes illas Iſtri accolas militanti: verùm etiam qòd *Pannoniam* poſteà avtor idem tanqam ſedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, qod Capitolinus narrat in *Marco, Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, ſimul etiam Quadis extinctis, ſervitio liberâſſe*; & in *Vero compoſito, in Pannonia bello, in urbem deſtinatum eſſe.* Illud denique palmarium argumentum in hac cauſa fuerit, qod Caſſius idem, non ille operâ alienâ contractus, ſed integer *hiſtor. l.* 49. (qo loco ſe poſt patrem etiam *Pannoniæ* præfuiſſe commemorat) Græcorum qorundam, qi commiſcebant iſta, errorem ipſe refert, rejicit, reſellit. Ex eorum avtem numero fortean Herodianus fuerit, qi Marcum ſcripſit ἐν Παιονίᾳ, in morbum noviſſimum, unde & obiit, incidiſſe. Sed & Philoſtratus is, qi ſophiſtarum vitas deſcripſit. Iſte ſiquidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inqit, ἐς τὰ Παιονίας ἔθνη, ὁρμητήριον τῇ Σιρμίῳ χαλεπῷ. & rurſus; μετὰ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. qo utroqe loco *Pannoniam* eſſe intelligendam docent, & Marci hiſtoria, & *Sirmium* ipſum *Pannoniæ inferioris* opidum, ubi teſtantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiſcus; tum & *Marci obitu*, qi ſpiritum ibi hauſit noviſſimum, ubi Tertullian. *apolog. c.* 25. factum illuſtrius. Nec tacendum, qod Strabo *l.* 7. *Segeſticam Pannoniorum urbem* dicet eſſe, εὐφυῶς ὁρμητήριον τοῖς ἐπὶ Δακὰς πολέμῳ, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur.* qi & ipſi ex Strabone vicini fuiſſe videntur gentibus illis, qas ſubegiſſe Marcus perhibetur. *Carnunti* ergò apud *Pannonios* ægens Marcus horum nonnulla commentatus eſt: *non inter ſtrepitus Baianos fremitúſque balnearios, aut clamores vociferationéſq; Circenſes*, qod tanqam magnum qiddam de ſe prædicat Seneca *epiſt.* 56, & 83. ſed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philoſophiæ ſtudiis ſeriò ſedulóqe deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀλλ' ἑκάστῳ ἡμέρᾳ ἀναλίσκεται ὁ βίος] Flaccus *epiſt.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur euntes.*

Anni, inqit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipſa. *Singuli dies aliqid ſubtrahunt viribus.* Senec. *ep.* 26. & Memor, ſi Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octaviâ* 2. 2.

Florem decoris ſinguli carpunt dies.

Qod de *viribus* ille, de *decore* iſte, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliqando tractâſſe, non repentè nos in mortem incidere, ſed minutatim procedere. Qotidie morimur. qotidie enim demitur aliqa pars vitæ: & tunc qoqe cùm creſcimus, vita decreſcit. uſqe ad heſternum, qicqid tranſiit tempus, periit. hunc ipſum, qem agimus, diem cum morte dividimus. Qemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhauſit, ſed qicqid ante defluxit:*

fluxit: sic ultima hora, qâ esse definimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. & *epist.* 120. *Vide in quanta cæcitate mens nostra sit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè fit, & pars ejus magna jam facta est. nam quod vixinus tempus, eo loco est, qo erat antequam vixinus. erramus autem, qi ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem singuli conferant. non ille gradus lassitudinem facit, in qo deficimus; sed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & *epist.* 4. *Ex qo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Astron. l.* 4.

Nascentes morimur, finisqe ab origine pendet.

Morus noster:

Nugamur, mortémqe procul, procul esse putamus:
At mediis latet hæc abdita visceribus.
Scilicet ex illa, qâ primùm nascimur, horâ,
Prorepunt juncto vitáqe mórsqe pede.
Partem aliqam furtim qâ se metitur, & *ipsam*
Surripit è vita qælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est:
Qin nunc, interca dum loqimur, morimur.

hoc est noviſſimum, qod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

——*dum loqimur, fugerit invida Ætas*——

& Pers. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora, hoc qod loqor inde est.

& qod in Camilli Aqilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam qæ inchoat, hora rapit,

Expeſſum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpsit hora vitam, prima qæ dedit.

Qod si ex illo qisqe incipit mori, ex qo in ipso agi cepit ipsa mors, id est, vitæ detractio, profectò ex qo esse incipit in hoc corpore, in morte est. qid enim aliud singulis momentis agitur, donec ea consummata mors, qæ agebatur, impleatur, & *incipiat jam tempus esse post mortem, qod cùm vita detraheretur, erat in morte?* Avg. *de civit. Dei. l.* 13. *c.* 10.

Μέρος ἐλάτ]ον αὐτῆ καλαλέιπεται] Avg. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Qicqid temporis vivitur, de spatio vivendi demitur;* & *qotidie minus minúsqs restat.* Idem *de verb. Dom. serm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm crescunt pueri, qasi accedunt illis dies,* & *nesciunt qia minuuntur:* & *ipsa est falsa computatio. crescentibus enim decedunt potiùs dies qàm accedunt. constitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: qicqid vivit, de summa minuit.* Idem latiùs proſequitur & *de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipsa suis augmentis vita ad detrimenta impellitur:* & *indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαιρεσει ἡ διάνοια] Nempe, si morbo mens ſepelitur, ut Apul. in *apolog.* avt, ut Tertull. *de anima, prodigitur. Phrenitis,* inqit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs ſtudiis bonis incumbendum, qia nec vitæ prolixoris certitudo; & hæc etiamſi prorogetur, incidere poſſint, qæ intelligentiæ vim vigorémqs imminuant, imò uſum liberum ſuperſtiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθ] *Spirare.* Xyl. *respiratio.* M. Caſ. verùm aliud longè est τὸ διαπνεῖσθ, qod à Marco ipſo etiam *plantis* tribuitur, & ἀπὸ τῦ ἀναπνεῖν diſertè diſtingvitur *infrà l.* 6. § 15. Ariſtot. *problem. l.* 1. *q.* 21. Ὅσῳ δ' ἐν ὑγρῷ ἀναπνοὴ, τῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῶν ἀρτηριῶν. Idémqs (ejusdem ſaltem nomine; ſunt enim qi Alexandro potiùs accenſeant) *de spiritu c.* 5. Τὸ δὲ πνεῦμα ὅτι φλεβὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀρτηρίας. ——ἐξ ἀρτηρίας δ', ὅτι διαπνολὴ ἔχει. quam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς avtor idem diſterminat. *ibid. c.* 4. Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. salubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *sect.* 1. adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου στέρνα δυσφορώτατα φέρουσι, χειμῶν ῥήξας ἧκος ἀδύτερον. Ex *aphor.* 15. rationem dicti ſubjungens, Αἱ κοιλίαι, inqit, χειμῶνος καὶ ἦρος θερμότατα φύσει. (qæ verba ſunt Hippocratis) Διότι τὸ πρόσθεν ψυχρὸν ὑπ' ἐναπολήγει γεγανῦν, καὶ καλακλείει τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐν τῷ βάθει τῦ σώματος· ἐν δὲ τῷ ὄπισθει διαφορεῖται μὲν τῦτο διὰ τῶν διαπνοῶν· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δ' ἕλκεται τὸ πρόσθεν ἐκθυμὸν θερμόν· ὀνομάζω δ' ἀναπνολὴ μὲν, τὴν διὰ τῦ στόματος ἔξω τε καὶ ὅσω φορὸν τῦ πνεύματος· διαπνολὴν δ', τὴν δι' ὅλυ τῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémqe explicatiùs ὑγιεινῶν *l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον περίττωμα φαδίως ἐκκρίνεται, πρός τε τῆς ἐμφύτε θερμότητος εἰς ἰδέαν ἀτμοῦ λυθὲν, ὑπό τε βιαίας κινήσιος ἀθρόως ἐκπνευσθέν. ὀνομάζεται δὲ τὸ μὲν ὅτου ἐκκριθὲν ἰσχνὸν· τὸ δ' ὅτιεν, ἁδὲν ἔχον ὄνομα, ὅτι ἁδὲ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὴν ὄλιν ἐκφεύγον ὑπὸ λεπτότητος, ἄδηλον αἰδίσει διαπνεόμενον πρὸς αὐτῆς τῆς φαρασάντων αὐτὴν τῷ λογισμῷ· κατὰ τὴν δὴ τὴν ἄδηλον αἰδίσει διαπνολὴ ἐκκρίνεται τι καὶ τοῦ παχυτέρυ περιττώματος. Ἀναπνοὴ ergò *respiratio*, qæ pulmonum operâ perficitur, qâqe aer ſive ſpiritus externus iſte per os, tanqam per oſtium aliqod, introducitur, emittitúrqe denuo. Διαπνοὴ ſive *perſpiratio*, qâ non ſpiritus tantùm illi per arterias diſtribuuntur, ſed vapor qaſi qidam illis diſſunditur (qomodo Moſchio, referente Tertulliano, *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idémqs per poros ſive meatus qoſdam obſcuros occultâ qadam ratione latenter exhalatur. qod & Avguſt. obſervavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galenum eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc εὔπνους τόπος, & εὔπνοα σώματα. Ariſtoteli *problem. l* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perſpirabilis est capitis locus.* qod indè confirmat, τῷ μανὸν εἶν, qòd cutem raram habeat. Et mox. *q.* 10. Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχνός· διόπερ ἄρα κατὰ φύσιν. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q* 34.

(qo loco eadem, ſed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥσπερ γὰρ ἡ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὐπνους· ὅτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν. hoc eſt, τὸ ἐν διαπνεόμενον. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις ἕωσις καὶ εὐδιάθετος. Sicut apud Theophraſtum *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 17. εὐδιάθετα καὶ εὔπνοα itidem conjunguntur. ità enim legendum, non εὐδηλα, qod Gazam feſellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3, & 4. ἡ εὐπνοια εὐχροιαν ποιεῖ. ſed & εὐδιάπνευστον eidem *de part. anim. l.* 3. *c.* 9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τοῦ χελωνίου, εὐδιάπνευστον γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò ferè eſt de ſpiritibus ac vaporibus uſurpatum διαπνοὴ, qod de cibis alimentisqe craſſioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. qanqam hæc etiam eodem ſenſu, qo & διαπνοὴ, ſumitur. Unde Budæo explicante, οἱ εὐδιαφόρητοι ſunt οἱ ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. qibus opponuntur οἱ δυσδιάπνευστοι. Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξηράντου εἶναι τῇ πυκνότητι ἧττον πόρων· διὸ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex priùs dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, qâ ſpiritus ſive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, qâ pars eorundem ſuperflua & excrementitia per poros ſive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τοῦ διαπνεῖν complexus eſt Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm autem unà cum materia illa ſupervacanea etiam qod eſt utile & conducibile ex parte ſenſim exhalet, ídqe copioſiùs, ubi pori ſive meatus illi laxiores extiterint; id qod noxam ſæpenumero inſignem parit, unde interitus etiam qandoqe conſequitur; hinc factum eſt ut τὸ διαπνεῖσθαι *pro perire & interire* qoq; uſurpetur; cujus exempla alibi daturi ſumus. Monet iſtud Galen. *in Hippocr. aphor. l.* 1. § 15. Οὐδεὶς ἔστιν, ὃς οὐ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ τῆς ζώσης σώματα, τῇ διὰ τῆς ἀδήλου αἰσθήσει διαπνοῇ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πλεῖστον διάπτυσις, οὐ τὰ περίττωμα μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνθ' ὁμοίως ἐκεῖνοι, διαφορᾶς ἄμα τοῖς περίττοις τῆς ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, κατὰ τοῦτο τῆς ἰατρῶν ὀνομαζομένης ἄδηλον ἀναπνοῆς. Spectatqe eodem ejuſdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . ubi de frictionum ſpeciebus agens; Βλαπτοιτο δ' ἄν, inqit, ἧττον τὸ σῶμα, πρὸς τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐκπερ ἐπιμόνως· ὅτως γὰρ ἂν εἴη διαπαθέστερον. ὡς εἴγε καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἠδύνατο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμεθα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ πρὸς ἅμφω χρὴ παρασκευάζειν καλῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὴν ἔξωθεν πεῖραν διαπνοὴν, καὶ τὴν ἔνδοθεν ὁμαλύνειν βίαν, ἄριστον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων ἕξιν ὑπερβολῶν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσεως γυμνασίοις οἷόν τε· τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως ἀνεπιφάσκον κατὰ τὴν ἔξωθεν αὐτῶν, ὅτ' ἐπαγόρθωσίν τινα ἑτέρων ἐπιμόνων ἔχει. καὶ πρόσεστιν αὐτῷ βλάβη τις ἡ μικρὰ, διαφορημένων πολλάκις, οὐ τῶν περιττωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Qanqam recentiores qidam medici ità diſtingvant iſta, ut inutilis materiæ *perſpirationem*, utilis verò *diffluxionem* indigerent. Nec illud ſilendum διαπνοῆς occaſione hujuſce anſam arripuiſſe Sanctorium qendam Juſtinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem commini-ſcendi; qam libro peculiari, qem *Statigomaſtiga* inſcripſit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrarienſis. Sed nec, qod Plato in *Timæo* aliam qandam διαπνοὴν ſtatuiſſe videtur, qâ aër exterior per meatus occultos in corpus ſe inſinuet, qò ſufficiatur id qod expiratione abierit. Διὸ δὴ, (inqit, nimirum, ὅτι κενὸν ἦν) τὸ τῆς τροφῆς καὶ τὸ τοῦ πνεύμονος ἔξω μεθὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ἐκεῖσε πᾶν πεῖ τὸ σῶμα ἕπεσθαι, εἶτα διὰ μανὼν τῆς σαρκῶν συμφύσις καὶ θεσπεσιότητα, γίνεται πλῆρες. αὖθις δὲ ὑποτρεπόμενον ὁ ἀὴρ καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἶτα τὴν διαπνοὴν ποιεῖται, καὶ τῶν τοῦ σώματος, καὶ τῆς μυκτῆρος ὄσφρησιν.

Τὸ δ' ἑαυτῷ χρῆσθαι] Senec. *epiſt.* 58. *Multis iners vita ſine uſu jacuit ſui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qi ſe utitur. qi verò latitant & torpent, ſic in domo ſunt, tanqam in conditivo. horum licèt in limine ipſo nomen marmori inſcribas; mortem ſuam anteceſſerunt.*

Τὰς τοῦ καθήκοντος ἀριθμὰς ἀγαθῶν] Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν καθῆκον εἰς ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. Laërt. *l.* 7. in Zenone: Καλὸν δὲ λέγειν τὸ τέλειον ἀγαθὸν, παρὰ τὸ πάντας ἀπέχειν τοὺς ἐπιζητουμένους ἀριθμοὺς κατὰ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμπαντον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' ἔστι λέγειν καθῆκον πάντας ἔχον τοὺς ἀριθμοὺς, ἢ τέλειον καθῆκον. Qod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, qod rectum iidem appellant, perfectum atqe abſolutum eſt, & ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & de *fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant katorthōmata, omnes numeros virtutis continent.* & de *divinat. l.* 1. § 23. *Qidqam eſſe poteſt casu factum, qod omnes in ſe habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem eſſe dicebat Socrates veritatem & virtutem. qomodo illa non creſcit, ſic nec virtus qidem. habet numeros ſuos, plena eſt.* & *epiſt.* 115. *Non poteſt qisqam niſi ab initio formatus, & tosâ ratione compoſitus, omnes exegi numeros, ut ſciat, qando oporteat, & in qantum, & cum qo, & qemadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Qòd autem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris ſaltatoriis* cenſet cl. Caſavbonus; ſiqidem Latini ſolent pro ὀρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare:* ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmqe exultant ſanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Perſius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miſcere nefas; nec cùm ſis cætera foſſor,
Tres tantùm ad numeros ſatyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri*, sive *saltare ad tres numeros Bathylli*; δὶς ἢ τρὶς καλῶς ὀρχήσασθαι καὶ βάλλον· *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulò se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & explodituri in vita, qa omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debes, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraqe *ad Pers.* Calavb. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexuíqe membrorum*: atqe indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib.* 7. *c.* 1. *Magnus luctator est, non qi omnes numeros nexúsqe perdidicit, qorum usus sub adversario rarus est*; *sed qi in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib.* 12. *c.* 2. *Palæstrici doctores illos, qos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus qæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur*; *sed ut subsit copia illa, ex qa usum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat.* 6. *v.* 250.

Atqe omnes implet numeros.—

De Amesia sentia cavssam suam apud populum agente Val. Max. *l.* 8. *c.* 3. *Partésqe omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, qod priùs, *Motúsqe omnes ad nervos*, legebatur. Qod avtem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀκριβῶς, ἢ ὑπόκειται, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένας dixit, in *imaginib.* Καλλίῃ μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένον. translatione à *pictura* petita, cui manus noviſſima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὸ παρανοηθὲν διαρθροῦν] *qa animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. qod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l.* 1. *c.* 7. δεῖ γὰρ ὥσπερ ὑποτύπωσιν πρῶτον, ἔπειτ' ὕστερον ἐναγράφειν. δόξειε δ' ἂν πάντες εἶναι φορτικὸν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καθ' ἕκαστα. Idem περὶ ζῴων τὰ φυσικά. *l.* 2. *c.* 6. εἰ μὴ καθ' ἕκαστα διαρθροῦν οἱ λέγοντες. & *l.* 1. *c.* 5. σαφῶς μὲν ὁ διήρθρωται. Metaphorâ ductâ à re physica, fœtûs scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qa mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad situm figuramqe debitum componunt*. In scriptis avtem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθρεῖν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Ἐι ἤδη ἐξαιτέον αὐτόν] *utrùm educerè atqe exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l.* 4. de hæreticis qibusdam, qi martyrio se ultrò objiciebant, ὑπαπιόντες τὸ διαπάλαιον· Τέτνε ἐξάγειν ἑαυτοῦ ἀμαρτύρως, λέγομεν, κἂν δημοσίᾳ κολάζωνται. qo loco τὸ ἀμαρτύρως (qod obiter adnotamus) non est cum λέγομεν, (utì Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτοῦ conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ὃ γὰρ, inqit, τὸν χαρακτῆρα σώζων τοῦ μαρτυρίου τοῦ πιστοῦ. Vide *ad l.* 11. § 3. & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγαγεῖν τὸν ἀσθενῆ συλλαβόντα καὶ ὀλισθόντα, εἴπερ τοῦ φράσειν ἕνεκεν τηρήσειεν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἀπολειφθῆναι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς φράξεως. Vide *l.* 8. § 47. Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, qandoqe è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγαγεῖν eam nuncupabant, *cùm justa cavssa*, qam illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuscul. l.* 1. Jo. Stob. *Collectan. tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 4. § 8. Φασὶ δέ ποτε καὶ τὸν ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ βίου τοῖς ἀσθενέσι καθήκοντος καὶ πολλὰς τέλεσις. Plenissimè planissimeqe Lactt. in *Zenone*. Εὐλόγως τέ φασι ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, κἂν ἐν σκληροτέρᾳ γίγνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist.* 70. *Sapiens vivit, qantum debet, non qantum potest. videbit ubi victurus sit, cum qibus, qomodo, qid acturus.*— *Si multa occurrunt molestia & tranqillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi cœperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist.* 17. *Si necessitates ultimæ incidcrint, exiliet è vita, & molestius sibi esse desinet.* Idem *epist.* 58. *Itaqe de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qi fatum segnis expectat: sicut ille ultra modum deditus vino est, qi amphoram exiccat, & fœcem qoqe exorbet. de hoc tamen qæremus, pars summa vitæ, utrùm fæx vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum qiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vltam aliqis extendat an mortem. at si inutile ministeriis est corpus, qid ni oporteat educere animum laborantem? & fortassè paulò antè qàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, qàm citò moriendi, stultus est qi non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinqam senectutem, si me totum mihi reservabit; totum avtem ab illa parte meliore. at si ceperit concutere membrum, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliqerit sed animam; profiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non asseram mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si stricto perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed qia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter qod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qi propter dolorem moritur: ſtultus, qi doloris cauſſâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib.* 3. Sed cùm ab his (qæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia: non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in qo enim plura ſunt, qæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vita manere: in qo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex qo apparet, & ſapientis aliqando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer. Hanc autem ſententiam, qæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c.* 10. & *c.* 29. Qod pro fundamento ſubſternitur, ità Stobæus expreſſit, πῶς καθήκει ἢ πῶς οὐκ τὸ καθῆκον, μεταξὺ τοῦ τε ζῆν καὶ τοῦ θανάτου. Vide *inſr. lib.* 5. § 29 Sed & Lipſ. *manuduct. l.* 3. *cap.* 22. Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς· unde pavcula adhuc ſuperſunt fragmina, qæ argumenti totius guſtum dent aliqem. Refutavit feliciter ſatìs Alexander Aphrodiſſ. in *libello*, qo diſſerit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditqe ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, τοῦ εὐλογον ὀνομαζομένου τοῦ ἐξαγωγικοῦ. Πῶς εὔλογος, inqit, ἐξαγωγὴ τοῦ τοῦ ἀρετικοῦ ἔχειν, ἐν μακρείῳ βίῳ ὄντι; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθανεῖν ὅτως ἄτοπον καὶ τῶν ἐπίσης τούτῳ μακαρίων ζώντα (avdis faſtûs Stoici verba; de qo *ad* § 7.) ἐστὶν ἐξάγειν εὐλόγως τοῦτο τὸ βίου. τὸ γὰρ μήτε παρόντος τινὸς κακοῦ, μήτε προσδοκωμένου, τῆς τε ἄκρας εὐδαιμονίας ἀφεῖναι αὐτὸν ὅσης, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρετικοῦ, βέλτιστον, θαυμάσιον, καὶ πολλοῦ λόγου μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τοῦ ἀρετικοῦ τοῦτ' ὑποβάλλειν τοῦ σοφοῦ; ὑφ' ᾧ γὰρ ὥσπερ ὑπὸ ἄλλων τινός, ὅτου ἂν καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλυσιν ἔχειν. ὑφεὶς γὰρ κόρος εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰς ἀτιμοτέρον γὰρ τῆς τελῶν ὄρεξις καὶ οὐκ ἐπ' ἄλλό τι αὐτῆς ἡ ἀναφορά. Ità abſurdum eſſe dogma contendit; utpote qod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. éſtqe reverâ pietati veræ religioníqe ſanæ prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone*: ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ αὐτοὺ ἐκ ταύτης ἐξαγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanqam ex Africani perſona Cicero *de repub. l.* 6. apud Macrob. *in Scip. ſomn. l.* 1. *c.* 13. Piis omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis; nec injuſſu ejus à qo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt; nè munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur. Idem ipſe *Tuſc. l.* 1. *Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinqet invito Deo. nam etſi in ejus manu eſt mortis facultas, & qamvis ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lipſ. *manuduct. l.* 3. *c.* 23. & *in Tacit. hiſt. l.* 2. E noſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l.* 3. *c.* 18. *Si homicida nefarius eſt, qia hominis extinctor eſt: eidem ſceleri obſtrictus eſt, qi ſe necat; qia hominem necat: imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus; ità rurſus ex hoc domicilio corporis, qod tuendum nobis aſſignatum eſt, ejusdem juſſu recedendum eſt, qi nos in hoc corpus induxit, tam diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqa inferatur, aqâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit; habeamúsqe judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt.* Piè item admodum diſeritéqe Auguſt. *de Civit. Dei l.* 1. *c.* 27. *Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus comprobamus, neminem ſpontaneam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, nè incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, qem non polluebat alienum: neminem propter ſua peccata præterita, propter qæ magìs hâc vitâ opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari: neminem velut deſiderio vitæ melioris, qæ poſt mortem ſperatur, qia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit. reſtat una cauſſa, propter qam ſe qis occidat, nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illicò interimant? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi qis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò qia nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi ulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior qàm illa non eſſet. qia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* Videndus idem in *epiſt.* 61. & ſub ejuſdem nomine, niſi Eraſmum fefellerit, Hugo Victor. *de patient. c.* 13. qi his verbis concludit: *ſi paricida eò ſceleratior, qàm qilibet homicida, qia non tantùm hominem, verùm etiam propinqum necat; & in ipſis paricidis, qantò propinqiorem qisqe peremerit, tantò judicatur immanior; ſine dubio pejor eſt, qi ſe occidit, qia nemo eſt homini ſeipſo propinqior. Et qomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanqam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, qod prohibetur in proximo?* Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, *l.* 5. § 10. & *l.* 9. § 3.

Ἐπικούρειον] Epicurus apud Senec. *epiſt.* 26. *Meditare, utrùm commodius ſit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro ſapiente ipſe *epiſt.* 70. *Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunqid illo die deſinendum ſit.*

ſit. Plin. min. *l.* 1. *epiſt.* 22. *Impetu quodam & inſtinctu currere ad mortem, commune cum multis: delibcrare verò, & cauſſas ejus expendere, útque ſuaſerit ratio, vitæ mortíſq; conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi. Deliberationem* ea de re ſeriam inſtituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epiſt.* 77. *cogitationem & conſultationem* Titus Aristio apud Plin *epiſt. ſupradictâ*. Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inqit Marcus, jam non poteſt.

Παραποδίσουται] Ità *l.* 12. § 15. παραποδίσηται de qo Lucretii illud uſurpari poterit, *l.* 3. *Mortua cui vita eſt propè jam vivo atque videnti.* atqe hoc eſt, qod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum cenſet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ἂν ἐπείγεσθαι] Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐόντι γίνεσθαι] D. Jun. f. διὰ τό. Verùm τὸ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 36. τοῦ τὸν θεὸν αὐτὸν ἀέρα ποιεῖν. i. e. διὰ τό. eò qòd aër eis circumfuſus afficitur. Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας ἐνδὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποὶ, τοῦ ξυλώδεις, ἢ γλίσχρους, ἢ ξηρούς, ἢ λιπαροὺς τῷ φύσιν εἶναι. eò qòd vel lignoſi, vel terrei, vel ſicci, vel pingues ſint naturâ. Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦ πόρρω εἰλεῖσθαι ἂν τις αἰτιάσαιτο, τοῦ μὴ ἁρμόττειν. niſi ſi qis poros in cauſſa eſſe exiſtimaverit, eò qòd minùs ſint congrui. qem locum fruſtra ſolicitat cl. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐπεὶ καὶ τά γ' ὀπτὰ τῶν ἀλφίτων φύσιν, τοῦ ἔχειν ἀλφιτώδη τινὰ, ὡς ἄλογον, —ἵνα καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. eò qòd ſalſedinem quandam habeant. Atqꝫ hæc de Syntaxi. Sententiam qod attinet; Avg. *de Civitate Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex qo qisqe in iſto corpore morituro eſſe ceperit, nunqam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem. nemo qippe eſt, qi non ei poſt annum fit, qàm ante annum fuit, & cras qàm hodie, & hodie qàm heri, & nunc qàm paulò antè propinqior. ut omnino nihil ſit aliud tempus vitæ hujus, qàm curſus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit qiſqe, qantum illi dies primus adſcripſit. ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis ingreſſus eſt, acceſſitqꝫ fato propior: & illi ipſi qi adjicibantur adoleſcentiæ anni, vitæ detrahebantur. —qò faciliùs obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet. incrementa ipſa ſi bene computes, damna ſunt.* Idémqe *epiſt.* 120. *Qotidie propiùs ab ultimo ſtamus; & illò unde nobis cadendum eſt, hora nos omnis impellit.*

Nam vita morti propior eſt qotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Qod Poeta recentior pluribus ſic extulit:

Velut ſecundo vecta navis flumine
Senſim propinqat littori: ſic indies
Vivendo morti appellimur propinqiùs.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *epiſt.* 26. *Vita noſtra navigationi eſt ſimilis. is namqꝫ qi navigat, ſtat, ſedet, jacet, vadit, qia impulſu navis ducitur. ità ergò & nos ſumus, qi ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive loqentes, ſive ambulantes, ſive qieſcentes, ſive volentes, ſive nolentes, per momenta temporum qotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιγόμενα] qæ & ἐπιγιγνόμενα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Qæ rebus eis, qas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut caſu aut neceſſariò etiam, ſed præter intentionem utriuſque ſuperveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη προηγουμένως δρᾷ, σοχαζομένη τοῦ τέλους, τὰ δ' ἕπεται τῇ χειρουργίᾳ, ὑ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, σιγυδῆρές τε ἐξ ἄκμονος, καὶ ἐκ βαίνης αἰθαλώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ὑ προηγούμενον δὲ τῇ τεχνίτῃ· ὕτως ἀμίλει καὶ ὅσα δεῖ γλιῶ πάθη γίνεται, ὰς χαλεπὸν κακῶν ἀνθρωπίνων ἐμβολὰς, ἐλαύθα ἡγητέον ἀναίτιον καὶ τῷ τέχνῳ, εἰ δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ὅλου δημιουργίας ὥσπερ πρὸς ἐπωφέλειαν καὶ ἀναγκαίας φύσεις. qod idem ferè Philo *de providcnt.* (habes apud Eviſebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ δὲ στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα χωνεῦσιν, ὑ προηγούμενα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπώφελα τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς προηγουμένοις ἐπακολουθοῦντα. Idémqꝫ *ibid.* ad Marci mentem aptiſſimè: Ὅσα δ' ὁμοιοπροπα ἐπακολουθήματα, ὐκ ἔργα φύσεως προηγούμενα, φυσικῆς δ' ἐπουμβαίνοντα ἔργοις, ὑ μὲν ἀλλὰ παρέχει πνὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς προνιμωτέροις.

Ἄρτα ἐπλωμένα] *Cùm panis pinſitur.* Xyl. at *panis* non pinſitur, ſed *far* vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Pilum, qod eo far pinſunt. id ubi fit, piſtrinum. & de re ruſtic. l.* 1. *c.* 63. *Far, qod in ſpicis condideris per meſſem, promendum hyeme, ut in piſtrino pinſatur & torreatur.* Idem Nonio lavdante, in Ταξῶ Μενίππου· *Nec piſtorem ullum nôſſent, niſi eum qi in piſtrino pinſeret farinam.* Sed nec *farina* pinſitur, ſed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergò reſcribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec piſtoris nomen erat, niſi ejus qi rùri far pinſebat.* Verto itaqe, *panis cùm cogitur.* nec ſum inſcius Græcis aliud ἕψειν, aliud ὀπλᾶν ſonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienſibus, Τὰς ὥρας θύοντες οὐκ ὀπλῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contrà planè qàm Hebræis indictum, cùm agnum Paſchalem immolarent, *Exod. c.* 12. *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, qærenti uter piſcis præſtaret, *congrus* an *lupus*, ὁ μὲν ἑψθὸς, ὁ δ' ὀπλός. qod nos Angli diceremus, **the one boiled, and the other broyld**. Itaqꝫ ſi vocabuli Græci ſignificatum peculiarem ſequamur, *panes torrere* potiùs, qàm *coqere* diceremus.

& *fruges* qidem *tostas* etiam Latini dicunt, ut & *far* suprà *torreri* Varro. Maro Æn. l. 1.

—*frugésque receptas*
Et torrere parant flammis & frangere saxo.

Verùm *panes*, ut nec *tinsere*, sic rariusculè *torrere*, ut plurimùm *coquere* dicunt. Plin. l. 18. c. 11. *Panis variæ generis* —— *à coquendi ratione, ut furnacei, vel artopitii, aut in clibanis cocti.* Varro de vit. P. R. l. 1. *Cocula, qæ coquebant panem, primùm sub cinere, postèà in furno.* Cato de re rustic. c. 74. *Panem depsitium, ubi bene subegeris, desingito, coquito; sub testu.* & c. 75. *Libum in foco caldo sub testu coquito leviter.* & c. 76. *Placentam videto bene & otiosè percoqas.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, usus est Cicero, qo Xenophontis illud ex Oeconom. exprimeret, ὡ ὃ γῆ ὀπίζοιτο ὑπὸ τῦ ἡλίυ, *terram ab sole percoqi.*

Πεσδυμέυ σοὶς τὸν σροφὸν ἰδίως ἀναχυεῖ] Ità Naso remed. l. 2.

Non facilè esuriens visa retinebere mensa:
Et multùm saliens incitat unda sitim.

alii, *multam*. qid si *nullam* legerimus? ut sit sensus; *sitim suscitat, etiam ubi nulla priùs fuerit.*

Τὰ σῦκα, ὅσῳ ὠμόσατά ἐσι, μᾶλλον] Naturæ vi scil. sed & artis ope nonnunqam, qæ ἐπιτεχνασμὸς dicta, Theophrast. l. 2. c. 9. *Ficetis caprificus permiscetur. is culices parit, qi ad ficum adsitam volantes, morsúqe crebro ficuum ora* (an *coria*, ut Dalechamp.) *aperientes, atqe ità penetrantes, intus solem primò secum adducunt, ccrealésque auras immittunt foribus apertis.* Plin. hist. nat. l. 15. c. 19. τὸ χαίνειν autem & de *malis punicis* usurpavit Cassianus Bassus, sub Constantini Cæsaris nomine, ex Africano, geopon. lib. 10. c. 30. Ὥστε ῥοιὰς μὴ χαίνειν.

Δρυπλῖσι ἐλαίαις] δρυπτοῖσι, Xyland. alij, δρυπτίοις. illud potius, si aut notationem respicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus. dictas enim δρυπλεῖς sive ἐλαίας, sive ἐρέδας, παρὰ τὸ πίπλειν τὰς ἐν τῷ δένδρῳ πεπαυομένας, monet Eustath. ad Il. β. & Odyss. μ. & Svidas. at verò δρυπλεῖς, παρὰ τὸ πίπλειν, τὰς ἀπὸ δένδρυ πιπλωκύας, ὡμὰς, Hesych. nec dissentit Plinius hist. nat. l. 12 c. 27. *Drupa vocatur, priusquam cibo matura sit, jam tamen colorem mutans.* & l. 15. c. 1. *Quantò maturior bacca, tantò pinguior succus, minúsque gratus. optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatémque, incipiente baccâ nigrescere. nostri vocant Drupas*, Græci verò *Drypetas:* vel, ut alii codices, *drypetidas.* Obiter restituenda in Theophrast. de caus. plant. l. 6. c. 11. τοὺς δρυπτεῖς, vel δρυπλεῖς saltem, ubi perperam in excusis Venet. ὑδρεπλεῖς, Lugd. δρυφρεπεῖς, legitur.

Τὸ ἐγκλὺς τῇ σάλῃ] ἢ ἢ δὲ ἡ δρυπτὸς ἐν σάλῃ. Theophr. de caus. plant.

Ἴδιόν τι κακὸν] Senec. epist. 12. *Gratissima sunt poma, cùm fugiunt. puritiæ maximum in exitu decor est: deditos vino potatio extrema delectat, illa qæ mergit, qæ ebrietati summam manum imponit. quod in se jucundissimum omnis voluptas habet, in finem suî differt. jucundissima est ætas dulcesque jam, non tamen præceps. & illam qoque in extrema tegula stantem, judico habere suas voluptates: aut hoc ipsum succedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Οἱ σάχυες ὃ κάτω νάρκης] qod est grandiores gravitatisqe indicium. Plut. de profect. indic. Ὅτι μὲν ἐν γεωργοῖς σῖτ σαχὺν ἄδειον ποιῦ χαλεπόν ἐσι νάρκης ὅτι γλιῶ, ποιῦ δ' ὑπὸ κυρτότητος αἰεμάτων ἄνω, κοινὸν ἡγῶνται καὶ ἐλαζόνας. ὅταν δὲ καὶ σῖτ φιλοσοφῶν βιβλιδίων γένωμαι, οὐ μάλισα καινὰ καὶ βάρος ἢ ἔχοντες, δοκοῦσι ἔχειν, καὶ ῥῶμα, καὶ βεβαίωσιν, καὶ σερίσασιν ἀσφάλειας καὶ ὀλιγωρίας μᾶλλον, ἀφειδέσι ἀνάγκαν· ἀρχόμενοι δὲ πληρῶσ καὶ συλλέγειν καρπὸν ἀπὸ σῦ λόγυ, τὸ σαφὲς καὶ φλοιῶδες ἀποβάλλειν. De vite pariter Senec. epist. 41. *Vitem laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad terram, pondere eorum qæ tulit, adminicula deducit.* qò respexit forsan interpres Anglicanus, qi cùm νάρκας verterit, non σάχυας sed σαρυλὰς legisse videtur. Ità Homer. de loco vitibus consito, Il. σ. v. 561.

—σαρυλῆσι μάλα βεβιθυίας ἀλαλύ.

& de arboribus itidem pomiferis, Odyss. σ. v. 112.

—βεβιθυῖ ὃ δένδρεα καρπῷ.

qod Lucret. l. 1.

—*crescunt ipsæ, fructúsque gravantur.*

sed & de papavere, Iliad. δ. v. 306.

Μήκων ὡς ἑτέρωσι κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βεβριθυῖα—

Segetem autem istiusmodi inter pulcerrima simul ac jucundissima ponit Tragicus nescio qis apud Platon. epist. 1. verbis his:

Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς σπαρεὶς σάλας,
Ἐν ἁβρᾷ δυσελπίσῳ βίῳ,
Οὐδ' ἀδάμας, ἢ σ' ἀργύρου κλέος,
Ἀνθρώπων δοκιμαζόμεν' ἀφίκεσθ' εἰς ὄψεις,
Οὐδὲ χαλκὸς εὐρυπόρῳ χάριμος
Βεβρυθὴς αὐτάρκεις γύαι,
Ὡς ἀγαθὰν ἀρδηφῶν ὁμοφρόνων τύχας.

Vide Psal. 64. v. 13.

Τὸ τῦ λέοντος ὀπωπικὸν] ὀπωπικὸν nunc in torvitatis indicio. Ità de Leone usurpavit Homerus Iliad. ρ. v. 136.

Πᾶν δ' τ' ὀβριμώπιον κάρη ἔλαχε) ὅσον πολέπλων.
Lumina demissumque supercilium obumbrat.

de Harpalyco Theocritus Idyll. 24. v. 116.

—τὸν δ' ἐν πάλαι λέοντος
Θαρσαλίας τε ἄμυσεν ἀσπαλιόντ' ἐν ἀγῶνι
Τῶν ὀπωπικὸν βλοσυρῷ ὑπόμυσε προσώπῳ.

—*procul gem cernit ut hostem*
Constans sustinuit, grave cùm certamen obiret:
Tale supercilium torvæ incubuit faciei.

aliquan-

aliquando & in *gravitatis* ac *severitatis*. iùs de Zenone Zenodotus apud Laërt. *l.* 7.

Ζήνωνα σιὼ πολιῷ σημεῖα ὀπωπιλίῳ.
Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero *pro P. Sext. Nam qid ego de supercilio dicam? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur. tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio sustinere rempub. tanquam Atlante cælum niti videretur.* Ità τὸν τὰς ὀφρῦς ἀείροντα accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τὰς ὀφρῦς ἀείροντα συμπότου γελᾶν,

De homine loqitur gravi & severo; non de tristi moroseque pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. qandoqe in *fastûs* etiam & *superbiæ*. Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 37. de *supercilio*: *Hæc maximè indicans fastum. Superbis aliubi conceptaculum, sed bîs sedem habet. in corde nascitur, huc subit, bîc pendet. Nihil altius simus abruptiúsque invenit in corpore, ubi solitaris esset.* Itaqe Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laërtio; μὴ μικρὰν εἶ μέρος τὰς ὀφρῦς. ὅλῳ γὰν ὀπωπότητι δύνασθ τὸ βλέφ. Est autem τὸ ὀπωπάνιον, (qod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τὸ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύων μέρος, ut Eustathius; τὸ ἐπάνω τῆς ὀφθαλμῶν ὀφρύδιον, ἢ τὸ μεσόφρυον, ut Hesych. vel etiam τὸ συναφρύωμα τῶν μετώπων, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs paulò Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὰ ὑπὲρ τὸν ὀφθαλμὸν, σκύνια· ὅθεν καὶ τὰς ὀφρῦς γέλωτα, ὀπωπύνια. *qæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores, σκύνια· unde* ὀπωπύνια, *sue grundarum instar prominentes circa frontem superciliorum projectus*. qâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρῦς καὶ βλεφαρίδας σημεῖα esse dixit. Et Apul. *de dogmat. Plat. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, nè desuper proruat, qod teneras visiones molliaque perturbet.* Ὀφρὺς *frons*: & indè Latina vox. non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. aut qòd *in ea siti sint oculi*, qi *sunt qasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster *in Psal.* 131. nec à *ferendis*, qòd *ea fronte contracta indicetur*, ut alii. *Cilium*, & hoc à Græcis deductum: non à *celando oculos*, ut Isidor. ubi suprà. aut à *cilendo*, id est, *movendo*, ut Balbus in Cathol. Gloss. *Cinum*, ὀπωπύνιον imò σκύνιον potiùs. qod & *stenam* dixisse Apuleium *Miles. l.* 11. annotat Scipio Gentil. *parerg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 1. *c.* 1.

Cinus supinge, obvias offert genas.

qo loco *Cinos* perperam legebatur. *Cinum* autem, *cilium*, & *cilium*, inqit Herald. *adverss. l.* 1. *cap.* 4. *σκύνιον cilium*, ut *νίφος λίχνον, νυμφὴ lympha, τρίχηλα trichila*. q Scaligerum sequimur; nec reclamat Salmasius. atqe hoc mâlo, qàm qod Gvichard. in *harmon. lingu.* à *καλὶς*, qòd est tamen τὸ ἀνωθεν βλέφαρον Polluci. ὀπωπιὸν, *supercilium*. Plin. loco superiùs lavdato: *Extremum ambitum genæ superioris antiqi cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Tertull. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Famdudum censuriæ intentionis episcynio dispersa.* Aspectûs autem in *Leone torvitas* non est decora minùs, qàm in homine vultûs *gravitas*. Itaqe eos, qi hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Gregor. Naz. in *epitaph.* ex qo mutuatus est Isidor. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῶτό τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πιθήκειον, βλέποι.

Ὁ ἅλς σὺν ὀπὶ τῷ σώματος βίον ἀφείς] de eo pariter, ac *vane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma citè exprimenda. qo in conatu fortem arti tuliſſe suppetias, Protogene canem, Nealce equm depingente, avtor est Plinius *lib.* 35. *c.* 10. qanqam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 12.

Συνεπτοσμεῖ] Vide qæ ex Avgustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἡδίως πως διασωίζεται] *eleganter factum esse.* Xyl. ut vel *ἀσείως* legerit, vel *ἡδίως* eodem sensu ceperit. Gloss. Διασωίζημι, *constituo, instituo*. potest tamen istîc & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qi τὸ σωίζεσθαι solennius est. idqe secutus videtur Cas. qum vertit, *in qo obtestamentum ac volupe aliqid offendat.*

Ὅσα χαρίεις καὶ πάσης μιμήσεως δεκτικώτερα] Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας, σημεῖον, τὸ συμβαίνον ἐπὶ τῶν ἔργων. ἃ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἀκριβουμένας χαίροντες θεωροῦμεν· οἷον θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀγεωτάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. lect. c.* 12. Γεγραμμένων σαφέστερον τῶν ἀνδρῶν ἢ Θρᾴττε σκιωπερ ἑδόντες ἥδονται καὶ θαυμάζουσιν, οὐχ ὡς καλὸν, ἀλλ' ὡς ὅμοιον. Et mox: Τὸν βοῦν καὶ λύρον τοχολίας καὶ πυθμένων ῥοίζον καὶ θαλάττης κύπτειν ἀείροντες, ἐποχλούμεθα καὶ δυσχεραίνομεν· ἂν δὲ τις πάντως ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παυσίων τὸν ὦν, καὶ Θεόδωρος τὰς τοχολίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσοῦντα μὲν ἀνθρωπον καὶ ὕπνον, ὡς ἀτερπῆ διαμὰ φεύγομεν· τὴν δ' Ἀειτοφάνους φιλοκτίνδυ, καὶ τὴν Σικανίωνος Ἰοκάστην ἅμιλλαν καὶ χοροστασίαν πανοπλιῶντος ὁρῶντες, χαίρομεν. Idem de his gemina habet *Sympos. l.* 9. *c.* 1.

Γαμὲς καὶ γάμους ἀμιλῶ πάνυ καὶ ἄγαν] siquidem, præterquam qod de Agathone Evripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* ἅλς καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον κάλον est & in ipsa canitie speciosum qiddam; qant idcirco non minùs esse senibus decori, qàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Parem. c.* 20. *v.* 29. qo loco pro viribus *sapientiam*, qæ in senes illa minùs viget, perperam

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμῳ & νεανίαις, σοφίᾳ· δίξα ἢ πρεσβυτέρων, πολιαῖ. Nec omittendum Chryſippi illud, qi inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἐλαχάτως ἀπαθῆ δυδανατάσης χρεός· qaſi τὸ ἐπαφρόδιτον aliqid eriam iſtiuſmodi filicerniis ineſſet. ἢ τὸ σωφρόνως δυδανατῶσαν ἀπερίφαλῶς πρεσβύειν. qod certè majus qiddam meritò duci poſſet, qàm *σώφρονι ὀφθαλμοῖς παιδίῳ ὁρᾶν δυκάλως*. Utrumqe refert Plut. *de Stoic. Contradict. c. 9. & de commun. notit. cap. 3.*

Τὸ ἐν παισὶν ἐπαφρόδιτον] M. Caſ. qare τᾶπιν legere voluerit, cavſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *qicqid in pueris conſpici potest*, qod in animis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ ἧβῳ παίδων ἐπαφρόδιτον, τῇ ἥβῃ γερόντων ὥρᾳ.

Σώφρονι ὀφθαλμοῖς] Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs lavdâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις, inqit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Plut. *Pericl.* qod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, qod ego nullùs credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l. 1. At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducente; *l. 4. c. 3. Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* qod καθαρὰς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμὰς noſter iſtic. qod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qi tamen τὸ τᾶ σώφρονι vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom. 2. ſub tit. 17.* Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν ἃ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam qod Eraſm. *l. 5. in Peric. apoph. 21. linguam continentem* reddit, non video, qâ ratione motus id fecerit. Opponuntur avtem iſtis à Petro *epiſt. 2. c. 2. v. 14.* ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος. qales notat, veràtqe Dominus apud Matth. *c. 5. v. 28.* Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Περὶ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος ἀναθεώρηται ὁ ὀφθαλμός. *Et impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Avg. *epiſt. 109.* videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qi impudicum an impudentem qendam dixit, ἃ κόραξ, ἀλλὰ πόρνας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabuli vario ſignificatu, qod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: qomodo & Cynicus, qi Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujusdam oculum curanti, Οὐχ, inqit, ἵνα τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παιδίσκης ἰατρεύσῃς, τὸν κόρακα φθείρῃς. Laërt. *lib. 6.* in *Diogene.*

Οὐ παντὶ πιθανὰ] *non cuivis credibilia.* interpres uterqe. malim, *non cuivis grata.* gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat. πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujuſmodi enim cum primis ſunt perſvaſoria. unde dictum Ariſtoteli, τὸ κάλλος παντὸς ἐπιστολὴν συστατικώτερον. Laërt. *l. 5.* Grammaticus qidam à Budæo lavdatus; Πιθανὸν κάλλος, τὸ ἡδύ, καὶ τὸ τοῦ ὁρᾶσθαι σεῖον θαυμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἐπαγωγόν. *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοὶ γάρ ἐσι κόσμοι καὶ μάλα πιθανοὶ τῷ πλήθει. *plebi grata.* Gregor. Naz. *ſyllt. 1.* Καὶ ἦν λίαν ἀνάθρωπον αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phæace Plut. in *Alcib.* Εὐτυχίδης γὰρ ἰδίᾳ καὶ πιθανὸς ἐδόκει μᾶλλον, ἢ φύσει ἀγὼν ἐν δήμῳ δικανικὸς, *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, qàm forenſia certamina potis ſuſtinere.* de Alcibiade item. τῇ ἥ φωνῇ τὸν τραυλισμὸν ἐμπρέπαι, καὶ τῷ λάλῳ πιθανότητα παρασκεῖν, χάριν ἐπιτελοῦσιν. *linguæ bleſitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam ſermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli ad *Coloſ. c. 2. v. 4.* μὴ τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè quis vos verbis blandis*, ſive *ſermonis blanditiâ ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογιζεσθαι qod δὲ χρησυλογίας καὶ ἐυλογίας ἐξαπατῆσαι eidem *ad Rom. c. 16. v. 18.* qanqam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de qo Baſil. *in hexaem. orat. 3.* Ὅσῳ τὸ ἐν τοῖς σώφροσι κάλλος τὸ ἐτυμότερον σεμνότερον· τοσοῦτον καὶ ἡμέτερον λόγων πρὸς τοὺς ἐξωθεν τὸ διάφορον. οἱ μὲν γὰρ κατακεχασμένην τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν· ἐνταῦθα δὲ ἡ γυμνὴ τεχνασμάτων ἡ ἀλήθεια φέρεται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit. *ſermone blando*, Bud. *fuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Bezæ. qibus non repugnaverim prorsùs, qia πιθανολογία σωκράτους *verſ.* 2. præceſſerat. malim tamen *ſermone plauſibili*, avt *perſuaſibili.*

Καὶ τὰ ταύτης ἔργα] *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ παντὰ αὐτῆς ἔργα. qod non eſt neceſſe.

Περιπεσεῖται] leg. περιποιεῖται· *multa ejuſmodi occurrent.* qod interpretes cùm non adverterent, clavſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης] idem de medicis in genere. *l. 4. § 48.*

Πολλὰς νόσους ἰασάμενος] *qum multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtuliſſet.* Celſ. *præfat. l. 1. qia non interſit, qid morbum faciat, ſed qid tollat.* Naſo *Ponti l. 1. eleg. 4.*

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Οἱ χαλδαῖοι] de prognoſtis gemina, *lib. 8. § 25.*

Ἀλέξανδρος καὶ Πομπήιος] de *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l. 4. § 48. & lib. 6.*

l. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Πεισλήλαι τοῦ περὶ σῦ ἐν τοῖς ὁμοίοις θεωφανείαις ἐξεταδήλας, πῶ ὁι τὰς πολιτικὰς δωαφείας πεπεδεδλημένοι; πῶ ὁι δημαγώγατοι ῥήτορες; πῶ ὁι τὰς παιγμάρχας διαπδήλοις ὁι λαμπροὶ ἱππεῖς ὑφοι; ὁι γραπτοί; ὁι σατεφάνοι; ὁι πύργοι; ὅ πάντα κόνις; ὅ πάντα μῦθος; ὢκ ἐν ὀλίγοις ὀφέοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῆς; Vide *l.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν εἰδέναι θέλῃς σαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἐμβλεψον εἰς τὰ μνήματ', ὡς ὀδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεστ' ὀστᾶ καὶ κόφη κόνις
Ἀνδρῶν βασιλέων, καὶ πενήτων, καὶ σοφῶν,
Καὶ μέγα φρονούντων ἐπὶ γένει καὶ χρήμασιν,
Ἀυτῆς τε δόξη, καὶ κάλλει σῆς σωμάτων·
Καὶ ὑδὲν ἀυτῆς σῆς δ' ἐπήρκεσε χρόνον.
Κοινὸν τὸ Ἅδου ἔχον ὁι πάντες βροτοί.
Πρὸς ταῦθ' ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Novisse si vis, qualis aut qui sis nam fies;
Hominum sepulcra, quæ secus viam, inspice.
His ossa, pulvis atq; inanis clauditur,
Regum, tyrannorum, & virûm sapientium,
Superbientûmque opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atque formâ corporum.
Communis est dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo discito qualis sies.

Cur autem σῆς σωμάτων *corporum* αὐτολεξεὶ malim quàm *corporis* cum Rutgersio & Grotio reddere, discas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. σὲ σωμάτων ὄγκος. certè antithesis illa inter αὐτῆς δόξαν, & σῆς σωμάτων κάλλος, sensum eum qem ibi posui, exigere videtur. alioqi per metri rationem nihil obstabat, qo minùs tam τὸ σώματος quàm σῆς σωμάτων dicere potuisset. Ὅλας πόλεις ἀρδλιν ποσαυτάκις ἀνελόντες καὶ πολλὰς μυριάδας καλαλίφαντες.]

Ἡράκλειτος] de *philosophis* in genere pariter *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως] Ità Laërt. *l.* 9. ex Heraclitisententia, Ἵνα ἐξ τὸν κόσμον, γίνεσθαί τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκπυροῦσθαι κατά τινας περιόδους ἐναλλὰξ τὸν σύμπαντα αἰῶνα. Ab Heraclito forsan Stoici. Vide Lips. *Physiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec nostri dissentiunt, nisi qòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoscunt. Vide Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 7, 10, 12. & qæ congessimus in *Orat. de Noæ obedientia in Hebr. c.* 11. *v.* 7.

Τέλειος τὸ ὕστος πληρωθεὶς] festivè; hominem qi *de mundo igne absumendo* primus dogma protulerit, ipsum *aqâ* interiùs *inundante oppletum*, diem extremum obiisse. *Aqâ oppletum* certè obiisse consentiunt plerique, ab aqa, qâ oppletus sit, non desunt qi negent. Siqidem, ut Laërt. *l.* 9. refert, pleriq; aqâ intercute cùm laborarat, à medicis aiunt qæsiisse, εἰ ὑδίαν ἐξ ἐπιμελείας αὐχμὸν ποιῆσαι, num ex diluvio siccitatem inducere possent. Atq; ità Plut. in *præcept. salubr.* qod cùm illi qid vellet non intelligerent, in boum stabulum condidisse se fimo circumqaqe obrutum, qo humorem, si id fieri posset, evaporaret. id cùm nevtiqam succederet, à morbo interiisse. Hermippus verò medicos percontatum esse, *numqis eorum compressis intestinis humorem educere valeret.* qod fieri posse negantibus, ad solem stercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipsum se exposuisse. ità decumbentem, ab exiccato induratóqe fimo convulsis artubus diem obiisse, Tatianus; à canibus dilaceratum esse tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Aristo etiam, referente Sotione, hydrope curatâ, superstitem, alio nescio qo morbo interiisse, in scriptis suis sunt testati.

Δημόκριτον δ' ὁι φθεῖρες] Atqi Laërt. *l.* 9. ex Hermippo, senio confectum duntaxat obiisse, cùm animâ penè defectâ panis è furno calidi vapore per triduum in vita se continuisset, qo Cerealibus superstes esset. de pediculis nè qidem. cùm tamen *l* 1. Pherecidem juxta qosdam morbo fœdo hoc periisse: qod cùm epistola ipsius ad Thaletem data, tum & Aristoteles confirmat *hist. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint. de aliis qi pari fato defuncti sint Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nusqam legisse memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3. & ex Lucretio Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 18.

Denique Democritum postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.

déqe eodem Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 58. (qo avtore tamen, nescio) ὅτι νοσήσας καὶ λιθάργῳ φρίπτων, ὡς ἀνένηψεν, ὑδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλεζωία, καὶ ἐξήγαγε ἑαυτὸν τοῦ βίου. Quæ cum Laërtii narratione havd planè conveniunt. Cæterùm etiamsi diversa à se invicem de Democriti obitu tradant avtores isti, at à Marco ibi omnes dissentiunt.

Σωκράτη δ' ἄλλοι φθεῖραι] *Falsum est*, inqit Xyl. itaqe substituit, *historiam* (uti ait) *secutus*, *Socratem cicuta absumpsit.* Verùm illud, ἄλλοι, Xylandrum monere poterat, de *aliusmodi pediculis* Marcum locutum, qi philosophum illum sustulerint. Anytum mirum nì & Melitum voluerit; qos *pediculos* non absurdè nominat, qasi animalcula vilissima, nulli prorsus usui, nisi hominibus infestandis & conficiendis. Nec abludit qod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν· οἱ δὲ θηρίδια κακὰ δὴ καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν δεῖ εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus*, *lupis*, animantibus feris, sed generosioribus avt robustioribus confert; sycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis vilissimis*, sed noxiis, cujusmodi sunt *viperæ*, *vermiculi*, &c. De lenonibus patria Plavtus *Curcul. act.* 4. *sc.* 2.

Item genus est lenonium inter homines, meo qi-
dem animo,
Vtì muscæ, culicésque, pedésque, pulicésque.
Odio & malo & molestiæ bono usui estis nulli.

Ubi *pedes* pro *pediculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi usurpatum monuit. Sed & de parasitis atq; adulatoribus festivè admodum Anaxilaus apud Athenæum *l.* 6.

Ἐστὶν ὃ κόλαξ ὥσ' ἐχίνων ὑτίς
Σκώληξ· εἰς ὃν ἅπαντ' ἀνθρώπων τρέπει
Ἐισδὺς ἕκας ὃ δεῖσι καθηδύς ὃ,
Ἕως ἂν, ὥσπερ πυρὸν, ἀποδέξῃ κενόν.
Ἐπειδὰν ὁ μὲν λάμῃ δέων· ὁ δ' ἕτερος δάκνει.

Adulatores, qui adulant, divisum
Sunt veluti vermes. namque in hominem simplicem
Se insinuante, huic assidentes exedunt,
Triticeum ut granum, donec vacuefecerint.
Ità hic jam glumæ est: ille alios admordicat.

Ἐνέζης, ἐπιδοὺς, κατήχθης· ἐκβὰς] *Navigationi vitam* confert: (qâ imagine usus est & Epictetus *Enchir. c.* 7. exhibendus *infrà ad* § 5. sed aliâ ratione) *mortem partui.* qomodo & Plut. *de tranquill.* Ἐγὼ ὁ λιμὼν, ἐν θέρει μὲν ἀνοίξασθαι τῇ σύριττι, ὅταν ἐφολκὶς μὴ σίγνῃ ὃ. Juncus itidem *lib. de senect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ δέμοι ἑκάστῳ αὐτῷ (ὅ, τι γέρων ἀποθανὼν, ἐν ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι· ἐν ὁ μὲν δολιχὸν τὸ μέγα πόνου ὃ, ὅταν εἰ λέγω τὸν βίον, κατέρας ἐπί τινα λιμένα, τὸ μετρίως καλόν ὃ, ἀπίθι τῷ νέῳ· ἢ τι δολιχοδρομίῳ ὃ ἐν τῷ σταδίῳ, ἐν τῷ σταδίῳ πυκνὸν, ἀποτάττεται τοῖς ἀγῶσι. ὁδ' ἕτερος ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης διεφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν προκείμενον αὐτῷ πλοῦν, ὑφ' ἧ πολλάκις ἥλατο. ὅτε γὰρ ἐν τῷ σταδίῳ, ἐλαφρὸν, ἀσφάλειος ἐξεκομίζετο. Et Junco saniùs Seneca *epist* 70. *Novissimè incipis ostendi publicum finis generis humani. Scopulum esse illum putavimus, dementissimi? portus est, aliquando petendus, nunquam recusandus. in quem si qui intra primos annos delatus est, non magis queri debet, quàm qi citò navigavit. alium enim, ut scis, venti segnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentissimæ tædio laffant. alium pertinax flatus celeberrimè perfert. alios vita velocissimè adduxit, qò veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέζης] ἐμβαίνειν, *navem conscendere.* Apud Svidam auctor innominatus; Ἐνέζη ἢ ναῦν ἀναχωρῶσιν τοῖς ἐτέροις. Liban. *orat.* 11. Ὥστε τὰ μὲν ἀναπεύσαντες, (f. ἀναπαύσαντες) τὰ δ' ἀντιπαλαίσαντες, ἐνέζαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυπρίων· τὰ παλαιὰ μὲν ὡς νεηρὰ φερόμενοι· τὰ δὲ ἄρτι δεξάμενα πλῶ τέχνῃ ἐν τῇ δέξῃ τῶν ἀρχαίων ἀφίεντες. *ut partim accelerando, partim restituendo, cuxerint ad naves, &c.* Morell. inò, *ut bisce revulsis, illis substitutis, naves consecrerint.* de simulacris loqitur per fraudem subreptis.

Ἐς μὲν ἐφ' ἕτερον βίον] Ità de statu animarum post mortem ambigendo passim Marcus sermonem instituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. qem, qiâ prolixior est in hoc argumento, transcribere piget. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidius tranquilliúsque inter divina mansurus: aut certè sine ullo futuræ incommodo, naturæ suæ remissurus, & revertetur in totum.*

Παύσει πόνων] Gemina his habes *l.* 6. § 28. Θάνατος πόνων λύσις· ἀλλὰ μὴ κακῶν. unde πολύτλητ' λυσίπονος Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἄλγος γὰρ ὄντως οὐδὲν ἄπληστον νεκρῶν.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

qod Æschylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 121. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίνεται.
Nam morte functos nullus assequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto sopitus, sic eris ævi
Quod superest, cunctis privatus doloribus ægris.

Senec. *epist.* 24. *Morior? hoc dicis, Definam ægrotare posse; definam alligari posse, definem mori posse.* Cæsar apud Salust. in *Catilin. Mortem ærumnarum requiem, non cruciatum esse: eam cuncta mortalium mala dissolvere: ultrà neque curæ, neque gaudio locum esse.*

Καὶ ἡδονῶν ἀντιχόμενος] πόνων καὶ ἡδονῶν ἀντέχεσθαι, *dolores voluptatesque sustinere.* qasi non sit minor molestia istis, qàm illis distineri. Certè qo modo Terentiana illa parturiens, *Adelph.* 3. 4.

——*Miseram me, differor doloribus:*

eodem planè Plautinus adolescens, gavdii prægnans, *Truculent.* 4. 1.

— *ut ego lætus sum, & lætitiâ differor!*

diserte Seneca *epist.* 39. *Quis hostis in quemquam tam commenitiosus fuit, qàm in quosdam voluptates suæ sunt? quorum impotentiæ atque insanæ libidini ob hoc unum possis ignoscere, quod quæ fecere, patiuntur.* Celebre est Antisthenis illud, Μανείην μᾶλλον, ἢ ἡδεσθείην. *Insanire dicitur potiùs, qàm voluptate affici.* Refert Laërt. *l.* 5. & Sext. *commens. l.* 10. *c.* 2. & *Pyrrhon. hypothes. lib.* 3. *c.* 22. Hinc Clemens *Strom. l.* 5. & ex Clem. Eusseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Ἀντισθένης ἢ μανείην μᾶλλον, ἢ ἡδεσθείην αἱρεῖται. Et ab eadem mente Senec. *epist.* 82. *Male tibi esse male, qàm melliter.* Sophocles isaq; jam senex, cùm ab eo quæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, inqit, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέστατά μού μ' αὐτὸ ἐπέφυγον, ὥσαφ λυττάσδ' τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἐκφυγών. Bona verba, mi homo: libentissimè istinc, tanquam à domino agresti ac furioso profugi. Plato *Polit. l.* 1. Cicer. *de senect.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 3.

c. 3. Plut. *de auctis. & de sene polit.* Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento dissertatio. Quod autem ille senectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & quidem meritò magis, adscribit. Spectat horsum Cratetis festivum illud, quod Laërt. *l.* 5. & Suid. in *Crat.* exhibent.

Ἔρατο πωλεῖ λαμὸς· εἰ δ' μὴ, χρέος·
Ἐὰν δ' τέτις μὴ δώῃ χρῆδε, βέβηκε.
Fœnus amorem solet; aut solutum dies
Si non mederetur ista, idem laqueum facit.

Λατρεῦον ποιῆτῳ χείρονι] Plut. *ad Apollon.* Ὁ μεγαλοψυχὸς διότερον βίον μετείλαφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τῷ σώματι λατρείας, καὶ τῆς ἀσχήμονος ὕπνου τέτε φορτώδους καὶ βαρυτάτου. Et *ibid.* Τὸ γὰρ μὴ δουλεύειν σφοδρὰ καὶ τοῖς πάθεσι ταύτης διάγειν, ὑφ' ὧν κατανοήσας ὁ νοῦς τῆς ἴσωτῆς ἀναπαύματος ἀπολαύειν τε καὶ μανθάνειν. go loco & ex Platonis *Phædone*, ἀσωλίας καὶ φιλοσοφίας receenset varias, quibus servitii hujus ratione obnoxia sit anima. Cujus illud inter alia: Μυείας ἡμῶν ἀσωλίας παρέχει τὸ σῶμα. Vide Senec. *epist.* 65. *supr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 2. τῷ χείρονι συνδῆσαι. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc querulæ voces illæ eorundem apud Epictetum *dissert. l.* 1. *c.* 9. ὑκάτι ἀσχολήσομαι μᾶλλον τῷ σωματίῳ τέτῳ δυσωθοῦσι, καὶ τῷ τροφεῖσι, καὶ ποτίζουσι, καὶ ἀναπαύουσι, καὶ καθαίρουσι, ἔπειτα δ' αὖτὸ συμπεφορήσεσθαι τοῖσδε καὶ πᾶσι. Ipse apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 139. Θαυμαστὴ ἡ φύσις, καὶ ὡς φησι Σοφοκλῆς, φιλόσοφος. τὸ γὰρ σῶμα, τὸ πάντων ἀνωφελέστατον καὶ ῥυπαρώτατον, σεμνύομεν καὶ θεραπεύομεν. Εἰ γὰρ ἔδει πάντα μόνας ἡμέρας διαρκεῖσθαι τὸ εἰς γέννησιν σῶμα, οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν. ἄρα γὰρ δίον ἦν, ἢ ἄλλο τι ἀναπίπτειν, πίνειν καὶ ἐσθίειν καὶ ἀλλοτρίᾳ, καὶ τῇ ἐξ' ἀναγκαίας ποιήσασθαι, ὑπολιθίειν ἐκεῖνα τὰ μέρη. τῷ ὄντι δαιμονίου ἦν φιλεῖν τοσοῦτον, ᾧ τοσαῦτα λειτουργήσομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. πόσῳ τοίνυν τὸν λόγον ἐστὶ κρεῖττον; ἀλλὰ διὰ τοῦτο δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τοῦτο μένω, καὶ ἀνέχομαι λύων τὸ λύχνιον τοῦτο σωμάτιον, χρυτίζων, σκεπων· ἕως αὐτὸς ἄπῃ, Ἄφες αὐτὸ ἤδη, καὶ μικρὰ πρᾶγμα ἔχε. ubi πάπω Gesnerus vertit, *farcio.* cùm *farcio* potiùs debuisset. hoc est enim, non illud, licèt usitatum minùs, τὸ πάπω, quod & τὸ πάττω, infercio. Sed & istud forsan auctor ipse usurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ] corpus ἀγγεῖον sive *vasculum* appellat, quomodo σκεῦος Apostolus *ad Thessal. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neque enim Estio nostro *in decalog. leg.* 7. accedo, qi τὸ σκεῦος sive *vas* vult eo sensu ibi accipi, qo apud Comicum sumitur, in *Pœnul. act.* 4. *scen.* 2. ubi Milphio:

Facio quod manifesto machi haud fermè solent.
--refero vasa. salvus--

Ità *anima vas, corpus,* Lucretio *l.* 3.

--corpus, quod vas quasi constitit ejus.

Cicer. *Tusc. l.* 1. *Corpus est quasi vas animi, aut aliquod receptaculum.* Idémque *Lælium. l.* 7. *c.* 11. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Cas. *domicilium* sive *casam* vertit; quod à Marci schemate longiusculè abscedit.

Ἢ φθίσει τὸ ὑπηρετῶν] Xyl. *quæ tam quod servit, id superavit.* Verùm hoc Marcus hîc non asserit. in priore membro tanquam incertum posuit. in posteriore, quasi non superesse dato, quid futurum tunc sit, differit. Locus est proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἢ φθίσει, *quo illud quod inservit præstantius est:* vel, ἢ [ὃ] φθίσει τὸ ὑπηρετῶν; *annon præstantius est id quod inservit?* fiemare videntur, quæ sequuntur. Senec. *epist.* 65. *Major sum, & ad majora genitus, quàm ut mancipium sim mei corporis: quod equidem non aliter aspicio, quàm vinculum aliquod libertati meæ circumdatum.* Vide & *infr. l.* 5. § 21. & *l.* 11. § 19. Verùm D. Boot. mavult, ὅσῳ δεῖ τὸ ὑπηρετῶν· & exponit, *quod inservire debet.* ut τὸ λατρεῦον animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adscribatur. M. Casavb. ὅσῳ φθίσει τὸ ὑπ. *desines vasculo inservire tantò deserieri, quantò id quod inservit præstantius exstitit.* At clariss. Salmas. hæc mutilata suspicatur; cùm in autore isto disjunctivum ἢ non reperiatur, qin præcedat ἤτοι. ex insequentibus itaque sententiâ suppletâ, locum totum sic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλο τι ἢ ἐρεῖς, ὁπόταν μὴ τῷ ἀναφορὰν ἐπὶ τὴν κοινωφελῆ ποιῇ ἢ φθίσει τὸ ὑπηρετῶν· *aut aliud quod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliquid in commune profuturum; aut quod servire debet in te dominatur.* φθίσει τὸ ὑπηρετῶν, *superiores fere, superat.* Grammatici φθίειν καὶ φθίνειν interpretantur. unde φθίνειν τῆς πόλεως. & φθίσεις, φθινήσεις. Incertus autor apud Svidam; ὅτε ἑτέρου φθίσειεν ὑπερτερῶν ὑπερμὸν καὶ ἀμάχου πατάσσων. Accederem libens, nisi obstaret, quod de animæ statu post mortem sermo instituatur. itaque ἐπάχθη, animúsque inclinat potiùs ad sententiam D. Bootii, si liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ὅσῳ εἰκὸς ὑπηρετεῖν· *quod inservire æquum esset.* viderint alii.

Νῦς καὶ διάνοια] Vide *supra ad l.* 2. § 13.

Ἴσῃ καὶ λύσῃ] Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Βν τῶς φρὶ ἑτέρων φαντασίας] Curiositatem coercet. ut *supr. l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον ἔσῃ— πειθῆ ὑποβάλλειδς τῷ τῆς ἰδίας ἡγεμονικῆς παρατηρήσεως] lego: ἢ τοι γὰρ ἄλλο ἔργον πήρωσις, vel ἢ γὰρ τῷ ἄλλο ἔργον πήρωσις. quanquam vir eruditus, quod suprà monuimus, antegressis istis interserit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἤδη legi. *debortatur,* inquit, *ab inquisitione in alienos mores. poterat aliquis quærere, quid in eo malit occurrit, damnum esse præsentaneum; qia jam, eodem videlicet temporis spatio qo id facis, privaris sive impedi-*

ris it

vis ab alio opere. qod autem opus id sit, mox declarat, ἡ τῶν ἰδίων ἡγεμονικὴ παρατήρησις. Verùm de istis aliorum judicium esto.

Τυτίσι, φανταζόμενος] συλοικοφανὲς sive ἀκαλλὲς ἄλληλον, καὶ ἀνακόλουθον esse videtur; qod locutionis genus apud avtores etiam celebriores occurrit qandoqe, atqe in hoc qasi tumultuario & ὑπογεγραμμένῳ scribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præsertim; cùm his Chrysippus *de rhetor. l.* 1. permiserit, avtore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. καὶ σολοικισμὸς, ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν ὑπ' ἐλέγχου, *etiam Solœcismos eos admittere in scriptis suis, qorum alios haud paucos disputaret.* Verùm sic Homer. *Il. β'. v.* 350.

Φημὶ γὰρ ἂν κλαυσεῖσθαι ὑπερμόρα Κρονίωνα, &c.
Ἀσφάλειον ὀπιθεξί', ἐναίσιμα σήματα φαίνων.

Et ibi Evstath. ex Evripide

Πάλαι δέ σ' ἐξερωτῶσαι θέλων
Σχολή μ' ἀπεῖργε.— & —πολλὰ δ'
Πάλαι περᾶν ἔμελλον, ἡ πόνος πολὺς μέ δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conspicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.*— Idémqe
Nos omnes, qibus est alicunde objectus labor,
Omne qod est interea tempus, priusqam id rescitum est, lucro est.

Hujusmodi videntur esse in sacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Illud item Joannis *Apoc. c.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox. τῷ ἀγαπήσαντι, καὶ λύσαντι ἡμᾶς, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Sed & illud ejusdem *Evang. c.* 3. *v.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. de qo tamen loco Beza videatur, qi prius membrum παρίνθησεν facit; & Heinsius ad Nonnum, qi cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pavli *ad Colosс. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, &c. Syntaxin denique huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν τοῦτον κηδεύσας, &c. & *l.* 8. § 31. Ἀυλὴ Ἀυγέτις, γυνὴ, θυγάτηρ— ὅλης αὐλῆς θάνατος. Verùm potest istîc, non parenthesis ab avtore, sed metathesis sive transpositio ab excriptore, subesse. atqe in hanc demum ipse partem propendeo; totámqe periochen ità existimo & esse concipiendam, & à Marco ipso fuisse conceptam: Μὴ καταχίῃς τὸ ὑπολιπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς περὶ ἑτέρων φαντασίαις· τουτέστι, φανταζόμενος τί ὁ δεῖνα ποιεῖ, καὶ τίνων ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τοῦ ἄλλα ἔργα τήρησις, ποιεῖ ἀποῤῥέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικῆς παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi sunt omnia, qàm est imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀποῤῥέμβεσθαι] Ità *l.* 4. § 22. μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ εἰκῇ καὶ μάτην] Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῷ εἱρμῷ τῶν φαντασιῶν] *in cogitationum serie.* ubi scil. cogitatio cogitationem serit: prout usu venire solet.

Περιΐσασθαι] *fugere. & declinare.* Xyland. qo sensu Pavlum vult usurpâsse *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο. qo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita:* sicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περιΐστασο. An antiqi tamen avtores sic usi fuerint, nescire se profitetur. Cæterùm ex exteris, havd valdè antiqis tamen, loca suppeditant non pauca virî clarissimi Isaac. Casavbonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chrysost. in epist. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. qibus τὸ περιΐσασθαι significet, παραιτεῖσθαι, ἐκτρέπεσθαι, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apostolo productis malim τὸ περιΐσασθαι in *cohibendi,* five *coercendi* significatione sumere. qomodo Beza & Stephanus reddidêre. qum utrumqe utrobiqe monet Apostolus & Timotheum & Titum, ut *vanilogia profana* ille, *litigia legalia* iste, in aliis potiùs *compescat,* qàm ut ipse alteruter *devitet.* qod patet ex verbis ad Timotheum proximis *vers.* 17. alioqi τῷ παραιτεῖσθαι vocabulo utitur, ubi virum sanctum illum admonet, qid ipsi cavendum spernendúmqe velit. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epist.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Oecumenius utramqe significationem admittit, *in epist. ad Tim.* περιΐσασο, ἢ παραιτοῦ, ἢ πειστοῦ ἴσασο, εἰς τὸ παῦσαι καὶ κωλῦσαι. Et *in ad Tit.* ὑποτέλλεσθαι καὶ παραιτεῖσθαι. De Apostoli loco qid sentiam dixi: de Marci loco isto Xylandro non invitus concesserim. Verùm de istis alibi fusiùs pleniúsqe ea disserui, qibus istîc recitandis commentarium istum necessariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φανταζέσθω, περὶ ὧν εἴ τις ἄρνοιτο ἐπαισχυνοῖτο] Vult nihil cogitari, qod proloqi pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notárqe in plerisqe *l.* 12. § 4. Hoc avtem argumento sani nihil honestíve Alcæum animo volutare Sappho concludit; qæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά με κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliqid, præpedirat ni pudor.

respondit, (Aristotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* restituente,)

Αἰ δ' ἦχε σ' ἐτλῶν ἴμερος ἢ χαλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰχῇ γλῶσσ' ἀνύκα κἀκὸν,
Αἰδὼς κἄν ἤχε σ' εἶχεν ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῷ δικαίῳ.
At si boni qid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ suggereret malum,
Audaciter absqe omni pudore
Proloqereris honesta qævis.

Qod avtem de cogitatis istîc Marcus noster, de eisdem

dem Marcus alter *Offic. l. 3. Vir bonus, non modò facere, ſed nè cogitare qidem qidqam avdebit, qod non avdeat prædicare.* Qin & de conſultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non ſunt, in qibus eſt turpis ipſa deliberatio. atq; etiam in omni deliberatione celandi atqe occultandi ſpes opinióq; removenda eſt.* De votis Perſius, *Sat. 2. v. 3, &c.*

——non tu prece poſcis emaci,
Qæ niſi ſeductis negeas committere Divis.
Hæud cuivis promptum eſt, murmúrqe humiléſqe ſuſurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà ſcil. qàm *bona pars procerum tacitâ qæ libat acerrâ; &, Labra movet metuens avdiri—* ut Horat. *l. 1. epiſt. 16.* Itaq; Pythagoras ſuos monebat, μὴ φωνῆς εὐχεῖσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον ὤετο μὴ ἀκούειν ἢ οὐ προσίεσθαι τὰς εὐχὰς. Clemens *Strom. l. 4.* prope finem. Itâ Seneca *epiſt. 10. Tunc ſcito eſſe te omnibus cupiditatibus ſolutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, niſi qod rogare poſſis palam. nunc enim qanta dementia eſt hominum? turpiſſima vota diis inſuſurrant: ſi qis admoverit avrem, conticeſcent, & qod ſcire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanqam Deus videat: ſic loqere cum Deo, tanqam homines avdiant.* Reſpexit, horſum Macrob. *Saturn. l. 1. c. 7.* ubi dixit: *Præceptum eſt philoſophiæ: ſic loqendum eſſe cum hominibus, tanqam dii avdiant; ſic cum diis, tanqam homines avdiant.* Hinc Martial. *l. 1. epigr. 40.*

Si qis erit recti cuſtos, imitator honeſti,
Et nihil arcano qi roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epiſt. 43. Tunc felicem te eſſe judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abſcondent; qos plerumq; circumdatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, ſed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qa mores æſtimes noſtros. Vix qenqam invenies, qi poſſit aperto oſtio vivere. janitores conſcientia noſtra, non ſuperbia, oppoſuit. Sic vivimus, ut deprehendi ſit, ſubitò aſpici. Qid autem prodeſt recondere ſe, & oculos hominum avrésqe vitare? bona conſcientia turbam advocat; mala etiam in ſolitudine anxiæ atqe ſolicita eſt. Si honeſta ſunt qæ facis, omnes ſciant: ſi turpia, qid refert neminem ſcire, cùm tu ſcias? Ob te miſerum, ſi contemnis hunc teſtem.* Idémqe *de vit. beat. c. 20. Populo teſte fieri credam, qicqid me conſcio* (excuſi peſſimè, *neſcio*) *faciam.* Galen. *de affect. cur. c. 5.* Ἀνεψχθήτω σε ἡ θύρα διαπαντὸς τῆς οἰκήσεως· ἐξέστω τοῖς σωφρόσιν εἰσιέναι πάντα κωλύειν, ἢν ἔτως ἢς παροικοδομήσῃ. δεῖ γὰρ διαῤῥεῖν, ὡς ὑπὸ ἀῤῥ. εἰσιόντων ἀνεύρετος μηδενὶ κεκλεισμένον ἁμαρτήματι. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἐν οἰκοδομήσεις εἰς τὸ δημόσιον ἄπαντα πειρῶνται περιτεῖναι κόσμια· ὕτω καί σὺ χρὴ τὴν ἰδίαν οἰκίαν περιθεῖναι. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν αἰδήμοσι πρὸς ἄλλους [τοῖς ἄλλοις f.] ἀμφιτείχισαι τι φοβηθῆναι, μόνος ἑαυτὸν ἐκ αἰδοῦνται· σὺ δὲ σαυτὸν αἰδοῦ μᾶλλον, πεισθήμοσος τῷ φάντι, Πάντων δὲ μάλις' αἰσχύνου σαυτόν. De ſe deniqe fidenter ſatis, verè nécne ipſe viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unqam cogitâſſe, qod eloqi non avderet; nullúmqe ſuum factum vel dictum extare, de qo differere publicè non poſſit.* Vide *ad lib. 1. § 3. & infrà § 7. & 15. & l. 6. § 16.*

Εἴ τις ἄρτι διαπέφευγε] Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα προφύλαττε, ὡς ἀπολουσομένοις ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c. 4.* De viro bono ac juſto Cicero apud Lactantium *l. 17. c. 24. Itaqe talis vir, non modò facere, ſed nè cogitare qidem qicqam avdebit, qod non avdeat prædicare.* Vide & qæ ſequntur ibidem.

Ἀπολαυσικῶν φαντασμάτων] Vide *infrà ad § 6.* ἀπολαύειν.

Οὐκ ἔτι ἐφιλοτιμήθη τὸ ὡς ἐπ' ἀρίστοις ἥδη εἶναι] Notat procraſtinationem ſtudii & conatûs ad optima enitendi, ut iſtic, itâ *l. 8. § 22.* verbis illis, Μᾶλλον δὲ θέλετε ἀγαθὸς ἄνεμον γενέσθαι ἢ ἤδη σπουδαῖον εἶναι. Epictet. *Enchir. c. 50.* Ἐς ποῖον ἔτι χείρονα ἀναβάλλῃ, τὸ σὸν βελτίοσιν ἀξιῶν σαυτὸν, καὶ ἐς μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιροῦντα λόγον; qo loco pro διαιροῦντα, αἱροῦντα legendum ex Marco monuimus, *ad l. 2. § 5.* Vide & Epicurum *epiſt. ad Menœceum, ad l. 2. § 4.*

Ἱερεύς τις] Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 4.* de Stoicis; Λέγουσι δὲ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφὸν, φαῦλον δὲ μηδένα. Porphyr. *de abſtinent. l. 2.* Ὁ ὄντως φιλόσοφος, τῶν ἐπὶ πᾶσιν θεοῦ ἱερεύς. Ità viri ſancti qiqe in pagina ſacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ. *Apoc. 1. v. 6. & c. 5. v. 10.* &, ἱερεῖς τῷ θεῷ, *ibid. c. 20. v. 6.* &, ἱερατεῦμα ἅγιον καὶ βασιλικὸν, Petr. *ep. 1. c. 2. v. 5, 9.* qod eodem recidit; ut eruditè docet Caſavb. *ad Athen. l. 1. c. 9.*

Καὶ ὑπηρέτης θεῶν] Ità Epictet. *l. 3. c. 24.* Diogenes, τοῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τῷ θεῷ διάκονοι καὶ μάρτυρες. *ibid. c. 26.* Et Galeno in *hortator. c. 2.* ὑπαρχέ τινες καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἰδιωμάτῳ] Vide *ad l. 2. § 17. & infrà § 15.*

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίδειαν πνεύσας] *Intactum à libidine, inſcium omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipſius affectum utrumqe referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Caſ. *immunem omni injuriâ, ſive contumeliâ qam ipſe ſibi inferat, ex l. 2. § 16. incapacem mali ullius, ab aliis* ſcil. *illati.* nevtrum ſatis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumqe ceperim. ὕβρεως ἀνέπαφον, *injuriâ ſive contumeliâ intactus.* Siqidem injuria ad ſapientem non pervenit. Senec. *de conſtant. ſap. c. 5. Nulla ad ſapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναίδητον πονηρίας, *improbitatis*, alienæ ſcil. *nè ſenſu quidem ullo affectus.* hoc eſt, adverſùs eam perinde affectus ac qui nè ſentiat quidem, πονηρίαν ſumit, quomodo ἀναίδειαν Apoſt. *ad Hebr. c. 12. v. 4.* οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὴν ἄθλα τῷ μεγίστῳ] Viros bonos, virtutiſque ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſt. *contr. Ariſtogit.* πρὸς καλῶν ἔργων ἀθλητάς. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητὴς εἰμὶ πρὸς ἀδικημάτων· ἐκεῖ γυμνάσομαι πολλαῖς κακοπαθείαις, ἀλόμβῳ, ξυστοῖσι, σταδίοις, ἀναλισκόμενος, ἄχει καὶ ψυχῇ ὑπεκλυόμενος· ὧν ἥκιστ' ἐχρῆν. Idémque πρὸς ἄθλων. Οἱ μὲν παρελθόντες ὡς εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, ἀθλητὰ ἀρετῆς ἀνδρείσκονται. Et monachos aſcetas, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat Theodoret. *hiſt. l. 5. c. 20.* Epictet. *l. 1. c. 18.* ὦ οὗτος μοί ἐστιν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής· qem & *l. 2. c. 18.* contendens cum aliis athletis; χαῖρε, παράδοξε· οὐχὶ τοῦ σάρκος τύπος πάλης (πύλης leg. niſi forſan per ludibrium ſità nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστὴς, οὐδὲ τοῦ ὁμοίως αὐτῆς τοῦ μονομάχου. Salsè Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Περὶ μὲν τὸ παρρησιάζεσθαι καὶ λακπίζειν ἀγωνίζεσθαι τοῦ ἀνθρώπου· περὶ δὲ καλλικαλάδιας οὐδένα. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qi præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inqit, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τῆς ταχύτητος, ἧττον περὶ τῆς δικαιοσύνης; Vide Platon. *ep. 4. ad l. 7.* § 51. Atqi, ut Philo de *provident.* apud Evſeb. *præpar. l. 8. c. 14.* Μαθόντων δὲ καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ περιόντων, μὴ ὑλαυχεῖν, ἀπιδόντες εἰς τὰς πρὸ ἡμερῶν καὶ ἀπιθάνων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, οἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγγενήται. πρὸς γὰρ ἀτυπωτάτων ὄζιν, ὅτι θνητὸν ἀρετῆς, καὶ ταῦτα παρεπιμερώμενον ὑπ' αὐτῆς, ἀνθρώπων ὄντα σιμπνεύσεως. Itaque Ariſtot. *polit. l. 8. c. 4.* Τὸ καλὸν, ἀλλ' οὐ τὸ θνητῶδες, δεῖ προαγωνιστεῖν· οὐ γὰρ λύκῳ, οὐδὲ πρὸς ἄλλων θνητῶν τι ἀγωνίσαιτο ἂν ὑδένα καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *ep. 124.* Quid vires corporis aliis & exerces? *pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit.* —*Vis tu, relictis in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum?* Quid hoc eſt? *animus* ſcil. *emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἄθλον μέγιστον· en ἄθλα μεγίστῳ ἀθλητῇ. Vin' tamen maximo iſto majus? Avdi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12.* Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς. & *ad* eundem, *ep. 2. c. 4. v. 7.* Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c. 3. v. 14.* κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiqis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ* dicti.

Τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάνυ καλαχλιδᾶσθαι] A luctatoribus tranſlatum vocabulum: de qo dicetur ampliùs, *ad l. 7.* § 52. Vide & *ad l. 7.* § 61. Acutiſſimè pariter atqe elegantiſſimè Joannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat. 22.* Παλαίσωμεν καὶ διαπαντὸς κατέχωμεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ὁ γὰρ ὡς ἐπὶ πρὸς ἀθλητὴς, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὴ καταβάλῃς, ὁ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης σπουδάζουσι, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στέφανται. ἐνταῦθα δὲ οὐχ ὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἥττης σπουδάζει. ὅταν οὖν αὐτὸν ἀφέλωμαι τοῦτο ὑπὲρ οὗ σπουδάζει, ἐνίκησα. οὐ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὥστε συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἤδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ὄζιν· ὥστε ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ ἢ, νενίκηκα. Diogenes Olympionicam qendam conſpicatus in ſcortum qoddam oculos defixum, Ἰδὲ κριὸν ἀρεμνίων, ὡς ὑπὸ τυχόντος κορασίου τραχηλίζεται· *En arietem Martium, qomodo à vili puella proſternitur.* Laërt. *l. 6.* ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαείου τραχηλιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémqs in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanqam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰρ, ἔφη, ἀνταγωνισάς νενίκηκα καὶ μεγάλας, οὐκ ἐκ ταὐτὰ ὄζι τὰ ἀνδράποδα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ διασπάοντα καὶ πεσόντα· τῷ παντὶ δὲ χαλεπώτερος, πνίγων, καὶ φυγὴν, καὶ ἀδοξίαν· ἔτι δὲ ὀργήν τε, καὶ λύπην, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβον, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον θνητοῦ, ὕπνον καὶ μέθην. ἢ οἶδεις ὅτε πρὸς Ἕλληνων, ὅτε πρὸς Βαρβάρων ἄξιος μάχης καὶ πρεῖναι, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥττηνται καὶ ἀπεῤῥίκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Pruſ. *orat. 9.* Magnificè admodum & glorioſè te prædicas, ὦ Cynice, verùm cogita tecum, qàm turpe ſit, poſtqam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, qem Plato tibi non ſine eavſa objecerat, ſuperari; ut nè adjiciam, qàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia concultata, diabolo manciparum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος] hoc eſt, qod Perſius *Sat. 2. verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fàsqi animi, ſanctoſqi receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

bore virtutis, sed perfectè, &, ut Græci dicunt, εἰς βάθος ac δυσπαιῶ βαφῇ. Thomas Mag. in collect. Δυσπειθὲς, ἢ εἰς βάθος βεβαμμένη βαφή. ità Marcus istic: Et Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 9. διὰ Σάθυος ἐξηρασμένος τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. *epist.* 36. *Perseveret modò colere virtutem, perbibere liberalia studia; non illa, quibus perfundi satis est, sed hæc quibus tingendus est animus.* Et *nat. quæst. l.* 1. *c.* 3. *Purpura, interest, quamdiu macerata sit;— sæpius mersa sit & excocta, an semel tincta.* Idémque *epist.* 71. *Quemadmodum lana quosdam colores semel ducit, quosdam nisi sæpius macerata & recocta non perbibit: sic alias disciplinas ingenia, cùm accepère, protinus præstant; hæc nisi altè descendit, & diu sedit, animum non coloravit, sed infecit; nihil ex his quæ præmiserat, præstat.* Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde δυσπειθὲς τε καὶ ἀναπόνιπτα Synesio, *ep.* 44.) contraria est ἀποζυσμὴ, ex eadem tinctorum officina vox petita. (qò & Clemens alluſit *Strom. l.* 1. ubi philoſophiam dicit εἰς παρασκευὴν τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræque virtutis tincturam ſuſcipiendam* hominum animos præparare, ἐγκατάσκευαζε καὶ ἐκτύπωσε τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præſubigendo*, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀρετῆς autem ἀποζυσμὴν Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 2. Sic expreſſit: *Non ſufficit imaginem virtutis effingere, & ſolam, ut ſic dixerim, cuſem, vel potiùs illas Epicuri figuras, quas è ſummis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Caſaub. ad Perſ. adjicias licet, opponi etiam huic βαφῇ δυσπειθεῖ colorationem illam, quam à ſole contrahere obſervat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l.* 2. in cute tantùm & ſuperficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ἐκ γὰρ ἀναλκείων ἥκει τῶν μελάνων ἔτι πάνυ μέλανα. *neque enim neceſſe eſt, qui cutem nigram habent, reliqua omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Ariſtot. *de gener. animal. l.* 2, *c.* 2. qo loco Herodotum refutat, qi *l.* 3. Æthiopum genituram nigram eſſe dixerat. Ità Plato *epiſt.* 7. Οἱ δ' ὅπως μὲν μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ὁπωσοῦν ἐπηκριβωμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῆς ἡλίου ἐπηκριβωμένοι. Nec fileri digna ejuſdem illa *politic. l.* 4. qibus de fortitudine, ſed fuſiùs, gemina his quæ de juſtitia ſtrictim Marcus hìc, diſſerit; ἔνεν δοκεῖ ὅτι οἱ βαφῆς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔριον, ἅτε δὴ ἀλουργὲς, ἐκλέγουσι λευκὸν ἐκ τοσούτων χρωμάτων μάλα φύσιν τὴν ἧς λευκότης· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν ἐν ὀλίγῃ παρασκευῇ διεργασάμενοι ὅπως ἂν ἥδιστα δέξωνται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος· καὶ ἔπειτα δὴ βάπτουσι· καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, διάπαντὸς μένεται τὸ βαφέν· καὶ ἡ πλύσις οὐδὲν ἀφαιρεῖται, ἀλλ' ἢ ῥυμμάτων, ὅτι μὴ ῥυμμάτων δύναται αὐτῆς τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δ' ἂν μὴ δοκῇ δεῖν μένεται, ἐάν τε τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προδιεργασάμενος, ὅπη ἁπαλὰ καὶ γεωλοῖα· τοῦτον τοίνυν λαβὲ καὶ ἡμεῖς ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτι ἐξεταζόμεθα περὶ σφαλερώτατα καὶ ἐπαοιδόμενα μυστικῇ καὶ γυμναστικῇ· καὶ μηδὲν ὅτι ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοῦ νόμου πειθόντες δέξονται, ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δυσπειθὲς σὺν ἧ δόξα γίγνηται καὶ πρὸς δεινῶν καὶ πρὸς ἄλλων, διὰ τὸ τὴν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἔτι πεδεῖναι ἰσχυρὰ καὶ μὴ αὐτῆς ἐκπλύναι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλίζειν, ἥ τε ἡδονὴ, παντὸς χαλεπωτέρα δεινοτέρα ἔστι τοῦτο δρᾶν καὶ νοεῖν, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ὀπτυμία, παντὸς ἄλλου ῥύμματος. τὴν δὲ τοιαύτην δυσπειθῆ καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἄγωσι καλῶ καὶ πάθημα. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo ſe in animum inducrit, quod de Muſica Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 121. qaſi σωτηρίᾳ τῇ ψυχῇ καὶ φύσει καθίστα, ut Gregor. Naz. *orat.* 13. *animúsque in ea quæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epiſt.* 6. & 94. Et *ſicut lanarum colores, qibus ſimplex ille candor mutatus eſt, elui non poſſunt:* Fabius *inſtitut. l.* 1. *c.* 1. *nec illarum conchylia quidquam in priſtinum candorem revocet.* ità, *Difficulter eraditur, quod in hunc modum rudes animi perbiberunt.* Hieron. *ad Lætam.* Itaque adv. *Ruſin* idem: *Si literas didiciſſes, oleret teſta ingenioli tui, qo ſemel fuiſſet imbuta. lanarum conchylia nullæ aquæ diluunt.* Et de talibus Greg. Naz. pronunciat, ἐργωδέστερον ἔτι τὸ μεταπεσεῖν, ἢ ψυχὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀγαθὸν· Alluſit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionyſio diceret, τὴν βαφὴν οὐκ ἀντέντα τῆς τυραννίδος, ἐν πολλῷ χρόνῳ δυσπειθῆ ὄσαν καὶ δυσκατάλυτον. Attulit & Clemens *ſtrom. l.* 6. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἐρίοις ἡ σὺμις τῆς βαφῆς ἐμμένασα, τὴν ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν ἐφ' ἑαυτοῖς ἔχει· ὅτως κατὰ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παρέλθῃ, μένει ἡ τὸ κακὸν· καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλείπεται, ἀναμάττεται ἡ αἰσχύη. αὗται γὰρ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Quod non advertens erudítus interpres Hervetus, aliter longè accepit, qàm avtor ipſe voluerat, & ac ſi lana colore aliqo intincta & imbuta, ad alias eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam poſt operam in macerando tingendóque inſumptam deſignatam vellet. Alluſiſſe videtur Muſonianum illud à Gellio *l.* 16. *c.* 1. lavdatum. Ἄν τι πράξῃς καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι ποιήσῃς καλὸν μὴ ἡδονῇς, τὸ δὲ μὲν οἴχεται, τὸ δὲ ἀεὶ μένει. Qod Cato in *oratione Numantiæ habita* ſic extulit. *Si qid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet, benefactum à vobis, dum vivitis, non abscedet. ſed ſiqa per voluptatem neqiter feceritis, voluptas citò abibit, neqiter factum illud apud vos ſemper manebit.* Vide ad *l.* 5. § 16. & *l.* 6. § 30. μὴ βαφῆς. & *l.* 10. § 34. τῷ δεδυκότι.

Ἀπαλλάξομεν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα].

τα] Ità *l.* 2. § 17 & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. ἐξ ὅλης τ' φυχῆς.

Συσκωθώμια] Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, & 34.

Κἀκεῖνα μὴν καλὰ παρέχεται] Ità Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 10. Ἀρκεῖ μοι, ὃν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτα μὲ δεῖ κάλλιστα παρασκευάσαι.

Ταῦτα ἢ ἀγαθὰ ἢ πίστεως] ὡς ἐκεῖ τῆς δείσεως γνώμης ἐπιτελούμενα. Epictet. *Enchir. c.* 38. Ità Charidemus Dionis Pruſ. *orat.* 30. Τὰ θεῖ θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ὀνομάζει (Hom. *Il. γ'. v.* 65.) ὡς ἄπαντα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. Expreſſit qod Apoſtolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἴδαμεν ἢ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Eſaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum eſt, qod locutus es, verbum Domini.* bonum eſt, qicqid Deus vult, qi ſummè bonus niſi bonum velle non poteſt. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ γὰ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα] ἢ εἱμαρμένη, ſive *fatum* cum Stoicis noſter paſſim inculcat. Vid. *l.* 5. § 8.

Συνεμφέρεταί τι καὶ συνεμφέρῃ) locus mihi ſubobſcurus, eóque magìs qòd vocabula à Marco hîc uſurpata, niſi ſint, qod ſuſpicari forſan qis poſſit, vitiata, nuſqam alibi deprehendiſſe meminerim. Xyl. *Et conflat aliunde, & ſecum aliud adfert.* Verſio textu ipſo etiam obſcurior. Tentemus an è Marco ipſo elicere poſſimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἢ, inqit, εἴπερ τῷ ὅλῳ καίριον, καὶ συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum eſt, ſiqidem univerſo opportunum. & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. *Συμφέρει ἐμοὶ ὅσα, ὁ φέρει ἑκάστῳ ἢ τῶν ὅλων φύσις. Confert cuique, qod fert cuique natura univerſi.* Et *lib.* 4. § 9. ἀνάγκασεν ἢ τὸ συμφέρον τῆς φύσεως τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea qæ in commodum inferebat.* deniqe *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari ſermone petitas, τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ, *hoc illi tulit:* & τοῦτο τέτῳ ἠνέγκατο, id eſt, συνετάξατο. *hoc illi latum,* id eſt, *præſcriptum eſt,* à medico nimirum, tanqam utile & ſalutare. &, de univerſi natura, imò Jove ipſo, *ἐκ ἂν τοιοῦτό τι ἤνεγκεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν non tuliſſet ejusmodi aliqid, niſi univerſo id contuliſſet.* Illud itaqe forſan & hîc voluit, *Et præſcriptum eſt,* à mundi adminiſtratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem ſit τὸ συνεμφέρει, qod τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam ſecum fert;* eò nimirum qò deſtinamur. Senſum priorem ſecutus eſt M. Caſ. qi vertit, *& inevitabile eſt, & utile.* eodémqe faciunt, tum Marci ipſius verba proximè antegreſſa, ταῦτα ἢ ἀγαθὰ ἢ πίστεως, tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρον ἐκ θεῶν, καλῶς
Χ' ἡ φέρειν.
Qod fata ferunt, id ferre decet. Grot.

ubi Schol. ἐμμένειν παραινεῖ τοῖς ἐγνωσμένοις παρὰ θεῶν. φέρειν γὰ, φησὶ, χρὴ τὸ ἐκ θεῶν ἐμαρωμένον καλῶς. Ad poſteriorem illud Palladæ, in anthолog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρον σε φέρῃ, φέρε καὶ φέρε· εἰδ' ἀγανακτεῖς,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, καὶ τὸ φέρον σε φέρει.
Si te fata ferunt, ferto fertórque gravatim
Si fers, te crucias; nec minùs illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς καὶ θέλῃ τὸ φέρον σε φέρειν, φέρε· εἰ δ' ἀπιθήσεις,
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, καὶ τὸ φέρον σε φέρει.
Qò tua ferre volunt te fata, ferare. recuſas?
Te ledis; læſum ſic qoqe fata ferent.

Qod utrumqe in verſione ſua expreſſit elegantiſſimè Jo. Grotius;

Si qem fors agat atqe ferat, ferat atqe ferantur
Ni ferat, & feret hunc fors, magìs & feriet.

Nec unqam ſatìs prædicatum Cleanthis votum illud, qod ὑπὸ παντὸς φέρεσθαι vult eſſe Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅπου ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca ſic reddidit *epiſt.* 107. & ex Seneca Avg. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsíqe dominator poli,
Qocunqe placuit. nulla parendi mora eſt:
Aſſum impiger. fac nolle. comitabor gemens:
Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Beot. interpretationem, qi τὸ συμφέρον in *accommodandi* ſenſu hîc ſumit; ut hoc ſit qod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut noſmet ipſos eidem accommodemus.* in qam ferè ſententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συμφερόν ἐστι, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστιν, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι προσετάξατό σοι, καὶ παρέστι σοι πως ἔχειν. Et *l.* 3. § 16. ἀρέσκου τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συμπεμομένον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτοῦ συμβαῖνον καὶ συνκωθώμιον. τί γὰ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique ſententiam qam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σε τέτῳ. Tu qiſqis es, qmcunqe ex iſtis ipſe volueris, amplectare per me licet; avt potiorem aliqam, ſi comminiſci poteris.

Συγγενὲς πᾶν τὸ λογικὸν] λογικῶν appellatione Deum atqe Dæmonas ſimul cum hominibus intelligit. Iſtîc avtem conjunctionis illius tantummodo meminit, qæ ratione prædita invicem aſtringit omnia, alibi ſæpius nexum & conjunctionem cum univerſo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3.

Κήδεσθαι μὲν πάντων] *aliorum,* inqit, *curam gerere, eſt naturæ conſentaneum.* Ità *infrà* § 6. τῷ ἀνθρώπῳ οἰκεῖον ἐστιν. & *l.* 9. § 3. κήδεσθαι δεῖ. & contrà, *l.* 2. § 1. τὸ ἀλλοτρόπειν παρὰ φύσιν. Impia itaqe, & humanitatem quaſi abjurantis & amolientis

molientis à se, Cajni vox illa, *Numqid ego custos sum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad qæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat. 19.* cum Marco nostro planè consentiens; *Καὶ τοι εἰσοι κατ' ἀκολεθίαν ἀπαίλα ἐπίφαιλο, καὶ κατ' τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἐκρλῶ σε καὶ φύλακα εἶ τῆς τῦ ἀδελφῦ σωτηρίας. τῦτο δὲ ἡ φύσις ἐπίτρεπε.* Et Ambros. *de Cajni & Abel. l. 2. c. 9. Recusat fraternæ mentis custodiæ, qasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. *de se epist. 12.* Ἐπεὶ καὶ ἐκπηρᾶς, ὐκ ἄνευ ἑαυτῦ μᾶν ον, ἢ καὶ ἄνευ ἄλλων ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐκπήρεα. De Demonacte Lucianus: Φίλῳ μὲν ἦν ἅπαντ' καὶ ὐκ ἦσιν ὅτι τινὲ ὐκ ἰδιῶτον ἐνόμιζον, ἄνθρωπόν γε ὄντα. Ità Apostol. *ad Galat. c. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* qâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν quemvis esse, cui, cùm ope nostrâ indigeat, subvenire possimus.

Δόξης δ' ἔχει τῆς παρὰ πάντων] Plato *Lachet.* ἐξὸν μέν τοι ὁ ἔπαινος ὅτι καλὸς, ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων πεσθῆς. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro:

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67.* & *epist. famil. l. 5. ep. 12.* & *l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profectò jucunda laus, qæ ab iis proficiscitur, qi ipsi in laude vixerunt.* Idémque Seneca explicans, *epist. 102. Cùm Tragicus ille apud nos ait; Magnificum esse laudari à laudato viro; laude digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum secunda opinio est. vel laus est à bono bonis reddita.* & mox, *claritatem à gloria* distingvens; *Gloria multorum judiciis constat, claritas bonorum.* Itaqe Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Paucis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καὶ αφθιμβρότοισιν ἀρέσκειν.

Τῶν ὁμολογεμένων τῇ φύσει βίεττων] qod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epist. 16.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémque *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenientérqe vivere.* & *Tusc. l. 5. Congruere naturæ, cúmqe ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ὄντως βιῦντες, ὀκνοῦσι] Idem ferè *l. 9 § 18, 27.* & *l. 10. § 13.* & *l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua: Laudatio hominis turpissimi, mihi ipsi erat penè turpis.* Senec. *epist. 52. Quid lataris, qòd ab hominibus iis laudaris, qos non potes ipse laudare?* Idem in *excerpt. Non potest ullam autoritatem habere sententia, ubi qi damnandus est, damnat. Malis displicere, laudari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonus non esse, qi bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, qòd bonus sit, si malis è regione displiceat.* At editor Lugdun. hîc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fravdem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν] *noctúqe & interdiu.* ità Marinus in Proculo *c. 3. ad l. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. qo loco non erat, qod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret, & μεθ' ἡμέρας substituerit. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu*, ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristophan. *Pluto 4.3.*

Ὀιμοι τάλας ἀπόλλυμαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istîc interdiu.

Demost. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἶδεν ὕβριζεν. *& interdiu*, sive *ipsâ luce, sciens prudénsqe contumeliâ afficiebat.* Polyb. *l. 1.* γενομένων ἢ πλειόνων ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφανόμενοι. Plut. in *Publicol.* Ὡσε μεθ' ἡμέραν τὸν Ῥωμαίων ὁρᾶν &c. nihil tritius avt pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *cataplo*, qia ad Marci mentem facit. ibi Lychnus sive *Lucerna*, Rhadamantho coram adversùs Megapenthem testimonium perhibens; Ἐγὼ τὸ μεθ' ἡμέραν μὲν ὐκ ἴδιδα· ἐπὶ δὲ παρὰ τὰ δεῖπνα καὶ νυκτὸς ἑπόμην καὶ ἔπαιζεν, ὀκνῶ λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἷοι μεθ' ὅτων φύγωντας] *ac qibus se hominibus admiscent.* Xyl. Et potest reverâ ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura sæpenumero havd vana fieri. juxta illud Phœnicis Evripidei, qod lavdant Æschines *adversus Timarch.* Diodor. Sic *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλᾶν ἤθεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγώσκων ὅτι
Τοιῦτός ἐσθ' οἷος περ ἤθεται συνών.
Si qis malorum pascitur consortio,
Inqirere ultrà parco; compertum hoc habens,
Talem esse qemqe, qali amicitiâ utitur. Grot.

Cæterùm havd plenè satis Marci verba expressit ispleniùs exactiúsqe Cas. *qales cum qalibus volutantur*, sive commiscendo sese invicem sœdant & inqinant. Est enim metaphora à limo lutóve, qod è terra fit, humido aliqo commaceratâ. unde & φύρδις non est tantùm μίγνυς, vel μαλακτὴς, sed & μολυσμὸς & φυρμὸς, ῥύπος, μίασμα, μολυσμός. Hesych. unde forsan & nostrum, qo Cas. usus est hîc, **motte.** Vide *l. 7. § 67.*

Παρὰ τῦτον ἔπαινον] Cicer. *de fin. lib. 2. Nihil est turpius qàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* Idémqe *de Oratore perfect. § 41. Ego cùm à nostro Catone lavdabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Senec. *epist. 52. Quanta demcntia ejus est, qem clamores imperitorum hilarem ex auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nunquam volui populo placere. nam qæ ego scio, non probat populus; qæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cy-*

nici. qis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus popularis favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabunt, niſi agnoverint. conciliari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt. 92. Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eadem loco ſibi eſſe voces imperitorum, qo ventre reddituros crepitus. Quidenim, inqit, mâi refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infameris ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, *Strom. lib.* 1. Οὐ ποτε ἄρα ὀρεκτέον τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἃ μὲν γὰρ ἐκείνοις εὐδόκιμα, οὐκ ἀσκήμονα ἡμεῖς. ἃ δ' ἡμεῖς ἴσμεν, μακρὰν ἔστι τῆς ἐκείνων διαθέσεως. qi locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit, ità interpretari Harveto viſum, ac ſi pro ἐκείνοις εὐδόκιμα, ἐκείνους ὄντα, vel ἐκεῖνοι ἀνδρώδεις legiſſet; Sylburg. ἐκείνοις εὐδοκιμῶ, ἀσκεῖν ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *qæ nos novimus illas exercere.* mihi neutrum ſatisfacit. forſan potiùs, ἐκείνοις εὐδόκιμα, *qæ illi nôrint*, ut in membro altero, ἡμεῖς ἴσμεν, *qæ nos ſcimus.* Vide *l.* 4. § 3.

Οὐδ' αὐτὰ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες] Vide *l.* 8. § 52, 53. Senec. *epiſt.* 9. *Niſi ſapienti ſua non placent, omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranquill. c.* 2. *Unus eſſectus eſt vitii, diſplicere ſibi* & *epiſt.* 47. *Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l.* 9. *c.* 4. Διαφέρονται ἑαυτοῖς οἱ φαῦλοι καὶ ἑτέρων μὲν ὀρέγονται, ἄλλα δὲ βούλονται. Vide ſis cætera.

§ 5. Μήτε ἀκύμονα] Apud Ariſtotel. *Rhetor. l.* 2. *c.* 24. neſcio qis,

Εἰ γὰρ ἦλθ' ἐπὶ τοῖς κακῶς διαφανέντι
Ἀκυσίου, δίκαιον εἰς ὀργὴν ποιεῖν·
Οὐτ' εἴγ' ἀναγκαῖός τι τῷ λέγοντι τυγχάνει,
Περισπᾶν ὄζει τὴν δ' ἀρείλεσθαι χάριν.

Si noſtra in illum ſe ira non reflexit ſenat;
Si non ſuâ aliquid ſponte commiſit malis;
Nec qi coactus alteri benefecerit,

Ullum meretur aut bonorem aut gratiam. Grot. Vide *l.* 4. § 34. Auguſtinus *confeſſ. l.* 1. *c.* 12. & ex eodem Petr. Lomb. *ſentent. l.* 2. *diſtin.* 40. § 2. & Proſper. *ſent.* 172. *Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt quod facit.* Idémque *in Joan. Evang. tract.* 43. *Quod qi invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere,* Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox.* 5. *Soli hos contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκατονόμαστον] quod ubique damnat. Vide ad *l.* 2. § 2. Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φαῦλόν τινος ἀκατονόμαστον, μήτε τὸ παντὶ τῷ λόγῳ ἀνάλογον. Senec. *de benef. c.* 20. *Sic vivam, quaſi ſciam alèis me natum: & naturæ rerum hoc nomine gratias agam.* & *ep.* 48. *Non poteſt qiſquam beatè degere, qi ſe totum non instruxit, qi omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivat oportet, ſi vult ſibi vivere. Hanc ſocietatis diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνεξέταστος] Ità Baſil. Cæſar. *epiſt.* 44. ἀλλὰ ἀνεξετάστως φερούσῃ. Et *epiſt.* 54. Πάντα μὲν λόγον, πᾶσαν δὲ πραξιν καθάπαξ ἀκατονομάστως ὑπολείπω. Vide & *infr.* § 6. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 37. Idémque *in Eſajam.* & apud Simeon. Logothet. *orat.* 22. χρὴ δὲ, ὥσπερ δικαστὴν, τὸν λόγον τῶν ἀντιδίκων λαβόντα, ἑκάστῳ κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τά τε δικτέα καὶ μὴ, καὶ συκοφαντήσεσι δὴ πραγμάτων, καὶ ταῖς ὁρμαῖς τῆς ψυχῆς μὴ ἀκριβῶς ἐπικρίσεως ἐπιτρέψαι. ἐκεξετάστως γὰρ ἕκαστος, ἐν οἷς δεῖν ἀνεξέταστος. Galen. *hortat. c.* 6. Itaqe ὃν τῷ μὴ ἀνεξετάστως, τὸ ἀκριβέστατον καὶ ἀνεξαπάτητον γίγνεται, de qo Marcus *l.* 7. § 59. At contrà Apelles hæreticus referente apud Euſebium *hiſt. Eccles. l.* 5. *c.* 13. Rhodone, Μὴ δεῖν ὅλως ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἕκαστον, ὡς πιστὸν ὄντα διαλέγεσθαι. qod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, qâ eum conditor Deus inſtruxit, utatur. nec multum abſcedunt aut ſuperſtitioſi Judæuli, qi, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebraomaſtig. l.* 2. *c.* 2. ex Moſis verbis *l.* 5. *c.* 27. *v.* 11. perperam acceptis, tradunt, qòd, *ſi ſapientes dixerint tibi, dextram eſſe ſiniſtram, vel contrà, credi ſervarique debeat* aut ſupercilioſi Jeſuitæ, qi, referente Pavlo Soarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pauli* 5. *adv. Venet. l.* 2. in *Regulis* Poſſevii relictis ann. *1606. reg.* 3. aſſerunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, qod oculus album eſſe renunciaverit, aut vice versâ, illum definitioni eſſe acquieſcendum.* atqi hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non rationis tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀντιλυπῆσθαι] *neqe patere te retrahi.* Xyl. *nec cum reluctatione.* Cal. Malim, *neqe affectibus abreptus.* qod Jacob. Apoſt. *c.* 1. *v.* 14. ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus *infr.* § 15. ὁρμαῖς τε ἀντιλυπούμενος. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg. l.* 1. τὰ παῖδα ἑαυτοῦ τε ἡμᾶς καὶ ἀντιλύειν. Vide *l.* 2. § 2.

Μήτε κωμῳδία] Ità § 8. ἀλλὰ κωμῳδόν. & *l.* 4. § 51. καὶ τῆς κωμῳδίας. & ἀκωμῳδον. *l.* 6. § 38. qæ *ad tu philocalia* & χαρίεν usurpari monet Pollux *l.* 5. *c.* 45. Ariſtoph. *nubib.* 2. 1.

Πρῶτον μὲν δὴ κωμῳδὸν ἐν σωφροσύνῃ.
Primò qidem ut ſis lepidus in congreſſibus.

Idem *eubi.* 1. 3.

Μηδὲν νόημα κωμῳδότερον ἡκούσαμεν.
Nocma nunqam audiveram elegantius.

Ubi Schol. κωμῳδία, ἁλαζονεία, ἀσέλγημα, *feſtivitas, urbanitas.* Eurip. apud Ariſtot. *Polit. l.* 3. *c.* 4.

Μή μοι τὰ κωμῳδ', ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ.
Speciosa mitte; prome qeis urbi eſt opus. Grot. Ariſtot. *de Cœlo l.* 2. *c.* 13. κωμῳδὸς μὲν, ὃν ἀλη-

δὲ Ν. *argutè quidem, haud verè tamen.* In sermonis autem elegantia ave festivitate studium ponit Marcus alibi venat. Vide *l.* 1. § 7. ἀστειολογίας. & *l.* 8. § 30. φιλεγκῶς. Plato in *politic.* Κἂν δικαιολάξης τὸ μὴ ἀκριβάζειν ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις, πλημμόρᾳ εἰς τὸ γῆρας ἀκαιρίαν φερόντως. Latiùs tamen extendit idem *epist.* 10. Τὰ γὰρ βίβλια καὶ πολὺν καὶ ὑγιᾶ, εἴτε ἐγώ φημι δεῖ τινὰ ἀλκιβιάδην φιλοσοφίας τοὺς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τοιούτους σοφίας τε καὶ δεινότητας, καμψότητας δὲ μᾶλλον ἀγαγεῖν, ὀρθοῦν; ὀργαλίζειν. Aliud est τὸ καμψόν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio vultum animi est: si circumtonsa est & fucata, & manufacta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fracti. non est ornamentum virile, concinnitas.* Sed de sententiarum potiùs ratione Marcus istic. Cæterùm, μήτε καμψείας δὲ λόγων σε καλλωπίζειν, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis astutiam fecerius* à Marci mente nimiùm quantum recessit. *Λόγοις σχήματα*, sive *figuræ sententiarum* rhetoricæ magistris qid sint, docet Fabius *institt. l.* 9. *c.* 1.

Πολυμαθήμων] Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔσω, ἢ λαλεῖν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ σὺ ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπράγμων] Vide *l.* 4. § 24. De sapientibus ex Stoicorum sensu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπερίσπαστόν τι εἶναι· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ περίεργον. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chrysippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀπερίσπαστόν τε καὶ ἱλαροπερίστατον εἶναι· Verba Chrysippi; Ὅτι μὲν γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὑτῷ πρέποντα ποιεῖν, ὁμολογῶ τῆς τε αὐτοπραγείας, καὶ ἀνεπιπερισπάστου ταύτης ἕνεκεν. Idem *lib. de eligend. propr.* fe. τὸ γὰρ ὅσον φαίνεται ὁ κατὰ τὸν ἡσυχίαν βίον ἀπράγμονα τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ὁ πάνυ δὴ πολλῶν λιμενίδων τοῦτο συνιδεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non Epicurus tantùm, sed & Zenonas, *quietis magisterium* dicit. Quanquam Tigellinus impurus ille Neronis Papo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ sectæ objicit, quòd *virtutibus ejus negotiorum appetentia faciat.* Simile est *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἱλαρὸς μὲν πρόσεισι αὐτῷ, συμπάσχειν.

Ὃν ὁ σὸς θεὸς] Nemesin nunc *daemonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & *Deum* dixit, ut hoc loco, sic *l.* 12. § 26. ὁ ἑνὸς τοῦ θεοῦ. Ibi plura vide.

Περιστᾶτε] Ità *l.* 5. § 27. περιστᾶτε καὶ ἡγεμόνα.

Ἄρρενα] Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus:

Ἄρρενα γὰρ λόγον εὗρες——
Masculum enim verbum invenisti—— vel
Masculum enim vitæ rationem te reperisti.

Et Sen. *epist.* 33. *Totus contextus illorum virilis est.* Apud Persium *Sat.* 5. *v.* 144. *Masculum bilem.* id est, *Masculum animum criminis loco luxuria objicit juveni in suis castris militanti.* Casaub. ibi.

Ἀνατεταχότες] *qi se ità comparaverit.* Xyl. vel *composuerit.* ἀνατάξασθαι, εὐτρεπίσασθαι. Hes. & Suid.

Πεπυθὼν τὸ ἀναλλητικὸν] Translatum videtur à re militari: qod & Svidas censet, ubi locum hunc laudat, nisi qòd τὸ ἀναλλητικὸν illud esse *classicum* existimet, *qo εἰς πόλεμον οἱ ῥᾴδιοι ἀναλαμβάνονται, ignavioros ad prælium in eumdem incitantur;* cùm sit potiùs, ut Budæus, *qo receptui signum datur, & à pugna, fusorúmve prosecutione milites revocantur.* qomodo Plut. in *apoph. Lacon.* Ἀλλὰ ἐπὶ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλων, ὅτε τὸ ἀναλλητικὸν ἐσήμηνεν, οὐκέτι κατέπαυσε. qod idem & de Chrysanta Persa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. qæst.* 39. à Cyro eo nomine laudato; ex Xenophont. *ped. l.* 4. Ità & Pollux *onomast. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ὄφοδον opponit τῷ ἀναλλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακελευστικὸν μέν, τὸ κατὰ τὴν τῆς μάχης συμβολήν· ἀναλλητικὸν δέ, τὸ ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρεῖν. Ità Diodot. Sic. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀναλαμβάνοις τοὺς ἑαυτοῦ παρήγγειλε τοῖς σαλπιγκταῖς· & Plut. in *Fabio*: Τῇ σάλπιγγι σημῆναι ἀνάκλησιν. qod Synes. *in Calvit.* καλεῖται ἀναλλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Pastoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ assueverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐκόπαζον, καὶ αἱ αἶγες ἔστασαν, τὰς κεφαλὰς ἐξέβαλλον· εἶτα ἐκόπαζον τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐνέμοντο κάτω αὖθις λιμενὸν ἔδωκε, καὶ ἔβρᾶκε καπαλλίθησαν· ἐσάσετό τε καὶ ὀξὺ μᾶλλον, αἱ δ', ἅπαξ λύκου ἐφεστῶτος, εἰς τὴν ὕλλιν κατέφυγον· μεῖζον ὀλίγον ἀναλλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξελθοῦσα ἡ ὕλλις, πλησίον αὐτοῦ, ἅτε ποδῶν συνέδραμον. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀναλλῆσαι συνῆδεν ἡμερῶσαι Daphnis fertur. Idémque *l.* 2. Λαβὼν πάλιν σύριγγα, συρίζει χορδὴν, οἷς ἔρωτ· ἐρωτικὸν, οἷς πείθων· ἀναλλητικὸν, οἷς ἐπιτηδές. Eodem respexit Epictetus *differt. l.* 1. *c.* 29. Εἰσὶ δ' ὃ θεὸς σημῆναι τὸ ἀναλλητικὸν, οἷς τῷ Σωκράτει, πείθειν δεῖ τὸν σημαίνοντα, οἷς στρατηγῷ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν ἡ μὲν παρέχῃ τὴν σάλπιγγα, τὸ ἀναλλητικὸν σημαίνει, πάλιν θόρυβον ποιεῖ, καὶ λέγει σὺ, ὄρχου. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν μὴ παρέχῃ στρατιάν; ἢ γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ὁ τοῦ θεοῦ στρατηγὸς, τὸ ἀναλλητικὸν μοι σημαίνῃς; πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἀναφωνῶ τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτῷ τὰ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μὲ ἐκεῖ πάμῃς, ὅτε κατὰ φύσιν ἐξαγωγὴ ἐκ ἔστιν ἀνθρώπου, ἢ σοὶ ἀπειθῶν ἔξεμι· ἀλλ' ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀναλλητικὸν, ἀπέθανον δὴ μοι χρέαν ἐκ ἔχεις. Potest & à re navticâ sumptum videri. qâ imagine eâdem ferè in argumento eodem usus est Epictetus *Enchir. c.* 7. Καθάπερ ἐν πλοῖ, τῆς πλοῖ καθορμιζόντος, ἂν ἐξέλθῃς ὕδωρ ἀρυσάμενος, οὐδὲ μόνῳ παρέρχει, καὶ κοχλίδιον

ἀναλίσκῃ ἢ βολβάριον, τετράδι [al. τρίτῃδι] ἢ δεῖ τῷ διάνοιαν ὅτι τὸ πλοῖον, ἢ σωτηρίας ὅπερ ἔχεσθε, μή τι σὺ γε ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, ἢ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ διαφθορᾷ ἐμπλησθῇς, [ἐκβληθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ σεσῶσθαι. ὕτω ἢ ἐν βίῳ, ἐὰν διδῶται αὐτὴ βολβάρια ἢ κοχλίδια γυναικάριον ἢ παιδίον, ἐᾷν κωλύσει. ἐὰν ἢ ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, τρέχε ὅτι τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὀπισθοφόμενος· ἐὰν ἢ γέρων ᾖς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς πρὸς τὰ πλοῖα μακρὰν, μήποτε κελεύσαντος ἐλίσσῃς. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. qo loco, quod ἀναλλοίωτον istîc, ἐνδόσιμον idem dici videtur.

Εὐλυτες] Citat Svidas è Marco istâ, sed nòn explicat. Sic *infr.* § 7. εὐλύτως ἀπεισι. & § 16. εὐλυτον. Potest autem τὸ εὐλυτον istud à *vestitu* sive *calceatu* translatum videri, qi qò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l.* 15. Τὰς ἢ ὑποθέσεις πρὸς φαυλοτέρας εὐλύτους καὶ κούφας ἐπάγων, τὰς μέχρι τοῦ νῦν ἰσχυροτέρας ἀπὸ ἐκείνων καλωμένας. Indè Luc. *c.* 3. *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων. qem locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ τοὺς καθαροποιουμένους, ἀπολύειν τὰ σώματος, καὶ τῶν τούτῳ ἁμαρτημάτων ὥσπερ τοῦ δεσμοῦ τοὺς πόδας. Ità Lucret. *l.* 2.

--*vita quoque omnis*
Omnibus è nervis atque ossibus exolvatur.
--*veluti cùm lubrica serpens*
Exuit in spinis vestem —

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

--*vestémque relinquere ut anguis,*

Gauderet.— de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἀλλ' ὅτι ἐβεβλήκει πάσας τὰς τῆς ἀυλείας λάβρας πύλας εὐλυτους ἔχοντας, πάντα μόνον ἐσκηπτωμένας. *omnia appensa tantùm, non adstricta habebat.* Interpres enim doctissimus perperam reddidit; *Omnia à scipso pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, qæ sponte suâ deciduntur, quæ immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 4. Ἡ παντελὴς, ὅταν ὁ καρπὸς αὐτίματος ἀπορρέῃ· ἐφ' ᾧ τῶν πεπανθῆναι, μᾶλλον ἔχουσι καὶ ἐσχήρτηται. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* qod Senec. *epist.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulsum vitæ, sed minutatim subductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem, Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi autem possunt cum Marci istis Epicteti illa *dissert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσάλλια; μὴ πώποτε μέλλων τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀναλήψεσθαι, ἀνέχεται. ὅταν προῤῥαγέντων ἐδόξεν αὐτῷ, τὸ τῆς φαντασίας πρόσωπον, ἢ τὸ ἴδιον ποιεῖν, ἡμῶν ἢ ἄλλος διάλει, ἀλλ' τῆς ἀναγκαίας κελεύσεως, ἐυλύτους ἀνακῶσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες ἢ στένοντες πάρεσθε ἃ πάρεσθε· & fortasse istîc etiam εὐλύτους fuerat. vide *ad l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκου διάφορον] Juramentum omne viro ejusmodi, qalem Marcus istîc delineat, variis rationibus nevtiqam necessarium videri possit. Ac primò qidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. qia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à qibusvis fides adhibebitur. καὶ γίγνεται τοιούτοις ἀνθ' ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In qam sententiam argutè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸν ὅρκον, καὶ συμφωνίας τῆς καὶ τὸ ἀληθὲς γίνεται τὸ εὐορκεῖν [ità Heinsi. qod vulg. εὑρεῖν.] ὃν συμβαίνει καὶ τοὺς κατόρθωσιν τοῦ ἐν τοῖς καθήκουσι. πῶς τοίνυν ἔτι τοῦ ὅρκου χρεία, τῷ καὶ ἄκρον ἀληθείας βιοῦντι; Clarius Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ τῷ ἐν βίοντων λόγος ὅρκου πιστότερος τοῖς πάντων τῷ ἀνεπαίτητον σεφανοῦται ψῆφον. ὥστε, εἰ πιστεύοις βουλόμεθα, ἐν βιοῦμεν. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύναι θεὸς· ἀπεῖναι γὰρ αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laërt. *l.* 8. Qod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ἢ φεῦγε πάντα. πῶς ἂν πείσομεν;
Λόγῳ, τρόπῳ τε τὸν λόγον πιστωμένῳ.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. l.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ μηδὲν ὑπ' αὐτῆς ἰσχυρότερον ὅρκου· τὸ ἢ ὀμνύειν αὐτοῖς ἀπιστεῖται, χεῖρον τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσι. ἤδη γὰρ δὴ κατεγνωσμένους φασὶ τὸν ἀπευθύνων δίκα θεῷ. Cicero *pro Balbo*: *Athenis aiunt, cùm quidam apud eos, qi sanctè gravitérque vixisset, & testimonium publicè dixisset, & ut mos Græcorum est, jurandi caussâ ad aras accederet, unâ voce omnes judices, nè is juraret, reclamásse.* Xenocrates is fuit, uti docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ἱκανὸς ἢ, inqit, καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qi hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, qod sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant, sinceritati ejus concedendum existimárunt.* Vide qæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plaut. *Amphitr. Act. . Scen.*

Nam injurato scio plùs credet mihi, qàm jurato tibi.

Ità qod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκος πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἄνευ.
Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

sive ut Grotius reddit,

--*vir sacramento fidem*
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀνεπίπλαστον καὶ τὸ ἀσφαλές. qia, cùm sit sponte suâ æqi bonique tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim qemadmodum de legibus Demonax Cynicus apud Lucian. οἱ ἀγαθοὶ νόμων ἢ δέονται, nimirum, ποιοῦντες ἐκείνας διὰ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἔχοντες διὰ τὸν νόμον. οἱ γὰρ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι ποιοῦσιν ἑκουσίως, ἃ ποιοῦσιν ἔχοντες οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς κυσὶ ἢ χαλεπῷ ζόφῳ τῷ ὕδατι ὑποστρεπόμενοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ὑπβλέποντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot.* & *de virt. moral.* Et Conſtantius Imper. *orat. pro Themiſtio:* Ἐι δυνατὸν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῆς ἐκ θεῶν νόμων ἀνάγκης οὐκ ἂν ἦν χρεία. ὧν γὰρ νῦν διὰ τὸ δέος ἀπέχονται, ταῦτα ἂν ἑμοῦσιν ἐκ προαιρέσεως. Itaque Ariſtippus, Τί πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, requiſitus, reſpondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομεν. *Eodem go nunc vivunt modo victuros philoſophos, etiamſi leges omnes tollerentur.* Siquidem id ſuâ ſponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil iſtoc viro bono opus, qò ad id quod eſt officii ſui obeundum, vel impellatur, vel obſtringatur: quum ſponte ſuâ facturus ſit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis conſtricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus poſt Q. Fabium in prælio occiſum; *Hoc jurâſtis*, inqit, *milites? fugientes vos in caſtra redituros? adeò ignaviſſimos hoſtes magìs timetis, qàm Jovem Martémqe per quos juráſtis? at ego injuratus aut victor revertar, aut propere hic, Q. Fabi, démicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulſo legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásqe in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atqe hoc eſt quod Solon, ut Laërt. *l.* 1. Κλεοκαλίδαν ὅρκω πιστεύειν ἔχει. Qanqam nec *injuratus* prorſus vir bonus: *ſacramento*, non vulgari tamen illo, adactus, ſed ſanctiore etiam, ſi qid in iſtis aliud alio ſanctius æſtimatur, góddqe facit, ut illius ideirco nullus indigeat. Senec. *epiſt.* 37. *Quod maximum vinculum eſt ad bonam mentem, promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epiſt.* 65. *Sapiens, aſſectatórqe ſapientiæ, velut ſacramento rogatus*, &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc ſacramentum adacti ſumus.* Cæterùm ego ſenſui, qem priore loco propoſueram, ἐμμένω. Tertiò deniqe (id quod Marcum iſtic cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκες καὶ ἀσφαλές qia eo ſit animo eâqe ſui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat neceſſe, ſi dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de ſeſe opinionibus ac judiciis bonum ſuum ac beatitatem nevtiqam pendere perſvaſum habeat. qò ſpectat & quod ſequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec teſtimonium alienum, ſic affecto, uſui (neceſſario ſaltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου μήτε μάρτυρος] Ità *l.* 7. § 62. ὅτε ἐπιμαρτυρόμενος ἀνήρ. Et *infr.* § 16. εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ, &c. *parùm penſi habituram, etiamſi non ipſi fidem adhibuerint, talem eſſe revera, qualem præ ſe fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ὑπολήψεται περὶ αὐτοῦ, ἐὰν εἰς νοῦν βάλλεται. *lib.* 10. § 11. aliud eſt autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ περιβλέπε, εἰπὲ εἰ ἔστιν.

Ἐν ᾧ τὸ φαυλρόν] Vitioſa proculdubio ſcriptura. ambigua ſatis emendatio. Eruditus Vir D. Boot. vult ἐν ᾧ, qaſi dicat: *hoc unum cum primis attendatur*, vel *agatur*. qomodo Apoſt. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* eſt quod ago, quod attendo. Ego exiſtimaverim legi poſſe, ἓν δὲ, vel, qia id forſan poetarum eſt peculiare, ἐν ᾧ, αὐτὸ τὸ ἐνεστὼς ᾧ, *ineſt autem* hujuſmodi, qam ſuprà delineaveram, animi conſtitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel ſi cui minùs hoc arriſerit, qia moniti ſeu præcepti rationem præcedentia habent, ἐφ' ᾧ, avt ἐφέστω ᾧ, *inſit autem*, avt *ineſto verò*, &c. Cæterùm aliorum arbitrium eſto. ego nihil ſtatuerim.

Τὸ φαυλρόν] Apul. in *apolog. Cæterùm Platonica familia nihil novimus niſi feſtum & lætum, & ſolenne & ſuperum & cæleſte.* Senec. *epiſt.* 60. *Talis eſt ſapientis animus, qalis mundi ſtatus ſuper Lunam ſemper illic ſerenum eſt.*

Ὀρθὸν ἓν ἐῖ) χρὴ, καὶ ὀρθούμενον] *Rectum igitur eſſe oportet, non autem erectum.* hoc eſt: qi *recto* ipſe per ſe jugiter conſiſtat *incedátqe talo*, ut Horatius loqitur, *l.* 2. *epiſt.* 1. non qi lapſus, vel lapſabundus alienâ manu erigi opus habeat; qomodo de Hectore Homer. *Il. n. v.* 272.

--ὁ δ' ὕπνῳ ἐξετανύσθη

Ἀσσον ἰὼν ἐλάκησε· πάρ δ' αὖλ' ὄρθωσαν Ἀπόλλων.

Et de Evryalo *Il. λ. v.* 694.

Ὣς πλαγχθεὶς ἀνέπαλτ'· αὖταρ μεγάθυμος Ἐπειὸς

Χερσὶ λαβὼν ὄρθωσε—

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέρουτα δ' ὀρθοῦν, φλοῦσεν, ὃς νέῳ πέσῃ.

Fruſtra, in juventa lapſus, erigitur ſenex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* ὅτε γὰρ πιπλοντὸς ὄζιν ὀρθοῦν, ὅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντες. *Neqe enim aut erigere alios idoneus eſt, qi ipſe cadit; aut docere, qi ipſe neſcit.* Vide *ad l.* 1. § 15. Svid. Ὀρθὸς λέγεται ὁ ὀρθιος. Μάρκος. Ὀρθὸν ᾧ (f. δὲ) ἓν καὶ ὀρθούμενον. Verùm ſæpiùs iſtic jam nominatus & deinceps nominandus, non ſine grati animi ſignificatione, D. Boot. aliorum hæc accipit. *Eſſet*, inqit, *plus qàm Stoica rigiditas, ἀναμαρτησίαν exigere à ſectatoribus ſapientiæ, cùm illa non niſi ipſis ſapientibus competat. deinde ſibi ipſi contradiceret, ut qi paſſim monet à peccatis qidem cavendum eſſe omni curâ & diligentiâ; ſin in aliqa prolabaris, reſurgendum eſſe, & meliora monſtranti obtèmperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Qin & l.* 7. § 12. *iiſdem verbis, qæ hic difficultatem pariunt, ſed ſenſu diverſo,* Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος. *Senſus itaqe, ni fallor, hic eſt.* Ὀρθὸς inter alia valet, qod Latinis *erectus* vel *ſurrectus*; τὸ ἑστάμενον καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκεκυφός, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympos.* Μετὰ ταῦτα κύκλῳ εἰσηνέχθη πεῖμα μέγα ξηρῶν ὀρθῶν. Theophr. *l. 5. de caus. c. 4.* μὴ πίνῃ πηλὸν, ὅταν ὀρθὰ φαθῇ, πλὴν ὕδωρ ἀρίνῃ. Lucian. περὶ θυσ. ἐπὶ μιᾷ σωθέντων, μηδ' ὅτε κα θίζῃς ἔχων ὀρθός. Vult igitur Marcus, *è disciplina suæ placitis, ut rectus insistas, idque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: alioqui fore, ut semper verseris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis (bonore, divitiis, liberis, &c.) in quæ te inclinabas, ac quibus te probè suffultum putabas, subductis; quod facillimè ac multis occasionibus fieri potest.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud tritissimum Stoicorum dogma, *Viro sapienti debere omnem felicitatem intra sese repositam esse, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipsius potestatem sitis.* Itaque sic interpretor, *Oportet ut stes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* supr. *ad l. 2.* § 11. Marcus ipse *l. 7.* § 2. Τὸ πάθε, ἡ ὀρθὸς εἶ. favent huic interpretationi, & antegressa illa, τὸ ἀσφαλὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, &c. quibus adjungi possunt & Epicteti illa, *l. 3. c. 24.* Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ παρ' ἑαυτῷ, καὶ πορεύεσθαι πιὼν, κοιμᾶσθαι ὅτε δεῖ παρεμυθούμενος τὸ ὑπερφρονοῦντος. Ità fuerit, sed à corpore ad animum traductum, quod de se Umbricius apud Satyricum *sat. 3.* --*pedibus me*

Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.

§. 6. Εἰ μηδὲν κρεῖττον ἐνείκαις] Ità Epictet. *lib. 4. c. 9.* Εἰ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζηλεῖς, πίει ἄ πιεῖς.

Ἀρκείσῃ ἑαυτῇ] *suprà* § 5. teste nullo, ope operâve nullâ indigens. Vide *l. 9.* § 26.

Καὶ ἐν τῇ εἰμαρμένῃ] Vide an non [ἐν] illud inducendum sit: ut sententia sic procedat, ἀρκείσῃ ἑαυτῇ, in eis quæ rationis ope administrantur, καὶ τῇ εἰμαρμένῃ, in eis quæ ἀπαραίτητα contingunt vel decernuntur potiùs.

Τῷ δείσει ἐνεικομένῳ ἀπόλαυε] Ità *l. 12.* § 29. dixit ἀπολαύειν τῆς ζωῆς. Sensuum prægnans dictio. Est enim ἀπολαύειν, sive *frui*, cum oblectatione quadam in re adepta prorsus acquiescere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in schola Theologica, *peccatum in hoc omne consistere, quòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Avgust. *de doctrin. Christ. l. 1. c. 22, 32, 33;* Et *de Trin. l. 9. c. 8.* & *l. 10. c. 10, 11.* & 83. *qæst.* 30. Petr. Longob. *sent. l. 1. dist. 1.* & Thom. Aqin. *sum. part. 1. 2. qæst. 11. art. 3, 4.* Verùm Marco ipso nemo melius τὸ ἀπολαύειν istud nobis explicaverit. Is *l. 10.* § 32. ἀπόλαυσιν, inqit, δεῖ ἀπολαμβάνειν, παῦ ὁ ἕξεσι καὶ τῷ ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν· ἀπόλαυσιν sive *fruitionem oportet ducere, quicquid secundùm naturam suam excepi datur.* hoc autem quomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco ista nobis sunt, ἐάν ἔτι πῆς ἡδυπαθήσιν ἢ σχυρῷ, *quo deliciæ & luxus sunt hominibus voluptati deditis,* qui in ea nimirum summum bonum statuunt, & quorum vita βίος ἀπολαυστικὸς dicitur Aristoteli *Ethic. Nicom. l. 1. c. 5.* & *Eudem. l. 1. c. 4.* & ipsi ἀπολαυστικοὶ. *ibid. lib. 2. c. 4.* quo sensu & ἀπολαυστικὰ φαντάσματα, *suprà* § 4. quæ *notavimus ibidem.* Senec. *de benef. l. 4. c. 13. Viri officium est, inter alia, & beneficium dare. quæ ergò data nè non det,* (q. d. nè officio suo desit) *nè occasionem beneficiendi perdat. vobis voluptas est, inerti otio assuefacere corpusculum, & securitatem soporis simillimam appetere, & sub densa umbra latitare, tenerrimisque cogitationibus, quas tranquillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibusque intra bortorum latebram corpora ignavia pallentia saginare: nobis voluptas est dare beneficia, vel laboriosa, dum alios labores levent; vel periculosa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes nostras aggravatura, dum aliorum necessitates & angustias laxent.*

Εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνεται] quod Flacc. *l. 1. ep. 12.* --*si cuncta putas unâ virtute minora.*

Τὸ εὐδρυμῶς ἐν σοὶ δαίμονι] Vide *lib. 2.* § 13.

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος] Explicat, quod suprà dixerat § 5. μήτε ἀνεξέταστος. Epictet. *l. 3. c. 12.* Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· ὕπως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθ· ἀλλὰ λέγειν, ἔπλεξα, ἄρες, ἴδω τίς εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακας, δεῖνόν μοι τὰ συμβόλαια· ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam supra miraculum omne cautionem ἀκριβεστάτην idem proponit, *l. 3. c. 2.* ἵνα μηδ' ὁ ὕπνος λάθῃ τινὰ ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ὁ ὀνόσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. qæ & eadem ferè habet *l. 2. c. 17.* quo loco, nec immeritò, istud poscenti succlamat, Σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ὁπλοθήκας. neque enim reverâ natura humana fert ista; sed nec divina patitur.

Τῶν αἰδημόνων πείσεων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἀμυνῶν ἀπειλητικὸς] πείσιν Svidas τὴν πειθὼ, id est, *suadelam, suasionem* interpretatur. atque ità Xyl. istic accepit, & *persuasionem* reddidit. Verùm πείσις, pro *morbo, affectu,* sive *perpessione* qavis corporeâ, havd infreqens deprehenditur in medicorum aliorúmque etiam scriptis. Hippocrat. *de loc. in hom.* εἰ τις βούλεται τὸ σώματος ἀπολαβὼν μέρος κακῶς ποιῆσαι τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδήσεται τὴν πεῖσιν, ὁποίη ἄν τις ᾖ. Galen. *de Sect. optim. c. 10.* § 18. ὅτι ἥπατος πείσει, καὶ ὅτι σπληνὸς πείσει. *in hepatis & splenis affectibus:* sive, *in hepate atque in liene affecto.* Alex. Aphrodis. *problem. l. 1. q. 138.* τοπικὴ γὰρ γίνεται ἡ τῶν ῥίζων τῆς γλώττης πεῖσις. *est enim topica nervorum linguæ affectio.* Cælius *problem. q. 59.* ἡ χολερὰ πεῖσίς ἐστι τῆς στομάχου· *Cholera ventriculi affectio*

fectio est. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſtîc αἰσθητικὰς, appellat. & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μοείοις. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἡδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Emperic. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἑτεροῖόν τι πεῖσιν. Et ἴδίωμα πείσεως ἢ πλὴ φαντασίας· quam & τύπωσιν ἐν ψυχῇ ex eorundem mente *ibidem* definit: de qa vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huic vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cohibend.* ubi πεῖσις ὁμοιωὴ vulgò exhibetur, qod viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmqe indè proverbium exculpunt: qum πείση, non πεῖσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loqac.* & Homero ipſo *Odyſſ. υ'. v.* 23. tum & ex Syneſio *de Calvit.* ubi dicit, πήρωσιν ἐκπείσιν, φασὶ, πλὴ καρδίας. ità enim legendum, non ἐκ πίσης, qod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qi ad *Piſæa certamina* alluſum avrumabant. qum πεῖση ibi, qomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud avtores illi mutuati ſunt, χοινὸν ἀγκυραῖον, id eſt, *fuvis anchoralis* ſit. qod & Favl. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Evſtathius πεῖσαι ibi πλὴ πειθὼ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, qæ cùm ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtavranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τῆ χρόνῳ. ὐκ ἐπ ἦν ἐν κινήσει, ἀλλ' ἐν ἡσυχίοις ἐμένεν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inqit, πείσματικῇ χώρᾳ. Et mox: Πείσματα, χωρία ὑπόγεια, φρυμώσια. Talem nempe vult animi ſtatum, qalem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio qis verbis hiſce; qæ etiam, qo emaculem, libentiùs lavdo;

——ἠὖτε (ρη) vulgó.]

Ναῦς, ὅτις ἐν μὴ γῆς * ἀγκύρῃ βέβηκεν, [* ἀγκύρῃ

Πνεῖ δ' ἔρεσ, ἡμῖν δ' ἐυκρατὴς τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtud, nondum reperio. παθημάτων duntaxat αἰσθητῶν, qod ταῖς πείσεσιν αἰσθητικαῖς fortean æqipolleat, meminit Plato in *Timæo*. Itaqe verba illa, ὡς Σωκράτης ἔλεγε, ad ſeqentia potiùs referenda exiſtimo, deſignaríqe locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. qædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtqam τὰ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* qorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, qæ ex altera; *nunc ad vitium*, qod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μιᾷ φησὶν ὁ λόγος δεῖν ἀεὶ ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης, ἀντέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύμασιν ἕκαστον. ut ſit ἀφέλκειν hìc noſtro, qod ἀντέλκειν ibi Platoni; qod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Marcúmqe intereſſe poteſt; qòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, qos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, loco ſint mota, cùm prioribus illis, τὰς φαντασίας ἐξεπάζοντος, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς θεοῖς ὑποτεταγότος ἑαυτόν] Vide Cleanthis votum, *ad* § 4, Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερός γὲ εἰμί, καὶ φίλος τῷ θεῷ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. πᾶς δ' ἄλλος ἀδικῶν ἀντποιεῖσθαί με δεῖ, ὡ σώματος, ὡ κλήσεως, ὡκ ἀρχῆς, ὡ φήμης, ἁπλῶς ὐδενός.—ὐδὲν δώσαμαι παρεῖναι πᾶς ἐντολῶν αὐτοῦ.—τέτε τοῖς διατάγμασι ὑποτάξασθαι δεῖ, ὡ τοῖς Μασσεῖς καὶ Καννεῖς. ecqid pium magis?

Τῶν ἀνθρώπων φυσικὴν ὁμοίαν] hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τάτε πάντα τὰ ἄλλα μακρότερα καὶ ἐυτελέστερα] Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὲ προσδόκει ταῦτα ἐκείνων. ὅτως ἐυτελῆ ταῦτα καὶ μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα ἐξελαζόμενα, κἂν μεγάλα ἦ. Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ τοῦδε γῆς καὶ τοῦ γλυκέος χρυσὸς, ὡκ ἀντάξιος ἀρετῆς. Itaqe Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de trangill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; qo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πλυτῶσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δ' πένονται·
Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὐ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ὄζι,
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

Dites ſæpe malique, bonúsqe adfligit egeſtas:
At mihi virtutis muncra divitiis
Permutare nefas. manet uſqè immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

qod Marcus etiam verbis mox ſeqentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα σῶν κτημάτων, ὡ μᾶλλον σῶν ἐχόντων, ἢ καὶ ὑπνοῦν σῶν ὑπτυχόντων ὄζιν, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ κύβων, τῆδε κἀκεῖσε μεταβαλλόμενα. μόνη δ' κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι παραμένσα. Ὅθεν δὴ καὶ Σόλων μοι δοκεῖ πρὸς τὸν ὑστέρους εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὐ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omninò. Siqidem, ut. Plato *Phædone*,

Νομίσαιμι μὴ μείζω ποιεῖς ἐλάττω καὶ ἀλλάττεται· ἐκεῖνο γὰρ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, αὐτὸ δεῖ πάντα ταῦτα ἀντιβάλλειν τε καὶ παραπίπτοντα καὶ ἀλλάττειν, φέρηται.

Μηδενὶ χώραν δίδα ἑτέρῳ] χώραν διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum *dipnosoph. l.* 9. Posidippus in *Saltatricib.*

--τῷ κόμῳ χώραν δίδα. *Vanitati da locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Casavb. *ib. c.* 5. Aristides *ad Rhod. de concord.* ὁ δόσει χώραν τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabit locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. *orat.* 19. *pro saltatoribus adv. Aristidem:* καὶ μηδαμοῦ δοῦναι χώραν αὐτῷ. Et *locum criminationi* nevtiqam dedisse. Gregor. Naz. *orat.*

Οὐ χώραν δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedisti. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, *epist. ad Ephes. c.* 4. *v.* 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & plærique interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c.* 12. *v.* 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ Θεῷ ἐπιξητεῖν· τάττε γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illic multò, qàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus nevtiqam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀφελείᾳ] Ità Apostol. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 35. πρὸς εὐπάρεδρον τοῦ κυρίου ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib.* 3. *c.* 22. Ἀπερίσπαστον εἶναι δεῖ ὅλον πρὸς τὴν διακονίαν τοῦ Θεοῦ. qo etiam loco forsan ἀπερισπάστως scriptum fuerit. Quod autem hîc ἀπερισπάστως, idem *l.* 4. § 26. ἀπραξίᾳ dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* τέλος ἡ ζωὴ ἔμφρων καὶ λογικῆς κρίσεως ἐκ ἀναμάρτητος τὸ ἀπερισπάστως σωθῆναι, δὶς μάλιστα καὶ φρόνησις ὁ φυσικὸς σωτήριος, τῆ τε θεωρίᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῆς ἐκείνῳ δεδουλωμένων ἀπαύστως ἐπαγγελίας. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. *l.* 4. *c.* 2. Εἰ τοῦτο κρεῖττον, ἀπονεύσαν αὐτόθεν ἐπὶ τοῦτο, μηδὲ σὲ περισπάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. οὐδεὶς γὰρ ἐπαμφοτερίζων δύναται προκόπτειν. hoc est, quod Jacob. *epist. c.* 1. *v.* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem *ibid. c.* . . Ἁπλῶς ὃν ἐκείνῳ μέμνησο, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σεαυτοῦ τιμήσεις, ἀπώλεσας τῷ προσέρεσιν. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὁτιοῦν, &c.

Ἀνυπόστατος γὰρ τῷ λογικῷ καὶ πολιτικῷ ἀνδρὶ, ὃ δέκας ἂν ὁπόσα ἑτεροζυγίας] ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῷ perperam ποιητικῷ habeant. Sic enim *l.* 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l.* 10. § 2. ἔστι ἡ τὸ λογικὸν οὐδὲν καὶ πολιτικόν. Vide & *infrà* § 8. & *l.* 11. § 21. Est autem τὸ ἀνυπόστατος vocabulum illic φαρμακώτατον. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, quod ex-adversum virtuti etiam *consideat*, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione compereat. Liban. *orat.* 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀνυπόστατον. *cùm nemo esset qi ex-adversum mihi consideret.* qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, *ad Thess. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 4. tralatum à re bellica, copiisque militaribus in conspectu hostium consistentibus; uti ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib.* 2. illud, αὐχμὰς μὴ ἀνυπόστατος αὐτοκαθέζετο τοῖς στρατιώταις. qanqam Libanius εἰς τοὺς καθέδρας, ἵνα ὁρᾶτε, τοὺς ἐν τοῖς λόγοις διαγινώσκοντας καὶ ἀνθεστηκότας, *ad cathedras sive rhetorum orationes confidentium & præsumen facultatis suæ exhibentium* respexisse videatur. Optimè Epictet. *l.* 2. *c.* 2. Ὁ γὰρ ἁπαξ εἰς τὸ ἀεὶ τοῦτο σκέψαι καὶ τὰς τῆς ἀκοῆς ἐξέτασις συλλαβεῖς καὶ ἀνοίξας, ἔγγυς ἔσῃ τοῦ ὁπλεκτικῶν τὸ ἴδιον περιποιῆσαι.

Πάντα ταῦτα] *hæc omnia.* Xyl. *horum qicqam* potiùs. nisi forte etiam ὧν ὅπ ὧν dixit. ità כל Hebræis. Ezec. *c.* 18. *v.* 11, 13. וְהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה *Etiamsi omnia ista non admiserit*; sed *in montibus comederit, vel uxorem proximi sui pollucrit*, &c. *non est victurus*, אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה עָשָׂה *qia ex abominandis istis ullum patrauerit.* אֶחָד־מֵאֵלֶּה id est, *unam qodpiam ex eis*, *v.* 10. ità solvitur τὸ ἐναντιοφανές. *Exod. cap.* 20. *v.* 10. in *lege Sabbataria* לֹא תַעֲשֶׂה־כָל מְלָאכָה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *nè facito opus ullum*, sive *operis qicqam, in ea. Exod. c.* 34. *v.* 10. בְּכָל־הַגּוֹיִם ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente. Psal.* 147. *v.* 20. *non fic fecit* לְכָל־גּוֹי Græc. παντὶ ἔθνει. Lat. *omni nationi.* id est, *ulli.* Demosth. *in Mid.* πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. *qidvis potiùs qàm ista dicendum.* Lat. interpres *Devt. c.* 5. *v.* 8. *Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cælo sunt.* id est, *ullius*, sive *cujusqam eorum qæ in cælo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióqe indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ὅτι μικρὸν ἡγεῖσθαι τῆς ἁμαρτανομένης, ἀλλ' ἐξελαύνειν καὶ προσέχειν ἄτασιν. ὥσπερ γὰρ, inqit, οἱ τὸ πλυτίσειν ἀπολωνώτες, ἐν ὑδρίᾳ πίνοντα τὰ μικρὰ διαπτήματα, μηδὲν διόμνυσι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσπταίσαν, ἢ δ' ἐλπὶς ἐξαγωγὴ τοῦ τέλους βαλίζηται τοῦ πάντῳ σωιάζει τῷ φιλοπλυτίᾳ· ὅτως ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προκόπτουσιν, ὁ μὴ πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρὰ τοῦτο; καὶ νῦν μὲν ὅτως, αὖθις ἢ βέλτιον, ἀλλὰ προσέχων ἑαυτῷ, κἂν εἰς τὸ μακρότατον ἡ κακία ποτὲ τῆς ἁμαρτημάτων ἐνδύσα συγγνώμην πρόσληται, δυσ-

ανα-

ανεκτὸν καὶ δυσπαλαίστατον, δῆλός ἐστιν ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν κατάγων καὶ ἑαυτὸν, καὶ οὐδ' ὁπωσοῦν ἀξιῶν ῥυπαίνεσθαι. τὸ δὲ μηδὲν ἀεὶ, κατ' Ἄμμωνον, μέγα, μηδ' ἔχειν, συγχωρεῖς πρὸς τὰ μικρὰ ποιεῖ καὶ ἐλαττώσεις. Vide *supr. ad l. 2. § 16.* sed & *l. 1. § 8.*

Κατεκράτησεν ἄφνω] Tatian. Assyr. *adv. Græc. c. 47.* Τῶν γὰρ πονηρίας ὑφασμα ἐοικυῖαν τῇ τῶν βεκκυτάτων ἀπορρήτων ἐαυτὸν ἔδωκε τὸ πονηρὸν καὶ ὠφελοῦντος. Epict. *diss. l. 4. c. 3.* Ὀλίγον γὰρ χρεία δεῖ πρὸς τὴν ἀπώλειαν, τὴν πάντων ἀναιρουσιν, μικρᾶς ὑποσχοῦσης τὸ λογικὸν ἐν ὁ κυβερνήτης ἀναιρεῖ τὸ πλοῖον, ὁ χρείαν ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιχάλᾳ· [ὀπισθάλῃ. *f.* permiserit, non obverterit, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, παραπεσοῦσαν μὴ δι', ἀπώλεσε. τοιοῦτόν ἐστι καὶ ἐνταῦθα· μικρὸν ἐν ὑποτυπώζῃς, ἀπώλετο πᾶν. Idémque *Enchir. c. 50.* Ὅσα παρὰ μίαν ῥῆσιν καὶ ἔνδοσιν, ἢ ὃ, ἢ ἀπόλλυται πρόπαν, ἢ σώζεται. Ità restituit Il. Casaubonus; quem non avdio tamen vertentem, *semel vitium esse & cessisse*, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. προκοπὴν siquidem *profectum*, non *perfectum* sonat. at quod perfectum est non proficit. Sed eâ fortasse mente Laërt. *l. 7. Zenon.* Δοκεῖ δ' αὐτοῖς μήτε τὸν διαφυλάττειν ἀρίσκειν φιλοσοφίας ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ περιλέψειν ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδώνιός ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. quem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. πρὸς τοὺς ἐξορχωμένους· ἡ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσε. *linea una servata totum servat.* minùs enim clarè Canter. *linea observata totum absolvit opus.* Senec. *epist. 85. Si in nostra potestate non est, an sint affectus; nè illud quidem est, quanti sint. si ipsis permisisti incipere, cum sævis suis crescent, tantique erunt, quanti fient. Adjice nunc, quòd ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt. nunquam perniciosa servant modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & ægra corpora minima interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, quarum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum satis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cùm faciliùs sit excludere, quàm admissa comprimere.* Et *epist. 116. Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non initium est verecundum & exorabile: sed ab hoc latiùs funditur. non obtinebis ut definat, si incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires dum procedit, parat: excluditur faciliùs quàm expellitur.* Aristot. *politic. l. 6. c. 4.* Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεφθάρη πολὺ ἢ νομόθυτον ἐν ὀφθαλμοῖς μᾶλλον δῆλ. Marcus eremit. *de leg. spirit. § 91.* Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξυτελίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ὅτι μεῖζον κακὸν ἀγαγεῖν οὐ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀπεξάλειπτον ἁμαρτίαν, κἂν βεκκυτάτη τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ὅτι μεῖζον κακὸν καταύρῃ σε. Greg. Naz. *orat. 31.* Τὸ κατ' μέρος ὑφελκόμενον, ἀνεπαίσθητον μὲν τῷ πρὸς τὸ παρὸν ἔχει βλάβος, εἰς τὸ κυφόλιον δ' τῆς κακίας ἀπαλλᾷ. Qi & in monitis ergò ad *Virgines, carm. 4.*

Μὴ μικρὸν ἐν κακὴ δεῖπε ποτέ. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τυΐδοῖς ἀνίκοῦσα, χερείοσιν ὕστατα κύρσοις.

Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. ad Rom. orat. 12.* Τῶν ἀρχῶν φυλαττόμεθα, καὶ τὰ μικρὰ φεύγωμεν κακά· τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων πίπτει. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμάρτημα μαθὼν λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, κατ' μικρὸν πάντα ἀπολεῖ. τοῦτο γὰρ τῶν κακίαν εἰσήγαγε· τοῦτο τὰς ὕβρεις ἀνέφηνε τὰ λησὴν· τοῦτο τῆς πόλεως τὰ τείχη κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο. ὅταν καὶ ἀπὸ σμικρῶν τὰ μέγιστα εὐρίσκειν νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem *in Matth. orat. 49.* Μὴ τοίνυν λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, οὐδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα ἀπώλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αὖπον φῦλ κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα δοκεῖν εἶ) τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖσθαι. Idem *ibid. orat. 86.* Διὸ χρὴ πάντα ποιεῖν, ὥστε τὰς ἀρχὰς φῦλ ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖν. μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τὸ ἁμάρτημα, ἐπὶ μικρὸν, ἀλλ' ὅτι μεγάλα γίνεται ῥίζα ἀμελημάτων. εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ἐ τοσαῦτης δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ· ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποτρέπεσθαι παρασκευάζει· τὰ δ' μικρὰ αὐτῷ τούτῳ εἰς βαθυτέραν ἐμβάλλει, καὶ οὐκ ἀφίστι γνώμαις διαναβῆναι πρὸς τὴν αὐτῆς ἀναίρεσιν· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καθαδύοντα ἰσχύ. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοις τις ἂν -- καὶ παῖδα δ' τὰ κακὰ ἐν τούτῳ ἴδοι τις ἂν γνώμῃσι. ἐδεῖς γὰρ ταχέως ἀθρόον ἐπὶ τὴν κακίαν ἐκπηδᾷ. ἔχει γὰρ, ἔχει πάντα αἰσθόμενα ἐγκειμένην ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ κακὰ αἰδῶ, καὶ ἀθρόον οὐκ ἂν τοσοῦτον ἀναισχυντήσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἅπαντα ῥίψαι, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατ' μικρὸν ἀπόλλυται, ὅταν ἀμελῇ -- ἀπὸ μὲν ἓν τῶν μικρῶν ὅταν τὸ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνο· ἀπὸ δ' τῶν μεγάλων τὸ ἀπογνώσκειν, ἄλλως ταύτῃ μεθοδεύει οὐκ ἐλάττονα τὴν φορτέραν ἐυρών. Idem *in orat. de statuis 19.* Τὸ ὀλίγον τοῦτο ἀμεληθὲν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ πολλάκις γὰρ οἰκίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ὑπόθεντες, μιᾶς κεραμίδος ὑποτυχούσης μὴ ποιησάμενοι σωθῆναι, ὁλόκληρον τὸν δίκον ἀπώλεσαν. καὶ ἐπὶ ἱματίων δ' τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοις τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γινόμενον, καὶ μὴ ῥαφὲν, πολὺ τὸ σχῆμα ἐπαίσιον. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν χειμαδίων συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μικρὰς ἂν ἐπιδέωνται μόνον εἰσόδους, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et *in ep. 1. ad Corinth. orat. 8.* οὐδὲν μέσον κενὸν ἀφίσιν εἶ), ἀ δὲ τὸ μικρόταλον· ὁ γὰρ μικρὸν ὑποστὰς, καὶ πολὺ φοβῶν ὑποστήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρὰν ὑπὸ ξίφος διάσασιν λάβῃ τομήν,

ται, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάνῃ, καταλύεται· καὶ τῆς ῥίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ἀποκοπῇ, μένει ἄχρηστον. ὅστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ μέγιστον τὸ ὅλον ὄφιν. ὅταν ἓν μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ ῥαδυμήσωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸ μικρόν· ἐπεὶ ταχέως παροφθὲν τοῦτο μέγα γίνεται. ὅταν καὶ ἰμάτιον ἀρχὴν λαβὸν ῥήγνυσθαι καὶ ἀμαυροῦσθαι, δι' ὀλίγα τὸ σῶμα παροικήσασι. καὶ ὄρεσφος ὀλίγων καρφίων καὶ ἀπιόντων παροφθεὶς, ὀλόκληρον τὸν ὄπλον κατέβαλεν. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς λογιζόμενοι, μηδέποτε τὴν μικρὰν καταφρονῶμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jasonis Siracides *Soph. c. 19. v. 1.* ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα, κατὰ μικρὸν πεσεῖται. Quem locum laudans Augustin. *de Trinit. l. 12. c. 11. Non ad turpissima simul & semel profilitur.* (quod Juvenal. *Sat. 2. v. 83.*

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed quomodo coluber non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qui spernit modica, paulatim decidet. Idémque *homil. 42. Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis guttis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqua, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Quid autem interest ad naufragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem atque submergat?* Idem *epist. 108.* Et *in Joan. tract. 12. Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt guttæ, quæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, quod facit fluctus irruens. paulatim aqua per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhauriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic. & in Psal. 118. conc. 3. & de divers. serm. 12. & 34. & in Psal. 39.* & Rufin. *ibid.* Accedit quod de *peccatorum paritate* disserunt Stoici. Cicer. *Paradox. 3. Est peccare quasi transilire lineas. quod cùm feceris, culpa commissa est: quàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp. 3.* Τὸ δὲ ἐυσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ἐπὶ μικρὰ τις, ἂν τ' ἐπὶ μείζονα παραβαίνῃ, τὸν αὐτὸν ἔχει δικαίως. Certè quod Jo. Chrysost. *in Act. orat. 24.* Ἐν λύρᾳ παναρμονίῳ καὶ ποικίλῃς ἐσκιασμένῃ, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέλητται καὶ διέφθαρται. Clavdantur ista monito illo Hippocratico, quod tam in re *Ethica* quàm in *Medica* est observatu dignissimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ἀφορᾷν. *epidem. l. 6. c. 7. § 17.*

Ἐλᾶ τὸ χεῖρον] Pythagoræ monitum; ἐλᾶν βίον δεινὸν ἤδη δ' αὐτὸν ἡ σωφροσύνη ποιήσει. Plut. *de sanit.* & *de tranqill.* & *de Exil.* Galen. *de affect. dignosc. & cur. c. 6.* Stob. *tom 2. tit. 29.* Quod Senec. *de vit. beat. c. 8. Præceperunt veteres, optimam sequi vitam, non jucundissimam: ut recta ac bona voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat. 24.* Μηδὲ ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνοι δόμβοι, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσωμεν· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῆς παρουσίας, ὅτι δεῖ ἕκαστον ἑαυτὸν ἀγωνιᾶν, ἤδη ἡ ἀσφάλεια τῆς σωφροσύνης, ἐγχειρεῖν τοῖς βελτίοσι. Allusit eodem Niceph. Callist. *hist. Eccles. l. 8. c. 40.* de Antonio Eremita agens, Εἰδώς γε μὴν τὸν ἄριστον βίον τῇ σωφροσύνῃ ἤδη ἐσκιῶσθαι, εἰ καὶ χαλεπὸς τις εἴη ταφῆναι. Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Δέον ἦν, ἀντὶ τῆς ἀχρήστου πόνων περὶ τὸν φύσιν ἑλομένους, ζῆν εὐδαιμόνως, παρὰ τὴν ἄνοιαν καταδυομένους. καὶ γὰρ αὐτῆς ἡ ἡδονῆς ἡ καταφρόνησις ἡδυτάτη φαίνεται· καὶ ὥσπερ οἱ συνδιάγοντες ἡδέως ζῶν, οὕτω καὶ τὸν ἐναντίον μισοῦσιν· ὕτως οἱ τὸν ἐναντίον ἀσκήσαντες, ἥδιον αὐτῆς τῆς ἡδονῆς καταφρονῶσιν. vid. *l. 12. § 6.*

Καὶ τοῦτο ἀντέχει] Ità *l. 4. § 32.* ἀφεῖς ἔχει. Quod Paulus *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 21.* Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l. 1.* ex nescio quo scripto. Γίνεται δὲ δόκιμοι περιπατοῦντες· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap. 50.* Πᾶν τὸ βέλτιον φανόμενον ἔστω σοι νόμος ἀπροσκλήτῳ. Vide Sect. proximam. Seneca *epist. 16. Plus operis est in eo, ut proposita custodias, quàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. vide *l. 10. § 8.*

Κρεῖττον δὲ τὸ συμφέρον] Plato *polit. l. 5.* Καλλίσα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad. 1.* multis differit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶ). Cicero ex Posidonii sententia *offic. l. 3. Nunquam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qi primùm hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui quidem ità sunt Stoici assensi, ut qidqid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile qidqam, qod non honestum.* vide *l. 6. § 43.*

Τὸ ὡς λογικῷ] Vide Marcum plenius de his sese explicantem *l. 10. § 2.*

Ἀτύφως φύλαττε τὸν κείσιν μόνον] *Judicium integrum retine.* Xyl. qi & clavsulam seqentem vertere neglexit. M. Cas. *à conclusione ista species omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúlcq; respexisse Marcum ad *typhum*, qem δεινὸν παρεγλογισμὸν appellat. *l. 6. c. 12.* Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium tantummodo à typho*, sive *pompâ externâ*, qâ fascinari solet & corrumpi, *immunc servare curæ sit*, qo rerum istarum examen exquisitiùs instituas. addo etiam posse τύφῳ nomine τῷ ὀίσει, sive *opinationem vanam* intelligi: qo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l. 2. § 15.* exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἄτυφον potiùs quàm ἀτύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat. 12.* Ἐπειδή τι ἐχομεν παρ' ἑαυτοῖς κριτήριον φυσικὸν, δι' ὃ τὰ καλὰ τῶν πονηρῶν διακρινόμεθα,

διακείνομαι, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πραγτέων ὁρᾶν ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων τὰς διακείσεις, καὶ δίον τινα διαιτᾶν, ἴσην καὶ δικαιοτάτην γνώμην τοῖς ἐναντίοις βραβεύοντα, πείθεσθαι μὲν τῇ ἀρετῇ, καθαιρεῖν δὲ τὴν κακίαν. οὗ πορεία καὶ σωφροσύνη παρ' σοι κεῖνται· καὶ ὑψηλὸς φρονατίζεται σε ὁ νῦς πιπτόμενος τὸ δικαιεῖν· καὶ μὴ ἡδονὴ σωμηχρεῖ τῇ πορείᾳ· ὁ δὲ φόβος τὸ θεοῦ τῇ σωφροσύνῃ συνίσταται. ἐὰν μὲν ἓν καθαιρήσῃς τῶν ἁμαρτίαν, σῴζῃς δὲ νικήσας τὸν σωφροσύνῃ, εὐθείαν ἐπιτήσω τὸν κεῖσιν τῶν πράγματος· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῶς τὸν ῥοπὸν, φρόνιμος ἔσῃ ἀποφήνῃς ἀμαρτίαν, σκολιὸν ἐπιτήσω τὸ κεῖμα.

§ 7. Ὁ ἀναγκάσει σέ ποτε τῶν πίνειν παρὰ δίκην] Justin. *apolog.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, κἂν θάνατον ἀπειλῆται, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι τῶν ἀνδρῶν, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν οὐδέποτε δεῖ πλείονος ἀξίαν πιεῖσθαι τὴν καθήκουσαν. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet, aut qui ea quæ sunt contraria, æquitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— *ambiguæ si quando citabere testis*
Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Ure, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quò magis secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *epist.* 76. *Vir bonus, quod honestè se facturum putaverit, facict, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. turpe quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nullâ spe invitabitur.* Hùc animosa illa nescio cujus in Evripidis *Telepho* verba; quæ Stob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀγάμεμνον, ὦδ' ἐὶ πλέκειν ἐν χειρῖν ἔχων,
Μέλλοι τις εἰ τεθνηλον ἐμβαλεῖν ἐμόν,
Στήσομαι, δίκαιά γ' ἀνθειπεῖν ἔχων.
Non, si minante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus æqo liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἃ δ' ἐκπυθοῦς τῆς ἐμῆς χρήζεις φρενὸς,
Οὐτ' ἂν καλαίσων, ὅτε κρατεῖς ἐξ ἄκρου
Δεινὰς καθεὶς πείσματ' εἰς ἀκμὰς πόδας·
Πύθοις ἄν, ἢ δ' εἰδυῖα πολλὰ προσβάλοις.
Quæ scisciari de meo vis pectore,
Non si cremes me, aut dente si ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes,
Non cuncta vincla si aggeres, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. qo loco & qamplurima constantiæ in hoc genere suspiciendæ exempla congessit: è qibus complura & Tertullianus habet in *epist. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ παραπλασμάτων λόμφων] Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἀποκρυφός ἐστιν, οὐδὲ σκότος ἀναμένει, καὶ τοίχων ἀποδεόντων, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide qæ ex Seneca suprà adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεσθαι, δεῖ ὧν εἴπις ἄρτι ἐπαγγείλῃ, τί πρὸς διανοῇ; μὴ παῤῥησίας παρεχέμενα ἀποκρύπτειν, ὅτι τὸ, καὶ τί. Facit huc qod Dominus noster apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς &c. *Qi malè agit qisque, luccm odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *consideral. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & qid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siqidem ut Apostolus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ac pudendum etiam profari illa, qæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερεῖται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Et enim lux est, qæ res omnes conspicuas facit.* ità siqidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; qàm cum Syro & Latino veteri interprete, qos Zanchius & Beza sequntur, *Omne qod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut τοῦ πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, qod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Qicqid manifestum*, sive *conspicuum fit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τῆς σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata qælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom. c.* 13. *v.* 12. & *ad Ephes. c.* 5. *v.* 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósqe, Job *c.* 24. *v.* 13. --17. alt *tenebras optare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaqe ex illorum voto Horat. *lib.* 1. *ep.* 16.

—*pulcra Laverna,*
Da mihi fallere, da justum sanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι πρὸ πίνυκος προβέβλωται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφαια πολλὰ ἔχουσι. τὸν δὲ κωμικὸν ὁ θέλειν δεῖ ἀποκρύπτειν τι τῶν ἑαυτοῦ. Sophocl. *Electr.*

—πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τὔργον σκότος δεῖ;
Siqidem est honestum opus hoc, qid est tenebris opus?

Qò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

——regula morum,
Quicquid & in tenebris non ſumus.——

Elegantiſſimè Tertullianus *apolog. c.* 1. *Quod verè malum eſt, nè ipſi quidem, quos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore naturæ profudit. Denique malefici geſtiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehenſi, negant accuſati; nè torti quidem facilè, aut ſemper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & *ad Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honeſta ſemper publico gaudent, ſcelera ſecreta ſunt.* Plutarchus deniqe apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 6. ex *libro adverſus voluptatem*: Τί δ' ὁ πάντων ὁρώντων ἀκρατεύεις, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδέμενος φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πιστεύων τὸ ὕβρειν; ὑβρεῖς γὰρ ἧδη καλῶν ἔργων σκότος φθονέλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχύνομαι· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον γενέσθαι, φησὶ ἃ κατορθοῖ, βάλοιτ' ἄν. ἅπασα ἡ καλὰ ὁρᾶσθαι χρεία φυλάττεται, σκότῳ προβεβλημένων τὰ φαῦλα. Vide *infrà* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9. Τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα] Vide *ſuprà l.* 2. § 13.

Καὶ τὰ ὄργια τῆς τότε ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyl. rectè, à myſteriis Ethnicis tranſlatio. ἔργια Lugd. edit. malè. nec meliùs *Annot.* ἔρα.

Τραγῳδίαν ὑ ποιεῖ] *Neqe tragicè ſe gerit*, qod τραγῳδεῖν dicit *l.* 9. § 29. eodémqe videtur ſpectare, qod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτε τραγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neqe tragicis de ſe materiam ſuppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο δεῖ τραγῳδίας, ἢ ἀνθρώπων πάθη τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοιοῦδε ἐπιδεικνύμενα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Quid enim aliud eſt Tragœdia, quàm metro qodam expreſſi, externa iſta admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iſte, qem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non poteſt.

Οὐκ ἐρημίαν, ὑ πολυπληθείας δεήσεται] malim cum Lugd. δεήσεται. *Nec ſolitudine opus habebit*; qia *ubicunqe eſt, & qocunqe loco conſiſtit, ſibiipſi vacat, & ſuus eſt*: ut Senec. *epiſt.* 62. *Nec ullus hominum aviúmqe concentus intcrrumpit cogitationes bonas, ſolidásqe, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, qia, qod ſuprà monuerat, *nihil faciat, qod aliorum conſcientiam aſpectúmqe refugiat.* Sed nec *multitudine*; cùm *nemine teſte aut ſpectatore indigeat*, ut *ſupr.* § 5. ſed *conſcientiâ ſit contentus ſuâ. ſupr.* § 6. & Senec. *ep.* 8. inſuper etiam ejusmodi ſit, *qi ſibi tutò credi poſſit*; contrà qàm *imprudentes, qorum nemo eſt, qi relinqi ſibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antiſthenis illud, qi interrogatus, qid ex philoſophia lucri cepiſſet, reſpondit, Τὸ δυνάσθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. *qòd poſſet ſecum, ubicunqe foret, converſari & colloqi.* Laert. *l.* 6. Senec *qæſt. nat. l.* 4. *præfat. Turbam rerum hominúmqe deſiderent, qi ſe pati neſciunt. tibi tecum optimè convenit.* qanqam nec δεῖσθαι illud eſt incommodum prorſus. Siqidem timent conſcientiâ ac freqentiam hominum vitántqe, qi parietibus eam excludere ſataguntj qod ſuperiùs tetigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non eſt notiſſimum.

Ζῆσει, μήτε διώκων, μήτε φεύγων] deeſſe aliqid nemo non viderit. & ſuſpicetur qis legendum μήτε διώκων [τι] μήτε φεύγων. qo modo *infrà* § 12. dixit, μηδὲν φοβοῦσθαι, μηδὲ φεύγειν. Verùm aliud eſt πεισθῆναι, aliud διώκειν. nec idem utrobiqe ſenſus eſt. vel etiam qo modo *l.* 11. § 11. ὅτε διώκων, ὅτε φεύγων. cùm de eis priùs egiſſet, qorum αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ perturbant nos. Verùm, qia aliò qæ ſequntur ſpectant, malim, [τὸν θάνατον] μήτε διώκων, μήτε φεύγων. Commentarii vicem præſtabit, præter proximè hîc adjecta, *lib.* 9. *periocha* 3. Eſt qod Martial. *l.* 10. *epigr.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siqidem ità formatus eſt, ut *illi nec amor vitæ, nec odium ſit; nec vita tædio ſit, nec mors timori.* Senec. *epiſt.* 65. & 78. Itaq; *nec ſpe mortis patienter dolet: nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ὑ ἐπὶ πλέον διάστημα] Nihil, inqit, ſapienti intererit, diuturniorem an breviorem in corpore moram faciat. qia nîmirum vitam ſemper perfectam & conſummatam habet: ut *infrà* § 8. & 12. & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chryſippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονέσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἐπίσης τοῖς τὸν ἀμείνω χρόνον εὐδαιμονίας μεταχοῦσιν. Et de *commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος ὐκ αὔξει προσγινόμενος, ἀλλὰ κἂν ἀκαρὴς τις ὥρας γένηται φρόνιμος, ἱκανὴ πρὸς εὐδαιμονίαν ὁπλισθῆναι τὸ τὸν αἰῶνα χρωμένῳ τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ καλλιεῖσθαι. cùm tamen idem alibi asserat; οὐκ ἔστ' ἀρετῆς ὅρια ὀλιγοχρονία. Cicer *de finib. l.* 2. *Qi bonum omne in virtute ponit, is poteſt dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim ſummo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipſum bonum, qod in eo poſitum eſt ut naturæ conſentiat, creſcendi acceſſionem nullam habet. Ut enim opportunitas non ſit major productione temporis: ſic hæc, de qibus dixi, non ſunt temporis productione majora. Ob eamqe cauſſam Stoicis non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, ſi ſit longa, qàm ſi brevis. Ut ſi cothurni laus ſit, ad pedem aptè convenire, neqe multi cothurni pauvis anteponerentur, neqe majores minoribus: ſic qorum omne bonum convenientiâ atqe opportunitate finitur, nec plura pauvioribus, nec longinqiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epiſt.* 101. *Mens ſtabilita ſcit, nihil intereſſe inter diem & ſeculum.* Et *epiſt.* 85. *Beata vita una eſt. in optimo illam ſtatu ponit qalitas ſua, non magnitudo. itaqe in æqo eſt longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multásque partes distributa, & in unum coacta. qi illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, qod habet eximium, eripit. Qid est avtem in beata vita eximium? qòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: qid refert? uterqe jam satur est. hic plus bibit, ille minus: qid refert? uterqe non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, qàm hunc pauci. Idémqe *epist. 74. Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunqe fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, qamvis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in qo scriptus est pulverem solveris, in eadem utercqe forma fuit. Qod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci, qàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in qantum voles corripe, & in unum diem coge; æqè honesta est.* & *epist. 78. Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè finitus est.— Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l. 5. c. 17. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: qoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non παεέδοξον tantùm, sed παεάλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. l. 4. c. 1.*) sive ἄλογον planè καὶ ἄπιπτον prorsus, ἀχ ὑαφέχειν ἀεετῇ τὸν Δία τῶ Δίωγ. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c. 29.* sive, τῷ μὲν ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέεειν· καὶ κ' μηδὲν αἱεετώτεεον εἶ, μήτε καλλίω, μήτε σεμνοτέεαν τῷ τῶ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδεῶν. Idem apud Stob. *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3. § 8.* Sextius item apud Senecam *ep. 73. Jovem plus non posse qàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist. 59. Sapiens cum Dijs ex pari vivit.* & *epist. 31. Dedit tibi natura illa, qæ si non deseruris, par Deo surges. hoc est summum bonum, qod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, qia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c. 1.* & *epist. 73. Jupiter qo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist. 53. Qid inter te & Deos interfuturum sit, qæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c. 8. Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis avt diuturnitatis distantia ad virtutem avt beatitudinem nihil habet momenti, sed in æqilibrio prorsus rem ipsam relinqit. Siqidem, *Tantùm sapienti sua, qantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clavisse totum in exiguo.* Senec. *ep. 53.* Et *epist. 73. Qemadmodum ex duobus sapientibus qi senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l. 2. E virtutibus vita beata existit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, qæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l. 1. c. 12.* Κατά γε τὸν λόγον ὐδὲν χείεων ἢ θεῶν, ὐδὲ μεγόπεεος ἐπὶ λόγῳ γὲ μέγεθος ὐ μήκει, ὐδ' ὔλῃ κείνεται, ἀλλὰ δόξμασιν. Vah τῆς φλυαείας, καὶ τῆς ἀσεβείας. Itaque cavtè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, qod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proteruiis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laërt. *l. 9.* in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειεος χεόνος ἴσον ἔχει τῷ ἡδονῷ καὶ ὁ πεπεασμένος. Qod plenius Cicero *de finib. l. 2. Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliqid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, qàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib. 1. nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, qàm ex hoc percipiatur, qod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, qo Chrysippeum hoc vellicat, *orat. 12.* Χρύσιππος ἄγει θεὸν ῥημάτων ἕνεκα ἀνδείζεσθαι, ταῦτον δικαίως φάσκων ἀνδεὶ σπουδαίῳ μίαν ἡμέεαν, μᾶλλον δὲ καὶ μίαν ὥεαν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς. ὐδὲ γὲ ἐθέλοντι φιλοσοφῶντι κ' τὸ ἔεγον, ἂν τις ἀεκέσῃ· ὑπολάβοι, καθάπεο ἀσπαλιὼ ἐλλάμψασαν τὴν ἀεετὴν ἐνθὺς ὑποσχεῖσα· ἀνδεὶ δ'.

Ὦ, λαοὶ ἐπιτεεφόμενοι, καὶ πόσα μέμιλε, καὶ ὦ πᾶσαι μὲν γλῶ, πᾶσαν δὲ θάλασσαν κατανεῖν ἀνάγκη θεὸς ἀγαθῶν, πῶς, ὦ βέλτιστε χεύσιππε, ἐ φυσιολογήσεις τὸν χόσμον καὶ ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὲ ἐκεῖνο μακεότεεον πιστεῖς, τοσότῳ μακεοτέεαν πίστεις τῷ θεῷ ἀνθεώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l. 1. c. 7.* Μία χελιδὼν ἔαε ὐ ποιεῖ, ὐδὲ μία ἡμέεα· ὕπω δὲ ὐδὲ μακάειον καὶ εὐδαίμονα, μία ἡμέεα, ὐδὲ ὀλίγος χεόνος. Verùm hoc illi, qia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; qibus exui denuo & excidere daretur. qod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἀπιέναι] Ità *supr. § 5.* Εὐλυτές. Sen. *ep. 24. Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *ep. 54. Sapientis est exire, non ejici.* Qemadmodum avtem Marcus hìc εὐλύτως ἀπέναι, ità Epictet. *l. 2. c. 6.* Εὐλύτως ὑαεακῶσαι.

Ὡς ἄλλό τι θεῖ αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐκβεῖσθαι δωαμένῳ] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ qasi ars & virtus qædam est peculiaris. Senec. *epist. 26. Egregia res est mortem condiscere.* & *epist. 30. Magna res est, & diu discenda.*

ſcenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æqo animo abire. & epiſt. 62. Antè ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus. & de brevit. Vit. c. 7. Totâ vitâ diſcendum eſt mori. & epiſt. 30. Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qi ſe ad illam diu compoſuerat. Itaqe compone te, inqit, ad diem illum, qo remotis ſtrophis ac fucis, de te judicaturus es, utrùm loqare fortia an ſentias: numqid ſimulatio fuerit & mimus, qicqid contra fortunam jactaviſti verborum contumacium.— Mors de te pronunciatura eſt. Idem epiſt. 26. Et mox: Supervacuum forſitan putas id diſcere, qo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum qare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, qod an ſciamus, experiri non poſſumus. & epiſt. 30. Hoc philoſophia præſtat; in qocunqe corporis habitu ſortem, in conſpectu mortis hilarem lætúmqe, nec deficientem, qamvis deficiat.— Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúqe finem ſpectat, qo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares.— Videtur mihi proſeqi ſe, & componere, & vivere tanqam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui. Vide *l.* 9. § 3.

Τὸ μόνον] Xylandrum non avdio cum ſeqentibus iſta committentem. ſeqor potiùs Caſavbonum, qi prioribus agglutinat.

Περὶ πολιτικῆς ζώης] qod ſuprà λογικὸν καὶ πολιτικόν. § 6.

Τροπῇ] Annot. Lugd. πρόσω. atqe ità prorſus accepit interpres uterqe. Sed falſus uterqe. τροπὴ ſiqidem hîc *fuga*. Cavet ἐν τροπῇ γήνεσθαι, *in fuga eſſe*, id eſt, *fugere*, *ſubterfugere*. metaphora ab eis qi τραπώμενοι, in prælio ſuperati *in fugam* vertuntur.

§ 8. Κεκολασμένα] *Caſtigati*. explicat vim vocabuli philoſophus *ethic. Nicom. l.* 3. *c.* 12. τὸ δὴ τοιοῦτον (τὸ μετρίως ἔχειν καὶ ὀλίγας τὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὸ μηδὲν ἐναντιοῦσθαι τῷ λόγῳ μηδὲν ἐναντιοῦσθαι) εὐκοσμίαν λέγομεν καὶ κεκολασθόν. Marcum σύμφορον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc διαιτα κεκολασμένη, pro *accurata & exquiſita victûs ratione* uſurpatur. Plut. in *Lycurg.* & Lucian. in *Hermot.* & ῥήτωρ κεκολασμένος, ὁ δημοκλυμένος, καὶ ἠκριβωμένος. Pollux *l.* 4. *c.* 3. & ἵππος κεκολασμένος τὸν γνάθον, δίκαιος τὸν σταγόνα. & γαστὴρ κεκολασμένη *venter reſtrictus*. Liban. *orat.* 19. eſt autem metaphora à ſtirpibus vitibúsve ductа, qibus cùm flagella luxuriantia, aut ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, id eſt, *caſtigari* perhibentur. ità Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 21. Ὕδατα κολαζόμενα dicuntur, ὅτι τὰ ἄχρηστα ἀφαιροῦνται, uti *ibid. c.* 17. id eſt, *qibus ſupervacua detrahuntur*, ut Columell. *l.* 4. *c.* 6. aliud eſt *corrigere*, & aliud rurſus *caſtrare*; qod utrumqe uſurpavit Cato *c.* 33. & ex Catone Plin. *l.* 17. *c.* 22. apud qem *porrigere* perperam legitur. Qin & Latinis *caſtigatum* dicitur, qicqid immodicâ omni luxurie atqe exuberante redundantiâ immune, intra decòri limites juſtos coerceatur & conſiſtit. Ità *pectus caſtigatum*, Naſo in *amor. l.* 1. *eleg.* 5.

Qàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà qàm qod in eqo lavdat Maro *Georg. l.* 3.

Luxuriáque toris pectus.—

frons caſtigata, Statio *Sylvar. l.* 2. *poem.* 1.

Et caſtigata collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem *Thebaid. l.* 9. de eqo;

Colla ſedent, nodis & caſtigata juborum
Libertas.—

Carmen caſtigatum Flacco in *arte*:

—carmen reprehendite, qod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atqe
Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum *recidendo ornamenta*; utì idem *ibidem*.

Πυῶδες] id eſt, σαπρὸν καὶ διεφθαρμένον. tale ſiqidem qiddam eſt τὸ πύον, ut Ariſtot. *de gener. animal. l.* 4. *c.* 8. qi ideo Empedoclem ἀκμεολογίας arceſſit, qòd τὸ γάλα πύον λευκὸν, *lac, pus candidum* dixerit, ſicut & *topic. l.* 4. *c.* 5. qod ὄινον ὕδωρ σεσηπὸς, *vinum, aqam putrefactam*. Ad animum tranſtulit, utì Marcus iſtîc, ità Senec. *epiſt.* 68. *In pectore collectio & vomica eſt*. Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémqe *epiſt.* 80. *Horum, qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palam eſſe miſeros; ſed inter aerumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem*. Horat. itidem. *Serm. l.* 1. *Sat.* 7.

—Regis Rupili pus atqe venenum.

pro livore & virulentia.

Τάνταλον] In Theſpeſii apud Plutarch. *de Inferis fabula*, dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia mulctatis, ὕλαι καὶ μώλωπες ἐμφύεσθαι. de hypocritis avtem boníqe ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, qomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι δὲ φαῦλα καὶ δόξαι ἀφρονῶν ἐπιβαλλόμενοι διέλαθον κακίᾳ λανθάνουσαν, τούτοις ὑπόπους καὶ ὑλώπιγας ἐμφυομένους ἐπεγείρει ἐπιτιμῶσα τὰ ἔσω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένοις παρὰ φύσιν καὶ ἅμα κραιπαλῶσιν, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι καταπίνουσι τὸ ἄγκιστρον ἐπιφέροντες αὐτάς. ἐνίους δὲ ἀναλέγοντες αὐτῶν καὶ ἀναπλύνοντες ἀναβιβάζουσι γαλήνης καὶ ποικίλης, ἐν τῇ λογισμῷ καὶ κυβερνήσει τῷ μοχθηρίαν ἔχοντας.

Ἀσωλεῖ τὸν βίον αὐτῶν] Senec. *epiſt.* 32. *Conſidera, qàm pulcra res ſit, conſummare vitam ante mortem; deinde expectare ſecurum reliqam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: qæ beatior non fit, ſi longior*. Idem *epiſt.* 98. *Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſa, ſed eorum qibus utile eſt. liberaliter facit qòd vivit*. Et *epiſt.* 93. *Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, fato opus eſt; ut ſatis, animo.*

mo. Longa est vita, si plena est. impleatur autem, cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatem sui transtulit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est. —interest mortem ejus ex quo die numeres. At ille obiit viridis. sed officiis boni civis, boni amici, boni filii executus est; in nulla parte cessavit. licèt esset ætas imperfecta sit, vita perfecta est. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recusaverim. nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciditur. non enim ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi fates avida promiserat; sed nullum non tanquam ultimum aspexi. Quid me interrogatis, quando meum finem? an inter juniores adhuc censear? habeo meum. Quemadmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectus: sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. —Quis quod sit amplissimum vitæ spatium? usque ad sapientiam vivere. qui ad illam pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum.* Idem ep. 77. *Iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum steteris: vita non est imperfecta, si honestè est. Ubicunque desines, si bene desinis, tota est.* Et epist. 101. *Qui cotidie vitæ suæ summam manum imposuit, non indiget tempore: —scit nihil interesse inter diem & seculum; —singulos dies, singulas vitas putat. qui hoc modo se aptavit, huic vita sua cotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem*; *Maximum vitæ vitium est, quòd imperfecta semper est, quòd etiam aliquid ex illa differtur.* Ex Epicuro idem ep. 13. *Inter cætera mala, hoc quoque habet stultitia proprium, Semper incipit vivere. —Quàm autem fœda est hominum levitas, cotidie novæ vitæ fundamenta ponentium, novas spes etiam in exitu inchoantium? —quid turpius, quàm senex vivere incipiens?* Vide *l.* 2. § 4. 11. & *supra* § 7. & § 12. & *l.* 7. § 56, 69.

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τραγῳδόν] Vide *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 36. Senec. epist. 77. *Quomodo fabula, sic vita; non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. quocunque voles desine: tantùm bonam clausulam impone.* Martial. *l.* 8. ep. 77.

Qui sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, quàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς ταχύμαλλον ὅτε δεῖ, σπάσεται μᾶλλον, ἢ ἰσχνοτόμῳ παρὰ καιρόν. Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Rectè Varro in *Medio*. *Non eos optimè vixisse, qui diutissimè, sed qui modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere.* Sen. ep. 70. At, *Nemo* (inquit idem ep. 22.) *quàm bene vivat, sed quàm diu, curat: cùm omnibus possis contingere, ut benè vivant; ut diu, nulli.*

Ἀποχωρῶν] Vide *l.* 8. § 34.

Ἐμφαλῶδον] Philo *Allegor. l.* 2. Ὁ φαῦλος δοκεῖ εἶδ τὸν θεὸν ἐν τόπῳ, καὶ περιέχεσθαι, ἀλλὰ περιεχόμενος· ἃ χρεὼν ἡγεῖσθαι ἀποφοιτᾶν, ὡς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὢν ὅπερ τῷ αἰτίῳ, καθ' ὃ φωλεύειν ἀδύνατον. Translatio est à *serpentum* usu petita, qi in *specus* ac *cavernas* abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. *adv. Valentinian. c.* 3. *Abscondat se serpens, quantùm potest; totámque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat; alibi habitet, in cæca detrudatur; per anfractum seriem suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostra columbæ domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi.* Seneca epist. 97. *Bona conscientia prodire vult & conspici, ipsas occultas tenebras timet.* Vide *supra* § 7. & *infrà* § 15. & *ad lib.* 10. § 9. λανθάνον, ὃ κρυπτόμενον.

§ 9. Τῷ ἀπολαμπτικῷ φωτὶ] Vide *l.* 5. § 21.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόᾳ] Vide *l.* 2. § 11, 15. Epictet. *lib.* 1, *c.* 11. Ἐν ᾧ γάνυται ὅλον ἐπὶ πάντων, τὸ εἶναι τοῦ ποιεῖν τι ἢ μὴ ποιεῖν: Senec. ep. 78. *Omnia ex opinione suspensa sunt.*

Ἵνα ἀπόλαμψις τοῦ ἡγεμονικοῦ σου μηκέτι ἐγγένηται ἀνακόλουθον τῇ φύσει] M. Cas. *neqid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium.* qasi μήτι & ἐγγεννῇ) legerit Xyl. *ut pars tui principalis nihil unqam animo concipiat, qod est naturæ dissonum.* Sensus in aperto est. Verborum, prout exhibentur, versio haud item. Lugd. qod rarò solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀνακόλουθος legit, ἀπόλαμψις scil. *nè qa opinio ultrà mensi immissatur*, vel *in mente excitetur, qæ naturæ novitiqam consentanea sit.* Vide *l* 1. § 9.

Αὐτὴ ἡ ἐπαγγέλλεται] *Illius autem est munus.* Xyl. Malim, *postulat autem, sive exigit ista.* ἐπαγγέλλεται, παρακαλεῖ, ἀξιοῖ. Suid.

Ἀπροπτωσίαν] Ἀπροπτωσίαν definit Zeno apud Laërt. *l.* 7. ὑπόπτωσιν τοῦ πότε δεῖ συγκαταθέσεως ἢ μὴ. *Scientiam, qâ qis norit, qando assensum adhibere vel inhibere oporteat.* Bis igitur ἡ ἀπροπτωσία, sive ut *l.* 4. § 49. & *l.* 7. § 55. τὸ ἀπροπτωτον, *à temeritate vacuitas*, ut Xylander, (qi προπτωσίαν, qæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse mallet cum eo, qod προπέτεια frequentiùs dicitur) hoc est, *à temerè assentiendi proclivitate ac præcipitantiæ immunitas.* Hinc Clitomachus apud Ciceronem in *Lucullo*; *Herculis quidam laborem exantlatum à Carneade, qod, ut feram & immanem belluam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extraxisset.* hoc est autem τῆς ἀπολήψεως καλεπαγωγίας, ut Marcus loquitur, *l.* 9. § 6. τοῦ φαντασίας ἀμφίλογον χρόνου, ἵνα μήτι ἀκατάληπτον παρεισρυῇ· *l.* 7. § 54. *Sedulò caventis, nè qid minùs liquidò comprehensum clàm irrepat: sive μήτε λάθοι, μήτε ἀδήλως συγκαταπεσοῦσα, l.* 8. § 7. *nec falsò, nec incerto assentienti*: qâ ratione & ἀπροπτώτου dicitur. Quanqam strictiùs pavìdò quandoque

doqe τὸ περιπίπλειν usurpâsse videntur Stoici, qi referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 49. τοὺ περιπλέοντας τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπιχρᾶν λαβαῖς, ἁμαρτάνειν λέγειν· ἂν μὲν ἀδήλοις ἐοικῶσι, περιπλοΐας· ἂν δὲ φιλίαις, φιλοβιβλίας· ἂν δὲ κοιναῖς ἀγαλλήμασι, δοξοζοΐας. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* περιπλοΐας reponit, pro eo quod περιπλοκίας vitiosè legitur. emendationem adfirmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς verbis, à Plut. *ibid. c.* 9. repræsentatis; qibus inter τὰ καθ' ἁρετὰς ἔργα recenset ista, ἀνδρείας τὸν δίκλυδον ὑπεῖναι, καὶ ἐγκρατῆ πρὸς ἀναγώδη λιμὸν ἀνατόνως γεγὸς, καὶ ἀπερίπλωτον ἀκύμονι τῷ τὰ τέλη τέσσαρα μὴ ἔχοντι τελέως. qo loco tamen liberiùs laxiúsqe usurpari video τὸ ἀπερίπλωτον. Et disertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo coacervatis, *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. ubi τὸ περιπίπλειν exponitur, περὶ καλαλήψεως συγκαταθετικῆς. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 1. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, περιπίπλως; qi locus Volphio negotium sine causâ facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπερισπλωσίαν legit apud Laërtium, (tanqam sit à περισπίπλω, qod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neqe enim τὸ περισπίπλειν eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósqe palam est, tria ista, τὸ ἀπερίπλωτον, τὸ ἀδιάπλωτον, τὸ ἀπεπίπλωτον, ità solitos distingvere, ut τὸ ἀπερίπλωτον, ad κατάληψιν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπλωτον, ad πρᾶξιν, sive *actionem*, τὸ ἀπεπίπλωτον, ad πῆσιν, sive *perpessionem* referrent; dum *sapientem*, nec falli, nec labi, nec lædi posse contendebant. Videatur Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 3, & 8. Marcus autem τὸ ἐξαπάτητον καὶ περιπλωτικὸν καὶ μεταπλωτικὸν conjunxit. *l.* 11. § 9. Epictetus verò *l.* 2. *c.* 8. ista φιλοσόφῳ νόῃ facit, ὄρεξιν ἀναπότυκτον, ἔκκλισιν ἀπεπίπλωτον, ὁρμὴν κεκτήσεται, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπερίπλωτον. Idémqe *l.* 1. *c.* 4. hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότυκτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Τῶν πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν] Vide *supr.* § 4.

Τῶν τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν] Vide *l.* 7. § 31, 67.

§ 10. Πάντα ἓν ῥίψας] Vide *l.* 2. §. 7. Senec. *epist.* 17. *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Si qid est, qo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *epist.* 5. *Qòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te qotidie meliorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist.* 72. *Non cùm vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus. ——resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus qidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist.* 88. *Magna & spatiosa res est sapientia: vacuo illi loco opus est. ——Non dabit se in has angustias virtus. laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet ——ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκαριαῖον] Vide *l.* 2. § 14, 17. & *l.* 12. § 3. Apud Ælianum *l.* 14. *c.* 6. Aristippus: Μόνον ἡμέτερόν ἐστι τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δὲ ἄδηλον ἐστι, εἰ ἔσται. Plut. *de commun. notion. c.* 37. Οὐκ ἔστι νυῦ τὸ παρωχημένον· καὶ οὔπω νυῦ τὸ μέλλον. *Qod præteriit, non est: qod futurum est, nondum est.* Avgustin. *Confess. l.* 11. *c.* 14. & *in Psal.* 38. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *In tria tempora vita dividitur; qod est, qod fuit, & qod futurum est. ex his, qod agimus breve est; qod acturi sumus, dubium; qod egimus, certum. ——*Siqidem *singuli tantùm dies, & bi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus brevissimum est; adeò qidem, ut qibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. antè definit esse qàm venit. nec magìs moram patitur, qàm mundus, aut sidera, qorum irreqieta semper agitatio; nunqam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; qod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c.* 15. *Æternum est immensum, sine origine, sine fine, nec ad qemqam magìs hominem qàm ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex qibus præteritum initio caret, exitu futurum: præsens autem, qod medium est, adeò exiguum & incomprehensibile est, ut nullam recipiat longitudinem, neqe aliud esse videatur, qàm transacti futuriqe conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunqam; & qicqid transcurrit, à futuro decerpit, apponitqe præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ] Solomon *Eccles. c.* 10. *v.* 14. & *c.* 11. *v.* 2. *Ecqis novit qid futurum sit?* Anacreon. *Carm.* 24.

Χρόνον ἔγνων, ὃν παρῆλθον·
Ὃν δ' ἔχω δρᾶμεῖν, οὐκ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Τί ἀφανές; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀόρατον. Plut. *adverss. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Mart. c.* 23. *Omne futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od.* 12.

Σύμβολον δ' ὅτις ἐπιχθονίων
Πίσυνον, ἀμφὶ πρόξι καὶ ἐσ-
-σομένᾳ ἔνεπε θεόθεν.

Horat. *Carm. l.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus.

Μικρὸν μὲν ἓν ὃ ζῇ ἕκαστος] *Parvum* & concisum est admodum, hac ratione, *qod vivimus*; qia ad momenti τὸ ἀμερὲς atqe *insecabile* restringitur. Verùm cæteroqi etiam haud longa aut diuturna esse vita

vita potest, etiamsi ortu obitúque, tanquam cancellis septisque quibusdam, eam definiamus, & ab illo ad istum pertingentem consideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *considerat.* 6.

Μικρὸν ἢ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, ὅπου ζῇ] Ità *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνίαι τοῦ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. ἢ ἐν γωνίᾳ τούτῳ τῷ κλίματος. & *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἢ ἡ μοναξία ὑστεροφημία] διὰ τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4. § 3. βραχύβιον γὰρ καὶ ὁ ἔπαινος καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων καὶ ὁ μνημονευόμενος. *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3. 19 & *l.* 7. § 6. Cicer. *de repub. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipsi autem, qi de vobis loquuntur, quàm diu loquentur? quinetiam si cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes unius cujusque nostrûm à patribus acceptas posteris prodere, tamen propter eluviones exustionésque terrarum, quas accidere tempore certo necesse est, non modò non æternam, sed nè diuturnam quidem gloriam assequi possumus.* Et mox: *Sed loquentur de te. Sermo autem omnis iste, & angustiis cingitur iis regionum, quas vides, nec unquam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione posteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἢ εἰρημένοις παρασήμοις.] Xyl. *præceptis.* ac si παραλήμμασι, παραλαβίσμασι, vel παραινήμασι legisset. M. Cas. *auxiliis.* ἑστὶ γε reverâ παίσαι *astare, adesse, auxiliari.* itaque quamquam παράσημα hoc sensu nusquam occurrat, fieri potest tamen, ut Marcus eo istîc usurpaverit. ut παρασήματα hîc dixerit, quæ *infrà* βοηθήματα *l.* 4. § 50. quia τὸ παίσαι est βοηθῆσαι. potest forsitan & *documentis* reddi. nam παράσημον, quod ejusdem est originis, etiam pro *documento* sumi quandoque docet Budæus.

Γυμνὸν] Vide *supr. l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διηρημένων] Vide *l.* 4. § 21.

Οὐδὲν γὰρ ὅτου μεγαλοφροσύνης πιστικὸν] Idem *l.* 10. § 11. Vide Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὀσῷ καὶ ἀληθείᾳ] Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτῃ ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης] Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3. & 23. & *l.* 6. § 44. In eundem sensum Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτός. *Mundi civis, ejusdémque pars es.* Idémque *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο καταλείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τῷ Σωκράτει, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, πόλεως ὄντα, εἰπεῖν, ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος ; Qod Cicer. *Tusculi. l.* 5. *Socrates cùm rogaretur, cujatem se esse diceret, Mundanum,* inqit. *totius enim mundi se incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum sententia: *Mundum hunc omnem, oppidum esse nostrum. ut Cicccis qi habitet, hunc omnem mundum suum municipium esse existimet.* Diogenes pariter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde esset, respondit Κοσμοπολίτης. de qo Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ πατρὶς ἦν ἐκείνῳ· ἐξαίρετος ἢ ὑδρία. Et Basilius Cæsar *epist.* 41. ad Maximum Philosophum, Σὺ ἢ πολίτῃ σεαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἐπέδωκας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epist.* 68. *Sapienti rempub. ipso dignam dedimus,* id est, *mundum.* Verùm sint illi *mundani,* sive *mundi cives.* hoc nos illis Christiani libenter concedimus. At nos potiùs, qi *è mundo* nos esse diffitemur, Joan. *c.* 15. *v.* 19. & *c.* 17. *v.* 16. Sumus reverâ, qod Marcus istîc, τῆς πόλεως ἡ ἀνωτάτης πολῖται· ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium nostrum in cœlis est.* Siqidem, ut Tatianus Assyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμε μὲν ἡ κατασκευὴ, κόσμιοι τὸ ἢ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobisque, qod Seneca *epist.* 102. *Patria est, qodcunque suprema & universa circuitu suo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* usurpare; Ὁρᾷς οὖς ὁ μάτλω, ὡδὶ ἅπαξ μικρῶν κάμαμεν, πολῖται ἐπεθυμήσαμεν ἡμέας ὅτου κάλλιστ καὶ εὐδαίμονος πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη πατρὶς ἡμῖν ἐστὶν ἡ πόλις, *civitas ista.* Siqidem Christiani qiqe genuini sunt οὐρανοπολῖται, ut Isidorus Pelus. *l.* 2. *epist.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ὑπερκειμένης Ἱερουσαλήμ, *supernæ cœlestisque illius Hierusalemi, qæ est fidelium sanctorúmque universorum metropolis:* ut Apostolus *ad Galat. c.* 4. *v.* 26. & *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. οὐρανοπολέως nomine dignior longè, quàm Marci, qâ Antoninus, ut ipse loqitur, *patria;* qam eo nomine insignire Athenæo visum est, *dipnosoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παροικεῖν, ἡ κατοικεῖν ἠλθομεν. πᾶ γὰρ ἐνὶ πᾶσα ψυχὴ Σοφῷ, πατρίδα μὲν οὐρανὸν, γῆν δὲ ξένην ἔλαχε. Itaque eò revertuntur, ubi hinc recedunt, πατρίδα δὲ τὸν οὐράνιον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύονται, ξένον δὲ τὸν ἐπίγειον, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingv. confus.* Clemens deniqe *Strom. l.* 4. *extremo:* Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν οὐράνιον κυρίως πόλιν· τὰς δὲ ἐπὶ γῆς ἐντεῦθεν οἰκεῖσθαι πόλεις· λέγεσθαι μὲν γὰρ, οὐκ εἶναι δέ. σπουδαῖον γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος αἰσθητόν τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμοις διοικουμένων.

Τί ἐστι-- τὸ τὴν φαντασίαν μοι νῦν ποιῆσαι] *Quid est, qod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *qid est, in qo defixa est nunc phantasia mea.* Cas. malim, *qid sit, qod phantasiam meam afficit imprægentiarum.* ut & sententia continuetur, ad συνεπιβάλλειν respiciens: & τὸ ποιῆσαι à ποιόω, non à ποιέω ducatur. Vide Aphrodiss. *supr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. qanqam & φαντασίαν ποιεῖσθαι etiam dicitur. Nemesian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum sententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ ποιητικὸν;

φαῦλον. ὡς γὰρ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐγγίνεται πάθος, ὅταν αἰσθάνηται· οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν ἐννοήσῃ· εἰκόνα γὰρ ἐαυτῇ λέγεται τὸ νοητὸν φαῦλον ἢ, τὸ ποιητικὸν τῶν φαντασιῶν αἰσθητόν. Utrovis modo sumpseris, eódem recidet.

Αὐταρκείας] *ex qa totus ex me aptus sum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; qum de virtute aliqa peculiari agatur. *Contentatione.* Cas. ego, *frugalitate.* ità Polybius usurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ὁ ἀνὴρ ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα δὲ τῆς αὐταρκείας τοῦ βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τοῦτο μὲν παρὰ θεῶν ἥκει] Ità *l.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos passim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; qòd etiam mala humana, bella, cædes, pestes, & consimilia (qæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adscriberent, & divinitus contingere assererent. Verùm Stoicis hac in parte suffragium contribuit suum codex sacer havd semel. Apud Esaiam *c.* 45. *v.* 7. Deus ipse: *Ego sum, qi & lucem produco, & tenebras obduco; qi statuo pacem, malúmqe creo. Ego Jova ista omnia facio.* Jeremias, Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecqo dicente existit qicqam, nisi Dominus id præceperit? Ex ore altissimi annon prodit, tam malum qodqe qàm & bonum?* Amos. *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Jova non effecerit?* Itaqe sicut de *bono* Psaltes, *A Domino factum est istud, Psal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter Vates: *A Domino extitit istud.* Historiæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job sanctus, tam prædonum manu abacto pecore, qàm & gregibus igne cœlitùs misso absumptis, liberisqe ædium ruinâ turbine impulsarum oppressis; *Dominus*, inqit, *dedit*; *Dominus abstulit.* Jobi *c.* 1. *v.* 21. Uxoriqe per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs sana consilia suggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus; & non malum etiam laturi simus? Ibid. c.* 2. *v.* 10. Deniqe Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iste*, inqit, *maledixit, qia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaqe *Obmuteram*, ait, *filentiúmqe mihi indixeram, qia tu, Domine, illud feceras. Psal.* 39. *v.* 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od.* δ'. *v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε δίδωῖ.—
Ipse bonúmqe malúmqe Jovis dat.—

Idémqe *Odyss.* δ'. *v.* 63.

—δίδη δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
—*dabat ipse bonúmqe malúmqe.*

& *Iliad.* ο'. *v.* 109.

Τῷ ἔχεθ', ὅπῃ κεν ὔμμι κακὸν πέμπῃσιν ἑκάστῳ
Ἦ ἀγαθόν.—

Ità siqidem legit Chrysippus, secus qàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipse malum qodcunqe bonúmve immiserit ulli,
Acceptum hunc fertur.—

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Ξυὶ τῷ θεῷ πᾶς τις γελᾷ κἀδύρεται.
Qivis dolet, vel ridet, ut visum Deo.

Idémqe *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἔν τε ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεούς.
Ego hæc & alia qæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληξιν καὶ τὴν συμπνευσθείσαν σύγκλωσιν] Ità *l.* 2. ἐκ ἀνάγκης φύσεως καὶ συγκλώστου. *supr.* § 4. & *infr.* § 16. συγκλωθόμενα. Allusit ad Parcarum (qæ & indè Κλωθὼ Homero dictæ *Odyss.* ν'. *v.* 197.) stamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι καὶ συνεκλώσθη. Et *l.* 5. § 8. συνεκλώσθησαν. & *l.* 8. § 20. συμμιμήσεται. Seneca pariter *epist.* 107. *Qare impigri atqe alacres excipiamus imperia; nec deseramus hunc operis pulcerrimi cursum, cui qicqid patimur, intextum est.* Figmentum avtem de Parcis illud avtor libri *de mundo*, qi sub Aristotelis nomine prostat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, καθ' ὧν τοὺς χρόνους μεμετρισμένους νῆμα ἡ ἀτρέκεια, τὸ μὲν, ἐξεργασμένον· τὸ δὲ, μέλλον· τὸ δὲ, ἀπεστρεφόμενον. τέτακται δὲ, καθ' μὲν τὸ γεγονός, μία τῶν μοιρῶν, ἄτροπος· ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστι. καθ' ὃ τὸ μέλλον, λάχεσις· εἰς πάντα γὰρ ἡ καθ' φύσιν μέλει λῆξις. καθ' ὃ τὸ ἐνεστὼς, κλωθώ, συμφαίνουσα τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ πάντα ἔστιν, οὐκ ἄλλο τι, πλὴν ὁ Θεός. qod & Platonem dicere. Sed & Chrysippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὸν μὲν παρεληλυθότα, παθρασυθίαν εἶναι καὶ συστελεσμένην δοίκησιν· τὸν δὲ Εἱμαρμένην, εἰρομένην πυθόμενον· ἐστὶ δὲ θεοῦ βούλησις, ἔστι καὶ ἐξ ὅτου δήποτε αἰτίας· τὰς δὲ Μοίρας ὠνομάσθαι, διὰ τὸ μεμοιρῶσθαι καὶ καταπεπεμῶσθαί τινα ἡμῖν ἑκάστῳ· τὸν δὲ ἀειθμὸν τῶν Μοιρῶν, τοὺ τρεῖς χρόνους παραδηλοῦν, ἐν οἷς κυκλεῖται τὰ πάντα, καὶ δι' ὧν ἐπιτελεῖται· καὶ Λάχεσιν μὲν καλεῖσθαι, παρὸ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ παρεμμένον. Ἄτροπον δὲ, καθ' τὸ ἀτρεπτον καὶ ἀμετάθετον τῶν μερισμῶν. Κλωθὼ δὲ, παρὸ τὸ συγκλώθεσθαι καὶ συνείρεσθαι τὰ πάντα.

Σωϊτάξιν τε καὶ τύχαις] Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum.* & *l.* 7. § 31.

Συμφύλαι καὶ συγγενεῖς] Vide *supr.* § 4.

Ἀγνοῶντα] *supra l.* 2. § 1.

Ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ] *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτοῖς] Marci dictum in hanc eandem sententiam lavdat Svidas in Marco. Ποιῆσαι μέν τινι ἀνθρώπους ὁποῖος βούλεται ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστι· τοῖς δὲ δι' ὅτι μάλιστα χρήσιμος ἦ, χρῆσθαι. Εὐ-

Ἕως] D. Junius mavult ἐυμοίως. Sicut *supr.* § 4. πάντα ἁπλᾶ καὶ ἐυμοίως. & *infr.* § 12. ἐυμοίως. qibus addas licet, *l.* 6. § 45. ἐυμοίως. Verùm nihil obſtat, qo minùs ἕνεκα iſtic retineatur. ſicut *l.* 9, § 26. Ἕνεκεν αὐτοῦ αὐτοῖς δεῖ. etiamſi enim Phrynichus in *Atticiſmis*, ἕνεκα ἔχειν dici vetet, ἐυοίκως loco illius uſurpari jubeat; non eſt tamen Marcus noſter elegantiarum iſtiusmodi curioſus.

Κατ' ἀξίαν] Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀλλὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8. § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc eſt, *honeſto*, ſive *virtuti*, qod in ſolio majeſtatis collocabant, utpote qod *ſummum*, imò *ſolum*, *bonum* cenſebant, μείζω ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, ſive, ut Stoicè loqamur, *æſtimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamſi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote qæ verè boni partem nullam obtinerent, qædam tamen ex eis in pretio atqe æſtimatione aliqâ habebant, qæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Seneca *ep.* 74. *promota* ſive *præpoſita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo avtem iſtis ἀξίαν τινὰ, i.e. *æſtimationem pretiúmqe* aliqod tribuebant, ut Laërt. *l.* 2. διὰ τὸ μέσων τινὰ δύναμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένην πρὸς τὴν κατὰ φύσιν βίον. i.e. *qia mediam qandã vim uſúmve haberent, ad vitam ſecundùm naturam agendam conducentem.* Ex iſtis rurſus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æſtimanda, alia minoris* cenſebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 6. Et Seneca *epiſt.* 82. *Eſt & horum, qæ media appellamus, grande diſcrimen.* Atqe hoc eſt, qod Marcus, tum iſtic, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum uſu obſervandum inculcat. Illud interim obſervatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum uſu, uſqe ad ineptias etiam, non minutias tantùm, ſuperſtitioſi exiſterent, ſicut *promota* ſive *propoſita* illa, λητὰ μὲν, ἀλλ' οὐκ ἀρετὰ, οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα ὄντα ἐυχρηστα, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, dici ſanxerunt; qod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τὴν ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* uſurpatur, noluiſſe reddi, *dignitatem*, ſed *æſtimationem*; qâ voce uſus eſt Cicero *de finib. l.* 3. vel *pretium*; qâ uſus eſt Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium qidem*, inqit, *aliqod erit; certè dignitas non erit.*

Συστέλλομαι] *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *rationem habeo.* Vide Τὸ στοχαστὸν, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν] Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*qod adeſt memento*
Componere æqus,——

Ἑπόμενον τῷ ὀρθῷ λόγῳ] Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ καθ' ὃν ἑπόμενον. Et *l.* 12. § 31. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρδμα] *Neqe prater iſtud qod propoſueris tibi, acceſſorium aliqid vel captaveris vel admiſeris.* deeſſe videtur verbum aliqod, πιεῖν puta, vel ὀπτᾶσθαι. Eſt avtem τὸ παρεμπόρδμα vox à re mercatoria tralata: ſignificátqe propriè *negotiationem aliqam ei, qæ primariò inſtituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex conſeqenti, *lucrum è negotiatione iſtiusmodi acquiſitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus qæ ſequntur, ex Baſil. *epiſt.* 73. de adverſariis ſuis. Ἐμπεκλὴν βίον μελαχειζόμενοι, παρεμπόρδμα πιεῖν τοῦ ἡμετέραν διαβολήν. *Vitam mercatoriam ſive nundinariam exercentes, negotiationi ſuæ iſti acceſſoriam faciunt veſtri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de hiſtor. conſcrib.* Οἶμαί σε ἓν ὑπολείχθαί μοι βουλόμενον, τὸ μόνον πεπτῶν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τὸ δῶρον παρεμπόρδμα πεποιῆσθαι τὸν Δημοδόκου. *Videris mihi, cùm hoc unum propoſuiſſes, ut oſtenderes mihi Homerum bonum eſſe poetam, dono muncríve promiſſo acceſſorii, ſive mantiſſæ, loco adjeciſſe Demoſthenem.* qibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qi de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλοις ὁ πειραλὴς ἀυλάρχης, ἀγεῖν δὲ βαδίζουσιν, ἢ εἰς ὄζον καθῆσιν. adjecit, εἰ δὲ καὶ σκαπάνης ἅψαιτο, οὐκ ἀγωνὲς τοῦτο παρεμπόρδμα οἰκονομικὸν γυμνασίου γεωργικοῦ. *prater exercitii, qod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumenti aliqid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deeſſe apud Marcùm opinatur, pro nomine duntaxat participium ſubſtitui debere, ut ſit μηδὲν παρεμπορδόμενον· qid ſi verbum reponamus, παρεμπορδίζη qia ſeqitur ἀλλὰ πήγης. Eſt avtem τὸ παρεμπορδίζειν, qod Gregor. Naz. *orat. in Baſil.* de Savle agens, qi dum aſinos inveſtigat in diadema incidit, τὸ πάρεργον, ſive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορδίζειν dixit. βασιλείαν ἔυρατο μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορδισάμενον. De ſenſu conſtat, qi idem futurus eſt, qocunqe ex dictis modo legerimus. Qod Marcus voluit, optimè expreſſit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnoſtico agens, Οὐ πεισκέπλεται, inqit, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ἀπόλαυσις ἑαυτῷ ἐμάτῃ ἢ τῷ ὄντως ὄντι ἑραστῇ ἑλόμενον, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀρόμενος, θεοσεβεῖ, ὅθεν ἂν εἰ καὶ κατάθεσιν ἐξοίσαι λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περίτλειν τὰ ἀπαγορδόμενα, ἀπιμώρητός τε ὢν· καὶ εἰ καὶ μισθὸν τὰ μαχαίρων ἀγαθὰ λήψεως ἐπὶ τοῖς δὲ ἐπαγγελίαν προσλάβοι· ἀλλ' εἰ καὶ λίποι τὸν θεὸν ἐφ' οἷς περάτει, πειθεὶς· ὅσῳ ἀδυνάτου πρᾶξαί τι παρὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἐδελήσει τι ἂν τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτο ἀγαπητὸν εἶναι ἄνευ ἑλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα] Idem *infrà* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἑαυτῷ παρέχειν] Clemens *Strom. l.* 4. Εὖ γὰρ κἀκεῖνο εἴρηται, Ἴδε μὴ λυπῇ, ἀλλὰ νόμιμα γαθαρεύει. ἀγνεία γὰρ, δίαιτα, τελεία, ἡ σὺν τῷ καθ' ἕν ἔργων καὶ σὺν διανοημάτων, πρὸς ἓν, καὶ τὴν λόγων εἰλικρίνεια, καὶ τελευταία, ἡ κατὰ τὰ εὐσεβῆ ἀνα-

ἀναμαρτησία. ἐστὶ γὰρ hæc revera καθαρότης ἐξῶσα, ut cum Marco loquamur, quam depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis sit ἀνθρώπου πάθη, μᾶλλον δὲ ἀρχιβίου καὶ βεβαία.] Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ὀδυνηρὸν καὶ ἀφόβητον ἐστι τοῦτο, ἀλλὰ ἡμέραν, καὶ ὑδὲν ἀδύνατον ἐνθυμηθῆναι. ὅτε ἄρα ἐπιδυμήσεις τινὸς. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi ——

Ἐὰν τοῦτο σωλάβῃς] *Ità si perseveres.* Xyl. at Cas. *si huic*, genio nempe tuo, *adhæseris*. ἀσὶ τοῦτῳ σωλάβῃς legeris. σωλάβειν pro *hærere* vel *adhærere* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δὲ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λίμναις, ὃ οὐ σωλάβει τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret:* Ὥσπερ ἅλς ῥιζῶν, αἱ καθ' ὕδατος ὀχέντων, πάλιν οὐκ ἔχονται. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. σηλιτ. 1.

Μηδὲν ἀφελῶν] Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qui crastinum sine solicitudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sic fiat, ut minùs ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ πλέον ποιήσει, οὐδ' τὸν χρόνον, ὡς πεσσὶ ἐπινοία αὐτῷ μεῖζον ἀγαθὸν· ἀλλ' ἐν αὐτάρκεια τῷ παρόντι καὶ γεγονότι ἤδη μόνῃ. ὁ γὰρ ἀγανάκτησει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον ἀφεμένον. ἐπιθυμήσειν.

Εὐζωΐας] Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 8. Συμβαίνει δὲ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ εὐζωΐα τις εἴρηται, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodiss. *de virtut. sufficient.* Τὸ εὖ ζῆν, καὶ τὸ εὖ βιῶν, καὶ τὴν εὐζωΐαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι. Et mox; Λέγεται εὖ ζῆν ὁ κατ' ἀρετὴν καὶ φρόνησιν πολιτευόμενος ἀρίστην, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ φρόνησιν τὴν ἐν τῷ πράττειν πολιτικὴν εὐζωΐα ἀνθρώπου. ——ἐν ταῖς χρησιμαῖς τῆς ἐνεργείων καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωΐα. Itaq; εὐζωΐαν, quod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, quod in virtute prorsus situm Marcus hic statuit, contrà quàm Aphrod. qui concludit ibidem; ὅτι ἐξ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐζωΐαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐδεὶς κωλύσει] Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια παρέχονται ἔχοντα] Solebant Stoici suos monere, ut eorum quæ in scholis didicissent summa capita sic memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. Hæc illa, quæ ἐγχειρίδια δόγματα Epictetus appellat, neque alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio quam ipsius ætatis scriptore Arriano dixerit: forsan, ut ex Simplicio videtur, est scriptum, quod & nomen testatur, *Manuale*: nam *Pugionem* qui reddidere, ab avtoris mente aberrârunt prorsus. Itaque Marcus hîc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi paratæ semper artis suæ instrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata. prout Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem alluſit Epictetus locis à Casavbono *ibidem* indicatis; *dissert. l.* 1. *c.* 27. Τὰς θεωρήσεις ἐναργεῖς καὶ ἑτοιμηρύθμους καὶ ἐγχειρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐκάστου δόγματος, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν ἀείσῳ, τὸ μὲν ἀείσειν· ἐν βαλανείῳ, τὰ τῷ βαλανείῳ· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ τῆς κοίτης. Verùm, quod Bernardus olim conquestus est, *de consider. l.* 2. *Sic se habent plerumque mortalium corda, quod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utique inadvertentiam atque incuriam.

Οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε] indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, quàm si multa quidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémque, *Hæc utrâque manu tenere proficientem jubet, nec usquam dimittere, imò affigere & partem sui facere, eáque quotidianâ meditatione produci, ut sua sponte occurrant salutaria, & ubique ac statim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse *epist.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim reposita præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hæc *Cæus. ibid.*

Πᾶν καὶ τὸ μικρότατον] Monitum avro, non avrichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac levissimis qibusque, qatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, quàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apostolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à qo Marcus forsitan sumpserit, *dissert. lib.* 2. *c.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πάντι μικρῷ καὶ μεγάλῳ. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12.

בְּל־מַעֲשֶׂיךָ יְהִיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם

Fiant opera tua omnia ob nomen cæli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῶν ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνέχεσθαι] Res divinæ ac humanæ, cùm quad theoriam, tum & quoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav. Ità cohærentia, connexa, concatenata sunt ista; ut nec Homo qid sit, unde sit, quare sit, hoc ipsum explorare & cruere, sine universitatis inquisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusserìs, nescias humanitatis.* qod Calvin. *instit. l.* 1. *c.* 1.

Multis

Multis vinculis inter se ità connexæ sint cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alteram præcedat, & ex se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 21. *Hoc mandatum à Deo habemus, ut qi Deum dilexerit, etiam fratrem suum diligat.* qi & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata, ad alterius vel statuendam vel tollendam concludit.

Οὔτε ἀνθρώπινόν τι ἀνὰ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναφορᾶς] Hoc est, quod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηκέτι πλανῶ] *Non erra amplius.* Xyl. & M. Cas. forsan meliùs, *Ne evageris diutius:* ut sit idem hîc πλανᾶζ, quod ὑπορρέμενος, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὰ ὑπομνήματά σε.] Deo ipse se gratias agnoscit debere, qòd non istis diuturniùs assederit. *l.* 1. § 17.

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπόθεσο] Commentarios, inquis, componis, multáqe ex antiquis avtoribus excerpta congeris, qæ in senectute scil. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est quod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, γηρᾷ παρ' αὐτῷ τοὺ μαθήλας, ὡς ἐν ἄδῃ χρησομένους ταῖς τέχναις, ἢ δίκας ἐρῶντας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum suum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectisqe ac sententiis discutiendis tot annos assignâsset, ut octogenarius necessariò priùs fuerit futurus, qàm veritatis cognitionem certam, si qando tamen, assequi posset. Καὶ τί, inqit, ἐγγυητὴς ὦ σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα; ἔπειτα ἐς πόσον ἔτι σ' ἢ λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσῃς αὐτοῦ, γέρων ἤδη, καὶ παγὺς ἤδη; ἔξωρες ὤν, καὶ τὸν ἕτερον πόδα, φασὶν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μή τις ἄλλον βίον σφᾶς μαζίζει σιωπᾶν, ὡς ἐς ἐκεῖνον ἐλθὼν, ἄμεινον διαγάγοις, εἰδὼς ὅν τινα τρόπον χρὴ βιῶν.

Σπεῦδε ἓν εἰς τὸ τέλος] Senec. *ep.* 27. *Non quidem cessatur adhuc, sed non festinatur. multum restat operis, in quo ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici cupis.* vel ut Lipsius legit; *Non quidem cessaturo, sed festinaturo multum restat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσασι] Ab his verbis interpretes novum paragraphum exorsi, sic vertunt: *Nesciunt qàm multa significet vocabulum furari, &c.* Eam lectionem seqi si libuerit, habeas D. Bootii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neq; *furtum*, qod de pecuniis solùm aliisq; talibus avdiunt, cùm majus ac pejus sit *furtum*, aliqem in errorem conjicere, atqe ità veritatem *furari*: nesciunt qid sit *fercre*, *emere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium data, isti in longè alios usus, ad satisfaciendum voluptatibus suis, atqe ad procudendas divitias: nesciunt qid sit *qiescere*, cùm illi non aliam nôrint *qietem*, qàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *qies* non alibi qàm in animo qærenda sit, ubi in mediis qoqe negotiorum atqe periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt qid sit, *facere qæ agenda sunt*, utpote qi omnia ex propriis commodis atqe affectibus metiantur. has avtem res dicit illos non perspicere, qia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad qam harum rerum dignotio pertinet. Confer. cum *sect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ἔξεσιν, qod præfesserat, tollenda sit. Qod si admiserimus, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἔξεσιν οὐκ ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens exiitat ista: *Id qod faciendi potestas est etiam nescientibus. qàm varia sint vocabulorum istorum significata.* qasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre, etiam qi Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7. 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epist.* 45, 48, 49. qi & Idem *epist.* 88. *Grammaticus circa curam sermonis versatur; &, si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. qid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? qid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frænat?* Et inter alia multa, *epist.* 45. *Qid mihi vocum similitudines distinguis, qibus nemo unqam, nisi dum disputat, captus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist.* 48. *Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, qid amico præstare debeam, qid homini, qàm qot modis Amicus dicatur, & Homo qàm multa significet.* Hoc est diserè, qod istic Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam secutus sum.

Ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει] *mentis* scil. *oculo.* qem *suprà* tetigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *l.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De isto Psaltes, *Psal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Christus Paulo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμὰς αὐτῶν. Et Paulus *ad Ephes. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druso. Vel. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Scnem illum natura, cæcum fortuna potuit facere: at neutra interpellare valuit, nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Sympos.* Ἢ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἀρχέλαος ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τοῦ ὄμματος τις ἀκμὴν λήγειν ὑπείκῃ. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. χρεία τοίνυν ἡμῖν καὶ νοερῶν ὀμμάτων, εἰς τὴν τοῦ νοητοῦ καλαυόπιν. καὶ καθάπερ δέομεθα τοῦ τὸ σώματος ὀφθαλμοῦ εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ὁρατοῦ, ὕτω δῆτα χρήζομεν πίστεως, εἰς τὴν ἐποπτείαν τοῦ θείου· μᾶλλον δὲ καὶ

ἀρδαλμὸς δέ τις φωτὸς ἐπιδεικτικὸς τὰ ὁρατὰ, ὕτω δὴ οὖ καὶ ὁ νοῦς δεῖται πίστεως ἐπιδεικνυούσης τὰ θεῖα, καὶ πῶι ἀεὶ τούτων δέξαν φυλαξούσης βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς] Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infra l.* 12. § 3. Parilis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 23.* σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qi & νοῦς *Rom. c. 7. v. 25.*

Τυπωθὲν φαντασικῶς] Ità *l* 5. § 35. τὰ αἰσθητὰ ἀμυδρὰ καὶ ὑποτυπούμενα. Laert. *l.* 7. in *Zenon.* ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία ὅτι τύπωσις ἐν ψυχῇ. νοεῖται δ' ἡ φαντασία, ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπάρχοντος καθ' ὑπαρξιν ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναποτετυπωμένη καὶ ἐναποσφραγισμένη. qi tamen monet, ὃ δεκτέον πῶι τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος· ἐπεὶ ἀδύνατόν ἐστι πολλοὺς τύπους καθ' τὸ αὐτὸ ἀεὶ τὸ αὐτὸ χωρεῖν. Apud Evseb. *pr. par. l* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικὴ δ' αὐτὴ (πῶι ψυχῶι) ἐστὶ, ὅτι τυπῶδές γε φαίνεται ὑπὸ τῆς ἐντὸς καὶ ὑπαρχόντων διὰ τοῦ αἰσθητηρίου, καὶ παραδεχομένη τὰς τυπώσεις. Apud Svidam autor incertus; ἡ φαντασία παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα τὴν αἰσθητὴν τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τύπον ἀναπλάττει. eandem νοῦν παθητικὸν Aristoteli dictam; ἓν μὲν ὡς ἔνδον ἔχουσα τὸ γνωστὸν, καὶ ἁπλῆ περιβολῇ ὥσπερ ἐκεῖνο ἐπιβάλλουσα· παθητικὸν δ', διότι μὴ τύπων καὶ ἀκμαπίσεως. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔν ἐστι καθ' αὐτὸν, τύπωσις ἐν ψυχῇ. qo tamen loco de modo rei sententias eorundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ἔννοιά ὅτι· φαντασία δ' τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχὴ δ' φύσις ἀναθυμίασις, ἣν τυπωθῆναι μὴ ἐκ ἀργῶν διὰ μανότητα, δεξαμένην δ' τηρῆσαι τύπωσιν ἀδιάτρ. ῥεῦμα γὰρ ἂν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθείη σήματα καὶ τύπους καὶ εἴδη διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἀτμοῖς καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ, ἐτέρωι δ' ἔξωθεν ἐνδεχῶς ὅτ' ἀρχῶ καὶ ἀλλοτρίῳ πάθματι κινούμενον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῶον τὸ μὴ ζῶν ὕλη φέρεται, φαντασία καὶ ὁρμῇ. ἡ μὲν οὖν φαντασία σωίζεται, καθ' πῶι ἐκτὸς ὑποκείμενον τυπῶντος νῦ δι' αἰσθήσεως· ἡ δ' ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας καθ' πῶι τῷ νῷ τοιαῦτα δύναται, ἂν τείνας δι' αἰσθήσεως ἅπτεται τοῦ ὑποκειμένου καὶ φέρεται πρὸς αὐτὸ χωρεῖ, γλιχόμενον ἐφικνεῖσθαι καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν παντὸς ἔχει ὅτι, καὶ ἔοικε κηρῷ πάντας τοὺς τύπους χαλάς τε καὶ αἰχμὰς δεχομένῳ. Et paulò pòst. Ὥσπερ ἐν τῷ κηρῷ δύναμεν μὲν εἶσι πᾶσαι αἱ σφραγῖδες· ἐνδελεχείᾳ δ' μόνη ἡ τετυπωμένη· ὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κατεισδεῖ ὑπαρχέτω, πάντες οἱ τύποι φαίνονται δύνάμει· ἀποτελοῦνται δ' χρατεῖ ὁ νοῦς χαραχθεὶς ἐν αὐτῇ, ἕως μὴ ἀπαλείφηται ὑφ' ἑτέρου ἐναργέστερον καὶ ἐνδηλοτέρου μᾶλλον ἐπιχαράξαντος. Idémque de *numin. immutab.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ἃ γὰρ εἰσήγαγε ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων, ὥσπερ δακτύλιός τις ἐν σφραγῖδι ἐνεπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ δ' ἔοικεν ὁ νοῦς, τὸ ἐναπογεῖον δεξάμενον ἄκρως παρ' ἑαυτῷ φυλάττει, μίαν εἰ τὸν τύπον λεάνασα λήθη ἢ ἀντιπάλου μένους, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανῆ. Τὸ δ' φανὲν καὶ τυπῶσαν, τότε μὲν οἰκείας, τότε δ' καὶ ὡς ἑτέρας δέδεκται πῶι ψυχῶι. qæ Philonis verba, tanqam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesavro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà qæras. Origen. *ad Cels. l.* 1. Τί ἄτοπον, τὰ τυπωθέντα τῷ ἡγεμονικῷ ἐν διεί φῳ, φαίνεσθαι αὐτὸ τυπῶν καὶ ὕπαρ πρὸς τὸ χρήσιμον τῷ ἐν ᾧ τυπῶται? Qin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi qæritqomodo res, qum oblint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμά ἐστιν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἢ χαφή τις. Et rursus: Δῆλον δὲ ὅτι δεῖ νοῆσαι τοιοῦτον τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτῶι, οὗ ζωγράφημά τι, τὸ πάθος, ἕ φαμὲν πῶι ἕξιν εἶναι μνήμην. ἡ δὲ γινομένη κίνησις ἐσημαίνεται οἷόν τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ τὸ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν ὄσιν, ἐ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτοιτο τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δ' διὰ τὸ ὑγρὸν, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, ἐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Καὶ τῶν βοσκημάτων] Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. τῶν ἄλλων ἄνευ ὑπάρχει πίστις· φαντασία δ' πολλοῖς. Et mox: τῶν ἄλλων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει· λόγος δ' ὔ. Indè apud Laert. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: Φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ δ' ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ τῶν λογικῶν ζώων· ἄλογοι δ', αἱ τῶν ἀλόγων. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νοερότατος] Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ τῶν ἀνδρογύνων] *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qi (ut Livius *l.* 27. loquitur) *ambigno inter marem & fœminam sexu nati.* Xyland. vel potiùs, qi *utriusque naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusque sexûs*, qi & *Hermaphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambigui sexûs* havd abs re Livius; qia *in his sic uterque sexus apparet, ut ex qo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* Avgust. *de civit. Dei l.* 16. *c.* 8. Διφυεῖς καὶ ἀνδρογύνους appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Οὐκοῦν οὐδὲ τῶν θηρίων μεταβάλλειν τὴν φύσιν πεπότηται ποτέ· οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῶον ἅμα ἄμφω, ἄῤῥενος καὶ θήλεως, καθὼς ὑπειλήφασί τινες, ἑρμαφροδίτους περιτολογοῦντες, καὶ μεταξὺ θηλείας καὶ ἄῤῥενος, ἀνδρόγυνον καταγινομένους.

νοτομῶντες φύσιν. Tales tamen extitiſſe havd pavcos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici, bicorporem enim planè, & à parte qidem anteriòre marem, à poſteriore fœminam, utriſque qaſi glutino qodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id qod partim ex *Geneſ. c. 1. v. 27.* partim ex *Hymn. 139. v. 5.* non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérqe enarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéqe atqe irreligiosè habitis elicitum eunt. de qo commento videri poterunt Moſes Majmonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. qæſt. 8.* eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à qo & Mercurius Larvatus ille in *Pæmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν τότε μὴν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τῶ τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νυνὶ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει τὄνομα κείμενον. ὂν ὀνείδει, inqit, κείμενον, id eſt, probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiqidem non ſolùm pro corpore portentoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀθηνᾶς, ἀνίσχνος. Heſych. Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l. 6. c. 30.* Ità Theodoret. *therapeut. l. 8.* de Baccho; Γυῖνες ὦν, καὶ θηλυδείας, καὶ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l. 3. c. 2.* Ἀνίσχνε τὸν Ἕλλαδα ἢ βάρβαρος φιλοκοσμία, καὶ ἢ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loqitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (qo loco Platonis qoqe fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν τὸν βιωφελεστάτων ἀρετῶν πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην ἀφαιρεῖται, θήλειαν δὲ νόσον ταῖς ψυχαῖς ἀσφαλίζεται· καὶ ἀνδρογυνίας παρασκευάζων, ὃς ἐχθρὸν πᾶσι τοῖς σοφοῖς ἀλκὴν ὁπλιδίμασι συγχρωτεῖται. Qin & γυναίανδρος eosdem dictos reperio. Svidas. Γυναίανδρος, κίναιδος. Ὁ γυναῖκας τε καὶ μάλθων τρόπον. ἀντὶ τοῦ ἔκλυτος. Sed & Νεῦν Valentinianum, qem Irenæus *ad Valent. c. 1. Maſculoſœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c. 10. Fœminamarem* dixit. Inqe hanc partem cepiſſe Marcum iſtîc ex conjunctis & conſociatis manifeſtum ſit. Qanqam nolim cum interprete Anglicano redditum, & *monſtris, qales Phalaris Neróqe fuerant:* de iſtis ſiqidem diviſim loqitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, qod *neuroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & advenâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val. Max: *l. 8. c. 3.* qia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum gerebat.* Cùm iſti planè contrá: qod elegantiſſimè notavit epigrammate qodam qo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus qidam, *Floriegii l. 2. c. 5.*

Ἀνέρας ἠρνήσαντο, καὶ οὐκ ἐγίνοντο γυναῖκες·
Οὐκ ἄνδρες ζεγάασιν, ἐπεὶ πάθον ἔργα γυναικῶν·
Οὐδὲ γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἔλαχον ἀνδρῶν.

(qod de Evnuchis ſpontaneis Epiphan. *l. 2. tom. 1. hær. 58. § 3.* ὔτε γὰρ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀφῃρημένον· ὔτε γυναῖκες δύανται εἶναι, διὰ τὸ παρὰ φύσιν.) deniqe.

Ἄνερες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* qadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sveton. *l. 1. c. 52.* Et de Verre Cicero *Verr. 2. Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idémqe de Clodio *pro domo ſua: Impurus atqe impius, qi contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade qod Pherecrates *ad l. 4. § 3.* ὡς ἀνήρ. *Ad Roman. c. 1. v. 27.* Jo. Chryſoſtomus. Ἔστις ἠπείλησε ποιεῖν πόλεις ἄνδρας καὶ λοχμίδας, ὃν ἂν ἐπιδημῶσι δυμοί; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἐκείνου κολάσασται, οἱ τὰ τοιαῦτα λυμαίνοντες. ὃ γὰρ ὄζιν ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβάλλειν φύσιν, καὶ μᾶλλον ἢ μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὸ δὲ τὸν νοῦν ἠγεμόνα] Iſta loco mota ac luxata, καὶ τυφλῶ δίλον. Qid enim? *mentis rationisqe ductum* (juxta Solonis monitum apud Laërt. *l. 1.* Νεῦν ἡγεμόνα ποιοῦ) *ſeqi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos qosqe,* Marcus noſter unqam dixerit? Itaqe poſt illa, καὶ τῶ ἀνδρογυνίων, καὶ Φιλαδέλφου καὶ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, καὶ τῶ θεὸς μὴ νομιζόντων, καὶ τῶ τῶ πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, καὶ τῶ [ὀπῶν] ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ἓν τὰ λοιπὰ κοινὰ ὄζι φωὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἴδιόν ὄζι τῶ ἀγαθῶ, τὸ τῶν ἡγεμόνα ἔχειν ἐπὶ τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ φιλεῖν μόνον, &c. Marci mentem qiſqis fuerit aſſecutus, calculū dare ſuum nullus detrectabit.

Καὶ ὅσ' ποιούντων ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας] Deeſſe aliqid liqidò conſtat. Annot. Lugd. πάντα reponit. Xylander in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, καὶ ὅσ' [ἀρρὸν ὀπῶν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὀπῶν· ut ſit, ὅσ' [ὀπῶν] ποιούντων. *etiam eorum qi qidlibet*, ſive, *nihil non, perpetrant*, qodcunqe illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 12.* Τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζι καὶ λέγειν. Præclarum autem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *diſſert. l. 1. c. 14.* Ὅταν κλείσῃς τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνος εἰμὶ· οὐ γὰρ εἶ μόνος· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζι, καὶ ὁ ὑμέτερος δαίμων ὄζι· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; *Ubi fores clauſeritis, tenebrásqe vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neqe enim eſtis: ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. qid autem lumine opus eſt iſtis, qo conſpiciant ea qæ perpetratis?*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Eviseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (qem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πανταχοῦ παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πάλαι γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς ἐγγυθεν βλέπει.

& apud veterem Gnomologum *tit.* 28.

Πάντη γάρ ἐστι, πάντα τε βλέπει θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad l.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν ἐμαυτὸν ἀναγκάζω τὰ συμβαίνοντα] Vide *ſuprà* § 4. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκλωθοβαφία] Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ ἱδρυμένον δαίμονα] Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Eviſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δὴ ἑαυτῷ προσοικεῖν τὸν θεὸν, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτὸς ἀναγκαίοις ἵδρυται, ἀεὶ τοῦ αἰωνίου βίου λήξεται ὑποδήκας ὅλως ἐκεῖ συρράσας. &c. ἱδρύσθω, ὥσπερ ἐν ἕδει, *In pii anima*, ſed & *in corpore, tanquam in delubro quodam, collocari atque habitare* vult *numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritûsque ſancti templa, ſanctos*, atque adeò eorundem *corpora*, nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δὲ ἀπιστῶν] Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ σωφρονισμένον] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IIII.

§ 1. Ὁ ἔνδον κυβεῖον] hoc eſt, τὸ ἡγεμονικόν. qod & προηγεμόνα appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. τῷ κυβερνῶσαν. & *l.* 4. § 12. τῷ βασιλικῷ καὶ νομοθετικῷ. Stoici apud Laert. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δὲ εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dico, qod Græci ἡγεμονικὸν, qo nihil in qoqe genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ σωματικὸν καὶ διδύμου μεταπίπτειν] Ità *l.* 5. §. 20. ἀκατάπτωτον δὲ καὶ μεδέποτε πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἢ διάνοια εἰς τὸ προηγεμόνικον. Ὕλαν δὲ ὑποτεταγμένην ἑαυτῇ ἰδίαν φιλεῖ] *neqe enim materiam aliqam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunqam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. qanqam ὑποτεταγμένην ὕλην poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ὑποτεταγμένην *ſubjectam ſibi materiam*, qod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt qod vult, de materia circa qam ſe exerceat non eſt ſolicitus; neqe enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere qam ipſe velit; ſed qomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit*, qia *mediam* qiddam eſſe novit; in hoc totus eſt, qomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, artémqe ſuam in ea ritè elaboranda exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Δεῖ γὰρ πάντως ἀεί τινα ὕλην ἐκλὸς ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ὧν ἐκείνων ὑποδεχόμενον, ἀλλ' ὅτα ἂν ἡ ἐκείνη, τοῦ περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. ὅτως καὶ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἔστα ποιεῖ, ἀλλ' ὅτα ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qa Marcus hîc, cæterásqe artes; qòd illæ certam aliqam materiam habent, circa qam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de providens.* Βίος δὲ ὕδεις, ὀικεῖος ἡμῶν· ἀλλοτρίως δὲ ἔξωθεν περικείμεθα· ἡμεῖς δὲ τὸ χρώμενον ἔνδοθεν, ἀμείνους καὶ χείρους αὐτοὶ ποιοῦντές τε καὶ δεικνύοντες, ἀγωνισταὶ ζώντων δραμάτων. ταῦτ' ἄρα ὥσπερ ἐδιῶτάς ὄχλον αὐτὸς ἀμφιέσασι καὶ μεταμφιέσασι. Vide amplius *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμᾷ μετ' ἀναξαιρέσεως] Hoc eſt, *cum exceptione*, qales illæ apud Senecam *de ſap. ſeceſſ. c.* 30. Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid impedierit.* Verùm ad Marci mentem explicatiſſimè Seneca idem *de benefic. l.* 4. *c.* 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, qod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere: qia præſumit animo, poſſe aliqid intervenire, qod deſtinata prohibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis eſt* (ut idem *de tranqill. c.* 13.) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiqid inciderit: & Prætor fiam, niſi ſiqid obſtiterit: & Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiqid intervenerit. Hoc eſt, qare ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. In primis autem cogitavit, aliqid poſſe poſitis*

positis suis resistere. Marcus *infrà l.* 5. § 20. Ὀρμῆς δὲ καὶ διαθέσεως ἡ γίνεται ἐκπόδισις, διὰ τοῦτο ὑποξαίρεσιν καὶ ἀντιτροπήν. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μεθ' ὑποξαιρέσεως ὁρμᾷς. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir. c.* 2. § 2. Μόνῳ γὰρ τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῶ, κἄφως μάλ' τοι, καὶ μεθ' ὑποξαιρέσεως. qo loco vir doctiss. Hier. Volsius malè vertit, *cum diminutione.*

Πρὸς τὰ ἡγεμένα] *ad ea qæ proposita sunt.* Xyl. *ad ea qæ intendit & prosequitur.* Cas. Nevtrum satisfacit. neq; enim ἡγεῖσθαι avt in *proponendi*, avt in *prosequendi* sensu usquam reperitur. forsan ex *l.* 5. § 20. τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγμένα. *ad ea, qæ potiora videntur*; sive *ad præposita* etiam, ut ipsi loquuntur, *cum exceptione qadam fertur.* & ad ea multò magis, qæ nec ad istum qidem æstimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legisse videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ ἢ ἀνθισταζόμενον ὕλαι ἑαυτῷ ποιεῖ] ità *id qod offertur ei.* Xyl. *qicqid, contrà qàm intenderat, contingit.* Cas. qod ejus vice contrà immittitur, sive introducitur. ἀνθεισάγειν· *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3, Μὴ ὑποδέχεσθαι γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀνθεισάγειν τῷ κόσμῳ συζυγοπονίας ἑτέρας, μηδὲ ἐπιχορηγεῖν τῷ θανάτῳ τροφήν. Verùm strictiùs pavlò hoc loco, opinor, pro eo qod alterius vice ità introducitur, ut eidem adversetur: qomodo νόμον ἀνθεισφέρειν, est *legem legi obrogare*, sive *qæ prioris loco obtineat, contrarium ferre.* Ità *l.* 7. § 58, & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de provident. c.* 4. *Calamitas virtutis occasio est.* qod & *ibidem. c.* 2. 3,4. fusiliimè disserit. Idem *epist.* 85. *Sapiens ipse semper in actu est, non in effectu: tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* ——*per totam vitam opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit, qo alia agere prohibetur. ad utroscqe casus aptus est; bonorum rector, & malorum victor. Sic, inqam, se exercuit, ut virtutem tam in secundis, qàm in adversis exhibeat; nec materiam ejus, sed ipsam intuetur.* ——*Tu illum putas premi malis? utitur. non ex ebore tantùm Phidias sciebat facere simulacra; sciebat ex ære. si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset qale ex illa fieri optimum posset. sic sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit; sin minùs, in paupertate: si poterit, in patria; si minùs, in exilio: si poterit, imperator; si minùs, miles: si poterit, integer; si minùs, debilis. qamcunqe fortunam acceperit, aliqid ex illa memorabile efficiet.* Qod Aristot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας εὐθέμενα τὰς τύχας εὐχερῶς φέρειν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα θεωρεῖν· καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῇ παρούσῃ στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα. καὶ σκυτοτόμον, ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφος εὐδοκιμεῖ πρὸς πάθεσιν, καὶ ὕλαις ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρὰ καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν δὲ ἄξιον καὶ τοὺς Στωικοὺς, οἵτινες φασὶ, μηδὲν τῷ ψυχῇ ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς ἡδονὰν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λέγουσιν ἀδιάφορα εἶναι. καίτοι καὶ Ἰὼβ, ἐγκρατείας ὑποσολὴ καὶ πίστεως ὑπερογὴ, πῶς μὲν ἐν πάθεσι, ἄτιμος ἦ ἐξ ἐνδόξου, αἰσχρὸς ἦ ἐκ καλοῦ, καὶ νοσερὸς ἐξ ὑγιεινοῦ γιγόμενος, ἡμῖν τί ὄζει παράδειγμα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένος· δυσωπῶν τὸν πειράσαντα, εὐλογῶν τὸν πλάσαντα· φέρων ὕστατα δεύτερα, ὡς τὰ πέμπτα· διδάσκων ἓν μάλα τοῖς φιλοσόφοις ἅπασιν οἷόν τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωστικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὰ ἢ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὰ ἐπιφερόμενα] Hanc ob causam *Ignem*, cùm omnia absumat, (unde παμφάγα πυρὸς δίκλη, Philo. Vide ad § 21. & κἄμα παμφάγα πυρὸς, Evripid. *Medeâ*) *feram* esse *animatam* censebant Ægyptii. Herodot. *l.* 3. Ἀγριωτάτοισι νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἐμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τάχα δ' ἂν λάβῃ· πλιδὲν ἦ αὐτὸ τῆς βορᾶς, συναπθύσκειν τῇ καταδιωκόμενῳ. Hinc Agur Hebræus, inter ea qæ nunqam exaturantur, avt, *obe, jam satis est*, discere nata sint, *Ignem* commemorat, *Prov. c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 107. *Qæ est illa natura, qæ voracitatem in toto mundo avidissimam sine damno sui pascit?* Eâdem avtem, qâ illîc, imagine usus est Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ. Nec dissimili Plutarchus, licèt in argumento diverso, *de sene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι· πολὺς γὰρ ὢν τοῖς ἀρχομένοις διὰ τὸ φλέγειν θερεκτίζων, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἀφανίζεται. Et in *politic. præcpt.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Ἀείσων κανὸν ποιεῖν, ὅτε δεῖ φθόνον, ἢν ἐυδὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως. Itaqe idem de *invid. & odio.* Αἱ ἢ περὶ εὐτυχημάτων ὑποδοχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἀποσβεννύουσιν. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. c.* 2. *Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt qidem; ità adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in statu; & qicqid evenit, in suum colorem trahit.* Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Τετέχθαι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥᾴδιον. ἃ θέλεις, φησὶν, ἄφαυ, καὶ χρυσοῦν ἔσαι. ἃ, ἀλλ' ὃ θέλεις, φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν πείσω. ——Κακὸς πατήρ; αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· κακὸς γείτων; αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει με τὸ ἐγγωμεν, τὸ ἐπεικές. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε πενίαν, φέρε λοι-

δορίαν,

δειλαν, δίκλω περὶ ἡδ ἐρώτων, πάντα ταῦτα πρὸ ῥᾳθυμίᾳ τῇ Ἑρμῇ ὠφέλημα ἔσχ. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοιμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἔργῳ δ' αὐτὸ, τί ὄζιν ἄνθρωπος τῷ βελόμαι τῆς φύσεως παρακολεθῶν; πῶ γόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς πῶ φύσιν· διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ἐυσταθήσω, ἐυρεθήσω.— τί ἔτ ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὅ ἂν δῶς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μαθέιον, ἐυδαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν. Evge, Epicurei! erubescamus Chriſtiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ὀπὶ μεῖζον ἥρθη] Scil. ut Naſo *triſtium l. 4. eleg. 3.*

Qæ latet, inqe bonis ceſſat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturqe malis.

Epictet. *l. 1. c. 6.* Ἤ τι οἴει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιῦτος ἐγίνετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epiſt. 13. Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium aſſertorem libertatis extorqe, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c. 3. Magnum exemplum, niſi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo ſua: Fortis & conſtans in optima ratione civis P. Popilius ſemper fuit: tamen ejus in omni vita nihil eſt ad laudem illuſtrius, qàm calamitas ipſa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia cenſura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad ſempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ] Vide *lib. 2. § 5.* Plut. in pædag. Καλὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράτ̃ειν. Cicer. *Offic. l. 1. § 10. Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, qâ artis defectus complectitur.* Xyſtimò, *ut artis regulis undeqaqe plenisſimè reſpondeat.* Vide *l. 8. § 32.* Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutiſſimis qibusqe artis ſuæ & præcepta obſervant, & ſpecimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu ſolo Protogeni innotuit. Plin. *l. 37. c. 10.*

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητῶσιν] *Seceſſus ſibi qærunt, & ſolitudines.* Fruſtra, Avdi Baſilium Cæſar. *epiſt. 1.* Κατέλιπον μὲν τὰς ἐν δύσει διατριβὰς, ὡς μυείων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπως ἀποκλείσω ἠδυνήθην. ἀλλ' ὁμοίως εἰμὶ τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς χ' πλὲν ἀπειρίας ἀποκλυσθοῖς καὶ ναυπαγίῳ· οἱ τῷ μεγέθει τῷ πλοίῳ συχαίνουσιν, ὡς πολὺ τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ὀπὶ τὸν λέμβον ἢ τὸ ἀκάτιον μεταβαίνοντες, πανταχῇ ναυπαγῶσι καὶ ἀπορέονται· συμμετέχεται γὰ αὐτοῖς ἡ ἀπειρία καὶ ἡ χολή. τοιῦτον ἔν τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰ ἐνοικα πάθη συμπριφέροντες, παντάχῃ μ' θῆ ὁμοίων θορύβων ἐσμέν· ὥστε ὑδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπονάμεθα ταύτης. Et Iſidor. Pel. *l. 1. epiſt. 191.* Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις πεφεύγαμεν καὶ θορίζεις ὀπὶ τῆς ἐρημίας εὐρίσκομεν. Baſilius quod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc ſunt, *de tranqil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυπηγοῦντες ἐν τῷ πλεῖν, εἶτα ῥᾴον διόμενοι διάζειν, ἐὰν εἰς γαυλὸν ἐξ ἀκάτε, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς πρῆρη μεταβῶσιν, ὑδὲν πεπαύκασι, πῶ χολῶ καὶ πῶ δειλίαν συμπαραφέροντες ἑαυτοῖς· ὕτως οἱ θῆ βίον ἀπημελημένως ἐκ ἐξαίρεσι τῆς ψυχῆς τὰ λυπηρὰ καὶ ταραττόντα. Senec. *epiſt. 82. Qid prodeſt ſeceſſiſſe, tanqam non trans maria nos ſolicitudinem cauſſæ perſequantur? qæ latebra eſt, in qam non intret metus mortis? qæ tam munita, & in altum ſubducta vitæ qies, qam non dolor territet? Qocunqe te abdideris, mala humana circumſtrepent. multa extrà ſunt, qæ circumeunt nos, qò aut fallant, aut urgeant: multa intus, qæ etiam in media ſolitudine exæſtuent.*

Ἰδιωτικώτατον] ut *infr. § 50.* ἰδιωτικὸν, *vulgare.* atqe ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum eſt.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. ſeceſſ. c. 27. Proderit primò in ſeipſos ſeccedere. Nῦς μὲ γὰ μὴ σκεδαννύμθ & ὀπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ θῆ αἰθητικείαν ὀπὶ τὸν κόσμον διαχεόμθ, ἐπάνειτι μᾶ πρὸς ἑαυτὸν, δ' ἑαυτῦ ἡ πρὸς πῶ τοῦ θεοῦ ἔννοιαν ἀναβαίνει.* Baſil. Cæſar. *epiſt. 1. Non multùm autem ad hoc locus confert, niſi ſe ſibi præſtet animus, qi ſecretum & in occupationibus mediis, ſi volet, habebit. at ille qi regiones eligit, & otium captat, ubiqe, qo diſtringuatur, invenict.* Senec. *epiſt. 104. Qid prodeſt mare trajicere, & urbes mutare? ſi vis iſta, qibus urgeris, effugere, non alibi ſis oportet, ſed alius.* Idem ſcil. ut Flaccus *l. 1. epiſt. 11.*

Cælum, non animum, mutant, qi trans mare currunt.
Vide *ad l. 8. § 9.*

Ἔνδον ἔχων τοιαῦτα] δόμαλα nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & qaſi ad manum* ſemper in mente recondita, de qibus *l. 3. § 13.*

Εἰς ἃ ἐκύλας] *ad qæ introſpiciens.* Sic *infr.* ἐν ᾗ τοῖς πρόχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύλεις, &c. τὸ παρακύπτειν etiam eâdem notione uſurpavit Jacobus Apoſtolus *c. 1. v. 25.* Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον. utrumqe autem, τό τε ἐγκύπτειν καὶ τὸ παρακύπτειν, *metaphoram* in ſe habet traductam ab eis qi *caput inclinant*, qò accuratiùs ac penitiùs intruentur rem aliqam, vel in locum aliqem introſpiciant.

Ἐν πάσῃ ἐυμαρείᾳ ἐυδὺς γίνεται] Seceſſus, inqit, iſte, qo in ſe ipſe qis ſecedit, ſéqe ipſe ac ſua luſtrat, ſeceſſuum omnium qietiſſimus ac placidiſſimus futurus eſt illi, qi pectus decretis atqe inſtitutis ejuſmodi inſtructum habuerit, qæ animum ſtatim tranqillum ac bene compoſitum conſtituant. Aliter affecti, nihil mirum, ſi, qod Plut. *de Curioſ.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέσατον θέαμα, θεσσθεῖν ἐκ ὑπομένουσι, δὲ ἀναμάσσειν τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἐρ' ἑαυτοὺ, ἢ ἀδιαλαγῆν. qum posſit de illis dici, qod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Pruſ. *orat.* 59. docet) avtor idem uſurpavit,

Δύσμορφα πάνλα τἄνδον ὄζιν εἰσιδεῖν.

Sunt univerſa, qæ intus bis, deformia.

Itaqe, ἢ ψυχὴ αὐτῆ γέμισα κακῶν παντοδαπῶν, ἢ φείδησα ἢ φοβεμένη τὰ ἔνδον, ἐκπιδᾶ δύεται, ἢ πλανᾶται ἀεὶ τ' ἀλλότρια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω ὑδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν] obſervat Svidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν ſignificare. hunc locum in animo habuit. βίω εὐμαρειά τις, utì Marcus ipſe, *l.* 1. § 16. ideo avtem per εὐμάρειαν qid iſtîc deſignatum velit, monet: qia eſt &, qæ qibusvis obtingere poteſt.

Σωεχῶς ἐν διδυ σαυτῷ ταύτων τῶν ἀναχώρησιν] *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιδι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epiſt.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epiſt.* 25. *Tunc præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogêris in turba, ſi bonus vir, ſi qietus, ſi temperans es: alioqin in turbam à te recedendum eſt. iſtîc enim malo viro propiùs es.*

Ἀνανέω σαυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmqe qæ apud te habes repoſita. ut mox, ἀναπαυσάμενος. vel, *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in uſu pro *reficere* ſive *recreare.* Fabius *inſtitut. l.* 6. *c.* 4. de Riſu. *Triſtes ſolvit affectus, & animum ab intentione rerum freqenter avertit, & aliqando etiam reficit, & à fatictate vel à fatigatione renovat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honeſtè poſitum pro novari (ſive, renovari) qod eſt Græcis* ἀνανεοῦς. Matius:

Jam jam albicaſcit Phœbus, & recentatur.

ex qo forſan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ φθορημάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοσάτε, ἢ ἀψινθάτε, ψυχρίζοντες ἑαυτῶς, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον βαυκανάτον. leg. ῥεκεντάτον. ut ſit *Recentatum* idem qod τὸ ψυχρὸν, *qod refrigeratione renovatum* & qaſi *recens denuo factum* ſit. Qanqam & ῥαίκεντάτον illud ferri poteſt, eodem commate, qo apud Svidam Ῥαίκτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum ſcriptis legitur.

Βεβαίαν ἢ ἔτω] Vult illa, ſive *decreta* ſive *præcepta*, de qibus ſuprà (eò enim iſta referenda ſunt) *brevia* eſſe; qalia illa, inqit Caſavbon. *ad Perſ. Sat.* 3. qæ κομματικὺς λόγους appellant philoſophi.

Καὶ στοιχειώδη] *elementaria*, id eſt, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. ſive, *qæ elementa contineant doctrinæ univerſæ*; ut Caiavb. qid ſi *ſummaria* dixerimus? qæ rerum *ſummulas* comprehendant. Talia ſunt *decem* illa *verba* Domnica, utì Moſes appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *ſummulam* in ſe continent. Ariſtotel. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν ἢ ἁπλῶν, στοιχεῖον λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα εἶναι, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν ὂν ἢ ἁπλῶν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ἀποκλύσαι] *qæ totum perfundant animum.* Caſavb. Verùm τῆς ψυχῆς, id eſt, *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit qicqam, qod τὸ αὐτὴν iſtud reſpiciat. Qin & ambigi poſſit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεσθαι dici poſſit citra ἀκυρολογίαν τινα. Ego itaqe ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te moleſtiâ liberent.* ut ἀνίαν, avt legerit, avt legendum ſaltem cenſuerit: qod & ipſe nullus ambigo. itaqe reddiderim, *Qæ anxictatem omnem elucre & extergere valeant.* ἀποκλύζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. ſuâ*: ἐκ τε τοῦ ῥᾳδίως τὸν λυπηδῆ ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀπολύσαι mavult; qod & *diſſolvere*, ſive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] κρίμα hîc, utì *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem eſt qod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epiſt.* 95. ità κέκρικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem ſponaneam obfirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epiſt.* 12. qod. de Didone Virgil. Æn. *l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& κέκριται, *decretum eſt.* Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide *ſupr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epiſt.* 9. Ὅτι μὲν ἓν ἡδονήν ὄζιν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὐτὰ φράσειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔλοιτο τιαῦτα περᾶσθαι διὰ καὶ σὺ, οὐδὲν πάνυ δῆλον. ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, οὐκ αὐτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γλυκείας ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γονῆς, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι. Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis ſolùm nati ſumus: ortûſque noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémqe *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam ſcripſit Plato, non ſibi ſoli ſe natum meminerit, ſed patriæ. ut perexigua pars ipſi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem*: Παντοχῆ γὰρ τῷ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς εἶ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰρ ἑαυτῷ γεγωῶς μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γεγόνασιν. Hoc eſt qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.

Pulcrè Seneca *epiſt.* 48. *Conſortium rerum omnium inter nos eſt: nec ſecundi qicqam ſingulis, nec adverſi. in commune vivitur. Non poteſt qisqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqid eſſe commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινονομοσωίη.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσωίης] Ità *l.* 5. § 33, ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἀκουτος

Ἀκοντες ὁμαρτάνσι] Idem habet *l.* 7. § 22. & *l.* 11. § 18. cujus sententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 14. ibi vise.

Διασφαπαδέντες] *Confossi.* Xyland. Malim, *velitantes, sese mutuò impetentes.* Διφαπζόμφοι, δόρασι μαχόμφοι. Hesych. Et Salmas. *in Solin.* διασφαπίζω, *hastis velitari*: ut διξιφίζω, *gladiis certare*; διακφαπίζω, *cornibus pugnare.* indè διασφασμοὶ, *velitationes: infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius ictum rumpit, dum mutuò sunt miseri; vita est sine fructu, sine voluptate, sine ullo profectu animi: nemo in conspicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέταντοι] *Extensi.* i. e. *mortui, defuncti, sunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ἐξετάθη. *deinde ipse extentus,* i. e. *defunctus est.* & *l.* 11. § 16. ᾧ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημφ. *& paulò pòst omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à gestu sive conlocatione mortuorum, qibus non pedes tantùm, sed & corpus totum dirigitur atqe extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.* 119. de Lycaone ab Achille cæso;

Κεῖτο ταθεὶς.——
Extensus jacuit. ——

qod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

——κεῖτο ταναυδεὶς.

Eodem retuliſſe priſcos Grammaticos & τὸ ὀρέχθῆναι, i. e. *porrigi*, docet Evſtath. in his *Il.* φ. *v.* 30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀρφὶ ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμφοι.——

ὀρέχθεον, inquiunt, ἀντὶ τῦ ἀναιρόμφοι ὠρέγοντο, ἤτοι ἐξετείνοντο, ἢ κατ' τὸν ποιητὴν εἰπεῖν, ταύοντο. Apollonius Argonavt. *l.* 1. *v.* 1040.

——πολεῖς δ' ἐπαρηρόνες ἄλλοι

Ἔκταδεν.——

ἀντὶ τῦ ἐκτάθησαν. qod vel à κλείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci potest. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπῦσα, παραχρῆμα ἐγένετο νεκρὰ, ἐξετέτατό τε ἐπὶ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Evripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, postqam suspendio perierat:

Ὀρθώσατ' ἐκλείνοντες ἄθλιον νεκρόν.
Miserum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκλέινετε δίκῃ.
Cadaveris nunc instar, illa extenditur.

Indè & Latinis *calces extendere*, de mortuis. Pers. *Sat.* 3. *v.* 105.

In pertum rigidos calces extendit.——

Et *extendere* simpliciter, pro *occidere.* Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

——*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis. i. e. ἐκλείνεις, κλείνεις. Ita Tornorupæum sequimur. nam & alia insuper Tityi *extensio* celebris habetur. Cæterùm sic de Arcentis filio à Mezentio occiso, Maro Æn. *l.* 9.

——*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum est illud Diodori *l.* 16. *extremo*, de Philippi Macedonis percussore Pausania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτειρεν. Moribundi item, sive animam agentis mortisque proximi positus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex sangvine copiosiùs emanante deliqium passo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linquæ animo Rex, & caligine oculis effusâ, veluti moribundus extendi.*

Τετέφρωνται] *in cineres redacti sunt*, sive *cinefacti sunt*, ut Lucretius loqitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. respexit ad busta, de qibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τάφος, ἢ τέφρα. Allusit eò Bio Boristhenit. qi, Laertio *l.* 4. avtore, κατεγίνωσκε τῦ τοὺς ἀνθρώπους κλαιομένους μὴ, ὡς ἀναιδήτως παραχρόντων ἤ, ὡς αἰδαιμονίως. clavsulam alteram interpres Ambrosius omisit prorsus, cùm qid vellet, assequi neqiret: Erasmus sic reddidit, *damnabat homines qi sic exurerent, qasi sensu vacarent; sic adurerent, qasi sentirent.* & ad bellatores ferro flammâq; omnia vastantes retulit. Verùm sensu nevtiqam idoneo. Forsan κλαικλαίουλας, vel ὀλικλαίουλας, fuerat. *damnabat eos, qi defunctos suos cremabant, ac si sensu vacarent; desererent interim, ac si flammarum vim persentiscerent.* Porrò illud miraculo ferè deputari potest, qod fertur corpori reliqo in cineres redacto, dentes integros supereſſe. Dio Prus. *orat.* 4. Ἀλλὰ κἂν ὑμφήσῃ τις τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ὑμφῆσαι, μθέιν αὐτῦ τὰ δόγματα ἐν τῇ ψυχῇ· καθάπερ, ὅτιμαι, φασὶ κλαιομένων νεκρᾶν τῦ ὀδόντας φασὶ διαμθέιν, τὰ ἄλλα σώματα δαπανηθέντα ὑπὸ τῦ πυρός. Plin. *l.* 7. *c.* 16. *Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Hinc Tertull. *de resurr. c.* 42. *Constat & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* Ità ista, ut cum Platone loqar in *Phædone*, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν. & tamen, qod subjicit Plinius *ibidem*, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.*

Ἀνανεωσάμφος] qod suprà ἀναλογισάμφος. *secum reputans, animóque revolvens*, sive *in memoriam reducens tibi.* ità Svid. Ἀνανεωσάμφος, ἀναμνηθεὶς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clavsula tum membri hujus, tum & insequentium, πάνυ πατέ. qod superiora clavserat, vel ejusmodi aliqid. alioqi suspensa futura est sententia, nec suppetet qippiam, in qod vel τὸ ἀνανεωσάμφος istic, vel τὸ ἐννοήσας, ᾧ τὸ ἀπιδὼν illic se reclinet. nam qod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐντόνων legi postulat; non satis fuerit, nisi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam qod istic legere se profitetur, μέμνησο, ὅτι ὁ θεὸς ἀνανεωσάμφος, Delium poscit natatorem.

Τὸ

Τὸ διεζευγμένον] de qo & *infrà* § 27. qo modo autem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὥσπερεὶ πόλις] *quòd mundus civitatis instar obtinet.* Et qid tum postea? Nimirum nos autem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum qicqam debet videri, qod in civitatis commodum cedat. qo argumento non semel utitur Marcus. *infr.* § 4. & 23. & *l* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliqid excidisse istic verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος ἓν οὖν μία πόλις ἐστί. qod & frequenter inculcat. Minuc. in *Octav.* *Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium, mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως] *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens autem, inqit, nevri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, qæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Senec. *ep* 78. *Illud autem est, qod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assueverunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac querula & fragili, qantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἄπειξε ἑαυτῷ ὑπολάβῃ] *cùm semel seipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Cas. Malim, *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de qibus egerat, alludsum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ὑπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἐπιλαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν] de qa *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης] Vide *supr. l.* 2 § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χαῖρον τῷ ἐφ' ἑκάτερα ἀπειρεῖν] Vide *infrà* § 41. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Τοῦ χείρονος, τὸν ἀδικοῦντα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεργοῦντα, πεπερασμένον.

Τὸ κατὸν τῆς ἀπηχήσεως] Vide *infrà* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14 *v.* 156.

——*tunicam mihi malo lupini,*
Quàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ συμβιβάζον] Vide *infrà l.* 8. § 52. Cicer. *pro domo sua. Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra, tanqam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1. *Idem eadem possunt horam durare probantes?*

Καὶ ἄχρι τίνος] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τῷ συμφέροντος, οὔτε τῷ ἰδίῳ, οὔτε τῷ κοινοῦ σωτῆρι, ὁ πολὺς· οὔτε ἑαυτῷ φιλῶν καὶ ἀσφαλῶν κρίσιν ποιεῖσθαι δυνάμενος. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. non judicat semper populus; sed movetur plerunq; gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliqo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & qadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qi maximè ab his laudatur.*

Itaqe Aspodorus Musicus, cùm in proscenio constistens, tibicinem in scena canentem coronæ plausu ingenti exceptum audiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γέγονε. *Apparet*, inqit, *hinc, hunc hominem malum ingens admisisse.* ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς ἐυδοκιμήσαι· *aci aliàs turbæ nevtiqam probarctur*, inqit Athenæus, qi & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus freqens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλὰ σύ γε κακῶς, καὶ οὐχ ὡς ἐχρῆν ἐπίνυσας, ὅστε ἐχρῆν ἄμεινον γνῶναι. ἃ γὰρ ἐπήνεσας ὅτι τεχνικῶν ἐστι δεήσεται. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qi & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictúmqe; Κακὰς ὕλησας· ἃ γὰρ ἂν ἔτοι σε ἐπήνεσε. Phocion etiam Athenienses, cùm dicentem populus universus collavdâsset, & qasi uno ore applavsisset, ad amicos conversus, requisivit ab eis, ἆρά τι κακὸν τοιοῦτον, ἐμαυτὸν λέληθα; *numqid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collavdant te multi:* Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecqid*, inqit, *mali feci?* Laërt. *l.* 6. (qod tamen Demetrio Phalereo tribuit Brusonus. *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémqe ab improbis qibusdam collavdatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν ἐργασωμαι. *Qàm vereor*, inqit, *ne mali qippiam admiscrim!* ὑβρεῖς γὰρ φάσκων τοὺς πονηροὺς ἐπαινεῖν ὑπονοεῖ. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neqe enim malus qispiam (& sunt plures mali) bonos laudare sistinet.* Itaqe Antagoras, an Antigenes, apud Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 51. & Maxim. *Collect. c.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδὲν ἄξιον εἶναι· ὅταν δ' ὀλίγοι, σπουδαῖον ἄνδρωπον. Qin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. l.* 10. *c.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν ἐκπλάσειεν, εἴ τις ἄτοπον φανεῖη τοῖς πολλοῖς· ἔτοι γὰρ κεῖνται τοῖς ἐυτὸς, τέτων αἰδαιμονήσουσι μόνον. Idémqe eodem *Eudem. l.* 1 *c.* 4. referente; interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *qinam esset felicissimus*; respondit, Οὐδείς, ἐν τῷ νομίζεσθαι· ἀλλ' ἄτοπον ἂν τινὰ τοῦ φανῆναι (ubi forlan ἀλλ' ὃς legendum) *Nemo qisqam eorum, qem tu existimas*; *sed qi absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων] leg. τῶν ἐυπρεπῶν δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; qasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Seneca *epist.* 60. *nihil interesse*, dixit,

inter-

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, *parentum vota pro execrationibus haberi*, utpote qæ sint *eò inimicitiora, qò cessere feliciùs*: Siquidem, ut idem *epist.* 31. *Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l.* 7. Ἡ γὰρ πλέων εὐημία, δυσημίας ἐξὸν διαφέρει. *Vulgi*, inqit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant*; qum & pravo sæpissime nitantur fundamento, eisqe in qos conferuntur dedecori potiùs qàm decori exiſtant. Aristides itaqe cùm præter morem suum populo qædam indulsisset, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτε μὲν, inqit, πιστῶς καὶ κλαῶς ὑμῖν ἤρξα, ἀφαπλακίδην· ἐπεὶ δὴ πολλὰ δὴ καινῶν καταφερόμενα τοῖς κλέπτουσι, θαυμαστὸς εἶ δοκῶ πολίτης· αὐτὸς μὲν ἂν ἀχθόμενα τῇ νυῦ τιμῇ μᾶλλον, ἢ τῇ πρόσθεν καλαδίκῃ σωιζόμενα ὑμῖν, παρ' ὅτι ἐνδοξότερόν ὅτι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαλεπώτερον τῆς πυνθάνεσθαι. Vide *ad l.* 3. § 4.

Τὸ στενὸν τὸ τόπου, ἐν ᾧ ἀναχαίτεται] Pari planè ratione adversùs famæ nominisqe cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l.* 6. in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloqentem inducit: *Tu qàm celebritatem sermonis hominum, aut qàm expectandam gloriam conseqi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis qasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: hósqe qi incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliqos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à qibus expectare gloriam qidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *qanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum respuat omnem*, concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notisqe terris, num aut tuum aut cujusqam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, qem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? qis in reliqis Oricntis aut abeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austrive partibus tuum nomen audiet? qibus amputatis, cernis profectò, qantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Fama qàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cæli spatium, puncti constat obtinere rationem:* id est, *ut si ad cælestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis qarta ferè portio est, qæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic qartæ, si qantum maria paludésqe premunt, qantúmqe siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinqetur. In hoc igitur minimo puncti qodam puncto circumsepti, atqe concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At qid habet amplum, magnificúmqe gloria, tam angustis exiguísqe limitibus arctata? Adde qod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, lingvâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad qas tum difficultate itinerum, tum loqendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed nè urbium qidem pervenire qeat. Vidésne igitur qàm sit angusta, qàm compressa gloria, qam propagare ac dilatare laboratis?* Vide & *l.* 9. § 30.

Ἡ γῆ στιγμή] Cicer. *Tusc. l.* 1. *Persvadent Mathematici terram in medio mundi sitam, ad universi cæli complexum, qasi puncti instar obtinere, qod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Terram hanc cum populis urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémqe *qæst. nat. præfat. l.* 1. *Punctum est istud, in qo navigatis, in qo bellatis, in qo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, qod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. l.* 2. *c.* 9. *Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cælo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cælum terra stigmum sit & punctum qod dividi non possit in partes.* Ammian. *hist. l.* 15. *Ambitus terræ totius, qæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. restitutus ac suppletus: Τί ἓν τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἀπόσης, ἕτερον ἑτέρου μακρὰν ὄζειν, ἵνα ἀναπεπύσεσθαι οἱ μαθηματικοὶ σημεῖα λόγον ἔχουσαν ἀδιαστάτου πρὸς τὸν ὅλον; ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μᾶς ἢ κυψέλης ἐπισώντες ἀδημονοῦμεν καὶ ξεροπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες, οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὥσπερ ὄζει. Σημεῖον dixit, qod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter avtem utì istîc γῆς στιγμή, ità πόλεως γαγὼν, Marco dicitur, *l.* 6. § 36.

Γωνίδιον] Vide *l.* 3. § 10.

Ἐς τοῦτο τὸ ἀγγείδιον] in *cor* nimirum: de qo Plin. *hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Ibi mens habitat.* (qanqam de *cerebro* idem *ibid. Hic mentis est regimen.*) qódqe ejusdem domicilium statuebant Stoici. qos Plutarch. *de commun. notit. c.* 40. hoc nomine exagitat, qòd cùm ἀρετὰς, καλίας, τέχνας, μήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα esse statuerent, τόπον πάσι τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρρω στιγμαῖον ἀπέλιπεν, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλοι τῆς ψυχῆς. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὸ ἡγεμονικὸν εἶ) ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l.* 4. *c.* 5. ubi de Principali loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Ἐρασίστρατος περὶ τῶν μήνιγγα τὸ ἐγκεφάλου, ὧν ὑπερανίδα λέγει. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τῶ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἢ πνεῦμα ὄζει καὶ βάσις. Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκαρμος. Οἱ Στωικοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ περὶ καρδίαν πνεῦμα. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἢ πνεῦμα πνευματικόν. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τῶ αἵματος συστάσει· ὅτι

ὃ,

ἢ, ὃν τῷ πραχηλῷ τῆς καρδίας· οἱ ἢ, ἐν τῷ αὐτῇ καρδίαν ὑμῶν. τὴν νευτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τῦ διαφράγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, περὶ τὴν καρδίαν, τὸ ἢ νοερὸν περὶ τὸν κεφαλόν. Hujus itaqe potiùs fuerat, qàm Stoicorum, qod idem *ibid. c.* 21. Αὐτὸ ἢ τὸ ἡγεμονικὸν, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ· Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroqe deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumqe dilucet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad qem Deus respicit;* (*corde* nimirum) *ut neqe extrinsecus agitari putes principale istud, secundùm Heraclitum; neqe per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; neqe in capite concludi, secundùm Platonem; neqe in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; neqe in cerebro cubare, secundùm Hippocratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed qod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namqe homini sanguis circumcordialis, est sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις φρονέειν δίδοι, ὅτι νόημα.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt. Idem *de resurr. c.* 15. *Adeò non sola anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siqidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, qod agitur in corde. hanc deniqe carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed etsi in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi-ubi philosophis placet, principalitas sensuum consecrata est, qod hegemonicon appellatur, caro erit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tuscul. l.* 1. § 18. *Aliis cor ipsum animus videtur. ex qo excordes, vecordes, concordésqe dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatus homo, Catus Ælius Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguinem. aliis pars qædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri qandam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. Plato triplicem finxit animum; cujus principatum, id est, rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; qas locis discluſit; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. A Timæo Locro sumpsit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τᾶς ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν λογικὰν καὶ νοερὸν— περὶ τὰν καρδίαν ἱδρυται μόνον, ὡς τἄλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τῶ σώματος ὑπηρετεῖν τούτω, καθάπερ ὑπ' αὐτᾶ τῶ ἀκάνθω ὄπαντος· τῶ δ' ἀλόγω μέρεϊ, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν· τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. qod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη γὰρ ἡ τῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίᾳ, καὶ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qi in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ὅπως γὰρ ἡμῖν ὅδε ἢ ὑπὸ τῦ ἠέρος γινομένων ἐρεμνῶς, ὧν ὑγιαίνων τυγχάνη.. τῷδε ἢ φρένησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. οἱ ἢ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, ὅια ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκη, τοιαῦτα ὑπηρετέουσι. γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τῦ ἠέρος. ἐς ἢ τῶν σωμάτων, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Et pavlò post: Διότι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνέα τῷ ξυνέσιος· αἱ ἢ φρένες ἄλλας ὄχημα ἔχουσι τὴν ψυχὴν κεκτημένον, καὶ τῷ νόμῳ, τῷ ἢ ὄντι ἐκ, οὐδὲ τὴ φύσει, οὐδὲ ὅιόν ἐστιν, ἔχουσι, τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. ἐπεὶ αἰθάνονται γε οὐδενὸς ἧσσον ἢ ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων· ἀλλὰ μάλιστα τοῦτο τὸ ὄρομα ἔχουσιν καὶ τῷ αἰθέρι· ὥσπερ τὰ περὶ τὴ καρδίη, ἄσθματα καλέεται, ὅτ' ἂν εἰς τ' ἀκολὸν ξυμβάλλωμεν. Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρενόομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτο ὅτι, καὶ τὸ φρονπίζειν. τὸ ἢ ὄχ ἕτως ἔχει. ἀλλ' ἡ καρδίη αἰθάνεται τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μὲν τοι φρενίτιος ἑτέρη μοῖρα· ἀλλὰ πάντων τούτων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιος ὅτιν. Hæc prolixiùs pavlò transcribenda censui, qò, Hippocratis in controversia ista qæ fuerit sententia, liqidiùs posset innotescere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Erotiano mentio ulla in recensione operum medici principis illius: itaqe nec ad illum avtorem referendum statuit Anutius Fæsius, qo nemo qisqam de Hippocrate ampliora meritus videtur. Stoicorum verò non tam sententiam ridet Galenus, qàm frivola ac nugatoria prorsus à Chrysippo ad eam staturninandam adducta argumenta; qæ ille revera, cùm non immeritò exagitat, tum fusissimè etiam solidissimèqe refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis consentientes Lipsius, Avsonium in *Monosyllab.*

Mens, qæ cælesti sensu rigat emeritum cor. (*vis.*
Cor vegetum, mundi instar habens, animæ vigor &

Et Lucretium *l.* 3.

Consilium,

Consilium, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idq; situm mediâ regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat.* 1. *in fest. Pasch.* hæc sunt: Ἐσίν πς ἔξι τὸ νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἵδρυται. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c.* 12. & 14. oppugnat eos exagitátque, qi vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος παρεσκεύασε τὸ, μὴ μέρει τινὶ τῷ σώματι & ἐνδιδέωϛ τὸν νοῦν· ἀλλὰ παντὸς κὴ τοῦ ὅλου ἐφάπλωϛ, καὶ ἀλλήλων τῇ φύσει τῶν ἀναγκαίων μέρων ἐνηγῶντα τῇ κίνησιν. Et, Ζητάτω τίνων πᾶσα στοχαστικὴ, μᾶλλον λογία ἀφ' μερίοις τισὶ σωματικοῖς τῷ νοητῷ ἀποκλεινόντων ἐνέργειαν. ἂν ὁὶ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν εἶ) τίθενϛ, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τῶν παντὸς σώματος & ἐπίκειν χώραν αὐτῷ ὡς τῆς περιφερικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐκ τοῦ μέσου πρὸς ἅπαν μεταζωλῆς τὸ σῶμα, κὴ ὅπως εἰς ἐνέργειαν περιϊσῆ. ὁὶ δ' τῷ ἐγκεφάλῳ τὸν νοῦν εἰδιαιτᾶϛ φασίν· ὡσπερ ἀκρόπολίν τινα τῶν παντὸς σώματος τῷ κεφαλῇ διδομένϛ παρὰ τῆς φύσεως λέγοντες ἐνοικεῖν ὃ ταύτῃ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, ὅλον τινὰ ἀγγελιαφόρον, ἢ κατασκοπᾶς, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορήμασιν. In posteriore hoc censu è nostris collocandi, Clemens Alex. *Pædag. l.* 1. *c.* 2. ἐνδρυίζεται ὃ ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l.* 5. adducti Mosis verbis ex *Genes. c.* 2. *v.* 7. Ψυχὴν ὃ τὴν λογικὴν ἄνωθεν ἐμπνεῦσαι κατὰ τὸ θεῖον εἰς θεώπων· ἐνίαυσα γὰρ ἱδρῶϛ τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l.* 6. *c.* 9. *Caput tanquam arcem, in qa regalis habitet sapientia, juxta dictum propheticum. Ipsa siquidem mens, qasi in avla imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Solomonis.* Idem *de Noe & Arc. c.* 7. & loco superiore: *Non immeritò igitur huic qasi consultori suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine sicut numen, atqe in sublime locatum vehunt. unde censoriâ potestate qò vult dirigit qorundam obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portant, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut qædam procedit tessera, qam debeant pedes obire regionem; qæ militiæ munia manus consummandis operibus exeqantur; qam ventcr abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ.* Synesius item *de provid. orat.* 1. *infrà ad* § 22. exhibendus. Philonem enim qod attinet, qem Clementi σύμψηφον opinati sunt Hæschel. & Sylburg. nec qicqam hic statuit, & aliò potiùs, eódem nempe, qò Nyssenus, inclinat. Siqidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel*, ad qem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nusquam altari imposita legi dixerat: tationem subjungit, εἶγε ἐν πῷ ἑτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ἀνωμολόγηται. *in altero*, inqit, *in utro*, non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loqitur, in *lib de Cajni insidiis.* Vide *ad l.* 5. § 27. nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qi vel istam vel illam ei sedem assignant. Ποῦ ὃ ἐυπειθόλυκε νῦς αὐτῷ; ἆρα ὄτιχον κεκλήρωται; Ὅτι μὲν γὰρ τῷ ἀκροπολίν ἐν ἡμῖν ἀνιέρωται αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, σαφὲς ἦν ἐκ αἰσθήσεις λοχῶσιν· εἰκὸς εἶ) νομίσαι τὸς ἐγγὺς, ὅτα μεγάλα βασιλέως, ἑρμηνέα τοῦ δορυφόρους. ὁὶ δ' ὑπὸ καρδίας αὐτὸν ἀγαλματοφορεῖσθαι διανοοῦνται, γνησιομαχῆσαι. Ipse qid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄπιστον ὅλον διὰ ὅλων ἐαθὲν, ἐπιφημίζει νῦς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oboriri possit, non esse Nysseni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *penegyricam.* Jo. Chrysost. itidem *cordis* sedem assignare animæ videatur, si fragmentum illud qod ex *oratione in Susannam* Hæchelius edidit, spectemus. Ἔστ γὰρ, inqit, ἡ ψυχὴ καθάπερ παρδὸς ἐν θαλάμῳ τινὶ, ὃ μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζωσα, κὴ ὑπὸ σῇ πάντε αἰδήσεως, ὥσπερ ὑπό τινων θεραπαινίδων δορυφορεμένη. Verùm ipse ἀκριβολογήσατο *orat.* 5. nihil in hoc negotio certò statui posse contendit. Ὅπως ἡμῶν ἔχει ἐν τῷ σώματι, οὐκ ἔστο ἴσμεν εἰπεῖν. τί γὰρ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅπ παρεκλείσται τῷ τῶ σώματος ὄγκων; σωμάτων γὰρ ἴδιον τοῦτ. —ἀλλ' οὐκ ἔξιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει τινὶ σωιλεκται. ἀκὴν ἀνάγκη νεκρὰ τὰ λοιπὰ γίνεϛ μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' οὐκ ἔστο τοῦτο ἔξιν εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔξιν ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δ' πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c.* 16.

Μὴ εστω] Vide *l.* 2. § 2. sic *infrà* § 32. κενὰ σπουδῆς.

Μηδὲ καλεπλείνε] Ne vehementiùs contendas tequemadmodum Naso *Pont. l.* 1. *eleg.* 6.

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, nè in adversum contendas. nè obnitaris, fato nimirum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà* § 32. πόσοι καταγελάσονται. & *l.* 6. § 24. μὴτι καταγελασόμενος. & *l.* 12. § 27. ὡς ἐυτελὲς πᾶν τὸ καταγελασθῆναι.

Ὅρα τὰ πρόγματα] Sen. *epist.* 104. (ex Mar. Æn. *l.* 6.

Terribiles visu formæ, letúmqe labórqe?
Minimè qidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terrori, dies vertit ad risum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & epist. 110. *Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, qàm brevia, qàm incerta, qàm tuta timeantur.* Vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 7. § 67.

Ὡς ἐνὴρ] qod *supr. l.* 2. § 5. ὡς ἀρρὴν. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2. Pugil qidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abscinderetur; svadente fratre philosopho ut id fieri permitteret, recusavit, obfirmatóque animo est mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id fecisset, *ut philosophus*, an *ut athleta*, responsum est, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Evripid. *Cyclope.*

——ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.
——*ut vir sis, vide.*

(quod uno verbo Hebræi הִתְאוֹשָׁשִׁי Esajæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρίζεσθε. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoctete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Prus. *orat.* 59. laudatus, unde suppleri potest, quod Aristoteles omiserat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Eudem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè quàm Lambinus censuit,

Τὸν γὰρ πλουτοῦντα καὶ τὴν περιουσίαν πλέον
Τιμῶσιν, ἀνδρὸς τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

quod μεταφράζων Dio, τοῦτ' γὰρ φανερὸς, inqit, ἢν πλεόνων ἀπέδῃς τολμῶντας, μᾶλλον τούτοις ἅπαντες θαυμάζομεν, ἢ τὴν ὄντι ἀνδρας ἡγούμεθα. qasi reliqui, nomine tenùs tantùm sint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atque, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Restituamur, ut possimus dolores, quocunque modo corpus invaserint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium est; quare quem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec prospera flatu suo efferet, nec adversa infringet.* Senec. item *de sap. constant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros sapientiam professos interesse, quantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingressi viam.* Et Lucian. de sectis: Ἧκουν ἁπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δ', φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δ', φιλόδοξοι· τοὺς δὲ τῶν Στωικῶν πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὴν Στωικὴν ἀνδρωδεστάτην dixit. Qin & Arcesilaus interrogatus, qi fieret, ut ab aliis sectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros desciscerent, respondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Qia ex viris Spadones* (qi & *evirati*) *ex spadonibus verò viri neutiquam fiant.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάλαι ποτὲ Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ἔνθα δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ὅτε ἄρχοντος, ὅτε ἀνδρὸς, ὅτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικούμενον. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. § 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illáq; virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ἂν ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπασῶν ἦν γυναικῶν ὅστις νῦν.
Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir subitò factus fœminarum est omnium. Grot.

vel ad mentem forsan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir quidem sit,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut sit oxymoron, omnium esse mulierum virum eum, qi nè vir quidem sit. Vide ad *l.* 3. § 16. ἀνδρεγύνων. Verùm istud in sensum obscœniorem dictum. Alexander Molossus, cùm in Italiam transiret, dixisse fertur, se qidem *ad Romanos ire, qasi* ἀνδρωνῖτιν, *Macedonem isse ad Persas, qasi* γυναικωνῖτιν. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiscens, in itinere qónam concederet percontanti, respondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. *Ex andronitide in gynæceum.* Qanqam & Spartanis ipsis *virilitatis* nomen ægrè satis & gravatim impertitus videtur. Siqidem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; *qânam in regione Græciæ viros bonos vidisset*, respondit, Ἄνδρας μὲν οὐδαμοῦ· παῖδας δὲ ἐν Λακεδαίμονι. *Viros quidem nusquam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διαξιππος ἀνδρας. *Vincit viros Dioxippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδας ἄνδρας ἢ ἐγὼ *Ille verò*, inqit, *mancipia: at ipse viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ περίγραμμα οὐκ ἀπέστω τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔσηκαν ἀπεμέσαντα] Ità *l.* 9. § 15. ἔξω θυρῶν ἔσηκεν. & *l.* 11. § 11. ἐκ ὑπὸ σε ἔχεται.

Αἱ δὲ ἐγκλίσεις ἐκ μόνης τῆς ἄνδον καταλήψεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi quod hîc κατάληψις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epist.* 76. ibi κρίμα & δόγμα, i. e. *decretum*, ut idem *epist.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tusc. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur. nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo est opinio magni mali præsentis; & qidem recens opinio talis mali, & in eo rectum videatur angi: id autem est, ut is qi dolcat, oportere opinetur se dolere.*

Πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω μεταβαλλει] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epist.* 71. *Qid enim mutationis periculo exemptum est? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, qamvis Deo agente ducatur. non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus: nasci debent, crescere, extingvi. Qcunque vides supra nos currere, & hæc qibus innixi atque impositi sumus, veluti solidissimis, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqalibus istis spatiis eódem natura demittit.*

Καὶ οὐκ ἔτι ἔσται] *non erunt amplius.* id scil. qòd priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc est, ἐν ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theæt.* τὸ πᾶν κίνησις, ἢ ἄλλο παρὰ ταῦτο οὐδέν. qod mox explicans, dicit; πάντα ἀεὶ κινεῖται· &, πάντα ἀεὶ γί-

γνεως. qod Hippocrates *de diæt. l.* 1. Ξυμμαχήσω καὶ διαλύσομαι ἀλλοίοισι. Vide *ad l.* 10. § 7. Tertull. *de pallio c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus ejie, qem incumbimus. mctatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem vertunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis variat. Syderum distincta confusio interdum dejicit aliqid, interdum rcsuscitat. cæli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus: aut imbres ruunt, aut sigra m fflia cum imbribus, dehinc substillum, & denxo judun. Sic & mari fides infamis, dum & flabris æqè mutantibus, de tranqillo probum, de fluctris temperatum, & extemjlo de decumanis inqietat. Sic & terram si recenseas temporatim vestiri amantem, propè sis candem negare, memor viridem cùm conspicis fluvam, mox visurus & canam. Cæteri qoqe ejus ornatus sigid, non aliud ex alio mutant, & montium scapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abbumando. mutavit & totus mundus aliqando, aqis omnibus obsitus. Sed & cnatando rursus in formam mutavit rursus orbis, alius idem.* Vise sis eundem argumentum idem pereleganter prosequentem, *de rcsurrect. carn. c.* 12. Vide & *l.* 2. § 3. & *l.* 8. § 6.

Ὁ βίος κατόλιγις] *Vita tota in opinione consistit.* qod *l.* 2. § 15. πᾶν κατόλιγις.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινὸν] qod *suprà l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l.* 9. § 8. Εἰς τὸ λογικὸν ζῶον μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] Idem *suprà.* § 3. Vide ad *l.* 3. § 11. *Epictet. l.* 3. *c.* 24. ὅτι ὁ κόσμος ἐξ ἧς μία πολις δοκεῖ καὶ ἡ ὕσια, ἐξ ἧς ἀνωμέργητα, μία. Tertull. *apolog. c.* 38. *Unum omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox.* 2. *Exilium non est eis terribile, qi omnem orbem terrarum unam urbem esse ducunt.*

Τίνος γὰρ ἄλλα —κοινῆ πολιδμαλος;] nullius certè alius homines indiscriminatim universi. at Christicolas alius, τοῦ ἐν τῆς ἑρμοῖς· uti Pavlus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20.

Ἐκεῖθεν] de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l.* 9. § 8. hoc est, qod *l.* 2. § 4. dixerat, esse *mentem* cujusque τὸν τὸν κόσμον διοικοῦντος ἀπόῤῥοιαν. *defluxum qendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà* § 40.

Ἀπὸ παγῆς τινος] Arnob. *l.* 2. ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· ὥσπερ μηδὲ εἰς οὐκ ὂν ἀπέρχεται.] Ità *l.* 5. § 13. Contrà qàm Evrip. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

—Τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν φέρει.

—*nil qod crat, in nil abit.*

& qàm Tertull. *adverſ. Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Perſ. *Sat.* 3.

—*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν γίνεται, οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται. ἐκ τοῦ γὰρ ἀδαμῆ ὄντος ἀμήχανόν ὅτι γοῦν τί· τότε ὂν ἐξαπολεῖται, ἀνόλυτον καὶ ἄπαυστον. Qi locus Ludov. Nagoralæ vitii suspectus habetur itaque legi postulat pro ἀνόλυτον, ἀνήπυστον, & ἄπαυστον pro ἀπαυστον. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 11. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ τοῦ μὴ ὄντων ἀπολελεῖσθαι, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus pariter *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l.* 10. Πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, πᾶν γὰρ ἂν παντὸς ἐγίνετ' ἂν, ἀσπερμάτου γε οὐδὲν ὡρισμένον. καὶ εἰ ἐφθείρετο τὸ ἀεὶ παρὸν εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπολώλει τὰ πράγματα, ἐκ ὄντων εἰς ἃ διελύετο. Qod Lucretius Epicuri *mysagogòs* & ἑρμηνεὺς *lib.* 1.

Principium hinc qojus nobis exordia sumet:
Nullam rem è nihilo gigni; nil posse creari
De nihilo.—

Et mox: *Nam si de nihilo fierent; ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egerct.

Sed & Democritus apud eund. *l.* 9. Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι, μηδ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l.* 1. *c.* 4. Τὰ γιγνόμενα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι ἀδύνατον. ἅπαντα γὰρ ταύτης ὁμολογοῦμεν εἶναι τῆς δόξης πάντες οἱ περὶ φύσεως. Et rursus c. 8. Κοινὴ δόξα πᾶσι φυσικῶς, οὐδὲν γίγνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ὁ μάλιστα φοβούμενοι διατέλεσαν οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παρεισάγοντες. Atqe huc pertinet, qod de priscis philosophis idem *Physic. l.* 1. *c.* 8. Οἱ καὶ φιλοσοφίαν πρῶτοι ζητοῦντες τὴν ἀλήθειαν, —φασὶν ὅτι γίνεσθαι οὐδὲν τῶν ὄντων οὐδέν, οὔτε φθείρεσθαι, neqe enim simpliciter, avt produci avt corrumpi qicqam, ei negabant; sed nihil avt è nihilo produci, avt in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, asserebant. qod & Aristot. ipse agnoscit, οὐδὲν μᾶλλον τὰ φυσικὰ, *l.* 1. *c.* 3. Τῶν δὴ πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλείστοι τὰς ἐν ὕλης εἴδει μόνον ὑπέθεσαν ἀρχὰς εἶναι πάντων. ἐξ οὗ γάρ ὄντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται πρῶτον, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων· καὶ διὰ τοῦτο, οὔτε γίνεσθαι οὐδὲν οἴονται, οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaqe Cicero *de divinat. l.* 2. § 37. *Non ergò omnium interitus atqe obitus natura conficies: & erit aliqid, qod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum subitò occidat. qi hoc physicus dixit unqam?* De posteriore membro Vide *l.* 11. § 35. Vide & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7.

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος πιθανὸς, οὗ γένεσις] Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ἔστιν ἡ θατέρου γένεσις ἀεὶ, ἅμα τοῦ ἑτέρου, ἄλλου φθορὰ καὶ ἡ ἄλλου φθορὰ, ἄλλου γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.*. At Apollonius Tyan. *epist.* 66. Θάνατος οὐδεὶς οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. καθάπερ οὐδὲ γένεσις οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐσίας τραπὲν εἰς φύσιν, ἐδόξε γένεσις· τὸ δὲ ἐκ φύσεως, εἰς οὐσίαν κατὰ ταὐτὰ, θάνατος. ὅτε γελοιωδῶς κατ' ἀλήθειάν τινος, ὅτε φθερομένου ποτὲ μόνον ὄντος, ἀορίστου τοῦ ὕστερον, τῷ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τὸ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσοις μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ τάσει. Porphyrius apud Stob. *serm. 1. l. 1. tit. 40.* ex Pythagoreorum sententia, Τὸν δικαίως ἀναιρεθέντα, φησὶ τὸ ἀποθνῆσκον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γεννῶν ἔχει πρὸς τὸ γεννώμενον. ἐκτίσεται γὰρ ἐν τῇ ψυχῇ μεταβολὴν· τὸ γὰρ εἰς σῶμα, γένεσιν· τὸ δὲ ἀπὸ σώματος, θάνατον. Φύσεως μυσήριον] Ita *l. 2. § 12.* φύσεως ἔργον: Senecæ *excerpt. Morieris. ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγχρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτά] deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [καὶ διάκρισις] εἰς ταὐτά. vel ut *l. 10. § 7.* [καὶ διάλυσις] εἰς ταὐτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 1.* Ζωοτόκων καὶ διδυομένων (τῶν στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. Et *c. 2.* γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα. Ibidémque Democritus & Levcippus, διακρίσει, καὶ συγκρίσει, γένεσιν καὶ φθορὰν, definiunt. Empedocli qoque, ὅτι φύσις οὐδενὸς ἔστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. qod idem & τῶν μὴ τὰ συνιόντα, *l. 4. c. 1.* reperitur. de qo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib. 4. c. 7.* Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ τραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἶπε ὡς ἔχει. ἤδη καιρὸς πρὸς ὕλην, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ; τί ῥηθὲν κωφὸν, παρόλογον; Vide *l. 5. § 4. & 13. & infr. § 30. & l. 7. § 50. & l. 8. § 28.*

Ἐφ' ὧν ἂν τις αἰχυνθείη] ὃ γὰρ τὸ πυρέσσειν αἰσχρὸν, ἢ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat. 33.* & Marc. *l. 12. c. 23.* ἡ κατάπαυσις τοῦ βίου ἀκαλὸν, ὅτι οὐδὲ αἰσχρόν.

Οὔτε παρὰ τὴν ἐξὶν τοῦ νοερῶς ζῴου] qia scil. est θνητὸν ζῶον. *supr. § 3.* Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ᾔδειν, ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de manfuct.* vel, ut idem *de tranqil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l. 4. c. 13.* ᾔδειν θνητὸν γεννήσας. vel etiam ut Laërt. *l. 1.* qi liberos plures simul amissos refert, ᾔδειν αὐτοὺς θνητοὺς γεννήσας. Et Ælian. *lib. 3. cap. 2.* ᾔδειν θνητοὺς γεγεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννηκώς, ex Dion. Prus. *orat. 37.* & Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Cicer. *Tusc. l. 3. Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l. 5. c. 10. Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac sceleatissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qi (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, qòd à Persis captus esset, id qod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miserias ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qi eum qasi *constantem principem* lavdaret. Cæterùm, qod Sen. *epist. 99. Cui nasci contigit, mori restat.* & *epist. 30. Vivere noluit, qi mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς παρασκευῆς] qia, ἡ τοῦ σώματος σύγχρισις συνιστᾷ. *l. 2. § 17.* Et, ut Epictetus *infr. § 41.* Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. Senec. *ad Marc. c. 11. Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidumque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Qid est homo? qodlibet qassum vas, & qodlibet fragile. jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Qid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, sui ipse naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cujuslibet feræ pabulum, cujuslibet victima: ex infirmis fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens sua; qorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ solicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί δὲ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τριετὲς τέτμηται, εἰ τὸ πεντηκοντούτιον τέτηκεν, εἰ τὸ καυσὸν κέκαυται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinqus, acceptis cladibus, qæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur, dicens; *Non erit magnum, qod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Posidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ὕστερος] Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀκόλουθα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inqit, *ab istiusmodi perpetrari solenne est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed mali moverer, si judicio hoc facerent: nunc morbo faciunt. faciunt, qod solent. qibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης] *aliter neqeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat. 3.* Κακῶς λέγουσιν, ὑπερβολὴν κακῶς ἐκφαῦσον. Qod idem apud Laërtium *l. 2.* Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. in *apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς μὲ λέγειν ὑμᾶς ἐν

αὐτὸν δωρήσειν. Senecæ excerpt. *Malè de te loquuntur. Benè nesciunt loqui.* Ità sup. § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. Et l. 8. § 12. ἀναγκάζονται ἄκοντες πτεῖν. Et l. 10 § 29. βιάζεται. Farimodo ille apud Epicharmum in *Hercul. fur.* se excusat, referente Evstrat. *in Aristot. ethic. l. 3. c. 5.*

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τὰ δὴ πάντα ποιέω.

Hæc ego ex necessitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neque tamen Zenonis servulo præscriptio ea proderat, qi cùm ob furtum à Domino castigarus, ἡμάρτομαι κλέψας, *in fatis sibi* diceret *fuisse, ut furaretur*; respondit ille, Καὶ δαρῆναι *in fatis iisdem fuisse & ut cæderctur.* Sed nec Spartani servo, qi cùm inter flagella, subinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, *Invitus peccavi*; regessit herus, Ἄκων τύπτου καὶ κλάζε. *invitus ergò plectere.* Vide *ad lib. 7. § 63.*

Θέλει τὸν συκῆν ὀπὸν μὴ ἔχειν] Idem planè *l. 12. § 16.* affine qippiam & *l. 8. § 15.* Lactis avtem sive liquoris ficulnei meminisse videtur; ὅτι συκῆς ὀπὸς πάντων δριμύτατος. ut Aristot. *problem. l. 20. c. 18.* sive, ut Plin. *l. 23. c. 7.* qoniam *fici succus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit.* qod aliter pavlò Dioscorid. *l. 1. c. 149.* πικρὸς δὲ γάλακτός, ὥσπερ ἡ πτισάνη ὃ τὸ πεπτὸν, ὥσπερ τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus havd pavcis succus is nobilis, qas apud eosdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. *de ira l. 2. c. 10. Non irascetur sapiens peccantibus. qare? qia fuit neminem sapientem nasci, sed fieri. Scit pavcissimos omni ævo sapientes evadere. qia conditionem humanæ naturæ perspectam habet. nemo avtem naturæ sanus irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur spineta sentesque non utili aliqâ fruge complerit? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.*

Ἐκτὸς ὀλίγου χρόνου καί σου ἡ ὀπὸς τεθνήξεται] Ità *l 7. § 22.* μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε. Senec. *de ira lib. 3. c. 42. Nulla res adversùs iram magìs proderit, qàm cogitatio mortalitatis. sibi qisque, ut alteri, dicat; Qid juvat tanqam in æternum genitos iras indicere, & brevissimam ætatem dissipare? Qid ruimus in turbam? qid certamina nobis accersimus? qid imbecillitatis obliti, ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus? jam istas inimicitias, qas implacabili gerimus odio, febris avt aliud malum corporis vetabit geri. jam par acerrimum media mors dirimet. qid tumultuamur, & vitam seditiosi conturbamus? stat super caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiùsque ac propiùs accedit. istud tempus qod alienæ destinas morti, fortasse[havd] *citra tuam est.* [*circa Lipsi.] Et rursus: Qin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præstas. qin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; desiderabilem, cùm excesseris, reddis. Qid servo, qid domino? qid regi, qid clienti tuo iraseris? fustine pavllum. venit ecce mors, qæ nos pares faciat. Ridere solemus inter matutina arenæ spectacula, tavri & ursi pugnam inter se colligatorum; qos cùm alter alterum vexârit, suus confector expectat. Idem facimus. aliqem nobiscum alligatum lacessimus: cùm victo victoriæ finis æqè maturus immineat. numqid ampliùs isti cui iraseris, qàm mortem optas? etiam te quiescente morietur. perdis operam: facere vis, qod futurum est. Quieti potiùs pacatique, qantulumcunqe supereſt, transigamus. sive de ultimis supplicüis cogitas, sive de levioribus, qantulum est temporis, qò avt ille pœnâ suâ torqeatur, avt tu malum gavdium ex aliena percipies? jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cui jam, non periculo simus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum respicimus, qod aiunt, versamúsque nos, jam mortalitas aderit.* Pervulgatum est illud, ad qod ille respexit, qódqe Aristoteles exhibet, *rhetor. lib. 2. c. 21.*

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἔχθρον μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
Mortalis odia nè gere immortalia.

Qod latiùs extulit Evripid. in *Philoctet.* apud Stob. *tom. 2. tit. 20.*

Ὥσπερ ὃ θνητὸν ἡ τὸ σῶμ' ἡμῖν ἔφυ·
Οὕτω πρέπει, μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.
Mortale qando corpus est homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Qisqis magistrâ sapere naturâ volet. Grot.

Romanis, ab Hetruscis missi de Tarqinio legati, apud Dionysium Halicarn. *l. 5.* Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ἧττον τῶν ἀνθρωπίνων φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem *lib. 8.* ubi Deos etiam, per gravia atqe atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúsque leniri dixerat, εἰ μὴ σὺ, inqit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν τῶν θεῶν ὀργὰς θνητὰς εἶναι, τὰς δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in *Oedip. Colon.*

Θυμὸς γὰρ ἔκλην γήθεος ἔστιν ἄλλοτ' ἄλλῳ θανεῖν.
Iræ senectus unica est, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris *epist. 51.* Τῶν μὲν τῶν ἄλλων ἔχθρας ὅσοι τὶ κακὸν μὲ δεδράκασιν, ὡς παρεσκεύασε, κἂν ὁπλοδοίμην· θνητὸν γὰρ ὄντα, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, οὐ πρέπει. τῆς μὲν τοι, Πίθωνος εἰς ἐμαυτὸν δυσμενείας, οὐ μόνον ζῶν, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀποθανών, ὁ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ὁπλοδοίμην.

Οὐδὲ ὄνομα ὑμῖν ὑπολειφθήσεται] Vide *infr. § 33. & l. 8. § 25.* Hesiod. *oper. l. 1. v. 153.*

Bnos

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον χρυσῆ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι. ⟶

qo loco (ut obiter adnotem) εὐρώεντα malim vertere, *situ obsitum*, qàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρσεν πὰν ὑπόληψιν, ἥρται τὸ, βάβλαμμαι] Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35. 41. 47. & *l.* 12. § 22. 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranqill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109

Οὐδὲν πόνου δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ.
Nil passus es mali, ipse ni præ te feras.

Epictet *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ οὐ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε ἢ ὅταν βεβλαμμένῳ, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι.

§ 8. Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτῷ ἄνθρωπον ἢ ποιεῖ] qod *l.* 7. § 64. ἢ τὸν διάνοιαν τὸν κυβερνῶντα χείρω ποιεῖ, qia scil. *Animus cujusque, is est quique.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2 §. 1.

§ 9. Ἠνάγκασται] Ità *l.* 2. § 3. Περίεστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation avtem hoc superioribus adfigit Cas. seqentibus præfigit Xyl. cùm nevtra satis cohæret. dictionis series hiulca est, & deesse aliqid videtur. ad seqentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias simul congerat, ob qas æqanimiter contingentia qæque ferre oporteat; qia nempe necessaria, utilia, justa.

§ 10. Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει] Ità solent excerpta sua, vel χρησιμαθείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, ἢ πόδε, ut videre est passim apud Photium, Evstathium, alios. Aliqando tamen pleniùs, Ἴσεον ὅτι, avt ejusmodi aliud qid, qale & istic subintelligendum. Qod avtem *omnia qæ contingunt nobis, justè contingere* dicit, intelligendum est, qoad primam cavssam. Nec abhorret ab hoc philosophia Christiana, sed cumprimis inculcat. Psaltes *Psal.* 119 *v.* 139. *Justus es, Domine, justáque sunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine; recta esse judicia tua; justéque te afflixisse me.* Et *Psal.* 145. *v.* 17. *Justus est Dominus in omnibus viis suis, sanctúsque in operationibus suis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamsi ægrè ferre videatur, qod bonis malè, malis bene fit; hoc tamen pro fundamento immoto prorsus substernit, *Tu, Domine, certè justus es.* Senec. *epist.* 107. *Qæcunqe fiunt, debuisse fieri putet; nec velit objurgare naturam.* & *epist.* 96. *Soles fieri. parum est. debuit fieri. decernuntur ista, non accidunt.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἑνδέῃ πρᾶγμα τὸ οἰκεῖον φυλάξῃ-ται, δικαίως ἔχει τε καὶ οἰκείως. οἰκεῖον δὲ ἕκάστῳ ἄλλο παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptissimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς] *secundùm rerum ac cavssarum συνοχὴν*, sive *connexionem ac concatenationem* qandam, qam imaginabantur Stoici. Vide *infrà* § 45. & *l.* 6. § 38.

Ὑπὸ τινος ἐπινεύμενον τὸ κατ' ἀξίαν] nihil poterat piè magìs ac religiosè dici, qàm omnia provenire à cavssa qadam suprema, assignante qasi certâ lege cuiqe, qod ipsi maximè sit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σωὸν τὸ ἀγαθὸς εἶ] Syntaxis τὸ poscit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖος τῷ δίκαιος εἶ. atqe ità Lugd. *Bonum* avtem fore dicit, si justè evenientibus se sponte summiserit. qod Cleanthes supra, *ad l.* 3. § 4.

Malúsque patiar, qod bono licuit pati.

Καὶ τὸν τρόπον τοῦτον ὁ ἀγαθὸς] *Virum bonum* dicit; non *qomodo omnes candidatos bonos viros dicimus, qomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus:* ut Senec. *epist* 3. sed *perfectum, absolutum; qem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit.* Idem *epist.* 34. Itaqe τὸ τέλειος τοῦτον ἀνὴρ istic opponitur τῷ κοινότερον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10 aliúdqe hìc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infrà* § 50. Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definivisset. *Ego secundùm communem loqendi consuetudinem sæpe dixi dicámqe perfectum Oratorem esse Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentissimos dicimus vulgò, qorum nihil nisi perfectè sapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipsam veritatis loqendum erit, eum qæram oratorem, qem & ipse qærebat.*

§ 11. Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε] Senec. *de sap. constant. c.* 17. *Genus ultionis est, eripere ei qi fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere; Miserum me. puto, non intellexit! adeò fructus contumeliæ in sensu & indignatione patientis est.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco qis te ladit ut doleas: qia fructus omnis lædentis in dolore læsi est. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipse doleat necesse est amissione fructûs sui.*

§ 12. Ἑτοιμότητας] i. e. δόγματα ἕτοιμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος] i. e. τῷ ἡγεμονικῷ, sive *mentis*, qam & τὸ κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambros. *Hexaemer. l.* 6. *c.* 9 *supra ad* § 3. Verùm nobis, *Unus est Rex idem & Legislator, Jovis.* Isaiæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2 *v.* 8.

Μεταδίδως] Vide *ad l.* 1. § 15. 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Hesiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Οὔτε μὰν παντάεισιν, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα, καὶ εἰς τέλος εἰσορόωτο.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

Ille qidem ante omnes, per se ipse qid utile, qid non,
Qi videt, & longè fines prospectat agendi:
Qi bene consultis didicit parere, secundus.
At qi consiliis pollet nihil ipse, neqe audit
Suadentes alios, nullos homo [illegible] usus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Grotius; qem mirum ἀυτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præſertim cùm & in verſione illud potiùs expreſſerit, & Hejnſium avdire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, ἐſτ, ὁ χρὴ πάντα αὐτὸς, τετίσι, κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, itaqe dixit Heſiodus, hoc eſt, qi ipſe; non autem, ὁ αὐτῷ, qi ſibi, ſapit, juxta illud Evripideum:

Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

à Stobæo *tom.* 2 *tit.* 3. relatum, à Ciceron. *famil. l.* 13. *epiſt.* 15. Lucian. in *apolog.* Plut. *de Laten.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur avtem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ διὰ ἑτέρου πρὸς νουθέτησιν σοφῷ γενομένῳ. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor. in *orat. Pluton.* 1. non qidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod.* 247. qi ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔθετο τὸν αὐτὸν ἐυρέσιλα τὰ βέλτιστα. ἑρμαῖον ἡ ἀμαθέα, τὸν ἅτε σωφρόνισα, ἅτε πεισθέντα. μᾶλλον ἢ ἀγαθώτερον, ὥσπερ ἐν ἀεθλίοις ὄρεις, τὸν τῷ σωφρονίσαι πεισθέντα, πολλῷ χείρω τοῦ νοήσαντος, ὅσῳ βελτίω τοῦ μετ' ἐπίνοιαν, μὴτε πεισθέντος. Et mox: Τὸν μὲν τοίνυν ἀνδρεῖα, ὡς ἀεὶν ἢ ἀεὶν ἐγχωρῖν πρῶτον ἢ κεφάλαιον μὲν ἔθελο, ὃς ἢ αὐτὸς πᾶσα νοήσει τὸν ἢ ἀκέσαντα ἢ μαθόντα ἀῶτερον. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laërt. *l.* 7. apud qem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqa refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς ἓν ἐπίνοιᾳ πάντα.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.
Κρείττονα γὰρ ἓν τὸν ἀκέντα καλῶς ὑποθήκῃσιν τὸ λεχθέντων ἢ χρῆσθαι, τῷ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν σωφρονίσθαι. πρὸ μὲν γὰρ ἓν μόνον τὸ σωθῆναι· πρὸ δ' ἓν πεισθῆναι προσεῖναι ἢ πλὴν περᾶν. Quod etiamſi Themiſtio *in orat. ginqennal.* placuiſſe video; mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (σης.

Minùs ἀίκλων ἀνάγκης, περὶ γ' ἀμελεῖν μῆδον ἀκέων de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs acceſſit Artabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inqit, ἐμεῖναι παρ' ἐμοὶ κέκριται, φεύγειν τε ἓν, ἢ πρὸ λέροντι χρησὰ ἐθέλειν πείθεσθαι. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur prorſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. qo loco non primus tantùm verſiculus ad avtoris mentem ritè efformatus reperitur; ſed & qartus, qi hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiqidem μὴτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' ἀυτῷ apud alios, etiam qi mendum prius ſuſtulerant, mendoſè habetur. Gregorius etiam Naz. *epiſt.* 43. Ἀνιάσομαι δ', (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον) εἰ μήτε αὐτὸς σωφρὼν τὸ δέον· ὃ τῆς σοφίας ὅτι μὴ ἑαυτῷ μεμέλησε· μηδ' ἄλλῳ ἓν εἰπόντι καλοκαγαθήσαντι· ὃ τῆς δευτέρας. Baſil. Cæſ. *orat.* 24. Εἰ μὲν οὖν σοφῶς διέχοιτε τὰ λεχθέντα, τῆς δευτέρας ἦν ἐπαινοῦντες ἔσεσθε παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔτι πλέον συγχέοιμι· αὐτοὶ δ' μέμνησθε τῶν ἐπῶν διαλογίζεσθαι, ἐν οἷς ἐκεῖνος φησὶν· ἄμεινον μὲν ἓν τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυμφέροντα· ἐσθλὸν δ' κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων εὖ ὑποθεμένοις ἐπόμενον· τὸν δὲ πρὸς οὐδέτερον ἐπιπόλαιον, ἀχρεῖον εἶναι πρὸς ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2 *ad Cor. orat.* 18. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς· ἕτερος ἡμεῖς οἱ κατανοήσαντες, καὶ αὐτοὶ σωφρόνως καὶ εὐγνωμόνως πάντα κατορθώσαντες. ubi, qod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωφρονῆ nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt cum, cui qid opus ſit ipſi venit in mentem: proximè accedere illum, qi alterius bene inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, qàm ille, qi qod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Livium *l.* 22 *Sæpe ego audivi, cum primum eſſe virum, qi ipſe conſulat, qid in rem ſit; ſecundum eum, qi bene monenti obediat: qi nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe. nobis qoniam prima animi ingeniique negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus.* Seneca item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. *Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) *Non moneri,* (hoc eſt, *monitu non indigere*) *prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox: *Animus, qod pauca, ſui rector, optimus: proximi ſunt, qi admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeatve, Marcus vult iſtîc; non qales Nicetas Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c.* 1. μετ' αὐτόθεν τοῖς ἐπαινετοῖς περιχωρῆσαι, μεθ' ἑτέρου πειθοῦς εἰσηγησόμενον τὰ λώονα. Facit huc Philippidæ Comici in *Anancoſi*, apud Stob. *tom.* 2, *tit* 1. illud;

Ὅτ' ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ' ἠτιῶ σ' ὅσα.
Μάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, ſi qid erraris, puta:
Hæc namq; vera eſt ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——ἐγὼ δὲ φημὶ παρεσκευάσθαι πολύ,
Φῶτα τὸν ἀνδρα πάντ' ἐπίσταμαι πλέω
Εἰ δ' ἦν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταὐτὴ φύσις)
Καὶ τὴν λέγοντα ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mi videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi qisqe exiſteret: (re)
Sin minus hoc, (namqe huc res haud nata eſt vergere)
Bonum eſt à bene monente qovis diſcere. Grot.

Et *ibidem*:

Ταῦτ' οὖν, τέκνον, φεύγωμεν· ἀνθρώποισι γὰρ

Τοῖς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν ὄζει τὸ ξυναμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεἶτ' ἐπ' ἐξ' ἀνὴρ
Ἄφελε· μὴ ἄφελε, ὅστις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει·
Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀρθοκτάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec fine mente, nec vacuus spei,
Remedia qi receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Grot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ ἐυτυχέστατοι μὲν, οἱ ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες· σωφρονέστεροι δ', οἳ ἂν τάχιστα μεταγνώσωσι. Gregor. Naz. *in patr. ſuum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνου θεοῦ· τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπου μὲν, ἀλλ' ὑπεικῶν, καὶ τῆς σωζομένης μειζότος· τὸ γὰρ ἀθεράπευτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης ἴδιόν φύσεως, καὶ ἧς ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένων. Idem in *Apolog.* κἂν εἰ τὸ κρεῖττον τὸ λόγου μὴ σώζοιεν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μεταπάγειν. τὸ μὲν γὰρ ἀρρωστῆσαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἢ πάντων ἄπλετου, καὶ ἧς λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν· τὸ δ' ἐπανορθῶσαι, καὶ εἰς ἀλλήλους ἐπανελθεῖν, ἴδιον λογισμοῦ, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὸ μέσον· ἔπειτα τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔταξεν ὁ θεός· δεύτερον δ', ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πλανηθέντας τι καὶ παιδαγωγίας, ἐπανιέναι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ πρὸς θεὸν ἔχον ἐγγύτατα· κρεῖττον δὲ καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξαναστῆσαι τὸ πτῶμα. Idémque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον θεοῦ μόνου, καὶ ἐν ἀνθρώποις οὐκ ὑπάρχει. τὸ δὲ μηδενὸς ἐφάπτεσθαι καὶ γνώμῃ ἀλλοτρίῳ, ἀνθρώπου ὄζειν ἐυαγοῦς· καὶ τὸ μὴ πολλοῖς πεπτωκέναι καὶ ἀκουσίων, ὑπείκοντος καὶ ἐγγίσαι θεῷ βουλομένων· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἑκόντων, ῥᾷστον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ὅτι μᾶλλον ἐμμένειν τῇ ἁμαρτήσει. Cyprian. *epiſt.* 3. *Primus gradus felicitatis eſt, non delinqere: ſecundus, delicta cognoſcere. illa innocentia quæ ſervat; hæc medela, quæ ſanat.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 17. *Prima virtus peccata non perpetrare, ſed vitare: ſecunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελὲς] Vide *l.* 1. § 16. κοινονομοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἡδύ] Avg. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retuleratur.

In commune bonus: nullóſque Catenis in actus
Surrepſit, partémque tulit ſibi nata voluptas.

quoniam, inqit, *& quod non faciebat ſine voluptate, non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ l.* 4. § 140. *Virtus eſſe nulla poteſt, niſi ſit gratuita. nam quæ voluptate, quaſi mercede aliquâ, ad officium impellitur, ea non eſt virtus. ſed fallax imitatio ſimulatióque virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis cauſsâ facict.* Alluſum eſt forſan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, πῶι δικαίτη χρώμενος ὅπως ἐμμελῶς καὶ μὴ ἀλύπως ποσὸν χρόνον ζήσειεν, reſpondit, ὅδεν πόποτε ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξας. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnoſoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chryſippus ἐν τῷ περὶ πολιτείας, ὅδεν ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξειν, ὅδε παραινεῖσθαι τοῖς πολίταις. Antiſthenes verò ſuis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἐπλεῖναι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, ut nè digitum quidem voluptatis cauſsâ ungam extenderent. Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; Μανείλω μᾶλλον, ἢ ἡδείλω. *Furere malim, quàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipſi in hanc partem ſeceſſionem quandoque feciſſe viſi ſunt. quod de Ariſtone Magiſtro ſuo feſtivè Eratoſthenes apud Athen. *lib.* 7. τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότητα νομοθετοῦντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τῇ ἡδονῇ. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæreſ. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chryſippum ſtatuiſſe τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθὲς εἶναι. nec id ſanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm avt vitiata iſta, & ἀπὸ τῆς pro ἡδυπαθὲς legendum; avt loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum iſtud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate conſtare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priſcorum illorum recenſione Epiphaniana havd pavca iſtiuſmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἐνδεὲς] Contrà càm illi, *qi nihil honeſtum eſſe putant, niſi qòd in vulgus glorioſum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis cauſsâ, omnia conſcientiæ facta.* Et *epiſt.* 113. *Nihil ſit illi cum ambitione & fama: ſibi placeat.* De T. Ariſtone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad oſtentationem, omnia ad conſcientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἔν ἐ χρῆ;] Bern. *de bon. deſer.* & *in Cant. ſerm.* 34. *Ipſis etiam beſtiis beſtialior eſt homo,* (hoc eſt, ut Simocat. *epiſt.* 13. τῷ ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non utens.*

Τί ἄλλο θέλεις;] puta lavdem, avt mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§ 14. Ὡς μέρος] Vide *l.* 2. § 3.

Ἐναφανισθῆναι] Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναλημψιν] Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu paulùm diverso usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19, Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2. 11. 22. Et indè ἀνάληψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterque, censuerunt. quum Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. quomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à quo prodierit, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῆς τὸν σπερματικὸν] id est, *Deum* ipsum, unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ἅπαντα ὂν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα περιέχεται, ὅτω καὶ τοῦτον σπερματικὸν λόγον ὄντα τὸ κόσμου, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§ 15. Τὸ μὲν παρεληλυθὸς, τὸ δ' ὑστερον] Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eôdem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, quæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δόξεις] Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuo tamen. Possunt autem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, quam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote quâ ὁ χθὲς ἔχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τὴμερον ἄφνω μεταβέβληται εἰς ἀρετὴν, καὶ γέγονεν ὀπὴ ῥυσὸς καὶ ὠχρὸς καὶ λυγρὸς γέροντος, εὐμορφος, θεοειδὴς, καλλίμορφος. ὁ κάκιστος σοφὸς, δεινὸς ἄνεστ' ὁ κεκακαρδιὴς ἄμπληκτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος, καὶ δῆλος, καὶ πόνηρος, καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν ἀνέσεται καὶ βασιλεὺς, καὶ ὀλβιος γεγενὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος, καὶ βέβαιος, καὶ ἀδόξος. ὃ γλαυκὸς φύσας, οὐδ' ἥκιλον ἐν σώματι νέῳ καὶ ἁπαλῷ, ἀλλ' ἐν ἀδενεῖ καὶ ἀπαθῆ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, τῶν τέλειον, ἄκραν φρόνησιν, ἰσόθεον δηλήσεται, καὶ ἀμετάπλωτον ἕξιν ἐρικὼς, καὶ ἐξαίφνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐκ θείου τοῦ κακίστου γιγνόμενος. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ὡς τῶν εὐμεταβλήτων ἦν εὐφημεῖν δοκούντων, *supr.* § 3. qibus hodiè quisbellua avt simia, eisdémque rursus intra pavcos dies idem genius avt Deus. Ità Athenienſi populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ νυὶ μὲν ἐστὶς, αὔριον δ' οὐδαμοῦ.

Qui nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laërt. *l.* 2. Τὰ μὲν ποῶτα καλὸς ἐφαίνετο, κύων καὶ λῆρος ὕστερον δ' Ἐρετείων ἀκούων ὑγιὲς δ' ἐφαμάθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρίσασθαι. Insigne autem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Paulus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem paulò pòst λιθάσαντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Paulus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, qem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absque læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs autem hic Gvil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qi te nunc bestiam & simiam putant, siqidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas*, &c. quàm Mer. Casavb. qi è contrario sic extulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qi, si ad dogmata rationisque venerationem redieris, nihilo te bruto mero avt simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. quæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ὀπτὸς εἶ; παρασκεύαζε αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησομένῳ, ὡς κατακεκραξομένῳ, ὡς κατακεκραξομένων σε πολλῶν, ὡς ἐρέντων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὖτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρῦν μὲν μὴ ἐπάρῃς· τοῖς δὲ βελτίοσιν σοι φαινομένοις ὕπου ἔχῃ, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένος εἰς ταύτην τὴν χώραν καὶ τάξιν. μέμνησο δέ, ὅτι ἐὰν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε πρότερον, ὕστερόν σε θαυμάσονται· ἐὰν δὲ ὑπὸ τούτοις νικηθῇς, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μύσια μέλλων ἔτι ζῆν] Nec ista cum prioribus videntur cohærere. Nè, inqit, *tanquam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, avt ejusmodi aliqid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Quotos tumulus hoc tam contemptum animal movet? in quantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, æterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors cum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Si longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est quòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant sæcula, non profutura, imò nec futura. at prudens homo longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπείγεται] Festinandum est: instat à tergo mors. Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεὼν, mors, naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἔφθασε.

ἔρδωσι. *nisi mors prævenisset.* Vide *l.* 2. §. 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῶς, ἕως ἔξεσι] Quod Apostolus *ad Galat. c.* 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & quod Petronianus ille, sed sensu sequiore;

Ergò vivamus, dum licet esse bene.

§ 18. Ὅσων ἀχολίαν] imò εὐχολίαν. ità *infr.* § 24. εὐχολώτερος. & *l.* 12. § 2. εὐχολίστατον Magnam sibi tranquillitatem conciliat, qi aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex sapientissimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit auribus canem, qi liti alienæ immiscet se.* In ejusmodi ergò homines qadrat diverbium à Zenobio ac Svida relatum, Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα οὐ λῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείλε. *Lydo negotia cùm nulla essent, foras profectus conquisivit.* Vide *ad lib.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς πιεῖ] Vide *ad lib.* 2. § 8. 13

Ἢ χεῖ τὸν ἀγαθὸν] Xylandro libens accedo, qi pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα substituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, qod sequitur, fuerit. Annot. Lugd. amplius mutat, vultque, δεῖ χεῖ τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum censet: totúmq; locum, utì mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος ἀπεκλέπτῃς] *non circumspicit nigros mores.* Xyl. *aliorum,* nimirum. Meric. ut activo sensu verbum accipiatur. atqe ità *l.* 7. § 55. Μὴ πεικλέπτου ἑλλόγιμα ἤγεμονικά. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ πεικλέπτῃς, ἀλλ' εὐθείαν πράνει. Caeterùm D. Boot. mavult πεικτέπτῃς legi, ut respondeat τῷ πτέγειν ὀρθὸν, qod mox sequitur. *Nè eorum instar, qi nigris ingeniis sunt præditi, circumagaris, & obliqua ac tortuosus incedas* D. Junius deniqe neqe de *Agathone,* neqe de *moribus nigris* istic qicqam vult dici. Sic itaqe conjecturâ sanè probabili admodum, mutatione haud enormi, locum avtumat posse restitui, ut cum præcedentibus cohæreat; καὶ ὅσιον, καὶ ἀγαθὸν· μὴ μὲν ναθείας πεικλέπτῃς, &c. *ut qod facit, sit justum, & pium, & bonum: neqe cum pigritia & segnitie, sive qod segnium ac pigrorum est, circumspiciat; sed rectâ procedat.* Qid si Xylandri lectione ex parte admissâ, sic concinnaverimus? ἢ χεῖ τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ᾖ. δεῖ δὲ μὴ πεικλέπτῃς &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γεαμμῆς] *qasi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ insistere,* pro in instituto persistere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab instituto & proposito deerrare & divagari. qod à re Geometrica tractum censet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agonist. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν] Ità *l.* 5. § 14. κατεχθώσεις ὀρθμαίζοντας, τῷ ὀρθότητα τῆς ὁδὸς σημαίνεσθαι. qod *l.* 8. § 57. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν πραίνειν. Apostolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. sicut Lucas, sed citra metaphoram istiusmodi, *Act. c.* 16. *v.* 11. & *c.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ διερριμμένον] *Non vagum.* Xyl. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto qodam animi æstu jactatum & abreptum, & qasi disjectum. qod in sacris Scripturis occurrit toties, *neqe ad dextram neqe ad sinistram,* i. e. nevtrobiqe *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11. 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Josh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hist. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19. 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. Esaj. *c.* 30. *v.* 21. qia πτέχειν ὀρθὸν præcesserat. Potest tamen ab oculorum affectione sumptum esse; eâ nimirum, qam Galen. *comment. in Hippocr. prognost.* 1. ἵππον dici testatur, qando oculi sunt ἀσθενικοὶ, καὶ κινήμασι διὰ παντὸς. id vitium aliqando insitum, aliqando est adventitium. de isto Hippocr. *præsnot. Coac.* § 218. πονηρὸν καὶ, τὸ τὰς ὀφρῦς πυκνὰ διαρρίπτειν. hoc est, ὀφθαλμοὺς διερριμμένους ἔχειν. Et huc alludum fuerit, si πεικλέπτῃς retineatur.

§ 19. Ὁ πεὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπλουτῶν] Retundi meritò digna vanitas illorum, qi de nomine suo propagando & ad posteros transmittendo solicitè satagunt. nec tamen, qam sui sit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incuriosum prorsus esse qenqam fas est. Optimè Plato *epist.* 2. Ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικα, μέλειν ἡμῖν καὶ τὰ ἔπειτα χρόνου ἐπειδὴ καὶ πυγχάνομεν κατά πινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνδραποδωδέστατοι ἐδὲν φροντίζοντες αὐτῶν, οἱ δ' ἐπιεικέστατοι, πᾶν ποιοῦντες, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούσωσιν. Verùm ἁπλοῦς πεὶ τ. est rei alicui nimiopere addictum esse, ut ad eam qasi attonitus & pertulsus consistas, avt saltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: qomodo erga famam posthumam afficiatur; est à ratione omni alienum. Socrates apud Platonem in *Phædone,* σωφροσύνην definit, τὸ πεὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἁπλοῦς, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non esse vehementius addictum, sed parvi pendere & modestè habere.* Aristot. *hist. animal. l.* 6. *c.* 18. χεῖ πάντων ἧ ἄλλ ζώων κοινὸν, τὸ πεὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἁπλοῦς, τὴν ἀπὸ τῆς ἁφῆς μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὗτος ἧ σφόδρα καὶ οἱ πίθηκοι, καὶ οἱ ὀρυγες ἁπλόωνται πεὶ τὴν ἁφήν, ὡς εἰς κυνὸς ἀφροδίσιας ἐμπίπλωσι, καὶ πολλάκις καταβαίνουσι ἐπὶ τὰς κεφαλάς. qod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit; *Rabie quidem tanta feruntur.* qomodo Flacc. *serm. l.* 2. *Sat.* 3.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo.

hoc est, ἁπλόωται πεὶ τοὺς ἀνδριάντας. Marcus ipse *l.* 1. § 6. μηδὲ πεὶ τὰ τοιαῦτα ἁπλοῦς. *neqe rebus istiusmodi addictum esse.*

Ἕκαστος

Ἕκαστος ὑπ' μαινομένων] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 31.

Δι' ἐπιτιμώντων] *Per attonitos inimi famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τῶν ὑστεροφημιῶν ἐπιμελούμενος, *qi de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii ὁι ἐπαινοῦντες ἰδίᾳ, *qi cum vitâ jam functum admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλὰξ ἀνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπαινῶν εἰλεῖ. quod idem *lib. de audiend.* ὑπ' θαυμαστικῶν esse ait, *eorum qi nihil non admirari laudibúsque efferre solenne habent.*

Τί ὄν τοῦτο πρὸς σε;] Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est quod ad præcipuos etiam viros, qi virtute gloriam petunt, de famæ post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non exici omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cœlum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, quæ se, cœlo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Antholog. l.* 3. *c.* 6.

Ὄνομά μοι τί ὄ τύπος παρὰς δέ μοι; τί ὄ τύπος;
Κλεινὸν δ' εἰμὶ γένος. ἰὼ χάραγες τάφοι.
Ζήσας ἐνθάδε κεῖμαι, ἐλίπον βίον. Ἐς δὲ ἀθλίους;
Κεῖμαι δ' ἐνθάδε νῶν. τίς πινι ταῦτα λέγεις;

Πρὸς τὸν ζῶντα τί ὁ ἔπαινος;] siqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, ὑπ' ἀδιαφόρων εἰσὶν. ut *supr. l.* 2. § 11. Deindè ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est οἰκεῖόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά.] hoc est. ὡς μὴ μόνον πρὸν ἔναι, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαινῆναι. Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs pavlò est introspiciendum. Illi, ut Laert. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita* & *rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de bext. c.* 22. τὴν εὐδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines distribuerent, ut qædam *per se* præponenda dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumqe*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum qidem ejus crassâ porrigendum esse dicebant*, (atqe hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qi autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essèqe *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntqe, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in qâ is de *claritate*, qam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τόγε ἑταιρεῖσθαι καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ ἀνθρώπων, ὅσοι περ εἰσὶν οἱ πολλοὶ, ἢ τὸ δωιάζειν ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἥδεως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τὸ ψεύδεσθαι, καὶ μηδὲν ἰδεῖν, καὶ ἐπιπόνως ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapeut. lib.* 7. *c.* 1. Ὁ μὲν γὰρ τοι σὺν πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲν χρείας τινὰς ἐπιτήδειον ὄργανον ἐνίοτε γίνεται τοῖς ζῶσιν· ἀποδυομένοις δ' ἤδη σύνεσιν, ὥσπερ οὐδὲ σὺν ζώντων εἰσίν. Marcus ipse etiamsi havd multùm istud alioqi facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium diis, vel literis vel sermone respondebat.* idémqe, *Nihil magis timuit & deprecatus est, qàm avaritiæ famam: de qâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτω φιλοδόξεων καὶ πολιτικὸν τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τὸ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmqe sese accommodat. ésqe ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loqitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρες γὰρ νῦν] Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de qo suo loco erit disserendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παρεὶς. *omittis enim nunc & amittis, τὴν συνεκλυσιν δόσιν, qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáqe tua in te reposita habeas. ut *suprà* § 3. 8. & *l.* 2. § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας ποιεῖν τὸ κατὰ τὸν ἰδίαν καλοκἀγαθίαν, καὶ τύπῳ ἁπλοῦς. & *lib.* 6. § 16. τὸ κατὰ τὸν ἴδιον καταπολὺ κανεῶς, καὶ ἐπιεικῶς. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλα τινὸς ἐχόμενον λύσε λοιπόν.] lego, ἐχόμενον. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἐχομένῳ λόγον, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,*

qæ

qæ ſcil. parum ad nos facit, *rationem habemus*. Senſus, utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, ὥσὰν τὸ ϗ ὁπωσοῦν καλὸν, &c. *Denique qicqid pulcrum eſt, ita ex ſe pulcrum eſt, ut aliena læus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siquidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. quaqam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam clavdit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ζώπυρε λοιπόν. *Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ὅτι τὸ Ἀβραὰμ τύπος ϗ τὸν Δαβὶδ ἐπῆγεν λοιπόν, &c. Itaque diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ— καλὸν ἐξ ἑαυτῆς καλόν] Itaque Galen. *hortator.* c. 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον ἁπάντων χωρισθέν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτῆς τὸν ἔπαινον] Eſt enim ὁ ἔπαινος ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' ὃν ἀμείψασιν οἱ ἐυημερήσαντες, ἢ διαφυγόντες, ἅσπερ οἱ βορβόρῳ μᾶλλον ἀναμιγνύμενοι, ἢ μύρῳ βόρβορον, ϗ τὰς πτέρυγας τῇ ὑπαιθρίᾳ συλλέγοντες, ἵνα δυσχερῶς ὡς μαδισαμένους, εἰ μὴ βλέποι τοῖς ἐπαίνοις εἰργάζοντο. νυνὶ δ' ἔχ ὅπως τοῦτο ἔχει. τίδεν; ἀλλ' ὅσῳ εἰμὶ, τοῦτο μᾶλλον ϗ δυσφημοῦμαι ϗ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄχρον ἐμέλλεν ἐλκωμάζων εὐφορον ποιεῖν ϗ εὐκαρπον, ἐκ ἂν ἁμαρτάνειν ἐδόκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπλων ϗ φεύγματα ἔχων. ὃ πίνων ὑπ' ἀνθρώπου ἅπαξ ἀν-εἰπ ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφέλιμός ὄζι ϗ πάμφορος. Verùm hoc rejicit, ſubjicitque Plutarchus: Ὁ μὲν γὰρ ἀχρὸς ὑ μέλει χείρων ἐπαινούμενος· ἄνθρωπον δ' τυφοῦσι ϗ ἀπολλύουσιν οἱ ψεύδεσϗ ϗ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere;* Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, quod Marcus vult, nihil rei cujuſquam bonitati, eo ipſo quod laudatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ δὲ δ' ὄντως καλὸν τινος χεῖρον ἔχει.] Leg. τὸ δὲ δὴ ὄντως καλὸν [ὃ] τινος χεῖρον ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐρωτηματικῶς legere placuerit, τινος χεῖρον ἔχει; ecqá re indigeat? Sed illud potiùs adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide *ad l.* 2. § 1.

Σμαεγδίνον γὰρ ἑαυτῷ χεῖρον] Annot. Lugd. negativam hîc ſine cauſſa interſerit, qum oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. σμαεγδίνον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, ἀνδρύφιον, ἀνθύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀσάριον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qalia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χυσιδάριον, ἱματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. eáqe πρὸς τὸ ἔλαττον ποιεῖν, *ad rem* qâ de agitur, *deprimendam* & *elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Θυσίαι] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ] indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémqe reverti. *l.* 7. § 50.

Πᾶς ὃ ἢ γῆ] *Et qomodo terra.* Xyl. ac ſi qæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; qod & Caſ. advertit. q. d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, qod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἥν τινα ὑπομονὴν] *in alium, qaliscunqe is fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. qod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *qum aliqandiu in terra delituere,* vel *permanſêre.* idem enim his verbis de animis, vult dicere, qod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ὑπομονήν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένασι] Animam corpore exútam *longævam* qidem, non *æternam* tamen avt *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in Zenone: Τὴν ψυχὴν μὴ θνατὸν ὑπομένειν φθορὰν ἢ ἓν. Cic. Tuſcul. *l.* 1 §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanqam cornicibus: diu manſiros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάσας ὑπομενούσας ἐκπύρωσιν. Χρύσιππος ὃ τὰς ἥν στοᾶς μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſqe permanere: Chryſippus* verò *ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos qoqe felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingentis acceſſio, in antiqa elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (qem cur, *de noſtris,* appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 1. *c.* 11. Ubi horum plærqe retulit, ego nullus aſſeqor) ex Stoicorum ſententia; διαμένειν τὰς ἥν ὑποθανόντων ψυχάς. Et mox: Τὴν ὑ ψυχὴν γλυπτὴν τε ϗ φθαρτὴν λέγουσιν· ὐκ ἐυδὺς ὃ πᾶ σώματος ἀπαλλαγῆσαι φθείρεσθϗ, ἀλλ' ὑπομένειν πρὸς χρόνος καθ' ἑαυτήν. τὴν μὲν ἥν σοφῶν, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως ἥν πάντων· τὴν δ' ἥν ἀφρόνων, πρὸς πόσους πινας χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, qiſqis Stoicum dogma aliqod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ δ' ἀφθαρτοι μέχρι τοῦ παντὸς τυγχάνειν αἱ ψυχαὶ ὑμῖν ὔσαι, καθάπερ εἴωνταί τινες, ἢ χρόνου, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν, τινὰ ἥν σωμάτων, ἐνδιαιτήσεσι, μᾶλλον μὲν αἱ ἥν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλάττων

ὃ

ἢ αἱ ψῦξ κρυῶν, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, qia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de avri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid.* *Quemadmodum enim,* inqit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, qò urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur; nec scindatur quidem: sic animus, qi ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asseruit *ad Æneïd. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideóque *Ægyptios sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μεταβάλλει, καὶ χέονται, καὶ ἐξάπτονται] Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi*, ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 1. *hær.* 5. μεταγγισμὸς τε ψυχῶν καὶ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα κρᾶσιν ἀφθαρσίας σωμάτων, ἢ δ' ἂν πάλιν εἰσδύσας καὶ ἀνάπαλιν ῥυπωθῇ. Et ex Epiphanio Joan. Damasc. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Qo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: easque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Seneca *epist.* 65. *Semel,* inqit, *hæc mihi videnda sint, an sæpè.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, avt Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀνάπαλιν ῥυπᾶσθαι; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; avt etiam sibiipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μέρος ἢ θεῖ καὶ ἀθάνατον τῇ ψυχῇ ἠγέναι· qomodo enim *immortalem* statuunt, qam *nasci* sæpiùs contendunt? Utrumqe verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petavius. Habent tamen aliqid Stoici dogmati Pythagorico affine, qòd ex animarum materia qasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* qàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* qàm *corpori corruptionem & mortalitatem* adscribunt. Atqe hac ratione forsan accipi voluit, qod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' οὐ πάντα. Vide *l.* 8. § 18. Tale qid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1 *tit.* 4. de Animis;

Ἄλλο δ' ἐξ ἄλλου γινώμενον, ἠδ' ἀναλλαξὰν,
Ψυχῇσι γρίμπει φύσιος ἀεσσάμενον χροιοῖς.
Ex alio tamen est alius, sempérque novatur,
Naturæ insinuans se se genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *mediam viam secutos, cùm Plato animam perpetuam dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non* μετεμψύχωσιν, *sed* παλιγγενεσίαν *esse dicat, hoc est, redire,* sed *post tempus.*

Ἐξάπτονται] *connectuntur.* Xyl. perperam. Verto, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos qoqe, & accendimur, & extinguimur.* Alludsum est ad eorum dogma, qi *animam igneam* statuebant. in qo censu cum aliis havd pavcis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀερειδῆ ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρῶδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, ἀερειδῆ· Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παρμενίδης ἢ καὶ Πήλαδος, πυρῶδη. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα. Λάκυπος, ἐκ πυρὸς ἓν. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. qo loco pro Πήλαδος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. l.* 5. Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξιμανδρος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος, ἀερώδη τῆς ψυχῆς τὴν φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δέ γε Στωικοὶ, πνεῦμαπαλὺ, πλεῖστα μετέχουσα τοῦ θερμοῦ. Παρμενίδης ἢ καὶ Ἵππασος καὶ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ ἢ Ἡρακλείδης, φαντασιώδη· Ἐπίκουρος ἢ τετάρων τινῶν ποιοτήτων κρᾶμα, πυρώδους καὶ ἀερώδους καὶ πνευματικῆς καὶ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου. ὁ ἢ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθερώδους καὶ ἀερώδους οὐσίας· Κριτίας ἢ, ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ὑγροῦ. De Democrito etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι καὶ θερμὸν φησιν αὐτὴν εἶναι. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqa; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex qinta nescio qa substantia: Stoici, penè nobiscum, spiritum prædicant;* verùm hunc igneum. Apud Lært. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχήν. Galen. *de anim seq. corp. temperat. c.* 4. Stoicis animam esse κράσιν ἐν συμμετρίᾳ γινομένης τῆς ἀερώδους καὶ πυρώδους οὐσίας. Cicer. *Tusc. l.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici ſolent ad igneam naturam referre; Heraclitum, opinor, ſecuti. Et mox: *Dicunt omnem vim eſſe ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, intcrire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, qod calcat.* Ità Chryſippus *de provid. l. 1.* Διόλε μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, ἐυθὺς καὶ ψυχή ἔστιν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν. Idémque de Sole pariter, qem ἔμψυχον καὶ πύινον, aſtrisqe, qæ etiam *animata* cenſebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀςέρες ἐν θαλάσσης μὴ τὸ ἡλὶς ἀνάπτονται. Qem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38. & de commun. notit. c. 41.* qod cùm *animam* ſtatuat τῇ ἀναψύξει καὶ πυκνώσει, οἷς στρώσει τινί, hoc eſt, *infrigidatione, & condenſatione, ferri inſtar, qod obfirmandi cauſſâ, candens etiamnum, aqâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴ παρὰ τὴν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, δόλε ζῆν καὶ ζῶον εἶ), *tunc vivere cuncta atqe animari dicat, cum ignitio qaſi qædam obvenerit*; itaque ποτὲ μὲ τὴν ἄναψιν, ποτὲ δ' τὴν περίψυξιν, ἀρχὴν ἐμψυχίας ποιῆν, *nunc infrigidationem, nunc accenſionem principium animationis conſtituere.* cúmqe animam, qam πῦρ νοερὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, περιψύξει τινὶ produci velit; torqeri poſſe in Chryſippum, qod Cleanthes olim reſpondit, narranti cuidam, vidiſſe ſe ἐγχέλυς ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *angvillas qæ in aqa calida degerent*; ἀκὸν ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐλπσομὸν, *In frigida igitur coqemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Eviseb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δὲ ἐκ αἰσθήνης γίνων, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὸν ἀποδιδοὺς, ἢ πῦρ νοερὸν, τῇ περιψύξει καὶ οἷς βαφῇ τὰς ἀέρας ἀναφθέν, ἢ σομωθέν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis conſentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶ γὰ αἱ ἡμετέραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling. Lat. l. 4. Ignis à naſcendo, qòd hinc naſcitur omne: & qod naſcitur, igneſcit; idcò calet: ut qi denaſcitur, ignem amittit, ac frigeſcit.* Et ibid.

Ova parire ſolet genu' pennis condecoratum; non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus inſinuans ſe,
Ipſa anima: —

ſive, ut Zeno Citticus, animalium ſemen ignis, qi anima & mens; qi calor è cælo, qia hìc innumerabiles & immortales ignes. Itaqe Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Iſtic eſt de Sole ſumptus ignis, isqe mentis eſt.

Sic enim Scaliger reſtituit. Idémqe Ennius in *Epicharmo* à Priſciano *l. 6.* prolatus:

Terra corpus eſt; at mentis ignis eſt.

Virgilius *Æn. l. 6.*

Igneus eſt ollis vigor, & cœleſtis origo.

E noſtris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (capite ſcil.) *mens, & ignis ille divinus, tanqam cælo, tegitur.* Cùm avtem anima ignis haberetur, qo accenſo homines vivere, extincto emori neceſſe exiſteret; enatum eſt hinc delirium illud, de qo Servius *ad Æn. l. 1. Grave* nimirum *eſſe, perire navfragio, qia anima eſt ignea, & perire videtur in mari.* id qod tangit etiam Syneſius in *epiſt. 3.* digitum ſimul intendens ad dictum qoddam Homericum, qod huc trahi ſolebat; *Odyſſ. δ. v. 511.*

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἄλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax diſperiit, poſtqam bibit æqoris undam.

Εἰς τὸν περὶ ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμενοι] Laërt. *l. 7* in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἡ ψυχὴ αἰθερικὴ εἶ) τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴ δ' εἶ)· πλὴ δ' ἡ ἐλων ἀφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Qid clarius? Hinc tamen *immortalem eſſe animam* concludebat Pythagoras, referente Laërtio *l. 8.* Εἶναι δ' τὴν ψυχὴν ἀπόσπασμα τοῦ αἰθέρος· —ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθανατόν ἐςι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δ' τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασὶν, ὁ καλεῖσιν αἰθέρα· —τὰς δ' λοιπὰς περιεπφυκέναι ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δ' τὴν μὲν τοῦ ὅλου αἰθέρα· τὰς δ' λοιπὰς συμμίγνυσθαι ἐπὶ πολλῇ εἰς ἐκείνην. Videmus hìc, qis ſit ille λόγος σπερματικός, de qo iſtîc, & *ſupr. § 14.* & denuò *l. 6. § 24.* Unam ſcil. animam communem & univerſalem ſomniabant Stoici, unde reliqæ omnes eſſent qaſi deciſæ ſive qæ reliqarum omnium fons qidam exiſteret; in qem etiam denuò qaſi refunderentur. Vide *ſuprà § 4. infrà § 23. & 34. & l. 9. § 7.* Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digreſſam à corpore non refundi in animam univerſi, ſed manere determinatam.*

Ταῖς περισωικιζομέναις] *adventantibus.* Xyl. *inſuper excipiendis*, atqe intra ſedem eandem recipiendis. Sed qoqo modo verteris, legendum videtur, περισωοικιζομέναις. nam Caſ. dum vulgatam ſeqitur ſcripturam, Marci mentem minùs cepit. Par mendum apud Tatianum *adv. Grac. c. 29.* animadvertere licet. Πῶς ὕλη καλὸν περισωιάπλειν πλὴ εἰς τοῦ μεμηνότος βούλεσιαν, καὶ μὴ τῷ θεῷ; leg. περισωοιάπλειν. iterata litera ſcriptorem minùs cavtum fugerat. Qod avtem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἐξελθὲ· δὸς ἄλλοις τόπον. δεῖ γοῦν καὶ ἄλλως, καθάπερ καὶ σὺ ἐγένω, καὶ γωμύκας ἔχειν χώρεν, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ὑπηθέα. ἂν δ' οἱ περῶτοι μὴ ἀπεξάγωσι, τί ἀπολείπεσαι; Ἐφ' ἁπαθέσει τοῦ τὰς ψυχὰς διαφθεῖν] Nihil itaqe certi hìc ſtatuit Marcus. Sed & ambigué paſſim loqitur. *l. 3. § 3.* εἰ μὲν εἰς ἕτερον βίον. & *l. 6. § 24.* ἤτοι ἐλήφθησαν εἰς τοῦ τοῦ κόσμου σπερματικὰς λόγους, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τοῦ ἀτόμους. & *l. 7. § 32* ἤτοι σβέσις ἢ μετάσασις. qibus gemina haber, & *l. 7. § 50. & l. 8. § 25. 58. & l. 10. § 7.* Nec aliter Seneca, qi veſtigium qâ fi-

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in qo versabatur, ratio trahere avt propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, *c.* 28. *Nè invideris fratri tuo: qicscit tandem tutus, tandem æternus est. fruitur nunc aperto & libero cœlo: ex humili & depresso in eum emicuit locum, qisqis ille est, qi solutas vinculis animas beato recipit sinu. Errat frater tuus non perdidit lucem, sed securiorem fortitus est. non reliqit ille nos, sed antecessit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam refocillans; *c.* 17. *Qualem me cogites, accipe. latum ac altcrem, velut o timis rebus. Sunt avtem optimæ, qum animus —ad summa prorumpit, & pulcerrimo divinorum spectaculo fruitur, æternitatisqe suæ memor, in omne qod fuit, futurúmqe est omnibus seculis, vadit.* Marciæ de filii excessu dejectæ animum erigens *c.* 25. *Non est qòd ad sepulcrum filii tui curras. pessima ejus, & ipsi molestissima istic jacent, ossa cinerésq; non magis illius partes, qàm vestes, aliáqe tegumenta corporum. Integer ille, nihilqe in terris relinqens, fugit, & totus excessit: pavlúmqe supra nos commorans, dum expurgatur, & inhærentia vitia situmqe omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelsa sublatus, inter felices currit animas; excipitqs illum cœtus sacer, Scipiones, Catonésqe, utiqe contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & qæ sequntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adversus mortis formidinem confirmare, *epist.* 102. *Cùm venerit dies ille, qi mixtum hoc divini humaniqe secernat, corpus hoc ubi invcni, relinqam: ipse me diu reddam. nec nunc sine illis sum, sed gravi terrenóqe detincor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioríqe proluditur. qemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco in qem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, qod ab infantia patet in senectutem, in aliam naturæ sumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum status. nondum cœlum nisi ex intervallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema, sed corpori. Dies iste, qem tanqam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. qid cunctaris, qasi non priùs qoqe relicto, in qo latebas, corpore exieris? Hæres, & reluctaris. tum qoqe magno nisu matris expulsus es. gemis, ploras. & hoc ipsum flere, nascentis est. sed tunc debebat ignosci. rudis & imperitus omnium veneras: ex materno viscerum calido mollíqe fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus antè pars fueris. æqo animo membra jam supervacua dimittes; & istud corpus inhabitatum diu pone. scindetur, obructur, abolebitur. qid contristaris? ità solet fieri. pereunt semper vclamenta nascentium. qid ista sic diligis, qasi tua? istis opertus es, Veniet, qi te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atqe olidi ventris educat. Hinc nunc qoqe tu, qantùm potes, subvolas jam hinc altius aliqid sublimiúsqe meditare. Aliqando naturæ tibi arcana retegentur: discutientur ista caligo; & lux undiqe clara percutiet. tunc in tenebris vixisse dices, cùm totam lucem totus aspexeris: qam nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & ta nen admiraris tam procul. qid tibi videbitur divina lux, cùm illam suo loco videris? hæc cogitatio nihil sordidum animo subsidere sinit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, qàm magnanimè, qàm magnificè se effert, dum mulierculis lolamina adhibet: dum Lucilium suum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdissimè adulatur: ὡς χωεὶς ὑπεξαιρέσεως ἀναμφισβήτως de istis pronunciat. Verùm, ut idem ille *epist.* 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs accessit.* Vis igitur, qibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipse se suffulciebat: & (si Lucretio saltem fidem adhibemus, qi de morti propinqis cecinit *l.* 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur persona, manet res.)

Qid reverâ Seneca ipse hac in parte senserit? Avdi Lucilium suum alibi sic alloqentem, *epist.* 54. *Uni morbo qasi assignatus sum. satis aptè dici suspirium potest. nullum mihi videtur molestius. aliud enim qicqid est, ægrotare est. hoc est animam agere. itaqe medici hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliqando spiritus ille, qod sæpe conatus est. Ego verò & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere. Qid hoc est? inqam. tam sæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu expertus sum. Qando? inqis. anteqam nascerer. Mors est, non esse. id, qod antè fuit? sed qale sit, jam scio.* (ita sunt distingvenda, qæ in excusis, serie continuatâ, sensu nullo bono, leguntur) *hoc erit post me, qod ante me fuit. Si qid in hac re tormenti est, necesse est & fuisse anteqam prodiremus in lucem: atqi nullam sensimus tunc vexationem. Rogo, non stultissimum dicas, siqis existimet lucernæ pejus esse cùm extincta est, qàm anteqam accenderetur? nos qoqe accendimur, & extingvimur: medio illo tempore aliqid patimur: utrinqe verò alta securitas est.* Libet illud Tragici ex Phœnissis hîc usurpare,

Ὁ δ' Οἰδίπους πᾶσι κλεῖν' αἰνίγματα;

& Homericum illud *Odyss.* π. v. 181.

Ἀλλοίους μοι, ξεῖνε, φράσις νέον, ἠὲ πάρεσθεν.

qantùm enim Seneca iste ab illo mutatus, qi de animæ immortalitate tam erectè, tam elatè differebat; tam disertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim qid ista sunt aliud qàm qod Evripides *Troad.*

Τὸ μὴ θνήσκειν τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.

Non esse natum, & mortuum esse, idem puto.

Qod Lucretius *l.* 3.

Respice item, qàm nil ad nos antacta vetustas
Temporis æterni fuerit, qàm nascimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpeculum nobis natura futuri
Temporis exponit poſt mortem deniqe noſtram.

qod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus à ſupremo die eadem, qæ ante primum: nec magis à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, qàm ante natalem.* qod ipſi deniqe in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranqillitate, in qa antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaqe paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Fortaſſe; ſi modò ſapientum vera fama eſt, recepitqe nos locus alius; qem putamus periiſſe, præmiſſus eſt.* Et *ep. 76. Si modo ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, qàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt. 82. & ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii fermè loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt. 102. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qi excitat: avferi enim voluptatem, etiamſi falſam, effectum tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi fecit injuriam. revocavit enim me cogitationi aptæ traditum, & iturum, ſi lituiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum qærere; imò mehercule credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magis qàm probantium. dabam me ſpei tantæ.* ——*ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſuis ſecedit Seneca, dum *non probatis*, utì ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in qo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Qid divinus ille Plato, avt Socrates potiùs, qo nemo in hoc negotio avt fortiùs avt fidentiùs avt efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſſimámqe in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτῶ τούτω ὑ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονεικῶς· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί τε ἀμφισβητῶσιν, ὅτιν μὴ ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, ὑ φροντίζουσιν, ὅπως ἡ ἂ αὐτοὶ ἔθεντο, ταῦτα δόξει τοῖς παρεῦσι, τοῦτο σπουδάζουσι. καὶ ἐγὼ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν. ὑ γὰρ ὅπως τοῖς παρεῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ ἔσ) σπουδάσομαι, εἰ μὴ εἰς πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτὸ ἐμοὶ δοι μάλιστα δόξει, ὕτως ἔχειν· λογίζομαι γὰρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, (καὶ θέασαι ὡς πανουργικῶς) εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πειθῆναι. εἰ δ' μηδέν ὅτι τελευτήσαντι, ἀλλ' ἴσ τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν σπ θανάτε ἥττου τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ὤσομαι ὀδυρόμενος· ἡ δ' ἄγνοιά μοι αὕτη ὑ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. Qid illa ejuſdem in *apologia* extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἥδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δ βιωσομένοις· ὁπότεροι δ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴ ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qi & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſeqi* ſe profitetur, *cùm ultrà qò progrediatur, qàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qi & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Qò faciunt & qæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem pavlò antè poſuerat: Τὸ γάρ τι θάνατον δεδιέναι, ὦδέν ἄλλο ὄζειν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶ) μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰ εἰδέναι ὃ εἶναι ἃ ὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰ οὐδεὶς τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem deniqe de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (qod & Lactantio, *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum qæ vera ſit, Deus aliqis videbit.* qid ſunt avtem, inqam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatìs & illorum perſtrictionem in ſe continens, qi certi aliqid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, qæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῶ ἢ ἔν ἴσε, ὅτι παρ' ἀνδρὸς τε ἐλπίζω ἀγαθὸς καὶ τοῦτο μὲν ὐκ ἂν πάνυ διϊσχυρισαίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic clavdit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν ἐν ταῦτα διϊσχυρίζεσθαι ὅτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διελήλυθα, ὑ πρέπει νῦν ἐχόντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι τι ἢ ταῦτ' ἔχειν, ἢ τοιοῦτ' ἄπερ λέγω τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεί γε ἀθανάτον γε ἡ ψυχὴ φαίνεται ὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι ἐνθυμεῖσθαι ὅτως ἔχειν. καλὸς γὰ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantísqe potiùs, qàm ſpondentis ſtatuentísve, vera eſſe qæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa avtumet. Scitè proinde Tertull. de anim. *c. 1. Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria venerat conſultæ æquanimitatis, non de fiducia compertæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámqe futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loqitur, credebant, & qaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atqe humanis ſuſpicionibus nitentes. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον, cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *epiſt. 2. c. 1. v. 19.* qibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater, qi in cælis eſt*, Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*, qi *in ſinu patris exiſtit*, Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qi τὰ βάθη τοῦ θεοῦ *ſcrutatur, ad* Cor. *ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liqidò patefecerunt. Qo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qi iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, qod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim cùm illi, præmiorum iſtorum

iſtorum incerti, iſtis tamen etiam ad mortem uſque illaborandum atque inhærendum cenſuerint.

Θάπλεται ἐν τῆς τρεφομένων σώμασι] Alluſiſſe videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l.* 15. *v.* 84.

Heu, quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi;
Congeſtóque avidum pingueſcere corpore corpus?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l.* 2. apud Priſcianum, *l.* 6.

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra ſepulcro?

Lucretius *l.* 5. de homine à feris dilcerpto ac depaſto;

Pabula viva feris præbebat dentibus hauſtus,
Viva videns vivo ſepeliri viſcera buſto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l.* 1.

Natis ſepulcrum eſt ipſe parens.

Naſo de Tereo *Metamorph. l.* 6.

Flet modo, ſeque vocat buſtum miſerabile nati.

Lycophron. de Pelope:

Οὐ πάππιν ἐν γαμφαῖσιν ἐννάια πυτὶ
Ἕρκυνι ἑρινὺς θεία ξιφηφόρος,
Ἄσαρκα μιχλάσ' ἐπύκδυσεν τάφῳ,
Τὸν ὠλενίτῳ χόνδρον ἐνδαίλυμβόν.

Cujúsque avum qondam in molaribus ſuis
Hercynna Educa, quæ gerit ſeceſpitem,
Fartim minutal frendicans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν γὰ ἐν κοιλαίχνοῖσι τυμβεύθήσεται,
Βοῶθεὶς πολυσήχοισι καμπύλων γνάθοις
Νήεθμος ἑσμός.——

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμβῳ γεγὼς κίνταυρος ὠμόφρων ἀοιδῶς.

Prolis ſepulcrum triſte ſemiferus ſuæ. Joſ. Scal.

De ſe Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλείπωσι τοῦ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύς τινι ὦ ἐπιθήσομαι. Val. Max. de Artemiſia *l.* 4. *c.* 6. *Quid de illo inclyto tumulo loqare, cùm ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulcrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qi eam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe traduns?* Apul. *ſub. Miles. l.* 5. *At hìc jam tua eſt exiſtimatio, utrum ſororibus pro tua cara ſalute ſolicitis adſentiri velis, & declinatâ morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſaviſſimæ beſtiæ ſepeliri viſceribus.* Qintilian. *declamat.* 12. *Æſtuant adhuc intra pectus ſepulta ventribus noſtris cognata viſcera.* Nicol. Clemang. *epiſt.* 33. *Patre in Scropharum alvis impiiſſimâ crudelitate ſepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver alites, alit feras:
Vivum ſepulcrum mortuo ſic obtigit.

Prout & Andreas Cæſar *in Apocal. c.* 16. A canibus devoratos, *canum ventres viva ſepulcra fortitos.* Qod Ὑρκανίαν ταφὴν, Diogenes dixit. Stob. *tom.* 2. *tit.* 123. eò qòd Hyrcanis id ſolenne in propinqis ſuis; qi & eo fine canes alebant, qos κυνὰς ἐνταφίους nuncupabant. Ex Oneſicrito Strabo *geogr. l.* 11. Hâc ratione γύπες, ἐμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: qem eo nomine perſtringit Hermogen. *de ideis l.* 1. *c.* 5. & Dionyſ. Longin. *de ſublim.* Venter item τάφος καὶ τάφρους, non *buſtum* avt *ſepulcrum* tantùm, ut ſuprà, ſed *Orcus* & *Tartarus.* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰ ὄντι τοῦτό ὄζει τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῶν, καὶ ὁ τάρταρος, ὡς ἐν Ἅιδῃ, δεινῶν τινων ῥεύματων, καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου, καὶ νεκρῶν ἀπεπλεως. *Ciborum conditura, ἐνταφιασμός.* Idem *de eſu carn. orat.* 1. Ἡμεῖς γὰ ὥτως ἐν τῷ μιαιφόνῳ τευφώμεθα, ὥστε ὄλον τὸ κρέας περιαγορεύομεν, εἶτα ἕλων φερὲς αὐτὸ τὸ ὄλον δεόμεθα, ἀναμασώμενοι ἔλαιον, ὄινον, μέλι, γάρον, ὄξος ἡδύσμασι ζωειακοῖς, Ἀρσικιοῖς, ὥσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 2. Ἤτε γε ὁ τῆς παγὸς ἱερὸς, αὐτὸς τάφος γίγνεται νεκρῶν σωμάτων ἀναδύεται; Ità deniqe de Jona à balena abſorpto Baſil. Seleuc. *orat.* 12. ἦν Ἰωνᾶς ἐν ζῶντι τάφῳ φερόμενος, νηχόμενον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκυκλούμενον φάραγξι θανάτου χωρίον οἰκῶν, νεκρῶν παιδοτρόφειον, οἰκῶν ζωντων, οἰκῶν ζωσῶν θανάτου μητέρα.

Καὶ ὅμως λέγεται ἡ χώρα αὕτη] forſan αὐτὰ, ut de *ventre* intelligatur: alioqi de terra ſumendum fuerit. De *ventre* avtem feſtivè Diphilus in *Paraſito* apud Athen. *l.* 6.

——ταλαιπωρότερον ὐδὲν ὄζει γὰ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πρῶτον ἂν πάντ' ἐμβάλοις,
Ἀλλ' οὐχ ἕτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέρεις
Ἄρτους ἄν, ἀλλ' ὐ ζωμὸν, ἢ διαφθαρεῖς·
Εἰς ασυείδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ὐ φακὴν·
Οἰνάειον εἰς λάγηνον, ἀλλ' ὐ χάρακα.
Εἰς τοὺς θεοῖς ἐχθρὰν ἢ ταύτην εἰσφορεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς ὐδὲν ὁμολογήμονα.

——*nam certè ventre nihil eſt miſerius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non liceat: panem fers in mantica,
Fus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Diis inviſum compingi ſolent
Etiam qæ inter ſe nil habent commercii. Grot.

Alius qidam:

Heu, qàm ſtupenda nos agit voracitas!
Qicqid ferarúmve, pecorisve paſcitur,
Qicqid volucrium aerem pennis qatit,
Qicqid profunda piſcium maria incolit,
Qicqid reponit terra frugum, fructuum,
Noſtris id omne ut ſepeliatur ventribus?

Seneca *epiſt.* 89. *Profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras, alia hamis, alia laqeis,*

geis, alia retium variis generibus cum magno labore perſequitur. nullis animalibus, niſi ex fatidio, pax eſt.

Δόχητες] indè αἱ τῆς χαρὸς ἀξάμψεις Philo de agric. Ἡ ὑ πᾶν σπέρμα τε καὶ ποτὸν ἀφεὶς ὑδατος ὁρμήσασα, τάτ' ἤδη εὐτρεπισθέντα ὑπολάβεται, καὶ πεῖναν ἀλυκὸν καὶ ἄπνευσον ἔχει φῦλ ἀπάντων, ὡς κἂν αἱ τῆς χαρὸς ἀποπληρώσωσι ἀξάμενας, μαργῶσαν ἔτι καὶ μαμῶσαν τὸν ἀεὶ κενὸν ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀσελγῶς καὶ ἀσιτοτάλ, μή τί σε παρεγκλθὲν λεῖψανον ἀφεῖον, ἵνα καὶ τοῦτο παμφάγε πυρὸς ἀνάλωμ ὀπλίσηται. Et infrà: Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις] ad verbum, *ob ſanguificationes:* qia pars nimirum in ſangvinem convertitur. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l. 1. q. 118,* Vegetativæ animæ operationes recenſens; τὰς πήξεις φῦλ χοφῶν, καὶ φῦλ χυμῶν τὰς μελαχολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναλύσεις, τὰς φθίσεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. *ad Glauc. l. 2.* Γενικῶς ὑ ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν ὀφείλωμα ἐν ἅπασι καὶ τὸν ἐξαιματώσεων, ἀνάλογον τῇ καὶ τὸν ὄινον χυμῷ. Et indè ἡ ἐξαιματωτικὴ, *ſangvinem generandi facultas.* Aphrodiſſ. *ibid. l. 2. q. 63.* Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμίκτως κρᾶσις τῷ ἡπατικῷ βλαστάνει τὸν ἐξαιματωτικὸν δυνάμιν, ἣ φυλάσσει κατά τινας ἡ δ' ἐξαιματολικὴ, γλυκὺ τὸν ἐξαιμάτωσιν· ἡ δ' ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. *de dogmat. Hipp. & Plat. l. 8. c. 7.* Ἡ πέψις ἡ στίων, ἥτ' ἀνάδοσις, ἥτ' αἱμάτωσις, ἥτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἡ περὶ καὶ τὸ ἧπαρ. *In jecore alimentum in ſangvinem vertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l. 1. c. 6.* ut oſtendat ex ſangvine lac conſiſtere. Εἰ πίνων ἡ μὲν καταπεψαῖα τῆς προφῆς ἐξαιματοῦται, τὸ ὑ αἷμα ἐκγαλακτίζεται, παρασκευὴ γίνεται τὸ αἷμα τοῦ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex ſangvine; καὶ ἐπὶ τὸ καὶ χαρὸς, τὸ μὲν ἀρῶτον ὑγρὸν ὅτι σύστασις γαλακτοειδὴς. ἑπειτα ἐξαιματωμένη σαρκὸς ἡ σύστασις ἄυτη· πυγνυμένη ὑ ἐν τῇ ὑστέρᾳ κατὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ κνίσματος, ὑφ' ἑ διαπαίεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide *l. 10. §. 25.*

Εἰς τὸ ἀεράδες ἢ πυράδες] ſcil. διὰ φῦλ ἀτμίδων καὶ φῦλ ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes,* qorum illi ad *aëream,* an *aqeam* potiùs, iſtæ ad *igneam* naturam propiùs accedunt. Vide Ariſtot. *meteor. l. 1. c. 3.*

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες] hoc eſt, *in materiam & formam,* ut vulgò dicitur. De eadem hac diviſione monet & *l. 7. § 29.* & *l. 8. § 11.* & *l. 12. § 29.* addit tamen membrum tertium, τὸν ἀναφορὰν, *l. 12. § 10.* & qartum etiam, τὸν χρήσιμον, *ibid. § 18.* Verùm iſta duo ſunt φῦλ ἔξω τῆς ὑποκειμένης. duo illa tantùm τὰ συσήματος. Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* Δοκεῖ ὑ αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι φῦλ ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ ὑ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα αἰδιον διὰ πάσης αὐτῆς δυναμεῖν ἕκαστον. Vide *l. 12. § 30.* Seneca *epiſt. 64. Dicunt Stoici noſtri, duo eſſe in rerum natura, ex qibus omnia fiant, cauſſam & materiam. materia jacet ineꝛs, res ad omnia parata, ceſſatura; ſi nemo moveat. cauſſa autem, id eſt, ratio, materiam format, & qocunqe vult, verſat: ex illa varia opera producit.* Et pòſt aliis verbis: *Nempe univerſa ex materia & ex Deo conſtant. Deus iſta temperat; quæ circumfuſa rectorem ſequntur & ducem. Potentius autem eſt qod facit, qod eſt Deus, quàm materia patiens Dei.* Lactant. *Inſtit. l. 7. c. 3. Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, quæ efficiat; alteram, quæ ſe ad faciendum tractabilem præſtat. in illa prima eſſe vim faciendi; in hac materiam: nec alterum ſine altero eſſe poſſe.* Reliqa pavlò pòſt exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἀπορρέμβεσθε] Vide *ad l. 2. § 7 nè aberres, vel tantillum, aut ab æqitate in conatibus, aut à veritate in aſſenſionibus.*

Ἐπὶ πάσης ὁρμῆς τὸ δίκαιον ἀποδιδέναι] Vide Senec. *ep. 89 infr. ad § 32.*

§ 23. Παν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστον ὄζι, ὦ κόσμε] qia nimirum ipſe mundi pars ſum. Mundus avtem Stoicis Deus ipſe. Vide *ad l. 10. § 21.* Plut. *de Philoſoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ ἀϊδεας, καὶ τὴν ὑλῆν λέγουσι. τὸν δ' ἀνάστατον πάντων, τὸν ἐν αἰθέρι. Epiphan. *hæreſ. præfat.* Στωικοὶ τὸν αἰδιον τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l. 1. hær. 5.* de eiſdem: Φάσκοντες εἶναι νῦν τὸν θεὸν, ἣ παιδὸς τῷ ὁρωμένῃ κύτει, ἐφαπτῷ τε φωτὸς καὶ γῆς, καὶ ἀέρος, ὡς ἐν σώματι ψυχῇ. Arius Didymus in *epitom.* apud Euſeb. *præpar. l. 15. c. 11.* Οἱ Στωικοὶ ὑ ὅλον τὸν κόσμον, σωὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῦ, θεοφορεῖσθαι θεόν. Seneca *qæſt. nat. l. 2. c. 45. Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipſe enim eſt totum qod vides, totus operibus ſuis inditus, & ſe ſuſtentans vi ſuâ.* Idem *epiſt. 94. Totum hoc, qo continemur, & unum eſt. & Deus eſt: & ſocii ejus & membra ſumus.* Manil. *aſtronom. l. 1.*

Quâ pateat mundum divino numine verti,
Atqe ipſum eſſe Deum.——

Plin. *nat. hiſt. l. 2. c. 1. Mundum & hoc, qod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen eſſe credi par eſt.* Pertinet huc Æſchyli illud, apud Clement. *Strom. l. 5.* & Euſeb. *præpar. l. 13. c. 13.*

Ζεὺς ὄζιν αἰθὴρ, Ζεὺς ὑ γῆ, Ζεὺς δ' ὑρανός·
Ζεὺς τοι τὰ πάντα, χ' ὅ,τι ὑπὲρ δὴ ἔστ' ὑπέρτερον.
Æthera, tellúsqe, & poli arx eſt Jupiter:
Eſt cuncta; & iſtis qicqid eſt ſublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone lavdatum. *l. 4.*

Iſtic eſt is Jupiter, qem dico, qem Græci vocant

Aerem; qi ventus eſt, & nubes, himber poſtea,
Atqe ex himbre frigus; ventus poſt fit, aer denuo.
Hæcce propter Fupiter ſunt iſta, qæ dico tibi.

Pertinent & Evripidis illa toties repetita, á Ciceronе *de natura Deor. l.* 2. § 65. Plur. *de exil. ad princ. indoct. & phyſic. qæſt.* 29. Lucian. *Jove Tragæd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & Strom. l.* 5. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψῆ, τὸν δ' ἀπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν περιξ ἔχουσ' ὑγρᾶς τε ἀγκάλας;
Τᾶτον νόμιζε Ζῆνα, τόν δ' ἡγοῦ θεόν.

Qod Cicero licentiùs vertit;

Vides ſublime fuſum immoderatum æthera,
Qi tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc ſummum habeto divûm hunc perhibeto Jovẽ.

caſtigatiùs Grotius:

Sublime fuſum cernis immenſum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra? hoc putato numen, hoc perhibe Jovem.

Et ex Evripide Ennius in *Thyeſte* (unde & ex Evripidis tragœdia cognomine fuiſſe deſumpta, proclivis eſt conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & 3. Apul. *de mund.* Feſtum in *ſublime*:

——*adſpice hoc*
Sublime candens, qem vocant omnes Jovem.

Uterqe Chryſippum expreſſit; qi, ut Cicero ibidem, *diſputavit, æthera eſſe eum, qem homines appellant Jovem.* Qod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ Δία.
Aer, qem nuncupare qis Jovem qeat.

Reſpexit eadem & Lucretius verbis verſibúsq; illis *lib.* 5.

Denique jam tuere hoc, circum ſuperáqe, qod omnem
Continet amplexu terram: qod procreat ex ſe
Omnia; qod qidam memorant; recipitq; perempta.

Caro apud Lucan. *l.* 9.

Fupiter eſt qodcunqe vides, qocunqe moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim ſimulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos verſus expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere avrumabant. Diodorus Sic. *l.* 40. apud Photium *cod.* 244. de Moſe Judæorum legiſlatore verba habens; Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σωλὸν οὐ καθεσθαι, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωποειδοῦς εἶναι τὸν θεὸν· ἀλλὰ τὸν περέχοντα τὴν γῆν κόσμον εἶναι θεόν, καὶ πᾶν ἔλαιον κύειν. Indè illud Juvenalis *Sat.* 14.

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipſum, qod numen illis eſt. ut numina Deorum, pro Diis ipſis. qo modo de Judæis iiſdem Petronius,

Et cœli ſummas advocet auriculas.

qanqam nec deſunt, qi numen legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Aug. *de Civit. Dei l.* 7. *c.* 6. *Deum ſe arbitrari animam mundi: & hunc ipſum mundum eſſe Deum.* qæ verba explicans Auguſtinus: *Sicut hominem ſapientem, cùm ſit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus ſapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm ſit ex animo & corpore.* Ea explicatio Auguſtiniana lucem dat verbis, cùm Chryſippi apud Ciceronem, ubi ſuprà; *Vim divinam in ratione eſſe poſitam, & univerſæ naturæ animo atqe mente: ipſumqe Mundum Deum dici, & ejus animi fuſionem univerſam.* tum & Senecæ *qæſt. nat. præfat. Qid eſt Deus? Mens univerſi. Qid eſt Deus? Totum, qod vides; & qod non vides, totum.* Atqe hæc eſt διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ αἰτιῶδες, de qa ſupr. § 21. Diſtinctiùs paulò Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Λέγειν τὸ κόσμον τριχῶς· αὐτόν τε τὸν Θεὸν, ἐκ τῆ ἀπάσης οὐσίας ποιὸν (ſicut τλὼ ὕλλυ ἄποιον contrà dicunt) ὃς ἦν ἀφθαρτος ὢν καὶ ἀγέννητος, δημιυργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως· καὶ αὐτλὼ τῆ τλὼ διακόσμησιν φῆ αἰῶνα καὶ τέλτον, τὸ συνεχὲς ἐξ ἀμφοῖν. Verùm ſexfariam dici Κόσμον, ſive Mundum, ex Diodoro monet Joſ. Scalig. qem vide ſis *ad Manil. l.* 5. ubi inter cætera, Κόσμος ὅζιν ὁ διακοσμήσας πόλις· ἔοικε δὲ νῦν ἡ περίοικος λέγειν.

Οὐδὲν μοι πρέπον, οὐδ' ὅσιον, τὸ σοὶ ἄνισον] Propert. *l.* 3. *eleg.* 3.

Optima mors, parcâ qæ venit ipſa die.

i. e. τῇ πεπρωμένῃ. Scalig. de cæteris ſingulis pariter. Ità *l.* 11. § 13. ὃ λέγει τὸ νῦν τῇ ἅπαν ὅλων φύσει ἔυκαιρον;

Πᾶν μοι καρπὸς] Ità *l.* 2. § 3. Παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τῶν ὅλων φύσις. & *lib.* 10. § 20. Συμφέρει ἐμοὶ, ὃ φέρει ἐμοὶ ἡ τῶν ὅλων φύσις. καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. *καρπὸς* autem iſtic pro *emolumento*, qod ex re capiam provenit, ut fructus ex ſtirpe vel arbore. Ità Apoſtol. *ad Philip. c.* 1. *v.* 22. καὶ τοῦτό μοι καρπὸς ἔργε. καρπὸς ἔργε, qod *operæ pretium* Latinis. Vide *l.* 6. § 30.

Ὦ φύσις] qomodo *Mundum* ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Qid enim aliud eſt Natura qàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inſerta?* & *qæſt. nat. l.* 3. *c.* 45. *Vis illum Naturam vocare? non peccabis. eſt enim ex qo nata ſunt omnia, cujus ſpiritu vivimus.* Ità iſti (Lactantii ſunt verba ſuperiùs pavlò poſitis ſtatim ſubjuncta) *uno Naturæ nomine res diverſiſſimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúntqe alterum ſine altero nihil poſſe; tenqam Natura ſit Deus Mundo permiſtus. nam interdum ſic confundunt, ut ſit Deus ipſa mens Mundi, & Mundus ſit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα] Meliùs iſta Apoſtolus noſter de *Deo*, ad *Rom. c.* 11. *v.* 36. Ὅτι ἐξ αὐτῦ, καὶ δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l.* 12. § 26. Pacuvius *Chryſe* apud Varron. *ling. Lat. l.* 4. & Cicer. *de divinat. l.* 1. & 2.

Hoc

Hoc vide circum, supráque, quod complexu continet
Terram: nostri cælum memorant, Græii perhibent Æthera.
Quicquid est hoc, omnia id animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipítque in sese omnia; omniúmque idem est pater.
Indidémque eadémque oriuntur, de integro eadémque occidunt.

Ista enim cum primis illis connexa vult Jos. Scalig. quæ Vossius mavult adnecti versiculo ejusdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat.*

Mater est terra; ea parit corpus, animam æther adhibet.

Ἐν σοὶ πάντα] Ἐκτὸς γὰρ τῶν παντὸς οὐδέν. εἰ γάρ τι ἔξω, ἐν τῷ παντί ἐστι. Oœlus Lucan. *de univers.* c. 1. § 8.

Ὦ πόλι φίλη Κέκροπος] Ex Tragœdo aliquo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διὸς] Mundum appellat Διὸς πόλιν. quomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τῶ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ ἴδιον, qippe cujus ipſe Rex ſit potiùs, quàm paterfamilias: etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ὡς τις ἂν οἰκοδεσπότης. Eſtque reverâ illa Διόπολις multò potiùs nuncupanda, quàm illa Ægyptiaca, de qa Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τοῦ θεοῦ πόλις illa, de qa Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὀλίγα φρῆναι, φησὶν,] *dicere ſolent.* Caſ. φασὶ. imò, *inqit ille*, φησὶ. Qis autem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, qo monſtratur tranquillitas, ſi neqe privatim, neqe publicè multa, aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranquill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità cæpiſſe;* (hoc eſt, volumen egregium, qod εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Qi tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μάλλοντα, καὶ μὴ πολλὰ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, μηδ' ὅσα ἂν ὑπερῇ, τούτων τε ἁπτόμενον αἱρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ καὶ φύσιν. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μήτε πολυρρήμων, μήτε πολυπράγμων ἦσθ. Euripides pariter:

Ὁ πολλὰ πράσσων, οὐκ ἐς εὐσφαλῆ βίον.
Res agere multas, tuta vitæ haud eſt via. Lipſ.

Idemque *Antiopâ*: apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις δ' πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν σοφὸν,
Μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπραγμόνως.
Qi multa ſatagit, nulla ubi neceſſitas,
Dum ſuaviter agens nil, vivat, deſipit.

Et in *Oenomao*:

Ὁ πλείονα πράσσων, πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
Peccare qisqe plus ſolet, qò plus agit. Grot.

Verùm Democritit illud rejicit Plutarchus *de tranquill.* in ipſo ferè libri limine. Ὁ μὲν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, παρὸντων αὐτῷ ἡμῖν πλουτιλῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, ψυχαγωγίαν ἄντικρυς ἀπεργάζεται. ἔπειτα καὶ ψευδής ἐστι, τὸ εὐθυμεῖν τοῦ μὴ πολλὰ πράττοντας. οὐδὲ γὰρ εὐθυμοτέρας ἂν γυναῖκας ἀνδράσι, ἀκεραίοις τὰ πολλὰ σωφρόσυνα. εἰκὸς δὲ καὶ τὸ μὴ πράσσειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστασιν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, qàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi; mentem atqe animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit qid qidem velit.
Hoc ità eſt: neqe domi nunc nos neqe nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.

Incertè erat animus; præter propter vita vivitur.

Ità verſus elegantes ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hugo Grotius, Cl. Salmaſius, & Joan. Voſſius; qi Chori verba eſſe monet, qi militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob maris malaciam Avlide moram trahebant conqerentium. Sed & Marcus hîc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam ψυχικὴν τάσιν defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἔμεινον τ' ἀναλκαία πράσσειν] Fruſtra Xylander, qem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt aſſecutus, immutavit, & conjecturam ſuam in textum intulit, μηδὲν ἔμεινον τὰ ἀναλκῆ πράσσειν. At Marcus; Democritus, inqit, *conſulit ei, qi tranquillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria qis agat, & quæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommoda.* Deeſt ὀρᾶ, vel βλέπε, vel ejuſmodi qippiam: qod non animadverſum Xylandrum in fraudem induxit. Prout & ſimilis ellipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis illis; Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos*, expectando ſive experiendo, *num aliqando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus*; non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámqe dedit vertendi, *Eis qi reſiſtunt, negando Deus det illis pœnitentiam*, qaſi eo modo dictum ſit, qo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι καὶ σωθῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι· qum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μετανοίας ἐλπίδα, οὐκ ἀναίρεσιν ἐμφαίνει. Contrà planè, qàm in Eſajæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in qo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. qin & idem D. Jo. Leiſildum τὸν μαχαιρίτην fugiens, in caviſa fuit, qod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

oppositæ prorsùs voluntati divinæ in natura humana dispositione, qâ homines ità affecti sunt, ut resipiscentiam dare parato numini renitantur. quod cò moneo, in eundem lapidem nè impingat quisquam denuò. Occurrunt ellipses huic geminæ in scriptis sacris apud Mosem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22 & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναλκᾶτα περάνειν] Supervacuas & minimè necessarias occupationes rescindere monet, eisque duntaxat intendere, quæ aliquà saltem ratione necessaria existant. quod monitum & rursus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in supervacuis*, non *subtilitas*, ut Senec. *epist.* 106. Sed *tempus*, imò *vita ferè tota*, ut idem *epist.* 49. & 88. *teritur:* dum, quod olim Agatho scitè dixit, apud Athen. *dipnosoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς, ποιούμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.
Operosè id agimus, agere quod non est opus:
At in eo quod opus est, operæ perfunctoria est. Grot. Eodémque alludens Isidor. Pel. *l.* 5. *epist.* 108. Τὰ μὲν ἔργα, πάρεργα εἶ ἡγάμεθα· τὰ δὲ πάρεργα, ὡς ἀναλκᾶτα, ἀνύομεν. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ] *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Casaub. meliùs. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, postulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος, *neque enim ratio poscit.* & *l.* 2. § 5. ὑπὸ τῆς αἱρούσης λόγου, *à ratione dictante, sive rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὧδε αἱρέει. *ratio ipsa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Suidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, καὶ ταῦτα μεθοσόμενα. *ratio ipsa postulat.* Apud Plutarch. *Consol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐν πλόῳ κύβων, φησὶ τὰ πεπλωκότα πίπτειν τὰ ἑαυτῶν πράγματα, ὅπη λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipse *de commun. notion. c.* 19. Ἄξιον ἧς ἔχει πρὸς μεγίστων, ὃ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ πράττειν. *ratio postulat.*

Ἀπὸ τῶν κρίνων πράττειν εὐθυμίαν] Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ δὴ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ κρίνῳ καὶ τῷ αἱρεῖν τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. ὀφλὸν γὰρ κρίνων ἡ παράλειψις ἔχει πλέον ἢ ὀφλὸν φαύλων ἡ πρᾶξις ἀναιρεῖν ὅτι καὶ τακαχώδες. Idémque *de sene polit.* Ubi Cani tibicinis dictum posuisset, ἀγνοεῖν που ἀνθρώπους ὅτῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ὑπὸ ὑρραίνει· λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ὁ δίδοται, τοῦ αὐλεῖν ἐθέλοντας. Subjungit; Ἆρα οὐκ ἐπονοῦμεν ἡλίκας ὑποδὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χειρώμασι ὑπὸ ὀφλῶν πράξεων καὶ ὀφλ καινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παρασκευάζειν; ὁ καῦσον, ὑδὲ θρύπτεσθαι, ὥσπερ αἱ εἰς σάρκα λεῖαι καὶ θερμονεῖς γινόμεναι κινήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν ὑσρῶδες καὶ ἀδέξαστον καὶ μεμιγμένον σευγμὸν ἔχουσιν· αἱ δὲ ἐπὶ τοῖς κρίνοις ἔρρωσι καὶ ταῖς Ἐνεστίδα χρυσαῖς πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ὑρανίοις πλεροῖς ὁμοια, πρὸς ψυχὴν μέγεθος καὶ φρόνημα μὴ γήθεσι λαμβάνουσι ἀναφέρουσι.

Εὐσχολώτερος] *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Casaub. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus est.* Εὐσχολῶ, ἡσυχίαν ἄγων, ᾧ ἡ διάνοια ὑ διαπαύεται. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσται, pro eo quod initio dixerat, εὐθυμήσει.

Ἀλλὰ καὶ φαυλοτέρας] resecari vult non actiones tantùm non necessarias, verùm & *cogitationes.* quomodo & *supr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noster, non solùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum quodque otiosum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas* ac *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ ὑδὲ πράξεις παρέλκυσαι ἐπιπολαιότεροι] radice nimirum ipsâ evulsâ. Siquidem, ut Augustin. *de persever. c.* 13. *Cogitantes agimus, quicquid agimus; & cogitantes loquimur, quicquid loquimur.* atque *ex cordis abundantia*, non *os* tantùm *loquitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chrysippi dictum apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. πρὸς διάνοιαν εἶ λόγων πρὸς. *orationis fontem esse cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, sed & *operationis fons* existit: itaque qui hunc custodierit, pro Solomonis monitu, *Prov.* 4. *v.* 23. etiam sermones actionésque suas in potestate habebit.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ] Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Πείρασόν γ' ἂν ἔστιν αἴρεσιν ἢ πεῖραν. Et *l.* 2. *c.* 19. Τὸ πρῶτόν μοι σύγχυσον καὶ τὰς ἡμέρας ἀείθμησον, ἃς ἂν ὠρίσθης καθ' ἡμέραν ἐώδειν ὁρίζεσθαι· νῦν παρ' ἡμέραν ἔστα παρὰ δύο ἔστα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ τριάκοντα παρέλθῃς, ἐπίθυσον τῷ θεῷ. ἢ δὲ ἕξις ἐκλύει· πρῶτον ἔστα καὶ πανταχῶς ἀναιρεῖται. σύμφερον ἂν ἐλυπήθην, ὑδ' αὖθις, ὑδ' ἐφεξῆς δυμήσω καὶ τριάκοντα· ἀλλὰ περιέχω γινομένων τινῶν ἐρεθιστικῶν. γίνωσκε, ὅτι κομψῶς σοι ὄζει.

Πῶς σοι χωρεῖ] *quomodo quadret.* Xyl. & Casaub. *malim, quomodo procedat, quo progressus tecum faciat.* Apud Suidam historicus: ὁ χωρήσαντων αὐτῷ ὀφλ ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων κτλ. *Cùm res illi ex animi sententia non procederent.*

Ἀρεσκομένῳ] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ ὀφλ ὅλων ἀκαταμομφους] Vide *ad lib.* 7. § 31.

Ἀρκυμένῳ ἧς τῇ ἰλιᾷ πρέπει] Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Ἐφέρασας ἐκεῖνα] Antegressis ità annectit istud Casaub. ut ad vitæ prioris lectiùs administratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita superiùs data respicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὴ ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐπεὶ τὸ κακόν· Itaque τὸ ἄλλα ἁμάρτημα, ἐπεὶ δεῖ καλαπεῖν. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. Ἡ ἀσχολασία ἐν ἄλλοις τισὶς ἂν δοξάζοιτο εἶναι κακὸν, ἢ τῷ ἀσχολασχήμονι ὄντι.

Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθείμαρτο καὶ σωφρονίσθητο] Vide *supr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infrà* § 34. Apud Lucianum Protesilaus in νεκρικοῖς. Οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ὕφος ἐπικλῶσα. Ità passim Homer. de Ulysse. *Odyss.* α. v. 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ἔπος ἦλθε θεοπροπίων ἐναισίμων,
Τῷ οἱ ἐπικλώσσαντο θεοὶ δικάσσατε νίκας.

Apud eundem Telemachus *Odyss.* γ. v. 208.

Ἀλλ' ἔ μοι πεῖσον ἐπίκλωσον θεοὶ ὅλεθρον.

Ulysses *ibid.* λ. v. 138. à Tiresia scisitatur,

——τὸ μὲν ἄρ τις ἐπίκλωσον θεοὶ αὐτῷ.

Evmæus *ibid.* π. v. 64.

Πλαζόμενον· ὡς γάρ οἱ ἐπίκλωσεν τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid.* θ. v. 579.

Τὸν γὰρ θεοὶ μὲν τεύξαν, ἐπικλώσαντο δ' ὄλεθρον
Ἀνθρώποις, ἵνα ἦσι καὶ ἀοιδίμοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il.* ω. v. 525. quem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *consol. ad Apollon.*

Ὡς γὰρ ἐπικλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοισι.——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgersi. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Σπάνιος γὰρ εὐρεθεὶς ἐν πόλοις κακοφρόνων.

Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in nostras utilitates in principio rerum præmissa mens est, & is ordo mundo datus, ut appareat curam nostri non inter ultima habitam.* Idem *de provident. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique restet, prima nascentium hora disposuit. causa pendet ex causa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videatur varietate singulorum vita distingui, summa in unum venit.*

Βραχὺς ὁ βίος] Flaccus *serm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, —— vive beatus;
Vive memor quàm sis ævi brevis.——

R. Simeon in Pirke Aboth.

חַיִּים קְצָרִים וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה׃

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magistro ob ætatem repellenti, *An nescis diem brevem & opus multum esse?* Drus. in *apophth.* Hippocr. *aphor.* 1. Ὁ μὲν βίος βραχὺς· ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quod hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita destituat. Indè illa maximi medicorum exclamatio est, Vitam brevem esse, artem longam.* Et *c.* 16. *Tempus breve est & præceps: multóque sit brevius vitio nostro.* Vide *l.* 5. § 24. Βραχὺ καὶ ἀκαταλῆπτον διάστημα. Zeno apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἡμᾶς ὕπνος πικρὸς, ὡς χρόνος. Quod Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Μηδενὸς ἡμᾶς ὕπνος ἥδιος ἢ ἀνδρείας, ὡς χρόνος. Βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἢ ἡ τέχνη μακρὰ, καὶ μᾶλλον ἡ τοῦ τῆς ψυχῆς ὕπνος ἀδοκήτως δυσμαθής. Lucian *de scitis:* Χρὴ ἡ μηδένα καιρὸν παιδεύειν, εἰδότας ἀληθὲς τὸ τοῦ Κῴου ἰατροῦ, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὴ ἡ τέχνη. καὶ τοι ἐκεῖνος ἰατρικῆς πέρι ταῦτ' ἔλεγεν, ἐμοὶ δοκεῖν περὶ παντὸς φιλοσοφίας ἡ μακρὰ τοῦ χρόνου ἀσφάλεια, ἵν' μὴ πάντη τις ἀγρηματὸς, ἀτενὲς ἀεὶ καὶ χορηγὸν ἐπικλίνῃ εἰς αὐτόν. Itaque Philo *de vita contemplat.* Χρόνος ἡδὺς φείδεται καλόν· ἐπειδὴ καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτην, Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡ δὲ τέχνη μακρά. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Non multum accepit homo temporis, etiamsi totum illud sibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate eripi, nihil negligentia patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis est.* & *epist.* 48. *Etiamsi multum superesset ætatis, parcè jam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis. nunc quæ dementia est, supervacua discere in tanta temporis egestate?* Allusit ad Zenonis illud superiùs relatum. Et *epist.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliqid ex illo vacet perdere. Ex hoc tempore tam angusto, & rapido, & nos avferente, quid juvat majorem partem mittere in vanum?* Contrà tamen Methodici (secta ea est medicorum) Galeno referente, *de sectis c.* 6. Τῷ γε βραχεῖ εἰ) εἰπόντι τὸν βίον, τῷ δὲ τέχνῃ μακρὴν ἐπιτιμῶσι· τἀναντίον γὰρ ἅπαν, αὐτῷ μὲν βραχεῖαν εἶ), τὸν δὲ βίον μακρόν. Sed & Seneca ipse *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus: nec inopes ejus, sed prodigi sumus. non exiguum temporis habemus, sed multum perdimus. satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem largè data est, si tota bene collocaretur.*

Κρεῖττόν τὸ σιγᾶν] Vide *ad l.* 2. § 6. & *supr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epist.* 7. *l.* 3. *Sed tanto magis hoc quicquid est temporis futilis & caduci, si non datur facilis; nam horum materia in aliena manu; nos certè studiis proferamus: & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliqid quo nos vixisse testemur.* Sen. *epist.* 49. *Infinita est velocitas temporis, quæ magis apparet respicientibus. Nam id præsentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Punctum est quod vivimus, & adhuc puncto minus. cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis cursus apparet: sive quia admoveri lineas sentio, sive quia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor; aliquos ex hoc tempore,*

qod ſufficere nec ad neceſſaria qidem poteſt, etiamſi cuſtoditum diligentiſſimè fuerit; in ſupervacua majorem partem erogare. Non vaco ad iſtas ineptias, ingens negotium in manibus eſt. mors me ſegtur, fugit vita. adverſus hæc me doce aliqid. effice nè ego mortem fugiam, vita me non effugiat. Hoc eſt quod ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, i. e. *occaſionem*, ſive *opportunitatem redimere*, dixit Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 16.* Plut. in *pædag.* Στεῖλαι χρὴ τὸν βίον ὅτι. ζῆν γὰρ οὐ παίζειν προσῆκε. παίζειν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmaſio *in exercit. Plinian.* reſtitutus;

——præter propter vitam vivitur.

Qod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum. qod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; qod in tua, dimittis.* Ità qod Plavt. Pſevdol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atqe hoc evenit,
In labore atqe in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνειμένῳ] Julian. Imper. *epiſt. 12.* Ἔστιν ἕξεσι ἡμῖν, ἀνειμένοις τε καὶ ἀνδάλλειν, καὶ πάλιν μὴ ταλαιπωρεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Baſilium.* Τῷ ἄνειν ἐκλύειν μὴ ποιήσασθαι. hoc eſt, *frontem remittere, non reſolvere. Multum autem intereſt, remittas aliqid, an ſolvas.* Seneca *de tranqil. c. 15.* Itaqe Ambroſ. *offic. l. 1. c. 20. Cavendum, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & qaſi concentum ſolvamus.* Et Martin. Dumienſ. *de morib. Sapiens animum habebit, aliqando remiſſum, nunqam ſolutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium induſtriæ ſubnecti debet, non qo evaneſcat virtus, ſed qo recrectur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus qidam retinendus eſt, ut nè nimis omnia profundamus, elatiqe voluptate in turpitudinem dilabamur.* Qod de Muſica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σώιτονον δίωκε, μήτ' ἀνειμένῳ.
Intenſior nec eſto, nec ſolutior.

Ἀνειμένῳ] Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 15. Danda eſt remiſſio animis: nec in eadem intenſione æqaliter retinenda mens, ſed ad jocos revocanda. meliores acriorésqe reqieti ſurgent. ut fertilibus agris non eſt imperandum; citò enim exhauriet illos nunqam intermiſſa fœcunditas: ità animorum impetus aſſiduus labor frangit; vires recipient paulum reſoluti & remiſſi. naſcitur enim ex aſſiduitate laborum, animorum hebetatio qadam & langvor.* Ariſtot. *ethic. l. 10. c. 4.* Παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἀδύνατόν ἐστι σωιζῶς ἐνεργεῖν. Ovid. *epiſt. 4.*

Qod caret alterná reqie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, membráqe feſſa levat.

Itaqe *ſapientis eſſe, remittere interdum aciem rebus gerendis intentam.* Avg. *de Muſic. l. 2. c. 14.* Siqidem ut Naſo *Ponti l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus qoqe paſcitur illis:
Immodicus contrà cæpit utrumqe labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——vires inſtigat, alitqe
Tempeſtiva qies: major poſt otia virtus.

Hinc de *arcu lyráqe* imago illa tantopere celebrata. Dio in *œconom.* apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνέσεις παρασκευάσιναί πόνων εἰσὶ καὶ τέχνης, καὶ λύρας, καὶ ἀνθρώπου, ἀκμάζει δὲ ἀναπαύσεων. *Ibid. tit. 3.* Socrates: Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοττόμενος, ἡδίων γίνεται. Democritus apud Anton. *melliſſ. l. 2. c. 45.* Ὥσπερ τὸ ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνειν, ἡδὺ γίνεται. ὕτω καὶ ὁ βίος. qod idem Plutarcho tribuit Maxim. *collectan. c. 32.* Verùm in *collectaneis* illis avtorum nomina ſæpius permutata, confuſa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ ἀνεσιν διήρηται. καὶ ἢ ἀνάπαυσις ἧττον πόνων ἄρτυμά ἐστι. (id qod idem in *Lycurg.* Παιδιὰ πόνῳ ἥδυσμα. qo eodem ſchemate uſus eſt & Ariſtot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτείναι δυνώμεθα. καθόλου γὰρ σώζεται, σῶμα μὲν, ἐνέργεια καὶ πλήρωσις, ψυχὴ δὲ ἄνεσις καὶ πόνος. Amaſis apud Herodot. *l. 7.* Τὰ τόξα οἱ κακτιεμένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρῆσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτῶν χρῆσθαι. ὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις, εἰ ἐθέλοι καταστενάζειν ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέσον ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἔτοι μανεὶς ἢ ὑποπλήξ. ἡμῖν. Gregor. Naz. *poſt redit. ex agro:* Ἔσωθα πῶς πού πόνος ἀεὶ τοῖς τοιούτοις διαλύειν ἀνέσιν. ἐπεὶ μηδὲ νόμος φέρει τὸ σώιτονον ἀεὶ τείνεσθαι· καὶ δεῖταί τι μικροῦ καὶ γλυφίδων ἐκλύσεως, εἰ μέλλοι ταδήσεται πάλιν, καὶ μὴ ἄχρηστος ἔσεσθαι τῇ τέχνῃ, μηδὲ ἀνόητος ἐν καιρῷ χρήσεως. Naſo *epiſt. 4.*

Arcum ni ceſſes tendere, mollis erit.

Æſopus Phædri *l. 3. fab. 53.*

Citò rumpis arcum, ſemper ſi tenſum habueris:
At ſi laxáris, cùm voles, erit utilis.
Sic luſus animo debet aliqando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangeliſta gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Caſſian. *collat. 24. c. 21.* Thom. Aqin. *ſum. p. 2ª. 2æ. q. 168. a. 2.* & Hen. Herp. *ſpecul. avr. in præcept. 3. ſcrm. 2.* ſed & de Antonio Eremitâ baliſtæ exemplum eodem trahente, Antonin. *ſum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1.* & Gvil. Pepin. *de confeſſ. tract. 2. par. 3. c. 6.* ex *Vitis patrum.* Qod avtem ex adverſo, Plut. *de ſene poli.* Τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνειμένη. Unde de Theophraſto Eaërt. *lib. 5.*

Ῥήγνυσι σοφὸς τόξον ἀνειμένον.

hoc eſt, ut Publius Syrus:

Arcum intenſio frangit: animum remiſſio.

id de ſolutiore illa remiſſione capiendum eſt, qam vitandam cavendámqe hîc Marcus monet

§ 27. Ἥτοι

§ 27. Ἤτοι κόσμῳ διατεταξάμῳ] Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. § 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Quem κόσμον Græci nomine ornamenti appellaverunt, eum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa ità constituta sunt, ut neque ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulsriora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Senec. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum natura genuit.* Autor *de Mund. c.* 2. Κόσμος μὲν οὖν ἔστι σύνθημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις φυσεχομένων φύσεων· λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως κόσμος, ἡ τῶν ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Eustath. *ad Il. a'.* Κόσμος ἡ τάξις ἐν τῷ κοσμῷ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων φυσικὸς, κόσμος, ὃν αὐτὸν εὐτάκτως ἡ θεόνοια ἔταξεν. Apul. *de mund.* *Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursus: *Quid mundo præstantius? Lauda, quam putes speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam qid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, qod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde κόσμος Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Qod colimus, Deus unus est, qi totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, qo jussit, ratione, qâ disposuit, virtute, qâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo κόσμον accommodaverunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τε ὅτι ὅπερ λέγεται καὶ κάλλῳ ἀνθεῖττην.

Ἢ κυκεὼν] *Cinnus.* Ità *l.* 6. § 10. Ἤτοι κυκεὼν καὶ ἀντιμολοχὴ, καὶ σκεδασμός. qibus verbis κυκεὼν qid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκεὼν καὶ σκεδασμός.

Συμπεφορημένῳ μὲν, ἀλλὰ κόσμος] Vide Heraclitum *infrà.*

Ἐν σοὶ μὲν τις κόσμος] *in te* scil. qi es μικρὸς κόσμος τις· (qomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis*, Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem gerit.* Macrob. *in somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Ideò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est ergò, inqit, in te fabricâque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siqidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 30. *Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse prius sibi, qàm alii configuretur. de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non coæqualis. nemo se apud consorem pro homine mulum inspexit: nisi si, qi putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. qid hodie deforme in mundo? qid retrò speciatum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, qomodò incornatæ materiæ imaginem refert? Nec materia certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata istaz nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmque dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ disposita, sed commissa commistáque temerè universa.* Qanqam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione havd absurdè prorsùs dixit Gregor. Naz. *in Pasch.* τὸν ἄνθρωπον ὁ δημιουργὸς, διόν τινα κόσμον ἔτερον ἐν μικρῷ μέγαν ἐπὶ γῆς ἔστησεν. At verò Synes. *de providens.* 1. non *hominem* tantùm integrum, sed *caput hominis* ipsum *mundum minorem* indigetat, in qo *mens* tanqam *numen* qoddam resideat. Ἅνω μὲν ἐν αἰθέρι, κάτω δὲ κεφαλὴ σφαιροειδὴς διαδέδυκεν, ἵν' εἴην ὅτιοι ψυχῶν ἐν κόσμῳ κόσμοι μικροί. Respexit, opinor, id qod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, καταπεῖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Qod avtem ille de *capite*, de *corde* Avson. *monosyll.*

Cor vegetum mundi instar habens.—

Vide *supr. ad* § 3. Qomodò avtem Marcus istic illos perstringit, qi qem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. qæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, qòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmque *providum & singula dispensantem, universum* interim, in qo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾗ πατὴ ἀκοσμίᾳ;] Nihil minús. Avtor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐτύμως τὸ σύμπαν., ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσαις ἄν. Reverâ, ut Plut. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Brant siqidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תֹהוּ וָבֹהוּ id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

—*rudis indigestáque moles.*

Nec qicqam nisi pondus iners, congestáque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior potiórque natura* illa) *litem diremit, molem discrevit:* κἀντεῦθεν κόσμον ἢ πρὶν ἀκοσμίαν ἐλάμβανεν. ut Gregor. Naz. περὶ ἐυταξίας. Atqe hoc est qod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα ὁμοῦ ἦν ὁμῦ. εἶτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πρῶτα συνεσφήκωσεν ὁμῦ τυραξαμένα φρένα.

Et apud Hermiam in Irrisor. Ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς· καὶ ἔστι εἷς θεὸς καὶ κύριος ὁ θεὸς ὅλων· καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διάχρυσον-

κρισιν τοῖς μεμιγμένοις, καὶ κόσμον τοῖς ἀκόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in *vita ejusdem*. & Antonio, *meliß. l. 2. c. 76.*) dissentientibus qibusdam de mundi anima ac figura, Τμεῖς, inqit, περὶ τῆς κόσμου πολυπραγμονεῖτε, περὶ ἧς τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς μέλει καὶ θορυβεῖσθε. Indè argumentum arripuit Dio, qo Dionysium ad virtutis studium impelleret, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἀτομοιωθεὶς παράδειγμα τῆς ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἠκριβῶσθαι πεπίστευται, ἐξ ἀκοσμίας κόσμῳ ὄντι, πολλῷ μᾶλλον εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλῷ δὲ τοῖς πολίταις, ἠθοποιὸς βασιλεὺς ὢν τυγχάνῃ. Plut. *Dion.*

Διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων] Vocem harum priorem Lugd. omisit. qo id consilio incertum mihi. Sen. *qæst. nat. l. 7. c. 27. Tota hujus mundi concordia ex discordibus constat.* Et *epist. 107. Contrariis rerum æternitas constat.* Heraclitus apud Aristotelem *Ethic. l. 8. c. 1.* Τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémque apud Avtorem *libri de mundo c. 5.* Ζωὴ θνητῶν ὕλα καὶ ἄψυχα. συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον· σωζόμενον καὶ διᾴδον· καὶ ἐκ πάντων ἓν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα. Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi suorum instantia initiorum inter se imparcs conventus, pari nec discordante consensu Natura veluti Musicam temperavit. namque uvidis arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua, confudit; unámque ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum constituit,* &c. Qod & Avtor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, musica, grammatica imaginibus illustrat. Τοῦτο πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, ὑποδεχομένη καὶ πᾶσαν φύσιν καὶ τύχην. ἴσως δὲ καὶ ζωγράφου ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ἐκ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὁμοίων. ἅπασι γὰρ ἐμέλει τὸ ἄρρεν σωφρονεῖν πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ ἰσχὺν ἐκφέρειν πρὸς τὸ ὁμόφυλον· καὶ ἐκ τοιαύτης ὁμονοίας διὰ ἐναντίων σωθῆναι, καὶ διὰ ὁμοίων. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τύχη τὴν φύσιν μιμεῖσθαι τοῦτο ποιοῦν. ζωγραφίᾳ μὲν γὰρ, λευκῶν τε καὶ μελάνων, ὠχρῶντα καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐκπρεπεστάτη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς πρωτογενέσιν ἀποτελεῖ συμφώνους. μουσικὴ δὲ, ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα, ἐκ διαφόρων φωνῶν μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνήντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη, τὴν ἄλλου τέχνην ἐπ' αὐτῇ συνεγείσατο. ὅτων ὧν καὶ τὴν ὅλην σύστασιν διὰ τῆς σοφωτάτων ἀρχῶν κρήσεως μίαν διακόσμησεν ἁρμονίαν· ξηρὸν γὰ ὑγρῷ, ὀξὺ δὲ βαρεῖ, βαρεῖ τε κοῦφον μεγάλῳ, καὶ ὀρθὸν ἀνωφερεῖ, τὸ ὅλον διακόσμησε μίᾳ διὰ πάντων δήκασα ἁρμονίᾳ, ἐκ τῆς ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων τὴν σύμπασαν κόσμον δημιουργήσασα, πρός τε ἕνωσιν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλας ἀναλήψεσθαι ἐμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τῷ παντὶ σωτηρίαν. Qæ Latinè ab Apuleio versa vide *ad l. 7. § 48.* Synes. *de insomn.* Ἔστι πρὸς ὡς ἐν συγγενείᾳ τοῖς μέρεσι καὶ διήκουσα. ἓ γάρ ἐστιν ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ἕν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἓν· καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ μέρη μέρεσι πανηγυρεσι καὶ μαχόμενα, καὶ τῆς σχέσεως αὐτῷ εἰς τὸν παντὸς ὁμόνοιαν συμφωνούσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύστημα φθόγγων ἐστὶν ἀντιφώνων τε καὶ συμφώνων· τὸ δ' ἐξ ἀντικειμένων ἓν, ἁρμονία καὶ λύρας καὶ κόσμου. Plut. *de amic. multit.* Ἡ περὶ ψυχὴν καὶ φθορμγγας ἁρμονία δ' ἀντιφώνων ἔχει τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c. 48.* [*Divina*] *ratio universitatem ex diversitate composuit, ut omnia amulis substantiis sub unitate constarent, ex vacuo & solido, ex animali & inanimali, ex comprehensibili & incomprehensibili, ex luce & tenebris, ex ipsa vita & morte.* Et *de pallio c. 2. Mundus iste ex diversis substantiis officiisque constat. diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. denique diversitatis discordiam vices fœderant. ità mutuudo mundus est, qi ex diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità est *rerum omnium*, uti idem mox *ibidem, distincta confusio.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Πάντα διεῖλε, καὶ συνέδησε, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἔνα ἐκ πλειόνων πεποίηκε.

Καὶ συμπαθῶν] Ità *l. 6. § 37.* φίλα ἀλλήλοις, καὶ σύμπνοιαν ἔχοντα. Manil. *Astron. l. 2.*

Totúmque alterno consensu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de aliment.* Ξυρροιαι μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα χ' ὅλα· μελλίλυ πάντα. de qo videatur Galen. *de facult. nat. l. 1. c. 5. & l. 3. c. . de differ. febr. l. 2. de usu puls. l. 1. de caus. puls. l. 2.* & *de usu part. l. 1.* Vide *infr. § 42.* Apud Sextum Empir. *adv. Physic. l. 1. c. 2.* Philosophi qidam: Ἐπεὶ ὖν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἤτοι ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα, ἢ ἐκ διεστώτων ἔστε ἡ ἐκ διεστώτων ἔστε ἡ ἐκ διεστώτων, ὡς δείκνυμεν ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν συμπαθείας, ἐξ ὧν συμφανὲς, ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα κατέλιπεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰ τῆς ἐκ συναπτομένων ἢ διεστώτων, ἃ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις· ἐπὶ δὲ τῆς ἡνωμένων συμπάθεια πῶς ἐστιν. ἡνωμένον τοίνυν ἐστὶ σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μίαν ἅδος] Ad *sectionem* 18. pertinere ista olim ariolabar, unde librariorum culpâ subducta fuissent: à Marco verò interpretamenti loco subjuncta qibus scil. explicarum ibat, qid κόσμος nomine designatum vellet, utpote qod latiùs ibi sumeret, qàm usus vulgaris pateretur, aut qàm Agatho, à qo ipse mutuatus esset, usurpaverat. qomodo *tyranni* nomen Seneca *de animo impotenti, cupido, delicato, epist. 114.* Vide *ad § 25.* Sed & *nigri* vocabulum hoc ipsum, *epist. 48. Per istud* (nugas tricásque dixerat) *philosophiæ sunt nigræ & turpes, infames*que, *etiam ad album sedentibus, exceptiones.* Ità Xylander existimavit, qum verterit, *Mores nigri vocantur mores effeminati,* &c. Verùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut *μειοχλῶ* integram iſta conficiant, quâ Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atque ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandósque moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l. 3. eleg. 6.*

Qiqe eſt in cheris animi tibi candor amicis.

Idémque *Pont. l. 4. el. 14.*

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. —*ſed ſunt tua pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod. 11.*

Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt. 4.*

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *Satyr. 5.*

—*animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit.—

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salſe Solon, apud Laërt. *l. 1.*

Περυλαγωλῶ ἄνδρα ἴκησον,
Ὅσ᾽ μὴ κρυπτὸν ὄγχ᾽ ἔχων
Καρδίᾳ, φαιδρῷ μεγενόπι μεγώπῳ,
Γλῶσσα δ᾽ ὁι δολόμυθ᾽
Ἐκ μελαίνας φρενὸς γεγωνῇ.
Tu virum caveto genge,
Abditum nè geſtet enſem
Corde, vultu dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente ab intus nigricante.

Horat. *ſerm. l. 1. Sat. 4.*

—*abſentem qi rodit amicum;*
Qi non defendit alio culpante, ſolutos
Qi captat riſus hominum, famámque dicacis;
Fingere qi non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qi neqit, hic niger eſt.—

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérque videtur,
Infeſto nigris.—

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdoléque notam illi aliquam affingat;

—*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Æruginoſa mera.—

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin. Nec minùs niger, nec minùs confidens, quàm ille Terentianus Phormio.* Pindarum tamen *in Pythiis od. 4.* φρένας λάδνας, ſive *alba præcordia*, pro *fatuis ſtolidíſque* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent. 3. adag. 32.* qi fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il. ρ. v. 83.* cùm *fortitudinis* ſint potiùs. neqe enim illa, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. οὐδὲν λαμπρῶν ἀνδρῶν ὄφελος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* qaſi imbelles illi plerumqe ac inutiles ſint. qalis Nireus,

—ὃς κάλλει δ᾽ ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ᾽ ἀλαπαδνὸς ἦεν— *Il. β. v. 673.*

& Paris, cui ſcil. —κάλλος
Εἶδος ἔπ᾽, ἀλλ᾽ οὐκ ἦν γε βίη φρεσίν. οὐδέ τις ἀλκή. *Il. γ. v. 45.*

Πεισχελὲς] ἦθος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractorii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

—*πεισχελεῖς φρένες.*

i.e. *αἱ ἄγαν σκληραί. Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

—ὃς ἐκαρτέρει,
Βαφῇ σίδηρος ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ᾽ ἴσθι τοι, τὰ σκληρ᾽ ἄγαν φρονήματα
Πίπτει μάλιστα· κ᾽ τὸν ἀγκρυτώτατον
Σίδηρον ἐκλὸν ἐκ πυρὸς σκεπτὸν,
Θραυσθέντα κ᾽ βαγίδα πλεῖστ᾽ ἂν εἰσίδοις.
Præfracti ac animi plurimùm, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri igneis
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit ictu ſæpe, & in partes abit. Grot.

qanqam & de qibusvis rebus uſurpatur, qæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. παρὰ τὸ σκέλλειν. Poſſunt & σκεσκελὲς ἦθος, *mores difficiles, moleſti* & *moroſi* dici. Siqidem πεισχελὴς Heſychio, non σκληρὸς tantùm, ſed & δυσχερὴς exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l. 2. c. 4.* ὁ πεισχελὴς ἀνὴρ· cui opponitur, Ὁ εὐκραὴς κ᾽ μαλακὸς, *ibid. & c. 2.* & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα πεισχελῆ· *medicamenta moleſta, & aſpera.* ſive δεικτικὰ κ᾽ ἐρεθίζοντα σφοδρῶς. utì Galen. explicat, *ad Glauc. l. 2.* & Philochorus apud Athen. *l. 14.* καύματα πεισχελῆ, *æſtus ardoréſque graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom. 2. tit. 96.* repræſentatum, πεισχελῶς φέρειν, non eſt *ægrè ferre*, qod cl. Caſavb. cenſuit, nec æqè, qod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adverſùs fortunam animo, qod & Grotius advertit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Περὶ ἅπαντα δειλὸν ὁ πένης ἔξι φράσματα,
Καὶ πάντας αὑτὸν καλαφρονεῖν ὑπολαμβάνει.
Ὁ γὰρ μετρίως περίπλων, πεισχελίστερον
Ἀπαντα τἀνταῦθ᾽, λαμπρεία, φέρει.
Mens timida ſemper pauperi eſt; atqe omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At qorum res ſunt, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηειῶδες, βοσκηματῶδες] Vide *ad l. 5. § 11.*

Παιδαριῶδες] *Viris qoqe puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* Senec. *de ira l. 1. c. 16.*

§ 29. Εἰ δ᾽

§ 29. Ξένους κόσμου] qia τὰ κόσμια ξένα ipſi videntur. *infr.* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur eſſe, qæ civitatis, in qa agit, ſint ſolennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaqe & Petrus Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios perſecutionem à mundanis perpeſſos, (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξειν, i. e. *in mundo* atqe à mundo, qi ipſes odio habiturus ſit, *afflictos fore* Dominus ipſe præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένα αὐτοῖς συμβαίνοντι. Itaqs hac in parte, prout Marcus iſtîc, non vult Chriſtianos eſſe ξένους κόσμου. Alioqi ξένοι κόσμου καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inqilini mundi* iſtius, qoad vitæ rationem & inſtitutum, prædicantur pii omnes, idqe illis lavdi ducitur. Avtor *ad Hebr. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chryſoſt. in *epiſt. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ πρώτη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλ' ἀπρτῆσθαι αὐτοῦ, ὡσανεὶ ξένον. vel ut alii, ὥσανεὶ ξένον.

Φυγὰς] Δραπέτης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. l.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος. *fugitivus vitioſus* qivis.

Τυφλὸς, ὁ καλαμῶν τῷ νοερῷ ὄμματι] i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Pavlus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. ſive τῷ σωματικῷ. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς δὲ ἐστι καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Chriſto uſurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Pavlo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Eccleſiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *ſuprà ad l.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus eſt, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι] Avtor *de mund. c.* 1. Ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, καὶ θείῳ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα καθαλαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχός] Ità de Eccleſiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πλωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου] Vide *l.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μέ τις βλάψαι δύναται, ἐγὼ ἐμὸν ποιῶ· εἰ ἄλλον πεισθῶ ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδὲν εἰμί. *Si me qis ladere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expecto, qi me juvet; nihil ſum ego.*

Ἀπόστημα κόσμου] Ità *l.* 2. § 16. ἀπόστημα καὶ οἷον φῦμα τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καί σε ἤνεγκεν] Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τέτοκε. τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixiſſet. tranſitio á numero ad numerum, plurali ad ſingularem: ſicut vice versâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἐκόντες ἁμαρτάνοντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβλάπτοντες, καὶ κακὰ ἐργαζόμενοι, βελτίους ἂν εἶεν ἢ ἀκόντων, ὧν πολλὰ δεῖ· συγγνώμων εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ. Pavlus *ad Cor. epiſt.* 2. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Saluſt. in Catilin. *Intereà ſervitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne hominem immutarier ex amore, ut non cognoſcas eumdem eſſe?

Idem. *Cujus maximè mos eſt conſimilis veſtrûm, hi ſe ad vos applicant.*

Plavt. *Pſeud.* 3. 2.

Si qò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.

Uſum hujus enallages, qi & Hebræis familiaris (de qo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Druſ. *qæſt. l.* 3. *c.* 33.) in diſtributionibus ſolennem, monet M. Seneca *Svaſor.* 2. qi ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis lavdaverat,

—ſtratiqe per herbam,
Hic meus eſt, dixere, dies. —

Illud, inqit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc verſu, tanqam ſolœciſmum, qòd cùm plures induxiſſet, diceret, Hic meus eſt dies, non, Dies hic eſt noſter. & in ſententia optima accuſabat id qod erat optimum. —nam qaſi proverbii loco eſt; Hic dies meus eſt. & cùm ad ſenſum retuleris, nè Grammaticorum quidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes ſimul, ſed ſinguli ex his, Hic meus eſt dies.* Nec ſecùs in *Hiſtoria* ſacra *Reg. l.* 4. *c.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Allocuti ſunt eum ſervi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i. e. horum qaſi ſeorſum ſinguli. Sic hoc loco τῶν π. i. e. τούτων ἕνα ἑκάστου συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de iſtis alibi fuſiùs diſſeruimus.

Ἀπόλεμα πόλεως] hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπολεσθήσον. Caſ. *qi in civitate ſeditionem ſuſcitat.* Xyl. *fruſtum à civitate amputatum.* ego malim, qo uno verbo exprimam, inſolenti forſan uti vocabulo, qale & Marci ipſum eſt, ſed analogiâ eâdem, qâ *abſceſſus*, formato, *abſciſſum civitatis*, vertere. Ejusmodi avtem hominem nunc *membro abſciſſo*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulſo*, *l.* 11. § 8. nunc *civi ſeditioſo*, *l.* 9. § 23. Similem pronunciat. Qin & τὸ ἀπεσήμαλος vocabulum etiam de cive iſtiusmodi uſurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐχ-

θρὸν

δρὸν μανίνα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, ὅτι Θ' Αειστῶν, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνας, γόσπια καὶ ἀπόσημα πόλεως ἐγγένηται.

Μιᾶς ἕσης.] *Animam* totius *unam* ſtatuebant Stoici, cujus ſingulæ omnes qaſi membra eſſent. Vide *ſupr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶν Θ φιλοσοφεῖ] *alius ſine toga philoſophatur.* Xyl. imò, *ſine tunica.* Ità Cynici. Salmaſ. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam ſimul indutui habebant, haud minùs quàm Romani ſub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* ſed interulam tantùm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί ποτε, ὦ ἑτος, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χλαῖναν δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chryſoſt. περὶ σχήματος orat. 72. Τὺς γε μὴν καπήλους ἐκέσοτε ὁρῶντες ἐπὶ τῆ καπηλείων ἀναζωσαμένους, ὑδίποτε τὰ διάζωσιν καταγελῶν δ' ἂν τυναντίον, εἰ μὴ ὕτως ἐποιοῦντο ἔδει, ὡς οἰκείῳ τῷ σχήματος ὑπάρχοντος τῇ ἐργασίᾳ, ἣν μαλακιαίζοντας. ἐπεὶδὴν τὰν ἱδιωτὴν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ, κομῶντα τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γένεια, οὐκ ὅσοί τε εἰσὶ ἐπὶ τύτῳ ἡσυχίαν ἄγειν, ὑδὲ σιγῇ παρέρχεδ· ἀλλ' ἐρίζυσι, καὶ ἐρεδίζυσι, καὶ ἤτοι καταγέλασι, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐρίσι ἔλκυσιν ἐπιβάλλυσι· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς κυνικοῖς φιλοσόφοις ξυνηθές ἐδιν ἡ σολὴ αὕτη, καὶ τρόπον τινὰ ἀποδεδειγμένη. *Philoſophis,* inqit, *conſuetus hic habitus*; Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis caſſa pallii duplicandi, qòd ſine tunicis eſſent. Unde Diogenem tunicam petentem juſſit Antiſthenes, πλύσαι δοιμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸ τριῶνα φαίνει, τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antiſthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· qod ſcil. *tunicam non haberet.* Idémque de Cynicis, τρίβωνι μόνοις χρῆδαι φασίν itaque erant Cynici, & qi Cyniſmum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμόδοτου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον εἶπε ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πειράτω, δεὶς τὸ χιτωνάριον.
Hermodoti ſapiens dogma hoc: ſi defuerit cui
Æs, poſitâ tunicâ, nè ampliùs eſuriat.

hoc eſt, ſi qis eſurit, & viam reperire vult, qâ non ampliùs eſuriat, depoſitâ tunicâ habitum Cynici capeſſat. perperam viri docti δεῖς χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

—*& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ diſtantia.—

qia Stoici tunicas, ut reliqi philoſophi, & Græci omnes geſtabant, qibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmaſ. & *ad Marci* noſtri *vitam* à Capitolino delineatam, qæ non advertit vir doctiſſimus Jo. Gameron *in prælect. ad Matth. c.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio diſtâſſe.* à Satyrici *Scholiaſte* forſan *Vetere* deceptus, qi *Cynicos pallio uſos* negat. *pallium* enim utriqe Sectæ amictus ex æqo communis erat. Qin & Romanos priſcos ἀχίτωνας egiſſe, avtor eſt Gellius *l.* 7. *c.* 12. *Viri,* inqit, *Romani primò ſine tunicis togâ ſolâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου] Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεσι γὰρ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπολιτευμένῳ καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Qin & è noſtris qidam de *librorum ſupellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturáſque eodem comprehenſas *librorum* vicem abundè ſibi ſupplere reſpondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις ἦν γεγονότων καὶ πάρεσιν, ὅτε βούλομαι, τοῦ λόγυς ἀναγινώσκειν τὰ θεῖα. *Natura,* inqit, *rerum mihi liber eſt; in qo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii ſcripto Nicephorus Calliſti *l.* 11. *c.* 43. Eum avtem qi hoc dixerat, Antonium is *fuſtum* appellat, qem alii cum Sozomene *Magnum*: qi & *biſt. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐδὲ ἐπίσατο, οὐδὲ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ τὸν ἀγαθὸν, ὡς φρονίμου ἦν γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τύτων εὑρετὴν ἐπήνεσεν. *literas nec nôrat, nec ſuſpiciebat: Sed mentem bonam, tanqam eis antiquiorem, ipſámqe carundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλου ἕτυς] malim, ἄλλου ἕτος. *alius qispiam.* Ità Demoſth. *adv. Midiam:* ἄλλου ἕτοί τις ἀναισθής, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἕτερος.

Ἡμίγυμνος] De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac ſeminudi pectoris inverecunda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympoſ.* Ἐς τέλαφον καταβὰς ἑαυτὸν, ἕκετο ἡμίγυμνος. Senec. *epiſt.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo ſeminudo loqor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, qæ dicis Demetrius noſter, cùm illum vidi nudum, qantò minùs qàm ſtramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* De Chriſtianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras deſpiciunt ipſi ſeminudi.* Cæterùm peculiari qâdam ratione *Cynici ſeminudi*; nimirum, *qia* (Cl. Salmaſii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de ſub dextro humero ſuper ſiniſtrum rejiciebant; & ſic excluſo dextro, obvelato ſiniſtro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroqe humero ſimplex ſederet.* Ammianus *in Cynicum anthelog. l.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ὦμον ἔξω. indè ἐξωμὶς veſtis, qâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης καὶ ἐξωμίδα φαίνει ἡμεῖς δ' ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίαι. Lucian. βίων πρᾶσις, de Cynico, ἄνε, ὁ τὸν πώγωνα ἐξυρημένος, ὁ ἐξωμίας. fruſtra eſt vir Cl. H. Stephanus, qum ad humerorum altitudinem refert. Indè &c.

& de Cynicis Tatian. *c.* 41. Θατέρῳ δὲ ὤμων ἐξαμειλῆσθαι. qem *nudum* ſcil. *& exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρτως ἐκ ἔχω] hoc vult. nihil impedire, qo minùs qiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det philoſophiæ, in eâque perſiſtat. Sen. *epiſt.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. cap.* 11. § 1. Ἐὰν θεωρῇς ἄνδρας, ὅσοις τοῦτο διαλογισμὸς ἐὰν ἀμελήσῃς δηλ ἐμοὶ, ἔχω ἔξω διατροφάς. χρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθνῄσκειν, ἢ ζῆν ἐν ἀθύροις παρακόμμοις. *Tuorum tibi ſi mandatorum*] *educationis bonæ inſtructionisqe alimenta.* Caſ. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ τεχνίον ὁ ἅμαθες, φίλει] Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *l.* 8. uſurpatus.

Ἐρᾷ τις, ἂν ἕκαστος εἰδέναι τέχνην.
Straton. Ἀ*mat.* Qod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Qam qiſqe nôrit artem, in ea ſe exerceat.
Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Qam ſcit uterqe, libens cenſebo, exerceat artem.
Apoſtolus ipſe *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ θεῷ.

Τύπτω περισσαπαύη] Intra limites iſtiùs te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eísve te intermiſceas. qod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. apelles ſutorem, qem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóqe animo pridiè avdierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* qod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

—*ſed te, mihi crede, memento*
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad proverbium; *Intra pelliculam ſuam ſe cantinere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori, de re Muſica ſecum diſceptanti, ὑ περιέχειν αὐτῷ ὄφιν, ὅτι ἀνώτερον τῆς σφυρᾶς λέγει. *parum ſe facere, qid ille dicat, cùm ſupra talum loqatur.* Athen. *l.* 8. nàm qod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ulcera maſſeum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emend. l.* 10. *c.* 2. Qin & idem Ptolomæo de re cithariſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον. *Aliud eſt*, inqit, *ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo avlico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato; de pictura differenti; Ὁρᾷς τὰ παιδάρια ταῦτα τὰ μιλίδια τρίβοντα; πάνυ σοι θερσείχα τὸν νῦν σωπῶντα, ἢ τὸν πορφύραν ἐναίροντα ἢ τὸ χρυσίον νῦν δὲ σε καταγνῶ, ὅτι ὧν ὁ μαιάνδριος ἀρξαμένου λαλεῖν. admonuit nempe *deriſui eſſe illum puerîs, qi colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſthenem Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréqe, cum Epiſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐθεασάμεθα ἢ Δημοσθένη ἀγράμματον. *Etiam Demoſthenem*, inqit, *illiteratum vidimus.* ampliúsqe ſuccenſenti; Ζῶν δεῖ τῶν ἐπὶ ψωμῷ χαρυκίας φερντίζειν. δογμάτων γὰρ θείων ἐπαίειν ὑ δύνασαι, βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare: neqe enim dogmata potes avdire divina, qi aures ſordibus oppletas gerîs.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Butleri noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qæreréqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimo tertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oportuerit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότῳ βοῦς.
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.
Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

—*nec qiſqam* ferè, *qam ſibi ſortem*
Aut ratio dederit, aut ſors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſeqentes.
Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Qi placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non audet, niſi qi didicit, dare: qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.—

Atqi ut Plut. de tranq. ὑ πάντα φάντων δεῖν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χρήματι πειθόμενον, αὑτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσις περὶ ἓν ὁ πίνων, ἢ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίον ζῆλον ἕλκειν, ἢ παρεκβαίνειν τὴν φύσιν. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περισσαπαύη] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, ἢ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτρεπτὰ τὰ σαυτῆς πάντα] Socrates apud Platon. in *Criton.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἡμεῖς. Davida noſter; *Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גול על־יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. &

Pſal.

Pſal. 55. *v.* 22. הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבֶךָ *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c.* 16. *v.* 3. גּוֹל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apoſt. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr, ad* § 34. Sed & Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346. *ad l.* 5. § 7.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Phraſis Marco familiaris, ità *ſupr. l.* 3. § 4. ἀσυστόμβυον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l.* 12. § 29. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὸ δίκαιον ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν. & *l.* 2. § 3. ἀπὸ καρδίας εὐχάεις Θ. Quod idem in ſacra pagina toties occurrit. *Deut. cap.* 6. *v.* 5. *Diliges Dominum Deum tuum* וּבְכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c.* 10. *v.* 27. & Marc. *c.* 12. *v.* 30. At Matth. *Evang. c.* 22. *v.* 37. Ebraiſans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ἢ μηδενός] Annot. Lugd. μηδενί. qorſum, qæſo?

Μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον] Neqe præter jus fásqe qendam opprimendo, neqe præter decorem alicui inſerviendo. Illud Apoſtolus *ad Theſſ. ep* 1. *c.* 4. *v.* 6. Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν ἢ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Illud idem *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 23. Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atqe hoc forſan fuerit, qod Marcus voluit verbis illis, *l.* 5. § 28. ὅτε τραχὺς ἦδε, ὅτε πόρνη. Laxiùs *tyranni* nomine abuſus Seneca *ep.* 114 *Animus noſter modò rex eſt, modò tyrannus. rex, cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt; tranſit in nomen deteſtabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim obſervetur, qæ hìc ſejuncta Marcus poſuit, *tyrannicè* nimirum *agere*, & *ſerviliter aſſentiri*, in eiſdem perſonis conjunctim freqentiſſimè deprehendi. De Pſevdoprophetis Judas Apoſt. *epiſt. v.* 16. Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De fui temporis Epiſcopis, Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 125. Ὡς τὰ πολλὰ, τὴν μὲν ἀρχὴν, τοῖς ἢ δολίοις· καὶ τοῖς μὲν ἐπιτάσσουσι, τοῖς ἢ ὑποπίπτουσι· καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιοῦσι, τοῖς ἢ χαίζουσι τοῖς μὲν ἐπικεῖνται, τοῖς ἢ ὑποπλάκασι· καὶ φοβοῦνται μὲν τύραννοι, μισοῦνται ἢ ὑπὸ τύτων. De Carthaginienſibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δήμῳ πάλαι ὑπήκοον τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀφυπόστολον ἐν εὐδίαις, ἀχείμαντον ἐν ὀργαῖς. De Perſei Regis avlicis, Livius *biſt. l.* 45. *Servire regibus humiliter, aliis ſuperbè imperare aſſvcti.* Et de turba in genere, *l.* 24. *Hæc natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expoſtulatio, *de benef. l.* 3. *c.* 28. *Servum tu qenqam vocas, libidinis & gulæ ſervum, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à ſervo tuo poſſe dari, cui oſculum alieni ſervi beneficium eſt? qæ eſt tanta animi diſcordia? eodem tempore ſervos deſpicis, & colis: imperioſus intra limen, atqe impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, qàm contemnens. neqe enim ulli magìs abjiciunt animos, qàm qi improbè tollunt: nulliqe ad calcandos alios paratiores, qàm qi contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità qod Peripateticus qidam apud Procop. in *ineditis*. Τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὥσπερ ἐν τοῖς χωμένων τῇ μίξει. qod & Marcus ipſe monuiſſe videtur. *l.* 11. § 14.

§ 32. Ταῦτα πάντα] forſan ταὐτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem qæ nunc vides.* Vide *ad l.* 2. § 14.

Ἀυθαδιζομένους] *jactabundos.* Caſ. hoc eſt, ἀλαζονευομένους. *præfractos ſe geſſiſſe.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν τινας ἐυχομένους] *mori optantes.* Caſ. qod Joannes *Apoc. c.* 9. *v.* 6. ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦσι dixit. & Xyl. *votis mortem vocâſſe.* Verùm aliud, opinor Marcus voluit. *aliorum mortem voto*, ſive *prece expetentes.* qod, optione datâ, non petiviſſe Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l.* 2. *c.* 1. *v.* 11.

Οὐκ ἐπ' ἀδικίᾳ] idem argumentum tractat, *l.* 8. § 25. & 31. Vide & *ſupr.* § 3. & *l.* 7. § 58. & *infr.* § 33.

Ἐσηχαρὰς χείρων] *periodos.* Caſ. περιγραφὰς. Malim, *ſignaturas*, ſive *ſignationes*, eo ſenſu, qo Tacitus an Fabius *de cauſſ. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, qos vocetis antiqos, qam oratorum ætatem ſignatione iſtâ determinetis:* ut ὑπογραφαὶ χείρων, ſint *tempora* regis alicujus imperio, avt ejusmodi notâ aliqâ inſigniore *deſignata.*

Κατεντεθέντες] *cùm ad ſummum contendiſſent.* Xyl. *Cùm hoc avt illud enixè contendiſſent.* Caſ. optimè. Vide *ſupr.* § 3. μηδὲ κατεντείνειν.

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ σωτεία] qod Pſaltes *Pſal.* 146. *v.* 4. *Abſcedit ſpiritus; ad pulverem ſuum redit: eo ipſo die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κενὰ σπουδάσας] Vide *l.* 2. § 2. *ſupr.* § 3. μὴ σπῶ.

Ἀφύλας] ità *ſupra* § 19. πλείης καὶ ἀκαίρως τῶν φυσικῶν δόσιν.

Ἡ ἐπιροὴ κατ' ἐκάστω πρᾶξιν] ἐπιροὴ hìc Marco, qod περοχὴ Epicteto *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Τί ἐχὶ διωτέον τῷ περοχῷ φυλάσσεις σήμερον παῦσαι θέλω. τί δ' ἐν; ἃ δεῖ περιέχουσαι ἄσαι. τί δ' ἐν κωλύει περιέχεσθαι; μὴ γὰ ἐξαιρεῖται τι μέρος τῦ βίυ, ἐφ' ὃ ἃ διατείνει τὸ περιέχειν. Saltem περιοχὴ illa jugis, via eſt ad ἐπιροεῖν talem qalem Marcus hìc præſcribit, præſtandam; qâ nimirum poſt ſeriam rei cujusqe conſiderationem ad ſedulam debitámqe

támque pro rei natura & dignitate circa eam se gerendi curam animus accingitur. Vide ad sequentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Quod autem περισχὼν ἑαυτὸν Epictetus, id σωφροσύνην ἐπαγγελλόμενον περιοχῆς ἐν τῇ ἡγεμονικῇ appellat Hesychius noster *in affectic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν] i. e. pro rerum circa quas versatur, & in quibus exercetur, naturâ locóq; se gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ὅμα μήτι τι τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συστήσομαι. Hoc est, quod Lutilius, referente Lactantio *institut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, est pretium persolvere verum
Quòd ni versamur, quis vivimus, rebus potesse.
Virtus est homini, scire id, quod quæque habeat res:
Virtus, quærendæ rei finem scire modúmque:
Virtus, dicitiis, pretium persolvere posse:
Virtus, id dare, quod reipsa debetur honori.

Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ moralis pars prima est, inspectio suum cuique distribuens, & æstimans quanto quidque dignum sit, maximè utilis. quid enim est tam necessarium, quàm pretia rebus imponere? secunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim est, ut quanti quidque sit, judices: secundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium, ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. tunc enim vita sibi concors est. ubi actio non destituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remissus acriórve, prout illa digna est peti.*

Οὐκ ἀποδυσπήσεις] *Non ægrè feres, animo concides.* Sic. *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσπετεῖν.

Ἐὰν μὴ ἐπὶ πλέον ἢ περιττὰ δεῖ τὰ ἐλάσσω καλαγίνῃ] *Sallon pluris quàm par est, rem ullam faceris; vel plus quam dignum est, in ea studii posueris.*

§ 33. Αἱ πάλαι σωιδεῖσαι λέξεις, γλωσσήματα νῦν] Malè accepit ista Xylander, cùm vertit. *Usitata quondam vocabula, nunc interpretationis loco sunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκα ἢ ἁπλῆν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνείας γένεσιν, ἢ τῆς κοινῆς γλώσσαν περιεσχεθείσης, ὁμοίως ἅσης ἀσυνήθους ἡμῖν. Et, *Qui glossemata interpretati sunt:* inquit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *glossario Hippocratico*, ità enim potiùs quàm *lexico* dixerim, cùm in ipso limine ipse Τὴν λέξιν à *glossa* distingvat: Ὅσα πίνυν τὴν ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν σύνηθη, νυνὶ δ' ἤδη δῆλα, γλῶτται καλοῦσι. Fabius etiam *institut. l.* 1. *c.* 14. *Glossemata, voces minùs usitatas; glossas, linguam secretiorem, interpretatur.* Dionysius Halicarn. *de compos. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητικὴ, γλωττηματικῶν τε καὶ ξένων καὶ τερατικῶν καὶ παροιμιῶν, ὅις ἥδιστα πάντες. Idémque in Thucydidis historia observat qædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ δυσείκαστα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Isid. & Osirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ὀνομάτων πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθιστορικοῖς ἐκ τῆς Ἑλλάδος σωιεκπεπόντα, μέχρι νῦν παρεμβύει καὶ ξενίζει παρ' ἑτέροις, ὧν ἐνίοις τῶν ποιητικῶν ἀναπλαττόντων ὡς βαρβαρίζουσαν, οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας περιαγρεύσαντες. Hoc ideò Plut. qia γλῶσσαν τῶν ἀπεξενωμένων διάλεκτον dixere, ut Evstath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλήφασι τὰς βαρβάρων φωνὰς, Clem. *Strom. l.* 1. qas à *dialectis* idem ibidem disterminat. Atqe hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *lingvâ barbarâ & peregrinâ*, ideóqe minùs intellectâ. cui ea de cavssa silentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Glossematis* avtem vox, qam ex nullo Græco scriptore afferri Hen. Stephanus asserit, apud nostrum hoc loco, nec semel usurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad nostri mentem, & à rebus & personis ad sermones ac verba argumentatus. qemadmodum Marcus hîc ἀνταπόδοσις à verbis ac sermonibus ad personas résqe ipsas:

Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas;
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntqe.
Debemur morti nos nostráqe. sive receptus
Terrâ Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilísqe diu palus aptáqe remis,
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nec dum sermonum stet honos & gratia semper.
Multa renascentur, quæ nunc cecidere, cadéntqe
Quæ nunc sunt in honore vocabula si volet usus,
Cùm penes arbitrium est, & jus, & norma loqendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κόμωνος] de qo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qi *vitam* illius conscripsit.

Καίσων] Cæsonis nomine insignes plures extiterunt. è qibus Cæso Fabius, de qo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipse Consul rempub. sustinuit*; &c. Cæso Qintius. legis Agrariæ, prout alter ille, oppugnator; de qo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitios popularésque procellas sustinebat.* Dictos avtem *Cæsones. à cæso matris utero, qi necatis matribus nati sunt, trad. nt.* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæsari* nomen ortum sumpsisse, sunt qi opinentur, ut Æl. Spartian. in Æl. *Vero*, & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia euntibus.

Οὐάλεσος] Sævitiâ atqe immanitate insignis præ cæteris hoc nomine Volesius Messala; (ità Lipsius ex Tacit. *l.* 3.) de qo Senec. *de ira, l.* 2. *c.* 5. *Volesius nuper sub Divo Augusto proconsul Asiæ, cùm CCC una die securi percussisset, incedens inter cadavera vultu superbo, qasi magnificum qiddam conspiciendúmque fecisset, Græcè proclamavit; O rem regiam!*

am! *Qid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.*

Λεοννάτος] Λεοννάτος Svidæ; qi Philippo Macedoni ſangvine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέροχον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qi unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qi ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qi & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, ſive *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίστηλα] Vide *ſupr.* § 19.

Μυθώδη] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, qâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελῶς λήθη κατέχωσεν] *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim πρὸς τὸ ἧσσον σωμάτων κατέχωσιν, tanqam memoria ipſorum, ſicut corpora, qaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem intercidiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Ἄϊστοι, ἄπυστοι] Adſpexit Telemachi verba apud Homerum *Odyſſ. α'. v.* 242. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil qicqam à qoqam reſciſcere poterat;

Οἴχετ' ἄϊστος, ἄπυστος.--

Ubi Euſtath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· οὐδὲ ἢ μισθὸν ἴσηται τις, ὅτι αὐτὸ; ἰδών, ἢ δὲ γνὺς ἀπὸ πύστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί ἦ κ) ἔστιν ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν.] Idem vult hic à Marco dici Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. qod eſt à Solomone antiqitus dictum

הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. qo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & inchoavit & concluſit. contendit avtem Caſavbonus & cum exordio Perſiano illo,

--ô qantum eſt rebus inane!

Solomone verò prior Davida pater ejuſdem de homine ad Adæ protoplaſti Abeliſqe ſecundo-geniti nomina alludens; אָדָם לְהֶבֶל דָּמָה *Adam Abeli comparatus eſt*, id eſt, *homo vanitati. Pſal.* 144. *v.* 4. & *Pſal.* 39. *v.* 6. כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם *Totus Abel eſt omnis Adam.* id eſt, *qivis homo totum vanitas.* Græc. interpr. τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco noſtro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, qem & Mericus ſecutus eſt, iſta ità eſt interpretatus; *Qanqam qid eſt omnino cujus ſit memoria ſempiterna? omnia ſunt inania.* tanqam Marci dictum iſtud ei geminum eſſet, qod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neqe præteritorum eſt memoria, neqe futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem neqver aſſecutus videtur. Neqe enim avt rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tantùm qæ in futura claritate deprehenditur: Siqidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίστηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, qam ſuprà tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmqe ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen qiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπολήψεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἔν ἔστι, ὅθεν ὁ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρειν; ἐν τοῦτο] qare ἐν τοῦτο; qia τοῦτο μόνον ἔστι τὸ παρεμπλαπὲν δωμόν. *l.* 2. § 17. qia ἐν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον] Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώσιμον] Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranqill. c.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, neqid ex his qæ eveniunt, ſubitum ſit. qicqid enim fieri poteſt, qaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus mollit. qi ad paratos expectantésqe nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus* [*ſperantibus f.*] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in qàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens prater limen immaturas exeqias fax cereúsqe præceſſit: ſæpe altiùs tuentis ædificii fragor ſonuit: multos exbis qos forum, curia, ſermo mecum contraxerat, nox abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatus intercidit. mirer aliqando ad me pericula acceſſiſſe, qæ circa me ſemper erravérunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς παιδὸς κ) πηγῆς ῥέον] Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Piè admodum Charidemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ὅπως γέγονεν, ὡς ἐδόξε τῷ θεῷ. χρὴ ὃ μηδὲν τῶν ἐκείνῳ μιγνυμένων καλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσχερῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῖ σωφρονίσθω] Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. & Epicteti *ad l.* 7. § 41. Senec. *epiſt.* 37. *Qol maximum vinculum ad bonam mentem, promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es, eadem honeſtiſſimi bujus, & illius turpiſſimi avtoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróqe neccari. Ab illis qi manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, qæ per ſangvinem reddant, cavetur ut iſta vel invîti patiantur: à te ut volens libênsqe patiarîs. & epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſeqatur, huic pareat. optimum eſt pati qod emendare non poſſis; & Deum, qo avtore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles est qi imperatorem gemens sequitur. Paratos nos inveniat atque impigros fatum. hic est magnus animus qi se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qi obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, quàm se. Idem *ep. 71. Magnus animus Deo pareat; & qicqid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l. 5. Boni viri laborant, impendunt, impenduntur, & volentes qidem. non trahuntur à fortuna: sequuntur illam, & æquant gradus. Si scissent, antecessissent.* Mox ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis queri possem, quòd non antè mihi voluntatem vestram notam feceritis. prior enim ad illa venissem, ad quæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliqam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? qid ni? nullam moram faciam, qò minùs recipiatis, qod dedistis. à volente feretis, qicqid petieritis. qid ergò est? maluissem offerre, quàm tradere. qid opus fuit auferre? accipere potuistis. Sed nè nunc qidem auferetis: qia nihil eripitur, nisi* * *retinenti:* [* *renitenti. f.*] *nihil cogor, nihil patior invitus: nec servio deo, sed assentio.* Idem *epist. 61. Da operam, nè qid unqam invitus facias. qicqid necesse est, futurum est. repugnanti, non volenti necessitas est, in volente necessitas non est. Ità dico, qi imperia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit, facere qod nolit. Non qi jussus aliqid facit, miser est, sed qi invitus facit. Animum componamus, ut qicqid res exigit, id velimus.* Et *epist. 54. Nihil invitus facit sapiens. necessitatem effugit, qia vult qod ipsa coactura est.* Itaq; qod Periander apud Avson.

Faxis, ut libeat qod est necesse.

& —*velis, qodcunqe necesse est.*

sed & plenius Martial. *l. 10. ep. 47.*

Qod sis, esse velis, nihilqe malis.

Παρέχων σωυῆσαι] Vide *l. 3. § 4. & § 11. & supr. § 29. & l. 10. § 14. 21.* Senec. *de provident c. 5. Qid est boni viri? præbere se fato.* Qin & piè admodum, & supra qod ab Ethnico sperari poterat, Epictet. *Enchir. c. 38.* Δεῖ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατετάχθαι, τὸ πείθεσθαι τῷ θεῷ, καὶ ἕπεσθαι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀεὶς γνώμης ὑποτεταγμένοις. & *dissert. l. 2. § 17.* Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; τὼ ὀρεξίν σε καὶ τὼ ἔκκλισιν τῷ θεῷ χαίσαι· ἐκείνῳ παράδος. ἐκείνος κυβερνάτω· μετ' ἐκείνα τετάχθω, καὶ πᾶ ἐπ' ἐκείνῃ; *Deum* dicit, qod Marcus κλωθὼ· i. e. *fatum:* qia *fatum* Stoicis, avt *Deus* ipse, avt saltem *Lex Dei.* Senec. *qæst. nat. l. 2. c. 45. Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic est ex qo suspensa sunt omnia; causa causarum.* & *de benefic. l. 4. c. 7. Hunc eundem & fatum si dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud sit, quàm series implexa causarum, ille est prima omnium caussa, ex qa cæteræ pendent.* Idem rursus *de provid. c. 5. Ille ipse omnium conditor ac rector scripsit qidem fata, sed & sequitur. Semper paret, semel jussit.* Qæ dicta notat Lipsius ex opinione, qâ censebant *Jovem dictare*; (unde illud, *Fatur, & est fatum*) *Parcas* avtem (ut Capella *l. 1.*) *scribas ejus, ipsius decreta in areas tabulas referre.* & *nat. qæst. l. 2. c. 35. Ordinem rerum fati æterna series rotat, cujus hæc prima lex est, stare decreto.*

Epictetus idem apud Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Μὴ ζήτει τὸ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλῃς· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo qod codices exhibent perperam nullóqe sensu, unde & interpres omisit prorsus, εὑρήσεις. atqe indè etiam corrigendi Epicteti codices impressi, qi *Enchir. c. 13.* unde Stobæus hæc decerpsit, exhibent etiam depravatiùs, qoad scripturam saltem, εὐπαίσεως. εὐροήσεως opponitur τῷ δυσροήσει, qod *suprà* positum est. Emendationem confirmant Laërtii illa *l. 7. in Zen.* Εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τὸ τὸ εὐδαίμονα ἀρετὴν, καὶ εὐροίαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὸν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος πρὸς τὸν τοῦ ὅλου διοικητοῦ βούλησιν. Idem Epictetus & *dissert. l. 3. c. 26.* Ἐγὼ δ' πάντως ὁ θέλων ἀκωλύτως, ὅτ' ἀναγκασθῶ μὴ θέλων. προσκατέτακταί μοι τὸν ὁρμὴν τῷ θεῷ. θέλει τι; κἀγὼ θέλω. ὁ βούλεται; ὁ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσει δύνασθαι παρὰ τὰ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσει; ὁ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὕτως ὁρίσασθαι καὶ ἐννοεῖν, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ προσκατατάξῃ τις ἑαυτὸν, δεδόσται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις προσκατατάξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς ἂν τοῦτο γένηται; πῶς δ' ἄλλως, ἢ ὑποσκελίσαμεν τὰς ὁρμὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὸν διοίκησιν. & *l. 1. c. 12.* Πῶς οὖν ἐπίμονον ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἂν εὐαρεστήσω τῇ θείᾳ διοικήσει; πῶς ἂν ἡδοίμην ἐλευθερίᾳ; ἐλευθερίας δ' ἔστιν, ᾧ γένηται πάντα κατ' προαίρεσιν, καὶ ὃν κωλύσει. τί οὖν; ἀπόροιά ἐστιν ἐλευθερίας; μὴ γένοιτο. μανία δὲ καὶ ἐλευθερίας εἰς ταυτὸν ἐκ ἀρχετω. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκεῖν μοι ἐπιβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μαινόμην ἔοικας, παραφρονεῖς. ἐκ δίδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ καὶ ἀξιολόγον; τὸ δ' ὡς ἔτυχε μοι βέλεσθαι, τί δ' ὡς ἔτυχε δόξαντα γίνεσθαι, τοῦτο κυδωνιᾶν, οὐ μόνον ἐκ εὖ καλὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εὖ· πῶς, δὲ ἐπὶ γραμματικῶν παιδίων; βούλομαι γράφειν ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; οὐ. ἀλλὰ διδάσκομαι θέλειν ὡς δεῖ γράφειν. τί ἐπὶ μουσικῶν; ὡσαύτως. τί ἐν τῇ καθόλου, ὅπου τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μὴ, ἀδύνατ' ἦν ἄξιον τὸ ἐπίστασθαί τι, εἰ ταῖς ἑκάστων βουλήσεσι προσπεμόζετο. ἐν ταύτῃ δὲ μόνον ἐπὶ τῷ μεγίστῳ καὶ κυριωτάτῳ τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν, ἐρεῖταί μοι θέλειν; οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ παιδεύειν, τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν ἕκαστα ὅπως θέλειν ὡς γίγνε-

γίνεται. πῶς ὃ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάσσων. Hinc Thymæridas apud Jamblychum in *vit. Pythag.* amico, qi discedenti tanqam favsta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βούλῃ, παρὰ τῶν θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, qæcunqe velis.* regessit, εὐχήμει· ἀλλὰ βουλοίμῃ μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. *Bona verba, qæso. Velim ipse potiùs, qæcunqe dii dederint.* Hoc est qod Rufus Thraseæ in Epicteti *dissert. l. 1. c. 1.* Οὐ θέλεις μαθεῖν ἀρκεῖσθαι τῷ διδομένῳ; *Non vis discere in eo, qod est tibi datum, acqiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l. 1. c. 3. v. 17.* Κύριος αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l. 2. c. 10. v. 12.* Joab imperator; Κύριος ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus qod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Macab. hist. l. 1. c. 3. v. 60.* Ὡς δ' ἂν ἡ θέλημα τοῦ ἐν οὐρανῷ, ὅτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse voluerit.* Siqidem *cælum* ibi pro Deo; sicut Matth. *c. 21. v. 25.* & Luc. *c. 15. v. 21.* Pii illi, *Act. c. 21. v. 14.* Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γενέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c. 6. v. 10.* & Luc. *c. 11. v. 2.* sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c. 26. v. 39.* & Marc. *c. 14. v. 36.* Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non qod ego volo, sed qod tu vis, fiat. Vide,* (inqit, Jo. Gerson. *consol. l. 2. c. 2.*) *utrum æqius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist. 93. Utrum æqius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l. 4. c. 7.* Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l. 2. c. 7.* Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο ἔν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item *epist. 149. Rectum est enim qicqid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus qod ille vult culpandi sumus, qàm ille non rectè aliqid facere vel finere existimandus est.* Itaqe qod Senec. *ep. 74. Placeat homini, qicqid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Aug. *in Joan. tract. 52.* Vide & *l. 10. § 14.*

Συννῆσαι] sicut & συγκλῶσαι καὶ συμμῦσαι, *innere,* sive *innectere* & *intexere*; tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr. § 40.* Ὅσα τις ἡ σύννησις καὶ συμμύρσις. Epictet *dissert. l. 1. c. 12.* Σκέλος ἦν μοι ῥυπόδες πεπηρωμένον; ἀνελεήμονον, εἶτα δι' ἓν σκαλύβιον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἐπιδώσειν αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ἀπιστήσαι; ὁ χαίρων παρεχωρήσεις τῷ διδόντι; ἀγανακτήσεις ἢ καὶ δυσαρεστήσεις τοῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς διατεταγμένοις, ἃ ἐκείνῳ μὲν ἦν Μοιρῶν παρόντων καὶ ἐπικλωθόντων σὺν τῷ γένεσιν ἅπασι καὶ διάταξιν; Vide *l. 3. § 11.* & *supr. § 26.*

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον] Ità *l. 9. § 14.* Πάντα ἐφήμερα. Verùm istîc de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l. 2.* ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l. 8. § 25.* Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de qo Aristot. *l. 5. c. 19.* Περὶ τὸν Ὑπανιν πόταμὸν ζῶον σφηκῶδες, τετράπτερον ζῇ καὶ πέπεται μέχρι δείλης· καλαφεσμένῳ δὲ τῷ ἡλίῳ ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυσμῇ ἀποθνήσκει, βίον ἡμέρου μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l. 2. c. 4.* qi & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ἅτινα κέκληται, λαβύλα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ μέτρου τοῦ χρόνου τὸν βίον. Plin. *l. 11. c. 36. Ad Hypanim Ponti fluvium volùcre qadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobien vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l. 1. Ex bestiolis qæ unum diem vivunt, qæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; qæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, qâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐκείνων, ἃ ὥρᾳ ἑσπέρᾳ, ἀεὶ τὸν πόνον γεννώμενα, τῷ ζωῷ ἔχειν ἡμερησίαν, ἕωθεν μὲν γηγενόμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δὲ γηρῶντα, καὶ τελευτῶντα τὸ ζῆν, ἆρ' οὐκ ἀκούειν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἴπερ ψυχή τις ἀνθρώπου καὶ λογισμὸς ἑκάστοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δή τι γ' ἂν συνέπαιζεν; ὥστε τὰ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνους παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δ' ἡμερούσια πάντας ἂν εὐδαιμονίζειν. Indè ad hominem translatum; Evstath. ad illud *Odyss. ζ. v. 85.*

Νήπιοι, ἀγρεῶται, ἐφημέια φρονέοντες·

Καλεῖται ἐφήμερα ζωύρια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo,* referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονος ὀλιγόνυ καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον ἀκόρμα. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημερίους simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

—ἀλλὰ σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἐκφυγὲς ἀφραδέων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοῖσι βροτοῖσι. & qod amplius est, ἀνθρώπους βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* illud Aristophan. *in Nubib.*

—τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
—qid tu me vocas, homo?

in illis, Ὦ πάλαι ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *tom. 2. tit. 96.* Τὸ ζῆν ἔοικε φορᾷ ἐφημέρῳ· τὸ τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρα μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, qia βραχύβιον καὶ ὀλι-

μερόντων, ob vitæ brevitatem; qasi animalculi illius instar, unius tantùm diei sint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερήσιοι dicuntur, qi *in diem vivunt*, de crastino nevtiqam soliciti. qo sensu Clemens *Pædag. l. 1. c. 12.* D. Christi præceptum illud Matth. *c. 6. v. 34.* Μὴ μεριμνᾶτε οὖν εἰς τὴν ἄυριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémqe ἡμερήσιον indè dictum avtor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l. 2.* & in partem seqiorem ità vocantur etiam, qi præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Svidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, ἃ προφρόνως τὸ μέλλον. atque ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνελώμεναν γὰρ ὁπόσα τελεῖται τὴν καθ' ἑνὸς ἐφήμερον καὶ σαυτικὸν τοῦ βίου ἔννοιαν. qod Persius *Sat. 3. v. 68. ex tempore vivere: in diem vivere* Cicero *de orat. l. 2.* qi barbarorum esse hoc ait. *Si barbarorum*, inqit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian. 1.* Οἷς τὸ ζῆν τοῦτο νομίζειν μόνον, καὶ μὴ ἐξεπίτηδες τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ ἀεὶ εἶναι πονεῖν νομίζειν τὴν τῷ ὄντι βεβαιωμένων λογισμὸν καὶ ἀντίδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ πρὸς ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιωσόμενοι.

Καὶ τὸ μηνιαῖον] Vide *suprà* § 19. & *l. 7.* § 5. Cas. ista qomodo cum seqentibus committit, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magis arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται] leg. ὅτι πάντα—γίνεται. ut in membro proximè seqenti, ὅτι οὐδὲν ὅτως φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν] Ità *l. 7.* § 18. Τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; Vide *ibid.* § 25. & *l. 6.* § 15.

Οὐδὲν ὅτως φιλεῖ ἡ τοῦ ὅλων φύσις] Ità *l. 7.* § 16. Τί γὰρ φίλτερον τῇ τοῦ ὅλων φύσει; & *l. 9.* § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c. 2. Certè habitum vertere naturæ totius solenne munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l. 7.* § 25.

Σπέρμα γὰρ τόπον τινά] qia istud ex illo nascitur. Ità σπέρμα τῆς ὑγιότητος, τοῦ ὅλου dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom. 1. lib. 1. tit. 14.* Et παναπορρεῖαν τοῦ στοιχείων, τοῦ φύσιν, Democritus & Levcippus, apud Aristot. *de cœlo l. 3. c. 4,* &

——*discordia semina rerum,*

Naso *Metam. l. 1.* sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumque semina Deus; & plerumque bonorum malorúmque causæ sub diversa specie latent.* Et Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπέρμα παρασχὼν, ἐξ οὗ φύεται κακῶν ἅπαντα. *Qui semen*, i. e. caussam, occasionémve, *præbuit, is malorum inde enatorum avtor meritò habetur.* Hoc est qod Pavlus *ad leg. Aqil. l. 22. Pandect. l. 9. tit. 2. c. 30. Qui occasionem præstat, ipse damnum fecisse videtur.* Cicer. *Philip. 2. Ut igitur in seminibus caussa est arborum & stirpium: sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.* De Corinthiorum benehcentia Apostolus ad eosdem *ep. 2. c. 9. v. 10.* Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν τὸ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno:* Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἶναι νομίσαιμι φρῶτας τῆς ἑκάστου σπερμάτων τῆς βλάστης, ἕνα σε πλάτῃ βασιλέα, τούτου πειρώμενον. Senec. *ep. 120. Natura nobis semina scientiæ dedit; scientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l. 5. In pueris virtutis semina, scintillulas igniculos videmus.* Naso *Trist. l. 2*

——*ludi qoque semina præbent*
Negitiæ.——

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μήτραν καταβαλλόμενα] indè σπέρματα καταβολῆς, de Sara usurpatum Apostolo *ad Hebræos c. 11. v. 11.* de qo multa gratis argutantur interpretes, Piscator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καταβαλλόμενα dixit, qomodo Chrysippus apud Laertium in *Zenone*, εἶ τὸ σπέρμα πνεῦμα μετὰ λόγου ἰόν, ὡς ἔλεγεν ἐκ τοῦ εἰς τὴν γλῶ καταβαλλομένου σπερμάτων, ἃ παλαιοδένδρα ἐκ ἐπιφύεται. qod de obscœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipsius *physiol. Stoic. l. 3. c. 6.* caussam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; sed à Satorum seminio argumentum duxit, qo firmaret de illo qod dixerat. Vide *ad l. 6.* § 15.

§ 37. Ἥν τεθνήξῃ] Vide *suprà*, § 12. & *l. 2.* § 6. & *l.* 10. § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c. 37.* ἔχας ἡμῶν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀρξάμενος τοῦ ζῆν καὶ τεθνήξεται, μὴ παυσάμενος.

Ἀνύποπτος τῷ βλασφῆσαι] Vide *l. 2.* § 17. & *l. 7.* § 53. & *l. 10.* § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ διάβλεπε] Videri possit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *supr. l. 2.* § 8. & *infrà l. 7.* § 55. prohibeat, περιβλέπειν ἀλλότρια ἡγεμονικά, i. e. *aliorum animos intueri:* istîc avtem illos eosdem considerare jubeat. Verùm ipse ista optimè conciliat, *l. 3.* § 4. ubi hoc vetat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *sine justa utilique caussa.* Non vult itaque ut aliorum animos sensúsqe intimos indagemus, avt per meram curiositatem divagando, avt de nobis factis; nostris qid senserint, sensurive sint, solicitè cogitando: vult tamen, ut eosdem nobis ob oculos ponamus, qò minùs ipsorum opinionibus moveamur, & vel encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in

eis

eis bonum noſtrum nevtiqam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φρονίμους] *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φροντίδας ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magis, qia ſequitur, διὰ φεύγειν, διώκειν. Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!--

curæ avtem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κρεῖττον σὸν οὐχ ὑφίσεται] neqe ergò meliorem te, neqe deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ μὰν ἐν τινι τροπῇ ἢ ἑτεροίωσει τοῦ περιέχοντος] οὐδὲ μὴν, leg. τὸ περιέχον avtem hîc cælum intelligit Xylander. atque ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive aere ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Περὶ δὲ τὴν θάλατταν ἢ τὸ περιέχον, ὅταν παραβάλωνται ἢ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰρ μὴ κριθῶς μηδὲ κωλύειν τὴν κράσιν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Ἐκ πλείω γὰρ ἢ κατὰ μικρὰ μιμειομένων τὴν ἀρχὴν, συνίσηλα γίνεται τῷ περιέχοντι πρὸς βλάσιν. & Marcus, τὸν περιέχοντα ἀέρα, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſequimur, Marci mens eſt futura, ab aëris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona maláve habitudo pendeat, qod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, qâ hominis, non item. Multum ſanè valet aeris cœlique ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſque humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmque varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutavere vias;--
Vertuntur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios.--

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cæli triſtitiam diſcutit, etiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Qin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἢ πρὸς ἡδονὴν αὐτοῖς τις αὐτῶν παρέπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ συνίστητα τὴν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦσθαι πεφύκασιν πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην. ἃ γὰρ δι' ἄλλων, διὰ τούτων τὴν αἰτίαν καὶ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοχερεῖς διασάσεις πλεῖον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δὲ σημείοις ἀμάτων τοῖς πλείοσιν. Cicero *Agrar.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, quàm ex iis rebus, quæ ab ipſa natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur & vivimus.* & qæ ſequntur. nam argumentum hoc latiùs perſequitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas quantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & qaſi redundantes, in aliis exiccatos atqe aridos: multáqe ſunt alia, qæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cælum; ex qo acutiores qoqe putantur Attici: Craſſum Thebis; itaqe pingues Thebani & Valentes.* Philo. *de providen.* apud Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀψόφῳ ἀνθρωπογονεῖ, φυτὸν ἀφόρητον, καὶ βλάσημα θεῖον ἠριβωμένον, λοιμικὸν ἀποτίκτουσα οἰκειόμορφον ὀπισήμη. τὸ δ' αὖπον, λεπτότητι ἀέρος ἢ διάκρισις πέφυκεν ἀκοπῶς. διὸ καὶ Ἡράκλειτος ἐκ τοῦ σκοποῦ φησιν, ἕ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, qod animam qaſi ambit. atqe ità etiam Cæſ. accipit. de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τῷ ψυχρῷ τὸ σῶμα περιέχειν dicit; qomodo τὸ ζῶον, τῷ ψυχρῷ ἐπίκειν, § 34. Sed & τῷ σώματι τῷ ψυχρῷ περιέχεσθαι, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtîc qæri poterat, qomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, qum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι καὶ διάνοιαι ἅπαντα τοῖς σώμασι, καὶ ἐκ εἰσὶν αὐτοῖς μεθ' ἑαυτῶν ἀπαθεῖς ὅσαι πρὸς τὰ σώματος κινήσεων, τοῦτο δὴ ὅλον πάνυ γίνεται, ἔν τε ταῖς μέθαις καὶ ταῖς ἀῤῥωστείαις. πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων. καὶ τοὐναντίον ὑπὸ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται, οἷόν τε ἔρωτας, καὶ φόβους τε, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιοῦται σωμάτοις τοῦ τὸ σώματος μορφοῖ. πάλιν δὲ ἡ τοῦ σώματος μορφὴ ἀλλοιοῦται σωμάτοις τοῦ τῆς ψυχῆς ἕξιν, qod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qi ægrotat, videmus corpore hunc ſignũ dare
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus nec iſta τοῦ περιαίρεσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅπερ τὸ ὑπολαμβάνειν] id eſt, ὅτε διώκομεν ὑπολαμβάνειν, de qa *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τοῦτο μὴ ὑπολαμβάνειν] qod *ſupr.* § 7. ἄρον τοῦ ὑπόληψιν, ἤτοι τὸ, βλάπτομαι.

Τοιοῦτόν ὄζει] leg. τυτέζι. atqe ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὁ γὰρ καὶ τοῦ κατὰ φύσιν βιῶναι ἐπίσης συμβαίνει] deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὁ γὰρ [τοῦ παρὰ φύσιν] καὶ τοῦ κ.τ.β. reſpondent enim duo hæc membra ſuperioribus illis, κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ. Vide *ad l.* 2. § 12.

Οὔτε τοῦτο κατὰ φύσιν ὄζει, οὔτε παρὰ φύσιν] Seneca, *epiſt.* 66. *Media qæ nihilo magis ſecundùm naturam, qàm contra naturam ſunt.* Vide tamen ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs pavlò argutiúsqe diſſerentem ac diſtingventem.

§ 40. Ἐν ζῶον τὸν κόσμον] Syneſ. pariter *de*

ἰσοσπ. ἐν ἐνὶ ζῴῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id indè probant, qia τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον· ἔστιν ὁ τοῦ κόσμου κρεῖττον· ζῶον ἄρα ὁ κόσμος. *præstantius est animans non animante: at mundo nihil præstantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῶον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *Pœmand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεὸς ἐστὶν, ὁ δὲ ἄνθρωπος δεύτερος ζῶον μετὰ τὸν κόσμον. Et Plato (quod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' οὐκ ἦν οὔτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενον δὴ ἐνενόησεν ἐκ τῶν ἐπὶ τὴν φύσιν ὁρατῶν, οὐδὲν ἀνόητον τὸ νοῦν ἔχοντος ὅλου καλλίονα ἔσεσθαι πᾶν ἔργον· νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι τῷ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι συνίστη, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως ὅτι κάλλιστον εἴη καὶ φύσιν ἄριστός τε ἔργον ἀπειργασμένος. ἔτως δὴ καὶ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸ κόσμον, ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γένεσιν φάναι. Hoc est, ut Cicero *de universo: Fas autem nec est, nec unquam fuit, qicqan nisi pulcerrimum facere cum, qi esset optimus. qum rationem igitur habuisset, reperiebat nihil esse eorum qæ naturâ cernerentur non intelligens intelligente in toto genere præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nulli aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conoluit in corpore. Sic ratus est opus illud effectum esse pulcerrimum.* qam ob causſam *non est cunctandum profiteri, si modo investigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, ídqe intelligens, & divini providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθάνατα τὰ ζῶα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὕτω ζῶον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἔν ἐστι ζῶον, ὅλον δὲ ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλήρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἐν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συγκείμενον. Quinetiam animalis istius partes membráqe sic vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari*; *Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs pavlò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 20.

Οὐρανός ὁ κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Ταῦτα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' ἔσθ' ἐν μέσσῳ κῆρ,
Ὄμμα τε τηλαυγὲς, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mi cœlum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, eúmqe geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. ζῶον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρρενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν παρέχειν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινὴ. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δέ φασι τὴν ὅλην ἁπάντων τὴν πρώτην ὕλην.

Ψυχὴν μίαν] qam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὸ ὅλον νοῦν. *l.* 5. § 30. & τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr. ad* § 21. & 19. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ἐξ ὅλου ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ὥσπερ ἀποτεμόντος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκεῖσθαι καὶ τοῦ νοῦ καὶ προνοίᾳ, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῖν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δὴ ὅλον χωρητικὸν πνεῦμα, διὸν διήκειν. Et Cleanthes apud Hermiam in *irrid. philos.* Τῷ ψυχρῷ δ' ὅλον τὸν κόσμον διήκειν· ἧς μέσης μετέχομεν ἡμεῖς ψυχῆς. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, τὸν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

——*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.—— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cœlum, ac terram, campósqe liquentes,
Lucentémqe globum Lunæ, Titaniáqe astra,
Spiritus intùs alit: totámqe infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum autem hunc disertè *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de providen. l.* 1. *c.* 1. advertêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terrásqe, tractúsqe maris, cœlúmqe profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æqali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--μᾶσαι δ' Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί·
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί· μεστὴ δ' θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δ' Διὸς πεπλήσμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. ——*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμάραις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀρρητουργοῖς κατοικίσεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, ἐ δῆτον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ δὴ ἐν αὐτῇ χυμάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιστάτης τὸ θεῖον διήκειν·

ἥκειν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὅλα τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἀπηνοτάτης ὕλης πεποιηκέναι λέγουσιν· ἃ κακῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωικοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumque ex sacris scriptis havsisse illos avtumat, Ἀλλ' οἱ μὲν, inqit, διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεὸν φασιν· ἡμεῖς δὲ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (qod & suprà Tatianus.) hoc avtem, Deum omnia permeare, ex eo, qod in *Sapientiæ Solomonis libro, c. 7. v. 24.* de sapientia dicitur, διήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci plerique sumunt; nec ab avtore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, havd sanè. qanqam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Avg. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atqe ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Qui negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avgust. *ad Qodvultdeum c.* 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusqe. & de carn. Christ. cap.* 11. *Omne qod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi qod non est.* At qod *omnia permeare Deum havd malè.* Siqidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Trismegisto Alex. Halens. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar. q.* 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nusqam sit.* Contrarium fermè Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse. *de subtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax,* inqit, *Trismegisti illud,* Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubiqe. *pessimè. namqe medium assignat infinito. & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum si ubiqe erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverà potiùs aptiúsqe pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, qam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Θεὸς εἷς· καὶ ἕνος ἦ, οὐχ, ὥς τινες ὑπονοῦσιν, ἐκτὸς τῶν διακοσμήσεων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὅλῳ, ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπίσκοπος πάσης γενέσεως, κράσεις τῶν ὅλων· πάντων πατὴρ, νοῦς, καὶ ψύχωσις τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. qod ille θεοῦ ἐπινοίαν, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ὑποκείμενον constituerent. Vide *supr.* § 23. qod est à pietate Christianâqe disciplinâ alienum.

Εἰς αὐθησιν μίαν τοῦ τότε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμῇ μιᾷ πάντα πεφύκασι] Apostolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων ἦν γινομένων συναίτια] Ità *l.* 5. § 8. συνέφεια καὶ συνέχεια, ὥσπερ ἦν μοείων, ἔτω ἦ καὶ ἦν αἰτιῶν. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τοῦ ναῦν, ὃ πολλ' ἄπαα λέγουσιν ἂν, ἀλλ' ἐκ πολλῶν αἴτιον ἕν· οὐκ ἔστι δὲ αἴτιος ἕκαστος τοῦ καθέλκειν τοῦ ναῦν, ἀλλὰ συὶ τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ συμπρός. τάχα ἦ καὶ τὸ συναίτιον ἄτιον.

Οἷα τις ἡ σώτησις καὶ συμμύρυσις] qod alibi ἱερὰν σώτησιν vocat. *l.* 7. § 9. καὶ συναφειαν καὶ σώταξιν εὔλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἰ βαρύτερον νεκροῦ] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epictetus *homo est anima bajula,* sive *gestatrix cadaveris,* h. e. corporis. qod χωρὶς παιδαρίου νεκροῦ ὄζειν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ δέ μι κύνι ἢ λάβε αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore;* Τὸ ἐκ ἐμοῦ, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ἦ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen. *de bono l.* 1. apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ ἦ τὰ σώματά ὄζει φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πεφορημένα, καὶ ὀδ' ἐν ταὐτῷ ἰδέσθαι, ἀρ' ἐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἐξενόθεν καθελθοῦσα, ἐπελέβαλετο ῥέον σῶμα τεθνεὸς τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ διοῖκον (leg. δίκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ ἅμματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi suprà. Audetis ridere nos, qòd animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clavsæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μέλαθρῳ] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πολαμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ εἱμὸν] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τοῦ σώματος πλαμός. & *l.* 6. § 15. ἐν δὲ τύτῳ τῷ πολαμῷ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ὕλων οὐσίας, ὡς διὰ χειμάῤῥου, διεκπορεύεται πάντα. Naso *artis l.* 3.

——*eunt anni more fluentis aquæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

——*assiduo labuntur tempora motu,*

Non ſecus ac flumen: nec enim conſiſtere flumen, Nec levis hora poteſt.——

Baſil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος· πηλὸν, ῥέων ἐν ſιλεχῶν καὶ κύμασιν ἀλληλεπαλλήλοις πλημμυρούμενος. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ἤδη, τὸ δὲ ἐπιπορεύεται. Auguſtin. *de Trin. l* 4. *c.* 16. *Quaſi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Qin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ ſίκλῳ. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολλοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰσὶ καὶ ἐσμέν. Ariſtot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ὡς ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ τῆς κατοικίας τῶν, τὴν αὐτὴν δεῖ φαίνεσθαι πόλιν, καθάπερ ἀεὶ τῆς μὲν φθειρομένης, τῆς δὲ γινομένης ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμεν λέγειν τὸν αὐτὸν, καὶ πηγὰς τὰς αὐτὰς, καὶ ὅσα ἀεὶ τῶν μὲν ἀπογινομένων πάντων, τῶν δὲ ἐπιγιγνομένων. Plato in *Cratylo*: & inde Stobeus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμῷ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut *natur. quæſt.* 2. Τὰ πηλοῦ καὶ ποτάμια νάματα θερμότατα ἔζει καὶ νεογιῶ· Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de ſera vindict. ἢ λέσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα πράγματα ποταμὸν ἐμβαλόντες; εἰς ὃν ὥ φησι δὶς ἐμβῆναι, τῷ πάντα χωρεῖν καὶ ἑτεροῦσθαι τῇ φύσει μεταβάλλοντα. Et ad noſtri mentem aptiſſimè, *lib. de E I. Delph.* Πολλῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ δυνατὸς ὑσίας δὶς ἁψασθαι κατ' ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, πρόσεισι καὶ ἄπεισι. ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ αὐτὸ παραίνειν τὸ γιγνόμενον αὐτὴ, &c. Seneč. *epiſt.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminis more. quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc eſt quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non deſcendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua tranſmiſſa eſt. Hoc in amne manifeſtius eſt quàm in homine. Sed nos quoque non minùs velox curſus prætervehit.* Verùm, ut Ariſtoteles *metaphyſ. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κράτυλος Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι, Δὶς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam. atque ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire.

ſed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥῳ ſίκλῳ. *torrentis in morem.* de eis uſurpatum, qì ingenti impetu qaſi provoluti, omnia ſecum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus aſſimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Avg. *in Pſal.* 38. *Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Ἅμα τε γὰρ ὄφθη ἕκαστον, καὶ παραίνεκται] Qod de ſeminibus qibuſdam Theophr. *de cauſ. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πλεῖον ἀλλοιοῦται. Et de externis iſtis Joan. Chryſoſt. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παραχωρεῖ· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ὑπεκῤῥεῖ. Eleganti ſimilitudine illuſtrat iſtud Marcus noſter, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Qintillo Clavdii Imper. fratre; de omnibus in univerſum tum perſonis, tum rebus ipſis, verùm eſt Virgilianum illud, *Æn. l.* 6.

Oſtendent terris hunc tantùm fata, nec ultra Eſſe ſinent.——

Jo. Chryſoſt. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσατέ μου τὴν ψυχὴν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ ψυχὴν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· ὁμοῦ τε γὰρ ἐφάνη, καὶ σκιᾶς εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Baſil. Cæſar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἅμα τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τῶν χρόνων διέξοδος ὑπῆρξε, ἐπεισρεῖσα ἀεὶ καὶ παραῤῥέουσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τοῦ δρόμου. ἢ γὰρ τινὸς ὁ χρόνος, ἢ τὸ μὴ παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον ὅπως πάρεστι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθῆναι, διαδιδράσκει τὴν αἴσθησιν; τοιαύτη δέ τις καὶ τῆς μενουνῶν ἡ φύσις· ἡ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ στάσιμον οὐκ ἐπίδηλον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐπεισῆλθεται] *& aliud ſubſequitur, mox item aliud ſuccedet.* Xyl. *aliud ſuccedit, & hoc etiam protinùs diſparebit.* Caſ. qorum alter qare παραφέρεσθαι iſtîc verterit *ſuccedere*, alter *ſubſeqi*, cùm in membro præcedente uterqe *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, ſive *tollitur, aliud ſtatim infertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν τινα τῶν χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ἀδεῖν καὶ τοῦτον ὅτι κεφαλὴν βαπτίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipſo argumento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματος, ἕκαστα παραφερομένου. ἐνδὲ τὸ παραφορεῖν *l.* 1. § 15. & τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm qia non ἐπίσχεται, ſed ἐπεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs exiſtimo, ut reddatur, prout ipſa ſonant vocabula, & *aliud* qidem qiddam *abripitur, illud verò* (qod utique priùs abreptum fuerat) *inferetur* denuo, ut in orbem velit res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀνακυκλήσεις & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὥσπερ σωίνδεις καὶ γνώσιμον] Vide *ſupr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epiſt.* 107. *Nihil horum inſolitum, nihil inexpectatum eſt. offendi rebus iſtis tam ridiculum eſt, quàm geri qòd ſpargaris in publico, aut inqineris in luto.* Uſitata & uſu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Ariſtotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ σωήθη, ἐκεῖ φάρμακα, ἀλλὰ τροφὴ γίνεται.

§ 45. Σωφρο-

§ 45. Σωιάφεια ἔυλογος] *Lib. 6. § 38.* ὁπωσιώσεις. *& l. 7. § 9.* σύνδεσις ἰεροῦ. Vide *supra* § 40.

Σωιτέτακται] Vide *l. 5. § 8.*

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδωρ γένεσις] Inter Heracliti dogmata, apud Laërt. *l. 9.* Τιὼ μεταβολὴν ὁδὸν ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι κατ' ταὐτίων. πυκνούμενον γὰρ τὸ πῦρ ἐξυγραίνεσθαι, συνισταμένον τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· πάλιν τε αὖτιὼ τιὼ γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Qod Ocellus Lucan. *de universi. c. 1. § 14.* Πῦρ μὲν εἰς ἓν συμπυκνούμενον, ἀέρα ἀπογεννᾷ, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν. ἀπὸ γῆς δὲ ἡ αὐτὴ περίοδος τῆς μεταβολῆς, μέχρι πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὰρ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπισαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἰδοις ἄν. Vide *ad l. 9. § 21.* Eodem pertinent, qæ apud eundem, *de Orac. defit.* leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινομένου ὀφᾶται, τῆς ὑγρᾶς ἄνω φορμῆς· ὥτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολὴν λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ τῆς φερομένων εἰς τἐναντίον ἔκστασιν, σκοπῶμεν, εἰ κἀκῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. θνήσκει γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δι' αὐτῶ μαραινόμενον. ἢ μᾶλλον ἐν σβέσει τροφαστέον ποιεῖ τιὼ εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ, &c. Maxim. Tyr. *dissert. 25.* Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φθορᾷ, τεκμαιρόμενος τῇ τοῦ ἐπόντων ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ τοῦ διαδοχῇ μελλόντων· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ γενέσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, κατ' τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζωῆς μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex seqentibus liqet) ἀπειθήσκοντας δὲ τιὼ ἐκείνων ζωιὼ. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχὴ ὁρᾷς βίων, καὶ μεταβολὴ σωμάτων, χαινηρίαν τῶ ὅλω. Verùm apud Clementem Alex. *strom. l. 6.* seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; ψυχῶσιν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γῆ γενέσθαι. ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multisqe explicat *lib. de mundi immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aere* accepisse monet Heraclitum; *mortisqe* nomine μεταβολὴν, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τῶ κόσμω ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδοξότατον, θνήσκειν δοκοῦντα ἀπαθανατίζεται, διὰ παντὸς ἀεὶ, (διαπαντοφρονέστερα meliùs dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ τιὼ αὐτιὼ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμείβοντα. ἡ μὲν θερμανθεῖσα ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πυκνωθεῖσα δὲ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τιὼ μεταβολήν· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα· ὁ δὲ ἀὴρ λεπτυνόμενον εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατιοῦσα ἀπὸ νεφελῶν, συνίζοντος μὲν πυρὸς κατὰ τιὼ σβέσιν εἰς ἀέρα· συνιζοῦντα δὲ, ὁπόταν συνθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ τιὼ πολλιὼ ἀναχυθέντος κατὰ γῆν εἰς γιὼ πυκνωθῆναι μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides *de fundamentis legis cap. 4. § 10, 11.* Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δὲ ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αὐτέα ἀλλάσσεται.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heracliti ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησιν Ἡράκλειτος, ταυτὸν ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γεραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l. 2. § 3. & l. 5. § 8. & l. 8. § 18. & l. 10. § 19.*

Καὶ τῶ ἐπιλανθανομένῳ ἡ ἡ ὁδὸς ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmque fine propósito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. *epist. 71. Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l. 2. § 16.* Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter cant. qalis fatuus ille, qem depingit rex sapientissimus, *Parœm. c. 7. v. 22. qi mœcham sequitur, tanqam bos, qi ad mactationem abit, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib. 6. § 20.* τὸν ἀγνοῦντα ὁδὸν. Suboritur tamen ista penticulatiùs recogitanti suspitio, locum havd esse satis integrum, & Heracliteum etiam istîc, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi διακτυλοδεικλεῶς, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmqe ferente superiùs allatum est.

Ὧι μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τοῦ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται] Nec hæc abscedunt longè ab Heracliti illis, qæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib. 1. c. 2.* Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τῶ λόγω δ' ἐόντος ξυνῶ, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἢ δ' ὄζειν ἐκ ἄλλο τι, ἀλλ' ἐξίγνησις τῶ πρόσω τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν ὦσιν τῆς μοίρης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐγκυρῶσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod *l. 12. § 1.* dixit, θαυμάζων; ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. *tanquam peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque cavillæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heracliti illud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὁ γὰρ φρονίμοις τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐγρηγόρασιν. præsertim, si ὁκόσοις legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & quia omnia nimitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli gerenda, quia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandúmque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota autem oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantùm plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis inusitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admoneamur casibus, illos esse communes. tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes æquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, aspexit? quis unquam nostrûm de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? quis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet,* (ità lego ex Schol. M S.) *tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Ille amisit Libros: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos posse prævidimus.

Ὥσπερ καθεύδοντας] hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθεύδειν ἐν ὕπνῳ, ζῆν εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, quem & istic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τὸν δὲ ἄλλως ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὅτως ἀφ' ὁκόσα ἔνδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum itura, vel in vigiliam somno simillimam.* Lucret. *l.* 3.

Si somno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans stertis, nec somnia cernere cessas,
Atque animi incerto fluctans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hîc: *vult perficiendum strenuè, quod recto consilio agendum susceperimus; neque in medio actu desistendum aut titubandum. nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ὑποφεύγειν, οὐδ' ὃ διώκειν·
Ὡς οὐ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὁρμαίοισιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, τίς ἐμμόρου φέβεται
Θρώσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γόνατα παλλομένοιο·
Ἀσθμαίνει δὲ στόμα δισσοπόροιο βαρύνει·
Τοίλλη γειοπέδῃσι τεχνάζεται ἰχθὺς ναρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch *ad Præfect. indoct.*

Ὅπως ὁ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τῶτ' ἔστι, τὶ φιλόν, καθόπ παρελήφαμεν] Locus insigniter depravatus, cujusque medicinam penè desperat peritissimus omnium, quos ego nôrim, istorum sanandi artifex: clarissimum Salmasium, etiamsi nullus nominarem, quem velle deberem, agnoscent mecum, qui in studiis illis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco suo emota, quædam restituendo, partim supplendo, quod excidisse visum, & in proximè præcedentibus havd semel occurrit, τὸ μεμνῆσθ. ut sic legatur, τὸ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθ, ὁ τὶ φιλόν, τετέσι, καθόπ παρελήφαμεν. Sensúsque sit, *Oportere pueros parentum meminisse, non simpliciter quidem, hoc est, quatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet inesse eo fine, ut sciamus, quomodo illi ex hac vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; aut aliquid simile. Cæterùm tentandi & nobis post Machaonem quoque venia, spero, condonabitur. Quid si ergò sic restituere velimus? ὅτι ὁ δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τετέσι, τὶ φιλόν, καθόπ τοὺς τοκέων παρελήφαμεν. *non oportere nos agere puerorum instar, hoc est, merè nudéque,* absque justo diligentique examine; *juxta illud,* quicquid tandem fuerit, *quod à parentibus nostris accepimus.* ut τὶ φιλόν idem hîc Marco valeat, quod τὶ φίλτρον καὶ ἄλογον Origeni *adv. Celsi. lib.* 1. Velitque rejici τὴν ματαίαν ἀναστροφὴν τὴν πατροπαράδοτον, ut Petrus loquitur, *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaque exceptioni illi, quam benè monentibus rectoráque monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ἐκ πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναιρεῖσθαι οὐκ εὐλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

—*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. quâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸς κτ' ἀλήθειαν ἐυτρεβεῖς καὶ φιλοσόφως μόνον τὰληθὲς τιμᾶν καὶ σέβειν ὁ λόγος ὑποτιθεται, παραιτεμένους δόξας παλαιῶν ἐξακολουθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δὲ γε σωφρονέντων ἴδιον, μὴ ῥᾳδίως ἁλίσκεσθαι, μηδὲ ἕδρας ῥᾴδιον πάγχυ ἀποβαλεῖν, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον πάντοθεν ξυλλέγειν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἐγὼ, ὦ μόνον νυῖ, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ πίστος, ὅτῳ ἂν ἐμοῦ ἥδιστ' ἄλλῳ πείθωμαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζουμένῳ βέλτιστος φαίνεται. Illud interim adjicere ſuber, horſum etiam ſpectare videri, qod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ θαλλοῦς φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον, ὥσπερ πνεύματι, παραδιδόναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπαλλᾶν καὶ ἀνερείδειν, καὶ πολλὰ διακρούεσθαι πρὸς ἀκριβῶς, ἢ ὡς ἥμιλος λεγομένους. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Qum *nihil magis præſtandum* ſit, (ut Senec. *debeat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; quorúmque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, qod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquisque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienísque perimus exemplis.* hoc eſt, κτ' ἰλὺν, καθὸτ κελευσθήσεται, ποιεῖν τι καὶ πάσχειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſto judicium. De ſenſu idem ceniet eruditiſſimus D. Bootius. Verùm is pro πανδαρείων legit πυδαγορείων, vel potiùs πυδαγορείως, ut ſit πυδαγορείως μιμεῖσθε, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro quatuorviris*: Εἴ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ τοῖς πάντων ἰχνεύοιτο, — πῶς ἐχὶ λυσιτελῶς, μὴ περιεσκεμμένως, εἰ τι καὶ κατ' ἔφεσιν λέγοι, ἀλλ' ὅπως πως ἀρκεῖν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνευον τεθνήξη, ἢ πάντως εἰς τρίτον] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati parferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qum enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἥματί κεν τριτάτῳ φθίμενον ἐρίβωλον ἵκοιο.

conjecit indè *perendiè moriturum* ſc. εἰς τρίτον, inqit, ἀποδαυσόμαι. conjecturæ rationem, eâ qam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ ἐτ' ἂν παρὰ μέγα ἐπίς] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die muneris, qam cum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, qàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, ~~confectum occiſum.~~ minimum eſt de qo ſollicitiſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & conlect. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſipientiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres cum, qi inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt pavcos dies aut annos lucrifacere? Qid tanqam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum haviſturi, moram aliqam ac dilationem expetebant; Εἰκότως γοῦτο ποιοῦσι· κερδανεῖν γὰρ οἴονται· καὶ ἐγὼ εἰκότως ὃ ποιήσω· ἡδὺν γὰρ δόκιμα κερδανεῖν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ἐφλίσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος καὶ τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος ἀδήνος ἔτι ἐνόντος. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ὃ πάνυ μοι ἢ τοῦ Κύκλωπος ἐκείνη ξυμφαίνει βουλὴ, τὸ ὑπομενεῖσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ ἥξειν κατέδομαι. ἂν τε γὰρ ἄρτι, ἂν τε πύματον, ὁι αὐτοὶ ἐσόμεθα φρεμώσιν. Epiſt. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ νυῶ; εἰ γὰρ μὴ νυῶ, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὰ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de sera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνου βίου διάστημα, τὸ μηδέν ὅτι· καὶ τὸ νῦν, ἀλλὰ μὴ σφᾶς ἐφ' ἡμῖν ποιήσαντα, πῶς τὸν ὄντιν, οὗ τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ πρωὶ, φρενλᾶν ἢ χρεμαννύναι τὸν πονηρόν· Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρόνος τῷ θείῳ βραχὺς δοκεῖ τε ὄντι καὶ ἐσομένῳ.

§ 48. Πόσοι μοὶ ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina sis oculis etiam bonus Ancu' reliqui,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitârunt.
Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Strâvit, itérque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempsit aquis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul' infimus esset.
Adde repertores doctrinárum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis sopitus quiete est.
Denique Democritum, postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit, stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παρέργῳ notetur, allusisse videri primoribus hisce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. qæ & Callisthenem sibi occinere solitum, ubi Alexandri animum abs se alienatum senserat, qò adversùs mortis metum mentem sibi obfirmaret, avtor est in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.
Τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ ἦβῆ ἀρρωδιάντων συανίσαντες] contractis scil. in tristitiæ gravitatisque indicium superciliis, morti propinqos significare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσίᾳ ζωῶν] qia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc fastuosum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad se accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ δὲ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inquit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, musca & aranea, idem possint.* Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lysimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qia cantharidis vim assecutus es.* Refert Cicero *Tuscul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: hemina sanguinis in tua potestate est.*

Ὡς ἀθάνατος] At Anaxagoras, renunciato morti addictum se à suis, Ἄρα κἀκείνων κάμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατέψηφίσατο. *Eundem in utrumque nostrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipsos natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qi te Deum credis, aliqo successu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuisti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι δὲ πόλεις ὅλαι] De urbibus opidisque montium concursu collisis, terræ motu prostratis, hiatu absorptis, marisve incursu havstis submersisque, videri poterit Plinius *hist. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Aristotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ὑυγεῖσα ὄντα, πολλὰς ἐτερρώσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται· σεισμοί τε δὴ πολλοὶ βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν· ὄμβροι τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καὶ ἀῤῥαγέντες· ὑπορραγαί τε ὑυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βιαί τε πνευμάτων καὶ πυρῶν, ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέτρεψαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲν ἐξ ὕδατος γεγόμεναι πρότερον, ὥσπερ φασὶν, ὑπὸ Φαέθοντος τὰ περὶ τὸν μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ περὶ ἑκατέρας τὰς γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ὑποφυσήσασαι, καθάπερ ἐν Αἴτνῃ χαπήρων ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀνὰ τὸν χῶρον φερομένων, χειμάῤῥους ἐποίησαν. Aristides περιφανεστάτῳ Σμυρναίῳ· Ἀκίνητον δὲ οὐδὲν, φασὶ, πρὸς ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλάττας ἔλαβεν, καὶ θαλάττα ἠπείρους· καὶ πόλεις, αἱ μὲν ὑπὸ γῆς ἔδυσαν, αἱ δὲ ὑπὸ ῥευμάτων ὑρανίων τε καὶ πανδίων ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in μανῳδίᾳ ἐπὶ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca*. Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terræ vorant urbes, quod insulæ maria fraudant, quod regna regnis compulsa, &c.* & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes ceciderunt? Legimus Hierannapen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l.* 17.) *& Delon, & Rhodon, & Con insulas multis cum millibus hominum pessum abiisse. Sed & mare Corinthium terræ motus ebibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abscissam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos*, *Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter insulas nulla jam Delos, arcnæ Samos; & Sibylla non mendax.* Allusit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμαθος Σάμος ἔσῃ.——

Seneca *nat. qæst. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, qi brevis & caduca res nascimur, urbes oræque terrarum*

& littora, & ipsum mare in servitutem fati venit. & *l.* 3. *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaque mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, *epist.* 91. *Terrarum vix unqam tam gravis & pernicios⁹ fuit motus, ut tota opida everteret. nunqam denique tam infestum ulli exarsit incendium, ut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcerrima opera, qæ singula illustrare urbes singulas possent, una nox straviit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, qàm periit, narro.* Mirum, inqam, hoc Senecæ excidisse, vix unquam tam gravem & pernicios⁹ terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; *Asia duodecim urbes simul perdidit.* & in eadem ipsa epistola havd ità multò pòst subjiciat: *Qotics Asiæ, qotics Achaiæ* (ubi fortean, pro *qoties, qot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? qot opida in Syriâ qot in Macedonia devorata sunt? Cyprum qoties vastavit hæc clades? qoties in se Paphus corruit? freqenter nobis enunciasi sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos freqenter ista nunciantur, qot⁹ pars omnium sumus?* Idem mox, *ibid. Omnium istarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles audis, vestigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec qicqam extet, ex qo apparcat illas saltem fuisse? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe industriâ posita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ desedere regiones. Operta sunt fluctibus, qæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per qos eluebat; eros⁹, & qondam altissimos vertices, solatia navigantium ac specula, ad humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vexantur. & ideò æqo animo ferre debemus urbium excidia. Casura omnia extant: omnibus exitus manet; sive interna vis flatúsqe præclusi violentè pondus, sub qo tenebantur, excusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia effregerit; sive fiammarum violentia compaginem soli ruperit; sive vetustas, à qâ nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cæli ejecerit populos, & situs deserta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum est: hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabulosa meritò haberentur, qæ de Atlantide insula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν ἀμηχάνων, δύσα κατ' ἐκείνους ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *Memorat & Plato majorem Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam.* & *ad nation. l.* 1. *c.* 9. *Vel qam Plato memorat majorem Asiâ aut Africâ in Atlantico mari mersam.* Et rursus, *de Pall. c.* 2. *In Atlantico Lybiam aut Asiam adæqans qæritur.* Qanqam & fabulosis istis aliqid etiam veri suberat. Siqidem qæ temporibus illis qasi demersa latebat, novissimis his emersit qodammodo, & in notitiam nostram se dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam aut Asiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forsan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusqe hujus qantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæo orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqi fidenter licet.

Τὴν ὅτῳ εἶπω, πεδήσαιμι] Ità *l.* 10. § 19. Ἔχοιμι πόθεν ἂν ἐπιστόμως ἀνήσειν. Greg. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς δεινοῦ καὶ πολλῷ γε δεινότερον, πόλιν ἀποδυρεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, qæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Asia rediens, cùm ab Ægina Megaram versùs navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: qæ opida qodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, siqis nostrûm interiit aut occisus est, qorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaccant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep.* 8. *Doles qòd dudum florentissima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrísqe ipsis. nempe de Bononiensi veniens urbe, à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelinqebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nimine sonans; ad lævam Apennini inculta miseratus, & florentissimorum qondam populorum castella considerabas, atq; affectu relegebas. dolenti. tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrárúmq; sub eodem conspectu exposita funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus qidem crepta nobis meliorem illis vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinqitas maris juxtà cum solo mortuum ivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum ivit.* i. e. mortua est. Alludit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *in epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' οὐκέτι· τίς κεν ἐώλπει
Ὀλβίους τοὺς Δῆλον ἐποιήσεσθαι;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall. Vivere* autem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut qid est aliud *non amplius vivere*, qàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *sepeliri* dicuntur. Misto Maronianum illud Æneid. *l.* 2. *Iuve-*

Invadunt urbem somno vinóq; sepultam.
urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——*cum qo sua Troia sepulta est:*
Conduntur pariter, qi pericre simul.

De Cremona Tacitus *hist. l. 3. Cæterùm assidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium cp. 64.*

Tecum unà tota est nostra sepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis nescio qis earundem *sepulcra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, qas meritò qondam est mirata vetustas:
Magnarum rerum magna sepulcra vides.

Iste *l. 2. c. 93. Motus enim terræ silcantur, & qicqid est, ubi saltem busta urbium, (sepultarum* M. S.*) extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dicit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides reviviscere eadem, ubi instavrantur denuo. Ἀιτῶ γὰ δέομαι (inqit Marco nostro, Commodóqe supplex pro Smyrna restituenda) ταύτῃ ζωὴν τῇ πόλει χαρίσεν, ὡς ἀναβιῶναι δι' ὑμᾶς. eandémqe ab eis restavratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compositâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀτειχῶς γε τὸν Παμφύλων μῦθον, εἰ ὃ μὴ Πλάτων ἦν, οὗ ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἤδη κείμενα αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαν ἐξέλαντο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, qam narrat Plato *polit. l. 10.* & à Platone mutuati Val. Maxim. *l. 1. c. 8.* Macrob. *in somn. Scip. l. 1. c. 2.* Clem. *Strom. lib. 5.* Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi noviſſimi duo, cum apud alterum πρὸς pro ἠρὸς, apud alterum Ἀρμένιον pro Ἀριδαῖος sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l. 9. c. 2.* Cæterùm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà lavdatus; ità partibus qibusdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος οὐ κἂν σαπῇ, ὅσα τε νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus loqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de resurr. c. 42. Nec gigantum autem antiqissima cadavera devorata constabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Constat, non tantùm ossa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentia fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l. 7. c. 15. Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Idem flammis indomiti, tabe cavantur putridæ. Vivere* itaqe in istis est perdurare, sive perennare, *mori* avtem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam resurrecturæ cavssam agebat.

Ἑλίκη] *Helice*, Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l. 1.* Βύρραν δὲ καὶ Ἑλίκην, ἣ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δ' ὑπὸ χυμάτων ἠφανίσθη. & *l. 8.* καλεκλύσθη δὴ Ἑλίκη δυοῖν σταδίοις μᾶλλον ἢ ἑπτὰ Λευκτρικῶν· ὑπὸ σεισμοῦ δὲ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτήν. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm historiam, tum & cavssam ab ira Neptuni fabulosam commemorat. Adjungit idem *l. 1.* & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἧς κατεπόθη (inqit *l. 7.*) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil sit necesse, ut σεισμῷ substituatur, cum eadem exiſtat utrobiqe. Plin. *hist. nat. l. 2. c. 92. Helicen & Buram in sinu Corinthio pontus absulit.* Senec. *natur. qæst. l. 6. c. 26. Illa vasta concussio, qæ duas supprcssit urbes, Helicen & Burin, citra Ægæum constitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum scripsisse, idem refert, *qæst. nat. l. 7. c. 16.* tum & Callisthenem cladem eam libro peculiari descripsisse. *Ibid. l. 6. c. 23.* & *l. 7. c. 5.* Ipse eodem trahit, qò Marcus istîc, *l. 6. c. 32. Ego*, inqit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpusculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo autem, qæ novimus, qæ in nostram notitiam memoria literis servata perduxit. qàm multa alia aliis locis mersa sunt? qot populos aut terra in se, aut mare includit?* Ovid. *Metamorph. l. 15.*

Si qaras Helicen, & Burin, Achaidas urbes,
Invenies sub aqis.——

Meminere etiam cladis istius Aristotelis nomine Avtor *de Mundo c. 4.* Aristoteles ipse *Meteorolog. l. 2. c. 7.* Diodor. Sicul. *l. 15.* Pavsan. in *Achaic.* Polyb. *hist. l. 2.* Evseb. *anno 1137.* Oros. *l. 3. c. 3.* Favorinus apud Stobæum *tom. 2. tit. 105.* qi ubi Simonidis illud retulisset, qod & è threnis ejusdem avtor idem seorsim commemorat, (éstqe locus alter ex altero supplendus) & attingit, qoqe Dio Prus. *orat. 74.*

Ἄνθρωπος γὰρ ἐών, μύσπολε φύσις, ὅ, τι γένῃ ἄυετον,
Μηδὲ ἄνδρεα ἰδὼν ὄλβιον, ὅστις χείνον ἐσσεται·
Ὠκεῖα γὰρ, ὑδὲ ταυυπλερύγα μίμας
Οὕτως, ἀ μετάφασις.

Clavsulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδὲ δίκον. ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διεξέρχεται, τὸν τῆλ Σκοπάδων ἀνδρῶν ἀπώλειαν. ἤδη γὰρ αἱ πόλεις, παρ' ὃ ἐφεσεδόκησαν ἀνάσσατοι γενέσθαι αἰφνίδιον· αἱ μὲ ὑπὸ πυρός· αἱ δ' ὑπὸ σεισμῶ· αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. πῶ μοι Ἑλίκη κατεπόθη. ποῦ Βῦρα; καὶ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλωτίδες ἀπώλοντο, ὥσπερ πέπεισται. qo loco ὁ ποιητὴς non est Homerus, ut Gesnerus est opinatus, sed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo qodam ereptum Simonidem ipsum subductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, sed res gestas etiam (utí ex Theocrito *Idyl.* 16. videre est) carmine celebravit. neq; tamen ideò necesse a. bitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλᾳ, ἐν μέλει rescribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, utique, *verbi gratiâ*, possit commodè satis consistere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Buræ'qe tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησον φασι τρεῖς πόλεις,
Αἴγειραν, Βοῦράν τε, καὶ Ὑπάτην Ελίκην,
εὐδαίμονας τὸ πάλαι γενομένας, πολλῇ τῇ παλαίᾳ ὕβρει ἀπολωλώσας φορᾷ. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi superfuisse significat. Sic enim loqitur *hist. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, hausti prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec subticendum, qod de Helice Ælian. *hist. animal. l.* 11. *c.* 19. Μελλόντως δ', inqit, οἰκίας καταφέρειν αἰσθητικῶς ἔχουσιν ὅτε ἐν αὐλῇ μύες, καὶ ὡς τοι καὶ γαλαί, καὶ φθάνουσι πρὸ καταφορᾶς, καὶ ἐξοικίζονται. ταῦτό τοι καὶ φασιν ἐν Ελίκῃ γενέσθαι. πρὸ πέντε δὲ ἡμερῶν τῆς ἀφανίσεως τῆς Ελίκης, ὅσοι μῦς ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαί, καὶ ὄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀθρόα ὑπεξέρπει τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κορίαν ἐκφερούσῃ. ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν τὰ σωζόμενα ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ σωμιζάνει ἡ πόλις, καὶ ἐπικλύσαι πολλοῦ κύματος, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus deniqe rerum gestarum *l.* 17. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Constantio rerum potito pertulit, miserabilem pluribus descripserat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: avt enim brasmatiæ sunt, qi humum intùs suscitantes, sursum propellunt immanissimas moles, ut in Asia Delos emerserit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Elevsin in Bœotia: & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ insulæqe plures; vel climatiæ, qi limis ruentes & obliqi, urbes & ædificia, montésqe complanant: avt chasmatiæ, qi grandiori motu patefactis subitò voratrinis, terrarum partes absorbent, ut in Atlantico mari, Evropæo orbe potior insula, & in Crisæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succunienſe, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc triu genera terræ motuum mycematiæ sonitu audiuntur minatorio, cum dissolutis elementa compagibus ultrò adsiliunt, vel relabuntur confidentibus terris. tunc enim necesse est velut tavrinis reboare mugitibus fragores fremitúsqe terrenos.* Buræ atqe Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. anthol. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδεις, αἱ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἱ τ' Αλιάττεω,
Σάρδεις, ἃς βασιλεῦ Πρῆσις ἐν Ἀσίδι &c.
Αἱ κείσω τὸ παλαιὸν ἀφανισθεῖσαι μέλαθρον,
Ὀλίζον Παλίωλῶ ῥύμαπ ἐξαμύναι.

Νῦν δ' ὅλαι δύσιωοι ἐς ἂν χαλκὸν ἀρταδέῖσαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀγαθῆς χάσμα[illegible] ἐπέπτε,
Βοῦρα καὶ ἐς Ἑλίκιων κελαινορύαι· αἱ δ' ἐπὶ χέρσῳ
Σάρδιες, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἐκεισθε τέλος.

Sardibus obtigit hæc clades sub Tiberii imperio: refert Strabo *l.* 12. sed non solis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, exstitit motus Tiberii Cæsaris principatu, duodecim urbibus Asiæ unâ nocte prostratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Evsebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forsan reliqis celebris minùs.

Καὶ Πομπήιος] *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qæst. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabianúmqe litus, ab altera Herculanense conveniunt, marèqe ex aperto conductum amæno situ cingit, desedisse terræ motu, vexatis qacunqe adjacebant regionibus, audivimus; & qidem diebus hiberni, qos vacare à tali periculo majores nostri solebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Consulibus. & c.* 27. *Aiunt sexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis istius clades nihilo minùs insignis memoratur, de qâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλέιον] *Herculaneum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompejorum motu locutus, loco superiùs adducto: *Campaniam nunqam securam hujus mali, indemnem tamen, & totiens defunctam metu, magnâ strage vastavit. nam & Herculaneensis opidi pars ruit, dubièqe stant etiam qæ relicta sunt.* & *ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Callisthenis sententia, *insulas esse certioris soli, urbésqe eò tutiores, qò propiùs ad mare accesserunt. falsa*, inqit, *hæc esse, Pompeii & Herculaneum sentire.* De utroqe Dio Cassius *l.* 66. in *Tito.* ubi Vesuvii montis incendium immane descripserat; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τήν τε Ἡρακλέιον καὶ τὴν Πομπήιον, ἐν διαίτῃ τῇ ὑμέτερᾳ αὐτῆς κατέκαυσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades afflixerat: à terræ motu altera, altera ab igne, qi è monte vicino eruperat. illa sub Nerone contigit, ista sub Tito. prior Senecæ, Dioni posterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi potest. hanc magis opinor, qia post priorem illam revixisse qodammodo videtur, graviori malo reservata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. postqam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat; *Ex hujusce modi nubilo & Tuscia Vulsinios pristinos deusta, qò magis de montibus suis Campania speret, erepta Pompeios.* Sed & *in apologet. c.* 40. *Vulsinios de cælo, Pompejos de suo monte perfudit ignis.* qod cum idem eisdem planè verbis in scripto

adversùs

adversùs nationes l. 1. c. 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice M S. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῖος. id eò magìs urget; primò, qia Pompejorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere proposuerit, qæ disciplinâ Christianâ erant antiqiores. deinde qia terræ motu illa facta sit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satìs videtur, nisi si qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsque obrutos constat. potuitque Tertullianus memoriâ lapsus, posterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem feciſſe.

Ὁ μὲν τῆπν κηδόσας] Sententia ἀνακόλουθος, qalem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Εἶτα ἐξετάθη] à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτέταται.

Πάντα ὃ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρὸν ὄζει τὸ διάσημα. Vide & *supr.* § 15.

Τὸ γὰρ ὅλα καπνὸν ἀεὶ] M. Casavb. τὸ γὰρ ὅλον καπνὸν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanqam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὅλος ὁ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.

Fortuna fluxa est; vivqe durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὄλεθον ἦμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἑωθεν ἀναδιδόναι, τῇ δὲ μεσημβρίᾳ τελεύτᾳ, ὡσεὶ ἐσπέραν ὂν αὐάνεσθαι· vel, ut ego potiùs existimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qi *uno die totam vitam hominis concluſit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *qæ mane succrescit, vesperi succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscor. l. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet*: sive, διὰ τὸ ἡμέρᾳ ὅλῳ μὴ δύνασθαι ἐξαρκεῖν πρὸ πόντας αὐτὸ, vel φαγόνλας etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——ἐνδὲ μονήρει

Ῥηϊδίως ἀκτῖνι βαρὺ κατενείρεται ἄνδρα.

indè Svidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιρεῖν. Vide qæ ex Sophocle, Sosiphane, Evripide, aliisque pavlò superiùs retulimus.

Ἐχθὲς ὠὴ] heri id est, nuper, sive nuperrimè. qo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰρ ἐσμὲν. *besterni enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἐχθὲς παρεγένεσθε. *heri*, id est, nuper, *accessisti*. Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piscem aliqem innui existimavit Xylander, qia τάριχος seqitur. itaqe vertit, *qod herì fuit piscis, cras erit Salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum, qam & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Thesavro* suo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipse, qi *l.* 6. § 13. πρὸ συμφορᾶς definivit, ἐντερίου παροξυσμὸν καὶ μετὰ πυρετοῦ ἀσαρκῆ μυξαρίου ἔκκρισιν. *intestini afflictionem & cum convulsione qadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobique ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, טִפָּה סְרוּחָה hoc est, ut Palladas in *anthol. epigr. l.* 1. *c.* 81. μιαρὰν ῥανίδα, sive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicit. c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ sime: &, lacteas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* qo modo & Jobus honestiori pavlò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloqitur, *An non* כחלב *sicut lac fudisti me; & tanqam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miserct atqe etiam pudet æstimantem, qàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis avtem diminuentis formulæ vocabula freqentia & familiaria, nemo non novit, qi in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ἐτάριον, ὀστάριον, ὀρνιθάριον, στρθάριον, τυπάριον, ψυχάριον, αἱ θρεμμάριαι, σωμάριον, πλεσμάριον, πνευμάριον, αἱματάριον, σαρκίον, σαρκίδιον, αἰτύλλιον, δενδρύριον, & innumera ejusmodi. qæ eo fine illi usurpâsse videntur, qo πρὸ μέσων καὶ ἀδιαφόρων istorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea súsqe déqe ipsi haberent, eis loqendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ τέρεα] Ità de Protesilao Artayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πένητος καὶ τύριχος ἐὼν, ἐλπίδα μὴ ἔχων τοῦ θεῶν ἕξειν τὸν ἀδικέοντα τίνειν. τάριχος propriè *salsamentum.* dubitavi aliqandò an *succidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, qia *succidiam* ad suillas carnes restringi,

gi, *salsura* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *salsura vel favilla*. Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *qia in cellis promis caro salita & usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis sepulturæ, mausoleis & monumentis segestrantur, processura indè cùm jusserit dominus.* Respexit Marcus ad mores ritúsque, qos circa defunctorum cadavera observabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Bvstath. *ad Il.* α'. Ἕλλωες μὲν τοὺ νεκρὰς ἔκαιον, τὰ ὀστᾶ μόνα κατέχοντες καὶ θάπτοντες εἰς μήμιλλα ἢ καυσμῶνα· Αἰγύπτιοι δὲ τοὺ νεκρὰς ἀταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τὰ πάτε ζῶντος ἔχωσιν εἰς μήμης ζώπυρον. ità apud illos cadaver fit *ταρίχος*, id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id est *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud istos *τάριχα*, id est, *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἐυλέων καταβρωθῇ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτός. qi & Persas ait, *νίτρῳ ταριχεύειν*. Ex Chrysippo Cicero *Tusc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cerâ circumlitos condiunto* qod *κηρώσω* Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condunt*, non *condiunt* legi postulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; *καὶ κηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπτουσιν*. Hinc Plato in Phædon. *Συμπεσὸν γὰ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγα ὅλον μέρος ἀμίσχανον ὅσον χρόνον*. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidisse se in defunctorum congerie, τοὺ μὲν σφαγὰς τινας καὶ ἐυρατῶνλας, καὶ ἀμφιλυκὰς, τοὺ δὲ νεφρεῖς, καὶ συμφυσικότας, καὶ μάλιστα τοὺ Αἰγυπτίων αὐτοὺ, διὰ τὸ πολυαρκὲς τῆς ταριχείας. Indè *ταριχευταὶ* Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Api bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Asianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. lavdatus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαντα καὶ ταριχευθέντα, εἰς σορὸν ἀποθέσθαι. Unde *Sarapis*, qasi *Soroapis* dicatur. Et de Osiride Athenagoras in *legat.* sive *apolog. pro Christianis*: ὃ μόνον ὁ τάφος τὸ Ὀσίριδος δείκνυται ἀλλὰ καὶ ταριχεία. *Osiridis apud Ægyptios, non sepulcrum tantùm, sed & conditura ostenditur.* Itaque apud Tacit. *histor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Mosen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum eremandi alludens Marcus *supr.* § 3. ἐκτέτακε, τετέφρωκε. De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu*. Ὁ μὲν ἕλλην ἔκαυσεν· ὁ δὲ Πέρσης ἐθαψεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχέει· ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) *ὑάλῳ* nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *stercus suillum* multò minùs; designari existimem; (qamvìs alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *glessum* (**glas** nostrum agnoscas) indéqe *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, qæ & *Electrides*, *Glessarias*, monuit appellari. *electrum* avtem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Qanqam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, γυψάσαντας, (id est, γύψῳ χρίσαντας, qod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, sive *creta* priùs *illevissent*, vel *τειχάσαιεν* (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, asservare Solitos Æthiopes, avtor est *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὅικοι κατέχουσι τειχέοντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. τειχάσαντες αὐτοὺς πολλῷ ὕαλον. ità enim legendum, qod libri ὕλῳ perperam exhibent. qi & ex Ctesia subjicit, priùs avreâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúqe, thecâ qadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, qàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres venisse, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usqe coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες παρεῶνται, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos, ritúsque patrios retinuisse*, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est *περικλείειν*, *includere*, aliud *περιχείειν*, *inungere*, qod, ut *calci* sive *cretæ* convenire possit, *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. qid si ergò, vel pro *ὑάλῳ χύλῳ*, vel pro *περιχείει περικλείει* legatur, ut sit, vel *gypso oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, *ὑάλῳ πιεριχέειν*, qàm *ὕαλον περιχέειν*, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam si qi codices illud *μυέλῳ* exhiberent, leviculâ mutatione posset in *μέλιτι* defingi. melle avtem inuncta, qo diutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herodotus *l.* 1. Ταφαὶ δ' ὅτι ἐν μέλιτι. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qi non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus: Quæ Heraclides Ponticus plus sapit, qi præcepit ut comburerent; quàm Democritus, qi ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denariis calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, avtor est Plut. in *Agesil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinqimus. Qod avtem Marcus istîc, τάεγχος ἢ τύφος, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. κονδὸς ἢ σκέλεπς dicitur.

Τὸ ἀκρεμὲς ἀῦον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διελθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἵλεως καλαλῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. καλαλῦσαι dixit, qod ἀναλῦσαι Pavlus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ Θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσετε πρὸς αὐτόν.

Εὐφημεῖται] ità *l.* 2. § 3. ἐυχάκειτος. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιδεικνῦμι τὴν ἴδιαν γνώμην. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitæ, sed minutatim subductum, næ ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον εἶ τῇ ἄκρᾳ] Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum famil. l.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanqam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quomodo quorundam lapidum incxpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: qemadmodum qædam non possunt igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmque conservant. qemadmodum projecti in altum scopuli mare franguntur, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam tutus sit ab injuria, qàm illa quæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loqentem inducit: *Duritia filicis nulli magìs, qàm sapientibus nota est; nec ulli magìs intelligunt, qanta sit virtus mea, qàm qi vires ejus lacessendo senserunt. præbeo me, non aliter qàm rupes aliqa in vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta, qam fluctus non desinunt undecunqe moti sunt verberare; nec ideò avt loco eam movent, avt per tot ætates crebro incursu suo consumunt.* Evstath. *ad Il. β'. v.* 396. Ἰσέον ὅτι ἔσι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κυδιόωντα ἀπεικλόνητον, τοιούτῳ σκοπέλῳ εἰκάσαι, ὃν ἄ ποτε κύματα λείπει.

Παντοίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γένωνται.

Atque ità de Achivis Homer. *Il. o'. v.* 618.

Ἴσον δὲ πυγμῆν ἀρηρότες, ἠύτε πέτρη
Ἠλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἐγγὺς ἐοῦσα,
Ἥτε μύει λιγέων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλευθα,
Κύματά τε προφέωσα, τά τε φορέουσι θύελλαι·
Ὣς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἔμπεδον, οὐδὲ φέοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(qem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Qæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli neqicqam, & spumea circum
Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum qæ prodit in æqor,
Obvia ventorum furiis, expostáque ponto,
Vim cunctam atque minas perfert cœlique marisque,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: frustráque petebar;
Haud secùs ac moles, qam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóque est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλὰ γὰρ τὰ πράγματα εἰληφὼς διατρέχοντα κυκλῷ, ὃ δὴ ἂν διαδράμοι νεφέλας ὀπυίκα εἴη τροφῶν ἀπαρκίας, καὶ μικρὰ πάντων ἐνδεῶν ἐφ' ἡμᾶς κινωμένων, ὅτω σοφοδρῶς, ὥσπερ ὃς ὅσα καταφρήλας Νείλῳ, μόνῳ αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἐσῶσι φρονήμασι, παραπλησίως φερόλῃπι, πολλῶν φερεγγυωμένων κυμάτων, ἀκυμάντῳ μένουσι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδράσιν ἐντυχὼν νῷ διοικουμένοις, ἀπεκρούσθη, ὡς εἰ καὶ πρὸς πόλῳ περιέβαλεν ἀπράκτῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ὅτε γὰρ ἡ Ἀνδρονίκου μεγαλειότης καὶ σωφροσύνη, ἐν ᾗ πρὸ αὐτοῦ λόγων ἐξυβρίζε

δωίαμις

δυώμαις, ὧν αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀπίνακλον, ὡς ὀκεῖνον ὁ πρῶτος, ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἴσταται, καὶ ἅλμη πεπερμυρῶσα· ὁ δὲ εἰς ἀφρὸν διαλύων, καὶ μακρὰ κλάειν ἐων τῷ ἠπείρῳ θαλάσσαν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἐφικέσθαι βάσεως. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ἐπορεύετο, ἀπίνακλον καὶ πέτραν ἢ πρῶτόν τινα τοῖς τῶν βαρβάρων ὀκείνῳ ξυλλόγῳ βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2. Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno anniſu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,*

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat. 27.* Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτὸ πωλῶν τε καὶ πρίαπον τὸ κλύον, ἐπειδὴ τῶν ἐξωθεν ἐρᾷ, ἐξῶσαι ἔχει καὶ τῷ ἀεὶ αὐτὸ προθυμίαν, ὥσε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ δωρεὰς λέγειν, ἐγὼ δὲ ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ ἐκ ὑπολοίπωμαι. ἔκαν μεταποιήσητε, ἐδὲ συμμεταθήσεται τοῖς χερσῖν καὶ τοῖς προσμασιν, ἄλλοτε ἄλλον γλυφόμενον, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐκ πετρῶν οἱ πολύποδες, ἃς ἂν ὁμιλήσωσι· μένει δὲ ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πάλιν ἐν ὃ πεπόνθει, καὶ ἐν στρόμβοις ἄστροφον. πέτρα τις, δίμαι, πρὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ὅτε πνεύσουσιν, καὶ θαπτώσα περὶ ἑαυτὸν τὰ προσπίπτοντα. Idémque *orat. 28.* procellam deſcribens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμῳ μεγάλῳ πνέοντος διηγείρετό τε καὶ ἐπορθάτο· ἐκ δὲ κυμάτων τὰ μὲν πέρᾶθεν ἀνίσταμένα καὶ εἰς μικρὸν κορυφούμενα, εἶτ' ἐλαπόμενα πρὸς τοῖς ἀκταῖς ἐλύετο, τὰ δὲ ταῖς γείτοσι πέτραις προσπίπτοντα καὶ ἀποκρυόμενα, εἰς ἀχνὸν ἀφρώδη καὶ ψιλὸν ἐσκορπίζετο. ἔνθα χάλικες καὶ φυκία καὶ κήτεων καὶ ἐκ ὀρέων τὰ ἐλαφρότατα ἐξωθεῖτο καὶ ἀπεπλύετο· ἔστι δὲ καὶ ἡρπάζετο πάλιν ἀναχωρῶντες τὸ κύματος. αἱ δὲ ἦσαν ἄσειροι καὶ ἀπίνακλοι, ἔδεν γε ἧττον ἢ ὀλοχλῶντες ὕστερος, πλὴν ὅσον τοῖς κύμασι. mox ubi ſimiles in vita humana procellas emergentes narraverat; ἐκ περιζωσάμενον, inqit, οἱ μὲν ἐδόκουν μοι ὡς τὰ κεφάτα καὶ ἄπονα παρασύρειν, καὶ ὑδὲ μικρὸν ἀντέχειν πρὸς τὰς ἐπιρροὰς· ἐδὲ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς στερρότητα καὶ βάθος λογισμῶ σώφρονι καὶ τοῖς προσπίπτουσιν ἀντιβαίνοντες. Οἱ δὲ ἦσαν πέτρα, τῆς πέτρας ὀκείνης ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν, καὶ ἣ λογιζόμεθα, ὅσοι φιλοσόφῳ χρώμενοι λόγῳ, καὶ ὑπεραναβεβήκοτες τῶν ἐκ πολλῶν ταπεινότητα, παῖδα φέρουσιν ἀσείστως καὶ ἀπαράκλως, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τοὺς σειομένους, τὸ μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ δὲ ὑπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 84.* Οὕτω καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν παίοντες ἐκ ῥώτων ἀντιτυπώμεθα· ὃ καὶ μάλιστα ἰσχὺν τεκμήριον. ὅτω καὶ αἱ θαλάττιαι πέτραι, τὰ παίοντα τὰ κύματα διαλύουσιν· ὅτω καὶ οἱ ἅγιοι πάντες ἀνεκηρύχθησαν, καὶ ἐστεφανώθησαν, καὶ λαμπρὰ τρόπαια ἔστησαν, τῶν ἀπερίγμονα τῶν νικώντες νίκην. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ἰσχνεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epiſt. 3. Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere.* Huic aliam addere licet imaginem, havd minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2 tit. 126.*

Τίς γὰρ πέτραιον σκοπελὸν ὑπάζων δορὶ,
Ὀδυσσαίοις δώσει;
Molem qis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plavtínum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare lapidem, ne perdas manum.

ſcil. ſaxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit ſibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδύνατο] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, πάντες εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῷ τρόπῳ.
Namqe eſſe infortunatum cujusvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὄζει διάφορος,
Ἐν τῷ τό, τε κακὸν εὖ φέρειν, καὶ τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præſtat, quòd conſtantiùs
Bonam malámqe didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἦν τοῦτο σοι.
Κεκύφηκέ τις, ἢ κεκύφηκέ τις· ἠτύχηκέ τις·
Βέβληται τις· διμώζει τις· ἡ φύσις φέρει.
Ἄπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid ſit, ſat felix eris.
Interiit aliqis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſeri
Hic tuſſit: ille plorat: hæc ſert omnia
Natura ſecum. tu tantùm luctu abſtine. Grot.
Τοῦτο εὐτύχημα] ——λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ πύχοι
Κατ' ὀρθὸν ἐξίοιλα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——*qippe cuncta, quamvis triſtia,*
Rectè expedita, ritè fauſta dixerim.

Itaqe Philemon:

Ἄνθρωπος ὢν δύπηθεν ὦκ ἔσ' ὐδὲ εἷς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γνώσεται.
Ὁ παίων δ' ἐλάχιστον τὸ γεγονὸς μόνον,
Ἀμφότερον ὄπις, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.
Nullum invenire eſt uſpiam mortalium,
Mala qi non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qi qod fert fortuna, qàm minimi facit,
Utrumqe, & ſapiens hicce & fortunatus eſt.

Ὃ ὦκ ἔστιν ἀποτύχημα] ἀποτύχημα, *fruſtratio*

aberratio, ubi qis à fine ſcopóqe ſibi propoſito excidit, cúmqe nevtiqam aſſeqitur. hoc itaqe loco naturæ humanæ ἀποτέλεσμα dicitur, qod ità eidem adverſatur, ut impediat qo minùs finem ſibi propoſitum aſſeqatur. at hoc in natura humana, inqit, nihil externum ſuâ vi poteſt efficere. neqe eſt itaqe iſtiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (utì refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occluſit os Stilpo Megarenſis: potuitqe eo Marcus etiam hìc reſpexiſſe. Qum enim Metrocles illi filiæ ſuæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἦν, inqit ille, ἁμάρτημα τοῦτο ὄζιν, ἢ ἐκείνης; & reſpondente Metrocle, ἐκείνης μὲν ἁμάρτημα, σὸν δὲ ἀτύχημα· regeſſit ille: Πῶς λέγεις; καὶ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ἐζι; τὰ δὲ διατρίμματα, οὐκ ὢν διαπλώματα, καὶ ἀποτεύγματα; τὰ δὲ ὑπολύγιματα, οὐκ ὢν ἀποτεύγματα ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρὸς λόγον καὶ φιλοσόφως κεκὸν ἀπέλεξεν ὕλακμα τὸν τῆς Κυνικῆς Σλασφημίαν. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentiqe, ὡς καταισχύνει αὐτόν· reſpondiſſe, ἐ μᾶλλον, ἢ ἐγὼ ταύτῃ κεσμῶ. *Non magis eſt illa mihi probro, qàm ego illi ſum ornamento.* Atqe ſenſus verborum Marci iſte cum ſeqentibus conſpirat optimè, qibus interrogat an caſus iſtiusmodi prohibere qenqam poſſint, qo minùs juſtus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor exiſtat. Poſſunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* ſive *fruſtrationes*, ἀποτεύγματα naturæ humanæ, negentur eſſe hujuſmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *ſupr.* § 33.

Τί ἦν τὸ βέλημα μεμαθηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. vertere neglexit. forſan ſic diſtingvendum. Τί ἦν τὸ βέλημα; μεμάθηκας. *qidnam eſt igitur qod vult natura? didiciſti* jam pridem; ipſo ſatis nôſti. qid id avtem ſit, in ſeqentibus indicat; ſed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. c. 32. Τὸ βέλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ὄζιν, ἐξ ὧν ἑ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *diſſert. l.* 1. *c.* 17. τί ἦν θαυμαζόν ὄζι; νοῆσαι τὸ βέλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodiſſ. *de beatit.* τὸ καθ' φύσιν, τὸ καθ' τὸ βέλημα τῆς φύσεως ἀκόλεθον.

Ἀπερίσπαστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάφθορον Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν πιθανὸν διεφθορμένως, καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, *ut nihil ficti ſimulatique ſubſit*: & *ſupr.* § 33. λόγος δι' ὃν μήποτε διαφθορὰς. *Sermo mendacio omni immunis.* Iſtic avtem, τὸ ἀδιάφθορον, vel agendi, vel patiendi ſignificatum habere poſſit: prout & *l.* 2. § 15. τὸ ἀφθαρὲς. Utrovis ſumpſeris, ad Stoicam diſciplinam ſpectat. Siqidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, καὶ δόξασειν τὸν σοφὸν, τυτέζι φθορᾶς συγκαταθήσας μηδενί. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ μὴ φθορᾶς τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. ὃ δὲ ἐν τῷ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ φθορᾶς ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαφθορῶς τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ἐπὶ ἀπάτῃ τοῦ πλησίον. τοῦ μὲν τοι φθορᾶ ποτὲ συγχήσαντος νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς τρόπους ἀνὰ συγκαταθέσεως· καὶ δὲ καὶ στρατηγίαν φασὶ ἀποφαίνειν, καὶ καὶ τὰ τῷ συμφέροντος προφέρειν, καὶ καὶ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνειν φθορᾶ ποτέ φασι τὸν σοφόν. φθορᾶ γὰ παρόπαν ἀκαταλήπτῳ τινὶ συγκαταθέσεως, διὰ τὸ μηδὲ δοξάζειν αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπαᾷ ἄλλον, ὅτε διαφθορᾶται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτὸν τὶ, ſive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλε ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc eſt Dei ſolius, qi verè ἀφθορὸς ſolus, ut Pavlus *ad Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος φθορᾶς. etiam Stoicorum ſapientiſſimus.

Ἃ συμπαρόντων] leg. forſan, ὧν συμπαρόντων, *qæ ſi affuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπε ἀπέχει τὰ ἴδια] Ità *l.* 9. § 42. ἀπέχει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά· phraſis emphatica, qâ non tantùm ſuum qod eſt aſſecutus qiſpiam indicatur, ſed ità id omne qod ſuum ducit, plenum & integrum aſſecutus, ut in eo planè acqieſcat, nec qicqam ampliùs qirat, utpote qm illud ſibi ſufficere exiſtimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχειν τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. πᾶν ἀπέλαβον. *totam mercedem ſuam acceperunt*; *totam habent. totam conſolationem veſtram acceperitis*; totam habetis. ut qòd ampliùs ſperent expecténtve, ſive præmii ſive ſolatii avt illi avt iſti, nihil prorſus ſit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit. qam verſionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει· βλέπω γὰ αὐτῷ. *Sat eſt, ſufficit: ipſam enim video.* cui adjungit & Dunæus noſter ex Sept. verſione, *Num. c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμῖν qod mox *v.* 7. ἱκανόν ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Syneſ. *calvit.* Τύτοις (τοῖς ζωχάροις) ἂν τις κἀκῶ μοιχὸν ἢ κίναιδον ἐν θέατρα χάλαι, κομήτην ὑπολαβών, ἀπέχει τὸ πίταγμα. *habet totum id qod injunctum eſt*; *nihil ampliùs requirit.* Cui libens ſubjunxerim illud ejuſdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅστις ἦν ἐμοὶ τὸν μικὸν ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπορύκει, αὐτὸς ἢ ὁ τὰ μέτρια μοι χρῆται, ὗτος ὑδέν μοι δοκεῖ διαφέρειν κυνὸς, ὃ αὐτὸ τοῦτο τοῦ λύκου ὡς ποιμαντικώτατον διάκονόν, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ σολῆς χαράζῃ τὸν πολεμίων. *Non* ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τὸ γάλακτος ἐμφορεμένον. ubi ἀπέχειν τὸν μισθὸν idem eſt, qod Lucæ Evangeliſtæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptiſtæ reſponſo ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Scultet. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰ ἐν γάμῳ σπερῶν τὸ κυῆσον, ὁ τίκτων ἕνεκα, φίλος ὄζιν, ἀλλ' ἡδονῆς,

ἡδονῆς, ἀρόμενος γωνάων· τὸν δὲ μαδὸν ἀπέχει, καὶ παῤῥησίαν αὐτῷ πρὸς τοὺς γλιχομένους οὐκ ἀπολείποιεν, ὅτι αὐτὸ τοῦτο πεποίηκεν ὄνειδος. Et Athanasii (si is avtor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibique conspicandos se præbent. πρόχυσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ πρόσωπον. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, σωεξῆλθεν ὁ ἀνακείλης, καὶ ἀπέχει τὸν μαδὸν· δι' ἀνθρώπων ἦλθεν, ἀνθρώπῳ ἤρεσε. παρὰ θεοῦ οὐδὲν ἐλάσσων ἃ δὲ ἐκείνῳ ἔδειξε τὴν διάνοιαν. Nec præteriri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philp. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia quæ misisti:* esset enim ταυτολογία quod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo,* inqit, jam *omnia* quæ velim, nihil ampliùs desidero, satis supérque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, εἰμὶ ἓν πάροιν, λόχον ἐσθλὸν ἀκέοι. Hæc si habes, μὴ μάτδυε Ζεὺς ὑμῖν, πάντ' ἔχεις. hoc est quod Paulus ἀπέχει.

Οὐχ ὅπως τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ ἡμαλέως, εὐτύχημα] Transponendum opinor, legendúmque. ὅπως τοῦτο, sive ὅπως ἔχει τ. &c. Vide *supra ad § 1. & ad l. 7. § 58.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* ἃ δὲ θανάτῳ, ἢ τόνῳ φοβερὸν (ἢ καὶ πονηρόν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. lavdatur itaqe, qi dixit,

Οὐ κατθανεῖν γὰρ δεινόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Neqe enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus extulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6. Neqe mala vel bona, qæ vulgus putet. multos qi conflictari adversis videantur, beatos; ac plerósqe, quanqam magnas per opes, miserrimos; si illi gravem fortunam constanter tolerent; hi prosperâ inconsultè utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχῆ εἶδε, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέροντα. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. *Quemcunqe miserum videris, hominem scias.*
A. *Quemcunqe fortem videris, miserum neges.*

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist. 66. & ep. 67.*

§ 50. Ἰδιωτικὸν] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l. 2, § 10.* argumentum *vulgare,* non Stoicorum *peculiare,* qi altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaqe ἄτεχνον καὶ ἰδιωτικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 1.*

Τῶν γλίχρως ἐσθιαγισάντων τῷ ζῆν] γλίχρως ἐσθιαγίβειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander avtumat, *diu vivere,* sive *vitam in longissimum tempus extrahere;* sed *vitæ qasi pertinaciter inhærere,* & ægrè gravatimqe ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίχρως illud designat. Apud Svidam avtor innominatus: Ἀλλ' ἐγώ τις ἄρα δυσαπάλακτος ἦν ὑπὸ φιλ' τοιούτων, καὶ γλίχρως ἐπ εἰχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε ὡς ἀληθῶς ὀναρ πλουτήσας. Est enim τὸ γλιχρὸν, qod & Xylander ipse nos monet, ipsúmqe significatûs hujus τῦ γλίχρως monere poterat, *lentum, tenáxqe;* idqe τῆς γλίας τρόπον, *glutinis instar;* unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaqe τὸ γλίχρον καὶ κολλῶδες, tanqam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλιχρόεις, *cunctari,* vel potiùs *lentum & tenacem esse.* Sunt itaqe οἱ γλίχρως ἐσθιαγίζοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τῦ ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς χαρτερῦσι πολλὰ κακοπαθείαν οἱ πολλοὶ φιλ' ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τῦ ζῆν· ὡς ἐνίοις τινὸς ἐυπιμελείας ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος. qod ille γλίχεσθαι, Plato γλίχρως ἐπθυμεῖν dixerat in *Critone:* Ὅπ γὰρ γέρων ἀνὴρ μικρὸν χρόνον τοῦ βίου λοιπὸν ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας οὕτω γλίχρως ἐπθυμεῖν τῦ ζῆν, νόμιος τοῦ μαίστους παρεβάς ἐδεῖς ὃς ἐρεῖ; Affectum avtem, qem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τῦ θανάτου φόβος, ὡς ὁ τοῦ ζῆν πόθος, ἐκπρέμασε τοῦ σώματος ποιεῖ περιπλεγμένον, ὥσπερ τὸν Ὀδυσσέα τοῦ ἐειναῖ, δεδεμένον τοῦ χαλκοκεφάλου,

Ἐνθ' ὅτε μίμνειν ἄνεμος, ὅτ' ἐκπλεῖν ἐᾷ,
καὶ πρὸς ταῦτα δυσαρέστως, καὶ πρὸς ἐκεῖνα ἀειδῶς ἔχοντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete,* proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurpatus: in qo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis,* cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magìs qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

——ἰδεῖς πώποτε,
Ὦ δέσποτ', ἀποθανεῖν προθύμως ὤν.
Τὸν γλιχόμενον δ' τοῦ ζῆν καλαστὰ τὸν σκέλος
Ἄχοντας ὁ χάρων.——
——nemo unqam here,
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Restantes frustra.——

Vel Lucianus, qi in *Cataplo,* de tyranno qodam: Ἀπαυθαδιζόμενος ἤχθετο· ἃ γὰρ δεῖ ὅπως, καθάπερ ἰξῷ τινι προσέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχὴ, καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι προσπεπαμμένη. μᾶλλον δ' ὥσπερ ἀῤῥηκτός πως ἐστὶ ὁ δεσμὸς ὅδιν, ᾧ δεδέσθαι ξυμβέβηκεν αὐτῷ. qem & ampliùs ibidem vise sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. *c. 12. v. 20.* de locuplete illo dicitur, qi

opinione ſuâ ſpéque inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipſâ repetent à te animam tuam.* Siqidem, ut Caſavb. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt *poſcere à volente*; ἀπαιτεῖν, *à nolente.* Andocides περὶ καθόδου (an περὶ ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αὐτῶν εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ. De utriſque Seneca *epiſt.* 4, *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qi à torrente rapiuntur ſpinas & aſpera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμαστοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: qid faciam vobis?* Hos itaque hisque ſimiles notat Marcus, vitæ nimio plùs avidos καὶ φιλοψύχους, ideoqe omnibus modis mediisque ſatagentes, qò eam qàm diutiſſimè protelare poſſint. qò ſpectant & Evripidis verſiculi, qos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἂν αὐτοῖς πλέον ἢ πᾶσι δώσεις;] In eadem planè conditione ſunt, inqit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id qod tam enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint. qâ illi ipſi, qi immaturo fato defunguntur. qare? primùm, qia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliqando migrandum ſit: cùm intervalli illius qod ab ortu ad obitum pertingit diſtantia, qæcunqe ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiqe adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, qia etiamſi qàm diutiſſimè vixerint, tamen *uvæ acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Jobi c.* 15. *v.* 33. avt *pomi immaturi, vitæ* qaſi *avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanqam excant de vita*, ſed *tanqam extrahantur.* Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect.* *Qaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis auferit, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata illos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: qos itaque ridens Luciani Diogenes; Τί ἐν ἄνθρωπῳ ἐπὶ μέρει ὄφελος νέων, ὁπόταν οἱ γηραιότατοι φιλόζωοι ὦσιν, ὃς ἐγκλῶ διώκειν τὸν θάνατον, ὡς ἐν τῷ γήρᾳ κακῶν φάρμακον; denique qia mors eodem in ſtatu utrumqi conſtituet. καὶ γὰρ ὁ ἐγγήρως ἀποθανὼν ἐς ἴσον καθίσταται τῷ ἀκμάζοντι, *l.* 9. § 33.

Καιδικιανὸς] Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Καπιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Καπίδιος καὶ Καπιδιανὸς, ὀνόματα κύρια. Svid. Qanqam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλιανὸς, ut Svidas habet, Καικίλιος, ut Caſavbonus *ad Athen. l.* 6. *c.* 21. in hoc cenſu meritò collocandus, ſi (qod Svidas refert) ὑπὸ τῶν Σεβαστῶν Καίσαρος καὶ ἕως Ἀδριανοῦ, *ſub Auguſto Cæſare & ad Adrianum uſqe* Cæcilius iſte Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an rhetoricen profeſſus eſt: cùm inter utriusqe horum imperium ſeculum ſolidum intercedat.

Φάβιος] Inter μακροβίους, Q. *Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* 48. qem 63 *annis Augurem fuiſſe* refert. Val Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & ſexaginta annis auguratûs ſacerdotium ſuſtinuit, robuſtâ jam ætate id adeptus: qæ utraqe tempora, ſi in unum conferantur, facilè ſeculi modum explevcrint,* Et Livius *hiſt. l.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; ſiqidem verum eſt augurem duos & ſexaginta annos fuiſſe, qod qidam avtores ſunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἐξωμόγησαν, εἶτα ἐξωμόχθησαν] Ità *ſupr.* § 48. ὁ τὸν κηδεύσας, εἶτα ἐξετάθη.

Ὅλον μακρὸν ὄζει τὸ διάστημα] μικρὸν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapſu, incertum iſtud opinor. Vide *ſuprà* § 15. & 47. & 48. Senec. *epiſt.* 49. *Non poſſunt longa intervalla eſſe in ea re, qæ tota brevis eſt.*

Καὶ τοῦτο δ' ὅσων] Cicero ad Euceium, *famil. l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita nihil eſt niſi propagatio miſerrimi temporis.* Cæcilius *Plocio* (indè enim eſſe docet Nonius in *advenire*) à Cicerone in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, qæ non vis, vides.

Itaqe Avguſtin. *de tempore* (utì vocant) *Serm.* 113. *Qid eſt diu vivere, niſi diu torqeri?* Illúdqe poetæ neſcio cujus pro oraculo habet Seneca *de brev. vit. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

Cæterùm omne ſpatium non vita, ſed tempus eſt. Idémqe *epiſt* 49. *Poteſt fieri, imò ſæpe fit, ut qi diu vixerit, parùm vixerit.* & *epiſt*, 99. *Ex hoc tam exiguo temporis ſpatio, qod ætatem vocamus humanam, qantum lacrymæ, qantum ſolicitudines occupant? qantum mors, anteqam veniat, optata? qantum valetudo? qantum timor? qantum teneri, avt rudes, avt inutiles anni? dimidium ex hoc edormitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longiſſima vita minimum eſſe qod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At noſtri bene computentur anni,
Et qantum tetricæ tulere febres,
Avt langvor gravis, avt mali dolores,
A vita meliore ſeparetur;
Infantes ſumus, & ſenes videmur.

Senec. *epiſt.* proximè citatâ: *Hoc qod inter primum diem & ultimum jacet, ſi moleſtias æſtimas, etiam puero longum; ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum.*

Luci-

Lucianus, Pueri quinquennis epitaphio, *Antholog. l. 3. c. 9.*

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
Πεύρης, καὶ πεύρων ἔβλυσε βιότοιο κακῶν.
Nemo tamen me flere velit; quia tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ sic mala pauca tuli.

Evripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀλιτρὸς, ὁ βίος, ἀλλὰ ξύμφορά.
Haud vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémque apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio,

Ὁ βίος γὰρ ὄνομ' ἔχει, τύπος δ' ἔργῳ πάλιν.
Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharift.* apud Plut. *de tranq.* Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* & Stob. *tom. 2. tit. 98.*

Ἀγ' δὴ συγγενές τι λύπη καὶ βίος·
Τυφορῷ βίῳ συμέσσῃ· ὀλοὸς ζόφῳ βίος
Πάρεστιν. ἀπόρῳ συγκλαγγεδάσει βίῳ.
Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequatur mollem; vitæ fulgidæ
Non abſunt; vitæ conſeneſcunt pauperi.

Plinius deniqe *l. 7. c. 50. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, qicqid datur nobis; malignum verò & breve etiam in iis, qibus largiſſimè contingit; univerſum utiqe ævi tempus intuentibus. qid qod eſtimatione noctiurnæ qietis, dimidio qisqe ſpatio vitæ ſuæ vivit? pars æqa morti ſimilis exigitur, aut pœnæ, niſi contingit qies. nec reputantur infantiæ annii, qi ſenſu carent, non ſenectæ in pœnam vivacis. tot periculorum genera; tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors, ut nullum freqentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μετ' ὀλίγον] Vide *l. 5. § 10. & l. 9. § 3, & l. 10. § 36.* & adde piorum qærimonias illas *Pſalm. 120. v. 5, 6. & Pſal. 55. v. 6, 7. & Pſal. 57. v. 4. & Jerem. c. 9. v. 2, 3.*

Ἐξαντλήσῃ] A ſentina navis, qæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhaurienda tractum, & eleganter hîc poſitum, ad vitam moleſtiis laboribúsqe creberrimis infeſtam deſignandam. Pari modo τὸ ἀντλεῖν καὶ ἐξαντλεῖν uſurpatum alibi deprehendes. *Æſchyl. Prometh.*

Ἐγὼ δ' ἐμὴ παρεῖσα ἀντλήσω πύκλου.

Idémque *ferit.*

Τὸ μὲν γὰρ ἄλλα πλημόνας ἤντλουν κακά.

Evripid. *Creſphont.*

——ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξελίττουσιν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope:*

Παπαῖ· τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαντλεῖς ἐμοί.

Marinus in *Proculo c. 3.* Δευτέρα δ' ἰοῦσα σωματικὴ, ἀπαθὴς μὲν ὑπὸ χειμώνων καὶ καμάτων, ἄτρωτος δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ ἡμελημένης διαίτης, καὶ πόνων ἐκείνων, ὡς νύκτωρ τι καὶ μετ' ἡμέραν ἐξελίττει. qem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl. c. 4.* Vide *ad l. 3. § 4.* νύκτωρ τι καὶ μεθ' ἡμέραν. Plavt. *Amphitr.* (ſi Plavti ſaltem ea ſint) *Act. 4. Sc. 4. v. 20.* & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, pertolerarem vim tantam
cladésqe
Exantlarem impatibiles.——

Lucil. *Sat. l. 30.* apud Nonium;

Quantas qatq; modo erumnas, quantúſqe labores
Exanclárit.——

Ennius *Andromach.*

Quantis cum erumnis illum exanclavi diem?

Cicero *de divinat. l. 2. § 64.*

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul. l. 2. § 20.* Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exanclavi, atqe animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum havd interduis; idem eſt qod Græcis τὸ ἐξαυλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ. lib. 3. c. 10.* & Camerar. *problem. cent. 5. q. 5.*

Μὴ ἔν ἀς φεύγω] Oratio elliptica; forſan mutilata. *Ne igitur mortem pro re difficili accipe.* Kyl. & ſic *l. 5. § 29.* τί αὐτὸ φεύγω δοκῶ; malim tamen, *Ne igitur vitam diuturniorem, tanquam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixè expetas.* ut *ſuprà § 46. & l. 12. § 32.* μηδὲν μέγα. ——*qid qaſi magnum*, inqit ille apud Perſium *Sat. 5.*

Nempe diem donas?

qid itidem tu qaſi magnum qid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà. & l. 6. § 9.* Ità Stoicus qidam Tullio Marcellino, (referente Senecâ *epiſt. 77.*) *Noli torqeri, tanqam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam faſtidioſus poteſt.*

Βλέπε γὰρ ὁπόσα τὸ ἀεὶ καὶ] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; *ſuprà § 3. & l. 5. § 24. & l. 12. § 7.* Senec. ad *Marc. c. 20. Omnia humana brevia & caduca ſunt, inſtantis temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, punctli loco ponimus. minorem portionem vitæ noſtræ, qàm partem punctli habet, ſi tempori comparetur omni; cujus major eſt menſura qàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. qid ergò intereſt id extendere, cujus qàntumcunqe fuerit incrementum, non multum aberit à nihilo.*

Καὶ τὸ μεῖζον ἄλλο ἀπειρον] Baſil. Cæſar. *epiſt. 60.* Κἂν ὅλον τις εἴπῃ τὸν ἀνθρώπινον βίον, μυριοέτηλον διάστημα παντελῶς συγκείσει ἐκείνῳ ἀπερίληπτα αἰῶνος τῷ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ὑπομένοντι. Philo *de Joſeph.* Ὠκύμοροι δ' εἰσὶ πάντες ἄνθρωποι καὶ ὁ μακροβιώτατος, ὀλιγοχρονιώτατος ἀληθεστάτῳ αἰῶνι.

Τί διαφέρει ὁ πρεσβύτερος τοῦ νεωτέρου] Senec. *epist. 77. Nulla vita est non brevis. nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; quæ inscribi monumento suo jussit, annis se nonaginta novem vixisse.* & *epist. 99. Omnes, quantum ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes & senes in æquo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quod minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est: hoc quod vivimus, proximum nihilo est. Ibid. Si consenuit, quantulo vincis infantem? propone profundi temporis vastitatem, & universum complectere. deinde hoc, quod ætatem vocamus humanam, compara immenso. Videbis quàm exiguum sit quod optamus, quod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἑπτὼς γε ὁ ἐν παιδὸς μεχρὶ γερουσίου χρόνος πρὸς πᾶσαν ἐλίγος τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l.* 10. Τότε πολὺ διαφέρειν ἢ μικρὸν, οὐδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορῶσιν αἰῶνα. καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος ἔστ' ἂν στιγμῆς πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῷ γεγηρυίᾳ] Allusit ad ætatem Nestoris, qi tria hominum secula degisse perhibetur: unde γεγηρυίαν & γεγηθυίᾳ dictus. Athen. *dipnosoph. l.* 10. Πλείσον δ' ἐπὶ τοῦ Νέστορ ὁ γεγηραὼς, & epigramma *antholog. l.* 3. *c.* 10.

——ἔθανεν γὰρ γεγηραὼς Πύλιος.

§ 52. Ἐπὶ τοῦ σωτῆρος ἀεὶ πρέπει] Vide *l.* 12. § 1. Jactare solebant Cynici σωτηριαντάτως τοῦς εὐδαιμονίαν ὁδὸν reperiisse se. Vide Cratetis *epist.* 6. Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l.* 6. Diogenem prædicat solum ostendisse mortalibus ζωῆς ὄνιον ἐλαφρότατον. Quanquam, Galenus, *de errat. cur. lib. c.* 3. ῥᾴστην καὶ σωτήριον ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸν pro eo quod disciplinam Cynicam esse magistri hujus profitebantur; veriùs censuisse affirmat alios quosdam; qi σύντομον ἐπ' ἀλαζόνειαν ὁδὸν esse dixerunt. Quod autem Marcus *viam compendiosissimam* semper insistere consulit, aliud consilium suggerere videtur Julianus *de cynism. orat.* 2. qi prædicantibus hoc idem Pseudocynicis quibusdam, τὴν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ἐπὶ τὴν ἀρετὴν sese insistere. (quod & Plutarchus de professione Cynica in *Amatorio*, σωτῆρα ὁμοῦ καὶ σωτήριον ἐυρηκέναι πορείαν ἐπ' ἀρετήν) ὄφελον, inqit, καὶ ὑμεῖς τὴν μακρὰν ἀποδιδυσι. βᾴον ἂν δ' ἐκείνης ἦλθετε. οὐκ ἴσθ' ὅτι μεγάλας ἔχουσι αἱ σωτήριαι τὰς χλιαπόντας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὴ τὴν σωτήριον ἐλθεῖν δυνηθεὶς, ῥᾷον ἐκπείσειεν τὴν κύκλῳ· ἔχει μέντοι τὸ ἀνάπαλιν ὁ κύκλῳ πορευθεὶς, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τὴν ὀπίτομον. Cæterùm ille eos alloqebatur, qi nihil præstabant mimis, quàm quod profitebantur, cùm à virtutis sede, semitisque etiam ad eam ducentibus, quàm longissimè essent diffiti, viásque eas sectarentur quæ à virtute ipsa insistentes abduceret. deinde aliter se habet ibi, quàm in itineribus corporeis, in qibus via compendiosissima est sæpenumerò prorsus intercluſa; cùm isthic nulli sit nisi suo vitio suáque pravitate stoliditatéque obvallata. Qin & Julianus ipse ὁδὸν σωτήριον eandem ibi agnoscit, quam & Marcus hic, τὴν κατὰ φύσιν.

Σωτήριος ἢ ἢ κατὰ φύσιν] nimirum qia εὐθεῖαν πορεύεται. *l.* 5. § 3. *rectâ incedit.* Via autem recta, eadem & brevissima. Optimè Veemesius noster *de leg. mor. l.* 1. *exerc.* 1. *Lex divina, lex recta. Psal.* 19. *v.* 8. *in Mathematicis linea rectissima, linea brevissima. Via itaque ad beatitudinem brevissima est legis divinæ, quæ est rectissima, observatio.*

Κατὰ τὸ ὑγιέστατον] Ità *l.* 8. § 30. ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι. Vide & Platonem *ep.* 10. *ad l.* 3. § 5: adductum.

Πάσης οἰκονομίας] Vide *supr.* § 19. Εἰ μὴ δ' οἰκονομίαν τινά. & *l.* 11. § 18. πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. itaque Casaubono potiùs assentior, qi *dissimulationem*, quàm Xylandro, qi *rei familiaris curam*, suggessit.

Κομψείας] *Solicitudine*, Xyl. *ostentatione*, Casmeliús. siqidem κομψεία illâ, sive dictionis elegantiam, sive sermonis festivitatem designet, jactare se atqe ostentare soliti sunt, qi avram captabant populárem. unde κομψεύειν & pro *ostentare se*, & pro *adulari* etiam usurpatur. Hesych. κομψεύεται, κολακεύει. possis & *versutiam* vertere. Siqidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀττικοὶ τὴν παρυφίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σχεδὸν κομψόν. Vide *l.* 3. § 5.

Ad Librum V.

§ 1. Ῥᾳθυμίᾳ] Idem tractat argumentum *l.* 8. § 12.

Ὧν ἕνεκεν γέγονα] *l.* 2. § 1. γεγονὼς πρὸς σωτηρίαν.

Ἵνα κατακείμενος τις στρωμνίοις] Plut. *de tranqill.* adversùs Democriti sententiam differens, qâ negotiis abstinere se moneat eum, qi vult tranquillè degere. Πρῶτον μὲν, inqit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατασκευάζει, γινομένῳ ὠνίον ἀπραξίας· οὐ γὰρ ὠνοῦμαι, παραινῶν ἑκάστῳ,

Μὴν ὦ παλαίπωρ' ἀτέμιτας σῆς ὀφρύος,

i.e. *Manes, miser, quietus in fragulis tuis;*

τρισεύ-

πεισφόλων τὸ σαρκίδιον. Versiculus sumptus est ex Euripidis *Oreste*: qo & eodem fine usus est in *lib. de Sene polit. & adv. Colot. c.* 8.

Πρὸς τὸ ἥδιόν ἐν γήρᾳ;] Ità *l.* 8. § 19 Σὺ δ' ἐν ποῖς τί; τὸ ἥδιον; ἰδί, εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. Nec enim ità generati à natura sumus, ut ad ludum jocúmque facti esse videamur; sed ad severitatem potiùs, & ad quadam studia graviora atque majora. Aristot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἄτοπον γὰρ τὸ τέλος εἶ παιδιὰν καὶ πρᾶγμα σπουδὴν τῷ σπεύδειν χάριν σπουδάζειν· ὑποτίθεται μὲν γὰρ ἡδονὴν εἶναι τὸν βίον πάντες, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ τὴν ἐσχατιὰν τῆς οὐρανίου φορᾶς ἀφικόμενον οὐκέτι πορεύεσθαι δυνατόν. Ἐπὶ δὴ τὰς ἡδονὰς ἐκείνας οὐ δεῖ τὸν ἐπιεικῆ ἄγειν τὸν βίον, οὐδὲ τὸν ἐν τῇ γενέσει ζῆν ἡδέως. Et mox: Βέλτιον τε λέγομεν τὸν σπουδαῖον τοῦ γελοίου, καὶ μᾶλλον παιδιᾶς, καὶ τὸν βελτίονα ἑκάστου καὶ μᾶλλον καὶ ἀνδρώδη σπουδαιότερον πάσης ἐνεργείας.

Οὐ βλέπεις τὰ φυτάρια] Gemina his, *l.* 8. § 29. & *infr.* § 6.

Τὸν μύρμηκα] Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7. & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item *Æneid. l.* 4. de eisdem;

It nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Conveclant calle angusto; pars grandia trudunt
Obnixè frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Castigántque moras: opere omnis semita fervet.

Aristot *hist. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατόν ἐστι τὸ τῶν μυρμήκων γένος, καὶ τὸ τῶν μελισσῶν· ἡ μὲν γὰρ τῶν μυρμήκων ἐργασία πᾶσιν ὅτι ὑπόπολις ἰδεῖν. καὶ ἀεὶ μίαν ἀσφαλῆ ποιοῦντες βαδίζουσι, καὶ τὸν ἐσθίοντα τῆς τροφῆς καὶ τιμωρίαν. [ποιοῦνται.] ἐρεθίζονται δὲ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς πανσελήνοις. Naso *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus est patiénsque laborum,
Quæsitæque tenax, & quòd quæsita reservet.

Vide Simocat. *epist.* 61.

Τὰς ἀράχνας] Et de ista Agur ὁ σοφὸς, in *Solom. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id est, *pedibus*, inqit Junius, *qi utrinque ità constituti sunt, ut patula hominum manus, ad tractanda fila, & escam retibus suis deprehendendam.* Plin. *hist. nat. l* 11. *c.* 14. *Aranearum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conspicuum. orditur telas. tantique operis materiæ uterus ipsius sufficit. tam moderato ungue, tam tereti filo, & tam æquali deducit stamina, ipso se pondere usus.* Vide quæ sequuntur. Aristot. *hist. animal. l.* 9. *c.* 39. Ὑφαίνει μὲν (τὸ τῶν ἀραχνίων γένος) πρῶτον μὲν διατείναν τοὺς τὰ πέρατα παλαιόδεν· εἶτα σημανίζεται ἀπὸ τοῦ μέσου· λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἰκμαῖος· ὁπὸ δὲ τέτοις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει εἶτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας] Plin. *hist. lib.* 11. *c.* 5. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella construnt: favos confingunt, & ceras: ad usus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, ac duces gregatim: & quod maximè mirum sit, mores habent: nihil novere nisi commune.* Ἔστι δὲ περὶ τινῶ ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Aristot. *hist. animal. l.* 9. *c.* 40. Qem igitur vide sis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *qâ illæ ——arte recentes*

Excudunt ceras, & mella tenacia figunt.

qi & *Æn. l.* 1. de Tyriis colonis urbem sibi condentibus.

Qualis apes æstate novâ per florea rura
Exercet sub sole labor, cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci distendunt nectare cellas;
Aut onera accipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent:
Fervet opus; redolétque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὑτὰς συνεστῶσαν κόσμον] κόσμος hîc Marco *constitutio.* prout Hesych. κόσμος, κατάστασις sive *politia*, quomodo apud Thucydidem Scholiastes κόσμον exponit πολιτείαν. Alio sensu Aristoteles, citante Galeno *de usu part. l.* 1. dixit, ἄπειρα τὰ ζῶα κεκοσμῆσθαι τὸν ἐναντίον κόσμον. Verùm Marcus κόσμος vocabulum videtur eo libentiùs usurpâsse, qasi non homo tantùm μικρός τις κόσμος existat, sed & animalcula illa μικροὺς κόσμους τινὰς, aut mundi saltem icunculam qandam, non politiam duntaxat, apud se habeant, qam & illa pro suo ingenio modulóque excolant. ut τὸν καθ' αὑτὰς κόσμον συνεκκοσμεῖν, sit accingere se ad *mundi* partem eam, qæ ipsis assignatur, qasi mundandam, id est, excolendam, qicqid in ipsis est, & ab ipsis exigitur, ad eum exornandum ac perficiendum, qasi mutuâ qadam conspiratione præstare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συνεκκοσμούμενον. potest & reddi, *ordinem suum*, sive qi est illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea significatione ὁ κόσμος usurpatur. Sed priùs illud arridet magis. qia relationem respectúmque, qem ad universi naturam res qæqe habent, Marcus passim inculcat. istò Xyl. inclinat. illò Cas. sic *infr.* § 5. τῷ ὄντι αὐτῆς ἑκατέρου κατάλληλον, κόσμῳ scil.

Τὸ ἀνθρωπικὸν πρᾶγμα] alioqi nec homo qidem, hominis saltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Ἕνεκα τοῦ μὲν συκῆν, τὰ συκῆς πρέπουσαν τὴν δὲ κύνα, τὰ κυνὸς· τοῦ δὲ μέλιτταν, τὰ μελίττης· τὴν δὲ ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου. Vide & *l.* 6. § 33. Aristot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἐγὼ δὲ ἡ κατ' αὐτὸν εἰκείαν ἕξιν αἱρετωτάτην εἶναι ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ ϗ ἀναπαύεσθ] Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδιωάλει συνεχῶς ἐοδηγεῖν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδιωατοῦντες ὖν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πονῶν δεῖται ἀναπαύσεως. διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγεσθ χαιρεφυλακτοῦνλας πρὸ χρήσιν, ὡς φησὶν ἀνλας φαρμακείας χάριν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίῳ ἀνιόρτασος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. *Vita sine feriis, via longa absque diversoriis.* Senec. *epist.* 3. *Inter se ista miscenda sunt; & quiescenti agendum; & agenti quiescendum est. Cum rerum natura delibera. illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἔδωκα ϗ τύτε μέτρα ἡ φύσις] Rectè Hieron. *Potes hoc facere: sed non est hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: sed sicut somno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus.* Dio in *chriis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γελοίῳ, καθάπερ ἁλὶ, περισμῶντος δεῖ χρῆθ. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ πρὸς ἡδονὴν ἀρκοῦντ ὀλίγοι, ὥσπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἥδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E nostris Gabr. Barelet. in *quadrages. hebd.* 4. *serm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut sal ad cibum. peccant mulieres, cùm jusculà nimis condiunt sale.* Et Thom. Aqin. *Sum. part.* 2². 2æ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione sufficit ad vitam pro condimento; sicut parum de sale sufficit in cibo.* Huc Dionysii Sophistæ illud: χρὴ τὸ μέλιτος ἀκρῶς ἁπτόλαι, ἀλλὰ μὴ κοιλὴ χειρὶ γόμεθ. Philostr. *vit. Sophist. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citràque nequit consistere rectum.
Nec lusisse pudet; sed non incidere lusum.

Idem *epist.* 14. Ἡ φύσις ὥσπερ ὄρεξιν ἑαυτῆ ϗ τοῖς προφήμασι τέθεικε· ϗ δεῖ τὸν ἄπειρα ζῆν ἐθέλονα τὸν ἅπαξ δὲ γνῶσιν ὑπάρχ τι ϗ φιλεῖν, ϗ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς ἡμέρων. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Ἀσκεῖν γὰρ ἁδαμῶς δεῖ, ἀλλ' ἔχεθ ὅρα ϗ μέτρα ἐν τοῖς τοιύτοις. Optimè Senec. *epist.* 114. *Alter se plus justo colit, alter se plus justo negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Ὑπὲρ τὰ μέτρα] Casavb. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum est, non oportere ἡδύσμασι uti, seu ἐδίσμασι. hoc est, scitamentis tanquam edulcis uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non esse medicamenta alimentorum instar adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ κυρίζοντα τὸν νοσοῦντας, ὀφείλει ϗ λυμαίνεσθαι τὸν ὑγιαίνοντας. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Aristoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. ὐχ ὡς ἡδύσμασι χρησάμενον, ἀλλ' ὡς ἐδίσμασι, τοῖς ὀνθέτοις. Damnatque Clemens *Strom. l.* 1. τὴν σκληρὰν τροφὴν, ὡς μὴ καλὴν, τὴν πλείω τῆς τερφόντων ἔχουσαν τὰ ἡδύσματα. hoc est, in qa plùs ἡδύσματος ἢ ἐδίσματος existit. de lusu ac quete, qæ sunt vitæ operisque condimenta, & lassitudinis indè contractæ aut oborientis salsum medicamenta qædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖς σαυτόν.] Revera improbus nemo se verè amat. Ità (τὸ δὴ λεχθὲν, παρέδεξον ὠδὶ, ὡ παρόλογον *N.* uti Cleanthes apud Arrian. *dissert. l.* 4. *c.* 1.) malus qivis cum primis φίλαυτος est, qod Plato docet *de leg. l.* 5. nec est verè φίλαυτος tamen. Siquidem, qod Græci interpretes habent, *Psal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτῆ ψυχήν. Et qod Rex sapientissimus *Prov. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qi diligit iniqitatem, odit animam suam; qique odit sapientiam, diligit mortem.* Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σαυτὸν ἀγαπᾷς, εἰ μὴ φιλοζωεῖς; *quomodo se amat, qi vitam non diligit?* Optimè Avgustin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere se dicitur, quoniam iniquitatem, quæ iniqus est, diligit. & idem rursus odisse se dicitur, quoniam qod ei nocet, hoc diligit. odit ergò in se naturam, diligit vitium.* Ità, qod *affectu* (sed pravo) *amor est, effectu* (& hoc vero) *odium est.* Bernard. *de conversi. c.* 4. Deniqe, qòd Marcus ſtic, *Non se amat, qi non amat bonum suum. bonum autem hominis est in bonis actibus versari. lib.* 5. *extremo.*

Τὰς τέχνας ἑαυτῇ φιλοῦντες] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ ἅπαντα ἀπόδεκτος, φιλεῖ ταῦτα. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, ϗ τὸν πόνον ὃν συγκεκλήρωται. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de sene polit.*) dicere solebat, ἀγρυπνεῖν ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλᾶν, ἢ ἕτερος εὐφραίνει. λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ὡ δίδοναι, τὸ ἀκούειν ἐθέλοντας. Qin & Evdoxus Mathematicus, eodem avtore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὐχετο, παρασὰς τὸ ἡλίῳ, ϗ κάλλος ὧν τὸ σῶμα τὸ ἄστρου, ϗ τὸ μεγέθος, ϗ τὸ σχῆμα, ὡς ὁ Φαέθων, καλαφλεγῆναι.

Συγκατατηκόν) τοῖς κατ' αὐτὰ ἔργοις] Hoc est qod Evripides, in periocha illa toties lavdata, toties decantata, apud Plat. in *Gorg.* & in *Alcib.* 2. Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 18. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympos. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noct. Attic. l.* 10. *c.* 22.

—λαμπρὸς ἐν
Τύτῳ δ' ἕκαστος, κἀπὶ τῦτ' ἐπέγεται,
Νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τύτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνῃ * βλάπτων ἄν. * *al.* χαί-
Hac re triumphat qisque, in hanc innititur, (πτων.
In hac diei maximam partem terit,
In qa ipse sentit maximè se excellere.

ità malim qàm cum Grotio in *excerptis*, qi τυγχάνῃ, legit,

Ut ipse sese evadat excellentior.

siquidem eam mentem avtoris fuisse, ex antiqis illis, qi lavdârunt, scriptoribus, penitiùs intuenti liquebit.

quan-

quam nec inficior παρωδῆσαι licere, eò etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorquere. Quod autem συγκλητικὸς Marcus hîc dixit, idem θεσπεσιώτατον frequentiùs dici solet, pro studio alicui ità esse addictum, non tantùm ut ab eo avelli quis nequeat, sed ut in eo etiam enixiùs & obstinatiùs *persequendo*, consumat & quasi *tabefaciat* sese. Synes. *de Calvit.* Δεκλύλιος ὁ ἔτι σκαφίοις καὶ θεσπεσίοις ἀντὶ καλάμων τετέλεσται· εἰ μὴ κἀκεῖνος λόγοις ἂν τῇ γεωφίᾳ τὸ ἐν βάλοι· τότῳ μὲν γὰρ ὕδωρ διαμᾶσθαι, εἰ καὶ θεσπεσιώτατον. Vide *l.* 10. § 23. μὴ θεσπεσιώτερος. sed & σωστεπέσθαι eodem sensu dictum Euripidi ab Aristotele laudato *ethic. eudem. l.* 7. *c.* 2. & 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Καλὸς καλῷ ἡ συστέπεσεν ἡδονῇ.
Malus malo lubentia colligitur.

hoc est, quod Lycorin suam affatus Gallus apud Maronem *eclog. ult.*

——*hîc ipso vectum consumeret æquo.*

Aliud est quod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugata, Πᾶσα γὰρ ἀγαθὴ γυνὴ, ἥτις ἀνδρὶ συστέπεται, σωφρονεῖν ὑπίσχνεται. Expressit eleganter, quod Moses *l.* 1. *c.* 2. *v.* 24. דבק Matth. *c.* 19. *v.* 5. & Paulus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 31. προσκολλᾶσθαι dixit.

Ἅλυτοι καὶ ἄστροι] De Nicià pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οἱ φιλοχρημάτους ὅτους ἀγοράσαι τῇ πενιχρότητι ἔφη ἔργον, ὅστις Νικίαν ἐκφορίσαι τὸν Νέκυαν, ἐραστὴν πολλάκις τοῦ ὀνείδους, εἰ ἐκέκτητο. Idémque *lib. de sene polit.* Νικίας ὁ ζωγράφος ὅτως ἔλεγε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὅστις τοῦ ὀνείδους ἐραστὴς πολλάκις, εἰ λέλυται καὶ ἀκέκτηται. Meminit & Stob. *serm.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in *eod. contr. Epicur. Comment.* Ἀρχιμήδους ἡ βίβλος ἦν διαγραμμάτων ἀνακεκολλημένων οἱ Σικελιῶται· Ὁ ἡ ἐπὶ τῆς κοιλίας ἔγγραφα τὰ σχήματα ἐπέλιπεν. Idémque *de sene polit.* Ἀρχιμήδους τῇ σοφίᾳ θεσπεσίως ἀνακεκολλημένον βίβλον, καὶ ἀποδύσεις, ἤλεγον οἱ Σικελιῶται. ὁ ἡ ἐπὶ τῷ σώματος ἀλληλομαχίᾳ διέγραφε τὰ σχήματα. Et in *vit. Marcel.* Οὐκοῦν ὑπ' ἀπιστίας τοῖς περὶ αὐτὸν λεγομένοις ἔδει, ὡς ἐπ' οἰκείας δή τινος καὶ σοφοῦ πλούτου ἀεὶ σοφιλῶς, ἐλάλησε καὶ σὺν ἡ θεραπείᾳ σώματος. βίᾳ ἡ πολλάκις ἀναλύμενος ἐπ' ἄλγημα καὶ λυπὴν, ἐν ταῖς ἐφόδοις ἔχαιρε σχήματα ἐφ' γεωμετρικῶν, καὶ τῷ σώματος ἀληλιμμένῳ σπυρὶ τὸ δακτύλῳ γραμμὰς, ὑπὸ ἡδονῆς μεγάλης κάτοχος ὢν καὶ μουσόληπτος ἀληθῶς. De Carneade Philosopho gemina refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades laboriosus & diuturnus sapientiæ miles*; siquidem nonaginta expletis annis, idem illi vivendi & philosophandi finis fuit; ità se mirificum doctrinæ operibus addixerat, ut cùm cibi capiendi caussâ recubuisset, cogitationibus inhærens, manum ad mensam porrigere oblivisceretur: sed cum Melissa, quam uxoris loco habebat, *temperato inter studia non interpellandi, sed inediæ succurrendi officio, dexteram suam necessariis usibus aptabat.* Nec tacendum, qia istuc càm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de quo Marcellus in obsidione Syracusana, ejus operâ machinisque ad miraculum stupendis impeditus diu frustratúsque exclamavit; Οὐ παυσόμεθα θεοῖς τὸν Γεωμετρικὸν τῦτον Βριάρεων πολεμοῦντες; ὃς τὰς μὲν ναῦς ἡμῖν καθίζων θεοῖς τοῖς θαλάσσαν, παίζων μετ' ἀριθμῆς ἐκβέβληκεν· τοῦ ἡ μυριάκις ἑκατόγχειρας ὑφαίρει, τοσαῦτα βάλλων ἅμα βάλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ δὲ ὄντι πάντες οἱ λοιποὶ Συρακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παρασκευῆς ἦσαν. ἦ ἡ κινοῦσα πάλαι καὶ φέρουσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis siquidem tandem per vim Syracusis, dum artis studiis suæ nimiopere intentus persistit, nec hostem urbis comporem factum advertit, & à milite gregario occisus perhibetur. Plut *Marcel.* Ἔτυχε μὲν γὰρ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀναπορῶν ὑπὸ διαγράμματος· καὶ τῇ διανοίᾳ δεδουκὼς ἅμα πρὸς τὸ θεώρημα καὶ πρὸς θεοὺς ἦν, ὑ σφήνατο πρὸς κάλλος ἄμμου ἐξ Ῥωμαίων, ὑδὲ πρὸς ἄλωσιν τῆς πόλεως· ἄφνω ἡ ἐπιστὰς αὐτῷ φαντάτη καὶ κελεύουσα ἀκολουθεῖν πρὸς Μάρκελλον, ὃν ἐβούλετο πρὶν ἢ πεῖσαι τὸ θεώρημα καὶ λύσασθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· ὁ ἡ ἀγανακτῶν καὶ ταπεινῶν τὸ ἔργον, ἀνέλυεν αὐτόν. ἔτεροι μὲν ἐν λόγοις ἐπιτιθᾶσι δὲ ἐνδοξίᾳ, ὡς ἀσυνετοῦσα, ξιφήρη τὸν Ῥωμαίον· ἐκεῖνον ἡ ἱστορία δείσας καὶ ἀπαξιοῦσαν ἀναμεῖναι βραχὺ χρόνον, ὡς μὴ καλαίσῃ τὸ ζητούμενον ἀτελὲς καὶ ἀθεώρητον τὸν δὴ ἢ φονεῦσαι διαχρήσασθαι. Livius hist. *l.* 25. *Archimedem memoriæ proditum est, in tanto tumultu, quantum capta urbs in discursu diripientium militum ciere poterat, intentum formis, quas in pulvere descripserat, ab ignaro milite quis esset interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas describit, militi, qi prædendi gratiâ domum irruperat, strictóq; super caput gladio, quinam esset interrogabat, nomen sum indicare non potuit. sed protracto manibus pulvere, Noli, inqit, obsecro istum disturbare: ac proinde quasi negligens imperii Victoris, obtruncatus, sanguine suo artis suæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. l.* 5. § 50. *Tam ardorem studii censetis fuisse in Archimede, qi dum in pulvere quædam describit, nè patriam quidem captam esse senserit.* De manuariis artificibus Liban. *orat.* 31, Αἱ μὲν δὴ χειροτέχναι, αὗται ἄλλαι, καὶ ὅι τὸν χαλκὸν ἐλαύνοντες, ἄχρυσοί τε αὖτοὶ, καὶ ἀργυρίᾳ, ὅις θεσπέσιον εἶπον· διέλαθον μὲν ὕπνῳ φθόγγοντες ἡ ἕ λίαν ὀπιθυμῶσι. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Basil. Cæs. *epist.* 5. Ἐκείνῳ τῷ κάλλει θελγόμενος, καὶ ἁλισκόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε θεοῖς προσῆς φροντίδα, μήτε θεοῦ θεολογίαν μέλλοντα τῷ ψυχῷ καθελκόμενος.

Ὁ φιλόλογος τὸ ἀργύριον] ὁι χειροτέχναι ἢ κοπιῶ-

χοπιῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit. qi pecuniis numerandis lucrandisque nunqam defatigatos ſe ſentiunt.*

Ὁ κυνόδοξος τὸ δοξάειον] Themiſtocles poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν, ἀλλ' ῥᾳθυμεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν σφοδρῶσι] *cùm vehementiùs iſtis additi fuerint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι] Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὸς καλὸς ἐρῶν ἐκπέπληξαι, καὶ ἕτοιμος εἶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ πως δίονται ἓν, μήτ' ἐδίδυ, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυνεῖναι. De aleatoribus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε οἰκέτᾳ ὕπνος ἠνάγκασεν ἀγρυπνεῖν, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἀῤῥώστημα τοὺς κακοφόρτους τε καὶ μαχομένους ἀποτίρησιν ὕπνου, πείθον μὲν ἀγορᾶς ἀμελεῖν, πείθον δὲ λυτρῶν ὑπεροφᾶν ἤδη δέ που καὶ τροφῆς αὐτῆς· συωείρουσι γὰρ οἱ φιλόκυβοι νύκτας ἡμέραις ἄπλοι καὶ ἄποτοι· καὶ ἡδονῆς ἡδονὴ φέρεται.

§ 2. Ὡς ἔυκολον ἀποσοβῆς καὶ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν] Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29. 47. & *l.* 11. § 16. 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶ] ὅτε τὸ κύμα πάντη ἄκρας, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεκπάτω] *Neque te evertat.* Xyl. vel *ſeducat.* ut ſit idem τὸ παρεκπεῖν, quod τὸ παραπείθειν, καὶ ὑποσυρέειν. atque ità Homerus uſurpavit *Il. α. v.* 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνῶς δείδοικα καὶ φρένα, μή σε παρείπῃ
Ἀρχεύπτεζα Θέτις.

hoc eſt, *nè te ſeduxerit, pellexerit.*

Ἐπακολουθοῦσα] *Conſequentes.* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ἐπικωλύουσα legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μέμψις] Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero; æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qi boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at mehercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia. & tunc, ſi ſapis, mala opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. §. 2.

Μέμψις ἢ λόγος] D. Jun. ἢ ψόγος. quod valdè p'acer.

Ἃ σὺ μὴ πεισθέντα [Vide ad *l.* 2. §. 8.

Εὐθεῖαν πέραινε] *rectâ progrediaris, viâ rectâ inſiſtas.* ità *l.* 7. § 55. εὐθέα πραυνέτω. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τὸ νόμε, καὶ εὐθέαν φρονέοντι ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ] Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum,* ſive *ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſeqi. & ſecundùm naturam vivere.* Verùm quæ ea natura eſſet, cujus ductum ſeqerentur, in hoc havd ſatis ipſis inter ſe conveniebat, Siquidem ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φύσιν δὲ χρύσιππος μὲν ἑξαιρεῖ, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι κοινῶς, καὶ ἰδίως τοῦτο ἀνθρωπίνως· ὁ δὲ Κλεάνθης τοῦτο κοινῶς μόνως ἐκδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐκεῖνό γ' ἔστι ὅτι μέρες. Marcus Chryſippum ſequitur, eodémque utramque *naturam,* & *univerſalem* & *humanam,* collimare & quaſi collineare, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσομαι] Ità *l.* 6. § 28. Θάνατος ἀνάπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πεσλμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal. c.* 14. *v.* 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro; νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐπιδιώσας μιᾶς ἀνεπαίσατο. Tractum ab eo, quod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo. *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐναποπνέουσι] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. θυμὸν ἀναπνείουσα dixit, *Il. δ. v.* 524. & *ν'. v.* 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐμπνεῦσαι, Marc. *c.* 15. *v.* 35. 39. & Luc. *c.* 23. *v.* 36. quod Matth. *c.* 26. *v.* 50. ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. Joan. *c.* 19. *v.* 30. παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam,* dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflævit graviter extremum halitum.

Πεσὼν δ' ἐπὶ τούτῳ] *In Senariis gnomicis:*

Γῆ πάντα τίκτει, καὶ πάλιν κομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. *c.* 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter merita cognomen indidimus maternæ veneratione. illa nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélq; editos ſuſtinet ſemperq; noviſſimè complexa gremio jam à reliqa natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo,* à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4 & *l.* 8.

Quæ dedit, illa capit, neque diſpendi facit bilum.

de qo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *infr. ad l.* 8. § 18.

Πατεῖλαι] indè *terram,* olim *teram,* volunt dici, *qod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. *c.* 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund. c.* 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ.. Adhuc in terris es, quas teris. & in cælo poſſides.* Et Etymolog. Βάτλω, τὴν γῆν. Μεσλιῶσι. ità *Adarcatis* Ops à calcando, qod Hebræis דָּכָה dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & אֶרֶץ terra eiſdem á רָצַץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δαῖα *tera, terra,* ut δὰς, δαδὸς, *tæda,* δάπια, *teſqa.* H. Stephan. ab

ἔρα,

ἔρε, τ præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Gvichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico אֶרֶץ *erets.* Schindler. *pentaglot.* ab Arabico תֵּרָא *terra, lutum.* Canin. *Hellenism.* à Punico *ert, tera,* ut ἔρου *ros,* factâ metathesi.

§. 5. Δεμύτητά σου] *austeritatem tuam.* Xyl. *acumen* potiùs *ingenii,* & *sagacitatem,* M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c. 2.* φαυδρὸς τὰς ὄψεις· δεδορκὼς ὃ δριμύ· ubi aliud est δριμὺ δεδορκέναι, quàm δεριμὺ βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δεριμὺ βλέπειν, Comico idem est, quod τὸ ὑπόδρα ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri:* unde & δεριμὺ βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus.* at δεριμὺ δεδορκέναι Galeno, *acre* sive *acriter,* verùm μὴ φαυδρότητος, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri.* ut τὸ δεριμὺ, tum τὸ σωστὸν illud designet, quod vocabulo isto Evripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Evstath. *ad Odyss. γ'.* qo sensu & Herodianus dixit, δεριμυτέρως ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας ἢ) πρὸ ὑπὸ τῶν ἀπαπλῶ ἀνθρώπων. tum etiam simul comprehendat τὸ ἡδὺ illud, quod Homeri seculum secutos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Evstath. *ad Iliad. λ.* qum τὰς ἐννοίας καὶ λέξεις illas δεριμείας dicerent, ὧν γλυκύτης ὑπολείπετο. Atqe ità Marcum hìc cepisse nullus ambigo. qod uno vocabulo expressisse havd facul fuerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ ὃ δοκεῖ τοῖς πόλεσι πρέπειν μᾶλλον τὰ τοιαῦτα, ἢ τέρπειν τοὺς κομῳδοῦς, ὧν τὸ ψυχρότερον δεριμὺ μὲν, ὑγιὲς ὃ ἥδιον ἔχει. Geminum autem huic argumentum habes, *infr. l. 7. § 52. & l. 8. § 8.*

Οὐκ αἰδάνη πόσα ἥδη παρέχεδς δυνάμθ] Hoc est qod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam δύναμιν καὶ ἀδύναια, quàm ῥᾳδυμίαν καὶ ὀλιγωρίαν obstare, qo minùs ritam rectè piéqe instituant pleriqe. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, qòd paria illis nevriqam possint, Ἐι μὲν, inqit, νεκροὺς ἀναστῆσαι ἐκαλοῦμεθα, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι τυφλῶν, ἢ κωφοὺς ἀκοῦσαι ποιῆσαι, ἢ χωλοὺς ἀναδῆσαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰδέας νόσους, κατεῖχεν ἂν εἰκὸς τὰς ἀπολογίας ταύτης ἡμᾶς· εἰ ὃ πολιτείας ἐξέτασις προκειται παῦ, καὶ ἀνακοῖς ἐπίδειξις, ποῖον ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ἂν ἔχοι λόγον; καὶ γὰ καὶ τὸ θείας ἀπόλαυσις χάριτος βαπτιζόμθ, καὶ πνεύματος μετέχας, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὸ πολιτείαν ὀρθὴν καὶ ἀκριβεσάτην λαβεῖν, ὥστε ῥᾳδυμίας μόνον τῆς ἡμετέρας δεῖν ἡ διαφορά. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθὲς· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳδυμία. ἄπαρ αὕτη καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἡμῖν φαίνεδς ποιεῖ· ἔτως ἡ ἀσθὴ καὶ ἡ ἀργυπνία καὶ τὰ δύσκολα, εὐκολα ἡμῖν ἀπεργάζεται. Idem *in Psal.* 111. Τῷ δυσκολίαν ἔχ ἡ φύσ ἐπιτηδείων φύσις, ἀλλ' ἡ φύσ πολλῶν ῥᾳδυμία ποιεῖν εἰωθεν. ὡς εἴ τις μετὰ ῥᾳδυμίας ἤρχετο, κυφὰ καὶ ῥᾴστα αὐτὰ ὄψεσθαι ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳδυμία φύσ πολλῶν καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ ὃ αὐτὴ καὶ δυσκολώτατα, ῥᾴστα· Videantur plura *in Cor. ep. 1. orat. 2. & 9.* Et *ad Philip. orat. 2.* ubi illud crebrò ingerit, prout noster istìc. hoc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχρεύεδς] *cunctari.* Xyl. malim *tenacem esse.* Vide *ad lib. 4. § 44.* γλίχροι, *tenaces.* Aristot. *Ethic. l. 4. c. 1.* Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύταις θεραπηρείαις, οὐ φειδωλοὶ, γλίχροι, κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι· Obiter vocabulum istud apud Laërtium restituemus. Is. *lib. 4.* de Lacyde. Τοῦτον φασὶ καὶ πρὸς τὴν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐχειν· quod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circa rem familiarem se fœdissimè habuisse.* Vigerus, *ad Eusebium, lepidissimè* mavult. Cæterùm me sponsore rescribito, γλιχρότατα ἐχειν. Sic enim de eodem ex Numenio Eusebius *præparat. lib. 14. c. 7.* Ἦν μὲν δὴ Λακύδης ἀπογλιχρότερος, καί πνα τρόπον ὁ λεγόμθ οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim, tenacior.* nos diceremus, *somewhat near, and a great husband.* miror autem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Eusebium simul sub oculos haberet. nec possum probare, qòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúltqe certum aliqem eo tempore notissimum designari, qi ἀπὸ τῆς ἀκριβεσέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istìc appellativum, sive epitheton commune sit, eúmqe designet, qi est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus,* vel *qi negotio huic addictus est,* eidem sedulò intentus. De Polypo pisce Aristoteles *hist. animal. l. 9. c. 37.* Ὁ ὃ πολύπους, ἀνόητος μὲν ὅτι· οἰκονομικὸς δ' ὅτι· πάντα γὰ συλλέγει μὲν εἰς τὸν θαλάμιον, ἃ τυγχάνει κατοικῶν. Qod Plinius *l. 9. c. 29. Cùm alioqi bratum habeatur animal, in re qodammodo familiari callet: omnia in domum comportat.* nec de Lacyde aliter enunciatur.

Ἀρέσκεδς] *Sortem tuam improbare.* Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεσεῖν, καὶ ἐκ ἀρέσκεδς malim ergò ἀρεσκόδεδς, ut *lib. 11. § 14. assentari, blandiri.* qod est finitimum τῷ κολακδυειν, verùm honestiùs pavlò vocabulum. Sed nec mutari forsan qicqam necesse fuerit. Siqidem & τὸ ἀρέσκεδς hoc eodem sensu usus videtur Plurarch. in *pædagog.* ὁι μὲν τῆς φύσ ἀρεσκοδόσιν ἡπιώμοι κολακείας, εἰσὶ ὃ καὶ οἱ δεινῶσις χαριζόμθοι φίλοις· indè ὁι ἄρεσκοι, ὁι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ ὕβριν ἀνιστέντες, ἀλλὰ δὴ ἐπιμῶοι δεῖν ἄλυποι τῆς ἐντυχάναν εἶ). Aristot. *Ethic. l. 4. cap. 6.* qi & τὸν ἄρεσκον τὸ κόλακ accuratiùs distin-

distingvens, *ibid. l.* 2. c. 7. ἐδὲ ἡ τὸ λοιπὸν ἡδὺ ἐν τῷ βίῳ, ὁ ἀφροβάλλων, εἰ μὴ ὑδενὸς ἕνεκα, ἄρεσκος· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτῷ κόλαξ. ut commodum ſuum adulator ſive Colax, oblectamentum alienum aſſentator ſive blandus iſte reſpiciat. Indè & ἀρέσκεια, ἵνʼ ἀδξῃς ἐκ τοῦ βλίτυρῳ ἡδονῆς παρεκδεχομένη. Theophraſt. *ethic. charact.* 5, ad quem Caſaub. videndus. Cæterùm iſto *blanditiæ* ſive *comitatis blandæ* nomine adulationem ſuam obvelâſſe quidam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *dipnoſ. lib.* 6. his verbis: Ταύτῃ δ' ἡδὺ κολακείαν τινὲς, ἐπιτερπόμενοι τέχνημα, ἀρέσκειαν μεταχαράττουσι· ὡς καὶ Ἀναξανδρείδης ἐν Ζαμίᾳ,

Τὸ γὰρ κολακεύειν, νυνὶ ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Adulatio habet nunc nomen blanditiam.

De Pythagora Laërt. *l.* 8. Ἀπέχετο καταγέλαστος, καὶ πάσης ἀρεσκείας, οἷς σκωμμάτων καὶ διηγημάτων φορτικῶν. Quod autem Caſ. ad obſequia corpuſculo præſtanda refert, quò ipſius cupiditatibus ſatisfiat, minùs probabile videtur.

Παρεφδιδοῖς] *levem eſſe*, Xyl. adducens cùm Suidam exponentem τὸ ἀφελῶς, ἁπλῶς· & ἀφέλειαν, βλακείαν καὶ ἁπλότητα, tum & illud Apoſtoli *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 13. *v.* 4. ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται. quod ille interpretatur, *Charitas non eſt levis, aut nugax.* At verò bonus ille editor Lugdunenſis, pro παρεφδιδοῖς, quod rectum fuerat, ſed ipſi fortean minùs intellectum, ἀπερεδίδοῖς ſubſtituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum diſſideant à ſe invicem enarratores in vocabulo iſto apud Paulum Apoſtolum, vel interpretando vel explicando. Chryſoſt. ἡ περπερεύεται. *non eſt temeraria.* Vetus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit peream.* tanquam ſi à Latinis ea vox ad Græcos tranſierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c.* 12. *Non proterum facit.* Eraſm. *Non eſt procax.* Alii, *Non eſt inconſtans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non eſt fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crediderim commodiſſimè poſſe verti, *Non effert ſe*; non eſt jactationi aut vanæ oſtentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Heſych. Πέρφερος, μὴ βλακείας ἐπιμεμφής. παρεφδιάται, κατεπαίρεται. Suidas etiam, Πέρφερος, ὁ μὴ βλακείας ἐπιμελής. Idem tamen inter alia: Πρόφρεια, ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περφρείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μίμος ἔφη Βασίλειος. Reperiuntur autem illa Baſilii verba (ſi modo Baſilii Cæſarienſis ſint, & non potiùs Euſtathii Sebaſtienſis, ut opinantur quamplurimi, *aſcetica* illa) *reſponſ. part.* 2. *ad quæſt.* 49. Ità illi à Baſilio an Euſtathio, iſte, ut probabile eſt, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib.* 3. *c.* 1. Apoſtoli locum exponens: περφρεία, inquit, ὁ καλλωπισμὸς ἀστιβὴς καὶ ἀκρόπατος ἔχων ἐμφασιν. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus uſus ſenſuſque, quàm ut ad veſtitum duntaxat, quo tamen etiam ἐναβρυνόμενοι ſolent οἱ ἀλαζόνες καὶ μὴ βλακείαν ὑπερεύμενοι, reſtringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. lib.* 1. *ep.* 10. *Ego autem ipſe*, inquit, *Dii boni, quomodo ἐνεπερφρεύμαι novo auditori Pompeio!* id eſt, quomodo me oſtentavi, & quaſi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis fuels & ornamentis orationi meæ, quaſi exultavi, & placere illi ſtudui: inquit Petr. Victorius. Accedit quod Stephanus *de dialect. c.* 16. § 1. monet, Sophoclis Scholiaſten, περφαίνων, κομψεύων, interpretari, & περιφρεδίζειν, κομψεύεσθαι· apud quem πέρφερος & περφρεδίζειν legendum, nulli poteſt eſſe ambiguum. Græcam & damus originem, malim cum Dunæo noſtro à πέρι duplicato, quàm à περιφέρεσθαι cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo iſto qui voluerit adeat pòſt H. Steph. *theſaur.* Jo. Druſ. *obſerv. l.* 7. *c.* 7. Muret. *var. lect. l.* 14. *c.* 7. Andr. Dunæum noſtrum *notis ad Savilii Chryſoſt. in* 1. *Cor.* 13, Hejaſium denique, qi poſt iſta à me adnotata prodiit, *exercit. ſacr. ad* 1. *Cor. cap.* 10.

Εἰ ἄρα οἱ βραδύτεροι καὶ δυσπαρακολουθητότεροι καταγνώσονται] aut leg. καταγνώσηται, aut ſupplendum verbulum aliquod, fortean, δώσουσι, ex clauſula proximè præeunte, aut μέλλει, aut συμβαίνει, aut ejuſmodi aliud quippiam. Eſt autem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qi difficulter rem propoſitam comprehendit & aſſequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὰ πράγματα καὶ ἐπιχείρημα. Heſych. *qi res facilè aſſequitur.* Suidas in ζημιοῖ, ἔστιν ἐναλλὰξ τοῦ ἀμαθεῖ καὶ δυσπαρακολούθητος. In ſectione proxima, ἀπαρακολούθητος ἦν ποιεῖν, dicuntur, qi quaſi *nequiquam aſſequuntur, aut intelligunt*, hoc eſſe, non attendunt prorsùs, id quod agunt. Et mox: Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed neceſſe eſt illud ipſum quod fis nôſſe, & intelligentiâ aſſequi*, ſive αἰδέσθῃς, ut ſtatim ipſe ſe interpretatur. Epicter. *lib.* 1. *cap.* 5. ἔστι μοὶ παρακολουθεῖν, μοὶ συνίεναι μοὶ. & *lib.* 3. *cap.* 26. ἐχεῖ δ' ἐπὶ τοῖς ἐναργῶς φανερωθείσιν παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignoſ. & cur. cap.* 1. Ἔνιοι δ' ἔτους ἀγύμναστοι οὐδὲ λόγους ὄντες, οἷς μὴ παρακολουθεῖν τοῖς ἀκούσιν ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις (π. ἀ. τ. ὑ. ἡ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *l.* 7. § 4. παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις) Idémque *ibid.* mox: φαίνονται γὰρ ὄντως, καθάπερ οἱ ἔνοι τῆς λύρας, ἔτως καὶ αὐτοὶ μηδ' ὅλως, ὅτι εἶπον, ἀκολουθοῦντες. Eodem ſenſu τὸ παρακολουθεῖν verbo uſus eſt Lucas Evangel. *c.* 1. *v.* 3. Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc eſt, *omnia ab initio uſque accuratè intelligentiâ aſſecuto.* quæ Evangeliſtæ verba contendit Budæus cum illis Demoſthen. οἷς παραπροσβ. ὁ τότε πονηρήματα εἰδὼς καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. Et ruſus; Ἐκεῖνος ὁ χωρὶς καὶ ἡμέρας ἐκείνην ἃ

μόνος

μόνον ἔυνεν ἡ πλοῦτον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ ἡ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεφύγμασι. ut ſit & ἄνωθεν illîc, quod illîc ἐξ ἀρχῆς. Eodem ſenſu uſurpat Paulus Apoſt. *ad Timoth. epiſt. 1. c. 4. v. 6.* ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ἡ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ἣ παρηκολούθηκας. & *epiſt. 2. c. 3. v. 10.* Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. qo loco cur Eraſmi, *aſſectatus es*, malit doctiſſ. Scultetus, qàm Vulgatæ ac Bezæ, *aſſecutus es*, cavſſam nullam video. ratio ſiquidem, qam aſſignat, havd eſt firma ſatis. *Ad ſeqendum atqe imitandum hortatur. at qomodo ſeqi poterit, qi jam aſſecutus dicitur?* reſponſio proclivis eſt. aliud eſt notitia & intelligentia, aliud uſu & actu aſſeqi: vel, ſi brevius vis, aliud noſſe, aliud poſſe. illud Timotheus jam aſſecutus erat, iſtud havd itidem adeptus. monet itaqe Apoſtolus, ut qæ de ſe nôſſet, παρὰ αὐτάρκης γνώμης, ἣ ἐξ ἀκοῆς ἱστόρησας, ea imitari adniteretur. Vide & *l. 2. § 9.* & *l. 7. § 3, 4.*

Μὴ παρενθυμοῦμαι] *Nè eam ſubinde cogitarem.* Xyl. *nè eâ nimiùm afficiaris.* Caſ. imò, *non negligens, non neglectim habens*, ſed qantum in te eſt, tarditatem hebetudinémqe tuam corrigere & ſanare contendens. παρενθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epicter. *l. 4. c. 3.* Κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, καταπαρενθυμηθῇ, ἀπώλετο. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipſe *l. 6. § 20.* πολλὰ παρενθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *l. 10. § 8.* τὸ ἀπαρενθύμητον, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* & *l. 6. § 50,* πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγομένου γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτως, *Sedulò attendere atqe animum adhibere eis qæ ab alio dicuntur.* Epict. *l. 1. c. 2.* Τί ἂν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἶμι πρὸς τὴν ὁλοσχερείαν, τοῦτο ἕνεκα μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητος χρείαν Σωκράτους οὐκ ἔσχεν· εἰ δὲ μὴ, ἡ χεὶρ ἀνω, τοῦτό μοι ἐστὶν ὅδιν. οὐδὲ γὰρ Μίλων ἐσωμαι καὶ ὧμος οὐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κροῖσος καὶ ὧμος οὐκ ἀμελῶ τῆς κλήσεως· οὐδ' ἁπλῶς ἄλλο τινὸς τῆς ἐπιμελείας, διὰ τοῦ ἀπογνῶναι τῆς ἀρχῆς, ἀφιστάμεθα. Flacc. *epiſt. 1.*

Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcircò contemnas lippus inungi:
Nec qia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt qâdam prodire tenus, ſi non datur ultrà.

Ità cum Graio noſtro lubens lego, non, qodam. qadamtenus ſaltem procedere & proficere licet.

Μηδὲ ἐμπαλινδοῦνται τῇ νωθείᾳ] leg. νωθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. νωθρείᾳ. *neqe tarditate & inſciti, ſibi complacentem.* qod havd pavcorum vitium eſt. Vide Solom. *Prov. c. 1. v. 22.* Avg. in illud *Pſal. 36. v. 3. Noluit intelligere. Videtis, qia voluntati illud tribuit: ſunt qi volunt intelligere, & non valent: ſunt & qi nolunt intelligere, ideò non intelligunt.*

§ 6. Πεφείσεις λογίσασθαι αὐτῷ τὸ χάρειν] χάρειν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* qod ab exprobatione qadam havd multum diſtat. Juvenal. *Sat. 6. v. 179.* de uxore inſigniori,

Qæ tanti gravitas? qæ fama, ut ſe tibi ſemper
Imputet?

Martial. *l. 5. ep. 82.*

Non totam mihi, ſi vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum noſtras legis exigisqe nugas.

& *l. 2. epigr. 48.*

Imputet ipſe Deus nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. l. 2. c. 17. Multi ſunt tam prævæ naturæ, ut malint perdere qæ præſtiterunt, qàm reccepiſſe, ſuperbi & imputatores.* & *l. 6. c. 12. Qædam qæ homines ſibi præſtant, aliis imputant.* Tria ſcil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum eſt eorum, qi palàm imputant: ſecundum eorum, qi etiamſi id palam non faciant, apud ſe tamen tanqam de debito cogitant: tertium eorum, qi tantùm abeſt ut imputent, ut nè cogitent qidem.

Ἄλλως μήποτε] f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὡς· niſi ſi illud ὡς ex linea proxima huc irrepſerit.

Ὡς περὶ χρεώς διανοεῖται] At Senec. *de benefic. l. 1. c. 2. Demus beneficia, non fœneremus. dignus eſt decipi, qi de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc eſt, qod Marcus hîc, ὡς περὶ χρεώς διανοεῖται. Et mox: *Beneficiorum ſimplex ratio eſt: eroganntur tantùm, non computantur. ſi reddet aliqid, lucrum eſt; ſi non reddet, damnum non eſt. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario ſcribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunqam illa vir bonus cogitat, niſi admonitus à reddente. turpis fœneratio eſt, beneficium expenſum ferre.* Idem *l 3. c 14. Interitura eſt rei tantæ dignitas, ſi beneficium mercem facimus.* & *l. 4. c. 3. Beneficium virtutis eſt, & turpiſſimum id cauſſâ ullius rei dare, qàm ut datum ſit. ſe intueri & commodum ſuum, iſtud non eſt beneficium, ſed fœnus.* & *c. 14. Non eſt beneficium qod in qæſtum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; avaritia eſt ut ait Ovidius,*

Qæ qia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qi beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l. 6. c. 13. Multum à beneficio diſtat negotiatio.* Dominus Chriſtus, Luc. *c. 6. v. 35.* Ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v. 34.* Ἐὰν γὰρ δανείζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;

Οὐδὲ ὅδεν ὁ πεποίηκεν] Senec. *de benef. l. 2. c. 6. Qàm dulce, qàm pretioſum eſt, ſi gratias ſibi agi non eſt paſſus, qi dedit; ſi dediſſe, dum dat, oblitus eſt?* Chilo apud Avſon.

Tu bene ſi qid facias, non meminiſſe fas eſt.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantiſſimâ conceptum, Matth.

6. 6.

c. 6. v. 6. Ποιεῖν ἐλεημοσύνην, μὴ γνάτω ἡ ἀριστερά, τί ποιεῖ ἡ δεξιά. *Facientis eleemosynam nesciat sinistra qid dextra faciat.* Ambrosius *offic. l. 1. c. 30.* qò & Evthymius inclinat, ità interpretatur, qasi dictum esset, *ut frater tuus, qi est tanqam dextra tua, qod facis nesciat.* Sic facias, ut *proxima nesciat uxor*, utì Persius loqitur. Meliùs Jo. Chrysost. *orat. 19.* Οὐ χεῖρας αἰνίττεται, ἀλλ' ὑπερβολικῶς αὐτὸ τέθεικεν. Εἰ γὰρ δίον τι ὄν, φησι, καὶ σαυτὸν ἀγνοῆσαι, τοσοῦτόν ἐστιν ὅσον τοῦτο, κἂν αὐτὰς λιματτὴν ἢ τὰς διακονεμένας χεῖρας λαθεῖν· ἀλλ, ὡς πολλάκις φασὶν, ὅπου σοι σκαιὸς δεῖ κύπτειν ἀνθρώπους· πάντας γὰρ ἐνταῦθα λαθάνειν ἐκέλευσεν. Nam qod de *dextra*, qæ sit *amor divinus*, *sinistra*, *qæ favor humanus* exisitat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Avg. *in Psal. 121.* & *in 1. Joan. tr. 6.* & *de temp. 60.* Gregor. *in Job. l. 3. c. 21.* Theophylact *in Matth.* aliij est merum ipsorum commentum. Rectiùs Clem. *Stro. l. 4.* Ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud est qod Senec. *de benef. l. 6. c. 8. Beneficium aligis nesciens accepit, nemo à nesciente.* Beneficium nisi sciens volénsqe dare neqit: verum beneficium qi dat, qoad beneficii præstiti imputationem, perinde affectus esse potest, acsi qid faciat fecerítve nescius sit. atque hoc est, qod, post Christum nostrum, Marcus voluit. Geminà planè mente Plato in *Theæteto*, de Philosopho genuino. Ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν, ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεχρώμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντα, καὶ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν. καὶ γὰρ αὖ πρὸς ἀπέχεται τῶν ἐυδαιμονούντων χάριν, &c. Optimè formulæ istius sensum expressit.

Ὅμοιός ἐστιν ἐμπίλῳ] ità mox: ὡς ἔμπλῳ.

Μηδὲν ἄλλο προσαπαιτήσῃ] Vide *ad lib. 7. § 73.*

Οὐκ ἐπιβοᾶται] qod Dominus Christus Matth. *c. 6. v. 2.* ὅταν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον] Vide *l. 6. § 7.* & *l. 11. § 4.* & *l. 12. § 29.* Senec. *de benef. l. 1. c. 2. Quicunqe priorum eventus est, persevera in alios conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè cessaveris; opus tuum perage, & partes boni viri excqère. alium re, alium fide, alium consilio, alium præceptis salubribus adjuva.* & *l. 4. c. 14. Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec sordida, sed humana & libcralis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera.* Hoc est qod suo more, id est, Comicè, Plavt. *Trinumm. Act. 2. Sc. 2. v. 39.*

Is probus est, qem non pœnitet qàm sit probus:
Benefacta benefactis aliis pertegito, nè perpluant.

Seriò magis alius qispiam apud Plut. *de sene polit.* & *adv. vit. Epicur.*

Καὶ μὴν θαυμάσεσθαι δρῶντες τὸ βροτόν.

Vide *l. 7. § 73.* Plin. *l. 3. ep. 5. Antiqiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules.*

Ἐν τούτοις ἂν δεῖ εἴη] Interrogantis tanqam ex aliena persona, esse volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex sua Cas. illud malim, qia subseqentia, ναί. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, &c. subjectionis sive responsionis formam habent.

Ἀπαρακολουθήτως] *Sic ut non possint intelligi;* Xyl. imò potiùs, *sic qasi non intelligant ipsi.* ut in præcedentibus, ὡς δὲ οἶδεν. Sic *l. 2. § 15.* sed ratione diversâ ἀπαρακολουθήτως ἐνεργεῖν. Vide *supra ad § 5.* δυσπαρακολουθητότερος.

Βούλεσθαι καὶ τὸν κοινωνὸν αἰδεῖσθαι] Ità reverà beneficia conferenda, ὡς αἰδεῖσθαι, *ut sentiat sibi gratiam factam is cui benefit*, ut *infrà l. 11. § 15* Verùm ut beneficii avtorem, qis is fuerit, dignoscat, nihil qicqam est necesse. Senec. *de benefic. l. 2. c. 9. Interdum & ipse qi juvatur fallendus est: ut habeat, nec à qo acceperit, sciat.* Exemplum subjicit Arcesilai, qi amici pavperis, sed pavpertatem per verecundiam dissimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo sacculum clam subjecit, ut qod desiderabat, inveniret potiùs qàm acciperet. Ctesibium hunc nominat Laërt. *l. 4.* Apellem Chium Plut. *de adul. & amic.* qem & fravde amicâ utiliqe deprehensâ, dixisse, Ἀρκεσιλάου τὸ πάθημα, ille; Ἀρκεσιλάου τοῦ τὸ κλέμμα, iste refert. *Ibid.* Plut. Τῇ τῶν φίλων χάριτι ὀπισθοκλινὴν ὑδὴν ἐποιεῖν· ἀλλὰ πολλάκις, ὡς οἱ ἰατροὶ λαθὼν ἐπεσκέπτετο, καὶ φίλου ὠφέλησιν ἐυτυχῶν ἢ διαλυσάμενος, ἀγνοοῦντος ἐπιμεληθείς. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Qid ergò? ille nesciet à qo acceperit? Primùm nesciat, si hoc ipsum beneficii pars est. Denique ille nesciet accepisse se: ego sciam me dedisse. Parum est, inqis. Parum, si fœnerare cogitas. sed si dare, qo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris to teste: alioqin non benefacere delectat, sed videre benefecisse. Volo, inqis, sciat. debitorem qæris. Volo utiqe sciat. Qid stulti utilius est nescire? si honestius? si gratius? non in aliam partem abibis? Volo sciat.* Ità tu hominem non servabis in tenebris? *Beneficia in acta non mitto. qid? ego illi sum indicaturus me dedisse; cùm inter prima præcepta & maximè necessaria sit, nè unqam exprobrem, imò nè admoneam qidem? hæc enim beneficii inter duos lex est, alter statim oblivisci debet dati alter accepti nunqam.*

Τὸ γὰρ λεγόμενον παρεκδέχῃ] *non intelligis.* Cas. sic ex Polybio Svidas, οὐκ ὀρθῶς τοῦ ἡμετέρου ἐκδέχῃ λόγου. i. e. νοεῖς, ὑπολαμβάνεις. Svidas. *excipe.* Xyl. ut sit παρεκδέχεσθαι, idem qod ἐκδέχεσθαι, *excipere.* nevtrum satis arridet. ego conditionalem particulam deesse puto, [ἂν] παρεκδέχῃ, *si seciùs ceperis.* Ità enim significat τὸ παρεκδέχεσθαι. Evsebius *hist. eccles. l. 3. c. 39.* Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διηγήσεις, *ex relationibus Apostolicis seciùs acceptis*, commentitia multa tradidisse.

tradidisse. quod verbum & in H. Stephani thesaurum poterit immitti.

Εἰ ὃ θέλεις σωιεῖναι] forsan *σωιέναι. intelligere.* qanqam & *σωιεῖναι* eo sensu usurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγώ μοι δοκέω σωιεῖναι τὶ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demosth. *pro Coron.* ὅτε ὑμᾶς οἶμαι μανθάνειν, ὅτ' αὐτὸς ἐδυνάμην σωιεῖναι. ubi tamen quidam codices *σωιέναι.* Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὡσπερ τὰ σώματα γιγναιότατοι καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὥτω καὶ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωιεῖναι δυνάμενοι, εἴτι μετὰ παιδεύσεως ἢ δόλῳ λέγοιτο ἢ πρᾶττοιτο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ ἄνευ γραμμάτων πιστὸν εἶναι φαμὲν. ὅτως σωιεῖναι τὰ ἐν τῇ φύσει λεγόμενα καὶ οὐ τὸν μὴ μαθόντα, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. ὅτε τὰς τιμὰς τὰς μὴ διάφορα ἢ ὁσίως βεβιωκότων, ὅτε τὰς κολάσεις ἢ ἀδίκως καὶ ἀσελγῶς πεπαιδευμένων σωιεῖναι βούλονται. Et apud Svidam in *Sexto* avtor incertus, μηδὲ σωιεῖναι τὸ λεγόμενον συνηθείς.

Μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο] forsan, *μηδὲ παρὰ τοῦτο*] *Nè metuas, neve hac de causa opus aliqod sociale omittas.* Veruntamen nihil temerè mutatum velim.

§ 7. Ὕσον, ὦ φίλε Ζεῦ] Indè Ζεὺς ὑέτιος, ὀμβρεῖος, idémque Ὑης & Δεὺς, & Ὕων dictus. Hesych. Ὑης, Ζεὺς ὄμβρειος. Aristot. nom. *de mund* c. 7. Ὑέτιος ὑπὸ τῆς ὑετοῦ καλεῖται. & Phurnut. *de Deis* c. 3. Παρά τισι ὁ καὶ Δεὺς καλεῖται, τάχα ὑπὸ τοῦ δύειν τὸ γλυκὺ. Lucian. *dialog Jov. & Gan.* Διὸς ὃ ἂν ἥκιστα ὄνομα, ἐπὶ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τῷ ὄρει; Pavsan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὀμβρείου Διός. Athenis verò refert esse γῆς ἄγαλμα, ἰκμάδωσιν ὕσαι δι τὸν Δία· ἔστε ὄμβρον δῶσαν Ἀθηναίοις, εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι συμβὰν αὐχμός. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua postulat imbres;
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κεφάλων τὸν Νεῖλόν φησιν ὡς Παμφώων, Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε, ἀναλογεῖν τὸ τοῖς τοῦ Διὸς ὄμβροις τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καὶ ὥσπερ ἀντίσοφόν τινα τοῦτο τοῦ Διὸς εἶναι. Verùm Deus verus vivúsque solus est Ζεὺς ὑέτιος, non Nilus, non nubes ipsæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atqe mendicabula. Vide Jerem. *c.* 14. *v.* 22. Job. *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Psal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τῆς ἀφόρου ἢ Ἀθηναίων] Existimat Xylander improbare Marcum istic commune illud & damnosissimum vitium, qo pleriqe ea tantùm expetant, qæ sibiipsis privatim prosint; nihil soliciti de communi bono: & Athenienses notare, utpote qi injustè & illiberaliter suis tantùm agris pluviam & fertilitatem poscerent, reliqorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces istiusmodi probat Marcus, qibus homines non sibi solis privatisqe suis rebus, sed civitati reiqe publicæ universæ, in qa degunt, à numine favsta prosperáqe comprecantur; qales fuisse monet Athenienstum illas. qos etiam in supplicationibus suis, non suæ tantùm regionis, sed totius insuper Græciæ; memores fuisse ex Pavsania suprà didicimus. Verùm qod Gregor. *in Job. l.* 18. *c.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. qæ indè constat Hieronymi non esse, qia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione fulcienda est oratio.* itaqe precibus opera sunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, qàm supplicationes concipiendæ. Habéntqe reverà locum hic Menæcei pro patria se devoventis illa à Xylandro etiam lavdata, ex Evripidis *Phœnissis*;

Εἰ δ' ἔλαβεν ἔχας Θ', ὅ, τι δυνατὸς τις
Χρηστὸν, σ' ἔλθοι τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέροι
Παγκλῆι, καλῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
Πειρώμεναι, τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.
Si qisqs qantum qiverit boni, lubens
Patriæ offerat, donétqe publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siqidem, ut rectissimè Andocides *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τοὺ ἢ ἰδίων ἐπιμελεμένους ἀδὲν αἱ πόλεις μείζους κατέστησαν· διὰ δὲ τοὺ ἢ κοινῶν, μεγάλαι καὶ ἐλευθεραι γίγνονται. Vide *ad l.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἥτοι ὁ δεῖ εὐχέσθαι, ἢ ὅπως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως] ἐλευθερίως legit Casavb. *ad Pers. Sat.* qi & τὸ ἁπλῶς καὶ ἐλευθερίως εὔχεσθαι, orationem simplicem & liberalem opponi censet τῇ εὐχῇ ἐμπειρικῇ i. e. *preci emaci*, ut Persius loqitur: qam interpretatur, vel eam qæ habet conjunctum sacrificium majoris alicujus victimæ, avt votum rei consecrandæ; qod sit velut pretium diis repensum, ut fit in emptione contrahenda; vel qæ toties fuit repetenda, & tam assiduè ac λιπαρῶς καὶ ἐκτενῶς facienda, ut hoc ipsum pretii loco censeri possit; qia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs constat, qàm qæ precibus empta est.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὔχεσθαι, *orationis simplicitatem* qandam denotare, qalis illa Athenienstum formula, qæ generali qadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè solicitéqe præscribit. qalis itidem ea formula, qam amicis suis poeta qidam præscripsit, à Platone in *Alcibiad.* 2. lavdata;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲ ἐσθλὰ καὶ εὐχομένοις, καὶ ἂν μὴ δίδῃς· Ἄμμι δίδου, τὰ δ' δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπάλεξον.

vel, ut *Antholog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ δ' δεινὰ καὶ εὐχομένων ἀπερύκοις.
Tu Rex summe, dato nobis bona, sive rogemus,
Seu non: at mala vel poscentibus usqe negato.

Sed & Laconum, qi ut Plato *ibidem*, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

μοσία ἐνίοτε παρεπλησίαν ἐυχλῶ ἐυχρίαν, τὰ καλὰ ὅπ τῖς ἀγαθοῖς τοῦ θεοῦ δίδοναι καλόντες αὖ σφίσιν αὐτῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βάλεσθε αὐτοὶ τίνα Λακεδαιμονίων ἐυσημίαν ἔχ μάλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν ἑλλήνων ἱερά. Qin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Ἐυχετο ὃ παρὸς τοῦ θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ δίδοναι· ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθά ἐστι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, qid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est quod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אַל תַּעַשׂ חֻפָּלָתְךָ קְבַע

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque qid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως ἐυχεῖθαι, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, qæ alios etiam contribules, conterraneos, avt extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qualis ea est, quam hìc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qualis itidem, quam Xylander hìc adducit, Persarum vetérum, de qibus Herodot. *lib.* 1. apud qos lege sic cavebatur; ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ Διόνυσῳ ἰδίῃ μάνῳ, ἢ ὁτέῳ ἐγγίνεται ἀρρὼς ἀγαθά· ὁ δὲ κοινὸς τοῖσι Πέρσῃσι κατάγεται ἐυχεῖθαι ἐυνεῖς, καὶ πᾶσι ἔασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Pavlus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, ἐυχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. l.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τὰς τ' ἐυχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς, ἢ μόνον ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' ἐυχὰς καὶ τὰς ἐυχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅσπερ ἔστι τῆς ἀληθείας, παρ' ἑδὰ ἐν ἑωυτῷ νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκεσίας καὶ λιτὰς εἰώθειν ἐξαμαρτάνειν τὴν ἡγεμόνα, πατρίδα τε τὴν ἐπικὴν καὶ ἴλεω φύσεως ἑωυτῷ καταδείκνυται τῷ ἡγουμένῳ.

§ 8. Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τέτῳ] Συντάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, qomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσοῦντι συνέταξε κίχλαν ὁ ἰατρός. qod in *apophth.* νοσοῦντι κίχλαν ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξε. ἐστque vocabulum hoc freqentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, qo σύνταξιν ἢ σωτήρια ποιόν τι disignaret. itaque verboqo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo. *coordinavit.* alioqi σωτάττειν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Svid. Συντάξας, ἐπιστολὰς φέρων. adductis ex Polybio istis; Συντάξας, ἐλαύνειν κατὰ κορυφὴν ὅσον ἔχει δυνάμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in qo argumento freqens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἀλυσίαν προστάττει ὁ θεός. & *ibid.* ἀσπίαν ἐπιτάξει. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Συνέταξεν τέτῳ ἡ τὰ ὅλα φύσις νόσον] Ità *l.* 4. § 45. συντέτακλαι ἡμεσωμένοις τὰ ὄντα. & *l.* 6. § 16. ὅσα οἱ θεοὶ ἀπονέμουσι καὶ διατετάχασι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, qasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρική τις ἡ κολαστική. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρικά τις ἡ παιδεία. Idémque *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἡ κόλασις. *Medicina qædam est correptio divina.* Ambros. *in Psal.* 37. & Hieron. *in Ezech. Qæ putatur pœna, medicina est. sicut enim qædam datur cathartica, ut noxius humor, qi ineſt corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut qicqid fellis amaritudinisqe est, avferat à peccatoribus, & pristinæ eos ristituat sanitati.* Optimè Simplicius distingvit *in Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémque conservandi; mala externa, calamitatésqe omne genus esse, ἢ νοσῶν τῶν θεραπείας, ἢ γυμνάσιον γυμνασίας, *vel ægrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Κατάλληλον εἰς τὸ εἱμαρμένῳ] *ad fatum*, sive *fato, congruens & consentaneum.* Ità κατάλληλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscoridi. & τροφαὶ τοῖς νοσοῦσι κατάλληλοι, *alimenta ægrotantibus congruentia*, referente Budæo. & Marco noſtro φαντασίαι κατάλληλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τοὺς λίθους συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7 § 57. Ludit avtem hìc in ὁμωνυμία verbi συμβαίνειν, qod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi qod Fabius *instit. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inqit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur qædam & præsumenda; atque ut in structuris lapidum impolitorum, loco qo convenit, qidqe ponendum* qod hìc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobiqe imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. ideóque ex loco transferuntur in locum, ut jungantur qo congruunt maximè, sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in qo*

possit

poſſit inſiſtere. Suidas hæc ipſa Marci verba nobis exhibet ſub hoc titulo: (quod idem & apud Heſychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφοντύντα. quo ſenſu apud eundem autor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Et Syneſ. epiſt. 58. ἐνταῦθα ἡ γλαῦξ τῇ γνώμῃ συμβαίνει. Et Ariſtid. orat. περὶ τῶν παραθέσεων· Οὐ δ' ἀπαιτεῖς, ἵνα μοὶ δρόμον, ᾄσμα ἢ τῆς κιθάρας ὅτι. πράγματα οὐχὶ συμβαίνοντα. Et Liban. orat. 28. μίσγοις ἀδικῶν ὁ συμβαίνων τῷ νόμῳ. Jo. Chryſoſt. in ad Cor. ep. 2. orat. 30. ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ εἰρηνεύειν, ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν δὲ τοῖς περὶ ἀλλήλους διαστασιάσωσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 1. fidem ad τὰ νοητὰ ſpeculanda neceſſariam contendit; ἀναγκαῖόν ἐστι εἰκόνα εὑρεῖν αὐτοῖς συμβαίνουσαν δόγμα τι. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξετάσατε τοίνυν τὰς τῶνδε περὶ γεγονυίας προῤῥήσεις. κἂν εὕρητε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐναργῶς συμβαινούσας, λίξασθε ἀδεῶς ἐκεῖνα τὰ περὶ μελλόντων ὑπαστομένα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Νόμῳ καὶ συμβουλεύω, συμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ νῦν διαπᾶσι ἡμῖν συμβαζόντων εἰς τὸ μέσον. Æſchylus denique à Plutarcho in *Theſeo* laudatus,

——τοιῶνδε τις συμβήσεται;
Τίν' ἀντιτείσω τῶνδε; τὴν φερέγγυον;

Ἁρμονία δὲ μία] Sext. Empir. *adverſ. Muſic. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπλαρῆται] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων δὲ αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud eſt fatum quàm ſeries implexa cauſarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium eſt, fatóne res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur. quippe ſapientiſſimos veterum, quique ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies. ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus putant; ſed non & vagis ſtellis, verum apud principia, & nexus naturalium cauſarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem.* ——*nec plurimis mortalium eximi, quin primo cujuſque ortu ventura deſtinentur.* Epicureos & Stoicos deſignari apertiſſimum eſt.

Τοῦτο ἐφεῦρεν αὐτῷ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖνα ὁ Ἀσκλήπιος] leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ Ἀσκληπιός, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. σωτάπει.

Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ πραχθῆναι] Plato Gorgiâ. Ἆρ' ἂν τὸ ἰατρεύεσθαι μὴ δεῖ, καὶ χαίρειν, ὁτὲ ἰατρεύοιτο; ἂν ἐμοὶγε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφελιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro ſalute hominis ſolicita medicina ſe opponit: aſperi cibi, amari potus ingeruntur: & ſi convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* a. 1.

Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.

Naſo *remed. l.* 1. *v.* 225.

Dura aliqui præcepta vocet mea: dura fatentur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſucos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo quoquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes baſce carnificis manus?
Num mitiores ſunt manus medentium,
Laniena quando ſævit Hippocratica?
Vivum ſecatur viſcus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triſte chirurgos mihi
Inferre coſtis, quod ſecat ſalubriter.
Non eſt amarum, quo reformatur ſalus.
Videntur iſti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Quod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum oſſa vivis legentium, & totas in viſcera manus demittentium, non ſimplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Eſt hæc perverſitas hominum, ſalutaria excutere, exitioſa ſuſcipere, periculoſa quæque medicamina vitare, mori denique citiùs quàm curari deſiderare.* (tranſpono, *peric. quæque deſiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel ſic etiam; *med. vit. peric. quæque deſ. mor. den. cit. q. cur.* ut Rigalt. *periculoſa quærere, medica malè vitare,* &c.) *& eſt planè quaſi ſævitia, medicina de ſcalpello, déque cauterio, de ſinapis incendio. non tamen ſecari, & inuri, & extendi, morderique idcirco malum, quia dolores utiles affert. nec quia tantummodo contriſtat, recuſabitur; ſed quia neceſſariò contriſtat, adhibebitur. horrorem operis fructus excuſat. ululans denique ille & gemens, & mugiens inter manus medici, poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & ſævas jam negabit. Et ſi martyria deſæviunt, ſed in ſalutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba quæque curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, iſta quæ tu vocas aſpera, quæ adverſa & abominanda, primùm pro ipſis eſſe quibus accidunt; deinde pro univerſis, quorum major Diis cura eſt, quàm ſingulorum. difficillimum videtur, quod primùm dixi, pro ipſis eſſe quibus eveniunt iſta, quæ horremus ac tremimus. pro ipſis eſt, inquis, in exilium projici, in egeſtatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ afficì, debilitari?*

si miraris, hoc pro aliqo esse, miraberis quosdam & igne curari, nec minùs fame ac siti. Sed si cogitaveris tecum, remedii causâ quibusdam & radi ossa & legi, & extrahi venas, & quædam amputari membra, quæ sine totius pernicie corporis hærere non poterant; hoc quoque patieris probari tibi, quædam incommoda pro bis esse, quibus accidunt. tam mehercules, quàm quædam quæ laudantur atque appetuntur contra eos esse, quos delectaverunt; similima cruditatibus, ebrietatibusque, & cæteris quæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib.* 1. c. 4. *Quid ergo? non aliquando castigatio necessaria est? quidni? non enim nocet, sed medetur specie nocendi. quemadmodum quædam hastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, sed ut explicemus, elidimus: sic ingenia visio prava, dolore corporis animique corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis tentat non multum ex consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tamen mutatâ vitæ dispositione firmare: proximum est, ut modum proficiat. Si modus & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit. Si nè adhuc quidem respondet, interdicit cibis, & abstinentiâ corpus exoneras. Si frustra meliora cesserunt, ferit venam, scarificatque, si adhærentia nocent, morbumque diffundunt, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus salutaris effectus est.* Idémque *de benefic. l.* 5. c. 20. *Beneficia multa tristem frontem & asperam habent; quemadmodum sacare & urere ut sanes.* Simplicius *in Epictet. Cruciatus uchementissimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, cùm sc. mercede etiam medicis numeratâ, secandos urendosque præbent. Si carnificum medicinam exercentem, eámque urentem & secantem, atque ipsos carnifices imitantem, non malum sed bonum dicimus, atque adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non acquiescimus?* Clemens *Strom. l.* 1. Οὐ γὰρ ὁμοίως πεὶ τῦ σώματος νόσον ἀπάγει, εὐρήσεις δόξει ψυχῆς ἡ ἀδικία ὁ πειρώμενος ἀπαλλάττειν ἢ μᾶλλον ἀν εἰς κηδεμόνων, ὅσωπερ ψυχὴ σώματος ἐπιμελέστερον. ἀλλ' ἅσα τῆς μὲν τῦ σώματος ὑγιείας ἕνεκα, καὶ νομὰς καὶ καύσεις, καὶ φαρμακοποσίας ὑφιστάμεθα. καὶ ὁ ταῦτα πρεσβύτερον σωτῆρτε καὶ ἰατρός τε κληθῆναι ἐθέλων πνὶ ἐξ ἀνομίας τῆ πρὸς τὸν πλησίον, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ἁπαξαπάσης λόγος· καὶ μέχρι πνὸς ὑποτέμνων, ὡς μὴ τὰ ὑγιαίνοντα συμδιαφθείρειεν αὐτῷ· τῆς δὲ ψυχῆς ἕνεκα οὐχ ὁμοίως ἀποτεμούμεθα; &c. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. Οἱ μὲν τὸ σῶμα ὑπ' ἐυ διακεῖσθαι νόμοι, καὶ πνὶ νόσον συγχωρῆναι, καὶ τῆς ὑγείας ἐμέρεσθαι, καὶ τοῖς ἰατροῖς ἐπακοῦσαι, καὶ μόνον ἤπια προσφέρεσθαι φάρμακα, ἀλλὰ κἂν τέμνωσι, κἂν καίωσι, κἂν λιμώττειν κελεύωσι, κἂν πικρῶν τινῶν καὶ ἀηδῶν μεταλαμβάνειν κελεύωσι· καὶ διὰ ταυτὴν ἀνιαρᾶς ἐπιμελείας πλὴ ὑγιείας καρπούμενοι, μισθὸν ταῖς ὕπνοις ἀναπαύσεσιν ὁρίσαντες. Dionys. Halicarn. *epist. ad Pomp.* Οἱ ἰατροὶ τέμνειν καὶ καίειν τὰ διεφθαρμένα τῶ σώματος, εἰς ὑγίειαν τὰ λοιπὰ καὶ τὰς τομὰς φέροντες. Idémque Deum, ut Nicephor. Gregor. *histor. Rom. l.* 8. c. 18. Ὅταν γὰρ ἀδύνη κολάζειν ὡς ἂν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων πεφυκὼς ἔκπυσιν, ἅτε σοφὸς ἰατρὸς, τομὴν καὶ καυτῆρα τοῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγαῖς. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Ἐι δ' ὕδη καὶ ἀλυπόνως ἀναμένειν ἔνεκα τῆς ἀλυπωτάτης σωτηρίας, ἆρ' οὐκ ἂν ὑπομείναιμι; ἃ γὰρ δὶ, ὅταν τὰ σώματα σηπεδὼ ἅλη, ἀποδιδύοντες πάντ' ἀναμένομεν, τεμνόμενοι, φαυλούμενοι, καιόμενοι, πικρὰ φάρμακα πίνοντες, καθειργόμενοι διὰ χρόνε, δὶ' ἐμέτων, διὰ βιῶν· καὶ ἡ τῶ ἐνδον χάεν πεσήματος, εἰς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα ἀθλήσοντες καὶ θεῦ σωτηρίας, πανθ' ὑπομένομεν ἑυλόγως, εἰ καὶ μετ' ἀλπίδων πειθοῖ τὰς ὑπομονὰς ἔχεμεν; Cydonius *de mort. contemn.* Τί γὰρ κωλύει καὶ τοὺ ἰατροὺς τοῖς λόγοις τύτοις καλίζειν, ὁι τοῖς σώμασιν ὐκ ἄλλως ὀπικρῦσι, ἢ ὅτι αὐτῶν καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν καὶ ἅπλεσθαι καὶ πάντα τρόπον χρῆσθαι τοὺ κάμνοντας ἀναγκάζοντες; ὃς τὰ τῦτον τὸν τρόπον ἡμᾶς λυτεῖν, καὶ μηδὲν μεγάλως τελεῖσθαι, καὶ εὐφροσύνας αὐτοί τε καὶ δι' ἡμετέρων μέλει, [ὀφείλομεν. Sejler.] Joan. Chrysost. *in Psal.* 148. Τὸν θεὸν ὁμοίως ἀνυμνεῖν χρὴ, καὶ κολάζοντα, καὶ ἀνιέντα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ κηδεμονίας, ἀμφότερα ἀγαθότητος· ὥσπερ ὲν ἰατρὸν ὐ τρέφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα καὶ τέμνοντα, ὐκ εἰς ἀφορεῖν μόνον ἐξάγοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν οἴκοις τὰ καλαπλεόντα, ὐκ ἀλεί φοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ καίοντα καὶ τέμνοντα θαυμάζομεν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντία τὰ μνήματα, ἀλλὰ πρὸς ἓν ὁρᾷ τέλος· ὕτω καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἁπάντων αἰνυμνῶν χρή· καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ δ' ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τύτων πολλάκις καὶ εἰς τοὐναντίον ἐξέπεσε, τὰ δὲ τῆ θεῦ μὲ σοφίας καὶ κηδεμονίας γίνεται καὶ κηδεμονίας. Basil. Cæsar. *orat.* 8. Ὡς εὐρήσεις ὁ ἰατρὸς, κἂν πόνε κἂν ἀλγηδόνας ἐμποιῇ τῷ σώματι· τῇ νόσῳ γὰρ μάχεται, ὐχὶ τῷ κάμνοντι· ὕτως ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ τὴν σωτηρίαν τῆ ποιῆ διὰ πολλῶν κολάσεων διαπεμπόμενος· καὶ γὰρ δὶ' ὧν πικραίνει, ζωοποιεῖ· καὶ δι' ὧν πατάσσει, ἰᾶται. καὶ πατάσσει μὲν σάρξ, ἵνα ἰαθῇ ψυχή. θεραπεύεται ἡ ἁμαρτία, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνη. σὺ δὲ τῷ ἰατρῷ μὴ ὑβρίσῃς ἐγκαλῶν, τῷ μὲν τέμνοντι, τῷ δὲ καίοντι, τῷ δὲ πατάσσοντι μὴ σπεύδοντι

ζειν τῆς ἀνάπτυσις αὐτῶ, Apoſt. *ad Heb. c. 12. v. 10. ἵνα ζήσωμεν, v. 9.* & *v. 11.* Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τῷ τὰ κόσμου γίγνεσθαι] Ideo ſubeunda vult æquo animo iſta omnia, quia ad univerſi bonum faciant. Ità Senec. *epiſt. 74. Nihil indignetur ſibi accidere; ſcidique illa ipſa quibus lædi videtur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe quæ curſum mundi officiumque conſummant.* Heraclit. *epiſt. 2. ad Amphidam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ὁ κόσμον μεγάλα σώματα ἰατρεύει, ἐναντιῶν αὐτῷ τὸ ἄμετρον· τὰ θρυπτόμενα ἐντοπεῖ· τὰ ὀλιθήσαντα ἀναφαῖς πτέρυξι σώζει· τὰ σκιδνάμενα φαιδρύνει· τὰ ἀσφαλῆ καθείργει· τὰ ληθόντα· διάνοιαν τὰ φεύγοντα φωτὶ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερόν, πυρετοῖ δὲ τὸ ἄπυρον· ἀναπίμπλησι τὰ ἀναίσθητα. διὰ πάσης δὲ ἔρχεται τῆς ὑσίας, πάντ' ἰῶν, ἁρμοζόμενος, διαλύων, πήγνυς, χέων. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν τήκει, καὶ εἰς λύσιν αὖ τὸ παθίσησι· καὶ λιθάδας μὲν ἐκθυμιᾷ, παχύνει δὲ χαλαθέντα τὸν αἶρα· καὶ συνεχῶς τὰ μὲν ἄνωθεν διάκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἱδρύει. ταῦτα κάμνοντος κόσμου θεραπεῖα. Et Maxim. Tyr. *diſſert. 25.* Ἃ δὴ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μᾶλλον δὲ αὐτοῦ τοῦ ὅλου· τοῦ δὲ μέρους ἀνάγκη κακῶς ἔχειν τοῦ ὅλου. Vide *ad l. 4. § 40.* In eandem ſententiam Epictet. *diſſert. l. 1. c. 12.* Σκληρὸν ἦν μοι γνώμῃ πεπρωμένον; Ἀνδράποδον· εἶτα διὰ τί ἐν σκελύδριον τοῦ κόσμου ἐγκαλεῖς; ἂν ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις, ἀ χαίρουσι παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; οὐκ ἴσθα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τὰ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις εἶναι ἔχει καλῶς. Idem *l. 4. c. 7.* Qi & *l. 2. c. 5.* Πῶς λέγεται τὸ ἐκτός τινα κατὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν; ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν ἐστὶ ῥᾳδίως τὸ καθαρῷ εἶναι. ἀλλ' ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ ἔσται ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ ἡμῶν ὑπολαβεῖν δεῖ. τί ἐστι; ἄνθρωπος. εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἐστὶ ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν· εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινός, ἐπὶ ἐκείνου τοῦ ὅλου νῦν μὲν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸς ὥρας δ' ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Vide ſuperiùs pavlò Baſil. Cæſar. & Senec. *de provident. c. 3.* ſed & eundem, ſi lubet & otium eſt, operis ejuſdem *c. 5.* argumentum iſtud pertractantem. De corporis membris itidem Theodoret. *therapeut. l. 1.* Πᾶσαν μηχανὴν, inquit, ἐπινοοῦσιν οἱ ἰατροὶ, ὥστε τὰ πάθη ἐξελάσαι, καὶ τὴν περὶ ἕκαστον μέλος ἁρμονίαν ἀποδοῦναι τῷ ὅλῳ.

Τὴν τῶν Διὸς εὐνομίαν καὶ εὐταξίαν] Hoc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, ſed παράλογα etiam meritò reputes, quòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant. quinquam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eóque argumento ad mala fortiter, æquanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes *Evang. c. 21. v. 19.* Pavlus *ad Philip. c. 1. v. 20.* Petrus *epiſt. 1. c. 4. v. 14.* Verùm mundum illi pro Deo habebant; quem & iſtic deſignari ſequentia docent. Vide *ad l. 4. § 23.*

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον] ſuprà, ἀπαίρειν πᾶν τὸ μνώμενον. ſic *l. 6. § 44.* ἀπαίρεσθαι καὶ στέργειν ἐφίλων. plus eſt τὸ στέργειν quàm τὸ ἀπαίρεσθαι: uti eò loci oſtendimus. Vide & *l. 6. § 49.* Ariſtot. *ethic. Eudem. l. 7. c. 10.* Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τῷ τύχῳ.

Συνεκπεπλωκόσιν] Vide *ſuprà ad l. 2. § 3.* & *l. 4. § 26.*

Τῆς συμμονῆς] Ità *l. 2. § 3.* σώζεσι δὲ κόσμον αἱ μεταβολαί.

Ἐὰν καὶ ὅπῃ διακόψῃς] Lucan. *l. 6.*

——*à prima deſcendit origine mundi*
Cauſarum ſeries: atque omnia fata laborant,
Si quidquam mutâſſe velis.——

Τῆς συνεφείας καὶ συνοχείας] Vide *l. 4. § 40.* Manil. *Aſtron. l. 2.* de mundo:

Machina cognatis membris contexta——

Διακόψεις] Vide *ad l. 4. § 29.*

§ 9. Μὴ σκυθρώπαζε] faſtidire. Xyl. *ægrè ferre.* Cæſ. propriè, *nauſeare.* quinquam Phrynich. in vocab. Attic. τὸ σκυθρώπομαι notat, ὡς τὸ ὀκνῶ ναυτίας ἄξιον τίθεται. σκυθρὸς, ἀνδρὶ, Heſych. ἀνύβριστος, Svid. Plutarch. ab eodem laudatus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* οἱ σκυθροὶ καὶ νοσώδεις, ἄρτον καὶ ὕδωρ προσφερόμενοι ναυτιῶσιν. Vide *ad l. 10. § 34.*

Εἰ μὴ καταπυκνῶ] qod *l. 9. § 29.* ἀφαῖρῶ, οὐ καὶ τὸ βραχύταλον φέρεσι. Nè *animum abjicias, ſi non confertim ſive jugiter tibi omnia ex voto & propoſito ſuccedant, ſed mediocribus etiam progreſſibus & interruptis etiam aliquoties contentus eſto.* Siquidem, ut Cicero de orat. *perfect. Prima ſequentem, honeſtum eſt in ſecundis tertiisque conſiſtere.*

Nun poſſis oculo, quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt quoddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus *Epiſt. l. 1. ep. 1.* Qin & de ſe Sen. *de vit. beat. c. 17. Exigo à me, non ut optimis par ſim, ſed ut malis melior. hoc mihi ſatis eſt, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non pervenì ad ſanitatem, nè pervenìam quidem. delinimenta magìs quàm remedia podagræ meæ compono; contentus, ſi rariùs accedit, & ſi minùs verminatur.* Qin &, ut Plutarch. *de profect.* Heſiodi illud,

Εἰ γάρ τι καὶ ἡ σμικρὸν ὅπῃ σμικρὸν προσθείῃς, Καὶ ἄλλο τοῦτ' ἐπ' ἄρδοις, τάχα καὶ μέγα ἢ τὸ γίγνεται.
Si quando modicum modico superaddere pergas, Idq; iterum atq; iterum, magnum consurget acervum.

ὃ πρὸς ἀργυρίου μόνον ἀνήκειν ἔφησεν ἐλευθερίως, ἀλλ' εἰς ἄπαντα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ ἡ τελειοτέρα ἕξις τοῦ λόγου προσλαμβάνουσα.

Ἀλλ' ἐπιχειρήσει] quomodo Chrysippus ἐν τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ὀπτικὰ μάθη ἐπιχειρεῖ τὸν λογισμὸν εἰς τὰς ἐναντίας πρᾶξεις βιαίως προσωθοῦντα.

Πάλιν ἐπαινέσαι] Vide *l.* 4. § 25. Habes autem Epicteti pulcerrimam de argumento isto dissertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qi & summatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὲν καταγνῶναι δεῖ ἡμᾶς ἡμῶν, εἶτα καλαγωγὸς μὲν ἑαυτῶν σαυτῷ, μηδὲ παίδης τὸ δεῖ ἀγρίων ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐσθίοντες, εἰς ἅπαν ἐπίδωκαν ἑαυτούς· ἀλλὰ μάθε τὸ δεῖ παιδαγωγῶν πάλαισε τὸ παιδίον. ἀναγκάς, φησι, πάλαιε, μίσησε ἀκροσφαιρίδης. πιῶτον τι καὶ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin*: Qi discit legem; nec redit ad eam, similis est homini, qi serit, sed non metit. Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσυφίζειν εἰς τὰ πλείω] ego animo pleraque humana ferre. Xyl. at Cas. de actibus sive affectibus propriis interpretatur, qibus, pro humana infirmitate, crebrò sit expositus. nevtrum placet. ἀσυφίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, est pluribus humaniter actis acquiescere, contentum esse. qod de aliis censendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æ qui compescat vitiis bona; pluribus hisce, Si modò plura illis bona sunt, inclinet.—

qod Liban. *orat.* 4. δεῖ τοῦ πλείονι τῶν ψεκτῶν ἀσυμφίζειν, contentum esse, libenter acquiescere. Æschin. *ep.* 5. Ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀσυμφίζω τῇ συμφορᾷ· καὶ ἀρκεῖ μοι ὀκεῖ τὸ βίω ἢ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. qod & mox interpretatus ipse, ἀρεσκάπτω, inqit, τὰ παρόντα. Marcus itidem *l.* 7. § 27. μὴ διὰ τὸ ὕπνος ἀσυμφίζειν αὐτοῖς· nè dum istis libenter acquiescis. indè ἀσυμφισέον καὶ φιλητέον, Clemen. Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 3. & ἀσυμφισέον, acquiescendum. Hippocrati. Marcus ipse *l.* 12. § 14. ἀσυμφίζει, gratum habet; contentus esto. & *l.* 7. § 27. διὰ τὸ ὕπνος ἀσυμφίζειν αὐτοῖς.

Ὡς πρὸς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: qomodo ad pædagogum schólamve pueri commeant, qi ludum talarium literario præoptant. Vide *l.* 10, § 35. De Clearcho Xenophon *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπίχαρι μὲν οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς καὶ ἀμὸς ἦν. ὥστε ἐδόκουν πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον καὶ δεῖν φιλίᾳ μὲν καὶ εὐνοίᾳ ὑποδύεσθαι οὐδέποτ' εἶχεν, &c. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 6. Itâ sunt hæc ut pædagogi parvulis, amari videantur, acerbi & molesti, formidabiles verbere, libertatem lasciviendi negant, necessitatem disciplinæ exigunt, pueriles animos, nè luxu diffluant, terrore constringunt. Persius de se *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo, Grandia si nollem morituri verba Catonis Reddere, non sano multùm laudanda magistro, Quæ pater adductis sudans audiret amicis. Fure: etenim id summum, qid dexter sæpe ferret Scire, erat in votis; damnosa canicula quantùm Raderet; angustæ collo non fallier orcæ; Nè qà callidior buxum torquere flagello.

Vide Persii *glossas*; & Turneb. *adversar. l.* 23. *c.* 22. Alioqi tanqam ad pædagogum, ad philosophiæ præceptorem accedere oportet, ut discamus, non ut oblectemur: μιμημάφοι, ὡς ἂν εἰς διδάσκαλον, ὑδὲ φοιτῶν, ἀλλ' εἰς σχολὴν καὶ διδασκαλεῖον ἀφικόμενοι. Plut. *de profect.* contrà qàm illi, qos, ut Seneca *epist.* 108. *Inqilinos philosophorum, non discipulos dixeris. qi veniunt ut audiant, non ut discant; sicut in theatrum voluptatis caussâ ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur.* —*qi cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba: qæ tam sine profectu alieno discant, qàm fine suo audiant.* —*qibus philosophi schola diversorium est otii. nec id agunt, ut aliqa illic vitia deponant, ut aliqam vitæ legem accipiant, ad qam suos mores exigant; sed ut oblectamento animum perfruantur.* Itâ assvescit animus delectare se potiùs qàm sanare: & philosophiam oblectamentum facere, cùm remedium sit. Idem *ep.* 117.

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philosophiam recurrere, tanqam laborantes ad medicinam, qæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam qod Xylander annotat de præceptis salutaribus in promptu habendis, qod suprà *l.* 3. § 13. monuerat, est hîc planè ἀνεπιδόκιμον. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλόσοφου σχολεῖον. οὐ δεῖ ἡδύσας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἠρχεδε γὰρ, ὡς ὑγιεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκλελακὼς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δ' ἡφθαλμιῶν· εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λόγω τοιαῦτα καὶ ἐπῳδωνιάσματα, ἵν' ὑμεῖς ἐναυτιάσητέ με ἐξελθόντες, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἀφέρων δῖον ἀπῆλθεν, ὁ δὲ τὸν κεφαλὴν ἀπαλὸν ἔχων, ὁ δὲ τὸν σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα. & *ibid.* aliis insuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφος δ' ἐν ἀκροάσιν παρεκαλεῖ; *Καὶ· ὡς ὁ Ἥλιος ἄγε αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ πρεφὴ, ὅπου δὲ καὶ ὅτῳ ἄγε νῦν ὠφεληθησομένῳ. πῖος ἰατρὸς παρεκαλεῖ, ἵνα τις ὑπὸ αὐτοῦ θεραπευθῇ; καὶ τοι γοῦν ἀκούω, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρεκαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philosophia Marcus, de philosopho Epictetus.

* *ita interpungeqe perperàm continuant codices Vulgati.*

Τὸ σπογγάριον] *penicillum.* De spongiis Plinius *histor. l.* 31. *c.* 11. *Mollissimum genus earum penicilli oculorum tumores levant ex malso impositi: iidem abstergendæ lippitudini utilissimi: eósqe tenuissimos & mollissimos esse oportet. imponuntur spongiæ.*

gia ipſæ epiphoris ex poſca. Nec mutandus iſte Plinii locus, quod quidam volunt, ut legatur, *genus earum è qibus penicilli.* nam præterquam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo firmamus, qi *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neque ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aqâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ ὠὸν] Plin. *l. 29 c. 3. Ova per ſe infuſo candido oculis epiphoras ſubinbent, urentésque refrigerant. qidam pro aqua miſcent collyriis. infantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Καταπλασμα] Φάρμακα τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ σπάσα. Evſtath. *ad Il. δ.* Verùm qartum genus, qod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ πλασὰ, τὰ δὲ πλασὰ. πιτὰ ſunt, *qæ potantur*; χριτὰ *qæ inunguntur*; πάσὰ ſive ἐπίπασα, *qæ inſpergunturi*; πλασὰ ſive καὶάπλασα, *qæ illinuntur*, ungventis craſſiora: unde & καὶαπλάσμαὶα nuncupata ſunt.

Καὶαύνησιν] *perfuſionem.* cujus in re medica uſus freqens & multiplex. Evſtath. *ad Odyſ. δ.* ex Athenæi *dipnoſ l. 1.* Λύει δὲ κάματον καὶ ἡ καταύνησις ἡ χλιαρὰ κεφαλῆς. Theodoret *therapeut. l. 1.* de medicis inſanos curantibus. καὶ δεσμὰ περιφέρουσι, καὶ καταυνῶσι βίᾳ τὰς κεφαλάς. Et mox: Καὶ μὲν δὴ, ὡς ἀῤῥωστοῦντας καταυνήσωμεν, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια περιενέγκωμεν φάρμακα. Et *l. 4.* Οὐκ ἀπαυδῶμεν, ἀλλὰ τῇ ἀπογγιᾷ τὸν λόγον καταυνῶμεν τῆς ἀπιτίας τὸ πάθος. Et *l. 6.* Καί τοι καὶ τοὺς ἰατροὺς ἐκείνους θαυμάζετε, ὅτι ἐκ ἄλλοις περιφέρειν πλὴ θερμείαν καλδύσιν, ἀλλ' αὐτοὶ τῆς ἀμπεχόνης γυμνούμενοι, καὶ τὴν χιονίσκον διαθιγγάνοντες, τὴν αἰθέρα μετατρεπίζοντι, καὶ πλὴ τομὴν ἐπιφέρουσι, καὶ δυσουμίας ἀνέχονται, καὶ τὰ ἰχῶρας ἕλκη τὰς ῥαφίδας, καὶ καταυνῶσι τῇ ἀπογγιᾷ, καὶ τὰ φάρμακα ἐπιπάσσουσιν, &c. Dio Pruſ. *orat. 17.* Τὰ γὰρ φλεγμαίνοντα σῶμάτων, ἐκ ἐνδὺς ἐνέδωκε πρὸς πλὴ πρώτὴν καταύνησιν, ἀλλ' ἂν συνεχῶς ποιῇ τις, ἐμαλάχθη καὶ ῥᾴον ἔχει· ἐκεῖ ὁμοίως καὶ πλὴ ἐν τῇ ψυχῇ σῶ πολλῶν φλεγμονὴ, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο παύσαι, διηνεκῶς τοῦ λόγου χεόμενος. qi locus, qum noſtrum cum primis illuſtret, à Nazogeorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs compareat, qum ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit*, pro eo qod debuit, *ſuffecerit, ſufficiens fuerit, ſat habuerit, ſi crebris allocutionibus aliqid profecerit*, qomodò Marcus iſtîc, *nè ægrè ferat, ſi non confeſtim omnia ex voto proceſſerint*; & *l. b. 9. § 25.* ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel paululùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l. 10.* Ζωσίν δ' (φασὶν) ἀνοσ μὲν ὑγιάποτ. ἀγαπητὸν δ', εἰ μὴ ἐβλαφαν. *Coitus, ajunt, nunqam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, qod eſt illi ſolenſe nimis, cum antegreſſis committens iſta ſic vertit, *neqe item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil qidem unqam profuiſſe, plurimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, qin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos qoqe amaturum ſapientem negat; neqe ſepulturæ curam habiturum: neqe à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum qemqam diligere?* tum qorſum hîc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſavbono, ſic ſe habet. τὸς τε οἰκέτας κολάσειν· (qod vulgò ὅτε κολ. οἰκ. legitur) ἐλεῆσου (σειν, malim) μέντοι, καὶ συγγνώμὴν τινὶ ἕξειν πρὸ ἀπεδαίων· ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς· ἐδὲ ταφῆς φροντιεῖν· ἐδὲ διόπαμπον εἶ τὸν ἔρωτα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιβ φησὶν. *Servos ſupplicio qidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum qibuſdam habiturum, qi probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: nec amorem à Deo immitti: ità Diogenes* (qi Epicuri dogmata collegit) *l. 12. refert.* Cæterùm & iſta avc loco mota & tranſpoſita liqet, avt certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. qis enim non videt illa, ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς & ὐδὲ διόπαμπον εἶ τὸν ἔρωτα qibus de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectũ eſt, eodem prorſus pertinere?

Οὐδὲν ἐπιδεήσει τὸ πεπαρχεῖν τῷ λόγῳ] locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio havd perinde proclivis. leg. forſan, ὐδὲν ἐπιδεήσει [εἰς] τὸ π. *nihil ampliùs opus erit, qod inducat te ad obſeqendum rationi.* vel etiam, ὐδὲν ἐπιζητήσεις [ἢ] τὸ πεῖθ. *nihil ampliùs*, vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſeqaris.* ἢ, pro εἰ μὴ, *niſi*, ut Joan. *c.* 13. *v.* 10. qod & Evſtath. obſervat in Νάκυιαν. Sic *l.* 10. § 33. ωὐκέτι μηδὲν ἐπιζήτει. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qi legendum cenſet, vel ὐδὲν ἐπιδέσει ὅτι πεπαρχ[illegible]ν τῷ λόγῳ. vel ὐδὲν ἐπιδεήσει τὸ π. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parcere.* At D. Boot. ἐπιδέξεις mavult. Sen. *epiſt.* 103. *Ipſam philoſophiam non debebis jactare:* & mox; *Licet ſapere ſine pompa.* atqe eò etiam Caſ. abit.

Ἀλλὰ περιαναπαύσῃ ὥσπερ] Ità *lib. 6.* § 12. καὶ περιαναπαύὰ ταύτῃ. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib. 4.* § 34.

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις ὐ θέλει] Hoc eſt qod Juvenal. *Sat. 14. v. 322.*

Nunqam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas.

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ δ' ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ.] *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* (scil. *quod est secundùm naturam.* M. Cas. eroteméticè effert. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο εἶθελες ἢ κ. φ. quinquam & receptam lectionem retineri posse censet Salmas. *at tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τούτων θεραπεύσεις] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est. plano adeuntur. Non vana vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via. multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim quietotiosius? quid ira laboriosius? quid clementiâ remissius? quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον ἐστὶ τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· χυρότερον γὰρ ἐκείνης ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, plurimisque docet argumentis, Joan. Chrysost. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Colos. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Psal.* 124. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ ἐκεῖ διὰ τοῦ σφαλεῖς] leg. cum Xyl. διὰ τοῦτο σφ. qia θεραπεύτερόν τι blandius quiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & pisces ipse aliquâ oblectame decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plaut. *Mercat.* 5. 3. tanquam sapientum dictum, hoc idem sic extulit.

Voluptas escâ malorum esca; quòd eâ non minùs homines,
Quàm hamo capiantur pisces. —— (qi tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus quibusdam nervigam comparent.

Τὸ ἁπλούστερον] quod alibi τὸ ἀδιάπλαστον aliud est enim τὸ ἀκατάληπτον *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ ἴσως] Vide *l.* 2. § 5. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντάπασιν ἀναισθήτους] *imperceptibiles*, sive *imprensibiles.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀναληψίας καὶ ἀπωχῆς εἶδος. Eum paribus ferè passibus secutus est Arcesilaus. Siquidem & ipse asseruit, περὶ πάντων ἐποχὴν δεῖν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα. Eusseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de qo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plat. dissens.* Verùm is τὸ περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγμα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nihil scire se nisi hoc unum, quòd nihil sciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 27. qi & *ibidem* adjicit; *Hinc Academiæ disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qa ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates eúmque secuti Academici scientiam sustulerunt, novámque non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaque Aristocles *de philos. l.* 8. apud Eusseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν οἶομαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν, ἀναιρῶσάν γε δὴ τὰς τῶ φιλοσοφεῖν ἀρχάς. quinquam restrictiùs paulò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de sect.* ἃ μὲν οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι· *qa non novi, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito disertè Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδεὶς ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα. *ideo juvenis cùm esset sapientiorem reliqiis habitum esse, qòd se nihil scire, scire se profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. τὸν ὃν ὁρᾶσθαι μηδὲν εἰδέναι· τέλειον μέντοι χωμῳδεῖσθαι παῖδα εἰσαγόμενον. *juvenis cùm esset, nihil scire se; vir factus, nihil non nôsse dicebat.* De se Isidorus Pelus. *lib.* 3. *epist.* 241. Ἐγὼ δ' οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec abscedit multùm Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si qis opinatur nôsse se qicqam, nondùm is qicqam, prout nôsse debet, novit.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν ἴσμεν. *nec hoc qidem scire aiebat se, qòd nihil sciret.* De Homero Senec. *epist.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, & voluptates refugientem; --modò Epicureum, laudantem statum qictæ civitatis, & inter convivia cantúsque vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ fundatores aut fautores, Homerum ipsum, nec Homerum solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Evripidem, & antiquissimos fere qosque vel poëseos, vel sapientiæ nomine celebratos, in partes suas attrahere satagebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qi Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans istos Seneca idem *epist.* 88. *Audi qantum mali faciat nimia subtilitas, & qàm infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in utramque partem disputari posse ex æqo; & de hac ipsa, an omnis res in utramque partem disputabilis sit. Navsiphanes ait, ex his qæ videntur esse, nihil magis esse, qàm non esse. Parmenides ait, ex his qæ videntur, nihil esse in universum.* [*unum esse universum.* Lipsius.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ait nihil esse. Circa eadem ferè Pyrrhonii versantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qi novam induxerunt scientiam, nihil scire. Hæc omnia in illum supervacuum studiorum liberalium gregem conjice. Illi mihi non profuturam scientiæ tradunt: hi spem omnem scientiæ eripiunt. Satius est supervacua scire, qàm nihil. Illi non præferunt lumen per qod acies dirigatur ad verum: hi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

rerum natura eſt, niſi dubium. Si Navſiphani, hoc unum certum eſt, nihil eſſe certi. Si Parmenidæ, nihil eſt præter unum; ſi Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos ſumus? quid iſta qæ nos circumſtant, aiunt, ſuſtinent? Tota rerum natura umbra eſt aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis iraſcar illis, qi nos nihil ſcire voluerunt; an illis, qi nè hoc qidem nobis reliquerunt, nihil ſcire. Eoſdem traducens & Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 5. inter alia: Καταλαμβάνεις ὅτι ἐγκήροις; ὦ, φησιν. ἀλλ' ὁ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐγκήροις. ἀλλ' ἔν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐκείνης; ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ διαλέγομαι καὶ ποῖον αὐτὸ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτὸ σίδηρον προσάγω, ἐν ὕπνοις, ὅτι νεκρώσεις αἰδαιρόμενος ἢ, προσποιεῖται ἐπὶ χείρων δεῖ τῶν νεκρῶν. Vult ferro & igne cum iſtiuſmodi, non rationibus aut diſceptationibus agi. Et *l.* 2. *c.* 20: iſtorum profeſſionem deriſui habens, ità ſua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συλλαμβάνεσθε, ὅτι ὑμῖν συγκαταθήσεται· προδώσατε ἡμῖν, ὅτι ὑμῖν προθύμως ἔχει. —γίνωσκε, ὅτι ὑμῖν ὄζι γνωσόν· —μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι ὑμῖν ἐνδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ δίδαξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* poſtea indignabundus: Οἱ παλαίπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀπολαβεῖν ἢ ἀπορυφλῶσαι ἐθέλουσιν. πῶς ἢ ἀτυχία; λαβεῖν τις παρὰ τῆς φύσεως; μίτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἃ προφθάνει ἔχειν τότε προδεῖναι καὶ προεργάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τἐναντίον, εἶπι καὶ ἐκεῖ γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρῶνται καὶ ἀπολλύειν; Et denuo, non ſine ſtomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ ἀγνοίας. ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξαπατήσεις καθ' ἡμέραν, καὶ ἃ δεῖ σε ἀφεῖναι τὰ ψυχρὰ ταῦτα ἐπιχειρήματα; ἐώδων, ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λαμβάνεις; πρὸ τὴν χύτραν εἶπις λοπάδα, ἢ τὴν τηρυλλον ὀβελίσκον; Et feſtivius rarſum: Εἰ τῳ αὐτῷ δηλῳ ἤμην, εἰ καὶ ὧδε μὲ καθ' ἡμέραν ἐπαίρουσ, ἐγὼ ἂν ἐφέλκυσα αὐτόν. βάλε ἠλίθιον, παιδίευσον, εἰς τὸ βαλανεῖον. ἔβαλον ἂν γάειον, καὶ ἀπλοῦν καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κατέχεον· τί τοῦτο; φαντασία μοι ἐγένετο ἀλαὸς ἀδιακρίτως ὁμοιοτάτη, νὴ τὴν σὴν τύχην. δὸς ὧδε τὴν πλησάνην. ἤνεγκα ἂν αὐτῷ γεμίσας παρεψίδα ὀξυχάρμ. ἐπ ἤτησα τὴν πλησάνην; ναὶ, κύριε. τοῦτο πλησάνη ὄζι. τοῦτο ἐπ ἐστ ἐξύμασις; τί μᾶλλον ἢ πλησάνη; λάβε καὶ ὀσφράνθητι· λάβε καὶ γεῦσαι. πόθεν ἔν δίδας, εἰ αἰσθήσεως ἡμᾶς ψεύδονται; τρεῖς, τέσσαρες ἐπ σωθέλων εἰ ἔσον ὁμονοοῦντας, ἀπάλξαδς ἂν αὐτὸν ἐπέπεσα ῥητνιμῶν, ἢ μεθαθέδς. νῦν δ' ἐντρεφόμενον ἡμῖν, πῶς μὲ παρὰ τῆς φύσεως δεδωκότες πᾶσι χρώμενοι, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιροῦντες. Deinde, ubi demonſtrârit, quomodo iſti deliramentis hiſce ſuis omnem boni, mali, honeſti, turpis, decori, indecori diſtinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora qævis non ſemiram, ſed viam ampliſſimam muniant; concludit tamen cinædis ipſis, qibuſcum & *l.* 1. *c.* 5. commiſerat, eſſe minùs ſanabiles: Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺ κιναίδους ἐλπίσειέ τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺ ἐπὶ τοσοῦτον ὑποκακωφωνῶντας καὶ ὑποτυφλουμένους ὥσ ἀπὸ αὐτοῦ κακῶν. Quòd autem denunciat Epictetus ſe, ſi Scepticorum iſtorum alicui in ſervitutem daretur, olei loco garum, ptiſſanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem qaſi ἀγαλλαπίας patronum reum egerit, ἀντὶ στίων καὶ ἀρτων χόρτον παρέβαλλε, *panum eſculentorúmqe loco ſanum apponit*; qærítqe ab eodem, πῶς εἰς τὸ σῶμα τὸ σῖλον, ὑκ εἰς τὸ ὦς, ἐστίθησιν, *qare in os potiùs qàm in aurem cibum ingerat.* Plut. *adv. Color.* Qòd rurſus, ſe tribus qatuórve conſervis conſpirantibus adjutum, ità miſerum hominem ludificaturum, ut vel ad ſuſpendium vel dogma novum ſe conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à ſervulis ſæpe deluſus, (longior eſt fabula, qàm ut integram deſcribere animus ferat: ex Numenio apud Evſebium qi volet petat, *præpar. l.* 14. *c.* 6.) dum, anulum ſive clavem, qo omnia obſignabat, qâ immittere ſolebat, obſervato, qæ volebant è cellula ſurripiebant; cùm fravdem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀγαλλαπίαν tandem miſſellus adactus eſt. Servulorum aſtum, non effectum narrat Laërtius *l.* 4. ex Evſebio, qod obiter monitum velim, emendandus: qod enim apud illum in editis habetur, Lacydem περὶ οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐχούσαν legendum eſt, non γλυκύτατα, ſed γλιχόμενα ἐχούσαν. docent, qæ ibidem ſtatim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Evſeb. Ἦν ὑ ὑπογλιχόμενος, καὶ τινα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικός, ὃν ὁ εὐδοκιμῶν παρὰ τῆς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis iſtis eorúmqe placitis qi plura volet, adeat Laërt. *l.* 9. in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. diſciplin.* & *hypotheſ. Pyrrhon.* Plut. *adv. Color.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c.* 17. Lactant. *inſtitut. l.* 3. Avguſtin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipſ. *Stoic philoſoph. l.* 2. *c.* 4. De Deo interim Greg. Naz. *in Chriſti natal.* & rurſus *in Paſch.* Ἄπειρον τὸ θεῖον καὶ δυσπέρατον· καὶ τοῦτο φάσκη καλαλαπτὸν αὐτὸ μόνον ἢ ἀπρεία. qaſi dixiſſet, καλαλαπτὸν μόνον, τὸ ἀκαλάλαπτον ἔτ.

Αὐλοῖς γε τοῖς Στωικοῖς.] qi cum primis ſe Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας θεμέλιοι, *evidentiæ*, qæ eſt τῇ ἀκαλαλησία adverſa, *patroni ac propugnatores*, à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c.* 39. (ubi malè codices exciſi ἐνδοξίας habent) & Chryſippus ab Ariſtocreonte in *epigrammate* (uti idem *de Stoic. contradict. c.* 1.) ὦ Ἀκαδημαικῶν φραγγελίδων κοπί. *lagcorum ſive nexuum Academicorum ſeceſſita.* alluſit ad Demoſthenis dictum illud qo Phocionem orationum ſuarum κοπίδα appellare ſolebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαλάληπτα] Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obscuritate, pleraqe censent versari: unde & de Chrysippo jactare solebant, τοὺ πάντων ὁμοῦ τὴν Ἀκαδημαϊκῶν λόγων εἰς ταὐτὸ συμφερηθέντας, ὃν ἀξίως ἔδει προσαλεῖν, ὅτις Χρύσιππος ἔφερεν εἰς διαβολὴν τὴν αὐθάδειαν. qod Plut. tamen ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαυτίας ἕνεκα pronunciat, *de contradict. Stoic. c. 6.* fatetur tamen fuisse Chrysippum, τὴν αὐτῷ δόγματων κατήφειαν δυνάτερον ἢ συμφόρων. Verùm non hoc Stoicis solis visum, sed & aliis. Avdiamus Lactantium *institit. l. 3. c. 27. Anaxagoras pronunciat circumfusa esse tenebris omnia. Empedocles angustas esse sensuum semitas queritur; tanqam illi ad cogitandum rhedâ & quadrigis opus esset. Democritus qasi in puteo qodam sic alto, ut fundus sit nullus, veritatem jacere demersam. nimirum stultè, ut cætera. non enim tanqam in puteo demersa est veritas; qò vel descendere vel etiam cadere illi licebat: sed tanqam in summo montis excelsi vertice, vel potiùs in cælo, qod est verissimum. qid enim est, cur eam potiùs in imum deressam diceret, qàm in summum levatam? nisi fortè mentem qoqe in pedibus, aut in imis calcibus constituere malebat potiùs qàm in pectore aut in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, sive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *qæst. nat. l. 7. c. 32.* sed & Laërt. *in Pyrrhon. l. 9.* his verbis: Ἐπεὶ δὲ ἴσμεν ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. irà enim legendum ex sexto Empir. *adv. Logic. l. 1. c. 2.* qi τὴν ἀλήθειαν interpretatur id qod est à Democrito dictum: cùm utrobiqe tamen αὐτίν corruptè habeatur. Dissertissimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypothes. l. 1. c. 30.* ubi etiam in excusis ἐτεῇ legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀληθείᾳ à Democrito positum à Sexto dicitur. Optimè Aristoteles τὴν μὲ τὰ φυσικὰ *l. 1. min. c. 1.* Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δ' ῥᾳδία. σημεῖον δ', τὸ μήτε ἀξίως δυνασθαι τυγχάνειν αὐτῆς, μήτε πάντως ἀποτυγχάνειν. Et mox debilitatem humani cavillatus ingenii: Ὡς τὸ γὰρ τὰ τὴν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μὲν ἡμέραν τὸν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l. 3. c. 14. Mihi autem, non modò ad sapientiam cæci videmur, sed ad ea ipsa, qæ aliqa ex parte cerni videantur, hebetes & obtusi.* Et *Academic. l. 4. Omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, edqe ineest, & in ipsis rebus obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine causa & doctissimi & antiqissimi invenire se posse qod cuperent diffisi sint.* Certè in plerisqe qod magnus ille Scaliger *de subtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à ciconia vulpes delusa, vitreum vas Limbimus, pultem haud attingimus; rerum corticem potiùs qàm res ipsas apprehendimus.* Vide Basilium Cæsar. *epist.* 168.

Πάντα ἢ ἡμετέρα συγκαλύπτεται μέλαντρωτῇ] A Scepticorum dogmate ista havd longè abeunt. Sed nec qod Sen. *epist.* 65. *Fer ergò judex sententiam, & pronuncia, qis tibi verisimillimum videatur dicere, non qis verum dicat. id enim tam supra nos est, qàm ipsa veritas.*

Ποῦ γὰρ ὁ ἀκατάληπτος] Qod Cicer *ad famil. l. 9. ep. 2. Qis est tam Lyncem, qi in tantis tenebris nihil offendat, nusqam incurrat?* Verùm nusqam ergò terrarum sapiens vester, nusqam qisqam verâ avt scientiâ avt virtute imbutus. Siqidem Stoici, ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 4.* ἐπιστήμην, sive *scientiam*, definiunt, κατάληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου. *Comprehensionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμεταπτώτου ὑπὸ λόγου. *Habitum sive dispositionem phantasiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non possit convelli,* sive *qam convellere ratio nulla possit.* Eámqe sapienti tribuunt suo, qem habere asserunt (Plutarchi sunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄπταιστον φρόνησιν, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν. *Mentem perfectam, prudentiam summam, scientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Qos tamen exagitat avtor idem *de commun. notit. c. 41.* qod τὰς ἐννοίας ὑπερκειμένας τινὰς ὀρθοῦ ὁμοῦ νοήσεις, μνήμας δὲ μονίμους καὶ σχεδὸν τυπώσεις, τὰς δὲ ἐπιστήμας καὶ παντάπασι πλυνώσεις, ὡς τὸ ἀμεταπτώτου καὶ βέβαιον ἐχούσας, εἶτα τούτοις ἀποτιθεμένας βάσιν καὶ ἕδραν ὑπὰς ὀλισθηρᾶς καὶ σκεδαστῆς καὶ φερομένης ἀεὶ καὶ ῥεούσης qalem esse animam fabricatam asserunt. Vide *l. 2. § 2.* Interim potest hoc consistere, ut nemo sit prorsus ἀμεταπτώτου, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συγκαλύπτεται μέλαντρωτῇ· cùm possint ab eo certò comprehendi non pauca, qi de multò pluribus tamen incertus existat.

Ὡς ὀλιγόχρονα] *l. 7. § 1.* ὀλιγοχρόνια. sed & ὀλιγόχρονα. ut πολύχρονα, Theophr. *de caus. plant. l. 5. c. 25.*

Εὐτελῆ] Ὡς πολὺ παιδὸς εὐτελέστερα. Jo. Chrysost. *ad Olymp. epist.* 13, & 17.

Ἐν κλήσει κυναίδῳ] Vide *l. 2. § 11.* & *l. 4. § 39.* Sen. *epist.* 81. *Qod contemptissimo cuiqe contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem, & lenoni & lanistæ contingunt. ergò non sunt bona.* Evripides Æolo, lavdatus à Plut. *de leg. poet. c. 16.* Athen. *dipnos. l. 4.* Sext. Empiric. *adv. Gramm. l. 1. c. 13.* Stob. *tom. 2 tit. 5.* & *tit. 93.*

Μὴ πλοῦτον αἰνῇς· ἐκ δὲ δαιμόνων δίδου,
Ὃν χ' ὡ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Lavdare Plutum parce: non veneror Deum,
Qi pessimorum sæpe fit possessio. Gro.

Hinc Plato *de legib. l. 5.* Πλοῦτος δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθὸς, ἀδυσώπητον. Et Cicer. in *orat. Corneliana 2.* à seipso adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *institut. l. 9. c. 4. Nam neqe me divitiæ movent: qibus omnes Africanos & Lælios multi venalitarii mercatorésqe*

eatorésque superârunt: neque vestis aut cælatum aurum & argentum; qo nostros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque viccrunt: neque verò movent me ornamenta ista villarum, qibus L. Paulum & Mummium, qi rebus bis urbem Italiámque omnem referserunt, ab aliqo video perfacilè Deliaco aut Syro potuisse superari.

Τὰ ἧσσ συμβεύντων ἤδη] hinc illud, *lib.* 4. § 50. μηδ' ὅλων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις δεῖ καὶ τὰ χαριεστάτα ἀναφῆσ] χαριεστάτα illud, vel ad eum referri potest cujus mores ferantur. *vix est etiam gratissimi & urbanissimi istorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qi viventium unà mores ferat. qod *vix fecerit etiam qi gratissimè ac maxima cum comitate se gesserit.* Sed illud potiùs. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτόν τις μόγις ὑπομβέει] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epist.* 53. *Incredibilia sunt qæ tulerim, cùm me ferre non possem.*

Ῥήσει τῆς τε ὑσίας καὶ τῆ χρόνῳ] leg. ῥύσει, vel ῥύσει, ut *infrà* § 24. ἢ τε ὑσίας οἷς πεταμοῖς, ἐν δινηεκεῖ ῥύσει.

Πεεωδύειν τὸν φυσικὸν λύσιν] Vide *supr. l.* 3. § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωποι, ἐκδέχεσθε τὸν θεόν· ὅταν ἐκεῖνος σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ἀπολυέσθω πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τῶ παόντος ἀνάσχεσθε ἐνοικοῦντες ταύτῳ τῷ χώρῳ, εἰς ὃν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἄρα ὁ χρόνος ἕως τῆς ἐνοικήσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς ὕτω διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Quid moror in terris? qin huc ad vos venire propero?* respondet Pavlus pater; *Non est ità, nisi enim, cùm Deus hic, cujus templum est omne qod conspicis, istis te corporis custodiis liberavit, huc tibi aditus patere non potest.*

Μὴ ἀχάλλειν τῇ διατριβῇ] Qod Eliæ forsan obrepsit. *Histor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Pavlus, qi etiamsi ad Christum transmigrare qàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen, ut Avg. *in Joan. epist.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atqe ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐνδείξατο σαρῶς, τῆς μὲν ἐξόδε τὸ σώματος, πρὸς θεὸν ἀγάπης τελείωσιν εἶ· τῆς δὲ σαρκὸς παρσίας, πρὸς εὐχάειστον διὰ τοῦ σωθῆναι δουλοῦς ὑπομονήν. ità enim locus ille restituendus videtur.

Οὐχὶ κτῆ τ' ὅλων φύσιν]vid. *l.* 2 § 3. & *sup.* § 8.

Ἐξεσί μοι μηδὲν πρόσθειν]. Plut. *de tranqill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' ἃ πείσομαι, Subjungit statim; Ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτο ἃ ποιήσω, ἃ φέρσμαι, ἃ βαδιεῖμαι, ἃ ὑπομενῶ, ἃ ὑπηρετήσω, ἃ ὑπερβαλοῦμαι. τοῦτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν κεῖμενον, ἃ μικρὸν, ἀλλὰ μέγα πρὸς εὐδυμίαν πάρεστιν.

Θεὸν καὶ δαίμονα] τὸ ἡγεμονικὸν, sive mentem vult, qæ nunc *Deum* sive *numen*, nunc *Dæmonem* sive *Genium* appellare consvevit. Vide *ad l.* 2. § 13. & *lib.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτη τοι καὶ Πλάτων ἐν Φιλήβῳ, ἀθέοις κέχληκε μυσικῶς, τοὺς τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μιαίνοντας, τὸ ὄσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ ἧσσ παθῶν οἰκειόσει.

Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναστήσων τοῦτον παεσθαίρειν] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* qod sub Hieronymi nomine prostat: (illius enim esse constat ex Orosii *apologet.* & Avgust. *de grat. Christi l.* 1. *c.* 37.) *Neqe verò apertâ contra nos pugnat acie spiritus neqam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; sed dolo vincit ac fraude, nostrâqe contra nos utitur voluntate. de consensu adversariorum vires accipit, nostróqe nos, ut dici solet, jugulat gladio. infirmus hostis est, qi non potest vincere nisi volentem. dat ille qidem consilium; sed nostrum est vel eligere vel respuere, qod suggerit. non enim cogendo, sed suadendo nocet: non extorqet à nobis consensum, sed expetit.* Hieron. ipse *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus, qi semper omnes cadere deorsum desiderat, persuadere potest, præcipitare non potest.* & *ibid. ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incensor malarum cogitationum esse potest; autor esse non potest.* Et *in Ephes. c.* 4. *v.* 27. *Potestas diaboli non in illius temeritate, sed in tui est voluntate. paratus irrumpere, ostium pulsat: sed tu nisi aperueris, ingredi non potest.* Avg. *hom.* 12. *Suadere diabolus & solicitare potest, cogere omnino non potest. dat ille consilium; sed nostrum est vel eligere vel repudiare qod suggerit.* Et *de divers. Serm.* 20. *Etsi diabolus aliqando aliqid suggerit, consentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Psal.* 91. *Habet ille astutiam suadendi, non potestatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, sed persuadendi versutiam.* Si autem nec Spiritus neqam cogere potest, qis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Evripidis *Syleo*, qas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus. ibi plura vide sis.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι] Gemina his *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. ista autem, qæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulsa, superiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, qàm mutilator.

Τίνι ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν;] Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδίῳ] cui scil. ἤδος παιδειῶδες. *l.* 4. § 28.

Γωιαικείῳ] cui ἦλυ ἦδος. *ibid.*

Κτήνει, θηείῳ] utpote cui ἦδος βοσκηματῶδες, ἢ θηειῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βίσκεται, ἢ τεθηείωται. *l.* 9. § 39. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι χρεῖττον τῆς σαρκίδιον. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τέτοις πρόσκεισαι; διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν (qam cum animantibus corporis respectu habemus, ab ea qam mentis ratione

cum

cum Deo obtinemus) ὅι μὲν ὑποκλίναντες, λύκοι ὁμοιοι γινόμεθα, ἄπτοι καὶ σπάζλοι καὶ βλακερόι· ὅι δὲ λέοντα, ἄγριοι καὶ θηριώδεις καὶ ἀνήμεροι. ὅι πλείους δ' ἠμῶν, ἀλώπηκες, καὶ ὡς ἐν ζάκοις, ἁπυχήματα. τί γὰρ ὄζιν ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀπυχέστερον καὶ ταπεινότερον ὀργᾶτε ἴν, καὶ ὠργίχετε, μήτι τούτων ὑποζῆτε σφῶ ἀπυχημάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμεῖον· ἴσῆ πῆς δυνάμεις ἔχον ἐλήλυθας, μήτι τῆῶ θηριώδη, μήτι τῆῶ μισανθρωπικῆῶ. Et mox: δύσκολός ὄζιν, ὁ ὑπολειπὼν τὸ εὔσχημον, τὸ πρέπον· ταῦτα γὰ τὰ ἀνθρωπικά· τοὺ χαρακτῆρας ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅτως καὶ ἐπὶ σφῶ νομισμάτων, ἂν μὲν ἔυρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ ἔυρωμεν, ῥιπτοῦμεν. τί ὖν λέγεις, ὅτι ἀνθρωπός ὄζιν ὁ ὀργίλος, ὁ μεμψίμοιρος; μὴ γὰ ἐκ φωνῆς μορφῆς κρίνεται σφῶ ὄντων ἔκαστον. ἐπεὶ ἴτω λέγε καὶ τὸ κύνειον, μᾶλλον δέ· ἐκ ἀρκεῖ ἢ ἐκτὸς θεωρεῖσθαι· ἐκὖν ἐδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἢ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρωπικά. ἴτος ἐκ ἀκούει λόγε, ὁ παρακολουθεῖ ἀλεξήμενος, ὄνος ὄζί. τότε τὸ αἰδῆμον ὑπονενόηκεν, ἄγνοιός ὄζι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ἴτος ζητεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ, ὥστε ἐδὲ πρόσωπον, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον. Iamblych. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰ ἡ σφῶ παθῶν ἄμετρος ἐπιφάτεια, ἐδὲ ἀνθρώπου ἐρίπνιν ἔῃ τοὺ ἀνθρώπου· πρὸς ἢ τῆῶ ἀλόγως αὐτοὺ ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον. Origen. *in Ezech. orat.* 3. argutatus ſuper illud Hebræorum אדם ואנש quod tamen nihil aliud eſt illis, quàm eſt *Iſqis* Latinis. *Omnes homines nati ſumus homines: ſed non omnes homines, homines ſumus. eſt homo homo; & eſt homo non homo. eſt homo jumentum, Pſal.* 49. *v.* 20. *eſt homo ſerpens, Matt. c.* 3. *v.* 7. *eſt homo equs, Jer. c.* 5. *v.* 8. *homo exterius; jumentum, ſerpens, equs interiùs. is tantummodo eſt homo homo, & duplicat nomen hominis, qi tam ſecundùm interiorem hominem, quàm ſecundùm exteriorem homo eſt.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὲς φιλήδονες καὶ φιλοσωμάτους, καὶ θηρία μᾶλλον ἢ ἀνθρώπες, τοὺ παρεικασθέντας τοῖς κτήνεσι, θηλυμανεῖς ἵππους. ὃν ὑζεκιὴλ ὁ ἀκέλαστος· λύκος ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεία γραφὴ πρὸς τὰ πάθη τὰ ἐνοχλοῦντα, ὅταν καὶ τὰς σφῶ ἀλόγων προσηγορίας, πολλαχοῦ ἢ καὶ σφῶ θηλειῶν, τοῖς λόγῳ τετιμημένοις ἐπιθήσει. ποτὲ μὲν κυνὰς καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· (Esaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ ἢ ἵππους διὰ τὸ λάσιον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ ἢ ὄνες, διὰ τῆῶ αἰσχρομισθίαν καὶ τῆῶ ἀφοιαν· (Pſal. 49. *v.* 12.) ποτὲ ἢ λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ ἢ ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν· (Pſal. 140. *v.* 3.) ποτὲ ἢ ὅτεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τῆῶ πονηρίαν· (Matth. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epiſt.* 60. *Hos, ut ait Saluſtius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epiſt.* 103. *Errat, ſi iſtorum tibi qi occurrunt, vultibus credis; hominum effigies habent, animos ferarum.* Τέρατα τῆς φύσεως, βλῶμῆ ἀνθρώπων· ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epiſt.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; qod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertiſſimas, accensâ face, qid quæreret requiſitus, reſpondit, Ἀνθρώπους ζητῶ. *hominem quæro.* qòd cùm homines ad ſe invitâſſet, confluentes multos baculo abegit, ſimul dictitans, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, ὑ κακόματα. *Homines vocabam, non qiſquilias.* qòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia reverſus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi eſſent, reſpondit, Πολὺς μὲν ὄχλος, ὀλίγοι ἢ ἄνθρωποι. *turba quidem multa; verùm homines pauci.* Laërt. *l.* 6. Qibus finitima habet & Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῳ πλήθει, ὥσπερ ἑλκύσοντες παρόντος, ἵνα ἴδωσι. Πρὸς τίνα λαλήσω; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα λαλήσεις; ναί, φησι· τὸ πλῆθος γὰ σωμάτων ὄζιν, ἀλλ' ὑ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰ τοὺ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ὑ δεῖ κεκλεῖν· ὑ γὰ εἴ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ἵνα ἄνθρωπος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ διάθεσιν ἔχει ψυχῆς. Et de Eſaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Εἰς τὴῶ πόλιν σφῶ Ἰουδαίων τὴῶ μητρόπολιν εἰσελθὼν τὴῶ πολυανθρωπον, ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, φθέγμα πᾶσι τοῖς αὐτὸν θεωμένοις, ἦλθον, φησι, ἐβόα, καὶ ὐκ ἦν ἄνθρωπος. Siqidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωπος μὲν τὸ ὄνομα, ὐκ ἄνθρωπος ἢ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2.

Ὦ πῶς πονηρὸν ὄζιν ἀνθρώπῳ φύσις·
Τὸ σωίζολον; ὑ γὰ ἂν ποτ' ἐδεῖδη νόμῳ.
Ὄιει τι σφῶ ἄλλων διαφέρειν θηρίων;
Διαφέρει ἐδέ μικρὸν, ἀλλὰ χάσματι.
Πλέον' ὄζὶ τάλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον.

Quàm prava tota eſt indoles mortalium,
Ex cæteroqi non egeret legibus?
Tun' credis hominem reliqis animantibus
Differre? nihilum diſtat; hoc dempto tamen,
Qod alia cùm ſint prona, rectum animans homo eſt.

Grot. Eleganter Chryſoſt. in illud Pſaltæ *Pſal* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus eſt.* Serm. *de aſcenſ. Dom. Deterius eſt comparari jumento, quàm naſci jumentum.* Nempe qia, ut Avg. *in Pſal.* 103. *conc.* 4. *Qod illi natura eſt, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. deſer. qod illis natura eſt, homini culpa.* Ideò Bern. idem *ebid.* & *in Cam. ſerm.* 34. *Ipſis etiam beſtiis beſtialior eſt homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἂν ταῦτα προσεπινοήσας, ἐπ ἀκήσαι δυνηθείη τι. ὑπὸ τῆῶ ἀγαθῆῶ γὰ ἐταρύσσει] Periocha tota ferè iſta miſerè diſturbata, depravata, mutilata eſt. Itaqe Xylandrum nihil iſtic aſſecutum,

cum, haud mirum eſt. legendum forſan, ἐκ ἂν ταῦτα περαινόμενα, ὅτι ἀκοῦσαι δυνατόν τι, ὅσῳ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκ ἐφαρμόσει. *Siqis*, inqit, *eorum aliquod quæ verè bona ſunt*, puta juſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præceperit, bis ſemel mente præceptis nihil vel ipſe ſubjungere, vel adjectum ab alio quopiam audire ſuſtinebit, quod non aptiſſimè cum boni natura conſiſtat.* Membrum proximum, huic ἀντιῤῥέπον, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ὑπὸ τῆς κωμικῆς] *à Comico dictum*: illud utique quod in periochæ hujus clavſulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον ἐ περιέκοπτεν ἢ ἀπῄξίωτο· τὸ ἧττον ὅτι τοῦ πλούτου] Lego, ἐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον [ἐπ' ἐκείνων] ἐ περιέκοπτεν ἢ ἀπῄξίωτο· ὅτι δὲ τοῦ πλούτου, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, quod D. Salmaſio viſum magis, ἐ γὰρ ἂν ὅτι τούτων μόνον ἐ περιέκοπτεν, &c. forſan & ſequentia tunc ità concepta fuerint. ἐ περιέκοπτεν ἢ ἀπῄξίωτο τόδε· ὅτι τοῦ πλ. &c. *Aliqui*, inqit, *Comici iſtud non offenderet, & ut indignum repudiaretur, ſi de bonis illis verè bonis enunciatum fuiſſet; contrà admitteretur & plauſu exciperetur, tanquam commodè admodum ac urbanè dictum, ubi de divitiis etſi quæ bonis uſurpatur, quæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κεχλιδῶτα αὐτὸν, ὑπὸ τῆς εὐπορίας ὃν ἔχειν ὅπου χέσῃ] Cujusnam Comici iſtud ſit, mihi haud liquet. Ariſtophanis forſan fuerit, cujus multa intercidêrunt. Hoc innuit, omnia apud illum neſcio quem per ſummam opulentiam jam ità eſſe exornata & depicta, ut locus, in qo ventris onus deponatur, nullus ſuperſit. Qomodo Ariſtippus, ſi Laërtio *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, ſi Galeno *in hortat. c.* 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, quàm urbanitatem Ariſtippeam) in locupletis cujuſdam faciem inſpuiſſe legitur, qod in ædibus omni ex parte ſplendidiſſimè exornatis locum, in qem ſputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmaſ. ὑποείας mavult, ut à divite aliqo infelice & luxurioſo in ſcena pronunciatum ſit, qi dixerit, Se ὑπὸ τῆς ὑποείας ὃν ἔχειν ὅπου χέσῃ. qod à tali viro dictum populus pronis avribus & cum plauſu accepit. at de prudente, avt juſto, avt forti ac temperante non ità facilè diceretur, neè dictum cum favore & attentione avdiretur. Utrovis modo legeris, Ariſtophaneum illud in Concionatricibus reſipit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ' ἐν καθαρῷ πῦ πού τις ἂν χέσας τύχοι, *At in vacivo alicui ubi cacare dabitur?* D. Bootius verò legendum exiſtimat, ὅπου ἄμοιρα αὐτά. ut ſit locupletis alicujus, cum illo Lucæ, *c* 12. *v.* 17. conqerentis, non ſuppetere ampliùs, ubi opes ſuas reponat. qod de externis iſtis commodè ſatis dictum cenſeretur, cum qi iſta poſſideat, præ nimia copia non habere, qid illis agat. at de verè bonis, juſtitia, temperantia, &c. enunciatum, ineptum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc illi.

§ 13. Ἐξ εἰπούσης καὶ ὕλικῆς] hoc eſt, *ex forma & materia*; ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐ Νύττειον τόπον εἰς τὸ μὴ ὄν] Vide *l.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de plant. Si è nihilo nihil fieri poteſt; igitur id qod eſt aliqid, in nihilum reverti neqit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμόν] Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου] Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyſſen. *orat. catechet. c.* 8. Λύσιν τὸ αἰδιλὸν, ἐκ ἀφανιζόμενα. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δὲ ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἀφ' ὧν τῷ σύνθετον ἔσχε, διάλυσις. τὸ δὲ ἐν τούτοις γινόμενον ἐκ ὀκνῶλε, κἂν ἐκφύγῃ τῷ καταλῆψιν τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ] *mutabit*, i. e. mutatione interveniente, ſive mutatum, tranſibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. l.* 8. Ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτῆς ἐχούσης τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Ariſtot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐκ τίνων ἢ αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν, —— καὶ ἐκ ποίων εἰς πόλεις μάλιστα μεθίστανται. Et *ibid. c.* 3. κἂν εἰς ἄλλο ζῶον μεταβάλλοι μορφώ. &, μεταβάλλουσι δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ ἀνὰ στάσιν. &c. 4. Μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο γενεῶν σφισιν, &c. Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν ἢ ὑποδιδοὺς πάλιν συμβαίνει μᾶλλον ὡσαύτως καὶ ἧττον· καὶ ἢ μᾶλλον ὅταν ἡ θαλαττώδη, ἢ ὅτι τῆς ἄνω ὑπερβολῆς παρακινήσῃ. qo loco & τὸ παρακινεῖν passivè pariter uſurpatur. de vino loqitur. ità paſſim uſurpat Marcus ipſe; *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. prope finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis paſſivè ſumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *l.* . *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliqando.* &, *Mutavit rurſus orbis, alius idem.* &, *Læta mutans.* &, *Laudans orbem mutantem, qid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec alius, valet.* μεταβάλλειν etiam ſimpliciter pro *ſedem mutare, de loco in locum migrare.* Vide *ad. l.* 6. § 45. ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἤδη εἰς ἀπειρον] Vide *l.* 2. § 3. & *l* 6. § 15.

Καὶ τοιαύτῃ μεταβολῇ καὶ χρῶ ἑαυτόν] Vide *l* 4. § 5. & *l* 7. § 18.

Κἂν χρόνοι ἀφειδῶς περιγράψειέν] etiamſi, inqit, mundus per finita qædam intervalla diſſolveretur, nec in æternum integer perſiſteret, generationis tamen & corruptionis ſeries vel ſic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. § 7. Apud Laërt.

l. 7.

l. 7. Zenon. Stoici volunt, Deum mundi conditorem, χ᾽ χρέαν ποιᾶς περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, χ᾽ πάλιν ἐξ ἑαυτῆ γενᾶν. Indè περιοδικὰ illæ παλιγγενεσίαι quarum meminit Marcus l. 11. § 1. qásque Philo de mundo his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τὸν κόσμον λαζεῖν, μυθικὸς ἐντετυφωμένης ἀσμάτων λόγος, πάντων ἢ φθαρτῶν, ἀλλ᾽ μὴ ἄλλων χωὶ πυρὸς, αὐτὸς ὑπ᾽ ἐκπυρώσεως. Tatian. adv. Græc. c. 41. Ἐκπύρωσιν οὐκ ἀναίρειν χ᾽ καιρὸς λέγειν· ἐγὼ ἢ εἰς ἅπαξ. Et latiùs; οὐχ ὡς οἱ Στωικοὶ δογματίζουσι, κατά τινας κύκλων περιόδους γινομένων ἀεὶ χ᾽ ἀπογινομένων ἀπ᾽ αὐτῆ, οὐκ ὀπί τι χρήσιμον· ἅπαξ ἢ ἀπ᾽ ἀρχῆ ἡμᾶς διὰ τῶν πατριαρχῶν πεπερασμένων, χ᾽ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων ἀπ᾽ ἀνθρώπων τὴν σύστασιν ἔσεσθαι, χάζιν κείνων. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito; qi ἐκπυρῶσθαι τὸν κόσμον κατά τινας περιόδους ἑναλλάξ, asserebat, autore l. 9. Laërtio.

§ 14. Ὁ λόγος χ᾽ ἡ λογικὴ τέχνη] Non est assecutus Xylander, qid Marcus hîc vellet, cùm opinatus est id voluisse, quod Aristoteles ethic. l. 1. c. 1. & Plato in Lachete, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atqe constantiam, qæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, quod hîc Marcus monet, nec semel avt iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémq; rationalem, (de qa l. 11. § 5. τίς σε ἡ τέχνης ἀγαθὸν εἶ).) esse ejusmodi facultates, qæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum conseqendum. Vide l. 4. § 40.

Κατορθώσεις] rectas effectiones. Cic. fin. l. 3. κατορθώματα Stoicis recte facta; qibus opponuntur σκολιὰ χ᾽ στρεβλὰ, sive ut Pers. Sat. 3. v. 51. curvi mores, qi ad rectè rationis obrusam non sunt exacti. Casavb. ad Pers.

Τῶν ὀρθότητα τῆς ὁδῶ] de qa l. 4. § 51.

§ 15 ἐπιβάλλει] homini, qà homo est, convenit. Xyl. & Cas. malim, ad hominem, qà homo est, pertinet, sive qod ad officium hominis spectat, qà homo est. atqe ità mox Cas. vertit, ᾧ ἐπιβάλλον τῷ ἀνθρώπῳ. ex eis esset, qæ ad hominem pertinerent. Vide ad l. 7. § 7. Galenus de optim. sect. c. 11. Ἡ ἢ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις, χ᾽ οὐκ ἰατροῖς ἐπιβάλλει. Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.

Οὐκ ἔστ᾽ ἀπαστίματα ἀνθρώπῳ] Epict. l. 4. c. 5. ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμιεῖον, ἴδε τίνας ἀναγκαίας ἔχων ἐλήλυθας. ἵππος ἢν πότ᾽ ἀβλιὸς ὄζυς; ὅταν μὴ ἀναγκαίων χόρτου ἀπ᾽ αὐτῆ. οὐχ ὅταν μὴ ἀναγκαῖος κοκκύζειν, ἀλλ᾽ ὅταν μὴ βέλτιον. ὁ ἢ κύων, οὐχ ὅταν πέτεσθαι μὴ δύνηται, ἀλλ᾽ ὅταν μὴ ἰχνεύειν· μή πω᾽ ἢν ἄτιμος χ᾽ ἀνθρώπου δυσχερὴς ὄζυς, οὐχ ὁ μὴ δυνάμενος λέοντας πνίγειν, ἢ ἀνδριάντας ἀναλαμβάνειν· ἢ γὰ πρὸς τοῦτο δυνάμεις τινὰς ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τὴν φύσιν· ἀλλ᾽ ἀπολωλεκὼς τὸ εὐγνωμον, τὸ πιστόν. τοῦτον συκοφάντας δρυπτεῖν, εἰς ἅπερ χαρὰ ἐλήλυθεν· ἴχι, μὰ Δία, τὸν φωτα, ἢ τὸν πεθυμητά· ἀλλ᾽ ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπλόους τὰ ἴδια, ἁ τὰ παρεῖα, τὸ ἀγχίδιον, χ᾽ τὸ δικάσιον, χ᾽ τὸ παράδοξον, χ᾽ τὰ δυλάρια· τούτων γὰ οὐδὲν ἴδιον τῆ ἀνθρώπῳ ὄζιν. & qæ sequuntur.

Τὸ φορτικὸν] Vide l. 8. § 8. Longin. de sublim. οὐδὲν ἀπαρέχει μέγα, ἃ τὸ καλὸν φορτικὸν ὄζι μέγα, οἷς πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες· χ᾽ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἐξωθεν παρεισαγόμενον, οὐκ ἂν τῆ γε φρονίμῃ δόξαν ἀγαθὰ ἀπαβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ ἀνεφρονεῖν ἀγαθὸν ἢ μέγιστον. θαυμάζοι γᾶν ἀπ᾽ ἐκείνων αὐτὰ μᾶλλον τοὺς δυναμένους ἔχειν, χ᾽ διὰ μεγαλοψυχίαν ἀφορῶντας.

Καταξαίνεσθαι] Vide l. 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν] At cum ptimis lavde dignus censetur, qi externa ista vel contempserit, & pro supervacaneis habuerit, vel honesti cavsâ libens etiam à se abdicaverit. Epictet. enchir. c. 15. Ἂν ἢ χ᾽ παραλειπόμενόν σοι μὴ λάζῃς, ἀλλ᾽ ὑπεξίῃς, τότε ἐ μόνον συμπότης ἀπ᾽ θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ χ᾽ συνάρχων. οὕτω γὰ ποιῶν Διογένης, χ᾽ Ἡράκλειτ᾽, χ᾽ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως θειότατ᾽ ἦσαν χ᾽ ἐλέγοντο. Sen. epist. 18. (ex Maron. Æneid. 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te quoqe dignum
Finge Deo——

Nemo alius est Deo dignus, qàm qi opes contempsit. Socrates apud Laërt. l. 2. & Xenoph. memoral. l. 3. τὸν ἐλαχίστων δέομενον, ἐγγυτάτω εἶ θεῶν.

Ἐλαπωτικὸς] Bona ista nevtiqam esse, indè probat, qia tum bonus neqaqam esset, qi se istis ulla ex parte privaret, séqe ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut qò majus ampliúsqe, eò etiam meliùs ac lavdabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca de vit. beat. c. 14. *Voluptas nocet nimia: in virtute non est verendum, nè qid nimium fit. Non est bonum, qod magnitudine laborat suâ.* Et adversus iram, de ira l. 1. c. 13. *Qæ habenda sunt in bonis, qò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqa parte deminui. Ergò & ira, qò major, hoc melior. qis enim ullius boni accessionem recusaverit? atqi augeri illam inutile est: ergò & esse. non est bonum, qod incremento malum fit.*

Ἡ ἀφαιρώμενά τι τούτων ἀνέχηται] Omisit clavsulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liqet. leg. ἢ ἀφαιρώμενός τι. Tam sustinere æqanimiter damna rerum istarum, qàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam qod Apostolus de Hebræis fidelibus, c. 10. v. 34.

34. Καὶ τὸν ἀρκοῦντα ἢ ὑπαρχόντων ὁμοῦ μὴ χαίρειν προσδέξασθαι. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Ἐντεῦθεν τοίνυν μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἐπιεικίας εὐχαριστῶντα φέροντα, ἢ τὸν ἀνόητα διδόντα. Et *de statuis* 1. Τῷ γὰρ ἐλεημοσύνῃ δῦναι, τὸ τοιοῦτον ἱκανὸν πρόφασιν (de Jobi damnis verba facit) εὐχαριστῆσαι τῷ θεῷ, πολλῷ μᾶλλον ὄντι. ᾧ γὰρ ἄφρ ἐν δι' ἐλεημοσύνην δόμῳ, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀφαιρούμενοι ἐνδείκνυμεν γενναίους, καὶ ταῦτα πολλοῖς ἡμῖν φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δοκιμωτέρους ἢ πρότερον, καὶ πλείονα προσκτᾶσθαι τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνην, τὰ πάντα ἀφαρπαγέντα γενναίως ἐνεγκεῖν καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῷ μᾶλλον ὄντι.

§ 16. Ὅσα ἂν πολλάκις φανταζῇς] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, καὶ τύπωσιν ἐγκυμονήσῃ τῇ ψυχῇ, ὧν αἱρήσεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem secutando vani evaserunt.* Et Xylander in *præfat. ad Marc. Aurel. Sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriámque ponit.*

Βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 30.* μὴ βαφῆς. γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ἐστιν ἡ λακάνη τῷ ὕδατι, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ψυχὴ· οἷς ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι, τοιοῦτον αἱ φαντασίαι.

Ἔστιν δὲ καὶ ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De avla itaque Papali Bern. *ad Eugen. l. 4. Plures in eâ probavimus defecisse bonos, quàm profecisse malos.* Hinc Epigrammaticum cujusdam (nomen enim non succurrit) illud,

Pavcos beavit avla; plvres perdidit
Sed hos qvoqve ipsos, qvos beavit, perdidit.

Licet tamen etiam in avla, inqit Marcus, bene vivere. licet in avla Neronis etiam piè & Christianè. *Philip. c. 4. v. 22.* neque necessarium ideo prorsus, ut, quod *l. 1.* Lucanus,

——*nocet avlâ,*
Qvi velit esse pivs.——

De se Julianus in avla agens *epist. 12.* Ζωύσιμον ἀλλήλοις ἢ μὴ τῆς αὐλικῆς ἀποχρίσεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀλλήλοις προσηκούσης ἐλευθερίας. Vide *l. 1. § 17. & l. 8. § 9, 45.* Senec. *epist. 28. Bene vivere omni loco positum est. nam quàm turbidum fieri potest fòrum? ibi quoque licet quietè vivere, si necesse sit. & epist. 55. Non multùm ad tranquillitatem facit locus. animus est qui commendat omnia. Vidi ego in villa biliari & amœna mœstos: vidi in media solitudine occupatis similes. & epist. 104. Puto venisse te Athenas, puto Rhodum: elige arbitrio tuo civitatem: quid ad rem pertinet, quos illa mores habeat? transferes, & epist. 51. Neminem Canopus esse frugi vetat.* Sic ergò componendus est animus, uti Flaccus *l. 1. epist. 11.*

Ut qvocvnqve loco fverit, vixisse libenter
Te dicas.——

ut qvocunqve fueris, bene agere possis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πανὶ βίῳ ὀρθῶς ζῆν βίῳ· ἔστω ἢ καὶ ἐν ἀγοραίᾳ ἕξει.

Οὐ γὰρ ἕνεκεν ἄλλου κατεσκευάσμεθα· ἀλλὰ ἢ πρὸς τοῦτο γεγόναμεν] deest prioris membri clavsula posterior, ità supplenda: ἢ γὰρ ἕνεκεν ἄλλου κατεσκευάσμεθα, [ἀλλὰ πρὸς τοῦτο κατεσκευάσμεθα] Vide *l. 6. § 16, 40. & l. 7. § 55.*

Ὅτι πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεικται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic *& l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ γινόμενον ἔφυ πρὸς κοινωνίαν. *Sic enim mihi perspicere videor, ità natos esse nos, ut inter omnes esset societas quædam, major autem, ut quisque proximè accederet: itaque cives potiores sunt quàm peregrini, & propinqui quàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Basil. Cæs. an Evstath. Sebast. *regul. prolixior. ad quæst. 3.* Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ μοναστικὸν, οὐδὲ ἄχρι τέλους ἰδιάζον; οὐδὲν γὰρ οὕτως ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χρῄζειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὰ χείρω τῶν κρειττόνων] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρείττω τῶν μὲν ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chrysippo Laërt. *l. 7.* Τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῶντος κρεῖττον. Plutarch. item *de Isid. & Osir.* Μηδὲν ἐμψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè quàm ibi in vulgatis habetur, ἐμψυχον ἀψύχου. Hinc Aug. *de duab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4. Muscæ animam Solis Lunæque Luci; Muscam* ipsam hac ratione *Soli* ipsi *Lunæque* præferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νῦν ἔχοντος ὅλου ὅλου κρεῖττον. Dionys. *de divin. nomin. c. 5.* πρὸ ὄντων μὲν τὰ ζῶντα. πρὸ δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικά. καὶ τέτων τὰ λογικὰ ὑπερέχοντα.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδύνατα διδύκειν, μανικόν] *L. 6. § 50.* ἀδυνάτου οὐκ οὔσης. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀσεσίκτων ἐρώτων ἐξύτερα μανία.

Et *od. 8.*

——κυνεῶν ἐλπίδων χαυνὸν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ἐστιν ἔργοις ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τὸ μὲν δυνατὸν ἐφίεσθαι, ἀνθρωποδώδες καὶ ἡλίσιον, ξένου, δεσμώτου. Bias etiam apud Laërt. *l. 1.* Νόσου ψυχῆς, τὸ περὶ ἀδυνάτων ἐρᾶν. Plut. *de tranq.* οὐκ ἔστιν οὕτω εὐθυμίαν κωλύει τὸ μὴ συμμέτρως χρῆσθαι τοῖς τῶν ἀκουσμάτων ἁμαρτήμασιν, ὥσπερ ἰσθμοῖς, ἀλλὰ μείζοσιν ἐφιεμένους τοῖς ἐκτὸς

ἐλπίσιν, ἐπὶ ἀπατηλοῖς ἀγαπῶντας, αἰτιᾶσθαι διώκουσας καὶ τύχην, ἀλλὰ μὴ σφᾶς αὐτοὺς ἀξελπιζειν. οὐδὲ γὰρ τὸ πεζὸν εἶναι τῷ ἀφίππῳ βιαίως, καὶ τῷ βοὶ λαγὼ κυνηγέλειν, συνηθές ἐστιν· οὐδὲ τοῖς χείροις καὶ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνουσι, μηδὲ εἰς δαίμονα ἐναντίους μαχησομένοις, ἀλλ' ἀξελπισία καὶ μοχθηρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσι. Vide *l.* 7. § 4.

Ἀδύνατον δὲ τὸν τοῦ φαύλου μὴ πεπαῦσθαί τινα πονεῖν] Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτάνειν τὸν φαῦλον, μανικόν· ἀδυνάτων γὰρ ἐφίεται. Vide & *infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν οὐδενὶ συμβαίνει, ὃ οὐχὶ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ] transponendas opinor voculas duas; ἃ οὐχὶ ἐκεῖνο φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut sic legatur; ὃ οὐχὶ ἐκεῖνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτό· *nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre.* id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neque enim interpretibus assentior, alteri, qi ad naturæ destinationem; alteri, qi ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi potestatem à natura tributam respexisse Marcum subseqentia doceant, qibus alios eadem pertulisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἤτοι ἀγνοῶν] Sive rei ipsius ignarus. neqe enim nondum rescita qenqam movere possunt infortunia etiam gravissima. Hinc Evripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φέρω δ' ὃ πάσχω· καὶ τόδ' ἐ μικρὸν κακόν.
Τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινα
Νοσοῦντα· κἀροῦς δ' ὢν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo qæ patior: haud leve hoc malum.
Qædam est voluptas abstrahi à sensu mali;
Intérqe damna qæstus ignorantia est. Grot.

Sive etiam rei naturam non intelligens, avt qid indè possit ipsi mali vel molesti saltem obtingere. Ità Aristot. *ethic.* *l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι δ' φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 4. *c.* 7. Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; οὐ δορυφόροι, φησί, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτοῦ, καὶ οἱ ὑπὸ κοιτῶνα, καὶ οἱ ἀποκλίνοντες τὸν εἰσπόντας. διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μὴ ἔχῃ δορυφόρων ὄντα, ἢ φοβεῖται; ἢ ὅτι οὐκ οἰδάνεται τούτων τὸ παιδίον; ἂν δὲ καὶ δορυφόρων τις οἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ἦ τοῦτο προσέρχεται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα τρίτον, καὶ ζητῶ ἵνα ἄλλῳ παιδεύσῃ αὐτὸ συκοῦλος, μήτι φοβεῖται τὸν δορυφόρους; θέλω δὲ τοῦτο, εἰ ὃ φοβερόν ἐστιν. ἀν δὲ τι μήτ' ἀποθανεῖν, μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, προσέρχεται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδικέναι προσέρχεσθαι αὐτῷ; οὐδέν. Indè Sen. *epist.* 36. ubi submonuerat, *nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem,* subjungit, *Esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.*

Ἡ ὑπερηφανίᾳ καὶ μεγαλοφροσύνῃ] Senec. *epist.* 78. *Athletæ qantum plagarum ore, qantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm qia pugnant, ista patiuntur, sed ut pugnent. exercitatio ipsa tormentum est.* Tertull. *ad Martyr. epist.* c. 4. *Timebit forsan caro gladium gravem, & crucem exsecrsam, & rabiem bestiarum, & summam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat sibi & carni, acerba licèt ista, à multis tamen æqo animo accepta, imò & ultro appetita, famæ & gloriæ caussâ, nec à viris tantùm sed etiam à fœminis. Lucretia vim stupri passa, cultrum sibi adegit in conspectu propinqorum, ut gloriam castitati suæ pareret. Mutius manum suam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philosophi: Heraclitus, qi se bubulo stercore oblitum exusit: item Empedocles, qi in ignes Ætnæi montis desiliit; & Peregrinus, qi non olim se rogo immisit: cùm fœminæ qoqe contempserint ignes. Dido cùm post virum dilectissimum nubere cogeretur: item Asdrubalis uxor, qæ jam ardente Carthagine, nè maritum suum supplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginiensibus, cùm se unum pro multis captivis Carthaginiensibus compensari nollet, maluit hostibus reddi, & in arcæ genus stipatus, undiqe extrinsecus clavis transfixus, tot cruces sensit. bestias fœmina libens appetiit, & utiqe horridiores, aspides serpentes, tauro vel urso, qas Cleopatra immisit sibi, nè in manus inimici pervenirent. Sed mortis metus non tantus est, qantus tormentorum. Itaqe cessit carnifici meretrix Athenensis, qæ conscia conjurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & novissimè linguam suam comestam in facicm tyranni exuit; ut nihil agere se scirent tormenta, & si ultra perseverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles qiqe adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus, & propinqis, & uti persevcrent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore qidem titulo, si anima potiùs cesseris plagis, qàm corpus. Omitto nunc gloriæ caussam. eadem omnia sævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio qoqe & morbus qidam animi contulcavit. qot otiosos affectatio armorum ad gladium locat? cerè ad feras ipsas ajectatione descendunt, & de morsibus & de cicatricibus formosiores sibi videntur. jam & ad ignes qidam se averterunt, ut certum statum in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum taureas scapulis patientissimis inambulaverunt.* In eandem sententiam multa habet, & ex istis qædam repetita, in *apologet.* c. 50.

Εὐπαθεῖ] *fortiter, constanter perfert.* Plut. *Lycurgo*: Οὔτε γὰρ φόβον ὅτε δυσὲν ἐγγίνεσθ πλεονεκτήμασι τοῖς ὑπὲρ διαπαιδίαν εἶναι δοκοῦσι, ἀλλ' ὑπομένειν φέγγεσθαι μετ' ἐλπίδος καὶ θάρσους. Idem in *Publicol.*

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, perſiſtente: Θαυμαστὸν ἡ ἀνὴρ τῆς ἐνσεβείας.* Vide *ad l. 6. § 10.*

Δεινὸν ἦν ἀγνοιαν καὶ ἀρίστευεν ὑποστέγας ἐξ ἀφορμῶν] Senec. *epiſt. 76. Conſupita vulgò & formidata, inconſulto impetu plerique calcârunt. Inventus eſt qi flammis imponeret manum; cujus riſum non interrumperet tortor;* (ſervus in domini ultionem Aſdrubalis interfector, de qo Val. Max. *memor. l. 3. c. 8.* Juſtin. *hiſt. l. 44.* Liv. *hiſt. l. 21.* & rurſus Senec. *epiſt. 78.*) *qi in funere liberorum lacrymam non miſeret; qi morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, periculi depopoſcerunt. Quid ſi hoc poteſt brevis obſtinatio animi aliqo ſtimulo excitata; quantò magis virtus, qæ non ex impetu, nec ſubitò, ſed æqaliter valet,* cui *perpetuum robur eſt?* qem & ex *epiſt. 36. ſuprà* adductum viſe ſis: & ex *epiſt. 4. ad lib. 12. § 34.* Tertull. *ad martyr. c. 4. Igitur ſi tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnant ſub præmio laudis humanæ; poſſum dicere, modica ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cœleſtis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? quanti verum margaritum? qis non libentiſſimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo? Hæc non ſine cauſſa Dominus in ſeculum admiſit, ſed ad nos, & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidaverimus patiſpa veritatis in ſalutem, qæ alii affectaverunt pro vanitate imperditionem.*

§ 19. *Τὰ πράγματα*] Idem *ſupr. l. 4. § 3. & infr. l. 11. § 16.*

Οὐδὲ πρόνοια, οὐδὲ κινῆσαι] Idem *l. 6. § 49. & l. 7 § 15. & l. 11. § 11, 16.*

Ὅσων ἂν κρίμάτων] Hoc eſt qod ſuprà ſæpiùs, in opinione judicióqe noſtro totum ſitum eſſe. *l. 2. § 15. & l. 3. § 9. & l. 4. § 3, 7. & l. 8. § 42. & l. 11. § 16.*

§ 20. *Ἓν πιστὸν καὶ ἀνεπτὸν*] *Infr. § 33. ἀνδρώπους ἢ ἓν πιστὸν, καὶ ἀνέγκλητον αὐτῷ καὶ ἀσύγχυτον. Charitas vera eſt, amare qos oportet, tolerare qos amas.* Gregor. Rom. *in Joh. l. 10. c. 5. & in Evang. hom. 35.* Epict. *lib. 3. c. 13. Ἐκεῖνα πᾶσι, παραχωρῶ, ἀνεγκλήτως ὅπως αὐτοὶ ἀρίστοι καὶ μὴ κατάξιοι αὐτῷ τὸ σωτὸν φρόνημα.* Hocrat. *Panathen. Τὸν πρεσβύτατον καὶ θειότατον τῶν ἐν πᾶσι τιμᾶν, καὶ τοῖς μὲν θεοῖς ἄγαλμα καὶ βωμοὺς καὶ ἱερὰ ἱδρύεσθαι, σοφὸν δ' αὐτὸν, ὃς δυνατὸν ἐλαφρότατον καὶ μετριώτατον τῶν ἀνθρώπων παρέχεται.*

Καθ' ὅσον ἢ ἐνέργεια] Ità *l. 8. § 41. ἐφικνεῖται ἕκαστα ἐγίνετο; & lib. 12. § 9. ὁ ἐνεργῶν.*

Ἐν τῇ σῇ διδασκάλου] Vide *l. 6. § 32. & l. 8. § 56.*

Ἐνέργεια μὲν τοῦ ἀγαθοποιεῖν] Vide *lib. 8. § 32.*

Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως ἀ χίνητοι ἐμπόδια] Vide *l. 8. § 41. & l. 10. § 33.*

Διὰ τὸ ὑπεξαίρετον] de qa *lib. 4. § 1. & l. 6. § 50.*

Καὶ τῶν ἀδιαφόρων] de qa *ibidem.*

Περιτρέπει γὰρ καὶ διδάσκει] Ità Plut. *de tranqil. Ἔξεστι γὰρ μεθαρμόσαι τῷ τόπῳ ἐκ τῆς ἀβυλήτου.*

Εἰς τὸ προκείμενον] *ad ea qæ præceſſerunt.* Xyl. havd ſatis commodè. *ad illud qod intendit.* Caſ. ex mente forſan Marci, ſed non ad ſenſum vocabuli. malim, *ad id qod eſt potiùs.* Vide *ad l. 3. § 1.*

Περὶ ἔργα γίνεται τὸ τῆς ἔργα ἐφικτικόν] Ità Paulus *ad Philipp. c. 1. v. 12, 13. Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν,* &c. eleganter autem Marcus, illud ait ad opus noſtrum cum primis eſſe conducibile, qod opus ipſum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, qod in via nobis obſiſtit. hoc enim *τὸ περὶ ἔργα & περὶ ὁδὸν* ſignificat: uti multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Dunæus noſter *ad Demoſth. de pace,* qæ ab illis petas licet. Indè Heſiod. *l. 2.*

Ἠὼς ἢ περήσει μὲ ὁδὸν, περήσῃ ἢ καὶ ἔργα.

Aurora & confert ad iter, confert ad opus qe.

Gregor. Naz. *in Cyprian. Οἶδα γὰρ καὶ σὺ ἐναντίον τὸ ἐναντίον οἰκονομοῦσαν, ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζηται.*

§ 21. *Τὸ κεφάλαιον ἡμῶν*] Diogenes [perperam Diotogenes in excuſis] Pythagoricus *de regno,* apud Stob. *tom. 2. tit. 48. Δεῖ γὰρ τὸ ἄρχειν ὑπὸ τῶν ἀρίστων τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἀγεμονεύειν ὑπὸ τῶν ἀγεμονευόντων.*

Τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ πάντα δύνον] numen ſcil. *τὸν τοῦ κόσμου διοικοῦντα. l. 2. § 4. & l. 6. § 5. ὁ διοικῶν λόγος. & § 42. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. & infr. § 32. ὁ οἰκονομῶν τὸ πᾶν.* qod Senec. *epiſt 71. cuncta temperans Deus.* Manil. *l. 2.*

Infuſúmqe Deum cœlo terriſqe fretóqe.
Ingentem æqali moderantem fœdere molem.

Τῶν ἐν σοὶ τὸ κεφάλαιον ἡμῶν] qod *ſuprà l. 3. § 9. Τῷ ὑπολειπομένῳ διαιρεῖν σεαυτὸν. & lib. 6. § 16. ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμή. & l. 12. § 1. μόνον τὸ ἡγεμονικόν σε, καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον πειθαρχεῖ. & l. 7. § 15. ἡ νοερὰ ἐθέλει τοιαυτὶ θέλειν, καὶ μὴ καταλαλεῖσθαι.* Cicer. *de repub. l. 6. in ſomn. Deum te ſcito eſſe. ſiquidem Deus eſt, qi viget, qi ſentit, qi meminit, qi prævidet, qi tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpoſitus eſt, qàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipſum mundum ex qadam parte mortalem Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus, movet.* Senec. *epiſt. 65. Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: qod eſt illic materia, id nobis corpus eſt. Serviunt ergò deteriora*

melioribus.

melioribus. Isocrat. *ad Demonic.* § 33. Μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

Τὰ ἐκείνῳ ὁμοιοῦν] qod *l.* 12. § 1. τὸ ἓν σοι θεῖον. & *l.* 6. § 13. vice versâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμοιοῦν, *Deum.* Τῷ γὰρ κυρίῳ ἑαυτὸν. Aratus in *phænom.* ab Apostolo lavdatus, *Act. c.* 17. *v.* 28. secundùm partem nimirum meliorem nostri.

Τὰ τοῖς ἄλλοις χρώμενον] Ità *l.* 7. § 55. πάντα γὰρ χρῆσιμα πᾶσιν ἐκείνοις. *aliis omnibus utitur*; se ipsum *l.* 3. § 1. τῷ ἑαυτοῦ χρῆσθαι. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἄλλων ἀναιρέσεων, ἀδιαφόρων ἐφεστὼς αὐτοῖς αὐτῆς διαφυλακῇ· ἢ πίνειν ἀδιαφορητικῇ, ἢ ἀποδυσπαστικῇ· ἢ γεωμετρικὴ μέχρι τίνος χάριν ἐστὶ τὸ διαφορητικὸν μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γεώμετρα. —αὐτὴ ἐν αὑτῇ διαφορᾶ τις αὐτῇ ἐστὶν ὡς ἀναμῶς. ἀλλ' ὅταν μὴ ἀντιδιαφέρειν τῷ ἑτέρῳ δόξῃ, τότῳ τί γρηστέον, ἢ γεωμετρικὴ ἐρεῖ. ποτέρου ἡ γεωπόνου τῷ ἑτέρῳ, ἢ ἡ γεωπόνου, ἢ γεωμετρικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ δεῖ αὐτὸν μελῶν ὠφελίμων ἢ μυστικόν. πότερον δ' ἄστυον νῦν ἢ κιθαριστικόν, οὐκ ἐρεῖ. τίς οὖν ἐρεῖ; ἢ καὶ αὐτῷ διαφέρει, καὶ τἄλλα πάντα. αὖτα δ' ἐστὶ τίς; ἢ δύναμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὐτὴν καθαιροῦσα παρέλκεται, τίς τί ὄζει, καὶ τί δύναται, καὶ πόσου ἀξία ἴσα ἐλήλυθε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπάσαις. τί γὰρ ὄζει ἄλλο τὸ λέγον, ὅτι χρυσίον καλόν ὄζει; αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ λέγει. δύλον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις τῶν φαντασιῶν. τί ἄλλο, τὸ μουσικόν, γραμματικόν, τοῖς ἄλλοις δύνασθαι, διακρίνον, δοκιμάζον, τοῖς χρήσεσι αὐτῶν καὶ τοῦ χυμοῦ παραδυκνύον; ἄλλ' ἄλλο. ὥσπερ ἦν ἦν ἄξιον, τὸ κρῖναι ἀπάντων καὶ χωρίσαι ὁπόσα θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐπέτρεψαν τῷ χρῆσιν τῷ ὀρθῷ τῶν φαντασιῶν. τὰ δ' ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem *l.* 2. *c.* 23. Ἄνθρωπε, μήτε ἀγνόησας ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμύητον σῶν κρειττόνων· ἀλλ' ἵππον μὲν τὸ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ νὴ Δία, ἵππον αὐτὸ ζῆν, καὶ σῶμα ἔχειν πρὸς αὐτό, ἵππον καρπῶν ζυρῶν, ἵππον ὕειν, ὑπὲρ ἐλαίου εὐχαείσειν τοῦ θεῶ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε χρῆσιν ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ ἀξίαν ἐκάστου λογιζόμενον. τί γὰρ ὄζει τὸ ὑποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων σῶν δύναμιν, πόση τις ἀξία ὄζει αὐτῶν; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις; μήτι τῆς ὀρεκτικῆς τινὸς ἄκυρος λεγούσης τι περὶ ἑαυτῆς; μήτι τῆς ἀκυρτικῆς; —ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δῦλαι τυγχάνουσι εἰσὶν ὑπηρετοῦν τῇ χρηστικῇ σῶν φαντασιῶν. —πῶς οὖν δύναται τις ἄλλη δύναμις χρείαν ἔχειν ταύτης, ἡ καὶ τοῖς λοιποῖς διακόνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἑκάστα; —τίς δ' ἐκείνων ὅρισε τίς ὄζει αὖτα καὶ πόσα ἀξία; τίς ἐκείνων ὅρισε, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ὄζει ἡ ἀφοίγουσα καὶ κλείουσα τοῦ ὀρμᾶν, καὶ ἀφ' ὧν ἃ δεῖ ἀποφέρουσα; ἡ ὀρεκτική; ἃ. ἀλλ' ἡ φαντασία. τίς ἡ τὰ ὄντα ἐπικλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; —οὐκ ἄλλη ἢ ἡ φαντασία δύναμις, —πότερον ἐκτὸν ἄμεινον, ἢ σιωπᾶσαι, καὶ ὅταν ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρόπον ἢ ἃ φρόνον, καὶ τὸν χυμὸν ἐκάστου, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει ἢ ἡ φαντασία; —καὶ δύασθαι τὸ διακονοῦν χρήσιμον ἔξ; ἐκείνῳ ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τῷ ἱππικῷ; ἢ κύων τῷ κυνηγέτῃ; ἢ τὸ ὄργανον τῷ κιθαριστῇ; ἢ ὁ ὑπηρέτης τοῦ βασιλέως; τί δεῖ τὸ χρώμενον; περαίρεσις. τί ἐπιμελεῖται πάντων; περαίρεσις. τί ἕλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ ἢ ἀγχόνῃ, ποτὲ ἢ κρημνῷ; περαίρεσις. εἶτα τούτῳ τί ἰσχυέτερον ἀνθρώπου ὄζις καὶ πῶς δίον τε τῷ ἀκωλύτῳ τὰ κωλυόμενα;

Ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται] Vide de his plura apud Epictetum loco superiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει οὐκ ἔστι βλαβερός] Habes his gemina, *infrà* § 35. *l.* 6. § 44, 54. *l.* 8. § 55. & *l.* 10. § 6.

Εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τὴν πόλιν· τί δὲ παραφάμβουν] Mutila esse hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse negativam, εἰ δὲ ἡ πόλις οὐ βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ μὴ βλάπτοντι τὴν πόλιν· eo motus, quòd *infrà* § 35. τίς δὲ βλάβη τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipsa lædi non possit. Jam sententiam muto, & postrema sic suppleo, οὐκ ὀργιστέον τῷ β. τ. π. [δικαίον δ'] sive, [ἀλλὰ δικαίον] τί τὸ παραφάμβουν. quomodo *l.* 7. § 26. συμβῆναι ἴσῃ τῷ παραφάντι. & *l.* 11. § 13. καὶ τότῳ αὐτῷ ἕτοιμον τὸ παραφάμβουν δεῖξαι. ut dicat, etiamsi detur lædi civitatem, tamen non esse lædenti succensendum, sed citra iracundiam commonstrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων καθάπτεται. τοῖς δὲ ἁμαρτάνουσι συμπάσχει. καὶ τὸ παράδειγμα παρὸ σῶν ἰατρῶν ἠξίωται λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργὴν δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χωμένων. Evripid. *Bellerophon.* Svidâ lavdante;

——τὸ μὲν νοσοῦντι συμφορᾷ κακόν.

Senec. *de constant. sap. c.* 13. *Quis phrenetico medicus iracscitur? quis febricitantis, & frigida prohibiti maledicta, in malam partem accipit? hunc affectum adversus omnes habet sapiens, quem adversus ægros suos medicus: eorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens omnes bos qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratosque, malè sanos esse: qos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. itaque nè succenseat qidem, siqid in morbo petulantiùs ausi sunt adversùs medentem.* Idémque *de irâ l.* 1. *c.* 15. *Corrigendus est itaque qi peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & asperè: meliórque tam sibi quàm aliis faciendus, non sine castigatione, sed sine ira. quis enim, cui medetur, iracscitur?* & *ibid. l.* 2. *c.* 9. *Non est iracscendum erroribus. qid enim, si qis iracscatur in tenebris parùm vestigia certa ponentibus? qid siqis surdis, imperia non exaudientibus? qid si pueris? qid si illis iracsci velis qi ægrotant, senescunt, fatigantur? hac conditione natè*

sumus

sumus, animalia obnoxia non paucioribus animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχος τῆς μεταφορᾶς] τῇ χειρὶ, καθάπερ ἁθλητὴς, ἅπασα μεταφέρεται. Plut. *de Orac. defect.* Genuina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον ποταμὸς ἐν ἀλλοκοῇ ῥέων] Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

—quod adest memento
Componere æqui, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc lapides adesos,
Stirpésque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non sine montium
Clamore, vicinæque silvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes.—

Ἐν συνεχῶσι μεταβολαῖς] Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί.

Ἐν μείοσι προπαῖς] *l.* 8. § 6. πάντα προπαί.

Οὐδὲν ἑστὼς] ità *infrà* § 33. συμπάλλοντα καὶ οὐχ ἑστῶτα. Nalo *Metamorph. l.* 15.

—nihil est toto quod perstet in orbe:
Cuncta fluunt.—

Augustinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus nostris, & in omni prorsus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præsens quæro, nihil stat. quod dixi jam, non est, quod dicturus sum, nondum est.* Hinc Plato Theæteto: ἑστὸν γὰρ οὐδέποτ' οὐδέν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. & Plut. *de EI. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τὸ ἓν μάτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα ἡμῖν φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς γιγνομένη φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δέ τῳ διάνοιαν ἐπάσῃς, παραπλησίως βιαίῳ, ἅπτῃ ἢ φορᾶς ἀφέλῃς ὕδατος τὴν πῆξιν εἰς ταὐτὸ καὶ σωμάτων διαῤῥέον ἀπόλυσι τὸ ἀφελαμβανόμενον, ὕτω καὶ παθημάτων μεταβάλλοντα ἐκβάσει τῷ ἄγαν ἐναργείᾳ ὁ λόγος ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτῷ, τῇ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδετέρῳ λαβόντι μόνῳ, οὐδ' ὄνῳ ἔνλῳ διωμάμενος. Et mox: Μένει δὲ οὐδὲν, οὐδ' ἔστιν εἷς, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ περὶ ἓν φάντασμα καὶ κοινὸν ἐμμαγεῖον, ὕλης ἀφειλκυσμένης καὶ ὀλισθαινούσης. Aliâ ratione Basil. Cæs. *orat.* 12. & Simeon *Cancellar. orat.* 21. ἔστε τὰ δεξιὰ καὶ ἀφειλόμενα τῆς πλοίου, τὸ ἑστὼς καὶ μένειν ἔχει, ὅτε τὰ ἀφειλόμενα σὺν πραγμάτων καὶ κατοχῇ παγίως ἥδρασαν· ἀλλὰ πάντα ὑάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ καὶ μεταβολαῖς ἀδηλήτοις ὑποκείμενα. & qæ sequntur.

Οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγὺς, τὸ δ' ἄπειρον] Vitiosa interpunctio, qæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. οὐδὲν ἑστὼς. καὶ τὸ παρεγγὺς τόδε ἄπειρον, &c. Consule versionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἐναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12 § 32.

Πῶς ἂ μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσιόμενος, ἢ ἀπαίδευτος] Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem stultitiam icone pulcerrimâ depingit nobis Dion. Chrysost. *orat.* 67. Εἶτις εἴη τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὃς ζῇν πρὸς τὸν αὑτοῦ σκοπὸν, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῷ ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖσθαι, βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ἀθυμότερον, καὶ τοιούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ἢ πολὺ γε ἂν εἴη τῶν Μαγνήτων σοφώτερος. τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυπεῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίροι· περὶ μὲν ἐπιπέδων ἴδοι τὸν σκιὰν τὸν ἑαυτοῦ πάνυ μακρὰν, ἧττόν τι κυπαιρίττων, καὶ ἧττον ἐν τοῖς τείχεσι πύργον σκιὰν μείζω, ὅλον ὅτι χαίροι ἄν, ὡς αὐτὸς ἐξαπίνης γεγονὼς τοῖς Ἀλωιάδαις ἴσος· καὶ εἰς τὸν ἀγορὰν βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ βάραθρα, καὶ πανταχοῦ τῆς πόλεως, ὅπως ἂν ὑπὸ πάντων βλέποιτο ἄν· περὶ δὲ πλέοντα ἀγορᾶν ἄρχοιτ' ἂν σωφρονέστερος αὖθις γίγνοιτο, καὶ ἀναχωρεῖν. τὰς δὲ μεγαλοψυχίας, αἰσχυνόμενος ἂν ἀφθονίαν ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἔνδον μόνος ἂν ἐγκλεισάμενος, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέποιεν τὸν σκιὸν παρ' αὐτὸν· περὶ δὲ πλοῖον ἢ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυριῶντες φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑαυτόν. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διακεῖσθαι ἰλίσιον. ὑπὲρ ὁ τῇ δίκῃ προσέχων, οὐδέν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείους μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι, ὑπὲρ ὧν ἐπαινῶν ἐς τηλικαύτας ὥρας ποιῇ, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἑωθεν, οὐδὲν αὐτὸν κωλύσει μὴ δυσχεραίνειν ἄνθρωπον εἶναι, νυνὶ μὲν φερόμενον καὶ πτίμενον ὑψηλότερον ἢ θεῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτῷ τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νυνὶ δὲ συστελλόμενον καὶ ταπεινούμενον· πολὺ πλείους αἰσθήσεις τε καὶ ῥοιζήσεις τῆς ψυχῆς αὐτὸς λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ τῆς σελήνης.

§ 24. Τῆς συμπάσης ὑσίας, ἧς ἀλίγιστον μέτεχεις] Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Seneo *epist.* 92. *Quota pars omnium sumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκαριαῖον διάστημα] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκαριαῖος ὁ ἀνθρώπειος βίος. Diodor. Sicul. *histor. l.* 1. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βίου μὲν ἀκριβοῦς μέρος τὸ παυόμενον αἰῶνος, τετελευτήκασι· πάντα τὸν ὕστερον χρόνον. Aristid. *in Escon.* Βίος ἡ τῶν ἀνθρώπων βραχύς, καὶ ὁ πολὺς πόνος ἄξιος εἰς ἀειμνήμονα λόγον. ἀλλ' ἐάν τε Ἀγαμέμνονίον ἑάντε Τίθωνον λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν τρὶς τρεῖς γήρας διαρκέσαντα Νέστορα τὸν Πύλιον, πάντας τούτους χρόνου σωθεὶς, εὑρήσει ἐλαττόν μέρος ὄντας τοῦ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσον εἰπεῖν.

§ 25. Ἄλλος ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ] Xyl. legisse videtur, Ἄλλος ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccat alius quis adversùm me.* Verùm lectionem receptam solicitare nihil est necesse; *Peccat quidpiam alius adversùs me.* Ego, siqid esset mutandum, legerem po-

tiùs ; Ἀλλ' ἁμαρτάνοι. τί εἰς ἐμέ ; *Peccet alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει· *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί δ' ἐστὶ μέλει σοι τοῦ ἀλλοτρίου ; ὑπ' ἐκείνου ἁμάρτημα ; πῶς γὰρ ἂν ἁμάρτημα ; ἐκείνῳ δ' ἄλλο μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλο δ' κακόν ; ὅ. τί ἂν ἀγανάκτει περὶ τῶν ἀλλοτρίων ;

Ὄψεται] *Viderit ipse.* αὐτὸς μελέτω. qasi dicat, Qid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *ad Fam. l.* 4. *Videris hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides, —— q. d. nihil ad me.

cavissim ipse suam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas. —— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν] *Supr.* § 3. ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχων.

Ἐγὼ τοῦ ἔχω ὅ μὴ θέλει τοῦ ἔχειν] Hoc argumento compescit suos rex pius à viro neqam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hist. l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. *Sinite istum: Ipse enim maledixit, qia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ πεῖσαι, ὃ μὴ νῦν πεῖσαι] Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτοῦ κάλλιον πιστῶ. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐπεῖνοι μὲν πιθόμενοι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς· ἡμεῖς δ' οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἔξομεν. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum fit, ut cogites, qod sit hominis officium. alterum intueris, ne lædaris ; alterum, ne lædas. commodis omnium lateris, movearis incommodis: & memineris qæ præstare debeas, qæ cavere.* Verùm ista non ad Stoicam amussim exacta prorsus.

§ 26. Τὸ ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ ἡδονῆς ἢ πραγείας κινούμενον] i. e. à voluptate vel dolore. eadem periphrasis *supra l.* 4. § 3. ἡδονῆς ἢ πραγέως κινηθέν. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Πόθεν τί δεῖ ; μορμολύκειον. σκέψον αὐτὸ καὶ κατάμαθε. πραγέως κινεῖ τὸ σαρκίδιον· ἐστὰ πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἀπόθες ἠνοίκιαν· ἂν λυσιτελῇ, φόρει. Senec. *de benef.* 5. 15. *Quoda hic potest Deo parere, & qicqid evenit bono animo excipere, nec de fato qeri, casum suorum bonum interpres, si ad doloris voluptatisque momenta stiunculas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγχωρείτω] *Ne admittat persuasiones.* Xyl. tanqam fide principalis partis judicio agatur, qod in casibus istiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16. & istic etiam in nox subjunctis, τῷ ὑπολαμβάνειν μὴ προσπίπτειν. Verùm meliùs Cas. *ne immisceatur, sive ne immisceat se.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὐτὸ] *Circumscribat eas.* Xyl. Verùm αὐτὴ potiùs legendum. atqe ità Cas. *circumscribat se.*

Τὰς πείσεις] *Persuasiones,* Xyl. *perpessiones,* vel *affectiones* potiùs ; de qibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 55.

Πρὸς τὸν ἐλάττονα φυσικὸν ἔσται ἢ συμφερτέον ἀπίθανον] frustra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qi non voluntate nostrâ fiunt, invicti & inevitabiles sunt: ut horror frigidâ aspersis, ad qosdam ictûs aspernatio, ad pejores nuncios subriguntur pili, & rubor ad improba verba suffunditur, seqitúrqs vertigo præruptæ cervicutes. qorum, qia nihil in nostrâ potestate est, nulla qò minùs fiant ratio persuadet. Sensum enim hominis nulla excutit virtus.* Idem *epist.* 85. & *epist.* 11. *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. qicqid infixum & ingenitum est, lenitur arte, non vincitur. qibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter qàm fatigatis & æstuantibus soleo : qibusdam tremunt genua dicturis: qorundam dentes colliduntur, linguæ timebas, labra concurrunt. hæc nec disciplina, nec usus unqam excutit : sed natura vim suam exercet ; & illos virtii sui etiam robustissimos admonet. inter hæc ruborem esse scio, qi gravissimis qoqe viris subitus offunditur. magìs qidem hoc in juvenibus apparet, qibus & plus caloris est, & tenera frons : nihilominus veteranos & senes tangit. —non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à novitate rei; qa inexercitatos cogit non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis pronos. nam ut qidam boni sanguinis sunt, ità qidam incitati & mobilis, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla sapientia abigit. alioqin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia eraderet vitia. qacunqe attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm se dixqe animus composuerit, barebunt. nihil horum vitari potest, non magìs qàm arcessi. —nihil adversùs hæc sapientia promisit, nihil proficit : sui juris sunt; injussa veniant, injussa discedunt.* Idem *epist.* 57. *Illum qoqe in qem jus fortuna perdidit, ferietur animo, mutabitur color. qadam enim nulla virtus effugere potest: admonet illam natura mortalitatis suæ. itaqe & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & caligabit, si vastam altitudinem in crepidine ejus constitutus despexerit. non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τῷ δ' ὑπολαμβάνειν μὴ προσπίπτειν τὸ ἡγεμονικὸν] In eandem sententiam Stoicus qidam apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, qâ Seneca *epist.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipse correptus, ex Epicteti dissertationum ab Arriano digestarum, qi nunc non prostat, *l.* 5. *Visa animi, qæ φαντασίας Philosophi appellant, qibus mens hominis primâ statim specie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis sunt, neqe arbitraria, sed vi qadam sui inferum sese hominibus. noscitandi probationes autem, qas συγκαταθέσεις vocant, qibus eadem visa noscuntur ac dijudicantur, voluntariæ sunt, siúntqe hominum arbitratu. propterea cùm sonum aliqis formidabilis, aut culo, aut ex ruina, aut repentinum nescius* [*ullius*] *periculi*

periculi nuncium, vel qid aliud ejusmodi factum? sapientis quoque animum paulisper moveri, & contrahi, & pallescere necessium est. non opinione alicujus mali perceptâ, sed quibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atque rationis prævertentibus. mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, visa istiusmodi animi sui terrifica non approbat, hoc est, ὐ συγκατατίθεται ὐδὲ προσποιεῖται, sed abjicit repellitque: nec ei metuendum esse in his quicquam videtur. Atque hoc inter insipientis sapientisque animum differre dicunt, quòd insipiens talia sibi esse primo animi sui pulsu vera sunt sæva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, quæ quasi jure metuenda sint; suâ quoque assensione approbat, καὶ προσποιεῖται. Sapiens autem, cùm breviter & strictim colore atque vultu motus est, ὐ συγκατατίθεται, sed statum vigoremque sententiæ suæ retinet, quam de hujusmodi visis semper habuit, ut de minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani territantibus. Seneca etiam *epist. 71. Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqua rupe nullum sensum admittente, submoveo. memini ex duabus partibus illum esse compositum. altera est irrationalis: hac mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hac inconcussas opiniones habet, intrepida est & indomita.*

§ 27. *Συζῆν θεοῖς*] L. 10. § 1. *θεοῖς συμπολιτεύεσθαι.* In sacra pagina itidem, הִתְהַלֵּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים. *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c. 5. v. 24.* Aliud est, quod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm sub illo agimus; sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Quanquam dictionem emollire aut deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c. 17. v. 28. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν.* Sed & Minuc. ipse alibi; *Non solùm in oculis ejus, sed & in sinu vivimus.* Verùm istud, inquam, aliud est ab eo quod hìc Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀδεσποτήτου μὴ τοῖς ὑποπεπτωκόσιν] Vide *l. 2. § 17. & l. 3. § 16. & l. 4. § 33. & supr. § 8. & l. 10. § 11. & l. 12. § 11.*

Ὁ δαίμων] Vide *l. 2. § 13. & l. 3. § 12, 16. & supr. § 10. & l. 12. § 26.*

Ἀπάτασμα ἑαυτῆ] In eundem sensum *lib. 2. § 1. ὑπόμοιρα, & § 4. ὑπόβροια,* qo istic *ἀπάτασμα τῆ Διδὸς,* humana mens dicitur. Laërt. *lib. 7.* in *Zenon.* ex Stoicorum sensu; *Ἔμψυχον ἢ τὸν κόσμον, ὅτι λογικὸν ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ὅσπερ ἀπατάσματος.* Epictet. *dissert. l. 1. c. 14. Αἱ ψυχαὶ μὲν ὅπως εἰσὶν ἐσκεμμένως καὶ σωφρόνως πρὸς θεῶν, ἄτε ὑπὸ μέρεια ὄντα καὶ ἀπατάσματα.* Et *l. 2. c. 8. Θεῶν ἔργα καλεῖνά ἐστιν, ἀλλ' ἐκ ἀφορήτου μία, ὐδὲ μέρη θεῶν. ἀλλ' ἢ ἀφορήτου ἔσῃ, σὺ ἀπάτασμα εἶ τῦ Διὸς ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ἐκείνου.* Pythagoras apud Laërt. *l. 8. Εἶναι ἢ τὸν ψυχὸν, ἀπάτασμα αἰθέρος.* Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l. 1. Pythagoras, qi censuit Deum animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex qo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari Deum; & cùm miseri animi essent, qod plerisque contingeret, tum Dei partem esse miseram, qod fieri non potest.* Philo *de insomn. Ἐν ἀνθρώποις ὁ νῦς ἀπάτασμα θεῖον.* Idémque *de Cajni infid. Πῶς γὰ εἰκὸς βεβχωὶ ὅπως ὄντα τὸν ἀνθρώπινον νῦν μιώγγι, ἢ καθόλα βεβχόσιν ὄγκοις ἐγκεκλημένον, μίγδος ὑρῦ καὶ κόσμ χωρῆσαι πιστόν, εἰ μὰ τῆς θείας καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπάτασμα ἦν ὁ διαιρετός;* Qod Manilius *astronom. l. 2.*

Qis cælum posset, nisi cæli munera nôsset,
Et reperire Deum, nisi qi pars ipsa Deorum est?

Versum primum, uti vulgò concipitur, qid velit, non assequor. ego sic potiùs concipiendum censuerim,

Qis cælum possit, nisi cæli munere, nôssi?

Cicer. *de divinat. lib. 1. A natura divina hausimus animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l. 5. Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi disertè, referente Epiphanio *hæres. 66. § 9. τὸν ψυχὸν μέρος θεοῦ εἶ, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἀπαναπεῖσαι.* cautiùs pavlò Hermes in *Pœmandr. c. 12. Ὁ νῦς ὢν ἔστιν ἀπαθὴς μιγὴς τῆς ὑποστάσεως τῦ Θεῦ, ἀλλ' ὥσπερ ἡπλωμένος, καθάπερ τὸ τῦ ἡλίυ φῶς.* Qod Philo *de Cajn. infid.* proximè post superiùs adducta; *Τέμνεται γὰ ὅλον τὸ θεῖον κατ' ἀπάρτησιν, ἀλλὰ μόνον ἐκλείνεται.* Verùm nevter tamen cavtè satis. Vide *ad l. 2. § 1. & 4.*

§ 28. *Τῷ γεφύροντι*] ità restituit Xylander, cùm in membranis *δεφόντι* reperisset. *γεφόντ, ὁ γεφὸς ὄζων,* ut Aristot. *problem. l. 4. q. 21. & l. 13. q. 9.* Sive *ὁ κινάβρας ὄζων, ὥσπερ ὁ τράγος,* ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & *τραγομάσταλος* Aristophani in *Pace,* qi, cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet. γεφὸς,* qo vocabulo Marcus qoque usus est *l. 9. § 36.* fœtor ille, qi *hirsutis,* ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis. αὐτὸν ἡμᾶς τὸν γεφύροντα ἐκ ἐπιμένειν.* De Persis Alexandri milites pugnam initurі. Plut. in *apoph.* qo loco tamen H. Stephanus non *γεφύροντα,* sed *γεφόντων* legit, & *ἀλαλαγμὸν,* sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione aciemm edi solitum interpretatur, qi Vegetio *l. 3. c. 18.* & Ammiano *l. 16. c. 12. & l. 26. c. 10. & l. 31. c. 8. barritus* dicitur. Pollux *l. 2. c. 4. § 14. ἢ ἐν πῖς τεφύρεις δυσωδία, καὶ ἢ ἐν ταῖς μασάλαις κνησμὸς γίνεται, καὶ γεφόσι.* Et Etymologus. *Γεφύρεις, ὁ ἐν τοῖς ἑρίοις τῦ θηλάτων σωζόμενος ὄυπος, καὶ ἢ τῦ μασάλου δυσωδία.* Et Svidas è Marco

nostro emaculandus; Γεώτης, ἡ δυσοσμία τῶν τεράτων. ἢ γεώτων ἀνθρώπων, ὁ δύσοσμος. τὸ γεώτων μὴ ὀρχίζω. leg. τῷ γεώτωνι μήτε ὀρχίζης, locum enim istum dubio procul adduxerat qem Xyl. etiam (qem Cas. qoqe seqitur) sic verterat; *Nè irascaris ei qi hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmqe omnino censuerim. *Nunqid ei irascaris, qi hircum olet? nunqid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana succidiore sordes contractæ gravem mittunt odorem, ità ex pilorum hirsutie ac sudore crebrò sordes in alis collectæ: qalis hircis cùm sit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines translata vox est. Ad Marci memem-pulcrè Gregor. Naz. Πρὶ ἐυτα-ξίας. Ἐπεὶ τὴ τῆς τὰ ἀλλᾶ δυσωδίας, ἢ ὅσης, ἢ δυσίτης, ὁ τῷ πνευματικῷ μύρῳ συλλογισμὸς, ἵνα μεταδῷς τέτῳ τῆς σῆς εὐωδίας. ὡς ἔστ ἐμβλύνης ἰὸς ἢ κακία, ἵν' ὁμῶ τῷ πλυνῶνι φεύγωσι δύσιας, ἢ ἀφ' ἑαυτῆς, ἢ διὰ τέτο ἢ σοι συγχώμη φάσγοντι τὸ θνήσκειν ἢ ἀποκτείνοντ'. ἀλλ' εἰ μὴ σὺ δύνασαι, κἀκεῖνον παράσχεσον· εἰ δὲ μή, τό γε ἀσφὲς ἔχεις, ἐν τῷ μηδὲν αὐτὸς τῆς προχθονίας μεταλαβεῖν. ὁσμή τίς ἔστ ἀνδρὸς τὸ ἐπεῖνο πάθος, ἣν ἀπιλάβοι τυχὸν τὸ σὸν εὐῶδες ἀφρονικῆσαι τυχὸν, ἂν ἐλίζω τι τοῦτ' ἐπὶ τῶν τὸ ὁμοδέλια καὶ συγγενὲς συμπαθές. &c. Hinc meretricularum scommata illa, apud Athanæum *l.* 13. Θαῖς ποτὲ γεώσανα τερδαλέην ἐχέτην, ἐπεί τις αὐτὴν ἠράτα πῶ παρδίετω, εἶπεν,

Ἀιγεῖ σωσιπάσα τὸν Παρδίον.

Φεύγη σωσιπήσα ποτὲ χέσωνι, δέρμα φοείνιν, Λαΐδ, εἶπε, καὶ κατάπραγε. alluxit altera ad vocabulum αἰγὸς, quam *capram* significet, qod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγα, qod *hircum* designat, qasi τράγε, hoc est, *hirce* dixisset.

Τῷ ὀζοσόμῳ] Ità Lucian. *Antholog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόσομες ἐξορκισῆς.

——*cui scilicet agris*

Faucibus exuperat gravis halitus,——

Gutture sulphureas lentè exhalante Mephites.

utì Pers. *Sat.* 3. unde *guttur meditatarium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ σῶμα καὶ στομικὸς ταυτὸν ὄζει,

ut ille in *Antholog.* loqitur. ut possint illi ex veteri Stoicorum decreto æqè liberi crepitus atqe ructus esse. utì Cicero ad Pætum suum jocatur, *lib.* 9. *epist.* 21.

Ἀνάγκη τοιαύτῃ ἀποφορᾷ] corpus ità affectum non potest non ejusmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejusmodi actiones, & operationes edere. Vide *supr.* § 17. & *l.* 11. § 18. & *l.* 12. § 16.

Ἐυ σοι γένοιτο] formula ironica: qâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; *well fare thee.* aliud est qod Xyl. *bene res habet.* Εὖ ἔχει. *l.* 10. § 1.

Δεῖξον] Vide *supr.* § 22.

Εἰ γὰρ ἐπαίει, παρεφθέγξατο] Ità Dominus Christus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σε ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.

Οὔτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη] Ista istic qid velint, ego nescire me fateor. cum seqenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac si legisset, ὅτε ὡς τραγῳδὸς, ὅτε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν δυνῇ, ὅτω ἐνταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hic vivendum est tibi, ut tragœdo aut scorto, qi egrediens vivere cogitat.* qod ego planè qid sit, non capio. M. Cas. *ubi nec vociferator nec scortator futurus est.* [qi istud] *qomodo vivere statuis, ubi ad locum ejusmodi secesseris, ubi berum never existat, ità istic licuerit.* D. Salmas. sic legit. ὅτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη, ὡς ἐξελθόντι ζῆν δοκεῖ τινι. ὅτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεσι. *neqe histrio, neqe scortum scenicum ità in theatro vivere cogitant, ut inde exeant. Sic & hic etiam vivere licet.* Si tragœdus, inqit, & scortum, qi operam suam scenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, qamvis turpi & infami vivere destinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; qid ni & liceat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Avdeamus in loco penè conclamato & nostram, licèt minùs dextram forsan, conjecturam interjicere. Qid si voluit Marcus, qod *l.* 4. § 31. μὴ τύφαννον, μήτε δῆλοι· qódqe Plato *epist.* 7. μήτε ἀπιχθάνεσθαι μᾶλλον νεωτέρωτα, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφίστασθαι αὐτός. Vide *l.* 11. § 18. Ità certè usurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ δ' ἐτραγῴδησαν, ἐδεῖς μὰ κατακέκραγε μιμεῖσθαι.

§. 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν δυνῇ] Turpe & periculosum est in eo statu vivere, in qo nolis mori. Verùm nihil impedit, inqit Marcus noster, qo minùs qisqe in eo statu vivat, in qo mori ac defungi desiderat atqe in animo suo habet. Vide *supr. l.* 2. § 11. & *infr. l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν] *exiens*, è vita scil. ut *l.* 2. § 11. ἐξίναι τοῦ βίου. pro *mori.* ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν simplicitèr pro *mori.* Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. σωθῆναι ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* οὐ γυμφίος πνὸς, πλεκομένων ὕδη στεφάνων, ἀπελθόντος. nam qod M. Cas. de *Secessione*, sive ἀναχωρήσει intelligit, qalem *l.* 4. § 3. loqitur; mihi nevtiqam probandum videtur.

Τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξει] Ità *l.* 8. § 47. ἀπεῖ ἂν ἐκ τοῦ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm consentaneum: de qo vide *ad l.* 3. § 1. Apud Strobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Musonius, opinor, ἐὰν μὴ ἐκποιῇ πιννηδίνει, μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δ' μή, ῥᾳδίως ἀπαλλάττεσθαι, ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως, ὅτε καὶ ἐκ τοῦ βίου. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμενος, ὅταν τὸ ἐναίνιον ὁ μισθώσας ἢ κομιζόμενος,

μιζόμενον, τὸν δὲ πλησμονὴν ἀφέλῃ, τὸ φῶς ἐγκλείσῃ. ὕστε κὴ ἐν τῷ σωματίῳ ἐξικνίζομαι, ὅταν ἡ μὲ διάσκασις φύσις, τοῦ ὀφθαλμοὺς φθαρῆναι, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοῦ πόδας, ἐχ ὑσομένω· ἀλλ' ὥσπερ ὁπ συμποσίε ἀπαλλάττομαι, ὑδὲν δυσχεραίνων, ὕτω κὴ ἐκ τῷ βίε, ὅταν ἡ ὥρα ἦ. ὑμᾶς πορθμίδος ἄρυμα. qæ noviſſima cùm mendo nevtiqam vacent, aliis emendanda relinqo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, γὸ ἔξεσιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τῆ συμποσίε, κὴ μηκέτι πιέειν, ἐπ ἔτος αἰνῶται μόνον, ἐχὶ ἦ, ὡς παιδιὰ παραμένει, μόχθις ἂν ψυχαγωγῆται; nec iſta vitii expertia, qod interpretem ſugit, ſed emendaru ſatìs proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qi ludum, qamdiu volupe eſt, protelant, ubi tædio ceperit eſſe, incidunt. Vide eund. ipſum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipſe apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, ſi tolerabiles ſint, feramus: ſin minùs æqo animo è vita, tanqam theatro, exeamus.* Senec. *epiſt.* 98. de ſene neſcio qo: *Hic tam turpe putat mortem fugere, qàm ad mortem confugere. qid ergo? non, ſi ſvadebit res, exibit? qid ni exeat? ſi nemo jam eo uti poterit? ſi nihil aliud qàm dolori operam dabit?* & *epiſt.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, qàm qod unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémqe *epiſt.* 12. *Epicurus dixit:* Malum eſt in neceſſitate vivere: ſed in neceſſitate vivere, neceſſitas nulla eſt. *Qidni nulla ſit? patent undiqe ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, qòd nemo in vita teneri poteſt. calcare ipſas neceſſitates licet.* Idem (ſi idem ſaltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini poteſt:
At nemo mortem.——

Plin. *hiſt. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, qæ homini natura tribuit, nihil melius tempeſtivâ morte: in cáqe id optimum, qòd illam ſibi qiſqe præſtare poteſt.* Bacchi illud in Evripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 17.

Ipſe Deus, ſimulátqe volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar, mors ultima linea rerum eſt.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων] Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρέως Θ πίει, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶ). qia ſcil. nihil ineſt mali, aut in vitæ moleſtiis, aut in morte ipſa; cùm iſta omnia ſint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφεῖλεν αὐτῷ (ὁ Ζεὺς) τὸ ἐν κακῷ. ἔξεσί σοι πάσχοντι ταῦτα ὑσυμενεῖν. τὴν θύραν σοι ἤνοιξεν ὅταν σοι μὴ ποιῇ, ἔξελθε, κὴ μὴ ἐγκάλει. Senec. de *Provident. c.* 2. *Cato, qà exeat, habet.*

Καὶ κακός ὅτι, ἀπέρχομαι] *ac fumi inſtar abeat.* Xyl. nullo planè ſenſu. legendum, εἰ κακός ὅτι, ἀπεχθομαι. *Si me fumus* in loco aliqo, ubi verſari tunc contingit, *vexat*, maléqe habet, *diſcedo*, exeo. Alluditur ad diverbium, qo tria notàntur, qæ domo exigant, *fumus, ſtillicidium, & muliet rixoſa.* Vide Druſ. *Proverb. claſſ.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverſ. ſerm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adſirmo, cujus iſta ſunt, *diſſert. l.* 1. *c.* 25. κακὸν πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκήματι. ἂν μέτριον, μένω· ἂν λίαν πολύ, ἐξέρχομαι. τέτε γὸ δεῖ μεμνῆδς κὴ κραδεῖν, ὅτι ἡ θύρα ὕνοικται. qod noviſſimum in ſuis ſubinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et pavlò poſt ſuperiora illa: Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐ χωρεῖς οἰκεῖν. ἀποχωρῶ, ὅτι μ' ὑδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἐκπύνη γὸ ἡ ὄικησις πανταχόθεν ὕνοικται. Lucem autem, qaſi è fumo, fœnerabuntur iſta alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' ὐχ ἕξω φαγεῖν. εἰ ὕτω τάλας εἰμὶ, λιμῷ τὸ ἀποθανεῖν. ὕτος δ' ὅσιν λιμῷ πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. διὰ τέτο ὐδὲν φοβερὸν ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ἔχει. ὅταν θέλῃς, ἐξέλθες, κὴ ὁ καπνίζει. Et iſtîc enim ab ædibus fumo infeſtis eadem eſt translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς;] *qid hoc rei eſſe putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ ſcil. diſcedere) aut tanqam moleſtum qiddam horreſcis? ità ſiqidem τὸ πρᾶγμα uſurpari docuimus ad illud *ſuprà lib.* 4. § 50. μὴ ὄν ὡς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympoſ.* Ἐὰν γ' ἀδόξῃ, ὐδὲν δὴ πρᾶγμα. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη κομεῖς ἀποθανεῖν. μὴ πραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη κομεῖς τῶν ὕλων, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. κὴ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ, τί γλυκὺ κενὸν, παράλογον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται. —— πρὸς πάντα γὸ ἠνοῖχθαι δεῖ τὴν θύραν, κὴ πρᾶγμα ὐκ ἔχειν. Senec. *epiſt.* 70. *Vita non ſemper retinenda eſt, non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaqe ſapiens vivit, non qantùm poteſt, ſed qantùm debet.*—— *Si multa occurrunt moleſta, & tranqillitatem turbantia, emittit ſe.*—— *nihil exiſtimat ſuâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanqam de magno detrimento timet. nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere: citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene autem mori, eſt effugere malè vivendi periculum.* & *epiſt.* 17. *Si qid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide ſis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω] Vide *l.* 4. § 49. & *ſupr.* § 10. & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὁ τῆ ὅλη νῦς] Vide *ſupr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω ὑφ' χρεττόνων ἕνεκεν] *ſupr.* § 16.

Ὑπέταξε, συνέταξε] *ſupr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ κρατῆρια εἰς ὁμόνοιαν] Vide *l.* 9 § 9.

§ 31. Πῶς ἀσυνήθειαν μέχρι νῦν ἔχεις, μυεῖσι] Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. *Ac*

μεγάλαι τέρψεις, ἀπὸ τῆς θεᾶς τὰ κλειὰ τῆς ἔργων, γίνονται. Martial. *l.* 10. *epist.* 23. de M. Antonio.

Præteritósque dies, & totos respicit annos.
Nulla recordanti lux est ingrata gravísque:
Nulla fuit, cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De alfis avtem Marcus aliorúmqe bene gestis *l.* 6. § 48. qod de se suisqe istîc.

Μήτε τινὰ ῥέξαι ἑξαίσιον, μήτε εἰπεῖν] *neminem unqam vel facto vel dicto læsisse.* Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyss. σ. v.* 15.

Δαιμόνι' ἔπί τι σε ῥέζω κακὸν, ὅτ' ἀγορεύω.

Ὅσα ἤρκεσας ἀπομεῖναι] Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀνυπομόνητον τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ. *qòd laboribus tot tantisqe exantlandis par fuerit, in corpusculo tam infirmo.*

Πλήρης ἦδη σου ἡ τελεία τῆς βίας] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l.* 3.

Cur non, ut plenus vitæ convivа recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *Sylv.* 2. *v.* 127.

--dubio qem non in turbine rerum
Deprendet supremа dies; sed abire paratum,
Ac plenum vitæ--

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία] Vide *l.* 12. § 36.

Ἀλγώμενας ὑγιώμενον] ità restituit Xyl. qod in membranis ἀλγώμενον sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ἢ χρὴ φύσιν] Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διά τί συγχύσει] Anacharsis illud in Græcis, qos cæteroqi suspiciebat, qasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται· κρίνουσι δ' οἱ μὴ τεχνῖται. *qòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent:* Qod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quanto magis, hos Anacharsis denotásset imprudentes de prudentibus judicantes, qàm immusicos de musicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémqe qemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qi, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eodem loco sibi esse voces imperitorum, qo ventre redditos crepitus.* Varro Margopoli:

--stultos contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί] rerum naturæ ac conditionis ignari. Avson. *lud.* 7. *sap.*

Bias Prieneus dixit, Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Qod est Latinum; Plures homines sunt mali.
Sed imperitos scito, qos dixit malos.

Et mox:

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.

Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Qi jus, & æqum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Εἶτα μισικὸς μὲν οὐκ ἐπιτρέφεται αὐτῷ ὑποφαινομένῃ ἀεὶ τῆς νύκτος, ἢ γεωμετρικὸς, ἂν ἐπικρίνῃ τὰς ὑπὸ κάνητος πρὸς τὸν κύκλον προσπιπτούσας μὴ εὖ] ἴσας· ὁ δὲ τὰς ἀληθείας πανταχόθεν, ἀνθρώπου ἀπαιδεύτου ἐπιτραφήσεται, ἐπικρίνοντός τι ἀεὶ ἐσὶν ἢ ἀνοσίου, ἢ ἀδίκου, ἢ ὅλως ἀδικίας πᾶσα παιδεύσεως. Vide reliqa. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί οὖν; θέλεις με καταφρονῆσαι; ἀπὸ τίνων; ἀπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τὸ πρέπον καὶ εὐσχήμονος; ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; ἢ τινι τῶν ἄλλων τεχνίτῃ τῶν ἀτέχνων. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς avtem ψυχαὶ, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. qod est Hebræis ac Hebraisantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id est, *corpora*, pro *servitiis*. Moses *lib.* 2. *cap.* 1. *v.* 5. *Fuerúntqe omnes animæ, qæ è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animæ.* qod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομηκονταέξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimvero qis non animæ dabit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulata est?* Quntas animas pascot *ait dives. & animas salvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meæ charissimæ animæ qàm sæpissime ad me scribite.*

Ἡ εἰδῶλα ἀρχὴ καὶ τέλος] Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν διὰ τῆς ὕσεως διήκοντα λόγον] Animam scil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de qa *supra* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ πρεῖδας τεταγμένας] sive καιρὰς τεταγμένας, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *supra* § 13.

Οἰκονομοῦντα τὰ πάντα] Vide *supra* § 21.

§ 33. Σπουδὴ, ἢ σκαλετός] *cinis, aut sceletus:* qod *supr. l.* 4. § 48. Τέφρα, ἢ τέφρα. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Cæsare decertaturus ad cœnam suos jubet, πρωϊαιτέρους συνιέναι ἄδηλον γὰρ εἰ τότε ποιήσουσιν αὔριον, ἢ διακόψας ἑτέροις ὑφέξουσιν, αὐτὸς δὲ κεῖσθαι σκαλετὸς καὶ τὸ μηδὲν ῥυμῶν. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἁψασθαι ὀκνοῦμεν· οἱ δὲ σκελετιδίσκους ἔνδον ἔχουσιν, οἷς καλόν τι, καὶ ἐνέχυρα τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν.

Ἤτοι ὄνομα, ἢ ὄντως ὄνομα] Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ ὄντως μῦθος.

Ψόφος καὶ ἀπήχημα] *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. κρότος γλωσσῶν.

Κενὰ, καὶ σαπρὰ, καὶ μικρά] Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 36. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36.

——πρὸς Ὄλυμπον] Ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 195. de quarto agens ſeculo:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώ-
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.—— (πους,

Et Arat. *Phænom.*

Καὶ τότε μουνωθεῖσα Δίκη κείνων γόον ἀνδρῶν,
Ἕσπλα δ' ὑπερφίαλον.

quod Feſt. Avienus:

Sic juſta in populos mox Virginis inculpata
Exarſere odia, & cœlum pernicibus intrat
Diva alis. ——

& Cicero,

Deſcruit propere terras juſtiſſima virgo,
Et Jovis in regno, cœlique in parte reſedit.

Refert Lactantius, ſed ità in vulgatis, qaſi Ciceronem iſtud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c* cùm deberet eſſe, *ſed non, ut ait Cicero.* hoc, nqit, non eſt verum, qod Cicero dixit, Jovis in regno Juſtitiam reſidiſſe, cùm Jupiter ipſe injuſtiſſimè ſe geſſerit. De eodem hoc Naſo *Metamorph. l.* 1. *v.* 129.

——*fugere pudor, verúmque fidésque.*

& mox, *v.* 149.

——*& virgo cæde madentes*
Ultima cœleſtúm terras Aſtræa reliqit.

Juvenalis itidem, *Sat.* 6.

——*ad ſuperos Aſtræa receſſit,*
Hac (pudicitiâ ſcil.) *comite; atque duæ pariter fugere ſorores.*

Scilicet, ut Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abeſſe juſtitiam à rebus humanis; eámque finxerunt offenſam vitiis hominum, ceſsiſſe terrâ, in cœlúmque migrâſſe.* Alluſit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsque agens cœlitus immiſſis;

——*tunc flagitat iras*
In populos, Aſtræa Jovem, terrísque relictis
Invocat aſſiduo Saturnia ſidera queſtu.

Alluſit & Maro ipſe *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit;

——*extrema per illos*
Juſtitia excedens terris veſtigia liqit.

Indè ludens Lucian. *in his accuſato πλὼ Δίκλω* inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Ἄυδις ἐς πλὼ γλῶ, ἵν' ἐξελαυνομένη πρὸς αὐτῆ, δεσπτόω πάλιν ἐκ πόβιω, πλὼ ἀδικίαν ἐπιγελῶσω ὐ φέρων; Cæterùm, Marco noſtro imperante, δίκη καὶ αἰδὼς ἀπόδομιμαι κάθοδον εἰς ἀνθρώπους. *juſtitiam ac verecundiam ad homines regreſſas,* aſſerit Ariſtides *orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus ἁλιευτ. β. prope finem,

——πῶ γάρ σι, Δίκη, θρέπτειρα πολήων
Γινώσκω μεγάλοιο σαώσιον ἦδὲ σαώσον,
Ἐξ οὗ μοι χραίσμει μέγας θρόνον ἐμβεβακῶτες
Ἄμφω θνητοῖσίν τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱός.

Scripta enim hæc Severo ſuperſtite, etiamſi non antè defunctum jam publicata. Qin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. ſi ad victum ſimplicem ac innoxium reduci poſſet genus humanum. Ἦ δῆλον, inqit, ὡς εὐδαιμονήσομεν· ἀδικίας μὲν ἐξοικισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δ' πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐν οὐρανῷ. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de orat. defect.* Θαυμαστὸν ὄξιν, εἰ πεσαύτης εἰς [ἡμᾶς] κακίας ὑπερχυμένης, ὑ μόνον, ὡς φησὶν Ἡσίοδ&, αἰδὼς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοίπασιν, ἀλλὰ καὶ πεφύκασι θεῶν συνεδρεύειν τὰ χρηστέρα παρλαχόδεν ὄχεται. Ità enim reſtituendum locum illum avtumo: niſi qis & ὑδὲν interjiciendum exiſtimet, ut ſit θαυμαστὸν ὑδέν· ea enim dubio procul Cynici mens eſt. Viſe Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Viſe & ſis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. qem viduæ cuidam in epiſtola ad eam data adeò fœdè adulatum refert, ut *juſtitiam, qæ eſſe jam non niſi in cœlo credatur, apud illam ſolam dicat inveniri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ, συμεταβλητὰ, καὶ ὐχ ἑστῶτα] *ſuprà* § 23.

Τὰ δὲ αἰδητήρια ἀμυδρὰ, καὶ ὑπαργύπωτα] Vide *ad l.* 2. § 17, & *l.* 6. § 16.

Ἀναδυμίασις ἀφ' αἱμάτ&] Ità *l.* 6. § 15. ἡ ζωὴ ἐκέτω, ὅτ ἡ ἀφ' αἵματ& ἀναδυμίασις, καὶ ἡ ἐκ τῶ ἀέρος ἀνάπνευσις.

Τὸ δ' εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κακόν] *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί οὖν ἀπεμβήσεις ἵλεως πλὼ] *Quid ergò aliud operiris, niſi vel* &c. Xyl. fruſtra legendum enim, τί ὐ ἀπεμβήσεις &c. *Cur non propitio lubentíque animo mortem expectas, ſive ea deſtructio eſt ſive demigratio?*

Ἔστε σβέσιν, εἴτε μετάςασιν] Ambiguè loqitur iſtic Marcus, utì ſæpe alibi. Vide *ſupr. ad l.* 4. § 21. ſed & *l.* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσιν] ſic *l.* 4. § 21. ἐξάπλονται. qia igneum qiddam animam exiſtimabant. Ignis avtem & accendi & extingvi dicitur.

Θεὸς μὲν σβέσειν καὶ ζυφημεῖν, ἀνθρώπως δ' ἓν ποιεῖν] Eadem monita ſalutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεδ αὐτῆ καὶ ἀπέχεδ] Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεδ μέχρι δικαιοσύνης. & *ſuprà* § 20. ζυμποιητέον καὶ ἀνεκτέον. Epictetus ſolitus eſt dicere, (utì ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo eſſe vitia in Deo omnium graviſſima ac teterrima, intoleratiam & incontinentiam.* itaqe *futurum plerage impeccabilem, vitámque victurum tranquilliſſimam, qi hæc duo verba cordi habeat, eáque ſibi imperanda atqe obſervanda curet,* Ἀνέχυ καὶ ἀπέχυ. *Suſtine & abſtine.* Atqi Tertullianus etiam *incontinenti-*

tinentiam ſub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* ſub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c. 5. Ut compendio dictum ſit, omne peccatum impatientiæ aſcribendum. malum impatientia eſt boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque ſiat, bonus perſeverare non poterit.* Et *ibid. c. 15. Omnia Dei placita tuetur patientia*, &c.

Μήτε σὰ, μήτε ὁπ' σοί] Evcher. in *orat. hortat.* *Eſto tu*, inqit, *tibi charior, quàm tua.* Verùm Marcus hic iſta, & qicqid extra corpuſculi animulæq; fines conſiſtit, *tua* eſſe tibi negat. ſed & Lucilius apud Senecam *epiſt.* 8.

Non eſt tuum, fortuna quòd fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum eſt omne, qicqid optando venit.

ideo nimirum, qia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri poteſt.

In eandem ſententiam Bernard. *de bon. deſer. Divitiæ iſtæ nec veræ, nec veſtræ ſunt. ſi veſtræ ſunt, nobiſcum auferte. Quod enim hic relinquitur, non noſtrum ſed alienum eſt.* Ambroſ. *epiſt. 9.* Baſil. Cæſar. explicans illud Moſaicum, Παρεσχε σαυτῷ τοῦτό ſι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς ἐκεῖσε inquit; ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰ ἐσμὲν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἐν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ τὰ δι' αὐτὸ διάκονα· περὶ ἡμᾶς δὲ τὰ χρήματα, αἱ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου καλαπεδία. Cæterùm Epictetus nec reculam, nec corpuſculum etiam, tuum eſſe tibi conceſſerit. Siqidem, illud etiam explicans, qod Marcus hic, μήτε ὁπ' σοί, ſic infit, *diſſert. l. 1. c. 1.* Τί λέγει ὁ Ζεὺς ; Ἐπίκτητε, [ità diſtingvendum, ſecùs qàm in vulgatis] εἰ δύνατε ἰδοὺ, καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σε, καὶ τὸ κτησίδιον, ἐπίσπαστον ἀν ἐλεύθερον καὶ ἀπαρεμπόδιστον. νυνὶ δ' οὐκ σε λανθάνει. τοῦτο οὐκ ἔστ σόν. Cui concinit & Pythagoras referente Strobæo *tom. 1. tit. 1.* Πίεσιο, μὴ ἔστ σὸν κλῆμα, ὅταν μὴ ἐντὸς διαβάσις ἔχεις. Epictetus idem *enchir. c. 1. § 2.* Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν δεῖ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀδύνατα, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν οὖν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, —μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὅπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, ὄψεις σε ἀναγκασθήσεται οὐδένα, οὐδεὶς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκ ἂν πράξεις οὐδὲ ἓν, οὐδεὶς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· οὐδὲ γὰ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipſum *l. 12. § 3, 26.*

§ 34. Ἐυρεῖν] Vide *l. 2. § 5. l. 10. § 6.* Epict. *diſſert. l. 1. c. 1.* εὐθυμοῦντα καὶ εὐροῦντα. & *c. 4.* εὐροΐας καὶ ἀταράχως βιώσεσθε. Ei opponitur τὸ δυσρεῖν. Epictet. *l. 1. c. 28.* Ὅτι τὸ πρᾶον καὶ μόνον ἀπὸν δεῖ τῆς κατορθούσης ἢ εὐμαρείας εἶναι, τοῦ εὑρεῖν ἢ δυσρεῖν, τὸ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res ſcil. ex voto & animi ſententia non ſuccedunt, non fluunt. ab eis tractum, qi æſtu adverſo conflictantur. Idem *l. 2. c. 17.* Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατά; τί ἐν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσρεεῖς ὁ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ἐν περιπίπτεις τινί; διὰ τί δυσχερὴς; διὰ τί θέλοντός σου τὶ, ὁ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; ὑπόδειξις γὰ μεγίστη δυσρείας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀφέλειν] *ſuprà* § 14.

Ὀφῶ ὑπολαμβάσειν] *certam in opinando rationem methodúmque obſervare.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Καὶ πράσσειν δύο ταῦτα] Diſtinctio plena poſt πράσσειν eſt collocanda. qod & advertit Caſ. dum non attendit Xyl. ſententiam corrupit.

Καὶ παῖδὸς ζῴου λογικοῦ] hoc ideo, qia philoſophi λογικὸν ζῷον, ſive *animal ratione inſtructum* non homini ſoli, ſed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune conſtituebant; uti ex Plut. *de orac. ceſſat.* Xylander hic monet.

Τὰ μὴ ἐμποδίζοντα ἄλλα] *ſupr. § 10. & 20. & l. 3. § 12. & l. 12. § 8.* Epictet. apud Stobæum *tom. 1. l. 2. tit. 7.* ex *enchirid. c. 13.* Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον προαιρέσεως ὁ ὤ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλωσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ ὤ· καὶ ἕκαστον ὧν τῶν ἐμποδίζοντα ἄλλῳ πρὸς ἐμπόδιον, σὺ ὢ ὤ.

Τὴν ὄρεξιν ἀπολήψεσθαι] Vide *l. 4. § 37, 49. & l. 6. § 50. & l. 7. § 28. & ſuprà § 14.*

§ 35. Εἰ μήτε καπὶα δῇ] Vide *ſuprà § 25.*

Μήτε τὸ καινὸν βαπίσεται] Vide *ſupr. § 22.*

Τίς ἡ βλάβη τοῦ κοινοῦ ;] vide *l. 8. § 55.* Epictet. *diſſert. l. 4. c. 7.* Τί μάλιστα ἀπόλυσθε ἐμοῦ ὄντος ; ſi tibi vita etiam erepta fuerit ?

§ 36. Μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθε] Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictisve aliis qibusvis, qi ejuſdem indigent, ferendo, id ſtatim admittamus, qod imaginatio forſan nobis noſtra ad aſpectum primùm ſuggeſſerit : miſerum nimirum hominem illum eſſe, ſive mali aliqid illi obnigiſſe; unde & nos ipſi pariter afficiamur. id qod *l. 7. § 43.* dixit, μὴ συνεπθλίβεσθαι, μηδὲ σφύζειν. Epictet. *enchir. c. 16.* Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ ἐν πένθει, ἢ ἀποθνῄσκοντα τέκνα, ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, φέρεσθαι μὴ σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντι αὐτὸ τοῖς ἔκτός. ἀλλ' εὐθὺς ἄνθρωπε παρὸ σαυτὸ, καὶ λέγειν ἔσω φερέσθω, ὅτι τοῦτον θλίβει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ σὸν τοῦτον. locum integrum appoſui, qia minùs integer videtur, qò integritati reſtituam ſuæ. Excidiſſe aliqid Hier. Volfio ſuboluit : ſed in ſupplendo parùm feliciter verſatus eſt. in annotatis interſerit, ἄλλον γὰ ὁ θλίβει. cujus rationem ſubjungit, ὅτι ἄλλο οὐκ ἄπτεται. *Alium*, inqit, *non angit, qia non tangit.* ut ſit qod Comicus,

Facilè

Facilè omnes, cùm valemus, rectis consiliis agrotis damus.

Tu si his sis, aliter senties.

sed & illis interjectis, adhuc clavdicabit sententia. etsi interjiciantur, sensum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti consentaneum, redderent: qualem versio ipsa representare videtur. *Ipsud afficit, non casus ipse; alium enim non affligit,* [vel potiùs *non affligeret*] *sed concepta de eo opinio.* Verùm supplendum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit. 115.* Ὅτι τοῦτον θλίβει, ὃ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει· ἀλλὰ τὰ δόγματα. qi & pro τοῖς ἐκτὸς legit ἀνθρώπου. & illa δλάβοι παρὰ σαυτῷ omisit prorsus. quæ & mihi suspecta. Generaliùs pavlò Epictet. idem *dissert. l. 4. c. 10.* Μὴ περὶ τῶ ἐπαγειν τὸν φυσικὸν κανόνα, περιπίπτειν εἰς τὸ συγκαλατίθεσθαι. Et *l. 2. c. 18.* Τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ σωφρονιζῆς, ἀλλ' εἰπὲ, ἐκδέξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες σε δοκιμάζω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. c. 20.* Ὅρα μήποτε ἰδών τινα περιπρίμνοντα, ἢ ἄλλως εὐφοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, ἀπὸ τῆς φαντασίας σωφρονίσῃς. pro eo quod codices perperam, σωπαρθῆς. Sic enim ipse mox *c. 21.* Τοιαῦτα ἐν πρώτοις περιέχῃ, ἀπὸ τῆς φαντασίας μὴ σωφρονίζων. Idem *enchir. c. 33.* à Stobæo *tom. 2. tit. 17.* Ex qo codices Epicteti emendandi; lavdatus: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ ἐπὶ πᾶσι ἄλλων φαντασιῶν φύλαττε, μὴ σωφρόνιζε ταχέως· ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα. καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτῷ ποιοῦ, ἐπισκόπουν τὸν φαντασίαν, καθ' ὃν ἔχεις κανόνα· καὶ περὶ μὲν χρειῶν πρῶτον ἡνιῶν. Ὁλοχερῶς] *omnino.* Xyl. ut sit, Ὁλοχερῶς, ὁλοτελῶς· qomodo Svidas exponit. Sed cum σωφρονίζειν conjungit, *nè in totum abripi nos sustinemus,* cùm Bootius τὸ μὴ adhærere malit, *nè illis ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς istic, ut & *l. 9. § 3.* ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè, temerariè* positum existimem. ut ὁλοχερῶς σωφρονίζειν idem sit Marco, qod ταχέως σωφρονίζειν Epicteto. re scil. ipsâ non satis seduld & accuratè perpensâ. Vide *ad l. 1. § 7. & l. 9. § 3.*

Ἀλλὰ βοηθεῖν τῷ δυνάμαν] Ità Cicer. *Tusc. l. 4. Cur misereare potiùs quàm feras opem, si id facere possis? an fine misericordia liberales esse non possumus? non enim ipsi suscipere ægritudinem propter alios debemus, sed alios, si possimus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranqill.* Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον φέγουσι πρὸς ἀτυχίας ἀνθρώπων γιγνόμενον, ὡς καλῶς τῶ βοηθεῖν, ὑπὸ τοῦ συμπάσχειν καὶ συνεπιδίδοσθαι τοῖς πάσχουσι ὄντος. Quod autem in casibus istiusmodi quod alios observandum præcipit Marcus, idem & quod nosipsos Epictet. *l. 2. c. 27.* Τεταραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν. ἢ γὰρ ὅτι πνα ὄντως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, καὶ φαίνεται ὅτι ὄντα· ἢ ὅτι, καὶ ὡ φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντι, καὶ φαίνεται· λοιπὸν ἐν ἅπασι τούτοις ἐυσοχεῖν ἔχομεν δεῖ τῶ πεπαιδευμένω. ὅ, τι δ' ἂν ᾖ τὸ θλίβον, ἐκείνῳ δεῖ προσέχειν τῶ βοηθείαν.

Κἂν ἐν τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μᾶλλον βλάζειν] *Si in mediis istis* (qæ nec bona nec mala sunt) *detrimenti aliqid sustinuerint, nè eos lædi existimes.* ἐλαττοῦσθαι est τὸ ἔλαττον ἢ τοῦ ἐλάττω φέρεσθαι, sive ἔλαττον ἔχειν, ut Epictet. *l. 3. c. 15.* (qi locus & *ad l. 8. § 1.* allatus, cùm & illum illustrat, & cum eo qi hìc seqitur Platonis sororiat.) i. e. *minus conseqi, detrimentum damnúmqe aliqod sustinere.* Siqidem is hoc eodem sensu τὸ ἐλαττοῦσθαι usurpavit, *polit. l. 8.* φέρονται τῆς τε ἀρχῆς καὶ πιμῆς καὶ δίκης, καὶ δίκαιοι ἐλαττοῦσθαι· ὥστε πρᾶγμα μὴ ἔχειν. Et Dio Prus. Τίς γὰρ ἐλαττοῦσθαι βελομένων, καὶ τῶν δοκεῖν ἥττων ῥᾳδίως ὑπομένων, ὁ πλεονεκτῶν γὰρ ἄλλων ἐπήσατο; & *orat. 64.* Τῆς γὰρ ὑμετέρας μετέξειν ἀρετῆς, καὶ τῶν αὐτῆς ἐλαττώμενοι. Allusisse videtur Marcus ad illa Epicteti *l. 2. c. 10.* Ἀλλ' ὅτε τι σωματικὸν ἐλάττωμα ἢ εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅταν εἰς τὴν προαίρεσιν ἥμμα βλάβη; Marcus ipse *suprà § 15.* ὁ ἐλαττούμενος ἑαυτῷ ἐν τούτοις, ἀγαθός· *bonus habetur, qi minùs sibi in istis concedit.*

Κακὸν γὰρ ἔδος] forsan fuerit, κακὸν γὰρ οὐδέν· *nihil enim mali subest,* cùm ista nec bona nec mala, sed media sint, qibus privantur illi. Potest tamen ferri istud, κακὸν ἔδος. Sic enim Plutarch. *de exil.* Μὴ σκόπει τὰ νῦν δάκρυα καὶ τὰς ἐπῳδυρμὰς τῶν εἰσιόντων, ἔδει πρὸ φωλῆς πραυμοιρίας πρὸς ἕκαστον. Faciúntqe eodem qæ Epictetus habet loco superiùs lavdato: Ἐν ἔδος ὄζει τὸ θλίβον, πρὸς ἐκεῖνο τῶ βοήθειαν ἀπευείσκειν πειρατέον. Τί ἂν πρὸς ἔδος ὄζειν εὐείσκειν βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἔδει· τῶν ἰδιωτῶν λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἢ μήτηρ ἐξεκένωσεν· ἄκουσον τῶν ἐναυλίων λόγων· δίκαιον σαυτὸν τύπτειν τῶν φονῶν· ἀντίδος τῶ ἔδει τὸ ἐναντίον ἔδος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων] Fabellam aliqam seu historiolam respexisse videtur, de sene, qi pueruli alumni sui rhombum, sive ludicrum aliqod, animi cavsâ poscebat, non qòd ipse expeteret, avt momenti alicujus esse duceret, cùm παιγνιώδες τι esse cognosceret: sed qò pusio ipsum beneficio aliqo afficisse se opinaretur. ità solemus nos ab infantulis nostris ejusmodi petere ludibundi, qò illi nobis gratificari videantur. est enim istic ῥόμβος, qod & Salmas. monuit, non *rhombus*, utì Xyl. vertit, sed puerilis *turbo*, qem & στρόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, utì ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια καμπύλα,
Μῆλά τε χρύσια καλά. &c.

Ἐπά τοι γίνη καλῶν ὅτι σῦν ἐμβίλαν] Xyl. *quoniam boni aliqid fiat in rostris.* tanqam si esset, ἐπεί τι γίνηται καλόν. Cal. *qid facit,* avt *qorsum sit clamor omnis ad rostra iste?* ut aliter etiam legisse vide-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaque; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliqam avt tibi ipsi, avt cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliqam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult. i. e. *splendidè vestitus & pulcer.* ut alliusum sit ad magistratus, qi pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἐμβόλα sive ἐμβολοι, *rostra*: locus in foro Romano, navium Antiatium, quas in pugna ceperant, rostris instructus; uti Livius *l.* 8. Περὶ τοῦ καλουμένου ἐμβόλου εἰς τὴν ἀγορὰν. Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τὸν ἐμβόλον. *ibid.* & apud Svidam avtor incertus, Τὸν δὲ παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγὸν καλασπάσας ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους. *Prætorem, qi populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat.* qem locum Svidam de aciei genere, qod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse monuit & toties hìc nominandus mihi clariss. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάθῃ] hoc tibi, inqit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatémve aliqam vel tibiipsi vel alii cuiqam enixius ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, qòd ea, tanqam si boni qidpiam eis inesset, tam studiosè perseqaris? sive, *Nescis, ô homo, qalia hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τούτοις ἐφικόμενος] Respondet, qasi ex ambientis persona· Agnosco revera esse ejusmodi, qalia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, qæ isti in æstimatione cum primis habeant; qæq; ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἔν γε σὺ μωρὸς γίγνῃ;] Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, qia stolidè sese illi habuerint? Qod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σοὶ μοι μαινομένῳ μαίνεσθαι, συνωφρονηκὼς σώφρονι.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ μὲ μαινομένων
Χαίρειν μαίνεσθαι ἄπαντας.
Apud insanos omnibus aiunt
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9 § 3. Atqi ut Menelao Agamemn. apud Evripidem in *Iphigen. Aulid. v.* 406.

Συνωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ σωφρονεῖν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lipsius.

Eodémqe alludens Plut. de amico genuino;

Συνωφρονεῖν γὰρ, οὐχὶ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle;

Οὐ γὰρ σωφρονεῖν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ.

Καὶ νὴ Δία, συγκλαφθῆν γε συμφιλοκαλεῖν, ἢ συναμαρτάνειν, ἢ συμπαιδουργεῖν. Marcus ipse supra § 29. Εἰ δ' ἐτερεγνώθησαν, ἤθελες μὲ καλάκαγαθὸν μιμεῖσθαι. μωρὸν avtem, i. e. *stultos supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, qos res istiusmodi solent, εὐφραίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos si negentur, tristes faceret.

Ἐγὼ μέν ποτε, ὅταν δύνωμαι καλαληφθείς, εὐμοιρος ἄνθρωπος] Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem havd facilè medicina fiat. Mer. Casavb. illud ἐνεχομαι ποτὲ ad priora refert, eôqs periocham vult clavdi. vertit itaqe, *Fueram qandoqe* [id sufficiat.] *In præfatione* sic παραιτεῖται; *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit qòd tam diu etiamnum fueris.* Xyl. seqentibus conglutinat, redditqe; *Aliqando, utcunqe relictus, factus sum felix.* ut ὅπως δύνωμαι, non ὅπου δύνωμαι legendum fuerit. qod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qi nunc nescio qo pacto neglectim habeor, fuit qando felicior eram, sortémqe ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliqando fuerit. qalis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί δὲ ἐγὼ κατελειπόμην;

Verùm Casavb. καλαληφθεὶς, non καλαλειφθεὶς legit, vertitqe; παραφρασικῶς, *Mors me, ubicunqe voluerit deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atqe ità Marcus *l.* 12. § 7. Ὅπιον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου. Et simpliciter Epictetus *l.* 3. *c.* 5.

Τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; videndus *ad l.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot sed pro ἐγὼμόμην mavult γένοιο ἄν ποτέ. ut sit sensus; *Qocunqe loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse potestis*: in tua est potestate situm, ut sis felix, qemadmodum *l.* 11. § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅταν ἂν καλαληφθῇ, *ubicunqe* vel *qandocunqe morte superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γένου ποτέ. *Fias aliqando vir felix*: fac te felicem. istud tibi acqire, ut, qocunqe loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis qæ sequntur conficiant. D. Salmas. deniqe sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐγὼμόμην ποτὲ εὐμοιρος. Ἄνθρωπε, σὺ δὲ εὐμοιρος, ὅταν δύνωμαι καλαληφθεὶς, ἀγαθὴ μοῖρα σαυτῷ ἀπονείμας. *Felix aliqando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunqe deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* qod qomodo fiat, mox subjicit. Hoc est qod Plavt. *Trinum.* 2. 2.

Nam sapiens qidem pol ipse sibi fingit fortunam.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, qæ plus apud sapientem polleat qàm ipsius voluntas atqe judicium, cui qidem etiam, qæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit;*

Suis ea cuiqe fingitur moribus.

At qis is poeta sapiens? Forsan docebit id nos Salustius. Is etenim *orat. ad Cæsar.* 1. *Res*, inqit, *docuit id verum esse, qod in carminibus Appius ait*,

Fabrum esse suæ qemqe fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuiqe mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *l.* 39. *In hoc viro tanta vis animi ingeniqe fuit, ut qocunqe loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur.*

Τὸ ὃ εὐμοιρεῖν, ἀγαθὴν μοῖραν σαυτῷ ἐπενείμας] Istis avt corrigit Marcus sententiam hominis, qi ideo felicitatem tribuebat sibi, qòd in dignitate aliqa petenda res ex voto nonnunqam succesſerant. avt exponit etiam clariúsqe explicat, nè qis perperam accipiat, qid τὸ εὐμοιρεῖν vocabulo intelligi velit. Εὐμοιρος, inqit, sive *felix* (unde & *l.* 2. § 6. εὐμοιρία *felicitas*) is verè dicitur, qi μοῖραν ἀγαθὴν, id est, *sortem bonam sibi nactus est.* Sors avtem bona, non in mediis istis, sed in bona mentis dispositione, bonisqe conatibus atqe actibus indè profluentibus, consistit. Vide *lib.* 7. § 17. In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθαὶ τροφαὶ rescribendum monet D. Salmas.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὑσία ἐυπειθὴς καὶ ἐυτρεπὴς] *Universi materia est obsequi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *qæst. natur. l.* 1. *præfat.* ubi inter alia qærendum proponit; *Deus materiam ipse sibi formet, an datâ utatur.*— *Deus qicqid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda destituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non qia cessat ars, sed qia id, in qo exercetur, sæpe inobsequens arti est.* Idémqe fidentiùs in adversam partem, *de provident. c.* 5. *Qare Deus tam iniqs in distributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera & acerba funera adscriberet? non potest artifex mutare materiam. hæc passa est. qædam separari à qibusdam non possunt, cohærent, individua sunt.* Scilicet Deum nesciebant illi materiæ avtorem, qam illi Deo suo coævam somniabant. nèc mirum si inobsequentem experiretur, in qam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*; qi paria illis sentiebat, Tertullianus.

Ὁ ὢν ταύτῃ διοικῶν λόγος] Vide *supr. l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21, 30. & *infr.* § 4.

Οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν] Ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν. Jacob. *c.* 1. *v.* 13. Vide *ad lib.* 2. § 11. Quomodo ergò, inqies, ipse de se? Esaiæ *c.* 45. *v.* 7. *Ego Dominus creans malum.* & Amos *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Dominus non effecerit?* Respondet Basil. Cæsar. *orat.* 8. κτίζει κακὰ τυτὶ, μετακοσμεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγει ὥσπερ ὑποδήματα τὰ εἰ καλὰ, τοῦτο τῇ καλῇ φύσιν μεταζημεῖν. ὥσπερ τὸ κλίζειν, Psal. 51. *v.* 10. & *ad Eph. c.* 2. *v.* 10. ἐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παράγειν· ἀλλὰ τοῦ ὄντας μετακοσμεῖν. Verùm respondet secundò, distingvendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν· τὸ δὲ ὡς πρὸς τὴν ἑαυτῆ φύσιν. τὸ μὲν ἓν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἤρτηται. κακὸν δὲ τὸ ἡμῖν ἐπίπονον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὴν αἴσθησιν ὑπὸ τοῦ φρονίμου καὶ ἀγαθοῦ λαυόντε, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἐπάγεται. Et rursus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅτῳ μάλιστά ὅτι τῆς τοῦ κακοῦ προσηγορίας ἄξιον, ἐκ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἤρτηται· τὰ δὲ λοιπὰ, τὰ μὲ ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβάλλε· τὰ δὲ, ὡς διορθώματα τῶν ἡμαρτημάτων ἐπάγεται· τὰ δὲ, ὡς παραδείγματα, ἐπὶ τὸ σωφρονεστέρως πορεύεσθαι τοῦ πρὸς ἁμαρτίαν συνιδόντας. Gregor. Rom. *in Job. l.* 3. *c.* 6. *Neqe enim mala, qæ nullâ suâ naturâ subsistunt, à Domino creantur; sed creare se mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipsa & per dolorem, qo feriunt, delinqentibus mala sint; & per naturam, qâ existunt, bona. Unde & venenum, mors qidem est homini, sed tamen vita serpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l.* 2. *Qia mala dicuntur, & delicta, & supplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ avtor renuncietur. Nos adhibitâ distinctione utriusqe formæ; separatis malis delicti & malis supplicii, malis culpæ & malis pœnæ, suum cuiqe parti definimus avtorem, malorum peccati & culpæ diabolum, malorum pœnæ & supplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ deputetur, ista justitiæ mala condenti judicia adversùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, qæ congruunt judici: qæ qidem illis mala sunt qibus rependuntur: cæterùm suo nomine bona, qâ justa, & bonorum defensoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l.* 4. *c.* 77. *Mala eis in qos incidunt; bona qia ex Dei judicio procedunt.* Et Avgust. *ep.* 120. *c.* 19. *Mala non peccata, sed supplicia. Malum avtem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum est, qia supplicium est; & ei à qo redditur bonum est, qia rectè factum ejus est.* Idem *ad Pelag. ep. l.* 2. *c.* 7.

Πάντα

Πάντα κατ' ἐκεῖνον γίνεται] Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de passerculo, de pilo, Domini nostri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 2. Κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος] Vide *l.* 5. § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα περίκειται, τύπτου, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσυζήτοις παραπατούμενος, ἐμμένε. ὅταν δέ ποτε ἐκεῖνος ἐγκόπτῃ σοι, μὴ ὑπόφερε· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστ' ὅζι σόν.

Μία ἐξ βιωτικῶν πράξεων] Vide *l.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν ἦθος] Hoc est quod noster passim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *l.* 7. § 6. 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τί ἄριστον; interroganti, respondit, τὸ παρὸν εὐπορεῖν. Laërt. *l.* 1. qod postea in proverbium abiit. Svidas. τὸ παρὸν εὐπορεῖν. παροιμία. qi & subjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο μέχρις τὸ δύνωμαι παρέσται. Et Cratini ex *Pylæa*.

Ἀνδρὸς σοφοῦ χρὴ, τό γε παρὸν περᾶν,
Εἰς δύναμιν εὖ πάντας.—
Sapientis hoc opus est probè disponere,
Quod impræsentiarum adest.—

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμὲ γάρ τις παλαιὸς εἰσέρχεται λόγος,
Τὸ παρὸν εὖ τιθέναι, κελεύων.

Basil. Cæsar. *in Esaj.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Αἰσχρὸν γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν παρελθεῖν, ὕστερόν ποτε ἀναγκαίως τὸ παρελθὸν, ὅτε οὐδὲν ἔστιν πλέον ἀνιαμένοις. Bas. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus autor;

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάθεκε.
Vitam explica ex præsentibus rebus tuam.

Hesych. Τὸ παρὸν εὖ τιθέναι. παροιμία, ἧς καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύει. In adagii autem illius expositione lapsum Erasmum restituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Isth. od.* 8.

Τὸ δ' ἐν ποσὶ ἄρειον αἰεί,
Χρῆμα πάν. δόλῳ γὰρ αἰῶν,
Ἐπ' ἀνδράσι κρίματα
Ἐλίσσων βιότου πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἔχαρεν ὀρθαῖς,
Τυχὼν κεν ἁρπαλέαν ἐλθεῖ φερεπόλιν τὰν παρ ποδός.

Τὰ δ' εἰς ἐναυτὸν ἀτέκμαρτον σκοπῆσαι.

Aristippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἐφ' ἡμέραν τῷ γνάμῳ ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἑπ' ἐκείνῳ τὸ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστον ἢ πράττεται τι, ἢ ἐγγύθεν· μόνον γὰρ ἡμέτερον τὸ παρὸν, καί τι ἢ τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. Senec. epist. 101. *Ille ex futuro suspenditur, cui tritum est præsens.* Denique qod Lucianus in Nekuomanteiφ, ex Tiresia Menippo datum fingit consilium, Τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος θηράσῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θήσῃ, παραδράμῃς τε πολλὰ, καὶ ἀεὶ μηδὲν ἐπισπάκοις.

§ 3. Ἔσω βλέπε] Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem suam introspicere; istîc in rerum externarum naturam ipsam internam, missâ specie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία] Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα] *Omnia qæ subjecta sunt.* Xyl. *Substantiæ omnes.* Cas. Malim, *præsentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* qod *lib.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad lib.* 8. § 24.

Τάχεσι μεταβάλλει] Vide *l* 5. § 13, 23, 33.

Ἥτοι ἐκδυμαδίσεται] Vide *l.* 8. § 25 & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐκδυμαδήσεται. tanqam ab ἐκδυμάζομαι. qod nescio an legatur. ἐκδυμιάδες, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* qomodo ea solent, qæ adolescunt. est ergò ἐκδυμιαδήσεται Marco hîc, qod בַּל־יָעֹשׁ Psaltes dixit, *Ps.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur solicitarec Piscator, nihil erat.

Ἐκ τοῦ ἥνωται ἡ οὐσία] *Siqidem compacta sit eorum substantia.* Xyl. ut de subjectis singulis intelligatur. at Cas. *si in unam eandémqe substantiam redigenda sint omnia:* Vel, *si rerum omnium substantia sit inter se unita & in unum compacta.* firmat simul & explicat Marcus ipse, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ τάξις.

§ 5. Ὁ διοικῶν λόγος] *supr.* § 1. incertum est autem, istâne ad priora illa pertineant, an aliò spectent, & seorsim ponenda fuerint. Illud Casaubono, hoc Xylandro placuit. qod & ipse secutus sum. De sensu convenit. Menti universi rectrici, qid de singulis faciat, & qo fine qidqe faciat, & qale id sit, in qo se vimqe suam exerceat, satis perspectum ac prospectum esse; etiamsi ista nos càm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄεισος τέρπου τῇ ἀμύνεσθαι] Avrea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; respondit, Αὐτὸς καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Refert Plurarch. *de util. ex inimic.* qi & *de leg.* poët. *c.* 5. Περὶ δὲ τὸν γεφύραιλα, Ποτὲ τὸν πονηρεύεται ἐκ ἄκρησον ὅπλον ἐστὶν ἡ πονηρία, τέρπου πρὸς συνεξομοιοῦσθαι καλδιούλα τοῖς πονηροῖς, τὸ τῇ Διογένους παραθεῖναι ὄζιν. ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Atqe hoc est qod ille apud Comicum nescio qem (avtore eodem *de exil.* referente) qi cùm de infelicitate sua qerentem amicum τῷ τύχῃ ἀμύνεσθαι jussisset, interogarus qâ ratione id effectum

effectum daret, φιλοσόφως, respondit. Qin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἄν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσαι· respondit, ἑαυτὸν παρακαλέσαι βέλτιστα πράττειν. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Σύ τι διάφορος ἦσθ κακῶν, ἔξεστι γὰρ, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ὑδὲν ὕτω κολάζει τοὺ ὑβρίσαντας, ὡς ἦ ὑβριζομένων ἀνεξικακία· τὸ γὰ ἀγανακτεῖν ἢ δυσχεραίνειν, τῶ ἀληθεῖς εἶ τὰς ὕβρεις. τὸ δ' καταγελᾶν αὐτῆ, ἦ μηδὲν σωφρόνειν πονηρὸν, ἀπόδειξίς ἐστιν ἐναργεστάτη. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενο νέει τί, τε μηδὲν ὕτω κυπτεῖν τοὺ ὑβρίσαντας, ὡς τὸν ἦ ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν· τί, τε ὕτως ἀμυνάσθαι αὐτοὺ μὴ δικάζοντας, ὡς ἀρετὴν ἀσκοῦντας. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ τοίνυν ἀρετὴν ἢ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, καιρίας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι πληγάς. ὁ δ' ἢ συγγνώμην τοῖς ἀπὸ φθόνου βαθυφρόνοις νέμων, ἢ συχνόμενο αὐτοὺ ἀνανεύειν ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, ἢ μὴ μόνον ἀμυνάσθαι μὴ ἐθέλων, ἀλλὰ ἢ συμπαρὼν τοῖς ἀπὸ τῆς κακίας χειμαζομένοις, ἔπεσι τε ὅτι δεῖν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῆσαι διεγείρο. Vide Regem sapientissimum, *Parœm. c.* 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὲν ἐξομοιοῦσ] Jasoni Medæa apud Evripidem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οἷ ἐσμὲν, ὐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες· ὐκοῦν χεῖρί σ' ὁμοιώσ κακᾶ,
Ὃσ' ἀντιτίνειν νῦν' ἀντὶ πημάτων.
Sumus quidem mulieres, quod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit æquatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὃ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶ. ——*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἠσχολεῖσθε ἅπασι ἢ κακὸς διὰ φθόνον, ὐκ ἦ ἂν Δίωνα δεῖ θυμῶ διαφθεῖραι τῆ ἀρετῆ. τὸ γὰ ἀντιπεμφθῆς, τῶ σφαλῆναι, νόμῳ δικαιότερον φαίης, φύσει μνώμιον ἐπὶ μιᾶς ἀδικείας. Epictet. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνο ἑαυτὸν ἤλαθε, σοῦς ἐμὲ τι ἄδικον ποιήσας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, σοῦς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Augustin. *in Psal.* 54. *Quid tibi prodest, quia exigis quæ pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum, ignosce, nè duo fiant mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus: si odisti illum & tu, consors redditi malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, ei te ederat: jam duos plango, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, quos fieri bonos quærit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se quoque numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τῆ κακῆ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῆ ἀγαθῆ τὸ κακόν. Gvigo *meditat. c.* 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es quasi signum ad retundenda jacula inimici; id est, ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *l.* 1. *c.* 3. *Assiduitas meriti pertinacis evincet.* Et *de ira l.* 2. *c.* 34. *Iratscetur aliquis? tu contrà beneficiis provoca. cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utringe certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit: victus est, qi vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Val Max. *l.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquantò injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinacii pensantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐνὶ τίρπε ἢ περιπαπαίν] Vide *l.* 5. § 34.

Μεταβαίνειν] Vide *l.* 5. § 6.

Σωὶ μοίρᾳ θεῶ] Vide *l.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum qod referatur hîc, Epicteti illud *dissert. lib.* 1. *c.* 16. Ἐγὼ γὰρ οὖν ἔχομαι, ἄλλό τι δεῖ ἡμᾶς ποιεῖν ἢ κοινῆ ἢ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον ἢ εὐφημεῖν, ἢ εὐχαριστεῖν τοῖς γένεσι; ὐκ ἐδεῖ ἢ σκάπτοντας ἢ ἀρῶντας ἢ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα δι' ὧν πάλιν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάπωσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὐξεσθαι ἀλήθητον, ὅτι καθ' ὕπνους ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῃ ἐφυμνεῖν ἔδει, ἢ τὸν μέγιστον ἢ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι πάλιν ἔδωκε πάλιν παρεκολαθητικὸν, ἢ ὁδῷ χρηστικόν. Qid ille non fecisset, si adjicere potuisset, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χεῖρον ἡμῖν ἔδωκεν; sed ulteriùs porrò audire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀπιστοῦσιν, ὐκ ἔδει τινὰ εἶ τὸν ταῦτα ἐπιτηροῦντα πάλιν χώραν, ἢ ὥσ πάντων διαθέντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί γὰ ἄλλο δυνάμεθα λέγειν χωλοὶ, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰν ἀηδόνες ἦμεν, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνο· εἰ κύκνο, τὰ τῆ κύκνο· νῦν ἢ λογικὸς εἰμὶ ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. ἐφ' ἑωτοῦ ἐκταλείψω πάλιν τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται. ἢ ὑμᾶς ὁπ πάντα αὐτῶ ταὐτῶ ᾠδικῶ παρακαλῶ. Contende cum istis qæ Psaltes regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c.* 52. Συνεχέστερον νέει τὸν Θεὸν, ἢ ἀναπνεῖ. qod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Melliss. l.* 1. *tit.* 54. sic extulit, Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευτέον. Rursúsque idem apud Maxim. Ἀναγκαῖόν ὁ φιλ Θεοῦ λόγος καθ' ἡμέραν, μᾶλλον

ἢ τὰ στέρια. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μνημονεύῃς, ὅτι ἓν ἐργάζῃ καὶ ψυχὴ ἢ σῶμα θεὶς παρέσεσθαι χορεῖς, ἐν πάσαις σε ταῖς ποιήσεσι καὶ πράξεσιν, ἡ μὴ ἁμάρτῃς, ἕξει ἓν τὸν θεὸν συνοίκον.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν δεῖ τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πείθον] Supr. l. 5. § 14. & l. 11. § 1.

Πολλὰν ἢ ἑαυτῇ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide l. 3. § 9. & l. 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὴν τῆς ὅλης φύσιν ἔσεσθε παραίνεσις] supr. § 1, 4.

§ 10. Ἦσαν χυμῶν] Idem l. 4. § 37.

Εὐνοίας καὶ τάξις, θερμοῖς] leg. [καὶ] θερμοῖς.

Τί καὶ ὀπίθυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι] Ità l. 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς καὶ

Ἄσια γίνεσθε] ἄβια, γαῖα, terra. Portò in terram verti, sive terram fieri, pro mori; ex consequenti. ità in sacra pagina, Gen. c. 3. v. 19. in terram reverteris, pro morieris. & Eccles c. 12. v. 7. Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redieris. & Psal. 22. v. 15. In pulverem mortis reduces me. & Psalm. 146. v. 4. Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur. Alludit monet Xyland. ad illud Menelai. Iliad. ν. v. 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. adv. Epic. vit. Τὸ δὲ ἀναδιδόναι τὸ ὑδωρ, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν ἓν παρὲξ ἡμᾶς τὸ ἀναδιδόν, ἵν' ἀναιρεῖ τὸ τοῦ θανάτου ΝΟΥ, ἀλλ' ὥσπερ ἐπόδειξιν αὐτῆ παρεσκεύασεν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὃ δίδωκεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, τὸ ἓν τὸ μὴ θερμὸν μηδὲ αἰσθανόμενον διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, de Homeri vita ac poesi differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν τὸν ἀνάλυσιν εἰς τὰ ἡμπτικὰ στοιχεῖα τοῦ παντός. indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν. Et Alexand. Aphrodiss. problem. l. 1. q. 79. Τὰ ξηρὰ, inqit, σώματα, ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πάντων. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθείρεσθαι, ὡς λεπτομερῆ καὶ ὑφότατα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παραμένειν εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι· dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum quod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρόταλοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, διαθάνοιτε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ τῷ μὲν ζωογόνῳ πνεύματι ὑδρὰ στερηθείητε· γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ συναπτόμενα τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere ἀντὶ τοῦ ἀντιστοιχισθείητε (ἀντιστοιχίσεως autem loco suprà citato habet Aphrodiss.) τινὲς εἰς τὰ ἑαυτῶν ἐκ τῶν στοιχείων καὶ ἐκπίπτειν καὶ ὑμᾶς ὁμοίως ἀναλυθείητε,

Ἕτεροι αὖθις ἄμφω εἰκότως.—

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda; sicut in illo Hesiodi oper. 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Χαλκὸν ὦδε χεῦαι.— Vulcano injungitur. nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ χαίνει τε καὶ ὕδατος ἐπιδεύονται.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari deveniisse Homericum illud monent Grammatici. quo alluserit παροιμιώδως Val. Cato in diris, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: quomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, uti ex Stobæo discimus, tom. 2. tit. 108.

--κἄτα δ' ἀχθονίοις βορτοῖ
Εἰς γλῶ φέροντες γλῶ· ἀναλκαίως δ' ἔχει
Βίον στείζειν, ὅστις ἁρπίμου τάχυ.

Vide lib. 7. § 40. & l. 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, quòd Evripideum carmen illud lavdaret: negabat enim (quod & Plut. suprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, quòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut altus alicujus poetæ hemistichium fuerit, quod hîc Marcus usurpavit,

--ὅπως ποτὲ ἄβια γένεσθε.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ] Pindarus apud Plut. in Marcell.

Τὸ γὰρ πυρφόρητον
Οὐ πῦρ, ἡ σιδηρᾶν φήσει τεῖχος.
Arcere nunquam fata, nec
Ignis, nec æneus valet murus.

Archinus apud Clemens. Strom. l. 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται θανεῖν, ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. de Coron. ibid. & apud Lucian. in Demosth. Πάσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας πρὴ· δῆ· ἢ πολὺ ἀγαθὸς ἀνδρὰς ἐγχειρῇ μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καιροῖς, φέρειν ἢ, ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενέσθαι. quod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. de Homero, volunt, qui dixerit, Il. ζ. v. 488.

Μοῖραν δ' οὔ πού φημι πεφυγμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fideor dico) fatum effugit unquam,
Esto malus, bonus esto, humano sanguine cretus.

Idem tanquam ex Achillis mente: Il. ι. v. 318.

Ἶσον μοῖρ' ἐστὶν μένοντι, καὶ εἰ μάλα τε πολεμίζει.

Bellan-

Bellantémque manet sors æqua domíque manentem.

& v. 320.

Κάτθανεν ὅμως, ὅτ' ἄρηρος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.

Tum, cui nil gestum est, obiit; ac qui multa patravit.

quem versum in ore frequentem habuisse Demonactem autor est Lucianus.

Et *Iliad.* μ. v. 322. sub Idomenei persona;

Ὦ πέπον, εἰ μὴν γὰρ πόλεμον δεῦρο τόνδε φυγόντες,
Ἀιεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσσεσθ', οὔτέ κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε στέλλοιμι μάχην εἰς κυδιάνειραν·
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ἀλαλύξαι)
Ἰομεν, ἠέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἠέ τις ἡμῖν.

O pepo, si lætique exors, duræque senectæ
Vita foret, bellum subterfugientibus istis,
Non egidem aut acies primas ipse inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumstent nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aufuturi famam nobisve, aliisve.

Unde Plutarchus etiam sumpsisse vult Æschylum ista;

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ πταίσματ' ἐκτέρους λαβὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τίσιμα σωτῆρος βίᾳ·
Οὔτ' ἐν στέγῃ τις ἄμπυξ παρ' ἑστίᾳ
Φεύγει τι μᾶλλον τὴν παραυδίου μόρου.

Non tela fixis pectus intra acceperit,
Morietur, ævi fata nisi dent terminum:
Nec ad focum qui confidens in ædibus,
Fatum hoc magis sibi destinatum effugerit.

In quam eandem sententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——κατθανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκον ἐν δόμοις ἡμῶν πόνων.

——*morti est debitus,*
Etiam laborum immunis qui sedet domi:

Et Simonides *ibid.*

Οὐ δ' αὖ δύναλ' ὅπλα καὶ τὸν φυγμαχεῖν.

quod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem persequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Pyrræus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ κως δυνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ὄντα
Ἀνδ', οὐδ' εἰ θεὸς ἔλθοι ἅ γέρων ἀθανάτοιο.

Πολλάκι δ' ἐν πολέμοις φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται· ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.

A fato nulli mortis fit gratia; non se
Autores generis sit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapsum circumstridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demosth. *de legat.* malè *obit.*

Οὕτω δυσμόρου κακὸν ἔρχεται οὐκοδ' ἐκείνῳ
Αὐλῆσι δ' ἵστ' ἔχων ὑπ' ἀθύλοισι δόραι.

Τῷ δηλᾶν δ' ἔπεσε ἔρκος ἀναρδόμεν, ἔντεα δ' ἀστοὶ,
Εἰ μή τις ἢ φεύγων ἐς μυχὸν ἢ δαλάμῳ.

Cujásque irrumpit pestis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent,
Septum etiam sublime superfilit, atque latentem
Prendit, sive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco possis excludere, cùm mors
Venerit, in medio est Tiburе Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus se condat & ære;
Mors tamen inclusum protrahet indè caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Avgust. *de diverf. serm.* 28. *Mors differri potest; auferri non potest.* Et *de Verb. Apost.* 18. *Mortem differunt isti, non auferunt. Sed etsi tardiùs qui moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod evitare non possis?* Senec. *epist.* 93. *Quid interest quàm citò exeas, unde exeundum est?* *ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, quâ constantem illi & immotum prorsùm animi tenorem designabant. eundem & εὐστάθειαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9. & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud noſtrum, poteſt *ſtatus animi placidus & tranquillus* deſignari, qualis eſt ἀφορία in malacia. Καὶ γὰρ ἀλλὴν ὅσα, καὶ εὐσταθὲς τὸ πέλαγος. Lucian ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀπαθέως conjunxit: &, quod huic cognatum noſter, *l.* 12. § 22. σταθερὰ πάντα, καὶ κόλπῳ ἀκύμονι.

Θαῤῥῶ τῇ διανοίᾳ] Pſal. 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile eſt cor ejus, confiſum in Domino.* hoc eſt, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres, ἐλπίζοντος ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci noſtri verbis, εὐσταθεῖ καὶ διαῤῥεῖ τῷ νοΐ.

§ 11. Τὸ ἧδ' ἀδιαπτώτου] quæ *l.* 1. § 12. πεπτωκότα πράγματα. & § 15. ἀδιαπτώτους dixit.

Ταχέως ἐπανιέναι] Ità *l.* 5. § 9. ἀκροκινδύνως πάλιν ἐπανιέναι. Vide & ſectionem huic proximam.

Ἐπανιέναι εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad ſemetipſum reverſus.* quaſi extra ſe poſitus antè fuiſſet, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum ſe præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus est suum, cùm irascitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plur. *adv. iracund.*

Ὁ δὲ θυμὸς, ἐκ ἧς φησιν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ πρᾶσσει τὰς φρένας μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐκπλείσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μέτρια, τὸν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐκποδὼν ἑαυτῷ. Idem *de providâ.*

vid. divin. Quod & de reliqis etiam affectibus Chrysippus in *lib. περὶ ἀρμαλογίας*, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inqit, ἐκφύει τοῦ λογισμός. idque Menandri testimonio comprobat, cujus illa sunt;

Οἱ μοι, τάλας ἐγώ, σὺ πού' αἱ φρένες
Ἦμὲν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ἃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἰσθήσεις.
Ebeu me miserum, quamnam in partem corporis
Mens nostra se proripuit illo tempore,
Cùm nimium vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phrasis obtinuit, inqit Plut. *in collat. terrestr. & aquatil.* περὶ τῆς παροξυνόντων, μὴ εἰ) παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπλησσόντων τὴν λογισμῶν. Vult itaque Marcus, sicubi tale qid contigerit, quàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 9. ep. 3. Id quod animum induxerat, pavlisper non tenuit; sed citò ad se rediit.*

Ἔστι γὰρ ἐγκρατίστερος] Resarciendo jugiter post remissiones atque interturbationes animadversas, validior evadet animi tenor. Ità offa confracta, si fuerint probè restituta, robustiora fiunt. Sed & *athleta, qicunque magni spiritûs, nec projecit animum projectus; & qoties ceciderit, contumacior surrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *qæst. nat. l. 3. præfat. Fidelissimus est ad honesta ex pœnitentia transitus.* Et qod Plutarcho in *amator.* Ὡς ἡ ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μετ' ὀμίχλαν ἀθρόστερος ἔστιν ἔρως μετ' ὀργὰς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῳ διαλλαγὴν ἡδίων καὶ θερμότερος. Plavt. item *Amphitr. act. sc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rursus in gratiam.
Verùm iræ si qæ fortè eveniunt hujusmodi
Inter eos, rursum ubi reventum in gratiam est,
Bis tantò amici sunt inter se quàm priùs.

§ 12. Ὦ τῆς πολλάκις ἐπάνιθι] Senec. *epist. 103. Quantum potes, in philosophiam secede. Illa te sinu suo proteget: in hujus sacrario eris avt tutus, avt tutior.* Vide & *sup.* § 10.

Περισσαπαὶς ταύτῃ] Vide *l. 5.* § 9. & § 34. & *supr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ἔτι ἰχθύι] *Cadaver piscis.* Plut. *de esu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τινὰ πάθει καὶ πόθῳ ψυχῆ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἅψατο φόνου στόματι, καὶ πεπηκότος ζῴου χείλεσι προσήψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων περιέμενε τραπέζας, ὅτε καὶ τοῖς περίεστιν εἰπεῖν [ἐτόλμησε] τὰ μηκύνειν ἔμπεδον βρυχώμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim restituendum existimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπείων ἐκβλῆτες, καὶ Ἡφαίστειον κρέας ἡ πᾶν νεκρὸν ὄζει, καὶ νεκρῶν μέρεσι. Idem *Sympos. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκόσμοι μάγειροι eidem in libello superiore dicti: & *in sap. conviv.* Ὁ γαστὴρ, τάρταρός τις νεκρῶν πεπλεως. Orcus qidam cadaveribus constipatus, venter dicitur. Vide *ad l. 4.* § 21.

Χυλὸν οἴνου σαρκός] sive *sanguis uvæ*; ut Jacobus Patriarch. apud Mosem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moses ipse *l. 5. c. 32. v. 14.* i. e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jason Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab. hist. l. 1. c. 6. v. 34.* At Cassiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, suo more lasciviens: *Hyemale mustum, uvarum frigidus sanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liqor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad nostri mentem propiùs Hesiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mythol. l. 3. c. 1.*

——βοτρύων δρόσον αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Aristotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* sub Plutarchi nomine *q. 2.* lavdatus, qi cum Empedocle vult πῖνειν esse σῖτόν τινα,

——ἐν ξίφει σαπὴν ὕδωρ.

Est enim, ut ex Platone avtor idem *q. 5.* Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἡδυσμένον διὰ φυτῶν. Itaque Athen. *dipnosoph. l. 1.* Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ὑδὼρ γὰρ ἐστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ὑπὸ ἀμπέλου πεπονημένον. Et Nemes. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς τροφῆς, ἐν μὲν ἀμπέλῳ οἶνος συνίσταται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l. 1. c. 14.* § 1. Ὕδωρ ἐν κηρίοις, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅπως μὴ γίνεται φλοιὸς, ὅπως ὁ κλάδος, ὅπως ὁ καρπὸς, καὶ ἡδὺ οἶνος, καὶ ῥοιὰ, καὶ τἄλλα ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat.* § 66. Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιόμενος κατεργάζεται, τὸν καρπὸν καὶ ὁμοιότητα ἑκάστου· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον πον γίνεται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χροΐζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyssen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγεῖν, πικραίνεται ἐν τῷ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καλαγλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὴν τοιάδε ἐλαύσας, ὁ οἶνος συνίσταται, Jo. Chrysost. *in tit. Orat. 3.*

Τειχία προβάλλει] Plin. *hist. nat. l. 9. c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adolescentem qendam τῇ εὐπαρύφῳ splendidè vestitum, animadverteret de purpuræ laticlavio iesse efferentem, apprehensâ veste, Ἴσθι, inqit, ὡς τοι περὶ σοῦ προβάλλουσι ἱστορεῖ, καὶ ἦν προβάλλουσι. Diogenem Canem forsan imitatus, qi adolescentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖδιον, μειρακίου, ὅτι προβάτου δορᾷ στεμματίζεσθον. Refert Anton. *Melliss. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorsus, qi pro δορᾷ, ἀρνῇ substitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν εὐπατῇς, ταῦτα σοὶ πρόβατον εἴχεν.
Si veste nites, at hanc priùs oves tulere.

Philo de *provident.* lavdante Evsebio *præpar. l. 8. c. ult.* Ἐδῶδιμά γε μὴν, προβάτων εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἀνθρ. Neotericus qidam;

Pur-

Purpureis, te effers, qòd amictus veſtibus? ante
Te geſtavit ovis, cùm tamen eſſet ovis.
Scricceis effers, qòd a nullus veſtibus? ante
Te bombyx habuit; tum qoqe vermis erat.

Αἱματίς κόγχης δεδαφθεῖα] indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis iſtis, qorum ſanguine an ſanie, purpura tingitur, videantur Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 5. *c.* 15. Plin. *hiſt. nat. l.* 9. *c.* 36. & *ibid. c.* 38. & Ælian. *hiſt. animal. l.* 16. *c.* 1. Navmach. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94.

Ἐιμαλὲ δ' εἰν ολίνεροι φαίνεται αἵματι κόχλυ.
At, qo lana rubet, ſanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in *Cataplo.* μαχαιρίζω ἐπὶ τῷ αἵματι τῷ ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loqitur. Optat *alu Donatiſt. l.* 5. *Sic alba lana regalem tranſit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem utique dum incipit eſſe qod non erat, deſinit eſſe qod fuerat* (ità enim interſtingvenda ſunt iſta) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Conſiderata ſunt effectus retractandi ſunt efficientia. Dicis à te datum eſſe, qòd homo fidelis efficius eſt: ſi hoc totum eſt, dicas & operarius artifex purpuræ, qòd non*

——*admixto ſanguine piſcis, purpuram*
ſolo tactu conficiat.

Ἐυτιεία παράθεσις] Huc Diogenis αὐτεργῶδες illud, Εἰδὲ καὶ τῶν κοιλίαν ἦν πτοεῖσθαι μὴ πεινῶν. Laërt. *l.* 6. ſive ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 18. ex Chryſippi *politia*, Εἰδὲ καὶ τὸν λιμὸν ὅπως ὑποίσεται τῆς γαστρὸς ἀνώμαλον. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l.* 1. de Critia, ὅτι ὑικὸν δοκοίη πάσχειν, ἐπιθυμῶν ἐυδυδύμῳ πρὸς χαῦν, ὥσπερ τὰ ὑίδια τοῖς λίθοις.

Μετά τινος ἀσασμῶ] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l.* 19. *c.* 2. Τὸν μῆξιν ſive σωσιδαν dixit eſſe μικρὰν ἐπιληψίαν. Eſt avtem *epilepſia*, φασὶ τὸ σώματος ἀσασμὸς, *corporis totius convulſio* qædam. Galen. *de loc. affect. c.* 2. & Fæſius *ad Hippocr. de morb vulg. l.* 2. *tom.* 5. qanqam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Eryximacho, Stob. *tom.* 2. *tit.* 6. qi & Democriti non abſimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* ſententiam refert, Ξυσασίη, ὑποπληξίη μικρή. *Apoplexiam* avtem definit Celſus *l.* 3. *c.* 27. *reſolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepſiã graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud ſilentio prætereundum, qod contrà monent Oribaſius *collect. l.* 6. *c.* 38. & Aëtius *l.* 3. *c.* 8. Ὅτι καί τινας ὑπολήψις ἔπασχε τὸ μίσγεσθαι· qod illi, nec ſoli, elicuiſſe videntur ex Hippocratis verbis hiice, *de morb. vulgar. l.* 6. *tom.* 5. § 25. Τὰς ἐκπλήξιας νόσους, φύξιος. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαρὰς ἔκκρισις] Vide *l.* 4. § 48. ἐχθὲς μὲν μύξαριον. indè per ſuporem illud, *l.* 10. § 26. ἐξ ὅτε οὗ;

Ὅτεαν δὲ ὦσται] leg. vel, ὅταν δὲ, vel ὅτ' ἂν, qale qiddam; ſive, *qemadmodum*; qia ὅπως ſequitur.

Ἀπεγμένῶν] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. Qod de dictione Longin. *de ſublim.* μή πια μεγέθος φαυλασίαν ἐχούσα, ἢ πολὺ δεήσεται τὸ εἰκῆ θρυαμματλόμενον, ἀναπλυσόμενα ἢ, ἄλλως ἐυεισκοίλο χαῦνα, ὧν τοῦ θαυμάζειν τὸ ἀπεργαζεῖν ἐυχρήσεσον. Et *ibid.* κὰν ἕκαστον αὐτῶν πρὸς αὐτὰς ἀναστοπῆς, ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ὑπτιοσεῖ πρὸς τὸ ἐυκαταφρόνητον.

Τῷ ἢ συμνώσεται] ἐῷ ἢ potiùs. Vide *l.* 12. § 27.

Δεινὸς γὰ ὁ τῦφος παραλογισής] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis ſcriptores Latini, Arnobius, Auguſtinus, alii) *pompa, faſtus*: qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obtenditur, qò vel deſiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *officium* reverà *faſiunt*, ut cum Plinio loqar, repræſentationes iſtiuſmodi. Cæterùm aliud eſt τῦφος, aliud φύκος, qod is forſan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὁ μὴ κενοδοξίαν τὰ γνήσια τῶν νόθων παραλυμαίνεσθαι, ἢ τἀληθῆ τῷ εἰκότων, ἃ φύσει μὲν κατέφθασατο, πλάναις δ' ὑποβάλλει φαυλασίας ὡς ἀπάτῃ ἐν πόλεσιν· ἔ ἢ ὁ πάνσοφος ἐπιβολότατος φύεται τύφος; ὃν τινες τεθήπασι καὶ θεσπιωδῶσι, τὰς κενὰς δόξας συμποιοῦντες, διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλυσίδων, καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται· &c. Ἐπιβολότατον dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμόν. Vide *l.* 2. § 12.

Ὁ Κράτης] Crates iſte Athenienſis, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis receſſit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri poteſt ex antegreſſis Cynicum ſuo, hoc eſt, canino more, Xenocrati faſtum objeciſſe, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ἀτυφότατον extitiſſe aſſerat Laërt. *l.* 4.

§ 14. Τὰ πρόσω] eódem ſpectat hæc periocha, qò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως σωιζόμενα] *Si ſub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur interſereret, nihil erat: *comprehendi poſſunt ſub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Caſ. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim ſunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; ſed formarum, qibus continentur, diſſerentiæ. Cæterùm reqiri poteſt non immeritò, qomodo ligna avt lapides ὑφ' ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim χυρίως vox ea ſonat) *contineri* dicatur. Ἔξις itaqe Galenus obſervat, præter uſitatiora illa ſignificata, dupliciter ſumi; aliqando pro *ſolida ipſa corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l.* 1. indè ἑκτικὰς πυρετὸς, *febres hecticas*

ticas, nominis id adeptas vult, ὅτι τῷ ἕξιν τὸ σῶμα οὕτω καλλιφάνη· tum ἕξις qid significet, explicando, subjungit; ὅταν γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ στερεὰ, τοῖς ὑγροῖς ἀντιδιαιρέμενα. *ità vocant solidas corporis partes, qò ab humidis distinguant*, sive *in partium distributione humidis oppositas*. aliqando verò pro *spiritu* sive *formâ*, qæ *partes rei cujusque continet*. ità H. Stephanus avtor est eundem alibi ἕξιν definire, πνεῦμα σωτήριον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη, *spiritum illum, qi partes compingit & continet*. *spiritûs* avtem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις πνεῦμα] καὶ eadem Philoni dicta *de mundi immortalit.* verbis illis; Ἀνθρακὶ μὲν ἔνι ὅτι, πῦρ ἐν ὑγρᾷ γενόμενον, ὃ πρόπυρον ἕξεως πνευματικῆς περιάλυκα καὶ ἑλλοχᾷ δι' ὅλης ἔχει περάτων τετραμμένον. Unde & ἐκτικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de natura hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγεται καὶ πάντα ἄψυχα ἐκτικῶς ζωῶν. καθ' ὃ σωτήριόν τινα τῆς τε παντὸς ψυχῆς, τοῦ ἕξεως (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἕξις)) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et κινητικὴν magis Philo, ἐκτικὴ δὲ ὡσαύτως νῦν, inqit, πολλαχῶς ἔχει δυνάμεις, ἐκτικὴ, φυσικὴ, ψυχικὴ, λογικὴ, διανοητικὴ. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ ἧς ἀψύχων ὅτι, λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ἑοικότα, ὀστέα: Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, siue *spiritum ζωϊκῆς δυνάμεως*, i. e. *facultatis vitalis* (strictiùs loqendo) exortem designaverit: qam ὑλικὴν ἕξιν, qasi *meram ὑπαρξιν* sive *existentiam*, Sextus nuncupat, & ἀπὸ τῆς φύσεως Marcus istic distingvit. Siqidem in eandem planè mentem Sextus Empiric. *adv. Mathemat. l.* 8. *c.* 2. qo loco his gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ἀπὸ ὑλικῆς ἕξεως συνέχεται, ὡς λίθοι καὶ ξύλα· τὰ δὲ ἀπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά· τὰ δὲ ἀπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus qosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inqit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὸ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὸ δὲ φύσει, τὸ δὲ λογικῇ ψυχῇ· idémqe *de mund. immortal.* distertiùs adhuc; Τῶν ἑνωσιν ἧς δεσμότων, τῶν ξύλων μὲν καὶ λίθων ἕξιν, ἀναρῆς τε καὶ ἀνδρῶν φύσιν, ψυχὴν δὲ ζώων ἀπάντων, ἀνθρώπων δὲ νῦν καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istic, ἕξιν *lignis & lapidibus*, φύσιν *satis stirpibúsqe* tribui: habésqe res qatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, qibus compages omnis corporea continetur, partésqe ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νοῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζώων, νοῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, qo hîc Marcus. qin, nè qid desit eorum, qorum Marcus hîc meminit, subjungit, ὀρεκτὴν δὲ αἰσθητὴν τελειοτάτην· qod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν τιμᾷ. Adjici potest, qòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, tum in ζῷον transire; id qod Aristoteles dixit, ζῷον τὸ πρῶτον φυτοῦ βίον, *de gener. animal. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπέρμα *semen*, πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero forum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ἀπὸ τῆς φύσεως, τὴν φύσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς distingvunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vide *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & qòd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τὴν ψυχὴν, δ' ὧν μέν, ὡς ἕξιν καχορηκέναι, ὡς διὰ ἧς ὀσῶν καὶ ἧς νεύρων· δι' ὧν ὄν, ὡς νῦν, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ. Vide *ad l.* 12. § 30. indè ἐκτικῶς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὗλος γὰρ καὶ λίθος σῴζεται, τὸ αἴτιον τοῦ συμμένειν εἴποις ἂν καὶ τὸ (τοῦ ἕ) ἐκτικῶς διαμένειν· καὶ φυτὰ, τὴν διατηροῦσαν ἐν τῷ αὐξεῖν ἢ καρποφορεῖν· καὶ ζῶα σώματα, τὴν τηροῦσαν αὐτὰ τὴν οὐσίαν. *Ea igitur*, inqit, *qæ vel formâ merâ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ἀπὸ τοῦ φύειν sic dictâ, unde *φυτὰ plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ*, &c. Vide & Marcum ipsum *l* 10. § 2. ubi φύσιν μόνην ἀπὸ τῆς ζωῆς φύσεως distingvit. Non erat itaqe qòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. notis*, avt voces illas ἕξιν & ἐκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἕσιν atqe ἐσικὴν rescribendum præscriberet; avt Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hac ratione usurpatum, qm & Sexti, & Zenonis etiam, aliorúmqe itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ δὲ ἀπὸ ἧς ἐλάττω μετριωτέρων] *qæ subarctioribus aliqantò*. Xyl. & mox: *Siqa paulò plus haberent gratiæ* perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, qod de hominibus dictum est. *οἱ μετριώτεροι, qi modestiores & moderatiores sunt.*

Ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχεσιν καὶ κινεμένην] forsan ἴσχεσιν. ut *infrà* § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι. nam & ἴσχειν παθητικῶς qandoqi usurpatur. Arrianus de Indiæ fluminibus, Χειμῶνος ἴσχοντος, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τῷ ὁμοζυγοῦντι συνεργεῖ] *Congeneri suo cooperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Casaubonus utrumqe opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν ἀπόλεθρα γίνεσθαι] διὰ τὴν ἴσην ἀφέλειαν ἀνύπαρκτα τῇ κόσμῳ. χρείαν γὰρ ἔχει, ἧς μὲν ἐνισταμένων, ἧς δὲ μελλόντων, ἧς δὲ ἠνυσμένων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Ἰδέσθαι *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη περιοδόν τινα εἶναι καὶ παραχώρησιν ἄλλου [ἄλλων potiùs] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δὲ συγγίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γενομένου, τὸ δὲ γένεσις ἐπιγενομένου. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

— ἢ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκα φύεσθαι·
Ἠ, ἢ πάλιν διαφύτος ἐόντος, πλέον ἐκτελέθειν·

Τῇ

Τῶ μὲν γίγνονταί τε, καὶ ὃ σρίσιν ἄμπεδος αἰών·
Τῇ δ' διαλλάσσεται διαμοιρὲς, ἁδ' ἅμα λήγει·
Ταύτη δ' αἰὲν ἕκαστον ἀκίνητος καὶ κύκλος.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀναπεῖσα τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον] Loco mota sunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad sequentis clavsulæ extremum rejicienda, & post παρέχεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones ævum æternum præstant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrque eadem veniens, urgétque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, paritérque sequuntur,
Et nova sunt semper. nam quod fuit antè, relictum est,
Fítque quod haud fuerat; momentáque cuncta novantur.

Τῷ πολαμῷ] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐπιμύσειεν] vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ ζῆναι οὐκ ἐξεσιν] Ità *l.* 5. § 23. οὐδὲν ἑαυτῶ. Παράγει γὰρ τὸ ζῶμα τὸ κόσμε τέτε. Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τῦ θεῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπεπμένων χρεῖσιν φιλεῖν] Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea quæ nè sunt quidem? (in ea quæ mox non futura sunt.* Jun.) *nam omnino comparant alas divitiæ, instar aquilæ pernicissimæ, quæ cœlum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem esse Solomoni, qod Davidi *cor apponere, Psal.* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. classi.* 2. *l.* 1. *Prov.* 105. Evripid. *Inone*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 105.

Ὑπόπλους δ' ὁ πλῦτος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

——πλῦτε μὲν ὠκεῖα πλάνυξ.

Et Simonides in *nenijs* ab eodem lavdatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰρ, ὑδὲ ταυπλερύγε
Μύιες ὕπνε, ἁ μετάσασις.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἐσμὲν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τῦ κορυδᾶ διώκοντα· ἀεὶ ὀίονται ἕκαστον αὐτῶν αὐτίκα λήψεσθαι, οἱ δ' ἀεὶ ὑπεξέφυγον. Pulcrè Gvigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide quomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: quem cùm acceperit, subjacet tot casibus, quot passer ipse. quomodo autem est tuta, priusquam talibus capiatur? ea enim quæ placent, tenent illam, ut possit adversis mulctari.* De homine humanisque rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Ὅσα γὰρ ἐσμὲν ἢ ἐσάμεθον, φάσμά τι μὴ κραλέμενον, πίσις ὀρνὶς παρερχομένη, ναῦς ὑπὶ θαλάσσης ἴχνος ἢ ἔχυσα, κόνις, ἀτμὶς, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος χαιρῷ φυόμενον, καὶ χαιρῷ λυόμενον.

Τὸ δ' ἦδη ἐξ ὀφθαλμῦ ἀπολήλυθεν] Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τε γὰρ ἄφθη ἕκαστον, καὶ παρενλώσθαι. Senec. *epist.* 104. *Avium modo transvolant, citiúsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro pauper.* Πιστὸν μηδὲν ὧδ' ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως μεταζωμόμενα καὶ μεταβάλλονλα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ ἀνατρεπόμενα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόλλα καὶ φεύγονλα. Et *in pascha*: πρὶν κρατηθῆναι φεύγονλα, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαδιδράσκονλα. Hieronymus *in Esajæ c.* 38. *Omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, anteqam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et Avgust. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusqam veniant: & cùm venerint, stare non possunt. agunt se, sequuntur se, & non se tenent. nihil de præterito revocatur; nihil qod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse possumus dicere, qod non stat; nec non esse, qòd venit & transit.*

Ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις] Idem *l.* 5. § 33. In sacra pagina, *vita animalis sanguis* esse dicitur, & *in sanguine vita consistere.* Vide Mosen *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τῶ γὰρ ψυχῶ ἀναθυμίασιν εἶναι, Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῦ ἀέρος ἀνάπνοισις] Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite amplius homini fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. quantuli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ solicitæque tutelæ, precarii spiritûs, & malè inhærentis; quem pavor repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Tenuenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσῳ παρ' ἕκαστον πνεῦμα] Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aptè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. qis enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi vidctur molestius. qid ni? aliud enim, qicqid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaqe medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliqando spiritus ille, qod sæpe conatus est.* At qod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, qasi assiduum qiddam videtur. Avg. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit auvarum, qas ità carpimus, ut fine cibo & potu diu esse possimus; fine hoc tertio, qod nobis aura, qæ undiqe circumfistit, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroqe lædant,*

dant, vel non intrando, vel non exeundo: ità hoc tertium flabile alimentum, qia in nobis manere non ſinitur, nec immorando corrumpitur, ſed egeritur mox ut ingeritur, non alios, ſed eoſdem meatus, id eſt, os, aut nares, aut utrumque, & qà intraret, & qà exiret, accepit. In teipſo proba tibi ipſe quod dico. emitte ſpiritum flando; & vide utrùm dures ſi non recepcris: recipe reſpirando; & vide quas patiaris anguſtias ſi non rurſus emiſeris. hoc igitur facimus, quando utrem inflamus, quod facimus ut vivamus. niſi quòd tunc paulò plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut ſpiritum flabilem, id eſt, ventum in utrem implendum & extendendum non qiete ſpirandi & reſpirandi, ſed anhelandi impetu coarctemus. niſi ergò, quòd impedis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto redierit, qid tibi, non ſolùm unde illum inflare, ſed unde tu poſſis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Αἱ φύσεις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πάσαν ἀποπνεῦσαι δυνάμιν ἀποδῶναι] Hinc ex formulæ & in ſacris ſcriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emiſit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. &, ἐξέπνευσε. *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37 & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam in *votis*: ἀποφυσήσας τὴν λυχνίδιον ἄπεισι. *animâ effluâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὰ φυτὰ, τίμιον ὄντα τὸ πνεῦμα] Malè luxata & confuſa iſta: ſed reſtitutio proclivis. leg. Τίμιον, ὄντα τὸ πνεῦμα, ὡς τὰ φυτά. *Æſtimatione dignum eſt, non ſecùs, qod & plantarum ſive ſtirpium eſt.* Τὸ πνεῦμα autem de ſtirpibus uſurpatum apud Xenophontem habemus in *ſympoſ.* Verbis hiſce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. laudatis; apud quem emendatiora, qàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μοί τι μοι τὰ ἄνευ ψυχῆς σώματα [συμπάντα ταῦτα, codices. malè.] τὸ αὐτὸ πάσχειν, ἄῤῥ ᾗ τὰ ἄνευ ψυχῆς ἐν τῇ γῇ φυόμενα· ᾗ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὴ αὐτὰ ὁ θεὸς ὄμβρῳ ἀῤῥώστους ποιῇ, ἀ δύναται ἐρᾳδίως, ἀλλὰ πᾶς σῦσις πνεῦσις. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque ſum notus à terra, minùs putreſcit: & hoc uno modo perflatur ventis qi nebulam & rorem feſtiferum celeriter adficcant, multúmque ad defloreſcendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Quæ diſtinctio plus Solis & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & ſic facilius inſolatur humus, & fructus percoqitur, perflatúmque ſalubriorem habet.* Id qod Plin. *l.* 7. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, qando ſibi ipſa non obumbrat, aſſiduóque ſole coqitur, & afflatum magis ſentit.* Πνεῖν in animantibus qid ſit, qidque ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς diſtet, ex Ariſtotele ac Galeno docuimus, *ad lib.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, qod Xenophon loco ſuperiùs adducto in collationis membro altero τὸ ἀναπνεῖν meminit, qaſi iſtud in animantibus τὸ πνεῖν illi in arboribus reſpondeat. Οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, inqit, ἂν μὲν ἀφείσον τὸ ποτὸν ἰσχνώμεν, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφήγωνται, καὶ οὐδ' ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι, δυνησόμεθα. Etiamſi verò τὸ πνεῖν iſtud, qod hîc *ſtirpibus* tribuitur, diſtat multùm reverà ἀπὸ τῆς πνοῆς illius, qæ animantium peculiaris eſt; in hoc tamen conſentiunt, qòd ſpiritu ſive flatu qodam utrumqe perficitur, & qòd ad conſervationem τὸ πνεουμένου, cujuscunqe generis illud fuerit, utrumqe conducat. Verùm præter πνεῖν illam externam, qæ ab avra liberiore ſtirpibus eis obvenit, qæ locis patentioribus ſuccreſcunt, aliam etiam internam nobis Theophraſtus inſinuat, qâ per ſingulas ſtirpis cujusqe partes, animæ, qam vegetativam dicimus, virtute, ſpiritus qaſi vitalis qidam diffunditur, ejuſdémqe itidem pars excrementitia diſſipatur & diſpellitur. Is enim *de cauſſ. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo qodam piceæ arbori familiari, qam δάδωνα vocat, verba faciens hæc habet; Ἔοικε περιπάθημα τὸ συμβαῖνον τοῖς ἐπὶ πλεῖστον ζώοις, ὅταν ὑφαπτυχθῶσιν· ἡ δυνάμις γὰρ ἔλκειν τὸν πνεῦμα, καὶ ὅλως τῷ πνεύματι χεῖσθαι διὰ τὸν συμφυῆ καὶ τὸν πόνηρον, ἐκεῖνά τε ἀποπίνουσι, καὶ αἱ πεύκαι. διὸ καὶ ἡ κακῶς ὀρύξασα πίτυρα τέτρωται. φασὶ γὰρ ἀποπίνειν τὸν πόλον διὰ τὸν πότητα. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνεύματός τινος, ἢ μανάσεως, ἢ πέψεως. Et *l.* 6. *c.* 15. ἐπὶ πάντων γε δενδρίων, ἀπόλλυται τὰ ἔνδοθεν συμπεπτώματα καὶ ἄσημα ἴσασιν τῷ πνεύματι. Qin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exareſcentibus, ὥσπερ ἀποπίπτων καὶ μαραινομένων· *Metaphoræ*, inqit, *eſt ab animalibus, qibus ſpirandi, atqe vitæ idem finis eſt, ac qanqam & nihil non plantæ; tamen utuntur beneficio* πνοῆς. *Omne enim vivens* πνεῖ *tam. calor enim vitalis eget in multis refrigeratione in omnibus inſtauratione. inſtauratur autem cæleſti calore circumfuſo, qi ſeſe induit in omnia. Pereunt ergò plantæ qaſi ſuffocatæ. ubi* πνεῦμα δίεδον οὐκ ἔχει· *percunt itidem, qaſi expirantes, ubi copioſiùs illud* ἐξαλίζεται. qod & ἀποπνεῖν Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De ſeminibus qibuſdam Galenus περὶ τροφῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 10. Πεπειρωμαπικὸν ὑγρότητα τοῦτο ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τὸν συκαμίνου ἀφεσιν αὐτοῖς χεῖρας, καταθεμένων ἢ ἐν τόποις ξηροῖς ἐᾶσαι ἐν χρόνῳ πλείονι, τὸ μὲν πεπανθῆναι τῆς ἀφεσεως ὑγρότητος, τὸ δὲ μὴ σαπῆναι, μέχρις ἂν ξηρανθῇ τροφαλῆς μεσότης. (qo loco qod Galen. πνεῦσαι, Theophr. ἀποπνεῦσαι dixit *de cauſſ. plant. lib.* 3. *c.* 7. ἐκ ἐνδοὺς ἀλοαθέντα τὰ σπέρματα ἕλκειν ἅμα χρονιθέντων, ἀλλὰ τὸ νέα ἅμα ἐναι· ἀλλὰ δεῖ πνεῦσαι λαβεῖν ἐν ἑαυτοῖς οἷ πέψιν καὶ δύναμιν, ἀποπνεῦσαι

σωτος τῆ ἀλλοτρίᾳ.) sequitur apud Medicum; Ἀπορρεῖ γὰρ ἀπὸ τῶν φυτῶν τε καὶ σπερμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συγκομιδέντα κεῖται, πρῶτον μὲν ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν ἀφίπταμαι, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ φύσιν ὑγρότητος. Qin & quod διαπνεῖσθαι hoc sensu avtoribus suprà lavdatis, idem ἐξατμοῦσθαι qibusdam dici Theophrastus idem avtor est in *histor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεύσῃς, inqit, μεγάλη καὶ πλέων χρόνον ὀπώρηται, ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνει ὁ κλῶσί τινες ἐξατμοῦσθαι. quod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt granaqem* locum Hesychius ob oculos habebat, qum ἐξατμοῦσθαι, ξηραίνεσθαι exponeret. ipse ἐξατμίζεσθαι dixit, *de caussa plant. l.* 1. *c.* 1. qo loco ἐξηνθηκῶς utrumqe conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atqe hoc est qod de aëre ventis agitato Vitruv. *l.* 1. *c.* 6. *Vitiosis corporibus detrahit succum, & efficit ea exiliora.* Eodem sensu acceperim ego & τὸ ἐξατμοῦσθαι, qo loco de conceptu agens Aristot. *hist. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Εἰσὶ δέ τινες αἳ πάσχουσί τι τοιοῦτον, ὃ κλῶσι ἐξατμοῦσθαι· ὅτι ἡ τὸ τοιοῦτον πάσχουσα, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὕπτιαι καθίσαι δοκοῦσι τὸ σπέρμα, ὅπως κυΐσκωσι· διὸ καὶ καλεῖται ἐξατμοῦσθαι. etiamsi enim vir Maximus interpretetur *frustrari*; sicut ματαιώματα ἀὰ dicuntur *ova irrita*: eodémque respexisse velit Maronem, cum *eqas* dixit *vento gravidas* fieri: ipsum etiam philosophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. πνευματικῶν γλωρμῶν ἢ ὑστερῶν, vim τοῦ ἐξατμοῦσθαι declarâsse. aliqid tamen amplius eô loci hocce vocabulo subindicari saltem avtumo. cùm nec idem πάσχος utrobiqe describatur, sed loco altero, qod congressum præcedat, altero verò, qod subseqatur: & philosophus ipse verbis priùs adductis subjungat statim; κἄπον ἢ τὸ πάσχος ἢ ὑστέρα, ὅταν ἢ λίαν ξηρὰ· ἐλκύσασα γὰρ ὡσεὶ αὐτὴν τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ καταπελτάζεται. hoc est, qod Theophr. ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Havd dissimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξαερῶσθαι usurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξαερῶται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀέρος, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ διοδεύει. de aqa loqitur: cui & ipse, nec huic soli, sed terræ qoqe *transpirationem* qandam ibidem tribuit: Siqidem rationem assignans, cur terræ inferiora hyeme calescant, πυκνοῦται γὰρ ὅσον τότε (ὅτι πιέζεται ἐφ' ἑαυτὴν) καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν ἀξιμίλου. Et mox de rebus congestis compressisqe qibusvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κάρτα σήπεται. ὁ γὰρ δίεισι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ὄντων. Ità *perspirationis* cùm defectus, tum & excessus, nocumentum tam animatis qàm & inanimatis inferre solet. Proinde, qia in *perspiratione* ista, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῖσθαι, qod & antè monuimus, in *interitûs* significatione non rarò usurpetur. Ità de animantibus, Aristotel. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τὸ ἐναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν· ἐξελθούσης γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* iidem de corpore: ὡς φερόμενον διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι. de plantis Theophrast. *de caus. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα πάντα, πεπαίσματα εὐσωμότερα· τὰ δὲ ἀδενῆ, ταχὺ διαπνεῖται, καθάπερ τὰ ἴα. citò evanescunt, evaporantur. de fructibus Aristot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ἐκ δὲ πολυσμάδων (caricas loqitur) διαπίπτουσα καὶ ἐξικμάζει μᾶλλον τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖον τῆς γλυκύτητος. de seminibus Chrysippus *physic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα εἶναι τὴν οὐσίαν τὸ σπέρμα, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ εἰς τὴν γῆν καταβαλλόμενον σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἔτι φύεται, διαπνεόμενα τῆς ὑγρότητος. alterum enim post φύεται, ὡς δῆλον, inducendum prorsus videtur, nisi siqis in διαλύεσθαι mutandum censuerit. Cæterùm aliis ego despiciendum libens proposuerim τὸ διαπνεῖσθαι Clementi Alex. qid velit, qod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. qo loco τὸ διαπνεῖσθαι, καὶ ἐμπνεῖσθαι, καὶ περιπνεῖσθαι, καὶ ἀναπνεῖν à se invicem disterminat, primúmqe dæmonibus, secundum aqatilibus, tertium insectis, qartum animantibus pulmonum ope aerem attrahentibus assignare videtur. Mihi interim suspicio oboritur, locum mendo nevtiqam immunem esse, legíqe debere πότερον διαπνεῖται, ὡς τὸ ἀπὸ ῥυῶν, vel τὸ ἀπὸ δένδρων (non avtem τὸ ἀπὸ δαιμόνων) ἀνθ'. eò magìs, qia & stirpibus istic Marcus τὸ διαπνεῖσθαι attribuat; nec verisimile sit à *dæmonibus* exorsum Clementem, cùm in reliqis gradatim ab inferioribus ad superiora ascendat, ab aqatilibus ad insecta, ab insectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶσθαι] τυποῦσθαι, sive *impressionem qandam admittere* in se ab extemis objectis, sensus tam exteriores, qàm & interiores dicuntur. indè ἀντιτυπία αἰσθητική. *infrà* § 26. & αἰσθητικὰ εὐπαραπόητα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. ὑπολαμβάνοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπώμενα ὑπ' αὐτῶν. Ex Chrysippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασίαν δέ ἐστι πάθωσις ἐν ψυχῇ, τυπῆσιν, ἀλλοίωσις· ὡς γὰρ δεκτέον τὴν πάθωσιν οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος· ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλοὺς τύπους ἐν τῷ αὐτῷ γίνεσθαι· νοεῖται δ' ἡ φαντασία ἢ ἀπὸ ὑπάρχοντος ἐν τῷ ὑπάρχον ἐναπομεμαλαγμένη, καὶ ἐναποτετυπωμένη, καὶ ἐναπεφραγισμένη.

Νάρκωσις] & *infr.* § 28. νάρκωσις ὁρμητική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νάρκωσα ὁρμᾶσα κινεῖται μὲν καὶ πεπαυμένα τῆς τοῦ ἄρχοντος κινήσεως ἐνδίδωσι τῇ μηχανῇ· κινεῖται δ' ὑπ' ἄπειρον· ὁ γὰρ οἶκοθεν ἔχει τοῦ πηλοῦ τῆς κινήσεως ἀλλ' ἕως ἡ δοθεῖσα δύναμις ἰσχύει, καὶ οὐκ ἐκλύεται τῇ φορᾷ. Synes. *de provident. l.* 1.

Κρότος γλωσσῶν] Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κρότον γλωσσῶν

qod Marcus i. e. *ſtrepitum*, Evripides κόμπον, qaſi *ſtridorem* dixit; cujus hæc ſunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἥκομεν, φρονήματος
Τοῦ πρὶν στρέψαντες· εἰ δ' ἦν ἐξεύδαμεν,
Ὁ μὴ τις ἡμῖν πλοῦτος ἐν δώμασιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τιμὴ κακημοῦσ';
Τὰ δ' ὄντ' ἄλλως φροντίδων βαλβίματα,
Γλώσσης τε κόμπος. —

Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſolcſcimus?
Hic æde dives, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud quàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis. —

Τί καταλείπεται τίμιον] Baſil. Cæſ. epiſt. 42. Τῷ ὄντι μόνῳ πρεπωδέστον καὶ ἐπαινετὸν τὸ διαρκὲς ἀγαθόν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ παρὰ θεοῦ τιμή. τὰ δὲ ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς ἐστιν ἐμυδρότερα, καὶ πειρῶν ἀπατηλότερον. ὥστε γὰρ νεότης σὺν πείνῃ· ἀνδῶν ὀξύτερον καλαφρεῖ· καὶ ὅσα σώματος ἢ νόσῳ ἢ χρόνῳ μαραίνεται καὶ πάντως μὴ ἄπαντες, δόξα δὲ εὐσεβείᾳ σεσῳσμένον· αὖ τε ἀεὶ τὰς τύχας διαπινήσεις τῷ χρόνῳ τούτῳ σωσπαρτίζονται· ἀλλὰ καὶ τὸ πεπαυδαζὸν ἄπασιν οἱ λόγοι ἄχρι τῆς ἀκοῆς τιμὴν ἔχουσι. ἀρετῆς δὲ ἄσκησις, πάντων μὲν κτῆμα τοῦ ἔχοντος, ἥδιστον δὲ θέαμα τοῖς ἐπιγιγνομένοις· ἧς ἐπιμελούμενον ἄξιον σαυτὸν κατασκεύασον σὺν εὐαγγελίᾳ στοχευμένων ὑπὸ θεοῦ ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an qicqam ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33. & *infr.* § 47.

Περὶ ὁ κατεσκεύασαι] Vide *l.* 5. § 16.

Ἀνάλυσιν καὶ φθονεῖν] Idem *infrà* § 41. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ τις νομίζει σὺν θεῷ ἀγαθὸν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ πρεπῆσαι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι] *Ibid.* & *lib.* 9. § 1. μέμφεσθαι τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir. c.* 3. Ἐὰν τὰ φύσει δεύτερα ὀπισθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον ὀπισθῇς σὸν ἴδῃ, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἔστιν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, ἄκων πράξεις οὐδέν, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ] Vide *l.* 2. § 6. μὴ αἰδεμόνῃ σαυτοῦ. & *l.* 3. § 9. τῷ ἐσωτερικῷ δώματι σου. & *l.* 5. § 21. σὺ δὲ ἐν σοὶ τὸ κεφαλαιῶδες τίμα. Viſe & *l.* 3. § 4, & 7.

Σεαυτῷ τε ἀρεσὸν] Contrà qàm pleriqe hominum, ὅτι οὐδὲν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκουσι. *l.* 3. § 4.

Ἐπιτυχεῖν ὅσα ἐπιθυμοῦσι] utpote qæ ἀγαθὰ δοκοῦντα. *l.* 3. § 4.

Καὶ διατυγχάνειν] Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω,] De aqa Demoſth. *adv. Calliclem.* ἢ μὴν ἂν εὐσεβῇ, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἂν ἐνσεῖῃ τι, πλοιαίτατα ἐξαίρειν ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ὑπηδὸν μὴ ᾖ, φέρεται εὐθύ. Ariſtot. *de Cœlo l.* 4. *c.* 3. ubi avtem occurrit τὸ ἐμποδίζον τῇ φορᾷ curſúque proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ τῶν ἀρετῶν κίνησις. ea ſiqidem rectâ ſemper procedit *l.* 5. § 14. ſive καθ' εὐθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubique εὐοδεῖ. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ὡς σοφῷ ὄντι εὐοδοῦν πέφυκεν. qod tanqam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται. *Pſalm.* 1. *v.* 3. Καὶ ὁ ὅσα θεωρίαις ἀσχολίας ποιησάμενος, ταύτας ὁ κύριος παραπέμψει καὶ σώματι τόνον, καὶ ψυχῇ εὐθυμίαν, καὶ σωφροσύνην τῶν ἐμφρεστάτων, καὶ πρὸς εἰς πάντα τὸν βίον εὐοδίαν, τοῖς τὰ πνευματικὰ θεσπιστέρα ποιεμένοις δηλονότι. Baſil. idem in *hexamer. orat.* 3. Ità, Τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄποφον πέφυκον.

Invia virtuti nulla eſt via.

Εὐοδεῖν ergò, eſt εὐόδως φέρεσθαι, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſu bonos facere*, ſive *feliciter, proſperè, cum ſucceſſu bono progredi*. cui opponitur τὸ δυσοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi*. Epict. *l.* 3. *c.* 19. ἀλλ' ὅταν δυσοδῶμεν, αὐτοὶ αἴτιοι ἐσμεν. qod vocabulum havd temerè alibi reperias, & ἡ δυσοδία. δυσοδίαν τῷ λόγῳ παρέχειν καὶ δυσκολίαν, αἱ βύλαι καὶ κέλευσις καὶ θέσεις ἐμπαθεῖς. Plut. *de virt. morali.*

§. 18. Εὐφημεῖν ὁ θέλων [Triplex notat in eiſdem pleriſque vitium; primò invidiam atqe livorem, qòd coætaneis ſuis lavdem commeritam tribuere detrectant; dum qiſqe, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

—*niſi qæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniqitatem; qòd εὐφημίαν eam, qam avcupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æqitatis illam peccantes, qæ præcipit, ut *aliis faciamus, qæ nobis fieri velimus*. Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; qòd à poſteris, qibus invifi ignotiqe fuerint, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm pari loco ſit, jam defunctum qod attinet, poſt obitum ab eis qi ſuperfuerint ipſis, qàm ante ortum ab eis qi multis ſeculis ipſos anteceſſerint, ſileri. Cicer. *in ſomn. Scip. Qid intereſt ab eis, qi poſtea naſcentur, ſermonem fore de te, cùm ab iis nullus fuerit, qi antè nati ſint, qi nec pauciores, & ſæpè meliores fuerunt viri?* Vide *l.* 3. § 10.

§ 19. Μὴ εἰ τι αὐτῷ σοι δυσκαλαπόητον] Senec. *epiſt.* 71. *Non putant fieri, qicqid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. qid miraris, ſi urbs, vulnerari, occidi, alligari juvat? aliquando etiam libet. luxurioſo frugalitas pœna eſt; pigro ſupplicii loco labor eſt; delicatus miſeretur induſtrii; deſidioſo ſtudere, torqeri eſt. eodem modo hæc ad qæ omnes imbecilli ſumus, dura atqe intoleranda credimus, obliti qàm multis tormentum ſit vino carere; aut primâ luce exciſari. non iſta difficilia ſunt natvrâ; ſed nos fluidi & enerves. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: alioqi videbitur illarum vitium eſſe qod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Occurres hoc loco mihi illâ publicâ contra Stoicos voce: Nimis magna promittitis; nimis dura præcipitis.* (qomodo

illi

illi Joan. c. 6. v. 60. σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν] *nos hominicolæ omnia nobis negare non possumus. Scis quæ non possumus ista? quæ nos posse non credimus. Imò aliud est in re. vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris, si illo utamur, si vires nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle incœpta est non posse præsenditur.* Et epist. 98. *Quæ deficimus? quæ desperamus? quicquid fieri potuit, potest.* Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Ὅταν ὑπέρτονον ἄθλον ὁ νόμος λέγηται, ἵνα μή τινες ἔκτονοι καὶ ἀπόζοντες ᾖ ἀσκητῶν, ἀλλὰ τοῖς μὲν βουλομένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τύποις ὑπέρτονον· τοῖς δὲ ἀτόνοις καὶ ἀδυνατοῦσι, τὸ μέτριον ὑπέρτονον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδίκοις ἀκροδίκαιον, τὸ ὀπισθόλλαι. ὅσους δὲ διὰ τὸ φιλικῶς πρὸς ἁμαρτίας ἔχειν ἢ συγγνώμη παρεσιρίχθησαν, ὅτοι τὴν ἀλήθειαν, ἀπλώσεως ὑπολαμβάνοντες καὶ τὴν αὐτοῦ εἰκείαν, ὑπολομίαν· καὶ ἀνελεῖν, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαλαπάθοντα. Et mox: Καίτοι οἱ μηδέπω ποιεῖν τὰ προτεταγμένα ὑπὸ τοῦ νόμου δικί τε ἐσί· ἀλλά τοι συνορῶντες, ὡς ὑπὸ ἐγγυμαλα ἡμῖν ὑπείλαι κάλλιστα ἐν αὐτοῖς, πήρωσιν καὶ αὔξειν τὸν ὁρῶλα τῆς ἐλπιδείας δυνάμεθα· καὶ τῷ δ' ἀσελοίμεθ' ἂν κτᾶ δυνάμεων προθυμότερον, τὰ μὲν πεφαλύμενοι, τὰ δὲ μιμούμενοι, τὰ δὲ ὑπεραιρόμενοι. Vide & *ad l.* 2. § 2. & *ad l.* 7. § 2.

Ἀδυνάτων ὑπολαμβάνειν] Epictet. *l.* 3. *c.* 14. Δύο ταῦτα ἐξελεῖν δεῖ ἀνθρώπου, ὅπου καὶ ἁπλείαν. ὅπου μὲν ἔν ἔξει, τὸ δοκεῖν μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπλεία δέ, τὸ ὑπολαμβάνειν, μὴ δυνάμενον δεῖ ἐυρεῖν σε, ποιότων ἀφεκτικόν. qo loco, qod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro ἐυρεῖν ὑφεῖν perperam scribitur; docet id, qod sequitur, ποιότων ἀφεκτικόν, quæ ἐυρεῖν istam impedire possint; de qo vocabulo vide *ad l.* 1. § 12. Hoc est, qod in Q. Sextio lavdat Seneca *epist.* 64. *Hoc egregium Sextius habet, qod & ostendet tibi beatæ vitæ magnitudinem, & desperationem ejus non faciet. scies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: ut illam admirerîs, & tamen speres.* Certè Sextium ipsum ἀπλείας καὶ ἀναλγησίας morbo isto per initia laborâsse avtor est Plutarchus in *lib. de profectûs indiciis*; Ὡς δυσκαθύλακτα καὶ χαλεπῶς τὸ πρῶτον, ὀλίγα δήποτε καλαλαβεῖν ἐν τοῖς δόγμασι· adeò ut molestiâ ac difficultate rei propè devictus, parùm abfuerit qin animum desponderet à tecto qodam præcipitem se dederit. ità enim malim avtoris verba reddere, qàm avt cum Xylandro, *de bivami qadam sese in mare abjecerit*; vel cum Lipsio, *de nave in mare se præcipitaverit.* magis siqidem consentaneum est in ædibus agentem, qàm navigantem cum molestia illa conflictatum. δήποτε Atticis idem, qod reliqis Græcis ὑπόθεν, *summa pars adium.* Thomas Mag. *in Collect.* Δήποτε, οὐκ ὑπόθεν. fir-mat id ex Evripidis *Phœnissis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δήπου ἔβαινεν,

in summam ædium partem conscendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Δήπου, Ἀτλικῶς τὸ ὑπόθεν· τὸ δὲ κατώτατον, ξωτικῶς λέγεται. Eô avtem magis idoneus Sextius, qi aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo pervicisset. Dio Pruf. *orat.* 16. Καίτοι σφῶν λυπηρόν ἐσιν, αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, φυσᾷ δὲ δυσκίνητον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ τὸ σῶν φερόντων ἔσιν, ὃ φέρει, τοῦτ' ἐδὲ δυσεῖ βαρύτατον. ὅτι δὲ ἀδυνᾶς τοῦτο καὶ φαύλα σώματος· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρότερος, ῥᾳδίως ὅσον.

Ἐπὶ ἀνθρώπῳ δυνατόν] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille avrei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem qàm voluntatem viros sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Pavlus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémqe naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τότε πάθη καὶ τὰ παθήματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς (inqit, *de statûs orat. l. rat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν, μὴ νομίζοντες διὰ τὴν σφῶν κατορθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοὺς μεταφυκέναι φύσεως, ἀπεχήσωσι πρὸς τὸ μίμημα. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλεῖν, ὅτι ἐκείνου φύσεως ἕτερος μεταίχμιον, ἢ ἐκ πάσης ἀνθρώπου, διὰ τοῦτο ὁμοιοπαθεῖς λέγει, ἀπὸ τῆς σφῶν παθῶν κοινωνίας δεικνύων αὐτοῖς ἀνθρώπους ὄντας καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι κατ' νόμων βιώσαντες, ἀπὸ θρυῶν ἦσαν πολαιόθεν, ὑφ' ἁπάντων. Clem. *Strom. l.* 2. sed & Chrysost. *de compunct. ad Demetr.* ὁ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἕτερος μετοίχων· ὁ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρὶν δυνατὸς εἰς τὸν βίον ἡμῖν· ὁ τοῖς αὐτοῖς ἐχρήσατον τεχνάσις· ὁ τὸν αὐτὸν ἀνέπιδαν ἀέρα· ὁ περίγειον ἐκείνοις τοῖς αὐτοῖς, &c. Plin. min. in *panegyr.* *Melius homines exemplis docentur, qæ inprimis hoc in se boni habent, qòd approbant qæ præcipiunt, fieri posse.* Salvian. *ad Eccles. cathol. l.* 3. *Adjuvari se exemplis exoptat humana infirmitas, qò facilius ipsa etiam nunc faciat, qæ alios fecisse antè cognoscat. Dum admonetur auditu ætas omnis, fieri posse qod factum est.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. *Et, Ex aliorum factis fieri posse credunt, qæ forte dum putant fieri non posse, pigrescunt.* Avg. *epist.* 134. Itaqe Bern. *de resurrect. Serm.* 3. *Sermo qidam vivus & efficax, exemplum operis est; facilè persvadens qod intendimus, dum facilibile probat esse qod suademus.* Vide Avg. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Pavl. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 11.

§ 20. Ὅτι κατὰ δυνάμεις] Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 15.

l. 3. *c.* 15. Ἔιτα ἐν ἀγῶνι παῤῥυστάζεσθαι δεῖν, &c. unde & athletis ὀρθαλμοὶ πλειωρυγμένοι, Galen. *hortator. c.* 11. & Pavſan. in *Lacon. de pube Spartanæ* Μάχεται ἢ κὴ χερσὶ, κὴ ἐμπεδῶντες λάξ. δάκνει τε, κὴ τοὺ ὀφθαλμὲς ἀνορύτλει. Philoſtrat. tamen *imagin. l.* 2. in *Arrichion* Καὶ σφυρῷ πρὸς παλαίειν, κὴ πλὴ χειρὸς ῥᾳδίως, πρὸς ὀνὶ δὲ τὸ παίειν κὴ ἐπάλλεσθαι ταυτὶ γὰ τὸ παλαιπάζειν ἔργον, πλὴν τὸ δάκνειν κὴ ὀρύτλειν. aliis igitur ſaltem nec iſta interdicta, unde καταδρύπλεσθαι antagoniſtam non poterat non creberrimè contingere. quod Varro, *deſcobinari ſupercilia* dixit, apud Nonium, *ex Satyr. Væ victis. Pugilis ſpectatores, qi miſerum putatis vinci, quæro à vobis, ſi adverſarius ſupercilia mihi ceſtis deſcobinârit, num qis veſtrûm ſua mihi ejî daturus?* Ità Apollon. *Argon. l.* 2. *v.* 109.

Δρύψε δ' ὃ βλέφαρον, γυμνὴ δ' ὑπετέλεσσε μετ' ὀπωπήν. Vide *ad l.* 12. § 16.

Καὶ τῇ κεφαλῇ ἐρραγεὶς] Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Annot. Lugd. περιραγεὶς legit; & exponit, *caput capiti affringens.* quod minùs placet; qia à Scriptura vulgata longiùs abſcedit. Ego, ſi qid mutandum videretur, ὀρθαγεὶς, vel ἐναραγεὶς legerim. & *capite colliſum*, verterim. Verùm ἐρραγεὶς forſan pro ἐναραγεὶς fuerit, qod apud Libanium in *vitæ ſuæ hiſtoria* reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ δὴ κίνων λίθοις ἐναραγεῖσαν τὴν κεφαλὴν, δεικνύσα τὸν ἑλκάφαλον. Pavſan. in Meſſen. Οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτόματοι κὴ βία τὰ κέρατα ἐναφέξαντες, ἀπεδύησκον. Qò alluſum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, *agoniſt. l.* 1. *c.* 11. qando Olympionicam, κριὸν ἀρειμάνιον, i. e. *arietem Martium* dixit; referente Laërtio *l.* 6. qia luctatores nimirum arietino qodam more capita conferebant, frontésqe collidebant συγκρουόντες, ὥσπερ οἱ κριοί. De Athletis Anacharſis apud Lucian. *de exercit.* κὴ τὰ μέτωπα συναφίστασιν, ὡς περ οἱ κριοί. indè *arietare* dictum, pro *adverſis frontibus concurrere*, ſive *collidere*. qod de præliantium congreſſu uſurpavit Sen. *de ira l.* 2. *c.* 3. *Magno imperatori, antequam inter ſe acies arietarent, cor exiluit.* de nubium conflictu; *qæſt. nat. l.* 5. *c.* 13. *Nubes reſolvit modò ipſa arietatio, ut magnorum inter ſe corporum attritus.* (id qod Lucretio *l.* 6. ——*nubes*

Frontibus adverſis concurrere——)

dedentium colliſu; *de ira l.* 3. *c.* 4. *dentes inter ſe arietati.* de oppoſitionibus hominum mutuis; qò & Marcus iſtîc reſpexit; *epiſt.* 103. *Non arietant inter ſe, niſi in eodem ambulantes.* de fortuitis caſibus, qibus corpora humana ſunt obnoxia; *ad Marc. c.* 11. *Factum, non tempeſtate magnâ, ut diſſideris, eſt opus. ubicunqe arietaveris, ſolveris.* Apud Tertull. in *Scorpiac c.* 6. ubi de athletis agit; *pugni qaſſant, calces arietant.* qo loco, *calvæ arietant*, legi vult Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 9. ego nihil mutandum exiſtimem. de ædificiis terræ tremore commiſſis, Plin. *nat. hiſt. l.* 2. *c.* 82. *Innoxium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; qoniam alter motus alteri renititur.* Qanqam nec arietum tantùm duntaxat eſt conflictatio illiusmodi, ſed & tavrorum. Virg. *Æn. l.* 12.

Cùm duo converſis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt.——

Martial. *l.* 4 *epigr.* 35.

Frontibus adverſis molles concurrere damas
Vidimus, & fati ſorte jacêre pari.
Unde leves animi tanto caluêre furore?
Sic pugnant tauri; ſic cecidêre viri.

Itaqe & iſtis pugiles conferri ſolent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. *Argonaut. lib.* 2. *v.* 86.

Στάντε ἢ βαιὸν ἔπωδεν ἀπωμόρξαντο μετώπω
Ἰδρῶ, ἄλις καμάτοιο νέον αὐτωΐα φυσιόωντε·
Ἀψ δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἤυτε ταύρω
Φορβάδος εἰνὶ βοὸς κακοπότμῳ δηϊάδον.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Naſo *Metam. l.* 9.

Digredimur pavllùm, rurſúsqe ad bella coimus,
Inqe gradu ſtetimus, certi non cedere: erátqe
Cùm pede pes junctus, totóqe ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tavros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux.——

De Hercule deniqe Antæóqe Lucan. *bell. Pharſ. lib.* 4.

Conſeruere manus, & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmqe caput fixâ cum fronte tenetur.

Qanqam nec illud omiſſum velim qod Syneſius commemorat *orat. de calvit.* circulatorem qendam vidiſſe τῆς κεφαλῆς τὸν ῥάμφον ὑποδεξόμενον, διαμειλίτλεσθαι δεδιδαγμένον κριῷ, πόῤῥωθεν ἐν μέλαι τὸν πίτυλον κλάσειοντι. de qo planè dixeris, qod alibi Syneſius, τὸ κριῶον ἀπεργάζεσθαι ἀντ' ὀϊὸς σίδηρον.

Οὔτε ὑποσημαινόμεθα] obſervat hîc Xylander τὸ ὑποσημαίνεσθαι in malam partem uſurpatum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων *l.* 5. de milite, qi ludis publicis in ſubſellia equitum aſcenderat, verbis illis: ὁ δῆμος ὑποσημήναλο. *populus murmure indignitatem rei deteſtatus eſt*; vel *indignationem ſuam ſignificavit & expreſſit.* cui adjici poteſt illud ex Polyb. *l.* 6. ὑποσημαίνεσθαι τὸ γινόμενον καὶ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι. Vide *ad l.* 7. § 49. Epictet. itidem *enchir. c.* 24. Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ, ——τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ὑποσημαίνεται, ἀλλ' ἢ σωματίῳ μου, ἢ παῤῥησιδίῳ μου, ἢ τῇ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumqs in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. *l.* 1. Τὰς παραλόγους τῆς πράξεως ὑποσημαινούσας. *actiones illegiti-*

legitimas acclamatione approbare, ſive *acclamando approbationem illarum ſignificare*. & *l.* 2. τὰ κλαὶ κ) δίκαια ὦ ἄνδρες ἐπαινεῖσθε. Et rurſus; Τίς ἂν οὖν ἐπαινέσαιτο κ) θαυμάσειε τὸν ἀφειμένον ἐπὶ τούτοις ἡγεμόνα; Indè ἐπαινεσία pro *applauſu & acclamatione*. Polyb. *l.* 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιοῦτον ὑπὸ τῶν πλήθους ἐπαινεσίας τυγχάνειν εὐνοϊκῆς κ) φιλανθρωπικῆς· τὸν δὲ παντάπασι τούτῳ φθονεῖσθαι, καταβοᾶσθαι κ) φιλονικεῖσθαι. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *ep.* 13. *Mirandas ἐπαινεσίας ſine ulla paſtoritia fiſtula auferebamus*. h. e. ſine ſibilo ullo, quod diſplicentiæ nota eſt.

Οὔτε φθονοῦμεν] *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ φθονεῖν aliquoties uſurpatum deprehendere eſt apud Novi inſtrumenti ſcriptores Θεοπνεύστους. Pavlus *ad Rom. c.* 14. *v.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. οἱ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ ſed & Polyb. *l.* 6. Συναρεῖν κ) προσκόπτειν, & Συναρεῖς κ) προσκόπτειν conjungit non ſemel. poteſt tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim ſumitur Matth. *c.* 7. *v.* 27. quoloco dicuntur procellæ turbinésque προσκόπτειν τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina fetè cauſſa Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 9. *Quid eſt iniquius homine qi eum odit, à qo in turba calcatus, aut reſperſus, aut qò nollet impulſus eſt?* Idem, ſed aliâ ratione, ab athletis exercentibus iram ſummotum it. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira ſuadet, feriunt; ſed, cùm occaſio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici ſolitum ajunt his qos exercebat præcipere, nè iraſcerentur. ira enim perturbat artem, & qà noceat tantùm, non qà caveat, aſpicit.* At Septimius noſter eâdem, qâ Marcus, ratione, niſi qòd agonothetam non antagoniſtam logitur, *Scorpiac. c.* 6. *Qâ nulla ſunt prælia, noninulla vulnera.* (ità enim diſtinctim legendum claritatis gratiâ) *pugni qaſſant, calces arietant, ceſtos dilaniant; nemo tamen agonis præſidem ſugillaverit. ſed, qanitum livores illi & cruores & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipſe non qeritur dolere ſe; nam vult. corona premit vulnera, palma ſanguinem obſcurat; plus victoriâ tumet, qàm injuriâ. hunc tu læſum exiſtimabis, qem vides lætum? ſed nec victus ipſe de agonotbetâ caſum ſuum exprobrabit.* Proinde fruſtrà fuit Anacharſis, qi Græcos mirari ſe dicebat, πῶς ποτὲ ὑζειζόντων νομοθέτην τες, τοὺς ἀθλητὰς τιμῶσιν ἐπὶ τῷ πύπλευν ἀλλήλους. neqe enim eſt ὑζεστικόν τι pulſatio illa mutua, ſed virium ac virtutis peritiæqe ſpecimen.

Πολλὰ παρεθυμούμεθα] *idem de aliis ſentiamus*. Xyl. nec aliter Cal. verùm παρεθυμεῖσθαι eſt *negligere, neglectim habere, non animum advertere*. Vide *ad l.* 5. § 5. verto itaqe, *neglectim habeamus, non advertamus*. Qò facit Solomonis monitum *Eccleſ. c.* 7. *v.* 21. *Ad omnia qæ de te dicuntur*, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ θῇς καρδίαν σου, *animum nè adhibeto, nè advertito. nec ſi famulum tuum tibi maledicentem audieris*. Sed Davidis regis ad inſtar, *Pſal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Surdâ aure* præterito. *decus* enim *eſt homini injuriam illatam*, non ulciſci, aut advertere etiam, ſed *præterire* prorſus. *Paræm. c.* 19. *v.* 11. Ità Cato in balneo à qodam per imprudentiam percuſſus, veniam petenti, offensámqe deprecanti, *At ego percuſſum me non memini*. Notúmqe ex Plutarcho Bionis illud, qod indicium ſuis dedit, qò in virtutis ſtudio profectus feciſſe ſe dignoſceret, ſi adversùs conviciantes ità affecti forent, tanqam ab eis avdiviſſent,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ὄτε κακῶ ὄτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλέ τε, κ) μάλα χαῖρε· θεοὶ γάρ τοι ὄλεια δοῖεν.

h. e. tanqam benignè ac benevolè compellati.

Τῶν δὲ προσγυμναζομένων] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia qàm in lulo gladiatorio vita eſt, cum iiſdem viventium pugnantiúmqe.* Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non eſt ſævitia, certamen eſt.* Elegantiſſimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔξεστι ὑπὸ πάντων ὠφεληθῆναι, κ) ὑπὸ τῶν λοιδορούντος· τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; τὰ μέγιστα. κ) ὅτος [ὅτος leg.] ἡμῶν προγυμναστὴς γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν μου γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ πρᾶον. ἢ ἀλλ' ὁ μὲν τὴν σιαγόνα καθαπλῶν, κ) τῶν ὀφθαλμῶν μου κ) τῶν ὤμων καταπτίζων, ὠφελεῖ μου, κ) ὁ ἀλείπτης καλᾶς ποιᾶν λέγει, ὥσπερ ὑπὲρ ἀμφοτέρες; κ) ὅσῳ βαρύτερός ἐστιν ἐκεῖνος, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ; εἰ δέ τις πρὸς ὀργοποίαν μου γυμνάζει, οὐκ ὠφελοῦμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Vide *ad l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἰ τις ἐλέγξαι] Cicero *de fin. lib.* 1. *Certè pertinax non ero: tibique ſi mihi probabis ea qæ dicis, aſſentiar.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Reprehenſores non avdio; ſeqor magiſtros.*

Χαίρων μιλαθήσομαι] Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 8. § 16. De Pio *infrà* § 29. Τὸ αἰνίγματος ἀνταβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τῆς γνωμαίς ἰωτῦ, κ) χαίρειν εἴ τις δεινὸν χρεῖττον. Cicer. *Tuſcul. l.* 2. § 5. *Nos refelli redarguique patiamur. qod hi ferunt animo iniqo, qi certis qibuſdam deſtinatis ſententiis qaſi addicti & conſecrati ſunt, eâqe neceſſitate conſtricti, ut etiam qæ non probare ſoleant, ea cogantur conſtantiæ cauſſâ defendere.* Et *Academ. l.* 4. § 9. *Plerique errare malunt; eámqe ſententiam qam adamaverunt, pugnaciſſimè defendere, qàm ſine pertinacia, qid conſtantiſſimè dicatur, exqirere.* Pulcrè Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Non eſt levitas ab errore jam cognito diſcedere. hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Qod ſemel dixi, qalecunqe eſt, fixum ratúmqe ſit.* Et Vincent. Victor. apud Avg. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi eſt propoſiti, laudandique conſilii, facilè ad veriora traduci.*

seducti. Aug. ipse ep. 120. Turpe est mutare sententiam, sed verum & rectum. nam stultam novisse & laudabile & salubre est. Eadem certè ingenui cujusvis vox, puerilis professio. Ambros. epist. 32. *Nullus mihi pudor est, ad meliora transire.* Hieron. in Esaiæ. 5. 19. *Melius nos erant etiam proprium errorem reprehendere, quàm dum erubescimus imperitiam confiteri, in errore perstitere.* Aug. cum primis epist. 7. *Si quid vel incautius vel indoctius à me positum est, quod non solùm ab aliis, qui videre id possunt, reprehendatur, verùm etiam à meipso, (quia & ego sanè eam postea videre debeo, si proficio) nec mirandum, nec dolendum est, sed potiùs ignoscendum atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum.* Et in retract. præfat. *Neque enim quisquam nisi imprudens, ideo quia mea errata reprehendo, me reprehendet.* Idémque de anim. orig. l. 4. c. 1. *Neque enim negare debeo, sicut in ipsis moribus, ità multa esse in opusculis meis, quæ possint justo judicio, & nullâ temeritate culpari.* Ludov. Vives præfat. ad Aug. Civit. *Ego me nevtiquam ægrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi: (melioremmentem det Deus:) imò debere me multùm profitebor potiora suggerenti, & doctè atque amicè suggerenti. nam & meipsum non pigebit mutare sententiam, si vel studium vel ætas alia docuerit meliora.* Erasm. in Cor. ep. 1. c. 7. *Non gravatim à meipso dissentiam, si quis adferat quod sit rectius, etiamsi sit idiota qui doceat. Non enim etiam à minore qolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Avg. epist. 19. Et de se ep. quæ apud Grot. c. 24. q. 3. c. 1. *Ego senex à juvene, & episcopus tot annorum à collega nedum anniculo, paratus sum doceri.* Joan. Zinzerling. promulg. critic. *Moneri candidè, castigari, ex errore in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, qisqis candidè* hoc *feceris.* Terentian. de syll. c. 2.

Corrigenda siqua sanè visa vobis hîc erunt,
Non ero stultè repugnans, aut amans pravè mea,
Quin statim culpanda deleas, præbeam rectis locum.

Præclarè denique Gregor. Nazian. Si Maximo credimus collect. c. 31. nam Epiphan. hæres. 64. § 43. ex Methodio de resurrect. eadem planè adducit. Μᾶζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι τὴν ἀλήθειαν νομίζω. ὅσῳ μείζων ἐστὶ, τὸ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς κακῆς τῆς ἄλλης ἀπαλλάξαι. Vide ad l. 10. § 37. Quod autem hoc loco Marcus de se scripto pollicetur, idem & facto præstitisse Capitolinus attestatur. Erat, inqit, *famæ suæ curiosissimus, requirens ad verum qid qisque de se diceret, emendans qæ benè reprehensa viderentur.* Verba sensuum prægnantia. *Requirens*, inqit, *ad verum*; non qalis Gallicus ille, de qo Martial. l. 8. ep. 76.

Dic verum mihi, Marce; dic, amabo:
Nil est qod magis audiam libenter;
Oras, Gallice, me, regásque semper.
Dimum est me tibi, qod potes, negare.
Vero uprius ergò qid sit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

&c, *emendans qæ benè reprehensa.* Apellem scil. imitatus, qi, ut Plin. hist. nat. l. 35. c. 10. vitium in pictura à sutore justè notarum emendavit, qem tamen postea sine cavilla justa cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ πάνυ ἀληθεύειν] Piè, modestè, ingenuè Avg. de Trin. lib. 2. proem. *Nullus reprehensor formidandus est amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehensurus est, aut amicus. Si ergò inimicus insultat, ferendus est. amicus autem, si errat, docendus; si docet, audiendus.*

Τῷ δὲ ὑπὸ πάντων ἐλαύνεσθαι] Menand. Suppos. apud Stob. tom. 2. tit. 11.

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τ' ἀληθῆ λόγον
Ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ
Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίου πλεῖστον μέρος.
In re omni conducibile est qovis tempore,
Verum proloqieri: idqo in vita spondeo
Securitatis esse partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ] *Ego id qod est mei officii facturus sum*, qicqid alii fecerint. Ità & l. 5. § 25.

Τὰ ἄλλα μὲ οὐ σπαράττει] *non cruciant, nec distinent, non morantur.* Vocabulum Marco familiare. Vide l. 2. § 2. & 7.

Παλαμηδεία] Vide l. 9. § 2. Ἐι τῶν ἀληθείας ἐπαίειν, ὅτι σοὶ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ὑπηνεχθεὶς εἶ, οὐείνοι δ' ἀπεπλάνηται, οὐδ' ἐνδυμοῦ τί λέγουσι σοὶ σύ. Epictet. l. 4. c. 6. Et Senec. de ira l. 1. c. 14. *Quanto humanius, mitem & placatum animum præstare peccantibus; & illos non persequi sed revocare? errantem per agros ignorantiâ viæ, melius est ad rectum iter admovere, qàm expellere.* Et ibid. *Peccantes ergò qid habet cur oderit, cùm error illos in hujusmodi delicta compellat? non est autem prudentis errantes odisse: alioqin ipse sibi odio erit.* Vide l. 11. § 18.

Τῶν ἀθῶν ἀδικούντων] qam scil. ἀναπονήπτον supra dixerat § 17.

§ 23. Χρὴ] Vult κατ' ἀξίαν πᾶσι χρῆσθαι. l. 3. § 11. & l. 5. § 36.

Ἐὰν δέπαι τις ὀπτιμαῦ] Pium monitum, si Ethnicismi πολυθεΐα relecetur. Gregor. Nan. apologet. Τέλος ἀείση, παντὸς ἀγαθοῦ ἀρχόμενος καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐπὶ θεῷ τε ἄρχεσθαι, καὶ εἰς θεὸν ἐπανάγειν. παρ' ἧς καλὸν ἄπαι, καὶ ἄρχεται, καὶ εἰς τέλος ἔρχεται. Idem de pace orat. 1. & in Acroßic.

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος πρῶτα θεόν.

Marcus erem. leg. spirit. § 45. Δεῖ πάσης τῆς πράξεως ἀρχηγέτης τὸν ἅγιον Δεσπότην. Et ibid. § 3. Καταρχέτω σε πάσης πράξεως, ὁ καταρχὼν παντὸς ἀγαθοῦ, ἅπαξ χρὴ θεὸν γίνεσθαι τὸ προκείμενον. Philo de mund. immortal. Ἐπὶ παντὸς ἀρίστου καὶ ἀναθοῦ πράγματος θεὸν καλεῖν ἄξιον. Joan. Chrysost.

Chrysost. *tom. 8. orat. 15.* Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν καλέσαι καὶ παρακαλέσαι σωφρόνως ἡμᾶς ἐπ' ἀρχὴν ἡμῖν ἀγαθὴν. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ παρακαλῶμεν μετὰ πολλῆς ἡμῖν περιουσίας ἀπάντων. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δὴ γε πάντες θνητοὶ καὶ ἀθάνατοι συμφωνοῦμεν μετέχοντες, ὅσοι πάσῃ ὁρμῇ καὶ μηχανῇ καὶ μαλακῷ δεσμῷ τοῦ κρείττονος. Plato ipse epist. 8. Ἀπὸ τοῦ Θεῶν ἀρχὴ πάντα ἀρχόμενον ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν. Socratis præceptum apud Xenophont. in œconom. Πειρᾶσθαι σὺν τοῖς Θεοῖς ἄρχειν παντὸς ἔργου. Theodectes apud Stob. *tom. 2. l. 1. tit. 3.*

Ἀπὸ δὴ Διῶν ἀρχεῖν ἢ ποιεῖσθαι πρέπει.

Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Μέγας ὁ λόγος οὗτος, θεῖον τὸ ἔργον· τὸ δοῦ μέμνησο. ἐκεῖνον ἐπιτελοῦ βοηθὸν καὶ παραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν πελάγει δεινῷ πλέοντες. Vide & eundem *l. 3. c. 22.* Demosth. epist. 1. Παντὸς ἀρχομένου σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου, καὶ δὴ Θεῶν ὑπολαμβάνειν προσήκειν ἀρχάς. Cicer. *de legib. l. 2. §. 18. A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν ὐδέποτ' ἄνδρες ἰῶμεν
Ἄρρητον. ——

Quod & Theocrit. eidem coævus *Idyl. 17.*

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex quo & Virgil. *eclog. 3.*

Ab Jove principium, Musæ. ——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac sapienter majores instituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. quòd nihil ritè, nihilque providenter homines sine Deorum immortalium ope, consilio, bonore auspicarentur.* L. Cuspidius sic ordinat Testamentum: (exstat apud Fabricium *antiquit. l. 1.*) *Numine invocato, absque cujus nutu nec quicquam ritè inchoari, nec rectè perfici potest.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς σωτὴρ πάντα τοῖς ῥᾳδία.
Οὐδὲν ἢ χωρὶς θαλπιοῦ δόξης βέβαιος.

Rem facilè quamvis peragis adjutor Deus:
Mortalis absque numinis ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεοῦ δοθέντος οὐκ ἔχει φθόνον·
Καὶ μὴ δοθέντος οὐκ ἔχει τόνον.

Volente, livor nil obstabit invidus:
Nolente, nil labor præstabit improbus.

Vide *supr. ad §. 7.*

Πρὸς τὸ πᾶν χεῖρα] Vide *ad l. 3. §. 7. & l. 9. §. 33.*

§. 24. Εἰς ταὐτὸ καταστῆσαι] Ateas rex Scythæ, ut Plut. in *senectute.* sive Theras, ut idem (modò idem utriusque scripti pater extiterit) in *apophth.* nihil se ab epistome suo differre aiebat, ubi otium ageret. Marcus nihil Alexandrum æmulatione suo, ubi diem uterque suum obierit. *Pari*, inquit, *loco, statúque mors utrumque constituit.* In *antholog. l. 3. c. 13.*

Μάνης ἔσθ' ἀνὴρ ἦν, ζῶν ποτ'· νῦν ἢ τεθνηκὼς
Ἴσον Δαρείῳ τῷ μεγάλῳ δυνάσται.

scilicet, πάντων μία κόνις. Lucian. in *dialog. defunct.* apud quem & Charon furore poetico correptus fundit illa:

Κάτθανε· ὁμῶς ὅ τ' ἄπυμος & ἀνὴρ, ὅς τ' ἔλαχε τύμβε·
Ἐν δ' ἴῃ τιμῇ Ἰσσεῖ πρόσθεν Ἀγαμέμνων·
Θερσίτης δ' ἴσος ὀπάσσ & πάις πύκιμος.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμόλυνα κάρηνα,
Γυμνοί τε ξυεσί τε κατ' ἀσφοδέλὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c. 11. Et quæ veneraris, & quæ despicis, unus exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον κάμνετε· μοῖραν ἢ θεὸς βασιλῆος.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom. 2. tit. 19.*

Omnia mors æquat: solus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus sedes quàm ditibus una est: Grot. *Mors exæquat omnes.* Sen. *ad Marc. c. 10.* & *de ira l. 3. c. 43. Quid servo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo irascéris? venit ecce mors, quæ nos pares faciat.* Et *epist. 91. Impares nascimur, pares morimur: æquat omnes cinis.* Basil. Cæs. *orat. 3.* Ἔδει γὰρ ἐκ τοῦ τάφου, εἰ ἀμείνων διακρίνει, τίς ὁ πένης, καὶ τίς ὁ πλούσιος, καὶ τίς ὁ πλοῦτος & διάκρισον, εἰ τις ἐστὶ διάκρισις, τὸν πτωχὸν βασιλέως· τὸν ἰσχνὸν, τοῦ παχέος· τὸν εὐγενῆ, τοῦ ἀγενοῦς. *Quis enim discernat species mortuorum? redoperi terram, & dic ibi quis dives, quis pauper fit. discerne inopes & potentes, si potes.* Ambros. *hexam. l. 6. c. 8.* & *de Naboth c. 1. Conditor ille juris humani, (*inqit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate distinxit, nisi dum sumus. ubi verò ad finem mortalium ventum est, Discede, inquit, ambitio: omnium quæ terram premunt, premps lex esto.* Id quod Psaltes *Psal. 82. v. 6, 7. Ego dixi, Dii estis, & filii celsissimi vos omnes: attamen tamquem è plebe quilibet, pariter estis occubituri.* Plaut. *Trinum. 2. 4.*

——*verùm nos homunculi*
Salillum animæ qi sùm exemplo anisimus,
Ægo mendicus atque ille opulentissimus
Censetur censu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l. 8.* de Cyro, Dario, Xerxe, Alexandro, Vespesiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν ἴσως ἀπειλητικοὶ, καὶ τοῦ βαρβάρου ἐπῆρχον, καὶ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς, καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἐπετέλουν καὶ ἑορτὰς ἐπεδείκνυσαν καὶ ἐπηλάτησαν, ὀλίγῃ δὲ πολλῶν διαφέρουσιν. De Crœso Silius *lib. 13.*

Dives apud Superos: sed mors æquabat egenis.

Lucian. in *Necyomant. de defunctis.* Τὸ διαχρίσαν ἄρχον, ὁ θάνατος τί ῥᾴδιον· ἅπαντας γὰ ἴσους ἀλλήλοις ἀπεργάζεται ἀφελὼν τὰ ἐπιφανῆ, ὅσαπερ ἐγὼ ἐκεῖνος

ἔκλυτο δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυρῇ καὶ ἀσημοι, καὶ ὕδλν ὅπ σφῶν παρ' ἡμῶν φυλάττοντες· ἀμέλει πολλῶν ὁ ταὐτὸ σκελετὸν κεκμώκων, καὶ πάνδνον ὁμοίαν ἠπόρεν θρὸς ἐμαυτὸν, ᾧ πνι δαιχίναμι τὸν Θδσίτλω ὑπὸ τῦ καλῦ Νιρέως, ἢ τὸν μεταίτλω Ἰειν ὑπὸ τῦ Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ὑπὸ τῦ Ἀγαμέμνονος. ὑδλν γὰ ἐπ σφῶν παλαιῶν γνωσιομάλων αὐτῖς παρέμδνεν, ἀλλ' ὁμοια τὰ ὀςᾶ ἦν, ἄδηλα καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὡσ' ἑδλνὸς ἐπ δακείνεδς δ' ωάμθμα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ σφῶν ἐσπ τῆς σκιῆς πολλάκις ἐωρακέναι τὸν τραγικὸν ὑποκριτὰς τότε, θρὸς τὰς χρείας σφῶν δρεμάτων, ἄρλι μὲν Κρέοντας, ἐνίστε δ' Πειάμους γλυκυθύμους ἢ Ἀγαμέμνονας καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ὕμπροσθεν, μέλα στμεῖον τὸ τῦ Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως ὄγμα μιμησάμδνος, μετ' ὀλίγον οἰκάτης θρηλᾶσιν ὑπὸ τῦ ποιητῦ κακολδυσμένος. ἤδη δ' πάρας ἔχοντος τῦ δρεμάτος, ὑποδυσάμδνος ἕκαστος αὐτῶν τὸν χρυσόπαστον ἐκείνου ἐδῆτα, καὶ τὸ θρηκωπεῖον ὑποθύμιος, καὶ μαλακὰς ὑπὸ σφῶν ἐμβαλῶν, πάντς καὶ τυπεινὸς ἀπιέρχετο, ὑκ ἐτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος ὁ Χαιρικλέως Σενιδὺς ὀνομαζόμδνος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ σφῶν ἀνθρώπων θρήγματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur aut incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qi inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémque nunc istius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè loco numeróque habentur universi. qæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita avlica præcipuè fuerit usurpata, *hist.* l. 5. his verbis. Ὄντως γὰ, inqit, εἰσὶν ἔτι παραλήσιοι τοῖς ἐπὶ σφῶν ἀβαχίοις ψήφοις. ἐκείνοί τε γὰ καὶ τλῶ τῶ ψηφίζοντος βάλλουσιν, ἄρτι χαλκῶν, καὶ παραυτίκα τάλαντον ἰσχύσιν· ὅτε θεὶ τὰς αὐλὰς καὶ τὸ τῦ βασιλέως νεῦμα μαθέσι καὶ παραπόδας ἐλεεινοὶ γίνονται. ab interprete Latino eúmque secuto Biscioláest miserè depravata, pro *calculis putatoriis, suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Hi enim similes sunt suffragiis, qæ in publicis consiliis dari solent. nam, ut illic pro eorum qi consulunt voluntate, qæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* qæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Σπερματικὸς λόγος] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστ δ' φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινυμένη καὶ σπερματικὸς λόγος, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat pro Christ.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμε * ἐμπερειλημδς πάντας τοὺ σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένλν γίνεται. qo loco σπερματικοὶ λόγοι, *seminales rationes* pro ideis qibusdam sumi videntur, quales Plato imaginatus est in Deo. A qo nec abhorret Joan. Damascenì illud, *de fide orthod.* 13. Πάντων ἄπιος, καὶ πάντων τοὺ λόγους σφῶν ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ θρέχει. Vide *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam rediret naturam.* qo loco cur *materiam* pro *natura* posuerit clariss. Calavb. *ad Baron. appar.* nescio.

* *Ità leg. ex Athen. monuit Lipsius.* Phys. Stoic. l. 1. c. 6.

§ 25. Πόσα καὶ τὸν αὐτὸν ἀκαιρὸν χρόνον] Si consideraveris, inqit, càm multiplicia variáqs uno eodémqe temporis momento in mundo minore tuo anima exeqatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tam innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istic, ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὴ περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἑκάστε τῶ θείων ὁμῦ καὶ σφῶν ἀνθρωπίνων θραγμάτων ἐνθυμεῖδς δ' ωάσεις, καὶ ἅμα μὲν αἰδηλικῶς ὑπὸ μυείων θραγμάτων κινεῖδς, ἅμα δ' διανοηλικῶς, ἅμα δ' τοῖς μὲ συγκαταδηλικῶς, τοῖς δὲ ἀναλυσικῶς ἢ ἐρεθλικῶς, τύπε τε τοσέτως ἀφ' ἕτα πολλῶν θραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλάττλς, καὶ ἀπ' αὐτῶν κινύμενος εἰς ὁμοιότας ὁμοειδεῖς ἐμπίπλς τοῖς θρότοις τετυπωκόσι· τέχνας τε ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μήμας ὑπὸ μυείων θραγμάτων διασώζεις· ὁ δ' Θεὸς ὐχ οἷός τέ δτι πάντα ἐφορᾶν, καὶ ωᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ὑπὸ πάντων πνὰ ἴσχειν δόξαν. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. sed valde depravata.

§ 26. Μὴ καθειλειόμενος] omisit planè Xyl. *annon mente est in re defixâ.* Cas. imò, *num cum vocis intensione, sive contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. qorsum enim? μὴ, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. καταλειόμενος *intendere contendere vehementer.* ut *l.* 4. § 3. μηδὲ καταλείνειν.

Τί δν ἂν ὀργίζωντα] *de vocabuli Scripturæ litem moveant,* &c. Cas. *figi irascuntur.* Xyl. qasi hypothesin de nominis Scriptura non continuet his verbis, sed propósito suo accommodet. Verùm aliò trahit illud γραμμάτων, pro qo ille θεσμάτων minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀειθμῦ τινων] Vide *ad l.* 3. § 1. τοὺ τῦ καθήκοντος ἀειθμὸς ἀκριβῦν.

Μηδὲ τοῖς συμφαίνουσιν ἀντισυμφαίνοντα] qod *l.* 5. § 33. ἀνέχεδς αὐτῶν καὶ ἀπέχεδς. Ità de Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορύμενος ὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est qod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τῦ κακοῦ. Gvido Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id qod in alio tibi displicet? iram scilicet. irasceris ergò, qia ille irascitur. imò jam tibi irascere, qia irasceris. Si ira ipsa tibi verè displiceret, non admitteres illam, sed fugeres*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbaris, qia ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego qidem corrigor, nec amplius hoc malum faciam. tu autem qid facies de hoc tuo vitio, qo non solùm mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *c.* 16. *Charitate, sapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes qin communices. insanus sanis indiget, qi eum vel servent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ semper & insaniâ urgerentur, qid tibi agendum cssit. numqid ideo turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliqando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. qomodo enim insaniendo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Πεφαίνειν ὁδῷ] Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14.

§ 27. Πῶς ὠμὸν ὄζει] imò, Πῶς οὐκ ὠμὸν ὄζει; Sive Ὠμόν πως ὀζεῖ. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα] Aristot. *topic. l.* 3. *c.* 1. Πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθόν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariúsque, prout Marcus illic; *ibid. l.* 3. *c.* 5. Πάντες ἐφίενται τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ, καὶ τότε χρῆναι πάντα πράττουσι πάντες. Hoc est quod schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδύνατόν ὅτι τῷ φαίνεσθαι φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀποτυγχάνειν τοῦ ψευδοῦς ἀδύνατόν ὅτι τῷ, τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ ἀποτυγχάνειν. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις οὔτε πάντος, τοῦ δύνασθαι τὰ ἀγαθὰ, φέρειν τὰ κακά. τὸν ἀφαιρούμενον πατέρα, καὶ φεύγοντα τὸν ἐναντίον, τύραννον ἡγεμόνος πολέμιον, ἐπίβουλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦτο γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον ἦν. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅστις ἓν τούτων μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέγιστον πάσης πράξεως φαινόμενον λοιπὸν, ἢ κληρὸς φαίνεται, ἢ κακὸς· εἰ κακὸς, ἀνέλκυστός ἐστιν· εἰ κακὸν, αὐτὸς ἐξεμέσεται· ἃ δύναται γὰρ ἄλλος μὴ ἔχειν ὁ πτεφανηφόρος, ἀλλὰ δ' ὁ βλαπτόμενος· ἆρ' ἐπὶ τοῦτο ὀργιεῖται. Idem denique *enchir. c.* 41. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex qo qædam dantur emendatiora: Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἴεται· ποιεῖ ἢ λέγει. οὐκ ὀρθόν τε ἦν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς ἂν ἐξαπατᾶται; ἐκεῖνος. τίς ἂν βλάπτεται; ὁ ἐξαπατωμένος. ἀπὸ τούτων ἂν ὁρμώμενος, πρᾴως ἔξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ὁποθέγγῃ γὰρ ἕκαστος, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφέρειν] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῷον ὁρμᾷ ὅπως ἀκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ, τι ἂν ᾖ τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἂν τε πατὴρ, ἂν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἂν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, προσβάλλεται, καταρᾶται. οὐδὲν γὰρ ἔστω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτῷ συμφέρον. τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ παιδὸς, καὶ θεός. ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκῶσι, καὶ ἐκείνους λοιδορῶμεν. Vide sis qæ sequntur, pulcerrima sané: sed & qæ in eandem sententiam differit, ejusdem *libri cap.* 26.

Δίδασκε καὶ δείκνυε] Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. Δεῖξον τοῖς πολλοῖς καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀγαναχτῶ] Pulcrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens neqitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα] Huc Charonis κίμβυλον apud Aristoph. *ranar.* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad reqiem ex malis vult ac molestiis?

Ἀισθητικῆς ἀντιτυπίας] Vide *supr.* § 16. & *l.* 3. § 15.

Νωθρασιτείας] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς διεξόδου] *Mentis erroribus.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. discursui, *malim.*

Τῆς σαρκὸς τὴν περὶ τοῦτο λειτουργίας] Vide *l.* 3 § 3. σαρξ, sive caro pro corpore; prout Apostolo *ad Philip. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχῷ περιπατοῦσιν] Vide *ad l.* 3. § 1. περιπατοῦσι νυν. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasta Galen. ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . Εἶναι δυνατὸν καὶ τὸν γυμναζόμενον, ἅτε δυμικὸν, ὡς ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, καμνόντα ἤδη τῆς δυνάμεως, ἅτ' ἄδυμον, ὡς ἀναγορεύειν, ἐπὶ πνεῖν δυνάμενον. Idémque Plut. *de sen politic.* ὧν περιπατοῦσι τὸ φιλόσοφον καὶ σπουδαῖον, καὶ περιπατοῦσα τῆς ψυχῆς ἀναγκαίων ὀπτυμίας ὁ μὲν καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ περὶ λόγους μέση καὶ θεία τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα μὲν παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἔχοντος. ἔστω δὲ λέγειν καλὸν, δὲ ὑποδέχεσθαι τὸν λεγόντων, ὡς κεφαλαί τινες μόνον ἐσμὲν καὶ προσώπου. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς ἐν βεβαρεῖ τὰ σώματα αὐτῆς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς περιπατούσης. Atqi hoc turpe nimìs censet Marcus noster, animum concidere, dum corpori vires ullæ supperunt. Vult itaque qod vulgò dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici. Senec. *epist.* 8. *Ubi præcepta illa vestra, qæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici vestri dicunt; Usqe ad ultimum vitæ finem in actu crimus: non definemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (*ità Lipsius*) *nos sumus, qi nullis annis vacationem damus; & qod ait ille vir disertissimus.* (Virg. Æn. *l.* 9.) *de Latinis,*

Canitiem galeâ premimus ——
nos sumus apud qos usqe eò nihil ante mortem otiosum est,

est, ut si res patitur, non sit ipsa mors otiosa. Vide *l.* 7. § 73. Cicer. *de senect. Senectus non modò languida & iners non sit, verùm etiam sit operosa, & semper pro eis, quæ habet, viribus, agens aliqid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποχωσαρωθῇς] hoc est, *cave* nè postquam ad imperium adscitus fueris, institutiprisstini vitæque philosophicæ oblitus, quasi Cæsarianus qidam efficiaris, & *in Cæsarum mores totus transeas.* quales avtem Cæsares atqe Imperatores Romani pleriqe extiterint, & qomodo sese in imperio gesserint, notius est, qàm ut dicto opus sit: & obliqe notat Marcus ipse, *lib.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philosophicum maluit qàm Cæsareum cognomen.* Et Evtropius: *Ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio.* Et Capitolin. *Suos mores semper tenuit.* Sed omnium disertissimè Aristid. *orat. in Marc.* ubi Pavsaniæ mores adversos planè descripserat, Ὁ δ', inqit, ἐπίδειξεν, ὅπ ϗ ἐδόκϵι ὅτα ϗ βασιλέα δίον τε δὲ τὸν αὐτὸν ἔϊ) διὰ τέλους τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρεχόμϵνον ἑαυτὸν, ὥϛε δίκαιος ἀξιοῦσθαι ταύτης· ἐν ᾗ τῷ βασιλέϊ οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτὸ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ ϗ λόγῳ χρώμϵνον. Ἀποχωσαρῶϛ vocabulum Marco conflictum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plavto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Prœin tu te itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

sicut enim *Recharmidari* Comico, est *in Charmidem reverti*; ità ἀποκαισαρῶϛ, pro eo qod est, in *Cæsarem* converti, *Cæsarem*, sive *Cæsarianum fieri*, *in mores Cæsarianos transire* Marco istîc noxiè dictum; sed eâdem analogiâ; qâ ἀποσαρκῶϛ, *in carnem concrescere*, Aristot. *probl. l.* 1. *q.* 53, & *l.* 5. *q.* 34. qâ ἀποθηριῶϛ, *feram bestiam fieri*, Polybio *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. qâ ἀποδενδρῶϛ, *in stirpis*, sive, *arboris naturam transire*; qod de eis Plotinus extulit qi facultati altrici excolendæ toti se dedunt: Svidas in Κόσμῳ. de Daphne in arborem conversa, Lucianus *hist. ver. l.* 1. de hedera usurpavit, Theophrastus *hist. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *l.* 16. *c.* 34. & ἀποκισσῶϛ, *hederascere*, sive *hederam fieri*; his eisdem *ibidem.* & ἀποπαππῶϛ, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c* 11. qâ ἀποχολπῶϛ, Avtori *de mundo c.* 3. qod *Sinuari*, Apuleius, sive, *in sinus abfuni*; qâ ἀπογεῶϛ, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* ἀπολιθῶϛ, *in lapidem transire*, Aristot. *problem. l.* 14. *q.* 11. qod de Academicis Epictetus *l.* 1. *c.* 5. ἀποπυρῶϛ, *igniri*, Avtori *de mund. c.* 4. & ἀπανθρακῶϛ, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. qâ denique ἀποθεῶϛ. *Deum fieri*, qo modo Amelius apud Theodoretum *therap. l.* 12. ἀμέλει ϗ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεῶϛ ϗ εἰς θεὸν ἔϊ), διὸ ἦν πρὸ τοῦ εἰς τὸ σῶμα ϗ τῶν σάρκα ϗ τὸν ἄνθρωπον καλαχθῆναι. sive, *inter Deos referri*: qi Romanorum Imperatoribus honos haberi solitus. unde de nostro Lucianus in *Pseudomant.* Θεὸϛ Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Maledictum est ante apotheosin Deum Cæsarem nuncupare.* allusit eò Seneca cùm Clavdio illudens ἀποκολοκυνθωσιν tanqam ἀποθέωσιν dixit, idqe tituli Satyræ suæ in ejusdem obitum conscriptæ dedit, ut Dio Cassius testatur *l.* 60. de qo videndus V. Cl. Hejnsius. Frustrà siqidem est hîc Xyl. cùm τὸ ἀποκισαρῶϛ suspicatur significari, *imperio aut rerum summâ deponi.* qem tamen secutus est Jo. Mevrsius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποκισαρῶϛ, adducto etiam Marci loco hoc ipso, *à Cæsaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotatoſ Lugd. *de Cæsaris statu dejici.* ut ἀποκισαρῶϛ sit *imperium amittere*, ac *Cæsareatu qasi devestiri*; qomodo ἀποπαρθενῶϛ sive ἀποπαρθενδεῶϛ Hippocrati *de aer. loc. & aq.* est *virginitatem deponere*, sive *devirginari*, ut Petronius loqitur. & qomodo ἀπολειτουργῆσαι Marco *l.* 10. § 21. *munere defunctum esse, & ab eodem jam cessare.* cùm eandem in istis τὸ ἀπὸ vim obtineat, qàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατῶϛ, *in aqam liqescere*, Dioscorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιῶϛ, *in oleum verti*, Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 9. & 11. ἐξαερῶϛ *in aerem abire*, cùm eidem *l.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐκπυρῶϛ, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, qâ avtumabant illi fore, ut ignis tandem omnia absumeret, & in substantiam suam redigeret; qod εἰς ἑαυτὸ μεταβαλεῖν ϗ ἀναλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de esu carn.* 1. & *de commun. notion. c.* 27. ἐξανδρῶϛ, *virum fieri, in virum evadere*; Svid. qod idem ἀπανδρῶϛ, *in virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. l.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in servitutem redigi*, Plutarch. *Anton.* ἐκθεῶϛ denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. l.* 1. *c.* 12. nec aliâ ratione *unciones exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores avlici *genuinum animi candorem obfuscent:* qod *inqinamentum combibere*, Septimius dixit, *de spectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μάνῃ.

ut Hom. loqitur *Il. δ. v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
Siqis ebur.——

qod nos diceremus, **that you be not stained.** nam qod Græci μαίνειν & βάπτειν, nos dicimus **to stain.** Eum avtem Homeri locum respexit Plut. *de E I Delph.* ubi dixit, eâdem usus, qâ hîc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἂν ἐλικρινὲς ϗ καθαρὸν. ἕτερα γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμὸς· ὡς πε ϗ Ὅμηρος ἐλέφαντά πινα φοινικοσμήτον βαφῇ μαίνεσθαί φησι· ϗ τὰ μιγνύμϵνα δὴ χρώματων οἱ βαφεῖς φθείρειν, ϗ φθορὰν τὴν μίξιν ὀνομάζουσι.

Unde

Unde emaculandus avtor idem in *Sympoſ. l.* 8. *c.* 5. Πάντα τὰ μεμιγμένα ἧσσ ἀμείνων ἑτεροκλίτως πρὸς σῶμα ἔχει· ποιεῖ γὰρ ἡ μίξις μᾶλλον, ἡ δὲ μᾶλλον μίγνυται· μεταβολὴ δέ τις ἡ σῶμα. διὸ τάς τε μίξεις ἧσσ χρωμάτων οἱ ζωγράφοι φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάψαι ἁλῶσαι κέκληκεν ὁ ποιητής· μολῦναι legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere,* & colore aliqo *tincta* dicuntur *infecta.* Idem in *Roman. problem. c.* 26. Μόνον δ' ἦν τὸ λαμπρὸν, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντον ὅτι βαθὺ καὶ ἀμίμητον. Sed & Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις ὅλοι τῷ μίξιν τῶ ἑτεροίῳ πρὸς ἕτερον· καὶ μᾶλλον ὅταν δυσέκνιπτον γένηται. ὅθεν καὶ ἐπὶ ἧσσ βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων συνίσανται, εἴδος ἄλλο ἄλλῳ συμπλεκομένῳ, μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίγνῃ·
καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἢ δὲ σωήθεια τὸ ἄμικτον καὶ καθαρὸν, ἀφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ uſus eſt Marcus *l.* 5. § 16. ubi dixit, βάπτεται γὰρ ὧδε ἧσσ φαντασιῶν ἡ ψυχή. & *l.* 3. § 4. Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, ἀκμαιοσωὴν βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò καθαρὸν μένειν διάνοιαν, ut *l.* 8. § 48. avt, ut mox ſeſe ipſe explicat, ἁπλῆν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epiſt.* 59. *Elui difficile eſt. non enim inquinati ſumus, ſed infecti,* i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ] ſcil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores.* Polybius (Svidâ citante] Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους ποιοῦσι καὶ συμμάχους τοὺς κοινωνήσαντας ἧσσ αὐτῶν ἐλπίδων· καθιδρυμένους δ' ἧσσ πρόξεων παραπόδας οὐ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πιθομένοις (ità enim iſta legendum avtumo). Ἀλλὰ οὐ δεῖ, φησὶ μὴν τῆς βασιλείας χρῆσίν τι καὶ μέτριον ἦθος ἐμφαίνειν ἑαυτὸ· βασιλεὺς δ' ὑποδεικνύηται, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶ φασὶ τοὺ ἀρχομένους. inqit Ariſtides *orat in Marc.* Qi & vitium hoc notat in Pavſania Cleombroti F. Ὅσοι ὅτιοι μόνον, ἐδιώκατο σωφρονεῖν· at imperator deſignatus, & cum imperio foris agens, ἐπελάνθανεν μὲν ἧσσ ὅτιοι, ὑπελάμβανε δ' αὐτὸ· παντὶ δ' μᾶλλον ἐφίκετο, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ καλεπὸς μὲν ὢν καὶ βίαιος ἧσσ τοὺ συμμάχους· ἀκόλαστος δ' καὶ ὑβριστὴς πρὸς τὸν ἀλλοτριον πυρανικὸς δ' πρὸς τὸν τύραννον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Euripid. in *Iphigen. Aulidenſ.* ſub perſona Menelaï Agamemnonem alloqentis: (λιον

Οἶδ', ὅτ' ἐπαύδαζες ἀρχὴν Δαναΐδας πρὸς Ἰ-
Τῷ δοκεῖν μὲν ὑπὲρ χθόνα, τὸ δ' βέλεσς ἥλιον,
Ὡς ταπεινὸς ἦς, ἀπάσης δεξιᾶς φροδιγγάνων,
Καὶ δόρας ἔχων ἀκλεὶς τῷ ἥλιοτι δημοσίᾳ,
Καὶ δίδως φερόρνειν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μήτις ἥλοι,
Τοῖς τρόποις ζητῆ πείσας τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου.
Κἄτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλος τρόπος, (φίλος,
Τοῖς φίλοισιν ὑπ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν
Δυσπρόσιτος, ἔσω τε κλήθρων αὐτὸς. ἀνδρὸς δ' ἡ χρεὼν
Τὸν ἀγαθὸν, φρόνησις μεγάλα, τοὺ τέλους μὴ διῆσάναι,
Ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶ) τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἵνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δύναται δῆλός ἐστιν εὐτυχῶν.

Scis, puto, Trojam petentis principatum Græciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modeſtus, & benignus, dexteras prenſaveris.
Tunc tuæ ſemper patebant civibus cunctis fores.
His dabas reſponſa blandus, hos ſalutabas prior;
Moribus tibi qò parares gloriam in medio ſitam.
Nunc ſed imperii potito veritur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut ſolebas, diligis
Durus inprimis adiri, nec frequens inter larem.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magìs probanda tunc amicis eſt fides,
Qò magìs florens amicis adjuvandis ſufficit. Grot.

Scilicet, qod Menander in *Gubernat.* à Priſciano *l.* 18. relatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν ὅστις ἦν·
Oblitus eſt ſe ipſe, qi eſſet.

(vide *l.* 9. § 3.) qod de Largio Macedone Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. *Superbus dominus & ſævus, & qi ſerviſſe patrem ſuum parùm, imò minimùm, meminiſſet.* Ità, qod Martial. *l.* 11. *ep.* 6.

Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores.

Et Auguſtin. *homil.* 13. & *conc. ſolenn.* 205. Apoſtoli illa *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 17. Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, reſpiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis eſt ſuperbia.* Idémqe *conc. ſolenn.* 212. *Morbus divitiarum eſt ſuperbia. grandis animus, qi inter divitias iſto morbo non tenetur. magnus dives eſt, & major divitiis ſuis, qi non ideo magnum ſe putat, qia dives eſt.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, καὶ αὐτὸ μόνον αὐξεσθαι τὴν εὐτυχίας προσῆκον, φυσῶσι καὶ πίνουσι μεγάλα, καὶ λαλοῦσι θρύπτονται ἧσσ ἀφανεστέρων, καθάπερ αἱ παρεγχλήματα καὶ χῆς ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀπεκλεῖσεν, ὥσπερ τὸ ἀκλινὲς τῆς ὑπερβολίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς ἓν μάλα σφραγισάμενοι, μηδὲ μίχει τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμένοντες ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Moſis l.* 1. de talibus & Soſiphanes apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῆτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ὑβρισῶ φρονεῖτε—
Si faverit fortuna, cùm ſitis nihil,
Cælo levatis capita.—

Pium itaqe illud Placillæ Imperatricis Theodoſio conjugi datum monitum, Ἀεί σε, ὦ ἄνερ, φρονίμως λογίζεσθαι, τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δὲ γέγονας νῦν. Theodoret. *hiſt. Eccleſ. l.* 5. *c.* 18. Vide *ad l.* 10. §. 19.

Τήρησον σεαυτὸν ἁπλῶν, ἀγαθὸν] Vide *l.* 2. § 17. Pavlus Timotheo, *epiſt.* 1. *c.* 5. *v.* 22. Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c.* 1. *v.* 27. ἀσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν. & Joan. *epiſt.* 1. *c.* 5. *v.* 18. τηρεῖ ἑαυτόν.

ἑαυτόν. Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Τί δ' ὅτι ὃ μόνον σε καλεσκάδασεν, ἀλλὰ καὶ σε μόνῳ ἐπίσθοτε καὶ παρεκαλέσατο, ἵνα τοῦτο ὃ μεμνήσῃ; ἀλλὰ καὶ καλαισχύνεις τὸν ἐπιέρχοντα; εἰ δέ σε ὄρφανόν τινα ὁ θεὸς παρέθετο, ὅτως ἂν αὐτὸ ἠμέλεις; παρακέκληκά σε σεαυτὸν, καὶ λέγει, Τοῦτόν μοι φύλαξον τοιοῦτον, ὁποῖον πίστευκεν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑμνῳδὸν, ἀκαλάπλεκτον, ἀπαθῆ, ἀπάραχον· εἶτα σὺ ὃ φυλάσσεις;

Ἀκόμφον] Vide *l.* 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοιοῦτος συμμένῃς] Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, quem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζομαι, inquit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. *epist.* 1. *c.* 6. *v.* 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. *ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. neque enim sine certamine jugi sedulóque ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν inqit Dominus; Luc. *c.* 13. *v.* 24.

——*labor ad nitendum intrare volenti.*

Silius *bell. Punic. l.* 15.

Ἵνα τοιοῦτος συμμένῃς] Ità *l.* 10. § 8. μήποτε μείονομάζῃ καὶ ἀπολύοις. Plin. min. *l.* 1. *ep.* 23. *Tuam personam tibi imponas: quæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.*

Αἰδὼς θεός.] Numinis reverentia jure meritò primas hîc obtinet, utpote quæ sit *sapientiæ*, non רֵאשִׁית *principium* duntaxat, *Prov. c.* 9. *v.* 10. sed & רֹאשׁ *caput, principale*, ac *præcipuum*; *Prov. c.* 1. *v.* 7. imò *sapientia ipsa*; Job. *c.* 28. *v.* 28. & *summa totius. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Itaque exigenda vita cuique μὴ αἰδοῦς θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 32. atque ut Silius *bell. Punic. l.* 15.

Idem justitiæ cultor, quæcunque capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine invisi. neque bonum neque malum facimus cujusque pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malósque sequi. Salust. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist Evang.*

Nil absente Deo loquimur: nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qui nos diebus omnibus,
Actúsque nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, quicquid est,
Humana quod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Avg. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendit suum, qui fecit tuum?* Plaut. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus, audítque & videt.

Is ubi tu me hîc babucris, proinde tuum illic curaverit.

Bene merenti bene profuerit, malè merenti par erit. Boeth. *consol. l.* 5. *extremo: Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionísque ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Avtor *Oculi moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive qis alius; *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Quovis loco, quovis angulo reverentiam habe angelo, qi te custodit, nè illo præsente facere audeas, qod me præsente non auderes. Hic est*, inqit, *magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde qidam;*

Cùm qid turpe paras, qod me spectante rubores,
Cur, spectante Deo, non magis inde rubes?

Vide *l.* 1. § 4. & *l.* 2. § 11. & *l.* 11. § 26. & *l.* 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους] Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.
Conveniens homini est, hominem servare, voluptas:
Et melius nullâ quæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta paræmiam à Svida in literas relatam, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ δαιμόνιον efficiatur. Marcus notter, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μάλιστα ἐν ἀνθρώποις τὸ βίῳ τέλος ἔχει. respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. Et secundò quærenti, Τί ποτε ἐνόμιζεν εἶναι τὴν τοῦ θεοῦ μίμησιν. Ille rurius, Δεῖσθαι μὲν ἐλαχίστων, ἔχειν δὲ ὡς ὅτι μάλιστα πλείστων. Pythagoras verò, Ælian referente, *l.* 12. *c.* 59. Δύο ταῦτα ἐν ἅπασι θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι κάλλιστα, τό, τε ἀληθεύειν, καὶ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι γὰρ τοῖς θεῶν ἔργοις ἑκάτερον. At Strabo *l.* 10. Ἔν μὲν εἴρηται καὶ τοῦτο, τὸν ἄνθρωπον τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τὸν θεὸν, ὅταν εὐεργετῶσιν. ὅμοιον δ' ἂν εἴποι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. qo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. *de natur. dcor l.* 1. *Quoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vel benefacere; idcirco qi in gravi periculo succurrit, qive ingenti qopiam afficit beneficio, qoniam Dei qasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. *hist nat. l.* 2. *c.* 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus ascribant.* Verùm novissima ista minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro pauperib.* Γένου τοῦ πλησίον πιμήτης, ὅτι τοῦτό σοι χρήσιμον. γένου τοῦ ἀτυχοῦντος θεὸς, τὸν ἔλεον θεοῦ μιμησάμενος. ᾐδεῖ γὰρ ὅπως, κἀκεῖνο εὖ ποιῶν, ἄνθρωπος ἐχει θεοῦ. Et *ad cives suos in angustiis constitutos*: dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμνησο δὲ ταῦτα θεῦ φιλανθρωπίαν. τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν. ἔξεστί τοι θεὸν γοῦν μηδὲν ποιῆσαι. μὴ σκόπει τὸν χαμεζῆ τῆς διώξεως. Quod ῥητορικώτερον pavlò, liberiúsque Claudian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βραχὺς ὁ βίος] Vide *l.* 2. § 17. & *lib.* 4. § 17, 26.

Εἰς καρπὸν τῆς εὐηγείας ζωῆς] fructum vitæ appellat, inqit Caſavb. qem Philoſophi dicunt *finem.* itaqe qod de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum exiſtimans, ſi dignus atqe aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in ſimili ſententia, *l.* 1. ἀναλαμβάνων βασιλείας εὐδαίμονος τὸ τέλος, τὸ πάσης χρῆσθαι τοῖς ἡδυπαθείαις ἀνεμποδίστως. *cauſſas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere cauſſas.

Et Plin. *l.* 5. *epiſt.* 5. *Qi voluptatibus dediti qaſi in diem vivunt, vivendi cauſſas qotidiè finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo. *qanqam plurimas vivendi cauſſas habentem, optimam conſcientiam, optimam famam, maximam autoritatem; præterea filiam, uxorem, nepotes, ſorores; intérqe tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Calavbon. qanqam, *cauſſas vivendi* in noviſſimo hoc de Corellio aliud planè qàm *finem* qi Philoſophis dicitur, deſignare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀναλαυστικοῖς ſolenne eſſe,

——ubi diſcubuere, tenéntqe
Pocula plena manu,——
——& inumbrant ora coronis,

Ex animo ut dicant, brevis hic eſt fructus homillis. Ità illi *vitæ fructum,* πῶν ἐν ἡμέρᾳ τρυφῶ, ut Petrus loqitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. exiſtimant: at Marcus iſtîc, διδάσκων ὁσίαν καὶ σεμνὰς κοινωνικάς· hoc eſt, lingvâ noſtrâ (Chriſtianam volo) *ſanctitatem & charitatem:* ſive ut Apoſtolus *ad Gal. v.* 5. *v.* 6. Πίστιν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην. ità Pavlo illi noſtro τοῦτο καρπὸς, τοῦτο κέρδος, Chriſto Domino ſuo, Chriſtianiſqe fratribus ſuis, inſervire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de qo loco videndus venerandus Airayus, qi ſolus interpretum videtur Apoſtoli mentem aſſecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής] De Marco noſtro itidem Capitol. *Pro inſtituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterqe, cui in adoptionem ab Adriano datus eſt Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraqe eadem, qæ iſtîc, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo: Καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκείνου, (Auguſtum ſcil.) κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν στρατευμάτων ἐκεῖνον ποιεῖται. Et ipſe de ſe Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qi omnia facta dictáqe ejus vice legis obſervem.* Verùm hoc cum ad ſpeciem tantùm veteratoriè, qò hominum animos ſibi conciliaret, & ad tempus breve nimis, non conſtanter obſervâſſe, ex Dione diſcas licet.

Τὸ ὑπὲρ τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου πρεσβευόμενον ἔυτονον] Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μᾶλλον ἀσαλεύτως ἐπὶ τοῦ ἐξεταζομένου χρῆσθαι. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντα χοῦ] Ità *l.* 1. § 16. πάντα συμφώνως ἑαυτοῖς. Senec. *ep.* 74. *Virtus convenientiâ conſtat. omnia opera ejus cum ipſa concordant & congruunt.* Et *ep.* 20. *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipſe utiqe par ſibi idémqe ſit. obſerva itaqe, numqid veſtis tua domúſqe diſſentiant: numqid in te liberalis ſis, in tuos ſordidus: numqid cœnes frugaliter, ædifices luxuriosè. unam ſemel ad qam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqa. Vitium eſt hæc diverſitas, & ſignum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem ſuum. qid eſt ſapientia? ſemper idem velle, atqe idem nolle: non poteſt cuiqam ſemper idem placere. niſi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac poteſtas concors ſibi: & ratio illa certa naſcetur, nec diſſidens, nec hæſitans. qæ cùm ſe diſpoſuit, & partibus ſuis conſenſit, &, ut ità dicam, concinuit, ſummum bonum tetigit. nihil enim prævi, nihil lubrici ſupereſt; nihil in qo arietet aut labet. qare audacter licet profiteari, ſummum bonum eſſe animi concordiam. virtutes enim ibi eſſe debebunt, ubi conſenſus atqe unitas erit: diſſident vitia.*

Τὸ ὅσιον] Hoc Antonino (ſi Pavſaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἡ ἐς τὸ θεῖον τιμὴ, τὴν εὐσέβειαν. id eſt, Pii appellationem acqiſivit. qanqam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujuſce cauſſis adducit. Eandem & Marco Svidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐόδιον τῆ προσώπη] εὔδιον Xyl. rectè. *Vultu ſereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte ſerenâ.* Martial. *l.* 7. *epigr.* 11. huic opponi videtur τὸ ἐπίκοτον τῆ προσώπη. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενον] Vide ſupr. § 26. μὴ ἀντιλυπραίνεσθαι.

Ὡς ἐπ' ἐλάχιστον ἔσπευδεν] *nihil enixè aut feſtinè moliebatur.* utrumqe enim deſignat τὸ σπεύδειν, ſicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ ἀνδρὶ ἐπειγομένῳ.) & *feſtinè ad rem aliqam ferri.* Homer. *Il.* Θ. *v.* 293.

——τί μ' ἀποδδύλλα καὶ αὐτὴν Ὀκρυόεσσα;

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· κεφαλὴ δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

& *enixè in rem aliqam incumbere.* Heſiod. *clyp. v.* 364.

Παρὰ μῆλα σπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα.——

ut ſit iſtic, ὡς ἐπ' ἀδὲν ἐσπάδην, quod *l.* 1. § 16. καὶ ὡς ἂν πνα εἰπεῖν ποτε, ἐκ ἐπήρατος. Ariſtotel. *ethic. lib.* 4. *c.* 3. in charactere τῦ μεγαλοψύχυ, utrumque his verbis expreſſit: ὁ γὰρ σπάνιος, ὁ δεῖ ὀλίγα σπουδάζειν ἀλλ' ἐπὶ σφόδρα, ὁ μισὲν μέτα διαίρω. De Conſtantio Liban. *orat.* 3. τοῖς μὲν χαμεύναις ἀκαιρέων ὀξέως· ὁ μὲν τι τῶν ὀξυτάτε εἰν τυραννῇ πανάριθ.

Μὴ φείσεσθαι ἓν μάλα καπδῶν] Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *paræneſ. ad Juſtinian.* § 42. Νυνεχῶς ἀκροᾶτὰς δεῖ τὸν ἅπ' ἀκροάματων χρηᾶς. διωθρεμ-τις γὰρ ὄζιν ἡ τὰ δίκαια ἔυρεσις, ῥᾳδίως ἐπιφθόγ-ται τὸν μὴ λίαν ἀκριβίζοντας.

Διαβολὰς ἐκ ἐδέχετο] Vide *l.* 1. § 5.

Οὐ φοβοῦνται] φοβοῦνται, δειλοὶ, τὸν ψόφον φοβύμθ. Svid. *pavidus, qi ſtrepitus metuit.* ſive ut Maro Æn. *l.* 2.

Omnes quem terrent auræ, ſonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

--quem ſonus omnis & aura
Exterret.--

imò cui ſtrepitus, ubi nullus eſt, videtur eſſe. ut Ἄπαντα γὰρ τὰ φοβερὰ ψόφοι.

Facilè anima metuens audiat aut fingit ſonos.

quod de malè ſibi conſcio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *ſonus pavoris auribus ejus jugiter inſonat.* ut Sophocles *Acriſio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. laudatus. indè pro *ſuperſtitioſo*, & *ſuſpicioſo*, ſive *meticuloſo nimiſque cauto* uſurpatur. De Judæis ad *Diognetum* Juſtinus: Τὸ γε μὴν τοὺς βρώσεις αὐτῶν φοβεῖσθαι, καὶ τὴν σαββατικὴν δεισιδαιμονίαν.

Οἱ μὲν ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας] leg. οἱ μὲν ἐν τῷ [αὐτῷ] *μ. e.* tantâ victûs tenuitate uſum. ut à mane ad veſperam loco eodem poſſet durare, ſine ulla alvum levandi, aut veſicam, niſi ſtatis horis, neceſſitate. Caſaubon. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* Σωρδαλός mendum geminum, (quod & Sylburgium video obſervâſſe) ubi terribilia viſa dicit μείζονα τὸν ψυχὸν τῶν φόβων τῦ φόβου, καὶ μὴ ἐν αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ αὐτῷ. Quod autem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, ſed memoriâ, puto, lapſus V. C. Salmaſius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δεινοῦ κρεῖττον] Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *ſupr.* § 21. Laudat hoc & in Conſtantio Themiſtius *orat. quinquenn.* qi ubi Neſtoris conſilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. i. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀκουάων, τῷ πείσεαι, ὅς κεν ἀείσῃν
Βελτίω βελέσθαι.——

Sed & reprehenſionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

--μάλα γάρ τι ἑκάστῳ
Πολλ' ἀπευθέμεν.--

Subjungit ad Imperatorem verſo orationis filo; Σοὶ δ' ἐκ ἔτι μέχρι γε νῦν, ὅσις ἂν ἔχοι σφενδονῆσαι, ἔτι χρησιν αὐτῷ [αὐτῷ *ſ.*] συμβαλεῖν σφοφίσεσθαι παρακόπως. ἀλλ' εἰ [ἢ] καὶ σαυτὸν σφαλαβὼν τὸ δέον ἐξεύρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπάγεις τῷ παρ' ἄλλῳ καλῶς ἐυρημθφ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὧν μὲν αὐτὸς ἐνείσκει, τέτων τὸν βελτίω εἰς μέσον ἄγων τὰς ἢ σφῶν πόλας συμβελίας, ἐκ αὐθαδείᾳ φαυλίζων, ἀλλ' ἔργῳ τὸν παλαιὸν λέγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα καὶ θεοῦ γε φρενήσεως, τὸ τοῖς βελτίοσιν εἰδέναι τὸν ἧττον πίθεδαι. Recté. ſiquidem, quod Iſocrat. *de pace.* Πῶς ἂν ἄνθρωποι καλῶς διωνθεῖεν, ἢ χρῖναι σφὶ ἢ γεγωνιμθίων, ἢ βελτίοσιν σφὶ ἢ μελλόντων, εἰ μὴ τοὺ μὲν λέγοντας ἢ ἐναντιμθίων παραλλήλως ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ ἢ αὐτοὺ κοινὰς ἀμφοτέρεις ἀκροατὰς παρέχοιεν. Et apud Herodotum *l.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισῶν μθὲ γνωμέων ἀντίων ἀλλήλῃσι, ἐκ ἴσι τὸν ἀμείνω αἱρεόμθον ἐλέγξαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημθίῃ χρᾶσθαι. λεχθεισέων ἢ, ἔστι. ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτῦ ἐόντα σκοπέω, διαγινώσκομθ· ἐπὰν ἢ παραπέλωμθ ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομθ τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας [*religioſus citra ſuperſtitionem.* niſi ſi religioſum eo ſenſu accipi velimus, qo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiqo carmine,

Religentem eſſe oportet; religioſum nefas.

ut *religioſus* ſit is, qi nimiâ & ſuperſtitiosâ religione ſeſe alligaverat; qæ res vitio aſſignabatur. Quanquam vitio iſto laborâſſe cumprimis Romanos autor eſt Polybius *l.* 6. ubi ſtatum Romanum cum Carthaginienſi componens, Μείζονι δέ μοι δοκεῖ, inqit, διαφορᾷ ἔχειν τὸ Ρωμαίων πρὸς τὸ θεῖον, ἐν τῇ πρὸς θεῶν διαλήψει· καὶ μοι δοκεῖ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐνεδρζόμθον, τέτο συνέχειν τὰ Ρωμαίων πράγματα· λέγω ἢ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσέτον γὰρ ἐπήρθη τοῖς καθ' ἡμέραν εἴς τε τὸν κατ' ἰδίαν βίον, καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ κατάλιπεῖν ἐπιβολήν. Qin nec Marcum noſtrum hoc morbo immunem prorſus fuiſſe, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi poſſe videtur: niſi ſiqis gentis potiùs quàm regis vitium illud fuiſſe dixerit.

Ἵν' ὅτως ἐυσυνειδήτῳ σοι] par huic Ariſtippi votum, qi cùm ab eo quæreretur, quomodo Socrates diem obiiſſet, reſpondit, Ὡς ἂν ἐγὼ ἐυξαίμθν, prout *ipſe optaverim.* Laërt. *l.* 2. nec diſpar Balaami arioli illud, apud Moſem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte juſtorum; ſitque finis meus, qualis illius eſt.* Interceſſ, quòd Marcus Pio vitâ compar eſſe deſideret, nè morte ſit diſpar, ſed cùm vitæ retrò ſalubriter actæ conſcientiâ placidus defungi queat: Balaam contrà morte compar eſſe piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac ſectari recuſet: hoc eſt, ut poetaſter ille apud Capitol. de Macrino;

Impius & Felix ſic ſimul eſſe cupit;
Ut nolit pius eſſe, velit tamen eſſe beatus:

Quod

Quod natura negat, nec ratio patitur.
Siquidem, ut Isidor. Pelus. *l. 1. epist. 468.* Οὐδὲν τῶν ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὲν σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν δὲ πιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l. 3. c. 5.* Τί ποιᾶσας καταλαβεῖν ὀφείλει θάνατον; τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλαμᾶνε, τὸν ναυτικὸν πλοῦτα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καλαπηθῆναι; ἢ ποτε γὰ ποιοῦντά σε δεῖ καλαπηθῆναι, εἰ μὴ ἔχεις τοῦτο κρεῖττον ποιῶν καλαπηθῆναι, ποῖον ἐκεῖνο. ἐμοὶ μὲν γὰ καλαπηθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλο ἐπιμελουμένου, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀκόλυτος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ἐπιθυμῶν θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δυνώμαι τῷ θεῷ, Μήτι παρέβην σε τὰς ἐντολάς; μήτι πρὸς ἄλλα ἔχρησάμην ταῖς ὁρμαῖς, ἃς ἔδωκας; μήτι τῶν αἰσθήσιν ἄλλως; μήτι ταῖς προλήψεσι; μήτι σέ ποτ' ἐνεκάλεσα; μήτι ἠμεμφάμην σῇ τῶν διοικησιν; ἔτιμον, εἶ τι ἐπέτασεις, εἶ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως; ἄφειμι. χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σε συμπαρακαθῆσαί σοι. Ταῦτα μὲν ἐνδυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καλαλάβοι ὁ θάνατος. His gemina habet & *l. 4. c. 10.*

§ 31. Ἀνάνηψε] *Resipisce*, ad mentis sanitatem revertere: ab eis translatum, qi ubi crapulam edormierint, veternúmque gem vini havstu copiosiore contraxerant, excusserint, ad pristinum mentis statum jam redeunt. Ità τὸ ἀνανήφειν usus est Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 2. v. 26.*

Ἀναχαλᾶ σαυτὸν] Metaphora, ab eis, qi animæ deliqium passi, vel inclamatione, vel aliâ aliqâ ratione revocantur.

Ἐξυπνισθεὶς] *l. 4. § 46.* ὁ δεῖ ὑπνῶν καὶ δόξαν ποιεῖν καὶ λέγειν. *Excitandus è somno & vellicandus est animus.* Sen. *ep. 20.*

Ὄνειρόν σοι ἐνύπνιον] Pari imagine usus est Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos ridet, qi hominem subitò καὶ ἐκ ἀκρατοῦς κεῖνο è pravitatis ac stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis sapientiæque apicem celsissimum emergere aiebant: Ἂν δέ ὥτω τινὶ, inqit, συμπέσῃ τὰ τῆς μεταβολῆς, καλαφρόνητα φαῦλον, ἀνήκεστος σοφὸν, καὶ θεσπεσιον, ἐκ τῆς ψυχῆς μεθεικότα τὰς χθιζὰς ἀβελτερίας καὶ ἀπάτας,

Ψαθυρῆς ὄνειρος χάρετ' ὀλέν ἦτ' ἄρα.

τὴν ἀγνοήσειν αὐτὸ διαφορὰν ἐν αὐτῷ πεπαῦσθαι νομίζων, καὶ φρόνησιν ἀβρὸν ἐκλάμψασαν; Vide *l. 2. § 17.* Τὸ δὲ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος.

§ 32. Τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα] corrupit hîc Xylandri versionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem inter ea discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

Πάντα ἐπ' αὐτῇ] Vide *suprà § 8. & l. 5. § 13. & l. 11. § 1.*

Περὶ μόνου τοῦ παρόντος] Vide *suprà § 2. & l. 3. § 12.*

Τὰ γὰ μέλλοντα] Senec. *epist. 117. Quis nescit hoc ipso non esse bonum id quod futurum est, qia futurum est? nam quod bonum est, utique prodest: nisi præsentia prodesse non possunt. Si non prodest, bonum utique non est: si prodest, jam est.* Vide *l. 7. § 8. & l. 8. § 26.*

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος] Senec. *epist. 121. Nemo ægrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l. 5. § 1. & l. 8. § 26.*

Τὸ τῶν ποδῶν] τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν] Lugd. οὐκ ὄντιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν. forsan, οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν ὄντιν. ut οὐκ posterius in locum ὁ, qod est vitiosum, succedat.

§ 34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἤθησαν λαχεῖ] Senec. *de vit. beat. c. 7. Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit. & infelices quidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt. & c. 8. Quid, qòd tam malis qàm bonis voluptas inest? nec minùs turpes dedecus suum, qàm honestos egregia delectant?* & rursus *c. 10. Quis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos qoque, & neqitiam abundare jucundis? & c. 11. Multos ostendam voluptatibus obsessos, qos fatearis necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, qia non bono gavdent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l. 2. § 11. & l. 9. § 1.* Vide & *l. 10. § 10. & l. 8. § 40.* Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην distinguit, ut ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσιν attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕδρᾳ μείζους ἡδονὰς, ἢ πλείους εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ἔν τινι πνευμονίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ, μεγίστας μὲν ἡδονὰς, μεγίστας δὲ καὶ λύπας γίγνεται.

§ 35 Ἀρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τοὺς ἰδιώτας] *Respectu aliqo imperitis parùm distant.* Cas. meliùs Xyl. *Usque ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e. qadantenus illis concedunt, eisque se attemperant.

Ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης] Vide *ad l. 4. § 31.* qæ de Stratonico & Apelle. Psaltes qidam ignobilis cùm apud Antigonum regem specimen artis ederet, rexque nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ γένοιτό σοι ὥτω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοὶ ταῦτα ἀκριβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qi Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. & Alex. orat. 2. Sympos. probl. l. 2. c. 1.*) ἵνα ἐμοὶ τοῦτο βέλτιον εἰδῇς. *Absit*, inqit. *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me peritior existas.* Ælian.

l. 9. c. 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi qiqe. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, Ἄπιθι, inqit, καὶ τὰς κολοκυνθας γράφε· τῶν γὰρ οὐδὲν ἐπίσασαι. *Abi & cucurbitas pinge tibi: iſtarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l. 69.* Οὕτως ἐφ' ἑκάστης ὕλης, τὸν ἔμπειρον τῆς ἀτρέπτου κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *l. 3. c. 26.* Idémque *l. 4. c. 12.* Ἐπεί τοι πᾶσα ἐπιστήμη καλαφερτική ὅτι τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν ἀγνούντων, καὶ ἐμοῦ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε ὃν θέλεις, σκυτέα, ὃν θέλεις τέκτονα· καὶ πρὸς πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτῆς ἔργον. Vide *l. 5. § 32.*

Τὸν ἑαυτοῦ] Quænam arſeſt iſta propria hominis, qâ hominis? ſed qam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l. 11. § 5.* ἀγαθὸν εἶδ' *bonum eſſe.*

§ 36 Γωνίαι] Ità *l. 3. § 10.* Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l. 4 § 3.* Πόσην γωνίδιον ἡ καπίχησις. & *l. 8. § 21.* ἐν γωνίᾳ τίνι τῆ κλίμαϊ.

Σταγὼν τοῦ κόσμου] Apollonio qærenti *utra major* eſſet, *terra an mare*; reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem: πλὴν* γὰρ θάλασσαν αὐτὴ ἔχει. *qia terra mare continet.* ſcil. πλὴν θαλάσσων λίμνων, *mare lacum eſſe* cenſuit; nonavtem πλὴν οἰκουμένης νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strabo *l. 1.* qocum contentiens & Plin. *l. 2. c. 66. tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c. 3.* ἡ σύμπασα μία νῆσός ὅστι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιρεομένη. qod Mela. *c. 1. ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὸν οὐσίαν, ſive *aqæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνων τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqa ſuſtineri.* Ità ille aqei elementi mare partem minimam opinatus videtur, utpote qi ſubtus terram aqarum neſcio qas ſomniabat abyſſos, qibus ea qaſi ſupernataret, cùm *aqas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l. 2. c. 65.* Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ στιγή, *l. 4. § 3.* ità πλαγὼν σταγών, hoc loco dicitur. Apud Eſajam itidem *c. 40. v. 15.* Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς σταγὼν ὑπὸ κάδου, *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar guttulæ, qæ ſive inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liqorem in fundo ſubſtiterit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium*, (nam Græci ῥοπὴν ζυγῶ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qi poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen qicqam deperiſſe deprehenditur.

Ἄδως βωλάριον] *l. 12. § 32.* ἐν πίσῳ βωλαρίῳ τῆς γῆς ἕρπεις πλὴν πατρῴαν βῶλον. i. e. *glebam patriæ*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt. 38.* & Apul. *Mileſ. l. 1. Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, æternùm libris felicioribus conditæ, mea vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros*, inqam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, qod Cl. Salmaſius voluit, *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pavſanias & Stephan. *de urbibus. Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtic, qia tanqam magnum & ſtupendum qoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. qid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλάριον fuerit, ſi glebulæ duntaxat rationem obtineat.

Σπυμὴ τῶν αἰῶνος] Vide *l. 2. § 14, 17.*

Ἐναφανιζόμεθα] Vide *l. 2. § 12. & l. 4. § 14. & l. 7. § 10. & l. 12. § 32.*

Πάντα ἐκεῖθεν ἤρχθαι] Vide *l. 2. § 3. & l. 4. § 23.* Avtor *de Mund. ad Alex. c. 6.* Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πάτριός ὅστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν συνέστηκεν· ὁ δὲ μία ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἁρμοσθεῖσα τῆς ἐν τούτῳ σωτηρίας. Qod Apoſtolus *ad Coloſſ. c. 1. v. 16. 17.* ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Rom. c. 11. v. 36.* Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῆ κοινῆ ἡγεμονικῆ] qod *l. 7. § 75.* τὸ τῶ κόσμω ἡγεμονικόν. *anima univerſi.* Vide *l. 4. § 40.*

Ὁρμήσαντα, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν] forſan ὁρμήσαντος. Vide *l. 7. § 75. & l. 9. § 28.* Vide & Briſonem *infrà ad § 38.*

Ἐπιζυμήματα] Vide ad *l. 3. § 2.* Ocellus Lucan. *de univerſ. c. 1. § 8.* Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δ' ὡς ἐπιζυμήματα. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus fragmentum, imò ἀπαναθεμάτιον bene magnum exhibuit Evſeb. *præpar. l. 8. c. ult.* ubi inter alia: Καὶ μὴν δὴ τὸ πρὸς φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον ἐπακολούθημα δ' τούτου κατηνός· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔστιν ὅτε καὶ αὐτός.

Καὶ τὸ θηλυκὸν] Virgil. *Georgic. l. 1.*

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

qaſi veneni expertes antè fuiſſent: qod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα κακουργία] Vide *ad l. 3. § 11.* τοῦτο παρὰ θεῶ.

Ἄκανθα] vide *l. 8. §. 30.* Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. c. 3. v. 18.* ἀκάνθας vocat καλάμας ἀκαθαρτήματα· non tamen qaſi ab initio iſta non fuerint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l. 1. c. 13.* Saniùs idem ipſe *de Gen. ad liter. l. 3. c. 18. Ab initio creata, in ſuo genere utilia, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœnæ loco haberi, qòd in locis ab homine cultis freqentiora exiſterent.* neqe aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν] Idem argumentum tractat, *l. 2. § 14. & l. 4. § 32. & l. 9. § 32. & l. 11. § 1. & l. 12. § 24, 35.* § 38. Τῶ

§ 38. Τὴν ἐπισώρευσιν] Ità *l.* 4. § 34. σώρησις καὶ συμμίρησις. & *ibid.* § 45. σωράρεια ἔυλογος. & *l.* 7. § 9. σωρήσεις ἱερά. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Ità *l.* 7. § 9. πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται. Hoc est quod Brisonius in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅτως ἔχει πρὸς ἄλλαλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καθάπερ καὶ τὰς ἀλύσεις τὰ χρίκοι. τίνοι γὰρ ἐξ ἀλλάλων ἀρτίωται, ἀλλάλοις τ' ἀκολουθέοντι, καὶ ἀνὰς ἐξ αὐτῆς ἐκκυδέντες ὁπίσω δίπτακα, τό τε ὅλον, καὶ τὸ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολουθεῖ. καὶ ἦν τὰ βίᾳ ἢ πραγμάτων ὁποῖαν ἂν βάλῃ ἐλάᾳς, ἐυρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, καὶ τὸ ἐξῆς ἀλλάλοις ἐπόμενα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις] Ità *l.* 7. § 9. ὥδ' ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τὴν τοπικὴν κίνησιν] *per motum localem.* κίνησιν. Xyl. & Casaub. forsan, σύνησιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν] Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαθῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἕνα τὸν κόσμον εἶναι, καὶ θεὸν πνεῦμα διήκον· καὶ ἦ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶναι κενόν, ἀλλ' ἡνῶσθαι αὐτόν· θεὸν δὲ ἀναγκάζειν τὴν ἦν ὑφηνίων πρὸς τὰ ἐπίγεια σύμπνοιαν καὶ συντονίαν.

§ 39. Οἷς συγκαλύπτουσι] Ità *l.* 4. § 26. συκαλώπτετο πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Σωφρόνησε ἑαυτόν] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς] quod Petrus *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκρίτῳ.

§ 40. Περὶ ὃ κατεσκεύασαι] Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. *De conditio rerum, eadem & hominum est. navis bona dicitur, non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cujus tutela ebore cælata est, nec quæ fiscis & opibus regiis pressa est; sed stabilis & firma, & juncturis aquam excludentibus spissa, ad incursum ferendum maris solida, gubernaculo parens, velox, & consentiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus est balteus, nec cui vagina gemmis distinguitur; sed cui & ad secandum subtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. regula, non quàm formosa, sed quàm recta sit, quæritur.* Apul. *de Deo Socratis. Æquè divites spectari debere, ut equos mercemur. neque enim in emendis eqis phaleras consideramus, & baltei polimina inspicimus, & ornatissimæ cervicis divitias contemplamur, si ex argento & auro & gemmis monilia variæ gazæ dependent, si plena artis ornamenta capiti & collo circumjacent; si fræna cælata, si ephippia fucata, singula aurata sint. Sed istis omnibus exuviis amotis, equm ipsum nudum, & solùm corpus ejus & animum contemplamur, ut sit ad speciem honestius, & ad cursum vegetus, & ad vecturam validus. jam primùm in corpore si sit*

Argutum caput, & brevis alvus, obesaque terga,

Luxuriâtque toris animosum pectus honestis.

præterea, si duplex agitur per lumbos spina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervebat. Vide & Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. sed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει δ' ὅτως καὶ τοῦ παντὸς] de *homine quovis*, perperam cepit Xyl. de *universo*, sive *universi rectore*, Casaub. rectè.

§ 41. Μέμφεταί σε θεοῖς] Idem *supr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένων ἀφαιρέσεις τῶν ἀγαθῶν, μὴ ὑπομένων ἐκπίπτειν τῶν κακῶν. εἶτα τὸ τελευταῖον, ὅταν μήτε περίπατα μεταθεῖναι δύνηται, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐκπυφλῶσαι, (qo modo Ulysses Cyclopem) κάθηται, καὶ στένει, καὶ ὁ δυάσεται, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. prout impii illi, Esajæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐάν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτῷ καὶ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, ἐλεύθερος ἔσαι, εὔρους, εὐδαίμων, ἀδιαβλὴς, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ὑπὲρ πάντων τῷ θεῷ, μεμαμῶ μεμφόμενος μηδενὶ ὅτῳ ἐφ' αὐτῷ γιγνόμενον, μηδὲν ἐγκαλῶν. ἂν δὲ ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀσφαλεστέροις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, δουλεύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ τεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσθενῆ εἶναι, ἄτε βλαπτόμενον ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἄνισον, ὡς ἀεὶ αὐτῷ τὸ πλέον ἐκποιητικόν. Eadem prorsus dicit, qæ Marcus, sed inverso ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ χινῶμεν] *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. *χρινῶμεν. judicaverimus.* qo sensu ὑποτίθεσθαι priùs dixerat. atqe ità Athen. *dipnosoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺς θεοὺς ἀνθρωπειδεῖς ὑποτυπούμενοι. *At prisci homines humanâ formâ præditos Deos existimantes*, sive, ut vulgò loquimur, *supponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Aristotelis codicibus, *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur; Καὶ τέτῳ χαίρουσι κακόνοι, κινῶσι τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φιλίαν. leg. *χρίνουσι.* qod & Aretinus advertit, qi. *judicant*, vertit.

Διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφοράν] *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *Si cum opinione differentiæ ad res istas inclinaverimus.* Casaub. Quòd διαφορὰ τοῦ ἀδιαφορεῖν opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρεσθαι πρός τι, est *ad rem aliqam adipiscendam*, vel simpliciter *ferri*, ut idem usurpat *l.* 5. § 1. vel *cum solicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verò itaqe, *dum ad ista contendunt.* non in eo sensu *contendendi* vocabulo sumpto, qo διαφέρεσθαι περί τινος, *de re aliqa contendere*, sed qo πρός τι, *ad rem aliqam*, qam studiosè prosequitur, *contendere* qis dicitur.

§ 42. Πάντες εἰς ἓν ὑποτέλεσμα σωζόμεθα] imò, non πάντες tantùm, sed & πάντα. Σωζόμεν-

τις ἦν· Apostolus *ad Cor. ep. 2. c. 6. v. 1.* Et, σύνεργοι. *ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπισκέπτως] Xyland. *pars scientes & certo ordine, pars inscii.* Videtur εἰδότες legisse. quæ quidem eodem recidit, utrumlibet admiseris. Verùm παρακολουθητικῶς, *intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidisset. ἀνεπισκέπτως, *citra considerationem.* ἀνεπιγνώστως, *citra cognitionem.* hoc an illud legeris, ciccum haud interest: nisi quòd istud τῷ εἰδότως, illud τῷ παρακολουθητικῶς, potiùs respondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus salutem suorum, aliquando per creaturam sine ipsa, aliquando per creaturam contra ipsam, aliquando per creaturam cum ipsa. multa enim fiunt hominibus salubria per insensibilem, & item per irrationabilem creaturam: quæ idcirco dixi fieri sine ipsa, quòd non queat, intellectu carens esse vel conscia. Multa quoque multorum saluti utilia facit Deus per malos, sive homines, sive angelos, sed quoniam invitos, ideo contra ipsos. nam dum nocere cupientes, juvant, quantum [quantumvis] aliis valeat utilis actio, tantum [tamen] ipsis perversa nocet intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni sunt, vel angeli, vel homines: quia quod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec sunt operis tantùm ministri per effectum, sed & operantis quodammodo socii per consensum.* Et mox: *Utitur ergò Deus in salutem suorum irrationabili item & insensibili creaturâ, tanquam jumento vel instrumento, quæ jam expleto opere, nusquam erunt. utitur creaturâ rationali, sed malevolâ, quasi disciplinæ virgâ, quam correcto filio in ignem projicit, tanquam sarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanquam commilitonibus & coadjutoribus suis, quos perfectâ victoriâ amplissimè munerabit.* Synes. *epist. 57.* Αἱ κακοποιαὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ συντελοῦσι μὲν τῇ θείᾳ τῆς προνοίας κολάζουσι γὰρ τοὺς ἀξίως κολάζεσθαι. εἰσὶ δ' ὅμως θεομισεῖς τε καὶ ὑποπόνηροι. ἃ γὰρ διάκειται πρὸς τὸν γνωμικὸν ὁ πιστὸς ἢ δίκαιον ἢ ἄνθρωπος, ὡς λειτουργίαν ταύτην εἰσπέμπων θεὸς· ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπεξέρχεται. Exemplum habes in Assyrio rege apud Esajam *c. 10. v. 5, 7.*

Καὶ τοὺς καθεύδοντας] Etiam dormientes cooperari ad ea quæ in mundo geruntur, Heraclitum dixisse asserit. cùm tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. *lib. de superstit.* Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τὸν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποχωρεῖν. *Vigilantes in mundo uno eodemque omnium communi, versari; dormientes in suum cujusque proprium nescio quem concedere.*

Ἐκ περισσοῦ δὲ] *Supervacaneâ operâ.* Xyl. *quantum in se est.* Cas. *abundè*, sive *ex abundanti*, malim. Galen. *de oft. fact. v. 18.* ἐκ περισσοῦ γὰρ ὅτι καὶ τοῦτο καλασκεύασεν, ὅτι ἄλγησος ἡ κατάληψις τῶν παθῶν. *ex abundanti est, istud ostendere.* ἐκ περισσοῦ, sive *ex abundanti* agere dicitur, qi liberaliter, ultra id quod exigi poterat aut necesse fuerat, aliqid vel concedit, vel largitur, vel qocunqe modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐκ περισσοῦ καλούμενα γενόμενα, de qibus Hermogen. *de invent. l. 1. c. 3.* & ἐκ περισσοῦ γενομιάζειν, & ἐκ περισσοῦ λέγειν, *ibidem*; ubi alia ac graviora, qàm ea qæ objiciant, objicere posse se crimina alicui prætendunt. eodem sensu, ἐκ τοῦ περιόντος Marcus dixit *l. 7. § 56. Ex abundanti*, inqit, & istiusmodi homines ad mundi opus operam conferunt suam, qia fati effectum, dum eidem renituntur, illustrant.

Ὁ μεμφόμενος] *qi objurgat naturam*; & *Deos mavult emendare, qàm se.* Senec. *epist. 107.*

Καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος] *Dum in bonum usum malè facta vertuntur, ejus consiliis militant, etiam qi ejus consiliis repugnant.* Greg. Rom. *in Job. l. 6. c. 14.* ità Assyrius Esaj. *c. 10. v. 6, 11. Deúsque de eis qi faciunt qæ non vult, facit ipse qæ vult.* Avg. *de corrept. & grat. c. 14.* Et *enchir. c. 100. Per eam creaturæ voluntatem qâ factum est qod creator noluit, implevit ipse qod voluit. hoc enim ipso, qòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus.* Vide *l. 8. § 35.*

Τὸ τοιοῦτον ἔχειζεν ὁ κόσμος] Vide *l. 9. § 42.* Chrysipp. *de natur. lib. 2.* à Plutarcho relatus *de contradict. Stoic. c. 31.* & *de Commun notit. c. 13.* Ἡ καλὰ πρὸς τὰ λοιπὰ συμπλώματα ἔχει ὅρον· γίνεται γὰρ αὐτοῖ πως κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον· καὶ ἵν' ἔτως εἴπω, ὐκ ἀχρήστως γίνεται πρὸς τὸ ὅλα· οὐδὲ γὰρ ἂν τάχα δεῖν. Vide *infr. ad illa*, ἐνστελλὸς καὶ γελοῖον στόμα. Sed & Plato in *Theæt.* à Theodoreto etiam adductus *therap. lib. 12.* Ἀλλ' ὅτε ὑπόλυσις τὰ κακὰ δυνατόν· ἀνεναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. Non necessarium prorsus, at conducibile tamen, nec nostri negant. Ecclesiast. *l. 5. c. 7. Virtutem aut cerni non posse, nisi habeat vitia contraria; aut non esse perfectam, nisi exerceatur adversis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit esse distantiam; ut qalitatem boni ex malo sciamus, item mali ex bono: nec alterius ratio intelligi sublato altero potest. Deus ergò non exclusit malum, ut ratio virtutis constare posset.* Avg. *enchir. c. 10. Ab hac summè & immutabiliter bonâ Trinitate creata sunt omnia, & nec summè, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, sed tamen bona etiam singula. Simul verò universa valde bona; qia ex omnibus constitit admirabilis pulcritudo. in qa etiam illud qod malum dicitur, benè ordinatum & suo loco positum, eminentiùs commendat bona, ut magìs placeant & laudabiliora sint. neqe enim Deus omnipotens, rerum cui summa potestas, cùm summè*

mè bonus sit, nullo modo fineret mali esse aliqid in operibus suis, nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et *c.* 96. *Quamvis enim ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo finerentur ab omnipotente bono; cui proculdubio quàm facilè est quod vult, facere; tam facilè est quod non vults, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere.* Ibid. *c.* 27. Vide Petr. Lomb. *l.* 1. *dist.* 46.

Ἐκεῖνο πάνυ σοι καλῶς χρήσεται] Disertè ac eleganter hoc disserit Clemens *Strom. l.* 1. Ἀεὶ γὰρ ἀποχαπσάνουσι ζωαί τε καὶ ἐνέργειαι, μεικαὶ ὄσαι, γίνονται μὴ ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωμαλικαί· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλε προνοίας ἐπὶ τὸ τέλος ὑγιεινὸν, κἂν νοσηνοιὸς ἢ ἡ αἰτία. μέχρι γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἑάσαι πλὴν ἐξ ὑποστάσεως ἐκυσίε φυεῖσαν κακίαν, ἀχρηςον καὶ ἀναφελῆ μένειν, μηδὲ μὴν χρῆ πάνλα βλαβερὰν αὐτὴν νομίζε. τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργον ὄςιν, ἃ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν, αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωλὸς τὸ φωτίζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο μάλισα, τὸ διὰ κακῶν ὑπονοηθέν τινων, ἀγαθόν τι καὶ χρηςὸν τέλος ἀποτελεῖν, καὶ ὠφελίμως τοῖς δικαίοις φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. *adv. Faust. l.* 16. *c.* 21. *Deus bene utitur etiam malis. epist.* 141. *Sicut mali, Dei bonis malè utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum.* Et *epist.* 59. *Sicut illorum nequitiæ est, malè uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum.* Idem *in Psal.* 54. *Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur.* Et *in Psal.* 36. *Habet aliqem hîc usum peccator? habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est qod de peccatore agatur. locus hîc ejus est ut palea in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: Sævit impius, ut justus probetur.* Et *in Psal.* 77. *Utitur eis, qi bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqi creaturis ejus bonis utuntur malè.* Et *in Psal.* 104. *Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei.* Et *est ipsa illa mirabilis Dei bonitas; qia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Et *de continent. c.* 6. *Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atq; vertendo, sive etiã justissimè vindicando. omnia namqe ista bona sunt, & Deo bono atqe omnipotenti dignissima, nec tamen fiunt nisi de malis. qid igitur melius, qid omnipotentius eo, qi cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan qibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina ferè his habet, *de Diis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 33. Ὅτι τοῦτα (τὰ κακὰ) ὑπονόμευται τὸν Διὸς λόγον, ἥτις ὑπὸ κολάσει, ἢ κατ' ἄλλων ἔχουσαν πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν] Vide *l.* 5. § 21, & *supra* § 5.

Τῶν σωζομένων,] ità *l.* 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωζομένῳ. & *infrà* § 43. σωζομένοις εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ εὐτελὴς καὶ γελοῖος τύχος] Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoicos c.* 13. adductis ipsis Chrysippi verbis, qæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ὑπογράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τοῦ ὅλου ποιήματος χάριν τινὰ προσπίθησιν· ὕτως ψέξεται ἂν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐκ ἀχρηςός ὄςιν. Interest tantùm, qod Marcus τύχον εὐτελῆ, Chrysippus ὑπόγραμμα φαῦλον, sed uterqe γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam respexerit. Avdi tamen ex parte Plutarchi, qam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ὃν, inqit, τὴν κακίαν γεγενέναι καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ὑπόγραμμα γέγονε καὶ τὴν τοῦ ποιητοῦ βούλησιν, πᾶσαν ὑπόνοιαν τῆς ἀτοπίας ἀφαιρέλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ὑπόγραμμα τὴν κωμῳδίαν κοσμεῖ, καὶ σωζηναι ποιεῖ τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τοῦ γελοίου καὶ κεχαρισμένου τοῖς θεαταῖς. ὁ δὲ παντοκράτωρ καὶ ὕπατος καὶ δημόσιος Ζεὺς, καὶ ἀειστερέχνας, καὶ Πίνδαρος, ἃ δρᾶμα δή τι μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιεργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἄσυ κοινὸν σωνομνυόντων μὴ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως, τί ποιεῖ τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνόταλον τέλος ἐκλεῖπον λυπῶν καὶ ἀνδρειόνων καὶ παγκάλλων καὶ πυρώνων; (qod Marcus supr. τοῦ τυχόντος ἐχαλίζεν ὁ κόσμος) ἐγὼ ἥδη πρὸ δείλου καὶ κομψὸν ἡ κακία γέγονε ὑπεισόδιον. ὅτι τὸ μὲν φαῦλον ὑπόγραμμα τοῦ ποιήματος πολυσημόειόν ὄςι, καὶ μικρὸν ἐπίσχες παυλάπασιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ γελοῖον· καὶ ὅτι πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτε ἥδη ἔν τι πιεῖσα δοκοῦν ἀπόλυσι καὶ λυμαίνεται πλὴν γέλειν· τῆς δὲ κακίας ἀναπέπλησται πάνλα πράγματα, καὶ πᾶς ὁ βίος ὑπὸ ταραχῆς καὶ ἀρχῆς ἄχει κορωνίδος ἀσυμμέτρων καὶ ἀκαίρων, καὶ ταραπόμενος, καὶ μηδὲν ἔχων μέρος καθαρὸν μηδὲ ἀνεπίπλεκτον (ὡς ἔπι λέγεσιν) ἀγαθὸν ὅτι δραμάτων ἀπείρων καὶ ἀτερπέσατον. Quam qam pro Chrysippo Marcóqe multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusqe admiserimus: verùm

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet disserere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, παγχῷ & ὑγιεῖ & ἀμείσῳ Ζεύς, vitiata videri. qid enim habet commune παγχῷ & ὑγιεῖ; Et primâ qidem facie videri possit, leviculâ inflexione πρῶτος καὶ ὑγιεῖ legendum. certè ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἑρμεῖ Deus pater nostris dicitur. Esaiæ *c.* 44. *v.* 6. & Joan. *Apocal. c.* 1. *v.* 17. & *c.* 2. *v.* 8. & *c.* 22. *v.* 13. Verùm locum istic τὸ πρῶτος & ὑγιεῖ quem habeat, non video. Itaque malim Plutarcho ipso facem præferente legere, παγχῷος καὶ σωστικὸς καὶ ἀμείσῳ. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict. c.* 29. Ὥστε περὶ τὸν Διὸς τὸν σωτῆρα, καὶ ἡγεμόνα καὶ παγχοῦ δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μὴ ὁ ἥλιος] Lucian. itidem *de astrolog.* Τὰ ἔργα ἐκάστῳ αὐτέων διωρίσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπών, *Iliad.* ε. *v.* 429.

Ἀλλά σ' ἐμεροέντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
τὰ δὲ τε πόλεμος,

Ταῦτα δὲ Ἄρηϊ καὶ Ἀθηνᾷ πάντα μελήσει. Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum qorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inqit, τοῦ μὲν Στωικὸς ὀιεσται πάλιν, ὅταν ἀκούσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρένιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα φερεκαρδόμῳον· αὐτοῦ δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων. Καίτοι καὶ τὴν θεὸν ἄλλῳ ἄλλων ἔχων διώκειν, ὁ μὲν Ἐρυσίλος, ὁ δὲ μαλῶος, ὁ δὲ κορδὼς ἐπονομάζεται· καὶ τὸν Ἀφροδίτῳ ὁ Ζεὺς, ὡς ἂν μετὸν αὐτῇ πολεμικῶν ἔργων, ἐπὶ γάμους ἀποστέλλει καὶ θαλάμους. Et mox: Οὐ πάντα πάντων ὅσιν· ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χράσματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἃν ὁ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἔλκειν καὶ παραζεύγνυσθαι τῷ φύσιν. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

Διάφορα μὲν] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *quæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus siderum atque ortus, & tam diversas concordantium vias.*

§ 44. Ἐι δὲν] ἐν illud παράλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐβουλεύσαντο] Ità *l.* 3. § 4. Ταῦτα δὲ ἀγαθὰ εἶ πέπεισαι. & *l.* 9. § 28. Ἐν ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῆς ἐμοῦ πολιτείας, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀμυτὰ, οὐδ' ἴσως ἐνδυμηθῆναι. Et *c.* 26. Καὶ γραπτὴν δὲ ἀγαθὸν οὐ λείπει ὁ μισθαρνῶν, οὐδὲ ἐρᾶται, οὐδὲ σκυλεῖ τῷ δ' ἀγαθῷ λείψει; ὅταν ὁ θεὸς ἀμελεῖ τῆς αὑτοῦ ἐπιτευγμάτων, τῆς διανοίας, τῆς μαρτύρων; ὅτι μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ ὄζει, καὶ κακῶς διοικεῖ τὰ ὅλα; καὶ ὅτι ἀνδρεῖ ἀγαθῷ οὐδὲν δοκεῖ κακόν, ὅταν ζῶντι, ὅταν ἀποθανόντι. quæ noviſſima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 31.

Ἄβλαβον γὰρ θεόν] Vide *l.* 2. § 11.

Ἀπαύξεσθαι καὶ στέργειν] *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ στέργειν, φιλεῖν καὶ περιπαθῶς ἀσπάζεσθαι, ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Ἐι δ' ὅ φησιν οὗτος, δείξατε· κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. *acquiescam, & conticescam.* Isocrat. *ad Domonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργωμεν. *nunc rebus præsentibus contenti simus.* Polybius à Svida laudatus: Νῦν δὲ, ὡς φησὶ ἡμῖν δοκεῖν, τὰ παρόντα στέργομεν. Incertus avtor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς·
Στέργειν δὲ μοῖραν.——
In cœlites vim non parare est optimum,
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν δ' ταμπόνυλα, καὶ θεὸς φρένας,
Σοφὸν κυβευτῇ, ἀλλὰ μὴ στένειν τύχᾳ.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non gemere sortem, ut aleatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβευτῇ, qomodo Flaccus dixit in *art.* ——*fidus Interpres*—— pro, *ficut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis——
pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἔκρισε τὴν ἀνθρώπων, τέχνην μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν τῷ διδάσκειν ἐπισταμένῳ, στέργει δὲ τὰ παρεσκευάσμενα παρ' ἐκείνου μαθήματα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει τὴν γνωμῶν τὴν γνῶσιν· ὁ δὲ στέργει τὴν πίστιν. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei initiatur.* cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim quod priùs dixerat, πείθει τοῖς λεγομένοις, καὶ οὐκ ἀντιλέγει τῷ διδάσκοντι. Et in syntaxi diversa, apud Isocrat, *in Panathen.* Ἀνάγκη στέργειν τοῖς ἤδη συμβεβηκόσιν. *eis qæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémq; *de pace.* ὁρῶσι γὰρ ἡμᾶς οὐ στέργοντας ὧν ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγομένους. *non contentos, sive acquiescentes eis, qæ possidemus.* de Scopa Polybius Svidâ referente: οὐκ ἠθέλησε τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν. qod mox qasi interpretatus ipse, οὐκ ἀρκεσθεὶς τούτοις, inqit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δέ τις αὐθαιρέτως ἕλοιτο, στέργειν ὅτι δίκαιον τοῖς ἐγνωσμένοις. *acquiescere eis qæ decreta & statuta sunt.* Et apud Svidam avtor innominatus: Ἐκείνου δίκαιον ἀνάμενε στέργειν ἀναγκάζετο τύπος· *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro*; οὐδὲν κεκινημένος, ᾧ στέργειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τοῦ πλέονι. Greg. Naz. *in Julian. exact.* Ἀλλ' ἔκρυπτε ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μένων, καὶ ἣ τὸ κρεῖττον ἄξιος· ἐν ᾧ στέργει τὸν παρόντα, πλέον ἐνθυμούμενος, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἣν οὐκ ἔλαβε. Eodem sensu & τὸ ἀγαπᾶν

ἀγαπᾶν usurpatur. Liban. *vit. suâ.* ὁμωμοκότι ἤδη τοῖς παροῦσιν ἀγαπήσειν. *præsentibus contentum fore.*

Ἢ μηδὲ δυνάμθα, μηδὲ ἐυχώμεδα] Apul. *de Deo Socrat. Nullus,* inqis, *Deus rebus humanis intervenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miseris auxiliatorem, quem bonis fautorem, quem adversatorem malis in omni vita cieb?? quem denique, quod frequentissimum est, jurejurando arbitrum adhibebo?*

Ἔξεστι σοὶ ἐμοῦ βελδίους] καὶ φρονῆσαι σοῦ ἀφρονεστέρων, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l. 9.* § 28. μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὸν ἑαυτοῦ κατασκόλιον] Vide *supr.* § 16, 40. & *l. 5.* § 16. & *l. 9.* § 28.

Πόλις καὶ πατρὶς, ὡς μοὶ Ἀντωνῖνος μοι ἡ Ῥώμη] Ità Cicer. *contr. Rullum 2. Roma communis patria omnium nostrûm.* & Modestin. in *Pandect. l. 50. tit. 1. leg. 33. Roma communis patria nostra est.* Seneca verò *ad Helv. c. 6.* de eadem, sensu hâvd pavlò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terrísqe eò confluentium, ibíqe sedes figentium suas; *& velut communis patria potest dici.* qomodo de Italia Plinius *hist. nat. lib. 3. c. 5. Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Aristides *orat. in Romam,* ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινὸν πᾶσι· καὶ τοῦτο οὐκ ἐνὸς μέρους πάντων, ἀλλ' ἀντιῤῥόπως πᾶσι τοῖς λοιποῖς. πολλοὶ γὰρ, inqit, ἐν ἑκάστῃ πόλει πολῖται ὑμέτεροι, οὐκ ἦσον ἢ τῶν ἐμοφύλων, οὓς ἰδόντες που τινὲς αὐτῶν τὸν πολίτην τοσοῦτον ἐξηνάγκασε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib. 2. Ego meherculè municipibus omnibus duas esse censeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm esset Tusculi natus, in populi Romani civitatem susceptus est. itaqe cùm ortu Tusculanus esset, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Tum, ubi in Atticis idem ostendisset, unde & Evripides *Ione,*

——πατρὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

subjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, qâ excepti sumus. Sed necesse est caritate eam præstare, in qa reipub. nomen & universæ civitatis est. dulcis autem non multò secùs est ea qæ genuit, qàm ea qæ excepit. itaqe ego esse hanc meam patriam prorsus nunqam negabo, dum illa sit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici ergo nomine *patria* Marco *Roma,* & ortûs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus est.* Capitol.

Ὡς ὦ ἀνθρώπω, ὁ κόσμος] Ità Theodorus Atheus, εἰ πατρίδα τὸν κόσμον. Laërt. *l. 2.* in *Aristip.* qod idem & alii. Vide *ad l. 2.* § 16. & *l. 3.* § 11. Herculis est apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom. 2. tit. 40.* lavdata:

Ἀργεῖοσ, ἢ Θηβαῖοσ· ὁ γὰρ εὐχόμαι
Μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

Argivus an Thebanus: hæud unam mihi
Adscribo; patria urbs est Graia qælibet.

Verùm latiùs patriam suam porrigit Crates Theban. apud Laërt. *l. 6.* in *Hipparchia:*

Οὐκ ἓς πάτρα μοι πύργος, ἡ μία σέλμη·
Πάσης γὰρ χέρσου, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἕτοιμος ἡμῖν οἰκιατῶν παρά.
Mihi patria non urbs una, non una est domus:
Verùm qot urbes, qot domos tellus habet,
Totidem mihi sunt æqa ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de qo Plut. *ibid.* Ὁ δὲ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ Κόσμιος τις φήσας, ὡς ἄν τις Ῥόδιος εἴπεν, ἢ Κοΐος· ὅτι μηδὲ ζωνίῳ, μηδὲ ταινάρῳ, μηδὲ Κεραυνίοις ἐνέκλεισεν ἑαυτόν· Subjungit Plut. ex Evripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἀπείρονα αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἐχρῆν ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις·
Ἕστι τῆς παγκλῆδος, ἡμῖν ἔροι εἰσίν. Senec. *epist. 102.*

Primùm humilem non accipit patriam; Ephesum, aut Alexandriam, aut siqod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. illi patria est, qodcunqe suprema & universa circuitu suo cingit. hoc omne convexum, intra qod jacent maria cum terris, intra qod aer humana divinis secernens etiam conjungit, intra qod disposita tot numina in actus suos excubant. Democritus item apud Stob. *tom. 2. tit. 40.* Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατὴ· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος. Qod Evripides *ibidem* lavdatus ex Musonii *de exil.*

Ἅπας μὲν αἰὴρ αἰετοῦ πρόδρομος·
Ἅπασα δ' ὄρνις ἀνδρὶ γηναίῳ πατρίς.
Patet omne cælum præpeti Jovis alitis
Ità terra qavis patria est forti viro. Grot.

Et in eundem sensum Naso *Fast. l. 1.*

Omne solum forti patria est; ut piscibus æqor,
Et volucri vacuo qicqid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionysiaca repræsentato;*

Πατρὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα.——
Patria mî terra est omnis.——

De Christicolis Justin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, πατρὶς ἔστιν αὐτῶν· καὶ πᾶσα πατρὶς, ξένη. Distinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l. 2. c. 5.* Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος μέσος πόλεως, φωτὸς ὢν τῶν ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μὴ ταῦτα ἦ τῆς ὡς ἔγγιστα λεγομένης, ἢ τί ἐστι μικρὸν τῆς ὕλης μίμημα. Et *c. 15.* τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μιᾶς. Sed & Senec. *de otio sap. c. 31. Duas respublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, qâ Dii atqe homines continentur; in qa non ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos civitatis nostræ cum sole metimur; alteram cui nos adscripsit conditio nascendi. hæc aut Athenicnsium erit, aut Carthaginicnsium, aut alterius alicujus urbis, qæ non ad omnes pertineat homines. qidam eodem tempore*

utriqe

utrique reipublicæ dant operam, majori minorique, quidam tantùm minori; quidam tantùm majori. E primo genere eſt Marcus noſter.

Τὸ τῆς πόλεσιν] Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅτι ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις] leg. forſan, καὶ ἑτέροις. hoc eſt, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non univerſo tantùm, ſed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον] *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs; ut etiam rebus mediis pateat.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, ſive *conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἄν τις κοινότερον συλλήβδην εἴποι. τὸ συμφέρον enim ſive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix conceſſerint. quæ illi χρήσιμα ἢ εὐχρηστα eſſe aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα. id eſt, *utilia*, ſed non *conducibilia*. Vide *ad l.* 3. § 6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abſtinent.* ubi Carneadis illa retulerat; Ἕκαστον γὰρ φύσει γεγονότων, ὅταν τὸ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ γέγονε, τυγχάνῃ τέλους, ὠφελεῖται· ſubjungit, κοινότερον δὲ τῆς ὠφελείας, ἣν εὐχρηστίαν ὅτι λέγουσιν, ἀκουστέον.

§ 46. Ὅσπερ προσίσασιν] ὅσῳπερ Xyl. legiſſe videtur. Lugd. ὥσπερ exhibet. προσίσασιν, *aliquando offendere, moleſtum eſſe, tædio afficere.* Ità Dionyſ. Halic. *de dictione Iſocratica.* πᾶς ὁ φθόγγων κόσμος πολύς ὅτι παρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις τὰ ἄλλων κατασκευὴ, προσισάμενος τοῖς ἀκοαῖς. id eſt, *obſidens aures & offendens.* qod alibi dixit idem, κόπτων τὴν ἀκρόασιν. confirmat autem hoc diſertè id qod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémque viſorum dictorúmve continuum, faſtidium afferre. qanqam contrà Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 8. αὐτὴ ἡ καινοτομία πᾶσι προσίσατο. *innovatio ipſa qoſque offendebat.* Idem itidem *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Chriſtianæ primis, qæ *lactis* nomine apud Apoſtolum deſignantur; Ὅρα γὰρ πῶς ἡμῖν ταῦτα προσίσατα· (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνοις ἔτρεφεν, ἁβρυνθῆναι προσιάμενα αὐτούς. *Vide qomodo nos adultiores iſta nunc offendant; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipſos nevtiqam offendentes.* atqe iſto qidem ſenſu τὸ προσίσασθαι hîc ſumi oportebat, ſi ὥσπερ legeremus. Verùm ὅσπερ malim; qia τῶτο ſeqitur; ut ſignificet, hîc potiùs προσίσασθαι, *contingere. uſu venire*, qomodo Plato in *Theætet.* ταῦτα ἁβρὰ ὄναρ πρόσθεν προσίσατο αὐτοῖς. *Hæc eis nè in ſomnis qidem faccre uſu venit.* Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ἃ δεῖ ἅπαξ καθιέναι ἁβρὰ ὄναρ, φησὶ, προσίσαι.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ] Qærit Ariſtot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ σωιθροῦσιν τε ἡδέα φαίνεται, καὶ λίαν σωιεχῶς προσφερόμενοι οὐχ ἡδέα. Summa ſolutionis eſt. ὅτι τὸ μὲν ἔθος ἕξιν ἁπτικὴν ποιεῖ, ἐ πλήρωσιν· τὸ δὲ σωιεχῶς προσφέρεσθαι π, πλησοῖ τ ἐπθυμίαν, καὶ καθάπαξ ἄπτον. leg. καὶ expuncto, καθάπαξ ἀγγεῖον. & in proximis, pro ἔτι γὰρ π καὶ ἡ ἐπθυμία. ἔτι δὲ [καθάπαξ ἀγγεῖον] π ἡ ἐπθυμία. adfirmant ſeqentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδίδασι· τὰ δὲ ἀγγεῖα σαπόμενα ἐδὲν μείζω γίνεται. διόπερ τὸ μὲν ἔθος, ὃν γυμνάσιον, αὔξει τὴν ἁπτικὴν ἕξιν· τὸ δὲ σωιεχῶς προσφερόμενον, σαπὲν μὲν καὶ πλησεῖ τὴν ἐπθυμίαν· ἧς πληρωθείσης, ἐκεῖ προσίσεμεθα. Plutarch. in *pædagog.* Μονωδία, καθάπαξ κἂν ἄλλοις ἅπασιν, ἐν ἀκόσμοις καὶ θεάμασι, πλήσμιόν τε καὶ προσαντές ὄζιν· ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν. Iſocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἐνταξεις μὴ πυκνὰς ποιῶ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς ἵνα τὸ αὐτὸ πλησμονὴ καὶ ἁπάντων. Contrà;

—μετιοῦσα πάντων γλυκύ.

Evripid. *Oreſt.* Idémqe *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος δ' πάντων. καὶ δὴ ἐν κλιδίοσιν
Λέκτροις ἐν αἰχμοῖς εἶδον ἐκπεπληγμένους.
Δαιτὸς δ' πλησθεὶς τις, ἀσιτίᾳ πάλιν
Φαύλη διώκει προσβολὴν ἥδη σόμα.
Rerum ſatietas omnium eſt. turpes toros
Vidi ſeqentem, pulcra cui conjunx domi:
Et plenus epulis aliqis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Grot.

Gregor. Naz. *de pace, orat.* 3. Τροφῆς καὶ ὕπνου καὶ φδῆς κόρος ὄζι, καὶ τ αἰσχίστων, ὡς λέγουσι· καὶ πλησμονὴ πάντων, ὁ τ ἀλγφνῶν μόνον, ἀλλ' ἥν καὶ τ ἡδίστων· καὶ πάντα εἰς ἄλληλα θεὶ χωρεῖ τε καὶ θειτρέπει. In animo forſan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τερπν' ἄνθε' ἀφροδίσια.

Vel Homeri illud *Il.* ν. v. 636.

Πάντων μὲν κόρος ὄζι, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος,
Μολπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moſchi illud *Idyll.* 4. v. 71.

—καὶ εὐφροσύνης κόρος ὄζι.

Idémqe *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μεμηδὸς δι' νεκῶς κωλύω, τὸ θεολογεῖν δὲ ἁδὲ τὴν θεολογίαν, ὥσπερ (ὥσῳπερ f.) ἐνιοι, ἀλλὰ τὴν ἀκμαίαν ἁδὲ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὴν ἀμετρίαν· ἡ δὲ μέλιτος πλησμονὴ καὶ κόρος ἐμετὸν ἐργάζεται), καίτοι ὄντος μέλιτος. Alluſit ad Regis ſapientiſſimi dictum, *Proverb. c.* 25. v. 16. *Mel ſi offenderis, qod ſatis eſt comedas, nè ſaturatus illo, evomas rurſus: Ità pedem tuum ſtudiosè contineas ab ædibus vicini tui, nè ſatur tui cùm fuerit, odio te habeat.* ſcil. *Saturatus ſtomachus, non oblata ſolùm renuit, ſed ingeſta etiam rejicit.* Evcher. *in Gen. q.* 1. Itaqe Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, ſed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipsâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Taurus

Taurus amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo grato nos proluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

Cassiodor. *l.* 7. *ep.* 36. *Nemo dubitat, homines suâ varietate recreari: quia in continuatione rerum magnum mentibus esse constat fastidium. dulcedo mellis, si assiduè sumatur, horrescit. Scena ipsa, quamvis magnopere desiderentur, jugiter adepta sordescunt.* & *l.* 2. *ep.* 3. *Ipse quoque annus temporum pater, quadrifariâ se diversitate componit: nec desiderium caperet, si novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τῷ Θεάτρῳ] De Circensibus Plin. min. *l.* 9. *ep.* 6. *Nil novum, nihil varium, nihil quod non semel spectâsse sufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam pueriliter idem cupere, currentes equos, insistentes curribus homines, videre.* Qi & ideo miratur, *non vulgus tantùm, sed quosdam quoque graves homines, in re inani, frigidâ, assiduâ, tam insatiabiliter desidere.* Vide *ad l.* 7. § 3.

Καὶ τὸ ὁμοειδὲς] Cicer. *de invent. l.* 1. *Omnibus in rebus similitudo est satietatis mater.* Et Fabius *l.* 9. *c.* 4. *Virtutes etiam ipsæ tædium pariunt, nisi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex similitudine tædium & satietas creatur.*

Πάλιν ἄνω κάτω] Allusit ad Heraclitidogma illud apud Laërt. *l.* 9. Τὸν μέλαθρον, ὁδὸν ἄνω κάτω. Vide *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *supra* § 37.

Μέχρι τίνος ἔσῃ] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus quidam: *Cogita, quamdiu jam idem facias. cibus, somnus, libido: per hunc circulum curritur.* ipse *epist.* 24. *Quosdam subit eadem faciendi videndique satietas, & vitæ non odium, sed fastidium: in quod prolabimur, ipsâ impellente philosophiâ, dum dicimus; Quousque eadem? nempe expergiscar, dormiam, satiabor, esuriam, algebo, æstuabo: nullius rei finis est: sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt ac sequuntur. diem nox premit, dies noctem: æstas in autumnum desinit; autumno hyems instat, quæ vere compescitur. omnia transeunt, ut revertantur. nihil novi video; nihil novi facio. fit aliquando & hujus rei nausea. multi sunt, qui non acerbum judicent vivere, sed superfluum.* Idem *de tranquill. c.* 2. *Hoc quosdam egit ad mortem, quòd proposita sæpe mutando, in eadem revolvebantur, & non reliquerant novitati locum. fastidio illis esse cepit vita. & ipsæ mundus: & subit illud* * *rabidarum* [* *tabidarum*, Lipſ.] *deliciarum, Quousque eadem?* Lucret. *l.* 3. hoc argumento sub Naturæ persona mortis subeundæ æquanimitatem svadet, subituri quietationem objurgat:

Quid tibi tantopere est, mortalis, quòd nimis ægris
Luctibus indulges? quid mortem congemis, ac fles?
Nam si grata fuit tibi vita antacta priórque,
Et non omnia pertusum congesta quasi in vas
Commoda perfluxere, atque ingrata interiere;
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque ea es, periere profusa,
Vitaque in offensa est, cur amplius addere quæris;
Rursum quod pereat malè, & ingratis occidat omnes;
Nec potius finem vitæ facis atque laboris?
Nam tibi præterea quid machiner inveniámque
Quod placeat, nihil est. eadem sunt omnia semper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti languent, eadem tamen omnia restant;
Omnia si peragas vivendo vincere secla.

Et pavlò pòst:

Præterea versamur ibidem, atque insumus usque;
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Qod idem Sen. *epist.* superiùs memoratâ. *Ecquid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, consumpsisti: nulla tibi nova est: nulla non jam odiosa ipsâ satietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reservabit.* Iste autem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, si Luciano *in πεφιλοις* credimus. Τὸ γὰρ ἓν δὺ, inqit, ἐγωγε ποικίλον τι, καὶ οὐκ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ μὲν ζῶν ἀεὶ, καὶ ἀπολαύων τῶν ὁμοίων, πλίω, φωλὰς, τροφὴς· αἱ ὧραι δὲ αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γινόμενα ἅπαντα, ἐξῆς ἕκαστα, ὥσπερ ἀκολουθοῦντα, διάτερον διατέρῳ· ἐνεπλήσθην γὰρ αὐτῶν· ἃ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ, ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ μεταχεῖν ὅλως, τὸ τερπνὸν ἦν. vide *l.* 12. § 35.

§ 47. Τεθνεῶλαι] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50.

Φιλιστίωνος] *Philistionis* Nicæi Comici Socratî coætanei meminit Svidas. *Philistionis* Locri, qem & antiquum appellat, Plut. *sympos. l.* 7. *c.* 1. & ex Plut. Gell. *l.* 17. *c.* 11. Et is forsan est, cui libros *de diætis*, qi Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adscribi avtor est Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* qíqe à Plinio inter eos, è qibus sua delibavit, recensetur.

Ἐκεῖ δὴ μελαθρεῖν ὑμᾶς δεῖ] Eò nos commigrare & concedere oportet, qò tot ante nos heroes, principes, tyranni, oratores diserti, artifices periti, philosophi tum graves, tum & rerum humanarum irrisores, concesserunt. *ad domum* scil. *viventi cuique destinatam.* ut Job. *c.* 30. *v.* 23. vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50. Senec. *epist.* 77. *Eò ibis, qò omnia eunt. quid tibi novum est? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus post te. Series invicta, & nullâ mutabilis ope, illigat & trahit cuncta. quantus te populus moriturorum sequetur, quantus comitabitur? fortior, opinor, esses, si multa millia tibi commorerentur. atqui multa millia hominum & animalium hoc ipso momento, qo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu autem non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod semper ibas? nullum sine exitu iter est.* Τὸν θάνατον autem μελαθρολυθ Marcus dixit; qomodo μετάστασιν Plato *Phædone*: Ἴσχε δὲ γε

τοῦς.

τοῖς ἄστροις ἔξεσί τε καὶ χρὴ τὴν μεταποίησιν τῶν ἐνδιδομένων ἐκείσε εὐτυχῆ γνώσεις. μεταβαλεῖν, mutare, sed & sedem mutare, de loco in locum migrare. Ità Aristoteles *hist. anim. l.* 8. *c.* 12. de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς Σκυθικῶν εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro migratione. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγὺς τόπων ποιεῖσθαι τὰς μεταβολὰς, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἑκάτων. Thucyd. *l.* 1. Μάλιστα δὲ τῆ γῆς ἡ ἀεὶ ἐπιοῦσα ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῆς δικαιοπόρου εἶχεν. Vide *ad l.* 5. § 13.

Φιλόσοφοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 7. § 19.

Στρατηγοὶ, τύραννοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 32, 48. Tragicus à Plutarc. *ad Apoll.* lavdatus:

Πῦ γὰ τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῦ ὁ Λυδίης
Μέγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺς
Ζεύξας θαλάσσης αὐχένα Ἑλλησποντίας;
Ἅπαντες αὐδὰν ἦλθον εἰς λήθης δόμους.
Ubi ille quondam fastus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Crœsus? & Xerxes grave
Qui ratibus æquor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὐδόξου] Εὐδόξου Αἰσχίνου Κνιδίου, ἀστρολόγου, γεωμέτρου, ἰατροῦ, νομοθέτου. τοῦτον αὐτὸ τοῦτο Εὐδόξου ἐνδόξου ἐκάλουν, διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς φύσεως. Laërt. *l.* 8. qi & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Svidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l.* 1. Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 12. & *l.* 10. *c.* 2. (qos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laërtius) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* qo loco memorabile istius votum commemorat: ἤυχετο, παρεσκὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καλαμαῖον τὸ σῶμα τῆ ἀσπίδι, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι. Senec. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 3. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Philostrat. *in Sophist.* Vitruv. *l.* 9. *c.* 7, 9. Petron. in *Satyr.*

Ἵππαρχος] *Hipparchus* Nicæus, insignis item Mathematicus; qem *consiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hist. nat. l.* 2. *c.* 12. & *ibid. c.* 26. *nunqam satis laudatum; & qo nemo magis approbaverit cognationem cum homine sidervm, animásqe nostras partem esse cœli.* Et mox: *eundem ausum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqi memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, qàm vates sacer prædicat, *Psal.* 147. *v.* 4.) *annumerare poteris stellas, ac sidera ad nomen expungere,* (ità malim, qàm, *ad normam expangere*;) ——*cælo in hæreditate cunctis relicto, si qisqam, qi cretionem eam caperet, inventus est.* De eodem Strabo *l.* 1. & 2. & Ptolom. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης] *Archimedes celeberrimus geometricâ & machinali scientiâ.* Plin. *l.* 7. *c.* 37. de qo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l.* 5. § 1. sed & qæ ille *ibidem* de eodem plura: qo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa. ὡς εἰ γῆν ἕτερον ἐκτὸς ἔχεν ἐτέραν, ἐκβαίνειν ἂν καὶ ταύτην, μεταβὰς εἰς ἐκείνην. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi consistam, & dimoturus sum terram.* sive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l.* 5. *Si alter foret terræ globus, se illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulsurum.* Cicer. *Tuscul. l.* 1. *Astrorum conversiones motúsqe omnes qi animo vidit, is docuit similem animum suum ejus esse, qi ea fabricatus in cœlo esset. nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, qinqe errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, qod ille, qi in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regeret conversio, qod si in hoc mundo fieri sine Deo non potest, nè in sphæra qidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisset imitari.* de qo artificio vide Claudiani *epigram.* 21. De eodem avtem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l.* 8. Diodor. *l.* 5. *c.* 9. Vitruv. *l.* 9. *c.* 3. Cicer. *Verrin.* 4. *pro Cluent.* & *Tusc. l.* 5. Athen. *l.* 5. *c.* 7. Synes. *de insomn.* Procl. *in Euclid. l.* 2. *c.* 3. Evstath. *ad Il. α'.* ubi ἑκατόγχειρον. & *ad Il. ε'.* ubi κεφαλυνοβόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Svid. in Δυώδεκα.

Αὐθάδεις] *Contumaces.* Xyl. *percmptorii, fidentes.* Cas. *arrogantes,* malim. qanqam nec hoc satis arridet, neqe enim in partem seqiorem usurpâsse videtur Marcus istic. vixqe est ut uno verbo exprimam, qod voluisse sentiam. *qi de inventis suis summopere placebat sibi.* Vide *ad l.* 10. § 9.

Χαλδαϊκὰ, ὃς Μένιππος] De *Menippo* Cynico Laërt. *l.* 6. Φέρει μὲν ἓν σπουδαῖον βιβλία αὐτῷ πολλῷ καταγέλωτος γέμει, καί τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου κατ' αὐτὸν γνωρίμοις. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l.* 16. Ἐκ τῆς Γαδάρων ἦν Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Hinc avtem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἢν που ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνᾶ. (ἔνεισι δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ καὶ τὸ Κράνειον, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, σφᾶς ἐρεσχόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἴ σοι ἱκανῶς τὰ νῦν παρ' ὑμῖν καταγεγέλαστο, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον. & in Δίς κατηγορουμένῳ, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνᾶ καὶ τὸ δῆγμα λαθραῖον, ὅσῳ καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo isto, scripta χαλδαϊκὰ καὶ σαρκαστικὰ *Menippea* dici solenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi.* Qin & libellos illos ipsos, qi illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyróqe Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qi tradant, Laërtius testatur.

Ἐν ὧδε πολλοῦ ἄξιον] Vide *l.* 4 § 32. & *supr.* § 16. Dio Prus. *orat.* 16. Ἂν δὲ ἐκεῖνο ἐνθυμηθῇς

ἀῆς, ὅτι μικρὸς ὅσον ὅλως τῷ βίῳ χρόνος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακρόβιοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαντες εἶναι, τεθνήκασι· καίτοι πάρεσιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας, κἂν ἐπὶ πλεῖον ἐλθῇς τῆς βίου· πολλῷ λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλων εὐπραξίαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι τῆς γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστόν, δίκαιόν γε ἑνός, τοῦ χρόνου λύπης καὶ φόβου καὶ τῶν τοιούτων παθῶν ἀπαγαγεῖν. Aristid. in Eteon. Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, οὐδὲ τῷ εὐδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἴ τις ὡς πλείσας ἔχει περίοδους, οὐδ' εἴ τις τοῦ μακροῦ γήρως ἀπόλαυσιν, ὅτι δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον κάλλιστ' ἔχειν, ὅστις τῷ δοθείσῃ αὐτῷ τοῦ βίου μοίρᾳ ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε, καὶ ὅστις, ὡς ὁ ποιητὴς, ποθούντων ἀκούειν ἔπι καὶ ὁρᾶν, κατέλυσε τὸ δρᾶμα.

Εὐμοιρῶ] Ità *l.* 3. § 11. εὐνῶς. & *l.* 9. § 11. μὴ εὐμοιρείαν. & *l.* 11. § 9, 18. μὴ εὐμοιρείας καὶ ταραττήλου. & *l.* 7 § 22. φιλεῖν καὶ τοὺ πλείονας. Vide & *l.* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα τῆς ἀρετῆς] Nihil tam candoris ingenui proprium qàm virtutes, qas ipse habeas, in aliis e iam adamare: qum *in alio sua qemqe natura delectet:* ut Plinius minor in *Panegyr.* & multò adhuc magìs, in aliis etiam suspicere, qibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neqe enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, qo ipse careo: sed contrà, sensum qendam voluptatémqe percipio, si ea qæ mihi denegantur, amicis video superesse.* & *epist.* 17. *Scias eum plurimis virtutibus abundare, qi alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non qia habeam, sed qia magìs miror qòd non habeo. ingenua & verecunda confessio est, qo ipse careas in aliis prædicare.*

Τὸ ἐμμελέστατον.] Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. ἐυμεταδότους εἶναι.

Πεύκειρα] Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοιῶνδε πάνυ λιτῶν εἶ] Qod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Nè nunc qidem vires desidero adolescentis; non plùs qàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis desiderabam.* Objurgátqe eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qi eis corporis dotibus non contenti, qas natura ipsis assignavit, *queruntur qòd magnitudine corporum non æqemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves, impetu tauros; qòd sagacitate nos narium canes vincant; qòd acie luminum aquilæ, spatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis spatio rursus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqeritur, qòd in exiguum ævi gignimur; qòd hac tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant: adeò ut, exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita distituat.* Et mox. vitium hoc non vulgi solius esse peculiare ostendens: *Indè Aristoteli cum rerum natura exigenti, minimè conveniens sapienti viro lis est: illam animantibus tantum indulsisse, ut qina aut dena secula eduvent, homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare.* Verùm Theophrasto, non Aristoteli qerelam hanc attribuit Cicero *Tuscul. l.* 3. *Theophrastus moriens accusasse naturam dicitur, qòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. l.* 4. *c.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείω ζῇ χρόνον, πλὴν ἐλέφαντος, ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τὸν πέρας. fuerit itaqe forsan Senecæ σφάλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Macen. obit.* qerimonia

Vivacésne magìs cervos decet esse paventes,
Si qorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos angustâ conditione sumus?

De utriusqe & molis & ætatis mensura decreto numinis acqiescere qemqe Marcus hìc moner. certè de utraqe solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ἡμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Domini Christi verba sunt, Matth. *c.* 6. *v.* 27. qæ verba etiamsi de *statura* accipiant pleriqe; ar de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noster contendit; eúmqe sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ὄντων ἐμοὶ ἱκανῶν] Ità Bas. τοσῶνδε ἐμοὶ ἱκανῶν. Lugd. ἱκανῶν expuncto. Ego, transposito malim τοσῶνδε ἱκανῶν, avt etiam τινῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀρώσεως] Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 11. § 23.

Στέγεις] *Acqiescis cô contentus.* hoc est enim στέγειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. qo sensu & τὸ ἀγαπᾶν havd infreqens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἀρα μηδενὸς ἧττον παρέχωμεθα εἰκότα, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debetis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in Νεκυομαντ. Ἐπειδὴν ὁ Ἀιακὸς ὑπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον ὀργυιὰς πέντε) ἀνάγκη ἀγαπῶντα καταπεῖσαι τοῦτο τὸ μέτρον σωμάτιον· necesse est, ut eâ, qæ assignata est, mensurâ contentus jaceat. Idem in *Toxari.* Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοί γε ἠγάπησαν, ὅτως ἀφώνητοι. *non contenti fuerunt*, vel, *non sat habuerunt sic dimitti.* Phocion apud Plut. *in vit.* & in *apophth.* Εἶτα οὐκ ἀγαπᾷς, ὅτι μὴ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις; *An non sat habes, qòd cum Phocione moriturus sis?* Isocrat. in *panegyr.* Ὥστε καὶ τοὺς ἀρετῶντας μηκέτι τοῦ ἐλευθέρους ἀγαπᾶν. *non contentos esse libertate, non sat habere qòd liberi existerent.* Demosth. *Philip.* 2. τὰ παρόντα ἀγαπᾶσιν. *rebus præsentibus contentum fore.* qod aliâ syntaxi Lysias ἀγαπᾶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς· nec dispari significatu Hebræorum אהב adhibetur. *Psal.* 116. *v.* 1. אָהַבְתִּי *sat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν εἶναι· *satis habendum.*

§. 50. Πειρᾶσθε πείθειν αὐτούς] Xyl. superi-

ori

cri periochæ iſta attexuit, vertítque, *ità & de tempore annitendum eſt nobis, ut perſvadeamur*; ac ſi αὐτὸν ſcriberetur. melius Lugd. *annitendum eſt nobis, ut perſvadeamus iis cum quibus agimus.* Hoc, inqit, conemur: ulteriùs enim nil datur. Epict. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; (ἄλλως πείσου, πῖα ὄζὶν ἀγαθὰ ἢ καλά.) ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι· ἢ ὅπου πέπεικας; Περάπε γὰρ καὶ πρὸ ἀκόντων] *etiam invitis hominibus id agendum non eſt, quod juſtitiæ ratio jubet.* Xyl. qaſi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *cap.* 9. *Tantùm contendere in republ. quantùm probare tuis civibus poſſis: vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad conſenſum in recto ſvaſionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipſis & renitentibus id faciendum, quod juſtitiæ ratio exigere videbitur. Vide Joſh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *ſtrom. l.* 4. Καὶ ἀκόντων πυῶν ἢ τὰ πλεῖστα ἐνισταμένων, κἂν κολάσεις ἐπαφῇ τις τοῖς τοῦ ἀνδρὸς, ἢ περὶς τὰ δεσπότου, φιλοσοφήσει ὅ τε οἰκέτης, ἥ τε γυνὴ· καὶ μὴν ἢ ἐλεύθερος, κἂν τυράννῳ θάνατος ἀπειλῆται τέτῳ, κἂν ὑπὲ δικαίᾳ ἄγηται, ἢ εἰς κινδύνους ἐμάτους ἐξαλλήται, ὧδέ τε τῆς κλήσεως ἀπάσης κινδυνεύσῃ, ὑκ ἀρήσεται τῆς θεοσεβείας· ἀλ' ὅπως τ ἔχ· ἀδὲ ἀπαυδήσει ποτὲ, ἢ ὡς γυνὴ φαύλῳ συνοικοῦσα ἀνδρὶ, ὁ δ' ὠφὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ πονηρὸν δεσπότην ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἐχόμενοι ἡμεῖς. Vide *l.* 3. § 7. & pavlò poſt *ibidem*: Ἴσμεν γὰρ ἢ παῖδας, ἢ γυναῖκας, ἢ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων ἢ δεσπότ ἢ ἀνδρῶν, βελτίους γενόμενα.

Περάπε δ'] cùm antè πειρῶμαι dixiſſet. transitio non à numero ad numerum tantùm, ſed & à perſona ad perſonam. qalis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejuſmodi in ſacra pagina occurrunt crebró. *Deut. c.* 12. *v* 8. *Pſal.* 16. *v.* 12. & *Pſal.* 18. *v.* 32, 35. & *Pſ.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *c.* 17. *v.* 2, 3. Pavl. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità etiam ſumendum videtur illud Joannis *epiſt.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. itaque vetus interpres vertit, *nè perdatis, ſed ut accipiatis.*

Συζυγῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τὴν κωλύτικὴν] Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως] Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 11. § 37.

Ὅπ κὴ πρὸ ἀδυνάτων ὑκ ὀρέγε] leg. κὴ ὅπ, & ὠρέγε· etiamſi ὀρέγῃ Xyl. maluiſſe videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τέτε δ' τυγχάνεις, ἐφ' ὅις προήχθημεν, ταῦτα γίνεται] deeſſe videtur aliqid. ſupplenda forſan conditionalis particula, ut ſenſus ſit integer, [εἰ] ἐφ' ὅις προήχθημεν. Ità ſenſiſſe videntur interpretes. *Si id cujus cauſsâ citatus es, conſequaris.* Xyl. *Si id, cujus cauſsâ ſatus, inque mundum ſum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc eſt*, inqit ille, *ut deſideria mea omnia rationis imperio ſubjiciam.* Nevtrum ſatisfacit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ κὴ] ἐφ' ὅις προήχθημεν, τοῦτ' [ὰ] γένεται· *nos quod noſtrum eſt*, hoc eſt, conatos eſſe *conſequimur, etiamſi ea ad quæ impulſi ſumus, neutiquam fiant*, neque exitum ſortiantur conatus noſtri. ὁρμὴν ſiquidem, id eſt, *actum* noſtrum, non & *effectum*, qod in aliena poteſtate ſitum, nobismet ipſi proponebamus. Vel etiam perſonâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' ὅις προήχθης, ταῦτα μὴ γίνεται· *etiamſi ea quæ conatus ſis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ὐκ ἐπέτυχες. μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲ φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν] Ambitioſus bonum ſuum extra ſe in alieno actu, favore, lavde, exiſtimatione, poſitum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δ' φιλήδονος, ἰδίαν πάθην] Voluptuarius in ſenſu ſive corporis affectione. ità πάθην noſter ſemper uſurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς χαίρει τῷ πάθει πᾶν ἀγαθὸν κρίνων, utì Epicur. *ad Menec.*

Ὁ δὲ νῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν] Studioſus verò ſive ſapiens in actione ſua, non & in actionis eventu, ut monitum *ſupr.* § 48. vel in hominum etiam qorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenienſi in *Panathen.* Ariſtides: Ἐν γὰρ πόλει, ὐκ ἔν πάσχειν πφυκέναι δοκεῖ. Præclariſſimè, & ad Marci mentem accommodatiſſimè, Clemens *ſtrom. l.* 4. de verè pio: Ὁ δὲ φιλῆ κλήσει, καθὸ κέκληται, ὑπακόων, ὅτε μὲ φόβον, ὅτε μὲ ἡδονὰς ἐπὶ τὸν γνῶσιν ἴεται. ὁ γὰρ πεπαίδευται, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἕπεται χάριτος ἢ ἀπόλαυσις αὐτῷ· ἀγάπη δὲ τὸ ὄντως ὄντος ἐμαυτῷ ἑλκόμενος, κὴ πρὸς τὸ θεῖον ἀρόμενος, θεοσεβεῖ. ὅθεν ὐδ' εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τῦ θεῦ πραξάμενον τὰ ἀπορρητότατα, ἀπομύησίς τε ἂν· ὐδ' εἰ κὴ μισθὸν τὰ μακάρων ἀγαθὰ λήψεσθαι ἐπὶ πᾶσι δ' ἐπαγγελίαν προσλάβοι· ἀλλ' εἰ κὴ λήψεσθαι τὸν θεὸν ἐφ' ὅις πράττει πεισθείη· ὅπερ ἀδύνατον· πρᾶξαί τι παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐκλέξασθαι τ' ἂν, τὸ ὄντως κλητὸν κὴ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτῦ, κὴ ταύτη ἀγαπητὸν ἔτι· ἄπαξ ἑλόμενος. Nihil ſanctius dici poterat, nihil ſublimius.

§ 52. Ὥσπερ οὖν τέτε μηδὲν ὑπολαμβάνειν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliqid, qod hìc deeſt, ſupplendum, nimirum, μηδὲν [ὃ μὴ δεῖ] vel μηδὲν [κακὸν] *nihil ſecùs qàm oportet*, vel *nihil mali opinari.* hoc enim ſatis eſt ad animum in tranqillo ſtatu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα] Vide *l* 5. § 19.

§ 53. Πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρε λεγόμενον γίνεσθαι] vel

vel πῶ leg. vel λεχρίῳ. Sed illud potiùs. ϖρὸς τῶ λεχρίῳ γίνεσθ. sicut ϖρὸς τῷ εἰρηνικῷ λόγῳ ἔϊ). Plato in *Phædone.*

Ἀπαρενδυώμενος] *non negligendo, sive animum minùs advertendo & intendendo eis quæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπαρενδύωντον. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ ἐῳθα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, ϖροσέχειν τὸν νῶν, ἄλλως τε, ϗ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς ἔϊ) ὁ λέγων.

Ὡς ὅϊον τε ἐν τῇ ψυχῇ τῶ λέγοντος] Hoc est, quod Plut. *de audiend.* τῇ ϖροσοχῇ καταδύμενον εἰς τὸν νῶν τῶ λόγυ. Et Origen. *ad. Celſ. l.* 1. εἰσελθεῖν εἰς τὸν τῆϛ λέξεων νῶν. Vide *lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τῆϛ σμήνυς] Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Ἐι κυβερνῶνται οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύονται οἱ κάμνοντες κακῶϛ ἔλεγον] Rectè monet Gvil. Canter. *var. lect. l.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. qod interpretes tum Lar. tum Angl. non advertentes, Marci mentem nevtiqam sunt aſsecuti. *Si gubernatori*, inqit, *nautæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adversari volucrint, unde aut à qo alio ſalutem illi, ſanitatem iſti ϖeraverint?* Hos itaqe lubentes promptiqe avſcultant, eisqe obſequuntur, qibus cor ineſt, & qibus ſalus ſuamet cordi eſt. Plato in *Criton.* Γυμναζόμενόν ἀνὴρ, ϗ τῶτο ϖράττων, ϖότερον ϖαντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνυ ϗ ψόγυ ϗ δόξῃ τὸν νῶν ϖροσέχει, ἢ ἑνὸς μόνυ ἰατροῦ, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατρὸς ἢ ϖαιδοτρίβης ὤν; ἑνὸς μόνυ. ἦκϵν ϕοβεῖσθϵ καὶ τῶν ψόγυς, ϗ ἀσπάζεσθϵ τῶν ἔπαινον ἑνὸς ἰσως, ἀλλὰ μὴ τῶν τ' ϖολλῶν· ἀναλγησίᾳ τ' ἐνὸς ἰσως ἰατρεύῃ

ὧσι καὶ πεινῶντες ὑποδύοις, τὸ τὴν ὀρώπλων παῖδες ὑπὸ τὸ ὀρώμενον βαίνουσας.

Λυσσώδεσι τὸ ὕδωρ φοβερόν] *A cane rabioso morsus, ubi parùm occurſum eſt, ſolet aqæ timor naſci.* ὑδροφοβίαν *Græci appellant.* Celſus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Inſanabilis ad hoſce annos rabidi canis morſus, pavorem aqæ, potûſque omnis afferens odium.* qo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in ſomnis indicatum narrat, qo deinceps complures ſervati ſint. Idémqe è cane ipſo petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Eſt limus,* inqit, *ſalivæ ſub lingva rabioſi canis, qi datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utiliſſimè jecur ejus, qi in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam qæ longiuſculè petita Caſius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forſan veróqe propiorem aſſignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *ſerm.* 2. *c.* 24. ideo aqam refugere ità affectos, qia in ea tanqam in ſpeculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipſius, cujus imago menti obverſatur, ſpeciem. qi & eodem loci refert, philoſophum qendam hoc malo correptum generoſo animo obſtitiſſe, atqe aqam admiſiſſe, proverbiale illud ſibi accinentem, Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ? *qid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν] Sext. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 14. § 4. Παισὶ μὲν γὰρ σφαῖρα καὶ σχολὴ διὰ παιδιᾶς εἰσιν. de *ſimia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

—καλός τις
Πίθων παρὰ πιστὸν ἀεί.

Itaqe Attici κατ' εὐφημισμὸν τινα *ſimias* καλλίας vocant: ut docet Svidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὥσπερ οἱ τοὺς καλλίας ἐν τοῖς οἴκοις τρέφοντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Ariſtot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφαῖρα μὲν γὰρ ἡ λήκυθος ἡ καλλίχη, ἔχει μεγαλοφρέπειαν παιδικῆ ἅψει. ἡ δὲ τέτα τιμὴ, μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἡ δικεῖ σοι ἐλάττον ἰσχύειν τὸ διαλυσόμενον] Vide *ſuprà* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐδεὶς κωλύσει] Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι παρὰ τὴν ἀπτόητον καὶ φύσιν. μή τις σε κωλύσει ἀνιᾶτω; ἀδεὴς. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως] Vide *l.* 2. § 21. ſed & Dominum Chriſtum Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Οἱοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν] Idem monitum *l.* 4. § 3. & *l.* 7. § 62.

Διὰ ὅτι ἀβιωτόμεθα] Qæ*nam ſint, qæ obſeqio ſuo avcupantur, & us ſibi contingant atqe obveniant, hac ratione enituntur.* ἀβιότης enim iſtîc *obvenire contingere*; non avtem *ſupereſſe*, qod Xylandrum fugerat. Dio Pruſ. *orat.* 4. poſt ea qæ *ad l.* 5. § 36. dedimus: αὐτομάτως αὐτῷ καὶ πόνα ἀβιοτόμενα. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem ſententia verbo ſimplici uſus eſt. Ὅρα δ' ὅτων ὧν γίνηται· *conſidera qibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant iſta.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' ὅτων ἐνδέχεται] qàm ſervilibus, fœdis, turpibus miniſteriis iſta ambiant, illos demereantur. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτεῖ τινι, ὅτι φιλόστοργος εὐτυχεῖ, ἤθελες ἂν σὺ καὶ Σέρα κοιμᾶσθαι μὴ γένηται, φησὶν, ἐκείνη ἡ ἡμέρα. τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνδ' ὧν πολεῖ καὶ τί μαχείζεις τὸν διὰ τούτων, ἃ σὺ ἀποδίχη, κλέψαντον ἐκεῖνα; Idémqe *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνέφειτο τὴν χλαῖναν ἐρῶντος, καὶ τὴν μείρακα, καὶ ἐκείνας ὑπομύσσοντος, καὶ ἀποκλύνοντος, καὶ ὑφεσθαίνοντος, ὡς δῆλον, ἅμα δ' ὑποδαπεῖν εὐχομένου, καὶ ἰατρὸς διακείνοντος, εἰ ἤδη διαπέμπει ἔχειν· ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῆς μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῆς, τὰς χεῖρας τῆς ἀλλοτρίων δήλων καθαρὰς, ἵνα μηδ' ἀλόθηρον δῆλες ἦ. Ammian. *hiſt. l.* 14. *Dici non poteſt qâ obſequiorum diverſitate colantur homines ſine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum ſervitus dubia eſt, qi cupiditate peculii nullam conditionem recuſant duræ ſervitutis? hæreditatis ſpes qid iniqitatis in ſerviendo non ſuſcepit? qem nutum locupletis ſenis non obſervat? loqitur ad voluntatem; qicqid denunciatum eſt facit: aſſentatur, aſſidet, munerat, miratur. qid horum eſt liberi? qid denique non ſervi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *qid non denique ſervi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

—turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſene; dulcia poma,
Et qoscunqe feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet, venerabilior Lare, dives.
Si gamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; nè tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Magna minórve foro ſi res certabitur olim,
Vivat uter locuples ſine gnatis, illius eſto
Defenſor: famâ civem cavſſâqe priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundáve conjux.
Sinte puta avt Publi, (gavdent prænomine molles
Avriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, cavſſas defendere poſſum.
Eripiet qivis oculos citiùs mihi, qàm te
Contemptum caſſâ nuce pauperet. hæc mea cura eſt,
Nè qid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum atqe
Pelliculam curare jube: ſis cognitor ipſe.
Perſta atqe obdura; ſeu rubra canicula findet
Infantis ſtatuas, ſeu pingvi tentus omaſo
Furim hibernas canâ nive conſpuet Alpes.

Senex orbus ille Plavtinus in *Milite* 3. 1.

Qando habeo multos cognatos, qid opus ſit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atqe ut volo, atqe animo ut lubet:

Mea

Mea bona meâ morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, visunt qid agam, ecqid velim:
Priusquam lucet, assunt: rogitant, noctu ut somnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. qin mihi mittunt munera.
Sacrificant? dant indè partem mihi majorem, quàm sibi:
Abducunt ad exta: me ad se ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miserrimum se retur, minimum qi misit mihi.
Illi inter se certant donis. ego hæc mecum mussito:
Bona mea inbiant: certatim dona mittunt & munera.

Fædiora sunt, qæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis qibusdam. *Audio præterea in senes & anus absque liberis qorundam turpe servitium. ipsi apponunt matulam, obsident lectum, purulentiam stomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ suscipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúsqe labiis, an commodiùs habeat, sciscitantur. & si pavulum senex vegetior fuerit, periclitantur; simulatâqe lætitiâ, mens intrinsecus ægra torquetur. timent enim nè perdant ministerium. ô qanta apud Deum merces, si in præsenti pretium non sperarent? qantis sudoribus hæreditas cassa expetitur? minori labore margaritum Christi emi poterat.*

Ὁ αἰὼν πάντα καλύψει] ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει.

Ad Librum VII.

§ 1. Τί ἐστιν ἡ καρδία; τοῦτ' ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες] Et mox: ὧν μεσαὶ ἰσχεῖαι, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ ὑστάγυοι. Senec. *epist.* 97. *Erras, mi Lucili, si existimas nostri seculi esse vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia qæ objicit suis qisqe temporibus. hominum sunt ista, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & fient, & facta sunt ista.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi seculi sui mores contaminatissimos acerbiùs pavlò proscidisset; *Itaque sic finiamus,* inqit, *nè in nostro seculo culpa subsidat. hoc majores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri qerentur; eversos esse mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi.* Ea est Flacci qerimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos neqiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

At ista, inqit ille. *stant loco eôdem, stabúntqe, pavulum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, qos æstus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum vestigio tenuit. non expectant uno loco vitia; sed mobilia, & inter dissentientia tumultuantur, pellunt invicem fugantúrqe. Cæterùm idem semper de nobis pronunciare debebimus, malos esse nos, malos fuisse; invitus adjiciam, & futuros esse. Erunt homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, sacrilegi, proditores.* Et, *epist.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones ferct.* Vide ad *l.* 8. § 15. ὧν φορεῖς ὁ κόσμος.

Ἄνω κάτω, τὰ αὐτὰ] Vide *l* 4. § 32. & *l.* 5. § 46.

Οὐδὲν καινόν] Solomon, *Eccles.* c. 1. v. 9. *Id qod fuit, idem est cum eo qod futurum est: & id qod factum est, idem cum eo qod fiet: neqe est novi qidqam sub sole. Estne aliqid de qo dici possit, Ecce hoc novum est? imò jam fuit per secula, qæ ante nos fuerant.* Tertull. *de resurr. c.* 12. *Qodcunqe convenerit, fuit: qodcunqe amiseris, nihil non itcrum est.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera sunt omnia, & nullis antiqitatibus inavdita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epist.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum est jam dictum, qod non sit dictum priùs,

Hoc argumento fabulas poeticas eversum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα ἦ εἰδὴ καὶ μορφαί εἰσι λεγόμεναι, αὗ νυῦ οὐκ εἰσί, τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο οὐ καὶ τότε, καὶ ἄλλοτε ἐγένετο, καὶ νυῦτε γίνεται, καὶ αὖθις ἔσαι. Lavdátqe illud Melissi & Lamisci Samii, Ἔστιν ἃ ἐγένετο, καὶ νυῦ ἔστι· qanqam illi forsan scripserint: ἔστιν, ἃ ἐγένετο, νυῦ καὶ ἔσαι. De vitiis morbísqe pariter Diogenianus apud Plut. *sympos. l.* 8. *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσεῦμεν, ὅτι καὶ ζῶμεν· ἴδια δὲ ἀσθρμαία νόσων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι σφᾶς ἡμᾶς, καὶ πολὺ πρεῖ ταῦτα πεπαιδεύκασι τῶν φύσιν ἐπιλαβόμενον· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινωῦ τινα καὶ πάσχειν ὁδὸν βαδίζει· καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀνιστόρητον ἐξεύρηκε καρδία ἕλκος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone:*

Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, καὶ οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non ista nunc dicrum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ σωπᾷ ὀλιγοχρόνια] leg. transpositis

vocabulis, π. σ. χ. ὁ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14 Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα] *Dogmata*, inqit, *aboleri non poſſunt, niſi phantaſiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id eſt, cogitationes intelligit; (ſic enim Chryſipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φαντασίαι λογικαὶ, ἢ ἐξ λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσίν) ſive ὑπολήψεις, utì ipſe ſe in ſequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι] ità νεκρῶται τὰς ἐπιθυμίας dixit Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 3. *v.* 5. & νέκρωσιν πραγμάτων, ut ἐξιλασμάτων Marcus, in ἀνιερωτικοῖς Aſtrampÿcus,

Νεκρὸς ὁρῶ, νέκρωσιν ἔξεις πραγμάτων.

Ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρεῖν] leg. ὡς, φαντασίας nimirum. in poteſtate, inqit, tua ſitum eſt phantaſias ſive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam ſub cineribus igniculi, ſepultæ quodammodò & ſepultæ jacent, reſuſcitare ubi voluerís. Ità Pavlus Timotheum monet, *epiſt.* 2. *c.* 1. *v.* 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ.

Διὰ παντὸς περὶ τούτου ὁ δεῖ καταλαμβάνειν] Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεστι περὶ τούτου μηδὲν καταλαμβάνειν. eſt autem ὁ δεῖ καταλαμβάνειν, idem ferè hic, quod ὁρᾷν καταλαμβάνειν. *l.* 5. § 34.

Τὸ ἔξω] Ità *l.* 4. § 3. τὰ πράγματα ἔκτος ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν. idem & *l.* 5. § 19.

Τοῦτο πῶς, καὶ ὀρθὸς εἶ] Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epiſt.* 71. *Da mihi adoleſcentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatiorem ſibi videri, qi omnia rerum adverſarum onera rigidâ cervice ſuſtollit, qi ſupra fortunam exſtat. non mirum eſt in tranquillitate non conteri: illud mirare, ibi extolli aliqem, ubi omnes deprimuntur; ibi ſtare, ubi omnes jacent. qid eſt in tormentis, qid eſt in aliis qæ adverſa appellamus, malit hoc, ut opinor; ſuccidere mentem, & incurvari, & ſuccumbere: qorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. ſtat rectus ſub qolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum qæ ferenda ſunt, diſplicet. nam qicqid cadere in hominem poteſt, in ſe cecidiſſe non qeritur: vires ſuas novit: ſcit ſe eſſe oneri ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἐώρας] *qas antè vidiſti.* ἃς Xyl. non accedo. res, inqit, cùm eædem ipſæ maneant, tu eòdem modo intuere nunc, ubi vacillare te ſenſeris, qomodo antè ſpeculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐχθροὺς βλέπε.

Ἀναζιῶναι] *reviviſcere* qodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, reſuſcitando. Ità Apoſt. *ad Eph. c.* 5. *v.* 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atque hoc eſt, μέρος ἔχειν ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal. c.* 20. *v.* 6. *partem habete ſuam in reſurrectione priore:* illâ nimirum, qâ *οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀκούσαντες, ζῶσιν.* Joan. *c.* 5. *v.* 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Ποικίλης ματαιοπραγίας] Vana viliáque varia coacervat; qibus paria geminâque fermè vult ea eſſe pleraqe, qibus hominum vita conteri ſolet. conſimilia iſtis habuimus ſupr. *l.* 5. § 33. nec abſimilia prorſus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *ep.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qi Circenſibus tantopere capiebantur, *Capio*, inqit, *aliqam voluptatem, qòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἂν ἡ κάτω παρέλθῃς αὐτὰ, καὶ τὰ γένη ταῦτα τῆς θρησκείας ζωῆς ἡμῖν τῆς σκηνῆς γέγονε παίγνια. Et *in Cæſar. fr.* Πάντα ὁμοῦ παιδιὰ τῆς ἐκείνου καὶ λῆρος ἦν, ὡς ἐν τούτῳ κρινόμενα, τὸ χρῆσιμον καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὑπὸ σκηνῆς καὶ ἄλλοις παίζεσθαι τάχιστα πληγείσης ῥᾴδιον ἦν καταλυσθῆναι, τάχα δ' ἐθισθείσης ῥᾴον ἦ συμπαθείας ὡς εἶδεν ἐν ἦ πολλῶν τὸ βίᾳ μεταβολῶν, καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω μεταπλάσεως εὐσεβείας μόνον δ' ἦν ἀγαθὸν καὶ παρεμένον ἀσφαλῶς, ἦ εὐσέβειαν. & mox: τοιοῦτος ὁ βίος ἡμῖν ἢ ζώντων θρέψασα, τοιοῦτο τὸ ὑπὸ γῆς πάγκλιον, ἐν ὄντας ἡμᾶς, καὶ ἡμοιβὴν ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαδρεπομεὶ] *velitationes, haſtiludia.* Xyl. rectè. nec cur vocabuli ſignificationem minùs intelligere ſe profiteretur, qicqam erat. δορατίζομαι, δόρασι μαχόμενοι. Heſych. & indè δορατισμοὶ pro *velitationibus.* qia velites haſtis levioribus, ſive jaculis utebantur, utì videre eſt apud Liv. *hiſt. l.* 8. & *l.* 26 & *l.* 36 & Veg. *de re milit. l* 3. *c.* 16. Erant autem *velitationes*, vel *feriæ*, ut hoſtiles, præliorum qaſi præludia qædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, qibus tirones ad munia bellica idonei magis redderentur. indè ad *concertationes* qaſvis tranſlatum eſt vocabulum. *l.* 4. *c.* 3. Διαδρεπόμενοι. *ſeſe mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀστέοις ἐρίμυθον] Ità Apoſtolus *ad Philip. c.* 3. *v.* 8. præ fide juſtitiáque Chriſtiana, veráque ac ſolida Chriſti notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. qo loco σκύβαλα, qaſi κυσίβαλα dicta, ſi Grammaticos audimus, vel ſunt *ſtercora*, peculiariter *canina.* Σκύβαλον, κόπρος. Heſych. τὸ δ' ἑτέρων ἐκδιδόμενον. Etymolog. atque ità accipiunt interpretes plerique. eodémqe facit qod Apul. *florid.* 2. qi Cratetem ait *rem familiarem abjeciſſe, velut onus ſtercoris, magis labori qàm uſui.* vel eriam ea qæ *canibus projici* ſolent. Σκύβαλον, τὸ τοῖς κυσὶ βαλλόμενον, κυσίβαλόν τι ὄν. Svid. atque ità uſurpavit Ariſto in *epigram. anthology. l.* 1. *c.* 33. ubi poëta avt literator aliqis, mures Opicos, nè codices ſuos corroderent, abigens, ad felicioris ac lavtioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud qem inventuri ſint, δεῖπνον συγνὸν ὑπὸ σκυβάλων, *cœnam frequentem largámqe ſatis ab eis qæ canibus projiciuntur, reliqiis.* Verùm de vocabulo iſto, qòd latè patet, & nos latiùs alibi. Oſſium avtem canibus

bus projectorum meminit eò magis Marcus, qia ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, qem diligit, odit.

qod & Gregor. Naz. *epist. 22. ad Basil.* κυσὶ βρῶμα ῥιφὲν ἐν μέσῳ καὶ ἀλλήλων ὁπλίζει. Indè Platonis illud, κυσὶν ὀστέον μυνύειν, osse objecto canes inter se committere, in epigrammate qod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apulejóqe perhibetur. de qo alibi diximus.

Ψωμίον εἰς τὰς ὑφ' ἰχθύων δεξαμενάς] leg. δεξαμενὰς. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim δεξαμενὴ *aqarum receptaculum* sive *conceptaculum*, avt etiam, si cum Frontino loqi libuerit, *conceptela.* ità enim legendum apud hunc avtumo, *de Aqæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro qo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè δεξαμεναὶ, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aqarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo. *geogr. lib. 5.* ὥστε πᾶσαν οἰκίαν φρέαρ δεξαμενὰς ἔχειν. id est, *cisternas.* Alexand. *problem. lib. 1. q. 54.* Ἐὰν εἰς θερμὴν δεξαμενὴν καταλθῃ τις. *si qis in calidum lavacrum avt solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l. 10. c.* . τοὺς ὕπνους ἰσχνοὺς ὑδρεῖς τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν δεξαμενήν. id est, κολυμβήθραν, *in piscinam.* Laërt. *l. 7.* in Zenon. Ἀκέσιν δ', τὸ μεταξὺ τοῦ τε φωνοῦντος καὶ τοῦ ἀκούοντος, ἀέρος, πλημμύρα σφαιροειδῶς, εἶτα κυματωθεῖσα, ὡς κυματοῦται τὸ ἐν τῇ δεξαμενῇ ὕδωρ κύκλος ὑπὸ τοῦ ἐμβληθέντος λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cùm à lavdatore, tum ab editore secius accepto. narrans avtor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inqit, καλαφυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, παρὰ τὴν ἱερὰν τράπεζαν ὁικέτης (leg. ἱκέτης) καθῆστο. —τὸ δὲ δεύτερον εἰς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκεν, ἐς αὐτὸ τὸ τῆς Θείας δεξαμενῆς ἐκπαναίως ἐνδῦσον, ἵνα ὡς μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χριστιανοὶ σέβειν. qo loco Svidas δεξαμενὴν intelligit mensam sacram, τὴν τράπεζαν τὴν τὰ θεῖα δεχομένην errore supino nimis. qum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, qâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, qâ ἐς τὸν δεξαμενὴν in Sophiæ fano se contulerit. Svidæ παράδειγμα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud havd minùs crassum fœdúmqe incidit ipse, cùm δεξαμενὴν *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τοῦ ὑπονόμου, pro *cloaca*, qam appellat Gregor. *in Evang. hom.* 17. accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in qod aqæ, postqam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at qis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? qis *apud Christianos eam in maxima esse veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aqæ baptismatis, qæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit.* est igitur Procopio ἡ θεία δεξαμενὴ nihil aliud, qàm ipse *fons sacer*, qem βαπτισθέντα & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, qia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem avtem luxúmqe veterum qorundam, in piscinis extruendis piscibúsqe alendis, ex Varrone solo satìs discere licet, *qi de re rustic. lib. 3. c. 17.* narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem escis, qas dabat piscibus, consumpsisse.* Qin & de Hortensio idem *ibid. Non satìs erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esurirent mulli, qàm ego habeo nè mei in Rosea esuriant asini: & qidem utrâqe re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, qàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, borde non multo, aqâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qi ministrarent, piscatores habebat complures: & ii pisciculos minutos aggerebant frequenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Addítqe: *Cleriùs voluntate Hortensii ex eqili educeres rhedarias, ut tibi habcres mulas, qàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de ægrotis piscibus, qàm de minùs valentibus servis. itaqe minùs laborabat, nè servus æger, qàm aqam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l. 12. c. 1.* refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν δ' ὑπὲρ τῆδε τοῦ θεοῦ ἱερὰν κήπον μίσγειν διαπρεπέστατον ὄψει τῷ θεῷ δυομένῳ· καὶ ὀρφῶς δὴ καὶ τοὺς ἰχθῦας ἀθρόους φοιτᾶν, ὁπόσα κλυσμὸς κλυσμοὺς δαιτυμόνας καὶ χαίρειν τοὺς δύνοντας, καὶ τὴν τούτων δᾶτα πιδύειν ἑῷ σφισὶν ὅπως ἀγαθῇ. Idémqe *l. cod. c. 30.* χειροήθεις δ' ἰχθῦς, καὶ ὑπακούοντες τῇ κλίσει, καὶ ὁδοὺς ἀσμένως δεχόμενοι, πολλαχόθι καὶ εἰσὶ, καὶ πρέπονται. Qoniam avtem piscium istiusmodi ad signum datum offulámqe missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magìs ad oculos, qàm ad veficam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστὸς δεξαμενάς. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vise *ad l. 4. § 16.*

Μυρμήκων ταλαιπωρίαι καὶ ἀχθοφορίαι] Seneca de occupatis qibusdam, sed nullo fine certo sibi propósito satagentibus; *de trang. c. 12. Inconsultus illis vanúsqe cursus est: qalis formicis per arbusta reptantibus, qæ in summum cacumen, deinde in imum inànes aguntur.*

Μυῆσίων ἐπτομυήων διαδρομαὶ] Ità de eisdem Horat. *ſerm. l. 2. ſat. 6.*

Currere per totum pavidi conclave, magísque
Exanimes trepidare. —

qibus ille opes confert, earúmque uſufructuarios. Vide *l. 11. § 22.*

Σιγιλλάρια νάρθηκας] Gloſſ. *ſigillari.* Νάρθηκες. forſan, *ſigillaria.* Νάρθηκας. vel etiam, *ſigillarii.* Νάρθηκας. *Sigillaria*, ſive *ſigilla*, parva ſunt ſigna, icunculæ ſive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l. 1.* ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c. 10.* ſubjicit, *c. 11. Quaſi verò ſapiens quisquam ſigillaria, quæ luſum reptanti adhuc infantiæ oſcillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adſcribere.* & in fine capitis, *ſigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sveton. *l. 5. c. 5.* de Clavdio: *Tiberius patruus petenti honores, conſularia ornamenta detulit: ſed inſtantiùs legitimos flagitanti, id ſolùm codicillis reſcripſit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria miſiſſe ei.* Senec. *epiſt. 12. Ego ſum Felicio, Philoſiti villici filius, deliciolum tuum, cui ſolebas ſigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c. 12. Ut autem tantum ſigillarium extrinſecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c. 12. Cùm perinde faciant nationes, adoratis ſigillaribus ſuis reſidendo.* Arnob. *contr. gent. lib. 6. Deos eſſe ſigillaria ipſa cenſetis. Sigilliola* eidem *lib. cod. In ſigilliolis parvulis contrahere ſe Deos, & alieni ad corporis ſimilitudinem coarctari: at verò in vaſtis porrigere ſe longiùs atque in maximitate producere.* Porrò ſigillaria νάρθηκας, ut Marcus hîc, ſive ἀγάλματα νάρθηκα, ut Herodot. *l. 2.* & Lucian. *de Dea Syria*; ſunt ſigilla ità concinnata, ut nervorum ſive verticillorum quorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta ciràque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figurásque ſubinde varias exprimerent. Ariſtot. *de mund. c. 6.* καὶ ὅτι νάρθηκα μίαν μένουσαν ὑπαπτάμενοι, πτέσει καὶ αὐχένα κινοῦσι καὶ χεῖρας τῷ ζάω, καὶ ὅμου καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Qod Apul. *de mund. Etiam illi, qi in ligneolis hominum figuris geſtus movent, qando filum membri qod agitare ſolent, traxerint, torqebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad miniſterium præſtò erunt, nec invenuſtè totus videbitur vivere.* Erant ea pleſumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *ſerm. l. 2. ſat. 7.*

—*nervis alienis mobile lignum.*

Verùm & argentea quandoque. Petron. in *ſatyr. Lavam argenteam attulit ſervus, ſic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm ſuper menſam ſemel iterúmque abjeciſſet, & catenatio mobilis aliqot figuras exprimeret*, &c. Marcus ad animi motus exprimendos imaginæ hinc ductâ freqenter eſt uſus. Vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 6. § 16.* Uſus eſt & Clemens Alex. non ſemel. ſic enim *ſtrom. l. 2.* Νάρθηκας μέν ἡμῖν, ἀψύχων λίνεα, φυσικῆς ἐνεργείας, τότε ἀκίνητον παρέλκει, ὁρμή τε ἡ φερομένη τίτων· καὶ ἐκεῖ ἐγὼ ἐνοῶ ζῶον τοῦτο, ὃ τὸ ὁρμητικὸν ἀνάγκη λέλογχεν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτίας κινούμενον. Vide & eund. *ad l. 11. § 19.* Iſta autem ſigillaria νάρθηκας inter res ludicras nec ullo in pretio atqe æſtimatione habendas jure merito recenſet Marcus iſtîc. Itaqe Siracuſanus ille in Xenophontis *ſympoſio*, qi eis exhibendis vitam tolerabat, atqe hoc præcipuè gloriabatur, qòd hâc ratione ſtultis hominibus illuderet; ὅτι γέ, inqit, τὰ ἐμὰ νάρθηκα διὰ ὠφέλιμοι πέφυκέ μοι. Solenne habebat, qocunqe terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δ' ἀφορίαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐμαρῶς] *placidè.* ità *l. 8. § 47.* ἅπαντα ἐν τῷ ζῆν εὐμαρῆ. Sed ἀσμένως, *lubenter.* De verè Chriſtiano Clemens *ſtrom. lib. 4.* Ἀσμένως ἔστω δὲ τῷ βίῳ ἀπολυόμενος· χάριν ἴσως δὲ τοῦ τέλους αἰτίαν παραχρῆμα τῆς ἐνθάδε ἐξόδου, καὶ τοῦ τέλους ἐπιβολὴν τεχνασάμενος ἐγνωκὼς, πρόφασιν εὔλογον λαβών, ἣν ἐκ αὐτὸς παρέσχεν, ἑαυτὸν ἀπολῦσαι, ὅς ὅτι, τοῦ μὲν δι' ὑπομονῆς, δι' ἀγάπης δὲ κυείᾳ. indè ἀσμενίζειν Marco, *l. 5. § 9.* & *infr. § 27.* Vide ad *§ 58.* ubi ἀσμένως Plutarchus, qod ἀσπασίως Herodotus dixerat.

Τοσάτῳ ἄξιος ἕκαστος] Vide *l. 5. § 16.*

§ 4. Κατὰ λέξιν] Vide *l. 6. § 53.* non eſt autem κατὰ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati ſunt: ſed *in ſermone*, ſive *in oratione, inter loqendum.* ut κατ' ἐκάστην ὁρμὴν, *in omni conatu*, ſive *molitione.* Sed nec ὁρμὴ ἑκάστη, ſed τοῖς μυωδέσι παρακολουθεῖν, non *omni conatui*, ſive *propoſito*, ſed *in omni conatu* ſive *propoſito, eis quæ fiunt*, ſicut *in ſermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρακολουθεῖν] qod *infr. § 30.* συμπαρεκλέγειν τῇ νοήσει. Vide *ad l. 2. § 8.*

Καὶ κατ' ἑκάστην ὁρμὴν] hæc eſt ἐπιστροφὴ illa κατ' ἐκάστην πρᾶξιν, conſideratio ſive *actionis* ſive molitionis cujuſvis, de qa *ſupr. l. 4. § 32.* & *infr. § 30.*

Καὶ ἐπὶ μὲν τῷ ἑτέρῳ] avt iſta loco mota ſunt, avt ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loqitur, qæ ad membra priora pertinent, Marcus ipſe ſubjunxit. itaqe in vertendo priùs dictorum ordinem ſeql præoptabam.

Ἐπί τινα σκόπον ἢ ἀναφοράν] Vide *l. 2. § 16.* & *l. 10. § 37.*

Τί τὸ σημαινόμενον] Varro *de ling. Lat. l. 4. Cùm uniuſcujuſque verbi naturæ ſint duæ, à qa re, & in qa re, vocabulum ſit impoſitum.* —*Priorem illam partem, ubi, cur & unde ſint verba, ſcrutantur, Græci vocent* ἐτυμολογίαν *illam alteram* σημαινομένων,

μαινομένων. Ità enim distingvenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ] Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, qod neqeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Ὑπὲρ σὲ μὴ ζήτει καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέτασε. qod Junvertit, *Difficiliora captu tuo nè qeras temerè: & valentiora viribus tuis nè exquiras inspiencer.* Phaëtonti Phœbus apud Evripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotianâ;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ δίχῃ ἅπτειρος ὤν,
Μηδ' ἀναξῇς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ab parce habenas tangere iguarâ manu,
Currúsque, fili, scandere eqstandi rudis.

Evpolis *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ σφοδρὸν γέρον,
Τιὼδι λαμβάνων δόγμα, πρὶν καθίσαντα
Τιὼ δικαστήριον.

Pol, senex, parùm sapuisti, qi tam citò stipendium
Hoc eqestre sumpsisti, priusqam rectè eqitare dicerus.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qi scribitis, aqam
Viribus, & versate diu, qid ferre recusent,
Qid valeant humeri.—

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅτι πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὸν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, qòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere neqiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. *Homo iste adificare cœperat, verùm perficere non valebat.* Νῦν δέ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν, σωτάξεις ἀναφέρουσιν ἐπιβάλλοντα ἐδίοις. διὰ τοῦτο ἐμέσιν, ἢ ἀπαλλᾶσον· εἶτα ῥόθοι, καὶ καταῤῥοίαι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qi & idem *enchir. c.* 59. Ἂν γάρ δυνάμενον ἀναλάβῃς τὸ πρόσωπον· καὶ ἐν τούτῳ ἠρεμήσῃς, καὶ ὃ ἐδυνάσω ἐπιτελέσῃ, παράλειπε. vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τῷ δυναμένῳ] Ità Liodes Odyss. φ. *v.* 152. ubi arcum Ulyssem intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μάλ' ἐγὼ ταχύς.—

vel utì Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, exrulit,

—ἢ δύναμαι ταχύσαι· λαβέτω δὲ καὶ ὁλκός.

Ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ] Ità Jason Sirac. loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ σοὶ παράγγελλον, ταῦτα διανόει. Uterqe vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, qod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere neqeamus. Siqidem in his obtinet, qod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undiqe cura,
Officium nemo qi reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Παρασκαλεῖν τὸν δυνάμενον] Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μικὰ ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπροσθεν ὄντα, δεῖ τοῖς ὃ χείρων ἑτέρῳ πέμπειν, αἱρουμένους τὸν μᾶλλον δυναμένον.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον] Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι] Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4. § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δὲ τούτοις ὑμνήσαντες] Scil. qi aliis immortalitatem æternitatémqe qandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis havd pavci oblivioni sunt traditi, memoriáqe illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, qod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, favtoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μισθὸν δὲ μέλισσα πέλει ἱερὰς ὑποφήτας·
Ὄφρα κε κ' ἐν αἰθέρι καρυμιθέος, ἐδλὸς ἀκούσῃς,
Μηδ' ἀκλεὴς μύρηαι ὅτι ψυχᾶς Ἀχέροντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehit amnis aqas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cælo Musa beat.—

qi & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina qam tribuent, fama perennis erit.

qem & vide sis qàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion qidem Grammaticus, hic qem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad qos aliqa componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum ep.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. qamvis enim pulcerrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, qasi semper victurus occiderit; qamvis ipse plurima opera & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. eqidem beatos puto, qibus Deorum munere datum est, aut facere scribendâ, aut scribere legenda; beatissimos verò, qibus utrumqe.* Idomenî Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, qàm omnia ista qæ colis &*

propter quæ coleris. Refert Seneca *ep.* 21. Subjungitque. *numquid ergò mentitus est? qui Idomenea nôsset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos magistanas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset genus Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar proncpos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudò temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum meum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt,
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit.

De Nisо & Evryalo Æn. *l.* 9.

§ 7. Μὴ ἀφῶνε βοηθήμῶ &] Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: qia quæ hîc dicuntur, eódem pertineant, qò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, qò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qi prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. qod & *infr.* § 14, & 16. animadvenere licebit. Rectè avtem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, qod & in proverbium jam abiit, *Iliad.* κ.

Ζωή τε ἅμ' ἐρχομένοιο.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τῷ γὰρ ἐνὸς ὀι δύο ἀγαθοὶ βελτίους (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τοῦτο γάρ ὄζι τὸ,

Ζωή τε ἅμ' ἐρχομένοιο.

Idémque *ethic. l* 8. *c.* 1. Ζωή τε ἅμ' ἐρχομένοιο, νοοῦσι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, qod de animi virtute víque corporis Sallustius in *Catilin. Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

—*alterius sic*
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐνεργεῖν τὸ ὀπιδάλλον] *id qod tibi incumbit, ad te pertinet,* tui est officii & muneris exeqi. ità *l.* 5. § 25. ἃ ἀνθρώπῳ, καθ' ὃ ἄνθρωπός ὄζιν, ὰ ὀπιδάλλει. & *l.* 10. § 24. ὅσα ἐκάστῳ ὀπιδάλλει. *qæ unicuique conveniunt, ad eúmque pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀπολαζόντες δὲ πημάτων τὸ ὀπιδάλλον. *Sortitam facultatum, qæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, Ἀπολαχόντες δὲ κλημάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas Evang. *c.* 15 *v.* 12. Δός μοι τὸ ὀπιδάλλον μέρος τῆς ὐσίας. *da mihi bonorum partem, qæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῆς δὲ ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ὀπιδάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atqe ad nos pertinentem portionem tulisse.* Sed & μοῖραν ὀπιδάλλουσαν, Procop. *Gotic. l.* 1. καὶ τῶν Γότθοις ὀπιδάλλουσαν ἐν Γάλλοις μοῖραν λαζόντας. *acceptâ, qæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ πυχόμενος, ὅπου μανθάνεις, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ὀπιδάσεως· ὁ δὲ συμπληρώσας τὰ ὀπιδάλλοντα· καὶ ἀναπόρθητον τέλει τὴν ζωὴν κατακλείσας, ὅτις ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' ὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτῶν ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἀρχοῦλα πλείαν ἔχειν δεῖ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· ἅμ δ' ἄλλον ἕκαστον, ὅσον ὀπιβάλλει αὐτοῖς· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ὀπιμελείας πυχάνει τὸ πλεῖον κοινόν· ἅμ γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζωσ· ἅμ ὑ κοινῶν ἥττον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ὀπιβάλλει. *quantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς ἐυδαιμονίας ὀπιβάλλει πυεῖσθαι, ὅσον πὲρ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τῇ περὶ ταῦτας. *tantum ad unumqemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινὴ συμφέρον σωθῆναι, καθ' ὅσον ὀπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τῶν ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea* qòd bene vivendi *pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω] Basil. Cæs. *in Esaj.* Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τοῦ προλαβεῖν τὴν γνῶσιν; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐπιόν, ἕξει, κἂν μὴ προγνῷς· εἰ δὲ λυπηρόν, τί σοι τὸ κέρδος προδαπανᾶσθαι τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Avson.

Certa si decreta sors est, qid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, qid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliqod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, qasi venisset, urgetur: & qicqid ne patiatur timet, jam metu patitur. qemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: qadam enim segnitia nervis inest. & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò anteqam opprimatur malis, qatitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. qid dementius autem, qàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere; qas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro neminem debere torqeri? qicunqe audierit post qinqagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

ſi medium ſpatium transilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futuram ſolicitudinem immiſerit. & epiſt. 24. *Quid neceſſe eſt mala accerſere, & præſentia citò patienda cùm venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; quia quandoque ſis futurus miſer, eſſe jam miſerum.* Item ep. 98. *Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer. nil eſt nec miſerius, nec ſtultius, quàm prætimere. qua iſta dementia eſt, malum ſuum antecurrere?* Vide eundem epiſt. 13. & *ad l.* 8. § 33. & *l.* 6. § 31.

Ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον] itaque eisdem, qibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l.* 12. § 9.

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Vide *ad l.* 6. § 38. & *l.* 10, § 4.

Συμπάθεια ἑνιαῖα] Trahit huc σειρὰν χρυσῆν illam Homericam *Il.* Θ. v. 19. Ariſtides *orat. in Jovem*: Ἀπορῶ τῆς Διὸς τὸ πάντων πατρὸς δυνάμεως ἔκαστα ἔχειν, καὶ ἀτεχνῶς τί τὸν Ὅμηρον σειρὰν ἀπαῖραι εἰς αὐτὸν δηλόν ἐστιν, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξῆφθαι. πολὺ κάλλιον ἄλυσιν αὐτὴν ἢ τί χρυσοῦν τινὰ, καὶ οἱ τινα ἄλλον τις ἐπενόησεν. Vide *l.* 10. § 5. Greg. Naz. *de pace*, id eſt, Τοῖς τῆς ἑνώσεως δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν συνδήσας. Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l.* 5. ζεύξας, ἐκ ἢ ὅλων σώσας. leg. σύνδεσις. Vide *ad l.* 12. § 30.

Συγκατατίθεται] Vide *l.* 4. § 45. & *l.* 5. § 8.

Συγκοσμεῖ] Vide *infr.* § 48.

Κόσμος εἷς] Vide *l.* 4 § 40.

Νόμος εἷς] Vide *l.* 2. § 16. Clemens *ſtrom. l.* 1. Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ἐκ θεοῦ γὰρ, τῇ καὶ ἐνδς, ὅ, τε τῆς φύσεως, ὅ, τε τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κοινὸς] Vide *l.* 4. § 4. & *infr.* § 10.

Ἀλήθεια μία] Vide *l.* 9. § 1. Julian. *de cynicſm. orat.* 1. Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rurſus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, ὕτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l.* 8. *c.* 9. Ἀληθεύειν μὲν γὰρ ἁπλῶς· ἁβεβαίως ἢ ἀπειράκις, παρέχει τὰ περὶμαία. Hinc illud: Πᾶν τὸ ἀληθεύον σωκαληθεύει. Siquidem, ut Ariſtot. περὶ ἑρμην. *c.* 19. Ἀληθῆ ἀληθεῖ ἐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι, ὅτε δόξαν, ὅτε ἀντίφασιν. ἐναντία μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ ταὐτὰ ἢ ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα τε ἐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l.* 2. *c.* 2. ἐξ ἀληθῶν ἐκ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. Qui & quod de virtute idem *ethic. l.* 1. *c.* 6. Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ἔστι· τὸ ἢ κατορθοῦν μοναχῶς.

Ἐθελοκακεῖν μὲν γὰρ ἁπλῶς, παντοδαπῶς ἢ καλοί. Et Plut. de virt. mor. Ἔχουσιν οὖν περὶποιμὰ ἀεὶ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλεοναχῶς ἢ ἁμαρτάνει. τὸ μὲν δεῖν τὸν σκοπὸν, ἓν ὄντι καὶ ἁπλοῦν· ἐσοχῶσι ἢ ἄλλοτε ἄλλοθι, ὑπερβάλλοντες τὸ μέτριον ἢ παραπολείποντες. idem de veritate, quæ & virtutis genitrix, quam cum virtute eandem (teſte Senecâ ep. 71.) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. Μία ὄντι ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία χρὴ δυνάμιν ὄντι ἡ ἀρετὴ, καὶ ἓν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; unique felicitas, quam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυχαδεῖς γάρ πως τῆς ψεύδους αἱ ἀτραπαί. Theodoret. *therapeut. l.* 1.

--velut ſylvis ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit.--

Flacc. *l.* 2. *Sat.* 3. Sed Clementem avdiamus, qem tranſcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τινὸς ὕσης τῆς ἀληθείας· τὸ μὲν ψεῦδος μυείας ἐπιτροπὰς ἔχει· καθάπερ αἱ Βάκχαι τὰ τῆς Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, αἱ ἢ φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἑκάστη ὅσον ἐλαχεν, ὡς πᾶσαν αὐχεῖ τὴν ἀλήθειαν· φαντὶς δ' ὅμως, ἀνατολὴ πάντα φωτίζεται. Et mox: Ὁ γὰν αἰὼν τῷ χρόνῳ τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνεστὼς αὐτάρ δὴ καὶ τὸ παρῳχηκὸς, ἀκριβεῖας [ἀκαρῶς, vel -ιαίως.] συνίσησι· πολὺ ἢ πλέον δυνατωτέρα τῷ αἰῶνι ἡ ἀλήθεια συναγαγεῖν τὰ οἰκεῖα ἀσώματα, κἂν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐκπέσῃ γῆν. Denique: Ὁ ἢ τὰ διηνεμίσια συνδεῖς αὖθις καὶ ἐποποιήσας, τέλειον τὸν λόγον ἀκριβῶς ἓν ἐᾷ· ὅπ καταλέξεται τὴν ἀλήθειαν. Et *in eod. lib.* ὡς ἢ ἑνὸς ὄντος τῆς εὐδαιμονεῖν αἰτίας πυνθάνεσιν αἱ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσαι καὶ ὡς τῇ θερμαίνειν ὅτε ἥλιος, τότε πῦρ, βέλτιον τε καὶ ἐδῶς· ὕτω μιᾶς ὕσης τῆς ἀληθείας. πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rurſusque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; quæ quoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Ἐγὼ μὲν σκοπῶ, μία χρὴ δυνάμιν ὄντι ἡ ἀρετὴ· ταύτῃ ἢ συμβέβηκεν τούτοις μὲν τοῖς περὶσμασιν ἐγγινομένοις λέγειν φρόνησιν· ἐν τούτοις ἢ σωφροσύνην, ἐν τούτοις ἢ ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνην. ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὕσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρικὴ ἀλήθεια, ἐν μουσικῇ ἢ μουσικὴ, κἀν φιλοσοφίᾳ τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικῇ εἴη ἡ ἀληθεία. μόνη ἢ ἡ κυρία αὕτη ἀληθεία ἀπαρεγχείρητος, ἣν παρὰ τοῦ ὑῷ τοῦ θεοῦ παιδόμεθα. Fruſtrà igitur ſunt qi veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, qaſi alicubi aliqid verum eſſe poſſit, qod alibi falſum ſit. qam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, refutantem, & contrariam ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *qæſt.* 1*a*. Sed qomodo ergò alia, & alia? Avdi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δραχμῆς, τοῦ μὲν ναυκλήρου λέγοντος, λῆμμα ναῦλον· τοῦ ἢ τελώνου, τέλος· καὶ ἐσόλιον μέν, τοῦ ναυμέχου· μισθὸν ἢ, τοῦ θλιβομένου· καὶ τοῦ πε-

πεῖσαι τι, ἀδύνατον. Optimè Cicero *Academ. l.* 4. *Nostra, inquies, sola vera sunt. certè sola, si vera. plura enim vera discrepantia esse non possunt.* Et *de oratore l.* 2. *Plus uno verum esse non potest.* De unica interim *veritate* quæ arguntur Scholastici, vide apud Alexandr. Halens. *part.* 1. *q.* 15. *m.* 5. & Thom. Aqin. *sum. part.* 1. *q.* 16. *a.* 6.

§ 10. Ἐναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12.

Εἰς τὸν περὶ ὅλων λόγον] Vide *l.* 4. § 14, 18. & *l.* 6. § 23. & *supr.* § 6.

§ 11. Κατὰ φύσιν δὲ καὶ κατ' λόγον] *Eadem*, inquit, *actio creaturæ rationalis est secundum naturam & secundum rationem.* qia nimirum de natura rationalis est, esse præditum ratione. Sen. *de vita beat. c.* 8. *Naturâ duce utendum est. hanc ratio observat, hanc consulit. idem est ergò beatè vivere, & secundum naturam.* Sed & ex consequenti, idem secundum naturam vivere, & secundum rationem.

§ 12. Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενος] Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qi erigatur?* qasi dixerit; cogita tecum, uter horum sis, qi rectus ipse consistat, an qi ab alio erigi opus habeat. M. Calavb. ut legisse videtur. vertit enim; *Rectus ipse, non directus.* qomodo ferè legitur *l.* 3. § 5. Vide quæ sunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus consistas ipse, vel si labi contigerit, erigentis opem nè spernas. Vide *ad l.* 1. § 7. & 14. & *l.* 4. § 12. Utriusque horum imaginem havd inepram submiistrat Synesius *in calvit.* Ὥσπερ γεωργῶν παῖδες ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῆς ὑμαυόντων φυτῶν συνέντες, ὡς εἰς ὀρθὸν αἴρειν βάλλεταί τε καὶ πήγνυσι, ὅσα μὴ αὐτὸς τοῦτο πρὸ ἑαυτοῦ ἐξισχύει, κοινοῖς αὐτὰ καὶ χάεγξιν ὑποδείσθωσαν. *Plantæ*, inqit, *qædam suapte vi ὀρθαί* i. e. *rectæ crescunt, aliæ qæ sponte neqeunt, arte & ope, sive adminiculis* ὀρθὰς. i. e. *erigi necesse habent.*

§ 13. Ἐν ἡνωμένοις] Ἡνωμένα καὶ διεζευγμένα, de qibus tum hîc, tum & *l.* 9. § 9. Marcus noster, sic distingvit Sextus Empiric. *adverss. Physic. l.* 1. *c.* 2. Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, τὰ δὲ ἐκ διεζευγμένων. ἡνωμένα μὲν ἐστὶ, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κεχειμένα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα. ἐκ συναπτομένων δὲ, τὰ ἐκ πλειόνων παρεκκειμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νενόντων συνεστῶτα, οἷς ἑλίσσει, καὶ πυρίσκοις, καὶ νῆσις· ἐκ διεζευγμένων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐπικεχωρισμένων, καὶ καθ' αὑτὰ ὑφεστηκότων συγκείμενα, ὡς σφαῖρα καὶ ποίμνιον καὶ χορός. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφα τὰ μὲν ἐκ διεζευγμένων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ σῖτον καὶ σφαῖραν· τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, οἷς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ἐστὶ σῶμα ζῴου ἕκαστον. Qod Pompon. *digest. l.* 41. *tit.* 3. *leg.* 30. *Tria genera sunt corporum: unum, qod continetur uno spiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia: alterum, qod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se cohærentibus constat, qod συνημμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, qod ex distantibus constat; ut corpora plura, non soluta, sed uni nomini subjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep.* 102. *Qædam continua esse corpora, ut hominem: qædam compositа, ut navem, domum, omnia denique qorum diversæ partes junctura in unum sunt coactæ: qædam ex distantibus, qorum adhuc membra separata sunt, tanqam exercitus, populus, Senatus. illi enim per qos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Τὰ μέλη τὸ σώματος] inculcat hoc Apostolus passim de Christicolis, qod Marcus hîc de omnibus in universum hominibus. *Ad Ephes. c.* 4. *v.* 4. Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c.* 12. *v.* 5. Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 17. Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c.* 12. *v.* 12. Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (qo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Christi politico, non physico sumitur, prout & *ad Gal. c.* 3. *v.* 16.) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rursus, *v.* 27. Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θερμοτέον οὐχ ἧττον τὰ περὶ πλησίον, ἢ ἐκείνῳ τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἐσμὲν ἐν χωλῷ καὶ μιᾷ χαρᾷ πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστός· καὶ ὅπερ ἐστὶν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἔχομεν ἐκείνῳ, καὶ πᾶσιν ἅπαντες. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Qid si nocere velint manus pedibus? manibus oculi? ut omnia inter se membra consentiant, qia singula servari, totius interest: ità homines singulis parcent, qia ad cætum geniti sumus. Salva autem esse societas nisi amore & custodia partium non potest.*

Πρὸς μίαν πνοὴν σωτηρίαν] Vide *ad l.* 2. § 1.

Μέλος εἰμὶ] Ità Sen. 95. *Omne hoc qod vides, qo divina atqe humana concluса sunt, unum est; membra sumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l.* 4. § 40. Ὡς ἓν ζῷον ὁ κόσμος. Vide & *ad l.* 2. § 1, 3, 4, 9. Verùm restringit hîc ad σύστημα λογικὸν. Vide *ad l.* 3. § 3. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Εἰς δὲ διὰ τῆς ῥοώδους συνεχείας μέρος] Verba illa διὰ τῆς ῥοώδους συνεχείας glossema forsan fuerint. Μέλος autem & μέρος ità Marcus distingvit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter pavlò Strabo *l.* 2. qi non *animationis*, sed *configurationis* ratione, istud ab isto differminat; Ἡ κατὰ μέλος τομὴ, inqit, τῆς ἄλλως κατὰ μέρος διαφέρει, διότι ἡ κατὰ μέλη λαμβάνει τὴν περιγραφὴν ἔνδοθεν φυσικὴν, ὀρθώσει τινὶ καὶ τύπῳ σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyss.* 1. *v.* 291.)

Τὸν δὲ διαμελεῖσι ταμόν· —ἡ δὲ ἁδὴν ἔχει τοῦτον. & accuratiùs Aristot. *hist. animal. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἔνια μὲν μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μέλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα ἀφ' μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὐτοῖς ἴδια· οἷ κεφαλὴ, καὶ σκέλος, καὶ χεὶρ, καὶ ὅλως ὁ βραχίων, καὶ ὁ δάκτυλος. ταῦτα γὰρ αὐτά τέ ἐστι μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μέρεια. Membrum ergò unumquodqe etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καλλιπλικῶς ἐυρραίνει] Imò καλλιπλικῶς, vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil reqiras. Vide *ad l.* 9 § 42. ubi vox eadem repetitur.

Ἐυφραίνει τὸ ἐυδιγεῖν] Plut. *de vit. Epicur.* adverſus Epicureos agens; Αὐτοὶ δή τινες λέγουσιν, ὡς τὸ ἓν ποιεῖν ἥδιόν ἐστι τοῦ πάσχειν. Et *de philoſophorum convictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, τοῦ ἓν πάσχειν τὸ ἓν ποιεῖν, οὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ ὑδὲν ἧττον γόνιμόν ἐστιν ὡς χρεὼν. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ τῶν Χάριτι τὰ ὀνόματα θεὶς Θαλίᾳ, Αγλαΐᾳ καὶ Εὐφροσύνῃ, καὶ Θάλλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῇ διδόντι χρὴ εἶναι πλεῖον ἢ ἐν τῷ λαμβάνοντι καθαρώτερον. ἀλλ' ἐν τῷ πάσχειν ἓν αἰσθήσει τινὰς πολλάκις, ἀεὶ δ' ἀγάλλονται τῷ ἓν ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποῖον γὰρ ἧττον σκοπὸν βάλλοντα καὶ τυχεῖν ἥδιον καὶ διαμαρτάνειν ἀνιαρὸν, ὡς ἀνδρὸς ἓν παιδιᾷ ἄξια διὰ χάριτος ἐφιέμενος; Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδύσας, ὡς παρ' ἑτέρων ἃ χαίρουσιν αὐτοὶ λαμβάνοντες. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Διδοὺς ἥδιον ἢ λαμβάνουσιν ἕτεροι.

Ὡς αὐτὸν ἐυπαιῶν] Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ δίδοναι χάριτας ὅμοιαι δωρήμασιν ἀκαδοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. qem locum libentiùs, qò emaculem, tranſcribo. Οὗτε νῦν παραδίδωκεν ὁ καιρὸς, μέμφασθε μοὶ ὑμᾶς· οὔς φιλτάτους, τοὺ φρόνιμους (ἐμοὶ τῆ forſan) χρόνος μηδὲν αἰτιασαμένους· (αἰτιασαμένους. culpat enim qodammodo, qòd nihil priùs petierant.) ἐυχαριστήσω δ' τῷ παρόντος, ἡνίκα αἰτήσεσθε, ἅτε ὑμεῖς μοὶ οἱ λαβόντες, δώσετε τοῖς ἀληθείας· δίδυγμαι γὰρ ὑμῶν χρεὼν τὸν αἴτησιν. ἐγὼ δ' ἃ μὴ τοσαύτης ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δώσω. τί γὰρ ἀνδρὶ φιλοπάτριδι κάλλιον καὶ μεγαλοφρονέστερον, ἢ πλουτεῖν τοὺ ἑαυτοῦ πολίτας ἓν ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Ἐυ γὰρ ποιεῖν, ἢ ἓν πάσχειν, πφυκότες ἥδιον· καὶ μᾶλλον ὀφείλειν αὐτοὺ τοῖς ἓν ποιοῦσι τὸ ἐλλιπικὸν, ἀλλ' ἢ αὐτοὺ δεῖν παρ' ἑτέρων μᾶλλον τῆς ἐρετῆς λαμβάνειν· ὧδ' ὅτι κάρδιε φιλεῖν τοὺ δόντας ἀυτός· ὧδ' γε μᾶλλον, ἢ τοὺ πᾶδας καὶ γονέας ὅτι κάρδιε φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ τῆ ἀναλωμάτων σώζειν τοὺς ὡς ἰδίης οἰκείων τὰς γνώμας διαχειμένους. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qi digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit, inqit Marcus, qi benefacit alteri; qia & is qi benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siqidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede, atqe hoc eſt, qod *infrà* § 74. ὠφελήμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παιδίοις ἐν τῆς σπερματίσεως ἡμιμερίοις] hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μεμυδρίοις τὸ ἐυφράματος τύτου, ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακιμυδίοις μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ σπερματίσεως hìc ſubmoveret, σπερματίσεως ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ σπερματίσεως præceſſiſſet. Sed & τὸ σπερματίσιον. *infr.* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum cafibus hæc accepit, qæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμψεται τὰ παιδόντα] malim μέμψηται, *conqerantur ea, ſi voluerint, qæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum ſuerit, ut ὄψεται, *viderit. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ δ'] id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. qod Xyl. cùm non animadverteret, Marci mentem hìc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujusqe ſe eſt qisqe.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, qia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. οὐκ ἐγὼ (id eſt, ὁ νῦς μου. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ οἰκήσασα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ὑποπλέω] Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranqil.* Καθόλυ δ', ἐπεὶ δεῖ ἀδιλήπτων, τὰ μὲ φύσει τὸ λυπῶν καὶ βαρυῖον ὑποφέρει, τὰ δ' πλείσα δόξῃ δυσχεραίνειν ἐδιζόμεθα καὶ μανδάνομεν. οὐκ ἄλογον ὅτι περὶ ταῦτα μὴ ἔχειν ἀεὶ τὸ τῦ Μενάνδρε περίχαρες,

Οὐδὲν πάσχοντας δεινὸν, ἂν μὴ περοσποιῆ.

τί γὰρ περὶ σὲ ὅτι, φησὶν, ἂν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; περὶ δ' τὰ φύσει δυλῦντα λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ ἐυεπίδειον,

Ὅιμοι, τί δ' ὄιμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

ὑδεὶς γὰρ ὕπω τῆ παθητικῆ καταφερομένης καὶ ὀλισθαίνοντος ἀνπλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοινῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀνάμεσον ποιῶν, ἢ διὰ τὸ σῶμα μεμισθῶσθαι ὁ ἄνθρωπος, μόνῳ ταύτῳ τῇ ψυχῇ λαβὼν δίδωσιν, ὃ δ' τοῖς κυκλοτάτοις καὶ μεγίστοις ἀσφαλὲς ἔσηκεν. Hæc à Stoiciſmo havd procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ ταπεινοῦν ἑαυτὸν, ὅπῃ πάντα μὴ ἄκοντα καὶ γινόμενον κακῶς καὶ ἀνοήτως. ὅπως δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑσὸ τῆς λόγυ ὑπλαφησθέντα καὶ ἀναπαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, ὑδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ περοσπεσῇ, κομιδῆ γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς πωδαγώσης, τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπλωμα τῆς χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ὄξωθεν συναχθομένοις καὶ συναγανακτῶσι διὰσκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam qæ corpori læſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶ)] Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l.* 8. § 5. Huc illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii qicqid fecerint, ſe cum familia ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα] Vide de *purpura*, qæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18. Ὅτι πᾶς

Ὅ, τις ἂν ποιῇ] leg. ὃ, τι ἂν τις ποιῇ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ ἵνα ἐνοχλεῖ οὗ λέγω, ἵ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀπτυμίαν.] manca hæc esse, ex seqentibus satis claret; nec qid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qi enunciativè capiunt, à Marci mente qàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est, mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur qæ *supra* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaqe D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & qæ desunt, ità supplenda existimarem. ἵνα ἐνοχλεῖ; οὗ λέγω, ἵ φοβεῖ ἑαυτό; [ἵ λυπεῖ;] εἰς ὀπτυμίαν [ἵ χαίρει; vel ἵνα ἄγει;] sicut Galen. *de optim. sect. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπῇ, μηδὲ εἰς αἰδημοσύνην ἡμᾶς ἄγῃ. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne scipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam, αὐτὸ ἑαυτῷ ἵνα ἐνοχλεῖ; ἵ λυπεῖ (ut sit hoc illius, οὗ λέγω loco) ἑαυτό; ἵ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, qicqid de verbis fuerit, confirmant seqentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ. Verba autem feliciùs pavlò videtur restituisse sic D. Salmasius. οὗ ἵ φοβεῖ, ἵνα ἄγει εἰς ἀθυμίαν. ἄγει εἰς ἀθυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀθυμία est λύπη, ut εὐθυμία *hilaritas*. unde εὐθύμει, *hilari fis animo*, ità *l.* 4. § 38. κὴ ὅσα τοῦ μορίου ἐυφραίνει ἢ λυπεῖ. isthiusmodi aliqid supplendum ex seqentibus liqet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖσθαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ δ' ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, qem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, qandocunqe molestiâ aliqâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. *c.* 19. Περαίρουν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλύσαι ἢ ἀλλαῦαι ἀσφαλτον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτῶν. οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀνταραξίας αἴτιον ὄζειν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ἀπολογιζόμενον ἵ τρέψει] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔχεις αὐτὸ εἰς χρῖσιν τοιαύτην] Locus iste mihi planè depositus, absqe clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magìs debeo, qàm Marcus ipse. is manum medicam favsto sydere admovit. Malè, inqit, Xylander αὐτῷ· pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullas metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: neqe enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, ἐάν μὴ πάθῃ, εἰ ἵνα ἄξεις αὐτὸ εἰς χρῖσιν τοιαύτην. vel, εἰ ἵ παρίξεις αὐτὸ εἰς χρ. τ. Nihil verius. Epictet. differt *l.* 2. *c.* 6. Τίς γάρ σε ἀναγκάσει δύασθαι ὑπολαβεῖν τι, ὃν ἵ θέλεις;

Ἀπροσδύτως] ἐκ τῆς τῷ ἡγεμονικῷ αὐταρκείας, Vide *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνεμπόδιστον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ἔστι πλοῦτός ὄζειν ἐφ' ἡμῖν, ἐν ὑγίεια, ἔστι δόξα, ἔστι ἄλλο τι ἁπλῶς, πλὴν ὀρθῆς χρήσεως φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία ὄζει δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν] deesse vocabulum aliqod videtur, qod membrum posterius explear. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. Idémqe eidem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. qo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casavbono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, qod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς ἢ ὁ Πλάτων τὸν εὐδαιμονίαν, τὸ ἓν τὸν δαίμονα ἔχειν· δαίμονα ἢ λέγεσθαι τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliqo, ista Svidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ὄζει. ὁ γὰρ ἓν τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνεσθαι δοκεῖ τῷ τὸ εὐδαίμονι ὀνόματι. εἰ δὲ δαίμων ἐκάστῳ ἡ ψυχὴ, κἀκεῖνος ἕξει σπουδαῖος, ἐὰν ἀν εὐδαίμων, ὁ ἓν τῇ ψυχῇ ἔχων. ἓν ἢ τῇ ψυχῇ ἔχει ὁ σπουδαῖος. σπουδαῖος δ' ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονεῖν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὴ ψυχὴ σπουδαίου γένηται. Laërt. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam qodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro Æn. *l.* 9.]

——*Dîne hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryale? an sua cuique Deus fit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας *dici beatos, qorum Dæmon bonus,* id est, *animus virtute perfectus est. qem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, qòd is Deus, qi est animus sui cuique, qanqam sit immortalis, tamen qodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἓν τῶν ποιεῖς, ὦ φαντασία;] Qid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa qod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπέχε τοῦ θεὸς σοι] forsan [νῦ] τοῦ θεὸς. atqe ità M. Casavb. nam Xyl. omisit; malèqe reddidit, *eis ἦλθες. unde venisti.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut veniſti*. *faceſſe hinc, per Deos, ut veniſti*. Sed nec fortaſſe νὴ particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmaſ. formulam uſitatam eſſe monet, πρὸ θεός σοι, ſubaudi ὄφειμι. eámque locutionem occurrere in *hemiambis* Anacreonteis, & in *diſſertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, πρὸ θεός σοι,
Πιεῖν, πεῖν ἀμυστί.

Arrian. in Epicteti *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, πρὸ θεός σοι, ἐμπαίζων μι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παύσασθε, πρὸ θεὸς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ ῥήγματα καταιχύνοντες. & ad formulam Chriſtianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν θεόν σοι. qem locum corruptum fruſtrà ſuſpicatur Volſius. reſtituenda eadem, *c.* 22. ubi, τὸν θεόν σου, vitiosè legitur; qod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rurſus formulâ, ſed ellipſi câdem, *l.* 3. *c.* 23. θαυμαστὸν, κύριε, πῶς ἐμοὶ σοι σωτηρίαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, πρὸ θεὸς, διὰ τοῦτο ἔλεγες. Si locus ſaltem integer fuerit. facit enim ſuſpectum, qod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ πρὸ θεός. qod fortean fuerit, πρὸ θεός σοι. qin integram qoqe idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὀμνύω ἡμῖν πάλαι θεὸν, ὃν σοφὸν ἔφης πρὸ θεὸν σόν.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι] Hoc enim dogmati Stoico adverſatur; non tamen & Chriſtiano, qod ὀργίζεσθαι καὶ μὴ ἁμαρτάνειν monet, *ad Epheſ. c.* 4 *v.* 26. Diogeni autem Stoico, non Cynico (qod Eraſmum fugerat) de dogmate iſto differenti, cùm adoleſcens qidam protervus, velut periculum facturus, an re præſtaret qæ docebat, in faciem inſpuiſſet, *Non qidem iraſcor*, inqit ille; *ſed dubito tamen an iraſci oporteat?* Narrat Seneca *de ira, l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia eſt, ut motu meo digna ſit.*

§ 18. Τί γὰρ διώκεται χωρὶς μεταβολῆς γίνεσθαι;] Vide *l.* 4. § 46. & *l.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί διὰ φίλτερον] *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς διὰ χειμάῤῥου] Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Aug. *in Pſal.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωτηρικὰ] Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὰ μέρη] vide *l.* 2. § 1. & *ſupr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. 47.

Πόσους Ἐπικτήτους] è ſuperis ergò exceſſerat jam Epicterus. Accedit qòd Gellius Herodi Attico, qi ſub Marco floruerat, æqalis ferè, de Epicteto, tanqam qi jamdudum deceſſerat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. De *Epicteto philoſopho nobili, recentior eſt memoria, qàm ut ſcribi, qaſi obliteratum, debuerit.* vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ ἓν μόνον φείδεται] *Hoc unum me ſolicitum habet.* ità τὸ φροντίζειν ſæpiùs uſurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22.. Eſtqe hoc qod profitetur cumprimis utile piúmqe, ſi ſolicitudo univerſa eo fine adhibeatur, nè qid unqam obrepat, qod officii ſui non ſit. vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φείδεσθε.

§ 21. Ἐγγὺς] Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἡ σὴ φειδὼ πάντων λήθη] vide Solom. *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας] Hoc eſt qod Aug. *in Joan tract.* 66. & *in concion. ſolenn.* 235. *Eſto medico ſimilis; qi odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapſos & errantes diligi vult. Amplius aliqid Chriſtus Dominus, non lapſos tantùm & errantes, verùm in nos ipſos delinqentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον ἔδει δοκεῖ, τὸ εὐδοκίτας μὲν ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὲν ἀμύνεσθαι. παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐδοκίτας κρατεῖ. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς οὐχί· ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πρόσωπον ἀνεξικακεῖν, εἰδὼς ὅτι τε, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè qàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον ἐὼν φιλεῖν· ποτὶ δ' ἐχθρὸν ἀτ' ἐχθρὸς ἐὼν, λύκοιο δίκαν θυμοῦμαι, ἄλλ' ἄλλοτε πατέων ὁδοῖς σκολιαῖς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum inſtituens; Δαίρεσθε δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ δαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας. De Chriſtianis Juſtin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atqe hæc eſt reverà charitas ſincera, *amare qos toleras, tolerare qos amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. ſerm.* 35. Qin & Marcum ad eos etiam reſpexiſſe, qi adverſus nos ipſos fuerint injurii, qæ ſubjecit, oſtendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς] Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, ἀλλὰ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἀγνοιαν, καὶ ἄκοντες] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται] Vide *ad l.* 4. § 6. & *infrà* § 58.

Οὐκ ἐβλαφθή σι] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις, ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας, ὡς κηρῷ] Eleganti ſimilitudine hoc illuſtrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδανὸς, ſed de ſchola Platonica Leo, (Byzantius fortean) utì ex Athen. *dipnoſoph. l.* 11. & Laërt. *l.* 3. in *Platon.* patet; in *dialogo*, qem *Alcedinem* inſcripſit, & inter

inter Luciani opuſcula, à qibus dictionis mollitie venâqe candidiore plurimùm diſcrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ τοιῦτο, inqit, καὶ τὰ παιδίσκα τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ὀπτὰ ἀθύρματα, πολὺν ἢ χρεὼν ὅταν λάβῃ, ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μιλαγματίζει πολλὰς ἰδέων φύσεις. Eisdémq; planè inſiſtens veſtigiis Plur. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δύναται τις πλάττων ζῶα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἂν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως· ὅτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πάλαι μὲν τοὺς θεσπόνους ἡμῶν ἀνέφηνε· εἶτα σωρηδὸν αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς πατέρας, ἔπειτα ἡμᾶς, οὐτ' ἄλλως ἐκ' ἄλλοις ἀναχυκλήσας· καὶ ὁ τῆς γλυκύτητος πολεμιώτατος ἐστὶ ἐκλελοιπὼς ῥέων ὕποτε χρήσιμος, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς ὀδυρτῆς. Cui non abſimile quod Aphrodiſſ. *probl. l. 1. q. 49.* Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ τι τοιοῦτον ζῶον χωνεύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἔτερόν τι σχῆμα, ἀπὸ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τὴν ὕλην. Luſus autem puerilis illius, qo animalium icunculas è cera ſolent effingere, meminit & Lucianus in *inſomnio* verbis hiſce; Ὁπόταν γὰρ ἀφοσιῶμαι ὑπὸ σοῦ διδασκάλων, ἀποζέων ἐν τῷ κηρῷ, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νὴ Δία ἀνθρώπους ἀνάπλαττον. Demetr. Phaler. qi dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθόλου μὲν, ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κυῶν ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· ὅτω καὶ πρᾶγμα ταυτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *inſtitut. l. 10. c. 5. Nec alienа tantùm transferre, ſed etiam noſtra pluribus modis tractare poſſumus, & ſententias eaſdem quàm numeroſiſſimè variare: velut cádem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci ſolent.* De cera ipſa Plinius min. *l. 7. ep. 9.*

Hæc lævis eſt cera, mollis cedénsque ſequatur
Si doctos digitos, juſſáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, caſtámque Mineruam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

vide *infrà ad* § 25.

Δεινὸν δὲ ὑδὲν τὸ θαλυθῆναι τοῦ κιβωτίου] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædeſius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ τῷ ξυλίνῳ τῷ ἐμαυτοῦ ὠκὺ ἀγγοεῖς τηλικαῦτας ἀκοὰς ἀκροώμενος· τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς σωφρονοῦν ὅπως διάκειται, τῆς χορμφόσεως καὶ πίξεως θαλυομένης εἰς τὸ σωφρονεῖν.

§ 24. Τὸ ὀπίκοτον τῆς φερσόνης λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐναπομείνειεν ἡ φερσήμια, ἢ τελευταῖον ἀποκτένοι] Periochen hanc miſerè mutilatam ac vitiatam eſſe, ſatis indicant tam diſcrepantes à ſe invicem interpretum verſiones; qæ ejusmodi ſunt etiam, ut è verbis ſenſus illi, qos ipſi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici poſſint. In textu Xyl. nihil mutat. Metic. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem ſubſtituit: ſed nec ſic quidem citra vim inſignem, exprimitur ea, qam ipſe Marco affingit, ſententia. D. Bootius (cui ego aſſentiri malverim) ſic eſſert: Τὸ ὀπίκοτον τῆς φερσόνης λίαν παρὰ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam tranſpoſitione tantùm factâ, ἢ,) ἐναπομένοι, καὶ τὸ φερσήμια τὸ τελευταῖον ἀποκτένοι, ὥστε ὅλως ἐξαφανίζεσθαι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs eſt valdè præter naturam. ubi ſæpius contigerit, immori ſolet; vultûsq; decor ità indè extinguitur, ut denuo omnino reaccendi neqeat.*

Τὸ ὀπίκολον τῆς φερσόνης] *Torvitas vultûs:* qò κότος ſive latens intus animus infeſtus atqe infenſus ſe prodit. huic opponi videtur, τὸ ἥδιον τῆς φερσόνης. *l. 6. c. 30.* Heſych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ πᾶς ἄν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καὶ πλέονι. leg. Ναυπλίῳ καλλιόνι. ad diſtinctionem alterius ejusdem fabulæ eidem cognominis, qæ Ναύπλιος πυρκαϊὰ dicebatur. Ἐπίκοτον eſſe vult, *qod iratum & infenſum jure faciat;* at Marcus pro *offenſione* ſive *infenſione animi, qæ in vultu indicium facere ſolet.* Æſchyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπίκοτος ἀεὶ θυμῷ ἀγναμπτον νόον.
At ille mentem infenſam pervicax gerens.

Περίσχημα] ἡ εὐφράτεια τῆς περσόνης, ut Jacob. Apoſt. *ep. c. 1. v. 11.* decor vultûs, qi triſtitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offenſione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, ſed & tolli prorſus ſæpenumero ſolet. Seneca *de ira l. 2. c. 35. Non eſt ullum affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fædavit; torvos vultus ex tranquilliſſimis reddidit. liqit decor omnis iratos. qalem intrà putas eſſe animum, cujus extrà imago tam fœda eſt?* & *l. 3. c. 4. Nulli certè affectui pejor eſt vultus. ferarum minùs tetra facies eſt, etiam cùm venatorem ſuum ſemianimes morſu ultimo petunt, qàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Naſonis de Niobe *Metam. l. 6.*

Et qantum ira finit, formoſa. ———

& de Procride *l. 7.*

Triſtis erat, ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti. tu collige qalis in illa,
Phoce, decor fuerit, qam ſic dolor ipſe decebat.

Imò, qod Marcus iſtic, dum affectus iſtiusmodi exprimere atqe induere vultus freqentiùs cogitur, uſu in naturam vertente, ità tandem decor ille extinguitur, ut nullâ reſtituì ratione poſſit. De Phariſæis ad ſuos Chriſtus, Matth. *c. 6. v. 16.* Μὴ γίνεσθε, ὥσπερ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qi locus iſtum mirificè illuſtrat. plùs enim eſſe videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, qàm τὸ αἰσχύνειν καὶ ἀκαλλῆ ποιεῖν, uti ex Homero atqe Euſtathio Bera. Baſil. Cæſ. *ep. 1.* Ἔπιτας τῇ ταπεινῷ καὶ καλαζελημένῳ φρονήματι, ὅμμα συγκὺν καὶ εἰς γλῶ σωτενόμενος. ——ὥστε ἃ ποιοῦσιν οἱ πενθοῦντες κατ' ἐπιτήδευσιν, ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἡμῖν ἐπιφαίνεσθαι. Nicoſtr. *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 70.* Αἱ γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρησταὶ ἔχουσιν ἄν τι πλεῖον τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς· καὶ ὅταν μὲν, ὅτε θυμούμενον, ὅτε ὀργιζόμενον, ὅτε χολῶντα, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ ἡδυπρεπές. εἰ δέ τις παύσειε καὶ χρυσίνοις, ἐνδὺς ὠδὴ καὶ τὸ ἐφθαλμῷ παρεβλήτῃ, καὶ δεινὸν δόξειεν. ὅσῃ ἡ μανία ἐνηδής, ταῖς χάραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπλασται. ὄνων ἐφθαλμοὶ καὶ παρειάτων πιστοί. ὁ δὲ συνάγων τὰς ὀφρῦς, σκαιὸς ὅτι· καὶ ὅτῳ ἐπιτρέπει ὀκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τοῦτο τε ἡ ψυχὴ ἀδαμᾷ ἀδαμοῦς ἐυφραίνεται. qibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ σύνοτον istud τῆς παρειᾶτος. nos dicimus, a louring look. Vide *infr. ad* § 59. Sed nec minùs *Sueton. l.* 4. *c.* 50. in *Caio*. cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inquit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmas. ista & luxata & perturbata suspicatur: jungi sic debere, Τὸ σύνοτον τὸ παρειάτου λίαν παρὰ φύσιν, αὐτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν πειρᾶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. atque hæc subseqi post illa quæ *suprà* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζάῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ φύσιν δεῖν καὶ κατὰ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio secundum naturam & secundum rationem; ira in vultu efferveſcens, quæ præter naturam eſt, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ τελευτῶν ἀπιστοῖεν, ὥστε ὅλως ἐξαφανῶαι μὴ δυνάσθ. ad præcedentia § 22. censet idem pertinere, & de *lucerna* dici, quæ aliquando sic extingvitur, ut possit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta est, ità extingvitur, ut denuo accendi neqeat. Suspicatur ergò post exemplum *arculæ*, cui grave non esse dixit solvi, ut nec compingi, addidisse & simile de *lucerna*, (prout & *l.* 8. § 17. post exemplum *bullæ* idem fecit) cui non est grave extingvi, ut nec accendi, etiamsi eò modò extingvatur, ut non possit lumen suum recuperare. reliqua aliunde irrepsisse avtumat; qibus de medio sublatis, periochen hanc antegressam cum proximè seqenti commodè cohæsuram. & sunt revera sectio 22². & 24³. prout nos eas distinximus, ejusdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ σωαίδησις τοῦ ἁμαρτάνειν διίστητ[αι] Mer. interserit negativam, ut sit τοῦ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Meliùs opinor, Xyl. *Nam si etiam sensus peccati nullus erit.* hoc est, nam si eò usque in vultûs obfirmatione processeris, ut jam peccati sensum omnem amittas, qid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. puls. lib.* 4. σφυσμὸν, inqit, appellant veteres, πλὴν ἐν ταῖς φλεσμοναῖς μνομένου αὐτοῦ τοῦ κάμνοντι σωαίδησιν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ τις ἅμα τῇ φλογώσει καὶ τάσιν ἔχει περὶ τὸ μόριον, ἡμῖν δ' ἁπλουσέρου, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης σωαισθήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox ista videtur, affectionem illam denotans, quâ æger eorum quæ in corpore suo fecius se habent, ipse sensum obtinet. A corpore ad animum transtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας σωαίδησις τῆς αὑτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας. Clemens generaliùs de utroqe pariter usurpavit, *Strom. lib.* 1. Ἐυρετικὸν γὰρ καὶ ὑπομνητικὸν ἡ σωαίδησις, ὑπολαλλεῖν πεφυκὼς ἀναπείθουσα· σωαίδει γὰρ τῷ ὑπολοιπῷ, ἢ εἰς ὑπόμνησιν σωάδηκησις. Idem vult, sed significantiùs pavlò dictum, qod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Ἐυρετικὸν γὰρ τὸ παθεῖν. & *ad cives suos in anguſt.* Τελμηρὸν ποιεῖ τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τοῦ ἁμαρτάνειν σωαίδησις διέχεται, cùm crebro peccandi usu, *callum quasi qendam contraxit animus, ὥστε μηδ' ἐπαισθάνεσθαι ὑπερον ὅτι ἁμαρτάνει, ut deinceps nè peccare qidem se animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἐπὶ τοῦ ζῆν αἰτία;] Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Πάλιν ὅσα ὁρᾷς] De Catone Senec. *epist.* 71. *Qid ni ille mutationem reipub. forti & æqo paterctur animo? qid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cælum, non totus hic rerum omnium contextus: qamvis Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; nasci debent, crescere, extingvi. qæcunqe vides supra nos currere, & hæc qibus innixi atqe impositi sumus velut solidissimis, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqalibus ista spatiis eódem natura demittit. qicqid est, non erit: nec peribit, sed resolvetur. nobis solvi perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non prospicit mens bes, & quæ se corpori addixerit. alioqi fortiùs finem sui suorúmqe paterctur, si sperares omnia illa sic in vitam mortémqe per vices ire, & composita dissolvi, dissoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *supr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα] Naso *Metamorph. l.* 15.

Nil eqidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim.——
Nec species sua cuique manet: rerúmqe novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epist.* 30. *Qis qeri potest, in ea conditione so esse, in qa nemo non est? prima enim pars æqitatis est æqalitas. Sed nunc supervacuum est naturæ causam agere, qæ non aliam voluit legem nostram esse, qàm suam. qicqid composuit, resolvit: & qicqid resolvit, componit iterum.*

Ἴνα ἀεὶ νεαρὸς] hoc est qod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ πλὴν τῆς ὅλης χαιτοφορίαν. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἐπεὶ δὲ τῆς ὄντως ἀπτέχεται, διὰ τί ποτ' οὐκ ἀνήλωται πάλαι καὶ φθαρὲν τὸ πᾶν; διὰ τὸ πλὴν τῆδε φθορὰν ἄλλα εἶ γένεσιν, καὶ πλὴν τῆδε γένεσιν ἄλλα εἶ φθοράν, ἀπαυστον ἀναλήκειον εἶ πλὴν μεταβολήν. Γένεσις γὰρ γένεσιν διαδέχομένη, κατὰ μηκοπλὴν ἀπαθανατίζειν βέλεται. Clem. *Strom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Mœris.

Μένει γὰρ ἐσαεὶ φθειρομένων ἀεὶ ἐν εἴδει, τερπνὸν ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί σαυτὸν ἢ κακὸν ποιεῖς] Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ διόμενος πράττει ἢ λέγει. οὐκ ἦν ὅπερ τε ἓν ἀπολαβεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ πρὸ ἑαυτοῦ· ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὃς καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπαραλαβόν τις ψεῦδος, ἢ τὸ συμπαραλαβὸν βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων ἓν ὁρμώμενος πρᾴως ἔξεις πρὸς τὸν λοιδορούμενον· ὑπομνήσεις γὰρ ἑαυτῷ, ὅτι ἔβλαψεν αὐτῷ.

Ἐλεήσεις] At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; & mox: ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ ἓν συγγινώσκειν] Tu, inqit, avt eôdem, avt pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siqidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——*æquum est*

Peccatis veniam poscentem reddere rursus:

Itaqe, qod Gvigo *meditat. c.* 15. *Non sit exactor vindictæ, qi petitor est veniæ.* Verùm ignoscere illud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ δὲ μηκέτ'] Dilemmate probat non irascendum peccanti. avt in eodem, inqit, errore versaris, & erranti ignoscas æqum est, nisi te ipse prædamnare volueris: avt saniori ueteris judicio, & propitius esse debes illi, qi falsi specie, recti ignarus abripitur. vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα] τὰ ἀπόντα, M. Casavb. *futura*; ut eôdem referatur, qò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. Meliùs Xyl. *ea qæ absunt*, sive *qæ desunt tibi*. Hoc est enim qod vult Marcus, ut non tam qæ nobis desunt, animis nostris obversentur, qò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliqam impellamur, qàm de eis qæ adsunt, seriò cogitemus, qò in statu præsenti nostro acqiescamus libentiùs. Hinc reprehensio illa Evripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρόν·
Τὸ δ' ἀπὸν εἵλεσθ' ἡγεῖ.

Et Avson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec qod habet, numerat; tantùm qod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς ἤδη παρόντων ὀλίγων· τὸ δ' ἀπὸν, ὅτι μὴ πάρεστιν, ὀλιγωρεῖ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀνόημονες ἤδη ἀπόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρόντα κερδαλεώτερα ἐόντα ἀμελέουσιν. qi & contrà *ibid. c.* 17. Εὐφραίνων, ὁ μὴ λυπούμενος ἐφ' ὅτοισιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' ὅτοισιν ἔχει. qod Epicteto tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Qaris qare virtus nullo egeat? præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν ὅτις ἔχωμεν, τούτοις μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητοῦμεν, ὧν μὴ διὰ τύχην,
Ὧν δ' ἑαυτοὺς ἐσμὲν ἐστερημένοι.

Si qæ bonorum habemus, his non utimur,
Qæ non habemus, qærimus; his carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranqill.* Μανικὸν γάρ ὅτι τῆς ἀπολλυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν δὲ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδάρια, ἀπὸ πολλῶν παιζόντων ἂν ἕν τις ἀφέληται π, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προσείμενα κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον δεῖ ἡμᾶς ὀχληθέντας ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ τἆλλα πάντα ποιεῖν ἀνύποπτα ἑαυτοῖς, ὀδυρομένους καὶ δυσφορουμένους. καὶ πῶς τις ἂν [οὐκ] ἔχοιμι, ἢ δὲ οὐκ ἔχομεν; delenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοί, inqit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ χαφὰς καὶ ἀνδριάντας οἴονται δεῖν ἀκριβῶς καὶ χρὴ μέχρις ἔσχατον ὑπορριφούμενοι τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει θεωρεῖν· τὸν δ' αὑτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς οὐκ ἀτρίπτους ἀναθεωρήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὑτῶν δὲ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπεζητήτο, εἰ μὴ παρῆν] Plut. ibid. Καί τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν δεῖ, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὴν ὑπισκοπεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐθυμήσεσθαι δὲ τύπτεσθαι μᾶλλον παρῆσαν, ἂν μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκοντες αὐτοὺς πολλάκις, ὡς ποθεινόν δεῖν ὑγιεία νοσῆσαι, καὶ πολεμοῦσι εἰρήνην· &c. καὶ τὸ τέρεδος γενομένων, ὡς ἀνιαρόν. ἃ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ πικρὸν ἡμῖν, ὅταν ἀπόληται, σωζομένων δὲ, τὸ μηδὲν δεῖν· ὑστεροῦ γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ ἐν προσπίπτειν· ἃ δὲ δεῖ κλαίειν μὲν ὡς μεγάλα, καὶ πρᾶγμεν ἀεὶ δεδοτας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στρεβλοῦμεν· ἔχοντας δὲ παροραν καὶ καταφρονεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χρῶνται μάλιστα ἐπὶ τοῦ χαίρειν καὶ σπουδάζειν αὐτοῖς, ἵνα καὶ τὰς ἀποβολὰς, ἂν σωπυλχάνωσι, φασότερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινόν δεῖν ἕτερος μὲν ἡδέως ἂν ἐλεεῖς τὸν σὸν τύχην, καὶ τότε προσόντος, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὲ δὲ ἐλαλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρόσης, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς μικροντος αἰσθανεσθαι πλείονας ἔχει τὸ σωζόμενα χαρᾶς ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοὺ ἀνεμόπλους καὶ μετέρης Ὁμήρου στίχους ἐκλέγοντες, τὰ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα τῆς πεπιημένων ὑπερβαίνοντες, ὕτω ἐξαχρεῖν

χρίεσθαι καὶ συκοφαντεῖν τὸν βίον τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρηστοῖς ἀνάρθρως καὶ συγκεχυμένως ἐπιβάλλουσαν, ὁμοίον τι τοῖς ἀνελευθέροις καὶ φιλαργύροις πάσχειν, οἱ πολλὰ συνάγοντες ἃ χρῶνται παρῆσιν, ἀλλὰ θρύπτουσι καὶ δυσφοροῦσιν ἀπολομένων. Et mox: Οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὴ τοῖς στερρόφοις ἀγαθὰ, μικρὰ ἢ τοῖς ἐχθροῖς.

Μὴ διὰ τὸ ἄπως ἀσμενίζειν] διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probé. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hìc significet; *dum istis libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel *eò quòd istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἐθισμὸς. Hesych. Ἀσμενίζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμένως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκλεῶς, προθύμως, ἐκουσίως. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπυρῶν αὐτὰ] Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Quem res plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus.— Marci mentem expressit optimé.

Ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ, ταραχθήσεσθαι] Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpimus, nè tamen ea erga has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ἢ δίδωσι πρὸς τὴν τύχην ἀδεῶς καὶ ἀπρόμως εἰπεῖν ὁ λογισμός,

Ἡδὺ μὲν, ἂν τι φέρῃς, λάβον δ' ἄχος, ἢν ἀπολείπῃς,
τοῦτον ἥδιστα ποιεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι τὸ θαρραλέον, καὶ μὴ δεδιὸς αὐτῶν τὴν ἀποβολὴν, ὡς ἀτόρητον. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jacebunt, tristior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ;

Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & mea
Virtute me involvo; probámque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν σωτηρίᾳ] Ità *l.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συσταθὲν, σφαῖρος κυκλοτερὴς καὶ αὐτοπρὸς γένηται. Quod Plato *in Phædon.* Τῷ ψυχῷ αὐτῷ εἰς αὐτὸν ξυλλέξασθαι καὶ ἀθροίζεσθαι. & rursus, σωμῆρσιμῶν αὐτὴ εἰς αὐτήν. & de Sarapione Damascius (opinor) apud Svidam: Σωφρονῶν ἐαυτὸν ἀεὶ καὶ σωτηρίᾳ, ὡς ὅλον τι πρὸς τὸ ἔσω καὶ τὸ ἀμερέστερον. Verùm Marcus cùm σωτηρίᾳ dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὅς ἔνθ' ἂν ἄλλων θηείων ὁρμηθῇ μάθῃ,
Στρόβιλον ἀμφ' ἄκανθαν εἰλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.
Qui simul ab aliis impeti se scit feris,
Denso sub orbe sentium corpus tegens,
Morsúq; ab omni tutus ac tactu jacet.

hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκαταμάχητον γίνεται. neque enim Grotio accedere possum, qi postrema illa vertit,

Mordere & ultro tangere ignarus, jacet.

meliùs Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque tactúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μέλλων ἁλίσκεσθαι ἑαυτὸν σωτηλήσας, ἄλιπλον ἐργάζεται. Oppian. item ἁλιευτ. *l.* 1. *v.* 363.

Φρικάμπυκ' πυκιλῆσιν ὑπὸ σκολόπεσσιν ἀκάνθης
Εἰλεῖται σφαιρηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γυῖα φυλάσσων,
Ἔνθοθεν ἑρπύζων.—

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac parte omni inferiore, quà raram & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsensérit, spinis suis clauditur, atque in sua se arma colligit, ut quicunque cum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars varia vulpi est, una echino maxima. Erasm.

Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* lavdatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι] Vide *l.* 5. § 14. & *l.* 8 § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem. *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assuevérunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν] Expunge, *dele phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem. Vide *l* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8 § 29. & *l.* 9. § 7.

Σπῆσον τὴν ὁρμήν] Vide *l.* 2. § 2.

Περιχάλασον τὸ ἐντὸς] Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε] Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἑκάστου ὥραν] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Περιόπτει καὶ τὴν ἀρχέμβιον τοῦ βίου, ἐν ὀδαλμοῖς ἔχειν τὴν τελευτήν. Senec. *ep.* 12. *Morstam juveni ante oculos debet esse, quàm senì.* Epictetus *enchirid. c.* 22. Θανάτου καὶ φυγῆς, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὐδὲ ἄγαν ἐπιθυμήσεις πόνου. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν πολλοῖς ζῆναι, μὴ προβέβληται αὐτὴν ὡς ἑκάστην βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo,*

qi

qi & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 6. orat. 67.* διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὸ τελευτῶν, ἵνα εὐδηλον ποιησώμεθα τὸ ἀποδῶ καὶ τὸ ἀφύλακτον. hoc est; ut Avg. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et qod Gregor. Rom. *in Job. l. 12. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur.* Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias? Avg. *epist. 145.* Senec. *ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanquam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanquam esse vel ultimus possit.* Idémque *epist. 114. Quicqid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c. 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque explcat vitam. Qui omnes dies, tanquam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunienſ. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic qotidie vivamus, qasi dic illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνῳ ἁμαρτηθέν] qod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad qem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia qisqe fugiat: nam aliena non nocebunt.* Gvigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεκλείνειν] Vide *suprà § 4. & l. 6. § 3, 53.*

§ 31. Φαίδρωσον] Vide *l. 3. § 5. & l. 4. § 26.*

Φίλησον] Vide *suprà § 22. & l 3. § 9.*

Ἀκολούθησον θεῷ] Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetustissimum sané. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν ἱεράτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Instillabas auribus cogitationibúsque meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Strobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅπου αἰνίξασθαι μὲν Ὁμηρος εἰπὼν,

——κατ' ἴχνια βαίνε θεοῖο.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Quæ sunt veterà præcepta sapientum, Deum sequi; se nôsse, &c.* & Sosiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11. & l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομιεῖ] hoc est, qod Manil. *l. 4.*

——*certâ fiant omnia lege.*

Naso *metam. l. 3.*——*fatali lege geruntur.*

Hemistichium videtur poetæ cujuspiam: ideo præmisit, ὡς εἶπέν τις ἀνὴρ φησι. avtor nimirum ille, qisqis fuerit. ut *l. 4. § 18.* qanqam Xyl. de Deo accipit, qasi is hoc dicat. illud malim cum M. Casaub. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Quàm ratio, & certis qòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——πάτμος ἥ κείνει
Συγγενὴς ἔργων πέρι Πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (qod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & *epist. 96. Decernuntur ista, non accidunt.* Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaqe qicqid illi acciderit; æqo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege divinâ, qâ universa procedunt.* Et in *qæst. nat. l. 3. præfat. Qid est præcipuum? posse læto animo adversa tolerare; qicqid acciderit, sic ferre, qasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnus animus Deo paret, & qicqid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δαίμονα τὰ στοιχεῖα] locus corruptus; nec qi certò abisqe codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ δαιμόνια τὰ στοιχεῖα. *qòd si divina sunt etiam elementa.* Casaub. Τί δὲ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; *qid verò si elementa sola ferantur lege?* Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ δίμονα τὰ στ. *multò etiam magis, si permanent elementa.* Lectoris esto arbitrium, vel eligendi si qod ex istis libuerit, vel proferendi, si qid potuerit istis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ ὅλιαν ἐλίγα] Xyl. ἢ ὀλίαν, sed supplet simul qod deesse videbatur, avt admodum pavca [secus.] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atqe ea proculdubio Marci mens; *pavca admodum fortunæ relinqi.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in *sclect. sentent.* apud Laërt. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βεβαίαν σοφῷ τύχη παρεμπίπτει. τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διοικεῖ, καὶ κατὰ τὸν σωτῆρα χρόνον διοικεῖ καὶ διοικήσει. hoc est, ut Senec. *de constant. c. 15. Rarò sapienti intervenit fortuna. Vis tu,* inqit, *fortiùs loqi, & illam ex toto submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortunam intervenire sapienti: maximásqe ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pauca sapientibus fortunam tribuere. qæ autem maxima & necessaria sunt, animi mentísqe cogitationibus gubernari.* Itaqs Aristot. in *ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ πεῖσα νῦς καὶ λόγος, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη· ἧ δὲ ἐλαχίστη τύχη, ἐνταῦθα πλείστος νῦς. De Deo ac providentia divina multò magis hoc sentire pium est, nihil esse qod sit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pavcula, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pavci. Balbus ex Stoicorum sententia apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Evripid. apud Plut. *de leg. poet. c. 7.*

Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν τοιαῦτα φροντίζει βροτοῖς·
Τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἐᾷ.
Nămque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linquit Deis. Grot.

Idémque; —πρὸς ἄγαν μὲν ἀπλεῖαι
Θεός· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ.
—*res enim summas Deus*

Tractat: minores ire, quà fors fert, finit. Grot.

Lavdat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc.* subjungens tamen. Ἐγὼ δ' ἐν τῇ τύχῃ μὲν ὑδὲν δίμαι δεῖν ἐπιτρέπειν, ὑδὲ παροραῖν τὴν νῆν ἔχουλα· πεδίον δ' ἐν χρῆδι, τὰ μὲν γωνιακὶ, τὰ δ' οἰκέτας, τὰ δ' φίλοις, &c. ut Jupiter scil. Evripideus minora quædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *sene polit.* quòd Jovem depingant, Εἰς πάντα παρενείρουλα καὶ πᾶσι καλαμιγνύλα ἑαυτὴν. & *de commun. notit. c.* 17. quòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα φρόνησιν καὶ κενόπονδον ἐπιμέλειαν. quod non intelligere se profitetur, qî possit cum Dei vel majestate vel beatitate consistere: ignarus interim ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè providentiæ numinis nihil prorsus qicqam subtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τελάχιστον ὄζι πρὸς μερῶν ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κτ' τὸν τῶ Διὸς βύλησιν· ἀλλὰ πᾶν μὸ ἔμψυχον ὕπως ἴχηδι καὶ ὕπως κινεῖδι πέφυκεν, ὡς ἑκάστῳ ἄγει, καὶκεῖνος ἐπιτρέφει, καὶ ἴσχει, καὶ διαπίθησιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γὰρ ὄζιν ἄλλως πρὸς κτ' μέρος γηνάζι, ὑδὲ τελάχιστον, ἢ κτ' τὸν κοινὸν φύσιν, καὶ κτ' τὸν ἑκείνης λόγον. Ὅτι δὲ, inqit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεύς ὄζιν, ὑδὲ τὸς Ἀντιπόδας λέληθε· παπαχῆ γὰ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὸ,

—Διὸς δ' ἐτελείετο βυλή.

ex *Iliad. α'. v.* 5. Faciunt huc qæ Dominus ipse Christus, de *passerculo*, de *pilo*. *Matth. c.* 10. *v* 29, 30. qæ Petrus etiam Apostolus de Christi Domini ipsius cæde: apud Luc. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 4. *v.* 28. Verùm non est animus ista ulteriùs prosequi. Marcus pavca forsan excipi posse avtumat, Chrysippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὅς γε ὑδὲ πρὸς μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chrysippus *de essentia l.* 3. ubi de malorum origine qæstione institutâ, Πότερον, inqit, ἀμελκμένων πνῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι παραπίπλει τινὰ πίτυρα, καὶ πυροὶ τινες, πρὸς ὀλων ἓν οἰκονομικμένων; & sic Marcus istîc. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Εἰ σκέδασμὸς, ἢ ἄτμοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Cas. pro εἰ legunt ἤ. ut qinqe membra constituantur; Elementorum dissipatio, in atomos resolutio, annihilatio, extinctio, transmigratio. potest tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *sive dissipatio, sive resolutio, sive annihilatio detur, omnino unum è duobus istis consequatur necesse est, ut vel extinguatur anima, vel transferatur.* sicut *l.* 5. § 33. εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάσασιν. Conjunguntur avtem σκεδασμὸς & ἄτμοι *l.* 6. § 24. distinguntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντεμπλοκῶν ἀτμικῶν, & σκορπισμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάσασις. & *l.* 11. § 3. σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. qod distributioni tamen priori favet. Qàm ambiguus avtem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἤτοι σβέσις, ἢ μετάσασις] Sen. *ep.* 65. *Mors qid est? aut finis est, aut transitus. nec desinere timeo; idem est enim qod non cepisse: nec transire; qia nusqam tam angustè ero.* & *epist.* 24. *Mors nos aut consumit aut emittit. emissis meliora restant, onere detracto. consumptis nihil restat: bona pariter, malaq; submota sunt.* & *epist.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliùsqe in divina mansurus: aut certè sine ullo futurus incommodo naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, qæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παραπλήσιον ἔῆ) τὸν θάνατον ἡγοῦ τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πλυχερνίῳ, ἢ πρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τῆ τε σωμαῖ & καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' ὑδὲν δὲ τέτων κακὸν ἔῆ).

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φορητόν] Æschylus:

Θάρσει· πίνει γὰρ ἄκρον ὐκ ἔχει χρόνον.
Confide: tempus haud habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοιτᾷ, κὐ ταχεῖ' ἀπέρχεται.
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli avtem illud ubi lavdaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. subjungit, Τάχ' ὄζι τὸ παρ' Ἐπιχάρμῳ θρυλλύμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγυσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεδος ὐκ ἔχυσιν. ὧν τὸ μὲν εἰρηκὰν Αἰσχύλ & εὖ γῶς, τὸ δὲ τῷ εἰρηλίῳ παρακελμόν ὄζιν. εἰ γὰρ ὁ μέλας καὶ σώτον & ὁ παρανλύων πόν &, ὐκ ἔσι μέγας ὁ παρανλύων, ὑδὲ δι σκαπτήρ & . Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ὁ χρονίζει τὸ ἀλγῶν συνεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ὄχον τὴν ἐλάχιστον χρόνον πάρεσιν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι πρὸς ἀρρωσίαν πλεονάζον ἔχυσι τὸ ἡδύπαθον ἐν τῇ σαρκὶ, ὥσ τὸ ἀλγῶν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγυσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεδος ὐκ ἔχυσιν· quod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea, tanqam è narthecio promant; si gravis, brevis; si longus, levis.* & rursus, § 93. *Maximus dolor brevis est. summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

is cùm Epicuri ratiocinationem illam ridet exagitatque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l.* 2. § 44, 45. Tertullian. *apolog. c.* 45. *Sic & Epicurus omnem cruciatum dolorem je deprecatus, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c.* 5. Ἐπίσ & ὁ λέγων ἀρέσκεται, καὶ τὰ μέλιστα ταραλλιχαταί, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀνάρεξιν, ἀφαιρεῖται τρόπον, δεικνύουσι, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἐναιρεῖται. ὁ δὲ μέσος καὶ παρελήνων, ὅτε παρ' ὅλον ὅτι τὸν βίον, ὅτε σωτηρίας πάσι φύσιν, ἀλλὰ πολλὰς διαναπαύσεις ἔχων καὶ ἡσυχίας. δυνατὸς γάρ ἐστιν, ἐκ ἂν παρέχοιτο. μέτριος ἔν ὅτι. Senec ep. 24. *Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & ep. 78. *Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et inox: *Utrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat refectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgat & desinat. brevis morbus ac præceps alterutrum faciet; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc itaque solatium vasti doloris est, quod necesse est desinas illum sentire, si nimis sensuris.* & ep. 30. *nullum dolorem longum esse, qui magnus est.* & ep. 94. *Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qui extenditur, magnus esse; nec qui est magnus, extendi.* Idem *de provident. c.* 6. *Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qi cùm ex Epicuri mente cecinisset;

Dejiciat miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est.

subjungit statim tanquam ex suâ;

Dejicit heu miseram, prosternit & utraque mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l.* 8. § 58.

Καὶ ἀπόλυσιν διατοῦ] leg. ἀπόλυψιν. mens, inqit, nihil mali subesse opinetur, & tranquillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim nihilo deteriùs se habeat. Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 52. & *suprà* § 2. & 14. & *l.* 4. § 7. & *infrà* § 64.

§ 34. Ὡς αἱ ὄνες] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, quarum acervi cumuliqe, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis superveniendo, illos illi adoperiunt, obrúntqe. non absimilis translatio, *l.* 9. § 28. in voce ἐπικυμάτωσις. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. εἰ λαβεῖς ἐν ἄμμῳ βαθείᾳ καὶ ὑγρᾷ πεδοσωρίοις ἐπιπίπτοι νότος· ὡς πᾶ καὶ πάλαι λέγεται περὶ τὴν Καμβύσου σφαλῶν, ἀναστήσας ὄνα μεγάλα, καὶ κυμάτωσας τὸ πεδίον, μυριάδας ἀνθρώπων πάντα καταχώσαι καὶ διαφθεῖραι. historiam habes Herodot. *l.* 3.

§ 35. Πλατωνικόν] ex *Politic. l.* 6. codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatam.

§ 36 Ἀντισθενικόν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l.* 4. *c.* 6. qi ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unqam vidit. nevtri, credo. sumptum existimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, qibus *Cyri* nomen præfixit, in qo Cyro dicentem hoc aliqem induxerat. utriusqe & Laërt. *l.* 6. *c.* 1. Et Athen. *l.* 5. meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, καλῶς παιδία, καλῶς ἀκούειν. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικὸν ἔστιν, ἓν παιδία, καλῶς ἀκούειν. Usurpavit & Dio Prus. *orat.* 47.

§ 37. Αἰσχὸν] turpe menti, cùm vultum componat, sese ipsam non componere.

§ 38. Τοῖς πρόσθεν] Evripidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros exhibent cùm Stob. ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πρόσθεν γὰρ ἐχὶ θυμῷ χρεών·
Μέλει γὰρ αὐτοῖς ἄδην. ἀλλ' ὁ τυγχάνων,
Τὰ πρόσθεν' ἐρθῶς ἂν πάθῃ, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l.* 10. Κυβεία γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπεικάσας, ἐν ᾧ καὶ βαλεῖν δεῖ τὰ πρόσφορα, καὶ βαλόντα, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τούτων δὲ τὸ μὲν βαλεῖν, ἐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ πρεπόντως δέχεσθαι τὰ γινόμενα παρὰ τῆς τύχης, καὶ νέμειν ἑκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκειότατον ὠφελήσει μάλιστα, καὶ τὸ ἀβέλτιστον ἧκιστα λυπήσει τοῦ ἐπιτυγχάνοντος, ἡμέτερον ἔργον ἐστίν, ἂν ἓν φρενῶμεν. Idémqe *ad Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν τοῖς τοιαύτοις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ὅπως ἐν πλόῳ κύβων πρὸς τὰ παρόντα πάντως τὰ ἑαυτῶν πράγματα, ὅπη ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 103. Πεπλεῖσθαί τινι ἔοικεν ὁ βίος· καὶ δεῖ ὡς ἂν ἥδιστόν τινα πλοῦν τὸν συμβαίνοντα ἐκ γὰρ ὅτου ἄνωθεν βαλεῖν, ἐδὲ ἀναθεῖν πάλιν ἥδιστον. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν ἐκ ἀδιάφορος. πῶς ἂν τηρήσει τις τοῦτο μόνον τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀπαράσχετον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς καὶ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ἐπισεσυρμένον; αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; τὴν πεῖραν δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτό ἐστιν ἐμὸν ἔργον ἐστίν· ἔτω καὶ ἐπὶ τὸ βίου. Terent. *Adelph. act.* 4 *sc.* 7.

Ità vita est hominum, quasi cùm ludas tesserâ
Si illud quod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Atqe hoc est, σοφὸν κυβευτὴν agere, imitari saltem; ut Sophocles apud Stobæum, *ad l.* 6. § 44. lavdatus.

Πρόγμα-

Παράγμασιν γὰρ ἀχθ θυμᾶς] Dio Pruſ. *orat.* 74. Οἱ περιπλαίοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ βόθρον οὐκ ὀρρίζουσι τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ. τελέως γὰρ ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι. δέον αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι διὰ τὸ μὴ προσέχειν. Verùm iram nonnullorum nihil qicqam ſubterfugit. Itaque Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικτον οὐδέν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμεθα καὶ πολεμίοις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θείοις, καὶ ἀψύχοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c.* 5. ὅτι ὁ θυμὸς οὐδὲν ἀποδεῖ μανίας, ἐξ αὐτῆς ἤδη ὢν πιθανὸν οἱ θυμούμενοι, μαθεῖν ἔστιν. παίοντες γὰρ, καὶ λακτίζοντες, καὶ καταγνύοντες ἱμάτια, καὶ θορυβώδεις ἐμβλέποντες, ἅπαντα περίπασιν, ἄχρι καὶ τοῦ καὶ θύραις καὶ λίθοις καὶ κλείθροις ὀργίζεσθαι, καὶ τὰ μὲν καταρρήγνειν, τὰ δ' ἀράττειν, τὰ δ' λακτίζειν. Hoc autem nobis ab ipſa pueritia & infantia qodammodo inoleviſſe à nutricibus ipſis malè inſtitutis, conqeritur Epictet. *lib.* 3. *c.* 19. Νῦν δ' ἄλλου ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐλαύνομεν. οὐδὲς ἔπ παίδων ἡμῖν ὄντων ἢ πίτθη, εἴποτε προσπλάσαιμι χάσκουσα, οὐχ ἡμῖν ἐπέπλαττεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. τί γὰρ ἔπτασεν ὁ λίθος; διὰ τοῦτο τὸ παιδίον σε μᾶλλον ἐθέλει μισεῖν αὐτόν;

§ 39. Ἀθανάτοις τε] Cujus epici iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéqe gerendam adhortantis. qibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, θεοῖσι καὶ ἡμῖν, metri cavſsâ.

Χάρματα δίνης] Siqidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης παρεῖ,
Ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.——
Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute qàm ſi videat ac prudentiâ
Florere qemqam de ſuo exortum ſatu. Grot.

utì contrà rex idem ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qui ſtolidum gignit, gignit merum mærorem ſibi:* (ità malim, qàm cum Jun. *ad mærorem.* qod exilius & jejunè magis dictum videri poſſit) *patérqe ſtulti non gaudebit.* qo loco non gayiſurum eô modo vulr accipi Druſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *qô illaudatum Buſirin* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6. qem ibi vſſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut eum qi rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſucceſſerint, ſuccenſuerit, Diis hominibúsqe ludibrio ſore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον θρέψειν] Evripidis eſſe ex *Hypſipyle* avtor eſt Stob *tom.* 2. *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex qo, qia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔφυ μὲν οὐδείς, ὅστις [1] οὐ πονεῖ βροτῶν, [1] οὐκ ἀεὶ π.
[2] Θάπτει τε τέκνα, χ' ἅτερ' αὖ [3] κλύ- St.
ται νέα, [2] Θάπτειν.
Αὐτός τε [4] θνήσκει. [5] κἄτα δ' ἄχθον- St.
ται βροτοὶ [3] κλύειν πάλιν. St.
Εἰς γὰρ θέρος [6] γλῶ. ἀναλκαίως δ' [4] θνήσκειν.
ἔχει St.
Βίον θρέψειν, ὥστε καρπιμον σάχην, [5] καὶ τάδ'. Pl.
Καὶ τὸν μὲν εὖ, τὸν δ' μή. τί ταῦτα [6] τιμῶ' ἄν.
δεῖ Pl.
Στένειν, ἄφρ δεῖ κακὰ φύσιν διαφέρ'; [7] Δεινὸν γὰρ ἔδεν τ' ἀναλκίαν βροτοῖς. ἐχ· Pl.
Mortalis nemo eſt qem non attingit la- [7] δ δεινὸν
bor, ἐσ. Cl.
Morbúsqei multi ſunt humandi liberi, δ δεινὸν ἐσ.
Rurſus creandi: mórsqe eſt finis omni- Heinſ.
bus,
Qæ generi humano angorem neqicqam
afferunt.
Reddenda eſt terræ terra. tum vita
omnibus
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σάχυες; οὐχ ἵνα καὶ ξηραν θῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μὲν· οὐχ ἵνα δὲ καὶ θερισθῶσιν; ἀπόλυτοι γίνονται. εἰ δὲ ἄθησιν εἶχον, ἔυχρδς αὐτοῦ ἔδει, ἵνα μὴ θερισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ὄζιν ὅτι σαχύων, τὸ μηδέποτε θερισθῆναι. ὅτως ἰσέον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ὄζι τὸ μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον καὶ τοῦ μὴ ξηραν θῆναι, μηδὲ θερισθῆναι. ἡμεῖς δ' ὑπειδὴ οἱ αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὃς δεῖ θερισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ ὡσπερ τούτῳ παροχλούμεθα, ὅτι θερίζομεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὅτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὅτε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρώπινα, ὡς ἱππικὸς τὰ ἱππικά.

Θερίζειν] eâdem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ino*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἄναξ, πολλοῖς ὄζιν ἀνθρώποις κακά·
Τοῖς δ' ἄρτι λήγᾳ, τοῖς δ' κίνδυνος [1] μόλει. [1] μόλῃ St.
[2] Κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς [2] Κύκλῳ γὰρ
φυτοῖς, ἕρπει κ. τ.
[3] Θνητῆ τε γλωρᾷ· τοῖς μὲν αὔξεται [3] Θ. τ. γε-
βίος, νεᾶ. St.
Τοῖς δ' φθίνει τε καὶ θερίζεται πάλιν.
Regina, multos opprimunt homines mala:
Ab his recedunt, rurſus illis imminent.
Eunt in orbem, terra qas fruges parit,
Hominúmqe ſoboles. qippe pars ſurgens viret,
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 91. Ἐπὶ σμικρῷ γὰρ προέβασεν, τοῦ ὑπ' αὐτὸν δημοφόρως τοῖς δήμοις ἀνὰς, μυρίον πλῆθος ἐθέριζεν. Levi de causſa, immiſſo ſatellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat. Vide & noſtrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὰ μὲν ἔξ], τὰ δ' ἐμά.] leg. τὰ μὲν, τὰ δὲ. cum Plut. Stob. Clem. Sic ſupr. τῆς μὲν, τῆς δὲ, ἀνθρώπους ſcil.

§ 41. Ἐι δ' ἠμελήθην] Ex incerto Tragico, ſed pietatis prægnans profeſſio. Gemina planè Epicteti illa, *diſſert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμοῦ σωμοκῶ σοι. ἵπτε εἰμί. ἡδὲν παραιτοῦμαι ὧν σοι δοκεῖ καλῶν. ὅπου θέλεις, ἄγε. ἣν θέλῃς, ἐδῆτα φέρε. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύγειν, πτωχεύειν; ἐγώ σοι ἀντὶ ἁπάντων τούτων πρὸς τοῦ ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμοὶ] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμοῦ. qod cóidem recidit. qanqam illud maſim. nam qòd Annotator, qi corrumpit ſæpius qàm corrigit, vult παῖδες ἐμοὶ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Eſt Ariſtophanis ex *Acharn. act.* 2. qod in proverbialem loqendi formulam ceſſit. Ità uſurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *ſtrom. l.* 6. Vide Pavl. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ σωεπθρυπτεῖν] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλα παρὰ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ γένηται· ἢ γὰρ σωπαπεινῶσις πτύρκας, ἢ σωπαπυχεῖν, ἀλλὰ σπᾶν παχεῖν. De amico Plutarch. *lib. de diſcrim. amic. & adulat.*

Συσσωφρονεῖν γὰρ, οὐχὶ συνοσεῖν ἔχει.

Idémque *de exil.* Δεῖ τὸν παρὰ τῆς φίλου καὶ τῆς βοηθόντων λόγον, παρηγορίαν εἶναι, καὶ μὴ σωπηχείαν τοῦ λυπουμένου. ὁ γὰρ σωπδακρύοντων καὶ σωεπθρηνούντων, ὥσπερ χορῶν τραγικῶν, ἐν τοῖς ἀβελτέροις χρεῖαν ἔχουσι, ἀλλὰ παρέπεσπασόντων καὶ διδασκόντων, ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ταπεινοῦν ἑαυτὸν, ὅτι πασὶ μὲν ἀλγεινὸν ὄζει καὶ γινόμενον κενῶς καὶ ἀνοήτως. ὅπου δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τοῦ λόγου φλαφηθέντα καὶ ἀναπαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰσιέναι,

Οὐδὲν πόνους δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ,
κομιδῇ γελοῖόν ὄζει, μὴ τῆς σαρκὸς πωδάνους τί πεπονθέναι, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπλασμα τοῦτο χέρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σωαχθομένοις καὶ σωαγανακτοῦσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης, καὶ τὰ μὲν νοσοῦντα σωνοσεῖν ἀναπαύσαι. uti ex Achæo idem *ad Apollon.* qo loco ſubjungit optimé. Οὐ δεῖν προσπλάσσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῆς πληγέντος βοᾶν, ἀλλ' ἐᾶν ἐᾶν τὸν ψυχὸν, ὅπη τάχιστα γένηται πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθῶν τὸ πεσὸν τε καὶ νοσοῦσαν, ἰατρικὴ θρηνῳδίαν ἀφανίζουσαν. Gregor. Naz. *epiſt.* 28 *ad Ecebol.* ὐκ ἀρκεῖ τὸ ὑποδύεσθαι μόνον τὰ πάθη· ἀλλὰ δεῖ πηγὴ καὶ φαρμάκου πρὸς τὸν πληγέντα. Ariſtot. *ethic. l.* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνδράσιν τὸν φύσιν, συλλαβεῖν συλλυπεῖσθαι τοῦ φίλως αὐτοῖς· κἂν μὴ ὠφελεῖν τῇ ἀλυπίᾳ τὸν ἐκείνοις γενομένῳ λύπην, ἀχθομένει. ὅλως τε συνδήτους ὁ προσίεται, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶναι θρηνητικός. γυναῖκα δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, τοῖς συσκένασι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συμπαθοῦντας. μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ δηλονότι τὸν βελτίω. Ariſtippus itidem ſuis qibuſdam triſtitiâ mœſtitiâque ſeſe macerantibus; Ἀλλ' ἔγωγε ἦκω παρ' ὑμᾶς, ἵνα συλλυπήμεθα, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hiſt. l.* 7. *c.* 3. Qanqam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχρι μέν τι λόγου συμπεριφέρεσθαι καὶ συωπεπενθέναι, ſi uſus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vide *ad l.* 5. §. 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare*, inſigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus ſe prodat. σφυζειν καὶ σφυσμὸς de ſpiritum in arteriis motu pullúque naturali jam communiter uſurpantur. nec aliud qicqam intellexit Ariſtoteles *hiſt. animal. l.* 3. *c.* 19 ubi dixit; Ζφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντα αἷμα τοῖς ζώοις. *venas* enim promiſcuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognoſt. Comment. l.* 1. & 3. à veteribus plerumque aliud qiddam eis vocabulis deſignatum; nempe τὸν σφοδρὸν εἰς ποῦν ἐπὶ ἀρτηριῶν κίνησιν, ὡς καὶ πεῖν ὀπλαδεῖν τὸν ἁφὼ, ἀδηπτὸν ἔτι τὸν θρώπου τὸν κίνησιν. id eſt, *motum arteriarum adeò vehementem*, qualis in inflammationibus contingere ſolet, *ut ipſo aſpectu ctiam, antequam manu attingas, facilè poſſit deprehendi.* idque ſe alibi demonſtrâſſe dicit, & oſtendit revera *de puls. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœſ. *œconom. Hippocr.* Indè tranſlatum eſt τὸ σφύζειν ad motum qemlibet ab affectûs vehementia animíque impotentia in corpore ſeſe exerentem. Heſych. Ζφύζει, πηδᾷ, φλεσμαίνει. Apud Svidam Piſides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μιθύσκη τὰς φρένας.
Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. Hoc itaque vult, qod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὁλοσχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναπάζεσθαι. Motum avtem iſtiusmodi χειρικὰ expreſſit in Agamemnonis perſona Homerus *Iliad.* χ'. *v.* 91. ab Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chryſip. apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 4. *c.* 10. laudatus verbis hiſce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν φρὶ δείδια· ἠδέ μοι ἦπερ
Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
Στηθέων ἐκθρώσκῃ, τρομεῖ δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ γὰρ] Ex Platonis *apolog.* Vide avtem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἂν πε αὐτὸν τάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmque Prorsus spirans animum, Epicteti votum, qò sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἦν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχείσῃς, μυειάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον ἢ ταύτῃ ἐγκαλαείψω. *Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémque ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι τινες ἀξιοῦτε, εἰ μήμε ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἴς τινα τάξιν, ὅπου δεῖ με τηρεῖν αὐτόν, καὶ φυλάττειν, καὶ μυειάκις ἀποθνῄσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ καταστήσας, ταύτῃ ἐγκαλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. qo loco avt δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλιπεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: qanqam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Gorg.* Καὶ ὦ φιλοψυχητέον] Ita Pavlus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τιμὴν ψυχήν μου πρείαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de qibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπτερόφυτα θεοὶ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Πτεροῦσθαι ταῖς γυναιξίν] lectionem hanc solicitat Xyl. qia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν avdacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liqet. súntque etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémque sibi destinatum unqam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἀνεφύγοι] ἀμφιπικώτερον pavlo Platonis codices, οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Homer. *Il. ζ. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' ὅ τινα φημὶ πεφυγμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὴν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.
Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, evadet fati qod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcris*;

Ἀλλά τοι μοιράων νῦν ἄλυτον ὑφαπτὸν ὄπασσεν.
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γλυκὺ σπερχόμεθα.
Effugere at fatum fati irresolubile nulli,
Quotquot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος· ἄπρακτοι γὰρ μεληδόνες· αἰῶνι δὲ παύεται πόνος· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπιχειρήματα θανάτου· κεῖνο γὰρ ἴσον λάχον μέροις, ὅτ' ἀγαθοὶ, ὅστις τε κακός. Vide qæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 10.* Epictet. *l. 2. c. 6.* Ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Πεεισποιεῖν ἄρχων δεῖμες] Hæc etiam fortassis Platonis fuerint. Pythagoræ par monitum, *l. 11. § 26.* de qo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὁ τοι (ἀμφὶ Πυθαγόραν τὸν σοφὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἧσσον Πετάμωνά φησιν εἶναι) τοὺς τε ὄντων καὶ μονάδων. ità enim rectè restituit Petavius, qod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' οὐδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras scisciranti, ἧς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ πειρᾶται διανυκτερεύειν ὕπαιθρος, *cur noctem toties sub dio ageret*, respondit, τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χορείας καὶ περιφορὰς τῶν ἀστέρων αἰνιττόμενος. inqit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἄν τις ἕλοιτο γηράσκειν μᾶλλον ἢ μὴ γηράσκειν, *cujusnam rei gratiâ qisqam natum se potiùs qàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τὸ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν κόσμον τάξιν. *ut cœlum contemplaretur, ordinémqs elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius avtem *l. 2.* qærenti qem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámqe, ac cœlum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qi & *Cœli ac Solis videndi caussâ tam magnum*, inqit, *esse credidit, videre cœlum & solem: ibid. & c. 12. Tanti visa est contemplatio cœli ac lucis ipsius, ut qascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὴν καθαρὰν τοῦ ἀνθρώπου ὀρθὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἕξιν προσήκειν. Qod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlúmque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Qod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c.* . qo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὁ θεὸς ἐστὶ τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὕπλιον αὐτὸν ἀνακλίνειν χαμαιώμενος, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὸν ὅλων φύσιν ἐπισκοπῆται. Itaqe Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine avtor *sermon. ad frater. in erem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à qo dum tyrannus qæreret & diceret, *Qare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cœlum & cœlorum numina. (lumina* forsan) subjungitqe, *Qis fidelium plus dixisset, avt probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cœlum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cœlum.* Respexit forsan avtor ignobilis iste, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; qod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, qòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, qòd *rem maximam redegit ad minimam, duo sola deligendo, qæ sibi diceret in-*

tuenda. denique qòd *non autoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur. qòd ſi,* inqit, *natum ſe eſſe dixiſſet, ut mundum intueretur; quanquam omnia comprehenderet, ac majori uteretur ſono; tamen non impleſſet hominis officium; qia quantò pluris eſt anima qàm corpus, tantò pluris eſt Deus qàm mundus; qia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, qia utrumque eſt corpus; ſed Deus animâ contemplandus eſt.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὡσὰν συμφεύγοντα] qod συμφεπόμενα, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit. tanquam mente ſuâ & cogitatione ſidera in motu curſúq; ſuo rapidiſſimo illo comitatus & conſecutus. neque eſt enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia ſunt & aſſcripta dominis: mens quidem ſui juris eſt. qæ adeò libera & vaga eſt, ut nec ab hoc quidem carcere, cui incluſa eſt, teneri qeat, qò minùs impetu ſuo utatur, & in infinitum comes cœleſtibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, qemadmodum ſoli aut noverint deos, aut qarant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, qî intendit, momento pervium eſt. ſideribus velocior, qorum poſt multa ſecula futuros curſus antecedit.* Auguſtin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipſius vide. Vide ſi non vehementior eſt ſcintilla animi cogitantis, qàm ſplendor ſolis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus eſt; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus eſt, & tu omnia peragraſti.* Vel vitæ ſuæ momenta tanquam unà cum cœleſtibus illis corporibus tranſvolantia conſiderans, qorum curſu dimenſa ſortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epiſt.* 12. *Tota ætas partibus conſtat, & orbes habet circumductos majores minoribus. eſt aliqis qi omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. eſt alter qi annos adoleſcentiæ excludit. eſt qi totam pueritiam ambitu ſuo adſtringit. eſt denique ipſe annus, in ſe omnia continens tempora, qorum multiplicatione vita conſumitur. menſis arctiore præcingitur circulo: anguſtiſſimum habet dies gyrum: ſed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occaſum.* Hinc Columellæ monitum, *de re ruſtic. l.* 10.

Invigilate viri: tacito nam tempora greſſu
Diffugiunt, nulloque ſono convertitur annus.

Nec ſubticendum, qòd Plato etiam in *Timæo*, τῶ ἐν ἡμῖν θεῖν καὶ τὸ παντὸς κινήσεις καὶ περιφορὰς eaſdem ſtatuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς ἀφ' ἑαυτῶν] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀποκαθαίρουσι τὸν ῦπνον τῶ χαμαὶ βίω.] Sen. *epiſt.* 95. de philoſophia. *Erras, ſi illam putas tantùm terreſtres operas promittere: altiùs ſpiras. Totum, inqit, mundum ſcrutor, nec me intra contubernium mortale contineo, ſuadere vobis ac diſſuadere contenta. magna me vocant, ſuprâque vos poſita.*

Nam tibi de ſumma cœli ratione Deûmque
Diſſerere incipiam; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius *l.* 1. *—Iſta jam à formatione morum receſſerunt: ſed levant animum, & ad ipſarum qæ tractant rerum magnitudinem attollunt.* Idem *epiſt.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noſter habebit qod gratuletur ſibi, cùm emiſſus his tenebris, in qibus volutatur, non tenui viſu clara proſpexerit, ſed totum diem admiſerit; & redditus cœlo ſuo fuerit. cùm receperit locum, qem occupavit ſorte naſcendi. Surſum vocant illum initia ſua. erit autem illic etiam antequam hâc cuſtodiâ exolvatur, cùm vitia diſjecerit, purúsque ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epiſt.* 65. vel Apoſtolum potiùs *ad Philip c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Coloſ. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τῦ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum ſuccurrit.

Ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὀπίσω] Non cœleſtia tantùm ſuſpici vult, ſed inferiora etiam illa omnia, tanquam de ſpecula, deſpici. qod eſt argumentum τῦ ὑπεροπτεύειν Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epiſt. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. ſed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, ſive cinnum hunc non in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris geſtarum, qalem in Luna divertens conſpicabatur, faciem depingens: Οὐ μὴν ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι ἐπιῤῥώδει ἢ διηγήσεις καὶ ἐκκλησίαι· καὶ ἕτερον δὲ μέρος ἔδυέ τις ἐν γειτόνων ἢ πενθῶν ἄλλος ἐφαίνετο. καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γύπας· πλανωμένους ἢ ὑπὸ τῦ ἀμαξᾶν τοὺς Σκύθας· γεωργοῦντας δὲ τοὺς Ἀργυππαίους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὲ ἐμπορεύετο· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῄζετο· καὶ ὁ Λάκων ἐμαστίᾱτο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο. ἀπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν χειμῶνα, ὅσα σοι ἤδη ὀπτοεῖν, ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν ἦτο ἐφαίνετο. Et Heraclitus apud eundem in βίων πράσει, ſive vitarum licitatione: Ἔμπιδον ἄδην· ἀλλὰ κως εἰς κυκεῶνα πάντα συνειλέονται. Sed & in Homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Syneſius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τῦτο, ὡς οὐκ ἀπλοῦν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἀνθρωπος· ἀλλὰ συμφύσιον ὁ Θεὸς εἰς ἀνὸς ζῴου σύστασιν, ὄχλον δυνάμεων παμμιγῆ καὶ πάμφορον. In mundo itaque qantò magis?

Τὸ ἐκ φύσεως ἐναντίων συγκεκριμένον] Ità *ſuprà* § 9. συγκατατέτακται γὰρ καὶ συγκεκριμένη τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *ſtrom. l.* 1. Ἡδὴ ἡ καὶ ἡ ἁρμονία, ἐναντία τῇ φωνῇ ἴσως· ἀλλ' ἄμφω γε ἁρμονία μία. ἔν τε ἀριθμοῖς ὁ ἄρτιος τῷ περιττῷ διαφέρεται· ὁμολογοῦσι δ' ἄμφω τῇ ἀριθμητικῇ. ὡς τῷ σχήματι ὁ κύκλος, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα σχήματα ἀλλήλων διαγλυφεῖ· ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα τὰ μέρη σύμπαντα, κρᾶσιν

κὰν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, πλὴν πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quàm contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund. Mirum quibusdam videri solet, quòd, cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura conflata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. quibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentum ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitúsque tendentium. sic mare & fœmineum secum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap.* 5. Vide *ad l.* 4. § 27.

§ 49. Τὰ προγεγονότα] Vide *l.* 6. § 46,47.

Ἕξεσι καὶ τὰ ἰσόμοιρα φορὰν] Vide *ad l.* 6. § 37. & *supr.* § 1. & *l.* 2. § 14. Plutarch. *de E I Delphic.* Μαντικὴ τέχνη δεῖ περὶ τὸ μέλλον ἐκ τῶν παρόντων ἢ παρῳχημένων. ὑπνος γὰρ ἅπᾶν ἀναίσθητον ἢ γῆρως, ὥστ' ἄλογος ἡ πρόγνωσις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ μεγόμενα, τά τε γιγνόμενα τοῖς μεγομένοις ἕπεται καὶ σωμήτεται, κατ' ὀλίγον ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος παραίνεσιν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ἐπισάμενος, διὰ καὶ προλέγει τὰ τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρότ' ἐόντα. uti Homer. *Il. α'. v.* 70. Vide *l.* 10. § 5. Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l.* 1. *ep.* 5. Mavricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qi futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 1. ὅτι προφήτας τέχνην τινὰ τοὺ μυθολόγους ποιεῖ, ἐκ τῶν φθασάντων τοὺς ἐσομένους τὰ μέλλοντα. Polyb. *hist. l.* 6. Τὸ γὰρ γένος τῶν ἀνθρώπων ταύτην διαφέροντες τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἐκ εἰκὸς παραχρῆχειν αὐτοὺ τοῦ προεπιμελῶς διαφθορέως, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ἐπισημαίνεσθαι τὸ γινόμενον, καὶ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παραπλήσιον ἐκάστοις αὐτῶν συνκρῖνον. Cicer. *offic. l.* 1. § 11. *Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, parvulum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, quia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annexit futura, facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Evripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l.* 6. didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex qo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adaucta.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φυέντ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
[1] Βλαστόντα γονῆς εἰς ὑερόεντα
Πόλον ἦλθε πάλιν· θνητοῖς δ' οὐκ
Τῶν γιγνομένων. διακρινόμενα
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὰν ἑτέραν ἐπέδειξε.
Retróque meant, quæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum. quæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine paret.

[1] *ità Grot.* Βλαστάνοντα γῆς *Phil.*

Ità Grotius legit vertítque: nisi quòd pro ἑτέραν, quod Philo Clemènsque habent, ἰδίαν substituit, & propriâ reddit. mihi, illud retinere potius antiquiúsque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, qum uno ampliùs cum Clementis conveniant. Evripides idem in *supplic.* quod Moschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 124.

Ὅθεν δ' ἔκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde nostræ quidque naturæ est datum
Eò reverti. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra. —— Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη· καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλαι. γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπὸν ἢ κακὸν ἔν. ità enim concipi debent, qæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum eſt, & diſcretum eſt, eódemque revenit, unde venit: ad terram terra, ſurſum ſpiritus. ecquid horum grave eſt? nihil qicqam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod miſſum eſt ex æthere oris,
Id rurſum cæli relatum templa receptant.

Solomon ipſe *Eccles. c.* 12 *v.* 7. *Redítque pulvis ad terram, quod priùs fuerat: ſpiritus autem ad Deum, qi primò dederat.* Heraclit. *epiſt ad Amphidamant.* Ἐὰν ὁ θάνατον ὑπερβαλλόντως γένηται τὸ σῶμα, δύσεται εἰς τὸ ἐμαρμάρωσιν. ἀλλὰ καὶ ψυχὴ δύσεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ὅσα χθὼν εἰς ἐρεμνὸν ἀναπλήσεται μετάρσιον. Νέκυσι γὰρ μᾶλλον ἀθέλιοι δόμοι. Hinc de Sibylla prima fabuloſum illud ex Sarapionis *Epicris* apud Clem. *ſtrom. l.* 1. μηδὲ ὑποδαίεσθαι λίθοις μαπικῆς· καὶ τὸ μὲν εἰς ἄερα χωρῆσαν αὐτῆς μὴ τελοῦτῶ, τοῦτ' ἔστι τὸ ἐν ῥήμασι καὶ πλανήσει μαντεύομενον· τὸ δ' εἰς γῆν μεταβαλόντες σώματος, πάσας, ὡς εἰκὸς, ἀναριθμήσας, ὅσα ἂν αὐτῷ ὑπομνησθῇ βρέμμαλα, ἀκριβῶς διὰ πυρὸς σπάλιγνον φυλάσσειν τὰ μέλλοντες δίλωσιν· τῷ γὰρ ψυχρῷ αὐτῆς ἔστι, τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον φέρουσιν. qod eò potiùs refero, qia lucem dat loco Plutarchi *de ſera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ἄδειν αὐτῷ θεὸν διὰ στόματος ἐν τῷ φωσφόρῳ τῆς σελήνης φερομένῳ. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4 § 5, 14, 21, 23.

Ἢ τῶν διάλυσις καὶ πιθανῆς τῆς ὑποπτώσεως] leg. ἢ πιθανῶς. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *ſupr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίτοις] Καὶ iſtìc ſuperfluum videtur. verſus ſunt ex Evripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Conſul. ad Apollon.* lavdati; qò loco verſiculus proximè hos prægreſſus iſte præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρήζουσιν ἐκλείπειν βίον &c.

ſunt autem variè admodum in Evrip. cod. apud Marc. apúdque Plut. concepti, qod eſt vitiatorum indicium ſatis clarum.

Σίτοις καὶ πότοις καὶ μαγγανεύμασι] At Plut.

Βρωτοῖσι καὶ πόλοῖσι καὶ μαγεύμασι.

Evrip. cod.

Νωτοῖσι καὶ φθοραῖσι καὶ μανδύμασι.

ubi Brod. ῥωθρῶσι, *victè, laboris fugâ.* qod merìtò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. qem ità probat Grot. ut opinetur tamen eſſe potuiſſe, νόσοισι καὶ φθοραῖσι. qod mihi omnium minimè videtur veriſimile; *morbis* enim vitam protelari, ſaltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, qis dixerit? at Camer. ὄχλοις, vehiculis, legendum ſuſpicatur. Ego vel Marcum ſeqar lubens, vel Plutarchum, qi ut verbulo differant, ſenſu conveniunt.

Καὶ μαγγανεύμασι] Evripid. cod. μανδύμασι, *oraculis*, qibus moniti caſus futuros declinent. Brod. Plut. μαγεύμασι, *carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci noſtri μαγγανεύμασι ſpreverim. cùm & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eò qoqe vocabulo uſitatiſſimè deſignentur. Qanqam alio forſan ſenſu iſtìc accipi qeat, pro *ſcitamentis* nempe, ſive *cupediis.* qomodo uſus eſt Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ubi λιπαρὰς τραπέζας καὶ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανεύματα καὶ κομψεύματα, conjunxit. Et Plin. *l* 10. *c.* 50. *Dedêre & Parthi coqis ſuos mores. nec tamen in hoc mangonio qicqam totum placet.* Vel latiori etiam ſenſu, pro artificio omni, qò corpus humanum accurari ſolet. Unde *Mangonum ars: & venalitiorum mangonia,* Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *pucrorum mangoniſatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. qâ pubem eorum retardari procurabant mangones, ſicut artificiis & accurationibus his, οἱ φιλόψυχοι ſenectutem & mortem etiam, qantùm poterant, ipſam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Qis iſta invenit oſtenta? qis ineficia innocentiora eſſecit, qàm remedia? procul à nobis noſtrisqe literis abſint iſta. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum ſubjungit, qod Tragici mentem accedit prope; *Vitam qidem non adeò expetendam cenſemus, ut qoqo modo trahenda ſit.*

Παρεκτρέποντες ὀχετὸν] *avertentes currum.* Xyl. qaſi ὄχον legerit. niſi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii curſum.* Annot. Lugd. *curſum divertentes, metaphora ab his qi fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὁλκὸν mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν ὃ πόνοι' ἔχει] Hæc aliundè ſunt.

Καμάτοις ἀνοδύροις] *Laboribus luctu lachrymisqe calentibus.* Xyl. *etiamſi miſeriam noſtram lugeamus* Caſ. at qid ſi ἀνοδύροις, *minimè flendis aut lugendis*, verterimus? poſſit enim etiam oboriri ſuſpicio, ſcripſiſſe Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut ſit κάματοι ἀνόδυροι, *labores*, ſi cum Flacco loqamur, *illachrymabiles*; vel eò ſenſu qò *Plutonem* ille *illachrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *qos lugere fleréqe fruſtrà fuerit:* (τί γὰρ ἐλαφρὸν ἔστ' ἐς ἄπρακτ' ὀδυρόμενον δυσὶν καρδίαν;

Nam qid levat tandem mala,
Laſſare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel qò fortes illos priſcos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotósqe *l.* 4. *od.* 9. *qi minimè luxerantur*; ſive *qi lugendi non ſint*, ſed ſtrenuè alacritérqe perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles eſt qi imperatorem gemens ſeqitur.* Et *qæſt. nat. l.* 3. *præfat. Flere, qeri, ingemere*; deſciſcere eſt. qanqam & ἀνόδυρτος eſt θρηνεῖν, κλαίειν, Svidæ. atqe indè poteris τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§. 52. Καθεζομένοις] *profuſior.* D. Boot. ut ſit

sit ἀπὸ τῆ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* qomodo Svidas ex Amipsiæ *mæchis*;

Καὶ σὺ μὴν ἤλθες, καβδηλῶν τριώβολον.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Svidas idem, καθάπερ οἱ ἐραστὴς τὰς καταβολὰς ποιοῦνται τῶν χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πλὴν ἂν καταβλῶν χρήματα. & sit sensus, *fieri potest, ut profusior sis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existas. Falluntur enim,* qibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effusio, & qidvis potiùs qàm liberalitas existimanda est, cui ratio non constat.* Itaqe Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm qis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qi non donant, sed projiciunt.* id est, καταβάλλει, sive καβδάλλει, prout Hesiod. in *Theogon.*

Κάβδῃ ἐνὶ πόντῳ.
In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nesciet.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάδροπος σύγ' ἐσσ' ἔχεις νόσον, χαίρεις δ' ἰδίᾳ.

ità enim est concipiendum, ut versus consistat.

Liberalis haud es ipse: morbum habes, lubet dare. Ego malim καββαλικώτερος. qomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικότερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καβδάλιον pro *luctatore*, qod Xyl. avtumat dici, exemplo carere existimo. καταβάλλειν *dejicere, prosternere,* de colluctantibus est freqentissimum: qos ait Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τοῦτο ἔργον ποιεῖσθαι καὶ τὸν βίον ἅπαντα, τοῦ διατρίβειν ἐν γυμνασίοις τῷ καταβάλλειν ἑτέρους ἕνεκα. Evstath. *ad Hom. Il. ι. v.* 206. Τὸ κάβδαμον, ἢ ἁπλῶς ἀντὶ τοῦ ἔβδομον, ὅ ἐστι, ἕβδετε· ἢ βασάξας ἄνω, εἶτα καταπήδητε· ὅτι καὶ ὁ πάγκρατης καταβάλλει τὸν ἀντιπάλον. itaqe artem istorum Galenus idem *lib. ad Thrasybul.* non tam γυμναστικὴν dici postulat, qàm καταβλητικὴν· five, ut Lacones efferebant, καβδαλικὴν. qi &, inqit is, καβδαλικώτερον ἑαυτὸν γε φασὶν εἶ τὸν ἐν ταύτῃ τῇ θεραπείᾳ τῶν ἰσχυρίτερον. *in hoc studio enutritos, non validiores sese dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atqe ità revera Spartanus qidam avtore Plutarcho in *apoph.* de antagonista suo, à qo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur; ὃ μὴ ἂν χρείαν, ἀλλὰ καββαλικώτερός. *non est melior me avt fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Qò & respexisse Marcum ittìc, mihi probabile admodum videtur: qasi dixerit, Καββαλικώτερός σε ὄζι τις; vel, ἀλλ' τις ὄζι; est *aliqis te luctæ peritior,* sive corporis robore viribúsqe validior? an te benignior, avt modestior, &c. nè existat. hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est qòd ea in re, avt ille superiorem te esse sese glorietur, avt ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Qod Agesilaus aliqandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐκείνῳ, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; Plut. de se lavdand. qòd contractiùs & λακωνικότερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ, καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν, δέξειεν ἂν καὶ ἑτέρων εἷς πυνθάνου· ἀληθείᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐκοσμοσύνῃ, ξυμφαίη τις ἂν τοῦ ἀνπποικμήνους τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως ἢ ἄλλων διαφέρειν. περὶ τούτων δ' ὁ μέγιστός ὄζιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύγκλοι, ἐγώ σε πλουσιώτερός εἰμι. ἐγώ σε ἄρα χρείσσων· ἐγώ σε λογιώτερος· ἐγώ σε ἄρα χρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συγκλοί· ἐγώ σε πλουσιώτερος· ἢ ἐμὴ ἄρα κῆπος τῆς σῆς χρείσσων. ἐγώ σε λογιώτερος· ἢ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς χρείσσων. σὺ δέ γε οὔτε κῆπος εἶ, οὔτε λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio qis ad periochæ hujus caput verba hæc. οὐκ ἔστιν ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ δεῖ ἀνωτέρω τοῦ περὶ τῆς Πλατωνικῶν συναφείς. qod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magis, qia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος ὁπὸ τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qa de eis usurpatur, qi, qicqid obvenerit, ordinem non turbant, qicqid fuerit injunctum, citra tergiversationem avt querimoniam exequuntur. Xenophon. *Cyri institut. lib.* 1. Εὐτακτότερος καὶ ὑπακουστέρους ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ κύων καὶ ἀγαθὸς, μεμνημένος, τίς τ' ὤν, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίνι γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ὄζι, πῶς τὴν αὐτοῦ χαίρων ἐκπληρώσῃ εὐτάκτως καὶ συνεπόμενος τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅσα ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Καινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλεια, πρᾶξις καὶ φύσις. Et *l.* 11. § 4. πεπίνκε τι κοινωνικῶς; ἔκαμεν ὠφέλημα;

§ 54. Παυλαχῶς καὶ διλωσεκῶς] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medea*, 2. 1.

Nusqam potest non esse virtuti locus.

Ἐπί σοί ὄζι] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν· & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρούσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. καὶ τῇ παρούσῃ φαντασίᾳ.

Θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ἅπερ ἐρίσκει καὶ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ πρόσκαιρα τάξῃ ἑαυτὸν, διελάσεται ἀσινῶς. πῶς λέγεις πρόσκαιρα τάξει; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνῳ θέλῃ καὶ αὐτὸς θέλῃ·

καὶ

καὶ ὁ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλειν. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνεῖ &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò quàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἑξῆς τῇ καλασκδῇ] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αὖ κτισμάτων καὶ δικαίως ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πείσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει φορτίδιον] Vide *ad l.* 2. § 2. ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον ἡ τὸ κρεῖττον καὶ βελτίστατον ἧττον ἐν ἡμῖν ἡττᾶσθαι ὑπό τινος. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ χεῖρον ταύτης ὂν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσται. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῶον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον ἐστὶ φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μᾶλλον τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.— ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζώῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴν ἀρχὴν καὶ πολιτικήν. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὴν ἀρχήν· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴν καὶ βασιλικήν. Salust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Aug. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοείτω τὸν κυρίαν καὶ ἄφθαρτον ἢ φθαρτὴ πηλὸς καὶ δάλε. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ ἧττον λογικῶν ἕνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρησιμὸν πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὅπλοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζώοις, δι' ἀμφύχων τι καὶ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ πᾶσον δεῖ καὶ νοῦς· ἐν δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ὀπτικώτερον τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς δεῖ τὸ ταμιεῖον.

Τὸ ἀπερίσπαστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐδία φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτοῦ] ἀπέχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα καὶ μέχρι νῦν βεβιωκότα] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem frustrà quæsiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Pacuvius qi Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβιωκα, βεβιωκα. nullo non se die extulit. hoc quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in summum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, lati recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat. qisqis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

Idem Sen. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmque tibi semper adesse putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubique vixi, ut ultimam quamque lucem, tanquam non redituram consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περιόντος] idem qod *lib.* 6. § 41. ἐκ περιουσίας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, qod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ διδομένῳ. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί γὰρ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4 § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2, *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δ' ἂν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὁ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum seqentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν] Ità solatur se Merope in Evripidis *Cresphonte:* (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστέρημαι'. ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιύτλωσαν, ὡς ἐγὼ, βίον.
Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, qibus
Toleranda fuit hæc vita, quæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——*nec rara videmus*
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaque ut Menander:

Παρηγόρει τὰ κακὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siqidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Qem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, qâ Dario uxoris obitum imporentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendum necessariæ suppeditarentur. re-

ge

ge nihil non libentiſſimè ſuppeditaturum ſe polliceatur; reliqua qidem omnia ſibi ſuppetere aiebat, unicum tantùm deeſſe. id qidnam eſſet percontanti, reſpondit, Ἐι τριῶν ἀπνθήτων ὀνόμαλα τῇ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειν, ἐυδὺς αὐτίκα ἀναζώσαιτο. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inſcriberet hominum, qi ſine luctu vitam exegiſſent, fore ſtatim ut reviviſceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epiſt.* 38. ἀπνθήτων avtem nomine intelligo potiùs, *qi neminem luxiſſent*, càm cum Gallo interprete, *qos nemo luxiſſet.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem iſtiusmodi reperiſſe poſſe ſe profiteretur, more ſuo ridentem ſubjeciſſe, Ἔπ, ὦ πάντων ἀτοπώτατε, θρηνεῖς ἀναίδην, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τούτῳ συμπλακείς, ὃ μηδὲ ἕνα σοὶ πώποτε γεγονότων ἄμοιρον ἀνιαρᾶς πάθους ἔχων ἐυρεῖν; *Et te, omnium ineptiſſime, non pudet lugere, qaſi ſolus malis iſtiusmodi conflictaretis, cùm nè unum qidem ex omnibus qi unqam fuerint, reperire poſſis, cui ejuſmodi nihil qicqam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari techná illuſiſſe refert, τὸ παιδὸς τὸ εἴδωλον ἀναγαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσοι μηδένα πώποτε πενθήσαντας. qod ille cùm præſtare neqiret, ſubjeciſſe Cynicum, Ἐιτ', ὦ γελοῖε, μόρος ἀρόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθος ἄμοιρον; Ità Juliano qi ἀπνθήτῳ dicitur, idem Luciano πένθος ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, qod Plut. *ad Apollon.* ſic refert. Ἐι συνεγκαιμῶ εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε διελεῖν τὸ ἴσον ἕκαστον, ἀμείνους ἂν τοῦ πλείους τὰς αὑτοῦ λαζοίμην ἁπλᾶ θεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expreſſit: Ἐι πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι ἐκλυθμοὶ τοῖσι πλησίοισιν ἐπιλάβοιεν ἂν εἰς τὰ ἑωυτῶν πάλαι κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτίων ἀνορμενίαν ὁπόσα, τὰ ἐσενείκαντο.

Περὶ τὸ πῶς χρῆσις αὐτοῖς ὅλῳ γένηται] Vtile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis qæ nobis ſecius obtigerint, càm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, qomodo eventus illos adverſos probè utendo, in rem noſtram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *diſſert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτός ἔστιν ὠφελεῖσθαι.

Ὕλη σοι ἔσται] *sui*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεστί σοι παντὶ τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι καὶ φύσιν καὶ ὕλην σε κωλύσει διώκειν. μηκέτι ἔν μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποζῇ ὅπως δ' ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσῃ σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον περίσχες, καὶ δῆλε σαυτῷ καλὸς εἶ] Ni vitioſa ſit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô ſenſu, qô Jaſon Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qi ſibi nequam, cui bonus?* qô Pſaltes *Pſal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi beneſeceris, collaudabunt te homines.* avt qô Evripides verſu illo celebratiſſimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latenl.* in *Alex* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

Sed qô Apoſtolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22 Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conſpectu Dei.* i. e. ſis temetipſo Deóqe teſte contentus. μὴ πύπτε, μηδ' ἀλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qô Socrates in *Platonis Sympoſ.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῷ, *ſibi canere.* Unde Iſmenias, eundémqe imitatus Julian. in *miſopog.* Ταῖς μούσαις ᾄσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs placentem juſſit, ſibi canere & Muſis.* Cicer. Bruto. qô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi & *ibid.* de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ἐπιπολὺ ἐπειρώμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ ἦν μοι, φησὶ, γνῶτο ἀφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ἤκουον, ὅσα καλῶς ἐπίνυ, ὅτι ὁ δεῖ τοὺς διατρίβειν ἐπίνυ, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἤθουν ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσθιόμενον ἔχον τὸ βλάβιμα, τὸν ἀσέλγαλον· πάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔα χαίρειν, καὶ εἰ καλοῖς ἤθεσιν ἀσκεῖ δοκιμάζοιλας· αὐτὸς δὲ σαυτὸν χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & l. 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipſi in omnibus actionibus honeſtatem conſecutus videaris.* qem & Caſavb. ſequitur. Cæterùm, ut qod revera ſubeſſe ſentiam, liberè eloqar; hæc omnia præter Marci mentem prorſus exiſtere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità operâ leviculâ reſtituendum. μόνον περίσχε σαυτῷ, καὶ δῆλε καλὸς εἶ ἐπὶ σαυτὸς ἃ περάσεις. formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur, monitis. περίσχε σαυτῷ & περιέχετε ἑαυτοῖς. Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28: pro qo & Pavlus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μίμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ἕ ἡ πρᾶξις] leg. forſan, καὶ μίμνησο ἐπ' ἀμφοτέραν. ὅτι διάφορον, ἐφ' ἕ ἡ πρᾶξις. in utriſqe avtem illis, hoc eſt, tum in illis ſibi dimittendis, qi ſecius ſe gerunt, tum & in rerum iſtarum, qæ contingunt, uſu, medium qiddam eſſe, nec bonum ſcil. nec malum, illud circa qod actio tua verſatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ repræſentant, qomodo ex lectione, qam admittunt, elici poſſint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι

ὕλαι ἀδιάφορα. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν ἐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἔνδον βλέπε] Vide *ad lib. 6. § 3.*

Ἔνδον ἡ πηγὴ τὸ ἀγαθόν] In mente ſcil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα τῆς περιέξεως ἡ διάθεσις· ἀρχὴ καὶ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τὴν πηγὴν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ὄσαν ἡμῖν ἐκκαθαίρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς φερωμένοις συμφέρηται. Solomon *Prov. c. 4. v. 23. Præ omni cuſtodia cuſtodi cor tuum: indè exim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l. 8.* § 45. Epict. *enchir. c. 46.* Ἰδιώτου ψυχὴ καὶ χαρακτὴρ. ὑδέποτε ἐξ ἑαυτῆς περιδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλοσόφου ψυχὴ καὶ χαρακτὴρ· πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτῆς περιδοκᾷ. Senec. *ep. 74. Omnium bonorum vis & origo in ipſa eſt virtute. quid refert, an aqa decurrens intercipiatur atq; abeat, ſi fons ex qo fluxerat, ſalvus eſt?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δίωκε μᾶλλον, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qi qò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magis ebulliunt & ſcaturiunt uberiùs. Clem. Alex. *pædag. l. 3. c. 7.* Τῶν φρεάτων ὅσα πέτρινα βρύειν, ἀπαυλίκωφα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾷ μέτρον. qod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l. 1.* Ἐν ὀλίγῳ μὴ σφάλλειν. &, λέγουσα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲ ἀρετῆς σφαῖρόν τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα κατηκές· qod βλέμμα πεπηγὸς, cum noſtro, Epictetus dixit *l. 2. c. 8.* ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in Marco Sophiſtâ Philoſtratus. Baſil. Cæſar. *epiſt. 1.* Τὸ βάδισμα μηδὲ ναῶδες, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς καταγγέλλειν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σεσοβημένον, ὡς ἐμπαθείας αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c. 2.* Fortunæ aſſeclas depingit, θέσιν τῶν δαίμονι φιλοσόφου. at de Mercurii ſectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inqit: ἢ θέσιν ἔχ, ἢδὲ βοσπν, ἢδ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharſidem deſcribens Maxim. Tyr. *diſſert. 15.* Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ἢ πολυρρήμονα, ἢδὲ λαλόν. ἀλλ' ἣν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον, βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὐσχήμων, ἔοικὼς ἢ πλατανῷ μεθορίῳ φιλοσόφων θεοῖς, ἀλλ' ὁπλίτῃ βάδην ἴοντι, καὶ κινουμένῳ ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l. 1.*

Ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο μόνον ἀνελεύθερον
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν τοῖς ὁδοῖς,
Ἔξὸν καλῶς.—

Qod Plavt. *Pœnul. 3. 1.*

Liberos homines per urbem medico magis par eſt gradu
Ire: ſervile eſſe duco feſtinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Ἀνδρὸς γυναῖκα σημεῖον ἥδιον εἶ δεῖ περιφανὴς ἐν τῷ περιπάτῳ μαλακία· ἀλλ' ἢδ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τοίνυν μηδὲ ἐν κινήσεσιν, μηδὲ ἐν ἕξεσιν ἐμφαίνειν ποτὲ ἡ ἀρρενωπία τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap. 19. v. 26, 27.*

Ἐπὶ τῷ περιπάτῳ] Ὥστε συμφαίνειν τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c. 2.* Achil. Tat. *l. 6.* Ὁ τῆς ἐμοὶ δεξιᾶ λελέχθαι καλῶς ἀόρατος ἦν παράπαν. φαίνεται γὰρ ἀκριβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ περιπάτῳ. Phraates apud Philoſtrat. in *vit. Apollon. l. 2. c. 12.* Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ δηλοῦ ἀνθρώπων ἠθῶν ἐρμηνεύουσι· πολλὰ δ' ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωμαλόγιόν τι καὶ θεωρεῖν· ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοῦ νοῦ δηλοῦ ἀνθρώπων διαθέντος. Cicer. *in Piſon. Vultus ſermo quidam tacitus mentis eſt.* & *de Orator. l. 2. ſenſus animi plerumqe indicant vultus.* Tertull. *de reſurr. c. 15. Volutet aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium ſpeculum eſt.* Vide *ſuprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Zeno adoleſcentis modeſti imaginem ſic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ περίσωπον· ὀφρὺς μὴ καθειμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπλαμένον, μηδὲ ἀνακλασμένον· μὴ ὕπλιος ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀνειμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὁμοια * ὀρθότερα. [* ὀρθοτέρα. Arcer.] περὶ τὴν λόγου ἕξιν, καὶ κατοχὴ δηλοῦ ὀρθῶς εἰρημένων· καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐναντίωσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίσι. αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἀρρενωπία. Ità Iſidor. Pel. *l. 3. ep. 287.* Ὥσπερ σώφρων γυνὴ ἐπὶ τοῦ περιπάτου τῆς ἀγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τὰς δηλοῦ ἀκολάστως ὁρώντων κολάζει περιδοκίας· ὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ἐπὶ δηλοῦ αἰδοῦσιν φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τὰς δηλοῦ διαφθείρειν αὐτῆς τὴν ὥραν βελουθέων διεκπόλει ἐλπίδας. Et *ep. 288.* Ὅμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων σωεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα στοχαστικὸν, &c. τεκμήριον ψυχῆς ὄζιν αἰσχύνης, τοῦ ἀφανὲς δηλοῦ εἰκόνα παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσης τῷ σώματι. Vide *l. 11.* § 15. De Bruto Fabius *inſtitut. l. 10. c. 1. Scias cum ſentire qæ dicit.*

Σὺν τῷ ἀνεπηρεάστῳ] Huic opponitur τὸ καταχαλιναλίζειν αὐτὸν περὶ τὸ σκυθρωπόν. ut Baſil. Cæſ. *orat. 1. de jejun.* qod in Phariſæis notat D. Chriſtus Matth. *c. 6. v. 16.* verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Eſt avtem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam obſervavit Caſavb. *Act. c. 5. v. 41.* Ὅτι κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι. ſunt enim, ut καλαξῶσι & ἀτιμάζεσθαι, ità φαίνεσθαι & ἀφανίζεσθαι, ſenſu planè contraria. non accedo tamen Baſilio, qòd τὸ ἀφανίζεσθαι ſic explicat, ἀφανίζε-

ἀφανίζει τὸ φρόνημα, ὅταν ἡ ἔνδον διάθεσις ἐπιπλάσῃ σχήματι τῷ ἐξωθεν ὁποιοῦν, ὥσπερ ὑπὸ πνεύματος τὸ ἁλυσκαλωμένη. vid. *sup.* ad § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magis quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utraqe illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c.* 6. *v.* 11. πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: *v.* 12. ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, qia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóqe in illis exprimendis exhibendisqe artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsqe attendere atqe accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. qâ ratione & τῇ κυβευτικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. Vide *supr. ad* § 38. aliâ avtem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 1. & *l.* 12. § 9. ibi vide sis.

Οὐ προεγνωσμένα] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævila sunt. siqidem *præmoniti præmuniti*; qòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de diversi. argum.* 37. &, *prævisa jacula minùs feriunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταραττει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν παρέχει ἀδυμίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Διπλοῦν τὸ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ πλεῖστα παρὰ λόγον ξυμβαῖνον. Itaqe Senec. *ad Marc. c* 9. *Necesse est magìs corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, languidiùs incurrunt. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nungam pati nos posse prævidimus. aufert vim præsentibus malis, qi futura prospexit.* & *ep.* 76. *Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap.* 11. *Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit.* Et *ad Helv. c.* 5. *Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, qos inopinatò occupavit: at qi futuro se bello ante bellum paraverunt, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. item *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nesciunt, tantò cis graviora fiunt, qantò ab cis inopinata tolerantur. firmis autem mentibus repentè adversa non veniunt, qia priusqam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§ 62. Ἀκουσίως πλαίουσι] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinqenti,* utè Tertullian. *apolog. c.* 45. Ξύγγνωμον γὰρ ὄζι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι καθειργμένῳ σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τὸ θεῖον. καὶ γὰρ ἥκιστα ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴ ἐστὶ τοῦ βωμοῦ, παρανομίαν τε ὅτι τοῖς μὴ ἀνάγκη κακοῖς ἐνεμαδῆναι, καὶ ὐκ ὅτι τῆς ἧσσ ξυμφορᾶς τι τολμήσαι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πρόνοια κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς προνοίας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν καὶ ἀδικοπραγεῖ, ὅταν ἑκὼν τις πράξῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε ἀδικοπραγεῖ· ἀδίκημα γὰρ καὶ ἀδικοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ. ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἔστιν· ὥστε ἀδικόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δὲ οὔπω, ἐὰν μὴ τὸ ἑκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligit Aristoteles; juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. pariqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὴν χεῖρα τὴν δεῖνα τύπτοι ἕτερον. iste eam, qæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens avtem *strom. l.* 1. ὅτε μὲν ἐπαινοι, ὅτε δὲ ψόγοι, ὅτε δὲ αἱ τιμαὶ, ὅτε δὲ αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίου τῆς καλίας ὔσης. ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ἁμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατέχει δημαρτημένη δὲ ὑπόληψις ἐστ' ὅτε κρατεῖ, ἧς ἀγνοίας καὶ ἁμαθίας ὔσης ὀλιγωρεῖσθαι ἀποῦσαν, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέσσειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δ' ἐωυτὸν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέττῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς καλίας ἀκουσίου ὔσης. ἡ γὰρ εἰρεταί τις κακὸν, τῇ δὲ ἐωυτῷ ἥδομένη ἢ σωματουμένῳ, ἀγαθὸν ὑπολαβοῦσα λαπτὸν ἡγεῖται. ὧν ὄντως ἐχόντων, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἰρέσεως τῆς φαύλης καὶ ὀπτηρᾶς, καὶ περὶ τούτων τὸ μὴ συγκαταπίπτειν ταῖς ἀπατηλαῖς ἐκείναις φαντασίαις, ὑπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqò modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ τῆς παθῶν καὶ τῆς ἐκ τῆς προπαθείας ἐξηρτημένων, ut Marcus loqitur *l.* 12 § 3.

Οὔτε ὁπομαρτυρήσεως δέησῃ] *neqe testimonio egebis, opus habebis,* interpres uterqe. malim, *neqe testimonium,* id est, approbationem *ab illis petes.* ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahi-

Εἰ βλέπων] ſuſpenſa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm deſit verbum ad quod conditionalis ſe recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius eſſet. vel εἰσβλέπει, participium in verbum transmutando. ſed prius illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis eſſe Epictetus monet, à qo etiam lavdatur, *diſſert. l. 1. c. 28. & l. 2. c. 22.* Ex ejusdem *Protagora* ſumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Qæ ibi Plato, *ad l. 11. § 18.* dabimus. Cæterùm in *Sophiſt.* ſtatuit πᾶσαν ἀκούσιον ἁμαρτίαν εἶναι. Aſtipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *diſſert. lib. 4. c. 1.* τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, ἀνεξίτηλος; Avg. *de verb. Ap. ſerm. 30. Quis eſt, qi velit decipi? da mihi hominem religioſum; non vult fallere: da impium, ſacrilegum; fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémqe *Enchir. c. 17. Uſque adeò rationalis natura refugit falſitatem, & quantùm poteſt devitat errorem, ut falli nolint etiam qicunqe amant fallere.* Verùm qæri poteſt, qomodo verum hoc ſit, nullam animam veri notitiâ ſponte deſtitui: cùm Petrus Apoſtol. de impiis ac flagitioſis qibusdam dicat, Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Iſta illos veritas volentes fugit.* ſcilicet, qod Bernard. *de gradib. humil. 2. ut liberiùs peccent, libenter ignorant.* Et, qod Tertull. *apolog. c. 1. Non libet rectiùs ſuſpicari; non libet propiùs experiri. malunt neſcire, qia jam odcrunt. nolunt ſcire pro certo, qod ſe neſcire pro certo ſciunt. ideo & credunt qæ non probantur; & nolunt inqiri, nè probentur non eſſe, qæ malunt credidiſſe.* Verùm qod in ſchola dicitur, *neminem bonum qà bonum odiſſe*, ità *verum qà verum nemo averſatur*; etiamſi aliâ ratione, qatenus nimirum ſibi minùs illud expedire arbitratur, avt affectibus ipſius adverſari videtur, havd lubenter eidem aſſentiatur. Vide Thom. *ſum. part. 1ª. 2æ. q. 29. art. 5.* Cæterùm in Platonis ſententiam deſcendere videtur Clemens Alex. loco ſuperiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἐλεύθερος τῆς ἀληθείας, κακὸν ὄζει· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθόν· τῷ δὲ ἀγαθῶν ἀκούσιος μὲν στέρεσθαι ἄνθρωποι στέργουσι δ' ὅμως, ἢ κλαπέντες, ἢ φονεύσαντες, ἢ βιασάμενοι, καὶ μὴ πεισθέντες. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς ἔχων ἤδη παραναλίσκεται· κλέπτεται δὲ ὁ μεταπεισθείς· ὁλοθρεύεται δὲ ὅτι τῷ μὲν ὁ χείρων, τῷ δὲ ὁ κύριος ἐξαιρούμενος λανθάνει· βλάπτεται τε πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονεικίαι τε αὖ καὶ θυμοὶ, μὴ τὸ δεξάσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσι χρηστόν τοι, οἳ ἤτοι ὑφ' ἡδονῆς κηλεόντες, ἢ ὑπὸ φόβου δείσαντες. Sed rem ipſam qod attinet nihil à noſtris alienum habet.

Οὕτως ἂν καὶ δικαιοσύνης] nemo, inqit, ſponte privatur, avt veritate, avt virtute, qod idem habet & *l. 11. § 17.* In hunc ſenſum conceptus eſt ſenarius ille, qem adducit, & ſimul etiam in hac parte refellit Ariſtoteles *ethic. l. 3. c. 5.*

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μάκαρ.
Nolens beatus nemo, nec ſponte eſt malus.

nec aliter intellexiſſe philoſophum docent, qæ ſubjungit ſtatim: Ἔοικε τὸ μὲν ἄκων εἶναι, τὸ δ' ἑκὼν μακάριόν τε καὶ μὴ ἐν ἑκὼν· ἢ γὰρ μοχθηρία ἑκούσιον. Proinde accentum retrahere, qò τὸ πονηρὸς illud τῷ ὑπὸπόνηρος & ἀβλὴς ſignificationem obtineat, uti vir doctiſſimus in *excerptis* poſtulat, præter mentem prorſus avtoris forſan, præter ſenſum proculdubio citantis exiſtat. ut nè adjiciam, non deeſſe, qi pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de ſignificatione ab accentu retracto immutata, cùm tranſlationem accentûs eandem in aliis itidem vocabulis ab Atticis uſurpari animadvertant, citra ullam ſignificatûs immutationem. Vide Evſtath. *ad Iliad. β.* & H. Steph. *de dialect. c. 25.* Nec alio ſenſu Hercules apud Epicharmum ab Evſtratio citatum per furorem à ſe geſta excuſans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδε πάντα ποιέω·
Οἶμαι δ' ὡς ἑκὼν πονηρὸς οὐδ' ἄπας ἔχων.
Hæc ego ex neceſſitate facio qæ facio omnia:
Qippe, ut credo, ſponte pravus nemo, avt calamitoſus eſt.

Vide *ſupr. ad § 61.* & *ad l. 4. § 6.* Sed & in eandem ſententiam citra ambiguitatem omnem diſertiſſimè Plato ipſe in Timæo; ubi cùm ſtatuiſſet, primò τὰ περὶ ψυχὴν νοσήματα διὰ σώματος ἕξιν γίνεσθαι· deinde νόσον ψυχῆς, ἀνοίαν εἶναι· tum ἀνοίας δύο γένη, μανίαν καὶ ἀμαθίαν· ſubjungit; ὁ νοσῶν καὶ ἄφρονα ἰόντα τοῦτο τὸ σώματος πάθος ψυχὴν, οὐκ ἀπὸ τοῦ νοσεῖν, ἀλλ' ἀπὸ ἑκὼν κακὸς, κακῶς δοξάζεται. Et mox: Καὶ σχεδὸν δὴ πάντα ὁπόσα ἡδονῶν ἀκρασίαι καὶ ὀνείδη, ἀπὸ ἑκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνειδίζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδείς· διὰ δὲ πονηρὰν ἕξιν τινὰ τοῦ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφὴν ὁ κακὸς γίνεται κακὸς πασῶν δὲ ταύτα ἐχθρὰ, καὶ ἄκοντι παρεγίνετο. ità reſtituit H. Stephan. qod perperam κακόν τι amè legebatur. cui βεβαιωτέον do ego Galenum in *diſſertatione*, qâ probare contendit, *animam ſeqi temperaturam corporis c. 6.* lectionem eandem exhibentem. huic avtem lectionis genuinæ aſſertæ gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex qibus pro ἰόντων, ἐόντων apud Galenum reponendum. Verùm Ariſtoteli contra Stoicos & Platonem ipſum ſuffragatur, Platonicus licèt ipſe, Maximus Tyr. *diſſert 41.* νόσος ψυχῆς μοχθηρία· νόσος σώματος δυσυχία. ἑκούσιον ἡ μοχθηρία· ἀκούσιον ἡ δυσυχία.

§ 64. Οὐκ αἰσχρὸν] Vide *ad l. 2. § 1, & 11.* & *l. 4. § 8.* Heſiodi *oper. l. 2. v. 309.* à Socrate lavdatus apud Xenoph. *memorab. l. 1.*

Ἔργον

Ἔργον δ' ἡδὺν ὁτιοῦν — Marcus avtem istîc de labore an de dolore agat, (πόνε siqidem vocabulum utrumqe designat) ambiguum faciunt ea qæ sequntur: & forsan utrumq; voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, ὅτε αἰώνιον] Vide *supra* § 33.

Καὶ μὴ προσδοξάζῃς] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, qàm qod sensus ipse renunciaverit. προσδοξάζειν enim Marcus dixit, qod προσεπιδοξάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, qid istic velit.

Πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσχεραίνομενα] *occulto modo,* sive *clam & citra* sensum *nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterqe. at qomodo nec sentientibus molesta esse possunt? itaqe interpunctione mutatâ, & post λανθάνει adhibitâ, verto, *multa qæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore naturæ.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν ἐν τούτων τινὶ δυσαρεστῇ, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐναντίως· qòd antè forsan non adverteris.

Ὅτι πόνῳ ἐναντίως] hoc vult. molestiam nobis facessere multa, qæ laboris in se vim atqe naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, navseam, & similia. itaqe in istis etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos superari. Ejusmodi qiddam est, qod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *Impatientia sola matrix est ad omne delictum. atqe ut compendio dictum sit; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & injectus qietis.* Ità etiam qietem ipsam, non minùs qàm laborem, sæpenumero molestam esse, & qietis qoqe impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de trangil. ad l.* 4. § 24. lavdatus: Ἐρίως δὲ καὶ τὸ μὴ πεφάσκειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καὶ δίαιταν. Ennius *Iphigen.* apud Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Qàm negotioso cùm qis fuerit in negotio.

Nec dissimile qod Avg. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos qotidie fames & sitis; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus? dormitamus. jejunare volumus? esurimus & sitimus. stare volumus? defatigamur. qærimus federe? si & hoc diu facimus, deficimus. qicqid nobis providerimus ad refectionem, illic rursus inveniemus defectionem. Esuriens cibo te reficere volebas: hoc age semper; hoc agendo. in co qod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras; surgis, deambulando reficeris: perseverа in co qo reficeris; multùm deambulando lassaris: sedere iterum qæris. inveni mihi aliqid unde te reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum defi cias.* Et mox: *Si perseveraveris in eo qo te reficis, etiam morieris. Persevera in multùm manducando: ipsa res te interficiet. persevera in multùm jejunando; indè morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris indé. ambula semper, ut nolis qiescere, morieris indé. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indé. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris indé.*

§ 65 Οἷον οἱ ἄνθρωποι] imò διον οὐ ἀπέναντι. q. d. *Nè sis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos:* nè id ipsum in te admittas, qod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *supra* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum fit, ut cogites qid sit hominis officium. alterum intucre, nè lædaris; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν] Senec. *ep* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντυχεῖν τοῖς σοφισταῖς διελέγετο] Qod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Περὶ τῶν παρεφοδευμάτων. Ὡς καὶ τοὺς σοφιστὰς ἤλεγχε πολὺ κρείττων ὡς μάτην θρασυνομένους. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κωμῳδῶν αὐτοὺς. διατέλει. Itaqe qod de Ulysse Homerus *Iliad.* β'.

Οὓν τινα μὲν βασιλῆα κιὴ ἔξοχον ἄνδρα ἐφείρει,
Τὸν ῥ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παρᾶστὰς·
Οὓν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέ-
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκε. — [εσι,

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit; *dissert.* 16. Ἄκουέ σου ἐνταῦθα, inqit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Σωκράτης τοὺς μὲν βασιλικοὺς καὶ ἐξόχους ἀνδρας ἀγανοῖς λόγοις γεφύρων καὶ ἁποδεχόμενος, Τιμαῖόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοῶντά τ' ἐφέρεσι, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θερσύμαχόν τινα, ἢ Κλεινίαν, ἢ ἄλλον λωποπώλην καὶ ἐπιτρόπολον; Ità enim supplevit Cosm. Paccius, qod codices Græci mutilum exhibent.

Καρδιεκάστρευεν ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν] ad verbum, *in glacie pernoctabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, ψύχος. Hesych. πάγος, *gelu, glacies;* ut πάγη *pruina.* ejusdem originis vox utraque. Plut. *de prim. frigid.* πίνται ταῦτα πεπαγότα ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγετῶδη διὰ τὸ πάγος καλεῖσθαι. Cæterùm aliud constantiæ tolerantiæqe in hoc ferè genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur: qod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μεῖναι, inqit, νυκτὸς ὅλης ἐν ἑνὶ σχήματι αὐτὸν φασι. Avtor est inter cæteros Plato *in Sympos.* qi non tantùm νυκτὸς ὅλης, sed ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας, καὶ πάλιν νύκτα, μέχρις ἕως ἐγένετο καὶ ἡλίου ἀνέσχεν. Id ipsum avtem Socratem non semel, sed sæpiùs egisse refert Favorinus: Πελλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστηκέναι σχεδόν τι ἅπαν θέρους. Gell. *l.* 2. *c.* 1. *Stare solitus dicitur, pertinaci-*

tinaci ſtatu perdius atque pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) freqentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον καλούμενον ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neque enim, quod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad quem comprehendendum, quò morte afficeretur, nulla juſta de cauſſa, Socrati unà cum quatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penes quos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅτι βρενθύεται ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς παραβάλλει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

quò & Plato in *Sympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοὶ γε, inquit, ἐδόκει, ὦ Ἀγαθωνες, τὸν δὴ τοῦτο καὶ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι, ὥσπερ καὶ ἐνθάδε, βρενθυόμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς παραβάλλων, ἡσύχα παρασκοπῶν καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους. &c. quod ridet etiam exagitatque Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενθύεται, ὑπερφαίνεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενθυόμενοι, ἐπαιρόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ἐν τύχαις, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενθύετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἀνοπτάνειν ἐκέλευετο.

Περὶ ὧν καὶ μάλιστ' ἄν τις ἐπισκήσειε] leg. ἀπισκήσειε. quod & interpretes viderunt. neque enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelſique ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanquam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πομπῶδες illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖός τῷ λίχνῳ εἶ] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει ὃσ' ὀπίσω· τοῦδε μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τοῦτο δὲ τὸ παν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε τῷ ξυνεμοιμώξων] & hoc idem de ſe *ibid.* Ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπη μέλλει ἐμοί τε ἄριστα ἔσεσθαι καὶ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθόν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ ἔμοιγε καὶ τοῖς αὐτομάτοις γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ὅτι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλάχθαι πραγμάτων, βέλτιον ἦν μοι. deniqe *Criton.* Ἐι ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γιγνέσθω. quod laudat Epictet. *enchir. c.* xlii. & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ὅτως συνεκέρασε τὸ συγκρίμαπ] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt quàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, οὐχ ὅτως συνεκέρασθε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγκραμα. qum vertit *non ità confuſit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, οὐχ ὅτως συνεκέρασέ σε τὸ συγκρίμαπ. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πλουτῶ συγκεκέρασμαι δαίμονι.
Mali tam fæto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe conceptam; [ὃν] ἡ φύσις οὐχ ὅτως συνεκέρασε. *quam* (mentem ſcil. τὸν, quò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμάπον, vel τό σε συγκριμάπον, legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisqe cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ quidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magis animam inuebi atque dominari credendum eſt, ut magis Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. συμπλέκεσθαι καὶ συνέχεσθαι.

Καὶ τοῦτο μηδενὸς γνωσθῆναι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *ægivocis*: Δοκεῖ δὲ καὶ Ἀθήναζε ἐλθεῖν, καὶ μὴ καταδέσας γνωσθῆναι, δόξης καταφρονῶν· καὶ εἰδέναι μὲ Σωκράτη, ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ἔλεγε γοῦν φησὶν εἰς Ἀθήνας, καὶ ὅτις με ἔγνωκεν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πολίταις Σωκράτης· καὶ ἤρχετο περὶ αὐτὸν ὀξυῆλες φιλοσόφοις συκοφαντίαι. Et Senec. *ep.* 79. *Quàm diu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. quamdiu Catonem civitas ignoravit? reſpuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum quantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc quoque imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa quas delituerat. multis itaque jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in quadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, quòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet, ſed panè inauditos.* De Sarapione incertus autor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐποίησατο φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ὁπὸ εὐσεβείᾳ τε καὶ ὅλῃ βίῳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. πιστὸν δὲ τῷ ἀνδρὶ θεῖλιν τῷ ἀληθῆς τρόπῳ τε καὶ λόγῳ, τοῦτο ἐν παροιμίᾳ λέγεσθαι εἰωθότος,

δότος, ἔργῳ ἢ βεβαιωθέντος ἂν ἐκείνῳ, τῷ λάθε βιώσας, ὡς τὰ τότε ζώντων ἀνθρώπων, ὅτε οὐδὲ νεωτέρων, ὅτε οὐδὲ πρεσβυτέρων, ἐλπίσαιμι ἂν εὑρεῖναι οὐ λίγα. εὖ δ' ἔγωγε τις ἄλλος ὅτι ἦν ὁ Σαραπίων ἐκεῖνος· εὖ δ' ἂν ἔχοιμι νῦν ἐπιζήτω, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἀνέδειξε τὸν Σαραπίωνα τῷ λόγῳ. ὁ γὰρ ἔργῳ ποτὲ ἴσον πείσειεν αὐτὸν ἐνεγκεῖν ἑτέρῳ ἀνδρί. Ità iſte (avtori ſi fidem habemus) ζῶν ἔτι τινα ἀνθρωπίνων ζωῶν, ἀλλ' ἀτεχνῶς θείαν εἰκόνα, ὥπως ἡμέλει τιμῆς τῆς παρ' ἀνθρώπων, ἄξιος· εὖ δ' ὄνομα αὐτὸς ἦν τῇ πόλει, & quòd Flacc. *l.* 1. *epiſt.* 17.

—*natus moriénsque fefellit.*

Ἐν ὀλιγίστοις κεῖται] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἀπλάστους διδασκάλους] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλευθέρους] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθερίους. ſic *l.* 8. § 1.

§ 68. Ἀσίδως διαζῆσαι] Et hæc forſan erant ſuperioribus connexa copulativâ intercedente. [καὶ] ἀσίδως διαζῆσαι. qaſi dicat, *nè deſperes: qin poſſis, etiamſi nec dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à coactione omni immunis vitam transigere.*

Κἂν πάντες καταβοῶσιν] Eſt qi καταβιῶσιν legi malit, quòd τῷ ἀσίδως reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελύδρια τῆς ἀρτιθρεμμύης] *corporea hujus molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ ἀδείκολον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ ἀδεικέμβρυον dicitur. & μελύδρια iſta, ὄργανα ἀδεπλασμένα. *l.* 10. § 38.

Φυράμασιν] φύραμα *maſſa lutea*, ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Svidas; ex qa figulus vaſa fictilia conficit. Apoſtol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. terreſt. & aqat.* de Alcedone, ὑ φυρῶσα πηλόν. Idémqe in *ſympoſ.* Ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχετύπων μέμψασθ' ἂν ἡμᾶς, ἔργον αὐτοῦ μὴ ναῦν, μηδ' οἰκίαν ὑποφαίνοντας, ἀλλὰ τετυπῶσθαι ξύλα, καὶ φυρῶσθαι πηλόν. Alluſit avtem hìc Marcus ad corporis humani qaſi ex maſſa ejusmodi coagmentationem. Eâdem ulus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanqam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnandam, dicitur

Γαῖαν ὕδει φύρειν.—

Elegantiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν κομψῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, pòſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſagio ſanè plùs nimiò felici ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c.* 57. qod tamen Svidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, qeni è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἦν κεῖνος ἀνιαυτὸς, ᾧ ποτε πλωὸν,
Καὶ τῶν δαλάσσης, καὶ τὸ τετράπεχυ, ὕτινος
Ἔφυγεν, ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

qos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componitqe cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένεσθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut avtem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῶν, ὅσπερ μοὶ δοκεῖ πλάσαν, ὡς ὅτι δέδε· ἴσως δ', εἰ δοκεῖ, Προμηθεὺς ὅτι μόνοι, ὡς τῷ αὐτῷ πηλῷ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκὼν τε εἰμὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ πηλοῦ συμφύραμα. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſerto; ὥδε τὸν ὄντως ὄντα τεχνίτην, κεραμέως δίκην, ἐπιμελούμενον τοῦ ἰδίου πλάσματος τε καὶ ἄγγους, ὅτι πολὺ ὄντος, καὶ ὡς ἂν ῥαγὲν ἀπόρρυμα γενόντος, μὴ ἐάσαι ὅπως, ἀλλὰ μεταβαλεῖν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Eſaias *c.* 64. *v.* 8. ex verſione *Græca*, qæ LXX. dicitur, Κύριος πατὴρ ἡμῶν σὺ· ἡμεῖς δὲ πηλὸς· ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiſerunt, qod præcipuè havd omiſſum oportebat, σὺ κεραμεὺς· *tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα· (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῷ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & qòd Apoſtolus ad *Cor. ep.* 2 *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vaſa teſtacea.* de qo videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Qin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τῆς ἡμετέρας φυράματος. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qi Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλίου, per virginem duntaxat, *tanqam per fiſtulam aqam*, transiiſſe, εἰ τοῦτο ἦν, inqit, ἄλλη τίς ὅτιν ἐκείνη ἢ σὰρξ ἡ τοῦ φυράματος τοῦ ἡμετέρου.

Ἐν γαλήνῃ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Λέγε τὸν φίλον τῷ θανάτῳ, καὶ φέρε ὅσας θέλεις βεβρυτὰς καὶ ἀσπαστὰς, καὶ γνώσῃ ὅσον γαλήνῃ ἔζῆν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ εὐσταθεῖ.

Τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν] Sen. *ep.* 91. *Quicquid inciderit, ſciamus non eſſe tam magnum, qàm rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta qæ nos*

movent, qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo auſus eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaque res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmque labósque:
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ ἐζήτουν] Senec. *epiſt.* 64. de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qi qærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat:*

Spumantémque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qod vincam, cujus patientiâ exerceat. Idem *de provid. c* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſcit eum ſine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. aljum circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. qid qiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaque qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem, per qam eniteſceret, qæſiêrunt. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de varitate munerum audivi qerentem; Qàm bella, inqit, ætas perit! avida eſt periculi virtus; & qò tendat, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλινθέντα εἴς τινα τοιαῦτα φήσαιμεν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τῆς ἐπιδείξεως, εἰ πεπαίδευμεθα. νέως γὰρ ἀπὸ σχολῆς ἀπίων εἰς θέσιν, ὅμοιός ὅτι τῷ μεμελετηκότι συλλογισμὸς ἀναλύσαι· κἂν τις εὔλογον αὐτῷ φορτίον, λέγει, μᾶλλόν μοι πλεσμῶν κομίσας φορτίον τι, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ ὁ ἀθλητὴς τὴν κύρτωσιν δυσαρεστεῖται· ὁ βαστάζει με, φησίν· ὅτις ὅτιν ἐνεγκὼν νέος, ὁ ἀδίναν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ λέγων, Ἐμοὶ νῦν θέσεως μὴ ἔρχεσθε τοιαύτης, ὁπόταν τύχω ἐλήλυθα; ἐμοὶ νῦν καταπεσεῖν καθήμενον ἐν γωνίᾳ, δυνάμενον σεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; ὅπως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις, εἰσί τινες, οἳ ἀγανακτοῦντες, ὅτι ἀθλοῦσι καὶ τραύματα λαμβάνουσι, καὶ ζῆν οὐκ ἐθέλουσι, καὶ εὔχονται τῷ θεῷ, καὶ θεσπέσιοι εἰσὶ τοῖς ὀπτῶσιν, δέομαι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' ἔδεις φανήσεται τοιοῦτος; Atqi Diogenes, cùm in caſus qoſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inqit, ἡ τύχη, ὅτι με ἀξίωνας θεσπίσηας. Stob. *tom.* 2 *tit.* 106.

Ὕλη ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 47. Ὕλαν ἀρετῆς πονηρὸν τὴν ἀσθένειαν. Idémqe *orat.* 28. Ὕλαν ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis*; qia virtutis, cui laus debita.

Θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἐξαιρεῖται] Qin & ad utroſqe hoſce ſpectat, aut ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l.* 3. § 13.

Οὔτε καιρὸν] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mî facies inopínáve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum antè peregi.
(Æneas apud Virgil. *Æn. l.* 6.)

tu bodie iſta denunciasti ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec qantum frequenter evenit, ſed qantùm plurimum poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμαχείεσθον] Senec. *ep.* 104. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ τελειότης] Vide *lib.* 3. § 7 & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελδλαίαν] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὸν ἐσχηκέναι ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ σεσθήμενον αὐτὸν, ὡς ἑκάστην βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſupra* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, qò illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt autem torpori, ſive ſtupori opponi cùm trepidatio, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* qivis, conſtabit ſatìs alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Μήτε νωθεῖς ὦμεν σεσὸ τὸ κρὸν, μήτε πτερωτοὶ σωμεν· νωθεία γὰρ ὕπνῳ σύζυγες· μήτε διὰπυρεσωμεν ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· ἔν γέ τι πλαίοντες· παντὸς, ἢ κάμνοντες διὰ τὸν νωθειαν, ἢ χρημιζόμενοι διὰ τὸν περιττητα. ἀμφοτέρων δ', ὅσον χρήσιμόν ὅτι λαζόντες, τῆς μὲν τὸ ἀφαῦρον, τῆς δ' τὸν ζῆλον· ἀμφοτέραν, ὅσον ὅτι βλαβερὸν διαφύγωμεν, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς δ' τὸ θράσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ὦμεν ἄκαρπι, μήτε τῷ σεσπεύδοντι κινδυνεύωμεν. ὁμοίως γὰρ ἄχρηστα καὶ νωθείσης ἄκαρπις, καὶ θερμότης ἀπαίδευτος.

ἀδίκῳ· ἡ μὲν ἐκ ἐγκλίσεως τοῦ καλῶ, ἡ δὲ ὑπο-πίπτουσα. quod autem istîc ναυθρέαν, idem cum Marco νάρκωμ pavlò superiùs dixerat. Ἀεὶ γὰρ ἀνεῖς, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως νωθεῖς καὶ δυσκίνητος, ὑπὸ ἐτέρους μέγα νάρκης, διὰ τῆς παρεκόντων κινήματα, αἱ ἡμεραὶ δὲ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγῳ μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦσιν καὶ διδάσκουσι μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν ὑπολαμπόντος δὲ ὀλίσθημα καὶ λύσις, τὸ ἴσον εἰς κακίαν ἐνείσκοντας.

§ 70. Οἱ θεοὶ ὧ λυμαίνονται] Efficaciſſimum ſanè & Chriſtiano qovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam ſvadendam, à numinis divini exemplo deſumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chryſoſt. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Diſciplina cæleſtis Deum ipſum oſtendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* * *florem* [*rorem, al.] *lucis hujus ſuper juſtos & injuſtos æqualiter ſpargit; qi temporum officia, elementorum ſervitia, totius genituræ tributa dignis ſimul & indignis patitur ſimul occurrere; ſuſtinens ingratiſſimas nationes, ludibria artium, & opera manuum ſuarum adorantes, nomen, familiam ipſius perſeqentes, luxuriam, avaritiam, iniqitatem, malignitatem qotidie inſoleſcentem, ut ſuâ ſibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia ſeculo iratum tam diu neſciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magiſteriis cæleſtibus diſcimus. eſt enim nobis cum Deo virtus iſta communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput ſumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res homini, qæ Deo chara eſt: bonum, qod amat divina majeſtas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam ſuæ majeſtatis & honoris inſtituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & ſacra ſacrilega patientiſſimè ſuſtinens, ſuper bonos & malos æqaliter facit diem naſci, & lumen ſolis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs juſtis ſimiliter & injuſtis indiſcretas pluvias largiatur. Videmus inſeparabili æqalitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religioſis & impiis, gratios agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obſeqi, elementa famulari, ſpirare ventos, fontes fluere, grandeſcere copias meſſium fructus miteſcere vinearum, exuberare pomis arbuſta, nemora frondeſcere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam temperat, & præſtitutum ſemel retributionis diem patienter expectat. cúmqe habeat in poteſtate vindictam, mavult diu tenere patientiam, ſuſtinens ſcil. clementer & differens, ut, ſi fieri poteſt, multùm malitiæ protracta aliqando mutetur, & homo in errorum & ſcelerum contagione volutatus, vel ſerò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Juſtiniano Imper. Praſini ſupplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἔτι εἰπωμὲν θλιβόμενοι, μὴ ἀγανακτήσοι τὸ κράτος σου τὸ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodoſio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῆς θεῶν; συγγνώμη τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα ἐπ' αὐτοὺς ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τῆς προσδοκίας λυπῶν· καί τι πολλάκις αὐτὰ σφᾶς αὐτοὺς ἀπολύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συκοφαντοῦσιν· οἱ δὲ ἀνέχονται· καὶ δὴ τοῦτο πολὺ τὸ τῆς ἀνθρώπων γένους. εἰ δ' ἐστοῦτο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκαι, σφόδρα ἂν ὀλίγον ἦν τὸ σωζόμενον. ὅστις οὖν ἐκπέφευγε βέλεσι θεοῖς, ἀσεβεῖς πημονὰς χαίρετω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Εἰ γὰρ δὴ τὸ τῆς θεῶν; ἀνωθεν μὲν ἄπαυστα καθορῶσι καὶ ἀκούσι. ἐν δὲ τοῖς ὑπὸ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ περιπτυχθοῦσι, ἀδικήματα πολλάγε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι' αὐτοῦ ἄνθρωποι περήπωσι κακῶς, ἀδικεῖσθαί τι λέγουσι παρ' ἐκείνων, ἐμβλέπουσιν εἰς τὴν ἐργασθν, ὑδρὰς ἀπόχρησις ῥήματος· εἶδον ἐγὼ τινας καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τοῦ λαζεῖν δίκην, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, ὑ βέλονται. εἰ δ' ἅπασιν εἵποντο τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ' ἡμέραν τῆς ἀπολυμένων πλέα· καὶ δὴ ἂν ἐξήρκων οἱ ζῶντες πρὸς τὰς ταφάς. νυνὶ δὲ καὶ αὐτοῦ τούτου τὸ κρείττω ἐν δεικνύουσι, τῷ μηδὲ δικαίῳ χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide *ad l.* 8. § 51.

Καὶ κλέονται αὐτῆς] Quod Chriſtus Dominus, Matth. *c.* 5. *v.* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ὅτι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Pavlus *Act. Apoſt. c.* 14. *v.* 15, 16. Ἔασι πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοιγε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῶν. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos qidem immortales ab hac tam effuſa liberalitate ſacrilegi negligentésqe eorum deterrent: utuntur naturâ ſuâ, incunctanterqe illos ipſos munerum ſuorum malos interpretes juvant. hos ſeqamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propoſitum eſt nobis ſecundum rerum naturam vivere & deorum exemplum ſeqi. ſi deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & ſcelcratis ſol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia: qid faciam? qod Dii omnium rerum optimi autores, qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον οὐδέπω λήγειν μέλλων ἀπονοίας] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Εἰς ὧν τῆς φαύλων] qod latro ad crucem ſocio ſuo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κείμενοι

ὧν. Vide *l.* 11. § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentèsque eorum deterrent.*

§ 71. Τὸ μὴ ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν] vide Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7, --10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' ἂν εἶ Ἡσχλῆς, ἢ ὁ δυνάσται κρείττων τὰ ἀλλότρια κακὰ; ἀλλ' ἂν εἶ Θησεύς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς κραδάρης; τὰ σαυτῆ κράτιστον· ἐστὶδὲ τοῦτο ἐκ τῆς διανοίας ἐκβαλεῖν αὐτὴ Περιφόνου καὶ Σκίρωνος, λύπας, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκακίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν. Ὁ δὲ δυνατόν] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὁ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Καταδέεστερον ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἐπὶ ζητεῖς;] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 76. *Oppone, quæ debortentur; dic, Factum tuum matura sequetur oblivio, & parùm grata existimatio civium. respondebit tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contemplor; facere rectè piéque contentus.*

Ὡς τῷ τοῖς μωροῖς] *quibus famæ major fides est quàm virtutis.* Juvenal. *sat.* 10. Vide *l.* 4 § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed quæ stultos censet, qi lavdem expetunt? qia id volunt, quod in ipsis non est. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδῃς ἄνθρωπον, λέγω, σοὶ τί ποτε θέλει; εἰ μὴ ἦν ἐφ' αὐτῷ τι ἦθελε, πῶς ἂν ἔτι ἀγωνία; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κιθαρῳδὸς, μόνῳ ᾠδῇ, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς διάστημα δ' εἰσβάλλει, κἂν λίαν ὑψαυχῇ ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. ἡ δὲ ᾠδὴ μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' οὐκέτ ὄζιν ἐπ' αὐτῇ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Si dedit hoc bodie, cras si volet, auferet idem.
Pone, meum est, inquis: pono, tristisque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος] At Themistocles Athenienſibus ipsum proscindentibus; Τί κοινάσθε, ὦ μακάριοι, πολλάκις ὑμᾶς πράσσοντες; Plut. *de laude sui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δὲ] Vide *supra* § 13, & 53.

Μὴ ἂν κάμοις] Apost. *ad Galat. c.* 6. *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Thess. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ;] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tuæ; illa corpus tuum. vides, ut puto, quàm necessaria clementia sit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere.* Avson. *grat. act. Quantum hunc gradum novi beneficii tu, Auguste, constituis, defecre tibi ipsi, qò alter ornetur.* Cassiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedunt, qæ bene meritis conferuntur. & de ipso munere magis acquiritur, cùm optimis digna præstantur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qi digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliqis aliqem, ego illum præcipuè puto suo bono vivere, qi vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim esse principum felicitatem, qàm fecisse felicem, & interceſſisse inopiæ, & fortunam vicisse, & dedisse homini novum fatum. itaque imperatori propriam majestatem æstimanti, nat tam id suum videri debet, qod abstulit, qàm qod dedit.* Greg. Naz *de bapt.* Εὐεργέτησε, τοῦτο εὐδαιμονίαν αὐτοῦ. Et Jo. Chrysost. apud Anton. *melliſſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἐν ποιεῖ ὁ θεὸς ποιῶν, ἀλλ' ἐν πάσχει αὐτὸς, καὶ εὐεργετεῖται μᾶλλον, ἢ εὐεργετεῖ. Noſtro planè consentiens Clemens Alex. *strom. l.* 2. Τῷ γὰρ ὅτι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετικὸς, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὥστερ γὰρ ὁ κυβερνήτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις αὐτοῦ κρίνῃ, ἢ φυσᾷ τὰ διδόντα, καλὰς ἔδωκας, ἀλλὰ, καλὰς εἴληφας. ὅταν λαμβάνει μὲν ὁ δοὺς, δίδωσι δὲ ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ εὐλόγιστα καὶ τὰ κυριώτατά ὄζιν] M. Casaubonus legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατά ὄζιν, vel etiam, ἢ ἃ λογικὰ, τὰ κυριώτατά ὄζιν. ut sit sensus, *rationales creaturas esse objecta principalia, circa qæ peculiaris cura illa & providentia versatur.* atque ità revera intelligendum Apostoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum censeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac constituendam, peculiari qodam motu, universi natura accessit. deinceps avtem, vel qæcunqe in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & conseqentiæ necessariæ lege certâ tunc constitutæ eveniunt, vel principalia illa, ad qæ universi mens præcipuè & qasi peculiariter sese intenderit, nullâ ratione, sed temerè disposita fuerint. at hoc esset absurdissimum, mentem universi, cùm ad ista producenda ac constituenda peculiari motu processisset, de futura dispositione atqe ordinatione legem nullam tulisse, sed temerè ferenda casui fortuito permisisse. disposuit ergó. hæc genuina Marci mens. nec aliud qicqam evincunt loca ad lectionis mutaræ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 39. & *l.* 9 § 26. *edit. Cas. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. distinctionis noſtræ. siqidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea esse dicuntur, ὧν οἱ θεοὶ μάλιστα ἐφρόντισαν, atque illis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνειν cæteras posteriore verò nuda ponitur distributio illa, Ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἢ τὸ ὅλον διάνοια· ἢ ἁπλῶς ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione præditis nè qò qidem. Ità Marcus pro concesso sumit mentem universi, si ad primam rerum constitutionem ratione ac consilio qodam

destina-

destinato accesserat, ità cuncta disposuisse ut à primis illis cavssis succedentia qæqe necessariâ qadam consecutione profluerent. qod & istîc monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémqe hominis habuerunt. ——etiamsi potiora illis sunt, in qæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de syderibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὁ ῥῶ φιλοσοφίας ὤν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅτως ἐδὲ τὼ τῆ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δωώμθροι, θεσελαμβάνομθρ τὼ τῆ φιλοσόφε, τηλικῦτ φορτίον, ὁῖόν τις δίκα λίτρας ἄραι μὴ δωώμθρ, τὸν τῦ Ἀιαντος λίθον βασάζειν ἤθελεν. Qem cundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζεται ἢ κὴ ἡ ὑπόθεσις] Repugnat res ipsa: ipsum vitæ tuæ institutum opinioni isti, qam de te habes tanqam qi philosophus sis, adversatur, falsíqe te redarguit. vel qia aliis negotiis districtus totus teneris, nec huic studio totum te sedulò jugitérqe dedisti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, cóqe à vero mentis animíqe cultu abesse te qàm longissimè prodis. Senec. *epist.* 59. *Exiguum temporis impendisse philosophiæ, satìs abundéqe occupatis fuit. leviter tam magnæ rei insistimus. qemadmodum autem potest aliqis, qantum satìs sit, adversus vitia discere, qi qantum à vitiis vacat, discit? Atqi, non cùm vacaverìs, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus; cui nullum tempus satìs magnum est, etiamsi à pueritia usqe ad longissimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epist.* 72. Galenus *de affect. dignosc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάρτητον sese opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῶ παραπλήσιο ἐξαίφνης ἐκ δν ποτε γένοιο. ὅπε γὸ ὁι δ' ὅλε τῆ βίε ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ὑ πεδύοῦλαι τελεῖν αὐτὼ ἠξιώκαμεν, πολὺ δή πε μᾶλλον ὁ μηδέποτ' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὸ ἀσκήσεως ἕναγος ἡμῶ χρόνε ὅλε τῆ βίε, θεὸς τὸ γενέδ τέλεο ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulsis qæ arctissimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *dissert. l.* 3. *c.* 15. unde mendosa qædam in *enchir.* possunt emendari feliciùs, qàm est à Volfio aliisqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorsus, tanqam integra, prætermerunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δώσασι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δώσασι ἑαυτὸς ἐδίεν, ἑαυτὸς πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεδζ, ὁμοίως δυσαρεςεῖν. ità in *dissertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inquinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δώσασι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δώσασι, (φιλοσοφεῖν scil. qod ἐκ τῆ κοινῆ subavdiendum) ἑαυτὸς ἐδίων, ἑαυτὸς πίνων, ὁμοίως ὀργιζόμενος, ὁμοίως δυσαρεςῶν; neqe enim avt invasci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. πρῶτον, ἐν τοῖς χ' ἑαυτὸν, ἐκέτι δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὑδενὶ φαίνεδζ, ὅις νῦν πιεῖς. sequitur: ἀχρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαι πνας ἐπιθυμίας; ἀπαλθεῖν ἀπὸ τῆ ἰδίε, ὑπὸ παιδείε καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῆ ἀπαιτόντων καταγελαθῆναι, ἐν παντὶ ἥττονον ἔχειν, ἐν ἀρχῆ, ἐν τιμῆ, ἐν δίκη, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò sibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ὑ πρὸς ἄλλοις γίνεδζ λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖδζ. κὴ πολλοὶ ὑ τῦτο καλῶς λέγυσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. Et rursus *c.* 10. Ἀλλὰ πρῶτα δῆλες τὰ πλικαῦτα λαβεῖν κὴ πῶς δώσασθαι ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνα δῆλες, τῦτο ἄφες· εἰ δ' ὑ μὴ, ὅτι τῦτο ἕξεις, ὅτ' ἐκεῖνα, πρεπάμφω ἀπ' ἀμφότερα. Qod fusiùs pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικῦτον ἐφίεμθρ, μέμνησο ὅτι ὁ δεῖ ὑδὲ μετρίως κεκινημένον ἅπλῶς αὐτῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίναι παντελῶς, τὰ δ' ὑποπίπτοντα πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν ὑ κὴ ταῦτ' ἐδέλῃς, κὴ ἄρχειν, κὴ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὐδ' αὐτῆ τῦτων τύξῃ, ἀλὰ τὸ κὴ τῆ θεσπέσιον ἐφίεδζ· πάντως γε μὲν ἐκείνων ὑποτύξῃ, δ' ὧν μόνον εὐδαιμονία κὴ ἐλδθερία περίκειται. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὸ ὅτι ὁ ῥάδιον, κὴ τὸ προαίρεσιν τὸ σαυτῆ κτ' φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, κὴ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸν ἕτερα ἐπιμελέμθρον, τὸ ἑτέρε ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη. Quod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλαττόμθρ θεσέξει, ἵνα τὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὐ μὴ συμφωνεῖ. ἵνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶ). ἢ τὸ ἡγεμονικὸν σε δεῖ ἐξεργάζεδζ τὸ σαυτῆ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετάχθαι ἢ φιλοσόφε τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλὰς ὁδὰς ἅμα τῆ βίε βαδίζειν. Et observat Cl. Casavbon. apud Athen. *l.* 12. τὼ περίσασιν opponi τῆ φιλοσοφίᾳ. id est, vitam occupatam & solicitam philosophicæ.

Τί δῆτα λέγεις, ἄφες] hoc qippe stultorum esse dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. sed & videri esse, qod non ea, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates,

teste Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere solitus est, ὡς ἂν ἧττ κάλλιον ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc qid aliis videaris, missum prorsus vult facias, Æschyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Esse, haud videri, enim elaborat optimus.

Qod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Aristidem corona transtulit. Plut. in *Aristid. vit. & Apoph.* qi & lavdat *de poet. lcg. c.* 13. De Isidoro & de Marino etiam extulit Damascius in *vit. Isid.* apud Phot. *b.bl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Salust. in *Catilin. Esse, quàm videri, bonus malebat.* qi subjungit tamen: *ità, qò minùs gloriam petebat, eò magis adsequebatur.* qod suprà Socrates. De sc Gregor. Naz. *adv. eos, qi sedem Constantinopolitanam ambire ipsum insimulabant.* Ἀλλ' οὕτω, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς· τί δέ μοι διαφέρει, ὦ τὸ εἶναι πλέων ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶσι τοῦτο γὰρ ἢ κατέχρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄδικον πεποίηκεν, ἢ μανθάνων· τὸ γὰρ δοκεῖν ὑδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ὑδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἓν, ἂν μὴ ὑπάρχῃ, δέξομεθα· ἓν εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δ' ἀντιπίπτῃ, χαίρειν ἐάσομεν, καὶ ὄλλην τὸ εἶναι διὰ τὸ δοκεῖν ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *dissertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀσπάζου, ἐνὶ ἀρκεῖσθαι τῷ εἶναι φιλοσόφῳ· χαίρων ἂν, καὶ ὅτι μὲ δοκῶν, ὀκ ἐάσετο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ὅ τι δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω γραφῆναι, θεῖν τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸ σόσιν. (ità malim pro ἴσασιν, qàm cum Volfio ἴσασιν) ἀρκοῦ ἓν ἐν ταυτῇ, τῷ εἶναι φιλοσόφῳ· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τοῦ εἶναι σαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ. ubi tamen τῷ εἶναι superflua esse suspicatur meritò Volfius. Eratosthenem verò vitii illius, qod à Marco hîc tangitur, insimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μέσος ἦν, inqit, τὸ τε βουλεύεσθαι φιλοσοφεῖν, καὶ τῷ μὲ διαῤῥῆδην ἐγχειρεῖν ἑαυτὸν εἰς τὸ κατόρθωσιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν θεωρεῖν.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τῷ βίῳ, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει βιώσειν] D. Boot. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunque natura tibi concesserit, transegeris.* emendationi assentior. Verùm mihi aliqid insuper, qod desit, supplendum esse videtur. Sequitur enim, κατανόησον ἂν τί θέλῃ. *considera ergò qid ea velit.* non qamdiu, sed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea re monitum aliqod antecessisse, forsan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τῷ βίῳ, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunque id futurum sit, prout natura tua vult, & à te exigit, transegeris.*

Οὐδαμοῦ ἔστι τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Casavb. Antonini ista, cum Solomonis illis, *Eccles. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2. *v.* 1. —11. qibus per multa, imò universa ferè, qæ sub sole geruntur, pervagatus Rex, nusqam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendisse se profitetur. qi tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nusqam*, simpliciter, qam, *in istorum nullo*, vertisset. Adjici potest Severi Imper. illud, *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: qo parùm commodante, utì rebus arctis solet, dum tentat aut exqirit varia meliorâqe, conscendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorsus omnia; qasi testis vitæ mortalium, Cuncta, inqit, fui, conducis nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακελίτης, *ad Spart.* Qatuor verbis complexus est integri libelli ejus (*finem solùm excipimus*) qi *à sapientissimo rege Solomone, super humanarum rerum vanitate, divinitus planè & Θεοπνεύστως est compositus.* Finem meritò excepit; qem frustrà statuit hîc Marcus, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τῶ ἀνθρώπῳ φύσις. qanqam havd ineptè prorsus, si *naturam* diceret, qalis est ab initio condita ac creata: jam enim corrupta & defecta, non valet suis viribus eò etiam adspirare, in qo uno bonum ipsius verum ac syncerum consistit. Meliùs itaqe Solomon, utpote Θεοδίδακτος, ἐν τῷ θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vis*, inqit, *post hæc omnia summam rei? Deum revereare, & præcepta ejus observa: hoc est enim totum hominis. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μή, οὐχ εὑρήσετε. at qomodo apud se bonum istud offendet qis? subjungit; ἅλος θεὸς τὸν θεὸν τεταμένος, καὶ τὰς ἐκείνε ἐντολὰς καὶ τὰ θεσπίσματα. ecqid aliud Rex sapientissimus?

Ἐπὰν δόγματα ἔχῃ] Vide Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 11.

Ὃ οὐκ ἐᾷ ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil est*, inqit, *nisi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. solenn.* 236. *Omnia ista bona sunt; sed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona sunt qæ habes. esto & tu bonus inter bona tua: esto bonus mansurus inter bona peritura. erubesce bonis tuis. noli esse malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2. § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. sic *l.* 7. § 67.

Ὃ οὐκ ἐᾷ ποιεῖ πανοῦργα] Contrà, nihil malum est, nisi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa ista non possunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μελανοήσῃς ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μέλανοεῖν, ἀλλὰ θεμιτοῦν χρὴ τὸν ἀνδρεῖα τὸν σοφόν.

Cuncta

Cuncta ſapiens prævidebit; pœnitebit ſic nihil.
Plavt. *ſtich.* 1. 2. —*quotidie*
Pridie caveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πρόφασιν eſſe ait, ὁπωσδήποτε ἐλεινὸν δυγατέρα. Vult itaque nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i. e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, καὶ πέπυκα, καὶ πάντ' ἐν μέσῳ] Qod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem:*

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæclo,
Ut poſſet longos mundus habere dies:
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre ſuæ.
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aquis?
Multa quòd annoſæ vicerunt ſecula ſylvæ?
Quòdque ſuis durant floreæ rura locis?
Iſta manentis noſtri ſed non manſere parentes:
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Avg. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii: ſed unicujusque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt, quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ἐπιζητῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ὃ γὰρ ἄλλο τι ἐπιζητῶμεν. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δὲ ζητεῖς ὑπάλλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τῦ καλὰ καὶ δίκαια πράττειν; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμιαν στῶ] qia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive Στωϊκὸς, uti nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qi ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, ὃν χείρων οὐδὲ θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγῳ γὰρ μείζεθος ἡ μείζε, οὐδ' ὅλως κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρος ἢ] Alexander verò, qaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ἢ παρέλκειν videtur. ſicut τὸ ἔν. *l.* 6. § 44.

Τί πρὸς Διογένη] Juvenal. *ſat.* 8.

Libera ſi dentur populo ſuffragia, qis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ δὲ αὐτῶν ταῦτα] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eadem erant mentes illorum:* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, qæ una eadémq; apud omnes eſt, aviſpicium ductúmque aſſectantium. qum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur & G. Xyl. ταυτὰ, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſeqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ δὲ ὅσων περίουσα ἡ δυλεία πόσων;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmqe perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qouſque ſe extendebat error eorum, eouſqe eorundem & ſervitus*, non video qî poſſit cum avtoris verbis conſiſtere, niſi τόσων avt τοσούτων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſeqens uſum, non ritè aſſeqerentur, de qo rebus alioqi minùs neceſſariis, ſed qæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, qóteqe rerum ſeſe ſervituti addicere? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπλήσομεν. Teles *collat. divit. & pavpert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qi cùm qo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, qòd pabulum jumentis deſore diceretur: Οὗ μὴ ὁ βίος ὄζει, inqit, εἰ καὶ θεὸς τὸν ἵππον ὅπου καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν; *qalis vita noſtra eſt, qibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam & jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat; non paſtores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Ægide;*

Τύτους γὰρ, ὄντες δεσπότες δυλεύομεν,
Καὶ τῶν δ' ἀνάγκη καὶ σιωπώντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qi tamen domini ſumus,
Quæ vis taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qi ut Laërt. *l* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν οὐκ ἔχω. *Quàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentique ferretur, Quàm multa non deſidero? inqit.* Itaque illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. laudantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἀργυρώμαθ' ὅσιν, ἢ τὰ πορφύρεα,
Ἐς τὸν τραγῳδὸν χρήσιμ', ὡς εἰς τὸν ὄγκον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam

In qam ſententiam Plutarch. [illegible]

Theſſali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo ſua rogatus qidpiam, qod is qi petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat, reſpo dit, Ἀλλὰ μὲν τούτοις ἐσμὲν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τῆς περιττοῖς, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις τῆς ἀναγκαίοις. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt qæ nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, iſtud videri πομπὴν καὶ πανήγυριν μᾶλλον ἢ βίου ἑπαυλιν, *pompam aut panegyrin potiùs, qàm vitam lavdantis.* additqe felicitatem iſtiusmodi θεατῶν καὶ μαρτύρων, ἢ μηδενὸς ἔτι, *aut nullam eſſe omnino, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe;* certè absqe illis nullam revera exiſtere. Itaqe περίοικα iſta, qam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea qam Apoſtolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimìs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ἓν δὲ ἐστι χρεία. Vide *l. 7. § 20. & l. 9. § 40.*

Δικέλια πόσων] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c. 5. v. 9.* מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atqe in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siqidem, ut Auguſtin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, ſerviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaqe non immeritò pronunciavit Antigonus, τὴν βασιλείαν, εὐδοξον ἔτι δουλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l. 2. c. 20. &, magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam;* Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς ὅτι δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familæ ſervus, ipſe adeò eſt herus.

Et Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת הִיא עַבְדוּת *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκείνως μὲν μακεδόνας λέγει, τούτους δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità, qod idem *l. 4. c. 1.* καὶ ὁ δυνάστης ἡμῶν τῆς πεφαμένων ἐστὶν διαφέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Naſcuntur domini.

eos alterni ſubeant oportet Obſequio ancipiti. Perſ. *ſat. 3. & 5.* & Ambroſ. *ep. 7. Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum ſervi.* Avg. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τὲς μὲ οἰκέτας δεσπότας δουλεύειν· τοὺς δὲ φαύλους ἐπιθυμίας. Exert. *l. 9.* & ſicut de Roma Avguſt. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & qod Ambroſ. *ep. 7. Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *conſularem aniculæ ſervientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaqe Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6, & 7.* Ἔνιοι πόλεως μὲ δεσπόζουσι· γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι. Honeſtius tamen pavlò, qod de Perſa Plut. *ad præſect. indoct.* Ὁ Πρώην βασιλεὺς πάλαι ἠγεῖτο δοῦλος, πολὺ τῆς ἰαυτῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ὤφειλεν εἶναι. Et qod Cato major, de ingenuis legitimisqe conjugiis ſi accipias; Πάντες ἄνθρωποι ἀρχὴν γυναικῶν ἄρχειν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l. 2. § 2. & l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅπ] principium ἀκίνδυνον, ſive abruptè exorſum. Hoc, inqit, animo tuo obverſetur, vel præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumparis.* Ità Demoſthenes περὶ στεφάνου, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κύλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῇ φθόνῳ. Et Evnap. Ædeſio. Οἱ δὲ παραδυναστεύοντες ῥηγνύμενοι τῇ φθόνῳ. Maro *bucol. 7.* ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaqe aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 20.* ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siqidem, ut *invidiâ*, ſic & *irâ, rumpi* dicuntur, qi excandeſcentiæ ſuæ indulgent nimìs. Epictet. *diſſert. l. 1. c. 13.* Ὅταν ὁ θερμὸν αἰτήσαντός σου μὲν χαλκοῦν ὁ παῖς, ἢ χαλκοῦν χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὲ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥηγνύσθαι. de ebrio Baſil. Cæſ *homil. 1.* λοιδορεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, δήμυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua:* Οἱ τῇ δόξῃ μὲν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Morell. *qi ex ſententia magiſtratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpuntur.* Plavt. *Bacchid. 4. 2.*

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.* Flacc. *l. 1. ſat. 3.* *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qi me aliqid poſſe*

posse dolucrunt. Eodem sensu τὸ διαφθείρεσθαι usurpatum Lucæ *Act. c. 7. v. 54.* de qo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat. 3.*

—turgescit vitrea bilis:
Findor.— i. e. ῥήγνυμαι τῷ χόλῳ, καὶ λαχῶ. Is. Casaub.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου ἕδεις ἀδαμῶς ἔσῃ] qod usitatiùs ac pleniùs ἐντὸς ὀλίγου χρόνου dicitur. qasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal. 37. v. 10. adhuc pavlulum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc pavlulum, & ipse non eris.* qid avtem intereſt, tu, an ille, tollaris? vide *l. 7. § 79.* At M. Cas. legisse videtur, ὀλίγου ἀδαμῶς ἔσῃ. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusqam ultrà memoria erit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πρόσχον τὸν ἀμεταστρεπτὶ] *ità ut te neutiqam à faciendo dimoveri aut revocari patiaris.* ità *lib. 10. § 12.* ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *strom. l. 5.* Μαθόντες ὃ ἄρα τῆς ἀληθείας τὸν ὁδὸν, εὐθείαν βαδίζωμεν ἀμεταστρεπτί. Plato *de legib. l. 9.* Τὰς δὴ κακῶν ξυμφορὰς φεύγε ἀμεταστρεπτί.

§ 6. Μεταπλέαι] Naso *met. l. 15.*

—cùm sint huc forsitan illa,
Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μεταβάλλει] Vide *l. 7. § 18, 23. & l. 9. § 33.*

Πάντα τρέπαι] omisit clavsulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l. 15.*

—omnia verti Cernimus.—

Sic. *l. 9. § 19.* πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἐμφατικώτερον etiam in abstracto, ut istic, sic *lib. 11. § 35.* πάντα μεταβολαί. & *lib. 4. § 3.* ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ὦσι τοσοῦτοι, μὴ τι καινόν· πάντα σωπᾶτε] transposita videntur ista, qibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videntur; πάντα τρέπαι· πάντα σωπᾶτε. ὥστε οὐχὶ φοβητέον, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum sequitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib. 7. § 1, 58. & l. 9. § 35.*

Ἴσαι αἱ ὑποκειμέναι] i. e. τὰ ὑποκείμενα, ut *l. 2. § 17. & infr. § 6.* qæ ex lege qasi qadam divina assignantur cuiqe, paria eadémqe sunt. Siqidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep. 107. ideo nulli gerenda, qia paria sunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. aqum avtem jus est, non qô omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est.* vide *infr. § 43.* vel etiam ità sunt æqaliter proportione, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuiqe id qod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l. 5. § 30. & infr. § 7.*

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσῃ] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuiqe, si munus sibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum sibi congruum & consentaneum asseqatur. Siqidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l. 1. c. 8.* Τὸ φάναι πάντα τὰ ὄντα ἐφιέσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ, οὐκ ἀληθές. ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur qiescit.

Φύσις ὃ λογικὴ εὐοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qalia sunt qæ istîc Marcus recenset. Nam εὐοδία, εὐπραξία. Hesych. vide *l. 5. § 14, 34.* pro eo avtem qod εὐοδεῖν Marcus istîc, εὐοδοῦσῃ dixit Joannes Apost *epist. ad Gaium v. 2.* περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις καὶ ἐγκλίσεις πρὸς ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est qod passim inculcat Epictet. *enchir. c. 1, & 2. dissert. l. 1. c. 1. & 27. & l. 2. c. 13. & l. 3. c. 24. & l. 4. c. 1, 4, 10.* alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l. 4. c. 1.* ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξις ἐπιδυκτικαὶ· αἱ ἐγκλίσεις ἀπειπάλωτοι.

Εἰμὶ] ἦμι M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio qædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ μείσμους] ità *supr. § 5.* ἴσαι αἱ ὑπονεμήσεις. Verùm est æqalitas ista, ut Aristoteles loqitur, *Ethic. l. 5. c. 3.* ἡ κατὰ τὸν ἀναλογικὸν μεσότητα ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib. 6.* Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ὀρθή. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια δὲ δοῦσα τοῖς τῷ αὐτῷ φύσιν ἐκατέρῳ.

Μὴ εἰ τὸ τοῖς τι ἴσον εὑρήσεις ἐπὶ πάντας, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὸ δ' ἴσον τοῖς ἀθρεῖα] divulsa vitiatáque ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τῶδε τοῖς ἀθρεῖα τῶδε ἑτέρῳ. Proportionis istius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non si unum aliqod in unoqoqe consideres; sed si istius qæqe, cum alterius cujusqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. qod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l. 5. c. 3.* & Evdem. *l. 4. c. 2.* Ἐν γὰρ γεωμετρικὴ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον τοῖς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον τοῖς ἑκατέρου. Itaqe Avg. *de ver. relig. c. 40. Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius *l. 4. ep. 14. Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliqid putare, qod est in suo genere perfectum.* Ità siqidem unumqodqe in suo genere perfectum existere patietur, nec muscæ avt culici magis qicqam deesse, qod ad muscæ culicísve naturam ac constitutionem pertineat, qàm elephanti

elephanti aut leoni: Verùmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magis, quàm in minimis, totam esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τὸ σῶμα καὶ τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσαπερ καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἐνι τὰ μέγιστα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summèque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῆ, inquit, τὰ τῆς φύσεως ὄντα καὶ πάντα τὰ ζῶα. μὰ γὸ δι' καὶ ἀνθρωπον ἀπολάβῃς μόνον εἶ) τοσαύτῃ τέχνῃ, ὅσην ὁ παρόν ἐξηγήσαλο λόγος, ἀλλ' ὅτι ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῶον, ἴσην ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τὸν δημιουργόν· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μᾶζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσα διασημαίνοντες ἐν μικροῖς ὠσίοις οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inquit, *immensa subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic insitat, in pulice illes videri dignissimum utrique: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. ὑδὲν ὅτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μεζόνων καὶ χαλεπώτερον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ταχεῖ καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ὑμφασις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, quàm montium alta miramur; nec plùs altitudinem cedri stupemus, quàm vitis aut oleæ brevis fœcunditatem: ità non amplius miror elephantum, qia procerus est, quàm murem, qia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa quædam singulis creaturis, ut qibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor denique *quæstionum Vet. ac Nov. Test.* qæ Avgustini nomine prostant, *qæst.* 123. *An qia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut qia sancti angeli non sunt qod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad qod facta sunt.*

§ 8. Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohæserant, separavit; novæque hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem qeas. qanqam de vita avlica qod seqitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavsantem inducit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas aut opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod seqitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterque locum immeritum cavsatur iniqé.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. Non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτὸν] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Apost. *ad Philipp. c* 4. *v.* 11. ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶ). nam qòd Lugd. exhibet, οὐδὲ σὺ ἑαυτῷ, nec navci est.

§ 10. Ἐπίληψις τις ἑαυτῆς] *pœnitentia*, inqit, *est suiipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qa ipsi fecimus, aut qæ de nostra voluntate nostróqe consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámque in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. *Orest.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι τύφλα δεῖν' ἐργασιμὰ καὶ, οὐ ἔλκ καὶ ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ πῶι μεταμέλεια, αἰμάσσουσα ἀεὶ καὶ νύσσουσα ἀναπολείπεται· τὰς μὲν γὸ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· πῶι δ' ἀπείναται αὐτὸς ἐργάζεται δακνομένῳ σωὶ αἰσχύνη τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζομένῳ ὑφ' αὑτῆς· ὡς γὸ οἱ ῥηγνῦντες, ἢ ἱππάλοις ἢ πυρετοῖς *δακνόμενοι* [δακνοιόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur c.* 6. πυρετῷ δακνόμενοι.] πρὸ ταῦτα παρόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος καὶ ἢ κρύος μᾶλλον ἐνοχλοῦνται, καὶ πάλιν ἴσχυσιν· ὅπως ἐλαφρότερας ἔχει τὰ πυρετὰ τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένας· τὸ δ', Οὔτις ἐμοὶ γ' *ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός, [*ἄλλων vulg. perperam] ὑπόδρομάδιος· πῖς ἁμαρτανομένοις ἐνδοθεν ἐξ αὐτῆς, βαρύτερον πιεῖ τῷ αἰχῷ τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεικότως] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum suffecerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον εἶ), καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Καλλίστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὴ ἀφέλιμον κἀκόν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib. 1.* Τὰ μὴ δίκαια, κἀδικά· τὰ δὲ κακὰ, ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρει· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l. 2. § 9, 10. Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex quo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in quo verbo lapsa consuetudo deflexit de via; sensímque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliquod, quod utile non esset: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l. 3. § 11. & l. 6. § 45.*

Μεταπόησον ὅτι τῇ ἡδονῇ τινα παρεκίνει] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissáve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l. 5. § 15.* idem indè concludit, qòd eandem despexisse ac spreviſſe lavdi sæpe atque decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί ἐστιν] vide *ad l. 3. § 11.*

§ 12. Ὅταν ἐξ ὕπνου] vide *ad l. 5. § 1.*

Κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν] Cicer. *de fin. lib. 5. Apparet nos ad agendum esse natos. Itaque appetit animus semper aliquid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ. Aristot. *ethic. l. 1. c. 7.* vide *l. 9. § 16.*

Τὸ γὰρ καθεύδειν κοινὸν καὶ θηρὸς καὶ ἀλόγων ζώων] Aristot. *ethic. lib. 1. c. 13.* tanqam dictum vulgò jactatum refert, ὡδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. quia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὑπνος γὰρ, ὥσπερ τελώνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῶν τοῦ βίου συνδιαιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib. 2. c. 9. Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist. 117.* & ità, *dimidium ex hoc (* qod videmur vivere*) edormitur.* Idem *ep. 99. (* vide *ad lib. 4. § 50.)* Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siquidem ἀργία ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἢ λέγεται ἀπραξία καὶ φαυλη. Aristot. *ibid.* & *c. 8.* Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaque Plato *leg. l. 7.* Κοιμώμενος ὑδεὶς ὑδενὸς ἄξιος, ὑδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναιδὴς ὁ ὑπνῶν, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Evstath. *ad Il. Ψ.* & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Quid enim tam mortis simile quàm dormienti aspectus? quid tam vitæ plenum, quàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm. 24.*

Ὁ κατὰ φύσιν ἐπαινος] vide *lib. 5. § 9.* Aristot. *hist. animal. l. 8. c. 1.* Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c. 2.* Περιφιλὴς ἐπαινος τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεῖν] Senec. *epist. 89. Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum, secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, qatenus id commodè potest, ad unumqodqe, qod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum seqentibus conjungit, qasi dixerit Marcus; *ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus differere cum qopiam contigerit,* &c. qam contextûs seriem verba ipsa nevtiqam admittunt. Lugd. avtem hoc loco periochas ità disposuit, ut Medeæ Absyrtum nobis representare voluisse videatur.

§ 14. Ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καὶ. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιαῦτά τινα δόγματα ἔχειν] leg. τοιαῦτ᾽ [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ cavssali restitutâ, & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur hàc, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —τοιαῦτά τινα δόγματα ἔχων. *qi enim de voluptate ac dolore,* &c. *dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non avtem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimùm aberravit. De hoc avtem subjecto, vide *lib. 6. § 27. & l. 7. § 26, 61. & supr. § 1.*

Ἀναλήξεται ὅτων ποιεῖν.] Ità *l. 10. § 30.* βιάζεται. *cogitur facere qod facit.* non à vi aliqa externa, sed à principio interno, falso nimirum dogmate, pravo perversóqe judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat, l. 4.*

Vis est vita, vides, qæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiqam spectare cum Doysa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίῳ καλῶς δ᾽, ὃς βίᾳ πείζεται.

Sive ut Grot. legit,

Βίῳ κἀλῶς δ᾽, ὅτι βίᾳ πείζεται.

Vi qia peratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi qia peratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimìs, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l. 4. § 6. & l. 6. § 27, 57. & l. 7. § 62, 63.* Certè Tertull. *de anim. c. 16. Id qod accidit ex serpentis instinctu, exinde inolevisse & coadolevisse in anima, ad instar jam naturalitatis, qia statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémque de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *c. 13. v. 23. Æthiops mutare potest Æthiopem cutem suam?*

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Invcteratá in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμψομαι] Μεμψόμαι. Lugd. edit *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib. 2. § 4.* & *mox § 16.* in priore autem μεμψόμαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib. 6. § 50.* diximus.

Αἰσχρὸν ξενίζεσθαι] Petr. *epiſt. 1. c. 4. v. 12.* Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Qæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inqit, καὶ ἐγὼ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρωπίναις ἀβιβάστοις συμφοραῖς. Zonaras *Annal. tom. 3.* vide *l. 4. § 29.* & *l. 12. § 1.*

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c. 3. v. 12.* Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c. 7. v. 26.* Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c. 6. v. 44.* qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c. 1. v. 11.* vide *l. 4. § 6.* & *l. 12. § 16.*

Ὧν δὴ φορεῖς] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum. 1. 1.*

——mores mali
Læſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimé.
Neqe qicqam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l. 1. epiſt. 2.*

Seditione, dolis, ſcelere, atqe libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat. 13.*

Qæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atqe omni ex crimine lucrum
Qæſitam, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum qerelas, *Pſal. 12.* & *14.* Jer. *c. 9.* Mich. *c. 7.* &c. Itaqe Syneſ. *de provident. 1.* Ἔν γε τῷ τόπῳ τοῦδ' ἀγαθῶν, ὁ θαυμαστὸν εἶδος κακὸν, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι καὶ μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο γὰρ μάτοικον καὶ ἀλλόγλωσσον. qomodo Diodor. Sicul. *l. 18.* παράδοξόν ἐστιν, οὐκ εἰ γέγονά τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὅτι τὸ γινόμενον ἀνάλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctámqe virum ſi cernо, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari qippe boni vix ſunt numero totidem, qot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib. 1. c. 29. Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluvia aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l. 18. c. 20.*

§. 16. Τὸ μεταθέσθαι] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l. 2. c 15.* homini ad ſe inediâ tollendum mente obfirmato, Εἰ μὲν ὀρθῶς ἔκρινας, ἴσθι σωθησόμενος· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop. 150.* Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς τήρησις, τὴν ἀπώλειαν. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l. 5.* in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. qia nimirum ἄντικρυς ὑποδὺς ἡ ἀρετῆς γλαφυρὰ καὶ ἀντιμεταμφιάσας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámqe planè indutus, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. de qo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχρῆν ἅπαντα μύειν, νῦν ἄρχεται ἡδύνεσθαι.

Athen. *dipnoſoph. l. 7.* apud qem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm *immutatum* potiùs reddere debuerit. qod & Caſavb. monuit. *ad Athen. l. 10. c. 10.* vide *ad l. 4. § 12.* & *l. 6. § 11, 29.* Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculisve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἑπόμενος τῷ διορθώσει ὁμοίως ἐλευθερόν ἐστι] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihilò magis dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, nolunt deponere,* (ut Cypr. *l. 2. ep. 1.*) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſeruile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέβαιον εἶδει δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει καὶ ἀναμάχητον· τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαῖα, ὕλαι, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κειθέντι ὑπ' αὐτῶν ἀπροσβάτως ἐμμένειν. ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶδει δεῖ τὸ κινεμένον. δέλω γὰρ εἶδει τόνου ἐν σώμασι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἂν δέ μοι φρενιτικῷ τόνος ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλαζονείαν ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, ζήτει τὸν θεραπεύοντα. τοῦτο γὰρ οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀπονία. *Non enim, qia rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum;* Avg. *de civit. Dei l. 14. c. 10.* Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exemplа propoſuerat, ὃς οὐκ ἔστι μεταθεῖναι, qi à

re

re semel proposita nullâ ratione adduci sese patiantur, ex eis ait tandem se intellexisse, qidnam velit pervulgatum illud, Μοιρὸν ἅπαξ θεῖσαι, ἅπαξ ῥῆξαι ὄξυ· qod Volph. cur murandum censeas, nihil video. Mox: Κἀκεῖνο, inqit, ᾗ γὰρ οἱ μανιώδεις. ἀλλ' ἔσῳ βεβαιότερον κεῖνοι τὰ ὄντα, τούτῳ πλεῖον ἐλεύθερόν μοί ἐστι. — οὐκ ἀρκεῖ τὸ κακεῖνα, ᾗ τὸ μὴ μεταβάλλ. ὅπερ οἱ μανικοὶ τόνοι, οὐχ ὑγιεινοί. Καὶ δυνατὸν δῆλον, ἂν μετὰ τοῦτο ἀναλήψομαι. διὰ τί ἄνθρωπος, τί ἐγένετο κἀκεῖνο. ἐσκόπουν ὅτι ὁ κἀκεῖνα ἐμὲ καταλείπει. Clavdit tandem dissertationem his verbis. Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι ᾗ ῥέοντι σώματι, ποτὲ μὲν ὅτι ταῦτα, ποτὲ δ' ὅτι ἐκεῖνα ῥέοντα τὸ ῥεῦμα· οὕτω ᾗ αἰῶνος ψυχῆ, ὅπως μὴ κλίνῃ, ἄλλοτε ἄλλο ἔχει· ὅταν ὁ ᾗ τὸν θερμὸν τοῦ κλίματος τούτου ᾗ τὴν φορᾶς, τότε γινέσθω τὸ κακὸν ἀξιοπίστων ᾗ ἀθεραπεύτων. Itaqe Synesius *de regno*: Ὁ δὲ ὅτι τοῖς ἀμέτροις ἐπιθυμίαις ἐχεφρονέμων, αἰσχύνομαι καὶ ὁμολογίαν ἀγυιᾶς, ᾗ χαίρειν γνῶσιν ἐκ μελανοίας, οὐδὲ δεῖται λόγων ἰατρῶν, ἀλλ' ἀνὴρ ἐν φαίνοι σοφὸς, ὅτι μελάντων. vide ad *l.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ἐνέρσεια κἀπὶ πλὼ σωὶ ὁρμὴν] Lugd. melius σὴ, & σήν. deesse tamen forsan videatur, τοιοῦτόν σοι, aut tale aliqid. *Sufficit tibi operatio tua iuxta animi tui impetum judiciumque & mentem ipsam peracta.* verùm distinctio interjecta integram faciet sententiam. lego igitur, σὴ γὰρ ἐνέρσεια, κἀπὶ πλὼ σὴν ὁρμὴν &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Εἰ μὲν ὅτι σοὶ, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novum hinc periochim orditur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posuimque revera aliò, quàm qò priora illa, referri. *Siqidem tui*, inqit, *est arbitrii aliqid facere vel omittere cur facis qod non probas, sive in qo non acquiescis? sin alieni*, non tui, est, *de aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *frustrà gereris:* frustrà avtem facere aliqid, insipientis, cum illis litigare, etiam insanientis. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τῆς κόσμου τὸ ἀπολωλὸς ἢ πέπλευ] Lucret. *l.* 3.

Eodit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec qidqam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Nasonem *Metam. l.* 15.

Non peris in tanto qidqam, mihi credite, mundo,
Sed variat mutatqe vices: nascique vocatur,
Incipere esse aliud, qàm qod fuit antè; moriqe
Desinere illud idem. —

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Qæ dedit, illa capit, neqe dispendi facit bilum.

Pacuvius *Chryse*, de Æthere;

— omnia ii animas, formas, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitqe in se omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed viva volare
Sideris in numerum, atqi alto succedere cœlo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursus in originem suam. nec morti. i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, qod perire funditus possit, cùm sit τὸ πᾶν. i. e. omne, in qod redeunt universa resoluta. res avtem hæc qæ mors vocatur, non est mors; qippe qæ nihil perire faciat; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn. l.* 2. *c.* 12. *Constat secundum veræ rationis assertionem, qam nec Virgilius ignoravit, nihil intra virum mundum perire, sed eorum qæ interire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, atqe in ipsa elementa remeare, qod tale, qale fuit, esse desierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, qæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qa prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. definunt ista, non pereunt.* & mox: *Observa orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere ac resurgere. æstas abit; sed alter annus illam adducit: hyems cecidit; referent illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsum stutim dies abigit. stellarum iste decursus, qicqid præterierit, repetit. pars cœli levatur assiduè, pars mergitur.* Et *qæst. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficit, qod in se redit.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, qia qicqid illi avellitur, ad illam redit: nec perire qicqam potest, qòd qò excidat non habet, sed eòdem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ οὐκ ὤν, οὕτω ᾗ γενέσθαι, τὸν ἡμῖν οὐκ ἐνόντα κόσμον, μόνον δὲ ἐν διαστάσει τῆς σαρκικῆς ὕλης ὑπάρχον· γεγονὼς δ', ὁ μὲν πάλαι, διὰ τῆς γενέσεως, τὸ εἶδος πάσχων· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ γενόμενος, ᾗ διὰ δυνάτου μενεῖ ὢν, αὖθίς τε μενεῖ ὁρώμενος, ἔσομαι πάλιν, ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα γενησόμενος· κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκικὸν, ἐξαλείψασα τοῦ ὕλου, ὁ κόσμος καχώρησεν· κἂν ἐν πλημμοῖς, κἂν ἐκ διαλύσεως ἀφανισθῶ, κἂν ὑπὸ θείων διασεσθῶ, ταμείοις ἐναπόκειμαι πλουσίοις διακόνου. qæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide *l.* 4. § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διαλύεται εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, utì qæqe in sua corpora rursum
Dissolvat natura, neqe ad nihilum interimat res.

Senec. *ep.* 71. *Qicqid est, non erit: nec peribit, sed dissolvetur. nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur; ad ulteriora non prospicit mens bebes.* vide *l.* 9. § 33.

Καὶ αὐτὸ ᾗ μεταβάλλει [Naso *Met. l.* 15.

— omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa cadunt. resolutaqe tellus
In liquidas rarescit aqas: tenuatur in auras,
Aeráqe humor habet: dempto qoqe pondere rursus

In

In superos aër tenuissimus emicat ignes.
Indè retro redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aëra transit:
Hinc in aquas: tellus glomerata cogitur undâ.
Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, πρὸς τί ἔργον γέγονα] ità Bas. at Lugd. ἐρεῖ πρός τί ἔργον γέγονε. potest dicere cujus rei causâ factus est. Xyl. *de se dicet, alicujus gratiâ factus sum* Cas. qid si legas, καὶ ὁ ἥλιος ἆρα πρός τι γέγονε. *etiam sol utique alicujus rei gratiâ extitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata esse putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & sapientes Ægyptii, θεὸς εἶ ἥλιον καὶ σελήνην. Laërt. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De sole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἔργα δεῖ μαρτυρεῖν, διὰ πλῆθος. νὺξ αὐτῇ καὶ ἡμέρα μαρτυρεῖσιν· ὥφελε αὐτῷ μάρτυρες· γῆν ὅλην καταφορήσασα μάρτυς σελήνης ὁ κύκλος ἐκείνης ἔργον, ὑφήνιος μαρτυρία. Imò testimonium perhibent ista omnia solis conditori, non soli. vide *Psal.* 8. *v.* 1, 3. & *Psal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Psal.* 74. *v.* 16, 17. & *Psal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, si operæpretium id videbitur, *de sole* Apostatæ impii Juliani Imperat. *orationem* autore dignam. Plato in *Cratylo*, à Theodoreto adductus *therapeut. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι ἀνθρώπων οἱ πρὶν τὴν Ἑλλάδα, τούτους μόνους ἡγεῖσθαι θεοὺς, ὥσπερ νυῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε οὖν αὐτὰ ὁρῶντες ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τοῦ θέειν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὴν ὑφ' ἡμῶν θεὸν ἀπατώμενοι, καὶ ὅλῃ μόνῃ πεπεδημένοι, τὴν ἀστέρων τὰς κινήσεις ἐπιθεώμενοι, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.

Σὺ δὲ πρὸς τίς τὸ ἥλιος;] vide *ad l.* 5 § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσχάσατο ἑαυτῆς] *natura finem suum habet in rei uniuscujusque fine.* Cas. ut σχαλίζειν hîc sit collîmare. at Xyl. *consilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc est enim σχαλίζειν Marco istîc: ut *l.* 1. § 9. τὸ σχαστικὸν τῆς φίλων. vide ibi adnotata. Terull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Universa Deus disponendo præscivit, & præsciendo disposuit.* Cyprian. *epist.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. lavdâsset. nec passerculum qidem, qi assario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Christus nec minima fieri sine voluntate Dei dicat; existimat aliqis & summa & magna, aut non sciente, aut non permittente, in Ecclesia Dei fieri?* Tritbem. *ad Cæsar. qæst.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non solum hominum curam habet, sed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per singulos Dei currit providentia; sic in cæteris animalibus generalem qidem dispositionem & ordinem cursúmqe rerum intelligere possumus. v. g. qomodo nascatur piscium multitudo & vivat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm absurdum est ad hoc Dei deducere majestatem, ut sciat per momenta singula qot nascantur culices, qòtve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muscarum sit in terra multitudo; qanti pisces in aqa natent; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injurioſi simus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam esse dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (sapientia divina) *à fine ad finem: hoc est, à maximo angelo usqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ usqe ad finem destinatum à creatore, sive in qem urget natura, sive qem accelerat causa, sive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili discursione, vel subjectæ creaturæ qasi officiali administratione, sed substantiali qadam & ubique præsentiâ fortitudine, qâ utique universa potentissimè movet, ordinat, administrat.* Adjici poterat qod de *capillis numeratis*, Christus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. solen.* 8, & 99. Trithem. *ubi suprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæst. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima est mundus, sive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut sata, ab initio ejus usqe ad exitum, qicqid facere, qicqid pati debeat, inclusum est; ut in semine omnis futuri ratio hominis comprehensa est; totius enim corporis & sequentis ætatis in parvo occultóqe lineamenta sunt. Sic origo mundi, non minùs solem & lunam & vices siderum, & animalium ortus, qàm qibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἀπολήξεως] Fuscus apud M. Senecam, *Suasor.* 2. *statuta nascentibus in finem vitæ dies est. Habebit qisqe qantum illi dies primus ascripsit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. sic *lib.* 6. § 49. ἀφωρισμένος. & *l.* 12. § 23. ὅρον διδόναι. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναβάλλων τὴν σφαῖραν] Sejungunt ista à superioribus G. Xyl. & M. Cas. mihi continuanda prorsus videntur. qemadmodum, inqit, qi pilam mittit rationem apud se habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, sed qà feratur, & qo loco terminetur; sive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura consilium iniit, non de ortu tantùm, sed de obitu etiam, ac progressu cujusqe rei. Plautus alio, nec ab hoc tamen

men prorsùs abhorrenti, sensu, *Captiv. prolog.* *Enimverò Dî nos quasi pilas homines habent.*

Τί ἂν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum est proverbium, *Homo bulla.* quod Varro retulit, *præfat. in libr. de re rust.* Apud Lucianum Charon Mercurio, ἐθέλω γάρ σοι εἰπεῖν ὧπερ ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω, ὑπὸ κρουνῷ τινι καταῤῥέοντι ἀνιεμένας, ἢ τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν σωμαγείρεται ἡ ἀφρός; ἐκείνων τίνων αἱ μὲν πολὺ μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπόῤῥηνσαι, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκῶσι, καὶ περιχορεύσασαι αὐτὰς ἔτι ἄλλων αὐτὰς ὑπερφυσώμεναι, εἰς μέγιστον ὄγκον ἄρασαι, εἶτα μόνοι κἀκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ἐγὼ δοῦν τε ἄλλως ἡγοῦμαι. τοῦτ' ὄζιν ὁ ἄνθρωπος βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δ' ἅμα τῷ ξυσῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ἔν γε ῥᾳδίως ἀναλωτέον.

Ἐπὶ λύχνου] Senec. *epist.* 41. *Rogo, non stultissimum dicas, si qis existimet lucernæ pejus esse cùm extincta est, quàm antequàm accenderetur? Nos quoque accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur. utrinque verò alta securitas est. qid refert utrùm non incipias, an desinas? utrisque rei hic est effectus, non esse.*

§ 21. Ἔκστρεφον] ἔστρεφον Lugd. edit. unde *annot.* Στρέφον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vult non ut ipse se convertat qis; sed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circum vertat*, ut Cas. quàm *invertat*, qò naturam ejus penitiùs introspiciat & perspectam habeat. Aristophan.

Ἔκστρεφον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτῆ τρόπους

Inverte quàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι ἢ ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re qavis, istìc de corpore humano, ipsóqe cumprimis cujusqe proprio agere videtur. Boëth. *consol. lib.* 3. *c.* 8. *Quòd si, ut Aristoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur. ut eorum visus obstantia penetraret, nonne introspectis visceribus, illud Alcibiadis superficie tenus pulcerrimum corpus, turpissimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, sed oculorum spectantium reddit infirmitas.* qi nimirum, si interiora intueri valerent, aliter planè censerent. Allusit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terrestr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἁλοῦσα, ἐνδὺς ἐκπέπτωκε· πέφυκε γὰρ δι' ἐπιτοσίαν καὶ ὑγρότητα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ στρέφειν, ὥστε, ἧπερ ἐπῆς, ἐκπίπτειν τὸ ἀγκιστρον. qanqam de scolopendra idem refert autor idem *de sera vindicta.* Τούτους ἠνάγκασεν ἐκστρέψαι τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένους περὶ φύσιν, καὶ ἅμα καμπτομένους, ὥσπερ αἱ σκολόπενδραι, κατατεῖναι τὸ ἀγκιστρον, ἐπιτρίψαι ἑαυτάς. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορνεῦσαι] vitiosum videtur. forsan ἀποπεῦσαι fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ἀποπεῦσαι. corpus, inqit, considera, qale fiat, vel morbo languidum, vel senectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βεγχίδιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. qo codice usus, nescio. βεγχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. sed fortè, inqit, βεγχίδιον· qæ Marci vox est. Certè siqa exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βεγχὺς ὁ βίος· βεγχίδιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4 § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ στιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίσχῃ] Potest hæc perioche non uno modo intelligi. Potest enim sumi qasi moneat Marcus, qodnam debeat esse τῆς σκοπῆς sive ἐποχῆς, ut *lib.* 4. § 26. loqitur, i. e. considerationis subjectum: idqe qotuplex esse velit: Nimirum vel subjectæ rei cujusqe materiam, (nè pluris eam qis qàm par est faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum suum, ut sit rationi rectæ consentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *supr.* § 1.) vel actionem suam, ut utriqe illi respondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli significationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abscedit Cas. Verùm potest & in aliam, qam mox dabimus, mentem sumi. Lugd. Editor ad tria membra restringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertitqe *subjectæ opinioni.* de distinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid sibi vult *opinio subjectæ?* Verto itaqe, *adverte*, vel *attende, præsenti, aut decreto, aut actioni, aut significato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præsens, qod adest.* Polyb. *l.* 3. Πᾶς δ' ἂν ἐνδοκιμῇ τοῖς ὑποκειμένοις, τοῦ βεβαιώσασθαι πλὴν αὐτῶν περαίτερον, καὶ διαφυλάξοντας πλὴν κατάστασιν, παρίξωσι δικαίως, εἰ μηδὲν εἰδεῖη τῆς ἧπερ προγεγονότων ἀεὶ ἐκβῆναι ὑπομένουσιν. qi præsentibus acquiescit. τὰ ὑποκείμενα τοῖς προγεγονόσιν opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ γὰρ πρὸς τοῦ ὑποκειμένου καιρὸς τὰς πράξεις διωρεῖν. *Sunt res ex temporibus præsentibus perpendendæ.* sic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præsentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἔκγονον ἧπερ ὑποκειμένου. Monet ut ad id qod præ manibus est, sive decretum illud, sive factum, sive dictum sit, animum sedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] separat ista à præcedentibus

dentibus M. Casavb. possunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, qia ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius, animique suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. vide *lib.* 9. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ὦ φίλες] Hæc integra satis videntur ista; forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον δὴ &c. ut ratio reddatur, qare tot molestiis conflictetur; qia nimirum sui emendationem de die in diem infruniius differt. Legi possunt tamen & ἐρωτηματικῶς, [τί] μᾶλλον ὦ &c. qasi dicat. *Cur crastino die malis bonus fieri, qàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Pers. *sat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? qasi magnum
Nempe diem donas. Sed cùm lux altera venit;
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod seqitur,

Dicimus assiduè, cras quoque fiet idem;

non de instituti mutatione in meliùs; quod Casavb. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ lisus codicem non consulit; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arb. *satyr. Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem Iusius Epictet. *disert. l.* 4. *c.* 12. Ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτήσῃ, εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. πρῶτον μέν, τὸ ἀναιδέστατον, ἕδος τῷ ἀναβάλλεσθαι τὸν φρόνιμον ἐγγίνεται. εἶτα ἔθος τῷ ἀναβάλλεσθαι τὸν φρόνιμον ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀποθεῖν, (ità Casavb. restituit quod ἐώθει legebatur) ἀφορᾶσθαι τὸ εὐροεῖν, τὸ εὐημονεῖν. εἰ μὲν οὖν λυσιτελὴς ἡ ὑπόθεσις ὄζιν, ἡ παντελὴς ἀπόφασις αὐτῆς ὄζι λυσιτελεστέρα· εἰ δ' ἀλυσιτελεῖ, τί ἔχει δίλωσιν τὸν φρόνιμον φυλάσσειν; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea fortean respexit etiam, qæ in fine dissertationis illius Epictetus disceptat. γνῶ δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον φρονήσω, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον ὕσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινός, ἐπ' ἄλλοις ἕξω τὸ λυπεῖν με· ὀργιζήσομαι σήμερον, φθονήσω· βλέπε ὅσα κακὰ σεαυτῷ ὑπομένεις. ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει· πόσῳ χρεῖττόν, σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβάλῃ εἰς τὸν τρίτον. Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι χρὴ μικρὸν, μηδὲ εἰς τὸν αὔριον ἀνάβαλλε. ἡ γὰρ αὔριον ἴδέποτε λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων εὐποΐαν] Hoc est, τὸ χοιρωνικὸν καὶ εὐφυϊκόν· quod passim inculcat. καὶ γὰρ οὐδὲν κατόρθωμα σφόδρα μέγα ἔστι δυνατὸν ἄνευ, ὅταν μὴ τὸ κέρδος εἰς ἕτερος διαδίδωται. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 25.

Δίκομαι, ὅτι πᾶν θεὸς ἀναφέρων] Ità pii passim, Deo adscribunt, qæcunqe ipsis obtigerint, universa. Job. *c.* 1. 21. *Psal.* 18. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὁποῖόν τι φαίνεται] Vilitatem rerum humanarum externarúmqe omnium, de materiæ, ex qa consistit, ignobilitate perspiciendam proponit. (qod idem agit & *l* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Illa siqidem, πιῶν καὶ μέρος τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Casavb. referre, qàm periochæ seqenti cum Cl. Salmas. connectere. Senec. *epist.* 107. *Eadem vitæ conditio est, qæ balnei.* Sed aliò ille respexit, qàm Marcus istic. vide *ad* § 43.

§ 25. Λύκιλλα Σύηρον εἶτα Λύκιλλα] Rectè distinxit ista, priùs confusa, explicavitqe, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inqit, *Verum extulit. post & ipsa fatis concessit.* Itaqe in singulis subavdienda verba illa ἐξήνεγκε & ἐξωλίσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidémqe superstes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδα Μάξιμον] de qo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτύγχανον Διότιμον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmas. *ibidem* exhibet. Verùm qis iste *Epitynchanus*, vel *Diotimus*, cui is supervixerit, & succesierit, nescire me fateor. *Diotimi* tamen ut Adriano superstitis mentio fit rursus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνῖνον] Ἀντωνῖνον *eausinam.* Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κέλερ Ἀδριανόν] *Caninius Celer* orator sive Rhetor qem & Marcus & Lucius avdiêrant. Capitol. *Marc.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam qòd Mavssac. in *dissert. critic.* qam Harpocrationi à se edito attexuit, *Caninium* & *Celerem*, qasi duos, recensет, qorum Marcus Caninius alter fit dictus, neminem (puto) *cognomen* habet. post illa verò, εἶτα Κέλερ, subjungi postulat item Salmas. τοιαῦτα πάντα qod suo loco motum fuerat.

Δεμεῖς] *austeri.* Xyl. sed & Casavb. qi tamen de ingenii acumine expostuerat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χιέραξ] depravatum opinor. forsan Ἱέραξ fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de justitia.* vel χάραξ etiam, siqidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Svidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti avditorem; de qo Laërt. *l.* 5. Svidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. qanqam potest etiam *Demetrius* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, qui inter homines acuminis & subtilitatis laudè insignes hîc à Marco proferatur. De eodem autem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrius Phalareus in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaque de eodem idem in *Brut.* § 37. *delectabat magis Athenienses qàm inflammabat, & suavis maluit videri qàm gravis; sed suavitate eâ qâ perfunderet animos, non qâ perfringeret.* Eandémque illi suavitatis laudem tribuit in *oratore.* § 92.

Εὐδαίμων] *Evdæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. qo tamen loco Æmar. Rancónetus *Evchemon* legendum credebat. Turneb. *adverſ. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐδ' ἅπαξ ὅλον μεμονάδωται] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἦτοι σκεδασθῆναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπου, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere qæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere qæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai. *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm qæ sunt hominis, qà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémque legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον ὂν ἀνθρώπου εὐνοια] Lætitia, inqit, homini & voluptas esse debet facere qæ officii sunt sui. Nihil autem magis humani est officii, qàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaque læto animo lubentíque faciendum est. Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est hominem servare voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinquit, ipso benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιστήμης τῆς ὅλων φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in Zenon. Τελοῦσθαι τοῦ τῆς φύσεως ἐπίτηδες τὸ λογικὸν ζῶον ὡς ἐξ ἀρχῆς διοικεῖν καὶ παρέζειν τὸν ἑαυτοῦ ἐνάρετον, διωρισμένον εἶναι, καὶ παρελθόντων τῶν πιπτόντων. ità enim ex Svida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripateticorum qorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, τῆς μὲν ὅλων διωρισμένον, τῆς δὲ τῶν παρελθόντων. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον διατιθεὶς εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτὸν τε καὶ τὴν ἔργων τὴν αὐτοῦ· καὶ ἃ μόνον διατιθεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῆς· ὁρᾶτε ἓν μὴ ἀθέατοι τούτων ἀπολάυητε. vise sis & qæ sequuntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς φύσεις] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄσπον περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictûs instar circumjectum tibi, cingénsque te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. qo loco, τὸ περικείμενον ἀγγεῖόν ἐστι, dicit, qatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; qod hîc τὸ ἄσπον περικείμενον, qatenus ea ab isto afficitur. de eodem, περικείμενα κτήνη. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qi locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάθη] vide *supr.* § 23. & *l* 2. § 3.

§ 28. Ἀθείαν καὶ γαλιλαίαν] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπαθειάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαλιλαίζειν τῷ βίῳ; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt. *l.* 10. qod γαλιλαιοσμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità γαλιλαία καὶ εὐδία Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà.* § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22.

Πᾶσα γὰρ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἔνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ᾧδε ἐναίνεται] vid. *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐκείνῳ καὶ ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιττάνου ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. qem & Casavb. sequitur. atqi sanam orationem nusqam non adhibendam, Marcus censuerit. qi τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istic qærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιττάνου· ὑγιεῖ [ὂν] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumqemqe privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non tam diserte & eleganter, qàm modestè & decenter loqaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀσυλλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siquidem κομψὸν περίττωμα, φίλαλον. Svid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίττευε δὲ καὶ βιβλίοις. *cùm disertus videri vellet.* & Etymolog. Σπυρίδας, τὸ περιττάνου λέγειν. Alioqi περιττὸς, σαφὴς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Svidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex avtoribus, qorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ οὐδὲν περιττὸς, ἀλλ' ἁλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi qid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) &, περιττὸς ἐκ

ὄψις τῆς ἀκοῆς. *visus auditu clarior* sive *certior est.* quod Joan. Chrysost. *in Evang. Joan. orat.* 75. σφόδρα αἰδέσιμον πραγματεία ἔστιν ἡ ὄψις. at Philo *de confus. ling.* ὡς τῷ σαφῆ τῆς ἀληθείας καταλαμβάνειν μᾶλλον ἔσον ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, post Herodotum, Julian. *epist.* 22. ὅτα ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα. & πραὺς, φαὸς, Etymolog. Tum ex consequenti, qia veritate nihil clarius certiúlque; hinc fit ut πραὺς καὶ πρανὲς etiam ἀληθὲς *verum* significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. ἀφελεστέρως etiam eodem sensu Synesias *de regno.* τούτων τὰ κολοβὰ δ' ἀνοήμαλα καὶ ῥήμαλα τῶν ἀκοαῖς ὑμῖν εὐαριθόζεται μᾶλλον, ἢ νοῦς ἐν φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ ἀφελεστέρῳ τε καὶ τροχύλῳ. verùm pro *disserto* plerumque sumitur, eâque significatione apud Hellenistas, qi dici solent *saltem*, etiam simplex πραὺς reperitur. Autor *sap. Solom. c.* 10. *v.* 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τραυλὰς. *linguas infantium disertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Esai. *c.* 35. *v.* 6. καὶ τραυλὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. *disertus erit.* Philo item *de vit. Mos. l.* 1. τὰ μέλλοντα ἡφιέδζ διηγήλετο τραχυτέρᾳ φωνῆς ἡσυχίᾳ. *silentio quàm voce disertiore.* Turneb. Quanqam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè sanâ apud insanos, quales illi plerosque reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem quandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic *l.* 1. *c.* 29. τί ἂν λέγειν δεῖ ταῦτα ὡς τοῖς πολλοῖς; ἵνα τί; ἐ χρὴ ἀρχεῖ, τὸ αὐτὸν ποιοῦδζ τοῖς χρὴ παιδίοις, ὅταν περιελθόντα κρατῇ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά, λέγεμβ, ὅτι ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ὕδαμῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὁπικρυτῶμβ. καὶ σὺ πάνυ, ὅταν μέλαπείσοί τινα ἐ δύνῃ, γίνωπε, ὅτι παιδίον ἐδί, καὶ ὁπικρύτει αὐτῷ. ἐὰν ἢ μὴ τοῦτο θέλῃς, σαίνα λοιπόν. quibus addas licet quæ ad finem capitis ejusdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sanè potiùs; moribúsque congrui sermonis, quàm nitidæ elegantísque dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. quamvis sensum usúmque istum τῶ ἀφελεστέρως vocabuli istic probet, proxima tamen illa, ὑμεῖ λόγῳ χρῆδζ ad periocham seqentem pertinere censet; quam ab illis ordiri opinatur. quasi dicat, *ut qod verum sanúmque est dicatur; aulam Augusti totam*, &c. *mors occupavit.*

Τῷ εἰ λόγῳ] *Sermone sano*, i. e. *vero.* ὑγιὴς λόγος, *verus, sincerus, simplex sermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Evripidis *Andromach.*

——ἁλικτὰ πάντα, κ' ὐδὲν ὑγιές. i. e. ut

Lucil. *Pergula pictorìs; veri nihil, omnia ficta.*

& νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (sic restituente H. Stephano) τὸ χρὴ νοσοῦν τι λυπεῖν ἀνδρὸς ἔχει σώφρονος. νοσοῦν τι. i. e. νοσοῦντά τινα λόγον, ut Evripidea.

§ 31. Αὐλὴ Αὐγέστου] observes nominativa ista absolutè posita.

Παῖδες] *posteri* Xyl. ἀπόγονοι forsan, *privigni.* ità enim in jure qandoqe dicuntur.

Ἄρειος] *Arei* Philosophi, cujus contubernio usus est Augustus; meminit Sveton. *l.* 2. *c.* 89. ad qem locum Casavb. Augusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch. in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l.* 51. Themist. *orat. ad Jovian.* 12. & *qinqen.* 17. Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* avtores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm qòd Themistius in *qinqenn.* ait, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmqe, Epictetum, pari modo evexisse, qô Arium Augustus, Thrasyllum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, avt qi esse possit, nullus assequor: etiamsi Svidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: qum à Neronis imperio (sub qo Epictetum non vixisse tantùm, sed in existimatione magna extitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liqet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit qòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum qenqam, qi Marci res gestas scripto consignárunt, Epicteti ulla mentio comparet inter eos, qos is in honore habuerit, Philosophos: cùm sedulò tamen hos recensent. Deniqe cur Junio Rustico tantam gratiam agnoscat, qòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qi ab Epicteto ipso, qem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Augusto familiaritas, præterqam qòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cas. *victimarii, popæ.* Θύτης Æolicè φύτης *popa*; ut θύλλος, φύλλος *follis.* Salmas. ad Solin.

Πομπήιον] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de qo *l.* 3. § 3. non urbem, de qa *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐκαυδήσω] vide Abramum; qàm solicitus ageret, qòd prolem successuram non haberet. *Genes. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, qàm anxius, cùm habiturus non esset. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Ὀδυνηρόν ὄντι συντυχεῖν τῷ βίῳ,
Ἔχειν ἄπαιδα διάδοχον τοῖς ὀνίοις.
Infructa inopiâ miserâque est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Grot.

Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου παρθενίου ἥκοντι νεότατι πάλιν ἥδη. μᾶλλα δέ τι θερμαίνει φιλότατι νόον· ἐπεὶ πλοῦτος ὁ λαχὼν δαπάταν ἀπάκτον ἀλλόκοτον ἀνδρὶ κεκρυμμέναι. Clemens denique Alex. *strom. lib.* Ὁ ἄτεκνος, φασὶ, τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος ἀπολείπεται, ὅτι μὴ ἀντι-

κα-

καλασήσας τῇ χάρᾳ τὸν οἰκεῖον διάδοχον· τέλειος, ὁ πεπιηκὼς ἐξ αὐτῆς τὸν ὅμοιον· ᾗ μᾶλλον ἑτερόδιν κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ πεπιηκότα ὀπίσθι. vide Eurip. Ionem.

Ἵνα διάδοχόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem quandam moliuntur, spondentque sibi. Justinian. novell. constit. 22. Ὁ γάμος ὅτως ἐστὶ σεμνὸν, ὡς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ὑπάρχειν· καὶ γὰρ τῆς παιδοποιίας ἀναπόμπα τὰ γένη μένει διηνεκῆ, ἐπὶ τῷ θείᾳ φιλανθρωπίᾳ, καὶ ὅσον ἐξ ἐκείνων, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαριζομένης φύσει. Augustus apud Dionem l. 56. τὸ γοῦν ἄδηλον τέρπον τινὰ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς ἐλπίζεται· καὶ τὸ ἀπὸ τῆς φύσεως ἡμῖν ἀϊδίῳ διαδοχῇ γιγνόμενον, ὥσπερ πηγῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. Clem. strom. l. 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ τάττει τὸν γάμον, ἐπισκιάσας τινὶ ἀθανασίαν τῆς γένεσης ἡμῶν, καὶ οἱονεὶ διαμονὴν τινα παισὶ παίδων μαλαμπαδευομένην. Locus quem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis de leg. l. 6. χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείπειν [— οὐλα Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτῶν παραδίδοναι. Idem ibid. l. 3. Ὡς ἔστιν ἡ τοῦ ἀνθρώπου γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας ἐκ παντὸς σπουδὴν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τοῦ δὲ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κατὰ δύναμιν τετελευτηκότα, τοῦτο ποίητε ἔστιν ἐπιθυμία. γίνεται γὰρ ἀνθρώπων ἔξι τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου. ὁ δὲ τέλος αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τούτου δὴ ἕνεκα χρὴ σπουδάζειν ἐνόντα ἑαυτὸν, ὡς ὅτι πλεῖστον ὅσον. & in Sympos. Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας πρὸς τὸ παρὸν ἔχει. ἀλλὰ τοῦ πανταπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἔχειν ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῦ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιόμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, ὅσον αὐτὸ λῖν. Aristot. œconom. l. 1. c. 3. ταύτῃ τῇ ὁρμῇ ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ ἓν, ἐπεὶ κατ' ἀριθμὸν γε μένειν οὐ δύναται, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Aristides hymn. in Jov. Θνητὸν ὂν γένος ἡμᾶς, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γίνεται. & in Æsculap. ἀθάνατον ποιῆσαι τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

Ἕξαπες τὸ ἰδίᾳ γένος] Annot. Lugd. vult ἕξαπον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. quod membrum superius non clavdit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἕξαπίν τινα γένεσθαι] Moliuntur qidem immortalitatem qandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inqit Marcus noster, & Marco σύμφωνος Psaltes Ἐκπνεύσεις. Psal. 49. v. 11, 14.

Πάλιν ὧδε ὅλα γένος θάνατον] θάνατον hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὧδε ὅλη γένος cum prioribus illis continuentur. Necesse est aliqem ultimum existere rursus istîc totius gentis. Editor. Lugd. cum seqentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanqam mutilum avt alienum prorsus omisit. M. Casavb. clavsulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus considera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo suppleatur. Atqe hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν πρόξιν] vide l. 2. § 5. & l. 4. § 26. & supr. § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide l. 6. § 2. & l. 9. § 6.

Ἐνδυμπικὸν κωλυθήσεται] vide l. 5. § 20. & l. 4. § 1. & l. 6. § 50. & infr. § 47.

§ 33. Ἀπόφασις μὴ λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium avtore tributa, nè acceptis, qod pleriqe solent, insolescas. μωρὸς γὰρ, ὁ ἐν τύποις φυσιώμενος. l. 5. § 23. Apostol. ad Timoth. epist. 1. c. 6. v. 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qi dives est. Avg. serm. solenn. 105, & 212. & de verb. Dom. 5. & homil. 13. Itaqe Isidor. Pelus. l. 3. ep. 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὴν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑπερυψίας γνήτορα. Atqi, ut Clemens pædag. l. 2. c. 3. Πλοῦτος ἄδηλος, ἢ τῆς ἐπιθυμίων πηγὴ, καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἢ ἀληθὴς, ἢ τὸ ἐπὶ πλούτῳ μεγαλοφρονεῖν, τοῦτο δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τῷ λαβεῖν vocabulo Apostol. ad Cor. ep. 1. c. 4. v. 7. τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. ad Marc. c. 10. *Non est quòd nos sufficiamus, tanqam inter nostra positi: mutuò accepimus. ususfructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè August. epist. 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως ἡ ἀφεῖναι] vide Senec. ad lib. 7. § 26. vide & ad l. 3. § 5. Gregor. Rom. in gob. l. 2. c. 42. *Tunc verè ostendimus, qia accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epictet. dissert. l. 3. c. 26. Μή τι σοῦ ἥπτηται σοι τῆς ἀσῶν, μή τι σοῦ σπαράσσει, μή τι ὀδυνᾶται ἀναπόμπων. Ità Basil. Cæsar. orat. 7. Περιαιρεῖται σοι τὰ χρήματα· πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὴ ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς ἢ καρδίας. Hesiod. oper.

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima est & sanguis argentum mortalibus.

Itaqe qod Antipho apud Stob. tom. 2. tit. 10. Ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ περιδώντες

ἀφιστάντες ἥδονται, ὅτα δή τις ἂν εὐπετῶς ἥδεως ἀφαιρῶντες ἢ κ) χρώμενοι ἀλγῶσιν, ὥσπερ ὑπὸ σφῶν σαρκῶν ἀφαιρούμενοι. sed & ἀφαιρουμένων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu flupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obhæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia ista nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine ulla nostri laceratione discedant.*

§ 34. Ὁ ἀπορίζων ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἔξεστί σοι πάλιν ἐνῶσαι σεαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας· μὴ ἐπαίρου ἀλλὰ φοβοῦ· ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ πάλιν ἐγκεντρισθήσονται. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἄλλῳ μέρει ἄδηνι] Plutarch. *de amor. frat.* Ἀνισοὶ μὲν τὰ φίλοι καὶ συμπόται, κλητοὶ δὲ κυνηγεσίων καὶ συμπόσιοι, δεῖ πρώτων, ὥσπερ ὅπλων ἢ ὀργάνων, διαφθαρέντων. ἀλλαχοῦ δὲ ἀνάκτησις οὐκ ἔστιν, ὥσπερ ἀδὴ χειρὸς ἀφαιρεθείσης, ἢ ὄψεως ἐκκοπείσης. Itaque Hegesistratus πόδα ξύλινον coactus est sibi comparare, τὰ οἰκεῖα στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, sese, nî vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφωνεῖται] qod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτον γενώμεθα.

§ 35. Ἡ περὶ λογικῶν φύσις] Xyl. τῶν περὶ λογικῶν φύσεων legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῶν περὶ ὅλων φύσεων. & verterim, *sicut cæteras facultates ratione præditorum unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικῶν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ ἐναντίωμενον καὶ ἀντιβαῖνον ἐπιστρεπτέον] Natura, inquit, universi, i. e. numen ipsum, sive potentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo & *in suum usum convertit.* Hoc est enim τὸ ἐπιστρέφειν, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. sed & Esajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 3. *v.* 14, 15, 17, 18. & Pavlum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κώλυμα ὑλικὸν] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§ 36. Μὴ σε συγχέτω ἡ τοῦ ὅλου βίου ταραχή] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridétque, si mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμπαθείνοι ἐπίπονα διὰ τὸ ὅτι πολλὰ ὀφλισκάνειν] *Neque animum adverte eis, quæ multa dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Cas. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas gravésque calamitates; qibus tu æquè ac alius quivis obnoxius es.* Neque enim tam communis ex æquo cum reliqis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, quàm eorum malorum, quæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem quædam quasi præsensio. Itaque vertò. *Noli animo complecti, quales quantásque molestias superventuras tibi fore,* πολλὰ ἔστι, scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo quod *l.* 7. § 8. dederat περὶ τῶν μελλόντων. itaque in futuro ἐπιφυήσεις malim quàm in præterito ἐπεφυήσεις. Neque enim præterita jam ampliùs perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorum dulcis est memoria & recogitatio; εόφε dulcior recordatio, qò sensus & perpessio molestior graviórque fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inqit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius idem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνδρὶ μὲν ἔστ, inqit, παρελθόντων μεμνῆσθαι κακῶν· ἃ δὲ μηδὲ συμβλῦσαι πώ ἀρχὴν ἔδει, σιγᾶσθαι φαίη τις ἄν. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, qem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius; sed Evripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid si etiam,* inqit, *jucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora sint, quàm vestra dogmata. vulgò enim dicitur,*

Jucundi acti labores, ——*Nec malè Evripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μεμνῆσθαι ἡδέα ὄντα, ἃ μόνον ὅτε ἐν τῷ παρόντι, ὅτι παρῆν, ἥδεα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ὄντα ἡδέα· ὅθεν καὶ τοῦτο εἴρηται, Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. καὶ —— ὦ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπει ἄνηρ,

Μνήμῃ Θ', ὅστις πολλὰ παθὼν, καὶ πολλὰ μογήσας.

Est ex *Odyss.* ο'. *v.* 400. qod tamen in Homeri codicibus pavlò seciùs legitur,

Ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλ' ἐπαλήθῃ.

Plutarch. *Sympos. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν περί γε τὴν χάριν ὁ Ὀδυσσεὺς (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δεινὸν

Δεινὸν ὦν τὸ πάλαι κείμενον ἤδη κακὸν,
Ὦ ξεῖν', ἐπεγείρειν. ὁ δ' Εὐριπίδης τἀναντίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ex qo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτι. Nam qòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse avtumo, qi σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserat. Antonius avtem *Melissæi l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qi ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τῶν δύλακτον ὑπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅταν ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι ἦδη πόνων. qæ poetæ esse alicujus liqet satis. posúntqe levi operâ numeris suis restitui, si τᾶς γῆς articulum addideris, τῷ πόνων sustuleris, & pro ὅταν, ὡς, qod idem valet, substitueris. Claret ex his justam cavsam subesse, cur futurum istic in præteritum defingamus.

Ὅτι βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est: Nec futuri providus est, nec præteriti memor; qid sit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et qæ præterierunt, & qæ futura sunt, absunt: neutra sentimus. non est autem nisi ex eo qod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil nisi qod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & remin. c. 1.* Ἔστι γὰρ τὸ μὲν παρὸν καὶ αἴσθησις· τὸ δὲ μέλλον καὶ ἐλπὶς· τὸ δὲ γενόμενον μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Διαιροῦντας μὲν τὸ παρὸν λέγειν· μέμνησθαι δὲ τὸ γεγενημένον· ἐλπίζειν δὲ τὸ μέλλον. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμόν ἐστι τὸ ἀπὸν καὶ τὸ ἄλογον. Qòd avtem βαρεῖ istic Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evasit. Sic enim Thomas Magister: βαρύνειν χρήσιμον· βαρεῖν δὲ ἄχρηστον παρὰ τῶν δοκιμωτάτων ἀρχαίων, πλὴν ὁπόταν τὸ παρακειμένον εἰς παθητικὴν σημασίαν, negat τὸ βαρεῖν apud antiqorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu; prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Οἱ δ' ἦκον ὄινῳ βεβαρηκότες. οἱ ναῦται. *Accessere vino gravati nautæ.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῇ τᾶς χυείᾳ σορῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini sui.* Cas. ego mendum cùm subolfacere viderer, pro χυείᾳ Κύρᾳ rescribendum opinabar. qod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *pæd. l. 5.* qæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, cæso, sese insuper extracto acinace interfecerat. Memineram & Parisca Evnuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artasyra deprehensum. Marcum itaqe suspicabar memoriâ lapsum historias hasce confudisse, & Pantheam pro Parisca posuisse: Sed & Pergamum de qo Marcus istic, ex Evnuchis forsitan eis fuisse, qi occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur extitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qi Οὐήρᾳ legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuo, qia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γάρ ὅτι (Lucianum avdis) τῇ τᾶς Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ.

Παρεκάθητο] ritum alludit sepulcris eorum, qos defunctos conditósqe lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐδάκρυες, οὐκ ἂν ἐφείνησαν· εἰ παρεκαθέζου τῷ τάφῳ, οὐκ ἂν ἐμίνιον. Ex Ctesiæ *Persicis*, Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρεκάθητο ἔτη ζ', ἐτελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio lavdatus, ἐφημένη

Τάφῳ, τέκνοις ὕπουις τοῖς σεθνηκόσιν.
—— *tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

ádqe donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eódem Tacitus *ad l. 4.* § 48. adhibitus, ubi *urbis sepultæ ruinis assidere*, dixit. De canibus etiam, qi dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus inpultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. agat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum χαρείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διόπερ] *suprà* § 23.

Γεφύσων] vide *ad l. 5.* § 28. qanqam γεφύσας hìc malim. ut *l. 9.* § 3.

Λίθῳ σῃ] vide *ad l. 2.* § 2.

Ἐν Δυλάκῳ] Epictetus à Stobæo lavdatus; Νάτλῳ τυτονὶ τὸν Δύλακον. vide *ad l. 3.* § 3. Isocrates *ad Dionys.* ἐκ ἠμελᾶς μὴ τῆς τύχης τἀὸ φύσιν· ἔστι τὸν Δύλακον ἔχεις φιλόσοφον. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usqe cæderetur, Πίσσα τὸν Ἀναξάρχου Δύλακον· Ἀνάξαρχον δ' ἐ πλήξεις. *Tunde*, inqit, *Anaxarchi sacculum. Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tuscul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant pleniùs, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17.* & Evdox. Origen. *adv. Cels. l. 7.* qi tamen pro Nicocreonte Aristocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qi *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9.* § 3.) Philo *de viri boni libert.* qi ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro Δύλακον posuit. Laërt. *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πίσσετε μᾶλλον ἔτι, καὶ μᾶλλον· Δύλακός ἐστι·
Πίσσει· Ἀνάξαρχος δ' ἐκ Διὸς ἐστὶ πάλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qi & subjungit; αὐτὸς ἐκ ἔφη

πλανᾷς, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ὅρον ἔτυχε τῶν ἱκανῶν· ὥσπερ φασὶ Πρόδικον τοὺς ὁμωνύμως λαμβάνειν πλησμονὴν τὸ σωμάτιον τὸν κανθάρου. Πέρσαι μὲν ἦν, ἐπὶ πολὺν δυσχερείαν· Ἕλλην δ' ἂν ἦν παρεῖχε πλεῖον τὸ σῶμα, ὡς κάνδυν, ὡς ἱμάτιον. qo loco rescribendum videtur pro τὸν αὐτὸν, τὸ αὐτὸ. pro ἐπὶ πολὺν, ἐπὶ τόσον. qo modo Simocat. *ep.* 25. ἐπὶ πολὺ δυσχερείαν· pro κάνδυν, κανδυν· κάνδυς enim non κάνδυν dicitur. Sed & inversione mutari postulat, qòd Σύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *saccum* aut *sacculum* debuerit. Nisi cum Erasmo *Apoth. l.* 7. *manticam* qis maluerit. Synes. *epist.* 133. Δεῖσαν δ' ἀπεθήσεκεν, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὀφελος, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀπαγορεῦται τὰ Σύλακος τοῦ χρυσλίνου. Augustini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud est homo, quàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qi in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epist.* 77. *Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant; Saccus es.* Indè natum proverbium, cujus meminit in *Hesione* Alexis referente Athenæo l. 11. ubi Herculis bibacitatem simul ac edacitatem notat.

—— κατά τε τὴν παροιμίαν,
Ἀεί ποτ' αὖ μὴ ἀσκὸς, αὖ δ' ὑλακτέον·
Ἄνθρωπος ὄντιν. —— *vulgò qòd dici solet,*
Homo semper aliàs saccus est, aliùs uter. Gror.

Saccum opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem*. Nam qod *saccum* Seneca dixit, *saccos vinarios* (ità Plin. vocat. *l.* 24. *c.* 1.) respexit, qibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. *cogor*) *castrabantur*, i. e. colabantur, qò leniora initioráqe, sed & defœcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui sacculus abfuerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61. —— *Ut liquidum potes Alauda merum,*
Turbida sollicito transmittere cœcuba succo.

Verùm eâdem planè, qâ Marcus hîc Σύλακον, Lucilius, qod eódem tædit, *folliculum*. Nonius: *Folliculum Lucilius posuit pro corpore, l.* 26. *Ego qi sim, & qo folliculo nunc sum indutus, non quæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim est nobis permissum ad hanc vitam; nec in caruncula hujus folliculo constituti, opis aliqid sponsum est auxiliique decretum.* Idémqe *ibidem*, *corpora* nuncupat, *stercoris utres*, & *saccasi obscœnissimas feras.*

§ 38. Βλέπε κείνων, φησὶ, σοφωτάτοις] Locus valde depravatus mihiqe absqe eodicum ope, conclamatus planè. Xyl. σοφώτερα legisse videtur, cùm vertit, *qàm sapientissimè judica, inqit ille.* Cas. [ἐν] σοφωτάτοις; *in rebus judicii, discretionisqe maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος. *ait vir sapientissimus.* Mihi aliqid ejusmodi dixisse videtur, qale *l.* 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerúmqe naturam penitiùs introspicere; id facias sedulò, oculis ad id usus tuis: sin minùs hoc vales, sapientissimos qosqe ad eam rem in consilium adhibeas tibi. D. Salmasius locum vitiatum potiùs qàm mutilum censet. Lego, inqit, εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατος. Athenienfis ille philosophus, Socratis discipulus, qi & *apologiam* pro Socrate scripsit, cujus verba hîc usurpat Marcus. sed forrasse aliter distingvendum. εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δηλαδὴ τῶν κατεξανισμὸν ἀρετὴν ἐχόντων. &c. ut ista potiùs sint Critonis. Possit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατος, Si nobis constaret esse Zenonis. Hæc ille. vir avtem tantus ubi διαζεύξει, mihi certius aliqid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς δ' ὁρᾷ] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *supr.* § 8. voluptatem non esse bonum probat, qia bonum bono non adversatur; qum adversus voluptatem tamen continentia, qæ virtus est, ac per conseqens bonum, se accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus discussit, & avrem pervellit, & voluptates æstimat; antequam admittat, nec quas probavit, magnì pendit; nec usu earum, sed temperantiâ læta est. temperantia avtem cùm voluptates minuat, summi boni injuria est. Tu voluptatem complecteris, ego compesco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honestas in voluptate contemnenda constitas, honestatem cum voluptate tanqam hominem cum bellua copulabis?*

Πλὴν ἐγκράτειαν] sed & πλὴν σωφροσύνλν. Siqidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Aristot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ὅτι γὰρ ἥδεται, ὅτις μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυχεραίνει. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀνάγκης πλὴν ἀκόλουθον] vide *l.* 7. § 14, 16. & *sup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰδήσεως] *cùm impeditur somnus, avt appetitus.* Lugd. *Somnus*, illud unde fit nescio. nam Xyl. Basil. *Sensus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως] Repugnare sibi primâ facie potest Marcus videri. Siqidem *l.* 5. § 20. concedit qidem πλὴν ἐνίοτε ἐμποδίζειν, *actum* sive *effectum impediri posse*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς, καὶ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs sive impetûs ac dispositionis impedimenta*: cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, eúmqe parti non λογικῇ, sed ζωτικῇ adscribat. verùm facilè conciliari poterunt ista, si ὁρμὴν distingvamus in internam externámqe, qarum illa ab externis impediri neqeat, hæc possit. vel etiam in ὁρμὴν ἄλογον, sive *appetitionem à ratione alienam*, qæ cùm sit, ut Marcus hîc loqitur, ἀνυπεξαίρετος, *citra exceptionem ullam concepta*, est idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationi consentaneam*, qæ est μεθ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atqe ideo nevtiqam avt frustratur, avt à re ulla externa impeditur, qò minùs, qod sibi proposuerit, assequatur. *l.* 5. § 20.

Ὄψεται

Ὄψεται ἡ εἵμαρται] *Viderit ſenſu.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: quoniam conſilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qualitas eadem ſit; viderit forma, dum idipſum Dei corpus ſit.* & *c. 42. Viderint, qi per capillum odorantur.* q. d. illis iſtud curæ eſto: nos ex illis non ſumus. *Act. Apoſt. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, αὐτοὶ ὄψεσθε· κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. Vide *l. 5. § 10* 25. & *l. 11. § 13.*

Ἀνυπεξαιρέτως] vide, *l. 4. § 1.* & *l. 5. § 20.* & *l. 6. § 50.*

Εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις] *Si id qod communiter fieri ſolet, tibi propoſueris.* nempe poſſe aliqid intervenire, qod rei propoſitæ tibi proſecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Quicqam tu putas non futurum, qod multis ſcis poſſe fieri, qod multis eveniſſe? Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt.* Vide eund. *de tranqil. c. 11. ad l. 7. § 58.* & *epiſt.* 20 *91. ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μὴ ὄντα τῷ νῦν ἴδια οὐδεὶς ἄλλῳ εἴωθεν ἐμποδίζειν] Epictet. *diſſert. l. 2. c. 23.* Τὴν ὀρεκτικὴν δύναμιν πᾶσαν ἐμποδίζειν καὶ περαίρεσθαι, καὶ περιαιρετὰ τῇ ἀνθρωπίνῃ ταὐτὰ τῇ φερομένῃ οὐσίαν. περαίρειν δὲ τί ἐμποδίζειν πᾶσαν; ἀφαιρεῖσθαι οὐδέν· αὐτὴ δὲ ἑαυτὴν διαστρέφουσα. οὐ γὰρ ἐοίκασι τὰ φύσει ἀκώλυτον εἰς ἄλλο πρὸς παρεγκλῖναι ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτῆς. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9.* & *l. 5. §* 30 *20.* & *l. 7. § 55.* & *l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ ἢ σίδηρος] vide *l. 4. § 39.* & *l. 7. § 68.* & *ſupr. § 28.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τὴν περαίρειν οὐδὲν ἄλλο νικῶσαν δύναται, πλὴν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Evripidis *Syleo.* apud Philon. *de allegor. de Joſeph. & de boni viri libert.* & apud Evſeb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi verſus primus deeſt, ex illis reſtituendus, qi etiam in *Phœniſſ.* ejuſdem reperitur *v. 524.*

Πρὸς ταῦτ', ἴτω μὲ πῦρ, ἴτω δὲ 40
φάσγανον.
* τέμνον, Evſeb. * Πίμπρα, κάταιδε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
Πίνων κελαινὸν αἷμα· σοὶ δέδωκά τοι
Γῆς εἴσιν ἄκρα, ἐς δ' ἀνῆκε εἰς αἰθέρα
Πεσὼν ἐξ ἐμοῦ σου δῶπ' ἀναστῆσαι λόγον.

Ad hæc, adeſto ferrum & ignis inſuper;
Ure, (ſive, ſecs) hæc cremáque membra, & impletor mei
Potans rubentem ſanguinem: in terram prius
Deſcendet æther, terra ſe in cœlum feret,
Quàm blanda de me veniet ad te oratio. Grot.

Indi Philoſophi Alexandro; Σώματα μὲ μετάξεις ἐκ πάντα εἰς πάντα· ψυχὰς δ' ἡμετέρας ἐκ ἀναλήσεις ποιεῖν ἃ μὴ βούλομαι· πῦρ ἀνθρώποις μίγιον κολαστήριον· τοῦτο ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Clem. *ſtrom. l. 4.* & Philo pleniùs ex Calani *ad Alexandrum epiſt. lib. de libert.* ex Clemente tamen ſupplendus. φίλοι ποιοῦσι χεῖρας καὶ ἀνάγκαι φερσφόρειαν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, ὅθ' ἐν ὕπνῳ ἐφερμότατα ἡμέτερα ὄργανα σώματα διὰ μετοίσεως ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἃ δύνασαι [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλάνητας καὶ ξύλα φανεῖ ἀφεῖναι. πῦρ μείζοσι τοῖς ζῶσι σώμασι πέμπεις καὶ φθορᾶν ἐργάζεται· τοῦτο καθάπαν ἡμεῖς μηχανώμεθα, ζῶντες καιόμεθα· ἐκ ἔστι βασιλεὺς, ὅτε ἀρχὴν, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ θελήσομεν. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] ἃ λήγει. *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς ἰδίοις] Alluſit ad dictum quoddam Empedoclis, an Parmenidis, qod apud Stob. in *eclog. phyſic. l. 1. tit. 11.* ſed corruptè, ſic legitur,

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μεμάκης, &c. unde ſubit animum, locum iſtum mendo non vacare prorſus, & ἰδίοις illud avt irreptitium eſſe, avt vitio nevtiqam immune. Verùm de dicto ipſo ampliùs videbitur *ad l. 12. § 3.* qòd avtem à ſuperioribus iſta divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum ſpectare, etiamſi eo modo ſumatur, qo ipſe & legunt & vertunt, qivis facilè perſpexerit. Quanqam ego malim dictionis ſerie continuatâ legere; τοῦτο γὰρ —— ἃ δ' ὅπως ἀπίστως, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἐμαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16.* & *infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἐκὼν ἐλύπησε] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, *συγγνωμονικόν.* Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à qodam lavdaretur; Τί δ' ἐκεῖνος ἔχει σεμνὸν, ὃς πεῖσαι μόνον φιλοσόφων ἃ δεῖ ἐλύπησε; ſed & Chariſaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅτι δὲ τοῖς πονηροῖς πικρὸς, ἀλλὰ τοῖς καλοῖς χαλεπὸς ἦν. Epictetus ipſe *diſſert. l. 3. c. 23.* Ἰατρικὸν ἐστι τὸ τὴν φιλοσόφου χολεῖον· ἃ δεῖ πάσχοντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαι ἀναγκάζει. quomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Chriſto etiam adoleſcens ille, Matth. *c. 19. v.* 50 *22.* ἀπῆλθε λυπούμενος. Verbis nimirum Domini contriſtatus. Addas licèt his, nec Elium ſacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliqâ immunes habitos, qòd ſuos perperam etiam agentes, contriſtare detrectarint. *Hiſtor. Reg. Iſrael. l. 1. c. 2. v. 29.* & *c. 3. v. 13.* & *l. 3. ſ. 1. v. 6.* Quomodo ergò Marcum, vel qà σκηπτοῦχος & βασιλεὺς, vel qà ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος, culpâ liberabimus, ſi is neminem unqam qenqam contriſtavit? Forſan τὸ ἑκὼν, ſive ſponte, illud adjectum ſatisfecerit ad Marcum à cenſura omni hac in parte vindicandum. Neqe enim ultrò ſive ſponte triſtitiâ pœniſve alios

afficit, qi lege mandante, moribus ipſorum exigentibus, id facit, ſed coactus quodammodo ἀέκοντί γε θυμῷ, ad ſupplicia etiam juſtiſſima ac meritiſſima deſcendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Thren. c. 3. v. 33.* *Qi non affligit ex animo ſuo, mœſtitiâque afficit mortales. De ſuo optimum; de noſtro juſtum: optimum ex naturæ proprietate; juſtum ex cauſſæ neceſſitate.* Tertull. *de reſurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8.* *Nos vim Deo facimus iniquitatibus noſtris. Nos nolentem ulciſci cogimus. Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2.* *Nos calamitatum noſtrarum autores ſumus. Deus enim pius & miſericors eſt, & qi neminem velit perire vel lædere. Nos verò nos Deo nolente cruciamus. A Deo qidem punimur, ſed ipſi facimus ut puniamur. Cùm autem punire nos ipſi facimus; cui dubium eſt, qin ipſi nos noſtris criminibus puniamus? qia qicunqe dat cauſſam qà puniatur, ipſe ſe punit.* Talem principem ſuum Naſo *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Qique dolet, qoties cogitur eſſe ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qi pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Ex *l. 2. eleg. 2.*

Qi cùm triſte aliqid ſtatuit, fit triſtis & ipſe:
Cuique ferè pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro:
Venit & ad vires ira coacta ſuas.

Et *Triſt. l. 4 el. 8.* ●

Ergò illum demens in me ſævire coëgi,
Mitius immenſus qo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipſe ſe profiteri videtur.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc eſt qod Flaccus *epiſt. 1.* —*alios aliis rebus ſtudiisqe teneri.* & *l. 2. epiſt. 2.*

Denique non omnes eadem mirantur amántqe.

Pyndar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας
Namqe aliis aliarum rerum cupido pungit pectora.

& Petron.—*non omnibus unum eſt, Qod placet.*— Hom. *odyſſ. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γὰ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.
Namqe homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adverſ. ethic. c. 3.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ὀπὶ ἔργῳ καρδίην ἰαίνεται.

qod σωφρονέστερον Clemens Alex. qi & ex Homero mutuatum vult, ſic extulit, *ſtrom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ καρδίην ἰαίνεται.
Aſt alia res alius cor juvat magis.

Evripid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶν τε κ' ἀνθρώπων μέλει.
Cordi alia hominibus aliis ſunt ſtudia, & Deis.

Idemqe *Oeneo* apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλοις μᾶλλον ἥδεται τρόπος.
At alius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14. § 2.*

Δεινὸν γε ταὐτὸν τοῖς μὲ ἀνδάνειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἐχθρὸν εἶναι.—
Miſerum, qòd eadem ſæpe res, hominum his placet,
Illis in odio eſt.—

Prout de ſe Lucilius; *Qod tibi magnopere cordi eſt, mihi vehementer diſplicet.* Cicer. *Tuſcul. l. 5. § 63.* *Sic ſe res habet, te tua, me delectant mea.* Siqidem, qòd ex Evripidis *Phœniſſ.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι τ' αὐτὸν καλὸν ἦν σοφόν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτ' ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem probarent omnes, ſi ſaperent idem,
Diſſidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' οὐδ' ὅμοιον οὐδὲν, οὐτ' ἴσον βροτοῖς.
Diſſimillima nunc ſunt ingenia mortalibus.

Perſ. *ſat. 5. v. 52.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus:
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.

Scil. qòd Terent. *Phorm. 2.* —*ità eſt:*

Qot homines, tot ſententiæ; ſuus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10.* § 10. ſed &, Athanaſii qi nomen præfert, autorem in *definition.* inter hominum διάληψα φυσικὸν, qod in omnibus idem ſit, & γνωμικὸν, qod in aliis aliud, diſtingventem, apud Caſavb. *in Perſ. ſat. 5.*

Ἐμὲ δ', ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Conſimilis huic locus apud Epictetum *diſſert. l. 3. c. 5.* ubi ex perſona Socratis; Ὥσπερ ἄλλῳ τις χαίρει ἢ ἐλέχθη τὸν αὐτῷ πολιῶν κρείσσονα, ἄλλῳ τὸν ἵππον· ὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γιγνομένῳ. vide *ſupr. § 26. & l. 10. § 35.*

Μήτε τοῖς ἀνθρώποις συμβαινόντων] Annot. Lugd. μήτε τι τοῖς ἀνθρώπ. σ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμφέρειν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶντα] Syntaxis poſcit ὁρῶν. qia præceſſerat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3. § 11.* & *ſupr. § 29.*

§ 44. Τοῦτον ἰδιᾷ τὸν χρόνον] ità Baſ. & Lugd. ego ἤδη malim. qòd, *l. 4. § 26.* καρδιωτίον τὸ παρόν. Τῷ ὑστεροημέρᾳ] vide *l. 2. § 17.* & *l. 4. § 19.*

Οὓς βαρῦνται] *qos ægrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο ἢ κ' ἀλεπῶς ἔφερον. ὃ δεῖ, inqit, λέγειν, ὅτι ἐβαρῦντο, ἢ βαρῶμαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum ſenſu, opinor, negat τὸ βαρεῖσθαι uſurpari. Alioqi Plato etiam in *Sympoſ.* dixit, Ὁ ἓν Πόρος μεθυσθεὶς τὸ νέκταρος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρυμένῳ ἐυδεῖν. vino, an ſomno, *gravatus dormichat.* Marcus *ſuprà § 36.* βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρεῖσθαι καταχρηστικῶς, prout Marco iſtic, uſurpatum, havd temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen *lib.* . ἐβαρῦντό τε αὐτῷ τὴν εὐγένειαν. *Eorúmque nobilitatem ægrè, ſive gravatim, ferebant.*

Τί ἢ ὅλως ποιεῖς σὺ] ità *l. 4. § 19.* τί ἂν τῦτ' ποιεῖς σύ;

Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4. § 3.* τὸν κανὸν τ' ἀπηχήσεως.

§ 45.

§ 45. Ἄεόν με, ἢ βάλλω ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in qamcunqe terram venio, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunqe bene est. illud autem per qod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, qæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἕξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων] Locus non faciet, qin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς ἐπημέρηκε; *qàm prosperè ageret*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἴεσθε ὅπου πεδαμῶμαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸν ἐν διαπλῷ. *Vos minùs opinamini, qi in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse perfisto.* pro ἔν, ἃ vel οὐκ lego, ut sensus constet. Refert ex Telète *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξοείζω σε. ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσαι· καὶ γὰρ ἐνθάδε, ἃ διὰ τὸν τόπον οὗ μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναται τὰς αἱρετὰς αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμὲ ἔξι καὶ ἀναφαίρετα, καὶ ἄρκει μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ὅπερ ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, qòd qocunqe venimus, eâdem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, qòd licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. utraqe in unum collata plurimùm possunt. qantulum enim est, qod perdidimus? duo, qæ pulcerrima sunt, qocunqe nos movcrimus, seqentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Σωδουδήν] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχωδήν, vel συσχωδήν legisse videatur. qid si σωδιωμήν legatur? *unà cum corpore constricta*, & vinculis qodammodo obnoxia. Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμοῦ· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ πύραννος· δήσει τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφελεῖ τί; τὴν προαίρεσιν. τὴν δὲν οὐ δήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; τοῦτο προαίρεσιν. Vel *curis anxietatéqe constricta, ac vincta.* ut Boëth. *consol. l.* c. . *Nubila mens est, vinctáqe frænis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, qod Cas. secutus videtur. ità Epictet. *enchir. c.* 28. Εἰ μὲν τὸ σῶμά σε τις ἐπίτρεπε τῷ ἀπαντήσαντι, ἠναγκάζου ἄν· ὅπ ἢ σὺ τοῦτο γνώμῃ τοῦτο σεαυτὸν ὑποτρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη καὶ συγχυθῇ, οὐκ ἀφύγης Marc. ipso *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ἐπιστήμονα;

Ἆρα τοῦτο ἄξιον] Simmach. *l* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens neqitia est, ut motu meo digna sit. qid enim indignius, qàm sapientis affectum ex aliena pendere neqitiâ?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν κελεύῃς τὸν παῖδα, ἐνδυμᾶ ὅπ δύναται μὴ μεταχῦσαι, καὶ μεταχῦσας, μυδᾷ· ποιεῖ ὡς θέλεις. ἀλλ' ἔχ ἕτως ἔξιν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaqe pro τὸ μὴ, τό σε substituit. & pro ἔξιν, ἕτω vel εἴη mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι qanqam perperam apud Stob. ἕτος pro ἕτως legitur. Meliùs pro ἐνδυμᾶ περιπόει. Nam qare pro ἀλλ', καὶ, Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inqit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42.

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικόν] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum qæ ferenda sunt dissicet. Nam qicqid cadere in hominem potest, in se incidisse non qeritur. vires suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Evripid. *Oresk.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν, ὥσθ' ὑπεῖν ὅπος
Οὐδ' πάθος, οὐδ' ξυμφορᾷ διήλατος,
Ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel irâ cœlitum invectum malum,
Natura qin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνῳ ἀφόρητον ἔξι τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Isocasii dictum.

Καὶ εἶωθεν, ἢ πέφυκεν] vide *suprà* § 41. τὸ κοινὸν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, qàm qeri, qòd spargaris in publico, aut inqineris in luto. eadem vitæ conditio est, qæ balnei, turbæ, itineris: qædam immittentur, qædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es, & labaris oportet, & arietes, & cadas, & lasseris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinqes, alio efferes, alio timebis: per ejusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Qicqid dixeris, multis accidit.*——*Nihil miremur eorum, ad qæ nati sumus: qæ ideo nulli gerenda, qia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum autem jus est, non qo omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est. imperetur æqitas animo, & sine qerela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶ κρίμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, ἃ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταράσσει, ἢ ἀκαταληψίας αὐτόν ἔστιν ἢ δόγμα. Οὐδὲν γὰρ ἔξιν αὐτῷ δεινὸν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀδυνείας τῆς ἡμετέρας γίνεται πιστόν. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas inceptias perventum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more fucrorum qibus me-*

tus

tus incutit umbra, & personarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nomina parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia qæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἐξαλεῖψαι ἐπί σοι ὄζιν] Ità Clem. in *hortatore.* ἐξὸν ἀπομάξασθαι τὸ ἐμπεσὸν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *supr.* § 29.

Οὐ γὰρ παρά σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ εὐδοκιμῆσαι] Nè contristeris, inqit, si honesta molienti objectum fuerit, quod effectum & successum impediat; cùm tu quod in te est, quodque tui est officii feceris; nec à te sit quod effectu successuque caruerit. Hoc ipso argumento pii homines, Dei ministri cumprimis, solari sese solent, ubi conatus suos advertunt, fructu, optato etiam magis quàm sperato forsan, destitui. Esajas. *c.* 49. *v.* 4. *Etiamsi frustrà laboraverim, & inaniter, atque incassum vires meas consumpserim; officium tamen meum penes Deum meum.* Joan. Chrysost. *in Joan. Evang. orat.* 13. Οὐ γὰρ διὰ τῆν γνώμων, τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς διδασκάλου ὄζιν. ὁ μὲν γὰρ γεωργὸς μὴ πολὺ ἐναυσίσας πολλάκις μόχθῳ, καὶ πολὺ ταλαιπωρίαν ἐκείνῳ, καὶ πολὺ ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξενέγκῃ τῆς πόνων ἄξιον ἡ γῆ, παρ' ὑδρὸς ἑτέρου διώκεται τῆς πόνων τινὰ παραμυθίαν εὑρεῖν, ἀλλ' ὑποστρέφει μετ' αἰσχύνης καὶ καταφορᾶς ὑπὸ τῆς ἄλλου πρὸς τὸν οἰκέτην, καὶ τὸν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, οὐδὲν ἔχων ἀπαντῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τῷ ἀντιδόσιν. ἐπὶ δὲ ἡμῆς οὐδὲν τοιοῦτόν ὄζι. κἂν γὰρ ἡ γεωργουμένη γῆ μηδένα ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῆς πάντα ἐπιδεικάμενοι πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῆς κύριός ἐστιν ἀπροφάσιστον καρδίας ἡμᾶς ἀπολαμβάνει ἐλπίσιν, ἀλλὰ δόσει τὰς ἀμοιβάς. Ἕκαστος γὰρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apostoli sunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατὰ τὸν κόπον, ὃ κατὰ τὸ ἡμῆς πεπραγμένον τέλος. Et Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum, non secundum proventum. Fac quod tuum est: Deus quod suum est, absque tua solicitudine atque anxietate curabit. Planta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus.* Quod & *ibidem* aliâ imagine non minùs idoneâ illustrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forsan, fore incurabilem persuasus. Noli diffidere: curam exigeris non curationem. Audisti, Curam illius habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel sana illum.*

Non est in medico semper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epist. ad Pammach. & Ocean. Qui Æthiopem invitat ad balneas; etsi nigredinem non auferat illi, certè vel pecuniam accipit sibi: & licèt in illius candore non gaudeat, certè vel suo in lucro lætatur. Ità sine dubio inobedientem qui divinis sermonibus monet, quamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio veræ caritatis sibi acquirit.* Itaque istic non Æthiops frustrà lavatur, nec operam ludit perdítve, qi in eo etiam laborem impenderit. Siquidem ut Apostol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eosdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neque tamen consideratio hæc, è piorum animis omnem prorsus anxietatem, ac tristitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως suum ducunt suorum profectus. *ad Thes. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 19. ità contrà, etiamsi non inutile planè, triste tamen & cordolium gravissimum est ipsis, ubi conatus hac in parte suos frustratos adspiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non capio consolationem, dum mortem filii intueor. Quæ enim mater, etiamsi omnem quam potuit curam & diligentiam ægrotanti adhibuisse se sciat, si demum frustratam se viderit, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente, propterea unquam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior justò Stoica disciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ εὐδαιμονίᾳ τούτῳ] Hoc est quod Clem. *strom. l.* 4. de Philosophis qibusdam: Αὐτίκα ἐυλεγὲν ἐξαγαγὼν τῆ ἀπαθείᾳ συγχωροῦσιν, εἴ τις τῷ πρόσειν ὕπνου τερπνότερον αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἐπιλελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς προσ-ξεως.

Ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ζῆν] Ità *l.* 5. § 29. τῷ ζῆν ἔξιδι. de Constantio Ammian. *l.* 22 *Abiit è vita.* & de Theodosio Ambros. *epitaph. Abiit non obiit.* Cicer. *Tuscul. l.* 5. *Mihi quidem in vita servanda videtur illa lex, qæ in Græcorum convivüs obtinetur, Aut bibat, inqit, aut abeat (ἢ πίνε, ἢ ἄπιθι) aut enim fruatur aliqis cum aliis voluptate potandi, aut nè sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè discedat. Sic injurias fortunæ, qas ferre neqeas, diffugiendo relinqas.* Et subjungit: *hæc eadem, qæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non soli ergò Stoici istiusmodi dictabant. Senec. *epist.* 91. *In eum mundum intravimus, in qo his legibus vivitur. Placet? pare. Non placet? qacunque vis, exi.* & *epist.* 70. *Hoc est unum, cur de vita non optimus qeri. bono loco res humanæ sunt, qòd nemo nisi vitio suo miser est. Placet? vive. Non placet? licet eò reverti, unde veniisti.* Epictet. *l.* 1. *c.* 24. τὸ δὲ κεφάλαιον, μίμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται· μὴ γίνου μᾶλλον παιδίων δειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἄρεσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὄπτω οὐκ ἐπὶ παίζω. καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί ποτε ἕν τοιαῦτα, εἰπὼν, οὐκ ἐπὶ παίζω, ἀπαλλάσσου μίαν ὥραν, μὴ δρήνει. sed vide *ad l.* 3. § 1.

Ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aut Cas. qid hîc legerint,

rint, havd eſt facile conjectu. Neqe enim verba, prout habentur, exhibere poſſunt, qod avt iſte avt ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ κ̀ ὁ ἐνεργῶν. *diſcedas è vita εὐμενῶς.* i. e. *placido animo, qomodo & is ſolet diſcedere, qi id qod volebat aſſecutus eſt; ſimúlqe propitio etiam adverſus illud qodcunqe id fuerit, qod obſtiterat tibi, qò minùs id qod volebas efficeres.*

§ 48. Ἀκαλαμάκτου γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *ſupr.* § 41. Flaccus. *carm. l. 2. od. 2.*

Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de qo viro verè viro Senec. ampliùs *de conſtant. ſap. c. 1. & 2.* qi & *ibidem c. 6. Bona viri ſapientis ſolidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta ſunt. Non Babylonis illi muros contuleris, qos Alexander intravit. Non Carthaginis avt Numantiæ mœnia, non unâ manu capta; non Capitolium arcémve. Habent illa hoſtile veſtigium: illa qæ ſapientem tuentur, à flamma & ab incurſu, tuta ſunt; nullum introitum præbent, excelſa, inexpugnabilia, Diis æqa.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis ſententia, ὅτι δεῖπον ἀσκὸν βαπτίσαι τις πλήρη πνεύματος, ἢ βιάσαιτο τὸν ἀπαθῆ ὀργὴν ἄκοντα δέσαι τι τῶν ἀβουλήτων. ἀνένδοτος δὲ κ̀ ἀήττητος ψυχὴ, ἣν ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνεύρωσε. Senec. *de ſap. conſtans. cap. 4. Quid igitur? non erit aliqis qi ſapienti facere tentet injuriam? tentabit, ſed non perventuram ad eum. Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, qàm ut ulla vis noxia uſqe ad illum vires ſuas perferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & conſenſu ſervientium validi, nocere ei tentent; tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, qàm qæ nervo, tormentiſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exciſerunt, citra cœlum tamen flectuntur. Qid tu putas, cùm ſtolidus ille rex multitudine telorum diem obſcuraſſet, ullam ſagittam in ſolem incidiſſe? aut demiſſis in profundum catenis Neptunum potuiſſe contingi? Ut cœleſtia humanas manus effugiunt, & ab his qi templa diruunt, avt ſimulacra conflant, nihil divinitati nocetur: ità qicqid fit in ſapientem protervè, petulanter, ſuperbè, fruſtrà tentatur.* qia ſcil. mens inconcuſſa manet, nec animum iſtorum qicqam attingit, ut Philo ſuprà, & Marcus iſtic. Ità Epictet. *diſſert. l. 4. c. 1.* Δύναταί τις τὸν σοφείσειν τὸν σὸν βλάψαι; ὑδαμῶς. τί οὖν ὅτι παρόντες ὤχλ ἡ παφλάζοντες εἰς μέσον, κ̀ ἐκείνων κελεύοντων, ὅσοι σε θλάπτειν δοκοῦσι, κηρύσσεις; Ἀφ' ἁπλοῦ ταῦτα οὐκ ἔστιν, ὑδὲ τίς εἰμι, ὑδὲ πῶς μι τὸ ἀγαθὸν, κ̀ τὸ κακόν· ὅτι ἀφ' ἑνὸς αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά. ὅτω κ̀ ὀργὴν πολὺν οἰκοῦντες κελεύσει σῶ πολιορκοῦντων. Νῦν ἔστι τί πρᾶγμα ἔχουσιν ὅτι τῷ μηδενί; ἀσφαλὲς ἔστιν ἡμῶ τὸ τεῖχος· τροφὰς ἔχομεν ὅτι πάμπολλα χρόνον, τὸν ἄλλον ἅπασαν παρασκευήν. ταῦτα ὅτι τὰ πόλιν ὀχυρὸν κ̀ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπω ἢ ψυχῇ ὑδὲν ἄλλο ἢ δόγματα· πῖον γὰ τεῖχος ὕτως ὀχυρὸν, ἢ ποῖον σῶμα ὕτως ἀδαμάντινον, ἢ ποῖα κλῆσις ἀναφαίρετος; ἢ ποῖον ἀξίωμα ὕτως ἀνεπιβούλευτον; πάντα πάντα τῷ ὄντα, εὐάλωτα, διότι τὸν ὑπόσον θορυβοῦντα, πᾶσα ἀνάγκη ταράττειν, κωλύειν, φοβεῖν, πανδεῖν ‖ ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὁρμάς, ἀσυστατικὰς ἔχειν τὰς ἐπιλίσεις. ἅτα ὁ φιλόσοφος τῷ μόνῳ ἀσφάλειαν διδομένῳ ἡμῖν ὀχυρὸν ποιεῖν; ὑδ' ἀποφαίνεται ἧς ὄντως κ̀ φύλον, τὰ ἀδάνατα κ̀ φύσει ἐλεύθερα ὑπονοεῖν; divina planè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συσταφῆν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρχικῶν ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunqam major eſt animus, qàm ubi aliena ſepoſuit; & fecit ſibi pacem nihil timendo; fecit ſibi divitias nihil concupiſcendo.* vide *ſuprà § 6. & l. 5. § 14.*

Κἂν ἀλόγως παραπέσητε] vide *l. 5. § 18. & l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις ἅπαν διαπεσεῖν ὡσῆς ταῦτα, κ̀ ὑπὸ ὄφεως ὁ Γαλιλαῖος· ὑπὸ λόγου δ' κ̀ ἀποδείξεως ὁ δύναται; qod avtem παραπεπτωκὼς Marcus hîc, idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀπεπτωκὼς dixit. ἐν ᾗ καταχθεὶς, ἐπιδείξει, τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, ὡσῆς. τὰς ἀφορμὰς τὰς ἀφειμένας ἀπεταξάμην.

Ἀκρόπολίς ὅτιν] Mens, inqit, cujuſqe ratione munita eſt *arx tutiſſima*, ad qam ubi ſe qis recepe-rit, in ſecuro jam conſiſtit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad qam in omni diſcrimine confugere liceat, *arx* eſt, de qa Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robuſtiſſima eſt nomen Jovæ; eò recipit ſe juſtus, & in tuto collocatur.* Et Marcus eremit. *de leg. ſpirit.* § 2. Ἡ βεβαία πίστις, πυργός ὅτιν ἰσχυρός. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ἂν ἀκρόπολις καλαλύεται; ὑ σιδήρῳ, ὑδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μηδὲν αὐτὸς ἐνδεὲν ὑπόλεγε] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & ſuprà § 40. & l. 11. § 37.* Epictet. *diſſert. l. 3. c. 8.* Ὁ υἱὸς ἀπέθανεν· ἄλλο ὑδέν; ὑδέν. τὸ πλοῖον ἀπόλετο. εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. Τί γέγονεν; [τὸ πλοῖον ἀπόλετο.] εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. τὸ δ', ὅτι κακῶς πέπρακται, ἐξ αὐτῆς ἔστιν ὡσῆς προσίθησιν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται· κακῶς. ἄν τις πωδάνηται, τί δέ τοῦτο; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. ἄλλο δέ ὑδέν; ὑδέν. ὁ πατήρ μοι ὑδὲν δίδωσιν. [τί δέ τοῦτο, ὁ πατήρ μοι ὑδὲν δίδωσιν. ἄλλο ὑδέν; ὑδέν.] ὅτι δ' κακόν δέ τοῦτο, [τί] ἔφωδεν αὐτῷ δεῖ προσθεῖναι κ̀ προσκαλλωπίσαι; Ità enim reſtaurandus locus ille videtur. Atqe hoc eſt qod προσδέχεσθαι Marcus dixit, *l. 7. § 64.* προσαποδέχεσθαι Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejuſdem διαλέξεων ab Arriano digeſtarum *l. 5.* qi jam interciſſe videtur, tanqam Stoicis familiare, & peculia-

re

re vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi ſapientem dicit objectis viſis terrificis ὑ συγκαταπίπτειν, ὐδὲ προσεπιδοξάζειν, nec adſentiri, nec ulteriùs aliquid adjicere, & opinari, quàm quod viſum ipſum renunciat. Neque enim duo iſta, quod Gellius feciſſe videtur, confundenda prorſus & pro eodem habenda exiſtimem. In hanc eandem ſententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ παῖσι πολλοῖ, Λίσυλε,
Αὐτοῖ δι' αὐτοῦ, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Οἷον, τέθνηκεν υἱός, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ, μὴ δί', ἄλλων ὧν ἀναγκαίων γέ τις.
Εἰ μοὶ λάβοι τοῦτ', Ἀπίδαι, ἀνθρωπος ὢν ἦν,
Τοσοῦτον χρόνον τὸ κακὸν, ἡλίκον πρέπειν.
Ἐὰν δ' ἀδίωξ ὁ ζῆν, ὃν ἔτ' ὀφλομαι,
Ἀπώλεσεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς ἑαυτὸν ἕτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δὲ τὸ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν ἢ λαμβάνει.
Hercle, perſæpe homines graviora efficiunt mala
Ipſi ſibi ipſis, quàm ea ſunt naturâ ſuâ.
Exceſſit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliqui ex neceſſitudine.
Id ſi quis ſic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; quantum fuerat, tantundem eſt malum.
Quòd ſi ſic; Periit; non tuebor ampliùs;
Heu vita invita: quiſta ſecum deputat,
Is ad malum alia ſibi conſarcinat mala.
At qui rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is quod dolet deducit, retinet quod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjecerit.*

Γναφεῖον] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6 § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὴ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύξαι μοι ῥῆσον. τίνῳ ἔν ἕνεκα χεῖρας ἔχει, ἀνθρώπιον; ὐχ ἵνα μὴ ἀπομύσσῃ σαυτόν; τοῦτο ἓν εὔλογον μύξας γίνεσθ' ἐν τῷ κόσμῳ μὴ πάνυ κρεῖττον ἀπομύξασθαι σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide quæ ſequuntur. Chryſoſtom. *orat. de ſtat.* 1. Μὴ λάθωμεν, τίνος ἕνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο γὰρ συνεχώρησεν, ἵνα σε τῶν θορυβιῶν τοῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον.

Ἔξω ὐδὲν ἔχει] Hoc eſt quod Seneca *ep.* 93. *Omnia quæ uſquam erant, cluſit; & ſeipſam ſui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho laudatus, *de placit.* Philoſoph. *l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapeut. l.* 4 & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo ſive univerſo,

Οὐδέ τι τῶ παντὸς κενεὸν πέλει, ὐδὲ περισσόν.
Nil eſt in toto vacuúmve ſupervacuúmve. Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μαλάσσονται] vide *l.* 7. §. 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀπτύρειν] *Fluctuari, Xyl. tardum & remiſſum eſſe, Caſ.* haud male. ὀπτύρειν, langvidè agere: tractum ab eqis, qi apud Medicos veterinarios ὀπτύρειν dicuntur, cùm ilia *trahentes langvidè incedunt*, τὰ ὀπίσθια ἐφέλκοντες ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια, χαλεπῶς φερόντες, ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν. uti Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κλέπτουσι, κρεανομοῦσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *viſceratione* uſurpatur, in qa κρέα νέμουσι, *carnes diſtribuuntur*. Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πέπρωχλοι δ' ἔτι οἶτον ἐλὼν ὑπέρμια τραπέζης
Καλεῖς ἐν κακέουσιν· ἅπερ κρέα νέμεν Ἀχαιούς.

i. e. ἐκρεανόμει, indè enim κρεανόμους. Euſtath. *ibid.* Verùm Marcus noſter iſtic aliter accipit, de immanium atque efferatorum hominum truculentia, qi congeneres ſibi mactant, oſſáque eorum *diffringunt tanqam ad ollam, carnes in fruſta ſecant, velut ad lebetem:* ut Micheas loqitur, *c.* 3. *v.* 3. qod Cleoni minatur ille in Ariſtoph. *eqit.*

Πεπρόμμαθ' ὑμᾶς ὡς σκεύασιν. i. e. κατὰ μέρος καλαχόω τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum uſurpavit Conſtant. Manaſſes in *breviario hiſtorico de Domitiano,* (ποιν

Διφῶν αἵματος καὶ σφαγῶν, καὶ μάγειρος ἀνδρώ-
Κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.— Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei diſcerptionem Διόνυσον μανόλιν ὀργιάζοντα Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τινὶ ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκοντες τὰς κρεανομίας ἀπὸ φόνων. Eodem ſenſu τὸ καλαχρυσοῦν ab Herodoto uſurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Iſchenoi filio, ὃς ἐς τοῦτο ἀντέσχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. *donec velut in laniena, fruſtratim conciſus eſt:* καλεκαρματίθη.

Οἷον εἴ τις παραζὰς πηγῇ διαυγεῖ, καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτῇ] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia. quid faciam? qod dii omnium rerum optimi autores: qi beneficia ignarantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant. Alius illis objicit negligentiam noſtri, alius iniqitatem, alius illos extra mundum ſuum projicit & ignavos, bebetésqe, ſine luce, ſine ullo opere, deſtituit: Alius ſolem, cui debemus, qòd inter laborem qietémqe tempus diviſimus, qòd non tenebris immerſi, confuſionem æternæ noctis effugimus, qòd annum curſu ſuo temperat, & corpora alit, fata evocat, percoqit fructus, ſaxum aliqod, aut fortuitorum ignium globum, & qidvis potiùs qàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qi maledictis ſuorum infantium arrident, non ceſſant dii beneficia congerere de beneficiorum autore dubitantibus: ſed æqali tenore bona ſua per gentes populósqe diſtribuunt, unam potentiam ſortiti, prodeſſe. Spargunt opportunis imbribus terras, maria flatu movent, ſiderum curſu notant tempora, hyemes æſtatésqe interventu lenioris ſpiritûs molliunt; errorem labentium animorum placidi, atqe*

propitii

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsq; multò Dominus Christus. Mat. c. 5. v. 44,45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. c. 6. v. 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus est quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. qàm quod Marcus hìc de fonte; Παρέρχεται λίθον λοιδόρει, καὶ τὶ ποιήσεις; ἂν ἐν πῖς ὡς λίθῳ ἀκίνη, τί ὄφελος τοῦ λοιδορεῖν; ἂν δ' ἔχει τινὰ ἀδυναμίαν τὸ λακτιζοντα ὑποβάθραν, τόνα ἀνάγκη. Ità lego conjunctim, quod codices sed perperam divisim ὑπὶ βάθρα exhibent. unde ver. lex. βάθρα procudit, quod *scalam* significet.

Πηγὴν ἀέναον] fontem perennem; qi non fallat, ut torrentes Temam. Job. c. 6. v. 14, 20. Naso *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliss. l.* 2. *c.* 2. ὑφέρχεται γεμάρρους ποταμὸς μείζους ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 95. *Non promittas talem in perpetuum, qi casu bonus est.* facit huc quod de gratia divina, qa. suos is imbuit, Christus. Joan. c. 4. v. 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένης εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύσι σαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Casphrasis duriuscula, & syntaxis insolens. itaque suspecta mihi lectio qam tamen si retinere libuerit, qia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitam & quasi nativam fas tibi ipsa atqa indistrictæ jugi libertatem.* In hoc te assiduè exerce, ut virtus quasi in naturam transeat tibi. qod Clemens Strom. *l.* 7. τὸ ἄρα ἀναπόδοτον τῶν ἀρετῶν, ἀκίνητον γνῶσις παντελὴς, φησὶν ὁ Ἕλλην, καὶ κεκραταιωμένη τῇ λήθῃ τὸ βάθος, ὅταν τὸ δὲ ἀπόκτημα ἀκαταβλητον.

§. 52. Τίς ἐν φαύλοις σοι ὁ τὸν θεὸν κεκτῆσθαι ἔπαινον φεύγων ἡδίων· ἢ ὃς ἁδ'] Ità Basil. qod Xyl. &. Lugd. in ἡδίων verterunt, Xyl. sic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qi plaudentium fugit laudem, an illi, qi neqe ubi, neqe qi sint, cognoscunt?* ergò juxta Xylandrum etiam transponenda fuerint verba; legendumqe τίς ἂν ἡδίων φ. σοι. vel τίς ἂν ς. σ. ἡδίων &c. Casavb. qid legerit, hayd est conjectu proclive. cæterùm ἢ illud in clavsula novissima excludit. Sic enim vertit; *Qalem ergò censes illum esse, qi tanqam rem momenti alicujus proponit sibi strepitum plausúmqe hominum, qi nec ubi sint, nec qi sint, ipsi norint.* Forsan, φεύγων ἢ δίκων fuerit, ut *l.* 11. § 10. ἔπαινον φεύγων ὅτε δίκων ὀρθὸν. ità legenda, vel sic pontest concipi; *Qalis ergò tibi is videtur, qi vanos hominum plausus vel aversatur, vel aucupatur;* (siqidem is ad qid natus sit non videtur attendere.) *vel iis etiam, qi nec ubi sint, nec qi ipsi sint, nôrunt?* vel etiam Casavbonum sequendo, qi v. h. p. v. av. v. avc. qi nec ubi sint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam insuper de loco isto suspicionem meam proponere. Fieri potest, ut Marcus scripserit, ὁ τὸν θεὸν κεκτῆσθαι ἔπαινον ἢ εὐφημίαν δίκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum sit: vel etiam ὁ τὸν θεὸν κεκτῆσθαι ἢ [λόγον] φεύγων, ἢ ἔπαινον δίκων, ut λόγον interciderit, ἢ alterum in proximam clavsulam transierit, per excriptoris oscitantiam. Siqidem ἔπαινον φεύγειν, sive laudem vanorum hominum fugere, res est laudis potiùs qàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τὶς autem, ἀντὶ τοῦ ποῖος τις frequentius est, qàm ut multis moneri opus sit.

§ 53. Ὅς ἂν ἀφέσει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranqill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates sunt, sed unus effectus vitii, displicere sibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἑτέρων μᾶλλον ὀνθυμοῦνται, ἀλλ' ἢ βίβλοντες. Aristot. *eth. l.* 9. *c.* 4. Senec. idem *ep.* 108. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? Non est unius una.* Flaccus *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

qasi dicas, non possunt.

§. 54. Συμπνοῆς] Arnob. *l.* 2. *Aurus accipiunt naribus & per ambitum reciprocatus reddunt; & nos spiritum consimiliter, & respiramus commeantibus cælestia.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφρονῆσαι τῷ θεοῦντι πάντα νοερῶ] i. e. Deo sive numini divino, consentire; qod ὁμογνώμονα ἑαυτῷ dixit, *l.* 9. § 1. συνεφᾶναι *l.* 10. § 21.

Πάντα κέχυται καὶ διατρόπικε] animam mundi, sive mentem, vultis omnia diffusam, & permeantem universa; de qa *ad l.* 4. § 40. cum Deum esse agnoscunt Stoici ipsi; qem & Jeremias *c.* 23. v. 24. air, cœlum & terram implere, *intra* nimirum *omnia, nec inclusum; extra omnia, nec exclusum;* ut Hildebertus *in symbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum esse sphæram intelligibilem; cujus centrum ubiqe, circumferentia nusqam.* Tiphon. *ad Cæsar. q.* 1. qanqam Jo. Gerson. *super Magnificat. cons.* 3. suppliendum monet; *nisi in seipso.* Cæterùm Jul. Scalig. *de subtil. exerc.* 363. *Trismegistum; sed. pessimè, dixisse, Deum esse, cujus medium in centro, circumferentia ubiqe.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta pencetret interiora, & contineat exteriora.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5. § 33. τὶς ὁ βλάβη τοῦ κρινοῦ;

Οὐδὲν βλάπτεται πνεῦμα ἔμπεσον] vide *ad l.* 2. § 1.

Μόνῳ ὃ βλαβερὸν ὄντι] Malitia sive vitium, habenti

habenti ſolummodo malum eſt, & domino ſuo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de juſtitia* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ὁ κατάρχων αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν ἀδικεῖται μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀγνοῶν ἀδικεῖ. ἐν μόνῳ γὰρ μένει τὸ ἀδικούμενον ἐκ παντὸς ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικεῖν, καὶ ὑπερβαλεῖον ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικεῖσθαι, καὶ κατὰ τὸ ἀδικούμενον· ἀλλὰ ἧττον μὲν ἐλαττον, (ἐλάττει,) τὸ δὲ πλεῖστον ἐλαττον μᾶλλον τὸ ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἐστὶ, πλεῖστον δὲ τὸ ἀδικεῖν διαφέρομεν. ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ κίνησιν λαμβάνειν καὶ ἔπαρσιν ἐγχειροῦσιν τίνων, τὸ τεκόντα φρῶτον ἀναπλῆ, καὶ πεὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ δίψασα λυμαίνεται, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῆς ἰῷ χρώζει διὰ σπουδῆς τὴν βαφήν. ὅτε γὰρ τῷ πυεῖ τῶν τεκοῦσαν ὕλην διαλθεῖν δυνατὸν [φησὶ] τῶν θῆλυν ἄλλων λύμῃσιν, πεὶν παντελῶς αὐτῶν ἀναλῶσαι. ὅτω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γίνεται, πεὶν εἰς ἄλλους ἀφῖναι. Itaque efferos hoſce animi affectus, ſive πάθη, Themiſtius *orat. quinquen.* confert σκληρῆς νοσήσασιν, ὡς αὐτῷ πρώτῳ πιμπράμενα καὶ διαπαῦσαι τῷ ψυχῷ, ἢ ἐντέτηκε. ità ſiquidem Pantinus locum corruptum dubio procul cenſet reſtituendum. cætera forſan feliciter ſatis: ultimum illud ἢ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἢ ἐντέτοκε, *cui innaſcitur*; quemadmodum Ariſtoph. *veſp.* νόσον ἀρχαῖαν ἐν τῷ πρὶ ἐντετοκυῖαν. Senec. *epiſt.* 81. *Minimum ex nequitia leviſſimúmque ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (ut ità dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat, Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Illud venenum, quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.* Verùm ulteriùs iſtis Marcus noſter progreditur. Maleficus ſisque ſe primùm, ſe præcipuè lædit, inquiunt illi: ſe ſolùm, iſte. Veneni ſui maximam partem exorbet ipſe, aiunt illi, totum prorſus, iſte. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν πρῶτος ὕτως θελήσῃ] In ipſius, inquit, eſt arbitrio, quamprimum ipſe voluerit, malitiam ſuam deponere. vide *lib.* 2. § 11. & *l.* 7. § 71. Senec. *Hippolyt.* 1. 2.

Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.

Ità Jacſonus noſter *in ſymbol. part.* 2. *lib.* 2. *c.* 6. § 3. *pars eſt morbi nolle ſanari: pars ſanitatis, velle ſanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὁ γὰρ, εἰ βόλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν. Ariſtot. *eth. Eudem. l.* 7. *c.* 2. Joan. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 19. ὁ γὰρ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωματικῶν τραυμάτων ὀκνεῖ ἰδεῖν, ὅτω καὶ ἐπὶ τῆς προαιρέσεως. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν σωματικῶν, ἀκίνητά ἐστι πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ἐπὶ δὲ τῆς προαιρέσεως οὐδὲν τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστι πολλάκις διαλῦσαι καὶ τὴν φαῦλον μεταβαλόντα αὐτομολῆσαι καὶ γῆνδε καλὸν, καὶ τὸν καλὸν ῥαδιμήσαντα πρὸς τὸν κακὸν ἐξολισθῆσαι. ἐπεὶ ἦν αὐτεξούσιον ἡμῖν τὸν φύσιν εἰργάσατο ὁ θεὸς ὅλων θεὸς, —— οὐκ ἀνάγκην ἐπέθηκεν, ἀλλὰ τὰ φάρμακα κατάλληλα ἐπέθηκε, ἀφῆκεν ἐν γνώμῃ τὸ κάμνοντας κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l.* 10. § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἔνεκεν γεγόναμεν] vide *l.* 2. § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τὸ πλησίον κακία ἐμὲ κακόν] vide *ſuprà* § 50. & *l.* 4. § 43. Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Τί σοι καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ κακῷ; & *c.* 24. τὸν δ' ὁσίαν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ὅσπερ ἔξιον, τὸν κηδόμενον ἡμῶν καὶ παρεικῶς περιεσόμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi reſtituenda vocula una quæ intercidit, θεὸς, ut τῷ θεῷ, quod præceſſerat, reſpondeat, & ἐν τὸ κοινὸ ſupplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ] vide *l.* 2. § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀνυχεῖν] Epictet. *enchir. c.* 25. ὁ βιώσασι ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλον, ὁ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epiſt.* 70. *Bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt.* Jo. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 18. Οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀθλίους ποῆσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ποιήσωμεν· ὥσπερ οὖν οὐδὲ μακαρίους, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ἐργασώμεθα μὴ τῶν τοῦ θεοῦ χάριν. vide *l.* 10. § 13.

§ 57. Ὁ ἥλιος καταυχίζει θεοῖς] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c.* 8. *Mundus cuncta complectens, rectórque univerſi Deus, in exteriora quidem tendit, ſed tamen in totum undique in ſe redit. idem noſtra mens faciat: cùm ſecuta ſenſus ſuos, per illos ſe ad externa porrexerit, & illorum & ſui potens ſit, & in ſeſe revertatur.* Et *epiſt.* 41. *Quemadmodum radii ſolis contingunt quidem terram, ſed ibi ſunt unde mittuntur: ſic animus magnus, & ſacer, & in hoc demiſſus ut propiùs divina noſcèmus, converſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ illinc pendet, illuc ſpectat, ac nititur: noſtris tanquam melior intereſt.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena ſunt: ubique non tantùm nobis proximus, ſed infuſus eſt. in ſolem adeò rurſus intende. Cœlo affixus eſt; ſed terris omnibus ſparſus eſt, pariter præſens ubique intereſt, & miſcetur omnibus.*

Οὐ μὴν ἐκπέφευγται] De ſole itidem Julian. *orat.* 2. Τὸ φῶς ἡ ὕδρις αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὑδρὶ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, τῷ συλλύειν ἐξ ἐναντίας ἰσαμύνων ἀπελάμπων, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῆς τῆς αὐτοῦ φύσεως. ὑδρὶ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστὸν τοῦτον κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῷ vulg. αὐτῇ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ἀχὴν ὑδρὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, τῷ μεταδιδόντι μεῖον ἔχων ἐφάνη ποτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δαδὸς ἀναπίπτεται μὲν πυρὰ πολλὰ, τῆς δὲ πρώτης δαδὸς διὰ τῶν ἔξαψιν οὐδὲν πολλῶν δαδῶν ἐκ ἐλαττοῦται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1,

Homo,

Homo, qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ἀπὸ τῆς ἐκτείνειν λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicísqe ſolenné ſuit. Marcus iſtîc *ἀκτῖνας* dici vult ſolis radios *παρὰ τὸ ἐκτείνειν* ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neqe enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici *παρὰ τὸ ἄγειν* deducunt: *ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἤχθαι, ἀκτίς.* Neqe enim Etymologo accedo derivanti *παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα ἐκτείνεται* (qod & Marcus iſtîc) *πάντα φέρεται*: Malim *παρὰ τὸ ἄγειν ἤτοι ἀγνύειν, τὸ κλάειν.* i. e. frangere: unde & *ἀκτὴ* litus, ad qod undæ allîſæ franguntur, & *ἀκτῖνες* ſolis radii, qòd *φερὸς τὸ ῥεμνιον* ut Marcus loqitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντήματα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed qædam ſoli qoqe obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & qamvìs aliqid interjaceat, qod nos prohibeat ejus affectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. qoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior qidem; qoniam multùm intereſt, utrùm aliqid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non-æqè apparet ac nitet; ſibi eadem eſt, & morc ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaqe adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, qod adverſus ſolem poteſt nebula.*

Ἐπιλάμπειν τὸ σκότος] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4 *c.* 28. *qi in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ σκέπουσι] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat, ſoli nihil detrahit. ità qi officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, qo frui poterant, ſe privant, avtori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἦτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἄδηκτον ἐλπίδα] Frigidum ſanè, frivolúmqe nimìs adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum es poſt mortem ſenſum habiturum, aut aliusmodi qàm nunc habes.* Hoc eſt, qòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ leonem excipere.* poteſt enim & ſenſus, qi nunc eſt, manere, manebitqe in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus perſentiſcant, qàm dum hîc viverent, unqam experti fuerint.

Ἀλλοῖον ζῶον ἴσον] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν ἡ πάντων] Atqi hoc eſt ipſum miſerarum omnium cumulus & culmen; qòd improbis ἅπαξ ὑποδαρεῖν ὑπόκειται. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. qod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεσι τοῖς αὐτοῖσι δίς.
Namqe homini eidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, qæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. qâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τὴν πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 5. alludens ad illud Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunqam moritur; nec ignis unqam extingvitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis.* Hæc eſt ſecunda mors, qæ ſemper occidit, nunqam ſeroccidit. *qis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qi dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos.* (Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v* 16.) *qid niſi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem*, ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Qàm miſerum eſt autem*, ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamem.* 3. 2.

O qàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *qid miſerius, qàm*, qod Bern. *ibid. ſemper velle qod nunqam erit, & ſemper nolle qod nunqam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qi ſic erunt, qàm his qi omnino non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiqidem *anima in eo ſtatu poſita, & beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. qa ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur: qatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſqe avtor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; qia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illîc homines ſemper in morte, ac per hoc unqam viventes; nunqam mortui, ſed ſine fine morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunqam avtem erit homini pejus in morte, qàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Avguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atqe hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, οὕτως ὡς διὰ πυρός. ac ſi σώζεται ὡς διὰ πυρός, idem ſit qod ἐν πυρὶ σώζεται. Verùm aliud prorſus illud eſt, de qo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N. T.* Cæterùm hinc qerelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur arumnoſo lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? qibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, qamvis eam præ theſauris abditiſſimis reqirant: qi lætarentur ac præ gaudio exultarent, ſi ſepulcrum adire aut repetere liceret.* Et Avſon. *id. l.* 15.

—*futurna reclamat,*
Qò vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? ſic Cæucaſea ſub rupe Prometheus
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Incuſare Jovem, data ſit qò vita perennis.

Ità

Ità, qòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi portus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄρειόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, qàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe qàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione*:

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν, ἢ φυτευθέναι
Κρεῖσσον, κακοῖς τρέφουσι.——
Laboriosa ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, qàm esse exiſtimo
Melius viro illi, ſæva cui toleranda ſint.

qantò magis ea ſi æterna fuerint, & in æternum ſubeunda: qomodo idem in *Prometh.*

——κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
——ſatius eſt ſemel mori,
Qàm trahere miſeros vita qot numerat, dies.

Hoc eſt, qod Chriſtus Dominus, Math. *c.* 26. *v.* 24. *Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.* Cui ego credere malim, qàm viro eruditiſſimo, qi in contrarium contendit, deterioris conditionis eſſe, omnino non eſſe, qàm eſſe in miſeria pœnæ interminatæ. Rectiùs ſolidiúsque Lyſias *adv. Phaniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cineſiam acerbiſſimè perſtrinxerat, *Ὃς δυσσεβέστατος ἁπάντων καὶ παρανομώτατος ἀνθρώπων γεγονὼς, καὶ τοιαῦτα ἀεὶ θεοὺς ἐξαμαρτάνων, ἃ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν ἐστι καὶ λέγειν.* Nec non congerrones illius *Ἀπὸ Νυμφιασῶν Κακοδαιμονιστὰς σφετερισάμενος αὐτῆς τέκνωμα θεμιτὸν, ὡς ἧβῃ θεῶν κατεγελῶντας* ſubjicit ſtatim, *Ἐκείνων μὲν ἕν ἕκαστος ἀπόλοιτο, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς τοιούτους· τοῦτον δ' ὑπὸ πλείσσων γινωσκόμενον ὀλίγοι θεοὶ ὄντες διέθεσαν, ὥστε τοὺς ἐχθροὺς αὐτὸν βέλτιον ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.——Τὸ μὲν γὰρ ὑποδύεσθαι, ἢ κρημνὸν νοσήμασι, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν· τὸ δ' ὅσον ἔχον-λα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑποθηπτόμενα μὴ διώκεσθαι τελευτῆσαι τὸν βίον, τούτοις μόνοις συμβαίνει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ἔστι, ἐξημαρτηκόσιν.* Spectant horſum illa Senecæ *Medeâ* 5.

Jas. *Infeſta memet perime.* Med. *Miſereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recuſares, darem:*
Rudis eſt tyrannus morte qi pœnam exigit.
E. *Mortem aliqid ultra eſt?* C. *Vita, ſi cupias mori.*

Sed & Svetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vias adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve ſupplicium putabat, ut cùm audiſſet unum ex reis, Carnubium nomine, anticipaſſe eam; exclamaverit, Carnubius me evaſit. Et in recognoſcendis cuſtodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, reſpondit; Non dum tecum in gratiam redit.* Deus certè cum morti æternæ addictis nunqam in gratiam eſt deinceps rediturus, utpote qibus interminetur (nec vanæ ſunt minæ Dominicæ) *& memoriam certiſſimam damnandorum, & oblivionem pleniſſimam damnatorum*; utì diſertè Ruffinus; videndus *commens. in Oſeam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò ſolamen, vitam non deſituram, ubi morte ipſâ poteſt eſſe vita millies multò acerbior.

§ 59. *Ἀλλήλων ἕνεκεν*] vide *ad l.* 2. § 1. & *ſuprà* § 56.

Δίδασκε ἢ φέρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *ſatyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum eſt. qi tollit vitium, uxorem commodiorem præſtat: qi fert, ſeſe meliorem facit.* Malè autem Xyl. *Δίδασκε diſces* imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. *Καὶ ὅταν ἐυλαβῆται, ἢ ὅταν ἀεὶ πρὸς σκέψιν φέρῃ*] Xyl. & Caſ. *τὸ ἐυλαβεῖσθαι ἢ ἀεὶ πρὸς σκέψιν φέρεσθαι*, eòdem referunt, cùm diverſas & diſparatas mentis operationes deſignari, *ἢ ὅταν* illud bis poſitum clarè ſatis oſtendat. Non eſt itaqe iſtic *τὸ ἐυλαβεῖσθαι cavtum eſſe*, qod neqe ſimpliciter unqam, opinor, ſignificat; ſed *cavtè agere*, ſive *cavtè in re aliqa verſari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, ſive *cavtè defugere*. Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere*. Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum ager pennâ metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.

i. e. ſolvi cavente, & cavendo effugiente, nè ſolvatur. & *l.* 3. *od.* 11.

Qæ velut latis eqa trima campis,
Ludit exultim, metuitqe tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis *τὸ ἐυλαβεῖσθαι, cavtè declinare, aversari, fugere.* Iſocrat. *ad Demon.* § 9. *ἐυλαβοῦ τὰς διαβολὰς, καὶ φεύξεῖ ῥᾳδίως.* i. e *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. *ἐυλαβεῖσθαι πενίαν ἢ πόλεμον. Fugientes paupertatem aut bellum. Mens*, inqit, *ſecus qàm ſagitta aut jaculum fertur.* Sagitta nempe non rectà fertur ubi à ſolidiore materia, in qàm inciderit, reſilit; ſed nec cùm ſcopum petit remotiorem, qàm ut rectà permeando aſſeqi poſſit. Mens autem *& cùm declinat aliqid, & cùm in rei alicujus conſideratione volvatur*, ad qam ea neceſſariò reqiritur, etiam tunc qoqe *ad ſcopum ſibi propoſitum* rectà fertur nihilo minùs, qàm cùm aut proſeqitur aliqid, aut cum conſideratione vel omiſſa, vel peracta, jam rem ipſam aggreditur.

φέρεται κατ' εὐθὺ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* ſcil. *mens* utrobiqe *fertur*, tum qia *rationis rectæ ductum* utrobiqe *ſeqitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum qia *viâ breviſſimâ & expeditiſſimâ* etiam tunc qoqe *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐδὲν ἧττον, ἢ ὅτι τὸ προκείμενον εἰσίσεται εἰ

Τὸ ἡγεμονικὸν] ità Bas. & Lugd. quod Xyl. reddidit, *rectè tamen fertur ingredi in principem cujusvis partem.* Verùm nec grammaticam syntaxin ista satis sustinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, respondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata suspicor; legendúmque existimo: φέρεται καὶ οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τὸ προκείμενον· καὶ εἰσιέναι [πέφυκεν] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρου &c. Cæterùm D. Boot. & M. Cas. postrema ista à superioribus sejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, qæ monitum contineat, inspiciendi, ac considerandi mentes aliorum, qale & illud est *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc si admittere libuerit, leg. παρίχειν, non παρίχει, in clavsa ultima, quod & Bootio visum est.

Παρέχει ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι] Hoc est quod *l.* 3. § 8. dixerat; οὐδὲν ἐμφωλεῦον· & *l.* 10. § 9. ἔχει κρυπτόμενον. Istorum autem, qorum proximè mentionem feceram, de loci istius constitutione, in sententiam jam descendo prorsus: ductus nimirum Epicteti istis, qæ Marci mentem apprime explicant. *ex dissert. l.* 3. *c.* 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωκράλουν Ἐπικτήτῳ, οἷς λίθοι, οἷς ἀνδριάντοι εἰδὼς γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. ἀνθρώπῳ ἢ ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτοῦ καλαμαθόντων, καὶ ὃν τῇ μέρει τὰ ἴδια δεικνύων. καλάμαθέ μου τὰ δόγματα, δεῖξόν μοι τὰ σά· καὶ ὅτι λέγω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό. εἴ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Hoc est quod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐκέλευε· παρέχειν ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν. Aliud est quod Hesychius in *ascetick cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεντῶν ἐσοπτρον ἐν χειρὶ, μέσον ἢ, εἰ τύχοι, πολλῶν ἰσάμων & ἀτενίζων τῷ ἐσόπτρῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον φέσωπον ὁπωσοῦν, βλέπει ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυπτόντων ἐν τῷ αὐτῷ ἐσόπτρῳ· ὅπως ὁ δ' ἄλλος ἐγκύπτων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὴν ἑαυτοῦ κατάσκεψιν ἐν αὐτῇ, βλέπει ἢ καὶ τὰ μέλανα φέσωπα τῶν νοητῶν Αἰθιόπων. Aliud & quod Ambros. *offic. l.* 3. *c.* 16. de amicis: *ostendamus illis nos pectus nostrum, & ille nobis aperiat suum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Ὁ Ἀδικῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc axiomate est paginæ sacræ, pietatique Christianæ magis consentaneum. Siquidem ut Joannes Apost. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, (τοῦ Θεοῦ) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Christus Dominus apud eundem *Evang. c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Paulus *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis justitiæque qisqis legem violat, pietatis etiam læsæ eodem nomine tenetur, qia voluntatem divinam transgressus deprehenditur. Optimè Dio Prus. *orat.* 3. absque hoc, qòd Deos pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ σαγεῖς καὶ ἀλιτηρίους, ὃ μόνον τοὺς ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς τε δειλοὺς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους, καὶ καθόλου τοὺς ἑαυτῶν τε φαύλους τῇ τε δυνάμει καὶ βουλήσει τῶν θεῶν. Potest his adjici, qod cumprimis hua facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κτείνας τινὰ, ἴσως καὶ ἱεροσυλίᾳ ἔνοχος ἂν, τὸ ἱερώτατον τῶν τοῦ θεοῦ ἀναθημάτων σεσυληκώς. τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀνώτερον ἀνάθημα ἀνθρώπου; Et *de legib. special. orat.* 2. ὄγκωμα μὲν ἀνθρωποφοβία, καὶ τὸ κλείναι & ἀνθρωπον ἐπονομίζεσθαι· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ὄντως ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· διότι τῶν ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ κειμηλίων οὐδὲν ὅτε ἱερωτέρον, ὅτε θειότερόν ἐστιν ἀνθρώπου, παγκάλης εἰκόνος & πανάγαλμα ἐμαγεῖον, ἀρχετύπῳ λογικῆς ἰδέας παράδειγμα πεποιημένον. τὸν γὰρ ἀνδροφόνον εὐθὺς ἀσεβῆ, καὶ ἀνοσιουργὸν ἀπολαμπτέον. Qod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. *Qi opprimit egenum, probro afficit opificem ejus.* & *c.* 17. *v.* 5. *Qi subsannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c.* 14. *v.* 21. *Qi contemnit proximum suum, peccator futurus est.* hoc est, Qi hominem qemvis facto, dicto, cogitato, manu, lingvâ, mente læserit: is coram Deo, & adversus Deum ipsum admissi peccati reatu obstrictus tenebitur. Evmæus Ulyssi odyss. ξ.

Ξεῖν' ἔ μοι θέμις ἐστὶ κακίων σεῖθεν ἔλθοι,
Ξεῖνον ἀπημῦσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε. ——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi simulacrorum cultores introduxerat impietati suæ velamentum istud prætexentes; *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines visibiles adoramus.* Respondet: *Falsissimum. si enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem coleretis, in omni enim homine est imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac misericordiæ opera recensuerat; *Hac in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qi ista non fecerit, contumeliam imagini divinæ intulisse credatur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipsissimis ferè Marci verbis; ὃ γὰ

ἀπὸ γρόνου φιλοσόφων παῖδες, πάντα ὅσα πράττουσιν οἱ ἀνόητοι, ἀνοσιουργεῖν καὶ ἀσεβεῖν νομίζουσιν.

Ἕνεκεν ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ πρεσβυτάτῳ τῆς θεῶν] τῷ τῆς ὅλων φύσιν. vide *ad l.* 4. § 23. qam & τῷ ἀληθεστάτῳ postea indigitat. καὶ τῆς ἄλλων ἀληθῶν ἁπάντων πρώτῳ αἰτίᾳ. prout autem *natura naturans*, (ut scholæ lingvâ loqamur) ità & *prima veritas* Deus est. אֱלֹהִים אֱמֶת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10 non אֵל אֱמֶת duntaxat i. e. *Deus veritatis*. *Psalm.* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex* & *sermo*, אֱמֶת *Psal.* 119. *v.* 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. sed ἀλήθεια quoque, *veritas* ipsa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δ' γε ὄντα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc autem omnia inter se.* Xyl. ut idem prorsus valeat utrumque, τὰ ὄντα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Cas. *qicqid nunc est ad id qod priùs fuerat, initiúmque illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hìc idem sit qod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis usurpatur, qæ *ad l.* 2. § 10. lavdavimus. Utrumvis constare potest. illud simplicius videtur.

Ὁ ψεύδηται ἀσεβεῖ] *Falsa*, inqit, *qisqis loquitur, impietatis est reus*; sive volens id, sive nolens fecerit. Si volens sciénsqe; qia fallere vult. Fallere autem est injustitiæ pars. si nolens, qia rerum naturæ veritatíqe adversatur. Videantur Avgustini *de mendacio*, & *contra mendacium, ad Consentium*, scripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occasiones.* Xyl. *instinctus & opportunitates.* Cal. Malim, *subsidia. Subsidia & adminicula à natura accepit*; ità usurpavit Xenoph. œcon. ὁρῶμεν ὑπηρέτας τινὰς ἔχοντας καὶ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύναιντ' ἂν αὔξειν τὸν οἶκον. *& adminicula qædam unde rem familiarem augere possint.* Demosth. χρήματα ἂν ἔχοντι παρ' ὑμῶν, οὐδ' ἀφορμὴν εἰς πόλεμον. *Nec subsidium ullum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τὸν δὲ πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ.] Senec. *epist.* 74. *Ab hoc discede judiciò*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas constabit, non fides. Multa utramque præstare cupienti patienda sunt, ex his qæ mala appellantur; Multa impendenda ex his qibus indulgemus, tanqam bonis.* & *epist.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliqid bonum esse præter honestum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, si qidqam extra se respexerit.*

Μέμφεται πρὸς ἄνθρωπος τὴν κοινὴν φύσιν] vide *l.* 6. § 6. 40. vide & piorum etiam hac in parte querelas: *Psalm* 73. & Jerem. *c.* 12. Sed & querelis istiusmodi occurrentes; Senec. *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς ἢ καὶ ὅσιον ἀπεύχεσθαι τὸ ξυμβῆναι θεῷ γενόμενον; Apollon. Tyan. *epist.* 66. Itaque qod Epictet. *l.* 1, *c.* 27. τὸ σύνολον, ἐκεῖνο μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ εὐσεβές. Idémque *enchir. c.* 30. ὅταν γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὅστε ὅσης ἐπιμελεῖται τις ὀρέξεως ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίσεως, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς οὖν τοῦ θεοῦ εὐσεβείας, ἴδοι ὅτι τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνό ἐστιν, ὑποδὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῆς ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅταν γὰρ ὅτε μέμψη ποτὲ τοῖς θεοῖς, ὅτι ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελοῦσί σου. ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν τοῦτο γένεσθαι, ἐὰν μὴ κακὸς ἡμῖν καὶ ἀφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις ἔσῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς ἂν γε τι ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ὑπολήψῃ ὧν θέλῃς, καὶ ἀπειπάτῃς οἷς μὴ θέλῃς, μέμψασθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Qod *l.* 8. § 54. συμφέρειν & *l.* 10. § 21. συμφέρον dixit.

Οὐκ ἐπίστους] vide *l.* 2. § 11.

Ὀρμῇ τινι ἀσχαῖα τῆς φρενοῖας] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἄγνωστον ψεύδους] ità Origen. *adv. Cels. l.* 1. τῆς κακίας ἀγνῶτος. Sed de Christo. At malitiæ & pravitatis expertem, prorsus excedere qî detur, cùm eâ intincti etiam, & qidem δεινοπαθῶ βαθῆ, καὶ ἀνεκπλύτῳ, non δυσεκπλύτῳ tantummodo, ex utero in lucem prodeamus. *Psal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. Job. *c.* 14. *v.* 4. Esai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ἦν κορεσθέντα γε τούτων] vide *infrà* § 37. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva recedit?
Flaccus *sat.* 1.

Rarus, qi exacto contentus tempore vitæ
Cedit, uti conviva satur ——

Talem tamen profitetur se Seneca. *ep.* 61. *Vixi qantùm satis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de senect. Omnino rerum omnium satietas vitæ facit satietatem. Vitæ autem satietas tempus maturum mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, sic vivendi modum.* Verùm *vitæ satietatem* loquuntur illi, *vitii & malitiæ saturitatem* Marcus hìc. Nec minùs istâ qàm illâ expleri patitur, anima pravitate penitiùs infecta. de qa Bernardi illud usurpari potest, *de consider. l.* 5. *Peccatum in anima, atramentum in charta bibula. faciliùs charta deteritur qàm litura eraditur.* qæqe ut Moses *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati sitim adjicere* solet: temulentorum immorem, de qibus Simocat. *epist.* 52. Διψῶσιν οἱ μέθυσοι ὅταν κορεσθῶσι

δῶσι τὸ ὕστερον, καὶ σοφίζονται τὴν μέθην μίσους ὑπόθεσιν. διὰ γὰρ τοῦτο εἰς ἄκρον εὐκολίαν προῆκται τὸ ἐπαρτίαν διάθεσιν μεταπίπτωσι, προηγουμένου τοῦ ὕστερου τοὺς οἰνόφλυγας καὶ ἀκολούθους. Ità de M. Antonio verba habens Plin. major *l.* 14. *c.* 22. *Ebrius jam sanguine civium, & tantò magìs eum sitiens. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem: Scitúmque est Scytharum legati, quantò plus biberint tantò magìs sitire Parthos.* Ab hac peccandi, quæ improborum animos occupat, aviditate inexplebili justè fit quod Gregor. *dialog. l.* 4. *c.* 44. *ut culpa quæ cum fine perpetrata est fine fine puniatur. Quoniam iniqui, qui ideo cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt, voluissent utique, si potuissent, fine fine vivere, ut potuissent fine fine peccare.*

Ἀποπνεῦσαι] Vide *ad lib.* 5. § 4. Cypriani nomine *de dupl. martyr. part.* 1. Quamdiu pulmonis officio attrahitur vicissim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loqendi consvetudine *spirare* dicuntur, qi vivunt; & *expirâsse* qi vitam finierunt. id quod istîc ἀποπνεῦσαι, *lib.* 4. § 33. ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄπαιδον. Et Homer. *Il.* δ'. *v.* 524.

——Θυμὸν ἀποπνείων.

Δύτερος πλοῦς] formula proverbialis; à nautis desumpta: πρῶτος πλοῦς dicitur, ὁ θεῷ, ἢ τοι ἐξ ἐείης· cùm *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. δεύτερος πλοῦς, ὅταν ἐρέσσοντες, κώπαις πλέωσι· *quando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pausania Evstath. *ad* extremum *Odyss.* β'. utriusque simul meminit Synes. *ep.* 148. εἵλκετο ναῦς, ἐρεσσέμεν αὖτε, κώπαις ἐκείνη. Usurpavit Plato in *Phileb.* Καλὸν μὲν, τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τοῦ σώφρονι· δεύτερος δ' ἔπειτα πλοῦς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. Aristot. *ethic. lib.* 6. *c.* 9. Ἐπεὶ ἓν τῷ μέσῳ τυχεῖν ἔργον χαλεπὸν, καὶ τὸν δεύτερόν φασι πλοῦν, τὰ ἐλάχιστα λαπτέον τῶν κακῶν. Synes. in *Dione:* Οἱ δὲ πλείους δεῦρ' ὁπόθεν ἐκπνεύσαντες, ἀλλ' ὁδὸν, τὸν δεύτερον λεγόμενον πλοῦν, ἐπὶ τῆς ἀρετῆς εἰς τοῦτο διηγείσαντο. Usum paræmiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 8. *c.* 11. Ἐντεῦθεν ἐς παρεσμὸν καὶ ὁ δεύτερος πλοῦς ἐξενήνεκται· καὶ τῶν πρώτων ἀποτυγχάνοντες τὸν δεύτερον ἀπλούμεθα, καὶ τείτων ἴσως· ἐπὶ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἐν τερήσει τῆς τὰ πάντα βοσκούσης λαμπάδος ἀπαρχωμεν, οὗ δὴ τινα δεύτερον ἐκ μηχανῆς ἥλιον προσποιοῦντες τῇ νυκτί· Et quæ sequuntur. Eodem sensu Ignatio Martyri *epist.* 1. δεύτερος λιμὸς dicitur. Κρείττων μὲν γράμματος ὅπλου πάλιν δεύτερός φασι λιμὸς καὶ ὁ τῶν γραμμάτων τρόπος. Ubi notanda paræmia à paræmiographis, quòd memini, nusquam observata.

Ἡ προηγοῦσα προηγεῖται τῇ κακίᾳ] *ante migrare è vita, quàm illa vitia probare.* Xyl. *Imò mortem potiùs optare, quàm moram in malo.* itaque Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, προηγοῦσα ἢ προηγεῖται. Spectat horsum peribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c.* 7. *v.* 24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisque accipiantur, quæ referente Stobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. suprà adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erecth.*

——ἐγὼ δ' οὐ καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τοὺς βλέποντος μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Quàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à carnib. lib.* 4.) dicere solebat, τὸ καλῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἢ κακῶς ζῆν εἶναι, ἀλλὰ πολὺ χεῖρον ὑποθήσεσθαι. Socrates itaque apud Xenophontem in *Apolog.* Διέρχομαι τελευτὰν μᾶλλον, ἢ ἀνελεύθερος τὸ ζῆν ἐπιθεμένῳ, καρδάπτοντι πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Ἀρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini sceleſto remedia quædam præscripserat: ἐὰν μὴ σοι δοκῶσι ταῦτα λωφᾶν τὸ νόσημα. *Siquidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, ésque ellipsis Atticis familiaris, qalis Lucæ *c.* 13. *v.* 9. & alibi passim vide Evstath. ad *Il.* α'.) εἰ δὲ μὴ, καλλίων θάνατον σκεψάμενον, ἀπαλλάττειν τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸ κακίαν ἔχουσιν, ὑφ' αὐτοῖς ὂν ζῆν ὄμεινον. Et in *Timæo*, Ξωιόδεξε τοῦ πλείονος βίου φαυλοτέρου ὄν, τὸν ἐλάττονα ὀρθὸν * πάντῃ [* παντὶ, al.] πάντως προαιρετέον. Itaque Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον ἔφη ὡς ἀληθῶς τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. quinquen.* Πίνδαρος ἐπαινῶν τὸν ποιητὴν, ὡς ἅμα ὑ σῶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὁ ἀγαθὸς μοῖρα, τὸ προελθεῖν εἰς γέρον τελείου τὸν βίου, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῶν μετ' δικαιοσύνης προαιρουμένοις καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωθησόμενα καὶ ἀγαθὴ γηροτροφὸς παραπέμπουσα μετ' εὐφροσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἡ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳπερ ἂν δᾶττον ἐπέλθῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίου ἐστί. ὁ γὰρ ἐὰν πλέονα προσεπιθεῖν πλημμελήματα. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c* 10. & *de commun. notit. c* 12. ut varium, minúsque sibi constantem; dum in *libr.* περὶ τῆς προτροπῆς, modò Antisthenem lavdat, qi dixerit, δεῖν κλάδου νῦν ἢ βρόχου. parandum avt *mentem*,

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qi dixerat,

Χρὴ πνίλῳ, cùm dicere debuisset,

Χρὴ χαλίῳ φεύγοντας, ἢ ἐς βαθυλήϊα πόντου
Ῥίπτειν, ἢ πετρῶν, Κύρνε, δι' ἠλιβάτων.

Modò è diverso Platonem jugillat, qi dixerit, ὅτι τῷ μηδὲ μαθόντι, μηδ' ἐπιδεδωκότι ζῆν, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν. Statuitque ipse, ὅτι ἢ τοῖς φαύλοις ἀφεκτέον μόνον ἐν τῷ ζῆν. & *de natura lib.* 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἄρξονα, ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & istîc, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὕπω σε ὑδὶ ἡ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς.] Diodor. Sicul. *hist. lib.* 12. ἡ κακία ἢ ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ἐπινέμεται τὸν βίον ἅπαντων, ἢ νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς ἁπάντων. Joan. Chrysost. *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὸ, δεινὸν, ἡ ἅπαντων συνήθεια. οὐχ ὅτω ταχέως λοιμὸς ἄπλετος, ἢ φῶρα διαφθείρει, ὡς ἡ παντῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρουσι γὸ ἤδη χρῆσθ' ὁμιλίαι κακαί· qod & Apostol. *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaqe qod Gregor. Naz. in opulentis, qoad pavperes, vitio vertit, de omnibus in universum, qoad peste correptos, respectu corporis, de pietatis, virtutisqe studiosis, qoad impietatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi respectu, non incommodè usurpatur; & qoad illos qidem nullâ mutatione factâ. ἅπ' ἠμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, πλὴ τότων φυλὴ νομίζομεν· ὅτι ἢ τὸν αὐτὸν αὐτῶμῳ ἀέρα, μικρῷ δυσκραίνονλες· qoad istos, voculâ unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων substituto. Atqe in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum qemqe transiliunt. Itaqe ut in pestilentia cavendum est, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus affideamus, qia pericula trahemus, affatúqe ipso laborabimus: ità in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut qàm minimè inqinatos assumamus.* Adjicere lubet Marci ipsius verba ferè novissima ad amicos, moribundum deflentes; *Qid me fletis, & non magìs de pestilentia & communi morte cogitatis?* qod *res humanas ridendo* prosulisse eum dicit Capitolinus, cùm *deplorando* potiùs dicere debuerit: qod & Jos. Scaliger observavit.

Λοιμὸς γὸ] Philo *de provident:* apud Evseb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* κατασίσεως ἢ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ἐχ ἧττον, φθορεπικός ὄζιν ἡ κακία.

Διαζθορὰ διανοίας] Ità Pavlus *ad Tim. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένον τὸν νῦν. & Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 4. ἀπονυχόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῷ γὸ δικαίῳ ὠφὶ αὔξεται, ἢ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ μεθ' ἢ ἀπόλλυται. Epictet. *l.* 4. *c.* 1.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, qòd Marcum illa qæ superiùs retulimus *mortem contemnentem* dixisse asserit. Verùm qid dicemus ergò creberrimis illis philosophorum, cùm exterorum, tum & nostrorum, dissertationibus, qibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántqe? Responsio proclivis satìs videtur; *contemnendam* esse *mortem*, qasi bonis saltem qicqam obesse possit; *Non contemnendam*, qatenus est naturæ munus, qod Marcus istîc, vel qà divinæ dispositionis, & dispensationis effectus.

Εὐαρέστει ὡιτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἑνὸς ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *consideratum.* qomodo Cicero *pro Cæcin. Illud considerati hominis esse putavit, qa de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ταύτῃ διενλωογῆσαι φαίνεται ὁ ατοθῶν τῇ φαύλῃ· ὅτι ὁ μὴ παντα χῆ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεσῶτα ἢ κρατῦντα ἢ ὑπισχνῦντα τὸ ἄλογον· ὁ ὃ πολλὰ πρᾶξειν παρεὶς τῷ λογισμῷ, ἢ σωὶ τότῳ πρᾶττειν ἃ πρᾶξει· διὸ ἢ ὁ μὲν ἀλόγως λέγεται, ὁ ὃ λελογισμένῳ. qi locus parùm integer videtur; ità forsan restituendus ὁ δὲ π. πρᾶξει π. τὸν λογισμὸν ἢ σ. τ. πρᾶξει ἃ π. *multa facit ratione neglectâ, & cum ista* (parte scil. irrationali) *facit qæ facit.*

Μὴ ἀλογχρῶς, μηδὲ ἀῤῥικῶς, μηδὲ ἀῤῥηφάσως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *llb.* 3. § 7. Senec. *epist.* 30. *Vides qosdam optantes mortem, & qidem magìs qàm regari solet vita. Nescio utros existimem majorem nobis animum dare, qi deposcunt mortem, an qi hilares eam, qietíqe opperiuntur: qoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranqillitas est. Venit aliqis ad mortem iratus morti: venientem nemo hilaris excipit, nisi qi se ad illam diu composuerat. Multos spectavi abrumpentes vitam; sed plus momenti apud me habent, qi ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non astrahunt.* Idem *epist.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qi mortem concupiscunt, qàm eos qi timent; & ait; Ridiculum est, currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum esset ad mortem, effeceris. Item alio loco dixit: Qid tam ridiculum, qàm appetere mortem, cùm vitam tibi inqietam feceris, metu mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ licet; Tantam hominum imprudentiam esse imò dementiam, ut qidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arcesilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ διὰ τὴν ἀθυμίαν, ἢ πλὴ πρὸς τὸν θάνατον διαζολὴν, ἀπεθήκασιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. Atque ut Diogenes; Οἱ μὲν ἐν νῇ χειμαζόμενοι, ἐ ἀσημότατος καταβῶσα πλὴ ναῦν, ἀφῆκεν ἑαυτὸν ἐπὶ φάζαν. Lucret. *l.* 3.

Et

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, lucisque videndæ,
Ut ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.

Atqe, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?

vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qi occidat. expecta. qid occupas? qare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Utrùm invides carnifici tuo, an parcis?* Scribonia Druſi Libonis amita, *conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inqit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumqe monendi ac firmandi ſumus, & nè nimis amemus vitam, & nè nimis oderimus. Etiam cùm ratio ſuadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (qanqam de Catone qid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia ille qoqe vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: qæ ſæpe generoſos atqe acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentéſqes illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu qodam & inſtinctu procurrere ad mortem, cummune cum multis deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, atqe ſuaſeris ratio, vitæ mortisqe conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè avtor libri *de duplici martyrio* qod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius qis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qi certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qi ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſvetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοχερῶς] Xyl. iſtîc à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propius Mer. ſed ὁλοχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè*, poſitum videtur. de qo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὠσικῶς] Svid. ὠσικῶς, τὸ μὴ βίας καὶ ὠθισμοῦ. μηδὲ ὠσικῶς καὶ μὴ βίας προὶς θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίας, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab avtore. Svidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuosè, malim: qando cum impetu qis ad aliqid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem profilire, priuſqam apud ſe ſeriò ac ſedulò perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi avt excludendi occaſio, de qo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cauſſa id faciendi ſuberit, cum impetu qodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qi dum ad rem aliqam qam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt qod Svidas, μὴ ὠθισμῷ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in avlam regiam confluentes.

Ὦ θεόν· ὥστε ὗς.

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, avri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκρόπολιν ὠθίζονται. in Luciani *piſcatore*. vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem καταῤῥέοντες ἀθρόοι,

Ἀλλήλοις ὠθιῶνται πρὸς πρώτη ξύλα,

atqe Εἰς τὴν περιδρομὴν πᾶς ἀνὴρ ὠθίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὠσικῶς itaqe προὶς τὸν θάνατον ἔχουσι, qi ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis ferisqe tractum videri, qæ in ferrum, qo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὥσπερ οἱ κάπροι, οἱ προὶς τὴν πληγὴν ὁμοῦ ὠθοῦντες. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας στρατεύει, θεόσυλος ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ, πίσυνος καὶ οὐδ' ἐκεῖνο συνιεὶς ὅτι καὶ θεόσυλοι ὁ σοφώτατος, ὅτι δύσυνος καὶ θεόσυλος, κἂν εἰ τοῖς ὀνόμασι πλουτίζοι, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ δυνάμει κεχώρισται, ἀνδρία τε ἡν φαμὲν καὶ ἀναιδεία. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς τολμητίοις θαῤῥεῖν, ἀνδρείας ἴδιον, ὥσπερ τὸ ὑφίεσθαι, δειλίας· ἓ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος, ὁμοῦ χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θρασέος· ὥσπερ τὸ ἀναχωρεῖν, ἀσφαλείας. qod & ferinum potiùs qàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τὸ θρασυτάτους προὶς τὸ ξίφος ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, qà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑποφαίνως] hoc eſt, qod Senec. *ep.* 70. *Qid eſt ſtultius qàm faſtidioſe mori?* Aliud eſt enim qod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siqidem huic *faſtidium mortis*, non naviſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu qodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7

Περιιδεῖν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἔμβρυον ἐν τῇ γαστρὶ] Senec. *ep.* 102. *Quemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in qem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partum: alia origo nos expectat, alium rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῶ ἐλύτρῳ τύτῳ ἐκπεσεῖται] ἔλυτρα dicuntur *folliculi* illi, quibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist.* l. 1. c. 18. & Plin. l. 19 c. 7. qod Basil. hexaem. *orat.* 5. Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δ' ἐν ἐλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tunicatæ*, Varroni l. 1. c. 3. *vaginæ*, dicuntur. Hesych. ἔλυτρον, δέρμα, δοκὸς, λέπυρον, ἐπίλημμα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, l. 2. c. 111. & l. 4. c. 167. his autem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Undè illud Plinii l. 18. c. 30. *Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. l. 8. c. 10. Θᾶττον δ' ἐκλύονται τὰ χέδροπα, ὅταν ἐξ τὸ μᾶλλον καὶ βάον συλλέξαι· ταχὺ γὰρ καταῤῥεῖ. Ἐλύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, quòd eò anima quasi involvatur. tempúsque nos præstolari monet, qo tanquam semen maturum jam, ea folliculo isti excidat. Eodémque in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta quidam ignobilis, in versiculo isto, quem cippo suo inscribendum destinaverat; (τόν

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου ἔλυτρον· ζῶν δ' ἐς Θεὸν αὖ·

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pellicularem* nuncupat. *lib.* 2. extremo. *nec in caruncula hujus folliculo constituti, opis aliquid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cuticulis nos.* Itaque qod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *histor. eccles.* l. 6. c. 16. Μείζω θύειν χάειν, ὡς (ὃ; leg.) ἐν τάχει ἀφ' ἑστιῶν τῶ σώματος ἀπαλλάξειεν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qi maturius Basilium de nodo follis hujus solveret.* Qin & Tertullian. in *apolog.* c. 50. *Anaxarchi follem* dixit, qod Græci, θύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad* l. 3. § 5, 7. & l. 8. § 37. & l. 10. § 36. Quanquam & corpus animæ ἔλυτρον dici potest, quatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos.* l. 4. c. 2. *infr. ad* § 9. ἐμφέθη. siquidem in lingva Aramæa corpus etiam גְּוִיָּה dicitur Daniel c. 7. v. 15. qæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr.* l. 1. c. 21. v. 27. atque ità Tertull. *de resurr.* c. 9. corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius l. 7. c. 52. de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ quasi vaginam ademerunt.* Verumque hîc qod Theodoret. *therapeut.* l. 9. ὡς τὰ πολλὰ ἡδὺ ἄγαν πιστάτων ἐλύτροις ἐυτελέσι καλύπτεται. Nec aliter ferè Senec. *epist.* 92. *Quis unquam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. de corpore idem existima me dicere.* Prout autem corpus ἔλυτρον Marcus ità κάλυφ& Epictetus dixit: l. 1. c. 20. τὸ κοχλίε ἀγαθὸν, ὄκ εἰκὸς, ἢ ἐν τῶ κελύφει τὸ ἦν τῶ ἀνθρώπω, εἰκός; & c. 23. de Epicuro, ἐν τῶ κελύφει δεῖ τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *sympoſio.* ὡς κοχλίαν ἠγησάμενον τὸ κέλυφ&, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. qanquam potuit & Marcus respexisse ἔλυτρα, sive χελία, *involucra* illa, & *impedimenta*, uti Tertullianus appellat, *de carn. Christ.* c. 4. qibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & qibus exutus atqe evolutus excidit qodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Solomonis* Avtor, de se matris utero edito. c. 7. v. 1. ἦ εἰς τὰὐ γλὼ κατέπεσον.

Ἐπ ἦ ἢ ἰδιωτικὸν παράσημα ἀφιερόδον θέλεις] Citat ista bis Svidas, in παράσημα, & in ἀφιερόδον, & avctiora qàm codices nostri exhibent, utrobiqe illic adjectis his, ἀφ' τὸν θάνατον εἶπε. illic hisce, ἐρώτησε δὲ τάχιστα τῆς παρθένας ἐκπλαγῆναι. qæ tamen postrema forsan Svidæ ipsius suerint, τὸ ἀφιερόδον exponentis. Idem παράσημα interpretatur κανόνα *canonem*, *regulam*, additqe esse & εἶδός τι ἀγγάνου ἀκριβοῦς. qo modo usurpavit Vitruvius. l. 9. c. 7. de qo videri poterit Turneb. *advers.* l. 11. c. 3. hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casavb. atqe ità Marcus ipse l. 4. § 44. βοήθημα. qanqam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam qod priore Svidæ loco παρέκπλαγμα legitur; & Portus *dementiæ facinus* vertit, παράφρημα est χρεωκὸν ex posteriore corrigendum. ἰδιωτικὸν qod dicit vide *ad* l. 4. § 44.

Οὐκέτ' ἔχει ἡ ἐμπνευμόνη] deest substantivum. ἡ ψυχὴ forsan. Nam qòd Annot. Lugd. articulum ἡ delet, ut ad ἀπίστων participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom.* 2 *tit.* 122.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ μαθ' ὅν κείνῳ τις ἀν
Τῦτ' ἔστ τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀναθήσεται, ὅταν
Ζῆν μὴ παρέχῃ, ὡς βέλεται ——

Quàm dulce vita est, si gibuscum discupis
Transigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπεσχυμένως ζῆν ἡδὺ μακρῷ& βί&
Καὶ σεμνὸς, ἂν ᾖ μεθ' ἑτέρων ἀπεσχυμένων.
Ἐν θνητοῖς γὰ κἀθνητοις ὄντα δεῖ
Εἶναι πάθητον· ὦ τάλαιπῶρε βίε.

Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum similis ferisque agentem similem
Fieri necesse est. O vitam æruinnabilem. Gror.

vide l. 4. § 50. & l. 5. § 36. & l. 10. § 36.

Τὰ τοιῦτα δόγματα] forsan τὰ αὐτὰ δ. *eadem dogmata colentes, eadem sentientes.* qod suprà ὁμοδογμα-

λογματικὰς dixit. atque ità interpres uterque accepit.

Μή πε ϗ αὐτὸς ὁπλάδωμαι ἑμαυτῦ] Nè dum inter tot ingeniorum atque inſtitutorum diſſidia verſor, ipſe proprii, meique etiam ipſius quodammodo oblitus, ab eodem deficiam & deſciſcam tandem. Vide *ad l.* 6. § 29. Eſt autem proverbialis formula iſta, de iis qi à nativa indole degenerant. qâ & Seneca uſus eſt *de clem. l.* 1. *c.* 1. *Nec enim periculum eſt, nè te ſubita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 12. *Gratulor Baiis noſtris: ſiquidem, ut ſcribis, ſalubres repentè factæ ſunt: Niſi fortè te amant, & tibi aſſentantur; & tam diu, dum tu ades, ſunt oblitæ ſui.* Menander *gubernatoribus*, à Priſciano *l.* 18. lavdatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν, ὅστις ἐστί.
Oblitus eſt ſe ipſe qi ſtet.

De viro probo pióqe, ſive Enocho, ut pluribus placet, Avtor *ſapientiæ Salomonis c.* 4. *v.* 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἡρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ ϗ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluſerit fortean hìc Marcus ad hiſtoriam Meſſalæ Corvini oratoris, qem *nominis etiam ſui oblitum* ferunt. Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 24.

§ 4. Ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità Auguſtinus *poſt collat. cum Donat. c.* 6. de verbis Apoſtoli *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 29. agens. *Judicium manducat & bibit ſibi ipſi, non alteri.* vide *l.* 5. § 25, 35.

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. §. 55. Epictet. *l.* 4. *c.* 5. Μεγάλη βλάβη τῇ ἀδικούσῃ αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Pruſ. *orat.* 74. ὑπὸ κακίας ἕκαστος αὑτῷ βλαβερός. & *orat.* 75. Τὸν νόμον ἀδὲ εἷς ὅστις τ' ὄζιν ἀδικοῦσι· τῷ γὰρ παραβαίνοντων τὸν νόμον ἕκαστος, οὐκ ἐκείνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alex. *pæd. l.* 3. *c.* 10. Πῶς ὁ ἁμαρτάνει, ϗ ἀδικεῖ, οὐχ ὅτως τὸν πέλας βλάπτει, ὡς ἑαυτόν· ὃν πάντως ἑαυτὸν χείρονα ἀποφαίνει· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων ϗ αὐτὸς αὑτῷ· vide de noviſſimo hoc Epicteti *diſſertationem* inſignem apud Arrianum, *l.* 2. *c.* 18. Feſtivè Simocat. *epiſt.* 40. Ἀδικεῖται μὲν ὑδεὶς· ἀδικῶν δ' πάντες, αὐτιμάτως ἕκαστος ἑαυτὸν ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ ϗ κακίας ἐσμὲν αὐτεξούσιοι· οὐκοῦν ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀδικοῦνται οἱ ἄνθρωποι. ϗ τὸν Ὁμηρικὸν Θερσίτην μαίμακα Κύκλωπα ὑδένα γὰρ βλάπτειν, ἀδικοῦντ' ἐφασκε· ϗ ἐμὲ τῆς παιμνίας ἀφοσιοῦσθαι, ἢ τῆς ἀληθείας κατάφασις. Chryſippus in *demonſtrat. de juſtit.* ἀδικεῖσθαι φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα, ϗ μηδὲν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικῇ, ψυλάττειν ἑαυτὸν τὰ παρανομεῖν ἅπαν, ϗλάπερ παρ' ἀξίαν ἑαυτόν. qi tamen idem in hoc repugnans ſibi, in libris *adverſus Platonem* ſcriptis, ἀτόπως φησὶ λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· εἰ γὰρ πρὸς ἕτερον, ϗ πρὸς ἑαυτὸν ἡ ἀδικία. Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 12. vide Ariſtot. *ethic. lib.* 5. *c.* 11.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι] Robert. Capito Lincoln. Epiſc. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epiſt.* 48. *Æ qè iniquitas eſt non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de conſider. lib.* 2. *Non cris innocens, ſi aut punias eum, cui parcendum eſſet, aut parcas ei, qi fuerat puniendus.* Georg. Godvin. in *epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forſan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, qiſqis pepercerit malis.

Qem & Avſon. imitatus in *ſap. lud.* ſub Cleobuli perſona dixit; *Parcit qiſque bonis, perdere vult malos.* Cato apud Saluſt. in *Catilin. Dum paucis ſceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hiſce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom.* 2. *tit.* 46. Stobæo: Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βέλοντοι ἀδικεῖδ τοὺς ἀγαθούς. Agapet. παραινέσ. § 28. Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺ πλημμελοῦντας λογίζυ. κἂν γάρ τις πλησίον ἀθίασμον, ἀνέχεται ὢ τῷ βίᾳπον ἀθίασμος, σωδρὸς ὢν τοὺ κακοὺς παρὰ θεῷ κρίνεται. Hoc eſt qod Cato Cenſor. referente Plut. in *apophth.* τοὺ δυναμένους κωλύειν τοὺ κακοὺς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, καταγινώσκειν. id eſt, ut Senec. *Troad.* 2. 2.

Qi non vetat peccare, cùm poſſit, jubet.

Vel ut τὸ κωλύειν illud diſertiùs exprimatur.

Peccare qi non prohibet, cùm poſſit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni ſibi conſortem Charilaum tanqam virum apprimè bonum probúmqe collaudanti, regeſſiſſe; Πῶς δ' [οὐκ] ἂν εἴη Χαείλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς οὐδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ἔζι. *Qi verò poteſt eſſe vir bonus Charilaus, qi nè malis qidem durus & aſper eſt?* Expungendam enim eſſe negativam priorem, qòd Eraſmus in *apophth.* monet, avt è loco ſaltem ἦν (qod non diſconvenit) ſubſtituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipſe. qi in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus, ὡς πρὸς ἅπαντας ἡμέρως πρᾷος, ſic extulit; Καὶ πῶς τις δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ μὴ πρὸς τοὺ πονηρὲς πρᾷος εἴη; Idémqe in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixiſſe; Πῶς χρηστὸς, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός; Eodémqe prorſus modo in *frag. de invid. & odio*, niſi qòd pro Lacone τὸν συμάρχοντα, pro πικρὸς, ut ſuprà, χαλεπὸς poſuit. Qod autem πρὸς τῷ ἀδικεῖν Marcus, idem πρὸς τῷ ἀσεβεῖν, Andocides *de myſter.* Νομίσατε τίνυν ἀσέβημα οὐδὲν ἔλαττον εἶ), τοὺ μηδὲν ἡδικηκότας ἀσεβεῖν καταγνῶναι, ἢ τοὺ ἠσεβηκότας μὴ τιμωρεῖδ. Doctores Hebræi הַחֻמְלָה עַל־הָרְשָׁעִים הִיא אַכְזְרִיוּת *Improbis parcere crudelitas eſt.*

§ 6. Ἀρκεῖ ἡ παρῦσα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc conclusio illa apud Lucianum *dissertationis Menippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ὖν ἀν παθοι τις; Ὅσον δύναμαι, καὶ φασι, σωστὸν ὄντα, ἀρέσκειδζ ϗ ἀγαπᾶν τοῖς παρῦσι, ϗ μηδὲν αὐτῆ ἀφόρητον οἴεδζ. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τύτων μεμνημένῳ, χαῖρε τοῖς παρῦσι, ϗ ἀγάπα ταῦτα, ὧν κυρίς ὄζι. de se Æschines, epist. 5. ὑφαίνω τὰ παρόντα.

Ἐναρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ παρὸ τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel πρὸς πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὸ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐκ. illud prætulerim. Xyl. & Cas. qid legi voluerint, incertum est. Verba ipsa certè neviter expressit. expressit Lugd. vertendo; *ut boni consulat omnia qæ accidunt, præter id qod est à caussa profectum.* qæ verba qid sibi velint, ipse viderit: Ego nullus assequor. ἀδὲν γὰρ ἀναιτίως πίφυκε γίνεδζ· ut Plut. *de Isid. & Osir.* ϗ τὸ ἀναίτιον ὅλως ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξαιρεῖται φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Ista superioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Casavb. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἑνὶ φωτὶ ὁρᾶσθαι] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρῶ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.* Ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pavperes aversantibus, ὅτι ϗ τὸν αὐτὸν σπόδῳ ἀέρα, μικρῷ δὶ χρόνυ φαίνονται. Apud Philemonem, Comic. fastuosum aliqem nescio qis sic compellat,

• Σὺ γὰρ τίς εἶ πρὸς ἐμέ; τί μοι παρῆλθες;
Σὺ λαβεῖς ἐκ ἀνθρώπυσιν, ὃν ἀνθρωπος ὤν;
Τὸ δ' ὅλον πνεῖπατεῖς ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἑτέροις σωλῆνες, εἶτά μοι, τυτὶ τύτ' ἄν;

i. e. vertente, qi & affectis medelam adhibuit, Grotio.

Effare nobis liberè, qem te putas?
Loqerésne hominibus ipse non homo, sed tenens
Orbem sub pedibus? an communi vescerís
Aurâ nobiscum, qi te tam magni facit?

qæ cur Stob. *c.* 6. sub Ἀκολασίας titulo collocarit, non video. De se Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ γὰρ ϗμοίως ἔπασα τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

—ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' ὅισπερ ἡμεῖς, ἔπασας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν. — — *lege tu*
Communem eâdem nobiscum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμοῦσθαι πεφύκει] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem similitudinem sui rapere testis est Empedocles, qi ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν·
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔδη· θερμὸν δ' ἐποχεῖτο θερμῷ.

Qæ sunt ex Plutar. *sympos. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. qòd autem ibi pro θερμὸν θαλλὸν legitur, Leopard. μυκτὸν rescribi posse opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. qod est ignis epitheton apud Homerum. *Il.* φ'. *v.* 316. & *v.* 375. Et Hesiod. *asspid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil est appetentius similium sui, nihil rapacius, qàm natura.* Insignem in hanc mentem Democriti θρύλλημα exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πάντες, inqit, παρὸ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται δόξα ὡς τὰ ὅμοια τῆ ὁμοίων ἐδὶ γνωριστικὸ ὁ δὲ Δημόκριτος ἐπί τε τῆς ἐμψύχων ϗ ἀψύχων ἴσησι τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμοφύλοις ζώοις συναγελάζεται, ὡς περιστεραὶ περιστεραῖς, ϗ γεράνοις γεράνοις, ϗ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων· ὡσαύτως ϗ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· κατάδηλον ὁρᾶν πάρεστιν· ἐπί τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων, ϗ ἐπὶ τῆς παρὸ τοῖς κυματογαίοις ψηφίδων· ὅτε μὲ γὰρ τὸν τῆ κοσκίνυ δίνον διακρίνειν φασὶ μὲ φακῶν τὸ ὅσονοῦν, ϗ κριθὰς μὲ κριθῶν, ϗ πυροὶ μὲ πυρῶν· ὅτε δὲ τῷ τῆς κύματος κίνησιν αἱ μὲν ὀπτιμίκεις ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ὀπτιμίκεσιν ἀθροῦνται, αἱ δὲ φαυλότεραι τοῖς φαυλοτέροις, ὡς ἂν συμβαλλόμενόν τι ἐχούσης τῆς τοιαύτης ὁμοιότητος. Qibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pveri*: Εἰ θέλοις αὐλίσκον περισθῆσαι τῆ κύστει, ϗ διὰ τῦ αὐλίσκυ ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γλίσχρυ τι ϗ ψάμμον ϗ μολίβδυ κεκομμένα λεπτὰ, ϗ ὕδωρ ὀπίσω, φυσῆν διὰ τῦ αὐλίσκυ, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίξεται τῷ ὕδατι· ἔπειτα δὲ, χρόνῳ φυσώμενα ἐλδίσεται, τε μολίβδυ ὡς τὸν μόλιβδον, ϗ ἡ ψάμμος ὡς τὴν ψάμμον, ϗ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν· ϗ ἴσως πις αὐτὰ ἀναδῆναι ἐδύνατο ϗ ἀερρήξας τὴν κύστιν σκέψαιτο, ἐυρήσει αὐτῆς τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. ὅταν δὲ ϗ ἡ γονὴ ϗ ἡ σὰρξ διαῤῥῆται, ϗ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὑτῷ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γεῶδες πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philosophus *de cælo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν αὐτῶ τόπον φέρεδζ ἕκαστον, τὸ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδός ἐδι φέρεδζ ϗ ταύτῃ μᾶλλον ἂν τις ὑπολάβοι, ὃ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· τῦτο γὰρ ὃ συμβαίνει πάντων· ὃ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ τῶν γῆν, ἢ νυῖ ἢ σιλλύν, οἰδήσεται τῆ μοίραν ἕκαστον πρὸς αὐτῆν, ἀλλ' ὅπως ἂν ϗ νυῖ. Verùm conciliat ipse verbis proximis. ὅτε πέφυκεν ἔν τι φέρεδζ μόριον, ϗ τὸ πᾶν. *Eódem & terræ moles integra, & particula ejusdem qælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν συῤῥεῖν] lego, ἐπὶ τὸν ῥῦν. inqit Annot. Lugd. sed nihil mutandum. nam & συῤῥεῖ mox denno habetur: qod & ipse agnoscit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον ὑφάπτεσθαι] Virgil. Æn. *lib.* 1.

Suscepitqe ignem foliis, atqe arida circùm
Nutrimenta dedit, rapuitqe in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι γὰρ πρὸς τὰ κακὰ μετουσίαν εἰ πλείονες καὶ ὀπτήθειοι· καλάμη τις πρὸς ἀπυθῆρα, δίμαι, καὶ ἄνεμον ἐξαπλομένη, καὶ διαπαφὴν διὰ ξηρότητα. Et Synes. *de provident.* 1. Ὅσῳ δὴ πάσχειν ἀνθρώπους ὑπὸ δαιμόνων ῥᾴδιον καὶ ἐξάπλωτοι διὰ πλὴν πρὸς τὸ πῦρ ὀπτηθειότητα. Contrà tamen de igne cœlesti Plut. *sympos. l.* 4. *c.* 2. ξύλων αὖων ἁψαμένη δικαίως, τὰ δὲ χλωρὰ καίειν rationem ab ipso petas, licet.

Σμύρνη καὶ ἀγέλαι] Aristot. *hist. animal. lib.* 1. *c.* 1. Τῶν ζώων τὰ μὲν ἔστιν ἀγελαῖα· τὰ δὲ μοναδικά· τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δὲ ἀπροβατικά ἐστιν. ἀγελαῖα μὲν, οἷον ἐν τοῖς πλωτοῖς τὸ ἦθος πεπτερῶν γένος, καὶ χέρσου, καὶ κύκνος· καὶ ἦθος πλωτῶν, πολλὰ γὰρ ἦθος ἔχουσιν· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δ' ἐστὶν, ὧν ἕν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσα τε πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib.* 17. *c.* 5. *Illæ ad usus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib.* 1. § 16. κοινονομοσύνη.

Εὑρέθη] *Inventa, reperta sunt*, id est, exiftunt. & mox εὑίσκεται. *reperitur.* i. e. exiſtit. utì pavlò pòſt, ἔστιν. formula Hebræis admodum familiaris, qibus in ſacra pagina מָצָא *inveniri*, pro *eſſe*; & in ſcriptis Doctorum נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Hiſtor. Eſter. c.* 1. *v.* 5. *qi inventi ſunt.* id eſt, qi fuerunt, *Suſan. Annal. lib.* 2. *cap.* 19. *v.* 3. *bona in te inveniuntur.* id eſt, ſunt. Helleniſtæ pariter qi dicuntur, Lucas *Evang. c.* 17. *v.* 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi ſunt*, i. e. non extitêre, *qi reverterentur* & *Act. c.* 5. *v.* 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *nè Deo adverſemini.* Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 2. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis ſit. ad Phil. c.* 2. *v.* 7. Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c.* 11. *v.* 5. ex Græcis interpretibus, dè Henocho dicitur, Οὐχ εὑίσκετο quod Moſes *l.* 1. *c.* 5. *v.* 24. dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. quod vates dixerat, Eſajæ *c.* 53. *v.* 9. *& in ore ejus dolus non extitit.* Eâdem formulâ uſus eſt & Joannes *Apoc. c.* 14. *v.* 5. qi & *c.* 16. *v.* 20. καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Montéſque non extiterunt.* & *c.* 18. *v.* 21. de Babylone myſtica, καὶ οὐ. μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec exabit ampliùs.* Ignat. *ad Roman.* exhibitus *ad l.* 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. *Nè cui poſt mortem moleſtus ſim.* & *ibid. ad l.* 10. § 3. exſtibendus, ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἄργυρον σωιζῆσαι ταχέως, τὸ δὲ ξύλον ἅπτεσθαι, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι. *intactum illæſumque extitiſſe.* Clemens *ſtrom. lib.* 1. Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωσικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, qod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum hiſtor. l.* 2. *c.* 18. *v.* 5. & Joſiæ *ibid. c.* 23. *v.* 25. *Non fuit ſimilis illi in regibus qi præceſſerant.* Obſervat Nic. Liran. in *Hymnis Eccleſiaſticis*, ubi de ſanctis qibuſdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non eſt inventus ſimilis illi.* Qin & τὸ ἐξεύρεθῆναι eodem ſenſu uſurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitiſſe.*

Καὶ οἷς ἔρωτες] Ex Stoicorum ſententia, qi brutis animantibus affectus veros negabant, *qaſi affectus* neſcio qos concedebant. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 3. *Muta animalia humanis affectibus carent; habent autem ſimiles illis qoſdam impulſus. Alioqi ſi amor in illis eſſet, & odium eſſet; ſi amicitia, & ſimultas; ſi diſſenſio & concordia; qorum aliqa in illis qoqe extant veſtigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona malâque ſunt. Ibid. Dicendum eſt, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nuſqam ea naſcitur, niſi ubi rationi locus eſt. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incurſum; iram qidem non magìs qàm luxuriam. iraſci non magìs ſciunt, qàm ignoſcere.* Eandem Stoicorum ferè omnium ſententiam fuiſſe monet & Galenus *de dogm. Hip. & Plat. l.* 3. *c.* 3. qam & operis ejuſdem *libro primo*, qi maxima ex parte jam intercidit, refutâſſe ſe dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, qàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abſtinent. l.* 3. Ex qo Plutarchi codices reficiendi & ſupplendi. Οἱ δὲ περὶ τάτων ἀδελτέρως λέγοντες, μήτε ἡδονῆς, μήτε θυμοῦ, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παρακολάζεσθαι, μήτε μεμνῆσθαι, ἀλλ' ὥσπερ μεμονδίαν ἢ μέλιτταν, καὶ ὥσπερ παρακολάζεσθαι ἢ χελιδόνα, καὶ ὥσπερ θυμοῦσθαι ἢ λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβεῖσθαι ἢ ἔλαφον· οὐκ ὀιδὰ τί χρήσονται, τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν. μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὥσπερ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐκείνων ἐ μᾶλλον ὄζει λεγόμενα καὶ παρὰ τῶν ἐναργεστάτων.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præſtantiorem partem.* Xyl. qaſi diceretur, propenſionem ad ſocietatem apud animalia iſta in parte præſtantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in iſtis, utpote præſtantioribus, qia ſunt animata, propenſionem illam intenſiorem exiſtere. hoc eſt enim ὀπτειρόμενον· qod ille omiſit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ δὲ τῆς λογικῶν ζώων πολιτείας] Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ οὐ διὰ τύχην, ἢ τις φαῦλος ἐστὶν, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· ὥσπερ ὑπὸ τῆς πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερᾶς ψυχῆς μέτεχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quæsitum ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —— &c.

Cicer. *de amicit.* Quòd si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atque appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quantò id magis in homine fit naturâ? quocirca à natura, quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potius, quàm ab imbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius? Quod Evripid. *Oreft.* ——Τί χρὴ ζῆν ἐταιρείας ἄτερ; ἐπὶ γὰρ τῆς ἀνθρώπων οἰκεῖται τὸ ζῆν ἀφθέγκτοις τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abstin. animal. l.* 3. siquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* & Cicer. *ibid. Societate sublatâ, omnis est è vita sublata jucunditas. avfert enim fructus voluptatum omnium solitudo. Nec sine societate ulli potest esse jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Aristot. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων θέλοις ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Nec in cœlo etiam jucundè satìs sine socio aliquo acturum se* dicere solebat, Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *gemadmodum solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis,* Senec. *epist.* 9. Avgust. *de bon. conjug. c.* 1. *Sociale quiddam est humana natura. Nihilque est homini amicum sine homine amico.* Idem *epist.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ δὲ ἄρρεν] vide *l.* 6. § 43. & *l.* 11. § 27.

Καὶ ἐκδεσικότων τρόπον τινὰ] *etiam ex diversis modis.* Xyl. quasi disjunctim legerit, ἐκ δεσικότων, quod Lugd. ἐκδεσικότων conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκχεῦαι, ὀκκεντεῖν. atque ità Marcus mox, ἐκ δεσῶτα. quomodo & *l.* 7. § 13. vel intendat, ut in ἐκμαίνεσθαι, ἐκπαθαίνεσθαι, quod Clemens usurpavit *strom. l.* 2. atque ità Calavb. cepit, qi, *naturâ longè à se invicem distantia,* vertit. Ego simpliciter, *loco dissita,* sive *distantia,* dixerim. Hesych. Διῆκται, διεχωρίσθησαν, ἐμάχρυναν πέρας. Certè quæ nostrâ istic ἐκδεσικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Phyfic. l.* 1. *c.* 2. nunc διεζῶτα vocat, nunc ἐκκεχωρισμένα. Unde τὸ ἐκχωρίζειν verbi exemplum sumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex qo *ad l.* 7. § 13. aliisque ibidem lavdatis, lux loco isti luculentissima dabitur. Astra autem qæ hîc διεζῶτα, eadem *l.* 6. § 43. διάφορα dicuntur. Verùm ibi forsitan affectionum effectuúmque differentiam, hîc sitûs locíq; distantiam designatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat sacra pagina) sive *instructuram* cœlestem, licèt astris constet innumeris, eisdémque loco dissitis, affectione disparatis, ad munus tamen suum obeundum pulcrè ac concorditer conspirare. ut in eis verè censeri possit, de qibus Senec. *epist.* 102. *Quædam ex distantibus constant, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per qos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ἐπιλάκησαι τῆς πρὸς ἄλληλα συμφύσεως] Lacrymarum non imbre sed fonte uberrimo & perennante, deplorari dignissima querimonia de naturæ humanæ pravitate insignissima, ab institutione primæva solitariè degenerantis. Homo, inqit, solus, ex omnibus creaturis originis officiíque oblitus est sui. Joan. Chrysost. *in Genes. orat.* 12. ubi docuisset creaturas cæteras creatori suo debitum obsequium jugiter præstare. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, inqit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ἐπιεικὲς, τὰ ἐναντία τῇ ἰδίᾳ φύσει διαπεφύτευται, καὶ διὰ τοῦτο ῥᾳδιούργει εἰς τὸν θεὸν * ὁμότιμα [* ὁμοιότιμα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Basil. Cæsar. *in Psal.* 49. *v.* 12. & *in Esai c.* 2. *v.* 9. Verùm hoc ipso in genere, de qo Marcus istîc, hominem plus feris ipsis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *sat.* 15.

Scd jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leonum
Fortior eripuit vitam leo? qo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
At homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxisse parum est. &c. ——

Objurgat Seneca *epist.* 95. *Non pudet homines mitissimum genus, gaudere sanguine alterno, bella gerere, gerendáque liberis tradere, cùm inter se etiam mutis ac feris pax sit?* & *epist.* 103. *Nunquam illas ad nocendum nisi necessitas inigit: aut fame, aut timore coguntur ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καί τι φιλονεῖκες ἀγκαλαμᾶσθαι τῇ] Hoc est quod Cicer. *de amicit.* Quæ etiam sæpe in asperitate est, & immanitate naturæ, ut congressus

greſſus & ſocietatem hominum fugiat atque odcrit, qalem fuiſſe Athenis Timonem neſcio quem accepimus, tamen is pati non poſſit, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virus accribitatis ſuæ. Sed ingniſſimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. adverſus Epicureos agens, qi dogmatibus ſuis ſocietatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἰσχυρόν τι ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη πρὸς τὸ δύνασθαι ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαϊκῶς ἢ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαϊκῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; ἀμάχητον, ἀδιανόητον. ὃ τέτυκε θεὸς ἄνθρωπον διὸν τε πανταχοῦ ἀπλόους τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικὰς, καὶ οἱ λακωνοδόμοι, τάς γε προθυμίας τὰς ἀφ' ἑαυτῶν ἀποβάλλειν ὃ δύνανται· ὅτου καὶ Ἐπίκτητος, τὰ μὲν ἀνθρώπου πάντ' ἀπεκύλισε, καὶ τὰ οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ, καὶ πολίτης, καὶ φίλος· τὰς δὲ προθυμίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκύλισε. ὁ γὰρ ἐδύνατο, ὃ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῆς ἀποβαλεῖν ἢ ἀπατυφλῶσαι δύνανται, καί τι τοῦτο μάλιστα πάντων ἐπιδιώκοντες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qi affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incaſſum conati & connixi ſunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qi ſuos fugit.* de qo videndi Avſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. φέρει καρπὸν] vide *l.* 8. § 19. Nihil eſt in rerum natura otioſum, infructuoſum nihil. Vide *Eccleſ. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15, 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἕκαστα] qod Pſaltes *Pſal.* 1. *v.* 3. בעתו ἐν τῇ ἰδίᾳ ὥρᾳ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. εἰδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ἦν γὰρ οὐκ καιρὸς σύκων. de qo loco, qò difficultate ſe qâdam expediat, D. Leifelius noſtras, ὁ μαχαίρης ità argutatur, ut ὀλιγόδων καιρὸν fuiſſe ajat, σύκων peculiariter ſic dictorum neger. Verùm nè ſic quidem exolvi nodus videtur, qem more ſolenni diſſimulant prorſus interpretes. V. Cl. Hejnſius, ſpiritu duntaxat accentúque (cæteroqi nè literulâ quidem immutatâ) adjectis, notuliſque eorundem indicibus appictis, ſenſum commodum ſatis ac contextui reliqo congruentem elicuit, ut legeretur, ὃ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel *tempeſtivæ & maturæ erant ficus.* qod ipſe eruditis expendendum cenſendúmqe dimitto.

Εἰ δὲ ἡ σωφροσύνη κυρίως τέτρωται] Ità Baſil. ſed Lugd. meliùs τέτρωται, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, quæ nunc conſuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem iſta non cepiſſe nil mirum; cùm ſcripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν φέρει] qia nimirum, τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπῶται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ μὴ δύνασαι, μέλαθι] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένεια] Ità *infrà* § 42. ἀντιφάρμακον ἡ πραότης.

Καὶ οἱ θεοὶ ἢ εὐμενεῖς τοῖς πιστοῖς] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. i. v.* 492.

(χρὴ
Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τι σε
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, σπέσθαι δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί,
Τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὗτος εἶσι χρηστός] τὸν τῆς θεᾶς χρηστότητα iſtam prædicat Apoſtolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. ſed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεστι δὲ καὶ σοὶ] qia nimirum πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένεια σοι δέδοται. qòd *ſuprà* dixerit. ſic Matth. *c.* 5. *v. ult.*

Εἰ εἶπε, τίς ὁ κωλύων] lege ἢ εἶπε· qod & Caſ. vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Cratetis *epiſtola* ordine 4. Εἰ δ' αἱρετὸν ὁ πόνος, πόνει· εἶτε φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ πρωΐς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ φεύγειν πόνος, τῷ δὲ ἐναντίῳ καὶ διώκεται. forſan, τὸ δὲ ἐναντίον]

Μὴ ὡς ἄθλος] ſiquidem πόνος οὐδὲν διαφέρων ὅτι. *l.* 3. § 4. neqe itaqe miſerum facere poteſt. De Hercule Dio Pruſ. *or.* 8. Πονηρότατα μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἤλεγεν, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλους ἐπάλαι τοὺς πόνους αὐτῷ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὀπίπονον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm iſtos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc. furen.* 2. 1. reſpondet Megara;

Quemcunque fortem vidcris, miſerum neges.

vide *l.* 1. § 15. ὁ ἰχθύων κατεργασικὸν οὐδὲ προσκείμενον.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ θαυμάζεσθαι θέλων] qod vitium in Diogene notavit Plato, qi cùm is frigidâ perfuſus aliqando, aliquandiu conſiſteret, qò adtantium oculos ad ſe intuendum converteret, illi autem hominis qaſi frigore rigentis miſereri præ ſe ferrent, εἰ βέλεσθε αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόστητε, *ſi miſereri hominis vultis, diſcedite,* inqiebat. ἐνδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτῷ, inqit Laërt, *l.* 6. *vanitatem gloriolæqe cupidinem arguens in homine.* utpote qi nemine inſpectante ipſe ſponte ſuâ ſe vexare deſineret. Vide *l.* 1. § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πάσης φειδοῦς] Vide *ad lib.* 2. § 12. & 15. φειδοῦς autem vocabulum, etiamſi laxiùs acceptum circumſtantiis qascunqe caſúsve emergentes citra diſcrimen comprehendat, utì obſervant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypoth. l* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l* 3. *c.* 3. & Fabius *inſtitut. l.* 3. *c.* 5. & *l.* 5. *c.* 10. atqe ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. uſurpavit, ubi de Alcæo dixit; κατὰ πᾶσαν ὥραν, καὶ πᾶσαν φειδοῦν, πίνων

πάντων ὁ ποιητὴς ἔτος ἐυείσκετω· hoc est; vertente, qò Dalechampium corrigat, Casaubonos *Quicunque anni tempestate, & quocunque rerum suarum statu*, sive tristi, sive læto, *poëta hic potens reperitur.* & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δ' ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ, εὐδίαι τε καὶ χειμῶνες· ὅτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι περίστασεις γινόμεναι, θεὸς τὰς ἐναντίας περάγουσι τοῖς ἀνθρώποις τύχας. Eâ tamen, qâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in seqiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qi molestiam nobis aliqam facessunt. qod & freqenter fieri Budæus monet. Ità Svidas. Ξυμφορὰν Θεκυδίδης τὴν ἀπὸ περιστάσεων δυσχίαν, καὶ οὐκ ἐξ οἰκείας ἀβουλίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Πεῖσις καὶ συμφορά· Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo dissert.* 35. Ὅτι ἔξεστι καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *strom. lib.* 4. Ὦ κύριε, δὸς πεῖσιν, καὶ λάβε ἐπίδειξιν. qod latiùs pavlò extulit Epictet. apud Arrian. *dissert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε νυῦν, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ θέλεις, πεῖσιν· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῆς ἐπιβαινόντων ἡμαυτόν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς πρὸς πεῖσιν ἀγωνιστέον. Αἱ πεῖσεις εἰσὶν, αἱ τοῦ ἄνδρας δειπνύσαι· qod Naso *trist. l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Et Sencc. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, qid virtus erit?

sed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ πεῖσις, μέμνησο, ὅτι ὁ Ζεὺς σε, ὡς ἀλείπτης, παρακεῖ νεανίσκῳ βέβλημαι· ἵνα τίς φησὶν ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δίκαι δ' ἱδρῶτος ἐ γίνεται. *Ibidémque l.* 2 *c.* 6. Ἡμῖν δ' ὑδεὶς θέλει, ὑδὲ ἡ ἀνάγκης καλύσης τοὺς ἀπαχθῆσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, καὶ περίστασις αὐτὰ καλοῦσιν. ποίας περίστασεις, ἄνθρωπε; εἰ περίστασεις λέγεις τὰ περιεκόντα, πάντα περίστασεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, πίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γλυκύμορον φυλαρῆναι; Clemens item *strom. l.* 7. Ταύτῃ ὑδέποτε, πειράσεως γλυκυθύμου, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσταται· ἔμπεδος γὰρ καὶ ἀμετάβλητος ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἐπιστημονικῷ κλίσει. Plura adjici poterant: verùm ista sufficerint, & vocabuli rationem explicando, & usum apud Stoicos hoc sensu freqentem comprobando.

Ἐξέδρων] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 22, 25.

Ἔξω γὰρ οὐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forsan potiùs πάντα τ' αὐτά· *omnia eadem sunt*, qæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 43. & *l.* 7. § 1.

Σωφρόνει μὲν τῇ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερος ὁ τῷ χρόνῳ] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id est, *diurna, non diuturna*; sive *brevis ævi.* ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον usurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Ἄυπνα δὲ μᾶλλα καὶ διελέγχεται τὸ ἐφήμερον αὐτῶν· ἄμφω γὰρ μαραίνεσθαι, καὶ τὸ ἄνθος καὶ τὸ κάλλος. & Timæus *de anim.* Θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα.

Ὑπαρά] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 24.

§ 15. Τὰ μεγίστα ἔξω δυσῶν ἔσχεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἔσχεν ἀπερισπάστα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀναρριφθέντι λίθῳ] Idem de pila *l.* 8. § 20.

§ 18. Δίελθε ἕως εἰς τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κρατεῖς φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Πρὶν ἃ κρίνεις ἰδὲ καλὰ, καὶ ποιῶν μέλλης ἀνέχεσθαι· φαῦλον γὰρ κεκτῆσθαι πάντως κακῶν μέγιστον, ὄχλον· διόπερ ὧν ἂν σὺ ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ σὺ ψόγων καταφρόνει. Cleanthes apud Clementem *stromat. l.* 5.

Μὴ πρὸς δόξαν ὄρεγε, ἐθέλων τοιαῦτα χρήζειν·
Μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἀκρίτων καὶ ἀναιδέα δόξαν.
Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει σωφρονεῖν, ὅτε δικαίαν,
Οὔτε καλεῖν· ὀλίγοις δὲ παρ' ἀνδράσι τοῦτο καὶ ἔυρεις.

qod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum offerit his verbis,

Αἰσχρὸν δὲ κεῖνο τὰ καλὰ τῆς πολλῶν δόξης.

ità enim qidam legi postulant, & cum Clementis scopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Αἰσχρὸν δὲ κεῖνο τὰ καλὰ τῷ πολλῷ δόξῃ,

aliud sonare videtur, eôque respicere, qod à Demosthene dictum est, ὡς τοῦ μὲν ῥήτορος ἐν τῇ φωνῇ, τοῦ δὲ ῥήτορος ἐν τῇ γνώμῃ δεῖ κεῖνο. Seciùs planè qàm Philisco Marci nostri filius, referente Philostrato, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & qod Caphesias tibicen, cùm μεγαλοδόας τις prædicaretur, & post Capheslam Zeno ac Demosthenes, οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Referunt hoc Laër. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Eustath. *in odyss.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Svidas. Plut. in *vita* 10. *rhet.* Qanqam & πολὺς ψόφος ille ad acclamantium, καὶ εὐφημεῖν δοκόντων ψόφον, cui opponitur illud τὸ εὐφημον ἀφωνητὶ *lib.* 1. § 9. non incommodè referri potest. de ea vide sis Plinium min. *l.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *si quando transibis per basilicam, & voles scire quomodo qisque dicat, nihil est quòd tribunal ascendas, nihil quòd præbeas aurem, facilis divinatio*; *scito cum pessimè dicere, qi laudabitur maximè.* In Senecæ *excerptis:*

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moverer si de me M. Cato, si Lælius, si alter Cato, si duo Scipiones ista loquerentur. Nunc malis displicere lavdari est. Non potest ullam avtoritatem habere sententia, ubi qi damnandus est, damnat. Malè de te loquuntur: moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè nescium loqi. faciunt, non qòd merear, sed qòd solent. qibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consvetudine latrent. vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3. Τὸ ἀκριτον πρὸς εὐφημείαν δοκοῦντων.

Οὐκ ἐκ πολλῶν] *Lib.* 3. § 4 [& *lib.* 8. § 53.

§ 19. Πάντα ἐν μεταβολῇ] Ità *lib.* 4. § 3. & *l.* § 23. vide & Aristot. *de gen. & cor. l.* 1. *c.* 3. *ad l.* 7. § 25.

Αὐτὸς σὺ] Vide *infr.* § 21.

Ὁ κόσμος ὅλος] *Lib.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib.* 7. § 29. vide & *infr.* § 38. cum seqentibus avtem ista Xyl. absurdè connectit.

§ 21. Ὁρμὴς, ἀπολήξεως πύλας ἐκ ὅσ θάνατος ἐστὶν κακόν] forsan ὁρμῆς καὶ ἀπολήξεως πύλας, ὅσ θάνατος. *Actionis finis & motûs, sive externi, sive interni, cessatio actionis* sive *motûs*, illius *qasi mors est. Nihil* tamen *mali subest.* ut mox, τούτων πᾶσα μεταβολὴ θάνατος· μὴτι δεινός; potest tamen sententiâ continuatâ legi, ὁρμῆς, ἀπολήξεως πύλας, καὶ ὅσ θάνατος, οὐδὲν κακόν. *actionis, motûs, opinationis cessatio & qasi mors, nihil mali in se habet.* illud Cas. hoc Xyl. secutus est. vide *l.* 12. § 23. Diversa pavlò ratione de aqa & aëre mortis vocabulum usurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ θεὸς ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἀκίνητον ἂν δὴν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρῶται· μεταβάλλει γῆν, καὶ τὸ δυσωδέστατον γίνεται, διὰ ψυχλὸ ἀφηνιάσαν ζῶον. αἱ γε μὴν ἀέρος φθοραὶ, πεστὶ τῆ ὅλον. νοσεῖν γὰρ καὶ φθίνειν καὶ τεθνηκέναι πέφυκεν· ἐπεὶ τί ἂν τις, μὴ σοφιζόμενος ὀνομάτων εὐτρεπείας, ἀλλὰ τῆ ἀληθείᾳ, εἴποι μοι λοιμὸν ἢ, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκείαν πάθος ἀναχέοντος ἐπὶ φθορᾷ ἁπάντων, ὅταν ψυχῆς μεμοίρηται. Cæterùm ad Marci mentem plane Augustinus *in Joan. tract.* 38. *Res qælibet, si mutabilis est, non verè est: non enim est ibi verum esse, ubi est & non esse. qicqid avtem mutari potest, mutatum, non est qod erat. Si non est qod erat, mors qadam ibi facta est: peremptum ibi aliqid, qod erat & non est. nigredo mortua est in capite albescentis senis; pulcritudo in corpore fessi & incurvi: mortuæ sunt vires in corpore languentis: mortua est statio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore stantis; mortua & ambulatio & statio in corpore jacentis, mortua locutio in lingua tacentis, qicqid mutatur, & est qod non erat, video ibi vitam qandam in eo qod est; & mortem in eo qod fuit.* vide *l.* 10. § 18.

Τούτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος] Plut. *de EI Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀὴρ γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἔστι σαφέστερον ἐπ' αὐτῆ ἰδοὶς ἂν φθειρόμενα μὲν ἀκμάζοντα γηρῶντος· ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τ ἀκμάζοντα, καὶ ὁ παῖς εἰς τ νέον, εἰς ὃ τ παῖδα τὸ νήπιον· ὅ τε χθὲς εἰς τ σήμερον τέθνηκεν, ὁ δ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μᾶλλ δ ἕδεις, ὅτ' ἔστιν εἷς. qæ tamen ipse tanqam arguta magis, qàm solida notat, in *lib. de tranqill.* & *de tarda Num. vindict.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis aggressus est: & illi ipsi qi adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatósqe jam vergere: cùm illò infantia statim, & juventa, omnisqe ætas ferat. agunt opus suum fata: nobis sensum nostræ necis auferunt: qòqe faciliùs obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet. Infantiam in se pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem senectus absvlit. incrementa ipsa, si bene computes, damna sunt.* vide *ad l.* 3. § 1. Hæc avtem luculentissimè explicantem Nasonem, ab anni tempestatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l.* 15, à *v.* 199, *ad* 234. de se, & de Christianis sui temporis, Clemens *strom. l.* 4. Καθάπερ ἡλικίας μεταβολὰς, ὅτω ὃ καὶ βίου ἐναλλαγὰς ὑπομένοντες.

Οὐδὲ ἡ τοῦ ὅλου σου βίου λῆξις] Plut. ubi *supr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα φοβώμεθα γελοίως θάνατον, οὐδὲν πεύτοι τεθνηκότες καὶ θνήσκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἔκ ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaqe, *si timenda mors est, semper timenda est. qod enim tempus morti exemptum est?* Senec. *epist.* 30.

§ 22. Τρέχε ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur ista eódem spectare, qó illud *periocha* 19. & fortasse primò cohærerant. Vult enim ut in offensis injuriisqe ab alio nobis illatis, respiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, qò eam in justitiæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout *l.* 7. § 15. & *l.* 8. § 51. ad *mentem universi*; cujus cùm pars simus, æqd animo ferre debemus, qicqid illâ dispensante nobis obtigerit, & in illius etiam usum bonúmqe cesserit. *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 8, 44. & *l.* 8. § 5. & *l.* 10. § 6. Ad *mentem injuriam inferentis*, ut consideremus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum avtumo) *utrùm per ignorantiam meram, an de industria*, pravo aliqo affectu, qi ex dogmate perverso provenire solet, seductus, peccaverit: in utroqe siqidem casu est leniter habendus *l.* 2. § 1. & *l.* 3 § 11. & *l.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26. & *l.* 11. § 18. subjicit item de *cognatione communi* monitum, qam & locis eisdem sedulò inculcat.

§ 23. Ἧς ἐὰν ἧ πρόξις σου] Edit. Lugd. ἧς

ἥτις ἐὰν τῶν π. σ. corrupté. itaque *Annot. lego*, ἐὰν ἡ π. σ. *deleo* ἥτις & τῶν. avdacter pariter ac infeliciter; ex formula loqendi non animadversa, ἥτις ἐὰν pro ἥτις ἂν, *quæcunque*. sicut *Levit. c.* 20. *v.* 2. ἀνὴρ ὃς ἐὰν κάδῃ γυναῖκα. & Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινοπεμοσύνη. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴ ἀκοινώνητον. vide & *l.* 8. § 7. & *infrà* § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς πεφῦσθαι.

Στασιάζων] vide *l.* 2. § 16. & *l* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriscum ista, tanqam mutila, notavit in versione Xylander. D. Salmasius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum seqentibus, qæ ad argumentum superius pertinere censet, ità committit, ut post ὁ διάβολος sententiam clavdat antegressam. Sic enim ille. *Nihil magis sibi discordans, qàm animus puerilis. Ludunt, irascuntur; & paulo momento huc illuc impelluntur: tales, inqit, sunt & homines, qi actiones suas non referunt πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, & revera sunt.* Mihi tamen superioribus potiùs annectenda videntur; ut sit, ὁ διάβολος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: qæ sequntur, aliò spectare existimo: eódem nempe, qò illa, qæ recensuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vilitatémqe insignem rerum omnium ferè humanarum designandam.

§ 24. Παιδίων ὀρχαὶ] ἔργα mavult D. Bootius, qia παίγνια legitur. Ego nihil mutarim. præsertim cùm παιδία φιλόνεικα legam loco superiùs indicato; ubi argumentum idem prorsus tangi videtur.

Πνεύματα νεκρὰ βαστάζοντα] *Spiritus qi cadavera gestant.* Xyl. *animulæ miseræ cadavera sustinentes.* M. Casavb. qomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. qò & D. Salmas. inclinat. Sed ut huc irrepsisse ista ex superioribus suspicetur. D. Boot. vult ὀχήματα *v. β.* qod si admittere placuerit, ὀχήματα malim.

Ὥστε ἐνδοιάσειεν πρᾶγμα τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: sicut in næniâ vulgari dicitur.* five. *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Cas. *ut eò efficacius accidat id qod in Necya.* Xyl. atqe hoc malim. ut sensus sit: *qò ea qæ in Necyæ*, five *eorum qæ apud inferos haberi existimantur*, (unde *Odyssææ lib.* 11. Νεκύα nomen adhæsit) *repræsentatione aguntur, efficaciùs peragantur*, spectantiúmq; mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* πρέπειν πρὸς τὰς ψυχάς) vel *qò Necyæ*, five *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat*, ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicâ procurata intelligatur. (qomodo Herodianus *l.* 4. usurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Matetniano eum mandâsse, νεκύα χρησάμενον, μαθεῖν πρὶ τὸ τέλος τοῦ βίου αὐτοῦ) & πνεύματα qod præcesserat, ad *spiritus* impuros five *dæmonas* referatur. Verùm illud malim, eò magìs, qia festi five solennitatis cujusdam à Græcis celebrari solitæ meminit Svidas, qæ Νεκύα dicta fuerit, in qa spectacula forsan istiusmodi exhibebantur. Νεκύα, inqit, ἡ τῶν νεκρῶν ἑορτή. cur enim Νεκύσια legat Castellan. de Græc. festis ego nescio. Sed nec qa ratione Hesych. Γενέσια & Νεκύσια pro eisdem habeat: fieri tamen potest, ut utroqe illo nomine, & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaqe humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum lusibus dissidiisqe, partim spectaculis vanis, qæ simpliciorum animos afficere consveverunt, consimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδι ἐπὶ τὴν ποιότητα τοῦ αὐτοῦ] Vult in re qaqe considerari, formam & materiam: vel formam seorsim à materia abstractam, & durabilitatem ejus. Vide *l.* 4 § 21. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 31. & *l.* 12. § 18.

Τοῦτο τὸ ἰδίως ποιόν] Vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὰ τὸ μὴ ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l* 6. § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epist.* 20. *Huc ergò cogitationes tuæ tendant. hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis temetipso, & ex te nascentibus bonis. Nullum enim bonum mansurum est, nisi qod ex se sibi invenit.* Idem *epist.* 27. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω. μὴ ἀρκούμενος εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἐπιτιμῶν ἐπὶ τοῖς δοκεῖν;

Ποιῶ τι ταῦτα διὰ κατασκάστου] Argentinensis editio, qâ usus D. Salmas. ποιῶ τινὲς ταῦτα διὰ κατασκάστου· qod ipse reddit, *qalia hæc ex qali fiunt!* ut sit exclamatio; πῖον habes ἡγεμονικὸν, ex qo διὰ ortiuntur? qalis illa vulgaris, διὰ ἐξ διῶν; sed & Marci ista *l.* 10. § 25. ἐξ ὅτε οὗ. verùm malim qod & Lugdunensem exhibere video, ποιῶ τι ταῦτα, vel etiam ποιῶ ταῦτα, διὰ κατασκάστου, ποιεῖν utiqe ex membro priori supplendum; vel ταῦτα εἰς ἃ κ. eódem utrumqe recidit: *non es contentus ἡγεμονικῷ tuo ea faciente ad qæ natum est.* Lectionem hanc firmat, qod *l.* 8. § 45. habetur, ἀρκούμενον εἰ ἔχοι, κ) ἐνεργεῖν κ) τὸ ἑξῆς τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ.

Ἀλλὰ ἄλις] Locus defectus; forsan & depravatus. Hoc D. Boot. suspicatur, legitqe ἀλλ' ἀνοῖα. indè multas tibi facessis molestiss, qia non acqiescis mentis tuæ operatione ea ad qæ nata est, *sed alina molientis.* meam addo conjecturam, fuisse ἀλλὰ ἄλις ἐσῶ· *Verùm sufficiat*, qòd hactenus hac in parte tibi ipsi injurius fueris. qemadmodum *infrà* § 37. ἄλις τῆ ἀθλίᾳ βίε. vel etiam, ἀλλὰ ἄλις, *sed hæc satis.* Putat tamen Salmas. cum seqentibus jungenda ista, & scribendum, ἀλλ' ὅταν ἀλλὰ λέγῃ σε &c. & expungendum illud ἄλις.

§ 27. Ἡ ποιαὐτά τινα ἐνφωνῶσιν] leg. forsan, ἐνφωνήσῃ,

ἐκφωνήσῃ, ut priùs λέγῃ ἢ μισῇ dixerat. alioqui erit transitio dura satis à numero ad numerum. vel qid si ποιοῦντά τινες ἐκφανῶσιν, legerimus?

Δίκλδε] ut *suprà* § 18.

Οὐ δεῖ σε ἁπλῶς, ἵνα τέτοις τί ποτε πρὸς σῦ δοκῇ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Evphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακὸν, ἐν ὅις μὴ ἐπίσιν ἐπιγινώσκειν τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβόλοις μὴ; βλέπε πῶς ἐδίω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς συναργῶ, πῶς ὀρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίνω, πῶς τηρῶ τὰς ἐξόσας τὰς φυσικὰς, ἢ ἐπιδέτους, ὡς ἀσυχίτων, ὡς ἀπαραπόδίςων· ἐκεῖδέν με κρῖνε, εἰ δύνασαι· εἰ δ' ὕτω κωφὸς ἐσὶ καὶ τυφλὸς, ἵνα μὴ τὸν Ἡφαισον καταλαμβάνῃς καλὰν χάριν, ἐν μὴ τὸ πλίον ἴδῃς πρὸς τίνι κεφαλίῳ πρόκειται μόνον; τί κακὸν ὑφ' ὕτως ἠλιδίῳ κειτὸ ἀγνοεῖδος; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Ἐυνοεῖν μὴν τι αὐτοῖς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλοι] vide *l.* 11. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μεταξὺ, πρῶτον μὲν θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ὠκειωμένων.

Καὶ ὁι θεοὶ δή] vide *suprà* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν] vide *ad l.* 1. § 17. prope finem. Hermogenes apud Xenoph. in *Sympos.* Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, ὕτω μοι φίλοι εἰσὶν, ὥστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖδαί μου, ὅποτε λήθω αὐτοὺς ὕτε νυκτὸς οὖδ' ἡμέρας, οὖδ' ὅπου ἂν ὁρμῶμαι, οὖδ' ὅτι ἂν μέλλω πράτλειν. διὰ δὴ τὸ θεομιδέναι, καὶ ὅ, τι ἐξ ἐμοῦ ἀποβήσεται, σημαίνειν μοι, πάμπολλα ἀγαθὰ, φήμας καὶ ἐνύπια, καὶ οἰωνὸς, ἅτε δὴ, καὶ ἃ ὑ χρὴ ποιεῖν, δῆλα ἐμοὶ ὄντα, ὅταν μὴ πείθωμαι, ὑπόποτέ μοι μεταμέλῃ· ὥδη δέ ποτε καὶ ἀπιόντας ἐκολάδθων. Ammianus *l.* 21. *Amant enim benignitas numinis, seu quòd merentur homines, seu quòd tangitur eorum affectione, his quoque artibus prodere quæ impendent.*

Πρὸς ταῦτα μὲν τοι, πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum sequentibus ista conjungit Xyl. dum sic vertit. *Hæc quidem, de quibus ii certant, circulus sunt rerum mundanarum.* Videtur autem πρὸς ὧν legisse, vel etiam παρὸ ὧν· quomodo in argumento havd dispari Dio Prus. *orat.* 30. ubi vitam humanam sympolio contulerat, in hoc ait convivio, ἑτέρους μὲν πεπδέιν, τοὺς δ' ἀσταχύλοις παίζειν· οἳς δὲ τοὺς πτίλας τε καὶ ἀσταχύλας, οὐχ ὁυς ἡμεῖς ὀνομάζομεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δ' ἀργυροῦς, ἃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ἡμεῖς, ὑπὲρ ἃ διαφέρεδς καὶ ζητεῖν ἕκατον πλουσιάζειν. Quanquam & περὶ τι διαφέρεδς dicitur. Clemens *strom. l.* 5. διαφέρονται γὰρ ἡμῶν περὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρεδς est *dissentire*, & *dissidere* potiùs, quàm *litigare* aut *contendere*: quod hîc locum non habet. neque enim de rebus istis secum invicem tantopere contenderent, nisi de iisdem gemina sentirent: qin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπαφόντων, pro ὧν. Porro posset & Xylandri versio hactenus defendi, si πρὸς hîc ἀντὶ τῶν ἅ sumatur. quomodo Thucydides aliquoties usurpâsse deprehenditur. *l.* 1. πρὸς ταῦτα, *propterea*. &, μὴ τι πρὸς τὰ παρόντα νεωτερίσωσιν, *nè quid novi propter præsentem rerum statum molirentur*. & *l.* 8. πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιτολὰς ὑπόπτδιον αὐτὸν, *ob Pedariti epistolas suspectum illum habebant*. Cæterùm nè sic quidem cum textu versioni convenerit. qid enim fiet priori πρὸς? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione laborantem secutus est codicem Xylander. indè factum, ut & conjungenda divulserit, & dirimenda commiserit. Ad antegressa siquidem pertinent ista, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῶσι--- πρὸς ταῦτα μόνοι, πρὸς ἅ, &c. *opem illis dii ferunt— ad illa utique ad quæ*, &c. idem enim est istîc πρὸς ταῦτα βοηθεῖν. quod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *suprà* § 11. εἰς ἅπερ συνδργεῖν, qualia ibi commemorat, de qibus & istîc. Sequentia novam ordiuntur periochen. qod & Merico visum.

Πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *quæ ab eis* (Deis nempe) *tanquam momenti alicujus sint, expetunt*. Mer. Cas. verùm significationis hujus, verbi τὸ διαφέρεδς exemplum requiro: nec occurrit. Malim itaque *ad quæ* (consequenda scil.) *illi*, aut simpliciter *feruntur*; (quomodo *l.* 5. § 1. de eisdem dixit, πρὸς ἃ φέρονται) aut, si præpositio istîc emphasim aliquam habere censebitur; *tanquam in salo jactati temerè feruntur*; (quomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adria huc illuc jactaremur*) vel etiam, *cùm animi solicitudine anxiâ & distractione feruntur*, & quasi *differuntur*: sicut Plavtus, *amore differri*, dixit *Milit.* 4. 4. idémque, *cupidine differri*, *Pœnul.* 1. 1. hâc enim mente usurpatum Marco τὸ διαφέρεδς deprehendas; cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά δῆτ] Lege. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem sunt*. sicut *l.* 2. § 14. & *l.* 6. § 46. Par mendum notavimus & sustulimus, *supr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 7.

Τὰ τε κόσμια ἑλίκια] *quæ sursum deorsum rotantur, & in orbem quendam eunt redeúntque, mundana ista. Circulos mundanos* dixit Arnob. *lib.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀνακυκλώσεως. Quanquam aliâ etiam ratione istîc, quàm quâ illic, ἄνω κάτω κυκλεῖς mundana ista dici videntur: qia dominos nimirum permutare solent, & ab istis ad illos per vices qasdam, sed incertas eas, transire; unde fit, ut homines quoque ipsi eisdem nunc accedentibus, nunc

&c.

& recedentibus denuo, quasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· ἤγουν ἐυμετάβολα. Apostasius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάντα πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἄστατος ἀλλοτ.

Fors eadem omnis vita rota; instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλος ἐστὶ ἀνθρωπίνων ὀδὸς πραγμάτων. ἀπειρεφόμενος ἡ οὐκ ἔᾳ ἀεὶ τὸν αὐτὸν εὐτυχεῖν. Et priscus nescio quis apud Plut. ad Apollon.

Τροχῷ παπεπέχοντος ἄλλοθ' ἄλλος
Ἀνὴρ ὕπεισι χἠγεμὼν, ἄλλοθ' ἀνίερος.

Qò facit, quod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, quos jumentorum loco currum sibi trahere qandoqe cogebat, qidam regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπίπτομαι ὁρῶν ἀεί ποτε φερόμενον τὸν τροχὸν, καὶ ἄλλοτε ἄλλας κυλιόμενον· καὶ ποτὲ μὲν ταπεινοῦντα τὰ ὑψηλὰ, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦντα. Historiam eam Chagani Abarm. regi priscum Romanum recitâsse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. eâqe relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem considerationem, Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. qum enim per biennium integrum ridere nunqam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliqando accepto, accersiri hominem rex jussit. qi risûs cavssam sciscitanti, his verbis respondit; uti Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἀνάξις ὁρῶν, ὧν τὸ μὲν πρόσθιον λεῦ, τὸ δ' ὄπιστον μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μετέωρον κατήκιστο πρὸς γῆν, τὸ δὲ πρόσθιον μετεώρισε· ὅτου δ' εἰπόντος καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κινεῖσθαι καὶ μεταφέρεσθαι, ἐξεγέλασε· λογισάμενος, ὡς οὐκ ἀδύνατον, ὅτου διατεθεῖσαι καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους κατέβην εἰς ταπεινότητα, ὅτου αὖθις ἴσως ἐκ χθαμαλότητος εἰς ὕψος ἐπαρθεῖσαι καὶ γενέσθαι μετάρσιος. Apud Sophoclem Menelaus, lavdante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμὶν αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ' ὅλης ἐυφεγγὲς δύο
Σπᾶναι φώσαιτ' ἂν ἕ ποτ' ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα
Περίσσωτος καλλώπισις καὶ πληρώμη·
Χἤδιστα γὰρ αὐτῆς ἐυφυΐᾳ φανῇ,
Πάλιν διαίρει, κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia qomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectos.* Κύκλος ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· περιχωρεῖ γὰρ τὰ πάντα ῥᾳδίως, καὶ μεταχαρεῖ, καὶ ἀνταναδίδοται ὡς αὖραις τισὶ μᾶλλον πνεόντων, καὶ γραμμαῖς τοῖς καθ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων ἐυπιστίᾳ. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς δὲ τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τις ἡμῖν ἀνθρωπίνων ἐπιτρέχει πραγμάτων, νῦν μὲν ἡμῖν, νῦν δ' ἡμῖν ἀνθρώπων, καὶ ἀπαναθέντων, καὶ ὅτι τὸ ἐυπροσδόκητον ἐσῶντος ἡμῖν, ὅτι τὸ δυσχερὲς, ἀλλὰ τάχιστα μεταπιπτόντων· ὡς αὖραις &c. ut *supra.* & in *orat. pro pauper.* Οὐδὲν ἡμῖν ἀνθρωπίνων βέβαιον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδὲ ὅπῃ ἡμῖν αὐτοῖς ἰσάζοντα· ἀλλὰ κύκλος τις ἡμετέρων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως ὅπῃ μᾶς ἡμέρας πταλαίης, ἴσῃ δ' ὅτῳ καὶ ἄρσις, φέρων μεταβολάς· & quæ sequuntur. & mox: τὰ μὲν γὰρ ὅτι πάντα ῥᾳδιῶς, καὶ περόσαιρες, καὶ ἄωτον ὀνειδῶν φέρων, ἄλλοτε εἰς ἄλλως μεταῤῥιπτούμενα καὶ μεταπιθέμενα. Agapet. *parænes.* § 11. Κύκλος τις ἡμῖν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ περιφέρων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ γὰρ κοινὸς βίος, ὥσπερ ὑπὸ θεῶν τινος ὀιακυβερνώμενος, ἐναλλὰξ ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς τε κυκλεῖται πάντα τὸν αἰῶνα. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thracis Grammatici in *libro* qo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum significationem* explicat; τήν τε τροχὸν, τὸν περφέρωσιν ἐν τοῖς περὶ θεῶν τεμένεσι, καὶ τὸ περὶ Δελφῶν περὶ διδυμάων τοῖς περσικοῖσιν. allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θνητῶν δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα τέτυκται,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται

Πάντα πάντῃ· ζῆναι δὲ καθ' ἓν μέρος ἑκάστῳ δοῖν.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, θεὸς μέρος ἶσον ἕκαστος.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qa Cicero (qanqam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de caus. corrupt. eloqent.* eo nomine notatus) *orat. in Pison.* *Nè tum qidem, cùm illum suum saltatorium versaret orbem, fortunæ rotam pertimescebat.* Sed & alii non pavci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quanti casus humana rotant?

Et Tibull. *l.* 1. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plavtus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmo *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Trucul.* 2. 1.

Vertit sese rota vicissim; stultus est qi id admiretur.

Boëth. *consol. lib.* 2. *c.* 1, & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe versamus; infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Tu verò volventis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *hist. lib.* 26. *Divis beatus versâ rotâ fortunæ ante vesperam potest esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 42. ἐσήμερα. Qod avtem illi rotam, Seneca etiam, avdaciùs pavlò, *petaurum* nuncupavit. Sic enim ille *epist.* 98. *oblitus hujusce petauri, qo humana jactantur; sibi uni fortuitorum constantiam*

spondet

ſpondet (unusqiſqe.) & Plutarch. in *frag. de vitioſorum miſeria*; πειρεχθεὶς ὑ σκοτοδινιάσας ᾠρὸς τὸν τῆς τύχης πτανεισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mericus avtem noſter ἐγκύκλια iſtîc *ordinaria* yertit. havd incommodè prorſus, ſiqidem ἐγκύκλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia qæqe.* Heſych. Ἔγκύκλιον, τὸ παίλαχῶ κυκλῶν. Et, Ἔγκυκλα, ὑ ἐγκυκλώφια τὸ βίῳ ὑ σωμάτι. Nec malè igitur Cœl. Secundus *thcſ. Ordinarius*, ἔγκύκλιος, *qi in orbem redit: vulgaris.* Ità Ariſtoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίαι ἐγκύκλιοι dixit, *operaſ obvias & vulgares qæsvis.* Ἐπ ἧ πρὸ διεφθάρτων τότοις μάλιστα ᾠροσκρόυομθ, ὅις πλεῖστα ᾠροχρώμεθα ᾠρὸς τὰς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. qæ & ἐγκύκλια διακονήμαλα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μισθὸν, ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ παῖδας. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. ſed & ἐγκύκλια ſimpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, πῶ θεραπόντων ᾠρὸς ἐδὲν πρὸ ἐγκυκλίων χρήσιμον ἐῖ), ἀλλ' ἐκὸν ᾠρὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Iſocrati *de pace*, ὁι τυχόντες ἤτοι ἐπιτυχόντες; *plebeii qivis.* Πλὴν ἐκεῖ τότων πρὸ ἐγκυκλίων ταραὶς ποιῶῖς κὰ ἔχειν ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυσήριον, *myſterium divulgare & in profanorum aures ſive notitiam efferre.* Clemens *ſtrom. lib.* 7. ὁ γὰ ἐκκυκλεῖν χρὴ τὸ μυσήριον. qod ἐξορχεῖᾶς freqentiùs dicitur. nec eſt verò vero abſimile Marcum eò magìs hoc vocabulo uſum qò rerum iſtarum, qas tanti faciunt miſeri mortales, non ſolùm τὸ σωίζειν ὑ τὸ γνώσιμον, ut alibi loqitur, ſed & τὸ ἐυτελὲς ſubindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phil. b.* Ἀεὶ γὰ ἄπαλλα ἄνω τε ὑ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζεῖῶς ἡμᾶς ἐν τοῖς ὁμοίοις, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβεβηκόσιοις ὑ μεταβαλλομ. ὑ ἄνω ὑ κάτω φερομένες τε, ὑ πειρεπομένοις. & Philo in *vit. Moſis*: τύχης γὰ ἀσταθμήτρον ἐδὲν, ἄνω ὑ κάτω τὰ ἀνθρώτεια πηδώσης. Indè qæſitus Diogeni jocus, qi cùm ἐπὶ ᾠρόσωτον deversâ facie, ſepeliri ſe mandâſſet; cavſſam qærentibus, reſpondit, ὅτ μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφειν, qia pavlò pòſt futurum eſt ut qæ deorſum ſita ſunt, ſurſum vertantur. qo loco malim ἄνω φέρεῖν legere. qomodo & Cambyſes minatus eſt, Ἀιγύπλι τὰ ὠὺ ἄνω, κάτω θήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Qinqam potuit & alluſiſſe Marcus ad Heraclìti illud, qô τὸν μεταβολὸν dixit eſſe ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28, Qòd enim ait *Heraclitus ille tenebroſus, eadem via ſurſum & deorſum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα] qod Hebræi dicere ſolent, עוֹלָם מֵעוֹלָם *à ſeculo in ſeculum. Pſal.* 90. *v.* 2. & *Pſal.* 103. *v.* 17. & עַד דָּר וָדֹר *in ſeculum & ſeculum Pſal.* 90. *v.* 1. & *Pſal.* 100. *v.* 5. id eſt, *per ſecula qæq.* Tertull. *de ſpectac. c.* 25. *Qale eſt, ex ore qo Amen in ſanctum protuleris, gladiatori teſtimonium redderc? εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, alii omnino dicere niſi Deo & Chriſto?* doxologiæ formulas ſolennes reſpexit; ſimul alluſum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamarum, referente *lib.* 72. Dione. Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος. qod & Rigaltius obſervavit. Vult itaqe rerum iſtarum ſemper & eſſe & fuiſſe ſortem & naturam esndem; ut mutationibus & viciſſitudinibus eſſent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ ſurſum deorſum ferrentur; talémqe eſſe earum conditionem, ut, qòd de *Forte* ille cecinit, *triſt. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm conſtans in levitate ſua.

Gregor. Naz. *ad cives ſuos in auguſt. conſtitut.* Οὐδὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδ' εἰς τέλος ὅμοιον, ὑ τὸ ᾠρὸν, ὑ τὸ μέλλον, ὑ τὸ ἡμέτερον, ὑ τὸ ἀλλότριον, ὑ μικρὸν, ὑ μεῖζον, ὑχ ὅ, τι ἂν εἴπῃ τις ὑ τοῦτο ἴσην ἢ ἀνίσοτης ἔχει, πῶ δὲ πάντα μεταβολήν.

Καὶ ἤτοι ἐφ' ἕκασον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *ſupr.* § 1. Hinc avtem Lugd. novam orditur, ſed abſurdiſſimè, ut aliàs ſæpe, periocham.

Ἡ ἅπαξ ὅρμησι] ἢ leg. eſt enim alterum diſtributionis membrum.

Καὶ τί ἐν τίνι· ᾠρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἢ ἁμερῆ] *& qid unum alicui. qodam enim modo atomi.* Xyl. qi & locum, ut mendoſum, aſteriſco appoſito notavit. *cuncta indiviſè qodammodo & inſeparabiliter à ſe invicem pendent.* M. Caſ. qi qid legerit ex verſione ariolari non poſſum. D. Salmaſ. ὑ τί ἐν τιὶ. *ſi ſemel*, inqit, *omnia ab æterno direxit, τὰ λοιπὰ κάτ' ἀκολούθησιν, reliqa ab illo ſemel conſtituto ordine pendent, & indiſſolubili ſerie invicem connexa ſunt, & ſemper aliqid in aliqo eſt. qia qod ſequitur ab eo qod præcedit generatur & cauſſa prior ſequentem producit; qia ſic Deus ab initio omnia ordinavit, ſic qodammodo atomi ſunt, non illi Democriti, & Epicuri, ſed alii: qia nimirum inſecabilis ille eſt atqe indiviſibilis ordo rerum ac concatenatio cauſſarum, in qa ſemper ſequens à priore dependet, ut divelli non poſſint nec ſeparari.* Mavult itaqe ἄτμα, qàm ἄτμοι. Adjicere licebat & conjecturam noſtram. ᾠρόπτν γάρ τινα ἀεὶ τί ἐν τινὶ, vel, ὑ ἐν τ τρόπτν τινὰ γίνεται, ἢ ἄτμοι ὑ ἁμερῆ. *vel reliqa à primis illis pendent, atqe ex ſerie hac continua unum qid conſit, aut atomi atqe inſecabilia corpora pro rerum initiis ſubſtituenda erunt.* In hanc ſuſpicionem eò magìs propendeo, qia diſtributio illa Marco ſolens eſt. vide *infr.* § 37. & *l* 4. § 3. ἤτοι ᾠρόνοια ἢ ἄτμοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. καί τι ἓν γίνε τα, legit. *& unum qiddam fit, ſicut cateſ. ſqil. mus conſtat ex annulis qamplurimis ſibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéque perennante, Plato *de leg. lib.* 3. τ' αὐτὸν ϗ ἓν ὂν δεῖ ἡμῖσυ.

Τέρπον γάρ τινα] ità *l.* 6. § 38. τέρπον γάρ τινα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπάλλεται.

Εἰ τις θεὸς, ἓν ἔχων πάντα] vide *ad l.* 2. § 11.

Εἰ ϗ εἰκῇ μὴ ϗ σὺ εἰκῇ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, προνοια δ' ἔστιν ἀδήλοις σαφής
Ἐικῇ κρέμασον ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.
Quid quisque caveat, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superâ est providentia
Nota? optimum est ergò vivere ut casum tulit.

Ἥδη πάντας ἡμᾶς χθὼν καλύψει] Ità *l.* 6. § 59. ἃ αἰὼν πάντα καλύψει] Hesiod. aliquoties.

Αὐτὰρ ἐπεὶ ϗ τοῦτο γένοιτο καὶ μοῖρα κάλυψε.

Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς εἶ] τοὺς ἰατροὺς, *felices esse medicos, ὅτι* τοὺς μὲν εὐπραγίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τοὺς ϗ ἀτυχίας ἡ γῆ καλύπτει. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ἐπιμιμήσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

—— *Perpetuum nulli datur usum, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Nason. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάῤῥους ἡ ὕλη ὅλων αἰτία, πάντα φέρει] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent autem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad.* ε'. *v.* 87.

—— ποταμῷ πλήθοντι ἐοικότε
Χειμάῤῥῳ, ὃς ῥ' ὦκα ῥέων, ἐπίδρομος γεφύρας.
Τὸν δ' οὔτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσχανόωσιν,
Οὐδ' ἄρα τόν γε ἴσχει ἀλωάων ἐειδομένων,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιρρήσῃ Διὸς ὄμβρος.
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατήρεπε καλὰ θάλλοντα.

& *Il.* λ'. *v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
Χειμάῤῥους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς ϗ δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πεύκας
Ἐσφόρεται, πολλὴν δ' ἀφύσσετον εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exilit, oppositasque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo, camposque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. ——

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter. — —

Τὰ πολιτικὰ ταῦτα, ϗ ὡς ὅτεται, φιλοσόφως πεφυκότα] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè sicut *l.* 2 § 10. φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, quòd istic φιλοσόφως, quàm quòd illic φιλοσόφῳ, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, quòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem efferantur: probo, quòd ex commate prægresso τὸ ὡς ἐν τῇ κοινῇ repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, ϗ, ὡς ὅτεται, φιλοσόφως πεφυκότα ἀνθρώπια, ὡς μυξῶν μεσά. *Sophistas* scil. Marcus hîc perstringere videtur, de quibus Julian. Imper. *epist.* 42. βέλονται γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὑ λέξεων μόνον, ἀθῶν ϗ εἶ) διδάσκαλοι· ϗ τὸ κατ' σοφὰς εἶναι φαντάζεσθαι πολιτικῷ φιλοσοφίαν. εἰ μὲν ἦν ἀληθὲς ἢ μὴ, τοῦτο ἀφείσθω νυνί. vel (quod magis reor) *politices* illos, qi sapientiæ nomine laudari solent, qosque ideo à *Sophistis* distingvi vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξεναγοὶ γὰρ ϗ σοφισταὶ ϗ δημαγωγοί. λόγῳ ϗ διακρίνει τραπεζίτης τε ϗ σοφιστὴς, ϗ πολιτικὸς ἀνὴρ, ὑπὸ σπουδῆς εἰρημένων. locum eò magìs, quò expurgem, adduxi. qis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιστὰς istinc furcillandum? qomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè qos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόεσι φιλοσόφου τε ἀνδρὸς ϗ πολιτικοῦ, *viri philosophici ac politici conterminos.* dixerat. ὅτιοῦν δ' εἶ), inqit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς ϗ τοῦτο εἶ), ϗ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à plerisque etiam existimari.* ideo autem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, qòd utrumque genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφισβήτητον ἤδη παρὰ πᾶσι τὸ νικητήρια εἰς δόξαν ὅσιον θεοῦ σοφίας πίειν εἶ) μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σοφὰς συφαντίτας, &c. habes μύξαν de qa Marcus. Et mox Σοφοὶ ϗ ἡγοῦνται εἶ), πάνυ εὐκόπως. μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως ϗ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εὐκόπου λόγου μετρίων γὰρ ἀμφοτέρων ὄντων ἔλεγε, ὅστις ϗ ὄντως κινδύνων ϗ ἀγώνων καρπώσεται πλὴν σοφίαν. Itaque illud ὡς ὅτεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliòque volunt opinari, vel etiam, *ut alii*s havd paucis, falsò tamen, videtur. Neque enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt:* hoc est philosophos æmulantur, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minùs. Ideo Plato in *Sophist.* τὸν σοφιστὴν definivit: *μιμητικὸν τοῦ σοφοῦ*· qasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. qomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *nequissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitioné infectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l* 1, *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήκους, ἀπ' ἄκρου χείλους φιλοσοφοῦντας, ϗ ἔτερον μὲν ὑπὶ φέτοι τεύθοντας, ἄλλο ϗ λέγοντας qos eosdem & Greg. Nyss. *orat. de profess. Christ.* πιθηκώδεις ψυχὰς appellat, ὅτι δὰ μιμήσεως ἐσκευασμένης τὸν χρησιμοῦν ὑπονοεῖν[illegible] μίξαντες ἔχοντες ἐυσεβείας τὸν ϗ δύναμιν [illegible] ἀπόβλητος· uti Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. vide *ad l.* 10. § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκριτὰς etiam

etiam nuncupavit Matth. c. 6. v. 2. & c. 23. v. 23, 25, 27. id est, *histriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 2. ὑποκριτὴς, ὁ ἐν διάφῳ, ἀλλότριον πρόσωπον ὑπελθών. Διὰλ@ οὖν πολλάκις τὸ τῦ Διαβόλου, ἢ ἰδιότης τὸ τῦ βασιλέως. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἴ τις τῖς μὲν πάθεσι ζῇ, τῇ δὲ ταῦτα νεκρώσαντος τὰ ὅπλα φορεῖ, ὅσπερ τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια παίζουσι σχήματα, ὅτε ὑποκριτῶν οἱ διάβολοι εἰς ἀρετώδεις σῶν σχημάτων τὰ σχήματα. Qod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκριταὶ, ὁπὶ μὲν τῖς σκηνῖς, Ἀγαμέμνων ἔκεισι αὖθις ἢ Κλέων, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἶσιν. ἔξω Πάλ@, ἢ Ἀσκληπιός@, καὶ διάφοροι τὰ πρόσωπα, χίγνονται ἀνωμάδοι τραγῳδῶντες, ὑποκρινόμενοι, καὶ συσκίπτοντες. Et Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μίκρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ διάφορον κρύπτει· μᾶλλον δὲ ὑδὲ τότε παρὰ πᾶσιν. ὅταν γὰρ οἱ πολῖται σῶν φανερῶν, τίς ἂν τίνα ὑποκρίνεται· πολὺ ἀλλὰ τὸ διάφορον λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀναγκαίως ἔσται. qod Senec. *ep.* 76. *Hi, qibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qi & Chrysost. *orat.* 38. ὁ τῖς διάφοις τῖς ὑμῖν ἀληθῶς δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ τύραννος@ ἢ διός; καὶ τι ταῦτα πάντα καλῶσιν, καὶ ὐκ ὀνόματα μόνον ἔχωσι διῶν, ἀλλὰ καὶ πράγματα, καὶ ῥόλα· καὶ καλέσωσι πολλὰ, ὡς ὀλίγοις τοῖς δὲ πεπραγμέν@ σωτιλεδίνκ@, ἀπάσι τὸ μισῖν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam *βασιλεύειν διδάσκειν*, alios *artem regendi edoctures* se profitentur, (qemadmodum & Protagoras Platonicus *politicum*, ὅπερ τὸ τῆς πόλεως διανεμητικὸν@ ἄν τις καὶ πράξειεν, καὶ λέγειν.) οἱ ὐκ ὄντες βασιλεύειν, ἀλλ' ὑδὲ ζῆν ἔσιαν, *cùm ipsi interim nec vivere, nedum regnare norint.* Qin & qod Petrus Apost. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pseudonymis doctoribus; ἐλεύθεραν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ ifti, cujus ipsi nè micam qidem penes se habebant; & eò minus, qò plus habere se opinabantur. qod rex sapientissimus monuit, *Prov. c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἐν ἐμαυτοῖς ὦμες, πεποίθασι σοφοὶ εἶναι, ὅτι πολὺ εἰσιν ἀθλιώτεροι σῦ ἄλλων ἀνοήτων· καὶ δὴ τοῦτο τὸ σῦ σοφιστῶν γένος. Dio. *orat.* 10. tales erant, talésqe faciebant illos, qi in disciplinam eis se dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *homunciones.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνθρώπια. nam ἀνθρώπειος, *humana*

Μυξῶν μεστά] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cæs. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βαβαὶ μύξ@, σὲ σῦ κομπάζοντων ἢ μεγαλαυχόντων, usurpatum; Svid. de qo Salmas. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Svidam notat) *à Mysa Cereris sacerdote.* at μύξ@ est μυξάδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κόρυζαν *pro tumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξ@, ἀλαζών. itaqe *arrogantia* ac *fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μυθ' ὅτι πόρω *lib.* 11. § 18. qàm *gravitatis affectatæ*, plenil qanqam συμπτοφία, qod seqitur horsum spectare videatur. Cæterùm habere locum hîc posit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, qo μυξάδεις καὶ βλεννάδεις, & μύξης sive κορύζης μεστὸ, fatui sqidique dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅτι τι, inqit, σὲ κορυζῶντα ἀμελοῦσι, καὶ ὐκ ἀπομύττει δήδμον. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannus Lucianus: Καίτοι ἐνὸς τῦ ἀναλγήτου τοῦτο προσδῶ, ὃς σε παίσας μωραίνοντα, τῷδε πρὸ πολλοῦ ταύτῃ κόρυζαν ἀπεξύσας. Idémqe in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ χαρίζῃ μᾶζαν τῷ ῥίνα πρόσχον. Et in *Philopseud.* Ἐι μὴ πάνυ τῷ ῥίνα κορύζης μεστὸν ἦν. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς τῷ χαλκῷ εἰσέρχομαι, μόνῳ τῷ ἰσχνὸς μαθησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plavt. *Epid.* 3. 4. —*bono es,*

Qi me emunxisti mucidum, minimi pretî.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *æs est.* imò, tanqam de homuncione, cui *muconis plenus nasus*, qiqe *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Festus.

Blennos stultos esse Plautus indicat.

(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones. Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud qem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Debilitatæ blennus. ——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, qâ nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsqe officere censeatur, indè natum; ut sicut *emunctæ naris* hominem, qod de Lucilio Flaccus, *serm lib.* 1. *sat.* 4. pro acris ingenii, exactiqe judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, qod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóqe in usu esset. Verùm contextûs series illò potiùs inclinat, eoémqe ipse. Respexerit avtem forsan Marcus ad illud Epicteti, qi *dissert. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam professionem ementito, cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γίνεται, ἄλλο δ' ὐδέν.

Τί ποτε ποίησον, ὦ νῦν σε φύσις ἀπαιτεῖ] Polt τί ποτε distingvit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, τί ποτε; *O homo, qid negotii faceſſis tibi?* Xylandrum forſan ſecutus, qi ſic prior reddidit; *Qid faciendum? qod nunc natura poſcit, eô contende*, &c. Verùm contextûs ſeries iſta vix admittit, & diſtinctiones à Xyl. ipſo in contextu poſitæ reſpuunt omnino. Verto itaqe, *Facias tandem, ô homo, eorum aliqod, qæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *ſupr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem apposita denuo navſeam pariant.

Μὴ ἀθελήτως εἴ τις ἔσεται] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. c. 24. Μόνον μὴ πάσχωμεν αὐτῷ· μηδ' ἀλαζονεύώμεθα ἐπ' αὐτῷ· ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκεῖ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Senec. *epiſt.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci ſciant, licèt nemo videat.* Et, *epiſt.* 113. *nihil ad rem pertinet, qàm multi æqitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικὸς, ἃ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρπᾶται τὸ ἡδὺ, κἂν κρύφα καταπράσσηται τὸν πόθον· ἐπὶ μᾶλλον εἰκὸς ὄντα τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον σωφρονεῖν διὰ τὴν πρόξενον τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σωφρονεῖν μέγα φρονεῖν, ἐπαινεῖσθαι καὶ ἀκροᾶσθαι μηδὲν δόμενον. ὥσπερ ἦν ὁ κληὼν ἐκεῖνος οἷος τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ βοῶν, Θέασαι, Διονυσία, πάτραν σε περιφωνοῦντος, ὅτου; ὁ ποιήσας τὴ χάριν καὶ ἀξίων, εἶτα τοῦτο δημόσιον, καὶ ἐριτίμων πανταχοῦ, ἀλλὸς ὄζων ἔξω βλέπων ἐπὶ, πρὸς δόξαν ἐλκόμενος, ὅπως ἢ τῆς ἀρετῆς γενόμενος θεατὴς, οὐ ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ αὐτῆς ἐν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς ῥεμβόμενος, εἶθ' ὥσπερ ζωγράφημα θεσπιδὲς ὅτι θέαν τὸ παράγυθον. qemadmodum avtem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Ariſtid. *in Eteon.* à ſitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σωτῆ πίνειν. qod & Dio Pruſ. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες οὐδὲ ὁδοιπόρων ἐπεὶ δὲν ἔλθωσιν ὅπῃ κρήνη τινὰ, πίνειν ὑπολαμβάνουσιν ἐμπηδήσαντες ἢ, καὶ τὸ δίψος καταβεβηκότες, ἡσυχῆ ἀπαλλάττονται, ὅτε πόσαντες, ὅτε εἰπόντες π. vide Epictet. *l.* 3. c. 12. *ad l.* 1. § 7. qi & iſtos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis avcupes avidos, ſcenicis conſert; qi niſi turbâ inſpectante non cantant, non agunt. *l.* 3. c. 14. Ὡς οἱ καλοὶ ἀγαθοὶ μόνοι ᾄσαι καὶ δωίαται, ἀλλὰ μὴ πολλῶν. ubi, *mali Tragœdi*, Volſius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὸν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanqam in Platonis politia, non tanqam in Romuli fæce, ſententiam.* Qod Plutarchus in *Phocione* ſic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ οὐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτεύμενον. *Plato* cenſ qam finxit politiæ ideam, nuſqam unqam reperta eſt, avt repertam uſqam unqam iri ſpes eſt. Theodoret. *therapeut. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος πεύσεται νόμως ξωϊσχαφὲς καὶ ὑδέτα πέπειχα τῷ ἀνθρώπων ἢ πολίτῃ, ἢ ξένον, ἢ ἀστὸν, ἢ χωρητικὸν, ἢ ἔλλιμα, ἢ βάρβαρον, ἢ δοῦλον, ἢ ἐλεύθερον, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναῖκα, ἢ νέον, ἢ πρεσβύτην, ἢ λόγοις ἐντεθραμμένον, ἢ λόγων ἀμίητον, καὶ τοῖς δὲ βιῶναι τοὺς νόμως. Hinc apud Athenæum ille *dipnoſoph. l.* 11. Ἔοικεν ἂν ὁ Πλάτων μὴ πῆς ἔσιν ἀνθρώποις γεγράφαι τοὺς νόμως, ἀλλὰ πῆς ὧν αὐτὸς διαπαιτησομένοις· ὥστε καὶ ζητεῖς τοὺς χρησομένως· ἐχέλως ἔν, ἃ πείσει λέγων, ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν πῆς εὐνομήσοις, ἀλλὰ πῆς δὲ ἐνδεχομένων ἀντιχομένοις. qæ poſtrema eruditus interpres minimè aſſecutus eſt. *debuit*, inqit, *Plato imitari non vota facientes, qi impoſſibilia ſæpe optant ſibi, ſed eos, qi res perfici poſſibiles ſuſcipiunt, ac moliuntur.* Qanqam iniqior forſan hoc nomine Platoni atqe aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non ſolus tamen is) qi *in Julian. invect.* 1. Πῶς δὲ θαυμάζειν ἄξιον τύτε, ὃι λόγῳ πλάσαι πόλεις τῆς ἔργοις συσῆναι μὴ δυναμένης; Non poſſum avtem erudito interpreti Anglic aſſentiri, qi iſta cum ſeqentibus tanqam ex aliena perſona à Marco prolata exiſtimat. Sunt enim Marci ipſius, eum qem alloqitur invitantis ad id qod eſt naturæ ipſius conſentaneum agendum & conandum, qantum in ſe eſt: monentisqe ſimul animum nè deſpondeat, etiamſi non poſſit hominum mores ità refingere, ut reipub. Platonicæ inducendæ ſpes detur, avt eam hominum in bono promovendo conſpirationem experiri, qæ in ea, qam Plato ſibi finxit, republica expectari poterat; ſed ſucceſſibus etiam leviuſculis & proceſſibus perexiguis contentus agat, pergátqe nihilominus in inſtituto. qod idem & de ſe, profectúqe ſuo, cuiqe ſvadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ὀ μικρόν τι ὄζει] Non eſt parum, inqit, ſi vel parum ſtudio tuo proficere poteris, in tam ampla validáqe hominum morúmqe corruptela; ſi vel ſupprimere ſaltem valeas, qod corrigere non datur. Siqidem dogmata tenaciùs animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorſus, plus qàm Herculeus labor fuerit; qod tamen niſi fiat, nihil liberè ac lubenter, ſed ſervo fucatóqe affectu peragitur, qicqid à talibus præſtatur. Malè iſta cepit accepitqe Xyl. dum legit Δόξμα γὰρ αὐτῷ τις μεταβάλλει; verítqe, *Mutat aliqis illorum ſuum placitum?* ſed & Xylandri veſtigiis inſiſtens Anglus. cùm τὶς illud ſit ἐρωτηματικὸν. *Ecqis enim dogma, ſive judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira l.* 2. c. 10. *Numqid ille cujus navigium multam, undiqe laxatis compagibus, aqam trahit, navis ipſiqe navigio iraſcitur? Occurrit potiùs, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifeſta foramina percludit,*

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, qia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; nou ut definant, ſed nè vincant.

Δυλεία γενόντων ϗ πείθαϛ φρεσὶ πιμφίων] Hoc eſt quod unico verbo Hebræi כחש i. e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere.* Ità vates rex, *Pſal.* 18. *v.* 44, --46. *Populus priùs ignotus mihi, ignarúsque mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei auditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i.e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (qaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis cohorreſcunt.* & *Pſal.* 66. *v.* 3.) *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui.* & *Pſal.* 81. *v.* 16. *Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege prior Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v.* 29. *Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc autem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, qia & ipſe reipub. regimen glorioſè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt; qæ tamen havd longo poſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l.* 5. & Diodor. Sicul. *l.* 18. ſed & Cicer. *de offic. l.* 1.

Ει ἐιδὼν, τί ἢ κοινὴ φύσις ἤθελε] Vide *l.* 8. § 3.

Ουδεὶς μι καλαχέιρισε μιμέϊϛ] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Απλῶν ὄζι ϗ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſus illud peccant, poſt Philoſophos qoſdam, qi ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qi argutiis, tricis, & qæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſus iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖϛ.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἡ μὴ τύφε τινὸϛ σεμνότητος. Philo in *Flaccum*: Ἃ ϗ λαμπρότερον ϗ βασιλικωτὸ ἤθελε φύσιν, μὴ πλέον ϗ περίφησιας ἐπιδείκνυτο ὄϑ, σεμνότερον γὰρ αὐτὸν ἄρχοντι ϗ λυσιτελέϛατον ὁ τύφ ϗ. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Inſidebat aureo ſolus ipſe carpento; Auguſtúsque faſtis vocibus appellatus, vocum lituorúmque intonante fragore, talem ſe, támque immobilem, qalis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanqam figmentum hominis: non cùm rota concuteret nutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manúmve agitans eſt viſus unqam.* Qæ eadem per totam vitam obſervâſſe, avthor eſt idem *l.* 21.

§ 30. Ἀναθεν ἐπιθεωρεῖν] Vide *l.* 7. § 48. Eſt autem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, qem ὀπιοκοπῦλαι ea de cavſa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντοῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλοῦτον. ſed ſeqentia refutant, ἐν χειμῶνι, ἐν γαλιώαις.

Ἐπινόει ϗ ϗ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc autem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qa Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλ ϗ ζώντων, ἡ ἱϛορία· ϗ σάλπιγξ πείϑεσϑ ϗ, τὰ γεγοφόμενα, τοῦ πάλαι τεθνεῶϛαι ὀϑ ϕῶϛ σημάτων ἐξανιϛῶσα, ϗ ὑπ' ὄψιν τιθεῖσα τοῖϛ βιωμένοιϛ. Verùm Marcus hîc potiùs vult nos animo complecti, qàm immenſum temporis ſpatium nos anteceſſerit, qod transactum ſit illis, qi & nobis prorſus ignoti, rerúmqe noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. § 3. τὸ χάος, ſed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μὴν ἴδϊ ὄνομά σε] vide Boëth. *conſol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχιϛα ἐπιλήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχιϛα ϕάξει] vide *l.* 4. § 3. τὸ εὐμετάβολον.

Ουτε ἡ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν. § 31. Ἀταραξία] Idem *l.* 7. § 54. & *ſuprà* § 6.

Καταλήγουσα ἐπ' αὐτὸ] ut nihil aliud reqirat, qàm rectè feciſſe. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καταληκτικῶϛ διδόναι.

§ 32. Ὅλα ἐπὶ τῇ ὑποληψει κείμενα] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἀφειποίησεις ἤδη σαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον ἀφειλιφέναι τῇ γνώμῃ] Iſta peſſimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη σαυτῷ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens avtoris eliqidò poſtulat. Meliùs Angl. à ſeqentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Nevtri tamen aſſentior. articulum, qi deperiſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. εὐρ' ἀφειποίησεις ἤδη σαυτῷ [τῶ] τὸν ὅλον κόσμον ἀφειλιφέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco lavdatum *l.* 7. § 35.

Πολλὴν εὐρυχωρίαν] qaſi ex anguſtiis educere te poteris, & in patente te collocare. Ità Pſalt. *Pſ.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰϛ πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal* 31. *v.* 9. *Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente*, ſive, *in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν εὐρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωρία. *ad Rom. c.* 2. *v.* 9. Θλῖψις ϗ στενοχωρία. Epict. *l.* 1.

6. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ γενοχωρείαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου γὰρ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι ἑαυτοῦ θλίβεσθε, ἑαυτοῦ γενοχωρεῖτε. Talem sibi procuraverat γενοχωρείαν Pellæus ille, qi

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Seripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè γενοχωρεῖν τὸν κόσμον, uti Epictetus idem, sed sensu paulò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον περιελιττόμενα τῇ γνώμῃ] quod ævum animo percurrere, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ἦ τὸ πρὸ τῆς γλυκύτητος] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, quod sine termino sequitur; & parum est, quicquid finitur. Longum quippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua quæ differunt, impellunt. atque unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33 Πάντα ὅσα ὁρᾷς, τάχα φθαρήσονται] vide *ad l* 2. § 12. & *l.* 4 § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, quidque est, quidque erit, morte damnatum est. Omnes quæ usquam rerum potiuntur urbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia paxque ad inertiam versa consumet, & magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio absconlet, aut in subitam cavernam concidentis soli lapsus abducet. quid est ergò quare indigner, aut doleam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἔρως τοῦ πράγματος] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset præterita longitudo, quæ esse desiisset. etenim inter eum qi decem vixit annos, & eum qi mille, postquam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usque ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Quid tam diu vixerat, qid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & hodie moreretur, qid illi vitæ longitudo profuisset? qid enim diu est, ubi finis est? quantum est in hac vita, qod erit aliquando finitum? qicqid fuit futurum, ubi præteritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usque ad hoc tempus, in qo sumus, mentis oculos ducimus, omne qod finiri potuit, quàm breve fuerit videmus. Ponamus enim qemlibet hominem à primo die mundi conditum, usque ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, quam quasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, præterita jam nulla sunt, qia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, qia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, qod inter initium finémque deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unqam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: qid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi: modò caussas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, quæ magis ac parcit reflicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Caussam hujus rei qæris? qicqid temporis transiit, eodem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & aliqi non possunt longa intervalla esse in cursu; quæ tota brevis est.* Idémque *ep.* 99. *Omnes qantùm ad brevitatem ævi, si universo comparces, & juvenes, & senes, in æqo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est; hoc qod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ἃ φιλοῦσι] *qæ amant.* Xyl. imò, *propter qæ amant*, alios scil. atque ità Cas. at Lugd. χρῶνται. qasi mens esset, *propter qæ succensent aliis.* qod χρῶνται potiùs diceretur.

Γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (qam transcripsit, more suo, tacito avtoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11) *Qemadmodum stultus est, qi emturus equm, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qi hominem ex veste, aut conditione, qæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ἔτε γὰρ ἵππου εὐγενοῦς χρῄζοιτ' ἄν, ὁ πλουτεῖν σκεύη ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός. ἔτε ἀνὴρ ἀρετῆς, ὁ πλύπιμον κόσμον κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὰς ψυχὰς γενναῖος. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. qod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *melliss. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Qid est stultius, qàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equm aurei fræni.* Et *epist.* 92. *Qod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc qoqe natura, ut qandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. qis autem unqam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaque ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum personata felicitas est. contemnes illos, si despoliaveris. Equm empturus, solvi jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, nè qa vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones qicqid est qod displiceat, aliqo lenocinio abscondunt. itaque ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum juberes & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythiæ, Sarmatiæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totumque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ ſuginatæ, unius omnes coloris? quid iſta vehicula cælata?

-inſtrati oſtro alipedes, pictiſque tapetis;
Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt ſub dentibus aurum.

Iſta nec dominum meliorem facere poſſunt, nec mulam. Idem *ep.* 87. qod Flaccus, *ſerm. l.* 1. *ſat.* 2.

Regibus hic mos eſt ubi equos mercantur, asellum
Non emit ille prius quam naſum, pectus, et armos
Perſpexit, crebro ſubiecit fuſtibus ut ſit
Exſpectata diu vitiis ſine, pernicibus atque
Surdo. Quid refert, clunes tenerine ſequantur
Ocreati, an quos facit attentare diligentes?
Hic mos eſt ubi equos mercantur, et hic ubi uxor.
Nam faciem vitio dabit hic, ſi fronte capillum
Reppulerit, laudabit ubi tibias, mendoſa quod illi
Crura ſit, et poſitis staret mala planta pedibus.
Quæ ſi narrantem ſpernat nec credat amicum,
Iſtis quæ ſpectat verbis, laudare puellam
Incipiet, cui dicta prius ſtultissima porro
Hic accedet opus, quo non quicquam improbius re.
Ne dubita, ſi vis animum inducere, quin tibi blandis
Uxorem dotata roget aliquando puella.
Hoc ſtatuam, hoc pictam dicet habere volo.
Non poſſe invitum fieri tibi credis amicum,
Ille tibi ſervus, tu illius mancipium eſto.
Ille tibi parvo ſub nutu metiet agros,
Ille dabit locuples ne ſis pro paupere, ne te
Paupertas impellat ad audacia dicere vel ſic
Facturum, ut limis tabulis transcribat inemptas
Illius ad libras, cui non eſt amplius octo
Millibus ærata res, quæ nec ſolvere poſſit
Hunc, qui pro trecentis milibus eſt, neque ſi ſit
Magnificus, præter nugas et pulchra paterna
Et viridem equum, et manicas et cultum pene ſenilem.
Hæc ubi ſcis, dubitas etiam, quin turpiter hic te
Fallat, et hic rapiat? Quid ſi comes objicit aſper
Fortis, et hic pugnis vitam quærentibus? Eſto
Non eſt tanti, agedum pugnemus, vincere pulchrum eſt.
Si nil eſt ultra, quæ mors fortunæ finis habenda eſt,
Oppetere et potius nolim, quam ſervus obedio.

* Ità Lipſ. *apertos*, vulg. perperam.

Inſticiunt: nè ſi facies, ut ſæpe, decora
Molli fulta pede eſt, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulcræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix.
Hoc illi rectè, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypſæâ cacior, illa
Quæ mala ſunt ſpectes.—

qæ verè mala, qæ mentis mala; hæc enim ſola verè mala Stoæ. Nec diſſentiunt noſtri. Joan. Chryſoſt. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. τί πολ' ὄζιν ἵππος ἀρετή; ἄρες τὸ χρυσῆν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τελαμῶνας τοιούτους, καὶ στρωμάτων δεσμὸν ἐκ σηρικῶν νημάτων συγκείμενον, καὶ τάπητας ποικίλους καὶ χρυσοπάσους καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πλοκάμους χρυσοῦς χρινίοις συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ δρομικὸν ἔδι, καὶ εὐσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὐρυθμα, καὶ ὁπλὰς ἔχειν ἵππου παρεσπάσας γλυκαίφ, καὶ ἀνδρείαν κεκλῆσθαι πρὸς ἐκείνους μαχαῖς, πρὸς ἐν πολέμοις ἀμείζουσι, καὶ δύνασθαι καὶ ἐν παρατάξει μὴ πολλὰ φαίνεσθαι τῷ παρασήματι, καὶ τεσσῆς χιλιάδας σώζειν τὸν ἀναβάτην; ἆρ' εὐδηλον ὅτι ταῦτα ἵππου ἀρετὴ, ἀκ ἐκείνα; τί δὲ; ὄνων καὶ ἡμιόνων ποίαν φαμὲν ἀρετὴν ἔδι); ἢ τὸ δύνασθαι μετ' εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ βαδίσεις τὰς ὁδὸς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν σεβάσμια πάχεας μυκιλιάδος; μὴ τὰ ἐξωθεν αὐτοῖς ἐπικείμενα σωτηρίαν τινὰ φέρει πρὸς ὀικείαν ἀρετὴν αὐτῶν φήσομεν; ἀδιακρίτως. ἄμπελον γὰρ ποίαν θαυμασόμεθα; πρὸς τοῖς φύλλοις κομῶσαν, καὶ τοῖς κλήμασιν, ἢ πρὸς τὸ καρπῷ βεβρομένην; ποίαν δ' ἀρετὴν ἐλαίας εἶναί φαμεν; ὅταν μεγάλας ἔχη τοὺς κλάδους καὶ πολλοὺς πρὸς τοῖς φύλλοις κόμους, ἢ ὅταν τὸν οἰκεῖον καρπὸν ἀφθόνως καὶ παντάχῃ διεσπαρμένον ἐμφαίνῃ; ἔτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ποιῶμεν. διακεκρίσθω πρὸς ἀρετὴν τὸ τῶ ἀνθρώπω, καὶ βλάβοιτο ἔδι) ἐκείνην νομίσωμεν, πρὸς αὐτὴν λυμαινόμενον· τί ἔν ὄζιν ἀρετὴ ἀνθρώπου; χρήματα, ἵνα πλούσιος· ὑδὲ ὑγιεία σώματος, ἵνα φοβηθῆς νόσον· ὑδὲ ἡ τῶν πολλῶν ὑπόληψις, ἵνα ὑπόδηθι δόξαν πονηράν· ὑδὲ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἶναι, ἵνα φοβερός σοι γένηται ὁ θάνατος· ὑδὲ ἐλευθερία, ἵνα δουλείαν φύγῃς· ἀλλὰ ἡ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ἐρρόθησις. vide *ad lib.* 6. § 40.

Ὅσῃ ἔπεσις] *qæ eſt illa opinio?* Xyl. imò, quòd *l.* 11. § 17. μεθ' ὅσα τύφου; *quanto cum faſtu?* & *l.* 12. § 27. μετ' ὀιήσεως. grande ſcil. ac grave qippiam, & qod magni faciendum ſit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliqem vel perſtrinxerint, vel collavdârint. atqe hoc eſt qod Marcus *l.* 10. § 13. dicit, hos in aliorum lavdibus vituperiiſqe φρυάττεσθαι. Evripid. *Glauco*, referente Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Βαρὺ τὸ φόρημ', ὅπαπος ἀνθρώπῳ κακόν.
Faſtus mali hominis, res eſt intolerabilis.

§ 35. Ἡ ὑποβολὴ ὑδὲν ἄλλο ὄζιν, ἢ μεταβολή] Senec. *ep.* 71. *Quicqid eſt, non erit; nec peribit, ſed diſſolvetur. Nobis ſolvi, perire eſt. proxima enim intuemur: ad ulteriora non perſpicit mens hebes.* vide *lib.* 7. § 18, 23, 25. & *lib.* 8. § 18.

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l.* 3. § 4. ἀγαθὰ ἔδι) πάντα.

Ὃ καὶ πάντα] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; ſed & in locum ſuum, unde excidit, reſtituo, legendo, καὶ ὅπ. π.

Ἐν πασῆτις θεαῖς] *inter tot Deos.* Atqi Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima univerſalis intellectu prædita. l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14. & *l.* 9. § 8. i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l.* 4. § 18. Ità diſertè Laërt. *l.* 7. *Zenon.* ſi Lipſii diſtinctionem *de Stoic. Phyſiolog. l.* 1. *c.* 9. Ambroſii Camald. verſionem ſeqimur; ἕν τε ἔδι) θεόν. καὶ νῦν, καὶ εἱμαρμένην, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσκυνούμενον. Verùm ego, cur interpunctio recepta ſolicitetur, nihil video. ἕ: τε ἔδι) θεὸν, καὶ νῦν, &c. ſin moveatur, ἕνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix ratio. Deum ſummum unicum agnoſcebant, qem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιουργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiores ſtatuebant φθαρτὰς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de commun. notit.* eoſdem deridens) πηλοὺς *fuſiles*, ὥσπερ κτείνας ἢ κατλιτείνες, *tanqam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtra ponebant. Ità Plut. *de Philoſoph. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν ὄ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι. Verùm Epiphan. *hæreſ. lib.* 1. *hæreſ.* 5. Deum aſſcrit Stoicos in hæc qaſi membra qædam diſpertitos. Μερίζειν ὄ τὴν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς ἐσίας, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ψυχὴν, καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l.* 8. § 19. & *l.* 12. § 28. vide & Athenag. *in legat. pro Chriſtian.*

Ἐξευρέθη] *reperta eſt, extitit.* ut *ſupr.* § 8.

§ 36. Τὸ σαφὲς] Vide *ſupr.* § 14. & *l.* 8. § 24.

Γράσος] Ità *l.* 8. § 37. γράσος πᾶν τόπε.

Πῶφρι γῆς τὰ μάρμαρα] *nitidi terræ. Caſ. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶναι ὄρκον (*terræ*

(terræ tubera ſunt) θεὶ ὧν σωτηχὴς ϗ ἀδιάσαλ⊖ πόλεμ⊖. Theodor. Prodrom. *in providen.*

Εὕρημα κυνὸς ἡ σεβασὴ πορφύρα·
Ὁ μάρηαρος κύημα φαῦλον ὀστέου·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χνοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς δικ⊖ ἐκ τιτάνος ϗ ξύλων,
Ὀπλῶν τε πλίνθων, ϗ λίθων ἐξεσμένων.
Ἴσης τίτανος, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τὼ γλῶ ἢ τιμῶν, ϗ σεσῶν, ὃν αἰχύνῃ
Auguſti hominis purpura, inventum eſt canis;
Libido, margarita, vilis oſtrei:
Summa eſt lapillis, quòd glabella ſaxa ſunt.
Ex calce, lignis, ſplendida ornatu domus,
Coctóque latere, foſſilique marmore eſt.
Calx nata terrâ, ligna, lapides terra ſunt.
An terram honorans, erubeſcere haud velis? Svart.

Ὑποσάθμαι ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος] f. ὁ χρ. [ϗ] ὁ ἄργυρος. *fæces* autem ſive *ſedimentum terræ* iſta vocat, qia inter liqandum ſubſidit, qod eſt puriſſimum metalli atqe pretioſiſſimum; qomodo in vino & urina ſolet τὸ ὑπόστημα, ſive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani theſavro adjiciendum, cùm ex Marco; tum ex Heſychio, apud qem reperias. Ὑποσάθμη, πρυῖα, πρυξ. & Σκωρία, ἡ χαλκοῦ ἢ [τοῦ χρυσοῦ] ὑποσάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum ſentio. Sed & ex Laert *l.* 7. qi in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixiſſe ὑποσάθμω πάντων τὼ γλῶ. qanqam nec hi ſoli. nam & Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποσάθμω οἰκεῖν. & Syneſ. *de providen. l.* 1. τὼ ὑποσάθμω φῦλ ὄντων, mundi inferiora iſta appellat. Levcippus item apud Hermiam *in Philoſ. irriſ.* τὰ παχυμερῆ κάτω ὑποστάντα ὕδωρ ϗ γλῶ ῥυέντ. & Theodoret. qi *therap. l.* 1. pravos improbósqe homines ait, ὑποσάθμη πνὶ παχείᾳ ἐοικέναι, φῦλ τῶ δυλισῆ⊖ ὑ δικαιοσύνη πόρων διὰ παχύτητα. de Cynico Julian *de cynicſm. orat.* 2. ἐκείνῳ τὸ χρυσίον οὐκ ἔστι χρυσίον, οὐχ ἡ χάμαι⊖ χάμαι⊖, εἰ μὴ πρὸς ἀμοιβὴν πε αὐτὰ ἐξετάζοι, ϗ τῆς ἀξίας αὐτῶ ἐπιτρέψειεν αὐτῷ τιμᾶν γλῶ· ὃ δὲ αὐτὰ δίδην ἀμφότερα· τὸ ἀναισθητεῖν ἢ ϗ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων ἐν κενοδοξίαις ταῦτα ϗ ἀμαθίαις νενόμικεν ἔργα. Qin & ideo poteſt metalla iſta γῆς ὑποσάθμω dixiſſe, qia in infimas terræ partes, qaſi demerſæ jacent, qomodo ad ima fæces, ac ſedimenta ſubſidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo peſſimum.* & epiſt. 108. *graviſsimum qódqe turbidúmqe ſubſidit.* Ità enim de his avtor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, qaſi malè nobis committerentur, natura abſcondit. nos in lucem, propter qæ pugnaremus, extulimus. Nec erubeſcimus ſumma apud nos haberi, qæ fucrant ima terrarum. vis ſcire, qàm falſus oculos tuos deſipit fulgor? nihil eſt iſtis, qamdiu immerſa & involuta cœno ſuo jacent, fœdius; nihil obſcurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utriuſqe materiæ, ad qas cupiditas noſtra caligat, terra, qæ qicqid utile futurum nobis erat protulit, iſtas defodit & merſit; &, ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium proditurîs, toto pondere incubuit.* Qod Plinius *nat. hiſt. l.* 33. *præfat. Hæc ſummâ ſui parte tribuit, qæ proſunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, qæ occultavit atqe demerſit.* Sed non altè ſatis, ſi Senecæ credimus, qi mox *ibidem. Poſſum de rerum natura qeri, qòd aurum argentúmqe, non interiùs abſconderit, qòd non majus, qàm qod detrahi poſſet, pondus injecerit.* Idem deniqe *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmqe illis, in qibus jacuere tenebris digniſsima, non ad hunc æſtimat ſplendorem, qò imperitorum verberant oculos: ſcit erui è cœno, ex qo illa ſecrevit cupiditas noſtra, & effodit.* In ſacris literis, divitiæ, qæ iſtis cumprimis conſtant, עֲכָמִים voce compoſita id eſt, *denſum lutum* ſive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. ſed & שְׁמָרִים i. e. *fæces*, ſive ὑποσάθμαι, ut Marcus iſtic, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. ſi Druſio fides: *proverb. claſſ.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. qanqam eò loci, *concretum eſſe ſuper fæces:* vel de ſecuritate ac fiducia, cum Piſcatore; vel de obſtinatione in malis, cum Junio, è pace tranqilitatéqe jugi natâ, maliîn intelligere: ex gemina ferè formula, qæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τερψία ἡ ἐσῆς] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνευματικὸν] *etiam qæ ſpiritu conſtant.* Xyl. *etiam vita tua.* Caſ. i. e. *anima*, qaſi πνεύματον legerit. τὸ πνευματικὸν, eſt *formale*, ſive *qod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, ſicut τῶ ὑλικῶ τὸ αἰτιῶδες, *l.* 4. § 16. & *l.* 5. § 13. ubi idem planè qod iſtic argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. qod *l.* 12. § 10. ὕλην ϗ αἴτιον dixit. & *ibid.* § 18. αἴτιον ϗ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* ſunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα ϗ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] qia nimirum elementa, ex qibus & ſpiritus ipſe ſive anima juxta Stoicos conflatur, in ſe invicem tranſmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλις τῶ ἀθλίω βίω ϗ γρυγισμῶ] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. τοῖς παιδίοις μικρὰ προφάσεις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή. Apoſt. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν.] de Iſraëlitis loqitur in eremo ſubinde ex occaſione qavis murmurantibus.

Πιθηκισμῶ] *imitationis.* Xyl. *diſſimulationis* Caſ. at Svidæ πιθηκισμοὶ ſunt ἀπάται ϗ κολακεύματα. (apud qem pro μενικᾶς, *ut* νικᾶς leg) ex Ariſtoph. in *Equit.* ubi Cleon adverſario ſuo;

Ὄι μοι τάλας, ὅτοις πιθηκισμοῖς με θελαύνεις·

& mox: Ἀλλ' ὐχ ὑφαλεῖς με δωπίαις.—

Et

Et apud eundem in *Vesp.*

Ταῦτα ἰδὼν, ὑπό τι μικρὸν ὑπθήκισα· pavlulum adulatus sum. Verùm Marco πιθηκίζειν videtur esse *simiarum more*, qæ gesticulationibus vanis ludos faciunt, *nugari*. qod Apollodor. in Adelph. dixit

--ἐν πιθήκοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ.---

hoc est, *inter nugaces nugacem esse*, sive pariter nugas meras agere. habes *supr. ad l. 9. § 3.* siqidem simia risûs lusûsque solius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὐ δύνᾳ τῷ οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, ὐδὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, ὐδὲ ἀρᾶν τῷ γλῶ, ὡς οἱ βόες· ὕδειν ὃν φέρει καὶ βωμολοχίαν, καὶ παιδιὰς ἀνέχεται, γέλωτ& ὄργανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri versione videri possit Epicteti illud *enchir. c. 35.* qod idem totidem ferè verbis habetur & *dissert. l. 3. c. 15.* ταῦτα πάντα ὑπομενῶ, ἕρχε ὅπῃ τὸ ἀθλεῖν· εἰ δὲ μὴ, ὡς τὰ παιδία, ἀναγραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παίσασα παίζει, νῦν δὲ αὐλητὰς, νῦν δὲ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· ὕπω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφ&, ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ ὐδὲν, ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. verùm qid est hoc vago & desultorio vitæ instituto nugaciu? vide *l. 4. § 16.* Idem *l. 2. c. 4.* de philosophiam professo, sed vitæ inquinatissimæ homuncione: Ἀρχέδημον πίνυν νοῶν, μοιχὸς ἦσθ, καὶ ἅπτης, καὶ αὖτὶ ἀνθρώπυ λύκος ἦ πίθηκος. τί γὰρ διαφέρει; Diogenes *epist. 17.* cujus initium, an inscriptio, cùm intercederit, ità potest restitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις ὀιμώζειν.] ὑπάρχει δὲ τοῦθ' ὑμῖν, κἀν ἐγὼ μὴ λέγω. ὄντες γὰρ τοῖς μὲν ὄψεσιν ἀνθρωποι, ταῖς δὲ ψυχαῖς πίθηκοι, περισπεύδετε πάντα, μνώσκετε δὲ ὐδέν. reliqâ ferè totâ epistolâ πιθηκισμὸν illorum graphicè describit.

Τί τούτων χαυόν] *ad l. 7. § 1.*

Τί σε ἐξίστησι] *qid terret te?* Xyl. *ad qid obstupescis?* Casaub. Malim, *qid te percellit?* sive *de mentis statu dimovet?*

Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ θεοῦ ἁπλούστερος καὶ χρηστότερος γίνε] *Quin & jam erga deos simplicior & melior es facilus.* Xyl. quasi ἐγένου legeretur. at Lugd. γοῦ. rectè. qem & Casaub. secutus est, *esto jam tandem erga Deos simpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l. 3. § 7. & l. 6. § 23. & l. 12. § 35.* potest autem hæc clavsula fuisse à prægressis sejuncta; & hoc velle, opera naturæ lustres breviore spatio an prolixiore, nihil interesse; cùm eadem visurus sis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *supr. § 4. & 20.*

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πυγῆς ποιεῖς πάντα] vide *l. 6. § 36.*

Ὡς ἐνὶ σώματι] vide *ad l. 4. § 40.*

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l. 5. § 8.*

Τί ἔν ταράσσῃ σ' τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ὑποχείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ] *Qid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, periisti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θνείωσαι, qod in periocha seqenti infectum sensum facit exsensum, istûc esse retrahendum. & est prorsus. sed τεθνείωσαι leg. & me avtore, ultimo loco potiùs collocandum. At Casaub. (qi à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanqam aliò spectantia) *Dicis parti illi rationi præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te? num & hæc excrementa egerit? num pecudum ritu depascitur?* ut nimirum corporis instar morti obnoxia sit. Ità τὸ φθείρεσ vult eâ esse *corruptelâ affectum*, qæ interitum rei corruptæ afferat: qum de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσ dicatur Marco *supr. § 2.* vult legi, ὑποχίνει, βόσκει; (nam τὸ σωαγελάζῃ rationem nullam habuisse videtur) & novum ista conficere ἑρώτημα. vult denique τὸ ὑποχρίνειν illud *excernendi* significatum habere. D. Boot. avtem aliter ista interstingvit. siqidem argumentum superius ad τῷ ἡγεμονικῷ clavdit. tanqam si scriptum esset, τί ἔν ταράσσῃ τῷ ἡγεμονικῷ; *Qid mente tuâ conturbaris?* indè avtumat & ipse novam seqi materiam, cujus verba sic concipienda sint. Λέγεις, τεθνήκας· ἐφθάρσαι, ὑποχίνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, sive, *in contemplatione versatum te verùm corruptus es, simulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ὑποχρίνεσ certè istîc *histrionem agere* mihi significare videtur; eo sensu nimirum qo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *policrat. l. 3. c. 8. totum ferè mundum histrioniam exercere.* qanqam nec spreverim ipse prorsus, qod Casaub. subindicat, ut ὑποχρίνῃ in media forma significatu activo legatur. eò magìs qia Marcus ipse *l. 6. § 14.* τίμιον, inqit, ἔστε τὸ συναγελάζεσθ, ἔστε τὸ τρέφεσθ· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ ὑποκρίνειν τὰ ἐντερώματα τῆς γαστρός. qod avtem τεθνείωται dicit, Epictetus forsan explicabit, qi de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *dissert. l. 1. c. 5.* ἐντέτμηται τὸ αἰσθητικὸν αὐτῶ, καὶ ἐκπεπληκτικὸν καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ἐντέτμηται, ἀλλ' ὑποτεθνείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνειῶσ τῷ ἡγεμονικῷ est idem Marco, qod Crantori τεθνεῶσ τῇ ψυχῇ, in illis; τεθνειῶσ γὰρ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα πιθηκον, ἐνταῦθα δὲ ψυχήν. Verùm locus insigniter depravatus videtur. Nec certi qid statuere avsim. D. Salmas. de hoc loco per literas consultus, de θνείωσαι huc retrahendo consentit: periodum totum sic concinnandam censet. Τί ἔν ταράσσῃ; μίμπι τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ὑποχρίνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ, θνείωσαι; *numqid ηγεμονικῷ tuo dicis; qòd mortuum est, qòd corruptum, qòd aliud agit, aliud simulat, qòd congregetur, pascat,*

&c.

& efferetur. vel sic etiam, Τί ἂν ταφείην; τί λέγεις; πῷ ἡγεμονικῷ τέθνηκας, ἐρράφης, &c. *an τῷ ἡγεμονικῷ mortuus es, corruptus es?* &c. hæc omnia non sunt τῷ ἡγεμονικῷ, ac divinæ particulæ, quæ nobis insita est, sed brutæ materiæ.

§ 40. Ἤτοι οὐδὲν δύανται θεοὶ, ἢ δυνάμενοι δύανται] *Aut nihil omnino pro nobis Dei possunt, aut animi distractiones & intemperies sopire & lenire possunt.* M. Cas. qi [loco τὸ δυνάμενοι qid legerit ignoro. Ego Xylandrum sequor hîc furcillantem prorsus. Vide ad periochæ præcedentis clavsulam. *Vel nihil*, inqit, *possunt dii, vel possunt aliqid.* Sequentia liqidò comprobant. Annot. Lugd. ἢ μὴ δούσας δύανται. qod idem valet.

Μᾶλλον τῷ μὴ παρεῖσαί τι τούτων, ἢ τῷ παρεῖναι] *Cur non magis etiam petis, ut dent tibi nè qid horum metuas, aut expectas, neqe magis dolcas, si absit, qàm si adsit?* Xyl. Ego malim. τὸ μὴ π. τ. τ. ἢ τὸ π. *Cur non hoc potiùs poscis, nè istorum aliqid metuas, aut nè istorum aliqid cupias, qàm nè istorum aliqid absit, vel adsit tibi.* in versionem suam Cas. utrumqe admisit. Hoc est qod Diogenes olim in parentibus notabat. ἐπὶ τῷ μὲν γὰρ, τοῖς θεοῖς θύετε· περὶ δὲ τοῦ παῖδος εὐχῇ, ὡ θύετε. *Filium*, inqit, *ut habeatis, victimâ cæsâ deos poscitis: verùm de hoc, qalis futurus sit, parum sensi habetis; nec ut bonus, probúsqe evadat, Deis supplices estis.* Laert. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inqit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; at cur non potiùs oratis, ut nihil vos istiusmodi afficiat? cur non potiùs ut nè expetas, qàm ut re expetità potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, qàm ut id qod metuis nè eveniat? illud enim, non istud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menandri illud:

Ἄνθρωπε ὢν μὴ δέηθι τῷ ἀλυπίαν
Αἰτεῖ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μαχοδυμίαν.
Nè poscè homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æqanimem, & tolerantem mali.

Grot. Nec abludit reprehensio apud Petronium Evmolpiana illa; *Qis unqam venit in templum & votum fecit, si ad eloqentiam perveniisset? qis, si Philosophiæ fontem invenisset? ac nè bonam qidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; sed statim atqe limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, si propinqum divitem extulerit, alius si thesaurum effoderit, alius si ad trecentics HS pervenerit.*

Μὴ παρεῖναι] Dio Prus. *orat.* 16. Τοσούτων ὄντων ἐν δυσκόλων ὄντων ὑπὸ τῆς σώματος ἀρχομένοις τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστι ἐκφυγεῖν τούτων αἰσθανομένῳ καὶ ῥᾳδίως ἐκδιδύσκειν, μὴ κακοδαιμονέστατον ἁπάντων εἶναι προσδοκώμενον τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τοῦτο, μηδὲ τοῦτο συμβῇ; καθάπερ εἴ τις ἐν ὁμίλῳ πορεύοιτο, σκέπασμα μὲν ἔχοι μηδὲν, εὔχοιτο δὲ μόνον, ἕκαστον τῶν σαλαγμῶν διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πλέων, αὐτὸ τοῦτο προσέχειν, καὶ τὸ προσπαῖσαν δέχεσθαι καλῶς, εὔχοιτο μηδὲν τῶν κυμάτων καὶ τῶν ναυῶν ψαῦσαι.

Καὶ εἰς ταῦτα σωφρονεῖν] Stoicos hîc Plut. constrictos tenere se avtumat, *de Stoic. contradict. c.* 27. Ἔστω ὁ θεὸς, inqit, ἀρετὴν ὑ δίδουσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν ἀναιρετὸν ὄν· πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χρεὼν ἀρετῆς δίδωσιν, ὡς ἓν χρησομένοις δίδωσιν, ἀλλὰ κακῶς, τυτθὸν βλαβερῶς καὶ αἰσχρῶς καὶ ὀλεθρίως· καί τοι εἰ μὴ δύανται τὸν ἀρετὸν παρέχειν οἱ θεοὶ, ὡς ἔστι χρηστοὶ μὴ παρέχοντες· εἰ δὲ μὴ δύανται ποιεῖν ἀγαθὸς, οὐδὲ ὠφελεῖν δύανται, μηδενὸς ὄντος ἄλλων ὄντος ἀγαθοῦ, μηδὲ ὠφελίμου.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν] Ità *l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο.

Οὐ χρεῖσσον χείλεσι τοῖς ὀπί σοι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Εἶτα λέγομεν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; μωρὲ, χεῖρας ὡς ἔχεις; ὡς ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ θεὸς; εὖχου νυῖ καθήμενος, ὅπως αἱ μυξαί σου μὴ ῥέωσιν· σπόμυξαι μᾶλλον, καὶ μὴ ἐσκάλεν. τί οὖν; ἐνταῦθά σοι οὐδὲν δέδωκεν; ὦ δέδωκά σοι καρτερίαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνδρείαν; τηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ὅτι ζητεῖς τὸν σπομύξοντα; Objurgat hoc nomine Græcos Demosthenes *Philip.* 3. Ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν οἱ τοῦ χαλαζαν, ἐμοί γε δοκῶσι θεωρεῖν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτὸς ἕκαστοι ῥηϊδίως· κωλύειν δ' οὐδεὶς ἐπιχειρῶν. Xenoph. *Pæd. l.* 1. Ὡς οὐδὲ δίκαιος εἶη αὐτὸς ἀξιῶν παρὰ τῶν θεῶν, ὅτε ἐπαιδεύετο μὴ μαθόντα, ἱππομαχικὸς νικᾶν· ὅτε μὴ ἐπίστατο τοξεύειν, τοξικὸς κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· ὅτε μὴ ἐπίστατο κυβερνᾶν, σώζειν εὐχὰς ναῦς κυβερνῶντας, οὐδὲ μὴ ἀπείρωντάς γε αὐτοῦ, εὐχὰς καλὸν αὐτοῖς εἶναι φύσις· οὐδὲ μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτοῦντας παρὰ γὰ τοῦ τῶν θεῶν δικαιοῦν πάντα τὰ τοιαῦτα εἰκὸς· τοῦ γὰ ἀδέμενα εὐχομένους ὁμοίως εἰκὸς παρὰ θεῶν ἀπυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παρόντα δεομένους. Et agendi peritia ergò feliciter agere cupienti nanscisceda; & peritiæ actio insuper adjicienda. neqe enim nandi peritissimus etiam in navsragio artis ope incolumis futurus est, si brachiis implexis, cruribus cancellatis, fluctibus serendum sese permiserit. Aristides *de concord. ad Rhod.* Ἄτοπον τοῦ θεοῦ ἐνοχλεῖν, αὐτοῦ γὰ μὴ βέλεσθαι πράττειν, ἂν' ἐὰ ἡμῖν εἶναι δοκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. *exhort. castit. c.* 12. *Tantâ solicitudine petere audebis, qod in te positum recusabis?*

Ἡ διαφέρεσθαι περὶ τὰ μὴ ἐπί σοι] *qàm de eis, qæ non sunt in tua manu posita, solicitum esse.* Xyl. *Ea, qæ in tua potestate non sunt sita, affectare,* Cas. Malim, *ad ea cum animi qodam cruciatu & distractione ferri, & qasi differri.* vide *supr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum servitute*, i. e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. καὶ δουλεία πίστων.

&

& *suprà* § 27. *δελέα γενόντων*. Sic nimirum servi & mancipia fiunt, súntque revera earum rerum, quas tanta cum anxietate requirunt, & quibus ὅπως *περιποιήσουσιν*, ut Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc est quod Seneca *epist.* 8. ex persona fortunæ munera enixè anxiéque avcupantium. *Hoc miserrimi fallimur: habere, nos putamus; habemur.* i. e. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illarum potestate simus; dum illarum servi & quasi mancipia sumus.

Καὶ εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod ad nostram pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem? & de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, πειστὸς ὅτι καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβάνων. Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 1. § 17. συλλήψεσθέν γοῦμῶν. Sed disertiùs pavlò Marco Pavlus noster *ad Rom. c.* 8. *v.* 26. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *vicissim auxiliatur*; qasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo συνεργεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus συνεργεῖ Deus. Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. de se *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ *quinquam non tam ego*; vel, *non solus ego* (quomodo ad *Gal. c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δ', οὐκέτι ἐγὼ, quinquam de loci istius interpunctione ambigi meritò potest) ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata. Bern. *de grat. & lib. arb.* Ità *nec gratiæ divinæ quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus diviná, exitit otiosus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit.* Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί.
Dii suos labore dotes esse venales volunt. Grot.
Καὶ τ' ἐργάζου καὶ πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργός.
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii:
Ignavum oderunt pariter superique hominésque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, καὶ θεὸς συνάπτεται.
Quò qis ultrò properat, illuc adjuvat cursum Deus.

Idémque. Φιλεῖ δ' ἰὼ κάμνοντι συναιδεῖν Θεός.
Habet laborans collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus.

quod Evripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *Strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Evrip. *Hippolyto*, hic ex *Eclimene* (sive ut Grotius avtumat ex *Clymene*) esse vult: qi & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη.
Fortuna non est socia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα ποτιφέροντα δεῖ τὰν τύχαν ἐπικαλεῖν. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Svidâ,

Τὴν χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτός τι νῦν δρῶν, εἶτα τὸν θεὸν καλεῖ.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Molire primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀργὸς γὰρ εὐχὰς, θεὸς ἔχων ἀνὰ στόμα
Βίον δύναιτ' ἂν ξυλλέγειν ἀεὶ πότε.

Evrip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos. Grot.

Synes. denique *de provident.* 1. Καὶ τοῦτο προνοίας, δι' ἣν ἔξεστι μὴ ῥαδιουργοῦντας, ἀλλὰ γενναίως ὁσίως παρ' αὐτῆς ἔχοντι, πάντα πάντως εὐδαίμονα εἶη. ὁ γὰρ ὄντως ἡ προνοία κατὰ τὸν μυστικὸν τῶν νεοχμῶν βρέφος, ἣν δεῖ σέβεσθαι ἔχειν, ὑποσβεσαν τὸ προπηδώμενον καὶ λυπησόμενον· ἐκεῖνο γὰρ ἀτελὲς ἔτι καὶ οἰκοδεσποτήτον. ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνον ἥπερ αὐξήσασά γε αὐτὸ καὶ ὁπλίσασα, χεῖρα κελεύει, καὶ τὰ καλὰ ἀσκεῖν. τοῦτο τὸ παντὶ ἄξιον ἀνθρώπῳ εἰδέναι καὶ δὴ προνοίαν νομίσαι, καὶ ἑαυτῷ φρονιτῆσαι, εὐσεβεῖς τε καὶ ἐπιμελεῖς ἅμα γονέως καὶ οὐκ ἠγήσονται θεῷ τι ἐπιστρέφειν καὶ χεῖρα ἀρωγὸν σπεύδειν πρὸς ἄλλα. Pulcerrimé.

Ὅλως ἂν δὲ ἐπίσχες τὰς εὐχὰς, καὶ θεάσει τί γίνεται] *Posce deum*, inqit, *bonam mentem, & videbis qid futurum sit*, qod Dominus Christus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. *quanto magis gratiam spiritûs cam poscentibus concedet?* scil. qod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἐσχήκαμεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18. Μεῖζον πάλαι μὲν συναρπαθῆς. μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον, νὴ τὸν βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐρυθμίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τῷ θεῷ μέριμνον ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ παρεσόμενον, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs pavlò exhibitum.

§ 41. Τὰ προενεγκάμενα φυσιολογῶν] *Quæ de rerum natura priùs fueram meditatus.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de qo Marcus istic, Epicurus; τῷ γεγενῆσθαι ἡμῖν διαλογισμῷ. vide *infr.* at Cas. προενεγκάμενα, *præstantiora*; cùm *præterita, præcedentia*, prægressa, priora, Epicurus vellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiúsque qàm corporis, spiritûs qàm carnis, rationem habet curámque gerit? qid Chrysippum? qid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Psal.* 41. *vers.* 45 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit.

Καλαφρέπλεως] Xyl. καλαπλάπλεως legisse videtur, quasi Pindaricum illud voluerit, γύοις πεπλάπλων πάντοθεν φάρμακα. *Pyth. od.* 3. idémque medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà avtumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, quod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καταφρέπλεως istic esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera comminiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καταφρυάπλεως. qo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu*. μετὰ δεινῦ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non medicis*, inqit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, quasi aliqid operæ pretium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Qod avtem Marcus hîc καταφρυάπλεως, id in eodem planè argumento ὀρρῦν ἐπάραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ἔν κολακεύῃς τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔξω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τῦ ἐπάραι ὀρρῦν; hoc est, τὸ καλαφρυάπλεως. de eisdem sensu diverso Marcus, τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ τῆς ἀρρώστων συστάσεως dixit. *l.* 4. § 42. Certè ὀρρῦν & καλαφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάπλεως optimè exprimit qod Hebræi dicunt הִתְפָּאֵר i. e. inqit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. ונעטיר *vauntir*, to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρκετο ἔν τε καλῶς] M. Casavb. ἠρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤγκετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc insanabilis exulceratæ dolor ventris, beatissimum, inqit, hunc & ultimum diem ago.* qod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt. *l.* 10. τῷ μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ὑμῖν ταυτὶ γράμματα τὰ παρηκολουθηκότα, καὶ δυσεντερικὰ πάθη, ὑπερβολὴν ἔχοντα τὴν ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους· ἀντιπαρετάττετο δὲ τούτοις τὸ τῆς ψυχῆς χαίρειν, ὅτι τῆς περὶ γεγονότων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμης. Eam Cicero, qi ad Hermachum scriptam asserit, sic vertit, *Tuscul. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti autem morbi adrant vesicæ & viscerum, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi latitia, quam capiebam memoriâ rationum inventorúmque nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτὰ. τ' αὐτὰ ἐκείνῳ, *eadem quæ ille*. qod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀπίστως φιλοσοφίας ἐν ὅις δήποτε τοῖς πράγμασι] Qod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisque philosophatur.*

Μήτε τῇ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ περιγινόμενα φυσιολογῶν διατέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaque illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, qæ ad rem præsentem mentémque firmandam faciebant, istic vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, qæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen haud prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν avtem dixit, qomodo συνεπῄρηται. *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πραττομένῳ εἶ] Vult nos, qod vulgò dicitur, *hoc agere*. Flaccus in *art. Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.* Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύναται] itaque ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet*, si ejusmodi vitare velimus homines, qales in mundo non possunt non esse freqentes. Verùm necessitatem illam, qam somniabant Stoici, qasi citra malum bonum nè consistere qidem posset, Christiani nevtiqam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Allusit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀρετὴν πρὸς τοῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐὰν ἐνίοτε σῷ προσπίπτοντων, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν· ἐὰν καλὸν ἔρις ἢ καλῶς, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκεκράφαν. ἐὰν πόνῳ προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορίᾳ, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ ἔτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς μὲν τὸν ἀγυμνάστως τῷ πραότητι] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 2. πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας. & qia objici poterat, multos esse ἀγυμνάστως καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμέν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον] qod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

Δίνλα ἐκ πλάνης ὁδῶν αὐτῶν ἐπιστρέψαι. vide *ſuprà* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc eſt autem quod ipſa naturæ lex ſúxqe poſtulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, qæ ſunt generis ejusdem, quod ab Ennio eſt poſitum;*

Homo qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipſi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Moſaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóqe ubi erraverit, reducendo. De qa Tertull. *adv. Marc l.* 4. *c.* 35. *Pecora qoqe fratris tui, ſi errantia in via inveneris, prohibet deſpicias, qò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipſum ſibi.*

Ἁμαρτάνει τὸ πρωτεμῴῳ] Bonum enim ſibi qiſqe ſuum etiam in eo qod peccat, proponit; qum tamen peccando malum qiqe attrahant ſibi ſuum. Hoc eſt qod Avguſtin. paſſim inculcat *ep.* 121. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qi peſſimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, niſi eodem modo ſe eſſe vel poſſe fieri beatos putarent. Hoc eſt ergò qod cupiunt & boni & mali; ſed ad qod perveniunt non niſi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum eſſe, qi ſecundum ſuam vivit voluntatem. abſit verum credamus, qid ſi enim neqiter velit vivere? nonne tanto miſerior eſſe convincitur, qanto faciliùs mala ejus voluntas impletur?* Mox, poſt adducta ex Ciceronis *Hortenſio* iſta, (qæ lavdat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos eſſe qi vivunt ut ipſi velint, falſum id qidem. Velle enim qod non deceat idem ipſum miſerrimum: nec tam miſerum eſt non adipiſci qod velis, qàm aliqid velle qod non oporteat. Teſtimonium,* inqit, *hoc verum eſt. ille igitur beatus eſt, qi qicqid vult habet, & nihil vult qod non debet.* & *in Pſal.* 118. *conc.* 1. *beatum eſſe tam magnum eſt bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum eſt, qòd boni propterea ſunt boni; ſed illud eſt mirum, qòd etiam mali propterea ſunt mali, ut ſint beati. Nam qiqis libidinibus deditus, luxuriâ ſtuprisqe corrumpitur, in hoc malo beatitudinem qærit, & ſe miſerum putat, cùm ad concupiſcentiæ ſuæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm jam pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus ſit; & ſceleratus qiſqe in ſceleribus beatitudinem qærit. ità omnes beatitudinem concupiſcunt: ſed qomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum neſciunt, per itinera ea curruntur, qæ miſera ſunt, & ad majorem miſeriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3, 8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccleſ. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 10. πεπλανημένα καὶ τυφλὰ ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De ſe David, *Pſal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Eſajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα. alludunt ad ovium naturam, de qarum ſimplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri poterit Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ διάνοιά σου χείρων] Vide *lib.* 7. § 22.

Εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ τῆς ἀπαιδεύτου πράξει] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut inſolentia iracundos facit. ignorantia. qid enim mirum eſt malos mala facinora edere? qid novi eſt, ſi inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, ſervus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier ſi facit meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν, ὅτι ὑ προσεδόκησας] & pavlò pòſt, σὺν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito inſimulanti, qòd à ſe accepta Cæſaris arcana in exitium ſuum imperatrici prodiderat: Δικαίως, juſtè, inqit, *hæc pateris;* Ὅτι μοι πιστὸν συνοικῶν χρόνον, ὐκ ἔγνως, ὐδ' ἐτυλάξω τὸν ἀκραιαν· *qòd cùm tam diu mecum vitam exegeris, continentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris.* Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent, Lipſ. *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκκλητὸν ὄζι τὸ ἄρρητον καὶ τὸ ἀπρόσδοκητον· δεῖ δὲ, ὥς τε Παναίτιος ἔφη, χρῆσθαι τῷ Ἀναξαγόρᾳ, καὶ καθάπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τὸ παιδὸς εἶπεν, ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο τοῖς παροξύνουσιν ἔκαστον ὑποφωνεῖν ἁμαρτάμασιν, ἤδειν ὅτι σοφὸν ὐκ ἐπαιδεύθη, ἤδειν ὅτι ὁ γυναῖκα γυναῖκα εἶχον Senec. loco proximè memorato. *Turpiſſimam ſibi erit Fabius imperatori excuſationem eſſe, Non putavi: ego turpiſſimam homini puto. Omnia puta, expecta etiam in bonis moribus aliqid exiſtit aſperius: Semper futurum aliqid qod te offendat, exiſtima.*

Μὴ καλαπλικῶς ἔδωκας] phraſis notanda; qam & ſuprà reſtituimus, *l.* 7. § 13. καλαπλικῶς δοῦναι qis dicitur, qando *ad liberandi*, ſive *doni collatio*, ἐπ' αὐτὸ τὸ δεδωκέναι, ὅτι κοινωνικός τι πρᾶξαι, καλαλήγει. ut *ſuprà* § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄρεξις καλήγει. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud ſpectat, nec ullum finem ulteriorem habet præfixum ac propoſitum ſibi, niſi ut datum ac largitum ſit.* (qomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πάλαι τὸν καρπὸν ἀπειληφέναι, ità ut omnem prorſus fructum donationis in ea ipſa qòd dederit, & poſuerit, qi dat, & accepiſſe ſe exiſtimet. uti Marcus mox. de qo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epiſt.* 115, *Pecunia ex qo in honore eſſe cepit, verus rerum bonor cecidit: mercatoréſqe & venales invicem facti, qrimus non qale ſit qid, ſed qanti. ad mercedem pii ſumus, ad mercedem impii: honeſta qamdiu aliqa illis ſpes ineſt, ſequimur; in contrarium transituri, ſi plus ſcelera promittant.* qod Juvenal. *ſat.* 10.

——*qis enim virtutem amplectitur ipſam*
Præmia ſi tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid eſt autem turpius, quàm aliqem computare quanti vir bonus ſit? cùm virtus nec luoro invitetur, nec abterreatur damno; adeóque neminem ſpe ac pollicatione corrumpi, ut contra ſe impendere jubeat, ac ſæpius in ultro-tributis ſit. Quid conſequor, inquis, ſi hoc fortiter, ſi hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: ſi quid fortè obvenerit inter acceſſiones numerabis. verum honeſtarum pretium in ipſis eſt.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad qæ Lipſ. *factum ipſum facti merces.* Idem *epiſt. 113. Sacra res eſt juſtitia, alienum bonum ſpectans; nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui. me juſtum eſſe gratis oportet. parùm eſt. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non eſt qòd ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, quàm juſtum eſſe.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Reſtè factorum verus fructus, feciſſe. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipſas eſt.* Et *de vit. beat. c. 9. Interrogas, qid petam ex virtute? ipſam: nihil enim eſt melius; ipſa pretium ſui eſt.* Silius *bell. Pun. l. 13.*

Ipſa quidem virtus ſibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Claudian: *de Mallii conſ.*

Ipſa quidem virtus pretium ſibi.—.

& Tragicus neſcio qis latiùs, apud Clem. *ſtrom. lib. 4.*

Ὀλ' ἔνεκ' ἀρετὴ θνητὸς ἐς ἀνθρώπους μόνη
Οὐκ ἐν Συρακῶν ταπήτεσιν καμφθέντ'
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ πᾶσα θνητοῦ πόνου ἔχει.

Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, qòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipſa, ſed pretium ſui eſt. Grot. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί ἴδιον ὄφελος αὐτοῦ τοῦ πράξαι καλῶς; τὸ πράξαι. ἐπαθλον ἄρα ἐν ἀρετῇ; οὐ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὸ καὶ δίκαιον πράττειν; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pavli Apoſt. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· qo in loco (præfiſcini dictum ſit) ſolus interpretum reverendus D. Airæus noſter Apoſtoli mentem aſſecutus videtur. *Parùm, inqit, penſi habeo, qid de me fiat, modò ſive vitâ ſive morte meâ Chriſto bonos ullus accreſcat. mihi ſiquidem, cùm in vita, tum & in morte, qæſtus eſt Chriſtus.* hoc eſt, qæſtus omnis, ſive merces omnis, qem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expenóq; Chriſtus eſt; ſive is eſt, ut Chriſto deſerviam. vide *l. 8. § 2.* Malè autem hîc Annot. Lugd. qi καλλιπιστικῶς δίδοναι exponit, *ità dare, ut in accipiente definat.* pejùs qòd καταλληλικῶς, reſcribi poſtulat. peſſimè qòd hoc ità ſumi vult, ut ſignificet, *ſeipſum ſpectando*: qod eſt Marci menti ex diametro adverſum.

Τίτε μισθὸν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς διδοῦσι, (inqit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἀνθρώπων φιλεῖ;

Ergò hominem homo mercede qisqam diligit? magna ſcil. lævis eſt, ſi homo manſvetus homini eſt. Senec. *epiſt. 95.* Cicero *de legib. l. 1. Id enim ipſum injuſtiſſimum eſt, juſtitiæ mercedem querere.* & ibid. *Si non ipſo honeſto movemur, ut boni viri ſimus, ſed utilitate aliqâ atqe fructu, callidi ſumus, non boni.* Et mox: *Qid liberalitas? gratuitáne eſt an mercenaria? ſi ſine præmio benigna eſt, gratuita; ſi cum mercede, conducta: nec eſt dubium, qin ea qæ liberalis benignúsqe dicitur, officium, non fructum ſequatur. Ergò item juſtitia nihil expetit præmii, nihil pretii. per ſe igitur expetitur.* Eadémqe omnium virtutum cauſſa atqe ſententia eſt. Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, juſtitia, reliqa virtus eſſe nulla poteſt, niſi erit gratuita: nam qa mercede aliqâ ad officium impellitur, ea non eſt virtus, ſed fallax imitatio ſimulatióqe virtutis.* Ἀμιδὸς γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα τι ἀρετὴ μένῃ, ἐκεῖ τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150.

Ὡς οἱ οἱ ἀφθμοὶ] vide *ad l. 2. § 1.* de corporis membris, Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 9. Videas ſic, ſingula gratuito ſtipendio militare.*

Ἀπέχει τὸ ἴδιον] Inſignis Annotatorem Lugd. non emendandi, ſed in deterius demutandi pruritus tenuit, qi proverbii planè immemor, καλὸν ἓν κείμενον ἢ κινεῖν monentis, etiam καλὰ ἓν κείμενα paſſim ſolicitat, nec ſolicitat tantùm, ſed ſedibus ſuis pellit prorſus. Is hoc loco, *Lego*, inqit, ἔχειν ἴδιον. qi idem tamen libro 11. ἀπέχω pro ἔχω poſitum vult. Locus is eſt, *l. 11. § 1.* ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ſed & *l. 4. § 49.* ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια. ad qem locum qæ adnotavimus ſi conſulere libuerit, Marci ſenſui mutatione iſtâ nervos plurimùm acciſos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi nevtra ſunt nomina, docere poterant eum & ſub Orbilii ferula adhuc agentes. Conſultiùs feciſſet ſi pro ἄ ἔχω legiſſet ἃ ἔχω. neqe enim relativum illud ad τοῦτα, h. e. membra operantium, ſed ad τὸ τι, ſive opus; ad qod condita ſunt, reſpicit.

Ad

§ 1. Σῃ ποτὲ] *Erin, ſpero, aliquando:* Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Eritne tandem aliquando* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum affecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μία] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ἁμαλὲς.

Τυμπὴ] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 2. *od.* 24

Incorrupta fides, nudaque veritas.

Et Naſo *amor l.* 1. *el.* 3. *Nudaque ſimplicitas.* —

Φαιδροτέρᾳ τῷ ἀκηκιδώτῳ σώματι] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τῶ ἁλὶς καθαρώτερον ἡλιοειδὲν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. τῳ τὸ βαπτιδίσματι ψυχῳ αὐτῆς τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα καθαιρούσῃ.

Πασσαλιδίῳ] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anaxarcho: ὑφ' ὧν ἐκασσαλεύθη. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5 *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί γὰρ ἂν ὅτι δύναται; ὅταν ἐσὲν ἱμάτιον ἀκαλύπτῃς. καθάπερ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ ἐκείνῃ· καὶ τοῦτο μὲν βραχὺ δὲ τῆς τελευτῆς ἀποδύσεται, λαμπρότερον ἀπολήψεσθαι πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inqit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relingere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, cutem dicit *carnem*, inqit, *pellicea tunica, i. e. cutes ſuperduxit veſtierunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπολυτίον ἄρα τοῦ πολλὰς ἡμῖν χιτῶνας, τίν τε ὀρνιθοτριχίνην τοῦτον καὶ σιδηρίνην, καὶ ὃς ἐκδύσασθαι ἐμφερόμεθα, περιεχόντας ὄντας τοῖς δερματίνοις. & *l.* 2. Ἐν ᾧ τῷ ναῷ τῷ ψυχικῷ, τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἔξωθεν καὶ ὀστέϊνον ἡμῖν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, οὐκ ἀγνὸν ὄντα ἐνδύεσθαι. Certè Origenes *tunicas pelliceas*, quibus proteoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, qibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro bodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, qa ſe induit qodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qi veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, qð indutæ animæ tegitur, ne in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Qod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc qoqe natura, ut qndam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στοργικῆς] στοργικῆς iſtud iſtic non concoqo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στοργικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qalis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, qâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qa videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεὴς] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν ἡγούμενος, ἀνενδεὴς δὲ ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὑδίπτε δ' ἔστιν διότι εἰς τὸ ἄλλο ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ πόθον ἧς ἐ παρόντων. τὸ γὰ εὐδαιμονεῖν ἀπαιτεῖν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ πεὶ ἑαυτὸν· ἐ δὲ λίψος δεῖ φεύγειν αὐτῷ, ἐ λιμόν. vide *l.* 12. § 1.

Οὐδὲν ἐπιποθοῦσα] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκοῦσα τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἀεὶ ὁρίγεται πρὸς ἄλλα παροῦσιν, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι· eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μίμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀπαρέσκειν· ἀφιεροῦμένου γλυκύ τι κατὰ σε; ἐκτεῖνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε· παρέρχεται; μὴ κάτεχε· ὕπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ ἀπέμβλε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σε. οὕτω περὶ τέκνα, οὕτω περὶ γυναῖκα, οὕτω περὶ ἀρχάς, οὕτω περὶ πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῆς θεῶν συμπότης. ἐὰν δὲ καὶ παρατιθέντων σε μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε ἐ μόνον συμπότης τῆς θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario; non παρεθέντων, qod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρεγίνετο οἷς τὸν κόσμον πᾶν ἀνθρώπων ὑπερπόντους, ἵνα ἐωνῆται τινὰ καὶ ξένιον λαμπρὸν καταλιπόντες. tum de convivarum variis moribus differens, inter alia, πολὺς δὲ αὐτῶν, μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πορρωτέρω διατείνειν τὰς χεῖρας· οἷς μυσαττόμενος ὅτου, ἐχθίων ὀφθαλμοῦ, καὶ φάγμαλα ἔχων. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, qi ad mare piſcem nunqam comedit, in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit. Lamprid. Syneſius *de provident.* 1. Αὐθις τε καὶ πολλάκις εἰρῆσθαι ἄξιον· ἀνθρώπους ἀπαιδευσίας

σίας καιρὸν, μὴ ἀδιαφόρως βίον, ὥσπερ ἐν θεατρικῇ μειδίᾳ, ἧπερ ἀριστομύθη γέγοιτο καθ' ἡμᾶς, ἵνα ἀνελώμεθα· ἀλλ' αὐτὸν εἰ τὸν σεσαρπάζοντα καὶ ὑφαρπάζοντ' τυχὸν γὰρ ὁ τοιοῦτος καλαγέλαστος ὤσαι, συμπτὼς ὢν ἄκοσμος, καὶ τῷ πάντῃ τὸ συμπόσιον ἀπηχθηκέτω, πόθεν ἐφ' ἑαυτῷ παράλογον ἀνελάβετο ἀφέλειαν τῇ τάξει· μὴ τυχὸν δέ, ταῦτά τε, καὶ ὥσπερ κλαύσεται παιδικὴν δίκην, τῆς φρενεχθέσης μειδίας, καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐλθούσης, αὐτὶς ἐξεχόμενος.

Ἡδόμην τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 7. ἔστι ὁ πρὸς, ὁ πεπεισμένος ἀεὶ σὺν οἰκείᾳ τὰ κατὰ τὸν κόσμον, ἀμέλει πᾶσιν εὐαρεστεῖ τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. qia ut Marc. *leg. ſpirit.* § 2. Ὁ Χρισὸς τὰ πάντα τῷ πιστεύοντι γίνεται· qod Pyladi Oreſtes Evripideus,

——πάντα γὰρ τάδ' ἐσὶ σύ μοι.

Πάντα σοι ἔξεσι] Vide *l.* 4 § 39. Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· ταμιεῖα καὶ καλῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ qæ in compendioſa ſcriptura facilè commutantur.

Παρὰ τοῦ θεοῦ πάρεσι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τελείᾳ ζῴου] Mundi ſcil. ſive Dei Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν δ' εἶναι ζῷον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακὸν παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γεννῶντος πάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ σωέχοντος] Vide *lib.* 12. § 30. De Chriſtianis idem Juſtin. *epiſt. ad Diognet.* ὅπερ ἐσὶν ἐν σώματι ψυχὴ, τέτ' εἰσὶν ἐν κόσμῳ χριστιανοὶ ἐσπαρμένοι κατὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ κατὰ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατος μὲν ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται μισούμενοι (leg. diviſim μισοῦντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατος δὲ αὐτὴν ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκλειομένη μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, σωέχει δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ σωέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqua: ſunt enim elegantia.

Διδυμόμορφα εἰς γένεσιν ἑτέρων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεσθαι] Ità mundus, ex Stoicorum ſententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἅπασι κοινὸν σωτηρομισθίων καὶ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογημένως καὶ μακαρίως. à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum eſſe cenſent quaſi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibúsque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος ἔοικε σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς εἴ τις λέγοι, πόλις ἐσὶν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clariſſimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid eſt, non dicam, in homine, ſed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? quæ cùm adolevit atque perfecta eſt, nominatur ritè ſapientia. Eſt igitur, quoniam nihil eſt ratione melius, eâque & in homine & in Deo, prima homini cum Deo rationis ſocietas. inter quos autem ratio, inter eoſdem recta ratio communis eſt. quæ cùm ſit lex, lege quoque conſociati homines cum Diis putandi ſumus. inter quos porrò eſt communio legis, inter eos communio juris eſt. quibus autem hæc ſunt inter eos communia, & civitatis ejusdem habendi ſunt. unde etiam univerſus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum exiſtimanda eſt.* Vide Chryſipp. *de finib ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεσθαι] De Chriſtianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Juſtin. *ad Diognet.* ὑπὲρ γῆς διατρίβουσιν· ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε θεάσῃ τυραννούντων ὑπὲρ γῆς, ὅτι θεοὺς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. qo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at qid ſi legamus, ὅτι τυραννούντων ὑπὲρ γῆς ἄνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας τοῦτης δυνάμεως, (pietatem ac religionem veram vult) δι' ἧς ἄνθρωπος συμπολιτεύεται θεός. Qi & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptiſtam ait in eremo Χριστῷ παλιλλῳ τῷ θεῷ πολιτεῦσαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] qod Epicter. *l.* 2. *c.* 19. ὁμοῦ νωμοῦσι τῷ θεῷ καὶ μοιρᾷ, μήτε θεὸν, μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε κατανωώσκεσθαι ὑπ' αὐτῆς] hoc eſt qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεσος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ εὐσις δέλεται, ὡς ὑπὸ φύσεως μόνον διοικεῖσθαι] *Obſerva qid natura tua requiras, qippe qi tantùm à natura gubernetis.* Xyl. nec abſcedit multùm Caſ. ego malim, *qatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, qam φύσιν meram appellat ſæpius Marcus. hoc eſt qatenus nec ſenſu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ὑπὸ φύσεως ἡ ψυχὴς ἀλόγως διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib. qo animam diſſerit corporis craſin ſeqi. c.* 4. πνεῦμά τι τὴν ψυχὴν εἶναι βούλονται, καθάπερ καὶ τὴν φύσιν· ἀλλ' ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὅτι καὶ τῆδε ὕλη μέν πως οἰκεία τῆς ψυχῆς ἐσὶ τὸ πνεῦμα, τὸ δ' ὕλης εἶδος. Hæc ergo Marci genuina. *permitte tibi,* inqit, *& admitte in te ea qæ natura*

tura tua poſcere videtur, qà eſt vegetativi facultate prædita; niſi, ſi id tibi qà animal, id eſt, vitæ tuæ ſenſitivæ, adverſari videbitur. tum qod natura tua, qà es animal, expetere viſa fuerit, niſi id tibi qà es homo, & virtuti rationali, minùs conſentaneum extiterit. Ità nihil vult admitti, qod natura hominis, avt qà vitam meram cum ſtirpibus, avt qà ſenſum cum animantibus communem habet, ſi rationi rectæ, cujus imprimìs ratio habenda eſt, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epiſt.* 92. *Qid ergò*, inqit, *ſi virtutem nihil impeditura ſit bona valetudo, & qies, & dolorum vacatio, non petes illa? qidni petam? non qia bona ſunt; ſed qia ſecundum naturam ſunt, & qia bono à me judicio ſumuntur.* Et luculentiorem adhuc Ariſtotcles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ πρὸς τὸ ἄριστον ζῆν, καὶ πρὸς τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τὴν τοῦ ἀρίστου· ὃ δῆλον ποιοῦντι. ἐπεὶ ἡ καὶ ἀνθρώπου φύσει συνέκκειται ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀρχομένη, καὶ ἕκαστον δὲ δεῖ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν ζῆν. Et mox. Ἐὰν τις ἓν αἵρεσιν καὶ κίνησιν ἅπασι φύσει ἀγαθὸν ποιήσει τὴν τοῦ θεοῦ μάλιστα θεοφιλῆ, ἢ σώματος, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀείσει, καὶ ὀρθῶς ᾄσεται· εἴ τις, ἢ δι' ἀνδρίαν, ἢ δι' ὑποβολὴν κωλύει τὸν θεὸν διαπράττειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη ἡ φαύλη.

Μηδὲν περίεργε] *Nihil ages ſupervacaneum.* Xyl. at verba monentis ſunt, non promittentis. itaqe Caſ. *rebus otioſis nè faceſſas negotium tibi.* Malim ſimpliciter, *nihil ſatage*, vel, *nihil ſategeris*; de re nulla ulteriùs ſolicitus ſis.

§ 3. Φθαρήσεται γάρ σε ἐπαναλῶσαι] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τὴν ὑπόληψιν ὃς τὴν σὴν φορητὸν ποιῆσαι] Senec. *epiſt.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τὸ συμφέρειν] qid enim valetudinis & ſanitatis cauſsâ non ſuſtineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τὸ καθῆκειν] *officii cauſsâ* qid non debeas? vide Apoſtolum *ad Roman. cap.* 8. *verſ.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *verſ.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 23, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν αἰτιῶ, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inqit) *accuſa*, qi ſuccenſeas alteri ob illud, qod corrigere in ipſo non vales: *vel etiam nec te accuſaveris*, qòd corrigere neqeas; ſed feras qod corrigere non potes. Poteſt tamen aliter intelligi. Tuam agnoſce imbecillitatem, qi non potueris erroris illum convincere. qanqam nec hoc qidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris*, *non curationem*; ut ſcitè Bern. *ad Evgen. de conſider. l.* 4. Cavtè itaqe Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἁπάντων· ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ἔστι. τὸ δ' ἀλλότριον πειράσομαι καὶ δυνάμην· ἐξ ἁπάντων δ' ἃ πειράσομαι. qi etiam in eandem cum Marco ſententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μόνον, καὶ ἀποστήσεται· ἂν δὲ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς αὑτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. cod. c.* 12. Δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὀφεῖ ἐπ' ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν ᾖ μὴ δεικνύῃς, τί ἐκείνῳ χαλεπόν, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὸν τῆς ἀσωμίας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem diſſerentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9 § 11, 42.

§. 5. Ἐξ αἰῶνος] i. à *l.* 5. § 8. ἐκ προσβυτάτων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περιπατισκάζετο] vide *ad l.* 7. § 31. Apoſtol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σε προώρισε γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ἔστι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, qæ in hoc mundo hominibus fiunt, abſqe omnipotentis Dei conſilio occulto veniunt; nam cuncta Deus ſecutura præſcicns, ante ſecula decrevit, qaliter pòr ſecula diſponantur.*

Ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa cauſſarum*: ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. ſive *immutabilis cauſsarum cohærentium ſeries*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Cauſsa pendet ex cauſsa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* ſed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένην. i. e. *fatum* definit *ordinem ſeriémqe cauſsarum, cùm cauſsa cauſsæ nexa rem ex ſe gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem qandam neceſſitatem, qâ qicqid accidit, id ex æterna veritate cauſſarúmqe continuatione fluxiſſe dicatur.* Idémqe eódem reſpiciens *de Fato*: *Niſi ex æternitate cauſſa cauſſam ferens hoc erit efficitura.* ut ſit qaſi εἱμαρμένος τις αἰτιῶν ſic dictæ. Nec conſultè ſatìs H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam eſſe Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *ſcro* enim Latinum, unde *ſcries* & *ſertum* eſt, omnino εἴρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit avtem huc Iſ. Caſavb. Perſii illud, *ſat* 3. *v.* 66.

Diſcite, ô miſeri, & cauſſas cognoſcite rerum:

i. e. *cauſſas eorum*, inqit, *qæ homini eveniunt; qæ Stoici referebant ad legem fatorum.* qibus & Marci iſta ſubjicit.

Σωφρόνως] Vide *l.* 3 § 11. & *l.* 4 § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομοι, εἴτε φύσεις] Malim φύσις. ut *l.* 11. § 18. Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legiſſe videtur. *Sive naturâ conſtat mundus.*

Μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου] vide *ad l.* 2. § 3. & Caſavb. *ad Perſ. ſat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβερὸν τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 4. Siqidem in toto pars

eſt. itaque Perſarum regi Ageſilai amicitiam ambienti, reſpondit is, Ὅτι ἀδυνατὸν φίλον αὐτὸν Ἀγησίλαον ἰδίᾳ ἑκάστῳ εἶναι Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλῳ, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσται ἐφ' ἅπασι τὸ κελεύειν ἀεὶ δικαίως. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Qin &, ut Plato *Charm.* τὸ ὅλως καλῶς ἔχοι, ἀδυνατὸν ὅτι τὸ μέρος ἓν ἔχειν. *Poteſt quod inutile reipub. ſit id cuiquam utile eſſe?* Cicer. *offic. l.* 3. Qi & *ibid. Ergò unum debet eſſe omnibus propoſitum, ut eadem ſit utilitas uniuscujusque & univerſorum; quam ſi ad ſe 10 quiſque rapiat, diſſolvetur omnis humana conſociatio.*

Τῆς δὲ τὸ κόσμα προσειληφυίας] *Inſuper acceperit*, i. e, inſuper habeat, inſitum atque innatum habeat. *accepiſſe*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; ἔλαβες δυνάμιν μεγάλην. *potentiam magnam accepiſti*, i. e. *habes, exerces, exeris.* Sic *Pſal.* 24 *v.* 4. Græc. ἃ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam ſuam.* i. e. *non vanè habet.* Hebr. *ad vanitatem non effert.* ut Junius i. e. *vanitati non* 20 *addixit.*

Τὸ μηδὲν ἐκπεσεῖν πυθέσθαι ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζειν] Probat hinc, nihil in mundo admitti, quod univerſo, ſive primæ cauſſæ damnoſum ſit. Hoc enim naturæ cujusque eſſe commune, ut nihil in ſe habeat, quod non conducat ſibi; quod damnoſum ſit, multò minùs: primam autem cauſſam à nulla alia cogi poſſe, nec omnino igitur iſtiusmodi aliqid admiſſuram; qia nec à ſe habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν φαύλως ἀκριβοῦσιν] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Στοχάσομαι τὴν διανοηθῆναι] Non animadverterunt interpretes uſum vocabuli hujus apud Marcum noſtrum. itaque alter clavſulam hanc prorſus omiſit, alter de *delibcrationibus* interpretatus eſt. at στοχάζεσθαι Marco eſt *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Εὑρεῖν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5 § 34.

Πολίτης εἶναι] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 2. § 16. 40

§ 7. Σημαίνειν τὴν ἀλλοίωσιν] *alterationem* potiùs eſſe vult, qam *corruptionem* vulgariter dicimus.. rationem petas licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæta l.* 1. Ἀπόλυται μὲν ὑδὲν ἀπάντων χρημάτων, οὐδὲ γίνεται ὅτι μὴ πρόσθεν ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διαλυόμενα, ἀλλοιοῦται. νομίζεται δὲ παρὰ τοῦ ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ ἄλλου εἰς ἓως αὐξηθὲν γηγνέσθαι· τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἐόντος ἐς ἄλλου μειωθὲν ἀπολέσθαι. sed & è priſcis philoſophis haud pauci viſum, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὴν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· ἔστι γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, παθητὸν ὄντος, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaqe Caſavb. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio vetuſtiſſimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, ſed mutari duntaxat. mortem inane eſſe nomen ſine re: nam revera mutationem eſſe, qam vulgus dicit mortem: qippe nihil creatum interire, ſed formam aliam aſſumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc eſt, ut illi dicere ſolebant*, ἀλλοιοῦσθαι. Hoc avtem Joan. Philoponus *ad Ariſtot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyſſ. τ. v.* 181. ſumptum exiſtimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον, ἠὲ πάρoιθεν.

Ἀλλοῖος, inqit, non ἄλλος· ad qem locum Evſtathium ex Grammaticis qibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτερόωσιν, & μεταμόρφωσιν diſtingventem viſe ſis. nam qòd ad illa Ariſtotelis *phyſic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν ἓν κατὰ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἐστω. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ἐπιθεῖναι τῇ κατὰ ποιὸν κινήσει. non erat qòd Nogarola falſitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, ζnam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Caſavb. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis qibusdam, qibus illi τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine deſignant. Neqe enim hoc voluit Simplicius, neminem Ariſtotele priorem de iſta motûs ſpecie vocabulum illud uſurpâſſe: ſed confuſâ generaliqe magis notione τὸ ἀλλοιώσεως ῥῆμα priſcos illos uſurpâſſe, dum non τὴν κατ' οὐσίαν tantum, qam φθορὰν dicimus, ſed & τὴν κατὰ ποσὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; qod Ariſtoteles accuratiùs iſta diſtingvens, ad τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat reſtrinxit. itaqe in locis ipſis à Nogarola adductis Plato duo tantùm motûs genera ſtatuit, τὴν ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν περιφορὰν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὐτὰ γὰρ, inqit, μόνα κινήσεις· ità ἀλλοιώσεως nomine, cum Marco iſtic, φθορὰν τε καὶ φθορᾶν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaqe nihil vult Marcus aliud eſſe, qàm *alterationem* qandam. Accedit Apollonius Tyan. *epiſt.* 66. ſed adhuc παραδοξότερος, tam nec γένεσιν, qàm φθορὰν inficiatus. Θάνατος οὐδεὶς οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει, καθάπερ οὐδὲ γένεσις οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐσίας πραπὸν εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ φύσεως εἰς οὐσίαν κατὰ ταῦτα θάνατος, ὅτε γιγνομένῳ κατ' ἀλήθειάν τινος ὅτε φθειρομένῳ ποτε. μόνον δὲ ἐμφασεῖς ὄντες, ἀορίστου τε ὑστερον, τὰ μὲν διὰ παχύτητα τῆ ὕλης, τὰ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ἔσης μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ σάσει. At è diverſo Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Tranſiguratio interemptio eſt priſtini. omne enim qodcunqe transfiguratur in aliud, deſinit eſſe qod fuerat, & incipit eſſe qod non erat.* & clariùs adhuc *de reſurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaqe plenius & vim & rationem demutationis, qæ fermè ſubminiſtrat alterius carnis reſurrectura præſumptionem, qaſi demutari, deſinere ſit in totum, & de priſtino perire.*

Di ſcar-

Diſcernenda eſt demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, ſi ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, ſi non ipſa permanſerit in demutatione. Servius *ad Æncid. l. 6. Elementorum perire, mutari eſt.*

Εἰς ἀλλοτρίωσιν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl., rectè. ꝙia ἀλλοιοῦσθαι præceſſerat.

Τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina ſuperiori; niſi quòd ibi ab impotentia, iſtic ab ignorantia, quarum nevtra univerſi naturæ competat, argumentatio inſtituitur. *Malum & damnoſum aliqid, illa nec nolens, nec neſciens admiſcrit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἰ δέ τις καὶ ἀτρέμας] Havd rectè ſatìs iſta interpretes cepiſſe videntur. Ex aliorum qaſi mente iſta ſupponit: *Si qis*, inqit, *miſtá naturæ illius univerſalis ordinatione*, qam ipſe forſan non agnoſcit, ità res eſſe ex ſuapte natura conſtitutas dicat, ut câ ratione corruptioni & mutationi ſint obnoxiæ, is ſanè ex ſuis ipſius rationibus ſtultitiæ redarguetur, qòd miretur & indignetur mutari qippiam qod mutarí natum ſit. Vis avtem conſeqentiæ minùs claret, niſi primum illud ex aliena ſententia præſumptum & ſubſtratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Qid eſt ſtultius, qàm mirari id ullo die factum, qod omni poteſt fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταὐτὰ] forſan, εἰς ταὐτά, *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς οὐδὲν δεινὸν, ἀλλ' ὅταν ἐγένετο εἰς τὰ φίλα καὶ συγχυῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἔν σοι πῦρ, εἰς πῦρ ἀπεισιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γῆδιον· ὅσον πνεῦμα πῖς εἰς πνεῦμα ἔσον ὑδατος, εἰς ὕδατος. Ἀπαλλαγὴ φθείρεται εἰς ταὐτ' ἐξ ὧν ὄζιν. Aristot. *metaphyſ. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyſſ. *de homin. opific. c.* 26. Ὁμολογοῦμεν τῷ διαλύσιν τοῦ σώματος, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε γίνεσθαι καὶ οὐ μόνον τῷ γῆν εἰς τὴν γῆν ἀναλύεσθαι· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν προσχωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ καὶ ἑκάστου ἡμῶν ἐν ἡμῖν πρὸς τὸ συγγενὲς τοῦ μεταχώρησιν γίνεσθαι.

Ἤτοι γὰρ σκεδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὸν ὅλον λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ περίοδον ἐκπυρωμάτων] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν] *Heri & nudiustertius.* i. e. ſuperrimé. proverbialis formula, de re havd ità pridem geſta. Sed uſitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Ariſtophan. *ranis:*

-χρώμεθα τύπτις τῖς πυνθανῆς χθιζινοῖς
Χθὲς τε καὶ πρώην κοπεῖσι τοῦ κακίσου κόμμασι.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔτος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémqs *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε ἐκ ἀνήκοον εἶναι, ἔνι ἄγε χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγονημένα. qomodo Jobi *c. 8. v. 9.* χθιζοὶ ἐσμὲν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1. de ſydere Canopo:* Καλῆν Κάνωβον, ἐχθὲς καὶ πρώην καταναμασώμενον. Plut. *de igne & aqa:* Ὕδωρ μὲν, ἐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτε ἐκ ἦν ἀνθρώπους· οὐδέ τις ἐυρεπὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἢ ὃ πυρὸς χθὲς ἐχθὲς φασι καὶ πρώην ὑπὸ Περσικοῦ [ἔυρηται· πρὸ δὲ τούτου] βίου [ἄνθρ] περὸς, ἐκ ἄνθ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum ſupplendum avtumo. De Conſtantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ γένος ἀπροσδεσμόν, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅπως, ἐγνώσθη. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νῦν καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τοι νῦν τε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κ' οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Hæc namqe jura non hodie ac herì vigent.
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent. Grot.

Ex qo emendandi Plutarchi codices, qi in *ſympoſ. l. 8. c. 9.* & *de commun. not. c. 27.* eódem alluſit. & χθὲς καὶ τήμερον, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μειράκιον περιτίμητα ἡμῖν, χθὲς καὶ τήμερον παρεισδεδυκός. Expreſſit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atqe herì.

νῦν καὶ νεωστὶ, Ariſtot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ὁ νῦν, οὐδὲ νεωστὶ, τοῦτ' εἶναι γνώσιμον πῖς, περὶ φιλοσοφίας φιλοσοφοῦσιν. Hebræi dicunt, תמול שלשום sive אתמול ושלשום qod Græci vertunt, cum Marco noſtro, χθὲς, ſive ἐχθὲς καὶ τρίτην, & τρίτην ἡμέραν. *Geneſ. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliqando etiam ἐχθὲς καὶ τρίτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* qanqam laxiùs iſti, non pro *nuper* tantùm, ſed pro *jam olim* etiam uſurpant. Moſes *Exod. c. 4. v. 10.* גם מתעול גם משלשם qod Græc. πρὸ τῆς χθὲς, & πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* ſenſus eſt, *unqam antehac.* Cæterùm à priore illa formula havd multùm abludit Platonis illud in *Euthydem:* πέρυσι ἢ πρεσπέρυσι. Πέρυσι δ' ἢ πρεσπέρυσι οὐδέπω ἡσθω σοφώ. Poſteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῶτε καὶ πέρυσι. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῦντε καὶ πέρυσι. *& nunc & olim iidem ſumus.*

Τοῦτο ἦν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, οὐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν] *Aliud*, inqit, *eſt qod nunc geris corpus, ſed & anima* (cùm æreum qiddam hoc ſtatuat) *ab eis, qæ mater tua enixa eſt:* cùm à cibo, qo veſceris, ære, qem attrahis, maximam ſui partem, ex qa ea nunc conſtant, acceperint. vide *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόθες δ' ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν φορτικλέκει τῷ ἰδίᾳ ποιῷ, οὐδὲν ὄντι, ὄιμαι, πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.] Iſtis, ut vitii ſuſpectis, Xyl. notam adfixit. Caſ. qid ſecutus fuerit, non poſſum ex verſione aſ-

ſeqi. mihi aqam hærere agnoſco. interim obſervo verbum περιπλέκειν quod Stephani Theſaurus ille luculentiſſimus non exhibet, Marco hic uſurpatum; & in forma paſſiva qam vocant, Galeno, *de ſect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δικῶμεν τῇ λέξει περιπλεκόμενοι. *Ne videamur vocabulo ipſi addicti eſſe*; avt *ei pertinaciter adhærere.* Forſan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud qod à matre traxiſti, iſti ipſi qod nunc geris, & peculiares ſuas affectiones habet, te valde addicere, eidémqe qaſi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id qod nunc dicitur, nec propterea obſtet, qò minùs verum id ſit.* Sed ἐπέχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum ſuſpicor.

Τῷ ἰδίως πιῷ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ὀνόματα θέμενος] Flaccus *l.* 1. *ep.* 16. *Tu rectè vivis, ſi curas eſſe qod audis.* Et mox: *Cùm pateris ſapiens emendatúsqe vocari,*
Reſpondésne tuo, dic ſodes, nomine? —— &c.
Vide Epictetum *diſſert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretur primò vocabulum ſuum, & nitatur eſſe qod dicitur.* Plato *epiſt.* 4. φανερὸν ἂν δεῖ ἡμᾶς γενέσθαι, ὅτι ἐσμὲν πιστοὶ οἷσι φαμέν. Syneſ. *de regn.* χρῆσαι δικαίως τῇ σεμνῇ περιηγορίᾳ τῶν σεμνῶν περγμάτων· ὧν γὰρ ὀνόματα πίστις ἡμῖν τὰ πράγματά ἐστι, τὰ δὲ πράγματα καὶ ἡμῖν ἐστὶν ὀνόματα. Dio Pruſ. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* "Ωσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι ποθήσειεν, οὐκ ἂν δέξαιτο τὴν ἀπαιδευσίαν τῶν ἐπωνυμίαν ἐλέγχεσθαι, μὴ ἐπιστάμενος ὅπῃ τῆς τέχνης ὄνομα ἑαυτῷ ἐπιτηδεύματι τῶν περιηρεῖσθαι πιστώσηται. τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἴ τις τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χριστιανῆς ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες ἐυρεῖν, οὐκ ἂν ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τὸ σφὲ τῶν τιθήνης δήγημα καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσειε· κἀσεβάζοιμεν ἢ ἀληθῶς, ὅπερ ὁμολογούμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ὑφηλῆς πολιτείας. subjungit mox de ſimia Alexandrina, apologum: qem & Lucianus *in apologia* narrat: at concludit deniqe: εἰ μὴν ἦν τὸ μὴν ὄνομά τις τῶν Χειρῶν ὑποδύοιτο, ὅσα ἢ τοῦ ὀνόματι τούτῳ συνδεωρεῖται, μὴ δεικνύοι τῷ βίῳ, κατα-ψεύδεται τῶν ὀνόματος ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ θεσπέσιον ἄνωθεν ἀφηρημένον, ἀνθρωπίνῳ χαρακτῆρι μεμορφωμένον, ἀπειθὲς τῷ πάθει. Idémqe *de perfect. Chriſt.* ubi etiam fuſiſſimè hoc idem proſequitur: ἐκεῖ, ἐπειδὴν τὸ μεγέθος τε καὶ θειότατα καὶ πρῶτα τῶν ὀνομάτων γένοτο παρὰ τὸ ἀγαθὸν δέπτοτε ἡμῖν κοινωνία, ὥστε τοὺς τῇ ἐπωνυμίᾳ τῶν Χειστιανῶν ὀνομαζομένους ἀναγκαῖον ἂν εἶν, πάντα τὰ ἑρμηνευτικὰ τῆς παιδὸς φωνῆς ἐνόμαλα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψεύδωνυμον ἐφ' ἡμῖν ἢ τῶν κλῆσιν ἔχειν, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τῶν μαρτυρίαν ἔχειν. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ καλεῖσθαί τι τὸ εἶ) μόνον· ἀλλ' ἡ ὑποκειμένη φύσις, ὅτι δ' ἂν ὄντα τύχῃ, διὰ τῆς προσφυοῦς τῷ ὀνόματι σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶ)· ὃ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶ), μαθήσιον τιμᾶι. Ambroſ. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *Qod ſumus profeſſione, actione potiùs qàm nomine demonſtremus: ut nomen congruat actioni, & actio reſpondeat nomini; nè ſit nomen inane, & crimen immane.* Nomen inane; qia ut Salvian. *adverſ. avar. l.* 4. *Parùm ſunt vocabula, res ipſas non habentia.* Idémqe *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen ſine actu atqe officio ſuo, nihil eſt.* Ubi & mox ſubdit denuo, *Vocabula nihil eſſe ſine rebus.* *Crimen immane.* qia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrocius ſub ſancti nominis profeſſione peccatur.* &, *c.* 11. *magis damnabilis eſt malitia, qam titulus bonitatis accuſat; & reatus impii eſt pium nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ καὶ ἀπολλύεις] *nè qando iſta nomina amittas.* Xyl. ut legendum ſit ἀπολλύοις. alioqi vertendum, *num aliqando amittis*, &c. Xenoph. *œconom.* φυλάττῃ γὰρ ἰκμῆρος, μὴ ἀποβάλῃς τῶν ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. Caſſiodor. *l.* 8. *ep.* 18. *Sumpſiſti nomen ex meritis: cuſtodi, ut ſemper lætcris veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur impoſita, nimis abſurdum eſt portare nomen alienum, aliud dici, qàm poſſit in moribus invcniri.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μετονομάζεσθαι, *transnominari.* Sveton. *de claris Gram. c.* 18. *L. Craſitius cognomine Paſides, mox Panſam ſe transnominavit.*

Ἐβούλετό σοι σημαίνειν] *ſignificare volebat.* id eſt, ſignificat. Galenus pariter *de affect. dignoſc. & cur. c* 1. τί ποτε βούλεται σημαίνειν. Et Ariſt. *Soph. elench. l.* 1 *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *ſignificare vult.* i. e. ſignificat, σημαίνει. τὸ βούλεσθαι ſæpenumero παρέλκει. Sic Ariſt. *polit. l.* 2. *c.* 2. Καὶ βούλεταί γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνει τῶν κοινωνίαν εἶναι τὸ πλήθος. εἶναι βούλεται. i. e. ἀληθῶς ὄζι, &c. *eſt revera ſolétqe dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. βούλεται δ' ὁ βαπλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κακοπαθοῦντες τὰς ἰσίας, μηδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δ' ἄνθρωπος μὴ ὑβρίζηται μηδέν. *vult eſſe.* i. e. eſt. Liban. *orat.* 3. καὶ κρείττονας φανερῶς τῆς παροιμίας, ἢ τοῖς ὀρθῶς ὁμοίοις δεῖξαι τῶν αἰῶν βούλεται. *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epiſt. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶ) τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *qicunqe eſſe voluerit.* i. e. qicunqe fuerit. τὸ θέλειν pariter uſurpatum reperias, ut ſuprà. ſic Plato in *Sympoſ.* ἐὰν ἐθέλῃ πιεῖν ἡ λύγξ. *ſi ceſſare voluerit.* i. e. ceſſaverit ſinguſtus. *Troad.* Ἑρμῆ γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ θεῶν θεῶν, οὐδὲ πιᾶσι θέλει. ſic Homer. *Il. d. v.* 91. ἴυχεται εἶ).

eſt.

eſt. Epiphan. *hæreſ.* 66. § 9. πλοῖα ὃ θέλει λέγειν ἥλιον τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ποιήτω ἐν). Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Diſertiſſimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι? *Quid hoc eſſe velit? Quid hoc ſibi vult?* ſive, *Iſtud, quid eſt?* nos diceremus *What may this be.* Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *quid ſi quis iraſcatur?* & mox, *quid ſi iraſci velit?* & *c.* 10. *quid ſi mirari velit.* i. e. *quid ſi miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαληπτικὴν ἐπίσασιν] *ſcientiam de ſingulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forſan ſcripſerat. meliùs Caſ. *objecti cujuſvis enixam & intelligentem conſiderationem.* ἐπίσασιν, non ἐπιστήμην malim tamen διαληπτικὴν *diſceptativam* reddere. qomodo διάληψιν pro *diſceptatione* Marcus uſurpavit, *l.* 1. § 10. ἐκ τρόπου συμβιαλήψεως.

Ἀπαρενθύμητον] *Sine diſtractione.* Caſ. *qi cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id eſt, ut nihil negligat, & minùs animadverſum tranſmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ παρενθυμούμενον. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθε ἀπαρενθυμήτως. *ſedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula iſta porticûs peculiaria, qæque vix alibi reperias. aliud pavlò videtur, quod *l.* 7. § 54. μήτι ἀκατάληπτον παρέσυρεν.

Σύμφρον] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, ſive *conſentiens*, qod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφρον] in ſeqiorem partem vocabulum hoc ſæpius uſurpatur. ità ὑπέρφρων, ὁ ἀλαζὼν, *inſolens, arrogans.* Ὑπέρφρων ἦτος ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ὑπὸ τῷ φρίκοντι, δυνάσης ἢ ὑπὸ τὸ μὴ ὑφεμένῳ, θείῃς ἢ ὑπὸ τὸ ἴσον διαλέγεσθαι. Philoſtrat. *in vit. Sophiſt.* qo loco & qàm inſolenter erga Antoninum Pium ſe geſſerit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπερφρόνως καταφρονεῖν. *contemnere deſpectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεύειν ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hìc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipſius contemptu ac qaſi conculcatione, ſuperatione ſaltem agatur, qomodo & Plut. *in Lacon. inſtit.* ἡδονὰς ὑπερφρονεῖν *voluptates deſpicere*; & τὸ ὑπέρφρον pro *animi ſublimitate.* Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs ſignificatum obtinet. nec diverſo ſenſu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* uſurpatur: ubi ſuos hortatur, Ἴέναι τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· αὐχήματι μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχῆς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίνεται· καταφρόνησιν δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πεποιθὼς ἧσσον ἀντίων φοβήσειν.

Τὴν ὑπέρπλασιν τοῦ φρονοῦντος μοείου ὑπὲρ λείαν ἢ τραχείαν κίνησιν] *Evectionem, ſive elevationem mentis ſupra omnem voluptatem & dolorem.* uſitata enim eſt Marco periphraſis illa hoc ſenſu, λείας καὶ τραχείας κινήσεως. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπέρπτασις vocabulum ſatìs infreqens. Verùm verbum ipſum ὑπερτείνειν crebriùs uſurpatur, eodem ipſo ſenſu, qo nomen hìc ſumitur. Sic enim Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *qæ naturam humanam tranſcendunt, nec ſuſtinere qiſqam poſſit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ χειρῶν δύο ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum tranſcendentibus*, ſive *ſupra murum ſe attollentibus.* & indè ὑπερτείνες, τὸ ὑπεραῖρον. Svid.

Μὴ γλιχόμενος τῶν ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι] Flaccus pariter *l.* 1. *epiſt.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Si dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahit idem.
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtisque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqeo collum preſsiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis? mutémve colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem niſi mendoſum & mendacem?——

Senec. *ep.* 59. *Illud præcipuè impedit, qòd citò nobis placemus: ſi invenimus, qi nos bonos viros dicat, qi prudentes, qi ſanctos, agnoſcimus. nec ſumus modicâ laudatione contenti: qicqid in nos adulatio ſine pudore congeſſit, tanqam debitum prendimus. optimos nos eſſe, ſapientiſſimos, affirmantibus aſſentimur; cùm ſciamus illos ſæpe mentiri. adeóqe indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria qàm maximè facimus.* Lipſ. *cent.* 1. *epiſt.* 77. *Mihi ſententia de me, niſi apud me, non fertur; nec qis ſim, alios rogo.* hoc eſt qod Apoſt. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 2. Ἐμοὶ δὲ ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμιδρώτοις θηλυμάχοις] Alluſit eódem Seneca, qó Marcus iſtìc *epiſt.* 94. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miſeram fœdámqe vitæ ſortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qa & Senec. *epiſt.* 101. Indè illud *Mæcenatis turpiſſimum votum, qo & debilitatem non recuſat, & deformitatem, & noviſſimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala ſpiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qate dentes.

Vita dum ſuperest, bene est.
Hanc mihi; vel acutam
Subde ſuſtineo crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, qæ corruptiſſima priùs proſtabant) *qod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanqam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſqe ad crucem. Tu verò, inqit, me debilitas licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili maneat: deprayes licet, dum monſtroſo & diſtorto temporis aliqid accedat: ſuffigas licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti, vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. qid huic optes, niſi deos faciles? qid ſibi vult iſta carminis eſfœminata turpitudo? qid timoris dementiſſimi pactio? qd tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unqam recitâſſe Virgilium,*

Uſqe adeóne mori miſerum eſt?——

optat ultima malorum, & qa pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: qâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. qid autem hujus vivere eſt? diu mori. invenitur aliqis qi malis inter ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & totiens per ſtillicidia amittere animam, qàm ſemel exhalare? invenitur qi velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum ſcapularum ad pectoris tuber eliſus, cui multæ moriendi cauſsæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? nega nunc magnum beneficium eſſe naturæ, qòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati ſunt etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut contingat lucem videre tot conſciam ſcelerum. Excutienda vita cupido eſt: diſcendúmqe nihil intereſſe, qando patiaris, qod qandòqe patiendum eſt. qàm bene vivas referre, non qamdiu. ſæpe autem in hoc eſſe bene, nè diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Qantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere ceperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? qibus excruciantur doloribus, qi curantur à medicis, & ſecantur? nonqid ut non moriantur? non, ſed ut aliqanto ſeriùs moriantur. multi cruciatus ſuſcipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incerti. Et nonnunqam ipſis doloribus victi continuò moriuntur, qos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnino non eligant vitam finire nè doleant, ſed dolere nè finiant, accidit eis ut doleant & finiant: non ſolùm, qia & ſanati utiqe vitam finiunt poſt dolores, qa tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, qia mortalis eſt; nec diuturna, qia tota brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, qia ſemper incerta eſt: verùm etiam, qòd aliqando eam dolore finierunt, qam nè finirent, dolere voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Αιγᾶν γὰρ ἀνδρὶ τῷ μακρῷ χρήζειν βίου,
Καλοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξημάρτηται.
Τί γὰρ πρὸ ἡμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
Παραδέῦσα, κἀναδέῦσα τὸν μὴ σωφρονεῖν;
Οὐκ ἂν περιάλγως ἀνδρὸς λόγε βροτὸν,
Ὅστις * καλοῖσιν ἐλπίσιν διημαι- * καλαῖσιν
νεται. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. πιστ' ἀκήκοας λόγον.

Optare vitæ ſpatia longævæ viro
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam qid dici rurſus & rurſus dies
Adjecta prodeſt, amplians ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt homo,
Cui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes godcunqe dicendum fuit. Grot.

Idémqe *Electrâ*:

Τί γὰρ βροτῶν ἂν τοῖς κακοῖς μεμιγμένον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τὸ κόπτε κέρδος φέροι;

Morte appetente, qem cinguns hominem mala,
Dil. tis brevicula qid lucri ferat? Grot.

Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἐς' ἢ ζῆν κακῶς.

Indecorè vitâ ſatius eſt non vivere.

Evripid. Pirithoo, apud Stob. *tom. 2. tit.* 122. contrà planè qàm apud eundem Iphigenia *in Aulide*,

——μαίνεται δ' ὅστις ἔυχεται
Θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν καλῶς.
——*Deſipit qi vult mori:*

Meliúsqe vivere malè, qàm mori bene. Lipſ. Sive ut Grot. ——*qi mori properat, furit.*

Moleſta vita melior, qàm pulcrè mori.

ubi *modeſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum tranſeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſsâ uſque in pectus vetere barbâ, rogares mortem, Numqid enim, inqit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qi cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικὴ ἰατρικὴ primus hominum adjunxit, eâqe ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅτι μακρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὑτῷ καὶ τοῖς ὁμοίως νοσοῦσιν. *non vitam illum ſed mortem ſibi, ſimilitérqe laborantibus diuturniorem reddidiſſe. Plurimum* autem *refert, vitam aliqis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, ſi Senecæ ſaltem, *Thebaid.*

——Qid me, nata, peſtifero tenes
Amore vivum? funus extendis meum,
Longásqe vivi ducis exequias patris.
Aliqando terrâ corpus inviſum tege.
Peccas honeſtâ mente, pietatem vocas
Patrem inſepultum trahere. qi cogit mori
Nolentem, in æqo eſt, qíqe properantem impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori.
Non tamen in æqo eſt: alterum gravius reor.
Malo imperari, qàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c.* 8. Τὸ ζῆν δὲ ἡδὺ κατὰ θυμίων καὶ λαλαυσιῶν ἀρετὴν δὲ τὶς τῷ βίῳ μετέχων· ὡς εἴγέ τις ἐν ὁδοιπορίᾳ διακοίῃ, παρὰ πολὺ τῷ τοιούτῳ τὸ μὴ εἶναι τοῦ ἀλγεινοῦ εἶναι θεσπεσιώτερον κρίνεται.

Θηριομάχοις] qi cùm beſtiis depugnaturi committebantur, vel eiſdem laniandi objiciebantur, *beſtiariis*. indè θηριομαχεῖν Pavlo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt. 1. cap. 15. v. 32.* ſed ſenſu, puto, diverſo. de qo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo.* πρῶτον ἢ πύματιν οἱ αὐτοὶ ἐδόντες ἀμυθήσιν. vide *ad l.* 4. § 47.

Ἐμβιβάσαν ἓν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα.] M. Caſ. metaphoram eſſe avtumat *à navem conſcendentibus* ductam. atqe ità τὸ ἐμβιβάζειν qandoqe uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat.* 31. ὑπὸ τῆς μοίρας εἰς ναῦν ἐμβιβασθεὶς, ἀντὶ τῆς ἀρούρας πλάγος τέμνει. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλοῖον. Eò magìs forſan, qia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aqis*, ſive *balneariis*, ſive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν qoqe dicitur. Dioſcorid. *lib.* 1. *c.* 189. ἐμβιβάζω ἐν βαγανείῳ. & Galen. *ad Glavcon. lib.* 1. *c.* ἐμβιβάζω σε τῷ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſtas*; *ut eis, qaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνῃ βεβαμμένον dixit *l.* 3. § 4. Ità Iſchomachus apud Xenophont. in œconom. πειρᾶσθαι ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῷ τοιούτῳ τῆς ζωῆς εἴδει. Eligat qivis qod arriſerit magìs.

Εἰς μακάρων νήσους μετῳκισμένῳ] Ità Ariſtides *orat. ſacr.* ἦδη μέν τις καὶ ἄλλῳ χρησθὲν αὐτῷ συμβάντος, καὶ βελτίμῳ ἐνδείξασθαι τὴν ἡδονὴν, ἔπειν, ὡς ἄρα εἴη πολὺ ἢ δικαίῳ γεγονώς· ἀλλῳ δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἴη δοκοίη. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qi in *Veſpis*

—ἴσως·

Ὑυξανούμην ἀκόνων·
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἐδόξα νήσοις,
Ἡδέως λέγοντι.

Liban. *Nænia in Daphn. Apoll. incend.* τὶς δ' ἂν ἐπόθησε τὰς τῶν μακάρων νήσους; *qis non beatorum inſulis locum illum præoptâſſet?* Alluſit uterqe ad *inſulas* illas, μακάρεων Græcis dictas, *fortunatas*, & *fortunatorum*, Latinis: de qibus Strabo *geograph. lib.* 1. & 3. & ex eodem Evſtath. *ad Odyſſ. δ.* & Caſavb. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib.* 5. extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 1. Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l.* 6. *c.* 32. Mela *l.* 2. *c.* 7. Plavt. *Trinumm. act.* 2. *ſc.* 4. Eas depingit nobis Flaccus *epod.* 16. & Muret. *var. lect. lib.* 5. *c.* 1. Eò poſt mortem migrare crèdebant, an fingebant, animas eorum, qi hìc piè probèqe degerant. qa de re viſendi Heſiodus *lib.* 1. *v.* 169. Pindar. *olymp.* 2. Plato in *Gorg.* & ex horum utroqe Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l.* 4.

Ἀπὸ ταρρῶν εἰς γωνίαν τινά] Simile qiddam Epictetus *lib.* 2. *c.* 13. Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qi qod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀποσῆς μηδέποτε εἰς τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησον, καὶ πλάκα συλλογισμὸς, καὶ ἄλλῳ θεώρευε. ἂν ὄσι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμόνα ἀνήρ.

Ἐξιὼν τοῦ βίου] vide *ad lib.* 9. § 2. Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanqam περὶ φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*; Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν σοὶ μέλει σου; *Qid igitur*, inqit, *vivis, ſi bene vivere non curas?* Laërt. *lib.* 6. *Diogeni* ex parte accedit Ariſtot. *ethic. lib.* 3. *c.* 9. ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τὴν ἀρετὴν ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονέστερος ᾖ, τῷ τοιούτῳ μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſavcius, cur è vita non excederet ſciſcitanti, reſpondit, ὅτι εἰδότας ἃ δεῖ πεφεύγειν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τότε γε ζῆν προσήκειν· τοῖς δ' ἂν εἰδόσι τά τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα, ἀποθανεῖν ἐν καλῷ εἶναι. Ælian. *l.* 10. *c.* 11. id qod Flaccus *l.* 2. *epiſt.* 2.

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritis.

Ἓν γε μόνον τοῦτο περάσας] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. atqi nihil minùs in vita egit, qi ignavè prorſus inſipientérqe ſe geſſerit. meliùs itaqe Caſ. (qi Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, qod hoc modo è vita exieris.* id qod Othoni Sylvio competere poſſit; de qo Dio Caſ. *lib.* 64. Κάλιστά γε μὲν ἀνθρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κακῶς τελεῦν ἀρξάμενος, ἔλιξε αὐτῆς ἀπαλλάγην. Itaqe ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δ', ἀνδρῶν μὴ χείρονας, μὲν ἐλάττονας, ὧν τὸν βίον αὐτὸς ἐγκρατῶν, τοῦ ἐπαινεῖν τὸν θάνατον. βιάσας γὰρ ἑαυτὸν ἐπιεικέστερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐφημότερον· *Per qa factum putem* (inqit Sveton. *l.* 8. *c.* 12.) *ut mors ejus minimè congruens vitæ, majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεις ἔτι θέλοντα] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſequium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal.* 50. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 78. *v.* 36, 37. Eſaj. *c.* 1. *v.* 11, -16. &, *c.* 66. *v.* 3. Jerem. *c.* 7. *v.* 9, 10, 21, 24. Ezech. *c.* 20. *v.* 39. Luc. *c.* 6. *v.* 46. Non poſſum continere me, qin ſubjiciam inſignes illos è ſcena, qi cothurnum certè, non ſoccum reſipiunt, verſus; qorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l.* 2. & Clem. *ſtrom. l.* 7. & Cyrill. *adverſ. Julian. l.* 9.

Τίς ὧδε μωρὸς καὶ λίαν ἀνεμιθήων
Ἔυπις ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεοὺς

Ὀσῶν ἀσάρκων, καὶ χολῆς πυρωδίας,
Ἃ καὶ κυσὶν πεινῶσιν, οὐχὶ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, καὶ γέρας λαχεῖν τόδε,
Τούτων τε τοῖσι δρῶσιν ἐκπίνειν χάειν,
Κἂν λησῇ, κἂν πέρᾳ τῶν, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες; ——
Qis gente in hominum tam ſupinè credulus,
Aut ſtultus adeò eſt, qi deos exiſtimet,
Seu bilis uſtæ, ſive nudorum oſſium,
Projecta qæ vix tangat eſuriens canis,
Gavdere domi, idqe honori ducere,
Facientibúsqe gratiam reponere,
Sive ii latrones, ſive piratæ ſient,
Sive & tyranni?

Εὐπιστος ex Porphyrio repoſui, qod apud alios ἄπιστος legitur. ἄπιστος, qi Ebræis בְּתִי *credulus, fatuus.* de qo Solomon, *Prov. c.* 14. *v.* 15. ἄκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, qæ reliqi omiſerunt, ſed cumprimis ad rem præſentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἑξομοιοῦς ἑαυτὸν] Marcus à Juliano in *Cæſarib.* inducitur Silēno percontanti, τί κάλλιστον τοῦ βίου τέλος; reſpondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliqid ſonare videtur τὸ ἐξομοιοῦσθαι. hoc eſt enim qod Apoſtolus, *ad Cor. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 18. εἰς τὸ αὐτὸ εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι· ὅστις συμμόρφους γινέσθαι. *ad Rom. c.* 8. *v.* 29. ἅγιος, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c.* 19. *v.* 1. & Pet, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 16. ἅγιοι, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός. *Joan. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 3. δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. *ibid. v.* 17. ἐλεήμονες καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c.* 6. *v.* 36. τέλειος, denique, ὡς καὶ ἐκεῖνος τέλειός ἐστιν. Matth. *c.* 5. *v.* 48. Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Χειστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Juſtin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ἔστι γὰρ τὸ τῆς πλησίον ἀναδέχεσθαι βάρος· ὃς ἐν ᾧ κρείσσων ἐστὶν, ἕτερον ἢ ἐλαττούμενον ἐυεργετεῖν ἐθέλει, ὅσα παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων· ὅτις μιμητής ἐστι θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forſan reſpexit hic Marcus, *leg. li* 4. Τίς πρᾶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *ſtrom. l.* 5. Philoſophiæ finem à Platone ſtatui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo ſimilem fieri.* Idémqe de eodem *l.* 2. beatitudinem collocâſſe, ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem avtem hanc in eo conſiſtere, ut qis juſtus, piúsqe cum prudentia exiſtat. qod & dogmati noſtro eſſe conſentaneum, qippe qibusdam è noſtris, Moſis illud *Geneſ. c.* 1. *v.* 26, 27. ità ſumi, ac ſi dictum ſit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, οὐθέως κατ' τὸν γένεσιν εἰληφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ κατ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον κατ' τὸν τελείωσιν μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verum argutum nimis hoc, nec qod poſſit admitti; cùm utrumqe homini primitus condito diſertè tribuatur.

Εἶναι τῷ συκῇ τὰ συκῆς ποιῆσαι] Chriſtus Dominus Matth. *c.* 7. *v.* 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; &c. vide *l.* 9. § 9.

Μάλιστα τὰ μελίσσια] ὑδρεῖς γὰρ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἀπὸ γήρεως γλαμυρὸν μάχεσθαι. Plut. *de ſene politic.*

Τὸν δὲ κυνία, τὰ κυνὸς] Eliſæo, qàm atrocia perpetraturus is eſſet, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu ſervum tuum canem eſſe avtumas, qi ejusmodi in me admittam? hiſt. Regum l.* 4. *c.* 8. *v.* 13. Ità *canem* eſſe non diffitetur, havd hominem, qi ejusmodi faciat. Vide *ad l.* 5. § 11.

Τὸν δὲ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 23. & *infrà* § 15. ἄνθρωπον ἀληθινόν, *verum hominem, qi facit* ſcil. *qæ hominis ſunt.* Epictetus *l.* 1. *c.* 16. Εἰ ἀνδρὸν ἤμεν, ἐποίουν τὰ τῆς ἀνδρός· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν δὲ λογικὸς εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν· ποιῶ αὐτό. vide *ad l.* 6. § 7. Idem *l.* 2. *c.* 9. Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· ἐυδοξεῖ ἐν τῷ λογικῷ τίνων χωρίζόμεθα; τῶν θηρίων· καὶ τίνων ἄλλων; τῶν φαύλων, καὶ τῶν ὁμοίων. ὄρα τοίνυν, μή τι πως ὡς θηρία ποιήσῃς· εἰ δὲ μή, ἀπόλεσας τὸν ἄνθρωπον· οὐκ ἐπλήρωσας τῶν ἐπαγγελίαν. ὄρα μή τι ὡς φαῦλον· εἰ δὲ μὴ, καὶ ὅτως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. τίνα ἐν ποιεῖμαι ὡς φαῦλα; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν; ὅτι τὰ φαῦλα· τί ἀπωλέσαμεν; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυμικῶς, καὶ ὠσικῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν; ἐπὶ τὰ θηρία· λοιπὸν οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρά, ἀφ' ὧν ὄζιν εἰκάζειν, Λέων με καὶ φαγέτω. διὰ πάντων δὴ τούτων ἀπόλλυται ἡ τῶν ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε διεζευγμένον; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί; πότε λύρα; πότε ἵππος; πότε κύων; (f. πότε αὐλοί· πότε &c.) τί δὴ θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δὲ ἀπόλλυται. Ità de Chriſtiano homine Salvian. *de providենt. l.* 4. *c.* 1. *Cùm hoc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti mandata ſervare; ſit abſqe dubio, ut nec fidem habeat, qi infidelis eſt, nec Chriſtum credat qi Chriſti manduta conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qi Chriſtiani nominis opus non agit, Chriſtianus non eſſe videatur.* Itaqe Ambroſ. *ſerm. de Abr.* apud Gratian. *c.* 22. *q.* 2. *c.* 20. *Mendacium eſt, ſe Chriſtianum dicere, & opera Chriſti non facere.*

§ 9. Μίμος, πόλεμος, πόλις] Xyl. Λοιμὸς cur pro Μίμος inferciat, nihil video. in πόλεμος τὸ π ex ſeqenti vocabulo irrepſit; iſtud avtem cum ſeqentibus

qentibus ad illud ἀπαλοίφεται, Xylandrum ſecutus, referre malim, qàm pro abſolutè poſitis, avt ad ἀλήθεια relatis cum Caſavbono habere; qi & ἀπαλοίφεται illud paſſivè ſumit; qod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολογικὸς καταζῇ καὶ παραπέμπει] *Qàm multa ſunt, qæ cùm tanqam phyſicus merus, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem transmittis?* Caſ. qi pro ὅσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc qotidie delebunt ſacra illa tua placita, qæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi ꝙd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſavb. γράφε, *tranſmittere*. Cæterùm *tranſmiſſionem* intelligo, qalem Maxim. Tyr. *diſſert.* 28. verbis illis deſcribit; Ἄτε ἂν ἐν παροδεύοις τῆς ψυχῆς αἱ αἰσθήσεις ἱδρυμέναι, ἐπειδάν τινος ἐφάψωνται ἀρχῆς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ὑπολαβόμενος ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ καὶ διεξέρχεται ἐπὶ τὰ ἀκόλουθα. qi in conſeqentibus τῷ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illuſtranda atqe explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, qæ ex rerum natura ſeriò ſedulòqe conſiderata in mentem transmittis, atqe ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παράπεμπε τῷ νῷ τὰς θεωρίας. Scopus tamen forſan is fuerit planè, qem Caſavb. voluit; *Speculationem naturæ, nî praxin conjunctam habeat, otioſam fore; faciléqe abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, qicqid indidem hauſerit.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅτι τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες ψιλὰ, ὑδὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν ὡσεὶ σωμαχικοὶ τῷ τροφῷ. πρῶτον αὐτὸ πέψον εἶθ' ὕστερον μὴ ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀμετὸς τῷ ὄντι γίνεται, πρᾶγμα ἀχάθαρτον καὶ ἄβρωτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῇ ἡγεμονικῇ τῇ σαυτῇ, ὡς οἱ ἀθληταὶ τῶν ὤμων ἀφ' ὧν ἐγυμνάσησαν καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς πίχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἔμαθον. ὃν ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, ἀκόσατέ μου διηγουμένου περὶ ἀρχιτεκτονικῶν· ἀλλ' ἐπιμεθυτέον ἰδίᾳ, ταύτην καταπέψαι δείκνυσιν ὅτι ἔχει τὴν τέχνην τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον. φάγε ὡς ἄνθρωπος, πέψε ὡς ἄνθρωπος, κοσμίσθητι, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάγκη λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, συμοδον. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας ταῖς ἀληθείαις τι τῶν φιλοσόφων. Addam tamen, qæ ſe ingerit impræſentiarum, conjecturam. Qid ſi ἀφυσιολογήτως legerimus? qomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ. ut ſit mens Marci, *qæ abſqe naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujusqe naturam ſeduló inveſtigemus, eámqe probè perſpectam habeamus, priusqam de ea ſententiam cenſurámve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8. § 13. (qo loco & de viſo qovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, qæ in rei ipſius, de qa ſtatuitur, natura penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione qavis occurrente, aboleantur facillimé. Trahit horſum, qòd πρὸς τὸ γνωρίζειν, *de natura rei cujusvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtîc ſubjungitur: in qam mentem & πῶς ὀπτέον τῆς ὅλης φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἐωρακότα ἀκριβῶς καὶ φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ. qin & bene vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν θεωρήμασι περὶ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου καταστάσεως, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis* ſive *theorematibus indè deductis, qæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſqe conditionem ſtatúmqe nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. laudatum.

Καὶ τὸ πρεπῶδες ἅμα συνελεῖν] Apud Laert. *l.* 7. Zenos τὰ μὲν εἶναι καθήκοντα ἅπερ πρεπώδη· καὶ ἅπερ μὴ πρεπώδη· καὶ ἄπερ μὴ πρεπώδη, τὰ μὲν ὑγείας ὀπιμελείας καὶ αἰδημοσύνης, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ πρεπώδη μὲν, τὸ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τὸ πρὸς πάντα διαρρήδην. ut τὰ πρεπώδη ſint officia ea, *qæ moleſtiam aliqam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtîc laxiùs uſurpat pro qolibet negotio, qod muneris noſtri exiſtat. vide *ad l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ ἐκάστων ὀπιστήμης αὐθαδὴς σώζειν] αὐθαδὴς, ſicut ἀπερρες ν, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtîc ſumi videtur, (qod rariùs opinor deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qa *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acqieſcentisqe*, in veritatis, qam adeptus eſt, cognitione. qod vocabuli notio, per ſe media, deſignat. ſiqidem ut Ariſt. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδως αὐτῷ ἀρέσκων τίς ἐστιν, ὑπὸ τοῦ αὐτὸς αὑτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctésqe parem & æqualis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſt: pervenisti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſensúmqe, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. qin & Iſocrates in Archidamo, ubi αὐθαδείας καὶ συμβότητας conjungit, in dexteriorem itidē partem ſumpſiſſe videtur.

Λανθάνον] qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σεαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκείτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] qod *l.* 3. § 8. dixit, ὑδὲν ἐμφωλεῦον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant te paricteſ tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta, qæruntur.* Galen *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεχθήτω σε ἡ δύρα διαπαντὸς τῆς ὀπιήσεως· ἐξέσω τοῖς συνήθεσιν εἰσίέναι πάντα καιρὸν, ἢν ὅτως ᾖς σωφρονισθησομένου. ità legend. pro

co

eo qod vulgati codices ἀνεφώχθη & ἔξεσι. confirmat avtor ipse, qi sic pavlò póst. τῆς δυσεως ὧν ἀνεφγμένης σε διαπαντὸς, ὡς εἶπον, ἐξουσία, τοῖς συνήθεσιν ἴσα χρῆ πάντα καιρὸν εἰσίναι δεῖ ὧν διαρρεῖν, ὡς ὑπὸ ἡδυ εἰσίοντων ἐυρίσκεσθ μηδενὶ πρὸ μεγάλων ἁμαρτημάτων ἰσχυρῶς κατειλημμένον. (ità leg. pro eo, qod nullo sensu, sano saltem, κατηλφμμένον legitur.) ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ ἀφεσελθόντες εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα πειρῶνται πράττειν κόσμια, ὅτω σὺ χρὴ πλὴν ἰδίαν οἰκίαν πράττεις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδήμονες τοῦ ἄλλως, ἁμαρτόντες τι φοβεῖσθαι, μόνος ἑαυτὸν ἐκ αἰδοῦντα· σὺ δ' σαυτὸν αἰδῆ μάλιστα, πεισόμενον τῷ φάτι,

— πάντων δ' μάλις' αἰσχύνεο σαυτόν.

vide *ad l.* 3. § 4.

Πότε χὸ ἁπλότητ@ ὑπολαύσεις] potest esse expostulatio, qualem observavimus *suprà* § 1. ego tamen τότε legere malim, & hîc, & in seqentibus clavsulis; qod semel immutatum deinceps immutari necesse habuit. *cùm eò*, inqit, *processeris, atque ità mentem pariter vitámque tuam institueris, tunc fueris simplicitatéque gravitatéque* &c. vide *l.* 12. § 28. ὑπολαύειν τὸ ζῆν.

§ 10. Ἀρέσχιον μῆλαν σηκάσαι] Studia hominum, qibus sese efferunt, acsi magni avt eximii aliqid confeciſſent, elevat; cum vilissimorum animalculorum artibus, qibus illi prædas sibi comparent captant, conferendo.

Τπυχῆ] Ὑπυχὴ, *genus retis*. Vet. lex H. Steph. Sed sine exemplo. qod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. qo loco retium genera nominâque varia recensens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίκλησρα, τὰ δ' γεῖρας καλέουσ}, Γάγγαμά τ', ἠδ' ὑποχαὶ σκεπάες, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuisse videntur ὑποχαὶ istæ: cujusmodi sunt, qas nos appellamus **purs-nets**.

Ἄλλ@ Σαρμάτας] qibuscum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaque in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliqos in excursionibus qi trucidaverant, avt ceperant, egregium facinus executos se avtumabant. Nec tacendum hîc, qo & alluserit fortean Marcus, qod de Avidio Cassio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inscio ipso manus auxiliaria, centurionibus suis avtoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidissent, & cum præda ingenti ad eum redissent, sperantibus centurionibus præmium, qòd præparvâ manu tantum hostium, segniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidissent, rapi eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio afficì; qòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuisse, ut essent insidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὗτοι χὸ ὁ ληϊκὸς] qinam isti qos *latrones* dicit? num *Sarmatæ* sicût Pavli Festus; *Cimbri* linguâ *Gallicâ latrones dicuntur*. ad qem locum Scalig. *Cimbri* ληϊκοὶ sanè χὴ πλάνητες fuerant. *Sed non magìs Cimber latronem* significat, *qàm Isaurum piratam*; *Ambro, dissolutum ac vorracem*; *Opicus, obscœnum*; *sed qia tales fuerunt eæ nationes, de earum nomine vocamus, qi tales sunt*. ità istic Xyl. nec secius de barbaris patriam suam incursantibus suósqe diripientibus, qos *abigeos* & *latrones* avt *fures* magìs qàm *hostes* dici postulat, Synesius *epist.* 132. τὰ χὴ τοὺ ἀπελάτας τότες ἅπαυλα πολυπραγμονῶ. οὐδ' χὸ ἄξιον καλεῖν αὐτοὺ πολεμίους, ἀλλὰ ληϊκὰς, ἢ λαποδύτας, ἤ τι τοιοῦτον ὄνομα μιχροπρεπέστατον, ὃς μηδένα ἐρρωμένως ὑποφερομένων ὑφίστανται, ἀλλὰ μόνους τοὺ καλαπλήγας ὑποσφάττουσιν, ὥσπερ ἱερεῖα, χὴ πεισύνους. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigitet, Marcus, qi Sarmatis captis, tanqam re pulcrè strenuéqe gestâ, semetipsos efferebant. ut transitus sit factus à numero ad numerum. qasi dicat, *qid à latronibus etiam isti qi Sarmatas capiunt, magìs qàm ipsi qos capiunt Sarmatæ, distant?* Qod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qi te gloriaris ad latrones persequendos venire, omnium gentium, qas adisti, latro es.* Avt qid à prædonibus vulgariter sic habitis distant viri isti, prout ipsi se haberi volunt, militares? Notum est illud piratæ, qi Alexandro eidem qærenti, qo scelere impulsus, mare haberet infestum; *Eodem*, inqit, *qo tu orbem terræ. Sed qia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; qia tu magnâ classe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. lavdante Nonio. & Avgust. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qi & subjicit. *Sanè remotâ justitiâ, qid sunt regna, nisi magna latrocinia?* unde Pythia, Adrastum Sicyoniorum βασιλέα, Clisthenem verò λῃστὴν dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Prus. *orat.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déqe eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentiúmque vastator.* & *qæst. nat. l.* 3. *præfat.* Qantò potius *deorum opera celebrare, qàm Philippi avt Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulsit ista à superioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inqit, *si militarium istorum spectes, prædonibus suppares facilè deprehendes.* prædæ siqidem duntaxat inhiant utriqe.

§ 11. Κτῆσαι] *acquisitas*, non *acquirere*. est enim aoristi imperativi medii non infinitivi activi, utì interpres Angl. opinatus, dictionis seriem duriorem reddidit.

Οὐδὲν χὸ ὅτω μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, sive *è corpore subduxit se*; is nimirum, qi consideratione istâ animum jugiter exercitatum probéqe subactum habuerit. neqe enim à prioribus ista dissociata oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qi huc spectat, ex *Theaeteto, ad l.* 11. § 1.

Ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Evrip. *Phœniss.*

Ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναρτήσαντ' ἔχειν.

Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκα mavult, imperandi formulâ, sive monendi. fruſtrà. cùm enunciativè ponantur & antegreſſa proxima, & seqentia itidem.

Οὐδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de reip.* in *somnio: Neqe sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. qid de te alii loqantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectûs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi qis eodem loco convicia hominum atqe vota habet: sive ut ille loqebatur, ὅταν ὑφ' λοιδορούντων ὕστων ἀκούῃ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ὔτε χαλῷ, ὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλέ τε καὶ μέγα χαῖρε· θεοί νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de qo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore qidam percussit imprudens: qis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inqit, percussum me. majore animo non agnovit, qàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm qidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, Ἀλλ' ἦν' ἐμὴ γυνὴ τοῦτό σε οὐδὲν πέπονθεν. *at verò mea,* inqit, *uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, qam tu læseris: nec mihi itaqe qòd satisfacias, aut excuses te, opus est.* Narrat ex Musonio *orat. qâ disceptat philosophum an deccat injuriarum agere,* Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qi idem, qomodo inter concionandum conviciis imperentem nihil qicqam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit.* & *infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio qodam aqâ conspersus, cùm ab amicis ad pœnas de homine sumendas instigaretur; Ἀλλ' ὐκ ἐμέ, ἀλλ' ἐκεῖνα κατεσκέδασεν, ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶ). *Atqi non me,* inqit, *conspersit, sed illum qem esse me estimabat.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere solebat, τοῖς κωμικοῖς δεῖν ὑπήκοος ἑαυτὸν διδόναι, εἰ μὴ χάριν τι ἐκ τῶν παρόντων λέξουσιν, διορθώσασθαι· εἰ δ' ὄ, ὑδὲν πρὸς ἡμᾶς. *Expedire, ut Comicis perstringendos sese homines præbeant: siqid enim veri de nobis dixerint, corrigendi ansam dabunt:* (qomodo Philippus demagogis Athenienſibus gratiam debere se dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· πειρῶμαι γάρ, inqiebat, αὐτὸς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις ἀνασκευάζειν ἐλέγχειν. Plut. apophth.) *sin falsò qid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémqe dicenti, ἆ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit. ὐχὶ· ἐμοὶ γὰρ ἃ πρόσεστι ταῦτα. *Neqaqam; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι· *deridcnt te multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δ' ὐ καταγελῶμαι. *At ego,* inqit, *non derideor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Κἀκείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκεῖνοι μὴ ὄνων ἐπιστρέφονται, ὔτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan deridcnt asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, qod de Hercule Epicus qidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσον μύας συγερῶν ἐμπάζετο μύθων.

Nec muscam qanti faciebat dicta maligna.

vel qod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qi nullus audit; instar muti, qi nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν περιεστώμενον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ὑπονεμόμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐδεῖαν φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐδεῖαν παίνοντι ἕπεσθαι τῷ Διῒ] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam lavdatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν δὴ Διὸς ἀρχὴ τε καὶ τελευτὴ καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθεῖαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῇ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τὸν θείον νόμον τιμωρός. ὃς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος, ξυνέψεται, &c. qem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, qum hæc scriberet; tum & avtor *libri de mundo*, qi Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud sum clavsit; qiqe illum dictione Latinâ μεταφέρει καὶ παραφράζει, Apuleius.

§ 12. Τὶς ἀπονοίας χρεία, παρὸν σκοπεῖν τὸ δεῖ πρακτέον] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. fruſtrà in duo membra sententiam, continuari postulantem, dissecuit: *Qid,* inqit Marcus, *est suspiciane opus?* sive, *cur tibi res aliqa suspecta sit,* avt scrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm considerare liceat,* vel præsto sit intueri, *qid facto opus sit?* hoc est enim παρὸν σκοπεῖν, ut ἐξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *Non potest qisqam beatus esse, qi huic se opinioni credidit,* (externis subesse mali aliqid.) *Non enim beatum est nisi qod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Καὶ μὴ σωφρᾶς, ἐμωμῶς ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν] Forsan legi debeat καὶ μὴ σωφρᾶς ἐσωφρόνως, sublatâ distinctione, & *si clarè perspexeris, clarè, distinctè.* Plato: ἵνα εὐκρινέστερον ἴδωμεν, ὃ βουλόμεθα. indè διακρινεῖν, σαφηνίζειν, διαγαυεῖν. Hesych: de dialectica Laërt. *lib.* 7. in

Zenone

Zenon. Τότε ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος διαγνώσεσθε ὑπ' αὐτῆς, ἢ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφίβολον λεγόμενον διακρινεῖς. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc διακρινήσεις σοφίσμα.* & *epist. 3. sed id φιλοσοφώτερον διακρινόμεθα.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, κἂν μὲν σωφρᾶς, εὐμενῶς ἢ ἀμεταστρεπτὶ τ. χ. ità opponitur τὸ εὐμενῶς, τῷ μεθ' ὑπονοίας.

Ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν] vide *lib. 8. § 5.*

Ἐχόμενον τῇ φαινομένῃ δικαίᾳ] Epictet. *l. 1. c. 2.* Ταῦτα εἶδε Πείσων Ἐλπίδι, ἢ ἰδὼν ἐπίνευσε· φεροσυμφαρτὶς δὲ αὐτῷ Οὐεσπασιανῷ, ἵνα μὴ ἐκέλευε εἰς τὸ σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σοί δοκεῖ μὴ ἐάσαι με ἐν συγκλητικῷ· μεχρὶ δ' ἂν ᾖ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, ἢ σωπήσω· ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πάλιν ἐρῶ σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι· ἢ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν· σὸν δέ ἐστι ἀποκτεῖναι ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ ταραχθῆναι σόν, φυγαδεῦσαι· ἐμόν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. vide *l. 3. § 6, 7. & l. 4. § 12.*

Ἄριστον γὰρ καταντῆσαι τούτῳ] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, qod justum & æqum est, qodcunqe tibi indè obvenerit.

Ἥγε ὑπόθεσις ἀπὸ τούτου ἔσω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔσω D. Boot. legit δεῖ. *ab hoc,* inqit, justo scil. utique & æqo *aberrare, lapsûs nomen meretur,* non avtem ob justè factum odium incurrere, avt molestum aliqid perpeti, avt etiam, qò minùs qod conaris, effectum des, impediri. ego siqis id exhiberet codex, ὑποτύξιν qàm ὑπόθεσιν malim; prout Marcus *l. 4. § 43.* ὑποτύλωμα dixit.

Σχολαῖόν τι ἢ ἄμα ἐυκίνητον] hoc est, qod *l. 7. § 69.* Μήτε σφύζει, μήτε ναρκᾷ. M. Cas. ista à superioribus divellit, atqe erotematicè effert; ac-si legeret, τί σχολαῖόν τε ἢ ἐυκίνητόν ἐστι; viderint alii. Ego nullus assentior.

Ἐυκίνητον] non, *mobile*; qod τὸ τῆς γνώμης ἐυκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib. 7.* notatum, designet; unde & *mobile vulgus,* Statio *sylv. lib. 2. poem. 2.* sed *agile,* ad id qod est officium suum aggrediendum agendúmqe promptum ac proclive; qodqe in eisdem persequendis modo justo debitóqe moveatur. Stoici siqidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ὕμφασιν quandam, ultra usum communem qi vulgare, affectabant. vide *infrà ad § 21.*

Φαυλότερον ἄμα ἢ σωτικὸς] non qalis stultorum risus, qem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c. 7. v. 6.* qalis est *spinarum sub olla crepitus;*

——Magno veluti cùm flamma sonore
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro. *Æn. lib. 7.* sive ut Apul. in *apolog. flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliquiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, qâ illi, *non gaudent, sed gestiunt,* ut Avg. de *serm. Dom. in mont. l. 1.* itaqe *risum & letitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c. 2. v. 3.* tanqam ἔξεστικὸς, non σωστικὸς τι. Senec. *ep. 23. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. cetera hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qi ridet.* vide *ad l. 4. § 26.* νῆφε ἀνεμπλήστως.

Ὁ τῷ λόγῳ χρῆσθαι πᾶν ἐπόμενον.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductúmqe seqi,* pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l. 3. § 16. & lib. 7. § 31. & supr. § 11. & lib. 4. § 12. & l. 12. § 31.* Plato *epist. 2.* Νῦν ἢ μέγας ἐγὼ εἰμι, ἑμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§ 13. Ἐὰν ὑπὸ ἄλλα γίνηται] *in aliorum fines potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant,* cùm ipse neqeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib. 1. c. 27.* ἁπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἀεὶς θύσω θέλω, ἢ ἄλλῳ παρέχειν ἀφορμὴν τοῦ ἀεὶς εὔσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ἡδονήν ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι χρήσιμον.

Οὐ δόξει] qia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib. 6. § 32. & lib. 8. § 55.*

Οἱ ἐν τοῖς ἀεὶ ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαττόμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab eqis petitâ, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάττουσι.* Salmas. indè & καταφρυάττειν. *supr. l. 9. § 41.* frustrà avtem interpretes de eis intelligunt, qi alienis sermonibus & lavdibus se jactant; ut alter, qi ψόγοις illud insuper habuit: vel qi aliorum lavdibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qi τοῦ φρυάττειν signficarum non attendit. qomodo enim qis eò possit φρυάττειν ἢ ἐπαίρειν, qòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loqitur qi lavdantur, vel vituperantur, aliorúmqe vel lavdibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qi alios lavdibus, avt vituperiis prosequuntur, ídqe faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni qippiam egissent. hæc enim est istorum οἴησις illa, de qa Marcus *l. 9. § 32.*

Τοῦτο μὲν ὅτι τῆς κλίνης εἶσι] Hinc apud Lucianum in *Cataplo,* Κλίνη, sive *lectus,* ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μέν τοι ταῦτα εἰπεῖν οἰκήσομαι· πλαύτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο. vide *ad lib. 3. § 4. & lib. 11. § 18.* ὅτι τῆς κλινιδίου.

Οἷα ἢ ποιῶσιν] vide *ad l. 6. § 59.*

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ πιωτάτῳ ἑαυτῷ μέρει] non corpore, tantùm, ſed animo etiam coguntur, qi aliorum favorem, famámve avcupantur, uſque ad conſcientiam læſam, eis obſeqi, qibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib. 4. c. 9.* ἐλεύθερον ὄζιν ἀνθρώπινος ψυχῆς· θελῆσαι δεῖ, καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν, ὑπονυσάξαι, καὶ ἀπολωλεν. Syneſ. *de inſomn.* Καθαρμῶ τὸ μέγιστον μέρος, ἡ βάλησις, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis eſt, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus eſt, ut ſis bonus? velle.* Fabius *inſtit l. 12. c. 11. ut boni viri ſimus, voluntate maximè conſtat.* Gregor. Naz. *de ſacr. bapt.* ὥριον τοῦτο τῷ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. qanqam idem *de theolog. 1.* exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον πρὸς τὸ εὖ σοφοῖς. Joan Chryſoſt. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, καὶ τὸ πᾶν ἤνυσται. Liban. *orat.* 4. Βελήθητι μόνον, καὶ πάντα ἕξεται. vide *ad l. 8. § 35.*

§ 14. Τῇ πάντα διδόσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] qod de *natura*, qi & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. *c. 1. v. 21. Dominus dedit, Dominus abſtulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c. 10.* Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἴσως καὶ τοῦτο ἀποδέδοται; ἀλλὰ χηρὸς ὁ ἁφελόμενος. τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σε ὁ δὸς ἀπήτησε; Idémque *diſſert. l. 3. c. 26.* Ἔτι σύμπαυλα εἰλικρινῶς παρ' ἄλλῳ (τῷ Θεοῦ δηλονότι) καὶ αὐτὸν σαυτόν, ἀγαπακλεῖς, καὶ μέμνῃ δῆλα, ἂν σε τί ἀφέληται; ἐπὶ τῷ εἰληφας ταῦτα; χρησόμενος. μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ χρίσας θέλῃ. Et *l. 4. c. 1.* Ἀπαλλάγηθι τῷ θεῷ, ᾧ δέδωκεν, ὡς αὐθίσῃ; vitiata ſcriptura. qod & Voſſius videt; cui ſic reſtituere viſum eſt. ἐκὼν ἐκ ὑποδώσεις; ὡς αὐθίσῃ. Verùm interpolatione tam laciniosâ, qæ nec ſenſum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata ſufficiet. leg. ὡς ἀδίσῃ; Stoicus eſt Laconiſmus. *non Deo, qi dederat, repetente oblectaris?* q. d. dans placer. repetens qidni placeat? vide eund. *ad l. 2. § 3.* vide & *l. 12. § 26.*

Δὸς ὃ θέλεις] hoc eſt, qod Rufus apud Epictetum *diſſert. l. 1. c. 1.* ἀρκείᾳ τῷ δοθέντι. vide *ad l. 4. § 31. 34.* & *l. 5. § 25.* & *l. 7. § 57.*

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c. 5.* ad *l. 4 § 34.* Epictet. *l. 4. c. 10.* Χάειν ἔχω, ὧν ἔδωκα. ἐφόσον ἐχεπάμλω τῆς σῆς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ὑπόλαβε, καὶ κατάτοξον εἰς ἣν θέλεις χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα· σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l. 12. § 26.* Senec *de tranqill c. 11. Sapiens non mancipia tantùm poſſeſſionesque & dignitates, ſed corpus quoque ſuum & oculos & manus & qicqid eſt chariorem vitam facturum, ſeque ipſum inter precaria numerat; vivitque ut commodatus ſibi, & repoſcentibus ſine triſtitia redditurus. qandocunque ergò reddere jubebitur, non queretur cum fortuna: ſed dicet; Gratias ago, qòd poſſedi, habuíque.* Idem, *epiſt. 64. Hoc qod æqitatem tuam decet. deſine naturæ beneficium malè interpretari. abſtulit; ſed dedit.* & *ad Polyb. c. 29. Gaude, qòd talem habuiſti; & uſum fructum ejus, qamvis brevior voto tuo fuerit, boni conſule.* Item *ad Marc. c. 12. Si magnas ex filio percepiſti voluptates, oportet te, non de eo, qod detractum eſt, qeri; ſed de eo gratias agere, qod collegiſti.* Noſtri: Baſil. Cæſar. *homil. 5.* Συλλογώμεθα ὅτι διανοίας, ἐκ ἐπὶ τῷ χωρισμῷ δυσφόρως ἔχειν· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς σωφρείᾳ χάειν ἔχειν τῷ συγκληρώσαντι. Hieron. *in Nepot. Nè doleas qòd talem amiſeris: ſed gaudeas qòd talem habueris.* Idem *in Paul. Non mœremus, qòd talem amiſimus; ſed gratias agimus, qòd habuimus, imò habemus.* Et *ad Julian. Tuliſti liberos, qos ipſe dederas. recepiſti ancillam, qam mihi ob brevem ſolatium commodaveras. non contriſtor, qòd acceptiſti; ſed ago gratias, qòd dediſti.* Bern. *de Humbert. ſerm. 110. Tuliſti qoniam tuus erat, nec pro nobis, qibus ille ſublatus eſt, murmurandum: magis gratias agendum, qòd tam diu conceſſus eſt nobis.* Et *in Cant. conc. 26. Etſi dolemus ablatum, non oblivisçimur tamen, qòd datus fuit; & gratias agimus, qòd habere illum meruimus.* Veriſſimè Gregor. Rom. *in Job. l. 2. c. 42. Tunc verè oſtendimus, qòd accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum ſublata toleramus.*

Οὐ κατεθρασυνόμενος, ἀλλὰ πεθαρχῶν μόνον καὶ εὐνεῶν.] De morte pariter *l. 9. § 3.* Ità Apoſt. *ad Philip. c. 2. v. 17.* Χαίρων καὶ συγχαίρων πᾶσιν μοι. & *ad Cor. ep. 2. c. 12. v. 15.* Ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c. 2. Nobis exercendæ patientiæ autoritatem non affectio humana caninæ æqanimitatis ſtupore formata, ſed viva ac cœleſtis diſciplinæ divinæ diſpoſitio delegat.* Cyprian. *de eadem: Apparet non eſſe illic veram patientiam, ubi ſit inſolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac ſeminudi pectoris inverecunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐ ὄζει] vide *infrà § 22, 23.* & *l. 8. § 45.*

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l. 2. § 16.* & *l. 4. § 34.*

Ἄνθρωπον ἀληθινὸν] qi enim ſecus qàm oportat, degit, qidvis potiùs qàm homo eſt. Vide *ſuprà ad § 8.* & *l. 5. § 11.* Stilpo, cùm turba ad ipſum contemplandum conflueret, dicenti cuidam, Θαυμάζεσί σε ὡς θηρίον, *tanqam feram qandam, ô Stilpo, admirantur te.* Οὐ μᾶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀληθινόν· *Nequaqam verò*, inqit, *ſed ut hominem verum.* Lacrt. *l. 2.* Flacc. *arte.* --*Fiet homo.*-- Demonacti Proteus cùm diceret, ὁ κωμῳδὸς, regeſſit ille, ὡς ἀνθρωπίζεις, *non vivis hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ ὕστερ ζῆν] vide *ad l. 9. § 2.*

§ 16. Μηκέτ' ὅλως διαλέγεσθαι] forſan ὅλῳ. Senec. *ep. 16. Philoſophia non in verbis, ſed in rebus*

bus est. & ep. 20. *Illud te rogo atqe hortor, ut philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione. verba rebus proba. facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam qisqe vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et ep. 108. *Sic ista tractemus, ut qæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & ep. 24. *Hæc in animo voluta, qæ sæpe audisti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, effectu proba. hoc enim turpissimum est, qod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse ἀνὼ τῶ περᾶιεν, μέχρι τῶ λέγειν, factis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ.* qos odisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo qidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neqe intolerantius, qàm qòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, morcs & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmqe artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia qæ indè profluxerunt in vitam mala) *qæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunqam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἄλλα λέγουσι, inqit, ἄλλα ποιοῦσι. λέγουσι τὰ καλὰ· ποιοῦσι τὰ αἰσχρά. *ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον· μακρὰν ὑπὸ τοῦ χρῶνται τούτοις ἃ λέγουσι, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα.* Idem *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μέχρι λογαρίων προκόπτουσι· ἔξω δ' αὐτῆς, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fusissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. imò passim eosdem insectantem. siqidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Qin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μηδαμοῦ σαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων. μέχας σὺ ὁ κίνδυνος, εὐθὺς ἐξεμέσαι, ὁ ἂν ἔπεφας. ἐπεὶ καὶ τὰ περόβαλα, ὁ χόρτον φέρουσι τοῖς πίμοσιν ὑπεδείκνυεν, πόσον ἔφαγον· ἀλλὰ τῷ γομῷ ἔσω πέφανται, ἔριον ἔξω φέρ καὶ γάλα. καὶ σὺ πίνων, μὴ ταχέως ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ὑπόδεικνυε, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ποδήνων τὰ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia qæ dicunt, qæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. qomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant qæ dixerint.* qi & *epist.* 117. clavdit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne qod disco.* sive uti Lipsius ex MS^am vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 15. Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, οὗτος ἐμοὶ σοφός· ἀλλ' ὅστις γλῶσαν ἔυστροφον ἔχει, ψυχὴν δ' ἄσκοπον καὶ ἀτάραχον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν ἀρετῆς φθέγξεται, πολλὰ δ' ὅσα ἐνεργεῖ παρεδείκνυσι, καὶ τὸ ὀξύτατον τῷ λόγῳ διὰ τοῦ βίου φερόμενον. Verùm qod Aristot. *ethic. l.* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν οὐ περῶσιν· ὅτι δὲ τὸν λόγον καταφρονοῦντες, οἷον δὲ φιλοσοφεῖν, καὶ ὅπως ὑπάρξ σπουδαῖος ὁμοίων τυγχάνουσι τοῖς κάμνουσιν, οἱ μὲν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ὑπομελῶς, ποιοῦσι δ' οὐδὲν μὲν θεραπεύουσιν. ὥσπερ οὖν οὗτοι ἐκεῖνοι ἓν ἕξουσι τὸ σῶμα, ὅταν θεραπεύωμοι, οὗτοι δ' ὅταν τὸν ψυχὴν, ὅταν φιλοσοφῶσι. Itaqe verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν ἀπῇ τὸ περᾶιμαλα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siqidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ τὸν ἄγει ῥημάτων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἐρῶ μεθαών,

Οἷος πάππος, τὶ δ' σκιὰ ἀίσσουσι.

ἐπεὶ τό γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τὸν ἀρετὸν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακρὰν ὑπὲρ αὐτῆς ὑποτείνειν λόγος· ἰδίᾳ δ' τὸ ἡδὺ περὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλέον ἔχειν περὶ τὸ δικαίου τιμᾶν· ἐοικέναι φαίην ἂν ἔγωγε τοῖς ὑπὸ σκιῶν ὑπακρινομένοις τὰ δράματα, οἳ ὡς βασιλεῖς πολλάκις καὶ σιωπῇ εἰσέρχονται, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, οὐδὲ μικρὸν τυχὸν ἐλαύθουσι τὸ παρόπαν.

§ 17. Ὡς μὲν περὶ οὐσίαν, κεγχρεμίς] qod de terra *l.* 4. § 3. στιγμή. de pelago. *l.* 6. § 36. σαγόν. sunt autem κεγχρεμίδες apud Svidam vitiosè habetur. Ὡς δὲ περὶ χρόνου, πυτιάνη περιστροφή] *tangam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ὑπέρα περιστροφὴ, sive περιτεσπί. i. e. *pistilli circumvolutio*, proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ὅτι μὲν τὰ αὐτὰ ποιοῦντων, καὶ μηδὲν περαιοῦντων. uti Hesych. Svid. Zenodot. Apost. Verùm πυτιάνη περιστροφή. i. e. *terebræ vertigo*, sive *circumversio*, ut Xyl. Marco iſtic de spatio temporis brevissimo: qemadmodum, *ictus oculi jactus*, ut Beza, potiùs qàm *ictus*. ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. qò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Svidam,

Τρύπανα δ' εὐθίνητα, καὶ ὠκύελα τέρετρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, qàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον μὲν ὑποκειμένων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuige animum advertc.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamqamqe considera*, &c. τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ θνήσκειν] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9 § 21. *Qæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal.* l. 2. i. e. ἀπογίνεσθαι, *defungi, mori*, non *decrescere*, ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Christ. c. 6. Mutuum debitum est inter se nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, caussa nascendi est. non enim mori solet, nisi quod nascitur, id autem moritur, quod & nascitur.* Idem. *de resur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris usqeqaqe sepelitur: & tamen rursus cum suo cultu, cum dote, cum sole, eadem & integra, & tota, universo orbi revivisicit; interficiens mortem suam, noctem; rescindens sepulturam suam, tenebras; hæres sibimet existens, donec & nox reviviscat, cum suo & illa suggestu.* Et latiùs progressus Petrus Ravennas *in symbol serm. 59. credo homo, de morte resurgere te posse, cùm tibi totum quod in rebus est, sic qotidie resurgat. Sol occidit & resurgit. Dies sepelitur & redit. Menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt, ipsa moriuntur; cùm redeunt, suâ ipsâ morte revivisicunt.* Ità qod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, testatio est resurrectionis mortuorum.*

§ 19. Ὅτοι εἰσιν ἐδίοντες, καθεύδοντε, ὀχεύοντες, ὑποπατοῦντες] Hæc enim & summis cum imis qibúsqe communia sunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum est, Menecratem medicum, qi Jovis sibi nomen adsciverat, Philippus Macedo qomodo exceperit, eduliorum loco appositis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hist. l. 12. c. 57.* Qin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, sive mortalitatem suam, agnoscere se prõfessus est, ἐκ τοῦ καθεύδειν καὶ τὸ συνουσάζειν, *somno* nimirum *ac coitu.* Plut. in *Alex.* & de *adulat. & in sympos. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus qidam ipsum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Erasm. *apophth. l. 4.*) *filium, Deúmque* indigitâsset, ὁ ταῦτά μοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, *At verò*, inqit, *latent ista prorsus cum, qi matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth. & de Isid. & Osirid.*

Ἕτερα ὅσοι ἀνδρομεώμενοι, καὶ γαυρούμενοι] *Qanto se cum fastu efferant*, acsi nè homines qidem avt mortali semine creti sint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* illud ἀνδρομεώμενοι mihi suspectum habetur. ἀνδρομεῖν certè alibi legisse non memini. Xyl. *aliis imperare*, vertit. ut sit *hominibus leges ac jura præscribere.* Cas. *exultare.* ità qid is legerit, havd satìs liqet. nisi forsan ἀδρυνόμενοι, *turgescentes, grandescentes*; qod de stirpibus usurpatur. forsan ἀνδρομεῖν idem qod ἀνδρολογεῖν fuerit, qod de *delectu militari* usurpatur: vel etiam qod κρεανομεῖν, qod de *viscerationibus*, sive de *carnibus viritim distributis* adhibetur. in istis avtem non sine fastu gerere se solent, qi eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* ὅση ὄπωσις.

Ἐδάλδον πόσις] *qot illis inservire & obseqi necesse fuit*, idqe ὦ ὀλίγε, *havd ità dudum*; qò possent dignitatis honorísqe gradum illum, in qo tanto cum supercilio se gerunt, adseqi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἐθέλω, εἰ διὰ φιλικίαν δεῖ ζῆσαι, τῆς ὀργῆς αὐτοῦ καὶ τῆς δαλικῆς καταφρυάγματος ἀναχώρησον. ὅτε γὰρ τί ὅτι δῆλος ἐυτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ πεπυλωμένος. qo tamen loco ego πεπυφωμένος malim. scil. ut Clavdian. *in Eutrop. l. 1.*

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.
——nec bellua terrior illa est,
Quàm servi rabies in libera colla frementis.

Ruffus Vibius apud M. Senecam *controvers. 9.*

Divite novitio nihil est insolentius. &,
Peditesa honoris est novi arrogantia. Salvian. *epist. 2.*

Ἅπας ὁ πραχὺς, ὅστις ἂν νέον κρατῇ.
Æschyl. *Prometh.* præ cæteris verò
Ἀχόρητός ὄστιν ἐυτυχῶν μαστιγίας.
Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Qod & Isidor. Pelus. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qi εὐπραγῶν habet, pro eò qod εὐτυχῶν Dio, subjungit; Καὶ τὸ εὐπαρήγλευν παρὰ τῶν δεῖται, ἀφεστηκὸς τὸ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Avr. Victor. in *Diocl. Quantum ingenium est, comptum habeo, humillimos qosqe maximè, ubi alta accesserint, superbiâ atqe ambitione immodicos esse.* Agur sapiens Ebræus *v. 20. Tria sunt, sub qibus commovetur terra: imò qatuor sunt, qæ ea ferre non potest. servus cùm regnat; stultus, cum satur est; exosa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ suæ hæres evaserit.* siqidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia nascitur ingens.

Sive ut Theognis; (qod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρε μητέρα.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémqe,

Πόλλους τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Τιῶνται γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Nascitur ex nimiis opibus petulantia stultis.
Nec paucos satias evertit mentis egenos.
Difficile est, adsunt cùm bona, nósse modum.

Aristot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* πίκτει γὰρ, ὥς-περ φησὶν, ἡ παρεισμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philistus apud Clem. *strom. l. 6.* εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀσφαλῶς ἐυπραγοῦντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. qod illum Clem. à Thucydide mutuatum asserit, qi dixerit; Εἰώθασι δὲ οἱ πολλοὶ τὴν ἀνθρώπων, ὅταν μάλιστα καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις ἀσφαλῶς εὐπραγίαν ἔλθῃ, εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. locus est in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἰώθε δὲ τὴν πόλεων, ἅς ἂν, &c. Qò respexit tamen & Isidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εἰώθασιν γὰρ ἄνθρωποι, ὅταν ἀδεκήτως μάλιστα εὐπραγίαν ἐπιτύχωσι, εἰς ὕβριν χωρεῖν. de Largio Macedone-

cedone qid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & qæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] ἀνειμόωμαι, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob qæ adipiscenda*, sive, *qâ mercede.*

Καὶ μαλ' ὀλίγον, ἐν τοιούτοις ἔσονται. Legend. ὁπόσοις ἔσονται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm qod Maro Æn. *l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχεῖτε, μηδὲν ὄντες, εὐδίως
Ἴσ' ὑρανῷ φρονεῖτε· τὸν δ' κύειον
Ἅδην παρεῖσθ' ὑχ' ὁρᾶτε πλησίον.

Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cœlo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qi in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Ἔι δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεύσητε καὶ ἀγνοίᾳ φλεγόμενοι τῷ ψυχικῷ, μεθ' ὕδρεως ἐξέξαντο θεῶν ἀποστασίας, καὶ ναῶν ἱδρύσεις, βραχὺν ἡνθεσεν ἢ δόξα χρόνον· εἶτα κενόπτα καὶ ἀλαζονείαν μὴ ἀσεβείας καὶ παρανομίας ἐκφόλοντες,

Ὠκύμοροι καπνοῖο δίκλω ἀρθέντες ἀπέπλαν
καὶ νῦν ὥσπερ ἀχνύμοι δραπέται, ἀφ' ἱερῶν καὶ ἀφ' βωμῶν ἀποσπασθέντες, ὑδὲν ἀλλ' ἢ τὰ μηκάλα καὶ τοὺ τάφυς ἔχουσιν. vid. *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ ἀφ' ὅλων φύσις] Præclara gnome. de qa vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ὄζι ἀφ' ἑνὸς, ἐστὶ δ', καὶ θεὸς ὑπισατεῖ ταύτης, ὁ δίκαιος ὑ βελήσεται τὰ ἀγαθὰ· πλεονεκτικὸν γὰ καὶ παρὰ τάξιν· ἠγνόησεται δ' τὰ μνόμφα συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *qæ ipsi sunt cordi.* Siquidem vir bonus τὰ ἑαυτοῦ ἐκ τ' ὅλων συγκλωθόμθα ἀγαθὰ εἶ πέπεισεν, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ ὐκαιρον. Avg. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanqam ægrotum reficiens medicus, & qod opus est, hoc dat; & qando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ μὲν ὄμβρυ γαῖα] Evripidis versus sunt ab Aristotele lavdati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Evdem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 12. apud qos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρυ γαῖα, ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδ& ἐνδεῶς ἔχει.
Ἔρᾷ δ' ὁ σεμνὸς ὐρανὸς πλησθεὶς ὄμβ&
Ὄμβρυ πιθεῖν εἰς γαῖαν ἀφροδίτης ὕπο.
Ὅταν δ' συμμαχθῶσιν εἰς τ' αὐτὸν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, κἀκτρέφουσ' ἅμα·
Ὅθεν βροτοῖσιν ζῆ τε καὶ θάλλει γένο&.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Venerisque impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Quæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Grot.

Eis avtem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaïdibus* ista:

Ἐρᾷ μὲν ὐρανὸς ὑσσαι χθόνα·
Ἔρως δ' γαῖαν λαμβάνει γάμυ τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦ& ὑσσὰ ποιᾷ
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δ' τίκτεται βροτοῖς
Μήλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δέ θ' ὥρα ἐκ νοτίζοντ& γάμυ
Τέλειός ὄζι· φὴ δ' ἐγὼ παραίτ&.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cœlo defluens terram simul
Fœcundat imber: illa mortali parit
Cereale generi germen, & pastus gregum:
Maturitatem dat suam arboribus quoqe
Mador maritus. caussa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾷν δὶ ποιηταὶ λέγυσι καὶ γῆς ὑρανὸν· ἥλιον δ' σελήνης, ἐρᾶν δὶ φυσικοὶ, καὶ συγγενέσ καὶ κυείσ· καὶ γλῶ δ' ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶ, ὐκ ἀναγκαῖον ὑπολέσ ποτὲ καὶ σβεσθῆναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ὑρως ἢ ἵμερος τὸ θεῖ τῶν ὕλων ὑπολίπῃ, καὶ παύσηται πιθῦσα καὶ διώκουσα ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri asteriscо nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *Sylv. l.* 1. in *epithalam.*

—*Ipsum in connubia terræ*
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solve.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò percunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terraï præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique virescunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atqe ferarum.

Quin & Scythæ τὸν γῆν νομίζυσι τῦ Διὸς εἶ γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Qod avtem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνει·
Πίνει δ' ἔνδρε αὐτὴ·
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας·
Ὁ δ' ἥλι& θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήν.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arboresque potant:
Et potat æquor auras:
Phœbúsque potat æquor:
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνεφῶ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τίλμησον, ἀναζλέψας πρὸς τὸν θεόν; εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ὑδὲν παραιτοῦμαι ὧν σοι δοκεῖ πρῶτος. & *l.* 4. *c.* 7. πρόσχαι σωμαι δούλου, καὶ ἀκόλουθος ἑτοίμῳ συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ita enim lego, quod vulgò ἐφίεμαι tantùm langvidè legitur, ut dictioni vis conſtet ſua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, ſed aſſentior. ex animo illum, non qia neceſſe eſt, ſequor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *ſup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari ſermonis uſu argumentatur, argutiùs pavlò Marcus, ut alibi, *l.* 5. § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità iſtîc in verbo φιλεῖν· quod ἀντὶ τοῦ πεφυκέναι ὑπὸ εἰωθέναι uſurpatur; quomodo & Latinis *amat*, pro *ſolet*; quod à Græcis tractum monuiſſe videtur Fabius, *inſtit. l.* 9. *c.* 3. Quanquam diverſum eſt pavlò Saluſtianum illud, quod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* ſicut & ejuſdem illud, in *Jugurth. Quæ ira fieri amat.* & *ibid.* rurſus; *ea quæ ſecundæ res amant.* In iſtis enim ſenſus eſt, *quæ amant*, i. e. *quæ cupiunt & quibus delectantur*, vel, *quæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diverſa eſt. neque enim, *ira fieri ſolet*; vel, *vulgus fieri ſolet*; ſed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris. quod viris magnis non eſt animadverſum. Cæterùm ſic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa potentiùs
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hiſt. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* quomodo Herodot. *l.* 8. Οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γεγένθαι. Qin & τὸ ἐῤῥῶν pari modo uſurpatum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ὑπὸ τῶν παρόντων ἀφορμῶν ῥᾳδίως κινεῖσθαι. Tacit. *annal. l.* 4. *ut ferè amat poſterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Quod genus in comœdiâ fieri amat.*

§ 22. Ἦτοι ἐστάναι] Avt in eo vitæ genere manes, cui jam es aſſvetus; avt inſtitutum mutas, quod niſi velis ipſe non cogeris; avt è vita diſcedis, munere defunctus: in his avtem omnibus nihil eſt quòd ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium ſuum Seneca *epiſt.* 42. *Hoc periturum eſt. nempe adventitium eſt. tam facilè ſine iſto vives, quàm vixiſti. Si diu illud habuiſti, perdis poſtquam ſatiatus es. Si non diu, perdis antequam aſſveſcas.*

Καὶ ἥδη εἴθισται] Notum eſt Pythagoræ monitum illud: ἐλῶν βίον τὸν ἄειρον, ἥδιὼ δ' αὐτὸν ἢ σωνήθεια ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. ſalubr.* & *de exil.* qi idcirco *lib. de profect.* hoc inſigne facit Δίλημμα περιττὸν, τὸ μηδὲν περιάντα, μηδ' ὅρθιον ἄγαν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' ἐντυχείας ἔχοντα τὸν τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, οὐ συλλαμβάνειν τῇ ἀσκήσει. Qod Hieron. an Pavlin. *ad Celant. Aſperam nobis & inſuevent virtutum viam nimia facit vitiorum conſvetudo; qæ ſi in alteram partem transferatur, invenitur ſemita juſtitiæ levis.* Quæqam Plut. idem in tract. *de tranqill.* qaſi Pythagoricum illud corrigens: οὐχ ἧ σωνήθεια ποιεῖ τὸν ἐλαφρὸν τὸν ἄειρον βίον ἥδιὼ, ὡς τι ὄντα· ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄειρον καὶ ἥδιον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere aſſverudinem, ad vitæ, qæcunqe ea tandem fuerit, moleſtias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεφαμμένων εἰς τὰς πολιτείας, οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γινομένους· οἱ δ' ἐν μετρίοις σώφρονες καὶ σωνήθεις ὄντες πρὸς νόμους, ὑ χαλεπῶς περιφέροντα τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ ῥᾳγίως. & *ibid.* Ἐν γεγόμμασι, καὶ δεῖ λύρης, καὶ πηλαίσματος αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι δύσρυθμον, καὶ πόνου, καὶ ἀσάφειας· εἶτα προϊόντι χρὴ μικρὸν, ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγενομένη, πάντα φίλα καὶ χειροήθη καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ πρᾶξαι παρέχει. Ariſtoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες, καὶ τὸ ἐθιστὸν, ἐν τοῖς ἥδεσι· πολλὰ γὰρ καὶ κατὰ φύσιν μὴ ἥδεῖαν, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἥδεως ποιοῦσιν. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς συνηθείας ἡ περιγνία. ὑ δυσκίνητα πάντα λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & qæ ſequuntur. Naſo. *Artiq. l.* 3.

Hæc tibi conſveſcat. nihil aſſvetudine majus.
Et, *Qod malè ferre, aſſveſce; feres bene. multa vetuſtas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam verſa conſvetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis eſt vetuſtatis & conſvetudinis. nemo eſt, ſi nulla res impediat, qi non eo, qo conſvevit, ego libentiùs utatur, qàm intractato & novo. nec modò in hoc qod eſt animal, ſed in eis etiam qæ ſunt inanimata conſvetudo valet; cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & ſylveſtribus, in qibus diutiùs commorati ſumus. Sic veteres inqilinos indulgentia loci & conſvetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epiſt.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epiſt.* 2. *Mihi & gratiora ſunt bona (domeſtica,) qòd perſevrant; & leviora incommoda, qòd aſſvevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notiſſimum qodqe malum maximè eſſe tolerabile.* Et Philoctetes Evripideus, referente Dione Pruſ. *orat.* 53.

Καί τοι πολὺ ἥδιον τῷ χρόνῳ λωφήσει μοι
Νόσος· κατ' ἀρχὰς δ' ὑδαμῶς ἀνεκτὸς ἦν.

De vi doloris jam remisso tempore
Morbus, qi initio fuerat insolerabilis.
Plavt. *Trinumm.* 1. 2.

Habeas, ut nostrum nosti mores, optime est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, qid agam nescii.
De Christi Domini jugo veterum nescio qis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω ἐπάγεσι] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negotiis te immisces. alluſit forsan ad proverbium, qod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ λύκῳ πρόγματα ὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπέλεκε.

Ἀπολειτόργησας] Vitam hanc λειτουργίαν πνὰ esse vult. qomodo Paulus ὑπηρέτας in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere qodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qi vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Palcrè autem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. qasi dicat, *cur non libens vitam ponam, ubi cursum absolverim, muniſque ac ministerium à Christo Domino assignatum exactus planè fuerim.* Διακονίαν dixit, qod Marcus λειτουργίαν. ὑπολειτουργῆσαι (qod alibi haud temerè reperias) *munere defunctum esse:* ut ὑποβαθῆναι, *vitam obiisse:* & ab eodem jam liberum & immunem fieri: qod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τῶν κόπων ἀναπαύσεται.

§ 23. Ὅτι τοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ἦν] *boc esse agrum.* Xyl. *boc vel illud esse.* Cas. *f.* τοιοῦτο [ἄλλ'] ἐκεῖνο, *tale qid, quale illud.* nihil à loco alto distare, animi tranqillitatem qod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ὅσα ἐνδιδῷ τ' αὐτὰ τοῖς ἐν ἄκρῳ τοῦ ἔρει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητῆσαι. & *l.* 9. § 49. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅταν γ' ἐν ἀπίδω, ἀκεῖ ἦλιος, ἐκεῖ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, ἐκοινὰ, ἡ πρὸς θεὸς ὁμιλία.

Τὰ τῷ Πλάτωνι] Ex *Theaeteto* laudata etiam à Theodoreto *therapeut. l.* 1. & *l.* 12.

Σπάνιον ἐν ὄρει ἀβελλόνιον] ἀγρεῖκον καὶ ἀπαλλάκτην ἀπὸ ἀσχολίας, οὐδὲν ἧττον δὲ νομέων τὸν τοῖχον ἀναγκαῖον ἡγούμενον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qi non secus in urbe conversatur, qàm si in monte aliqo ab hominum commercio sejunctus ageret, muriſque civitatis, perinde ac cavlæ alicujus septo pastor rusticus, inclusus tenerur. Theodoretus cum Marco ἀβελλόνιον legit. Sed Platonis mentem seciùs cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σκιᾷ δεμιδίῳον ἀπάνσα, *in tugurivolo aliqo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habiturum:* qod Plato nullus hìc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista qò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. & *balare.* qasi βληχᾶδες & βληχήματα legerit. qo fundo, qóve sensu, nullus video. Annot. Lugd. *propriè*, inqit, *est jacere jacula.* Sed jacula istìc qid faciant, nullus idem nos docet. M. Cas. sequentibus adfigit; & θεσβάλλειν θεσβλήματα legisse videtur; & *problemata tibi proponere ista, qidnam est mihi nunc meus meæ*, &c. veràm D. Salmas. expungenda censet; utpote qæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat autem Medicorum princeps τοῖς ἀνιήτοις ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί δῆτ μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Ἄνευ ἣν ἀρχὴ τὸ φιλοσοφεῖν, αἴδυτος τῷ ἰδίῳ ἡγεμονικῷ, πως ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μήτ' ἀπόλυτον καὶ ἀπεκδυσιμάχον κατασκευὴν] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μήτ' ἀπόστατος] à metallis translatum, qæ ubi liqefacta jam, adusa fuerint rei alicui, in unum idémqe cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 1. *c.* 3. Τί τούτοις ἀφίστασαι; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥστε τούτῳ συνηρτῆσθαι.] Plato *Phaedon* Ἐκείνη ἡδονὴ καὶ λύπη, ἅπερ ἥλοις ἔχουσι, προσπαλοῖ τινὰ ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ προσαρμοττᾷ, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ. qanqam negat pessim Marcus corpus de istis qicqam pronunciare. vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 19, 37.

Καὶ ἀναχειραφιόν τοῦ σωματίου] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις οὐχ ὅτου συνεκέρασε τοῦ συγχύσαι. &c. & *l.* 5. § 26. καὶ συγχρήσθω.

§ 25. Κύριος ἡ νόμος] Pausanias Plistanactis filius, qærenti qare leges scitarum nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι παρ' ὑμῖν οἱ ἄνδρες οἱ νόμων κύριοι εἰσὶ. Pittacus item Crœso percontanti, τίν' ἀρχὴ μεγίστην; respondit, ἣ τῶν πολιτῶν ξύνεσις. leges designans, qæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis monitum; Νόμους τιθέναι. Laërt. *l.* 1. qod Spartanis religiosissimum semper fuerit. Archidamus Zeuxidami filius, scitscitanti qinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inqit, καὶ τὰ ἀρχεῖα κατὰ τοὺς νόμους. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, qod cùm bene succedere videretur, regrè qidem, reliqit tamen; Ἄρχου γὰρ ὡς ἐμαυτῷ ἄρχων, ἀλλὰ τῇ πόλει, καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ τίνα ἄρχων ἄρχει ἀναδίδαξ καὶ δίκας, ὅταν καὶ ἄρχωμαι ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐφόρων, ἃ δεῖ οὐ μᾶλλον ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, qærenti, qare penitùs evulsset, cùm rex ibi fuisset, ὅτι πρόκοπτον, inqit, αὐτῆς οἱ νόμοι εἶσιν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐν ἄρχῃ τῷ βασιλεῖ φίλον ἅμα τῷ μὴ συμπορεύειν, ὥς τινι Πεισιλαΐς ἔπνω, ἀλλ' ἄρχει πάντας νόμους δίκαιν.

δικαίῳ. Verùm legem universi sive naturæ Marcus hîc vult, de qa *l.* 2. § 16. & *l.* 4 § 10. de qa & Dionysius major dixit, περὶ μὲν τῆς πόλεως νόμως δύναιτ᾽, περὶ δὲ τῆς φύσεως μὴ δύναιτ᾽ βιάσασθαι. & Aristot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμος γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἀιτιος, ὁ θεὸς, ἐκείνῳ ἕπεσθαι ἀναγκάζων δίκαιον ἅπασιν, ἢ μεταθέσιν χρεῖττον ἢ, ὅσιον, καὶ βεβαίοτερος ἢ ἐν κύκλῳ ἀναλογισμοῖς. & Philo *de bon. hom. libert.* Νόμος δὲ ἀκώλυτος, ὁ ὀρθὸς λόγος, ὢν ἀπὸ θείας ἢ τῆς θείας ἀπορροὴ φθαρτὸς ἐν χαρακτῆσιν ἢ σήμασι ἀψύχοις ἀνίκοις, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ πεπωθείς. Clemens denique *strom. lib.* 1. ἐν ᾗ τοῦ Πίνδου κηρύγματι ἕνεστι ἐν νόμον καὶ λόγον τὸν κύριον πεφυκέναι δεδιδόμενον. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παραγορεύει θρασύτης] Ità *l* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λειποτακτήσας. vide sis apud Platonem Socratis disceptationem cum *Critone* fugam svadente.

Ἅμα καὶ ὁ λυπούμενος] *At dolorem aliqis concipit*, &c. Xyl. imò *simul*, vel *similiter*, havd minùs is qoqe, qi *dolet, contristatur*, &c.

Ὅ βέλεταί τι] *propter aliqid eorum qod factum est, vel fit, vel fieri secundum voluntatem ejus, qi universum gubernat.* Xyl. ut legisse videatur, ὅτι βέλεταί τι γεγονέναι. Xylandri vestigia premit Casaubonus. Verùm dictionis sic reconcinnatæ series interpretationem istam nulla videtur admittere, nisi trajectionem duram satis constituamus; ut illud ὃ βέλεταί τι, vel ὅτι βέλεται, sensu satsem, subjiciatur verbis illis, ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forsan particula intercidit; ut rescribendum sit ὃ [μὴ] βέλεταί τι γεγονέναι &c. *qi contristatur, irascitur, vel metuit, qòd præter voluntatem suam aliqid factum sit, fiat, vel futurum sit: sive, qòd qicqam, qod ipse nolit, factum sit, fiat, vel futurum sit, ex eis qæ ab eo qi universa dispensat constituta sunt.* viderint alii.

Ὅς ἐστι νόμος νόμων ὅσα ἐκείνῳ ἐπιτάττει] vide *l.* 7. § 32. πάντα νομιζ. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λόγους ἔστιν ὑπὸ τοῦ νέμειν τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἐκείνῳ ἐπιτάττει] sive, τὸ ἐπιτάττον, ut *l.* 7. § 7. *qæ cuiqe conveniunt, & ad unumqemqe pertinent.* Arist. *polit. l.* 2. *c.* 13. Δεῖ μὲν μιτέχειν πάντας, ἀλλ᾽ ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ᾽ ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτῷ ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα τελέαν ἔχειν δεῖ ἀνδρὶ ἀρετήν. ἅπασι γ᾽ ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιτάττει αὐτοῖς. *quantum ipsæ convenit, vel ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἡνίκα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλείστων κοινόν. ἅπασι γὰρ ἐλάττων μέλεται φροντὶς ἢ ἕκαστον· ἅπασι γὰρ ἢ κοινῶν ἔπεσθαι, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιτάττει τοσοῦτον, ὅσον ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τοῦ πράττειν κατ᾽ ταύτας· *tantum unicuiqe felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Basil. Cæs. *ep.* 167. *ad* Diodor. ἕκαστος ὅσος ἐπιβάλλει ἡμῖν διαβάλλων ἀνθρώπους, ἅπαξ παραγράψαι ἀρκείσθω. *si rebus ipsis missis personas perstringere nobis conveniet.* Auct *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ἐπιβαλλούσας μοῖρας τῆς θυσίας παρασχέσεις. *convenientes ad sacrificia sumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatabl. Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ ὥσπερ τοσοῦτον δεῖ τις μανῆναι, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν ἡγεῖσθαι ἀνθρώποις εἶναι θυμοειδῆς. *nemo isà insaniverit, ut non existimet ad unumqemqe pertinere, bonum esse iubenter velle.* Malim itaqe cum Xyl. *qod suum est.* qàm cum Casaubonus. *qæ unicuiqe eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. qam à *femine* tamen distingvit Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 18. Ἐστὶ μὲν τὸ ὑπὸ τῶν θηλέων τεκνούμενον κιθάρισμα αὐτῶν, ὅσον συνδυάζεσθαι πέφυκε, τὸ ἀρσενικὸν ἔχον ἀρχὴν ἡνίκαπερ· σπέρμα δ᾽, τὸ ἐξ ἀμφοῖν τῶν ἀρχὴν ἔχον ἤδη συνδεδύναται. verùm distinctionem hanc nec usus communis observat, nec sacræ paginæ scriptores. vide *Genes c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15, *v.* 16. vide *l.* 12. § 24.

Εἰς μίτραν ἀφεὶς ἀπέχρησεν] Perinde de semine in terram misso Christus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. sive ut Apostolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 38. ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum sit. *Ego te*, inqit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus qasdam autoris tui in utero hominem formantis advertis.* Ambros. *in Luc. l.* 1. *c.* 6. *Qi primum hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatur ex semine.* Avgust. *adv. Jul. lib.* 3. *c.* 17. & *de nupt. & concupisc. l.* 2. *c.* 13. *Idemqe de verbo, ep. conc.* 11. *qi primò creavit hominem sine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David, *Psal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Psal.* 139. 13--16 *Tu obsegebas me in utero matris meæ: massam meam viderunt oculi tui: & in libro tuo descripta erant membra omnia mea, qæ de die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla prius existerent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurârunt & fecerunt me, sicut argillam, efformâsti me; sicut lac, fudisti me: sicut caseum coagulâsti me: cute & carne induisti me: ossibus & nervis contexuisti me:* Mater illa pia filiis suis. *Maccab. hist. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Nescio ipsa, qomodo in utero meo comparueritis: neqe enim ego spiritum vitâmqe largita sum vobis, neqe primordium cujusqe informationem egò coaptavi; sed condi-*

ver illemundi, qi finxit hominum ortum, omniúmque naturam invenit. Qod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Q̃inam arte nobis vivere intus ceperit,
Nihilúmque & illud unde corpus nescio;
Novit animator solus & factor tui.
Impendere ipsi, cujus ortus munere est
Bene in datorem, qod dedit, refuderis.

Hermes Pæmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀναπυωμείζει γόνον,
Συμβαίνει πως εἰκότως ἐν τῷ σώματι
Ὅλα μελῶν ὕσιαν τινὰ, καὶ θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τὰ αὐτὰ ἀνθρώπια γινόμενα.

Dei igitur opus istud, qo corporis fabrica conficitur: sed ad qod perficiendum ille animæ ministerio utitur; qam hîc Marcus designavit. vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, qod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero serendi, struendi, fingendi paraturam aliqa utique potestas divina voluntatis ministra modulatur; qamcunque illam rationem agitare sortita.* Angelorum scilicet ministerio peragi vult ista: subjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus;* qos & exterorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* substituit. At Philo naturæ hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλαστάνουν ἄνθρωποι, σπείρεται μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὅσοι ἄρρενες, γυναικὸς δ' ὑποδεχομένης τὰ σπερματα σωτηρίως, τῆς δ' φύσεως ἀοράτως ἕκαστα καὶ ὅλα τὰ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem semini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παρελαθοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. sive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα τῆς ζωων ἡμύσεως ἀρχὴν ἔδει συμβῆναι. τοῦθ' ὡς ἐστι φαυλότατον, ἐοικὸς ἀρρᾳ διαρρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τινὰ μήτραν καταλληλον ἐκπέσῃ, κίνησιν εὐθὺς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (qod Galen. uti suprà, *l.* 2. *c.* 3. ὃ γὰρ ἦν σφότερον σπέρμα, τοῦθ' ὅταν ἀρχὴ φύλη τε καὶ διαπλάττον τὸ ζῶον, φύσις τις γίνεται) φύσις δ' βελτίων σπέρματος ἐστὶ καὶ κίνησις ἡμιμαίας ἐν ἡμῖν. ἢ δ' ὅλα τεχνῖτις, ἢ κυκλοτερεῖν εἰσῆκεν, ἀνεπιλήπτως τέχνη, ζωοπλαστεῖ, τινὶ μὲν ὑγρὰν ὑπάρχῃ, εἰς τὸ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διαιροῦσα, τινὶ δ' στερεμνιλωῖ, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τινὶ τε θρεπτικὴν καὶ τινὶ αὐξητικήν. — ἢ γὰρ τῷ λογισμῷ ταμιῶ ὑποδεέστερον, διὰ τοῦ φάσκοντας διεφθαρθαι αὐτῶν ἐπιστήναι, θείαν καὶ ἄϊδιον ὄντα. ὑλὴν ἦρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος ὀυτελοῦς ἡ φύσις ἕλκειν δ' εἰς τὸ τιμιώτατον, τινὶ τὸ ζῶν καὶ ἀνθρώπου καλασκευήν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ ὅτου οὖ] herì μυξάσιον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes supposititius Asclepio θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Psaltæ illud *Psal.* 139. v. 14. *Mirum in modum.* & Avg. *homil.* 31. *Videt homo insolita & miratur; miratur alia, cùm sit ipse mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo qod fit per hominem majus miraculum est ipse homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, qò & Marcus forsan alluserit, fortunas evectionémq; suam admirabundi, cùm obscurissimis natalibus ortus fuisset. Ἐξ ὅτου εἰς ὅτι; Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atque ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτα; Sicut autem eleganter hic Marcus, ἐξ ὅτου οὖ, ità Sophocles *Ajace*, sed de demutatione in seqiorem partem factâ, Ὅτου ἐξ ὅτου; Longus *Pastoral. l.* 4. Μαθὼν ὁ μαγὸς, ὅτου ὢν ὅτου ἐφάνη. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ἀφ' ὅτου εἰς ὅτε. Psallúsque ἀεὶ διαμίνων ἐπιστήμης, ἀπ' ὄτου ὅτε; sic mox denuo, ὅτου γὰ ὅτε; scilicet, *ex minimis seminibus nascuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hist. l.* 3. φύεται ἐκ τῆς τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν περγμάτων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τινὶ γὰρ φύσιν ὁρῶμεν ἅπαν ζώοις καὶ φυτοῖς [ἡμέροις τε] καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μόλις ὁρατὰ τῆς τῶν μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσαν. ὁ γὰρ ἐκ πυρὸς σάκχαρ, ὡς ἔμπαλιν ἐκ γλάγους μέλι, οὐκ ἐκ πυρὸς ἢ βελάνου τινὸς ἕτερον διαφυγόντος, ὥσπερ ἐκ μικρᾶς πηγῆς ἀπορροὴς, ἐξώλισεν, καὶ βιπτάσας τινὶ γίνεται, ἢ ῥάβδος, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πλοίου πεμπόντων ἀναδιδόντων. Plin. *hist. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupressi semen) *granis constat, ut vix perspici qadam possint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis respicientem secures materiem nasci, indomita ponderibus immensis prela, arbores velis, turribus murisque impellendis arietes. hæc est naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *qæst. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Consideremus, qàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum semina; & qorum exilitas in commissura lapidum vix locum inveniat, in tantum convulescunt, ut ingentia saxa detrahant, & in momenta dissolvant scopulos rupésqe.* De frumento Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. qod suprà retulimus. unde Tertull. *de resurr. c.* 52. *Seritur solummodo granum, sine folliculi veste, sine fundamento spica, sine munimento aristæ, sine superbia culmi. Exurgit autem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine structum, cultu munitum, & usqeqaqe vestitum.* Augustepist 3. *Ipsa vis seminum qos numeros habeat, & qàm vivaces, qàm efficaces, qàm latenter potentes, qàm in parvis magna molientes, qis adeat animo, qis promat eloqio?* De sinapi videatur & qod Dominus Christus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de homine qantò majora dici possunt, & miranda magis?

Ἔν τοσαύτῃ ἐσηκαλύφει γνώμῃ] *in abdito facta.* David, *Psal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccles. c.* 11. *v.* 5. *nescis ossa in gravidæ utero qomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de epitic. c.* 19. *legem rationémqe.*

rationémque naſcendi tenet Deus ſolus; ſiquidem ſolus efficit.

Τὸν βεῖσαν] τὸ βεῖδον. *l.* 12. § 30. (cui τὸν ἀναφερῆ opponit) hoc eſt, *vim deprimentem*, ſive *devergentem*; formam ſive principium internum, cujus vi deorſum qædam feruntur, ſicut ſurſum alia: ſiqa tamen corpora vi ſuâ ſurſum ferantur, quod negat Lucret, cujus hæc ſunt, *l.* 2

——*nullam rem poſſe ſuâ vi*
Corpoream ſurſum ferri, ſurſúmve meare.

Nam quod *externam* neſcio qam *depreſſionis & elevationis cauſſam efficientem*, interpres Angl. opinatus eſt hîc intelligi, qæ oculis corporeis objecta ſit, quomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conſpectui, & ab avthoris mente, & à rei ipſius veritate alienum eſt. Ità uſurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ὑ πῦρ συναείλουν γλὼ, ὅσον τὸ σὲι αὐτὸν νάσσῳ, βείδειν ἀναλαμβάζεται. & Ariſtot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ὑ βείσῃ ὑπὸ θάτερον μέρος.

Οὐχὶ πῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ὐχ ἧττον ἐναργῶς] Ambroſ. *de ſacram. l.* 1. *c.* 2. *Meliùs videntur, qæ non videntur, qàm qæ videntur.* Siquidem ut Joan. Chryſoſt. *Geneſ. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὁρώμενα βλέπειν δυνάμενοι, ὡς οἱ τῆ πίστεως ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφισῶντα. Qin & Plut. *de commun. notic. c.* 19. [Ἀγαθὸν ὐ κακὸν, αἱρετόν τε ὐ φευκτὸν, ὀικεῖόν τε ὐ ἀλλότριον,] ταῦτα μᾶλλον ἔδει διαμένειν τε ὐ ψυχῶν, λευκῶντα ὐ μελάνων, σαφεστέραν ἔχειν τὴν ἐνάργειαν. ἐκείνων μὲν γὸ ὀξωθὲν εἰσιν αἱ φαντασίαι τοῖς αἰσθήσιν ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ἐν ἧ ἀγαθῶν ἧ ἐν ἡμῖν σύμφυλον ἔχει τὴν γένεσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα ὐ σκηνὰς ὁμοιάδεις] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ ſive dramatis, qæ in ſcena agitur, vitæ hujuſce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thraſillâ avtore, per viſum nocturnum patefactâ; *omnémque ſcenam ſcelerìs illuminas.* De rebus Cæſaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qi *ſumma* legi poſtulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitioſos illos ſeriò, ſed ſimulatè, ac velut in ſcena peragi. Cicero ipſe *Bruto epiſt* 9. *Tibi nunc populo, & ſcenæ* (*ut dicitur*) *ſerviendum.* De Domitiano Dio Caſſius à Joan. Xiphilino in compendium redactus, hiſtor. Roman. *l.* 67. Καίτι ὐ σκηνοποιία τ ἠοικὸς ἐγένετο· αὐτὸς τε γὸ ὐ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν ὐ πιθεῖν προσεποιεῖτο, ὐ τοὺ ἐπαίνους τοὺ ἐπ' αὐτῷ μὴ δακρύων ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὧν ἠθέλετο, σκηνοβατῶν. vide eundem de Tiberio, *ad l.* 1. § 11, 14. Elegantiſſimè avtem lingvâ noſtrate expreſſit iſtud Tho. Morus noſter ſub finem *hiſtoriolæ Eduardi V.* qo loco, ubi perſonatam Ducis Buckingamii & Richardi Proregis actionem deſcripſerat; illius qaſi procerum plebiſque nomine, qi nihil minùs volebant, huic tanqam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanqam qi id nollet, obſtinatè reſpuentis, nec niſi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inqit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróque ſermo habitus; mirari pleróſque, ità utrinque actitatum, acſi neutra pars ſua alteri communicaſſet conſilia, cùm nemo interim tam hebeti eſſet ingenio, qi ex compoſito rem geri non liquidò ſatìs pervideret. verùm ex adverſo reſpondere alios; Negotia iſtiſmodi à viris politicis, ſpectante populo, qaſi fabulam in ſcena, peragi. in dramate verò, etiamſi nôrint ſatìs ſpectatores, ſutorem eſſe qi tyranni partes agit, tamen ſi qis adeò boni moris expers fuerit, ut in majeſtatis ſedejam ſitum, pro ſodalitate priſca familiariter compellare velit hominem, futurum forſan, ut ſatellitii manu caput comminutum meritò referat, qia ſcenæ faciem conturbatum ierit.* Videtur & Petronius, & Joannes Sariſber. *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὑπὸ τῆς μείζονος σκιωῆς, repræſentandus uterqe.

Αὐλικὸν ὄλον Ἀδειαῦ] vide *l.* 8 § 23.

Μόνον δ' ἑτέρων] *Eadem planè*, inqit, *& iſta & illa omnia, niſi qòd alios actores habuerunt.* q.d. fabula eadem utrobiqe fuit: hiſtriones tantùm ſubindè mutabantur. deeſſe videtur vocula aliqa περιόμβρα vel tale qid. Chriſt. Colerus *epiſt. de ſtud. politic. Eadem fabula nunc luditur, qa olim; tantùm perſonæ mutatæ ſunt.* Rectè avtem M. Caſ. iſta prioribus attexuit; qæ Xyl. nullo ſenſu cum ſeqentibus miſerat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ δυσυδίῳ χειμδίῳ λαχλίζοντι ὐ κακοῤῥόῃ] Elegans imago. talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qi fato trahente, Παρ' ὄλιν τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε, ὐ ἀντίαυε, ὐ τοὺ πόδα ἀντιρείδων σοῖς τέδαφος, ὑ παντελῶς ἐυάγωγος ἦν. Talis Flaccus de qo Philo: Πρὸς βίαν εἵλκυν ἀζωνιάζοντα ὐ κακοχόλτα, ὐ δαπαλαίοντα· ἂν ὐ σύμπαν κατεπρώδη τὸ σῶμα, ὡς ἰσχὺν πρόπον κεκρυπδιῶαι.

Τὴν ἔνδεσιν ἡμῶν] *Miſerias mortalis vitæ hujus.* Caſ. *alligationem noſtram.* Xyl. malim, *illigationem* (niſi ſi vocabulum vitiatum ſit, qod qis forſan ſuſpicetur) ut indicetur neceſſitas illa, qæ fato nos illigatos & obſtrictos habeat, Siqidem *fatum* Stoici definiunt *neceſſitatem rerum omnium actionúmque, qam nulla vis rumpat.* Senec. *qæſt nat. l.* 2. *c.* 36. Idémque *epiſt.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes diſertè ἔνδεσιν noſtri. Eódem reſpexiſſe videtur Homerus *Iliad. β. v.* 111. & *ι. v* 18.

Ζεὺς με μέγα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

Sed & apud Dionem Pruſ. *orat.* 30. ille neſcio qis, μιᾷ πάλαι ἀλύσει δεδέσθαι, contendit. qem vife

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* qodammodo hæret, ut testæ pisciculus incola, *innexio*; qam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat qis, designari. ἔνδεσις enim ista qoqe potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μεμνησθείσης, καὶ μεταζήλευθεῖσας τὰς ψυχὰς ἀξιοῦσιν, qi & *l.* 7. τῷ μετένδεσιν dixit. Et in eandem mentem Plato *Timæo*: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδησε εἰς ἐπίρρυτον σῶμα καὶ ἄπορρυτον. qod Cicero *lib. de univers.* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atqe effluente animo divino ambitus illigabant.* ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (qod magis avtumo) apud hunc vitiata sint verba, legendúmqe *animi divini ambitus.* nam *divinum* dixit qod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὲ, εἰς πυλαμὸν ἐνεδεῖσαι πολλῷ, ὥστ' ἐκφέρειν, ὥστ' ἐκφέρεσθαι, &c. qod Cicero ab imagine Platonica illa discedens; *Itaqe illi in flumen immersi, neqe tenebant neqe tenebantur. immersos* dixit; qod *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atqi accommodatiùs, sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, qod Plato, Εἰς ταυτὸ ξωνεχόλων, ὑ τοῖς ἀλύπις ὅις αὐτοὶ ξωείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ δὰ σμικρότητα ἀοράπτις χόμφοις ξωπήκοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis qibus ipsi erant colligati, sed talibus qæ cerni non possent propter parvitatem, crebris qasi cuneolis injectis,* &c. ξωπήκοντες illud insuper habuisse videtur, qod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colligefactio* aptè satis convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siqidem illud τῷ ἐνδεσιν ἡμῶν, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad qam pleniùs concipiendam verbum aliqod desideretur, puta ὑπόνοησον, vel ejusdem significatûs aliud qidpiam. Ὑπόνοησον δὲ τῷ ἐνδεσιν ἡμῶν, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκούσιον ἕπεσθαι, &c. *Considera autem qomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt:

& qòd sponte seqi creaturæ ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit avtem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9. literis consignatum; Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀνθρώπῳ ἀλύξαι ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὲ Πρόξεων συχνοὶ ὀπισάμψιοι, ἐπίστευσαν ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. *Mardonium*, inqit, *seqimur, fatali qadam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanqam ἔνδεσιν istam deplorans; ἐχθίστη δὲ ὁδωὶν ἥδε ἐν ἀνθρώποις ἔστι, πολλὰ ὠφελέοντα, μηδενὸς κρατέειν· *hoc avtem in rebus humanis acerbissimum est, qòd nulla prudentia potestatem det cuiqam extricandi se necessitate istâ, qâ constrictus tenetur.*

Ἑκουσίως ἕπεσθε] vide *l.* 4. § 34. sponte seqi, ideo solius hominis proprium est, qia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit: ad bona & honesta, hominis solius probè instituti; qia huic soli & ad bene agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὴ ἡ ἀνθρώπων ὁρμὴ ἐπιμένουσι τῆς βελτίστου τοῦ χείρους, ἢ μὴ ἀκουσίως βιαζομένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς ἀκρατεῖς ἢ παιδέντας ἑκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς φύσει.

Ἕπεσθε γὰρ, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (qem vide *ad l.* 3. § 4)

Ὡς ἕλομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.
Segar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, segar tamen.

scil. qod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Putate nolle seqi, duceris.* (eo scil. sensu, qo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *fac tui juris, qod alieni est.* Allusit eódem & *qæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium; & qidem constitutione justissimâ. nam, qod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium caussa cadem est. seqeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obseqium. qid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultronei? Siqis avtem geritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. qæ avtem dementia est potiùs trahi qàm seqi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπλω, φόβον, φθόνον, ἐπιθυμίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν) ἐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέπων τὰ, ἐκείνῳ μόνῳ προσπεπονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι κεχωσιωμένος· ἂν δ' ἄλλο τι θέλῃς, ὀμιμόζων καὶ σὺν ἀκολουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ, ἔξω ζητῶν ἀεὶ τίνι εὐροίας, καὶ μηδέποτε εὑρεῖν δυνάμενος· ἐκεῖ γὰρ ζητεῖς, ὅ μὴ ἔστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου δεῖ. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte seqerentur. omnino siqidem seqendum est; aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem, aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem: qodsi ad macellum malimus qàm ad caulam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τέτε γέγονας] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παράμοιον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qi cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, qem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qi aderant illi, familiaribus, τί τοῦτον, inqit, μεμφόμενοι; καὶ γὰρ αὐτοὶ

αὐτοὶ πάντες ἐν Συρακούσαις ὁμοιά τούτοις ἐποιῆμεν. *Patienter hoc ferendum est: forsitan enim & nos, cùm Syracusis ageremus, in gradu dignitatis alicujus constituti, aliqid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. nisi qòd ille Πτοιόδωρον vocat, qem iste Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὀπίσω ἀχθομένων ἀνθρώποις παρεχόμενος, ὡς ἐκ αὐτὸν ἀπιὼν εἰώθει λέγειν, Μή πω ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος & *de audiend.* Τὸ τὸ Πλάτωνος ἐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ὅπου ἁμαρτανόντων ἐπανέρχεσθαι, ἢ πω ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejusdem idem, in *monit. salubr.* &, *de irac. cohibend.* qod Flaccus sic, *satyr.* 4.

——*Hoc qidam non belle: numqid ego illi*
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris.——

Idémqe *sat.* 3. ——*qid tu?*
Nullane habes vitia? imò alia, haud fortasse minora.

Et mox;

——*denique teipsum*
Concute, numqa tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περισέχω τοῖς ἀνθρώποις τίνα φασὶ, τίνα κινοῦνται, ἢ κρούσωσι, ἵνα ἔχω λέγειν ἢ κατάγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, εἰ τἀυτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε κἀγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' ὑπὲρ, χάρις τῷ Διῷ. Vix Christianum magis dici poterat. Gemina certè sunt novissima ista Apostoli illis, de Romanis, *ad ipsos epist. c.* 6. *v.* 17. forsan avtem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως οὖν παύσομαι. *qo modo*, sive *ut, id ulteriùs facere desistam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅτι βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναλίσκεται. Ità Clemens *strom. l.* 1. Στέργειαι τῆς ἀλυσιτελείας, ἢ κλαπέντες, ἢ χρηματίσαντες, ἢ βιασθέντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονεικία τε αὖ καὶ θυμός. & rursus: Αἱ λέξεις αὐτοῦ ἦρ' σοφισῶν, ἢ μόνον χρηματίσασαι, κλέπτουσι τοὺς πολλοὺς, βιαζόμεναι ὃ ἐσ' ὅτε. Apud Galenum, *de affect. dignosc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τῆς καταρράτου θυμοῦ βιασθεὶς ἔπραξε. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, σαυτάζω ἢ Εὐτυχίδη, ἢ Τυλίᾳ] Confusè nimis ista. Xyl. reddidit. distinctis Casaubonus falsus tamen, opinor, uterqe, qòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm sit sectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, qod magis suspicor, referatur.

Καὶ Εὐφράτου ἰδὼν] *Euphrates* philosophus Ægyptius, qem lavdat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec sine lavde, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *dissert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Evnap. in *vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perstringere tamen videtur Philostrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καὶ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπέθανεν ἑκουσίως, ὑποτρέψαντες αὐτῷ καὶ τὸ Ἀδριανὸν κάνειον, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τινὰ νόσον, πεῖν. ubi frustrà Leunclav. poscit legi Εὐφρήδης· cùm *Euphratis* nomen agnoscant præter suprà memoratos, etiam Evseb. in *Chron.* qi Stoicum fuisse tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epist.* 3. qi Astronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccensi, Grammatico* usum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Evtychio iste, qem hîc Marcus, an is exitat, ambigo; cùm inflexione levi discrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magìs, qia Grammaticum cum Philosopho componi, havd satis congruum videatur.

Σιλουανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit qem & Σιλβανὸν Svidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ὑπεικὼς μὲν ἦν τὰ ἄλλα καὶ ἱερὸς, ἁπλέστερος δὲ τὰ ἠθη καὶ ὑπόλαιος.

Καὶ Ἀλκίφρονα] deest ἰδὼν (qod Xyl. in fravdem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ὂν τῷ τοιῷδε supplendum. *Alciphronis philosophi Magnesii* meminit Svidas. sub ejus nomine epistolæ qædam, qæ sophistam magìs qàm philosophum sapiunt, ab Aldo aliisqe sunt editæ.

Τροφαιοφόρον] *Trophœophorus* iste qis extiterit, ariolari non possum. sed nec nomen ipsum alibi legisse memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *considerandi*, non *conspiciendi*, significatum istîc obtinere; cùm *Xenophon*, qi seculis aliqot Marcum antecesserat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; qod liqet ex *epistola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta qædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σεβῆρον] fortè Σεβῆρον potiùs, ut *lib.* 1. § 14. *Severus* Philosophus Marco cumprimis charus. de qo ad locum illum diximus.

Πῶ ἂν ἐκείνοις ἡδαμῶ, ἢ ἐκεῖσε] *nusqam aut ubicunqe.* Xyl. *nusqam aut ubilibet.* Casaubonus, ὅπου δή; *nusqam, aut ubi tandem?* sic *lib.* 7. § 57. Νῦν ἂν ἐκείνοις πού; ἡδαμῶ.

Καπνὸν] Ità *l.* 12. § 27, 33. qod *lib.* 2. § 17. πῦρ. Empedocles apud Plut. *de Isid. & Osir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ὃ ζωῆσι βίος μέρ' ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, καπνοῖο δίκην ἀναδέντες, ἀπέπταν.

versus prior havd satis integer videtur. H. Stephanus, Παῦρον ὃ ζωῆς ἄβιος, legendum avtumat. Hervet. Π. ὃ ζωὸν. ego Π. δ' ἐν ζωοῖσι, utriqe prætulerim. Hoc idem in sacra pagina, *Psal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ὡς τὰ πρόβατα τῶν ἀρνῶν ἐκλείψουσι, εἰς καπνὸν ἐκλείψουσι. ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λπτον. Interpres Græcus sic extulit. qo tamen in loco veritas Hebraica sic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanqam agnorum, sive aricium, adeps, consumentur, & in fumum abibunt.* allusione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de qibus *Il. α'. v.* 317.

Κνίσση δ' ὀφρὰ ἴκηαι ἐλισσομένη περὶ καπνῷ. *Ibid. Ps.* 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

——ψυχὴ δέ μοι, ἠΰτε καπνὸς,
Ὤχατο τετριγυῖα—— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec ampliùs,
Furatos superis qi tetigit lacus,
Nisqm est. ut calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per breve sordidum;
Ut nubes, gravidas qas modò vidimus,
Arctoi boreæ dejecit impetus:
Sic hic qo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est: ipsâqe mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Evripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τὸς ζῶντας ἴσθι δρᾶν· καταθανὼν δὲ πᾶς ἀνὴρ
Ἰσῇ καὶ σκιᾷ· τὸ μηδὲν εἰς ὑδὸν βλέπει.
Viventibus te impende: nam qi est mortuus,
Humo est & umbræ: nil qod crat in mil abit. Grot.

unde refingenda suspicor qæ apud eundem ex eodem, sed vitiata, puto, *tit.* 98. sic exhibentur:

Τὸς ζῶντας ἴσθι δρᾶν· καταθανὼν ὑδεὶς ἀνήρ.
Ἰσῇ καὶ σκιᾷ, τὸ μηδὲν εἰς ὑδὸν βλέπει.

Etsi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi. Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὄντας οὐδὲν ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ', ὅσοισπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
Nam video nil nos esse mortales, nisi
Imaginosa somnia, aut umbram levem. Grot.

Evripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ὄντα γνῶ πρῶτον ἡγοῦμαι σκιάν.
Humana nil nisi umbram ego nôram priùs.

E nostris qidam:

Bulla est omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

hoc est qod Ebræi. הֶבֶל & כָּזָב *vanitas & falsitas*, sive *mendacium. Psal.* 39. *v.* 6. & *Ps.* 62. *v.* 9.

Σὺ δ' ἔν γε τίνι] *tu autem in qo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ subintelligatur. *qàm brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Οἷον ὕλαν καὶ ὑπόδυσιν φεύγεις;] Plut. *de tranqill.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν δὲ γραμματικῇ φωνήεντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μουσικὸς δὲ καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ θατέρα δυσχεραίνων καὶ ὑποφεύγων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῶνται καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιτηδεύων· οὕτω καὶ τὸν πραγμάτων ἀντισχίας ἐχόντων, ἃ δεῖ τοῖς ἐτέροις ἐξαδυμοῦν, οὐδ' ἀπαρρᾳδεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸν, ἀμελλύοντας ἀεὶ τοῖς χρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρηστοῖς ἐμφειλαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τῦ βίυ μίσμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc est qod Marcus hîc ὕλην καὶ ὑπόδυσιν, *materiam subjectam* hæc facere, in qa se exerceat, & artis suæ specimen edat exercitatqe.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 33. Crevía apud Evripidem *Ione*;

Πρὸς τὸν ἀγῶνα πᾶσιν ἀρετῆς;
Οὐ πόσις ἡμῖν σοφὸς ἦν γένει;
Στείρομαι δ' οἴκων, στείρομαι παίδων·
Φροῦδα δ' ἐλπίς, ἃς ἐδάην
Χρήζουσα καλῶς, οὐκ ἐδιδάχθην.
Virtutis stadium qale patet mihi?
Vir nonne ipse mihi proditor extitit?
Expulsa ædibus (heu) orbâqe liberis:
Vanæ spes etiam, qas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exequi.

Joan. Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἔστω σοι πάλαισμα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλήψεσθε ὑδὲν χέρδος ἔχοντα, ὧν δὲ θλίψομαι τὸ σῶμα, γυμνάσια ἡμῖν μὴ ποιεῖν ὅτι καὶ καὶ πρὸ τῦ ἀγώνων σε, ἀπὸ τῶν παρόντων; Epictet. *l.* 3 *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ Θεός με νῦν μὲν ἐστεῦδα ἄγει, νῦν δὲ ἐκεῖ πέμπει, πάντα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, εἶτα ἀρχῆς, νοσῦντα, εἰς Γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει. ἢ μισῶν· μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄξιον τῦ ὑπερεῦ ἑαυτῦ; ὑδὲ ἀμελῶν· ὃς γε ὑδὲ τῦ μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάρτυσι πρὸς τῦ ἄλλους χρώμενος. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μέχρι ἐξοικειώσης σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil est tam difficile, & arduum, qod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένῳ σώματι πάντα ἐξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σωμάτιον ῥωμαλέον τῦτο, in animantibus qibusdam ad miraculum usque stupendum observârunt avtores celeberrimi. utpote in sturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Aristotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑοσκύαμος, καὶ ὁ ἑλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανάσιμον, τροφὴ δὲ τοῖς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotyp. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γῦν κώνειον πίνει μὲν ὄρτυγας καὶ ὁ ὑοσκύαμος τὰς ὖς. αἱ δὲ χαίρυσι καὶ σαλαμάνδραις ἐδέσματα· ὡσαύτως ἔλαφος τὰ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ γαλαδόνες καυδαείδας. Alex. Aphrodiss. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε σπένδονται τὸν ἑλλέβορον, πᾶσι ἀνθρώποις θανάσιμον ὄντα· λάφοι δὲ τὸ κώνειον. Basil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲ κώνειον οἱ λάβρες βόσκονται, διὰ τῶν κατασκληῦ τῦ σώματος τῶν ἐν τῇ θανάτῳ βλάβην ὑποδιδόασιν. ἑλλέβορος δὲ ὀρτύγων δεῖ τροφὴ, ἰδίοτης κράσεως τῶν βλάβην ὑποφερόντων. qæ eadem apud Evstathium Antiochi. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro acceperit,

rit, alii viderint. Ambros. *hexam. l. 3. c. 9.* sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis goniam qualitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquuntur escam esse & alimoniam coturnicum, eò quòd naturali quodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant.* denique, *cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib. 10. c. 23. coturnicibus veratri semen gratissimus cibus. & c. 72. Caprea & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib. 4.*

Tantòque in his rebus distantia differitásque est,
Ut quod alis cibus est, aliis fiat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l. 5. Lippe videre licet, pinguescere sæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini quæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, qidlibet ferè, comedit, concoqit, conficit. Plin. *lib. 10. c. 1. concoquendi fine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Στρουθοκάμηλος ἰδιότητί τινι σίδηρον πέπεπται. Ælian. *de animal. l. 14. c. 7.* Αἴθυς καλαχίσασα ἡ στρουθὸς, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέπτει τῇ χόνῃ. Qin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l. 1. c. 14. § 2.* Ἀλλὰ καὶ Ἀλιόπων οἱ ἀνυπτίαχα τῆς Μαιώτιδος παρὰ τὴν Ὑδάσπιν ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino qodam Chalcidense, ὅτι ἐλλάδαγον ὥς τι ἡδὺ σωμάτων ἀφεκτέφατο καὶ ἐπίστατο. de anu qâdam Attica qæ κανεῖα τριάκοντα ὁλκῆς ἀκινδύνως. de Lyside, qi μικρὰν τίτανος ἀλύπως ἐλάμβανε.

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l. 4. § 1.*

§ 32. Μηδενὶ ἐξέσω εἰπεῖν ἀληθοῦντι σοί] Festivè Aristippus oratori, qi in judicio cavssam ipsius egerat, postqam jam obtinuerat, interroganti qid Socrates illi profuisset, respondit, τοῦτο, ὅτι λόγους, ἃς ἔλεγε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἶ). Laërt. *l. 2.* sed & Pindarus cuidam, qi qò gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aiebat ubiqe locorum apud cunctos illum collavdare, regêssit, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loqatur. Κἀγώ σοι χάριν ὁμολογῶ. ποιῶ γάρ σε ἀληθέα. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ φιλῶ] D. Christus suis, Matth. *c. 5. v. 11.* Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neqe enim, si ἀληθεύοντες. Cato *orat. de Coss. suo*, apud Charis. *lib. 2. Ei rei do operam, ut mihi falsò male dicatur.* vide Philipp. Maced. qid de se, *supr. ad § 11.*

Ὅστις τούτων τι φεύσεται] Ergò & in mente, non in lingva tantùm, mendacium est.

Πῶς ἢ τοῦτο ἐπὶ σοί] Plavt. *Trinum. l. 2.*

M. *Omnes bonos bonâsqe accuratè addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumqe fieri.* M. *Quapropter?* C. *Rogas? Nè admittam culpam, ego meo sim promus pectoris: Suspicio est in pectore alieno sita.*

Lipsi. *Cent. 1. ep. 77. Qualis sim, in me situm est. qualis audiam, in vano est vulgo.* Erasm. *epist. Innocentiam præstare possum: qid homines de me loqantur, non possum.* vide *l. 11. § 14.*

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 8. § 32.*

Κρῖνον μηκέτι ζῆν] Vide *supr. ad § 8.* Τί ἂν ὅτι ζῆν θέλεις, τοιᾶτος ὤν; Epictet. *l. 3. c. 26.*

Οὐδὲ γὰρ αἰρεῖ λόγος] Neqe enim patitur ratio te nisi talem. Xyl. *neqe enim rationi consentaneum est, ut vivat, qi talis non sit.* Cas. ad verbum, *neqe enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *nè hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διὰ τί δὲ τὸ σῶμα ἡμῖν ἢ φευκτέον, ἢ τι τοιοῦτον πάσχειν, ἐὰν μὴ ὁ λόγος αἱρεῖ. Ratio non poscit, vel non patitur etiam. Epictet. *lib. 1. c. 29.* Μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ σωθῆναί με τῷ σωματίῳ· ὅταν ἢ μὴ αἱρῇ, λέλεται αὐτό. *Quousqe ista perpetieris? quamdiu me corpusculo hujsce conversari ratio exegerit. Ubò autem hoc ratio non exegerit amplius, vollite illud sultis à me.* vide *ad l. 4. § 24.*

§ 33 Τί ἐστι τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης] vide *ad l. 9. § 27. & supr. § 11, 12, 31. & l. 12. § 1.*

Οὐ φεύγειν παῦσαι σεαυτόν] Ità *l. 9. § 26.* Μυρία σεαυτόν.

Ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *lib. 8. § 26.* εὐφροσύνην. *& l. 11. § 16.* χαρὰν. *& l. 3. § 6.* ἀπόλαυσιν. *Psal. 112. v. 1. Beatus vir qi deum timet, delectatur in præceptis ejus.* exeqendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exeqi.* Joan. *c. 4. v. 34.* & Job *c. 23. v. 12. Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demenso meo præstuli.* Scikum, tritúmqe est Laconis illud, qi interrogatus, τί παρέχει παιδαγωγῶν, qidnam institutione puerorum suâ præstaret; respondit, τὰ καλὰ τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶ. *Facio ut honesta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. docer.* sive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι ποιοῦσι τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἡδέα, καὶ ἀχθηρὰ τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant.* ἢ μεῖζον ὑμῖν, ἢ καλὸν, *qo nihil majus magisve, sive præstantius:* inqit ille. Liban. *orat. 11.* de Antiochenis suis, ἡδονὴν, ἢ μόχθον, τὸ τῆς ὀπτικῆς θεωρήματος τίθενται· πρὸ ὑμῶν ἀπαλλαγὴ πόνων ἢ δεδιέναι, τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ μένειν ἀγαπῶντες.

Παντάχοθεν ἢ ἔξεστι] Vide *ad lib. 5. § 16. & lib. 12. § 1.* Senec. *epist. 28. Quid tam turbidum fieri potest quàm forum? ibi quoqe licet quietè vivere si necesse sit.*

Τῷ μὲν ἔνι κυλίνδρῳ] Vide *l. 8. § 57, 60.*

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῦς ἢ καὶ λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τῷ σωματικῷ τε νεκρῷ] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ πιεῖ κακὸν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρείττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo. qia ſunt ἀρεταῖς καὶ λόγῳ γυμνάσματα. *ſupr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰρ τὰ γενναῖα φρονήματα θεὸς τὸ βίᾳ κρατῶν αὐθαδίζεσθαι καθάπερ φλὸξ ὑπὸ ἀνέμου ῥιπιζομένη, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνάπτεται, ὅσῳ ἂν σφοδρώτερον καταπνέηται. Quod Naſo *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas motâ face creſcere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: οἱ διωγμοὶ τιμιώτερον τὸν χριστιανισμὸν πεποιήκασι δᾶδιον ἢ ἀδιήστερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς εὐσέβειαν, καὶ ὥσπερ σίδηρον θερμὸν ὕδατι, τοῖς κινδύνοις στομώσαντες. Idémque *orat.* 28. ἴσως τι μεῖζον τούτου, ὃ θᾶττον τετυπῶσθαι, καὶ θεὸς τὸν σίδηρον ἀμαυρίζεται, καὶ εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν πρὸς παραδόξῳ πράγματι, θανάτῳ, καὶ τομῇ φύεται, καὶ αὔξεται διαπαιόμενον. τοιοῦτόν τι καὶ φιλοσοφία. Quod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunſa bipennibus,
Per damna, per cades, ab ipſo
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὅτι γὰρ ἐν τούτων ὑποβαίνῃ, ἴσθ' ὅτι ἐμοί ἐστιν ὠφεληθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ὑπὸ νόσου δύναται ὠφεληθῆναι (ità Antigonus, qi à morbo revaleſcens, ὑδὲν χεῖρον inqit: ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος ἃ μέλλα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς. Plut. *Apoph.*) ἔστιν ὑπὸ πηρώσεως· ἔστιν ὑπὸ θανάτου. Hinc profeſſiones illæ de ſe Davidicæ, *Pſal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in qo avrum argentúmqe expurgari ſolet, piorum perpeſſiones atqe ærumnæ conferuntur. *Pſal.* 66. *v.* 10. Eſaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job. *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob. *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Avtor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jaſoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & avtor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπαινετότερος] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ὑδὲν βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *ſupr.* § 6.

Τῶν καλυμμένων ἀκληρημάτων] ἀκληρήματα, συμφοραί, δυσχέρειαι. Svidas: apud qem ἀκληρόμασι perperam legitur pro ἀκληρήμασι, cùm in vocabulo ipſo, qod literarum ſeries docet; tum & in ſcriptoris neſcio cujus verbis his *ibidem* adductis, διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι μάλιστα θεσπιστὴν τοῖς ἀκληρήμασι, διὰ τὸ πάντων βέλεσι τυχάζεσθαι καὶ μοιρίζεσθαι εἰς διάφορα. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, συμπάσχοντες τῇ τῶν ἀκληρούντων ὑποφυλακῇ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello ſuperatis inſultante; ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῶν ἀκληρούντων δυσχολίας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὡς ἦν, ὅστις ἰδὼν, ὡς ἄν, ἠλέησε τὰς τύχας τῶν ἀκληρούντων. & mox: τινὰ ἰδίαν ἔχθραν ἐπὶ τοῖς τῶν ἀτυχούντων ἀκληρήμασιν ἐπεδείκνυτο.

§ 34. Τῷ διδεγμένῳ ὑπὸ τῶν ἀληθῶν δογμάτων] Ità Baſil. at Lugd. διδηγμένῳ. Xyl. *qi morſum eſt à veris dogmatibus. tanqam qi à cane rabioſo*, &c. inqit M. Caſ. Verùm ego iſta concoqere non poſſum. Lego igitur, τῷ διδαγμένῳ, ei qi veris dogmatibus imbutus eſt. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atqe eodem ſenſu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα διδασκοιὸς αὐτῷ ἡ δόξα γίγνοιτο θεοῖ δεινῶν τε καὶ θεοῖ ἄλλων.

Ἀρκεῖ καὶ τὸ βραχύτατον] Hoc eſt qod vulgò dicitur; *verbum*, ſive, ut Terent. extulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum ſapienti ſat eſt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 27. Ὥσπερ γὰρ ὅτι μακρῶν καὶ λεπτῶν δρεγόντων, ὁ τὸν σύραγα κυνήσας, παρέπεμψε τῷ κίνησιν καὶ παντὸς τοῦ δρατοῦ μέχρι τῆς ἀκμῆς· καὶ ὥσπερ τῶν μακρῶν καὶ διατεταμένων κάλων, ὁ διασείσας τινὰ ἀρχὴν, παραδίδωσι τῷ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζοντα ἐπὶ τὸ πέρας· ὕτω καὶ τὰ νῦν βραχείας ἀρχῆς δεῖ καιρὸς ἔννοιαν τῶν μεγεθῶν ὅλων· ὁ μὲν δὴ ἦν πυρικὸς ἀνὴρ, καὶ θεοῖς ἀρεστὸν εὐδρομώτατον, αὐτός τε παρ' αὐτῷ τινὰ ἀρχὴν λαβὼν, πορεύεται, καὶ ἐφοδεύει, καὶ ξυλλαμβάνει, καὶ ἀναπιμπλᾶται τῆ μνήμη τῶν νῦ διδαμάτων. Joan. Lencius in *præfat. ad obſervat. polit.* *Ut ſemen, quamvis ſit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires ſuas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur: ſic tametſi pauca ſunt & anguſta qæ dicuntur, tamen ſi illa animus bene cultus exceperit, radices agunt, exurgúntqe altiùs, & undeqaqe ſe expandunt.*

Φύλλα τὰ μὴ] Iſta non integra, ſed conciſa; nec tam verſus ipſos, qàm verſuum ἀπαρασκεύαστα duo, repræſentat hîc editio Lugdunenſis; & in verſione ſua reddidit Xylander; cùm in Marci contexu tamen integros exhibuiſſet: nempe,

Φύλλα τὰ μὴ τ' ἀνεμοῦ χαμάδις χέει. ---

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. ——

Nec eſt ab vero ſimile, Marcum iſta duntaxat, poſuiſſe, qia τὸ βραχύτατον priùs dixerat; alium aliqem, Xylandrum forſan ipſum, reliqa ſuppleviſſe. Sunt avtem Homeri ex *Il. ζ. v.* 147. unde & primum imaginis iſtius, pulcherrimæ ſanè, libet adjicere verſiculum,

Οἵη τῶν φύλλων γενεὴ, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Lavdatum à Zenone apud Laërt. *l* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qi & ſubjungit, φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ὑπεραιωρουμένοις παντάπασιν, καὶ φθίνουσιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *ſpeculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bæo *tom.* 2. *tit.* 98) qi & ἓν τόλμ κάλλιςον dixiſſe Chium Poetam aſſerit, ſed qod pavci admodum ſeriò cogitant. à Clemente *ſtrom. l.* 6. qi Homerum contendit & iſta, & illa, *Il. φ. v.* 464.

——Βροτῶν ἕνεκα σ̈ολεμίζω
Δειλῶν, οἳ φύλλοισιν ἐοίκοτες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ σθενύθουσιν ἀκήριοι.——

à Muſæo accepiſſe; qi eadem prior ſic extulerat.

Ὡς δ' αὖτως κ̀ φύλλα φύει ζείδωρος ἄρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μελίῃσι σ̈οφθίνει, ἄλλα δ' φύει.
Ὡς ἢ κ̀ ἀνθρώπων γένεὴ κ̀ φῦλον ἐλίσσει.

ubi obſervanda *παρονομασία* in φύλλον & φῦλον. eiſdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμεῖς δ' ὁιάτε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
Ἔαρος, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὅσ̀ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα, πρὸς θεῶν, εἰδότες ὅτε κακὸν
Οὔτ' ἀγαθὸν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
Ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήρεος ἀργαλέης,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi verſu 2. pro αἶψ' Andr. Schott. *obſerv. l.* 2. *c.* 52: ἄψ legi vult, ut de Solis recurſu qi ab hyeme vere ſit, intelligatur. ego qarto pro πρὸς θεῶν, qod nec locum hîc habet, & metrum corrumpit, σφῶν legerim, ut infantiæ pueritiæqe tempora reſpiciantur, qibus boni maliqe diſcrimen vix innoteſcit. unde his hominem, ὡς ῥοπήν τι, μὴ φρονεῖν ait Æſchylus *Inferiis*; *ſenſu carere*, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epiſt.* 99. & Ariſtophanes apud Clem. *ſtrom. l.* 5.

Ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γένεῇ πρεσόμοιοι.

Plut. adv. Epicur. Τὸ δὴ ἐφήμερα καλεῖν κ̀ ἀζέβαια κ̀ ἀσάθμητα, φύλλοις τε γινομένοις ὅτως ὥρα κ̀ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέχηται ἄλλο τοῖς πολίταις, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἐπίκνευον κ̀ πολυέλαιος κ̀ νοσώδες; Qin & Jaſon Siracid. *ſap. c.* 14. *v.* 19. Ὡς φύλλον θαλλον ἐπὶ δένδρῳ δασεῖ, τὸ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δ' φύει· ὕτως γενεὰ σαρκὸς κ̀ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δ' γεννᾶται. Nec eſt huic abſimile, qod Doctores Talmudici in עירובין ſive *Mixtorum tractatu.* בני האדם דומים לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין *Filii hominum ſimiles ſunt herbis agri; qarum aliæ florent, aliæ marceſcunt.* Auguſt. in *Pſalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccleſ. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum ſic eſſe in terra, tanqam in arbore folia; ſed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunqe alterius, qæ toto tempore fronde veſtita eſt. Sic tanqam folia, genus humanum terra portat. plena eſt hominibus, ſed cùm aliis morientibus, alii naſcendo ſuccedunt. Semper enim arbor illâ veſte viridi ornata eſt. Sed ſubter attende qàm multa calces arida folia.* Vide Flaccum *ad lib.* 4. § 33. Ab hominibus ad montes etiam tranſtulit Philo *de mundo.* ὅτι Ἀνδρῶν ὑλὴν αἱ φύσεις οὐχ ὁρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ κ̀ ὄρεσι τὰ μὲν ἐκείνα, κ̀μηγῆς μὴ πνι φυλλοῤῥοεῖ, κ̀αιγῆς δ' πάλιν ἀνηβᾷ· διὸ κ̀ τὸ ποιητικὸν ἔφη, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. τὸν αὐτὸν τρόπον κ̀ τοὺς ὁρῶν, τὰ μὲν ἀποθραύεται, τὰ δ' πεφύκασι. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more ſuo joculariter eſt abuſus. cùm enim Cavrum (Cariæ id opidum eſt) appulſus, incolas à loci inſalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſqe conſpicerer, poeticum illud protuliſſe fertur,

Ὅιη τῶν φύλλων γένεὴ, τίη δ' κ̀ ἀνδρῶν.

reprehenſus verò, qaſi locum inſalubritatis notâſſet, ſcommate etiam acerbiore adjecto perſtringens, Μή ποτ', inqit, ϑαῤῥῆσαι μ' ἂν λέγειν νοσηρὸν, ὅτι κ̀ οἱ νεκροὶ περιπατοῦσι; *An ego ſuſtineam*, inqit, *civitatem morbidam, aut inſalubrem dicere, in qa mortui qoqe ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια δ' κ̀ τὰ τεχνία σου] Hinc Epictetus, δύσφημον exiſtimanti de puerulo dicere, Ἄνειον ἀποθανῆ, *cras forſitan morietur*; Λέγε δύσφημον εἶ) κ̀ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes floſculos* eſſe, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm qo modo φυλλάεια Marcus iſtîc, ità ῥολϐάεια ἢ κοχλίδια *uxorem liberóſqe* dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiús. Lucian. in ſpeculant. Ἐκεῖνο μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνὴ, κ̀ φίλος διὰ τοῦτο ἔσεσϑαι, κ̀ τἄνομα τῷ πατρὸς τεθέμϑαι, εἰ ἠπίστατο, ὡς ἐπίδοξος γενόμενος ὁ παῖς τιθήξεται, ἆρα ἂν σοι δοκῇ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ; ἀλλὰ τὸ ἄπορον, ὅτι τὸν μὲν ξυντυχόντα ὅτι τῷ παιδὶ ἐκείνου ὁρᾷ, τὸν τῦ ἀθλητοῦ πατέρα, τοῦ Ὀλύμπια νενικηκότος· τὸν γείτονα δ', τὸν ἐκπομπεύοντα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ, ὑφ' ὅτου δίδυ, ἀφ' ὅτου αὐτῷ κρόκης ἐρίφματι. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum noſtram ducuntur exeqiæ de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertas in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, noſtras qoqe opes æqè in lubrico poſitas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, qibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti colloqio*, prout *foliis* Homerus & ex Homero Marcus iſtîc, nos contulit *diſticho illo*;

Poma ut in arboribus pendent; ſic corpora noſtra;
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀπωρῶνα] ἀνθρώπινα ſcil. ut *l.* 9. § 29. ἀνθρώπινα μυξῶν μεστά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια] ἐσόμενα] Senec. *epiſt.* 120. *At nos corpus tam putre ſortiti, nihilominus æterna proponimus, & qantum potest ætas humana profendi, tantum ſpe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ. nihil ſatis eſt moriturâ, imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo ſtamus, & illò unde nobis cadendum eſt omnis hora impellit.

Μικρὸν ϗ καταμύσεις] Paulò pòſt *morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos claudere,* pro, *mori.* qia moribundis viſus deficit, mortuis oculi claudũtur. indè formulæ illæ *Il.* ε. v. 82. & alibi freqenter;

——τὸν δ' ϗτ' ὄσσε

Ἔλλαβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid.* v. 47.

——,υγερὸς δ' ἄρα μιν σὺν ἕλε.——

Item *Il.* ν. v. 350.

——θανάτῳ δ' μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψε·

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*letho cæcentia lumina ſolvit.*

&, *Olli dura quies oculos, & ferreus urget*
Somnus; in æternam clauduntur lumina noctem.

Contrà, βλέπειν, ſive, *videre,* pro *vivere;* & βλέποντες *videntes,* pro, *viventibus.* Evripid. *Troad.*

Ὃν ταυτὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.

Τῷ μὲν γὰρ ἔστιν, τῷ δ' ἄνευσιν ἐλπίδες.

qod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπὶς ἐν ζωοῖσιν· ἀνάλπητοι δ' θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλον.

Qod idem alibi:

Οὐκ ἂν φοβοῖμι καί σφ' ἄλυπον φίλον.

&, Ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Evripid. *Troad.*

——ἆρά μοι ἄλλον λέξεις;

& *Ione:* Ἥλιον ἂν προλίμην, ἢ τὸν ὁρᾶν φάος.

Syntaxis inſolens, ſed qalis illa (ut qbiter adnotem) *Here. fur.*

Παφαινήσωμί' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Οὐκ ἔστιν ἧπαρ ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Αἰσχρὸν θανόντας σὺ βλέπειν ἡμᾶς φάος.

Itémque, *Alceſt.*

Χαίρειν ὁρᾶν φῶς, πατέρα δ' ὃ χαίρειν δοκεῖς;

Cui ſubjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' ὃ θέλειν δοκεῖς;

Ità Naſo, *triſt. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videas, ſive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata ſunt, viſúmque reficiunt. Plut. *de tranqill.* τὰς ὄψεις ὑπὸ πολλῶν ἄλλων λαμπρῶν πεφωτισμένας, ταῖς ἀνθρωπείαις ϗ πολίτοις χρείαις παρηχρεῶσθαι. Et Baſil. Cæſ. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὑπειδάν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταβλέψωσι, φέρει πνὰ ῥᾳστώνην πρὸς τὸ χλοάζοντα τῆς χρωμάτων ἐπιπολῆς. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμοὺς ἰώμεθα δεῖν ἀποφέρειν, ὅπι τὰ μὴ ποιήσιμα πανηγυλὶ μηδὲ ἀπτώτως, τῷ ὄφλειν.

Καὶ τῷ ὑμαίνοντι ἀκολουθῶ] Ad *ſuem* reculit, ſed animi, non corporis, ἀνθρώπου ϗ φυσικῶς conſideratam, qod hìc Marcus, de *ſtomacho,* Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apoſtol. orat.* 55. qo loco laudans Apoſtoli illa *ad Cor. ep.* 1. c. 3. v. 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, ϗ ὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. & *ad Heb. c.* 5. v 11, 12. Γάλακτος ἐν χρείᾳ κατέστητε, ϗ ὐ στερεᾶς τροφῆς ἐστε νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & avditorum Chriſti illud, Joan. c. 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; qibus adjici poterant, cùm Chriſti ipſius ad ſuos illa. Joan. c. 16. v. 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' ὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. tum & Apoſtol. *ad Tim. ep.* 2. c. 4. v. 3. iſta, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. qanqam in illis avris infirmior, in iſtis inqinatior notari videtur. Ἔστι γάρ, inqit, ἔστιν ἀδύνατα ϗ ἀκοῆς· κρεῖττον γὰρ τύμαχος, ὐκ ἂν λίξαιτο ὑγιεινὰ σιτία ϗ δυσκατέργαστα, ἀσθενὴς ὢν ὕτω ϗ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, ϗ φλεγμαίνουσα, ἄτονος γενομένη ϗ ἀκύλος, ὐκ ἂν δύναιτο λίξαδς τὸν πνευματικὸν λόγον· ἀν δ' ἰσχυρὸς ϗ ὑγιεινὸς, πᾶσι ῥᾷστα, πᾶσι ἐυκόλως. Eódem retulit & Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans ſolidi ac fortis cibi capere vim non poteſt, ob ſtomachi teneritudinem, ſed liqore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus veſci fortioribus poſſit: ità ex huic, oportebat, qia nondum poterat capere divina, priùs humana teſtimonia offerri.*

Τὸν ὑμαίνοντα στόμαχον πρὸς πᾶσα πρόφορα ὁμοίως ἔχειν] vide *ſuprà* § 31. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4. Μὴ γὰρ δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Plut. *de tranqill.* ex Evrip. *Oreſt.*

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἰατρείας ὕπο·
ϗ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, ϗ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται
ϗ δυσχεραίνει τὸ κλινίδιον,
Φίλων δ' ὅτ' ἐλθὼν * λυπερός, * λυπρός.
ὅτ' ἀπιὼν βαρύς,

Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· ἔστα τῆς νόσου δαλυθείσης, ϗ πρόσωπον ἑτέρας γενομένης, ἦλθεν ἡ ὑγεία φίλα πᾶσα ποιοῦσα ϗ περιλιπῆ· ὁ γὰρ χθὲς ϗὰ ϗ ἀμύλια ϗ * σιτάνειον [σίτινον H. Steph.] ἄρτον ἀπολύων, τήμερον αὐτέπνευσε ἐπ' ἐλαίας ἢ καρδαμίδι σιτεῖται περιρίως ϗ περδύμως. Nec multò pòſt: Ἐν τῷ πυρέττειν πικρὰ πᾶσα ϗ ἀηδῆ φαίνεται γενομένοις· ἀλλ' ὅταν ἰδιώτης ἑτέρας τὰ αὐτὰ περιφερομένης ϗ μὴ δυσχεραίνοντας, ἀκμὴ τὸ σιτίον, ὅτι τὸ ποτὸν, ἀλλ' ὑπερὰ αἰτιώμεθα ϗ τὴν νόσον· ὕτω ϗ τοῖς πράγμασι παυόμενα μεμφόμενοι ϗ δυσχεραίνοντες, ἂν ἑτέρας τὰ αὐτὰ περιφερομένης ἀλύπως ϗ ἱλαρῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὥσπερ γὰρ τὰ ῥώμαλέα τῶν θρεμμάτων ϗ ὑγιεινότατα πρὸς ζώων ὄφεις ἐπιτήδεια πολαπτεῖ ϗ σκορπίος ἐστὶ δὲ ϗ ϗ ϗ λίθοις ϗ ὀρέμνοις πέφυκε, μαλακίαν δὲ διὰ εὐτονίαν ϗ θερμότητα ἀνδμαλῶς· οἱ δὲ σπαχνοὶ ϗ νοσώδεις ἄρτιν ϗ δίκην περιφερόμενοι ναυτιῶσιν· ὕτως οἱ μὴ ἀνδρώδεις ϗ τὰς φιλίας διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φεύγοντες ϗ τοῖς ἐχθροῖς ἀμελῶς χρῶνται δυσκόλως. Accedit huc

huc, qod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od.* 1. Ἀλλὰ γὰ καλαπέψαι μέγαν ὄλβον ὐκ ἐδύνατο· κόρῳ δ' ἔλαν ἄταν ὑπέρφιαλον.

Ὀφθαλμὸς ὅτι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l.* 1. *epist.* 2.

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus exspectans, dum defluat amnis. —

i. e. instar rustici expectantis. & in *arte:*

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres.— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μὴ ποτε ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ] forsan *ἀναπνεύσωμέν ποτε. respirabimus aliquando.* vel, ut scripturæ receptæ nec literulam mutemus, *ἀναπνεύσωμεν, respiremus.* qia sequitur ἵνα μὴ. nè τὸ ἵνα μὴ illud sit superfluum. Festivè Annibal, referente Plutarcho, τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν, φοβεῖσθαι τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστήν. ὑφ' ἕνα μὲν γὰ κωλύεσθαι κακόν τι ποιεῖν· ὑφ' ἕνα δὲ καὶ πάσχειν. Vide nostrum *supra l.* 5. § 9. De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is (Herimannus Archiep. Colon.) ubi se in fua recepit 3 Rex tanqam severissimo pædagogo liberatus, statim in omnia flagitiorum genera præcipitem se dedit.* De Avreliano Vopiscus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: graviùs tamen Populus Romanus, qi vulgò dicebat, Aurelianum pædagogum esse Senatorum.*

Ἡσυχῇ καλαγινώσκει ἡμῶν] Avtor *sap. Solom. c.* 2. *v.* 14, 15. Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων καὶ ἐπαναστῆναι τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρὺς ἐστιν ἡμῖν καὶ ζηλωτὸς ὅτι ἀνόμοιός ἐστι τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 50. Ἔλεγχον τῆς οἰκείας ζωῆς τὸν ἐκείνων πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l.* 4. *ep.* 220. ἔλεγχον ἡγοῦνται σφῶν κακίας τὰς σφῶν πόλας ἀρετάς. Itaqe qod idem *l.* 3. *ep.* 221. Παντὶ τρόπῳ οἱ δεῖνες παρὰ σφῶν φαύλων μισθοῦνται. Dion Prus. *orat.* 72. Οὐ δικαίαν ἡδονὴν ὁρᾶν τοῦ φιλοσόφου χρῆμα ἔχοντας, ὅτι ταπεινοῖ καὶ ἐξελέγχει παρεσκευασμένους λογίζονται· ἀλλὰ φεύγουσι καὶ διαμέλλουσι. ὥσπερ ἂν οἱ παῖδες ἡδέως ὁρῶν δύνανται, ἐὰν * ἴσωσι [* ἴδωσι f.] παιδαγωγοῦ χρῆμα ἔχοντας, καὶ παρεσκευασμένους ὥστε ὑπολήψονται αὐτοῦ, καὶ ὐκ ὑπιστήσονται ἁμαρτάνειν, ἂν ἐξῇ ῥᾳδίως. Cyprian. *epist. ad Donat.* Malos qisqis non imitatur, offendit. &, castigare videtur, qicunqe dissentit. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 9. Petron. *satyr. Non dubiè ità est. Si qis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ insistere capit, primùm propter morum differentiam odium habet. qis enim potest probare diversa? deinde qi solas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, qàm qod ipsi tenent.*

Ἐκ τούτου βίου ἀπέχομαι] vide *ad l.* 9. § 3.

Μὴ ἀναπνεύσω] *Non avulsum vitæ.* Senec. *epist.* 30.

Ὥσπερ ὑπὸ τῆς εὐθανασίας] De Avgusto *Sveton. l.* 2. *c.* 99. *Sortitus est exitum facilem, & qalem semper optaverat. nam ferè qoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum qempiam, sibi & suis εὐθανασίαν* similem (*hoc enim & verbo uti solebat*) *precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc est, εὐθανατήσαντα. cui contrarium est τὸ δυσθανατεῖν, qod est apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβιῶσθαι καὶ σωθῆναι ἀνήκεστον· & τὸ ψυχομαχεῖν apud avtorem *qæstionum* sub nomine Athanasii *ad Antiochum.* Casavb. *ad Sver.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξελεῖται] Ità *l.* 9 § 3. τὸ ψυχάριον τοῦ ἐλύτρου τούτου ἐκπεσεῖται.

Σωθῆς καὶ σωέχοιεν] Ità Epicharmus *ad l.* 7. § 50. Σωσεχείδη. Tertull. *de resurrect. c.* 14. *totum porrò hominem ex utriusqe substantiæ concretione parere.* vide *l.* 7. § 67.

Ἀλλὰ νῦν διηύρεν] vide *l.* 8. § 18 Carneades moribundus; Ἡ συνήθεια φύσιν καὶ διαλύσει. Laert. *l.* 5.

Οὐ μὲ ἀνθελκύσῃ] qod priùs ἀποσπάσῃ. vide *l.* 3. § 5.

§ 37. Οὗτος τοῦτο ἐπί τινα φέρει] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 11. § 21. Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *Scopus est qi petitur; sagittæ & tela sunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confus. lingu.* Πλεῖστον ἢ δόξαν ἔχουσι αὐτῷ σκοπὸν φερεσθεσμίου, ἐπὶ τοῦτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἀφιᾶσι.

Σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l.* 2. *c.* 1. ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c.* 2. *v.* 1. *Excutite vos, excutite vos, fiqam.* sive ut R. Camius explicat, *Inqirite in vosmetipsos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c.* 3. *v.* 40. *Scrutemur & excutiamus vias nostras.* Paulus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 13. *v.* 5. Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep.* 1. *c.* 11. *v.* 28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c.* 6. *v.* 4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρεύνα πλέον, ἢ τὰ σφῶν πόλας·
Τὸ μὲν γὰ αὐτὸς κερδανεῖς, τὸ δ' οἱ πόλας.

Gregor. Rom. *in Job. l.* 14. *c.* 15. *Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen *ep.* 66. *Me priùs scrutor; deinde hunc mundum.* Spectat huc Heraclti illud, qi interrogatus, qid ageret, respondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipsum exqirebam* i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynism. orat* 1. Laërt. etiam *l.* 9. sed qem Philosophi mentem non assecutum, docet Casavb. *in not* Cæterùm hoc ille cum pavcis. Persius *sat.* 4.

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo?
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ νυστάσιμον ὅτιν ἐκεῖνο] de vocabulo isto vide sis *ad l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. Is. Casavb. *ad* illud *Pers. sat.* 5. *v.* 129.

——*sed si intus & in jecore agro*
Nascuntur dominæ—— &c.

Si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum sed plures, qâ fronte liberum te dices? bi sunt domini, qi domi nascuntur, & nervos intus agitant. ait Marcus sanè qàm ἐμφατικώτατα, illud occultum quod intus nos movet, id esse ἐντοφείαν, ζωλν, ἄνθρωπον, hoc est, quod facias nos hoc aut illud studiosè prosequi; exempli causâ, elogentiam, id esse per quod vivimus; qia ità vivimus, ut illud est, quod nos impellit: libidinosè, si libido urgeat; meticulosè, si metus; iracundè si ira. denique hic velut alius qidam homo est, dominus illius intra qem habitat. hæc mens optimi imperatoris; qi sic alium hominem intra hominem collocat, ut Persius ait hîc, intus nasci dominos. Idem est enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qi τὸ νόερον ἀυτοῦ istîc interpretatur *opiniones*, sive *dogmata in pectore sive mente delitescentia*, unde non actiones tantùm, sed & affectiones illæ ortum suum habent. hoc enim passim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν sive mentem illud ipsum esse, quod qocunqe velit hominem impellit, qodqe omnem prorsus cuiq; molestiam facessit. vide *ad l.* 7. § 15. Qanqam conciliari possunt ista, si illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri qàm ἕξεις ψυδεῖς καὶ πόνους πονηρούς, sive *opiniones falsas ac depravatas*, uti ex Chrysippo docet Galenus passim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plut. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuscul. l.* 4. Verùm Marci mentem expressit optimè, eâdem planè abusus imagine, Tertullianus *de anima c.* 6. his verbis: *Anima movet corpus, & conatus ejus extrinsecùs foris parent. ab illa est enim impingi, & pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut figillario motu, superficiem intus agitante.* vide *l.* 2. § 3. Nec abscessit longè Varro, qi in *satyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem pessimè habitam, post aliorum conatus havd infelices prorsus, nos sic reconcinnare tentavimus. *Grallatores qeis gradiuntur, perticæ lignea, ab hominis vi, qi instat, agitantur. sic illi animi nostri sunt grallæ, crura ac pedes nostri; ex se ἀκίνητοι, sed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib.* 12. § 30. 33. R. Judas in *Cortæo l.* 2. *c.* 49. *Anima revera ipsa est homo. illud enim ex Mose qod nobiscum loqitur, & intelligit, & dirigit, non est lingva, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm ista sunt Mosis organa tantùm; anima autem ipse Moses est.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τὸν ἄν εἴη τέλειος ὁ νοῦς; ὃς τὰς ἀπὸ τῶν ἀσωμάτων καὶ φυλάττων ἀφελείας ἑαυτῷ χαρτοῦται. Et *de hared. divin.* Ὅστε ὁ κατ' ἐκεῖνον ἡμῶν τὸν κυρίως καὶ μετ' ἀληθείας ἄνθρωπός ἐστι. & Plato *in Alcib.* 1. ἔστι τὸ σῶμα, ἔστι συναμφότερόν ἐστιν ἄνθρωπος. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν: qod ibi fusiùs differitur. τὸ τοῦ ἕκαστος εἶναι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 4. Cicer. *somn. Scip. mens cujusqe, is est qisqe, non ea figura, qæ digito demonstrari potest.* Idem. *Academ. l.* 4. *Aristippus, qasi animum nullum habeamus, corpus solùm tuetur: Zeno, qasi corporis simus expertes, animum solùm complectitur.* Macrob. *l.* 1. *c.* 13. Ergò, *qi videtur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, à qovegitur qod videtur.* atqi Tertullianus *de resurr. c.* 33. *tam corpus homo, qàm & anima.* Et fidentiùs paulò ex Mosis verbis *Genes. c.* 2. *v.* 7. *adv. Marcion. l.* 2. *c.* 24. *qid est homo aliud qàm cereî Siqidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore sortita est. Et fecit hominem Deus, inqit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηδέποτε] Annecti possunt superioribus ista: qanqam à Marco, tanqam seorsim habita, ponuntur.

Συμπεφαντάζω] compositum Stoici commatis vocabulum satis insolens. *Nè solicitus sis de his.* Cas. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere ista.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo;* θεὸς, ὃν ἂν καθαρεύσῃς, φαντάζεσθαι καὶ ὃσον ἂν φαντάζῃ δύνῃ, ἀφαπτόμενον.

Τὸ ἀκεκινήσιον ἀγγεῖδες] Corpus nimirum, qod & ἀγγεῖον dixit, *l.* 3. *c.* 3. & τὸ ἀκεκινήσιον, *suprà* § 1. & *l.* 12. § 2, 3.

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *instrumenta mentis* corporis membra: ea enim est, qæ eis omnibus utitur. qâ ratione & ὄχλα eadem dicuntur Apostolo *ad Rom. c.* 6. *v.* 13. vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 7. § 35. Ità Alex. Aphrodis. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῶν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως δέδοται πρὸς τὰς κατ' αὐτὴν πράξεις. Nemes. *de natur. hom. c.* 6. ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δ' ὄργανον σώματος. & Gregor. Nyss. *de homin. opific. c.* 12. Καθάπερ τι μουσικὸν ὄργανον ἄψας τὸ σῶμα διαπαίζηται. Plutarchi nomine avtor *Platonic. qæst. q.* 7. vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ περὶ ζώων σώματα· atqe indè animam σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ ἐντελέχειαν finitam Aristoteli, *de anim. lib.* 2. *c.* 1. Plut. ipse in *sympos.* Ψυχῆς γὰρ ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ ἡ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ κατὰ μέρος τὰ σώματος· ψυχὴ δὲ ὄργανον θεοῦ γέγονεν. Plin. *Hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Animo videmus, animo cernimus; oculi, cev vasa qadam, visibilem ejus partem accipiunt, atqe transmittunt.* Ad Pers. *sat.* 3. Casaubon. *Stoicorum est illud scitum, τὸν ἄνθρωπον ὑπαίδες καὶ τὸν λογικὸν ζῶον, σώματι δὲ χρῆσθαι ὡς ὀργάνῳ. qod multis locis illustrat Simplicius in enchiridium sapientissimi senis.*

Μόνα δὲ διαφέρειν, καθάπερ φέρειν] Hoc tantùm, inqit, interest inter membra corporis & instrumenta externa; qòd *adgnata* sint illa, ista non item.

item. contrà, qàm de servis Aristot. *polit. l. 1. c. 4.* ὁ γὰρ δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τῆς οἰκίας τοιοῦτον, οἷον ἄψυχόν τι τὸ σώματος, καὶ συμπεφυκὸς ἢ μέρος. Atqui Simplicius in *præfat. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, asserit, τῷ σώματι οὐχ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσθαι. ad qem locum vide sis quæ in *annot.* Hieron. Volsius adversus Simplicium differit. Hoc autem argumento etiam, Tertulliano referente, *de resurr. carn. c. 16.* corpus excusarum quidam ibant, ne aut reatûs in crimine, aut in judicio supplicii cum anima particeps censeri deberet. *carnem nihil sapientem nihil sentientem per semetipsam, non velle, non nolle de suo habentem, vice potiùs vasculi apparere animæ, ut instrumentum, non ut ministerium. itaque animæ solius judicium præsidere, qualiter usa sit vasculo carnis: vasculum verò ipsum non esse sententiæ obnoxium.* verùm ista ille fusissimè in sequentibus refutat; quæ transcribere integra molestum nimis foret. inter alia, quod suffocerit, hoc præscribitur: *Ab exemplo vacare diversitatem rerum. Omne enim vas, inquit, vel instrumentum aliunde in usus venit, extranea omnino materia à substantia hominis: caro autem ab exordio uteri consata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miscetur illi. nam etsi vas apud Apostolum vocatur (ad Thess. ep. 1. c. 4. v. 4.) eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille fictil. limus, qi prior titulo hominis inciſus est. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, aut gladii, aut vasculi ultius. Vas enim capacitatis nomine dicta est, qà animam capit & continet. homo verò de communione naturæ, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. ità & ministerium tenebitur judicii, etsi de suo nihil sapiat; qia portio est ejus quæ sapit, non supellex.* Quanquam idem, *de anim. cap. 40. Res est caro alterius planè substantia, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut supellex, ut instrumentum, in officia vitæ. Nege enim de proprio sapit qid, aut sentit, ad suadendam vel imperandam peccatelam. qidni, quæ ministerium est? & ministerium, non quale servus, vel minor amicus, animalia nomina; sed quale calix, vel qid aliud ejusmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. Αὐτὸν ἐμὲ] Theodoric. de S. Victor. *ad frater Mont. Dei. Egregium instrumentum corporis est oculus, si sicut cætera, sic videre posset semetipsum. quod cùm interiori oculo concessum sit: si ad exterioris exemplum seipsum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad seipsum redire non valet.* Avgust. *de Trinit. l. 9. c. 3. Mens ipsa se novit. neqe enim ut oculus corporis videt alios oculos & se non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat semetipsam. per oculos enim corporis corpora videmus, qia radios qi per eos emicant, & qicqid cernimus tangunt, refringere & retorqere in ipsos non possumus, nisi cùm specula intuemur. mens verò ipsa sicut corporearum rerum notitias per sensus corporis colligit; sic incorporearum rerum per semetipsam: ergò & semetipsam per semetipsam novit.* Nec adversatur, qod Basil. Cæsar. *orat. 3.* τῷ ὄντι γελοιότατόν ἐστιν ἑαυτὸν ἐπιγινώσκειν· ὁ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἔξω βλέπων, ἐφ' ἑαυτὸν οὐ κέχρηται τῇ ὄψει· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὁ νοῦς ὀξέως τὸ ἀλλότριον ἁμάρτημα βλέπων, πρὸς μὲν τὸ ἴδιον ἁμαρτήματα ἐπίγνωσιν. Sed nec qod ex Cicer. *Tusc. l. 2.* Joan. Sarisber. *Metalog. l. 4. c. 20. Non valet tantum animus ut plenè seipsum videat; sed ut oculus, sic animus se non videns, alia cernit.* Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata sua advertenda, iste de plena ac perfecta, qæ revera iisdem non datur, sui cognitione loqitur.

Ἑαυτὸν διαθρεῖ] *sese arcat*, inqit, & fingit mens. qod de fortuna Plavtus *Capt. 2. 2.*

Fortuna humana fingit artâque ut lubet.

Non ità se corpus. istud format & articulatim effingit anima, non ipsum se. Siqidem ut ex Themistio *de anim. l. 2.* Jul. Scaliger. *de subtil. exerc. 6. § 9. Anima sui est domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principatu Marcus istic.

Ἑαυτὸν ὁποίαν ἂν βούληται ποιεῖ] vide *l. 6. §. 8. & l. 8. § 55. & l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπεῖται] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36.* συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. & ad Rom. *c. 6. v. 22.* ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Epictet. *l. 1. c. 29.* τοῦτο νόμον ὁ Διὸς τέθεικε, εἴ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρ' ἑαυτοῦ λάβε. & *c. 19.* τὰ ζῶα αὐτὰ ἕνεκα αὑτῶν ποιεῖ· καὶ τὸ λυμεῶν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀπάλογον ὑπὸ τῆς ζώων] qasi καρπὸς de animalibus dici insolens sit. Verùm Hebræis nihil usitatius, qàm פְּרִי i. e. καρπὸν *fœtum* animantium atqe adeò hominis etiam nominare. ità Moses

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſalt. *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὑπὸ ὀρχήστων] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Επι ἐγκόψῃ] *Siqid offendatur*, Xyl. *ſiqid interruperit*, Caſ. meliùs. malim tamen, *inciderit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *quam premimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὑπὸ παντὸς μέρους πῶρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀσπίχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter pavlò refetant alii. vide *infr ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* qò alluſit Senarii illius avtor,

* Σὸ δὲ παρ' αὑτ. — * Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ φιλοφρόνως πάντα ἔσται.

Grot. — *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et qod de Jobo Avg. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. ex *polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῶν ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, καθάπερ Πίνδαρος, τάπερ γᾶς ὑπένερθε, καὶ τὰ ἐπ' ἄκρα γεωμετροῦσα, οὐρανοῦ τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πάσαν πάντῃ φύσιν ἁρμοττομένη ἕκαστον ὅλου, εἴς τε ἐγγὺς οὐδὲν αὑτὴν συνεσπειῆσα. qem Platonis locum lavdat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi qòd Clem. & Euſeb. pro ἡ δὲ διάνοια παντα χῇ φέρεται, legunt αὐτὸς ἢ πάντα τοῦ. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια παντα χῇ τέτακται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τῶν γὰρ (philoſophus loqitur) ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἀφθεὶς αἰθέρος ἔσω, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῇ σύμπαντι οὐρανῷ, ταχεῖ πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémqe *de malor. inſid.* Πῶς ἂν ὅντιν φύσις μὴ θεῖον ἅμα καὶ ἀθανάσιον ἡδύσατο; ἢ καὶ τὰ ἔνταῦθα καὶ τὰ ὑπὲρ γῆν κατόψεται; ἢ θάλατταν μὲν ἀφικνεῖν, ἅπασαν γλῶ ἢ ἄχει περάτων ὑπερβαλοῦσα, ἢ ὅλην σφῶν ὀπηγεῖον καὶ τὰ μετάρσια καταλαμβάνειν, ἀέρα, καὶ τροπὰς αὐτοῦ, καὶ χειμῶνας ἰδιότητας, καὶ ὅσα ταῖς ὑπηρίοις ὥραις, χειμερινὰ τε καὶ θέρη, ἀναπνεῖται; ἢ πάλιν δ' ἀέρος εἰς ὑρανὸν ἀπὸ γῆς ἀνίπταῦθαι, καὶ τὰς ἐν ὑρανῷ φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὅροι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐτοῖς, πῶς ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντὶ χρῶνται συγγενεῖ; δίκαιον ἁρμόζον)· μόνον γὰρ αὐτὸς παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ἅτε πάντων ἀϋλοτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεται δυνάμει, φθάνει καὶ παρεμπεσεῖται, καὶ τὰς ἀορίστους δυνάμεις, ἀχρόνους τότε παντὸς καὶ μερῶν, καὶ ἅμα τούτων αἰτίων ὑπολαύων ἔνδον ἢ ἐ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ ὑρανὸν περάτων ἐλθών, ἐνταῦθα ὤν, ῥᾳδίως οἶδεν ὅσον τὸ σωματοῦς καὶ ἀπαύστου ῥεύματος τὸν κόσμον ἔτι· θερμοτέρου ἢ ἐχέρους, γλιχόμενος καὶ πάντα ἀκατάληπτον θεῖον φύσιν, ὅτι μὴ θεὸς τὸ εἶ μόνον καταλαβεῖν, ἐν δυνατοῦ. Sicut avtem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam qandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Qis dubitet poſthæc hominem conjungere cœlo,
Cui eximiam natura dedit linguámqe, capáxqe
Ingenium, volucrémqe animum? qem denique in unum
Deſcendit Deus atqe habitat, ipſúmqe requirit?
*Qis cœlum poſſit, niſi * cœli munere, nôſſe;* * ità lego, qod vulgò,
Et repetire Deum, niſi qi pars ipſa Deorum eſt? cœli munera nôſſet,
Atqe hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmqe choros, ac mundi flammea tecta,
Æterum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atqe freta & terras cœlo, ſubjectáqe utriſqe,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Ni tantos animis oculos natura dediſſet,
*Cognatámqe ſibi mentem vertiſſet ad * ipſam.* * ipſum, Jun.
Et tantum diſtáſſet opus; cæléqe veniret,
Qod vocat in cœlum, ſacra ad commercia rerum,
*Et * primas qas dant leges naſcentibus aſtra?* * primas. Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Qid verò? homo non in cœlum uſqe penetravit? ſoli enim ex animantibus nos aſtrorum ortus, obitus curſúsqe cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæqe in omne poſterum tempus, qæ, qantæ futuræ ſint. qa contuens animus accipit ab his cognitionem Deorum.*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanus animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divinam transcendens *Pœmandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν φρένα τὰ πάντα· καὶ νόησον, ὅτι τῷ ἀσωμάτῳ ὑδὲν δοκεῖ φρικωδικὸν, ὑδὲ ταχύτερον, ὑδὲ δωματώτερον, αὐτὸ ἑαυτοῦ πάντων ἀφρικώδεστον, καὶ ταχύτατον, καὶ δωματώτατον. Καὶ ὅτω νόησον ἐκὸ σαυτὸ κόλπον σε τῇ ψυχῇ εἰς * ἅν [* γῆν ἅν δὲ, vel γλῶ ἐχέτω p. 6.] δὲ καὶ πορεύθηναι καὶ ταχύτερόν σε τ' κόλπον ἐκεῖ ὅτως· μετελθεῖν ἑαυτῇ κόλπον ἐπὶ τὸν ὠκεανόν· ὅτως ἐκεῖ πάλιν ταχέως ἔσῃ. ὄχ ὡς μεταβᾶσα ἐκὸ τόπε εἰς τόπον ἀλλ' ὡς ἐκεῖ ὄσα. κόλπον ἑαυτῇ καὶ εἰς ἡ ὑεραὸν ἀναπλῆναι· καὶ ὑδὲ πλεῖον διαθέσῃ· ἀλλ' ὑδὲ αὐτῇ ὑδὲν ἐμπόδιον, ὃ τὸ τῦ ἡλίε πῦρ, ὄχ ὁ αἰθὴρ, ὄχ ἡ δίνη, ὄχὶ τὰ φῦ ἄλλων ἀστέρων σώματα· πάντα ἑαυτῇ διατεμῶσα ἀναβήσεται μέχρι τῦ ἑαυτῦ σώματος. εἰ δὲ βιωλήσεις καὶ αὐτὸ ὅλον διαφράξαι, καὶ τὰ ἐκτὸς, εἶτα τὸ ἐκτὸς τῷ κόσμῳ διάσασι, ἔξεσί σοι. Ἰδὲ ὅσων δυνάμεν, ὅσων τάχες ἔχεις· εἶτα σὺ μὴ δύνασαι ταῦτα, ὁ Θεὸς δὲ ὤ;

Καὶ τὸ φῦ αὐτὸν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casavb. meliùs Xyl. *eique inane circumdatum.* hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐκτὸς, εἶτα τὸ ἐκτός. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 42. ὅτι τῷ κόσμῳ κενὸν ἐκτὸς ἔστιν ὑδὲν ὄξω. contrà qàm Aristot. qi *de cœlo. lib.* 1. *c.* 9. Δῆλον ὅτι δὲ πᾶσα, ὑδὲ κενὸν, ὑδὲ χρόνῳ ἔστιν ὄξω τῦ ὑρανῦ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c.* 31. Τῦ Θεοῦ καὶ δαιοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπολῆς, ὑδὲ ὁ σύμπας κόσμῳ ἀρκεῖ· ἀλλὰ καὶ πολὺ τῦ περέχοντος πολλάκις ὅρος ἐκβαίνουσιν αἱ ἐπείνοιαι. καὶ εἴ τις φρίβλεψειε εἰς κύκλῳ τὸν βίον, ὃς πλέον ἔχει τὸ φρηγὸν ἐν πᾶσι καὶ μέγα, ταχέως ἔσεται ἐκεῖς ἃ γεγόναμεν.

Καὶ τὸ χῆμα αὐτῦ]= *Et speciem meram externam subſtantiâ ſoliditatéque inanem* Cas. ut sit χῆμα idem hìc Marco, qod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* qomodo Plut. *de plasit. philos. l.* 2. *c.* 2. περὶ χήματος.

Εἰς τὸν ἀπειρίαν τῦ αἰῶνος ἐκλείψεται.] Seneca *epist.* 102. *Artium sibi ætatem dari non finit. omnes, inqit, anni mei sunt. nullum seculum magnis ingeniis clusum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τὸν περιοδικὸν παλιγγενεσίαν] Vide *lib.* 5. § 13, 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philosoph. l.* 7. apud Eusebium. *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententia; κατά τινας ἐμαρμένας καὶ ἀειφυλάκτους χρόνες ἐκπυρῶσις τὸν σύμπαντα κόσμον. per certa præstituta definitáque temporis interualla mundum universum conflagrare. Et *ibid. c.* 16. Numen. *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάλυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi, ἀποκατάστασιν πάλιν γίνεδαι, *fieri denuo restitutionem*, sive *restaurationem*; qam & περὶ ὅλων παλιγγενεσίαν, *universæ regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat. eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mund. immort.* Δωίως ἡ, inqit, χρὴ Στωικὸς, ὁ μὲν τις κόσμος ἄϊδιος, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγειδ· φθαρτὸς μέν, ὁ χρὴ διακόσμησιν· ἄϊδιος ἡ, ὁ μὴ τ' ἐκπυρώσεως παλιγγενεσίαν καὶ περιόδους ἀθανατιζόμενος ὑκότε λήγουσας. & rursus, Καὶ μὴν ὅτι τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγέμενοι τὸν κόσμον, νομίζουσι καὶ ὁμολογῦσι πρὸ ἀϊδίε Θεὸν εἶ), ὃς τῷ λόγῳ διαφθείρων ὃν ἐρυθεῖσιν. & ex eorundem sententia, τὸν ὲ τοῖς ὅσι πυρὸς δύναμιν, χρόνων μακρᾶ περιόδοις ἀναλύσαι τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸ· ὃς ἂς πάλιν αὖ ἀναγόντων κόσμε ἴσαδς φρονοδείᾳ τῦ τεχίτε. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem: οἱ τὸ πᾶν ἐκπυρῦδς λέγοντες, καὶ ἀναζώσδς πάλιν ὲκ τῦ αὐτομάτων λόγων τῦ ἐκαπυρωθέντων τοῖς ἐκπυρωσέσιν· ὅθεν καὶ ἀνοίκους φθορᾶς κόσμε καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγουσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siqidem *renovationem mundi* illam, qam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act.* 3. *v.* 21. Τῶν ἁ πάντων ἀποκατάστασιν. & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τῷ παλιγγενεσίαν, adstipulantibus veteribus plerisque; eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist. l.* 3. *c.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocas.* Nec desunt tamen qi ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud qod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ; οἱ δὲ πλατὺ γέλωτα κατακλύσαν ἡμᾶς ἐπὶ σωτηρίας τῷ κόσμῳ τύτε καὶ παλιγγενεσίας αὐτῷ ἀπαγγελλόντων. Dionysius item personatus, ille de *Hierarch. Eccles. c.* 7. Αἱ μὲν γὰ ἱεραὶ ψυχαὶ πρὸς τ' ἐπὶ τὰ χέρα καὶ τὸν τῆδε βίον διωλόφωμαι κατακλῆσαι πρόπολον, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τῷ ὅπ τὸ ἄπρεπτον ἔχει διοικιζόμενον μετάπτωσιν. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 37. Ἵνα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀνακλιδῇ τὸ ἄγγ@ ἐν τῇ ἀναςάσει οἰκ τῷ ἀρχαίαν φαιδρότητα.

Οὐδὲν πάσχειν ὄφοντα] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁ παναρκέστατος] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς φρονεῖν] Ità Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτὸ ἀπάντων φρονεῖν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαγμα; Matth. *c.* 16. *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς χαρὸν ἔδειν ἐδὲν πιμώτερον. Evripid. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 1.

τῆς ψυχῆς ἀξίαν ἢ λογὴ πρωϊτέρων. vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 21.

Ὅσῳ ἴδιον καὶ πρέπον] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide *ad l.* 10. § 15.

§ 2. Ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος τρέπειν] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa consideranes; & de singulis partibus quærere, quid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siqidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Svet.. *l.* 3. *c.* 34. nec qicqam in toto esse, quod in partibus, qibus totum illud constat, non existit. Vide *l.* 3. § 11. & *l* 9. § 36. & *l.* 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum consideratione propositâ. *An tu,* inqit, *sutorem illum, Micyllum puta, vereris? an scrutarium istum? an pelionem illum? an coriarium istum?* neganti, ἔκαν, inqit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐκ τούτων ἄθροισται; εἰ δὲ μή, καθ' ἕνα καλαττεγνεῖς, καλαττεγνηκὼς ἅμα καὶ πᾶσι πεθορυβήκεις. *An non istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & confertos nihili facias?* Narrat Ælian. *l.* 2. *c.* 1. Eódem spectat & illud ejusdem, in eos qi vulgi scita & sententias admitterent, probarentqe; Ὅμοιον ἦν εἴ τις τραπέζαν ἐν ἀποδοκιμάζων, τὸν ἐκ τῆς πύστου σποδὸν, ὡς δοκιμον, ἀποδέχοιτο. *perinde eos facere, ac si qis cùm nummum unum tanquim adulterinum rejecerit, eorundem planè accervum integrum tanqam probum ac legitimum admitteret.* Laert. *l* 2.

§ 3. Ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἀπολυθῆναι δέῃ τῷ σώματι] malim, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη δέῃ, ἀπ. vel, ἢ ἕτιμος, ἐὰν δέῃ, ἤδη ἀπ. ut ἕτοιμος ad ἀπολυθῆναι saltem, vel etiam ad ἤδη ἀπολυθῆναι, referatur. *qæ promta,* sive *parata est, si oporteat, jam statim discedere, & è corpore emigrare.* Ἀπολυθῆναι *discedere* Polyb. *l.* 6. καὶ λαβὼν τὸ ἀπολειφθὲν, αὖθις ἀπῆλθε. *discessit rursus.* Lucas *Act. c.* 28. *v.* 25. ἀσύμφωνοι ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπέλυοντο. *discesserunt.* indè ἀπόλυσις, *discessus.* unde ποιήσασθαι τὴν ἀπόλυσιν, *discessionem facere,* Polyb. eidem non semel, *l.* 4. qod & de *morte* usurpatur, perinde ac ἀπολυθῆναι hic Marco. apud Laert. *l.* 1 Lyco in testamento, μὴ τὴν ἐμὴν ἀπόλυσιν. *post decessum meum.* Heraclit. *ad Amphid. epist.* 1. Τάχα καὶ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν ἀπόλυσιν ἑαυτῆς ἤδη ποτὲ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ καὶ σεισμῷ τῷ σώματι ἐκινήθησα, ἀναμιμνήσκεται τὰ πάντα χωρία, ἔνθεν κατελθοῦσα πρὸς ἅλλο ἦλθον σῶμα τοιοῦτο τοῦτο. facit huc & Simeonis senis verendi illud, Lucæ *evang. c.* 2. *v.* 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου. *Domine, dimitte nunc servum tuum,* sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *strom. l.* 4. Τί γὰρ καὶ ἀδημήσαμεν ὡς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, δειλοὶ ἀπολυόμενοι πρὸς τὸν κύριον; εἰδ' ἓν φρονοῖμεν, χαίρειν εἰσόμεθα τοῖς τῶν ἀτοπημάτων τὰς ταχείας ἀποδημίας παρεγκειμένοις. ἀποδημίαν dicit. i. e. *profectionem,* sive *migrationem;* qod ἀπόλυσιν priùs dixerat. nec alio sensu τὸ ἀναλῦσαι, & ἀναλύεσθαι, ἡ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. *l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύεσθε πρὸς μὲ τόν. *tunc ad illum migrate.* Pavl. *ad Philipp. c.* 1. *v.* 23. Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. qod *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον, ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in biblioth. cod.* 118. ἀνέλυσε πρὸς ὃν ἐπόθει θεόν. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις· *migratio ad Christum.* vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 5. & *l.* 5. § 29. & *l.* 7. § 56, 69. & *l.* 8. § 47.

Ἤτοι σβεσθῶσι] vide *ad l.* 7. § 33.

Κατὰ ψιλὴν παράταξιν] Ità *l.* 8. § 48. κἂν ἀλόγως παρατάξηται. παράταξις, πόλεμος ἀπροόπτως. Svid. Estqe iste vocabuli usus frequentissimus. Verùm istic pro *obstinatione,* prout & Xyl. optimè vertit, singulariter à Marco usurpatur.

Ὡς οἱ Χριστιανοί] *obstinationem* meam judicio inanem in perpessionibus suis, *Christianis* Marcus assingit; qemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (qod & Plinius mox dandus) *animiqe obstirmationem usu solo acquisitam,* Epictetus *l.* 4. *c.* 7. videndus *ad l.* 8. § 45. cùm tamen nulli hominum validioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis insciti æ ista fuerint condonanda. qi nec solus etiam hunc errorem erravit, sed cum suis plerisqe communem, ac solennem habuit. Plinius Min. *l.* 10. *ad Trajan. ep.* 97. etiamsi Christianos crimine omni (qantum qæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) immunes prorsus pronunciet; tamen, *non dubitandum,* inqit, *qalecunqe esset qod fatercntur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ,* &c. Qod lavdans Tertullianus *apolog. c.* 2. *Plinius,* inqit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis qid ageret Traianum Imperatorem consuluit, allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse,* &c. Ità cùm nihil aliud, Christianis qod objicere poterant, haberent, *obstinationem* & *amentiam* objiciebant. Hinc illa apud Tertull. *de spectac. c.* 1. *Sunt qi existiment Christianum, expeditum morti genus, ad hanc obstinationem abdicatione* voluptа-

voluptatum eruditi. Idémque *apologet. c.* 27. *Sed qidam dementiam existimant, qòd cùm possimus & sacrificare in præsenti & illæsi abire, manente apud animum proposito, obstinationem saluti præferamus.* Et mox: *Cùm erumpunt adversùs nos, ingratis resistimus, ut æquales; & repugnamus, persecuerantes in eo qod oppugnant, & illos nunqam magis detriumphamus, qàm cùm pro fidei obstinatione damnamur.* & *ibidem c. ult. Illa ipsa obstinatio, qam exprobratis, magistra est.* item *ad nation. l. 1. c. 17. De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqa proponitis,* &c. &, *c.* 18. *Reliqum obstinationis in illo capitulo collocatis. qòd neqe gladios, neqe cruces, neqe bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus.* & *c.* 19. *Hucusqe, opinor, horrenda obstinationum Christianarum. qanqam de persuasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur.* Non est itaqe, qod Marcus hîc, φιλὴ παράταξις. Videndus idem, *de patient. c. 2. ad l.* 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus *histor. l. 5. Apud ipsos fides obstinata.* qi obstinationem tamen in meliorem partem usurpâsse videtur, in oratione Thraseana, *annal. l.* 15. *Quæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus.* Verbo avtem παρατάξασθαι, unde παράταξις vocabulum Marco illîc usurpatum, sed compositio, de sancto Confessore & Martyre abusi sunt Viennenses & Lugdunenses in *ep. ad Asiatic.* apud Evseb. *hist. eccles. l. 5. c. 1.* Τοιαύτη χωρισάσει ἀντιπαρετάξατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καλιπεῖν ὄνομα. Non est avtem vero absimile, qod M. Casavb. avtumat, respexisse Marcum ad servorem sui temporis Christianorum, qi tantâ animi aviditate sese ad qæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum intuitus, qi manu factâ ante tribunalia coierant: exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνὸς ἢ βρόχος ἔχετε. *O miseri, siqidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqeorum abundè habetis,* Refert Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clemens *strom. l. 4.* negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; qorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inqit, τῆς αἱρετικῆς, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλίας φιλοξωΐαν· μαρτυρίαν λέγοντες ἀληθῆ εἶναι τὴν τοῦ ὄντως ὄντος γνῶσιν θεοῦ· φονέα ἑαυτῶν εἶναι αὐτὴν ἑαυτῷ καὶ αὐθέντην διὰ θανάτου ὁμολογήσαντα. λέγομεν ἡμεῖς [leg. λέγομεν ἡμεῖς] καὶ ἡμεῖς τὸν ὑπομένοντα τῷ θανάτῳ εἶναι μὲν τῷ ἐνόμῳ καινοποιὸν, οὐ μὴν ἑαυτὸν παραδόντες. —τούτους ἐξάγειν αὐτοὺς ἁμαρτύρως λέγομεν, καὶ ἀμωμήτῳ κολάζοντας. θανάτῳ ἑαυτοὺς ὑποδιδόασι κενῷ, καθάπερ καὶ οἱ τῆς Ἰνδῶν γυμνοσοφιστὴς ματαίῳ πυρί. Vide *ad l. 3. § 1.* & *l. 9. § 3.*

Διελογισμένως, σεμνῶς] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus qidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res honestè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l. 9. § 3.*

Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀπαραιτήτως] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l. 4. c. 11.* Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὸ σῶμα ὑμᾶσιν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν τοὺς πολλούς· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα, εὐθυμον καὶ ἀταράχητον ὑποδεικνύειν αὐτὴν, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ὑμῖν δοῦλα ἤθελον ἴδετε, πῶς ἀοίκητος ὢν, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἄν ὅτου τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπαρρησιάστων καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω καὶ εὐρύτερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ὑμῶν ἐστὶ τῆς ἀυσηρᾶς διαίτης· ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου γέμα καλαλίκια ἔχων καὶ θεόσωπον, τίς με πείσει θεῶν θεραπεύειν φιλοσοφίαν, * ὥστε [ἵππος f.] πιστὸς πιεῖν;

§ 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide *l. 7. § 13, 74.* Solomon, *Prov. c. 11. v. 17. Benefacit sibiipsi vir beneficus.* Vide *suprà § 1.* Epictet. *dissert. l. 1. c. 19.* Ὁ Ζεὺς καθόλου τοιαύτην φύσιν τῶν λογικῶν ζώων κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς ἧττον ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται· ὥστε ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ πᾶν αὐτῷ ἕνεκα πιεῖν. Senec. *ep.* 48. *Non potest beatè degere qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ προχείρον ἀπαντᾷ] τοῦτο [ὅρα] ἵνα, &c. aliqid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς οὖν ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι.] Seneca *ep. 9. Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur.* Avgust. *de civit. Dei. l. 4. c. 21. Virtus ars est bene vivendi. Neqe enim dat natura virtutem, neqe contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l. 1.* Οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δέ, ὅτε καλοὶ καγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ θεωρημάτων] Plut. *sympos. l. 1. c. 1.* Βίου τέχνη, φιλοσοφία. sive ut Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐπιστήμη τοῦ βίου. i.e. *ars vitæ.* Cicer. *Tusc. l. 2. ars bene vivendi.* Senec. *epist.* 90. vel, *vitæ rectè agendæ.* idem, *ep.* 94. Τί ἔν ἐλπίζεις; ὅτι πολὺ μείζονα τέχνην ἀπὸ ὀλίγων ὧδε ἀναλαβεῖν; Epictet. *l. 1. c. 20.*

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Avtor *libell. de Tragœd.* & *Comœd.* qi Donato tribuitur. Indè itaqe orditur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Quæ canerent agerentqe peruncti fœcibus ora.

Et mox:

Carmine qi Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.—

qo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem respectum habuit, vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τῦ τράγυ. de qo videri possunt, Athen. *dipnosoph. l.* 2. Eustath. *ad odyss. ξ'.* Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Avtor *lib. de comœd. & trag.* &c. Qanqam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: si *tragœdiæ* vocabulum strictiùs sumatur, qatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriusqe nomen id fuerat. Isa. Casavbon. *de satyr. poes. l.* 1. *c.* 1. *Constat sanè primis temporibus ignoratum fuisse discrimen inter tragœdiam & comœdiam; cùm qidem communi nomine omnes ejus generis δραματικαὶ μιμήσεις vocarentur τρυγῳδίαι sive τραγῳδίαι. Athen. l.* 2. Ἀπὸ μίθης ἢ ἡ τ κωμῳδίας ἢ ἡ τῆς τραγῳδίας ἵυρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τ Ἀττικῆς εὑρέθη, ἢ κλ αὐτὴν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν ἀφ᾽ ὧ δὴ ἡ τρυγῳδία τὸ μεσῦν ἐκλήθη ἢ κωμῳδία· lego, ἐκλήθη ἢ ἡ τραγῳδία, ἢ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν ἢ μετὰ τὴν κωμῳδίαν· ὕστερον ἢ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τραγῳδία, ἡ ἢ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à salibus illis agrestibus & Fescenninis inconditis, à qibus dramaticæ actiones illæ initium sumpserunt, ad levitatem comicam, qàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Aristot. *poetic. lib.* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *sympos. l.* 7. *c.* 8. à mensis epulisqe tragœdiam amandat, ὡς ἀ πάνυ τι συμποτικὴν, ἀλλὰ συμπότερον βοῶσαν. Neqè verò Straboni magis crediderim *geogr. l.* 1. asserenti, τὴν κωμῳδίαν λαβεῖν τὴν σύσασιν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τῦ κλ᾽ αὐτὴν ὄψεως καλλιλαδεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ κλάμβανον· qàm eidem, orationem metro vinctam solutâ antiqiorem statuenti; atqe indè λόγον πλέον, sive hunc sermonem pedestrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕλης πρὸς καλλίσδεια κλ ὀχήματος εἰς τὔδαρος. Siqidem, ut rectè Aristides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γὰ μᾶλλόν ὅστ ἀνθρώπῳ πεζὸς λόγος χρῆσις· ἄδειν γὰ κλ βαδίζειν, ὄιμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχήμασιν φέρεσθ qem & ulteriùs vide sis, delirium istud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam esse rem antiqam, constat ex historia. non nomen, qod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetustiorem. nam & res lætæ in cantionibus qæsitæ priùs; & priùs nuptiæ qàm interitus; & potationes, qàm sobrietates; & communis sermo, qàm ampullatus; & pastoralis vita qàm regia.*

Ὑπομησηαὶ σφῶν συμβαινόντων] Insigniter locum hunc illustrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnosoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὰν ἄνασσαν, ἤν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπος ὅστ ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπᾷ· ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παρεψυχὰς ἓν φερνίδων ἀνδρὶ κεῖται
Ταύτας· ὁ γὰ νῦς σφῶν ἰδίων λήθῃ λαβών,
Πρὸς ἀλλοτρίῳ τι ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ᾽ ἡδονῆς ἀπλῶς, συμπαθὴς ἅμα.
Τὰς γὰ τραγῳδὰς σκόπει τὸν εἰ βέλει σκόπει,
Ὡς ὠφελῶσι πάντας· ὧν μὲν γὰ πένης
Πτωχότερον αὐτῦ κλαμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ὅτι πλὴν πενίαν ῥᾴδιον φέρει.
Ὁ νοσῶν τι μανικοῖς Ἀλκμαίων ἐκαίνατο·
Ὀφθαλμᾷ τις; εἰσὶ Φινεῖδαι τυφλοί.
Τέθνηκε τὸ παῖς; ἡ Νιόβη κακόφρων.
Χωλός τις ὤν; τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀπυχεῖ; κατέμαθεν τὸν Οἰνέα.
Ἄπαντα γὰ τὰ μείζον᾽ ἢ πάσχουθά τις
Ἀτυχήματ᾽ ἄλλοις μικρὸν᾽ ἐννοούμενος,
Τὰς αὐτὸς αὐτῦ συμφορὰς ἥδιον φέρει.
Adverte sodes, num qid ex usu legar:
Miserum suâpte naturâ animal est homo,
Et vita qanta qanta est scatet incommodis:
Lenimenta ideo curis & solatia
Sibi ipsa reperit. namqe mens proprii mali
Oblita, alienis dum se mulcet miseriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Tragœdos, si placet, considera,
Qàm pulcra dent documenta. nam qi pauper est,
Ubi pauperiorem se cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert suam patientiùs.
Lymfatur aliqis? Alcmæonem conspicit.
Oculis laborans cæcos Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic se claudum? sed Philoctetem videt.
Miser in senectâ est? intuetur Oenea.
Ità qisqe, dum evenisse majores suos
Olim aliis calamitates secum cogitat,
Animo æqiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πέζεται μᾶλιστα παίδων διαπτὰς, τῦτο πᾶς ἂν ἐνίγκοι πεντήκοντα παῖδας ὁρᾶμεν (leg. ὁρῶν ἐν) ὀφθαλμοῖς πατέρων κειμένους, ἢ δυστέρα σφαπομένους ἀπ᾽ ἰσρέως πρὸς πῦρ· ἢ πάλιν ἑτέρους ἀπὸ σφῶν χειρῶν τῆς μητρὸς, πᾶ μὲν μανίσης, πᾶσ᾽ ἐπισφαλούσης; qo loco, & τὸ σφῶν τραγῳδοποιῶν ἔθος, ποιηὰς σφῶν δήμων διδασκάλους, nuncupat. Eodem nomine historiam commendari solitam, monet Polybius in operis ingressu: ἐναργεστάτην ἢ μάλιστα διδασκαλον φάσκων, τὰ δύνασθ τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γενεαλογικὰς ἐποιήσεν, πλὴν σφῶν ἀλλοτρίων ἀριστευτῶν ἐπόμενον. Hinc Choricius rhetor Gazensis in *orat. epitaph. Procop. Gaz.* à Casavb. *ad Polyb.* laudatus. Ἰδιάτη μὲν φέρμακον ἔστι λύπης ὁ χρόνος· ὁ δὲ διὰ μύσης ἐλθὼν, ἢ θείων γλυκάμβος ἀκουσμάτων, μή μοι τοιαύτην διαφυγεῖν ἀναμενέτω· δεῖ γὰ τῆς ἰατρείας τὸ χρόνον τὰ τῦ λογισμῦ φέρμακα παρηγάσασθ· ἢ τί πλέον ἡμῖν οἱ λόγοι διορισσυτ᾽ τὰ δὴ χάειν πορεῦμβ τὰς σφῶν παλαιῶν ἐκμανθάνοντες πύλας· ἢ γὰ ἵνα τὸν χρόνον ἀνόνητα διαπαίζωμβ, ἀλλ᾽ ὅπως ὄιμαι τλύτα ἄλλως ἐκεῖθεν ὠφελεῖσθαι δραξάμενα, ἢ τοιῦτο συμβάντ

συμβάντ☉ καιρῷ, πρὸς ἄνδρας ἴσα πεπονθότας ἡμῖν, ἢ πικρότερα πάθη, νῦν ἀναφέρεσθαι, ὅτως ὀισαμβῶ ῥᾴον. Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus tebis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, qò minùs eâ, qâ nati sumus, conditione vivamus néve tam graviter eos casus feramus, qos nullo consilio vitare possimus: eventisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In qam mentem Liban. *orat. 19.* βάλει μαθεῖν, ὅπως ἰσχὺι λύπη βεβαπτισμένων ἀνεπιγνεῖν καὶ ῥᾴω καθαίσσειν; λαβὼν ἄνθρωπον ἱστημένον φιλτάτων, ἢ χρημάτων, ἢ φρονήσεως ἐπαινουμένον, ἢ πλουτοῦντα, ἄγε σοὶ τὸ θέατρον δεῖξον αὐτῷ δ' ὀργῆς παλαιᾶς βασιλείας καθηρημένας, καὶ καρφιτῆς. Hoc argumento Hippoclem suum in liberorum obitu solatur Crantor, & ex Crantore Apollonium suum Plutarchus: ὅτι καιρὸν ἀπυχεῖν οὐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εὐδίως καλῶ
Ἀσυμβ☉ ἔχοις ἄν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.

Si mala nouisses, qæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, qæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Nasonem *metam. l. 15.*

—— Similes aliorum respice casus,
Mitiùs ista feres. —— vide *ad l. 7. § 5. 58.*

Ἐπὶ τῆς μείζον☉ σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico sumptum, qi interrogantibus, qid ab Æschylo, Sophocle, Evripide prolatum admiraretur, respondit istorum nihil, sed qod ipse ὁπὶ μείζον☉ σκηνῆς *in scena majori* vidisset; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus esset, in theatro postridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc autem eò magis in mente atqe admiratione habere Tragicus is poterat, qòd Philippi fatum hoc, tanqam vaticinandi spiritu correptus, dum Persas, adversus qos Rex expeditionem tunc moliebatur, perstringit, futuri tamen ignarus ipse, carmine isto, qod istic inseratur sanè dignissimo, qodammodo prædicere visus est. φερεῖτε νῦν αἰθέρ☉ ὑψηλότερον, καὶ μιχάλων πεδίων ἀέρρας· φερεῖτε ὑβριζαλόμβροι δόμων δόμοι ἀφρεσύνῃ σφόνου βιοτὰν τεκμαιρόμενοι· ὁ δ' ἄμφιδάλλει ταχύπους χάλκεον ἔργῳ σκοπιάν, ἄφνω δ' ἄφαρ☉ φρενώσει, μαχερὰς ἀφαιρούμεν☉ ἐλπίδας θανάτῳ, πολύμοχθ☉ αἰδώς. historiam narrat Diodor. Sic. *l. 16.* extremo. ubi θανάτων malè pro θανάτῳ legitur. Uterqe, & Neoptolemus, & Marcus noster, mundum hunc *scenam majorem* dixit; *mimo* sev *fabulæ* vitam hanc assimilavit. Ità Græcis παροιμιαδῶς, Μίμ☉ ὁ βί☉ dicitur. Plato *Phileb.* Μηνύει ἡ τῶν ὁ λόγ☉ ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δεσμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τὰ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννύς. Palladas in *antholog. l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βί☉, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
Τὴν παιδὼν μεταθείς, ἢ φέρε τὰς ὠδύνας.

Scena est hæc vita & mimus: vel ludere discas,
Posthabitis curis, vel cruciére miser.

Senec. *de tranqill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil sevcrum, nè serium qidem ex tanto apparatu. Singula, propter qæ læti ac tristes sumus, sibi qisqe proponat, & sciat verum esse qod Bion dixit, omnia hominum negotia similia mimicis esse.* Petron. in *satyr.*

Grex agit in scena mimum. pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas inclusit pagina partes,
Vera redit facies, dissimulata perit.

Qæ ex Petronio ubi lavdaverat Joan. Sarisberiensis, *policratic. lib. 3. c. 7.* subjungit ipse *c. 8. & qidem eleganti utitur similitudine; qia ferè qicqid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ qàm rei gestæ similis est. Militia, inqit, est vita hominis super terram.* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at si nostra tempora propheticum spiritum concepisset, dicetur egregiè, qia comœdia est vita hominis super terram. ubi qisqe sui oblitus, personam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad comœdiam suam qodammodo respiciens; & qod deterius est, eò usqe comœdiæ suæ insistunt, ut in se, cùm opus fuerit, redire non possint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ qàm comœdiæ videtur esse similior, qòd omnium ferè tristis est exitus, dum extrema gaudii luctus occupat. aut si nomen comœdiæ gratiosius est, non duco contentionis funem, dùm constet inter nos, qòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet histrioniam. Hujus itaqe tam immensæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, qo peragi possit, ei mirabiliter coæqatur. tanta est area ejus, qantus & orbis. difficillimum est, ut qisqam vel admittatur exclusus, vel emittatur inclusus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, qod obiter adnotem, frustrà sunt, qi qasi tessellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis ista, *Totus ferè mundus numerum* (ità illi legunt) *implet*: &, *Ferè totus mundus exercet histrionem.* neqe enim Petronii ista sunt, sed Sarisberiensis ex Petronii carmine sensus istos elicientis. Lipsius item ipse, *de constant. lib. 1. c. 8. Mundus universus exercet histrioniam, ait Arbiter. certè hic.* Cavtiùs Bavdius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet histrioniam, ait facetus qidam scriptor. certè nusqam magis scenæ &*

populo servitur quàm in actionibus Magnatum, ubi quò plùs pompæ & ostentationis apparet, eò minùs solidæ veritatis subest. Potuit *faceti scriptoris* nomine Joannem nostrum intelligere, qi *policraticon* suum, *de nugis curialium*, inscripsit. Rem ipsam Polybius planè suggerit *histor. lib.* 3. Περὶ μὲν γὰρ τὸ παρὸν εἰώθασι πως ἁπλοῦς καὶ συνηθεστέρους, τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ πράττειν πάντες· ὥστε δυσεύρετον εἶναι τὸν ἑκάστου προαίρεσιν, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ὁμοιοτρόπους τὴν ἀλήθειαν. *Ferè enim mortales rebus præsentibus sese accommodantes, mimúmque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciúntque, ut ex factis dictisve singulorum mentem animúmque cognoscere aprimè sit difficile, veritátisque plerúmque tenebris obsepta delitescat*, personâ nimirum, quam gerit unusquisque, obvelata. qò & illud P. Syri,

Hæredis fletus sub persona risus est.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκῶ μοι ὁ ὑφ' ἁνδρώπων εἰς τραπεζῶν τινα μακρὰν προεστιαθεὶς χορηγεῖν ἢ καὶ θυσίαν ἄγειν ἁ τύχῃ, δάφνας καὶ πτερὰ τοῖς παιδίοις ἡμῶν ἐκπορίσας. τὸν μὲν γὰρ λαβεῖν βασιλικῶς διακεῖσθαι, πάντα τε ὑπάρξειν καὶ θορυβεῖσθαι προσδόκα, καὶ τῷ παραλόγῳ σφαλέντα τοῦ διαδήματος· τοὺς δ' ἄλλους χάριν εἰδέναι τὸν δὲ πάντα κλαύσεσθαι· τὴν δ' ἀμφορεῖς καὶ γελοῖος παροιδίαις. παντοδαπὰ γὰρ, ὦ ἑταῖρε, δεῖ γίνεσθαι τῷ βίῳ. πολλάκις δ' ἐγὼ μείζονα τῶν παιδῶν μετέβαλε τὰ εἰθισμένα γέλωτα, ἐκ ἐόντα ὀξὺ τέλος διαπαντήσονται, ὡς ὑπολαβόντα· ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκβαίνοντα, τὸν μὲν Κροῖσον ἀνεγκλήτως τῷ τῆς ὀπώρας καὶ αἰγιαλείτῃ ἐκδιῶν ἐκθλίβειν, τὸν δ' Μαιάνδριον, τέως ἐν τοῖς ἀκάτοις ἐκπεσόντα, τῷ Πολυκράτει πυρετοῖς μετὰ ὑδρωπὸς μετὰ θάνατον χθὲς τοῦ χαμαὶ· ἐπειδὴν δ' ὁ πέμπτος παρέλθῃ, πάντα ταῦτα ἔκφυλα ἐκπεσόντα τῷ ἐκθλίβειν, καὶ ἀπολυσάμενον τὸ χαῖρε μὴ τῆς σαίμενος, ἅπερ ἂν ἐκεῖνοι λέγουσι, ἐδὲν τι πλέον διαφέρον. ἐνίοι δ' ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὴν ἀναστῇ τὸν κόκκυν ὀπώρᾳ ἡ τύχη, ἀχθονταί γε καὶ ἀγανακτοῦσι, ὥσπερ ἀτοπόν τινὸν ἐφεστηκότος, καὶ ἐκ ἐς ἃ ἐκεῖς ἀλίγον ἐκβήσονται ἀποδιδόντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epist.* 80. *Horum qi felices vocantur, hilaritas ficta est, aut gravis & supparata tristitiæ & quidem gravior, qia interdum non licet palàm esse miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est agere felicem. sapiùs hoc exempio mihi utendum est. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qi nobis partes has, quas malè agimus, assignat.* Apud Vopiscum Probus de munere Imperatorio, *Agenda est persona, quam mihi miles imposuit.* qod idem & Augustus unà cum vita jam depositurus, amicos admissus percontatus est, *Ecqid iis videretur mimum vitæ commodè transegisse*; adjecitque clavsulam,

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μὲτ' χαρᾶς ἰλαστάσθε. Sveton. *lib.* 2. *c.* 99. qod Dio hist. *l.* 56. Κρότον δή τινα παρ' αὐτῶν ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμοις τισὶ τελευτῆς, αἰτήσας, καὶ πάμπαν πάσης τοῦ ὄντως ἀνθρώπου βίου διήμαρτεν. vide ampliùs *ad l.* 12, § 2, 36. sed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φάσκων αὐτὸς καὶ καπηλεύειν, Ἰὼ Κιθαιρών] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι ὁ τοῖς πλουσίοις καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις οἱ τραγῳδίαι τύπον ἔχουσι· εἶδες γ' τύχης τραγῳδίαν συμπαίξῃ, οἷ πᾶς χαρίεντ. ὁ δ' βασιλεὺς, ἄρξον τοῦ μὲ ἀγαθῶν, φέρε λαμπάδα· ἔστα ἐφ' ὑψηλοῦ ἢ τέταρτον μέρος, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ὠφέλεις; Oedipodis verba sunt ex Sophoclis *Oedipo Rege*. Hoc vult ergò Marcus, vel illiusmodi perperi reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipsos multò magis. in qam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. superiùs paviò adducta. Vel (qod potiùs opinor) eos qoqe, qi cum indignatione animi ejulationéqe ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, necessitate cogente, ad qæ tamopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Citharon* Bœotiæ mons Oedipo exposito, Pentheo discerpto, allíque id genus facinoribus illustris, an infamis. Solin. *polyhist. c.* 13. *Apud Thebas Heliconis lucus erat, Cithæron saltus, amnis Ismenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de sit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Cithæron fabulis carminibúsque celeberrimus.* Sed & Clemens Alex. in *hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an ecclesiâ potiùs isto designatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὅρος δὲ νῦν τὸ διὰ περιπαθείας, ὃ πραγῳδία, ὡς Κιθαιρὼν, ὑπακούων, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀναπέμπων λόγων.

Λέγεται δή τινα ὑπὸ τῶν δεσμῶν τοιούτων χρησόμενα] Dio Prus. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη τὸ λέγειν, ὅσα ὑπὸ τούτων χρήσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰρ ἐπέδειξ' (ωὰν τοῖς πᾶσιν ὄντα χρήσιμα·
Μεγάλα χάλκ' ἐστίν——

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur, & ægrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloqium insolitum facundia præcepsi
Utilíque sagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Et rursus:

Omne tulit punctum qi miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterqe monendo.

Denique:

Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ,
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐι δ' ἡμαλήθλω] Vide *ad l.* 7. § 41.

Τοῖς πρέσγμ.] *Ibid.* § 38.

Βίω θεείζειν] *Ibid.* § 40.

Μετὰ τὴν παγωδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη] Flaccus *art. poet.*

Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴ παρρησίαν ἔχουσα] Pabius, *lib.* 10 *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, facundissimæ libertatis, insectandis vitiis præcipua.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——*Sed in vitium libertas excidit & vim*
Dignam lege regi.—— Flaccus *arte.*

qem & vide *epist.* 1. *l.* 2. Vis illius ideam? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falsa, festiva, mordacia, maledica: ut quocunque verbo pronunciato, illico capiatur occasio ad aliquid subsannandum.*

Διὰ φωτὸς τῆς ἐυθυβρήτου κώμης] dum non obliquè, sed disertâ, directâ, exertâ oratione usa, homines palàm perstringebat.

Μετὰ ταῦτα τὴν ἡ μέση κωμῳδία, ἣ λοιπὸν ἡ νέα] De *media comœdia*, qæ choro duntaxat amoto, qi libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, qam proximè est secuta, distabat maximè: unde Flaccus,

——*lex est accepta, chorusque*
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

déqe nova, qæ huic successit càdémqe multò castigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1. *c.* 7.

Ἦ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὴν ἐκ μιμήσεως φιλοσοφίαν ἐτράπη] Vitiosa scriptura non animadversa, interpretationum portenta qædam hoc loco procudit. præcedentia illa, τὴν ἡ μέση, (qam lectionem editio utraqe agnoscit, sed interpres nevter expressit) & ᾠδὴ ἡ πρώτη, satis monere poterant, continuandam esse sententiæ seriem ac tenorem ad illud usqe ἐπίσημον, qo ea clavditur. Verùm obturbabat ἡ istud, qod spiritu tantùm mutato, vel adscito, si ἡ extuleris, tam proclivia deinceps futura sunt omnia, qàm est imber ipse cùm pluit. *Post ista*, inqit, *qæ nam media fuerit comœdia, & nova qo fine introducta sit; qæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, considereris. nam & istic utilia etiam deprehendi posse nemo nescit.* Julius Scaliger *poet. lib.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qi modos facerent, qòd omnia gesticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atqe expressior actio, ut generis nomen, qod erat poesews universæ, ipsi soli sibi vendicarent. hoc in lusu cùm postea qadam impensiùs populo placuissent, avsi sunt seorsim suis auspiciis qam commoverant expectationem sustinere, atqe in eo laudem qærere, & artificis propterea nomen vendicare. Hos Latini Mimos vocant ex Publio & Laberio, qi in eo genere excelluere: & planipedes ob eam cavsam, qòd coturno tragici, socco autem comœdi pedes induebant; ipsi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, qæ ipsius parens exstitit, cui inter actus apponi cùm esset solita, ea extractâ atqe assertâ servitute, justum sibi poema fecere. Est igitur Mimus, poema qodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicerò tamen Ethologos cùm vocat à moribus qos exprimerent, ridiculi rationem non admisciit. Sunto igitur duo genera, qæ etiam vicatim & oppidatim per universam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat esse pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium est, qædam sordida ut affectet.* hæc ille. Salmas. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter sic dictos à *fabulis comœdiâ* scil. *& tragœdiâ* disterminat (qo modo & *Mimos* à *comicis fabulis & tragicis historiis* distingvit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum respiciens; *Mimos*, inqit, *in locum comœdiæ successisse scribit Marcus. & sanè qas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi sunt & Planipedes verius qàm comœdiæ. personas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc spectandum, qid in theatro deprehendas. nam si Mimus est, riseris; si funirepus, timueris; si comœdia, faveris; si Philosophus, dideceris. Mimi* ergò *ridiculi.* habent affatim qod rideas. sed & qod discas, exhibent: qod Marcus mox monuit. Neqe verò ego cum illustrissimo viro *ethologum & ridiculum Mimi genera duo* constituerim, sed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. qod & Horatius ipso illo, qem is attigit, loco subindicat, *serm. lib.* 1. *sat.* 10. qi ubi dixerat,

——*nam sic*
Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non satìs est risu diducere rictum
Auditoris.——

qod est *Mimorum* scilicet. unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Qin nec id Cicero ipse siluit: cujus hæc sunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atqe ità est totum hoc ipso genere ridiculum, ut acutissimè tractandum sit. Mimorum est enim ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas.* Hinc est qod Naso, *trist. l.* 2. dixit,

--imitantes turpia Mimos.

Et, *Mimos obscœna jocantes.*

Cæterùm aliud est ab eo qod Marcus hîc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα, χορὸν παίδων ἅμα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐρήμου κτίσμασι συνεπάιδουσι, ἄντρα ἀμυτὰ καὶ ἄστρα κεκτημένοις, ἄμαθα ἄδοντας αὐτοφώνα· μετανισοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀκοῆς χάριτος ἐν σκηνῇ καὶ θεά-

ηροις, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς παιδευτικῆς ἐλάττων. Malo tamen ascribitur, qod uterqe dixit. Illud tantùm adjicere liceat posse apud nostrum conjunctim legi, πρὸ ἐκμιμήσεως φιλοτεχνίαν nam & ἐκμιμεῖσθαι dici solet, qod *actione mimicâ repræsentat.*

Λέγεται καὶ ὑπό τινων πνὰ χρήσιμα] Ità Senec. *epist.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, qæ à Philosophis aut dicta sunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas nostras; habent enim hæ qoqe aliqid severitatis, & sunt inter comœdias & tragœdias mediæ: qantum disertissimorum versuum inter Mimos jacet? qàm multa Publii non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? & de tranqill. c.* 11. *Publius tragicis comicisqe vehementior ingeniis, qoties mimicas ineptias, & verba ad summam cavcam spectantia reliqit, multa habet cothurno, non tantùm sipariis, fortiora.*

Πρὸς τίνα ποτὲ] *qemnam finem respicit?* Xyl. *Ad qem alium scopum, qàm qem diximus?* Cas. ut πρὸς τίνα [ἄλλον] legisse videatur. mihi non erotematicè, sed enunciativè efferri videtur, & sententia prior continuari; considera qem finem totum hoc scenicum institutum aspiciat.

§ 7. Τὸ μὴ εἰς ἄλλον βίον ὑποδῆσαι] De qonam vitæ genere loqatur hoc loco Marcus, havd latìs liqet. forsan & nullum certum vitæ institutum designatum volebat, sed hoc monitum duntaxat, statum præsentem, qicunqe tandem is existat, esse cuiqi ad Philosophiæ vel studium vel exercitium eidem maximè idoneum,

§ 8. Οὐ διώκεται μὴ τὸ ὅλον φυτὸν ἀπονεύσαι] Ramus à ramo cui adnascitur avulsus, à toto plantæ corpore divellitur. ità qi à Christi corpore divellitur, *nec caput ipsum tenet*, ut Apost. loqitur *ad Col. c.* 2 *v.* 19. *Non potest concordiam habere cum Christo, qi discordare voluerit cum Christiano.* Avg. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἀνθρωπος ἑαυτὸν χωρίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀποβάλλων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποβάλλων ἑαυτόν. & Judas Apost. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς. de qibus Avtor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqi τὶς χωρίσει; Apost. *ad Rom. c.* 8. *v.* 35. ἤ τις κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι] Vide *ad l.* 8 § 34.

Καὶ πάλιν τῷ ὅλῳ συμπληρωτικοῖς μέλεσι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis constare poterit. Epicur. *epist. ad Menæc.* Τὸ σωτηρίζειν ἐν ταῖς ἀπλαῖς καὶ αὐτάρκεσι φύσεσιν, ὑγιείας δεῖ συμπληρωτικόν. Marcus ipse *l.* 9. § 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ πολίτευμα συσώματος συμπληρωτικὸς εἶ· ὕτω καὶ πᾶσα πρᾶξίς σου συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς.

Δυσέκνιπτον καὶ δυσαποκάθαρτον] vocabulum hoc posterius more Stoico coagmentatum, parùm freqens & durioris analogiæ. Illustrat avtem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν αἱ αἰτίαι μεγάλων διαλύσιν ἔνοιαν καὶ φιλίαν. ὅθεν οὐδὲ ῥᾳδίως αὐδις ἐνδέχονται διαλύσεις· ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐγκόλλον, ἐνδέχεται πάλιν διδῶναι καὶ συνιέναι· συμφυῆς ἡ σώματος ῥαγὴς ἢ ῥαδία, ἔργον δὲν πόλλησιν εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ἔτως αἱ μὴ πάνυ χρείας συμμιξάσαι φιλίαι, κἂν διαζώσιν, ἢ χαλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνουσιν. ἀδελφοὶ δὲ τῇ φύσιν ἐκπεσόντες· ἢ τοι ῥᾳδίως συμβήσονται· κἂν συνέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἀλλὰ αἱ διαλύσεις φέρουσι· quod Medius Sycophanta dicere solebat, κἂν θεραπεύσῃ τὸ ἕλκος, ἡ οὐλὴ μένει. *etiamsi vulnus coieris, manet tamen cicatrix*, qasi vestigium qoddam vulneris etiam jam coaliti. οὐχ ὅμοιος ὁ κλάδος, inqit Marcus istìc. Qod avtem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in universum hominibus Marcus; qia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαμνεῖν μὲν μὴ ὁμοδογματεῖν Ν.] Non possum Xylandro istìc assentiri, qi verbis illis, ὅτι λέγουσιν αἱ φυτηροὶ, omissis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore esse, etsi non idem cum omnibus sentias.* sed nec Casaubono, qi contrà qàm editor etiam Lugd. clavsulam hanc ab antègressis divulsam, periochæ inseqenti præfixit. Rusticorum dictum vulgare, sed depravatum, opinor. qid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas translatum? nam de hominibus, prout Marcus ipse *l.* 9 § 3, usurpatum, qid velit, qis nescit? D. Boot. suspicatur posse ὁμαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν legi, ut sit *simul fruticari, sed non simul crescere*; vel *similiter affici.* D. Salmas. ὁμοσωμαθεῖν mavult. *Ramus*, inqit, *qi corpore suæ arboris avulsus aut reciśus, ut inseratur in aliam, nunqam unum corpus facit cum illa arbore cui inseritur, qamvis partem faciat fruticis, & simul cum eo fruticet.* In re ferè desperata tentemus & nos aliqid; etiamsi Hippocrates in arte vetet, περὶ ἧς ἀνηκέστων οὐκ ἔστι περιγενέσθαι. Ego nihil scripturam vulgatam propius comminisci possum, qàm ὁμοχωματεῖν· ut sit, *pariter fruticari, sed non configurari*; non figuram speciémqe eandem cum ramis reliqis obtinere. siqidem insitorum cum stipe reliqa coalitio non sine cicatrice fieri solet. τὸ ὁμοχωματεῖν eâdem analogiâ, qâ τὸ ὁμοδυγματεῖν dictum; eâdem sententiâ, qâ ὁμοιοχημονεῖν, Aristoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si qis probabilius aliqid afferre poterit, ei ego lubens concesserim.

§ 9. Εὐσταθὴς κρίσεως καὶ πρόξεως] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Πραότητος] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τοῦτο ἀδύνατὸν τὸ χαλεπαίνειν] ità *infra* § 18. ὑγιὲς τὸ δυμῶδες ἀνδρεικόν.

Λιποτακτῆς] & δεσπότῃ. *l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ὑδεμία φύσις τέχνης] Arte siquidem nullâ natura vincitur. Aristot. *ethic. lib. 2. c. 11.* Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω ῥίπτων. οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ὑπ' ἄλλως πεφυκότων, ἄλλως ἂν ἐθισθείη· Senec. *epist. 11. Rerum naturam sapientia sub imperio non habet. quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diúque se animus composuerit, bærebunt.* scil.

—*cultura nisi natura potentior omni.*

Quam licèt expellas furcâ tamen usque recurret. utì Flaccus *l. 1. ep. 10.* utpote quæ sit *fixa, & mutari nescia.* Juvenal. *sat. 13. Proinde, Repugnante naturâ, qalibet cedit industria.* Cassiodor. *l. 4. ep. 38.* Nec fortior ergò ars naturâ; nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de caus. plant. l. 2. c. 25.* ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodiss. *problem. l. 1. q. 90.* Sen. *ep. 65. Omnis ars imitatio est naturæ.* sed & ἰατρὸν medicum, τῆς φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l. 9. c. 8.*

Τῶν χρειττόνων ἕνεκεν τὰ χείρω] vide *l. 5. § 16. & l. 7. § 55.*

Ἔνδεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης] Hoc enim jus ásque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχειν, τὸ δ' ἄρχειν, ἧν πφύκασιν ἀρχικά· Aristot. *polit. l. 1. c. 4.* qem vise prolixiùs istud ibidem disceptantem. sed & *ad l. 7. § 55.*

Ἀπὸ δὲ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίσανται] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μάτερα τε καὶ πηδεμόνα πασῶν ἀρετῶν ὑπάρχειν· ἄτερ γὰρ ταύτας οὔτε σώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, οὔτε φρόνιμον δύνατ' εἶναι. Julian. Imp. *orat in Constant. 2.* etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam.* Ἔστι γὰρ ὁσιότης τῆς δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblych. *ep. ad Anatol.* Τὸ δικαιοσύνῃ, αὐτὸ τὸ ὑπὲρ ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ ἡ σωτηρίαν ἀπὸ συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἕνεισι συλλήβδην καὶ τὸν παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l. 5. c. 1.* Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μέν ἐστι τελεία, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔτε ἕσπερος, οὔτ' ἑῶος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοι φαμέν.

Ἐν ᾗ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι.

καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τὴν ἀρετὴν χρῆσθαι, ἀλλ' ὑ μόνον καθ' αὑτόν. Qod ipsum & aliâ ratione adfirmat *ethic. magn. l. 1. c. 34.* & *Eudem. l. 4. c. 1.* Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαια μὲν ὅσα ἂν ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ πρὸς πάσας ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ ἄρα τοῖς καθ' νόμον δικαίοις ἐμμένων, τελείως σπουδαῖος ἂν· ὥστε ὁ δίκαιος καθ' ἡ δικαιοσύνη, τελεία τις ἀρετή ἐστι. qi locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ καθ' π. ἃ κελεύει. vel πρόσταττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum noviſſima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελείως σπουδαῖος ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Vide *infrà ad § 20.*

Ἐὰν ἡμῖν διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέσα] *Si vel rebus iis nimiùm tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Cas. neuter vocabuli vim satis expressit. Verto, *Si ad ista temerè anxiéque feramur.* vide *ad l. 9. § 27.*

Ἐυεξαπάτητοι καὶ περιπλωτικοὶ καὶ μαλακολιπεῖς] vide *l. 3. § 9. & l. 5. § 10.*

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ἐπί σε τὰ πράγματα] vide *ad l 4. § 3, 39. & l. 9. §. 15.*

Καὶκεῖνα ἀσχεμόνησα μᾶλλον] ista post ἔρχη inserenda avtumo: qò dictionis series felicius ac faciliùs fluat. Vide *infrà § 16.*

Οὔτε διώκων, ὅτε φεύγων ὀφθήσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec proseqeris amplius, nec fugies.

§ 12. Σῴζεσθαι ψυχῆς αὐτεξουσίης] vide *ad l. 8. § 48. & ad l. 12. § 3.*

Μήτε ἐλλείπηται ἐπί τι, μήτε ἔσω συνέχηται] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliqid se extendit, neque se contrahit.* Cas. verùm τὸ συνέχεσθαι nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hîc aliud planè sonat. *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit,* sive *consentit.* qomodo Philo dixit, *de vita Mos. l. 2.* Συνέχοντα τοῖς πεφυκόσι ὀνόματα ἐξεύρεν· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συνδραμεῖν ἔνια τῶν λογίων πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις· *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tusc. l. 1.* concurrant *omnes plebeii philosophi.* ut sit illic τὸ συμπνέχειν, idem qod τὸ συμπείθειν. *l. 5. § 26.* cum exterioribus sive sensibus. sive rerum specie & pompa concurrere & consentire. vide *l. 2. § 12. & l. 6. § 13. & l. 7. § 56. extremâ.*

Μήτε συμπίζάνῃ] *neque subsidit.* Cas. qod est ὑφιζάνειν potius. qanqam & συμπίζάνειν eo sensu qandoqe sumitur. Ità enim Lucian *ver. histor. l 1.* μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συμπίζάνοντος, *langvente ac subsidente vento.* qemadmodum Propert. dixit *eleg. 8. subsidere ventos.* malim tamen cum Xyl. *contrahit se,* vel, si hoc mavis, *considit ac comprimitur.* qomodo συμπίζειν καὶ συμπιέζειν conjunxit Philo *de mund. immort. ad l. 4. §. 46.* adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συμπιεζικὸς τῶν πόρων ἀναστατικὸν. i. e. *poros compressos aperire,* dixit. & Aphrodiss. *probl. l. 2. q. 22.*

Ἡ λύπη συμίζησιν ποιεῖ ψυχῆς τ σωματικὴν, διὰ τὸν τῆς ψυχῆς εἶσω ῥοπὴν. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subvahit.* qod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λυπη πύκνωσιν ἐργάζεται τῆ ψυχῆ πέραν. Clem. *padag. lib.* 2. *c.* 2. συμίζησιν τῆ προσαλῆς εἰς τὸ ἔνδον *compressio in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ὡς ἐπιδεῖν, ὡ σφίγγει μᾶλλον ἐν πυρὶ, πυκνοῦς καὶ συμίζοντα· *non est spissatum & constrictum.* nec obstat, qòd τῷ ἔξωθεν, τὸ συμίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτῷ, inqit, τῷ ἐντοξάματι, τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι ἀέρων καὶ συμίζοντι, συμβαίνει πρὸς τὸν ὑμένα γίνεσθαι τὴν ψῦξιν. fiqidem *compressionem* qandam & ibi designari, manifestum est. Zeno avtem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 1. πᾶν πάθος dixit esse ἐπιγνωσίας τῆς κρίσεως στελὰς καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ πλάσεις τῆς ψυχῆς. qod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμποντι] lumine illo, de qo Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui neficium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ *c.* 44. *v.* 5.

Ὦ, τὸν ἀλήθειαν ὁρᾷ]! vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* qasi dicat, qid ad me? nihil ad me. illius, non meâ id interest. ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. sed qid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, queretur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatus esse, si fide bonâ vir bonus, sine consensus de aliis.* & *ep.* 76. *Ad honesta vadenti contemnendus est contemptus iste.*

Ἐγὼ δ' ὀφοῦμαι, ἵνα μή τι καταφρονήσωσι ἄξιον] Ità capiendum, qod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σε φρονείτω· & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· qo loco sic accipiendum seqentia docent; qibus monet ut conditionis suæ locique avtoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéqe tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσω; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. ψέγει σε ὁ δεῖνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἴδιον ἔργον. & *c.* 10. οὐκ ἔδει ὕστερον μοι παρενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνῳ ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν παρενεχθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς παρ' ἐκείνου· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει οὐδὲ βλάψει· ἐκεῖνο κωλύσει].

Οὐκ ἀνειδίσω] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Neqe monitio aspera sit, neqe objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὁδηγὸς ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ οἶδν τινὰ Νέρωνα· οὐχὶ καταγελάσας, ἢ λοιδορησάμενος ἀπῆλθε. καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὸν ἀληθεῖον, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ· μίζομαι δ' ἂν ὀλίγους, καὶ οὐκ ἐν καλαχάλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδοῖα τῆς ἀθλιότητος τῶν τοιούτων.

Οὐδὲ ὡς ὑπεδεξάμην ὅτι ἀνέχομαι] nè levissimum qidem præ me ferens offensionis sensum avt significationem. vel etiam, qasi patientiam ostentans meam. vide *infr. ad* § 18. ὡς ἐν χαλῷ.

Ὁ δὲ Φώκιων] De *Phocione* tria pessimùm, qæ hic facium, memorabilia reperiuntur. qòd nebulam qendam, qi pro concione dicentem interpellaverat, oratiôlæ prolixâ in se debacchantem placidissimè sustinuit, ad dictionis seriem qam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil qicqam vel ab illo dictum, vel à se avditum, animadversumve fuisset, refert Plut. *in præcep. polit.* qòd cùm ad mortem duceretur, obviusqe qidam, post convitia multa frustrà effusa, cùm ipse nullus attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ὡ παῖδες τις τοῦτον ἀχρειωθῆναι; *Non compescet istum aliqis indecorè se gerentem?* Plut. *in apophth.* & in *Phoc.* qòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακεῖν. nè qid eorum meminisset, qæ adversus ipsum Athenienses iniqè egerant. Plut. *ibid.* id qod Ælianus havd pavlò ἐμφατικώτερον exuliisse perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qi mortemi aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακήσειν ἕνεκα τῆς παρ' αὐτῶν φιλοτιμίας, ἧς νῦν πίνω· qasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, qàm poculum qod in amicitiæ societatisqe mutuæ argumentum propinari atqe exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari havd piguerit: qi *therapevt. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τὴν Ἀθηναίων φιλοτιμίαν ἐφοβήθησαν, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτους φάρμακον κώνειον. in qo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit; *timens nè Athenienfium gratiâ benevolentiâque excideret;* dum φιλοτιμίαν significatum non animadvertit. id avtem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qi *ad Evdox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilariter admodum excepisse, ὥσπερ ἂν ἐπὶ δαιτὸς λυχόμενον, ἀλλὰ φιλοτησίας φαρμάκου. Qin & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinqum, refert Ælianus. *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro missas, in qibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, ἔγωγε αὐτὸς πάνυ δίκαιος, ὅτι τὸν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτησίαν, καὶ τὸ τοῦ φαρμάκου πόμα, ἔτι ὄντως ὄψεται Σωκράτης. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, utì memoriâ lapsus Cœlius Secund. in *thesauro* prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem *Tuscul. l.* 1. qi cùm con-

jectus

jectus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliquum sic è poculo ejecit, ut id resonaret; quo sonitu reddito, ridens, Propino, inquit, hoc pulcro Critiæ; qi in eum fuit veterrimus. Graci enim in convivio solent nominare, cui poculum traditurí sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, qid sit ἡ φιλοτησία.) *Iussit vir egregius extremo spiritu, verèque ei, qi venenum præbuerat, mortem esse exoratas, qæ brevi consecuta est.* Secus pavlò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λεγόμενον (τοῦ κυνέου) ἀπεκρεμάσθησαν ἐπὶ τῇ Κερκίδι τοῦτ' ἔστι τῷ ποταμῷ. falsus interim Erasmus *apophth. l. 6. var. hist. dicit.* 238. qi Æliani relationem *hist. var. l. 9. c. 21.* dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus. novissimum hujus illud, opinor, respexit Marcus; eò magis qia subjicit, εἰ γὰ καὶ πεφιπαίσειν. sicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ σπουδῇ. ambigua est enim illa Phocionis dictio: potestque etiam σκαιασμὸν satis acutè & mordacem continere, Athenienses populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, & indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. qomodo Theopompus *hist. l. 38.* de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πολίταις ἐδίδου κώνειον πίνειν, qi civitati propinatâ *quamplurimos sustulerat*, Ἐπειδὴ δὲ πάντες ἔγνωσαν τὸν τοῦ φαρμάκου τοῦτον φιλοτησίαν, ἐπαύσαντο μὲν ἀποκτείνοντες, ἀπὸ φυγὴν δὲ ἔπεμπον. Athen. *deipnosoph. l. 3.* Lusit præter Libanius emaculandus obiter, *declamat.* 12. ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam desciscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inqit, φαρμακεῖον φιλοτησίαν ἢ τύχη. leg. Δότε μοι, φαρμάκου φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut dicam fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* hoc est, ut cicutam bibere licitum sit, qo me vitâ eximem. vide *ad l. 10. § 11.* De Phocione verò præclarum ac diserem habetur Val. Maximi elogium, qo suspicionem istam, qam Marci verba suscitare possint, ab eodem amoliatur. *l. 3. c. 8. Placidi & misericordes, & liberales, omnique fortitudine temperati mores Phocionis, qos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit. itaq; constantia, qæ naturâ rigidior videbatur, lenis è mansueto pectore fluxit.*

Ἐσω γὰρ δὴ τοιαῦτα εἶ] qod Psaltes *Psal. 51. v. 6. in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c. 2. v. 28.* οὐκ ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà qàm hypocritis solenne est, qi *μόρφωσιν* pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm *δύναμιν* utriusque internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep. 2. c. 3. v. 5.*

Καὶ τοῦ θεοῦ βλέπειν] Intus oportet istiusmodi esse, ubi Deus ipse, qalis sit, videt; qi non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l. 1. c. 16. v. 7.* ὁ θεὸς οὐκ ὄψεται ὃν τρόπον ἐνώπιον ἀνθρώπου βλέπει ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος βλέπει εἰς πρόσωπον, καὶ ὁ θεὸς βλέπει εἰς καρδίαν. *Deus non videt sicut homo videt, homo enim videt ea qæ ante oculos sunt, Deus autem intuetur cor.* Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, qod in pagina sacra toties occurrit, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Ad qod Lucæ *evang. c. 1. v. 6.* de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo. aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l. 2. c. 13.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτῇς ποτε σαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς καὶ καθαρῷ σαυτῷ γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν πιεῖ τὸ ὂν τῇ φύσει σοι οἰκεῖον] τὸ ὂν illud forsan inducendum fuerit. assentior autem M. Casaubono πιεῖς legenti. *qid tibi indè mali accidit, si qod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ ἄλλων φύσει εὐκαιρεῖν] vide *l. 4. § 23.*

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ χρήσιμος δ' ὅτε δὴ τὸ καιρῷ συμφέρειν] duriuscula syntaxis, qam interpretes vix affecuti videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inserviat.* Xyl. *designatus esse qod & qomodo positurus sit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est qod Marcus voluit. *humo*, inqit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, qocunqe tandem modo, qod in commune expedit.* ità τὸ τεταγμένος & τεταχθαι usurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. aliter tamen pavlò Cas. ὁ μακαρίτης *ad Pers. sat. 3. v. 72.* qi τεταγμένῳ hìc vult esse qod Persio *locatus.* idem γενέσθαι legit pro χρήσιμος. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφρονοῦντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qi se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib. 4. § 32.*

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν qid sit vide *ad l. 5. § 5.*

Συγκαλακλίνονται] hoc est Svidâ interprete, συγκάτω κάθηνται *inferiùs considunt, accumbunt.* metaphora ab eis qi ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Svidas ex auctore incerto: Κλισεὶς εἰς ἐξίωσιν συγκατακλίνεται κάτωθεν καταφερεῖσαι, ὡς παῖς ἐπὶ τῷ ἡλικιάσαι. ac Plato *polit. l. 1.* συγκατακλίνειν ἀλλήλοις, uti Marcus istìc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τοῦ εἴκειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, uti ipse *ibidem* se explicat, vel *submittere* se potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῇ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi scil. ad rem ipsam ventum fuerit. qod Architecton Atheniensis, ὡς ἔτος εὕρηκεν, ἐγὼ ποιήσω. & Evripid.

Φεῦ

Θεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πεφύκοτ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φανλώ. —

Heu, quòd res ipſæ vocem neutiquam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel qid ſi αὐτῷ *iſtic* pro αὐτόθι, hoc eſt, *illico, confeſtim* ſumatur? affectus illiuſmodi ſtatim ſe prodet. Verùm ſubit animum ſuſpicio, fuiſſe, αὐτὸ φανήσεται· *illud ipſum apparebit*; citra ſermonem ullum ſe prodet. qod & ſequentia confirmare videntur. Alluſum videtur ad proverbium, qod σωτόμως καὶ ἀλληγλικῶς (in adagiis nimirum uſu communi tritis ſolenne hoc) efferri ſoleat, Αὐτὸ δείξει. atqe ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extuliſſe: Et ex Platone Ariſtænetus (ſi avtoris nomen id, qod M. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epiſt.* 4. cæterùm Ariſtophanes in Lyſiſtrata integrum exhibuit,

Τὸ ἔργον τάχ' αὐτὸ δείξει.

Atqe hoc eſt qod Svidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deeſt*, ſupplenda ſcil. *vox* ἔργον. nam qod Mavſſacus in *diſſert. eritic.* ἔργον cenſet apud Svidam eò loci idem eſſe, qod eſt Heſychio in *præfat.* ὑποθέσις· qo loco Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ὕλας καὶ ἀνὰ μέρος ὑποθέσεων τεθεικέναι· à Svidæ mente dubio procul qàm longiſſimè aberravit. Idem forſan & cum Svida voluit Heſychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit eſſe παροιμίαν ἔξω τοῦ ὁπιλόγου εἰρημένην· *paræmiam qæ fine epilogo*, ſive *extrema parte ſui enunciatur*. qanqam neſcius non ſum, poſſe *epilogi* nomine ſubjunctam ſive adjectam orationem aliqam intelligi, qæ paræmiæ rationem explicationémqe contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Svidam pro *hypotheſi* ſumi, nemo qiſqam, opinor, καὶ γὰρ ὁλοχερῶς μόνον ὠφεινόησας, (ut cum Marco noſtro loqar) Mavſſaco conceſſerit.

Ἐπὶ τῶ μετώπω γεγεφθαι] ὡς ἐυδὺς σωεμφαίνεσ τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν δι' αὐτῶ. ut Galen. loqitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epiſt.* 15. *Qid mecum per literas agis? unam ob cauſſam mallem coram egiſſes. non enim ſolùm ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. lavdatus, *Eo ingenio natus ſum; amicitiam atqe inimicitiam in fronte* (ſive, *in frontem*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει ἐυδὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Baſ. poſt ἔχει comma interſerit. interpretes qì legerint, avt qid ſecuti fuerint, havd eſt facilè conjectu, forſan ὁποῖον ἔχει, ἐυδὺς ἐν τ. ὀ. ἑ. *qomodo ſe habeat, ſtatim in oculis extat.* vel, ποιοῦτον ἔχει; ἐυδὺς, &c. *ità ſe habet? in oculis extat ſtatim.* forſan avtem, ποιοῦτον ἔχειν, ſive εἶ), ἐυδὺς &c. *talem eſſe*, ſive, *ſic affectum eſſe, in oculis ſe ſtatim prodit.*

—in vultu pignora mentis habet.

ut Naſo *art. l.* 2. & apud Æſchylum Clytemneſtræ Agamemnon, ſed ſpecie falsâ deceptus,

Εὖ γὰρ φρονοῦσης ὄμμα σε κατηρεῖ,
Nam prodit oculus eſſe te affectum probè.

oculi enim *ſunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago eſt animi vultus, ſic indices oculi.* Idémqe *de leg. lib.* 1. *Natura ſpeciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret. nam & oculi nimis arguti, qemadmodum animis affecti ſimus, loquuntur. & hos, qi appellatur vultus, qi nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Ambroſ. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago qædam animi loqitur in vultu.* Evnap. in *Maximo.* Τὰς γὰρ ὁρμὰς τῆς ψυχῆς δεδήλωκε τὰ ὄμματα· unde & qidam *oculos animi portas* qaſdam dixere. Adamantius *phyſiognom. lib.* 1. *c.* 1. ὥσπερ διὰ πυλῶν τίνων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται. Alii *feneſtras* per qas mens non proſpicit tantùm, ſed ſe prodit qoqe; & per qas motus atqe affectus animi tranſlucent qodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens eſt qæ per oculos ea, qæ ſunt oppoſita tranſpicit, qaſi per feneſtras lucente vitro avt ſpeculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis ſæpe dignoſcitur.* & *c* 9. *Mens oculis tanqam feneſtris utitur.* & Salvian. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Sciens feneſtras qodammodo eſſe noſtrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Qi tam paratè fecit, non eſt dubium qin libenter faciat. itaqe lætus facit, & induit ſibi animi ſui vultum*, atqe hoc eſt φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἀπλότητι· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς δὴ ἐρεξῶν ἐν τῷ βλέμματι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari poſſim, qid nutus amantis,
Qidve ferant miti lenia verba ſono.

Qò ſpectant & illa Æſchyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. reſtituente Salmaſio *in Solin.*

Ἀδὺ μὲν ἀγναῖς παρθένοις γαμηλίων
Λάτρεων ἀπτῶτ' βλεμμάτων ῥέπει βολή·
Νέας γυναικὸς δ' ὄμμα μὴ λάθῃ φλέγον
Ὀφθαλμὸς, ὅστις ἀνδρὸς ἢ γενειάδων·
Ἔχω δ' τάτων θυμὸν ἱπποχαίτου.

Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta ſiqa jam fuerit virum.
Animus mihi iſta diſcernendi gnarus eſt.

Nec fefellerunt, qi *amorem* dixere non magìs qàm vinum avt ignem poſſe celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

—κρύψαι

--κρύψαι, Φειδία,
Ἄπαντα πάλλα πὴς δυλαστ' ἂν πλὴν δυοῖν,
Οἴνου τε πίνειν, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσεῖν·
Ἀμφοτέρα μιλύει γὰ ἀπὸ σῆς βλεμμάτων,
Καὶ σῆς λόγων τ' αὖ· ὅστε τοὺ ἀρτιμήνις
Μάλιστα ταῦτα καλαφανεῖς πολλοῖς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cum Casavbono in senario penultimo pro τ' αὖ, ταῦθ' rescribere.]

--celare, Phidia,
Præter duo aliqua reliqua possit omnia,
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim utrunque proditur,
Itémque verbis; ut negare qi volunt,
Illa evidenter arguunt mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud suos vocem, *Amorem tussimque celari non posse*, de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobans;

Perfide, sensisti. qis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo. qis enim celaverit ignem,
Lumine qi semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quæ licet & possum luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius *Achill. lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.--

Γεφύρα] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἐπιδίδοσις ἢ ἀπλότης] *Affectatio simplicitatis*, quâ qis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰ ὑγιὴς καὶ τὸ ἐξ ὑπιδίδοσις ἄπαν, ἀνυποκίπτον. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Evseb. Οὐ φίλον μοι τὸ τεχνικόν· ὁ γὰ φιλεῖ συγγένειαν φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaque Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scriptis propheticis fidem habuisse, διά τε τὸ λέξιον τὸ ἄτυφον, καὶ τὸ ὑπόστιον τὸ ἀνυποκίπτον, καὶ τὸ πανταχοῦ ποίησεως τὸ συγκεκαλυμμένον. &c.

Σκαλμή ἐστιν] obturbat istud σκαλμή. Σκαλμὴ Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *cnßs* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istic qid velit, nullus assequor. Xyl. σκάλλω, quomodo Plut. ὀδὸν σκαλλωλὴ vocat. vertítque, *insidiæ tectæ*. Sed & alicubi Epiphanius, μυδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαλινὰ rectum nihil, *sed obliqua cuncta*. D. Boot. vult σκιαὰ, *scævæ, sinistræ*. M. Casavb. *nullo modo laudabilis.* ità qid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inqit, *rescribendum*; σκαμβή ἐστι. Proverbium est Græcum, σκαμβὸν ξύλον ὐδέποτ' ὀρθόν. (Habes apud Svidam, & Apostasium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt. unde apud Sveton. *Otho. c.* 12. *Scambus, & malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit. nec qæritu ulteriùs opus. Σκαμβὰ, διαγραμμῶν. Svid. qid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδὲν ἔστιν ἄλογον λυκοφιλίας] λυκοφιλία qid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Evstathius *ad Il.* κ'. ex Menandro Dionysius. Λυκοφιλίαν, ἀντὶ τὸ ὑπόπτως, ὑπούλως· *suspectè subdolè*. Menander,

Λυκοφίλιοι μὲν εἰσιν αἱ δικαιαὶ.

Suspecta pax hæc, tanqam amicitia est lupi. Gron. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium* datâ· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inqit, ταύτη ἡμῖν ἐφάνη τῷ ἐμοὶ καὶ σοὶ λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνίαν διὰ σὲ ἀπεργάσατο. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam diremit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Evsebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. ἔτοι οἱ ἄνδρας καταγνόντες αὐτὸν, καὶ καταφρονήσαντες τῷ ὑπ' αὐτῷ πανουργίας τε καὶ παλιμβολίας, τάς τε ὁμορκίας καὶ ἀδολησίας, καὶ τῷ ἀκοινωνησίαν αὐτῷ καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, effectu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; qemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, qod est κόμματες φαύλω, legendum ἀκοινωνησίαν· qa voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, qæ cum ovibus lupi aliqando inire volebant, canibus gregis custodibus obsidum loco sibi traditis, qorum loco scil. catulos suos ipsi darent, qò liberiùs deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis narrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso posceretur, avtor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitâsse denuo Athenienſibus Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Svidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis depoſcerentur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παραφραστικῶς extulit exhibuitque Libanius in *progymnasm. fab.* 1. pro eo avtem qod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπικῶ φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπικῷ ὑποχριθεὶς τῷ φιλίας,
Καὶ μακροθύμως χλευάσας τῷ φρένα,
Ὡς σφόσβυς ἄγαν ἢ πολίος τις ἐχθρων.
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut fræno insitum,
Sicut senex valdè & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 5. *c.* 8.

§ 16. Κέλλεται ἡ ζῆν] f. διαζῆν. est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἔχωσιν αὐτῷ στοργὴ διηνεκῶς] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῷ ὑπόλειψιν· ἀεὶ ἀυτῷ ἡμῖν ἐμπιεῖ].

πιεῖ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Ἐυδὺς ἐξαλείφαι] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγα χρόνα ἔσται] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χάρις αὐτοῖς καὶ ἔφολα ἔστω σοι] ἔσαι forsan. Ità Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ τοῦ ἀγαπῶντ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τοῦτο ἀσεμνὸς, κἂν ἄδοξον ᾖ] Hoc est quod Pythagoras, κἂν πιεῖν μέλλῃς ἀδόξειν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὃ μᾶλλον φελοχίλιον εἴη τῷ σωφρονοῦντι, τοῦ φεῦς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα φεύγειν, καὶ μὴ τὸν ἐρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε καὶ πάσαν ἀνθρώπου ἐνπλέκειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέον, μηδὲν ἀφελῶς φὺ ὀρθῶς ἐγνωσμένων περικινεῖν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνῷς ὂν ποιητέον ὄντι, ποιῆς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι περάσαν αὐτὸ, κἂν ἀλλοίον τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτῷ ὑπολαμβάνειν· εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ ἔργον φεύγε· εἰ δ' ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήττοντας ἐκ ὀρθῶς; Ità Apostolus ad cœlestia contendit, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plut. *de audiend.* Οὐ γὰρ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλὰ ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἄνδρα.

ἀλλὰ καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι. Ubi obiter adnotâsse havd pigebit, versum illum, qem Plutarchus Phocylidæ vindicat, pavlò aliter à Clemente *strom. l.* 5 *prope finem* concipi,

——πολλὰ πλανηθῆναι—&c.

eâ nempe notione qâ Ulysses πολυπλανὴς, & πολύπλαγκτος dicitur, *odyss. ρ. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Εἰ φεγγόφαι θέλεις, ἀσύμενον, ἕνεκα φῦ ἐκτὸς ἄνες δόξα καὶ ἠλίθιος. qod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γάρ ὅτι τὸ ἀνόητον ὄντως ἀπολωλῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τῆς ἀνοήτις ἀνόητον; *Quæ enim ratio est in amentia persistere, nè amentibus amens videare?* Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. *Ut sis beatus, & te alicui stultum videri sinc.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. *Non potest qisqam justus esse, qod est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur.* Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Ἓν δίδεν ὁ φεὸς τῷ ἀληθείαν ἐνωδεῖς, ὅτι ἓν ἔχει, κἂν ὀι πολλοὶ νηθετοῦσιν αὐτὸν ὡς ἐξεσηκότα. Ità de Domino Christo ipsi propinqi ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc *c.* 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιστον ἔυφρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

——*Utilissimum est,*

Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siqidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τῦ πνεύματος τῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ὅτι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τῦ σταυρῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις δυνάμις θεῦ. & qod Plato *epist.* 2. Σχεδὸν γὰρ ἐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα ἀκούσματα· διὰ αὖ φεὸς τοὺς εὐφυεῖς (εὐσεβεῖς, potius) θαυμαστότερά τε καὶ εὐσεβεστικώτερα. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παλὶ γὰρ συγγνώμην τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦμεν] Vide *ad l.* 6. § 27. Cato Uticensis, referente Plutarcho; Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὁ πὼς νομίζει φῦ ἀγαθῶν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ παρέχει;

§ 17 Πόθεν ἐλάνθανεν] vide *l.* 8. § 3. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Οἷον ἔσαι μέλαν ἄλλον] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κακὸν πείσεται] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ πρῶτον μὲν] Καὶ illud *παρέλκον* videtur. qomodo Hebræis in scriptorum exordiis creberrimè. Proponit varias considerationes, qibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranqilla contineatur. eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno qasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin qandam, ob oculos constituere visum est.

Τίς ἡ πρὸς αὐτὸς μου χάρις] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περισπόμεθ' αὐτῦ γέγονα] Hoccine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῦν ἔν σύλλογοι μὲν ὅτιν ὃ λέγω, ἀναμιμνήσκειν ἢ ὅμως δεῖ ἡμᾶς αὐτοὺ, ὅτι πρεσβύτερε ἢ παίδων, καὶ ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, sed illâ potiùs ratione, opinor; ὡς ἄρχων *l.* 3. § 5. qanqam potest & utroqe.

Ὡς κριὸς πρόμυνος] Ὁ μὲν καὶ ἀγῶν ἡγεμών, τράγος· ὁ δὲ ὀΐων, κριὸς καὶ κλίλεθ· καὶ δὲ βοῶν, ταῦρος. Pollux. *l.* 2. *c.* 12 § 29. de Ulysse Priamus *iliad.* γ'. *v.* 196.

Αὐτὸς δὲ, κλίλεθ ὣς περὶ πάντων ἡρῶων,
Ὅστ' οἶον μέγα πῶν ἀρέρχεται ἀργυφέων.

qod in Cleanthem detorsit Timon, uti Laërt *l.* 7. & de Æneæ poeta *il. v. v.* 492.

Λαοὶ ἔπονθ', ὡσεί τε μὴ κλίλον ἕσπετο μᾶλλε.

Ἡ ταῦρος ἀγέλης] Achill. Tatius *Leucip. l.* 5. Βαδίζει ταῦρος ὑψαυχενῶν, καὶ ὥσπερ ὁπηδεκτικός, ὅτι φῦ ἄλλων βοῶν ὅτι βασιλεύς. De Agamemnone *il. β. v.* 480.

Ἠΰτε βοῦς ἀγέλῃφι μεγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων
Ταῦρος· ὃ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγερωχόων.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* —— *ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l.* 6. Καθάπερ ἐπὶ φῦ ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τούτων (πλήθους ἀνθρώπων) συναθροιζομένων, ὥσπερ εἰκὼς καὶ τοῦτο τὸ ὁμόφυλον συναγελά-

γελάζειν, ἀλλὰ τῷ τῆς φύσεως ἀνένεικαν· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥᾳμῃ καὶ τῇ ψυχικῇ πλήμμῃ διαφέροντα, τούτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλων ἡμῶν τῆς ἀσυζυγήτων ζώων θεωρεῖται· τοῦτο χρὴ φύσεως ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν· παρ' ὃν ὁμολογουμένως τὸν ἰσχυρότατον ὁρῶμεν ἡγεμόνα. λέγω δ' ταύρου, κάπρου, ἀλεκτρύονος, τὰ τέκτονι παραπλήσια. Videtur artem Marcus hîc ob mentem habuisse Epicteti illa, *dissert. l. 3. c. 1.* Σὺ ἂν τίς εἶ ἐνταῦθα; μέγα δέον εἰπεῖν, ὅτι ἔτός εἰμι; ὦ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων· ἵνα δὲ μὴ λέγοντι τὸ τυχὸν βοίδιον τολμᾷ ἀνίσχειναι αὐτῷ. ἂν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀποσκήπτῃ; λέγε αὐτῷ, ἄν σοι δόξῃ, σὺ δ' τίς εἶ; ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει φύεταί τι ἐξαίρετον, ἐν βοσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν μελίσσαις, ἐν ἵπποις. μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ δὲ τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνὴν λαβών, ἐγώ εἰμι τοιοῦτον, οἷ ἐν ἱματίῳ πορφύρᾳ μὴ ἀξίω ὅμοιον εἶ) τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μὴ μέμφῃ, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε. Idem *l. 1. c. 2.* Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μίαν τινὰ εἶ) χρόκιλα ἢ ἐν τῷ κτῆνος; τί ἂν σὲ ἔδει φρονίζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; ὥστε ἐὰν ἡ κρόκη περὶ τὰς ἄλλας κρόκας θέλει τι ἔχειν ἐξαίρετον· ἐγὼ δ' πορφύρα εἶ) βάλλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ σιλωνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄτιτον τῷ εὐπρεπῆ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί δὲν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώθητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι· qem locum eò lubentior adduxi, qò ab interpunctione laborantem, qod interpreti imposuit, restituerem. Et pavlò pòst ibid. Ὁ ταῦρος, λέοντος ἐπελθόντος, μόνον αἰδάνεται τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης.

Εἰ μὴ ἄπιμοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l. 9. § 39. & l. 10. § 6.*

Τὰ χείρονα ἢ κρεῖττόνων ἔνεκεν] vide *supra § 10. & l. 5. § 30.*

Ὁποῖοί τινές εἰσιν] vide *l. 3. § 4. & l. 10. § 13.*

Οἵας ἀνάγκας δογμάτων] vide *l. 8. § 14.*

Μεθ' ὅτι τύχῃ] qod *l. 9. § 34.* ὅση ὄιησις. qanqam hîc malim *prudentiæ opinionem*, qàm *fastum* vertere: qanqam & ista fastu sufflat. Vide *ad lib. 2. § 15.*

Ἄκοντες] vide *l. 7. § 62.* Πάντας ἀκοντας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l. 1. c. 18.* nec horum duntaxat, sed sapientum omnium si Platoni credimus; sic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ γὰρ οὐδένα οἶμαι τούτου, ὃν ἴσμεν ἢ σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται, ἑκόντα ἁμαρτάνειν, ἃ δὲ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἑκόντα κατορθάζεσθαι. ἀλλ' ἴσασιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἄκοντες ποιοῦσι. qi & idem in *Hipp. maj.* Καὶ δὴ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνοντας ἄκοντες.

Ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες] Itaque utroqs nomine (si verum istud) veniâ ac misericordiâ digniores; vt *l. 2. § 13.* Οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶ), ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ πως πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις, καὶ ψευδομένοις, ἢ τοῖς ἄκουσιν. Plato *Hipp.* & Demosth. *adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, διπλῆν· ἂν δ' ἄκων, ἁπλῆν τὸ βλάβος καλοῦσιν ἐκτίνειν· ὁ μὲν γὰρ παθὼν διαπαλεῖ δίκαιός ὅτι τυγχάνειν· τῷ δ' ἀδικήσαντι δ' οὐκ ἴσον τῷ ὀργιῷ, ἂν δ' ἑκὼν, ἅπαξ ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος· οἱ δὲ φονικοὶ, τοῦ μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύναι, θανάτῳ καὶ ἀτιμίᾳ καὶ δημεύσει ἅπαν ὑπαρχόντων, ζημιοῦσι· τοῦ δ' ἀκουσίου, ἀνοσίως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωται.

Ἄκουσα φέρεται τῆς ἀληθοῦς] Ex Platone. Vide *l. 7. §. 63.*

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc est qod primo loco cogitandum proposuit Antonius Epicureus in scripto suo περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐπιεικείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoscend. & curand. c. 1.* ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομεν. Senec *de ira l. 1. c. 14. Cogitet, qàm multa contra bonum morem faciat; qàm multa ex his qæ egit, veniam desiderent. jam irascetur etiam sibi. nunqam enim æqus judex aliam de sua, aliam de aliena causa sententiam fert. nemo inveniatur, qi se possit absolvere: & innocentem qisqe se dicit respiciens testem, non conscientiam.* Æschylus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφὸν σοφώτερος.

Peccat aliqando, sapiente & qi plus sapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c. 3. v. 1.* Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad qem locum Beda noster; *Non dixit offendit, sed offendimus, inqit: & in multis, præmisit; omnes, subjunxit.* Et Avg. *epist. 29. Non in uno, sed in multis; nec qosdam, sed omnes dicit.* Vide *ad l. 7. § 26.*

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] qod *l. 7. § 79.* εἰς ὢν ἢ φαύλων· *alius ejusmodi.* qomodo in parœmia dicitur, ἄλλος ἐστὶν Ἡρακλῆς. *alius*, sive, *alter, iste Hercules est.* i. e. alter ejusmodi qalis Hercules. de Titorno usurpatum Ælian. *l. 12. c. 28.* qò facit Platonis illud adductum *supra ad l. 10. § 30* fortean tamen, ἄλλως legendum. *aliàs*, sive *aliis in rebus, ipse pariæ peccas.* ἄλλο τι ὁμοιοῦς. *l. 7. § 26.* παρόμοιόν τι. *l. 10. § 30.*

Vitia habes alia, etiam haud fortasse minora.

Flaccus *sat. 3.*

Ἀλλὰ τοιοῦτος ἔξιν πεπλημμελῶς ἔχεις] Malim, ἔχεις· atqe ità reddidit interpres uterqe. *habes dogmata gemina* ut *l 7. § 26.* vel *affectus pariter vitiosos.* & paria itaqe nî aliud obstaret, pura supplicii

plicii vel opprobrii formido, admitteres, vel admittere aliquando poteris. qod Apoſtolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Ariſtot. *de rhetor. ad Alex. c. 37.* ἐπιεικὲς τε καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ὄζιν συγγράμμω ἔχειν. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἐφεῖς δῆλον, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπίπτει. Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatiſſimum exiſtimo, qi cæteris ità ignoſcit, tanqam ipſe qotidie peccet; ità peccatis abſtinet, tanqam nomini ignoſcat.*

Διὰ δειλίαν] ſcil. qod Naſo *amor. l. 1. eleg. 4.*

Siqa metu dempto caſta eſt, ea denique caſta eſt:
Qæ qia non potuit— (metu nimirum coercita)
—non facit, illa facit. Itaqe Plavtus *ſtich. 1, 2.*
Ubi facillimè ſpectatur mulier qàm ingenio eſt bono?

* Cùm, Acidal. * *Cui maleſaciendi eſt poteſtas, qæ, nè faciat id, temperat.*

Vacat enim abſtinentiæ teſtimonium, cùm licentia eripitur. Tertull. *adverſ. Marc. l. 2. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

ὥσπερ γὰρ πληγῆς φόβῳ κύων ἢ * γαλῆ, [* γαλεὰς perper. vulg.] δι' ἡδονῶν ἀπορρεπόμενοι, καὶ ἀφεῖς τὸ δοῦναι ἀπολέπουσιν. Plut. *de virt. moral.*

—tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frœnis natura remotis.
Flacc. *l. 2. ſat. 7.*

Ἡ δοξοκοπίαν] vide *l. 12. c. 4.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* Philiſcus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio: huic Geſneri: huic item Anton. *Meliſſ. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται·
Οὐδ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέχεται,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα παρτρεῖ μὴ λαμβάνων,
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν αἱρεμένων·
Οὐδ' ὃς γε ταῦτα πάντα διατρεῖ μόνον,
Ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
Εἶναι δίκαιος, κ' ὑ δοκεῖν ἐθέλει.
Non juſtus, omnis abſtinens injuriæ eſt,
Sed qi nocere cùm poteſt, tum abſtinet:
Nec qi recuſat parva, ſed qi maxima
Tentatus, animi robur invictum gerit.
Nec qiſqis iſta qolibet præſtat modo;
Sed qi doloſi neſcius fuci, integrâ
Probitate, juſtus eſſe, non credi, ſtudet.

Grot. Alluſit ad Æſchyli illud in *Theb.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa*, inqit, *per diſpenſationem qandam fiunt.* Non *divinam* qidem eam, de qa Xylander intelleqiſſe videtur; cùm vertit, *Qædam enim fato fiunt.* ſiqidem non *qædam*, ſed *omnia* in univerſum, *fato fieri*, ſtatuebant Stoici. ſed *humanam*, prout & Anglus rectè cepit. in qem eundem ſenſum Epictetus pariter *l. 3. c. 14.* τὰ μὲν πραγμάτων πραττόμενα, τὰ δὲ κατ' ἀξίωσιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμφεροντίαν, τὰ δὲ καθ' ἕνωσιν. qo de loco videri poterit Hieron. Volfius in *Anuot.* Membrum illud qod attinet, qod hîc Marcus attingit: κατ' οἰκονομίαν fieri aliqid dicitur, cùm aliud qidpiam ſpecie tenus geritur, qàm qod vel intenditur, vel revera ſubeſt. Indè fit, ut qædam mali ſpeciem præ ſe ferant, qæ tamen, cùm alio fine, aliâqe ratione peragantur, qàm primo aſpectu videri poſſit, culpâ omni prorſus carere cenſentur. *Oeconomia* iſtiuſmodi fuit, qòd copiæ Iſraeliticæ, qas formidine perculſæ ad Ajenſium incurſum in fugam ſeſe dabant, qò ab urbe ſua iſtos longiùs electarent. Joſ. *biſt. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Celſ. l. 1. ad l. 3. § 4.* qòd Jehu rex Iſraelis, Baalis colendi cupidum ſimulabat ſeſe, cùm ejuſdem cultores comprehendendi & peſſundandi conſilia apud ſe coqeret. *Reg. biſt. l. 4. c. 10. v. 19.* qòd Solomon de infante diſſecando ſententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non abſimilè Clavdii imperatoris illud, qi fœminæ filium ſuum non agnoſcenti, matrimonium juvenis indixit. Sveton. *l. 5. c. 15.* qòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm ſontem alterum, alterum inſontem eſſe compertum haberet, utroſqe duci juſſit, qò alter ſe prodendo alterum liberaret. And. Iſern. *de feud.* qòd Archimandrita qidam Ægyptius, qi qò monachum juvenem à libidinis flammis, qibus uſtulari ſe conqeſtus eſt, liberaret, ſubornavit qi conviciis hominem inſectaretur, & poſt injuriam illatam, innocentem inſuper apud ſeſe deferret. Hieron. *ad Ruſtic.* qòd Davus Terentianus Myſin cum puerulo in viam provoluturum ſe minatur. *Andr. 4. 5.* Nec deſunt ex antiqis, qi patriarcharum piorúmqe aliorum lapſus in ſacris literis proditos, hoc œconomiæ prætextu eant excuſatum. Origenes *ſtromat. l. 6.* qò Jacobi mendacium excuſet Eſavum ſeſe profitentis. *Geneſ. c. 27, v. 19.* poſt adducta Platonis illa ex *polit. l. 3.* τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἅπαξ ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. *Conſiderandum eſt*, inqit, *qomodo Philoſophus cavtè dixerit, Deo indecens & inutile eſſe mendacium, hominibus non interdum inutile; & qòd nè per diſpenſationem qidem* (hoc eſt, κατ' οἰκονομίαν, & ità prorſus Orig. ſcripſerat) *putandum ſit Deus aliqando mentiri.* qod *homini* tamen *per diſpenſationem* qandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holofernæ mentitæ; Eſteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poſcentis; ubi nulla tamen mendacii veſtigia comparent. Qod autem Plato, ὡς φαρμάκου εἴδει, Clemens Alex. ἐν διορθώσει μέρει dixit. ſic enim iſte, *ſtrom. lib. 7.* de Gnoſticis agens, ἀληθῆ τε φησὶ δεῖν καὶ ἀληθεύειν πολὺ εἰ μήποτε

ἐν

ἐν διαφωνίας μέρει, καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ὅτι σωτηρία τῆς καρδίας τοῦτο, φάσκοντας, ἢ φασὶ δός ἐρεῖ τις πού σοφιστής. non tam, inqit, mentietur, quàm mendacium dicet, uti subtilitatum periti distinguere solent. Eódem trahit Origenes *operis dicti lib.* 10. ejusdémque *œconomiæ*, sive *dispensationis*, speciem vult esse disceptationem, vel increpationem potiùs, illam, qâ adversus Petrum Pavlus Antiochiæ usum se profitetur, *ad Galat. c.* 2. *v.* 11. eundémque secutus, cùm Joan. Chrysostom. in *Gal. expos.* ὁ μὲν λόγος ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ διὰ οἰκονομίας. οἱ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, οὐκ ἂν ὀπὶ τῆς μαθητῆς. ἀλλήλοις ἐπετίμησαν. σφόδρα γὰρ ἂν αὐτοὺς ἐσκανδάλισαν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχη. tum & Hieron. *in comment.* Novâ bellator, inqit, usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, qâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret; & refisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed qasi in publico contradicens. qi & rabulis forensibus Apostolos comparat, qi pari ratione, *omissis sæpe negotiis in proprias contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordent, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant.* Idémque *ad August. ep.* 1. *Bene uterque finxit. nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem.* Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Avgustinus *epist. ad Hieron.* ea de re scripta. & in *lib. de mendac.* qi tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, qo Esavum esse se affirmabat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qi & συμπεριφορὰν appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Pavlo procuratam, *Actor. c.* 16. *v.* 3. cùm tamen πρότερον χειροτονήσαντον ἀδὴν ἀφελεῖν prædicaret, *Rom. c.* 2. *v.* 28. *Galat. c.* 5. *v.* 6. & *c.* 6. *v.* 15. συμπεριφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & qod de se Apostolus idem *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, qod Chrysippus habet in *lib. de rhetoric.* referente Plut. *de contradict. Stoic. c.* 1. ὅτου ῥητορεύσουν καὶ πολιτεύσουσι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τοῦ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας cùm tamen ipse secus omnino censeat. Qod Epictet. *enchir. c.* 16. de homine in mœstitia luctúque agenti ob infortunium aliqod, qod eidem obtigerit, μέχρι μόνου λόγου μὰ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν ὅτου τύχῃ, συνεπιστενάξαι· προσέχε μόνου, μὴ καὶ ἔσωθεν συστενάξῃς. qem vide & *ad l.* 8. § 27. Idem & Senec. *epist.* 5. *Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat.* & *ep.* 103. *Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut qicqid non facit, damnare videatur.* qi & idem, Lactantio *instit. l.* 3. *c.* 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiaremque fuisse liqet. *Faciet*, inqit, *sapiens, & qæ non probabit, ut etiam ad mutora transitum inveniat: nec relinqet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut qibus aliis utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei caussâ.* &, ut qàm latè pateat, avtoribus illis, dispensatio ista videatur; *Omnia*, inqit, *qæ luxuriosi faciunt, qaqe imperiti, facit & sapiens, sed non eodem modo, eodémque proposito.* Horum itaqe exemplo dogmatéq; Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cavssarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. *Nè hoc qidem*, inqit, *est nudum intuendum, qalem cavssam vir bonus, sed etiam qare, & qâ mente defendat. ac primùm concedant mihi omnes oportet, qod Stoicorum qoqe asperrimi confitentur, facturum aliqando virum bonum, ut mendacium dicat.* & qidem nonnunqam levioribus cavssis; *ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, qod aliàs in servis qoqe reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum.* qi & concludit, *licere qandoqe uti arte dicendi, bonâ qidem, sed qæ malis artibus simillima sit.* Certè qòd *mendacium* qandoqe dicturum virum bonum sapientémque ex Stoicorum sententia, affirmavit, id disertè Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγων ὅ, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν. —— τῷ αὐτοῦ ψεύδει ποτὲ συγχρήσασθαι φασὶν αὐτὸν καὶ πολλὰς χρόνους, καὶ στρατηγίας ἅμα ἀντιπάλων, καὶ καθ' ἕνα τὸν συμφέροντα θεώρησιν, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τῆς βίου πολλάς. Vide *ad l.* 4. § 49. Plura istiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l.* 4. § 19.

Πολλὰ δεῖ παίγνιον μαθεῖν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Πολλὰ δεῖ γραφῆναι καὶ παθεῖν πρὶν ἄλλου κατηγορῆναι δικάσεται.

Ἀνθρωπάριον βίου] punctò minùs. Senec. *ep.* 49. vide *l.* 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐξεπλάγημεν] qod *l.* 7. § 21. μετ. ὀλίγον ἐμφύτευσε πλάνην. vide *l.* 4. § 3. & 48. ἐκτέταται. In eandem ferè cum Marco sententiam Evripid. *Supplic.*

—— ὦ ταλαίπωροι βροτοί,
Τί κτᾶσθε λόγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παύσασθ'· ἀλλὰ λήξαντες πόνων
Ἄσκησον ἡσυχίαν, ἥσυχοι μαθὼ ἡσύχων·
Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου τοῦτον ἢ καὶ

Ὡς ἔφη, ἢ μὴ σὺν πόνοις δικτηράν.
— Miſera gens mortalium,
Quid arma, quid vos mutua cædes juvant?
Quin abſtinete. liberes urbes metu,
Vastas malorum, placida tuetur quies.
Humana vita res brevis. cura optima eſt,
Ut abſque cura molliter ac facilis fluat. Grot.

Οὐκ αἰ πράξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *ſupr.* § 11. 16.

Οὐκ αἰσχρόν] Vide *lib.* 2. § 1. Muſonius in *orat.* quâ differit, *an Philoſophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. Ὁ μὲν ἀμυντικὸν εὐδὸς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ὤν, ὁ δὲ πάσχων, ἅπαξ ὑπ' ἀνάγκης ἀμαρτάνει, καθόσον πάσχει, ὅταν ἐκ τοῦ αἰσχροῦ ἀδικεῖν γίνηται.

Χαλεπώτερα ὀπφίσκεται αἱ ὀργαὶ] Graviora ab affectu ſuo patiuntur, quàm ab eis ipſis quibus irascuntur. Τὰ γὰρ ἐκ θυμοῦ μᾶλλον βαρύνει, ὅσῳ ὁ τοῦ ἡσύχιος καὶ πυρετὸς τὸ δεινὸν ἢ κατακαίων τοῦ ὄζαινον κρύος ἢ καύματος. Plut. *de tranquill.* vide Senecam *de ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan. Chryſoſt. *infr.* Theognis,

Οὐδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
Πημαίνει, θυμῷ δουλὰ χαριζόμενον.
Irâ, Cyrne, nihil crudelius; ipſum ea habentem
Ladit, & exitiis est miſerabiliter.

Τὸ ἀνιᾶσθαι ἀνίκητον] Apoſt *ad Rom. c.* 12. *v.* 22. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὰ σύνοιδα] *adſcititia.* Xyl. *affectata.* Caſ. *perſonata.* quemadmodum ille dixit, *Heredis fictus ſub perſonâ riſus eſt.* ab eis tractum qi vultu remidet, dum animus tamen interim angitur & exæſtuat: ut. ille qi Æn. *l.* 1.

Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de quibus Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. Οἱ ἐν προσώπῳ καυχωμένοι, καὶ οὐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 15. & *ſupr.* § 13. Expreſſit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum ſubridens.*

Τί γὰρ σοι ποιήσει ὁ ὀβελισπάστητος] Τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς; &c. Petr. *ep.* 1. *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν διατεθῇς ἐμφανῶς αὐτῷ] Dio Syracuſanus; referente Plutarcho. Ἀνδρώπου ἡ κολία, εἰ καὶ χαλεπόν ἐστιν, οὐχ ὅτων ἄχθον ἢ πατάξαι καὶ δύσκολον, ἐστι μὲν μεταβάλλειν χάριν νικηθέντα ὑπὸ τῆς πολλάκις ἐν πείσμασιν. *Vincit malos pertinax bonitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Iraſcitur aliquis tu contrà beneficiis provoca. Cadit ſtatim ſimultas ab altera parte deſerta. niſi par non pugnat. ſi utrinque certabatur, ille eſt melior, qi prior pedem retulit; victus eſt qi vicit. vinci* ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακὸν. *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. *Quàm pulchra ars, vincere in bono malum?* Gvigo *medit. c.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutuis odiis pertinaciâ penſantur.* Et, *Bono vinci ſatius eſt, quàm malo more injuriam vincere.* Saluſt. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 18. Ἐὰν καὶ μυρία ἐξίκωσι, καὶ διὰ τῶν μάλιστα ἐπιγράψωσιν, ἵνα καὶ σαυτὸν λαμπρότερον ποιήσῃς τὸν στέφανον, καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς ἐχθρᾶς ἀπαλλαξῇς ἀρρωστίας· ἐπεὶ καὶ οἱ ἰατροὶ, ὅταν καὶ λαπίζωσι καὶ τέμνωσι καὶ καίωσι, μᾶλλον ἐπὶ μανιώδεσιν, ἢ ἐπὶ τοῖς μετρίως ἔχουσι τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύουσιν· ἐκεῖ γὰρ μᾶλλον καὶ παρακαλοῦσι τὰ ἐπιτήδεια διορθώσειν, ἐδόντες ὅτι τῆς ἐμπαθοῦς τῆ νοσήματος ἡ ὕβρις ἐστί. καὶ σὺ τίνων ταύτην φὴς ἐπιβουλεύοντα ἔχειν τῷ γράμματι, καὶ ὅταν κέχρησο τοῖς ἀδικοῦσιν· ἐκεῖνος γὰρ εἰσι μᾶλλον οἱ νοσοῦντες, καὶ τῷ βίαν ὑπομένοντες. ἀπάλλαξον τίνων αὐτὸν τῆς χαλεπῆς ταύτης ὑπηρεσίας, καὶ δὸς αἰρέσιν τῷ ὀργίλῳ, καὶ δαίμονα ἐλεύθερον χάρισαι, τῇ θυμῷ καὶ μὴ δαιμονῶντας ἐᾶν ἰδιώτας, διαχρώμενον· ὑπὲ καὶ αὐτοὶ ἢ καταβάλλοντα δαιμονᾶν τότε καὶ νῦν παύεται ὑπὸ τῆς ὀργιλότητος. καὶ μὴ ἐκείνους οἰκτίρωμεν ὑπὸ δυμένους, μᾶλλον ἢ κἀκείνων εἶναι ἀθλιώτερον, μὴ αἰσθάνεσθαι μανιώδους· διὸ καὶ δεύτερος αὐτῷ ὁ πόλεμος. μὴ τοίνυν ἐπιβλέπωμεν τοιούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐλέει· καὶ γὰρ ἂν τῶν χαλεπῶν τινα ἀνεχλιθέντων καὶ σκοτοδινιάσῃ καὶ ἐμέσῃ ἐπιτηδείως τὸν πυρετὸν τοῦτον χυμὸν ἐδόντα, χεῖρα ἀφίεμεν καὶ διαβαζάζομεν ἀναφθόμενον, καὶ τὸ ἱμάτιον μολυνάμενον, ἵνα ἀπορρόμωμεν· ἀλλ' ἐν μέσῳ ζητοῦμεν, ὅπως ἐκείνου ἀπαλλάξωμεν τῆς χαλεπῆς ταύτης ἀσθενείας· τοῦτο τίνυμεν ὀπὶ τούτων ποιοῦμεν, καὶ διαβαζάζομεν ἐρῶντες καὶ ἀναφθόμενοι· μὰ δὴ φεύγωμεν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἅπασαν ἀνθῆται τὴν ὀργήν. καὶ τότε σοι χάριν ἕξεται μεγίστην, ὑπειδὰν παύσηται, τότε γνώσεται σαφῶς ὅσης αὐτὸν ἀπήλλαξας ταραχῆς. καὶ τί λέγω τὸν παρ' ἐκείνου χάριν; ὁ γὰρ Θεὸς σε εὐθέως στεφανοῖ, καὶ μυρίους ἀμοιβὰς κομίζει, ὅτι σὺ τὸν ἀδελφὸν νοσήματος πλείστης χαλεπῆς καὶ ἐν τῷ ἀδήλῳ ἢ ὡς ἐκπόνου πάσης, ἢ καὶ πάντες ἀπήλλαξας· οὐ τῷ ὑπείκειν. οὐχ ὁρᾷς τὰς ταπείνας γυναῖκας, πῶς δάκνουσι τοὺς παροξύνοντας, καὶ οὐκ ἀλγοῦσιν ἐκείνας; μᾶλλον ἢ ἀλγοῦσι μᾶλ, φέρουσι ἢ ἡδυπάθειαν, καὶ σωφρονοῦσι ταῖς ἀδωνιμίαις καὶ διακοπτομέναις ὑπὸ τῆς ἀσθενοῦς. ταῦτα καὶ σὺ ζήλωσον, καὶ μὴ γίνου μαλακώτερος γυναικῶν. ἐπειδὰν γὰρ τίνωσιν αἱ γυναῖκες αὗται (γυναικῶν γὰρ εἰσι μικροψυχότεραι) τότε σε τὸν ἄνδρα ὑμνοῦσι. Adeò ſanè præclara & eximia verba ſunt iſta, ut nec ipſe deſcribere gravatus ſim, nec lectori pio tædium ſperem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾶος παραινῶ] Ità Plato *politic. lib.* 9. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾶος· ὃ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνοντ' ἐφάνθημεν, &c. Pari modo qo Marcus iſtic. Iſidor. Peluſ. *lib.* 3. *epiſt.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μιγνύναι τὸν σωφρονισμὸν· & ruſus: πᾶσι παῤῥησιαζόμεθα· ἵνα ἀκριβῶς τῇ παῤῥησίᾳ χρησάμενοι, οὕτω κερδάνωμεν αὐτοὺς σωφρονίσαι. Evripid. *Bellerophont.* apud Svidam:

Οἱ

Ὀι μοι, τὸ μὴ νοσῆσι θυμὸς κακόν] *Heu, fateor, huic qi ægrotat irasci, malum est.* Senec. *de constant. sap. c. 13. Qis phrenetico medicus irascitur? qis febricitanti, & frigida prohibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adversus omnes habet sapiens, qem adversus ægros suos medicus: qorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens, omnes hos, qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè sanos esse: qos non aliter videt, qàm ægros intemperantes. Itaque nè succenset qidem, si qid in morbo petulantiùs ausi sunt adversus medentem.* vide *Aug. ad lib. 7. § 22.*

Μελαδιδάσκης] vide *lib. 5. § 28. & lib. 9. § 11.* Δεῖξον τῷ πλάτωνι ϗ ὄψει, πῶς ἀφίσαται τῆς ἁμαρτημάτων. Epictet. *l. 1. c. 18.*

Εὐχολῶν] *Vacans huic rei.* Xyl. imò, *placidè, imperturbatè te habens.* Epictet. *lib. 3. c. 2.* Εὐχολῶ, ἡσυχίαν ἄγω. *& c. 9.* εὐχολῶ· ἐ θεὶ ἀπατᾶται μὲ ἡ διάνοια. Marcus ipse *lib. 4. § 19.* εὐχολώτερος ϗ ἀταραχότερος ἔσῃ. vide *& lib. 12. § 2.*

Πρὸς ἄλλο πεφύκαμεν.] πρὸς σωφροσύνην. *lib. 2. § 1.*

Οὐ μὴ βλαβῶ] vide *lib. 2. § 1. & lib. 10. § 33.*

Σὺ δ' βλάπτῃ] vide *l. 9 § 4.*

Εὐαρῶς] *efficaciter* Casaub. *apertè.* Xyl. *aptè, scitè, dextrè, affabrè,* malim. Lucian. ὑποδάλειν τοὺς δακτύλους εὐαρῶς. *scitè digitos subjicere.* tractum à praxi Chirurgica; in qa multùm refert, qa manu vulnera colligenda, vel ossa restituenda, tractentur. Pindar. *Pyth. 4.* Χρὴ μαλακὰν χεῖρα προσβάλλοντα πρῶμαν ἕλκει ἁρμοπλεῖν. Ab eadem arte tractum est, & Apostoli illud *ad Galat. c. 6. v. 1.* ubi de fratre in peccatum prolapso, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰτητος. est enim τὸ καταρτίζειν (qod & Beza & Strigelius adnotârunt) *membrum luxatum reconcinnare,* sive, *loco suo reponere, & adaptando rursus componere.* & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ τῶν ὀστῶν ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν πάλιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν. Galen. respexit eòdem & Plutarch. in *Catone minore,* ubi Catoni Statylium juvenem nimis servidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Ἡμάρτηκεν ἔχων ἀνδρὸς τὴν μαλάξαι, ϗ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Siqidem, ut Gregor. in *pastore lib. 2. c. 6. Sæpenumero deteriùs frangitur, cùm fractura incautè colligitur, ità graviùs qis scissuram sentiat, si hanc immoderatiùs ligamenta constringent.* & qod Rad. Ardens, *orat. Dom. post Trin. 6. Mansveta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat.* Certè, qod Seneca *de clement. l. 1. c. 17. Nullum animal est morosius, nullum majori arte tractandum, qàm homo.*

Οὐδὲ μέλισσαι αὐτὸ ποιοῦσιν, ὅταν ὅσα σωαγελασικὰ] Porphyr. *de abstinent. ab animal. lib. 3.* Τὰ δ' σωαγελασικὰ ὅπως περὶ τὸ δίκημον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἔκγονον, τοῦτο δ' ϗ μελιττῶν, ϗ ἔτι ἐμοίων.

Μήτε ὀνειδίσικὸς] vide *lib. 1. § 10.* De Euphrate Philosopho, Plin. min. *lib. 1. ep. 10. Insectatur vitia, non homines. nec castigat errantes, sed emendat.* Senec. *de clement. lib. 1. c. 17. Agat princeps curam, non tantùm salutis, sed & honestæ cicatricis.* Et Augustin. *epist. 159. Sic succense iniquitati, ut consulere memineris humanitati.* vide *& lib. 5. § 22. & supr. § 13.*

Ἀδήκτως τῇ ψυχῇ] *atqe ità nè cor mordeatur.* Xyl. *citra sermonis asperitatem.* Casaub. δάκνειν τὴν ψυχὴν, τὴν καρδίαν, τὸν θυμὸν, dicunt Græci, qod *mordere & pungere cor alicui,* id est, *angere, divexare, cruciare,* Latini. & δάκνεσθαι τὸν θυμὸν, ἢ τὴν καρδίαν, *corde morderi.* i. e. *angi, cruciari.* Synes. *de regno.* Οἱ δ' ἔτως ἀεὶ ἀτειμήτως ἔχοντες,--ὥστε, ὃν φασιν αὐτοῖς ἐπιχθόνιοι, εἴ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ πάντων ἐπαινεῖν τὰ βασιλέως ϗ βασιλέα· ἀλλ' εἶναι παρέγκλισιν, ϗ λυπήσειν ἀνατείνονται, ϗ ἀπειλοῦσι δήξεσθαι τὴν καρδίαν, οὐκ ἐν χερῶν μόνον, ἀλλὰ ϗ μέσων, εἰ ἄρα ὠφελήσουσιν. Idemqe *de calvitie.* μέσην αὐτῶν δήγματι τὴν καρδίαν. Liban. *orat. de past.* ἃ δήγμασι & ἀπέρχεται τις τὴν καρδίαν, εἰ ὁ χθὲς μαθητὴς, σήμερον ἕτερα γένηται; Aristoph. *Acharn.*

Ὅσα δὴ δέδηγμαι τὴν ἐμαυτῆς καρδίαν.

Et in *Nubib.* ——ὅμως δ' τὸν θυμὸν δακάν· Indè θυμοδακὴς, *qod cor mordeat.* Julian. *orat. 2.* Ποταπὸν δ' χθῆμα λοιδορία; ὡς θυμοδακὴς ἀληθῶς, ϗ ἀμύνεσθαι ψυχὴν μᾶλλον, ἢ σίδηρος χεῖρα; Sed & δάκνειν & δακνῶς, & *mordere,* ac *morderi,* iidem simpliciter dicunt. Evrip. *Thes.*

Μή μοι νεαρὸν φρόσπολον μᾶλλον δάκοι.

Plut. *de Stoic. contradict. c. 9.* Καί τοι πηχῶς ἐν τῷ γένει τέτῳ ϗ Πλάτωνα ϗ τοὺς ἄλλους τὸ Χρυσίππε δάκνουσι. Cicer. *ad Attic. lib. 13. ep. 12. Valdè me momorderunt epistolæ tuæ: eædem tamen sanaverunt.* Flacc. *l. 1. ep. 16.*

——*Mordear opprobriis falsis?*

Terent. *eunuch. 3. 1.*

——*Par pari referto, qod eam mordeat.*

Sidon. *lib. 5. ep. 8. vel pupugisse versu gemello, vel mordisse distichon.* qi & *ibidem, piperatam facundiam,* pro *mordaci* dixit. & *lib. 8. ep. 11. epigrammata piperata.* i. e. *mordacia,* ut exponit ipse; qæ *mellei* opponit: Hieronymum imitatus, qi in *epist. ad Evstoch. ut te aliqid & piperis mordeat.* sed & *acetum mordax,* eâdem mente Pers. *sat. 1.* Indè δάκτις λόγος, *mordax oratio.* Plutarch. *de amic. & adul.* λόγῳ δάκτει ϗ παῤῥησίᾳ κηδεμονικῇ καθαπτόμενος. Item δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις. Idem *sympos. lib. 2. c. 1.* Δῆγμά τι προσῆκεν αὐτῷ

τῷ σκώμματι. & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ περιεργαζόμενα βέλη, πλείονα χρόνον ἐμφιλοτιμούμενα, καὶ λυπεῖ τοὺς σκωπτόμενους. ità enim rescribendum pro eo quod μέλη sensu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχω καὶ λόγῳ δηλοῖ ἐμπειρίαν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* Αἱ τῶν παιδιῶν καὶ σκωμμάτων δίκαι, οὐδὲν ἀμβλύτερον τοῦ μὴ ἀπόντος πεποιήκασιν. Alia, nec pauca, suppeditabit Hadr. Junius *cent. 2. adag. 58.* Indè ἄδηκτος, *morsu immunis*; qi oratione, sive sermone ejusmodi mordaci perstrictus non est. Evnap. *in Liban.* ὑδεὶς τῶν συλλεγόντων Λιβανίῳ, καὶ σωτοῖς ἀξιωθέντων ἀπῆλθεν ἄδηκτος. *nemo omnium qi Libaniâ allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morsu immunis.* ità legunt vertúntqe, cùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius. sed vera lectio, ἀδηλος, non ἄδηκτος. sequentia firmant. ἀλλὰ τότε ἦθος εὐθὺς δῆλος τις ἦν ἔγνωσο &c. *sed statim, qâ esset indole, dignoscebatur.* Verùm indè ἀδήκτως apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâsse dicitur, ὡς ὐκ ἂν ὧδ' ἐποίησε σωσαναπαυσάμενον ἀδήκτως ἀπελθεῖν. *nunqam givisse se à Pompeji consuetudine sine morsu aliqo discedere.* h. e. ut non aculeum qasi aliqem in animo residuum persentiscret. qomodo Periclis dictio ità audientium animos affeciisse perhibetur ὡς τὸ κέντρον ἐγκαλιπεῖν, ut Eupolis *Tribubus*. Cæterùm hoc loco ego, qid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non satis assequor. malim ἀδήλῳ τῇ ψυχῇ. nec de reprehensi, sed de reprehendentis animo acceperim. nè ità vel redarguat, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehensione attacti & exulcerati indicium præ se ferat. hoc est enim qod postea de *succensente* dicit, τέτρωται, *vulneratus est, vulnus accepit.* Quanqam potest & ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordici.* qomodo Dioscoridi *l. 1. c. 28.* ἔλαιον ἄδηκτον dicitur, i. e. *qod non mordeat*, ut Plin. *l. 23. c. 4.* & Plutarch. *de adulat. πῶς ἂν συνεχῶς τοῖς ἀδηκτοῖς, καὶ τοῦ φρὸς χάριν, ἄφοβον ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑποτοιῶν.* ἄδηκτον ὁμιλίαν dicit, qæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδὲ ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abuti videaris.* Xyl. forsan, qia priùs εὐσχολεῖν dixerat. Ego simpliciter malim, tanqam in schola, hoc est, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujusdam instar*, qi imperiosè cùm agat, molestus esse solet, & gravis habetur. *l. 5. § 9. & l. 10. § 35.* unde παρρησία παιδαγωγικὴ *suprà § 6.* vel etiam *tanqam in schola*, ubi ingenii exercendi ostentandiqe causâ fieri assolent oratiunculæ. hoc est enim qod sequitur, μηδὲ ἵνα ἄλλος παρασὰς θαυμάσῃ. & *suprà § 13.* ὡς ἐπιδειξόμενος. vide *ad l. 1. § 16.* γολαστικὸς. *qasi exercitationis causâ.* Cas. Ambros. *offic. lib. 3. c. 16. objurget, non jactantiæ studio, sed affectu charitatis.* qod Marcus hic φιλοτίμως. Talia avtem, qalia Marcus hic notat, Senecæ scripta Cajus Cæsar esse volebat. cùm *commissiones meras* esse diceret, referente Svetonio, *l. 4. c. 53.* i. e. λόγους φεῖς τὰς ἐπιδείξεις καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Isocrate *in eum locum* clariss. Casavb. vel etiam αὐτολεξεὶ, ἀγωνίσματα. uti idem ex Thucyd. *l 1.* & Aristot. *Poet. c. 9.* sed & Polybio; cujus avreum dictum digniissimúmqe qod ubiqe, non ibi tantùm, legatur (ejusdem habes τὸ μακρολόγον elogium) illud *l. 3.* è codicibus Polybianis à vitio typothetarum incuriâ contracto sic repurgatum. Ἰσχέας γὰρ ἐὰν ἀφέλῃ τις τὸ διὰ τί, καὶ πῶς, καὶ τίνῳ χρέον ἐστὶ λέγειν, καὶ τὸ φρόσφορον πόσον ἐστὶ λόγον ἔχειν τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μόνον, μέλημα καὶ οὐ γίνεται. Qod Plinius *l. 7. epist. 17. Historia non ostentationi, sed fidei veritatiqe componitur.* Nec multò secius Fabius, *l. 10. c. 1.* in viri clarissimi commentariis fœdè depravatus: *Tetum opus historiæ, non ad intuitum rei pugnanqe præsentem, sed ad memoriam posteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἦτοι φεῖς μόνον] qod Christus Matth. *c. 18. v. 15.* ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in mensa cùm familiarem qendam vehementiùs pavlò increpuisset, Plato, οὐκ ἄμεινον ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inqit, *hæc privatim dicta, præstiterat?* cui ille vicissim, Σὺ γὰρ οὐκ ἄμεινον ἂν ἐπείνους, ἰδίᾳ φεῖς ἐμὲ ταῦτα εἰπών; *Annon & à te mihi privatim hoc dictum præstiterat?* deesse avtem videtur disjunctionis membrum alterum, si recepta lectio admittatur, *vel solùm convenias, vel ut solus advertat*, (avt ejusmodi qippiam) etiamsi plures adstiterint. *sed ut cum solo istà loqi debes.* Xyl. acsi esset, ἀλλ' ὡς φεῖς μόνον, sive, ἀλλ' ἦτοι ὡς φεῖς μόνον. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: sed nec Cas. qi vertit, *sed istà semper ut solus consciat.* ἀλλ' ἀεί τοι. qod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς νοήματος οὐκ ἐυφρανοῦς, τῆς ἀμῴτητος τῶν νεότητος καὶ ἀνεπιλήπτου ἀπορρύτου ὄντος, καὶ μὴ παιγνιεικὴν, μηδ' ὑπόπτερον, μηδ' μάρτυρος καὶ θεατὴς σωμένους ὁ γὰρ φιλικὸν, ἀλλὰ σοφιστικὸν, ἀλλοτρίους ἐυδοκιμεῖν σπάλματα, καλλωπιζόμενον φεῖς τὸν παρόντα, ὥσφ' οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ φεῖς ἐργολαβίαν.

Ὡς φεῖς τῶν Μουσῶν] qia pro numero Musarum, monita novem. vide Plut. *symposf. l. 9. c. 14.* de numero Musarum.

Ἄρξαι ποτὲ ἀνθρωπος εἶ)] *humanitatem colamus, dum inter homines sumus.* Senec. *de ira l. 3. c. 43.* vide *l. 7. § 22. & l. 10. § 8.*

Τὸ κολακεύειν] qod *l. 4. § 31.* μήτε τύραννος, μήτε δῆλος. De Antonio Nicephi. Callist. *l. 8. c. 40.* Πᾶσι δ' ἦν κεχαρισμένον ἑαυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀγθυνῆ καὶ κόλακα εἶ) δοκεῖν, μήτε φεῖς τύφον ἐξάγειν τὸ διὰ πάντων τιμᾶν, καὶ

ὅις ἂν καλδοι πεῖθεδζ. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121. Ὥσπερ ὀξὺ μὲν ἡ βαρὺ κομιδῇ φθέγξαιτ' ἂν ἕκαστον, τῇ δ' μέσῃ τυχεῖν, μουσικῆς ὄντων ἕξεως· ὅταν δὲ πλεῖ τὸ παρῆκ πεισθῶσιν, ἢ μὴ, λοιπὸν· οἱ μὲν γὰρ οὐ τῆ ὠφελῆσαι, ἀλλὰ τῆ ὑβρίσαι γίνονται μόνον· οἱ δὲ τῆ κολακδσειν, καὶ τὰ μὴ θεραπόντια ἐγκώμια ὑφαίνειν· οἱ δὲ μέσῳ ἀεὶσω χρώμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε δωπδύσιν, ἀλλὰ κεράσαντες τῇ παῤῥησίᾳ τὸ αἰδῶ καὶ τῇ ἐπιπλήξει τὸ θεραπόντειαν, ὅταν ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν τοὺ ἑαυτοὺ ἀγνοῦντας ἔρχωνται.

Τὸ φαῦον καὶ ἥμερον, ὡσαῦτ ἀνθρωπικώτερον, ὅταν καὶ ἀρρενικώτερον] Naſo, *art. l.* 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& *triſt. l.* 3. *eleg.* 5.

Quò quiſque eſt major, magìs eſt placabilis iræ;
Et faciles motus mens generoſa capit.

Ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδηδής, ὅταν καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram dolorémque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μῆ λύπης· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Ariſtot. *rhet. l.* 2. *c.* 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira l.* 1. *c.* 16. *tantùm abeſt à magnitudine animi ira, quantùm à fortitudine audacia, à fiducia inſolentia, ab auſteritate triſtitia, à ſeveritate crudelitas. mihi videtur veternoſi & infelicis animi imbecillitatis ſibi conſcii, ſæpe indoleſcere: ut exulcerata & agra corpora ad ictus leviſſimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium eſt. at. incidit & in viros. nam virìs quoque puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* &, *de vit. beat. c.* 3. *omnis ex infirmitate feritas eſt.* Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν,
Δεῖγμ' ὄζιν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.
Iraſci prompta amarulentáque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Muſonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἀπτεύνεσθαι θεὶ σφ τοιούτων. Juvenal. *ſat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi eſt animi exiguáque voluptas,
Ultio. continuò ſic collige, quòd vindictâ
Nemo magìs gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hiſt. l.* 27. *c.* 6. *Iram definiunt eſſe ulcus animi, naſci ex mentis mollitie conſuetumq; id aſſerente argumento probabili, quòd iracundiores ſunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus ſenes, & felicibus ærumnoſi.* Ariſtot. *rhetor. l.* 2. *c.* 2. Κάμοντες, πινόμενοι, ἐρῶντες, φιλῶντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες, καὶ μὴ κατορθοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ ὕδιμα μεγάλης ὄζιν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὅτως ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ ὀργὴ τὸ * λυπῆσαι * [λυπῆσαι] ἕνδοσις ἐπφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος ἀδενείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πεφυκότες εὐτυχούντων. ὅτως ἐν τῷ λυπεῖσθαι μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ πάσχοντος ἀνίσατα μάλιστα δ' ἀδένειαν ὁ θυμὸς, ἀχὶ νόσους, ὡς τις εἶπε, τῆς ψυχῆς ἐοικὼς, ἀλλὰ ἐπιτόμαις καὶ σπασμοῖς ἐν τοῖς ἀκμωπικοῖς ὁρμαῖς σφοδρότερον ἐξανιστάμενος. quod autem dicit ὡς τις εἶπε, Platonem tangit, qi ſicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, νεῦρα τῆς ψυχῆς τὸν θυμὸν προσεῖπεν.

Ἀδενεῖ] τὸ γὰρ ἀδενὲς εὐπαδέστερον. Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 4. *c.* 6. non ἀπαδέστερον, ut codices vulgati, etiam Hejnſii editio, exhibent. ſic enim ipſe lib. eodem *c.* 13. τὰ γὰρ ἀδενέστερα φύλλα [ὡς] εὐπαδέστερα. & rurſus *c.* 14. τὸ ἀδὲ ἐς παθητικώτερον.

Ἀμφότερα γὰρ τέτρωται καὶ ἐπεδήκαπν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimè. ſive, *manus dedit, & victus eſt uterque,* & qi iraſcitur, & qi dolet. Dio Pruſ. *orat.* 16. Ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς ὄζι χρεία, μάλιστα μὲν ἀτρώτου καὶ πρὸς μηδὲν εἰκούσης· εἰ δ', μήγε ῥᾳδίως, μηδὲ ὥσ τοῦ τυχόντος πτοουμένης. ubi in membro poſteriori, defectus ſubeſſe videtur; ſupplendus hoc modo; εἰ δ' [μὴ,] μήγε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oſcitantem, vel feſtinantem fefellit. Liban. *in vita ſua:* ἐπίνων δ' ἐδὲν αὐτοῦ δεῖσ τυτφνὶ σφ σκευμάτων. ὅτως ἐκ ἐπιτρέπω.

Παρὰ τῦ μουσηγέτου] à *duce ſive præſide Muſarum.* qia *decimum* addiderat. at qis iſte Marco *Muſarum ductor?* M. Caſavb. *Herculem* vult. Herculem certè Evmenius in *oratione de ſcholis inſtauvandis, Muſageten, hoc eſt, comitem ducémque Muſarum eſſe,* accepiſſe ait *Fulvium illum nobiliorem;* qi *eidem Herculis Muſarum in circo Flaminio ex pecunia Cenſoria fecit, cùm in Græcia eſſet imperator.* Qin & Sveton *l.* 2. *c.* 29. *Ædis Herculis Muſarum à Marcio Philippo* ſub *Auguſto* extructæ meminit. Nam quod *Herculis & Muſarum,* legebatur, Il. Caſavbonus, codicum veterum fidem ſecutus, copulativam ſuſtulit. qanqam Plut. in *qæſt. Rom.* communem fuiſſe aram qandam *Herculis ac Muſarum* apud Romanos, eſt avtor; inſtitutæ cavſſam, ex Jubæ traditione, fuiſſe, qòd Evandrum literas Hercules docuiſſet. Cæterùm Evmenius idem, *Herculem Muſarum tutorem potiùs & defenſorem,* qàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm ſubjicit, *Camœnarum ſigna novem ſub tutela numinis fortiſſimi ab eodem Fulvio conſecrata, qò mutuò operis præmiisque juvari ornaríque ſignificaret, Muſarum quietem defenſione Herculis, & virtutem Herculis voce Muſarum.* De hoc *Herculis Muſarum,* an *Herculis Muſarúmque* templo, Naſo *artis l.* 3.

Nec rubor eſt emiſſe palám: venire videmus
Herculis ante oculos virgincúmque chorum.

& *Faſtor. l.* 6. *extremo.*

Dicite Pierides, qis vos addixerit iſti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, ſic Clio: clari monumenta Philippi
Aſpicis, unde trahit Martia caſta genus. &c.

Sic eccinit Clio. docta assensere sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyrâ.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* qod & ex Lutatii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione*, de philosopho, Περσεῖναι ὃ δεῖ τὸ ἢ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑπερκείμενον τῶν χορῶν, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγ☉ ἔχει, νῦν μὲν τοὺς Μούσας συμφδεῖν αὐτὸν ἐξάρχοντα, ἢ ἐσθ' ὅτε συνᾴδειν, νῦν ὃ αὐτὸν χ῍ μόνας ᾄδειν. Cornutus an Phurnutus, *de deis, c.* 32. Ἀπ' αὐτῆς ὃ τῆς ἀρχῆς ἢ μουσηγέτης ἐκλήθη, ἢ παίζειν μὲν σὺν Μούσαις ἐνομίσθη.

Ἐκ δὲ Μούσων ἢ ἀγωδὸς Ἀπόλλων☉.

Ἄρξεε ἀοιδοὶ ἔμεν, ἐπιχθόνιοι βασιλῆες·
ἐκεῖν' ὁ Ἡσίοδος. διὰ τοῦτο ἢ ἱερὸς ὠιτὸς ὁ κύκνος, τῷ μουσικώτατον ἢ λαλούτατον ἅμα ἐν σὺν ὀρνέων. Pausan. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, qod est Elide, Πεπίλωται Μοῦσα μὲν ᾄδουσα, ἢ Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς. Idémque in *Attic.* disertè, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem sive præsidem vocant Apollinem.* cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *c.* 14. & *cur Pyth. vetero oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem.* Julianus item, *orat. in solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nuncupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Τὸν ἀληθῆ ἁρμονίαν, ᾄδει μὲν ὁ Μουσῶν χορὸς; ἐξάρχει ὃ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. denique *orat.* 2. Μὴ χορὸς τῶν μουσηγέτην τὸν πάνυ ἐφορῶντ☉, &c. Cæterùm Herculem, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Gallicarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἀξιοῦν ἁμαρτάνειν τοὺς φαύλους, *μανικὸν*] transponendæ sunt voces primores. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 5. § 17.

Τυραννικόν] ità *l.* 6. § 27. ὠμόν πως. Verùm istic tyrannicum potiùs, qia velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπιλειτλέον] vide *supra* § 16.

Τὸ μὴ ὡρ' ἑαυτῷ λέγειν ἐκ τῆς ἀποπαύσεως] Ex Marci mente, non à se loqitur, qi non ab animo, non à mente sua. Ὅταν ὑποκείνηται, ἢ ὁρμὰς ἢ ἀναλήψως τὸ πρὸ ἢ λέγῃ τις. *l.* 2. § 16. qæ huic loco commentarii vicem præbent. nam aliud est ἀφ' ἑαυτῷ λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καθὸ σαυτῷ ἐνειδεῖς] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Cas. τῷ καθὸ nevter rationem ullam habuit. ego malim *συνειδήσεις, secundum qod, vel in qo, conscius tibi futurus es.*

Ὑποκαλαχλινομένῳ τοῦ θειοτέρου] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Πειδόμενα τῇ σῇ ὅλων διατάξει] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 2. Καὶ τὸν Θεὸν ὁρᾷς, ὃν ἀεισοτίχναν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος προσεῖπεν, ὑ παμλαχῆ τὸ πῦρ ἄνω τάπτοντα, ἢ κάτω τῇ γῇ, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ χρεῖαι σῇ σωμάτων ἀπαιτῶσι.

Τοῦτο μὲν ἐν κύγχυσι διαλαυνομένοις βαρυπάλοις,
Καὶ μὲ κηρύκων τε λιθορρίνων χλιόντος,
φησὶν Ἐμπεδοκλῆς.

Ἐνθ' ὄφελε χθονὰ χεῶτες ὑπέρτατα ναιετάασκε,
ἀχ ἣν ἡ φύσις δίδωσι χώρην, ἀλλ' ἣν ἡ τοῦ πρὸς τὸ κοινὸν ἔργον πρόθεσις σωτάξις. Idémque pavlò secius, *de facie Lunar.* Οὐδὲν ἴσμεν ὅλῃ μοίρᾳ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἢν ἁπλῶς ἀπλῶς χ῍ φύσιν προσαγορεύομεν· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον ὃ χρὴ γίγνεσθαι, ἢ πρὸς ὃ πέφυκεν, ἢ πεποίηται, τοῦτο παρέχῃ χρησίμως ἢ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ, ἢ πάσχῃ, ἢ ποιῇ, ἢ διακείμενον, ἐκ εἰκῆ πρὸς αὐτοῦ ἀσφαλείαν ἢ κάλλ☉ ἢ δύναμιν ἐπιτήδειόν ὄζειν, τότε δοκεῖ τῇ χ῍ φύσει χρῆσθαι ἔχειν ἢ κίνησιν ἢ διάθεσιν. ὁ γὰρ ἄνδρωπ☉, ὡς εἶ τι σῇ ἄλλων ἕτερον, χ῍ φύσιν γεγενῆς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ἐμβρυῶδη ἢ γοώδη μᾶλλον σεῖ τὴν κεφαλὴν· ἐπ' ὃ πῶς μέσης τὰ στέρνα ἢ πυρώδη· κάτω πρὸς τὸ μέσον τὰ ὑμενώδη ὑποσιδῆρα χ῍ φύσιν ὄζει, τὸ δ' ἐπὶ πλεῖστον ἢ καθίζει πρὸς φύσιν· ἀλλ' ἕκαστον οἰκείως ἢ χρησίμως τέτακται.

Καὶ μὲν κηρύκων τε λιθορρίνων χλιόντος,
ἢ παντὸς ὀχέει φύσιν, ὥς φησιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς κατὰ λαμπυδάνην.

Ἐνθ' ὄφελε χθονὰ χεῶτες ὑπέρτατα ναιετάασκε.
ἢ ὁ πλέζει τὸ λιθῶδες τῷ ἕξιν (τῷ νοτίδα, *f. humidum*, Xyl.) ὑπικείμενον, ἁδέζε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κυφότ☉ εἰς τὴν ἄνω χώρην ὑποπλάδυνον ὀιχεται· μέμικται δὲ πως καὶ ἄλλα, ἢ συντέτακται χ῍ τῷ ἐκεῖσε φόσιν. ὅτως ἂν εἰκὸς ἔχειν ἢ τὸν κόσμον, εἴγε δὴ ζῷόν ἐστι πολλαχῆ γῆλιᾶ ἔχνλα, πολλαχῆ ὃ πῦρ ἢ ὕδωρ ἢ πνεῦμα, ἢ ἐξ ἀνάλυσης καταπεδαμμένον, ἀλλὰ λόγῳ διακοσμημένον. & *ibid.* Ὄρα ἢ σκόπει, ὦ δαιμόνιε, μὴ μαθὼν ἢ ἀπάρας ἅπαντα ὅτι πάντων ἐστὶ, διάλυσίν τινα κόσμου ἐπάγῃς. Mox, post ea qæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & corde: ὁρᾷ γὰρ ὀφθαλμὸς ἑαυτὸν ὡς σώματός ἐστι μικρὸν μέρος ὑπὸ κυφότ☉ ἐμπεσόν, ὁρᾷ ἢ καρδία τῷ βάρει ὀλισθοῦσα πάντων εἰς τὸ σῆθ☉, ἀλλ' ὅτι βέλτιον ἦν ὕτως ἐκφύσεσι τεπάχθαι· μὴ τάχιστα νομίζωμεν, μήτε γῆν ἑαυτὸν κεῖσε συμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τὸν ἥλιον εἰς τὸ ἄνω χάος, ἀσκοῦ δίκην, ὑπὸ κυφότητος ἐκπεθλίφθαι, μήτε τοῦ ἄλλου ἀστέρας, ὥσπερ ἐν ζυλοσκαμμῷ διαφορᾷ βέβληνας, ἐν οἷς εἰσι γεγενῆναι τόποις, ἀλλὰ τῷ κ῍ λόγον κρατοῦντ☉.

Vide qæ sequntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem*: Αὐτὴ ὃ ἡ ψυχὴ ἡ παρὰ φύσιν τῷ σώματι

μαπ σωπῆρπτου, βραδεῖ τυχεῖπε, ἢ ἀυχρῷ πυρώδης, ἢ ἀδρῷ ἐλάπτῳ ;

Παρεσκευάσθαι ἐνταῦθα ἐπὶ τῷ συλλέγεσθαι] Ὕλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις ἧς ζῴων ἐκ τοιούτων συνίστηκεν, ἃ διαφέρει τοῖς οἰκείοις τόποις. ἀδὲν γὰρ ἧττ μερῶν ἔχει τὰ αὐτὰ χώραν. Aristot. *de cælo l. 2. c. 6.*

Τὸ ἐνδέσιμον τῆς διακύσεως σημεῖον] Ἐνδέσιμον, vel à re *musica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forsan translatum videri qeat : In re musica usurpatur pro *modulationis exordio*, qo præcentor sive chori præfectus cantandi reliqis avspicium facit. Hesych. Ἐνδέσιμον, τὸ πρὸ τῆς ᾠδῆς κιθάρισμα. & apud Svidam nescio qis ; Ὁ ἴαμβος, ὅτιος ἐνδέσιμος ἦ τῆς ᾠδῆς. Eò allusit Aristot. *politt. l. 8. c. 5.* Περὶ ἃ μισηθεὶς ἔνια, —ἵνα ὥσπερ ἐνδέσιμον γένηται τοῖς λόγοις, ἃ ἂν τις εἴπειεν ὑποτυπούμενος περὶ αὐτῆς. Ejusdem nomine, *de mundo c. 6.* Μία μὲ ἐκ πάντων ἀρχεσία σωμάτων ἢ χορηγούντων χρὴ τὸν ἔργον, ἐξ ἑνὸς τε γίνεται ἢ εἰς ἓν ἀπολήγει· καθάπερ ἢ ἐν χορῷ κορυφαίς καταρξάντος, συνεπιχεῖται πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἐὰν ὅτις ἢ γυναικῶν, ἐκ διαφόρεις φωνᾶς, ὀξυτέρους ἢ βαρυτέρους, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεκραμένων· ὅτως ἔχει ἢ ἐπὶ τῶ σύμπαντι διάπυλος θεῖ· χρὴ γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδέσιμον ὑπὸ τῶ φερωνύμως ἂν κορυφαίς τεσσαρακαθένλος, κινεῖ μὲ τὰ ἄστρα ἀεὶ, ἢ ὁ σύμπας οὐρανός. &c. hoc est, ut Plato *Evthyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλω χορὸς ὑποσημήναντος. Julian. item Imp. *ad Jamblych. ep.* 42. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς ἡμῖν τὰ μέλη τὸ ἐνδέσιμον μηνύσθεις, ἢ ὥσ ἙρμῆΣ ῥάβδῳ κινεῖς ἢ διεγείρεις καθάπαξ, φέρε σοι, καθάπερ οἱ τὸν Διονύσῳ τὸν ὕμνον χορεύοντι πρὸς τὸν κρέμαν ἄνεσιν φέρειν), ὅτω ἢ ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ σῷ πλήκτρῳ τὸ εἰκὸς ἀντιχόσομεν, ὥσπερ οἱ τῷ χορεύτῃ πρὸς τὸ ἀνάκλημα τῆς ῥυθμῆς συνεμπλεκόντες. Et Liban. *orat. 3. in Constantium & Constantem :* Ὅτι νιὸν ἐκ σωφρονούσης γένη, καθάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐκλεγόμενοι, σωφρόνει, δύο κορυφαίων ἐνδιδόντων τὸ μέλος. *In re nautica*, pro *Celeusmate*, sive *carmine*, incondito plerumqe satis illo, qo *celeusta*, i. e. *hortator*, sive *portiscultus*, remigibus præit, eosdemqe ad opus suum exeqendum instigat. Philostrat. min. *imag. l. 1.* in *Argo.* Ὁ δὲ τὸ ἐνδέσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Avtor innominatus à Svida lavdatus : Οἱ μὲ κελευσταὶ τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδέσιμον ἐνέδοσαν· οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδόσει ἀνρόοι τῷ ῥοθίῳ ἐπιπάλλεσαν. In re *militari*, etiam si nondum occurrat exemplum usurpationis istius, potest idem tamen eodem sensu usurpari, qo ἀνακλητικὸν Svidæ exponitur, τὸ εἰς ἔφοδον scil. ut Pollux, *l. 1. c. 10. § 19. classicum* illud, qo prælii ineundi signum datur. (siqidem & τὸ ἀνάκλημα τῇ ῥυθμῇ Julianus iliud σημειοῦται) qâ etiam statim post superiorem illam usus est imagine, avtor ille *de mundo*. Ὅταν ἓν ὁ πάντων ἡγεμών τε ἢ ἡνίοχος, ἢ ἀόρατος ὢν ἄλλως πλὴν λογισμῷ, σημήνῃ πᾶσι φύσει μελαξὺ ὁρανῷ τε ἢ γῇ καὶ θαλάττῃ, κινεῖται πᾶσα ἐναλλαγῆς ἐν κύκλοις ἢ [illegible]ν ἰδίοις· ἔοικε ἢ κομδὴ τὸ δρόμῳον, τοῖς ἐν πολέμῳ καμοῦσι μάλιστα γινομένοις, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατηγῷ· τότε γὰρ τῆς φωνῆς ἕκαστος ἐκβοήσας, ὁ μὲ ἀσπίδα ἀναιρεῖται, ὁ ἢ δόρατα ἐνδύεται, ὁ ἢ κνημίδας, ἢ κράνος, ἢ ζωστῆρα περιτίθεται· ἢ ὁ μὲ ἵππον χαλινοῖ, ὁ ἢ συναείδα ἀναβαίνει· πάντα ἢ ὑφ' ἕνα σημάντρα κινεῖται καὶ πρόθυμον τὸ τε κέρδος ἐρεῖ ἡγεμόνος. ὅτω χρὴ ἢ ὧδε τῷ σύμπαντι φρουρεῖν. ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀκτωκαιδέκατον ἀπάντων, μίγεται τὰ οἰκεῖα. ad qod vocabuli significatum allusit forsan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qi Stoicos incessere avebat, ἐνδέσιμον præbuisse Hetæmoclis epistolam, qæ pugnis tui bisqe mox consecutis classicum qoddam præcinebat. Potest & Marco videri (qia διαλύσεως, i. e. *dissolutionis* signum dicitur) esse τὸ ἐνδέσιμον hoc loco, qod τὸ ἀνακλητικὸν (prout & constanter id usurpatur) eidem *l. 3. § 5.* idem enim planè utrobiqe argumentum agitur; atqe ità cùm Xyl. tum & Casavbonus acceperunt. Marci avtem mentem eximiè illustrant, qæ ex avtore illo *de mundo* adduximus : ex qo & ista, cùm eódem faciant cumprimis, subjunxisse non pigebit; Καθάπερ ἢ, ἐφ' ἐν νηὶ κυβερνήτης, ἐν ἅρματι ἢ ἡνίοχος, ἐν χορῷ ἢ κορυφαῖος, ἐν πόλει ἢ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ ἢ ἡγεμών· τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πλὴν καθόσον, τοῖς μὲ καματηρὸν τὸ ἄρχειν, πολυχρόνιόν τε ἢ πολυμεμνημον· τοῦ ἢ ἄλυπον, ἀπονόν τε, πάσης κεχαρισμένον σωμοποιΐης ἀδρενείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένῳ, πάντα κινεῖ, ἢ θεύγει ὅπερ βούλεται ἢ ὅπως· —ἡγεμὼν ἢ ἀκινήτως αὐτὸς, ἢ ἐμμελῶς ὁ σύμπας διοικούμενος διάκοσμος ἔρανός ἢ γῆς.

Οὐ δεινὸν τὸ νεκρὸν ἀπειθὲς εἶ] de qerimonia ista, vide *ad l. 9. § 9.*

Οὐδέν γε βίαιον τούτῳ ἐπιτάττεται] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil qod naturæ ipsius adversum, nihil qd non eidem consentaneum planè sit. annon hoc est qòd dominus Christus, Matth. *c. 11. v. 30.* Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, ἢ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι;

Ἀλλὰ μόνα, καὶ φύσιν ἔστιν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. φ. vel, ἀλλὰ μόνα ἅ. κ. φ. vide Fabium ex *instit. l. 12. c. 11 ad l. 12. § 32.*

Οὐ μὴν τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ τῷ ἐναντίαν φέρει] *tamen ea non sustinet, sed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc est, qod Apost. *ad Tim. ep. 2. c. 2. v. 25.* ἀναπλατίθεται, sive ἐναπῴτεται, qem vide & *ad Rom. c. 8. v. 7.* nam qòd interpres Angl. ἀνέχεσθαι hîc *furiam ferri* reddidit, cùm ab usu vocabuli, tum & ab avtoris mente aberravit, & difficultatibus & supervacaneis implicuit.

Ἀφιλανθρ. τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoque humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καὶ λείπει καὶ τότε τὸν ἑαυτῆ χῶρον] [redacted] λιποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *tionem suam* deserit, cum spiritibus illis dese[redacted]bus, Judæ, *v.* 6. qi non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10 § 25.

Πρὸς ἐπίπλα γὰρ καὶ δεισιδαιμονίαν κατεσκάσται] non ad *justitiam* magis, inqit, qàm ad *pictatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Pavlum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐυκοινωνησίας] ἐυκοινωνσία (sicut *lib.* 1. § 16. κοινοσημοσυνη) vocabulum, qod havd temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, qâ qis est ἐυκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive ἐυμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 18. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istìc passivitatis significatum magis obtinet, affectúmqe eum denotat, qo *promptus qis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaqe omnia æqo animo perpetienda, qæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα γὰρ δικαιοπραγημάτων] *antiqior*, inqit, *justitia* ipsâ est *pietas* & δεισιδαιμονία. vide *l.* 6. § 30. qomodo ergò antiqissima omnium justitia, ex qa reliqæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, qâ suum cuique, sive Deo, sive homini, tribuitur; istìc strictiore, qâ homini qod est suum elargitur, & pietati, qæ erga Deum est, ἀνθηλαφεῖται. utriusqe vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὦ μὴ εἰς, καὶ ὁ αὐτὸς ὅστις ἀεὶ τῆ βίᾳ σκοπὸς] Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis?

ἔχεις τινὰ προθεὶς σοι τῆ βίᾳ σκοπὸν; *finis ille ultimus est scopus ad qem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, qas eódem jacimus. Philo de sacrific. Cain & Abel.* Σκοπῶ μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν δ' ἐοικεν ἡ κατασκευή. *ità intellige sequentia Persii verba;*

--& in qod dirigis arcum.

Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris qàm arcui. Virgil. *in culice*

- huc mittit, & omnes

Dirigit huc sensus,--

Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* avtem vetbum, qo est usus ille, rei de qa agitur, eximiè competere videtur. oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóqe concurrere, qemadmodum lineæ undiqaqe à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῆ συμβουλίᾳ, ἵνα σκοπὸν ὀφείλωμεν ἔχειν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι. Mirum interim qòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* qanqam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur. locum, qò restituam, altiùs repetam. sic itaqe legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα τῶν ἐπεῖ τῆ ἀνδρὸς ἐυρεσιολογίαν ἄξιον ἱστορῆσαι, πάντων ἀπλῶς πεπραγμένων καὶ δεδομένων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀπιδόσαι παρὰ τῶν ἔννοιαν. ἔστι δὲ τέλη καὶ σκοπὸς πρακτικὸς τοῦ βίου, καὶ μὴ πάντων ὅσα προβάλλεται ἐφ' ἕν τι γένος τῶν ἀναφορῶν· ubi pro ἀπιδόσαι legendum, vel ἀφειδέσαι, *nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀπαίδευσαι, *à rebus omnibus dogmatibúsqe, cùm suis, tum alienis, dissonantem, sive dissidentem.* tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa παρὰ τῶν ἔννοιαν ὅτι, novam periochen ordiantur. alioqi qod tanqam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Ὅυπις εἰς καὶ ὁ αὐτὸς δ' ὅλα τὸν βίον ἴῃ ἃ δύναται] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde fit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorúmqe. nemo proponit sibi qid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea qæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 5. § 8, 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1. § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæqe æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μυῖ, τὸν ἀγρεινὸν καὶ τὸν κατοικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliqando excurrente, & illo vicissim in urbem divertente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τῶν πλοίων] Allusit eódem & *lib.* 7. § 3. μυσίλλων ἐπλοημύων διαδρομαὶ.

§ 23. Τὰ δὲ πολλῶν δόγματα λαμίας, παιδίων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς δὲ πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémqe in *Phædone*, plerósqe τὸν θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πίνω φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. --ἔδει μὲν οὖν [ὃ] πρὸς μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγὴν πρὸς ἅπαντα τὸ τοιοῦτο δόγμα, τὴν ἀνεπτοησίαν, καὶ τὸ ἀφειδὲς, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης καλῶς

λῶς ποιῶν μορμολύκεια ἐκάλει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ φοβερὰ φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὰ δ' ἀπειλία, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' ὕδλην ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γάρ ἐστι παιδίον; ἄγνοια, ἁμαθία. θάνατος τί ἐστι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* eorúmque *dogmata pueruli, externa* ista, qæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν οὖν τις διὰ τύπων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ παιδία· ἐκείνοις τὰ πρόσωπα φοβερά ἐστιν· ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ὀστράκινά ἐστιν, ἔσωθεν δὲ ὕδλην ἔχει. vide *ad l.* 2. § 12.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenísque indulgebant ea Spartani, qæ concessa nolebant suis. Ideo, cùm Chii qidam Spartæ aliqando agentes, dum à cœna redeunt ebriati, in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus depositissent, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius avtores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφίασιν ἀσελγαίνειν. *Chiis sese, ut lasciviant, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & *sellas fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξίεσαν Κλαζομενίοις ἀχμονεῖν. *Clazomeniis licitum esto indecorè se gerere.* Advenis itidem, qi ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; qod suis qos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, nevtiqam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siqidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut. in *instit. Lacon.* Ξενηλασίας ἦ εἰσηγήσατο, (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρισοῦντες μὴ διδάσκαλοι κακῆς τινος πολίτας ὑπάρχωσι. de Lacedemoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis excogitâsse, nè vel byeme voluptas impudica* (qæ in theatris scil. exercetur) *frigeret.* qod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Ὑφεφέρετο ἦ καὶ Ἀρχελάου τοῦ Μακεδόνος, καὶ Σκώπα τοῦ Κρανωνίου, καὶ Εὐρυλόχου τοῦ Λαεισσαίου, μήτε χρήματα προσιέμενος αὐτοῦ, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαύων. De Perdicca nihil. Imò, qod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à qo acciperet beneficiia, cùm reddere illi paria non posset.* Verùm subjcit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Veniebat enim rogatus, & id dabat qod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & qid tandem erat accepturus, qantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν Ἐφεσίων γράμμασι] Qænam ista *Ephesia scripta?* avt *litteræ* etiam *Ephesiæ* nam Magicos nescio qos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Svidâ; Evstath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qi & *strom. l.* 6. recensèt & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* avtores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis istiusmodi, qæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. forsan Marcus scripserat ἐν τοῖς τοῦ Ἐπικούρου, sive τὸ Ἐπικούρου γράμμασιν. Indè enim istiusmodi aliqid Seneca, uti mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* suprà lavdaverat Marcus ipse *l.* 9. § 41.

Σωσχῶς ὑποφωνήσεις τοῦ παλαιῶν τινος τοῦ ἀρετῆ χρησαμένου] Senec. *epist.* 11. *Aliqis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanqam illo spectante vivamus, & omnia tanqam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò. magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat. aliqem habeat animus, qem vereatur, cujus avtoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qi non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qi sic aliqem vereri potest, ut ad memoriam qoqe ejus se componat atqe ordinet! qi sic aliqem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem. si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum, Lælium. elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. opus est, inqam, aliqo ad qem mores nostri se ipsi exigant. nisi ad regulam, pravi non corriges.* Idem *ep.* 25. *Sic fac, inqit Epicurus, omnia, tanqam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere qem respicias, qem intercesse cogitationibus tuis judices. hoc qidem longè magnificentius est, sic vivere, tanqam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias qæcunqe facis tanqam spectet aliqis. omnia nobis mala solitudo persvadet. cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliqorum avtoritate custodi. avt Cato ille sit avt Lælius, avt cujus interventu perditi qoqe homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram qo peccare non audeas. cùm hæc effeceris, & aliqa cæperis apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à S. Victore

Victore in *epist.* qæ *Bernardi* nomen præfert, *ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia insederit, ut quoties recordatus fueris, ad reverentiam cogitati assurgas, vitam ordines, mores componas. hic præsens tibi sit quantocunque volueris: occurrat sæpe & cùm nolueris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogêris.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Θέλωμεν ἀρέσαι αὐτὸς ποτὲ σεαυτῷ· θέλωμεν καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ἐπιδύμησον καθαρὸς μὴ καθαρᾶ σαυτὸ γνώσῃ, ἢ μὴ τῷ Θεῷ. ἐνδ' ὅταν φερπίκλη σοι τὰς φαντασίας τοιαύτας, Ἱλάτων μὴν, ὅτι * ἐν τοῖς ὑποδιατιμήσεις, ἐν ἐπὶ Θεῶν ὑποτροπαίων ἱερεῖ ἱκάτης· ἀρκῶν κὴν ἐπὶ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνεσίας ὑποχωρήσας φεῖς τοῦτο μὴν ἀντιξετάζων, ἂν τε τῶν ζώντων τινὰ ἔγγις ἂν τε τῶν ὑποθανόντων. Vide & Isidor. Pelus. *l. 3. ep. 91.* Cæterùm, quod Clemens præclarissimè *strom. l. 7.* εἰ ἢ παρουσία τινὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, δεῖ τῶν ὑποτοπεῖν καὶ τῶν αἰδῶ, φεῖς τὸ κρεῖττον ἀεὶ σχηματίζει τὴν ὑπουχάνοιαν, πῶς δ' μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ ἀλιαλείπτως τῷ Θεῷ, ὃν ἀυλόγως ἂν ἑαυτὸ παρ' ἔχοιτο κρεῖττον ἢν εἰς πάντα, καὶ τὰ ἔργα καὶ τοὺ λόγους, καὶ πῶς διάθεσιν; τοιοῦτος ἢ ὁ πάντη παρεῖναι τὸν Θεὸν πεπεισμένος· πάντη τοίνυν παρεῖναι τὸν Θεὸν πεπεισμένοι, πάντα τὸν βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γεωργοῦντες ἀγνῶς, πλέοντες ὑμνοῦντες, καὶ τῶν ἄλλων πολιτείαν ἐντέχνως ἀναφερόμενοι. vide *ad l. 6. §. 28.*

§ 27. Ἑωθεν εἰς τὸν ἔργον ἀφορᾶν] Monitum istud Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, *l. 7. §. 47.*

Ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide *sup. §. 21. & l. 6. §. 30.* τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ. Plinius minor. *l. 3. epist. 1. Me ut certus siderum cursus; ità vita hominum disposita delectat.* Aristot. nom. *de mundo c. 6.* Τῶν αἰδίων τὰ τιμιώτατα, τὸν αὐτὸν ἔσχει τόπον, ἄρκτε τε, καὶ ἥλιος καὶ σελήνη, πάντα τε ὡσύτως. διὰ τοῦτο ἀεὶ τὸν αὐτὸν σώζοντα τάξιν διαπαύσιμτα, καὶ ἄπτοτε ἀλλοιωθέντα μετακινήθη. De motûs autem solaris cœlestisque constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem *c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23.* cui constantiam in recto justóque haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Svidam autor innominatus; ὃν δυσχεράνειεν ἂν τις ἀποτρέψαι, τῆς δικαίας ἀρετῆς, ἢ τῆς συνήθους πορείας τὸν ἥλιον. in vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, autor est Petr. Marnixius, *de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμεῖς δέ τοι ὁ ταχυτρεῖς. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. *ep. 77. virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit: nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cœlestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur educere.* Optimè Clem. *strom. lib. 4.* Αὐτὴ γὰρ ἡ καθ' ὁμοίωσις πρὸς Θεὸν, τὸ φυλάττειν τὸν τῶν ἐν τῇ καθ' τὰ αὐτὰ χάριτι. αὕτη ἡ τῆς χάρις, ὡς νῦν ἡ ἐκ ποικίλης διαθέσεως, γίνεται τῇ πρὸς τὴν ὕλην προσπαθείᾳ. Idémque *l. 2.* Ἡ πίστις ἐν τῇ ἀγνωσίᾳ τῆς ἀληθείας, ἀεὶ καθ' τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καθαπτάζουσα τῷ ἀληθεῖ αὐτὰς ψυχῇ.

Καὶ τῆς γεμότητος] vide *l. 10. §. 1.* Aliâ ratione, de Deo, Senec. *epist. 31. Deus nihil habet; nullus est.*

Οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρις] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Cas. haud incommodè uterque. ἄστρων tamen ille legisse videtur.

§ 28. Οἱ ὁ Σωκράτης τὸ κόσμον περιζωσμένος] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Atheniensibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis.* Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat marixi veste solâ indutam, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmque dixisse, Ὁρᾷς, ὡς ἡ θεωρήσουσα, θεωρησομένη ἢ μᾶλλον βαδίζεις. *vides te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur fors fuisse Socratis, qæ & Epaminondæ fuerat; quem *l. 5. c. 5.* narrat Ælianus, ἕνα χιτῶνα, *unum* tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coactum seſe continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem, scil. Imperatoris illius magni sors, qæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἡ πολλαὶ χλαῖναι, ἐπιμοιβοί τε χιτῶνες·
——μία δ' οἱ φωτὶ ἑκάστῳ.

quanquam instructior pavlò Epaminondæ paupertas, quàm sophistarum paris illius, Procercsii & Hephæstionis, de qibus Evnapius, ἓν γὲν αὐτοῖς ἱμάτιον καὶ τριβώνιον, καὶ πέδον ὑπὲρ. unicum tamen utrique penulam communem fuisse: itaque alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse. quod autem in Epaminonda paupertatis fuit, id parcitati fondidæ in qibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τὸν ἀνελεύθερον characteras hunc ponat, τὸν μένειν, ὅταν ἐνδῷ δυνάμενον ὑπάνυειν. Penuriæ extremæ,

extremæ, incertum, an parcitati, tribuentem, de Telavge neſcio qo retuliſſe Æſchinem, avtor eſt apud Athen. *l.* 5. Maſurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, *ἰματίᾳ φορήσεως χάριν ὑμέτερον ἡμφιβόλιον κνάφει τελέσαι μοῦνον, κωδίῳ ἐζωσμένον.* qomodo de Socrate Marcus iſtîc.

Καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἐπαίνοις αἰδεῖτο] Socrati nimirum ſolenne fuit, feſtivo aliqo commento eludere, qas alii ægrè ferebant, uxoris ſuæ in ſe admiſſas procacitates & protervias. Ejuſmodi enim fuerat, qod qærenti qomodo Xanthippæ rixas & convitia ſuſtinere poſſet, *Καὶ σὺ μὲν χηνῶν βοώντων ἀνέχῃ· qomodo tu*, inqit, *anſerum tuorum ſtrepitus*: illóqe ſubjicienæ, *at illi mihi ova pulcra pariunt*, regeſſit Socrates, *& illa mihi liberos.* Laert. *l.* 2. ubi cur *gallinas* Eraſmus pro *anſeribus* ſubſtituerit, neſcio. Nec abſimile, qod Evthydemo, qem ad cænam domum ſecum duxerat, indignanti, qòd illa per bilis æſtum, poſt contumeliosè dicta non pavca, menſam tandem evertiſſet, *Παῖε σύ γ' ὦ τὴν τράπεζαν ἔρις τις εἰσῆλθεν πώποτε οὕτω ἐπαίνων; ἡμᾶς γ' οὐκ ἠναικάσαμεν.* *Annon*, inqit, *nuper, cùm apud te eſſemus, gallina qædam involens idem ipſum fecerat? nec nos id moleſtè ferebamus.* Habet Plut. *de irac. cohib.* qi & geminum ferè qiddam de Pittaco refert, *lib. de tranqill.* ejuſdem avtem *κόμματος* qippiam videtur fuiſſe, & qod iſtâ occaſione prouulerat. Socratem certè à Xanthippe peſſimè ac procaciſſimè habitum, moderatè ac æqanimiter omnia tuliſſe, docent nos avtores havd pavci. Syneſ. in *Dione*, ut cæteros taceam, *Αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ Ξανθίππη, φεῦ τῆς ἀλιγωρίας, ὡς ἐχρῆτο Σωκράτει; ἀλλ' οὐδὲν ἐκώλυεν Σωκράτην εὐθυμεῖσθαι καὶ καταφρονεῖσθαι.*

§ 29. *Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν*] Hieron. *ad Paulin. de ſtud. ſacr. liter. Facos de grammaticis, rhetoricis, philoſophis, geometris, dialecticis, muſicis, aſtronomis, aſtrologis, medicis; ad minores artes veniam, & qæ non tam linguâ, qàm manu adminiſtrantur: agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum liguorúmve cæſores, lanarii qoqe & fullones, & cæteri qi vaniam ſupellectilem & vilia opera fabricantur, abſqe doctore non poſſunt eſſe qod cupiunt.* Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. *Τάξις γὰρ οὐκ ἀείσῃ, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὰ θεῖα καὶ πηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὐδὲ ἄλογα τὴν μικρῶν καὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων.* Idem *in Apologet.* 1. *ἀλλ' οὐδὲ ξένον τι καὶ παρὰ τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφοῦσιν, ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἀνακαίνειν ὑπὸ τῶν ἀρχαῖς, οὐδὲ ἔξω τῆς νενομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὁρῶν, καὶ φέρειν εἰς ὄνειδος, ὥσπερ οὐδὲ ἑαυτὴν τῆς εὐδοκίμων τὸ περιρρεῖσθαι, καὶ φορεῖ καλῶς τοῦ ἀνέμου παρύσαντα τὸ πνεῦμα τοῦ οἴακος· εἰ δ' βάλει, γραπτὴν γοῦν εἰς τὸ τάξιν ἀρχῆσαι, καὶ τάξιν ἀρχὴ καλῶ, τὸ φαντάζεσθαί τε καὶ πολέμου πάντα μέρη ἐγχειρεῖν.* Qod avtem de navtis hîc dixit pleniùs expoſuit *orat. in Baſil.* *ἑπαινῶ δ' τὸν νεῖλον νόμον· ὃς τοῦ κάλλους πρότερον ἐγχειρήσας τῷ τοῦ κυβερνήτου, κἀκεῖθεν ἐπὶ τοῦ πρῴρου ἀναγαγών, καὶ πισθίους τὰ ἐμπρόσθεν, ὅπως ἐπὶ τῆς οἰάκων καθίζει, μὴ τοῦ πολλοῦ τυφθείσης θαλάσσης, καὶ τοῦ τῆς ἀνέμων διάσεως.* qam imaginem ab Ariſtophaneis in *Equitib.* illis mutuatam cenſet Muret. *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (qæ tanqam Comici incerti in *excerptis* ſuis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτου χρῆναι πρῶτα γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν·
Κἄτ' ἐντεῦθεν προρρητεῦσαι, καὶ τοὺ ἀνέμους διαθρῆσαι
Κἄτα κυβερνᾶν αὐτὴν αὑτῆς.

qod de militibus, havd multùm abluduit ab eo qod Evpolis in *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβύτα, τοῦ καθῆσθαι
Τήνδε λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καθεῖν τοῦ ἱππικοῦ.

Huc pertinet & Antiſthenis illud, qi Athenienſibus conſuluit, *πρὸ ὄνου ἵππους ζητεῖσθαι.* qod nec Ambroſius Laërtii interpres, nec Eraſmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. cùm ille vertit, *aſinos ut equos deligerent*; iſte reddidit, *aſinos æqè ac equos ad agriculturam deligerent:* cùm potiùs dicendum eſſet, *ut aſinos equos fieri decernerent.* i. e. pſephiſmate, ſive decreto ſancirent, ut aſini fiant eqi. qod cùm illi *ἄλογον*, abſurdum, & rationi contrarium eſſe dicerent; regeſſit, *Ἀλλὰ μοῦ μὴ φαυλοὶ γίνεσθε παρ' ἡμῖν, μηδὲν μαθόντες, μόνον δ' χειροτονηθέντες.* *Atqi imperatores veſtro ſolo ſuffragio fiunt qi artis imperatoriæ nihil qicqam didicerunt.* q. d. tam decreto veſtro poſſunt ex aſinis eqi, qàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. verùm non magìs illi ſuffragiis ſuis id ſi ſciſcerent, efficere qibant ut imperatores homines iſtiuſmodi exiſterent, etiamſi imperatoris nomen eis decernerent, qàm perficere poterant, avt ut *aſinus equs*, avt ut *ſimia leo fieret.* qod Gregor. Rom. 1. *in regeſt. l.* 1. *ep.* 5. *ecce ſereniſſimus Dominus imperator fieri ſimiam leonem juſſit. & qidem proviſione illius vocari poteſt, fieri avtem leo non poteſt.* Itaqe ſcitè Gregor. Naz. *orat. à reditu*, qem & Gregor. ille aker forſan legerat, *τὸ γὰρ τέταρτον τῆς εὐγλωσσίας γένος τίνες ἀξιῶσιν λόγου τὸ ἐν χαμαιπίτυσι καὶ θεοσεβείαις, ὅταν καὶ κάλλος ἐπιδεικνῶνται τὸ ἐν χαμαιπίτυσι, καὶ πίθηκον αἰδεῖσθαι λέοντα εἴη κεκλαυσμένον.* Poterat & pro *ſimia canem* dixiſſe; cùm, ut Epiphan. etiam *hær.* 57. § 6. *κανὶ κυνὶ ὄνειμα λέων* havd infreqenter inditur.

Οὐ πρότερον ἄρξεις πρὶν ἀρχθῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus avtores tritius. Solon apud Laërt. *l.* 1. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. *Ἄρχε, φρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήσῃ.* Et Clitarchus apud Anton. *meliſſ.*

melisſ. *l.* 2. *c.* 1. Ἀρχεῖος μὴ μαθὼν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. Iſocrat. in *Nicod.* Ἐὰν ἄρχειν μαθῶσι πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De ſe Tullius rex apud Dionyſium Halicarn. *l.* 4. Πεῖσόμαι πᾶσα φανερὸν ὅτι κὴ ἄρχειν ἐπίσταμαι καλῶς, κὴ ἄρχεσθαι σωφρόνως δυνάμαι. Plato *de legib. l.* 6. Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διαφερόντως περὶ ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δικαίως δ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου κὴ καλοῦ προσηγορίας κὴ τοῦ καλῶς δουλεύσαι μὰ οὐ τοῦ καλῶς ἄρξαι. Ariſtot. *polit. l.* 3. *c.* 4. Διὸ κὴ λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. *ad Paſtor.* Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξειν, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem *ibid. l.* 7. *c.* 14. Τὸν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 15. *Nemo regere poteſt, qi non & regi.* Itaqe de Ageſilao Plut. hoc illi profuiſſe ad rem in imperio bene gerendam, Τὸ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαίδευτον τὸ ἄρχεσθαι. Joſeph. *antiq.* Πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς μεμαθηκότες, κὴ ἄρχειν ἕξουσιν, παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἄρχεσθαι, κὴ ἄρχειν ἐυδὺς μανθάνει· ὑδὲ γὰρ εἰ φάσκοι γῆς κὴ θαλάσσης τὸ κράτος ἀναφαίτης, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθοι κὴ πεπαίδευται τὸ ἄρχεσθαι. Utrumqe exhibet Maxim. *collect. c.* 46. Cicer. *de legib. l.* 3. *Qi bene imperat, paruerit aliqando neceſſe eſt: & qi modeſté paret, videtur, qi aliqando imperet, dignus eſſe.* Iſidor. Peluſ. *l.* 5. *ep.* 455. Οὐδὲν ὕστερον ποιεῖ νομίμως ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ἦρχθαι· Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ὑπηκόοις, ἀγαθὸς ἔσαι κὴ ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, κὴ φαυλίζειν πεφύκασι, κὴ πρὸς τὸ ἄρχεσθαι ἀνεπιτήδειοι, ὅσοι κὴ εἰς ἀρχὰς ἀνεπιτηδειότατοι. qam ſententiam claram ſatis ſanè, & concinnè conceptam, interpres fœdiſſimè ut multas alias ejuſdem avtoris, depravavit. Vide eundem & *epiſt.* 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. *ad princip. inerud.* Δεῖ γὰρ, ὥσπερ ὁ κανὼν, αὐτὸς ἀστρεβὴς γιγόμενος κὴ ἀδιάστροφος, ὕστως ἀπευθύνει τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ κὴ παραδίδωσι συμφορμοειδῆ, παραπλήσιον τὸν ἀρχόντα περῶτον αὐτὸν ἀρχὴν κληπάμενον ἐν ἑαυτῷ, κὴ κατευθύναντα πρὸς τὸν ψυχὴν, κὴ καλὸν ἀποφήναντα τὸν ἦθος, ὕστω συναρμόσειν τὸ ἡνίοχον· ὕστε γὰρ πίπλοντές ἔξιν ὀρθὴν, ὕστε διδάσκειν ἀγνοοῦντας, ὕστε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντα, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντας, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένους. ubi non poſſum probare qod Hen. Stephan. pro ὀρθὴν vult πρέχειν ſubſtitui: qem tamen M. Bernard. ſeqitur *var. lect. l.* 3. *c.* 17. hoc avtem fit, ut Plato *polit. l.* 9. Ὅταν ἑαυτῷ τις ὢν ἀκράτωρ, ἄλλον ἐπιχειρῇ ἄρχειν. *Neqe enim exercitum continere poteſt imperator,* (avt populum princeps) *qi ſe ipſe non continet.* Cicer. *ad Qint. frat. Tunc incipit aliis imperare, cùm ipſe improbiſſimis dominis, dedecori & turpitudini ſervire deſierit.* Idem *parad.* 5. vide *l.* 1. § 15, 16. & *l.* 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] ſiqidem, *Ars eſt artium regimen vitæ.* Joan Gerſon *de recidiv.* vide *ſuprà ad* § 5.

§ 30. Δοῦλος πέφυκας] Iambus eſt τρίμετρος, à Philone adductus in *llb. de libert. viri boni:* Ὅθεν, inqit, κὴ τὰ τρία μέτρα φιλοσόφως ἐκεῖνά φασιν εἰρῆσθαι.

Οὐ γὰρ μέλειναι δεῖ νόμων δούλοις ἔφη· κὴ πάλιν Δοῦλος πέφυκας, ὦ μέτεσι σοι λόγε.

tria dixerat, ſed ubinam tertium? nuſqam comparet. legas, me avtore, τὰ τείμετρα, non τρία μέτρα. Qòd avtem præfixâ cavſsali ſuperioribus annectit iſta M. Caſ. qaſi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo ſcil. diſciplinâ cuiqe ad virtutem opus eſſe, qia ſervus qiſqe natus ſit, hoc eſt, ſenſibus brutísqe affectibus addictus, cognitione avtem ſolidâ, rationéqe rectâ deſtitutus; probare non poſſum. Primò ſiqidem Stoicis iſtud havd placet, vitia à natura, ſive ingenita, eſſe; non magìs qàm virtutes. Tum non omnes in univerſum mortales, ſed ſervos ſolos ſpectare qod à poeta hic dicitur, ex Philone liqet: & ſervos qidem ἀγυρωνήτους τε κὴ αἰχμαλώτους, ἤγε ac vernas οἰκογενεῖς. Itaqe τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non *natum eſſe* ſignificare videtur, ſed eodem ſumi ſenſu, qo in eodem ferè argumento, ab Evripide in *Hecuba*, ubi dixit;

Αἰ αἰ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλείᾳ κεφαλὴ εὐδεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

δοῦλος πέφυκας, i. e. δοῦλος εἶ, *ſervus es.* Ubi nec ſpernendam planè duxerim Caroli filii conjecturam, qi inter iſta deſcribendum animadvertit ipſe, in priore verſiculo vocabulum idem hoc forſan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μετεῖναι δεῖ νόμων δούλοις ἔφυ.
Οὐκ ἔφυ μετεῖναι, ἀντὶ τοῦ, ὦ μέτεσιν, ἢ μεθεῖναι οὐκ ἔστιν.

qomodo Evenus apud Ariſtot *ethic. Eudem. l.* 2. *c.* 7.

Πᾶν γὰρ ἀναλκαῖον πρᾶγμ' ἀνιηρὸν ἔφυ.

Ingratum eſt qicqid neceſſarium eſt.

Et apud Herodotum *l.* 7. Theſſali; ἀδαμᾷ γὰρ ἀδυναστίης ἀνάλκη χρόνων ἔφυ. *Nunqam impotentiâ potior eſt neceſſitas.* Evripid. *Oreſt.*

M. Ἄπαιρε δυσγηρὸς φάσγανον. O. Ψυχὴν ἔφυς.

M. Ἀλλὰ κλαύσεις μοι θύγατερ; O. Οὐ φιλόδακρυς ἔτ' εἶ.

Idem valet ἔφυς & εἶς. Deniqe λόγῳ iſtic *rationem* non ſignificat, qaſi de *ſervis* dicatur, qod Hom. *Odyſſ.* ρ. *v.* 322. & ex Homero Plato *de leg. l.* 6. & Athen. *dipnoſ. l.* 6.

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυ) εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, ἐυτ' ἂν μιν κὴ δούλιον ἦμαρ ἕλησιν.

sed

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, uti & Philo ipſe nos docet, qi verbis verſibúsque illis ait *τέλειον μετουσίαν*, qod priora ſpectant, *καὶ ἰσηγορίαν*, qod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem*, & *liberam ſuffragii cum reliqûs ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonis libertatem*, eſſe ſervis denegatam. qomodo *παῤῥησίαν* eiſdem interdictam, Julianus *de cyniſm. orat.* 2. Τῷ δούλῳ γὰρ ὁ νόμος ὁ μιλησίων παῤῥησίας. qanqam ἰσονομίαν qam cum *ἰσηγορίᾳ* is confundere videtur, à *παῤῥησίᾳ*, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, Ὧδε ἡγεῖτο τοὺς μὲν ὀλιγαρχίαν, δημοκρατίαν τοὺς δὲ παρανομίαν, ἐλευθερίαν τοὺς δὲ παῤῥησίαν, ἰσονομίαν. Vult nimirum ſonarius ille, verum eſſe de *ſervis*, qod de *egenis* Theognis,

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίᾳ δεδμημένος, οὐδὲν ἐοικὼς
Οὐδ' ἔρδειν δίκαια· γλῶσσα δέ οἱ δέδεται.
Nam cui paupertas eſt addita, nil facere audax,
Nil fari, linguam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum ſect. 1. nescio qis, δουλείαν ἅπασαν, ψυχῆς γλωσσόκομον καὶ δεσμωτήριον, διὰ τὸν περικείμενον τοῖς σώμασι δεσμὸν, *ſervitutem omnem, cùm ori fiſcellam obduxit, eſſe animæ capſulam ac carcerem qendam.* itaqe δοῦλον μηδένα φῆσαι ῥήτορα, *ſervum neminem unqam rhetorem extitiſſe*; cùm aliæ tamen artes atqe inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Svidas ubi Sibyllinum qendam Theodectæ ſervum, ὀκτακῆ φαῦλον ῥητορεύσαι, *è ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum* ait, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Svetonius, qem *cùm ſerviiſſet, etiam oſtiarium in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn. Pompeium docuiſſe, teſtatur.* Certè philoſophis eſſe ſervis licuit; qod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40.

Δοῦλον γὰρ οὐ δεσμῶν δραπέτην ἀνὴρ
Καλὸν πεδηθεὶς, πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.
Fugitivus exſtis vinculis coercitus
Serviles artus, ſola fatur qæ placent.

Evripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δοῦλῳ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀληθῆ λέγειν
Εἰ δεσπόταισι μὴ φρονοῦντα τυγχάνει.
Servo proferi qimlibet verum nefas,
Vſm beriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malis à matre requiſitus, ait;

Ἐν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loqendi nulla libertas adeſt.

Illa; Δοῦλα τἀδ' ἔπη, μὴ λέγειν ἃ πῆ φρονεῖ.
Servile certè hoc, non loqi qid ſentias.

Idémqe *Ione*;

Καθαρὸν γὰρ ἄνδρα εἰς πόλιν πίστιν ξένου,
Κἂν τοῖς λόγοισιν αὐτὸν ᾖ, πόλει τύφλ.
Δοῦλον πέφανται, κοὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem qiſqis externum venis
Lenivis vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loqendi non habet fiduciam.

qæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inqit, καὶ τοῖς δούλοις οὐκ ἔστι τοῦ ἐλευθέρου ἐπιτιμᾶν, καὶ τοῖς μετοίκοις οὐκ ἔστι τοῦ ἀστοῦ. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plautina illa, *Epidic.* 1. 1.

——*plus ſcire ſatim eſt qàm loqi*
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *miliſe* 2. 5.

——*plus oportet ſcire ſervum qàm loqi.*

& *ibid. ſc.* 6.

——*namqe hominem ſervum ſuos*
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationémqe——

Qin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, nè ſint τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες. Qod Socrates itidem apud Platonem *in Criton.* ὃ δίκαιον οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἢ πατέρα κακῶς εἰπόντα ἀντιλέγειν. negat *juſtum* eſſe *adverſùm* verum *patrémve*, *eum qi ab utrovis malè audierit, obloqi.* At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qi five rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſta herilia duntaxat excipere atqe exeqi, citrà diſceptationem ullam omnino volunt. Λόγῳ μὲν, inqit, ὁ νικλῶς ὁτιοῦν λόγον τοῦ δεσπότου ἀποστρέψαντες, καὶ φάσκοντες ὑπακούειν χρῆσθαι μόνον. Et videri poſſet trimetron illud, qod hic Marcus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus. cujus ex his qæ dicta ſunt mens, opinor, genuina liqidò ſatìs comparebit. Marcum autem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſaneè poetica qædam fragmenta congeſſiſſe, qæ animadverſione aliqâ digna cenſebat; qemadmodum idem *ſuprà* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§ 31. ——ἐμὸν δ' ἐγέλασε φίλον κῆρ] Ex *odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut corditùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μήτις ἀμύμων
qam felici aſtu, nomine confiſto, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Iſta autem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, qòd utilius, ac ſublimius aliqid meditandi avt commentandi anſam atqe occaſionem dare poſſe viderentur. qa de re etiam ſuperiùs monitum dederat, *l.* 10. § 33.

§ 32. Μέμφονται δὲ ἀρετὴν] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺ —— τικῆας; ſcil. de qibus & verſu præcedente,

Αἰνὰ δ' ὑποφθονέουσι τικῆαι.

de hominibus ſeculi qinti loqitur impiis & nefariis. Avt exſcriptor itaqe Marci ſcripturam depravavit, cùm

cùm sensum idoneum è verbis elicere neqiret, aut Marcus ipse παρῳδήσας, cum inflexione aliqa extulit; qod non existimo. Interim ex Marco Hesiodi novissima illa emaculari posse avtumo, qæ in codicibus vulgatis sic leguntur, —χαλεπὸς βάζεντ' ἐπέεσσιν· cùm emendatius meliúsque videatur, qod Marcus hîc exhibet, —βάζοντες ἔπεσσιν· istius enim formæ & qæ antecesserunt, & qæ sequntur, sunt omnia.

§ 33. Σῦκον χειμῶν ζητεῖν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc sunt: *dissert. lib. 3. c. 24.* Ὅταν τινὶ προσπάσχῃς, ὡς ὑδατι τὴν ἀναφαιρέτων, ἀλλὰ τούτῳ χάιρε, διότι δεῖ χύτρα, οὗ ὕδατον ποτιθεῖσι· ἵν' ὅταν καταγῇ, μεμνημένος μὴ, μὴ ταραχθῇς· ὅταν ᾖ σκληρὸς, ἐὰν παιδίον σαυτῷ καταφιλῇς, ἂν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ὅπως πὼ φαντασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ πὶ διάχυσιν ἕξεις προελθεῖν ἐφόσον αὐτὸ θέλει, ἀλλ' ἀτίμασον, κώλυσον, οἷς τοῖς δειλιῶσιν ἐφεζῶτες ὀπισθεν ᾖ ὑπομιμνήσκοντες, ὅτι ἀνθρωποί εἰσι· τοιοῦτόν τι ᾖ σὺ ὑπομίμνησκε σαυτὸν, ὅτι ὄντιν φιλεῖς, ὑδὲν τῶν σαυτῷ φιλεῖς· ἀπὸ τὰ παρέντος σοι δίδοται, ὡς ἀπαφαίρετον, καὶ εἰσόπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τὴν τελαμβῶν ὥρα τοῦ ἔτους· ἂν ᾖ χειμῶν ἐπιποθῇς, μωρὸς εἶ. ὅταν κἂν τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον τότε ποθῇς, ὅτε ἃ δίδοταί σοι, ἴδῃ ὅτι χειμῶν σῦκον ἐπιποθεῖς. οὗ γὰρ δεῖ χειμὼν ποιεῖς σῦκον, τιτθὸν δεῖ ἢ ὑπὸ τῶν ὅλων ἔκτισαι ποιεῖς τὰ κατ' αὐτὸν ἀναιρέματα. qibus gemina monet & *enchirid. c. 3.* Qod avtem de *ficu* Epictetus, idem de *rosa* ferè Seneca *epist. 122. Non vivunt contra naturam, qi expectant ut pueritia splendeat tempore alieno? non vivunt contra naturam, qi hyeme concupiscunt rosam? fomentóque aqarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Eunom. orat. 1. bonum intempestivum* esse ait, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι, παντελῶς ἄωρον. Sed & Nicetas Chon. de Alex. Com. *lib. 1. c. 8.* qi miserrimis tempestatibus splendidissimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶν μέσον χάειας ἐαρινὰς ἐρέπουσ. Boethius *consolat. l. 1. c. 6.*

Nunqam purpureum nemus,
Lecturus violas, petes,
Cùm sævis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτε ἐχεῖ δίδοται] *pueritiam qærere præteritam.* Xyl. minùs sanè. παιδίον *puerulus*, non *pueritia.* Sed nec minùs lapsus interpres Anglus, qi reddidit, *Pueros desiderare, priusqam dentur* imò, *postqam sublati amplius jam non existunt.* Hoc est avtem qod proverbialiter dici solitum observat Schol. *ad Aristophan. Plut.* ab Hercule amissum Hylam desiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ὑ παρόντα, καὶ μάτην καλεῖν.

Desideris absentem & hunc frustrà invocas.
Plavtus *Pers. act. 4. sc. 4.*

—*qid illum qæras, qi fuit?*

Vetatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν, μηκέτι ζήτει πάλιν.

Nè qæras iterum præteritam semel rosam.

Meminere Zenobius in *collect. adag. 702.* Svidas *adag. 58.* Apostolius *adag. 1621.* Scaliger *stromat. adag. 817.* Verùm apud Svidam & Apostolium vitiosè legitur, Ῥόδον παρελδών· qod secuti Schottus in versione *stromatei* Scaligeriani,

Nè qære, qando præteristi, iterum rosam.

Pantinus apud Apostolium,

Qam præteristi, nè ampliùs qæras rosam.

Et Portus apud Svidam,

Rosam, qam præterieris, nè ampliùs qære denuo.

qæ à proverbii mente abeunt procul. In ejusdem expositione Svidæ codices mutilati videntur. ὁπὸ ᾧ μεταμελούμενον τινὲ, ingit. deest, ἢ ἀπολλύοντα, ἢ ἀπολωλότα, ἢ ἀποδυόμενα. *de eis qi celebrant aliqem, qi utiqe jam abiit, vel obiit, aut aliud ejusmodi.* Zenobius, Ἐπὶ τῶν μεταμελομένων τῶν τι, καὶ μὴ δυναμένων τὸ ἀνύσαι. qod Pantinus, apud Apostolium, qi utrumqe & Svidam & Zenobium transcripsit, sic reddidit; *de negligentibus circa aliqid, qiqe nihil efficere possunt.* ἀμελουμένων legisse existimarem, nisi τὸ μεταμέλεσθαι alibi pariter vetasse deprehendissem. vertendum potiùs, *de eis qi circa rem aliqam pœnitentiâ frustrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *rosa* distichon apud eundem in notis.

Τὸ ῥόδον ἀκμάζει βραχὺ χρόνον· ἣν δ' παρέλθῃ,
Ζητῶν εὑρήσεις, ὐ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.

Verna brevi rosa flore nitet: simul ille recessit,
Non rosa qærenti, sed rubus asper erit.

Proinde, qi rerum istiusmodi desiderio intempestivo se torqet, miseriam sibi meram creat.

Ὃς γὰ ἀπολαῦσαι βούλετ', ὧν ἀπολέλαυται
Διὰ τὸν χείμωνα, πῶς ἔτι ἂν ἐς' ἄθλιος;

Nam qi ea potiri concupiscit, à qibus
Arcetur horis, qomodo non sit miser?

Menander *ex variis*, referente Stobæo *tom. 2. tit. 117.*

§ 34. Καταφιλῶν τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & ista desumpta sunt. Τί κακὸν δεῖ ματαξὺ, καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἐπιφθέγγεσθαι λέξειν, Ἄγαιον ἀποδυσῇ, τὸ φίλε ὀσσίτιον, Ἄγαιον ἀποδυσῇς, ἢ συ, ἢ ἐγὼ, καὶ ἐκεῖ ἐμέμφεσθε ἀλλήλοις; ἀλλὰ δύσχρημά δεῖ ταῦτα. καὶ γὰ ᾧ ἐπαιδῶν ἐστιν· ἀλλ' ὅτι ὠφελοῦσιν, ἐκ ἐπιφέρουσι μόνον ὠφελέτω. τὸ δ' δύσχημα καλοῖς ἀδύνατ, ἢ τὰ κακῶ τινος σημαντικά; δύσχημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικῶ τινος πράγματος σημαντικόν; λέγε δύσφημον εἶ, καὶ τὸ ἀτελῆναι τοῦ ταχέως ἀπολέσαι γὰ σημαίνει ᾧ ταχύων, ἀλλ' ὁ τῶ νόμω. Ista avtem dissertatio enata est forsan ex occasione illius

illius quod ab eodem dictum refertur, *enchirid. c* 3. Ἂν πυθίου σαυτῷ κατασιλῆς ἢ γυμάτιον, μέμνησο ἐπιλέγειν, ὅτι ἄνδρωπον καλασιλεῖς ὑποδανόντα ἢ αὐτὸ ἢ ταρχῆσιον· quod aſtanti forſan alicui minùs grarum avditu, malique ominis eſſe viſum eſt. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὸν σάκκον σκεδᾶναι] vide *ad lib.* 7. § 40. ac Angl. interpres, σαρυλὰς legiſſe videtur; (contrà quàm ipſe Epictetus habet) quas δεῖξις, i.e. *meti* vix dixeris. fefellit illum forſan quod de *nvis* ſequitur.

Δύσφημα ταῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *quæ non tanquam dirum omen reſpuit?*

§ 35. Ὁμαξ, σαρυλὴ] Et iſta indidem, ſed magis acciſa. Pergit Epictet. Λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορρεῖν, καὶ τὸ ἰχθύδια γίνεσθαι ἀντὶ οἴνου, καὶ ἀφαιρέσεις ἐκ τῆς σαρυλῆς. (quod Theocritus, an quis alius, *Idyl.* 27. Ἀ σαευλὶς σαεῖς ὄρι.) πάντα γὰρ ταῦτα ἧσσ' ὑποτέρων εἰσὶν εἰς ἕτερα μεταβολαί, οὐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία καὶ διάκοσμος. τοιαύτη ὑποδήλωσις, καὶ μεταζολὴ μικρά· τὸ δὲ παντελῶς ὑποδῆναι, μεταζολὴ μείζων, οὐκ ὂν τῷ ὄντι ὄλεθρος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν. Apollon. Tyan. *ep.* 66. Τὸ γὰρ ὂν οὐκ ἀπόλλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ἔστι διαπαντός· ἢ καὶ τὸ μὴ ὂν γίνεσθαι· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολλυμένου τοῦ ὄντος; vide *ad l.* 4. § 4. & *l.* 5. § 13.

§ 36. Λῆξις σεσαρέσεως ἢ γίνεται] Epictet. αὐτολεξεὶ, *l.* 3. *c.* 22. Λῆξις π. ἀ. γ. τύραννος ὑ. γ. Idem, *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννος δίδωσι. τί; τὸ σκέλος. ἀλλ' ἀφελεῖ. τί; τὸν τράχηλον. τί οὖν, ἐ δίδωσι, ἢ ἀφελεῖ; πάλιν σεσάρεσιν. vel, τί οὖν; ἐ δίδωσι, ἢ ἀτελεῖ πάλιν σεσάρεσιν. Et Clemens *Strom. l.* 4. πάλιν ἀρετῶν οὐκ ἐστ' ἄλλος πλὴν εἶναι φαύλῳ, ἢ πάντων μάλιστα ἐρᾶν ἧπερ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σέργειν δυνατόν τις σεσπολεμῶν· τὸ δ' ἐρᾶν ἡμῶν ὑδεμιᾶς ἧσσ' ἂν ῥᾴδιος εἰσαγωγὸς δεδόσθαι μοι τὸ δῶρον, καὶ οὐχ ὑποσκίπιον ἄλλῳ τινί. vide Apoſtolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Stilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numqis rerum ipſius qicqam abſtuliſſet, qò reſtitutio poſſet fieri, reſpondiſſe fertur, ὐδείς· οὐδένα γὰρ εἶδον ὁπλίμαν ἀποζέρουλα. *Nemo qiſquam: neqe enim qenqam vidi, qi ſcientiam aſportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. inſtit.* numqid amiſiſſet qæreni, ἐ δῆτα· πόλεμος γὰρ ἐ λαφυραγωγεῖ σοφίαν. *Nihil*, inqit, *qicqam: neqe enim bellum virtutem unqam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait juſſum à rege catalogum ſive indicem eorum qæ amiſerat exhibere, dixiſſe, μηδὲν οὕτω ἀπολωλέναι παιδείᾳ γὰρ μηδένα ἐξηνεγκάναι τόν τε λόγον ἔχειν καὶ τὸν ὁπτῆρα. *Nihil rerum ſuarum amiſiſſe ſe: neqe enim erudition em qendam extuliſſe rationémqe ac ſcientiam ſupereſſe ſibi.* denique ut Plut. *de tranqil.* μηδένα ἰδεῖν τἀμὰ φέροντα. *neminem*, inqit, *vidi, qi meum aliqid ferret.* qibus Stilponis verbis optimè ſubjungit idem *ibid.* Καὶ τοίνυν ὁ πόλις πάντα πάλιν λαμπρὰ καὶ θεραπεύμενος, ἔχοιμί τι τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς, *Iliad. ε'. v.* 484. Οἷον κ' ἔτι φόρτον Ἀχαιοὶ, ὅτ' ἂν ἄγρομεν.

qi & mox, δόξας χρηστὰς, καὶ μαθήματα, καὶ λόγους εἰς ἀρετὴν τελοῦντας, ἀναφαίρετον οὐσίαν καὶ ἀδιάφθορον appellat. In caſu conſimili Stiponiani illius, poſt rei familiaris direptionem Æneas Gaz. ad ſuos *epiſt.* 5. Νῦν βεβαιότερον γνώσεσθε, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ θεσσαλεῖς ἐδῶτες τοῖς μὴ πολλοῖς ἀκεμάχητον, ἀβέβαιον δέ τι χρῆμα, καὶ ἐκ ὑσηκόε, ὑδὲ σὺ ἔχοντος ὡς ἀληθῶς, εἶγε τοῦ βελομένου διαπάζειν ἔξεστι τὰ τῆ μαθήματα, καὶ ἡ σοφία, τοῖς μὴ ἀνοήτοις καλαγέλαστον, βέβαιόν δέ τι κτῆμα, καὶ πιστὸν, καὶ ἀνάλωτον, καὶ τὸ ὅλον χρύσιον λησείας. qi idcirco optimè ſubinfert; τούτῳ μᾶλλον ἀντέχετε καὶ ὑκὶ περὶ φυλακῆ δίκοσθε, ἢ τείχους, ἢ ὅπλων, ἢ φυλακίου τινὸς ταλαγγος.

§ 37. Τέχνην ἢ ἔρη εἶναι τὸ συγκαταθετικὸν ὑρεῖν] Epictet. *enchir. c.* 7. Λεγε τῶν ἐκκλησιν ὑπὸ πάντων ἧσσ' ὑκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάδες ὅτι τὰ μὲν φύσει ἧσσ' ἐφ' ἡμῖν. τῶν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ὅτι τὰ μεθ' ὑμᾶς ἄνελε· μόνῳ ἢ τῆ ὁρμῆν καὶ ἀφορμῆν χρῶ, κἀκεῖνα μέτα, καὶ μετ' εὐκαιρέσεως, καὶ ἀνενδύας. Habes plerasque hîc à Marco poſita; habes & apud Marcum ſparſim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis. & cumprimis *lib.* 8. § 7. ve. dum περὶ τὸ συγκαταθετικὸν peculiariter *artem* qam dicit voluiſſe videtur qod propoſuit idem *differt. lib.* 3. *c.* 8. Ὡς περὶ τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμναζόμεθα· ὕτω καὶ περὶ τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἔδει γυμνάζεσθαι· σεσταίνει γὰρ ἡμῖν καὶ αὕτη ἐρωτήματα. ὁ υἱὸς ἀπέθανε τοῦ δεῖνος· ὑπέχρινεν, ἀκατάφορον, ἐ κακόν. ὁ πατὴρ τὴν δεῖνα ὑποκληρόνομον κατέλιπε· τί σοι δοκεῖ; ἀκατάφορον, ἐ κακόν. ἐλπίδη ὅτι φύτευ σεσαιρετικὸν, κακόν. ἡνιοχίας ὑπόμενε· σεσαιρετικὸν, ἀγαθόν. καὶ ὅτου ἐδιζώσεσθαι, σεσχόλασε· ὑδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαταθήσομαι, ἢ ὅ ἡ φαντασία καταλαμβάνεται. *nihil enim aliud ſtatues qàm qod phantaſia ipſa renunciat.* ità enim reſtituendus eſt locus ille illuſtris, qi viticosè vulgò legitur ἢ ὃν φ. κ. γ. clavſulâ noviſſimâ etiam à reliqo corpore divulsâ. Hæc eſt *aſſensûs cohibendi ars*, de qa Marcus iſtic. vide amplius *ad l.* 8. § 49.

Ὀρέξεως μὴ παντάπασιν ἀπίχεσθαι] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. e Marco iſtic emendandus. τίς γάρ ἐστιν ἀσκητὴς; ὁ ταλεσθῆ ὀρέξει μὴ χρῆσθαι, ἐκκλίσει ἢ περὶ μόνα τὰ σεσαιρετικὰ χρῆσθαι. lege meo periculo, ὀρέξει μὴ μὴ χρῆσθαι· ſic enim ipſe ſuprà, παντελῶς ἄφελε. & *enchir. c.* 2. § 2. παντελῶς ἄνελε.

§ 38. Περὶ τὸ μαίνεσθαι εἰ μὴ] Vitioſa ſcriptura, qæ & Xylandro impoſuit, reſcribendum (qod & Caſaub. vidit.) ἢ μή. *de hoc*, inqit, *agitur utrùm inſaniamus necne.* Hoc eſt, ſcil. Stoicorum placitum, Ὅτι πάντες οἱ μωροὶ μαίνονται. Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7. *Zenon.* Πάλιν τοὺ

ἔρεσναι

ἀφρονας μαίνεσθαι. hoc est, ut Cicero *Tuscul. lib. 4. Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib. 3. omnes perturbationes animi morbos esse. Stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt qi in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi, in morbis sunt. omnes insipientes igitur insaniunt.* Epictetus *lib. 1. c. 28.* τίνες λέγουσι ὅτι περὶ τὸ φαινόμενον ἀγωνιῶντες; μαινόμενοι. ἡμεῖς ἕν τι ἄλλο ποιοῦμεν; quem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum autoris mentem non attendit. Flaccus (quem & vise sis fusiùs ista prosecutum *sem. l. 2. sat. 3.*)

Quem mala stultitia, & quemcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanũ hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat.— vide & Epictet. *l. 1. c. 22.*

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperiantur ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib. 2.* Πάντας ἂν ὦν φαίης ἀφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίνοιο. Τί ὦν ζητεῖτε] leg. τί ὦν ὦ ζητεῖτε; ità & uterque interpres.

Ὅτι ἔχω μὴ] Nemo scil. id quærere & acquirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat. 69.* Ὁ μὲν ἀργυρίου δεόμενος, ἢ ἰματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τινὸς, ἢ ὁπόσα τοιαῦτά τις καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν ἐγόντων λαβεῖν· ὁ δὲ νῦν ἃ ἔχων, ἃ δὴ αὐτὸ τοῦτο ὀνήσεται, ὅτι ἃ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* οὐ λαμβανόντων οἶμαι οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' ἃ οὐκ ἐγόντων. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad. 1.* quædam lavdat Theodoret. *therapeut. l. 1.* cujus hæc sunt verba. ὥσπερ τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, τὸν τῆς γνώσεως ὅπισθεν φεύγειν ἐξοδεύσας· οὐ γὰρ αὐτὸν ἐξήλεγξεν ἃ οἰδότα. εἶτ' εἰκότως εἰρηκότα, Ἀλλ' ἃ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ ἐπήνανγε, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· ἐκεῖνο δ' αὖ φαίη, εἶτα ζητοῦμεν ἃ ἂν ὄιει; ὑπολαβὼν ἔφη, ἔγωγε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ὑδέποτ' ἂν ἐθέλειν τὸν ἰσόμορον σοφὸν εἶναι). Idémque apud Anton. *melissi. lib. 2. c. 74.* Δεῖ δὴ νέον ἐκπαιδευθῆναι [μᾶλλον] τὸ ὄπιθεν καὶ τὸν πόρον, ἢ δὴ ἀσκῶν τὸν ἄνεμον, πρὸ ἐγκαταβῆναι τὸ βελομένοις χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non autem τὸ ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ δὲ μὴ, γέμοντες ὄγκου καὶ φυσήματος, ἃ προσδέχονται. Siquidem ut Socrates *ibid.* τοῦ μὲν ἀσκοῦ, τὸ πνεῦμα δίδωσι· τοῦ δ' ἀνοήτου ἀνθρώπου τὸ ὄιημα. nec tam φυσιοῖ ἡ γνῶσις, ut Apost. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1.* qàm ἡ τῆς γνώσεως ὄιησις, καὶ ἡ ψευδώνυμος γνῶσις, utì idem loqitur *ad Tim. ep. 1. c. 6. v. 20.* Facit huc & illud Domini Matt. *c. 9. v. 12.* Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloqitur. Clem. *paed. l. 1. c. 1.* τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρήζει· καὶ τοῖς ἀδυνῶσι τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἴσως δὲ ὑγιείας καὶ νόσου· ἀλλ' ἡ μὲν μαθήσει, ἃ δὲ ἴδοις περιγίνεται. Naso *Ponti l. 3. el. 4.*

Firma valent per se, nullúmque Machaona quærunt.
Ad medicam dubium confugit æger opem.

Optatus, *de schism l. 1. Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia quærere.* Cæsarius Arelat. *serm. 37. Non requirit medicum, qi se non sentit ægrotum.* itaque Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent. 4. Nemo est insanibilior illo, qi sibi sanus videtur.* Siquidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom. 6. orat. 67.* ὁ τὸν νόσον ἀγνοῶν, ἥδιστα ποιοῦντα τῆς ἀφροσύνης ὑπομένει. Et Isidor. Pel. *l. 2. ep. 238.* τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῳ τυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανίας λαμπρᾶς καὶ ἀνήκεστον· πῶς γὰρ ὁ τοῦτο ἰατρὸν ζητήσει, μηδ' αὐτὸ τοῦτο ὂν νοσεῖ ὁμολογῶν; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c. 18. v. 9.* & Joan. *c. 9. v. 40.* sed & typum consimilium, typhum ecclesiæ Laodicenæ sæpiùs illum apud Joannem *Apocal. c. 3. v. 17.* scitè Bio, ut Laert. *l. 4.* τὴν ὄιησιν, φησὶν, ἐγκοπὴν ἐγκοπήν. Opinionem dicebat esse *profectûs impedimentum.* & de philosophis Clemens *strom. l. 1.* ἡ φιλοσοφίας ὄιησις ἀπιστεῖν ἀναπείθει. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ οἴεσθαι τοῦ εἰδέναι τὸ πλεῖον ἀφαιρεῖται· καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κακοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist. 69. Illud præcipuè salutem impedit, quòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, qia nos optimos esse credimus.* & *epist. 50. De Harpaste sua. Incredibilem tibi narrorem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc qod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqeat tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem qærunt: nos sine duce erramus; & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, qia nos ægrotare nescimus. nec qærimus qidem medicum, erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l. 2. c. 11.* Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρ' ἃ τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατὰ τὸν δύρον ἁπλουθίους αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας ἐφ' ἃ τὰ ἀναγκαῖα. & mox: πρῶτον ὄιησιν ἀφελώμεθα· δ' ἃ χάρη φησὶν, ἃκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν· ἃκ ἔχω ἔννοιαν αὐτῆς &c. & *ibid. c. 17.* τὸ πρῶτόν ἐστιν ἄρχειν τῆς φιλοσοφίας, ἀποβαλεῖν ὄιησιν. ἀνάγκαιον γὰρ, ἃ τις οἴδέναι οἴεται, ταῦτα ζητεῖν μανθάνειν. & in *fine dissertationis: ταῦτ' ἂν τῷ ὄιησιν πρῶτον ἀφελεῖν εἰδέναι τι ἐφ' ἡμῖν χρησίμων ὑποβαλλόντας ἀρχὰς δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ δὲ μὴ, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐσόμεθα τοῦ φιλοσοφεῖν, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις διέλθωμεν.* Qod Apostol. *ad Cor. ep. c. 3. v. 18.* Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι, μωρὸς γενέσθω. ἵνα γένηται σοφός. siquidem, ut Seneca, *de tranqill. c. 1. Multi ad sapientiam potuerant pervenire, nisi se putâssent jam pervenisse.* vide *l. 1. § 7.*

Τί ὦν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] Sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap. 4. v. 1.*

Ad

§ 1. Φ' ἅ δὲ ἀκριβῶς ἔσχηκε ἀληθεῖν] δὲ ἀκριβῶς, *postbac*, Casaub. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* ἀκριβῶν. Flaccus *lib.* 1. *epist.* 11.

Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

Senec. *ep.* 28. *Non peregrinaris, sed erras, & agere, ac locum ex loco mutare; cùm illud quod quæris, bene vivere, omni loco positum sit.* Idémque *ep.* 31. *Quomodo, inquis, istò perveniturî non per Peninum Graiúmve montem, nec per deserta Candaviæ nec Syrtes tibi, nec Scylla, nec Charybdis, adeundæ sunt; quæ tamen omnia transîsti procuratiunculæ pretio. totum iter est, jucundum est, ad quod natura te instruxit. Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.* Idem. *ep.* 17 vide Mosem; *Deut. c.* 30. *v.* 11. —— 14. & ex Mose Paulum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non est itaque necesse, quod ille apud Clem. *Strom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι δίχ' ἡμῶν ἔμπροσθεν ἀδλόν· vel ἐνδελήμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ἐπιτρέψας τῇ προνοίᾳ] Idem suos monet Dom. Christus. Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀπολαύοντας] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. τὸν δ' ἀμφὶ σοὶ ἀεὶ φρεσὶ δαίμονι ἀσκήσω, κατ' ἐμὰν δύναμιν μαχανάν. & *ibid.* 8. πρὸς πόδας γὰρ ἄριστον αἰεὶ χρῆμα πᾶν· φέρειν δὲ τὸ παρακείμενον. idem Nem. 3. Μὴ πίνων πολυπραγμόνει τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διαίθεσο. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῷ προλαβεῖν τὴν γνῶσιν; εἰ μὲν ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐσόμενον, ἥξει κἂν μὴ προγνῷς· εἰ δὲ λυπρὸν, τί σοι τὸ κέρδος προσπαίζειν τῇ λύπῃ. Basil. Cæsar. *in Esai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.* 21. vide *l.* 7. § 7.

Περὶ ἐσόπτρα καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Ephes. c.* 4. *v.* 34. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. earum altera Deum spectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs sumpta quandoque utramque comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & *Luc. c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῆς τὸ ὁμοπαθὲς ἐμαυτῷ] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε] Vide *ad l.* 3. § 4. συναμφότερα τε καὶ συναμφότερον. & *l.* 5. § 8.

Χαρὶς ἀσπλοΐας] Siquidem, ut Æschyl. *armor. judic.* à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 11, laudatus;

Ἁπλᾶ γὰρ ὅτι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Evripid. *Phœniss.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κ' οὐ ποικίλων δεῖτ' ἐν δίκῃ ἁρμονευμάτων.
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est;
Nil indiget res æqua sermonum ambitu,
Manifesta per se causa sed juris sui
Vitio laborans, quærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γὰρ ὅτι Ἐυριπίδης κατὰ τὸν,

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

σκιαγραφίας γάρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ ἄδικον δεῖσθαι. & Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθὴς ἔφυ ὁ τραγικὸς λόγος εἰπεῖν
—— ὁ δ' ἄδικος λόγος

Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ἀπὸ ὑγιοῦς διανοίας προϊὼν, ἁπλοῦς ἐστι καὶ μονόστροφος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἀντίχορος, πολὺ τὸ ἐπίπλοκον καὶ ἐγκαλάσκιον ἔχων, μικρὰ καλαφραμπίζεται, καὶ φύρεται τροφὰς ἀμυθήτους· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν ἀναπείθωσι, τροφὴ τῆς ὕβρεως, μᾶλλον ἢ διαφορὰ, γίνεται τοῖς λόγοις περὶ τῶν ἀληθῶν γινομένη· καὶ ὁ μὲν φαινόμενος, ἄλλος ἢ ὢν κατ' ἀλήθειαν τροφαῖς κέχρηται λόγων, ἀναπλήσαι πᾶν συνίστας, ἅτερον πᾶν κύνας λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες, ἑτέρων δεινούντων, καὶ ἑτέρων τρεπομένων.

Πεκτεφραμμένη σου σαρκίδιον] *altilis massa*, vel *molle carneum*. Cas. ità περὶ vacabit. nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carnis*. Xyl. ut πεκτεφραμμένη legisse videatur. Illa scripturæ si retineatur, malim vertere *concretæ & coagmentatæ circum te carni*. siquidem τὸ πήγνυσθαι grammatici volunt aliquando significare τὸ πηγνύναι. & indè Hesych. Πεκτήσατο, πεπήγασιν. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

—— αὐτὰρ ὄπιθεν χιὼν γλαφυρὴ ἔπλητ' ἠΰτε πάχνη,
Ψυχῇ, καὶ σακέεσσι πεπηγότο κρυόεντι.

Sed & *Iliad. t. v.* 903. de lacte in caseum coagulî vi concrescente, (πῆξεν,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπιπλόμενος συνέπηξεν ἰὸν, μάλα δ' ὀκὺ πεπήγοτα κινύσσει.

Eam enim scripturam Herodianus restituit, & Eustathius approbat; & tum ad rem ipsam, unde imaginem eam mutuatus est poeta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quàm

περιτρέπει illud, quod priùs legebatur. accedit, quòd & προσαλὶς indè deducta ὅτι πυρῶ, de *casco*, & pro *casco* usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus, & ex Antiphane atque Aristophane aliisque Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm quòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *lactis in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quod Marcus ipse *l.* 7. § 68. eo loco hoc eodem vocabulo utitur; sed εὐρεμα appellat quod istîc σαρκίδιον. Cæterùm, siquis, qua περιτρέπομαι istud merè poeticum videtur, ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, redditum malim, *quæ circum te mutationibus obnoxia est, carnis.* ut sit τὸ περιτρεπόμενον, τὸ ἐν ταῖς τροπαῖς σωματικῶς ὄν. quod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον] *viderit id quod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μέμψεται. & § 16. μεμιμάτω, λεγέτω. & *l.* 8. § 28. ὑπομενέτω. & § 40 ὑπολαβέτω.

Τὸ πάσχον] *id quod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάσχει, inquit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, quod ἀπὸ τοῦ νοῦ distinguit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἔνδον στι θεῖον πνεῦμα] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil homini dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἢ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύσασθαί ποτε ζῆν φοβηθῇς] transpositis vocibus leg. καὶ μὴ τὸ π. est autem monitum præclarum. *Nè timeas, nè quando vivere desinas;* sed illud metuas, nè dum de die in diem differs, fiat ut rectè vivere nunquam incipias. hoc est, malè vivere magis, quàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς πολλὰ πνα φοβούμεθα φόβον, θάνατον μὲν δεδοικότες, ἀμοιρίαν ἢ μὴ δεδοικότες. καὶ γὰρ τὰ παιδία τὸ μικρὸν, περσωπεῖα μὲν δέδοικε, πῦρ ἢ ὄ δέδοικε· ἀλλ' ἐὰν φασκομένα τύχῃ παρὰ λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀφροσύνῃ τὴν χεῖρα ἐπαίρουσα τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογὶ· καὶ τὸ μὲν συμφέρον φεύγει περσωπεῖον· τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ὄ δέδοικε, τὸ πῦρ. ὅπω δὴ καὶ ἡμεῖς, θάνατον μὲν δεδοικαμεν, ὅπερ δεῖ περσωπεῖον συμφέρον· ἀμοιρίαν ἢ ὄ δεδοικαμεν, ὅπερ ἐστὶν ἀληθῶς φοβερὸν, καὶ πυρὸς δίκην κατεσθίει τὸ σωειδός. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 43. qibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος τῆς γυμνητικῆς κάμνω] *dignus mundo quo genuit*, i. e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τῇ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

Aratus in *Phænom.* à Pavlo lavdatus *Act. c.* 17. *vers.* 28.

Avde, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo. —

Nemo alius est Deo dignus quàm qi opes contempsit. Sen. *epist.* 18. quàm qi mortem quoque. Marcus hîc. Idémque *epist.* 31. *subsilire ad cœlum ex angulo licet:*
exurge modò & te quoque dignum finge Deo. Huc phrases illæ in sacro codice frequentes: de eis qi Christo qicquam anteponunt, propinquos, parentes, victum, vitam; οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qi se à seculi sui inquinamentis intaminatos custodierint, περιπάσασι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. *Apoc. c.* 3. *v.* 4. & de vita instituenda monita Apostolica; ἀξίως τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου, καὶ τῆς χλήσεως, περιπατῆσαι. *ad Thess. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *parænes.* § 5. Ὁ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν· Ὁ δὲ θεὸν γνούς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ὁ ἄξιος γλυμμένος θεοῦ· ἄξιος δὲ γλυφεὶς θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον περφαίνων θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ· λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ· ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium subesse videtur scribendúmque, qò membra sibi invicem nexu gemino cohæreant; ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεοῦ γλυφθεὶς.

Παύσῃ ξένος ὢν τῆς παροικίδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς παροικίδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πάλιν καὶ παρεῖς.

Καὶ χρεμάμενος ἐν τῷδε καὶ τῷδε] qod Plato in *Epitaph.* dixit; καὶ ὡς ἐν ἄλλοις ἀωρεῖται. *nec suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex aliorum eventis cogitur.* Cicer. *Tusc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἐλπίδων ὀχεῖσθαι, eodem ferè sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè καρδιογνώστης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καρδιογνώστης *ibid. c.* 1. *v.* 24. ὅτι μονόταλος ὄντως πᾶσι καρδίαν πάντων ἀνθρώπων. ut Solomon rex. *Histor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémque in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅδης καὶ ἀπώλεια φανερὰ παρὰ κυρίῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων; *Solus itaque perfectè novit qid sit in homine, videns in eo & qod in se ipse non videt.* Bern. in *Psal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφατικώτατα Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad qem locum Schol. Πάντα γυμνὰ παρ' αὐτῷ.

αὐτῷ· ἢ ὑδρωπικῷ περιχαλύμματι ἢ περισσείᾳ τινὶ ἑαυτὸν ἀποκλῄσαι δύναται τῆς ὀρθαλμῶν ἐκείνων. τετραχηλισμένα ἦ, ἀπὸ μιᾶς ἀφορμῆς τῆς περὶ ἅπαντα τὰ ἐν τῷ τραχήλῳ ἀρτηριῶν καὶ γεγμνασμένων τῆς ὁδοῦ. qibus gemina ferè Jo. Chryſoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, earum, pelle detractâ, corpora nudantur*. qò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apud Ælian. *rustic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἐδάρη, καὶ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, φανερὸς πλωκάτα ἐγένετο· μᾶλλον ἢ (ἃ γὰρ ὀρθῶς λέγω) ἀφανὴς ὅτι νῦν ἔτι πλέον. verùm ampliùs aliqod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſertiſſima *à lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à qibus *animalia immolanda* τραχηλίζειν, dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata finduntur, ut tota foris & intus oculis pateant*; uti optimè Beza. qò pertinet, qod Varin. Favorin. habet, τραχηλίζειν, τὸ διχοτομεῖν, ἤγουν τὸ διὰ τῆς ῥάχεως σχίζειν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν] *corticum* nomine non externa tantùm, pura veſtem, pompam, reliquum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, καὶ τὰ κρεάδια, (uti mox loquitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro pariter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corporeum corticem facilè relinqit*. Qin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, qàm & de *anguis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

—— Φοῖβος ἀπὸ φλοὸς δύσατο γυῖα.

& in Therlac. *v.* 355.

Ἐξότε γηραλέον μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετα βάλλει.

& *v.* 392.

Εὖτ' ἂν ἀπ' ἠλίοιο περὶ φλοὸν ἄφλοια βάλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν ἐξ ἑαυτῆς εἰς ταῦτα ἐῤῥυπώτων καὶ ἀποχετευμάτων] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, Deûs ἀπόῤῥοιάν τινα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4. *Humanus animus decerptus ex mente divina*. Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs qàm corpus, qod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ θεὸς ὅτε ἀγνοεῖ δίκην τοῦ τὸ ἐκάστου διάθεσιν, ὅτε δὲ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰδάνεται πονηρός. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum hiſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpectat quod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat quod eſt in animo. homo enim ſpectat quod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat quod eſt in animo.* ὁρᾷ ὁ ἄνθρωπος τὰ ὀφθαλμὰ βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτὴ τῇ ψυχῇ, αὐτὸν τὸν ψυχικὸν γυμνὸν, γυμνὸς αὐτὸς θεωρῶν· uti Plato in *Gorgia*.

Τὸν πολὺν περιασπασμὸν σαυτῇ περιαίρησις] qò ſcil. μεριμνᾷς, καὶ ταραχὴν περὶ πολλά. ut Marthæ Jeſus Luc. *c.* 10. *v* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9. § 31. Interpres nevter commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cynism. orat.* 1. Τὰς δὲ ἐν τῷ σώματι ἐμπίπτοντας τῇ ψυχῇ δυρύβους, διὰ πολλοῦ ἡμᾶς ἀναλαβόντες τοῦ περικειμένου αὐτῷ χαλεπωτέρου ἐποίησε, καὶ ἐν μέρει περιῆστο.

Ὁ δὲ μὴ τὰ περικείμενα χρεάδια ὁρῶν, ἤτοι ἅ ἔδηται, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τὰ τοιαῦτα περιβολὰ καὶ σκιὰν διώμνυσι, ἀσχολήσεται] Locus vitiatus: qemqe Lugdunenſis editor corrupit ampliùs, ἀσχολήσεις, exhibendo. prout in Baſilienſi concipitur, contrarium planè avtoris menti ſenſum nobis repreſentat: *eum* ſcil. *qi circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæteráqe ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiúmqe ſibi comparaturum*. At Marci mens aliorſum abit. eum nimirum qi corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἤτοι legiſſe videtur, atqe ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiqidem qi nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum quietis otiíqe eum procurare ſibi neceſſe eſt*. Οἰκίαν καὶ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam avtem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀσχολήσεται, legendum erit, εὐσχολήσεται. qòd *l.* 4. § 19. εὐσχολώτερος ἔσῃ dixit. tum ἐν τῷ καινῷ in poſteriore membro μὴ ſubintelgendum, qaſi μὴ διάθῃ dicereturᾗ. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt*. pro, *neqe expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt*. & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ὅτε πεζὸς ἰὼν. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens*. At Xyl. erotematicè legit, ἤτοι ---ἀσχολήσεται, *Qi enim non aſpicit carnem circumjectam, iſne occupetur, in veſte, domo gloriáqe reliqisqe exterioribus, ac qaſi tabernaculo contemplando?* forſan μήτοι qod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neutiqam occupabitur*: vel, *nuncubi occupabitur*: i. e. *negotium faceſſet ſibi*. Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qi idem & qod Marcus iſtìc vult, ſcitâ ſatìs imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqa *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtructui* confert. Ὅλον, inqit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ἀνάπειον ὑποτεταγμένον· ἐφ' ὅσον μὲν οἴσειν ᾖ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· ἂν δ' ἀγγαρεία ᾖ, καὶ στασιώτης ὑπολάβῃται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. ὅταν ᾖ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὅσα τὶ ἐπιλείπῃ περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα τῷ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται· ὅταν εὐήνιον ὄνδειον ᾖ, τἄλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀνείου, σαγμάτια, ὑποδημάτια, χριδαί, χόρτος. ἄχρι καινοῦ· ὑπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Τὰ περικείμενα χρεάδια] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es: caro enim amictus eſt animæ*. & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed qidvis potiùs, ô homo, qàm caruncula.*

Τῷ τοιαύτῳ περιβολῷ] περιβολῆς nomine comprehendit, *qicqid exteriùs nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὔτε τοῦ γένους μαρτύρων διαδοχαῖς ἐυπατρίδαι, ἔτε τοῦ πλούτου περιβολαῖς λαμπροί. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲν ἐμὰ ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς ἃ τὸ σὸν χρῆμα ὃ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τῷ σοὶ δόξαν, εἴδ' εἰ τελὸς ὅσα νῦν κέκτησαι θεσπρέπειά μοι, εἴδ' ὡς ἂν ἱκανά μοι δοκῇ εἶῃ). Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰ διαίτας περιβεβλημένοι μεγάλῳ, καὶ βραχέων πάνυ ὄντα κλῆσις ἀφαιρεῖσθαι πολλάκις τὰ περὶ αὐτοῖς ἰσχύσαν.

Καὶ σκηνῇ] tabernaculum. Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὁ δεῖνα περίβλεπτος ἐπὶ χρημάτων πανοπλίᾳ καὶ πλήθει οἰκετῶν κολάκων· δορυφορεῖται φίλων θεσπεσιότητι· πᾶσι· αὐτῷ χαίρειν παρόντων· πλήθει συγγενείας καὶ ταῖς καλλιστεμμάτοις ἱματίοις ἡδέως ἐφεπομένων μυρίων, ἡδύ τι ἐπὶ στίχου καὶ ἡδὺ κατ' ἄλλας χρείας αὐτῷ περιεσπάσθαι, ὡς καὶ μείζων, καὶ πάλιν ἐπιεικὴς ἐπιφανείᾳ· ἐπιφθόνῳ δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσι. περίδεσις τοῦ πλούτου καὶ τῷ πολιτικῷ τινα δωμασίαν, ἢ καὶ τὰς ὑπ βασιλέων τιμὰς· ἰδιῶν ἐπιμέλειαν· ἢ φρατρικὴν ἡγεμονίαν· τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα περὶ αὐτῶ· πρὸ βασιλέως ἴσθι καὶ ἴσθι βαρυδείπνου κατάπληξιν τοῖς ἀρχομένοις ἐμβάλλοντα· τὰς πλησὰς, τὰς δημεύσεις, τὰς ἀπαγωγὰς, τὸ δημοσθενεῖον, ἐξ ὧν ἀφορμὴ ὁ περὶ ἡδὺ ἐπιχειρεῖν ἀφορίζεται φόβος. καὶ τί μὴ ἔστι; μέθυδξ, ἢ πυρετὸς εἷς, ἢ κλαυθμὸς, ἢ ἀκεστρίδωνία, ἀνάρπαγον ἐξ ἀνθρώπων ἀπάγουσα τὸν ἀνδρεῖον ἅπαντα, πᾶσαν τῷ κατ' αὐτὸν σκηνὴν ἐξαίφνης ἀνατρέπουσα. Habes liberaliter delineatum *scenam* illam, de qa Marcus iſtic. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Qicqid est hoc, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turbâ refertum vestibulum, clara, nobilis, aut formosa conjux, caterâqo ex incerta & mobili sorte pendentia; aliqui commodatique apparatus sunt. nihil horum domo datur: collatitiis, & ad dominos rediturus, instrumentis scena adornatur.* Idémqe *de beneficiis, l.* 6. *c.* 31. *Ingentia super se & suos regna fregerunt, nec intellexerunt in illa scena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipsos nihil non adversi expellere debuisse, ex qo nihil veri cernere potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *scena* pro *apparatu*. Synes. *de regno.* Τῷ δεῖ τὸ βασιλικὸν σῶμα σκιᾷ καὶ σκηνείᾳ. De corpore Simocat. *epist.* 25. Οὕτως ἀλύσει τὸν φιλόσοφον τὸ σπουδαῖον τοῦτο μεσολύειον. qod & σκῆνος ἐπήγειον, Paul. Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τέως δὲν ἐξ ὧν συνέστηκε] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τάλλα μέχρι τῆ ἐπιμελοῦς δεῖσθαι, οὐ δεῖ] μέχρι τῆ ἐπιμελοῦς. hoc est quod eleganter Synes. *ep.* 11. πανοῦργον ὁμιλοῦσαι φρονῆσαι, ὅσον ἀφοσιοῦσθαι τῷ μὴ σώματος βίῳ. neqe enim corporis, aut animæ etiam, qà rationis est expers, cura omnis abjicienda est. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epist.* 3. Μελέτων ὑμῖν τῆς ψυχῆς· τὰ δ σώματος, ὅσον ἀνάγκη· σὺν δ' ἔξω, μικρὸν ὄσον. Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *strom. l.* 4. Ἐπιμελοῦς σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα ἀμουσίας, δ' ἢ βιῶναι δεῖ, καὶ ὀρθῶς βιῶν. & mox de externis illis: τούτων ἓν ἀνδρεῖον, ἢ δι' αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ἢ δ τῷ σώματι ἐπιμέλεια διὰ τὴν ψυχὴν γίνεται, ἐφ' ἣν ἡ ἀναφορά. Gregor. ixidem Nyſſen. *de anim.* χρεία καὶ τῆ ψυχῆ τῆς ἐπιμελείας τῷ σώματι, ἵνα κατασκήνωμα αὐτὸ ἔργασον ἐπιτήδειον ἑαυτῇ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro est, & inquilinus carnis anima: desideravit itaque inquilinus ex causse & necessitate hujus nominis profuturæ domui, voto inquilinatûs sui tempore: non ut ipse substruendus, nec ut ipse loricandus, nec ut ipse tibicinandus, sed tantummodo continendus: qia non aliter contineri possit quàm domo fultâ.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis qoqe, velut oneris necessarii, non amator, sed procurator est: nec se illi, cui impositus est, subjicit.*

Τὸ δ τέτον μόνον κυρίως σόν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim sumus nos; alia sunt nostra; alia qæ circa nos sunt. nos sumus, hoc est anima & mens. nostra sunt corporis membra & sensus ejus. circa nos pecunia est, servi sunt, & vitæ istius apparatus.*

Ὁ ἐὰν χαρίσηται ὑπὸ σταιῆς] lege δῖὸ. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι. pro τοιαῦτα, τοιαῦτ' ἐστι. nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri verſione tamen satis advertere potuiſſet.

Τῶ περικυμβίῳ σὺν σωματίῳ] ut *suprà* § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῶ συμφύτῳ πνεύματι] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἔξωθεν περιῤῥύσις δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 2. § 14. ἀναπυκλίμβωμα. ad *vertiginem* interim illam reſpexiſſe videtur, qâ rapiuntur corpora cœleſtia, à qibus pendent inferiora iſta.

Καθαρὸν τῷ νοερῷ διάκρισιν ἀπόλυτον] deſiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Chriſto, qem Chriſtianis imitandum proponit Clemens Alexand. *padag. l.* 1. *c.* 2. ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνδρεῖον παθῶν.

Ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν] i. e. ἑαυτῇ ἀρκουμένῳ, *seipsâ contentam*; qod felicitatem suam attinet. Πάντα ἔχουσιν παρ' ἑαυτῆς τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut sibi soli vivat. *necesse est enim ut vivas & alteri qi vult sibi.* Senec *epist.* 48. & τὸ ἀκαταφρόνητον nuſqam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 21. & *l.* 11. § 1.

Τὰ περιπεπτωκότα ὑπ περιπεπτώκοις] qæ ci (mem-

ci

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *qicqid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut προπάθεια idem hîc ſit, qod συμπάθεια, de qa *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus qeat, ut ibi oſtenſum eſt; & aliud qiddam ſonat ἡ προπάθεια, *affectionem* nimirum eam, *qâ rei alicui addicti ſumus, eámqe qodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ προπάσχειν. Ità qod Baſil. Cæſ. an Evſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Αὐθιῶαι δεῖ ἡμᾶς λεμιῶν τῆς προπαθείας τῆ βίᾳ, τὸν γε ἀληθινῶς ἀκολουθεῖν μέλοντα τῷ Θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἐκ ὀφείλονται τοῖς γνήσιοι προπάσχειν. Idémque *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, τῆς προπαθείας ἀναχωρῆσαι ἡμᾶς ὑλικῶν ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτευόμενοι σωὶ ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dione:* Καὶ ἦν τα ἡμᾶς ἄναυτο ἂν τις, τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς ὑλικῆς προπαθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παραλείπουσιν, ἢ περὶ * πάσχοντές πισιν, ἢ προσοίπους χαιρίζόμενοι. lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, προπάσχοντές πισιν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ προπαπονθέναι profitetur. Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Προπάθεια μὲ ἐκ ἐξυδρικὴ ἀνίπαθεια ἢ ὅλως ἐκ ὁρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Evſtath. *ad Il. β'.* Ἐπὶ θαλάσσῃ ἄνθρωπο ἐν ὕπνοις ἐνέπνα ὡς ὑπὸπλοῦ φαντάζεδς, * ὡς [ὅις f.] προπαθῶς πως ἔχοντος. Epictetus etiam *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ προπάσχῃς, ὡς ἤδη ἡμᾶς ἀναφαιρέτων. Idémqe *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; περὶ μόνον τὸν θεὸν ὑποβλέπωτα, ἐκείνῳ μόνῳ προπαπονθότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κἂν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς ἀνθρώπων ἀμπαθέστερον ἢ σωφρονέστερον τῆς τῆδε προπαπονθότης, (perperam vulgati, προπετ.) ἄσχολοι τότε διατελῶμεν. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ προπαθείᾳ νικῶδς, μὴ ἥδονῇ ἑπαίρεδς. Idémque *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσῃ τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα, προσέτι ἢ ἢ τὴν ἰδίαν ψυχήν. τάς τε γὰρ, inqit, προπαθείας τὰς σαρκικὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχούσας, μεμίσηκεν. &c. qi & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προπαπαλοῖ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν, τὸν μὲ ἀφορίζοντες ἢ ὑποτιμῶνῆ ἑαυτὸν ἧς παθῶν. qod *lib.* 4. vocat ἀπροπαθῶς βίον. Et rurſus ἀπροπαθῶς ὑπολιπεῖν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaqe Syneſ. *de inſomn.* ἰαμβεῖς συγκαταθέσεις, ἢ προπαθείας conjungit. ἔδε γὰ ἔδ' ἁπλῶς διακείμεθα ἀεὶ τὰ πράγματα· ἀλλὰ ἰχῳραὶ μὲν αἱ συγκαταθέσεις τε ἢ προπάθειαι ὑποσυγκεκόμμεναι δ' ἐκ ἴκιστα. ubi vides etiam opponi ſibi invivem τὸ προπάσχειν ἢ τὸ ὑποσυγεῖν. qemadmodum Evagrius, τὴν προπάθειαν ἢ τὴν ἀνίπαθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς ἢ παρὰ χειστιανῶν θαυμαζῆναι, ἧς μὴ προπαθείᾳ, ἢ ἀνίπαθείᾳ χρεόντων τὰ ὁράμενα. i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qi nec amore, nec odio ducti,* &c. De Syneſio loqitur, qi & idem *epiſt.* 57. εἰ δυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ συνεναθροπαθῆσαι μηδὲν ὑπολαῦσαι τῆς ὅλης κακὸν εἰς προπάθειαν. qod mox explicans. Ἀλλ' ἐπὶ φρικώδεσι δυνάμεσι, ὁμιλοῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον πεφαίνεδς. Et rurſus: τὸ προπεπικέναι δὲ ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ προπεπονθέναι eſt παθαίνεδς ἢ προπεπικέναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν προπαθῶσιν, συγκατατικὸν) τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις. Nec illud prætereundum qod Plutarch. prout in *Pompejo,* τοῖς μεγίσοις προσαρτᾶδς· ità in *amator.* idem τοῖς ἐρωτικῆς προπεπονθέναι, pro *addictum eſſe & affectu adhæreſcere* dixit. Sunt itaqe τὰ προσηρτημένα ἐν προπαθείας ea, *qibus ex affectûs propenſione nimiæ animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μὴ προσήρτηταί σοι ἧς ἃ σῶν, μήτι προσέφυκε, μήτε ὀδυνήσει σ' ἀποσπώμενον. Qin & affectus ipſos, τὰ πάθη, προσαρτήματα nuncupare, Baſilidæ ejusqe aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ προσφυῆς ψυχῆς inſigni teſtimonio; qod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Qin & (ut H. Stephani Theſavro avctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) τὸ προσάρτημα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neqe τὸ ἁπλῶς προσηρτῆδς ταῦτα, de qibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὸ προσηρτημένοις προπεπονθέναι. Itaqe de Diogene Epictetus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα ἔυλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσηρτημένα. non & προσεφυκότα· qod ſuprà dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὲν ὁ τῆς ἀνθρώπης προσειλήφαμεν φύσεως, ὑποδεδς πάντα μετὰ τῆς περὶ αὐτὰ προπαθείας. Et mox: μὴ ἧς ἔργων ὑποσατέον ἢ τῆς περὶ αὐτὰ προπαθείας, ἢ πάντως τι ὀφειλῶ ἧς ἔργων ἀφισάμενον, ταῖς αἰτίαις, ἀφ' ὧν ἢ τὰ ἔργα, προσλαβδς· ubi vides τὴν προπάθειαν etiam ὑπὸ τοῦ πάθους diſtingvi. Ponantur ergò diſtinctionis cavſâ, tanqam gradus qidam, qibus ὑπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſeqiorem fiat declinatio, προπάθεια, πάθος, προπάθεια. Eſt itaqe ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas;* qod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *leviſſima ab hac declinatio,* & *affectûs* vitioſi qaſi *præludium* qoddam. πάθος *affectus vitioſus,* ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάθος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; qòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qi viderit mulierem, & anima ejus fuerit titillata, hîc propaſſione percuſſus eſt. Si verò conſen-*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſiv.t ad paſſionem. προπάθεια denique *ubi morbus invalucrit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè queat, nec avelli à re deſiderata, cui* φοσηλᾶδαι qodammodo videtur.

Καὶ χρόνε τὰ ἐπίκεινα] *qæ ultrà ſunt.* qod ſuprà dixerat, ὅτα ὡς μέλλοντα παρόντα σι. Flaccus, *carm. l. 1. ode 16.*

Lætus in præſens animus, qod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l. 6. § 32 & l. 7. § 7.*

Τὰ ἐπίκεινα ἢ τὰ παρωχημότα] Senec. *epiſt. 78. circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris inconmodi memoria. hoc ad me jam non pertinet; illud nondum.*

Οὗ & ὁ Ἐμπεδόκλεις, σφαῖρος κυκλοτερὴς μονῇ φοσθεῖ γαίων] Ad verſum qendam, qem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l. 8. § 44. & lib. 11. § 12.* Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 18.* Stobæanorum excerptor Grotius ſaltem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅγε πάντοθεν ἶσος ἐὼν, καὶ πάμπαν ἀπείρων,
Σφαῖρος κυκλοτερὴς, μιμίκις φορτείθη χαίρων.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtic fœdiſſimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius conatus eſt, reſcribendo, (pauc.

Σφαίρης κυκλοτερὴς μιμίμαθ' ὑπερβολὰ χαί-

Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs refinxiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαῖρος κυκλοτερὴς δίνῃ φορηγεῖ γαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, qanqam poſſit, inqit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφαῖρος, ut σκέρα & σκέρος· poſſit & σφαιρὸς pro σφαιρόεις, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit; qod aliqando mihi venit in mentem ſcribendum, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λᾶας ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς,' inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρος. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Echino* qem alluſiſſe Marcum diximus *l. 7. § 28.* Evſtathius Antioch (ſi is ſaltem) *in hexaemer.* ὡς σφαῖρός ἐστι πρὸ σώματος, ἡ ὁ νοῦς ἐστιν αὐτὸς ὁλόκυκλος. ὡς σφαῖρος dixit, qod σφαιρηδὸν Clemens *ſtrom. l. 5.* ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν σφαιρηδὸν εἰλούμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis ὅλ & ὁ Ἐμπεδόκλειος ſubintelligendum erit κόσμος. qalem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem utì eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Avſonius *idyll. 16.*

Securus, mundi inſtar habens, teres atqe rotundus,
Externæ nè qid labis per lævia fidat.

Horatium imitatus; qi de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib. 2. ſat. 7.*

In ſeipſo totus teres atqe rotundus.

Vide *l. 8. § 48.* Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, qia apud Evſtathium Homeri εἰσηγητὴν ad *odyſſ. ζ.* σφαῖραν Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim freqentem extitiſſe. Παρὰ τὸν σφαῖραν, inqit, ἢ παρώνυμον ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. qod & Arati Scholiaſtes confirmat, qi iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖραν huic τὸν σφαῖραν dictam ait, ſicut Homero ἔασαν ἢ ἐώσαν. idem pro eo qod κοινῇ Marci codex, & δίνῃ Salmaſius, μονῇ exhibet, & μενῇ. Verùm iſta qia alibi latiùs excuſſimus, actum hìc agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τε ζῆν ὁ ζῆς] vide *lib. 2. § 14 & infrà § 26.* Senec. *epiſt. 101. ſi vita noſtra non prominebit, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, qos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immeritò, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs qàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Evripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* lavdatus:

Ἐκεῖνο γὰρ πέφυκε πάντας βροτοὺς·
Φιλῶν φίλτις' ἐμαυτὸν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, qod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siqidem, qi φίλων legunt, qod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; qod nec Grotius advertit, cùm vertit,

Minimùm, inter omnes, qos amo, noceo mihi.
— τίς γὰρ ἐχθρὸς ἐχ αὑτῷ φίλος;
— *namqe qi bonus neqam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qi non ſit ſibi.

Et Evrip. *Med.*

Τίς δ' οἶδε θνητῶν ἆρα γινώσκει τόδε·
Ὡς πᾶς τις αὐτὸν μᾶλλον ἢ πόλας μᾶλλον φιλεῖ;
Qis iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus qemlibet?
Φιλεῖ δ' ἑαυτὸν πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα.
Nec qiſqam charior alteri qàm ipſe eſt ſibi.

Τῶν ἧ ἑαυτὸν πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν ἐν ἐλαττόνι λόγῳ τίθεται] *Nam qoro cuiqe eadem honeſtatis cura ſecretò, qæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l. 3. ep. 20.* Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam* qerela. *Non cogitamus qid ipſi ſimus, ſed qid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qi teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi qerimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part. 2. gr. 6.* Qi *de omni alia re plùs ſibi credit,*

credit, qàm aliis; de se solo plùs aliis credit, qàm sibi. Adversus morem morbúmque malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. De se Cicero, verè, necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia pluris est, qàm omnium sermo.*

Ὁ μὴ ἄμαχος γινώσκων ἑξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὰς πέλας μᾶλλον αἰδώμεθα] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

—— Πάντων δὲ μᾶλις' αἰσχύνεο σαυτόν.

Tu plùs qàm cunctos alios te disce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod *suprà* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26. & l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὰν ἅπαξ ὑποδύνωσι, μηκέτι αὖθις ἀναδύωσι] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magìs attensionem cohibiturus. quod, nihil est itaque mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Atheniensibus est visum, prædicante Pavlo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate prædìtum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qi fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumque reservari.

Εἰ γὰρ δίκαιον ἐστὶν] καὶ δίκαιον ἐστὶ), sacra attestatur Scriptura. Εἰκῇ δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6. &,* Δικαιοσύνης στέφανον ἀποδίδωσι ὁ δίκαιος κριτὴς. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8. &,* ὁ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 6. v. 10.* Nec tamen hinc seqitur, qod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámque cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιοῦσθαι, qod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout nôrunt qi lingvam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & propriè sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter qam operanti debetur merces ex justitia sic, qòd si non reddatur, ille ad qem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* qod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum.* Qòd si qid, inqit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei dantis, qàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, qòd qamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliqo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione: sciendum est, qia qod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id qod justum esse dicitur. Siqidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat qod debet; debet autem qod pollicitus est. promissum qidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, qodcunqe vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστός ἐστι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inqit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fidelis dicitur, qia stat promissis, nec fidem fallit.* qod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implesti verba tua, qoniam justus es.* Siqidem *veritas* sive *veracitas pars* est *justitiæ.* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aqin. *sum. part. 2^a 2æ q. 109. art. 3.* Deniqe potest aliqid justo atqe æqo consentaneum esse, qia justitiæ nullâ ratione repugnat, qod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit qòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* qibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æqum, qòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris cavsâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* qem tamen si sustulisset, adversus justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατὸν] τί ἄπιστον κρίνεται, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Pavlus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀβέλτιον. ἀλλ' ὅτε ἀδύνατον, ὅτε ἀβέλτιον. εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐκ τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ ἡμῖν συμφέρον, ἢ ἐκ τοῦ δύναμιν ἀρκέσαι μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' ὅτι ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ πῶς δύναμιν, ὃς ὄζιν ἀρκοῦσα πᾶσι τοῖς οὖσι πάντων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἡ τούτων αὐτῶν γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀβέλτιον. εἰ γὰρ ἀβέλτιον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρωπίνην φάντων γένεσιν σῴζειν παρεγγυώντων ὑποδίκων, πῶς τε ὅτι τύπτειν δέγεσθαι παρὰ τοῦ τύπτοντος, ἢ πωλεῖσθαι. ὅτε ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χεῖρον οὐκ ἀνάξιον, τοιοῦτον, τὸ φθαρτὸν πεπλασμένον σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, ὅσῳ ἐστὶν, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. ὑπόδικον ἐν ὅτι καὶ δυνατόν, καὶ βέλτιον, καὶ ἄξιον, ἡ τῶ διαλυθέντων σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola satagit Marcus, de corpore nihil solicitus, qod nec se, nec suum, nec sui qicqam à qoqam censeri volebant Stoici.

Ἐκ τῆς τοῦ μὴ ὄντως ἔχειν] Æqior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qi nihil in-

justi avt iniqi Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere paterentur, qàm Papicolæ, qi Deum injustitiæ disertè κ) γνμνῆ κακαλῶ, qòd aiunt, incusatum eunt, nisi ipsis ob labores misellos in hac vita decurtatissima exactatos, tanqam probissimè plenissiméqe commeritis, præmia æterna retribuat.

Πισ́ευω σοι ὅτι μὴ δείσει] Idem hoc, cum illo à Marco cumprimis lavdato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον κ) τέχνη.

Διαμολογῆ πρὸς τὸν θεὸν] Hoc est qod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [πρὸς ἁπάντων τῷ θεῷ (i. e. ἀσφαλῶς τῷ θεῷ) ὁμολογῆς, cum Epictet. *l.* 2. *c.* 16. πρὸς μητέρας διαμολογεῖσθαι πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunqam, cùm bonis hìc malè esse, malis bene, animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 73. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί ἐν ἐρωτήσωμεν μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεὸς; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σε, κ) νικήσεις ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δ' ὅπως διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς] *non audercs ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità disscreres*, & de æqo justóq; cum eis ageres, nisi optimos justissimósqe esse præsumeres.

§. 6. Ἔστιν κ) ὅπως ἀπομνώσκεις] qid est enim qod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29

——πάντα γὰρ
Ταῖς ἐπιτελεχείαις καλαπονεῖται παράγματα.
——*rerum omnium*
Nihil est qod non conficiat assidua labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, πανταχὸς ἐνείκειν τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνετ', ὧν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido qidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ἐπιμελείας δῆλα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est qod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. lavdatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

----πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτόν· ἐκφεύγει δ' τ' ἀμελούμενον.
---qicqid qæritur,
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ κ) πόνῳ
Ἅπαντα.——

Labrioſæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.——

& ad Marci verba proximè, Menandri in *moroso*,

----ὑδενὸς χεὴ πράγματος,
Τὸν ἓν πονεῖν' ὅλως ὑπογυῶναί ποτε.
---qem laborum non pigct,
Nihil arbitrari is debet insperabile.

Socrates Alcibiadi mìranti, qì posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dictitanti, Ἀλλ' ἐγωγε συνείθισμαι· καθάπερ τροχιλίας ἀκούων συνεχῶς. *At ego*, inqit, *assvetus ei sum: nec me magìs offendit, qàm rotæ stridor aqam educentis eos qi assiduè audiunt.* Nec silerì dignum hìc Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. Lil. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apopth. l.* 6. relatum: qi dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percusso, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qi proximè assidebat, latus fodiens, Ὁρᾷς, ὦ ἑταῖρε, ὅσῃ ἡ ἐσχυσις ὄξυς; ὁ παγκρατὴς σωτᾷ· οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inqit, *qanta sit vis exercitationis? ictus ipse filet: spectatores verò vociferantur.* ubi νύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; qàm, *avrem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qi *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Strobæum hìc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡδέως, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἡδέως· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ἐν τῷ πεδάρῳ αὖθι ἄμεινον ποιεῖν. Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranqill.* Δεῖ μηδὲν ἀπομνώσκειν, μηδὲ ἀπιστεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοντα κ) ζηλοῦντα κ) σωενθυσιῶντα, πάντα ἅμα λαμβάνειν ἑαυτῷ κ) καλαύνοντα, ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φθονοῦντα, μηδὲ ἀποθνῄσκοντα τῆς ψυχῆς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆς, μηδὲ διαθρύπτοντα· τάχα γὰρ ἥδιον ἔσται δυσχερίσειεν. ἀνίαν γὰρ ἐμποιεῖ κ) μαλακίαν ἀγύμναστον ἡ πρὸς τὸ ῥᾴδιον ἀεὶ διαπίπτουσα, κ) πρὸς τὸ ἥδιον ἐκ τοῦ ἀσυμφόρου ἀναχωροῦσα γλυκυθυμία τῆς ψυχῆς. ἡ δὲ κ) νόσε, κ) πόνε, κ) φυγῆς μελετῶσα φαντασίαν ὑφίσταται, κ) προσεθίζομένη τῷ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, εὑρίσει πολὺ τὸ καλεφθησόμενον κ) διάκενον κ) σαθρὸν ἐν τοῖς δοκοῦσι χαλεποῖς κ) φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Διπλῶν ἔλεγεν εἶναι τὸν ἄσκησιν· ἣ μὲν ψυχικὸν, τὸν δὲ σωματικόν. ταύτην καθ' ἣν ἐν γυμνασίᾳ συνεχεῖς γενόμενοι φαντασίαι, εὐλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχονται. παρετίθετο δὲ τεκμήρια τῷ ῥᾳδίως ἀπὸ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καλαίνεσθαι· ὁρᾶν τε γὰρ ἔντεχνα, τοῖς βαναύσοις κ) τοῖς ἄλλοις, ἃ πολὺ τυγχάνει ἐξυχνεῖσθαι πρὸ τῶν τεχνίτων ἀπὸ τῆς μελέτης πεποιημένα. τύπτειν τε αὐλητὰς, ὅσον ἐπιφέρουσιν ἐκάστοις τῇ ἰδίᾳ πονήσει τῇ συνεχεῖ. κ) οὐ μόνον, εἰ μετιόντων πολὺν ἄσκησιν κ) ὅπως πολὺν ψυχικὸν, ἵνα ἂν ἀναφελῶς κ) ἀτελῶς

ἀτελῶς ἐμόχθην. ὅλον γε μὲν ἔλεξα τὸ παράπαν ἐν τῷ βίῳ χωρὶς ἀσκήσεως καλοκἀγαθίας σωματικῆς ἢ ταύτῃ πᾶν ἐνικήσαι. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil eſt, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod uſus noſter exigit. quantò facilius animus accipit formam, flexibilis & omni humore obſequentior?* & *ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, ſi corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam poteſt, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, quâ ſolem ardentiſſimum in ferventiſſimo pulvere ſuſtinens aliqis, & ſanguine ſuo madens, diem ducat: quantò facilius animus corroborari poſſit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil eſt tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat aſſidua meditatio: nulliqe ſunt tam feri & ſui juris affectus, ut non diſciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille ſunt alia, in qibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit, oſtenditqe nihil eſſe difficile, cujus ſibi ipſa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀειστερὰ] Τὴν δεξιὰν τῆς ἀειστερᾶς φύσει κρείττονα ἔᾳ, multis locis inculcat, multisqe rationibus contendit Ariſtoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8; *de animal. inceſſ. c.* 4. *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19, & 31. Idem tamen, Καί τι, inqit, ἐνδέχεται παύλαις ἀμφιδέξιος γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀειστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, γένοιμεθα ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀειστερὰ ὄζει· καὶ τὰ δεξιὰ ὅλως ἥττον φύσει. βελτίω ὄζει ἡ δεξιὰ τῶν ἀειστερῶν, καὶ πάντα πεφυκὸς τῇ ἀειστερᾷ, καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora ſiniſtris eſſe. At Plato, (qem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10) *de legib. l.* 7. hoc tanqam delirium exagitat, Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀειστερὰ διαφέροντα ἐπ' ἴσης φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἑκάστας τῆς πράξεων, τὰ μὲν χεῖρας. qod & refutare conatur primò membrorum reliqorum exemplo, ἐπεὶ τάγε πρὸς πέδας τε καὶ τὰ κάτω τῆς μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται. qod idem de oculis avribúsqe dici poterat; & nutricum matrúmq; maximè inſcitiæ uſuíqe pravo adſcribit. Τὰ δὲ μὲν χεῖρας * ἀνοίᾳ [* ἀλλοίᾳ alii] τεφθῶν καὶ μητέρων οὐ χωλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάτερον τῆς μελῶν ἀρχὴν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ δὲ τὰ * ἤδη [* ἔθη forſan] διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν, ἐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Deinrejicit etiam operum qorundam inſtantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῆς ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀειστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δ' ἐν δεξιᾷ, καὶ ἕτερα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, καὶ δέον, ὅταν χρῆταί τις ἀμφοῖν ὁμοίως ἀμφοτέραις. *Siqidem in qot qibúsqe operibus utrâ utamur nihil refert, ſicut inter lyram tangendam, lyram ſiniſtrâ, plectrum dextrâ, an è converſo teneamus, nullius momenti res eſt. aliáqe ejuſdem rationis, qicunqe animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utráqe pariter citra diſcrimen uſus fuerit, inſano certè parùm diſtabit.* qæ verba ideò lubentior verto, cùm qia Serranus ità reddidit, ut ſenſum avtoris havd clarè ſatìs expreſſerit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem reſtituam explicémqe. demum ratiocinatur à ritu gentium qarundam. Ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, ὃς ἐν ἀειστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δ' οὐδὲν προσαγόμενον μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέραις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενον. qibus accenſeri poſſunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, inſigni in eo genere artificio præditi. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνέδιτον] ità Plato ſuprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiús.

Τῷ χαλινῷ ἐρρωμένεστερον ἢ ἡ δεξιὰ χρατεῖ] Neqe hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τό ὄζει ἢ ἐν ἑτέροις· ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατόν, ὅτι παρὰ φύσιν καλασκευάζουσιν οἱ ἀειστερὰ δεξιῶν ἀδυνέστερα καλασκευάζοντες.

Τοῦτο γὰρ εἰδέναι] Itaqe Plato, διαφέρειν ἡγεῖται πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος μὴ γεγυμνασμένου. *Multum intereſt inter eum, qi utráqe manu uti didicerit, aſſueritqe, & eum qi alterutri tantúm.* qod & à re *athletica*, & à *militari*, mox comprobat. Ideo avtem uſus obtinuit, ut *ad frænum ſiniſtra* adhibeatur, qò dextra vel virgæ, qâ equs regitur, vel armis, qæ geſtanda ac utenda ſuerint, putà enſi haſtæve exerendis, exercendisqe immunis relinqatur. Xenophon *de re eqeſtri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀειστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. qamqam poſſet & alia aſſignari ratio, cur frænum fortiùs ſiniſtrâ teneatur; ſi verum foret, qod Solinus habet, *polyhiſt. c.* 1. *Parti dextræ habilior aſcribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmaſius. qem viſe ſis in *exercitationum* theſavro illo ποθυμαδιστῷ.

§ 7. Ὁποῖον δεῖ καλαληφθῆναι τὸν τῆς θανάτου] qalem ipſe ſe velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* Eſtqe hæc lectio ſatìs commoda. non celabo tamen ſuſpicionem meam; legi poſſe non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qalem te à morte relinqi oporteat*; ſive *neceſſe ſit, & qod animum, & qod corpus attinet.* ſiqidem qales nos, qoad corporis ſtatum, mors deprehenſura ſit, τῆς ἡμῖν ἐκ ἔστιν, ut cum Stoicis loqamur.

Τὴν βραχύτητα τοῦ βίου] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τὴν ἀχάριστον] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8 Τυμπὰ-

§ 8. Γυμτὰ τῆ φλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Casimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fusce, velis, cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Lenis tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀχθηδὼν ἀπὸ] Forsan [πῶς πᾶς] πις, vel [ὅπ πᾶς] πις. qia sequitur, πῶς οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἐμπεδίζεται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc est, qod iile apud Plut. *de tranqill.*

Οὐπις ἐμοὶ τῷ ἄλλῳ ἐπαίπῳ, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγκρατιαστῆ, ἀχὶ μονομάχῳ] *pugili, sive pancratiastæ, non gladiatori.* qia alter armis nativis χὶ περιφυεῖ, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adscititiis. itaqe alter gladium si deposuerit, statim occiditur; alter manum præstò semper habet; nec qicqam ampliùs, nisi ut dextrè utatur, est opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antisthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Aristot. *de motu animal. c.* 8. idem de ense, vel alio qovis telo, dici potest. Γίνεται ὡσὰν ἀφαίρετον μέσος, ἢ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. sed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in *Zenon.* διαπαντὸς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ ἀναπόσπαστον γάρ ὅτι· χὶ πάντοτε τὴν ψυχὴν χρῆται ὅση τελεία ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. πῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia sint ipsa per se nuda.* ut *supr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρέσεις] de *distributione* ista, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκιλω ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπλέον] τὸ illud D. Boot. vult esse casûs primi. ut sit τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, clavsula, superioribus periocham istam annectens, sensúmqe hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ suprà posita sunt consequitur.* At interpres uterqe in casu qarto accepit. *Qod ad naturam consequitur.* Xyl. *Qicqid in serie ac sequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Cas. Ego malim, *qicqid contingit naturæ consentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc est, nulla de re. πάντα γὰρ χρῶνται θεῶν ὅλη φύσιν. τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. sicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῇ καθολικῇ. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis avtem est, qalis apud Gregor. Naz. *in Basil.* Τί τοῦτο ἂν ἐπαινετὸν μᾶλλον, ἢ μεμπτόν; vide *supr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *consid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακοργῇ ἄκων, συγγνώμλω ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, περιπάτου ὃ τῇ διοικήσει τῇ ὅλων. ità enim legend. non περιπάτου. Et *ibid. c.* 10. Μὴ θεὸν μέμφασθαι, μὴ ἄνθρωπον. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδεύτου ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς· ἰσχυρὸν παιδεύσεως, τὸ ἑαυτῷ πεπαιδεῦσθαι, τὸ μήτ' ἄλλοις, μηδ' ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖον] Plavt. Trucul. 2. 1. *Vertit sese rota vicissim: stultus est, qi id admiretur.*

Ξένον] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antisthenes apud Laërt. *lib.* 6. τῷ σοφῷ ξένον οὐδέν, οὐδ' ἄπο. locus mendi manifestus, in qo tollendo frustrà operam posuerunt viri magni. Ambros. Camald. *novum* qasi καινὸν legerit. qidam, οὐδ' ἀξιέρασον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπο tolerari posse putat; sed suspectum tamen habet. Is. Casavb. qid si ἀπὸν legatur? ut sapienti *nihil deesse velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non satisfacere tamen ipse profitetur. havd infelicior istis saltem forsan futura est conjectura nostra, si οὐδ' ἀπερισδέκητον rescribamus. conjunxit hæc certè Marcus noster *supr.* § 1. Ξένον ὧν τῆς παλαίδος καὶ θαυμάζων, ὡς ἀπερισδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμλια.

§ 14. Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαρέβατος τάξις, ἢ πρόνοια ἱλάσιμος] Cas. *aut fatum, (idqe vel necessitas absoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confusio fortuita:* &c. ut videatur legisse, ἤ τι εἱμαρμένη, [καὶ ἢ] ἀνάγκη [καὶ] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut necessitas fatalis, atqe ordo inevitabilis,* ut [καὶ] alterum tantùm insertum voluerit, cui accedo potiùs, qanqam malim ἀπαρέβατον *inviolabilem,* qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Define fata Deûm flecti sperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus est secundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Est Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magis, qia fata illi nulla agnoscebant.

Φυρμὸς εἱκαιότητος] *confusio inanis.* Xyl. *confusio merè fortuita.* Cas. sive *temeraria. φυρμὸς εἱκαιότητος, confusio temeritatis;* qo vocabulo usus est Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τοῦ εἱκαῖος, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκαιότατος· pro qo Annot. ἀκαιώτατος substituit; vertitqe *confusio durissima.* Hesych. certè, Ἀκαίστατοι, ἄσπλοι. καὶ γὰρ θεῖα γένος. ex Hesiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαπνὴς δ' ἢ πέλεται ἀκαιώτατος ἰσοβοώης.

Verùm τὸ ἄκαιον istic non magis locum habet, qàm οἱ κῆες, avt etiam θεῖπες καὶ ἴπες, vermiculi illi scil. à qibus vocabulum id desumptum est. *confusio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere cœpit neqeunt.* Ego siqid mutandum (qod nihil est necesse) videretur, εἱκαιότατος mallem. qod optimè convenit cum eo qod sequitur, ἀπερισπάστως· siqidem, qæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀναγ-

Ἀπεσσάτηι] id est, χωρεῖς τῶ πεσσάτω, sive ἀνηγεμόνευτο· utì ipse sc mox explicat. Hesych. ἀπεσσάτευτος, ὁ μὴ ἔχων πεσσαίαν τινός. cui nemo præest; vel etiam, qi nulli. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istìc ἀπεσσάπτος passivè sumitur; qomodo eidem ἀνεπισάπτον est ἀφύλακτον, ἀνεπίσκοπτον, cui curator & inspector nullus est.

Ἐι μὴ ἀπαραίτητος ἀνάγκη] Senec. epist. 16. *Qid mihi prodest philosophia, si fatum est? qid prodest, si Deus rector est? qid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nihil præparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitqe qid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Qicqid est ex his, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter parcamus, ut fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν πέπονθεν τῆς ἐν τῶ θείω βουλείας] vide supr. ad § 1. & l. 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl, *sat habeas.* vide l. 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλεῖα.

Κἂν ἀφιερέρη σε ὁ κλύδων] Melius saniúsqe consilium, qàm Marcus hìc, suggerit nobis Augustinus *de divers. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est qò te teneas, ut non transeas. res humana tanqam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè trahare. qo me teneo? verbo Dei, qod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli seqi flumen carnis. qis comprehendat verbum manens, nisi qi in ipso manet?* Idémqe *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso Spiritu, qo homo es,* (qod Marcus hìc monet) *iterum Spiritus tuus in carnem relabitur, qia non dedisti eum illi à qo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τῆ λύχνε φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅτι ἥμαρτε] forsan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cavto exciderit, dum in τί, qod proximè seqebatur, oculum intendit.

Τί δὲ οἶδα, εἰ τῶτο ἥμάρτηκα] Vide l. 11. § 18. *considerat.* 5.

Ἐι ὃ τις ἥμαρτεν], etiamsi peccâcit qis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide l. 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex.* l. 7. Μόνη γὰρ ἁμοί γε δοκεῖ ἴασις ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δῆλον εἶ ἐπ' αὐτῶ μεταγιγνώσκοντα. ὡς τοῖς παθοῦσίν τι ἄχεα, ἃ πάντα χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δρῶσας αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ἃ καλὰ ἔδρασεν. Petron. *satyr. Sævi qoqe implacabilésqe domini crudelitatem suam impediunt, qando pœnitentia fugitivos reduxit; & deditiiis hostibus parcimus.*

Κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν] qod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. καλαγνὸς ἑαυτὸ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *sat.* 13.

Exemplo qodcunqe malo committitur, ipsi
Displicet autori prima est hæc ultio, qòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.--

Ὅμοιον τῶτο τῶ καλαδρύπλειν τὰ ἑαυτῶ ὄψιν] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ἐκ τοιούτων ἀναλογισμῶν ἡσυχὸς αἰμάσσει τὰ ψυχικά. Et *de tranqill.*

Ἡ σωτηρία, ὅτι σωτηρία δεῖν εἰρασμένος, (ex Evripid. *Oreest.* i. e. τὸ σωτηρίαν, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) οἷς ἔλκος ἐν σαρκὶ, τῆ ψυχῆ τὰ καταμέλειαν, αἱμάσσεσιν ἀεὶ καὶ νύσσουσ' ἐναπολείπει. Senec. *de ira lib.* 3. *c* 26. *Maxima est factæ injuriæ pœna, fecisse: nec qisqam gravius afficitur, qàm qi ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna neqitiæ est, qàm qòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem καλαδρύπλειν καὶ καλαδρύπτειν de arboribus propriè dictum, ὅτι τὸν ὄπτι λεπτουμένων δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus *cortex dilacrando detrahitur.* nam qod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usqe sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, qod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ἐπὶ δρήνε plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ἐπὶ δρήνε. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibì relatus, de hastâ vulnerato, Homer. *Il.* π'. *v.* 324.

--πρυμνὸν ὃ βεβαχίονα δουρὸς ἀκωκὴ
Δρύψ' ὑπὸ μυώνων.----

de navfragio ad scopulum allisio, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἐν δ' ὑπὸ ῥινός τε δρύφθη.

de aqilis, sese invicem, an eos, qorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Δρυλαμφὼ δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφί τε δειρὰς.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

--χὴ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

--δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πρόσωπα ταραγμοῖς.
--*dilaniátque genas.*
Ungvem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --καὶ δρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, sive γυνὴ. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφιδρυφοί εἰσι παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utrasqe lacerata, sive laniata, genas.* ut Maro Æn. *l.* 12. *Et roseas laniata genas.*

καλα-

Κολαφρύπλειν itaque τῷ ἐψιν est, quod Silius *bell. Pun. l.* 8. *-Ora manu lacerans.* ---
Et Naso *metam. l.* 11.

Ora, comam, vestem laccrans. ---

qæ omnia in luctu fieri assolent. sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l.* 8. *c.* 2. *laniare deinde os ungvibus.* havd ineptè ergò Marcus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id feciſſet, qod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκλῷ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν] Ità *l.* 4. § 6. θέλει τῷ συκλῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quæri qia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit pavcissimos omni ævo sapientes evadere. qia conditionem humanæ naturæ perfectam habet: nemo avtem naturæ sanus irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur, spinetа sentésque non utili aliqâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν σύκοις suspectum forsan alicui esse possit, tanqam ab interpolatoris cujusqiam manu, non à Marco ipso extiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iste, qàm in frondibus & stirpe ipsâ deprehendatur. Syneſ. *de provident.* 2. Καὶ τῆς συκῆς ὁρᾷς ὡς γλυκύτατον μὲν τὸν καρπὸν· φύλλα δὲ καὶ φλοιὸν καὶ ῥίζαν καὶ τρέμυον, ἄπαντα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *sympoſ. l.* 5. *c.* 9. Γλυκὺς ἔτως καρπὸς ὑπὸ δένδρου φύεται πικρότατου. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδες ὄζει· ὥστε καὶ μύωπα μὲν ἐκδιῶξαι δριμύτατον καπνὸν, καλαχανθεῖσαν δὲ τῷ ὀπὸ τῆς τέφρας κονίαν ῥυπικωτάτῳ παρέχειν ὑγρὸν δριμύτητα. verùm nec fructus qoqe lacteo isto humore, anteqam maturitatem consequatur, immunis est; qem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius. *l.* 15. *c.* 19. Idémqe *ibid. c.* 28. *succus lacteus in capite ficûs, in corpore non item.* & *l.* 23. *c.* 7. *Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipse *ibid. lib.* 6. *q.* 10. τὸ φυτὸν ἁπάντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἔρνον ἀναπιμπλῆσαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ θρίον ἀναπιμπλᾶσι.

Ἢ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν] Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *Si irascerіs juvenibus senibúsqe qòd peccant; irascere infantibus, qòd peccaturi sunt. Nam qis irascitur pueris, qorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse qàm puerum.* qod avtem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat.* 12. Ὥσπερ ἂν εἰ κόλαπτε γεράνους διὰ τῶν κλαγγῶν· ἔτως ἐμὲ ἐκείνης [διὰ τῶν ῥεόντων] τῶν ὕβεων.]

Τί γὰρ πάθῃ] qod *lib.* 10. § 30. τί γὰρ ποιήσεις *qid enim faciat?* Lucian. *ad eum qi dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθοιμι; ἐμμωνετέον γὰρ ὅτις ἄπαξ ὠφειλόμην. *qid enim faciam?* &c. Idémqe in *spe-culantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅποτε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; *qid enim faciat qis, ubi vir amicus urserit?* Laco apud Ælianum *l.* 9. *c.* 27. qòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ἐγὼ δὲ ἐπὶ τούτῳ. ἡ φύσις δέ με ῥεῖ. Joan. Chryſoſt. *in* 2. *ep. Cor. orat.* 1. Καὶ τί πάθω, ὅτι μαρτύρεια κομιεῖ ἐν παύσει τινί; *Qid faciam, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l.* 10. τί ἂν ἔν τις πάθοι πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πιθανὰ δυναμένους; Terent. *Heavtontim.* 4. 1.

Qid cum illis agas, qi neqe jus, neqe bonum atqe æqum sciunt?

Εἰ ἔν γοργὸς εἶ] *si igitur truces es.* Xyl. imò, *si acer ipse validúsqe es.*

§ 17. Εἰ μὴ καθῆκον] vide *ad l.* 3. § 6, 7. sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔσται εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Caſ. *Teneas semper propositum tuum ab omni necessitate ac coactione liberum.* acſi ſcriberetur. ἡ ὁρμή σε ἀζίαστος ἔστα. At Xyl. hæc ſeqentibus conglutinat. *Tui animi motus ità sint compositi, ut omnia circumspicias.* mihi nec iſtud placet, nec, qod censeam sentiámve, probabile aliqid impræsentiarum occurrit. forſan ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔσται εἰς [τάδε] πάντη. *etenim conatus tuus ad ista, τὸ καθῆκον* ſcil. γὰρ τὸ ἁληθὲς, *omnino tendat,* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad ſeqentia pertineat. vel etiam ſi ἀζίαστος illud admittere libuerit; ἡ ὁρμή σε ἀζίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim*, ſive *conatus tuus non est coactioni aut vi ulla ex parte obnoxius*, qò minùs ab eis abſtinere te poſſis; vel qæ officio tuo adverſantur, agendis, vel qæ veritati repugnant, dicendis. vide *l.* 10. § 33.

§ 18. Τὸ τῷ φαντασίαν σοι ποιῆν] *qod se objicit tibi.* Caſavb. *qod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *qod phantaſiam tibi afficit.* ut *lib.* 3. § 11.

Ἀναπλύνειν διαῤῥύλα] vide *ſupr.* § 8. 10.

§ 19. Κρεῖττόν τι γὰρ δαιμονιώτερον] τὸ ἔν σοι θεῖον. *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 19. τὸ ἐν σοι θειότερον μέρος. vide Julian. *infrà ad* § 26. Epictet. *l.* 1. *c.* 3. τί γὰρ εἰμὶ ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον καὶ τὰ δύσκνιά μοι σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι καὶ κρεῖττον σῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προσέδωκας; leg. προσέτηκας. de qa voce vide Syneſ. *epiſt.* 57. *ſuprà ad* § 3. & Marcum l. 10. § 24.

Τῶν τυφεσασόντων σε] vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 10. § 38. Clemens *ſtrom. l.* 4. Δεῖ γὰρ κύειν ἐν τῷ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· μὴ τυφεσασόμενον, ἀψύχων δίκην ὀργάνων, ἀορμὰς ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἔξωθεν αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νῦν ὄζει ἡ διάνοια] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10 § 24.

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l.* 2. § 16. & *infrà* § 24.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55. & *l.* 8. § 34. & *l.* 11. § 21.

§ 21.

§ 21. Μετ' ὀ πολὺ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *confider.* 6.

Ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γίνηται] vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Avguſt. *confeſſ. l.* 4. *c.* 11. *eccè illa diſcedunt, ut alia ſuccedant, & omnibus ſuis partibus conſtet infima univerſitas.*

§ 22. Παύλα ἡ ἀποβλῆτις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ἐπί σοι] ἐφ' ἡμῖν ἀποβλῆτις. Epictet. *enchir. c.* 1.

- Ὡς ἂν κάμψαντι τὸν ἄκραν] ἄκραν κάμπτειν, qod Plut. in *collat. terr. & aqat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium prætervehi.* nos dicimus, **to double the cape.** ſolent autem prominentia loca iſtiuſmodi plùs aliis eſſe undis infeſta, ventis expoſita, procelliſ obnoxia, eóque nomine magis periculoſa: indè proverbium de *Maleo*, ſive *Malea* Laconico promontorio,

Μαλέας ἡ κάμψας, ἐπιλάθου οἷ' ὁπλᾷ.
Maleas legens, quæ ſunt domi obliviſcere.

Euſtath. *ad odyſſ.* γ'. Ulyſſes *Odyſſ. i'. v.* 80.

Ἄλλα με κῦμα ῥόος τε φέρει κάμψαντα Μάλειαν
Καὶ βορέης ἀπέπαυσε. ——

Et Neſtor de eodem *ibid.* γ'. *v.* 288. juxta Maleam navigantes habuiſſe ſe συγκλὴ ὀδόν.

—— λιγέων τ' ἀνέμων αὐτόμβολα ——

Κύμαλα τὰ τερφόενθα, πλόκεια, ἴσα ὄρεσσιν. Liban. *orat.* 31. inter cætera navis moleſta, καὶ πέτεσθαι περιελπιζόμενον, ἀεὶ ὧν δεῖ κάμψαντας ὅρμα τυχεῖν. & *orat.* 3. καὶ ταυτὸ συμβαίνει, ὅταν ἐπὶ σῆς προβόλου, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἐλαυνομένη πνεύμασιν εἰς σωτηρίαν ἐγείρηται κυμάτων· ἐκεῖ γὰρ φὼς καθαρὸν τὸ πρῶτον κῦμα φέρει τοῦ περβόλου ῥαγὲν, τὸ δεύτερον ἐγκαταλαμβάνει, καὶ τὸ τρίτον αὖθις· καὶ οὕτω διατελεῖ γιγνόμενον, ἕως ἂν λήξῃ τὰ πράγματα.

Γαλιλύη] Ità *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλιλύῃ. & *l.* 8. § 25. αὐθάδειαν καὶ γαλιλύην. qalem animi ſtatum delineat. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyſſ. ε'. v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο· ἡ δὲ γαλήνη
Ἔκλετο νηνεμίη· κόλπωσε δὲ κύμαλα δαίμων.

Bodéque alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαίμων ὄντως ὁ ἀπαρέγκλητον διεξάγων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς.

—— πάσῃ γὰρ ἔπειχε γαλήνη.

Τὸν δ' ὡς οὖν ἐνόησε ἐπὶ νηνεμίῃ γαλήνης. vide *ad l.* 2. § 4.

Σταθερὰ πάντα] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἢν γὰρ τῶν ὑπάρξῃ, ἔυδια πάντα, καὶ πλοῦς ἄνεμος, καὶ λειοκύμων ἡ θάλασσα, καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κάλπης ἀκύμων] qod Dio Pruſ. *orat.* 74. ἄκλυστον λιμένα. qal is Maronianus ille dixit, *Æn. l.* 1.

—— ubi omnis ab alto
Frangitur, inque ſinus ſcindit ſeſe unda reductos.

ex poeta autem aliqo traducta hæc, M. Caſ. nec fruſtrà, opinor, avtumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἵλεων καὶ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς διάθεσιν, Syneſ. alicubi, Idémque *de regni* αἰδῶς ἀκύμονα διάθεσιν.

§ 23. Μία καὶ ὑποῦσα ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν ὃ κωφὸν καὶ τὸν ὄρον διδοῦσιν ἡ φύσις] ſic *l.* 6. § 49. ἀφώρισται. hoc eſt, qod Solomon *Eccleſ. c.* 3. *v.* 1. לְכֹל זְמַן וְעֵת לְכָל־חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם *tóis πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι.* ubi rectè זְמַן *tempus determinatum*, ſive, *præſtitutum*, ex Eſt. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14. & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piſcator; & exponit, prout & Jun. prior, *determinatum à Deo.* etſi locus ille à pleriſque aliter, ſed perperam, accipitur. hoc eſt etiam, qod Job *c.* 7. *v.* 1. צָבָא לְאֱנוֹשׁ *tempus præfinitum eſt homini ſuper terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, qàm, cum vulgatæ auctore, *militiam*, vertere. atqe ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana uſurpatur. nec de verſione ambigere patitur Job ipſe. qi *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies ejus, terminos ſive limites illius ſtatuiſti, qos tranſgredi non datur.* Jaſon Siracid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuiqe eſt obdormiendi tempus.* Indè & Æſchyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ἔστι πολλὰ πραίματ' ἐν στέρνοις λαβεῖν,
Θυήσκει τις εἰ μὴ τέρμα συντρέχῃ βίου.
Οὐτ' ἐν σχέσει τις ἦμαρ πρὸ ἑαυτοῦ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πανεμμόριον μόρον.
Non tela ſiqis pectus intra acceperis,
Morietur, nisi fata nisi dens terminum:
Nec ſi tenax qis ſervet, aſſiduus foco,
Effugiet horam, Parca qam decreverit. Grot.

Et Phalaris *epiſt.* 147. Ἴδε γὰρ, ὡς μηδεὶς συρφετωδέστερόν σου τὸν Φάλαριν ἔξω τῆς ἰδίας μοίρας, ἢν ἀπὸ παντὸς ἔχωμεν καθ' ἑαυτῶν· forſan καθεμμένην. atqe ità interpres, *definitum & conſtitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

—— τὰ δὲ μέσσα πάντες
Οὔτε τις οἰωνὸς φύσιν, οὔθ' ἱερὰ,
Οὔθ' οἱ Παιῶν' πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες
Ἰατροὶ, καὶ τοῖς ὕδὸν ἔπεσι τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος·
Κἂν ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δῖος.
Τὸν δὲ κακοῖς νόσοισι κυκώμενον ἀρπαλέως κε,
Ἀλάμενόν γε, φοιτῶν, οὐδὲ τίθησ' ὑγιῆ.
Μοῖρα γὰρ τοι δυσπαῖσι κακὸν εἶδος, οὐδὲ καὶ ἀλάλου·
Δῶρα δ' ἄφυλα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.

—— *fato quæcunqe manent ſors,*
Nec hanc avertet victima; ſed nec aver;

Net-

Nec qi Paonias ægris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenuis morbos produxit acerbos,
Tollere quos nullis fit medicamin ibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato fors læta venit, contraria fato:
Nec vitare datur, qæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertii *l.* 3. *elcg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, πεπρωμένη, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4. § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν καὶ ἡ ἱλὶα] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, qæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est, nè dimidium qidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23. qosdam etiam *defungi* בלא יומן Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν οὐκ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua.* Vatabl. & Pagn. & בלא עת Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. ἀώρως, Sept. *ante tempus suum.* Vulg. siqidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Quota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. qi, *pauci ad senectutem perveniunt.* Cic. *de sen.* pavci eum vitæ terminum assequntur, qem constitutionis nativæ virtute poterant, si sinistri nihil interveniisset. verùm, si *naturæ communis*, uti Marcus loqitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus, *nemo nisi suo die moritur.* Sen. *ep.* 69. etiam qi immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, --- metúsqe dati pervenit ad ævi.

Idem *ad Marc. c.* 20. ex Æn. *l.* 10. Itaqe non fuit necesse, ut Servius ad Virgiliana duo illa conciliaret, Æn. *l.* 10. -- *Stat sua cuiq; dies.* -- & de Didone *l.* 4.

--- nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem; ---

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqi; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse.* Videmus enim, Marco avctore, utrumqe etiam Stoicorum placitis esse satis consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. qam qia prolixior est, nec ad nostri mentem, omitto.

Νεαρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἢ δεῖ πᾶν καὶ ὡραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ αἰσχρὸν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον καὶ συμφερόμενον] vide *l.* 2 § 11. & *l.* 3. § 4. συνεμφέρεται καὶ συνεμφέρει. yerto avtem istîc; *conducens, & congruum.* συμφέρειν *convenire, congruum esse.* Liban. *orat.* 11. Θαῦμα πέπων ἔτεροι ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας παραπλήσιόν τι καὶ ὃ παραπλήσιον τῷ φρυγὶ· τῷ μὲν γὰρ εἰ θεὸς συμφέρεται· τῇ δὲ φύσει ξένον δεῦρο μεταστὰσει δίκην. *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec geminum tamen. in hoc enim convenit, qòd circa Deos fiebat: in hoc discrepat, qòd in Deis peregrinis istuc translatis:* cùm prius nimirum in patriis restitutis exhibeatur. at Fed. Morellius hìc, ut alibi sæpenumero, non dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *Regi enim circa Deos, ad cultum confert hospitum: huic autem est, qod peregrinarum migratione distet.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ θεῷ] ista cum seqentibus Xyl. vertere neglexit; vitiata suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος qemádmodum & Θεόληπτος in seqiorem partem sumitur havd rarò, pro *arreptitio*, sive *lymphatico.* itaqe apud Plut. Adulator, qò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte superare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τῷ δεισιδαίμονι excessus, avt affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qi numini ferendum agendum se totum permiserit.* nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qi Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est avtem tralatio ab eis desumpta, qi instinctu qodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, καὶ οἱ ἔνθεοι. ità de Æschine Philostratus: τὸ θείως λέγειν, ὅπερ μοὶ ἐπεφωνεῖασι σοφιστῶν ἀπαιδεῦς· ἀπ' Αἰσχίνου δ' ἤρξαλο, Θεοφορήλῳ ὁρμῇ αὐτοκιδίζοντι, ὥσπερ οἱ τοὺ χρησμοὺς ἀναπέοντες. Indè Θεοφορεῖα. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ ποιητοῦ ἦν καὶ λογοποιῶν μόνον πέφυκα τέχνας ἐπὶ γλώτταις ἐκ θεῶν θειασμοῦ πεσόντος· ἀλλὰ καὶ θεοῦ δημιουργῶν αἱ χεῖρες θεωτήρων πνευμάτων ἐφόρους λαφθείσαι, κἀτοχα καὶ μὴ μανίας φερόμεναι τὰ πρὸ μάλα· ὁ γὰρ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἔκ τινος ὑπονοίας κινηθεὶς, εἰς τοῦ τὰ ἀγάλματος δημιουργίαν τοῦ Θεοφορείαν ἐφῆκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qi non lingvam tantùm, sed & manum mentémqe suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámqe, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, qàm qod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi Strom. *l.* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ ἤδη ἅγιος Θεοφορῶν καὶ Θεοφερόμενος.

Ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ τῷ θεῷ] *qi viâ eâdem qâ Deus fertur.* i. qi Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν καὶ τὰ αὐτὰ φερομένω, τὰ δὲ ἀπολλυμένω. *partim cum illis convenientem partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloqendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10 § 21.

§ 24. Ὡς ἂν ἡ δίκη αὐτὴ ἐνέρησιν] *neqid aliter qàm justitia æqitásqe exigit.* Casavb. minùs plenè. meliùs Xyl. *neqid fecius qàm justitia ipsa egisset.* formula diserta, & ἀκεκοδίκηκεν ἢ insinuans.

Οὔτε

*Οὔτε ὁ τῇ ἀπλυχίᾳ μεμπτέον] vide *l.* 8. § 17.

*Οποῖον ἕκαστον ἀπὸ στερήματος] *Qale unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ στέρημα, quod ἡ στέρησις. cujus exemplum fruſtrà quæro. Caſ. *cujuſmodi corpora noſtra ſint adhuc rudia & imperfecta.* unde qid legerit haud ſatis liqet. ego ἀστέρματος omnino legendum cenſeo. vel, ſi cui id minùs arridet, ἀστερήματος. qod propiùs accedit ad ſcripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (ſi pro *ſemine* ibi ſumi, qod qidam cenſent, compertum haberetur) vel ἀποφθίματος etiam, ſive ἀστερματόσεως (ut τὴ ψυχώσει reſpondeat ἡ ἀστερμάτωσις) qæ *actum ipſum ſeminandi* deſignant. ſenſus patet; idémqe eſt, qodcunqe ex iſtis legere libuerit, qod Tertull. *ex ſeminis ſparſione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec ſilentio prætereundum videtur, qod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis avtoribus, qi in notationibus plùs ſatìs ineptire ſolebant, τὸ μὲν ἀσέρμα τῷ ὀπὶ μικρὸν ὅσον ἐκ πυλλῆς ἀσέργσιν ὠνομάδς· τῷ δ' φύσιν ἐμζύσησιν ἔσαν, καὶ διάχυσιν φῆ ἴσα αὐτῆς ἀνοσημάτων καὶ λυσιμάων λόγων καὶ ἀεικμῆ. qo loco miror ego, qid Lipſium impulerit, ut prò ἐμφύσησιν ἐν φύσεσιν legi voluerit, &, *in ſpiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. phyſiolog. l.* 3. *c.* 6. cùm locus ſincerus ſit, ſenſúsqe proclivis ſatis. *Semen ideo dictum, qòd in eo qaſi conſpiratione & colligatione qadam in exiguam molem vis virtutísqe multum compingatur; naturam verò, qòd ejus ope operâqe, qaſi inſufflatione qadam, vis virtúsqe illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐν παρέργῳ. *A ſemine*, inqit Marcus, *ſive ſeminatione*, usqe *ad animationem.* ἀσέρμα itaqe ſive ἀστερμάτωσις (id ſi ſcripſerat) idem eſt hic Marco, qod ἀστέρματος καλαβόλου Apoſtolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μέχει ψυχώσεως] qod in ipſo partu fieri avtumabant Stoici, qi & fœtum ad partum uſqe animal eſſe negabant, ſed utero muliebri, tanqam plantam telluri, adfixum, vel potiùs tanqam arbori fructum, agnatum, veluti partem ejuſdem, ab eo cúmqe eo nutriri cenſebant. Plut. *de placit. philoſ. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωικοὶ μέρος εἶ αὐτὸ τῆς γαστὸς, ὃ ζῷον. (contra planè qàm Plato, *ibid.*) ὥσπερ γὰ τοὺ καρπούς, μέρη φῆ φυτῆ ὄντας, πεπαυομένους ὑπορρεῖν, ὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Idémqe *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chryſippo locutus; Τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ φύσει πρέφειν νομίζει, καθάπερ φυτόν· ὅταν ὁ πνεῦμα ψυχόμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ συμπιλούμενον, τὸ πνεῦμα *μαλαβόλλειν [*μαλαλαβεῖν Salmaſ. *ad Epict. & Simpl.] καὶ γίγνεσθαι ζῷον. ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τῷ ψυχῷ ὠνομάδς παρὰ τὸ φύειν. Et Philo eódem reſpiciens, *lib. de inſomn.* Γενόμενον εὐθὺς, ἢ ἔζωσεν εἰσελήλυθε; ἢ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἢ ἄνθρωπος ἐν ἡμῖν φύσει, διὰ στόμιος, ὃν χαλκοῦς πεπυρωμένος ὕδατι ψυχρῷ, ὡς τὸ κρατιώτερον σωθῆναι, δίδοται καὶ παρὰ τὴν φύσιν ὠνομάδς ἀσκεῖ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qi præſumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atque produci; ſed & effuſo jam partu, nondum vivo infanti extrinſecùs imprimi. Cæterùm ſemen ex concubitu, muliebribus locis ſeqeſtratum, compingveſcere in ſolam ſubſtantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore ſolutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigidæ immerſum, ità aeris rigore percuſſam, & vim animalem rapere, & vocalem ſonum reddere. hæc Stoici cum Æncſidemo.* Addit idem ex medicis idem ſenſiſſe *Hiceſium, & naturæ & artis ſuæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicùbi dixiſſe. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adſpiratione naſcentis infantis adduci, ſicut expiratione noviſſimâ educi. incertum tamen, an ex ſententia fixerit,* (ità legit Rigalt) *an ex alterius perſonæ id protulerit.* Abſurda ſanè ſententia qæqe pluribus refutetur, indigna. Itaqe Septimius, dogmatis iſtius patronos, παράδξον τι, & à ſenſu communi diſſitum, *in eo affectâſſe*, contendit; ſed qod à mulierculis qibusvis poſſit refelli. *Puduit*, inqit, *opinor, illos hoc ſtatuere qod fœminæ agnoſcerent. at qanto ruboratior exitus à fœminis revinci, qàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non eſt* (qod Varro dixerat) *aer ore conceptus; qia multò prius gignitur anima, qàm concipi aer poſſit. non enim poſt partum inſinuatur in corpus, ut qibusdam philoſophis* (Stoicis ſcil.) *videtur, ſed poſt conceptum protinus, cùm fœtum in utero neceſſitas divina formavit.* Verùm varias noſtrorum hac de re ſententias videas licèt apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog.* Pamphili *nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

*Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l.* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *ſurſum elato animo*, Xyl. fruſtrà hæc accepit.

Τῷ πολυτροπίαν, ὅση] qod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγές.

*Ὅσον τὸ οὐρανικὸν διαστείων καὶ ὀναθερείων] ſcil. univerſas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aqatilem, terreſtrem, incolis ſuis refertas cenſebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ δ' καὶ ἄλλοι δαίμονες, ὡς καὶ καλοῖν ἄν τις γνησίως θεὺς, καθ' ἕκαστον φῆ στοιχεῖον, οἱ μὲ ὁρατοὶ, οἱ δ' ἀόρατοι, ἐν τε αἰθέρι, καὶ πυρὶ, ἀέρι τε, καὶ ὕδατι· ὡς μηδὲν κοσμεῖν μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶ, μηδὲ ζῴων κρεῖττον δ' ὄντα φύσεως. Apul. *de deo Socrat. Quid igitur? tanta vis aeris, qæ ab humillimis Lunæ anfractibus uſqe ad ſummum Olympi verticem interjacet, vacabitne animalibus ſuis atque erit iſta naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qi aerem pervolant. ipſæ enim, inqit, aves, ſi ſedulò advertas, terreſtre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. eſt enim ſemper illis omnis victus*

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fessa sunt remigia pennarum, terra cèu portus est. Itaque aëri dæmonas attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrea, neque tam levia quàm æthereis. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναιθέρια, ἐναέρια, ὑγρὰ, ἐπίγεια.

Καὶ ὅτι ὁπλοις] ᾧ istud παρίλκει, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τεῖτον refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem perverterit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Ταὐτὰ ὄψεται] *eâque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ, non ταῦτα.

Ἐπὶ τύτοις ὁ τύφ☉] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τύτοις ὁ τύφ☉ ; *bisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de qibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliqid. Ὁ☉ ὁ τύφ☉. ut ὅσον τὸ φρονιμὸν. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sítque idem hîc ὁ τύφ☉ qod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσοτέλεια ἐφ' ᾗ συμνίκεται, qam & τύφον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum qi in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. qod *lib.* 11. § 18. μεθ' ὅτι τύφ. & *l.* 9. § 34. ὅσοι ὕπνοι. Sed illud mavelim. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τὸ φῶς ἀπαιλλάττων βίῳ καθάρῳ ἀφικρτῇ, πολλὰ τύφε μετενδύματα φέρεται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Lucian. πετρομαντ. τὴν τυραννίδα μετενδῦσαι. qo loco tamen in vulgatis μετενέδωσι perperam editur. éstque qod Synes. *de providen.* μεταμφιέσασθαι dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βλέπε ἔξω τὴν ἀκόλαψιν] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπιλάθε] Ità Auctor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλαθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent corda mortalium. qod scimus cùm necesse non est, ità necessitate nescimus.*

Πάντα χρὴ τὴν φῦλον φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γινόμενον ὕτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib.* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἰκὼν καὶ ἄκων πᾶς ὅτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist.* ἀκεφάλῳ. vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἡγεμὼν νῦς Θεὸς] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νῦς ἐν ἀνθρώποις, θεὸς ὅτιν. Atque indè Synes. in *calvit. encom.* de capite. ἐκεῖ νόμιζε κατοικηκέναι τὸν νῦν· ἐκεῖνο τὴν κεφαλὴν ἡγοῦ ναὸν τῦ Θεῦ. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio lavdatus *inflit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῖν ἔστιν ἐν ἑκάστῳ Θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst.* 1.

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῶν ὁ Θεός.—
Mens quippe nostra Deus est.

Idémque in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

--Θεὸς ἔστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νῦς ἑκάστου, ὃς ἔσται τοῖς σωφρονοῦσιν.
—*Numen est verè bonis mens ipsa.*

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Εὐριπίδης γὰρ καὶ Μένανδρος ἐν ἑνὶ τὸν νῦν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ θεὸν προσοικεῖν ἑκάστῳ, θεὸν γὰρ μηδένα. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis qàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, qàm qod Senarius ille,

Βεβοῦλε ἄπασιν ἡ ξυνείδησις θεός.
Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémque dictamen bonum qemqe tanqam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν χρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν φορήσεις, πάλαι, καὶ ἀγνοεῖς; δοκεῖς με λέγειν ἀργυρᾶν τινὰ ἢ χρυσῆν ἕξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνεις ἐκ αἰσχίνῃ, ἀκαθάρτοις ὢν διανοήμασι, ῥυπαροῖς καὶ πρόξεσι. καὶ ἀγάλματος ἂν τῷ θεῷ παρόντ☉, ἐκ ἂν τολμήσεις τι τέτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς. αὐτῷ δὲ τῷ θεῷ παρόντ☉ ἐκ αἰσχύνῃ, καὶ ἐφορᾷ☉ πάντα, καὶ ἐκακόν☉, ἐκ ἀλογίᾳ ταῦτα εὐθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητος τῆς σαυτῦ φύσεως, καὶ ἀσυλλήπτε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & Apul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖσιν ἐρρύηκα] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur autem ἐν τύτοις potiùs qàm ἐκεῖσιν legi velit Annot. Lugd. nèc ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœlis
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist.* 101. τὸ θεῖον πνεῦμα ὁ νῦς εἰς ἀνθρώπους ἧκε. Julian. *de Cynism. orat.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τῦτ' ἔστι, τῷ νῷ, ταῦτα ἔστιν ἀκόλεθα. mox tamen qasi corrigens qod prius dixerat; τῦτο δυμάσωμεν τὸ θεῖον (affectum vult) καὶ πείσωμεν ὑπακῦσαι τῷ παρ' ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον δὲ θείῳ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in Zen. θεῖος τε ἂν εἴη τρὸ σοφὸς· ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ὁίονεὶ θεὸν τὸν ἅγιον φασὶν, ἄθεον. qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus, *ad eosdem c.* 2, *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἀνδρός] Lucil. *l.* 27. *cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Plè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum; quia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum pavcis, quod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11, -16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κεκτῆσθαι βροτοί.
Τὰ τῆς Θεῶν δ' ἔχοντες ὀπιμελώμεθα·
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὖτ', ἀφαιροῦνται πάλιν.
Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicquid eſt hoc quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientum turbâ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráque ex incerta mobiliique ſorte pendentia, alieni commodatíque apparatus ſunt. nihil horum dono datur. collatitiis, & ad dominos reddituris ſcena adornatur. Alia ex hâ primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſusfructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, quæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere. peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo noſtros, & quos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & quos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanquam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanquam recedentia, quicquid à fortuna datum eſt, tanquam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris rum in exoticis etiam eſt frequentiſſima. Siquidem eò ſpectat parabola illa, περὶ τὸ οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* Ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit. § 158.* Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίου οἰκονομικῶς ἐπιζητεῖ· καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ, εἰσὶν ἀγαθοὶ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ἔοσι ταμίαι. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18. Acte omnia.* David *Paral. l. 1, c. 29. v. 14.*

Πάντ' ἐκείνων] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ πρέπον μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πῦ γὰρ τὰ πάντα ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καπνὸς καὶ σποδὸς] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi, vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ. *ſat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

quod mutuatum illum vult, Cl. Caſavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qi *fabulæ* meræ ſunt. qomodo Juvenal. *ſat. 2. v. 149.* *Eſſe aliqos manes,--*

Nec puori credunt.——

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis οὐδὲν ὀφῶ πλὴν ὀστέων, καὶ σποδὸς, καὶ ἀφάνους. πάντα ἐκεῖνα γῦ. πάντα ἐκεῖνα μῦθος. πάντα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ δύσκημα ψιλὸν, καὶ χαφή. Itaque Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σε ἀρίνω τοῖς τάφοις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ἀλλὰ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατύλλινος ἐπ' ἀγροῦ] *Q. Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. qanqam in Græcis à Scaligero editis, non Κατυλλῖνος ſed Κατελλῖνος. *Catullinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λούκιος Λοῦπος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λούκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit. ἐν κήποις.* at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtic illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liqere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βαίαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit qem Marcus velit, avt qid is Baiis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Avguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. --an Stertinii deliret acumen.* & *ſerm. lib. 2. ſat. 3. ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtic deſignatum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρέαις] Καπρέαις potiùs, *Capreis. Capreæ Inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii diſjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò ſeceſſerat, qò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum ſaltem pro *Caprinco* repoſitum vult Caſavb.

Οὐήλιος Ῥῆφος] *Rufi Helvii*, qi miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3.* *Veiii* etiam *Rufi*,

qi sub Marco ad annum U. C. 931. consulatum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* ille qis existat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iste egerint, qod in reliqis disertè expressum est, qicqam dicitur.

Ἡ περὶ ὀπὴν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, discrepantia* ab aliis *insignior*, sive *studium in re aliqa diligentiùs positum*, qàm ab aliis poni solet. Ità Plato *epist.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ οἳ ἐπεὶ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες περὶ ἀρετὴν. Terent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est ὑπὲν μὴ διαφορᾶς.

Μετ' οἰήσεως] qod *l.* 11. § 18. μὴ πύφου. vide *suprà* § 24. malè enim, *opinionis caussâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *Sillis*;

Ἄνθρωπε κενεῖς οἰήσι θυμαλγέα δοκεύων.

Παῦε τὸ κατιντεταμένον] vide *lib.* 4. § 2. μὴ κατιντείνε.

Τὸ ὀπὶ τῆς δοθείσης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπόμενον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ ὑπὸ ἀπορίᾳ πύθῳ πυρούμενος] leg. vel ὑπὸ ἀπυρίας, vel potiùs ὀπὶ ἀπυρίᾳ. par mendum fustùlimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧ σμυρώστου scriptum fuerat: cùm σμυρωσὶς ὑπό τινι Græcum non sit. Est autem gnome ista notatu dignissima, pessimum esse fastûs genus illud omniúmqe minimè tolerandum, qando *è fastu spreto fastus* enascitur. & de hoc ipse superbit sesèqe effert animus, qòd superbiam conculcâsse videatur. Avgust. *confess. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipso vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóqe non jam de ipso gloriæ contemptu gloriatur, non enim eam contemnit, cùm gloriatur intùs.* Idémqe *epist.* 59. *qæst.* 7. *Fit enim mirâ modò in anima hominis, ut de falsa humilitate magìs inflctur, qàm si apertiùs superbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antisthene: qem tamen ὀπὶ τῇ ἀπορίᾳ *summum bonum* statuisse vult Theodoret. *therap. l.* 11. qíqe Platonem ὡς τυφωσιόμενον ἐκαστᾶσαι. unde & ægrotum invisens, cùm pelvim conspicaretur, in qem Plato vomuerat, χολὴν μὲν ἐφὼ ὀπαῦδα, πύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem qidem*, inqit, *istîc video, fastum verò non video.* qasi bile se liberâsset, fastu non item. Cæterùm ipse cùm laceram pallii partem ad obviorum conspectum obverteret, Ὁρᾷ σε μὰ τέλεσνος κενοδοξίαν. *Per pallii fissuras*, ajebat Socrates sese *Antisthenis vanitatem intueri.* Laërt. *l.* 2. & *l.* 6. sive ut Ælianus refert *lib. 9. c.* 35. ὑ παῦσαι ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν. *Annon desines*, inqit, *ostentare te nobis?* latet argutia, qam latinè vix commodè expresseris, in voce καλλωπίζου, qæ *ornatûs* significationem habet, qamqe in eodem argumento usurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν εὐτελῶς ἡρμοσμένον ἴδῃς τι καθ' ἑαυτὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ὀπὶ τούτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qi cùm Platonis ædes ingressus, stragula pretiosiora conculcaret, adjecto, Πλάτωνος κενοσπουδίαν. *Calce Platonis vanitatem* sive *studium inane*; regessit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τοῦ πύφου διαφαίνῃ, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *quantum fastûs, ô Diogenes, ostendis ipse, dum minimè fastuosus ambis videri?* Sive, ut alii referunt; Πλάτωνος πύφον. *Calce Platonis fastum*; ille; Ἑτέρου γε πύφου. *Calcas, sed alio fastu*; iste. Laert. *l.* 6. Non erat itaqe qòd Julianus orationem *de Cynismo* suam tam atrociter ordiretur. Ἄνευ ποτιμῶν, τοῦτο δὴ τῆς παροιμίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένη φησὶ καυόδοξον. Neqe enim *Diogenes vanitatis arcessitus*, novum adeò aut inavditum. qi & qærenti πῶς ἄν τις ἐνδόξος γένοιτο, respondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) εἰ δόξης καταφρονήσειε. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monstravit, eandémqe ipse ingressus est. Qin & Flaccus Aristippum inducit sic Diogenem alloqentem, *l.* 1. *epist.* 17.

Scurror ego ipse mihi, populo tu. --

havd fruſtrà sanè. scurram enim agebat ille, imò probum admodum sæpenumero & impurum, nec ab obscœnitate havd sermonis duntaxat, sed actûs etiam ipsius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis qòqe Cynicus idem notavit; siqidem in Olympia cùm Rhodios qosdam splendidè vestitos videret, πύθῳ τοῦτό ὄζει. *Hoc fastûs est*, dixit. mox, ubi in Laconas tunicis vilibus sordidisqe amictos incideret, Ἄλλος ὅτε πύθος. *Alius*, inqit, *iste fastus est.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipsius utique in illis morbum animi deprehendit, atróqe carbone notavit imprudens. Qem itaqe non immeritò taxans Petrus Blesens. in *invectiv. melior*, inqit, *est purpurata humilitas qàm pannosa superbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄχρι γὰρ ἂν τις ὀπιδεικνύμενον ῥύπον ἢ κηλίδα χιτῶνος, ἢ διάρρηγὲς ὑπόδημα, καλλωπίζηται περὶ τοῦ ὄντος, ἀπυρίᾳ καὶ διασκάλλων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ἄκυρα ναυαγεῖ τὰ δ' ἐντὸς αἰσχρὰ τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγκλήματα, καὶ φθόνος, καὶ παλιλογία, καὶ μικρολογία, καὶ φιλαδελφία, ὥσπερ ἕλκη, ἀκρύλλων καὶ ἀνακρύπτων, ὑδίνα δ' ἔχων, ὑδὲ θεραπεύειν ἐᾷ, δηλοῖ τὸν ἀλόγιστον, ὀλίγου αὐτὸ φθεγγόμενος μάτην, μᾶλλον ἢ ὕδιν. qo loco (ut id obiter adnotem) etiamsi Stephanus ἐγκλήματα legat, qod exponit, cùm in aliqem excreamus; suspicor tamen ἐγκελίμματα potiùs fuisse, qod *offensiones* & *incursationes* designat: siqidem κελιμοῦσθαι, ἐνοχλῆσαι, & ἐγκελιτὴς est ἐμπλήκτου. Hesych. qod àvtem sit Plut. διασκάπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem respexit, cujus & vitam conscripsit, teste Juliano. illi enim istud solenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. *de Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἄτυφον γλαυκωμανίαν non veretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, qod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Eusseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. laudatus: Αὐτὸς ἑαυτὸν τὸν τύφον ἐφιλοκαλοῦντα, ἄτυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *factus immunem jactitabat se cùm totus fastu amicus esset.* Ἐμοὶ γὰρ inqit, μόνοι τετυφῶσθαι, μᾶλλον ἢ μεμυήναι μυείαν ἐφαμίλλιον δοκοῦσιν, οἱ τοιαῦτα ληροῦντες. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de typho isto; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν τὸ κενοδοξίας δάκμασα. ὁ γὰρ πολίου τις καθαιρόντων αὐτὸν, τοῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρας γενόμενον. νηστεύων, κενοδοξῶ. κοπιῶ, ἵνα μὴ γνωσθῶ ὡς φρόνιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὰ σκευασάμενος, ἡδύνομαι ταύτῃ· καὶ ἐνταῦθα ἑξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν βλάψῃ πανταχοῦ ταύτῃ, ὁρᾶν τὸ κέντρον ἔχεται. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. πλὴν κενοδοξίαν, ὡς τελευταῖον κτῆνα, ἡ ψυχὴ πέφυκεν ἀποθνήσκειν. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων καὶ κενόδοξος, ὅτε ἐφησεν ἔσεσθαι τὸν τῆς δίκης κριτὴν ἐν τῷ θανάτῳ κενοδοξεῖν. Philo etiam ab Antonio itidem laudatus. φασί τινες, ὅτι ὕστατον ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito, *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παρῳδεῖ, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ δήμῳ πύρῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qi præfert, exhibet,

Πήρη τις γαῖ' ἐστὶ μέσῳ δὴ δήμῳ πύρῳ· Atque ità Homerus, qem is imitatus est. *Odyss. τ. v.* 172.

Κρήτη τις γαῖ' ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

quanquam is *perum Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, qæ ipsa ἄτυφος *fastu pompâque omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanquam stigmatis omni ex parte cingeretur.

§ 28. Καὶ ὅλως ἀφανοῦς] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii; siquidem *Mundum* ipsum pro Deo habebant. vide *ad l.* 4. §. 23. *corpora cœlestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. qò ἀφανὲς & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὺ γὰρ δεῖ πάντων ὑπερτατον θεὸν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ἔστι τἄλλα θεούς.
Sol, namqe Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Qin & Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles & invisibiles. Deos cœlites partim visu usurpamus; alios intellectu vestigamus, ac visu quidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum, qos natura visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu brebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neqe prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eidem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaque hac ratione Aug. *de divers. serm.* 12. dicentibus Ethnicis, *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur: ideo verus & tantus est. cæterùm qod videri communiter, qod comprehendi, qod æstimari potest, minus est, & oculis qibus usurpatur, & manibus qibus contaminatur, & sensibus qibus invenitur.* Et Minut. Fælix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, qantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qi se putat nôsse, minuit: qi non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim qem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Imò ex hoc Deum credimus, qòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem ejus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ὁρεῖς ὖν μοι, Σὺ δὲ βλέπων, διηγοῦμαί σοι τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ Θεοῦ ἄρρητον καὶ ἀνεκφώνητον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρασθῆναι· δόξῃ γὰρ θείᾳ ἀκήρατός ἐστι, μηδὲ ἀκατάληπτος, ὑψηλὸς ἀπερίβλητος, ἰσχυρὸς ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβλήτως, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλότητι ἀνεκδιήγητος. Qin & à nostra qoqe religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum. Hinc illud Evripidis, ut Clem. in *hortat.* ex Philemonis, ut Justin. *de Monarch.*

Θεὸν γὰρ πεῖον, εἴπερ ἐστί, * νομίζω;
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κἀπὸν ὐκ ὁρώμενον. * νομιεῖ. ex Just.

Dic, qæso, qalem fas putas credi Deum?
Qi cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* laudatus:

— ὁρᾷ τις αὐτὸν
Ἐποπτὰ θνητῶν, αὐτὸς ἢ γὰρ πάντας ὁρᾷται.
— *conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec qisqam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Avtor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ἀνθρώποις, πολλῷ λοιπὸν. hoc est, qod Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siquidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα αὐτοῦ

ἀυτῆ ὑπὸ κλίνας χθαμὰ τοῖς πολλοῖς τοιάδε, καθορᾶτω, ἢτε ἀϊδὴς ἀυτὸ διώκμως καὶ δεινότης. unde non inscitè Calvin. *institut. lib.* 1. *c.* 5. § 1. *Deum mundum condentem, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib.* 4. *c.* 8. *Quocunque te flexeris, iki illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὅς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. *ad Colossens. c.* 1. *v.* 15. qiqe ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c.* 14. *v.* 9. Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter.

Οὐδὲ πῶ ψυχὴ πῶ ἁμαυτῆ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, qâ vivificaris, & loqueris, nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Aug. *de Trinit. lib.* 3. *c.* 1. vide *l.* 10. § 26.

Ἐξ ὧν τῆς διανοίας αὐτῆς ἐκάστοτε πειρῶμαι] Theophil. *ad Autolyc. lib.* 1. καθάπερ γὰρ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ ἐ βλέπεται, ἐδὲ γνῶναι ἔστι ἀνθρώπους, διὰ τῆς κινήσεως τοῦ σώματος νοεῖται ἢ ψυχὴ ὅτως ἔχει ἐν, καὶ τὸν θεὸν μὴ διανοίᾳ ὁρᾶσθαι ἐκὶ ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων, διὰ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων αὐτῆ βλέπεται καὶ νοεῖται. Artor. *de mundo c.* 6. Ἡ ψυχὴ δὲ ἧς ζωμιδί τε, καὶ πόλεως καὶ ὄικου ἔρημος, ἀόρατος ἔστι, τῖς ἐρρως αὐτῆς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τὸ βίω διάκοσμος ἀπὸ ταύτης ὥρμηται, καὶ διατέτακται, καὶ συνέχεται. ταῦτα χρὴ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, διωάμει μὲν ὄντος ἀκατανοήτου, κάλλει δὲ ἀναπεπταμένου, ζωῇ δὲ ἀθανάτου, ἀρετῇ δὲ κρείττονι ἢ ὥστε πάση φύσει ἀνθρώπου ἐννοήσεως, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, qæ per hominem præclara fiunt, provenire: neqe animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed momentis ab ea gestarum rerum intelligi qalis & quanta sit. omne qippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustum rerum æstimator potest esse, qi hæc eadem de Deo neget, qem videat esse viribus exuperantissimis, augustissimâ specie, immortalis ævi, genitorem virtutum ipsâmqe virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, qando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atqe manifestus.* Minut. *Nec mireris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid.* 2. *Deûm forma invisitata, vis cognita: eorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib.* 2. *c.* 6. Ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ ἐν κόσμῳ χειμῶνα μεῖζον οὐκ ἐγκαλέσεται, ἂν δύο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, διωάμιν τε σωφρονιτικὴν πρὸς γινόμενα ἐκάστῳ, καὶ τὸ ὑπομετικόν. & qæ sequuntur. vide & eundem *lib.* 1. *c.* 16.

§ 29. Σαρκεία βίω] qod *lib.* 4. § 19. *extrem. ἰσχεία τῆς ἀληθείας.* Plato *Protag.* Τὶς δὲ ἡμῶν σαρκεία ἐφέτη τῷ βίω. Et mox; ἢ ὀπτέον ἀλλάσσεται τὸ ἀληθὲς, ὅσουπερ ἐν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib.* 3. § 4.

Ἀπολαῦσαι τοῦ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial. *l.* 10. *ep.* 61.

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist.* 61. *Paratus exire sum, & ideo fruor vitâ, qia qandiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lipl. *fruor vitâ, securus, & lætus.* vide *ad lib.* 3. § 6. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 33.

Σωκράτους ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib.* 5. § 6. & *l.* 6. § 6. & *l.* 3. § 13. Varro περὶ εὐσεβείας. Legendo & scribendo vitam producito. i. e. producito. Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἡλίῳ] Vide *l.* 8. § 47. & *l.* 9. § 8.

Μία ἰδέα] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 7. § 9.

Μία ψυχὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 9. § 8.

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib.* 7. § 9. & *lib.* 9. § 8.

Πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναδύντα καὶ ἀνοικονόητα] πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, sunt *formæ & materiæ formis qasi subtilatæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀναδύντα legisse videtur: cui accedere non possum. verùm ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναδύντα collocandam distinctionem, ut series dictionis sic procedat, *neqe dictarum rerum partes, formæ* scil. *& materiæ, sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Masco, ità Pomponio *ad lib.* 9. § 8. exhibito. qi *corpus continuum* definit, *qod continetur uno spiritu*, (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus *signa lapidisqe*, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liqidò patet. vide *ad l.* 6. § 13. & *ad lib.* 10. § 2. sic *l.* 9. § 36. τὸ ὑποκείμενον ὕλη &, τὸ ἀνδρεῖον Marco ἀνδραγαθύνη. Hoc idem, videtur, qod πνεῦμα ὑλικὸν Tatianus *adv. Græc.* nuncupat; nec stellis tantùm, aut *animantibus* stirpibúsqe, sed *aqis* etiam inesse vult.

Κρείττονα τὸν τῶν συνέχει, καὶ τὸ ἕτερον αὐτὸ βέλτιον] lege, κρείττονα τὸ νοῦν συνέχει, καὶ τὸ ἐπὶ τὰ αὐτὰ βέλτιον. *est tamen ista etiam* (licèt sensûs ac rationis experta) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior, sive forma illa, cujus vi eadem loci ferantur.* Vide *l.* 10. § 26. Τῷ βελτίονι. & *l.* 4. § 16. Τὸ αἰτιῶδες τὸ νοῦν ἀπὸ τῶ ὑπὸ ficur & Aristoteli *subjic. l.* 9. *c.* 4. δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι, ἢ μάλιστα. vide *l.* 10. § 38. Verùm τὸ νοῦν illis est, ἢ τοιοῦτο ψυχὴ, de qa *suprà.* i. e.

Deus

Deus ipse. de quo &c. *l.* 10. § 1. συνέχει πάντα. sive, *spiritus Dei*, τὸ συνέχον τὰ πάντα Sap. Solom. c. 1. v. 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἓν τε εἶδος Διὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apost. *ad Coloss.* c. 1. v. 16, 17. ἐκεῖ λέγει. τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἔκτισαι καὶ τὰ πάντα δι' αὐτοῦ συνέστηκε. Clemens *stromat. l.* 5. Σοφὸς ἂν ἡ κατὰ ὅλων συνέσεως, ἡ τὸν κόσμον καὶ τὸν παντὸς Δεσπότην ἀκριβοῦσα, ἀλλὰ τάχα μᾶλλον ὁ δι' ἑκάστων ἀνθρωπίνως τείνων καὶ συνέχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. *Natura est, quæ continet mundum omnem, atque ea quidem, non sine sensu & ratione. & rursus: Mundum & ejus partes naturâ sentiente teneri, in qua ratio perfecta inest. quam vim animum esse dicunt mundi, eandemque esse mentem sapientiamque divinam.* Habes hîc aperte Marci τὸ νοῦν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus inter se convenientibus mundi partibus profectò non possent, nisi ea uno divino ac continuato spiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inquit, *mens divina continet, ut animæ corpus.*

Διάνοια ἢ ἰδίωσις ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον] Homo magis ad sibi congeneram fertur, tum qia liberam habet electionem, tum qia τὰ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exercitque. Laërt. *Zenon.* Εἷς λόγος τῶν κόσμων μέσος διήκων ὁ νοῦς, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν ἡ ψυχή· ἀλλ' ἴσως δι' ὧν μὲν μᾶλλον, δι' ὧν ἧττον. δι' ὧν μὲν γὰρ ὡς ἕξις χαλάρωται, ὡς διὰ τῆς ὕλης, καὶ τῆς τόπου· δι' ὧν ἧττον ὡς νοῦς, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ.

§ 32. Ἑπόμενος τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταυτόν ἐστι τὸ ἕπεσθαι Θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philosoph. Sapientem pedisequum & imitatorem Dei dicimus, & sagi arbitramur Deum, id est*, λόγον. At de Juliano Gregor. Naz. *Invect.* 1. Ὁδηγῷ λόγῳ, καὶ μὴ θεῷ χρώμενος· quasi ista sejuncta à se invicem existam. Et Socrates apud Stob. *serm.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ὀπτῆρι χρώμενοι, πορευώμεθα τὸν βίον· ità solam rationem vult ducem adhiberi ad vitam instituendam. verùm proclivius facta est solutio. rationis rectæ, qualis est initio condita, ductum, à religionis Deique regulis nusquam deviat. Cæterùm quâ jam corrupta & vitiata est, à legis divinæ tramite in quamplurimis abscedit, suique sequaces in plurimùm abducit. vide amplius *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἄχθος, ἢ διὰ τῆς τεθνηκυίας] leg. εἰ διὰ τῆ τ. sensus exigit. vide *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος εἶ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον ἢ ὅλης οὐσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶδα, ἄλλον μέρος εἶ σοφὸς τοῦ ὅλου; Lucretius *l.* 6. *Et quæ para homo sit terræ tegimus unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *supra* § 30.

Ἐν τόπῳ ἢ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπους] ità *l.* 6. § 36. Ἀθρόως βωλαρίου. at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. χωλοῦσθον dixit. Plato *Phædon*. Ἐπὶ δὲ τῷ παμμεγάθει τῷ ἔξω αὐτοῦ (τοῦ ὅλου) καὶ ἡμεῖς οἰκοῦμεν καὶ μύρμηκες Ἡρακλείοις σηλαῖς ἢ βατράχοις περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχους, περὶ Σκάλαιον οἰκοῦντας.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *institu. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeoque disseve meliora volentibus promptum est, ut verè intuenti mirum sit illud, magis malos esse tam multos. nam ut aqua piscibus, ut sicca terrenis, circumfusum nubi spiritus volucribus convenit: ità certè facilius esse oportebat secundum naturam, quàm contra eam vivere.* Nihil scil. illis de nativo vitio subolerat.

Ὡς ἡ κατὰ φύσιν φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πᾶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *supra* § 19.

Ἐν τῷ τούτῳ τὸ εὖ] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Rufo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔδοτο ὁ Θεὸς, τὰ δ' οὐκ ἐφ' ὑμῖν ἅ, τὸ κάλλιστον, καὶ ἀσφαλέστατον, ἐν δὲ καὶ αἰτίας εὐδαίμων ἔδει, τοῦτο χρῆσιν τῆς φαντασίας. τοῦτο γὰρ ἐφ' ὅσοις γεγόνασιν, ἐλευθερία ἔδει, ἕνωσις, εὐφημία, εὐσχημοσύνα. τοῦτο ἢ καὶ δίκη ἔδει, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ εἰ ἀφαιρετὰ ἔδει, ἢ ἀναφαίρετα] leg. ἐστι, *sive*.

Νεμεσᾷ] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ κακοῖς] Ità *l.* 10. § 31. κακοῖς καὶ τὸ μηδέν.

§ 34. Οἱ τῷ ἡδονῇ ἀγαθὸν] Epicureos notat, qi summum bonum etiamsi in voluptate, summum malum in dolore constituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipsum, *supra l.* 9. § 41. cujus & illa dogmata sunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epist. ad Menœceum*. Μηδὲν ἀφῇς ἡμᾶς εἶναι τὸν θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει. στέρησις δὲ ἔστιν αἴσθησις ὁ θάνατος· ὥστε γνῶσις ὀρθὴ τοῦ μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, ἡδὺ ποιεῖ τὸ τῆς ζωῆς θνητόν. οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἐν τῷ ζῆν φοβερόν, τῷ καλῶς γινώσκοντι, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν φοβερόν. τὸ φρικωδέστατον οὖν τῶν κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ ὅταν μὲν ἡμεῖς ὦμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν· ὅταν δὲ ὁ θάνατος παῖ, τόθ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. ὥστε οὔν πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν, ὥστε πρὸς τοὺς τετελευτηκότας οὐδὲν· ὅπου γὰρ μὲν αὐτοὶ οὐκ εἰσὶν, οἱ δ' οὐκ ἔτ' εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors est, ad nos neque pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos esse putandum,
Si minus esse potest, quàm quod nihil esse videmus.

Quo etiam telo pugnat & Cicero. *Tusc. l.* 1. *Natura verò sic se habet, ut quomodo initium nobis rerum omnium ortus noster afferat, sic exitum mors: quo-*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in qo qid potest esse mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli sunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus à se qisqe exiget, si viderit banè rem etiam à contemptissimis posse contemni.* & *epist.* 4. *Difficile est, inqis, animum perducere ad contemptum animæ. non vides, qàm ex frivolis caussis contemnatur? alius ante amicæ fores laqeo pependit, alius se præcipitavit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius nè reducereter è fuga, ferrum adegit in viscera. non putas virtutem hoc effecturam, qod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ὕψιμον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ κριὸς παντὸς ἔχει κορυφάν. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Καιρὸς τῷ πυρὶ θερίσματι, ὡς Σολομῶντι κἀμοὶ δοκεῖ. καὶ τὸ ἀγαθὸν, μὴ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι πεπτηλῶς ὕοντι, καὶ γυναικὶ νόμος ἀνδρεῖος, ἢ γυναικεῖος ἀνδρὶ, καὶ πόνος δεῖται γεωμετρίας, καὶ πότῳ δάκρυον. Callistratus in *zabul. explicat. imag.* 6. ὡραῖον πᾶν τὸ ὕψιμον καὶ μόνος κάλλος δημιουργὸς ὁ καιρός· ἅπαν δ' ἀπρηνὲς ἔξω τῆς ὥρας φύσεως. Verùm Marcus istìc τὸ ὕψιμον accipit eo sensu, qo & Solomonem locutum monuimus, *suprà ad* § 23. vide *l.* 4. § 23. Plut. ad Apollon. πλὴν γὰρ εὐκαιρίας μᾶλλον ἢ πλὴν ἀγγειᾶν πανταχῆ καθορᾶσθαι φορτίδιον.

Τὸ πλεῖος χρὴ λόγον ὀρθὸν παρέξειν] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόπον διαρρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ] vide Menandrum *in suppositio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ γὰρ χρὴ τοῦ νόμου ἶσον ἐκδέχου] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀπιέμαι σε, ὦ πύραννος, οὐδὲ δικαίως ἄδικος] *Emittit te*, inqit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniqus alijs*, etsi occidat te ille, addicat iste, *sed* per illum istúmve, *natura*, sive *Deus* ipse, *qi & in vitam te prior miserat.* Hoc est qod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæique servos trucidâssent, armenta & jumenta abegissent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppressisset. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abstulit. sed Dominus dedit, Dominus abstulit. qia nihil abstulisset Diabolus nisi permissset Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliqid potuisset tollere, qod Dominus non permississet auferre.* Avg. *in Psalm.* 31. & 90. & *in serm. solenn.* 241. *non tentatori tribuit, sed autori.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 18. *c.* 1. *non abstulerat diabolus, qi nocendi habuit voluntatem; sed Dominus, qi dederat potestatem.* Hugo Victorin. an qis alius, sub Avg. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 23.

Ὅσον εἰ χωμῳδὸν ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & istìc, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷον ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχύ, βραχύ· ἂν μακρὸν, μακρόν· ἂν πτωχὸν ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὖ ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γὰρ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ δοθὲν ὑποκρίνεσθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου. qibus paria habet & *dissert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Aristo Chius apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Εἶπε τε πρὸ ἀγαθοῦ ὑποκρίνῃ τὸν σοφὸν, ὡς ἐπὶ Θερσίτου, ἀντὶ Ἀγαμέμνονος πρόσωπον ἀναλάβῃς, ἑκάτερον ὑποκρινόμενος πρεπόντως. Conferà planè qàm Philippus Macedo, qem post insignem de Athenienssibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosiùs illuderet, liberâ voce Demades verbis istis increpuit; Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοι ἀβεβαίοις πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸν οὐκ αἰσχύνῃ πράξεων ἔργα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐταρκείας, (pro qo perperam apud Læl. Biscioiam *horar. subseciv. l.* 1. *c.* 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. laudatus. Δεῖ ἄνδρα σὺν ἀγαθὸν, ὑποκεκριμένῳ, ὃ, τι ἂν ὁ ποιητὴς προσθῇ πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· ὥσπερ καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὃ, τι ἂν περιθῇ ἡ τύχη, καὶ τὸ αὐτὸ, φησὶν ὁ Βίων, ἄνδρα πολίτην, ὅτι μὲν πρόστολόγον, ὅτι ὑγιεινόλογον προσθῇς πρόσωπον· καὶ ὅτι μὲν βασιλέως, ὅτε ἢ ἀλίτης· μὴ ἂν βίᾳ δ' ἀντιρρήσεως ὦν, τὸ προστόλογον πρόσωπον. εἰ δὲ μή, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Idémq; in *lib.* περὶ ἀδιαφόρων apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις ἦσα, παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα, γεωργοῦ, πλωτῆς, φυγάδος, εὐδόξου, ἀδόξου, δεῖ ἓν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅταν ὃ, τι ἂν αὐτὸ περιθῇ, καλῶς ὑποκρίνεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Musonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἐὰν μὲ τὸν σοφόν, ἐὰν μὲ τὸ μόνα, ἐὰν μὲ πλὴν παλαιστήν· ὅταν μὲ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐὰν μὲ τὰ πρῶτα τῇ βίᾳ, ἐὰν μὲ τὸ μόνα, ἐὰν μὲ πλὴν πλουτοῦ. & *tit.* 92. ex Arriani *prælectio*, Socrates Archelao: Εἰ φῂς μὲ ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τέτοις ἱκανὸς, μὲ ὅτω κἀκείνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ἂν ὑφαντὴς ἦν, ἢ ἂν ὁ Πῶλος τὸν πύραννον Οἰδίποδα ὑποκείνατο, ἢ ὅτι Κολωνῶ ἀλήτην μὲ πλυκὴν ἢ ὅτα χώραν Πῶλον ἢ γυναῖκ' ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ φερτὸν ἐν τῇ δυμονίᾳ πρόσωπον ὑποκείνασθαι καλῶς ἢ δὲ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς μὲ ἐν τοῖς ῥάκεσιν ἦν μεῖον διάφερεν, ἢ ἐν τῇ ἁλῒ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰρ ἐξ ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὲ ἐπὶ σκηνῆς ὁρῶμεν τοὺς τραγῳδίας ὑποκρινὰς, ὅσα καλῶς ἐξήσκησε τὴν φωνὴν, ὁμοίως ὑποκρινόμενα, τόνῳ Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον· καὶ ἡδὲν τ' ἀλυρῷ σὺν ῥαπίσμασι δοίσει, σχῆμ τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβάπτων, καὶ καταλείπων ἰχῶρι τῷ μέλει τὸ δεσπόζον· ἀλλὰ καὶ τὴν δεσπόταιναν, καὶ τὴν

τιὼ Νεικοτιναν μὴ τῆς αὐτῆς ἐπιδείξεται μισοπόνης καὶ ὃ, τι ἂν ἀριθῆται περισσότερον, τὸ καλῶς αὐτὸν ὁ χρεηλὲς τὸ δράματος ἀπαιτεῖ· ἄτοις ὑμῖν θεὸς καὶ τύχη ἀφιτίθησιν, ὥσπερ περισσοπεῖα, τοῦ βίου ἐν τῷ μεγάλῳ τῷ κόσμῳ διέμεται· καὶ ἀδὲν τι μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου βίος βελτίων ἢ χείρων χρῆται ἢ, ὡς ἕκαστος βέλεται. δύναται ἡ ὁ σωφρὼν ἀπολαχεῖν καλῶς διαζῆσαι, κἂν τὸν πλοῦτον, κἂν τὸν μόναρχον ὑποκείνεται· διοίσεται ἡ ἴδιον ἐπὶ τῷ περισσοπεῖ· ἐπεὶ καὶ ὁ τραγῳδὸς γελοῖος ἂν χέροιτο, τὸ μὴ φεύγων, τὸ ἡ αἰρόμβος· καὶ γὼ ἐν τῷ τῆς χαρᾶς εὐθυμεῖσθαι, στεφανῶται τε καὶ κηρύττεται, καὶ ἐν τῷ τῶ βασιλέως ἀγῶνων, κλώζεται, καὶ συρίττεται. Dio denique Prus. *orat.* 38. *ad Nicomedienſes*, "Ηδη ποτὲ θέας μετελάβετε, μᾶλλον ἡ μονονοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶσθε. ἆρα ἐν ἀεῖ τὸ ὑμῖν ἀληθὲς ἦ δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ πόρρω, ἢ θεὸς καὶ τοι ταῦτα καλοῦντων· καὶ οὐ ὁμόμαλα μόνα ἔχουσι θεᾶν, ἀλλὰ καὶ περίοπα, καὶ φυλὰς, καὶ καλεύουσι πολλὰ ὡς ἀληθῶς τὸ ἡ πομπαῖς συντελεῖσθαι, ἀνάγκη τὸ μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Ariſtides *in Eteon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósque *ad l.* 11. § 6. Verùm illi de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hîc agit.

Οὐκ ἔστιν τὸ πέντε] Alluſit ad actuum in dramatibus numerum, de qo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu,
Fabula, qæ poſci vult, & ſpectata reponi.

Nam qod Donatus, *perſonam eandem* negat *plùs quinquies prodire in proſcenium*: refutat id Jul. Scaliger. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μέσῳ τοῦ βίου τὰ πρῶτα ὅλον τὸ δέγμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epiſt.* 77. *Eam viam ingreſſi ſumus, quam peragere non eſt neceſſe. iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris. vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* & *ibid. non finitur officiorum certus numerus, quem debeas implere.*

Τὸ δὲ τέλειον ἀκίνητον εἶναι] quod *ſupr.* § 23. κινεῖν καὶ ἄγειν δίδωσι. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἐνθὼ, ὃν ὁ μὲν ὑπερβῇ· ὅρος meliùs reddidiſſent. nam Hebr. חֹק idem hoc loco valet quod גְּבוּל de mari uſurpatum, *Pſal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites deſcriptos.* Scil. qod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris ſui temperat.*

Ὁ τότε μὲν τῆς συγκρίσεως] Hoc eſt, qod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *naſcendi*, qàm *denaſcendi tempus, cuique* eſſe *à Deo præſtitutum.* vide *ſupr.* § 23.

Σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inqit, mortis tuæ arbiter magis, qàm ortûs tui fuerãs. David, *Pſalm.* 31. *v.* 16. בְּיָדְךָ עִתֹּתָי *In manu tua ſunt tempora mea.* & *Pſal.* 68. *v.* 20. לַיהוִה הַתֹּצָאוֹת *Domini Dei mortis ſunt exitus*, nec poteſt qiſqam avt ſibi ipſi, avt alteri, citra ipſius permiſſionem ac voluntatem, vitam eripere. Poteſt interim tamen mortis, vel ſibi, vel alteri conſcitæ homo ipſe haud ἀναίτιος. i. e. *inſons* eſſe. qod nec Marcus ipſe diffitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ ἂν ἵλεως] imò non ſemper ἵλεως, hoc eſt, *propitius, placatus. placidus* ſanè ſemper in ſe Deus, qia immotus, & immutabilis; non qoad illos tamen ſemper, qos hinc abripit, *propitius.* neceſſe eſt ergò, dum hîc vivunt, ſibi concilient ipſum mortales, ſi in morte propitium experiri voluerint. neqe enim ἵλεως ipſe i. e. *placidus lætusqe* defungi poterit, niſi qi Deum ſibi ἵλεον i. e. *propitium*, qia in Chriſto ſuo reconciliatum, habuerit. τοῦτο ἂν εὐσωνειδήτῳ μοι (ut Marci noſtri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ὁπόταν ἡ τελευταία ἄφιξις. *mihi itaqe ſic affecto, idqe mihi probè conſcio, ſupervenias hora noviſſima. hora*, inqam, *illa decretoria*, (uti Seneca vocat *epiſt.* 101) qam ſenio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *verſ.* 14. *qotidie expecto.* Et tu, Domine Jeſu, ὁ Ἀμὴν, voto ſervuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum ſubjicere nè dedigneris.

FINIS.

In Commentario admissa & omissa momenti alicujus nonnulla (quæ etiam alicui fortasse leviſsima viderentur) reſtitui ac ſuppleri ſic poterunt.

Pag. 10 col. 2 lin. 17 Bayfius
p. 22 c. 1. l. 11. qid nã
p. 24 c. 2 l. 25 Agapetus
p. 26 c. 1 l. 3 *lib.* 67
c. 2 l. 5 *impetum*
p. 34 c. 2. l. 9 *ἀδίκως*
p. 43 c. 2. *lin. ult.* l. 5 §
p. 53 c. 2. l. 38 *συλλογόμενα*
p. 57 c. 1 l. 9 [illegible]
p. 67 c. 1 l. 19 *συμφοίδωτος*
p. 73 c. 2 l. 40 *ξηροὶ*
p. 77 c. 1 l. 36 reſpexiſſe
p. 82 c. 1 l. 4 *ἴωτας*
p. 83 c. 1 l. 26 Sentia
p. 90 c. 1 l. 43 celerrimè
p. 92 c. 2 l. 24 vaniloqia
p. 96 c. 2 l. 15 Hugo
p. 101 c. 2 l. 44 aliorſum
p. 115 c. 1 l. 36 præpoſita
p. 116 c. 2 l. 31 Caſav.
p. 118 c. 2 l. 16 abſint
p. 122 c. 2 l. 10 ſolicitudinum
p. 128 c. 1 l. 20 *ἐσθλὰ*
p. 129 c. 2 l. 36 *ut in*
p. 147 c. 2 l. 7 *ἀνωφελὲς*
p. 150 c. 2 l. 33 *παιδόπολις*
p. 152 c. 1 l. 3 Antonius
p. 156 c. 1 l. 46 *malleum*
l. 48 emend.
p. 159 c. 1 l. 43 *eſt in rebus*
p. 164 c. 2 l. 40 Pythagoræ
p. 171 c. 2 l. 22 nemine
p. 175 c. 1 l. 11 Et cum
p. 187 c. 2 l. 15 Is *lib.*
ib. l. 52 *κείσεται*
p. 192 c. 2 l. 1 deſignaret
ibid. verto
p. 193 c. 1 l. 44 non è
p. 196 c. 1 l. 1 *σμικρῷ*
p. 199 c. 1 l. 25 *ἀποκαλεῖν*
l. 41 *ἀλάδιον*
p. 203 c. 2 l. 33 *βάλλειν ἢ ἀπὸ*
p. 205 c. 2 l. 32 *ἄψυ*
p. 211 c. 2 l. 33 *τίμιστας*
p. 212 c. 2 l. 15 qi iſtud?
p. 214 c. 1 l. 2 *epigr.*
p. 215 c. 1 l. 21 reſediſſe
p. 220 c. 1 l. 5 4. § 20
p. 226 c. 2 l. 25 *ὅσον.* & *ἐσπλωὰ*
p. 230 c. 1 l. 4 *εἴτε δῆτε*
p. 234 c. 1 l. 31 Grat.
p. 238 c. 1 l. 31 novè dictum
p. 252 c. 1 l. 46 poſteris
p. 253 c. 2 l. 37 *Necyo-*
p. 256 c. 2 l. 50 Infantes
p. 263 c. 1 l. 24 *de pace* 1.
p. 284 c. 2 l. 38 *συνζυγίου*
p. 285 c. 1 l. 2 *ὑποκειτῆτας*
p. 286 c. 2 l. 13 exiſtit
p. 296 c. 1 l. 40. familiæ
p. 306 c. 1 l. 32 *κεῖσθαι*
p. 307 c. 2 l. 40 *in Job*
p. 308 c. 2 l. 30 qidem
p. 309 c. 1 l. 7 ſcripſerant
l. 8 *-ſæ lib.* 1.
c. 2 l. 18 *ὑπὸς*
p. 310 c. 1 l. 9 in verſione
l. 32 loqor
p. 313 c. 1 l. 49 ipſe
p. 317 c. 1 l. 32 Iren.
p. 325 c. 1 l. 4 Arqi
p. 326 c. 2 l. 30 Portus
p. 328 c. 2 l. 31 *ὅτι*
p. 331 c. 2 l. 17 dixerat
p. 333 c. 1 l. 14 l. 7. §
c. 2. l. 32 *τοιῦτος*
l. 36 *periocha* 18
p. 336 c. 1 l. 5 Apoſtolius
l. 22 Aberum regi Pe
p. 337 c. 2 l. 16 *auguſt.*
p. 339 c. 2 l. 19 ſubſannans
p. 344 c. 2 l. 28 [illegible]
p. 345 c. 1 l. 5 variis
p. 346 c. 1 l. 30 afficiant
p. 352 c. 2 l. 55 Marci mens gen
p. 356 c. 1 l. 43 ac concl.
c. 2 l. 54 Evripld. Troad
p. 364 c. 1 l. 50 ac Vulgarem
p. 367 c. 2 l. 24 *compertum*
p. 372 c. 2 l. 14 Pſellúsque
p. 377 c. 1 l. 31 *ὅπως*
p. 381 c. 1 l. 40 *ἴδιον*
p. 384 c. 1 l. 46 philoſophos.
p. 390 c. 2 l. 52 admiſſos
p. 395 c. 1 l. 37 eximam
p. 396 c. 1 l. 14 Joſ. Mercerus
l. 23 *ἀλλᾶς*
p. 397 c. 1 l. 55 Apoſtolium
p. 400 c. 1 l. 43 *tanc*
p. 423 c. 1 l. 21 affectionem

In calce Prælogii, lege Rotherithienſi.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario isto vel explicantur, vel illustrantur.

Genesis.

Cap. 1 vers. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 2 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4. *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c.* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 353 *c.* 2 *l.* 31 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175. *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 vers. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4. v. 10 *p.* 352 *c.* 2. *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 vers. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Num.

Cap. 16 vers. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2. *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 vers. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4 *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C 19 v. 6 *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4. *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30 v. 11 *p.* 417 *c.* 1. *l.* 18 C 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Josh.

Cap. 1 vers. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 vers. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2. *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16. v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 44

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2. *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 vers. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Esdr.

Cap. 7 vers. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 vers. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Ester.

Cap. 1 vers. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 vers. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1. *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23. *p.* 251 *c.* 2 *l* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Psalm.

Psal. 1 vers. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Ps. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Ps. 12 v. 1 Ps. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Ps. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Ps. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Ps. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 4 Ps. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Ps. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 12 v. 9 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Ps. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2. *l.* 50 Ps. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Ps. 37 v 9 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Ps 38 v. 13

v.13,14 p. 233 c.1 l.4 v.13 p. 363 c.2 l.16 Pſ.39 v.6 p. 159 c.1 l.47 p.376 c.1 l.45 v.9 p. 114 c.1 l.46 Pſ. 41 v. 4,10 p. 347 c. 2 l. 56 Pſ. 44 v. 1, 8 p.304 c. 2 l.8 Pſ. 49 v.11, 14 p.307 c.1 l.32 v.12,20 p. 202 c 1 l.34,52 c.2 l.45 v.18 p.283 c.2 l.5 Pſ 50 v. 16,17 p. 359 c.2 l.56 Pſ. 51 v.4 p.424 c. 1 l.37 v.5 p. 322 c.2 l. 34 v. 10 p.219 c.1 l.43 Pſ.55 v.6,7 p. 181 c.1 l. 35 v. 22 p. 157 c.1 l.1 v.23 p.430 c.1 l.16 Pſ.57 v.4 p.181 c.1 l. 35 Pſ. 58 v.3 p.322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v.9 p. 376 c.1 l.45 v.12 p. 227 c.1 l. 32 Pſ. 65 v.10,12 p. 191 c. 1 l. 56 Pſ. 66 v.3 p.341 c.1 l.14 v.10 p.378 c.1 l.37 Pſ.68 v. 20 p. 439 c.2 l.15 Pſ. 73 v. 1 p.424 c.1 l. 20 v.3 p. 322 c. 1 l.55 Pſ. 74 v.16,17 p.300 c.1 l.24 Pſ.77 v.1,2 p.254 c.1 l.39 Pſ.78 v.36,37 p. 359 c.2 l.47 Pſ.81 v.16 p. 341 c.1 l.16 Pſ. 82 v.6,7 p.235 c.2 l.38 p. 368 c.2 l.7 Pſ. 87 v.3 p. 147 c. 1 l.27 Pſ. 90 v.1 p.337 c.1 l.56 v.2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v.5 p. 337 c.2 l.1 Pſ. 103 v 17 p.337 c.1 l. 55 Pſ. 104 v.9 p.439 c.2 l.4 v.19 p.300 c.1 l.25 Pſ.109 v.18,19 p. 49 c.1 l.7 Pſ 112 v.1 p.305 c.1 l. 34 p.377 c.2 l.3 v.7 p.222 c.2 l.14 Pſ.116 v.1 p.153 c.2 l.53 Pſ. 118 v. 23 p. 214 c.1 l.31 Pſ.119 v. 18 p.117 c.2 l.43 v.67 p.378 c.1 l.55 v.71 ibid. v.73 p.371 c.2 l.43 v.75 p. 133 c.1 l 37 v.139 p.133 c.1 l. 36 v. 142 p. 322 c.1 l.13 v. 176 p. 349 c.1 l.53 Pſ. 120 v.5,6 p. 181 c.1 l.35 Pſ. 127 v.5 p.56 c. 2 l.21 Pſ.132 v.11 p. 384 c.1 l.2 Pſ.139 v.5 p.119 c.1 l.9 v.13, 16 p.371 c.2 l.44 v.14 p.372 c.1 l. 55 v.15 p.372 c.2 l.54 Pſ.140 v.3 p.202 c.1 l.55 v.9 p.56 c.2 l.24 Pſ.144 v.4 p.159 c.2 l. 47 Pſ. 145 v.15 p. 368 c.1 l.42 v.17 p. 133 c. 1 l. 39 p. 421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p.222 c. 1 l.22 Pſ.147 v.4 p. 252 c.1 l.46 v.20 p.104 c.2 l.37.

Paroem.

Cap.1 verſ.7 pag.240 col.1 lin.28 v.22 p.189 c.1 l.53 C.4 v.22 p.284 c. 1 l.9 v.25,27 p. 137 c.2 l.11 C.6 v.6,7 p.183.c.1 l. 23 C.9 v.10 p.240 c.1 l.27 C.10 v.1 p.273 c.1 l.34 C.11 v.17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v.1 p. 154 c.2 l.27 C.14 v.15 p.169 c.1 l.34 p.360 c 1 l. 17 v.21 p.321 c.1 l.29 v.31 p.321 c.2 l.26 C.15 v.11 p.418 c.2 l. 44 v.20 p.275 c.1 l.34 C.16 v. 3 p.157 c.1 l.3 v.32 p.26 c.2 l.6 C.17 v.5 p.321 c.2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l.43 C. 18 v.10 p.315 c.2 l. 33 C.19 v. 11 p.233 c.2 l.7 C.23 v.5 p. 227 c.1 l.27 v.15,16 p.275 c.1 l.30 C.24 v.24 p.56 c.2 l.17 C.25 v.22 p.221 c.1 l.23 C.26 v.19 p.134 c.1 l.24 C.27 v.11 p. 273 c.1 l.30 C. 30 v 16 p. 121 c.2 l. 30 v. 20 p.367 c. 2 l.27 v 27 p.183 c.1 l.44

Eccleſ.

Cap.1 verſ.2 pag.159 col.1 lin.36 v.4 p.379 c.1 l. 48 v.9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l 43 v.13 p 60 c.2 l.52 C.2 v.2 p. 61 c.2 l.23 v.3 p.364 c.2 l.8 v 17 p.61 c.2 l 24 C.3 v.2 p. 429 c.2 l.11 v.1 p.439 c.2 l.9 C.4 v 5 p.220 c.1 l. 1 v.9 p. 296 c.1 l.22 C. 7 v. 6 p.363 c.1 l.53 v. 21 p. 233 c. 1 l.56 v.26 p.61 c.2 l.36 C.9 v.2 p. 86 c.1 l.29 p. 297 c.1 l.46.v. 11 p.46 c.2 l.50 C.10 v.14 p. 112 c.2 l.39 C.11 v.1,3 p.331 c.1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l.55 C.12 v.7 p.51 c.1 l.48 p. 136 c.1 l.14 p.222 c. 1 l.19 v. 8 p. 159 c.1 l. 36 v. 13 p.294 c.2 l.33

Baj.

Cap.1 verſ.11,16 p 359 col.2 l.47 v.25 p.378 c.1 l.38 C.2 v.22 p.227 c.2 l 27 C.6 v. 9,10 p. 72 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C.10 v.5,7 p.246 c.1 l.45 v.5, 19 p.308 c.1 l.49 v.6,11 p.246 c.2 l.22 C.14 v.9.10 p.368 c.1 l.7 C. 30 v.21 p.137 c.2 l.15 C.33 v.22 p.133 c.2 l.44 C. 35 v.6 p. 306 c. 1 l.20 C. 39 v.8 p.96 c.1 l.16 C.40 v.15 p. 242 c.1 l.42 C. 42 v.18,19 p.71 c.1 l.35 C.44 v.5 p.394 c.1 l.25 v.6 p.248 c. 1 l.7 C. 45 v.7 p.114 c.1 l.23 p.219 c. 1 l.37 C.46 v.8 p.129 c.1 l.8 C.48 v.8 p.322 c.2 l.35 v.10 p.378 c.1 l.38 C.49 v.4 p 314 c. 1 l.16 C.53 v.6 p.349 c. 1 l.55 C.56 v.10 p.202 c.1 l.50 C. 58 v. 13 p. 305 c.1 l. 34 C.64 v.8 p. 289 c.2 l 28 C. 66 v.24 p.319 c.2 l.6

Jerem.

Cap.1 verſ.5 pag.371 col.2 lin.36 C.2 v.14 p.35 c. 2 l.9 C. 4 v.14 p.148 c.2 l.16 v.22 p. 191 c.1 l.47 C. 5 v.8 p.202 c.1 l.34, 51 C.7 v.9, 10,21, 29 p.359 c.2 l.48 C.9 v.2,3 p.181 c.1 l.36 p.300 c.1 l.49 C. 10 v.10 p. 322 c. 1 l. 11 C.12 v.1 p. 133 c. 1 l.41 p. 424 c. 1 l.21 v.1,2 p.322 c. 2 l.55 C.13 v.17 p. 314 c.2 l.17. C.23 v.23 p.299 c.2 l.56 v.24 p. 165 c.1 l.30 p.317 c.2 l.39 C.31 v.35, 36,&c.C.33 v.20,23 p.410 c. 1 l.46 C.44 v.17 p.169 c.1 l.2.

Thren.

Cap.3 verſ.33 pag.312 col.1 lin.5 v.37,38 p.114 c.1 l.26 p.300 c.2 l.10 v.40 p.378 c.2 l.33

Ezek.

Cap.18 verſ.11,13 p.104 c.2 l.15 C.20 v.39 p.359 c.2 l.49 C. 32 v.18,30 p. 368 c.1 l.8

Dan.

Cap.7 verſ.15 pag.326 c. 1 lin.45 C.11 v.35 p.378 c.1 l.39

Hoſh.

Cap.1 verſ.6 pag.320 col.2 lin.7

Amos.

Cap.3 verſ.6 pag.114 col.1 lin.29 p. 219 c. 1 l. 38

Jon.

Jon.

Cap.4 vers.3,9 *pag.*201 *col.*1 *l.*39

Mic.

Cap.3 vers.3 *pag.*316 *col.*2 *lin.*16 C.4 v. 11, 13 *p.* 308 *c.*1 *l.*50 C.7 v.1 *p.*300 *c.*1 *l.*49

Habbak.

Cap.2 vers.5 *pag.*344 *col.*2 *lin.*19

Zephan.

Cap.1 vers.12 *pag.*344 *col.*2 *lin.*21 C.2 v.1 *p.*381 *c.*2 *l.*30

Zacar.

Cap.10 vers.1 *pag.*191 *c.*1 *lin.*49

Malac.

Cap.3 vers.3 *pag.*378 *col.*1 *lin.*39

Matth.

Cap.3 vers 7 *pag.*202 *col.*1 *lin.*3 C.4 v.10 *p.*48 *c.*1 *l.* 5 C.5 v. 11 *p.* 377 *c.*1 *l.*47 v.20 *p.*417 *c.*1 *l.*46 v.28 *p.*88 *c.*1 *l.*41 v. 44,45 *p.*317 *c.*1 *l.*2 v.44 *p.*267 *c.*2 *l.*21 v.45 *p.* 291 *c.*2 *l.* 24 v.48 *p.*360 *c.*2 *l.*37 C.6 v.2,5 *p.*178 *c.* 2 *l.*27 *p.* 339 *c.*1 *l.*1 v.2 *p.* 190 *c.*1 *l.* 36 v.6 *p.*190 *c.*1 *l.*1 v.10 *p.* 261 *c.*1 *l.*24 v. 16 *p.* 268 *c.*2. *l.* 44 v. 22, 23 *p.*427 *c.*1 *l.*26 C.7 v.12 *p.*230 *c.*2 *l.*32 v.15, 20 *p.* 331 *c.*1 *l.* 29,33 v.16 *p* 360 *v.*2 *l.*2 v.26 *p.*300 v.1 *l.*23 v.27 *p.* 233 *c.*1 *l.*22 C.10 v.29,30 *p.*220 *c.*1 *l.*3 *p.*256 *c.*1 *l.*45 *p.*272 *c.*1 *l.*38 *p.*300 *c.*2 *l.*31 v.37,38 *p.* 418 *c.*2 *l.*13 C.11 v.30 *p.*405 *c.*2 *l* 44 C.12 v.33,35 *p.* 331 *c.*1 *l.*30 v.34 *p.*148 *c.* 2 *l.* 22 v. 36 ibid. *l.*15 v.43 *p.*61 *c.*1 *l.*1 C.13 v.13,15 *p.*71 *c.*1 *l.* 34 v. 13 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 49 v. 32 *p.* 172 *c.* 2. *l.* 50 C. 15 v. 14 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 33 v.19 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 23 C. 16 v. 4. *p.* 61 *c.* 1 *l.* 3 v. 17 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 47 v. 26 *p.* 381 *c.* 2. *l.* 53 C.18 v.7 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 38 v. 15 *p.*212 *c.*2 *l.* 5 *p.*404 *c.* 2 *l.* 22 C. 19 v.5 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24 v. 17 *p.*63. *c.* 2 *l.*15 v.22 *p.* 311 *c.*2 *l.*44 v. 28 *p.*385 *c.*2 *l.*17 C. 20 v.26,27 *p.* 257 *c.* 1 *l.* 5 C.21 v.25 *p.* 161 *c.*1 *l.* 20 C.22 v. 37 *p.* 157 *c.*1 *l.*20 v.45 *p.*289 *c.*2. *l.*36 C.23 v.23,25, 27 *p.*339 *c.*1 *l.*1 C.25 v.9 *p.* 148 *c.*1 *l.*7 C.26 v.24 *p.* 320 *c.* 1 *l.* 22 v.39 *p.* 161 *c.* 1 *l.*27 C. 27 v. 50 *p.* 186 *c.*2 *l.*27 *p.* 228 *c.*1 *l.*23

Marc.

Cap.3 vers.21 *pag.*398 *col.*1 *lin.*48 C.4 v.26 *p.*371 *c.*2 *l.*24 v.31, 32 *p.*372 *c.*2 *l.*50 C.7 v.33 *p.* 125 *c.*1 *l.*29 C.8 v.36 *p.* 385 *c.*2 *l.*54 C.9 v.21 *p.*7 *c.*1 *l.*47 v.44 *p.*319 *c.*2. *l.*6 C.10 v.43, 44 *p.* 357 *c.* 1 *l.*6 C. 11, v. 13 *p.* 331 *c.* 1 *l.*33 C. 12 v. 30 *p.* 157 *c.*1 *l.* 19 C. 14 v.36 *p.* 161 *c.*1 *l.* 27 v.41 *p.* 178 *c.*2 *l.* 34 C. 15 v. 37, 39 *p.* 186 *c.*2 *l.* 26 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 16 v. 19 *p.*136 *c.*1 *l.*4 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 28

Luc.

Cap.1 vers.3 *pag.*188 *col.*2 *lin.*50 v.6 *p.*417 *c.*1 *l.*47 v.42 *p.* 384 *c.*1 *l.* 3 v.75 *p.*417 *c.*1 *l.*42 C. 2 v.29 *p.* 386 *c.*1 *l.* 53 C. 4 v.2 *p.*62 *c.*1 *l.*6 C.6 v.24 *p.*178 *c.*2 *l.*28 v.34,35 *p.*189 *c.*2 *l.*47, 48 *p.* 291 *c.*1 *l.*31 *p.*317 *c.*1 *l.* 9 v.36 *p.*360 *c.*1 *l.*3 2 v.44 *p.* 300 *c.*1 *l.*38 v.46 *p.*359 *c.*2 *l.*44 C.7 v.25 *p.*44 *c.*1 *l.*5 C.9 v. 31 *p.*63 *c.*1 *l.*47 v.51 *p.*136 *c.* 1 *l.*7 C.10 v.27 *p.*157 *c.*1 *l.*19 v.29,37 *p.*97 *c.*1 *l.*16 v.41 *p.* 419 *c.* 1 *l.*55 C.11 v.2 *p.*161 *c.*1 *l.*24 C.12 v.17 *p.*203 *c.*1 *l.*53 C.15 v.21 *p.*161 *c.*1 *l.*20 C. 17 v. 3, 4 *p.*11 *c.*1 *l.* 33 v. 3 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 18 *p.*329 *c.*1 *l.*35 C.20 v.19 *p.*61 *c.*1 *l.*9 C.21 v.16,18 *p.*48 *c.*2 *l.*40, 45 v.34 *p.*283 *c.*2 *l.*43 v. 35 *p.*423 *c.*1 *l.*41 C.22 v.20 *p.* 92 *c.*1 *l.*28 v.40 *p.*291 *c.*2 *l.*56 C.23 v.30 *p.*319 *c.*2 *l.*15 v.36 *p.*186 *c.*2 *l.*26 v.46 *p.*228 *c.*1 *l.* 25 C.24 v.18 *p.*154 *c.*1 *l.*5

Joan.

Cap.1 vers.9 *pag.*394 *col.*1 *lin.*20 v.14 *p.*92 *c.*1 *l.*34 v.18 *p.*143 *c.* 2 *l.*48 *p.*435 *c.*2 *l.*6 C.3 v.10 *p.*107 *c.*2 *l.*13 C.4 v.14 *p.*317 *c.*1 *l.*28 *p.*377 *c.*2 *l.*35 *v.*36 *p.* 383 *c.*2 *l.*38 C.6 v.60 *p.*231 *c.* 1 *l.*1 *p.*380 *c.*1 *l.*5 C.7 v.17 *p.* 357 *c.*1 *l.*3 C.9 v.34.40 *p.* 71 *c.*1 *l.*35 C.12 v.40 *p.*71 *c.*1 *l.*36 C.13 v.1 *p.*63 *c.*1 *l.*45 v.34 *p.* 321 *c.*1 *l.*28 C.14 v.9 *p.*436 *c.* 1 *l.*11 C.15 v.18 *p.*154 *c.*1 *l.* 11 C.16 v.12 *p.*380 *c.*2 *l.*8 v. 33 *p.*154 *c.*1 *l.*11 C.17 v.17 *p.* 322 *c.*1 *l.*18 C.19 v.10 *p.*170 *c.*1 *l.*48 v.30 *p.*228 *c.*1 *l.*24 v. 39 *p.*175 *c.*1 *l.*55 C.21 v.19 *p.* 195 *c.*2 *l.*7

Act.

Cap.1 vers.1,2,22 *pag.*136 *col.*1 *l.*5 v.3,4 *p.*154 *c.*1 *l.*40 v.24 *p.*438 *c.*2 *l.*41 C.2 v.12 *p.*357 *c.*1 *l.* 9 v.23 *p.*273 *c.*1 *l.*40 *p.*308 *c.* 1 *l.*51 v.25 *p.*1 *c.*1 *l.*25 C.3 v. 14,18 *p.*308 *c.*1 *l.*51 v.21 *p.*385 *c.*2 *l.*26 C.4 v.13 *p.*17 *c.*1 *l.*49 v.28 *p.*273 *c.*1 *l.*40 C. 5 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 *p.*329 *l.*39 v.41 *p.* 284 *c.*2 *l.*52 C.7 v.14 *p.*214 *c.* 2 *l.*22 v.35 *p.*283 *c.*1 *l.*44 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 v.42 *p.*61 *c.*1 *l.*12 v.54 *p.*297 *c.*1 *l.*2 C.13 v.36 *p.*370 *c.*1 *l.*15 v.50 *p.*2 *c.*1 *l.*42 C.14 v.10 *p.*136 *c.*2 *l.*8 v.14, 15 *p.*291 *c.* 2 *l.*32 v.14 *p.*300 *c.* 1 *l.*25 v.15 *p.*231 *c.*2. *l.*20 C. 15 v.8 *p.*418 *c.*2 *l.*40 C.16 v. 1 *p.* 2 *c.*1 *l.*39 v.3 *p.*401 *c.* 1 *l.* 35 v.11 *p.*137 *c.*2 *l.*3 C. 17 v.2,3 *p.*254 *c.*1 *l.*40 v.18,19 *p.* 385 *c.*2 *l.*34 *p.*423 *c.*1 *l.*24 v. 26 *p.*47 *c.*2 *l.*22 v.28 *p.* 208 *c.* 1 *l.*6 *p.*211 *c.*1 *l.*36 *p.*418 *c.*2 *l.* 1 C.20 v.23,24 *p.*353 *c.*1 *l.* 42 *p.* 370 *c.*1 *l.*23 v.28 *p.*383 *c.* 2 *l.*44 v.35 *p.*46 *c.*1 *l.*12 C.21 v.1 *p.*137 *c.*2 *l.*3 v.13 *p.*253 *c.* 1 *l.*42 v.14 *p.*161 *c.*1 *l.*21 C. 25 v.23 *p.*8 *c.*1 *l.*45 C.26 v.8 *p.*423 *c.*2 *l.*33 C. 27 v. 27 *p.* 335 *c.*2 *l.*36 v.37 *p.*214 *c.*2. *l.* 24 C. 28 v.4,6 *p.*136 *c.*2 *l.*14 v.18 *p.*117 *c.*2 *l.*44 v.25 *p.*386 *c.* 1 *l.*40 v. 26, 27 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 45

Roman.

Cap.1 vers.20 *pag.*277 *col.*2 *lin.*41 *p.*435

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c. 1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p 424 c.1 l.2 C.4 v 9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.15 p.254 c.1 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c.1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l.5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p 360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.1 l.39 v. 36,39 p. 392 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.1 l.22 v. 17, 22 p. 398 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 22 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 303 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.29 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.24 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 53 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.18 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283 c.2 l.13

1 Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.54 v.15 p.436 c.1 l.10 v.18 p.298 c.1 l.55 C. 2 v.10 p 143 c.2 l.49 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 13 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.357 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l. 40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C.6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.154 c.1 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p. 401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C. 10 v. 6,7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p. 116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.2 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p.308 c.1 l.13 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v.7 p. 289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.1 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C. 6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Gilat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c. 2 l. 23 C. 4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l. 29 C. 6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p.403 c.2 l.37 v. 4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l. 47 v.10 p.97 c.1 l 13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 25 v. 31 p.1 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p.77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c.1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176 c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l. 46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1.l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v. 11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1 Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v. 4. p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6,7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v. 4 p.104 c. 2 l. 10 C.3 v.11 p.292 c. 1 l. 48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l. 9 C.2 v.15 p.56 c. 2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c. 1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.394 c. 1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c.1 l. 52 p. 240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l. 6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p. 92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l. 41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 1 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l. 41

p. 7 c. 1 l. 48 C. 4 v. 3 p. 380 c. 2 l. 10 v. 5 p. 34 c. 2 l. 42 v. 6 p. 386 c. 2. l. 12 v. 7 p. 94 c. 1 l. 54 p. 240 c. 1 l. 15 v. 8 p. 423 c. 1 l. 34

Titus

Cap. 2 ver. 15 p. 394 c. 1 l. 38 C. 3 v. 2 p. 348 c. 2 l. 50 v. 9 p. 92 c. 2 l. 11

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 p. 418 c. 1 l. 49 C. 5 v. 11, 12 p. 380 c. 2 l. 3 C. 6. v. 10 p. 423 c. 1 l. 36, 43 C. 9 v. 27 p. 319 c. 1 l. 53 C. 10 v. 34 p. 205 c. 1 l. 1 v. 39 p. 392 c. 1 l. 42 C. 11 v. 1 p. 143 c. 2 l. 54 v. 5 p. 329 c. 1 l. 46 v. 11 p. 162 c. 2 l. 25 p. 431 c. 1 l. 35 v. 13 p. 154 c. 1 l. 18 v. 35 -37 p. 253 c. 1 l. 40 C. 12 v. 4 p. 94 c. 1 l. 7 v. 5 p. 319 c. 2 l. 53 p. 432 c. 1 l. 36 v. 9-11 p. 195 c. 1 l. 1 p. 378 c. 1 l. 42 v. 22 p. 113 c. 2 l. 30 v. 32 p. 240 c. 1 l. 32 Cap. 13 vers. 17 p. 314 c. 2 l. 26

Jacob.

Cap. 1 v. 2, 3 p. 378 c. 1 l. 40 v. 11 p. 268 c. 2 l. 23 v. 13 p. 64 c. 1 l. 1 p. 219 c. 2 l. 35 v. 14 p. 98 c. 2 l. 38 v. 18 p. 323 c. 1 l. 13 v. 25 p. 122 c. 2 l. 42 v. 27 p. 239 c. 2 l. 55 C. 2 v. 8 p. 133 c. 2 l. 45 C. 3 v. 1 p. 399 c. 2 l. 25 v. 12 p. 300 c. 1 l. 21 C. 4 v. 1 p. 77 c. 2 l. 48 C. 5 v. 17 p. 231 c. 2 l. 21 v. 19 p. 348 c. 2 l. 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 p. 360 c. 1 l. 29 v. 18 p. 168 c. 2 l. 54 v. 23, 25 p. 427 c. 1 l. 34 C. 2 v. 5, 9 p. 93 c. 2 l. 37 v. 8 p. 233 c. 1 l. 17 v. 11 p. 77 c. 2 l. 47 p. 18 c. 1 l. 29 p. 154 c. 1 l. 19 v. 22 p. 319 c. 1 l. 48 v. 23 p. 236 c. 2 l. 50 v. 25 p. 349 c. 1 l. 56 C. 3. v. 13 p. 402 c. 1 l. 41 C. 4 v. 10 p. 433 c. 1 l. 18 v. 12 p. 154 c. 1 l. 7 p. 300 c. 1 l. 43 p. 378 c. 1 l. 40 v. 14 p. 195 c. 1 l. 9 v. 15 p. 61 c. 2 l. 42 C. 5 v. 7 p. 157 c. 1 l. 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 p. 324 c. 1 l. 50 v. 9 p. 71 c. 1 l. 37 p. 154 c. 1 l. 31 v. 15 p. 63 c. 1 l. 48 v. 19 p. 143 c. 2 l. 45 C. 2 v. 13 p. 241 c. 1 l. 37 v. 14 p. 88 c. 1 l. 39 C. 3 v. 1 p. 56 c. 2 l. 42 v. 7, 10, 12 p. 89 c. 1 l. 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 p. 423 c. 2 l. 14 C. 2 v. 17 p. 227 c. 1 l. 33 C. 3 v. 3 p. 360 c. 1 l. 30 v. 10 ibid. l. 31 C. 4 v. 2 p. 117 c. 1 l. 3 v. 12 p. 435 c. 2 l. 7 v. 21. p. 321 c. 1 l. 26 C. 5 v. 3 p. 305 c. 1 l. 33 v. 18 p. 239 c. 2 l. 36

2 Joan.

V. 2 p. 297 c. 2 l. 14 v. 8 p. 254 c. 1 l. 43

Jud.

V. 16 p. 157 c. 1 l. 42

Apoc.

C. 1 v. 5 p. 92 c. 1 l. 30 v. 6 p. 93 c. 2 l. 35 v. 17 p. 248 c. 1 l. 8 C. 2 v. 8 p. 248 c. 1 l. 8 C. 3 v. 4 p. 418 c. 2 l. 15 v. 12 p. 147 c. 1 l. 28 v. 17 p. 71 c. 1 l. 38 p. 154 c. 1 l. 37, 47 C. 5 v. 10 p. 93 c. 2 l. 35 C. 6 v. 16 p. 319 c. 2 l. 15 C. 12 v. 1 p. 336 c. 1 l. 53 v. 11 p. 277 c. 1 l. 24 C. 14 v. 5 p. 329 c. 1 l. 52 v. 13 p. 270 c. 1 l. 33 C. 16 v. 20 p. 329 c. 1 l. 53 C. 17 v. 21 p. 329 c. 1 l. 54 C. 19 v. 20 p. 319 c. 2 l. 4 C. 20 v. 6 p. 93 c. 2 l. 36 p. 258 c. 1 l. 55 v. 14 p. 319 c. 2 l. 2 C. 22 v. 13 p. 248 c. 1 l. 9

Syllabus Avtorum, qorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur, ſupplentur, emendantur.*

Ælianus emend. *pag.* 131. *col.* 2. *lin.* 54

Æneas Gaz. em. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 37

Agapetus em. *p.* 408. *c.* 1. *l.* 27

Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125. *c.* 2. *l.* 50

Antonius Abbas em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 12

Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1. *l.* 37

Apulejus explic. *p.* 244 *c.* 1. *l.* 4

Ariſtoteles explic. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 1. ſupplet. *p.* 129. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 183. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 6. emend. *p.* 245. *c.* 2. *l.* 41. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 392. *c.* 2. *l.* 5. *p.* 425. *c.* 2. *l.* 47, 50

Athenæus expl. *p.* 156. *c.* 1. *l.* 45

Athenagoras em. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 421. *c.* 2. *l.* 26

Auguſtinus em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 47

Bio apud Laert. em. *p.* 124. *c.* 2. *l.* 25

Cicero em. *p.* 175. *c.* 1. *l.* 31. *p.* 374. *c.* 1. *l.* 15

Clemens Alexandr. expl. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95. *c.* 2. *l.* 39. ſuppl. *p.* 13. *c.* 2. *l.* 48. emend. *p.* 2. *c.* 2. *l.* 49. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 168. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 229. *c.* 2. *l.* 27. *p.* 332. *c.* 2. *l.* 34

Cydonius ſuppl. *p.* 194. *c.* 2. *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 47

Dio Pruſ. expl. *p.* 197. *c.* 1. *l.* 47. emend. *p.* 310. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 338. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 381. *c.* 1. *l.* 40. *p.* 405. *c.* 2. *l.* 20

Diodorus Sic. emen. *p.* 389. *c.* 1. *l.* 53

Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345. *c.* 1. *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375. *c.* 2. *l.* 53. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 33, 40

Ennius apud Gel. em. *p.* 147. *c.* 2. *l.* 22

Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 4. *p.* 281. *c.* 1. *l.* 26

Epictetus expl. *p.* 91. *c.* 1. *l.* 45. *p.* 121. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 267. *c.* 1. *l.* 23. expl. & emend. *p.* 9. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 293. *c.* 1. *l.* 36, 44. expl. & ſuppl. *p.* 318. *c.* 2. *l.* 14. emend. *p.* 8. *c.* 2. *l.* 51. *p.* 94. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 100. *c.* 1. *l.* 5. *p.* 104. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 105. *c.* 1. *l.* 14. *p.* 196. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 213. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 216. *c.* 1. *l.* 34. *p.* 217. *c.* 1. *l.* 8, 12, 27. *p.* 233. *c.* 2. *l.* 26. *p.* 237. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 277. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 294. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 304. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 6. *p.* 315. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 365. *c.* 1. *l.* 37. *p.* 367. *c.* 2. *l.* 7. *p.* 369. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 375. *c.* 1. *l.* 30. *p.* 399. *c.* 1. *l.* 21. *p.* 409. *c.* 2. *l.* 54. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 38. *p.* 426. *c.* 1. *l.* 54. *p.* 428. *c.* 2. *l.* 45

Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33. *c.* 1. *l.* 20. *p.* 52. *c.* 2. *l.* 11

Epigrammator. exp. *p.* 155. *c.* 1. *l.* 46

Epiphanius em. *p.* 155. *c.* 2. *l.* 34.

Eunapius em. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 17

Evripides apud Plut. Gell. Grot. expl. & emend. *p.* 174. *c.* 2. *l.* 23. 52. *apud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 3 44. *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279. *c.* 2. *l.* 47, 31. em. & expl. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 5. em. *p.* 376. *c.* 1. *l.* 31

Euſtathius em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 421. *c.* 1. *l.* 28.

Etymologus em. *p.* 127. *c.* 1. *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 172. *c.* 2. *l.* 53

Frontinus em. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 14

Galenus em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 58. *p.* 361. *c.* 2. *l.* 56. *p.* 362. *c.* 1. *l.* 6

Gnomologus em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 5

Gregor. Naz. em. *p.* 324. *c.* 1. *l.* 30

Heraclео em. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 33

Hermes em. *p.* 385. *c.* 1. *l.* 10

Heſiodus expl. *p.* 133. *c.* 1. *l.* 3. em. *p.* 134. *c.* 1. *l.* 2. 53

Heſychius em. *p.* 268. *c.* 2. *l.* 14

Hierocles ap. Stob. em. *p.* 49. *c.* 2. *l.* 49

Hippocrates explic. *p.* 43. *c.* 1.

Homerus expl. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 28

Horatius em. *p.* 189. *c.* 1. *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271. *c.* 1. *l.* 56

Juſtinus em. *p.* 352. *c.* 1. *l.* 42

Juvenalis em. *p.* 300. *c.* 2. *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 1. em. & expl. *p.* 187. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 17, 31. em. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 305. *c.* 1. *l.* 53. *p.* 343. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 426. *c.* 2. *l.* 18

Libanius expl. *p.* 295. *c.* 2. *l.* 49. em. *p.* 388. *c.* 2. *l.* 36. *p.* 395. *c.* 1. *l.* 33

Lucianus em. & exp. *p.* 175. *c.* 2. *l.* 4. 35. em. *p.* 432. *c.* 1. *l.* 30

Manilius em. *p.* 211. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 384. *c.* 2. *l.* 15, 24, 48

Maxim. Tyr. ſuppl. *p.* 287. *c.* 2. *l.* 37

Menander expl. *p.* 89. *c.* 1. *l.* 28. em. & exp. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 9

Mimnermus em. *p.* 379. *c.* 1. *l.* 16

Pacuvius apud Non. em. *p.* 56. *c.* 1. *l.* 49

Palaphatus em. *p.* 257. *c.* 2. *l.* 39

Philo ſuppl. *p.* 311. *c.* 2. *l.* 3. em. *p.* 130. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 411. *c.* 2. *l.* 13

Plato em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 42. *p.* 307. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 416. *c.* 2. *l.* 43

Plinius expl. *p.* 238. *c.* 2. *l.* 38. ſuppl. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 18. em. *p.* 74. *c.* 2. *l.* 12. *p.* 110. *c.* 1. *l.* 54

Plutarchus expl. *p.* 180. *c.* 1. *l.* 29. em. & exp. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 20. em. *p.* 31. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 111. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 215. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 222. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 239. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 248. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 270. *c.* 2. *l.* 25. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 327. *c.* 2. *l.* 37. *p.* 355. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 380. *c.* 2. *l.* 39. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 2. *p.* 405. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 406. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 431. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 434. *c.* 2. *l.* 51.

Polybius expl. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 26, 40. em. *apud Suid. p.* 239. *c.* 1. *l.* 33.

Porph. ap. Stob. em. *p.* 63. *c.* 1. *l.* 8. em. *p.* 226. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 324 *c.* 2. *l.* 25

Procopius expl. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 32. em. ibid. *l.* 37

Prudentius em. *p.* 87. *c.* 1. *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 46. em. *p.* 22. *c.* 1. *l.* 8. *p.* 61. *c.* 1. *l.* 42. *p.* 93. *c.* 1. *l.* 48. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 52. *p.* 134. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 142. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 168.

p. 168. c. 1. l. 37. p. 198. c. 2. l. 47. p. 251. c. 1. l. 47. p. 358. c. 1. l. 1. p. 366. c. 1 l. 55
Senec. trag. em. p. 52. c. 1. l. 3. p. 117, c. 1. l. 43
Sextus empir. expl. p. 103. c. 1. l. 7
Socrates hist. em. p. 421. c. 1. l. 22
Sophocles expl. p. 248. c. 2 l. 22. em. p. 306. c. 1. l. 54. p. 358. c. 2 l. 5
Stobæus em. p. 140. c. 2. l. 34. p. 207. c. 2. l. 30. p. 298. c. 2. l. 31. p. 313. c. 1. l. 16. p. 328. c. 1. l. 48
Suetonius em. p. 433. c. 2. l. 50
Suidas em. p. 12. c. 1. l. 15. p. 66. c. 1. l. 9. p. 71. c. 2. l. 18. p. 366. c. 2. l. 30. p. 414. c. 2. l. 10, 26
Synesius em. p. 277. c. 2. l. 9

Tacitus em. p. 175. c. 1. l. 54
Tatianus em. p. 141. c. 2. l. 42
Tertullianus expl. p. 174. c. 1. l. 21. em. p. 170. c. 2. l. 48. p. 174. c. 2. l. 31. p. 431. c. 2. l. 18
Themistius em. p. 242. c. 1. l. 56. c. 2. l. 1. p. 318. c. 1. l. 21
Theophrastus em. p. 73. c. 1. l. 41. p. 86. c. 1. l. 51. p. 405. c. 1. l. 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. p. 360. c. 1. l. 15. *apud Porph. & Cyril.* supp. *ibid.* l. 18

Varro apud Non. em. p. 85. c. 2. l. 43. em. p. 161. c. 1. l. 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinisque pavcis interſitis) qæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 253 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπάν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδαρκτὶς *Ops* p. 186 c. 2 l. 51
ἄδηλος ἀδήλως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπλωτον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάῤῥοφος p. 29 c. 1 l. 22
ἀδιαφθορία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορα p. 243 c. 1 l. 32
ἄδιφον p. 178 c. 1 l. 45
ἀδιαίμαστον p. 27 c. 2 l. 14
ἀδιωρίστως p. 17 c. 2 l. 39
αἶα, γαῖα p. 222 c. 1 l. 16
αἰθρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰκεῖ p. 147 c. 1 l. 26
αἰρῶν λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
ἀπαθῆς p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκρεαῖον, ἄκαρὲς *insecabile* p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκενόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκενόπονδον p. 5 c. 2 l. 49.
ἄκεοι p. 426 c. 2 l. 46
ἀκληήματα, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκῆνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύδαπος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοῖος, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμελὲς p. 24. c. 1 l. 15
ἀμεταπίπτωτος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμηχανεῖν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναξιοῦν p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀναγαλλὶς p. 243 c. 1 l. 33
ἀναλυτικόν p. 11. c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναλυτὴν, ἀνάλυψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11
ἀναγεῖν, recentare p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναγήρεν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπνοή p. 81 c. 2 l. 40
ἀναπάυσις p. [illegible] c. 2 l. 4
ἀνδρίζεσθαι הרחיב p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυνος p. 118 c. 2 l. 41
ἀνδρεσσομεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωθῆναι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 51 c. 1 l. 41
ἀνεξέτιστος p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίκρυπτον p. 2[illegible] c. 2 l. 6
ἀνεπίπλεκτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιτάτους, -τάτως p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπιφάνιτος p. 19 c. 2 l. 10
ἀνέχεσθαι p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθέλκεσθαι p. 98 c. 2 l. 36
ἀνόδυρτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀνίκητος p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 181 c. 1 l. 37 *exantlare, exantiare* ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æſtimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιοῦσθαι p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαθρίζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαυτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαραχολυθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρεθύμητον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτως p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23
ἀπειπάμενον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπεφιλάνθρωπος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπεφοιτήσεως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπέχειν p. 178 c. 2 l. 22
ἀπέχει ibid. l. 35
ἀπεχθητικὸς p. 6 c. 1 l. 30
ἀπήνθηται p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 1 l. 32
ἀποκαθῆσθαι p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαισαρεῦσαι p. 238 c. 1 l. 4
ἀποκλύσαι p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολοκυνθῶσαι p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαίειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικὸς p. 21 c. 2 l. 39
ἀπολειτουργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυθῆναι, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπομεμῦσθαι p. 297 c. 1 l. 43
ἀπουσιοῦσθαι p. 52 c. 1 l. 40.
ἀποφιάσαι p. 323 c. 1 l. 16
ἀποτομὴ p. 6 c. 2 l. 17
ἀπόστεγμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 1 l. 3, 29
ἀπρεῖς p. 104 c. 1 l. 37
ἀπρεγκλητον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀπρεγκλησία p. 111 c. 2 l. 36
ἀπρεσκάπτως p. 427 c. 1 l. 1

ἀπτῶσις

ἄπλεως p. 45 c. 2 l. 32
ἀρέσκειος, ἀρεσκόειος p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρεσκία p. 188 c. 1 l. 6
ἀειθμοὶ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2. l. 46
ἀστεολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄτορ ☉ p. 21 c. 1 l. 14
ἄχολ ☉ p. 21 c. 1 l. 51
ἄπυρ ☉ p. 106 c. 2 l. 41
ἀπύχημα p. 179 c. 1 l. 23
αὐθαδεῖς p. 252 c. 2 l. 25
αὔθαδις p. 361 c. 2 l. 30
αὐθαδίζειν p. 157 c. 2 l. 18
αὐταρκὴς p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δείξει p. 346 c. 1 l. 12
αὐτουργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφικόμοιον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφίκορον p. 34 c. 1 l. 3
ἄφοφι p. 19 c. 1 l. 25

Βάπλειν p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρεῖος p. 312 c. 2 l. 45
βαρὺς ibid. l. 42, 51
Βενετιανὸς Venetus factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1. l. 17
βρενθύειν p. 288 c. 1 l. 33
βέλεος, παρόλκον p. 356 c. 2. l. 38

Γαλλὶη p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 139 c. 1 l. 29
γεωμετρίζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλιχεύειν p. 187 c. 2 l. 10
γλιχῶς p. 179 c. 1 l. 54
γλῶσαι, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50
γραμμὴ, linea p. 137 c. 1 l. 46
γρῆσος, γρῆσον p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυφῶσαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαίρω, tetra דלת p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνειος p. 403 c. 2. l. 15, 35
δεξαμυαὶ p. 259 c. 1 l. 11
δῆς p. 19 c. 1 l. 26
δύσποιος p. 95 c. 1 l. 3
δύτερος πλοῦς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις, δῆκτης p. 403 c. 2 l. 53, 55
δημοκοπικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαδρεπτὸν p. 124 c. 1 l. 4
---εφοπμεῖ p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖος, διαπνοὴ, perflari p. 81 c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 229 c. 2 l. 34
διορθὼν p. 83 c. 1 l. 45
διαφάγηναι p. 295 c. 2 l. 25
διαφέρειος, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 51 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδυσκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διεξοδικῶς p. 137 c. 2 l. 5
διδικεῖν p. 363 c. 2 l. 55
δικαιοσύνη p. 417 c. 1 l. 45
δεμὸς p. 287 c. 1 l. 6
δρύπτειν, καταδρύπτειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπεπεῖς & δρυπεῖς, drupæ p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυδυναλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσοδεῖν p. 130 c. 2 l. 18
δυσπραγοκόδητος p. 188 c. 2 l. 29
δυσχεῖν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατακλὶς p. 185 c. 1 l. 4
ἐγκυκισᾶν p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύπτειν p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον. manuale p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχείπλειος p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς, & ad, pro de p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 præter c. 2 l. 9
εἰμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
εἴρω, fero, ferics p. 353 c. 2 l. 41
ἐκδυσπικῶς p. 330 c. 1 l. 50
ἐκθυμεῖος p. 220 c. 1 l. 19
ἐκφῦσαι p. 303 c. 1 l. 34
ἐκμιμεῖος p. 382 c. 1 l. 5
ἐκπαθῶσαι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκλικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατῆος p. 217 c. 2 l. 7
ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμβολοι, -λα, rostra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφαυλόμμια p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλησδονᾶν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτεχνεῖν p. 282 c. 2 l. 4
ἔνδεσις p. 374 c. 1 l. 3
ἐνδέσιμον p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐνκαρτερεῖν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν παιδὶ p. 7 c. 1 l. 29
ἐπιτυγχάνειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χερσὶ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαιμάτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπλεως p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελδεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἕξεσι p. 298 c. 1 l. 49
ἕξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἐξομοιῶς p. 360 c. 1 l. 24
ἐξωμὶς, ἐξωμὶς p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλεως p. 111 c. 2 l. 34
ἔπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιβάλλειν p. 204 c. 1 l. 40
ἐπιβάλλον p. 262 c. 2 l. 51
ἐπιθυμία, ἐπιθυμία p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγεσθαι p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιθήματα p. 38 c. 2 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπικυματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπιλαβεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπιπεδῶς p. 51 c. 1 l. 40
ἐπίνοια, ἐπινοὴ ☉ p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 2 l. 35
ἐπιστρέφειν p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίνοια p. 45 c. 1 l. 36
ἐπισημαίνεως p. 232 c. 2 l. 43
ἐπισημασία p. 233 c. 1 l. 5
ἐπισκιῶιον, supercilium p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 1 l. 2
ἐπισῆσαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπισφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπισύρειν p 316 c. 1 l. 14
ἐπίσχαν ☉ p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἐπιμιότητες p. 133 c. 2 l. 36
ἐυαναπλίτους p. 11 c. 1 l. 5, 15
ἐυάρμοσον p. 17 c. 2 l. 41
ἐυαφῶς p. 403 c. 1 l. 29
ἐυδυμονία p. 266 c. 2 l. 16
ἐυδιαλλάκλους p. 11 c. 1 l. 28
ἔυδιος ☉ p. 241 c. 2 l. 39
ἐυεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
ἐυλαβεῖος, cautè agere, cavere p. 320 c. 2 l. 14
ἐυζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
ἐυδυναλεῖν p. 231 c. 2 l. 4
ἐυδυσερμεῖν p. 137 c. 2 l. 3
ἔυκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
ἔυκρεῖον p. 27 c. 1 l. 14

εὐλυ[illegible] p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
εὐμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
εὔμοιρ[illegible] p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
εὐκοινωνησία p. 408 c. 1 l. 14
εὐνῆς, εὐνοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
εὐκενῶς p. 363 c. 2 l. 54
εὐοδεῖν, εὐοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
εὐόμμλ[illegible] p. 37 c. 2 l. 48
εὐπατείδαι p. 21 c. 1 l. 14
εὐπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
εὔπιτος p. 360 c. 1 l. 16
εὑρέθη p. 329 c. 1 l. 28
εὖρυς p. 59 c. 1 l. 20
εὑρεῖν p. 216 c. 1 l. 52
εὐρυχωρεία p. 341 c. 2 l. 49
εὐσαθεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
εὐχολία p. 137 c. 1 l. 7 εὐχόλως p. 148 c. 2 l. 6
εὐχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
εὐτακ[illegible] p. 281 c. 2 l. 29
εὐτρεπὴς p. 299 c. 1 l. 12
ἐφήμερον p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1
ἐφήμερος, *animalculum* p. 161 c. 2 l. 8 *planta* p. 174 c. 1 l. 4 *venenata* ibid. l. 53
ἔχθιστον p. 178 c. 2 l. 39
ἐχθὺς *heri* p. 174 c. 2 l. 8

Ζππικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c. 2 l. 8

Ἤ, *nisi* p. 197 c. 2 l. 40
ἡμιεγγύοι p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίχυμν[illegible] p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεσμὸς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφόρη[illegible], Θεοφορεία p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θηελμαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θῆγειν p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
Θύται p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶται p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομ[illegible], ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p. 281 c. 1 l. 28
καθαειότης p. 18 c. 2 l. 37
κ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
καιρὸς p. 43 c. 1 l. 29
κάνλια, p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 1 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταύρησις p. 197 c. 1 l. 25
καλαχρεκργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
καλαμύειν p. 380 c. 1 l. 4
καλάλληλον p. 192 c. 1 l. 35
καταληκτικῶς διδόναι p. 149 c. 2 l. 38
καλαλύσαι p. 176 c. 1 l. 33
κατάπλασμα 197 c. 1 l. 15
καταρτίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καλαρτισμὸς ibid. l. 42
καλαφεύγημα, καλαφεύγησις p. 357 c. 1 l. 53
καλάφρυκτος, [illegible] p. 348 c. 1 l. 13, 30
καταστείνως p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
καταργαστὸν p. 27 c. 1 l. 32
καταρθώσεις, καταρθώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κακολασμὸς[illegible] p. 110 c. 1 l. 34
κακοσκωλία p. 258 c. 2 l. 3
κακχεμίας p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρῶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινονομοσυνὴ p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 *sensus communis* ibid. l. 27
κολάζως p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμ[illegible] p. 183 c. 2 l. 24
κρατεῖν ἑαυτῦ p. 26 c. 1 l. 42
κρεανομεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
κρίμια p. 123 c. 2 l. 17, 20
κροκύφαντον *reticulum* p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμέν[illegible], *confideratus* p. 324 c. 2 l. 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8
λύθρον, λύθρ[illegible] p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσσόδηκτοι p. 256 c. 1. l. 3

Μαγγάνδμεα p. 280 c. 2 l. 5
μαχαρων νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλ[illegible] p. 264 c. 2 l. 47, 50
μίμψεται p. 265 c. 2 l. 11
μέρος p. 264 c. 2 l. 48, 50
μιλαβαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μιλαπόδως p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζως, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετεώτερα p. 226 c. 2 l. 30
μόνον, ἐλλείπει p. 8 c. 1 l. 1
μύζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μυξ[illegible] p. 339 c. 1 l. 54
μυξάειον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάπλειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρῶν p. 258 c. 1 l. 10
νεκῦα p. 334 c. 1 l. 41
νδρεσσαμένη p. 53 c. 1 l. 48
νδρεσσάμενοι p. 260 c. 1 l. 9
νδρεσσάμενα p. 237 c. 2 l. 22
νδρεσσαμένως p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νδρεσσασύμβια p. 260 c. 1 l. 7
νδρεσσασῶν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νήπλης ib. l. 45
νόσιμον p. 74 c. 1 l. 48
νῶ ἐχθὲς p. 355 c. 2 l. 13
νῶ ἐχ νεως ibid. l. 25

Ὅλῳ p. 18 c. 2. 33
Ὀικοδεσπὸς [illegible] p. 35 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
οἰόμβοι p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχερνα p. 200 c. 2 l. 37
ὀλοχαρὰς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὁμότονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθλῶαι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοτροφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὄσμῆ p. 294 c. 2 l. 7
ὑσπνάκλος, *vernaculus, verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *vernilitas* ib. l. 41
ὀφρεῦς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεται *viderit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 18

Πάχος, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2 l. 5

πλημμελέω, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 40
παμμιγὲς 278 c. 2 l. 25
πᾶν. כל *ullum, qicqam* p. 104 c. 2 l. 24
παρακλυτικὸν p. 99 c. l. 20
παρακρίζω p. 309 c. 2 l. 11
παρακολυθῆν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παραχώρειν p. 122 c. 2 l. 43
παραλλῶς p. 43 c. 2 l. 1
παραπίμπειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παράπτωμα p. 326 c. 2 l. 16
παράσασις, παρασίμαλα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παράταξις p. 386 c. 2 l. 23
παράφορος p. 26 c. 2 l. 48
παρίστειν p. 186 c. 1 l. 26
παρεμπόρημα p. 115 c. 2 l. 1
παρενθυμέως p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52
παρυπαμπσις p. 19 c. 2 l. 40
πασὰ, ὑπόπασα p. 197 c. 1 l. 21
πεῖσις p. 102 c. 2 l. 41, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 2 0 c. 1 l. 55
πείση, πείσμαλα p. 103 c. 1 l. 36, 38
περιβάλλειν p. 59 c. 1 l. 5
περιβολὴ p. 420 c. 1 l. 1
περιμένως p. 256 c. 1 l. 51
περιεῖναι p. 91 c. 2 l. 35
περιεργάζεως p. 353 c. 1 l, 29
περιέχον p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
περίσσως p. 92 c. 2 l. 8
περικείμενον p. 305 c. 2 l. 8
περιλαλεῖν p 12 c. 1 l. 6
περισκελὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30
περισσὸν p. 267 c. 2 l. 2
περισσόσεις, περισσαλικὰ, περιεσῶτα p. 21 c. 2 l. 17 p 27 c. 1 l. 9 p. 223 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49
περίφορον, περιφερὴς p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πέρπερσι, περπερία, περφρόνως p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πεφυκέναι p. 412 c. 2 l. 26
πηλοπλάστων p. 21 c. 1 l. 31
πηδανὸν, πηδανολογία p. 88 c. 2 l. 2
πηδικίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πηχὰ p. 197 c. 1 l. 20
πλακοπαχὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 1.
πνεῦμα ὑποπτείων, ἀφίναι p. 186 c. 2 l. 11
πνευμαλικὸν p. 244 c. 2 l. 30
πονηρὸς p. 276 c. 2 l. 17
ποῦγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12
ποφύμαλα p. 21 c. 2 l. 19, 44
πρασιανὸς. *Prasina* factio p. 3 c. 2 l. 51
προηγμένα, *producta, promota* p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c 1 l. 14
προῖσαξ p. 92. c 2 l. 7
προίοια p. 296 c. 1 l. 13
προπάλω, προπετῶς p. 42 c. 2 l. 53 p. 112 c. 1 l. 1
πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ἔργα, ὁδῷ p. 207 c. 2 l. 21
πρὸς p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14
πρὸς pro διὰ p. 335 c. 2 l. 7
προσάρτημα p. 421 c. 2 l. 27.
προσδοξάζειν. p. 287 c. 1 l. 9
προσεπιδέζειν p. 315 c. 2 l. 53
προσίσαξ p. 250 c. 1 l. 28, 48
προσκόπειν p. 233 c. 1 l. 13
προσλαμβάνειν p. 354 c. 1 l. 39
προπάδεια, προπάσχειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ὑπὸ τῦ πάθυς. distingvitur ibid. c. 2 l. 42, 51
προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2
προστατηρὸς p. 28 c. 2 l. 5
προστυποικίζεως p. 141 c. 2 l. 35, 37
προστετηκέναι p. 185 c. 1 l. 4
πρόσχημα p. 268 c. 2 l. 22
πρωτοδίειν p. 282 c. 1 l. 14
πυῶλις p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικυτάτην, *recentatum* p. 123 c. 1 l. 40
ῥάικτωρ, *rector* ibid. 42
ῥεμβὸς, p. 61 c. 1 l. 53 p. 76 c. 2 l. 11
ῥεμβεάζω, ἀπορρεμβεάζω p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19
ῥόμβ p. 217 c. 2 l. 47
ῥηγνυῶς, διαῤῥαγλῶαι *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26 41
ῥοπὴ *momentum* p. 75 c. 2 l. 50

Σεκυτέι, *secutorianus, secutor* p. 4 c. 2 l. 42
σεμνοτυφία p. 341 c. 1 l. 42
σῖσηρέναι, *ringi, reuidere* p. 28 c. 1 l. 10
σεσηρὸς p. 402 c. 1 l. 30
σημεῖον p. 126 c. 2 l. 32
σημειωτοὶ, & σημειώδεις ἐδῶτες. p. 44 c. 1 l. 2
σιγιλλάρια p. 260 c. 1 l. 7
σκάμμὶ p. 397 c. 1 l. 42
σκαμβὶ p. 397 c. 2 l. 2
σκελετὸς p. 214 c. 2 l. 41
σκίμπους p. 7 c. 2 l. 12 *scimpodium*, ib. l. 26
σκύβαλα p. 258 c. 2 l. 39
σκωίον, *cinum, cilium* p. 87 c. 1 l. 44
σοφισαὶ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σοῶς p. 50 c. 2 l. 13
σπέρμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σπερμαλικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σπεύδειν p. 241 c. 2 l. 45
σπουδὸς p. 214 c. 2 l. 41
στηγὸν, στηγνὶ p. 266 c. 2 l. 28
στέλλεως p. 34 c. 1 l. 34
στερεομετρία p 341 c. 2 l. 55
στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3 p. 253 c. 2 l. 31
στηγνὶ p. 75 c. 2 l. 37
στοιχεῖον, στοιχειῶδες p. 123 c. 1 l. 48, 55
στολὴ, *stola* p. 10 c. 1 l. 27 στόλιον ib. c. 2 l. 28
στοργὴ p. 22 c. 1 l. 51
στοχάζεως, στοχαστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37
συγγνωμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42
συγκλᾶσαι p. 161 c. 1 l. 47
συγκολλᾶως רבק p. 185 c. 1 l. 23, 24
συγκρίνειν p. 353 c. 2 l. 41
συζὴν θεῷ p. 211 c. 1 l. 28
συμβαίνειν p. 192 c. 2 l. 42
συμμιγύναι p. 161 c. 1 l. 47
συμμονὴ p. 195 c. 2 l. 10
συμπολιτάδεως θεοῖς p. 352 c. 2 l. 22
συμφέρεως p. 430 c. 1 l. 52
σωαίσθησις p. 269 c. 1 l. 53
σωεῖναι p. 191 c. 1 l. 4
σωεμφέρειν, σωεμφέρεως p. 96 c. 1 l. 23
σωιζάνειν p. 393 c. 2 l. 46
σωίσεως, & διασωίσεως p. 87 c. 2 l. 24
σωνεφεῖν p. 57 c. 1 l. 30
συνήσαι p. 161 c. 1 l. 47

σωι-

σωματεῖον p. 192 c. 1 l. 50
σωματικὰ p. 285 c. 1 l. 13 רבק ibid. l. 22
σωτηρέχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύρμα, syrma p. 10 c. 1 l. 33
συστολαζέως p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχέσις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σχολαστικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2. p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάτλεως p. 395 c. 2 l. 28
τεθήπω, τεθηπόμαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέρας p. 174 c. 2 l. 50
τερφθῶς, cinefieri p. 124 c. 2 l. 13
τόπον διδόναι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ θεὸς σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27. p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τραγὺς, & πλειτραγὺς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζεως p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγερλιώ p. 182 c. 1 l. 22
τροφὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπῶδες p. 118 c. 1 l. 50 p. 229 c. 2 l. 35
τύφος p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12

ὑγιὴς λόγος p. 306 c. 1 l. 48
ὗης, ὕων, ὑετὸς p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, exceptio p. 120 c. 2 l. 27
ὑπέρτασις, ὑπερτένειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὲς ibid. l. 18
ὑπερφρονεῖν, ὑπέρφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπηδὴς p. 76 c. 2 l. 42
ὑποδὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαλαλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκείμενον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποχίνεως 345 c. 2 l. 31
ὑποχρὶς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποστάθμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπτιος p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζεως p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαῦλασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαυλασιακὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαυλασιοπλήκλεως p. 8 c. 1 l. 38
φαυλασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελόνη, penula p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρεως p. 345 c. 2 l. 16

φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάλπιδες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖως p. 5 c. 2 l. 40
φιλόστεργος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτησία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόφρων p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάτλεως p. 364 c. 1 l. 32
φύσαλα p. 74 c. 2 l. 3 vomicæ, tubera l. 3 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύρδως p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαριεντίζεως, χαριεντισμὸς, cavinzari p. 29 c. 2 l. 9. 22, 28, 49
χθὲς κὴ πρώϊα, χθὲς κὴ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 50
χθιζὸς p. 174 c. 2 l. 9
χρεὼν p. 136 c. 2 l. 55
χώραν διδόναι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφος p. 236 c. 2 l. 40
ψόφος p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχὴ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρος p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὠστικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, qæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

Abſceſſum inſtar habet, qi fatum, qi fratrem averſatur pag. 34. col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 lin. 55

Abſentia, amiſſa, prætcrita requirere fatuum 414 1 10, -2 40

Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41. 18 1 *quatum expediat* ib. 2. *quando & quomodo devergat* ib.

Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32

Adulator qualis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 90 1 9.

Adverſa invicem ad univerſi bonum conſpirant 54 2 10.

Æqualitas æquitatis pars prima 23 2 17. *hac quandoque nihil iniqui* ib. 20

Æer ambiens fata, animantia quàm variè afficiat 163 1, 16 2

Æſtimationis juſtæ ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 215 1 9. 158 ▶ 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26

Ætatis flos, res lubrica 43 1 20

Ævum rapidè decurrens, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 165 2 49. 167 2 56. 209 1 3. 2 1. 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12,23. 433 1 46. 434 1 19

Affectionibus naturalibus fruſtrà obnitimur 210 2 1

Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 224 1 18. *bis abripi non oportet* 92 2 36

Affectus teneerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4,24.

Alia aliis placent 313 1 33

Alienis intendens animum ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium fruſtrà ſacceſſit ſibi* 237 1 7,10

Alteratio eſt, quam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14

Amas maximè ſe qiſque 422 2 23

Amicitiæ neo temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 33 2 5,44

Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1

Amor celari non poteſt 356 1 50. *amorem conciliat* 25 2 5. 397 1 30

Ἀναβλητὰ & συλλογοφανῆ, in autoribus probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4

Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1

Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1 17. *exhalatio à ſanguine* 51 1 43. 215 2 38. *ſanguis qâ ratione dictus* 52 1 20 *de eadem variæ veterum ſententiæ* 140 2 5. 141 2 56

Animus contumelioſè qibus modis ſe habeat 59 2 1,7. 74 1 48. 93 2 50. *de animi immortalitate quam ambiguè ſenſerint philoſophi plerique* 68 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20. 141 2 10,49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 10

Antoninus Pius Imp. qalis 31 1 15. 40 1 20

Apum induſtria 183 2 3

Aqam pavent λυσσόδηκλοι 256 1 3

Aranææ indoles 183 1 44

Ars naturam imitatur 393 1 19

Ars hominis bonum eſſe 387 2 31. *ea niſi diſcatur, non habetur* 412 2 3. *in qibus conſiſtat* 415 2 18

Artem ut nôrit qis, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. *quam nôrit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat* 156 1 16,28. c. 2 1. 248 1 15. 261 1 15

Artifex qiſqe artem ſuam diligit, & enixè affectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. *adverſus qoſvis tuetur* 243 2 46. 244 1 1. *imperitorum judicia non moratur* 214 1 32

Artificia ſtudiaqe inania reprehenſa 5 2 50. 6 1 1.

Aſtrorum contemplatio, qatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. *qatenus inutilis* 9 2 40

Aulica vita, mores qales 205 1 30. 238 1 8. *inficere ſolent* 230 2 40. 231 2 50. *in aula tamen rectè vivere eſt* 205 1 38. 298 2 3

Αὐτουργία probata & collaudata 4 2. 5 1

Auxilia non ſpernenda 261 2 9. 263 1 24. 269 1 26

Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 *citra externa aut aliena nulla* 65 1 15. 2 41. 79 2 3. 102 1 6,32. 254 2 19,27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. *at Deum qi excludunt, impiè faciunt* 65 1 40. 2 44. *qo ſine nec vir bonus, nec mens bona* 65 2 21. 347 1 15. 2 31. *ad eam via recta compendioſiſſima* 180 1 28

Benefacere juvat 265 1 11. *benefacienti ipſi prodeſt* ibid. 29. 292 1 41. -2 28. 387 2 18. *jugiter benefaciendo vitâ fruimur* 436 2 5. *benefacientem malè audire regium* 274 2 14

Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1. 191 1 23. *minùs proba* 189 1 1. *dextrè tam accipiendi, qàm largiendi, ars eſt* 15 1 7. 307 2 13

Beneficium nullum niſi gratuitum, qod in ſe deſinat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48

Benignitas, re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53.

2 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non sunt, qæ bonos non faciunt 66 1 27. 202 2 41. 294 2 41. *qa nimia esse possunt* 204 2 34,40. *qæ contemnere, eorum damna libenter sustinere, laudem habet* 204 2 20,34,40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, nisi honestum 47 2 6. 49 1 11. *nisi tempestivum* 438 1 14
Bonus verè est, qi conditioni suæ respondet 245 1 31. *qi intus talis* 395 1 46. *sacerdos is & servus Dei* 93. 2 30,40. *athleta* 94 1 10. *pancratiasta* 428 1 13. *aspera multa exercitii causâ, citra offensionem, subiturus* 232 1. 233 2 36. *virtute altè instinctus* 94 2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rupis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 18. *mentis curam antiquissimam habet* 225 2 41. 226 2 41. *hac bonâ oblectatur* 312 2 27. *rectè factis contentus, lætus, agit* 102 1 40. 135 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305 1 30,39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 13. *huic regendum, agendum totum se das, Judge dispensanda permittit universa* 103 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2 49. 159 1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis, destinatis acquiescit* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 2. 120 1 13. 253 1 37. 270 1 41. 271 1 37. 328 1 1. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 153 1 19. 159 2 19. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 1 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 10,41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitus dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisque rectè excipiendis ac exegendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422 1 7. *nec lege indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 53. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nec juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil clàm agit, quod palàm innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum aliis pariter se gerit* 108 1 38. *vitam, ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50. c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *aliorum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *sereno, placido, composito semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37,50. *nec numen incusas, nec homines* 426 1 13. *de vita vel productiore vel contractiore nihil satagit* 109 2 44. 110 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum, minúsve sincerum in pectore fovet* 110 2 18,34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *qia vita illis censura est.* ibid. 28.
Calamitas virtutis exercendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 2 20. *rectè ferre, virtutis & felicitatis est* 177 2 23,55. 179 1 42
Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55
Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1,42
Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51. *orbis instar rotantur* 335 2 48. 337 2 21
Civilitas in magnatibus laude digna 32 1 23. c. 2. 44 2 1,21
Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Coactum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, qem non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. *l.* 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes, radices* 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, qod proloqi pudeat* 92 2 38. 93 2 11
Comites severitati juncta quantum valeat 18 2 20,30
Comœdia usus, media, nova; qatenus utilis 391 1 6,36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 2 8. c. 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92 1 34. *famæ (cum paveis,* 402 2 46) *perferenda* 39 1 14. *huic qò consulas sustinenda infamia* 186 1 20,36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45.
Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265. 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26
Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus, è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *sacculus, utris, folliculus* 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *galea* 51 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *qale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius pro anima præstantiæ* 50 2 3. 51 2 56. *huic ergò inservire natum* 91 2 14,43. *hanc qatenus afficiat* 163 2 18.
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 2 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32.
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38,50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à qo nihil mali qi dicatur*

catur, quæ tamen corrigendo & puniendo asperâ *infligat* 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* 219 1 34,46. *natura prima* 146 2 49. *mens incorporea* 164 2 41. *corpus priscis quâ notione dictus* 165 2 18. *visibilis, invisibilis quatenus* 435 1 40. 436 1 14. *unde innotescant* 436 1 15. -2 4. *mundi quasi anima* 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat* 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2 39. *ubique adest, omnia intuens,* 119 2 47. 120 1. *nudas etiam mentes ipsas* 418 2 39. 419 1 52. *res humanas curat* 64 1 16. c. 2 1. *singulorum etiam* 65 1 1. 248 1 25. *ab ipso, per ipsum, in ipso, ad ipsum omnia* 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipsius providentiâ, ab initio designata,* 149 1 5. *dispensantur,* 114 1 13. 220 1 1. 272 1 50. 273 1 48. 302 1 43. -2 47. 433 1 46. *eidémque inserviunt universa* 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus verendus* 240 1 24. -2 17. *per omnia tam minoris, quàm majoris momenti negotia, cogitandus,* 221 2 25,52. 222 1 1. *& respiciendus* 116 2 43. *quocunque ducit, sequendus* 112 1 44. 272 1 43. *statio, quam ille assignaverit, tuenda, tenenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 235 1 48. *in omnibus agnoscendus* 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic, quò salvi simus, ut medico, gubernatori, ausculzandum jugiter* 255 1 14. -2 1. *hunc non admittentes, sibi, non ipsi, nocent* 319 1 2. *patiens est, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, sed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injustè nihil agit* 424 1 11

Dispensatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca sufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & summaria* 123 1 44,48. *in promptu modò sint* 116 1 49. c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipsis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere se, non emendatur, qi non credit 7 1 43. *nemo quærit, quod jam nactum se putat* 416 1 24

Epistolæ quales esse debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere sit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *sed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 l. 1

Examen sui, primitus, sedulum, juge prodest 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum prosint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13

Externa quæ bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27 200 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 39. 304 2 12. 309 2 32,34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diutina* 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. *ad ævum retrò, porrò, angustissima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragica larva, scenica instructura eis demenda* 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *modestè habenda, placidè linquenda* 307 2 2,39. *in pretio habere, invidentiæ, injustitiæ, impietatis est radix* 230 1 31,33. 245 2 10. 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. *alienum, non nostrum* 292 2 29. *inane quiddam* 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. *inconstans* 125 2 46. *sectari stolidum* 19 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *superstes, res nihili* 115 1 10. *quàm angusta* 126 1 19. *evanida* 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. *de ea solicitum agere, quatenus futile* 137 2 24. 138 1 3,19. *avcupantium iniquitas, vanitas* 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. *an philosophiæ studium inane faciat* 427 1 9.

Festivitas quatenus adhiberi queat 9 2 49. 10 1 98 2 43, 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12,23. *fidem fallere nihil adigat* 107 1 14

Filius sapiens, parenti res læta 275 1 33

Fluxa istic universa; consistens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1 6. 209 1 19,23. 227 1 21. *fumi instar evanida* 72 2 17. *his ergò affici sapientis non est* 209 2 3. 227 2 36. *sed quærere, inter fluctuantia hæc, quò se contineat* 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus diriguntur* 53 2 20 *fortunam fingit qisque sibi* 218 2 46.

Fratres dissidia non decent 50 1 48

Frons animi index esse debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & suum quodque 331 1 37. *his onusta speciosissima* 86 2 9. *fugientia gratissima* ibid. 1.

Futuri ut nihil certum, 112 2 38. *præsagiri tamen multa possunt* 279 1 42. *frustra torquent* 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. *avt solicitos habent* 417 1 25

Gloriam de spreta gloria avcupari vanissimum 434 1 26. 435 1 39

Gravitate affectatâ, fastuosâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente constat 52 2 3. 118 1 5. 420 1 34. *homines omnes cognati* 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. *semine cœlesti pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 28,43,48. 155 1 4. *rationis ejusdem participes*

pes 96 2 46. *luce communi fruentes, aere ſpirantes* 328 1 26, 28, *corporis ejuſdem membra* 264 2 47, 50. *ad opem mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. 50 1 123. c. 2 25. *qa fit omnibus præſtanda* 96 2 52. 97 1. 103 2 23. 123 1 29. 344 2 43. *ut in commune boni ſint* 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19. *homo neminem odiſſe debet.* 49 1 50. *nec peccantes* 267 2 13. *ſed mitis eſſe etiam immitibus* 287 2 8. *non ad otium natus eſt* 182 1 47. *nec ad voluptatem* 183 1 4. *ſed ad opus* 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. *prout & alia univerſa.* 302 1 6. *hominis munus, Numen venerari, celebrare, homines juvare, ſervare* 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. *opus, cœleſtia contemplari* 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. *humanitatem colere* 404 2 49. *ars, bonum fieri* 387 2 3. *hæc qi non præſtat, nec hominis nomine dignus eſt.* 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. *hominem enim internum, externis exutum, conſiderare oportet* 342 2 48. 343 1. *nec ab homine aliud, qàm quod eſt hominis, exigitur* 204 1 49. *nihilqe homini deſpondendum poſſe, quod homo potuit* 189 1 10, 34. 230 2 42. 424 1 32. *aut perferre, quod homo pertulit* 206 1 12. 207 1 30. *nec impotentia ignaviæ prætexenda* 187 2 6, 34. c. 2 1. 188 2 24. 189 1 20. 231 1 3. c 2 54. *cum voluntas in cauſſa eſt* 51 2 30 *nec affectui huic indulgendum* 189 1 10. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum* ib. 34. *homo animal ephemeron.* 161 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 23. *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. 78 1 45. 294 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. *mortales natos* 131 1 48. *pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere decet* 132 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. *divulſus à corpore, cui coalucrat, reſtitui poteſt* 361 1 36, 46

Illecricis mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19

Imaginativa vis qalis 218 1 10. 229 2 25

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ſerendi 17 1 55

Imperceptibilia qibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráqe qibus* ibid. 46. 200 2 35

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 8.

Ingenii tecti amicitia anxia 25 2 20

Inimicorum laudes gerniciuſæ 21 1 11

Injuriæ fructus in læſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti qiqe 415 2 55

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira iræ non reponenda 236 1 40. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 34. *rebus ſtolidum* 279 1 1.

Juſtitia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe qando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis rependi bona 413 1 31

Labori aſſveſcendum 331 2 21

Lædere qenqam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à qibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena qid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius ſit* 139 1 14

Lectio accuratæ prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54 2 36

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2 9.

Legi parendum 370 2 35. 371 1 19.

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs qam labor & dolor moleſtæ 90 2 31

Librorum ſupellex citra uſum rectum inutilis 117 2 19

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2

Loco nullo non bene vivere licet 43 2 56. 44 1 1. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 378 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25

Magnates αὐτοχθόνες 21 1 14. 22 1 53

Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magìs qàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 252 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 207 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 121 *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, qod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex metu mero, non eſt,* 400 1 1

Malus an volens qis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum qenqam nemo, nec Deus fecerit* 49 1 4. 63 2 9

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qalis 219 1 12. *varias ſubinde formas induit* 267 2 51. 268 1.

Mediocritas in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 [illegible]. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 1 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37

Mendacio ſapiens qatenus immunis 178 1 45. c. 2 17.

Mens

Mens divinitus derivata 48 1 42. 141 2 25. 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe qiſqe* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26. 107 2 30. 281 1 14. *ſervire corpori aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5. *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 79 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fons vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc inprimis curanda, colenda* 69 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 2 42. 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *purè ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potiùs quàm vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaga nè ſit* 61 1 24 c. 2 117 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis temerè nè concedat* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21. 313 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 2 37. *& obſtantia quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 41. *motu levi aut aſpero non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi aliis ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32. 211 1 22. c. 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe insuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c. 2 l. 26, 35, 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7. *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. l. 34. 154 1 27. 324 1 10. *penuria* 156 1 56. *de mentis ſede ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34

Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24

Migratio frequens minùs commoda 38 2 20

Mimica quæ, nec inutilia ea 391 1 35. 392 1 2

Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 34

Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32

Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. c. 2 l. 51. 57 1. 355 1 26. *qi miratur ſtultus eſt* 426 2 5

Miſericordiam ſapienti qatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56

Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22. *præfracti* ibid. 2 l. 10. *moroſi* ibid. *l.* 20. *ferini, pecuini* ibid. l. 54. 201 2 50. 202 2 53. *pueriles* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. 149

Moroſitas, & in docente, & in diſcente, officit 15 1 52, 57

Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec erubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda, id qatenus* 324 1. 56 c. 2 9 437 2 31. *nec faſtuoſè*, 325 2 41. *nec faſtidioſè*, ib. 42. *nec negligenter*, ib. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. c. 2 l. 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 323 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *qod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *qod qibus de cauſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 2 26, 32. *ſed jure rejicitur & refellitur dogma iſtud* 84 1 20. c. 2 l. 50. *vitè mori, res magna* 387 2 2. *mori non poſſe, volenti miſerum* 319 1 31. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. c. 2 l. 2. 314 2 32. 386 1 38 c. 2 *reditus rei ad principium ſuum* 136 1 11. *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu ponere, qo retro fugiamus, nonnullis (ſed falſò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 22. 213 2 16. *requiem dat* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *meſſis* 275 1 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. c. 2 l. 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æqat* 255 4 12. 256 2 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 1 6. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. c. 2 l. 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. c. 2 l. 1. 274 1 50

Multis immiſcere ſe haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *ſupervacuis præſertim, minuſque neceſſariis* 148 1 9. 150 1

Mundus qaſi animal, 147 1 19. 249 1 50. c. 2 *unum qodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno, animâ unâ prædito, conſtans*, ibid. 2 10, 14 *licèt, cùm inſtar*, 278 2 25. *ex natura ſua diſcordibus*, 152 1 14. c. 2. 278 2 48. 279 1 40 *ſcitè admodum compacto & concinnato* 151 c. 1, 2. *cujus membra ad congenera ſibi ſponte feruntur* 436 2 38. 437 1 39. *cum lubentia ſibi invicem inſerviunt* 368 2 45. 369 1 43.

cedunt sibi invicem in totius usum 466 2 3. 407 2 37. *homo solus ex omnibus hic officio suo deest* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19. 249 1 50. *scenæ instar* 398 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 229 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eisdémque consistens* 54 2 5. 67 2 48. 73 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41. *mundana omnia quàm nihili* 366 2 27. *percuntia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. c. 2 45

Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. c. 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12

Nominibus quæ gerimus, re respondendum 356 1 16. c. 2 29

Novum insolensve nihil 72 1 33. c. 2 16. 154 1 1. 166 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *sapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *stultis secùs* 167 2 52. 268 1 47

Obstinatio mera Christianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54.

Occupationes fingere, inceptum 9 1 40. 21 1 51, 55

Oculorum continentia 88 1 18

Officia pro relationibus & personis præstanda 21 2 1. *officii divini humanique ratio pariter in quibusque habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50

Opinio quantum valeat 73 1 30. c. 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 8, 38. 265 2 23. 353 1 35. *ea nos, non res ipsa, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32

Orbi quibus ministeriis demereantur 256 2 4. 257 2 13

Ostentatio vitanda, hujusque vanitas 8 2 21. 9 1 19. c. 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.

Otium, uti nescias, negotio molestius 147 2 11. 287 1 13, 40

Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum vestigiis, citra examen, non insistendum* 168 2 38. 169 2 11

Parere prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1

Παρρησία *ferenda* 6 2 45

Parsimonia justa, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide* Publica.

Paterfamilias quare dicatur; qualis esse debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria sapienti nulla non terra 313 2 25

Pax subdola qualis 397 2 5

Peccandi malis facilitas nulla 322 2 49. 323 1

Peccantes citra iracundiam aut asperitatem corrigere conandum 212 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & sustinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant nescii, inviti, quatenus* 399 1 46. c. 2 1. *peccare nemo coegerit* 200 2 8. 318 2 17

Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, quæ à libidine, quam quæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè sustinenda* 47 1 12. *nobis non obsunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8

Peccati abstinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. c. 2 32 52

Peritia verè bonum aut sapientem non facit, nec plurimi ex se habenda 14 2 9. 19 2 25, 30

Perseverantia sugis in vita rectè instituenda 22 1 4. 240 1 10

Pertinácia fastûs, insciliæ, stultitiæ proprium 30 1 41; 47

Philosophiæ studio ætas nulla non incumbere debet 52 1 44. c. 2 13. *huic aliis missis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud quicquam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *senectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea, non in sermone consistit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc professi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus pariès quæ* 299 2 2

Philosophari licet, sine tunica, 155 1 7. *sine libro* c. 2 8. *seminudo* ibid. 30. *sine commeatu* 156 1 41

Phocionis indoles qualis 394 2 9. 395 1 45

Pietas justitiæ juncta 417 1 41. *hac antiquior etiam* 408 1 26

Platonis politia 340 1 51. c. 2 38

Plausus nec aucupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51

Præceptoribus quantum debeamus 22 1 6

Præsentem imaginari, quem vereare, prodest 409 2 20. 410 1 31

Præstantioribus viliora concedere & inservire nata sunt & debent 205 2 30. 207 2 56

Præstantissima quæque eligenda, prosequenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. c. 2

Prævisa minùs afficiunt 285 1 4

Prece nil à Deo petendum, quod homines latere velis 93 1 7. *verè bona inprimis petenda* 346 1 55. 347 1 14. c. 2 31. *preces liberaliter, simpliciter concipiendæ* 291 1 25, 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. c. 2 30

Principia duo, caussa & materia 145 1 48. c. 2 5

Progressus in bono perpetes 104 2 44. *quos faciamus, observandum* ibid. 40. *modici non spernendi, sed fovendi* 340 2 39

Proprium quicquam quatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45

Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 1 9. 32 1 15. *publici sumtus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42

Recti semper accuratè, quasi ad lineam ducam, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè, ubi deviâsse senseris 196 1 9, 13. 224 1 35. *reditus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè habendæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4
Regere qi queat alios, qi se non regit? 450 1 39
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54 *ejusmodi subditis patrum instar* 15 2 21. *libera satis sub iisdem servitus* 23 2 45. 24 1 14
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 18
Religio citra superstitionem 242 2 21
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qi putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus qis, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4
Secessus per se parum prodest 121 1 42. c. 2 46. *in se secedere prosit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *secessus amœnus conscientia proba* 122 2 38 *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1.
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33.
Seni ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. *alienæ melioris cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qalis 412 2 6. 413 2 35. *servitia speciosa* 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30
Somno, aut somnio similis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. *somniorum spectra mera sunt, qæ nos perturbant* 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ qales 8 1. 35 1 9, 20
Sors communis non recusanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qalis 143 2 55
Temerè nihil admittendum, agendum 98 2 4. 102 2 24. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 260 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2.
Tempus præsens, qo soloutimur, fruimur, sedulò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 247 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra vota ad universum puncti instar 126 1 8
Tragœdiæ qis usus 388 1 48. 391 1 31. *an comœdiâ antiqior* 387 2 47. c. 2 47. 388 1 47
Tranquillitas benè agendo, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40
Transitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à persona ad personam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. c. 2 1. *fastuosissimi, qi è servitio emerserint* 367 2 9. *tyrannorum hypocrisis* 20 1 55. c. 2 27. *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum regémqe quantum interest* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ qasi morte sublatæ & sepultæ 170 2 14. 174 1 23
Usus qantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, nisi honestum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle sanari sufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam qatenus admittant Stoici 28 2 27. *peccantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præsertim, qi ipsi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinquentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris qatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2.
Venter qàm vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12.
Verbositas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus sermo simplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens destituitur* 286 1 55. c. 2 53
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1
Vestis familiaris à forensi alia 10 1 43. *citra splendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 2 2 39. 5 1 30
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè qis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus sola in pretio habenda, & studiosè assectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14 252 2 55. 253 1 15. *sola permanet immota* 103 2 41. *sola ad posteros, ad superos transmittit* 78 1 46. 79 1 47. *rectà semper fertur* 230 2 1. *viâ per se, vitii viâ minùs arduâ, minùs molestâ* 198 1 9. *masculæ* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *nisi gratuitas, nulla* 135 2 5. *ipsa sibi sufficit* 271 2 27. *ipsa pretium & præmium est sibi* 39 1 13. 296 1 30. 350 1 20. *virtutes in aliis agnoscere & suspicere, candoris est* p. 153 c. 1 l. 20.
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182 1 1. *incerta* 295 1 38. *puncti instar ad ævum*

209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præsens tantùm vivitur, & hoc punctum insecabile* 71 1 19. 72 1 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4. *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52. 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *lucta* 285 1 4. *molestiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum dissentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qa personam & terminum assignat choragus deus* 438 1 37. 439 2 10. *non quàm longa, sed quàm bene acta interest* 111 1 37. *sibi per omnia debet esse consentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *sibi, naturæ, rationi, legi, numini consentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 51, 53. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ scopus certus aliquis proponendus, nè vaga sit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2. 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48. *fructus qis verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in senecta, morte, solamen* 142 2 43. 436 2 10. *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ spatium à deo præstitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere qisque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanqam ultimus qisque habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33. *qualem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ satietas* 322 2 36

Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconstantia* 98 1 23. 317 1 19

Vocabula olim usitata, post obsoleta 158 1 37

Voluptas bonum qare non sit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *inescat* 191 1 24. *æqè ac dolor differt, distrahit* 90 2 31. *câ pessimi etiam fruuntur* 243 2 20

Vulgus inconstans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus censura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 335 1 5

Vultus species affectata, geminũ exterminat 268 2 40

FINIS.

